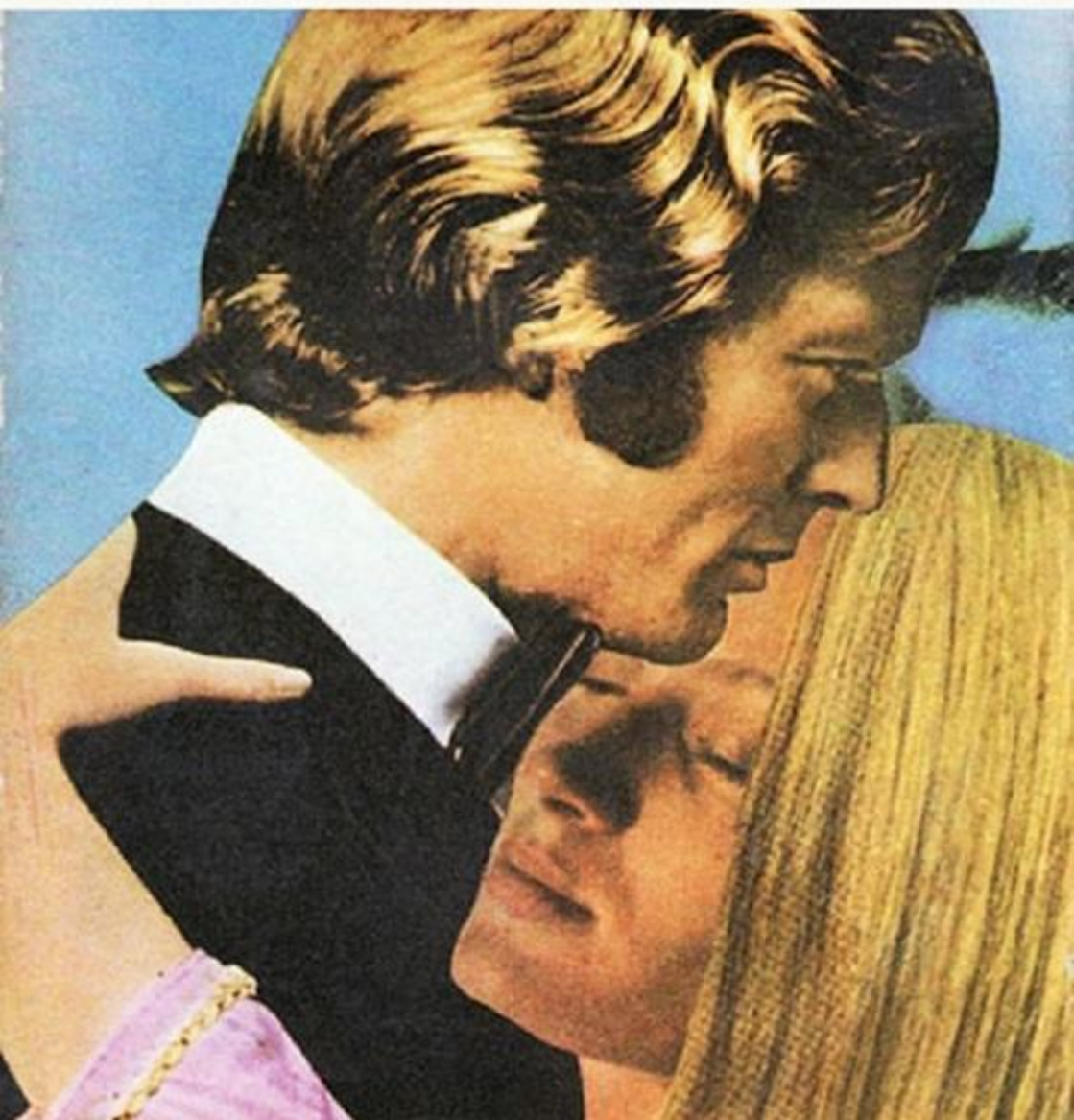

MARIE-ANNE DESMAREST

TORRENTE

roman

Vol. I - VI

Marie-Anne Desmarest

TORENTE

ROMAN

CUPRINSUL CICLULUI TORENTE

Volumul I

1.1. TINEREȚEA LUI JAN

1.2. TORENTE

Volumul II

2.1. JAN YVARSEN

2.2. JAN ȘI THÉRÈSE

Volumul III

3.1. FIUL LUI JAN

3.2. DESTINUL FAMILIEI YVARSEN

Volumul IV

4.1. ULTIMA DRAGOSTE A LUI JAN

4.2. DUȘMANUL LUI JAN

Volumul V

5.1. CASA MĂTUȘII BRITA

5.2. CÂNTECUL TROLLHÄTTANULUI

Volumul VI

6.1. SECRETUL LUI SIGRID

6.2. RHOLF-HARALD (Epilog)

VOLUMUL I

1.1. TINEREȚEA LUI JAN

1.2. TORENTE

1.1.

TINEREȚEA LUI JAN

PARTEA ÎNTÂI

1

O stea căzătoare tocmai apare pe cerul noptatic. Îi urmărim cu ochii dâra argintie ca s-o vedem mai apoi dispărând la marginile nopții. Apariție, dispariție... Imagine impresionantă a vieții omenești. Fiecare ființă, fiecare suflet nu e oare o lumină a cerului? Fiecare chip, fiecare privire nu luminează lumea, nu lămurește marele mister al ființei? Aidoma stelei pieritoare, viața se ivește brusc din tenebre, odată cu primul strigăt al noului născut, ca să traseze mai apoi minunata curbă ascendentă a tinereții până la acel punct din spațiu care marchează apogeul, punct variabil pentru fiecare ins, după care pieritoarea lumină a vieții se va cufunda în genunea de nepătruns a morții.

Viața se ivește brusc din tenebre...

Doctorul Knut Yvarsen ținuse să-și ajute el însuși nevasta să nască, pe gingașa, pe delicata și languroasa Ingrid. Copilul veni pe lume cu un strigăt strident.

— Câtă putere... murmură tatăl emoționat, întinzându-l moașei care-l asista.

Mai târziu, când mama noului născut se liniști după durerile crâncene, Knut Yvarsen se aplecă spre ovalul lipsit de sânge al chipului ei și-i șopti:

— E băiat *kära du*¹...

Un surâs rățaci pe buzele aproape copilărești ale lui Ingrid, o roșeață abia vizibilă îi coloră obrajii.

— E frumos? întrebă ea dintr-o răsufolare.

---

¹ Scumpo (suedeză).

— Ai să-l vezi imediat, cântărește mai bine de douăsprezece livre.

— Va fi voinic ca tine, Knut, când va fi mare?

— Un stejar, sunt convins!

— Deci suferințele mele n-au fost zadarnice...

— Ai să-ți recapeți în curând puterile. În privința asta i-am și dat unele sfaturi devotatei noastre Ane Mette: odihnă totală pentru stăpâna dumitale, însoțită de un regim alimentar foarte îmbelșugat. Uite, că-ți și revin culorile în obraji...

— Nu cumva ăsta e un simptom de febră?

— Nici pomeneală!

Umbrele tristeții și resemnării trecură prin marii ochi albaștri ai fragilei ființe.

— Nu-s prea sigură de asta... suspină ea.

— Nu mai ai încredere în mine, *kära du*? Îți vorbește medicul și nu soțul.

Tânăra femeie clătină imperceptibil din cap.

— Ești prea bun, Knut, n-ai să-mi spui niciodată adevărul. Încercă să se sprijine în coate. Cum o să-i spunem?

— Tu hotărăști, dragă Ingrid...

— Mi-ar plăcea să poarte numele tatii.

Gânditor, Knut Yvarsen se îndreaptă spre fereastră și-și rezemă fruntea de geamul rece.

— Jan, zise el, deci se va numi Jan.

Soția lui îl fixă cu ochi strălucitori.

— Nu ești de acord?

— Cum să nu fiu de acord? zise el. Jan Yvarsen.

Doctorul se întoarse spre nevastă-sa.

— Numele e foarte frumos, are ceva bărbătesc și totodată melodios...

Un tremur ușor al vocii îi trădă intensă emoție. Fiul meu... Jan Yvarsen!

Ingrid se lăsă încetșor să cadă pe pernă.

— Cât ești de fericit... murmură ea pe un ton încântat, ești de copleșit...

— Avem un fiu, *kära du*! E minunat!

— Să-i dorim toată fericirea posibilă!

— Nu mă tem de nimic pentru el! strigă Knut Yvarsen. Va crește mare, puternic, frumos, generos, inteligent! Vom fi mândri de el!

Dar în sinea ei soția lut Knut Yvarsen simțea o imensă tristețe. Căci instinctul îi spunea că nu-și va vedea crescând fiul care-i răpise toată vloga. Sigur, era în culmea fericirii că putuse să-i dăruiască un băiat omului pe care-l iubea atât de mult. Da, satisfacția ei era dintre cele mai intense, iar încântarea ei, reală. Totuși o teamă de nespus îi frângea inima. Membrele îi erau inerte, ca și paralizate și i se părea că trupul îi fusese golit de toată substanța lui. Oboseala care o zdrobea era de neînvinș, definitivă, letargică. Și-i plăcea atât de mult viața! Primăverile la Tjorpa cu proaspetele miresme ale unei naturi în floare! Râurile limpezi ce coborau colinele șerpuiind printre mesteceni, carpeni și brazi!

Aerul îmbălsămat de mirosul rășinii și al mierii din marile păduri tăcute! Acoperișul roșu al unei ferme întrevăzut în adâncimea unei vâlcele și ivindu-se încet, încet dintr-o masă de ceață! Cu ochii închiși, Ingrid visa, voia să trăiască... Vedeă un fluture cu aripile aurite așezat pe paloarea unui crin; pajiști semănate cu bumbi de aur și cu margarete coborând către un sătuc cu căsuțe fercheșe de cărămida trandafirie. O alee înflorită de păduci, bobițel și căline, împodobite cu miriadele de diamante ale aurorei; stânci cu panașe de brazi înclinându-se peste oglinda albăstruie a unui lac; un stol de lebede sălbatice desenându-și triunghiul pe imensitatea translucidă a cerului din Nord... Auzea fâșăitul unei sănii lunecând pe strălucitoarea albeață a unui peisaj de iarnă; cântecul păsărelelor ascunse prin frunzișul vreunui boschet legănat încetișor de adierea vântului din zori; nechezatul vesel al unui mânz zburdând în verdele și mai vesel al unei câmpii; clopotele de duminică, lansându-și, la țară, chemarea, strigătul lor dătător de speranță. Dar vedeă mai ales odaia cea mare de la Tjorpa, auzea vocea de bas a soțului ei...

Odaia cea mare de la Tjorpa... Pereții erau îmbrăcați în lemnărie rustică de stejar. Lampa, la care se puteau aprinde cincizeci de lumânări, și sfeșnicele așezate pe lungă și impozanta masă dreptunghiulară erau și ele tot din lemn. De o înaltă calitate artizanală, mobilele aveau un caracter atemporal, atestau o opoziție tenace la vibrațiile modei și ale gustului; pianul Pleyel, pe care mama lui Knut îl comandase special la Paris; fotoliile largi, tapițate, invitând la odihnă și la destindere; bufetul lucrat cu migală, ale cărui închizători erau întotdeauna lustruite cu grijă de Ane Mette; cufărul greoi, sculptat în mod cam naiv, care venea de undeva de prin secolul al XIII-lea, măsuțele și gheridoanele de mozaic dispuse ici și colo, pe care, în vase de cristal și de faianță, se aflau în permanență flori, cât ținea vara: în sfârșit, trei vitrine înalte și elegante unde stăteau alături minuni nemaipomenite de argint și de cristal, de cositor și de aur. Un perete întreg era ocupat de un șemineu monumental, îmbrăcat în marmoră cenușie vărgată cu albastru și verde; suporturile pentru bușteni se asemuiau cu prorele drakkar²-urilor, amintind de niște strămoși îndepărtați, vikingii...

După masa de seară, bărbatului ei îi plăcea să stea la taifas cu ea în fața focului din cămin care lumina odaia. Buștenii groși, rotunzi și zgrunțuroși ardeau zbicindu-se și trosnind, aruncând lungi și tremurătoare dâre roșii peste careurile mari, albe și negre, ale podelei, în timp ce odaia vastă se umplea de mirosul suav al rășinii ce îmbălsăma pădurile Suediei. Afară, vântul nordului, izbea în rafale zăpada în obloanele ermetic închise. Vara, își terminau seara pe terasă, așezați confortabil în fotoliile de lemn de palmier, întorși cu fața spre frunzișurile în care piereau ultimele lumini ale amurgului. Knut îi vorbea întotdeauna ca unei confidente dragi, își deschidea inima, îi dezvăluia dificultățile întâmpinate peste zi, din clipa în care plecase în zori, ca să-și facă rondul pe la bolnavi, în

---

² Ambarcațiune cu pânze și vâsle utilizată de vikingi.

faetonul ușor la care era înhămată o iapă albă. Îi descria viața țăranilor, ei, care-și petrecuse toată tinerețea la Stockholm într-un cadru molcuț și înstărit al unei vechi case burgheze sau îi povestea vreun accident survenit în vreo exploatare forestieră.

— Mă aflu la Troelle, începu el odată, pentru un caz de pojar, când un tânăr se năpusti spre mine ca să mă roage să mă duc de urgență în pădurea lui Karl Andersson. Un tăietor de lemne fusese zdrobit de un copac! Omul mai trăia! Nu era nici un minut de pierdut!

— Nenorocitul!

— I-am spus băiatului să urce alături de mine și să mă conducă la locul accidentului. Pădurea Andersson e pe o coastă de deal și drumurile sunt foarte înguste. Abia am putut trece cu faetonul!

— Cred că biata iapă a fost supusă la niște eforturi serioase...

— Animalului ăstuia îi plac piedicile. Dar până la urmă am fost obligați să părăsim trăsura și să ne continuăm drumul pe jos. Între timp, tânărul meu însoțitor m-a informat că era vorba de un om de vreo cincizeci de ani, însurat și tată a șase copii.

— Ce nenorocire!

— Da, totul era într-adevăr foarte deprimant. Când, în sfârșit, am ajuns, tăietorul de lemne scotea niște gemete cumplite, care-ți sfâșiau inima. Sunt totuși obișnuit cu durere, dar în acel loc, vezi tu, m-am simțit zguduit...

— Cum s-a produs accidentul?

— Trei oameni doborau niște brazi. Ocreberg, cel despre care e vorba, era cel mai în vârstă, cel care avea cea mai mare experiență în această muncă.

— Nu s-a ferit la vreme?

— Avea prea mare încredere în istețimea, în dibăcia lui. Pe scurt, după ce-a dat ultima lovitură de secure ca să doboare unul dintre brazii ăia, nu s-a dat la o parte la vreme, și copacul l-a izbit în plin.

— Spectacolul trebuie să fi fost cumplit...

— Și pieptul și brațul stâng îi erau complet zdrobite. Andersson care era de față, susținea că vântul prea puternic făcuse bradul să devieze în căderea lui. În ce mă privea, astfel de considerații mi s-au părut secundare. N-aveam decât o singură grijă, o singură grabă, să vin în ajutorul aceluia nenorocit!

— Ai putut să-i vii în ajutor pe loc, vreau să spun, să-i dai primele ajutoare, să intervii?

— Era aproape imposibil, *kära du*.

— Ce poveste tristă!

— Știi, în fața unor răni atât de grave, îmi dau seama întotdeauna în mod foarte penibil că posibilitățile mele sunt limitate...

— Ai vindecat și ușurat atâta lume, Knut!

— Să trecem peste asta! Deci am făcut ce-am putut ca să opresc hemoragia și să-i alin omului suferințele. Apoi le-am cerut celor de față să confecționeze o targă din crengi,

ca să-l putem transporta pe rănit.

— Trebuie să fi simțit niște dureri cumplite când l-au ridicat...

— A fost foarte greu, da, dar până la urmă l-am putut așeza cu targa aceea improvizată în faetonul meu. Nu era nimic de făcut decât să-l ducem cât mai repede cu putință la spital, ca să-l încredințăm chirurgului Ekelöf.

— Dumnezeule, cu toate zdruncinăturile, cu toate scuturăturile drumului!

— N-aveam de ales! Nu, uita că trăsură mea are arcuri bune!

— Totuși...

— E și foarte rapidă, ceea ce a salvat, fără îndoială viața acestui nefericit! Inutil să-ți mai spun că i-am dat ieipei o porție dublă de fân, când ne-am întors acasă.

— A meritat-o din plin!

— Sigur! Ar fi trebuit s-o vezi mergând pe drumul Vänersborgului! Parc-ar fi presimțit că era vorba de viața unui om. Când am sosit, l-am anunțat imediat pe Ekelöf.

— Era acolo?

— Da, și a intervenit prompt! Ocreberg își va pierde brațul stâng, dar va trăi.

— A fost nevoie să i-l amputeze?

— Era inevitabil, *älskade* Ingrid. Dar socot că ne putem socoti fericiți că l-am smuls morții. Aproape că e vorba de o minune. Mai exact, dacă am putut obține acest rezultat, asta se datorează în mod cert recentelor progrese realizate în chirurgie. Dar, vezi tu, aceste progrese sunt abia la început. Într-adevăr, ne aflăm în pragul unei noi epoci. Adesea, neputința mea de a lupta împotriva unor boli mă aruncă într-o stare de deprimare cu atât mai mult cu cât simt, cu cât știu că următorii treizeci, cincizeci de ani vor fi bogăți în descoperiri și invenții în domeniul medicinei și mai ales al chirurgiei. Cât regret că am trecut de patruzeci de ani! Asta e de altfel și motivul pentru care vreau atâta să am un fiu, un băiat, care să devină medic sau chirurg sau chiar amândouă, pentru ca într-o zi să-mi ia locul!

„Asta e de altfel motivul pentru care vreau atâta să am un fiu...” De câte ori, în cursul discuțiilor, nu-și formulase această dorință? Mulți ani Ingrid nu avusese copii. Cunoscutese crize de disperare, se crezuse stearpă, incapabilă pe veci să-i dea soțului ei un fiu, urmașul atât de dorit. Apoi deodată, așteptarea fericită, perspectiva plină de încredere alungase negrele temeri. Dar primul copil, o fată, veni pe lume la cinci luni, mică ființă fără viață. Durerea aproape că o zdrobi pe Ingrid și soțul ei avu nevoie de toată îndemânarea, de toată afecțiunea și tandrețea lui, ca să-i redea pofta de viață, nădejdea.

Începută cu bucurie, cea de de-a doua așteptare se transformase într-un chin de neîndurat. Pe măsură ce treceau lunile, Ingrid devenea lot mai neliniștită, temându-se pentru ființa pe care o simțea formându-se în ea. În ce împrejurări va veni pe lume? Va fi puternică, slabă? Se va dezvolta normal? Durerile fură cumplite și-i smulseră lui Ingrid țipete inumane. După ultima durere sfâșietoare leșinase. Acum știa că adusese pe lume un băiat cântărind mai bine de douăsprezece livre, un copil robust, și cu înfățișare foarte

sănătoasă. Atât de robust, încât se simțea ea însăși parcă distrusă. Nașterea acestui fiu să se fi făcut cu prețul vieții ei? Avea oare să piară după ce împlinise cea mai scumpă dorință a soțului ei?

2

În timp ce nevasta lui, tăcută, se lăsase astfel în voia gândurilor și întrebărilor ei cele mai tainice, Knut Yvarsen deschisese fereastra și contempla visător priveliștile înverzite ale parcului din Tjorpa. Vântul era foarte puternic în ziua aceea și aducea cu el vuietul îndepărtat al „Tichiei vrăjitorului”, cel mai sălbatic și mai tumultuos torent ce se spârgea rostogolindu-se în cascade impetuoase de la o înălțime de peste treizeci de metri. Cataracte, apă care curge și se duce, fluxul perpetuu al elementului lichid. „Trollhättan – Tichia vrăjitorului – gândi stăpânul de la Tjorpa, e într-adevăr o impresionantă imagine a vieții. A vieții noastre în care totul trece, cum spunea cu atâta dreptate Eraclit din Efes, *Panta rhei*... Totul trece... Credințele oamenilor – glume de copii. Ce-i așteaptă pe oameni după moartea la care nu se gândesc, pe care nici măcar nu și-o închipuie? Timpul e un copil care se joacă și care împinge niște pionii...” Îi veniră în minte aceste fragmente din Eraclit, pe care nu le socotea deloc tenebroase, ci dimpotrivă bogate în sensuri și de o profunzime aproape amețitoare. El, care nu era un intelectual în adevăratul înțeles al cuvântului, medita adesea la câte una din aceste uimitoare sentințe, în timp ce străbătea ceasuri întregi niște peisaje fermecate, dar familiare. Acum, rostea în sinea lui mai ales două cuvinte grecești, două cuvinte obsedante: *panta rhei*, totul trece...

Panta rhei... De când își adusese pe lume copilul, eliberându-și soția de acel prunc atât de dezvoltat și de puternic, se simțea îmbătrânit. Sufletul omenesc poate închide în el atâtea paradoxuri! Nimeni nu dorise cu mai multă însuflețire, cu mai multă ardoare acel copil, ca el însuși. De câte ori nu visase la acest fiu, la acest urmaș care-i va lua locul în lupta aspră și fără răgaz împotriva bolii? De câte ori nu și-l imaginase pe acest băiat care-i va continua meseria și căruia îi va putea transmite prețioasa lui experiență? Acum, când acest copil exista, când își făcuse o atât de zgomotoasă intrare în viață, tatăl lui simțea o înțepătură în inimă...

„*Sadant är livet*...”³ Fiecare generație e menită să dispară lăsând locul celor care urmează. Lege aspră, crudă, dar ea e condiția evoluției omenirii. De când Jan a văzut lumina zilei, din clipa precisă în care a scos primul strigăt, eu reprezint trecutul. Dar el însuși, în clipa în care soția sa îi va dăruia primul copil, va avea aceeași soartă. Și așa, la nesfârșit. Ah, e adevărat că sunt nespuse de fericit, că am mai mult decât mi-am dorit! Totuși știu că acest băiat mă va depăși, va merge mult mai departe decât mine! Da, știu

---

³ Asta-i viața (suedează)

asta! Unde sunt visele tinereții mele? Unde sunt ambițiile?"

Panta rhei... Era într-adevăr fericit? Tânăra lui soție, slăbită încă de la prima sarcină, suferise cumplit în timpul acestei nașteri. Își va mai reveni vreodată? Luciditatea lui caracteristică îl obliga să recunoască faptul că starea soției sale, fără să fie deocamdată alarmantă, era totuși foarte gravă. Sigur, el o liniștise, rostise în fața ei cuvinte calde, reconfortante. Ar fi putut proceda altfel?

„N-am iubit-o niciodată ca în timpul acestor ceasuri cumplite în care s-a luptat cu atâta curaj ca să mă ajute s-o eliberez. Un moment m-am temut ca distocia⁴ să nu-i provoace o febră puerperală. Din fericire, nu s-a întâmplat așa! Ceea ce-a doborât-o a fost mărimea copilului! Drace! O ființă atât de plăpândă și de fragilă ca Ingrid... Voi izbuti oare să determin cauzele acestei slăbiri bruște, ale acestei periculoase moleșeli? O voi putea face să-și revină? Sau mai bine... Nu, o altă alternativă e de neconceput, de nerostit! Aș avea fiul atât de mult dorit, dar mi-aș pierde soția. E cu neputință!"

Knut Yvarsen își lăsă privirea să rătăcească peste grădina de la Tjorpa, în vreme ce urechea lui nu mai distingea din „Tichia vrăjitorului" decât un soi de murmur ca foșnetul îndepărtat al unei păduri agitate de vânt. Tjorpa... Proprietatea era situată între cascada Trollhättan și extremitatea de sud a lacului Vänern, aproape de satul Troelle. Nu se afla prea departe de canalul Göta și de micul lac Vassboten, nici de cele două coline de la Hunneberg și Halleberg. Peisajul era măreț: cohorte de mesteceni, legiuni de pini, armate de arțari și coloane de brazi se aplecau spre scânteierea argintată a lacurilor și canalelor sau se opreau în fața întinselor câmpuri aurii sau verzi, cu grâu, secară, ovăz și orz; pante abrupte, stâncoase, pajiști smălțate cu flori, maluri prăpăstioase, promontorii semețe, priveliști de vis... La origine, Tjorpa fusese un mare domeniu. Bunicul lui Knut Yvarsen a fost primul din neam care n-a mai vrut să se mulțumească cu o activitate de gentilom de țară. Prieten al animalelor, întreținea în parcul lui o sumedenie de pisici și câini vagabonzi, oi cu malformații, căprioare, căprițe, cerboaiice cu pui înghețați de iernile prea aspre, pe scurt numai animale care sunt în general lăsate pradă foamei și suferințelor. Per Yvarsen se înscrișese la Universitatea din Uppsala, ca să învețe temeinic zoologia. Pe urmă intrase la o școală veterinară, ale cărei cursuri le frecventase până ce obținuse o diplomă. Reîntors la Tjorpa își atrase în curând recunoștința și prietenia țăranilor, îngrijindu-le vitele cu o rară devoțiune și cu o excepțională îndemânare, devenind până la urmă cel mai bun veterinar din ținut. Fiul său, Sigfrid Yvarsen, își alesese o carieră și mai dificilă: devenise medic. Pământurile arabile care aparțineau domeniului Tjorpa fură atunci vândute. Când nepotul lui Per Yvarsen, Knut, deveni la rândul lui discipolul lui Esculap, înstrăină ultimele terenuri și începu să vândă pădurile, fiindcă socotea că practicarea medicinei nu se împăca deloc cu conducerea unei exploatare agricole și

---

⁴ Obstrucție

forestiere. Astfel că, încet, încet, Tjorpa se transformase: din vechiul domeniu nu mai rămăseseră acum decât livezi, grădinile de zarzavat, o grădină cu flori și un parc destul de vast cu o pădure. Clădirile fermei fuseseră dărâmate, nu mai păstrasera decât casa, o construcție foarte spațioasă cu două aripi, cu un frumos acoperiș de olane, locuințele servitorilor și dependențele. Dar proprietatea nu pierduse nimic din farmecul ei rustic: priveliștea era măreață și impresionantă.

Knut Yvarsen... Foarte înalt, cu umeri largi, arbora o barbă a la Franz-Iosef de un blond mai curând întunecat. Nasul îi era drept, gura puțin aspră. Fruntea, ce părea cioplită pentru coif, îi dădea un profil de medalie. O privire vie și tăioasă metalică, îi strălucea în ochii limpezi. Vocea îi era gravă. Dar ceea ce frapa mai ales la el era acea bunătate dezinteresată, generozitatea senină, care dădeau strălucire persoanei sale.

— Vino...

Stăpânul din Tjorpa se întoarce spre tânăra lui soție care-l chemase.

— Ce e, Ingrid?

— Vino și te așează pe marginea patului, alături de mine.

— Pari neliniștită...

— Sunt nerăbdătoare să-mi văd copilul.

— Ți-l vor aduce.

— Ai un aer absent, Knut...

Apropiindu-se de pat, doctorul luă mâna soției sale și i-o strânse cu putere în mâna lui.

— Să fii tată, murmură el așezându-se, să ai un fiu, e un sentiment atât de nou, atât de ciudat pentru mine...

Gânditoare, Ingrid îl privi îndelung.

— Va fi medic? întrebă ea în sfârșit.

— O doresc cu ardoare!

— Vei putea cu siguranță să-l influențezi în acest sens.

— Vom putea să-l influențăm!

Tânăra femeie clătină încetișor din cap. Ochii ei păreau enormi, îi devorau chipul lipsit de sânge.

— Eu nu voi mai fi...

— Te asigur că vei fi bunică!

— Să fim serioși, Knut.

— N-am fost niciodată mai serios.

— Ești bun și generos, dar nu cutezi să-mi spui adevărul. Sunt condamnată, dragul meu, o simt.

— De ce n-ai încredere în ceea ce-ți spun eu?

— Pentru că mă iubești...

— Te voi salva!

— Trupul meu nu mai e decât un înveliș gol.

— Te voi trata cu întâritoare.

— Crezi că organismul meu le va putea asimila?

— Încetează să te mai frământâți!

— Mi-ar fi plăcut să-mi văd copilul mare. Cu unde de nostalgie în privire, Ingrid continuă : Fiecare nouă ființă e o taină, Knut. Trebuie să fie un lucru pasionant s-o urmezi pe drumul vieții! Să vezi cum i se trezesc inteligența, sensibilitatea... Să întrezărești în ea primele urme de emoție în fața frumuseții naturii! Ce bucurie!

— Vei fi cea mai fericită dintre mame *kära du*!

— Și apoi, mai e o întrebare : ce fel de om va ieși din copilul pe care-l legeni pe genunchi? Ce fire va avea, către ce țel se va îndrepta? Tu, Knut, ești aproape sigur că Jan al nostru va fi medic, că va alege aceeași meserie ca și a ta, dar poate că va opta pentru o profesie cu totul diferită.

— Aș fi dezolat.

— Va trebui să-l lași să-și aleagă singur calea, fără opreliști.

— Îl voi călăuzi pe drumul cel bun. E de datoria părinților, și mai ales a tatălui, să-și îndrepte fiul către activitatea care i se pare mai apropiată de firea, de interesele copilului. Fiul trebuie să-și asculte părinții, să le urmeze sfaturile, părerile, să profite de experiența lor. *Bättre fraga än vilse fara*⁵, spune un proverb de-al nostru și toți tinerii ar trebui să-și facă din el o regulă de aur în loc să-și afirme voința împotriva voinței noastre, să refuze să ne asculte pentru singura plăcere de a proceda după capul lor. Fiecare generație are datoria să transmită celei care vine după ea bagajul ei de cunoștințe, iar aceasta din urmă are obligația să primească acest dar, să aibă grijă de el și să-l îmbogățească la rândul ei cu cunoștințele pe care le va primi în timpul maturității. Trebuie să trecem altora ștăfeta, nimeni n-are dreptul s-o lase să cadă.

— Cât ești de categoric!

Knut Yvarsen își trecu nervos mâna prin barbă.

— Regiunea asta are nevoie de un medic care să fie mai dibaci și care să aibă mai multe cunoștințe decât mine, de un om care să fi studiat la Universitate noile metode și noile tratamente datorate progreselor științei. Ți-am spus adesea, dragă Ingrid, că ne aflăm în pragul unei epoci de descoperiri uluitoare. Ca să nu mai vorbim de nenu-măratele revelații în acești din urmă ani, în biologie, patologie, neurologie, etiologic, hematologie, semiologie... Dar și tehnica avansează cu pași de uriaș! Instrumentele și aparatele pe care ni le pune la dispoziție sunt din ce în ce mai perfecționate și mai precise, ne permit intervenții tot mai îndrăznețe. Da, câmpul teraputicii medicale și chirurgicale se lărgeste în mod considerabil, capătă o amploare nebănuită de strămoșii noștri.

— Pentru tine medicina e un adevărat sacerdoțiu, observă Ingrid pe un ton

---

⁵ Mai bine să întrebi pe ce drum s-apuci decât s-o iei pe o cale greșită (suedeză).

admirativ.

Doctorul avu un gest de protest.

— Nu sunt o excepție, toți medicii cinstiți gândesc ca mine, toți medicii cinstiți și capabili. Revenind la fondul problemei pe care doresc s-o ridic sau, mai degrabă, s-o ating în treacăt, aș vrea să spun că în împrejurările actuale nu voi admite ca fiul meu să îmbrățișeze o altă meserie decât cea a artei de a vindeca.

— Pur și simplu pentru că ținutul nu se va putea lipsi de un medic Yvarsen?

Soțul Ingridiei făcu mai întâi câțiva pași în lung și-n lat, apoi se opri în fața patului ei și rosti fără emfază :

— Nu! Ci pentru că noi, Yvarsenii, avem de îndeplinit o sarcină în țara asta! Tonul era totuși ferm, hotărât: Avem misiunea de a salva și vindeca, de a-i ușura pe cei care suferă, de a-i ajuta pe cei pe care-i amenință moartea! Începând cu Per Yvarsen, meseria asta e o tradiție de familie și țin ca ea să fie păstrată. Pentru noi, vezi tu, exercitarea medicinei nu-i o posibilitate care ni se oferă, ci o datorie!

— Câtă ardoare!

— Fiul meu va fi mai instruit decât mine, va beneficia de tot activul de cercetări medicale contemporane. Dar eu i-aș putea transmite ceea ce nu se învață în nici o Universitate, în nici o carte : știința care rezultă dintr-o lungă practică, dintr-o experiență prețioasă, despre ravagiile bolii și despre mijloacele de a o combate. Când Jan al nostru își va termina studiile la facultate, când își va îndeplini stagiul de intern și va obține toate diplomele, se va reîntoarce la Tjorpa ca să lucreze alături de mine. Mă va însoți când mă voi duce pe la pacienți și va lua astfel un prim contact, extrem de util și de bogat în învățăminte, cu realitatea zilnică a activității noastre. Îl voi prezenta țăranilor de aici, tăietorilor de lemne, notabilităților. Și toți vor căpăta încredere în el, nu din pricina studiilor sale aprofundate, a tinereții sau perfecte sale sănătăți fizice și psihice...

— Atunci din ce cauză?

— Din cauza numelui său. Căci, pentru ei, numele de Yvarsen a devenit sinonim cu doctor.

— Și Tjorpa pentru ei este un fel de mic port al salvării, știu.

Cu ochi strălucitori, Knut Yvarsen adăugă:

— O tradiție atât de frumoasă nu trebuie să fie perpetuată cu orice preț? Ce sacrificiu ar fi prea mare ca s-o aperi?

3

Ingrid se ridică puțin în perne și-și privi soțul drept în ochi.

— Nu pot admite ca niște ființe umane să devină sclavele unei tradiții, remarcă ea.

Apoi adăugă mai tare;

*Pa inga villkcor*⁶!

— Dar cine vorbește de sclavie, *kära du*?

— Când descrii viitorul micuțului nostru mă sperii.

— Ce spui, *älskade* Ingrid?

— Totul e pus la punct, hotărât dinainte... mi se pare că băiatul nostru nu va avea nici o libertate. Viața lui îmi apare, în condițiile astea, ca un drum ca un traseu inexorabil și inflexibil, ca un culoar de pușcărie.

— Să nu exagerăm!

— N-ar trebui oare să lăsăm copilul să crească tot atât de liber ca și o plantă?

— Știi și tu că grădinarii orientează creșterea plantelor cu ajutorul unor araci, că taie crengile parazitare și vătămătoare cu foarfecele de grădină...

— Ești prea categoric, protestă tânăra femeie, și prea abstract. E cusurul sexului tău! Voi, bărbații, pierdeți prea lesne contactul cu realitatea, ca să vă cufundați în principiile și-n abstracțiunile voastre!

Doctorul se aplecă asupra ei, o luă încetișor de umeri și depuse un tandru sărut pe albeața frunții sale.

— Calmează-te, murmură el, ai nevoie de multă liniște. Îți făgăduiesc să-ți las toată latitudinea să-ți crești băiatul.

— Băiatul *nostru*!

Knut Yvarsen mângâie afectuos părul bălai al soției sale, lăsându-și degetele să rătăcească prin acel râu de aur.

— Din dragostea noastră s-a născut o ființa nouă, zise el fără emoție.

— Nu-i minunat?

— Ține și de tine și de mine, e manifestarea vie a dragostei noastre.

— Jan nu se va asemui cu ceilalți oameni care l-au precedat pe acest pământ...

— Ca orice copil.

— Orice naștere este deci un fel de minune...

— Absolut, *kära du*.

---

⁶ În nici un caz (suedeză).

— Toată viața mi se pare țesută din minuni, Knut...

Fură întrerupți de sosirea zgomotoasă a moașei și a servitoarei. Ane Mette ținea în brațe un coșuleț oval, căptușit cu mătase albastră, unde se odihnea noul născut, spălat cu grijă și înfășat. Înfațișând pruncul mamei sale, cele două femei nu mai încetau cu exclamațiile de admirație.

— Uitați-vă cât e de frumos, *fru* Yvarsen!

— Leit maică-sa!

— Gurița are ceva sever în ea, nu vi se pare? Se vede bine că e băiat!

— Dar, dar are fruntea lui taică-său!

— Și glasul, auziți, parcă e ceva mai grav decât al noilor născuți...

Dar copilul era mai tăcut decât servitoarea și moașa. Nu țipa decât din când în când, ochii i se așezau rând pe rând pe fiecare chip, cu o privire în care se amestecau surpriza, neliniștea și poate și o anumită curiozitate. Mama îl luă în brațe și începu să-l legene încetșor. Îl privea fără să rostească un cuvânt, cu un soi de încântare exaltată, de recunoștință mută.

Knut Yvarsen contempla acea scenă mișcătoare. Chiar dacă era răscolit până-n străfundul sufletului, nu renunțase la privirea lui scrutătoare de practician. Căci mai înainte de orice era medic și avusese motivele lui ca să întârzie aducerea pruncului în patul mamei. După acea distocie care ar fi trebuit să aibă un sfârșit fatal, se impunea cel mai absolut calm, o destindere regeneratoare, asta cu atât mai mult cu cât un acces de febră puerperală continua să fie posibil. Cunoscând extrema emotivitate a lui Ingrid, se temea ca aducându-i imediat copilul să nu-i declanșeze mamei o periculoasă creștere a temperaturii. Complicațiile puteau fi grave... Dar, în acel moment, faza critică fusese depășită și, grație discuției pe care o avusese cu ea, soția lui era de acum familiarizată cu această situație în mod atât de radical nouă. După lungile luni de nerăbdătoare așteptare, după durerile atât de ascuțite care-o zdrobiseră în timpul nașterii, cunoștea, în sfârșit, bucuriile atât de pure și de nobile ale maternității.

Pe fereastra deschisă intrau crâmpie din grădina primăvărată, mirosul de rășină din parc. O rază izolată de soare cădea pe comoda pântecoasă, juca pe aurul unui ceainic elegant cizelat, accentuându-i strălucirea. Primăvară, reinnoire, renaștere... Odaia aceea, ale cărei mobile, pereți și ușă revelau o lungă obișnuință cu prezența umană, văzuse până atunci născându-se multe generații de Yvarseni. Dar fiecare apariție a unei noi ființe este un eveniment unic cu care începe întreaga istorie a lumii.

Curbei descendente a unei generații îi va corespunde în mod infailibil elanul ascendent al unei noi vieți, al unei existențe neîntinate. Datorită acestei legături perpetue se păstrează speranța pe pământ, urcușul spre niște perspective infinite. Nici o casă nu rămâne pentru totdeauna goală. Chiar și acolo unde obloanele rămân închise și unde tăcutul păianjen își țese pânza sub grinzile înnegrite, chiar și acolo unde vatra s-a răcit și unde însuși cenușa seamănă cu o pulbere seculară, va suna ceasul miraculos în care fiul rătăcitor sau vreun urmaș îndepărtat va împinge vechea poartă cu broasca ruginită și va

reaprinde lampa familială. Apoi se va însura și în curând strigătul noului născut va readuce speranța și în acea casă.

Tjorpa nu rămăsese niciodată pustie. Ritmul imemorial al nașterilor se perpetuase cu riguroasa exactitate a unei legi a naturii. Aici lampa rămăsese întotdeauna aprinsă. Speculațiile și meditațiile unor poeți, gânditori și teologi despre moarte umplu mii de volume, sunt dezbătute în multe școli și în majoritatea universităților. Dar unde sunt gândurile inspirate de fenomenul tot atât de măreț care reprezintă nașterea unei ființe umane?

Da, căci ce este nașterea? Cum să descrii, să înțelegi, să interpretezi un eveniment care ține, în ultimă analiză, de inefabil?

Nașterea este prima tresărire a unui suflet, apariția bruscă și miraculoasă a unei noi conștiințe, iruperea unei ființe care gândește, în lumea sensibilă, sau, dacă vrei, țâșnirea unei scântei divine, a unei frânturi de spiritualitate, în materie. Nașterea e, de asemenea, surâsul unei mame, sfârșitul perioadei de așteptare și adesea și al suferințelor. E lumina viitorului năvălind în valuri mari în locuința astfel binecuvântată. E nespusa bucurie a perenității umane și familiale, strigătul de speranță care face să palpitate orice inimă de femeie. Nașterea e dulceața celei dinții priviri a unui copil, farmecul inefabil al unui braț micuț întins pentru prima oară spre mamă, intensa emoție a primului sărut matern. E bucuria pură, exprimată prin surâsul luminos al noului născut. E încântarea părinților copleșiți de fericire. Nașterea este flacăra nădejzii în noaptea disperării. Acolo undo, în timpul războaielor și al altor perioade de nenorocire, ființele umane sunt persecutate, maltratate, rănite și ucise, acolo unde domnește suferința și mizeria, unde cerul este negru și plumbuit, strigătul noului născut va face să înflorească surâsuri pe buzele albe, va aduce nădejdea în inimile cele mai înghețate. Nașterea este ciocârlia dimineții înălțându-se dintr-o singură bătaie de aripi spre imensitatea cerului, floarea deschizându-și caliciul spic luminele trandafirii ale aurorei. E muzica viitorului, a vieții fără de moarte...

4

Trecură lunile, anii, fără ca Ingrid Yvarsen să-și mai regăsească puterile pe care le pierduse la nașterea fiului ei. Pentru ca băiatul să fie totuși crescut în cele mai bune condiții posibile, doctorul îl rugase pe prietenul său Olaf Lindval să vină să locuiască la Tjorpa împreună cu soția și cu fetița care li se născuse la puțină vreme după micul Jan. Olaf era un vechi prieten din copilărie. Colegi de clasă la gimnaziul din Göteborg, începuseră împreună studiile superioare la Universitatea din Uppsala, dar, în vreme ce Knut se înscriesese la Facultatea de medicină, Olaf alesese Dreptul. Împărțiseră totuși aceeași cameră, se pasionaseră pentru aceeași autori și făcuseră aceleași năzbâtii de studenți. Mai târziu, nu se pierduseră niciodată din vedere, căci Lindval se stabilise ca avocat la Göteborg și avusese prilejul să apere interesele familiei Yvarsen în multe litigii civile, mai ales în momentul vânzării ultimelor pământuri ce aparținuseră domeniului Tjorpa, și mai apoi în litigiile survenite cu ocazia exploatării pădurilor.

Ca și Knut, Olaf se însurase foarte târziu și luase de soție o fată mult mai tânără decât el, Brita Ekberg. Fetița pe care i-o dăruie soția lui, primi numele de Sigrid. Când trecea prin Göteborg Knut Yvarsen îi făcea întotdeauna o vizită vechiului său coleg de clasă și, în cadrul calm și confortabil al cabinetului de avocat sau în apartamentul în care Brita făcea să domnească o curățenie exemplară, cei doi bărbați evocau fericitele amintiri ale vieții lor studențești, dar își încredințau și preocupările de moment, vorbeau despre politică, despre literatură. Olaf și Brita erau adesea invitați la Tjorpa unde Ingrid se străduia cu plăcere să le asigure o ședere cât mai plăcută. Se organizau excursii în comun, plimbări eu barca și, când timpul era ploios, partide de cărți. Gestiunea unor moșteniri îl obligase pe avocat să studieze de aproape numeroase arhive risipite prin regiune, acte, pergamente. O întâmplare îl făcu să descopere că era o rudă îndepărtată a familiei Yvarsen. Knut fu încântat să afle această noutate și, în timpul serilor lungi Olaf și el se lăsau în voia jocului pasionant de a-și descoperi strămoși comuni. Prietenia ce unea cele două familii deveni și mai strânsă. Între timp, avocatul căpătase o reputație solidă de pledant dibaci și renumele lui crescând, începu să fie tot mai des chemat în capitală ca să apere interesele celor mai importanți clienți ai săi. Deplasările la Stockholm deveniră din ce în ce mai dese, fapt care începu să-i pricinuiască griji, căci nu-i plăcea să-și lase nevasta singură, și nici fetița. Așa că atunci când Knut Yvarsen își întreabă prietenul dacă n-ar vrea să vină să stea cu familia definitiv la Tjorpa, acesta acceptă cu plăcere. Brita Lindval se declara încântată de o locuință care-i îngăduia fiicei sale să crească la țară, departe de tumultul și de aerul poluat al orașului.

Foarte înalt, dar cu umeri înguști, Olaf Lindval era un bărbat foarte slab, cu membre

lungi și subțiri. Gesturile sale – și făcea destule – erau bruște și sacadate, trădând o perpetuă agitație interioară. Măinile mai ales, erau aproape totdeauna însuflețite de vreo mișcare bruscă, vrând să exprime plastic vreo idee sau vreo exclamație. Se pasiona pentru o mulțime de lucruri, neavând decât o foarte îndepărtată legătură cu profesia lui: feminismul, organizarea unor cooperative, sindicalismul, folclorul, lupta împotriva alcoolismului. Oricine avea o cauză cu totul nouă de apărut, oricine aspira la o reformă profundă a societății pentru înlăturarea nedreptăților găsea în Olaf Lindval un interlocutor atent, înțelegător și ușor de convins, adesea chiar un comanditar. Opusă soțului ei, Brita Lindval avea picioarele bine înfipte în pământ și un spirit eminentemente practic și realist. Cum ar fi putut să fie altfel? Fiica unui patron de traulere, avusese șapte frați și patru surori și fusese crescută în cea mai strictă supunere a credinței luterane. Casa familiei Ekberg – o locuință veche, toată numai paliere, balustrade, scări interminabile de lemn, întreținute cu grijă, și pereți îmbrăcați în lemn până la tavan – era situată într-unul din cele mai vechi cartiere ale portului Göteborg. Tatăl era obligat să lucreze din greu și cerea acest lucru și celorlalți membri ai familiei. Fiecare băiat, fiecare fată își avea ocupația sa bine determinată, sarcina zilnică de îndeplinit. Mama știa să conducă prompt toată această lume. Vai de cei leneși! Nici o greșală, nici o lipsă nu scăpau agerimii acestei mame. Vinovații erau pedepsiți în mod exemplar. Brita era cea mai frumoasă din cele cinci fete. Înaltă și solid clădită, deborda de vitalitate și de sănătate. Silueta ei era totuși zveltă și plăcută. Când se ducea la piață, pescărițele bătrâne îi laudau farmecul sănătos și spontan, firea ei binevoitoare. Băieții o salutau veseli, urmărind-o îndelung cu privirea. Obrajii îi erau întotdeauna colorați în roz, în timp ce ochii îi erau de un albastru de faianță, dând la iveală o franchețe și o sinceritate fără margini. Pentru Brita, măritișul fusese la început o eliberare de sub severa tutelă a părinților ei. Căci, în adâncul inimii sale, își mărturisea că ar fi preferat de bărbat pe unul din băieții aceia zdraveni, cu chipul ars de soare, care înfruntau cu cutezanță primejdiile mării și care se întorceau apoi acasă cu gustul sării pe buze și cu reflexele zărilor îndepărtate în ochi. Un om de legi era tocmai contrariul idealurilor sale. Un avocat, unul care taie firul în patru! Și apoi era atât de uscat, atât de slab, gesticula întotdeauna și rostea prea multe cuvinte! Dar trebuie să-i recunoască o tenacitate care rezista la orice voință de oțel. Săptămâni și săptămâni îi făcuse o curte asiduă, dar discretă, până în momentul în care tatăl Britei se hotărî să intervină. Luă informații despre Olaf, află că era un avocat strălucit, că familia Lindval se număra printre familiile cele mai onorabile din ținut și hotărî imediat să se facă nunta cu toată opunerea Britei.

— Căci părinților le revine sarcina de a clădi viitorul copiilor lor! îi aruncase el tinerei fete.

— E cu mult mai în vârstă decât mine și e atât de deosebit de noi! cutezase să protesteze Brita.

— Fleacuri!

— Pentru ca o căsnicie să fie fericită, soții nu trebuie să fie de aceeași vârstă și din

aceiași mediu?

— *Wem har lärt dig det?*⁷ tună tatăl scos din fire. În orice caz, e o prostie! Dacă bărbatul tău n-ar avea mai multă experiență decât tine, ați face o căsătorie demnă de milă. Și mediul, mediul n-are nimic de-a face cu asta! În fața Domnului, toți oamenii sunt egali! Neamul Ekberg prețuiește tot atât cât și neamul Lindval! Atitudinea ta e o insultă la adresa tatălui tău!

— A devenit de o impertinență scandaloasă în ultima vreme! interveni mama, jignită. Pentru că toată lumea îi repetă fără încetare că e cea mai frumoasă fată din cartier! Ah, dacă oamenii ar ști să-și țină gura, în loc să ațâțe cochetăria unei tinere descreierate!

— Phii! tună șeful familiei, lipsa asta de modestie e nedemnă de o Ekberg! E vremea să te măriți, fata mea! Într-o lună vei fi soția lui Olaf Lindval. S-a înțeles?

— Da, tată!

Orice opoziție ar fi fost zadarnică, linia soartei sale fusese trasată definitiv și irevocabil. Dar, când descoperi firea cu desăvârșire bună și generoasă a lui Olaf, groaza lui față de nedreptate și înclinarea instinctivă de a veni în ajutorul celor nenorociți și oprimați, simți născându-se în ea o dragoste tandră, totală, pentru omul pe care Domnul i-l scosese în cale. Fu literalmente topită de bucurie în ziua în care primele grețuri îi revelară faptul că în curând va cunoaște satisfacțiile maternității. Așteptarea fu fericită, senină. Contrar firavei Ingrid, Brita avu o naștere ușoară și nu suferi aproape deloc. Fetița care veni pe lume era încă de pe atunci încântătoare.

— Dă, Doamne, să nu fie prea frumoasă mai târziu, declară sentențios bunicul Ekberg, pentru femei e rău și periculos...

O numiră Sigrid...

---

⁷ Cine ți-a spus asta? (suedeză).

5

— De ce ești trist, knut? Nu cunoști acel vechi proverb din țara noastră: „*Mötas och skiljas är världens gang, skiljas och mötas är hoppets sang?*”⁸

— Ingrid!

— De altfel eu nu cred în cea de-a doua parte, a acestui proverb, nu... Speranța e un cuvânt frumos, dar, ceea ce înseamnă ea de fapt, îmi scapă!

— Te gândești încă la moarte, ceea ce-ți falsifică viziunea asupra lucrurilor și ființelor.

— Dimpotrivă, viziunea mea e cât se poate de clară.

— Dacă sunt atât de deprimat, e pentru că mi-ar plăcea să te văd cum erai odinioară.

— Odinioară...

— Plină de viață și vioaie, mereu veselă, dând întregii case un fel de strălucire luminoasă, comunicând tuturor o bucurie molipsitoare...

— Bucurie... Unii o află înainte de a muri, simțindu-și sfârșitul. E ceea ce se scrie în cărți, ceea ce se spune... Eu nu pot.

— Nu mai vorbi de moarte, te rog!

— Ce-mi rămâne în afară de ea?

— Te voi vindeca!

— Nu poți face nimic împotriva morții, nimic!

— N-am învins-o adesea?

— E prea târziu!

— Niciodată!

— A venit în tăcere, a împins ușa casei noastre și urcat până în odaia mea. De atunci, stă aici și mă contemplă fără răgaz.

— Nu mai continua...

— Ah, m-am gândit adesea la ea, în timpul acestor luni îndelungate de zăcere, în timpul iernii vieții mele. Cum va fi? Ce chip va avea? Și când am văzut-o, Knut, mi-am zărit propriul chip. Ochii mei larg deschiși, cu o strălucire rece, goi de orice expresie, două bile de oțel albastru pe un manechin de ceară. O viziune de spaimă. Knut...

— Febra, *älskade* Ingrid...

— N-a vrut să mai plece din odaia mea.

---

⁸ Traducere literară: „Să te-nâlnești și să te desparți, asta-i viața, să te desparți și să te întâlnești, asta-i cântecul speranței (n.a.)

-
- Nu! Ea e departe de aici...
- O simt prezentă alături de mine, muta, răbdătoare, tenace. Da, e ca și cum i-aș aparține.
- Taci! Ești abia în primăvara vieții!
- Atunci de ce-ai chemat preotul după-amiază?
- Pentru... Ținea să...
- Nu trebuie să mă minți, *kära du*... Am ajuns la ultimul act și știm asta amândoi.
- Te înșeli, te asiguri!
- Apropie-te de mine... Dă-mi mâna... Privește-mă drept în ochi... Așa! Acum nu mai ești medic, și minciunile caritabile nu mai sunt necesare. Tu ești soțul meu, eu sunt soția ta și voi muri. Un bărbat și o femeie în singurătatea nopții ultime, cea din urmă noapte a lor... Drumurile noastre se despart aici. Al tău desfășoară înaintea-ți lunga lui panglică albă și însoțită, care duce departe, într-o țară a viitorului; cotește, dispăre în verdeață; aleargă, aleargă... al meu nu mai e drum, ci o potecă îngustă, stâncoasă, care se va opri în curând la marginea genunii, a unei pante fără sfârșit...
- *Kära du*!
- Ascultă-mă, ascultă-mă bine... Când un bărbat și o femeie ajung la această răscruce, până și aerul minciunii, chiar dacă e cucernic, devine irespirabil, intolerabil! Adevărul e singura noastră lumină, ultima noastră șansă... Fără el, ne-am despărți ca doi străini, ajunși la capătul unei călătorii. Fără mască! Fără false aparențe! Două suflete goale sub imensitatea cerului înstelat! Acum nici unul dintre noi nu mai poate minți!
- Adevărul... ..
- Vreau să-l știu! Hai, spune-mi-l... e, într-adevăr sfârșitul?
- Knut Yvarsen își cufundă privirea în ochii rugători ai lui Ingrid.
- Ca să-ți spun adevărul... începu el, apoi vocea i se frânse și-și întoarse capul.
- Nu mai adăuga nimic, am înțeles, *zise* încet tânăra femeie.
- Doctorul aproape că strigă:
- *Kära du*! Nu pot admite asta, nu vreau!
- Trebuie să ne despărțim, Knut.
- Nu! Nu!
- Ingrid încercă să se ridice în coate. Fața ei lipsită de sânge era galbenă, ca de ceară, și ochii imenși îi devorau toată fața. Un surâs fugar îi rătăci pe buze.
- Ah, să culegi o floare în zori de zi, când aurora aruncă peste natura în sărbătoare vâlul diamantelor de rouă! Când aerul e proaspăt, pur, curat! O adevărată beție... Și copacii care se trezesc încetișor sub primele raze ale soarelui! Și păsările, Knut, păsările...
- Paradisul...
- E prea departe de Tjorpa! Cel mai frumos paradis, a *zis* cineva, e paradisul pierdut! Lumea mea de aici!
- Viața ta va fi veșnică!
-

— Nimic nu mă va consola că am părăsit acest pământ!

— Aș vrea să-ți redau speranța, Ingrid!

Bolnava clătină din cap.

— Am iubit și iubesc încă existența terestră. Formele, culorile, miresele, sunetele... Lumea e atât de diversă, de bogată, de frumoasă! Să auzi clopotele bisericii din Troelle într-o duminică dimineată, primăvara... Să te plimbi de-a lungul tufişurilor de păduci în ziua de Paști... Să aluneci cu barca pe apele argintate ale lacurilor Vänern sau Vassbotten... Să pătrunzi în marea tăcere a unei păduri bătrâne... Să simți mireasma mușchiului umed de pe jos... Să contempli apele tumultuoase și salturile impetuoaselor cascade de la Trollhättan, tunând și urlând sub mantia lor de spumă... Crede-mă, Knut, și n-asculta de falșii profeți: viața aici, pe pământ, e cea mai minunată, cea mai pasionată. Viața de aici...

— Dumnezeu poate orice...

— Acest pământ...

— Vei regăsi în altă parte podoabe mai frumoase ale naturii, mai mărețe, mai splendide...

— Și copilul meu?

— Jan...

— Nu voi mai putea să-l strâng la piept, să-l legăn, să-l văd adormind în brațele mele... Nu voi mai putea să-i aud sporovăială veselă, să fiu mișcată de surâsul lui drăgălaș...

Răscolit până la lacrimi, Knut Yvarsen asculta această lungă jelanie a nevastei sale, acest amar rechizitoriu împotriva unei prea crude fatalități. Ingrid, soția lui dragă, tandra și luminoasa lui Ingrid murea și el nu putea face nimic pentru ea. Nu-și mai revenise din distocia care ar fi trebuit s-o coste viața la nașterea micului Jan, a aceluia copil ce venise prea robust pe lume. Trecuseră lunile, anii și Ingrid devenise din ce în ce mai slabă, mai suferindă și mai fragilă. Nici un medicament, nici o cură nu putuseră stăvili progresul devastator al acelei lente, dar inexorabile pieiri. Cu moartea în suflet, stăpânul din Tjorpa își mărturisi neputința. El care salvase atâtea vieți omenești nu era în stare să-și vindece nevasta! Învins, disperat, trebuia să asiste la sfârșitul acestei ființe rare și delicate, care-i era cea mai dragă din lume!

— Mi-e sete! gemu tânăra femeie.

Soțul ei îi turnă un pahar cu apă minerală.

— Măine, zise el întinzându-i-l bolnavei, trebuie să primesc acel nou medicament pe care mi l-au expediat doctorii de la Berlin. Se pare că face minuni...

— Să nu mai încercăm să ne amăgim, Knut...

— Nici pomeneală! Eu...

— Cum e vremea afară, dragă?

— E cam frig, am impresia că va ploua sau va ninge. Ingrid își trase cuvertura pe ea ca pentru a se feri de acele intemperii.

— O înmormântare pe ploaie... observă gânditoare. Rafalele de apă care se abat asupra cortegiului...

— Ingrid! Destul! Oprește-te!

— Pastorul merge înainte bălăbănindu-și crucea.. Ceilalți se apleacă sub vânt și ploaie. Tu, tu ești foarte înalt, foarte palid, foarte departe...

— Nu mă mai chinui astfel!

— Brita a plâns mult. Frumosul ei chip sănătos și rotund mai poartă încă urmele lacrimilor. Moartea e ceva care-o depășește. Nu pricepe! Nu poate să priceapă, fiindcă ea e opusul morții.

— Te rog, dragă Ingrid, n-o mai lua razna!

— Dacă va fi acasă, Olaf va vorbi cu pasiune despre mine. El va fi cel care-mi face necrologul... Mi se pare că-l și aud... Copiilor să le spuneți că am plecat undeva departe, într-o lungă, foarte lungă călătorie. Dar nu știu dacă micul meu Jan va crede asta, nu știu...

— Încă trăiești, dragă, și atâta vreme cât...

Cu vocea ei atât de slăbită, Ingrid își întrerupse soțul:

— Voi fi aruncată în fundul unei gropi, într-o ladă de stejar sau de brad...

— Gândește-te la altceva, Ingrid...

— Mă simt golită pe dinăuntru, în mine nu mai există decât noapte rece și întunecoasă... Ia *Biblia*, murmură ea, deschide-o și citește-mi ceva...

Knut Yvarsen luă cartea veche, legată în pânză neagră, cerată și căută un pasaj potrivit; remarcă cu stupoare că degetele îi tremurau întocmai ca cele ale unui bătrân. Apoi începu să citească cu voce tare și pe un ton plin de căldură...

Când isprăvi, stăpânul din Tjorpa puse jos cartea și se îndreptă în vârful picioarelor spre ușă. Dar se întoarse brusc, izbit parcă de ceva ciudat, neliniștitor. Repezindu-se spre pat, apucă mâna soției sale și-și lipi urechea de pieptul ei. Se dădu înapoi cu un strigăt de fiară rănită, cu un vaiet inuman, cumplit. Lividă, Brita Lindval se ivi în prag: pricepu că Ingrid Yvarsen murise.

Jan rămase multă vreme neconsolat și refuză să admită că nu-și va mai vedea mama. De multe ori Ane Mette avea să-l descopere tropăind și zgâriind cu unghiile în lemnul unei uși, de acum încolo, închisa veșnic pentru el.

PARTEA A DOUA

6

Ca în fiecare dimineață, sub ochiul atent al Britei Lindval, Jan și Sigrid își luau cafeaua cu lapte în vasta bucătărie de la Tjorpa, unde străluceau legiuni de crățiți de aramă, superbe ansambluri de farfurii de cositor din Olanda, și o impresionantă varietate de ustensile ce garniseau pereții. Ane Mette se ocupa de cei doi adolescenți, le servea tartine din pâine de secară cu unt proaspăt, cu miere și dulceață. Uitându-se la Jan, servitoarea spuse:

— Ce mare e pentru vârsta lui... Nu vi se pare că pe zi ce trece tot crește? Năstrușnicul ăsta n-are decât paisprezece ani și pare de optsprezece!

— Hai, Ane! interveni mama lui Sigrid. *Tala är silver, tiga är guld!*⁹ Nimic mai rău decât să măgulești, să lauzi un băiețandru! I se urcă la cap, se înfoaie în pene și face pe fanfaronul!

— Ei, doamnă Lindval, sunteți prea severă!

— Nu sunt atât pe cât ar trebui!

— Eu zic că Jan al nostru e de-acum un bărbățel. O să fie ca și taică-său, o să vedeți, înalt și solid, un adevărat stejar de Suedia.

— Fără complimente, Ane!

Dar servitoarea nu dezarmă prea repede.

— Da, ia uitați-vă și la Sigrid, zise ea înălțându-și administrativ capul, cât e de drăguță cu fusta aia verde, cu bluza, cu mâneci bufante și cu șorțul ei brodat! Mai să spui că-i zâna verii!

Brita îi împinse pe adolescenți pe ușă.

— La drum, copii, și nu vă mai gândiți la ce v-a spus Ane! Vedeți ce vreme frumoasă e azi! Dar nu vă pierdeți vremea pe câmp, nu-l lăsați pe pastorul Lindstrom să vă aștepte!

Jan și Sigrid plecară râzând.

Pentru Jan, soția lui Olaf Lindval devenise mătușa Brita și, în ochii lui, Sigrid îi era verișoară. Trecuseră mulți ani de când cei doi copii plecau de la Tjorpa cu noaptea în cap, ca să se ducă la presbiteriul din Troelle, unde pastorul îi învăța carte.

---

⁹ Vorba e de argint; tăcerea e de aur (suedeză).

Cu ghiozdanul sub braț, mergeau cu pas vesel pe sub castanii în care păsările cântau pierdute. Ziua aceea de primăvară era o minune de limpezime și de miresme. Jan întinse brațele spre albastrul cerului.

— Uite! Triunghiul ăla argintiu sunt lebede sălbatice care zboară spre nord! Fug de căldura verii!

Sigrid își ridică ochii:

— Nu, făcu ea pe un ton hotărât, sunt rațe!

— Nici pomeneală!

— Ba da!

— Ai fost întotdeauna slabă la științe naturale!

— Nu-i adevărat! Mai bine mărturisește că nu vrei să-ți recunoști greșeala, să admiți că te-ai înșelat!

— Îți repet că sunt lebede!

Schițând un gest de nerăbdare, Sigrid strigă:

— Mă obosești!

— Clocotești de ură! strigă Jan pe un ton ironic.

— De ce ești atât de rău cu mine?

— Ca să te corijez.

— Nu ești tu însărcinat cu educația mea!

— Aș vrea să te fac să renunți la spiritul tău de contradicție. Din moment ce eu pretind că e vorba de lebede, tu nu poți face altfel decât să afirmi contrariul, să susții că-s rațe, zise Jan pe un ton doctoral. Se opri și se rezemă de un castan. Descopăr în tine un fel de putere demonică, continuă el sub privirea furioasă și strălucitoare a lui Sigrid.

— Demonică? Ce vrei să spui, profesore?

— Că orgoliul tău e monstruos.

— Hm!

— Diabolic!

— Alt cuvânt savant!

— Consultă dicționarul și vei găsi semnificația acestui termen, explicația cusurului tău.

— Ei da, sunt mândră și ce?

— Nu, orgolioasă!

— Nu, nu!

— Vrei să fii prima întotdeauna și să-ți impui părerea! E o... o manie!

— Nu pricepi nimic din sufletul... femeii!

— În biblioteca tatii am găsit un tratat de psihologie care...

Aruncându-și în față codițele, printr-o mișcare a capului care-i era familiară, Sigrid strigă furioasă:

— Mă plictisești, mă plictisești, mă plictisești...

Jan își zise că ziua se vestea mult prea frumoasă ca să-i fie stricată de o ceartă și

hotărî să nu mai insiste.

— Privește, strigă el, arătând cu mâna câteva lumânările înalte care se ridicau din câmpul învecinat.

Uitând repede cearta, se năpustiră amândoi. Urmau să fie ale celui care le va atinge primul. Când se întoarseră, Jan se așeză pe marginea drumului.

— Astăzi vom ajunge mai devreme, vreau să profit de acest lucru ca să mă mai uit o dată la temele mele!

— Trebuie să fii smintit! Eu prefer să mă duc să salut vacile alea de colo!

Dar Jan și începu să caute în ghiozdan.

— Ce înseamnă asta? murmură el înmărmurit, deschizându-și caietul de greacă.

Niște pete mari de cerneală se etalau pe textul temei pe care trebuia s-o înmâneze pastorului. Sigrid făcu pe mirata, dar Jan băgă de seamă că degetele îi alergau nervoase de-a lungul șorțului brodat.

— Te pomenești că tot eu sunt vinovată, strigă ea mânioasă, văzând privirea inchizitorială a vărului ei.

Tânărul se ridică, amenințător!

— Da, sunt sigur de asta!

— Tu... Văd că vrei să-mi pui în spinare propriile tale stângăcii!

— Tu ești vinovată! Ieri seară, după ce-ai plecat din odaia cea mare, ai intrat ca o hoță în camera mea! Eu îmi pregătisem caietele și-mi făcusem ghiozdanul. Tu ai intrat în odaie și ai făcut isprava asta!

— Bați câmpii!

— Tu ești vinovată, o văd în ochii tăi răi!

— Crezi că pe mine mă interesează temele tale? Ești copil!

Sigrid plecă râzând batjocoritor, jignitor.

— Nu mai râde! strigă Jan.

Atunci verișoara lui îl privi cu dispreț și-i aruncă sec!

— Da, eu ți-am mânjit caietul de greacă, află!

Jan se stăpâni cu greu; cu pumnii strânși și cu trăsăturile crisplate, replică dur:

— Să distrugi! Întotdeauna ți-a plăcut să distrugi ceea ce face bucuria și mândria altuia! Dumnezeu știe de unde-ți vine vandalismul ăsta barbar! Adu-ți aminte că acum câțiva ani mi-ai distrus grădinița pe care-o cultivasem cu atâta dragoste!

— Nu ți-am cerut iertare în noaptea aceea în care...

— Taci!

— Ar trebui să-ți fie rușine să-mi reproșezi povestea aia veche!

— Erai geloasă pe florile din stratul meu, erai geloasă pe florile lui Inge! A trebuit să distrugi ceea ce socoteai că era o insultă adusă vanității, orgoliului tău nemăsurat.

— Ce ton umflat!

— Ai turbat când ai văzut că mângâi buclele castanii ale lui Inge...

— Pisălogule!

— Adevărul te doare!

Sigrid se bosumflă.

— Te credeam generos. Ce greșeală! Am fost o proastă să cred asta!

— Profiți de generozitatea altuia ca să-i dai lovituri neloiale pe la spate.

— În orice caz, nu-mi plac amintirile urâte, care scot la iveală vechile certuri.

— Atunci să vorbim de cea de azi... De ce-ai făcut asta?

— Pentru că, sub pretextul că sunt fată, pastorul Lindstrôm n-a vrut să mă învețe și pe mine latina și greaca!

— Fals! Pastorul ar fi vrut, dar mătușa Brita s-a opus, socotea că ar fi fost de prisos pentru tine!

— Tot aia e! Când tu declini *rosa-rosae* sau conjugî verbele tale grecești, doamna Lindstrôm mă ia la bucătărie ca să mă învețe cum se prepară un *färskrokt lax med spenat och ägg*¹⁰, un *gratinerad piggvars filé*¹¹, un *stekt sjötunga med citron*¹² sau și mai grozav, niște *köttbutlar med grädddsas*¹³.

— Ce-i cu enumerarea asta de mâncăruri?

— Ah, atitudinea asta față de mine mă face să văd roșu! Nu suport să fiu tratată ca o ființă inferioară!

— Cine vorbește de inferioritate? Mătușa Brita se crede inferioară unchiului Olaf? Doamna Lindstrôm se socoate mai prejos decât pastorul?

— Dar femeile au fost întotdeauna niște sclave fără să-și dea seama! Sunt crescute pentru asta și îndopate cu idei stupide și cu prejudecăți ridicole, crescute cu scopul de a se înjosi în fața bărbaților. Fetele la cratiță! Dur eu, eu mă revolt, nu accept această soartă umilitoare. De ce să n-am parte de aceeași instruire ca și tine? De ce?

— Ești invidioasă.

— Vreau egalitate pentru fete.

— Țasta-i un motiv să-mi distrugi munca? Să-mi faci tema de necitit și să fiu pedepsit de pastor?

— Nu te mai plânge, zi mersi că nu ți-am rupt caietul și nu ți l-am călcat în picioare!

— Ai merita ca mătușa Brita să te bată cu biciul și încă destul de zdravăn! De altfel, dacă am să-i spui ce-ai făcut, asta o să ți se întâmple!

Palidă de mânie, Sigrid bătu din picior.

— În nici un caz! În nici un caz! strigă ca cu vehemență, încrâncenată și hotărâtă.

— Te asigur că o să-ți tăbăcescă pielea!

¹⁰ Somon afumat cu spanac și ouă (suedeză).

¹¹ File de calcan gratinat (suedeză).

¹² Sol meunier (suedeză).

¹³ Umplutură de carne cu sos de smântână (suedeză).

— Sunt prea mare, n-am să îndur să fiu bătută! Aproape că se sufoca. Eu... eu... cred că... l-aş ucide pe cel care-ar ridica mâna asupra mea! M-aş apăra ca o tigroaică!

Dar indignarea lui Jan nu trecu. El care-şi făcuse cu atâta grijă lecţia, el care caligrafiasă literă cu literă caracterele greceşti, se trezise acum cu o lucrare pătată şi de necitit! Neputând să se mai stăpânească multă vreme, se aruncă asupra verişoarei sale strigând:

— Ei bine, am să te pedepsesc eu!

Se rostogoliră pe iarba taluzului, se luptară furioşi, suflând din greu şi gâfâind. Sigrid era băieţoasă: îi plăceau asprimea adolescenţilor, manierele lor neaşteptate. Jocurile cele mai sălbatică n-o speriau, nici loviturile neaşteptate, nici alergăturile epuizante. I se întâmplase adesea să trudească alături de servitori, să ia parte la muncile cele mai grele şi mai ingrate, să taie copaci şi să îngrijească vitele. Era îndrăzneată, întreprinzătoare, temerară. De câte ori nu sărise din pat ca să răţăcească pe câmpurile cufundate în noapte, să cunoască dulcele fior al neliniştii în marile păduri tăcute pentru ca până la urmă să adoarmă alături de grumazul vreunei vaci? Ţinea să împartă jocurile băieţilor, să-şi asume aceleaşi riscuri, să înfrunte aceleaşi pericole şi să participe la aceleaşi competiţii.

— Oare e într-adevăr fata mea? zicea adesea Brita Lindval, clătînând din cap cu un aer gânditor şi încurcat.

— Ce întrebare! sărea atunci Ane Mette, care avea obiceiul să ia apărarea copiilor.

— E atât de puţin feminină!

— Pentru că e încă foarte tânără, doamnă Lindval. Dar aşteaptă să mai treacă câţiva ani: toţi băieţii din comitat or să-i facă curte!

— Nu mă gândesc la asta, Ane!

— Blondă, cu ochii ei prelungi şi verzi, va fi minunată, veţi vedea!

— Dar e încă atât de sălbatică, de băieţoasă!

— Aţi fi preferat o plângăcioasă legată de casă, doamnă Lindval? O languroasă zăpăcită?

— Aş fi dorit să fie mai blândă, mai feminină, să aibă un caracter mai suplu, mai puţin rebel...

— V-o repet că Sigrid va fi într-o zi cea mai frumoasă, cea mai încântătoare fată din regiune!

Dar mătuşa Brita continua să fie preocupată.

— În fata asta a mea există ceva sălbatic şi neîmplânzit, observase ea, o trăsătură care mă nelinişteşte, ba chiar mă tulbură. O forţă stranie care o împinge mereu să se risipească, să se azvârle înainte, să trăiască într-un soi de tensiune continuă. Un fel de orgoliu monstruos, o adevărată turbare de a trăi! Mă sperie, Ane.

Servitoarea îşi ridică braţele spre cer.

— Fumuri de bogătaşi! o trântea ea fără respect, dar cu afecţiune.

— Probabil, probabil, încheie soţia lui Olaf Lindval.

Deşi ridica din umeri, privirea îi trăda totuşi o nelinişte surdă, sau mai curând o

perplexitate iritantă.

Totuși Jan era mult mai puternic și mai vânjos decât verișoara lui. Și de data asta, izbuti s-o imobilizeze pe Sigrid, s-o întindă pe spate, cu brațele în lături. Dar el, care-și făgăduise s-o palmuiască pentru a-și potoli setea de răzbunare, a-și liniști indignarea, brusc nu se mai simți în stare nici de cel mai mic gest agresiv, răzbunător, împotriva camaradei sale din totdeauna. Ce se întâmpla cu el? De unde-i venea acea stranie slăbiciune, acel sentiment aproape de culpabilitate de a o fi trântit în iarbă pe Sigrid? Îi fu rușine de atitudinea lui și regretă vorbele umilitoare.

— Hai repede, zise el cu voce schimbată, ridicându-se, ne-așteaptă pastorul.

7

Pastorul nu-și pierdu vremea să-l întrebe pe Jan ce era cu pata de cerneală; abia dacă-i aruncă o privire distrată. Cu redingota lui cu guler înalt, chenăruit cu alb, cu fața lui rasă sub lungile plete drepte, avusese întotdeauna, în ciuda buzelor sale surâzătoare de om de viață, un aer demn și impozant. Dar în ziua aceea li se păru copiilor și mai solemn ca de obicei.

— Am o veste importantă să-ți comunic. Jan, declară el, îndreptându-și asupra băiatului o privire ceremonioasă. După vacanța din vara asta, vei intra la liceul din Göteborg.

Jan rămase foarte calm, fiindcă îi era silă să-și exteriorizeze sentimentele. Totuși strălucirea mai vie din ochii lui îi trăda ațâțarea, bucuria în care îl cufundase această veste atât de neașteptată.

— Tata... e de acord? întrebă el îngrijorat.

— Sigur! Am reflectat amândoi la această treabă, am hotărât împreună să-ți continui studiile. Soluția asta ni s-a părut cea mai bună, cea mai indicată.

Pastorul își îndepărtă mâinile în semn de neputință.

— În ceea ce mă privește, băiatul meu, nu mai sunt în măsură să te mai învăț nimic, te-am învățat tot ce știam eu însumi, mă refer bineînțeles la materiile școlare.

— Știi tot atâtea cât și un elev din cursul superior și asta v-o datorez numai dumneavoastră.

Preotul își înălță capul.

— Știi, Jan, știi... Dar asta s-a datorat și faptului că ești un copil foarte înzestrat, excepțional de înzestrat, că ai luat-o înaintea celorlalți băieți de vârsta ta. Acum îți trebuie niște profesori buni de latină, de greacă, de matematici. La liceul din Göteborg, vei găsi niște profesori excelenți.

Pastorul era vizibil emoționat, necăjit la gândul că-și pierde cel mai strălucit elev. Se exprima cu oarecare amărăciune și-i învidia fățiș pe acei „excelenți profesori”, din

Göteborg, care vor avea de acum încolo privilegiul de a lărgi orizontul intelectual al tânărului Yvarsen.

— Și eu, cu mine ce-ați hotărât? Intervenii Sigrid care până atunci tăcuse.

— Și tu vei merge la Göteborg, fata mea.

Chipul lui Sigrid se luminează.

— Mă și vedeam singură la Tjorpa! exclamă ea. Și ce școală ați ales pentru mine?

— Un colegiu modern, unde vei putea să-ți perfecționezi cunoștințele de germană, franceză și engleză.

Sigrid se posomori.

— Sunt revoltată! strigă ea cu vehemență.

— Hai, hai...

— Nimeni nu mi-a cerut părerea. Nu știu absolut nimic din ceea ce se pune la cale în spatele meu! E nedrept și... grosolan!

Pastorul își încruntă sprâncenele.

— Ceea ce-ai spus nu-i prea politicos, observă el cu neplăcere.

Jan sări în ajutorul verișoarei sale.

— Sigrid socoate că fetele au aceleași drepturi la învățătură ca și băieții, declară el. Ar fi vrut să învețe greaca și latina ca și mine. Și adăugă gânditor: Poate că are dreptate!

— Când am început să mă ocup de voi, zise pastorul, am avut intenția să vă predau exact aceleași lecții la amândoi... Ridică din umeri. Mama lui Sigrid n-a fost însă de părerea mea. A trebuit să mă înclin.

— Mama a fost întotdeauna...

Pastorul ațâță un deget autoritar și amenințător.

— Taci! Copiii nu sunt judecătorii părinților lor. Depășești limitele bunei-cuviințe.

— Am dreptul să fiu indignată?

— Îl ai mai ales pe cel de a asculta!

Sigrid se fâțâi pe scaunul ei.

— Mereu același cântec plicticos! Mereu aceleași reproșuri și aceleași dojeni!

— Vrei să taci?

— Fetele nu sunt sclave!

— Eu, un simplu pastor de țară, nu pot să schimb ordinea lumii, copila mea, nici să modific statutul femeii.

— Ar trebui cel puțin să încercați!

De data asta pastorul se supără.

— Haide, destul! strigă el. Am obosit să-ți tot aud răspunsurile insolente! Te voi ruga să te porți mai politicos! Apoi, mai calm, reluă: Cât despre domnul Olaf Lindval, e aproape mai tot timpul la Stockholm. Și chiar când e la Tjorpa e foarte prins. N-are vreme să se ocupe de astfel de treburi.

— Tata e pentru emanciparea femeii! lansă Sigrid. Sunt convinsă că ar fi aprobat să învăț latina și n-ar fi fost de aceeași părere cu mama.

Pastorul avu un gest fatalist.

— În orice caz acum e prea târziu. Să știi de altfel că tatăl tău a hotărât ce colegiu să frecventezi la Göteborg. Vei primi acolo o excelentă educație pentru o fată tânără.

— Da! Adică, în afară de limbi străine, voi învăța să pictez în acuarele, să brodez și să fac plăcinte!

— Și ce e rău în asta?

— Nimic. Fetele în dormitor și la bucătărie!

— Ajunge, Sigrid, ajunge!

— Mă voi afla în compania unor schifosite ridicole și a unor fete groaznic de înțepate. E cât se poate de vesel!

— Vrei să fii, în sfârșit, rezonabilă?

— Niște fete care n-au văzut niciodată o vacă de-aproape! Care n-au cutezat niciodată să se avânte singure într-o pădure și care nu știu nici măcar să înoate!

— Nu asta e ceea ce li se cere...

— Ah, da, noi suntem sortite să fim niște, soții supuse, plăcute și utile! Atunci la ce bun latina și greaca?

Pastorul bătu energic cu palma în masă.

— Sigrid! Folosești un limbaj care nu-i de vârsta ta!

— Tinerii au dreptul...

— Înainte de a avea pretenții, ar trebui să înveți să te porți, să ai o atitudine corespunzătoare rangului și reputației familiei tale! Apoi, arătând că era sătul și că dorea să vorbească despre altceva, se întoarse în mod fățiș spre Jan și spuse pe un alt ton: Să revenim la tine, băiete... Te-ai gândit la viitorul tău, după ultima noastră discuție? Ce profesie îți vei alege până la urmă?

— Încă nu știu, domnule pastor!

— Cred că știi care-i dorința cea mai scumpă a tatălui tău...

— I-ar plăcea să continui tradiția Yvarsenilor...

8

Prin fereastră, Jan zărea biserica albă cu acoperișul ei negru și ascuțit. Pastorul îi spusese că clopotnița de lemn, cu oblonășul ei de stejar, largă jos și subțindu-se pe măsură ce se înălța, era foarte veche. Data dintr-o vreme îndepărtată, în care regele Suediei, oprindu-se într-un sat, fusese servit de fiica unui notabil cu o băutură specifică ținutului: o cupă în care gustului de fructe, coapte sub soarele nordului i se adăugase amărăciunea tare a hameiului.

Jan nu mai asculta vocea monotonă a pastorului. Știa că un capitol din viața lui urma să se încheie. Privirea îi rătăcea prin odaia mare și luminoasă, oprindu-se pe fiecare mobilă, pe fiecare obiect, ca pentru a le imprima contururile pe placa sensibilă a memoriei. Clanțele și broaștele străluceau ca de aur pe lemnul întunecat al cuferelor și al dulapurilor cu vase. Fiecare placă a sobei monumentale de faianță înfățișa o scenă de vânatoare. O mulțime de broderii de casă acopereau mobilele: una dintre ele întruchipa un elefant, care, cu un aer jovial și blând, părea să-și ridice trompa lungă într-un gest binevoitor de salut, de primire călduroasă. De câte ori Sigrid Jan nu plâsmuiseră niște povești minunate al căror erou triumfător era acest pachiderm simpatic? El îi invita să intre în țara visului, să pătrundă în lumea feerică a imaginației. Da, le făcea semn să se lase în voia celor mai exaltate reverii, să răsfoiască amețitoarea carte cu chipuri a poeziei copilărești. În dosul lui se profilau perspective fermecate, se iveau pagode de aur, tigri regali, păsări profetice, pitici ticăloși, șerpi uriași și corăbii-fantomă...

Fără să vrea, Jan privi din nou broderia care înfățișa un elefant. Câte amintiri nu erau legate de această imagine naivă! Toate acele plecări matinale spre presbiteriul din Troelle, care ținuseră șase ani. Când Sigrid și el, pe lungul drum mărginit de castani, evocau fără răutate nevinovatele mici manii ale pastorului sau ale doamnei Lindström, femeie voinică, puțin cam ceremonioasă, îmbrăcată invariabil într-o rochie severă de lână sau într-o ciudată cazacă de dimie. Cu riscul de a încasa pedeapsa administrată de mama lui Sigrid, care avea mâna grea, de câte ori nu gustaseră din deliciile chiulitului de la școală! De multe ori, în loc să-și continue drumul spre Troelle, făceau cale întoarsă și luau cu asalt coastele verzi din împrejurimi. Adesea li se întâmpla să parcurgă pantele împădurite ale colinelor Halleberg și Hunneberg, să străbată panglica argintată a canalului Stallbacka și să ajungă astfel, cu răsufarea tăiată, dar încântați, până la tumultoasele căderi de apă de la Trollhättan - „Tichia vrăjitorului”.

„Mama sa... O păstra în amintire ca pe o ființă foarte fragilă și pe care trebuia s-o trateze cu mii de precauții. Palidă și epuizată, exprimându-se prin oftaturi, îl primea adesea în patul ei, înconjurată de o mulțime de flori și de o mulțime de măsuțe încărcate

cu medicamente. Îl mângâia îndelung, în tăcere, cu o dulceață de nespus. Acea dulceață Jan n-o mai descoperise niciodată la altcineva, la nici o persoană din jurul lui. Dulceața aceea pierise odată cu ea. „Mama a fost ca o străină pe acest pământ! gândi el. A trecut printre noi ca o stea luminoasă pe cerul noptatic... Lumea asta era prea aspră, prea brutală pentru ea. Mama...” Nu se putea gândi la ea fără o strângere de inimă, o durere amară, un puternic regret. În singurătatea odăii sale, în timpul interminabilelor nopți de iarnă, își udase adesea perna cu lacrimi, doborât de o durere crâncenă...

...Mătușa Brita... Da, încercase să fie ca o mamă pentru el! Dar degeaba! Căci cea care-i dăduse viață era de neînlocuit. Și, apoi, mătușa Brita era bună și generoasă, dar caracterul ei avea anumite limite care nu-i îngăduiau, în relațiile cu Jan să găsească nota perfectă, cea care topește gheața dintre două ființe. Ce să-i reproșeze? Că era lipsită de idealism, că era prea exclusiv realistă, că avea un spirit prea pragmatic? Ce luptă dusese cu ea când tatăl său hotărâse să i se predea lui lecții de pian, pentru ca mătușa Brita să-i îngăduie profesorului de muzică, ce venea de doua ori pe săptămână la Tjorpa, să-i dea și lui Sigrid lecții de vioară!

...Unchiul Olaf... Mereu agitat, pasionat pentru câte o cauză dreaptă! Jan îl iubea sincer, îi admira această perpetuă indignare, care-l împingea în mod constant să ia apărarea celor nenorociți! Apoi, în ciuda mâniilor și entuziasmului său adesea juvenil față de unele idei, tatăl lui Sigrid era atât de inteligent! În anumite momente, luciditatea sa penetrantă și ascuțită te făcea să te gândești la strălucirea metalică, incisivă a bisturiului unui chirurg. Atunci Jan își dădea seama că la Palatul de Justiție Olaf Lindval trebuia să fie cel mai reductabil dintre adversari. Dar cu copiii știa să fie firesc, spontan, chiar candid, încât Sigrid și Jan îl considerau mai curând un camarad, un prieten încântător, decât un tată sau un unchi. Din păcate, avocatul nu se putea decât rareori destinde, odihni la Tjorpa, lângă ai săi. Nu mai pleda decât în mod excepțional la Göteborg. Capitala îl acaparase aproape cu totul.

...Tatăl său... Copilăria lui Jan fusese marcata de venerația față de doi oameni: Gustav Vasa, tânărul și înflăcăratul patriot, și... tatăl său. Da, acest om înalt și puternic ca un stejar, acest om care bătea, aproape fără oprire, toate drumurile comitatului, chiar când erau înzăpezite sau acoperite de polei, ca să se ducă la căpătâiul bolnavilor săi, acest om, care făcuse din practica medicală un adevărat sacerdoțiu, devenise idolul său. *Min fader*... Când rostea cuvântul *fader*, reflexe pline de ardoare treceau, prin privirea lui limpede de adolescent. Știința și înțelepciunea tatălui său i se păreau imense. Avea impresia că doctorul trăia într-o sferă elevată și inaccesibilă majorității muritorilor. Nu-l văzuse îngrijind într-o zi un muncitor dintr-o exploatare forestieră, rănit de un fierăstrău mecanic, dar și calul unui țăran care nu putuse ajunge cu el la un veterinar? De fiecare dată ușurase, vindecase.

În seara acelei zile memorabile, Jan își zărise tatăl în odaia cea mare care slujea de bibliotecă. Așezat la masa mare de lemn de cireș, luminată de o lampă al cărei abajur verde, în formă de clopot, răspânda o lumină plăcută și liniștitoare, cerceta niște lucrări

groase și savante. Când doctorul și-a văzut prin ușa de sticlă, fiul, i-a făcut semn să vină lângă el și, pentru prima oară, nu i-a vorbit ca unui copil.

— Ai paisprezece ani, băiatul meu, ceea ce înseamnă că în curând vei fi mare, un bărbat! De-acum încolo anii vor trece foarte repede, vei vedea!

— Mi se pare totuși că mai am încă atâtea lucruri de învățat, tată...

— Vei tot învăța până la sfârșitul vieții, Jan! Un bărbat inteligent e, în mod necesar, veșnic student. Eu însumi profit de rarele mele momente de răgaz ca să mă instruiesc și mai mult.

— Spune-mi, tată... E periculos să îngrijești un cal?

— Nu, deloc. E de-ajuns să știi să-i vorbești, ca să capete încredere în tine. Mărturisesc de altfel că sunt departe de a avea îndemânarea unui veterinar. Străbunicul tău era renumit pentru ciudata lui ușurință de a comunica până și cu cele mai diverse animale.

— Da, știu, era celebru!

— Cu el a început tradiția... terapeutică a Yvarsenilor, tradiție pe care-mi place să cred că o vei continua tu!

— Ai dorit întotdeauna ca eu să devin medic, știu asta.

— Visam încă înainte de a te naște să am un fiu care să urmeze această profesie. E atâta de făcut în satele noastre! Nu vreau ca acești țărani, care contează pe noi de mai multe generații, și pentru care numele nostru a devenit sinonim cu îngrijirea, cu ușurarea, să fie de decepționați. E nevoie ca un alt Yvarsen să-mi ia locul înainte ca eu să dispar, trebuie! Și cum tu ești unicul mea, fiu tu ești în mod firesc desemnat să preiei moștenirea, schimbul!

— Asta înseamnă că sunt aproape silit să aleg această meserie.

— În țara noastră medicina nu e o meserie, ci un cult și cei care o exercită sunt niște mari preoți!

— Am folosit cuvântul „aleg”, dar în fond e vorba de constrângere.

Knut Yvarsen surise.

— Ce caracter! Ce dorință înverșunată de independență! Asta nu-mi displace, băiete! Și adaugă cu un oftat: Nu e vorba de nici o constrângere. Ești liber, băiatul meu, cât se poate de liber să-ți alegi calea, să-ți făurești viitorul. Află totuși că doresc cu însuflețire, cu ardoare, să te îndrepti spre cariera medicală, *av allt mitt hjäda*.¹⁴ O undă de nostalgie i se ivise în ochi. Îmi amintesc că biata ta mamă și-a exprimat aceeași temere încă de când ai venit pe lume. Da, ea nu voia să te simți obligat să-mi preiei meseria, pricepi?

— Cum, ați vorbit despre viitorul meu chiar în ziua nașterii mele?

— Da. Pari mirat.

— Sigur.

---

¹⁴ Din toată inima (suedeză).

— Ah! Viața omului, Jan, are numeroase ramificații, care susțin că minunea asta ar fi rezultatul unei evoluții. Da, viața e complexă, bogată, surprinzătoare! Din acest motiv, noi, medicii, avem dreptul să afirmăm că profesia noastră este una dintre cele mai nobile și mai frumoase. Căci, în sfârșit, datoria noastră nu e de a veghea asupra vieții, de a o apăra împotriva agresiunilor bolii? Organismul uman, Jan, trupul nostru, felul cum funcționează, e aproape o minune. Când eram student, fiecare lecție de anatomie mă uimea peste măsură. Adesea mi se întâmpla să rămân literalmente stupefiat în fața mecanismului anumitor organe, în fața funcțiilor care fac posibilă existența noastră fizică. Socot deci că fac niște glume proaste cei care susțin că minunea asta ar fi rezultatul unei evoluții depinzând numai de hazard.

— Ai dreptate, tată, căci hazardul nu-i decât un cuvânt, el nu explică nimic.

— Iată un raționament care-mi place, și-mi place tocmai pentru că vine de la tine.

Asta mă face să bănuiesc că dispui de un întreg capital de înțelepciune.

— E o iluzie! Sunt încă foarte neștiutor, tată.

— Răspunsul ăsta îmi dovedește contrariul. De altfel socot că nu-ți dezvălui un secret aducându-ți la cunoștință că pastorul Lindstrôm este foarte mulțumit de tine, că te socoate un elev foarte bun. Mi-ar plăcea să știi care sunt materiile tale preferate.

— Greaca, matematica și... muzica de orgă.

— Ceea ce dă dovadă de o vie curiozitate intelectuală, unită cu dorința de manifestare artistică.

— Diagnosticul mi se pare valabil, tată!

— Și care este materia care nu-ți place deloc, căci întotdeauna există una?

— Chimia! Însuși pastorul se interesează foarte puțin de ea.

— Normal pentru un om al bisericii. Dar pentru un viitor medic este un obiect de studiu foarte important.

— Mi se pare că nu există nimic mai plictisitor.

Doctorul îl bătu amical pe umeri pe fiul său.

— Nu te scuza, băiete! Nu vreau să fac pe omul care-ți strică chef, haide! La urma urmei fiecare are dreptul să aibă un călcâi al lui Ahile.

9

Jan și Swen Lundell, colegul său de clasă, stăteau lungiți alături în iarba primăvărată, într-un parc de distracții situat la marginea orașului Göteborg. Întinși pe spate, își pironiseră ochii pe imensa cupolă a cerului nordic, de un albastru foarte limpede, bătând ușor în argintiu, care acoperea întreaga regiune până la taluzurile brațului Kattegat¹⁵, unde pluteau flotile de pescadoare. Nu departe de acolo, însoțit de sonoritățile pițigăiate și învechite ale unei flașnete, un scrânciob ducea în hora lui niște copii veseli. Un leu roșu arătându-și niște dinți galbeni, lungi și de temut, o cămilă trufașă de culoarea nisipului din deșert, o girafă costelivă, cu un aer năuc, un măgar cu niște interminabile urechi de piele, și un căluț alb, lansat întruna, în galop, se roteau, se roteau mereu. Un ciorchine de gură-cască se strânsese în fața unei barăci de țir, unde un om flegmatic, cu o siluetă colțuroasă și deșelată, adunase un ciudat morman de flori artificiale, în chip de recompensă pentru dibăcia cu care manevrase o zgomotoasă pușcă învechită. Un simulacru de masacru constituia polul în jurul căruia se grupau adolescenții, dornici de libertate și oamenii hâtri de peste cincizeci de ani. Prăvălia volantă a unui negustor de dulciuri îi atrăgea pe plimbăreții gurmanzi, pe amatorii de șocolată și de zaharicale. Un bătrân voinic, chel străbătea peluzele, cântând la vioară cu o frenezie îndrăcită. De câte ori auzea zgomotul metalic al unei monezi căzând în talerul de lemn, flutura arcușul cu un aer de triumf, pentru ca mai apoi să-l lase să recadă foarte brutal peste coarde și să producă o serie de sunete discordante și sinistre.

În josul parcului se întindea Göteborgul, cu canalele, cheiurile, șantierele navale, școlile, bisericile și aleile sale largi; Göteborgul, al doilea oraș al Suediei și portul cel mai important al țării, aglomerare supranumită „mica Londră” din pricina activității sale intense. Pentru Jan, Göteborgul fusese întotdeauna un oraș în sine - cetatea - și numele lui, sinonim cu viața urbană, confortabilă, într-un cadru înstărit. Încă din timpul copilărie, când îi auzea pe tatăl său sau pe mătușa Brita spunând: „Măine mergem la oraș”, știa că destinația va fi Göteborg și nu Stockholm, care era prea departe și care n-avea atâta importanță.

— Ce părere ai despre fete, Jan?

— Nici una!

— Fii sincer.

— Unde vrei să ajungi, Sven?

---

¹⁵ Braț de mare între Suedia și Danemarca, comunicând prin Skagerrak cu marea Nordului și prin Sound, Marele Belt și Micul Belt cu marea Baltică (n. tr.).

— Toate sunt bune după tine.
— Bați câmpii!
— Dimpotrivă, văd ce se petrece în jurul nostru mai bine decât tine, care ești obsedat de literatura greacă și de matematică.
— Lasă-mă în pace!
— Îți repet că aproape toate prietenele noastre sunt îndrăgostite de tine. Numai tu nu bagi de seamă!
— Gata, ajunge!
— Te sorb din priviri, ca și cum ceilalți băieți nici n-ar exista.
— Aiurezi!
— *Inte alls!*¹⁶ Fie că te afli pe terenul de rugby, fie că te antrenezi la înot, e același lucru: fetele vin și te admiră.
— Cât ești de plicticos!
— De ce te înfurii astfel? Fetele...
Jan aruncă furios firul de iarbă pe care-l mestecase până atunci.
— Fetele nu mă interesează! îl întrerupse el pe un ton agresiv. Aș vrea să mă lași în pace cu poveștile astea!

Avea acum cincisprezece ani și asemănarea lui cu Knut Yvarsen se accentuase, deși partea de jos a feței, purtând marca eredității materne, era mai delicată și mai armonioasă. Dar fruntea foarte înaltă și foarte dreaptă o moștenise sigur de la tatăl lui. La fel ca și acel fel hotărât de a se exprima, capul mândru, dat pe spate, ochii pe jumătate închiși, având în totul o certitudine plină do hotărâre, o siguranță bărbătească. Era mai înalt decât toți colegii lui de aceeași vârstă, și spatele se și asemena cu cel al unui bărbat; dar își păstrase grația juvenilă și suplețea fină de efeb, trupul nervos și elastic de adolescent grec, format datorită traiului în soare, exercițiilor de gimnastică, înotului. Contrastând în mod fericit cu expresia lui virilă, pupilele foarte albastre, foarte transparente - ca cele ale mamei sale - trădau o predispoziție spre visare, spre cultul idealului, poate spre acea melancolie specifică nordicilor - și denumită *långtan*.

— Nu te interesează fetele? exclamă Sven Lundell. Cum poți să afirmi un astfel de lucru, tu care ești aproape tot timpul însoțit de verișoara ta? De îndată ce ieși de la liceu, ea și apare alături de tine!

— Ce-mi tot cânți acolo? se indignă Jan. Doar Sigrid nu e fată! Bați câmpii!

Sven izbucni în râs:

— Într-adevăr, făcu el ironic.

— Ea e... verișoara mea!

— Explicație convingătoare...

— Necioplitul!

---

¹⁶ Cătuși de puțin (suedeză).

-
- Violența ta dovedește că ți-am atins un punct sensibil.
- Fustangiule!
- Asta e spre cinstea mea!
- Nu pricepi nimic, nimic!
- Sigrid nu-i decât un boboc nedeschis, se înțelege.
- Ce bădăran ești Sven, ce bădăran!
- E încă prea slabă și uscată. Dar în ziua în care va înflori, în ziua aceea...
- Taci!
- ...nu vei găsi, între Göteborg și Stockholm, fată mai superbă, mai seducătoare, mai capabilă să sucească mințile.
- Don Juan de șanț!
- Va fi o frumusețe agresivă și provocatoare, și va ști că e frumoasă, pricepi?
- Vocea lui Jan deveni aproape rugătoare.
- Nu suport să aud vorbindu-se despre ea pe acest ton, Sven, nu suport!
- Nu-i nici păpușă de ceară, nici sfântă!
- Ești grosolan...
- Sunt totuși lucid și-mi dau seama că ți-neți enorm unul la altul.
- Cine ți-a spus asta?
- Se vede, Jan.
- Neg.
- *Dico ut res est.*¹⁷
- Latină? zâmbi ironic Jan. În clasă nu ești totuși prea grozav...
- N-ai decât să râzi de mine! În orice caz faptul îți sare în ochi.
- Ai întotdeauna o imaginație dezlănțuită.
- Eu sunt cel care inventează aerul vostru complice?
- Eh, ai citit prea multe romane franțuzești.
- Privirile voastre tainice, subînțelesurile sunt literatură?
- Acum rivalizezi cu Tor...
- Nu mergeți tot timpul alături, mână în mână? Nu faceți împreună lungi plimbări prin pădure?
- Ni se întâmplă destul de des să ne certăm și să ne batem. De câte ori nu m-a zgâriat Sigrid pe față!
- În prezența unui al treilea sunteți întotdeauna uniți.
- Trebuie să ai un spirit josnic ca să vezi un rău în asta.
- Sven făcu pe miratul:
- Rău? zise el. Nu-i câtuși de puțin vorba de asta. Eu nu sunt puritan.
- Te cred, fiindcă de la o vreme nu te gândești decât la fete.

---

¹⁷ Spun ceea ce este (latinește).

— Și?

— Nu ești decât un elev, ca și mine, elev de liceu, nu student la facultate.

— Nu văd legătura. Ești prea serios Jan! Să te gândești la fete e ceva specific vârstei noastre.

— Devii fanfaron, Sven!

— Bunicul meu, Gunnar Lundell, s-a logodit la șaisprezece ani și s-a însurat la optsprezece! Și a avut tot atâția copii cât și idolul tău, Johann Sebastian Bach.

Pe buzele lui Jan se ivi un zâmbet batjocoritor,

— Ai de gând să scrii cronică amoroasă a familiei tale, să zugrăvești tabloul cuceririlor galante ale strămoșilor tăi?

Sven se ridică în coate, cu o mișcare nonșalantă.

— Încerci să mă înțepi, vrei să mă faci să vorbesc de altceva, ca să nu ne mai ocupăm de Sigrid!

— Las-o pe verișoara mea în afara poveștilor tale despre fete! strigă Jan pe un ton poruncitor.

— Uiți că va veni aici dintr-un moment într-altul...

— Un motiv în plus să-ți ții gura!

— Cât ești de sfielnic...

— Sfiala sentimentelor e de condamnat? Am fost întotdeauna șocat de acei oameni care-și etalează mațele la soare!

— Pastorul Lindstrôm și-a pus pecetea asupra-ți pentru tot restul zilelor tale!

— Ce insinuezi prin asta?

— Se vede bine că ai luat primele lecții cu un pastor, un luteran.

Jan se ridică dintr-o săritură.

— Cu toate astea, strigă Jan cu patimă, ți-o luasem cu mult înainte când am intrat la liceu.

— Nu-i vorba de cunoștințele tale, ci de atitudinea ta în fața vieții.

— Și ce ai să-i reproșezi acestei atitudini?

— Că e prea rezervată, prea serioasă!

— Mă plictisești!

— Adevărul e că...

— Du-te dracului!

— *Tack ska'du ha!*¹⁸

— Sunt anumite subiecte despre care nu-mi place să vorbesc, știi bine.

— Nu mai suntem copii, Jan!

— Nu pot!

Conciliant, Sven observă:

---

¹⁸ Mulțumesc mult! (suedează).

— Sunt prietenul tău...

Jenat, fiul lui Knut Yvarsen schiță un gest evaziv.

— Ți-am spus foarte cinstit ce gândesc despre relațiile dintre voi, insistă Sven, ce impresie produceți voi doi. Iată ce se deduce din comportarea voastră. Zău că nu văd de ce mi-ai purta pică.

— Să nu începem să ne înduioșăm față de noi înșine.

— Hai să fumăm pipa păcii!

— Iar ți-ai cumpărat țigări?

Sven scoase un pachet din buzunar.

— Uite, făcu el umflându-se în pene, țigări *Muratti*. Produs de import! Țigări de lux!

— Tata nu mă lasă să fumez, mărturisi Jan.

— Și tu ascuți?

— Nu.

— Bravo!

— Sigrid și cu mine dispărem adesea în fundul parcului ca să fumăm țigări englezești.

— Să fumați țigări englezești? se amuză Sven. Dar văd că te-ai familiarizat cu argoul fumătorilor. Bravo!

Apoi brusc, exuberant, își aruncă în aer cascheta strigând cât îl ținea gura:

— Trăiască prietenia dintre Jan și Sven! Trăiască liceul! Trăiască de asemenea campionul la natație și viitorul nostru om mare, Jan Yvarsen!

După care începu să cânte:

„*Sverige, Sverige, Sverige, fosterland,
Var längtans bygd, vari hem pa jorden!*”¹⁹

Jan își aprinsese țigara și se uita printre pleoape. Acum, fără să mai dea atenție bufoneriilor prietenului său, urmărea cu privirea volutele de fum care piereau repede în limpezimea zilei. Era tulburat, perplex. Într-adevăr, cuvintele spuse pe șleau de Sven îl făcuseră să se simtă foarte încurcat. Știa că-și pierduse pentru totdeauna candoarea inocenței. Niciodată de-acum încolo nu v-a mai putea privi lumea cu acei ochi puri și limpezi ai copilăriei. Sigrid nu mai era tovarășa lui de jocuri, ci o tânără fată. Ca altele? Nu, nici pomeneală! „Țineți enorm unul la altul!” Vorbele acestea ale lui Sven îi mai răsunau încă în minte și-i trezeau niște rezonanțe ciudate.

---

¹⁹ Suedia, Suedia, Suedia, pământ pe care ne-am născut. Ținut al nostalgiei, căminul nostru drag... (suedeză - E începutul unui cântec patriotic suedez foarte cunoscut.)

10

— Salut, Sven!

Blonda Sigrid se ivise în fața celor doi băieți, care continuaseră să vorbească despre viitorul lor.

— *Tjänare, tjänare!*²⁰ îi replică Sven Lundell, vesel, dar totodată foarte ceremonios.

Între Jan și verișoara lui nu avu loc decât acel schimb de priviri atât de caracteristic, pe care Sven îl calificase drept aer complice. S-ar fi putut servi de o formulă convențională de salut, ei care erau atât de apropiați, care trăiau într-o familiaritate atât de totală, de absolută?

Cu o expresie de maliție în ochii ei prelungi și verzi, Sigrid îi întrebă:

— Credeți în strigoi?

— Iar vrei să ne faci o farsă, zise Sven.

— Răspundeți!

— Poate că există o fărâmă de adevăr în poveștile cu strigoi, spuse Jan, o fărâmă de adevăr pe care vom izbuti într-o zi s-o explicăm în mod științific.

— Fără sprijinul științei nu se poate, declară și Sven.

— Vă asigur că tocmai am întâlnit unul! Sigrid întinse brațul în direcția cercului. Acolo! Acum se află în spatele barăcii de tir. E marele, unicul, ilustrul Paganini!

— Bătrânul chel! râse în hohote Sven.

Toți trei izbucniră în râs.

— Nu suntem prea miloși, remarcă Jan cu un accent de remușcare în glas. Bătrânul ăsta se zbate cât poate să câștige câțiva bănuți amărâți și noi ne batem joc de el!

— N-o facem cu răutate!

— Nu poți ști niciodată, insistă Jan, poate că e vorba de un bătrân virtuos celebru, cu degetele înțepenite din pricina vârstei. Mulți dintre muzicienii aștia sfârșesc în mizerie, părăsiți de toți cei care i-au aplaudat nebunește odinioară.

Sigrid clătină din cap, surâzând.

— În loc să te lamentezi în legătură cu soarta tristă a acestui maestru decăzut, în felul și cu vorbele tatii, ar trebui mai întâi să ascuți urmarea...

— I-ai jucat o farsă urâtă...

— Cătuși de puțin! I-am cerut să-mi dea mie vioara.

— Scârțâitoarea aia groaznică, exclamă Sven.

---

²⁰ Sluga dumneavoastră (suedeză)

— *Inte alls!* Vioara nu-i rea, el nu știe s-o mânuiască cum trebuie! E o veche vioară vieneză, care și-a păstrat o foarte frumoasă rezonanță.

— Și ți-a dat-o? se miră Jan.

— M-ar fi putut refuza? făcu Sigrid cu o mișcare de cochetărie.

— Într-adevăr, nu, lansă galant Lundell.

— Și ai cântat în parcul de distracții, în fața tuturor acelor gură-cască? întrebă din nou Jan.

— Da, mărturisii fiica lui Olaf Lindval, le-am cântat o ciaconă.

— De cine?

— Păi... de Bach!

— Bach, aici? Alături de un circ și de o baracă de tir?

Cei doi băieți râseră cu hohote. Sigrid fu vexată.

— Au apreciat mult... cântecul! afirmă ea înflăcărată. Erau cu toții fascinați de mine!

— De tine sau de Johann Sebastian Bach?

— Cât despre Paganini, se uita la mine cu o pioasă venerație.

— Ai numărat câte note false ai cântat? o întrebă Sven.

— N-am auzit nimic din cauza flașnetei. Apoi, cu un aer misterios, le spuse: După ultima notă a ciaconei i-am dat vioara înapoi lui Paganini, apoi m-am dus la toți cei de față, întinzându-le talerul.

Încremeniți, cei doi adolescenți amuțiseră.

— Ce-ați rămas așa, cu ochii holbați? se neliniști fata.

— Tu, zise Jan, tu, Sigrid Lindval, ai umblat cu talerul într-un parc de distracții din Göteborg? Păi asta mi se pare extraordinar!

Atunci, în fața celor doi băieți uluiți, Sigrid povesti dintr-o suflare:

— Am împărțit banii cu bătrânul: jumătate, jumătate! A fost încântat! Și știți cum mi-am folosit jumătatea mea? Uitați-vă la borcanul ăsta și la cele trei linguri de carton. Un cofetar vindea *lingonsylt*²¹ și-am cumpărat trei porții. Hai, veniți să înfulecăm produsul virtuozității mele!

Jan și Sven nu se mai putură abține: urmă un hohot general de râs!

— Ești cea mai extraordinară și mai senzațională fată a secolului! strigă Sven cu o voce de stentor.

— Lingușitorule!

Își mâncară dulceața râzând cu hohote și dându-și coate, veseli și nepăsători, cum pot fi niște adolescenți în față cărora porțile viitorului sunt larg deschise, savurându-și fără rezerve anii tineri, lăsându-se în voia intensei lor bucurii de a trăi...

Brusc Sigrid îi părăsi pe cei doi băieți și se îndreptă în goană spre circ.

---

²¹ Dulceață de afine (suedează).

— Cine mă iubește vine după mine, strigă ea veselă.

Jan fu cel care-o prinse primul și, aproape fără voia lor, se aflară pe același căluț alb: ea în față, el în spate, în timp ce Sven rămăsese buimăcit în fața roții călușeilor care și începuse să se învâртеască. Jan se simți copleșit: își puse delicat, cu multă precauție, buzele pe pletele aurii ale verișoarei sale. Roși repede de această cutezanță, în vreme ce Sigrid, care nu observase nimic, scotea strigăte de triumf, agățându-se de coama calului de lemn.

O săptămână mai târziu, într-o duminică după-masă, Jan și Sigrid urcară până la Trollhätan, însoțindu-și cățărutul de niște cântece vesele din bogatul folclor suedez. Nemișcată pe o stâncă, Sigrid își ridică brațele într-un gest de supremă adorare.

— Oh! Cât mi-e de dragă primăvara asta! strigă ea, adresându-se naturii proaspete, înmugurite și imaculate.

Cu inima exuberantă, Jan îi ținu cu entuziasm, isonul.

— Niciodată cerul n-a fost atât de albastru! Niciodată viața nu ne-a surâs cu atâta generozitate!

Cele două glasuri ale lor se preschimbară într-un singur strigăt de bucurie.

Își reluării drumul, apucând pe o potecă ce ducea în întunecimea stufoasă, umedă, a pădurii, unde mirosul dulceag al mușchiului se amesteca cu cel acru al ciupercilor uriașe. Decorul era din ce în ce mai sălbatic, de o trufașă și mișcătoare frumusețe. Uneori, înaintau pe teren dur și compact, de unde ieșeau în relief bucați de stânci, ca niște case gigantice ale unor animale preistorice, tocite de intemperii milenare. Acesta era domeniul dramatic și fabulos al torentului către care își mânaseră pașii. Frunzișurile și încălceala crengilor înverzite îl ascundeau încă, dar zgomotul lui creștea pe măsura ce Jan și Sigrid înaintau. Și deodată, printre trunchiurile zvelte și înalte ale pinilor, li se ivi în fața ochilor Trollhätanul – Tichia vrăjitorului! Sub mantia lor deasă de spumă de culoarea zăpezii și a argintului, apele impetuoase care vuiiau se azvârleau într-o prăpastie de granit. În jurul puternicei cataracte, solul stâncos urca în pantă, presărat cu scaieți și mesteceni pitici.

— Vino! strigă Sigrid arătând înălțimile, dar sunetul vocii ei fu acoperit de asurzitoarea cădere de apă.

Jan însă i-o luase înainte, călcând cu pași mari. Când urcușul deveni prea greu, el se întoarse ca să-i întindă verișoarei sale mâna. Abia atunci observă că fata urmărea un fluture minunat; urcase panta stâncoasă, sărind din piatră-n piatră și, cu un curaj neașteptat, stătea acum chiar pe marginea amețitoare a genunii. Jan simți un bulgăre de foc arzându-i măruntaiele. Era teama, spaima care se cuibărise în el, care-i uscuse gâttelejul și care-i făcea inima să-i bată nebunește. Se năpusti spre imprudența zăpăcită! Sigrid întindea spre fluture brațele albe de spumă. Redevenise un copil cedând impulsurilor unui capriciu de moment. Dar asta o făcea să fie și mai emoționantă... Aplecată deasupra pânzei strălucitoare a cascadei, piciorul îi alunecă brusc pe pământul tremurător și ud.

— Jan! strigă ea din toate puterile, cu un glas disperat.

Vărul ei se avântă și-o apucă de mijloc. Căzură pe spate, pe stânca îmbrăcată în

mușchi, la adăpost de pericol. Dar Jan nu-și slăbi strânsoarea.

— Sigrid! zise el dintr-o răsuflare.

Picături fine, irizate le periau chipurile. Se priviră gâfâind, mândri de curajul lor. Și, dintr-o dată, trăiră miracolul tinereții: pentru prima oară buzele li se uniră tandru... Uimiți de această dragoste pură și luminoasă ca un cristal în soare, își murmurară timidele mărturisiri. Jan nu mai vedea decât ochii verzi și adânci, purtând în el reflexele unor zări îndepărtate, ochi în care se pierdea cu un fior de inefabilă bucurie. Nu-și mai auzeau cuvintele, dar le distingeau după mișcarea buzelor: „*Jag älskar dig*”²², frază fatidică. Copleșiți, pluteau departe de pământ, de greutatea materială a acestei lumi, subjugăți de gingășia acelei clipe de neuitat, încântați de înflăcărata efuziune a dragostei lor.

În același an, Knut Yvarsen și Olaf Lindval muriră unul după altul, secerați de o epidemie de gripă care bântui mai ales printre bărbații în floarea vârstei. Jan rămase orfan.

---

²² Te iubesc (suedeză).

PARTEA A TREIA

11

„Alskade Sigrid,

S-au scurs patru ani de când un crud și îndoit doliu ne-a apropiat și mai mult. Trei ani de când pastorul Lindstrôm, tutorele meu, m-a trimis în capitală ca să studiez medicina. «Tempus ireparabile fuit», se lamenta Virgiliu în Georgice. În ceea ce mă privește, eu aș avea mai curând motive să mă plâng de extrema încetineală cu care trec aceste interminabile luni.

În visele mele, îți spun «Trandafirul Trollhåltanului». Te știi mândră și ostilă oricăror efuziuni sentimentale, dar în seara asta sufletul mi-e prea trist, inima prea plină de nostalgie ca să pot pune stavilă elanurilor iubirii mele.

Sigrid... Tu ești lumina nopților mele de singurătate, izvorul de apă vie la care-mi potolesc setea de dragoste și de tandrețe, dorința de iubire. Nu e zi, nu e ceas în care să nu mă gândesc la tine! Nu te părăsesc niciodată! În fiecare noapte, înainte de a adormi, pornesc într-o lungă și minunată plimbare alături de tine...

Când ne vom căsători, vom face o croazieră pe Mediterană. Un vis în albastru, colonade antice, valuri sidefii, pini înclinați spre larg, măslini venerabili cu frunzișul argintat, sate fabuloase cocoțate pe crestele stâncilor, statui de marmură roase de vreme... Vom vizita Italia, Grecia, Libanul, Palestina, Egiptul și vom trăi o lună într-o insulă din marea Egee, într-o casă albită de soare și înconjurată de smochini și de oleandri roz. Noaptea ne vom zbengui pe marea fosforescentă. Îți voi oferi un măgăruș, pe care-l vei răsfăța. În grădina noastră vom descoperi rămășițele unei coloane sfărâmate și ne vom gândi la vremurile de odinioară. Și, când vom tăcea, mâna mea îți va mângâia încetișor aurul părului în care palida lumină a lunii va pune niște reflexe ciudate. În sfârșit, te voi strânge în brațe și te voi săruta tandru pe frunte. Apoi, în acea obscuritate fermecată, o pasăre nevăzută va ciripi neliniștită: vraja se va rupe. O zbatere ușoară în frunzișul marilor copaci nemișcați, zgomotul mătăsos al unor aripi care bat și pasărea va dispărea în întunericul nopții. Chemarea ei va răsună departe, tot mai departe în sumbrele văi adormite. Atunci ne vom reîntoarce încetișor acasă, mereu alături, mereu mână în mână...

În ultima ta scrisoare îmi ceri amănunte despre viața și munca mea... Să lăsăm deci lirismul și să ne întoarcem la proza vieții!

Îmi petrec majoritatea timpului la Școala de Medicină, unde mă duc în fiecare dimineață împreună cu Sven. Când nu sunt în amfiteatru, pot fi găsit într-o sală de lucrări practice sau la Bibliotecă. Mi-am pus în cap să asimilez toată literatura medicală clasică, de la Hippocrate și Galien, până la Bichat. La prânz, mănânc în grabă la cantina școlii, seara, Sven și cu mine ne ducem la vreun restaurant, unde ne omorâm timpul. Adesea ne întâlnim și cu alți colegi și atunci compania devine zgomotoasă, șepcile zboară, berea curge în valuri!

Dar mai există și nopțile... Când nu stau aplecat asupra, cărților sau planșelor de anatomie, mă gândesc la tine la Tjorpa, la amintirile noastre comune, care sunt atât de numeroase. Când sunt cuprins de melancolie, îmi caut liniștea în muzică. Ți-am scris că pastorul unei biserițe din cartierul nostru mi-a dat voie să cânt la orga lui. De prisos să-ți mai spun că profit destul de des de îngăduința asta! Dar bucuria cea mai intensă am trăit-o când am cântat alături de tine. Îți amintești? În timpul ultimei mele vacanțe, am cântat împreună Sonata Kreutzer...

Sven îți adresează un călduros tjanare! Din păcate, acest băiat atât de sensibil și de inteligent a devenit un mare vânător de fuste! De îndată ce zărește a față frumoasă - și sunt destule în acest oraș - Sven își iese din minți! De altfel, închipuiește-ți că și-a lăsat o mustață blondă, lungă, care-i dă un aer de cuceritor. Dar trebuie să recunosc că e isteț și că știe să iasă întotdeauna din încurcătură.

O cunoști pe Gunnilla Fröberg? E de aceeași vârstă cu noi, și părinții ei au un conac între Vänesborg și lacul Vassbotten, știi parcul acela plantat cu arbori exotici, la care ne-am odihnit adesea când ne duceam la scăldat. E o fată înaltă, brună, și foarte curtată.

Studiază arheologia, și mi-a fost prezentată de Sven, care s-a îndrăgostit nebunește de ea. Se pare că familia Fröberg era destul de legată da biata mama, că ea i-a făcut chiar vizite înainte de a se îmbolnăvi. N-ar trebui oare, cu prima ocazie, s-o invităm pe Gunnilla la Tjorpa? Sunt sigur că vă veți simpatiza una pe alta... În legătură cu asta, poți s-o anunți pe mătușa Brita că Sven va veni să stea la Tjorpa toată vacanța de Crăciun. Părinții lui sunt în străinătate, unde vor mai rămâne cinci ori șase luni, așa că i-am propus să vină la noi. Pregătește-i camera cenușie, cea în care sunt atârinate gravurile franțuzești din secolul al XVIII-lea, înfățișând scene din galantul Versailles! Ah, ce excursii vom face împreună! Vom coborî pe schiuri pantele înzăpezite! Vom urca până pe culmile acoperite de gheață! Căci nu vrem să stăm tot timpul la Tjorpa! Simt o vie și imperioasă nevoie de aer tare și de munți înalți, de exercițiu fizic și de efort. Știu că ai aceleași gusturi, că vei fi încântată să mergi împreună cu noi, să înfrunți aceleași dificultăți și să guști aceeași beție a culmilor sălbatice.

Dar vai, iată că Sven și bate la ușă: e vremea să plec la cursuri. Îți mai aduci aminte când mergeam spre Troelle, printre cete două rânduri de castani înfloriți, sub primele sclipiri ale aurorei?

Sigrid, Sigrid, jag älskar dig!

Jan.”

12

— Ai privit-o cu ochii dorinței!

— Nu, nicidecum!

— Nu minți! Nu ești mai breaz ca Sven, sunteți la fel!

De îndată ce vedeți o fată, nu vă gândiți decât la plăcerea pe care ar putea să v-o ofere. Pentru voi, o femeie nu-i decât o sursă de voluptate! Și eu care te credeam altfel decât ceilalți băieți! Ce proastă am fost!

— Sigrid! Te asigur că te înșeli!

— Ai scris că e bine făcută, nu?

— Ar fi ridicol să neg!

— Ca să te pronunți astfel, trebuie s-o fi examinat cu atenție pe Gunilla asta. Te cunosc eu, nu ești tu omul care să vorbești în necunoștință de cauză...

— Totuși, crede-mă...

— De altfel, dacă Gunilla asta nu te-ar fi vrăjit, nu te-ai fi înflăcărat așa!

— Tu ești cea care te înflăcărezi!

— Foarte bine. Acum acuză-mă, copleșește-mă!

— Dragă...

— Păstrează-ți gentilețile pentru fata aia... arheologa aia!

— Dar, Sigrid, povestea asta e absolut absurdă. Între Gunilla Fröberg și mine nu-i absolut nimic, nimic, nimic!

— Ți-o repet că scrisoarea ta m-a...

— Ce să mai discutăm...

— Deci refuzi să discuți?

— Dacă-i vorba de bănuielile astea nebunești, da!

— Jan...

— Sigrid...

— Sunt foarte nefericită...

— N-ai nici cel mai mic motiv să fii.

— Motiv, motiv! Voi bărbații, aveți întotdeauna cuvântul ăsta pe buze!

— M-a uluit indignarea ta de neînțeles!

— Ei! Nu ești un copil, Jan, știi foarte bine ce-ți reproșam!

— Mi-ar plăcea să-ți pun o întrebare, iubito...

— De ce acest aer misterios?

— Pentru că e vorba de...

— Gunilla Fröberg!

— Da!

— Și mai pretinzi că nu te interesezi de ea?

— Aș vrea să știu dacă o cunoșteai înainte de a-ți pomeni de ea în scrisoare.

— De departe, da.

— Și mătușa Brita?

— Mama spune că, cei din familia Froberg sunt niște oameni extrem de pretențioși și că ea n-a vrut niciodată să aibă de-a face cu ei.

— Fata lor e totuși de o mare simplitate.

— Iată că iar o lauzi.

— Să n-o luăm de la capăt.

Sigrid își deschise geanta.

— Am cumpărat un pachet de Muratti când am coborât din tren, o să ne liniștească nervii. Sunt mai scumpe, dar le prefer tuturor celorlalte.

— Sven are aceeași preferință.

— Azi n-a venit cu tine.

— Nu, s-a închis într-o sală de examene.

— Cum, dă chiar azi un examen?

— După câte știu eu, da.

— Și tu?

— Eu am dat examenul ăsta acum trei luni.

Sigrid privi flacăra jucăușă a brichetei; își aprinseră țigările și-și regăsiră zâmbetul.

Când ieșise de la Școala de Medicină, Jan o văzuse pe Sigrid venind spre el. Cu cascada de aur a părului, mățâsos, cu tenul curat și marmorean, cu, ochii ei prelungi și verzi, era mai seducătoare ca niciodată.

— Am venit să-ți cer o explicație! strigă ea, cu o privire disprețuitoare.

Elanul de bucurie pe care-l iscase în el grațioasa apariție se nărui.

— Glumești... izbuti el să articuleze.

— Cum, începu ea să strige, cutezi să vorbești de glume, cutezi?

Câțiva studenți se și opriseră, curioși, alături de ei. Fără să mai ezite, Jan o luă pe Sigrid de braț cu o asemenea energie, încât verișoara lui nici nu se mai gândi să protesteze și o târî după el până la cea mai apropiată *konditori*²³, unde o instală într-un colț discret. Apoi, fixându-și asupra-i calma privire albastră, zise:

— Acum te ascult, *kära* Sigrid..

Pacea părea să fi revenit între ei, dar în ochii lui Sigrid mai dănuia lucirea unei neliniști.

²³ Patiserii - unde se consumă de regulă ceai, cafea și prăjituri și care sunt locurile preferate de întâlnire ale studenților.

— Încă nu te-ai calmat? zise el pe un ton conciliant.

— Îi cunosc eu pe băieți, răspunse ea cu o oarecare melancolie, când pretind că o fată e bine făcută, înseamnă că o doresc.

— Să presupunem că eu sunt un original, că nu semăn cu ceilalți.

— Că te deosebești de ei, e sigur, dar... sunt totuși foarte neliniștită. Apoi se corectă repede; Nu, foarte furioasă!

— O, mândră Sigrid!

— Dă-mi mâna, Jan... Privește-mă drept în ochi, zise Sigrid.

Ochii aceia, de un verde-cenușiu, care vrăjeau, ochii aceia care-l aruncau într-o stranie încântare, ochii aceia care făceau să i se urce în gâtlej dulceața deosebită ce vestește întotdeauna beția simțurilor...

— Jură-mi că fata asta nu înseamnă nimic pentru tine!

El răspunse în șoaptă, cu pleoapele coborâte, trecându-și cu gesturi nervoase mâna prin părul blond.

— Nu există și nu va exista niciodată o altă femeie în viața mea! Te iubesc cum n-a iubit încă nici un bărbat, cu tot trupul, cu tot sufletul meu. Patima ne va înlănțui sau ne va distruge! Da, sunt legat de tine prin toate fibrele ființei mele. Măcar că folosesc un limbaj violent, pot să-ți spun că, după căsătorie, eu voi fi tu și tu eu!

Nu sunt nici puritan, nici ipocrit! Mărturisesc că nu sunt numai cumplit de gelos din pricina fascinantei tale atracții, a sufletului tău trufaș, ci și din cauza frumuseții sculpturale, carnale și senzuale a trupului tău! Pentru mine, tu ești Afrodita, ieșind din valurile mării, radioasă și superbă! De fiecare dată când te revăd ești o femeie mai frumoasă, mai înfloritoare. Da, Sigrid, acum ești femeia pe care o doresc mai mult, cu fiecare zi care trece! Celelalte fete, oricât de seducătoare ar fi ele, nu contează pentru mine!

Emoția lui Sigrid, după acele pătimășe mărturisiri, nu păru mai mică decât exaltarea înfierbântată a lui Jan. Aplecându-se înainte, șopti la rându-i:

— Dragostea mea pentru tine nu-i mal puțin geloasă decât a ta. De altfel, ai și avut dovada l Patima mea, Jan mă poartă ca vântul violent al furtunii, o vijelie pe deasupra mării dezlănțuite! Despărțirea noastră e pentru mine un adevărat calvar. Dacă ai ști cu câtă nerăbdare aștept căsătoria! Vreau să trăiesc cu tine, pentru tine! Puțini bărbați au un suflet atât de frumos și de generos, o minte atât de bogată și de solidă ca a ta! Ochii ei sclipiră și mai viu și mai neobișnuit: Trupul tău, continuă ea coborându-și glasul, te face să te gândești la atleții greci. De câte ori nu te-am admirat în taină când înotai în lacurile Vänern sau Vassbotten! Ah, saltul acela al tău când te aruncai ca să tai apa! Și felul cum stăteai pe schiuri, ca un cuceritor al Nordului! Cu un soi de lăcomie sălbatică, trase în piept fumul țigării, pentru ca apoi să continue: Crezi că există mulți băieți în stare să cânte la orgă un coral de Bach și să câștige totodată un concurs de natație, să citească Homer și Platon în original și să escaladeze, în plină iarnă, cele mai înalte culmi înzăpezite, să discute probleme de etică cu pastorul Lindstrôm și să urce cu ușurință pe cel mai aprig

armăsar! Nici unul Jan, nici unul!

— Exagerezi, *kära du*!

— Dimpotrivă, ți-am spus tot. Îndemânarea ta la tenis și la rugbi, dragostea și cunoștințele tale în ceea ce privește animalele, memoria ta prodigioasă, care-ți îngăduie să reciti, cu ușurință, cele mai lungi poeme suedeze, germane, grecești, latine...

— Oprește-te, oprește-te, iubito, mă faci să mă simt prost...

— Și, cu toate aceste calități, ești totuși atât de modest!

— Nu, protestă Jan, modestia nu face casă bună cu mine. Sunt de o mândrie adesea agresivă, Sigrid, și tu știi bine asta.

Cu ochii strălucind, ea strigă:

— Și ce-am fi făcut cu modestia, cu umilița? Facem parte din rasa celor născuți să zboare foarte sus, nu să se târască! Pe blazonul nostru e desenat un vultur, nu un vierme!

— Să ne ferim de orgoliu, Sigrid...

— Îmi place să mă arunc în viață fără rezerve, îi urăsc pe cei șovăielnici și timorați! Trebuie să mergi înainte, mereu, mereu, fără să te uiți în urmă! Să nu cunoști teama! Curajul și inteligența sunt, în ochii mei, cele mai înalte virtuți, calitățile cele mai de dorit. Tu le ai într-un grad mult mai mare decât majoritatea bărbaților. Nimeni altul în afară de tine n-ar putea să-mi placă! Apoi, gânditoare, preciză: Totuși nu datorită calităților tale te iubesc eu! Dragostea mea a țâșnit din străfundurile ființei mele, în mod spontan, irezistibil.

— La fel ca Trollhättanul, murmură el.

— Și a măturat din cale tot ce-ar fi putut să i se opună. După care Sigrid, mărturisii: Cel mai puternic dig în calea acestei iubiri a fost orgoliul meu! Ca apoi să adauge imediat: Dar patima a sfărâmat și acest zid! Mai înflăcărată și mai hotărâtă ca niciodată, mai adăugă: Dacă vreo femeie s-ar așeza între mine și tine, cred c-aș omorâ-o!

— Liniștește-te, Sigrid, nici un pericol din afară nu ne amenință dragostea, nimeni nu se gândește să ne-o distrugă.

— Suntem două ramuri ale aceluiași trunchi, am ieșit din același pământ și rădăcinile noastre se împletesc. Cea care va cuteza să ne despartă, să ne îndepărteze unul altul, ar risca mult, foarte mult...

— Haide, Sigrid, astfel de amenințări nu sunt demne de noi!

Tânăra își veni în fire. Privirea ei verde și vrăjită se afundă în ochii lui Jan.

— Începutul ultimei tale scrisori mi-a dovedit că-mi cunoști sufletul până în cele mai mici colțișoare ale lui. Se îndreptă, trăsăturile i se însuflețiră și mai mult. Călătoria de nuntă, întrebă ea, o vom face într-adevăr?

— Așa nădăjduiesc!

— Ce perspectivă amețitoare!

— Ce spui de itinerariul meu?

— E nemaipomenit!

— Și ideea cu casa de pe o insulă din Mediterana?

— Ah, Jan, de când am primit scrisoarea aia, nu mai încetez să construiesc eu înșămi acel decor de vis! Soarele, marea, alba lumină a Greciei, măslinii argintii și pinii... e mult prea frumos! Avu un surâs copilăros. Până și mama s-a declarat încântată de acest proiect.

— Draga mătușă Brita! exclamă Jan, râzând din toată inima.

— Totuși, mi-a făcut o observație care e foarte justă: „Vă și gândiți la călătoria de nuntă și nici măcar nu v-ați logodit!”

— Te-am socotit întotdeauna logodnica mea!

Sigrid clătină din cap.

— Asta nu contează în ochii mamei!

— Ce vrea?

— Ceea ce e firesc: să serbăm oficial logodna.

— Foarte bine, pregățiți tot ce trebuie...

— Ești tot atât de hotărât să-ți isprăvești studiile la Amsterdam?

— Unde mă voi specializa în chirurgie și unde îmi voi lua doctoratul, da! Numai acolo voi putea să-mi însușesc știința celor mai de seamă maeștri.

— Despărțirea asta nouă va fi foarte grea pentru noi!

— Știu!

— Melancolia ne va tulbura zi și noapte!

— Suntem tineri, *älskade* Sigrid, vom și să rezistăm.

— Ești mai puternic decât mine, Jan!

— Nu te subestima, *kära du*, ai energia a zece băieți!

— Totuși sunt femeie și durerea mă zdrobește!

— O vei combate printr-un surplus de vitalitate!

— Poate... Gândul la fericirea noastră mă va întări!

— I-am făgăduit tatei, zise Jan, să devin cel mai bun medic din comitat, să fiu demn să-i iau locul.

— Vei fi, acum sunt convinsă.

— Nu-mi voi cruța nici un efort, nu voi da înapoi din fața nici unui sacrificiu ca să-mi ajung acest scop!

— Dar, la Stockholm...

Fiul lui Knut Yvarsen își întrerupse pe un ton foarte ferm verișoara:

— Trebuie să mă duc să-mi termin studiile la Amsterdam. Regiunea noastră are nevoie de un chirurg și de un medic foarte bun. Și eu voi fi acest medic!

— Să aștepți, mereu să aștepți...

Mâna lui Jan se strânse și mai tare în jurul mâinii lui Sigrid.

— Cât de bine îți înțeleg nerăbdarea! Dar timpul zboară atât de repede... În curând vom fi soț și soție... De altfel, deși cea mai aprigă dorință a mea e să trăiesc alături de tine, mai e un motiv care mă determină să-mi termin cât mai repede studiile. E mult de când locul doctorului Yvarsen a rămas vacant: sunt grăbit să-l ocup. Țăranii, tăietorii de lemne

și muncitorii au nevoie de mine!

— Se interesează mereu de tine. Vor să știe când te întorci...

Încurcat, Jan își lăsa capul în jos. Acest amănunt atinsese în el, în mod vizibil, o coardă sensibilă.

— Vezi, observă el cu o voce puțin schimbată, și ei mă așteaptă! Apoi, interesant, întreabă: Ce mai e pe la Tjorpa?

— Viața trece alene, cu imaginea canalelor pline de șleपुरi mirosind a rășină.

— Ceea ce mă mira e că mătușa Brita ți-a îngăduit să vii singură la Stockholm.

— E ocupată să facă dulcețuri și conserve. Dacă ai vedea cum stau aliniat în bucătărie borcanele și oalele!

— Și Ane Mette?

— Harnică, o ajută pe mama în acele nobile treburi gospodărești.

O undă de afecțiune îi adumbri ochii lui Jan.

— Familia noastră îi datorează foarte mult acestei femei de treabă, murmură el. Știi că, atunci când m-am născut, ea a fost prima care m-a luat în brațe? Biata mama era atât de slăbită! Foarte mic, îmi plăcea să stau în bucătărie, unde bătrâna și venerabila roată de tors a lui Ane Mette huruia sub lampa cu petrol atârnată în tavan. În timp ce mișca roata, servitoarea noastră istorisea povești celorlalți, pretindea a-l fi auzit pe maleficul Basilisk, fiară sinistră aducătoare de nenorociri, aciuată în cavitățile stâncilor, undeva pe crestele sălbatice... Nimeni nu se putea lăuda că l-ar fi zărit, căci cel care-l vedea era sortit morții, legea pare-se era inflexibilă...

— Ce memorie ai! exclamă Sigrid. Și eu am stat lângă roata de tors a lui Ane Mette, dar nu-mi aduc câtuși puțin aminte de poveștile astea.

— Mă simț devenind teribil de sentimental, declară Jan surâzând. Hai! Vino să dăm o raită prin oraș! Aici, aproape, e o stație de trăsuri cu cei mai frumoși cai din Stockholm! Ne vom instala într-una din acele frumoase cabriolette și, la drum!

— Încă ceva, ești de acord ca logodna noastră oficială să fie sărbătorită înainte de plecarea ta la Amsterdam, anul viitor?

— Când vei vrea, *kära du*. Pentru mine, tu îmi ești de multă vreme logodnică.

— Iubitule!

— În ce cartier vrei să ne plimbăm? întreabă Jan după ce se așezară pe bancheta unei trăsuri.

— Unde vrei tu... răspunse Sigrid, ghemuindu-se lângă el.

— Frumoasa mea logodnică... șopti Jan la urechea lui Sigrid.

Și-o acoperi de sărutări.

13

Ne aflăm la Hilversum, în Olanda.

La „Calul negru”, restaurantul cel mai elegant al orașului, argintăria și cristalele străluceau pe albeața imaculată a fețelor de masă. Sub sclipirea orbitoare a lustrelor, chelnerii și șeful lor se agitau, calând cu pași înăbușiți. O orchestră discretă cânta niște valsuri lente. Într-un colț al vastei săli, aproape de o ușă-fereastră, dând direct pe o verandă, o pereche foarte tânără atrăgea asupra-i numeroase priviri curioase și admirative. Ea, blondă și radioasă, purta o vaporosă rochie de un mov tandru, împodobită cu dantele fine. O singură bijuterie încălzea strălucirea satinată a tenului ei de față tânără: un diamant montat pe un inel de aur și platină. El, la fel de blond, cu un profil de medalie, cu o frunte înaltă și dreaptă, o statură athletică, dar totodată suplă. Era îmbrăcat în negru, cu cămașa și cravata albe. Vorbeau în idiomul ciudat al nordicilor. Jan Yvarsen și Sigrid Lindval...

Ochii lui Sigrid erau umezi de emoție.

— Sunt atât de fericită! Atât de fericită! exclamă ea. Seara asta e pentru mine ca un prolog al bucuriei noastre viitoare.

Sigrid își ridică paharul.

— Beau pentru dragostea noastră. *Skol!*

— *Skol!* Câteva luni încă și voi înfrunta și ultimele examene.

— Doctoratul! Ce mândrie când te vei întoarce la Tjorpa cu dreptul de a fi numit „doctorul Yvarsen”!

Jan nu se putu abține să nu suradă de optimismul entuziast al logodnicei sale.

— Te exprimi ca și cum aș avea diploma în buzunar remarcă el, ca și cum aș ii luat toate examenele.

— Ai căzut vreodată la vreun examen?

— Nu!

Un chelner le aduse o minunată rața cu cireșe. Jan își fixă cu complezență logodnica.

— Peste tot pe unde treci, observă el, ești tratată ca o regină.

— Fiindcă sunt cu tine! veni prompt răspunsul ei.

Râseră amândoi din toată inima. Apoi, lacom, Jan se servi cu o pulpă zemoasă. Era în mod vizibil destins și într-o minunată dispoziție.

— Îmi place inelul ăsta pe care mi l-ai oferit ca dar de logodnă... zise Sigrid pe un ton grav. Apoi, după o pauză: Vorbește-mi despre viața ta la Amsterdam, Jan!

— Cu cea mai mare plăcere. Ce vrei să știi?

— Nu-ți pare rău că l-ai lăsat pe Sven la Stockholm?

— Sigur că-mi pare.

— Nu ți-ai găsit alți prieteni aici?

— De luni și luni de zile trăiesc doar cu preocuparea de a obține în cel mai scurt timp diploma de doctor. Lucrul ăsta a devenit o adevărată obsesie. Nu văd pe nimeni, nu frecventez nici o asociație studențească, nici un club. Îți aduci aminte ce rău arătam când am venit pentru prima oară în Olanda?

— Erai palid, slab...

— Da. Slăbirea mea avea două cauze: acel lăngtan, datorat despărțirii noastre și lipsa de mișcare, de sport.

— Ca să te pui pe picioare ai început să joci iar rugby, nu-i așa?

— Da, și vindecarea a fost rapidă. Odată cu sportul mi-am găsit și un prieten.

— Pe acel Maïki Vangreen?

— Exact!

— Ce te-a legat de el?

— Amabilitatea, gentilețea lui. Dar mal ales acele istorii cu lei și cu alte fiare pe care mi le povestea uneori până la trei, patru dimineăta. Descrierile sale despre Africa de Sud, despre Veld...

— Dumnezeule! strigă Sigrid, dar Veldul ăsta al tău e situat la celălalt capăt al pământului!

— Și ce dacă?

— Nu vom merge niciodată acolo!

— Te înșeli, kăra du. Am, dimpotrivă, ferma intenție de a vizita Africa de Sud imediat după căsătoria noastră.

— Într-adevăr?

Cu ochi strălucitori, Jan continuă:

— Când aud un african adevărat, așa ca Maïki, zugrăvind obiceiurile din acel ținut al globului, atât de puțin cunoscut, îmi dau seama că țara aia e un fel de paradis. Iar ție, Sigrid, cred că ți-ar plăcea și mai mult decât mie! Tocmai din pricina asta te voi duce în Transvaal! Vom închiria un bungalow și două, trei luni vom trăi în inima pădurii virgine. Vom pătrunde în adâncul hățșurilor și vom vedea cum trăiesc în deplină libertate o mulțime de animale pe care le cunoaștem doar după nume și după scurta descriere din cărți. Tu, care preferi tot ceea ce e autentic, original, acolo vei fi uluită...

— Sunt o fiică a Nordului, obiectă Sigrid sceptică, și nu știu dacă aș fi mișcată de farmecul peisajului african.

— În orice caz vom încerca!

— Să călătoresc împreună cu tine va fi întotdeauna pentru mine o încântare, indiferent de ținta călătoriei.

— Doresc să nu te decepționez niciodată, Sigrid, niciodată!

— Jan, făgăduiește-mi...

— Ce, *älskade* Sigrid?

— În ziua când îți vei lua ultimul examen, te vei urca în tren și te vei întoarce în Suedia ca să-mi aduci vestea cea bună!

— Da, iubito, îți făgăduiesc!

Orchestra începu să cânte o melodie lentă și suavă plină de nostalgie. Jan se ridică, se îndreptă, înalt și subțire în haina lui elegantă. Apoi se înclină în fața blondei sale logodnice:

— Dulcea și radioasa mea iubită, spuse el în șoaptă îmi acorzi acest dans?

Dar Sigrid, în vapoasă ei rochie mov, se și afla brațele lui Jan. Legănându-se încetșor, în ritmul dansului, ieșiră pe verandă. Și acolo, în penumbra deasă, își apropie buzele de cele ale lui Jan. Singuri în noapte dansau, dansau... Și realitatea se confunda cu visul...

14

...Ziua atât de mult dorită sosi:

Jan deveni doctor! Înarmat cu diploma de medic chirurg, își sărbători succesul într-o societate veselă, avându-l în dreapta pe prietenul său Maïki Vangreen. Eliberat de grijile facultății, bău, cântă și dansă toată noaptea. Dimineața, se urcă în tren, nerăbdător să-i ducă lui Sigrid vestea cea bună. De-a lungul drumului, peisajele se perindară unul după altul: mai întâi cel olandez, apoi german, danez, și în sfârșit suedez. Câmpuri de lalele în culori calde și proaspete, mori de vânt întinzându-și spre cer marile lor aripi cenușii, țărmurile cețoase ale Mării Nordului și ale Mării Baltice, valuri argintii și insulele Kattegat... Instalat confortabil într-un colț al compartimentului, trăgând din pipă, Jan visa la căsătoria lui.

...După ore și ore de mers, trenul se opri în sfârșit cu un zgomot asurzitor de fierărie: tânărul doctor ajunsese acasă. Lăsându-și bagajele la gară, o porni cu curaj la drum. Dar la Tjorpa, Ane Mette îi spuse că Sigrid se dusese la Trollhättan. Jan nu mai putu de bucurie! „Mă așteaptă ca să ne întâlnim în locul de care ne leagă cele mai dragi amintiri! Își zise el. Tinerețea noastră își va afla împlinirea aici, alături de aceste ape tumultoase. Mă voi îndrepta spre ea, o voi lua de mână, apoi o voi cuprinde în brațe. Ne vom privi ochi în ochi...”

Cu ce grabă ocoli Jan lacurile Halleberg și Hunneberg, cât de repede străbătu canalul Stallbeka, până să audă în sfârșit, mugetul cascadei... Urcă, febril, panta, căutându-și cu ochii logodnica.

Și, în același loc unde schimbaseră primele lor făgăduieli și-și murmuraseră timidele mărturisiri, o surprinse pe Sigrid trup lângă trup și gură în gură cu Sven Lundell.

Lui Jan i se păru că inima încetase să-i mai bată, că soarele se stinsese, că viața se retrăsese de pe planetă. Cerul se făcuse negru... Atunci, lungul și durerosul spin ascuțit al regretului, al disperării i se înfundă în piept. Se năpusti peste cei doi, o ridică pe Sigrid și-o trânti cu atâta putere, încât îi țâșni sângele din gură.

— Și-acum, între noi doi! îi strigă lui Sven. Și năpustindu-se asupra-i, răcni: *Din eländiga människa!*²⁴ Hoțule! Mi-ai furat viitorul!

Agățați unul de altul, gâfâind, se luptară și se bătură cu o furie rece și ucigașă. Când, sub imperiul urii lor cumplite, se apropiară de platoul îngust de deasupra hăului, în adâncul căruia se vărsau apele impetuosului torent, Sigrid se aruncă în fața lor pe marginea prăpastiei:

---

²⁴ Ticălosule (suedeză).

— Îndurare! Îndurare! se rugă ea, cu părul desfăcut, chipul mânjit de sânge.

Cu ultima lui putere, Sven reuși să-și facă adversarul să dea înapoi.

— Ucide-mă! urlă el, îndepărtându-și brațele.

Sigrid se târî, căzu în genunchi pe stânca aspră.

— Milă! Îndurare! gemu ea, înlănțuind cu o ardoare febrilă genunchii logodnicului ei.

Jan simți urcând în el un imens dezgust, o greață covârșitoare. Un surâs amar îi lăsă în jos colțurile gurii.

— Tremuri pentru viața lui, pentru biata lui viață! râse el ironic, desprinzându-se din strânsoare.

— *Nej! Nej!* strigă Sigrid, pentru viața ta, Jan, pentru viața ta!

Jan ridică din umeri.

— Ți-am pedepsit iubitul cum merita, ți-l redau! Sunteți demni unul de altul!

Stăpân pe el, își frecă mâinile ca pentru a se spăla de contactul infam. Dar făcea totul ca un automat: creierul îi era gol, nu se mai putea gândi la nimic. Chiar dacă-l zdrobea pe Lundell, își pierduse partea cea mai prețioasă a ființei sale: speranța. Căci speranța, care trăise tot timpul în străfundul sufletului său, murise pe acel mal al cascadei Trollhättan, pe care-l iubise atâta. Când privirea lui o întâlni pe cea a lui Sven, rosti aspru:

— Ai face mai bine să pleci... Și, în fața ezitării celuilalt, îi porunci și mai sec: Pleacă!

Trist, cu obrazul umflat și cu hainele rupte, Sven se îndepărtă. Atunci Sigrid făptui o greșeală.

— Ascultă-mă, îl imploră ea, nu suntem chiar atât de vinovați pe cât îți închipui!

Evocarea scenei odioase și revoltătoare, cu Sven Lundell strângând-o în brațe și sărutând-o păتماș pe Sigrid, îi spori mânia lui Jan. „Îi spuneam Trandafirul din Trollhättan... Frumoasa mea logodnică...” Brusc, fără să rostească o vorbă, o apucă pe față de umeri și o scuipe în obraz dar, chiar în momentul când făptui acest gest îi fu o rușine cumplită. Livid și rătăcit, îi întoarse spatele lui Sigrid și o luă la vale, printre stânci. Alergă înainte, cu fața plină de lacrimi și de sudoare, se năpusti în încâlceala unui tufiș de rugi de mure, se strecură în el și se piti acolo ca un animal rănit, pentru ca în sfârșit, să izbucească în hohote de plâns. Seara, pe o ploaie torențială, Yvarsen luă trenul spre Amsterdam.

1.2.

TORENTE

PARTEA ÎNTÂI

*Și de-o-ntreba de clipa când moartea va să-nfrângă
Să-i spui c-am râs de teamă ca dânsul să nu plângă...*

MAETERLINCK

1

Tocmai împlinisem optsprezece ani când un accident îngrozitor m-a lăsat orfană, dezlegându-mă brutal de toate legăturile. Mă credeam distrusă pentru totdeauna, dar pe urmă – o vitalitate a animalului din noi – firea mea robustă a învins. Asta a început printr-o foame bruscă și violentă. De câtă vreme nu mai înghițisem decât un gât de lapte și nu mai ronțăisem decât puțină ciocolată? Acum, simțeam foamea. O foame sfâșietoare, dureroasă. Rămăsesem în casa mare, goală de moarte, numai cu o servitoare bătrână. Dar, pe moment, foamea alungase din mine orice alt sentiment. Groaza mea față de prezent, spaima în fața viitorului slăbiră când, la bucătărie, m-am aruncat asupra a tot ceea ce-mi cădea în mână. Ghiftuită, am dormit în sfârșit, pe săturate. Dar, vai! a doua zi coșmarul a reapărut aidoma ca în ajun. Cu chipul înfundat în pernă, îmi imaginam mașina răsturnată, revedeam trupurile mutilate. Scăpasem din acea catastrofă printr-o minune. Refuzasem să-mi însoțesc părinții – care-l luaseră atunci pe fratele meu mai mic la o expoziție la Strasbourg —, nevrând să lipsesc de la acea mică reuniune care ne aduna în fiecare joi, pe prietenii mei și pe mine, când la unul când la altul. Timpul uscat și însoțit ne ispitise în ziua aceea să facem o plimbare înainte de masă. O luarăm spre câmp. Fâșii de zăpadă mai stăruiau pe brazdele unde corbii țopăiau greoi. La apropierea noastră, păsările zburară în

crengile cireșilor de pe marginea drumului. Dintr-o dată unul dintre ei se năpusti spre mine, scoțând un croncănit urât.

Aripile lui îmi atinseră toca de blană; am rămas uluită în mijlocul prietenilor mei, ei înșiși impresionați. Ne-am întors din drum. În timp ce ceilalți își recăpătaseră veselia, eu nu mă puteam scutura de o presimțire ciudată. Ne-am întors în clipa în care servitoarea întindea pe fața de masă brodată cu flori de câmp tradiționalul kugelhopf și turna în vechile cești de Strasbourg laptele mustos. Mirosul cafelei se răspândise în aer. După masă am trecut în salon. Lămpile înalte își cerneau lumina blândă. Jeraticul licărea în dosul porțiței de la soba de porțelan. Grupați în jurul pianului, ascultam valsurile pe care Cathy Lehman le cânta punând în ele tot romantismul ei și vorbeam despre flirturile noastre, în ziua aceea despre un locotenent care la ultimul bal făcuse senzație. Ofițerii germani nu existaseră niciodată pentru noi și entuziasmul de a vedea o uniformă franceză încă nu se potolise.

— M-a întrebat o mulțime de lucruri despre tine, îmi raportă Maria Benner. Domnișoara Erhardt e la fel de frumoasă ca și mama ei, dar are în plus contrastul ochilor violeți și al părului negru, mi-a spus el..

— Să consultăm oracolul, propuse fata care era gazdă. Pianul fu părăsit și cărțile de jos, întinse pe masă. Odile, căreia noi îi spuneam Didela, știa să le manevreze ca o bătrână ghicitoare. Când mi-a venit rândul, m-am temut de nu știu ce prezicere... Dar cărțile mele erau bune și-mi făgăduiau o căsătorie din dragoste. Prietenii mă părăsiseră în clipa în care, ajunsă în fața ușii de la intrare, am vârat cheia în broască. Am găsit coridorul, scările cufundate în întuneric. Am strigat servitoarea, dar în casă nu s-a mișcat nimeni. Și iată că în strania tăcere a sunat telefonul. O liniște ciudată mă cuprinse în timp ce ridicam receptorul.

— Alo, alo, domnișoara Erhardt! Aici Hôtel-Dieu din Strasbourg... Fiți curajoasă, domnișoară... Un accident... Părinții dumneavoastră sunt grav răniți...

N-am putut auzi mai mult, telefonul mi-a căzut din mână.

Neamuri depărtate, venite la înmormântare, cerură să se ocupe de mine. Le-am respins propunerea. Orice dovadă de compasiune îmi era de nesuportat. Înclinarea mea către singurătate, indiferența pe care o arătam tuturor lucrurilor îl neliniștiră pe medicul care mă cunoștea de mică. Vorbi de o ședere într-un sanatoriu. Această amenințare îmi dădu forța de a reacționa. Am înțeles că nu mai puteam să rămân multă vreme în această casă bântuită de amintiri care mă sfâșiau, să înfrunt oglinzile care păstrau reflexul celor trei chipuri atât de brutal smulse dragostei mele. Am înțeles că, dacă voiam să continui să trăiesc, trebuia să fug din acele locuri, unde, înnebunită, nu încetam să pândesc zgomotul unei uși, să aștept o imposibilă întoarcere...

Trăiam astfel de săptămâni, când, într-o dimineață, ieșind din grelele coșmaruri și fiind pe punctul de a cădea iar pradă chinurilor, privirea mi-a căzut pe globul terestru, pe care, împreună cu bietul meu tată, urmărisem adesea cu degetul liniile fine, roșii, ce-l înconjura... „Fratele meu e aici...”, spunea el căutând Africa de Sud. La această amintire

o idee încolți în mine. Dacă aş pleca? Moştenirea îmi îngăduia să călătoresc unde voiam. Am sărit din pat, m-am vârât în haina vătuită şi am alergat în salon. Am luat albumul şi, înfierbântată, am întors paginile peste portretele învechite. L-am găsit repede pe cel al unui bărbat cu favoriţi, cu un aer ţeapăn, care sprijinea cu o mână pe umărul unei tinere frumoase. unchiul meu Jacques şi drăguţa mea verişoară Doris alături de care petrecusem doi ani la Hirondelles, la Geneva şi care locuiau la noi în timpul vacanţelor. Anunţându-le telegrafic nenorocirea mea, ei îmi răspuseseră printr-o scrisoare afectuoasă. Unchiul Jacques locuia la Johannesburg. În tinereţea lui acest frate al tatei emigrase în Țara Burilor. Acolo făcuse avere şi se însurase cu o olandeză. Ideea unei fugi, a unei evadări posibile, se fixă în mintea mea şi deveni din ce în ce mai puternică. Să plec... Ispita unei apropiate plecări nu mă părăsi. I-am mărturisit totul tutorelui meu care mi-a aprobat planul. Le-am scris rudelor mele îndepărtate. După şase săptămâni am primit răspunsul. Se bucurau de hotărârea pe care o luasem de a veni să trăiesc alături de ei.

2

Trenul meu pleca în zori.

Puțini prieteni veniseră la gară. Mă certară pentru dezertarea mea. Dacă ar fi știut ei cât mă costa să mă exilez astfel... Portierele se închiseră, batistele se agitară. Clopotnița, acoperișurile roșii din locul copilăriei mele dispărură într-o ceață sedefie. Lacrimile mi se amestecaseră cu picăturile de apă ce se scurgeau pe geamul de care îmi rezemasem fruntea. Dar toate izvoarele seacă cu vremea... Ochii mei se uscară. Ajunsesem la un soi de resemnare amară. Trenul trecea prin câmpii deșarte, prin sate adormite. Nici un fum nu se înălța din colibe. O rouă deasă acoperea câmpurile unde nu zăreai încă nici o pasăre, nici un animal. Am coborât geamul. Plină de mireasma ierbiilor tinere, prospețimea matinală pătrunse în compartimentul în care călătoream singură. Răsuflarea mea își reluă ritmul regulat. În mantoul cu tăietură severă, cu pălăria care cădea ca un fel de abajur peste ochii înroșiți, am trecut nebăgată în seamă în vagonul-restaurant, unde mi-am luat micul dejun. Vederea livezilor în floare defilând de-a lungul trenului mi-a făcut rău. Natura nu părea să se sinchisească de doliul meu de nevindecat. Cred că, oricât ai fi de nenorocit, simți totuși o mare plăcere să-ți întinzi picioarele într-o cușetă și să dormi în legănatul roților unui tren de noapte. Deșteptări scurte în gări când câte un felinar mă năucea cu lumina lui brutal!. Numele câte unui oraș alergând de-a lungul vagoanelor. Pași grăbiți care băteau asfaltul. Uși trântite. Torsul roților îmi legăna din nou somnul câteva clipe întrerupt.

Dimineața am simțit-o în mine ca pe o destindere. Peisajul se schimbase. Sub un cer ca inul se vedeau coline palide de nisip, câmpii sărace și necultivate. Arborii păreau să fi îndurat chinuri. Toți, aplecați în aceeași parte, își întindeau ramurile răsucite ca pentru a se feri de o primejdie cumplită... Oare față de ocean arătau ai o astfel de spaimă? Încă nu se zărea, dar după suflul său rece îl ghiceai în golul palid de după dune. Din loc în loc câte o moară își răsucea încet marile, aripi sumbre. Panouri imense anunțau un oraș apropiat. Trenul se opri, în sfârșit, la Hamburg.

M-am simțit pierdută sub impozanta cupolă de sticlă, în mijlocul furnicarului de călători. Senzația de a fi singură, încredințată mie însămi, îmi produse amețelă. Dar o viziune lugubră mă făcu să tremur. Nu, nu! Fără regrete! Emoția mă cuprinsese din nou; când, ajunsă în port, am zărit acea pădure de catarge, de macarale, de coșuri. Tulburarea mi-a sporit și mai mult punând piciorul pe pasarela vasului Wahnfried, vapor german, pe care o agenție de transport din Strasbourg i-l recomandase tutorelui meu. Mi-am găsit bagajele în cabina unde m-a condus ofițerul de bord. Tocmai eram pe cale să despachetez câteva obiecte de primă necesitate când cineva bătu în ușă. În prag se ivi o femeie, înaltă, cam masivă în ample veșminte negre, acoperi cadrul strâmt al ușii. O priveam uimită.

Cum să descriu chipul acelei necunoscute? Părea tăiat în piatră, brăzdat de riduri profunde, chinuit... În ciuda părului alb, nu era bătrână și poate că ochii ei cafenii fuseseră frumoși odinioară. Dar toată lumina din ei fugise, iar vocea îi era mohorâtă.

— Scuzați-mă, spuse ea în engleză, după ce m-a întrebat dacă înțelegeam această limbă, înainte de a debarca am stat în această cabină unde probabil că am lăsat niște hârtii... Stewarzii pretind că n-au găsit nimic... Vreți să-mi îngăduiți să caut eu însămi?

Am cercetat împreună colțurile, fundul dulapului, deasupra lui, unde se etala o centură de salvare. Dar zadarnic. Străina păru consternată.

— Nu pricep... murmură ea.

Avu brusc o slăbiciune. Am vrut s-o susțin dar m-a îndepărtat.

— Până unde mergeți? m-a întrebat pe un ton aproape răutăcios.

— Destinația mea e Johannesburg...

Ea tresări.

— Johannesburg, murmură, sprijinindu-se greoi de ușă.

Încercam eu însămi o mare tristețe. La vederea obrazului aceuia răvășit îmi dădură lacrimile. Ea observă acest lucru.

— Sunteți în doliu! remarcă cu blândețe. Eu am pierdut tot... Tot... Sunt mai sărmană decât piatra din drum.

Nu m-am putut abține să nu duc mâna la geantă. O ușoară roșeață urcă în pomeții femeii.

— Nu. N-am nevoie de bani! Altceva am pierdut, altceva mi s-a furat... Respiră profund. Ascultați, reluă ea cu efort, dacă veți izbuti, totuși, să descoperiți manuscrisul pe care l-am rătăcit, puteți să-l citiți, nu vă opresc. Dar numele pe care le veți găsi acolo uitați-le, și aruncați acele caiete... da, sunt niște caiete pe care va trebui să le aruncați în mare... îmi făgăduiți?

— De ce dacă, printr-un miracol, le-aș găsi, să nu vi le trimit? Nu puteți să-mi lăsați adresa dumneavoastră?

Ea scutură din cap, fixând asupra mea doi ochi fără privire.

— N-are rost... îmi făgăduiți ce v-am rugat?

— Voi face ceea ce-mi cereți, i-am răspuns.

Necunoscuta mă salută fără să surădă. Ca pentru a alunga apăsătoarea tristețe adusă de această femeie, draperia de creton înflorat de la cușetă începu să se zbată, mișcată de vântul din larg care intra prin hublou. Am urcat pe punte, unde, în picioare, lângă balustradă, pasagerii aruncau serpentine pe care rudele, prietenii, curioșii, aflați pe chei, le prindeau din zbor. Banderole multicolore, fire fragile mai legau pentru o clipă formidabilul vapor, de pământ... Apoi sirenele mugiră... Lanțurile alunecară și scârțâiră. *Wahnfried* se legănă de sus în jos, îndepărtându-se încet de țarm, în timp ce orchestra de bord ataca un cântec popular de circumstanță.

„În cartea *Domnului stă scris*

Să te desparți de cei ce ni-s

Mai dragi ca orișicare...”

Pachebotul se îndepărta din ce în ce. Panglicile de hârtie se rupseseră. Puțin roșu, puțin albastru, puțin aur rămas în mâinile întinse... Chiar în acel moment se auzi un strigăt. Oamenii alergară într-acolo, alcătuiind un grup.

— O femeie a căzut în apă! zise un pasager, slujindu-se de binoclu. Alte lunete se îndreptară în acel loc.

— A sărit un om după ea... A prins-o... O duce pe mal...

— Mai trăiește?

Vecina mea ridică din umeri.

— Nu poți să-ți dai seama de la distanța asta, dar are șanse, a fost salvată imediat.

Portul deveni invizibil. În curând, în jurul nostru nu se mai văzu altceva decât cer și apă. Am rămas aplecată deasupra suprafeței netede, sedusă de acest spectacol nou. Valurile se umflau, se agitau de-a lungul carenei. Talazurile păreau că se încălzesc la soare, se ghiftuiesc cu lumină. Le urmăream acel neîncetat du-te-vino... Crestele de spumă păreau niște capete minuscule ridicându-se și scufundându-se într-un joc capricios.

— Toate acestea sunt foarte frumoase, dar nu trebuie să vă faceți să uitați că a sunat pentru masă, zise o voce plăcută.

Am ridicat capul.

— Ei, zise vocea, cu un râs înăbușit, trebuie să vă uitați în jos, domnișoară.

Un soi de spiriduș își scoase cascheta, prezentându-se:

- Heer van der Laan, la ordinele dumneavoastră.

Cu brațul său lung arată orizontul unde dispăruse marele oraș. Accidentul acela survenit chiar în clipa plecării v-a impresionat? Atât cât mi-am putut da seama era vorba de femeia pe care am văzut-o ieșind din cabina dumneavoastră.

Îl priveam cu tot atâta curiozitate cu câtă mă privea și el pe mine; cocoșatul, cu părul de culoarea paiului, își înălțase spre mine fața mare, palidă și inteligentă. Și iată că acel pal cer nordic, acel colț înșorit de navă și acel omuleț ciudat care, în costumul lui de pânză kaki, părea scăpat dintre cei șapte pitici ai Albei-ca-Zăpada, îmi dădură impresia de ireal. Am repetat mașinal:

— Femeia care a ieșit din cabina mea...

— Nenorocita nu părea. În toate mințile, reluă ciudatul pasager. Încă de la sosire s-a urcat de mai multe ori pe vapor ca să ceară un pachet cu caiete, pe care pretindea că l-a rătăcit în vechea ei cabină, acum a dumneavoastră... Sâcâia personalul.

Am revăzut sumbra și mohorâta siluetă. În jurul acelei femei exista o atmosferă de cumplită părăsire...

— Poate că a vrut să moară, am remarcat eu.

— Nu cred, zise cocoșatul. Când vrei să te desparți de cei vii nu-ți alegi un loc care mișună de lume.

— A fost salvată? Nu se va ști niciodată.

— Ba da. Când ajungem la Rotterdam, n-avem decât să citim ziarele...

Prima mea noapte pe Wahnfried. Aerul sărat îmi scâldea somnul și pentru prima oară bietele mele fantome acoperite de sânge nu mi s-au mai arătat în vis. Wahnfried n-avea decât 8.700 de tone. Poate că era prea înzorzonat cu aur și cu marmură, dar era totuși foarte grațios, alb și prelung. Printre pasagerii de clasa întâi, se aflau patruzeci de geologi germani. Aveau aerul încântat al unor copii mari. Pe chipurile lor roșii se citea hotărâre a de a se bucura din plin de frumoasa călătorie pe care le-o oferise o societate științifică din țara lor... „*Strohvilwer*”²⁵, își ziceau frecându-și mâinile. Ba la unul, ba la altul, câte o cicatrice le însemna obrazul gras și lucitor, vestigiu al vechilor dueluri cu sabia. Bărboși, burtoși, cu ceafa depășind cu trei degete de grăsime gulerul țepăn al cămășii, acei domni la ora mesei leșinau de plăcere. Nu refuzau nici un fel de pe lista de mâncare pe care le-o prezenta chelnerul. Cu șervetul așezat peste plastron, începeau cu un grepfruit, apoi urma un porridge. pește afumat, carne, ouă cu șuncă, totul stropit cu o sticlă de vin bun. Își isprăveau acest mic depun cu o cafea cu lapte, în care înmuiau o serie de pâinișoare mici cu unt. Îi priveam pe furiș, cum înghițeau, ca și cum acea grozavă poftă de mâncare putea s-o stimuleze pe a mea! Din grupul geologilor făceau parte două femei, două englezoaice, care împărțeau cu mine una dintre măsuțele rotunde din sufragerie. Miss Noël și verișoara ei Maud, prezentându-se, părură speriate din pricina doliului meu sever. Aceste două savante bătrâne se credeau obligate, din pricina mea, să-și înfrâneze veselia firească. Le-am liniștit, surâzând atât cât am putut, răspunzându-le cu grabă când se întorceau spre mine ca să schimbe câte-o părere despre toaleta vreunei călătoare, sau gentilețea vreunui copil. Când le-am spus că eram orfană, au început să mă copleșească cu atenții și am devenit prietene. Figura rumenă a domnișoarei Noël era acoperită de o rețea de riduri atât de fine, încât jurai că sunt trasate cu acul. Ea trebuie să fi fost totuși cea mai tânără, fiindcă, apucată de un răs nebun, în timp ce-și bătea joc, în surdină, de unul dintre doctii lor colegi, tovarășa ei o certă ca pe un copil. Ziua în amiaza mare m-am urcat pe *deck*. Valurile înalte, fără spumă, limpezi și netede, alcătuiam niște mișcătoare acoperișuri albastre. Vântul făcea să pocnească pânzele de pe *velum* și-mi lua în răspăr genele. Apărată împotriva acelor asalturi de un impermeabil și de o mică bonetă care-mi strângea părul și urechile, m-am lăsat udată de bura pe care o lingeam de pe buze. O formă scundă apără în strimta colivie a scării urcând pe palier. Heer van der Laan începu să mă examineze fără jenă, așa cum cercetezi un obiect ori un tablou.

— Cum, la post înainte de răsăritul soarelui? se miră el.

— E ora mea preferată, ai iluzia că ești singur pe vapor...

— Aveți deci nevoie de atâta singurătate...

Privirea închizitorială a omulețului îmi scrută trăsăturile. Acest fel de a mă privi mă făcu să mă simt prost și mă eschivam de îndată ce-l vedeam de departe.

²⁵ Vădov de paie, soț în călătorie, departe de soția lui (germană).

— Scuzați-mă, *mejuffrouw*²⁶, dacă v-am întrerupt gândurile. Primele zile ale unei traversări sunt pentru mine totdeauna penibile. Toată această harababură de ape din jurul meu mă face nervos... Nu pot să dorm și pândesc zorii ca s-o șterg din cabină.

Doi mateloți încărcăți cu găleți și cu măhuri năvăliră pe punte. A trebuit să le cedăm locul și să ne refugiem pe *spardeck*.

— Mi se pare că și dumneavoastră cunoașteți micii spiriduși nocturni, *mejuffrouw*? Ochii mari, palizi ai cocoșatului mă interogară cu compătimire.

— Nu, am spus, eu aș dormi, dar marea, ea nu doarme niciodată. Când mă trezesc în toiul nopții, poruncile, sunetele asurzitoare ale clopotului, pașii care aleargă mi se par tot atâtea zgomote de alarmă... Caut atunci cu ochii colacul de salvare și nu mai izbutesc să adorm.

— Deci frica de moarte? Nu e de mirare, suntem crescuți în această teamă, ea face parte din educația noastră.

Cerul începea să se coloreze. La orizont, un tiv gros de aur accentua conturul norilor. Valurile duceau cu sine trandafiri.

— Ce frumos e! exclamă tovarășul meu. Și se pare că suntem singurii pasageri ce contemplăm acest spectacol care mă trezește ca dușul de dimineață sau cafeaua de la gustare. Dar ascultați! Iată-l pe Weckruf!

Se auzi goarna. Îmi plăcea această atmosferă de dimineață și n-am uitat cele câteva fraze melodioase.

*„Sculați-vă cu toții, căci noaptea se destramă,
V-așteaptă căpitanul și vă cheamă.*

*Un bună-dimineța vă spune călduros,
Sculați-vă, e ziuă și cerul e frumos.”*

Prima escală fu la Rotterdam. Am coborât pe pământ ca să găsesc în acest oraș imaginile tradiționale ale Olandei: oameni curați și înstăriți, cu pălării populare, cu saboți care troncăneau... Ziua era senină, cerul de un albastru șters și molatic. În plin oraș șlepurile se încrucișau pe canalele strălucitoare. Adieri proaspete urcau din caldarâm, se desprindeau din case. Peste tot, oamenii frecau, lustruiau, spălau. Puteai vedea niște frumoase case trandafirii, unele noi, altele foarte vechi, cu balcoane ieșite în afară și cu acoperișuri țuguiate. Toate aveau ferestrele împodobite cu ghivece cu flori, și la ușile de la intrare, clopoștii, cuiele și clanțele străluceau de parcă erau de aur. Am oprit o trăsură și am cerut să mă ducă la periferie. Am văzut Polderii, canalele cu apă. Peisajele defilau curate și ordonate. La piciorul morilor de vânt, vacile cu pielea albă și roșie pășteau pe câmpurile de smarald brăzdate de pârâiașe de apă. La întrebarea mea, vizitiul a răspuns că sezonul lalelelor încă nu se terminase. M-a dus în dunele interioare și nu mi-am putut stăpâni un strigăt de uimire în fața bogăției acelor câmpuri nefârșite, sclipind de

---

²⁶ Domnișoară (olandeză).

prospețime, învăluite în atâta gingășie și diafan.

Îmi luasem ceaiul pe terasa unui hotel la Schevenigen când, ca un adevărat gnom, Heer van der Laan se ivi brusc în fața mea.

— Permiteți? De fapt se și așezase pe un scaun și chema chelnerul. Am noutăți pentru dumneavoastră, îmi zise el. A murit!

— Cine a murit? am întrebat eu, aiurită, căci nu mă mai gândeam la femeia care venise în cabina mea.

— Ascultați...

Mijnheer, cum începusem să-i spun, desfăcu un ziar și citi cu glas tare:

Hamburg, 27 aprilie, 19...

„Chiar în clipa în care vaporul Wahnfried pleca, o femeie, aplecându-se prea tare peste bord, a căzut în apă. Scoasă imediat de un brav matelot, ar fi scăpat cu viață dacă nu s-ar fi izbit cu capul de chila vaporului. Era o femeie între două vârste, îmbrăcată corect. Geanta, care a fost scoasă din apă, nu conținea nici o hârtie, ci doar o batistă, cu un M mare, și un portofel de piele cu niște monede de aur sud-africane. Persoanele care pot da informații despre moartă sunt rugate să le transmită la comisariatul de poliție, Jungfernsteg, Hamburg.

— Și-a luat cu sine secretul.

— Dacă secretul exista... observă olandezul. Poate că hârtiile acelea n-au existat decât în imaginația ei.

Mijnheer mă pofti la o florăreasă, unde îmi cumpără atât de multe lalele, încât ne-am reîntors la pachebot cu brațele încărcate de o adevărata recoltă. În privirile pasagerilor, am surprins mirarea și am băgat de seamă că se vorbea, cu un surâs ambiguu, despre perechea pe care o alcătuiam. Camerista nu putu să-mi facă rost de vase suficiente și, din lipsă de loc, a trebuit să pun florile pe covor. Cabina mi se transformase într-o grădină de flori. După masă, l-am invitat pe Mijnheer să vină să arunce o privire. Păru exagerat de fericit văzând cât eram încântată.

— Ca la toate escalele, va fi multă gălăgie în seara asta, îmi spuse el. Nu vreți să-mi oferiți ospitalitate în colțul atât de liniștit pe care vi l-ați ales?

Mi-a contemplat florile.

— Voi putea să le păstrez și la noapte?

— Bineînțeles, n-au parfum. Iartă-mă dacă-ți impun tovărășia mea, urmă el după ce ne instalăram pe spardeck. Am procedat fără tact când ți-am cerut o favoare pe care ți-ar fi venit greu să mi-o refuzi în seara în care îți ofeream am flori... Nu te supăra dacă mă interesez atât de intens de dumneata... Ești foarte tânără și foarte frumoasă! Mi se pare fără sens și cumplit de nedrept să fii copleșit de necaz până într-atât, încât să cauți o izolare care nu e potrivită cu vârsta dumată... Într-o seară, te credeai singură și priveai cerul încă roșu de lumina apusului. Am simțit că te apasă o mare greutate. Ai plâns, cu mâinile împreunate de nu știu ce disperare...

M-am ridicat, nerăbdătoare. Acest maniac indiscret începea să mă agaseze. Am coborât repede seara punții. M-a urmat.

— Te-ai supărat?

În hol și în saloane, era multă animație. Se auzeau sărind dopurile de la șampanie. Ajungând în cabina mea mi-am adus aminte de lalele. Erau acolo, magnifice, cu corolele larg deschise. Vederea lor m-a împlânzit. L-a capătul culoarului l-am zărit pe Herr van der Laan ca mă implora cu privirea. Se apropie, timid:

— Nu voi dormi în noaptea asta. Fii bună... întoarce-te pe spardeck și îngăduie-mi să-ți ofer o cupă de șampanie.

Ca un vâl negru, noaptea acoperea deschizătura hubloului meu.

Mi s-a făcut dintr-o dată frică de toate acele lalele care-mi evocau trupurile ale căror răni trebuiseră să fie ascunse sub o grămadă de flori... Docilă, l-am urmat pe cocoșat. În clipa în care ne-am reluat locurile în fotoliile de lemn de palmier. *Wahnfried* intră în întuneric. Nu mai exista decât o noapte opacă și pe cer și pe ape.

— Privește hublourile, zise însoțitorul meu, încep să se stingă unul după altul. Totuși, în spatele pereților, continuă să trăiască viața.

Ca un răspuns la aceste cuvinte, se auziră strigătele a două voci furioase. Veneau dintr-o cabină de deasupra noastră.

— Țsta-i felul lor de a trăi. Ah! Cât îmi plac aceste mâini. Îi cunosc pe cei doi îndrăgostiți, care pe moment se mușcă și se zgârie. Sunt spanioli. Adesea poartă pe mâini și pe obraji dovezile acestor mângâieri nocturne. Dar când celălalt se întoarce cu spatele, imediat primul se repede spre el, neliniștit, ca și cum i-ar scăpa pentru totdeauna... Te plictisesc?

— Nu, vorbește-mi despre călătorii pe care nu-i cunosc...

Când m-am întors în cabina mea, am găsit hubloul închis. Aerul era greu de răsuflarea lalelelor. Le-am dus afară. Am dat drumul la ventilator și m-am culcat.

Când m-am trezit se crăpa de ziuă. Din cușeta mea am zărit cerul încă întunecat, pe care niște nori de argint se pregăteau să intre în luptă cu alți nori mari, negri și amenințatori. Valurile se ridicau până la hublou, lăsând o dără de spumă pe gemulețul rotund. Întoarsă din baie, am sunat ca să mi se aducă o cafea tare și niște tartine cu unt. În clipa în care ieșeam din cabină, am băgat de seamă că nu-mi pusese medalionul pe care-l purtam direct pe piele și pe care mi-l scosesem în zori, ca să mă spăl. Negăsind bijuteria, m-am urcat pe un scaun ca să mă uit pe ultimul raft al dulapului. Ce adâncă era mobila aceea! Am întins brațul cât am putut, mâna mi-a nimerit într-o adâncitură și, ce surpriză, am găsit nu numai medalionul, ci și un sul gros legat cu o sfoară. Așezată pat, am ezitat să desfac sfoara, neîndoindu-mă o clipă că descoperisem caietele străine, moartă la puțină vreme după ce părăsise cabina mea. „Poți să le citești, nu te pot opri”... îmi spusese ea. Revedeam fața mohorâtă și brăzdată. Cuprinsă de un fior ciudat, am deschis caietele. Scrise în olandeză, prezentau pentru mine o dificultate neașteptată... Totuși, frunzărindu-le, mi-am dat seama că datorită englezei și germanei pe care le știam, nu mi-ar fi fost greu

să pricep despre ce era vorba. De altfel Mijnheer van der Laan nu se afla acolo ca să mă ajute?

Mare i-a fost mirarea când i-am arătat ce-am găsit. Cu o privire curioasă parcurse scrisul înțelept și ordonați care se așternea pe o hârtie cu pătrățele, pătată pe alocuri parcă de urma unor lacrimi.

Lăsasem deoparte cărțile pe care Mijnheer le alesese pentru mine din biblioteca aflată la bord, mintea mea refuza cel mai mic efort. Ceasuri în șir, stăteam întinsă pe șezlong privind marea, consimțind uneori, din plictiseală sau milă, să ascult discursurile lungi ale cocoșatului. Poate că avea dreptate când pretindea că, în nenorocire era deplorabil să te lași cu totul în voia durerii. Când ai pierdut o ființă dragă sau când inima ți-e sfâșiată de trădare, fericiți cei pe care viața îi obligă să lupte pentru pâinea zilnică. Mă credeam insensibilă la orice, în afară de doliul meu, și iată că un eveniment neașteptat îmi redeștepta interesul. În umbra memoriei mele, regăsesc acea dimineață limpede, în care niște nori mici, albi pluteau pe firmamentul de un albastru profund. Ne aflam în plină mare. Nici un fum, nici o pânză nu tăia orizontul. Abia dacă se auzea trepidația motoarelor. Valurile fremătau de-a lungul carenei. Un timid elan al bucuriei a trăi se iscă în mine, eram fericită că puteam să respir din plin aerul sărat. În această atmosferă de pace, am început să citesc primele pagini din caietele Idei Yvarsen...

Caietele Idei Yvarsen

3

Când cafrii o aduseseră la ferma lui Mathijs Minhaar pe femeia albă pe care o găsiseră în junglă, aproape moartă de frig și de epuizare, fermierii nu putuseră scoate de la ea decât cuvintele: „Nu știi... Nu-mi aduc aminte de nimic...” Luaseră hotărârea s-o oprească la ei pe necunoscuta care părea lovită de amnezie. Uneori, nenorocita se apuca de cap cu amândouă mâinile, își încrunta sprâncenele și ochii îi rătăceau într-un efort imens... Atunci fermiera îi lăsa brațele în jos și o privea cu milă: „Haide, Ranny (ăsta era numele pe care i-l dăduseră), nu te mai tulbura! Nu-ți mai frământa mintea. Într-o bună zi, memoria îți va reveni”.

Dar șapte ani se scurseră pentru mine în această letargie, șapte ani în timpul cărora nu mi-am adus aminte de nimic din trecuta mea existență... Ieșită din lunga mea toropeală, scenele vieții mele anterioare îmi apărură mai întâi încurcate, ca și cum ai privi oamenii și lucrurile prin niște lunete prea puternice. Apoi, puțin câte puțin, imaginile se precizară, căpătară forme. Vai! Odată cu memoria mi se redeștepta și durerea și mi-am dat seama că revenirea la starea normală era lucrul cel mai rău care putea să mi se întâmple. Am căzut într-o prostrație profundă. Într-o dimineață, Mathijs puse caii la docar și se duse să-l aducă pe doctorul de la White-River. După ce m-a examinat cu atenție, acesta a declarat că starea mea fizică nu era proastă. Se arătă curios să cunoască motivul șocului pe care-l avusesem odinioară.

— Părinții, prietenii nu te-au căutat, nu s-au neliniștit de soarta dumitale? Datoria mea este să te redau familiei. Îți amintești cum te cheamă? De orașul sau satul în care ai locuit?

Se întrerupse tulburat de spaima pe care trebuie s-o fi citit în ochii mei.

— Nu te teme, mă liniști el, nu voi exercita asupra dumitale nici un fel de constrângere. Familia Minhaar m-a rugat să te las în grija lor.

— Ce oameni de treabă. De șapte ani, mi s-a spus, au grijă de mine și de șapte ani sunt moartă pentru ai mei! am zis eu cu spaimă. Aș fi o moartă vie dacă aș reapărea printre ei. Vă imaginați spaima lor?

— Biată femeie, murmură doctorul, îți înțeleg deznădejdea, scrupulele. Ai face bine totuși să ai încredere în mine. Aș putea să te sfătuiesc, să te ajut... Știi că trebuie să respect

secretul profesional...

Era așezat în fața mea. Prin ochelarii de baga, ochii de un negru opac nu încetau să-mi scruteze chipul.

— Câți ani ai? întrebă el.

— Treizeci și cinci, doctore. Vedeți, în urmă cu șapte ani eram o femeie încă tânără, acum...

— Ești încă o femeie tânără, afirmă el cu fermitate, destul de tânără ca să-ți refaci viața.

Nu știu ce inflexiune din glasul lui mi-l reaminti pe cel pe care-l iubisem atâta. Am căzut brusc într-una din acele crize de desperare, în care strigam și mă zbăteam ca o ființă careia i s-a luat totul. Doctorul mă apucă de mână.

— Haide, haide, *mevrouw*²⁷, nu te lăsa astfel pradă deznădejzii, ce dracu!

Meiken veni repede și-mi puse pe frunte o compresă cu apă rece.

— Țasta-i sfârșitul crizei, zise ea văzându-mă că respir mai liniștită.

Doctorul fu invitat să-și petreacă noaptea la fermă. I se puse un pat în sală. Tocmai isprăvisem de mâncat, Mathijs își aprinsese pipa. Doctorul și-o fuma pe a sa. Meiken cârpea niște rufe. Fereastra îngustă, tăiată în zidul văruit, era deschisă nopții. Lampa cu ulei lumina cu economie masa unde rămăsese un crușon de Kaffir beer²⁸ și niște pahare. În acea seară, fermierul îmi cedase fotoliul lui din rips roșu, singurul lux din casă. M-am așezat copleșită în acest fotoliu, urmărind cu ochii închiși multiplele imagini ce-mi treceau prin capul înfierbântat și care mă durea... O mână se așeză peste mâinile mele pe care le țineam împreunate pe genunchi. Doctorul își apropiase scaunul.

— Nu te gânde prea mult, *mevrouw*... Nu înfrunta decât cu prudență evenimentele care ți-au precedat boala. Nu vrei totuși să ai încredere în mine? adăugă el după o tăcere. Și cum eu nu răspundeam: Bun! Îți respect taina. Dar știi ce-ar trebui să faci? Să scrii!

— Să scriu? am protestat eu neliniștită, crezând că se gândea să mă determine să scriu vreo scrisoare.

— Da, ar trebui să-ți scrii Memoriile, *mevrouw*, metoda ar fi excelentă pentru a-ți dezmoști creierul, a-l forța să-ți restituie fiecare amănunt al vieții dumitale din trecut. Așternându-le pe hârtie, vei ajunge să coordonezi și să fixezi chipurile care, îmi imaginez, trebuie să joace în mintea dumitale o horă îndrăcită. Urmează-mi sfatul, *mevrouw*, începe cu copilăria dumitale. Notează ceea ce-ai văzut, ce-ai făcut, ce-ai simțit... Această muncă va aduce un derivativ vieții dumitale actuale. Și ce duhovnic mai discret vrei decât o pagină albă de hârtie? Meiken Minhaar! strigă el și când fermiera sosi, zise: Ascultă ce-i prescriu bolnavei: o pană de scris, cerneală, un caiet!

În timp ce-mi vorbea astfel, am devenit atentă, amintindu-mi de cărțile citite

²⁷ Doamnă (olandeză).

²⁸ Bere cafră (olandeză).

odinioară. Să scriu... Să-mi scriu romanul doar pentru mine... Să-mi cânt *Cântarea Cântărilor* pentru iubitul meu care n-o va citi niciodată.

Meiken îmi spuse că doctorul o iscodise multă vreme în legătură cu mine.

— E mult de când ne cunoaștem, îmi spuse ea. Când bărbatul meu s-a rănit cu secera, ne-am dus la el. E francez, Mathijs pretinde ca se numește Dubois. Cabinetul lui e plin de tablouri din Paris și de cărți, mai bine de o mie de cărți; apoi dacă a citit toate astea, nu-i prea greu să fii atât de savant. Ascultă-l, Ranny, scrie, din moment ce-ți spune că asta-ți va face bine! Îți vom lăsa cât timp vrei, haide! Ai muncit destul pentru noi! Apoi, a vrut să știe dacă, atunci când te-au adus negrii la noi, aveai verighetă. Nu, Ranny, n-aveai inel, și l-or fi furat. Se vedea bine că erai o doamnă, n-aveai mâini de țărancă, și ce lenjerie purtai pe sub rochia zdrențuită... O rochie frumoasă, albă cu buline roșii. Am păstrat-o, vrei s-o vezi? Nu, nu voiam s-o văd... Nu voiam să-mi încep *Memoriile* cu ziua blestemată în care purtasem rochia aceea.

4

M-am născut într-un cartier din Rotterdam. Tata avea o slujbă în Administrație. Locuiam într-o casă veche moștenită din strămoși. Era plină de paliere, scări largi, întunecoase, nenumărate cotloane. Fațada dădea direct în stradă, partea din spate, într-o grădină pe care tata o cultiva cu dragoste. Plantase acolo niște arbuști, liliac și iasomie, care ascundeau ograda și grădina de zarzavat, ale căror mirosuri înțepătoare se amestecau cu parfumul florilor; nici nu împlinisem trei ani, când am auzit-o pe mama plângându-i-se tatii: „Există copii care se nasc nebuni!” Asta, fiindcă pisica și câinele trebuiau să se ferească de mângâierile mele prea furtunoase, sau când, întinsă pe vreo brazdă, sărutam florile, le țineam strâns în mână și-mi frecam de ele obrajii bucălați. Odată, tata, văzându-mi degetele murdare, îmi arată tijele smulse. „Uită-te cum sângerează!” Dar știam ce culoare avea sângele și n-am vrut să mă las păcălită. „Florile au sânge alb”, spuse el. Cum m-aș fi putut îndoi de cuvântul celor mari? Drept urmare, mâinile mele puerile cruțară grădina. Mama, în schimb, mă prinse stând în patru labe pe podea și încercând să prind razele de lună... Dintr-o dată, luna fu dată afară, vleurile închise ermetic și o bătaie la fund mă învăță că atunci când vine ora de culcare nu te mai zbungui cu jucăriile cerului. La școală am fost o elevă bună. Cu ardoarea pe care o puneam în orice, nu doream decât să mă instruiesc. Dar m-am izbit de piedici. După ce mă întorceam de la școală, trebuia să mă duc dup cumpărături, s-o ajut pe mama la bucătărie. Numai după ce surorile mele erau spălate și vârate în pat, vasele puse la locul lor, sufrageria și bucătăria în ordine, puteam, în sfârșit, să-mi văd de ale mele și să mă apuc de lecții.

Tocmai mă pregăteam de împărtașanie când tata muri de o embolie. Pierdeam în el pe cel mai bun prieten, pe cel care mă proteja împotriva asprei severități a mamei.

— Crede-mă, Mintje, spunea el, fetei acesteia lacomă de afecțiune i-ar trebui mai multe mângâieri decât scatoalce.

Mama se mulțumea să suradă cu milă, arătându-și fruntea cu degetul. Dar tata nu era o fire combativă.

— Mă gândesc că fata noastră mai mare nu se înrudește câtuși de puțin cu buna noastră rasă nordică. După mine, socot că în vinele ei s-a strecurat o picătură de sânge străin. De aici înclinarea ei către visare și această sensibilitate excesivă care nu se prea potrivește cu caracterul practic al rasei noastre. De altfel îmi amintesc că-n cronică familia se vorbea despre un strămoș care și-ar fi adus o nevestă din îndepărtatele sale peregrinări. Asta ar explica anumite trăsături de caracter ale Idei noastre.

— De ce nu mi-ai spus nimic despre asta când ne-am căsătorit? Întrebă mama cu un aer jignit.

— O, Mintje, trebuia, întocmai ca un mare senior, să-ți înfățișez arborele genealogic ca să te asiguri că nici un element exotic nu s-a amestecat vreodată cu sângele meu olandez?

Tata râdea, mama ridica din umeri. Dar eu aveam o hrană în plus pentru visurile mele. Le populam cu această străbună cu care trebuia să semăn și care venise dintr-o țară unde nu exista atâta apă pe străzi și nici ierni atât de aspre; unde, la umbra palmierilor, își făcea vânt cu un evantai de sidex și dantelă. Oare și în acea țară de vis niște impulsuri misterioase le făceau pe fete să sară din paturile lor când cânta privighetoarea? În grădina de alături, pe una din ramurile cele mai înalte ale unui brad cu vârful retezat de furtună, o privighetoare își profila pe cer minuscula ei umbră cenușie. Zburdalnică, lungindu-și gâtul subțire, își lansa vocalizele care se rostogoleau ca niște perle tari pe argintul nopții... În spatele meu, cele patru surori dormeau, cu plețele amestecate, cu mâinile inconștient apropiate. De ce mă simțeam izolată? Atât de dureros izolată, încât, cu fruntea pe pervazul ferestrei, izbucneam în lacrimi. Uneori mă apuca o dorință nebună de a sări pe fereastră, de a deschide porțița grădinii, de a alerga în stradă, în urmărirea cuiva care mă chema și care nu-l puteam vedea. Îmi amintesc de plimbările brațul tatii. De iarmaroace și de serbări cu țir, unde purtam o rochie albă cu un cordon azuriu, în brațe c-un buchet mare de flori de câmp, pe care tata mă ajutase să le culeg. În mijlocul unei mulțimi vesele, ne instalam sub un umbrar. Ni se servea bere și, în timp ce mâncam brânza tata îmi vorbea sau poate că mai curând își vorbea lui însuși.

— Nefericiți cei care întrec măsura! spunea el. Trebuie să fii puternic, foarte puternic, asta-i toată filozofia vieții... Trebuie să ții piept evenimentelor și oamenilor. Nu, biata mea fată, sunt un om slab și ți-am transmis, din nefericire, o boală ereditară: slăbiciunea mea! Slăbiciunea trebuie urâtă, Ide; când Domnul a spus: „Îi voi scuipa pe cei slabi”, cred că a adăugat: „Și pe nevolnici!” Ești slab când domină inima. A mea a strigat întotdeauna atât de tare, încât trebuia să bat în ea. Cu vremea, a tăcut...

Bietul tata, cât de bine îl înțeleg astăzi! Cât trebuie să fi suferit din pricina constrângerii impuse firii sale generoase! Totuși mama nu era rea. Nu exista femeie mai atașată față de îndatoririle ei casnice. Dar poate că bărbatului ei i-ar fi plăcut o fărâmă de bonomie în casa lui și-ar fi fost bucuros dacă nevasta sa ar fi știut să râdă, să cânte, să strige! Mama nu râdea, nu se înfuria niciodată. Când ne pedepsea, o făcea cu sânge rece. Când îi făcea reproșuri bărbatului ei, o făcea cu un glas monoton, abia deschizând buzele și cuvintele ei cădeau exasperante, cu regularitatea picăturilor care scapă dintr-un robinet prost închis. Cred că, cu toate acestea, își iubea bărbatul, dar îi purta ranchiună pentru lenea lui. Într-adevăr, observațiile ei se izbeau de resemnarea în care bietul om se izolase cu vremea. Își păstra pentru el gândurile, nădejtile. Nu-l mai putea scoate din această lume pe care și-o crease așa cum îl scoteau adesea din casă cârpele și pământurile ei de pene pe care nu ostenea să le mânuiască.

Moartea tatii îmi pricinui o mare durere. Du îndată ce puteam scăpa, alergam la mormântul lui și, ascunzându-mă când treceau paznicii, rămâneam adesea acolo până

noaptea. Mama, când venea să mă caute după ce se închidea cimitirul, nu-mi mai făcea muștrările pe care le așteptam. Ea însăși plângea, dar trăsăturile sale, puțin masculine, deveniră și mai rebele la surâs, iar evlavia sa și mai accentuată. O mică pensie de văduvă ne îngădui să ne păstrăm casa. În afară de asta, mama, care fusese infirmieră înainte de a se mărita, obținu niște gărzi de noapte într-un spital, ceea ce era suficient ca să ne ajute să trăim. Cu o voință de neînfrânt, această femeie ținea locul tatălui dispărut. Întoarsă la ora șapte dimineața, voia ca ibricul cu cafea să fie pe masă. O beam toate șase împreună, apoi urma inspecția, celor care plecau la școală. Vai de pielea mea dacă lipsea un nasture, dacă nu cususem ca lumea ceva, dacă unghiile uneia dintre fetițe i se păreau cam îndoielnice. După ce mă înapoiam de la cumpărături, o găseam încă în picioare, spălând cu apă multă caldarâmul din fața casei. Trebuia s-o rog mult ca să se vâre în pat după masa de prânz.. Doar duminica, după ce ne întorceam de la cimitir, consimțea să se odihnească până seara, în vreme ce eu mă duceam cu surorile mele la mătușa Antje.

Mătușa Antje era domnișoara bătrână. Spre deosebire de mama, avea întotdeauna un chip surâzător, care dădea farmec trăsăturilor ei aspre. O bonetă cu volane de un alb ca zăpada îi ascundea în parte cocul mare, cărunt. Purta în mod invariabil o rochie de tafta mov, care foșnea la cea mai mică mișcare. Camera ei îmi plăcea nespus. Mare și luminoasă, era tapițată cu hârtie cenușie cu buchețele roz. Niște scaune de palisandru, cu spătar înalt, înconjurau o masă rotundă din același lemn. Pe suprafața strălucitoare a bufetului, două candelabre de argint, prevăzute cu mucări flancau paharele cu picior roșu, în care soarele aprindea sclipiri de rubin. În fața sofalei de catifea albastră, o altă masă cu picioare lungi și subțiri; pe ea, un borcan în care înota un pește mare, roșu. În sfârșit, vitrina plină de comori: farfurii prețioase, coșulețe în filigran, cutii din scoici. Îmi plăcea în mod deosebit o statueta la care mă uitam de fiecare dată ca și cum aș fi văzut-o întâia oară: Apollo aplecat asupra zeiței Venus adormită... Niște panglici roz, late, țineau perdelele de muselină de la ferestrele strălucitoare. Așezată pe un soi de mic podium, în dosul oalelor cu balsamină aranjate pe prichiciul ferestrelor, bătrâna domnișoară putea să observe strada și, iscodind, să-și recunoască vizitatorii înainte ca aceștia să fi avut timpul să sune la ușă. La ora cinci fix, Hildi, servitoarea, într-o fustă largă și cu boneta scrobită, ne servea masa. Ea consta de regulă dintr-o supă cu tăiței, urmată de un fel de musaca și din niște găluști mari cât pumnul. O budincă de gris, stropită cu sirop de fructe, încheia masa. După moartea tatii, o duceam greu cu mâncarea; întorcându-ne acasă de la mătușa Antje, cele mici încă își mai lingeau degetele cu care se ajutaseră la masă. Pașii ni se încetineau pe măsură ce ne apropiam de casa unde nimic nu ne bucura privirile. Păraseam întotdeauna cu un oftat frumoasa locuință a mătușii mele.

Cei care au nevoie să fie vegheați noaptea sunt întotdeauna grav bolnavi. Ca să poți suporta astfel de nopți la căpătâiul muribunzilor sau chiar al vreunuia care-și dăduse duhul, îți trebuia o fire aspră ca a mamei, la fel de neînduplecată față de ea ca și față de ceilalți. Îi admiram curajul. Pentru liota ei de copii înfrunta oboseala, lipsurile, dificultățile materiale. Nu-și acorda nici un răgaz. Totuși, pe măsură ce creșteam, mama se umaniza, și

ea, care nu deschisese altă carte decât Biblia, îngădui ca mătușa Antje să-mi dea câte unul din romanele pe care le împrumuta de două ori pe săptămână de la biblioteca din oraș. Acum îndeplinindu-mi îndatoririle zilnice, așteptam cu bucurie momentul când, casa odată pusă la punct și mama plecată la spital, puteam, lângă surorile mele adormite, să reîntâlnesc eroii frumoaselor povești de dragoste... *Poteca pisicilor* de Sudermann mă exaltase până într-atât, încât mă făcuse să am febră. Citeam la lumina luminărilor pe care le cumpăram pe ascuns cu câțiva *kwartjes* din banii de buzunar, cu care mi se răsplătea adesea zelul. Bine că mama nu putea să vadă aceste încălcări.

Selma, cea mai mare dintre cele patru surori ale mele, își găsisese o slujbă într-un mare magazin, ceea ce-i îngădui mamei să-și mai rărească gărzile de noapte. De altfel părea foarte obosită, chipul i se ofilise.

Într-o duminică cedă în sfârșit insistențelor și ne însoți la mătușa Antje. Bănuisem întotdeauna niște ranchiune între cele două cumnate. Când mama trecu pragul Antjei, avu o ezitare: „Asta, numai ca să-ți fac ție plăcere, Ide”, oftă ea. Un fulger de triumf trecu prin pupilele mici ale bătrânei domnișoare la vederea cumnatei sale. După-masă, servi în cinstea mamei lichior și cafea; seara se prelungi. Oare prezența rudei și prietenei sale din copilărie o făcu în seara aceea pe Antje să fie de o limbuție neobișnuită? Ea evocă vremurile de odinioară, vorbi despre oameni dispăruți pe care ele două îi cunoscuseră și, în timp ce perora, mi se părea că-l și văd pe acei oameni printr-un văl subțire de colb, întocmai ca în picturile acelea vechi aruncate prin poduri. Tăcută, mama își asculta cumnata.

— Îți amintești? Veneai cu împletitura. Te așezai la fereastră, în dosul oalelor cu flori. Cunoșteam toți trecătorii. „Iată, spuneai tu, Free Slot are o pălărie nouă și iat-o pe doamna van Owen care ne salută. Cât e de împopoțonată, un adevărat papagal!” La biserică, în rochie de duminică, ne rosteam rugăciunile cu gândul la după-amiază, când urma să ieșim la iarbă verde cu toată ceata, să culegem flori de pe câmp și de pe dune. Toamna, mâncam la vreun han de țară. Înfulecam pâine neagră, nuci noi și beam vin dulce. Când ne întorceam, cerul era roșu deasupra pădurilor. Iernile erau mai aspre decât acum. Săptămâni în șir nu te puteai uita pe ferestrele acoperite cu flori de gheață. Sobele duduiau. Patinajul era la ordinea zilei. Într-o jachetă lungă, ajustată, împodobită cu pene, cu toca de blană pe coc, cu patinele la subsuoară, cu mâinile într-un mic manșon, ne îndreptam spre patinoar. Nici n-apucam să ne așezăm bine pe banca țărănească, aproape de ghereta cu băuturi calde, că tinerii și alergau să ne lege patinele. Ținându-ne de mâini, desenam arabescuri pe oglinda de gheață. Vântul ne tăia obrazii și răsuflarea, dar era minunat... Suprafața înghețată reflecta cerul cenușiu ca de in și, într-o zare cețoasă, soarele încremenea, roșu, ca o mare lanternă chinezească. Ținându-ne de braț, alunecam îndărăt pe gheață. Nici o grijă nu ne tulbura încă inimile. Dragostea vine târziu la fiicele nordului...

Mama n-o părăsea din ochi pe Antje, atentă la acele ecouri ale unei tinereți îndepărtate, în care-și avea și ea partea... Adesea, când un cuvânt i se părea necuviincios

pentru urechi fetelor sale, încrunta sprâncenele. Dar bătrâna domnișoară se pornise. Aminti de o zi de carnaval; pocnituri, trompete, petarde, în sfârșit, toată gama, când deodată un Pierrot veni țopăind în fața ei. Cu un gest larg, făcu o reverență profundă și cu a voce prefăcută, ascuțită îi zise: „Vă salut, doamnă a inimii mele!” Intrigată, tânăra nu-și găsi cuvintele și, înainte de a-și fi revenit din surpriză, masca se îndepărta săltând întruna și făcându-i semne cu mâna: „La revedere, dragă Antje!” Îi cunoștea și numele! Nu-i zărise decât ochii strălucitori prin masca de satin. Cine era? Unde mai văzuse ea acei ochi atât de frumoși, atât de luminoși? Privirea aceea neagră și malițioasă o urmărea, îi apăsa inima... Ciudat de tulburată, îl fu greu să se așeze sub lumina lămpii între părinții și fratele ei. Întoarsă în odaia sa, rămase multă vreme la fereastră, trăgând adânc în piept aerul nopții în care se aprindeau primele felinare. Printre măștile tot mai rare căuta un Pierrot în satin alb... „Acea viziune fugară și-a păstrat mereu misterul și a rămas singurul meu roman... isprăvi mătușa Antje oftând. Tinerețea mi s-a ofilit căutând chipurile oamenilor ochii care mă vrăjiseră...”

— Și pe care i-ai fi regăsit fără îndoială, dacă l-ai fi privit mai cu atenție pe băiatul lăptarului sau pe ajutorul de spițer din colț! Las-o baltă, bătrână sentimentală!

Antje se prefăcu a nu băga în seamă umilitoarea reflecție a cumnatei sale.

— Tu, Mintje, remarcă ea cu calm, tu te-ai ferit întotdeauna de sentimentalisme ca de un dușman al bunului simț. Noi te poreclisem „micul crivăț al Nordului”. Numai că, dă-mi voie să-ți spun, „micul crivăț” s-a transformat într-o dulce adiere când ți-a căzut cu tronc frate-meu. Poți să-mi explici, Mintje, prin ce stranie intuiție îți dădea de urmă în zilele în care te așteptam la masă?

Pielea mamei se acoperi de o roșeață sumbră; spuse cu bruschețe:

— Dacă te amuză să-ți povestești vechile tale istorii, n-ai decât, dar te rog, nu mă amesteca și pe mine.

Am aflat totuși în ziua aceea că, printr-o speculație nenorocită, bietul tata pierduse o moștenire care i-ar fi îngăduit mătușii Antje să trăiască pe picior mare. Mama trebuie să-i fi purtat pică până la sfârșitul zilelor sale.

5

Sora mea jopsie își găsi la rândul ei un loc la o modistă. Mama dădu curs rugămintilor noastre și renunță în sfârșit la slujba sa atât de grea. Dar, deși nu ne mai aducea în fiecare dimineață mirosul greu al bolii și al morții, casa era lipsită de bucurie. Zilele erau la fel una cu alta, doar masa duminicală de la mătușa Antje mai rupea monotonia. La ora ieșirii de la școală, le auzeam râsetele, zgomotul saboților pe pavaj. Dar, de îndată ce treceau pragul casei, tăceau. După ce-și puneau papucii pe care-i găseau în dosul ușii de la intrare, mâncau în tăcere o tartină cu marmeladă, apoi se cocoțau pe scaunele lor și-și aplecau mutrițele peste caiete. Uluită, vedeam cum li se șterg încetul cu încetul frumoasele culori aduse de afară, și cele două fetețe nu-mi mai apăreau parcă decât printr-un văl ușor; pânze de păianjen pe care tăcerea părea că le țese aici, peste toate lucrurile... Totuși cu cinci fete sănătoase, casa ar fi trebuit să fie veselă și zgomotoasă, ca o colivie. Asta să fi ținut oare de firea mohorâtă a mamei? Sau de credința ei rigidă? Credința mamei era fără entuziasm și fără ardoare. Nu ne învățase ea să ne temem de Dumnezeu în loc să-l iubim? Acest Dumnezeu al mamei ni se părea teribil, plin de mânie și de pedepse. Ce consolare, ce ideal am fi putut găsi în teamă? Între acest Dumnezeu al mamei, lipsit de indulgență și de blândețe, și sufletele noastre de copii nu se putea stabili nici o legătură. Poate că și din pricina asta glasul puternic al cerului nu mi-a ajuns niciodată la suflet și am căutat întotdeauna un ideal uman! Și apoi, fără să-și dea seama, mama ne crease un fel de silă față de rugăciune, căci, la ora mesei, îngenunchind cu noi pe podea, ne obliga să recităm niște orații interminabile, în timp ce aroma verzei cu slănină ne gâdila nările... în serile în care mătușa Antje mânca la noi, o conduceam până acasă. Noi două puteam scurta drumul pe șosele. Canalele, bătute de vânt, clipoceau lângă zidurile de piatră. Felinare rare înroșeau apa cu niște reflexe sinistre. Mantiile noastre pocneau ca niște pânze de corăbii și grăbeam pasul ori de câte ori se apropia vreo siluetă cu gulerul ridicat, cu chipul ascuns sub șapcă. Mătușa Antje odată lăsată la ușă, mă reîntorceam în oraș, puțin năucită de a mă afla pe stradă la ora zece seara. Trecătorii păseau fără grabă, literele uriașe ale afișelor își atrăgeau atenția. Când se deschidea câte o ușă violent luminată, țâșneau afară strigăte, muzică și cântece. Tramvaietele scârțiau. Mașinile treceau fără zgomot.

Înainte de a mă culca, rămâneam la fereastră visând. Smocuri de nori alunecau ușor pe discul strălucitor al lunii, se saturau de lumina ei și-și continuau drumul spre alte zări. Îi invidiam. Începea să se răcorească. Singurul copac din grădină care ținea umbră își pierdea, una câte una, frunzele. În van se chirceau, se cramponau de crengi, căci, fluierând ca un puștan răutăcios, vântul le alunga adăpostul lor. Ultimii trandafiri se înălțau spre

limpezimea cerului. Mă aplecam către tăcerea nopții, ca și cum aș fi putut auzi acolo ecourile unei lumi unde eu nu puteam pătrunde. O lume plină de aventuri... Aveam tot timpul senzația că cineva pe care nu-l vedeam îmi făcea semn, ca unei captive ținută de lanțurile ei, și mă aplecam către acea chemare misterioasă, o ascultam cum ascuți zvonul unei serbări la care nu ești admis, dar la care te uiți prin crăpătura unei uși... Tremuram gândindu-mă la iarna apropiată în care trebuia să îndur, una după alta, zilele scurte și cețoase, în care nu așteptai nimic și serile lungi, monotone, în care căscai în timp ce cârpeai rufe. Mă examinam în fața oglinzii, cu o surdă strângere de inimă. Aș fi dorit să fiu mai subțire, aidoma siluetelor din jurnalele de modă, căci se spunea despre mine: „Ce față robustă și sănătoasă!” Părul meu castaniu avea strălucire și suplețe, chipul meu, cu trăsături prea accentuate, era lipsit de grație. Dacă dinții albi și regulați îmi plăceau, detestam dimpotrivă linia dreaptă a buzelor. Mai rămâneau ochii. Între brun și negru, aveau cam culoarea codițelor. Prietena mea Tinka afirma că genele mele foarte lungi îmi dădeau o expresie dulce. Ei îi plăcea de asemenea gropița pe care o aveam în bărbie. Poate purtând niște stofe potrivite aș fi putut să-mi corijez fizicul ingrat. Dar rochiile mele mohorâte, niciodată la modă, nu mă puteau avantaja. Și de altminteri la ce bun? Avea atât de mare importanță dacă rămâneam față bătrână? Mătușa Antje nu era nenorocită. La vârsta mătușii, aș fi avut, ca și ea, un clan de prieteni, care să vina o dată pe săptămână, să bea cafea și să mănânce clătite, într-o atmosferă călduță de bărfeli nevinovate. Totuși, mă lua întotdeauna cu frig când mă gândeam la un astfel de viitor. Ca să nu mă mai gândesc la asta, munceam cu hărnicie, spre marea mulțumire a mamei. Puteam să-i spun că nu căutam decât oboseala? O oboseală care, de îndată ce se întuneca, mă făcea să cad într-un somn adânc... Ce știa ea despre mine? Despre eul meu pe care-l ascundeam de aspra ei severitate? Adesea, credeam că i-am venit de hac tinereții care striga înfometată, apoi, urmau niște revolte neașteptate... Asta se întâmpla în toiul nopții. Mă trezeam și tresăream, ca scăpată dintr-un coșmar, și așteptam, cu inima bătând... O simțeam fremătând în mine, agitându-mi sângele, umflându-mi vinele, gata să crape. O teamă, care avea și ceva plăcut în ea, mă făcea să mă înăbuș un pic... Aprindeam lumânarea și, sărind din pat, alergam în fața oglinzii. Obrajii îmi erau roșii. De sub pletele despletite, ochii mă priveau ciudat. Mi se părea că cea care mă privea astfel, printre gene, ca printre zăbrelele unei temnițe, era tinerețea mea captivă. Îmi lăsam cămașa să alunece în jos, dar, odată goală, trupul meu mare și alb, mă speria. Frigul îmi mușca pielea și mă reîntorceam să mă ghemuiesc sub cuverturi. Îmi luam cu mine tinerețea inutilă, îi închideam pleoapele și-i murmuram: „Fii înțeleghătoare, haide, dormi!”

Mai trecu un an. Se apropia iarna. Frunzele veștede alunecau de-a lungul geamurilor și mireasma lor puternică vestea Sărbătoarea Sfinților. De ce nu mai încercam acea neliniște care mă cuprindea la fiecare schimbare de anotimp? Simțeam în mine o apăsare și parcă o așteptare. Oare să existe presimțirea fericirii ca și cea a nenorocirii? Era o zi ca oricare alta. M-am sculat, trezită din somn ceasul deșteptător, pe care-l vâram sub

cuvanturi pentru ca brutala lui sonerie să nu le trezească din somn pe fetițele mai mici, care aveau dreptul să mai doarmă încă o oră. După o toaletă rapidă, cu apă rece, am coborât să aprind crenguțele de pin de sub butucii pe care, de seară, îi pregătisem în vatră. Trosnetul vesel al focului îmi dădu curajul de a îngenunchea și, de a freca dalele roșii. Am atârnat ceainicul. Aroma cafelei le atrase pe surorile mele, care-și făcură apariția strălucind de curățenie și mirosind a săpun. Mama sosi ultima. Cele mari plecară la slujbele lor, cele mici, la școală. Am golit repede masa, am pus ceștile la locul lor și m-am pregătit să mă duc după cumpărăturile pentru masa de prânz, în vreme mama se apucase să citească ziarul local.

— Ide! mă striga ea, chiar în clipa în care pusesem mâna pe mânerul ușii. Ia vino încoace!... Ascultă...

Potrivindu-și ochelarii pe nasul drept și puternic, ea îmi citi un anunț redactat cam în acești termeni: „Doctor, vrea să se căsătorească cu o fată de douăzeci până la douăzeci și cinci de ani, care ar fi dispusă să-l urmeze în Trasvaal. Adresați propunerile la biroul ziarului. Cifra X 707.

— Ei bine, Ide, ce ai de zis? întrebă mama foarte interesată.

— În Transvaal? am bâlbâit eu foarte înfricoșată. Cât e de departe!

Ea păru să nu mă audă.

— Bagă bine în cap ce-am să-ți spun, Ide. Căsătoria e condiția esențială pentru o fată... Nu ești frumoasă, nici măcar drăguță. N-ai un ban, nu vei găsi niciodată un pretendent pe meleagurile noastre. Transvaalul, la urma urmei, nu-i dincolo de lume și prezintă toate avantajele unei țări noi. Acest... tânăr are desigur intenția să-și facă acolo un viitor. Rămâne de văzut dacă-i vei plăcea. Nu-i prea sigur, dar totuși să ne încercăm norocul.

Gândul că fata ei ar putea să nu convină aceluia domn nu-i surâdea femeii intransigente. Cu o frică vagă, am ascultat-o și i-am pus în față tocul, călimara, hârtia cadrilată și un plic. Fără să mai socoată necesar să-mi citească scrisoarea, o puse în plic, îl lipi, apoi mi-l întinse.

— Acum, du-te repede și aruncă-l în cutie. Acel domn n-o să ducă lipsă de propuneri.

Se scurseră niște zile, în cursul cărora eram atât de agitată, încât păleam ori de câte ori îl vedeam pe poștaş. Făceam totul alandala, dar mama îmi arăta o indulgență neobișnuită. Imaginația mea îl făcea pe necunoscut când frumos ca Boleslaw, eroul din *Poteca pisicilor*, când chel și urât, din moment ce nu-și putea găsi o nevestă decât prin intermediul unui ziar. Într-o dimineață, când tocmai ieșeam, ținând pe braț sacoșa pentru cumpărături, am dat nas în nas cu un domn care căuta deasupra porții numărul casei. Își scoase pălăria.

— Sunteți mejuffrouw Eeden? mă întrebă el și, cum o roșeață blestemată îmi năpădi obraji, mi s-a părut că-l văd surâzând.

Nu știu ce-am îngăimat, introducându-l în cea mai bună odaie a noastră.

— S-o chem pe mama... am spus eu.

Dar el mă opri.

— Nu, rămâi, făcu el amabil. Dumneata ești cea care mă interesează...

Eram atât de tulburată, încât nu știam ce să fac cu mâinile. Le tot apăsam una peste alta, necutezând să-l privesc, totuși știam că e înalt, că are păr și ochi luminoși și un chip bronzat. Din fericire mama, care observase tot, intră solemnă, îmbrăcată în rochia de duminică. În felul ei deschis, îi întinse mâna străinului.

— Dumneavoastră sunteți cel care...

N-o lăasă să termine.

— Da, eu...

— Ea e, spuse mama arătându-mă.

— Știu, făcu el, și am remarcat inflexiunea gravă a vocii sale.

— Bun! Deci nu ne mai rămâne decât, să discutăm.

Mama luă loc în fotoliu, cu un aer mai auster ca niciodată. El se așeză pe sofa.

— Lasă-ne singuri, fata mea, îmi porunci mama cu tonul ei peremptoriu.

Nici nu ceream altceva. Cu inima palpitând, am urcat scara, dar pe palier am rămas aplecată peste balustradă. Așteptam să aud o ușă deschizându-se, pași furișaji îndepărtându-se. Mi-am răcorit obrajii cu palmele înghețate, sigură că visez... Imaginea pe care-o luasem cu mine sub pleoape era prea strălucitoare. Să devin oare tocmai eu soția acestui prinț încântător cu plete de aur? Lucrul mi se păru atât de imposibil, încât am început să râd cu hohote de una singură. De jos, se auzea vocea mamei, acea voce unică, fără timbru. De câte ori vocea bărbătească îi răspundea, mi se punea un nod în gât. Teama ca ultimul cuvânt să nu fie rostit, ca ușa să nu se deschidă, mă făcea să stau ca pe ace. În sfârșit ușa se deschise. Mama mă chemă.

— Apropie-te, Ide... Jan Yvarsen, dă mâna logodnicei dumitale.

— Logodnicei? am bâlbâit eu tremurând.

El făcu da, din cap, surâzând. Mâna mea dispăru, în mâna lui mare. Atunci, pentru prima oară în viața mea am fost cuprinsă de o slăbiciune. Odaia începu să se învârtască sub picioarele mele, pereții se ridicau și se lăsau... Când mi-am revenit, eram întinsă pe canapea. Mama îmi ștergea tâmplele cu oțet și Jan Yvarsen îmi lua pulsul. Mama avea un aer contrariat.

— Ei, hai, hai! Ide, bombăni ea, ce te-a apucat să leșini ca o gingașă demoazelă? Și eu care mă lăudam cu sănătatea ta! Mă faci de râs!

Jan Yvarsen o liniști.

— Uitați-vă, meffrouw, culorile îi revin. Îmi întâlni privirea. Cum te simți, Ide? Pulsul ți-e încă puțin agitat, dar...

Pupilele foarte albastre, aproape transparente, mă examinau pline de curiozitate.

Neputând încă să sesizez realitatea și crezându-mă jucăria unui vis, i-am susținut privirea. Aș fi vrut să-i răspund. „Cum să mă simt? Cum trebuie să se simtă un fluture când, ieșind din gogoșa cenușie, își ia zborul spre lumină!”

6

Mare agitație și răsturnarea tuturor obiceiurilor casei pe jumătate monastice de când Jan Yvarsen își făcuse apariția. Era obiectul atențiilor asidue ale femeilor din casă, inclusiv ale mătușii Antje, care, din ziua când aflase vestea, rămăsese în permanență la noi. O bănuiam că e îndrăgostită de tânărul străin, îndrăgostită în toată inocența ei, în modul cast și naiv al domnișoarelor bătrâne.

— Mintje, țin ca lucrurile să fie bine făcute, îi recomanda Antje cumnatei sale. Îți pun la dispoziție punga mea.

Puse de asemenea la dispoziția noastră frumoasa ei veselă din Delft și pe Hildi, servitoarea ei, care venea cu noaptea în cap pentru lungi conciliabule în vederea mesei. În memoria mea sunt prezente cele mai mici amănunte din acele zile fericite. Noiembrie a fost deosebit de friguros în acel an. Toate sobele din casă duduiau vesel, ca și cum ar fi luat parte la bucuria generală. Ca să se ducă la școală, cele mai mici trebuiau să treacă printr-un fel de gard dublu, format din zăpada adunată de măturători. Toată acea albeață răspânda o lumină crudă în camere.

Logodnicul meu venea în fiecare zi și niciodată fără flori. Mi se pare că mai simt încă parfumul acelor tuberoze. Hățurile lăsate mai slab, Selma, Jopsie, Daatje și Neeltje alergau pe scări în sus și în jos, cu şușoteli și râsete înăbușite. Lui îi plăcea să le tachineze, să le îmblânzească prin daruri mărunte, dar ele continuau să fie speriate și Jan se plângea: „Aș vrea să mă trateze ca pe un frate mai mare, chiar să mă și înghiontească un pic!” Îl amuza, spunea el, să vadă atâtea domnișoare în jurul lui. Înainte de a sosi ora de masă, vechea noastră pendulă scârțâia îndelung, ca un bătrân care-și drege glasul, apoi, grăbită, suna ora unsprezece. Nu-mi mai găseam locul și, cu toate muștrările mamei care voia să-mi dea câte ceva de făcut, mă duceam la poartă ca să pândesc sosirea logodnicului meu. Înfașurată într-un mare șal moale, cadoul mătușii Antje, care de când mă logodisem era de o dărnicie surprinzătoare, inspectam strada unde soarele făcea să sclipească țurțurii atârnați de streșini. Când, departe, se profila silueta înalță a lui Jan Yvarsen, mereu aceeași emoție mă silea să mă sprijin de stâlpul de piatră. Până ajungea în fața mea, aveam timp să-mi vin în fire. Dar el? Ah, ce calm opunea el tumultului din inima mea! Serios și binevoitor, îmi întindea mâna în care o puneam pe a mea tremurând de fericire. Cât era de frumos, Doamne! Îmbrăcat într-un palton negru dublat cu blană, cu o șuviță de aur ieșindu-și de sub căciula de astrahan, soarele îi aprindea în ochi luciri de oțel. Așa cum se detașa de pe fundalul străzii cu zăpadă și țurțuri, părea străinul misterios venit din țara fiordurilor și a legendelor. Mă simțeam întotdeauna mică în fața frumuseții sale. Ceasuri de încântare în care totul la el mă fascina: felul în care-și aprindea țigara, strângându-și

puțin pleoapele, privirea îndepărtată, când urmărea spiralele de fum, dezinvoltura lui firească, vocea.

Această voce sumbră răsună pe coardele inimii mele în mod aproape dureros. Gândul că, în toate zilele noii mele vieți, îmi va fi dat s-o aud, să contemplan acel profil de medalie, acea privire albastră și directă, acel surâs deosebit, mă făcea să-mi pierd capul. După plecarea lui, mama trebuia să mă strige de două ori, când avea nevoie de mine. Clătina din cap.

— La ce-a mai folosit că te-am ținut în frâu din cea mai fragedă vârstă, dacă te văd azi exagerând astfel? Tu nu-l privești pe logodnicul tău ca pe un băiat de treabă, ci ca pe bunul Dumnezeu în persoană. Fii convinsă că nici lui nu-i place asta! Știi ce m-a întrebât la prima noastră întrevedere? „Sper că fata nu-i sentimentală.” L-am asigurat: „Fii fără grijă! E o fată crescută în cele mai bune principii. Când ai s-o cunoști, ai să-i apreciezi simțul practic.”

— O, mamă, nu mă cunoști, am strigat eu.

— Nu, bombăni ea, nu sub această lumină, nu te credeam în stare să faci ochi dulci unui bărbat, fie el și logodnicul tău! Trebuie să existe o pudoare a sentimentelor!

Profund umilită, dându-mi seama că dragostea mea prea învăpăiată sărea în ochii tuturor, m-am refugiat în camera mea și am început să plâng de rușine. Nu-mi dădea prin cap să mă gândesc mai profund la ce-l putuse împinge pe Jan Yvarsen să mă aleagă pe mine și nu pe alta. Rezerva, politețea lui corectă, în ce mă privea, nu-mi îngăduiau nici o iluzie în legătură cu sentimentele lui. Dar ce importanță avea! Îl vedeam, îl simțeam mult superior, așa că mi se părea firesc să nu mă iubească; de altfel nici nu-i ceream altceva decât să mă lase să-l ador. Dar și așa se pare că-i ceream prea mult, căci mama mă avertiza că e periculos. Jan Yvarsen nu voia să fie iubit astfel, el voia o femeie practică și înțeleaptă. Asta era tot. O soție care să știe să păstreze în adâncul sufletului ei mărturisirile ce nu i se cereau, și care poate că-l deranjau. Dar totodată, o soție cu care să împartă viața și să-i facă copii. Nu era oare și asta perspectiva unei nemăsurate fericiri? De ce atunci lacrimile continuau să-mi curgă?

Venit mai devreme ca de obicei, logodnicul meu bătu la ușă.

— Plângi? făcu el surprins. Ce s-a întâmplat? Ce ți-au făcut?

Sângele care-mi urcase în obraji îmi secă lacrimile. I-am repetat reproșurile mamei. O expresie amuzantă apără în pupilele lui limpezi, dar se stinse de îndată ce mă auzi adăugind:

— Iartă-mă dacă privirile, atitudinile mele arată prea fățiș admirația mea față de tine!

Își încruntă sprâncenele.

— Admirația ta? Dar nu e nimic de admirat la mine, draga mea Ide, crede-mă, sunt un om cu gusturi simple! Haide, tratează-mă ca toată lumea. Peste puțin n-o să fac parte din familie?

O mare bucurie mă cuprinse la aceste vorbe. Deci logodnicul meu mă privea cu

bunăvoință.

— Liniștește-te, Ide, îmi place firea ta spontană, să știi că apreciez darul tinereții tale. Dar, continuă el cu o expresie malițioasă, vreau să te avertizez! O logodnică trebuie, din când în când, să-și mai plece privirile! De altfel, în țara mea există un cântec care spune: „Cei mai frumoși ochi din lume sunt ochii plecați”.

Discret, Jan lăsase un plic pe colțul bufetului.

— Știu, îi spusese el mamei, cât ai fost de curajoasă după moartea soțului dumitale și iată că acum ți-o iau și eu pe fata cea mai mare. Nu te formaliza deci dacă mi-am permis să-ți pun la dispoziție o sumă. Te rog să-i cumperi Idei tot ce are nevoie. Fără economii...

Ne-am dus să ne facem cumpărăturile la Amsterdam. Jan surâdea văzând la ce se oprea mama. Ei nu i se părea nimic prea solid și pipăia cu un aer critic cearșafurile de pânză fină, fețele de masă din damasc, pe care un vânzător le etala în fața noastră. Nu ne-am supărat prea tare când mama, nemulțumită de cumpărăturile noastre, ne-a declarat că, din moment ce nu-i ascultam sfaturile, socotea inutil să ne mai însoțească. Mie, lenjeria și obiectele pe care le cumpărase logodnicul meu, mi se părură foarte frumoase. Dar el insista, încruntându-și sprâncenele, să-mi cumpăr de toate, făgăduindu-mi să-i ascundă mamei lucrurile prea costisitoare pentru trupul meu obișnuit cu pânza groasă țesută încă de mâinile străbunicelor mele. Această lenjerie ușoară împodobită cu panglici și dantele mă cam speria, totuși îmi plăcea grozav să-mi cufund degetele în ea. Jan părea cu gândurile în altă parte, căci tresări când i-am atins brațul. Preț de o secundă am surprins în ochii lui o expresie tulburată, îndurerată, apoi revenindu-și se întoarse spre lenjeria adunată pe tejghea.

— Ai nevoie de tot, Ide... spuse el distrat.

Un val de sânge îmi împurpură obrazii.

— Oh, Jan, nu crezi că sunt prea scumpe?

— Cum vrei...

Vânzătoarea deschise alte cutii, ne arătă niște lenjuri mai modeste: cămăși de batist roz și bleu, pe care le găseam demne de fiica unui senior!

La vederea inelului de logodnă, mama scoase un strigăt:

— Oh, Jan! Nu puteai aștepta să ajungi în țara minelor de diamant ca să cumperi o asemenea bijuterie?

Vârându-mi inelul în deget, Jan îmi ținu mâna.

— Ar trebui ceva și mai frumos pentru această mână... remarcă el și acel compliment îmi făcu mai mare plăcere decât însăși bijuteria. Cercei, ceas și lanț de aur, apoi două elegante cuiere de cabină o făcură pe mama aproape bănuitoare, cu toate că-și adora viitorul ginere. Clătinând din cap la atâta risipă, spuse:

— De fapt, știm ce fel de om este? Un cheltuitor în orice caz!

Răgazul publicării strigărilor se apropia de sfârșit. Jan reținuse locuri pe vaporul „*Le Resolute*”. Părea zorit să plece, arăta o grabă plină de neliniște, ca și cum s-ar fi temut să nu survină vreo piedică în ultimul moment. Aproximarea zilei în care logodnicul meu,

devenit soțul meu, avea să nu mă mai părăsească niciodată, mă umplea de o asemenea fericire, încât aproape că nu dormeam ca s-o pot savura. El mă scosese din meschinăria unei existențe amare și iubirii mele i se adăuga o recunoștință fără margini. Crăciunul precedă nunta mea. Jan mă ajută să fac pomul și nu flacăra lumânărilor fu cea care ne încinse obrajii, ci bucuria de a găsi sub crengile strălucitoare darurile visate. Descoperind păpuși și leagăne, cele mici se topiră de fericire. Nu fuseseră niciodată răsfățate și nimic nu-l amuza mai mult pe logodnicul meu decât să le vadă sugându-și zahărul de gheață, încet, cu ochii umezi de plăcere.

7

Ziua cea mare sosi, cu o ninsoare nemaipomenită.

— O astfel de vreme! O astfel de vreme! se lamenta mama.

— Nici nu puteai visa un mai frumos decor nupțial! declară mătușa Antje cu privirea pierdută în veselele vârtejuri de zăpadă care întindeau pe geamuri perdele de muselină. Jan ar fi dorit doar o căsătorie civilă, ceva cât se poate de simplu, fără nici o ceremonie. Totuși, se supuse dorinței mamei și mătușii Antje, care voiau nuntă la biserică.

În ajun, două femei de serviciu curățaseră și frecaseră casa de sus și până jos și Hildi pregătise o serie de platouri misterioase. O mulțime de flori albe împodobeau casa. Încă din zori cele patru surori ale mele bătură la ușa mea și, cu o reverență, îmi prezentară *bruidkroon*²⁹-ul. Fusese așezat pe o pernă de mătase verde pe care Selma brodase în taină, cu litere roz, un distih de circumstanță:

„Și o zi din auroră se ivi

Mai mândră ca oricare altă zi...

Când, în rochia de fai alb, am intrat în biserică la brațul tutorelui meu, aceasta mi s-a părut prea strâmtă ca să-mi cuprindă bucuria. În spatele meu, veneau două câte două Selma cu Jopsie, Daatje cu Neeltje. Urma mama îmbrăcată în mătase neagră, la brațul lui Jan; mătușa Antje, îmbrăcată în tafta violet închidea cortegiul la brațul vărului meu. Cât era de impozant Jan în costumul lui! Tainicul și seducătorul străin cu plete de lumină! Lăzile și cuferele fuseseră imbarcate. Vaporul „*Le Resolute*”, făcând o escală de două zile la Rotterdam, puteam vizita pe îndelete orașul în compania familiei mele. Atmosfera tristă a lungilor urări de rămas bun mă învăluia, dar m-aș fi socotit o fiică și o soră denaturată dacă n-aș fi simțit acea durere care să-mi umple ochii de lacrimi. În momentul plecării, surorile se agățară de mine. Abia am putut s-o desprind pe Neeltje de fustele mele de care se prindea plângând. În acel moment, am simțit un soi de slăbiciune, dar soțul meu, luându-o înainte pe pasarelă îmi arăta drumul. Ca să-și ascundă emoția, mama își luase cea mai posacă mutră. Surorile mai mari își înghițeau lacrimile, doar mătușa Antje plângea rupându-și sufletul.

În picioare, pe punte, agitam batista în timp ce jos, pe țârm, fluturau alte șase mici batiste. În curând se estompară, dispărură...

— Nu regreți nimic, Ide?

— Nimic! Nimic! am zis eu cu înflăcărare.

— Ești fericită?

---

²⁹ Cununa de mireasa (oland.)

— Nemaipomenit de fericită.

Și, aplecându-mă, am vrut să sărut mâna soțului meu. El și-o retrase încetișor.

— Ținuta, doamnă, suntem în public!

PARTEA A DOUA

8

Traversarea a fost o încântare. Mă miram cum putuse acel om, pe care cu șase săptămâni mai înainte nici nu-l cunoșteam, să mă cucerească într-un timp atât de scurt, încât să nu mai simt, să nu mai judec, să nu mai gândesc decât prin el. Zilele noastre, atât de aproape unul de altul, mă umpleau de încântare în orice clipă. Jan, cu un creion în mână, studia o hartă geografică pe care trasa niște cruci. Eu citeam alături de el. Aveam într-adevăr un roman pe genunchi, dar mă uitam mereu la soțul meu. Băgasem de seamă că femeile îl remarcaseră, iar bărbații încercau să și-l apropie. Uneori se ducea cu ei la bar.

Atunci mă sprijineam de balustradă. Contemplam apa și cerul infinit și de pe buzele mele se înălța o rugă de mulțumire. În timpul zilei soțul meu purta haine sport. Seara își punea smochingul și un pantalon cu dungi. Arăta minunat și se simțea cât se poate de firesc, în timp ce mie, obișnuită cu haine modeste, mi se încurcau și mâinile și picioarele în toaleta de gală. Mă simțeam stângace și când intram în sufrageria scilipitor iluminată roșeam. Capetele se întorceau. Se schimbau saluturi discrete. Rochii atât de ușoare, încât le-ai fi crezut transparente, învăluiau femeile. Pe ceafa lor, prin spuma ușoara a cârlionților, sclikeau închizătorile colierelor. Soțul meu mă trata cu gentilețe, dar îmi vorbea puțin și masa noastră se sfârșea înaintea celorlalți. Cafeaua o luam pe punte. După Las Palmas temperatura începu să crească. Vântul din larg avea mângâieri de evantai. Din cerul nemișcat se filtra o lumină transparentă. Așezați pe fotoliile noastre de palmier, ascultam viorile din orchestra de bord. Mă îmbătăm de poezia iubirii mele și mă înspăimântam în fața vertiginoasei sale profunzimi... El, fumându-și pipa, cădea într-un fel de reverie care-i înăsprea trăsăturile. La ce, la cine se gândea astfel? La trecutul său despre care nu știam nimic sau la viitorul pe care urma să-l împart cu el? Simțeam nevoia să-i aud glasul, să întrerup acele reflecții. Îl atingeam încet cu degetul, murmuram un cuvânt timid. Mă privea cu un aer absent, părea să nu mă recunoască, apoi revenindu-și își aprindea din nou pipa, pe care o lăsase să se stingă. Ce știam eu despre el? Că se născuse în Suedia, nu departe de cataracta Trollhättan. Orfan, își făcuse studiile de medicină și chirurgie la Amsterdam. Nu vorbea niciodată nici despre țara, nici despre copilăria lui. Odată, când m-am plâns romanticei mătuși Antje, ea făcu o mutră ca și cum ar fi știut ceva: „Logodnicul tău e atât de frumos, încât îmi place să-l compar cu Cavalerul Lebedei. Vezi tu, Ide, când un bărbat are astfel de ochi, plini de o lumină rece, fii liniștită, trecutul

lui e curat. De ce vrei să-ți vorbească despre el? Ce vrei să știi? Dacă-l iubești cu adevărat, nimic din viața lui nu-ți va putea întina dragostea. Lasă-i deci acest ușor vâl de mister. Nu fă ca Elsa de Brabant, nu-ți ucide dragostea, Ide!” Draga mătușă Antje, ori de câte ori soțul meu mi e părea misterios, ori de câte ori curiozitatea mă chinuia, mă gândeam la ea. După patru săptămâni de traversare am ajuns în sfârșit la Lorengo-Marques. Jan își petrecu dimineața în căutarea unui car cu boi și a câtorva negri care să ne conducă prin *Bushveld*³⁰. Plecarea a fost fixată pentru a doua zi. În acea ultimă seară, am mâncat pe țarmul mării pe o terasă, cu balustradele pline de flori. Marea era splendidă. Așchii de argint căzute din lună mișunau pe suprafața valurilor. Departe, cu hublourile luminate, un *steamer* aluneca încet și pretutindeni se înălțau, roșii și verzi, lanternele bărcilor de pază.

— S-a sfârșit! zise Jan arătând cu pipa tabloul marin. Mâine vom începe o viață serioasă, Ide... Mă tem ca izolarea din Veld să nu ți se pară prea dură, cel puțin la început. Nu te-a cuprins nostalgia după ai tăi?

O emoție îmi strânse gâtul. Ara ridicat ochii către el, fără să-i răspund. Ce-o fi citit în privirea mea? Păru încurcat.

— Da, urmă el surâzând, pricep... Trebuie să-i înlocuiesc pe cei pe care i-ai părăsit pentru mine. Voi încerca, Ide...

Tocmai scrisesem niște vederi mamei, surorilor și mătușii Antje, și mașinal continuam să mângălesc ceva pe dosul unei liste de mâncare:

*„Cum apa în apă totdeauna se scurge,
Zilele mele într-ale tale vor curge...”*

— Arată-mi ce-ai scris, zise Jan.

Am roșit, dar el și apucase cartonul. Trăsăturile i se crispară copleșit parcă de durere. Conracție, firește, imperceptibilă pentru orice alt ochi, în afară de al meu obișnuit să citească pe acest chip.

— N-am știut că ești poetă ... îmi zise el surâzând. E cât se poate de drăguț ce-ai scris aici...

Se ridică. Într-o sală de așteptare, niște perechi dansau într-un ritm îndrăcit.

— Muzica asta e înfricoșătoare! remarcă el.

Ca să ne întoarcem la hotel, am luat-o pe o alee de eucalipti, a căror mireasmă îmi aminti de inhalările pe care mi le făcea mama când eram răcită. Ochiul mi se umeziră.

A doua zi doctorul și infirmiera de bord ne însoțiră până la capătul orașului, unde, călăuziți de pocniture din bici, i-am găsit pe negrii noștri. Erau niște diavoli înalți și slabi, cu o cârpă înnodată peste șale. Părul scurt și creț era presărat cu nisip roșu și niște tije de lemn le străpungeau loburile urechilor. La vederea noastră izbucniră într-un potop de vorbe pe un ton ascuțit. Soțul meu le vorbi consultând o cărticică. Atunci buzele lor groase se despicară în niște surâsuri largi și afirmară, prin niște mișcări dezordonate, din

---

³⁰ Hățiş, pădure virgină (olandeză).

cap, că pricepuseră, Jan îi numără pe cei ce se așezaseră în fundul carului la care fuseseră înhâmați cincisprezece boi.

— Echipajul nostru! spune el râzând.

Ne-am luat adio de la tovarășii noștri de călătorie. I-am încredințat infirmierei o scrisoare pe care mi-a făgăduit să i-o înmâneze personal mamei, căci vaporul „Le Resolute” urma să pornească pe drumul întoarcerii. Ne-am instalat pe o scândură pusă de-a curmezișul, acoperită cu o cuvertură. Greoiul atelaj o luă din loc pe solul nisipos, și o porni spre întinderile părăginite. Din când în când întâlneam câte un pâlcc de colibe de paie. Printr-o gaură, aidoma unei cuști de câine, țâșneau negrii. Femei și copii goi alergau, scoteau strigăte și urmăreau căruța. Oamenii noștri îi alungau. Peisajul era dezolant, dar niște păsări mari, albastre se așezau pe arbuștii risipiți prin iarba înaltă și arsă. Sărind de la locul lui, Jan se duse să-mi caute o ramură de palmier. Mă amuzam să curăț de pe nuca brună și lucitoare finul puf mătăsoș, care mi se așezase pe genunchi ca o grămăjoară de zăpadă. Jan își consultă harta, apoi, ca să-și dezmoștească picioarele, o porni alături de negri, pe lângă boi. Vigoarea lui calmă mă uimea. Mi-a fost puțin frică văzând niște puști și niște lănci alături de bagajele noastre.

— Simplă precauție împotriva fiarelor, dacă le-ar apuca fantezia să ne atace boii, îmi explică soțul meu.

Seara ne-am oprit nu departe de un râu mai bogat în pietre decât în apă. Negrii au dejugat boii și în vreme ce soarele se pierdea într-o învălmășeală de nori purpurii și portocalii, ne despachetarăm hrana. Negrii aprinseră un foc de lemne uscate pentru ceai și pentru fiertul *mieliemeel*³¹-ului lor. A treia zi, spre seară, am ajuns la Ressano-Garcia, sat portughez la granița Veldului. Ne-am petrecut noaptea la un han mai mult decât primitiv. A doua zi, înainte de a se întoarce cu atelajul lor, negrii ne-au dus cu barca pe celălalt mal. Numărul și greutatea bagajelor noastre ne-au obligat să ne ducem și să venim de mai multe ori.

— Iată-ne și în Transvaal... Noua noastră patrie, Ide...

Soțul meu surâdea; acel surâs nu putea totuși să înșele tainica tristețe pe care o deslușeam în glasul lui. Inima mi se strânse. Fermierul la care am mâncat ne-a făcut rost de niște cafri și de un nou atelaj. Ne-am reluat drumul. Era încă lung și greu. Noaptea, odată venită, am văzut siluetele masive ale hipopotamilor mergând de-a lungul malurilor râului Crocodile. În zori, am ajuns la Komatiport, unde am fost găzduiți la o fermă. După puțin, am intrat în Bushveld. Cât vedeai cu ochii doar ierburi înalte, tufișuri, hățișuri care dominau copacii și veșnic acel nisip amestecat cu pietre care făcea să scrâșnească roțile și acele cuiburi monstruoase de termite care trebuiau evitate. Un struț începu să alerge în fața noastră și mai puțin mai târziu, Jan, luându-mă de braț, îmi arătă în zare o familie de girafe. Cea mai înaltă depășea copacii. Alergau atât de iute, încât aveai impresia că

³¹ Un fel de terci de porumb (olandeză).

copitele n-atingeau pământul.

Pe măsură ce înaintam, hățișul se însuflețea. Se iveau turme de gazele, de antilope, de zebre. Toate aceste animale grațioase nu se arătau decât în grup: groaza de fiare le strângea laolaltă. Prin luminișuri treceau bivoli cu pielea neagră și lucitoare. Abia dacă-și ridicau, la trecerea noastră, capetele împodobite cu niște coroane amenințătoare. Adesea întâlneam câte un animal singuratic părăsit de ceilalți.

Când apusul împroșcă cu aur și sânge imensa câmpie acoperită cu mă răcini, negrii noștri începură să se agite... „*Taou gaan buiten zijn hol*”³², ne spuseră ei, cu chipuri neliniștite. Făcurăm o haltă. Sub pază bună, boii fură conduși la râul Komati. Jan își luă pușca. „Vino, Ide, căldura a scăzut. E plăcut și n-aveam de ce ne teme.” Mă ajută să sar din căruță și-mi plăcu s-o fac pe fricoasa sub protecția lui. Ierburile tari ne loviră picioarele. Soțul meu mă susținea când mă împiedicam de rădăcinile ieșite din pământ. Pentru a adapă boii, cafrii trebuiră să doboare o mică junglă de trestii și de răchită, adăpost al crocodililor care-și pânneau prada. Un clipocit ne avertiză că reptilele se și aruncaseră în apă. Sub un cer de foc suprafața neagră a râului mișuna de solzi roșii. Nepăsători în mijlocul râului, hipopotamii lansau pe nări jeturi înalte de apă. Subită alarmă printre negrii care, în nisipul umed al râului, descoperiseră urmele leului. Se organiză tabăra pentru noapte. Negrii adunară un morman de crengi uscate, căroră le dădură foc. La adăpostul acelei vâlvăței, am luat o gustare. Hățișul ora negru ca smoala când ne-am culcat în fundul carului; negrii se înghesuiră lângă boi. Nici nu ne-am așezat bine și Jan a și adormit. Contactul cu trupul lui, șușotile oamenilor, trosnetul flăcărilor îmi dădură un sentiment de siguranță. Așteptam somnul savurându-mi fericirea, când brusc, un răget formidabil răsună peste hățiș și, din toate părțile, de departe, de aproape, îi răspunseră alte răgete, scurte, sacadate... În spaima mea, m-am strâns lângă soțul meu care s-a trezit. „Leii”, am murmurat eu. Îi auzise și el. Sări din culcuș ca să se îmbrace, să se ducă să vadă. Dar m-am agățat de el. Afară, negrii însuflețeau focul. Flăcările care urcau sus de tot, se vedeau prin prelată. Până la urmă, Jan, obosit, adormi din nou.

Boii ne purtară încă cinci zile. Trăgeam uneori în câte un mic cătun. Apoi urmă lentă ascensiune a unor platouri; pe urmă, stepele ondulate de la Karoo și Orange. Adesea maimuțele alergau în fața atelajului și, cățărându-se pe vreo colină împădurită, aruncau cu pietre scoțând strigăte ascuțite, după care, tăcerea întreruptă părea și mai vastă.

Noaptea odată venit, câte o lumină slabă, indica din loc în loc vreo fermă izolată. Târziu, în noapte, carul nostru se opri în sfârșit în fața unei case scunde, care se desprinsese din obscuritatea din jur. Jan bătu, apoi deschise ușa care nu era încuiată cu zăvorul. La strigătele sale, apără un fermier cu un felinar. Acest bur trebuia să ne găzduiască până la construirea casei noastre. După nopțile petrecute în carul cu boi, odaia cu cele două pături amărâte care ne-a fost pusă la dispoziție ni s-a părut minunată și, când femeia ne-a adus o

³² Leul urmează să iasă din culcuș (idiom olandez).

găleată cu apă pentru spălat, m-am simțit de-a dreptul copleșiți.

Ma-u trezit din somn râsetele unor copil. Văzând în bucătărie șaptesprezece capete eșalonate în jurul mesei, am crezut că nimerisem într-o școală! Dar erau cu toții ai fermierului: de la cel mai mic, cu bucle blonde, până la cea mai mare cu codițe blonde. Tocmai se pregăteau să mănânce fiertura de porumb, dar, la vederea mea, rămaseră cu lingura în aer. I-am împlânzit în curând cu ceea ce ne mai rămăsese din ciocolată și din zahăr. Bura era o femeie mare, masivă, cu trăsături masculine. Grosolană ca toți cei din jurul ei, oameni și animale, ea tolera tratamentul crud pe care negrii îl aplicau vitelor ce rătăceau prin împrejurimi, fără nici un adăpost. Doar păsările, bibilicile, găinile și rațele, erau ținute într-o curte închisă. Cu mutrișoare rubiconde, bine spălați și pieptănați, micii buri se duceau, călare pe măgar, la îndepărtata lor școală, luând cu ei o bucată din acea cumplită carne de berbec, uscată la soare, tare cu piatra, după care sunt atât de ahtiați cei din ferme. Copiii mai mari ajutau la munca câmpului. Fetele torceau bumbacul de pe pământurile lor.

9

În prima dimineață, Jan porni călare cu fermierul. Se îndreptară spre carierele cele mai apropiate, ca să caute material de construcție. Lemnul și cărămizile fuseseră comandate la Thuisbank. Terenul care-l alese bărbatul meu era în plin Veld. Cât vedeai cu ochii, doar pământ sărac și uscat. Încă din primele zile, Jan mă învăța să mă urc pe cal. A trebuit să caut în cufere costumul de călărie cumpărat la Amsterdam. Când mi-am pus *breeches*-ul, bluza kaki și pălăria cu boruri largi, Jan m-a privit surprins:

— Costumul ăsta îți stă admirabil, Ide!

Primele lecții au fost atât de severe, încât am învăța repede să încălesc după toate regulile. Odată, când mă cramponasem de coama iepei, am văzut pe buzele lui Jan acea cută batjocoritoare de care îmi era atât de teamă.

— Socoteam să mergem călare împreună, îmi spuse el rece, dar, dacă ești atât de fricoasă, mă lipsesc de compania ta.

N-a trebuit mai mult ca să mă hotărască să merg călare. Ce senzație deosebită încercam când mă ajuta să mă urc și să sar din șal! Zile în șir mi-am simțit mușchii îndurerați, după care am devenit, în sfârșit, o bună călăreață. Jan râse.

— Cred că am fost răutăcios, biata mea Ide, dar trebuia să vin de hac fricii tale. Știi cum m-a învățat tata să înot? Aruncându-mă pur și simplu, în lacul Wener. Profesor mi-a fost instinctul de conservare!

Ne duceam adesea călare la șantierul unde se ridicau fundațiile casei noastre. Jan dădea el însuși o mână de ajutor negrilor iar eu eram bucuroasă să rămân alături de el; îmbrăcată cu o bluză grosolană luată de la nevasta fermierului, îi întindeam cărămizile și bucățile de lemn. Voiam ca *huis*³³ a noastră să fie gata înainte de sezonul ploilor. Până la urmă, am sfârșit prin a ne ridica cortul alături de șantier. Sub cerul infinit de albastru și vibrând de lumină, cafrii se detașau ca niște umbre chinezești. Când, puțin obosită, mă așezam la umbra cortului îmi contemplam bărbatul, talia lui înaltă, casca pletelor de aur fluid, profilul mândru, și, primind din mâna lui ceașca de cafea, aveam impresia că sunt o păstorită din poveste servită de fiul unui rege! Ziua odată terminată, un indigen trimis de nevasta fermierului aducea, pe bicicletă masa de seară. Aproape întotdeauna *mieliekops*³⁴ și o pasăre friptă. La rândul lor, negrii se așezau pe vine în fața oalei cu fiertură și sfârteau cu dinții lor frumoși carnea de capră. După care baasul, cum îi spuneau ei șefului lor, le împărțea câteva pachete de *Kafferch-cigarettes*. După un lent apus de soare, o bucata

³³ Casa (olandeză).

³⁴ Boabe de porumb (olandeză).

de cer rămânea zugrăvită în culorile curcubeului. Cu brațele pe genunchi, bărbatul meu părea absorbit de niște gânduri atât de profunde, încât nu cutezam să-l întrerup. Un oftat ce părea că urcă din cel mai tainic loc al ființei sale punea capăt acestei absențe sufletești. Apoi se întorcea și mă privea cu bunăvoință.

— Vorbește-mi despre copilăria ta, Jan..

Cu pleoapele încrețite, urmărea lumina micșorându-se la orizont.

— Ah! Curiozitatea femeilor! murmura el.

În momentul în care se întindea alături de mine în patul larg așezat sub cort, îmi lua capul în mâinile sale aspre, și-și cufunda pupilele atât de albastre în ochii mei, nu mai aveam curajul să-l mai întreb nimic.

În mai, casa noastră fu gata. Avea o scară de lemn și o terasă cu balustradă. Cu aspect rustic, căsuța era încântătoare, avea ferestre largi, ale căror geamuri străluceau ca și cristalul pe albeața zidurilor durate din var și nisip. Acoperișul era în pantă.

— Rândunelele vor veni aici să-și facă cuiburi, zise Jan, cu privirea umbrită de o nostalgie pe care nu i-o cunoșteam.

Aveam și dependențe; colibe pentru negri, un hambar destinat rezervelor de tot felul, un grajd pentru cei doi cai; în sfârșit, un staul pentru vaca pe care aveam de gând s-o cumpărăm. De la Johannesburg sosi un tâmplar, aducând cu sine lemn de mobilă. Odată cu zorile, acest om se apuca de treabă, cioplea, tăia cu fierăstrăul, sculpta. În graba lui de a vedea casa gata, bărbatul meu îl ajuta adesea, punând în mânăuirea securii o ardoare nemaipomenită. Totul mă amuza: talașul pe care călcam, dezordinea lăzilor cu care se lupta Jan. Pe un soclu de lemn neted și alb fu așezat orologiul. Mobilele fură în curând gata, locuința ni se umplea încet, încet cu lucruri care de acum încolo aveau să facă parte din existența noastră. Aveam o cabrioletă așezată bine pe două roți solide, capabile să înfrunte drumurile dificile. Într-o zi ne-am dus cu ea într-un cătun să căutăm un servitor negru pe care ni-l recomandaseră fermierii. Intram pentru prima oară într-un sat negru. Colibele de paie se grupau ca niște stupi sub puțina umbră a câtorva copaci. Ce alarmă printre acele furnici negre când se ivi trăsura noastră: cu picioarele goale, în fuste scurte și în cămăși de culori țipătoare, negresele alergau în toate părțile. Multe dintre ele își purtau copiii pe spate într-un șal ale cărui capete era aduse și înnodate pe piept. Altele preparau *Kafferbier*³⁵ în niște oale imense de gresie, puse la foc mic chiar pe pământ, sau zdrobeau între două pietre *mieliepitte*³⁶. După ce Jan le spuse negrilor că venisem să căutăm o femeie pe nume Daisy, agitația ajunsese la culme. Fură chemați oamenii care lucrau printre cocenii înalți de porumb.

„*Zij niet uit komen voor!*” (Se ascunde!) strigară femeile. Atunci frații tinerei negrese intrară în colibă și o scoaseră afară cu forța. Băștinașii nu-și cunosc vârsta, nici pe

---

³⁵ Berea cafrilor (olandeză).

³⁶ Boabe de porumb (olandeză).

a lor, nici pe a celor din familie. Daisy putea să aibă vreo cincisprezece ani. Goală până la brâu, avea sâni tari, mici și frumoși, lucind ca bronzul. Un turban verde îi ascundea părul. Gâtul, brațele, picioarele îi erau încărcate de brățări de aramă și de fleacuri de sticlă. Cu fața ascunsă în scobitura brațului îndoit, părea să se teamă și rămăsese încremenită într-o poziție de parcă era gata s-o ia la goană. Jan îi vorbea cu blândețe: n-avea s-o ducă greu la noi și în fiecare lună urma să câștige un pfund de aur. Satisfăcuți, frații boscorodiră pe limba lor. Jan îi întrerupse ca să le spună că voiam s-o luăm pe fată cu noi, dar că mai înainte trebuia să se debaraseze de o parte din podoabele ei zornăitoare. Negresa fu trântită jos și cafrii, scoțându-și cuțitele, se apucară să-i taie inelele și colierele. Înverșunându-se astfel asupra fetei care scotea țipete ascuțite, aveai impresia c-o omoară.

Aveam acum o slujnicuță inteligentă, pe care nu mi-a fost greu s-o învăț treburile gospodăriei. La rândul lui, Jan stilase doi băieți. Eram liniștiți. Laboratorul, cabinetul de lucru și o sală mică de așteptare ocupau jumătate din casă. În cealaltă parte amenajasem un salon și un dormitor, flancate de o rudimentară sală de baie cu apă adusă de la soba din bucătărie. N-am uitat nici camera de oaspeți pentru cazul în care vreunul din cei care-și dăduseră doctoratul cu Jan, la Amsterdam, ar fi avut fantezia să vină să-l caute în Tebaida noastră. Primii pacienți ai soțului meu au fost indigeni. Apoi au venit de departe niște buri și, cu bicicletele, niște cafri ca să-l cheme pe doctor la *baasul* lor ori la vreun membru al familiei acestuia, bolnav sau rănit. Se întâmpla uneori ca, în fața ușii noastre să oprească vreo droșcă imposibil de descris, clătînându-se pe roțile distruse de drumurile proaste și drese cum se nimerea, cu paie și cu sfoară. Din ea cobora câte un patriarh cu barbă lungă. Alteori mă duceam la fermiera cu cei șaptesprezece copii. Mi-i făcusem prieteni pe toți, mai ales pe cel mai mic, care de îndată ce-mi vedea calul, de departe, alerga înaintea mea. Iunie era pe sfârșite. Se făcuse frig. Dimineața și după apusul soarelui Daisy făcea focul în cămin. Adesea bărbatul meu mă lua cu el pe la bolnavi. Roțile zdrobeau brândușele și lianele roșii și albe spânzurau din înaltul copacilor. Când mergeam de-a lungul bălților de unde se ridica un miros nedefinit, Jan spunea că miroase a malarie. Uneori, ca să ajungi la vreo fermă îndepărtată trebuia să mergi șase sau șapte ore. Mă miram întotdeauna văzându-l pe Jan cum se descurcă în acele stepe fără sfârșit. Adesea, când aproape să ajungem, ezita, nezărind nicăieri nici o așezare omenească. Atunci brusc, niște discuri luminoase dansau pe iarbă în jurul trăsorii. Burii, care-l așteptau pe medic, încercau să-l călăuzească cu ajutorul unei oglinzi puse în soare.

Într-o seară am sosit la o fermă sărmană. Odaia dădea de-a dreptul în curte. La lumina unei lămpi cu ulei se zărea o formă culcată pe un pat de campanie. Dinspre pat venea o căldură ca dintr-o sobă încinsă. Jan îi luă bolnavului temperatura. Omul avea peste patruzeci grade. Femeia, îmbrăcată sărăcăcios, cu niște cozi groase și cărunte căzându-i pe umeri, îl privea încordată pe doctor. Jan dădu niște ordine:

— Un lighean cu apă rece, oțet...

L-a spălat pe bolnav; eu m-am îndepărtat. Apoi Jan mi-a spus:

— E necesară o mică operație, trebuie să mă ajuți...

— N-am să pot, am bâlbâit eu.

— Ai să faci ce ți-am spus, Ide!

Tonul nu admitea nici o replică. Bolnavul se mai liniștise. Acum nu-i mai vedeam decât pumnul drept umflat îngrozitor, pe care pielea albăstruie stătea să crape. Jan își vârî instrumentele în alcoolul pe care-l purta întotdeauna în trusa lui. Apoi strecură o pernă sub braț omului.

— Tu, îmi zise el, să-i ții strâns mâna, fără să te miști. Apoi îi făcu semn femeii: Dumneata ține-ți bărbatul de partea de sus a brațului.

Ca lumina să fie mai puternică au mai aprins o lampă, pe care fiul fermierului o ținea deasupra patului. Când bisturiul pătrunse în carne, am întors capul de frică să nu tremur. Doctorul trase o înjurătură.

— *Te deksel!* Vrei să-i ții mâna ca lumea?

Am încremenit. Ceea ce vedeam era înfricoșător: cuțitul crestase mâna la încheietură. Din rană țâșni un sânge gălbui, pe care Jan îl opri și iată că ceva se mișcă repede prin acea clocoteală grețoasă: un vierme! Un vierme lung de o jumătate de deget. Jan îl apucă cu niște pensete și-l introduse într-un flacon. Nu mai puteam de groază, îmi era silă de contactul cu pielea aceea în flăcări! Când medicul apăsă și curăță rana, burul gemu. O servitoare neagră aduse niște cești și un ibric, dar, înainte de a pleca de acasă, eu umplusem o sticlă cu cafea pe care o învelisem într-o flanelă. O găsirăm, caldă încă, în trăsură. Jan se scuză față de mine.

— Te-am văzut atât de palidă, biata mea Ide, încât a trebuit să fiu grosolan; într-un astfel de caz, cel mai bun remediu e să înjuri. De altfel ai fost atât de curajoasă, încât am intenția să te fac ajutoarea mea.

O bucurie năvalnică îmi scaldă inima: ajutoarea lui! Mă va lua tot timpul cu el. Luna, crescând, lumină slab drumul plin de rădăcini și bolovani. Abia când casa noastră se profilă în zare, am simțit cât eram de obosiți.

10

Jan a adus un câine costeliv găsit în Veld. Probabil că alergase până la epuizare. Toate coastele îi erau ieșite în afară. Îmbăiat și periat, s-a dovedit a fi un animal frumos, cu blana mătăsoasă; s-a atașat imediat de noi. L-am numit Björn. Acum eram doi care pândeam o reîntoarcere ce ne încânta și când, în depărtare, se ivea cavalerul pe care-i așteptam, eram geloasă pe animalul ce se năpustea și sărea cu scheunători nebune în jurul stăpânului său, în timp ce eu, copleșită de emoție, rămâneam nemișcată pe pragul casei. Ah! Cât eram de fericită! Adesea, noaptea, nu dormeam ca să-i veghez mai bine fericirea și fiecare zori de zi erau zorii unei bucurii! Ziua începea prin contemplarea tainică soțului meu încă adormit... îmi umpleam ochii cu frumusețea lui bărbătească și mulțumeam cerului că ne făcuse să trăim într-o izolare care-l ținea pe iubitul meu departe de alte femei... Cât știam să prețuiesc viața mea retrasă!

Itată-ne ajunși și în iulie, luna cea mai friguroasă a anului. Serile erau lungi. O pace absolută domnea peste Veld. Jan citea, fumând. Mireasma plăcută a pipei sale de merișor plutea pe deasupra mesei. În vatră, câțiva cărbuni erau pe cale de a se stinge. Seri de un calm inefabil în care sorbeam fiecare cuvânt rostit de buzele lui adorate, subjugată cu totul de chipul mândru care-mi încânta privirea până într-atât, încât, cu un surâs jenat, soțul meu mă ruga să-mi cobor ochii pe lucrul de mână.

Ca să nască, femeile se ajută între ele. Momentul odată venit, întotdeauna se găsește vreo rudă pricepută în materie. Cazurile complicate sunt rare. Totuși, într-o seară tocmai ne ridicam de la masă, când cineva bătă la ușă. După ce-am primit explicațiile unui negru care-l căuta pe doctor pentru stăpâna lui, am pornit la drum. O lună palidă, cuibărită în niște nori groși, albi și scămoși, împrăștia o lumină slabă. Când am ajuns, ne-a întâmpinat un decor aproape biblic... Boini, măgarii, berbecii erau culcați laolaltă în iarba tăiată, în vreme ce o lumină tremura în fereastra îngustă a unei colibe. Și tot timpul, cât vedeai cu ochii, limpezimea aceea fantomatică. Strigătele unei femei îmi șterseră impresia de ireal. O țarancă bătrână și fiul ei, un flăcău roșcovan și bucălat, veniră în întâmpinarea noastră. Intrarăm într-o cameră cu lut pe jos. Punându-și halatul, bărbatul meu dădu niște ordine. Patul de campanie, în care, cu chipul chinuit, cu părul desfăcut, urla femeia în chinurile facerii, fu împins în mijlocul odăii, sub o lampă cu petrol suspendată în tavan. Jan o examină pe femeia pe care nu izbutea s-o calmeze. Copilul era rău așezat și, tot strigând întruna, femeia abia mai putea răsufla. Timp de o oră mi-a fost dat să admir dexteritatea mâinilor subtile ale chirurgului, care până la urmă recurse la anestezia tinerei bure. Pe chipul soțului meu sudoarea curgea șiroaie când aduse pe lume o mogâldeață mică și roșie, ce părea fără viață, dar câteva fricțiuni energice și câteva palme

ușoare nu întârziară s-o însuflețească. Primul strigăt al pruncului o făcu pe mamă să-și vină în fire. Când, după o jumătate de oră, lăuza, obosită și fericită, se odihnea, cu *popje*³⁷ în brațe, odaia primitivă mi se păru frumoasă. Cu tot aerul lui îmbufnat, burul, nu-și mai încăpea în piele de bucurie. Când Jan își luă rămas bun de la pacienta sa, aceasta duse mâna soțului meu la buze.

— *Dank je! Dank je!*³⁸ repeta ea.

Când o pornirăm îndărăt, începea să se crape de ziuă.

— Ce noapte! oftă Jan, apucând hățurile calului.

M-am strâns lângă el. Aș fi vrut, întocmai ca recunoscătoarea nevastă a burului, să-i sărut mâinile puternice care știau să aline suferința.

— În toate scrisorile mama mi-a scris că copiii sunt o binecuvântare a cerului, am șoptit eu.

Soțul meu surâse.

— Și ea socoate că cerul întârzie să ne binecuvânteze? Liniștește-te, Ide, timpul încă nu-i pierdut. Poate că la un moment dat chiar îl vei ruga pe „bunul Dumnezeu” să-și întrerupă binecuvântarea! adăugă el malițios.

Faima lui Jan ajunse până la guvernator, care-i trimise o scrisoare. La puțin timp după asta soțul meu fu numit doctor al districtului și căpătă un salariu fix. Era din ce în ce mai solicitat și aproape tot timpul pe drum Când pleca de acasă, rătăceam descumpănită, căutând pretutindeni ceva din ființa lui. Mă duceam dintr-o cameră într-alta, întârziam în cabinetul lui de lucru. Simplitatea acestei odăi amintea de cel care locuia în ea. În ceasurile solitare, pagina albă a unui blocnotes, mapa de pe birou mă îndemneau la confidențe. Mi se întâmpla să mă așez, să scriu cu sentimentul că-mi va plesni inima dacă nu apucam pana.

Când se înapoia soțul meu, regretam ce-am scris, tremurând un pic la gândul că-mi va citi biletul. Totuși, nimic din fizionomia sa nu trăda că-l găsisese.

— Ai într-adevăr idei ciudate despre cum trebuie să-ți petreci timpul cât lipsesc eu. Manifestările tale epistolare sunt foarte măgulitoare pentru mine, dragă Ide. Dar mi se pare că depășești măsura, că te îmbeți cu vorbe frumoase.

Văzând că un val de sânge îmi împurpurase obraji adăugă neliniștit.

— Nu-i așa că e răutăcios ce ți-am spus?

Nu, nu era răutăcios și avea dreptate să-mi modereze exaltarea. Puteam eu să-i spun că în dragoste nu admiteam nici rațiune, nici înțelepciune? Uneori porneam de una singură la plimbare. Björn țopăia alături. La toate răspântiile strigam numele bărbatului meu până îmi pierdeam răsuflarea: Jan! Jan!

³⁷ Prunc (olandeză).

³⁸ Mulțumesc! Mulțumesc! (olandeză).

După asta, mă întorceam la casa mea, chemând servitorii și vitele. Dădeau cu toții năvală. Vaca tropăia spre mine, măgărușii se apropiau ciulindu-și urechile și iapa, auzindu-mi glasul, începea să azvârle din picioare nechezând sălbatic. Cafrii râdeau. În soarele puternic dinții și albul ochilor lor mari străluceau și, cum n-aveam pe nimeni cu care să vorbesc despre iubitul meu, le vorbeam despre Jan rostind numele de baas cu un asemenea accent, încât negrii – când stăpânul lor se întorcea – priveau cu o teamă a căruia cauză bietul om nu și-o putea explica.

Într-o zi tocmai mă întorceam de la ferma Scheeperilor, unde mă dusesem să duc un sirop de tuse pentru fetița cea mică. Jan nu se întorsese când plecasem eu. Mă grăbeam să ajung lângă el și-mi îmboldeam calul s-o ia la trap. Veldul, gol și mut, se întindea în jurul meu. Mă miram adesea de faptul că mă simțeam atât de singură într-o singurătate atât de deplină. Mă atașasem de acest ținut unde-mi duceam existența și care-și avea farmecul în imensa rectitudine a liniilor și în finețea luminii sale schimbătoare. Ușa casei noastre încă nu se zărea când mi-am oprit calul ca să trag cu urechea. După o clipă am distins niște sunete ca de clopot. Totuși, oricât de departe mi-am rotit privirile, nu se zărea nici o locuință, nici o urmă de viață. Trecând de o cută a terenului, am auzit mai distinct vibrațiile muzicale, sunetele limpezi care cădeau ca niște flori în iarba din jurul meu. Fără să-mi dau seama, mi-am încetinit mersul: aș fi voit să le culeg ca pe un buchet. Ținându-mi răsuflarea, interogam aerul care se umpluse de armonie. Oare visam? Dintr-o dată, ultima colină de pământ depășită, mi-am dat seama despre ce era vorba și m-a cuprins o spaimă ciudată. Prin ferestrele casei noastre ieșea o melodie atât de sfâșietoare, încât mi s-au umplut ochii de lacrimi. Daisy și servitorii ce-mi pândiseră întoarcerea, alergând să-mi ia calul, vorbeau toți deodată. Am priceput că stăpânul: „*die halen muziek nit groo-oo-te zwarte kist!*” (cânta la o ladă mare neagră!) „*t'wat moois! Moois!*” (e frumos, frumos) repetau ei răsucindu-se de plăcere. Le-am lăsat în grijă calul și m-am apropiat în tăcere de fereastra salonului. Jan era așezat în fața unui pian cu coadă al cărui capac ridicat îi reflecta chipul pe care i se întipărise nu știu ce amară și dureroasă expresie. Simțind greutatea privirii mele, se întoarse și, văzându-mă, roși ca un școlar.

— Mi l-au adus mai adineauri de la Johannesburg, spuse el mângâind claviatura.

Am intrat. Capul mi se învârtea. Nemaiputând să mă abțin, i-am înconjurat gâtul cu brațele. El îmi luă tâmplele în mâini.

— Nebuno, atât de repede am reușit să te emoționez? zise râzând.

— Nu mi-ai spus, Jan... Nu mi-ai spus că știi să cânti...

— De ce ți-aș fi spus? remarcă el mirat... Până azi n-am avut prilejul. Dar acum mi-ai auzit și mă vei auzi mereu. Văd că-ți place...

Îmi place! Ah! Cât de călduțe erau cuvintele lui Jan ca să exprime ceea ce mă răscolea până în străfundul sufletului! După-masă ne-am dus în hangar, unde, dintr-o ladă încă nedeschisă, am desfăcut niște pachete cu partituri. Jan a cântat multă vreme, fără să se întrerupă. Părea să fi uitat de prezența mea. Mi-am luat un lucru, dar mâinile mi-au rămas împreunate. Tăceam mâlc, mișcată ca un copil, care, făcând cunoștință cu

frumusețea în poveștile lui cu zâne, o descoperă brusc în viața reală. Serile nu mai erau aceleași, prima mea rivală se instalase în căminul nostru.

De îndată ce Daisy strângea masa, soțul meu se așeza la pian. Cea mai mare parte a timpului cânta pe dinafară și mă ruga să sting lampa. Mă așezam în salon. Câmpia nesfârșită se odihnea în transparența unui crepuscul de primăvară. Cu capul sprijinit pe spatele fotoliului, mă lăsam încetișor învăluită în rețeaua sunetelor vrăjite. Astfel, în fiecare seară soțul meu părea să uite de existența mea. Arta pusese stăpânire pe el. Nu mai improviza, dimpotrivă, partiturile se adunau pe pian. Multă vreme, deasupra tuturor, am văzut un nume, singurul care îmi era familiar și poate cel mai mare dintre toate: Bach. Da, poate cel mai mare, dar la muzica asta atât de pură, pare a fi fost compusă pentru zei, simțurile mele nu acționau. Poate că-mi amintea prea mult de sclavia austerei mele copilării. De interminabilele șederi la biserică. De căscăturile reprimite, de ghiorlăitul mațelor, în ce bolțile răsunau de coralele lui Johann Sebastian Bach. Jan se necăjea de faptul că nu-i înțelegeam muzica.

— Ceea ce-ți trebuie, zicea el, sunt niște melodii dulcele care să-ți acompanieze micile tale sentimentalisme, preocupările de îndrăgostită. Tu nu poți simți frumusețea sunetelor decât prin imaginile pe care ți le evocă ele!

Tăceam. Ce puteam face dacă muzica lui Bach era prea măreață pentru înțelegerea mea? Din seara în care pe un caiet sprijinit pe suport, am citit numele lui Frederic Chopin, *Nocturnele* mi-au deschis un univers nebănuț, un palat în care am pătruns tremurând. Dar m-am ferit să-i vorbesc lui Jan în acești termeni, pe care el i-ar socotit extravagante. Neputând să mă facă să vibrez muzica maestrului său preferat, mă exclusese din tagma inițiaților.

— Tu și cu mine nu simțim lucrurile în același fel, spusese el.

N-am răspuns nimic. Că mai pe urmă Bach mi-a la fost la fel de drag ca Beethoven, Liszt, Schubert și atâția alții, el n-a mai aflat. Totuși nici o muzică nu putea să mă miște până la suferință prin suavitatea aproape morbidă și prin tenebroasa ei vrajă ca muzica lui Chopin. Ea răspundea aspirațiilor sufletului meu, îmi oferea altarul pe care să-mi depun preaplinul dragostei mele. Nocturne, preludii, balade, Jan le cânta cu o măiestrie inegalabilă, cu o sumbră gravitate. Ce năluci evoca? *Långtan* în limba suedeză înseamnă nostalgia unei inimi care se topește fiindcă nu poate mărturisi pe cine adoră, scrie un poet suedez. Oare acest *långtan* făcea uneori cântecul soțului meu atât de sfâșietor, încât îl ascultam cuprinsă de spaimă ca și cum aș fi văzut o aripă neagră întunecându-mi fericirea?

11

Am intrat în cel de-al treilea an al șederii noastre în Veld și n-am ajuns să-mi dau seama mai mult decât în prima zi de adevărata fire a soțului meu. Taina care există între două ființe unite prin intimitatea fizică a căsătoriei mă apăsa. Ajunasem să mă disciplinez, să-mi potolesc fervoarea, de teamă ca nu cumva această constantă devoțiune să nu sfârșească prin a-l obosi pe soțul meu. El, mereu același, rămânea față de mine atent și prevenitor, străduindu-se să stabilească între noi o legătură de încredere și de prietenie. Dar dragostea era substanța vieții mele și o socoteam totuși fericită, deși nu eram pentru el decât o prietenă pe care o regăsești cu plăcere după orele de masă și ale cărei strădanii le apreciezi. Ce feerie, în ciuda a orice, cuprindeau acele zile de izolare în câmp!

Într-o zi Jan s-a trezit cu Maïki Vangreen, un african care-și făcuse studiile de medicină împreună cu el și care după aceea se stabilise ca farmacist în Natal. A admirat mult insulița noastră pierdută în deșertul Veldului. Elias a plecat cu bicicleta și a adus niște jambon și câteva păsări de la ferma Scheeper. Celălalt servitor s-a dus mult mai departe să-mi caute mimoze și violete. Mi-am petrecut prima jumătate a dimineții ca să pregătesc niște clătite, pe care Daisy le privea lacomă cum se umflau, în timp ce întorcea cu grijă friptura.

Începuse să se facă foarte cald. Pe acele câmpii vaste și necultivate, primăvara nu prea știa ce să facă. Așa că se grăbea să lase locul verii. În seara aceea soarele apusese cu multă pompă într-un fast mare, de purpură și aur. În timpul mesei de seară pe care am luat-o pe terasă, cei doi bărbați băură un număr apreciabil de pahare de bere englezească, ceea ce-i făcu vorbăreți. Ștregăriile lor de studenți odată aduse pe tapet, Jan rosti niște nume.

— Ce-a devenit cutare? Dar cutare?

Maïki prefera să vorbească despre femeile pe care le cunoscuseră.

— Nu era nimeni mai serios ca soțul dumneavoastră doamnă, și noi ne întrebam ce aveau toate fetele de se agățau de el.

Când ieșea învingător în vreun meci de rugbi sau de sowing, domnișoarele alea îl așteptau și-i întindeau cel mai frumos buchet simbolic sau fetișul cu culorile echipei sale. Îmi amintesc de o marionetă din satin cafeniu cu alb. O mai ai? Jan înălță din umeri, dar își lăasă amicului să continue: Ai uzat până și de șiretenie ca să scapi de avansurile lor. Adesea, în vreme ce fetele tânjeau după el la debarcader, eroul nostru o șterge pe malul celălalt. Îți amintești, bătrâne, de fata aia voinică împopoțonată caraghios, cum o chema, aha, parcă Lena ah, cum se mai ținea după tine! Te urma ca umbra și noi toți te ajutam să fugi de ea! Te preveneam: atenție, uite-o, stă la pândă! Și tu te fofilai pe ușa pe unde

scoteau morții! În vremea asta, ea te aștepta în colțul portalului. Într-o seară de iarnă, Broon și cu mine am luat masa la un restaurant din împrejurimile spitalului. Din când în când, trăgeam cu coada ochiului. Lena stătea tot acolo pe un ger de minus nouă grade. Și bătea un vânt care te tăia ca lama unui brici. Avea perle de sticlă pe față, căci lacrimile îi înghețaseră...

La această amintire tânărul bur râse, mai, mai să se sufoce.

— Găsești asta amuzant? îl întrebă rece Jan.

Era prima oară când se vorbea, în fața mea, despre trecutul soțului meu. Roșeața care-mi înflăcărase obrajii trăda avida mea curiozitate. Cu pipa între buze, Jan mă observa cu o lucire răutăcioasă în pupilele limpezi.

— Apropo, reluă Maïki, știi pe cine am întâlnit la Hilversum? Pe fata aceea splendidă care a venit de mai multe ori să te vadă la Universitate...

O voce spartă, o voce pe care n-o auzisem niciodată, întrebă:

— Ai întâlnit-o la Hilversum? Era singură?

— Nu, foarte anturată, într-o companie numeroasă. Avea unul din acele splendide mantouri albe de zibelină. Au intrat la „Calul negru”, restaurantul pe care-l cunoști...

— Da! Jan își turnă un pahar de whisky, pe care-l dădu dintr-o dată pe gât. Dacă ne-am duce la culcare? E trecut de miezul nopții, adăugă el uitându-se la ceasul de mână.

Fără să facă risipă de gesturi afectuoase, soțul meu mă săruta seara doar pe păr, pe când eu, ca să-i spun bună ziua sau bună seara, îmi încolăceam brațele în jurul gâtului și-mi apăsam fruntea pe pieptul lui. Aștepta întotdeauna să-mi termin toaleta ca să se folosească și el de ligheanul și de ulcioarele cu apă pe care servitorii ni le pregăteau în fiecare scară. În seara aceea, am auzit multă apă căzând pe pardoseala de zinc. Întorcându-se în dormitor, se opri în fața patului și, crezându-mă adormită, se apropie de fereastră. Silueta lui înaltă, în pijama, se contura vag în obscuritatea de afară. Ce se petrecea în acel cap blond? Îmi repetam mereu cuvintele lui Maïki și mă felicitam că trăiam izolată cu un bărbat care exercita asupra femeilor o astfel de atracție. Era al meu. Îi purtam numele și eram singura lui familie. Totuși ideea posesiunii nu se putea înstăpâni în mine, se ciocnea mereu de un sentiment obscur de mister. Când Maïki evocase „acea fată splendidă întâlnită la Hilversum”, chipul meu pâlise sub bronz. „Era singură?” întrebuse Jan. Da, în fața lui Dumnezeu și a oamenilor îi eram soție, dar ce știam despre inima lui? Îmi aminteam de mătușa Antje: „O fărâmă de teamă, o fărâmă de mister și mai multă savoare dragostei”, zicea ea. A doua zi, ultima, de ședere a lui Maïki la noi, nu m-am jenat să-i tot umplu cu vârf paharul, în speranța de a-l mai face să vorbească. Limba i se poticnea, ochii începuseră să i tulbure.

— Hei, Jan, strigă el, în timp ce soțul meu își aranja notele pe pian, amintește-ți, bătrâne, de seara aceea cu lună de la Amstel. Erau cu noi și niște fete... La râu, le-am dezbrăcat și le-am silit să se scalde. Ce strigăte! A venit până și poliția cu o barcă, crezând că e vorba de un asasinat...

Jan se uită la prietenul său cu una din acele priviri care-i speriau pe servitori.

— Cred că e timpul să te conduc în camera ta, zise el sec.

În aer se simțea miros de sulf. Sub cerul palid, norii negri alergau ca niște monștri urmăriți. În toiul nopții izbucni furtuna. Trombe de apă se abătură asupra casei. Cerul părea de foc. Tunetul bubuia fără încetare. Auzindu-mă gemând, Jan se ridică din pat?

— Ce ai?

M-am vârat în el, ascunzându-mi fața sub umărul lui.

— Mi-e frică! Nu vreau să mor! Sunt mult prea fericită!

— Adevărat? Poți fi atât de fericită în Tebaida asta? Știi că-mi reproșez de multe ori că te-am condamnat la o astfel de izolare?

— Nu spune asta! am strigat eu. Aș vrea să rămân mereu, mereu aici cu tine!

— Și mie, dragă Ide, îmi place viața noastră liniștită, dar eu îmi am bolnavii mei... Cercetările de care mă ocup, muzica...

Sperasem că va adăuga: nevasta mea... Furtuna se potolise. Nu se mai auzea decât șiroitul streșinii în iarba inundată.

— Din moment ce viața pe care o ducem aici îți place, de ce vrei să te duci la oraș?

— Ca să trăim mai bine. Ide. Uită-te și tu, la ce-mi servește știința mea? I-am avut profesori atâția ani pe cei mai mari maștri ai chirurgiei ca să îngrijesc câțiva fermieri și câțiva negri? Ca să-mi dau seama de cunoștințele mele, am nevoie de cazuri complicate, dificile.

— Dar eu voi suferi! am protestat prosteste. Acolo vor fi femei elegante care vor veni să te consulte... Care vor vrea să-ți placă... Nu vreau să merg la Krittelwerk!

Când Jan îmi răspunse, din glasul lui răzbătu mânia:

— Faci pe geloasa? Îmi faci scene? Mie, care... Se opri, se întoarse în pat și bătându-și perna cu mâna, mormăi: Asta i-o datorez flecarului de Maïki! Ah, femeile, femeile!

N-am mai putut adormi, cuprinsă de o teamă de nespus. Mă temeam să părăsesc căsuța din Veld, simțind bine că această plecare va marca pentru noi o eră nouă și că niciodată nu voi mai gusta liniștea fără umbre a acestei case, unde marea ei izolare crease între noi o strânsă și liniștită intimitate.

PARTEA A TREIA

12

Ca să transportam mobilele ne-au trebuit două căruțe la care au fost înhămați cincisprezece boi. Au mers multe zile până să ajungă la Krittelwerk. Noi am sosit la noua noastră locuință cu mașina. Până să ajungă căruțele cu lucruri, am stat la hotel. Tot acolo stătea și bătrânul doctor care-și vânduse cabinetul lui Jan. Îl informă pe tânărul său coleg despre obiceiurile ținutului, despre clientelă, despre cei care plăteau și despre cei pe care trebuia să-i tragi de urechi ca să-ți dea banii. Bătrânul Esculap se felicita că se reîntorcea în Anglia și, totuși, avea să regrete întotdeauna climatul minunat al acestei țări a soarelui.

La perspectiva câmpului de acțiune care se deschidea în fața lui, Jan deveni radios. Noua noastră casă era mai spațioasă decât prima. Pe strada noastră aproape nelocuită, nu se mai aflau decât două case, așa încât ne puteam crede încă în Veld. Dincolo de zidul grădinii, vaste spații în paragină înconjurau orașul. Doar strada Kruger avea trotuar, celelalte străzi, abia trasate, erau acoperite cu un nisip moale, roșcat, în care și se înfundau picioarele. Tăcuți, negrii veneau și plecau. Erau bantuși și zuluși. Primii se distingeau prin trei linii albastre, verticale și paralele care le zebrau fața de un cafeniu închis; ceilalți, prin statura înaltă, figura deschisă, pielea puțin mai albă. Majoritatea lucrau la albi. Negresele tinere erau încântătoare. Mersul lor era legănat și grațios. Multe aveau pieptul gol și pielea puțin unsuroasă a trupului lor nervos căpăta în vibranta limpezime a străzilor, o sclipire de bronz negru. Când veneau de departe erau drapate în cuverturi dungate. Toate aveau membrele încărcate cu mărgele de sticlă și cu brațări de aramă. Cele care slujeau în bungalowuri aveau albe; un turban verde, galben sau violet le ascundea părul. De la capătul străzii Noi, unde locuiam, începea cartierul hindus. În marea tăcere a serii, se auzeau adesea psalmi ciudați. Ferestrele se stingeau pentru aprinde din nou în toiul nopții, când se auzeau pălăvrăgeala hinduselor și zgomotul vaselor. În aer se răspândea o puternică aromă de usturoi. Agapele odată terminate, ușile reintrau în umbră și în tăcere. Femeile, rămase fidele costumului lor național, purtau sandale, tunică albastră sau roz, care le cădea peste pantalonul larg de satin. Bunica obeză, cu o steluță de aur încrustată într-o nară, avea grijă de cei mici, îmbrăcați ca femeile, cu mutrișoarele lor galbene dominate de imensele pupile catifelate. Cât era ziua de lungă, vedeai atelaje lente și greoaie la care erau înhămați boi. Adesea, douăzeci până la douăzeci și cinci de boi trăgeau căruța sau trăsura cu furaje, astupând șoseaua.

Am făcut niște vizite de ceremonie la doi colegi ai soțului meu: doctorul Braas și

doctorul Eckert. Soția primului era o evreică grasă și trandafirie care, în timp ce vorbea cu tine, nu înceta să-și pupe copiii ghemuiți la sânul ei. Soția celui alt doctor era olandeză ca și mine. O femeie solidă, cu obrajii încinși, poate pentru că făcea băi fierbinți... „Atât de calde, încât aproape că mă opăresc!” M-a rugat să iau ceaiul la ea, unde am făcut cunoștință cu alte doamne engleze și olandeze, care, la rându-le m-au poftit să fac parte din grupul lor. Când locuiam în Veld soțul meu îmi dăduse un manual de engleză ca să învăț această limbă. Acum mă felicitam că o cunoșteam, fiindcă până și negrii o adoptaseră rezervându-și pentru casa lor idiomul burilor. Obiceiul era să dai ceaiuri la ora unsprezece dimineața. Se serveau atunci munți de sandvișuri, fursecuri cu brânză și enorme prăjituri înghețate. Înghițirea atâtor lucruri bune nu le împiedica pe cucoane să-și ia, după două ore, masa, cu cea mai mare poftă ele mâncare. Ele contau mult pe dușurile reci ca gheața și mai ales pe sport ca să-și păstreze silueta. Timidă, preferam să rămân acasă, dar Jan și-a exprimat dorința de a mă vedea frecventându-le pe acele doamne și primindu-le la noi. Părea să se bucure când observa că întârziile din pricina coafurii pe care mi-o schimbam adesea. Renunțând la cozi, îmi lăsam părul pe spate, sau îl răsuceam și, cu niște ace mari de baga, îmi făceam adesea un coc pe ceafă. Soțului meu îi plăcea această schimbare și dorea să port rochii mai luminoase, de preferință albe.

Soneria de la ușa de intrare, unde pe o plăcuță de aramă se putea citi „Doctor J. Yvarsen, Spreekur 2-4” suna din ce în ce mai des. Eu introduceam clientela. Intuiam că șederea noastră în Veld nu fusese decât o etapă precară, halta înaintea stabilirii definitive, fiindcă soțul meu nu socotise util să scoată la iveală obiectele la care ținea cel mai mult. Acum, scosese din lăzi cărți cu legături bogate, acuarele, rame. Într-una din aceste rame de argint cizelat am contemplat portretul unui om în floarea vârstei. În trăsăturile sale energice nu mi-a fost greu să-l recunosc pe tatăl lui Jan. Într-o altă ramă, o femeie tânără, gingașă, cu trăsături aproape copilărești. Să fi fost oare mama soțului meu? O expresie emoționantă și gravă pluti pe chipul lui Jan în vreme ce contempla imaginea.

— Cântăream aproape douăsprezece livre când am sosit pe lume, zise el. Biata femeie nu și-a mai revenit după naștere. În cele mai îndepărtate amintiri ale mele o văd întinsă pe o blană pe pat. Părea atât de slabă, de suferindă, încât până și zgomotul pașilor mei, când mă aduceam s-o văd, o speriau. Când a murit, eram încă prea mic ca să admit că n-aveam s-o mai revăd niciodată și de multe ori mă găseau bătând până-mi juleam pumnii în lemnul ușii închisă pe vecie.

Ascultam cu răsuflarea tăiată. Un oftat urcă din străfundurile ființei mele.

— Tata a murit în timpul unei epidemii de gripă, și totuși era tare ca un stejar.

— Orfan... Ai rămas orfan atât de timpuriu? Lacrimi calde îmi veniră în ochi.

— Aveam cincisprezece ani, zise el și chipul său frumos, o clipă emoționat, își reluă severitatea.

Am tăcut, știind că nu servea la nimic să-l întreb când nu voia să vorbească. Dar examinam adesea acuarela care-o înfățișa pe femeia delicată și palidă ca un crin, care-i dăruise fiului ei toată seva, și care murise într-o oadaie plină de flori. Cât aș fi iubit-o!

13

Sosirea lui Jan la Krittelerwerk a fost un eveniment pentru orașel. N-avea decât să se arate pentru ca aspectul lui fizic să trezească interesul femeilor și simpatia bărbaților. Poate că la prima vedere li se părea exagerat de serios, dar trebuia în curând să convină că în acest om serios exista și asprime, dar și umor. Frecventându-l, au înțeles că se ținea departe de tot ceea ce aducea a ifose, pretenție, minciună. Când Administrația îl trimitea la vreo fermă îndepărtată, mă lua cu el ca și altădată. Cu ce bucurie regăseam Veldul! Jan cumpăraseră un automobil. Plimbările erau mai puțin anevoioase decât cu cabrioleta. Curajoasă, mașinuța înfrunța spațiul. Făcea până la șaizeci-șaptezeci de kilometri pe zi ca să ajungă la vreo colibă sărăcăcioasă. O femeie foarte bătrână ridica scândura pusă peste deschizătura îngustă servind de fereastră, pentru ca doctorul să-l poată examina pe bătrânul astmatic și să-i aducă ușurarea. Tot acel drum ca să petreacă zece minute la căpătâiul unui bolnav! După masa de seară Jan se așeza la pian. Din nou, cu un lucru în mână, ascultam o muzică emoționantă și tandră, sau tumultuoasă și disonantă, călcându-ți pe nervi!... Din nou, prin ferestrele deschise, bulele de sunete se spargeau de întunericul de afară. Într-o seară, la lumina stelelor, am zărit dincolo de zidul grădinii o ușoară mișcare. Erau negrii. Veniseră atrași de muzică. Ghemuiți pe vine sau culcați pe burtă, cu fața în sus, surâdeau cu toată gura lor buzată. Vestea despre talentul muzical al doctorului Yvarsen făcu înconjurul târgului. Eram copleșiți cu amabilități. Când eram invitați seara la masă, îl rugau pe soțul meu să cânte. El începu să se plângă.

— Cred, Ide, că regret cât și tine serile noastre solitare când tu erai singura mea auditoare împreună cu acei obscuri și invizibili ascultători atrași din colibe lor de sunetele pianului meu.

Când invitații invidiau caldă intimitate a locuinței noastre, aerul satisfăcut al lui Jan mă umplea de bucurie. Se părea că greutatea misterioasă care-i apăsa inima se alina uneori printr-un oftat adânc. Atunci devenea mai puțin taciturn. Reușind unele operații foarte grele, își făcuse un renume. Oamenii veneau de departe ca să-l consulte. Era conștient de siguranța mâinii sale și de experiența lui chirurgicală și se mira întotdeauna de șovăiala unui bolnav în fața sfaturilor sale.

— În țara mea medicina este un sacerdoțiu și medicul un oracol! spunea el.

Jan și cei doi colegi ai săi făceau cu schimbul câte o săptămână de serviciu la spital. Atunci zilele mi se păreau interminabile și mă duceam adesea să mă plimb până acolo pe jos. Spitalul, aflat la ieșirea din orașel, era alcătuit dintr-o clădire lungă, albă, formată doar dintr-un parter mai înalt. Parcul era plantat cu pini, cu arbori cu coroane pletoase căzând până la pământ și cu acei frumoși *tacarandas* cu crengile acoperite de flori mari mov. O

galerie deschisă înconjura ferestrele de la sala comună și de la rezerve. Mă instalam acolo cu o carte în nădejdea de a-l vedea pe soțul meu fie și pentru o clipă. O dată am cutezat să întredeschid o ușă, neștiind că dădea în sala de operații. Asistat de infirmiere, Jan opera. În halat alb, cu bonetă pe cap, cu o mască de pânză care-i acoperea gura și bărbia, se aplecase asupra unei forme care zăcea pe masă. Am văzut descâlcindu-se, într-o găleată aflată la picioarele sale, o panglică lungă, roșiatică. Ridicându-și privirea, m-a zărit. O flacăra de mânie i-a țâșnit din ochi. Poate din pricina fenolului, poate din pricina nu știu cărui miros greșos, mi-a venit să leșin. O soră a alergat să mă susțină și m-a condus pe terasă, unde mi-am revenit repede. Până seara, am fost neliniștită ca un școlar care se așteaptă la o mustrare. Dar văzându-mi înfățișarea, soțul meu surise.

— Nu-mi place să văd pe chipul tău teama. Ide. Nu trebuie să-ți fie frică de mine! Numai că te rog să nu te mai ții scai după mine la spital!

Construirea cinematografului se terminase și Krittlerwerkul era plin de bucurie. Două vieneze care locuiau de aproape treizeci de ani în ținut avuseseră această fericită inițiativă. Văduvă, doamna Stark locuia cu sora ei celibatară. Cele două doamne adăugaseră bungalowului lor, situat nu departe de club, o sală vastă cu două sute de locuri confortabile și o pânză mare pentru proiecții. Biletele odată distribuite și casa închisă, cele două patroane întorceau pe rând discurile care însoțeau imaginile. Se dădeau două filme pe săptămână și sala asta era pentru cucoane cel mai bun prilej de a-și etala toaletele. În timpul antractului toată lumea trecea într-o cameră alăturată, *refreshmentsroom*³⁹, unde iarna o jumătate de trunchi de copac ardea mocnit în șemineul monumental. În spatele unei mese lungi, într-o aromă de cafea și de patiserie, doamna Stark și sora ei umpleau farfuriile, tăiau bucăți mari de prăjituri. Spectatorii se serveau singuri. Te așezai la măsuțe, schimbând saluturi și surâsuri cu prietenii și micile bârfeli își luau zborul. La ieșire, mai bine de douăzeci de automobile își așteptau proprietarii. Când Jan zărea vreo infirmieră nu pregeta să o ducă până la spital, căci drumul era lung și pustiu. Ele îi erau recunoscătoare pentru această atenție. Adesea, surprindeam în privirile lor nu știu ce fervoare. Erau drăguțe cu scufiile și manșetele lor albe și o gelozie tainică îmi pișca inima ori de ori ochii soțului meu se fixau pe câte un chip frumos.

---

³⁹ Sala de învioreare (engl.).

14

Trebuind să-și reînnoiască rezerva farmaceutică, Jan mă luă într-o zi cu el la Johannesburg. În timp ce-și făcea cumpărăturile, eu mă plimbam prin acest oraș cu totul nou și foarte modern cu *buildings*-urile sale, cu marile magazine, saloanele de ceai cu terasele înșesate de consumatori. Pentru masă, m-ara întâlnit cu Jan la un restaurant. Cât îmi plăcea acest dejun in doi! Pe un podium, câțiva muzicanți cântau niște valsuri lente. Încercam să mănânc cu eleganță. Când mă mișcăm, rochia mea de tafta foșnea plăcut. O clipă soțul meu își ridică nasul aduhmecând:

— Ce parfum e ăsta? Cred că nu te-ai parfumat, Ide!

Îmi cumpărasem într-adevăr in cursul dimineții un parfum franțuzesc, cu care îmi impregnasem tivul rochiei. Am roșit fără să răspund. El a început să râdă.

— Ide, Ide, vrei s-o faci pe marea doamnă!

Avea un aer amuzat și atât de batjocoritor, încât am simțit lacrimi sub pleoape. El n-a băgat de seamă.

Am vizitat apoi Grădina zoologică, ne-am dus pe Munre Drive, am admirat bungalowurile luxoase, de o diversitate atrăgătoare, toate cu niște colonade, terase, balustrade ajurate cu finețe. Traversând Elöff Street, m-am mirat să văd în vitrinele magazinelor mici obiecte scilpitoare cum se expun pe la noi în preajma Crăciunului.

— Dar Crăciunul bate la ușă! răspunse Jan la remarca mea.

Crăciun sub un cer incandescent! În timp ce ne întorceam, am evocat câmpurile pline de zăpadă din țara mea, unde sub ninsoarea deasa aripile morilor înțepenesc și canalele îngheață. Urmărind același gând, soțul meu vorbi despre căsuțele acoperite de zăpadă, despre săniile încărcate cu brazi smulși din străfundurile pădurii și duși să moară într-un cămin cald și luminos. O vată groasă acoperea totul și doar zgomotul îndepărtat al unei cascade sfâșia liniștea albă... Jan tăcu. Cu mâinile sale înmănușate pe volan, cu privirea pierdută, părea să nu mai vadă câmpiile uscate care ne înconjurau. Oare nostalgia după peisajele copilăriei sale îl făcea adesea atât de grav și de serios?

Mă întorceam de la un ceai dat la ora unsprezece când o femeie care mergea în fața mea, bătu brusc aerul cu brațele și se prăbuși. Avea fața congestionată, buzele strânse. Doar câțiva pași mă despărteau de casă. În emoția mea am intrat în cabinet fără să mal bat la ușă. Soțul meu tocmai se pregătea să consulte o doamnă. Se întoarse și mă fulgeră cu privirea.

— Jos în stradă e o tânără care a leșinat, m-am bâlbâit eu.

Chipul i se împlânzi.

— Mă duc, spuse el și adresându-se clienței sale: Îmbrăcați-vă, doamnă Hollis.

Cu răsuflarea puțin tăiată își depuse povara pe divanul din salon. Sub acțiunea sărurilor pe care i le duse la nas, bolnava își reveni. Foarte palidă acum, ea clipi din ochi.

— Doctorul Yvarsen? Ce mi s-a întâmplat?

— Ați avut o amețelă, doamnă Day, și, dacă soția mea n-ar fi trecut chiar în acel moment, ați mai fi stat încă și acum în soare, ceea ce n-ar fi fost prea bine pentru starea dumneavoastră.

— Credeți, doctore?

— Nu, liniștiți-vă. Am să vă duc acasă, de unde nu veți mai ieși azi. Ce idee să te plimbi în plină amiază și fără pălărie!

În picioare, în pervazul ușii, cealaltă pacientă, care se îmbrăcuse, urmărea cu o privire ciudat de strălucitoare fiecare gest al soțului meu și însoțindu-mă în bucătărie, unde mă dusesem să pregătesc un suc de portocale, mă întrebă:

— Cine e femeia asta? E în tratamentul doctorului?

Ne urmă până la mașină.

— Cred că soțul v-a uitat, observă Jan surâzând.

— Aș vrea eu, făcu ea pe un ton vesel. Dar prezentați-mă soției dumneavoastră.

Soțul meu se scuză:

— Doamna Hollis e o verișoară a familiei Maclean, Ide.

— Ce gust! făcu ea când ne întoarserăm în salon, îmi place pielea roșie a acestui mobilier, se armonizează atât de bine cu lemnul închis al pereților! Frumos pian! Sunteți muziciană?

— Nu, soțul meu cântă...

— Doctorul? Nu știam.

Un tremur ușor îi străbătu obrajii dați cu pudră roz.

— Aș vrea să-l aud. Cât trebuie să fie de amuzant! Contemplă pe perete un peisaj de iarna, unde se afla un singur iepure, cu labelle în sus, privind filozofic globul roșu al soarelui care apunea. A, uite și casa lui Schubert! strigă ea după câțiva pași. Am vizitat-o la Kritzingen... Acoperișul care acoperă galeria de lemn... Fereastra înflorită și, deasupra, brațul unui felinar prins pe perete. Iată ilustrat și liedul meu preferat: *Poșta*. O, ce drăguță e această stradă veche acoperită de zăpadă, uite și diligența care sosește în trapul celor patru cai, făcându-i pe oameni să iasă în pragurile caselor. „*Poșta nu-ți aduce nimic! / De ce, inimă, bați atât de tare? / De ce te perpeleşti?*” fredona ea. Aș fi vrut să trăiesc în epoca aceea. Îmi place grozav tot ce ține de 1830. Sunt teribil de sentimentală! Dumneata nu, doamnă Yvarsen?

Continuă să facă înconjurul odăii examinând fiecare obiect.

— Te simți ca vrăjit aici, urmă ea, cine a combinat toate astea? Dumneata sau el? Vreau să spun doctorul, reluă ea. Am niște crize hepatice cumplite, el m-a îngrijit și vezi, doamnă Yvarsen, te simți întotdeauna plină de recunoștință pentru cei ce-ți alină durerile.

Se auzi duduitorul motorului. Se întorcea Jan. Sosise ora mesei. Privirea soțului meu îmi porunci să fiu ospitalieră. Am rugat-o pe doamna Hollis să ia masa cu noi.

15

Aproape toate fermele-vile aveau un teren de tenis. Se juca în fiecare duminică. Învătasem să manevrez racheta, dar îmi lipseau supleții și agilitatea. Adesea preferam să urmăresc jocul fără să particip. Îl admiram pe soțul meu, trupul lui voinic, flexibil, în pantaloni lungi de flanelă, cămașă cu gulerul larg, răsfrânt peste gâtul cafeniu. Alerga ușor, cu un pas lung și elastic, și avea mișcări prompte. Printre exclamațiile partenerilor săi, vocea lui gravă răsuna ca un clopot. Doamna Maclean era o jucătoare iscusită. Și tot la fel Maud Laver, fata notarului, care era într-adevăr de talia ai Jan.

Într-o zi ne aflam în vizită la familia Maclean. Tocmai culegeam flori pentru masă, când văzurăm ivindu-se un punct negru la orizont.

— Cu siguranță că sunt verii noștri Hollis care vin prin surprindere, zise doamna Maclean.

Punctul negru crescuse repede și Myriam scoase strigăte de bucurie văzând valizele legate cu curele.

— Da, zise domnul Hollis, afacerile mă cheamă la Londra și vin să v-o încredințez pentru două luni pe nevastă-mea.

În haină albă de călătorie, cu o eșarfă roșie care-i strângea părul, cu obraji aprinși de aerul cald de pe drum, Nita Hollis, surzătoare, își îmbrățișă verișoara. Apoi ochii ei întunecați se îndreptară spre terenul de tenis. Jan înaintă în mijlocul unui grup de jucători. În acel moment roșul frumoșilor obraji catifeleți ai Nitei se topi pentru a face loc unei palori cât se poate de semnificative. Ea îi întinse mâna. El i-o strânse în felul lui deosebit. Îți zdrobea întotdeauna degetele, inconștient de forța lui, pe care odinioară profesorii îl sfătuiau să și-o mai tempereze. Cum n-o părăseam din ochi pe doamna Hollis, am văzut-o ducându-și pe furis la buze mâna pe care soțul meu i-o strânsese cam tare.

— Repede, Nita, se va servi ceaiul și pun rămășag că mai întâi vrei să te aranjezi puțin.

Myriam Maclean o trase pe vară-sa după sine, răsând. Doamna Hollis reapăru într-o rochie dintr-o țesătură ușoară de un roz tandru, care-i scotea în relief ambra palidă a gâtului și a brațelor. Picioarele îi erau goale în niște sandale mici tot roz. Soțul ei, care-i privea cu complezență, îi atrase atenția că nu-și pusese verigheta.

— Scuză-mă, dragă, am uitat-o când m-am spălat pe mâini.

— Acum ai ajuns să-ți scoți verigheta și când te speli pe mâini? făcu el cu umor.

Un englez tânăr care avea o logodnică nu știu pe unde prin White Shear, punea mereu același disc. *If you see Saly...*

Aveam inima grea, eram atât de smintită în dragostea mea, încât sufeream că nu

puteam profita de fiecare surâs, de fiecare vorbă pe care soțul meu le adresa celorlalte femei. În mijlocul acelor doamne dezghețate și cochete, mă simțeam ștearsă, dându-mi seama că probabil se întrebau între ele ce anume putuse să-l seducă, la mine, pe doctorul Yvarsen. Faptul că eram soția unui om atât de căutat, spre care se îndrepta toată admirația femeilor și căruia toți îi atribuiau un fel de omniștiință, nu putea decât să-mi îndepărteze simpatiile feminine. Totuși, ca să și-l apropie, femeile încercau să se apropie de mine, mă copleșeau cu complimente și cu amabilități și nimic nu-mi era mai penibil decât aceste lingușeli pe care le simțeam atât de puțin sincere. Dar nu duceam lipsă nici de prietene adevărate. Doamna Braas și doamna Eckert, soțiile colegilor bărbatului meu erau pline de gentilețe față de mine.

Charly Maclean veni să-l invite pe Jan la o vânătoare de rațe. Se cam bâlbâi puțin adăugind:

— Nu vă poftesc să veniți cu noi, doamnă Yvarsen, știind că nu vă place vânătoarea.

— Gândul că soțul meu va petrece fără mine o zi întreagă cu doamna Hollis mă deznădăjdui. Jan băgă de seamă și surâse.

— Într-adevăr, ca multe femei, Idei îi e groază să ucidă de plăcere, asta n-o va împiedica să meargă cu noi. Altădată ea nu putea să vadă o picătură de sânge fără să-i vină rău, dar de atunci s-a obișnuit atât de mult, încât mă asistă de multe ori la operațiile mai mici.

Maclean păru mirat de răspunsul prietenului său, ba chiar contrariat, ceea ce mă făcu să cred că cei doi veri aranjaseră de comun acord toată povestea. Când am pornit în zori, o dâră de purpură se ivi la orizont. Am întâlnit turme de oi fără cioban, pe iarba țepoasă vacile stăteau culcate crupă lingă crupă. Soarele nu mai era decât un bulgăre de aur în fierbere. Ne aflam la o milă de ferma lui Maclean când înaintea noastră se ivi galopând o călăreață. Recunoscând-o pe doamna Hollis, mă cuprinse o senzație de rău. Cât se grăbea să-mi revadă bărbatul!

— *Halloo!* strigă ea de departe. *Good morning, my deare!*

Jan încetini și ea merse alături de trăsură.

— Cel puțin vă e foame? Myriam e pe cale să pregătească gustarea de dimineață.

În bluză, pantaloni și cizme, cu părul căzându-i în bucle pe umeri, Nita Hollis părea exuberantă de veselie și soțul meu, până atunci tăcut, se lăsă și el furat de această voce bună. Servitorii și începuseră să servească porridge-ul aburind și farfuriile cu smântână proaspătă pe terasa unde fusese așezată masa. Nici nu s-a urcat bine Jan la volan că doamna Hollis a și sărit alături. A trebuit să mă așez în spate. Charly Maclean strâns între nevestă-sa și mine se plângea că e perpelit între două focuri! Un negru cu puștile și cu sacul cu provizii pentru picnic se lungi pe acoperișul automobilului. În timpul drumului Nita n-a încetat să flirteze în mod nerușinat cu bărbatu-meu. Myriam, prin sporovăială ei, Charly prin glumele lui au încercat să-mi abată atenția de la perechea din fața noastră.

Capul brun se atingea ușor de părul blond al lui Jan. Ce-i spunea ea oare? Zgomotul motorului mă împiedica să înțeleg. Adesea, Jan se întorcea ca să schimbe câteva vorbe cu noi. Am ajuns într-o pădurice și mașina s-a oprit. Ploile recente înmuiaseră pământul. Ca și mine, Jan adulmecă mirosul mușchiului umed, mirosul de mucegai, mirosurile toamnei din țările noastre. O expresie nostalgică îi adumbri chipul bronzat.

— Te-ai gândit la ceva neplăcut, doctore, nu spune nu! observă doamna Hollis.

O privire mirată coborî asupra indiscretei.

— Da, răspuse Jan, la puterea miresemelor. Închipuți-vă că un moment m-am crezut departe de aici, pe o potecă lunecoasă din pricina acelor de pin și străbătută de melci mari, negri, fără casă. La noi, pădurea nu lipsește din nici un peisaj.

— Ți-e dor de țară, doctore, spune drept!

Ea îl privi plină de o milă care probabil lui Jan îi displăcu, căci se întoarse cu sprâncenele încruntate, fără să-i răspundă. Plecară la vânătoare, unde era nevoie de șiretenie și precauție. Myriam rămase eu mine. Ne plimbarăm pe sub un rând de pini ca niște umbrele, aliniați atât de simetric, încât ai fi crezut că-s plantați de om. Aici totuși, singură natura e și grădinar și cea care seamănă. Împușcăturile și lătratul câinelui se îndepărtau din ce în ce. Eram tulburată să-mi știu bărbatul expus cochetărilor frumoasei englezoaice și de-abia răspundeam la vorbele lui Myriam. După o oră și jumătate cei doi bărbați și Nita te iviră în zare. Lătrând ca un nebun, Floppy sări în fața noastră. Nita Hollis mergea între Jan și vărul ei, cu pași supli, cu acel mers care îngăduie plămânilor să respire regulat și profund. Legate de-o curea aruncată peste umeri, purta ca pe un trofeu două păsări cu pene de un albastru întunecat

— Îmi place vânătoarea, ne spuse ea, cu obrajii însuflețiți, acel ceva călduț și care încă palpită pe care mi-l aduce câinele.

Surprinse la Jan acea expresie nedefinită din care răzbătea amuzamentul, ironia, poate și disprețul.

— Mă crezi crudă, doctore?

— Toate femeile frumoase sunt puțin crude, zise el.

Înfomețați din pricina drumului, vânătorii se instalară alături de noi, în fața mesei întinsă pe iarbă, unde se despachetară gustările. Servitorul deschise sticlele cu bere. Se vorbi despre vânătoare.

— Vânătorile astea de rațe și prepelițe nu-s prea interesante, zise Jan. Când mă gândesc la vânătorile de elani din Suedia...

Plecarăm, în timp ce soarele care apunea inunda câmpia mohorâtă și pustie. Egretele, cu lungi aripi albe, își luau masa de seară, cocoțate pe crupele vacilor, de unde ciuguleau păduchii de frunze. Se lăsa noaptea. La intervale lungi se vedea câte o luminiță galbenă tremurând în dosul geamurilor vreunei ferme pierdute. Doamna Hollis se miră că oamenii puteau trăi într-o astfel de singurătate.

— Doctorul mi-a povestit că locuitorii ăștia se află adesea cam la trei sute de kilometri distanță de un medic..

— Dacă survine vreo boală gravă? Morții sunt îngropați aproape de casa în care au trăit. Femeile se pare că, periodic, sunt nebune. Nimic de mirare într-o astfel de izolare!

— Burii nu se plâng de asta, remarcă Myriam. De trei sau patru ori pe an se duc călare la vreo serbare de tir și, de Paști, luându-și femeia și copiii în căruță, își instalează cortul în piața celei mai apropiate biserici. Se împărtășesc, cântă psalmi până noaptea și a doua zi o pornesc îndărăt, sătui de distracție pentru o bună bucată de vreme.

La întoarcere, Myriam ne făcu o cafea tare, care ne smulse din oboseala călătoriei. Whisky-ul curse și spiritele se înviorară. Nita avea obraji fierbinți, ochii strălucitori.

— Cât ești de tăcută, doamnă Yvarsen, și cât de liniștită, îmi zise ea. Totul în dumneata e odihnă...

Soțul meu protestă în locul meu.

— Nu fiți atât de sigură, doamnă Hollis, făcu el râzând. Sub aparența asta a unei ape domoale, curge în taină un curent puternic!

— Știi că nu trebuie să te încrezi în aparențe, replică Nita, dar de soția dumitale nu mă îndoiesc. O socot atât de înțeleaptă, de rezonabilă, atât de departe de emoțiile violente de care eu am o sete nepotolită! Pentru mine liniștea unui suflet echivalează cu moartea și eu vreau să trăiesc!

Eram revoltată că această femeie mă putea judeca astfel. Jan, care băgase de seamă, avu, în ce mă privea, un surâs tachinator:

— Doamna Yvarsen e foarte sentimentală, remarcă el calm, dar posedă ceea ce eu prețuiesc cel mai mult la o femeie: pudoarea sentimentelor.

Nita Hollis își mușcă buzele, în timp ce un mare elan de gratitudine îmi umplu inima, și-mi aminti de o zi, în Veld, în care îmi spusese:

— Ai arta de a tăcea exact când trebuie. Ide... dar ochii tăi atenți vorbesc un limbaj mai bogat decât cuvintele.

— Ochii mei? întrebam eu încurcată, ce-ți spun ochii mei, Jan?

— Că mă iubești, răspunsese el grav.

Mai târziu, ne-am dus în camera noastră. Am avut o decepție văzând două paturi. Jan adormi repede. Am stat multă vreme și m-am uitat la el. Aruncase și cearșaful și pătura. Cenușul zorilor care depoetizează toate lucrurile nu izbutise să urâțească frumusețea aceluia trup voinic și gol, aidoma statuii unui tânăr zeu adormit.

16

Eram obsedată de o mare speranță, speranță fragilă, fiindcă mă decepționase de atâtea ori. Încă nu cutezam să-i vorbesc soțului meu. De câteva zile aveam grețuri. I-am mărturisit acest lucru bătrânei mele prietene Rogers. Și ea crezu că... În timp ce mâncam a trebuit să mă ridic de la masă. Când m-am întors Jan m-a privit plin de curiozitate.

— Ți-e rău, Ide?

— Nu-i nimic, am zis eu încurcată, cred că am stat cam mult în baie de dimineață.

Dar când Daisy a adus cafeaua și când am turnat-o în cești am avut o senzație de vomă.

— Mi-e scârbă de cafea, am bâlbâit eu.

Atunci Jan a sărit de pe scaun.

— Ia vino încoace! M-a apucat de umeri. De când?

— Cred că două luni.

— Și mi-ai ascuns acest lucru?

— N-am fost sigură...

— Oh! Ide, spuse el cu voce surdă, ce bucurie pentru noi!

Îmi examina chipul, eu mi-am coborât pleoapele, năucită în fața acelor ochi care mă dominau printr-o vrajă veșnic nouă; acei ochi, de un albastru înghețat și transparent ca lacurile nordului, mi se părură aburiți de tandrețe.

Doamnele din Krittelwerk n-au întârziat să ghicească evenimentul fericit care se anunța. Mă copleșiră cu atenții. Pretutindeni în casa noastră, începură să se reverse palide camelii și trandafiri mari atât de tare înfloriți, încât ai fi zis că sunt de hârtie.

Începuse să se răcorească și, la fel ca și în Veld, dimineața și seara făceam focul. Cum să descriu fericirea blândă a acelor seri care se reîntorseseră? Jan cânta la pian iar eu, lăsând să-mi cadă broderia ori împletitura, mă lăsam în voia muzicii aceleia divine. Cântecele iubitelui meu acționa asupra mea ca o vrajă, în timp ce în coșulețul căptușit cu mătase albastră se adunau lucrșoarele: cămășuțe, pieptărașe, scutece de pânză. Scrisorile mamei erau pline de vorbe de recunoștință: „*Nădăjduiesc, fata mea, - scria ea - că primul tău născut va deschide drumul la numeroși fii și fiice. Copiii mulți sunt o binecuvântare a cerului.*”

17

Jan i-a scris mamei rugând-o să vină, adăugând la scrisoare și un cec. Niciodată soțul meu n-a avut pentru mine atitudini atât de prevenitoare. Fiecare zi care trecea îmi aducea o nouă bucurie. Doream cu patimă un fiu. Totuși, băiat ori fată, așteptam ca pe un dar al zânelor ființa care avea să ne unească și mai strâns. Dacă va fi băiat, se va numi Nils și Karina dacă va fi fată. În fundul odăii, pliurile perdelelor de muselină ale leagănului se asemuiau cu aripile desfăcute ale unei lebede. Urma să nasc la spital, asistată de doctorul Baas, căci aici nu era obiceiul ca un medic să-și moșească nevasta. Totuși Jan mi-a făgăduit să fie și el de față! Doamnele îmi aduceau tot soiul de bunătăți: omlete, supe gelatinoase, chec și bomboane, a căror cantitate făcea bucuria negrilor noștri. Tinerele mame, cuprinse de o recrudescență a bucuriei materne, îi dichiseau și-i mângâiau și mai mult decât înainte pe copiii lor robuști și lacomi de viață. În sfârșit sosi și mama. Niciodată nu m-a îmbrățișat cu atâta tandrețe, nici chiar în clipa despărțirii noastre.

— Lasă-mă să te privesc, mi-a spus ea, examinându-mă cu ochii umezi.

Ea însăși îmbătrânise mult și eu nu puteam uita că nopțile de gardă, îndurate cu atâta curaj pentru a-și crește fetele, săpaseră acele riduri prematur adâncite pe fața acelei femei în vârstă de abia cincizeci de ani. Cum trusoul copilului era gata, mama, ale cărei mâini nu puteau să stea degeaba, s-a dus la negustorul de mărunțișuri și a adus niște sculuri mari de mătase, ca să împletească ciorapi pentru ginerele său.

Era în epoca focurilor de iarbă. Când ultima sclipire de lumină se stingea pe cer, focurile astea se ridicau din toate părțile. Ai fi zis că sunt grădinile iluminate ale unui amfiteatru, sau nenumăratele lumini ale unui oraș. După-masă ne-am dus pe câmp să le vedem. La întoarcere ne-am oprit la doctorul Braas care ne aștepta. Ne-a servit un ceai și un morman din acei biscuiți groși cu dulceață pe care doamna Braas îi reușea foarte bine. Noaptea, s-a întâmplat evenimentul... Trezindu-mă brusc, am simțit primele dureri. Mama și cu Jan m-au dus la spital. În fața mamei, sufocată, m-au cloroformizat după obiceiul de aici, foarte ușor, totuși suficient ca să atenueze spasmele prea violente. Când l-am simțit venind, am cerut eu însămi să-mi pună masca pe față, nedându-mi bine seama de ce mi se întâmpla. O sfâșiere groaznică mă făcu să scot un țipăt, apoi totul se liniști. Ca printr-un vâl am văzut ochii limpezi ai soțului meu, aplecați asupra-mi.

— E băiat, îmi spuse el. În glasul lui se simțea o bucurie reținută. Auzi-! Nu erau încă decât niște scâncete, dar mie mi se părură a fi strigăte energice.

O fericire, o bucurie ciudată mă cuprinse auzind felicitările adresate doctorului Yvarsen. Scăldară pruncul.

— Cât e de frumos! se auzi vocea mamei. Cred că are pe puțin zece livre!

— Băiatul ăsta zdravăn v-a cășunat unele mici neajunsuri, doamnă Yvarsen, remarcă încet doctorul Braas. Va trebui...

— Arătați-mi fiul! am cerut eu cu nerăbdare. Dar m-am simțit dezamăgită în fața aceluia pachet alb de unde se zărea o fețișoară roșie cu ochii larg deschiși și plini de noapte, cu păr mătăsoș și atât de lung, încât îi cădea peste urechile micuțe.

— Copilul ăsta brunet e al meu?

Abia atunci m-am înduioșat. I-am atins degetele rotunde, am vrut să-i sărut satinul obrajilor.

— Acum, fă ce vrei cu mine, i-am răspuns doctorului Braas.

În epoca aceea, Jan avea câțiva bolnavi în stare gravă la spital! Trebuia să-i vadă de mai multe ori pe zi și beneficiam și eu de aceste vizite. Venea să mă sărute pe frunte și-l privea lung pe fiul nostru, făcându-mi unele recomandări. Îl simțeam absorbit. Când soțul meu avea niște „cazuri”, bolnavii lui aveau întâietate, lor le consacra toată știința și mila sa. În fiecare după-amiază mama se instala la căpătâiul meu cu împletitura ei. Se împăca de minune cu ginerele ei și nu înceta să-mi vorbească despre norocul care dăduse peste mine: soț bun, situație înaltă, trai îmbelșugat...

— Vorbește-mi despre surorile mele, mamă.

— Închipuiți că acele domnișoare acum se fudulesc cu eleganța lor. Găsiți și la noi capete de panglici și ca pete de dantele. În sfârșit, fleacuri cum văd că ai și tu. Și mai e încă ceva... adăugă ea privindu-mă pe sub ochelari: Jopsie scrie un Jurnal, cum îi zice ea. Poți să-ți închipui una ca asta? Mă întreb de unde capriciul ăsta; în loc să coase sau să tricoteze, să-și piară vremea aiurea! Mai zilele trecute, cum trebuia să ajute la spălat, și cum am surprins-o iarăși cu mângălitura ei, i-am rupt caietul... *Mijn Hemel!*⁴⁰ A urmat un adevărat potop! Să plângi astfel pentru un fleac! Stai, cred că mai am încă hârtiile dea mototolite în geantă! Mi-am înfășurat cuțitul de călătorie în ele, uite, citește și tu...

— Nu, am protestat, nu vreau să citesc ceea ce biata Jopsie a scris doar pentru ea!

Mama îmi întinse foaia ruptă. Până la urmă n-am putut sta tentației de a pătrunde puțin în viața surorilor mele care se scurgea atât de departe de mine. Cât trebuia să sufere fata aceea de nouăsprezece ani care scrisese: *„O duminică dimineață foarte albastră. Potecile grădinii au fost greblate ieri și mama ne-a recomandat să nu deranjăm pietrișul. Într-o ordine perfectă, arbuști și flori au un aer țeapăn. Visez la o mare dezordine a florilor, la ierburi crescute aiurea, pe care să le zdrobesc sub trupul meu, îmbătându-mă de miresme. În curând vom pleca la biserică. La întoarcere ne vom așeza în fața unei fețe de masă albe în locul celei de mușama din cursul săptămânii și pentru că slujba o să fie lungă se va scurta rugăciunea dinaintea mesei. Ca desert vom avea o tartă cu cireșe, pe care o vom mânca încetișor, pentru ca plăcerea să fie cât mai lungă. Pe urmă va urma vizita duminicală la cimitir, gustarea la mătușa Antije, după care ne vom înapoia acasă*

⁴⁰ Cerule! (olandeză).

de-a lungul cheiului, în plicitsul sfârșiturilor de duminică. Porțița grădinii se va închide lăsând afară viața...”

Nu-mi puteam desprinde ochii de pe acele ultime cuvinte. O milă profundă pentru surorile mele îndepărtate îmi strângea inima. Le cunoșteam prea bine și mă temea și eu de aceste sfârșituri de duminică sau de sărbătoare, în care pașii se încetineau pe măsură ce ne apropiam de casa cenușie. În care nădăjduiam până în ultimul moment într-un eveniment neprevăzut, mereu dorit, mereu așteptat! În care păraseam strada cu un ascuțit sentiment de regret. Dar cum s-o fac pe mama să priceapă că niște fete care au o locuință bine pusă la punct, hrană și haine convenabile, mai au nevoie și de altceva?

— Ce spui de neghiobiile astea? mă întrebă mama, care mă credea revoltată ca și ea.

Am clătinat din cap.

— Ah, mamă, rău ai făcut că i-ai rupt caietul lui Jopsie. Ar fi trebuit să-i lași această plăcere nevinovată. De altfel sunt foarte liniștită. Jopsie va reîncepe să-și scrie micile ei confidențe și va fi pe deplin îndreptățită din moment ce simte această nevoie.

Mama mă privi uluită.

— Ide! Măritișul să te fi făcut oare să-ți pierzi bunul simț? Tu, atât de serioasă, atât de silitoare, să vorbești astfel! Ce nenorocire că bărbatu-tău a slăbit hățurile pe care i le-am pus eu în mână!

Am roșit.

— Jan nu e un tiran, mamă. În concluzie, nu cred că i-am dat prilejul să ia hățurile în mâini, cum spui tu. Mărturisește totuși că surorile mele nu sunt cătuși de puțin răutăcioase!

Luând-o pe mama pe după umeri, i-am dat, pe fiecare obraz, câte o sărutare răsunătoare. Ea își relua aerul îmbufnat, ca să-și ascundă emoția.

— Sigur, nu-s răutăcioase, dar asta datorită mie... Făcu, râzând, un gest ca și cum ar fi manevrat un baston. Mă întreb, urma ea, ce pot urzi în lipsa mea. În ce stare le voi găsi, My God! Noroc că la noi nu există nici tablouri, nici fleacuri care n-au alt sens decât să strângă praful și să nu te facă să-ți pierzi un timp prețios cu curățatul lor.

— Tocmai aceste obiecte pe care le crezi de prisos dau omului nota sa personală.

— Notă personală? Ce mai e și asta? Eu nu-s poetică, ci prozaică și practică! Ce-ați fi devenit voi dacă în fiecare seară, în loc să va cârpesc hainele, m-aș fi apucat să mângălesc niște trăsnași? Știu bine fata mea, că sunt ca un jandarm pe care nu-l iubește nimeni, dar de care toată lumea are nevoie.

Jan, venind să-mi facă vizita de seară, ne întrerupse.

— Ce-i discuția asta? ne întrebă el râzând.

Când se aplecă să mă sărute, o mireasmă de violete pluti spre mine, amintindu-mi de doamna Hollis care folosea acest parfum.

— Și prințul nostru? făcu el vesel.

Prințul nostru dormea ghiftuit și nu se trezi decât la ora alăptării. L-aș fi vrut puțin

mai răutăcios, ca să-l pot lua mai des lângă mine din coșulețul lui. În curând îmi voi putea lua în brațe copilul, îl voi legăna și așeza sub neaua perdelețelor... Cât de frumoasă va fi viața noastră în trei... Deocamdată mă frământ întrebându-mă din ce pat mi-a adus soțul meu parfumul acela? Ca și cum mi-ar fi ghicit gândul, el spuse neglijent:

— Doamna Hollis a fost adusă mai adineauri de camerista ei. A avut o nouă criză de apendicită și am socotit de cuviință s-o operez mâine sau poimâine. Ar vrea să te vadă, Ide, fiindcă ai să te întorci acasă.

— Voi fi fericită să mă pot, în sfârșit, dedica în întregime micuțului.

— Să nu-l răsfeți prea mult. Un copil, oricât de mic ar fi, își dă foarte repede seama că trebuie să zbiere foarte tare ca să fie luat în brațe. Practică și tu metoda bună a dădăcelor, când vei intra în posesia omulețului nostru.

Dar acest tată tânăr era primul care alerga lângă leagăn când Nils plângea. Îl lua în mâinile lui mari, îl legăna, îl examina din față și din profil. Nils al nostru era frumos și-i mergea de minune. Eram dezolată văzându-i pletele negre, dar acest păr căzu în smocuri mici și pe creștetul chel apărură o șuviță aurie. Culoarea ochilor era încă nedefinită. Jean pretindea că seamănă cu mine.

Într-o zi, i-am spus, entuziasmată mamei:

— Nils a surâs!

Ea s-a apropiat cu pasul ei greoi de femeie corpulentă.

— Un prunc nu surâde înainte de o lună! Iei drept surâs strămbăturile acelea obișnuite la copiii mici...

M-am încăpățânat.

— Nils a surâs, am zis eu categorică.

Mama m-a măsurat din cap până-n picioare.

— Pe ce ton îmi vorbești, fata mea? Unde-i respectul de altădată? Înainte n-ai fi îndrăznit să mă contrazici...

— Cine-ar fi îndrăznit? am replicat eu. Cred că n-ai tolerat niciodată în viața ta un sfat ori o critică. Măcar îți cunoști fetele? Ce știi despre ele? Eu nu trăiesc cu adevărat decât din ziua în care viața mea s-a unit cu a lui Jan.

Am avut curajul să-i vorbesc altfel, gândindu-mă la surorile mele, care, pentru prima oară, respirau și ele eliberate de orice constrângere și binecuvântau această perioadă de libertate. Mi-am dat seama de cutezanța mea văzând că mamei i se îngustează pupilele, ceea ce la ea era semnul unui val de mânie. Pieptul îi tresaltă sub jerseul corsajului: se abținu și cu pas demn, ieși din cameră. Aveam totuși față de ea o frică de copil. Așa că la masă m-am așezat cu teamă în fața ei. Dar, spre prinderea mea, ea nu păru supărată și mi se adresă ca și cum nu s-ar fi petrecut nimic între noi.

Niciodată nu-i puneam bărbatului meu întrebări în legătură cu unele fapte sau gesturi. Totuși, închipuindu-mi că simt din nou parfumul acela de violete, nu m-am putut, abține să nu întreb:

— Doamna Hollis e și acum la spital?

Jan citea ziarul Daily Mail. Își ridică surprins capul.

— Doamna Hollis s-a făcut bine. Tocmai i-am făcut ultima vizită.

— Se întoarce la Johannesburg sau la verii ei, în Veld.

— E timpul să petreacă câteva săptămâni la aer curat.

— Ai să te duci s-o vezi la familia Maclean? Am întrebat din nou cu inima bătând.

Iritat de acest interogatoriu, soțul meu își încruntă sprâncenele.

— Doamna Hollis nu mai are nevoie de mine, zise el.

De îndată ce Jan plecă, mama își exprimă antipatia față de doamna Hollis, al cărei lux exagerat scandalizase spitalul. Niciodată infirmierele nu mai văzuseră cămăși de noapte atât de transparente...

Cât trebuie să fi fost de frumoasă și de cochetă când Jan intra în camera ei plină de flori! Nu mă gândeam decât la asta și abia îi răspundeam mamei. Până la urmă ea clătină din cap și veni să-mi ia pulsul.

— Biata mea fată, cred că ai febră, zise ea neliniștită.

18

Doamna Nalguire a venit să ne întoarcă vizita. E mama a șapte fetițe, ceea ce n-o împiedică să fie geloasă până într-atât, încât soțul ei se plânge la club că are nevasta cea mai certăreată din Transvaal. Cum și-a întrerupt sporovăială ca să izbucnească în plâns, mama a întreat-o fără menajamente:

— *On Gods will!* Ce s-a mai întâmplat?

Ce să se întâmple: periind haina bărbatului ei, descoperise o scrisoare de amor semnată Myriam. Drace! Țsta era numele doamnei Maclean. Acum știa! De-acum încolo o să caște bine ochii la cucoana asta! Dacă i-l lua pe bărbatu-său, ei bine, se va întâmpla o nenorocire. Repetă de mai multe ori: O nenorocire! O nenorocire!

Mama se supără.

— Cum poți să vorbești astfel doamnă? Bombăni ea. Și copiii dumitale? Crezi că un bărbat valorează cât ei! Lasă-l în pace, haide! Asta abia o să-ți îngăduie să mai răsufli puțin înainte de a rămâne din nou însărcinată.

— Ah! Nu, se indignă doamna, îl vreau pe bărbatul meu doar pentru mine! Vreți să știți ceva? Verișoara lui Myriam asta aleargă cu limba scoasă după doctorul Yvarsen, ceea ce e scandalos. Nu știi, doamnă Yvarsen? Chiar alaltăieri, când dumneata erai la lac, doamna Hollis s-a așezat, fără ocolșuri, la volanul mașinii soțului dumitale și, în timp ce el își făcea vizitele pe la bolnavi, ea s-a arătat în tot Krittelwerkul alături de el!

O emoție subită făcu să mi se pună un nod în gât, care mă împiedică să răspund. Dar mama își încrucișa brațele pe pieptul ei puternic.

— Cum, femeia asta râvnește la bunul altuia? Trebuie lovită peste degete, ca să se învețe minte! Văd, Ide că e necesar să-mi întârzii plecarea!

Dar nu și-o întârzie, căci dădu peste o scrisoare în care Jopsie îmi mărturisea că se logodise în taină.

Nils creștea ca o ciupercă și toată lumea îl admira, erau bucuroși de surâsul lui. Căci surâdea tuturor, drăgălașul de el, și negrilor, dar și boilor înhâmați la căruțe. În ținutul nostru copiii îi iubesc pe indigeni. Fețele lor negre, cu roșul gurii largi, până la urechi, și cu albul ochilor lucitori îi amuză. De îndată ce Nils se trezea ciripea ca o păsărică. Amândoi eram nebuni după el. Cum mă zărea, ochii lui mari se luminau, și-mi întindea mânuțele. Jan, când îl căutai, îi aducea o nouă jucărioară. În fața minunii strălucitoare, copilul își pierdea răsufierea, striga, țopăia, apoi, suspinând adânc, înșfăca minunatul dar.

Când Nils împlini un an dădurăm în cinstea lui o mică serbare, la care am poftit toți copiii din orașel. Casa întregă a răsunat de gungurit, de râsete, de țipete. Puteai să juri că

te aflai într-o colivie.

19

Urmăream neliniștită acele orologiului. Două dimineța... Niciodată soțul meu nu se întorsese atât de târziu. Am pus de mai multe ori mâna pe receptor, dar n-am avut curajul să telefonez la club. În sfârșit, în tăcerea deasă care învăluia casa, se auzi un bâzâit îndepărtat de motor... Apoi un pas greoi, șovăielnic, care nu păru să fie al soțului meu. Într-adevăr, omul care se ivi în pragul ușii, cu plastronul mototolit, cu părul ciufulit, cu ochii încețoșați, nu mai semăna cu strălucitorul Jan. Și-a dat probabil seama de spaima din pupilele mele, căci, cu o voce încleiată, mi-a trântit o înjurătură în limba țării sale:

— *For tusan!* Ei da, am băut! Am și jucat! Am pierdut treizeci de livre! Dar pentru asta nu te uita așa la mine ca la dracu! În țara asta blestemată, când n-ai ce face, te îmbeți; *längtan*-ul te pătrunde până în măduva oaselor!

Spusese *längtan*-ul? Știam că în limba lui *längtan* înseamnă nostalgia unei inimi care se topește de dragoste, fiindcă nici măcar nu poate rosti numele celei pe care o iubește!

— Dumnezeule! am bâlbâit eu, lovită în ceea ce aveam mai scump.

O spaimă dureroasă îmi încetini bătăile inimii. În aburii alcoolului, soțul meu îmi dezvăluise un colțisor din tainele lui. „Când n-ai ce face, te îmbeți: *längtan*-ul te pătrunde până în măduva oaselor!”

Însurându-se cu mine, Jan dăduse dovadă de un dezinteres total, dar rămăsese închis în sine, nu vorbise nimic despre trecut. Oare peste ce secret aş da dacă i-aş scotoci în adâncurile sufletului? Peste ce iluzii moarte? Cel puțin, acum știam că nici dragostea mea pătimașă, nici drăgălășenia fiului nostru nu-l putea vindeca de regretul a ceea ce lăsase în țara lui. Ah, cât mă simțeam de rău!

El surâse nătâng, surâsul omului beat.

— Ce-am spus? De ce te-ai necăjit?

Nu i-am putut răspunde. Cu o mână nesigură își dădu la o parte părul de pe fruntea transpirată.

— Nu trebuia să stai trează și să mă aștepti atât de târziu!

Clătindu-se, se îndreptă spre baie, de unde am auzit curgând multă vreme dușul. Cu capul în mâini reflectam la acel mister care părea să înconjoare trecutul soțului meu. Ce eveniment tragic îl determinase să pună mările între el și țara sa? Cărui destin se supusese, căutând, prin intermediul unui ziar, o femeie gata să-l urmeze într-o altă parte a lumii? Mi-am derulat viața începând din clipa în care mama, împingându-mă în fața unui străin înalt, puternic, și atât de frumos, încât am rămas năucită, mi-a spus:

— Salută-l pe logodnicul tău, Ide...

Mi-am dat seama imediat de inegalitatea rangului nostru. El era bogat, eu nu-i aduceam decât sufletul meu curat și pățimaș. Supusă și temătoare, cât îmi era de plăcut să depind de voința soțului meu, mai înțeleaptă și mai fermă decât a mea! După atâția ani încă nu-mi puteam da seama ce anume îl determinase pe Jan Yvarsen s-o aleagă pe fata simplă și nevoiașă care eram. Ce importanță avea că nu-mi spusese niciodată: „Te iubesc!” Nu iubeam eu pentru amândoi? Nu simțeam o adevărată voluptate doar privindu-l? De fiecare dată când, după o scurtă absență, reapărea în fața mea, resimțeam același șoc ca în prima zi când îl văzusem. N-am pretins nici un moment un sentiment mai viu decât cel al unei tandreți obișnuite în care, la el, nu-și găsisese niciodată loc pasiunea; între noi nu exista decât o legătură bazată pe obișnuință și pe devotament și care devenise mai strânsă prin nașterea micului Nils, carne și sânge din trupul iubitului meu, al cărui chip adorabil mi-l reflecta oarecum pe al său. Totuși fericirea mea era mare și trebuia să iște invidie! Poate că venise clipa suferinței?

20

— Ce vreme! striga soțul meu stând în picioare în fața ferestrei. Valuri de azur și de aur se rostogolesc pe podea! Și când te gândești că e Crăciunul! Acum, la noi, totul e învăluit în zăpadă! N-ai uneori nostalgia nordului, Ide? A celui alb nesfârșit pe care săniile îl presară cu clinchetul zurgălăilor?

— În țara mea e mai puțin frig ca în țara ta, totuși avem și noi ierni în care canalele nu se dezgheță...

Toată după-amiaza, soțul meu a pregătit pomul de Crăciun, care, când fu gata, se ivi șiroind de lumină; copilul înaintă spre el cu pași mici, cu gura întredeschisă, plin de încântare. În sfârșit, un suspin tremură pe buzele sale și privirea îi căzu pe minunățiile așezate sub brad.

Avu un surâs pe jumătate neîncrezător, pe jumătate dezamăgit și-și înălță capul, ca și cum ar fi vrut să spună că băiețașii puteau și ei visa la astfel de lucruri. Trebuia să se obișnuiască cu atâta fericire. Nerăbdător, tatăl își scutură băiatul.

— *Sesä liten dum!* Haide, prostuțule, ia-le! Toate astea sunt pentru tine.

Nils n-așteptă să i se spună de două ori. Dintr-o săritură se cățăără pe calul de lemn, apucă cu mânuțele frâul negru și la drum!

— Ești fericită, Ide?

Stăteam în fața ferestrei. Cerul scânteia ca niciodată încât ai fi zis că în fiecare stea se aprinsese un pom de Crăciun.

- Ești fericită, Ide? repetă Jan...

De fericire tremuram atât di tare, încât îmi fu imposibil să răspund. M-am strâns lângă el. Când ne-am întors cu fața, Nils adormise. Capul lui buclat se odihnea pe gâtul calului de lemn și mânuțele lui puțin înnegrite, atârnavu deschise, într-un emoționat gest de abandon.

— Nu va mai face baie astă-seară, decretă doctorul.

Ne lipsea curajul să-l trezim. Gol, fu așezat pe cearșafurile lui de pânză.

— Vreau să-mi pun o altă haină. Până atunci, fă-te frumoasă, Ide...

Eram invitați la cele două doamne Stark pentru masa de la miezul nopții. Coaforul îmi făcuse niște ondulații mari care se pierdeau în desimea cocului prins cu ace pe ceafă. Tocmai îmi pusesem o rochie de fulard când soțul meu mă strigă. Darurile le dusesem pe ascuns în cabinetul lui. El se arată încântat, mă sărută tandru, apoi își aruncă satisfăcut ochii asupra toaletei mele. Mă luă de mâini și mi le examinează multă vreme.

— Sunt cum doream să fie mâinile soției mele. Puțin cam mari, Ide, dar de o formă perfectă și nu mai au, ca odinioară, acele mici urme pe care ți le lasă treburile gospodăriei

și pe care sunt departe să le disprețuiesc când sunt inevitabile.

Se îndreptă spre casa de bani, apoi, întorcându-se spre mine, deschise sub ochii mei uluiți o cutioară unde, de pe catifeaua albă, se detașa un smarald înconjurat de briliante. Mi-l strecură în deget și surâse la bucuria mea fără cuvinte.

La prietenii noștri, masa fusese așezată pe terasă. În mijlocul mesei un brăduț artificial își reflecta luminile în paharele de cristal și-n tacâmurile de argint. Toată lumea se încălzea în curând și veselia se înstăpâni. Se povestiră niște anecdote din războiul burilor și seara se termină, ca de obicei, printr-o partidă de bridge.

Nils ne trezi cu noaptea în cap. Tropăia pe pernele din pătuțul lui și cerea în gura mare noile jucării. Trebui, vrând-nevrând, să fie luat din pat și spălat. Jan râdea. Avea puțini bolnavi în momentul acela și-și propusese să petreacă liniștit, împreună cu noi, ziua de Crăciun. Eram în punctul culminant al verii. Nici o adiere nu clintea aerul încălzit la maximum. Jan își pusese un pantalon ușor de flanelă și o cămașă moale, răscroită mult. Când se întoarse din cabinetul de toaletă, ras proaspăt, cu toata feeria scandinavă în pupilele lui transparente, perspectiva de a petrece o zi alături de el mă ameți. Se zbugui împreună cu Nils, îi făcu baie, transformând dalele într-un lac. Apoi urmă gimnastica copilului. Fidel, trupul mic și gol făcea mișcările pe care i le indica *dady, dady* atât de mare, încât Nils trebuia să-și dea mult capul pe spate ca să-l vadă bine. După un galop, cocoțat pe ceafa lui *dady*, omulețul nu mai putu și fu culcat imediat ce se ridică de la masă. Ne-am luat cafeaua în salon unde, stururile fuseseră trase încă de dimineață. Jan și-a aprins pipa, o mireasmă de tutun fin de merișor s-a răspândit în cameră. Cum n-am văzut nici cărți, nici ziare lângă el, presimțeam una din acele ore rare în care bărbatul acesta al meu cu fire taciturnă și închisă părea să se relaxeze puțin.

— Nu ți se pare, Ide, că temperatura asta de etuvă răpește solemnitatea acestei frumoase sărbători de care la noi se face atâta caz? Acasă, te pregăteai cu multe zile înainte, uneori chiar cu săptămâni. Exista întotdeauna o pădure prin apropiere unde-ți găseai un pom după plac. Ca să-l primească, femeile întorceau casa cu susul în jos din pivniță până în pod. Lespezile căminului luceau ca treptele unui altar. Fiecare clanță, fiecare cui străluceau ca steaua din vârful pomului. Și veghea începea... Afară, clopoței sâniilor umpleau noaptea strălucitoare. Soseau musafirii, cu cojoacele înțepenite de ger. După ce se cânta *juisâng-ul*⁴¹ la picioarele bradului atât de încărcat de lumânări, încât în sala întunecată nu mai era nevoie decât de o singură făclie, te așezai la masă. Platourile se îndoiau de atâta mâncare, căci la noi oamenii sunt mari mâncăi. Mai întâi se servea tradiționalul morun, apoi orez cu prune, cărnați și jambon. Apoi veneau budincile, nucile, merele mici și roșii. Dădacele noastre, Ane Mette și Lore, turnau berea neagră, punciu, *glôgul*, acel vin cald în care plutesc stafide, care ți se urcă la cap, și-ți încălzește atât de tare sângele, încât, la plecare, invitații noștri își lăsau blănille de lup deschise ca să înfrunte

⁴¹ Cântec de Crăciun (suedeză).

noaptea...

Fără să-l întrerup cu vreun cuvânt, ascultam glasul lui Jan, baritonal și vibrant, puțin reținut... Își ținea capul sprijinit pe spatele fotoliului de piele în care se așezase și se părea că, la adăpostul pleoapelor coborâte, și vedea lucrurile pe care le povestea.

— Aș fi vrut atât de mult să-i cunosc pe tatăl, pe mama ta, Jan... I-aș fi iubit atâta... Umbra unei emoții trecu pe chipul lui impenetrabil.

— Aveam șase ani când mi-am pierdut mama și cincisprezece când a murit tata, victimă a devotamentului său, în cursul unei epidemii de gripă, după ce, zi și noapte bătuse câmpurile în cabrioleta lui deschisă, expusă vânturilor. Boala l-a doborât ca pe toți cei care n-au fost bolnavi nici măcar un ceas în viața lor. Atât cât îmi pot aduce aminte, n-am văzut-o niciodată pe mama altfel decât culcată. Nu putea suporta nici cel mai mic zgomot, așa încât abia îndrăzneam să întorc paginile unei cărți cu poze când mă aflam lângă ea. Când Ane Mette, intra deschizând ușa, mă chema făcându-mi semn cu degetul, și zorul meu – mi-am dat seama de asta mai târziu – probabil că-i făcea mult rău bieteii femei; căci în graba mea de a o părăsi mi se întâmpla să mă ciocnesc de vreo mobilă sau să răstorn ceva. Îmi plăcea să stau în bucătărie, unde vârtelnița lui Ane Mette zbârnâia sub lampa cu petrol agățata în plafon. Tot lovind pedala, femeia istorisea povești celorlalți servitori, pretindea a-l fi auzit pe Basilisk, cel aducător de nenorocire, care, chipurile se ascundea pe înălțimi, printre stânci... Nimeni nu se putea lauda că l-ar fi văzut, căci cel care-l zărea trebuia să moară. Vorbea de asemenea de Gustav Vasa și de ferocele rege Christiern, care poruncise să fie decapitați pruncii. Asta a fost în acea zi de groază, când, în piața Târgului, în fata castelului din Stockholm, călăul făcuse să cadă atâtea capele, încât un câine s-ar fi înecat în sânge zice Cronică... Ei, dar, la urma urmelor, nu-i decât o legendă spusă de o femeie de treabă.

În acel moment, Nils, scăpat din mâinile lui Daisy, dădu năvală în odaie, se cațără pe genunchii tatălui său și-i ceru să-i spună o poveste.

— Da, băiețășule, și în vremea asta mama ne va găti o gustare...

M-am întors împreună cu Daisy, care aducea platoul tocmai la timp ca să aud: „...atunci, în marea pădure albă se văzu un felinar mare, roșu, care părea că se plimbă singur, pentru că băiețășul era și el alb, atât de alb încât se confunda cu zăpada...” Și în timp ce turnam în cești ceaiul parfumat, peste care plutea un caimac gros, în timp ce ungeam cu unt sandvișurile, ascultam glasul atât de pătrunzător în gravitatea lui, vorbind despre vânătoarea de sloiuri care plutesc ca bărci de cristal, despre rațele sălbatice tăind aerul înghețat cu gâtul nemișcat și întins. Ascultam mai puțin cuvintele, cât sumbrele lor modulații, prin care auzeam murmurul izvoarelor, foșnetul pinilor mari sub aurora boreală vântul din nord printre trestii de pe apele înlemnite.

Opt zile mai târziu, invitați la Maclean, ne-am oprit cu mașina într-un kraal vecin, ca să asistăm la dansul ritual pe care indigenii aveau obiceiul să-l execute în prima zi a anului. Torsurile lor goale șiroiau de sudoare. Ni se făcu cald și pornirăm la drum. Jan arată un punct negru în fața fermei familiei Maclean, care se desena vag în zare.

— Pun rămășag că e mașina familiei Hollis, zise el.

Mi se păru că un vâl căzuse subit peste ziua radioasă.

Uitasem că această femeie va fi acolo, că-l va acapara pe soțul meu, cum făcea de obicei, amuzându-l cu glumele ei. În sfârșit, ca să pună capac la toate, îl va strânge, în ciuda protestelor sale, pe micul meu Nils în brațe, îl va acoperi cu sărutări... Acesta era de obicei programul duminicilor pe la ferme.

Doamna Hollis găsi mijlocul, în timpul unei partide de tenis, să-și scrântească glezna. Deși părea să sufere într-adevăr, am bănuț că și-a provocat acea entorsă numai ca să fie îngrijită de soțul meu. Jan examina glezna roșie și umflată.

— S-a rupt ceva! gemu ea.

Doctorul o liniști.

— O entorsă ușoară. Comprese cu apă de plumb. În câteva zile nu se va mai cunoaște nimic.

În timpul mesei, care se sfârși în grădină, o *kaffermeid* veni să-l roage pe doctor să binevoiască a se duce lângă doamna Hollis, care se simțea rău.

Jan își reprimă un surâs, privind-mă. Am înțeles și m-am ridicat. Dar nu pe mine mă aștepta ea. Se făcuse o „frumusețe”, cum avea obiceiul să spună. Și, într-adevăr, era foarte frumoasă, buclele lungi, castanii, îi încadrau obrajii înflăcărați, pe care știa să și-i facă atât de tandri și de supuși. Când tocmai isprăveam să-i pun o nouă compresă, intră și Jan. M-am dus la fereastră, în timp ce el îi lua tinerei femeii pulsul. Cerul și infinitul sol gălbui erau trandafirii. Aceste apusuri de soare te făceau să te împaci cu monotonia aceluia ținut, mi-am zis eu întorcându-mă drept la șauc, ca să-l văd pe Jan, cu sprâncenele încruntate, retrăgându-și mâna pe care doamna Hollis tocmai voia s-o ducă la buze. Părea contrariat.

— *Please*, doamnă Yvarsen, se sclifosi ea, fii alături de mine ca să-l hotărâm pe doctor să rămână până mâine.

— Soția mea știe că am o operație la prima oră și că acest lucru e imposibil, zise Jan.

Și se grăbi să-și ia la revedere.

În timp ce ne întorceam, am îndrăznit să-l întreb:

— Ți se întâmplă des, Jan, ca femeile să-ți sărut mâna?

El privi drept în fața lui, ușor încurcat.

— Trebuie să fii indulgent cu bolnavele, Ide, dacă uneori își arată recunoștința față de medicul care le ușurează durerile...

Fără să vreau, am strigat:

— Nu lăsa, nu lăsa ca femeile să-ți sărute mâinile.

— Ai să trezești copilul! zise el cu calm, arătându-mi-l cu capul pe Nils, care adormise pe genunchii mei. După câteva minute adăugă blând: Liniștește-te, nu mi se întâmplă prea des, și acest lucru mi-e și mie foarte neplăcut.

21

Aproape tot Krittlerwerkul a fost invitat la nunta de argint a familiei Cassel. Cei mai mulți am plecat împreună și, în Veldul însorit, mașinile noastre se luaseră la întrecere. După masa care a durat mai multe ceasuri, a început dansul. În acest scop, estradele fuseseră ridicate în plin câmp. Pe un cordon circular atârnav niște lampioane mari multicolore. Orchestra era alcătuită din doi violoniști și dintr-un pianist. Luați de veselia generală, cei doi buri bătrâni, debordând de sănătate, voră să ia parte la dans. Greoi și stângaci, stârneau înduioșări, iscau glume fără maliție. Serbarea era ceea ce și trebuia să fie: o oază în uniformitatea zilelor, ocazia de a te regăsi, cu prietenie și bună dispoziție, printre niște oameni care depindeau unii de alții. Cavaler, Jan, după ce mă invită la dans, le pofti pe rând pe toate cucoanele, nearătând nici o preferință, inaccesibil la privirile care-l solicitau. Ziua se mai târa încă la orizont când se aprinseră lampioanele. În acel moment un boj veni să-i spună soțului meu că era chemat la telefon. Se întoarse contrariat.

— Mă cheamă la ferma familiei. Matters pentru o naștere, îmi spuse el, cu siguranță n-am să mă mai pot întoarce aici.

L-am rugat să mă ia cu el, dar n-a vrut și a plecat aruncându-mi în fugă:

— Vreau să te distrezi. Ide. Te vor aduce acasă prietenii noștri.

Jan odată plecat, serbarea își pierdu strălucirea pentru mine. Mi se părea că peste lumini și peste oameni căzuse un vâl și nu mai aveam decât o dorință: să mă întorc lângă băiatul meu. Observându-mi decepția, doamna Bergh veni să se așeze lângă mine.

— Ești tot atât de îndrăgostita de soțul dumitale! zise ea surâzând.

Persoanele în vârstă mă interesau. Pe chipurile lor resemnate mi se părea că citesc regretul după tinerețea moartă și o experiență cam amară. Îmi plăceau indulgența surâsului lor și pupilele lor întunecate de atâtea imagini reflectate în ele... Văduvă și săracă, doamna Bergh știa, cu toată sărăcia ei, să rămână o lady în toată accepția cuvântului. În clanul nostru o iubeau toți pentru sensibilitatea ei și pentru franchețea sfaturilor sale. Aveam adesea cu ea lungi discuții odihnitoare. „Îți faci griji degeaba, îmi spunea. N-ai de ce te teme... Tata era medic și știu că o soție de medic are întotdeauna, impresia că soțul ei nu-i aparține în întregime. Totuși, dragă Ide, ar trebui să știi că bărbatul disprețuiește succesele prea ușoare. Și asta e cazul soțului dumitale. Femeile i se supun, roiesc în jurul ochilor lui și a părului său bălai ca fluturii în jurul luminii. Pentru că el e unul dintre acei oameni care impun admirație, datorită puterii lor fizice la care se adaugă și o mare bunătate. Se simte că, în ciuda aparentei sale răceli, inima lui e deschisă către simpatiile omenești. Așa că, de îndată ce apare, fiecare se bucură, îi urează bun venit!”

Myriam îmi spusese că verișoara sa, nesimțindu-se bine, se odihnea în

camera stăpânei casei. Când Jan plecase, dispăruse și ea. În curând, am văzut-o întorcându-se printre invitați, roșie la față, cu pleoapele umflate ca și cum ar fi plâns; în același timp bătrâna mea preferată mi-o arătă pe doamna Braas care-mi făcea semne din ochi. M-am dus lângă ea.

— Dragă, socot că e de datoria mea să-ți spun ceea ce s-a petrecut mai adineauri fără știrea dumitale, îmi zise ea. Dar trebuie să fii prevenită de purtarea rușinoasă a doamnei Hollis! Știi ce-a făcut? S-a urcat în mașina doctorului și acesta când și-a dat seama, a obligat-o să coboare tocmai la capătul proprietății lui Cassel.

Am rămas mută de surpriză.

— Nu te speria, reluă prietena mea. Află că soțul dumitale n-avea habar de nimic. N-a fost decât o viclenie din partea ei. Eu nu dansez și mai adineauri, ca să mă dezmoțesc, am urcat până la locul de unde începe grădina. E acolo un chioșc de verdeață expus vânturilor. M-am așezat gustând răcoarea și tăcerea după toată hărmălaia aceea. Dintr-o dată, am perceput zgomotul unui motor. O mașină cu farurile stinse se apropie și se opri... „Coboară!” zise o voce cu un asemenea accent de mânie reținută, încât m-am ascuns ca să nu mă observe. Vocea mai bombăni câteva cuvinte pe care nu le-am putut înțelege, dar am auzit-n distinct pe Nita răspunzând plângăcioasă: „Scuză-mă, doctore, n-am făcut-o special, ți-o jur!” Dar portiera pocni și mașina porni cu toată viteza, Nita veni spre pavilion și, văzându-mi umbra, scoase un strigăt. Recunoscându-mă, păru teribil de încurcată... Mi s-a întâmplat o poveste stupidă, zise ea, nu suport șampania, un singur pahar îmi produce migrenă. Myriam m-a silit să iau un calmant, după care m-am dus să mă odihnesc în prima mașină care staționa în fața fermei. Îți dau cuvântul de onoare că n-am știut că e mașina doctorului Yvarsen. Ghemuită în fundul mașinii, am adormit atât de adânc, încât doctorul a demarat fără să mă trezesc și fără să-și dea seama de prezența mea. O zdruncinătură puternică m-a trezit. Mare mi-a fost surpriza când am văzut ce se întâmplase! L-am atins pe doctor pe umăr și mașina a deviat brusc. My God, ce-am tras când m-a recunoscut! N-aș fi crezut niciodată că suedezul ăsta placid ar putea să se înfurie astfel! N-a lipsit mult să nu mă bată! De fapt meritam asprimea lui, acest incident îl făcuse să întârzie și, când e vorba de bolnavii săi, nu mai știe de nimic!” Fii liniștită, dragă, adăugă prietena mea, creatura asta, pentru un moment, nu se prea simte în largul ei... Eu cred că a auzit convorbirea telefonică cu Matters și imediat s-a și dus să se ascundă în mașina doctorului!

— Nu-i e teamă de soțul ei? am întrebat eu.

— Teamă de soțul ei? făcu doamna Braas disprețuitoare. De cinci ceasuri, idiotul ăsta s-a lipit de masa de pocher, surd și orb la tot ceea ce se petrece în jurul lui. Știi că Nita e mama unui băiat de doisprezece ani, pe care-l ține într-un colegiu din Londra, ca să-și poată duce cât mai liber viața pe care și-o petrece în frivolități și paradă?

Mijea de ziuă, musafirii se pregăteau de plecare, când se anunță că urmează cafeaua. Băutura caldă reînsufleți pe toată lumea.

— Doamna Braas trebuie să fi bârfit pe socoteala mea, îmi spuse Nita, luându-și la

revedere de la mine. Cu atât mai rău. Sa-i fie rușine dacă se gândește la lucruri urâte!

Jan nu venise încă atunci când m-am întors eu de la petrecere și începusem să mă neliniștesc. Ca să-mi fac de lucru, m-am apucat să aranjez un dulap, punând pe sofa hainele soțului meu. Aveau mirosul lui, acel miros deosebit, alcătuit din fenol, tutun auriu și un ușor parfum de heliotrop. Brusca, nu știu ce spaimă m-a aruncat în genunchi. Cu fața în hainele lui am început să strig plângând:

— Jan! Jan!

— Ei bine, ce este? Ce s-a întâmplat? Întrebă vocea neliniștită a lui Jan. Ți-a spus cineva că am murit?

Nu auzisem ușa deschizându-se. Atunci, continuând să stau în genunchi, m-am târât până la el și, înlănțuindu-i picioarele, am strigat:

— O, Jan, ce au toate de ți se agață de gât? Nu pot să te lase în pace? Tu ești bărbatul meu și eu te iubesc! O, cât te iubesc!

— Ce înseamnă explozia asta? Ide, Ide, îți dai seama? O mamă și o nevestă face, în genunchi, o declarație de dragoste soțului ei! Trebuie să mărturisesc că nu-i ceva chiar prea obișnuit! Mă ridică de jos și, ținându-mă în fața lui, adăugă: Biata mea nevestă, citești prea multe romane și asta te îndeamnă să faci un roman din căsnicia noastră. Cu o mamă rezonabilă ca a ta, mă întreb de unde ai moștenit sentimentalismul ăsta exagerat?

Râse, apoi, ca și cum se făcu o lumină în mintea lui, zise: Pun rămașag că rămașag că întâmplarea stupidă din noaptea trecută a și transpirat. Fii liniștită, smintita aia n-o s-o mai ia de la capăt, cred că i-a trecut orice poftă. Și surise, ca și cum ar fi revăzut scena.

Îmi căzu o greutate de pe inimă. Înțelegeam că de acum încolo nu mai aveam de ce mă teme de această femeie și gândul umilirii ei îmi produse o bucurie răzbunătoare. În același timp, eram curioasă să văd ce atitudine va adopta la apropiata întâlnire cu soțul meu. Această întâlnire avu loc peste două săptămâni la ferma familiei Austhuisen, care sărbătorea botezul celui de-al unsprezecelea copil al lor. Vai! Zi nefastă, pe care trebuie s-o însemn cu o piatră neagră!

22

A trebuit să mă opresc din scris, înăbușită de tristețe, întrebându-mă dacă voi găsi forța să trec de acest prim hop al calvarului meu. Adesea mă poticnesc sub povara crucii pe care o duc. Când, absorbită de trecutul meu, n-aud vocea lui Meiken chemându-mă la masă, ea intră în odaia mea. Cu o înfățișare uluită, femeia se uită la foile înnegrite de cerneală ale caietelor școlărești pe care Mathijs mi le aduce din târg de la White Niver.

— *Mijn, hemel*, Ranny, s-au petrecut deci destule în viața ta, spune ea, și cu toate astea, nu ești bătrână.

Amintirile mi se precizau din ce în ce. Cu ce torturantă plăcere revăd defuncta mea fericire. Adesea plâng atâta, încât amețită de lacrimi ajung la acea profunzime a suferinței în care cazii într-un soi de insensibilitate. Atunci ies și alerg prin Veld. Dar plângerea sinistră a vântului tulbură tăcerea vastă. Mi se pare că trăiesc în afara timpului, izolată de univers. Șubrezită trupește și sufletește, ajung repede la capătul puterilor și, târându-mi picioarele, mă întorc spre casă, unde, în dosul unui geam, arde lampa unui cămin care nu-i al meu. Sunt singură, e imposibil să te simți mai singur, mai părăsit, mai despuiat de toate comorile vieții... Nici o destindere, nici o îndurare nu lucește pe cerul negru al viitorului meu și tot ceea ce-mi pot dori e ca milostivul Dumnezeu să scurteze o existență mizerabilă. Nu mai am lacrimi, voi evoca acea zi îndepărtată ca și cum ar fi vorba de o moartă și nu de mine.

Nita, văzându-l pe Jan, deveni foarte palidă. Dar, cum nu se petrecuse nimic grav, el îi întinse simplu mâna. Cearcănele ei adânci, febra care-i arsesse buzele îi atestau suficient suferința. Pe ascuns, mă îmbătam de fericirea de a purta un nume invidiat, de a ocupa un loc lângă cel care-mi aparținea, pentru care mă gelozeau toate aceste femei nebune.

În curte, copiii albi și negri făcuseră roată în jurul unei berze pe care-o găsiseră. Pasărea șchiopăta. Pe un inel minuscul prins de picior se putea citi cuvântul *Stockholm*. Jan o privi puțin emoționat gândindu-se că venea din îndepărtata sa patrie. Pe urmă o luă spre grajd. Eu mă plimbam cu cei mici când am zărit-o pe Nita furișându-se pe urmele soțului meu. Deci nu se dădea bătută? Nu renunța la luptă după ce uzase în zadar de toate stratagemele ca să-l seducă? Lăsând copiii în grija lui Daisy, am intrat la rândul meu în șură, a cărei ușă din fund se deschidea spre grajdul unde erau adăpostiți caii.

Chiar în acel moment izbucniră niște țipete de copii atât de stridente, încât de spaimă mi-a înghețat sângele. Am ieșit în goană din șură și i-am văzut pe cei mici adunați în fața bălții. Nils! Nils!” strigau ei, arătându-mi o mână de spumă aurie în mocirla

negricioasă din dosul casei. M-am aruncat în mlaștină scoțându-mi copilul care nu mai era decât ceva inform învăluit într-un noroi gros.

Jan își culcă fiul pe o masă din bucătărie, cerând să i se aducă apă caldă. Scăpat de materia fetidă, chipul lui dulce se ivi albastru și fără viață. Gura și gâtul odată curățate, soțul meu îi apucă limba cu un șervețel și-i făcu niște tracțiuni. Se auzi un gălgâit, membrele lui mici se mișcară.

— E salvat! am strigat eu, împreunându-mi mâinile. E salvat, nu-i așa, Jan?

Soțul meu mă privi grav.

— Să dea Domnul! zise el.

Se auziră urletele lui Daisy.

— Ah, pe asta, articula soțul meu strângând din fălci, să n-o mai văd. Să se înapoieze la tribul ei!

Ca și cum copilul ar fi înțeles, piui:

— Daisy... mingea... Nils o vrea pe Daisy...

— Fă-o să tacă, zise Jan și vom aranja treburile când ne vom întoarce acasă.

Plecăm.

În mijlocul unei consternări generale, plecarea noastră fu mohorâtă și grăbită. Simțeam cum îmi pierd mințile la gândul că, fără curiozitatea mea geloasă, nenorocirea nu s-ar fi întâmplat. Dar cum m-aș fi putut îndoi de grija lui Daisy care de atâtea ori ne dovedise că mai curând s-ar fi lăsat ucisă decât să-l părăsească pe micuțul încredințat ei? O făcuse totuși, ca să se ducă să bea un pahar cu apă și copilul, vrând să-și caute mingea pe care un puști i-o aruncase în mlaștină, căzuse după ea. Soțul meu nu mă întrebăse: „Dar tu unde erai?” Nu-mi făcuse nici un reproș. Toți oamenii din ținut își lăsau copiii în grija negreselor, care erau niște dădace neobosite. Docil, Nils bău un vomitiv și vărsă, se păru murdăriile înghițite. Dormi liniștit toată noaptea și tatăl său răsuflă ușurat constatând lipsa febrei. Accidentul păru să n-aibă nici o urmare. Copilul era zburdalnic ca de obicei. Dar, în dimineața celei de-a treia zile, am băgat de seamă, spălându-l că tot trupul îi ardea. Jan fu cumplit de neliniștit. Totuși în urma îngrijirilor sale asidui, febra cedă; copilul, își regăsi, pentru câteva ceasuri, veselia. Dar vai, a doua zi trupul lui era încins ca jăraticul.

Trăirăm astfel când descurajați, când plini de încredere. Încercam să înlăturăm neliniștea cumplită, dar cuvintele liniștitoare sunau fals și ne lăsau pe buze un gust de cenușă. Când Jan era silit să se ducă la vreun bolnav mai îndepărtat, se întorcea cu trăsăturile crisplate de spaimă și, dacă-și regăsea copilul surâzător, un oftat adânc îi ieșea din piept. Redeschidea pianul și-l adormea pe Nils cântându-i cântece de duioșie care te făcea să plângi.

23

Într-o seară, când m-am apropiat de fereastră ca să trag perdelele, am zărit umbra unei femei care încerca să se ascundă. Știam că Nita Hollis dădea târcoale în jurul casei, întocmai ca un câine bătut. Această exaltată își pierduse orice măsură și orice demnitate. Femeile îmi spusese că-i aținea mereu calea doctorului. Îl pândea în fiecare dimineată când intra și ieșea de la spital. Dar bietul om era prea absorbit de munca lui aspră și de grijile în legătură cu fiul său ca s-o mai bage în seamă.

— *Tell the doctor Yvarsen, that my heart is broken*⁴², îi răspundea ea infirmierei-sefe, care, găsind-o stând pe treptele pe care pășise doctorul, o ruga discret să plece.

În camera copilului, se adunau jucăriile. Nils, în fața unui dar nou, scotea un strigăt de bucurie, își regăsea pentru câteva clipe elanurile de altădată, apoi brațele lui slăbite recădeau și venea spre mine: „Ține-o tu, mamă”. Pe urmă, cocoțându-se pe genunchii mei adormea. Jan scrisese unor bacteriologi care sosiră din Natal. După o lungă deliberare, declarară că copilul căzând în baltă, înghițise probabil un microb dificil de combătut. Era important de aflat în ce regiune a corpului se localizase acel microb. Injectarea cu ser aduse o sensibilă ameliorare și, ca înecatul care se agață de un fir de iarbă, ne agățarăm și noi de această sclipire de nădejde. O bucurie timidă, o bucurie plină totuși de spaimă păși în casa noastră. Or, bucuria te face indulgent și doamna Hollis trebuie să fi fost surprinsă de primirea afabilă a doctorului, care, găsind-o în fața porțiței de la grădină în momentul în care înmâna un pachet lui Daisy, o pofti să intre.

— Vino pe la noi, îi zise el, micuțului îi e mai bine. Am câteva vizite de făcut și mă întorc. Rămâi la ceai?

Biata femeie era atât de mișcată, încât degetele îi tremurau desfăcând sfoara și hârtia de mătase a pachetului din care scoase o piaiță îmbrăcat în mătase roșie cu paiete. Chipul palid al lui Nils, atât de adorabil în expresia lui plină de rugămintă, de bucurie, de teamă, înflori. Apucă păpușa, o sărută și Nitei i se umplură ochii de lacrimi. Discutarăm prietenește, așteptându-l pe Jan la gustare. Caprifoiul care se cățara până la fereastră înmiresma odaia. Pe pian, ofilindu-se într-un vas de cristal, câțiva trandafiri roșii, atât de mari încât ai fi zis că-s artificiali, își scuturau petalele.

— Ești atât de bună, Ide... îmi spuse ea. Aș vrea să-ți mărturisesc că între soțul dumitale și mine n-a fost niciodată nimic decât tachinerii și sporovăială. Dacă vrei, un flirt... Spre nenorocirea mea, m-am prins în joc. Cele câteva complimente mi s-au urcat la cap. Îți amintești de duminica aceea când îmi era frică de șerpi și când soțul dumitale m-a

⁴² Spuneți-i doctorului că mi-e inima zdrobită (englezește).

dus în brațe prin iarba înaltă? Am avut senzația că însăși viața mă înșfăcase în brațele ei puternice. Știu că aș fi putut să-l rog pe Harry să mă ducă departe de aici, dar otrava îmi intrase de-acum în sânge... Tânăra femeie tăcu. Ochiul de sultană îi erau triști și încercănați. Părea obosită. Medicii sunt făcuți să vindece, reluă ea cu o voce îndurerată și nu să... Oamenilor prea frumoși ar trebui să li se interzică să îmbrățișeze cariera medicală. Nu te supăra, Ide, dacă mă auzi vorbind astfel. Oricât de ciudat ar putea să ți se pară, încerc totuși o ușurare mărturisindu-ți amărăciunea mea... Soțul meu își reia postul la Manchester. În câteva zile plecăm pentru totdeauna.

Aceste ultime cuvinte le spuse plângând.

— Biata femeie... am murmurat fără să vreau.

— Bine zici, biata nebună prea lașă ca să pună capăt suferinței...

— Nu vorbi astfel de copilării, am zis eu.

— Ba da, a răspuns ea încet, aș avea curajul să mor, dacă aș ști că...

— Iată-l pe doctor! i-am spus eu.

Jan intră. De obicei, când se exprima în limba lui era bine dispus.

— *Să dâr ja*, zise el, ce frumos miroase aici după miasele de la spital. Să stai între două femei încântătoare și să bei un ceai excelent.

O privi pe musafiră. Ochiul lui limpezi parcurseră obrazul încremenit. Avu acea ușoară clipire din pleoape prin care lăsa să i se vadă o emoție trecătoare. Rămase câteva minute gânditor. Nils veni să-i arate noua sa jucărie.

— E un dar de la doamna Hollis, am spus, ea l-a făcut cu propriile sale mâini.

Jan se întoarse spre tânăra femeie:

— Vă mulțumesc în numele copilului, doamnă Hollis... Ce degete de zână! adăugă el, examinând păpușa.

Dar Nils, nerăbdător, își ceru jucăria. Elias veni să-mi spună că mă cheamă cineva. Întorcându-mă, cu mâna de-acum pe clanță, m-am oprit.

— Dă-mi un leac, doctore, îl implora Nita cu voce plângăreată. Un leac, oricât de amar, l-aș bea ca să mă vindec de dumneata.

— Haide, zău? zise Jan pe un ton de glumă, o să mă uiți la primul pas pe care-l vei face pe punte, Nita! Crede-mă, nimic nu-i mai bun să scapi de o preocupare care te tracasează decât să intri din plin în alt mediu, în care nimic să nu-ți mai amintească de tulburarea dumată. Domnul Hollis mi-a spus că vă veți înapoia în Anglia.

Văzându-mă, Nils, care-și făcea păpușa să salte, veni alergând înaintea mea.

— Mama, strigă el, mătușa Nita a vrut să-i sărute mâna tatei!

Am roșit toți trei. Soțul meu puse capăt acelei situații penibile, luându-și la revedere de la noi.

— Vreau să dau o raită pe la club, zise el.

Am chemat-o pe Daisy lângă copil și m-am dus în bucătărie să-i pregătesc o băutură. Când m-am întors în salon, înfățișarea Nitei m-a speriat. Cu capul răsturnat pe spatele fotoliului, era palidă ca moartă și albul ochilor părea striat de dungi sângerii.

— Mi-e rău, suspină ea.

I-am luat pulsul. Bătea repede și slab. În spatele ei negresa își rostogolea ochii, făcându-mi semne cu degetele. Daisy se strâmbă, scuturându-și umerii.

Am alergat la telefon în cabinetul soțului meu și, când l-am auzit la capătul celălalt al firului, am zis:

— Nita și-a pus nu știu ce în ceai, mi-a povestit negresa. În orice caz se pare că i-e foarte rău. Poți să vii?

O înjurătură suedeză tună în receptor.

— *For tusan!* și o mână furioasă trânti receptorul.

Sosi repede. O silisem pe Nita să se lungească pe sofa. Doctorul îi luă mâna. Își încruntă sprâncenele.

— Ce-ai înghițit? făcu el aspru. Răspunde-mi!

Ea tăcea, legănându-și capul de la dreapta la stânga pe perna pe care i-o strecurasem sub ceafă.

— Dă-mi ceașca ei, Ide, avem noroc cu n-au spălat-o. Examinând rămășițele din fundul căni, soțul meu răsuflă ușurat.

— Aspirină! De ce ascunzi că ai luat aspirină?

— O! gemu ea, mi-e rău!

— Câte pastile ai luat?

— Unsprezece! zise ea șovăind.

— De ce-ai făcut asta? întrebă el cu mai multă blândețe.

Ea nu răspunse. Timp de mai multe ceasuri, se simți foarte rău. Doctorul trebui să rămână lângă ea și eu am înțeles că gestul smintit al acelei femei fusese făcut cu scopul de a mai fi îngrijită pentru o ultimă dată de cel pe care-l părăsea pentru totdeauna.

— Doamna a pus multe, multe buline în ceașcă, îmi șopti ea, a băut și a făcut așa!

Myriam Maclean sună într-o dimineață la ușa noastră. Avea ochii roșii.

— Vin de la Johannesburg. Verii noștri au plecat ieri seară.

Îți amintești, Ide, cât de frumoasă era Nita cu șase luni în urmă? Avea un succes turbat la ceaiuri și la balurile la care se ducea la Johannesburg. Și astăzi... Eu, draga mea, îl iubesc pe grăsanul de Chary cu o dragoste calmă, fără febră!

Jucăria preferată a lui Nils, cea pe care o cerea de îndată ce se trezea, era paița de la Nita. Nils a vrut să i se pună hăinuțele cele frumoase și Jan l-a dus la lac. Văzându-l, toți micii lui prieteni au alergat la el. Dar de când cu boala sa, îi era groază de jocuri turbulente. A încercat totuși să ia parte la ele, dar picioarele lui slăbite n-au putut să-l susțină multă vreme și l-am luat în brațe. Atunci avu un surâs trist, atât de trist... „Mamă, îmi place mai mult să stau în pătuț cu paița.” Și ne-am întors acasă cu inima sfâșiată.

Pentru a doua oară bacteriologii au luat un borcan cu noroi din mlaștina din care copilul nostru s-a molipsit de boala sa misterioasă. Micuțul a fost din nou cuprins de fibră. Răul crește în ciuda tentativelor savanților și noi tremurăm ca nu cumva otrava să vină de

hac acelui trup șubred. Jan își cuprinde adesea capul în mâini, cufundat într-o desperare mohorâtă. Atunci ies în grădină. Îmi apăs fruntea pe scoarța aspră a unui copac, ca să nu mă prăbușesc sub spaima care mă înăbușă. Neputința noastră ne zdrobește. În timp ce veghez, în camera copilului, soțul meu își petrece noaptea cercetând cărțile de medicină. Ne sfârșim, nu mai avem decât o singură preocupare; micuțul nostru, cu răsufierea atârnată de răsufierea lui. Când ne surâde, își exprimă o dorință, un elan de nădejde mă aruncă în brațele soțului meu, care mă strânge la piept. Dar sunt zile în care orice nădejde ne părăsește, în care evităm să ne privim, pentru a nu ne citi spaima în ochi. Aș vrea să mă ofer drept jertfă, să-mi dau viața în schimbul vieții fiului meu. Jan ar suferi mai puțin din pricina morții mele decât din pricina morții fiului său.

24

Björn a început dintr-o dată să scoată niște urlete lugubre. Ne-am privit și spaima mea s-a reflectat în ochii soțului meu. Neizbutind să-l facem să tacă, stăpânul lui l-a închis în garaj.

— Câinele latră la lună, Ide, nu te speria!

Noaptea era atât de limpede, încât, fără lampă, ne-am așezat la căpătâiul micului bolnav. Respira mai greu ca de obicei. Micul piept slăbit lupta. Din când în când, bolborosea cuvinte de neînțeles. Am început să-i umezesc buzele crăpate cu o licoare răcoritoare, i-am înfășurat ușurel membrele care-i ardeau în cârpe muiate în apă caldă. După un minut păru mai calm. Febra scăzu. Respirația deveni mai puțin șuierătoare. L-am rugai pe Jan să se odihnească. Nu mai putea, avusese o operație grea dimineață și mulți pacienți la consultație. Când am rămas singură, am regretat că soțul meu nu mai era acolo. Aveam impresia că prezenta lui ținea la respect fantoma îngrozitoare, pe care mi se părea c-o văd în dosul patului fiului meu. Mi-am privit copilul cu senzația atroce că trebuia să-i contemlu chipul dulce cât mai aveam încă ce contempla. Ah, Doamne! Era oare cu puțință ca o ființă atât de neajutorată să se războiască cu chinurile morții? Încă o dată temperatura mare îi scăzu. Nils putu să mănânce ceva, să se intereseze de jucăriile lui. Am primit acest răgaz cu inima plină de grațitudine. Jan ceru să fie înlocuit la spital și nu mai părăsi casa. Nu știa ce să mai inventeze ca să vadă luminându-se frumoșii ochi pe care nimic impur nu-i mânăjise încă. Îi adună păpușile, îi dădu bolnavului o mică reprezentare de marionete și când râsul de odinioară, puțin mai răgușit, scăpă dintre buzele copilului, bietul om nu-și putu înăbuși un suspin.

— Cât de afurisită este viața, zise el într-o seară când ne vegheam fiul, nu tolerează fericirea și, mai devreme ori mai târziu, ne lovește în punctul cel mai sensibil.

Mai pe urmă mi-am adus aminte de aceste cuvinte, care, într-un alt moment, m-ar fi umplut de bucurie. Însemna că și soțul meu fusese fericit.

— Sufăr alături de tine, Ide, zise Jan încetișor. Să ne unim durerea, vom avea mai multă putere s-o suportăm.

M-am aruncat la picioarele lui.

— Ce vrei să spui, Jan? Te temi că...

Cuvintele cumplite muriră pe buzele mele. Părul soțului meu îmi atinse fruntea.

— Curaj, biata mea nevastă!

— Curaj? Îmi trebuie curaj? am strigat eu cu disperare.

Mohorât, cu privirea înfiptă în covor, el nu-mi răspunse și mi-am dat seama de iremediabil.

— Ușa noastră era închisă până și celor mai intimi prieteni. Negrii nu mai mergeau decât în vârfurile picioarelor, rostogolindu-și ochii speriați. Mâncam în grabă și niciodată împreună. Unul dintre noi rămânea alături de micuț, care, alb ca pernele, pierea ceas cu ceas.

— Mamă, aprinde lumina, murmură Nils.

O expresie, pe care nu știu cum s-o descriu, răvăși trăsăturile soțului meu. Soarele, la apus, arunca asupra pătuțului un mănunchi de săgeți purpurii. Atunci micul chip se subție, se destinsese într-un surâs și degetele slabe încercară să apuce dârele de foc.

— Crăciun... bâlbâi el, Crăciun alb...

Sub cearșaf trupul ușor avu o tresărire, apoi înțepeni. Un strigăt răgușit, înfricoșător, ca cel al unui animal pe care-l strângi de gât, îmi lovi urechile și nu știu care din noi doi l-a scos, bărbatul meu sau eu... Aici, în memoria mea, se cască o lacună. Îmi aduc doar aminte de mirarea mea zărind odaia liniștită, lucrurile familiare ieșind din umbra zorilor. Aveam senzația că mi se goliseră vinele, un frig cumplit făcea să-mi clănțâne dinții în vreme ce încercam să-mi aduc aminte... În acel moment am zărit, opriți asupra mea, ochii gravi ai soțului meu care stătea așezat la căpătâiul meu.

— Am vrut să fiu lângă tine când te trezești, spuse încetișor, întinzându-mi mâna.

Am gemut, simțind cum alunec într-o prăpastie, fără cea mai slabă sclipire de care se agățase disperarea mea. Jan plângea și el.

— Suntem foarte nenorociți, Ide, zise el suspinând.

Până în clipa în care Jan l-a așezat în sicriu, n-am părăsit trupul copilului meu. Până în ultima clipă am contemplat printre lacrimi dulcele chip care păstrase un vag surâs. Când durerea atinge paroxismul, ea poate acționa ca un anesteziec. Abrutizată de lacrimi, m-am lăsat îmbrățișată de doamnele în negru, pe care nu le puteam deosebi.

Totul mi se părea ireal. Abia dacă mi-am dat seama de sosirea la cimitir, de groapa căscată pe care cineva încerca să mi-o ascundă. Îmi amintesc doar de o oboesală neașteptată de o nevoie presantă de a mă lungi, de a-mi înfunda capul înfierbântat în răcoarea unei perne. Să dorm... Trebuia totuși să reiau cursul întrerupt al obligațiilor cotidiene. Să am grijă de bărbat, de casă, de mine. Cât era de dificil! Și cât de mare mi se părea acum casa lipsită de ființa aceea mică ce ocupase atâta loc! Și cât de tăcute odăile fără sporovăiala lui, fără tropăiturile mărunte ale picioarelor adorabile! Uneori, instinctiv, ciuleam urechea și mi se părea că aud o mână bătând la ușă, un răs limpede, ciripitul ca de păsărică pe care-l scotea în fața unei jucării noi sau când îl necăjea taică-său. Dădeam deoparte farfuria și Jan mă certa cu blândețe:

— Trebuie să mănânci, Ide...

În timp ce eu abia mă atingeam de mâncare, el înfuleca zdravăn. Bărbat de acțiune înainte de orice, își păstra – până și în momentele cele mai zdrobitoare – echilibrul funcțiunilor și al facultăților sale. Dar pierderea copilului îi spori tăria caracterului. Se reîntoarce la munca lui mai conștient de neputința științei, ceea ce-l făcu să fie mai umil și mai răbdător. Totuși nu sufeream în același fel. El fusese înhățat de munca lui: la mine,

durerea respingea orice acțiune. Nimic nu-mi putea întoarce gândul de la ea. Am leșinat în ziua în care am aranjat lucrurile și jucăriile băiatului meu. Jan izbuti să mă convingă să le trimit la spitalul pentru copiii din Johannesburg. N-am păstrat decât câteva relicve, cele pe care mâinile lui le atinsese mai des și paița Nitei Hollis, a cărei frumoasă haină de mătase cu paiete se păstrase intactă. Am așezat-o într-un sertar și adesea, luând-o în brațe, o sărutam cu pioșenie, stropind-o cu lacrimi. Când soțul meu era chemat seara, mă agățam de el rugându-l să mă ia cu sine. Mergeam cu mașina mile și mile prin pârloagele întunecate. În acele ceasuri eram solidari în tristețea noastră, cuprinși de gândul sfâșietor că la întoarcere nu ne vom mai apleca asupra pătuțului fiului nostru adormit, cu pumnișorii așezați peste cuvertură. În fiecare după-amiază, consultația odată terminată, Jan mă lăsa la cimitir. Rămânea un moment cu mine și venea să mă ia după ce-și făcea vizita pe la bolnavi. Cimitirul din Krittelwerk nu e mare, mormintele sale sunt modeste, dar fiecare mormânt e bine întreținut. Dincolo de hățișuri cât vezi cu ochii, sunt doar terenuri necultivate. Rămâneam singură, cufundată în tăcere. Doar o pasăre fluiera pe trei note, se întrerupea și o lua de la capăt. O plantă degaja un miros special, grețos. Răul provocat de pierderea copilului sporea, mă făcea să scot urlete sălbatice. Mă aruncam pe pământul care-l acoperea. Îndepărtam florile, degetele mi se afundau în glie, mă simțeam tentată să-mi umplu gura cu pământ ca să mă înăbuș, să pun capăt chinului. Jan se întorcea, și-mi puneă pe umăr mâna lui voluntară.

— Hai, Ide, scoală-te!

Tresăream, smulsă încet dintr-o genune de tenebre, reluam legătura cu comandamentele vieții. Privirea lui plină de reproș cădea pe rochia pătată de iarbă și de pământ.

— Hai! zicea el.

Avea în glas o nuanță de duritate. De mai bine de an pianul rămăsese închis. Într-o seară, soțul meu se îndreptă cu pas hotărât, puțin greoi, spre instrumentul atâta vreme mut. Văzându-l cum dezvelea clapele, ceva mai tare ca mine mă făcu să strig speriată:

— Nu cânta, te rog!

Își aținti asupra mea ochii care puteau fi atât de reci și, văzând că mă pregăteam să ies din odaie, mă opri.

— Rămâi! spuse el pe un ton de o răceală care respingea orice replică. Trebuie să te obișnuiești din nou cu muzica, Ide... Ascultă-i în seara asta pe marii maeștri și învață să smulgi de la ei consolarea și curajul care-ți sunt atât de necesare, biata mea nevestă!

Degetele lui Jan apăsară pe clape. Mai întâi fu ceva sumbru, furtunos, de o frumusețe care te străpungea aidoma unor suspine. Soțul meu îmi dezvăluia că și el purta în suflet o rană care nu încetase să sângereze. Apoi, în acea patetică dezlănțuire, pătruns e încet, încet un șușotit de sunete cristaline, proaspete ca trandafirul din câmpiile natale. Vibrații de clopote, un freamăt dulce, catifelat, ai fi zis niște foșnete de aripi. Acel tată comunica oare cu sufletul fiului său? Unde era copilul meu blond? Alunecasem pe covor, lipită de pielea rece a divanului. Totuși lacrimile mele, de data asta, nu mai erau de

revoltă... Încă nu era vorba de resemnare, ci de nădejdea că într-o zi ea va sălășlui totuși în sufletul meu.

25

Îngenuncheată pe mormânt, încercam ca de obicei să înviu imaginea copilului. Dar, sub pleoapele închise, strălucirea ochilor plini de umbre și lumini, surâsul angelic se tulburau, se ștergeau, făcând loc expresiei severe a chipului soțului meu. O spaimă subită în care doliul meu nu-mi ajuta la nimic mă făcu să sar în picioare. Am mângâiat pentru ultima oară marile flori albe pe care mi le închipuiam hrănite de seva trupului mic cufundat sub pământ și m-am grăbit spre locuința mea cu teama unui pericol obscur. Cum mergeam pe partea ce mărginea cabinetul de consultații, am auzit o voce de femeie alternând cu vocea sobră a soțului meu. Am recunoscut glasul doamnei Kenett, încă una care-și făcuse o profesie din a-l admira pe doctor. Ce venise oare să caute la o oră care nu era cea de consultație?

— Ide exagerează, spunea ea, și măcar dacă și-ar alege niște rochii din stofe mai ușoare, dar lânăturile acelea mânăstirești sunt lugubre.

În secunda cât am pândit răspunsul lui Jan, am avut senzația că inima mea încetase să mai bată. Împotriva așteptării mele, el rosti sec:

— Fă-o să priceapă acest lucru!

— Ide rămâne surdă și oarbă la tot ceea ce n-are legătură cu doliul ei. S-a închis într-un soi de nepăsare din care e greu s-o smulgi... Totuși, cele mai violente furtuni se potolesc, nici o durere nu-i veșnică.

— Este din cale-afară de emotivă, dar cum e o soție bună pe cât a fost de bună și ca mamă, socot s-o aduc pe calea cea bună.

Ascunsă după colțul zidului de care mă sprijineam tremurând, i-am văzut plecând cu mașina. Doamna Kenett se așezase alături de soțul meu, care, fără îndoială, îi propusese s-o ducă acasă. Am intrat în casă năucită de ceea ce auzisem. Am chemat-o pe Daisy, hotărâtă s-o iau la întrebări. Ea se umflă în pene și, rostogolindu-și albul ochilor, mă informă:

— *Missis doen dat voor die baas. Missis brengen lekker zaaken vor baas! Jullie missis, komen zien indie keuken!* (Doamnele au făcut asta pentru domnul. Doamnele aduc multe lucruri bune pentru domnul. Veniți în bucătărie să vedeți.)

Am urmat-o pe negresă, care îmi arătă niște checuri, străchini cu smântână proaspătă, pepeni verzi îmbibați cu șampanie

— *Die baas wil dat niet en geven alles voor mij en die boys!* (Stăpânul nu vrea nimic și ne dă toate astea mie și servitorilor) îmi mărturisii ea satisfăcută, în timp ce ochii mei se căscau din ce în ce mai mari. Abia acum observasem cât fusesem de stângace. Era deci timpul să-i reiau locul pe care voiau să mi-l fure! În aceeași zi am sunat la ușa

doamnei Kenett. Ea m-a primit în salonul ei spațios, unde totul era vesel, perdelele de creton înflorat, mobilele de lemn de culoare deschisă, gravurile englezești de pe pereți.

— Ide, ce vânt bun te aduce? Ai început să-ți amintești că mai ai și prietene?

— Vin să-ți cer un sfat, Ruth...

— Mă simt foarte flatată, dragă...

Am roșit.

— Iată: aș vrea o rochie nouă, mai ușoară, mai puțin mănăstirească.

La rândul ei, Ruth roși.

— Ai ascultat pe la uși? făcu ea râzând.

— Da... dar nu în mod special.

— Voiam mai de mult, dragă Ide, să te avertizez de primejdie. Nu se neglijează în nici o împrejurare un soț ca al dumitale, căroră atâtea femei, de ce să ți-o ascund, îi cerșesc favorurile. Ba e chiar util să fii pusă la curent. A trecut mai bine de un an de când înoți în lacrimi nesecate. Oh, să nu crezi că-ți condamn lacrimile! Dar soțul dumitale nu te mai vede decât cu haine pătate de pământ, cu nasul și cu ochii roșii. Ți-o repet: ai grijă! În timp ce dumneata ești prăvălită în durerea care ți se pare fără ieșire, micile doamne încearcă să se facă utile. Îi aduc flori, prăjituri, îi tricotează pulovere și ciorapi de mătase și dumneata nu vezi nimic din toaie astea. Am privit-o răscolită. Haide, zise ea pe un ton vesel, bine că nu e prea târziu. Nu e niciodată prea târziu să te schimbi.

La hindusul Osman Ladha, Ruth descoperi pentru mine o rochie de mătase mov cu guler și cu manșete albe. Mi-am pus-o la masă. Jan căscă ochii mari și am primit drept în față lumina lor albastră.

— E mai bine așa. Ide! Frumoasă rochie!

Dar în acel moment ceva pe chipul bărbatului meu mi-a amintit în treacăt de expresia mirată și satisfăcută a micului meu Nils, care, când mă vedea cu o rochie nouă, făcea: ah! ah! țuguindu-și buzele și mângâind cu degetele mătasea al cărei foșnet dulce îi plăcea. Am izbucnit în lacrimi, dar am încercat să mi le ascund, plecându-mi capul atât cât am putut.

— Iartă-mă, am bâlbâit eu.

Jan înălță din umeri.

— Nu te opresc să plângi, Ide, dar ai cam uitat că exist și eu.

— Iartă-mă, am repetat întinzându-i mâna pe deasupra mesei.

El mi-o strânse, și din nou m-a izbit privirea lui albastră.

— Îmi făgăduiești să fii mai rezonabilă?

— Îți făgăduiesc, am răspuns eu, ștergându-mi obrazii uzi.

Ruth Kenett avea dreptate. De la moartea copilului, prăvălită în doliul meu, îmi neglijasem îndatoririle, nu mai vedeam decât prin ceața lacrimilor chipul drag al soțului meu. Astăzi descopeream că acest obraz frumos și mândru își păstrase întreaga putere asupra mea. Regăseam vechea ameteală contemplându-i trăsăturile adorabile și, în ciuda unei nostalgii de nevindecat după copilul meu, mă simțeam renăscând la dragoste, la

viața!

26

— Ți-ar face plăcere să-ți revezi mama și surorile? mă întrebă Jan într-o zi.

Brusc, mă cuprinse spaima: îmi propunea să mă duc la ai mei? Voia să scape de mine? Dacă mă plecasem întotdeauna în fața celor mai mici dorințe ale sale, de data asta eram hotărâtă să rezist. El păru să se amuze din pricina șovăielii mele.

— Ei bine, nu-mi răspunzi?

Fără să-l privesc, ca să-mi păstrez curajul, am spus pe un ton hotărât!

— Mi-ar plăcea să-i revăd pe ai mei, dar nu cu prețul unei despărțiri. Nu-mi cere asta, Jan, căci niciodată nu mă voi reîntoarce în Europa fără tine.

El începu să râdă.

— Ți-am spus eu să te întorci fără mine? În curând va avea loc un important congres de medicină la Viena. Colegii mei mă presează să iau parte. Braas mă va înlocui pe o perioadă de șase luni. Am hotărât să fac această călătorie și să te iau cu mine.

I-am sărit de gât. Jan m-a dus la Johannesburg, unde ne-am făcut cumpărăturile necesare. Nu mi-am luat decât niște rochii sobre. Costumul meu de călătorie a întrunit aprobările doamnelor care veniseră grămadă la gară. Deși ora plecării era în toiul nopții, toți prietenii noștri se aflau acolo. Aveam brațele încărcate de flori.

— Ai spune că pleacă în călătorie de nuntă, glumi doamna Eckert care mă invidia că voi revedea Olanda.

În timp ce eu trec neobservată, soțul meu, pretutindeni unde se arată și fără să-și dea nici cea mai mică ostenea pentru asta, atrage interesul și simpatia. Încă din primele zile ale îmbarcării, a fost ales în unanimitate „maestru al sportului”. Au avut loc competiții și s-au distribuit premii.

Doliul meu mă ținea deoparte. Când soțul meu mă surprindea sprijinită de balustradă în fața unui apus de soare, știa bine la ce mă gândeam, știa că era ceasul în care niște degețele încercaseră să adune razele roșii ale soarelui ce apunea. El însuși, cu ochii umezi, îmi punea mâinile pe umăr.

— Curaj, Ide! Vom căpăta, dacă va voi Domnul, un alt Nils în călătoria noastră!

Încet, pachetbotul intră în portul Rotterdam. Mama și cele patru surori se aflau pe chei. Ce sărutări răsunătoare și ce roșeli când Jan, la rândul lui, sărută obrajii rotunzi ai cumnatelor sale! Neeltje, care crescuse atât de mult, încât abia am mai recunoscut-o, rămăsese agățată de gâtul meu.

— Cât ești de frumoasă, Ide, o adevărată doamnă!

Primirea aceasta zgomotoasă îl înveseli pe Jan. În timp ce dădea hamalilor bagajele,

surorile mele vorbeau toate deodată, făceau tapaj mare, și a fost nevoie de autoritatea mamei ca să fie readuse la ordine.

— Și tu, zise ea, privindu-mă cu ochi critic, ai și trecut la gri? Deci ți-ai isprăvit doliul?

Am pălit atât de tare, încât aspra femeie s-a speriat.

— Haide, n-am zis nimic, spuse ea conciliantă. Să plecăm, iată-l pe soțul tău care se întoarce.

Fiindcă eram prea mulți, a trebui să luăm două mașini. M-am simțit emoționată intrând în căsuța copilăriei mele, casa veche cu numeroase coridoare, paliere și colțuri întunecate, cu scări uzate și camere pardosite cu cărămidă roșie. În grădină, tufele de zmeură și nucii crescuseră și ei și răzorul de lângă gard era roșu de fragi.

Mama ne-a cedat odaia ei. În ciuda protestelor noastre, ea ne-a împins înăuntru fără multe fașoane. Pe masa din mijloc, într-o oală de gresie se afla un voluminos buchet de liliac alb și mov. Mi-am înfundat fața în el și am respirat primăvara adolescenței mele. Ne-am pus hainele în dulapul mare de stejar care mirosea a mere. După moartea tatei, toate lucrurile rămăseseră la locul lor. În fața fiecărui scaun și în fața patului, se mai vedeau și acum acele cumplite covorașe rotunde confecționate din resturi de pânză, în care regăseam vestigiile tuturor rochiilor pe care le purtasem eu și surori mele. Odinioară, comoda adâncă și cu broaște mari de aramă era receptacolul păpușilor noastre, pe care doar duminica sau în zilele de sărbătoare aveam dreptul să le legănăm în brațe cu grijă să nu le murdărim rochițele. Patul monumental dispărea pe jumătate în dosul perdelelor de rips verde și galben ale baldachinului. Ca să mă urc în el, a trebuit să mă ajute Jan. Pe pereți, scene biblice și portretele mamei și tatii în puterea vârstei. Băiețașul meu rămânea totuși legat de toate gândurile mele. Profitam de fiecare moment în care eram singură ca să duc la buze un medalion unde-i închisesem fotografia și o buclă de păr. Îmi spuneam: „Dacă Nils trăia, fericirea mea ar fi fost prea mare, inima omenească n-ar fi putut suporta greutatea unei asemenea fericiri”. Lăsam să-mi curgă lacrimile care se uscau însă repede din pricina emoției ce-mi împurpura obrajii de îndată ce-i auzeam vocea lui Jan. Revenind din plimbarea lui matinală, îmi aducea buchete din felurile flori ale Olandei.

— E frumoasa țara ta, Ide, spunea el. M-am dus până la diguri, străbătând niște câmpii mănoase, unde pășteau vaci cu pete albe și roșii, atât de curate, încât ai fi crezut că li se făcuse baie! Am văzut vapoarele cafenii alune când pe canalele care întretaie drumurile ca niște fășii de oglinzi. Ești gata? Mor de foame!

Surorile mele plecau devreme. Doar Selma, care-mi luase locul, se așeza cu noi la masa servită în fața micului rond cu flori din grădină. Masa era delicioasă și de mulți ani nu mai mâncasem unt atât de bun întins pe acele pânișoare rotunde, umflate și crestate la mijloc și nici lapte atât de mustos, parfumat de cafeaua tare! Se făcea târziu. Jan îmi întindea portigaretul. Cu toate că mama căscă ochii mari, fumam. Era scandalizată, aruncând priviri repezi spre fetele sale, temându-se să nu le dau un prost exemplu.

— Uită-te. Ide, ai spune că ferestrele astea n-au geamuri; nu ești tentată să-ți treci

mâna prin ele?

Mama îi mulțumea ginerelui ei printr-un surâs și-i ierta scrumul țigărilor și mirosul de pipă. În mijlocul lunii mai soțul meu trebuia să se ducă la congres. Ne mai rămâneau, pentru plimbări, două săptămâni. Oare mai mersesem vreodată astfel, braț la braț, ca doi îndrăgostiți? Uneori luam trenulețul. Călătoream de-a lungul culturilor de lalele, al căror covor pestriț părea să se desfășoare pe măsură ce înaintam. Acele flori erau reginele. Le vedeai peste tot. Străluceau pe marginea ferestrelor, în vitrine. Recolta lor multicoloră acoperea șlepurile care ieșeau încet din port. Coboram unde se nimerea. Iarba ne ajungea până la genunchi. Mergeam printre pufoasele flori de coada mielului, striveam menta ondulată. Păsări mari, de apă, se ridicau din bălțile cu reflexe de ardezie. Când ajungeam la dunele albăstrui, din pricina scaietilor de atracție, schimbătoarele-i culori opaline, nemărginirea ei.. mare. Jan mă lua de braț. „Ascultă...!” Trăgeam cu urechea la zgomotul care urca odată cu briza răcoroasă. Ultima dună trecută, vedeam marea cu permanența ei. Așezați pe nisip, întârziam contemplând imaginile fantasmagorice pe care le întruchipau norii. Ne întorceam cu brațele încărcate de flori de câmp puțin ciufulite și închise la culoare din pricina aerului de mare. Mama și Selma ne ieșeau în întâmpinare, cu obrajii încinși de para cuptorului. Prin ușa întredeschisă a bucătăriei, zăream câte o pâine mare cu lapte, aurită, sau vreo tartă cu fructe și Jan, care era gurmand, se bucura ca un puști.

I-am făcut o vizită și mătușii Antje. Fața ei mare, cu nas cărnos nu se schimbasesc; tot ca odinioară, purta o bonetă cu volan încrețit și o rochie de mătase mov. Din nou ea se înghesu în jurul soțului meu, cu mici gesturi prețioase. În cinstea noastră, se bău punct din frumoasele pahare roșii cu fațete și, supremă atenție, Antje puse în fața nepotului ei o cutie cu țigări.

— Asta-i, bombăni mama, o să-ți lase scrum peste tot! Să vezi ce-i la mine! Ide nu se mai jenează, fumează și ea acum mai mult ca răposatul taică-său!

— Țigări? întrebă bătrâna domnișoară.

Mama înălță din umeri cu milă.

— Ei, că doar nu pipă! Ide fumează țigări, se pare că asta e la modă acum!

Antje declară că nu vedea nici un rău în acest lucru.

Ne opri la masă, după care aduse lichiorul. Antje era econoamă. Cum pe zidul din față era fixat un felinar care lumina odaia, întârzia să aprindă lampa ca să nu consume petrol. Când se hotăra totuși să facă treaba asta, și când un cerc alb de lumină se răspândea pe covor și pe masă, bătrâna domnișoară îl mângâia cu mâinile ei zbârcite. Iată deci și lumina dragă din nopțile mele de veghe... Mătușii nu i-a părut rău să ne vadă plecând, nerăbdătoare poate să rămână singură ca să viseze la unica aventură a vieții ei, care-i apăruse îmbrăcată într-un domino într-o seară de carnaval...

Afară, asfaltul era ud. Plouase, o ploaie călduță de primăvară. Acoperișurile ascuțite se profilau pe un cer spălat pe care începeau să apară primele stele. De departe, se auzeau sunetele răgușite ale flașnetei.

— Dacă ne-am duce în oraș? propuse soțul meu. Vă invit să ascultați muzică

mâncând niște *roomijs*.⁴³

Invitația a fost primită cu entuziasm. Am luat cu asalt tramvaiul care tocmai trecea. Când în braseria înțesată o chelneriță a încercat să ne găsească loc, Jan ne-a numărat râzând:

— O jumătate de duzină de femei... Zău că n-au de ce mă invidia! isprăvi el aruncându-i mamei o privire malițioasă.

Veseli, ne-am întors acasă printr-un labirint de cheiuri și de străduțe. Mirosul portului ne urmărea tenace și, în canale, se oglindea limpezimea albastră a lunii.

Jan a plecat la Viena și eu rătăcesc prin casă ca suflet amărât... Fără el, mă simt pierdută, lăsată pradă regretelor după fiul meu. Patima mea, atenuată de doliul care mi-a sfâșiat maternitatea, m-a cuprins din nou cu intensitate care mă speria! Când a plecat, Jan m-a sărut grăbit și a sărit în tren. Rămasă pe peron, l-am văzut așezându-și cu un gest plin de însuflețire, valiza în plasă, aruncându-și mânușile și ziarele pe banchetă. Apoi a venit să se sprijine de fereastră. Graba lui bucuroasă mi-a sporit mâhnirea. Mi-a surâs și surâzându-i și eu la rândul-mi i-am spus:

— Am să număr ceasurile până la întoarcerea ta.

— Nu, Ide, zise el râzând, te rog să faci ceva mai bun decât treaba asta. Ți-am lăsat niște bani pe comodă; du-te la Amsterdam și distrează-te. Dacă nu pentru tine, fă-o măcar pentru surorile tale!

Ușile se închiseră. Trenul porni învăluit în trâmbe dese de fum. Soțul meu mă privea surâzând, fără un gest, în timp ce eu îi trimiteam, pierdută, sărutări din vârful de getelor. Cele zece zile pe care trebuia să le petrec fără el mi se părură o eternitate. Totul mă rănea: drumurile străbătute împreună cu el, locul lui gol, la masă, și, apoi, cum să înfrunt singură odaia de culcare? Mi-am înfundat fața în perna care mai păstra încă forma capului său și am plâns ca și cum n-aveam să-l mai revăd niciodată!

Mama se uita la mine cu niște ochi mici și iritați. Deschidea deseori gura ca să mă dojenească, apoi, luându-și seama, se mulțumea să mute, cu zgomot, vreun obiect de la locul lui. Îi dispăcea mâhnirea mea care, eram de acord, depășea măsura, dar la mine orice sentiment depășește măsura. Mă uitam la grădină. Liliacul și călinul vecinului treceau dincoace de zidul grădinii noastre, sporindu-i frumusețea, care în acest anotimp era doldora de flori și verdeață. Mama privi lung iarba luxuriantă care-ți lua ochii.

— Ar trebui tunsă, zise ea. N-ai vrea să faci tu asta, Ide? Foarfecel e colo...

— Mai las-o puțin, am rugat-o eu, știi cât de săracă e iarba pe la noi! Toată exuberanța asta îmi liniștește ochii!

— Bravo! Asta e scuza unei femei leneșe! Cu slugile tale, care fac totul, te-ai obișnuit să nu mai faci nimic! Și apoi te rog să nu mai fumezi! Atâta vreme cât bărbatu-

⁴³ Înghetată de vanilie (olandeză).

tău e plecat, nu vreau să mai văd scrum prin farfurii! Și pe urmă de ce te întinzi atâta cu masa? Ai căpătat niște obiceiuri... Hei, fetelor, ia poftiți în odăile voastre! Aranjați-vă lucrurile și porniți-o după cumpărături cât timp vi se aerisește așternutul!

Auzindu-i vocea bombănitore, greutatea care mă apăsa căzu de la sine. Comparându-mi viața cu cea a surorilor mele, m-am simțit rușinată de mâhnirea mea pentru o despărțire de câteva zile! Cu un sentiment de eliberare, am mângâiat cu ochii culorile proaspete ale grădinii, trăgând până în adâncul plămânilor multipla ei mireasmă. Jan mi-a scris două cărți poștale scurte, ultima ca să mă anunțe că se întoarce. N-am mai putut suporta casa, îmi trebuia spațiu pentru a-mi lăsa fericirea să-și deschidă aripile.

În dimineața albastră și vântoasă, am fugit spre digurile acoperite cu mușchi întunecat. Vântul întorcea aripile mari ale morilor. Am alergat, strigându-l pe soțul meu pe nume ca și cum el ar fi putut să-mi răspundă. Ochii mei

strângeau, adunau cât puteau cuprinde din acel cer pe care lunecau repezi norii scămoșiți, din apa pe care se legănav vapoare de culoarea ruginei, din toată acea îmbătătoare bogăție primăvărată. Și inima mi se deschidea, înflorea ca o mare floare de sânge, inima mea nemărginită și fără odihnă, care-și bătea nebunește pulsațiile ei fierbinți, în așteptarea iubitului!

PARTEA A PATRA

27

O scrisoare venită într-o dimineață, pe numele lui Jan, scrisă parcă de o mână reumatică, hotărî călătoria noastră în Suedia.

— Mătușa Brita ne invită la ea. Știu că fiică-sa e pe undeva prin Scoția, casa e deci liberă, așa că vom pleca în țara mea, Ide...

Surâse când mă văzu cu răsufierea tăiată de surpriză.

— Certat cu verișoara mea, mi-ar fi fost greu să mă întâlnesc cu ea... De altfel, mătușă, verișoară e un fel de a spune. Suntem rude foarte de departe. Tatăl lui Sigrid, fost tutorele meu...

— Sigrid?

— Așa se numește fata mătușii Brita.

Jan nu-mi spuse mai mult. Ce importanță avea! Nu mai puteam de bucurie. Mi se realiza cea mai scumpă dorință a mea: să văd casa în care se născuse soțul meu, unde-și petrecuse copilăria, prima tinerețe... Există această verișoară cu care se certase... De ce? În mod obscur presimțeam că fata sau femeia asta jucase un rol în trecutul soțului meu. Trenul parcursese de-acum mii și mii de kilometri. Lumini trecătoare se perindau prin fața ferestrelor vagonului: câmpuri presărate cu nasturi de aur. Armata de mesteceni cobora în pantă către paloarea vreunui lac înconjurat de brazi. Uneori, zăream câte un pâlcc de case roșii. Râuri late pe care se îmbulzeau plutele. Prima noapte ne-am petrecut-o într-un orașel, unde totul din cărămidă roz, drumul, trotuarele, casele. Clădirile nu erau prea mari. Locuințe mici în mijlocul grădinilor îngrijite, înflorite de păduci, căline și bobîțel. Apoi am pornit-o din nou de-a lungul pădurilor albastre, lacurilor nemișcate, stâncilor încununate de pini. Seara veni fără melancolie. O lumină diafană plutea peste toate lucrurile. Soțul meu privea cu un aer absent cum defilau peisajele. Trenul se opri într-un ținut pierdut. Am coborât la un han ridicat la malul unei ape repezi, care făcea să-i tremure imaginea ogîndită în el. Decorul sufrageriei era plăcut. Pe fețele albe de masă, între tacâmuri, se ridicau lumânări groase înfipite în sfeșnice de aramă. La ferestrele cu ochiuri mici perdelele albe și roșii erau date în lături, lăsând să se vadă niște ghivece cu iasomie. Servitoarea blondă purta o bluză cu mâneci bufante, o fustă de culoarea tabacului și un șorț cu dungii. Farmecul locului îl însenină până și pe Jan, care păru să se trezească dintr-o sumbră visare, ochii își recăpătaseră limpezimea, gura lui aspră, surâsul. Își trecu mâna peste față, gest care-i era caracteristic.

— Trebuie să-ți spun că au trecut șapte ani de când mi-am părăsit țara, șapte ani de când suntem căsătoriți, Ide..

În timp ce ceream un ceai, Jan bău unul după altul mai multe pahare cu *bränvin*.⁴⁴

— De ce ți-ai părăsit frumoasa ta țară ca să emigrezi într-o altă parte a lumii? l-am întrebat, profitând de moliciunea în care-l adusese ușoara lui amețeală.

— Vrei să știi? zise el cu limba cam împleticită. Bun! Numai că, te previn, n-ai să auzi lucruri prea plăcute!

— Povestește-mi, totuși! am insistat, văzându-l căzut pe gânduri.

— Îmi cunoști adevărata fire, Ide?

— Știu că ești bun, Jan, foarte bun...

El clatină din cap.

— Te invidiez pentru bogăția sentimentelor tale, dragă nevastă... spiritul suedez, vezi tu, e aspru și dur ca stânca pe care ne clădim locuințele. Poate că ne apropiem mai mult de ființele primitive, căci dacă din întâmplare ne înfuriem, putem fi brutali până la nebunie.

În acel moment o ceată de turiști năvăli în sală. Fete și băieți transpirați și prăfuiți, cu pielea bronzată de soare și vânt.

— Haide să dăm o raită ca să ne dezmoțim picioarele, propuse Jan.

Farmecul fusese rupt.

Soarele nu se mai vedea, dar vremea era senină. Aerul era tare și pur. Am coborât o pantă către niște căsuțe cu un cat, care, fără perdele la ferestre și fără fumul ieșit din coșuri, ar fi părut nelocuite. La capătul fiecărei ulițe descopereai coline acoperite cu brazi întunecați. Aburii alcoolului risipindu-se, Jan redevenise tăcut.

— Vei afla tot, dragă nevastă, zise totuși după o pauză. Ai tot dreptul, dar mai lasă-mă puțin... Dacă ai ști cât mi-e de silă să scormonesc niște lucruri care-mi strâng inima... De obicei, urmă el, nu fac nimic cu ușurință și fără să fi reflectat îndelung. Ar fi trebuit să rămân ferm în hotărârea mea de a nu mă mai înapoia în țară. Dar, iată, cred că sentimentalismul tău e contagios!... A fost o vreme când tot acest ținut răsuna de ciocanele forjelor... îmi spuse el puțin mai târziu, în timp ce străbăteam Vermlandul. Aici i-a pus Selma Lagerlöff să trăiască pe eroii ei din Gösta Berling, pe bogata maioreasă Majorin, aspră și mustăcioasă, înconjurată de cavalerii ei. Pe frumoasa Mariana, pe pastorul bețiv și hulit...

...Și iată și Mora, etajându-și căsuțele pe pantele aspre.

Clopotnița veche de cinci secole, prin ai cărei pereți

de lemn ajurat cu migală se văd clopotele de bronz, e ultima dintre martorii care l-au văzut pe marele Gustav Vasa, a cărui statuie se ridică pe terasa ce domină lacul. Sufletul lui Vasa – continuă Jan, și ochii i se însuflețiră – nu se află numai în acești munți,

⁴⁴ Brandy (suedeză).

unde ar fi trebuit să piară de o mie de ori, ci și în casa care i-a aparținut. Odată îți se arătau treptele uzate ale unei scări care ducea în pivnița unde se ascundea, în timp ce de la o fereastră a dormitorului frumoasa Karina Stenbock supraveghea sosirea cavalerilor danezi trimiși pe urmele lui... Legenda mai spune că un coridor secret ducea de la această pivniță la cascada Trollhättan. Când eram puști, mi-am petrecut zile întregi ciocănind pereții și scormonind pietrele...

M-am mirat să văd, la această amintire, fruntea soțului meu adumbrindu-se. Dorisem atât de mult să cunosc locurile unde crescuse omul pe care-l idolatrizam... De ce atunci acest vag presentiment că ispiteam soarta? De ce intuiția plină de teamă că această călătorie, care începea ca o zi de sărbătoare, putea să declanșeze cine știe ce cataclism misterios?

28

Trenul se opri cu un mare zgomot de fierăraie. Zărindu-ne la una din uși, șeful de gară dispăru în dosul unui geamlâc.

— Exact ca odinioară! remarcă Jan rîzând. Așteaptă sosirea trenului ca să-și scoată uniforma.

Era o gară mică, ordonată și curată. Ultimele vagoane, dispărute, gara recăzu în tăcere. O trăsură cu doi cai puternici, negri, ne aștepta.

— God dak, Jerk, mereu în așteptare?

Jan bătu pe umeri un bătrân înalt și uscat ca un curpen de viță.

— Ack, doktor, cât de bine-mi pare că te văd!

Silueta înaltă a soțului meu se dădu la o parte și bătrânul păru încurcat.

— Min kvinna⁴⁵, Jerk!

— Deci e adevărat, te-ai însurat, doctore!

Am pornit-o pe un drum frumos, mărginit de secară verde. Jerk se întoarse spre noi.

— Stăpâna voia să vină cu mine la gară, dar nu s-a simțit bine... Ei, când e vremea a furtună...

Cu nasul în vânt, inspecta orizontul unde se îngrămădeau niște nori întunecați. Un car încărcat cu fân se legăna spre noi. Ai fi spus că era un uriaș animal păros care călca greoi pe labelle sale.

— Oprește-te, Jerk! strigă soțul meu. Apoi mă luă de mână. Ascultă...

Se distingea ceva ca un foșnet îndepărtat al unei păduri agitată de vânt.

— Trollhättan, zise bătrânul cu urechea ciulită.

— Trollhättan... Tichia vrăjitorului... repetă Jan cu privirea adumbrită.

Adulmecând grajdul, caii o porniră într-un ultim elan. N-am zărit nici oraș, nici târg, nici sat. Doar un capăt de stradă și trăsura s-a oprit în fața unei intrări largi alcătuită din două colonete din marmură neagră, legate printr-un lanț de aramă. Pe jos, dale de piatră prin care iarba fină, crescând printre interstiții, trasa niște pătrate mari, care duceau la casa al cărei acoperiș de țiglă părea să se sprijine pe copaci. În apusul furtunos, am văzut, de cele două părți ale intrării, parcă niște straturi de flori. Mătușa Brita stătea în pragul ușii. Era o femeie înaltă și solidă, cu obraji plini și roșii, cu ochii de un albastru de faianță. Părul ei cărunț, era răsucit la spate într-un coc: purta o rochie amplă, împodobită cu dantele și se sprijinea într-un baston care avea diametrul unui trunchi de copac tânăr.

— Bună ziua, nepoate! zise ea, ca și cum Jan o părăsise doar cu o zi în urmă.

---

⁴⁵ Soția mea (suedeză).

— Îi întinse acestuia o mână grasă și albă, apoi, privind-o clipă, zise:

— Fii binevenită în casa mea!

Nu mă onoră cu o privire mai lungă, ori mai caldă, dovadă că nevasta nepotului ei n-o interesa câtuși de puțin. Ane Mette, servitoarea, se arătă mai emoționată să-l revadă pe doctor decât doamna Lindval. Biata bătrână nu înceta cu oftatul.

— Gândiți-vă că l-am cunoscut de când era doar atâtica... și-și coborî mîna zbârcită la nivelul genunchilor; și acum e însurat!

— Și nu de ieri, Ane Mette, zise Jan rîzînd. E vreme lungă de când sunt un soț serios, nu-i așa, Ide?

Slujnica mă privi cu ochii înecați în lacrimi.

— Dacă ați ști ce copil drăguț era soțul dumneavoastră, *min fru...* Sigur, nu chiar întotdeauna galant. Hi, hi! Într-o zi, când începuse să plîngă și când l-am întrebat ce are, a declarat: „Plîng fiindcă Ane Mette e urâtă!” Nu era mai mare decât o cizmă și-i și plăceau fetele frumoase!

— Vrei să taci? bombăni Jan rîzînd.

Și bătrîna o șterse, trîntind cu putere ușa în urma ei. Soțul meu privi în jur. Vedeam bine că era profund emoționat, că amintirile îl înhățaseră zdravăn... Ne-a fost pusă la dispoziție o cameră spațioasă. Tavanul cu grinzi, pereții îmbrăcați în lemn de culoare închisă. Niște perdele de damasc galben ascundeau un pat de abanos sculptat. Un scrin cu marchetărie și, în jurul unei mese masive, câteva scaune confortabile completau mobila. Alături, se deschidea un cabinet de toaletă cu apă curentă. Balustrada scării largi de piatră era din fier forjat și lucrat foarte frumos. În sufragerie totul de lemn, pereții, lustra, sfeșnicele cu luminări groase, așezate între tacâmurile de argint și între faianțele colorate. Pretutindeni simțeau bunăstarea. Bufete și cufere lucrate cu minuțiozitate, vitrine înalte în care străluceau minuni de aur și de cristal. În timpul mesei privirile mele rămăseră fixate pe portretul unei tinere, al cărui chip aureolat de un vaporos păr blond strălucea mai tare decât rama de argint cizelat în care era încadrat. Aceasta să fie verișoara cu care se certase soțul meu?

Începînd de a doua zi, Jan manifestă o grabă aproape sălbatică de a străbate ținutul. Prevenită de plecarea noastră matinală, mătușa Brita ne servi o masă copioasă. Peste noapte plouase. Acum soarele agăța diamante în iarba înviorată. Echipați pentru drum, am luat-o din loc. Ciobanii își mânau turmele spre colinele înalte, cu pășuni. Se auziră multă vreme clinchetind, în aerul limpede, clopotele de la gâtul animalelor. Văzurăm ierburile câmpurilor căzînd sub coasa sub coasa secerătorilor și un șir lung de berze sălbatice emigrînd spre sud. Ne-am odihnit pe malul izvoarelor cristaline și înghețate, am mâncat la ferme vechi, care aveau la ferești streșini în formă de gheretă.

În zilele cât am locuit la Tjorpa, mătușa Brita ne servea masa pe terasă care domina drumul larg ce trecea prin câmpurile cu grâu, ca să se piardă apoi în pădurile de brazi și de stejari. Într-o dimineață, după cafea, lăsându-l pe Jan să discute cu mătușa lui, am intrat în salonul pe care încă nu-l văzusem. Ane Mette, împreună cu vreo două slugi, înarmate cu

cârpe și cu pământufuri de pene, făcea curățenie. Imediat ce-am intrat în odaie, mi-au atras atenția două pete mari, luminoase: una, un peisaj de iarnă al unui pictor suedez, cealaltă portretul unei tinere, în mantie de hermină. Niște cozi groase de aur fluid îi înconjurau capul mic cu trăsături fine. O lumină părea să-i pornească din ochii prelungi, pierduți în visare, din carnație, din ovalul pur, din gura sinuoasă, ușor întredeschisă peste strălucirea dinților. Am rămas fascinată în fața aceluia tablou... Dacă ființa asta ora tot atât de frumoasă și în realitate nu trebuia oare să tremur că Jan o va revedea, dacă din întâmplare avea să vină înaintea de plecarea noastră? Nu mi-am putut stăpâni curiozitatea.

— Stăpâna dumitale e foarte frumoasă, i-am lui Ane Mette.

Bătrâna aprobă cu însuflețire din cap.

— Unde-i acum? am întrebat-o eu cu un aer detașat.

— Hm, făcu ea. Scrisorile ei vin din Spania, din Anglia ba chiar și din America. O dată sau de două ori pe an vine să-și vadă mama, care se topește de amărăciune de singurătate.

— Dar de ce stăpâna dumitale rătăcește astfel prin lume?

— Hm, doamnă, răspuse Ane Mette, stăpâna mea nu-și găsește nicăieri odihna, ea caută, caută ceea ce-a pierdut și ceea ce nu va mai găsi niciodată... adăugă ea, aruncându-mi o privire aproape ostilă.

Parcă temându-se să nu fi spus prea mult, luă o perie din mâna unei slugi și începu să frece cu sârg catifeaua unui fotoliu.

Terminasem masa de dimineață și stăteam pe terasă. Jan aprinse țigara mătușii Brita, pe a mea, apoi pipa lui.

— Vine poștașul, zise el, zărindu-l pe factorul care trecea cu bicicleta. Într-adevăr, aduse niște scrisori de la Krittelwerk, una de la mama, o alta de la Selma. Mătușa Brita desfăcu un plic mare și, după ce citi scrisoarea albă, cu chenar mov, o puse alături lângă ceașcă. Mâna ei mare, palidă și moale tremura.

— Se-ntoarce Sigrid, zise ea.

O roșeață violentă acoperi gâtul și chipul soțului meu până la rădăcina părului.

— Când se întoarce? întrebă el.

— Nu înainte de sfârșitul lunii... Deci peste vreo cinci zile. Va fi foarte surprinsă să te vadă, Jan...

— Din nenorocire n-o putem aștepta, mătușă Brita. Plecăm poimâine ca să prindem vaporul norvegian. Ide e nerăbdătoare să vadă fiordurile și soarele de la miezul nopții.

— Păcat, zise mătușa Brita cu acel chip fără riduri și fără expresie. Socoteam că o să stați mai mult.

Se lăsă tăcere. Soțul meu începu să-și citească scrisorile.

— Trebuie într-adevăr să te laud pentru discreția ta, Ide, îmi spuse el puțin mai târziu în odaia noastră. Mărturisește totuși că mori de nerăbdare să afli povestea făgăduită...

— E vorba de verișoara ta, Jan?

— Da, dacă vrei, spune-i verișoara mea...

— I-am văzut portretul, e foarte frumoasă, atât de frumoasă încât aş vrea să plecăm de aici chiar în seara asta, din moment ce-o să vină! am spus eu pe un ton glumeț, ascunzându-mi alarma.

— Crezi deci că frumusețea prezintă atâta atracție pentru mine?

— Nu așa pretinde Ane Mette?

— Ah, Ide, n-am chef de râs, remarcă el, fixându-și asupra mea ochii, în dimineața aceea de un albastru foarte dur.

— Ane Mette mi-a vorbit de Sigrid, Jan...

— Ce ți-a spus?

Privirea soțului meu se ascuți.

— Stăpâna ar vrea ca fata ei să se mărite, mi-a mărturisit ea. Dar Sigrid refuză toate partidele... De ani de zile, hoinărește fără odihnă, dintr-o țară într-alta...

— Și ce ți-a mai spus bătrâna?

O cută de neliniște crispă buzele frumoase ale lui Jan. Am ezitat. Trebuia oare să repet vorbele slugii că Sigrid străbătea lumea ca să caute fără odihnă și fără popas ceea ce pierduse?

29

L-am auzit cu mult înainte de a ajunge la el... Cred că-i mai simt încă mireasma de mușchi umed și de ace de brad pe care alunecam întruna. Am intrat într-o regiune sălbatică, unde am găsit firul unei poteci. Apoi am pășit pe un teren dur, unde resturile de stânci erau aidoma unor case. Asprul și dramaticul domeniu al torentului spre care ne duceau pașii. Frunzișul des ni-l ascundea privirilor, dar mugetul lui creștea pe măsură ce ne apropiam. Și brusc, printre trunchiurile de pin, se ivi „Tichia vrăjitorului”. Jan se bucură de surpriza mea, fiind el însuși mișcat. Sub mantia lor de spumă în care soarele agăța curcubeie, apele milenare se năpusteau cu un zgomot asurzitor într-un golf de granit. Încercam, în acest decor fabulos mai mult chiar decât în nemărginitul Veld, sentimentul micimii și fragilității ființei umane. Din marginile cataractei, solul stâncos urca în pantă, presărat cu mărăciniș și mesteceni pitici.

— Vino! strigă Jan prin vacarmul, cascadei.

Mergea înaintea mea, călcând cu pași mari. Când urcușul devenea anevoios, se întorcea îndărăt, îmi întindea mâna, mă îndruma către ieșiturile stâncii care ne serveau drept puncte de sprijin. Pe măsură ce ne cățaram, tumultul apelor scădea în intensitate. Am ajuns astfel pe un platou destul de gol, în afara câtorva copaci cam despuiați. Așezată peste niște bucăți de stâncă, o piatră plată ne incita la odihnă. O piatră veche, spălată de ploi și zăpezi. Jan îmi arătă pe ea, abia vizibile, niște misterioase semne runice.

— Să ne așezăm! zise el.

Și în mijlocul acestei naturi aspre, încărcată de neliniște și mister, în acea tăcere subliniată de zgomotul atenuat al căderilor de apă, Jan începu să-și depene viața...

— Eu am fost crescut mai puțin aspru ca tine, Ide, în casa care aparține azi mătușii Brita și care e de fapt a părinților mei. Totuși un nor mi-a întunecat copilăria: boala mamei. Știi că m-a născut cu prețul sănătății ei. Îmi amintesc de ea ca de o ființa ce trebuia tratată cu multe precauții. Mătușa Brita și soțul ei erau cei mai buni prieteni ai părinților mei. Prietenia lor a devenit și mai strânsă, când au descoperit că între ei exista o înrudire îndepărtată. Astfel când, după nașterea mea, biata mama a trebuit să renunțe la viața dusă de o femeie sănătoasă, tata și-a rugat prietenii să vină și să locuiască la noi. Fiica lor, Sigrid, era cam de vârsta mea. Am crescut împreună și-n fiecare dimineață băteam drumul până la presbiteriul din Troelle, unde ne dădea lecții un pastor. Sigrid era băiețoasă. Îi plăceau jocurile zgomotoase, încăierările, alergăturile epuizante. Uneori o apuca fantezia să trudească alături de slugi și să îngrijească vitele. De multe ori când o credeai în patul ei, ea plecase de mult pe câmp și dormea sub cerul liber, cu capul sprijinit de gâtul vreunei vaci. Era un fel de băiețoi care nu se temea de nimic. Am să-ți povestesc

un fapt care-ți va dovedi firea complexă a acestei fete. Grădina a fost întotdeauna așa cum ai văzut-o azi, ceremonioasă, ca un salon de primire. Aranjasem în ea două straturi pe care trebuia să le săpăm și să le plantăm noi singuri. Între Sigrid și mine exista o emulație constantă; fiecare vroia să aibă cele mai frumoase flori astfel încât copiii de pe proprietățile vecine începură să ne urmeze exemplul. În toiu verii pastorul din Troelle avu ideea să organizeze un concurs. Un premiu urma să răsplătească grădinița cea mai bine cultivată. Se prezentă o mulțime de concurenți. O brunetă, Inge Goldstroem, câpătă premiul. Ciuda lui Sigrid fu cumplită. În timp ce mâncam, stăteam între verișoara mea și câștigătoare. De câte ori atingeam cu degetul frumoasele bucle lucioase ale acesteia din urmă, Sigrid mă ciupea de braț. Rămăsese bosumflată și, în dosul frunții sale încăpățanate, simțeam bine că pune la cale vreo năzdrăvănie. Într-adevăr, aveam să-mi gădesc a doua zi mica mea grădiniță atât de proaspătă, atât de strălucitoare, într-o dezordine lamentabilă, cu florile smulse, cu pietrele de pe margine, trântite claie peste grămadă pe potecile mici. Priveam năucit dezastrul când un puști, care se uita la mine printre zăbrelele gardului îmi strigă: „Hallo Jan! Știi cine ți-a stricat grădina? Verișoara ta, am văzut-o eu!” Dă-ți seama de furia mea, Ide! Fiindcă trebuia să plecăm devreme la Troelle, ni se servea cafeaua cu lapte în bucătărie înaintea părinților. Așteptam pitit în dosul ușii; Sigrid a apărut, m-am năpustit asupra ei și pleosc! trosc! am bătut-o. Mărturisesc că am simțit o adevărată voluptate să-i văd pe obraji urma energică a degetelor mele. Vru, la rândul ei, să se năpustească asupra mea, dar i-am sucit mâinile și am silit-o să cadă în genunchi, ținând-o astfel până când a început să strige: „Iertare! Iertare!” Bineînțeles că Ane Mette ridicase în picioare toată casa. Mătușa Brita și tata m-au copleșit cu reproșuri. Le-am spus: „A făptuit ceva urât, am pedepsit-o, suntem chit!” Dar tata se înfurie cumplit. „O fată nu se bate niciodată! Îmi spuse el sever. Te rog să-i ceri scuze!” Am refuzat categoric. Nici astăzi nu pot pricepe cum tata, de obicei atât de drept, s-a putut încăpățâna în ideea lui până la a mă bate. Încremenit, cu dinții strânși, tăceam și răbdam. A înțeles în sfârșit că mai curând m-aș fi lăsat ucis decât să rostesc vreun cuvânt de regret și m-a lăsat în pace. Un zgomot cumplit m-a deșteptat în toiu acelei nopți. Prin ferestrele deschise, vedeam norii alergând pe cer și fulgerele succedându-se fără întrerupere. Deodată am văzut mânerul ușii întorcându-se încet și pe Sigrid, în cămașă lungă de noapte, înaintând spre patul meu. Am strâns cu putere pleoapele. Ea începu să suspine: „Jan”... M-am prefăcut că dorm. Atunci, înconjurată de fulgere, Sigrid, cu un glas întretăiat de suspine, a început să plângă: „Sunt cea mai rea fată! Am făcut un lucru urât și tot tu ai fost cel pedepsit! Te-au bătut din cauza mea! Mă doare inima, Jan... Dar de ce-ai sărutat-o pe Inge? Nu pot s-o sufăr pentru că ți se pare că are plete mai frumoase ca ale mele. Nu-s frumoase, știi și tu, și apoi are un nas ca o trompetă, și niște degete ca labelle de păianjen! Ei am vrut să-i stric grădina, dar n-am putut, fiindcă legaseră câinele acolo și potaia își arăta colții... Eram prea necăjită și simțeam nevoia să mă răzbun...” Verișoara mea debitase toate astea cu o voce înfricoșată, tresărind la fiecare bubuit de tunet. Printre gene, am văzut-o venind și mai aproape. „O, dormi, murmură ea aplecându-se asupra mea. Ți cer iertare fiindcă dormi. Dacă erai treaz,

n-aș fi putut. Nu pot cere nimănui iertare, nici mamei, nici tatei, nici pastorului.”

Îmi veni să râd. În acel moment un trăsnet căzu atât de aproape, încât odaia păru că ia foc și o trâmbă de apă intră pe fereastră. Cu un strigăt, Sigrid se aruncă spre mine. Cămașa udă i se lipise de trupul slab, tremura și am vârat-o sub cuvertura mea. Strângându-se lângă mine, clănțănea din dinți. Dimineața, ne-au găsit dormind alături, cu obrajii lipiți. Mobilele erau ude, și bălți de apă se uscau pe podea. A fost un adevărat scandal! Câtăva vreme, am fost supravegheați de aproape. Am priceput de ce, când l-am auzit pe tata liniștind-o pe mătușa Brita: „Copiii ăștia se iubesc cu nevinovăție, să lăsăm timpul să le decidă viitorul!” „Viitorul!” repetă Jan, și un surâs amar îi coborî colțurile buzelor. Cu capul aplecat înainte asculta zgomotul asurzitor al formidabilei cascade...

Și-o amintea pe blonda Sigrid urmărind un fluture; coborâse panta stâncoasă, sărind din piatră în piatră și, cu o imprudența nebunească, stătea pe marginea prăpastiei amețitoare... Dar oare nu știa că, foarte aproape, în dosul unui tufiș, camaradul ei foarte atent, o supraveghea? Fata întinse spre fluture brațele albe de spumă... Cu urechile țiuindu-i de vacarmul căderilor de apă, se aplecă spre suprafața mișcătoare care-o chema, o atrăgea. Piciorul îi alunecă pe pământul muiat:

— Jan! strigă ea.

El sări. Căzură pe spate. El o cuprinsese de talie, strângând-o la piept.

— Sigrid... murmură băiatul.

Cu chipurile acoperite de picăturile de apă care scliffeau în soare, se priviră gâfâind, mândri de curajul lor! Și brusc, pentru prima oară, buzele li se uniră, Trollhättanul le înghiți jurămintele de dragoste. Nu-și auzeau cuvintele, dar le înțelegeau după mișcarea buzelor... în vreme ce „Tichia vrăjitorului” le ducea, mugind, legămintele.

— Și amândoi abia trecusem de treisprezece ani, urmă soțul meu. Totuși, începând din acea zi, am socotit-o pe Sigrid logodnica mea. Puțin după asta, l-am pierdut pe tata, după cum știi, doborât în plină putere de epidemia care a secerat mai ales oameni în floarea vârstei, pentru că și tatăl verișoarei mele a murit aproape în aceeași epocă. Acest doliu dublu a făcut ca dragostea noastră să fie și mai strânsă. Un an mai târziu, pastorul din Troelle, numit tutorele meu, m-a expedit la Stockholm, unde mi-am început studiile preliminare de medicină. Despărțirea ne-a adus multă mâhnire, dar mătușa Brita venea să mă vadă împreună cu fata ei și apoi mai erau și vacanțele. S-au scurs astfel patru ani. Înainte de a pleca la Amsterdam, unde trebuia să-mi dau doctoratul, m-am logodit oficial cu Sigrid. Maiki avea dreptate când ți-a spus că nu exista student mai serios decât mine, atât eram de grăbit să obțin diploma. Căsătoria trebuia să aibă loc la câteva săptămâni după asta... Jan se reculese un moment. Când își ridică din nou capul, o expresie aproape tragică îi schimbă chipul frumos și ochii căpătaseră din nou acea tentă înghețată a apelor albastre din lacurile Nordului.

— Roșesc când mă gândesc să-ți povestesc faptul care mi-a schimbat soarta, zise el cu voce răgușită.

Când am părăsit taluzurile înverzite, urmași de zgomotul cataractei, știam... Știam

ce viziune la începutul căsniciei noastre, făcea ca colțurile gurii lui Jan să se lase în jos într-o expresie de nespus dispreț. Ce mânie îi călăuzea brațul când, cu o ardoare aproape sălbatică, mânuia securea, și când așchiile de lemn zburau în jurul lui. M-am întreat adesea de ce acest doctor, tânăr și frumos, mă alesese pe mine, fată fără bani și fără frumusețe. Cum aș fi putut ghici că între irezistibilul farmec al unei femei și teama față de propria sa slăbiciune, orgoliul lui voise să pună continente? Înarmat cu diplomele de medic chirurg, Jan Yvarsen își sărbători succesul împreună cu colegii. Băuseră mult, cântaseră, benchetuiseră toată noaptea. Dimineața, tânărul doctor luă trenul, nerăbdător să anunțe vestea cea bună. Lăsându-și bagajul la gară, o porni repede în drum. Dar când ajunse la Tjorpa, Ane Mette îi spuse că *fröken* se duse la cascada Trollhättan! Trollhättan! Locul celor mai frumoase amintiri ale lor! Cu ce grabă o porni la drum și cu ce bucurie salută mugetul familiar al Tichiei vrăjitorului! Nu acolo sus, pe malul apelor sale sprintene și aprige, ca și tinerețea lor, ochii li se deschiseseră dintr-o dată și buzele li se uniseră? Dar chiar în același loc unde schimbaseră primele fângăduieli și primele sărutări, își surprinsese logodnica, trup lângă trup și gură în gură, cu cel mai bun prieten al lui, Sven Lundell. Sven Lundell alături de care stătuse pe băncile școlii și alături de care lucrase în amfiteatrul din Stockholm! Se năpusti asupra perechii, o smulse pe față și-o aruncă la pământ cu o asemenea putere, încât buzele i se pătără de sânge.

— Și-acum între noi doi! strigase el, cu o voce aproape veselă, fericit de a putea să dea pe loc curs răzbunării.

Paralizată de frică, incapabilă să se miște, Sigrîd Auzi, cu tot mugetul cascadei, răsufllările zgomotoase, gâfâiala celor doi furioși, agățați unul de altul ca două fiare înfuriate. Dar când îi văzu apropiindu-se de platoul îngust de deasupra prăpastiei, spaima o însufleți. Sub imperiul unei turbări demente, oarbe, cei doi băieți se băteau cu buzele strânse, și ea simți că era vorba de viață și de moarte. Rătăcită, cu părul pe spate, cu obrazul șiroid de sânge, Sigrîd se aruncă între ei, pe marginea prăpastiei:

— Iertare! Iertare! strigă ea.

Primul își veni în fine Sven. Cu ultimele puteri, izbuti să-l facă pe adversarul său să se dea înapoi.

— Ucide-mă! strigă el ridicând brațele.

Sigrîd se târî, își zgârie genunchii de pietre. Înlănțuind picioarele logodnicului ei, gemu:

— Milă! Milă!

El avu un surâs amar.

— Tremuri pentru viața lui! o ironiza el desprinzându-se.

Ea strigă:

— Nu, nu! Pentru a ta! Pentru viața ta!

— I-am dat o lecție, acum ți-l dau înapoi! Sunteți demni unul de celălalt!

Redevenise stăpân pe el și-și ștersese palmele ca pentru a se purifica de un contact ignobil. Ea rămăsese năucită între cei doi tineri care încă mai gâfâiau, cu hainele rupte, cu

părul ciufulit. Sudoarea le curgea în ochi și amândoi își ștergeau fețele învinețite. Jan își înalță capul.

— Du-te!

Își privi prietenul de ieri, de parca era gata să se năpustească din nou asupra lui. Dar ochii săi nu întâlneau decât o privire plină de tristețe și, cu capul plecat, tânărul plecă. De bine, de rău, Jan își aranjă hainele. Sigrid se uita la el cu spaimă.

— Ascultă, îl imploră ea, nu suntem chiar atât de vinovați pe cât părem.

Această voce redublă mânia bărbatului trădat. O apucă brusc pe față de umeri, și fără să rostească o vorbă, o scuipea drept în obraz; apoi, rușinat de acest gest, coborî împleticindu-se printre stânci. În aceeași seară luă trenul de Amsterdam.

Evocând această scenă, soțul meu strânse pumnii, vinele groase de pe tâmpile i se umflară. Ura, care după șapte ani mai trăia încă în ochii săi palizi, nu aducea cumva a dragoste? Se spune că adesea aceste două sentimente se confundă. Oare o pedepsise destul punând un ocean între ea și el? Sau, exilându-se, nu arăta că se temea să nu dea vreodată dovadă de slăbiciune? Ea sigur că suferise... Strigătele ei de desperare, când se târâse la picioarele lui, fuseseră sincere, durere ascuțită, ca cea pe care o simți când ți se taie o mână. Dar nu era de ajuns pentru răzbunarea lui. Evocarea trecutului îi redeștepta ranchiuna rămasă vie, nepotolită, căci, tăind toate legăturile cu țara sa, nu-și putuse da seama de urmările plecării sale. Oare Sigrid s-o fi consolată, s-o fi resemnat? Se căsătorise cu prietenul ticălos? De la ruptura tragică a logodnei lor, nu-i parvenise nici o știre, nici un semn de viață de la logodnica lui. Și iată, că Ane Mette pretindea că *fröken* a să străbătea lumea ca să regăsească ceea ce pierduse!

Cu coatele pe genunchi, cu capul sprijinit în mâini, Jan șopti:

— Mă crezi, Ide?

Am înălțat din umeri:

— N-ar fi cu putință?

El mă privi atent:

— Ești decepționată în ce mă privește, Ide? Mă disprețuiești că am scuipeat o femeie în obraz? Ah, niciodată nu-mi voi ierta că m-am lăsat împins de mânie până la un asemenea gest!

— Sunt de acord cu tot ce faci, cu tot ce vei face, știi Bine, am răspuns eu. Gestul tău n-a fost decât dovada dragostei pe care i-o purtai logodnicei tale. Ți-ai pus în ea toate nădejtile, decepția ta a fost prea crudă.

— Da, zise el, o așezasem mai presus decât viața mea. Avu un surâs răutăcios: îi spuneam „Trandafirul din Trollhättan”... murmură el și vocea i se înmuie.

Simțeam bine că nu se vindecase și Sigrid urma să vină! Picioarele, de obicei sigure pe ele, îmi alunecau pe pietre și Jan trebui să mă ajute.

— Îți ard mâinile! Romantica mea Ide, cred că n-am făcut bine să-ți istorisesc toată povestea asta!

Am clătinat din cap încercând să surâd, dar, brusc, mi-am aruncat brațele în jurul

gâtului soțului meu.

— Să plecăm! l-am rugat eu. Haide, Jan! Nu vreau s-o cunosc!

Jan își lipi buzele de fruntea mea.

— Dragă Ide, zise el, cât mă iubești! Apoi: Toate astea țin de trecut, n-ai de ce te mai teme de verișoara mea. Fata asta, care m-a făcut să sufăr atâta, continuă el pe un ton glumeț, trebuie să vadă că am o nevastă drăguță care mă face fericit!

Fericit? De ce atunci, de când ne aflam la Tjorpa, obrații i se scofălciseră? De ce această grabă de a se scula de la masă? Se părea că fugea de mătușa Brita de teamă să nu-i vorbească despre fiică-sa și în ultima vreme nu mai aducea deloc vorba de plecare! Mă sprijineam de brațul lui ca să mergem de-a lungul puhoaielor pline de umbră. Ieșiți din pădure, am pășit pe drumul cel mare. Turmele de oi se întorceau acasă. Din loc în loc se înălța câte un par pe care se usca o cunună de verdeață: prăjinile lui *midsommar*, sărbătoarea de la jumătatea verii, când țăraniii dansează toată noaptea sub soarele de la miezul nopții. De fiecare dată când ne apropiam de Tjorpa, Jan încetinea pasul. Poate că simțea, în patima pe care-o arăta de a urca spre Trollhättan, ceva analog cu atracția bizară pe care-o simte criminalul pentru locul faptei sale. Ne luam mâncare, cărți și rămâneam acolo până seara. Era anotimpul nopților senine. După treburile de peste zi oamenii se așezau în fața caselor. Se auzeau sunetele delicate ale unei viori, cântece și râsete. Pe câmpiile cu iarbă grasă mugetul vacilor chema mulgătorii. Cerul părea presărat cu trandafiri albi. Și tocmai în acest decor de o inefabilă frumusețe apărură ea... Era încă departe, dar soțul meu o recunoscuse. Venea spre noi, noi ne îndreptam spre ea... Venea și nu se uita decât la soțul meu; el continua să înainteze ca și cum n-o văzuse. Și, în timp ce inima-mi bătea cu putere, am avut presimțirea netă că în ceasul acela mi se hotăra soarta, ineluctabila mea soartă!

— Hai, Ide, curaj, îmi spuse Jan care-mi simțea brațul tremurând sub al lui.

Sigrid era în fața noastră. O secundă, vechii logodnici rămăseră nemișcați, privirile li se înfruntară. În ochii tinerei femei el ar fi trebuit să citească dispreț și teamă. Ea păru să mă ignore. Eu o priveam fascinată, cu inima strânsă de teama de a o găsi atât de frumoasă. Înaltă, slabă, într-o mantie ușoară de călătorie, de culoare gri, fără pălărie. Părul împletit în cozi, prinse cu ace mari de baga îi încununa capul. Chipul îi era alb ca zăpada și această albeață sublinia desenul pur al gurii. Rupând tăcerea penibilă, Jan, cu un gest firesc, întinse verișoarei sale mâna.

— *Bästa*⁴⁶, Sigrid! Ai venit mai repede decât te așteptam!

— După cum vezi, făcu ea oarecum ironică.

— Soția mea! zise el împingându-mă spre ea. Apoi făcu prezentările: Fata mătușii Brita...

— Da, doar atât, zise ea pe un ton batjocoritor.

---

⁴⁶ Salut Sigrid (suedeză).

Dintr-o aruncătură de ochi mă cântări din călcăie până în creștet.

— Îmi continui plimbarea, zise ea, Ne vedem la masă... *adjô së länge!*⁴⁷

— Ce-ți pui pe tine la masă? mă întrebă Jan inspectându-mi cu interes garderoba.

Ca de obicei m-am lăsat pe seama gustului său.

— Fă-te frumoasă!

Mi-a pus în brațe o rochie de surah neagră. Dar, în Picioare, în fața oglinzii, am privit cu ostilitate o Ide care nu arăta deloc bine cu trăsăturile ei prea pronunțate, cu fruntea prea mare, cu părul fără culoare. Trupul meu solid, de olandeză, era așezat cu aplomb pe niște picioare construite după canoanele romane, cum zicea Jan, care mai adăuga:

— Mâinile tale sunt singurele care au o formă perfectă!

Nu, eram departe de a fi satisfăcută de chipul pe care mi-l arăta oglinda; dar chiar dacă aș fi fost frumoasă comparată cu strălucitoarea Sigrid, tot păream ștearsă. Îmi observam soțul. Ieșise proaspăt și bine dispus din sala de baie, se ducea, venea, șovăind între două costume, unul deschis, altul închis. Folosi timp mai mult ca de obicei pentru a-și peria părul și mai decolorat de soare, se întrerupea uneori ca să-și aranjeze cu degetul vreo buclă rebelă. O bucurie tainică strălucea în adâncul pupilelor acum mai întunecate.

— Cât ești de tăcută! remarcă el. Nu-ți place verișoara mea? Nu lua în seamă aerele ei trufașe!

Elegant ca un tânăr lord, Jan intră în sufragerie. Chipul nu-i dezvăluia nimic din furtuna care poate că-i răvășea sufletul. Toate lumânările erau aprinse, ferestrele deschise spre grădina scăldată în lumina polară. Când am intrat noi, Sigrid se întoarse de la fereastra unde stătuse până atunci. Era în alb, fără nici o bijuterie. Doar două pete pe veșmântul ei ca zăpada: roșul unui buchet de trandafirași la răscoiala corsajului și la cordon. Jan era de un firesc înfricoșător. Nimic din fizionomia lui, din voce, cu atât mai mult din gesturile sale precise nu trăda nici cea mai mică tulburare. Nimic nu reamintea că o iubise odinioară pe palida fată așezată în fața lui.

— Nădărduește să mai stea la noi, acum când ai venit și tu, Sigrid, zise mătușa Brita, arătându-ne. Până acum nu ne-au făcut decât o singură vizită.

— Mai întâi am vrut să-i arăt Idei ținutul.

— Acum, băiete, ai să mai stai și pe-aici; va trebui să ne vorbești puțin despre viața pe care o duceți acolo...

Jan nu se lăsă mult rugat ca să vorbească despre țara îndepărtată unde se stabilise. Despre acea singurătate măreață în care trăisem doar noi doi, despre lungile noastre cavalcade. Timpul ne aparținea, n-aveam a ne teme de năvala nici unui inoportun! Din nenorocire, profesia îl obligase să locuiască în târgul vecin. Și Jan evocă societatea din Krittelwerk, relațiile noastre plăcute, pline de bonomie. Evocă de asemenea serile noastre

---

⁴⁷ La revedere (suedeză).

muzicale. Sigrid ascultase fără ca vreun mușchi pe față să i se miște, fără ca vreo întrebare să-i urce pe buze. Dar îi simțea tăcerea, grea de taine. Ce cuprindea ea? Dragoste, regret, suferințe? Cu capul răsturnat pe spătarul fotoliului, Jan își observa verișoara. Scrumierele și farfurioarele ceștilor se umpluseră până la margini de scrum și de capete de țigări și această primă seară se termină în fumul tutunului care ne estompa chipurile...

30

Când se va isprăvi acest joc în care unul încerca să descopere, să reînsuflețească o flăcă ră aproape moartă, celălalt să pedepsească vechea trădare? El își împietrise inima de bucurie, în timp ce ea, îndurându-i mânia cu o blândețe umilă, pândea în zadar o privire mai milostivă. Surd la muștrările fetei, el opunea avansurilor ei o forță liniștită și disprețuitoare. Totuși când, la capătul umilințelor, ea îi adresă un surâs care cerea iertare, Jan se întoarse parcă rușinat de el însuși.

Ane Mette strânse masa. La clinchetul veselei, mătușa Brita, care ațipise, tresări și reluă împletitura. Nu se mai auzi decât zgomotul ușor al andrelor și bâzâitul insectelor care veneau să-și afle moartea în flăcările albastre ale lumânărilor. Tăcerea deveni intolerabilă.

— De ce nu mai vorbiți? întrebă mătușa Brita. Știți ce se spune în Germania când într-o discuție intervine o tăcere prelungită? Că un locotenent își plătește datoriile!

— Voi lua puțin *bränvin* cu gheață. Tu ce iei? îl întrebă Sigrid pe vărul ei.

— La fel, Sigrid. Soția mea nu bea alcool.

— În cazul acesta, am să caut o lămâie.

Pentru prima dată, îi adresă un surâs amabil.

— Servitorii s-au culcat, zise ea, întorcându-se cu tava. N-am găsit lămâie, dar îți aduc riște fructe, Ide. Tu, mamă, va trebui să-ți iei picăturile!

Observase oare că ochii lui Jan urmăreau mișcările mâinilor sale lungi și palide? Păru tulburată.

— Dacă ne-ai cânta o nocturnă, Jan? Și cum soțul meu clătină din cap ea adaugă: Nu? Nu vrei? Aruncă o privire spre pendulă: Miezul nopții... E adevărat că nimic nu evocă mai bine fantomele ca muzica.

O roșcată fină urcă în obrajii soțului meu.

— Nu mai cânti la vioară? o întrebă el pe un ton degajat.

— La vioară? făcu ea ca venită de departe. Nu! În vocea ei se simțea ciudă. După un moment adaugă: La Paris, la Viena, la Berlin am auzit niște artiști atât de mari, încât cântecul meu m-a dezgustat.

— Păcat!

— Asta ar fi și dorința mea, să-mi dezmoțesc degetele cât mai ești încă aici. Dacă ai vrea să mă acompaniezi...

Se uită la ea cu privirea lui dură și ascuțită.

— N-am nici cea mai mică dorință. Dacă n-ai mai cântat de atâta vreme, acum cred că cânti groaznic!

Ești muziciană? mă întrebă Sigrid.

— Din nenorocire nu, am oftat eu.

Jan interveni:

— Soția mea nu cântă, dar posedă un simț muzical care i s-a format ascultându-mă pe mine. Mă pot mândri cu critica ei!

Nu mi-am crezut urechilor. Astfel de aprecieri îmi erau penibile. Mai ales când știam că le emitea ca s-o consterneze pe vinovată.

Pentru satisfacția pe care i-o procura acest gen de răzbunare, Jan amâna mereu plecarea. Totuși Sigrid întrebuinta toate șiretlicurile pentru a-și aranja întâlniri cu vărul ei. Ce-i spunea ea? Vorbele sale păreau să se ciocnească de o hotărâre de nezdruincinat.

— Subiectul ăsta e epuizat, să-l lăsăm odată pentru totdeauna!

Am surprins această frază în momentul în care am intrat în salon. Jan examina cu atenție partiturile. Vorbise sec, ca și cum ceea ce-i spunea ea era ceva ce nu-l privea.

— Poți să-ți imaginezi ce înseamnă reîntoarcerile mele solitare în locurile legămintelor noastre? Îl întrebuse ea destul de tare ca să aud și eu.

El rânji.

— Vrei să spui „în locurile trădării”...

Și gura i se strânse într-o expresie disprețuitoare. Atitudinile de învinsă ale tinerei nu păreau să-l emoționeze deloc pe vechiul ei logodnic și totuși când ea apărea la micul dejun, cu trăsăturile-i delicate descompuse ca după o lungă veghe, cu pleoapele înroșite de niște lacrimi recente, constatam la soțul meu o mișcare de alarmă, poate imperceptibilă pentru alții, dar care nu putea să scape investigațiilor mele de îndrăgostită. Uneori tensiunea celor două ființe era fățișă. Sigrid avea sentimente neașteptate, arăta brusc o veselie care nu putea înșela pe nimeni. Adesea se revolta împotriva suferinței, părea să-și dea seama că-și stricase viața, că-și risipea tinerețea. Nu-și accepta înfrângerea, încerca să redevină stăpână pe ea. Atent, adversarul ei o pândea. Cu o încăpățănare tenace, refuza să se atingă de pian. Se temea oare că dacă va cânta se va lăsa în voia sentimentelor sale tainice? Depindea numai de el ca acele lupte epuizante să înceteze, dar, încă o dată, lăsase să treacă data fixată pentru plecarea noastră, se complăcea să-și exercite puterea asupra ei, să guste satisfacția răzbunării.

Într-o seară, după cină, în vreme ce ne aflam încă la masă și în timp ce mătușa Brita discuta cu mine despre micile necazuri domestice, Sigrid, neluând în seamă prezenta mea, începu să-i facă vărului ei reproșuri:

— Am acceptat tratamentul odios pe care mi l-ai impus de când ne-am revăzut. Nu vei spune că n-am dat dovadă de răbdare. Dar sunt la capătul puterilor, da, la capăt! Nu mai pot!

— Și ce vrei să fac eu? întrebă Jan cu aerul cel mai nevinovat.

— Nu vrei să mă lași să-ți explic, nu vrei să mă ascuți?

— Nu, făcu el cu duritate.

— Ei bine, știi de ce nu vrei să mă ascuți? Fiindcă ți-e teamă că ai să-mi dai

dreptate și atunci nu mai poți urî ființa căreia i-ai dat dreptate!

El nu răspuse.

31

Se făcuse cald. Toaleta noastră de seară odată terminată, am rămas la fereastră. Împrejurimile se conturau în noaptea clară. Un jgheab de adăpat vitele reflecta câteva stele palide: ai fi zis că era o broderie de argint așezată la nivelul apei. În atmosfera translucidă se simțea mirosul de fân cosit. Zgomotul unui hohot de plâns tulbură brusc liniștea nocturnă. Jan se aplecă peste prichiciul ferestrei.

— Vine din odaia lui Sigrid, șopti el.

Părul lui părea alb în limpezimea lunară și o bucurie, o bucurie disperată, dacă se poate spune astfel, îi strălucea pe chipul încordat. Nu ne-am mișcat. Noaptea era calmă, indiferentă; vara, nopțile scandinave nu risipesc binefăcătoarele tenebre.

— Domnul fie lăudat! oftă Jan, când totul reintră în tăcere. Părea cuprins de un acces de veselie. Ce-o avea fata asta de plânge astfel? spuse el. Să i se fi întâmplat vreo nenorocire iubitului ei Sven?

Dimineața, Sigrid avea chipul ca ostia și cearcăne adânci îi subliniau ochii. De când sosise ea, dragostea mea era chinuită de spaimă. Nu mai mâncam decât din vârful buzelor. Jan mă ținu de rău.

— Las-o, zise Sigrid, și eu mănânc puțin... ca să-mi păstrez linia, adăugase ea pe un ton batjocoritor.

După micul dejun Ane Mette aduse o tavă plină cu scrisori și ziare. Am băgat de seamă că Jan, deschizându-le pe ale sale, se străduia să distingă scrisul din scrisorile pe care verișoara lui le scotea din plicuri și le parcurgea rapid. Apoi atenția i se fixă pe un pachet pătrat ale cărui sfori Sigrid începu să le taie. Ieși la iveală o acuarelă. Ea o privi îndelung.

— Arată-mi și mie! zise Jan. Arată-mi! repetă el cu voce autoritară.

Sigrid tresări. Un surâs victorios îi dezgoli dinții strălucitori.

— Mă lași mai întâi să citesc ce scrie? E aici o legendă... replică, ea ironic.

Și în timp ce parcurgea rândurile scrise cu cerneală aurie, chipul i se acoperi de o ușoară roșeață.

— Ei bine? făcu Jan cu nerăbdarea rămasă probabil din copilărie.

— Nu! zise fata strângând tabloul la piept. Cu ce drept te amesteci în darurile care mi se fac? Sunt liberă să ți le arăt sau nu!

— Ai dreptate, zise Jan rece, treburile tale nu mă privesc. Am văzut o pictură și tot ce e pictură mă interesează!

— Ide, găsești că portretul îmi seamănă?

Sigrid împinse imaginea spre mine. Era un cap mic de femeie, cu ochi prelungi,

enigmatici, cu bărbia sprijinită pe două mâini palide cu degetele încrucișate. *Sfinxul...* scria dedesubt.

— Da, am spus eu, sunt ochii tăi, gura ta...

Ea ridică din umeri, luă tablouașul și, cu mânerul de argint al cuțitului, sparse sticla; apoi, cu grijă, ca să nu se taie în cioburi, scoase acuarela și-o rupse în bucăți.

— Ia talmeș-balmeșul ăsta de aici, zise ea lui Ane Mette care încărcă pe o tavă vasele de la micul dejun.

La zgomotul sticlei sparte, Jan, cufundat într-o revistă medicală, nici măcar nu ridicase capul. Păru a nu auzi porunca dată servitoarei de către verișoara sa.

32

Eram invitați la masa de prânz la pastorul din Troelle. Sigrid aranjase într-o cutie niște caramelle pe care le făcuse în ajun pentru nevasta pastorului.

— Am să tai câțiva trandafiri pe care vreau să-i adaug la cutia cu bomboane, zise ea.

— Iar îmi despoaie grădina, oftă mătușa Brita.

Văzându-se singură cu noi, ceea ce se întâmpla rar, se grăbi să ne facă unele confidențe.

— Știți că fata asta duce o existența nomadă? Ah! Am visat pentru ea o altă soartă. De câte ori se întoarce la Tjorpa, are noi repulsii pentru obiceiurile din ținutul nostru. Mi-a expus niște teorii lipsite cu totul de bun simț. Niște sminteli! De pildă, pune și binele și răul în aceeași oală și socoate că orice mijloc e bun când e vorba să-ți atingi un scop, care pentru tine înseamnă de fapt singura rațiune de a trăi. Ceea ce-i trebuie nebunei ăsteia e un bărbat serios și sever! Dar încearcă să-i spui că-ți sare în cap!

— Nu trebuia să se mărite cu Sven Lundell? Întrebă soțul meu care-și golise luleaua și acum și-o umplea din nou.

— Ah, băiatul ăla! zise doamna Lindval, ridicând spre Jan ochii ei limpezi ca cei ai unui copil. S-a încăpățânat degeaba, bietul băiat! Ea nu l-a vrut, și numai Dumnezeu știe de câte ori a cerut-o de nevastă!

Privirea soțului meu nu mai era decât o linie de oțel între genele întunecate.

— Lundell și-a făcut studiile cu mine... Ce s-a mai întâmplat cu el?

— Știu că s-a însurat cu o fată din Stockholm, unde s-a și stabilit, zise ea.

Prin ușa-fereastră o vedeam pe Sigrid tăind trandafirii pe care, pe măsură ce-i tăia, îi puneă într-un coș.

— Știam eu că are să-mi despoaie grădina! Și mi-i ia pe cei mai frumoși! gemu doamna Lindval. Îi trebuie chiar atâția?

— Hei, vorbăreților! strigă Sigrid, se pare că ați uitat că mâncăm la Troelle. Nu sunteți gata și Jerk se pregătește să înhame caii! Eu mi-am și pus rochia!

Jan clipi din ochi ca năucit văzând-o pe verișoara sa alături de cai. Purta o rochie vaporoasă, de un mov tandru, împodobită cu dantele fine. O pălărie albă cu boruri mari îi umbrea ușor chipul de lumină. Și din nou frumusețea ei mă sperie, spaima îmi strânse inima. Părea însăși *sommar älva*⁴⁸, radioasă ca și ziua aceea care era o feerie de limpezime și de miresme. Castanii de pe drum își aprinseseră toate luminările roz care

⁴⁸ Zâna verii (suedeză).

isciau scripîri de auroră sub umbra verde a ramurilor lor. Trăsura mergea pe un covor de petale roz, păsările cântau pierdute. Înaintam între câmpuri de spice coapte. Sigrid opri cail și alergă într-un loc proaspăt secerat. Cu o însuflețire plină de veselie, mâinile sale adunară un braț de albăstrele, maci, margarete, și câteva păpădii înalte cruțate de coasă.

Începu să sufle în acestea din urmă, în timp ce privirile ei umede îl învăluiau pe Jan.

— Îți amintești?! Cine sufla ultimul?

Și el, înduioșat de frumusețea zilei și de grația acelei fete luminoase, răspuse cu o voce tulburată de o emoție prost ascunsă:

— Da, Sigrid, îmi amintesc!

Mătușa Brita și cu mine ne așezasem în fundul trăsurii. Jan și Sigrid, în fața noastră. Aceasta din urmă împleti într-o cunună florile risipite pe genunchii ei, apoi își puse cununa peste pălăria cu boruri mari, atât de potrivită cu chipul ei senin. Pe acel drum pe care-l străbătuseră adesea împreună, amintirile se ridicau stol... Le auzeau chemările îndepărtate. Și, fiindcă-i simțeam uniți, reîntorși într-un trecut la care nu puteam lua parte, sufeream cumplit.

Presbiteriul era o clădire veche, înghesuită la capătul unei alei de mesteceni. Pastorul Lindstrom și soția lui ne-au primit sub porticul pictat și sculptat. El, în redingotă, cu guler înalt, chenăruit cu alb, cu fața rasă sub pletele lungi și drepte. Buze surâzătoare de bun sosit. Ea, înaltă, puțin ceremonioasă, îmbrăcată într-o rochie severă, de lână. Saluturile s-au schimbat fără efuziune, cu toate că perechea n-o mai văzuse pe Sigrid de mai bine de un an.

— *God dag! God dag!*

Și aici, dușumelele bine ceruite erau goale. O mulțime de broderii de mână acopereau mobilele. Fiecare placă a monumentalei sobe de faianță reprezenta un subiect de vânatoare. În odaia mare și liniștită, ferecăturile, închizătorile cuferelor și ale dulapurilor de vase străluceau, parcă erau de aur, pe lemnul întunecat al mobilei. De îndată ce ne-am așezat la masă, între cei de față se stabili un curent de bună dispoziție. Pastorul avea un fel de a mă privi care mă intimida. Mă simțeam prost, îmi spuneam că acei oameni se mirau probabil de alegerea lui Jan, cu atât mai mult cu cât Sigrid, în intenția precisă de a se pune, prin contrast, în valoare, ținuse să stea lângă mine. În cursul discuției, începu să-și relateze impresiile despre Paris.

— Este orașul care m-a captivat cel mai mult! zise ea. Ai sentimentul că acolo viața e cât se poate de intensă, pasiunile sunt parcă mai violente, viciile mai ascunse...

La aceste vorbe, mătușa Brita și nevasta pastorului se uitară la tânăra fată cu niște ochi în care încolțise frica. Ea începu să râdă.

— Prietenii mei francezi, zise ea, mă găsesc glacială și închisă. Toți îmi spun că sunt prea rezervată.

— Da, remarcă pastorul surâzând, ne place să trecem drept personaje neînsemnate, ca nimeni să nu poată râde de noi, nici spune: „Iată niște oameni care n-au destulă rușine

ca să ascundă ce au mai bun în ei!”

Jan și Sigrid rămaseră tăcuți. Pe moment, privirile li se întâlneau. În ochii fetei, se citea o blândețe umilă; în cei ai bărbatului, o emoție prost stăpânită. Amândoi erau triști și fericiți... Lucidă, asistam la o scenă care mă sfâșia. Prin ferestre, se zărea biserica albă, cu acoperiș negru, ascuțit. Clopotnița de lemn, mai largă jos, era foarte veche. Data de pe vremea când un rege din nord, trecând printr-un sat, a fost servit de fata unui burgmeister cu o băutură de prin partea locului; în cupă, laolaltă cu gustul boabelor coapte la soarele amurgului, se amestecase și amărăciunea hameiului... După ce a rostit o scurtă rugăciune, pastorul s-a retras. Mătușa Brita și prietena ei se pregăteau de siestă.

— Să facem o plimbare cu barca! zise Sigrid, ridicând spre Jan niște ochi rugători.

El primi propunerea cu o bucurie fățișă. Ca să ajungem la lac, am trecut printr-o pădure aidoma celor din poveștile cu zâne, scufundată într-o lumină verzuie. Trunchiurile pinilor, înalți și netezi, precum coloanele unei catedrale, păreau să se strângă pe măsură ce înaintam, vrând parcă să ne împiedice să pătrundem în împărăția lor. Pe un pământ spongios, mișunau ciupercile roșii stropite cu alb, ca și cum ninsese peste ele. La ieșirea din penumbra verde, lumina puternică a zilei ne-a rănit ochii, dar tot verde se întindea în fața noastră și suprafața apei. Bărcuța aluneca printre ierburi iscând un lung foșnet. Sigrid îl privi pe soțul meu cu o intensitate aproape maladivă. Eu însămi tremuram văzându-l cât e de frumos! Își lăsase vesta pe bancă. Gâtul bronzat ieșea din răscoiala cămășii moi. Nasul, ușor acvilin, gura aspră, bărbia voluntară, fruntea care părea tăiată pentru coif îi dădeau un profil ca al seniorilor de odinioară. Ochii lui căpătaseră o strălucire metalică, dar, ori de câte ori o priveau pe Sigrid, dezvăluiau o blândețe neașteptată, care o tulbura.

— Ce ai? o întrebă el surprins, în timp ce fata își ascunse fața în mâini.

Lacrimile îi curgeau printre degete.

— Ce ai? Haide, repetă el cu o emoție care-i strângea glasul.

Ea clătină din cap, ștergându-și ochii. Un parfum nedefinit i se risipi din batistă. Ce amintire trecu prin inima lui Jan? Trăsăturile i se împietriră. Farmecul fusese rupt.

33

O așteptam pe Sigrid pentru gustarea de dimineață.

— A ieșit cu noaptea în cap, nu știu cu ce aer de sărbătoare ori de nebulie! ne zise mătușa Brita. N-am liniște o clipă!

Eram așezați pe terasă, deasupra grădinii în care străluceau florile. Dincolo de grilajul scund, drumul scăldat în soare se pierdea în marginea pădurii care acoperea zarea. Ane Mette adusese o tavă încărcată, dar Jan insistă s-o ducă înapoi. „Ar fi nepoliticos să mâncăm fără Sigrid”, zise el. O liniști pe mătușa Brita:

— Nu te teme pentru Sigrid, e o călăreați desăvârșită. De altfel, iat-o!

În depărtare, un punct creștea rapid. Ajunsă în dreptul nostru, amazoana se opri. Cu o mișcare bruscă a șalelor, întoarse iapa și, dreaptă în șa, conștientă de tabloul magnific pe care-l înfățișa, rămase câteva clipe nemișcată, arătându-ne profilul fin, cozile grele acoperite de un fetru cochet de care atârna un vâl lung și ușor. Ne salută cu mâna. Soțul meu se sculă repede și se duse lângă ea. Ușoară, Sigrid sări de pe calul pe care-l lăsă în grija servitorului. Jan și Sigrid se înapoiară alături. Două siluete înalte, ea doar cu puțin mai scundă decât el. Dacă părul vârului ei părea de aur fluid, pletele ei păreau scăldate când de soare, când de lună. Purta un minunat costum de amazoană. Gulerul montant, talia foarte ajustată îi scoteau în relief bustul. Cizmele lăcuite sclipeau de sub rochia a cărei trenă și-o aruncase pe brațul stâng. În mina dreaptă ținea mănușile și cravașa și mergea încet, sprijinindu-se de Jan. Cu obrajii însuflețiți, cu dinții și ochii strălucitori, părea îmbătată de lumină și de speranță.

Cu câteva ceasuri mai înainte, punându-mi mâinile pe umeri, Jan îmi spusese:

— Te admir, dragă Ide. Niciodată n-am crezut că te-ai putea stăpâni cu atâta curaj! Dar liniștea ta nu mă înșeală. Știu cât ți-e de greu să mai rămâi în casa asta! Tocmai de aceea am fixat în mod definitiv data plecării!

— Plecăm? Când plecăm?! am spus eu într-o explozie de veselie.

El surâse.

— Poimâine cu trenul de opt și patruzeci și cinci, dimineața.

Mi-am stăpânit bucuria care mă înăbușea, vrând să rămân rezonabilă până la capăt. În curând, vom pluti spre o țară unde femeile erau mai puțin periculoase. Jan își va regăsi activitatea, pianul lui, iar eu îmi voi regăsi fericirea. Fericirea de a-l adora fără constrângere, de a-l admira muncind. Voi uita neliniștea, voi uita spaimile. Dar de ce anume mă temeam? Soarta mea era bună și putea să-mi fie milă de cea care mă invidia cu lacrimi de sânge. Am hotărât să fiu generoasă în acele puține ore pe care le mai petreceam acolo și am început să caut pretexte ca să-i îngădui lui Sigrid să-l vadă pe Jan, singură. La

puțin timp după dejun, din salon se auziră niște acorduri energice. Deci îi învinsese rezistența și el se așezase la pian! Se auzi râsul Sigridei, basul lui Jan murmurând ceva, o tăcere, apoi niște sunete de vioară. Sunetele astea stângace, sacadate să însemne oare tot talentul lui Sigrid? Ai fi zis că e vorba de un copil care abia învață și se străduie să evite notele false. Brusc, am înțeles. Ceea ce evocau ei în acest cuminte duet era tot trecutul: o fetiță strângându-și vioara la pieptul plâpând; la pian, două mâini de băiat disciplinând măsurile... Ah, acel trecut, copilăria, adolescența lor comună, acel trecut, în care ei jucaseră jocul cumplit al dragostei și al urii, nu va fi oare mai puternic? Fiecare obiect din această casă, fiecare pas în această grădină și pe aceste drumuri aminteau de un trecut care le aparținea numai lor. Un trecut plin de drăgălășenii copilărești, de răutăți copilărești. Răsfoind albumele de familie, cădeam, aproape la fiecare pagină, pe două siluete plâpânde sau în floarea tinereții. Aveau opt, cincisprezece, douăzeci de ani. O fetiță slabă, cu înfățișare de copil sălbatic, cu două cozi lungi pe spate; un băiat robust, cu privirea curioasă. Doi tineri pe cal, ea îmbrăcată în costum de amazoană, cu același chip ca și astăzi, doar mai trufaș, cu spuma de aur a pletelor izbucnind de sub pălărie. Apoi la un moment dat am văzut trei tineri – apăruse și cel de-al treilea care-i despărțise – echipați pentru munte, cu ranița în spate, cu alpenstockul în mână, undeva, pe un fund de stâncă, alb de zăpadă. În acest *tête-à-tête* pe care li-l facilita imprudenta mea complezență, ea izbutise oare să-l convingă că vechea ei trădare avea circumstanțe atenuante? Oare el o iertase? După masa de prânz, ne-am urcat în odaia noastră și Jan s-a trântit în pat.

— Aș vrea să mă odihnesc puțin, spuse el. Sigrid e sub umbrar. Du-te să-i ții companie, pentru că o vom părăsi foarte curând.

Într-o rochie ușoară, bleu ca cerul, rivala mea stătea jos, profilându-se pe fondul frunzișului întunecat. În fața ei, pe masa rustică, zăceau fotografiile, scrisori, pietricele de cuarț roz, dinți de elan încadrați în aur, un degetar minuscul și, într-un sipet deschis, un șir de pietre prețioase de un roșu închis.

— Când am împlinit optsprezece ani, zise ea, astea le-au înlocuit pe alea! Îmi arată niște cochilii mici de melci înșirate într-un colier. Cât de greu trebuie să-i fi fost, bietul băiat, să curețe aceste mici orori, să le lustruiască, să le găurească, să le dea reflexul ăsta de sîdef! Așează-te lângă mine, urmă ea, și lasă naibii mutra asta nenorocită! Te supără că lucrurile astea vin de la un Jan pe care nu l-ai cunoscut? Un Jan nestăpânit, impulsiv, rebel la orice frâu? Și întotdeauna gata la vreo glumă extraordinară? Astăzi Jan e taciturn, sever, surâsul lui e rar... Ai zice că cele mai bune resorturi ale lui au fost sfârâmate.

Am protestat.

— Nu-i un om de viață, e adevărat. Dar închipuie-ți că, în meseria lui, e zilnic în contact cu boala, cu nenorocirea, cu moartea. Nu știi cât poate să fie de bine dispus și de vesel cu bolnavii lui. Mulți se vindecă pentru că au încredere în el și pentru că le sugerează voința de a se vindeca. Admit, Sigrid, că tu ai avut partea cea mai bună din el, dar tu nu l-ai văzut ca mine, trudind din greu! Nu i-ai văzut, în fața sălii de chirurgie, pe bieții oameni cum așteaptă de la el minunea, nu l-ai văzut cu halatul lui alb și cu mânușile

încă pline de sânge cum îi liniștește pe cei care-l imploră, cum le zâmbește, cum le dă speranțe!

Sigrid mă ascultase, cu ochii dilatați de o atenție pătimașă, cu obrazii îmbujorați. Am tăcut. Atunci ea și-a luat capul în mâini.

— Cât ești de fericită, Ide, că trăiești alături de el! Și mai mormăi ceva care aducea cam cu: „Și cât te Urăsc”. Așeză în frumoasa casetă obiectele etalate pe masă și o închise cu cheia.

— Iată tot ce mi-a rămas de la el! zise ea, cu gura crispată de amărăciune. Trebuie să mă mulțumesc cu lucrurile astea inerte când inima mea, sângele meu strigă după el! Se înfurie: Nu mai pot! Nu mai pot! Și pumnii i se năpustiră pe capacul cutiei, zgâriindu-l cu unghiile.

— Sângerezi! am strigat eu speriată.

Într-un gest de turbare, își șterse degetele de frumoasa rochie azurie, pe care apărură câteva pete. M-am dat înapoi în fața privirii ei rătăcite.

— Nu pot trăi fără el, Ide, gemu ea. Acum, după ce l-am revăzut, nu mai pot! Nu mai pot! repetă ea cu disperare. Dă-mi-l înapoi, Ide! Nu știi ce fire ne leagă pe unul de altul! Nu știi de câtă pasiune e capabil! Cât de imensă e dragostea lui pentru mine! Crezi că nu mă mai iubește? Fleacuri! Îi voi explica, va trebui să mă asculte, să înțeleagă că există fapte care-și dau concursul ca să piardă o ființă... Împrejurările, cerul, atmosfera, ce știu eu! Mă va crede! Am fost din totdeauna a lui, Ide! Domnea asupra mea. Cu blândețea ori cu forța știa să-mi înfrângă rezistența. Ah! cât îi plăcea lupta, cât îi plăcea cucerirea! N-o poate exercita asupra ta, biată Ide, gâtul tău e dintre cele care se pleacă! Al meu e mai ferm. Ascultă! Nu mă tem de nimeni. Nimeni niciodată nu m-a putut face să-mi iertare când eram răutăcioasă. Mai curând m-aș fi lăsat zdrobită în bătaie. Ei bine, vrei să știi? Îl supăram pe Jan pentru singura plăcere de a mă arăta calină pe urmă și de a fi iertată! Îl făceam să mă amenințe și tremuram de spaimă și de plăcere și cred că numai teama pe care aveam față de vărul meu m-a făcut să fiu atât de nebună după el. Și, apoi, gusturile noastre asemănătoare pentru muzică și pentru legendele țării ne țineau departe de ceilalți copii din târg. Ne ajungeam unul altuia și zilele ni se scurgeau bogate în fantezie, feerie, dragoste! Da, Ide, dragoste! La zece ani ne iubeam și obrazii mei păleau când Jan, care avea doisprezece ani, se ivea brusc în fața mea. Și el? Mă iubea mai mult decât viața, mi-a spus-o ieri din nou, vai, fără să vrea să admită nebunia mea de-o clipă. Dar mă iubește. Ide, l-am simțit, niciodată n-a încetat să mă iubească și e nenorocit, crede-mă! Redă-i libertatea pe care nu ți-o va cere niciodată, dar pentru care te va binecuvânta. Ide! Renunțarea ta ar fi dovada unei iubiri adevărate și te va ridica mai mult în ochii lui decât într-ai mei, căci eu sunt incapabilă să mă resemnez. Îl adori, se vede asta! Jan îți va mulțumi pentru sacrificiul tău și nu te va uita niciodată!

Mă ridicasem în picioare. Vedeam ochii verzi ai impertinentei ființe strălucind. Probabil că-i păream o rivală ușor de înlăturat. N-avea de partea ei frumusețea, orgoliul care-i făceau atât de patetice gesturile de implorare, ochii plini de rugămintă, tonul de

cerșetoare? Cum, amintindu-și de copila independentă, mai târziu de tânăra impetuoasă, soțul meu nu fusese mișcat de acea Sigrid transformată prin suferință, pierdută de umilință și de căință? I-am răspuns cu voce fermă:

— N-ai să izbutești să mă subjugi, Sigrid. Niciodată nu-mi voi lăsa bărbatul, niciodată, ți-o jur! Atâta timp cât nu-mi cere el însuși libertatea. În acest caz, dar numai în acest caz, mă voi înclina...

Brusc, chipul ei se liniști, ochii își reluară expresia lor frumoasă, puțin tristă. Oare auzise pasul lui Jan care se ivi la intrarea în chioșc? Își învălui vărul într-o privire atât de pătimasă, atât de plină de rugămintă și dragoste, încât am întors capul. Îndreptându-se spre el, îi întinse mâinile. Rochia pătată de sânge îi dădea un aer tragic. Ca și cum n-as fi existat, Sigrid îl întrebă fără nici o rușine pe soțul meu:

— Mi-ai citit scrisoarea, Jan? Te-ai convins sau vrei să pleci fără să ne fi împăcat?

Ochii lui Jan n-avuseseră niciodată acea blândețe, vocea lui, acel accent plin de emoție, ca atunci când îi răspunse:

— Nu mai sunt supărat pe tine, Sigrid.

Emoția o făcu să se clatine. El o prinse în brațe.

— Nu vreau să trăiesc fără tine, gemu ea. Nu cer nimic, nimic decât să trăiesc unde trăiești și tu! Ai milă de mine! Ia-mă cu tine! Fie-vă milă la amândoi, luați-mi cu voi!

Se desprinse din mâinile lui Jan cu toate eforturile lui de a o reține. Căzută la picioarele sale, își apăsa capul pe genunchii lui, repetându-și nebunelile rugăminți. El o ridică și-o strânse la piept. Uitând de prezența mea, o privea pătimăș. Ea avea ochii închiși, genele lungi îi umbreau transparența obrazilor și gura soțului meu era atât de aproape de buzele ei palide, încât am ieșit pe furiș ca să nu văd ceea ce m-ar fi sfâșiat. M-am urcat în odaia noastră. Eram atât de răscolită de scena la care fusesem martoră, încât, muindu-mi-se picioarele, m-am lăsat să cad pe patul desfăcut unde-și făcuse Jan siesta. O mânie nebună puse stăpânire pe mine. Aș fi vrut să strig, să mă pretez la o răzbunare imediată. Dar am auzit pasul și vocea lui Jan. Atunci, cramponându-mă de pat, am avut senzația că alunec într-o prăpastie.

34

— Ide, strigă de jos vocea lui Sigrid. M-am apropiat de fereastră. Îi dai voie soțului tău să meargă călare împreună cu mine?

Ce-aș fi putut să-i răspund din moment ce Jan nu-mi venea în ajutor? Puțin mai târziu i-am văzut plecând.

I-am văzut dispărând pe sub brazii de la capătul drumului. Oare de câte ori, în decurs de două ore, cât a durat absența lor, m-am uitat la ceas? Niciodată acele lui nu mi s-au părut că înaintează atât de încet. În bucătărie, m-am uitat la Ane Mette cum frământa cu mâinile ei uscate și brune aluatul unei prăjituri care trebuia să fie servită odată cu cafeaua de la ora patru. Pe urmă am ascultat văicărelile mătușii Brita care se plângea că fiică-sa o părăsește, că, de îndată ce vom pleca noi, nu va întârzia nici ea să-și reia hoinărelile; repeta mereu aceeași poveste: „Ar trebui să se mărite. Am să mor și n-am să am nepoți!”

S-au întors la masa de prânz, cam întunecați amândoi. Sigrid abia se atingea de mâncare. De două ori, câte un oftat lung pe care nu izbuti să și-l stăpânească, i se urcă din piept pe buze. Mamă-sa o privi cu neliniște. Jan, dimpotrivă, vorbea mai mult ca de obicei. Un roz aproape imperceptibil îi apăruse sub bronzul pomeților. Ai fi spus că slăbise în câteva zile. Când am întâlnit ochii lui Sigrid, am citit în ei nu știu ce hotărâre. Sculându-mă de la masă, am simțit cum și eu mă subțiasem. Încă o oră trecută care ne apropie de plecare!

— Plecăm mâine dimineată, mi-a spus Jan, de îndată ce-am rămas singuri.

Avea un aer serios care mă intimidă.

— Îți rămâne toată după-amiaza ca să împachetezi lucrurile, adăugă el.

Oare m-am apucat vreodată de vreo treabă cu mai multă trageră de inimă? Abia puteam să-mi liniștesc inima, care-mi bătea atât de tare, încât mă simțeam rău. Când sună gongul pentru gustare, nu mai aveam decât de împăturit rochiile. În acel moment Jan se întorcea călare de la vizita de adio pe care i-o făcuse pastorului. După cafeaua luată pe terasă, am coborât în grădină. Era o zi minunată, impregnată de mirosul cald al rășinii și de parfumul florilor. Luându-și vărul de braț, Sigrid îl trase spre umbrar. Nu m-am supărat. Fată bună, îi acordam cu plăcere acest moment de singurătate împreună cu soțul meu. Ultimul! Trebuia să-mi exprim bucuria care, la acest gând, trepida în mine, și am început să mă joc cu puternicul câine danez, a cărui simpatie o câștigasem încă din primele zile. Alerga alături de mine ca un nebun, încerca să mă înhațe de mână fără să-mi facă vreun rău. Am ajuns astfel în spatele zidului de verdeață al chioșcului, de unde, printr-o spărtură, i-am zărit pe Jan și pe Sigrid. Ea îl ținea de după mijloc, și-și sprijinea

fruntea de el.

— Nu pleca... Nu pleca... se ruga ea.

N-am putut auzi răspunsul. Cu lătrături nerăbdătoare, Karo mă îndemnă să continui jocul, până când, epuizată, m-am trântit în iarbă. Animalul se culcă alături de mine, gâfâind, cu limba afară. Cele câteva cuvinte pe care le surprinsesem mă umpluseră de neliniște. „Nu pleca!” Dacă Jan ceda? Acum eram departe de umbrar. În tăcerea care a urmat, am auzit vocea lui Jan, o voce alarmată, care mă făcu să alerg. Verișoara lui era întinsă pe banca din chioșc, palidă de parcă era pe moarte. Soțul meu o bătea pe mâini, rostindu-i speriat, numele.

— O sincopă... murmură el, privindu-mă cu un aer norocit.

O luă în brațe, rugându-mă s-o iau înainte și s-o anunț pe mătușa Brita. Un miros de amoniac și de valeriană se răspândi în toată casa. Ușa odăii lui Sigrid rămase deschisă. Neliniștită, stăteam aplecată peste balustrada scării. În sfârșit, bătrâna doamnă apărură, urmată de Jan care închise încetisor ușa. Sigrid dormea. După această alarmă, care se părea că ne amenință plecarea, m-am simțit ușurată văzându-l pe Jan pornind la plimbare.

— Un marș bun înainte de cină! strigă el, făcându-mi un semn prietenesc.

Stăteam la fereastra odăii noastre. Ochii mei mângâiau cele două valize și un cuțar ale cărui curele Jan le și înnodase; totuși nu izbuteam să cred ca vom pleca într-adevăr.

Trebuia să privesc situația în față, să nu mă tulbur și mai ales să nu mă las înșelată. Jan o iubea pe logodnica lui de odinioară cu aceeași putere ca și altădată. Nu-mi era îngăduit să mă mai îndoiesc. Dorința pătimașă a acestei ființe făcea din el ce voia. Dar îi cunoșteam și cinstea lui în ceea ce privește sentimentele. Știam că nici un moment nu-și va călca în picioare cinstea. Alegându-mă în mod liber și știind în ce măsură îi aparțineam, niciodată nu m-ar fi repudiat! Vai! Știam bine că gândul suferinței lui tăcute mi-ar fi fost de nesuportat și că, până la urmă, aș fi ajuns să-i redau libertatea, chiar cu sacrificiul vieții mele. Luând-o razna cu imaginația, lacrimile, fără să-mi dau seama, îmi curgeau fierbinți pe mâinile împreunate. Jan mă găsi în această stare. O expresie de îngrijorare îi adumbri trăsăturile.

— Dragă Ide, spuse el, obrajii tăi au început să pălească. Nu te tulbura astfel! N-ai nici un motiv să te frământă, crede-mă!

— Știu că nu-ți plac lacrimile, i-am spus, suspinând.

El își încruntă sprâncenele.

— Dacă ai ști, Ide, cât mă mâhnești tot scuzându-te atât! Purtarea mea față de tine justifică oare teama ta constantă de a nu-mi displace?

Am făcut semn că nu, incapabilă să răspund.

— Eu trebuie, nevastă dragă, să-ți cer iertare pentru toate poveștile astea la care te-am expus în mod deliberat. Dar n-am putut să prevăd... Împins de dorința de a-mi revedea patria, i-am scris mătușii Brita cu nădejdea că-mi va spune că fiică-sa s-a măritat. Nu mi-a spus nimic, în scrisoarea ei de răspuns, dar mi-a dat de înțeles că Sigrid va rămâne până la toamnă în nu știu ce parte din nordul Angliei.

— Eram deci liniștit. Cum să presupun că fata asta se încăpățănase într-o amintire care nu putea fi decât penibilă pentru ea? Dar iată-te la capătul neliniștilor tale, Ide. În curând vom ajunge în târgușorul nostru liniștit și ne vom relua bunele și vechile obiceiuri. Totul e gata? întrebă el arătând eu mâna cuferelor. Deschise o cutie: Ah, da, zise el, Sigrid mi-a dăruit portofelul ăsta... Mi-a spus ca mă așteaptă de șapte ani...

Am admirat obiectul de piele fină.

— Șapte ani... am murmurat eu.

Pe cale de a aranja niște cărți, soțul meu ridică ochii:

— Da, Ide, și măcar că în țara asta așa ceva nu-i un lucru rar, fidelitatea asta m-a surprins și m-a mișcat. Fata asta are într-adevăr ceva ciudat! Vezi tu, nu cunoșteam femeile, zise el aprinzându-și o țigară. Sigrid mă surprinde... O credeam fericită și... Dragostei sale îndurerate și constrânse, eu i-am opus disprețul și dorința de răzbunare. Văzând-o la picioarele mele, i-am acordat o iertare mărinimoasă și distantă! Ai într-adevăr de ce râde de mine, de o ființă atât de înfumurată! Ei i-am zdrobit viața, eu mi-am refăcut-o pe a mea. Ce mai pot face azi pentru ea?

În amărăciunea lui, uitase de mine, nu-și dădea seama cât rău îmi făcea, își puse mâinile pe umerii mei:

— Nevastă dragă, tu ești odihna! Lampa blândă care arde seara în dosul unei perdele albe...

Pe fereastră, îl vedeam pe Jerk, cu o mutră încruntată, ducându-se și venind pe aleile grădinii: în seara aceea trebuise să taie el trandafirii pentru masa de seară. Ane Mette veni să ne spună că masa e gata cu o voce pe care ți-o iei când în casă se află un bolnav. Privirea ei neliniștită făcu înconjurul camerei.

— Cum se mai simte fiica dumitale? o întrebă Jan pe mătușa Brita.

— Mai bine, răspunse ea oftând. A vrut să se scoale și să vină la masă...

În orice împrejurare Sigrid avea grijă de toaleta ei. În seara aceea apărură într-o rochie de satin alb, care i se mula pe trupul ei minunat și al cărei decolteu îi lăsa libere gâtul și umerii. Cozile ei mari și luminoase păreau o somptuoasă diademă. Așa cum stătea în cadrul ușii, cu ochii ei prelungi lungi și strălucitori, cu febra colorându-i în roz obrajii delicați, era dumnezeiesc de frumoasă.

— Nu trebuia să-ți păreșești odaia! zise Jan conducând-o la masă.

— Ultima seară... murmură ea, încercând să surădă, un biet surâs de o suavă tristețe. Privirile li se întâlneau, li se cufundară una într-alta.. Ochii lui Jan se tulburară de dorință, în timp ce ai ei înotau în lacrimi. Pe mine mă uitaseră. Mătușa Brita se plânse de junghiuri în picioare.

— Vom avea furtună, murmură Ane Mette care servea la masă.

Într-adevăr, nori negri acoperiseră orizontul. Dar grădina era încă luminoasă. Jan îi oferi lui Sigrid brațul ca să treacă în salon. O copleșea cu atenții, o trata ca pe o condamnată căreia trebuie să-i acorzi ultimele atenții. Mătușa Brita își aduse împletitura și se așeză în ușa-fereastră. M-am așezat alături de ea, ca să-i prind ochiurile pe care le

scăpase până jos, la marginea împletiturii.

— Cântă-mi ceva, Jan...

Sigrid se lăsă să cadă într-un fotoliu.

Soțul meu se așeză la pian.

Din clapele abia atinse, țâșni un val de note perlate ca un talaz jucăuș care sare, recade, se dizolvă în spumă. Un surâs, un capriciu, o bulă colorată care se sparge, piere... Introducere sclipitoare evocând poate primăverile fugare, făgăduielile fragile... Apoi, puțin câte puțin, din tumultul de arpegii, se desprinseră, în note mai clare, teme populare și familiare. Imagini clare ale copilăriei mângâierilor caste. Beția de a alerga în aerul matinal. Nădejdiile și dorințele neliniștitei adolescente nerăbdătoare să trăiască... Și acea muzică estompată, catifelată, în care răsunau clopoței argintii, nu era menită să le aducă aminte de sania în care, vârați unul în altul, alunecau iute în aerul înghețat? Și iată și foșnetul pinilor uriași, mugetul torentului și al cascadeilor. Notele curgeau, se amplificau, se pierdeau într-o rafală de octave. Pianul tuna și palpita; discuție între vântul ce urla, arborii răsuciți, florile îngrozite... Brus, un acord sec, o disonanță atât de sfâșietoare, încât se păru că toate coardele instrumentului au fost rupte dintr-o singură lovitură! Sigrid tresări și se aplecă spre cel care cânta. Apoi se sprijini de spatele fotoliului, inertă, cu pleoapele închise. Ai fi crezut că e moartă, fără mișcarea ușoară a sânelui.

— Mai cântă! suspină ea.

Și jocul bizar reîncepu, ciopârțit, sacadat, crispând nervii. Ai fi zis că un șef invizibil de orchestră bătea măsura, amesteca ritmurile într-un vârtej îndrăcit, crea o muzică nemaiauzită niciodată, făcută din sarcasm, din furie, din tulburări de nepotolit. Dar brus, urechea emoționată se liniști. Era acalmia după zarvă. Notele deveniră mai încete, spațiindu-se ca ultimele picături de ploaie sau ultimele lacrimi ale unei inimi care se liniștește. Acum muzicianul improviza, și cantilena era impregnată de iertare și de tandrețe. În fața fetei care asculta și căreia abia i se mai putea distinge chipul, Jan își deschidea sufletul prin limbajul inexprimabilului... Confidențe melodice, față de care eu rămâneam străină și care mă chinuiau. Dacă mai înainte mă cramponasem de ideea plecării noastre iminente, acum spaima de viitor mă sufoca. Un nor se întinsese deasupra casei, întunecând odaia. Jan, care, de la o vreme, îl lăsase să vorbească în locul lui pe cel mai melancolic dintre marii maeștri, cânta cum nu mai cântase niciodată *Preludiul al doilea* de Chopin, încărcă muzica asta dureroasă cu propria sa tristețe, se gândea poate la mările îndepărtate care urmau să-i despartă, la mările pustii, unde și unul și celălalt căutau în van pavilionul speranței. Iată ce exprimau clapele de ivoriu și de abanos și aveam impresia că erau inundate de lacrimi. Un fulger galben și roșu, urmat de bubuitul tunetului, smulse din tenebre o femeie bătrână, adormită peste împletitura ei și alte trei ființe în chinurile unui conflict iremediabil...

* * *

Mă întrerup adesea, cu capul în mâini, cuprinsă de o insurmontabilă descurajare. În timpul zilei, îmi este imposibil să scriu. Fermierii mă privesc cu neliniște. Trebuie să le par indiferentă, bizară. Îi ajut la treabă, dar fără tragere de inimă. Ca să nu-mi necăjesc binefăcătorii, mă așez cu ei la masă și mă străduiesc să mănânc. Spre seară plec prin Veldul pustiu. Aș putea merge ceasuri fără să întâlnesc o singură manifestare a vieții. Aerul e nemișcat, tăcerea opacă. Îmi rumeg revolta, disperarea, hotărâtă să-mi părăsesc caietele, tremurând să mai evoc un trecut care mă sfășie. Apoi, într-o dimineață, când mă trezesc, simt, revenind în mine, nevoia de a scrie. Atunci simt tot atâta bine cât și rău și-mi adun amintirile una după alta. De îndată ce mă instalez în fața mesei, cu mâna așezată pe o nouă foaie albă, memoria mea, limpezită parcă de lunga odihnă îmi redă faptele, personajele, aspectul cerului și starea atmosferei, cu o claritate prodigioasă, o realitate care, adesea, mă face să întind mâinile ca și cum aș putea atinge imaginile care-mi populează odăița...

Așa că-mi sunt prezente cele mai mici detalii ale acelei nopți tragice. După ce-am condus-o pe Sigrid până în pragul camerei sale, ne-am urcat în odaia noastră. Eu m-am aplecat pe fereastră. Greierii cântau pe miriște și, când vântul trecea printre ramuri, se auzea zgomotul moale al câte unui fruct copt căzând în iarbă. Jan avea aceeași frunte îngrijorată pe care i-o vedeam în ajunul vreunei operații complicate. Îl auzeam agitându-se în cabinetul de toaletă după ce mă culcasem. Când veni lângă mine, mă întrebă arătând spre bagaje:

— E gata totul?

Mai rămăsese întredeschis doar un cufăraș, în care urma să ne punem a doua zi obiectele de toaletă. Am rămas multă vreme cu ochii ațintiți pe cerul furtunos. Oare soțul meu dormea? Trupul lui mare rămăsese nemișcat sub cearșaf. Un tunet înfricoșător ne făcu pe amândoi să tresărim. Săbii fosforescente săgetară camera.

— Trăsnetul a căzut aproape de aici! strigă Jan.

Ne-am năpustit la fereastră. Jos, niște stoguri de paie ardeau aruncând jerbe de scânteii; ai fi putut să le iei drept niște focuri ale bucuriei. Chiar în acel moment cineva bătu la ușă.

— Jan! chemă vocea sufocată a mătușii Brita. Repede, repede! Sigrid...

Mai îngăimă câteva vorbe pe care nu le-am putut înțelege...

Soțul meu își puse în grabă halatul de casă și coborî. Oare ce se întâmplase? Între buibuirile tunetelor, auzeam un du-te-vino afară. Ane Mette întredeschise ușa.

— *Fru* Yvarsen, doctorul vă roagă să-i dați trusa care se află în valiza albastră.

Bătrâna tremura.

— Stăpâna dumitale e bolnavă, Ane Mette? Am întrebat-o eu, întinzându-i obiectul cerut.

Ea mă privi dintr-o parte.

— O să vă spună doctorul... făcu ea evaziv.

Mă agitam, sigură că incidentul, de care încă habar n-aveam, ne va împiedica să

plecăm și, văzându-mi pregătirile amenințate, ochii mi se umplură de lacrimi. Nu mai puteam sta locului. Punându-mi un capot peste cămașa de noapte, am coborât în grădină. Ploaia încetase. Lumini polare alunecau la orizont. Copacii și florile se întindeau cu voluptate în aerul îmborsătit. Prospețime minunată, în care domina parfumul trandafirilor. La fereastra lui Sigrîd, o lumină slabă dovedea că lampa fusese acoperită. Cealaltă fereastră era deschisă. M-am apropiat și am surprins glasul îndurerat al rivalei mele:

— ...Era o noapte la fel ca asta... Stăteam în fața patului tău înconjurată de fulgere. Adu-ți aminte! M-ai luat la tine în pat, m-ai strâns la piept!

— Eram niște copii! zise vocea gravă a soțului meu.

— Ne iubeam! Ah, cum ne mai iubeam! gemu ea.

— La ce bun să mai scormonești amintirile acelea care-ți fac rău?

— Cum de nu pot inventa cuvinte noi, cuvinte care să-ți trezească milă, să te facă să plângi!

— E de ajuns că plângi tu, Sigrîd.

— O voi lua de la capăt! strigă ea hohotind.

Atunci, pe tonul acela imperios pe care știa să-l ia față de un bolnav recalcitrant, Jan strigă:

— Nu ți-e rușine? În țara noastră se moare din datorie, niciodată din dragoste!

Ea continuă să plângă murmurând ceva și el răspunse:

— Îți fâgăduiesc, dar bea asta!

În acel moment, în sufragerie se aprinse lumina. Mătușa Brita apărură la ușa-fereastră și privi afară.

— Tu ești, Ide? Vino, fata mea, să bei o ceașcă de cafea cu mine! Cât ești de palidă! zise ea văzându-mă. Ah! Sigrîd asta m-a făcut să mă trecă toate nădușelile! În noaptea asta ne-a întors pe toți pe dos!

— Ce-a făcut, mătușă Brita?

Bătrâna își încrucișă, pe masă, mâinile mari și moi.

— M-am trezit tresărind la bubuitul ăla care trebuie să te fi trezit și pe dumneata. Trăsnetul căzuse peste stoguri. Și iată că aud un țipăt, care mă străpunge ca un fier roșu. Poate că s-a speriat, mi-am spus eu alergând în odaia lui Sigrîd atât de repede cât îmi îngăduiau bietele mele picioare. Ce spectacol, Dumnezeule! Și-acum mai tremur! Cămașa de noapte era roșie de sânge și sângele țâșnea în juru-i, îmborsăcând patul în care stătea. Am crezut c-a asasinat-o careva, dar ea începu să se vaite: „Vreau să mor, vreau să mor!” și continua să-și, agite mâna tăiată care șiroia ca un robinet deschis. Am luat un șervet, l-am înnodat deasupra rănii, strângându-l cât am putut de tare și am dat fuga să-l chem pe soțul tău.

„Nu strigi și nu lași ușa deschisă când vrei să mori!” mi-am zis eu. Jan intră.

— Vai ce frumos miroase a cafea aici! Mă poftiți și pe mine?

Și el era foarte palid, avea un aer trist și obosit. Mătușa Brita se grăbi spre el, îi

turnă băutura fierbinte și puse alături o sticlă de *arack*.

— Cum îi merge verișoarei tale? întrebă ea.

— Doarme, câteva ceasuri vom fi liniștiți. Cred că avem într-adevăr nevoie de liniște, nu-i așa, Ide?

În odaia noastră, împinse cuferele cu piciorul.

— În concluzie, nu mai plecăm mâine, sau mai bine zis azi. Ești decepționată, biata mea nevastă?

L-am privit fără să pot răspunde ceva. El surise silit:

— Da, am făcut prostia să-i promit... Mi-a fost teamă... Leșinase de două ori. Și apoi, surâse el, am băgat de seamă că ei îi era mai frică decât mie. De altfel n-a făcut decât să-și zgârie ușor venele, deși a sângerat mult... Rămase gânditor. Dar, mă rog, suferă destul, surescitarea nervilor ei e neliniștitoare. Am determinat-o să ia un calmant. Și-a vârât în cap că de acum încolo nu mai poate trăi departe de mine. Da, Ide, mai bine să-ți vorbesc deschis de complicația asta în care imprudența mea ne-a aruncat pe toți trei! Dar, liniștește-te, călătoria noastră nu s-a amânat decât cu câteva zile. Îți aparțin, n-ai de ce te teme! Apoi adăugă foarte încet: între noi există o umbră mică și dragă...

Nu mi-am putut reține prea mult lacrimile care mă sufocau. M-a luat în brațe, eu mi-am lăsat capul pe pieptul lui.

— Biata mea nevastă, dacă ai ști cât regret că m-am întors în casa asta...

— N-ai nici o vină, am protestat eu, n-ai crezut că

Verișoara ta te-a uitat, că s-a măritat? Dar când te-a iubit atâta, cum te-ar fi putut uita? Nu-i nimeni pe pământ ca tine.

— O soție indulgentă... murmură Jan, încruntându-și sprâncenele...

35

Era prima oara când intram în camera lui Sigrid. Ca și în celelalte odăi, pereții erau îmbrăcați în lemn, dar aici, într-un lemn frumos de trandafir, neted ca satinul. Cărți scumpe, legate, străluceau în dosul grilajelor de aramă ale unei biblioteci scunde. Patul, care ocupa jumătate dintr-un perete, era acoperit cu o minunată blană de lutru; două blăni de urs alb erau aruncate pe parchetul ca oglinda. Scrinul deschis lăsa să se vadă pe placa susținută de lăntișoare de aramă o călimară de cristal și o ramă de email albastru împodobită cu aurării, ale cărei ușițe mici, lucrate cu finețe, ascundeau o imagine... Rama aceasta părea un prețios obiect dintr-o biserică, un tabernacol tăinuind efigia unui idol...

— E frumos la tine, Sigrid, i-am spus eu.

Palidă și languroasă, își sprijinea capul pe perne. Stourile de mătase crem erau lăsate peste ferestrele deschise, cernând lumina strălucitoare a zilei spălată de furtuna de peste noapte. N-am cutezat să aduc vorba despre incident. Ea fu cea care-mi arătă mâna stângă bandajată până la cot și susținută de un rulou.

— Te doare, Sigrid?

Ea clătină din cap.

— Stai, Ide, rămâi puțin cu mine. Discutăm atât de rar...

Îmi surâse, apoi, după o tăcere spuse foarte încet:

— Sunt lașă, când am văzut sângele țășnind n-am mai cutezat... Trebuia să tai fără să mă uit...

— De ce-ai vrut să faci asta, Sigrid? i-ai fi zdrobit inima mamei tale și...

— Nu-ți voi răspunde, mă întrerupse ea, căci nu mă poți înțelege. Jan, urmă ea, m-a pus să-i făgăduiesc că nu voi mai repeta acest lucru, dar depinde de tine, Ide, ca să-mi țin promisiunea...

— De mine?

— Ascultă-mă și nu te tulbura, zise ea. Iubirea, cu anii, crește sau moare. A mea a rămas la fel de vie ca în prima zi! Timpul n-a putut altera dragostea pentru logodnicul meu de odinioară. Știi că poți trăi despărțit fără ca dragostea să-și piardă din adâncimea, din dulceața ei?

Tăcu, parcă epuizată, și pe chipul ei înfierbântat pupilele dilatate păreau mai strălucitoare ca niciodată. M-a cuprins spaima în fața acestei pasiuni pe care mi-o dezvăluia cu atâta nerușinare și față de care eram atât de geloasă, încât îmi venea să urlu.

— Da, Ide, continuă ea din ce în ce mai însuflețită, timp de șapte ani i-am purtat imaginea în mine ca pe o rană deschisă și sângerândă și tu ai vrea să renunț pentru totdeauna să-l văd acum când l-am regăsit, după ce l-am căutat fără odihnă? Ce-ți cer? Să

locuiesc și eu în orașul în care locuiți voi... Ar fi chiar atât de cumplit pentru tine?

— Ceri un lucru imposibil! am bâlbâit eu.

— Eh, de ce imposibil? Doar n-am să stau la voi, bineînțeles... În orice parte de unde aș putea veni la voi. La urma urmei între noi există un grad de rudenie și-n calitatea mea de rudă n-o să vreți să mă invitați uneori la masă? Nu voi cere niciodată mai mult!

În timp ce ea vorbea cu vehemență, mă străbătu o bănuială.

— Ai convenit asta cu soțul meu? am rostit eu cu efort.

— Ce-ți trece prin minte, Ide? Nu! Nici o clipă nu i-am vorbit lui Jan de planul meu. Tu ești singura care-l știi și, dac-am socotit că pot să ți-l împărtășesc, am făcut-o pentru că sunt sigură că mă vei aproba când îți voi spune că, dacă ar trebui să renunț de a-l mai vedea pe Jan, viața n-ar mai avea nici un interes pentru mine și... Da, admite că mor... Mă înțelegi? Atunci îți vei pierde soțul! În cinstea lui scrupuloasă, dragul de el găsește astăzi curajul să fugă de ceea ce iubește... Dar spectrul unei moarte ar fi acolo, între voi, de-a pururi, veșnic, întări ea.

Își dădu capul pe spate, observându-mă printre genele coborâte. Simțeam privirea verde a ochilor ei iscodindu-mi trăsăturile, încercând să mă fascineze, să mă supună dorinței sale sălbatice. Mă cuprinse mânia.

— Vrei să iei același vapor cu noi? am întrebat-o întunecată.

— O, nu! zise ea cu ușurință, cu același surâs angelic care-mi crispa nervii. Voi veni mai târziu. Până atunci, mi-e de ajuns perspectiva că vă voi întâlni.

În fierbințeala discuției, n-am fost atente la zgomotul de copite al calului lui Jan și am tresărit amândouă auzindu-i vocea sumbră strigând servitorul.

Intră aproape imediat, cu o telegramă în mână; părea emoționat.

— Mama ta e bolnavă, Ide... zise el cu blândețe. Selma ne cheamă... Vom lua trenul de ora unu noaptea...

Eram consternată. Mama trebuie să se fi simțit foarte rău ca soră-mea să mă cheme printr-o telegramă. Toate soiurile de amintiri se revărsară în mine. Fapte mărunte, scene mărunte din copilăria mea. De foarte multă vreme nu-i mai luam în nume de rău mamei asprimea ei, înțelegând că greaua sarcină de a se îngriji singură, fără nici un ajutor, de nevoile liotei sale nu-i putuse lumina chipul posac. O revedeam la biserică, în ziua căsătoriei mele, ștergându-și, pe furiș – parcă rușinată de slăbiciunea ei – lacrimile care-i curgeau pe obraji. O credeam rece și curajoasă, dar privirea ei ațintită asupra mea în ultima clipă a rămasului bun n-aveam s-o mai uit... În durerea mea, un sentiment de eliberare îmi ușură pieptul la gândul că-mi las în urmă redutabila rivală. Aș fi vrut să-l pun pe Jan la curent cu proiectele verișoarei sale, dar, în ultimul moment, am ezitat de teama de a nu-i vedea chipul, de atâtea zile tulburat, luminându-i-se. N-am coborât la masa de seară. Ane Mette mi-aduse o gustare în odaie. Jan și Sigrid trebuie să se fi simțit fericiți să petreacă această ultimă seară scutiți de compania mea. Am rămas la fereastră. Un alb sidefiu se răspândise peste peisaj. Serile scandinave sunt lungi și limpezi, de un farmec

nedefinit. O mireasmă plăcută de fân venea din hambarele arhipline. Scripetele unei fântâni scârțâia, găleata se ciocnea de ghizdul ele piatră. Atât de mare era spaima mea de a n-o mai găsi pe mama în viață, încât faptul că Jan și Sigrid își prelungiseră foarte târziu *tête-à-tête*-ul mă lăsa indiferentă.

Sprijinită în bastonul ei gros, pe pragul casei sale, mătușa Brita asista la plecarea noastră. Ce făgăduieli își făcuseră Jan și Sigrid? În momentul în care Jerk aduna renii, am surprins între cei doi o privire pierdută...

PARTEA A CINCEA

36

— Mamă, biata mea mamă! O sărutam pe frunte, pe pletele-i cărunte.

— Încă nu poate vorbi, ne-a zis Selma. Răul a doborât-o dintr-o dată...

În cinstea înapoierii noastre voise să întoarcă toată casa cu susul în jos. Mobilele trase de lângă pereți, tablourile date jos, toate așternuturile de pat bătute și periate, afară la aer. Simțise o amețală ușoară și, lustruind o oglindă, băgase de seamă că i se strâmbase gura. N-a dat importanță, a continuat să mânuiască pământul de pene și cârpa de praf până când o congestie mai serioasă decât primul avertisment a imobilizat-o complet. Selma, care făcea curat la etaj, a găsit-o căzută jos, bolborosind niște cuvinte în care i s-a părut că distinge numele meu. Doctorul pe care l-au chemat socotea cazul grav. Cum i s-a luminat, la venirea mea, bietul ei chip contractat! Încerca să articuleze ceva fără să izbutească, dar cum îmi mai vorbeau ochii ei care deveniseră mari și însuflețiți! După ce-o examinează pe mama, soțul meu îmi dădu prea puține speranțe. Inima îi era prea uzată ca să poată merge mai departe. Ne întrecream toate cinci în a-i arăta respect și a o înconjura cu cele mai afectuoase îngrijiri. Vorbindu-i, fiecare dintre noi avea în glas o inflexiune tandră. Jan o încuraja:

— Haide, mamă, nu te neliniști! Ai să scapi și din asta!

În nădejdea că mama se va simți mai bine ca să putem lua împreună pachebotul, Jan îi telegrafiasse doctorului Braas, care-l înlocuia la Krittelwerk, rugându-l să-l mai suplinească încă vreo câteva săptămâni. Tocmai sosise o telegramă și l-am căutat pe soțul meu ca să i-o dau. L-am zărit în grădină. O carte deschisă i se odihnea pe genunchi. Nu citea. Cufundat în gânduri, care păreau pline de îngrijorare, nu m-a auzit venind. Am șovăit dacă să-l întrerup din reflecțiile sale și, observându-l în tăcere, m-am speriat de chipul care i se scofălcise în câteva zile.

— Jan! l-am strigat încetișor.

Tresări, și întoarse capul spre mine. Mi-am reprimat întrebarea care-mi stătea pe limbă. Poate că el a ghicit-o, căci a roșit și eu m-am simțit penibil. Mi-a luat hârtia din mână. Mă temeam de conținutul ei, tremurând atât de tare încât a trebuit să mă sprijin de banca pe care stătea.

— Braas îmi aduce la cunoștință că clientela mea a devenit nerăbdătoare și mă cheamă; el însuși e prea aglomerat și așteaptă cu nerăbdare întoarcerea mea. Sunt deci silit să iau primul vapor. Avu o rețineră. E vremea să-mi reiau treaba, continuă el, să-mi

regăsesc cabinetul și pe toți cei care au nevoie de mine!

Cum să nu pricep că, pentru a-și regăsi aplombul, a-și liniști nervii puși la grele încercări, îi trebuiau terenul lui de acțiune, relațiile profesionale cu colegii, problemele unor operații dificile? Da, cum nu l-aș fi înțeles? Dar mai era și Sigrid! Infernalul ei plan de a se introduce în intimitatea căminului nostru. Nu se grăbea ea să-și întâlnească vechiul logodnic? Această perspectivă mă făcu să pierd orice măsură. M-am aruncat în genunchi.

— Nu pleca fără mine, am strigat eu, nu mă lăsa, fie-ți milă! Vrei să doresc moartea mamei ca să pot pleca cu tine?

Mă privi cu asprime, apoi, așezându-mă alături de el, spuse iritat:

— Nu-mi place o dragoste care-ți inspiră gânduri criminale!

Ah! Cu ce ton rostise aceste vorbe crude! Sfârșită, sigură că mă disprețuia, n-am mai cutezat să ridic capul. El se îmblânzi.

— Dragostea ta mă încântă, reluă el, dar trebuie să înveți să ți-o cumințești, să-ți disciplinezi sentimentele dacă nu vrei ca ele să mă obosească.

L-am privit. Părea ostenit, bolnav. Trăsăturile lui frumoase purtau pecetea luptelor sale interioare.

— Ți-o repet pentru ultima oară, draga mea nevastă, urmă el după un moment, n-ai de ce te teme în ce privește pacea căminului nostru.

Cât aș fi fost de fericită și de liniștită dacă în loc de „pace”, care exclude pasiunea și căldura, ar fi rostit plăcutul cuvânt „fericire”...

Jan a plecat. Totul aici mai păstrează încă urma prezenței sale care face de neuitat zilele petrecute împreună cu mine; rătăcesc dintr-o cameră într-alta. În căutarea unei licăriri care să străpungă tenebrele ce mă înconjoară. Știu bine că durerea mea e exagerată, fără scuză, pentru că am certitudinea că-mi voi relua mai devreme ori mai târziu viața alături de iubitul meu. Ultimele nopți au fost pentru mine aidoma cu cele ale unui condamnat care așteaptă să fie condus la locul supliciului. În fața apatiei mele, Jan își încrunta sprâncenele. El, care detesta orice manifestare sentimentală, nu putea admite o atât de totală lipsă de voință. Și totuși eram constrânsă să mă familiarizez cu ideea plecării sale, dar, momentul apropiindu-se, îmi apăsam batista mototolită și udă de lacrimi pe gură, ca să-mi înăbuș strigătele care-mi urcau din străfundul inimii.

— Ide, vrei să-mi dai obiectele de toaletă?

Am ridicat capul, speriată de tonul rece cu care mă strigase, și am primit din plin privirea înghețată care-i făcea să roșească până și pe cei mai cinici când rosteau vreo grosolanie în fața doctorului. Meritam oare acea privire?

— Dacă aș fi fost femeie, nu i-aș fi arătat soțului meu o față umflată de plâns și un nas roșu! Vrei să plec cu imaginea asta a ta, Ide?

Am alergat în fața oglinzii și mi-am dat cu pudră.

— Ei, gata cu potopul? Întrebă el fără să surâdă.

Uzase de cel mai sigur mijloc ca să mă facă să-mi vin în fire. Rămânea totuși

distant. Se gândea oare la Sigrid care, când își luase rămas bun, dăduse dovadă de o demnitate cu atât mai emoționantă cu cât vârul ei își putea imagina ce eforturi supraomenești făcea?

— Ea știe bine că te va revedea la Krittelwerk! Am trântit-o eu, urmărindu-mi gândurile.

— Ce vrei să spui?

Jan îmi aruncă o privire ascuțită.

— Sigrid m-a prevenit că va veni după noi în Transvaal, că nici o putere din lume n-o va putea împiedica!

— Ea ți-a spus asta și tu ai crezut-o? Întrebă soțul meu, bâlbâindu-se ușor ca și cum o emoție prea puternică îi încetinise bătăile inimii. Ei, adăugă el, înveselindu-se brusc, văzându-te geloasă, Sigrid a vrut să te tachineze.

— Vom vedea. Până atunci, ar trebui să-mi înțelegi neliniștea.

— Văd, biata mea nevestă, că îndoiala te otrăvește! Nu nega! La urma urmei incertitudinile tale sunt îndreptățite și-ți datorez o explicație pe care am amânat-o întotdeauna, fiindcă tot ceea ce atinge sentimentele tale față de mine văd că te răscolește în mod aproape bolnăvicios. Vreau să te liniștesc. Sper că n-ai să mă jignești îndoindu-te de vorbele mele? De când știi ce anume m-a silit să-mi rostuiesc viața pe un alt fâgaș decât cel pe care m-am crezut sortit, îți spui probabil că te-am luat de nevestă ca să-mi pot pune în aplicare planurile... Dacă n-aș fi nutrit dorința sinceră de a o face fericită pe femeia care voia să mă urmeze, aș fi fost un mare vinovat, dragă Ide! Crede-mă, alegerea nu mi-a fost indiferentă, dimpotrivă, am pus în ea cel mai viu interes. Singur în țară străină, ideea unui anunț într-un ziar m-a ispitit. Spre surprinderea mea, am primit un mare număr de răspunsuri. Cel al mamei tale mă făcea să înțeleg, în termeni concisi că cerea, înainte de orice, dovada că eram cinstit și că puteam asigura existența fiicei sale. „*O fată crescută în principii de ordine și economie, necunoscând decât latura practică a vieții, căci – scria mama ta – sunt de părere că sentimentul trebuie combătut ca pe un dușman al bunului simț.*” Jan râse cu finețe și adăugă: Scrisoarea asta mi-a plăcut... Nu roși, Ide, multe căsătorii s-au făcut astfel și-au fost destul de fericite. Fii convinsă, că atunci când te-am văzut, am încercat o surpriză plăcută. Cu toată evidenta ta timiditate, ai deschis asupra mea niște ochi mirați, foarte mari și puțin speriați. Ochiul tău castanii păreau atât de puri, Ide, încât am simțit că ți-am plăcut din prima clipă. Însurându-mă cu tine, ți-am adus, e adevărat, o inimă dezamăgită, dar și o afecțiune solidă pe care puteai conta. Ți-am dat vreodată prilejul să te plângi de mine, Ide?

Mi-am vârat obrajii închiși în mâinile lui mari și i-am sărutat palmele. Am plâns o jumătate de noapte, încât abia mai puteam deschide pleoapele umflate. N-am adormit decât spre dimineață. Când m-am trezit Jan era gata îmbrăcat.

— Ei bine, leneșo, zise el surâzând. Abia mai avem vreme să mâncăm!

În fața oglinzii, am încercat să repar urmele pe care lacrimile vărsate pe ascuns le lăsase pe obrajii mei. Jan se impacientă dinaintea ceștii aburinde.

— Tartinele unde sunt?

Am dat fuga la bucătărie.

— Cine ți le va mai face de-acum încolo? am glumit eu.

Înșelat de calmul meu, Jan nu-și mai tăinui buna dispoziție.

— Porridge-ul tău alunecă pe gât, Ide, știi să potrivești bine untul și zahărul și smântâna.

Înfulecă totul cu poftă. După ce isprăvi, se ridică, se uită neliniștit la ceas și, văzând că mai avea timp, se fâțâi de colo, colo întinzându-se și glumind. În dosul ușii se auzi o șușoteală.

— Aha, surioarele mele vin să-și ia adio! strigă Jan.

Fetele erau într-adevăr acolo, gata să plece la lucru, mirosind a săpun, cu obrajii proaspeți și lucioși și cumnatul lor le sărută pe rând.

— Trăsura e jos, zise Selma.

Am mers de-a lungul apei albastre a canalului Leuhaven și a apei verzui-albăstrui a canalului Achterhaven, care reflecta o frumoasă moară veche. Răbufniri de aer proaspăt, în care se amesteca mirosul portului, urcau din pavaj, se degajau din poduri, din cheiuri, din bazine. De îndată ce-am intrat în port, vasul *Le Resolute* mi-a izbit ochii. Pasagerii și începuseră să urce pe pasarelă. Inima mă îndemna să țip, dar mă stăpâneam. Mai târziu, în timp ce-i despachetam, în cabină, un obiect de primă necesitate, Jan mi-a spus:

— Ai să-mi lipsești, Ide. Facă Domnul să te pot revedea cât mai curând!

Aceste cuvinte, rostite din vârful buzelor, în graba plecării, mă întăriră. Pe măsuță, îi pusesem portretul lui Nils alături de un pahar în care așezasem câțiva trandafiri roșii din grădina noastră. Un clopot îi vesti pe cei care nu plecau să coboare, de pe navă. Clipa sărutului de bun rămas sosise, clipa în care chemi în mod jalnic, în ajutor, toate iluziile, în care spui în șoaptă: „Îl voi revedea!” Soțul meu își apăsă buzele pe ale mele:

— Curaj, Ide, pe curând!

Lacomii, ochii mei cuprinseră pentru ultima oară frumosul cap bărbătesc, privirea lui clară. Pe pragul pasarelei mă mai sărută o dată, apoi am plecat fără să mă uit înapoi, de frică să nu leșin.

37

— Nu suntem infailibili în pronosticurile noastre, îmi spusese Jan. În starea mamei tale s-ar putea produce o ameliorare.

Într-adevăr, de când aflase că n-o voi părăsi, se simțea ceva mai bine. Îmi pusesem patul în camera ei. De două zile, bolnava putu să-și miște puțin partea dreaptă și infirmiera, care venea în fiecare dimineață s-o îngrijească, se mirase de progresul neașteptat. Ca să satisfac mania de curățenie a mamei, am angajat o servitoare. O acoperea pe mama cu un vâl subțire ca s-o apere de praf iar eu surâdeam văzându-i mulțumirea care i zugrăvea pe chip la zgomotul măturii și al buretelui înmuiat în apă. Afară încă mai era cald. Ferestrele rămâneau aproape toată ziua deschise spre grădina în care semințele de floarea-soarelui începeau să se coacă. Zilele se scurgeau într-un soi de seninătate melancolică, dar nu lipsită de dulceață.

Într-o dimineață, deschizând ochii, am văzut-o pe mama întoarsă spre mine. Surâdea, arătându-mi că putea să-și miște degetele de la mâna dreaptă. Începând din acea zi progresele deveniră din ce în ce mai vizibile și doctorul, căruia Jan i-o recomandase pe soacra lui, înainte de a pleca, socotea că, contrar oricăror așteptări, bolnava putea să-și recapete folosirea parțială a membrelor. Am poruncit să se aducă un fotoliu rulant, care mi s-a părut a fi cel mai confortabil. Cu o bucurie copilărească, mama voi să se așeze imediat în el. Pe chipul ei aspru, reapăru surâsul, ștergând grimasa unui obraz paralizat. De-acum încolo putea să iasă în grădină, unde se bucura de aerul foarte plăcut. Ca să evit scările, am coborât paturile într-o odaie de la parter. Primul mesaj de la soțul meu sosi de la Las Palmas, o carte poștală laconică, pe care am păstrat-o toată noaptea pe inimă. De altfel mă prevenise: „Correspondența nu-i partea mea cea mai tare!” Selma râse de mine când factorul îmi înmână misiva.

— O înhați cum își înhață hoțul prada!

Fericita așteptare a unei revederi sigure îmi umplea acum toate zilele. Mama își recăpăta forțele. Starea ei nu mai cerea decât îngrijiri mărunte. Într-o zi, în timp ce mă întorceam cu nu braț de dalii, ea îmi spuse în mod distinct: „Bună ziua, Ide! surâzând șiret, bucurându-se de surpriza mea. În curând, se putu face înțeleasă, prin cuvinte ușor stălcite. Putu să citească și, la brațul uneia dintre noi, sprijinită într-un baston, să facă trei, patru pași prin grădină, unde-i instalasem fotoliul rulant. Când mătușa Antje venea să-i țină compania, profitam ca s-o șterg din casă. Săream în trenul de Schweningen și-mi luam ceaiul pe terasa unui mare restaurant. Alegeam locul unde stătusem cu Jan. Orchestra cânta valsuri lente. Atunci ceva se rupea în mine, aveam sentimentul că nu-mi voi mai revedea niciodată bărbatul; îmi lăsam ceaiul nebăut și mă îndreptam spre câmpuri,

căutând locurile pe unde mă opriseam împreună cu el. O luam în direcția dunelor înflorite. Eram sigură că voi mai găsi încă adâncitura pe care trupurile noastre o lăsaseră în nisip în acea duminică dimineață atât de albastră, atât de plină de sunetul clopotelor și de bâzâitul albinelor. Mă întorceam acasă bolnavă de nostalgie.

Fânul fusese strâns de mult, câmpurile erau pustii. O pasăre se înălța în aer, zbură când sus, când jos, ca și cum s-ar fi izbit de niște obstacole. Gâze de apă zburau pe suprafața canalelor și când apunea soarele aerul devenea mai sonor. Becașinele își lansau din înălțimi acel: gjearp! gjearp! monoton. Aproape de mlaștinile unei pădurici se auzeau lătrăturile vulpilor tinere: cheaf! cheaf! Și ca o glumă proastă ecourile din vale le multiplicau. Mă grăbeam, mă temeam de obscuritatea unde, într-o seară, am văzut înălțându-se două focuri nebunaticе. Îi aduceam mamei scapieți mari, albaștri, din smârcuri. Ei îi plăceau, fiindcă țineau foarte mult.

38

Într-o noapte, la Tjorpa, Jan dormea atât de profund, încât fără să mă simtă, am putut să-i ating cu buzele mâinile lăsate în voie pe cuvertură. Adulmecam căldura trupului său voinic și, îndrăzneț din pricină că dormea, mi-am pus gura pe carnea lui în locul unde-i bătea inima... Dar el se trezi. „Nebuno”, spusese răsând și mă cuprinsese în brațe... Oare în acea noapte germenul binecuvântat să fi rodit în pântecele meu? De câteva zile mă chinuia o nădejde amețitoare. Posibilitate năucitoare, în care nu cutezam să cred încă, fiindcă decepția ar fi fost zdrobitoare și mă feream să cred în ceea ce poate că nu era decât o iluzie. Nu i-am scris nimic soțului meu iubit despre fericita presupunere. Și, apoi, ceea ce așteptam ca pe-un miracol s-a împlinit! Nu mă mai puteam îndoi! Dulcele secret mă umplea de o emoție, a cărui profunzime nu putea fi exprimată de nici un cuvânt, de nici o muzică. Acum îmi venea să râd de bănuielile mele, de tulburările mele. Teama confuză care, pe moment, îmi tăia răsufarea, pierise! Sigrîd nu mai putea să-mi ia locul! Două mâini mici și fragile o îndepărtau. Pierduse partida! Spiritul ei putea urzi orice plan negru, nu mă mai temeam, căci aveam să fim doi ca să ne apărăm! Zilele mi se păreau încântătoare. Vibram de bucuria care îmi țâșnea din ochii, din porii pielii și mama și surorile mele, intrigate, mă tot întrebau. Dar o vagă superstiție mă împiedica să-mi dezvălui dulcele secret atâta vreme cât nu i-l împărtășisem încă iubitului meu. În sfârșit, nemeirezistând, i-am scris:

„Dragul meu soț, n-am vrut, înainte de a fi foarte sigură, să-ți anunț nădejdea care m-a ținut în nesiguranță atâtea zile și care acum a devenit o realitate! Nu mă poți vedea roșind... ascultă: vom avea un alt mic Nils și aș vrea să pot trage de firul ceasurilor ca să-ți și aduc mai repede copilașul. Cât de frumos mi se pare acum viitorul!”

Scrisoarea asta, întreruptă, n-a mai plecat nici în ziua aceea, nici în zilele următoare. Mama, așezată în fotoliul ei, a făcut, pe neașteptate, o sincopă. Doctorul, chemat în grabă, a găsit-o foarte rău. Cu ajutorul lui, am izbutit s-o așezăm în pat. Dar ea și intrase în agonie. Ne-am adunat toate cinci în jurul ei, contemplând, printre lacrimi, acel chip care ne era cel mai drag dintre toate. Pleoapele și buzele îi rămăseseră întredeschise. La intervale regulate, un hârăit răgușit i se urca în pieptul care părea că se luptă sub o greutate imensă. Le-am scos afară pe surorile mele care plângeau foarte tare. Când am rămas singură cu mama, am îngenuncheat la căpătâiul ei. „E o simplă criză, care va trece”, i-am suflat eu la ureche. M-o fi înțeles? Mâna ei, care o ținea pe a mea, n-avu nici o tresărire. Sfârșiată de horcăiturile cumplite, mă rugam din străfundurile inimii mele, nu

părăseam din ochi chipul palid perlat de sudoare. Doctorul, întors spre seară, ne făcu să pricepem că orice încercare ar fi de prisos. După ce le-am silit pe cele mici să se culce, eu și cu Selma am vegheat-o pe muribundă. Noapte înceată, dureroasă, în care, între rugăciunile noastre, vorbeam despre existența ei grea, plină de griji și de nevoi, deplângând faptul ca Domnul îi scurtase zilele tocmai atunci când viața i-ar fi fost mai liniștită și lipsită de tracasări. Selma adormi. Mi se păru că răsuflarea zgomotoasă a mamei se potolea, devenea mai puțin greoaie. Am luat lumânarea și m-am apropiat de chipul ei. Zgomotul din piept i se stinsese. Mama își împreună mâinile, răsuflă... Mi-am reținut respirația, privind-o fix. Mai răsuflă o dată, o răsuflare mai ușoară decât prima și care luă cu ea ceea ce-i mai rămăsese din viață. Murise. Trăsăturile ei severe se destinseseră într-o expresie de satisfacție, aproape de mulțumire. Ridurile parcă i se șterseseră, n-o văzusem niciodată atât de frumoasă.

Ne duceam în fiecare dimineață toate cinci la cimitir animate de un soi de căință de a nu-i fi dat mamei ceea ce i-am fi putut da. Eu, mai ales, care, mă lăsasem bântuită de gândul că de acum încolo nimic nu mai stătea în calea plecării mele. Deși chinuită de remușcări, nu-mi puteam împiedica inima să nu-mi tresară de bucurie la perspectiva de a-mi revedea soțul, de a-i anunța marea veste și de a-mi relua, alături de el, existența de odinioară. Am băgat de seamă că pe surorile mele pierderea mamei nu le zguduise chiar atât cât s-ar fi convenit. Eliberarea dintr-un jug, adesea nedrept, le atenua durerea. N-aveam deci de ce mă neliniști în privința lor, cu atât mai mult cu cât Selma părea să fi moștenit energia mamei.

Tocmai discutam lucrurile acestea cu mătușa Antje când am primit, ca răspuns la telegrama mea, o telegramă încurajatoare de la soțul meu. După ce-au fost îndeplinite toate formalitățile moștenirii și după ce notarul mătușii Antje a fost numit tutorele surorilor mele, am putut fixa în sfârșit ziua îmbarcării. Dar chiar în acel moment am primit o scrisoare de la Jan. Mi s-a făcut rău citind-o, totuși ea nu conținea decât vorbe bune:

„Am fost nenorocit, dragă Ide, aflând de moartea mamei tale. O regret sincer pe femeia care a crescut-o pe Ide a mea. Vaporul «Ariella» pleacă, prin Rotterdam, la 4 noiembrie. Până atunci ai tot timpul să te îngrijești de viitorul surorilor tale. Doresc să dispui de toată suma pe care ți-am lăsat-o la Bancă; am mai adăugat un mic capital, așa că-ți vei putea părăsi liniștită surorile. Nu-mi rămâne, dragă Ide, decât să-ți jac o mărturisire care mă costă, pentru că știu că te va răscoli. Totuși, socot de datoria mea să-ți împărtășesc un fapt care ar putea să capete prea mare importanță dacă ți l-aș ascunde. Vezi tu, uzez de preambuluri, cunoscându-ți susceptibilitatea. Ei bine, iată: într-o bună dimineață, Sigrid a picat la Krittelwerk, fără să mă anunțe. N-a venit singură, ci târând după ea un grup de prieteni pe care i-a cunoscut în timpul traversării. Stau toți la Johannesburg și ea locuiește la ei. După ce-am mâncat la hotelul «Royal», ne-am terminat seara la club. Din când în când amicii veneau și claxonau în fața ușii mele. Nu i-

am primit și Sigrid mi-a trântit-o că prietenii ei mă socot omul cel mai prost crescut pe care l-au văzut vreodată. Ea vorbește tot timpul cu nerăbdare, despre întoarcerea ta. Nu mi-e greu să-mi închipui spaimele tale! Liniștește-te, Sigrid n-a pus încă piciorul la noi în casă; asta o vei hotărî tu când te vei întoarce. Deci nu-ți face griji inutile. Ide, școlărița mea nebunatică, nu sunt eu al tău?

Socot că scrisoarea mea îți va ajunge chiar în ajunul plecării. Te voi aștepta la Capetown; așa ne vom revedea mai repede! Ești mulțumită?”

Paginile acestea mă aruncaseră într-o profunda tristețe. Toate vorbele bune cuprinse în ele se șterseră în fața strigătului de alarmă care urca spre mine printre rânduri... Mi se părea că săptămânile care mă mai despărțeau de soțul meu cuprindeau o eternitate, erau pline de amenințări și de capcane.

Dacă Jan ar fi putut să mă vadă în timpul traversării! Fugeam de mine înșami, asistând, cu tot doliul meu, la toate concertele, la toate divertismentele de pe bord, împrietenindu-mă cu cât mai mulți pasageri. Dar nu puteam sta multă vreme într-un loc. Seara, târziu, mai făceam încă înconjurul punții, ca să mă obosesc până la epuizare și să mă scufund într-un somn fără vise. În fiecare dimineață urmăream pe o hartă imensă, atârnată în hol, mersul drapelului minuscul indicând drumul parcurs. În sfârșit, comisarul de bord îmi spuse că ne apropiem de Capetown. Clipa întâlnirii nu mai era departe, și eu mă frământam întrebându-mă cum va primi soțul meu vestea pe care aveam să i-o dau. Se va bucura sau va vedea o piedică în plus, dacă nutrea nădejdea de a se elibera într-o zi? Jan fu printre primii care se urcă pe vapor. Păru mișcat văzându-mă în haine de doliu, apoi mă îmbrățișă cu tandrețe.

— Biata mea nevastă, mă sperii! zise el privind-mă cu ochiul medicului.

Mi-am plecat privirile. De îndată ce ne-am instalat în trenul care trebuia să ne ducă de la Capetown la Johannesburg, el nu se mai potoli cu întrebările: voia să știe tot, se interesă de boala mamei, de ultimele ei clipe, și de starea de spirit în care-mi lăsasem surioarele. Plin de atenții, odată venită seara, mă instalează în patul meu. Și când, la lumina stelelor de pe cerul Africii, l-am văzut și pe el instalat în patul lui, aproape, foarte aproape de mine, fericirea îmi reveni tot atât de violentă pe cât îmi fusese și spaima. O liniște nespuse de plăcută mă învălui, mă legănă într-un somn întremător. Această liniște mi-am regăsit-o la deșteptare, în toată plenitudinea ei, când, printre gene, l-am zărit pe soțul meu. Îi vedeam din profil chipul energic, părul blond, ciufulit. Se uita pe geam, cu un aer gânditor și îngrijorat. Nu m-am alarmat câtuși de puțin. Venise momentul să mă eliberez de taina mea. Cât îmi era de plăcut să aud clipocitul apei cu care se spăla, să respir parfumul familiar al părului său! Tresăream din toată ființa mea când mă gândeam că-mi va fi dat să-l văd din nou zilnic, să dorm lângă el, să-i ating și să-i aranjez obiectele personale! Îi voi pândi din nou zbârnâitul motorului când mașina lui se va apropia de grilaj, voi asculta din nou zgomotul drag al pașilor săi. Numele lui Sigrid nu fusese încă

rostit. Poate că-l evitam, călăuziți de o prudentă tacită. Totuși, de când mă bucuram de prezența omului iubit, pericolul acelei ființe dădea înapoi.

Era a doua zi a călătoriei noastre. Leneșă, cu ochii închiși, savuram perspectiva acelor lungi ceasuri petrecute numai cu el în vagonul strâmt de tren. Apoi l-am auzit spunându-mi:

— Bună dimineața, Ide! Și-mi surâse. Vreau să reînnoiesc provizia de apă. Nu ți-am mai lăsat și ție...

Părea bine dispus. Cerul se albăstrea. Ici, colo, câte o insuliță de verdeață sau câte o fermă izolată; cât loc, cât spațiu pentru zborul viselor și al nădejdilor! Așezat în colțul din fața mea, Jan citea ziarele.

— Tu nu citești? mă întrebă el întinzându-mi o revistă. Ochii lui, care se uitaseră la mine în treacăt, reveniră asupra mea cu o expresie mirată.

— Ce se întâmplă, Ide? De ce ai aerul ăsta atât de bucuros?

Atunci, m-am ghemuit alături de el și i-am strecurat în mână scrisoarea întreruptă de sincopa bieteii mele mame. Când, după ce-a citit câteva rânduri, a ridicat capul, ochii lui erau plini de o astfel de limpezime, încât un suspin a țâșnit din străfundul bieteii mele ființe.

— E adevărat. Ide? Nu te-ai înșelat?

Cu o mișcare spontană, mă trase lângă el. Cât mi se păru de solemn în seara aceea apusul soarelui care împrășca cerul cu flăcările sale! Compartimentul nostru ardea în purpură

39

La coborârea din tren o siluetă elegantă veni spre noi cu mâna întinsă.

— Mă bucur că te-ai întors, Ide... îmi zise Sigrid. Poate că soțul tău va fi mai puțin morocănos acum?

În timp ce Jan se ocupa de bagaje, m-am îndreptat, împreună cu ea, spre ieșire. Era ceasul trei dimineața. În întunericul din mica piață din fața gării, am zărit o mașină cu farurile aprinse.

— Mașina lui Jan e în reparație. A trebuit să ia trenul ca să vină la Johannesburg. Atunci, ne-am înțeles ca la sosirea ta, să vă folosiți de mașina mea, îmi explică Sigrid, deschizând portiera. Vă însoțesc la Kittelwerk. Oh, nu-ți fie teamă, adăugă ea văzându-mi chipul descumpănit, eu nu rămân acolo decât câteva ceasuri. Doar cât mă odihnesc un pic, apoi pornesc la drum!

O expresie batjocoritoare plutea pe buzele ei. Jan neglijase să mă prevină de eșecul umilitor de a păși odată cu Sigrid în casa dragă, regăsită. Sigur că soțul meu nu se gândise atât de departe. Un bărbat nu vede lucrurile așa cam le vede o femeie. Se așeză la volan alături de mine, în timp ce verișoara lui se cuibări în fundul mașinii.

— Ziua căldura e insuportabilă, dar nopțile sunt întotdeauna răcoroase, remarcă ea.

Mergem prin întuneric. Farurile arătau un drum defundat și vârgat de urmele căruțelor. Mașina se clătina și se zdruncina. Mă simțeam bine pe pământ african și încercam o plăcere aspră. Când mașina stopă în fața porțiței grădinii, se lumina de ziuă. Daisy și servitorii dădură fuga.

— Ceai! porunci Jan frecându-și mâinile.

Ținându-mă de braț, dușmanca mea trecu pragul o dată cu mine. M-am uitat la ceas. Era șase fix. În acea clipă se auzi un clinchet ușor. Geamul de la ceas se sparse în două.

— Superstițioasă? glumi Sigrid, observându-mi tulburarea.

Jan surise.

— L-ai lovit de nasturele mantoului, zise el.

— Nu, râse amuzată verișoara lui, sticla s-a spart pur și simplu când ne-am uitat la ea.

Își scoase jacheta și pălăria. Din nou, am rămas plină de stupoare în fața frumuseții acelei femei. Mi se părea că-i văd pentru prima oară ochii prelungi, întinși spre tâmpile, sclipirea largilor pupile verzi în care jucau puncte de aur. Și ce linie pură avea gura ei cu buze pline! O examinam în mod amănunțit, fără să găsesc ceva care să-mi displacă.

— Îmi dați voie? Cozile îmi strâng tâmpile...

Spunând acestea, își scoase acele de бага și cozile desfăcute și scuturate se

despletiră ca o capă de mătase țesută cu fir de aur și argint. Jan o privi cu un aer nemulțumit.

— Văd că te simți ca la tine acasă! Bombăni el.

— *Vad nu dä!*⁴⁹ strigă ea. Doar cei morocănoși pot fi șocați de niște cozi desfăcute!

Cu dezinvoltură, trecu din odaie în odaie, oprindu-se în fața tablourilor, a cărților. Văzând deasupra pianului Cascada din Trollhättan avu o sclipire în ochi.

— N-am observat-o, fiindcă am venit aici doar o singură dată, acum câteva zile și domnul care trebuia să-mi facă onorurile casei, m-a expediat cu atâta grabă, încât toate aceste lucruri mi-au scăpat.

Ochii ei ironici îi căutară pe ai lui Jan, în care se ivi nu știu ce tulburătoare amintiri.

Cum să nu-mi dau seama că luptele și intrigile de la Tjorpa vor continua și aici? Dar întărită de dublul meu drept, acela al căsătoriei și al maternității, eram mai hotărâtă ca niciodată să țin piept intrusei. Voia război? Fie! Un război surd, tenace, cu atât mai mult cu cât toate astea se petreceau fără știrea soțului meu. Vai! N-am întârziat să bag de seamă că el avea pentru ea o slăbiciune de netăgăduit. În timpul absenței mele o introdusese în familiile tuturor prietenilor noștri, o întâlnea pe la ferme, în serile în care se juca bridge, apoi la cinema... Când era la Krittelwerk, își lua micul dejun în salonul de ceai al doamnei Francyn și aperitivul la club. Aproape în fiecare zi, aflam de la o prietenă sau alta diverse fapte mărunte care, în ochii lor, nu aveau importanța pe care o căpătau într-ai mei. Sigrid nu ne era rudă? Verișoara doctorului Yvarsen fu deci primită cu brațele deschise. Frumusețea ei revoluționă clanul masculin. Dar admirației abia deghizate a bărbaților, ea le opunea acea camaraderie de fată de treabă, care, în țara ei, pune femeia pe același plan cu bărbatul. Cât despre femei, asupra cărora exercita o stranie impresie, știa să se facă plăcută prin originalitatea și manierele ei, printr-o însuflețire și o variație care nu existaseră în viața lor. În concluzie, practica din plin proverbul: „Micile daruri întretin prietenia”.

Jan părea mândru de succesul verișoarei sale. Sub imuabilul cer al Africii, poate că gusta mai bine frumusețea celei care, ca și el, venea din țara zăpezilor și a lebedelor. Sigrid mă copleșea și pe mine cu cadouri și, din gentilețe, eram silită să le accept, măcar că eram departe de a crede sinceritatea lor. Când Jan băgă de seamă sila mea, se neliniști.

— Nu trebuie să ai o idee preconcepută împotriva lui Sigrid. Nu observi că a devenit rezonabilă? De altfel, tânărul meu coleg, doctorul Corsen, îi face o curte îndrăcită și asta nu pare să-i displacă verișoarei mele. Ce-ți închipui?

N-am vrut să-i răspund: „Îi tolerez asiduitățile, dar tu, dragul meu, cu toată stăpânirea ta, ce spaimă bănuiesc înlăuntrul tău, de îndată ce doctorul Corsen se apropie de fosta ta logodnică!”

De la o vreme, Jan dori s-o vadă mai des la masa noastră. Era totuși departe de a fi

⁴⁹ De ce nu! (suedeză).

amabil cu ea. Aveam impresia că, tratând-o cu indiferență, ori aruncându-i câte o răutate care-o făcea să pălească, voia pur și simplu s-o încerce dacă-l mai iubea. Dar Sigrîd era prea fină ca să nu-și dea seama că vărul ei era gelos și surprindeam adesea în ochii ei prelungi un fulger de triumf. Atitudinea, în mod firesc, cordială, pe care o adoptase față de el, nu mă înșela. Pasiunea ei dura. Nu mai eram invitați fără Sigrîd care venea din ce în ce mai des la Krittelwerk. Locuia la „Royal Hotel”, unde primea lume, dădea mese sau organiza seri de bridge. De unde-și trăgea vigoarea asta ca să facă astfel naveta între oraș și târgul nostru? Aproape patru ore de drum desfundat, sub cer arzător, ca să se întoarcă înapoi după douăzeci și patru de ore. Dar mâna fină care ținea volanul avea toată energia necesară. Sigrîd era mai viguroasă decât lăsa să se întrevadă obrajii ei palizi și coafura impecabilă. Revenea din călătoriile ei la fel de proaspătă și de trandafirie. Chiar pe terenul de tenis frumoasele ei cozi prinse cu ace groase de baga nici nu se clinteau măcar.

40

Când mă trezeam în toiul nopții, rămâneam multă vreme cu ochii deschiși atenți la opera lentă care avea loc înlăuntrul meu. Acum copilașul își manifesta adesea prezența și de fiecare dată mă copleșea o undă de fericire și nădejde.

Maioreasa își dădea marea ei recepție anuală. Brutarii târgului trudeau în draci, supraîncărcați de comenzi, și toate străzile miroseau a patiserie. În casa spațioasă și confortabilă a maiorului, ospitalitatea era amplă și ușoară. Pentru ceremonia aceasta, invitații veneau de departe. Erau mai bine de optzeci de persoane. Toate ușile fuseseră scoase și chioșcuri de verdeață adăposteau măsuțele așezate până în anticameră. La intrare, o ziaristă cu ochelari groși stenografa numele și calitatea oaspeților, adăugând – la doamne – și descrierea toaletei lor. Tinerele ajutau la servit, turnau ceaiul și lichiorurile, duceau platourile. Tot acel tineret îi arăta lui Sigrid o pasiune entuziastă. Se întreceau să-i ofere – cu obrazii închiși – cadouri naive și simbolice: semne de carte brodate cu o inimă sau cu cuvintele: „De cine mă atașez, lângă acela mor!” Jerbe de trandafiri însoțite de bilețele din care izbucnea o juvenilă și tulburătoare nevoie de a iubi... Omagii nevinovate care-o flatau pe Sigrid, îmbrăcată în mătase albă, cu un șirag de rubine la gât. Purta o încântătoare pălărie cu boruri mari, din pai de orez, împodobită cu cireșe roșii aplicate de fiecare parte, sub borul larg, care-i cădeau peste urechi. Aceeași spaimă îi cuprinsese inima văzându-l pe Jan privind-o lung, cu o mirare amestecată cu admirație.

Stăpâna casei ne atrase atenția spunându-ne că ne pregătise o surpriză. Un fachir în vizită la familia Moosaa, care avea un magazin cu mătăsuri din India, pe Market Street, făgăduise să vină după ceai. Se numea Hajra Ayob. Lumea zicea că se bucura de renume mondial. I se atribuiă cunoștințe extraordinare. În urma servitorului negru, care nu mai avusese vreme să-l anunțe, apără un bărbat de talie mijlocie, ușor încovoiat. Un turban voluminos îi înconjura capul. Ochii, de un negru strălucitor, îi iluminau fața oacheșă. Rotindu-și privirea, salută asistenta, ducându-și degetele la frunte. Doamnele se înfiorară, atente și puțin speriate.

— Care dintre aceste doamne vrea să-și cunoască viitorul? Întrebă el după ce maioreasa îl prezentă.

Cele mai curioase întinseră mâinile, mâini greoaie, cu falangele îndesate, mâini fine, toate însă foarte îngrijite.

— Nu vă impacentați, dragele mele, zise stăpâna casei. Master Ayob nu va uita pe niciunul...

Eram așezată în spatele pianului, cu doamna Gowan fiica pastorului Murrbank. Ca și mine, și ea prefera să treacă neobservată. Caracterul meu se potrivea bine cu al ei, blând

și supus. Romantică și pioasă, îi fusese destul de greu să se acomodeze cu problemele concrete ale căsătoriei. La început nu-și iubise câtuși de puțin soțul, un bur cu picioarele pe pământ. Dar, din ziua când li se născuse fetița, ea îi rămăsese recunoscătoare pentru fericirea pe care i-o dăruise. Se atașase de el, cu toată fața lui sangvină și cu toate gesturile sale necioplite.

— Eu nu vreau să-mi arăt palma, îmi spuse ea, fiindcă sunt fericită, de ce să risc ca omul ăsta să-mi vorbească despre Nemesis?

Se auzi vocea maioresei:

— Slavă Domnului! Până acum nici una dintre noi nu are în palmă vreun semn fatal! ne informă ea. Se pare că suntem cu toatele născute sub o zodie bună!

— Da, întări hindusul care se apropiase, aceste fermecătoare doamne poartă în palmele lor sănătate, bogăție, viață lungă!

— Minunat! strigă Sigrid. Asta înseamnă că toată lumea e mulțumită! adăugă ea mai încet. E rândul nostru, Ide... Să nu facem excepție. Haide să ne aflăm viitorul.

Mă târî către fachir. În picioare, în mijlocul sălii, el ne privea venind, cu ochi curioși. Când ne-am aflat în fața lui, interesul său crescuse brusc. Mă fixă și abia puteam să-i susțin strălucirea pupilelor care încercau să se agațe de ale mele. O slăbiciune ciudată mă cuprinsese și parcă ascultând de o poruncă, i-am întins spontan mâinile. El le luă în mâinile sale mici și grăsuțe și rămase multă vreme aplecat asupra lor, părând că se concentrează, în vreme ce Sigrid, în picioare, în spatele meu, se sprijinea cu amândouă mâinile de spătarul scaunului pe care ședeam.

— Ați fost foarte fericită... începu el după o ezitare. Da, foarte... Dar există o întrerupere a liniei... Ați suferit mult din pricina morții unui copil... și nu veți mai avea niciodată altul!

Își coborâse glasul.

Nu m-am putut abține să nu surd: „Ce șarlatan!” mi-am zis eu. Să-mi fi citit oare gândurile? Ochii săi aproape fosforescenți îi sfredeliră pe ai mei:

— Un sfat, doamnă, rosti el tare. Aveți grijă de dumneavoastră. Fiți prudentă, foarte prudentă! Tonul fatidic al acestor vorbe mă impresionă. Magicianul băgă de seamă: Nu vă neliniștiți, doamnă, zise el. Pecetea funestă pe care am descoperit-o în palma dumneavoastră poate că nu-i decât un avertisment! Soarta dumneavoastră totuși nu-i rea.

Se ridică și se întoarse spre Sigrid, care-i întinse mâna. Abia își aruncă ochii spre ea că tresări și-o învălui pe tânăra femeie într-o privire inchizitorială.

— Linia inimii dumneavoastră e o brazdă profundă care vă străbate palma dintr-o parte într-alta.

— Ce vrea să însemne? Întrebă ea atentă.

— Pasiunea are asupra dumneavoastră o putere teribilă... urmă el încet. Nu cunoașteți frâu și ascultați orbește instincte... Și dumneavoastră vă spun: băgați de seamă!

Simțurile îmi erau atât de încordate, încât nu-mi mai pot aminti dacă auzul meu surprinsese aceste cuvinte sau le citise pe buzele omului cu turban. Brusc, acel bărbat și

luminoasa Sigrid se trasară înapoi, alunecară spre fundul odăii... Am vrut să mă apuc de ceva, dar în jurul meu nu mai fu decât întuneric. Când am redeschis ochii, mă aflam în camera și în patul stăpânei casei. Doamna Gowan îmi trecea un flacon cu săruri pe la nas. La picioarele patului am zărit-o pe Sîgriid. Era foarte palidă și ochii ei verzi, cu paiete de aur, se uitau cu asprime la talia mea proeminentă sub mătasea rochiei, care, așa cum stăteam lungită, ieșea și mai tare în relief.

— Iată-l pe doctor! zise o voce venind din ușa unde se înghesuiau câteva doamne. Jan, care se întorcea din rondul lui pe la spital, intră fără să arate nici cea mai mică neliniște. Luându-mi pulsul, îi mulțumi maioresei pentru îngrijirile pe care mi le dăduse.

— Nimic grav, am să te duc acasă, Ide...

Cum verișoara lui arată că ar vrea să ne însoțească, stăpâna casei o reținu:

— Pentru că te-ai liniștit în legătură cu ruda dumitale, rămâi cu noi, Sigrid. Puștii mei, care te adoră, se bucura întotdeauna să-și joace în fața dumitale micul lor număr.

— Nu pot să rămân cu tine, fiindcă mai am de făcut câteva vizite, îmi spuse soțul meu după ce mă conduse acasă. Când să iasă pe ușă se întoarse și zise: Cred că n-ai avut când te înțelege cu Sigrid... Vrei să-i telefonezi și să-i spui c-o așteptăm la masă?

La apelul meu telefonic, Sigrid răspunse că n-o lăsau să plece. Că acolo lumea dansa. Dar că prefera, bineînțeles, să-și petreacă seara cu Jan și cu mine.

Căldura se potolise. Era plăcut. Lungită pe sofa de piele din sufragerie, mă gândeam la prezicerea tulburătoare a indianului. Cu ce insistență mă rugase să fiu atentă! Putea, într-adevăr, să prevadă viitorul? „Ați suferit mult din pricina morții unui copil...” îmi spusese el, dar adăugase această minciună: „Și nu veți mai avea niciodată altul...” De ce natură putea fi pericolul semnalat de magician? De cine să mă tem dacă nu de rivala mea care din zi în zi câștiga teren vârandu-se tot mal adânc în căminul meu? Totuși și pe ea o avertizase pe un ton aproape amenințător: „Băgați de seama...” Mă pierdeam în presupuneri când Daisy veni să mă cheme la masă. În sarongul ei vârgat și cu boneta galbenă, tânăra negresă era foarte decorativă. Îmi era și foarte devotată. Fină și inteligentă, pricepea lucrurile, făcea deducții... Când i-am spus să mai pună un tacâm, surâsul i se șterse, păru nemulțumită:

— *Vork en lepel voor missis Sigitt?* (Un tacâm pentru domnișoara Sigitt?) mă întrebă ea.

— De ce această întrebare, Daisy?

Negresa se legănă pe picioarele lungi, ceea ce denotă încurcătura ei.

— *De baas heeft gezegt dit ik moest zwijgen... Maar ik wil te missis zeggen wat miss Sigitt gedann hebbe, al mijn missis is wesen bij haar mamma...* (Stăpânul m-a oprit să spun ceea ce-a făcut miss Sigitt cât timp doamna era la mama sa, dar eu vreau sa-i spun totuși doamnei...) mi se încredința ea.

Rostogolindu-și pupilele mari, răsucindu-și cordonul sarongului, Daisy îmi spuse:

— Servitorii plecaseră să se întâlnească cu ai lor. Stăpânul isprăvise de cinat și tocmai se pregătea să-și ia ziarul când miss Sigitt a dat buzna pe porțița grădinii... „Pune

zăvorul!” a poruncit stăpânul ducând un deget la buze. Domnișoara a bătut în ușa, a zgâriat-o cu unghiile. Stăpânul și Daisy au auzit-o pe domnișoara plângând tare, tare! Apoi, ea s-a înfuriat, striga niște vorbe pe care Daisy nu le pricepea. La urmă, a început să bată în ușa de la anticameră.

— Și domnul ce făcea în timpul acestui scandal, Daisy?

— Citea ziarul Daily Mai?, doamnă..

N-am mai avut vreme să-mi explic scena asta, căci s-a ivit Sigrid. Pălăria ei mare, împodobită cu cireșe, îi umbrea fața. Mi se păru totuși cu nu mai avea nici o picătură de sânge în obraji.

— Ce secretoasă! zise ea. Aveam în fața mea o femeie răzbunătoare care se sufoca de o ură reținută. Ești însărcinată? suflă printre dinți.

— N-ai băgat de seamă? am răspuns eu.

— De cât timp?

Părea exasperată.

— Iată-l pe Jan care se întoarce, am remarcat eu.

Pasul soțului meu răsună pe pietriș. Nici nu intrase bine că Sigrid se îndreptă spre el, foarte dreaptă, cu gura batjocoritoare:

— Complimentele mele, dragă vere. Se pare că vei fi tată!

O roșeață abia imperceptibilă urcă în pomeții lui Jan.

— Asta n-o să fie chiar mâine... făcu el evaziv.

Veni să mă sărute.

— Cum te simți, Ide?

Un aer sumbru se lăsase peste masa noastră în trei. Sigrid abia își ascundea tulburarea în care-o aruncase vestea sarcinii mele. Totuși, cu toată teama mea confuză, eram departe de a mă gândi că, prin vestea aceasta, îmi semnasem pieirea.

41

„Sigrid mi-a dat cuvântul că va locui la Johannesburg...” îmi spusese soțul meu la înapoierea mea din Europa. Locuia, chipurile, la Johannesburg, ceea ce n-o împiedica să-și petreacă cea mai mare parte a timpului prin locurile noastre și mai ales în casa noastră. Era evident că sarcina mea îi împingea la paroxism ura față de mine. Am avut dovada, peste câțeva vreme, pe terenul de tenis. În jurul dreptunghiului acoperit cu nisip trandafirii, se adunase o societate plăcută.

Sigrid era o jucătoare abilă, de o sulețe extraordinară, iute și precisă. Îi bătea ușor pe cei mai buni jucători. Jan îmi fusese maestru și ajunsese să mă pot măsura cu oricare partener. Când jucam amândouă în fața lui Jan, rivala mea încerca să-și impună superioritatea. Mai puțin iute, dar lot atât de rezistentă ca și ea, făceam tot posibilul ca să duc partida până la capăt și soțul meu se amuza de acest meci dur și violent. În ziua aceea Sigrid îmi propuse o partidă simplă.

— Primește, e ultima pe care ți-o mai îngădui! îmi spuse Jan, amintindu-și că talia începuse să mi se îngroașe.

El însuși se îndreptă spre un alt teren de tenis.

— Nu-ți fie teamă, zise Sigrid, fixându-mi talia cu privirea, voi juca cu toata grija datorită stării tale!

— Nu m-am simțit niciodată mai în formă, am protestat eu.

Ne-am ocupat pozițiile. Sigrid n-a întârziat să mingile de serviciu, dincolo de limitele terenului.

— Jocul tău nu e nici sportiv, nici elegant, i-am strigat impacientată.

În aceeași clipă ea trimise mingea de la o distanță foarte mică, fără ca, în surpriza mea, să mai am timpul să mă feresc. Astăzi știu ce loc anume din trupul meu vizase ea. Instinctiv m-am lăsat în jos și am primit mingea drept în frunte. Șocul m-a făcut să scap racheta din mână. M-am împleticit, năucită. Ea alergă. Încurcătura ei păru atât de sinceră, încât am socotit că trebuie s-o liniștesc. Puțin mai târziu se scuză față de Jan care-mi aplica o compresă cu apă de plumb.

— N-am jucat ca de obicei, am vrut s-o menajez pe biata Ide!

— Ciudat menajament! o întrerupse el, tremurând de mânie. Stângăcia ta e inexplicabilă!

Ce i-o fi spus când au rămas singuri? În aceeași zi ea se întoarse la Johannesburg. N-am mai văzut-o două săptămâni și am început să trag nu știu ce nădejde smintită... Se întoarse pentru un mare ospăț pe care-l dădea familia Braas. Purta o toaletă care era toată numai scânteieri. Mulată în această rochie de paiete roșii, Sigrid, se detașa ca o flacăra pe

lemnăria întunecată a fumoarului. Stătea jos, cu picioarele încrucișate, înconjurându-și genunchii cu brațele ei luminoase. Atentă în aparență la discuția celor patru medici din Krittelwerk, nu-l părăsea din ochi pe soțul meu, îl sorbea și el, distrat și tulburat de privirea aceea lacomă, avu o mișcare de ușurare când servitorul veni să ne anunțe că masa era gata. Toate privirile se îndreptară spre verișoara doctorului Yvarsen, condusă la masă de stăpânul casei. Emană din ea un parfum parcă dintr-o epocă în care femeia era regină. Și totuși, în viața stagnantă din acest orașel îndepărtat, ea introdusese un curent de modernism, îi făcuse și pe cei mai burghezi să accepte o concepție care ieșea din tiparele obișnuitului. Și nimeni nu cuteza s-o critice când o vedea apărând în toalete îndrăznețe... Ea era cea care dădea tonul, știind să se facă indispensabilă candidatelor la eleganță care lua exemplul de la ea. Nu mai cumpărau nici măcar un ac fără s-o consulte. Măcar că le eclipsa pe toate doamnele nu renunțau la ea și și-o smulgeau una alteia. Ideile ei originale, replicile dibace făceau din Sigrid o musafiră râvnită. Printre invitatele lui Braas, se afla în seara aceea o tânără studentă în drept. La desert, a început să se discute despre feminism, subiect care-i lăsa indiferenți pe bărbați. Aceștia se retraseră în fumaar, în timp ce doamna Braas ne servea cafelele pe terasă. Doamna Roerade vorbi despre o operă filantropică, pe care o mare doamnă voia s-o fondeze la Pretoria.

— Voi fi printre primele care-și va da adeziunea. Trebuie, bineînțeles, să dispui de timp și de bani. Tocmai am inclus în societatea noastră o tânără avocată de un real talent. Va sta la dispoziția oricui, bogată ori săracă. Scopul nostru e să apărăm femeia împotriva nedreptății legilor.

— Vă asumați o sarcină foarte dificilă, zise una dintre doamnele prezente, căci nu trebuie uitat că cei care au instituit legile sunt bărbați, și în consecință le-au făcut ca să le fie lor bine.

— Ah! suspină doamna Roerade, nu vom fi niciodată prea numeroase ca să ne pledăm cauza. Un bun prilej, dragele mele, să fiți alături de noi!

Scoase o listă din geantă.

— Care din dumneavoastră se înscrie?

Urmă o tăcere pe care o rupse doamna Abertejn:

— Mi-ar face plăcere să semnez, zise ea, dar soțul meu e dușmanul societăților feminine.

— Ce frumos exemplu de supunere conjugală, glumi doamna Breen. Mie nu-mi pasă câtuși de puțin de ceea ce i se pare domnului și stăpânului meu, că e bun ori rău... Chiar din ziua căsătoriei am fost hotărâtă să fac întotdeauna ceea ce-mi place...

— Dă-mi voie să râd! zise doamna Braas. Sigur, există căsnicii unde și unul și celălalt se cred mari și tari. Dar, în general, e de dorit ca o femeie să facă în menajul ei ceea ce i se pare că e bine, cu condiția să aibă grijă de forme și, prin mici șiretlicuri, să-și convingă stăpânul că el e singurul care comandă!

— Puțină bunăvoință, puțină toleranță și dintr-o parte și dintr-alta, și cât de plăcută poate fi viața! zise încetișor doamna van der Bergh, vechea mea prietenă, încă frumoasă,

cu tot părul ei cărunț.

Sigrid nu se amestecase în discuție. Cu fața spre ușa-fereastră, deschisă, a fumoarului, se legăna încetitor pe un scaun-balansoar și ochii ei, voalați de tristețe, mă făcură să-mi dau seama că se uita la vărul ei. Soarele apunea în dosul colinelor de bolovăniș. Tot cerul devenise de un roșu aprins. Lenta estompare a zilei dădea farmec peisajului izolat pe care-l aveam în fața noastră.

— Dacă nu m-aș teme că vă scandalizez, dragele mele doamne, v-aș mărturisi că nu sunt de acord cu dumneavoastră, declară Sigrid.

Aceste vorbe fură însoțite de o exclamație unanimă. Dar ea continuă imperturbabilă.

— Mi se par imorale toate aceste căsnicii zise de conveniență, făcute din rațiune, pentru bani sau și mai rău, contractate dintr-o cauză oarecare, cauză care justifică mijloacele! (Îmi aruncă o privire scurtă.) Pun pe aceeași linie o căsnicie în care, ascultând de familie sau de vreo fantezie trecătoare, tânărul și tânăra rostesc în mod nechibzuit acel „da”, care-i va lega pe viață. Pe scurt, căsnicia devine legală de îndată ce e trecută în registrul stării civile. Dimpotrivă, se întâmplă ca lipsa banilor, inegalitatea din punct de vedere social sau deosebirea de religie să împiedice două ființe legale prin dragoste să se unească în mod legal. Or, o căsnicie sancționată de dragoste n-are nevoie de legea oamenilor, dar declar indecentă o uniune legală din care dragostea reciprocă lipsește!

— Dumnezeule! Dacă înțeleg bine, Sigrid, dumneata ești pentru căsnicia liberă?

— O, nu, zise ea surâzând. Trecerea pe la biroul de stare civilă e o măsură justă și necesară într-o societate ca a noastră. Doar că n-ar trebui ca semnătura cerută să fie veșnică, dacă unuia dintre soți îi e greu să rupă lanțul! Repet, condiția esențială în căsnicie e dragostea reciprocă!

În acel moment Jan ieși din norul de fum care năpădise fumoarul.

— Ei! făcu el cu o expresie jovială care-i făcea atât de tânăr chipul serios. Acolo discuție îndrăcită despre politică; aici, dezbateri nu mai puțin încinse, dar de altă natură... Pe bărbați îi scuturați astfel?

— Într-adevăr, răspunse doamna Braas. De ce-ați făcut opinie separată în loc să ne țineți companie?

— Doamne sfinte, făcu el amuzat, care dintre noi ar fi putut plasa un singur cuvânt în această polemică presărată cu vorbe atât de mari ca: lege, justiție, libertate? Vedeți, am cam tras cu urechea! Și adresându-se verișoarei sale: Judecata ta e îndrăzneată, Sigrid!

— Verișoara dumitale este atât de interesantă, doctore, interveni doamna Breen, atât de originală în ideile ei, încât îi îngăduim aceste ieșiri fără să ne ofuscăm.

— Nu, doctore! protestară doamnele, când Jan schiță gestul de a se reîntoarce în fumoar. Lasă-i pe domnii ăia cu politica lor plicticoasă și spune-ne ce gândești despre feminism?

— Numai lucruri bune! afirmă Jan. Aprob femeia care încearcă să fie independentă, dar să nu se masculinizeze. Totuși, în ce mă privește, ceea ce apreciez eu cel mai mult la o

femeie este tocmai slăbiciunea, nevoia ei de sprijin și de protecție, nu-i așa, dragă Ide?

Am primit drept în față privirea albastră a soțului meu. În aceeași clipă se auzi un trosnet sec. Mânerul de sidex încrustat cu aur al evantaiului lui Sigrid se spărsese sub degetele sale. O umbră întunecă fruntea soțului meu.

— Ce păcat! spuse el. Cum ai putut să faci asta, Sigrid?

Doamnele deplânseseră incidentul. Obiectul prețios trecu din mână în mână până ajunse la Jan. El îl examinează.

— Lasă-l la mine, spuse încetișor. Am un lipici grozav, am să ți-l repar...

42

De îndată ce ne aflam singure, Sigrid își manifesta fâțiș dușmănia împotriva mea.

— Cât de urâtă e o femeie însărcinată, îmi spuse ea odată. Și ce silă trebuie să-i fie bărbatului tău de tine... În locul tău, l-aș fi rugat de multă vreme pe Jan să doarmă în camera de oaspeți!

— Jan s-ar fi opus la una ca asta!

O scânteie verde îi apăru în privire.

— Crezi că-ți stăpânești bărbatul pentru că împarte patul cu tine?

Am tăcut, mulțumindu-mă să surâd, un surâs ironic și disprețuitor care-i înzecea întotdeauna furia. Dar, în adâncul sufletului meu, îndoiala făcea ravagii, îmi otrăvea zilele. Devenisem greoaie. Din pricina zguduirilor mașinii pe drumurile proaste soțul meu nu mă mai lua cu el când era chemat la vreo fermă mai îndepărtată. Insidioasă, câte-o cucoană, geloasă pe Sigrid, mă informa că mașina doctorului staționa adesea în fața hotelului „Royal”. Știam că Jan și verișoara sa se vedeau la golf, la tenis, la club. Primeam acele împunsături de ac, întărindu-mă de teamă să nu-i dăuneze copilului. Căci în el îmi puneam ultima speranță.

Vreme de două săptămâni am avut febră. Jan m-a obligat să stau în pat. Această claustrare mi-a făcut mai mult rău decât bine. M-am liniștit când prietenii veniți să mă vadă mi-au confirmat ceea ce-mi spusese și soțul meu: că Sigrid, luându-și un șofer, descinsese la Low Veld, ca să stea o vreme la White-River. Când s-a întors, eu mă făcusem bine. Ea se arătă mai asiduă ca niciodată. De îndată ce apărea, ne cuprindea pe toți trei un fel de stare de nervi. Odată, deschizând pe neașteptate ușa de la anticameră, am surprins-o pe Sigrid înfigându-și dinții în mâna soțului meu. Am închis fără zgomot ușa. Ei nu mă văzuseră. După un minut, Jan intră și, observându-mi emoția, mă întrebă ce am. Cuprinsă de o îndrăzneală subită, i-am smuls batista pe care și-o înfășurase în jurul mâinii ce-i sângera...

— Am văzut, am văzut! Te-a mușcat! am strigat eu fără să-mi pot reține lacrimile.

El roși și tăcu o vreme. Cu fața în mâini, nu îndrăzneau să-l mai privesc.

— Da... rosti el cu efort, am făcut rău că am lăsat-o pe Sigrid să intre în casa noastră. Dar era greu s-o ții la distanță... Și e și mai greu s-o faci să părăsească țara. „Fiecare e liber să trăiască unde i se pare lui că e bine!”, mi-a răspuns ea când am vrut s-o conving să se întoarcă lângă maică-sa... Și cum trece drept ruda noastră... Biata mea nevastă, ce-i de făcut?

Niciodată nu-mi iubisem bărbatul cu mai multă deznădejde ca-n acele zile tulburi în care tremuram să nu-l pierd. Absența rivalei mele, întoarsă la Johannesburg, îmi dădu

puțină siguranță. „Cine știe? mă linișteam eu. Poate că totuși Jan ține la mine, poate că mă prețuiește...” Când, după o săptămână, Sigrid se întoarse, vărul ei o primi cu asprime. Ea n-a văzut în această schimbare decât o dovadă în plus că celui pe care-l iubea îi era frică de propria sa slăbiciune.

În cursul unei serate, dată la noi, am avut strania bănuială că Sigrid cocea niște planuri criminale care, încet, încet, prindeau formă, și de a căror grozăvie nu-și dădea încă seama. Îl văd și acum pe soțul meu, în fotoliul de piele, cu capul sprijinit de spătar. În cămin se făcuse focul. Jăraticul încins îi lumina chipul energic, nasul ferm, bărbia voluntară. Fuma în tăcere, cu ochii la jar. Masa tocmai se terminase. Toți prietenii noștri se strânseseră în salonul cel mare. Sigrid, așezată în mijlocul unui grup de admiratori, purta o somptuoasă rochie de catifea neagră, care, foarte decoltată, îi scotea în relief albeața strălucitoare a gâtului și a umerilor. Genunchii încrucișați îi ridicau puțin rochia, lăsând să i se vadă picioarele fine și nervoase, în ciorapi de culoarea pielii și pantofii de brocart de argint. Își dădea seama că în seara aceea era deosebit de frumoasă. Obrajii ei însuflețiți făceau să-i fie și mai întunecați ochii de smarald. Cineva vorbi despre Elveția, ceea ce-i îngădui să relateze niște periculoase ascensiuni în munți.

— Aceste ascensiuni m-au silit să privesc moartea în față, să fac lucruri pe care le socoteam imposibile, să fiu constrânsă să-mi înving teama și slăbiciunea și să capăt o stimă fața de mine însămi, dreptul de a mă elibera de orice tutelă.

În acel moment, un telefon din Johannesburg îl înștiința pe redactorul ziarului din *Krittelwerk*, care se afla printre noi, cum se isprăvisse una dintre afacerile care pasionase toată Londra și ale cărei ecouri ajunseseră și în îndepărtata noastră țară. Era vorba de o crimă pasională care se petrecuse în înalta societate. Lady Wattson nu ucisese, dar insinuase tânărului ei amant s-o scape de un bărbat brutal care-o deranja. Pentru incitarea la crimă ea trebui să împărtășească soarta iubitului ei, adică să fie spânzurată.

— Condamnați amândoi la moarte! rostise redactorul de la *Krittelwerk Observer*.

— E cumplit! zise Sigrid care se făcuse palidă.

Judecătorii englezi nu țin seamă de circumstanțele atenuante. Cel care omoară va fi și el omorât, oricare ar fi mobilurile care l-ar împinge la crimă.

— Trebuiau să se aștepte la asta, răspunse ziaristul.

— Dar femeia n-a ucis!

— Nu credeți că cel care pune arma în mâna unei alte ființe poruncindu-i „Ucide!” e la fel de vinovat ca și ucigașul?

— Puteți spune ce vreți, mie mi se pare revoltătoare justiția engleză, care nu face nici o deosebire între oameni!

— Între ucigași! rectifică Bob Greenveld, omul de viață al societății: Nu uitați, doamnelor, că justiția asta este a noastră, așa că feriți-vă de noi!

— Fleacuri, făcu Sigrid, fatalitatea a devenit dominantă firii mele. Sunt de părere că nu facem nimic decât ce ne dictează soarta!

— Teorie comodă care neagă răspunderea! Atunci, cum rămâne cu binele și cu răul?

— M-am întrebat întotdeauna, ripostă ea, unde se termină unul și unde începe celalalt? Limita dintre ele este atât de vagă, încât, după sentimentele care ne tulbură, putem socoti bun ceea ce un altul ar condamna!

— Eu socot, remarcă Jan, cu chipul voalat de fumul țigărilor, că tocmai de aia avem conștiință ca să ne răspundă.

— Numai că e cam elastică sau susceptibilă! aruncă doctorul Braas.

Negrii, care aduseră răcoritoarele, puseră capăt discuției. Era în perioada arderii ierburilor. După masa de seară toate mașinile înșirate de-a lungul străzii se puseră în mișcare. Plecau pe câmp să vadă focurile. Când clarul de lună nu făcea flăcările să pălească, focurile păreau în noaptea neagră niște incendii înfricoșătoare și mărețe, ca și cum ar fi ars cetăți întregi.

43

Soțul meu îmi mărturisi intenția de a amenaja o sală de biliard și de a-și transfera cabinetul de consultații în Kruger Street, unde era un vad mai bun. Am rămas consternată. Urma să fiu lipsită multe ore din zi de prezența lui, lăsând la o parte faptul că nu vedeam cine venea la el... Nu mă gândeam decât la Sigrid...

Jan remarcă decepția mea.

— Proiectul meu pare să te necăjească, Ide?

Aș fi vrut să-i răspund că puțin îmi păsa, dar, cu toate eforturile mele, am izbucnit în lacrimi.

— Nu te supăra!

— Am ajuns deci până acolo încât să te scuzi și pentru niște lacrimi, făcu el cu tristețe. Totuși, nu vreau să-mi fie milă de tine. Între soți, vezi tu, mila e degradantă pentru cel care o inspiră. Nu mă sili să-mi fie milă de tine. Ide. Tu mă iubești prea mult, biata mea nevestă, continuă el, nu trebuie să mă iubești astfel, nu merit!

Am încercat să protestez, dar lacrimile mă năpădiră din nou și, ca un făcut chiar în acel moment mașina lui Sigrid se opri în fata casei. Eram încă la masă. Cafeaua se răcise în cești. Mi-am șters, tare, ochii.

— Scenă de familie? zise Sigrid care se ivise în prag.

Învăluită într-o rochie de argint, părea aidoma femeilor din țara ei de gheață, „sculptată din zăpadă și din soare...”.⁵⁰ De lăntșorul de platină îi atârnavu niște picături ca de apă pe gâtul ei gol, trei sori minusculi cu niște sclipiri uluitoare. Jan căzu, pierdut, în admirație.

— Ah! *Túsan!* făcu el. Rochia asta va întoarce pe dos toate femeile! Ferește-te, Sigrid!

Ea făcu un gest de nepăsare și, brusc, ochii ei prelungi se umplură de o asemenea dovadă de dragoste, încât Jan, încurcat, își coborî privirea.

— Ai mâncat? întrebă el.

— Voi mânca la bal. N-am vrut decât să vă arăt rochia.

— E feerică! zise Jan. N-am mai văzut niciodată una la fel

Roșul plăcerii îi coloră lui Sigrid obraji. Se auziră câteva claxoane. Ea începu să râdă:

— Prietenii mei sunt nerăbdători!

— Cu cine ești?

⁵⁰ Marleleine Praz - „Țările nordului” (n.a).

— Cu familia Anderson. Stau la ei. Sunt mai ospitalieri decât voi.

Ne făcu un semn de rămas bun:

— *Bye! Bye!*

Ușa se închise în urmă-i. „Ai zice că s-au stins lămpile”, am recunoscut cu tristețe în sinea mea. Un parfum îmbătător continua să plutească prin odaie.

— Probabil că lumea se întreabă de ce Sigrid nu stă niciodată la noi... remarcă Jan.

— Sigrid nu-și ascunde sentimentele pe cure ți le poartă... Am auzit destule în legătură cu asta...

Soțul meu păru mirat și ezită să răspundă.

— Dacă-mi ceri acest lucru, o voi ruga pe Sigrid să ocupe camera de oaspeți în timpul șederilor ei la Krittelwerk, am zis eu.

— Nu-ți cer nimic, dragă nevastă! Nu mă pot preface că nu văd cât de penibilă ți-e prezența lui Sigrid. Sunt cu atât mai mulțumit de demnitatea ta. Să lăsăm deocamdată, lucrurile așa cum sunt.

Se îndreptă spre salon și se așeză la pian. L-am urmat și m-am ghemuit într-un fotoliu, ascunsă de speteza înaltă. Niciodată Jan nu mai cântase astfel *Nocturnele* lui Chopin. Această muzică îmi înteți neliniștea, o sorbeam pe îndelete, cu mâinile împreunate, când, după un ultim acord, soțul meu se ridică atât de brusc, încât răsturnă taburetul din spatele lui. O clipă mai târziu l-am auzit deschizând robinetele din baie. După atâtea seri pe care le petrecusem singură, o salutam din inimă pe aceasta, doream să gust în toată plenitudinea *tête-à-tête*-ul atât de rar acum, pe care ajunsese să-l primesc ca pe-o pomană. Am ațâțat jarul în cămin, am aprins lampa cea mare cu abajur pal de mătase. Pe măsuta din fața focului, am așezat pipa preferată a lui Jan, cutia cu tutun, ziarele. În oalele colorate, ramuri mari de mimoze îmbălsămau aerul. Culoarea lor aurie se armoniza cu lampa, cu covoarele, cu pernele. Tocmai pusesem capacul pe ceainicul de aramă când apăru Jan. Își schimbase costumele, și-l îmbrăcase, nu pe cel de casă, din flanelă albă, ci pe cel negru, dungat.

— Trag o fugă până la club, zise el. Nu stau mult.

L-am privit cum străbătea grădina și zgomotul porțiței a răsunat dureros în inima mea. Eram decepționată și mă simțeam singură, cumplit de singură... Unde rămăsese frumoasa mea încredere? Credița în soliditatea căminului meu? O presimțire mă făcu să ies din casă. Noaptea era neagră. M-am înfundat în nisip până la călcâie. Alergam cu o grabă de care nu-mi dădeam seama. Cu răsuflarea tăiată, m-am trezit într-un grup de gură-cască ce se înghesuia în fața ferestrei de la „Hotel Royal”. Oare îmi pusesem mantia aceea lungă și întunecată, eșarfa care-mi ascundea pe jumătate chipul, ca să văd cum se învârt dansatorii în sala aceea decorată cu ghirlande de flori de hârtie? Tocmai se făcuse o pauză. Podiumul muzicanților era gol. Un zumzet de glasuri veneau din holul unde se serveau răcoritoarele. Am zărit-o, de departe, pe Sigrid. Cu capul ridicat, vorbea cuiva pe care nu-l puteam distinge, dar pe care, după înfățișarea ei radioasă, îl puteam ghici. După primele măsuri ale unui boston, perechile începură să danseze. Am strâns din dinți, știind dinainte

că cel care avea să apară mă va face să strig de durere... Jan și Sigrid trecură foarte aproape de mine, care stăteam ascunsă printre curioși. Mâna frumoasă fără inel a lui Sigrid se odihnea pe umărul lui Jan care o ținea de talie. Trupurile lor înlănțuite lunecară în ritmul muzicii lente și o expresie de fericire transfigura chipul bărbătesc al soțului meu. Fruntea fostei sale logodnice se plecase spre buzele lui. El părea s-o soarbă într-un fel de beție de care nu-și mai dădea seama. Văzându-i astfel, m-am simțit atât de lovită, atât de nenorocită, încât, temându-mă să nu leșin, am făcut cale întoarsă. M-am ciocnit de Daisy care, totuna cu întunericul, mă aștepta la porțița grădinii. Fidela ființă îmi înțelese repede tristețea. Mă rugă să beau un ceai cald și mă ajută să mă dezbrac. Tremuram mai mult de durere decât de frig. Mi se părea că toate lucrurile din jurul meu pe care ochii mei le mângâiaseră înainte cu simțul proprietății luau, în seara aceea, un aspect aproape ostil, aidoma unor lucruri care trebuiau înapoiate. M-am strecurat sub cuverturi. Fără să-mi dau seama, gemeam, ghemuită în fundul patului. Un pas repede se apropie de pat, o mână energică trase cearșaful și se așeză pe fruntea mea.

— Ce s-a întâmplat, Ide? De ce plângi astfel?

— Probabil că am visat, am zis eu speriată.

— Aș prefera să fie așa! a răspuns Jan.

Se îndreptă spre baie. După ce se spală, se întoarce și se vâri încet în pat, crezând că adormisem, dar observând că stăteam cu ochii deschiși, zise:

— Nu dormi, Ide?

— Ai petrecut o seară plăcută? am întrebat cu inima bătând.

— Pe legea mea, da! făcu el pe un ton vesel. Ia ghicește unde am petrecut-o? Când am ajuns la club, nu era nici măcar un câine. Or, trebuia să vorbesc cu doctorul Braas în legătură cu operația de mâine dimineață. Firește că l-am găsit la „Royal”, pregătindu-se să danseze. Am trimis să-l cheme, dar m-au văzut ceilalți și am fost luat pe sus. Am dansat cu câteva doamne, apoi, cum pofta vine mâncând... De altfel, nu mi-a displicut deloc să-mi dezmoțesc puțin picioarele...

— Erau rochii frumoase afară de cea a verișoarei tale?

— Nici pomeneală! declară el râzând. Numai culori stridente!

— Ești sever în seara asta, Jan... Cel puțin ai dansat și cu pacientele tale?

— Fii liniștită, mi-am făcut datoria, mă asigură el căscând.

Mă atrase spre el și mă sărută pe gură.

— Acum lasă-mă să dorm... Peste câteva ceasuri am o operație.

Nu se mai mișcă. De când nu mai pomenise de copilul nostru care urma să se nască în curând? Măcar se mai gândea la asta? Obsedat de Sigrid pune pe al doilea plan acest eveniment, care, în alte împrejurări, ar fi ținut toată casa într-o fericită așteptare. Dar, mă rog... În cea sul de față, îmi aparținea. Încet, foarte încet, am atins cu buzele mâna părăsită pe cuvertură și o nădejde timidă mi-a șoptit că poate nu era totul pierdut. Când m-am trezit, am văzut fereastra plină de cerul albastru și de crengile copacilor. Zgomotul apei mă făcuse să înțeleg că Jan era în baie. Întâmplarea din ajun îmi apăruse încețoșată ca într-un

vis. Realitatea era aici, cu zgomotul acesta al apei care curgea, cu locul cald încă al trupului său. Daisy așeza masa pentru gustarea de dimineață. Clinchetul veseliei, glasurile sonore ale servitorilor, discutând în bucătărie, toate acele sunete familiare aveau ceva liniștitor. Bone dispus, Jan mânca cu poftă și vorbea despre o nouă carte de Selma Lagerlöff. Observasem la el o schimbare, care – ieri abia sensibilă – se accentuase astăzi. Am avut explicația când mi-a spus că Sigrid, nesimțindu-se la îndemână la familia Anderson și neputându-se reîntoarce încă la hotelul „Royal”, ticsit de turiști, îl rugase să stea câteva zile la noi.

— Ești de acord, Ide? adăugase el.

Am primit lovitura fără să clilesc.

— Am să dau ordin să i se pregătească odaia, am spus eu.

Păru satisfăcut și, înainte de a pleca, mă sărută mai afectuos ca de obicei.

Și Sigrid se instalează la noi. Îi puturăm din nou vedea luxoasele ei rochii de casă și tot aparatul rafinat de care se înconjurase. Suportam greu contactul zilnic cu această adversară de temut. Atmosfera în casă parcă era încărcată de electricitate. Sub pretextul că starea mea cerea odihnă, mă obliga, în unele zile, să-i las ei conducerea casei. Atunci plivea grădina, umplea vasele cu flori și verdeață, îmi năucea negrii cu poruncile ei lipsite de indulgență. După ce ne culcam, i se mai auzea încă multă vreme clămpănitul tocurilor de la papuci care mi se părea că-mi ciocănesc drept în inimă. Într-o seară Jan sări din pat, și deschizând ușa strigă cu vocea lui poruncitoare:

— N-ai de gând să isprăvești cu plimbatul? Eu ziua muncesc și am nevoie de odihnă!

O cascadă de râs fu răspunsul și cum Jan se vârâse la loc în pat, alături de mine, l-am putut auzi râzând de unul singur. Totuși, nu era întotdeauna bun cu ea. Amintindu-și desigur că, fetiță fiind, lui Sigrid îi plăcea să fie dominată de el, o trata fără blândețe. Dar aluziile sale jignitoare se loveau acum de supunerea inflexibilă, de răbdarea prodigioasă a acestei obsedate îndrăgostite. Adesea, ea avea în fața mea gesturi de o îndrăzneală insolentă. Într-o dimineață intrând în sufragerie și văzându-l pe Jan în picioare în fața ferestrei, pe cale de a citi o scrisoare, îi aruncă brusc cozile lungi în jurul gâtului.

— Nu sunt niște lanțuri dulci? îi spuse ea trăgându-l astfel la masă.

El se desprinsese, cu fruntea roșie, cu sprâncenele încruntate, aruncându-mi o privire mirată. Blama oare lunga mea răbdare? Aștepta să-l rog să pună capăt unei situații care devenise insuportabilă? Când Sigrid zări coșulețul câptușit cu azur, în care se adunau scutecele, avu un surâs atât de răutăcios, încât m-am întrebat ce plan înfricoșător se închegea în dosul acelei frunți atât de pure... Astăzi, știu că în acele zile tumultuoase, pregătise cu sânge rece înfăptuirea crimei... Frumusețea ei, adulația pe care o întâlnea pretutindeni îi dădeau o inimaginabilă siguranță și Jan, de obicei cu atâta bun simț, nu se străduia să înțeleagă ceea ce era ciudat și alarmant în această situație. E adevărat că mă vedea resemnată. Nimic din purtarea mea nu-mi trăda cumplita-mi spaimă. Nu ghicea nici măcar altercațiile noastre, când el pleca de acasă. Căci de îndată ce-i auzeam pasul repede

pe treptele terasei, aceeași emoție ne tăia vorba. În fond, oare cum se simțea el între două femei care-l copleșeau cu aceeași dragoste pătimașă și supusă? El, atât de dibaci în a ușura durerile, ce leac putea da uneia sau celeilalte? Ce soluție dramei pe care o simțeam ineluctabilă? Când Sigrid, invitată pe la prieteni, își prelungea absența, mă speriam de nervozitatea soțului meu. Cât s-ar fi bucurat Sigrid dacă l-ar fi putut vedea întorcând paginile unei cărți fără să citească, atent la cel mai mic zgomot de afară, sau uitându-se la foc, cu trăsăturile adumbrite. Ca să-și scuze tăcerea, pretexta vreun caz grav... Era de netăgăduit că suferea. Dacă, din cine știe ce motiv, eram nevoită să-i întrerup gândurile, își înălța capul cu un aer absent, aproape îndurerat, un aer de parcă se întorcea de departe, care-mi răsucea măruntaiele de groază. Ridicând ochii spre pendulă, își strângea buzele atât de violent, incit mușchii de pe obraji i se întindeau. Vai! Cum apărea Sigrid, chipul lui mândru își relua frumusețea gravă și bucuria de a o revedea, o bucurie lacomă pe care nu și-o putea ascunde, care iradia prin toți porii, îmi vestea nemiloasa înfrângere. Orice iluzie secase în mine. Ce puteam face împotriva intrusei care-mi voia atât de sălbatic, de implacabil, pieirea? Judecata nu mai răzbătea până la conștiința acestei ființe care trăia într-o așteptare calmă și într-o încredere de obsedată.

Zadarnic îmi pipăiam coastele, chemam în ajutor tandra floare care se pregătea să se deschidă, senzația de efemer, de provizoriu nu mă mai părisea... Prin ce farmec îl convinsese pe Jan că-mi dăduse *sumum*-ul de fericire și că acum era rândul ei? Erau prea tineri și prea lungă li se întindea viața în fața lor pentru ca, din pură probitate a sufletului, să renunțe la propria lor fericire! Mă gândeam, nu fără teamă, la cuvintele pe care le auzisem din gura soțului meu. Niciodată nu lua ușor o hotărâre și niciodată nu revenea asupra deciziei luate. Dacă mă luam după vorbele sale, însemna să renunț, să cedez locul alteia...

Revolta mă însuflețea. Mă hotăram să acționez în loc să rămân pasivă, cu inima ulcerată. Furia mi se amesteca adesea cu neputința. Sufletul meu neobișnuit cu ura învăța să urască și ajunsesem să doresc ca o catastrofă să ne vină de hac la toți trei. Totuși Jan devenea din ce în ce mai taciturn. Privirea lui ne evita și pe una și pe cealaltă și, cel mai adesea, după masa de seară se retrăgea în odaia lui, pretextând vreo treabă legată de serviciu. Aflat în centrul unei tragice aventuri, angajat într-un impas, în care căuta zadarnic un fir călăuzitor, poate că se străduia să găsească mijlocul de a atenua răul pe care era obligat să-l facă. Adesea, la culcare, surprindeam în ochii lui un fel de strigăt de ajutor. Poate că-l rodea nevoia de eliberare, de descărcare a sentimentelor, dar acea natură reținută, acea rezervă orgolioasă, proprie firilor scandinave, îi fereca buzele... Ce știam eu despre suferința lui? Cuprinsă de febra sacrificiului, mă simțeam destul de puternică pentru a mă jertfi în scopul fericirii sale. Dar oare el ar avea curajul să mă lase să plec, cu copilașul în brațe? Sau se gândea poate să înfrângă piedicile, să înlătore obstacolul? Doar noaptea, alături de trupul bărbătesc, îmi mai găseam puțin liniștea. Somnul însă îmi era plin de coșmaruri, mă epuiza. Mă vedeam alungată, repudiată, poticnindu-mă prin nisipul pustiului, unde-mi căutam copilașul pierdut... La gustarea de dimineață, soțul meu îmi

arunca o privire îngrijorată, dar Sigrid, având și ea ochii încercănați și gura îndurerată, își reprimă întrebarea care-i stătea pe buze.

În orașele mici se știe totul, mai ales într-un târg unde, ca să se distreze, oamenii depind unii de alții. Sigrid era imprudentă. Stăpânită de setea de a vorbi, și de a-i face pe alții să vorbească despre omul pe care-l iubea, de a auzi rostindu-i-se numele, cât mai des cu putință, se trădase de mult. Doamnele pălăvrăgeau și începuseră să mă plângă.

44

De două zile Sigrid avea din nou niște ochi când tragici, când plini de dispreț, când plini de ranchiună de îndată ce și-i ridica spre Jan. Ce se petrecuse între ei? În clipa în care soțul meu se pregătea să se ducă la spital, leșină. Leșin simulat? Întinsă pe canapea, buzele ei strânse semănau cu o rană pe chipul lipsit de sânge. Foarte emoționat, Jan intră în cabinetul lui și se întoarse clătinând o băutură într-un pahar de metal, pe care-l apropie de buzele verișoarei sale ce-și venise între timp în fire. Ea bău cu sorbituri mici, încet, ca să simtă cât mai mult mâna lui Jan susținându-i ceafa. O propti între perne, interzicându-i să se miște. Când să iasă, se întoarse și-i spuse cu asprime:

— Nu te-ai gândit niciodată că te tragi dintr-un popor de plugari și de fierari? Ei nu cunosc sentimentalismul ăsta absurd, care înmoaie nervii și care face dintr-o ființă călită o cârpă fără caracter și fără voință. Gândește-te la asta, Sigrid!

Într-o zi Jan ne anunță că eram invitați la familia Morissey care organiza un meci de tenis.

— Plecăm sâmbătă și luăm și familia Herkelen a căror mașină e în reparație. Noi îi vom lua pe părinți, iar tu, Sigrid, le vei înghesui pe cele trei fete în mașina ta. Apropos, Ide, doamna Morissey te roagă să-ți iei cu tine câteva haine. I se pare că ești prea palidă și vrea să te țină o săptămână, două la fermă.

Am vrut să protestez speriată la ideea că Sigrid se va întoarce la noi fără mine. Dor n-am mai avut când.

— Trebuie să accepți, Ide... interveni rivala mea. Am și eu nevoie de o schimbare. Voi sta cu tine!

Jan s-a dus la treburile lui. Sigrid se odihnea în camera ei. Eu m-am așezat pe un scaun cu fața între mâini. Inima îmi bătea greu pe lemnul mesei, încă nestrânse. Simțeam că toți trei eram la capătul puterilor. Viața pe care o duceam n-avea să țină prea mult. Îmi dădeam seama că deznodământul era aproape. Vag, prevestirea fahirului îmi reveni în minte și, brusc, am înțeles ca n-aveam să scap de soarta mea.

Stăteam alături de soțul meu, atent să evite zdrcinăturile drumului. În spatele nostru, soții Herkelen erau preocupați de fetele lor lăsate pe seama capriciului nestăpânit al celei de la volan. Lunga mașină albaștri alerga, lua virajele, se năpustea ca o fiară înnebunită. În rochie albă de pânză, cu cozile ei grele, prinse într-o rețea de aur, Sigrid avea chipul însuflețit și e fiecare dată când mașina ei o atingea pe a noastră, îi arunca lui Jan priviri pătrunzătoare.

— Isprăvește cu joaca! Ai să provoci un accident! Strigă el.

Se auzi un hohot puternic de râs și brusc, Sigrid o porni în goană cu mașina. O văzurăm legănându-se, ridicându-se și strecurându-se pe terenul plin de cute și de ridicături, până când nu mai fu decât un punct negru la orizont.

— Ce smintită! bombăni Jan, care abia izbutise să-i liniștească pe părinții fetelor duse astfel cu mașina. La fermă, Sigrid ne ieși înainte, înconjurată de tot tineretul.

Era proaspătă, exuberantă și, luându-mă familiar de braț mă trase după ea în căutarea unui cabinet de toaletă.

— Ți s-a desfăcut părul, Ide, și ai nevoie și de puțină pudră. Repede, să reparăm aceste mici neajunsuri!

Îmi prinse mai bine cocul pe ceafă, și-mi dădu cu puful ei de pudră pe față.

— Gata, zise ea, iată-ne arătând mai acceptabil decât toate acele fetișcane cu obrajii arși și cu nasul jupuit de soare... Se uită la talia mea. Biata Ide, un astfel de trup e împotriva esteticii și-ți rănește privirea! Stai puțin! Se întoarse după o clipă cu o eșarfa mare de voal alb pe care mi-o puse pe umeri. Lasă-l să plutească... uite, ca acesta al meu... mă sfătuie ea. Apoi, în picioare, în fața oglinzii mă examina cu complezență: Îmi vezi pielea și mușchii lăsați? Nu! adăugă ea înfiorându-se. Niciodată n-am să mă pot resemna cu această catastrofă. Nu i-am răspuns nimic. Ne aflam, și una și cealaltă, pe planuri cu totul diferite. Cu brațul ei petrecut pe sub al meu, am reapărut în fața lui Jan, care ne surise cu aerul cel mai satisfăcut. Niciodată n-am fost atât de mulți la familia Morissey. Dar conacul lor, unde domnea o solidă bunăstare, avea dimensiuni suficiente ca să primească toată acea afluență de invitați. Am încercat o decepție dureroasă aflând că – urmând să mai vină lume la serată – doamnele vor ocupa odăile, iar domnii se vor înghesui în dependențe. Sigrid ceru să doarmă pe verandă. Ora odată sosită, admiratorii se grăbiră să-i aducă perne și cuverturi, iar Jan îi legă hamacul.

— N-ai prea făcut mișcare azi, observă soțul meu, pe punctul de a-mi spune noapte bună. N-ai vrea să dăm o raită prin grădină?

Am acceptat această propunere ca pe un noroc nesperat. Sclipiri albastre și verzi cădeau din stelele imense. Un frunzar de caprifoi îmbălsăma aerul.

— Am să-ți dau o veste bună, nevăstă, zise Jan strângându-mi ușor brațul petrecut sub al său. Sigrid nu va veni la Krittelwerk, de aici va pleca la Johannesburg, unde-și are bagajele și de unde se va înapoia în Suedia. Da... am izbutit, în sfârșit, s-o fac să judece și a înțeles că plecarea definitivă în Europa e unica soluție a unei stări de lucruri care nu mai putea să dăinuie multă vreme...

Poți să leșini din pricina unei nenorociri neașteptate, dar și a unei surprize fericite. Soțul meu trebui să mă susțină, căci îmi pierise răsuflarea. Buzele sale mă sărutară ușor pe păr.

— Biată nevăstă... murmură el, cât trebuie să suferi!

— Sunt fericită! am bâlbâit eu.

M-a condus până la chioșc și m-a așezat lângă el pe banca rustică.

— Cred că e vremea, Ide, să căutăm un nume pentru micuțul pe care-l așteptăm!

zise el pe un ton glumeț. Ce părere ai de Lars?

— E un nume frumos, Jan.. Dar dacă va fi fată?

Am tresărit și Jan s-a întors brusc.

— Ce este?

— Parcă se mișcă ceva acolo...

Se sculă și se duse să vadă.

— O fi vreunul din negrii ăia afurisiți, nici nu pot să-i distingî în întuneric. Ei! strigă el.

Dar nu răspunse nimeni.

— Sau vreo pasăre de noapte... Să intrăm în casă. Nu ți-e frig?

Strânse mai tare eșarfa în jurul meu și, repede, i-am sărutat mâna.

— Lasă asta! a protestat el cu blândețe. Nu se sărută astfel un soț!

Mă luă în brațe și mă sărută pe buze. Doamna Anderson, care împărțea camera cu mine, dormea când am intrat în odaie. M-am culcat și eu, dar fără să-mi pot afla somnul. De multă vreme Jan nu-mi mai vorbise cu inflexiunea aceea caldă în glas. Vasta tăcere a Veldului învăluî încet, încet casa. Copilul se mișca în mine și mă simțeam rău. Tâmpile mi se umflaseră sub presiunea sângelui agitat. Trebuia să fie târziu. M-am hotărât să iau un calmant. M-am îndreptat spre bucătărie să beau un pahar cu apă. Câmpia se odihnea sub o pulbere de stele.

Rămăsesem la fereastră, când am auzit niște șoapte ce urcau din galeria de lemn lipită de acea parte a bungalowului. M-am aplecat puțin și paharul cu apă mi-a scăpat din mână. Prin interstițiile balustradei, am zărit două siluete cu păr blond. Ce alte plete decât cele ale lui Jan și Sigrîd puteau străluci astfel în limpezimea albastră cernută de sus? Ținuta lor înfățișa o voință de neatacat la bărbat, o implorare pierdută la femeie. Jan întorsese încetîșor capul, în vreme ce Sigrîd ridica în fața lui mâinile ei albe ca două potire încărcate cu ofrande... Părea să-i adreseze niște imbolduri înflăcărate și nu știu ce întrebare neliniștită. Vocea ei înlăcrimată se întrepuca ca să repete:

— *Joig âlskar dig!* Te iubesc! Te iubesc! Inima ți-e mai dură decât stâncile de la noi de-acasă?

Ah, vocea asta a lui Jan pe care nu i-o cunoșteam:

— Taci, se ruga el umil, nu-mi lua toată puterea! Nu știi cât mă costă!

Și brusc, neputând să mai reziste multă vreme dorinței covârșitoare a acelei femei, o înșfacă dintr-o dată ca pe o pradă...

* * *

Credeam că lacrimile îmi secaseră. Auzind pe cineva plângând și gemând, de-abia mi-am dat seama că acele lacrimi urcau din mine însămi bătând la ușa inimii mele. Meiken intră și punându-mi mâna ei mare, de femeie muncită, pe umărul meu, zise:

— Ascultă, Ranny, nu trebuie să te apuce iar crizele acelea rele! Privirea ei

dezaproba lacrimile căzute pe caiet. Doctorul n-a avut dreptate când ți-a vârat în cap să scrii. Ce-a trecut, e bun trecut! De ce să redeștepți niște lucruri triste care te fac să plângi? Hai, Ranny, vino să-mi ajuți să frământ aluatul pentru pâine, asta o să te facă să uiți!

A trebuit să las să treacă două luni înainte de a putea relua firul povestirii mele, să revin la acea noapte crudă. Nu-mi pot aminti cum m-am întors în odaia mea. M-am târât din instinct, ca un animal lovit de moarte care-și caută un colților unde să-și dea duhul. Am căzut grămadă pe pat. Ca să nu urlu, mi-am astupat gura, cufundându-mi capul în pernă. Totuși, evidența brutală nu mă luase pe nepregătite. Nu-mi vedeam de-atâta vreme nădejdea ruinându-se câte puțin în fiecare zi? Dar mă agățam de îndoială, de îndoiala mai milostivă, orice s-ar zice, decât brutala realitate, Eram zdrobită, dar nu ucisă! Partida nu era definitiv pierdută, îmi rămâneau drepturile mele de nevestă. Mai întâi leagănul care trebuia scos din husa lui de pânză și pus la vedere în camera noastră, ca s-o umple, ca și altădată, cu zăpada perdelelor sale. Apoi nu erau, dincolo de mări, numele noastre înlănțuite, cu parafă solidă, într-un registru de stare civilă? Nu, n-am să-mi cedez locul fără să mă apăr. Voi lupta, mă voi era crampona de pereții casei mele! Cum voi trăi departe de el, repudiată, izgonită? Îmi voi pleda cauza. Dacă va trebui, voi face orice concesie, mă voi pleca în fața oricăror condiții, afară de cea de a trăi departe de el! Zorile se târau pe câmpia Veldului când m-am trezit cu un scurt suspin. Imediat, scena din toilul nopții a reînviat în mintea mea.

Camera începu să se clatine, m-am agățat de perdele, cu senzația că alunec într-un adânc. Amețeala odată trecută, m-am aflat față în față cu descurajanta realitate. În celălalt pat, doamna Anderson dormea răsuflând liniștită. Un picior mușchiulos îi alunecase de sub cuvertură căutând răcoarea. În curând, va deschide ochii, își va întinde brațele de sportivă, își va da la o parte pletele încurcate ca să se uite la soare, apoi, sărind din pat, mulțumită de viață, se va așeza sub jetul înghețat al dușului matinal. Afară, negrii sculați începuseră să se strige unii pe alții, picioarele lor goale lipăiau pe scândurile scării și ale teraselor. Ce atitudine să iau? Nu era mai înțelept să mă fac că nu știu nimic? În toilul nopții, nu-i văzuse nimeni. Fuseseră siguri că nu sunt spionați, femeile și bărbații, extenuați de sport și de mișcare, dormeau cu pumnii strânși. Trebuia deci să mă dichisesc cât de cât, deși îmi simțeam membrele zdrobite. Trebuia să mă spăl cu apă rece pe ochii înroșiți de plâns, să-i cer doamnei Anderson puțin roșu ca să-mi dau pe obrajii prea palizi. În sfârșit, trebuia să le înfrunt „privirea”, să rostesc, cu o voce calmă, salutul obișnuit între noi, acel *goddag* suedez, să le strâng mâinile împiedicând-o pe-a mea să tremure. Eram gata să accept orice, să rămân în umbră, mai ștearsă și mai îngăduitoare, fericită totuși să-i port numele, să împart cu el patul, să-l slujesc. Dar în ceasurile lucide, sorbind până la fund paharul rușinii, mă disprețuiam pentru umilința și pentru lașitatea mea. Nu era oare singura conduită de urmat dacă voiam să duc cu bine la capăt o sarcină binecuvântată?

Un cer de duminică, un cer de sârbătoare lumina grădina și Veldul. Să fi fost oare acest albastru care, brusc, scoase la suprafață din străfundurile amărăciunii mele o făgăduială... făgăduială care, în panica de peste noapte, se încălcise, își pierduse sensul?

Ea îmi reveni fulgerător. Oare nu-mi spusese el: „Sigrid pleacă, se întoarce în Suedia...”? Și Jan nu mințea. În mintea mea se făcu o legătură în fața căreia am rămas un moment năucită: că scena pe care o surprinsesem era cea a rămasului bun dintre ei!

— Ai dormit bine, Ide?

Jan, cu mâna întinsă, îmi surâdea.

Musafirii se așezară la masa pentru gustarea de dimineață. Servitorii alergau de colo, acolo, puneau în fața fiecărui musafir farfuria cu porridge, ouăle cu slănină, peștele afumat, cotletele, în vreme ce *kaffermeids* turnau ceaiul și aduceau, sub clopote de cositor, feliile de pâine prăjită unse cu unt și pe care le acopereau cu marmeladă de portocale. Cu ce nemiloasă risipă îmi furnizează memoria cele mai neînsemnate amănunte din acea duminică îndepărtată, ultima mea duminică. Fiindcă practic, nu pot să mai număr printre cei vii ființa vrednică de milă a cărei privire ștearsă mă privește dintr-un ciob de oglindă!

Printre invitați se aflau niște buri veniți de departe. Sufrageria familiei Morissey nu avea decât un bufet care ocupa un perete întreg, scaune și o masă întinsă de la un capăt la altul al odăii. Pentru vizita de față toată mobila fusese trasă lângă pereți și orga din salon împinsă în mijlocul camerei. În jurul lui Jan, care se așeză în fața ei, se alcătui un cerc mare de bărbați în haine mai curând fastuoase decât elegante, care contrastau cu pantalonii de catifea reiată strânși peste ghete, bluzele kaki și centurile de piele ale fermierilor. Niște țărani aspri, bănuitori și evlavioși ca și primii creștini. Cu o expresie de solemnitate naivă pe chipuri îl fixau pe Jan cu ochii lor pătrunzători. După un scurt preludiv la orgă, soțul meu cântă *Hooglied van Salomo* și bașii bărbaților îl urmară, cor reținut, din care răzbăteau subțiri, pure și vibrante glasurile femeilor. Cântece de dragoste, care, amplificându-se, căuta spațiu, urca spre un cer radios, albastru, în care ți se părea că vezi unduind niște păsări albe... Sigrid nu cânta, rămăsese cu buzele strânse, într-o expresie amară.

Oare din pricina acelei rochii negre, elegantă prin simplitatea ei căutată, pe care nu i-o mai văzusem, să fi fost atât de palidă? Pupilele ei ca niște pietre prețioase, de o fixitate stranie, îl priveau pe Jan așezat în fața orgii. Lumina care îi juca în plete lăsa o dâră de aur pe ceafa lui bronzată ce-i ieșea din răscoiala unui pulover verde cu desene complicate.

Pentru prânz, mesele fură așezate în grădină. Jan mă căută cu privirea, făcându-mi semn că dorea să stau lângă el. Ca și morfina care amorțește durerea, această atenție îmi amorți spaima ciudată care mi se prelingea de-a lungul șirei spinării ori de câte ori întâlneam ochii obsedați ai rivalei mele. Ea sosi în ultimul moment, atunci când toată lumea se și așezase la masă. Voia să fie cât mai remarcată și un concert de strigăte de admirație îi salutară apariția... Era magnifică. Peste pantofii mici cu cataramă de argint cădea o amplă fustă verde. Purta o bluză cu mâneci bufante, un șal de mătase și un șorț brodat în culori vii. Un șirag de perle de aur și o coroană de frunze încununau această plăcută ținută, dar care contrasta în mod ciudat cu înspăimântătoarea paloare a chipului ei. Lui Sigrid i se rezervase locul din fața noastră.

— E multă vreme de când voiam să-ți fac surpriza costumului nostru național, îi

zise ea vărului ei. L-am adus cu mine și am așteptat ocazia...

Nu isprăvi, căci un tic dureros făcu să-i tremure buzele.

— Dar asta-i rochie de nuntă în țara dumneavoastră! strigă doamna Roth, de origine germană. Pictorul Nyberg o înfățișează într-o pânză de-a lui care se intitulează *Toaleta miresei!*

O atmosferă de mulțumire domni curând în jurul mesei, încercuită de oameni bine hrăniți, în haine îngrijite, care schimbau între ei vorbe lipsite de originalitate. Jan tăcea. Privirile îi erau parcă întoarse înlăuntrul său. Eu, care-i cunoșteam fiecare expresie, fiecare joc al fizionomiei sale, îmi dădeam seama că suferă, prăvălit într-un soi de disperare resemnată. Vedeam că de-abia mănâncă, obligându-mă să mă servesc din toate platourile. Evita să se uite la Sigrid, dur cum m-aș fi putut bucura cunoscând sacrificiul dureros pe care i-l dicta cinstea lui? Când se turnă șampania în cupe, și când, în picioare, musafirii începură să închine în cinstea gazdelor, Sigrid își ridică și ea paharul:

— *Ladies and gentlemen*, zise ea surâzând cu niște buze albe, beau în nădejdea că veți păstra despre mine o amintire destul de plăcută! Vă părăsesc pentru totdeauna! Peste zece zile plec în Europa!

Momentul de stupefacție odată trecut, urmă o explozie de strigăte.

— Ce ți-am făcut, pentru Dumnezeu? De ce vrei să ne părăsești?

Toți, bărbați și femei, o copleșiră pe suedeză eu proteste vii. Ea surâdea întruna.

— Sunt într-adevăr emoționată, dragi prieteni. Dar, vai! Judecata impune niște datorii pe care inima nu le aprobă. Ei, la urma urmei, cine pleacă se poate și întoarce!

„Nu”, îi răspunse privirea fermă a soțului meu. Aerul șiroia de lumină. Dar, în acest anotimp, o răcoare plăcută străbătea razele fierbinți ale soarelui, care către ora cinci apunea. Masa odată terminată, jucătorii luară terenul tenis cu asalt. O oprisem pe Sigrid lângă mine.

— Costumul tău e încântător, i-am spus. E adevărat că e cel pe care-l poartă miresele?

Ea tăcu văzându-l pe Jan care venea spre noi.

— Cred că nu vrei să joci în costumul ăsta înzorzonat? o întrebă el.

— Mulțumesc pentru „înzorzonat”. Nu voi juca deloc, mi mă simt în formă, n-am nici chef. Prefer ca onorabilul meu clan să păstreze despre mine amintirea mai puțin usturătoare a unei parteneri cu mână sigură și iute. Mă duc... Am nevoie de un ceas de odihnă și doamna Merissey mi-a arătat o ascunzătoare unde nu mă poate descoperi nimeni!

Abia dispăru că începură s-o strige în cor. Casa și grădina fură scotocite în toate sensurile. În vremea asta alți îndârjiți se rugau de soțul meu, vrând cu orice preț să-l ducă pe terenul de tenis.

— Lăsați-mă să mă odihnesc... Mi-e lene. Vă voi bate puțin mai târziu! zise el râzând. Nu pierdeți nimic dacă mai așteptați!

Ne-am așezat pe două șezlonguri în galeria din fața terenului de tenis. Nu trecu

mult și Jan adormi. Picături mici de sudoare îi apărură pe buza superioară și la rădăcina părului. Am tras perdeaua de pânză ca să-i fac umbră. Luptam cu somnul, ca să-mi pot contempla bărbatul, să-l contemlu cu acea spaimă revenită cu toată perspectiva plecării lui Sigrid. „Cât timp îl voi mai vedea?”, îmi spuneam, presimțind poate că clipele prezenței sale îmi erau numărate.

— Oh, nu dormi? am spus eu speriată, văzând că Jan mă privea printre pleoapele pe jumătate închise.

— De ce te-ai speriat, Ide? La ce te gândeai?

— Sunt necăjită fiindcă mă lași aici, Jan.

— Dar e un lucru rezonabil. Peste opt zile, voi veni să te iau și nu te voi mai părăsi... și apoi, nu peste mult timp...

Am fost atât de bucuroasă de aceste cuvinte bune, încât m-am aplecat și am vrut să-i sărut mâna sprijinită pe brațul șezlongului.

— Lasă, făcu el agasat.

Dar, văzându-mă încurcată de bruscheța gestului său, bunătaea lui firească triumfă:

— Nu mai fi mereu atât de umilă față de mine, Ide... zise el cu blândețe. O săptămână e destul de puțin ca să-ți poți regăsi echilibrul sufleteșc. De altfel, Sigrid va rămâne cu tine.

Se făcuse ora ceaiului. Musafirii se pregăteau să plece. Se auzea nechezatul cailor înhămați, zgomotul mașinilor ambalate. Pe un cer roșu ca sângele, de o extraordinară luminozitate, se decupa profilul soțului meu. Mă sărutase și acum strângea mâinile care i se întindeau. Sigrid îl fixă cu o privire plină de ranchiună, în vreme ce el, foarte simplu, după ce-i sărutase mâna pe care i-o ținu câteva clipe într-a sa, îi spuse în suedeză:

— *Farväl*, Sigrid... Apoi repetă cu voce schimbată: *Adjö!* Și-a lăsat pleoapele în jos și asta a fost tot. I-am admirat stăpânirea de sine.

Se auziră două saluturi: „*Toot weerziens!*” și „*Good bye!*” Trăsuri și mașini porniră în toate direcțiile.

— *Good bye!* am strigat eu pentru ultima oară.

El îmi făcu semn cu mâna. N-aveam să-l mai revăd.

Ajunsă aici, am aruncat pana. Să nu-l mai revăd! Dumnezeuule! N-ar fi fost mai bine să rămân cufundată în noaptea mea? Am ieșit afară, i-am strigat, cu disperare, numele. Vai! Vocea mea slabă s-a ciocnit de tăcerea de moarte a Veldului. Cu un efort dureros, m-am întors în odaia mea, și am luat din nou caietul...

O tristețe întunecată îmi strângea inima. Urmăream cu ochii mașina ce se zdruncina, dar care mergea totuși repede pe terenul desfundat. Cineva mă luă de braț. Am stat pe loc până ce vehiculul cu care pleca însăși viața mea n-a mai fost decât o jucărie de copil în zare. Abia atunci m-am lăsat dusă. Dincolo de grădină, în plin câmp, se afla un

chioșc cu verdeață pe care se cățara vița sălbatică. După ce m-am așezat pe banca grosolană, m-a apucat o slăbiciune. Mi-am venit în fire mirosind niște săruri pe care mi le întindea cineva. Era Sigrid. Făcea pe compătimitoarea.

— Cât îl iubești! Să te zbuciumi astfel pentru o despărțire de opt zile! Zău că e o nebunie! Și când te gândești că eu trebuie să-l părăsesc pentru totdeauna! La suferința mea nu te gândești nici o clipă! Vezi, n-am întâlnit niciodată un om ca el, atât de mândru, care poate fi atât de crud și totuși așa de blând... Continuă cu aceeași voce îndurerată: Să vezi că cel pe care l-ai căutat cu disperare își recunoaște, în sfârșit, nedreptatea, înspăimântătoarea asprime și să te ciocnești de două cuvinte aidoma unui glas de clopot. „Prea târziu!” Căci Jan mă iubește, nu m-a iubit decât pe mine și nu aspiră decât la un lucru: libertatea lui! Numai că el e bun... Scrupulele sale generoase îl fac să nu se poată elibera... Se aplecă spre mine: Vrei dovada? Privește scrisoarea asta... Mai adineauri mi-a strecurat-o în geantă ca s-o citesc după ce gândi: Făcu un gest vrând să mi-o întindă, apoi se răzgândi: Nu, n-o citi, ești într-adevăr palidă, adăugă ea cu un surâs răutăcios.

— Poți să fii satisfăcută... am șoptit cu efort. Orice bucurie e de acum încolo stinsă în mine.

— Și totuși vrei să rămâi! murmură ea printre dinți. Cât ești de lașă, Ide! De altfel lașitatea ți se citește pe față! Cât trebuie să-l agasezi pe bărbatu-tău cu supunerea asta de sclavă!

Ura acestei fete rupea digurile, se revărsa asupra-mi. Am încercat să fug, dar s-a așezat în calea mea.

— Pretinzi că-l iubești pe Jan, totuși ți-e indiferent că suferă, că moare după mine!

— Ce pot să fac? am bâlbâit pe jumătate năucită.

— Să pleci... să pleci în taină, le pot ajuta eu! Mi-am

cumpărat bilet de vapor... Du-te tu în locul meu! Crede-mă, Ide, ar fi unica soluție a conflictului în care ne zbatem toți trei! Întoarce-te la surorile tale, sunt destul de bogata ca să-ți înlesnesc acolo o viață îndestulată.

Am întrerupt-o cu un gest și vocea nu-mi tremura când l-am declarat cu tărie:

— Ți-o repet, Sigrid, nu-mi voi părăsi soțul decât în ziua în care el însuși mi-o va cere!

Ah, dacă Jan ar fi putut vedea cum desfigurase ura chipul acela splendid! În cele câteva secunde cât m-a privit mi-am pierdut răsuflarea, mi s-a încetinit pulsul. Mă simțeam la discreția ei, fascinată cu un animal supus poftelor nemăsurate a unei fiare. Buzele ei albe articulară câteva cuvinte, pe care mai curând le-am ghicit decât le-am înțeles: „Tu ai vrut-o!” Pe urmă am rămas stupefiată. Brusc, chipul ei crispat redeveni neted și blând. Sigrid trase cu urechea și surâzând, ca și cum nu s-ar fi petrecut nimic între noi, zise, voind să mă ia de brațul pe care mi l-am smuls dintr-al ei:

— Cred că suntem căutate.

45

În fiecare dimineață Sigrid pornea călare pe o sprintenă iapă cenușie care-i fusese pusă la dispoziție. Lipsea multe ceasuri și, la întoarcere, și animalul și călăreța păreau extenuate. Pentru prima oară Sigrid se arăta cu cozile ciufulite. Fața ei era jilavă, în timp ce iapa era udă de sudoare.

Faptul s-a întâmplat într-o zi ca oricare alta, cu același cer albastru și limpede, fără nici un nor, vibrând de lumină. Nimic în tot acest azur nu vestea răul ce plutea sub el. Ca în fiecare dimineață, Jan îmi telefonase, se interesase de sănătatea mea, recomandându-mi o oră de mers pe zi. Vocea lui era afectuoasă și nimic din glasul meu nu putea trăda presimțirea care mă răscolea, mă frământa. Totul concura să-i ușureze criminalei planurile. Stăpânii casei chemați de notarul lor la Therisbank ne spuseră, luându-și la revedere, că nu se vor întoarce până seara. Buna doamnă Morissey o îmbrățișa cordial pe verișoara doctorului Yvarsen când auzi că aceasta se hotărâse să plece imediat după masă ca să se întâlnească, la Johannesburg, cu prietenii ce trebuiau s-o conducă la Capetown. Masa pe care o luarăm împreună se servi mai devreme. Sigrid părea calmă. Numele lui Jan nu mai fu rostit. Sigrid vorbi despre viața agreabilă și amuzantă de pe marile pacheboturi de lux, în timp ce eu încercam să-mi ascund bucuria care mă stăpânea și care făcu să-mi tremure mâinile. În câteva zile mărire vor despărți din nou două ființe, pe care un moment de rătăcire dintr-o parte și de orgoliu inflexibil din alta le apropiaseră... În căminul meu tulburat va reintra pacea zilelor dinainte. Se va naște copilul și datorită acestei mici ființe, imaginea intrusei va păli încet, încet... În timp ce mă duceam să mă plimb, am zărit-o pe Sigrid în fața garajului, supraveghind punerea la punct a mașinii, în care un cafru pune un bidon cu benzină. Inima începu să-mi bată. Sunase oare ceasul să ne luăm rămas bun? El fu scurt și simplu.

— Bună, Ide! N-ai să mă mai găsești când ai să te întorci! Lasă-mă să te sărut, *min kär...*

A existat oare vreodată un sărut atât de perfid?

În cursul unei plimbări întâlnisem, ascunsă după o cută a terenului, o biată colibă de negi, flancată de o curte prost îngrădită de gardul de uluci care se clătina, unde se aflau o capră și câteva găini slabe. Mă opream uneori lângă liota de copii, găsindu-i caraghioși și încântători pe negrișorii goi, cu burta ca o tobă și cu picioarele subțiri, cu capul lor mare acoperit cu păr creț, cu ochii negri rostogolindu-se în orbite, ca niște bile. În ziua aceea, le aduceam copiilor niște prăjituri. După ce-am trecut de micul povârniș ce ducea la fermă, am zărit în depărtare o mașină care venea spre mine. Am recunoscut mașina lui Sigrid. Cu chipul răscolit, opri brusc.

— Repede! spuse ea deschizând portiera și făcându-mi semn să mă așez alături. Mi-a telefonat doctorul Braas. Jan s-a tăiat la mână operând un ulcer. I s-au dat imediat îngrijiri așa că nu-i cazul să ne neliniștim peste măsură. Totuși, Braas te sfătuiește să te întorci acasă. Te duc la Krittelwerk. Un bilet pe care l-am lăsat gazdelor le va explica plecarea ta.

Spaima îmi înclaiase limba. Nu-mi închipuisem niciodată că soțul meu ar putea păți ceva. Nu-l văzusem nici măcar răcit. Nici o oboesală nu putea veni de hac trupului său, refractar, se pare, la orice boală. Și iată că bisturiul pe care-l manevra cu atâta dibăcie se întorsese împotriva lui... De trei ore mașina gonea cu viteză. În nerăbdarea mea, nu încetam să inspectez orizontul, dar nimic nu-mi indica faptul că ne apropiam de târg. Cu mâinile ei nervoase, crispatе pe volan, tăcută, cu privirea fixă, Sigrid părea de piatră. I-am spus că nu văzusem niciodată acel pâlц de copaci pe drumul care ducea la familia Morissey, nici acea albie de râu în care apa de-abia acoperea pietrele, pe care a trebuit s-o traversăm.

— Te plângi că am găsit scurtătura asta? zise ea.

— O scurtătură! Vrei să râzi! Mai curând mărturisește că ai greșit drumul! Mă gândeam la soțul meu rănit și simțeam că înnebunesc. Vezi bine că te-ai rătăcit! Să ne întoarcem, te rog!

Fără să răspundă, apăsă pe accelerator. Îi era ușor să-mi joace un renghii, căci cunoștea nepuțința mea de a mă descurca în câmpia fără margini.

— Întotro mergem? am strigat din ce în ce mai alarmată. E aproape șapte! Trebuia să fi ajuns de mult!

— Mașina are nevoie de combustibil! zise ea, când automobilul încetini. Vrei să m-ajuti și să torni benzina în rezervor?

Revitalizată, mașina își regăsi elanul. Ne înfundarăm în niște hârtoape, sărirăm peste niște gropi. Capetele ni se ciocneau tare de acoperișul mașinii. Rădăcini și crengi moarte trosneau sub roțile puternice care se angajaseră pe un teren cu hățișuri mai înalte decât copacii.

— Dar ne aflăm în plină junglă! am exclamat eu îngrozită.

— *Tacka för det!* înjură ea. Nu-i prea greu să te rătăcești în țara asta blestemată, unde nu găsești o singură tăbliță indicatoare.

— Ce-ai făcut?

— Să mergem înainte, bineînțeles, zise ea evitându-mi privirea.

Era lividă.

— Până la urmă o să izbutim să ieșim de aici, să dăm peste vreun cătun unde ne-am putea lămuri.

Nu împărțeam acest optimism. Cerul începea să se înroșească.

— După apusul soarelui leii ies din culcușuri!

— Fleacuri! zise ea pe un ton care mă liniști puțin.

Știi bine că animalele din junglă se tem de mașină și mai ales de sunetul claxonului.

Din când în când câte o prăjină pusă de-a curmezișul ne bara drumul. Trebuia să te ridicăm pe rând.

— Încă una din blestematele alea de bariere! bombăni Sigrid oprind mașina.

Am coborât și, apucând traversa grea, am tras-o cu toată puterea spre mine. Drumul era liber... În acea clipă zgomotul portierei răsună ca un pocnet de revolver și cu riscul de a mă trânti, automobilul fășni înainte. Stupoarea mă țintui locului. Am strigat:

— Ești nebună? Oprește-te!

Dar, în enorma tăcere, n-am mai auzit decât uruitul slab al motorului. Uluită, refuzam să înțeleg, mă așteptam să văd, dintr-un moment într-altul, mașina întorcându-se. Am strigat din nou cât am putut de tare! „Sigrid! Sigrid!” Întreruptă de strigătele mele, tăcerea deveni și mai profundă. Atunci, evidența crimei mi-a sărit în ochi...

* * *

Ajunsă la această răscruce a memoriei mele, până mi-a căzut din mână. Mi-am ascuns fața în mâini, cuprinsă de o înfricoșătoare retrospectivă. Dumnezeu, fulgerele tale n-au nimic loc unde o femeie a înfăptuit cea mai lașă dintre crime? Unde era azi cea care pentru a-mi uzurpa locul, nu ezitase să mă arunce în mijlocul fiarelor? Trăia nepedepsită, fericită în casa care fusese a mea? Și el, iubitul meu, suferise din pricina dispariției mele? Mă regretase, mă căutase? Ca va face dacă va afla vreodată de sumbra crimă a celei care era azi nevasta și poate mama copiilor lui? Crimă îndelung premeditată, din ziua în care Sigrid se înapoiase la Low Veld. Petrecuse o săptămână ca să studieze locurile. Ca să-și atingă scopul, probabil nu numai că înlăturase piedicile, dar le îndepărtase în așa fel, încât să nu se mai poată descoperi nici cea mai mică urmă. Într-adevăr, cum să descoperi, într-un pustiu cu ierburi și hățișuri, niște oase omenești amestecate cu cele ale animalelor?

* * *

Adesea, din pricina suferințelor, inima îmi înțepenește. Atunci stau de vorbă cu binefăcătorii mei. Ca și altădată mă îndeletnicesc, împreună cu Meiken, cu treburile casnice. Văd de animale. Mi se întâmplă să-mi arunc brațele în jurul grumazului iepei, să-i cerșesc puțină afecțiune și animalul își vâra capul în mâinile mele ca să-l mângâi. Dar brusc se trezește în mine durerea odată cu ura față de ființa monstruoasă care m-a despuiat de toate bucuriile vieții. Simt atunci înlăuntrul meu o jivină furioasă și mă izbesc de pereți ca de grilajul unei colivii. Ascunsă într-un nor subțire, luna plină își risipește lumina albă peste câmpiile unde dorm în libertate, animalele. Uneori, în toiul nopții, adus de departe, străbate răgetul unui leu. Atunci urmează, în stepa nocturnă, alergături de saboți strivind pământul dur, mugete de alarmă, behăituri plângărețe și dimineața găsești vilele îngrămădite lângă casă...

Câte ezitări înainte de a relua cursul povestirii! Îmi lipsește curajul de a retrăi, prin scris, spaima acelei nopți petrecută în junglă...

* * *

Revenindu-mi din stupoare, m-am uitat în jurul mea. Vedeam pericolul pretutindeni. În ce parte să-mi îndrept pașii? Am înaintat mecanic în direcția în care dispăruse Sigrid. Soarele apusese. Un fior de moarte îmi trecu prin vine. Mergeam greu, lovindu-mă de rădăcini, tresărind de frică la freamătul vreunui copăcel care-mi atingea ușor rochia. Niște mișcări dezordonate sub coaste îmi amintiră că mai aveam o viață ele apărât. Copilul va pieri oare înainte de a vedea lumina zilei? Pe măsură ce umbra cuprindea jungla, singurătatea din jurul meu păru să se însuflețească. Ghiceam salturi tăcute, alunecările unor forme furișate. Un moment am crezut că văd două puncte fosforescente fixate asupra mea și pământul îmi fugi de sub picioare. Dar maternitatea mea în pericol mă făcu să-mi controlez energia, mă readuse la instinctele nude și sălbatice. Însuflețită doar de instinctul apărării, mergeam prin iarba stufoasă, agățându-mă în spinii mimozelor. O dată, ceva care se târa, care se apropia răzuind pământul, mă țintui locului. Uitasem de șerpi. Știam că, urmărit de aceste reptile, trebuia să fugi în zigzag. Nu mai aveam putere. Pe cerul întunecat, stelele părea șterse. Siluetele copacilor se desenau confuz în obscuritate. Niște umbre se desprindeau de la picioarele lor, niște forme se deplasau... M-am simțit cuprinsă de panică. Febra îmi zumzăia în urechi și, măcar că era destul de rece afară, sudoarea îmi șiroia pe față. Am continuat astfel să fac pas după pas evitând hăurile de întuneric în care nu cutezam să-mi cufund privirile. De mai multe ori mi s-a părut că văd o lumină. Dar nu erau decât pupile misterioase, ochi fosforescenți. Porneam mai departe îmboldită de frică. Golită de gânduri, n-aveam decât unul singur: să merg astfel cât mai mult cu putință. Nădărduiam să întâlnesc vreuna din acele colibe din scoartă de copac, zărite mai înainte, în care să mă refugiez și să dorm până dimineată. Ziua, jungla prezintă mai puține pericole. Brusc, departe, în adâncul întunericului, se auzi un răget care-mi îngheță sângele în vine și, când alte răgete scurte și răgușite, ca niște lătrături, se ridicară de pretutindeni, spaima îmi încețoșă mintea. Am mai făcut câțiva pași, apoi, căzând în genunchi, am înlănțuit cu mâinile trunchiul unui copac așteptând, cu ochii închiși, moartea ce avea să iasă din umbră. Cât timp voi fi rămas leșinată sau poate, pur și simplu, adormită? Când mi-am venit în fire, cerul se luminase, găurit de stele scânteietoare. Întinsă pe pământul rece și tare, tremuram. Conștiința unei morți îngrozitoare nu mă părăsise. Auzeam călcături repezi, crengi trosnind, găfâielile animalelor urmărite. O răsuflare îmi trecu peste față. Am înghețat. Niște dureri cumplite mă făcură să duc la cap mâna pe care mi-am retras-o plină de sânge. Probabil că mă rănisem căzând. Chiorăielile din stomac îmi amintiră că nu mâncasem nimic de ceasuri îndelungate. Mă rugam, chircindu-mă de groază, ori de câte ori se auzea câte un răget pe acest pământ al coșmarului. Rosteam vorbe fără șir... Totuși, urechea stătea la pândă...

Dominând miile de zgomote răzlețe, un trosnet ca de lemn care arde îmi izbi auzul. Un miros acru ajuns până la mine... Nu, nu visam, de undeva se ridica într-adevăr un fum... Deci pe aceste meleaguri trăiau oameni! O speranță nebună mă făcu să mă ridic în picioare, călăuzindu-mi pașii. Nu după mult, am scos un strigăt de bucurie: în mijlocul unui luminiș, ardeau niște vreascuri luminând niște năluci care gesticulau. Numai că nălucile n-au glas iar cele pe care le auzeam eu, subțiri și nazale, le-am recunoscut pe dată, căci mă obișnuisem cu cafrii. Picioarele mi se muieră. O voce răgușită, spartă, care trebuie să fi fost a mea, rosti ceva. Ultimul lucru pe care l-am mai văzut au fost fețele uluite, pupilele înroșite de sclipătul flăcărilor ale acelor negri speriați la vederea mea. Apoi nu știu ce resort îmi închise dintr-o dată toate celulele creierului. Ceea ce aduseră ei mai apoi la ferma familiei Minhaar era o zdreanță omenească, tremurând de febră, mănjită de sânge, cu rochia ferfeniță. Domnul să-i binecuvânteze pe acești buri de treabă care-au adăpostit o nenorocită!

Mă revăd în mod confuz lungită pe acel pat de campanie care avea să devină al meu. Prin fereastra îngustă vedeam soarele apunând, făcându-se noapte. O lună, când rotundă, când în formă de corn, dar mereu strălucitoare. Îmi amintesc de o mână aspră și rece care mi se așeza pe fruntea în flăcări, de un chip tulburat aplecat asupra mea în vreme ce sorbeam ceaiul de baobab. Odată, mi-am auzit propria voce, care se asemuia cu strigătul unui animal sugrumat... Grație constituției mele robuste, mi-am revenit. Au putut să mă pună la treabă. Eram foarte bucuroasă că pot, prin munca mea, să răsplătesc binefacerile gazdelor mele. Ferma pătrată, dată cu var, era alcătuită dintr-o bucătărie destul de mare, dintr-o odaie și două cabinete, dintre care cel mai mic mi-a fost dat mie: mai stau și acum în el. Hambarele adăposteau recolta. Vitele erau lăsate libere. Doar păsările erau închise într-o poiată. Minhaarii aveau trei copii. Singura lor fată se măritase în Natal. Băieții lucrau în minele din Witwatersrand. Nu-i vedeai niciodată. Viața se scurgea fără ciocniri, fără bucurie. O ajutam pe Meiken la treburile casei. Seara, cârpeam rufele. Când își însoțea bărbatul la târgul cel mai apropiat, eu păzeam ferma. Din când în când trecea câte un negustor ambulant, purtând în spinare o lădiță cu mărfuri proaste. Meiken nu putea să reziste niciodată la momeala unei țesături țipătoare sau a unei bijuterii de sticlă. Atunci, odaia se asemuia cu un bazar și, în timp ce Mathijs lucra, cufundat în înflorita trestie de zahăr, în casă aveau loc lungi conciliabile urmate de lungi ezitări, unde însuși negustorul cafru era chemat să-și dea părerea asupra alegerii făcute. Astfel, încetul cu încetul, se înghesuiau în fundul unicului dulap săpunuri parfumate, basmale, jupoane și lenjerie de satinet. Mă miram că Meiken, care trăia după preceptele *Bibliei*, manifesta dorința de a se admira în oglindă împodobită cu coliere și cu bonete de un roșu aprins. O altă plăcere o aștepta de Paști când, pentru împărtașania anuală, fermierii se duceau la White-River. Mathijs înhăma bătrâna iapă și mă luau cu ei. Luau merinde și cortul pe care-l ridicau printre cele ale celorlalți africani, în fața bisericii. Când am auzit prima oară sunetul orgii, ceva vag dureros păru că vrea să-și croiască drum prin noaptea minții mele. Ah! cât îmi făcea de rău să aud astfel un ecou al spaimei mele!

46

Începuse luna august. Veldul se acoperise de un verde intens. Soarele devenise mai cald. Vara izbucni dintr-o dată, ca un fruct care se copsese la umbră fără să bagi de seamă. Baasul plecase cu noaptea în cap la White-River ca să vândă lâna oilor. Se întoarse foarte târziu, plin de vești proaste. În Europa, sunase mobilizarea... Peste câteva zile, Mathijs se duse din nou la târg, de unde aduse vești și mai alarmante. În răsăritul Franței începuseră luptele. În țară, burii țineau cu tot dinadinsul să se răscoale împotriva englezilor. Mathijs se proclamă de partea primilor; înjură zdravăn, bătu în masă, vorbi de revanșă. Nu-l văzusem niciodată atât de ațâțat. Meiken plângea:

— Suntem atât de liniștiți aici... De ce te amesteci într-o luptă pierdută dinainte? Englezii sunt mult mai numeroși decât burii, știi bine! Și dacă te împușcă ce se va întâmpla cu ferma care acum a început să meargă atât de bine?

— *Eendrackt maakt magd!*⁵¹ declară el clipind din ochii mici și șireți. N-ai vrea să-mi părăsesc frații?

Totuși Mathijs nu plecă. Mișcarea insurecțională a burilor fu repede reprimată. Acum era vorba, lucru mult mai serios, de a respinge forțele germane care începeau să cucerească teritoriul sud-african.

— Deci băieții noștri se vor duce sa lupte? gemu Meiken.

— Nici nu mă îndoiesc de asta! mormăi fermierul. Nemții în țară! Totuși să vezi că războiul ăsta cu ei nu va fi chiar atât de nenorocit ca ăla cu englezii!

Seara fu lungă și plicticoasă. Auzeam pentru prima oară vorbindu-se de război. Stăteam în odaie la masa mare acoperită cu mușama. Abajurul verde al unei lămpi cu ulei făcea să cadă lumina pe lucrul de mână, lăsând în umbră bufetul cu veselă și dulapul rustic. Meiken, cosând, evocă marele război al burilor. Mathijs fusese printre primii care luase pușca, în timp ce ea și maică-sa, înghesuindu-i pe cei mici și puținul lor avut în *ossewa*,⁵² se îndreptară spre nord. Singur Extremul Orient fu cruțat de trupele engleze. Meiken îndurase toate relele posibile, dar își regăsise bărbatul în viață și-și putuseră reclădi mica lor fermă. Mathijs ascultase în tăcere, trăgând atât de tare din pipă, încât aproape că dispăruse în dosul unul nor de fum.

— Da, nu mi-au venit de hac, bombăni ci. Dar eu am doborât destui!

Meiken rămase gravă. Din când în când câte o lacrimă i se rostogolea pe pânda pe care-o ținea.

⁵¹ Unirea face puterea (olandeză).

⁵² Car cu boi (olandeză).

— În împrejurimile Krittewelului au căzut cei doi frați ai mei... murmură ea.

Ca și cum acest cuvânt ar fi avut o rezonanță în capul meu, am repetat de mai multe ori: „Krittelwerk? Krittelwerk?”

— Aha, zise Mathijs atent, nu cumva ești din Krittelwerk, Ranny?

Din nou mi-am scotocit, mi-am trudit memoria. Nimic... Ușoara fisură se închisese. Se făcuse târziu. Lumina lămpii se micșorase. Mathijs ceru bere. I-am adus o cană plină. În seara aceea am rămas multă vreme la mica mea fereastră. Cu privirea pierdută în întuneric repetam numele care mă frapase: Krittelwerk... Krittelwerk... Dar la acea oră îmi era imposibil să descopăr în cele trei silabe un sunet familiar.

Anotimpurile treceau... Fermierul, când se întorcea de la White-River, unde se ducea să-și vândă recolta, ne aducea ecouri ale războiului îndepărtat. Se știa că pe pământ și pe mare se dădeau lupte cumplite, că orașe și sate ardeau... Și, în timp ce acolo sângele ghiftuia pământul, viața la fermă se scurgea liniștită. Oile noastre nu dăduseră niciodată o lână atât de frumoasă, portocalii fructe atât de mari. Vacile erau splendide, pielea lor nu mai purta acele urme adânci de bice. Cafrii, pe care nu încetasem să-i fac să judece, nu le mai brutalizau. Fermierul avea ca ajutoare doi zuluși pentru cultura tutunului. Erau doi draci voinici cu chip inteligent. Mânau cu ușurință căruța pe pământul tare.

— S-ar spune că ne-ai adus belșugul în mica noastră Fermă, îmi spuse într-o zi Mathijs. Din clipa în care ai venit la noi totul a prosperat.

— Dumnezeu a vrut să vă răsplătească pentru bunătatea Pe care ați arătat-o față de ființa ce v-a căzut din cer, i-am zis eu.

Mă rugă să tac, spunând că, prin munca mea, le înapoiasem însutit hrana și cele câteva haine pe care le datoram. Era plăcut să-l vezi pe stăpân, cu ochelarii cu ramă de oțel călare pe nasul lui cărnos, cercetându-și harnic conturile la Bancă. Apoi, veselia popoarelor eliberate de sângerosul coșmar se repercută până în singurătatea noastră. Parcă-i vedea pe soldații venind acasă... Fericirea întoarcerii, tristețea în fața locurilor care vor rămâne goale...

47

De la o vreme Mathijs se ducea în mod frecvent la târg și se încurca când trebuia să ne dea socoteală de aceste absențe prelungite. Meiken clătina din cap.

— Ei, omul meu începe să facă pe misteriosul! spunea ea cu oarecare neliniște.

Într-o dimineață avurăm cheia enigmei văzându-l sosind cu o frumoasă camionetă lăcuită cu negru. Trei persoane încăpeau ușor lângă șofer. Au hotărât să se ducă de odată la Durban, s-o viziteze pe Zina, fata lor, pe care n-o mai văzuseră de vreo opt ani. Țineau morțiș să merg cu ei. Această perspectivă m-a neliniștit. Aș fi preferat să rămân cu negrii și cu vitele care mă iubeau. Dar a trebuit să mă supun insistențelor lor. După ce-am ales una dintre stofele etalate pe masă, am început să tăiem și să coasem. Meiken avu o serioasă criză de cochetărie. Mă rugă să-i împodobesc rochia, de un gri argintiu, cu niște cumplite pasmanterii galbene. Sosind și ziua plecării, își puse o broșă, o cruce de email și mai multe coliere; pe mine m-a obligat să-mi împodobesc rochia neagră cu un guler roz și cu niște mărgele violete. A trebuit să-i încrețesc părul cu fierul. Odată gata, o pălărie înflorată cu bride largi, înnodată sub bărbie, o făcu să semene cu o burgheză, ceea ce o încântă. Stăpânul, în bluză cafenie, cu centură, cu pantaloni de catifea reiată și cu pălărie mare cu boruri largi, își încălțase cele mai frumoase cizme. Am plecat când s-a luminat de ziuă. Mașina înghițea lacomă spațiul; triumfător, Mathijs ne dezvălu talentul lui de șofer. După ce parcurse niște drumuri dificile, cățărându-se și coborând, camioneta se opri în cea de-a treia zi în fața unui bungalow cu o curtică înflorită. Revederea dintre părinți și fiica lor n-avu nimic emoționant. Un sărut, o strângere de mână, ca și cum s-ar fi despărțit în ajun. Dar perechea în vârstă avea tot timpul să se bucure. Văduvă de puțină vreme, Zina izbutise totuși să se descurce, transformându-și locuința în *boarding house*⁵³. Tânăra femeie îi strunea strașnic pe cei nouă locatari. După ce toată lumea se instala la masă, bătu, cu muchia cuțitului într-un pahar. Imediat toate privirile se plecară, mâinile se împreună, iar Zina citi o rugăciune. După care, se iviră și castroanele aburinde. La scularea de la masă, același ritual întrerupse discuțiile și, abia după ce ruga de mulțumire se isprăvi, li se îngădui oamenilor să se ridice. După prânz, Mathijs nu stătu pe loc, ci porni spre internat să-i caute pe cei doi nepoți, unul de zece și celălalt de doisprezece ani. În vremea asta Meiken mă luă pe plajă. Când m-am văzut în fața acelei imensități mișcătoare în care se reflecta azurul cerului, am rămas locului înmărmurită. Pupilele, mi-a povestit Meiken mai târziu, mi-au devenit fixe și-am început să tremur atât de tare, încât a trebuit să mă țină să nu cad.

⁵³ Pensiune de familie (engleză).

„Acel albastru... tot acel albastru... murmuram. În dosul frunții mele, se producea o ruptură lentă. Chiar în acel moment, un băiețuș ținând în mână o găleușă de nisip, se ciocni de picioarele mele. Atunci, în creierul Meu, gaura se lărgi: „Copilul meu! E copilul meu!” am strigat. Micuțul, speriat, a luat-o la goană. Dar eu, m-am aruncat în genunchi și, apucând-o de fustă pe bătrâna mea prietenă, am hohotit de plâns: „Meiken! Îmi aduc aminte! Aveam un soț! Aveam un copil!” Și în nebunia mea am strigat zbătându-mă: „Deschideți-mi fruntea! Vreau să-mi aduc aminte! Trebuie să-mi aduc aminte!”

Oamenii se opriră, o ajutoră pe Meiken să mă ridice de jos. Ea mă duse în grabă la pensiune. De spaimă, eram scaldată într-o sudoare rece. Până seara, am rămas absentă la tot ceea ce mă înconjura, obsedată de ochii albaștri ai unui bărbat și de buclele de aur ale unui copil... Totuși, după masa de seară am acceptat să-mi însoțesc prietenii la un *café-concert*. Era o sală mare și joasă. Niște coloane pătrate susțineau plafonul pictat cu tritoni și nimfe. Aceleași subiecte împodobeau și pereții. Culoarele brutale te năuceau. Era multă lume și mult zgomot. Am găsit o masă goală la picioarele podiumului, unde un pianist dădea tonul muzicanților. În acel vacarm n-am deosebit, la început nici o muzică. Încet, încet sunetele se armonizară, se preschimbară într-o melodie care mi se păru nespuse de tristă.

— Ce cântă? întrebă în engleză o voce în spatele meu.

— Cântecul se numește *Pentru o infanță moartă*, fu răspunsul.

Meiken mă împinse cu cotul.

— Bea puțin din punciu! ăsta rece, zise ea, neliniștită să mă vadă atât de încremenită.

Hipnotizată de muzică, nu eram în stare să fac nici o mișcare. Sunetele, mai ales cele ale pianului, iscau în mine frământări dureroase. Acele mâini care loveau în clape, acele arcușuri care alunecau pe corzile viorilor acționau asupra spiritului meu ca niște unde magnetice. Simțeam apropiindu-se o revelație năucitoare și-mi era frică întocmai ca unui animal la apropierea unui cutremur de pământ. Cu capul rezemat de coloana alăturată, așteptam șocul care avea să elibereze imaginile atâta vreme prizoniere. Ce fantome îmi vor apărea întâi? Ah, oricare veți fi, nu mă bruscați! Fiți milostive! Nu veniți dintr-o dată... Trebuie să fi suferit prea mult din moment ce mila divină mi-a dat o atât de lungă uitare. Oare nu voi regreta vreodată această lăncezeală binefăcătoare în care am vegetat fără bucurie, dar și fără durere? Am văzut-o pe Zina observându-mă cu oarecare neliniște. Mi-era indiferent că mă credea nebună. Cu mintea încordată, încercam să deslușesc lucrurile încă amorfe, care, unul câte unul, se desprindeau din cețurile minții mele. O furtună de aplauze mă făcu să ridic capul. O femeie urcă pe podium. Publicul părea s-o cunoască, s-o considere drept atracția serii. Sub un eșafodaj de buclioare de culoarea cânepei, ochii ei fardați aruncau în sală priviri languroase. Îmbrăcată ca o elevă de pension, cu rochie albă, feciorelnică, și cu un cordon azuriu cu un nod mare, ea cântă niște romane răsplătite cu strigăte frenetice de „bravo”. Bisată, rechemată, cântăreața reveni încântată de succesul ei. Încă o dată pianul dădu tonul și artista intonă cântecul lui

Solveig:

*„Iarna-i pe ducă, primăvara – iubite,
Agale se trece...
Fructele verii, frunzele toamnei – pălite,
Pot și ele să plece...
Dar tu vei reveni, iubitul meu,
Și nu vei mai pleca.
Eu cu credință-am să te-aștept mereu,
Căci nu te pot uita...”*

Acest *Cântec al Fidelității* mi-a adus pe retină prima imagine distinctă. Atotputernicia muzicii care poate să reînvie până și atmosfera zilelor moarte... Mă vedeam aplecată, la o fereastră, spre o grădină noptatică, în timp ce, de jos, urca această melodie, chiar aceleași cuvinte... Alături de mine stătea un bărbat, un bărbat care asculta cântecul, cu fălcile strânse, cu ochii duri... Cui aparținea acel glas și cine era acel bărbat? Drumul fusese deschis, personajele se precipitau, dansau o sarabandă vertiginoasă... Mi-am recunoscut surorile, pe mătușa Antje, pe sacristan, o bătrână cerșetoare din port... Alte chipuri se iveau, se eclipsau... Cele ale soțului și ale copilului meu încă nu se iviseră... Mi-am amintit că mama murise. Capul mă durea îngrozitor. În jurul meu, nimeni nu observase minunea. Când m-am ridicat de pe scaun ca să-i urmez pe ceilalți, nimic nu trăda metamorfoza mea. Mi-era cu neputință să dorm. Așteptam ca Meiken și Mathijs să adoarmă ca să mă pot da jos din pat... M-am așezat la fereastră cu mâinile strâns împreunate peste genunchi, cu privirea cufundată în noaptea populată de siluete și de chipuri... Ele îmi făceau semn, mă chemau în hora lor neobosită... Voi ajunge oare vreodată să-mi amintesc de numele vreuneia din acele imagini fugare, să le leg de faptele pe care le caut, le caut? Eforturi laborioase ale creierului... Când marile buchete mov de taracanda, din fața ferestrei, începură să se profileze în zorii care se iveau, izbutisem, printr-o dureroasă tensiune cerebrală, să recompun trăsăturile celui care fusese unica preocupare a existenței, stăpânul bucuriilor și suferințelor mele. I-am reconstituit statura înaltă, chipul poruncitor, gura expresivă... Păstram aceste trăsături ținându-mi răsuflarea de teamă ca la cel mai mic gest năluca să nu piară... dar ochii, ochii lui de culoare deschisă ca cerul nordic, îmi rămâneau străini, păreau să nu mă recunoască... Atunci memoria mea încordată alergă după o altă figură, o readuse în mintea mea răătăcită: era figura unei femei. Cât era de frumoasă! Ardeam... Ea, ea singură deținea cheia misterului care-mi pricinuisese acea amnezie... Sigrid! Numele porni de pe buzele mele ca un strigăt de groază și, brusc, mi-am adus aminte că o strigasem astfel când mă părăsise pe acel tărâm al fiarelor, sigură că voi muri. Acum întreaga viață defila prin fața mea cum trebuie să se perinde probabil prin ochii sticloși ai muribunzilor. Câți ani trecuseră? Ce deveniseră toți cei care trăiseră alături de mine? Oare surorile mă plânseseră? Și el, a cărui frumusețe virilă isca în mintea mea, odată cu o dragoste nebună, adorația pe care i-o mărturisisem întotdeauna, mă

căutase, mă regretase? Alături de el se ridică o imagine grațioasă, atât de blondă, atât de clară... Nils, micul meu Nils pe care-l pierdusem. Am tresărit. Meiken își pusese mâna pe umărul meu.

— Ranny, făcu ea cu reproș, nu te-ai culcat?

— N-am putut, Meiken... Meiken, am spus plângând, bunul Dumnezeu mi-a redat memoria!

— Domnul fie lăudat! Strigă ea. Știi deci cine ești, Ranny. Știi...

Am întrerupt-o.

— Ascultă, Meiken, când cafrii m-au adus la fermă, trebuie să fi băgat de seamă că purtam un copil, nu-i așa? Spune-mi...

Bătrâna mă privi cu tristețe.

— Ai adus pe lume un copil, Ranny... un băiat care n-a trăit...

— A comis deci o dublă crimă! Am strigat cu disperare.

— O crimă? întrebă fermiera consternată. Cine a comis o crimă, Ranny?

Mi-am venit în fire.

— Nu te supăra, Meiken, dacă vreau încă să păstrez tăcere asupra evenimentelor care m-au adus în casa ta. Mai târziu, vei ști... Dar totul e încă încurcat în bietul meu cap. Trebuie să-mi lași timpul să mă obișnuiesc cu noua mea stare. Dacă ai ști, Meiken, ce mi s-a furat, ce-am pierdut!

Cu capul pe brațe, am izbucnit în plâns. Ah, da! Nu mai aveam nimic, nici bărbat, nici copil, nici cămin. Cuvântul *posesiune* nu mai exista pentru mine. Ce urma să fac? Ce hotărâre să iau? De șapte ani trăiam în afara timpului, în afara realității. Îmi era îngăduit să mă gândesc că Sigrid devenise soția, poate mama copiilor lui?

Oare erau fericiți? Umbra mea nenorocită nu se strecura între ei când se îmbrățișau? Și remușcarea nu bătuse niciodată sufletul monstruos al acelei femei? Pe moment, o tresărire de revoltă împotriva unei soarte injuste mă îndemna să vorbesc, să dezvălui crima. Îmi era greu să mă abțin ca să nu strig: „Mathijs, înhamă caii și du-mă acolo, sus, la High Veld; sunt nevasta doctorului Yvarsen.

Vreau să-mi revendic drepturile!” Îmi închipuiam atunci nebunia, disperarea în care i-ar fi aruncat această întoarcere a mea. Oare ticăloasa nu va tremura la vederea victimei? Vai, n-avea de ce se teme: o privire în oglindă mi-era de ajuns ca să-mi tempereze setea de răzbunare. Nu era decât un ciob de oglindă, atârnat pe peretele dat cu var, dar destul de mare ca să-mi arate o față răvășită, părul alb, ochii șterși. Și apoi oare el n-o să mă blesteme că vin să-i distrug iluziile? Adesea viața nu-i decât iluzie și mulți se mulțumesc și cu atât. Îmi spunea: „Mi-s dragi ochii tăi nevinovați, și gura ta serioasă de școlăriță înțeleaptă!” Fie ca în memoria lui să mă păstreze astfel, ca pe o imagine rămasă în adâncul unei oglinzi întunecate...

Zilele treceau fără să-mi aducă resemnarea. Sensibilitatea mea, atâta vreme amorțită, se trezise, cu o acuitate care mă speria. Lupta cu mine însămi mă epuiza, îmi răpea orice energie. De unde voi lua curajul să lansez bomba în casa iubitelui meu? Să

continue să trăiască în pace! Dar n-aveam puterea de a renunța să-l mai văd. Doamne, fie-ți milă! Lasă-mă să-l revăd fie chiar și pentru o clipă. Un ultim vis mi-a înviorat flacăra vieții pe cale să se stingă... un vis amețitor... Oare cine, dacă mă reîntorceam la Krittelwerk, va mai recunoaște acest spectru cu ochii înfundați în orbite! Mă voi îmbrăca precum o țărancă, mă voi lega la cap cu o basma. Voi împinge ușa pe care o cunoșteam atât de bine și voi lua loc printre pacienți. Răbdătoare, voi ceda rândul celorlalți, ca să rămân ultima. De fiecare dată când se va deschide ușa capitonată, îl voi vedea în halatul lui alb, îmbrățișând sala cu privirea... „Cine e la rând?” Și când, în sfârșit, pupilele lui se vor fixa asupra-mi, mă voi scula, mă voi îndrepta spre el și voi simți o asemenea bucurie să mă prostern la picioarele sale, încât inima îmi va plesni într-o ultimă bătaie. „Ah, sărmana femeie, va gândi doctorul Yvarsen, a venit prea târziu la mine!” Se va apleca asupra-mi: „Cât de bine seamănă nefericita asta cu biata mea Ide!” își va spune și încetișor îmi va închide ochii. Duc-aș putea muri astfel! Eu care, alături de el, gustam odinioară o fericire fără seamăn, m-aș mulțumi azi să-l văd de departe, să dau târcoale prin locurile sale.

48

Îmi vine din ce în ce mai greu să fac eforturi. Meiken îmi aduce apă proaspătă ca să mă spăl, și-mi perie părul. Admir amicala discreție a acestor ființe simple. Curiozitatea lor ar fi legitimă, dar se feresc să mă tulbure cu întrebări. Mă gândesc la moarte ca la suprema bucurie. La ce bun să continui un drum pe care niciodată nu va mai străluci soarele? În mine, totul e împietrit. Fiecare nouă zi mi se pare o povară zdrobitoare și nu mai am decât o dorință: să dorm, să dorm fără pauză, un somn care să nu mai tulbure acele jalnice treziri atât de greu de înfruntat!

Mă pipăii, întrebându-mă dacă sunt într-adevăr eu, Ide Yvarsen, cea care stă pe puntea unui mare pachebot ce se îndreaptă spre Europa. Indiferentă, am reluat legătura cu oamenii, simțind totuși bine că sunt exclusă din mijlocul lor. În toiul vieții calde și agitate care mă înconjoară, rămân de gheață, cu sufletul pierdut pentru totdeauna. Să mor de propria-mi mână? N-am vrut să le fac această durere oamenilor de treabă care mi-au dovedit bunătatea lor. Am preferat să plec... Poate că în ciuda a tot și a toate, îmi voi căuta surorile, și pe mătușa Antje.

Binefăcătorii mei au părut necăjiți de hotărârea mea, dar n-au încercat să mă abată de la ea.

— Ai ajutat la înflorirea fermei, Ranny, și nu te-am putut răsplăti niciodată pentru truda și pentru devotamentul tău. A venit ceasul să ne achitam.

Mathijs mi-a dat o sumă suficientă nu numai pentru drum și pentru satisfacerea nevoilor de moment, ci și pentru a mă putea reîntoarce la fermă dacă simt nevoia.

M-au însoțit până la Lorenço-Marquês și s-au amestecat printre cei care veniseră să asiste la plecarea vaporului. Mi-au făcut semne de rămas bun. Meiken plângea.

În vreme ce pachebotul se îndepărta greoi din port, o tânără femeie, începu să cânte pe punte:

*„Fac balonașe de săpun
Frumoase, subțiri, ușurele,
Ce-agale se-ndreaptă spre cer...
La fel ca visele, visele mele
Țâșnesc spre înalt, apoi pier...”*

Cheiul, înțesat de mici forme omenești, dispăruse. În jurul meu, nimic decât apă și cor...

Sfârșitul volumului 1/6

VOLUMUL II

2.1. JAN YVARSEN

2.2. JAN ȘI THÉRÈSE

2.1.

JAN YVARSEN

*„Nimic nu-i place mai mult unei inimi, decât să facă o inimă
mai puțin tristă.”*

SAGESSE

PARTEA ÎNTÂI

Urmarea povestirii Thérèsei Erhardt

1

Mă aflu în cabină când am întors ultima pagină a caietelor Idei Yvarsen. Cu ce interes pătimăș mă atașasem de această poveste de dragoste tumultuoasă și totuși înflăcărată! Avusesem tot timpul senzația că particip la zbuciumul unei vieți romantice, străbătută de intrigi, de fericire, de disperare! Lectura aceasta acționase asupra simțurilor mele, eliberându-mă, în unele zile, de coșmarul îngrozitor, care, în ciuda vârstei, îmi mai tulbura încă somnul. De ce să nu mărturisesc azi, că nu un accident de automobil, care n-ar fi justificat totuși un exil fără întoarcere, ci o dramă familială mă alungase din orașelul natal, mă determinase să fug de clanul familiilor strict supuse convențiilor sociale, plină de prejudecăți și intoleranțe! Înțelesesem de asemenea că de acum încolo îmi va fi cu neputință să mai trăiesc în casa aceea tristă, să înfrunt oglinzile în care se privea adesea biata mea mamă atât de frumoasă și de cochetă. În acel oraș cu străzi puține, în a cărui unică piață, duminica, la ieșirea din biserică, se întâlnea toată lumea, fiecare pas ar fi fost pentru mine un chin. Așa că încep să mă obsedeze ideea unei lungi călătorii. Voi pune oare vreodată destul spațiu, destule ape adânci între casa mea stropită de sânge și spiritul

meu obsedat de o viziune de neșters?

Acum, cu caietele pe genunchi, mă simțeam copleșită de tristețe. Marea făcea un zgomot asurzitor. Valurile erau foarte înalte și crestele lor de spumă apărând și dispărând, rând pe rând, păreau niște mici chipuri, curioase, uitându-se prin sticla hubloului. Rămăsesem pe gânduri. O presimțire vagă îmi șoptea că nu numai întâmplarea îmi aruncase în brațe jurnalul unei moarte, ci o forță care mă depășea, cu scopul de a scoate la lumină cea mai lașă, cea mai abominabilă dintre crime. Tremuram gândindu-mă că numai cu o lună în urmă, Ide locuise în aceeași cabină, că o văzusem acolo, pe prag: o ființă posomorită, care părea să poarte în ea o lentă și tăcută agonie. „Îmi plac ochii tăi nevinovați și gura ta serioasă de școlăriță înțeleaptă...” îi spusese odinioară soțul ei. Ah! bieții ei ochi stinși, biata ei gură ofilită... În acel moment o bătaie ușoară în ușă îmi aminti că Mijnheer mă aștepta pentru plimbarea pe care-o făceam de-a lungul coridoarelor și punților.

— Iar ai plâns? mă întrebă el cu compasiune.

— Am plâns gândindu-mă la Ide Yvarsen. Ce soartă tragică a avut!

— Nu mai tragică decât a dumatiale, zise încetișor olandezul, căruia, într-un moment de depresiune, îi istorisise nenorocirea mea.

Își trecu peste frunte mâna lui lungă și palidă și, arătând caietele pe care mă pregăteam să le aranjez într-un cufăraș, zise:

— Ce lectură captivantă! Există aici material pentru mai multe romane. Ai terminat de citit?

— Da, dar sfârșitul acestei povestiri este atât de trist, atât de deprimant...

— Nu uita că ai făgăduit să arunci caietele astea în mare.

— Exact, numai că sunt hotărâtă să nu-mi țin făgăduiala! am replicat pe un ton care respingea orice obiecție.

— Cum? Nu vrei să îndeplinești dorința unei moarte? întrebă Mijnheer surprins.

— M-am hotărât s-o răzbun, pe cea care a murit de disperare. Nu râde, Mijnheer, vorbesc foarte serios!

— Dar, fetiță romantică ce ești, de unde știi că Ide nu este, pur și simplu, eroina unui manuscris pe care vreo romancieră l-a rătăcit în cabina dumatiale?

Această ipoteză m-a năucit. Cum... Mituri toate acele personaje care-mi deveniseră atât de familiare? Decepția mi-a fost imensă. Totuși, revenită din stupeoare, am început să-mi apăr convingerea.

— Totul e adevărat în jurnalul Idei Yvarsen, am protestat eu. Uiți, Mijnheer, că această nefericită a început să scrie pentru ea singură, la sfatul medicului, fără nici un scop, găsind o consolare în a-și retrăi astfel trecutul? Nu ne spune ea undeva, pe parcursul povestirii: „Încerc tot atâta plăcere cât și durere adunându-mi amintirile, ca trandafirii uscați care-și mai păstrează spinii, dar care mai au o picătură de parfum”? Nu, Mijnheer, tot ceea ce a încredințat această femeie caietelor sale este adevărat. Dovadă că nu s-a gândit nici o clipă să schimbe numele personajelor și al locurilor.

Olandezul rămase pe gânduri.

— Nu încerci nici o remuşcare, *mejuffrouw*, îmi reproşă el după un moment, că-ţi calci făgăduiala făcută? Cu ce drept vrei s-o răzbuni? Ide Yvarsen, dacă a existat într-adevăr, nu voia răzbunare.

— Pentru că credea că soţul ei s-a însurat cu Sigrid. Dar nu mi-ai spus chiar dumneata că dispariţia unuia dintre soţi nu poate anula căsătoria? Acest caz Ide nu l-a prevăzut. A vrut să-şi jertfească viaţa fericirii soţului ei, căci sunt sigură că resemnarea ei n-a fost deloc un consimţământ necugetat.

Dar, încăpătânat, Heer van der Laan continuă să nege veridicitatea manuscrisului.

— Crezi deci că există în realitate o astfel de dragoste?

— Sigur că da! am strigat exasperată de îndoielile lui. A iubi astfel comportă multă suferinţă, dar şi o fericire necunoscută de muritorii de rând, din care faci şi dumneata parte, dragul meu domn.

— E de-a dreptul curios cum poate să acţioneze un anumit gen de lectură asupra spiritului unei copile! zise amuzat olandezul. În sfârşit, admitând că eroii acestui roman există în carne şi oase, socot imprudent să te amesteci în treburile lor.

După care, prietenul meu se strădui să-mi demonstreze că aş proceda contrar dorinţei defunctei dacă aş denunţa-o pe prietena doctorului Yvarsen, poate pe mama copiilor săi! N-ascultam decât cu o ureche aceste înţelepte consideraţii care-mi întorceau cu susul în jos planurile, fiindcă simţeam mijind în cuta cea mai tainică a fiinţei mele nu ştiu ce nădejde tulbure. Poate că voi ajunge la timp ca să împiedic un om cinstit să se însoare cu o ticăloasă... Îmi pusesem în cap să-l cunosc pe doctorul Yvarsen. Instinctul îmi şoptea că există! Mă jucam cu acest proiect care mă atrăgea şi totodată mă speria, dar care nu mi se părea irealizabil. Îmi închipuiau prima mea întrevedere cu doctorul. Un interes nou intrase în viaţa mea, făcând-o la fel de pasionantă ca un roman. N-aveam toată libertatea să procedez după plac? O dată cu aerul din largul mării, începusem să sorb o reizbucnire vitalităţii. Obrajii îşi pierduseră paloarea lor bolnăvicioasă, mişcările îşi recăpătaseră uşurinţa. Ce transformare operase în mine fără, ştirea mea? Să mă fi îndrăgostit pur şi simplu de frumosul doctor Yvarsen, citind jurnalul Idei? În mine se ivi o aşteptare, o febră care, încă de la primele ceasuri ale zilei, mă făcea să fug din cabina mea strâmtă. Aveam acum lungi discuţii cu olandezul. În mod amical acesta încerca să mă abată de la planul pe care-l socotea riscant. Dar eu mă încăpătânam.

— O voi răzbuna pe Ide Yvarsen! o ţineam eu întruna cu încăpătânare.

Nu era revoltător ca această fiinţă odioasă, această Sigrid, să se bucure, în toată siguranţa, de o fericire pe care o datora unei crime? Dacă mi-era interzis să dezvălui această crimă doctorului, soţul ei, nimic nu mă putea împiedica să mă apropiu de ticăloasă, să semăn spaima în sufletul ei monstruos. Ah! s-o văd pălind şi tremurând!

— Fireşte, îţi va face plăcere s-o vezi spânzurată! zise Mijneer râzând.

— Cutezi să spui că n-ar merita-o? Focul discuţiei îmi încinsese obrazii. Prietenul meu surise cu blândeţe.

— Cât o urăști! Știi, fetiço, că o femeie nu poate urî astfel decât o rivală pe care-o dușmănește?

Văzându-mă roșind, cocoșatul se întristă.

— De ce te superi? Nu sunt eu nebunul dumitale, și nu știi că, odinioară, bufonilor le era îngăduit să spună adevărul doamnelor lor?

Deși socotea că e bine să-mi înfrâneze elanul, Mijnheer se alătură, cu gentilețe, dorinței mele:

— Pentru că vrei cu orice preț să te lansezi într-o aventură, du-te la Krittelwerk, pentru că Krittelwerkul există într-adevăr. Dar, înainte de orice, asigură-te de existența personajelor.

În timpul concertelor mă refugiam în partea cealaltă a punții, unde muzica n-ajungea până la mine. Mijnheer mă găsea acolo. Într-o seară, în cursul unei gale de dans, mă luă cu el să aruncăm o privire asupra strălucitoarei societăți din saloane. Mi-o arătă pe prietena regelui diamantelor. Am zărit un chip fraged pe care predominau trei culori: albastrul ochilor, albeața tenului și roșul buzelor. Gâtul, brațele, degetele, totul din cap până-n picioare dispărea sub o cascadă de briliante și de alte pietre prețioase. Printre egretele din diademă, niște solitare mari își aruncau focurile minunate.

— E un sipet însuflețit care dansează, observă însoțitorul meu.

Niciodată nu mai văzusem o asemenea mulțime de egrete.

— Știi în ce fel inuman se obțin aceste pene magnifice? urmă prietenul meu. Femela-egretă nu le poartă decât în epoca împerecherii. Se pare că sunt podoaba ei nupțială și în același timp coroana maternității sale. Această pasăre mare, extrem de sălbatică, e greu de prins, dar, cât timp puii ei sunt în găoace, nu-și părăsește cuibul și acesta e și momentul pe care-l alege vânătorul ca s-o doboare și să-i smulgă penele.

— O ucide în timp ce clocește? am întrebat eu, întorcându-mi cu dezgust capul de la bogatele egrete ce mi se păzură pătate de sânge.

Se făcuse cald. Ne-am dus să ne sprijinim cu coatele de balustradă. Sub o lună aflată la ultimul ei pătrar, marea scânteia, împrășca cu jerbe sclipitoare coastele vaporului.

— Acum câteva săptămâni, într-o noapte ca asta, Ide Yvarsen, poate că s-a aplecat peste balustradă chiar din acest loc... am murmurat eu.

— De ce, observă olandezul, dacă tot voia să moară nu s-a aruncat mai curând în această apă feerică, în acest abis de stele? De ce-a preferat apa neagră a unui port?

Era aproape de miezul nopții. Ni se făcuse foame. Mijnheer a comandat o masă rece și șampanie. Ne-am reluat fotoliile de pe punte. Frânturi de muzică ajungeau până la noi. Mijnheer îmi vorbi în continuare despre pasageri:

— De ce n-ai venit să vezi serbarea copiilor? Firește, o conducea tot miss Ray. Această femeie înaltă, slabă și urâtă, vrea să fie tot timpul în atenția tuturor, profită de orice ocazie ca să se travestească ba în indiană, ba în nu mai știu ce, ca să-și pună în valoare părul, extraordinar de lung, pe care și-l despletește și și-l lasă să-i cadă până la călcâie. N-are nici un farmec în afară de plete și totuși e foarte anturată. Ce să-ți mai spun

de cei treizeci și șapte de colegi ai mei, tați de familie, greoi și șterși, puțin interesanți. Sau de doamnele bătrâne care ne măsoară din cap până-n picioare, pe mine și pe dumneata, cu o mirare trufașă. Ici, colo, mai vezi și câte un *junkers* care a fugit de sărăcia din țara lui, ca să-și înfigă cortul în sud-vest, să-și încerce norocul. Frumoși ștregari, pe legea mea; se înghesuie mereu în jurul compatrioatei lor, știi, fata aia înaltă, roșcată, debordând de sănătate... Se pare că la Waljishbay o așteaptă un pretendent ca să se însoare cu ea iute, iute și s-o ducă la ferma lui de la marginea deșertului. S-a îmbarcat în urma unui anunț care a apărut într-un ziar berlinez. Sărăcia e mare în Germania și familiile sunt bogate în fete. Omul de treabă care a oferit o sută de lire sterline pentru călătorie trebuie să fi primit multe propuneri. Până atunci, micuța se lasă curtată, înfulecă două îmbucături deodată, știind bine că la prima escală va isprăvi cu râsul. Ai remarcat o femeie cu părul platinat, flancată mereu de un bărbat negricios? În prima seară s-au privit lacom. A doua zi la prânz, mâinile li se căutau pe sub masă. Viața la bord e ideală ca să cultivi aceste mici amoruri. Ai prea mult răgaz. Drumul acesta printre valuri, adesea recalcitrante, pare lung. Zilele, ceasurile cad ca dintr-o pipetă. Pe un pachebot, poți urmări o intrigă până la capăt, căci aceste mici episoade se sfârșesc de îndată ce pui piciorul pe pământ. Inimile păstrează o amintire dulce sau dureroasă. Impresia melancolică a unui vis frumos, neterminat...

Luna dispăruse. Vasul *Wahnfried* plutea în întunericul des. În saloane, luminile se stinseseră. Punțile erau pustii. Valurile, pe care nu le puteam vedea, torceau încetișor. Și, cum nu-mi era somn, l-am rugat pe cocoșat:

— Vorbește-mi despre viața dumitale!

— Nu-i prea interesantă, răspunse el cu tristețe. Am nouă surori care vin una după alta ca treptele unei scări și poate că-mi datorez diformitatea tocmai acestor sarcini succesive care-au sleit-o pe maică-mea. A ținut cu orice preț să aibă un băiat; cu mine însă, s-a isprăvii seria. N-au mai vrut să riște. Am fost foarte răsfățat de femeile din casă; tata, dimpotrivă, m-a ținut întotdeauna la distanță. Când aveam musafiri, trebuia să mă ascund. Așa că mi-am dat seama de mic de dizgrația mea. Am crescut blestemat și umilit. O dată, nu mai știu în ce carte, am citit: „În urmă cu milioane de ani, într-o zi, ploaia începu să cadă pe o plajă de nisip fin și un animal ciudat trecu solitar pe sub unde...” Aceste cuvinte au fost de ajuns ca să-mi hotărăască soarta: penseta, ciocanul, lupele îmi sunt mai dragi ca niște obiecte de artă și cred că niciodată un băiețandru n-a tremurat în fața unei domnișoare cum, tremuram eu descoperind o bucată de calcar purtând urmele unor fosile necunoscute. Căci ce poate fi mai palpitant decât să ajungi să ridici puțin vălul care acoperă lumea asta bătrână? Ce carte poate fi mai pasionantă decât cea scrisă în sol de milioanele de carapace, oseminte și scoici? Soarta dezmoșteniților e să ignoreze bucuriile dragostei. Dar crezi că un spate prost croit poate împiedica inima să tresalte? Înverșunat, m-am aruncat în știință. Am întreprins călătorii captivante. Împreună cu confrății mei, am făcut săpături în pădurile virgine, unde domnește un veșnic crepuscul și care trebuie să se asemene întrucâtva cu cele de acum cinci sute de mii de ani. Cu

imaginația, poți să-ți închipui animalele fabuloase care le străbăteau, strigătul înspăimântător al mastodontului, în timp ce rășina, curgând în valuri de aur din trunchiurile monstruoase, se preschimba în ambră transparentă. Oare trecuseră și primii oameni pe acolo? N-o dovedeau decât câteva unelte din silex, cioplite în mod grosolan. Deocamdată misterul originii noastre rămâne la fel de adânc. Dar iată că, într-o bună zi, m-am săturat să tot scormonesc pământul pentru a-i smulge ceea ce are el inert: piatra, îmi era dor de ființe însuflețite, care să știe să rădă, să iubească, să sufere. Exclus de la marile pasiuni de infirmitatea mea, îmi plăcea, vezi, să mă amestec în pasiunea altora. Da, *mejuffrouw*, obligat să observ, să trag cu urechea, am căpătat viclenia și dibăcia unui șoarece de hotel. Căci studiez și analizez oamenii, în special în hotelurile de lux și pe vapoarele elegante. Acolo își dau frâu liber pornirilor lor și mie-mi place să spionez, să le descopăr viața lor secretă. Mă strecor pe urmele lor, înghit cu lăcomie un cuvânt crud, tandru, un suspin. Surprind raza de bucurie care se reaprinde în dosul unei lacrimi, surâsul care maschează o disperare. Din tot ceea ce adun, creez povești frumoase pe care mi le povestesc mie însumi și care-mi procură adesea emoții reale. Și olandezul adăugă coborând vocea: Ca un câine de vânatoare, adulmec locul unde se ascunde mai multă spaimă, mai multă suferință. Iată de ce, *mejuffrouw*, v-am ieșit în întâmpinare. Scuzați-mă!

La orizont se ivi o linie palidă.

— Iată ziua, am spus eu, stingând lămpița de vânt pusă între pahare. Apoi ne-am îndreptat spre cabine.

În hol, pe o hartă agățată pe perete, niște drapele minuscule marcau milele parcurse de la Hamburg.

— Cât sunt de numeroase! suspină Mijnheer.

La Waljishbay, geologii urmau să ia drumul deșertului, în timp ce Heer van der Laan continua traversarea până la Capetown.

— Mi-am dat întâlnire cu confracții mei la minele de la Thuisbank, care se găsesc la o oră de mers cu mașina de Krittelwerk, îmi spuse el. Înainte de a mă întâlni cu ei, aș avea vreme să culeg unele informații care ți-ar fi utile. Până atunci, nu-ți fă prea multe iluzii. În ce mă privește, sunt convins că alergi după niște năluci. Cel puțin, faimosul târg există și, dacă povestea care ne preocupă nu e totuși o ficțiune, e posibil să-i vedem și pe tipii care au inspirat romanul. Pe urmă, odată venit momentul când nu vei mai avea nevoie de mine, ai să mă lași în drum, cum e și firesc. „Un domn cât se poate de amabil...” spun toți despre mine, dar toți mă lasă de căruță!

Încetșor, *Wahnfried* poposi la pragul deșertului.

— Vino, mă strigă Mijnheer, tânăra nemțoaică e pe punte înconjurată de curtea ei, iar acolo jos, văd o siluetă, una singură, îndesată, și cu pălăria în mână. E pretendentul care a trimis cele o sută de lire sterline pentru călătoria asta frumoasă ce se isprăvește azi!

Tocmai o pornisem pe scară, când fata cea roșcata trecu pe lângă noi ca o furtună, cu ochii măriți de spaimă și urmată de un grup de tineri. Se auzi pocnetul unei uși, o cheie

răsucită, niște exclamații. Jos, omul rămăsese nemișcat, cu privirile ridicate spre marea vapor care-i aducea nevasta menită să împartă singurătatea cu el. A trebuit să intervină căpitanul ca s-o determine pe fată să coboare și să-l vadă pe cel făgăduit care avea un aer buimac. Ea plângea când el se apropie și-o luă de mână. Bărbatul parlamentă multă vreme. Fata mai plângea încă atunci când se urcă împreună cu el în cabrioleta ale cărei roți dispăreau pe jumătate în nisip.

I-am însoțit pe geologi până la trenulețul ce pleca în pustiu. Am înaintat greu. În fața noastră dunele se învălureau la nesfârșit, începând de la un mov tandru până la un violet închis. În timp ce prietenul meu, olandezul, întârzia pe lângă colegii lui, o călătoare americană mă pofți într-o colibă care se deosebea de celelalte printr-o cruce fixată pe acoperișul de tablă. Era o capelă cu bănci cioplite grosolan și cu un mic și umil altar. Doi preoți olandezi oficiau aici o slujbă de mântuială când nu erau plecați prin acea regiune aridă să-i creștineze pe negri. Călătorea americană îi invită să ia masa pe vapor, ceea ce păru să-i bucure peste măsură pe cei doi asceți de o slăbiciune înfricoșătoare. Ne convinseseră să asistăm la slujba lor. A doua zi, în zori, m-am urcat pe puntea cabinelor de lux ca să bat la ușa doamnei Warth care mă rugase s-o trezesc. O așteptam sprijinită de balustradă. Peisajul marin părea ușor ireal. Un cer tinzând spre violet și argintat de strălucirea crescândă a lunii se reflecta în marea calmă, unde stăteau nemișcate câteva veliere cu aripi albe. Oare m-am simțit vreodată mai liniștită ca în acea sărmană casă a Domnului, așezată în pragul deșertului, alături de acei negri triști ce-și cântau cântecele cu toată credința naivă a sufletelor lor? Când ne întorceam spre pachebot, un nor mare, trandafiriu se îndreptă spre noi și, chiar deasupra capului, o puzderie de fulgi mari albi și roz acoperiră nisipul ca o zăpadă înroșită de soarele în amurg. În grabă, în timp ce sirenele vaporului ne chemau, am făcut un buchet din penele acelor flamingo.

— Capetown! Se vede orașul Capetown strigă cineva.

Tocmai mă pregăteam să-mi pun rochia de seară. Toți pasagerii se înghesuiră pe puntea din față. În noaptea sumbră, Capetownul se ivi scânteind de lumini. Eram ciudat de emoționată. Ce viitor îmi rezerva acest îndepărtat și străin pământ? Dar mă mai tulbura și un alt gând. Nu mă îndreptam în mod imprudent spre o aventură riscantă? Între cer și apă, putusem să mă las în voia divagațiilor mele romantice; în fața pământului, pe care-l simțeam atât de aproape, mă cuprinseseră îndoielile și ațâțarea în care trăiam de câteva zile se risipi. Mă molipsisem și eu de o mare dragoste, urmărisem în mine evoluția unui fel de rău, foarte plăcut, care doar el putea să-mi atenueze tristețea de copil orfan. Dezmeticită, dezastrul care mă izgonise din locurile copilăriei îmi reapăru în toată grozăvia lui. Heer van der Laan încercă să-mi ridice moralul.

— Într-o săptămână, voi fi la Deligobay, de unde voi lua trenul spre Krittelwerk. Voi descinde la „Royal Hotel”, dacă „Royal Hotel” există. Voi comanda o masă de gală pentru ziua în care mă voi reîntâlni cu colegii mei. Astfel, făcând investigații, nu voi atrage atenția nimănui asupra mea.

2

— Hello! fii binevenită pe pământul sud-african!

Dinapoia unui buchet mare de flori albe pe care mi le pusese în brațe, se ridicau o nutriță trandafirie și niște ochi strălucitori, care râdeau odată cu buzele pline, descoperind două șiruri de dinți frumoși și sănătoși.

— O, dragă, cât ești de palidă! Verișoara mea mă luă de braț: Vino, ne așteaptă tata! Cât sunt de fericită! O, biata de tine! Ai să-ți revii repede! Vei rămâne cu noi pentru totdeauna!

Mă împinse către un domn îmbrăcat cu acea eleganță sobră și rece specifică gentlemanului. Nimic din chipul lui nu-mi amintea de bietul tata. Abia mai târziu aveam să surprind adesea acea flacără scurtă care se aprindea și în ochii tatălui meu când mânia făcea să i se umfle vinele de pe frunte. Dintr-o privire, unchiul îmi măsură veșmintele de doliu și chipul lui spân se schimonosi ca sub povara unei dureri.

— Biata mea copilă! șopti el, sărutându-mă pe frunte.

Nu mai rosti niciodată vreun alt cuvânt în legătură cu drama despre care-l informase tutorele meu. Mătușa mea, dimpotrivă, avea să mă chinuiască adesea prin curiozitatea ei care nu mă scutea de nici un detaliu. N-am văzut din Capetown decât o stradă largă, cu case scunde și ferestre-ghilotină, stradă pe care am străbătut-o ca să ne ducem la un restaurant. După-masă, am luat trenul spre Johannesburg. Prin ferestrele compartimentului vedeam marile crescătorii de struți, unde în vastele curți închise se zbenguiau familii întregi de astfel de păsări. Câmpuri de bumbac și livezi de portocali urmau unele după altele. Dar, pe măsură ce ne apropiam de Transvaal, nu mai vedeam decât platouri pustii, despuiate de arbori. După patruzeci și opt de ore, am ajuns la destinație. Mătușa m-a strâns în brațe asigurându-mă că, de-acum încolo, mă socotea a doua ei fiică. Noua mea familie locuia în Parktown, un bungalow cochet cu galerii și terase ce dădeau spre o grădină doldora de flori. Am mâncat într-o odaie cu o frumoasă mobilă veche, după care Doris m-a condus în camera mea. Era veselă, spațioasă și împodobită cu niște ferestre largi ce dădeau spre straturile cu trandafiri. Braț la braț, contemplam cerul Africii cu stelele lui strălucitoare. Surprinsă, am zărit și altfel de stele care păreau să alerge la poalele muntelui ce astupa zarea. Verișoara mea mă lămuri că acei munți nu erau decât niște acumulări de praf de cuarț, deșeurile minelor de aur și că stelele care alergau erau felinarele agățate de roabele minerilor negii. Impresionată de noutatea locului și de ambianță, am dormit prost. Am avut vise agitate, în care-l vedeam pe Mijneer aplecat deasupra frățiorului meu lungit pe pământ. „Nu-i mort...” spunea el. Apoi, parcă era iarnă. Flori mari de gheață acopereau ferestrele. Jăriticul sclipea în dosul

porțiței de la soba de porțelan. Masa era pusă. Cu sprâncenele încruntate, tata arunca niște priviri cumplite spre orologiu, iar noi, Jean și cu mine, ne făcurăm mici, presimțind scena... Apoi, am văzut-o clar pe frumoasa mea mamă – aducând de afară o undă de zăpadă – cu ochii strălucitori, cu buzele lacome, parfumată și cu rochia foșnindu-i sub mantoul de lutru, înfruntând fără teamă mânia soțului ei. Un pocnet de revolver și m-am trezit tresărind!

În fiecare dimineață, deschizând pleoapele, îmi trebuia un lung moment ca să-mi vin în fire, să-mi dau seama de noua eră în care intrasem. Mi se arăta o afecțiune plină de atenție și de gentilețe. Se dădeau ceaiuri în cinstea mea, iar seara, unchiul și Doris mă învățau să joc bridge. Începusem să mă neliniștesc de tăcerea lui Mijnheer, când, într-o dimineață, la micul dejun, am găsit lângă ceașca mea o scrisoare:

„Am ajuns de două zile la destinație și mă strădui pentru dumneata, îmi scria prietenul meu. Bufonul dumitale, mică prințesă, e pe cale să-ți pregătească drumul pe măsura posibilităților sale. Mai întâi, bucură-te! Eroul dumitale există, l-am văzut în carne și oase! Dar n-am să-ți spun mai mult, rezervându-mi plăcerea de a-ți istorisi prin viu grai ceea ce va fi util să știi înainte de a face dreptate!

Geologii trebuie să vină dintr-un moment într-altul și, de data asta, nu voi putea să nu mă mai țin de cuvânt. Deci, dacă vrei să mă mai găsești încă la Krittelwerk, te sfătuiesc să te grăbești. Dacă iei trenul de ora șase seara, ajungi la unsprezece. Te voi aștepta la gară. Stau la hotelul «Royal», aproape de frumoasa logodnică a doctorului Yvarsen. Da, și pe ea am văzut-o! Ah, dac-ar putea să-și dea seama de uraganul care-o amenință!

*La picioarele micii mie prințese, nebunul depune cele mai respectuoase omagii.
Markus van der Laan.”*

După lectura acestei scrisori, nu mi-am mai putut ascunde agitația. Foaia tremura în mâna mea și rudele mă priveau mirate. Nu le suflasem un cuvânt despre planurile mele, vorbindu-le numai de olandezul care se ocupase cu atâta gentilețe de mine în tot timpul traversării. Își exprimaseră dorința de a-l invita pe Heer van der Laan când avea să treacă prin Johannesburg. Mă vedeam acum silită să le povestesc ce mi se întâmplase pe vapor. Mă ascultară fără să mă întrerupă. Verișoara mea îmi sorbea vorbele de pe buze. Dar, când le-am mărturisit intenția mea de a mă duce la Krittelwerk ca să-i duc doctorului Yvarsen caietele soției sale, am fost întâmpinată de cea mai vie dezaprobare. N-aveam dreptul, socotea unchiul, să scot la lumină o poveste îngropată, desigur, de multă vreme. El, de asemenea, nega, în mod categoric, veridicitatea manuscrisului. Dintr-un motiv sau altul femeia de pe vapor își exprimase dorința ca acele caiete să fie aruncate în mare. Accident sau sinucidere, în momentul în care își manifestase această dorință, nefericita purta de-acum pecetea morții și dorința ei trebuia respectată. Reflectam, tulburată, prea puțin înclinată să accept aceste argumente, să abandonez un scop de la care nimic nu mă putea

distrage, fiindcă-mi redase pofta de viață. L-am liniștit pe unchiul meu ce se temea de un scandal, în care numele meu, de fapt și al lui, ar fi putut să fie amestecat. I-am jurat că Heer van der Laan își făcea ancheta cât mai discret cu putință. Până la urmă, am câștigat: puteai să lași un om cinstit să se însoare cu o ucigașă? Dar mi-am plecat ochii în fața privirii scrutătoare a unchiului Jacques, speriată la gândul că ar putea ghici tainicul sentiment care mă călăuzea. L-am rugat să-mi îngăduie să iau trenul chiar în aceeași zi și s-o iau și pe Doris cu mine. Aceasta din urmă sări de gâtul tatălui ei și rămase astfel agățată până ce-i obținu consimțământul. Cât despre mătușa mea, dacă soțul ei i-ar fi îngăduit, ar fi plecat și ea cu noi.

Gara din Krittelwerk era primitivă. Un singur peron slab luminat. Totuși l-am recunoscut pe Mijnheer în pantalon lung, galben și cu melon. Veni spre noi cu acea mișcare amplă a umerilor care-i era caracteristică.

— Trăsura hotelului e colo, zise el după ce i-am prezentat-o pe verișoara mea.

Ne-am urcat într-un fel de droșcă cu bănci. Unul dintre cei doi vizitii negri ținea o lanternă pe genunchi. Clădiri lungi și scunde se desemnau în umbra străzilor pustii, neluminate. Tremuram de frig. Și hotelul era cufundat în întuneric și tăcere. Într-o sală unde nenumăratele ferestre deschise spre noapte păreau tot atâția ochi ostili, ne aștepta o gustare. Ne-am grăbit să ne reîntoarcem în holul mai primilor, cu covorul lui luminos și moale, cu câteva fotolii confortabile, cu măsuțe mici și cu un pian. Mijnheer ne oferă câteva țigări, apoi aprinse cu un chibrit fitilul spirtierei pe care și-o lua întotdeauna cu el. În curând, aroma cafelei, amestecându-se cu mirosul de tutun, crea o atmosferă mai intimă. Văzându-ne palpitând de curiozitate, Mijnheer ne împărtăși în sfârșit ceea ce putuse el însuși afla despre acest subiect care ne preocupa: după ciudata dispariție a soției sale, doctorul Yvarsen devenise și mai grav, și mai impenetrabil. Mai bine de doi ani, nu mai luă parte la nici o distracție, renunță până și la sport, ca să se dedice în întregime profesiei sale. Totuși, mânca la „Royal”, împreună cu verișoara lui, cu care, se spunea, se logodise de curând. Seara, atât în orașel cât și pe la ferme, lumea mai vorbea încă de misterioasa dispariție a doamnei Yvarsen. La epoca respectivă, bătuseră Veldul în lung și-n lat și indigenii la care Ide mai întârzia în timpul plimbărilor sale fuseseră arestați. Răscoliseră împrejurimile colibeii. Din lipsă de probe au trebuit să elibereze perechea de negri care se apăra cu înverșunare. Apoi, au sfârșit prin a abandona căutările. Unii ajunseră la concluzia, că soția doctorului Yvarsen căzuse în mâinile vreunui cafru străin de acel district, alții, că aventurându-se prea departe fusese ucisă de vreo fiară. În vremea asta cei doi logodnici erau văzuți tot timpul mergând împreună și petrecându-și zilele libere pe la fermele din jur.

Se făcuse târziu, Doris adormise în fotoliu.

— Vino! îmi șopti Mijnheer făcându-mi semn să-l urmez.

Am pășit pe trotuar. O lună doar pe jumătate, încercuită de un halo de sulf, lumina acum șoseaua.

— Cabinetul doctorului. Yvarsen.

Cocoșatul îmi arătă, în față, niște ferestre înalte de sticlă mată. Am traversat strada și am citit pe ușă: „*Dr. J. Yvarsen, Spreekuur, 2-4*”. „Peste câteva ceasuri voi suna la ușa asta...” mi-am zis eu cu inima bătând. Mi-a trebuit cam mult până s-o trezesc pe Doris și s-o duc în odaia vecină cu a mea. Toaleta de noapte o dată făcută, am ezitat să mă vâd în pat. Noaptea era răcoroasă. Nici un întârziat, nici un lătrat de câine. Puteai crede că locul acela era pustiu. Nu-mi era somn și măsurăm odaia în lung și-n lat, oprindu-mă mereu ca să privesc afară. Pe măsură ce se apropia momentul să trec la acțiune, aventura mi se părea ireală, iar prezența în acel hotel, prelungirea unui vis. M-am aplecat pe geam. Care dintre ferestre era a lui Sigrid Lindval? Dacă exista vreo atracție magnetică, dacă niște elemente tainice puteau străbate pereții ca niște unde, oare nu simțea prezența mea? Nu visa că dintr-un trecut al patimei și al dramei, se ridicase un martor? Dacă împrejurările mi-o îngăduiau, trebuia să am, chiar în acea dimineață, o întrevedere cu ea. Îmi înghețaseră mâinile încă de acum. Dar noaptea albă începea să mă apese. M-am strecurat sub cearșafuri. M-a trezit un sărut. Cu părul zbârlit și umed după baia matinală, Doris se aplecase asupra mea.

— Nu-i momentul să lenevești în pat, îmi spuse ea râzând. Olandezul tău face sute de pași pe coridor și nu-și găsește locul. Când am trecut mi-a șoptit: „Anunț-o pe verișoara dumitale că doctorul și cu logodnica lui s-au dus să-și ia gustarea de dimineață!”

Am sărit din pat. Emoția îmi dădea palpații în timp ce mă îndreptam spre cabinetul de toaletă. Spălatul cu apă rece m-a înviorat. M-am îmbrăcat febrilă. Oglinda m-a liniștit, insomnia nu lăsase urme la cei optsprezece ani ai mei. Mi-am pus o rochie neagră cu un guleraș alb și, la brațul lui Doris, am intrat în restaurant. Ne-a întâmpinat un chelner hindus. În timp ce lua comanda, m-am uitat în jur. Tacâmurile murdare și șervețelele mototolite demonstau că numeroase persoane și mâncaseră. Femei tinere și planturoase, cu gâtul și cu brațele goale, discutau peste mese.

— Uită-te spre fereastra din fund, în dreapta... murmură Van der Laan.

Dar eu și reperasem perechea blondă. Ide nu exagerase când descriesese frumusețea rivalei sale. Am resimțit eu însămi un șoc care mi-a făcut rău. De ce? Doctorul stătea cu spatele. Nu-i vedeam decât umerii largi într-un pulover albastru închis. Discutau fără să dea nici o atenție celor din jur, nu se ocupau decât de ei înșiși și se serveau reciproc. Doctorul turnă ceaiul. Sigrid unse cu unt feliile de pâine prăjită. Ghiceai între ei o intimitate de lungă durată. Ea râse, un râs frumos, lipsit de griji. Printr-o ciudată presimțire, sfârși prin a se uita spre colțul nostru, și după acea privire rapidă, râsul i se stinse.

Ne observă mai atent, păru intrigată. Am chemat-o la ordine pe Doris care se uita întruna la ea. Mijnheer își trecu peste față mâna prelungă și slabă, gest obișnuit la el când era emoționat.

— Cât se iubesc, fără să presimță lovitura care-i va năuci!

— O plângi pe femeia asta? am spus eu indignată.

— Nu, la el mă gândesc...

— La el! Uitasem că executând această frință îl loveam totodată și pe el! În acel moment barmanul hotelului îi spuse câteva cuvinte doctorului. Am înțeles că era chemat la telefon. Se sculă, își aruncă șervetul pe masă, se întoarse cu fața spre noi... Faptul că l-am găsit frumos și fericit, dincolo de orice așteptări, m-a umplut de spaimă. Toată îndrăzneala m-a părăsit! Să plec dezarmată, învinsă? Să-l las pe omul acesta cu iluziile lui în loc să i le distrug? Să renunț pentru totdeauna la această pasionantă aventură? Am spus tare:

— Nu, nu vreau!

— Atunci, fetițo, curaj!

Sigrid își aprinsese o țigară și desfăcuse ziarul *Daily Mail*. Din când în când se uita spre ușă. Hotelierul veni să-i spună ceva clientei sale.

— Cum, nu înainte de trei ceasuri? Întrebă ea destul de tare, cu un aer contrariat.

Mereu același lucru, nu-l lasă nici măcar să mănânce liniștit!

Cum domnul Feldberg aruncă spre colțul nostru o privire pe care-o socoti discretă, am înțeles că-l întreba ceva în legătură cu noi.

În sala cea mare nu mai rămăsesem decât noi și suedeza.

— Acum e momentul, zise Mijnheer. Iată-l pe chelner. Cheamă-l și zi-i să-i spună acelei doamne că vrei să-i vorbești.

O secundă inima încetă să-mi mai bată, apoi bătăile ei reîncepură violent. Ca și cum ar fi ghicit că vorbim despre ea, logodnica doctorului ne privi, trăsăturile i se destinseseră și exprimară o curiozitate plină de neliniște. Privirea îi revenea mereu spre grupul nostru ca pentru a se liniști. Era evident că începea să se teamă de ceva care-o privea. „Acum e momentul! Acum e momentul!” mi-am repetat cu inima strânsă de teamă. M-am ridicat.

— Stăpânește-te, Thérèse, ești palidă ca o moartă! zise speriată verișoara mea.

— Curaj! Îmi șopti prietenul meu, olandezul.

Dar a trebuit să mă opresc, să aștept ca picioarele care mi se muiaseră să fie în stare să mă poarte. Atunci, cu o hotărâre bruscă, împinsă parcă de o voință străină de mine, m-am îndreptat spre masa ei. Sigrid mă privea venind, vizibil tulburată. Când m-am aflat în fața ei, am crezut că am să leșin de emoție. Ea se ridică, măsurându-mă cu trufie din cap până-n picioare:

— Ce vrei? mă întrebă în limba engleză.

I-am răspuns în aceeași limbă.

— Am de vorbit cu dumneavoastră, doamnă, trebuie să vă comunic ceva foarte grav. Vreți să-mi acordați câteva clipe?

Gura i se contractă.

— Cine ești? Nu te cunosc!

— Numele meu nu v-ar spune nimic.

Abia puteam articula cuvintele. Ea băgă de seamă.

— E ceva atât de urgent?

— Trebuie să vă vorbesc numai dumneavoastră înainte de întoarcerea doctorului

Yvarsen!

Tresări, chipul i se făcu ca de ceară.

— Bine... zise după un moment, privindu-mă gânditoare.

Își luă de pe masă geanta și ziarul și o porni înaintea mea, mergând cu pasul acela degajat al femeilor cu picioare lungi. Dacă era emoționată, eu eram în orice caz mai mult decât ea. Am urmat-o ținându-mă de balustradă. În camera unde m-a introdus domnea o dezordine plăcută. Niște papuci de satin roz stăteau alături de un capot de mătase de aceeași culoare, aruncat pe un scaun. Printre revistele și cărțile îngrămădite pe șemineu am văzut rama din email prețios cu ușițele închise, despre care vorbise Ide. Buchete de mimoze se ofileau în vasele chinezești așezate pe covor și aproape peste tot violete umede, ca și cum abia atunci fuseseră culese, umpleau cupele de aramă și de cristal. O ușoară ceață albastră plutea deasupra scrumierelor pline ochi cu mucuri de țigări.

— Încă nu știu... cu cine am onoarea?

— Ce importanță are numele meu? i-am răspuns cu un efort, refuzând fotoliul pe care mi-l arătase.

Mă simțeam la capătul puterilor. Aș fi vrut să fug de pe drumul pe care, în mod atât de deliberat, o pornisem. Nu eram decât o biată fată slabă. În clipa în care urma să-l îndeplinesc, actul meu mi se părea formidabil și tremuram gândindu-mă că voi rosti crimele acelea îngrozitoare! Ezitarea mea nu-i scăpă lui Sigrid, redându-i siguranța.

— Să trecem la fapte! zise ea cu nerăbdare. Încă o dată, ce vrei de la mine?

— Vă acuz de crimă! am rostit încet, ca și cum mi-ar fi șoptit cineva vorbele.

Ei îi pieri și ultima picătură de sânge de pe față, dar nu se clătină așa cum mă așteptam.

— Am de-a face cu o nebună? mă întrebă calm, ridicându-și sprâncenele fine.

Am continuat:

— Ați făcut-o pe Ide Yvarsen să piară ca să-i furați bărbatul și căminul. Ați fost mai crudă decât fiarele din hățișuri care-au cruțat-o totuși pe nefericita femeie.

O groază, penibilă de văzut, descompuse chipul ei lipsit de sânge.

— Ide trăiește? murmură ea, cu ochi rătăciți.

Am întârziat cu răspunsul, revăzând în minte chipul mohorât și răvășit de riduri al femeii care intrase în cabina mea.

— Înainte de a muri, Ide Yvarsen și-a scris memoriile care sunt dovada de netăgăduit a crimei dumneavoastră. Aceste memorii sunt în posesia mea. Am venit să le înmânez soțului moartei!

Sigrid mă fixă cu pupilele dilatate. Știam, că sub aparența de prințesă nordică, se ascundea o ființă violentă, capabilă de orice.

— N-ai să faci asta! Vocea îi era răgușită, inumană. Mă apucă de mână. N-ai să faci asta! gâfâi ea.

Am scos un strigăt:

— Lăsați-mă!

În fața aceluia chip rățâcit m-a cuprins frica. Ea bâlbâi ceva, dar n-am înțeles ce. Vocea-i părea un horcăit. Scena era peste puterile mele. Capul mi se învârtea. Totuși, am reluat:

— Timpul trece... Vă rog, doamnă, plecați înainte de întoarcerea doctorului Yvarsen. Nu sunt singura care vă cunoaște secretul, există oameni hotărâți să vă dea pe mâna justiției!

M-am temut încă o dată pentru viața mea în fața privirilor demente ale acelei creaturi încolțite. Ajunsă la ușă, m-am întors:

— Nu vă mai rămâne, doamnă, decât să plecați, am insistat eu. Și am fugit.

Doris mă aștepta în odaia mea. Se sperie văzându-mă și mă luă în brațe. Apoi sună ca să ceară un întăritor și să-l cheme pe Mijnheer, care se plictisea, și care, în nerăbdarea lui, bătea trotuarul din fața hotelului. Intră cu un aer nefericit.

— Geologii sosesc diseară, ne spuse el și, de data asta, vor izbuti să pună mâna pe mine! De altfel, ei pleacă mâine și eu voi fi silit să plec împreună cu ei, oftă el.

Lui Doris îi era foame. Ceru să se servească masa în odaia mea și olandezul rămase cu noi. Chelnerul care ne servea începu să se lamenteze:

— Cea mai bună clientă a hotelului nostru a primit vești proaste și se reîntoarce în Europa. O adevărată nenorocire pentru noi. Miss Lindval era zâna bună a Krittelwerkului.

Trecuse un ceas când Doris, care se tot apleca pe fereastră, îmi făcu un semn. M-am dus lângă ea. O mașină elegantă opri în fața hotelului: la spate, un cufăr mare de piele. Un alt cufăr fu cocoțat deasupra mașinii. În timp ce șoferul hotelului se așeza la volan, Sigrid apără în costum de călătorie, însoțită de hotelier, care se pierdea în regrete. Uluit de stupeoare, personalul asista la această plecare precipitată.

— Femeia asta, observă Mijnheer, când motorul se puse în funcțiune, i-a lăsat cu siguranță o scrisoare doctorului, fără să-i spună adevăratul motiv al fugii sale, fugă ce-l va face pe Jan Yvarsen să creadă că logodnica lui și-a pierdut mințile. Va pleca după ea. Trebuie deci să-l vezi imediat ce se întoarce.

— Nu mai am putere și pentru asta, le-am spus celor doi prieteni. Scena cu Sigrid m-a zdrobit. Mă tem să nu leșin în prezența doctorului!

— Nu-i prea grav să leșini la un doctor! glumi verișoara mea.

Am coborât în holul care era gol. Mijnheer ne lăsă, având de dat unele dispoziții în vederea plecării sale apropiate. Am aprins o țigară pe care nu știam s-o fumez, nefiind obișnuită. Doris râse, pretinzând că-mi dădeam aere de vampă. Dar eu n-aveam inima să glumesc. Dintr-o clipă într-alta, pe ușa aceea avea să intre un bărbat care era departe de a bănuși că în scurta lui absență un cataclism îi năruise fericirea. Nu pierdeam din vedere casa din față și simțeam pentru acest necunoscut o imensă milă. În sfârșit un Torpedo puternic se opri în fața cabinetului cu geamurile mate. De la locul meu îmi era ușor să-l observ pe Jan Yvarsen. Sărise de pe scaun și, în picioare, în mijlocul drumului, își ridicase capul spre o anumită fereastră de la „Royal”. Sigur, se aștepta la un surâs, la un semn care să-i salute întoarcerea. Nu puteam să-mi iau ochii de la statura lui, tulburată să aflu în

persoana sa exact idealul meu de bărbat. Omul ăsta nu putea trece neobservat. Cu mâna înmănușată, apăsă de mai multe ori pe claxon, apoi, uitându-se la ceasul de la mână, intră repede în holul hotelului. Cum începuse să urce scara, doamna Feldberg îl opri. Fața ei roșie îi lucea.

— Aveți o scrisoare, doctore...

Jan Yvarsen rupse plicul. După expresia perplexă a chipului său, biletul pe care-l citi trebuie să i se fi părut de neînțeles. Se îndreaptă încet spre ieșire. Dezamăgirea lui era vădită. Nici astăzi nu știu, oricât m-aș întreba, de unde am luat îndrăzneala să-l opresc.

— Domnule doctor... Mă privi surprins. Domnule doctor... niște hârtii... Încercam zadarnic să-mi dreg glasul, căci emoția mă făcea să răgușesc. Niște hârtii care vă privesc sunt în posesia mea și vă vor explica plecarea bruscă a domnișoarei Lindval.

Nici un mușchi nu i se mișcă pe față. Intrigată, doamna Feldberg se prefăcu a aranja niște reviste pe o masă.

— Cine ești? întrebă el brusc.

— Vă voi spune dacă veți vrea să mă primiți la orele de consultație, am răspuns cu răsufierea tăiată.

I-am simțit privirea de oțel cercetându-mi chipul.

— Am pacienți care mă așteaptă... zise. În sfârșit, vino pe la cinci...

Un salut scurt. Trânti atât de tare ușa, încât aceasta mai juca încă în țâțâni când el ajunsese pe trotuarul de vizavi.

— Brrr! făcu Doris, gentlemanul ăsta e glacial ca un crivăț din nord. Mă face să tremur! Thérèse, îți admir curajul. Domnul știe cum te va primi! Nu prea pare comod. După părerea mea, ar fi bine să-l lași pe olandezul tău să scoată castanele din foc așa cum ți-a făgăduit!

Sala de așteptare dădea direct în stradă. N-am găsit acolo decât o doamnă bătrână. Ca să-mi liniștesc teama, am început să examinez odaia, mobila de piele cafenie, peisajele de iarnă atârdate pe pereți. Cineva ieși și cucoana din fața mea dispăru. Venea rândul meu. Aveam gâtul strâns, gura uscată și o dorință irezistibilă de a o șterge. Dar în același timp știam bine că nu mă voi mișca și că ceea ce trebuia să se întâmple se va întâmpla!

— Miss...? Acest cuvânt scurt vibra prin odaie ca o notă sumbră de violoncel.

Doctorul mă aștepta în prag și se dădu la o parte ca să mă lase să trec. M-a cuprins un sentiment de ceva cunoscut atunci când mi-a arătat un scaun. De pe biroul în fața căruia luasem loc mă privea, dintr-o ramă de argint, capul buclat al unui copil. Jan Yvarsen privi și el fotografia înainte de a se întoarce spre mine. I-am simțit din nou pupilele limpezi cercetându-mi trăsăturile.

— Mi-ai spus că-mi aduci niște hârtii.

Nu i-am putut răspunde, nici schița cel mai mic gest. Eram ca vrăjită și trebuie să fi fost foarte palidă, căci chipul sever i se îndulci.

— Nu te-am mai văzut... Nu ești de pe aici?

Am clătinat din cap. Se ridică, trecu în cabinetul de alături. Am auzit clinchetul

unei lingurițe într-un pahar.

— Ești emoționată, îmi spuse el, întorcându-se cu un pahar. Bea doctoria asta...

Am băut docilă lichidul care n-avea nici un miros.

— Acum dă-mi hârtiile alea, zise el, reluându-și locul din dosul biroului.

I-am întins pachetul pe care l-a examinat surprins de volumul lui. Abia îl desfăcu, că și păli sub bronzul obrazului.

— De unde ai caietele astea? mă întrebă el cu o voce pe care emoția i-o întretăiașe.

— Le-am găsit în cabina în care a stat soția dumneavoastră înaintea mea, pe pachetobotul *Wahnfried*...

— Soția mea? Ai spus soția mea? Deci soția mea trăiește?

Degetele i se cramponară pe brațul scaunului.

— Acum câteva săptămâni mai trăia...

Întoarse spre mine niște pupile de un albastru aproape lichid.

— Apoi a murit? Cum a murit?

— Într-un accident.

Am scos din geanta întredeschisă tăietura pe care-o decupasem de la „fapte diverse” a ziarului din Hamburg. Mi-o luă din mână și o citi de mai multe ori. Urmă o tăcere, după care doctorul se ridică de pe scaun:

— Îți mulțumesc, domnișoară...

— Thérèse Erhardt, am isprăvit eu fraza.

— Stai la „Royal”?

— Până mâine seară, domnul doctor.

— Poate că o să am nevoie să te văd după ce citesc astea... îmi arată caietele. Vrei să vii mâine la aceeași oră?

M-am trezit în stradă, năucită, obsedată: Jan Yvarsen era exact cum mi-l imaginasem. Totul în persoana lui corespundea imaginii pe care mi-o făcusem despre el: fizionomia, alura, mâinile... Din fericire, am scăpat de ochii pânditori ai lui Doris. Am început să merg drept înaintea mea.

— Unde e spitalul? am întrebat niște copii, care se jucau cu cercul. Mi-au arătat încotro s-o apuc. Am luat-o pe un drum nisipos între niște terenuri în paragină. Spitalul era o clădire lungă neavând decât parter. Ferestrele-ghilotină dădeau spre o galerie de lemn descoperită. În parcul care înconjura casa se vedeau bănci și fotolii de răchită pe sub arborii pletoși. Îmi consumasem toată energia și, slabă și deprimată, m-am lăsat să cad pe o bancă ascunsă în spatele unui boschet. Plânsul m-ar fi ușurat, dar ochii mei rămâneau uscați și fierbinți, în timp ce frisoanele mă scuturau din cap până-n picioare. Mi-l închipuiam pe Jan Yvarsen așezat la biroul său, întorcând acele foi, confidența postumă a unei femei care-l iubise până-n ultima ei clipă! Îl urmăream cum citește și eram atât de plină de compasiune, încât mi se părea că nu voi mai găsi forța să mă scol de pe banca pe care mă prăvălisem. Când am pornit-o înapoi, umbra se adunase peste parc. Mi-am regăsit verișoara neliniștită gata să pornească în căutarea mea. Mai multe trăsuri cu bănci în fața

hotelului „Royal” mă făcură să înțeleg că geologii sosiseră. Năvăliră în sufragerie, unde fuseseră așezate două mese lungi. Mijnheer veni să ne întâlnească în hol. Se întristă văzându-mi fața absentă; trebui să-mi smulgă cuvânt cu cuvânt ca să afle rezultatul întrevederii mele cu doctorul Yvarsen. Poate că se îndoia de consecințele acelei întrevederi, căci mă privea din nou ca în primele zile când ne cunoscusem, cu un interes insistent, ca pe un obiect care-ți stârnește curiozitatea. Nu m-am supărat pe el, necăjită eu însămi că mă despart de acest prieten care mă ajutase să citesc emoționantul manuscris al Idei Yvarsen. I-am făgăduit să-l mai văd o dată în clipa plecării. M-am urcat, împreună cu Doris, în odaia mea, ca să luăm masa. Abia m-am atins de mâncare și verișoara mea se arată nemulțumită.

— Nu-s în stare să mai stau o zi în plus în târgul ăsta urât și plicticos, declară ea. Măine plecăm. Ce n-aș da să fie azi mâine!

Cum n-am zis nimic, Doris deveni la rândul ei posacă și mă certă, pretinzând că societatea mea devenea insuportabilă, ca de altfel cea a tuturor îndrăgostiților.

— Căci ești îndrăgostită până peste urechi, mă ironiza ea. Tot timpul plutești în lună și când binevoiești să cobori n-o faci decât ca să mă determini să vorbesc despre doctorul acela glacial. Noapte bună! Decât să discut cu tine prefer să stau cu o carte-n mână!

Draga mea verișoară nici nu putea proceda mai bine. Nu eram supărată că rămăsesem singură în cameră. De la fereastra mea vedeam cabinetul doctorului Yvarsen. Mașina lui staționa în fața ușii cu geamuri mate. Știam că nu mă voi culca atâta timp cât mașina va rămâne acolo. În dosul acelei fațade liniștite, un om retrăia, doar în câteva ceasuri, niște ani ai existenței sale și afla cumplita crimă a celei care fusese singura dragoste a vieții lui. Din restaurant, urca până la mine larma glasurilor, clinchetul paharelor ciocnite, zgomot de scaune împinse. Cu capul sprijinit pe marginea ferestrei, așteptam din când în când. Când deschideam pleoapele, mașina era tot acolo. Pași împleticiți se duceau și veneau pe culoare. Chei pipăiau broaștele. Trebuie să fi fost trei dimineața când Jan Yvarsen se ivi în vapoasă limpezime a stelelor. Aș fi vrut să rămână acolo, în raza privirilor mele, dar el se strecură la volan, motorul începu să duduie. Atunci stelele mari în care jucau flăcări vii se stinseră pentru ochii mei și strada nu mai fu decât întuneric... Am dormit puțin. De îndată ce-am auzit lumea trezindu-se, am coborât în hol. Pe trotuar, geologii îi așteptau pe cei întârziați ca să poată pleca la gară.

— Nu te voi uita niciodată, îmi spuse Mijnheer, sărutându-mi mâna. Romanul nu s-a terminat, adăugă el profund emoționat, ai să-mi scrii într-o zi ultimul capitol!

Și a sosit și ceasul în care m-am aflat din nou în cabinetul doctorului Yvarsen. Inima îmi bătea atât de tare, încât omul din fața mea i-ar fi putut auzi bătăile. Ah, cât se schimbase de ieri! Paloarea, trăsăturile lui răvășite, gura amară confirmau dureroasa noapte de veghe.

— Ai cunoscut-o pe soția mea? spuse el, apăsându-și pleoapele cu degetele. Rămase astfel un lung moment.

Abia respiram, înghițindu-mi suspinele pe care le simțeam în gâttej. În sfârșit el se îndreptă, și-mi arată niște ochi roșii în care i se zvântau lacrimile.

— Ai cunoscut-o pe soția mea?

— Nu, domnule doctor, n-am văzut-o decât în trecere, câteva minute în cabina în care mă instalasem și în care stătuse ea înainte de a coborî la Hamburg. Spunea că i s-ar fi rățăcit acolo niște caiete la care părea că ținea foarte mult. Acele caiete le-am găsit eu peste câteva zile...

— Deci, acum o lună soția mea trăia încă, ai văzut-o... Vrei să-mi vorbești despre ea?

Oh, asta nu! Puteam oare să-i descriu chipul acela de condamnată, pe care lacrimile săpaseră brazde adânci? Am plecat capul..

— Da, înțeleg... zise el încetișor. Prea târziu! Nu mai pot repara nimic, nimic. A socotit necesar să se sacrifice pentru mine. Și a murit singură, părăsită, ca cea mai sărmană dintre cele mai sărmene.

Din nou își apăsă ochii cu mâinile, zdrobindu-și lacrimile. Apoi își ridică fruntea și strânse atât de tare din fălci, încât mușchii de pe obraji i se întinseră. Se gândea la crima despre care nici în Analele Justiției nu se pomenise una la fel?

Chiar în acea dimineață, mai târziu, îi telefonase Sigrid. Fără s-o lase să vorbească, îi răspunsese că, dacă mai rămânea o zi în plus pe teritoriul Transvaalului, va cere să fie arestată.

Se ridică. Pentru prima oară umbra unui surâs îi înflori pe buze.

— Cred că n-ai părăsit de mult băncile școlii... Câți ani ai, șaisprezece?

— Optsprezece! am strigat dezolată de greșeala lui.

— Vorbești corect engleza, a observat el, dar nu ești englezoaică.

— Sunt franțuzoaică.

— Mi-e dragă Franța... Cu un gest cordial, îmi întinse mâna.

Cum de nu m-a văzut pălind atunci când mi-am simțit tot sângele adunându-mi-se în inimă și obrajii înghețându-mi? Și cum de n-a observat spaima care-mi înăbușea glasul când l-am întreat:

— Vă voi mai vedea, domnule doctor?

Nu-mi răspunse. În timp ce traversam sala de așteptare, mă opri.

— Nu-mi rămâne decât să-ți mulțumesc, domnișoară, ai dat dovadă de hotărâre și de mult curaj. Și, apoi, ai văzut-o pe biata mea nevestă cu puțin înainte de moarte...

Pentru a-și curma o nouă emoție, Jan Yvarsen răsuci mânerul ușii. Un ultim salut și m-am trezit pe asfalt cu amara senzație de a vedea prăbușindu-se elementele care, de-atâtea zile, îmi nutriseră visele.

3

Două doamne urcau scările unei frumoase case burgheze, cu ferestre pline de flori, cum sunt toate ferestrele caselor din Rotterdam.

— Wilhelmina exagerează, zise una dintre ele, freacă treptele ca oglinda. Într-o bună zi careva o să-și rupă gâtul. Ține-te de balustradă, draga mea.

— Mă țin, scumpo. Dar iată pe cineva care coboară. Doamnele se dădură la o parte.

— Oh! Heer Van der Laan! Plecați când sosim noi? exclamă ele.

Domnul, care le salută cu un gest larg al pălăriei, era scund și cocoșat.

— Am avut un comision pentru verișoara mea, zise el, nu mi-am mai adus aminte că azi e ziua ei de bârfeală.

— Nepoliticos! strigară doamnele. Ca și cum bărbații n-ar fi mai bârfitori decât noi! Dar alte invitate urcau scara și urmă alt rând de exclamații și de saluturi.

— O șterg! zise geologul Van der Laan.

— Atâtea femei vă sperie?

— Într-adevăr, zise el.

Timpul era ploios și pe palier un ștergător gros fu întinat de patru perechi de încălțăminte, în timp ce doamnele șușoteau între ele.

— Credeți că Antje Eeden va veni astăzi?

— A făgăduit... Dar parcă poți să știi?

La trilurile ascuțite ale soneriei, care părea ca de aur pe lemnul întunecat de stejar, ușa se deschise. Cu bonetă scrobită, bluză cu mâneci bufante și fustă largă, plisată, Wilhelmina, ajutându-le pe doamne să-și scoată mantourile, aruncă o privire severă spre ghetele lor murdare de noroi. Pe cârligele cuierului cinci pălării își amestecau florile și penele, părând că și ele tăifășuiau aidoma stăpânelor... Noile sosite le priviră gândindu-se că nu erau ele primele.

— Veniți repede! le primiră celelalte doamne. Am aflat cine e persoana în negru a cărei umbră se vede trecând prin dosul ferestrelor Antjei. Ia să vedem, ghiciți? Punem rămășag că nu ghiciți!

Noile sosite protestară, rotunjindu-și ochii albaștri.

— Hai, hai, nu ne mai faceți curioase.

— Doamna în negru nu-i alta decât propria nepoată a doamnei Eeden, cea care-a plecat în Transvaal după ce s-a măritat.

— Cea care s-a căsătorit cu un medic? Nu se poate! Nu s-a spus că a murit?

— Nu s-a vorbit de dispariție?

— Într-adevăr, s-a zvonit că murise.

— Așa e, Antje povestea tuturora, plângând, că într-o bună zi, nepoata ei, aflată în vizită la niște fermieri, nu s-a mai întors din plimbarea zilnică prin Veld. Cele patru surori ale ei au fost înnebunite de durere; în țările alea sunt animale cumplite!

— Au păstrat legătura cu cumnatul lor?

— Da, mai mulți ani, cred. De altfel doctorul Yvarsen a fost foarte bun cu ele. Atât pe cât îmi aduc aminte a alocat fiecăreia niște mici rente viagere...

— De asta și-au și găsit bărbați! zise o domnișoară bătrână pe un ton înțepat.

— Mi se pare că s-au măritat destul de bine, remarcă doamna Burgmeester.

— Pe câte știu, răspunse corpolenta doamnă Bloom, două dintre ele s-au căsătorit cu niște funcționari, Neeltje s-a măritat cu un negustor de trufandale. Cât despre Selma, a rămas domnișoară ca și mătușă-sa Antje.

— Și iat-o înviată pe cea mai mare pe care-o crezuseră moartă!

— Ah, *mijn waarde*⁵⁴ să nu-mi spuneți mie pe nume dacă aici nu-i vorba de o taină! Și numai Domnul știe ce taină!

— Nu te contrazicem câtuși de puțin, dragă prietenă, zise stăpâna casei. Cu siguranță că e ceva... Să sperăm că Antje, dacă vine, ne va lămuri! O mai așteptăm încă cinci minute, dacă nu vine, ne așezăm te masă.

— Dar mai poate să vină! observă o tânără curioasă care auzise vorbindu-se odinioară despre frumosul doctor Yvarsen ce se însurase cu Ide Eeden, nici bogată, nici frumoasă. Căsătorie socotită la vremea ei ca o poveste cu zâne.

Părăsind salonul strălucitor și ordonat, ca o cabină de lux, doamnele pășiră în sufragerie, odaie înfățișând cel mai vesel decor: mobile de lemn de culoare deschisă, perdele frumoase, scrobite, cu volanele ridicate ca să dea toată lumina posibilă șirului de oale cu iasomie care se încălzeau încetișor la o rază de soare ce străpunsese un nor. Pe fața de masă albă ca zăpada, lucea vesela de Delft de un alb lăptos, de pe care se detașa albastrul peisajelor marine. Un cozonac uriaș atât de bine pudrat cu zahăr, încât ai fi zis că e un bulgăre de zăpadă, se învecina cu farfuriile pline cu prăjituri glasate cu ciocolată și castroane cu frișca însoțeau cafeaua, a cărei aromă plutea pe deasupra mesei. Totuși lăcomia nu putea abate aceste femei cu ochii foarte albaștri, limpezi ca cerul, de la subiectul care, momentan, le ținea cu sufletul la gură, așa că un unanim strigăt de satisfacție salută soneria care o anunța pe întârziată. Era într-adevăr Antje, tot în rochie mov cu guler tare, un pic mai îmbătrânită, cu nasul ei puțin unsuros, cu ochii palizi, puțin visători, și cu surâsul ei care rareori se stingea. Se bucură de reproșurile pe care le primi.

— V-am lipsit chiar atât de mult? le întrebă ea cu naivitate.

Așteptară ca Wilhelmina, care umplea ceștile, să se ducă înapoi la bucătărie, după care doamna Burgmeester luă cuvântul:

— Spune-ne, dragă domnișoară Eeden, e adevărat că doamna aflată în vizită la

---

⁵⁴ Dragele mele (olandeză).

dumneata e nepoata dumitale Ide, cea care s-a măritat cu doctorul Yvarsen?

— Da, ea e, oftă bătrâna domnișoară și, adresându-se stăpânei casei, adăugă: îți amintești, Corona, de durerea mea când nepotu-meu mi-a scris că soția lui dispăruse în mod misterios în cursul unei plimbări în Veld? Anii au trecut fără să se mai facă vreodată lumină în povestea asta și am fost siliți să credem că sărmana noastră Ide nu mai era printre cei vii!

— De ce n-ai adus-o cu dumneata?

— Din pricină că o boală lungă a făcut-o cam sălbatică. Momentan, nu vede pe nimeni, afară, bineînțeles, de surorile ei. Dar bătrânul nostru medic e sigur că starea ei se va ameliora. Debarcând la Hamburg, a avut un accident. Ah!, dragele mele, numai cât mă gândesc la asta și-mi îngheață sângele în vine! Am să vă povestesc totul, dar lăsați-mă să-mi beau cafeaua, e întăritoare.

— Într-adevăr, prea am luat-o cu asalt pe biata Antje! Uitați-vă cât e de palidă, remarcă stăpâna casei.

Încurcate, invitatele se aplecară spre prăjiturile lor de care uitaseră să se mai atingă. Pe tapet, reveniră teme obișnuite: se discută despre libertățile pe care și le permiteau în acea vreme servitoarele, despre prețurile mărfurilor... Se vorbi despre toalete. Apoi doamnele se grăbiră să părăsească masa pentru a se reîntoarce la fotoliile lor. Nu le spusese Antje că numai când se gândește „la povestea asta” și-i îngheață sângele?

Închisă de săptămâni de zile în casă cu nepoată-sa, sumbră și tăcută, Antje se lăsa în voia plăcerii unei gustări bune și a unor mici bărfeli. Flatată de a fi astăzi punctul central al reuniunii, se simțea foarte dispusă la confidențe.

— Ah! *minjine live vriendinnen*,⁵⁵ știți că Ida noastră era să fie îngropată de vie?

— Ce grozăvie!

— E ceva cumplit!

— Uluitor!

O invitată întrerupse aceste exclamații.

— Pentru Dumnezeu, lăsați-o să vorbească!

— O minune, da, o minune a salvat-o pe biata mea nepoată, atât de încercată de o amnezie care a durat mai mulți ani, după care memoria i-a revenit tot atât de brusc după cum o părăsise odinioară. Ide voia să debarce la Hamburg, de unde urma să-mi scrie ca să vin s-o iau. Se temea, mi-a spus, să nu fie cuprinsă de o emoție prea violentă ajungând în orașul ei natal. Socotea că-i era mai ales teamă să n-o apuce o criză a vechii sale amnezii. Se pregătea deci să părăsească pachebotul când a băgat de seamă că-și uitase hârtiile. S-a urcat din nou pe pasarelă. Să fi fost împinsă, să fi făcut un pas greșit? Fapt e că biata fată a căzut în apă. Ei, dar un om s-a aruncat imediat și a adus-o la bord în câteva minute. Totuși sărmana nu mai dădea nici un semn de viață! S-a aflat mai târziu că se lovise cu capul de

⁵⁵ Ah, dragele mele prietene (olandeză).

chila vaporului. Și acum, dragele mele, auziți minunea, ceea ce vă voi istorisi ar depăși orice închipuire, dacă n-aș fi auzit totul chiar din gura infirmierei care mi-a adus-o acasă pe nepoată-mea. În vederea unei consultații pentru prima sa doamnă și prietenă, suverana noastră l-a poftit din Germania pe profesorul Bartel, un as în chirurgie. Acesta vizita marele spital civil din Hamburg în compania medicului șef și a unui intern, când brancardierii tocmai o cărau pe Ide la morgă.

— O înecată, observă internul. Totuși salvarea acestei nefericite, căzută din greșeală în apa portului, a fost atât de promptă, încât atunci când ne-au adus-o nu prezenta nici un simptom de asfixie. I-am făcut respirație artificială și tracțiuni ale limbii, dar fără nici un rezultat. Mai mult ca sigur că a murit din pricina unei hemoragii cerebrale.

— În general nu se insistă îndeajuns în îngrijirile date înecaților, răspunse profesorul. Nu sunt rare cazurile în care au fost readuși la viață inși chiar, după patruzeci de minute. S-au constatat chiar cazuri în care un înecat și-a venit în fire după trei sferturi de oră.

O privire i-a fost de ajuns omului de știință ca să constate că membrele femeii nu prezentau obișnuita rigiditate cadaverică. Cu riscul de a șifona susceptibilitatea internului, profesorul ceru s-o examineze el însuși pe așa-zisa moartă. Aici, vă povestesc ce mi-a spus și mie infirmiera care a asistat la examinare: trupul, pe care-l luaseră drept cadavru, a fost întins pe masa de operație. Imediat, sub părul greu de apă, practicianul a descoperit în dosul urechii o rană unde lucea o minusculă bucățică de fier. A urmat o exclamație de surpriză, după care acesta a cerut să se facă pregătiri în vederea unei operații la cap. După minuțioasa dezinfectare a rănii, Bartel, asistat de medicul șef, a extras bucățica de fier, un fel de tijă minusculă și plată.

— Vedeți, le zise chirurgul confrăților care-l înconjurau, bucățica asta de fier, pătrunzând cu violență în osul cranian și apăsând pe peretele exterior, a determinat paralizia funcțiunilor organismului. Vă vorbesc din experiență, domnilor, pentru că mi s-a întâmplat să văd un caz aproape identic... Și, în timp ce ceilalți coseau rana și aplicau pansamentul, profesorul Bartel urmă: Acum câțiva ani mi-au adus la clinică un zidar căruia, coborând de pe o schelă, îi căzuse un burghiu în cap. După ce-i găurise osul, sfredelul ca și în cazul de față, apăsase în același loc de pe peretele exterior, ceea ce dusesse la același gen de letargie. Deși omul acela prezenta toate aparențele morții, am izbutit să-l salvez și trăiește și astăzi. Chiar dacă n-avem decât o șansă dintr-o mie să salvăm această femeie, să încercăm acea șansă!

Au intrat în funcțiune balonul cu oxigen, respirația artificială și tracțiunea limbii... S-au făcut acelui trup inert masaj și fricțiuni foarte energice. Dar, după o oră de trudă, nu se văzu nici o reacție. Totuși, savantul nu-și pierduse încrederea. Acel om, care reînsuflețise atâtea vieți pe cale de a se stinge, rămăsese aplecat peste trupul aceia insensibil care se încăpățâna să nu se însuflețească.

— Reluați fricțiunile, le porunci infirmierelor.. O nouă auscultare îi revelă atunci niște îndepărtate și foarte încete bătăi de inimă. O bucurie intensă transfigura chipul

chirurgului care-o ținea pe Ide de mână; și acolo constatase un puls slab. Cufundată în inconștiența ei, Ide fu dusă într-o rezervă, unde rămase sub supravegherea constantă a medicilor și a infirmierelor. Așa cum prevăzuse profesorul Bartel, după douăzeci și patru de ore, inima și pulsul băteau aproape normal și bolnava își veni în fire, foarte mirată de a se afla pe un pat de spital. Cu mintea încă încețoșată, ea simți o spaimă cumplită că recăzuse în vechea amnezie. Dar infirmiera o liniști. O puse la curent cu accidentul și cu operația la care fusese supusă. Încet, încet, Ide își aminti de drumul ei cu vaporul până în clipa debarcării sale la Hamburg. După douăzeci și patru de zile de îngrijiri devotate, ea se simți destul de sănătoasă ca să facă drumul până la Rotterdam și infirmiera ei, care prinsese drag de ea, mi-o aduse.

Astfel își isprăvi Antje lunga sa povestire, flatată de atenția pe care i-o acordaseră doamnele. Acum le evita privirile, temându-se de întrebările indiscrete la care n-ar fi știut să răspundă.

— Nepoata va rămâne mult la dumneata? fu, în sfârșit, întrebată.

— Cred că te bucuri să-l revezi pe doctorul Yvarsen, Antje, fiindcă presupun că va veni să-și ia nevasta acasă.

— Oh, sigur că va veni după ea! le asigură bătrâna domnișoară, minciună care o făcu să pălească. Dar le putea mărturisi că nu știa nici ea mai mult decât ele? Că în ceea ce-l privea pe bărbatul ei cât și țara de unde venea, Ide păstra un mutism complet, pe care nici insistențele afectuoase ale surorilor ei, nici muștrările mătușii Antje nu izbutiseră să-l înfrângă? Ele înțeleseseră că nefericita femeie avea motive tainice să treacă drept moartă în ochii celui pe care-l iubea mereu și a cărui poză, scoasă din albumul mătușii sale i-o contempla zi și noapte. Așa că toate cinci făgăduiseră să se supună dorinței sale de neînțeles. Totuși auditoarele atente ale Antjei nu se despărțiră în seara aceea decât pe jumătate satisfăcute: misterul prezenței Idei Yvarsen la mătușa ei rămânea neelucidat și fu viu comentat de câteva dintre doamnele care aveau împreună același drum. Când, a doua zi, Heer Van der Laan veni la verișoara lui, fu și el pus la curent cu reîntoarcerea Idei Yvarsen și cu miraculoasa ei salvare. În aceeași seară, o scrisoare fu adresată „domnișoarei Thérèsei Erhardt, la domnul Jacques Erhardt, Parktown, Transvaal”.

4

Trecuseră trei luni din seara în care Doris o târâse cu forța pe verișoara ei la gară, unde Thérèse se lăsase dusă cu sentimentul că se trăsese un zăvor peste toate frumoasele probabilități la care, după ce citise caietele Idei Yvarsen, căpșorul ei romantic nu încetase să viseze. Acum, adio vise! Îi văzuse jucând pe actorii unei tragedii cumplite. Se asociase vieții lor, palpitase la emoțiile, la pasiunile, la durerile lor. Cortina odată căzută, i se părea că se află într-o sală întunecată și înghețată. Totuși pășea într-o casă primitoare, unde fiecare încerca să-i mai îmblânzească doliul. Putea să le spună că doar un chip frumos și grav și doi ochi limpezi ar fi putut să țină la distanță umbrele dureroase care-i bântuiseră locurile copilăriei? Din pricina doliului ei, rudele sale renunțaseră la concerte și la teatru. Dar Doris își introdusese verișoara la cluburile de golf și de tenis. Tânăra alsaciană se simțea prea puțin înclinată către aceste sporturi. O nostalgie fierbinte după țara și obiceiurile ei o făcea să tânjească și familia Erhardt începuse să se neliniștească din pricina acestei lăncezeli și a puținului interes pe care-l manifesta față de orice. Așa că nu ridicară nici o obiecție când nepoata lor își exprimă dorința de a urma un curs de infirmiere. Doar Doris surâse cu finețe.

— N-ai să negi că vrei să te împodobești cu vălul de soră de caritate numai ca să te afli în raza „lui” de acțiune, îi zise ea. Eram atât de bucuroasă când mă gândeam că ne vom petrece zilele împreună ca două surori! Iată-mă iarăși singură, fiindcă tu vrei să te închizi într-un spital!

Când sosi scrisoarea lui Heer Van der Laan, Thérèse Erhardt tocmai se înscrisese la spitalul Kruger din Pretoria. Acea scrisoare o umplu de bucurie. Ide trăia! Nu se încetase căzând în apă după ce părăsise cabina vaporului *Wahnfried*. Ide trăia! Ce minune! Și ea, Thérèse, își va asuma sarcina de a o readuce soțului ei. Îl vedea parcă aieva, cu trăsăturile lui frumoase, schimbate, și murmurând! „Prea târziu! Nu mai pot face nimic pentru ea!” Tânăra măsura în lung și-n lat odaia agitându-se. „Ce revedere zguduitoare pentru aceste două ființe!” Și ea va fi cea care o va aduce acasă... Într-adevăr cine altul cunoștea mai bine decât ea viața acestei perechi în cele mai intime amănunte, cine ar fi putut să-i redea Idei încrederea, să-i spună că Sigrid, îndepărtată pentru totdeauna, nu putea să-i mai facă rău și că soțul ei o primea cu brațele deschise? Așa că se duse de îndată la Biroul de voiaj. Vaporul *Usambara* pleca din Capetown în 3 septembrie. Acum era în 27 august. Înarmată cu biletul și cu toate hârtiile necesare, Thérèse îl puse pe unchiul ei în fața faptului împlinit. Discuțiile totuși fură mai încinse decât se aștepta ea. În ciuda rugămintelor și plânselor sale, unchiul și mătușa refuzară să-i dea dreptate. Era curată nebunie, declarară ei, să întreprindă o atât de lungă călătorie, când era mult mai simplu să trimită faimoasa

scrisoare a olandezului doctorului Yvarsen. Era de datoria lui să-și aducă acasă nevasta. Toate acele subtilități și menajamente depășeau puterea lor de înțelegere. Singură Doris, amestecându-și lacrimile cu cele ale verișoarei sale, izbuti să aranjeze lucrurile. Dar unchiul și mătușa începuseră și dea seama că adoptaseră ființa cea mai exaltată, cea mai extravagantă și cea mai încâpățanată din câte cunoscuseră.

Thérèse Erhardt nu mai încercase de mult o fericire semănătoare cu cea resimțită în dimineața în care, sprijinită de balustrada punții, privea marele pachebot desprinzându-se din portul Capetown și luând un drum pe care credea că nu-l va mai face niciodată. Doar câteva luni o despărțeau de clipa când punea piciorul pe pământul sud-african, cu inima grea, conștientă că soarta ei avea să-și urmeze de acum încolo cursul în această țară necunoscută. Astăzi totuși, nu despre propriul ei destin era vorba, ci despre cel a două dintre ființele pe care nu le cunoștea aproape deloc și care-i erau foarte apropiate. Toate acele fapte care păreau să se înlănțuie erau aproape de domeniul incredibilului. Și totuși se petrecuseră aieva. Heer Van der Laan, căruia îi trimisese o telegramă în momentul imbarcării, veni s-o aștepte la debarcader. O emoție îi cuprinse pe cei doi când își aduseră aminte de ziua în care își luaseră rămas bun. Erau departe de a se gândi că se vor revedea atât de curând.

— Romanul nu s-a sfârșit, îi spusese el atunci, într-o zi ai să scrii ultimul capitol...

Dar el fusese cel care scrisese ultimul capitol.

— O, ce cameră frumoasă! strigă Thérèse intrând în odaia pe care olandezul o reținuse într-unul din hotelurile din Rotterdam. În vase, crengi cu frunze de toamnă care-i plăceau ei, iar pe birou, într-un bol de cristal, limpede ca apa unui izvor, o jerbă de trandafiri palizi. Pe un colț al șemineului, unde o pendulă mică arăta ora, Thérèse admiră un fluture regal din Copenhaga: așezat pe caliciul unei flori, aripile lui albe și fine, aproape transparente, dădeau iluzia că freamătă gata să-și ia zborul.

— Primește acest mic cadou în amintirea acestei zile de toamnă încă plină de fluturi și de trandafiri, zise Mijneer.

— Cum mă răsfeți! exclamă ea.

El o trase spre fereastră. Dincolo de aleea largă, în lungul cheiului mărginit de copaci, șalupe lunecau pe apa lină în care se reflecta mișcarea frunzelor abia îngălbenite.

— Vorbește-mi despre Ide... îl rugă tânăra. Încă nu pot crede că ceea ce mi-ai scris este adevărat.

— Într-adevăr, dacă ai citi asta într-un roman, ai ridica din umeri. Am putut totuși constata că extraordinarul în viață triumfă de multe ori.

— Aproape că m-am certat cu ai mei care nu mă lăsau să plec.

— Trebuie să-mi fi purtat pică?

— Fără doar și poate. Nu puteau înțelege de ce mi te-ai adresat mie în loc să te adresezi direct doctorului Yvarsen. Mărturisește că aveai totuși, dreptate, adăugă Thérèse.

— E un reproș?

— Oh, nu, strigă ea, romantismul aventurii mele ar fi pierdut foarte mult.

— Dar nu m-am adresat câtuși de puțin dumitale fără să urmăresc un anumit scop, fetițo! Scriindu-ți, am crezut c-o ajut pe Ide Yvarsen care, după părerea mea, a trecut prin prea multe încercări fizice și morale ca să mai suporte și șocul întâlnirii cu soțul ei fără să fie pregătită cu câtva timp înainte. Căci starea ei morală nu s-a ameliorat câtuși de puțin. Nimic n-o poate scoate din ea și de când mătușă-sa primește vizite, Ide nu mai iese din odaia ei. Fizicește totuși s-a refăcut și-ar vrea să intre infirmieră la un spital de copii. Doamna Eeden i-a mărturisit verișoarei mele că Ide și-a amenințat surorile și mătușa că le părăsește imediat dacă vreuna din ele cutează să scrie ceva soțului ei. În ce mă privește, biata femeie e sigură că soțul ei s-a însurat cu Sigrid. Câtă dibăcie și tact ar trebui ca să smulgi acest suflet din greșeala în care se zbate și să redai încrederea acestei inimii dezamăgite! Iată de ce, vezi, m-am gândit la dumneata, Thérèse. Că în chemarea mea s-a amestecat și un pic de nostalgie n-aș putea s-o neg, dar dumneata nu m-ai crede.

— N-am pe nimeni în Europa care să se intereseze de mine și prietenia dumitale mi-e foarte dragă, Mijnheer, crede-mă!

— Aceste cuvinte mă fac fericit și-ți mulțumesc, fetițo. Acum, pune-ți pălărioara, mantoul, și hai să-i cerem o ceașcă de ceai verișoarei mele care arde de nerăbdare să te cunoască.

O porniră într-un taxi printr-o rețea de străzi și de străduțe, de cheiuri și de poduri așternute peste canale.

— Uită-te colo jos! zise Mijnheer. Auzi cum răsună ecourile sirenelor? Toate pavilioanele lumii pavoazează portul Rotterdam... Apoi, după un moment: Cât sunt de fericit că te văd aici, aproape de mine, fetițo! Sarcina pe care ți-o asumi de bună voie îți va fi salutară, crede-mă, căci în zilele nu prea numeroase în care am avut fericirea să te cunosc, să citesc împreună cu dumneata povestea Idei Yvarsen, mi-a fost dat, grație darului meu de psiholog, să descopăr în dumneata o mare asemănare cu soția doctorului. Alergi, copilă dragă, spre o dragoste care nu-ți va aduce decât suferințe. Providența a vrut să descopăr singurul leac care să te facă să-ți vii în fire. La urma urmei, nu-i minunat pentru o fetiță romantică să aducă bărbatului pe care-ar fi vrut să-l cucerească, bucuria reîntoarcerii soției sale și liniștirea tuturor remușcărilor?

„Ce fin psiholog e acest cocoșat care a știut să citească atât de limpede în mine”, își zise fata, uitând să mai protesteze. Se gândea la clipa în care descoperise manuscrisul celui mai pasionant, celui mai sfâșietor dintre romanele de dragoste! Pagini arzătoare care-i tăiaseră răsuflarea în tot timpul călătoriei pe mare, atunci când fugea de un cămin distrus de o nenorocire din care ea scăpase ca prin minune. Zdrobită de durere și de tristețe, găsisese un leac în acea lectură care-i revela alte destine nefericite și sufletul ei înclinat spre romantism se îndrăgostise de eroul acestei drame. Mai toți pasagerii o observaseră atunci pe această fată tânără și frumoasă, în doliu, sprijinită de balustrada punții, visând, cu privirea pierdută în zare. Oprirea mașinii o smulse pe Thérèse din gândurile sale. O dată mai mult putu să-și dea seama de fermecătoarea ospitalitate olandeză. Fu primită cu o însuflețire neașteptată, cu atenții pline de surâsuri. Atât de bine,

încât se putu crede, de multă vreme, prietena casei. Statură de vorbă la o gustare copioasă. Creme și prăjituri variate însoțeau cafeaua tare tăiată de un lapte spumos.

— Să mă prezinți Idei ca pe o prietenă a mătușii Antje? întrebă Thérèse mirată. De ce? Uiți, Mijnheer, că Ide a stat cel puțin zece minute în cabina mea și că, împreună, am căutat caietele despre care ea spunea că se rătăciseră? N-a trecut prea multă vreme de atunci și mi se pare aproape imposibil ca ea să nu-și amintească de mine.

5

Nu fără oarecare teamă, măcar că venea ca mesager al fericirii, Thérèse Erhardt trase de cordonul soneriei brodat cu mărgelușe multicolore. Pășind în galeria cu geamuri, pe ai cărei pereți se puteau citi versete din Biblie, ea se simți cuprinsă, ca și în cabinetul doctorului Yvarsen, de impresia că mai văzuse aceste lucruri; impresia aceasta spori când se văzu așezată pe sofa de catifea albastră, în odaia mare, tapițată cu hârtie cenușie cu buchete de trandafiri roz, odaie în care recunosc scaunele de palisandru din jurul mesei făcută din același lemn. Pe bufet, sfeșnicele de argint înzestrate cu mucări și paharele roșii cu sclipiri de rubin. Tocmai se uita în vitrină la grupul de porțelan care-i plăcuse atâta Idei – Apollo, aplecat asupra lui Venus adormită – când intră bătrâna domnișoară surâzând bucuroasă; o rețea de mici riduri îi împânzea chipul mare și bun.

— Prietenul meu, Van der Laan, mi-a anunțat vizita dumitale, domnișoară, așa că te așteptam. Nepoata mea e prevenită, o vei vedea peste câteva minute...

Deci Thérèse avea s-o revadă pe Ide. Toate cuvintele pe care și le pregătise dinainte se risipiră ca frunzele în vânt când auzi un pas, puțin greoi și când se deschise ușa... Femeia care se ivi în prag i se păru mult mai subțire, chipul mai distins decât cel pe care-l păstrase în amintire. Antje se eclipsă și tânăra se ridică. Cu un gest, Ide o invită pe Thérèse să se așeze din nou, luând ea însăși loc într-un fotoliu din fața canapelei. Apoi îndreptă spre vizitatoare o privire atentă.

— Te recunosc... rosti ea încet. Dumneata ai ocupat, după mine, cabina de pe vaporul *Wahnfried*... Adăugă, ezitând: Fiindcă vii să mă vezi, presupun că mi-ai găsit caietele...

Emoționată, Thérèse nu putu face decât un semn din cap.

— Le-ai găsit? Femeia se aplecă spre fată, gâfâind. Ce-ai făcut cu ele? întrebă ea cu un glas înăbușit de spaimă.

— Nu m-ați oprit să le citesc, doamnă... Le-am citit, apoi...

— Apoi? Le-ai aruncat în mare așa cum mi-ai fâgăduit?

În fața chipului livid și a acelor ochi în care citea o neliniște de nedescris, Thérèse nu ascultă decât de mila ei. Îngenunche în fața acelei femei al cărei martiriu îl cunoștea.

— Doamnă! Nu v-am ascultat! N-am aruncat în mare acele pagini pe care le-ați scris!

Cu degete înfipite în umerii fetei, cu chipul aproape de chipul ei, Ide gâfâi:

— Ce-ai făcut cu caietele mele?

Atunci subit, Thérèse își dădu seama de stângăcia ei. Își aminti de cuvintele lui Mijnheer: starea Idei nu suporta revelația prea bruscă a fericirii sale. Trebuia pregătită

îndelung și cu precauție. Nu ținuse seamă de această recomandare și acum se vedea încolțită dar nu mai era posibilă nici o tergiversare. Trebuie să-i mărturisească dintr-o dată că trimisese caietele, doctorului Yvarsen. În deznădejdea ei, începu să plângă cu capul pe genunchii Idei. Atunci, simți niște degete șovăitoare mângâind-o pe păr.

— Spune-mi, ce-ai, făcut cu caietele mele? repetă vocea ei tremurătoare.

Tânăra apucă mâinile Idei și le strânse la piept.

— Doamnă, le-am trimis celui pe care l-ați iubit atât și care, crezându-vă moartă, vă plânge... Ah! dată ați ști cum vă plânge!

Reci și moi, mâinile pe care le ținea Thérèse alunecară din mâinile ei. Cu capul pe spate, cu ochii închiși, Ide păru leșinată. Thérèse se ridică dintr-un salt.

— Mătușă Antje! Mătușă Antje! strigă ea speriată.

La aceste strigăte, bătrâna domnișoară și servitoarea dădură fuga. În timp ce aceasta din urmă îi dădea Idei să miroase o sticlură cu săruri, Antje o bătea, pe obraji cu palmele. „Cât am fost de stângace!” își reproșa Thérèse răscolită. Dar înainte de sosirea doctorului, anunțat telefonic, cele trei femei văzură chipul acela palid acoperindu-se de un roz aproape luminos, izvorând parcă dintr-o lumină interioară, și acei ochi în care de atâția ani nu mai strălucise nici o sclipire de bucurie, însuflețindu-se, căpătând o limpezime minunată, în timp ce buzele albe murmurau cuvinte de neînțeles.

— Sunt paralizată de fericire...

— Cum? Ce spui? strigă bătrâna domnișoară speriată, aplecându-se spre femeia care rămăsese nemișcată.

— Picioarele îmi sunt atât de grele încât nu le mai pot mișca. Uneori poți să mori de fericire... murmură ea.

Perplexă, biata Antje o privi pe musafiră și aceasta înțelese că bătrâna domnișoară se temea ca nepoata ei să nu-și fi pierdut mințile. Thérèse o liniști cu un surâs. Chiar în acel moment intră și medicul.

— Ei, ei!, Doamnă, altă alarmă? întrebă el.

Era un om voinic și înalt, roșu la față, cu părul tăiat scurt. Îndepărtă femeile, și luând-o pe bolnavă în brațele lui puternice, zise:

— Înainte de toate s-o ducem pe această doamnă frumoasă, în pat!

— Nepoata mea pretinde că e paralizată! zise mătușa Antje neliniștită.

— Haida de! strigă doctorul râzând cu glasul lui gros de bas. Niciodată n-a arătat atât ele bine! adăugă el, luându-i pulsul.

— Ei, cam mult zbulcium în inima asta! Dar îi vom face bolnavei o injecție și, după asta, n-o să mă mai chemați atât de curând. Ah! Putem să ne mândrim cu solida noastră rasă olandeză, nu doamnă? E rezistentă! Nu știu ce s-a petrecut, continuă pe tonul lui jovial, dar pun rămășag că în seara asta, doamnă, ai ochii pe care-i aveai la douăzeci de ani. Nu i-am văzut niciodată strălucind astfel!

6

O tandră și caldă prietenie se statornici între Thérèse Erhardt și Ide Yvarsen. Se vedeau zilnic și tânăra trebuia să-i relateze mereu discuția cu doctorul Yvarsen. Ide nu obosea să audă spunându-i-se că Jan Yvarsen plânsese aflând că soția lui murise. Și trebuia de asemenea să-i repete scena cu Sigrid.

— Era tot atât de frumoasă?

— La început, da, mi s-a părut incomparabil de frumoasă, dar după ce-a aflat... când a înțeles că toată crima ei cumplită ieșise la lumină, sufletu-i josnic a străbătut prin toată frumusețea ei. Ah! Ide, dacă ai fi putut s-o vezi în clipa aceea! Spaima îi schimbase literalmente fața! Nu mai rămăsese nimic din perfecțiunea aceluia obraz, a acelei frumuseți triumfale care-i făcea pe toți sclavi! Dragă Ide, dacă soțul tău ar putea să-ți poarte pică pentru ceva, ar fi din pricină că, vindecată, nu te-ai întors la el s-o denunți pe vinovată. „Biata mea soție a vrut să se sacrifice pentru mine!” mi-a zis el.

— M-a înțeles! Mă cunoaște!

Ide surâdea printre lacrimi.

— Fii sigură, Ide, că-ți va întoarce în bucurie tot ce-ai îndurat.

— Ah, Thérèse, mi-e frică de prezent! Mi-e frică fiindcă străduindu-mă să rezist nenorocirii, nu-mi mai rămâne destulă putere să suport fericirea!

— Fericirea n-a omorât pe nimeni niciodată! o asigură tânăra.

A doua zi Thérèse îi aduse biletele pentru vaporul *Njassa*.

— Șaptesprezece zile! Să aștept șaptesprezece zile până la îmbarcare, apoi încă trei săptămâni cât durează traversarea! se plânse Ide.

Își simți bătaile neregulate ale inimii și ochii i se umplură de spaimă.

— Doamne, mai dă-mi încă o fărâmă de viață, să apuc să-mi văd bărbatul și apoi n-am decât să mor în brațele lui.

— Să mori? Eu, care-s bătrână și mă feresc să vorbesc de moarte, dar tu? zise mătușa Antje.

Thérèse Erhardt le cunoscuse pe surorile Idei. Mai întâi pe Selma, copilă bună, ca și mătușa ei Antje și nemăritată tot ca și ea. Apoi pe Jopsie și Daatje, două tinere femei opulente, simpatice și surâzătoare. Îmbrăcate la fel, purtau niște rochii dintr-o stofă trainică, dar croite modern și niște bijuterii de aur cu mărgean. Cea mai tânără, Neeltje, zveltă și frumoasă, măritându-se cu un frison, purta boneta de dantelă scrobită și răsucită în formă de cornet, specifică aceluia ținut. Cu câte o plăcuță de aur pe fiecare tâmplă, părea un mic idol malițios, cum pretindea Ide, a cărei preferată rămăsese. Soții primelor două surori, cam greoi, cu fața rotundă, cu ochii albaștri de faianță, își reprezentau bine țara, în

care fiecare ducea o viață cinstită și ordonată. Soțul lui Neeltje, înalt, slab, cu chipul osos și imberb, de o energie rece, descindea din acei țărani din *polder*⁵⁶ care duseseră întotdeauna lupte grele cu oceanul. Frisonii dezmințeau proverbul: „Să nu construiești pe nisip!” pe care le plăcea să-l citeze când vorbeau de strămoșii ce-și creaseră propria lor patrie! Thérèse îi plăcu această familie așezată și socotită, poate din cauza contrastului cu firea ei visătoare. I se părea că în compania acestor oameni de treabă respira mai bine, așa cum respiri când te cațeri pe înălțimi. După o săptămână de muncă metodică și serioasă simțeau o deosebită plăcere să se așeze duminica, în jurul mesei, în casa frumoasă a mătușii Antje.

— Îngăduiți-mi să spun o rugăciune... rostea Van Adrichem, și toți își coborau ochii spre fața de masă. După care, Hildi servea ciorba. Urma o tocană de somon și homar, o friptură la cuptor garnisită cu tocătură. Brânza, bulgăre roșu, frumos, care preceda întotdeauna două tarte, una cu fructe, cealaltă cu cremă, era mâncată toată. După un ceas, încă mai erau la lichior. Discutau politică, dar fără pasiune. Atunci femeile se sculau, se strângeau în fața ferestrei și se uitau la plimbăreții în straie de duminică. Apoi începeau să vorbească despre micile lor treburi domestice. Selma le istorisea câte ceva despre patronul ei. Era secretara unui scriitor. Uneori, când se ducea dimineața la el, îl găsea închis în cabinetul de lucru, cu draperiile încă trase. Mirosea a tabac și a flori veștede, câteva lumânări lungi, roșii, ardeau în fața unor portrete de femei, iar maestrul, cu capul pe brațul îndoit, ridica spre ea un chip palid, cu barba zburlită, cu pleoapele umflate. Se părea că tot acel decor îi era necesar ca să-l inspire, zicea ea plină de respect. Simțai că în străfundul inimii sale Selma cultiva mica floare albastră a iubirii față de romancier, și că acel cult avea să rămână, fără îndoială, singura ei aventură, cum rămăsese pentru mătușa Antje, amintirea acelei seri de carnaval în care ochii frumoși ai unui Pierrot în satin alb îi surâseseră prin găurile măștii de catifea.

Mai întotdeauna în bunul simț al acestei rase nordice, se amesteca și o notă sentimentală.

Încă din primele zile, Thérèse o dusese pe noua ei prietenă la un salon de frumusețe, apoi la coafor. Pe urmă vizitaseră marile magazine din Amsterdam de unde Ide își cumpără lenjerie și câteva rochii ușoare căci nu trebuia să uite că se ducea spre o țară însoțită.

„Ce apă a tinereții ar putea egala leacul unei fericiri regăsite?” își spusese Van der Laan când Thérèse i-o prezentase pe Ide Yvarsen. Mai era oare acesta chipul pe care Thérèse i-l descrisese cu foarte puțin timp în urmă „ca tăiat în piatră și brăzdat de riduri adânci”? Mirat, se uita la trăsăturile care, deși obosite, erau plăcute și deosebit de atrăgătoare. Șuvițe albe, mătăsoase îi încadrau tâmplele, scoțându-i în evidență întunecimea catifelată a ochilor cafenii unde reapăruse lumina dulce care izvora din acest

⁵⁶ Sol format după retragerea apelor mării (n. tr.)

sufflet frumos de femeie. Acum, o pălărie mare cu blană de cârțiță, îi umbrea chipul palid.

Mijnheer își dăduse întâlnire cu cele două prietene ale sale într-un salon de ceai din Amsterdam. Thérèsei îi plăcea mult acest oraș ale cărui străzi, ca și cele ale Veneției, erau de fapt niște canale. Găsea originale casele înguste, vopsite cu negru sau roșu, cu acoperiș țuguiaț, cu ferestre-ghilotină acoperite cu frumoase dantele scrobite și cu ușile de la intrare, groase și strălucitoare, ce păreau a fi făcute din lemn de preț. Mijnheer se bucura de admirația tinerei sale prietene, cu acel orgoliu național specific fiecărui olandez și în mare parte îndreptățit. Căci ce popor știuse să tragă mai bine foloase din posibilitățile pe care le avea țara sa? Secând marea, olandezii câștigaseră o provincie ca să nu mai vorbim de digurile, ecluzele, porturile și vapoarele sale.

În fiecare zi cei trei vizitau capitala și împrejurimile. Thérèse vizită castelul *Haga*, clădire albă cu peroane de marmură, cu arcade, și cu un lac unde lebede albe ca zăpada alunecau pe apa liniștită. Altădată, geologul o duse pe Thérèse la niște prieteni care locuiau pe un deal artificial, plin de case frumoase înconjurată de șanțuri largi, cu poduri albe ca de zăpadă; acoperișurile roșii ale căsuțelor, care se ridicau dintre coroanele copacilor, aminteau de acele ouă de un roșu aprins, pe care, de Paști, părinții le ascund pentru cei mici în cuiburi de merișor. O dată străbătură câmpiile cu iarbă moale ca de catifea, unde vacile pășteau indolente.

— Uită-te cât sunt de frumoase, remarcă Mijnheer cu mândrie, la noi sunt tratate ca niște regine. Lăptăriile albe sunt palatele lor. Nu li se cere acestor majestăți decât să pască, să doarmă și să dea lapte!

Întorși din aceste plimbări în dune – unde revendicându-și bunurile pe care i le smulsese omul, Marea Nordului, fremăta de furie – Thérèse, Ide și Mijnheer, se duceau, la mătușa Antje. Deși mâncaseră la vreun han rustic, mătușa îi silea să se așeze la masă și Hildi îi servea cu cafea și cu o avalanșă de clătite rotunde și aurii. Astfel trecură și ultimele zile, înșelând nerăbdarea, aproape dureroasă, a Idei Yvarsen.

7

Ide lua pentru a treia oară vaporul ca să se îndrepte – spre un pământ aflat pe cealaltă față a globului. Încă o dată, își părăsea țara și familia; și deși ai ei plângeau ea nu-și putea stăvili bucuria năvalnică ce-i reînnoia sângele și-o făcea să nu aibă ochi decât pentru uriașul vapor ce se sprijinea de chei. Își aminti de prima ei plecare când, cu toate lacrimile mamei, mătușii Antje și ale surorilor ei, purta în suflet soarele!

Sirenele sunară, iar muzicanții de la bord atacă un marș. Crâmpeie de muzică picau în forfota apelor sfâșiate, în timp ce de jos urcau strigăte de „Rămas bun!, Traversare ușoară!” Sprijinite de balustrada punții, Ide și Thérèse, răspundeau agitându-și batistele spre cele șase batiste de jos, aidoma unor mici aripi bătând din ce în ce mai slab pe măsură ce pachebotul se îndepărta de port. Atunci Ide alergă la proră și, cu brațele întinse, salută calea aceea de apă care se deschidea, infinită, ca s-o readucă la iubitul ei.

Heer van der Laan umpluse cu flori brațele Idei și ale Thérèsei; totodată îi întinsese acesteia din urmă un pachetel.

— Ca să nu mă uiți! îi spusese el, trist.

Acum, în cabina ei, tânăra desfăcu pachetul. Ieși la iveală bustul, în bronz, al unui bufon. Ce artist uimitor trebuie să fi fost cel care știuse să pună pe buzele aceluia chip răsul amar și totodată grotesc, iar în priviri o tristețe incomensurabilă și sfâșietoare! Tânăra înțelese că prietenul ei îi mărturisise în acest fel și dragostea, dar și resemnarea lui. Apropierea dintre tânăra de optsprezece ani și femeia care avea aproape dublul acestei vârste creștea cu fiecare zi. Viața la bord, care nu-ți impune nici o obligație, nici o îndatorire, îți îngăduie să lenevești. Uneori, rămâneau amândouă ceasuri în șir întinse pe șezlonguri, scaldându-se în soare și azur. Marea le oferea culori și priveliști mereu noi. Apa clipea de-a lungul carenei, aidoma unor mici guri lacome și valurile unduitoare se retrăgeau cu grația unor sălbăticiuni. Din când în când, câte un pâlc de delfini tăiau undele în lungi lame strălucitoare. Alteori, o pală mai puternică de vânt, făcea valurile să se înfurie. Din caline, ele deveneau răutăcioase, se urmăreau, se mușcau, se sfâșiau. Apoi brusc, păreau că fug, toate odată, din fața unui nor jos pe care-l lua drept vreun monstru gata să le înfulece.

Niciodată Ide nu cunoscuse o prietenie mai caldă, mai plină de grijă și de atenție. Thérèse, care-și pierduse ființele cele mai dragi, punea în acest soi de cult pe care-l avea față de doctorul Yvarsen și de soția lui, prea plinul bogăției sale de sentimente și Ide, de multă vreme înclinată spre o viață interioară, tăcută și retrasă în sine, afla o bucurie nouă în confidențe. Îi plăcea să vorbească despre trecut, să rostească numele care-i aducea atâta dulceață pe buze: Jan...

— De ce nu i-am trimis o telegramă? regreta ea. Ar fi venit să ne aștepte la Capetown.

Dar, după atâția ani, o revedere ca a lor, în fața tuturor pasagerilor, nu era cu puțință. Când în saloane și punte era prea mult zgomot, cele două prietene se duceau în cabinele lor care se învecinau. Prima, vârată în pat, o chema pe cealaltă să se așeze alături. Ide, care la gândul unei fericiri atât de apropiate, n-o mai lăsa pe Thérèse să doarmă, o ruga adesea să-i vorbească despre țara și despre copilăria ei. Și tânăra alsaciană, cu ochii scăldați în lacrimi, vorbea despre locurile unde se născuse, despre cât de blândă îi fusese copilăria între părinții ei care se adorau și care alcătuiau o pereche atât de frumoasă încât atunci când abia începuse să silabisească vorbele nu le spunea decât: „mama cea mumoasă”, „tata cel mumos”... O învățătoare de treabă o învățase să scrie și să citească... Era o domnișoară bătrână ce cunoscuse bine epoca în care uniformele franceze circulau pe străzile orașelor din Alsacia. Și niciodată nu se putuse resemna să vadă chipiul francez înlocuit cu casca prusacă. Atunci când pe sub ferestrele sălii de studiu trecea garda de pază izbînd tare în caldarâm cu cizmele butucănoase, bătrâna patriotă fredona întotdeauna cunoscutul refren:

*„Patrula nemțească s-aude trecând,
Coborâți-vă glasul, puișorii mei...
Copiii Alsaciei sub jug greu zăcând
Nu pot vorbi franceza-ntre ei!”*

Ide nu prea pricepea. Nu auzise niciodată vorbindu-se de Alsacia. Prietena ei trebuia să-i explice că era un ținut nefericit smuls de la sânul mamei sale. Thérèse descria frumoșii codri adânci, satele colorate ca niște jucării de copii, vechile ruine, bălțile și lacurile pline de legende: O dată, în timpul unei excursii în munți, mașina lor având o pană, părinții și ea se opriseră la un han. Era o dimineață cețoasă de octombrie. Oamenii se întorceau de la slujbă. Fetele, cu bluze brodate cu flori multicolore, cu mâneci bufante, cu fuste roșii și verzi, sporovăiau cu băieții îmbrăcați cu jiletcă roșie, cu pantaloni de catifea și cu pantofi cu cataramă. Bătrânele, cu șaluri mari, și cu bonete brodate tăifăsuiau în grupuri mici, în fața bisericii. Thérèse și părinții ei mâncau într-un colț al sălii, între două ferestre de unde se vedea piața. Așezată în colțul unde se afla soba în care ardea un foculeț de lemne, o bătrână îi adresa Thérèsei, din când în când, câte un surâs căruia copila îi răspundea din toată inima.

— Am fost crescută să respect bătrânețea. Părinții mei, amândoi orfani la vârste fragede, regretau că n-aveam nici bunic, nici bunică... Observând că eu și bătrâna din colț ne făceam ochi dulci, tata o rugă pe femeie să ne țină o vreme tovărășie. Ea îi complimentă pe părinții mei pentru felul cum arătam.

— Și încă locuiți la oraș, dar cum ar arăta mica domnișoară dac-ar locui în munții noștri?

Bătrâna acceptă un pahar de *kirsch* ceea ce făcu să i se înroșească pomeții și să

devină vorbăreață.

— Aș vrea să vă arăt ceva, ne spuse ea, ceva la care v-ar plăcea să vă uitați.

— Foarte bine, arată-ne cât mai repede! îi spuse mama curioasă.

— Numai că ar fi imprudent să vă arăt aici... Ochii ei albaștri, încă frumoși, făcură înconjurul meselor ocupate de turiști.

— Tony! o chemă ea pe hangița așezată în dosul tejghelei.

Femeia veni fuga. Ea îi vorbi la ureche.

— Bun! zise, mai am câteva mese de servit și apoi poți să-i duci să-ți vadă trofeul, bunico!

— Trebuie să știi, Ide, se întrerupse tânăra fată, că în orașul unde m-am născut, ca de altfel pretutindeni în Alsacia, există un adevărat zid între nemți și alsacieni. Sunt atât de puțin frecvențați încât cred că un japonez mi s-ar părea mai apropiat decât un șvab. Timp de patruzeci și opt de ani au încercat să germanizeze pământul Alsaciei, dar n-au reușit. Timp de patruzeci și opt de ani Alsacia a stat îmbufnată pe învingătorul din 1870, o îmbufnare plină de ură care n-a slăbit niciodată. Dar să revin la povestea mea sau mai curând la cele istorisite de bătrâna aceea...

„Era în timpul războiului din 1870. Dușmanul nu se afla departe, totuși colonelul și ofițerii aflați în cantonament prin părțile noastre, ne comandaseră o masă aleasă. Soțul meu, fie-i țărâna ușoară, dezgropa câteva sticle din groapa unde le ascunsese. Slugile și eu însămi aveam obrajii îmbujorați de dogoarea cuptorului. Cu toți cei optzeci și trei de ani ai mei, cum să nu-mi aduc aminte de masa aceea? Pregătisem păstrăvi, rață umplută, iepure cu tăieței. Ofițerii francezi tocmai se așezaseră la masă când trompetul a sunat alarma. Au trebuit să părăsească în grabă casa. Se și auzeau împușcături, strigăte și toate celelalte. Din pivnița unde ne ascunsesem, auzeam mitralierele. După două ceasuri, totul păru să se fi potolit. Soțul meu scoase nasul afară, apoi ne spuse: «S-a isprăvit, ai noștri s-au retras și-au venit ceilalți!» înjură încet. N-am avut timp nici să strângem masa. Niște ofițeri prusaci, prost îmbrăcați și murdari de noroi se aruncară pe resturile care se mai aflau pe masă și, la rândul lor, ne comandară un prânz. Înainte de a mă apuca să-l pregătesc nu știu ce instinct m-a îndemnat să alerg în odaile prin care trecuseră soldații noștri și, într-adevăr am găsit, așezat în mijlocul unui pat, steagul nostru, albastru, alb și roșu, sfâșiat și găurit de gloanțe. Auzind niște pași greoi care urcau scara, n-am mai avut vreme decât să ascund drapelul sub jupoane. Din fericire, coada steagului nu era prea lungă, totuși vârful lui ascuțit mă înțepa în piept. Dar trebuia să rabd. Neputincioasă, am asistat la răscolirea casei, a grajdului, a hambarelor. Nu ne-au scăpat din ochi până seara și abia târziu, în odaia mea zăvorită, am putut scoate coada steagului care-mi rănise sânul stâng, mai am și acum cicatricea, «lângă inimă», cum mi-am spus întotdeauna cu orgoliu. Înfășurat într-o pânză subțire, îl țin ascuns sub cearșafuri în dulapul mare de rufărie și-l rog pe Domnul să mă lase să mai trăiesc până-n ziua în care voi putea să-l înmânez alor noștri. Da, nădăjduiesc să le dau eu însămi drapelul când se vor întoarce, căci se vor întoarce. Nu mă îndoiesc nici o clipă, de asta!”

Mâna bătrână și zbârcită se așezase pe locul răni de odinioară, în timp ce flacăra credinței și a nădejzii se aprinsese în ochii albaștri ai bătrânei hangîțe.

Ide, al cărui suflet, scăldat în dragoste, rămăsese proaspăt și entuziast, emoționată de această poveste, întrebă:

— Și pe urmă, Thérèse?

— Ei bine, Ide, bătrâna țărăncă a avut dreptate. Francezii s-au întors. Și când, cu drapelul în frunte, regimintele au defilat prin micul nostru orașel, în aclamațiile mulțimii, m-am gândit la femeia aceea. De altfel am aflat din ziare că visul ei se împlinise: că înapoiase drapelul regimentului șapte de linie. Dar îl înmânase acoperită de onoare, în sunetele *Marseillaisei* și în cursul unei ceremonii în care un general o sărutase pe amândoi obraji.

— Foarte frumoasă poveste, spuse Ide, cu ochii strălucind.

— Foarte frumoasă, dragă, dar e ceasul unu și trebuie să dormim! zise tânăra înfiorată de amintiri.

Marele vapor era scufundat în întunericul străpuns ici, colo de slaba lucire a vreunei bășici colorate. Întorsă în cabina ei, exilată de bunăvoie, departe de patria pe care-o adora, se lăsa pradă uneia dintre acele crize de nostalgie și de disperare în care plângea până ce căpăta febră. Cât de bine își aducea aminte de acea zi pe care tocmai o descrisese! Cât erau de fericiți atunci frumoasa ei mamă, frumosul ei tată! Apoi... Oare, entuziasmul, admirația față de învingători o făcuseră pe maică-sa să-și piardă capul?

Când o vedea tristă, Ide ca s-o distreze pe mica ei prietenă îi povestea câte un fapt mărunț din viața ei de dinainte. În alte zile, Ide părea înfrigurată, tulburată, manifestând o nevoie aproape bolnăvicioasă de a vorbi despre vechea ei rivală.

— Sigrid îmi spunea: „Sufletul tău Ide, e alb, al meu e roșu! Asta-i toată diferența dintre noi!” Ce ființă stranie și câte contraste în ea! Cunoscuse ura încă de copil. O ura pe Inge Goldström pentru singurul motiv că fetița i se părea frumoasă lui Jan. Totuși știa să fie și bună. În timpul șederii noastre la Tjorpa, mătușa Brita mi se plânsese de fiica ei, îi povestise soțului meu, grosolănia pe care Sigrid, „nebuna asta”, i-o făcuse pastorului Lindström. Încă foarte supărată când își aducea aminte de asta, povestea: „Se împliniseră trei ani de când Inge Goldström, bolnavă de piept, zăcea prin sanatorii, venind acasă doar de Crăciun! Bun! Sigrid se întorsese de pe nu știu unde, cred că de prin Danemarca, pentru a sărbători *Julaftonul*⁵⁷ la familia Lindström. În toiul mesei, vine mama lui Inge atât de plină de zăpadă încât ai fi putut s-o iei drept un Moș Crăciun. Fiica ei tocmai avusese o hemoptizie, doctorul îi spusese să se aștepte la tot ce era mai rău și femeia venise să-l roage pe pastor să-i împărtășească fata. Sania era la ușă. Doamna Lindström adusese bărbatului ei paltonul și pastorul se pregătea s-o urmeze pe biata mamă, când Sigrid se năpusti spre ușă, împiedicându-l pe pastor să iasă.

⁵⁷ Ajunul Anului nou (suedeză).

— N-ai să te duci la Inge, n-ai să te duci să-i spui că o să moară! strigă ea tremurând de mânie.

Pastorul voi s-o dea la o parte, dar smintita se proptise din toate puterile în canatul ușii.

— N-am să te las să pleci! E de ajuns să te vadă și-o să-și dea seama că i-a sosit ceasul din urmă!

— Vrei s-o lași pe copila aia nefericită să moară fără ajutorul Credinței? îi spusese pastorul sever. Mama Ingei își frământa mâinile, iar noi am sărit cu toții la smintita de fiică-mea și am dat-o la o parte. Atunci... atunci... – penibila amintire îi tăiase bătrâneli răsufarea – atunci Sigrid s-a agățat de mantia tutorelui ei și știi ce i-a spus? Ce-a cutezat să-i trântescă? *Corb urât al nenorocirii!* I-a spus preotului, „*corb urât al nenorocirii!*”!

— Și Inge Goldström mai trăiește? întrebuse Jan silindu-se să nu râdă.

— Da, după criza aceea starea ei s-a îmbunătățit simțitor. Cât despre pastor, nu i-a păstrat ranchiună lui Sigrid. Cunoștea ea bine micile slăbiciuni ale bătrânului. I-a dus o sticlă de *brännvin* și o cutie cu țigări bune și l-a împăcat...

Ah, Thérèse, cât de bine îmi aduc aminte de ziua aceea îndepărtată în care mătușa Brita se plângea de fiica ei... Eu însumi, departe de a o ține de rău, aprobasem acea intervenție neașteptată în favoarea prietenei sale. Am văzut-o bună și în alte ocazii și mi-am zis că dacă n-ar fi existat ziua aceea nenorocită în care l-a întâlnit pe Sven Lundell la Trollhättan și dacă Jan s-ar fi însurat cu ea, Sigrid ar fi fost în mod sigur o femeie ca toate celelalte. Ura ei împotriva mea a trezit în ea instinctul feroce care a determinat-o să mă părăsească în adâncul pădurii sălbatice, își iubea nemaipomenit de mult logodnicul, rătăcind – pentru a-l căuta – dintr-o țară într-alta, fără o clipă de liniște, cum spunea Ane Mette. În sfârșit, l-a regăsit, dar însurat cu o femeie fără frumusețe, ea a cărei frumusețe îi înnebunea pe bărbați, o femeie fără farmec și fără...

Thérèse n-o lăasă să termine:

— Taci, Ide, strigă ea, nu te-ai uitat în oglindă? Îți ignori puterea de seducție, suflet naiv ce ești! Și împingi și prea departe mila creștinească! Cum poți să-i cauți scuze acestei ființe rele?

— Fiindcă l-a iubit pe Jan și Jan a iubit-o pe ea... Și fiindcă acum, nu mă mai tem de ea, adăugă Ide cu un surâs slab.

8

— Se vede orașul Cape Town!

Când mai auzise Ide acest strigăt? În eternitate sau numai cu șapte ani în urmă?

— Vom pași pe pământul african! rosti ea împreunându-și mâinile.

— Dragă Ide, împărtășesc și eu, bucuria dumitale! zise Thérèse.

— O împărtășești? N-ai putea, mica mea prietenă, căci până și jumătate din bucuria mea ar fi prea grea pentru tine!

În picioare, la geamul unui tren care se îndrepta spre Johannesburg, Thérèse zărea câte o fermă izolată și de jur împrejur nenumărați arbori în care atârnav bulgări de aur.

— O livadă de portocali, zise ea.

Întorcându-se, văzu că Ide plângea. Acum, tânăra o vedea plângând tot mai des. Căci pe măsură ce se apropia de capătul călătoriei, amintirile îngropate în sufletul ei, ieșeau din nou la iveală, amintiri care nu mai dureau, învăluite astăzi într-o dulce melancolie...

— Mă gândeam la micul meu Nils, zise ea, dacă ai ști cât era de drăguț... Când soțul meu se ducea să vadă vreun bolnav care locuia în Veld, ne lua adesea cu el. Așezată alături, îl țineam pe Nils pe genunchi. Pe acele pământuri nemărginite, unde nu existau drumuri, animalele alergau în libertate. Asta îl bucura foarte tare pe micuț. O dată o vacă se înfipsea în fața noastră și cu toate claxonările, nu se mișcă din loc fixându-ne cu niște, ochi stupizi. Pentru a o face să se cărăbănească, soțul meu o împinse ușor cu botul mașinii: „*Fördoma djur*”, zise el în suedeză, (Animal afurisit!). Fiul său se făcu că nu-l aude. Jignit, se aplecă pe fereastra mașinii și strigă din toate puterile: „*Sorry, cow!*” (scuze, vaco!) Ide își șterse ochii și surise.

Anunțate printr-o telegramă, Doris și mama ei se aflau la gară pentru a le întâmpina pe cele două călătoare. Ide fu primită cu toată atenția și discreția de către rudele Thérèsei care cunoșteau cumplita odisee a acestei femei. Cele două prietene se retraseră devreme. Se înțeleseseră între ele ca a doua zi Thérèse să-i telefoneze doctorului Yvarsen și dacă acesta n-avea vreun caz grav care să-l rețină, putea să ajungă acolo încă în cursul zilei. Gândul acesta o făcu pe Ide să pălească și să roșească. Thérèse se neliniști s-o vadă atât de agitată, cu obraji și cu mâinile fierbinți. Îi pregăti o cupă mică de șampanie în care îi puse un somnifer.

— Bea, dragă, și încearcă să dormi ca să fii odihnită și curajoasă mâine când îți vei primi soțul! glumi ea.

Tânăra se uită o clipă la cer, privi stelele imense, mișcătoarele lor lumini albastre, apoi ochii ei urmăriră felinarele de ceață care se agitau în sus și în jos pe colinele de cuarț.

Când se întoarse de la geam, Ide dormea adânc...

* * *

— Alo! Aș vrea să vorbesc cu doctorul Yvarsen.

Stăteau amândouă jos, cu telefonul între ele. Thérèse ținea receptorul și degetele, ușor tremurătoare ale Idei, ardeau de nerăbdare să-l apuce.

— Alo! Aș vrea să vorbesc cu doctorul Yvarsen.

— Eu sunt.

Neașteptându-se la această prezență imediată la capătul firului, Ide scoase un strigăt scurt și Thérèse trebui să-și înghită de mai multe ori saliva înainte de a putea răspunde.

— Aici Thérèse Erhardt, tânăra care a venit acum câteva luni să vă vadă, domnule doctor...

— Îmi aduc aminte! Despre ce e vorba?

— De un caz special, domnule doctor, de un caz care vă va interesa. O femeie salvată ca prin minune de la moarte și care... care... domnule doctor, dacă ați putea veni până aici... E un caz urgent...

Cu obraji în flăcări, Thérèse pierdu șirul vorbelor, se intimidă.

— Nu pricep, rosti o voce devenită brusc rece. Dacă femeia a fost salvată, nu mai are nevoie de mine! Timpul meu e măsurat. Explică-mi mai limpede, domnișoară!

— Oh, domnule doctor, nu vă impacentați! făcu tânăra, pierdută. Și întorcându-se spre prietena ei: — Hai, Ide, ia receptorul! E rândul dumatăle să-i vorbești!

La celălalt capăt al firului urmă o tăcere, apoi tortul imperios rosti:

— Dar răspunde-mi odată, domnișoară!

— Jan, sunt eu... Ide...

Din nou tăcere, apoi vocea pe care emoția o gătuia, zise:

— Nu se poate! Haide! E o glumă!

— Sunt eu, Jan! O, Jan, vino încoace! Vino repede! Te rog...

— Simt că înnebunesc! Ești într-adevăr tu, Ide? Dar unde? Unde să vin?

Cuprinsă de o sfârșeală plăcută, Ide simți cum o lasă puterile, receptorul îi alunecă pe genunchi și Thérèse îl apucă imediat.

— O veți găsi pe soția dumneavoastră la domnul Jacques Erhardt, 39, Parktowe. Vreți să notați adresa, domnule doctor?

— Nu-i nevoie... Alerg...

Râzând și plângând, Ide își exprimă bucuria și neliniștea.

— Îl cunosc! Va goni ca un nebun! Domnul să-l aibă în pază!

Jan făcu în trei ore, un drum care dura de obicei patru. Când Thérèse zări mașina doctorului în fața casei, dădu fuga la oglindă. Își trecu pieptul prin păr, și un nor de pudră pe față zicându-și totodată că o astfel de preocupare într-un asemenea moment, dădea la iveală tulburarea sufletului ei. Deschise ea însăși ușa, doctorului, și-l conduse în

camera unde-l aștepta soția lui. Încetișor, tânăra închise ușa în urma ei.

Un minut cei doi se priviră fără glas, palizi de moarte amândoi, apoi într-un elan spontan, se aruncară unul în brațele celuilalt, strângându-se și plângând. Dar în brațele sale Jan simți trupul soției sale înmuindu-se. O așeză ușurel pe un fotoliu și îngenunchind în fața ei, izbucni în lacrimi.

— Dumnezeule! murmură ea, nu m-ai uitat. M-ai regretat!

Atunci Jan o privi pe Ide; în acel chip slăbit de atâtea suferințe, descoperi o frumusețe emoționantă care-l uimi și-l înduioșa, făcându-l să simtă o nesfârșită tandrețe pentru ființa din fața sa. Da, voia să-i plătească prin dragoste, tot ceea ce îndurase din pricina lui! O va învălui cu atâta blândețe și fericire încât, încet, încet, o va face să uite de mizerie și de disperare! Ide, care în pupilele înțețosate de lacrimi citi această solemnă făgăduială de iubire, se destinse plină de încântare

9

Reîntoarcerea Idei Yvarsen fu salutată cu bucurie. Cei din Krittelwerk n-o uitaseră și la ceaiurile doamnelor, se mai vorbea încă de misterul dispariției sale. Trecuseră șapte ani de când, în timpul unei plimbări prin Veld, Ide Yvarsen, făcând se pare, o insolație, fusese atinsă de amnezie. Neputând să mai regăsească drumul spre casă, mersese ceasuri în șir, până la urmă fusese culeasă din drum, de niște țărani care se întorceau cu căruța acasă, în Natal. Versiunea asta fu admisă de toți cei care-o cunoscuseră și o iubiseră pe blânda și generoasa doamnă Yvarsen și, departe de a o sâcăi cu întrebări indiscrete care i-ar fi fost penibile, musafirii o copleșiră cu flori și cadouri. Își regăsi casa, camerele așa cum le știuse, ținute într-o curățenie desăvârșită de o pereche de negri pe care-o revăzu cu plăcere: drăguța Daisy se măritase cu Elias și cei doi negri, care-și plânseseră odinioară stăpâna, acum nu mai știau cum să-i facă pe plac. Ide își reluă astfel viața de odinioară, atât de fericită, încât încercă să uite acei ani lungi în care, biet trup fără suflet, trăise ca un animal sau ca o plantă.

— M-am făcut un urs, zise Jan, îți revine sarcina să mă îmblânzești.

Acum, după ce-și reluse locul în casă, se văzură obligați să reînnoade vechile relații. Oare careva dintre cei care-o cunoscuseră pe frumoasa suedeză, ghicise drama ascunsă a acesteia? Și ce concluzii trăsese din plecarea ei bruscă? Erau rari cei care mai cereau vești despre ea. Doctorul se pricepu să ocolească întrebările și Ide simți, cu recunoștință, că soțul ei veghea ca să nu i se mai atingă rana, prost cicatrizată. Căci, după ce-o supusese pe soția lui unui minuțios examen medical, Jan Yvarsen trebui să constate, nu fără o adâncă durere, că atâtea încercări răvășiseră cumplit acea inimă care nu-i aparținuse decât lui.

10

Evenimentele, apoi lunga traversare făcută împreună, le legaseră strâns pe Thérèse și pe Ide ca și cum s-ar fi cunoscut cine știe de când. Mai mult, se simțeau atrase una către cealaltă atât prin sentimente cât și prin gusturi. Dar astăzi nici ea, nici soțul ei nu mai aveau nevoie de ea, rolul ei se terminase. Înlocuită de realitate, nostalgia unor zile atât de bogate în romantism lăsase în Thérèse o senzație de gol, de deposedare. Totuși chiar de-ar fi trebuit să pătimească toată viața, nu regreta acea minunată întâmplare. Atunci de ce era totuși atât de tristă, de neliniștită? Își ștergea ochii dându-și seama că, de fapt, lacrimile ei erau lacrimi de necaz. Fiindcă atunci când cei doi soți plecaseră, nu-i spusese că ar dori s-o mai revadă. Fiindcă Ide nu mai avea ochi decât pentru bărbatul ei! Fiindcă cei doi se arătaseră atât de grăbiți să ajungă la casa lor, unde puteau în sfârșit, să-și deschidă inimile! Strânseseră în grabă, pentru ultima oară mâinile fetei, dar amândoi erau distrați, Ide mai ales, părea năucă de fericire. După un ceas băiatul celui mai bun florar din oraș îi adusese un coș cu niște flori minunate și o cutie de email plină cu bomboane de ciocolată. De ce anume se putea deci plânge? De mulțumirile convenționale și lipsite de căldură pe care i le adusese doctorul Yvarsen? Trebuia să pună capăt aceluia soi de depresioni care-o cuprindea din nou și ce alt derivativ mai puternic exista decât munca? Își aduse aminte că plecarea ei neașteptată în Europa îi întrerupsese practica de infirmieră. Se grăbi deci să-și reia locul printre celelalte postulate.

Bunătatea sufletului ei, sensibilitatea și marea grozăvie care-o lovise în primăvara vieții sale, o sortiseră unei munci pusă în slujba suferințelor. Era mândră să intre în breasla celor meniți să ușureze durerile trupului și spaimile agoniei. Dar, îmbrățișând această muncă aspră, nu-și putea ascunde faptul că nutrea tainica speranță de a fi chemată într-o zi să lucreze în spitalul din Krittelwerk, în sectorul doctorului Yvarsen!

11

Există în vocabularul nostru un cuvânt implacabil ca moartea, un cuvânt sec și scurt, dar de o greutate incommensurabilă pentru cel plin de tristețe, și disperare! *Niciodată!* Îmi închipui că *Niciodată* fusese scris cu litere de foc pe spada îngerului care păzea paradisul pierdut!

Prima vizită a soților Yvarsen a fost la mormântul fiului lor. În cimitirul pustiu Ide tresări zărind o siluetă albă. Soțul ei o apucă de braț.

— Voiam să-ți fac o surpriză, dragă, dar văd că ar fi fost mai bine să te previn. Acum doi ani am fost chemat la Ausban, la un sculptor renumit pe care medicii îl condamnaseră. Am izbutit să-l salvez. N-am stat pe gânduri când, după mai multe luni, fostul meu bolnav a vrut să-mi execute un bust. I-am pus în față toate fotografiile pe care le aveam de la fiul nostru. „Nu țin la un bust pentru mine, i-am spus, dar mi-ați face o mare bucurie dacă ați sculpta acest copil!” Artistul a consimțit și iată-i opera, Ide!

Pe placa de marmură presărată cu trandafiri, se ridica pe vârfuri, ca pentru a-și lua zborul, un copil în cămășuță lungă, cu degetele puse pe gurița-i adorabilă, trimițând sărutări. Într-un colț al soclului, două cuvinte gravate cu litere de aur: „La revedere!” Asemănarea era atât de fericită încât Ide înlănțui cu brațele marmura rece.

— Micuțul meu! Micuțul meu Nils! suspină ea.

Încetșor, Jan Yvarsen o strânse la piept, îndurerat că nu-i mai putea făgădui ca odinioară: „Vom avea un alt mic Nils, draga mea!”

Reluară legăturile cu semenii lor, siliți să se amestece în viața târgului, în micile evenimente și-n micile fapte fără importanță. Ide își relua ceaiurile de la ora unsprezece și de la ora cinci, partidele de bridge, iar Jan începu să participe din nou la competiții sportive. Și astfel zilele treceau liniștite. Dacă Idei îi plăcea uneori să-și aducă aminte de anii triști de odinioară, o făcea ca să măsoare și să guste mai bine fericirea și siguranța ei de acum. Se vedea cu vechile ei prietene, nevestele colegilor bărbatului ei, doamna Braas, doamna Eckert, Ruth Kenett și cea mai bătrână dintre prietenele sale, doamna Bergh. La Krittlerwerk se formase un nou clan, dar Ide îi evita pe cât putea pe toți acei oameni cu discuțiile lor bombastice. Simțea că erau lipsiți de sinceritate și că-și dozau politețea după importanța și notorietatea musafirului.

Adesea Jan își conducea nevasta la lac și seara venea s-o ia îndărăt. Ide se așeza pe mal cu un lucru sau cu o carte. Se amuza să privească micile viețuitoare care mișunau în apa verzuie ce șoptea încet, și pe care înotătorii o luau cu asalt. De pe o trambulină înaltă fete și băieți plonjau veseli și strigătele, râsetele, exclamațiile lor explodau ca niște proiectile. Puțin îmbătrânită, doamna Harris servea gustări sub baobabul uriaș care

alcătuia o cupolă de umbră. Odinioară mama Idei dispărea adesea în baraca doamnei Harris ca să mai pună țara la cale și Ide surise amintindu-și că mama ei, atât de serioasă și de sobră căpătase gustul bârfelilor mărunte. Își amintea de asemenea de discuțiile dintre maică-sa și ginere-său, când, întorcându-se de la vreun ceai, bătrâna olandeză comenta cam prea viu vreunul din cancanuri.

Jan râdea, o tachina și mamă-sa ridica din umeri.

— Râzi, ginere, dar degeaba râzi! Toate astea se întâmplă fiindcă femeile n-au ce face... Stau și trândăvesc...

Ide protestase.

— Te înșeli, mamă, brodează, împletesc...

— Fleacuri! Nu le-am văzut niciodată cu vreun lucru în mână. Le văd tot timpul ori lungite în șezlonguri, pregătindu-se să citească vreun roman englezesc, ori tropăind pe terenul de golf, împreună cu micile lor slugi negre care le cară crosele și le adună mingile, ori jucând bridge cât e ziua de lungă. Muncesc din greu, sărmanele, ce să zic!

— Dacă asta e părerea dumitale despre femeile de aici, mamă, n-ai să pleci c-o amintire prea frumoasă despre cucoanele noastre!

— Asta cam așa e... răspunsese bătrâna.

12

— E o veșnicie de când n-am mai cântat, răspuse Jan la întrebarea soției sale, pianul meu a devenit o mobilă oarecare.

Ide mângâia adesea pianul lustruit pe care-l simțea parcă fremătând și vibrând pe toate acele sunete închise în el și care, pentru a fi eliberate, aveau nevoie de degetele soțului ei.

— De ce te-ai supărat pe muzică, Jan? îl întrebă ea într-o seară.

Jan, așezat într-un fotoliu larg de piele, citea trăgând din pipă. Pe un gheridon, alături, cutia cu tutun și ziarele. În vase, crengi groase de mimoze îmbălsămau aerul. După o zi caldă, noaptea de decembrie intra prin ferestrele deschise ca o adiere proaspătă de evantai.

— De ce te-ai supărat pe muzică, Jan? repetă Ide așezându-i dinainte un pahar în care gheața amestecată cu whisky, aburise paharul.

El ridică încet capul.

— Îți lipsește muzica, Ide? Și vocea lui avu un accent de neliniște.

— Te contrariez dacă-ți răspund, da? zise ea șovăind puțin.

El se sculă brusc în picioare, își întinse îndelung trupul muscular și îndreptându-se spre pian, zise:

— Ia să vedem dacă degetele nu-mi sunt prea înțepenite!

Atunci, femeia își aminti deodată că odinioară, muzica era singura lui confidentă, că numai prin ea își exterioriza sentimentele cele mai tainice și-i fu frică, frică să nu înțeleagă – ca în seara aceea, la Tjorpa, când în cântecul lui pățimaș îi simțise îndoielile și frământările. Cu inima bătând voi să-i oprească, rugându-l:

— Nu cânta! întoarce-te și stai lângă mine!

Dar el și deschisese capacul în care i se reflecta capul blond. Un șuvoi de armonii țâșniră din clape și, fără să mai poată rezista acelei vrăji, Ide se așeză în fotoliul părăsit de pianist apoi, încet, încet, se liniști: nici o amărăciune, nici o spaimă în acel cântec limpede și odihnitor care-i alina sufletul cu mângâieri suave... Dar când Jan Yvarsen se ridică, chipul lui frumos nu reflecta nimic din melodiile pe care tocmai le cântase. Gura îi era aspră și privirea limpede releva o amărăciune infinită. Legănată de cântec, Ide adormise, cu capul sprijinit de speteaza fotoliului. El o privi. Cumplitele suferințe pe care le îndurase apăreau clar pe acel chip adormit. Oare mai visa și acum portiera aceea a mașinii care pocnea ca o împușcătură? Se mai vedea pierdută, părăsită în acel domeniu al fiarelor? Bărbatul își apăsă ochii cu mâna ca pentru a zdrobi o viziune insuportabilă. Și viziunea se șterse, făcu loc imaginii unei femei, singura pe care o iubise și care era o criminală. Acea

făptură de zăpadă și de soare, o criminală! Era oare cu puțință ca atâta grație plină de lumina specifică femeilor din țara sa să fie umbrită de atâta mârșăvie și ticăloșie? „Am făcut-o ca să te eliberez! spuneau ochii ei ciudat de mari și de triști. Pentru tine am devenit o ticăloasă!”

— Nenorocita! murmură Jan Yvarsen care nu-și putu reprimă un oftat. Atunci, privirea lui tulburată de lacrimi se întoarse spre pianul încă deschis și, întocmai ca un toxicoman la vederea unui drog, trăsăturile i se luminară. Încă o dată mâinile sale frumoase de chirurg se lăsară pe clape, se ridicară, se coborâră și, sub atingerea lor, țâșniră vârtejuri de sunete, un crescendo de disonanțe aproape tragice: strigătul unui îngropat de viu sau chemarea disperată a unei ființe care, într-un haos de nedescris, își caută drumul spre lumină. Întregul pian tremura sub o rafală de note sfâșietoare! Ide se trezise. Lumina nu-i bătea în ochi, dar lumina nobilul profil pe care-l adora...

„Jan e furat de arta lui”, își zise ea fericită și închise din nou pleoapele. Se făcuse târziu. Noaptea luminată de stele era atât de senină, de tăcută, încât părea că absoarbea acea hrană muzicală. Cu undele de armonie, despuiate de orice zgomot profan, se amestecau răsufări misterioase, prezențe imperceptibile ca și cum sufletele maestrilor ale căror simfonii le interpreta Jan, erau acolo, ascultându-și operele în care ei pusese rădăcina atâtea bucurii înflăcărâte și pline de încântare. Totuși, ce tragedie o depășea pe cea a lui Beethoven surd, neputând să-și mai audă creațiile genului său? Pe a lui Schumann pe care chinurile nebuniei îl împinseseră la sinucidere? Pe a lui Frederic Chopin care, înflăcărât și vibrând de cea mai pură, cea mai nostalgică armonie, fusese doborât de moarte în plină creație? Toți avuseseră ceasul lor de patimă! Unde erau azi? Din ce sfere inaccesibile, dincolo de pulberea stelelor, surâdeau la bucuriile noastre, surâdeau la necazurile noastre? Căci ei cunoșteau acum vanitatea tuturor lucrurilor și puteau răspunde anxiosului nostru: „De ce?”

13

Doamna Braas o aștepta pe Ide pe terasa pe care se cățara vița sălbatică. Servitoarea neagră împinse în fața stăpânei măsuța cu gustări. Aceasta, așezând pe o tavă de porțelan prăjiturile aurii, le tăia în două acoperind fiecare jumătate cu un strat de gem și cu frișcă.

Ide sosi, îmbrăcată într-un taior frumos de pânză albă. Părul încărunțit contrasta în chip plăcut cu ochii ei bruni care păstrasera o dulce melancolie. „Arată mai bine ca odinioară...” își zise stăpâna casei. După ceai, doamna Braas, îi întinse cutia cu țigări.

— Soțul meu nu-mi dă voie să fumez, zise Ide, dar o țigară nu poate să-mi facă rău.

Chiar în acel moment, zgomotul ușii de la fumoar, ale cărui ferestre dădeau pe terasă, fu urmat de două glasuri bărbătești.

— Soții noștri, șopti doamna Braas... Vorbesc despre Erna Boys care e nebună după Jan al dumitale, Ide. Ssst... făcu ea ducând un deget la buze.

— Înțelege, se auzi vocea lui Jan Yvarsen, mă cheamă și de două ori pe zi, deși de multă vreme nu mă mai ocup de ea. Tot ceea ce-mi povestește despre nenumăratele ei boli e pură imaginație. E sănătoasă tun!

— E isterică în ultimul hal! își dădu verdictul doctorul Braas.

— Sunt cu totul de părerea ta! De altfel îndeplinește cu sfințenie tot ce-i spun. I-am sugerat, că, în cazul ei, nimic nu-i mai salutar decât să muncească din greu; și, ascultătoare, mi-a dat mai zilele trecute un telefon: „Am făcut cei mi-ați recomandat, domnule doctor, am frecat cu apă și cu săpun fiecare lespede din bucătărie, sunteți mulțumit de mine?” Și știi cam ce dimensiuni au bucătăriile noastre, dragă colega.

Cei doi doctori încă mai râdeau când Jan Yvarsen aruncându-și o privire pe terasă le zări pe cele două femei.

— A! strigă el, iată-le pe doamne care ascultă sub ferestre. Secretul nostru profesional e compromis.

Domnii fură invitați să ia o gustare și Jan, lacom, devoră o mulțime de prăjituri.

— Vrei să te duc la familia Minaar, Ide? o întrebă Jan pe soția lui. În momentul de față nu-s prea ocupat, mi-aș putea îngădui patru sau cinci zile de concediu.

Ide roși de plăcere auzind această propunere. Se bucura să-i revadă pe acei oameni de treabă care, vreme de atâția ani, o găzduiseră cu o afectuoasă solitudine.

Familia Braas își opri musafirii la masă și seara se isprăvi cu o partidă de bridge. Jan nu venise cu mașina. Plecară pe jos. Noaptea era caldă și furtunoasă. Din când în când fulgere galbene și roșii spintecau cerul întunecat. La brațul soțului ei Ide, fericită, se îndreptă spre adăpostul frumoasei sale case care purta, ca și odinioară, amprenta stăpânului ei. Bibelourile și tablourile își păstrasera locurile lor; nu dispăruse decât

acuarela înfățișând Trollhattanul și, cu un suspin de ușurare, Ide vedea în surghiunirea acestui tablou, condamnarea fără drept de apel a celei care-i făcuse atâta rău.

Plecară spre familia Minaar, la răsăritul soarelui. Într-o tonalitate de aur și sânge, Veldul se întindea cât vedeai cu ochii, atât de neted, atât de uniform, încât zărilor sale se asemuiau cu infinitul zărilor marine. Mergeau într-o singurătate ca de pustiu. Pe măsură ce soarele se înălța, cerul devenea de un alb incandescent. Jan opri mașina și cei doi își despachetară mâncarea. Pui rece, ouă tari cu maioneză și câțiva ciorchini din acei struguri frumoși cu boabe aurii pe care Jan îi aducea de la Capetown. Porniră din nou la drum. Începând din zori, parcurseseră mile și mile de teren cu adâncituri și coline, când nisipos, când acoperit de ierburi roșii. În sfârșit lanțul munților Drakenberg se zugrăvi în zare, atât de palid încât părea că se pierde în cer.

Ide se sprijini de soțul ei cuprinsă brusc de o slăbiciune.

— Jan, copacii ăia de colo, petele acelea întunecate, e jungla, nu-i așa?

— Da, Ide, e jungla, zise el strângând din fălci.

Tăcură, gândindu-se la același lucru. Începu să se întunece. Din când în când, niște focuri slabe se iveau în întunericul care se lăsa. Și din nou Ide se miră de simțul de orientare al soțului ei care, peste puțin, opri Fordul în fața fermei lui Mathije Minaar. Acesta și zărise farurile mașinii. O strigă pe nevastă-sa și amândoi, în culmea surprizei, îi așteptară în fața porții. Mare le fu plăcerea recunoscând-o pe Ranny care li-l prezentă pe soțul ei. Ide îi îmbrățișa pe oamenii aceia de treabă, cuprinsă de o bucurie violentă să-l vadă în acele locuri, pe cel pe care-l chemase adesea, din adâncul unui abis de disperare. Rămaseră la Minaari două zile. Îi făcu plăcere să-și amintească de acel trecut nenorocit, ca să se bucure și mai intens de fericirea ei prezentă. Se culcară în odăița strâmtă care dădea spre stepă. În zori, Ide sări din pat, dornică să revadă staulele unde caprele și oile behăiră la apropierea ei ca și cum o recunoscuseră! Înconjură cu brațul grumazul iepei sale credincioase care-o salută printr-un lung nechezat. Apoi alergă pe iarba tunsă, amintindu-și de plimbările în amurg și de reînțoarcerile la lampa unui cămin care nu era al ei!

În seara aceea mâncară în fața casei unde Meiken sădise trandafiri și gladiole. Un apus lent se topea încetișor, pictând cerul cu purpură, cu galben, cu aur, cu mov și cu un verde tandru. Ai fi zis că o paletă enormă acoperea orizontul... „Paleta cerului...” își zise Ide căreia îi plăceau acele amurguri în care cerul nu se putea resemna să se înfășoare în vâlurile nopții. Bărbații își fumau pipa în fața paharului de whisky. Cele două femei vorbeau despre zilele îndepărtate când Ide locuise la fermă.

— Am plâns după ce-ai plecat, Ranny, zise Meiken. Totul mi se părea pustiu! Mi-a fost greu să mă obișnuiesc cu lipsa dumatăle... „Se va întoarce, lasă, mă consola Mathijs, când ai stat în țara asta, a soarelui, te întorci întotdeauna înapoi!”

Acum Mathijs vorbea despre războiul din 1900. Fusese printre primii care puseseră mâna pe pușcă, în vreme ce mama și nevasta lui înghesuiau puținul și modestul lor avut în *ossewa* și se îndreptau spre nord. Numai nordul fusese cruțat de trupele dușmane. Meiken îndurase toate nenorocirile pe care le aduce după sine războiul, dar își regăsise bărbatul

sănătos și-și clădiră din nou – mica lor fermă.

— Da, ei nu mi-au venit de hac, dar eu am doborât destui dintre ei! mormăi Mathijs trăgând atât de tare din pipă încât aproape că dispăru în dosul unui nor de fum. De pildă, un lucru la care nu m-am putut supune niciodată a fost disciplina lor blestemată. Într-o noapte, după niște ceasuri nemaipomenit de fierbinți, m-au găsit dormind în postul meu de avangardă. A doua zi sunt chemat în fața *veldkornet*-ului și mă condamnă să merg două ceasuri, prin tabără, cărând șaua calului în spinare! Pedepsa mi s-a părut idioată și-am protestat! „Șaua am s-o arunc jos! Dar poate ții să te car pe tine în spinare, ca să aibă și soldații de ce râde, mai ales că au atâta nevoie!” Bineînțeles că insolența mea a fost raportată locotenentului general care m-a chemat în cortul lui. Și ce crezi că mi s-a întâmplat, domnule doctor? Întrebă Mathijs cu un aer mucalit. Ei bine, nimic. Am fost tratat cu mănuși de catifea! Superiorul meu se mulțumi să bată în masa pliantă care căzu grămadă cu tot talmeș-balmeșul de pe ea. „Ce s-ar întâmpla dacă toți soldații ar da dovadă de o astfel de nesupunere? urlase el ca un smintit. Știi, zurbagiule, că în oricare altă armată din lume delictul tău ar merita pedeapsa cu moartea?”

— Ar fi în orice caz mai onorabil, am zis eu, decât să tratezi ca pe un școlar, un bărbat care luptă pentru țara lui! Omul nu mai cuteză să răspundă nimic și eu am prins curaj: Nu te aștepta să mă supun unei astfel de tâmpenii. Dacă-ți place să cari în spinare șaua bidiviului, eu n-am nimic împotriva! Și înainte ca locotenentul general să-și fi revenit din surpriză, m-am cărăbănit. Mathijs râse cu hohote. Dar Jan Yvarsen îl privi serios.

— Amice, îi zise el, ai avut șansa să pici peste un om care să ia ușor îndatoririle lui de șef militar. De altfel probabil erai un soldat foarte bun din moment ce ți s-a arătat o astfel de indulgență.

Puțin rușinat, fermierul își lăsă capul în jos părând să reflecteze. Văzându-și bărbatul încurcat, Meiken dispăru repede în casă și se întoarse cu o cutioară pe care-o deschise cu precauție.

— Uite, domnule doctor, ce mi-a adus bărbatu-meu când s-a întors din război, Și-i arată un degetar pe car Ide îl cunoștea bine. Era o reproducere în argint a degetarului de aur oferit de președintele Kruger reginei Olandei; degetarul avea pe marginea de sus, sculptate atributele muncii feminine; o albină bâzâind deasupra unu stup și bustul unei femei arătând fiicei sale cum să mânuiască fusul. Jucăria asta mică ce fusese reprodușă într-un număr restrâns, îi prilejuia lui Meiken o plăcere mereu reînnoită.

— Am să-ți povestesc la rându-mi, prietene Mathijs, câteva farse care mi-au încărcat odinioară conștiința de student, încep Jan. Închipuie-ti că într-o noapte, la Stockholm mi-a venit ideea curioasă, de a desface, cu ajutorul unui coleg, firma unui optician – niște ochelari uriași pe care i-am așezat în fața ușii unui profesor supărător de miop. A fost ceva răutăcios! Mărturisesc! Mai puțin răutăcios ni s-a părut să sprijinim foarfecele uriaș pe care am izbutit să-l dăm jos de pe o cuțitărie, de ușa unui alt profesor ale cărui plete neîngrijite și mereu pline de mătreață, îi cădeau pe umeri.

„Dragul de el, gândi Ide privind-și înduioșată soțul, e întruchiparea vie a rațiunii și

a dreptății, temându-se că l-a ofensat pe Mathijs, încearcă acum s-o dreagă!”

Când mașina porni, Ide, pentru ultima oară, îmbrățișa cu plivirea, zidurile care-i adăpostiseră atâta vreme memoria ei moartă, visele ei moarte! Uitându-se îndărăt, văzu cele două siluete, ale lui Meiken și Mathijs, detașându-se, negre, în răsăritul de soare.

14

Trecuse mai bine de un an de când Ide își reluase locul în căminul ei și încă nu putea realiza minunea pe care o trăise. Se instala comod într-o fericire de nespus, într-o beatitudine fără sfârșit.

Ruth Kenett opri mașina în fața casei Yvarsenilor. La semnalul claxonului, Ide care era gata, îi ieși înainte. Cele două prietene se duceau la Johannesburg ca să facă cumpărături. Era o zi caldă și în timp ce străbăteau drumul accidentat și nisipos, Ide se gândea la țara ei unde, în acea epocă totul zăcea sub zăpadă. În ElöffstREET vitrinele strălucitoare aminteau de Crăciun măcar că soarele încălzea puternic. Cele două femei se amestecară printre numeroșii gură-cască opriți în fața unui magazin cu obiecte de artă în a cărui vitrină nu se afla decât un singur tablou intitulat *Doctorul* și semnat de un pictor francez. Pânza reprezenta un chirurg, în bluză și bonetă albă, ținând în brațe trupul gol al unei femei prăvălite și ale cărei plete negre cădeau până la pământ. În genunchi, în spatele medicului, Moartea întindea niște brațe scheletice spre prada pe care o simțea că-i scapă din mâini. Idei îi plăcu grozav pictura care simboliza atât de bine profesia soțului ei.

— O cumpăr imediat, declară ea.

Prețul era foarte mare, dar Ide avea contul ei la Bancă și adesea bărbatul ei o certa că e prea econoamă. Acum, în fața Galeriilor „Rob și Newman”, cele două prietene asistau la stivuirea nenumăratelor pachete. Mai întâi veneau cadourile pentru negri: turbane în culori vii, bluze albe, inele de aramă și brățări de sticlă. Apoi, cadourile pentru copiii săraci: păpuși, soldați de lemn, tobe și trompete, căsuțe, arce ale lui Noe, și diverse jocuri. Ide îi și vedea sosind: fetițele, cu obraji rotunzi, bine spălați cu săpun, băiețașii în pantaloni peticiți și cu părul blond bine pieptănat. Infirmierele îi introduceau în sala cea mare unde, pe mese, îi așteptau mormane de dulciuri. Începea împărțirea cadourilor la care asista însuși doctorul Yvarsen. Mulți dintre acești copii îl cunoșteau pe doctorul care-i vindecase și, încrezători, îi întindeau mânuțele pe care le lua în mâinile lui mari întrebându-i dacă mai aveau „buba”. Ei clătinau din cap râzând și privirile albastre ale medicului se încheșau ușor în timp ce punea darurile în brațele subțirele întinse spre el. Se gândea la fiul pe care-l pierduse? „Crăciun... Crăciun alb...” fuseseră ultimele cuvinte ale micului Nils. De atunci nu se mai sărbătorise nici un An Nou la familia Yvarsen. Ca și altădată își petreceau scara la doamnele Stark. Jan era în smoching. Ide, într-o rochie de fulard alb al cărei decolteu se închidea cu o foarte frumoasă camee, în care era ascunsă fotografia fiului ei. Timp de douăsprezece luni un brăduț artificial stătea închis în întunericul cutiei de carton, pentru că o singură seară inundată de lumini, ramurile sale acoperite cu vată – simulând zăpada – și încărcate cu jucării și nimicuri, să împodobească

masa de Anul Nou. Pe o tavă uriașă de porțelan se odihnea, pe un strat de spanac, un purceluș de lapte înconjurat de o cunună de carne tocată după moda vieneză. Datorită vinului și șampaniei oferită la desert, toți musafirii se înfierbântaseră. Începură să vorbească despre Războiul Burilor, subiect veșnic drag acelor oameni.

— Pe atunci nu eram bogați, povesti o doamnă voinică, într-o rochie simplă de mătase neagră, o doamnă cu fața încă tânără sub o cunună de păr alb. Soțul meu, plecat să lupte, mă lăsase singură în mica noastră fermă. Nu mi-a fost frică niciodată. Când i-am văzut pe soldații dușmani apropiindu-se, m-am simțit cuprinsă de o mânie și de un curaj de care nu m-am crezut niciodată în stare. După ce am baricadat ușile și ferestrele m-am înarmai cu o pușcă și m-am postat la lucarna din bucătărie. „L-am ajutat cu propriile mele mâini pe bărbatu-meu să ridice căsuța asta. Sunt aici la mine acasă, am strigat eu, n-o să intrați decât peste cadavrul meu!” Și, mă credeți? în fața chipului meu, fără îndoială descompus de ură și de durere, soldații și-au văzut de treabă!

— S-or fi gândit la mamele, la nevestele lor... zise Jan Yvarsen.

Bătu miezul nopții. Venise ceasul împărțirii darurilor. Fiecare pachet legat cu panglici era însoțit de o felicitare de Crăciun, în care se vedea zăpadă, multă zăpadă, căci, toți acei oameni aveau în seara aceea nostalgia albelor Crăciunuri ale copilăriei lor! Se auzeau exclamații de plăcere și pupături sonore, pe măsură ce micile daruri ieșeau din hârtiile lor. Doctorul Yvarsen și soția lui ținură să se întoarcă pe jos acasă pentru a se bucura de noaptea translucidă de decembrie. Imensele astre ale cerului Africii aruncau sclipiri roșii ceea ce odinioară o determinase pe Ide să spună: „Ai crede că-n fiecare stea s-a aprins câte un pom de Crăciun!”

Întorși acasă, Ide zări pe măsuța de toaletă un sipețel de piele cu inițialele ei. Înăuntru, așezat pe fundul de catifea neagră, un șirag de perle cu închizătoare de platină.

— Am socotit că asta-i bijuteria care-ți trebuie, dragă, pentru că nu porți decât rochii negre și albe, îi zise soțul ei punându-i colierul la gât.

Fericită, Ide se privi în oglindă. Pe gâtul ei, ușor bronzat, perlele, de o strălucire foarte pură, luceau plăcut.

— Mi-ai făcut un cadou mult prea scump pentru mine, Jan dragă! Dar cât de mult îmi plac aceste perle, cât mi-s de dragi! Pot să le păstrez în noaptea asta, să dorm cu ele, ce zici?

— Bineînțeles. În noaptea asta nu dorm toți copiii cu jucăriile lor noi? zise el glumeț.

— Stai puțin, tu, copil mare ce ești! Am și eu o jucărie pentru tine!

— Pricep, zise el, râzând. S-o văd, arată-mi-o!

— Vino, făcu ea pe misterioasa luându-l de mână. Încă din pragul odăii privirea îi fu atrasă de pielea luminoasă a femeii din tablou. Jan Yvarsen contemplă îndelung, fără nici o vorbă, acea alegorie a propriei sale profesii. Întorcându-se, văzu fixată asupra-i, privirea intensă a soției sale, doi ochi blânzi de căprioară în care citi o admirație infinită pentru munca lui plină de abnegație.

— Soția mea! Scumpa mea soție... murmură el cu un accent de infinită tandrețe.

15

În prima zi a anului venea multă lume la ferma familiei Maclean pentru că negrii din satul vecin se adunau la câțiva pași de acolo ca să-și execute dansurile rituale. Sunetele înăbușite ale tam-tam-urilor și ale unui instrument ciudat cu corzi, fabricat de ei înșiși, se auziră apropiindu-se. Veneau, doi câte doi, în șir interminabil, cu pene de cocoș înfipite în părul încâlcit și cu aceleași pene vârâte în brâul care le încingea coapsele. Cu un mers legănat, ritmic, făcură mai întâi înconjurul pieței vaste și plină de praf, locul exhibițiilor lor, apoi începură dansul. Mimând nu știu ce lucruri, începură să se fâțâie dând din cap, cu mișcări dezordonate, apoi învârtindu-se, tropăiră înainte și înapoi pentru ca brusc să facă niște salturi din ce în ce mai frenetice, pe măsură ce tam-tam-urile își accelerau bătăile. Deși abia mai răsuflau, psalmodiau un fel de litanie pe trei note, mereu aceleași: înarmați cu scuturi și sulite, aduse de nevestele lor, se repeziră la un dușman nevăzut, apoi se năpustiră spre cele patru colțuri ale pieței scoțând urlete sălbătice. Cerul era o cupolă de satin azuriu și lumina vibrantă îi făcea pe acei diavoli dezlănțuiți să pară și mai negii. Piepturile lor goale, șiroind de sudoare, emanau un miros fetid și acru. „E cu puțință ca Elias și drăguța lor Daisy, să facă și ei parte din neamul ăstora?” se întrebă Ide cu inima strânsă.

Îi plăcea să petreacă pe la ferme duminicile fiindcă ele îi aminteau de zilele fericite din primii ani ai căsătoriei sale. Dar îi aminteau de asemenea și de zilele de luptă aspră și pe ascuns cu rivala ei. Adesea i se părea că vede soarele strălucind în cozile ei groase de aur, împletite în jurul capului mic, când sărea veselă și suplă pe terenul de tenis, schimbând mingile cu fostul ei logodnic...

16

Spitalul din Vereeging ca și cel din Krittelwerk, era un lung și vast parter înconjurat de o galerie largă, deschisă spre grădina cu arbori de esență rară. Aici își îndeplinea Thérèse Erhardt, slujba ei de infirmieră. Serioasă și amabilă, frumoasa fată era tot atât de iubită de colegi cât și de bolnavi! Încă din primele ceasuri, colegele sale observaseră un lucru de care tânăra se mirase când i se vorbea despre el: impresia profundă asupra doctorului James Corsen. De câte ori slujba ei o aducea lângă acest medic tânăr, Corsen pălea și emoția lui era vizibilă. Acest băiat înalt și blond, cu o ușoară tendință spre îngrășare, cu chipul proaspăt și trandafiriu, cu ochii albaștri ușor bulbucăți, era de o timiditate uluitoare. Thérèsei nu-i păsa câtuși de puțin de el și remarcile și tachinările infirmierelor o lăsau indiferentă. În seara aceea tocmai se instalase cu o carte în mica sală de așteptare de lângă sala comună unde-și petrecea intervalele dintre vizite, când iată că intră doctorul Corsen.

— Vă aduc picăturile pentru doamna cea bătrână din camera 12, zise el.

— Bine, vă mulțumesc, domnule doctor.

— Vedeți că am făcut o injecție la numărul 5. Acum pacientul doarme. Dacă se agită în timpul nopții, trimiteți să mă cheme, soră.

Ca întotdeauna când se adresa tinerei fete vocea i se strângea puțin și avea impresia că abia poate înghiți. Ea repetă:

— Mulțumesc, domnule doctor... nerăbdătoare să se apuce de citit.

— Nu vreți, făcu el șovăind, să-mi îngăduiți să stau puțin cu dumneavoastră?

Mirată, fata își aținti asupra-i frumoșii ei ochi violeți.

— Să stați cu mine? Dar e târziu, domnule doctor!

— Da, e târziu, așa că n-am să vă inoportunez, prea mult. Dumneavoastră și cu mine suntem obișnuiți să vedem destule lucruri urâte, dar n-aș fi vrut să-l vedeți pe băiețașul de unsprezece ani care mi-a fost adus azi și pe care învățătorul lui l-a bătut îngrozitor! Avea poponeața plină de sânge! Sigur, lucrurile nu se vor opri aici, părinții vor face plângere!

— Bietul micuț! Ceea ce spuneți e cumplit, domnule doctor.

— Poate că-l vor judeca pe ticălosul care s-a înverșunat astfel împotriva unui copil! Din nenorocire există părinți care nu depun plângere, care-și lasă copiii pe mâinile unor inși sadici. Eu am fost unul din acești copii, domnișoară Erhardt...

— O, făcu ea plină de milă.

Deci de-aici i se trăgea acea tristețe din ochii lui albaștri, și nu, cum pretindeau celelalte surori, pentru că, ea, Thérèse, nu făcea caz de persoana lui! Îl ascultă

compătimitoare. Avea trei ani când își pierduse tatăl care-i lăsa văduvei o avere imensă. Totuși fusese crescut foarte aspru. Mama sa, extrem de puritană, și foarte cucernică, nu-i arăta niciodată nici cea mai slabă afecțiune. Îl instruia un profesor, acasă. Cu groază, Corsen se gândi la sala de studiu asemănătoare cu vorbitorul unei mănăstiri, cu pereții goi pe care nu-i împodobeau decât un Crist pe cruce și, sub sticlă, cele mai aspre versete din Biblie. Pe masă, o nuia de stuf se învecina întotdeauna cu cărțile. Când maică-sa vedea urmele nuielui pe degetele lui, își asuma ea însăși sarcina să-l pedepsească și mai aspru. Servitorii îi plâneau de milă: totuși nici unul nu-i sărea niciodată în ajutor și trebuia să-și îngrijească singur juliturile și zgârieturile. Astfel creșcu, plin de groază, între o mamă glacială și un profesor crud.

— În astfel de condiții, cum puteam gândi frumos despre umanitate, domnișoară Erhardt? Există la noi, în Anglia, un dicton care pare paradoxal: *cold as charity*.⁵⁸ Nu de mult am citit într-o revistă chiar aceste cuvinte sub reproducerea unei statui... O femeie înaltă și slabă, înfășurată în văluri și în pliurile unei rochii severe. Am tresărit, fiindcă imaginea aceasta semăna leit cu mama, avea chipul ei cu trăsături regulate și austere. A murit de mult, dar n-am s-o iert niciodată și e cumplit să urăști amintirea unei mame! Și asta, fiindcă datorită ei n-am cunoscut decât latura groaznică a vieții și cunoștințele care mi-au fost vârate în cap cu vergeaua de stuf nu m-au ajutat prea mult! Rece ca mila... Ah, cât de rece era mila mamei” În timp ce cu o mână întindea pomana, cu cealaltă scanda încurajările la penitențe și sacrificii! Exemplul milei sale a izbutit să-mi tocească sufletul, să-mi spulbere orice credință în bunătatea omenească și-n bunătatea Celui-de-Sus!

— Sunt uluită de ceea ce-mi mărturisiți, domnule doctor.

În acel moment odaia fu scufundată brusc în întuneric.

— Altă pană de curent, exclamă fata, e a doua în seara asta. Am o lumânare, domnule doctor, aveți niște chibrituri?

Nu primi nici un răspuns și avu impresia că el se îndrepta pe pipăite, spre ea. Și brusc, simți pe mâinile pe care i le luase într-ale lui arsura unei guri lacome.

— Lăsați-mă! șopti ea trăgându-și mâinile.

— Ah, dacă nu ne-am fi aflat în întuneric, n-aș fi cutezat niciodată să-ți spun că te iubesc! zise el gâfâind. Te iubesc ca un nebun! Mărită-te cu mine, Thérèse, voi fi sclavul dumitale, te voi sluji în genunchi!

Lumina reaprinzându-se, Thérèse văzu în fața ei un om care tremura și care-și ascundea fața în mâini.

— Iartă-mă! Iartă-mă! o rugă el cu vocea înăbușită și fugi.

A doua zi, printre scrisorile primite, recunosc, pe un plic, scrisul doctorului Corsen.

---

⁵⁸ Rece ca mila (engleză).

„Domnișoară,

V-am vorbit ieri seară despre trista mea copilărie. Iertați-mă și credeți-mă că n-am făcut-o cu scopul ca să vă înduișez. Voi adăuga totuși că adolescența mi-a fost grea pentru că la acea vârstă, inteligența mai dezvoltată, înțelegea mai bine lucrurile.

Moartea m-a scăpat de mama și mi-a îngăduit să-mi alung călăul. Dar era prea târziu, niciodată n-am mai regăsit ceea ce se cheamă «bucuria de a trăi». Astăzi sunt în posesia unei averi mari. Aș fi putut salva de atâtea ori o viață care se credea pierdută... Dar numai o singură ființă din lumea asta ar putea să-mi salveze mie viața! Se zice că lumea aparține celor îndrăzneți. Atunci, voi fi încă o dată îndrăzneț. Voi avea cutezanța de a vă cere de soție. Vreți? Dacă nu, dacă simțiți că nici măcar o simplă prietenie nu v-ar putea lega de mine, fiți bună, nu mă lăsați să-mi fac speranțe, mâinile dumneavoastră mici să rețeze dintr-o singură lovitură nădejdea plină de cutezanță care m-a făcut ieri seară să-mi pierd capul. Atunci, nu mă veți mai vedea, căci îmi închipui cât i-ar fi de greu unei femei să-l mai vadă pe cerșetorul care se încăpățânează să-i întindă mâna...”

Întâmplarea a făcut ca în aceeași dimineață, Thérèse să fie obligată să se întâlnească cu doctorul Corsen, căci amândoi îl asistau pe profesorul Hanney în sala de operații. Fetei îi fu milă de paloarea și de privirile lui neliniștite care n-o slăbeau deloc. Cum, spre sfârșitul după-amiezii, îl întâlnește în pragul unei săli, îi zise:

— Domnule doctor, aș vrea să vă vorbesc.

Își scurge în parc și făcurea împreună câțiva pași.

— Vedeți, vă ascult, zise ea încercând să scape de privirea lui insistentă. Nu vreau să vă fac să așteptați răspunsul. Nu mă voi mărita niciodată și dacă asta, poate să vă consoleze într-o oarecare măsură, dragă domnule doctor, să știți că am un motiv secret pentru care vreau să rămân fată bătrână! isprăvi ea surâzând slab.

— Vă mulțumesc pentru încredere, soră, bâlbâi el.

Ea îi întinse mâna pe care el i-o strânse îndelung fără să cuteze să i-o sărute. A doua zi doctorul Corsen părăsi spitalul din Vereeging.

17

Un tărăboi ciudat o trezi pe Thérèse din primul somn. Vecina ei de pat, care se îmbrăca grăbită, îi spuse că un motociclist își spărsese capul de zidul barajului. Niște negri ce se întorceau de la mină, îl găsiseră și-l aduseseră la spital.

— Și Hanney care se află la Bloemfontein și care nu se va întoarce înainte de mâine seară! zise Thérèse.

În hol îl găsiră pe director care tocmai punea receptorul în furcă.

— Doctorul Yvarsen mi-a făgăduit că pornește imediat încoace, le spuse el. Dar chiar dac-ar merge ca un nebun tot nu poate ajunge decât peste două ceasuri.

Mâna Thérèsei, cu care-și aranja boneta, tremură un pic: îl va revedea pe Jan Yvarsen! Bărbatul pe care-l iubea cu un fel de dragoste cucernică. Totuși el nu găsise decât câteva biete cuvinte ca să-i mulțumească pentru că intervenise, pentru că-l cruțase de dificultatea de a veni să-și ia el singur nevasta acasă! Și ce făcuse pentru frumoasa prietenie care se înnodase între ea și Ide? Cele două femei își scriau din când în când, dar dacă în scrisorile sale – întotdeauna afectuoase – Ide o invitase pe fată să petreacă un sfârșit de săptămână la ei, o făcuse – așa i se păruse Thérèsei – cu o anumită rețineră, și tânăra nu se putuse hotărî să răspundă unui apel atât de lipsit de căldură. Sigur că în rezerva lui excesivă, lui Jan Yvarsen nu-i plăcea să vadă la masa lui o străină care-i cunoștea trecutul. Așa că nu-i mai revăzuse pe cei doi.

Rănitul se afla în comă. Era tânăr, părul bogat și buclat îi era ud de sânge, și sânge închegat îi acoperea chipul.

— Mi-e teamă ca doctorul să nu ajungă prea târziu, zise internul care veghea.

Dar nu trecură două ore că și auziră un claxon și automobilul intră în parc luminând ferestrele cu farurile sale. Într-o mantie amplă, menită să-l apere de praf, Jan Yvarsen își făcu apariția, cu trusa sub braț căci ceruse să i se trimită din Europa instrumentele de chirurgie cele mai noi și mai perfecționate. O puse în mâinile îngrijitoarei care-l însoțea pe director și se grăbi să arunce o privire asupra rănitului.

— Să nu-l mișcați! Duceți-l așa cum e, în sala de operații, se adresă el celor doi infirmieri aduși de intern. După care ieși ca să se pregătească de operație.

N-o remarcase pe tânăra infirmieră care-l privea, emoționată să-l revadă. Deși se temea, Thérèse dorea să fie chemată în sala de operații. Dar n-avură nevoie de ea. Operația fu lungă. Totuși, toți cei care asistaseră la această gravă intervenție chirurgicală aveau nădejdea că tânărul va scăpa. Acum, Jan Yvarsen, înconjurat de interni și de infirmierele care-l asistaseră, luau ceaiul în salonul directorului. Chipul mândru al doctorului purta pecetea atenției susținute și al imensului efort pe care trebuise să-l facă.

Din când în când, își ștergea fruntea încă umedă de sudoare. Văzând-o pe Thérèse pe care directorul o invitase știind că era prietenă cu nevasta chirurgului, acesta se ridică:

— *How do you do,*⁵⁹ Miss! zise el întinzându-i mâna. Soția mea se plânge că n-ai răspuns niciodată la invitația ei! spuse luându-și la revedere. Când vom avea plăcerea să te vedem la noi?

— Dar... șovăi ea luată pe neașteptate, sunt foarte ocupată, iar când sunt liberă mă acapareză familia...

— Înțeleg... zise el, în timp ce ochii lui ciudați o priveau, transparenți și totuși impenetrabili.

În ziua aceea, urmărită mereu de privirea lui, Thérèse se simți stângace. O tristețe sumbră o învălui ca un văl negru.

---

⁵⁹ Bună ziua, domnișoară! (engleză).

18

A treia zi, Thérèse primi o scrisoare în care Ide o zorea să vină, cât mai curând cu putință, să petreacă lângă ea câteva zile. Soțul ei, scria ea, avusese plăcerea s-o revadă, dar i se păruse că n-arăta chiar prea bine și Ide întrebuița cuvintele cele mai afectuoase ca s-o determine pe mica ei prietenă să-i ceară directorului câteva zile de concediu, de care – după părerea doctorului – avea neapărată nevoie. Cu ce bucurie se revăzură, părându-li-se la amândouă că se schimbaseră foarte mult. Thérèse se miră de o Ide și mai fină, și mai elegantă decât în momentul în care se despărțiseră, iar Ide de o Thérèse mai slabă și mai palidă.

— Cred, domnișoară, că meseria pe care ți-ai ales-o, e prea dură pentru dumneata, îi zise doctorul în timpul mesei.

— Nu prea mai avem bolnavi în ultima vreme, răspunse ea, altfel n-aș fi putut obține cele opt zile de concediu.

— Opt zile nu înseamnă nimic. Ți-ar fi trebuit două luni! Și pe deasupra nici nu mănânci cât trebuie! adăugă el pe tonul medicului.

Dar, ca să onoreze cum se cuvenea, masa, tânăra se simțea prea tulburată aflându-se între cele două ființe, alături de care – citind memoriile Idei – trăise, și cu ce interes pasionat, emoțiile, bucuriile și suferințele lor. Numai așa își putu ea explica acea senzație de ceva văzut, de ceva trăit pe care-o avu intrând în salonul cel mare unde pielea cu care erau îmbrăcate scaunele și acajuul mobilelor se armonizau cu lemnul care îmbrăca pereții, satinat de reflexele focului. Un covor mare, cenușiu, acoperea parchetul. În niște vase de lapis-lazuli se scăldau trandafiri mari purpurii și flori albe, ciudate, împodobeau vasele grele de aramă în al căror pânțec se reflectau colțurile odăii. În acel moment, perdelele de dantelă de la ferestre, încadrau crengile copacilor înroșite de soarele care apunea.

— Gustav Vasa? întrebă fata oprindu-se în fața unei statui de bronz care împodobește căminul.

O vie mirare se zugrăvi pe trăsăturile doctorului.

— Îl cunoști pe eroul nostru național, domnișoară?

— Puțin... spuse ea roșind. Am citit...

— Gustav Vasa e una dintre cele mai mărețe figuri pe care le-a dat patriotismul din toate timpurile, zise el. Adesea, pe drumurile Suediei, găsești urme ale vieții glorioase a acestui mare revoluționar, dar nici una nu-i atât de emoționantă ca statuia ridicată pe terasa ce domină Mora și a cărei reproducere o vezi aici. Căci din Mora și-a chemat el compatrioții la arme: sătul de tirania străină, le-a vorbit, le-a insuflat propria lui dorință de independență și ura lui împotriva danezilor. Gentilom tânăr, frumos și curajos, erou

aproape legendar prin faptele, evadările și cutezanțele sale, a aprins – datorită prestigiului său – revolta și a ridicat la luptă țara întregă. A ajuns pe tron și a făcut-o regină pe Karin Stenbock, pe care-o întâlnește la Trollhättan în vreme ce fugeau ca să scape de mercenarii puși pe urmele sale. Ghicind-i numele, fata îl duse la ea acasă. Dar nici n-ajunseseră bine că și auziră larma oștenilor regelui Christian, care băteau drumurile în căutarea fugarului. Atunci, fata îl duse pe Vasa în propria-i odaie și se închise acolo împreună cu el, în timp ce mama, patriotă înflăcărată, stătea de pază la ușă: bădăranii nu cutezară să violeze culcușul unei fecioare. Sub domnia acestei perechi, Suedia cunoscă o perioadă de pace și de fericire. Puști, eram nebun după Vasa! adăugă Jan Yvarsen cu acel surâs care-i întinerea chipul.

— Nu mi-ai spus tu, odinioară, că Tjorpa, a fost construită pe ruinele castelului familiei Stenbock, Jan? întrebă Ide.

— Într-adevăr, unii așa susțin, spuse el ridicând din umeri, chiar servitorii noștri pretindeau că o subterană pornind din pivnițele noastre, ducea la cascada Trollhättan care înghițise destui danezi. De câte ori n-am ciocănit zidurile în nădejdea că voi descoperi culoarul acela secret! Mi-l închipuiam plin de schelete cu armurile lor. Coboram întotdeauna încet treptele tocite ale pivniței cu gândul că cizmele eroului meu călcaseră odinioară pe acele pietre. Ane Mette îmi povestise că Vasa, trecând într-o zi pe strada noastră, ascuns într-un car cu fân, cavalerii aflați pe urmele lui, străpunseseră paiele cu săbiile fără ca acesta, rănit, să scoată vreun strigăt de durere.

„Cât de frumos știe să povestească”, își zise Thérèse, sub farmecul aceluia glas care avea ceva odihnitor în grava și plăcuta lui sonoritate. „Cu ce calm a vorbit de Trollhättan, de Tjorpa, de copilăria lui...” își zise Ide încântată.

Apusul lent se topea în noapte. Un vânt ușor, venind dinspre ferestre, făcea mai vie mireasma trandafirilor.

— Dacă ne-ai servi niște răcoritoare, Ide? Le-am merita, eu pentru că v-am ținut o conferință, voi pentru că m-ați ascultat, glumi doctorul.

Când, după gustare, Thérèse îl văzu pe doctor îndreptându-se spre pian, avu o tresărire de bucurie: va cânta!

În strălucirea neagră a capacului mare, ridicat peste corzi, ea văzu reflectându-i-se chipul serios în timp ce de sub degetele sale se înălța un imn plin de vehemență și de solemnitate: glas de clopot, ritmuri de cavalcadă, cântece de triumf preamărind dragostea de patrie! Jan Yvarsen lăsa să transpară prin acea muzică, fervoarea juvenilă, entuziasmul înflăcărat pe care le simțise copilul pentru marele Gustav Vasa.

În fiecare dimineață, deschizând ochii, Thérèse Erhardt avea impresia că-și continuă visul de peste noapte. Auzea demarând mașina doctorului care la șapte pleca la spital. Ide nu întârzia să-și îmbrățișeze prietena.

— Vrei să-ți aduc gustarea în pat?

Dar fata răspundea cu însuflețire:

— Nu! Nu! Vreau să mănânc împreună cu dumneata în salonul cel frumos.

— Și ziua începea... În timp ce stăpâna casei era ocupată cu treburile gospodăriei. Thérèse se instala pe terasă cu o carte aleasă de pe etajera unde Ide își ținea volumele pe care-i plăcea să le recitească. După-masă, Jan le ducea pe cele două prietene la lac, sau ide dădea vreun ceai în cinstea Thérèsei; niciodată fata n-ar fi putut răspunde la toate invitațiile pe care i le făceau doamnele din ținut.

În seara când Jan Yvarsen veni să le ia pe Thérèse și pe Ide, care-și petrecuseră după-amiaza la lac, el îi spuse tinerei:

— Diseară se joacă Fiica vulturului, vei vedea cinematograful nostru, domnișoară Erhardt, tot Kittelwerkul se adună acolo ca o mare familie, așa că o să te amuze.

— Oh, Ide, zise Thérèse în șoaptă, aș vrea atât de mult să-mi petrec seara aici, acasă, și totuși nu v-ar părea rău să renunțați la film pentru mine?

Doctorul pricepuse.

— N-are nici o importanță, spuse el, dorințele oaspeților noștri, sunt și dorințele noastre.

Așa că și seara aceea trecu cât se poate de plăcut pentru invitata familiei Yvarsen. Thérèse vru să vadă o hartă a Suediei și Ide îi arătă o hartă veche, puțin pătată de mâinile elevilor de odinioară.

— Uite, Thérèse, iată Scania de un galben ele grâne, Vermlandul de un cenușiu închis ca și forjele sale. Țara nu-i mare, dar e frumoasă ca o poveste cu zâne.

— Și încă n-ai văzut-o decât vara, remarcă Jan. Or țărilor nordice trebuie vizitate numai iarna. Sigur, te poți teme de frig, dar astăzi hotelurile, trenurile și vapoarele oferă un confort atât de mare turiștilor încât și cei mai temători pot înfrunta aceste excursii. Nimeni nu se va înapoia decepționat, căci splendoarea zilelor de iarnă nu-i mai puțin încântătoare decât limpezimea nopților de vară. Dar iarna toate par o adevărată feerie. Lacurile și câmpiile scânteiază sub o pulbere diamantină. E de ajuns o singură stea, deasupra brazilor, și mii de diamante se aprind în vârful albelor lor piramide. O singură stea și apele înghețate ale cascadei strălucesc ca tuburile unei mari orgi argintate. Secretul și farmecul peisajelor nordice constau în faptul că-n fiecare moment sunt noi și pure. De pildă, nu-fi poți închipui cât sunt de plăcute casele roșii, așezate în zăpadă, ca în vată! La noi, locuitorii sunt despărțiți unii de alții de păduri imense, de lacuri și de văi. Lucrul acesta prilejuiește multe excursii. Pleci cu schiurile. Ca să traversezi un râu, îți pui patinele. Gheața albăstruie crapă sub ghetete. Adesea întâlnești câte un convoi de sloiuri, reflectând zborul lebedelor care țipă mai ales către seară. Când ai întârziat, trebuie să cauți vreuna din acele cabane de brad cu grinzi care miros a rășină. O sală mare, cu paturi largi și scunde, unde o sobă de piatră cimentată își arată gura roșie a cuptorului. După ce-ai băut cafeaua aburindă, în cămile de lemn, și ai mâncat niște hartane zdravene de slănină garnisite cu prune uscate, o pornești în zori, la drum. Gerul îți taie obrajii ca un brici. Apoi, timid, se arată soarele, razele sale oblice, de un galben palid, auresc cerul până la amiază. Dar când pășești din nou printre copacii rari, soarele ce apune colorează trunchiurile pinilor, într-un roșu de aramă. De câte ori n-am escaladat muntele Gultha cu

pererii lui ametiitori, deși destul de în pantă ca să poată fi coborâți cu schiurile. Puține fete cutezau să facă asta...

O fugară și intraductibilă expresie adumbri fruntea lui Jan Yvarsen. Oare în acel moment o revăzuse sus, în vârful muntelui, pe Sigrid, cu lungile ei cozi în vânt făcându-i semn cu bățul de ski, aidoma unei Walkirii, la marginea unui nor, agitându-și sabia? Își reveni repede și chipul îi redeveni impasibil.

— Urcuș dur și abrupt, care cere o oră de mers dar care se coboară în șapte minute. Te întorci la lumina torțelor ori la razele lunii, căci drumurile sunt întunecoase, și-ți regăsești tovarășii de patinaj. Sub lumina rece a lămpilor cu arc, fustele și cosițele fetelor zboară, în timp ce patinele alunecă vesele în sunetele flautelor.

Simțea plăcerea pe care o încerca Jan povestind acele episoade din tinerețea lui, căci luându-și ceaiul – o întrerupere plăcută a acelor după-amieze – el continuă să povestească:

— Un sport pe care-l preferam tuturor celorlalte era *jumpingul*, cum numeam noi plimbările pe gheață. La sfârșitul lui noiembrie, apele înghețau. Ca să probăm grosimea păturii de gheață aruncam o piatră mare care lăsa în urmă o stea ca într-un geam spart... Eh, o să țină, ne asiguram noi, la drum!” Blocuri mari, singuratic, coborau în direcția curentului; erau niște sloiuri tocmai potrivite să se reîntoarcă la Polul Nord! Dar trebuia să fii atent când sloiul se rupea în două. Trebuia să sari pe bucata cea mai sigură. Credeți că ne era frică? Nici pomeneală! Pentru micii vikingi frica e un fel de excitant. Când cădeai în apă erai furios din pricina stângăciei tale. Din fericire, câte un prieten era întotdeauna aproape, gata să te salveze din primejdie! Și credeți că după asta ne întorceam acasă? Nu! Îți scoteai pur și simplu apa din ghete, îți storceai vesta și pantalonii pe care ți-i puneai repede și care-ți înghețau pe trup de îndată ce jocul reîncepea. Ah, micilor vikingi le plac jocurile violente și primejdioase. Ei sunt urmașii unui neam dur ca stâncă, și pe care un atavism îndelungat i-a învățat imperioasa necesitate de a acționa...

Ochii Thérèsei Erhardt urmăreau aproape cu spaimă acele pendulei. „Oare doctorul va mai cânta astă-seară?” se întreba ea necutezând să exprime cu glas tare această intensă dorință. Dar, ca și cum i-ar fi ghicit gândul, Jan Yvarsen se așeză la pian.

Home sick! Dor de țară... Dorul pe care-l exprima în acea seară muzica alcătuită de pianistul însuși: nostalgia îndepărtatei sale patrii... Mai întâi se auzi bolboroseala ciudată a unei ape sumbre și strălucitoare, prizonieră sub gheața opacă, apoi pârâitul sonor al cascadelor imobilizate în goana lor sălbatică... Game imitând valurile pe țărurile sălbatice... Murmurele lungi ale pinilor treziți de adierile polare... Imagini care evocau sunetele argintii ale ciocanelor izbînd nicovala și clinchetul vesel al clopoțelilor unei sănii... Iradiație atât de luminoasă încât ți se părea că dac-o vei atinge, vei simți în degete contactul cu aurul pur. Apoi, acea muzică evocatoare se isprăvi printr-o melancolică melopee. Părea cântecul unui trecător solitar care-și încredințase durerea peisajului fratern murind în cenușa nopții.

Cu urechile încă țiuindu-i de atâta armonie, Thérèse se duse în camera de oaspeți,

albastră și trandafirie, aceeași în care locuise odinioară frumoasa și răzbunătoarea Sigrid. Contemplă multă vreme, de la fereastra ei, noaptea de catifea întunecată găurită de stele imense. Apoi, cu senzația că băuse un vin prea tare își puse capul pe pernă și ajunse să nu mai poată distinge visul de realitate. Era amețită de o emoție moleșitoare. Uneori i se părea că prin locul său prodigios, pianistul avea puterea de a-i smulge tinerei sentimentele ascunse cu cea mai mare grijă. Magia glasului său o egala pe cea a cântecului. Ei îi erau dragi și unul și celălalt și astfel înmagazina bogăție după bogăție din care avea să se adape, după ce se va întoarce acasă, departe de cele două ființe care acum făceau parte din viața, din răsuflarea ei, atât de mult le iubea! Știa că până în ultimul ei ceas, acele seri feerice îi vor lăsa în suflet o pecete de neșters. Un regret care nu va pieri! Căci nu nădăjduia că se vor mai repeta. În viitorul ei concediu, poate peste șase luni, ai ei n-o vor mai lăsa să plece și apoi nu se știa dacă familia Yvarsen o va mai invita.

Acum, sosise ultima seară și Thérèse rugă cerul să mai fie încă o dată milostiv... Se așeză pentru ultima oară lângă Ide, în locul ei obișnuit, din odaia cea mare pe care lămpile voalate o cufundau într-o penumbră trandafirie. Plecarea de a doua zi îi apăsa greu inima. Dar doctorul Yvarsen vorbi și ea nu mai fu decât atenție înflăcărată. Împreună cu el, cele două femei, se imbarcară, în seara aceea, pe vaporul *Titan*. Mai întâi traversară fiordurile și, după o oprire la Merök, urcară celebra șosea de la Girang și înălțimea Djupvands-hytten, ca să privească spre ghețarul Jostedal și spre platoul munților nordici. Apoi, noaptea, *Titan* înaintase spre nord. Dimineața, sub un cer nemaipomenit de albastru se ivi orașul Bodö scaldat în soare. Totuși când în toiul zilei vaporul ajunse în fața Volgelbergului, fu învăluit brusc într-o ceață atât de imensă încât abia puteai recunoaște zborul unor pescăruși speriați de pâclă.

— Decepționați, pasagerii priviră acele înalte ziduri cenușii care ne înconjurau din toate părțile, continuă Jan, căci în aceeași seară trebuia să ajungem la Capul Nord cu marea lui de gheață și cu soarele de la miezul nopții. Temperatura coborâse mult, punțile se goliseră. Blestemând, ne înecam necazul în micul bar unde se alinia un frumos sortiment de sticle colorate. Ore în șir, sunând într-una din corn, *Titan* tăie deasa vată cenușie, apoi brusc am aflat că am ajuns ia destinație. Un matelot care se cățăraseră pe catarg ne anunță că vremea începea să se limpezească. La această veste bună, fețele se înseninară. Într-adevăr după un ceas, Capul Nord, aidoma unui monument uriaș, se ivi în fața noastră într-o ceață mai puțin densă. *Titan* aruncă ancora în golful Hörnwick și primii pasageri urcară în bărcile de abordaj. Nu fără dificultate, căci pe apa cu hulă, ceața încă era deasă. Dar abia puserăm piciorul pe pământ și înălțimile Capului Nord se și iviră cu primele sclipiri ale aurorei. Atunci, într-un elan comun, turiștii atacă potecile povârnite și pietroase ale muntelui. Ce importanță mai aveau ploaia și bruma din moment ce te îndreptai către acea aură care îmbrățișa cerul! Din toate părțile părea că plouă cu jărătic aprins, peste mare și peste stânci! Pe măsură ce ne cățărăm, ceața cădea până când nu mai fu decât un abur ușor, pe care-l lăsarăm în curând în urmă. Era ultima etapă a drumului; în sfârșit, ajunserăm pe platou. În fața noastră firmamentul întreg ardea într-o lumină

orbitoare care se intensifica pe măsură ce înaintam spre versant. Atunci, în tăcerea deplină, un singur strigăt de admirație țâșni din toate piepturile: soarele de la miezul nopții! Incredibil de mare, își desfășura evantaiul de flăcări, discul de aur în fierbere, de unde curgeau lavel purpurii, diamant uriaș aruncându-și focurile prin milioane de fațete...

Jan Yvarsen tăcu. Un moment privi fix în gol de parcă revedea aidoma acel miracol. Atunci se îndreptă, spre pian... Pentru a preamări triumful luminii, de la ce maestru putea să împrumute limbajul muzical, dacă nu de la Mozart? Unde își putea afla mai prompt sublimele elanuri spre limpezime decât în sonatele, simfoniile, luminoasele cantilene ale acestui genial compozitor? Din fragmentele cele mai dragi care-i răsunau în minte, Jan Yvarsen alcătui un imn spre gloria luminii! Și armoniosul poem se termină pe o melodie dulce ca o rugăciune. Rugăciunea nostalgică a unui suflet care-și caută liniștea și adevărul în lumină!

Atunci tânăra, atât de crunt lovită în primăvara vieții sale, nu-și mai putu reține lacrimile. Poezia acestei muzici evocase locurile patriei sale: vastele câmpii în care iarba, presărată cu florile iubite – albăstrele, margarete, maci – se unduia sub adierea vântului, lacurile liniștite care reflectau cerul albastru, satele cu căsuțele lor împestrițate grupându-se în jurul clopotniței, și zborul familiarelor berze.

— Plângi, domnișoară Erhardt? Întrebă doctorul surprins.

Dar ea nu putu decât să repete, sufocându-se un pic:

— Muzica asta e atât de frumoasă... Mulțumesc, oh, mulțumesc, domnule doctor.

— După părerea mea, muzica izolează, remarcă el surâzând, dar fiecare dovedește în felul lui, riguros individual, sentimentele pe care i le inspiră!

* * *

Prin fereastra vagonului, Thérèse privea defilând vastele terenuri părgănite. Acea câmpie tristă, se potrivea de minune cu starea ei de spirit. A avea senzația unei treziri brutale dintr-un vis minunat, și se temea să reintre în viața cotidiană. După-masă, familia Yvarsen o însoțise la gară. Ide avea lacrimi în ochi când o sărută.

— Să te întorci curând, dragă, îi spusese ea. Calma și binevoitoarea privire a lui Jan, lunga lui strângere de mână îi mai îndulciseră durerea de a-i părăsi. Dar acum, avea impresia unui gol cumplit. De ce când exista atâta frumusețe și atâta lumină pe lume, se simțea din nou atât de tristă, de descumpănită, ca și cum toate nenorocirile aveau să se prăvălească asupra-i? Încă nu-și dăduse seama? În seara aceea mătușa și Doris o vor aștepta la gară. Își va petrece toată ziua de mâine în familie, apoi unchiul Jacques și Doris o vor duce cu mașina la Vereeging. Și vor urma din nou coridoarele, lungile coridoare albe ale spitalului, ușile albe, în dosul cărora zăcea suferința. Apoi, în toiul nopții, va fi trezită ușurel din somn. Un du-te-vino de pași grăbiți. Colega care-i aducea o *the cup of strong tee* – ceaiul tare – ca să-i alunge somnul... Pe urmă, când va intra în salonul cufundat în penumbra lămpilor de la paturi, și va zări fețele albe care abia se deosebeau de

albul pernei, va încerca din nou acea neliniște, acea spaimă de moarte care le cuprinde adesea pe ființele singuratice. Și totuși acesta era mediul pe care și-l alesese, de dragul lui Jan Yvarsen!

PARTEA A DOUA

19

Doamnele își opriră aproape toate odată mașinile pe care le conduceau ele însele în fața bungalow-ului familiei Yvarsen și grădina – pe care o străbătură grăbite – răsună de sporovăială lor. Erau toate în rochii albe ori înflorate, împodobite cu cercei și mărgele. Era o zi plăcută de mai, ușor înnorată.

Mai, în acest ținut, echivalează cu călduța lună septembrie de la noi. Ferestrele salonului, larg deschise, lăsau să intre o adiere ușoară, făcând să se răspândească mireasma trandafirilor roșii care străluceau pe fețele de masă din dantelă de pe măsuțele rulante.

— Invitata dumitale a plecat?

În viața liniștită a burgului, cel mai mic fapt căpăta repede importanță. Doamnele n-o puteau uita pe Sigrid Lindval care adusese un soi de însuflețire ce se stinse curând după plecarea ei, plecare misterioasă pe care doamna Laarsen făgăduise s-o lămurească într-o zi. Mirosise că – cu tânăra invitată a Yvarsenilor – ceva nu era în regulă. Patroana hotelului, doamna Feldberg, recunoscuse în ea pe străina care venise însoțită de un geolog... După convorbirea pe care tânăra o solicitase suedezei, aceasta, cu chipul descompus, pretinzând că maică-sa era grav bolnavă, părăsise Krittelwerkul în aceeași zi. Ba și mai mult: datorită indiscreției unei telefoniste, doamna Laarsen aflase că, răspunzând la o chemare telefonică din Johannesburg, doctorul strigase în receptor: „Dacă mai rămâi o zi în plus pe pământul african, îți dau cuvântul meu de onoare că voi cere să fii arestată!” Faptul nu se răspândise și doctorul era prea respectat, ca lumea să-și permită investigații indiscrete. Par șederea Thérèsei Erhardt la familia Yvarsen reînnoie curiozitatea și toate invitatele o priveau pe Ide așteptându-i răspunsul.

— Da, spre regretul meu, s-a întors la Vereeing unde e infirmieră. Am întâlnit-o la Rotterdam, la familia mea, am făcut împreună călătoria peste ocean și am rămas prietene.

— E fermecătoare! observară doamnele care o invitaseră pe Thérèse la ele.

— O cunoștea pe verișoara doctorului. Ți-a dat vești despre acea încântătoare domnișoară Lindval?

Ide păli. De ce i se punea acea întrebare de care până atunci, printr-o înțelegere tacită, se pare că o crușaseră? O puseseră din prostie sau din răutate?

— Sigrîd e bine, răsponse ea calm, dar a rămas lângă mama ei, paralizată, pe care o îngrijește cu devotament.

Doamna Van der Bergh puse capăt laudelor aduse suedezei a cărei amintire rămăsese atât de vie în memoria acelor femei, și abătu conversația către un subiect pe care-l socoti mai puțin penibil.

— Știți că, la patruzeci de mile de aici, avem un nou fermier? Duminica trecută, la ferma familiei Maguise, a stat la masă chiar în fața mea. Un cap parcă sculptat în lemn de abanos, atât îi este de închisă la culoare și de zbârcită pielea. Alături, o fată foarte tânără, adevărat copil al naturii, cu niște ochi ciudați, cu pupile fixe... „E oarbă!” mi-a șoptit vecina mea. Mi s-a frânt inima. Totuși, copila era plină de zâmbete, mulțumea politicos când era servită. „Veșnic învăluită în noapte și mai surâde!” mi-am spus și m-am grăbit să mă apropiu de ea ca s-o cunosc mai bine. Ce lumină pe acel chip tânăr, când sărutase mâna bărbatului sprijinită de masă. „Tatăl ei?” am întrebat... Nu, binefăcătorul ei!” mi s-a răspuns. Am aflat atunci că domnul Steyn, industriaș în comitatul Kent, suferise o asemenea încercare a sorții încât, datoriile odată plătite, nu-i mai rămăseseră decât câteva lire sterline. Cum odinioară auzise vorbindu-se despre Transvaal unde-și putea așeza nestingherit cortul, emigră. Cu ajutorul câtorva negri, Steyn își clădi o casă și se stabili ca fermier în Highfeld.

— Domnul ăsta e însurat? întreba Betty Graffs cu un surâs vioi și cu ochi malițioși sub clădăraia de bucle blonde.

— Încă nu se știe bine dacă mai este sau dacă a divorțat, căci ceea ce l-a dus în mod sigur la ruină a fost luxul neînfrânat al soției sale. De altfel l-a și părăsit după ce-a aflat că pierduse totul în afară de onoare.

— Și mica oarbă ce legătură are cu el? se interesă doamna Yung, văduvă, a cărei eleganță cam prea bătătoare la ochi vestește declinul tinereții.

— E fata unei olandeze de treabă care are grijă de casă și de el. Femeia și-a pierdut bărbatul, într-un accident în mină și a fost cât se poate de bucuroasă să găsească adăpost pentru ea și pentru fetiță. Domnul Steyn e foarte bun cu ea și mai ales cu Dyveke, porumbața, cum îi spune el.

Multe dintre cucoane ascultaseră distrat povestirea care le interesa mai ales pe cele care vedeau în acel gentleman-fermier o partidă posibilă.

Elias și Daisy aduceau tăvile și încărcau măsuțele rulante cu sandvișuri, prăjituri, tarte, și, la alegere, cu ceai, cafea, cacao. Elias purta vestă și pantaloni ca stewardii de pe pacheboturi! Era foarte arătos și-și făgăduise să-i facă invidioși pe ceilalți negri arătându-le uniforma! Daisy avea o bluză de pânză albă, un turban verde de mătase strălucitoare și brățări de aramă la mâini și la gleznele-i fine. Iscusită în slujba ei, se ducea și venea, fericită în timpul acelor recepții care-i aminteau de vremea în care, șireată, ghicise micile intrigi, micile bârfeli, micile drame din jurul acelei domnișoare Sigrîd, pe care-o detesta, dar care i se părea mult mai frumoasă decât toate cucoanele din Krittelwerk. Când, gustarea se isprăvi auzi Fordul stăpânului oprindu-se în fața porțiței grădinii. Atunci, își

mai făcu de lucru în salon, adunând de ici, de colo, câteva farfurii, aranjând niște scaune, știind bine că în curând doamnele vor intra în alertă. Că unele pe ascuns, altele pe față, se vor privi repede în oglinjoare, își vor da în fugă, cu pudră, pe nas și pe obraji și-și vor trece repede rujul pe buze. Da. Daisy știa toate astea și reprimându-și râsul nebun, se va duce să hohotească la bucătărie, împreună cu bărbatul ei. Toate chipurile întoarse spre ușă erau încordate. După zece minute, intră și doctorul. Venise să-și ia trusa.

— Un cîrîpît plăcut mi-a amintit că soția mea are zi de vizite! spuse el rîzînd și, adresîndu-se Idei: M-au chemat în Veld și mai mult ca sigur că mă voi întoarce tîrziu, dragă!

— Mereu grăbit, doctore, se sclifosi doamna Worms, un adevărat tip rubensian.

— Ar fi fost deosebit de plăcut pentru mine să rămân, doamnă... Dar, în majoritatea timpului, noi, bieții medici, trebuie să sacrificăm plăcerea – datoriei!

Salută pe toată lumea.

— Iar ai să mînînci singură diseară, biata mea Ide, zise doamna Braas, după ce ușa se închise în urma doctorului. Asta-i soarta noastră, a nevestelor de medici, să fim părăsîte în orice ceas, fie zi, fie noapte! Boala are întîietate!

— Adevărat, ca nevastă de medic ai o mulțime de dezavantaje, aprobă și doamna Poole a cărei buză superioară neputînd să-i acopere dinții lungi îi dădea tot timpul un aer hilar.

— Închîpuiți-vă o tînără cîsătorită în brațele soțului ei, medic... Tocmai cînd își spun și ei unele lucruri, țîrrr! soneria de la ușă! E cumplit, zău așa!

— Există momente și mai neplăcute! De pildă, pregătești cu dragoste o masă gustoasă, cînd bărbatul, chemat de urgență, trebuie să lase totul baltă sau să înghită pe fugă!

— Dar domnii aștia au și ei niște compensații, credeți-mă! zise doamna Eckert. Cabinetul lor e ca un confesional, unde și doctor și pacientă sunt la adăpost de orice indiscreție. Ușa aia capitonată e inviolabilă!

— O problemă cam crudă pentru o femeie geloasă! Mi-a fost foarte greu să accept așa ceva, oftă doamna Braas mărturisind pentru prima oară că fusese geloasă. Acum nu mai era. Odinioară fusese mai arătoasă, acum obraji i se lăsaseră, pielea îi era veștedă. Obosită de sarcinile succesive și de neîncetatele treburi gospodărești – mania olandezelor – se simțea îndreptățită să se vaiete și să nu mai dea prea multă atenție țînutei sale. Cucoanele o priviră cu milă și cam surprinse la gîndul că putuse fi geloasă pe bărbatul ei grăsan și chel la treizeci de ani!

Tăcută, Ide se gîndea la doamna Hollis, englezoaica cea frumoasă, cu ochii ei tragici sub părul negru și bogat. Un vînt al aventurii suflase atunci peste micul orașel sud-african – și demonul cochetăriei și al risipelor frivole își cam făcuse de cap! Toate cucoanele din Krittlerwerk voiseră să trăiască o mare dragoste! Avuseră loc mici tertipuri care eșuaseră sau care rămăseseră secrete! Apoi, furtuna odată trecută, tîrgul recăzuse în ritmul lui obișnuit, fără surprize și fără neprevăzut.

20

Intrând în frumosul conac al familiei Markels, Ide se opri speriată: tăiau găinile? Apoi surâse, amintindu-și că în casă, se sărbătorea anul de când se născuse Free, și că în tortul ei fusese înfiptă prima lumânare în cinstea aniversării. Și Ide se grăbi spre larma aceea alcătuită din strigăte, ciripit, hohote de râs! Așezați în cerc, pe covorul din camera copiilor, zece țânci se amuzau cu jucăriile de toate soiurile, etalate în fața lor. Dar iată că fu adus micul Olaf și micul Olaf avea pantofiori roșii. Lăsând de o parte paița, urșii și păpușile, țâncii se îndreptară, pe micile lor piciorușe, spre acele lucruri atât de râvnite! Stăpânul pantofilor începu să urle de-ți spârgea urechile, dar și mai tare ca el, copilul bucălat de zece luni care voia să-i smulgă pantofii și care țipa de te lua pe sus.

— Ei bine, zise o mamă, iată o voce care-mi va fericii vecinii! Încă de pe acum l-au sortit pe fiul lor teatrului și ca să-i întărească glasul îl bat cu rândul.

Un concert de exclamații de indignare salută această revelație și mamele fură de acord să-i denunțe primarului pe acei părinți denaturați.

Părăsind cu inima grea casa în care domnea bucuria, fiindcă serbarea copiilor îi amintea în mod dureros de aniversările fiului ei, Ide își găsi soțul la volanul mașinii. Era foarte palid și avea acea privire nesigură pe care i-o vedea înaintea unei operații grave sau a unui bolnav pe care nu mai putea să-l salveze.

— Urcă, zise el, am să te duc acasă. După ce ea se așeză alături, el zise: Mă întorc de la ferma Albertyn. Una dintre gemene a fost cuprinsă brusc de niște convulsii și-am fost chemat telefonic. Dar cu toate că am făcut optzeci de kilometri gonind ca un nebun, când am ajuns, fetița era în agonie. Toate strădaniile mele au fost zadarnice, a trebuit să mă ocup de mamă care urla ca o smintită. O să mă duc mâine din nou la ei, Ide, și ai să vii și tu cu mine. Tu ai să găsești cuvinte potrivite pentru biata mamă... Eu nu mă pricep... Sunt foarte mișcat: într-un leagăn o fetiță minunată și plină de sevă ca un fruct frumos, în celălalt...

În seara aceea la familia Yvarsen, pianul rămase închis.

21

Erau la masă. Puțin neliniștită, Ide își privi bărbatul, mai tăcut ca de obicei. El observă acea privire totdeauna puțin timidă și surâse acelui început de surâs, parcă jenat și care i se ivea pe buze atunci când se rușina de vreo slăbiciune.

— E o prostie, zise el ridicând din umeri, dar sunt într-adevăr încă foarte emoționat. E pentru prima oară când sunt chemat la ferma aceea. Se află între două ridicături de pământ și n-am observat-o niciodată. Chiar mi-ar fi fost greu să dau de ea dacă o femeie nu m-ar fi așteptat pe acele meleaguri. Fermierul se rănise, o rană urâtă, Ide: coborând pe o scară, omul a alunecat și vrând să se apuce de o scândură de deasupra capului, a nimerit cu mâna într-un cui gros în care a rămas agățat cu toată greutatea trupului, căci picioarele i-au fugit de pe trepte. Dacă-ai fi văzut mâna aceea, Ide! În timp ce-i dezinfectam rana, omul începu să urle.

— Nici nu-i de mirare, alcool pe carnea aia vie!!

Ide fu uimită că soțul ei, atât de obișnuit cu sângele, părea atât de mișcat!

Daisy servi cafeaua și Jan își aprinse o țigară.

— N-am dat atenție unei fete de doisprezece ani, care stătea într-un colț al odăii, urmă el; la strigătele fermierului, ea veni repede. Am văzut multe chipuri descompuse de suferință și teamă, dar pe nici unul n-am întâlnit acea expresie de spaimă și durere; din ochii imenși și ficși, curgea – pot spune – un torent de lacrimi. Fetița îngenunche în fața mea.

— Oh, domnule doctor, nu-i faceți rău stăpânului! Și ce suspine și ce rugăminți! Știi cât mi-e de groază de astfel de scene. Aș fi scuturat-o puțin pe puștoaica aia, dar mamă-sa, o și ridicase de jos, și, muștrând-o, îi tot ștergea fața cu o batistă mare. Atunci i-am văzut mai bine ochii aceia ciudați și am înțeles că biata copilă era oarbă!

— Am mai auzit vorbindu-se despre fetița asta, zise Ide, și de asemenea și despre fermier, se pare că e un englez; doamna Van dor Bergh, care l-a cunoscut la familia Maguise, mi-a istorisit puțin viața lui. E un om greu încercat care a poposit în ținutul ăsta după ce și-a pierdut averea. Soția lui, nevrând să trăiască în sărăcie, l-a părăsit. Se pare că n-o poate uita, c-o mai iubește și acum.

— Sunt mulți cei pe care dezastrul îi silește să ducă o existență cu totul diferită de cea pe care o visaseră și care încearcă într-o altă parte a lumii să-și croiască o nouă viață, zise Jan. Totuși, orice-ar face, puțin din pământul lor natal le va rămâne întotdeauna lipit de tălpi, murmură Ide, gânditoare, cu privirea fixată pe ușa care tocmai se închisese în urma soțului ei.

În acel moment sună telefonul.

„Puțin din pământul lor natal le va rămâne întotdeauna lipit de tălpi și-i va împiedica să uite”...

22

— Mă duc iar la gentlemanul-fermier. Ide, vrei să mă însoțești ca s-o vezi și tu pe mica oarbă? îi propuse doctorul Yvarsen soției sale.

O lua rar cu el de teamă ca drumurile acelea lungi să n-o obosească. Ide primi cu plăcere. Iubea Veldul, era o parte din inima ei! În singurătatea lui cunoscuse zilele cele mai fericite! Acolo putuse ea, în deplină libertate și cu toată încrederea, să se consacre devoțiunii, contemplării, adorării soțului ei! Doar acolo fusese el cu totul, al ei, fără ca nimeni din afară să le tulbure intimitatea. Adesea se ducea împreună cu el la bolnavi și-l asista ca infirmieră. I se părea că mai resimte încă bucurie care-o cuprindea când, la întoarcere, vedea ivindu-se căsuța lor izolată. Daisy și negrii îi primeau cu o bucurie copilărească. Masa era pusă și negrii erau duși să caute violetele care s-o împodobească. Ce amintiri minunate!... Timp de patru ceasuri goniră prin stepa cu iarba pârlită, sub un cer de porțelan albastru. Soarele era o mângâiere, aerul ușor și Ide se scălda într-o voluptuoasă dulceață...

Domnul Steyn auzise mașina și le ieșise înainte. Era un bărbat frumos, cu un chip aspru. Ide fu surprinsă de ingenioasa aranjare și de curățenia fermei. În timp ce bărbații se îndepărtară pentru ca doctorul să poată pansa mâna rănită, Ide așteptă într-o sală mare din care o parte alcătuiă sufrageria, cealaltă salonul. Aici, câteva fotolii confortabile înconjurau o masă, iar pe un gheridon larg se aflau o cutie cu tutun și un sortiment de pipe. Pe pereți, rafturi încărcate cu cărți. Ide se apropie de o fereastră. Nici un fel de îngrăditură, nimic decât Veldul cu imensitatea și zările lui nesfârșite. Cei doi bărbați intrară și ei în odaie. Domnul Steyn avea o legătură pe după gât în care-și ținea mâna rănită. Vizitară ferma. Aveau o vacă frumoasă care stătea mai mult afară decât în staul. Un cal de călărie și un mic camion. Apoi venea „magazinul”, o baracă lungă, plină cu nenumărate obiecte eteroclite unde clienții negri din toate triburile, risipite prin Veld, veneau să se aprovizioneze. Vânzarea mergea bine, declară domnul Steyn, trebuia să se ducă din ce în ce mai des în orașul cel mai apropiat ca să-și reînnoiască mărfurile.

Când se întoarseră în odaie, slujnica tocmai așeza masa. Era o femeie durdulie, între două vârste. Avea tenul curat și ochii albaştri ai olandezilor și-și purta părul blond în cozi strânse pe ceafa grasă. Ide o rugă s-o aducă pe fiică-sa.

— Dyveke nu cutează să se arate, zise ea, îi e rușine, se ascunde și bine face după comedia pe care i-a făcut-o doctorului!

— Fetița asta e profund atașată de mine, interveni domnul Steyn. Eu sunt vinovat, eu am speriat-o cu strigătele mele! Mie ar trebui să-mi fie rușine!

— Caut-o, insistă Jan. Aș vrea să ia ceaiul cu noi.

De îndată ce intră, Ide se simți atrasă spre ea. Cât era de micuță, înveșmântată într-o rochie de pânză albastră, cu piciorușele goale în sandale! Părul, despărțit în două printr-o cărare, îi cădea în două cozi groase, strălucitoare, pe umeri. Mamă-sa o călăuzea.

— Zi bună ziua doamnei Yvarsen, Dyveke, ea e soția domnului doctor. Și acum zi bună ziua doctorului.

O mână mică timidă și dibuind înainta spre Jan Yvarsen care o luă într-a sa.

— Vă cer iertare, domnule doctor, că am fost atât de proastă!

— Doctorii sunt adesea obligați să facă rău ca să vindece un bolnav, zise el cu blândețe.

— Vino, porumbița mea, zise fermierul, stai aici între mine și doamna Yvarsen.

Ide o văzu pe fetiță fremătând de bucurie în timp ce binefăcătorul ei o conducea la masă. Aceasta consta dintr-o copioasă gustare olandeză. Ide simțea o tandră plăcere s-o servească pe micuța sa vecină, dar ea se ocupa mai mult de stăpânul ei decât de doamna atât de blândă cu ea. De câte ori vorbea el, ea se oprea din mâncat, își înălța capul și, cu buzele întredeschise într-o expresie de extaz, părea să-i asculte glasul ca o mică iluminată.

Când Jan aruncă o privire peste cărțile din rafturi, Ide îl văzu luminându-se ta față. Trase concluzia că acele mute prietene comune creaseră între cei doi oameni o legătură de simpatie. După gustare, ea îi lăsă împreună și o luă pe Dyveke în grădină. Cameliile înflorate și albinele zumzăiau în jurul caprifoiului și al arbuștilor de mimoze.

— De ce vocea dumneavoastră e atât de tristă când îmi vorbiți? întrebă deodată fetița.

Uluită, Ide, care o ținea de mână, nu știu ce să-i răspundă.

— Mă plângeți, nu-i așa, fiindcă sunt oarbă! zise copila, dar fiecare ar trebui să fie puțin orb ca să vadă mai bine cum strălucește, în umbra inimii sale, mica flacără a iubirii. Fiecăruia de aici i-ar trebui, în răceala vieții sale, ceva care să-l încălzească întocmai ca un soare blând de primăvară și asta e fericirea de a iubi...

„De unde luase fetița asta această ideală înțelepciune? se întrebă Ide profund mișcată. Să iubești și să nu vezi ceea ce iubești, să vorbești despre flori fără să le cunoști...”

— Le simt, spuse mica oarbă care-i ghicea gândurile. Și, cu o fervoare care-o făcu să pălească, adăugă: Să ating hainele stăpânului meu, să-i ating mâna, să-i ascult vocea...

„Trăiește în întuneric, dar ființa ei tainică înoată în lumină”, își zise Ide, care nu se putu abține să nu strângă fetița în brațe. Orbii nu erau deci toți reduși la disperare. O viață interioară le umplea întunericul pupilelor! Gând liniștitor pentru Ide care nu putea vedea unul din acei nefericiți pipăind în întuneric, în mijlocul frumuseților și bogățiilor vieții, fără să nu sufere. Domnul Steyn le spuse că la trei ani o boală de ochi multă vreme neglijată o costase pe Dyveke vederea. Nu se născuse oarbă, ceea ce era cu mult mai rău! Totuși, ea nu se plictisea. Maică-sa o învățase să împletească. Așezată în fața casei, fetița împletea pulovere și ciorapi pentru stăpân, trăgând cu urechea la zgomotele obișnuite. Auzea ordinele pe care stăpânul le dădea negrilor, melopeele monotone pe care le cântau

~~aceștia zdrobind între două pietre grăunțele de porumb. Și surâdea veselă distingând copitele calului care-l aducea pe stăpân acasă după o lungă cavalcadă. Astfel, pentru copila oarbă, zilele se scurgeau senine și nemaipomenit de luminoase.~~

Fordul se hurduca prin câmpia muiată de ploile recente. Era încă destulă lumină ca să vadă, ici, colo, pilcurile de copaci... „Hățișul! își zise Ide tremurând, hățișul unde la ora asta se trezesc fiarele...”

— În două ore vom fi acasă, zise Jan.

23

Ide puse într-un coșuleț niște gustări și două termosuri, unul plin cu ceai, celălalt cu o băutură răcoritoare.

— Mă răsfeți prea mult, zise Jan surâzând.

— Dar nu vei ajunge la Barleton înainte de opt seara. Doamne, spui că n-am să te văd decât după trei zile, nu-i așa? adăugă ea, cu o mutră care – cum pretindea Jan odinioară – o făcea să semene cu fiul ei când era bosumflat.

— Acum mă părăsești mult mai des!

— O, Ide, tu numești părăsire faptul că lipsesc două, ori cel mult trei zile?

— Ești cunoscut în tot Transvaalul, în Orange-Free-state, și chiar și în Capeland. Acum au nevoie de tine pretutindeni! În cazurile disperate toți ți se adresează ca bunului Dumnezeu!

— Cât poate exagera soția mea când e vorba de bărbatul ei! făcu el râzând.

Ea îl privi ca și odinioară cu o atât de pătimasă admirație în ochii blânzi și castanii încât el întoarse capul, emoționat și jenat.

— Dar voi ajunge acolo înainte de a se întuneca! protestă Jan văzând pătura moale de lână.

— Ia-o te rog! În iulie se face frig de îndată ce apune soarele!

Îl însoți până la mașină și-l privi plecând. La colțul străzii el mai făcu un semn de rămas bun, prin portiera mașinii. De ce chiar în acea clipă, o spaimă ciudată îi strânse inima și se revăzu în fața fermei familiei Morrissey? Mașini, cabriolete și alte vehicule plecau unele după altele. Pe fundalul unui cer roșu ca sângele se contura profilul frumos al lui Jan șezând la volan. În vreme ce invitații își luau rămas bun, el se aplecase spre Sigrid și-i întinsese mâna: „*Farväl Sigrid!*...” Da, oare de ce tocmai acum când se reîntorcea spre casa unde totul era atât de plăcut de privit, seara aceea îndepărtată revenise sub ochii sufletului ei? Presimțea că soarta era pe cale să întoarcă ultima pagină din cartea vieții sale?

Ferestrele camerei de oaspeți erau deschise: Daisy, veselă, făcea curățenie, peria, scutura de praf. În odaie se afla un birou foarte elegant pe care Jan îl luase de la o licitație. Ide se așeză în fața lui și observând că sertarele gemeau de hârtii care fuseseră înghesuite în ele, se hotărî să le trieze. Fără să vrea, nimeri peste un mic resort. Spre surpriza ei, văzu deschizându-se în fundul biroului unul din acele mici sertare secrete. Curioasă, își vârî mâna înăuntru și scoase o geantă din piele de Suedia, cu inițialele S.L. Dar mai mult decât aceste inițiale de aur, parfumul subtil care emana din acest obiect, o făcu să pălească. Acel parfum de violete și de iasomie îi trezi un roi de amintiri. O ameteală o făcu să găfâie

ușor. Daisy, care-și observa stăpâna, rostogoli niște ochi speriați văzând în mâinile ei poșeta, pe care o recunosc.

— Spune-mi, Daisy, domnișoara Sigrid a locuit în odaia asta?

— Da, doamnă, o dată când stăpânul a lipsit mai multe zile.

Și negresa ieși repede din odaie.

Se întoarse cu un pahar cu apă și cu picăturile pe care doctorul le prescrisese Idei pentru inimă. Ide bău docilă. Obrajii livizi se colorară ușor. Avu putere să se ridice și să iasă din cameră. Acum, așezată pe terasa însorită, fixă cele două inițiale de aur care scânteiau pe pielea fină, neagră.

Ce se afla în geantă? Sigur că nu mare lucru, dar destul poate, ca să distrugă o fericire așa de scump recucerită. Deschise geanta... O fotografie căzu din batista fină de dantelă în care fusese înfășurată și care-i înfățișa pe Jan și pe Sigrid pe un teren de golf. Sigrid, pe cal, se pregătea să sară în brațele întinse ale logodnicului ei. Râdea, era fericită... N-o cutremurase nici o clipă gândul la ființa ale cărei oase – de asta nu se îndoia – zăceau printre oasele bietelor animale ucise de fiare. Tremurând, Ide închise ochii. Se revăzu, cu mintea rătăcită de spaimă, umblând printre ierburile înalte și prin nisip într-un pustiu cu arbori pitici și cu hățșuri de temut, ciocnindu-se cu monstroasele termite... Dar această groază era atât de departe... Prezentul era acea frumoasă terasă însorită, acea grădină unde primii trandafiri îmbălsămau aerul, era așteptarea plină de nerăbdare a iubitului ei! Apoi ochii îi căzură din nou pe poșeta deschisă. N-ar fi trebuit să dea fuga în bucătărie și să arunce în foc obiectul acela care făcea parte din elegantele accesorii ale ființei aceleia inumane? De ce ezita? Poate că nimic nu era inutil pe lumea asta, poate că Sigrid, atunci când plecase uitase acel obiect, fiindcă el trebuia să cadă în mâinile victimei sale... Hotărâtă, Ide trase fermoarul unui compartiment al genții. Știa bine că acolo se aflau scrisori! Dar care nu-i fu mirarea când își văzu propriul ei scris! Trei bilețele care-i tremurau în mână, trei bilețele care-i aminteau de cel mai fericit timp din viața ei, atunci când, tânără măritată, locuia în Veld, și când, pentru a-și găsi o ocupație în absența bărbatului ei, se apucase să scrie. Cu inima bătând, femeia de treizeci și șase de ani reciti ce scrisese la douăzeci:

„Atâta teamă se amestecă în dragostea mea, Jan! Rezerva ta mă intimidează, îmi oprește mărturisirile pe buze. Hai, nu te supăra dacă aștern pe hârtie prea-plinul inimii mele! Te iubesc! De îndată ce mă părăsești, pulsul mi se încetinește, aproape că mă sufoc. Îmi vin în fire abia în clipa în care, simțurile mele la pândă, recunoscând tropotul calului tău, îmi strigă: «Ți se întoarce bărbatul!» Ah, cât de tare trebuie să-mi apăs atunci mâinile pe inima mea nebună, inima mea care ar vrea să-ți sară înainte ca și câinele tău credincios! În ziua când te-am cunoscut m-am născut a doua oară! Destinul meu mă năucește! Cum să-ți spun, dragul meu soț, în ce măsură sunt a ta? Ca să-ți mărturisesc acest lucru, cuvintele sunt prea sărace, termenii îmi lipsesc! Orice mi-ai cere, mi s-ar părea plăcut! Când ești plecat, văd cerul albastru al Veldului însorit, florile, ca

prin niște ochelari urâți și cenușiți. Mă simt pierdută în ființa ta, ca într-un labirint al dragostei unde nu știu să mă mai regăsesc, dar în care aș vrea să rătăcesc până la sfârșitul zilelor mele!"

Ide se simți cuprinsă de un elan de veselie, căci nu vedea în toată treaba asta decât un singur lucru: că soțul ei îi păstrase biletele și că Sigrîd, geloasă, i le furase. Dar pipăind mașinal poșeta rămasă pe genunchi, simți sub degete foșnetul altor hârtii și dintr-o ruptură a căptușelii de mătase, scoase alte două scrisori. Una de la Sigrîd și alta de la Jan. Îi era rău? I se păru că timp de câteva clipe un nor întunecase soarele. Ah, da... scrisorile alea... Ce avea să afle din ele? Ce suflu înghețat îi va stinge fericirea? Își simți bătaile repezi ale inimii până în vârful degetelor care tremurau, și citi:

„Odinioară, când continuai să faci pe supăratul, îți scriam un bilet prin care se aranja totul. Astăzi, încăpățănarea ta mă obligă să recurg la vechiul mijloc! Oare la scrisoarea asta pe care ți-o trimit în disperare de cauză, vei răspunde? Cât trebuie să mă fi iubit pentru ca nici după șapte ani să nu mă ierți! Nu te-aș fi crezut niciodată capabil de o asemenea ranchiună, de un asemenea rafinament de cruzime! Cu câtă artă te ascunzi răpindu-mi orice mijloc de a mă apăra! Când m-ai scuipat în obraz, am acceptat acea jignire care mă stigmatiza. M-ai tratat ca pe o stricată și orgoliul meu a uitat asta, bietul meu orgoliu s-a străduit – cam peste tot pe unde mi-am purtat ființa rătăcitoare și fără odihnă – să caute singura atmosferă de respirat pentru mine, a ta... Nu crezi că exagerezi refuzând să mă ascuți? Te simți chiar atât de infailibil ca să-ți îngădui să nu discuți? Dacă nu ca medic, atunci ca simplu muritor nu vrei să înțelegi ticăloasele slăbiciuni ale inimii omenești? Te rog, ascultă-mă. Așteptam o telegramă prin care să mă anunți că ți-ai terminat studiile și că vii acasă. Nu-mi găseam locul de nerăbdare, și, ca să mă gândesc la tine, la fericirea noastră, m-am dus ta Trollhättan. Mi se părea că mă puteam gândi mai intens la tine în acel loc de predilecție care păstra ecourile jocurilor noastre de odinioară. Fără să bag de seamă că cerul se acoperise de nori, m-am lungit pe mușchii verde. Legănată de zgomotul cascadelor n-am auzit pietrele rostogolindu-se sub pașii furioși și m-am trezit cu Sven în fața mea. Nu știam că mă iubea. Mi-o spuse, întrebuițând cuvinte grele de patimă, cuvinte pe care aș fi vrut să le aud rostite din gura ta. Îl ascultam, cu ochii pe jumătate închiși, știi cât de mult seamănă Sven cu tine. Iluzia a fost amețitoare. Simțeam în gâtjele gustul fierbinte al sângelui și când, brusc, două buze s-au așezat peste ale mele n-am mai avut puterea să schițez nici un gest de apărare. Vezi, nu sunt vinovată decât de-atât, de o rătăcire de moment. Ca să-ți strig asta, te-am căutat prin toată lumea, ți-am trimis apelurile mele disperate, neobosite, deși rămăneau fără răspuns. Bărbații m-au iubit, au plâns la picioarele mele. Îi ascultam doar ca să-mi măsor prin disperarea lor, disperarea mea. Mi-au spus Sfinxul, neîndoindu-se că nu eram decât o biată fată lovită de soartă, gata să-și dea averea pentru un singur rând din partea celui al cărui verdict implacabil îi zdrobise viața. Fie-ți milă de mine, Jan, amintește-ți de

jurămintele noastre pe acea piatră a lui Odin cu ieroglife misterioase unde odinioară vikingii aduceau sacrificii zeilor din Walhala! De câte ori nu m-am întors singură în acel loc, rugând-o pe Freya să-mi redea dragostea! Freya mi-a îndeplinit dorința, tu te-ai întors, Jan al meu și eu nădăjduiesc.”

Sigrid scrisese această scrisoare în timpul șederii lor la Tjorpa. Jan o păstrase și pe asta. Apoi...

„Iubita mea,

După plecarea mea, să citești această scrisoare pe care ți-am strecurat-o în clipa în care ne luam rămas bun. Fie ca ea să-ți dea curajul să suporti despărțirea care a devenit inevitabilă. Nu suntem, și unul și celălalt, triști și obosiți, la capătul unei comedii nedemne de noi? Nu-i cu putință să mai ducem viața pe care am dus-o în ultima vreme. Fără să țin seama de bârfelile care-mi ajungeau mult prea des la ureche, nu mai puteam să asist la suferința pe care biata mea soție încerca atât de demn, să mi-o ascundă.

Iubita mea, lasă-mi în amintire o Sigrid vitează și loială, nu încerca să-mi zdruncini hotărârea care e irevocabilă. Nu trebuie să ne mai revedem. Așa cum am convenit, vei pleca la sfârșitul acestei săptămâni. Nu-ți fă griji în legătură cu bagajele pe care le voi expedia la prietenii tăi din Johannesburg. În momentul imbarcării pe vasul Wahama, cheamă-mă la telefon. Voi mai auzi o dată vocea ta iubită! Ah, Sigrid, cât de zdrobită mi-e inima! Nu mai spune că sunt nemilos! Într-o zi am să-ți amintesc deviza noastră: «Un suedez nu poate muri din dragoste, ci numai din datorie.» Din datorie, vom ști să renunțăm, Sigrid, să renunțăm fără amărăciune. Nimic nu ne va împiedica să păstrăm în noi, ca pe o comoară ineputabilă, amintirile copilăriei și ale tinereții noastre. Nu se spune că sabia inexorabilei Nemesis atârnă deasupra oricărei fericiri omenești? Am fi putut-o oare îndepărta dacă tu nu m-ai fi înșelat și eu n-aș fi fost atât de neiertător? Atunci nu știam că nu poți trăda o ființă, fără s-o iubești. Ștusem însă că nu te-aș fi iertat. Logodnica mea cu cel mai bun prieten al meu... După asta, nu i-am mai putut înțelege pe bărbați, aș fi vrut să rup orice relații cu ei. M-am reîntors în odăița mea din Amsterdam. Tu îmi scriai scrisoare după scrisoare. Ți le trimiteam înapoi, fără să le deschid, chiar și pe cele pe care mi le trimiteai prin șiretlicuri. Totuși, nu încetam să sufăr și, în ziua în care, fără să vreau, pașii m-au purtat în fața ghișeului gării, când am avut în mână biletul pentru Troelle, am simțit că între mine și tine trebuie să pun o distanță considerabilă dacă nu voiam să capitulez în mod rușinos. Orgoliul mi-a împlânzit suferința, în acea epocă studenții sud-africani mi-au vorbit de Transvaal. Țara asta nouă m-a atras. Am simțit nevoia s-o cunosc, să-mi așez cortul în singurătatea câmpiei sale. Am vrut mai ales să existe o mare între nostalgia mea și frumusețea ta. Ah, cât am luptat cu imaginea ta, Sigrid! Mă obseda zi și noapte. Când s-a născut fiul meu, ea a început să pâlească. De ce m-am întors la Tjorpa! Cum de n-am priceput că nu poți înfrunta nepedepsit un destin ca al nostru? Poate, fără voia mea, țineam să te revăd, ca să-mi

măsur forța, ca să mă asigur de completa mea vindecare? Te credeam măritată cu ticălosul care-mi fusese prieten. Casta ta răbdare, lunga ta fidelitate m-au luat pe nepregătite. Uitasem că fiicele nordului aveau în sânge perseverența aceea prodigioasă! Doamne, cât mi-a fost de milă de tine, Sigrid, și cât de sinceră a fost dorința mea de a te elibera de o dragoste care azi nu-ți aduce decât necazuri. Am încercat să fiu odios, ca să mă scoți din inimă! Dar dragostea ta a descoperit prefăcătoria mea. Atunci, în candoarea noastră, am nădărdit că dacă ne vom întâlni, ne vom vedea, vom vorbi, vom pune capăt durerii. Dar vai, ce greșală! Ne-am dat seama că nu vom putea suporta multă vreme chinul de a ne apropia fără a cădea unul în brațele celuilalt. Dragostea noastră, Sigrid, e condamnată și n-are viitor. Crede-mă, fericirea pe care ne-am clădi-o pe părăsirea unei femei nevinovate și a unui copil ar fi lamentabilă. Inima îți aparține, iubita mea, dar viața mea e a celor două ființe pe care Dumnezeu și legea oamenilor le-au pus sub protecția mea. Să rămânem deci demni de strămoșii noștri, Sigrid, și ca și ei să ne păstrăm fruntea sus, în încercări, și să știm să ne respectăm. Te vei vindeca de mine, vei vedea! Te vei mărita cu bărbatul care te așteaptă de atâția ani. Vei avea un copil tandru și, mai târziu, când părul ne va albi, și inima ni se va liniști, ne vom putea revedea fără durere și fără remușcări, cu conștiința curată și mulțumiți că ne-am făcut datoria.

Adio, Sigrid, iubita mea din totdeauna! Îți sărută pentru ultima oară buzele și ochii tăi frumoși.

Jan."

Ide își trecu mâna peste frunte. Da, într-adevăr, din acea scrisoare se ridica un suflu de gheață care stingea în ea bucuria căminului regăsit. „Nu scapi niciodată de trecut, își spuse ea cu tristețe. E tot timpul prezent, cu insinuantul lui: «Adu-ți aminte!» Scrisoarea asta...”

Ide se revedea stând, slăbită, pe banca grosolană din chioșcul acela expus vântului. În fața ei, Sigrid îi dăduse să miroase niște săruri și simula compasiunea.

— Cât îl iubești! zicea ea, ca să te frământă astfel pentru o despărțire de opt zile, când eu trebuie să-l părăsesc pentru totdeauna! Nu te gândești nici o clipă la suferința mea! La suferința lui! Căci Jan mă iubește, nu m-a iubit niciodată decât pe mine, și nu aspiră decât la libertatea lui. Numai că el e bun! Scrupulele, asprimea lui față de el însuși, îl fac nerăbdător să-și recapete libertatea și vrei dovada? Uite scrisoarea asta! Mai adineori mi-a strecurat-o în poșetă ca s-o citească după ce pleacă. Vrei s-o citești? Întrebuse ea întinzând-o soției îndurerate. Dar avu repede un surâs răutăcios: „Nu, n-o citi, ești într-adevăr prea palidă!”

Dar, după nouă ani, ea trebuise totuși s-o citească. „De ce?” se întrebuse Ide. Poate că în fundul cupei de amărăciune, rămăsese totuși o picătură de drojdie. Sau poate că nimic nu-i în zadar în lumea asta, unde toate nedreptățile, toate răutățile trebuie să aibă un scop! Și dacă, în ceasul acesta, ea suferea din pricina unei vechi răni redeschise, ce importanță mai avea? Se gândi la soțul ei. Ce sângeroasă renunțare, ce sumbră disperare îi

revela scrisoarea asta! „Un trecut ca al nostru...” îi scrisese el lui Sigrîd. Da, în ciuda trădării, a urii, a crimei, acel trecut nu putea fi uitat! Și Ide, care-și simți sângerând vechile răni redeschise, fu sigură că cel pe care-l iubea mai mult decât propria-i viață, suferea alături de ea, de acea melancolie de nevindecat.

— Doamnă, zise Daisy, în pragul ușii, am pus masa.

Negresa se sperie în fața privirii absente a stăpânei sale.

— Doamnă, masa e gata! repetă ea, enumerând pentru a doua oară meniul de care era atât de mândră.

— Ce lucruri bune, Daisy, mă faci să-mi lase gura apă! zise Ide a cărei privire reveni de departe. Numai că vezi tu, nu mă simt prea bine și n-aș vrea decât un ceai tare. Du-te înapoi în bucătărie și mâncați voi totul. Elias și cu tine!

Dar negresa, care-și adora stăpâna, se bosumflă. Atunci Ide adună de pe genunchi poșeta, mica batistă de dantelă, fotografia și scrisorile, le vârî în cămin și aprinse un chibrit. Un parfum de violete se ridică din flăcările vesele și acele amintiri mărunte, dar grele de tristețe, se risipiră în fum... *Labirint... tinerețe, dragoste...* fură ultimele cuvinte pe care le mai putu citi femeia ghemuită ce împrăștia cenușa.

24

Jan Yvarsen și soția sa se duceau rar pe la familia Morissey. Oare se temeau ca unele locuri să nu păstreze urmele emoțiilor ai căror martori fuseseră? Totuși nu se puteau scuza mereu și Ide își făcea muștrări că-l lipsește pe soțul ei de destinderea sa favorită, sportul. Cu atât mai mult cu cât terenul de tenis al familiei Morissey era printre cele mai bune.

În duminica aceea plecară în grup. Era o zi deosebit de caldă și după-masă, bărbații hotărâra să înlocuiască tenisul cu o vânătoare de rațe. Negrii cărară puștile și coșurile încărcate cu mâncare în mașinile care o porniră în șir. Adesea mergeau pe drum drept și atunci urma o adevărată întrecere care să ajungă primul în ținutul mlăștinos. Le trebuira două ceasuri ca să afle umbra unei arcade de pini în formă de umbrelă. Doamnele se și instalară în acel loc, iar bărbații declarară că le era lene și că renunțau la vânătoare. Pe o față de masă brodată cu amuzante desene englezești, fură despachetate pateuri, sandvișuri, gustări. Un servitor turnă ceaiul fierbinte din termosuri, un altul deschise sticlele cu bere. Se vorbi despre vânătoare.

— Ea ne oferă o distracție minoră în țara asta, zise inginerul Mourier. Vânatul cu pene nu-i deloc faimos, cu atât mai puțin cel cu blană. Ce să vânăm aici? Șacalul trebuie pândit noaptea. Blana lui poate să aibă o oarecare utilitate, dar negrii mei strâmbă din nas de câte ori trebuie să jupoaie de piele vreunul din aceste animale puturoase. Ah, când mă gândesc la frumoasele noastre păduri din Franța pline de vânat, la verzele mlăștinilor pline de flori de drobiță din care își iau zborul stolurile zgomotoase! Mă și văd cu pușca sub braț, stând la pândă în lumina trandafirilor a zorilor în timp ce câinii lată prin lăstăriș.

— Dă-mi voie să-ți vorbesc despre vânătoarea de elani de la noi din Suedia, zise la rândul lui Jan Yvarsen, despre pădurile unde te înconjoară stuful ruginiu și unde urechile îți vâjâie de fâșâitul înaltelor coroane ale copacilor legănate de vânturile polare. Cizmele ți se înfundă în mușchiul presărat cu ciuperci roșii. Calci în smârcuri care n-au fost niciodată încălzite de vreo rază de soare și dintr-o dată, într-un trosnet de ramuri frânte, apare la zece pași, elanul; cu coarnele-i formidabile îndepărtează arbuștii, adulmecând pericolul. Atunci, mugetul lui, ca un sunet prelung de orgă, trezește ecurile pădurii, picioarele scurmă pământul moale și animalul se năpustește în desiș, doborând în trecerea sa arborii pitici.

— Și nu trageți în el? întrebă Robert Maclean mirat.

— Nu, într-un asemenea caz, ținta e prea ușoară. Să dobori un animal care-ți apare în față cu pieptul ca o țintă vie, e ceva cât se poate de antipatic. Doctorul Yvarsen folosea cuvântul „antipatic”, pentru tot ce-i făcea silă.

Când s-au reîntors la fermă, soarele apunea. Masa se prelungi. Fiecare oaspete spunea ceva nostim sau povestea vreo glumă care stârnea hohote de râs. Ide se ridică și ieși în grădină. Cât de puternic o impresiona trecutul... Cu câtă limpezime se substituia prezentului seara aceea îndepărtată: același cer roșu, același zgomot de glasuri ce venea din sufragerie și se stingea pe măsură ce ea se îndepărta... Câtă blândețe îi arătase soțul ei în seara aceea! Totuși inima lui sângera tot atât cât și cea a logodnicei sale. Scrisoarea pe care el i-o strecurase în ultima clipă, când își luaseră rămas bun, nu era cea mai elocventă dovadă? În acest loc se strânseseră în brațe, beți de disperare, acestui loc îi încredințase el strigătele mute ale ființei sale torturate de dragoste și de renunțare! În fiecare rând al acelei scrisori, jucau litere de foc și ochii Idei se încețoșară de lacrimi.

— Ce faci aici singură, Ide?

Jan își urmărise soția. Privirea lui pătrunzătoare o sili să-și arate obrazul.

— Dragă... spuse el luându-i brațul și strecurându-l sub al său. Mulți vor să petreacă noaptea aici, dar noi, noi ne vom întoarce acasă unde te vei simți mai bine, nu-i așa, draga mea nevastă?

25

Jan Yvarsen nu trebuia să afle niciodată că din uitare sau neglijență, Sigrid Lindval lăsase în biroul din camera de oaspeți, o poșetă în care se aflau scrisori. Scrisori, azi fără importanță, dar care, în mintea mereu neliniștită a Idei, aveau să iște gânduri cumplite și să compromită grav odihna atât de necesară sănătății ei. Dar semnele unor preocupări secrete nu puteau să scape multă vreme ochiului scrutător al medicului.

Într-o seară, în timp ce o săruta înainte de a pleca să viziteze un bolnav, Ide, nemaiputându-se stăpâni, își aruncă brațele în jurul gâtului soțului ei.

— Spune-mi, ești din cale afară de nefericit alături de mine? Întrebă ea, abia putând să-și rețină lacrimile.

El se îndreptă, cu trăsăturile schimbate de o uimire dureroasă.

— Cine ți-a spus așa ceva? rosti el aproape cu duritate.

— V-ați iubit atât de mult! spuse ea ascunzându-și chipul în mâini.

Urmă o tăcere, apoi cu vocea puțin răgușită, Jan zise:

— Da, am iubit-o pe Sigrid Lindval, dar Sigrid Lindval e moartă, cea care poartă acest nume e pentru mine o străină pe care n-am cunoscut-o niciodată!

O văzu cum încerca să-și stăpânească tremurul și-și împlânzi glasul:

— Liniștește-te, draga mea soție, zise el grav. N-aș putea fi mai fericit decât sunt alături de tine!

— Vezi tu, nu pot îndura gândul că ai putea să suferi lângă mine, să suferi când eu sunt atât de fericită, atât de divin de fericită!

— *For tusan!* De ce-ai vrea să fii nefericit? strigă el cu nerăbdare.

Ea se sperie.

— Iartă-mă, te rog, și uită aceste vorbe care mi-au scăpat fără să mă gândesc.

— Nădăjduiesc...

Și aruncând o privire la ceas, adăugă: Bolnavul meu mă așteaptă. N-am să stau mult și contez pe un ceai bun când mă voi întoarce.

„Biata femeie! Ce-aș fi putut să-i spun? se întrebă Jan Yvarsen luând loc la volanul mașinii; cine știe ce istorie a putut-o răscoli astfel! E adevărat că tot ceea ce contravine sentimentelor ei pentru mine, are o asemenea intensitate, încât devine o adevărată dramă!”

„Cum să aflui? își zicea Ide la rândul-i. Niciodată n-am să știu ce se petrece în sufletul lui. Inima, gândurile, sunt numai ale lui și nimeni nu poate ajunge la ele! Inima e o fortăreață inexpugnabilă care-și păzește bine secretele.”

Astfel, imaginația îi puna în cârcă bărbatului ei și dorul după țara lui și o nostalgie veșnică după ceea ce-ar fi putut să fie și după ceea ce – din pricina nemiloasei lui

intransigențe – nu fusese. Idee care prindea rădăcini în mintea ei și astfel otrava, vărsată în doze mici făcea ravagii în organismul slăbit. Ah, de ce toate acele îndoieli și temeri desigur închipuite, care aruncau o umbră peste fericirea ei? Dar totul era mai puternic decât ea, neliniștea o ținea trează noaptea pândind somnul lui Jan. Un suspin, o vorbă, un nume, puteau să-i justifice himera! Dar Jan Yvarsen, voinic și sănătos, avea o răsuflare calmă și ușoară și un somn liniștit, în timp ce inima ei bolnavă o făcea să-și simtă arterele zvâcnindu-i în tot corpul. De ce n-avea curajul să-i mărturisească ce găsisese?

26

Renumerele lui Jan Yvarsen căpăta din ce în ce mai multă amploare. Oamenii veneau de foarte departe să-l consulte. Multe operații necesitau prezența lui aproape constantă la spital. Se întorcea târziu și atât de obosit încât i se întâmpla să se culce înainte de a mai mânca. Așa se face că, în dimineața aceea, rămase consternat constatând cât de mult i se schimbase nevasta. Slăbise vizibil și cearcăne adânci i se săpaseră sub ochi. După ce-o ascultase, o spaimă cumplită îi strânse gâtul. Inima Idei era într-o stare atât de lamentabilă, încât te puteai aștepta la ce era mai rău. Își ascunse neliniștea și porunci odihnă deplină.

— Medicul îți interzice orice vizită, dar dacă vrei, ți-ar ține de urât bărbatul tău! zise el cu un surâs.

— Cum? întrebă ea roșind de plăcere, rămâi cu mine?

— Operații mei se simt bine. Merit și eu câteva zile de odihnă.

Ide cunosc bucuria de a-și avea bărbatul alături și de a nu se preocupa decât de sănătatea ei.

Totuși, trebui să scrie unui coleg și prieten să vină să-i țină locul la spitalul din Krittelwerk. Astfel Jan Yvarsen se putu consacra cu totul bolnavei sale. Știa acum că zilele ei erau numărate și trebuia să facă eforturi ca să-și ascundă durerea care-l sfâșia. Oare Ide își simțea sfârșitul apropiat? Nu vorbea niciodată despre asta, nu avea dureri și când o apucau crizele de sufocare, Jan îi făcea o injecție care o liniștea imediat. Infirmiera-șefă în persoană o îngrijea pe doamna Yvarsen și Jan veghea ca odaia bolnavei să fie întotdeauna înveselită de flori proaspete și ca mireasma grădinii să pătrundă prin ferestrele larg deschise. Lua masa cu ea, pe o măsuță așezată între ei, ceea ce o determina să mănânce mâncarea ușoară pe care i-o prescria el. Totuși, Ide se stinge și cădea în tot mai frecvente somnolențe. Când deschidea pleoapele și-și vedea soțul așezat alături, fericirea îi lumina atât de tare chipul, încât bărbatul abia își putea reprimă plânsul. Ea nu-și dădea seama de starea sănătății sale și surâdea, încrezătoare, când el îi spunea că de îndată ce se va vindeca, vor face o călătorie frumoasă în Natal, până la Lorenzo Marqués unde debarcaseră ei odinioară în noua lor patrie.

— Astăzi ne e drag Veldul, nu-i așa, Ide, Veldul infinit, cu cerul lui totdeauna albastru...

— Da, mi-e drag, murmură ea, aș vrea să mai locuiesc acolo... Mi-am găsit bilețelele mele nebunești... îți aduci aminte, Jan uneori te supărai, dar cu toate astea le-ai păstrat...

Cuvinte incoerente al căror sens el nu-l putu prinde, îi luă mâinile și ea se liniști. Îl

chinuia un regret, remușcarea de a nu fi știut să înțeleagă întotdeauna umila adorație pe care o avusese pentru el și față de care el își manifestase adesea nerăbdarea. Acum, mișcat până-n străfundurile ființei sale, îi asculta șoaptele de dragoste. Părea încă de pe acum eliberată de povara trupului, nu mai era decât suflet... Gândul că această tovarășă de viață, atât de dragă, avea să-l părăsească, îl umplea de o tristețe sumbră. Fără ea, viitorul îi apărea mohorât, știa că nici o bucurie nu va mai înflori pentru el. Îi dăruise trei ani de fericire încercând cu toată bunăvoința, cu toată mila lui s-o despăgubească de anii cei răi. De ce soarta crudă o smulgea acestei fericiri când era abia în vara vieții sale?

Ca și fiul ei, Ide muri în amurg, când soarele săruta cerul și arunca bogățiile orientului pe pământul sărman și sterp care înconjura burgul. Lumina diafană dădea chipului muribundeii o frumusețe desăvârșită. După o sufocare mai lungă și mai cumplită, ea adormi. Deschizând pleoapele văzu aplecat asupra-i chipul celui care fusese Dumnezeu ei pe acest pământ. Își surâseră.

— Ide, draga mea soție, îi zise el cu blândețe, niciodată, crede-mă, nu te-am iubit cum te iubesc acum. Ah, vindecă-te repede, draga mea, ca să mai putem fi fericiți.

De unde luă muribunda puterea de a-și înnoda brațele slăbite pe după gâtul soțului ei?

— Iubitul meu... murmură buzele ei dându-și sufletul.

Când Jan Yvarsen simți răcindu-i-se obrazul lipit de al lui, o desprinse încetișor și-i sărută pleoapele lăsate peste tandrii ochi cafenii care nu străluciseră niciodată de dragoste decât pentru el.

Infirmierele venite să facă toaleta moartei, îl găsiră pe doctorul Yvarsen îngenuncheat lângă pat, plângând ca un copil.

27

Ceasurile cumplite care urmează după plecările fără întoarcere, îi amintiră lui Jan de un alt doliu crud: dar atunci erau doi care să-l poarte. Astăzi Jan Yvarsen era singur.

— Soția mea, fiul meu... murmură el, în picioare în fața mormântului unde venea la ore foarte matinale, când cimitirul era pustiu.

Marmura, înfățișând copilul, părea să prindă viață în vibranta lumină a primelor raze de soare și astfel, aidoma a două mici aripi, degetele copilului păreau că se desprind de pe buze ca să-i trimită sărutul...

„Sărută-l pe tăticu, neastâmpăratule”, spunea odinioară tânăra mamă copilului care țopăia în brațele sale. Cât erau de fericiți atunci, pe acest pământ nou, pe care Jan Yvarsen îl alesese după ce tăiase orice legătură cu pământul natal. Și apoi...

Căci memoria e predispusă la regrete și remușcări doar pe dâmbul unui mormânt. Amintirile pierdute în colbul drumurilor vieții, revin doar în ceasul în care nu se mai poate îndrepta nimic. Totuși, o amintiri, flori ce creșteți pe morminte, care vă înălțați din cenușă, nu sunteți voi simbolul renașterii și al vieții veșnice?

PARTEA A TREIA

Urmarea jurnalului Thérèsei Erhardt

28

17 Aprilie 19...

De patru luni lucrez la spitalul din Krittelwerk. Cât aş fi de fericită dacă Ide ar mai trăi! Au trecut doi ani de când a murit şi nu-i zi în care să nu deplâng pierderea acestei fiinţe minunate. Modestia, bunătatea ei erau molipsitoare, te simţeau mai bun după ce stăteai cu ea! „Viaţa ar fi un lucru tare trist dacă n-am avea o viaţă a sufletului, spunea ea, căci din această viaţă interioară se naşte ceea ce e mai bun în relaţiile noastre cu ceilalţi, pentru că în loc să-i vedem aşa cum sunt, îi vedem aşa cum am vrea noi să fie şi atunci până şi duşmanii noştri ni se par demni de milă.” Dar Ide Yvarsen n-avea duşmani.

Când am aflat de moartea ei, nimic nu m-a putut împiedica să însoţesc această tandră prietenă la ultimul ei loc. Doctorul Yvarsen, când i-am prezentat condoleanţe, mi-a ţinut o clipă mâna în mâna lui şi fixându-şi asupra-mi privirea lui pătrunzătoare, mi-a spus:

— Dumneata ai adus-o acasă: fără dumneata, dacă ai fi ascultat-o, dacă i-ai fi aruncat *Memoriile* în mare...

Glasul i se schimbă şi se întoarse cu spatele. Nu l-am mai văzut...

* * *

Familia se arată rece faţă de mine. Am refuzat cererea în căsătorie a unui prieten al verişoarei mele şi ea nu-mi iartă acest refuz. Doris s-a măritat cu un inginer de mine.

Eu locuiesc într-o clădire albă şi lungă unde stau infirmierele, împart camera cu Lilian Smith. Ne-am aranjat fiecare colţisorul nostru înflorit cu crengi de tacarandas care, în momentul de faţă, se întind peste parc ca un nor mare de muselină mov.

Prima oară când m-am reîntâlnit cu doctorul Yvarsen a fost în salon, la căpătâiul unui bolnav pe care-l examina. Păru atât de puţin surprins să mă vadă, încât m-am întrebant dacă mă recunoscuse sub boneta albă. Dar roşeaţa care-mi năpădi obrajii nu-i scăpă şi privirea i se întoarse la mine.

— Tot infirmieră? făcu el mirat.

— De ce n-aș mai fi, domnule doctor?

— Nu-mi închipuiam că ai atâta perseverență, remarcă surâzând.

Nu așteptă răspunsul meu.

— Să vedem bolnavul din față... zise el.

Moartea soției sale îl lovise cumplit. O cută mare îi apăruse în colțul buzelor și, în ciuda părului său blond, se vedea că tâmplele îi albiseră. Un soi de austeritate interioară transpărea din pupilele reci ca oțelul instrumentelor pe care le manevra cu o artă și o îndrăzneală excepționale. Când îmi veni rândul să-l asist pe doctorul Yvarsen, aveam nervii încordați de teamă să nu fac vreo stângăcie. Prima oară mă pusese la punct cu asprime: „Îți tremură mâinile, soră, dacă ești atât de emoționată, mă voi vedea silit să renunț la serviciile duminale!”

Această observație jignitoare în fața celorlalți îmi împurpură obrazul, rușinea urca în mine, mă înăbușea. Vai! Puteam să-i spun că nu sângele care împrăștia din tăietură mă tulburase, ci prezența lui? „Nu-l voi ierta niciodată că m-a apostrofat astfel în fața colegelor!” miram zis eu. Intrarea mea la spitalul din Krittelwerk fusese precedată de un zvon menit să mă facă antipatică celorlalte infirmiere, susținându-se că-i eram devotată doctorului și că-l admiram. Ele aflaseră că atunci când Ide trăia, fusesem oaspetele familiei Yvarsen, ceea ce în ochii lor îmi crea un privilegiu. Așa că la început am fost descumpănită de primirea distantă, cu atât mai penibilă cu cât mă îndreptasem spre ele cu tot avântul prieteniei. Și astăzi simt că în prezența mea conversația lor e plină de ifose și lipsită de sinceritate. Totuși, jignirea pe care mi-a adus-o doctorul în plină sală de operații, ca și puținul caz pe care părea să-l facă față de persoana mea, le-a liniștit.

3 mai 19...

L-am însoțit din nou pe doctorul Yvarsen într-una din acele așezări unde indigenii sunt contaminați de sifilis. La început, un cafru bătrân pus la curent cu primele precepte ale igienei, îl asista pe doctor. Dar el murise și nu mai fusese înlocuit de altcineva. Neexistând o colibă mai ca lumea, doctorul a trebuit să facă injecțiile sub un cort. Înăuntru, doar o bancă și o masă albă de lemn. Rolul meu era să pregătesc seringile și să le trec șefului. Primele, fură chemate femeile. Un negru, în bluză de infirmier, le introducea pe rând în cort. Ele înaintau legănându-și șoldurile, fricoase totuși și îndărătnice. Dar domolite repede de privirea limpede a doctorului, se supuneau instrucțiunilor. Urma o gamă de mici strigăte ascuțite, apoi ieșeau din cort alergând, primite cu glume proaste de negrii care-și așteptau rândul în fața intrării.

— După asta, soră, nu-mi prea rămâne timp să te duc înapoi la Krittelwerk, îmi spuse Jan Yvarsen, uitându-se la ceas. Sunt chemat la niște misionari, cam la cincizeci de mile de aici, am să te lipsesc de masă, dar nădăjduiesc că ne vor servi ceaiul acolo.

Mi-am plecat capul ca să nu-mi vadă roșeața care, din pricina bucuriei năvalnice, mi se întinsese pe obraji; să mai merg cu mașina încă vreo câteva ceasuri alături de el!

Bătările precipitate ale inimii mă împiedică să-i răspund.

După un ceas de monotonă întindere de iarbă arsă, terenul se schimbă în niște coline. Temperatura era mai ridicată și roțile înalte ale Fordului zdrobeau o sumbră vegetație de cactuși cățărători plini de ace. Am traversat râuri în care mașina se legăna în mod neliniștitor, în timp ce apa spumoasă șiroia pe geamuri, ca laptele. Flerul doctorului de a descoperi locuințele îndepărtate prin acele savane unde nu exista nici un drum, era pentru mine un veșnic motiv de mirare.

Am ajuns în sfârșit la cei doi misionari care conduceau un internat de tineri negri unde veneau să se instruiască și băieții din satele mai apropiate. O clădire destul de spațioasă cu un etaj și flancată de dependințe. În timp ce doctorul se duse la elevul bolnav însoțit de unul din misionari, confratele său îmi ținu companie. L-am întrebat:

— Nu vă deplasați prea des, nu-i așa?

— O dată sau de două ori pe an, zise el.

— Și nu vă plictisiți?

— Cătuși de puțin, avem cărți, o orgă...”

M-am apropiat de fereastră. Locul era sălbatic. În spatele casei se ridica o stâncă abruptă, având în creștet un platou. La picioarele ei, pământul părea să fi suportat o grindină de aeroliți dintre care răsărea câte un talmeș-balmeș de frunze sălbatice. Am aflat atunci faptele bizare care se petrecuseră când misiunea se stabilise în acea regiune.

— În fiecare noapte, cu regularitate, dispăreau alimente: pâine, unt, osânză topită, până și lumânările, îmi spuse misionarul. Din rezervele noastre se fura carnea afumată, cutiile cu conserve. Am pus grilaj la ferestre, zăvoare la uși. Dar tot ceea ce era de mâncat continua să dispară. Oboșiți de atâtea măsuri zadarnice, eu și colegul meu ne-am pus la pândă și, într-o noapte, am văzut strecurându-se printre barele unei ferestre o ființă ciudată care nu putea fi animal și care totuși se mișca cu agilitatea unei maimuțe. Fața îi era lată, destul de albă, cu fălcile alungite. Un păr creț îi acoperea capul teșit. La zgomotul cartușului tras în aer de fratele meu, omulețul dispăru ca printr-o vrajă. Dar găsisem cheia misterului: boșimanii ne făceau acele vizite nocturne. Am petrecut săptămâni întregi ca să dăm de urma lor. Am bătut stânca în lung și-n lat. Câțiva băieți s-au urcat până sus, pe platou, unde nu mai găsiră decât urmele unui foc și câteva oase de păsări, pe care le ucidău cu pietre...

Jan Yvarsen care se întorsese, surăse ascultând această istorisire.

— Oh! făcu misionarul vexat, domnul doctor nu crede? Oricine v-ar putea convinge că aceste rămășițe nefericite ale omenirii, hărțuiți, alungați de peste tot, s-au refugiat în pustiul nostru. Ei vizitează uneori aceste meleaguri și șiretenia lor în a se ascunde, e nemaipomenită. Fiecare de aici v-o poate dovedi: într-o noapte cu lună, li s-au zărit sus, pe platoul acela, siluetele pitice sărind și țopăind în cerc... Probabil că celebrău cine știe ce rit misterios...

Foarte fericită de perspectiva orelor lungi pe drumul reînțoarcerii, nu-mi mai era cătuși de puțin foame, dar Jan Yvarsen făcu din plin cinste ceaiului copios care ni se servi.

Am pornit-o spre casă. Stăteam alături savurând bucuria unei prezențe adorate, în timp ce șeful meu, care mă obișnuise cu tăcerile lui, mă credea probabil adormită.

6 iunie 19...

Adesea, în cursul plimbărilor mele caut un loc mai ciudat care se numește Laver's Corner – Colțul îndrăgostiților – măcar că n-am întâlnit niciodată aici îndrăgostiți, nici oameni care să se plimbe. Colțul e pustiu și mărginit de o colină joasă de pământ cafeniu amestecat cu pietre. Frunzișul luxuriant al copacilor cade până la pământ. Printre ierburile înalte o apă nemișcată reflectă cerul. Nici un cântec de pasăre, nici un zgomot de aripă, ci doar din când în când fășăitul unui șarpe lasă o urmă pe pământ. Sora Pamela m-a sfătuit să nu mă mai aventurez singură în acele locuri: ca să mă convingă, mi-a povestit ce i se întâmplase, în urmă cu câțiva ani, unei tinere infirmiere de la spital. Această fată mergea pe malul apos al râului Klein-Olifants gândindu-se la logodnicul ei îndepărtat, când zări, în nisip o pană a unei păsări-muscă: „Du-te pe râu la vale, murmură ea punând pana ușoară pe apa leneșă, du-te până la el și fii mesagera dragostei mele!” Ridicându-se, care nu-i fu spaima să se trezească față în față cu o namilă de om. Aici, toți suntem obișnuiți cu negrii. Smulsă din reveria ei, fata își continuă drumul, când uriașul se aruncă asupra ei. Luată pe neașteptate, rămase câteva minute paralizată de frică. Apoi, încercă să se apere. În lupta ei disperată, degetele i se înfundară în gura hidoasă a bărbatului. Mai târziu, infirmiera relatase groaza pe care o simțise când atinsese gura aceea care părea de piele tăbăcită. Înfigându-și mâinile în gâtul tinerei, namila se pregătea s-o sugrume, când se auzi zgomotul unui motor. Cuprins de panică, omul își părăsi victima, care începu să strige după ajutor. Frații Roberts, care tocmai veneau de la Thuisbank, o descoperiră. O aduseră la spital într-o stare alarmantă. Bruta aproape că-i scosese ochii din orbite! Îi trebui mai bine de două luni ca să se pună pe picioare. Între timp, au fost arestați mai mulți indivizi și confrunțați cu infirmiera. Ea n-a putut sau n-a vrut să recunoască pe nici unul. Cel care o atacase era mai înalt și mai lat în umeri, spunea ea. O dată a ezitat în fața unui ins înalt. Am văzut-o pălind și tremurând. Asta a fost de ajuns ca omul să fie declarat vinovat și condamnat la spânzurătoare. Dar miss Muriel interveni cu vehemență: „Sunt hărțuită de îndoieli, zise ea, mi se pare că n-aș mai putea trăi dacă un nevinovat ar trebui să ispășească din pricina mea o crimă pe care n-a făptuit-o!” Negrul fu eliberat, dar stai să vezi, continuă prietena mea, povestea nu s-a terminat. Vindecată, infirmiera se angajă într-un spital de negri din orașul D. din Natal. Celor care se mirau de asta ea le spunea că nădăjduia să-și potolească astfel spaima care-i strângea gâtul ori de câte ori se întâlnea cu un negru. După un an, veni să-și petreacă concediul la noi, la sora-șefă. Închipuiește-ți că într-o seară voi să se ducă singură la locul agresiunii. La apusul soarelui, sora-șefă insistă s-o însoțească, dar tânăra refuză și refuză și dogul pe care voi să i-l dea drept escortă. Trebuia să fie singură ca să-și dea seama de gradul obsesiei sale, declarase ea. Ca și odinioară, cerul în flăcări înroșea apa liniștită a râului Klein-Olifants, ca și odinioară culese o pană mică, o așeză pe apă și se întoarse vindecată pentru totdeauna de spaima ei.

— Nu ți se pare curios acest caz psihologic? adăugase prietena mea Pamela.

22 iunie 19...

Suntem unsprezece infirmiere și cred că majoritatea, dacă nu cumva toate, se ocupă mai mult decât trebuie de chirurgul Yvarsen. Poate că datorită firii, și profilului său mândru de cavalier, acest uriaș blond al nordului face să se nască, în chip firesc la femei, acea dorință de supunere pe care i-o arată întotdeauna. Totuși, Jan Yvarsen se poartă la fel cu toate, curtenitor cu fiecare, ceea ce nu-l împiedică să le facă observații severe dacă una sau alta nu i-au respectat cu strictețe ordinele. Oare băga de seamă că ele își disputau favorurile și că unele se schimbau la față când, cu o vorbă sau un surâs, mulțumea uneia dintre colegele lor? Dacă doctorii Ecksteyn și Braas discutau cu plăcere cu noi, chirurgul Yvarsen – odată serviciul terminat – se grăbea să părăsească spitalul. Cu el nu era posibilă nici o familiaritate.

27 iunie 19...

Când suntem amândouă libere facem ceai la noi în cameră și scoatem din dulap cutia cu fursecuri. Stăm la taifas ronțând prăjiturile uscate, cu brânză și tartele mici. Seara, discul strălucitor al lunii pline face să pălească lampa cu abajur de mătase roz. Lilian îmi vorbește despre țara ei, Anglia, și despre moravurile și obiceiurile de acolo, despre logodnele lungi, atât de lungi că până la urmă nu mai ai ce-ți spune.

— Și pentru că nu mai aveam ce ne spune, Arthur și cu mine ne-am despărțit. Duminica trecută, la familia Anderson, mi-a fost prezentat un fermier mai în vârstă, care mi-a plăcut și cred că și eu lui...

Apoi vorbi despre copilăria ei; era cea mai mare dintre cei trei copii, când maică-sa muri. Tatăl ei, descumpănit, se văzu nevoit să se însoare și neavând de ales, se însură cu o vecină tânără.

— Pentru noi, cei mici, a fost un dezastru, zise ea. Măritându-se cu el, fata aceea lacomă nu mai avu în vedere decât banii tatii, noi nu contam pentru ea și ca să recupereze o cheltuială pe care tata o făcea pentru noi, ne lipsea de mâncare. Dar beat de dragoste pentru ființa aceea, tata rămânea orb la ceea ce se petrecea în căminul lui. La cincisprezece ani am plecat de acasă ca să slujesc pe la alții...

În ochii prietenei mele se iviră lacrimi. Poate că și eu aș fi putut să-i vorbesc despre copilăria mea care a fost ca o feerie până în ziua acelei catastrofe... Dar astea sunt lucruri pe care prefer să le țin secrete.

— Știi că noi presupunem că ți-ai lăsat un iubit la Vereeging? spuse Lilian.

— Și de ce presupuneți asta?

— Pentru că ești atât de serioasă, Thérèse! zise ea, privindu-mă gânditoare și mi-am dat seama că reținerea mea, atunci când ea mă provoca la confidențe, o jignea. Într-adevăr, de ce nu-i mărturiseam cultul meu pentru omul care se bucura de simpatia tuturor? N-ar fi fost bine să vorbesc despre el unei prietene care m-ar fi înțeles? Dar dacă simțeam uneori

nevoia să ies din mine însămi, simțeam în același timp și melancolica voluptate de a-mi măsura neputința!

3 iulie 19...

Fetița maiorului Sloot a fost operată ieri dimineață. Cazul era grav: un apendice infectat, cu aderențe și complicația unei inimi fragile. În camera vecină cu sala de operații așteptau părinții. Maiorul măsura camera în lung și-n lat, iar doamna Sloot își frângea disperată mâinile. A trebuit să am grijă de ea. La un moment dat s-a agățat de brațul meu: „Aud pe cineva îndreptându-se înapoi! gâfâi ea. Vine cineva! Soră, oare ce veste ne aduce. Dumnezeu!” Eram la capătul nervilor.

Familia Sloot locuia într-o casă încântătoare în afara orașului. Era o pereche unită, dată adesea de exemplu. Un singur nor pe cerul lor albastru: n-aveau copii. Dar, minune! Atunci când nu mai nădăjduiau, un copil veni să le împlinească cea mai înflăcărată dorință a lor. Apoi, pe neașteptate, îi lovi nenorocirea. Micuța, la acest ceas, zăcea pe o masă de operație, zbatându-se între viață și moarte, asta însemnând de fapt și moartea lor, căci dacă aveau s-o piardă, cum aveau să mai trăiască fără ea? Jan Yvarsen intră în odaie, cu halatul și boneta albă. Doamna Sloot se năpusti spre el, vrând să-l apuce de mână. El o îndepărtă cu blândețe. Maiorul, nemișcat, îl fixa cu o asemenea spaimă încât chirurgul se întoarse nemaiputându-i suporta privirea. Am înțeles că fetița nu scăpase încă de pericol.

— Micuța e încă sub narcoză, le zise el, când o vor așeza în pat am să vă îngădui s-o vedeți, dar nu vă apropiați de ea! Soră, zise el adresându-mi-se, te rog să-i supraveghezi pe acești doi copii mari, să nu-i scapi din ochi și de îndată ce vor fi văzut-o pe fetiță, scoate-i afară, căci au mare nevoie să-și vină în fire și să se odihnească.

— Oh! Domnule doctor, liniștiți-ne! Va trăi, nu-i așa? suspinară cei doi.

O secundă de ezitare pe care doar eu am sesizat-o.

— Da, va trăi... zise el.

Și cum doctorul voi să plece, fu asaltat de cei doi părinți, pierduți în durerea și recunoștința lor. Amândoi se agățară de el, copleșindu-l, rugându-l, implorându-l să-i lase să doarmă la spital aproape de copilul lor. Mă așteptam să-i văd căzând și în genunchi! Jan Yvarsen rămase însă inflexibil, ba chiar îi certă cu asprime și se pare că metoda a fost bună, căci s-au liniștit pe loc. Atunci îmblânzit, doctorul le făgădui că a doua zi o să le dea voie să rămână mai mult lângă mica lor bolnavă.

13 iulie 19...

M-am întors după ce mi-am făcut ultimul rond în sala comună. Era târziu. Lilian dormea cu pumnii strânși. O noapte de catifea neagră acoperea geamurile. Mă simțeam obosită, dar nu-mi era somn. Simțeam dorința să vorbesc despre Jan Yvarsen, să-i rostesc numele sporovăind cu o prietenă; totuși, cum nu mă încred în nimeni, prefer să-mi încredințez confidențele acestor pagini albe. Deși Jean-Paul pretinde că nimic nu-i mai frumos pe lume decât admirația, eu nu pot continua să numesc admirație sentimentul care

mă face să pălesc și-mi înmoaie picioarele când mă aflu pe neașteptate în prezența doctorului Yvarsen. „Oamenilor prea frumoși ar trebui să li se interzică să devină medici”, se plângea odinioară doamna Hollis, Idei. Eu cred că orice carieră și-ar fi ales Jan Yvarsen, frumusețea lui bărbătească ar fi făcut aceleași ravagii. Seducția lui are putere până și asupra copiilor. Din ordinul sorei-șefe, în momentul de față îmi petrec zilele lângă fetița Joël, acum în afară de orice pericol; e o fetiță frumoasă, cu un trup firav, cu un chip fin încadrat de bucle castanii. Teribil de răsfățată și de tiranică, refuză, în unele zile, orice mâncare, cu toate făgăduielile unor daruri nemaipomenite în schimbul unei fărâme de bunăvoință. Dar s-a întâmplat ca doctorul Yvarsen să pice chiar în momentul în care mama, tata, slujnica și cu mine, adunați în jurul tăvii, ne rugam de copila recalcitrantă, care-și mușca buzele, cu fața întoarsă la perete. Doctorul se așeză în fața patului.

— Ia uită-te la mine, Joël!

Fetița, docilă, întoarse capul.

— Cum poți să refuzi niște lucruri atât de bune, făcu el pe un ton glumeț, supă, o omletă atât de frumoasă, piersici...

— Nu mi-e foame!

— Trebuie să te silești să mănânci, fetițo, asta e necesar pentru sănătatea ta!

— Nu pot să mă silesc.

— Poți, dacă vrei!

— Nu vreau, făcu ea bosumflată.

— Foarte bine! Eu plec și am să-ți trimit alt doctor. Eu refuz să mai îngrijesc un copil care nu vrea să se vindece.

— Oh, vă rog nu plecați, dragă domnule doctor! O să vedeți că am să înfulec tot ce-i pe tava asta!

Părinții erau în al nouălea cer și când, după consult, chirurgul își luă la revedere, Joël, împreunându-și mâinile slabe, zise:

— Nu v-ați supărat, dragă domnule doctor, nu-i așa?

17 iulie 19...

Maiorul și soția sa fiind siliți să se ducă la Johannesburg pentru niște afaceri juridice, m-am mutat pentru câteva zile în locuința lor. O dată, se făcuse noapte și nu mai nădăjduiam să mai vină doctorul. Îi făcusem fetiței toaleta, dar ea refuza să se culce și simțeam că-mi împărtășea nerăbdarea. Pe chipul ei slab și neliniștit, ochii mari, cenușii fixau ușa cu o privire înflăcărată. În sfârșit, o mașină se opri în fața porții și, în tăcerea profundă a grădinii, pietrișul scârțâi sub un pas apăsător. Odată cu Jan intră în odaie un val de aer proaspăt. Doctorul se întorcea dintr-un drum lung. Părul îi era ciufulit de vânt.

— Cum se simte bolnava noastră?

Bolnava, atât de palidă mai adineaori, avea acum pomeții roșii. Doctorul se așeză lângă ea și-i pipăi încheietura fragilă a mâinii.

— Pulsul e puțin agitat, zise el.

În spatele lui, un abajur de mătase verde fusese coborât peste lampă și, în acea penumbră, pupilele și dinții îi apăreau ca niște pete luminoase. Când, pentru ascultare își puse capul pe pieptul gingaș al copilei, mi se păru că avea să audă și bătăile inimii mele amestecate cu bătăile acelei inimi fragile.

— Nu-i rău, declară el, totuși mai are încă nevoie de multe îngrijiri. Și acum, fetițo, spune-mi politicos bună seara și fâgăduiește-mi că ai să adormi imediat.

— Vă rog să mai rămâneți încă un pic, domnule doctor, se rugă ea.

Spre surprinderea mea, Jan Yvarsen își, reluă locul surzând ochilor mari, cenușii care-l priveau și care în curând se închiseră. Încetișor, cu mâna în mâna salvatorului ei, Joël adormise. În casa tăcută, unde servitorii se culcaseră, nu mai eram decât eu și el, și așa fi vrut să eternizez minutele acelea fugare. Ca și morfina care-ți dă un fel de amețală plăcută, tot astfel prezența lui mă făcea să mă simt în al nouălea cer și să uit de toate necazurile până în clipa în care zgomotul ușii închise mă obligă să mă trezesc constatând că sunt singură, dezmeticită, sfârșită.

2 august 19...

Am făcut cunoștință cu o femeie care tămăduiește bolile. O femeie coaptă, înaltă și voinică. Locuiește în plin Veld în trei colibe unde-și adăpostește pacienții canceroși care vin adesea de foarte departe ca să-i urmeze tratamentul. Când răul e abia la început, ea izbutește, în majoritatea cazurilor, să-l înlăture datorită unor ierburi și plante pe care le aduce din Germania și a căror rețetă o păstrează cu gelozie. Se zice că niște oameni de știință au venit s-o vadă și i-au oferit o sumă foarte mare ca să-i cumpere leacul. Dar ea le-a răspuns că s-a legat cu jurământ să nu-și divulge niciodată secretul.

— E de netăgăduit, zise Jan Yvarsen colegului său Braas, că a vindecat numeroase cazuri, adesea chiar avansate. Când vede că nu mai poate face nimic îi trimite pe bolnavi chirurgului. Țasta e și cazul mamei doamnei Anderson, pe care-o voi opera mâine.

Sora Pamela va fi cea care-l va asista pe doctor. Dar voi fi și eu în sală. O cunosc pe doamna pe care o va opera. E o mamă și o bunică adorabilă. Sper că Jan Yvarsen o va salva. E adevărat că acolo unde știința pare învinsă, mâinile sale dibace au știut să înfăptuiască adevărate minuni! Mâini prelungi pe care strălucește un puf auriu și a căror frumusețe mi-a insuflat dorința de a le săruta cu fervoare. Bolnavii au în el o încredere oarbă și le sunt recunoscătoare celor care-și exprimă această încredere.

12 august 19...

De câțiva vreme am impresia că Jan Yvarsen s-a schimbat în ce mă privește. Dacă m-aș teme că mă înșel, atitudinea colegelor mele ar fi suficientă ca să mă liniștească! Lilian îmi aduce la cunoștință reflecțiile lor răutăcioase. Dar nu dau atenție acestor lucruri! Ele și cu mine nu trăim în același univers sentimental; concepția mea despre dragoste, despre fericire este diferită de a lor. De dimineață, în timp ce coboram scările de la galerie, Jan mă tachină în legătură cu gulerele mele brodate, cu nodurile panglicilor, cu

pantofii mei mici. „Vreau să plac bolnavilor!” i-am răspuns.

— E necesar? Ai să faci să le crească temperatura! Trebuie să fiu atent la treaba asta! adăugă el râzând și se urcă repede în mașină.

Totuși, nu-mi fac iluzii. Jan Yvarsen n-are nici un fel de slăbiciune pentru mine. Sunt zile în care pare atât de absorbit de munca lui, încât nici măcar nu mă vede. Dar ce importanță are! Binecuvântează meseria care-mi dă posibilitatea să-l văd zilnic. Nu m-aș putea închipui într-o altă atmosferă decât cea de aici saturată de mirosuri antiseptice și unde igiena e dogmă. Resping cu spaimă ideea că Jan Yvarsen nu-și va petrece restul zilelor în acest spital și că poate n-a renunțat la ideea de a se însura într-o bună zi. Dragostea fără speranță e o întrebare fără răspuns. Nu aștept răspuns, resemnată la singura bucurie de a trăi în preajma sa, de a respira aerul pe care-l respiră el! Aflu în iubire o fericire inefabilă care mă copleșește și mă chinuie totodată!

21 august 19...

E a doua oară săptămâna asta când doctorul Yvarsen a plecat cu noaptea în cap și nu s-a întors decât târziu. N-am putut afla dacă a fost la vreun bolnav în vreo fermă îndepărtată...

25 august 19...

De dimineață, în sala comună, după ce și-a consultat pacientul de care tocmai mă ocupasem, Ian Yvarsen s-a întors spre mine. Privirea lui atentă mi-a examinat obrazul pe care încercam să mi-l ascund simțind că roșesc.

— Înfățișarea dumitale nu-i prea grozavă, observă. Nu te-ai săturat de meseria asta aspră de soră de caritate?

— Îmi iubesc meseria, i-am spus eu.

El surâse.

— E curios, zise el, totuși mi se pare că romantismul nu se potrivește câtuși de puțin cu trista atmosferă din spital.

— Romantismul?

— Vrei să negi că ești teribil de romantică, soră? Dar mă voi grăbi să adaug că înclinările dumitale romantice nu lezează cu nimic bravura dumitale în muncă. N-am văzut niciodată o infirmieră mai conștiincioasă, care să se străduiască din toată inima, din toată ființa sa, mai mult ca dumneata. Totuși te voi dojeni dacă te mai încapățânezi multă vreme să rămâi între aceste ziduri. De cât timp porți boneta asta cu cruce roșie?

— De șase ani, domnule doctor, am spus eu cu inima bătând, neînțelegând unde voia să ajungă.

Tot vorbind, ne-am îndreptat spre fereastră. O lumină intensă scălda parcul unde doar palmierii înalți țeseau pe alei evantaie de umbră.

— Șase ani e mult și cu un tribut apreciabil plătit carității sau societății dacă vrei. Dar sănătoasă și frumoasă cum ești, îți revine în prezent o altă datorie: aceea de a-ți întemeia un cămin cu un bărbat demn de dumneata, domnișoară.

Un vâl mi se așeză pe ochi și am avut senzația că mi se moaie picioarele. Ochiul săi limpezi îmbrățișară sala unde se fățâiau fetele de serviciu.

— Hai, soră, să facem o plimbare prin grădină, trebuie să-ți spun ceva...

Traversând holul, îmi înfingeam unghiile în palme ca să mă asigur că nu visez. Totuși, eram sigură că visez, sigură că mă voi trezi în zori, cu draperiile trase și cu Lilian care-mi va striga: „Thérèse, scoală-te e târziu!” Dar mergeam alături de Jan Yvarsen de-a lungul aleii cu tacarande și vocea care-mi era dragă, spunea:

— Duminică, dacă vrei, soră, te voi lua cu mine în Veld, să vezi un domeniu care îți se va părea întocmai ca într-o poveste cu zâne. Proprietarul lui i-a spus *Eveless-Eden* – Paradisul fără Eva! Într-adevăr e un colț de paradis terestru, cu împrejurimi vaste unde animalele de toate soiurile se zbenguie în libertate. Ține scama, Thérèse, că Veldul nostru este un teren-refugiu, unde fiecare, omul cinstit, ca și aventurierul, poate să-și așeze cortul. E loc destul pe aceste pământuri pustii! Mă gândesc uneori că acei gentlemenii, despărțiți între ei prin sute de kilometri de teren nedeștelenit, nu sunt adesea decât niște ființe amărâte care-au dat bir cu fugiții dintr-o lume pe care au luat-o în serios. Să nedreptățești niște mizantropi, niște indivizi care și-au judecat nu rău, ci dimpotrivă, bine, semenii! Mizantropia provine dintr-o prea mare dragoste față de oameni, dintr-o dragoste atât de profundă, încât nu poate găsi nimic pe măsura ei. Atunci acești oameni și-au căutat consolarea în mijlocul unei naturi îndepărtate. Numai că singurătatea pe care și-au ales-o drept tovarășă e o oglindă cumplită în care se văd pe ei înșiși fără orbire și fără iluzii. Dar să revenim la *Eveless-Eden* pe care nu ți-l voi descrie pentru că ai să-l vezi dumneata însăși, după ce vei face cunoștință cu stăpânul aceluia loc. E un bărbat înalt, are ochi blânzi, albaștri, părul roșu și o frunte înaltă, într-un cuvânt, un bărbat minunat: totuși n-a știut să placă tinerei cu care și-a pus în cap să se însoare. Spune-mi, Thérèse, de ce lumea asta atât de vastă, de bogată în frumusețe ți se pare brusc pustiită dacă-ți lipsește o anumită ființă, o ființă al cărei fizic alcătuiește, în cele mai mici amănunte, acel ansamblu, singurul merit să te emoționeze și să te încânte? Nimeni nu găsește puterea să se resemneze la o dragoste fără nădejde; există unii care mor sau care devin criminali; alții, pentru că au inima prea plină de dragoste, dau întotdeauna mai mult decât li se dă! Asta e și cazul stăpânului de la *Eveless-Eden*, care a fost foarte nefericit în copilăria și în tinerețea lui. Vrei să ascuți portretul pe care i l-a trasat acestei tinere?

Portretul nu mă interesa câtuși de puțin. Ceea ce mă incinta era să merg alături de Jan sub vapoasă cupolă mov a tacarandei și să ascult muzica sumbră a vocii sale. Am devenit totuși atentă.

— Trupul ei... Nu uita, Thérèse că cel care-ți vorbește acum e stăpânul de la *Eveless-Eden*... Trupul ei, mi-a spus el, seamănă cu o statueta de Tanagra, tenul ei mat are catifelarea pieșcii, sprâncenele foarte fine aproape că se unesc pe deasupra năsucului încântător. Părul ei are strălucirea castanelor coapte și, pieptănat pe spate, lasă să i se vadă urechile, micuțe ca două scoici... Cel care vorbește e tot stăpânul „*Paradisului fără Eva*”. Deci continui: ochii ei sunt două violete culese pe rouă, gura cărnoasă e de o castitate

tulburătoare etc. Nu-mi mai pot aduce aminte restul!

Jan Yvarsen râse și eu m-am oprit să mă uit la el. În ochii lui limpezi se ivi o scânteie mai albastră care licări o secundă, apoi se stinse. Atunci am avut impresia că ținându-mi tot acest discurs, Jan Yvarsen avea o intenție secretă...

2 septembrie 19...

Doctorul Yvarsen mi-a spus, cu acea precizie pe care-o pune în toate lucrurile:

— Am să vin să te iau cu mașina mâine dimineată la ora șase. Vom lua masa la *Paradisul fără Eva*, care pentru câteva ore își va avea Eva lui, apoi am să te conduc înapoi. Vom avea tot timpul să discutăm și să vedem animalele dacă vom porni înapoi la ora cinci. Așa că vom fi acasă pe la unsprezece seara.

Noaptea n-am putut închide ochii și chiar în, timpul unor scurte ațipeli, inima-îmi rămânea trează și-mi trepida de nerăbdare. La prima lucire a zorilor ce se filtrară prin despicătura draperiilor, am sărit din pat. Cu toată ora matinală, sora-șefă veni să-l salute pe doctorul care mă aștepta la piciorul scării de la galerie. Era cu capul gol și purta o mantie albă împotriva prafului. Îmi pusese taiorul bej și o eșarfă ușoară, viorie, pe care mi-o aranjase în chip de turban. Nu mi-a plăcut surâsul cu două înțelesuri de pe buzele infirmierei șefe. Dar cred că nu-i displăcea ca Jan să se însoare, fiindcă lucrul ar fi pus capăt prea deselor șicane și jigniri dintre surori.

Ziua era caldă și vântul care ne primi la ieșirea din oraș era plăcut. O vreme am mers în tăcere. Când am încercat să rup această tăcere, doctorul a strigat:

— Nu, să nu vorbim despre profesie! Să uităm pentru un moment lamentabila litanie a mizeriilor omenești! Încă o lungă tăcere, apoi zise iar: Am avut adesea dorința să-ți mulțumesc pentru discreția dumitale, Thérèse... Știi tot ce s-a petrecut în viața mea și n-ai vorbit cu nimeni niciodată...

— Oh, nu, am murmurat eu.

— Apreciez tăcerea dumitale. Îți mărturisesc că nu contam câtuși de puțin pe ea, socotindu-te o fată teribil de romantică!

— Mi-ați mai spus-o, am replicat eu, e un cusur chiar atât de mare să fii romantic?

— Hm! spuse el. Cred că un bărbat preferă o femeie puțin mai practică, romanticele nu visează decât eroi ideali și aventuri extraordinare.

— Dar, am remarcat eu, n-am câtuși de puțin nevoie de eroi și de aventuri; există atâtea în realitate, viața e plină de romane, și e de ajuns doar să știi să citești. De pildă, *Eveless-Eden*, iată, acest nume nu-i și el romantic?

— Ei bine, vreau să-ți mărturisesc un lucru foarte prozaic: mi-e foame, o foame de lup! Dumitale nu?

Ba da, vântul Veldului făcuse să-mi fie și mie foame! Mai întâi doream în taină ca vreo pană de cauciuc să ne prelungească șederea și să micșoreze halta la acel original care-și pusese în cap că animalele îl vor ajuta să-și suporte însuccesul în dragoste! Fata aceea care-și lăsa părul pe spate ca și mine și care... la urma urmei și eu aveam ochii

violeți!

Am ajuns. Doctorul făcu un ocol cu mașina în jurul domeniului și eu m-am ridicat în picioare ca să văd mai bine. Doamne! Ce frumoasă arcă a lui Noe! Îngrăditurile erau imense și doctorul îmi explică:

— Uite, colo jos, o familie de gazele! Și dincolo, antilope amestecate cu zebre! Iată antilopele impala cu coarnele lor fin sculptate și cărora burii le spun *rooibocks* din cauza culorii lor calde ca rugina. Și acei *kudus* enormi, cu spatele striat de dungi albe și cu urechile lor mari, roșii, desfăcute ca niște evantaie! Uite și niște țapi de apă și niște *springbooks* pe care vom merge să-i vedem de aproape și care te vor amuza! Dar iată jos, la ușa de la intrare, o văd pe gazda noastră care ne așteaptă. Nu socoți că am fost cam nepoliticos făcând înconjurul domeniului înainte de a-l saluta pe proprietar? Ar fi trebuit să vă prezint unul altuia și... pe legea mea, eu nu mă emoționez prea repede, dar aici mă simt pur și simplu emoționat.

L-am privit cu ochi mari și cu un aer – fără-îndoială – atât de aiurit, încât începu să râdă pornind mașina.

— *Hello!* strigă el către omul care părea schimbat în statuie. Hai, Thérèse, vino... Apoi apropiindu-se de bărbatul înalt, în costum gri, mereu încremenit, îl bătu pe umeri: Hai, Corsen, fii bărbat!

Dar bietul Corsen nu izbutea să-și regăsească sângele rece, în vreme ce eu simțind asupra-mi privirea curioasă a doctorului, mi-am regăsit aplombul.

— Thérèse... miss Erhardt... făcu proprietarul *Edenului* cu o voce puțin răgușită, de emoție desigur, dumneata, vii să mă vezi în singurătatea asta...

— Poți vorbi de singurătate, când trăiești în mijlocul unei menajerii atât de frumoase? am spus râzând și strângându-i mâna camaraderește.

— O, doctore, nu regret că ți-am făcut confidențe, zise Corsen punându-și mâinile pe pieptul lui Jan Yvarsen; dar cum ai putut ghici?

— Nu era prea greu cu portretul pe care mi l-ai făcut în chip atât de fidel.

Treceam din mirare în mirare. Casa era construită ca un pachetot. În toate odăile domnea o curățenie de spital. Ca în toate casele olandeze, se simțea și aici gustul vital al curățeniei. Am fost serviți într-o sală care se prelungea cu un fel de balcon cu geamuri ce amintea de botul unei nave. Masa strălucea de porțelanuri, de cristale și de flori, multe flori, deși stăpânul *Paradisului fără Era* nu putea ști că în ziua aceea o Evă va veni în vizită! În haine albe ca zăpada, slugile prezentau tăvile cu mâncare. Cafeaua și lichiorurile au fost luate în balcon și cum eu am remarcat că aveai într-adevăr iluzia că te afli pe o navă, el mi-a răspuns:

— Asta am și vrut, să ai iluzia că plutești pe o mare... Veldul nu seamănă cu un ocean cu zările lui întinse spre depărtări uimitoare?

— Mai ales în sezonul ploilor când te poți crede în arca lui Noe, am glumit eu.

După ce-am vizitat casa unde totul era strălucitor și ordonat, ne-am oprit multă vreme la animale. Era mișcător cum își recunoșteau stăpânul animalele acelea mari.

Ai fi spus că ochii lor se însufleteau la apropierea lui. Se înghesuiau, îi cerșeau mângâierile, și-și întindeau botul gros către sacul din care el scotea pumni de ierburi uscate. Mă jucam cu springbockșii care semănau cu niște căprioare mici și care săreau cu toate patru picioarele deodată ca împinși de un resort, la fel cu acele jucării care sar datorită unui elastic.

După-amiaza trecu repede și veni și ceasul când ni se servi ceaiul.

— Ai venit la mine, Thérèse, casa și animalele mele te-au văzut... dacă ai ști cât sunt de fericit!

— Insulița dumitale e minunată, doctore Corsen, i-am spus eu surâzând.

— Într-adevăr, ți-a plăcut? Atunci cutez să sper că vei mai veni? Vei mai veni, spune da, Thérèse!

— Va veni, Corsen, poți conta, am să ți-o aduc eu! interveni Jan Yvarsen.

Auzindu-l că dispune atât de cavaleriește de mine, mi-au dat lacrimile, lacrimi de indignare și de necaz! În mașină, am stat îmbufnată, apoi nemaiputându-mă abține, am explodat!

— Ați făcut rău ce-ați făcut!

— Și în ce constă, mă rog, răul? întrebă el râzând, ceea ce puse vârf revoltei mele.

— În ce constă răul? Cum puteți dispune de mine ca de un lucru ce vă aparține?

Cum puteți să vă luați asemenea angajament în numele meu?

Râsul i se stinse.

— Ascultă, Thérèse, zise el serios, dacă i-am făcut acestui tânăr făgăduiala aia care te supără atât, am făcut-o mai ales pentru dumneata. Aș vrea atât de mult să te smulg din viața monotonă pe care o duci! Gândește-te că ăștia sunt cei mai frumoși ani ai dumitale și că trec. Gândește-te la asta, Thérèse!

Deci nu ghicea nimic, nimic? Nu bănuia nici o clipă adevărul? Nu știa că departe de el eu voi fi ca și bolnavă?

— Dacă ai ști, Thérèse, urmă el, dacă ai ști cât e de bine și de plăcut să aduci, doar prin simpla dumitale prezență, bucuria și fericirea unei ființe care nu mai nădăjduiește în nimic! Să citești pe chipul cuiva că ești totul pentru el!

Vocea doctorului slăbi. „Se gândește la Ide”! mi-am spus eu și ciuda mi se topi. Ide! Odinioară ea mergea astfel alături de el. Ce-ar fi zis dacă i-aș fi luat locul în căminul ei? Vai, ziua pe care o petrecusem mi-a arătat limpede vanitatea acestui vis!

Jan opri mașina.

— Ești supărată? zise el ajutându-mă să cobor. Apoi, întinzându-mi mâna, adăugă: Spune-mi, totuși, că ai petrecut o zi frumoasă!

— Oh! da, am petrecut „totuși” o zi frumoasă pentru că am petrecut-o cu dumneavoastră, domnule doctor! am spus eu. Și alergând, am dispărut în umbra parcului.

PARTEA A PATRA

29

Cei trei doctori din Krittelwerk făceau, cu schimbul, câte o săptămână, de serviciu la spital. Când Jan Yvarsen nu avea un caz special, nu venea toată săptămâna. Thérèse nu-l mai văzuse de câteva zile. Zdrobită de tristețe, tânăra rătăcea ca un suflet pedepsit și-și închipuia că n-o să-l mai vadă niciodată. Zilele i se păreau nesfârșite și goale. Lilian îi raporta micile bârfeli ale colegelor. Ele nu-i iertau acea duminică în care plecase împreună cu doctorul, la șase dimineața, și se întorsese la unsprezece noaptea! Thérèse îl întâlni pe Jan Yvarsen tocmai când ieșea din biroul sorei-șefe. O umbră trecu pe chipul lui, examinând obrajii palizi și ochi triști ai tinerei.

— *What is the matter?*⁶⁰ o întrebă el cu un surâs încurcat, care trăda faptul că bănuia oarecum cauza tulburărilor ei.

— De ce nu v-am mai văzut, domnule doctor? Niciodată n-ați stat atâta vreme departe de bolnavi...

— Am fost absorbit în tot timpul ăsta de niște cercetări științifice, zise el neglijent. Dar spune-mi, Thérèse, ai vești de la Corsen?

— Slavă Domnului, nici una!

— Pe ce ton spui asta! Nu-i prea politicos, zise el surâzând.

Infirmiera-șefă apăru în pragul ușii.

— Scuzați-mă, domnule doctor, zise ea, dar mai am să vă dau câteva hârtii...

— Bine, vin imediat!.. Și adresându-se fetei: La revedere, soră, îi zise el strângându-i mâna.

Ușa se închise în urmă-i, dar Thérèse, consternată, continua s-o fixeze. Simțea vag că se petrecea ceva... Câteva crâmpieie dintr-o discuție, purtată între doctorii Braas și Eckstejn, o lămuriră întrucâtva.

— Pricepi, spunea acesta din urmă, Yvarsen e în plină ascensiune, îi trebuie un câmp de acțiune mai vast decât aici.

În aceeași seară, năucă, Thérèse Erhardt alergă pe drumul întunecos, fără să se mai gândească la faptul că în ajun o soră fusese mușcată de un șarpe de care se împiedicase pe întuneric. La doctorul Yvarsen nu ardea decât, o singură lampă. Urcată pe una din acele

---

⁶⁰ Ce s-a întâmplat? (engleză)

pietre mari, albe, care mărginea potecile grădinii, îl văzu pe doctor în halat, aplecat peste microscop.

— Domnule doctor! strigă ea.

El veni la fereastră.

— Cine mă strigă?

— Eu, domnule doctor, spuse ea, dându-se înapoi în lumina care țâșnea pe fereastră.

— Thérèse! Dumneata? Vino înăuntru, spuse el.

Fata intră în casă. Niciodată nu i se păruse mai seducător ca în acel cabinet de lucru, unde silueta lui înaltă se detașa pe luciul pereților îmbrăcați în lemn. Fără nici o vorbă, îl privi cu o asemenea tristețe în frumoșii ei ochi violeți, încât el se tulbură. Ca și în ajun, repetă încurcat:

— *What is the matter?*

— Plecați, nu-i așa? Și sigur că pentru totdeauna. Dumnezeule! Ce-o să se întâmple cu mine? strigă ea, izbucnind în lacrimi.

Jan Yvarsen nu răspunse. O lăsă să plângă multă vreme într-o tăcere în care nu se auzeau decât hohotele ei de plâns și care, încet, încet, se potoliră. Atunci, rușinată și încurcată, Thérèse își tamponă ochii roșii.

— Vreau să mă duc acasă... șopti ea. Iertați-mă că v-am întrerupt munca. Dar m-am simțit îngrozitor de rău gândindu-mă că veți pleca fără să vă luați rămas bun de la mine.

În picioare, în fața ei, el o privea binevoitor și grav.

— Ce te-a făcut să crezi că voi pleca fără să-mi iau adio de la dumneata? întrebă el. Mă voi duce să-mi iau rămas bun de la toată lumea. Își scoase ceasul: Știi că-i trecut de miezul nopții? Și ia spune-mi, le-ai anunțat pe sora-șefă sau pe colega dumitale de cameră că vii la mine?

Thérèse se sperie, dându-și seama că plecarea asta nocturnă avea s-o compromită.

— N-am spus nimic nimănui, mărturisi ea cu glas slab.

— Am să te conduc, zise Jan Yvarsen, dar dacă cei de la spital au băgat de seamă absența dumitale prelungită, ceea ce sunt sigur, n-ai să le poți împiedica pe surori să tragă unele concluzii supărătoare. Numai dacă... numai dacă le-ai anunța mâine logodna dumitale cu doctorul Corsen... adăugă el șovăind.

— Oh, domnule doctor, gemu ea, țineți deci atât de mult să mă logodesc, să mă mărit...

— Ascultă-mă, Thérèse, ai douăzeci și trei de ani, nu-i așa? Eu am aproape de două ori pe atât, ceea ce mă îndreptățește să-ți vorbesc astfel. Ai fost prietena soției mele și... a mea. Nu-ți vreau decât binele. M-am dus din nou la *Eveless-Eden*. Ah! Dacă ai fi putut să asști la disperarea lui Corsen când l-am lăsat să înțeleagă că nu voiai, că nu puteai să te decizi! Oh, nu-ți fie teamă! Nu va insista, e un timid care a suferit mult și care ar merita ca viața să-i acorde o oarecare despăgubire.

— Ah, oftă ea, știu bine că mă voi lăsa convinsă, că vă voi asculta.

— Nu trebuie să vorbești astfel, Thérèse. Dar pricepe că dacă n-aș fi sigur că alături de acest om vei fi fericită, m-aș fi ferit să te influențez în privința lui.

— Vă cred, spuse ea încetișor.

— Țin să-ți mai spun că, dacă nu-ți va plăcea să locuiești în Veld, Corsen va fi gata să-și lichezeze proprietatea și să plecați împreună în țara dumitale.

— Nu vreau să părăsesc Veldul, protestă tânăra. Idei îi era drag și m-a făcut și pe mine să-l iubesc... Dar vreau să vă adresez o rugămintă, domnule doctor, să-mi făgăduiți că într-o zi vă veți întoarce la *Paradisul fără Eva*, adăugă ea surâzând cu tristețe. Am nevoie de această promisiune, faceți-mi-o, domnule doctor.

— Ți-o fac, răspunse el cu emoție.

Alături de Jan Yvarsen, Thérèse o porni pe lungul drum nisipos care ducea îndărăt la spital. Oare doctorul știa că tânăra avea un nod în gât și că ochii îi erau plini de lacrimi? El o părăsi la intrarea în parc. Nici o lumină nicăieri, doar la geamurile de la sala comună pâlpâiau câteva becuri slabe. Lilian nu dormea.

— Sora-șefă e foarte neliniștită, Thérèse. Noroc că o fată din sală a văzut farurile Fordului doctorului Yvarsen și s-a dus s-o liniștească. Dar ferește-te! Ar putea să te aștepte o dojana severă!

— Nici un fel de dojeni începând de mâine, *darling!* Îți anunț logodna mea cu doctorul Corsen.

30

Nunta fu celebrată în sala de cinema a doamnelor Stark. În vederea ceremoniei, pereții fuseseră acoperiți cu draperii de satin roz; pe un mic altar improvizat, ardeau numeroase lumânări în candelabre de argint și podeaua era acoperită cu petale de flori. Familia Thérèsei Erhardt venise de la Johannesburg și toți oamenii din Krittelwerk și din fermele învecinate ținuseră să ia parte la ceremonie. Printre cei de față se iscă un freamăt când apărură Thérèse – feciorelnică în rochia ei de satin argintat – cu un pic de melancolie în colțurile gurii și în ochii ei violeți. Doctorul Corsen era palid de fericire. Masa de nuntă avu loc la sora-șefă. Încântate, colegile Thérèsei găsiră fiecare lângă tacâmul lor câte un breloc-amintire, din aur. A fost o zi memorabilă la Krittelwerk, căci toți sărmanii din oraș, anunțați de sora-șefă, veniră să primească din mâinile proaspeților căsătoriți câte un plic cu bani.

În fața unei porțițe ascunse, la capătul parcului, care dădea direct în Veld, cei doi se urcară în mașină. Pe măsură ce automobilul înainta, soarele apunând arunca sub roți covoare de o frumusețe și o bogăție orientală. „Ca pentru o tânără regină!” își spuse James Corsen. Dar nu cutează să-și exprime acest gând în fața tinerei femei, ce părea obosită, cufundată într-o toropeală plăcută și a cărei prezență el o simțea atât de intens. Un cer de feerie, mișunând de stele, se întindea deasupra Veldului când ajunseră la *Eveless-Eden*, de-acum încolo, pe scurt, *Eden!* Animalele, auzind zgomotul motorului, se treziseră. Răsunară mugete și boncăluituri.

— Urează bun venit stăpânei lor, zise James Corsen, sărutând mâna soției sale, pe care-o ajută să coboare din mașină. O rugase să-și păstreze rochia de mireasă, căci voia să o vadă intrând în *Paradisul* său, sclipitoare, în albeața ei.

Thérèse se obișnuie cu noua ei viață, simțind mult mai puțină deznădăjdie și tristețe decât se temuse. Discreta adorație a soțului ei o mișcă: Niciodată în viața lui doctorul Corsen nu fusese atât de fericit și, pentru a-și exprima recunoștința, era uneori tentat să se arunce la picioarele tinerei sale soții și să-i sărute tivul rochiei. Ea însăși îl privea cu alți ochi, îi găsea nenumărate calități și prin câte o atenție gentilă, îi plăcea să-i vadă chipul bun luminându-i-se treptat. Îi plăcea, de asemenea, casa lui mare, ce se asemena cu o navă așezată în imensitatea Veldului, care, ca și marea, era bătut de toate vânturile. Îi plăceau animalele care se învâțară repede cu ea. Le invită pe Lilian și pe prietenele ei din Vereeging să-și petreacă zilele de concediu la ea. James Corsen îi puse la dispoziție o mașină și un șofer experimentat, care se ducea să aducă și să ducă musafirii.

Era o zi răcoroasă. Thérèse și prietena ei Fanny Millicient tăifăsuiau, luându-și ceaiul în fața căminului, în care ardeau niște butuci mari de arțar. O pisică persană, albă ca zăpada, cu ochi de smarald, torcea culcată pe genunchii stăpânei sale.

— Ni s-a întâmplat mai zilele trecute ceva extraordinar, spuse Fanny, infirmieră la spitalul Kruger din Johannesburg. Tocmai intrasem în garda de noapte, când mașina ambulanței ne-a adus o femeie, pe care personalul hotelului Victoria o găsisse fără cunoștință pe covorul din odaia ei. Această persoană, încă tânără, avea o rochie albă de lână și niște bijuterii magnifice. Medicul șef care a examinat-o a diagnosticat o anemie pernicioasă. Cu toată slăbiciunea ei cumplită, femeia era frumoasă. Niște cozi groase, foarte blonde, care-i încadrau chipul fin, scăpaseră din acele de бага și, pe jumătate despletite, i se ondulau pe spate. Femeia a fost culcată în cea mai bună cameră a spitalului. Se plângea că îi e frig și s-a aprins un foc strașnic în cămin. Înainte de miezul nopții termometrul urcase la 39 de grade cu 9, spre ora unu dimineața febra scăzu brusc până la 35 de grade. Femeia se ridică din pat scuturată de friguri. Ochii ei de culoare deschisă fixau zidul cu o expresie de groază, nu ți-aș putea-o descrie niciodată, Thérèse, dar zile în șir am fost obsedată de acei ochi. Ea găfâi: „Un suc de portocale, adu-mi un suc de portocale!” Când m-am întors cu paharul am găsit-o culcată în fața căminului cu geanta deschisă alături și uitându-se la niște hârtii ce ardeau. Am încercat s-o ridic și am băgat de seamă că se simțea rău. Cu ajutorul unei colege care a alergat la chemarea mea, am așezat-o în pat. Dar nu mai dădea semne de viață și internul n-a putut face altceva decât să constate decesul.

— Se știe cine era femeia aceea? întrebă Thérèse.

— La hotelul Victoria s-a aflat că venise cu două zile mai înainte. Numele cu care semnase în registru se părea că este fals. Îi dăduse directorului să-i închidă în seif niște bijuterii și o sumă mare de bani. Cuferele ei, pline cu haine luxoase, au fost trimise poliției care a deschis o anchetă.

— Asta-i tot ce-ai aflat despre povestea asta?

— Da.

Mângâind întruna blana pisicii tolănită pe genunchii ei, Thérèse rămase pe gânduri. Necunoscuta cu cozi atât de blonde să fi fost oare Sigrid Lindval? Da, poate că istovită de dragoste și de disperare, voise să-l revadă pentru ultima oară pe Jan. Oare și soarta ei să se fi isprăvit? Thérèse îmbrățișă cu privirea frumoasa mobilă rustică, florile... Sclipirile trandafirilor ale apusului se reflectau în balconul cu geamuri care amintea de prova unei nave. James Corsen intră și tânăra femeie îl privi cu duioșie. Sub puloverul ușor pe care i-l împletise ea, mușchii îi jucau.

— Scumpo, zise el, lăsând cuvântul să i se topească într-un surâs tandru, scumpo, „Frumoasa din pădure” a fâtat două gazele minunate.

2.2.

JAN ȘI THÉRÈSE

*Colettei van Eeden, mândră, și dulce copilă, cu
toată dragostea mătușii sale.*

Marie-Anne Desmarest

1

Sprijinită în coate, la fereastra deschisă spre cerul țintuit de stele, Thérèse retrăia filmul extraordinar al acelor ultimi ani: singură pe lume, își părăsise Alsacia natală, ca să se ducă în Africa de sud la niște rude pe care nu le văzuse niciodată. În cabina navei ce urma s-o ducă departe, descoperise caietele ce-i revelau o dramă, tentativa de asasinat comisă de o frumoasă suedeză, ca să-l recucerească pe omul pe care-l iubea, abandonând cu sânge rece, în Veld, pe soția acestuia. Ide, pe care-o credeau moartă, sfâșiată de fiare, se întorsese la căminul ei, grație Thérèsei, apoi se stinsese. Sigrid fugise. Thérèse, devenită infirmieră, surprinsese în ea un sentiment de entuziastă admirație față de prestigiosul doctor Yvarsen. Thérèse nu putea și nu voia să renunțe la amintirile legate de el. Chiar și astăzi, după doi ani de despărțire, mai avea în urechi sunetul vocii lui; își amintea de culoarea ochilor săi, de felul cum fuma, de mișcarea mâinii, când și-o trecea prin frumoasa lui chică blondă. Fiecare zi petrecută alături de el, la spital sau acasă, o făcea să-și aducă aminte de cele mai mici amănunte. Thérèse nu făcea din dragostea ei pentru Jan Yvarsen o obsesie, dar nici nu încerca să renunțe la ea. Măritată, nu roșise din pricina acestui cult ciudat, căci fericirea senină, liniștită, pe care soțul ei i-o dăruia în fiecare minut, nu i-o datora doctorului Yvarsen? Dar Corsen, la rândul lui, nu-și datora fericirea tot lui Jan? Într-o zi, Yvarsen venise la el în vizită însoțit de Thérèse. Fericirea, intrată pe ușă odată cu el, se prevedea solidă, eliberată de orice spaimă, limpede ca apa. Ce-i trebuia mai mult? Trecuseră două ierni și două veri de când James Corsen făcuse din ea stăpâna

paradisului. Casa pe care Thérèse, încă de la prima vizită, o comparase cu un vast și elegant pachebot, plutind pe oceanul Veldului, era prevăzută cu tot confortul. Totul în această casă respira curățenia. Thérèse respectase stilul olandez, bogat și confortabil, al imensei săli principale, dar în balconul cu geamuri își impusese gustul ei în privința confortului. Doctorului îi plăcea să-și fumeze țigara într-unul din imensele fotolii de piele, pe care soția lui le așezase ici și colo, ca niște mici refugii, ca niște oaze ale odihnei.

— Aceste fotolii te silesc să fii optimist, zicea încântat James Corsen, a cărui fire, ca să spunem adevărul, nu era niciodată posomorită.

Pereții cabinetului de lucru al doctorului erau în întregime ascunși sub rafturi de stejar de culoare deschisă. Cititori avizi, cei doi soți primeau cu regularitate din Europa cărți în mai multe limbi. Rare erau serile care să nu fie consacrate discutării unui roman nou apărut. Doctorul își privea tandru tânăra soție, încântat de inteligența ei și de acea patimă pe care-o puneă ca să ghicească taina unor suflete. La rândul lui, măcar că nu mai profesa, era la curent cu descoperirile științifice și cu evoluția medicinei și chirurgiei. Thérèse și soțul ei nu discutau despre trecut decât ca să evoce ceasurile de lucru în comun. Thérèse nu uita suferințele și mizeria unor ființe mai puțin favorizate de soartă.

— Tihna, spunea ea, nu-i întotdeauna o minune, dar este o binecuvântare, pentru care nu obosești niciodată să mulțumești cerului.

În doi ani nu sosiră decât două scrisori de la doctorul Yvarsen. În prima, le istorisea în amănunt cum se instalase în Suedia. Doctorul conducea la Stockholm o mare clinică. Munca înverșunată părea să fi devenit unicul lui scop în viață. Le vorbea de asemenea despre draga lui nevestă, despre moartea ei. În prima scrisoare spunea:

„Dragii mei,

Trebuie să-ți accepți soarta fără să faci din nenorociri o disperare. Răspunderile care-mi revin mi-au dat puterea să trăiesc. Ide rămâne pentru mine nepieritoare, iar amintirile sunt ca niște parfumuri pe care le respiri doar în ceasul când gândul se desprinde de preocupările zilnice. Munca e o lege sacră, mă supun ei, sunt absorbit de ea. Mă aflu foarte departe, dar știu că mormântul Idei trebuie să fie adesea plin de flori aduse de mâinile voastre tandre și atente. Vă scriu din odaia mea. Pe birou se află fotografia scumpei mele soții și a micului nostru Nils. Pun zilnic flori lângă ele și răsfoiesc adesea albumul în care revăd zilele noastre fericite.

Mă gândesc la voi, la tot ceea ce-am trăit laolaltă. Nădăjduiesc că duceți o viață plăcută și blândă în frumosul vostru Paradis. Eu mi-am regăsit pustiurile de zăpadă. Mi-e dragă austeritatea lor și, când timpul îmi îngăduie, plec singur în lungi plimbări pe schiuri. Dați-mi vești despre voi, povestiți-mi viața voastră zilnică în acea țară pe care am iubit-o atât și de care mă leagă atâtea amintiri.”

A doua scrisoare, prin care le trimitea urări pentru noul an și pentru cel de-al doilea an al șederii lor în Veld, păstra tonul melancolic al primei. Simțeau totuși în ea o anumită

resemnare curajoasă. Le anunța moartea mătușii Brita și instalarea lui în casa părintească, din care ea nu avusese decât uzufructul. Despre el însuși, despre activitatea lui dădea prea puține amănunte, dar faima sa făcuse înconjurul globului. În numeroasele reviste medicale și științifice pe oare James Corsen le cerceta cu regularitate, lucrările doctorului Yvarsen se bucurau de multă autoritate. Thérèse păstra în sertarul ei cele două scrisori prețioase. Știa pe dinafară fiecare frază. Scrisul lui nu se schimbase, ferm și solid așternut ca un reflex al unei inimi tari, al unui suflet mândru. Niciodată Jan Yvarsen nu făcuse aluzie la Sigrid, frumoasa și criminala lui verișoară. Ce se întâmplase cu ea? Sigur că murise, din moment ce era singurul moștenitor al mătușii Brita.

Paradisul își justifica, pe deplin numele. Se părea că tuturor ființelor care locuiau acolo le era proprie seninătatea. Thérèse avea o cameristă a ei, Betty, o matroană căreia nu-i scăpa nimic, care dădea răspunsuri amuzante și era de un mare devotament. Betty era plină de atenții față de tânăra femeie. Nici o lady, după părerea ei, n-o egala în frumusețe, în blândețe și în bunătate pe cea căreia în fiecare dimineață îi pieptăna părul castaniu și mătăsos.

— Sunteți toată familia mea, îi spunea ea Thérèsei, nu vă am decât pe dumneavoastră pe acest pământ și nu vă iubesc decât pe dumneavoastră.

Cea mai mică tristețe din ochii Thérèsei o făcea pe Betty să creadă că se întâmplase o nenorocire, că era vorba de o catastrofă. Desfășura atunci comori de ingeniozitate ca să-i alunge melancolia și manifesta o veselie zgomotoasă, care nu-i făcea chiar întotdeauna plăcere stăpânei sale. Dar cea mai mică muștrare o cufunda pe credincioasa Betty într-o astfel de mâhnire, încât Thérèse se grăbea s-o liniștească. Astfel, de doi ani, viața se scurgea simplă și liniștită, fără cel mai mic nor între tinerii soți.

În fiecare săptămână, cu toată viteza celor patruzeci de cai putere ai mașinii, Corsen făcea un drum de șaiszeci de kilometri, ca să se avânte apoi pe lungă șosea până la Johannesburg. În mașină, alături de soțul ei, Thérèse părea și mai mică decât era când stătea în picioare. El își apleca tandru pieptul voinic spre ea și se asigura că era bine instalată, că nu-i era nici prea cald, nici prea frig, că nici vântul, nici praful n-o deranjau. Atunci, mulțumit el însuși și vesel, o săruta pe părul mătăsos de culoarea castanei coapte, ale cărui undulații suple și parfum suav îi plăceau atâta, sau îi lua cu dragoste mâna mică în mâna lui.

— Atenție, James, se prefăcea ea a-l bombăni, vezi să nu nimerești într-un pom.

— Nu-ți fie frică de nimic, iubito, mi-e prea dragă viața ca să risc să mi-o pierd.

Mașina avea suspensie bună, pernele erau moi, și James știa să evite zdruccinăturile.

Thérèsei îi plăcea să se simtă protejată de acest om, timid, cu toată înfățișarea lui de atlet, când nu era sigur de simpatia celor din jur, dar atât de deschis, de vesel, de îndată ce această simpatie era vădită. Acum se duceau să petreacă o zi în viața trepidantă a marelui oraș, să parcurgă largile artere moderne.

Mașina era confortabilă și alături de ei mai rămânea pe bancheta de piele, un loc liber.

— Asta e locul fiului nostru, visa cu glas tare James.

Dar sosirea moștenitorului, care ar fi pus vârf fericirii, se lăsa așteptată... Veldul, în jurul casei lor, nu era de o uniformitate monotonă, generatoare de plictiseală, ci cuprindea zări vaste, odihnitoare și sănătoase, un câmp liber, pe care mașina îl putea străbate în câteva ceasuri, niște spații care se pierdeau în depărtări sub un soare radios și unde se aflau, ascunse privirii, dar nu și inimii lor, alte proprietăți, casele prietenilor lor. Puteau să plece în orice direcție și să se simtă ca la ei acasă, să regăsească oameni cunoscuți, ducând o viață mai mult ori mai puțin asemănătoare cu a lor, dar capabili să învioreze obiceiurile zilnice prin cine știe ce noutate. În Veld, distanțele erau uriașe. Populația era atât de răsfirată, atât de risipită, încât părea inexistentă. Dar nu era zgârcită nici cu timpul, nici cu ospitalitatea și familiile se frecventau între ele cu mai puțină reticență decât persoanele înghesuite într-un oraș sau într-un târg. Veldul nu le izola, ci le unea, și le dezvolta gustul sociabilității. James, orfan, simțea de când se însurase prietenie pentru întreaga omenire. La Johannesburg își descoperise o familie: cea a Thérèsei. Primirea care i se făcea era întotdeauna caldă și cordială. Bunătatea care emana din ființa lui, destinderea de pe chipul soției sale liniștiseră familia Erhardt. Îl iubeau și-l adoptaseră. Thérèse simțea o satisfacție personală foarte vie în fața acelei liniști și a acelei blândeți familiale regăsite. Dovezile de afecțiune arătate soțului ei, ca și transformarea lui, erau pentru ea o încurajare extraordinară. Nu se duceau niciodată la Johannesburg fără să nu se oprească la veselul bungalow din Parktown. Mătușa Clara pregătea în cinstea lor câteva bucate gustoase și prăjituri crocante, pe care James, mare gurmand, le adulmea încă din prag. Uneori soseau pe neașteptate.

În acel început de după-amiază, când mașina familiei Corsen ajunsese în fața grilajului, Doris și soțul ei tocmai se aflau la părinți. Urechea fină a tinerei femei își recunoscuse verii. Întreaga familie sări sprintenă. Terminaseră masa și mai întârziu sporovăind. Unchi, mătușă, văr, verișoară – o paletă de chipuri radioase – părăsiră toți o dată terasa și coborâtă alergând în întâmpinarea lor. Doris și Thérèse se îmbrățișară.

— Ce surpriză!

— Unchiul Jacques tocmai zicea azi-dimineață că ne-ați uitat, spuse doamna Erhardt cu un surâs blând. Eu vă luam parte spunând că o să veniți curând. Dar de ce sosiți așa de târziu? Ați rămas fără pui cu smântână. Dragă James, pentru un cunoscător în ale mâncării, pentru un vânător, flerul tău lasă de dorit. Gras și gustos acel pui...

— Încetișor, încetișor, bombăni unchiul Jacques, fii modestă și milostivă...

— Vrei să spui că nu era bun puiul? Întrebă doamna Erhardt aproape agresivă.

Michael izbucni în râs.

— Dragă mamă, nimeni nu se gândește să conteste talentele dumitale sau ale bucătăresei dumitale. Îi repet întruna fiicei dumitale că la noi masa nu-i ca la dumneata.

Dar văzând-o pe Doris încruntându-și sprâncenele, se grăbi să adauge: Totuși,

Doris e o gospodină cum nu mai există alta.

— Lingușitorule! zise Doris cu o mutră amuzată.

— Dar noi stăm aici la taclale și nimeni nu vă poștește în casă să luați o gustare până vă pregătesc eu ceva bun.

Thérèse îi spuse că mâncaseră la Johannesburg. Nu doreau decât o cafea tare cu un colț de prăjitură.

— Dacă mai este, adăugă ea cu o mutră lacomă.

— Ei, cred că atâta cât să te sature mai este. Duceți-vă cu toții în salon, vin și eu peste o clipă.

Doris privea plină de curiozitate pachetele de pe bancheta din spate.

— Văd că ați devastat magazinele din Johannesburg, spuse ea, arzând de dorința de a ști ce conțineau.

— Ah, nu, n-am să-ți arăt nimic azi! strigă veselă Thérèse. Ai să vezi toate astea peste cincisprezece zile, când ai să vii la noi la masă.

— Cu ce ocazie masa și... misterele astea?

— E ziua Thérèsei, răspuse James, strălucind de bucurie.

Își învălu nevasta într-o privire plină de adorație.

— Vreau să fie întotdeauna cea mai frumoasă, cea mai elegantă!

Toți izbucniră în râs în fața acestei mărturisiri candidă. Dar Doris, agățându-se de brațul soțului ei, îl întrebă, cu un surâs șăgalnic, dacă gândea același lucru despre ea. Michael își cuprinse soția pe după umeri și făgădui s-o însoțească la Johannesburg a doua zi să-și comande cea mai frumoasă rochie.

— Hai, copii, intrați în casă, zise mătușa Clara, ai cărei ochi albaștri, însuflețiți de o constantă bună dispoziție, aveau prospețimea și strălucirea florilor de nu-mă-uita sub roua dimineții.

Și astfel orele treceau, în tachinerii amicale, în sporovăieli vesele. Cerul rămăsese limpede, dar, când James și Thérèse plecară spre casă, se făcuse noapte. Deasupra lor, începu să se contureze luna, de o strălucire metalică. Erau mulțumiți de ziua care trecuse. Dimineața, în timpul alergăturilor și al mesei, se bucuraseră, ca în fiecare călătorie, de contrastul și de deruta pe care le-o oferea cetatea impozantă cu șapte mii de suflete și cu șiruri interminabile de mașini. Eclipsând vechile orașe bure, Pretoria și Bloemfontain, mai modeste și mai liniștite, Johannesburgul devenise un adevărat oraș de aur. Țâșnise din pământul Transvaalului, datorită bogățiilor sale miniere. Sigur, era un oraș îndrăzneț și teribil, în care se trăia bine. Existau multe mijloace, dar și mari nevoi.

După-amiaza se scursese într-o ambianță de căldură familială, care-i bucuraseră grozav pe Thérèse și pe soțul ei. James, mai ales, a cărui copilărie fusese total lipsită de afecțiune, aprecia familia Thérèsei. Îi plăcea să discute cu unchiul Jacques, să-i încredințeze proiectele, să-i expună planurile de muncă. Alături de acest om care păstrase o mare vitalitate, o minunată tinerețe a inimii, gusta farmecul unei afecțiuni totodată amicale și paterne. Pentru tânărul bărbat, acest lucru era o revelație, una dintre multiplele

bogății ale noii sale vieți. Și toate acestea i le adusese Thérèse. Mașina mergea repede spre casă, condusă de mâini sigure. Amândoi visau. Reveria lor era cam aceeași, populată aproape de aceleași personaje: cele pe care tocmai le părăsiseră și cele din trecut. Mai ales unul, mai îndepărtat, mai tainic se instalase, nu știau nici ei cum, în amintirile de peste zi; trăia în altă emisferă, unde anotimpurile erau tocmai invers decât în Transvaal. Nimeni nu-i rostise numele și totuși, de mai multe ori, în toiul discuțiilor familiale, acest nume le răsărise în memorie, le stătuse pe buze, dar nici unul nu avusese – în acel cerc intim – tăria de a rosti cele câteva silabe, care n-ar fi adăugat nimic prezenței sale impalpabile: Jan Yvarsen. James își dădea seama cât îi era de îndatorat doctorului, de fapt făuritorul zilelor lui fericite pe care le trăia de doi ani încoace. Ghicise venerația Thérèsei față de Jan Yvarsen, dar nu era gelos; n-o condusese el, cu fermă și afectuoasă autoritate, pe Thérèse spre *Paradisul* lui? Nu, James nu era gelos. Înțelegea sentimentul Thérèsei. În semiobscuritatea și tăcerea care nu erau tulburate decât de torsul motorului, prezentul și trecutul se îmbinau, se confundau în mintea Thérèsei. Aproape că și uitase de prezența soțului ei. Câteva clipe încercă senzația amețitoare care-o cuprinsese în cursul unei alte plimbări prin întuneric, alături de Jan, după ce părăsise *Paradisul fără Eva*, unde simțise bine că se va reîntoarce. Își aminti de vorbele rostite atunci de Jan: „Dacă ai ști cât e de plăcut să dăruiești – doar prin simpla duminică prezență – bucuria și fericirea unei ființe care nu mai nădăjduiește că poți fi totul pentru el!”

— Cât de luminos e cerul astă-seară! Are culoarea ochilor tăi, Thérèse, gândi cu glas tare James.

În sipetul de catifea albastră al nopții, se încrustau una câte una scânteietoarele paiete de aur ale stelelor. Thérèse, smulsă din visare de glasul apropiat al soțului ei, se sprijini de umărul lui și răspunse cu drăgălășenie:

— E plăcut. Mă bucur că ne întoarcem acasă după ziua asta obositoare.

Cât era de romantic, sub clarul de lună, portalul de lemn ajutat care le apăru în față! Barieră gingașă și iluzorie, după care urma un hățiș. De-a lungul stâlpilor subțiri de care erau prinse porțile albe, se cățărau ciorchini de trandafiri mari, roșii, ce se aplecau peste stejarul tânăr ca o umbrelă parfumată... Unul dintre servitorii negri, pândind întoarcerea stăpânilor, le ieși înaintea. Ochii lui mari, albi și însonnurați se aprinseră de plăcerea de a-i revedea, urându-le, în limbajul lui naiv, bun venit. Casa lor, ca un vapor ancorat în vasta mare a Veldului, părea și ea să-și aștepte călătorii. Străluci în curând prin toate hublourile și ferestrele sale. Era vesel și cochet acest adăpost pe care Thérèse îl înfrumuseța fără încetare și James zise și el satisfăcut:

— E plăcut la noi...

2

Ziua Thérèsei căzu într-o duminică. Fermierii, chiar din locurile cele mai îndepărtate ținuseră să răspundă invitației proprietarilor *Paradisului*. Frumoasa casă strălucea cu toate lustrele ei. Servitorii, în costume albe, stăteau în dosul meselor, gata să satisfacă pe cei mai exigenți musafiri. Ospitalitatea familiei Corsen era renumită. Betty făcea ultimele retușuri toaletei stăpânei sale, ai cărei umeri frumoși ieșeau la iveală din rochia albă de satin, simplă, care-i punea în valoare trupul suplu. Betty îi răsucise minunatu-i păr într-un coc mare, care-i lăsa goală ceafa delicată. Cu capul înclinat, Thérèse făcu, în fața oglinzii, doi pași de vals, și surâsul îi descoperi un șir de dinți mici și regulați, a căror strălucire se asemuia cu cea a colierului de perle.

— Îți par frumoasă, Betty?

— N-am mai văzut încă o doamnă mai frumoasă...

Thérèse se simțea ușoară și gata să cedeze dorinței de a dansa, de a alerga, de a cânta. Făcu să sclipească în lumină diamantul pe care James i-l oferise de ziua ei. Se privi în oglindă și oglinda reflectă o imagine încântătoare; atâta armonie descoperită brusc în mica ei persoană o amețea fără să-și dea seama. Trecutul modest nu mai exista. Adolescența dureroasă, neliniștită fusese uitată. Pentru un moment ea se afla într-o lume în care frivolitatea era o lege supremă. Betty, chircită, își făcea o cinste din a-i aranja fustă amplă, din a da o ultimă notă gingașă siluetei adorate.

— Nu atinge nimic. Betty, ai să strici totul...

Servitoarea se ridică necăjită. De departe, se auzi un zgomot de motor.

— Iată că și vin invitații, zise Thérèse, repede, cobor... Domnul e jos?

— Da, doamnă.

Thérèse se ivi în capul scării. James Corsen își scoase țigara din gură și-și ridică ochii spre Thérèse. Aceasta coborî încet scările, cu capul sus, cu ochii strălucitori, cu un surâs înflorit, ca o regină care se oferă admirației supușilor ei. Sigur că pentru James Corsen nu exista o regină mai strălucitoare, mai radioasă, mai încântătoare. Își privi soția, venind spre el, și prin ochi îi trecu o flăcără de orgoliu. La rândul ei, îl admiră și ea. Era sănătos, solid, curat, cu șolduri înguste, cu umeri lați. Prin ochii lui albaștri nu trecea niciodată vreo sclipire nelalocul ei. James Corsen era bine echilibrat, de o sănătate morală perfectă. Mereu foarte rezervat, te putea lăsa să crezi că, dorințele fiindu-i limitate, viața lui interioară trecea fără emoții. Dar nu era așa. Corsen era sensibil la frumusețe, era un om cultivat, și pentru Thérèse, mereu lacomă de cunoștințe, constituia o adevărată enciclopedie. Pietrișul scârțâi, o portieră se trânti cu zgomot. Thérèse surâse.

— Asta-i Tom Starnier, zise ea. Îl cunosc după cum trânteste ușa mașinii.

— *Hello! Am I the first?*⁶¹

Tânărul fermier, solid ca un celt antic, îi strânse cu putere mâna lui Corsen. Mâna stângă o ținea la spate.

— Pentru cea mai frumoasă doamnă din tot districtul, zise el. Îmi dai voie, Corsen? Și-i întinse Thérèsei, surprinsă, un trandafir abia îmbobocit, de un roșu înflăcărat.

— Voiam să fiu primul, zise Starner. Eram sigur că vei purta o rochie albă, Thérèse...

Thérèse își prinse floarea pe corsajul de satin, și-i întinse lui Starner mâna care i-o sărută ușor. Mamele din împrejurimi vedeau în el o partidă strălucită pentru fetele lor. Tom accepta invitațiile, era la toate reuniunile cel mai vesel dintre cei veseli, dar nu lăsa nici o nădejde tinerelor dornice să se mărite.

— Dragă James, zise Tom, scoțând un fum gros din țigara de foi, negrii mi-au semnalat un pâlcc de fiare la cinci mile de casa mea. Vrei să mergem poimâine la vânat?

James Corsen iubea prea mult animalele ca să-i placă vânătoarea. Se resemna la asta când era absolut necesar să le doboare pe cele a căror ferocitate înăscută amenința pacea Veldului. James avea arme de mare precizie, pe care le întreținea cu grijă și care făceau pe drept admirația cunoscătorilor. Acceptă deci invitația lui Tom. Zgomotul unor voci, murmurele unei discuții însuflețite răzbătură până în fumoarul unde se instalaseră James și Tom. Invitații soseau în valuri succesive. Toate femeile se extaziau în fața încântătoarei rochii a Thérèsei. Doamna Howard, o fermieră opulentă, a cărei limbuție contrasta cu mutismul bărbatului ei, oftă:

— Cum faci, dragă doamnă, ca să rămâi mereu zveltă?

— Un suc de grepfruit dimineața, răspuse Thérèse surâzând, și o oră bună de mers pe jos în fiecare zi.

Doamna Howard își însemna anii de prosperitate prin câte un diamant, a cărui mărime varia cu reușita financiară din acel moment. Purta patru pe degetele de la mâini, altele în urechi și pe corsajul de culori țipătoare. O adevărată vitrină ambulată de giuvaergiu. Grăsimea ei era uluitoare. Se plângea mereu de asta, în loc să dea vina pe lăcomia sa, care era renumită în toată regiunea.

— Elisabeth, zise doamna Howard unei tinere ce stătea nemișcată și tăcută în colțul unei uși, Elisabeth, stai dreaptă. Domnul Starner e colo...

Aceste cuvinte fură rostite cu o voce de stentor. Se auziră râsete. Elisabeth, fiica doamnei Howard, nu-și îndreptă trupul plâpând, dar din palidă se făcu roșie ca focul. Toți știau că maică-sa se străduia să-și rostuiască singura-i fată, a cărei vârstă de douăzeci și opt de ani începea s-o neliniștească. Cu un chip ingrat, Elisabeth moștenise slăbiciunea paternă. Acea urățenie de care ea își dădea seama o făcuse timidă și stângace. Maică-sa crezuse o vreme că fata va compensa aceste dezavantaje prin unele însușiri. Dar vai! nici

---

⁶¹ Salutare! Sunt primul? (engleză).

pictura, nici cântul, nici muzica nu se lipiseră de ea. Familia Howard era socotită drept cea mai bogată de prin împrejurimi. În cei douăzeci de ani de ședere în Transvaal, Howarzii – sosiți aproape săraci din satul lor din Scoția – adunaseră o avere destul de mare, pe care pământul, lucrat cu iscusință, o sporea și mai mult. Cu pieptul în afară, ca prova unei corăbii, doamna Howard se îndreptă spre bufetul bine garnisit și se instalează acolo, socotind că-și îndeplinesc toate îndatoririle față de gazde. În ciuda recomandărilor materne, Elisabeth își plecă ochii când Tom Starner trecu prin fața ei. Un personaj înalt, de vreo șazeci de ani, cu chipul bronzat de soare, luminat de doi ochi în care stăruia în permanență o lumină curioasă, îl înhățase pe James de reverul hainei și nu-i mai dădea drumul. Hendrick van Holden își împărțea timpul între vânătoria de fiare și literatură. Se instalase în Africa de sud cu mulți ani în urmă, părăsind brusc Olanda natală după ce făcuse avere. Se vorbea că expatrierea lui voită era urmarea unei grave decepții sentimentale, dar bogatul olandez nu făcuse confidențe nimănui. Trăia într-un frumos bungalow foarte retras, ai cărui pereți erau împodobiți cu arme magnifice, cu trofee de vânătoare impresionante și cu cărți rare.

— Dragul meu, îi spunea Hendrick lui James, echilibrul general rezultă dintr-o disciplină fizică obligatorie și din îmbogățirea sistematică a spiritului. Nu sunt un contemplativ. Îmi place lupta. Creația e și ea o luptă, chiar dacă e pe plan literar.

— Nu-ți place să visezi? întrebă Corsen.

— Într-un fel, visele mele nu sunt decât elementele unei documentări. Trag concluzii. Dacă preferi, le controlez, fără să mă las dominat, nici impresionat de ele.

James Corsen clătină din cap.

— Dragă Hendrick, eu, în ce mă privește, consider visul ca pe mângâierea cea mai subtilă a sufletului, și accept cu plăcere tot ceea ce-l inspiră. În fața unei manifestări a naturii, mă simt ca un grăunte de nisip și nu mi-e rușine de această inferioritate...

Trăncăneala continua. În sala imensă ea răsuna ca un murmur dens din care răzbăteau, ici-colo, hohote de râs cristaline și unele mirări pline de încântare. Servitorii se grăbeau să reînnoiască piramidele de sandvișuri și de patiserie, care se subțiau văzând cu ochii. Thérèse își făcu loc printre invitați ca să alerge, cu brațele deschise, înaintea prietenei sale Fanny Millicient care tocmai intra. O luă de braț și, trecând printre grupuri, se îndreptă cu ea spre fumoar, rugându-și musafirii s-o scuze dacă-i părisea pentru câteva minute. Cele două prietene se vedeau periodic fie la Krittelwerk, unde Thérèse se ducea în fiecare lună, fie la ea acasă, unde Fanny avea întotdeauna pregătită o cameră. Nu se plictiseau nici una, nici cealaltă să-și aducă aminte de munca lor, să evoce atmosfera de la spitalul din Krittelwerk, unde Fanny avea acum o situație foarte bună. Fusese numită directoare și rămânea, pentru chirurși, cea mai prețioasă dintre asistente. Își consacrase întreaga viață muncii fără să arate cea mai mică slăbiciune, fără să facă nici o concesie, deși era o persoană plină de farmec. Nu frecventa nici unul din cercurile mondene ale orașelului. Totuși, nu duce lipsă de invitații, în ciuda oboselii, a răspunderilor ce-i reveneau. Fanny – care se apropia de treizeci de ani – avea un chip de o prospețime

radioasă, luminat în permanență de un surâs plin de grație. Cele două femei se instalară deci în fotoliile adânci de piele din fumoar. Prin ferestrele deschise spre noaptea înstelată, miresmele florilor inundau odaia. Thérèse respiră din adâncul plămânilor.

— Cât e de bine să trăiești, Fanny!

Infirmiera își luă prietena de talie și o sărută zgomotos pe obraji.

— Și cât sunt de fericită, Thérèse, că te aud rostind astfel de vorbe!

Cele două femei schimbară o lungă privire. În ochii Thérèsei strălucea o lumină limpede, în ochii lui Fanny o întrebare mută. Thérèse își ridică încet capul, luă mâna prietenei sale și zise:

— Fanny, visul meu s-a irosit, așa cum îmi porunca de altfel și rațiunea. Apoi, privind în ochii lui Fanny Millicient adăugă: Am fost întotdeauna sinceră față de tine, Fanny. Chipul doctorului Yvarsen stăruie încă în inima mea, destul de viu. El reprezintă pentru mine. măreția, forța, inteligența. Amintirea ceasurilor în care sufletul meu tânăr se hrănea cu acest vis – convingerea că pe un astfel de om l-ar fi putut interesa modesta mea persoană – îmi rămân nespuse de prețioase. Deși uneori râd în sinea mea, această primă emoție stăruie totuși în mine ca o flăcărie foarte blândă... Își coborî încet capul. Lui îi datorez totul: dragostea față de această frumoasă meserie a ta și care a fost și a mea, înclinarea către meditație, căutarea unor adevăruri risipite prin lume... Lui îi datorez faptul că aproape m-a obligat să mă mărit cu James, a cărui bunătate e fără pereche...

— Îți amintești, Thérèse, zise brusc Fanny, de acea întâmplare destul de ciudată cu femeia aceea blondă, pe care ți-am istorisit-o acum doi ani, la începutul instalării voastre în *Paradis*?

— Îmi amintesc, zise Thérèse. pălind brusc.

Fanny păstră un moment de tăcere, apoi, încetișor, aproape cu teamă, continuă, observând reacțiile Thérèsei.

— Cu toate eforturile internului de serviciu, n-am putut-o salva. După unele detalii și verificări pe care le-am făcut și unul și celălalt în acea epocă, am crezut că femeia aia era...

Văzând șovăiala prietenei sale. Thérèse isprăvi ea fraza:

— ... era Sigrid.

Fanny clătină din cap. Thérèse deveni lividă și întrebă cu glas schimbat:

— Și nu era ea?

— Nu. Persoana aceea n-avea asupra ei nici o hârtie. Dar în bagaje s-a găsit un permis de conducere pe numele de Suzanne Marin, domiciliată în Paris...

Thérèse rosti încet, ca să se pătrundă parcă de importanța aceluia gând și să-i măsoare consecințele:

— Deci, Sigrid nu-i moartă! Apoi brusc, aproape violent, strigă: De ce-ai așteptat atâta vreme ca să-mi spui asta?

Thérèse se ridică din fotoliul ei și începu să se plimbe enervată încolo și încolo. Își aminti de timpul când venise la *Krittelwerk* ca o mesageră a dreptății. Totul renăștea în

mintea ei în cele mai mici amănunte: întrevederea cu Sigrid, prăbușirea femeii aceleia atât de orgolioase. Thérèse închise ochii, străbătută de un fior de spaimă. Ce se întâmplase cu Sigrid? Nu cumva se întâlnise cu Jan în Suedia, în țara lor natală? Nu cumva o iertase și se împăcase cu ea? Cu inima ca de gheață, Thérèse și-o închipui pe Sigrid alături de Jan, triumfătoare, stăpână în sfârșit pe soarta pe care încercase s-o domine până și prin crimă. Acolo, nimeni nu știa despre atentatul comis de Sigrid împotriva Idei pentru a se debarasa de o rivală; doar Jan Yvarsen cunoștea taina. Avusese slăbiciunea de a ierta, de a se pierde în patima lui? „Nu, își zise Thérèse, scrisorile lui ar fi trădat adevărul, oricare ar fi fost el!” Totuși nu se putu elibera de o ciudată anxietate și-și dădu seama că de acum încolo această povară va apăsa greu asupra-i. Fanny băgă dea seamă tulburarea prietenei sale.

— Dragă Thérèse, moartă sau vie, Sigrid nu trebuie și nu poate în nici un caz să-ți tulbure viața.

— Nu se știe niciodată... zise Thérèse cu privirea plină de spaimă.

Fanny nu mai avu vreme să-i răspundă: ușa fumoarului se deschise și Tom Starner apăru surâzând:

— Așa, trădătoarelor, chiar vreți să mă obligați să mor de plictiseală?

Tonul lui vesel, surâsul lui franc le făcu pe cele două femei să surâdă. Thérèse observă că o ușoară roșeață colorase obrajii prietenei sale. Gânditoare, se întrebă dacă celibatul voluntar al lui Fanny n-avea vreo cauză mai concretă:

Serata se apropia de sfârșit. Doamna Howard ațipise într-un fotoliu, doborâtă de o digestie puțin cam dificilă pentru ea. Fiică-sa, lăsată de capul ei, aștepta, stând țepănă pe un scaun, să ia sfârșit reuniunea care pe ea n-o interesa. Thérèse își reproșă că-și părăsisese atâta vreme invitații. Cu veselie forțată, ea puse noi discuri la gramofon și-i șopti lui Tom s-o invite și pe biata Elisabeth Howard. El se execută numai după ce o făcu pe Thérèse să-i fâgăduiască dansul următor. Reapariția Thérèsei și a lui Fanny îi însufleți din nou pe invitați. Dar noaptea și obligația de a porni spre locuințele lor îndepărtate risipiră în curând vesela adunare. Când ultimul invitat plecă, James ținu să mai desfacă o ultimă sticlă de șampanie ca să sărbătorească prezența lui Fanny sub acoperișul său.

— Sper că rămâi câteva zile cu noi...

— Vai, dragă James, aș vrea, dar avem prea mulți bolnavi și mâine trebuie să mă întorc la spital.

James își înghiți dintr-o sorbitură cupa de șampanie.

— Mica mea Fanny, ai să continui multă vreme să mai duci viața asta? Nu te gândești că fericirea există totuși și că uneori e de ajuns să crezi în ea ca s-o întâlnești? Te admir, dar ai fi și mai de admirat dacă te-ai gândi puțin și la tine și dacă ai da vieții climatul potrivit vârstei tale.

Fanny surâse fără să răspundă. Nerăbdător, James se întoarse spre soția lui.

— Thérèse, ajută-mă s-o conving pe frumoasa asta încăpățânată că adevăratul scop al vieții e căsnicia, copiii...

Thérèse tresări. Soțul ei o privi surprins.

— Ești cu capul în nori. La ce te gândești?

— La nimic...

James surâse.

— Mă uimești. Există oameni ai căror spirit nu-i niciodată amorțit. Tu faci parte dintre aceștia și când spui că nu te gândești la nimic asta înseamnă, dimpotrivă, că te gândești prea intens la un anume lucru...

Se apropie de tânăra femeie și-o luă de talie:

— Scumpa mea, nu-mi poți spune și mie la ce te gândești?

— Mă gândesc la doctorul Yvarsen, zise Thérèse, mirându-se ea însăși de vorbele sale.

— Fanny a primit alte vești decât cele pe care le-am primit noi acum șase luni?

— Nici una, zise Fanny. Dar ce ai, Thérèse?

Tânăra pălise îngrozitor. Clătînându-se, ajunse la un fotoliu și se prăbuși în el fără cunoștință. Nu-și reveni decât după îndelungi fricțiuni pe tâmpile. Privirea sa tulburată întâlni ochii soțului ei. Ea îi întinse mâna, iar el, strângându-i-o, zise:

— Ce se întâmplă, draga mea? Păreai atât de curajoasă! Ți-e rău?

Fanny găsi repede o explicație.

— Nimic grav, dragă James. Un simplu moment de slăbiciune, explicabil după această mare recepție.

În patul ei, Thérèse nu-și putu găsi somnul. Își privi soțul. O răsuflare calmă, regulată, îi ieșea dintre buzele ușor întredeschise. O rază de lună, prin storurile trase, trecu pe chipul destins al lui James. Thérèse îl sărută pe frunte, dorind să soarbă de la el liniștea care pe ea o părăsise. Închise ochii ca să regăsească tot ce era fericire în viața ei, dar nu putu alunga imaginea îngrozitoare a lui Sigrid; îi auzi râsul răsunător, îi văzu privirea verde și, scăldată într-o sudoare rece, se prăbuși brusc într-un neant. James Corsen fu trezit de un strigăt răgușit. Neliniștit, se aplecă spre soția sa care suspina în somn și o auzi murmurând: „Mi-e frică”.

În cursul zilelor care urmară după recepție, James Corsen o observă pe Thérèse cu neliniște. Veselia ei părea puțin forțată. Tânăra femeie, ale cărei mișcări denotau de obicei un echilibru perfect, acum, se plimba prin casa imensă, dintr-o odaie într-alta, trântind ușile, schimbând bibelourile de la locul lor, mutând mobilele, spre stupefacția lui Betty care răbufnea la rândul ei față de toate slugile aflate sub autoritatea ei. De obicei, seara, Thérèse îi plăcea să citească și discuta cu soțul ei impresiile pe care i le produceau lecturile. Dar nici romanul cel mai captivant nu reuși să-i rețină atenția. Ținea cartea în mână, dar își puteai da lesne seama că nu citea. Noaptea, era agitată; diminețile, chipul ei, de obicei proaspăt și odihnit, purta urmele unei oboseli evidente. James nu-i puse nici o întrebare. Într-o seară, Thérèse, simțind privirea neliniștită a lui James, își reproșa că nu era demnă de dragostea ei, și, silindu-se, izbuti să-i dăruiască o privire plină de lumină și de iubire.

3

— Trage! urlă Tom Starner.

James Corsen duse pușca la umăr și trase în direcția fiarei, o leoaică puternică, ghemuită gata să sară. Glonțul atinse laba dreaptă din față. Durerea o făcu să scoată un răget: un tremur îi scutură șira spinării și pitindu-se îl privi fix cu ochii ei gălbui pe omul care se afla în față. Totul se petrecu apoi cu o rapiditate uluitoare. Leoaica se năpusti în gol și căzu la câțiva pași de James, lovită de moarte de pușca lui Tom Starner. James, regăsindu-și calmul se îndreptă spre Tom care surâdea.

— Dragă Tom, mi-ai salvat viața!

Tom ridică necăjit capul leoaicei și răspunse:

— Am început să dau greș. Am ochit-o în tâmplă și am nimerit-o în carotidă. Era vizibil decepționat. Totuși adăugă: Dar rezultatul e același și ăsta-i esențialul

La zgomotul împușcăturilor, vânătorii aflați pe aproape alergară. Hendrick van Holden ceru să i se povestească scena și se entuziasmă.

— O lovitură de maestru, amice Tom, care mie nu mi-a reușit niciodată. Bravo!

Tom își aprinse o țigară, înghiți un nor de fum și înălță ușor din umeri.

— Chestiune de șansă, dragă James. În locul meu, ai fi făcut și tu la fel.

— Dar eu n-aș fi reușit.

Negrii, care dispăruseră la primul răget ai fiarei, se întoarseră ca să-i ridice leșul. Oboseala și emoția cereau fiecăruia un pic de odihnă. Atmosfera era grea, cerul încărcat de nori sumbri. Furtuna părea aproape. James își invită prietenii să se refugieze la el. Ploaia sosi exact când toată caravana ajunsese, în sfârșit, în fața *Paradisului*. James îi povesti soției sale cum îi salvase Tom viața. Ea se făcu palidă de emoție și se aruncă în brațele bărbatului ei.

— O, cât îi sunt de recunoscătoare acestui bun prieten!

James își strânse soția la piept și aceasta, surprinzându-i privirea, îi adresă unul dintre cele mai tandre surâsuri.

De câteva zile Thérèse își regăsise calmul. Spaima dispăruse din inima ei, fără ca măcar să se străduiască să și-o învingă. Prețuise foarte mult discreția soțului ei. Unicul ei regret era că tăcuse atâta vreme în fața lui. Vânătorii se duseseră în sala de baie ca să se învioneze și să-și aranjeze părul ciufulit. Parcul se îngreuiase parcă de o întunecime ciudată. Fulgere zebrau cerul, furtuna își spori violența. Thérèse fu scuturată de un fior. Închise o secundă ochii, încercând să izgonească imaginea cumplită care i se ivise brusc în minte. O vedea parcă aievea pe dulcea și tandra Ide, purtând în pânțele nădejdea unei fericiți ce avea să renască, părăsită în Veldul sinistru. Fără să-și dea seama, spuse aproape

cu voce tare că o asemenea crimă nu putea rămâne nepedepsită. James o privi mirat. Atunci Thérèse, incapabilă să mai tacă multă vreme, îi repetă soțului ei ceea ce aflate de la Fanny Millicient. Îi încredința spaima ei la gândul că Sigrid ar putea trăi fericită și fără remușcări alături de Jan. Vorbi cu un soi de exaltare.

— Ar fi cumplit, James, ca doctorul Yvarsen s-o fi iertat. Vocea îi era schimbată. Nu pot să-mi închipui nici măcar un singur moment că doctorul s-a lăsat târât de o patimă funestă. Iertarea lui ar fi o blasfemie. Sigrid e un monstru, un șarpe dintre cei pe care trebuie să-i zdrobești când îți ies în cale... Dacă Jan... Tăcu o clipă.

Numele îi venise firesc pe buze. Se corectă: Dacă doctorul Yvarsen o revede pe Sigrid... Nu-și isprăvi fraza, speriată ea însăși de ceea ce gândea, dar, aproape fără voia ei, repetă totuși: Dacă Jan o revede pe Sigrid, totul e pierdut!

În penumbră, privirea lui James o căută pe cea a soției sale.

— Dragă Thérèse, doctorul Yvarsen e liber pe actele sale. Nu-i treaba noastră să-l judecăm.

Thérèse roșise violent fără să mai aibă vreme să răspundă, căci servitorii aduseră punciiul fumegând în ibricile de argint și aprinseră toate lămpile. Pe scară se auziră râsete și pașii vânătorilor înghesuindu-se ca niște școlari în vacanță. James luă mâna Thérèsei într-a sa.

— Cred, draga mea, că începi să te plictisești în monotonia Veldului. Plictiseala e o companie proastă care iscă năluci. Ce-ai spune de o călătorie în Europa?

De surpriză, Thérèsei îi pieri glasul. Se aruncă în brațele soțului ei și răspunse cu o voce înrourată de lacrimi de bucurie:

— Într-adevăr, îmi vei face această plăcere nemaipomenită?

— Nu cunosc Franța, explică James. Vom merge în Alsacia, țara ta.

O bucurie năvalnică o inundă pe Thérèse, odată cu o recunoștință nesfârșită față de acel om ale cărui atenții erau întotdeauna de o delicatețe de neprețuit. Zgomotoși, prietenii intrară în odaie și fiecare își turnă câte un pahar din băutura întăritoare. James, fără să se atingă de ea le anunță apropiata lor călătorie în Europa.

— Vă duceți în Anglia? întrebă Tom Starner cu un pic de nostalgie.

— Nu cred, răspunse James.

Tom făcu o mișcare evazivă cu mâna.

— Păcat... V-aș fi rugat să-i salutați pe părinții mei.

Își reluă surâsul vesel: Haide, destul cu sentimentalismele... Să bem... Își ridică paharul: în sănătatea prietenilor noștri care ne părăsesc... Aceste vorbe iscară murmure de protest și de mirare. Tom continuă repede: Pentru câtăva vreme. Se duc să respire aerul plăcut al Franței. Să le urăm drum bun și... întoarcere grabnică!

În toate privirile celor de față licări regretul. Fiecare se îndrepta, în gând, spre colțul natal, Olanda, Anglia, Franța... Fiecare auzea glasul clopotului de acasă, murmurul râului cunoscut și retrăia ceasurile plăcute din timpul tinereții sale atât de plină de speranțe. Urmă o lungă tăcere. Visurile străbăteau oceanele, mângâind chipuri, obiecte, locuri pe

care poate că nu le vor mai revedea niciodată. Numai Hendrick van Holden păstra pe buze un surâs liniștit. Își goli de două ori paharul.

— Nu există altă patrie, zise el, decât cea unde-ți place să trăiești!

Dar nu era așa! Nu te eliberezi de amintirile copilăriei. Viața trece repede, dar ele continuă să trăiască în noi laolaltă cu tot ceea ce avem mai bun. Fiecare, regăsindu-și brusc comoara din suflet, își retrăi în seara aceea copilăria, tinerețea. Ca să rupă tăcerea care devenise grea, Thérèse se apropie de pian și făcu câteva acorduri. Nici nu trebui mai mult, fiecare ceru un cântec. Fără să se lase rugată, gazda căută o culegere de cântece vechi. Vocea ei de soprană era gravă și nuanțată. Tom îi propuse s-o acompanieze, așa cum făcea de obicei. Era întotdeauna o surpriză să-l vezi pe acest bărbat, făcut pentru sport, plecându-se cu fervoare în fața pianului. Thérèse cântă mai întâi *Clar de lună*. Nici un cuvânt, nici o notă din mișcătoarea poezie a lui Verlaine nu scăpă auditoriului. Urmă o melodie de Fauré, *Dimineața* de Grieg, un poem de Haraucourt. O intensă emoție se citea pe chipurile acelor bărbați obișnuiți cu lupta și refractari oricărei sensibilități. Vocea Thérèsei, caldă, senzuală, nuanța acel cântec de dragoste cu o profundă înțelegere. Tot sufletul ei trecuse în cântec:

*„Dragostea mea murise
Și chinul meu se sfârșise.
Rătăceam pe sub stele
Și vorbeam despre ea, cu ele.
Noaptea era ca un vis nesfârșit
Încât, fără voie, să cânt m-am pornit.
Cântam ca să uit c-am iubit,
Cântam marea mea bucurie
Că liber eram pe vecie,
Dar cântam cu-atâta iubire și sârg
Încât începusem să plâng...”*

Ultima frază se isprăvi într-o adâncă reculegere. Hendrick se scutură ca să se rupă de farmecul care-l învăluisese și, apropiindu-se de Thérèse, îi sărută mâna.

— Nu știam că ai acest dar minunat, îi zise el.

Ochii olandezului aveau mai mult ca niciodată acea lucire metalică și chipul îi era grav.

Toți prietenii lui Corsen o felicitară pe Thérèse. James, gânditor, o observa. Ea păru dintr-o dată foarte obosită. Ploaia se potolise brusc. Prin ferestrele bungalowului, cerul spălat se colorase în nuanțele purpuri ale apusului. Tom Starner îi asigură că furtuna se îndepărtase definitiv de acea regiune, dar, din prudență, fiecare voia s-o pornească la drum înainte de a se lăsa noaptea.

— Ne vom mai revedea înainte de plecare? o întrebă Tom Starner pe Thérèse luându-și rămas bun.

— Casa ți-e întotdeauna deschisă, dragă Tom, îi zise James. Nu vom pleca înainte de cincisprezece zile.

De îndată ce prietenii lor îi părăsiră, Thérèse se așeză într-un fotoliu și-și aprinse o țigară. Gânditoare, privea fumul, când James se aplecă spre ea.

— Nu ești bucuroasă de această călătorie?

Thérèse îl privi cu dragoste.

— N-am destule cuvinte ca să-ți mulțumesc, dragul meu... Visătoare, adăugă: Nu m-am mai dus în Alsacia de la moartea tragică a părinților mei. Călătoria asta va fi, într-o oarecare măsură, ca un fel de pelerinaj. Vezi tu, nu mă gândeam că-mi va mai fi dat să-mi revăd țara. Eram chiar pe cale s-o uit. Tu ești atât de bun, viața, pe care mi-o oferi e atât de frumoasă...

James își strânse soția la piept, într-un gest de pătimașă recunoștință. Cât o iubea pe această mică Thérèse! Ce n-ar fi făcut să-i vadă un surâs vesel, și niște ochi liniștiți!

4

Urmără zile foarte agitate. Betty nu putea admite că frumoasa ei stăpână urma s-o părăsească săptămâni în șir. Se lamenta fără încetare, cu tot legitimul orgoliu care o inunda. Căci Thérèse îi dăduse cea mai mare dovadă de încredere, acordându-i toată autoritatea necesară ca să conducă, în timpul absenței sale, casa. Pentru a se antrena, Betty bombănea, cu și mai vârtos elan decât mai înainte, toată servitorimea. Thérèse făcu o revizie a garderobei, își examină în amănunt fiecare rochie, și ajunse la concluzia, cum se întâmplă de obicei, „că n-avea absolut nimic cu ce să se îmbrace” și că în orice caz probabil că era mult în urmă cu moda franceză care dădea tonul. James era încântat de toate aceste preocupări atât de feminine, de toată acea frivolitate încântătoare cu care Thérèse nu era prea obișnuită. Viața își reia drepturile, își zise el. După un serios examen și după multe ezitări, se conveni că, la urma urmei, era cât se poate de logic să profite de această călătorie ca să se ducă la Paris și să-și comande în orașul cel mai elegant din lume toalete uimitoare. Tom Starner veni să le facă o vizită de adio și, cum el vizitase nu de mult Europa, fu asaltat de întrebări.

— Vai, zise Tom, nu vă pot da prea multe lămuriri. Din Franța, nu cunosc decât încântătoarele plaje normande.

— Dar Alsacia? zise Thérèse puțin închiudată.

— Ei bine, va fi foarte plăcut să descoperim vechiul continent împreună, o consolă James, îmbrățișând-o.

S-au înțeles ca Tom să vină cât mai des cu puțință să arunce o privire asupra prietenilor cu patru picioare ai familiei Corsen.

— Băgați de seamă, zise Tom râzând, că n-o să vă mai recunoască atunci când vă veți întoarce, fiindcă vor descoperi pentru stăpânul lor ocazional comori de atașament...

— Fii mai ales drăguț cu Frumoasa din pădure, îi recomandă Thérèse.

Tom o asigură râzând că nu va duce lipsă de mângâieri. Ziua plecării fu marcată printr-o foarte spectaculoasă scenă de disperare din partea lui Betty. Îmbrăcuse, cu acest prilej, o rochie nouă, de un verde crud, și-și pusese șorțul alb, care nu se mai potrivea cu noua ei funcție de majordom. Tom Starner își părăsi pentru câteva zile mina, ca să-și însoțească prietenii în port. Făcură un ocol prin Krittelwerk. Thérèse nu voia să se îmbarce fără să-și ia rămas bun de la Fanny Milicent. În momentul sosirii familiei Corsen, aceasta se afla în sala de operații. Trebură să aștepte o bucată de vreme, timp de care profitară ca să viziteze spitalul, pe care James nu-l revăzuse de multă vreme. Trecând prin locurile de odinioară, atât de familiare, James simți o emoție plăcută. Infirmierele cu care lucrase pe vremuri se înghesuiau în jurul lui; un scurt moment simți regretul că nu mai făcea parte

dintre cei care știu și pot să vindece. Thérèse se apropie de soțul ei.

— Îmi închipui la ce te gândești, dragă și te înțeleg. Există universuri din care e greu să te smulgi. Eu însămi...

James o privi îndelung; tânăra adăugă foarte repede:

— Dar există și altele în care e o fericire să te pierzi.

— Tu ești universul meu, zise el surâzând.

Își continuă vizita în sălile unde se aliniau paturile imaculate. Mașinal, James se aplecă să citească fișele fiecărui bolnav și, urmărind linia temperaturii, punea diagnosticul. Thérèse simți brusc nevoia să izbucnească în râs, cu toată liniștea impunătoare a acelui loc. Dar contrastul dintre privirea înflăcărată a lui James și sprâncenele încruntate ale lui Tom, care denotau un dezgust involuntar, era prea comic. Sigur, înfățișarea, ținuta lui Tom, chipul strălucitor, ochii limpezi și privirea curată erau ca o insultă adusă celui cor trist, în care se auzeau tuse cavernoase și oftaturi de oboseală. Tânărul bărbat se simțea prost fiindcă arăta atât de bine și, socotind prezența lui cam deplasată, dispăru repede.

— Vă aștept afară, mă duc să fumez o țigară.

Thérèse și James își continuă vizita întocmai ca și odinioară, când Corsen era de serviciu la spital și când îi explica Thérèsei Erhardt ce avea de făcut în lipsa lui.

— La ce te gândești, doctore? îi șopti Thérèse soțului ei, care se aplecase asupra unui cafru. Mașinal, Corsen luă pulsul bolnavului și conchise surâzând:

— Nu-i grav, o bronșită ușoară și... dorința de a se crede bolnav.

O infirmieră veni să le spună că Fanny Milicent îi aștepta în biroul ei. Prin ușa cu geamuri, o văzură discutând aprins cu Tom Starnier. James murmură:

— Pe legea mea, Fanny nu mai e aceeași.

— E încântătoare, adăugă Thérèse.

Tom ținea un adevărat discurs, care se pare că tinerei îi plăcea, pentru că mulțumirea îi colorase obrajii. Un surâs nou, pe care Thérèse nu i-l văzuse niciodată pe buze, îi lumina tot chipul. Soții Corsen intrară. Apariția lor nu opri elocvența lui Tom. Glasul îi era vesel, limpede.

— Crede-mă, domnișoară dragă, firea omului are rezerve inepuizabile de bucurie. Dă-mi voie să te invit să-mi vizitezi modesta proprietate. Făcu o strâmbătură de copil răsfățat, care nu poate suporta nici cea mai ușoară contrazicere. Nu se poate să nu simți nevoia să schimbi atmosfera. Sunt de acord să te devotezi, dar nu se poate ca din când în când să nu te gândești și la dumneata!

Brusc, Tom își dădu seama de prezența prietenilor săi: deveni stângaci, puțin jenat. Privirea malițioasă a Thérèsei îl făcu să-și coboare pleoapele. Roși brusc, ca un copil mare prins asupra greșelii. Thérèse izbucni în râs și-l trase în ambrazura unei ferestre.

— E cazul să fiu geloasă? spuse ea malițioasă.

— Thérèse!

Fanny, în fața oglinzii, își aranja părul.

— E încântătoare, nu-i așa? îi zise Thérèse lui Tom.

— Foarte... răspuse acesta.

Din acest răspuns laconic răzbătu și timiditatea și admirația sinceră și poate și o scuză față de Thérèse. Plecară toți patru să mănânce la hotelul unde, cu câțiva ani în urmă, Thérèse se ivise în ochii verzi ai lui Sigrid ca un înger al răzbunării. Intrând, Thérèse recunoscuse masa la care avusese loc tragica explicație. Își aminti de chipul rătăcit al frumoasei suedeze, de strigătele ei de fiară încolțită când acea tână necunoscută o anunța că i se descoperise crima. Thérèse schimbă o privire cu Fanny, care știa despre dramatica întrevedere. Fanny Milicient își privi intens prietena, rugând-o din priviri să se liniștească.

Thérèse închise ochii. Sigur, era mult prea fericită în momentul de față, ca să strice atmosfera printr-o evocare în care spaima se amesteca cu sila. În timpul mesei, Tom fu în vervă, sclipitor în apropouri, și Thérèse păru să descopere în Fanny o ființă nouă. James observa, amuzat, acest început de idilă; crezu oportun să sublinieze eroica faptă de vânător a prietenului său.

— Fără el, dragă Fanny, n-aș mai fi acum printre voi!

Fanny îl privi pe erou cu admirație. Acesta se bucura de o frumusețe plină de sănătate; o rază de soare trecând prin fereastră făcea să-i strălucească părul blond și des ca peria. Surâsul lui franc descoperi o dantură puternică, frumoasă; ochii, de un albastru limpede, reflectau un suflet pur și cinstit. Poate că, pentru prima oară în viața ei, Fanny se simți slabă și fericită de a fi astfel. Tot pentru prima oară a întârziat la serviciu...

* * *

Clopotul de pe bordul navei vesti rudele și prietenii celor care plecau că trebuiau să părăsească vaporul.

— Îmi dai voie, James?

Tom o sărută pe Thérèse pe amândoi obraji.

— Călătorie plăcută la amândoi! Să vă întoarceți repede, cu o mie de noutăți pasionante pe care să mi le povestești.

— Treci prin Krittelwerk? întrebă Thérèse.

— Sigur, răspuse cu însuflețire Tom, roșind fără să vrea.

— Dacă din întâmplare te mai întâlnești cu Fanny, zise Thérèse surâzând, nu uita să-i spui că mă gândesc la ea și că-i doresc din toată inima fericirea pe care-o merită.

De pe pasarelă, Tom le adresă un ultim semn de rămas bun.

Pentru a patra oară, Thérèse avea să întreprindă o lungă călătorie. Acum, ea ocupa o cabină de lux și era una dintre cele mai elegante pasagere de pe vapor. Thérèse inspiră cu toată puterea aerul marin. Sprijinită de balustradă, privea portul fremătând de activitate, ultima priveliște a peisajului sud-african. James își cuprinse soția pe după umeri.

— Ești fericită?

Thérèse se ghemui la pieptul lui: era cel mai frumos răspuns pe care i-l putea da. Pasarela fu trasă, sirena sună de trei ori și, încetișor, marele vapor se îndreptă spre larg...

Era un minunat sfârșit de după-amiază. Cerul era de un albastru foarte pur, fără urmă de nori. La infinit, marea, de un albastru aidoma cu cel al cerului, oferea privirii calmul și liniștea ei. Thérèse voi să rămână pe punte până avea să se întunece. Lungită pe un șezlong, își simțea sufletul ușor. Cât era de departe de vremea spaimelor, a greutateților, a fricii de viață, de vremea primei sale călătorii, când se ducea la acel unchi care acceptase să-i ofere adăpost! Primirea pe care i-o făcuseră draga ei mătușă și unchiul Jacques fusese într-adevăr foarte caldă...

Un ofițer îl pofti pe James să viziteze pachetbotul. Thérèse refuză invitația; chestiunile tehnice o interesau prea puțin și ținea să savureze pe deplin clipa minunată a apusului de soare. Îi închină un gând vesel lui Tom, care la ora aceea, o pornise îndărăt spre oraș. Se vedea limpede că Fanny nu era deloc insensibilă la farmecul aceluia băiat minunat. Thérèse închise ochii și-și zise: „Dragostea e într-adevăr suverană, de vreme ce, atunci când ne prinde în mreje, ne dă peste cap și cele mai ferme hotărâri”. Că Fanny putuse, fie și un singur moment, să se arate emoționată și de altceva decât de ceea ce era în strictă legătură cu meseria ei, era dovada că nu poți declara nimic despre propria-ți fire atâta vreme cât inima nu și-a spus cuvântul.

Rapizi și grațioși, pescărușii brăzdau cerul, descriind curbe dintre cele mai fanteziste, plonjând în mare și înălțându-se apoi spre cer, parcă ar fi fost catapultăți. Orașul plutitor înainta maiestuos. Totul era tăcere și calm. Ici, colo, pe punte, pasagerii, pe șezlonguri, așteptau, ca și Thérèse, să se lase noaptea care să învâluie totul. Orizontul se coloră în roșu, ultimele raze dansară pe apă ca niște mănunchiuri de flăcări sub tremurul valurilor mici. Temperatura era plăcută, răcorită de briza serii. Peste brațele goale, Thérèse își pusese un șal de cașmir, ultimul dar al lui James și se ghemui în ea însăși, pe jumătate ațipită, legănată de mii de vise și de seninătatea clipei. În câteva minute, noaptea avea să șteargă tot ceea ce se mai vedea încă din navă. Catargul provei și dispăruse, saloanele se luminau pentru prima dată pe mare, dată pentru cei care aveau să fie alături aproape trei săptămâni. Comandantul prezida masa, având-o în dreapta pe Thérèse Corsen și în stânga o ființă ciudată, împodobită cu panglici roșii și îmbrăcată într-o rochie de mătase de un galben țipător. Thérèse își stăpâni dorința nebună de a râde, pe care o împărtășeau, fără îndoială, majoritatea invitaților. Vecinul din dreapta o avertiză discret că era vorba de soția unui foarte bogat bancher din Johannesburg, doamna Sheuring, a cărei meteahnă era să se creadă cea mai frumoasă și cea mai elegantă femeie din lume. Tracasată de o serioasă miopie, ținea un *face-à-main* împodobit cu diamante, pe care-l agita în toate direcțiile, întrebându-l pe comandant, fără să se jeneze, și aproape cu glas tare, cine erau pasagerii. La începutul mesei, comandantul Hawkings, gentleman perfect, se ridicase și ținuse un toast în sănătatea pasagerilor și a traversării cu bine a oceanului.

— Doamnelor și domnilor, ofițerii mei și cu mine vă dorim ca timpul pe care-l veți petrece la bordul acestei nave, de care sunt mândru, să vă lase cea mai plăcută amintire. Nu vă temeți că veți abuza. Noi n-avem altă preocupare decât să vă facem călătoria cât mai plăcută.

Această primă masă se desfășură într-o atmosferă de veselie sinceră. Se crează spontan simpatii. Vecinul din dreapta al Thérèsei era un tânăr francez, pianist de talent. La douăzeci și cinci de ani, Robert Tournier făcuse de-acum de două ori înconjurul lumii, solicitat de toate marile capitale. Era totuși de o modestie încântătoare, foarte sincer mirat el însuși de rapida și prodigioasa lui reușită.

— Credeți-mă, doamnă, poate că n-am mai mult talent decât confracții mei. Chestie de noroc...

La aceste cuvinte, rostite destul de tare, între vecinii apropiați ai Thérèsei și ai lui Robert Tournier se angajă o controversă.

— Nu cred în noroc, zise un bărbat înalt, cu păr cărunt, așezat în fața Thérèsei. Practic, nu există. Totul constă în dorința foarte puternică de a vrea să faci un lucru și asta e de ajuns ca să-l realizezi. Suntem răspunzători de actele noastre și catastrofele care se ivesc în viață nu sunt decât urmările firești ale greșelilor noastre.

Se ridicară proteste. O tânără strigă:

— Până și dragostea e o chestiune de noroc...

— Să spunem mai curând, preciză un pasager, că dragostea este cea mai frumoasă dintre șanse.

Primul interlocutor rectifică:

— Dragi prieteni, doar tinerețea vă îngăduie acest entuziasm și această încredere. Dragostea, în sensul cel mai adânc și mai larg al cuvântului, e cu totul altceva; mi se pare îndoielnic să confunzi sursa ei cu acea exaltare trecătoare, care de fapt nu-i decât o scânteie a dragostei. Dragostea e mai ales o îmbogățire perpetuă, conștientă, rațională în ceea ce privește înțelegerea reciprocă, analiza sentimentelor...

Murmurele sporiră, contestațiile izbucniră. Orice ființă poartă în sine ceva romantic și de îndată ce încerci să-i năruie acest romantism se revoltă.

Această primă seară reprezenta pentru toți o evaziune din grijile cotidiene. Viața li se părea tuturor ușoară în calmul poetic al nopții. Să negi norocul nu însemna oare să negi și nădejdea? Discuția deveni generală.

— Dragă domnule, i se adresă comandantul scepticului, cum calificați dumneavoastră ceea ce mi s-a întâmplat în urmă cu treizeci de ani, pe vremea când eram un tânăr stegar în marina de război a maiestății sale? În cursul manevrelor, trebuia să ajungem – un camarad și cu mine – pe un crucișător, la bordul unei baleniere. Aflați doar la câțiva metri de crucișător, ne izbi un val puternic și ambarcația se răsturnă. Ne aflam în Marea Caraibelor. De pe bordul crucișătorului camarazii ne aruncară colaci de salvare. Eu și camaradul meu înotam alături. Mai trebuia să dăm doar de câteva ori din brațe ca să ajungem la vreunul din otgoanele aruncate de pe navă. Brusc camaradul meu dispăru după ce scoase un strigăt de spaimă, înhățat de un rechin. De ce el și de ce nu eu, din moment ce nu ne despărțeau decât câțiva centimetri?

— Pentru că, răspunse interlocutorul său, bietul dumitale camarad se afla în calea rechinului.

— Și asta n-a fost pentru mine o formă a norocului? Iertați-mă că am evocat moartea unui prieten ca să ilustrez această clipă de noroc.

— Îmi mențin părerea că n-a fost noroc, mormăi domnul cu păr cărunt, ci întâmplarea.

— Nu-i același lucru? zise cu jumătate de glas și surâzând comandantul.

— ...De fapt, cuvântul noroc este pur și simplu, sublinie un comesean, traducerea elegantă a cuvântului hazard.

Domnul cel sceptic încercă să-și continue dezbaterea, dar vocea îi fu acoperită de proteste generale.

— Haide, dragă domnule, lasă-ne să credem în noroc, asta ne ajută să trăim. Silindu-ne să credem că norocul nu există, înseamnă să ne răpești plăcerea riscului. Or, cred că nimic din ce e important, mare, frumos, sau chiar util, nu se creează fără această emoție, care este într-un fel răsplata efortului.

Aceste cuvinte fuseseră rostite de James Corsen. Thérèse nu-și crezu urechilor. Îi adresă un surâs de recunoștință și o privire de admirație.

Masa se termină în plină veselie. Dar doamna Sheuring, ocupată să-și măsoare anturajul prin lornion, nu-și dezlipise buzele, ba chiar își manifestă disprețul printr-o mimică destul de nepoliticoasă. Abia dacă răspunse la cele câteva cuvinte de politețe pe care i le adresase comandantul în timpul mesei. Majoritatea celor care mâncaseră urcară pe puntea superioară, ca să admire cerul țintuit de stele. Marea rămăsese de un calm impresionant, aidoma unui lac pe care vaporul puternic aluneca fără cel mai mic tangaj.

A doua zi timpul se schimbă cu totul. Hula deveni foarte puternică. Valurile se zdrobeau de carcasa de oțel și recădeau în jerbe de spumă. Thérèse voi totuși să facă o scurtă plimbare pe punte. Deși la brațul lui James, trebui să se țină de balustradă. Stropii valurilor îi împrășeau fața.

— Cât de frumoasă e această mare sălbatică! zise Thérèse.

— Da. Spectacolul merită strădania de a-l vedea, dar devine totuși imprudent să mai rămânem pe punte.

În salon, câțiva pasageri îl înconjurau pe comandant, care părea îngrijorat. La o întrebare pusă de unul din ei, răspunse cam în doi peri.

— Vom traversa probabil, timp de câteva zile, o zonă de depresiune, care, de fapt, n-a fost prevăzută de meteorolog... Ridică ușor, din umeri: Astea sunt riscurile navigației.

Doamna Sheuring, îmbrăcată într-o rochie portocalie, se ducea și venea, cu pas sacadat.

— E vreun pericol, domnule comandant? întrebă ea.

Ofițerul avu un surâs liniștitor.

— Nici cel mai mic, doamnă. Neliniștea mea e pricinuită de faptul că, timp de câteva zile, nu veți putea ieși pe punte și deci veți fi lipsiți de aer curat.

— Ceea ce ne face să tragem concluzia, zise un domn în vârstă, că bridge-ul este una dintre cele mai nobile invenții.

Thérèse detesta jocul. Se scuză și se retrase în cabina ei. Pachete de apă loveau în hublouri, întunericul era aproape de nepătruns. Thérèse se lungi în cușeta ei și căzu într-un fel de toropeală, de amorteală, în care găsi o adevărată plăcere. Fiecare învârtire de elice o apropia de pământul ei natal; peste câteva săptămâni avea să revadă locurile unde-și petrecuse copilăria. Tangajul navei o făcu să se gândească la prima ei călătorie, atunci când găsisese caietele Idei Yvarsen. Își zise: „Și dac-aș scrie și eu tot ce mi se întâmplă?” Această perspectivă o făcu să suradă. „Ce-aș avea de povestit? Cuvintele de azi ar fi la fel cu cele de ieri și aidoma cu cele de mâine... copilăria... adolescența? La ce să mai deștept durerile, decepțiile, visele de-atâtea ori trădate? Nu, n-am să-mi scriu jurnalul. Acest lucru nu-i interesant decât atunci când ai ceva de spus.” Fără să vrea, Thérèse se gândi la acea perioadă din viața ei în care tot ce nu era în legătură cu doctorul Yvarsen îi era indiferent. „N-am dreptul, nici măcar față de mine însămi, să-i păstrez amintirea, gândi ea cu un pic de amărăciune. Dac-ar fi s-o încredințez hârtiei, aș face-o să reînvie. Și la ce bun?” Fu întreruptă din meditație de cineva care bătu încetișor la ușă, James intră.

— Dragă, vin din partea tuturor noilor noștri prieteni, strânși în salon, care te cheamă! De ce te izolezi astfel? Ești obosită, vrei să stau și eu cu tine?

Thérèsei îi fu rușine de această reverie fără nici un sens. Însuflețită, își trecu pieptenele prin frumoasele ei bucle mătăsoase, își dădu cu puțin ruj pe buze și, întorcându-se veselă spre James, care-o privea cu o tandră admirație, zise:

— Iată, domnule soț, sunt gata să vă urmez oriunde doriți!

* * *

— Banii sunt lucrul cel mai important din lume, afirmă pe un ton categoric, doamna Sheuring, făcând să joace în soare un diamant de o mărime impresionantă.

O tăcere jenantă urmă după această afirmație. Câțiva pasageri se adunaseră pe punte, vrând să profite de timpul frumos revenit după câteva zile de ceață și furtună. Majoritatea femeilor și bărbaților aparțineau păturilor înstărite, pentru care, în principiu, grijile materiale nu constituiau o problemă. Totuși, fraza rostită de doamna Sheuring pe un ton de persiflare li se păru de un suprem prost gust. Se aflau acolo câteva persoane care emigraseră în Transvaal ca să-și încerce norocul, și prezența lor la bordul acelei nave somptuoase era dovada evidentă a reușitei lor. Pentru anumite persoane, reușita e un port în care, în sfârșit, ai ajuns, o victorie cu care ai dreptul să te lauzi. John Stiegman, unu dintre plantatorii cei mai de vază din împrejurimile Johannesburgului, care se ducea în Anglia împreună cu soția și fiica lui, ripostă:

— Totul depinde, dragă doamnă, de ceea ce înțelegeți prin asta. Dacă banul e un cult, e lucrul cel mai meschin și mai detestabil. Să adori vițelul de aur, să te lași năucit de o lumină orbitoare care să te împiedice să distingi toate celelalte valori umane? În ce mă privește, lumina asta prea puternică nu-i prea limpede...

— Socotit ca un mijloc, banul merită să i se dea importanță. Dar să i te închini lui e

o profundă greșeală, cea mai gravă dintre toate, zise Alfred Sauguet.

Era un bordelez pur, venit cu douăzeci de ani în urmă în Transvaal ca să forțeze soarta și devenise, prin îndârjirea sa, proprietarul celui mai mare magazin de noutăți din marele oraș sud-african.

— Adaug, zise el, că în douăzeci de ani am făcut de trei ori avere și că de trei ori am căzut pe cea mai modestă treaptă a scării sociale. Ei bine, cred că n-am fost niciodată atât de fericit, atât de puternic, atât de sigur de frumusețea vieții, atât de conștient de valoarea ei, ca în ceasurile de mare dificultate, când mă gândeam ce mijloace să folosesc ca să urc din nou pe culmile de pe care mă prăvălisem.

— Credeți, într-adevăr, că puteți fi fericit fără bani? întrebă doamna Sheuring.

— Dacă ar fi altfel, răspunse John Stiegman, majoritatea oamenilor n-ar mai avea niciodată pe buze nici cel mai slab surâs. Ori cele mai frumoase surâsuri pe care mi-a fost dat să le întâlnesc erau cele care pluteau pe buzele păstoritelor și ale băieților pentru care dragostea era cea mai mare bogăție...

Fără să se lase convinsă, doamna Sheuring se strâmbă.

— Dragoste fără bani?

Femeile aflate de față se stăpâniră să nu râdă. Uitându-te la nevasta celui mai bogat bancher din Johannesburg, îți dădeai imediat seama că nici măcar în prima ei tinerețe nu putuse inspira vreun elan mai altfel inimii. Toată lumea știa că milioanele de lire sterline moștenite de la un strămoș care avea mine de diamante fuseseră singura armă a domnișoarei Agathe Dolfuss pentru a încerca să cucerească un bărbat. La treizeci și cinci de ani bătută pe muchie, își oferise averea unui aventurier șiret și perspicace, care, prin camătă și speculații dibace, sporise încă o dată dota nevestei sale. Perechea locuia într-o locuință fastuoasă, unde fiecare își avea apartamentele sale, și soții nu se întâlneau decât cu ocazia recepțiilor.

— Dumneavoastră, domnule doctor, ce părere aveți?

James reflectă câteva secunde.

— Banii? Îl fac să se lase pe tânjeală pe cel care are prea mulți. Sunt încântat că n-am prea mulți, ca să mai pot încă vedea viața din jurul meu și să mă interesez de tot ceea ce ne oferă. Dar aș fi fost dezolat să n-am deloc și să nu pot asigura celor ce-mi sunt dragi maximum de siguranță...

Terminându-și fraza, James o învălui pe Thérèse într-o privire caldă.

— Deci sunteți de acord, strigă doamna Sheuring, că nu există fericire fără bani.

— Nu, doamnă, nu asta am vrut să spun, protestă James cu indignare. Banii nu sunt cheia fericirii, poate cel mult un atu. Bogăția sufletului poate foarte bine să te facă să duci o viață fericită, după cum bogăția propriu-zisă poate s-o distrugă.

Pentru că era singură, fără nimeni care să-i împărtășească părerile, doamna Sheuring întrerupse discuția și se retrase, nu fără să adreseze întregului anturaj un surâs disprețuitor.

— Ceea ce e sigur, zise bombănind Alfred Sauguet, e că foarte adesea, acești bani

blestemați se află în mâini nu prea simpatice.

* * *

Într-o frumoasă dimineață de iunie, vaporul intră în estuarul Gironde. Pe bord se schimbară ultimele strângeri de mâini între cei care-și continuau drumul mai departe și pasagerii pentru care Franța era punctul terminus. Pe punte, Thérèse trase în piept aerul patriei sale. Inima îi era plină de o dulce emoție în care se amesteca o teamă febrilă, aidoma cu cea a copiilor nerăbdători să pună în sfârșit mâna pe jucăriile visate. Vaporul lunecă încet pe apa liniștită, încruciciându-se în drumul lui cu alte nave care ieșeau în larg. Se schimbară saluturi însuflețite, de prietenie. Trei săptămâni de viață comună cimentaseră – cel puțin așa nădăjduia toată lumea – unele relații. Își făgăduiră să-și scrie, să se revadă la înapoierea în țara adoptivă, fiecare știind însă, în sinea sa, că marile elanuri de afecțiune care se manifestă în cursul unei călătorii plăcute sunt asemănătoare cu cele care se nasc în timpul zilelor de vacanță. Iluzia înlocuiește adesea realitatea, căldura e poate mai intensă în fragila ei noutate decât siguranța obișnuinței. Doar doamna Sheuring rămase departe de toate aceste manifestări, care i se păreau deplasate. Sirena sună a treia oară. Orașul plutitor intra în portul Bordeaux, mai exact în avanportul Pauillac, unde urma să aibă loc acostarea. Lângă pasarelă, comandantul le dorea pasagerilor care-l părăseau, ședere plăcută și revedere, căci era foarte probabil că aveau să se reîntoarcă tot cu același vapor. Doar Robert Tournier își lua definitiv rămas bun.

— N-am de gând să mă mai duc în Africa de sud multă vreme de-acum încolo. Mulțumesc, domnule comandant, pentru cordiala dumneavoastră ospitalitate.

Căldura acelei luni de iunie, care li se părea de nesuportat locuitorilor, dacă te luai după vestimentația lor ușoară, Thérèsei și prietenilor ei li se păru foarte plăcută. Alfred Sauguet ținu să le ofere o masă de bun sosit în patria sa și să guste cele mai bune vinuri bordeleze.

— Dragi prieteni, spuse Sauguet, țara natală e totdeauna pentru noi cel mai frumos pământ din lume. Când îi regăsești, după ani de absență, ți se pare că nu l-ai părăsit niciodată. Departe de el, îți închipui că, la reîntoarcere, totul va fi schimbat, apoi bagi de seamă cu o satisfacție mișcătoare, că pietrele sunt veșnice. Colțul de stradă unde te jucai nu s-a schimbat nici după o jumătate de veac. Regăsești aceleași umbrare, poate și aceiași vecini. Sigur, s-au ridicat unele case noi, câteva prăvălii și-au schimbat proprietarii, s-au petrecut transformări și în felul de a trăi, dar cu o asemenea încetineală, încât impresia ultimei mele plimbări pe Calea Intendenței pare să dateze de ieri. Nu mă voi duce diseară la *Grand Théâtre* să ascult *Faust* în fotoliul pe care-l închiriasem pe un an întreg? Voi respira aceleași miresme, voi vedea aceeași mișcare ca și odinioară și totuși...

Euforia mesei îmbelșugate sau acea evocare a trecutului să fi adus oare lacrimi în ochii de oțel ai vajnicului negustor? Această emoție, în orice caz, îl făcu pe om foarte simpatice. Doamna Sauguet surâse tandru soțului ei și zise blând:

— Și eu abia aștept să-mi revăd strada, acolo, în Montmartre, o stradă în pantă, unde vin să se joace la orice oră din zi copiii cei mai fermecători de pe pământ.

— Să te reîntorci în țara natală, continuă Sauguet, înseamnă să-ți întâlnești copilăria. A mea n-a fost prea fericită, sigur, dacă o privești din punct de vedere material, dar a fost plină de vise despre viitor și e o binecuvântare pentru mine să revăd locurile copilăriei, căci aici, bătând străzile acestui oraș ca simplu comisionar, m-am hotărât să-mi cuceresc partea mea de soare... Respiră adânc: Astăzi, mă simt din nou devenind foarte umil... Apoi adăugă, cu ochii strălucitori: Poate că îmi voi lua de aici un nou elan și voi merge mai departe pe calea pe care am apucat-o.

Corsen își scoase havana din gură.

— Vă place lupta?

— Da.

— Pentru ea însăși sau pentru ceea ce vă aduce?

Sauguet nu ezită:

— Ei, dragă prietene, lupta reprezintă pentru mine o emoție și ea n-are valoare decât în clipa, când o descopăr, sau, mai exact, când o presimt. Bineînțeles, îmi fixez un scop, pentru că îmi place acțiunea. Îi invidiez pe cei pentru care gândirea este cel mai frumos dintre orizonturi; pentru mine efortul este un fel de datorie de onoare. Rolul meu pe pământ e bine definit: să muncesc! Și ar fi o trădare față de mine însumi să mă mulțumesc doar cu ceea ce-am agonisit...

Privirea doamnei Sauguet vădea deplina admirație pe care-o avea pentru soțul ei. Ca răspuns la întrebarea mută a Thérèsei, ea zise încet:

— Bineînțeles, bărbații de acțiune n-au o fire prea lesne de suportat, dar, credeți-mă, adesea totul nu-i decât fațadă, în realitate au inimile cele mai generoase.

După-masă, se despărțiră, făgăduindu-și că se vor mai revedea. Familia Sauguet avea să rămână la rude în tot timpul șederii lor și nu credeau că se vor deplasa prea mult.

Thérèse și James se grăbiră să trimită cărți poștale ilustrate în Transvaal. Nimeni nu fu uitat și Thérèse își imaginează, fără greutate, bucuria lui Betty la primirea unui mesaj din partea stăpânei sale.

— Regret că antilopele și gazelele noastre nu știu să citească, zise James râzând.

A treia zi de dimineață, soții Corsen porniră într-o mașină pe care James o cumpărase la Bordeaux. Plimbarea prin Franța începea și Thérèse se simți plăcut emoționată.

5

Doctorul Yvarsen nu mai avu putere nici măcar să-și deznoade cordonul halatului. Câteva infirmiere se grăbiră, îi scoaseră masca, mănușile, șorțul. Pe chipul cu semne de oboseală, doctorul își trecu o mână al cărei tremur nu și-l putu stăpâni. În jurul lui internii sușoteau și toate privirile îl fixau pe maestru cu un respect admirativ. În biroul clinicii, Jan se lăsă greoi pe un scaun. Un asistent îi puse între buze o țigară din care trase de câteva ori, adânc. Două ceasuri încheiate se luptase, cu bisturiul în mână, continuând o operație disperată. Socotea că și-a făcut datoria și nici unul dintre asistenți nu se îndoia. Mai rămânea acum doar ca natura să facă o minune. Doctorul Yvarsen se ridică și scoase un oftat adânc.

— Am făcut tot ce-am putut, zise el.

Dar în această afirmație răzbătea o disperare în fața limitelor științei.

— Ai făcut mai mult decât era cu putință, îl asigură unul dintre confracții care-l asistaseră.

Doctorul Yvarsen surâse obosit. Nu-și pierduse nimic din virila sa frumusețe. Doar câteva fire de argint în minunatul lui păr blond marcau trecerea anilor. Era la fel de zvelt ca și odinioară. Totuși, privirea nu mai avea acea veselie sănătoasă ce-o înviora pe Ide. Cei care-l cunoscuseră surâzător ar fi fost mirați de masca lui impasibilă, pe care stăruia melancolia. Doctorul Yvarsen devenise chirurgul cel mai stimat din capitala suedează, lucrând într-o clinică dotată cu mijloacele cele mai moderne. Aici veneau oameni din toate părțile lumii, ca să se încredințeze bisturiului. Jan Yvarsen își consultă ceasul, apoi se întoarse spre fereastra imensă din biroul său, privind panorama orașului ce se întindea cât vedeai cu ochii. Sub primele licăriri ale apusului, canalele alcătuiau un nod de șerpi. În acea ultimă zi a săptămânii, fiecare se grăbea spre distracții și spre bucuriile repaosului duminical. Pretutindeni, ferestrele se luminau. Închise o secundă ochii, luptând din toate puterile cu o senzație de descurajare și de oboseală. „Nu-mi mai iubesc meseria?” se întrebă el cu o neliniște dureroasă. Apoi, fără motiv, invidie brusc atmosfera acelor cămine în care fericirea se stabilise definitiv: invidie ființele care, în acea seară, în jurul mesei familiale, se pregăteau să savureze, în pacea căminului, mâncărurile pregătite de mâini tandre și iscusite. Privirea de oțel i se înrouă: odinioară și el era așteptat la fel. Auzea cântecul apei în samovar, vedea gestul Idei pregătind sandvișurile, fața de masă albă, ceștile de porțelan în culori vii. Acum era singur pentru totdeauna. Cu o crispare de revoltă împotriva regretelor ascuțite și fără rost, Jan își aprinse o a doua țigară, își părăsi postul de observație și sună secretara.

— Ei, zise el, după ce aruncă o privire în fișele bolnavilor aflați în tratament, am

impresia că acest sfârșit de săptămână va fi calm. Drept pentru care o să te rog să-mi dai voie să te părăsesc pentru patruzeci și opt de ore... Făcu câțiva pași prin încăpere: Sigur, rămâne ultimul caz, foarte ciudat... dar aici nu cred să mai fie nevoie de mine. Doctorul Stuler a asistat la operație. Or, el este în permanență la clinică, nu-i așa?

Secretara răspunse afirmativ, dar privirea ei exprimă o astfel de surpriză, încât Jan Yvarsen surâse.

— Te uimesc, domnișoară, atât de tare, încât nici nu ești sigură că mă mai recunoști. Dar mă simt într-adevăr foarte obosit. Am nevoie de natură, de aer, de spațiu, fie chiar și pentru câteva ore. De altfel, în caz de urgență, îmi poți telefona la țară.

În noaptea care se lăsase, mașina puternică porni cu toată viteza. Doctorul Yvarsen profita de orice ocazie ca să părăsească Stockholmul și să se ducă la casa copilăriei lui. În timpul absențelor sale prea lungi, doi soți – Olaf și Hilde Gunther se ocupau de treburile proprietății pe care mătușa Brita n-o mai lumina cu surzătoarea ei fizionomie. Murise la câteva luni după reîntoarcerea nepotului în țara natală, secerată brusc, fără a fi primit din partea fiicei sale nici cel mai mic semn de dragoste. Din respect pentru această mătușă dragă care-l crescuse și la rugămintea ei, Jan acceptase, a doua zi după sosirea sa din Transvaal, penibila obligație de a încerca să dea de urma verișoarei sale Sigrid. Dar toate investigațiile rămăseseră zadarnice. Durerea grăbi sfârșitul mătușii Brita. Din milă filială, nepotul îi ascunse până la urmă crima fiicei sale, dar mamele sunt înzestrate cu o inexplicabilă perspicacitate când e vorba de copilul lor și reticențele lui Jan nu-i putuseră scăpa. Suferea, fără să-l întrebe, cu intuiția unei drame și această spaimă o dusesse la groapă.

Ane Mette, devotata servitoare, îi supraviețuise, și avea grijă, cu venerație, de mormântul celei pe care o plângea. Sfrijită, cu obrazul zbârcit și uscat de ani și de necazuri, colinda prin odăile spațioase, acum tăcute, populate de umbre. Olaf și Hilde Gunther îi arătau un mare respect și trăiau alături de ea într-o deplină înțelegere. Jan Yvarsen publicase în ziarele din Suedia anunțul morții mătușii sale. După opt zile fu convocat de notarul familiei care-i aminti că, după voința expresă a tatălui său, proprietatea, al cărei uzufruct fusese acordat odinioară pe viață mătușii Brita, revenea după moarte nepotului ei. Mătușa Brita avea câteva valori și câteva păduri care-i reveniră fiică-si. Domnul notar îi arătase lui Jan o scrisoare timbrată din Paris. Era semnată de Sigrid și-i făcea cunoscut, în termeni laconici, că renunța la moștenire în favoarea unui spital. Pretindea că luase hotărârea de a nu se mai întoarce niciodată în țara ei. Gândindu-se la acest episod din viața sa familială, atât de trist încheiată, Jan oftă. Mașinal, accelera; farurile măturară drumul larg și foarte bine întreținut. Vara, în Suedia, nu e niciodată prea cald, dar cerul e întotdeauna de o luminozitate uluitoare; noaptea scânteiază de stele. Jan își iubea mult țara. Simțea, cu fervoare, grandioasa poezie a acelor peisaje de o noblețe care te predispunea la visare. De când se reîntorsese în patrie, îi străbătuse toate colțurile, scrutându-i frumusețea nostalgică, descoperind-o și îmbătându-se de ea și mai mult. Cu rucsacul în spate, când avea câteva din acele rare zile de concediu, o pornea spre inima

pădurilor fără sfârșit, adulmecând rășina piniilor, recunoscând printre miile de zgomote confuze cântecul torentelor nenumărate, aidoma Trollhättanului său. Nici un ghețar, nici un lac nu-i erau necunoscute. După fiecare cută a terenului, după fiecare vale, descoperirea mereu altele, fiecare regiune dând impresia că e înconjurată de coliere de perle lichide. Jan întoarse butonul aparatului de radio și primele măsuri din *Simfonia a noua* de Beethoven izbucniră grandioase, înflăcărate; simfonia își amestecă sunetele sublime cu imnul mut al nopții înstelate. Sunetele nobile impun inimilor tulburate mișcătoarea lor impetuoșitate; în seara aceea, muzica îi umplea lui Jan inima ca și cum ar fi primit personal pateticul mesaj al geniului. Răscolit, își reproșă – ca pe o trădare față de el însuși – faptul că neglijase atâta vreme să mai smulgă pianului bucuria pe care o descoperia odinioară la ceaurile cele mai neașteptate. Acolo, în Veld, căuta în fiecare seară, în muzică, echilibrul necesar, evaziunea spre frumosul care consolează, liniștește și vindecă. Ide îl asculta cu religiozitate, nu cerea altceva decât să fie legănată de armonie, fără să pătrundă mesajul tulburător, fericită să se piardă în dragostea ei infinită pentru ființa care știuse să-i deschidă porțile atâtor lumi fermecate.

De când se întorsese în Suedia, Jan își aflase rațiunea de a trăi într-o muncă înverșunată, într-un efort generos. În afară de profesia sa de chirurg, se lansase în niște ocupații absorbante: cercetări de laborator, conferințe, articole în toate revistele globului. I se părea că un singur minut de răgaz ar fi propice regretelor și tristeților. Fiindcă inima sa nu-și putuse găsi odihna, își făcuse din renunțare o doctrină și din dragoste o culme inaccesibilă. Fotografiile Idei și ale micului său Nils împodobeau fiecare din odăile apartamentului din Stockholm și din casa mătușii Brita, singurele imagini ale unui trecut plin de o bucurie simplă, dar vai! și de iremediabilă durere. Gândul lui melancolic, dar senin, trecea de la unul la altul. Ei îi populau singurătatea. În serile de vară, Jan seducea adesea la malul cascadei Trollhättan, să asculte cântecul torentului. Era același din tinerețea sa, cel care-i însoțise primele și fremătătoarele mărturisiri de dragoste făcute verișoarei sale Sigrîd. Simțea adesea nevoia să facă aceste lungi călătorii în trecut, pentru a se elibera de ultimele rămășițe ale pasiunii care-i răvășise inima. Reușise. Peisajul nu se schimbasesc, dar în fața aceluia cadru imuabil nu mai regăsea în el tulburarea voluptuoasă care-l asalta chiar și în ceaurile cele mai fericite ale legăturii sale cu Ide. Sigrîd era moartă, moartă de-a binelea pentru el. Conștiința lui curată dominase, cu prețul suferinței, acea beție a cărei simplă evocare îl făcea odinioară să se scufunde. Era pe deplin liber. Când notarul îl anunțase că Sigrîd trăia, Jan nu încercase nici o surpriză. Nu exista nici un motiv pentru ca o ființă lipsită de scrupule să nu mai vrea să trăiască. Sigrîd își făcuse o lege din orgoliul ei pus în slujba patimii. Era una din acele ființe monstruoase, care, socotindu-se drept buricul pământului, se pot absolvi de orice crimă. Ultimele accente ale nemuritoarei simfonii se stinseră și Jan regăsi tăcerea profundă a nopții în care nu se mai auzea decât torsul liniștit al motorului. Încetini, ca să treacă prin satul care preceda proprietatea. Locuitorii stăteau în pragul porților, gustând frumusețea lungului amurg nordic. La trecerea doctorului, oamenii își scoaseră cu respect pălăriile, câțiva copii

alergară după mașină, scoțând strigăte de bun venit. Această primire se reînnoia la fiecare dintre vizitele sale și Jan își mărturisi că era foarte sensibil la acest lucru. În piața principală, se opri în fața hanului luminat cu toate lămpile sale. Era și aceasta una dintre tradițiile la care subscria. Aproape toată lumea alerga să-l salute și chipul fiecăruia se lumina de bucurie. Jan bău un pahar de *brännvinn* pe care i-l întinse hangiuul și se așeză în cafenea alături de prietenii săi, știind că trebuia să dea tuturor celor care se înghesuiau în jurul lui sfaturi și îmbărbătare. Întrebările curgeau, tumultuoase, lacome: „Domnule doctor, omul meu a avut o căzătură în pădure, e în pat de cincisprezece zile”. „Fata mea tușește.” „Mama ar vrea să știe dacă să mai ia doctoria și cașetele pe care i le-ați dat.” „Oare ce să fac pentru reumatism?” „Bunica, domnule doctor, merge pe optzeci și cinci de ani.” Jan surâdea, lua pulsuri, se uita în gâturi, la entorse, fângăduia s-o vadă pe bunica nevolnică, și fiecare, consolată, își regăsea speranța. Fiecare aștepta sfatul necesar, cuvântul de încurajare. Vocea lui sigură și gravă era pentru toți o mângâiere. În realitate, în acel ținut, existau puține cazuri serioase. Oamenii erau sănătoși și trăiau mult, dar era obiceiul ca, la venirea doctorului, să facă dintr-un fleac o boală gravă, pentru bucuria de a auzi rostindu-se cuvinte care să-i liniștească. Jan știa asta foarte bine, dar îi plăcea să-i ia în serios pe cei care-l consultau. Astfel, toată lumea era mulțumită, foarte mândră de diagnosticul dat și, pe loc., liniștită și vindecată. Jan refuză ultimul pahar de vin și plecă după ce strânse toate mâinile întinse spre el.

Poarta cea mare era deschisă... La fiecare sfârșit de săptămână, servitorii își așteptau stăpânul, de multe ori în zadar. Când venea, era pentru ei o sărbătoare. Olaf Gunther îndeplina cu zel și competență diversele sarcini pe care le avea: grăjdar, grădinar, valet. O îngrijea pe Ingeborg, iapa doctorului, pe care acesta mergea călare în fiecare dimineață când era acasă. Nobilul animal nu suporta alt călăreț decât pe Jan și în felul său – nechezând puternic – își manifesta mulțumirea când sosea el. Hilde și Olaf, înțelegând atunci că stăpânul era aproape, dădeau fuga. Hilde era o bucătăreasă excelentă. Căsătoriți de mai bine de douăzeci de ani, Olaf și Hilde se ciondăneau din orice, de dimineață până seara. Nu erau de acord decât asupra unui singur punct: admirația lor comună pentru stăpânul lor. Amândoi așteptau sâmbăta cu nerăbdare. După caz, erau veseli dacă apărea Jan, sau se întunecau la față dacă doctorul, în ultimul minut, reținut în capitală, îi lăsa să aștepte degeaba.

Câinii lătrară. În grajd, Ingeborg necheză. Jan sări din mașină și intră în holul iluminat.

— Domnul a călătorit bine?

— Foarte bine, dragă Hilde.

Yvarsen aruncă o privire circulară în imensa odaie care-i era dragă și unde nu se schimbaseră nimic de la moartea mătușii Brita. Doar rafturile bibliotecii se îmbogățiseră cu cărți rare. Jan scoase din servietă un exemplar de preț al *Fabulelor* lui La Fontaine, descoperit din întâmplare în puținele sale hoinăreli prin librăriile din Stockholm. Era unul dintre clienții cei mai pricepuți în materie de cărți rare. Contemplă câteva minute

minunatele gravuri de Eisen, se amuză de impertinența lor încântătoare și aranjă cele două volume legate în marochin roșu și patinate de vreme alături de alte comori, a căror discretă frumusețe știa s-o guste. Hilde, în semn de bucurie, aprinsese toate lustrele. Jan le stinse una după alta, complăcându-se într-o lumină blândă, propice odihnei, răspândită de lampa de porțelan chinezesc de pe pian. Pe neașteptate, se simți năpădit de amintiri. Acolo, în fotoliul acela adânc, mereu afabilă și surâzătoare, gata să prevină cele mai mici dorințe ale ființelor pe care le iubea, se așeza în fiecare seară, după-masă, mătușa Brita. Aproape de căminul în care ardeau niște butuci enormi, se revedea pe sine, tânăr, după lungile plimbări prin zăpadă, întinzând spre foc mâinile înghețate. Pletele blonde ale lui Sigrid căpătau, în sclipirea focului, reflexe arămii. Tinerei îi plăcea să stea ghemuită în fața focului. În vreme asta lui Jan i se părea că citește în acele priviri pierdute visuri de o dulceață infinită, zămislite de cuvintele pe care le schimbaseră în timpul plimbărilor pe câmpia strălucind de albeață. Adesea mână lui o căuta pe cea a logodnicei sale. Își împleteau degetele și rămâneau astfel minute în șir fără să șoptească o vorbă, contemplând, în tăcuta lor visare, perspectiva unui viitor minunat pe care aveau să-l construiască împreună. Jan simți un fior la acest asalt al imaginilor care-i năpădeau mintea. Dar trebuia să ducă până la capăt evocarea, ca să vadă ce loc ocupa în sufletul lui. Sunt de ajuns un obiect, o priveliște, un parfum, ca să se declanșeze în noi, fără să vrem, întregul freamăt al trecutului. Auzi vocea lui Sigrid, uneori aspră, când nerăbdarea nu-i era imediat satisfăcută, alteori dumnezeiesc de melodioasă, ca un sunet de harpă, cu inflexiuni mângâietoare. Adesea el o ruga să cânte. Ea își părșea atunci atitudinea de felină ghemuită, se ridica dreaptă în lumină și intona, cu un simț înnăscut al ritmului și al poeziei, cântecele din folclorul patriei sale. Brațele ei, minunat modelate, desenau arabescuri emoționante și Jan o asculta cu inima plină de o mândrie de nespus...

Hilde veni să-l anunțe că masa era gata și rupse brusc lanțul amintirilor. Jan își puse câteva întrebări tulburătoare: „Unde era Sigrid? Ce se întâmplase cu ea? Cum trăia după ce făptuise o astfel de crimă?” Doctorul celebru, chirurgul prestigios, ale cărui mâini aveau puteri magice asupra suferințelor fizice, se gândi cu spaimă că bolile cumplite ale sufletelor erau de nevindecat. Cum să-i îngrijești și să-i îndrepti pe calea cea bună pe cei care și-au făcut din rău un obicei și o delectare? De ce unele ființe ca Sigrid ascund în ele atâta lumină și atâta întuneric? Se așeză la masă, dar alte imagini îl năpădiră. La acea masă se așezase Ide, timidă și blândă, tot timpul neliniștită că nu-i demnă de fericirea ei. Mătușa Brita o încuraja cu un surâs bun. Sigrid își țintuia rivala cu privirea ei de oțel și o tortura până la lacrimi cu vorbele ei pline de o subtilă răutate. În cursul primei mese care-i reunise sub acoperișul familial pe Sigrid, pe mătușa Brite, pe Ide și pe el însuși, după călătoria prin Europa și după șapte ani petrecuți în Africa de sud, subliniase cu ferma sa autoritate meritele incontestabile ale tinerei sale soții. Sigrid turbase de ciudă, trântind, drept ripostă, câteva reflecții nepoliticoase și pline de ură, din pricina cărora Ide suferise...

Timpul trecuse, greu de dureri nedrepte. Soția lui dragă, atunci când putea în sfârșit să guste, liberă de orice amenințare, fericirea și mulțumirea, se stinsese istovită prematur.

Hilde schiță un regret văzând că stăpânul ei abia se atinsese de bucatele delicate făcute special pentru el. Jan se scuză:

— Mâncarea e delicioasă, Hilde, dar în seara asta nu mi-e foame.

Ea strânse masa fără să spună nimic. Rămas singur se îndreptă spre pian și-i ridică încet capacul de abanos. În fața ochilor săi, foarte aproape, chipul Idei îi surâdea din fotografie, imagine dragă care veghea asupra vieții sale. Ezitând, făcu un prim acord. De mai bine de doi ani de când se reîntorsese în Suedia, Jan nu mai deschisese pianul. Fu cuprins de o ușoară neliniște. Avea să-si regăsească suplețea, dexteritatea, memoria muzicală? Făcu câteva arpegii. Apoi, în mod firesc, de sub degetele sale țâșni prima bucată de Chopin, cea pe care Ide o preferase tuturor celorlalte și pe care-l ruga adesea să i-o cânte, în timpul serilor petrecute în Veld. Târziu, în noapte el încă mai cânta. Cântă din Liszt, Berlioz, Chopin și pentru prima oară, după multă vreme simți că trăiește. După ultima notă ieși în grădină să-și scalde fruntea în aerul liniștit al nopții. Respiră din adâncul plămânilor, simțindu-se brusc plin de o nouă sevă și gata să creadă că soarta putea să-i fie propice. În timp ce se întorcea în casă văzu, în aripa dreaptă, lumină la fereștriuca bătrânei Ane Mette și-și aminti, cu înduioșare, de roata ei de tors, al cărei zgomot îi însoțise toată copilăria. Se gândi la poveștile pe care le istorisea buna femeie. Acea luminiță ce strălucea în noapte nu era felul ei de a-și manifesta fidelul și discretul atașament? Îi fu recunoscător, dar a doua zi sărutând-o pe obrajii veștezi, ea îl dojeni cu blândețe fiindcă se culcase atât de târziu.

* * *

În același moment, în celălalt capăt al globului, sub soarele strălucitor al zenitului, Thérèse și James Corsen se reîntorceau acasă, unde Betty pregătise o masă festivă pentru a le sărbători sosirea. O mulțime de flori, în toate odăile, își revărsau miresmele. Deși încântați de lunga lor plimbare, cei doi călători salutară totuși casa cu o veselie exuberantă.

6

Un eveniment atât de important ca o călătorie în Franța nu putea rămâne fără urmă. În prima duminică după întoarcerea lor, soții Corsen, nerăbdători să-și împărtășească impresiile, poftiră colonia europeană, lacomă de vești noi din țările părăsite de multă vreme. Foarte însuflețită, Thérèse își lăsă musafirii cu răsuflarea tăiată. Se abținu totuși să vorbească despre pelerinajul în Alsacia. În ciuda anilor, fusese prea puternic răscolită revăzând locurile unde copilărise, casa în care fusese o fetiță fericită, apoi disperată de moartea brutală a părinților săi. Dimpotrivă, nu-și precupeți elogiile despre Paris.

— Nu știu dacă Parisul e cel mai frumos oraș din lume, dar e sigur cel mai uimitor și de care te atașezi foarte repede, zise ea cu entuziasm. Am stat acolo șase săptămâni și timpul mi s-a părut scurt. Sunt franțuzoaică, dar mărturisesc spre rușinea mea că nu cunoșteam Parisul decât din descrierile altora. Ce să spun? În el, totul vorbește. Totul cântă. Totul e grandoare și grație și totul e bonomie. Fiecare cartier are personalitatea lui, fiecare stradă fizionomia ei. Fiecare ceas care trece aduce câte o știre de maximă importanță. Aș fi dorit să vizitez totul, dar cred că nu mi-ar fi ajuns o viață întreagă. Ca să înțelegi Parisul, trebuie să-l descoperi nu numai în actualitatea sa mereu arzătoare, ci și în trecutul lui minunat. Ne-am oprit aproape de L'Etoile, la un hotel din Champs Elysées.

— Oh, Champs Elysées! se extazie doamna Howard, înfulecând niște fursecuri.

— În fiecare dimineață ne duceam pe jos până la Tuilleries și plimbarea de la Arcul de Triumf până la Caroussel, prin grădinile Luvrului, ne încânta. Perspectiva era admirabilă. Se întindea din L'Etoile într-o parte și-n alta pe kilometri întregi. Într-o zi, pe când ne întorceam de la Malmaison, vibrând de amintirile lui Napoleon și ale Josephinei, soarele, în amurg, încercuise cu un brâu de flăcări Arcul de Triumf, ce părea o poartă deschisă spre infinit. Panorama Parisului sub lumina aceea era o încântare. Noi...

Se întrerupse. Tom Starner tocmai apăruse în cadrul ușii.

— *Hellow!*

Îi salută pe toți dintr-o privire, apoi ochii îi rătăciră neliniștiți.

Thérèse îl tachină cu dragălășenie.

— Cauți pe cineva?

— Sigur...

Prin privirea lui limpede trecu o veselie malițioasă. Lumina chipului îi lua, măcar că nu era nevoie, mulți ani din cârcă. Strălucea de o juvenilă înflăcărare.

— De ce surâzi? îi zise el Thérèsei.

— De nimic... Apoi, luându-l amical de braț: Dacă a fi uitat s-o invit pe Fanny, oare

am mai fi la fel de buni prieteni? Îi zise ea.

Tom izbucni într-un râs puternic.

— Asta-i o supoziție pe care eu n-o pot face... Și adăugă și mai încet: Ești cea mai bună și cea mai minunată dintre prietene.

— Totuși, trebuie să-ți spun motivul, dragul meu Tom, și te rog să ai răbdare. Fanny nu va veni decât foarte târziu; e reținută la spital pentru o intervenție urgentă.

— La dracu cu spitalul, înjură Tom.

— Nu e chiar așa, băiete dragă. Știi la fel de bine ca și noi că Fanny e un model de devotament și de abnegație. Nu ești ultimul care se miră de sacrificiile pe care le face numai din dragoste pentru aproapele ei.

Tom oftă.

— Din dragoste pentru mine aș fi preferat să vină mai devreme.

— Atunci, e adevărat?

— Adevărat ce, Thérèse?

— O iubești?

— Da, o iubesc.

Răspunsul țâșni clar, curat, simplu. Adăugă:

— Și aș vrea să fie cât mai repede soția mea.

Thérèse îl privi lung.

— Fanny renunță la slujbă dacă se mărită cu tine?

Surâsul lui Tom fu modest. Cu aceeași simplitate răspunse:

— Cred că Fanny a și ales.

Thérèse sublinie:

— O dovadă în plus că dragostea face minuni. Acum, dragă Tom, fii drăguț și păstrează-ți buna dispoziție până vine Fanny. În seara asta vom mânca toți patru. Va fi încântător.

Bărbații se adunaseră în fumoar. În absența elementului feminin, începură să discute despre importanța femeii în viața bărbaților.

— Eu le găsesc atât de încântătoare, sau, mai exact, le-am găsit pe toate atât de încântătoare, încât niciodată nu m-am hotărât să aleg una, zise Hendrick.

O cută de tristețe pecetlui buzele, care voiau să fie ironice, ale vânătorului de fiare. Toată lumea știa că-și părăsise Olanda natală, după o foarte amară deziluzie sentimentală.

— În ceea ce mă privește, zise domnul Howard pe un ton îmbufnat, trăgând din pipa lui, preferată, cea pe care mi-a dăruit-o soarta ocupă un loc atât de mare în casa mea – prin corpolență, sporovăiala fără sfârșit și tonul despotice – încât mi-a răpit și cea mai mică iluzie în ceea ce privește gingășia feminină.

Trase furios din pipă oftând și după o pauză, adăugă:

— Pot chiar să vă asigur că m-am săturat până în gât...

Ca pentru a confirma cele spuse, un râs, care aducea a curând a chelălăit, ajunse până la ei.

— Poftim, adăugă domnul Howard pe un ton lugubru, remarcăți și dumneavoastră râsul „încântător” al nevestei mele!

— Evident, zise careva, n-am cerut și părerea prietenului nostru, doctorul, care se pare că a nimerit-o cel mai bine.

— Unele fericiri, dragă prietene, sunt aproape un rămășag, când te gândești la ceea ce e în general existența... reluă Hendrick van Holden cu un accent de invidie.

— Ei, zise un altul, arătându-l cu capul pe Tom Starner, care se alătură grupului, tânărul nostru prieten celibatar nu ne dovedește că poți fi ideal de fericit și necăsătorit? Pentru asta, sunt gata să-l felicit!

Tom Starner izbucni în cel mai sincer râs.

— Și dacă v-aș spune, dragi prieteni, că sunt pe cale de a vă dezamăgi pe toți?

Murmure de mirare și stupefacție întâmpinară această mărturisire. Domnul Howard se înecă cu fumul pipei și tuși până-și pierdu râsuflarea. Numai Corsen nu manifestă nici o surpriză.

— Așadar, zise Hendrick, trădezi...

— Și încă cu bucurie, afirmă Tom.

Vestea zbură din gură în gură până ajunse la urechile doamnei Howard, care-și pierdu pofta de mâncare și chiar dorința de a se mai așeza la masă. Pe un ton hotărât îi chemă pe soțul și pe fiica ei, smulgând-o pe aceasta din urmă din contemplarea toaletelor Thérèsei. Era de altfel pentru prima oară când domnișoara Howard manifesta interes pentru vreo chestiune cu totul feminină. Mama ei nu mai putea rămâne nici măcar un sfert de ceas într-o casă în care primise o asemenea palmă. Faptul că i se suflase cea mai bună partidă din regiune era o injurie adusă ei. După un bun rămas sec adresat gazdelor care îngăduiau, fără să protesteze, o asemenea atingere a demnității sale materne, se retrase, urmată de bărbatul ei deșirat, ale cărui sprâncene stufoase, ridicate a mirare, se zburleau pe fruntea încrețită în mod curios. Toate doamnele, pline de complimente, unele nuanțate, e adevărat de o anumită aciditate, se înghesuiră în jurul lui Starner. Urmară întrebările:

— Noi o cunoaștem?

— E frumoasă?

Tom răspunse afirmativ, fără să rostească totuși numele celei alese, care ar fi răpit prematur acelor persoane fermecătoare gustul vreunui posibil roman. Această veste neașteptată făcu să pălească interesul suscitată de călătoria în Europa. Unele dintre cucoane, acreditând anumite zvonuri, taxară veselia Thérèsei drept nervozitate prost deghizată ca să-și ascundă tulburarea. Thérèse surprinse la rândul ei priviri ironice care nu se prea puneau de acord cu cuvintele amabile ce înfloreau pe buzele perfide. Se îndreptă repede spre Tom, îl luă de umeri și-l sărută pe amândoi obraji, strigând:

— Bravo, dragă Tom, nici nu știi cât sunt de fericită că mi-ai urmat sfatul...

Unii ochi își pierdură strălucirea răutăcioasă, alții, dimpotrivă, și-o aprinseră mai intens, pentru a sublinia o părere bine stabilită.

— Nu te neliniști, dragă Tom, adăugă Thérèse, te asigur că nu va întârzia să vină...

— Invitații se retraseră unul clupă altul. Tom începu să străbată în lung și-n lat odaia mare.

— Nu te-am văzut niciodată atât de nervos, constată James.

— Sunt primul surprins de nerăbdarea mea, recunosc Tom.

În zadar făcea apel la atavismul lui britanic. Își pierduse calmul său obișnuit.

— Nu prea îmi place s-o știi pe Fanny pe drumuri în plină noapte.

— Fanny conduce minunat și cunoaște perfect drumul, zise Thérèse, doar l-a făcut de atâtea ori.

Noaptea era întunecoasă. Prin fereastra bungalowului Tom scruta fără încetare golul sumbru al Veldului. James, așezat la o masă, făcea pasiențe.

— Ce-i ceri soartei? îl întrebă Thérèse.

— Nu mai am nimic ce să-i cer, dragă. Nu e nimeni mai fericit decât mine, răspunse James.

Betty apăru, cu o mutră bosumflată.

— Ce-i, Betty? întrebă Thérèse.

— Vai, doamnă, de când doamna s-a întors acasă, negrii ăștia nu mai vor să mă asculte...

— Deci ar trebui să plec din nou ca tu să fii fericită?

— Oh, nu! răspunse impozanta cameristă, sărutând cu devoțiune mâna stăpânei sale. Apoi, oftând din adâncul plămânilor: Sunt foarte nefericită când doamna nu-i aici!

Tom își părăsi brusc postul de observație, ca să se năpustească spre ușă.

— Iat-o!

Lumina galbenă a farurilor străpunse noaptea, un zgomot de motor se auzi. Tom, cu toată iuțeala picioarelor sale, alergă în calea mașinii.

— Tom!

Totul fu simplu. Ea îi căzu în brațe. El o sărută pe părul pe care Fanny îl lăsase să-i fluture în aerul călduț al nopții. Chipul îi era proaspăt. Ea își lipi obrazul, fierbinte de așteptare, de al lui.

— Sunt fericită, Tom, atât de fericită, încât nici nu-mi pot crede ochilor.

Intrară amândoi în salon, ținându-se de talie. Thérèse își luă prietena de umeri și o privi multă vreme în ochi.

— Privirea ta nu mai e aceeași, Fanny.

— Sigur, acum văd lucrurile altfel decât odinioară.

Trebuie ca Fanny să povestească amănuntele operației la care asistase. Thérèse era foarte entuziasmată. Fanny, dimpotrivă, nu părea să mai manifeste același interes pentru meseria ei. Degetele îi rămăseseră în mâna lui Tom și privirea ei își urmărea de acum încolo viitorul, care nu se mai lega de treburile de la spital. Împinsă de o curiozitate specific feminină, Thérèse, dornică de noi amănunte, punea întrebări interminabile. Privirea mirată a lui James o avertiză că insistența ei era nepotrivită, dacă nu chiar deplasată față de Fanny și de Tom, care aveau acum cu totul alte lucruri în cap. Ea tăcu,

dar, cu toate eforturile făcute, nu mai acordă atenție discuției, și rămase străină la toate cuvintele schimbate între soțul ei și cei doi invitați. Fanny și Tom erau ei înșiși prea absorbiți ca să observe acea tăcere puțin cam nelalocul ei. Tom făcea planuri, lua hotărâri. Fanny îl asculta amețită, fericită să i se spună. La un moment dat, dispariția discretă a gazdelor trecu neobservată de cei doi îndrăgostiți, ceea ce-l făcu pe James să afirme:

— Se spune pe drept că îndrăgostiții sunt întotdeauna singuri pe lume. Nu simt lipsa nimănui.

James părăsi sala de baie și se duse lângă Thérèse care visa, întinsă pe un șezlong, cu mâinile sub ceafă. Voi să știe:

— De ce, dragă, ai fost astă-seară atât de dornică să afli ultimele ecouri din Krittelwerk?

Thérèse întoarse spre soțul ei ochii săi frumoși în care lui i se păru că vede lacrimi și răspunse încet:

— Nu știu...

În noaptea aceea, Thérèse nu putu dormi. N-avea nici un motiv de neliniște și nici o supărare, dar simțea un fel de spaimă față de tot ce s-ar fi putut întâmpla. Se aplecă spre soțul ei care dormea liniștit și-l sărută ușor pe fruntea calmă, încercând să-și găsească și ea liniștea necesară.

Odată cu tava cu micul dejun, Betty aduse și un plic purtând un timbru din Suedia, James se duse în parc cu noaptea în cap. Înainte de a deschide scrisoarea, Thérèse ezită, apoi, uitându-se la adresă, băgă de seamă că nu purta decât numele ei. Simți o emoție violentă. Pe patru pagini scrise regulat și strâns, doctorul Yvarsen îi povestea melancolia lui dintr-o seară. În introducere, se scuza pentru această neașteptată nevoie de a-și mărturisi tulburarea care-l cuprinsese în acea profundă singurătate.

„Vezi, draga mea, când inima e tristă, nu există peisaj oricât de frumos, oricât de emoționant, care să nu-și piardă puterea. Gândul meu rătăcește adesea în trecut cu atâta intensitate, încât farmecul real al prezentului, de care totuși nu mă pot plânge, nu izbutește să alunge acea neliniște care mă apasă în ceasurile cele mai neașteptate și mai nepotrivite. Îți scriu, lângă fereastra deschisă. E noapte. Aud zgomotul torentului și-mi amintesc de o noapte asemănătoare, cea a sosirii mele în această țară împreună cu Ide. De pe birou, surâsul Idei pare că vrea să mă binecuvânteze și să mă ocrotească. Soarta își are legile ei inexorabile și, oricât m-aș sili să le accept, e adesea foarte greu să nu te revolți...”

Jan Yvarsen își oprea aici considerațiile despre sine și povestea în amănunt fostei sale colaboratoare cât era de solicitat de profesia lui.

„James trebuie să fie omul cel mai fericit din lume, continua el. Și cum ar fi putut fi altfel cu o soție ca dumneata? O scrisoare lungă, în care să-mi povestești în amănunt

viața dumitale, mi-ar face mare bucurie. Vorbește-mi despre acel Veld sălbatic pe care l-am iubit atâta, despre toate acele locuri pe unde ne-am dus împreună într-o vreme cu adevărat fericită.”

Îl ruga pe James să-i împărtășească observațiile despre viața animalelor. Totul îl interesa pe acest om, a cărui muncă și cercetare științifică deveniseră singura lui rațiune de a fi. Thérèse se sprijini cu coatele în perne, și reciti de zece ori lunga scrisoare, oprindu-se la paragrafele care o consternaseră:

„Totul se află. Lumea e mică. Am auzit, închipuiește-ți, fără să vreau, dintr-o discuție între două persoane, dintre care una se întorcea din Transvaal, că ați fost amândoi în Europa. Acel domn povestea despre drumul lui peste Ocean unui prieten, și-i semnala prezența pe bordul navei, a unei tinere doamne încântătoare; din descrierea lui mi-am dat seama că era vorba de dumneata. Să cred că sunteți supărați pe mine? De ce n-ați venit și pe la mine? Ați avut prea puțin timp la dispoziție? Sau mai curând, ceea ce cred că e mai sigur, l-ați uitat, în fericirea voastră, pe bătrânul vostru prieten. Crede-mă, dragă Thérèse, că vă dau totuși dreptate. Această mare călătorie, care era prima după căsătoria voastră, trebuia să fie probabil ca un fel de lună de miere și-n acest caz era firesc să-i evitați pe inoportuni...”

Thérèse simți roșeața urcându-i-se în obraji; o dorință puternică de a plânge îi strânse gâtulejul. Acel reproș îi făcuse rău. Dacă gândul ar putea citi de la distanță în inima omenească, Jan ar fi aflat că Thérèse Corsen se temuse ca, întâlnindu-l, să nu se trezească în ea mica Thérèse Erhardt de la spitalul din Krittelwerk. Făcuse un efort constant de voință ca să reziste tentației de a porni spre Suedia. În timpul șederii lor la Paris, Thérèse fusese adesea pe punctul de a-l ruga pe James să împingă mai departe călătoria. Chiar sperase că James însuși va manifesta dorința de a face o vizită vechiului său prieten, căruia îi datora fericita lui căsnicie. Dar soțul ei evitase orice aluzie la doctorul Yvarsen. Thérèse își scutură tristețea și se sculă din pat ca să ia din sertarul ei câteva foi de hârtie. Apoi, se așeză din nou în pat și se apucă să scrie febril. În nerăbdarea de a se disculpa, ar fi dorit să-și vadă răspunsul ajungând în aceeași clipă la destinatar. Era pentru prima oară când îi scria lui Jan, după plecarea lui din Transvaal, căci James își asumase sarcina să răspundă el la cele două scrisori sosite mai înainte. Pe hârtia de un albastru deschis rândurile se așterneau unele după altele. O forță irezistibilă o împingea să se destăinuiască. Acele pagini nu erau decât urmarea a tot ceea ce cutezase ea să-i spună cu câțiva ani mai înainte doctorului Yvarsen, cu prilejul unei întâlniri. Femeia aceasta cinstită nu-și închipuia că scrie o scrisoare de dragoste și totuși patima izbucnea din fiecare cuvânt. Era spovedania inconștientă că Jan rămăsese pentru ea ființa pe care n-o poți uita.

„Nu, n-am socotit că ar fi bine să vin în țara dumneavoastră – scria ea – și această

hotărâre a pornit, mărturisesc, dintr-un profund egoism. Alături de dumneavoastră, știu că n-ar mai fi existat nimeni altul. Dacă ar fi trebuit să vă aud din nou glasul, toate celelalte glasuri de pe lume n-ar mai fi avut pentru mine nici o rezonanță. Dacă ar fi trebuit – fie chiar și pentru câteva ceasuri – să mă aflu în prezența dumneavoastră, oricine ar fi băgat de seamă că sufletul meu și-a descoperit, în sfârșit, orizontul. Iertați-mă, n-am vrut să risc să sufăr, revăzându-vă, ca apoi să vă pierd din nou.”

Încercă să fie mai calmă în ultima parte a scrisorii, să ia un ton mai obiectiv, ca să-i facă lui Jan Yvarsen un soi de dare de seamă despre existența lor. Dar în ciuda acestei hotărâri, câte un cuvânt ici, colo, îi dezvăluia dragostea. Și care nu-i fu spaima, când, isprăvind, cuteză să-l întrebe dacă mai primise vești de la Sigrid.

Un pas făcu să scârțâie scara, James venea, mirat de această absență neobișnuită. De obicei, soției sale îi plăcea să se scoale de dimineață ca să respire aerul pur de afară. Ea avu o mișcare instinctivă ca pentru a-și ascunde scrisoarea, apoi parcă rușinată de acest gest nesincer, neobișnuit la ea, o lăsă în mapă și, curajoasă, își așteptă soțul.

— Nu cumva ești bolnavă? se neliniști James, aplecându-se asupra ei.

— Nu, răspuse ea, cu voce oarecum șovăielnică. Am primit vești de la Jan. Pare necăjit că nu ne-am dus să-l vedem. Am vrut să-i răspund fără întârziere.

— Ai făcut bine, dragă, zise James fără alte comentarii și fără să arunce o privire pe răspunsul aflat totuși la vedere.

Thérèse își sprijini capul pe pernă.

— Nu vrei să-i citești scrisoarea?

— Imediat; diseară am să-i scriu și eu câteva rânduri.

Aceasta fu singura aluzie a lui James la numeroasele foi pe care le văzuse în mapă. Își aprinse o țigară, apoi trase perdelele. Soarele intră brutal în odaie, chemând-o pe Thérèse la realitate. Prin fereastra deschisă James privi îndelung Veldul care se întindea cât vedeai cu ochii, fără ca privirea să poposească pe vreo casă.

— Singurătatea asta în care trăim nu te apasă, dragă? întrebă el fără tranziție. Mă tem că, după ce-ai trăit mai bine de o lună în străinătăți, viața aici să nu ți se pară monotonă.

Thérèse roși din pricina acestei griji tandre, pe care socoti că n-o merită. Îi fu teamă ca James să nu-și dea seama că ea nu-i dăruia toată dragostea la care avea dreptul. Nu trebuia cu nici un preț să tulbure liniștea acestui om generos, nobil și bun. De fapt se simțea eliberată de toate acele vise, de toate acele nădejdi amăgitoare. Ceea ce o lega de Jan Yvarsen se baza doar pe amintire și nu trebuia nici o clipă să întunece, nici să tulbure fericirea soțului ei. James continua să stea la geam.

— Thérèse, ce-ai zice dacă mi-aș relua meseria? Se grăbi să adauge: Să nu crezi nici un moment, draga mea, că simt nevoia unei evaziuni oarecare... Toate ceasurile petrecute alături de tine sunt pline de încântare... Dar... Arată spre scrisoarea lui Jan Yvarsen: Când mă gândesc la ce face el, îmi reproșez inactivitatea, comoditatea... Privește

în jurul nostru, și uită-te câți oameni suferă fiindcă sunt prea puțini medici în Krittelwerk. Mi se pare că sunt un dezertor, că nu mă gândesc decât la mine, complăcându-mă într-o fericire de care n-au parte mulți... Nu trebuie să-ți ascuți doar inima, mai există și datorii de la care nu-i prea bine să te sustragi.

Din salon se auziră râsete. James spuse:

— Uitasem că avem musafiri. Mă duc la ei. Nu întârzia nici tu prea mult...

Fanny și Tom făcuseră o plimbare prin parc și acum se reîntorseseră în salon. Fanny trebuia să plece la Krittelwerk, să-și reia serviciul chiar în aceeași seară. Tom, nerăbdător, voia ca cea pe care-o considera drept logodnica lui să renunțe pe loc la slujbă.

— E foarte simplu, îi spusese el, rămâi la familia Corsen până la căsătoria noastră... Sunt convins că ei vor fi fericiți să te găzduiască.

Emoționată de această grabă, Fanny răspunsese un pic cam cum îi răspunsese Jan Thérèsei, că n-avea dreptul să se sustragă îndatoririlor sale și că era convinsă că el o va aproba.

Încăpățânat, Tom mormăise ca un copil contrazis.

— Atunci, nu mă mai iubești?

Fanny își pusese capul pe umărul lui.

— Mai mult decât îți poți închipui. Sunt ca năucită de ceea ce se petrece în inima mea. Dar, Tom, nu uitase că mai există și oameni nenorociți... Mă bucur la gândul că voi fi soția ta, Tom, că vom fi uniți și la bine și la rău, dar... până atunci am mândria să nu depind decât de mine însămi și să te merit îndeplinindu-mi până la capăt datoria căreia i-am consacrat atâția ani.

După-amiază, Thérèse refuză invitația de a face o plimbare călare împreună cu cei doi tineri. Logodnicii o porniră singuri prin parc să-și continue visele, făgăduielile, jurămintele. Thérèse încercă să citească, dar era absentă. James se așezase la birou, ca să răspundă la lunga scrisoare a lui Jan Yvarsen.

— Îi împărtășesc hotărârea luată, îi zise el Thérèsei și-i cer câteva sfaturi. A fost întotdeauna pentru indigenii din regiunea noastră un adevărat părinte. Apoi, remarcând aerul îndepărtat al Thérèsei, o întrebă: Ce ai? La ce te gândești?

Thérèse își ridică spre el frumoșii ei ochi violeti, adumbriți de visare:

— Te înțeleg foarte bine și te felicit. Dar asta va aduce o anumită schimbare în felul nostru de a trăi.

James îi luă mâinile.

— Da, începem o viață nouă, Thérèse. Voi fi obligat să alerg aici și colo, să te las singură zile în șir. N-ai să te plictisești?

— Cătuși de puțin. Am atâtea de făcut aici...

După ceai, Fanny porni spre Krittelwerk. James plecă împreună cu ea. Tom porni și el spre casă. Pentru prima oară de la căsătoria ei, Thérèse rămase singură toată noaptea în locuința aceea imensă. Seara, timpul se schimbă brusc. Vântul deveni de o violență extremă, cerul n-avea nici urmă de stele și furtuna se dezlănțui turbată. Thérèse simți frica

până-n străfundul ființei sale. Călătorii trebuiau să fi ajuns de multă vreme la destinațiile lor. N-avea deci de ce fi îngrijorată. Se culcă devreme, dar singurătatea o apăsa până la spaimă. O chemă pe Betty lângă ea. Femeia, bucuroasă să stea alături de stăpâna ei, luă mâinile mici ale Thérèsei în mâinile ei mari și aspre. Apoi, observând melancolia întipărită pe chipul ei frumos, îi povesti cu voce cântată vechi legende din țara ei. În curând, un lung oftat ieși din pieptul tinerei femei, ca un preludiu al somnului liniștitor...

7

Jan Yvarsen găsi pe biroul lui două plicuri, purtând ștampila din Transvaal. Recunoscu scrisorile și se întrebă, înainte de a le deschide, ce anume îi determinase pe soții Corsen să-i scrie fiecare separat. Prima scrisoare pe care o deschise fu a Thérèsei. Conținutul ei îl surprinse și, la început, îl irită. Apoi, amintindu-și de ceasurile de la Krittelwerk, revăzu frumoasa gură tandră a Thérèsei, ochii ei de un albastru atât de rar, semănând cu violetele, în care i se citea o admirație timidă și simți cum îl cuprinde o dulce emoție. Se hotărî totuși să-i răspundă foarte sever, fără să aștepte acel schimb de confidențe tulburătoare, al căror pericol îl presimțea. Se privi în oglindă și surâse. Ce-ar fi spus foarte tânăra Thérèse Corsen dac-ar fi băgat de seamă, în chica lui blondă, nenumăratele fire argintii, martorele unui trecut greu și al unor griji mari, iar pe chipul lui, brazdele datorate melancoliei și meditației? Secretara îi puse pe birou o ceașcă de ceai.

— Ar trebui să vă odihniți, domnule doctor,

Jan înălță ușor din umeri. Odihna... La ce bun? După orele în care o accepta, se simțea atât de obosit, atât de slab, atât de dezorientat... Munca era singurul lui leac și nu-i rămânea decât să se îndoape cu ea până la epuizare, până cădea în acel somn profund, fără vise. Începând din zori, opera, neacordându-și decât rare momente de destindere. Internii îl înconjurau mai plini de febră decât el, uluiți în fața expunerilor sale precise. La acest efort constant al clinicianului se adăuga activitatea profesorului și a cercetătorului științific. Jan citi scrisoarea lui Corsen și-și făgădui să-i răspundă, încurajându-l pe drumul frumos pe care își propunea s-o apuce. Totuși, se gândi cu oarecare melancolie că cele două ființe nu mai găseau în ele o sevă suficientă să le nutrească dragostea.

— Domnule doctor...

Un intern veni să-i spună că sala de operație era gata.

La Stockholm, Jan Yvarsen ocupa un apartament relativ modest în comparație cu situația sa. Înlăturase zidurile celor trei camere și-și făcuse un salon imens, ai cărui pereți dispăreau sub copertile de toate culorile, din toate epocile și de toate dimensiunile, ale sutelor de volume. Mobilele mergeau de la stilul vechi cel mai pur, până la stilul modern cel mai căutat, fără ca acest amestec să fie câtuși de puțin șocant. Covoare, groase de lână, divane și lumânări cu abajururi dădeau ansamblului o atmosferă plăcută, unde orice zgomot inoportun părea interzis. N-avea pian, era un lux numai pentru ceasurile de destindere de la țară. Trăind singur, nu primea și nu accepta decât invitațiile de care nu putea scăpa. Se știa că are relații, dar nu prieteni. N-avea decât o singură menajeră tăcută și discretă, aidoma lui. Întors acasă, citi din nou scrisorile prietenilor săi din Africa și amână pe a doua zi răspunsul. Menajera aștepta, în picioare în fața lui.

— Ce e, Marga?

Telefonase o doamnă, care nu voise să-și spună numele, cerând să fie primită cât mai repede cu putință. Fidelă consemnului, Marga o sfătuisese să se adreseze la clinică... Jan luă o carte și nu se mai gândi la acel telefon neașteptat. Totuși, el, care nu putea citi fără să dea importanța cuvenită fiecărui rând parcurs, nu-și putu concentra atenția. Spre ora opt, Marga aduse pe măsura rulantă o cină frugală, cu care doctorul se mulțumea în fiecare seară. În acel moment, răsună soneria telefonului. Jan făcu semn femeii să-l ridice. După ce ascultă, aceasta acoperi receptorul cu mâna și, întorcându-se spre stăpânul ei, întrebă încet:

— Aceeași doamnă, domnule, ce să-i zic?

— Că nu sunt aici, că nu mă întorc în seara asta, răspunse Jan nerăbdător.

Apoi își reluă lectura; dar literele îi dansau prin fața ochilor. Strânse furios pleoapele, apoi se hotărî dintr-o dată să răspundă la scrisoarea Thérèsei. Nu fu prea încântat de stilul folosit, doctoral, patern, dar ținea să-i creeze despre sine Thérèsei o imagine cu totul deosebită de cea pe care-o păstrase ea în ciuda anilor.

„Există fericiri – scria el – pe care n-ai dreptul să le neglijezi în mod nechibzuit. Viața dumitale e foarte frumoasă, Thérèse, nu poți, nu trebuie să cauți altceva. Ai fost întotdeauna romantică, fetiço. Dar acum trebuie să trăiești doar în prezent. Corsen are dreptul la toate gândurile, la toate visele dumitale. E un băiat pe care-l apreciez și pentru care simt multă stimă și afecțiune. Te lași târât de imaginație. Dacă m-ai vedea acum, micuță Thérèse, ai fi decepționată. Sunt bătrân nu atât ca ani, ci din pricina unui trecut plin de suferințe, care și-a lăsat pecetea lui dură. Viitorul, pentru mine, înseamnă muncă și singurătate. Nu vreau altul. Dumneata, Thérèse, ești la începutul vieții. Știu cât de mult ai îndurat prin pierderea crudă a dragilor părinți. Dar soarta a voit să-ți dea o compensație. Ai un soț care te iubește mai mult decât orice pe lume. Și poate că în curând căsătoria vă va fi luminată de unul sau mai mulți ștregari. V-o doresc din toată inima, copiii sunt adevăratul scop, adevărata fericire a vieții.”

Jan își termină scrisoarea, insistând pe lângă Thérèse să-l îndemne pe Corsen să-și reia meseria.

Stăpân pe el în orice împrejurare, Jan putea să-și disciplineze somnul. De obicei, cinci ore de odihnă pe noapte îi erau de ajuns ca să-și regăsească echilibrul. După ultimul rând al scrisorii, oboseala se abătu brusc asupra-i. I se păru că un cerc de fier îi strângea tâmplele. Se întinse pe divan, ca să încerce să-și liniștească acel rău subit și, fără să poată face nimic împotriva apăsării care-l cuprindea, adormi brusc. Îl trezi o sonerie. Aprinse lampa și se uită la ceas. Era aproape două noaptea. Suna telefonul. Jan Yvarsen își zise că-l chemau la clinică. La celălalt capăt al firului, timp de câteva secunde, nu se auzi nimic. Jan repetă:

— Alo... Alo...

Atunci, o voce cunoscută, prea cunoscută, răsună în aparat. Jan se frecă la ochi, nu mai avea nici o picătură de salivă în gură și crezu că sângele îi înghețase în vine.

— Cu ce drept cutezi să-mi telefonezi? articulă el cu greu.

În ureche primi ecoul unui râs strident, apoi auzi telefonul închizându-se. Jan se lungi pe divan și închise ochii, încercând să-și potolească acea nervozitate care-l făcea să tremure. Dar toate raționamentele din lume, controlul pe care-l exercita întotdeauna asupra lui însuși nu avură nici un efect în spaima care-i strângea inima. Vocea lui Sigrid... Unde se afla ea? Cu siguranță că în oraș. Deci nu-și slăbea prada... Jan se sculă. Nu mai putea fi vorba de odihnă. Dar nu trebuia nici să-și piardă capul. Se îndreptă spre sala de baie și rămase multă vreme sub dușul rece. Apoi se îmbracă în grabă ca și cum ar fi trebuit să plece imediat. Se așeză la birou și scrută multă vreme fotografia Idei.

— Oare să nu existe dreptate? murmură el.

Apoi, lucid, cu o cruzime implacabilă, voi să-și dea seama ce simțea, ce reprezenta încă pentru el acea voce pe care-o iubise atâta. „De unde-mi vine tulburarea asta? Mi-e rău?” se întrebă el speriat. Cu tot haosul din sufletul lui, simțea o mânie surdă, gata să izbucnească dacă, din întâmplare, criminala lui verișoară cuteza să i se înfățișeze. Ce să facă? Nu se îndoia că Sigrid voia cu orice preț să-l întâlnească. Va îndrăzni să se ducă în casa mătușii Brita, acum casa lui? Va cuteza să locuiască acolo cu complicitatea lui Ane Mette, care îi păstrase o tandră adorație? Jan trebuia, la sfârșitul săptămânii, să se ducă acolo. Se hotărî să renunțe la plecare și-o înștiință printr-o scrisoare pe bătrâna guvernantă, fără totuși să-i explice motivele. El care-și interzisese fumatul înainte de masa de prânz, golise până la răsăritul soarelui, o jumătate de pachet de țigări. Nu-și putea potoli cu nimic nervozitatea. Există fapte care nu se iartă, pe care nu le poți absolvi, și cărora timpul nu le poate șterge urma ticăloasă. Sigrid se făcuse vinovată de o crimă de neînchipuit și nepedepsirea ei nu se datorase decât mărinimiei Idei. Ochii i se opriră pe scrisoarea pe care tocmai i-o scrisese Thérèsei Corsen. Thérèse? Ea n-ar fi putut să ierte. Nici o inimă binevoitoare n-ar fi avut puterea sau lașitatea să ierte. Pe Jan îl năpădi revolta. Adesea, în ceasurile de singurătate, trecutul venea să-l legene pe aripile lui și când își aducea aminte de Sigrid mila lua locul ranchiunei. Dar acum ce să facă? Jan socoti că trebuie să acționeze, dar cum? O simți pe Sigrid dând târcoale, pregătindu-se să aducă răul sau distrugerea. Cum să ajungă la ea s-o împiedice să distrugă? Deși era eu mult înainte de ora deschiderii birourilor, Jan se duse la notarul familiei. Servitoarea care-i deschise la început refuză să-și trezească stăpânul.

— Spune-i numele meu și zi-i că e ceva extrem de urgent și de grav.

Notarul apără în halat de casă, cu chipul buimăcit de somn.

— Sunt surprins să te văd venind atât de devreme, doctore, dar mă așteptam la vizita dumitale. Dacă n-ai fi sunat la ușa mea, mi-aș fi permis să te rog să vii ca să-ți vorbesc despre vizita pe care am primit-o ieri. Își puse ochelarii: Verișoara dumitale, domnișoara Lindval, s-a întors printre noi. Mă vezi încântat. Nu s-a schimbat și-și păstrează aceeași strălucitoare tinerețe. Vizita ei m-a dus cu mulți ani în urmă, pe vremea

mătușii dumitale. Nădăjduiesc că această călătoreală a noastră și-a isprăvit peregrinările prin lume și se întoarce definitiv acasă. Nu pricep de ce verișoara dumitale n-a venit direct la dumneata. M-a rugat să te anunț de sosirea ei. Mi s-a părut cam ciudată, dar...

Jan se prăvălise într-un fotoliu și notarul îl privi cu neliniște. El habar n-avea despre crima lui Sigrid și paloarea medicului i se păru nefirească.

— Ți-e rău?

Jan făcu semn din cap că nu.

— Ce ți-a spus verișoara mea? întrebă el cu voce aspră.

— Nimic precis. Încă din copilărie, Sigrid a avut întotdeauna un surâs enigmatic. Nădejdea pe care mi-o fac închipuindu-mi că ar putea rămâne printre noi pornește dintr-o convingere personală. Sigrid nu mi-a spus nimic în acest sens. Vârsta mea și vechea prietenie care mă leagă de familia dumitale mă îndreptățesc să-ți dau unele sfaturi...

— Care?

Tonul aspru al lui Jan, cu care nu era obișnuit, îl surprinse pe notar.

— Viața dumitale particulară nu mă privește, dragă doctore, cu atât mai puțin a verișoarei dumitale. Dar mi se pare că odinioară ați fost logodiți.

— Într-adevăr, răspunse Jan în silă.

— Pot să nu dau două parale pe romantism, dar soarta are surprize uimitoare și...

— Și?

— Și, continuă notarul cu voce scăzută, știind că cea mai mare dorință a mătușii dumitale, care mi-a fost prietenă bună, era să te însori cu fata ei, mi se pare că n-ar fi imposibil să vă realizați, visul din tinerețe. Sunteți liberi amândoi.

Jan izbucni într-un râs care-l făcu pe notar să tresară, apoi, ca împins de un resort, se ridică din fotoliu. Cu o voce calmă, dar de o crudă ironie, răspunse:

— Dragă maestre, nu-ți construiești viitorul pe niște amintiri. Sigrid ți-a spus că ar dori să mă vadă?

— Nu, în plus, a afirmat că n-are intenția să stea în casa dumitale de la țară... M-a rugat, dacă te văd, să-ți comunic această hotărâre. Totul pare destul de ciudat. Socot că există probabil între voi o neînțelegere. Aș fi fericit dac-aș putea-o risipi.

— Nu te preocupa de asta! răspunse Jan destul de sec.

În fața acestui ton neobișnuit, notarul avu un gest de stupoare. Jan, încurcat și confuz, se scuză, spunând că e surmenat.

* * *

Cu, toată puterea sa de stăpânire, doctorul Yvarsen nu operă în dimineața aceea cu calmul său obișnuit. Internii, mirați, nu-și puteau explica nici mutismul, nici fruntea încruntată a maestrului lor. Pe deasupra măștii, privirea îi era neliniștită, parcă îndepărtată. Măinile păreau să asculte mai mult de reflexele obișnuite decât de disciplina gândirii. Sigur, asistenților nu le era teamă, dar lipsa explicațiilor îi dezorienta. Doctorul Yvarsen

nu numai că tăcea, dar nervozitatea lui era evidentă. Mâna înmănușată în cauciuc înhăța brutal instrumentele pe care i le întindeau ajutoarele sale. Avu de făcut trei operații delicate. După a doua, Jan se retrase în odaia vecină cu sala de operații, rugând să fie lăsat singur. De obicei, în timpul pauzelor, discuta cu studenții, le cerea păreri, și încerca – cu o afectuoasă convingere – să-i încurajeze pe drumul pe care și-l aleseseră.

— E într-adevăr pentru prima oară, de mulți ani, când îl văd pe doctor atât de răscolit, remarcă secretara lui, care nu cuteză să-l deranjeze.

Singur, Jan se lăsă din nou cufundat în gândurile lui. „Ce va face Sigrid? Va cuteza să vină la mine?” Se gândi cu o intensitate aproape dureroasă la liniștita și senina sa căsnicie. O evocă pe Ide, surzătoare, blândă și bună, adevărată imagine a purității. „Nu, Ide, șopti el, n-am s-o iert pe cea care a vrut să te piardă. Iartă-mă, Ide, că te-am făcut, fără să vreau, să suferi, că ți-am întunecat câțiva dintre anii cei mai frumoși prin acele sumbre regrete care mă mânuau uneori spre un trecut în care surâdea un alt chip decât al tău, în care doream o altă prezență... Tremur ele groază când mă gândesc că am putut-o lăsa pe Sigrid să se apropie de tine, că am fost atât de inconștient să nu prevăd răul pe care se pregătea să ți-l facă, cu răceală, cu cruzime, ca o fiară. O, Ide, ce să fac? Sigrid s-a întors, Sigrid dă târcoale ca o umbră a nenorocirii. Sigrid mă pândește, mă vrea! Ce să fac?”

În dosul pleoapelor închise, imaginea Idei persista; îi auzea zgomotul pașilor, râsul, vocea caldă și, ca și odinioară, îi șoptea: „Jan, trebuie să ierți, trebuie să uiți!” Jan își șterse fruntea udă de sudoare. „Nu vreau să iert, nu pot, nu trebuie să iert!” Cineva bătu de două ori în ușă. Jan tresări, își aprinse o țigară, încercă să-și regăsească un pic calmul înainte de a răspunde cu voce sigură:

— Intră!

O infirmieră își vârî capul înăuntru și spuse timid:

— Domnule doctor, totul e gata și sunteți așteptat.

Jan se ridică. Un surâs plin de bunătate îi lumină chipul.

— Vin. Doar câteva secunde.

Trase adânc în piept fumul țigării și trecu în sala de operații: câțiva interni îl așteptau, cu un aer jenat. Dar Jan își trase mânușile și, înainte de a i se pune masca, își anunță asistenții cu vocea lui obișnuită, calmă și gravă, că intervenția pe care se pregătea s-o facă era o delicată rezecție de stomac.

8

Fanny Milicient și Tom Starner se căsătoriseră de trei săptămâni. Era prima lor vizită, ca soți, pe care-o făceau familiei Corsen. Ea venise prima, parcurgând cele cinci leghe care-o despărțeau de casa familiei Corsen în trapul regulat al iepei pe care i-o dăruise soțul ei. Tom urma să vină seara, cu mașina. După primele efuziuni, Thérèse își privi prietena.

— Ești frumoasă, draga mea Fanny, căsătoria ți-a priit.

— Sunt fericită, asta-i tot. E minunat, Thérèse, minunat și aproape de neînchipuit. Nu mă gândeam la dragoste, sau mai curând eram absurdă. Nu voiam să cred în ea. Fiecare an de singurătate mă convingea că dragostea era din ce în ce mai greu de atins. Apoi a apărut Tom... Ce să-ți spun? Îl iubesc, e de ajuns, nu-i așa? Îl iubesc fără să știu de ce, nici nu mai știu măcar dacă e așa cum voiam eu să fie bărbatul la care visam când eram foarte tânără. Ne-am aruncat, mărturisesc, câteva priviri, la prima noastră întâlnire. Apoi el a devenit pentru mine un fel de lumină pe care-o aștepți și cred că acum n-aș mai putea trăi fără ea... Cât de ciudată e viața... Pe vremuri credeam că nu mai există nimic în afară de munca mea. De-o lună încoace viața mea dinainte nu mai e decât o amintire îndepărtată. E de necrezut cât de repede se obișnuiesc inima și sufletul cu fericirea. Ceasurile trec cu o repeziciune uluitoare. Mi se întâmplă să mă emoționez până la lacrimi când murmur singură, pentru mine: „Soțul meu, casa mea”.

Vorbi mult despre Tom, și ori de câte ori îi rostea numele, gura ei părea că înflorește. Avea de gând să schimbe aranjamentul casei.

— El mă lasă să fac ce vreau, zise ea cu emoție. Dar am să încerc să-i aranjez locuința după gustul lui.

Interiorul casei lui Tom Starner era al unui celibatar sportiv, prieten al confortului. Peste tot, fotolii adânci de piele, iar pe pereți, trofee de vânătoare. Lui Fanny îi plăceau lucrurile vechi și voia să le aibă sub acoperișul casei sale.

— E o dorință care ține încă din adolescență și pe care n-am avut niciodată posibilitatea să mi-o satisfac. Știu bine că un asemenea aranjament poate fi, șocant și aproape ridicol într-o țară unde efortul și munca grea nu se potrivesc cu dulcegițiile, dar contradicțiile de multe ori sunt plăcute.

Din Anglia, tinerii soți n-au primit o scrisoare prea afectuoasă. Prin această căsătorie în afara tradiției, Tom se rupsesse de o anumită *gentry* industrială engleză. Ca răspuns la vestea însurătorii sale, părinții lui îi trimiseseră o scrisoare destul de seacă.

Schimbarea fizică a lui Fanny era vizibilă. Din frumoasă, devenise încântătoare. Părul pe care altădată și-l pieptăna lins, cu cărare la mijloc și strâns în coc, îi flutura acum

pe spate. Mersul îi era mai suplu, gestul mai larg și buzele acoperite de un roșu ușor dezvăluiau în orice clipă, prin surâsul lor radios, niște dinți sclipitori. Ea îi luă Thérèsei mâinile.

— Ce egoistă sunt. Nu vorbesc decât de mine. Și tu, Thérèse?

— Eu? Cum spune poetul Verlaine, viața mea e simplă și liniștită... răspunse Thérèse.

— Și James?

— Nu ne vedem decât seara, dragă Fanny. Și-a reluat, știi, meseria de medic.

Lui Fanny i se păru că vede în privirea prietenei sale o anumită umbră și în glas distinse un ton mai stins ca de obicei. Nu se putu abține să n-o întrebe dacă activitatea soțului ei nu-i pricinuia o oarecare tristețe. Thérèse tresări, tuși ca să-și dregă glasul și răspunse limpede:

— Cătuși de puțin. Sunt foarte mândră de el și de renumele lui. Sunt fericită că-l știu fericit.

— Iartă-mă, am crezut...

Fără să vrea, Thérèse lăsă să-i scape un oftat, apoi ridică ușor din umeri.

— Recunosc că de la o vreme mă încercă un fel de rău pe care nu-l pot defini, ca și cum aș aștepta ceva cumplit... Nu-mi cere explicații, fiindcă nu ți le-aș putea da. Asta mi se întâmplă din ziua în care mi-ai spus că Sigrid trăiește.

— Dar... De ce să te tulbure pe tine existența lui Sigrid? Thérèse, uită-te la mine și iartă-mă dacă insist. Ești sigură că nu-mi ascunzi nimic?

Chipul Thérèsei se împurpură. Nu-i putea mărturisi nici chiar celei mai bune prietene a ei ciudata senzație de durere pe care o încercase în dimineața aceea, când citise scrisoarea doctorului Yvarsen. Își reproșa că îndrăznise să-i scrie lui Jan cu sufletul ei de odinioară, dar în același timp suferea din pricina certitudinii că într-adevăr Jan nu simțise și nu va simți niciodată față de ea emoția pe care o simțea ea gândindu-se la el. Cuprinsă de un soi de decepție amară, mototolise paginile lungi. Apoi se ocări singură pentru romantismul ei exaltat și-și făgădui ca de acum încolo să fie femeie rezonabilă. Avea un soț minunat și o casă încântătoare. Se întoarse spre Fanny cu ochii ei violeți în care străluceau lacrimi.

— Fanny, existența lui Sigrid nu poate lăsa indiferent pe nimeni, în sensul justițiar al cuvântului. Pe de altă parte, mărturisesc cinstit că mi-ar părea nespun de rău ca femeia asta să-și mai păstreze puterea asupra unei ființe căreia de fapt i-a făcut atâta rău.

Această explicație, care putea să-și aibă valoarea ei, fu dată pe un tot atât de aprins, încât subtilitatea nu putu șterge sentimentul. Fanny surâse, dar surâsul ei era obosit.

— E părerea ta sinceră, Thérèse? A murit într-adevăr în tine acei sentiment care te făcea să tremuri de emoție când îl vedeai pe doctorul Yvarsen? Voi fi sinceră. Nu cumva ești cumplit de geloasă închipuindu-ți că doctorul ar putea cădea din nou în brațele frumoasei sale verișoare?

Thérèse închise ochii, strânse buzele, deveni lividă și murmură ca pentru sine:

— Ar fi mult prea cumplit!

Fanny își luă prietena în brațe. Rămaseră tăcute minute în șir.

— Îi iubesc pe cei ce se iubesc! zise o voce plăcută.

Era James Corsen, întors din drumurile lui zilnice prin satele din jur. Indigenii așteptau vizita doctorului, așa cum aștepti o minune. Acum știau că nu mai sunt uitați.

Ultimele vizite fuseseră cele făcute pe vremuri de doctorul Yvarsen. De atunci doar vreun caz de extremă urgență îi determina pe negri să consulte medicul la care se ajungea foarte greu, pentru că nici un doctor nu-și exercita meseria în Veld și ei trebuiau să se ducă tocmai la *Krittelwerk*. Gripele, bolile mai puțin grave, ba uneori chiar și cele serioase trebuiau să fie ignorate de bunăvoie și, de la plecarea lui Jan, nivelul sănătății scăzuse mult în regiune. Cu un fatalism surâzător, cafrii acceptau micile sau marile necazuri în nădejdea că poate, mai curând ori mai târziu, un alt doctor Yvarsen va veni totuși în district să le aducă și lor mângâierea. Când în primul sat, James Corsen a dat prima lui consultație cu totul gratuită, noutatea s-a răspândit în tot ținutul cu o rapiditate fulgerătoare. James se întorcea din aceste drumuri, dărâmat, dar fericit că și-a făcut datoria.

— N-aveam dreptul, dragă, să pun și eu puținul pe care-l știu în slujba celor care suferă? îi zise el Thérèsei.

În fiecare zi James Corsen părăsea *Paradisul* în zori. Nu venea la masă. Thérèse mânca singură la prânz în salonul imens. Nu cuteza să-i spună soțului ei că această singurătate, în criza prin care trecea, o apăsa cumplit. Cufundată în gândurile ei încâlcite, trebuia să facă un mare efort ca să-i dăruiască lui James, când acesta venea acasă, ofranda surâsului care-i plăcea.

Corsen o sărută pe Fanny și o strânse îndelung în brațe pe Thérèse.

— O zi grea. Un duș o să-mi facă foarte bine.

Dispăru pentru câteva minute.

— James mi se pare cel mai drăguț bărbat, zise Fanny.

— Mai drăguț decât Tom? întrebă Thérèse surâzând.

— Nu, dar tot atât, sunt convinsă.

— N-ai să mă convingi de un lucru pe care-l știu de multă vreme, dragă Fanny.

Tonul sec al Thérèsei o surprinse pe prietena ei.

— Te-am jignit?

— Cătuși de puțin. Dar...

— Dar?

— Climatul de exaltare, foarte firesc, în care trăiești, te obligă, desigur să-l constăți la toți cei care te înconjoară...

— O rectificare, Thérèse... la toți cei care-mi sunt dragi...

James Corsen apăru în haine albe.

— Uf... Negrii ăștia sunt simpatici, dar sunt tot atât de insuportabili ca niște copii răsfățați. Mă întreb dacă n-ar fi fost mai bine să-i las să se zbată în ignoranță... Îi conving

tot atât de greu pe unii dintre ei că sunt sănătoși, pe cât de greu îi pot determina pe cei care sunt într-adevăr bolnavi să se îngrijească, atunci când medicamentele pe care le dau nu le plac... Dragă Thérèse, mâine am nevoie de tine. Trebuie să operezi. Rănitul nu e transportabil. Va trebui să ne mulțumim cu ce avem la îndemână.

Thérèse își înalță capul. Ochii îi străluciră. Fanny băgă de seamă și-și arcui sprâncenele. Această veste primită de Thérèse cu un sentiment de satisfacție era cea mai bună dovadă că tânăra femeie se plictisea. Își zise că viața era într-adevăr stranie, din moment ce ea voise să-și părăsească meseria, ca să se devoteze dragostei, în vreme ce Thérèse părea să încerce o adâncă bucurie ca să-și reia – fie chiar și pentru câteva ceasuri – această meserie:

— Recunosc, spuse oftând Corsen, că sunt puțin emoționat. Este pentru prima oară când pun mâna pe bisturiu de când... de când... Căută în memorie și spuse surâzând: Sunt într-adevăr fericit din moment ce nu mai am noțiunea timpului. Cred că ultima mea intervenție datează de pe vremea când eram asistentul doctorului Yvarsen. Voi fi în stare să fiu demn de el?

Privirile Thérèsei și ale lui Fanny se încrucișară. Cea a Thérèsei era parcă resemnată. „Vezi, părea ea să spună, e ca un soi de fatalitate, mereu trebuie să-i fie rostit numele, cum să pot găsi uitarea?”

* * *

Operația era delicată. Era vorba de amputarea unui picior ros de cangrenă. Bolnavul, un cafru voinic de vreo treizeci de ani, privi cu un calm senin toate pregătirile doctorului. La porunca lui Corsen, avu curajul să interzică concertul de plânsete ale nevastei sale și al celor trei copii strânși în odaia vecină. Înainte de anestezie, indigenul voi să știe precis ce va avea de îndurat. Corsen nu-i ascunse nimic. Lacrimi perlară ochii bărbatului.

— Cum o să-mi mai hrănesc nevasta și copiii?

— Am să te angajez la mine, îl liniști Corsen. Îți plac animalele?

Negrul ceru să fie „șef”.

— Te voi numi supraveghetor-șef.

Un surâs ilumină chipul bolnavului. Thérèse strânse mâna soțului ei și-i șopti cât de mult îi aprecia bunătatea. Corsen își privi soția. În halat alb, se fâțâia în sus și-n jos prin odăița transformată în sală de operație. Așeza instrumentele în ordinea în care se părea că vor fi întrebuițate, ca și odinioară la spitalul din Krittlerwerk. Brusc, James Corsen nu mai fu soțul, a cărui privire părea mereu neliniștită din pricina a ceea ce putea dori sau spera Thérèse, ci chirurgul stăpân pe nervii săi și conștient că era vorba de viața unui om. Vocea lui își reluă tonul poruncitor:

— Eter...

Corsen aruncă cearșaful. Rana cumplită se ivi, dar chipul Thérèsei nici nu tresări.

Piciorul trebuia amputat până la jumătatea șoldului.

„Gata?” părea să spună privirea lui James, fixată asupra Thérèsei. Cu chipul concentrat, cu buzele strânse, el primea unul câte unul, ca un automat, instrumentele pe care Thérèse i le întindea. Fără să ezite, Corsen începu să taie.

— Tampon... pense, bisturiu...

Chipul îi șiroia de sudoare. N-avea mască. Thérèse îi șterge întruna fruntea cu un burete. Într-adevăr, nu-și mai recunoștea bărbatul. Acest chip, asprit de efort și de atenție, părea străin; gesturile precise, rapide nu mai erau ale mâinilor care mângâiau cu o încetineală blândă spinarea gazelilor și antilopelor. Scârțâitul fierăstrăului pe os o făcu pe Thérèse să tresară. Îi trebui ei însăși un mare efort ca să nu leșine.

— Pensă... Tampon... ac...

Corsen se îndreptă. Totul se terminase. Pe același ton autoritar articulă:

— Țigară...

Thérèse aprinse micul cilindru alb, trase ea însăși câteva fumuri și-l așeză între buzele soțului ei.

— Mulțumesc!

Thérèse își desfăcu boneta albă care-i strânsese fruntea. Părul cu reflexe arămii îi căzu pe umeri în valuri ondulate. Corsen își trase soția spre fereastră, în lumina de aur a soarelui ridicat foarte sus.

— Sunt mândru de tine, dragă...

— Și eu, James, sunt mândră de tine.

Spunea adevărul. Prin autoritatea, stăpânirea sa, James își crease o aureolă pe care Thérèse, până în ziua aceea, nu i-o văzuse. Curajul, bravura unui bărbat prețuiesc poate, în ochii unei femei, mai mult decât o infinitate de dulcegării. Prin gesturile sale sigure, hotărâte, James Corsen căpătase în ochii soției sale o măreție pe care până atunci n-o avea decât doctorul Yvarsen. Tânăra femeie își privi lung bărbatul și rosti încet și alene:

— Nu poți să-ți dai seama în ce măsură m-ai eliberat...

Fraza părea puțin cam ciudată. Corsen deschise gura ca să ceară o explicație, dar Thérèse rosti:

— Atenție, cred că operatul nostru s-a mișcat. Familia se strecurase în odaie și, plângând, înconjurase patul. Primul lucru pe care-l făcu bietul cafru, cu toate suferințele pe care trebuie să le fi îndurat, fu să schițeze un surâs. Mișcat, Corsen îl liniști și-i făgădui să revină a doua zi dimineață.

— Veți veni împreună cu doamna, domnule doctor?

— Sigur, zise James. Fără ea, vezi tu, n-aș fi izbutit astăzi...

În mașină, Thérèse se ghemui lângă James.

— Știi, îi zise el, în realitate nu eram cătuși de puțin liniștit. E curios cum vechile gesturi pe care le-ai făcut ani în șir revin în mod mecanic, în ciuda unei lungi întreruperi. Trebuie să mărturisesc totuși că acum mă simt năucit de oboseală.

Se întoarseră, cu viteză redusă, acasă. Seara era calmă și aerul ușor. Privirea, atrasă

de această transparență, hoinărea dintr-un capăt într-altul al orizontului. Thérèse coborâse geamul și pletele îi jucau în vânt. Își scoase afară brațul gol, aurit de soare. Cu gura întredeschisă, cu ochii pierduți, eliberată de orice spaimă, se lăsase în voia plăcerii. Simțea o dorință fierbinte de a fi slabă, alături de acest bărbat a cărui forță o emoționase. Voia să i se dăruiască cu trup și suflet.

Câteva antilope se detașau pe ecranul de un albastru limpede al orizontului. Motorul torcea. Totul era certitudine, frumusețe solidă, armonie perfectă.

9

Așezată în fața măsuței de toaletă, Sigrid Lindval își netezea, cu două perii, părul minunat. Nici anii, nici furtunile nu-i alteraseră chipul frumos. Ochii prelungi și enigmatici aveau o uimitoare strălucire tinerească și genele întoarse puneau o umbră caldă pe obraji de culoarea piersicii. Buzele pline și sinuoase descopereau, ca și odinioară, niște dinți sclipitori de animal de rasă. Pierzând noțiunea timpului, Sigrid trăia de trei săptămâni în camera unui hotel din Stockholm. Se chinuia, fiindcă nu cuteza să acționeze. Luptele cu ea însăși o făceau să găfâie de spaimă, de turbare furioasă. Se simțea lipsită de voință. Să fi devenit lașă, ea care nu se temuse niciodată nici de Dumnezeu, nici de diavol? Nu-și putea afla somnul în ceasurile nopții, nici odihna în timpul zilei; la masă ronțăia câteva dulciuri, la nimereală, fără poftă de mâncare, cu inima strânsă, cu lacrimile mereu gata să-i țâșnească din ochi. În fiecare dimineață hotăra că nu va trece ziua fără să-l vadă pe Jan, dar în ultimul moment o apuca teama și renunța brusc la planul de atac pe care-l hotărâse. De mai multe ori se învârtise în jurul clinicii unde știa că lucra Jan. Își văzuse vărul plecând, dar teama fusese întotdeauna mai puternică decât ea și rămase ținută pe loc, într-un colț întunecat, fără să cuteza să-i iasă în cale. Nu-și reînnoiește apelul telefonic. Toate aceste eșecuri suferite, stăpânirea pe care și-o impunea îi creau o stare de nervozitate extremă. Adesea se prăvălea pe pat, în prada unei crize de lacrimi care-o lăsau zdrobită de oboseală. Lipsită de curaj, se duse din nou la notar. Acesta, văzând-o atât de palidă și de slăbită, presimți o dramă, fără să poată bănui motivele. Păstra în sinea lui tainica nădejde de a-i vedea pe Jan și pe Sigrid căsătorindu-se. Căci nu se îndoia că dragostea de odinioară era la fel de puternică între ei. Puteai s-o uiți pe Sigrid? Îl puteai părăsi pe Jan? După un moment de ezitare, el îi relată fidel întvederea cu doctorul.

— Atitudinea lui mi s-a părut dintre cele mai stranii, eu credeam că sosirea dumitale acasă avea să-l bucure, zise notarul. Or – și notarul clătină din cap – am observat, și surpriza mi-a fost mare, că nu era prea fericit de o astfel de veste.

Râsul sacadat al lui Sigrid i se păru omului legii ca un ecou al râsului sarcastic al lui Jan. Se simți prost. Potrivindu-și ochelarii, punându-și amândouă mâinile pe birou, întrebă:

— Draga mea, ce înseamnă asta? Sunt un vechi prieten, îngăduie-mi să-ți cer câteva explicații, pe care n-am avut când să le obțin de la Jan. Ce s-a petrecut între voi?

Sigrid se ridică pentru a pune capăt discuției. Își răsuci nervoasă mânușile și răspunse evaziv:

— Să spunem, dragă maestre, că Jan și cu mine n-am fost de aceeași părere în ceea ce privește felul cum înțelege fiecare dintre noi dragostea... Cu mâna pe clanța ușii

adăugă. Te rog liniștește-l pe vărul meu dacă-l mai vezi. N-am cătuși de puțin intenția să vizitez casa în care am stat odinioară. Nici măcar ca s-o sărut pe bătrâna Ane Mette. Ochii i se adumbriră, dar continuă fără ca vocea să-i trădeze vreo emoție: Fiindcă și Ane Mette înseamnă trecutul.

Prin drumul ei fără sfârșit prin lume, Sigrid lăsase în toate capitalele câte un adorator gata să-i satisfacă fanteziile. Nici unul dintre ei nu căpătase niciodată nici cea mai mică încurajare. Cei care mai sperau și nu voiau să se socotească învinși îi luau capriciile drept făgăduieli.

Alții, care nu-și mai făceau iluzii, îi rămâneau totuși fideli, neputându-se despărți de această ființă pe cât de ciudată, pe atât de frumoasă.

A doua zi după vizita la notar, după o altă noapte fără somn, Sigrid, întunecată, luă o hotărâre: să plece din nou. La ora șase ridică telefonul interior; cu glas chinuit, ca pentru a-și hotărî definitiv „fuga” – așa numea în sinea ei o nouă călătorie – întreabă la ce oră pleca avionul de Paris și-și reținu un loc. Bagajul fu repede gata. Sigrid făcu apoi o baie foarte fierbinte și un duș foarte rece. Puțin mai liniștită, se așeză în sfârșit, bău puțină cafea și ronțai un corn. Mintea ei lucra cu o viteză nemăsurată și mucerile țigărilor se adunau în scrumieră. Brusc, se hotărî să-i scrie lui Jan. De trei ori reîncepu scrisoarea și tot de atâtea ori o rupse. Cuvintele i se păreau ori prea seci, ori prea exaltate.

— Ce să fac? murmură ea cu chipul scăldat în lacrimi. Nu pot pleca fără să-i spun... nu pot...

Dând curs impulsului, căută în anuar numărul de telefon de la clinică.

— Alo... cu doctorul Yvarsen, vă rog...

La celălalt capăt al firului un glas întreabă cine era. Își inventă un nume, spunând că era vorba de un caz extrem de urgent. Sigrid așteptă câteva secunde, care i se părură lungi ca veșnicia. Mâna ce ținea receptorul tremura. Brusc vocea gravă, cunoscută îi răsună în ureche. Sigrid crezu că leșină.

— Alo... Jan? Sunt eu, Sigrid... Nu închide, te rog... Uite, plec... îți jur că plec... n-am curajul să te văd... știu că nu vrei... Adio, Jan... Te iubesc...

Se prăvăli peste birou și, cu capul pe braț, plânse cu suspine, murmurând cu voce surdă:

— Plec... dar voi reveni!

* * *

Din avionul care luase repede înălțime, Sigrid privea panorama capitalei suedeze desfășurându-se sub ochii ei, atât de cochetă, de curată și nemaipomenit de colorată; cât de liniștit era pământul văzut de la acea altitudine! Inima i se strânse. Nu, nu voia să mai plângă. Cu gâtul întins, continua să-și repete: „Voi reveni... voi reveni...”

10

Trecuseră trei luni de când Sigrîd părăsise Stockholmul. Notarul îi repetase lui Jan discuția lui cu Sigrîd Lindval și, pentru prima oară după atâta vreme, doctorul se reîntoarse în casa copilării sale. Servitorii îi duceau dorul. Sosirea lui îi liniști, readuse soților Gunther buna dispoziție și bătrânei Ane Mette vioiciunea. Obrajii ei zbârciți se înroșiseră de bucurie și ochii îi sclipeau ca niște perle. Jan ieși dintr-o criză, pe care o califică drept „mizantropie”. Luni de zile refuzase orice invitație, renunțase la orice distracție. Petrecea seri întregi în apartamentul lui, cu mintea goală, indiferent la orice. Un drum la țară totuși i-ar fi făcut bine. În dimineața aceea se trezi – în casa mare și luminoasă – cu plămânii lacomi de aer curat; cu capul ușor, simți cum îl străbate un val generos de sânge. Ane Mette – care-și rezervase această cinste – îi aduse cana cu cafea fierbinte.

— Ce se mai spune prin ținut? întrebă Jan cu interes prefăcut.

— Se spune ce spunem și noi, băiatule, că te vedem foarte rar.

Ane Mette avu un surâs radios.

— M-am hotărât să vin mai des...

— Drace, sărmana dumitale slujnică se apropie de sfârșitul călătoriei... N-ar trebui s-o mai părăsești...

— Adevărat, te-am cam neglijat, dar lucrurile se vor schimba. Spune-i lui Olaf s-o pregătească pe Ingeborg.

Jan sări în șa ca la douăzeci de ani: frumosul animal se cabră sub genunchii lui. Cu o mână fermă, Jan îi potoli elanul. De pe peron, Ane Mette, Hilde și Olaf își priveau stăpânul mânându-și calul într-un galop îndrăcit. Aerul tare îi tăia obrajii. Se aplecă pe grumazul iepei.

— Hai, frumoasa mea, aleargă, zboară, natura e minunată, puternică; în ea îmi voi regăsi echilibrul.

În pădure, pini imenși păstrau pe creștet zăpada iernii pe sfârșite. Totul era tăcere și reculegere. Prin ramurile înalte, soarele își strecura razele și dădea locului o lumină feerică. Punând piciorul pe pământ, Jan își legă iapa de un copac și o porni la întâmplare pe o potecă. Rămurelele și acele de pin îi trosneau sub tălpi. Trase adânc în piept aerul saturat de rășină: „O, tinerețe, te regăsesc și nu-mi mai este frică de tine. Aici veneam să visez și visul pentru un om sănătos e o adevărată odihnă după munca zilnică. În umbra și în lumina ta mi-am făcut ucenicia voinței, o, pădurea mea adâncă!” Fiecare copac întâlnit era o amintire, fiecare potecă o răbufnire a curajului. Regăsea forța și rezistența de la douăzeci de ani. Pe unul din cele mai groase trunchiuri, la înălțimea ochilor săi, niște

inițiale se mai întâlneau și acum, îndemnându-l la meditație: umbrele trecutului. Acum era sigur de inima lui plină de amintirile dragilor dispăruți. Se odihneau acolo fără amărăciune și fără disperare. Cât de departe era vremea în care evocarea unui chip blond îi tăia răsuflarea! Își continuă drumul prin câmpia suedeză, fără să se simtă obosit, întocmai ca în zilele luminoase ale tinereții sale, dar fără să se mai sperie de izbucniri imposibile. Totul se sfârșește și totul reîncepe până la sfârșitul celei din urmă zile. Trebuia să-și iubească meseria, de care era răspunzător în fața oamenilor. Trebuia să creadă în misiunea sa. Zgomotul cascadei Trollhättan deveni mai intens; ajunsese la taluzul râpos, unde, cu mai bine de douăzeci de ani în urmă, se bătuse, din gelozie, cu prietenul său din copilărie pentru verișoara lui. Amintirea nu-i răni sufletul. Timpul își făcuse datoria, vindecând rănilile. Apa torentului țâșnea, veșnic reînnoită în cântecul ei inepuizabil. Aburii spumei urcau din vale și privirea aluneca la infinit pe ciaturile negre ale copacilor și pe locurile acoperite de albeața zăpezii. Jan o porni înapoi. Când îl zări, iapa necheză de bucurie. Urcă în șa și Ingeborg o porni la trap. Era fericit să trăiască senzații noi, încântat să se gândească la mâncarea aleasă care-l aștepta acasă. La intrarea în sat, își struni calul și opri în fața hanului.

— Salut tuturor...

Oamenii își scoaseră căciulile. Unii se apropiară luându-și mutre necăjite. Jan izbucni în râs.

— Azi nu vreau bolnavi. E prea frumos. Patroane! De băut la toată lumea!

— E plăcut să ne revedem, domnule doctor. Asta ne dă un fel de siguranță.

Un țăran se apropie timid:

— Domnule doctor, sigur că de atâta vreme ai uitat, dar luna viitoare o sărbătoarea satului. Dacă ai veni și dumneata ar fi mai frumos, cum n-a mai fost de multă vreme.

— Contați pe mine, prieteni, voi veni.

Făgăduiala fu salutată cu strigăte de bucurie. În câteva clipe vestea avea să se răspândească în toate casele din sat. Căldura entuziastă a acelor ființe simple era comunicativă. Ea spori euforia lui Jan. Hilde și Olaf Gunther văzură, intrând în bucătărie un personaj care le era aproape necunoscut. Stăpânul lor nu mai avea fruntea brăzdată de acele riduri îngrijorătoare care-i impresionau, buzele îi erau luminate de un surâs nou. Cu pieptul înainte, Jan părea mai drept și mai înalt ca de obicei. În obraji, aerul curat îi pusese un roșu sănătos. Totul în el dezvăluia pofta de viață.

Ane Mette îl privi cu o tandră admirație.

— Dă, Doamne, zise ea încet, să nu cadă iar în acele visări care-i fac atât de rău; dă, Doamne, să-și păstreze mereu chipul ăsta senin!

11

De la ora patru după-amiază James Corsen lupta la căpătâiul unui muribund, De cincisprezece zile, bolnavul lăsase, din neglijență, să i se infecteze o rană; făcuse tetanos. Și, bineînțeles, ai lui nu chemaseră doctorul decât în ultimul moment. Când Corsen sosi, pacientul manifesta de-acum semnele crispării obrazului, înțepenirea limbii și a maxilarului, și se plângea de dureri ascuțite în stomac și în tot pieptul. Febra trecuse de patruzeci de grade. Nu mai putea fi vorba de ser preventiv. Injecțiile cu cloral nu aduseseră decât o oarecare ușurare momentană în contracția generalizată a pacientului. Agonia fu cumplită; moartea surveni târziu seara, în momentul în care izbucni furtuna. De două zile atmosfera era încărcată, iar aerul sufocant părea plin de miasme. În litiunile funebre intonate de familia defunctului, Corsen, cuprins de un rău subit, căzu pe un scaun, doborât de un soi de toropeală; în urechi îi răsuna un bâzâit continuu. Rămase astfel minute în șir, cu ochii, închiși, năucit, având senzația că nu se va mai putea ridica niciodată de pe scaun. Sora-șefă, văzând cât era de doborât, îi oferă un pahar mare cu alcool aproape curat. Corsen încercă să se ridice și, neputând, dădu paharul pe gât. Murmură ca pentru el:

— Ce se întâmplă cu mine? Trebuie totuși să plec, Thérèse se va neliniști.

Se uită la ceas. Avea de străbătut aproape șazeci de kilometri pe o furtună care-și sporise forța. De obicei, la ora asta târzie, Thérèse și el își isprăveau masa de seară. Făcu un efort și se ridică, împleticindu-se. Vântul, în rafale, izbea în acoperișuri, ploaia violentă șfichiuia geamurile. James semnă certificatul de înmormântare, mângâie capetele crețe ale negrișorilor care plângeau, adresă câteva cuvinte de consolare văduvei îndurerate și se îndreptă spre mașină. Era o noapte de cerneală. Ploaia alcătuiă un paravan atât de dens, încât farurile nu luminau mai departe de doi metri. Porni la drum. Poteca, surpată, fusese transformată în torent. Ca să nu se rătăcească, trebuia să fie nemiapomenit de atent. James mergea încet, crispat pe volan. Socoti că-i vor trebui cel puțin trei ceasuri ca să ajungă acasă. Simți brusc cum îl părăsesc puterile. Mâinile îi tremurau; vederea se încețoșase. Drumul ăsta hazardat era infernal sub elementele dezlănțuite. Luă hotărârea să-și acorde câteva minute de răgaz, opri motorul și-și aprinse o țigară, din care trase cu sete. Chipul îi șiroia de sudoare și, deși era o căldură sufocantă, Corsen tremura. După prima țigară consumată până la capăt, își aprinse o a doua, apoi se simți puțin mai bine și socoti că putea pleca mai departe. Dar ștergătorul de parbriz nu mai funcționa. Ar fi fost înțelept să rămână pe loc, să aștepte ziua. James se gândi câteva secunde la această eventualitate, dar, socotind cât s-ar fi speriat Thérèse, nu se putu hotărî să facă acest lucru. Mâinile lui jilave se crispară din nou. Impunându-și voința, James făcu apel la calm, la stăpânire de sine.

Mai înainte nu simțise niciodată o asemenea spaimă. De obicei, totul la el se baza pe raționament și pericolul era analizat, discutat ca orice altceva, dar în ceasul acela straniu în care elementele se dezlănțuiau, o teamă nedefinită îi anihila reflexele. Ca să-și întărească voința, ca să se destindă, începu să cânte; sunetul răgușit al vocii, amestecat cu zgomotul tornadei, îl înspăimântă. Tăcu, privi cadranul de bord, apoi ceasul. În patruzeci de minute nu parcursese decât cinci kilometri. Avu sentimentul neputinței sale și simți irezistibilă dorință de a plânge cum plâng copiii ca să cheme pe cineva în ajutor. Piciorul, într-o contracție nervoasă, se sprijini pe accelerator. Mașina devie brusc și, cu o zdruncinătură mai puternică decât celelalte, o luă la dreapta și tresări ca un cal cabrat. Corsen frână, stopă. Nu mai exista nici o îndoială că vehiculul părăsise drumul bun. James își luă lanterna și coborî din mașină. Un pachet de apă îl acoperi. Se încovoie, șiroind de apă, clătînându-se. Slabul fascicul al lămpii îndreptat spre pământ nu lumina decât o suprafață infimă. Merse, cu spatele îndoit, ca să lupte împotriva vântului și a apei. Fiecare pas era un chin. Fără arborii de la orizont, fără urletele impetuoase ale vântului prin coroanele înalte, furtuna ar fi avut un bubuit uniform. Făcu cu greu înconjurul mașinii, încercând să-și dea seama unde se află. Nu regăsi drumul; picioarele i se împiedicau de trunchiuri, de mușuroaie de pământ. Se întoarse pătruns de frig, istovit, stângaci, convins că deviasse spre dreapta în clipa în care mașina părăsise drumul. Roțile patinau în noroi. James accelerează la maximum. Ca un bidiviu înțepat de ascuțișul pintenului, mașina fășni, cu roțile în sfârșit înfipite în pământ solid. Pe urmă totul se petrecu cu o repeziciune înfricoșătoare. Automobilul se zdruncină groaznic. Surprins, James scăpă volanul. Lipsită de direcție, mașina o porni într-o viteză nebună către o pantă vertiginoasă și se rostogoli în râpa ascunsă de noaptea opacă, unde se dădu peste cap de mai multe ori, într-un zgomot înspăimântător; James crezu că i se desface pieptul, că-i explodează țeasta; Era prins într-o mênghină de fierărie. Într-o secundă își dădu seama.

— Mor... n-am s-o mai revăd pe Thérèse... Ce-o să se întâmple cu ea?

Nu mai avu puterea să strige, dar în acel uragan cine ar fi auzit?

— S-a sfârșit... Doamne... Primește-mă...

În câteva clipe James își văzu, ca într-un film, viața, scurta lui fericire. Primele dureri chinuitoare se potoliră, trupul i se îngreuie. Murmură:

— Thérèse... Dumnezeule...

Un val de sânge îi umplu gura, capul îi căzu pe piept. Se sfârșise... În clipa aceea, furtuna încetă, o liniște impresionantă se întinse peste Veldul inundat și cerul se luminează de stele...

* * *

Până la ora mesei Thérèse nu se neliniști prea tare. Auzea mugetul vântului și-și zicea că James, oriunde ar fi, va aștepta fără îndoială să se potolească furtuna ca să se reîntoarcă acasă. Liniștită, își continuă calmă lectura. Apoi elementele dezlănțuite se

potoliră. Deschise obloanele către noapte. Ploaia făcuse să țâșnească din pământul cald toate miremele. Noaptea era îmbălsămată de parfumuri ciudate și sălbatice; furtuna violentă potolise căldura potopitoare de peste zi și Thérèse trebui să-și pună un șal pe umeri ca să poată sta în balconul ce domina Veldul. Din partea asta trebuia să se ivească mașina lui James... Începu să se neliniștească. Betty veni de mai multe ori s-o roage pe stăpână-sa să mănânce, dar Thérèse nici nu voi să audă. Ochii i se obișnuiseră cu întunericul și privirea ei scruta întruna drumul. Încet, începu s-o cuprindă spaima. Încercă să-și amintească ce-i spusese soțul ei că avea de făcut în ziua aceea. Satul cel mai îndepărtat unde trebuia să se ducă se afla doar la șazeci de kilometri. Nu-i trebuia mai mult de două ore ca să se întoarcă. Ce i se întâmplase? Tăcerea imensei case o impresiona. Fu cuprinsă dintr-o dată de o panică groaznică și, nemaiputând să rămână singură, o strigă pe Betty.

— Nu trebuie să plângeți, doamnă; poate că stăpânul a fost prea obosit și a rămas la vreunul din bolnavi.

Pe moment, această idee o liniști pe Thérèse. Era într-adevăr o eventualitate posibilă, dar, când se gândi mai bine, se potrivea atât de puțin cu firea lui James, încât o îndepărtă repede. Oricum, nu putea întreprinde nimic până dimineața. Consimți totuși să se ghemuiască într-un fotoliu și să bea o ceașcă de ceai. Brusc, adormi înainte ca Betty să fi isprăvit balada populară din țara ei, pe care i-o cânta adesea ca să adoarmă. Când Thérèse se trezi, soarele strălucea sus pe cer și ceasul era aproape șase. Betty se lungise pe covor la picioarele stăpânei sale.

— Și stăpânul? strigă Thérèse, ridicându-se în picioare.

Negresa scutură negativ din cap. Dacă într-adevăr ar fi avut o pană de mașină, James ar fi găsit un mijloc să se întoarcă acasă și, conform logicii, ar fi trebuit să se fi întors de mult. De data asta Betty nu găsi nici un argument și, din calmă și încrezătoare cum era, începu să plângă. Thérèse porunci să i se pună șaua pe cal și, în galop întins, o porni spre ferma lui Tom Starner. Îl găsi pe unul din ogoare. De îndată ce-l văzu, începu să plângă.

— James nu s-a întors acasă. Ce-i de făcut? zise ea, implorându-l pe Tom cu privirea.

— Înainte de orice, să nu-ți pierzi firea. Mai întâi o rugăm pe Fanny să ne dea o ceașcă cu cafea, după care ne vom duce să-l căutăm. Știi ce vizite avea de făcut?

— Da, până la cea mai îndepărtată fermă unde trebuia să se ducă nu sunt decât șazeci de kilometri.

— În acest caz să facem și noi același drum.

Plecară în Jeepul lui Tom. Spre sfârșitul dimineții ajunseră la ferma pe care o părăsise James lăsând în urmă-i un mort. Li se spuse că doctorul pornise la drum, deși era noapte și era furtună. Tom o luă încet, pe urmele sale.

— Acolo...

Thérèse întinse brațul tremurând. Săriră din mașină, făcură câțiva pași și văzură

~~înfricoșătorul spectacol. Mașina lui James nu mai era decât o grămadă de fiare. Tom n-o lăsă pe Thérèse să se apropie prea mult. El fu cel care descoperi trupul lui Corsen groaznic de mutilat, care se și răcise.~~

12

După înmormântare Thérèse acceptă invitația familiei Starner și veni să stea la ei. Își dăduse imediat seama că de acum încolo îi va fi multă vreme cu neputință să mai rămână singură în casa aceea mare, unde James adusesese atâta viață și veselie. Pe biroul lui mai erau încă risipite hârtiile, o pipă pe jumătate plină așezată în scrumieră; le lăsă în acea dezordine caldă. Pentru ea, moartea lui nu însemna numai un doliu, era mai rău, însemna altceva, un fel de părăsire neașteptată, de neînțeles. Servitorii se duceau și veneau, tăcuți, cu ochii înroșiți de lacrimi sincere; James se arătase totdeauna față de ei bun și înțelept. În parcul lor, animalele simțeau și ele absența definitivă a unui stăpân, care, prin mângâierile sale, le vorbea într-un limbaj cât se poate de plăcut. Thérèse rătăci câteva zile prin toate odăile, se plimbă prin acel *Paradis*, pe care James îl aranjase cu atâta dragoste pentru ea. Era într-adevăr ca un biet suflet chinuit. Avea obiceiul să-i toarne ea însăși cafeaua și să-i ungă tartinele cu unt. A doua zi după înmormântare, absența gesturilor obișnuite o făcu să-și piardă suflul, inconștientă de viața care mergea înainte. Soarta o lovise cumplit, dar în acel ceas sfâșietor Thérèse nu-și putea încă accepta sentința. Fanny venea în fiecare zi, la fel și Tom. Insistară s-o ia la ei și, într-o seară, Thérèse acceptă. Știa că Betty supraveghea bunul mers al casei. N-o făcuse și în timpul călătoriei sale cu James prin Europa? Și, apoi, Tom urma să vină de două ori pe săptămână să-i mângâie pe prietenii dragi ai lui Corsen. Thérèse o dezmierdă îndelung pe Frumoasa din pădure. Cu ochii săi imenși și blânzi, gazela o privea cu un aer atât de trist, încât părea să-i împărtășească durerea. În mașina lui Tom, Thérèse aruncă o ultimă privire asupra *Paradisului*, cu inima strânsă, cu gâtul uscat. Avea impresia că-l părăsea pentru totdeauna. Îi împărtăși această senzație prietenei sale.

— De ce spui asta, Thérèse? Acest încântător domeniu are nevoie de prezența ta și, oricât ai fi de tristă astăzi, cred că-ți va plăcea întotdeauna să te întorci în acest loc unde-ai fost atât de fericită.

Thérèse clătină din cap. Contemplă, cât îi fu cu putință, proprietatea, ale cărei contururi se estompau în lumina amurgului. Mașinal, ca și cum ar fi părăsit o ființă vie, făcu un gest de adio cu mâna.

Fanny pregătise pentru prietena ei cea mai frumoasă odaie din bungalow. Camera era plină de flori.

— Ești aici ca la tine acasă, dragă Thérèse. O luă în brațe. Destinde-te! Nu te lăsa copleșită de durere. N-avem dreptul de a refuza să trăim, și mai ales de a nu crede în viață.

Prin fereastra odăii sale, peisajul era aproape la fel ca și cel pe care îl vedea de la ea de acasă. În fața ochilor se întindea Veldul sălbatic, cu ierburile sale înalte, cu luminișurile și umbrele pădurilor sale misterioase. Bungalowul familiei Starner era de o luminozitate

uimitoare. Tom voise deschideri mari, ferestre largi, dorind ca privirea să i se scalde în natură. Mobile din lemn de culoare deschisă, fotolii adânci cu stofe în culori vii ce sporeau luminozitatea acestui interior, al cărui stil foarte englezesc nu lăsa nici o îndoială asupra naționalității proprietarului său. În timpul primei zile a sosirii sale acolo, Thérèse rămase în odaia ei. Fanny înțelese foarte bine această nevoie de reculegere și nu i-o reproșa. În două cufere mari, Thérèse adusese mii de lucruri inutile, dar prețioase inimii sale: scrisori, mici obiecte care-i aparțineau lui James, flori uscate, apoi un caiet gros cu copertă de mușama neagră, pe care nu-l mai deschisese de când se măritase. *Jurnalul* se oprea la perioada Krittelwerkului, după moartea Idei Yvarsen, când ea încredințase hârtiei tulburarea față de doctorul Yvarsen, tulburare a cărei stranie persistență și-o reproșa. Îl iubise sincer pe James. Încercase să-i facă viața plăcută. Socotea că reușise. Și totuși, în străfundul ființei sale, chipul lui Jan rămăsese viu ca o mică făcăruie. După măritis, încetase să se mai spovedească Jurnalului. Oamenii fericiți n-au ce scrie! Întoarse câteva pagini. Amintirile și visele prinseră aripi: Alsacia, copilăria, tinerețea ei tristă, elanurile, dorințele, nădejdiile sale. Cele mai lungi pasaje, cele mai înflăcărâte, dar și cele mai neliniștite se refereau la perioada care urmasse după sosirea ei în Africa de Sud. Întârzie asupra rândurilor care aminteau de începutul carierei sale de infirmieră, de exaltarea care o cuprinsese atunci, grație acelei meserii din care ea își făcuse o rațiune de a trăi. Thérèse deschise larg caietul acolo unde rămăsese, luă un stilou și începu să scrie. Ore în șir penița îi alergă, cu repeziciune, descriindu-și durerea, fixându-și ultimele amintiri. Chipul lui James îi apărea printre cuvinte, cu surâsul lui atât de bun, cu privirea limpede, netulburată decât de teama de a nu o fi făcut destul de fericită pe cea pe care o adora. Seara târziu, Fanny intră în odaie. Ochii Thérèsei erau roșii de lacrimile cu care parcă se hrănise.

— Plângi, dragă, zise Fanny, lacrimile îți fac bine, ele înnobilează durerea și sunt cea mai frumoasă dovadă de sinceritate.

Tom avu tăria de a nu-și lua o mutră de circumstanță, își păstră expresia de încredere liniștită. Thérèsei îi plăcu să-l vadă că nu adoptă o atitudine care ar fi fost contrară firii sale.

— James, zise el, a fost un om adevărat. A murit, pierderea e crudă, nedreaptă, dar viața continuă cu toată puterea, cu toate exigențele și legile ei. Mica mea Thérèse, sunt alături de inima ta. Te înțeleg, îți înțeleg durerea, dar cel mai mare omagiu pe care l-ai putea aduce memoriei celui care ne-a fost drag tuturor a să crezi într-adevăr în ceea ce ne-a învățat. Lui James îi plăcea prea mult viața, în sensul nobil al cuvântului, ca să-l trădezi cufundându-te în plângeri veșnice...

La sfârșitul acelei mese în care Tom întreținu aproape singur discuția, Thérèse schiță un ușor surâs și, pentru prima oară de la moartea lui James, putu să doarmă toată noaptea.

Thérèse rămase trei luni la familia Starner, care-i arăta o afectuoasă solitudine. O ajută pe Fanny la noua aranjare a bungalowului, pe care aceasta voia să-l renoveze complet înainte de a naște. Activitatea dădu Thérèsei un anumit elan. Fanny o surprindea

adesea fredonând o romanță, degetele dibace împungeau cu acul în stofele destinate decorării salonului. Cu câteva săptămâni înainte de fericitul eveniment, Fanny se simți puțin deprimată și Thérèse o înlocui în toate treburile casnice. Viața își reluu cursul normal, cu micile ei exigențe, cu legile care-i creează ritmul în ciuda a orice, și din care nu poți evada. Nașterea copilului apropiindu-se, Tom nu-și putea ascunde o anumită nervozitate. Se întorcea de la câmp la orele cele mai neașteptate, se apleca – desigur, surâzând, dar cu o cută de neliniște pe frunte – spre chipul dragii lui Fanny, ale cărei palori bruște îl tulburau.

Cu fiecare săptămână, Betty devenea tot mai nerăbdătoare s-o vadă acasă pe tânăra ei stăpână. Ceilalți servitori începeau să n-o mai asculte, și Tom era adesea obligat să facă ordine. Nu-i spunea nimic Thérèsei, ca să n-o neliniștească; la insistențele lui Fanny, aceasta hotărâse să aștepte nașterea moștenitorului lor și pe urmă să se întoarcă acasă. Între două treburi de transformare a casei, Thérèse își luase obiceiul să se plimbe călare. Adesea se ducea să-l vadă pe Tom lucrând. Acesta era veșnic neliniștit din pricina soției sale.

— Copilul pe care-l aștepti e pentru tine o mare fericire, nu-i așa? îl întrebă Thérèse pe Tom într-o zi în care acesta îi vorbea cu o caldă tandrețe.

— Un copil, zise el, îți creează impresia că ești veșnic, dă un scop efortului pe care-l faci, rațiunii de a fi. Un copil te face să uiți de tine însuși fără să regreti.

Thérèse își coborî pleoapele. Lacrimile i se strecurară printre genele lungi. Dorise un copil din toate puterile, cu toată carnea ei. Natura îi refuzase această bucurie și James se arătase la fel de necăjit ca și ea, străduindu-se să umple trista lipsă prin veșnice atenții.

— Iartă-mă, Thérèse... sunt o brută că-ți vorbesc despre fericirea mea, când ești atât de îndurerată.

Tom își mărise domeniul de când simțea tandrele răspunderi pe care le avea. Devenise unul dintre cei mai înstăriți plantatori din regiune, făcând din terenurile sale, smulse Veldului, o proprietate modernă și rațională. Obținuse rezultate cu mult mai bune decât ale confrăților săi, spre invidia celor care refuzau să modernizeze metodele și materialul. Tom folosea un personal numeros și indigenii din ținut, știind că era proprietarul cel mai democrat și mai înțelegător, cereau zilnic să fie angajați de stăpânul cu părul blond. Viguros, neobosit, dădea cu voie bună exemplu tuturor.

— Vreau – continuă el – ca fiul meu să înțeleagă și să simtă frumusețea și grandoarea naturii, să-și dea seama că totul ne vine de la ea; că nu există nici o operă mare care să nu se fi inspirat din ea.

— Și dacă va fi o fată? zise Thérèse surâzând.

Tom clătină din cap.

— Nu-i cu puțință...

Avu dreptate. James Starner veni pe lume într-o noapte clară, mai înainte de data prevăzută. Tom își pierdu tot cumpătul. La primele simptome ale durerilor care vesteau nașterea, goni spre Krittlerwerk ca un nebun, îl trezi pe doctorul lor, hotărât să-l ia cu forța

dacă acesta ar fi ezitat o secundă să nu se supună apelului. Întoarcerea fu și mai cumplită și doctorul Marken se jura pe toți sfinții că niciodată nu-i fusese atât de frică. Tom merse cu maximum de viteză, scurtând drumul pe poteci groaznic de bolovănoase. La sosire, doctorul zăcea prăvălit în fundul mașinii, ghemuit în el însuși, așteptând, cu fiecare cotitură, moartea. Cât lipsise Tom, Thérèse, la căpătâiul lui Fanny, pregătise totul. Gesturile de odinioară îi reveniseră în mod automat; încerca un soi de mândrie legitimă și totodată un sentiment reconfortant, care ți-e totdeauna util și câte-odată chiar indispensabil în anumite împrejurări. Albă ca varul, dar cu ochii strălucind de o minunată lumină, Fanny urmărea pregătirile prietenei sale. Ea îi întinse mâna umedă de oboseală și murmură:

— Îți mulțumesc, Thérèse... cât e de greu să dai viață!

Copilul cântări opt livre și nașterea fu grea și lungă. În momentul final, Tom fu cel care-și pierdu cumpătul. Bărbatul matur, nemaiputând rezista, se prăbuși, livid.. Thérèse trebui să-l ude cu apă rece și, când acesta își recapătă cunoștința, un țipăt puternic îi răsună în urechi.

— E băiat, murmură Thérèse.

Îngenuncheat în fața patului lui Fanny, Tom plânse ca un copil.

— Îți mulțumesc, iubita mea... repeta el, acoperindu-i mâinile cu sărutări.

Apoi o ridică pe Thérèse de jos, o sărută pe amândoi obrajii, îl îmbrățișa pe doctorul din ce în ce mai uluit de acest client ciudat și scoase un strigăt de bucurie care se asemina cu un strigăt indian de război.

Timp de opt zile, tot personalul se bucură de agape neașteptate. Tom ținu ca în fiecare colibă să domnească veselia și belșugul și numele „celui mai frumos copil din lume” să fie binecuvântat. Când Fanny se ridică din pat, Thérèse se hotărî să plece acasă.

— Ce-ai să faci singură, dragă Thérèse? îi reproșa în mod afectuos prietena ei. Nu te simți bine aici? Noi te iubim atât de mult... Fiul meu va fi puțin și al tău. De ce să pleci?

Dar Thérèse insistă. Avea în priviri o lumină pe care Fanny nu încercă să și-o explice, dar pe care o socoti drept reflexul unei hotărâri de nezdruccinat, împotriva căreia n-ar fi putut face nimic.

După o lună, Fanny primi următoarea scrisoare:

„Dragă Fanny,

Îmi închipui ce mare îți va fi surpriza primind o scrisoare de la mine. N-am vrut să-ți vorbesc prin viu grai despre proiectele mele. Prevedeam obiectiile. Dar hotărârea mea e luată. Așa că să evităm pe cât e cu putință discuțiile care poate că-mi vor face rău. Dragă Fanny, vreau să trec direct la obiect: țin să-mi reiau vechea activitate la spitalul din Krittelwerk. Nu încerca, te rog, să mă abați de la realizarea acestui proiect copt pe îndelete în singurătatea mea. La căpătâiul tău, în noaptea în care ai născut, am înțeles brusc că nu puteam să mai fiu de prisos pe lumea asta, unde ființa căreia îi păstrez cea mai tandră dintre amintiri nu mai are nevoie de devotamentul meu. Am crezut un moment, întorcându-mă acasă, că puteam să continui opera soțului meu în ce privește animalele

pe care le iubise atâta. Totuși, la coittura fiecărei aței, în fiecare colț al odăilor mari, crește și se impune umbra lui. Asta nu mă consolează, dimpotrivă, e o dovadă veșnic reînnoită că lipsește o prezență dintr-un cadru care n-avea valoare decât prin această prezență... Paradisul? Era al lui James, a fost conceput de el, dorit de el. Sigur, nu mă simt străină aici, dar când vorbesc cu glas tare în salonul imens mi se pare că-l văd stând, urmărind cu privirea vultele veșnicei sale țigări; amintirea e atât de vie, încât mă sperie. Mi se întâmplă, în unele seri, să mă duc și să vin fără nici un scop, cu mâinile crispate și brusc o chem pe Betty, neputând să mai rămân singură, inactivă, inutilă. Apoi mi-am pierdut și gazela preferată, și preferată și de James. Noua durere pe care-o simt e mare. O iubeam pe Frumoasa din pădure ca pe o prietenă dragă. Era atât de blândă și de încrezătoare! Ieri dimineată am găsit-o tremurând de febră. Toate îngrijirile au fost zadarnice. Poate că n-a putut suporta să nu-și mai vadă stăpânul? Oare eu voi mai putea suporta? Animalele ne dau exemple de fidelitate de care noi nu suntem întotdeauna capabili. Agonia nu i-a fost grea. Ca s-o încălzesc, am acoperii-o cu paie. Îi țineam capul în brațe. Brusc, a scos un suspin, ca un fel de rămas bun. A încercat să-și ridice pleoapele de pe ochii ei blânzi din care viața pierdea. A tresărit ușor, apoi a murit.

Singurătatea mă zdrobește și cred că e de datorita mea să fac ceva. Doctorul Yvarsen, ca răspuns la scrisoarea mea prin care i-am anunțat moartea lui James, mi-a scris mult. El nu crede – zice – în valoarea cuvintelor care consolează, dar mă știe curajoasă și nădăjduiește că așa și voi rămâne; amintirea unor ceasuri frumoase și sănătoase nu trebuie să fie o povară, ci o pildă ca să devenim mai buni. Îmi spune de asemenea că nu și-a uitat vechiul tovarăș de muncă și că gândul lui mă însoțește și mă va însoți în împlinirea soartei mele. Socoate că am dreptate să-mi reiau activitatea și că mă va ajuta în măsura posibilităților. Regretă că nu mă poate consola prin viu grai, dar nu se va mai putea întoarce niciodată în această țară prea plină pentru el de un trecut dureros. Vezi, dragă Fanny, că și cel care mi-a fost profesor îmi aprobă hotărârea. Cu atât mai mult, cu cât sunt convinsă că-mi voi găsi o consolare în meseria mea. Dragă Fanny, am nevoie de ajutorul și de sfaturile tale, nu mi le refuza nici pe unul, nici pe celălalt. Aș vrea să vând casa, dar treaba asta ridică probleme mari. Mai sunt și animalele pe care le iubesc atât, mai e și biata mea Betty, pe care nu vreau s-o părăsesc. Poate că Tom și cu tine veți găsi o soluție? Sunt atât de singură! Tragic de singură, pierdută în această imensitate, care odinioară mă copleșea de bucurie și care acum, mă îngheață de spaimă!”

Botezul lui James Starner a prilejuit petreceri mari, la care au participat toți proprietarii din împrejurimi. S-a petrecut zi și noapte. Thérèse nu voi ca prin doliul ei să arunce o umbră asupra acestor festivități. Se mulțumi deci să facă act de prezență la ceremonie și la câteva mese și se retrase devreme în camera unde veni și Fanny mai târziu, sub pretextul de a vedea ce face copilul. Fanny încercă de mai multe ori s-o facă pe Thérèse să revină asupra hotărârii sale. Dar, înțelegând că orice insistență era de prisos,

~~aproape deplasată, își ajută până la urmă prietena să-și realizeze planurile. „Viața are într-adevăr taine de nepătruns, zise ea. Mă credeam legată de spitalul din Krittelwerk pentru tot restul zilelor mele și socoteam că tu ai părăsit pentru totdeauna boneta albă... și iată că situația s-a inversat!”~~

13

La spital, Thérèse își îndeplinea sarcinile cu o ardoare înverșunată. Doctorul Johansen, medic-șef, îngrijorat de sănătatea ei, încercă s-o modereze.

— Draga mea copilă, sigur, munca e o lege, dar odihna e o datorie, o odihnă ce comportă și unele satisfacții de care mi-ar plăcea să te văd bucurându-te. Vârsta dumitale, Thérèse, nu-i vârsta renunțării...

Doctorul Johansen își purta cu ușurință cei șaiszeci de ani ai săi. Originar din Olanda, venise să se stabilească, după ce-și luase diploma, la Johannesburg, unde profesase mai bine de treizeci de ani, după care se instalase la Krittelwerk la puțină vreme după plecarea lui Jan Yvarsen. Cele două fete ale sale se măritaseră cu ingineri din oraș. Renumele său și-a croit repede drum. Acum era considerat drept cel mai bun practician din oraș și conducea spitalul cu multă autoritate. Sigur, Thérèse nu trăia cu totul retrasă: accepta uneori câteva invitații la noii ei prieteni și la vechile relații pe care le avea la Krittelwerk. Vizitele pe care le făcea îi erau totuși penibile și-i aminteau de vremea liniștită de odinioară. În toate familiile instalate de multă vreme în Krittelwerk, plutea umbra blândă a Idei și amintirea nemăsurată a lui Jan. Fără să vrea, gazdele o purtau spre acel trecut, care, pentru ei, marca o etapă importantă în prea calma lor existență. Thérèse prefera să stea acasă la ea în cadrul pe care și-l amenajase, unde domneau simplitatea, eleganța și liniștea. Acolo își dezvăluia sufletul, spovedindu-se *Jurnalului*, acel drag și discret confident... În fiecare lună se ducea la *Paradis*, acum proprietatea lui Tom. Micul James creștea și inteligența lui făcea progrese. Tom, în mândria sa paternă, era mișcător. Totul îl făcea să se extazieze: trupul durduliu cu numeroase gropițe, gesturile grațioase, puritatea privirii, frumusețea surâsului și sporovăiala amuzantă a țâncului. Prima oară când își zări vechiul domeniu, Thérèse se miră că nu mai simte nici o sfâșiere. Dar *Paradisul* trepida de o viață nouă, cea animație neobișnuită îl făcea diferit de domeniul Corsenilor. Ambianța de odinioară dispăruse. Thérèse nu-și mai regăsi *Paradisul*. Acum fu rândul lui Fanny să se intereseze cu pasiune despre activitatea prietenei sale de la spital. Această viață plină de devotament nu fusese și a sa? Lunile treceau pentru Thérèse cu alternanțe de liniște, de acceptare, de tristețe nedefinită dar și cu lucruri mari în îndeplinirea îndatoririlor zilnice.

Într-o dimineață, doctorul Johansen puse pe biroul Thérèsei o revistă medicală, subliniind cu degetul un articol.

— Lectura asta te va interesa.

Fotografia – un instantaneu mărit, în picioare – a doctorului Yvarsen ocupa, toată pagina. Thérèse avu un șoc și rămase câteva clipe contemplând portretul. Era atât de real,

atât de viu, încât avu impresia că-l vede aievea. Surâsul nu i se schimbă, era plin de bunătațe, de inteligență, de melancolie. Silueta îi rămăsese tânără, athletică. Măinile îi erau delicate și schițau nu știu ce gest familiar, falangele crispate dovedeau voință fermă, ardoare activă. Thérèse privi îndelung imaginea. Îl regăsi pe cel care o entuziasmase atăta, pe cel al cărui cuvânt era pentru ea literă de lege. Deasupra fotografiei, un titlu cu majuscule anunța articolul ce urma: „*Profesorul Jan Yvarsen, mereu în fruntea progresului, instalează în Suedia cel mai modern și mai vast spital din lume*”. Urma descrierea serviciilor prevăzute: birou de primire, economat, birou și sală de consultație a medicului șef, biroul doctorilor, al infirmierelor, chirurgie, servicii de urgență, maternitate, laborator, electroterapie, radioscopie, solarium, medicină generală, fizioterapie, diatermie etc. Spital, Casă de Odihnă, clădire gigantică, izolată de oraș, înconjurată de grădini și de straturi de flori, erau aproape gata. Totul era dispus în mod admirabil pentru comoditatea medicilor și binele bolnavilor, care aveau să găsească în acel loc atmosfera, climatul, în stare să le asigure o vindecare rapidă fizică și morală. În marele hol, douăsprezece ascensoare deserveau acea cetate, care nu număra mai puțin de zece etaje. În plus, se amenajaseră niște largi balcoane-terase pentru odihna convalescenților. Inițiativa era patronată de cele mai înalte autorități internaționale, financiare și culturale. Revista era consacrată aproape în întregime studiului acestei realizări, a cărei inaugurare era prevăzută peste o lună. În concluzie, în acel articol amănunțit și precis, ziaristul reprodușese în facsimil câteva rânduri cu scrisul elegant și energic al doctorului Yvarsen? „*Fac apel la conștiința universală, la toate sufletele, la toate inimile de bunăvoință. Avem nevoie de orice ajutor...*” Semnătura se etala în josul paginii, subliniată de o linie cutezătoare. Thérèse simți un fior puternic. Cu o mină nervoasă, scrisse două scrisori, una directorului revistei, cealaltă lui Jan Yvarsen. Își oferea serviciile, socotind că se va găsi un loc și pentru „bunăvoința ei” în acel stup unde știința și mila își vor uni eforturile. Soneria care o chema în sala de operații, sună, fără ca ea să-i dea imediat atenție. Citi de zece ori cele câteva rânduri pe care i le adresase lui Jan, rezervându-și dreptul de a-i scrie pe urmă mai pe larg. Un intern se ivi în prag.

— Doamnă Corsen, sunteți așteptată, n-ați auzit soneria?

— Scuză-mă, eram... scriam ceva.

Zilele care urmară fură pentru Thérèse zile de febră. După scrisoarea succintă adresată par avion, după ce citise articolul, Thérèse scrisese chiar în aceeași seară o a doua scrisoare, mai lungă, doctorului Yvarsen.

„Am citit acel articol cu o emoție fără seamăn. Înțelegeți-mă bine, nu mai am în viață decât această frumoasă meserie de infirmieră. Dați-mi posibilitatea de a o exercita din plin sub controlul dumneavoastră. Vă rog... Aici nu mă mai reține nimic, decât niște amintiri penibile și dureroase. Prietenii pe care-i voi lăsa în Transvaal vor aproba – sunt sigură – dorința de a continua sub alte ceruri meseria pe care mi-am ales-o. Se spune că nu sunt chiar neîndemânică în îndeplinirea muncii mele... Chiar dumneavoastră

spuneți odinioară...”

Evită orice aluzie sentimentală menită să-i dea de bănuț doctorului în privința tulburării ei. Thérèse calculă că – chiar pe calea aerului – răspunsul nu-i putea sosi înainte de cinci ori șase zile. Ceru, simțindu-se foarte obosită, un concediu ca să petreacă acel timp de așteptare, în afara spitalului. Doctorul Johansen fu uimit, dar i-l acordă fără comentarii. Plecă la *Paradis*. Voia să-i ceară părerea lui Fanny.

— Nu pot să-ți dau nici un sfat, dragă Thérèse. În mod egoist, sunt consternată de acest proiect care ne desparte. Te voi mai revedea vreodată? Cât de mult ai să-mi lipsești!

Thérèse protestă. Își vor scrie. Fanny avu un surâs ciudat.

— Iartă-mă că-ți vorbesc cu toată sinceritatea, dar pleci numai în interes profesional?

Obrajii Thérèsei se împurpurară. Murmură un da timid, care o lăsă pe Fanny sceptică.

Tom se arată mai puțin discret. Nu-l cunoștea pe doctorul Yvarsen decât din auzite. Soția lui nu-i spusese niciodată nimic despre drama pe care o trăise și în care Thérèse fusese amestecată fără voie. Explodă:

— Dar e ridicol! Știi întotdeauna ce lași în urmă, dar nu știi ce-ai să găsești acolo unde pleci. Și apoi... și apoi... noi avem nevoie de tine aici, te iubim... James e finul tău. Zău că nu te înțeleg! La Krittelwerk toată lumea te admiră. Ești foarte apreciată... Adăugă după o pauză: Dacă ai vrea, ai putea să fii cea mai fericită dintre femei... În fața surprizei manifestată de Thérèse, adăugă: Sunt brutal, iartă-mă, dar nu ești nici înger și nici n-ai o fire care să te determine să-ți sfârșești viața în singurătate. Durerea nu-i veșnică. Nici James, de-acolo, de sus, nu ți-ar îngădui această renunțare. Thérèse, când alergi după fericire, ea fuge de tine. Dai de ea când nu te aștepți, când nu sperii. Când o ai în ochi, în surâsul și-n sufletul tău, ea nu te va uita...

— Nu-i chiar atât de sigur că doctorul Yvarsen îmi va accepta propunerea.

— Deie Domnul să nu ți-o accepte.

Fanny îl făcu pe bărbatul ei să priceapă că ar fi aproape indecent să meargă mai departe cu insistențele. Tom era într-adevăr necăjit.

Când Thérèse îi părăsi, el îi strânse mâna și i-o sărută cu tristețe.

— Dacă pleci... zise Fanny.

Fraza îi rămase în gâtlej.

— Dacă plec?

Fanny își privi prietena în ochi și-i spuse încet:

— Știu ce-i în sufletul tău, dragă Thérèse, știu de asemenea că nu poți lupta împotriva unui sentiment puternic. Totuși, bagă de seamă, e cumplit să te azvârli cu capul înainte într-o nenorocire și, în anumite domenii, e desigur preferabil să accepți visul pe care ți-l făurești, decât să suferi din pricina unei realități prea îndepărtată de acest vis. Mi-e frică să nu dai acolo decât de neazuri...

Thérèse își plecă încet capul și nu răspunse nimic. Fanny o sărută și adăugă foarte repede cu glas tare:

— Noroc, dragă Thérèse și Domnul să te aibă în pază!

Răspunsul lui Jan Yvarsen sosi la două zile după ce Thérèse își reluase serviciul. În tot acest interval tânăra atinsese punctul unei mari disperări. Să admită că doctorul o uitase, fapt confirmat de tăcerea lui după ultima scrisoare, sau că-i dezaproba proiectele? Și într-un caz și în celălalt, atitudinea lui Jan era crudă. Plânse și-și reproșă această slăbiciune. În timpul insomniilor își spunea: „Temerile mele erau justificate: probabil că Sigrid e lângă el. Prezența mea ar fi o căință veșnică, o dovadă vie a unui trecut trădat. Dorește să-și savureze în tihnă ticăloșia, căci ceea ce a făcut nu-i altceva decât ticăloșie!” Apoi încerca să-și regăsească liniștea. „Nimic nu mă îndreptățește să-l judec!” Dar o voce, în adâncul sufletului ei, murmură că exaltarea inimii n-are margini și că forța dragostei e de neînving. Doctorul Johansen fu mișcat de înfățișarea pierdută, de ochii ei roșii.

— Ce s-a întâmplat?

Thérèse nu voi să răspundă.

— Socot că cele câteva zile de odihnă ar fi trebuit să-ți facă bine. Dar văd că nu-i așa. Vreau să te examinez. Thérèse refuză, știind foarte bine care era pricina stării ei. Apoi, într-o seară, întorcându-se acasă, găsi sub ușă un plic cu margini multicolore și cu ștampila eu aripi: *Par avion*. Puse scrisoarea pe o mobilă, se feri s-o deschidă și, cu ochii închiși, fu cuprinsă de o adevărată spaimă. Apoi, nu mai putu să reziste și, cu inima strânsă de emoție, citi aceste rânduri:

„Am primit scrisoarea dumitale. Vino când vrei, te aștept. Cu simpatie, al dumitale...”

Din nou fășniră lacrimi din ochii Thérèsei, dar ele erau acum de mulțumire. Își examinează odăița ca de pe puntea unui vapor care a ridicat ancora și de unde vezi țara îndepărtându-se. I se păru chiar că o și părăsise. A doua zi sosi radioasă la spital. Doctorul Johansen fu surprins de această transformare rapidă. O complimentă și o întrebă motivul. Thérèse, foarte calmă, i-l spuse.

— Așadar ne părăsești! Adăugă, clătinând din cap: De fapt eu sunt vinovat de această plecare! Pentru că eu ți-am pus la dispoziție revista în care ai citit articolul...

— Domnule doctor, așa a fost să fie. Nu mă țineți de rău. Sub conducerea și la îndemnul doctorului Yvarsen am învățat această meserie în care dumneavoastră ați continuat să mă călăuziți atât de bine. Nu socotiți că e firesc să-mi reiau locul alături de vechiul meu maestru?

Doctorul Johansen se înclină curtenitor. Nu putea bănui tainele Thérèsei care se adăugau realei și sincerei sale dorințe de o nouă activitate. În aceeași seară ea îi telegrafiasă lui Jan Yvarsen că va lua primul pachebot, a cărui plecare urma să aibă loc peste opt zile. Lui Fanny îi scrise o lungă scrisoare în care-i vorbi despre plecarea ei

apropiată.

„Mă voi întoarce, scria ea, și-o făgăduiesc, și apoi, – parcă putem ști vreodată – poate că vei veni tu să mă vezi în Suedia. Știi că vă iubesc pe toți trei din toată inima, că gândul meu nu vă va părăsi niciodată, cu atât mai mult cu cât nu pot uita acest pământ african unde am trăit atâția ani de nespuse fericire. Dar nu poți lupta împotriva, soartei. A mea e să ascult de această chemare. Să nu precizem nimic în legătură cu viitorul. Numai ție îți pot spune că nu alerg după o himeră, dar nici nu-ți ascund că simt nevoia să trăiesc în umbra celui pe care-l admir atâta. Prezența lui, acum ca și odinioară, mă îmbată de mândrie și de bucurie. N-am altă ambiție decât să-l slujesc și să-l ajut în nobila lui misiune. Îți las tot ceea ce mi-a fost drag. Am să-mi aduc aminte adesea de tine în aceste locuri pe care le-am îndrăgit. Gândește-te la mine, cum mă voi gândi și eu la tine în fiecare zi...”

Medici, interni și infirmiere organizară, chiar la spital, o masă de adio în cinstea Thérèsei. Toți o regretau. După masă, făcu ultima vizită prin saloane, unde mulți bolnavi refuzau să creadă în plecarea ei definitivă. Ieși din dormitoare cu inima grea. La sfârșitul mesei, decana infirmierelor îi înmână un pachet voluminos. Citi pe cartea de vizită care-l însoțea: „*Doctorului Jan Yvarsen, amintire de la cei și de la cele care l-au cunoscut și care-l vor iubi întotdeauna*”. Thérèse își petrecu ultima noapte la Krittelwerk, într-un hotel. Își vânduse toată mobila și nu lua cu sine decât lucrurile strict necesare. Nu putu închide ochii toată noaptea. Era nespuse de tristă, dar durerea ei era fără spaimă, ca cea pe care și-o provoacă rămasul bun ce îi iei de la un peisaj, sau de la niște ființe pe care ești sigur că nu le părăsești pentru totdeauna. Rămase la fereastră, respirând aerul călduț al ultimei nopți petrecute în țara care-o adoptase. Cerul, strălucind de stele, lumina orașul adormit. Acolo se odihnea un prezent pe care-l și estompa un viitor necunoscut. *Mâine* avea să se ivească, după această ultimă noapte, cu tot misterul lui! *Mâine* oferea inimii tumultuoase a tinerei femei, care-și căuta noul ritm, incalculabila bogăție a visului...

* * *

Fie din întâmplare, fie pentru că așa voise soarta, Thérèse se imbarcă pe același vapor cu care traversase ultima oară oceanul împreună cu James. Același comandant Hawking îi făcu onorurile la bord. Aflase despre moartea lui James Corsen. În timpul călătoriei a fost față de Thérèse plin de atenții curtenitoare, respectând dorința tinerei femei de a rămâne departe de ceilalți călători. Timp de trei săptămâni cât a durat traversarea, Thérèse nu apără decât de două ori, în marele salon. Își petrecea timpul în lungi reverii pe punte, sau frunzărind caietul cu coperti cu mușama neagră, acum martor asiduu al durerilor și nădejdlor sale. Uneori, totuși, îi plăcea să savureze o discuție cu comandantul Hawking. Cu mult tact, el era gazeta spirituală de bord, amuzanta rubrică a

ecourilor care se iscau în orice clipă în mijlocul aceluia oraș plutitor.

— Apropo, îi zise el, vă mai amintiți de acel matelot care ne încânta cu vocea lui de aur, în timpul ultimei dumneavoastră călătorii? De atunci a făcut o foarte frumoasă carieră. L-am revăzut ca pasager la clasa întâi, de astă dată! Ne încântă și acum, dar cu titlu oficial. Așa e viața, aranjează lucrurile și-i pune pe oameni acolo unde le e locul.

Ca și ultima oară, Thérèse debarcă la Bordeaux. Voia să facă din nou drumul pe care-l mai făcuse. De la Paris voia să ia avionul spre Suedia. Răspunzând doctorului în termeni concizi, dar plini de entuziasm, nu precisase data sosirii. Când sosi pe pământul acelei țări necunoscute, inima îi bătea să se rupă, picioarele i se muiară, și rămase multă vreme ca năucită în restaurantul aeroportului, spre care o îndreptase, cu multă politețe, o stewardesă, ce aștepta surâzând ca tânăra pasageră în doliu să-și vină în fire. Măcar că era îmbrăcată cât mai călduros cu putință, Thérèse tremura, nu știa nici ea dacă de frig ori de emoție. Părăsise Transvaalul pe o căldură toridă și ajunsese pe pământul nordic primăvara. Din avion, zărise imensitățile de zăpadă și acel spectacol atât de diferit de cele cu care fusese obișnuită exprima și mai bine faptul că întorsese o pagină a sorții. În timpul călătoriei cu avionul, stewardesa o informase cu amabilitate despre tot ce știa privitor la viața suedeză.

Fără să aleagă un palat, Thérèse trase la un hotel dintre cele mai confortabile din capitală. La început, fu plină de nerăbdare. Abia sosită, înainte chiar de a-și desface bagajele, fu pe punctul de-a se duce la clinica unde lucra doctorul Yvarsen. Apoi, se răzgândi, simțind brusc nevoia să savureze așteptarea, acea stranie senzație în care neliniștea se amestecă cu nădejdea și cu grija specific feminină de a arăta bine după câteva ceasuri de odihnă. Thérèse își petrecu prima zi în odaia ei luminoasă, inspectându-și garderoba, întrebându-și oglinda și visând... Îi fu rușine de inactivitatea ei și mai ales de faptul că uitase pentru o clipă trecutul. Dar o barieră ivită pe neașteptate o despărțea de acest trecut. Transvaalul dispăruse, luat de dorința care o cuprinsese de a-și trăi viața. Ca să se pedepsească, se strădui să reînnoade legăturile cu Fanny și-și impuse să-i scrie o scrisoare lungă. Dar într-o jumătate de oră nu putu să înșire decât câteva rânduri de tandră prietenie. Din când în când, Thérèse se uita pe fereastră la mișcarea din stradă. Măine se va amesteca și ea în această mulțime.

* * *

Thérèse nu voia o rochie prea severă. De obicei – obligată să părăsească doliul din pricina climatului Africii, a slujbei și a renunțării la viața mondenă – purta o rochie aproape ca o uniformă, și adoptase albul și griul deschis. Trecând prin Paris, de data asta nu mai fusese preocupată de modă. Dar orice femeie are degete de zână și talente de croitoreasă. În câteva ceasuri, Thérèse transformase o rochie gri, dreaptă, austeră, care nu-i sublinia formele, într-o toaletă minunată, a cărei jupă în formă de floare, o făcea să pară, când pășea, că valsează. Își puse un guler mare de pichet alb, foarte tineresc, și se pieptănă

ca pe vremea vizitelor la familia Yvarsen, lăsându-și părul să-i cadă în valuri pe umeri. Surâsul de odinioară, regăsit, Thérèse se simți revenită în epoca plină de neliniște și de încântare, când privirea plină de simpatie a doctorului îi dădea o stare de îmbătătoare bucurie. În acea primă noapte în Suedia, tânăra femeie nu-și găsi somnul. Insomnia îi fu și dulce și chinuitoare. Din miile de gânduri care o asediau, nu exista unul care să nu fie dominat de imaginea doctorului Yvarsen...

14

— Câteva minute, domnișoară?

Calificativul de „domnișoară” o făcu pe Thérèse să suradă și-i făcu în același timp o oarecare plăcere. Secretara reveni după câteva secunde.

— N-am cutezat să-l deranjez pe doctor care-și termină vizita, e ceva foarte urgent, domnișoară?

— Pot să aștept, vă mulțumesc.

Thérèse se privi într-o oglindă. Chipul îi era acoperit de o roșeață ciudată; ochii îi străluceau, inima îi bătea într-un ritm neașteptat. În câteva clipe avea să apară în fața omului în jurul căruia, de atâția ani, i se cristalizau gândurile, chiar și în zilele de simplă și sinceră bucurie alături de James. În ea, dominau rând pe rând teama, respectul, admirația tandră și mai ales frica de a nu decepționa. Se sculase cu noaptea în cap, ținându-și cele mai înțelepte discursuri, încercând să-și potolească o enervare crescândă: „Ești ridicolă, Thérèse, ce-ți închipui? Doctorul a binevoit să-și aducă aminte că aveai unele calități profesionale care i-ar fi de folos la clinică. Nimic altceva. Viața lui e bine organizată... Nu te așteaptă pe tine ca să și-o schimbe”.

Un frig subit îi strânse inima. Se gândi la Sigrid, imaginându-și că era poate fericită și adăpostită în acest oraș, în casa celui pe care inima ei pătimașă îl dorea de atâția ani. „Dacă va fi astfel, voi pleca imediat. N-aș putea trăi atât de aproape de o criminală și voi găsi în mine destulă putere ca să înlocuiesc admirația pentru Jan cu un dispreț total.” În secunda următoare, Thérèse se lăsă cu totul în voia ceasului care înainta ca o lumină nouă, menită să-i lumineze calea. De zece ori își aranja coafura, voind să semene cu cea care era odinioară, apoi începu să aștepte cu ochii fixați pe o carte, din care nu putea citi nici măcar un rând. Secretara se uita amuzată la tânăra care trecea prin toate chinurile nerăbdării și ale enervării. Până la urmă Thérèse nu mai putu să stea locului. Începu să se plimbe de la scaun la fereastră și de la fereastră la scaunul pe care se așeza nerăbdătoare, cu ochii arzând, cu mâinile umede. Scoase din geantă o batistă mică și-și șterse palmele.

— E chiar atât de grav, domnișoară? o întreabă secretara, văzându-i nerăbdarea.

— Nu știu, murmură Thérèse.

În sfârșit, ușa se deschise. Thérèse se ridică de pe scaun și rămase încremenită, fără să poată articula un singur cuvânt. Jan Yvarsen veni spre ea, cu mâinile întinse, într-un gest de afectuoasă prietenie.

— Ce mai faci?

Vocea îi era calmă, ca și cum se despărțise de tânăra femeie în ajun. Ea îl contemplă până simți că o apucă amețeala. Era la fel ca odinioară, fără ca anii să-i fi pus

pe chip stigmatul vremii.

— Stai jos, te rog, doamnă Corsen! Thérèse făcu: „Oh!” și ochii i se umplură de lacrimi. Jan înțelese. Îmi dai deci voie să-ți spun Thérèse? Fata avu un surâs palid. Nu te așteptam atât de curând, micuță Thérèse, zise Jan. În fața chipului întristat al tinerei, el adăugă foarte repede: Nu-i un reproș, dimpotrivă. Dar, în zilele astea, voi avea prea puțină vreme să mă ocup de dumneata așa cum aș vrea. Sunt prins până peste cap. În concluzie, unde stai?

Thérèse îi dădu adresa hotelului. Jan își încruntă sprâncenele și rămase câteva minute gânditor.

— Dacă aș cuteza...

Cu mâinile împreunate, Thérèse murmură:

— Vă rog...

— Ei bine, iată, Thérèse, n-aș putea să-ți arăt clinica decât peste câteva zile. Inaugurarea va avea loc peste patruzeci și opt de ore. Ce-ai zice dacă ți-aș propune, până atunci, să stai în casa mătușii Brita despre care ți-am vorbit adesea? Dacă accepți... Își privi ceasul și continuă înainte ca Thérèse să-i răspundă: Te voi însoți după ce-mi termin treaba. Vom avea la dispoziție o seară întreagă să stăm de vorbă. Deocamdată, vezi, nu-mi aparțin. Sunt la dispoziția bolnavilor.

Într-adevăr, prin geamul ușii, Thérèse zări un intern care aștepta, cu o nerăbdare vizibilă, ca doctorul să isprăvească discuția.

— Deci pe diseară, Thérèse. Și Jan fugi.

N-avu nici vremea, nici îndrăzneala să rostească vreo vorbă. Îl privi dispărând în culoarul alb și zgomotul pașilor săi pe dale îi confirmă că nu visa.

* * *

Jan Yvarsen turnă apă clocotită din samovar în ceainicul de porțelan. Odaia imensă nu era luminată decât de lampa chinezească de pe pian și de focul din marele șemineu. Ghemuită într-unul din fotoliile tapițate, așezate în cerc în fața căminului, Thérèse gusta, fără nici o constrângere, bucuria de a fi alături de Jan. Sosiseră în amurg, după o călătorie rapidă, în timpul căreia nu schimbaseră decât câteva fraze banale. Și unul și celălalt știau că ceaurile ce vor urma vor fi destul de lungi ca să aibă vreme să-și spună tot ceea ce aveau de spus.

— Iată camera dumatăle, dragă Thérèse. E cea pe care am ocupat-o împreună cu Ide când am venit în Suedia.

Servitorilor – mirați de prezența Thérèsei – Jan le spuse cine era și-i rugă să aibă grijă de ea ca să se simtă bine. În penumbra odăii, armoniile lucrurilor își accentuau grația. În tăcerea vătuită, fiecare cuvânt căpăta o semnificație profundă și Thérèse îl asculta pierdută pe Jan.

— E cam greu să vorbești despre tine, nu-i așa? Și, totuși, nu putem discuta despre

alții decât în virtutea emoțiilor declanșate în noi de ceilalți... Ai rostit cuvântul „fericire” și m-ai întreat ce cred despre ea. Dumnezeu... Fericirea se poate analiza? Se poate doza? Poartă vreo etichetă? Fericirea e foarte fragilă, e un lux pe care nu-l prețuiești niciodată cum se cuvine când ai șansa să-l posezi.

Ridică un butuc cu cleștele. Flăcările făcură ca părul lui blond să capete reflexe de aramă.

— Socot, continuă Jan cu voce înăbușită, că încă nu mi-am primit partea de fericire. Și dumneata la fel, Thérèse... Fericirea este, după părerea mea, un fel de cota-parte din binele pe care-l facem, și n-are altă măsură decât generozitatea inimii. Fericite inimile celor care iubesc!

Jan Yvarsen își sorbi încet ceaiul. Brusc, se arătă dornic să afle amănunte din viața Thérèsei. Voi să cunoască împrejurările morții lui Corsen.

— E înspăimântător! Să mori în plină fericire! Să mori în plină putere! Cât de îngrozitor de nedreaptă e soarta! Partea lui de fericire a fost, într-adevăr, foarte mică. Se înfundă în fotoliul aflat față în față cu cel al Thérèsei. Deci vom lucra împreună, mică Thérèse. Să ne gândim la suferințele altora, ca să uităm de propria noastră suferință...

Thérèse își îndreptă privirea spre pianul unde se afla fotografia Idei.

— Da, zise Jan, draga mea soție e mereu prezentă. Adu-ți aminte cât era de curajoasă, de simplă, de dreaptă... În ceasurile grele, privirea ei stăruie în mine ca o lumină..

Rosti cu glas stins aceste cuvinte. Pleoapele i se lăsară peste ochii limpezi. Thérèse simți un fior. Care puteau fi pentru Jan ceasurile grele în afară de cele când în mintea lui stăruia amintirea lui Sigrid? Nu-și putu reține vorbele care-i veniră pe buze, și a căror temeritate o surprinse de îndată ce le rosti:

— Ați mai revăzut-o pe frumoasa dumneavoastră verișoară, domnule doctor?

Jan se ridică, de parcă un resort l-ar fi aruncat din fotoliu. Răspunse sec:

— N-am mai avut această cinste. Și adăugă încet: Și sper să nici n-o mai am vreodată...

În această violență a tonului, Thérèse se strădui să descopere o nuanță de regret. Se jură totuși să alunge din ea orice sentiment de gelozie neașteptată, pentru că, în realitate, acum nu mai avea de apărut nici o fericire. Avu curajul să suradă și să-i arunce lui Jan cea mai limpede privire a ei, ca pentru a-l invita să continue discuția care-i încălzea inima. Când ieșea din zonele de umbră, silueta lui părea tinerească, suplă, plină de putere, o adevărată imagine a siguranței. Butucii trosneau, scânteile săreau în cenușarul șemineului înalt; pâlpâitul flăcării întărea starea plăcută care – cu toate gândurile ei mai mult sau mai puțin ciudate – o copleșea pe Thérèse.

— Să nu-mi mai vorbești niciodată de Sigrid, Thérèse. Ea e pedeapsa, remușcarea și rușinea mea. Da, dacă n-ar fi fost ea care să-mi sucească mintea, care să mă năucească încă din anii adolescenței, soția mea dragă ar mai fi trăit încă multă vreme. Da, dragostei vibrante, totale a Idei, n-am știut să-i răspund decât cu o tandrețe oarecare. I-am auzit

adesea inima, dar am rămas indiferent la bătăile ei generoase. Eram incapabil atunci s-o iubesc așa cum mă iubea ea. Ani în șir am purtat povara zdrobitoare, cumplită, a unei iubiri care mi se interzicea, pentru că întreaga mea conștiință o condamna. Am trăit ceasuri crâncene și-mi dau seama abia acum de tot ceea ce trebuie să fi suferit biata mea Ide, descoperind că în inima mea dăinuia o imagine care nu era a ei. Da, Thérèse, ani în șir, cu toată munca mea înverșunată, cu toată reala și profunda afecțiune pentru Ide, cu toate preocupările sacre ale unui părinte, n-a existat o singură zi în care sufletul meu rătăcit să nu se gândească la Sigrid...

Jan tăcu câteva minute. Se ridică, și ieși din raza de lumină a lămpii. Thérèse îi zări capătul aprins al țigării, care devenea mai intens atunci când trăgea din ea. Se întoarse apoi lângă cămin și, cu privirea strălucitoare, căută ochii Thérèsei.

— Vine o oră în care simți nevoia să vorbești despre tine, nu pentru a te elibera, nu pentru a căuta scuze, nu pentru a te simți absolvit, ci ca să poți continua să trăiești ca un om liniștit. Trebuie să ai curajul să-ți faci bilanțul faptelor. Da, Thérèse, a doua zi după dispariția Idei, am crezut în fatalitate și am acceptat-o. N-am știut să mă cufund în amintire... Câteva luni mai târziu, știi, eram logodit cu cea al cărei chip adevărat m-ai făcut să-l descopăr. Sigur, regăsind-o mai târziu pe Ide, cred că i-am oferit, fără reticențe, tot ce-am avut mai bun, mai profund din ființa mea, dar nu poți purta în tine, nepedepsit anii lungi de suferințe și de regrete în așteptarea zadarnică a unei iubiri care ți se refuză. Ide a murit distrusă, o simt, o știi, nu atât de boală, cât de durere.

Thérèse se ridică, și se apropie de Jan.

— Pot să jur, domnule doctor, că Ide a fost cea mai fericită dintre femei, cea mai recunoscătoare față de cel care i-a dăruit această fericire. Ide a murit, lovită în carnea, dar nu în sufletul ei.

Jan surise trist.

— Îmi place să aud acest lucru, pentru ca egoismul meu să fie liniștit; îți mulțumesc Thérèse, dar...

— Dar?

— Nu socot că doi, trei ani de liniște pot compensa aproape cincisprezece de neliniște, de tulburare, de spaimă...

O flacăară trecu prin ochii Thérèsei.

— O oră de înflăcărare sinceră poate înlocui ani de viață și-i poate da un preț nemăsurat. Adăugă atât de încet, încât Jan n-o auzi: Da, sunt convinsă de acest lucru...

Jan se îndreptă.

— Orice-ar fi, Sigrid e moartă pentru mine, pentru totdeauna. Nici măcar n-o mai urăsc.

Se făcuse foarte târziu. Rămaseră un lung moment cufundați în tăcere. Thérèse acceptă surâsul lui Jan ca pe expresia unei liniști reale a sufletului. Cu ochii închiși, ea se rugă: „Doamne atotputernic, sunt oare vinovată că mă simt atât de bine alături de el? Am dreptul să accept această răscolitoare emoție care mă inundă când vorbește sau când mă

privește? E o nebunie să iubești cum îl iubesc eu, cu tot trecutul nostru, și al meu și al lui? E un rău să fii fericită în acest loc unde a trăit cea care a vrut să-l expună căinței veșnice, pe unde a trecut cea care a fost prietena mea și care i-a dăruit atâta dragoste? Cred că n-am făcut niciodată rău nimănui, dar, dacă sunt vinovată, iartă-mă!”

Jan se întoarse spre ea și puse capăt meditației.

— E târziu, Thérèse.

Ea îi întinse mâna ca să-i spună noapte bună și el i-o sărută. Ajunsă în camera ei, Thérèse deschise fereastra spre noaptea plină de stele. Aerul tare intră în odaie, aducând mireisme de pin. Din depărtări venea zgomotul înăbușit al torentului. Se culcă, închise ochii pentru a-și afla somnul și a-și continua visul, apoi, brusc, tresări. Din salon, urca accentele patetice ale *Clarului de lună* de Massenet. Jan cerea muzicii liniștea necesară.

15

Thérèse ramase singură toată săptămâna în casa mătușii Brita. Jan trebuia să se întorcă s-o ia și s-o instaleze în noul ei post în spitalul a cărui inaugurare tocmai avusese loc. Hoinărea încântată, la fiecare pas pe care-l făcea, de acea floră cu totul nouă pentru ea și atât de diferită de cea pe care-o cunoscuse. Servitorii, la recomandarea stăpânului lor, erau plini de atenție față de musafira a cărei voce fermecătoare i-o auzeau în fiecare dimineață. Acompaniindu-se singură la pian, Thérèse își studia compozitorii preferați: Duparc, Faure, Raynaldo Hahn. „O adevărată privighetoare”, zicea Ane Mette, cu mâinile împreunate pe șorț. Thérèse făcea de asemenea lungi plimbări fie pe jos, fie călare pe calul pe care Jan i-l pusese la dispoziție. Se întorcea zdrobită de o oboseală plăcută, cu obraji rumeniți de vântul tare al primăverii suedeze. Se lungea în fața șemineului înalt, cufundându-se în niște visuri din care nu putea și nici nu voia să iasă. Le scrise, în sfârșit, soților Starner o lungă scrisoare, spovedindu-se, deschizându-și sufletul fără reticențe și fără ascunzișuri. „*Sunt fericită și v-o spun pe față. Tom, nu tu ești cel care mi-ai spus că n-aveam dreptul să trăiesc ca o călugăriță, că viața continuă?*” Thérèse încă nu realiza că nici două luni nu o despărțeau de existența ei de odinioară. I se părea că aparține de când lumea noii țări în care pășise, pe care o iubea profund, care n-o mai separa de omul a cărui chemare îi vindecase inima sfârșimată. Ceasurile, zilele treceau bogate în impresii: umbra lui Jan plutea peste orice lucru. Ea fu prima care auzi zgomotul mașinii doctorului. Citea în odaia ei. Aruncă iute cartea, coborî, cu toată viteza, scara lungă și alergă mai, mai să-și frângă gâtul, la intrarea în parc, unde se opri să răsuflă. Nu trebuia ca Jan să-i observe agitația. Nu se înșelase. Pe drumul care venea din sat, mașina lui se apropia văzând cu ochii. Sări pe prag cu sprinteneală și-o salută pe Thérèse cu un zâmbet vesel.

— Dumnezeule, ce bine arăți! Bravo, Thérèse!

Roșul emoției accentua tenul strălucitor al tinerei.

— Această provizie de sănătate îți va fi necesară, mică Thérèse. Te așteaptă o muncă grea. Am hotărât...

Tăcură câteva secunde. Thérèse ridică spre el niște ochi neliniștiți și curioși.

— Ați hotărât...

— Că vei fi asistenta mea.

Pe moment, ea se făcu stacojie. Jan izbucni în râs.

— Vestea asta te supără?

Lacrimi perlară ochii tinerei. Nici nu-i putea mulțumi mai frumos. În timpul serii discutară cu entuziasm despre noul spital. Thérèse admiră, fără rezerve, energia doctorului, dar regretă într-un fel pe omul înflăcărat care, cu câteva zile în urmă, își

deschisese inima în fața ei. Jan mănca cu poftă. Îi simțea gata să lupte în deplinătatea facultăților sale intelectuale și profesionale, fericit de această trudă zilnică ce-i plăcea atât, mândru de nobila sarcină pe care-o avea de îndeplinit.

— Contează pe dumneata, dragă Thérèse, zi și noapte, fără rezerve...

Mâna nervoasă și fină a lui Jan punctă fraza. Thérèse închise ochii. Simți o irezistibilă dorință să-și așeze pe această mână obrazul fierbinte.

* * *

A doua zi, tânăra își luă în primire noul domeniu. În uriașul spital, în anexele rezervate personalului de conducere, un apartament mic și frumos, prevăzut cu confortul cel mai modern, îi fusese repartizat ei. La cererea doctorului Yvarsen, i se pusese o mulțime de flori în fiecare din cele două camere care dădeau spre parcul plin de verdeață.

— Doresc ca acest cadru să-ți placă, îi spuse doctorul.

Thérèse, în culmea emoției, nu găsi cuvinte să-și exprime îndeajuns recunoștința.

Jan arată un fotoliu adânc de piele.

— Poți constata, dragă Thérèse, cât sunt de egoist. Îmi place să mă odihnesc în astfel de fotolii. Țasta a fost pus aici la cererea mea, pentru zilele în care mă vei invita să fumez o țigară.

Această frază rostită de Jan o învălui pe Thérèse într-o căldură plăcută. În acel apartament cu mobile luminoase, cât îi va fi de ușor să-și aducă nota ei personală! Încă de pe acum se și simțea ca la ea acasă. În timpul acestor prime zile, vizită, însoțită de doctorul Yvarsen, numeroasele și luxoasele instalații ale acelei clinici model. Doctorul o prezentă pe Thérèse confrăților săi și întregul lui personal ca pe cea mai apropiată colaboratoare a sa.

— Oare voi putea răspunde la ceea ce așteptați de la mine? Întrebă ea neliniștită.

— Bunăvoința și sinceritatea, dragă Thérèse, fac adesea mai mult decât experiența. Te cunosc. Îmi amintesc de dragostea cu care îți îndeplineai meseria. Sunt cât se poate de liniștit în ce privește, calitatea și eficiența ajutorului dumitale.

Se aflau amândoi în biroul directorial. O tânăra cu privirea dură, cu buze subțiri, le urmărea discuția cu o atenție susținută, dacă nu chiar indiscretă. În ochii fixați pe noua venită, sclipi răutatea. Thérèse nu băgă de seamă această minuțioasă cercetare.

— Domnișoară Sylven, zise Jan, fii liniștită, doamna Corsen nu se va amesteca în treburile dumitale. Ești o secretară excelentă și n-ai putea să renunți la apreciablele dumitale servicii.

Surâsul domnișoarei Sylven fu amar. Thérèse o observă și fu izbită de răutatea care se vădea pe acel chip cu trăsături totuși plăcute. Îi adresă un surâs încântător. Domnișoara Sylven se făcu a nu-l observa. Thérèse avu imediat convingerea că nu-și va putea face o prietenă din această colaboratoare a doctorului și-i păru rău. I-ar fi plăcut să găsească pretutindeni un climat de încredere. La o femeie intuiția e un fel de al șaselea simț. După o

jumătate de oră de stat în birou, Thérèse ghicise că domnișoara Sylven nutrea fața de doctor un soi de devoțiune amoroasă, care se manifesta fățiș prin niște atitudini ciudate. Dacă Jan scotea o țigară din cutie, ea dădea fuga să i-o aprindă și-i golea cu cucernicie scrumiera. Îi urmărea cu privirea fiecare gest și fiecare pas, atentă la cea mai mică dorință. Acum era evident că se sufoca de furie în fața puținei atenții pe care i-o acorda doctorul din cauza discuției lui cu Thérèse. Când își scoase halatul ca să-și pună haina, secretara se precipită:

— Domnule doctor, corespondența...

— Semnează dumneata în locul meu, domnișoară. Nu-i nimic important. Și dispăru, acordându-i un surâs, După care constată:

— Nu mă mai recunosc, Thérèse. Niciodată natura nu mi s-a părut atât de frumoasă.

Thérèse murmură:

— Iar eu n-am fost niciodată atât de fericită.

Intrară în parcul înfrunzit.

— Domnișoara Sylven e de multă vreme secretara dumneavoastră, domnule doctor? Întrebă Thérèse.

— Am impresia că e din totdeauna!

— Se pare că vă e foarte atașată...

— Este într-adevăr.

— Vi se pare frumoasă?

Yvarsen izbucni în râs.

— E o chestiune de apreciere personală. În ce mă privește... Să zicem că n-are nimic impresionant.

Se strâmbă. Thérèse simți cutezătoarea și tainica dorință să se agate de brațul doctorului. Merseră alături, doctorul dându-i o mie de amănunte precise despre florile din grădină, amănunte care totuși nu excludeau poezia. Thérèse îi vorbi despre spitalul din Krittelwerk și Jan se arătă sincer mișcat să afle că amintirea lui rămăsese mereu vie în acel loc unde petrecuse atâția ani.

— Meseria dumneavoastră e cea mai frumoasă din lume, murmură Thérèse.

Jan înălță capul.

— Meseria cea mai frumoasă din lume e cea în care-ți pui tot sufletul. Un ciubotar conștiincios merită tot atâta considerație cât și cel mai erudit dintre cercetători sau practicieni, pentru că-și îndeplinește munca cu dragoste.

Discuția cu Jan îi oferea o plăcere deosebită. Știa să poleiască vorbele aspre și să le preschimbe în cuvinte încântătoare. Nimic nu-i era indiferent. Avea arta de a se interesa de orice și Thérèse își aminti că, în saloanele din Krittelwerk, prezența lui la serate era gajul sigur al unor seri nespuse de plăcute.

— Cei care-și etaleză părerile ca pe niște dogme, ca pe niște adevăruri, sunt indiscutabil, niște proști înrâiți. Ceea ce constituie farmecul vieții e complexitatea ei, și

sufletul, prin vâltorile care-l frământă, și pe care le învinge, evoluează, se întărește și crește. Cred că pentru a-ți iubi aproapele, mai întâi trebuie să-l înțelegi, și abia după aceea să-l judeci.

Dori ca Thérèse să-i vorbească despre James.

— Am fost fericiți, foarte fericiți. James m-a iubit din tot sufletul. Am gustat dulceața iubirii lui, care se manifesta prin atențiile cele mai delicate, prin grija cea mai emoționantă. De altfel, această fericire – trebuie să v-o amintesc, domnule doctor, – a fost opera dumneavoastră, dumneavoastră m-ați îndemnat să cred în armonia conjugală.

Jan nu mai surâdea. Thérèse continuă:

— Vă mai amintiți, desigur, de tânăra pentru care erați Dumnezeu ei, de fata care nu cuteza să facă un gest fără aprobarea și fără încurajarea dumneavoastră și care vă asculta în orice, chiar până la a admite posibilitatea unei fericiri din care erați exclus. Am petrecut alături de James ceasuri luminoase, dar, trebuie s-o mărturisesc, fără cea mai mică înflăcărare. Nu mă condamnați, nu-mi reproșați nimic și mai ales nu-mi purtați pică pentru sinceritatea mea. Dumneavoastră, care puteți înțelege totul, cum spuneți mai adineauri, nu puteți afirma că înflăcărare nu-i tot atât de necesară inimii ca și soarele de deasupra capetelor noastre. Să iubești... Nu cred că acest lucru înseamnă să aștepti, în virtutea obișnuinței, întoarcerea ființei care ți-e dragă, ci să tremuri de spaimă la gândul unei primejdii posibile... Să iubești înseamnă să regăsești în orice clipă, cu ochii închiși, imaginea celui care e ca și propria ta carne, înseamnă dorința să-i auzi mereu glasul, râsul. Înseamnă să ghicești, să presimți că la cutare cuvânt, la cutare evocare va fi sensibil, că o anumită privire de-a ta va fi pentru el plină de făgăduieli îmbătătoare. Să iubești înseamnă, rând pe rând, să tremuri de neliniște și să tresari de bucurie... Înseamnă să uiți de tine, să te oferi din toată ființa celui care-ți ține loc de soare. Alături de James am fost totdeauna lucidă. Nu mi-am pierdut niciodată capul.

După această mărturisire, Thérèse tăcu, necutezând să-l privească pe Jan; acesta, cu capul plecat, privea poteca acoperită cu frunze uscate din toamna trecută.

Thérèse reluă cu voce înăbușită:

— Trebuie să vă mărturisesc că, atunci când v-ați crezut obligat să mă respingeți, am rămas fidelă nebunește visului meu de fată. Cu toată fericirea calmă, cu toată tandrețea acceptată și, v-o jur, înapoiată, nu s-a întâmplat o singură zi ca inima mea să nu-și amintească de ceasurile trăite în umbra dumneavoastră. Iertați-mă. Există situații pe care ai vrea să le respingi, dar parcă poți?

Jan își ridică brusc capul. Privirea lui neliniștită o căută pe cea a Thérèsei. Ochii tinerei erau plini de lacrimi.

— Thérèse, Thérèse, e cu putință? Mă sperii! UITĂ-te la mine! De-atâția ani... Thérèse, inima mea e copleșită de prea multe dureri, de prea multă neliniște. Fruntea mea poartă stigmatul unei vârste atât de depărtată de a dumitale... Ține seama de ceea ce ne separă... Nu pot crede ce-mi spui! Nu vreau să cred, oricare ar fi dulceața în care mă învăluie această mărturisire. Viața e atât de frumoasă... Și-ți va aduce, mai devreme sau

mai târziu, tot ceea ce mai poți încă aștepta de la ea. Va veni cineva cum a venit și Corsen, o ființă tânără ca dumneata și-ți va dărui fericirea la care ai tot dreptul. Dar eu? Biata, mica mea Thérèse... sunt aproape în toamna vieții. N-am alt refugiu decât munca.

O sclipire trecu prin ochii fetei.

— Să nu-mi spuneți că inima dumneavoastră e moartă...

— Ba da, Thérèse, pentru dragoste, inima mi-e moartă...

— Nu se poate. Știu că nu mă iubiți. O știu de mult, dar mai știu și altceva...

— Ce anume, Thérèse?

— Știți foarte bine ce vreau să spun.

Jan încercă s-o rețină, dar Thérèse se smuci din mâna lui și alergă spre casă.

Doctorul își continuă singur plimbarea. Nu putea nega că-l învăluiseră o senzație plăcută. Surăse, necutezând să-și mărturisească această stare. În fața sentimentului profund care se trezi în el, în fața acelei călduri oferite, se simți emoționat și tulburat. De un lucru era sigur și anume că, în timpul acelei discuții și în ciuda ultimelor cuvinte neliniștitoare ale Thérèsei, nici măcar o dată umbra lui Sigrid nu se interpusese între ei. Timp de o secundă, simți dorința să se ducă după tânăra femeie. Dar pudoarea îl împiedică. Ajungând în biroul lui, dădu peste domnișoara Sylven.

— Ai avut chiar atâta de lucru, încât a trebuit să rămâi atât de târziu, domnișoară?

— V-am așteptat, domnule doctor, pentru o chestiune cu totul personală. Nu mă simt deloc bine și v-aș rămâne recunoscătoare dacă ați vrea să mă examinați.

— Arăți minunat de bine.

Domnișoara Sylven scoase un oftat.

— Într-adevăr, dar numai pe dinafară...

Jan băgă de seamă că secretara avea ochii roșii.

— Ce te doare?

— Nu știu, domnule doctor, totul...

Jan scrută chipul tinerei și-i fu deodată foarte antipatică.

— Nu cred că e necesară o consultație. Sigur că ești foarte obosită. Ia-ți câteva zile de concediu. Până te vei pune pe picioare, te va înlocui doamna Corsen.

O roșeață bruscă înflăcăra obrajii domnișoarei Sylven.

— Nu voi admite ca o străină să se ocupe de treburile mele.

— De fapt, ce vrei, domnișoară? Ești sau nu ești obosită?

Fără să aștepte răspunsul, Jan ieși, fredonând o romanță suedeză.

16

Omul era livid, Jan Yvarsen – în biroul său – se ridică din fotoliu, se îndreptă spre el și-i luă mâinile.

— Dragă domnule, nu există decât o șansă dintr-o mie s-o salvez pe soția dumitale. Vrei să încerc imposibilul?

— Domnule doctor, zise omul cu o voce slabă, pun soarta soției mele în mâinile dumneavoastră. Știu că sunt cele mai dibace din Europa. Cred în dumneavoastră și nu vă voi trage la răspundere în caz de nereușită. Vă rog să procedați cum credeți de cuviință și vă asigur de profunda mea recunoștința.

Thérèse, îmbrăcată în halatul ei alb, asista la discuție.

— Acum, lasă-ne, domnule, și rugați-l pe Domnul să ne ajute.

Vizitatorul ceru îngăduința să aștepte într-un salon alăturat rezultatul încercării disperate pe care urma s-o facă doctorul Yvarsen. Era vorba de o urmare neașteptată, neprevăzută, dramatică a unei operații făcută unei femei de treizeci și cinci de ani cu câteva săptămâni în urmă: scoaterea unui fibrom efectuată de un doctor încercat. Dar după operație survenise o complicație pulmonară. Nici n-o înlăturaseră bine și se ivi pericolul unei flebite. Grație unui tratament atent, primejdia păru din nou îndepărtată. Dar, după trei zile, se produse o embolie și timp de mai multe ceasuri consecutiv urmară altele. Doctorul Yvarsen, chemat de urgență, ceru transportarea imediată a bolnavei la clinică. Constată că pulsul femeii era extrem de slab, că fața îi era de o paloare cadaverică și că sistemul respirator abia mai funcționa. Trebuia operată din nou. Prin mască, Jan îi șopti Thérèsei:

— Am nevoie de tot sângele rece, de toată atenția dumitale.

Jan făcu o tăietură lungă pe burtă până la peritoneu. Asistenții așezară marile valve speciale, care împinseră înapoi peritoneul și intestinele, pentru a înlesni operația. Trebuia ca Jan să ligatureze vena ce ducea sângele din membrele inferioare spre cavitațile cardiace și pe unde avea să treacă și cheagul de sânge, îndreptându-se spre plămâni. Jan găsi vena bolnavă. Un examen prudent cu degetul îl făcu să constate unde era cheagul buclucaș. Thérèse observă privirea de triumf care se ivi în ochii lui Jan; o undă de dragoste și de orgoliu o străbătu din cap până în picioare. Admiră acea mână care nu tremura, care cu fiecă mișcare aducea viața, dar care, printr-o singură greșeală, putea aduce moartea. Jan lucra prudent și, când în sfârșit se îndreptă de spate, partida din punct de vedere chirurgical părea a fi câștigată.

În cabinetul de toaletă, aflat alături de sala de operație, Thérèse, gâfâind, îl întrebă pe doctor:

— Cum e?

— Rolul meu s-a terminat. Trebuie să așteptăm ca bolnava să-și vină în fire.

Spunând aceste cuvinte, Jan se aplecă să se spele pe mâini. Fără să se mai controleze, împinsă de o forță irezistibilă, Thérèse își puse capul pe umărul lui.

* * *

Era prima zi de vară. De mai bine de două luni, Thérèse își îndeplinea delicatele obligații cu o autoritate incontestabilă. N-avea nici un contact cu lumea dinafară și nu evadase din nobila ei închisoare decât de două ori, ca să se ducă împreună cu Jan la casa acestuia de la țară. După discuția lor, în acea după-amiază, în parcul clinicii și mai ales în cursul celor două zile de destindere pe care și le acordară și care-i apropiaseră și mai mult, Thérèse și Jan evitaseră orice cuvânt și orice împrejurare menite să-i emoționeze ori să-i tulbure. Fie din orgoliu, fie din timiditate, fie de teama unei decepții, Thérèse nu mai discuta cu doctorul decât treburi profesionale. Jan îi admira curajul, devotamentul. Pentru Thérèse, această muncă absorbantă era totodată un fel de pavăză contra plictiselii și – față de Jan – cea mai frumoasă dovadă de atașament. Își consacra serile cititului și-l ruga pe Jan s-o ajute în alegerea cărților. Doctorul era prea puțin la curent cu producția literară și disprețuia romanele. Dar îi citea și-i răscitea pe filozofi și pe clasicii din toate țările. Cunoscând foarte bine limba franceză, era în stare să recite părți întregi din tragediile lui Racine și Corneille.

Jan Yvarsen își lichidase apartamentul din Stockholm și se instalase și el într-un apartament dintr-o aripă a spitalului. Din odaia ei, Thérèse zărea fereastra cabinetului de lucru al lui Jan, fereastră ce rămânea adesea luminată până noaptea târziu. Fata ardea de dorința de a cunoaște locul unde trăia zi de zi idolul ei, dar Jan n-o invitase niciodată, ceea ce n-o prea mira, fiindcă o invita în casa lui de la țară. Nu pășise deci în acest apartament atât de aproape de al ei, unde își poftea cu plăcere colaboratorii.

În timpul acelor prime zile de vară, Thérèse, lăsând ferestrele larg deschise, respira cu nesaț aerul pur al nopții, și-l asculta pe doctor cântând la pian...

* * *

La sugestia Thérèsei, imediat adoptată de Jan, noua clinică primise numele de *Paradisul*. Nici nu putea să i se spună mai frumos. În spitalul, inaugurat abia de două luni, nu mai exista nici o cameră liberă. Bolnavi de pretutindeni se îndreptau către acest Paradis al științei și a muncii conștiințioase. Doctorul Yvarsen era ocupat până peste cap. În cele mai liniștite zile ale sale trebuia să facă două, trei operații, dar în majoritatea timpului era mult mai ocupat. Thérèse, totdeauna calmă, îl asista cu competență. Domnișoara Sylven, secretara doctorului, probabil silită de el, adoptase o atitudine de amabilitate corectă față de Thérèse, atitudine, de fapt, numai de formă față de cea căreia, în discuțiile cu colegele, îi spunea „intrusa”. Femeile se ghicesc repede una pe alta, așa că secretarei nu-i trebuise

prea mult ca să observe dragostea Thérèsei pentru doctor. Domnișoara Sylven se crampona de nădejdea, consolatoare pentru ea, că doctorul nu răspundea în nici un fel acestei iubiri care sărea în ochii tuturor. Dar colaborarea intensă și permanentă crease între Thérèse și Jan o legătură puternică. Odinioară, Jan își făcuse din singurătate un refugiu prețios. Acum n-o mai savura cu aceeași delectare. Erau seri în care simțea nevoia imperioasă de a fi alături de Thérèse.

Într-o seară, după o intervenție urgentă și delicată, care-i obligase să stea în sala de operație până la un ceas înaintat din noapte, Thérèse și Jan, mulțumiți de reușită, respirară cu lăcomie aerul pur al nopții de vară. Nici o adiere de vânt nu clătina crengile marilor copaci din parc, ale căror contururi se detașau aidoma unui desen fantasmagoric pe cerul scăldat de limpezimea lunii.

— Să nu-ți fie rece, Thérèse, îi zise Jan tinerei care, îmbrăcată într-o rochie de vară, avea brațele goale.

— Mă simt bine așa, zise Thérèse.

Jan își aprinse o țigară, apoi o luă pe Thérèse de după umeri. Ca o pisică gata să toarcă, Thérèse se ghemui lângă bărbatul care din pricina acestei apropieri începu să fie ușor agitat. Thérèse murmură și mai încet:

— Mă simt bine, mă simt foarte bine...

Jan își potrivi pasul după cel al Thérèsei. Mergeau încetișor. Tânăra simțea în plele răsuflarea însoțitorului ei, urechea, lipită de el, îi percepea bătăile inimii, și, din pricina aceluși ritm precipitat, simțea o dulce mândrie. Închise ochii, fericită să se lase condusă, călăuzită, ocrotită. Își zise: „Sunt aici, alături de el, mâna lui mă apără, mă protejează, cum voi mai cuteza să mă uit în ochii lui, să-i aud glasul fără să nu mă pierd? Sunt nespus de fericită. Viața începe din nou...” Jan rămăsese mut, mirat de el însuși, acceptându-și tulburarea și binecuvântând-o. Drumul până acasă i se păru Thérèsei neașteptat de scurt. Alături, Jan își slăbi strânsoarea.

— Nu mă părăsiți, nu încă...

Vocea Thérèsei era rugătoare. Își ridică spre Jan ochii plini de lacrimi. Luna revărsa peste parc o lumină lăptoasă și fiecare detaliu de pe chipurile lor apărea cu precizie. Thérèse, cu gura ușor întredeschisă, se uita la bărbatul de lângă ea. Jan simți pe brațe tremurul mâinilor Thérèsei. O strânse de mijlocul subțire și tânăra își încolăci brațele în jurul gâtului său. Buzele li se uniră. Dar, după câteva clipe, Jan se smulse din această fierbinte îmbrățișare. Plecă, aproape alergând, năucit de o emoție surprinzătoare. Thérèse intră în apartamentul ei și, fără să aprindă lumina, se trânti pe pat. „Doamne, cum îl mai iubesc. N-aș mai putea trăi departe de el. Aș vrea să fie fericit și mândru de fericirea pe care mă socot în stare să i-o dăruiesc. Dar sunt nebună! De ce tocmai eu? Când el le-ar putea cuceri pe cele mai frumoase! Îl iubesc, îl iubesc din totdeauna! O, Jan, ia-mă cu tine, păstrează-mă! Oricât de puternic ai fi, voi ști să te apăr împotriva necazurilor vieții! Jan, iubitul meu, de-a lungul timpului, de-a lungul pământului, gândul meu fidel nu te-a părăsit niciodată! Doresc atât de mult să fiu a ta!”

Căzu într-un somn adânc și binefăcător. A doua zi dimineață, Thérèse se îndreptă foarte devreme spre clinică. Domnișoara Sylven îi observă imediat nervozitatea, ce-l putea deranja pe doctor, a cărui zi de operații era foarte încărcată. Secretara își încruntă brusc sprâncenele și-o examinează pe asistenta șefului său din cap până-n picioare. Thérèse cutezase să-și schimbe pieptănătura. În loc să vină, ca orice infirmieră, cu părul ascuns sub bonetă, ea își lăsase pletele mătasoase pe spate. Purta aceeași rochie din ajun, și nu se prea grăbea să-și pună halatul alb. Domnișoara Sylven rânji și zise pe un ton acru:

— N-am impresia că doctorul va fi satisfăcut să te vadă în ținuta asta fantezistă.

Jan intră. Thérèse îi observă obrazul tras. El se înclină fără să rostească un cuvânt și se cufundă în cititul corespondenței. Thérèse roși încurcată. În fața oglinzii, își dădu seama cât era de deplasată ținuta ei și, ridicându-și brațele, își strânse repede părul, vârându-și-l sub bonetă. Văzu atunci că ochii lui Jan aveau, privind-o, o lucire de tandrețe tristă. Se întoarse brusc să se uite la el. Dar privirea lui își recăpătase sclipirea metalică.

— Thérèse, în dimineața asta avem mult de lucru. Vocea îi era voit neutră. Se întoarse spre secretara lui: Roagă-l pe doctorul Eller să mă aștepte. Am intenția să plec chiar în seara asta! Tăcu o vreme, apoi reluă: îmi iau câteva zile de odihnă!

Thérèse fu gata să leșine. Deci Jan voia să fugă, să pună între ea și el timpul și distanța. Deci gestul din ajun nu fusese decât o slăbiciune de bărbat și nu un omagiu sincer al emoției sale. Jan pleca. Jan voia să plece... Thérèse se luptă câteva secunde, dar totul în jurul ei se dădu peste cap într-o învălmășeală crescândă și-și pierdu cunoștința. Când își veni în fire, lungită pe o targă, văzu chipul lui Jan aproape de al ei; o cută de neliniște îi brăzda fruntea, dar gura avea un surâs liniștitor.

— Ce se întâmplă cu dumneata, Thérèse?

— Vă cer iertare...

Un râs răutăcios se auzi, o voce ascuțită trânti!

— Ciudată comportare pentru o infirmieră!

— Te rog, domnișoară Sylven, să păstrezi pentru dumneata aprecierile! Sunt cam deplasate, zău așa!

Thérèse se ridică. I se părea că i se golise capul, că tot trupul îi era zdrobit. Mașinal, mâna i se agăță de halatul lui Jan. Apoi, nemaiputându-se controla, izbucni în lacrimi.

— Domnișoară Sylven, te rog, lasă-ne... murmură doctorul.

Secretara dispăru ridicând din umeri și aruncând spre Thérèse o privire în care ura se lupta cu disprețul.

Se părea că nimic nu putea potoli această neașteptată și zgomotoasă durere a tinerei infirmiere. Jan se simți foarte stângaci, neștiind ce să spună, neștiind ce să facă. Thérèse scoase un suspin adânc, își ascunse capul în mâini și zise încet:

— Iertare... Vă cer iertare... Sunt ridicolă...

— Dar ce s-a întâmplat? Care-i motivul acestei disperări?

— Mai e nevoie să vă spun?

Thérèse se ridicase, picioarele îi tremurau și făcu apel la toată energia ei ca să arate

cât mai decent.

— Plecați... într-adevăr?

— Da... zise Jan, cu o voce slabă, pentru câteva zile.

— De ce?

— Pentru că trebuie, Thérèse.

— Nu vreau!

Thérèse se miră de a fi cutezat să rostească asemenea cuvinte, de a-și fi manifestat atât de brutal voința. Paradoxurile omenești sunt de o subtilitate ciudată; așa se face că, tocmai în fața omului a cărui autoritate o impresiona, al cărui cuvânt, al cărui gest aproape că o speriau, rostise – și pe ce ton – cea mai fierbinte dorință a inimii ei. Dar tocmai tonul ăsta îi plăcu lui Jan.

— Nu vreau... nu vreau...

Doctorul avu un surâs ciudat. Își puse mâinile pe umerii ei.

— Fetițo... Nu spune nimic! Fii înțeleaptă! Am nevoie de liniște, trebuie să văd limpede în mine. Nu pot să-ți spun nimic, nu trebuie să-ți spun nimic. Să uit ceea ce-a fost ieri, să-mi aducă minte? Nu știu. Dar...

— Dar? îl întrebă neliniștită Thérèse.

Jan răspunse încetișor, părând a-și cântări cuvintele:

— De ceea ce sunt absolut sigur, dragă Thérèse, e că trebuie să-mi adun gândurile...

Thérèse voi să-l întrerupă, dar el continuă: Să văd ce-i cu tulburătoarea emoție pe care am simțit-o ieri alături de tine...

— Jan! strigă Thérèse.

— Oare eu mai am dreptul la dragoste? După tot ce-am făcut, după tot ce mi s-a întâmplat? E minunat să trăiești sub puterea ei, dar, vezi, port în spate un trecut care încă mă mai apasă... Da, Thérèse, mi-e frică de dragoste, mi-e frică să mai iau o dată viața de la capăt, acum când anii cei mai frumoși s-au dus, când am trecut de mult de jumătatea vieții... Nu, te rog nu mă săruta acum... Vreau să plec câteva zile, să fiu singur, să mă gândesc... Am să-ți scriu, Thérèse, fii fără grijă, știu sigur că am să-ți scriu... Acum, gata, hai, liniștește-te... Crezi că în dimineața asta mă poți asista?

În loc de răspuns, Thérèse își aranja mica bonetă albă.

17

Jan Yvarsen plecă în aceeași seară, după o zi înverșunată de lucru, evitând să mai dea ochii cu Thérèse. Nu-și lăsă adresa, mărgininu-se să spună că se va reîntoarce după patru zile. De la fereastra ei, fata auzi zgomotul mașinii cu care Jan se topi în noapte. Se miră că nu simte nici o neliniște. Această plecare nu era o fugă, ci dimpotrivă o mărturisire. Inima i se umflă de orgoliu și de nădejde. După atâția ani întunecați, viața avea să-i rezerve, în sfârșit, suprema bucurie. Thérèse se lungi pe pat, nelăsând aprinsă decât o lampă cu abajur gros. Buchetele de flori dispuse ici și colo, în vase, îmbălsămau odaia. Din toate, respira vara și plăcerea de a trăi. „Doamne, fă ca Jan să fie al meu!” își zise ea înainte de a adormi.

A doua zi dimineață, domnișoara Sylven se miră de înfățișarea odihnită a celei pe care-o detesta. Deduse că atitudinea din ajun a Thérèsei nu fusese decât ipocrizie. „Toanta asta încearcă să-l seducă pe doctor. Iat-o azi, după plecarea lui, toată numai surâs.” Se jură să-i deschidă ochii șefului ei, de îndată ce se va întoarce, asupra tertipurilor acestei femei fără rușine și fără bun-simț. Această perspectivă o umplu de bucurie și, liniștită în ceea ce privea viitoarele relații dintre doctor și Thérèse, îi arătă acesteia din urmă o amabilitate neașteptată.

Trecură astfel trei zile, în timpul cărora Thérèse munci până la epuizare. Scrise celor doi Starnar fără să le dezvăluie starea ei sufletească și totuși din fiecare cuvânt răzbătea bucuria. Recitind scrisoarea, nu se putu abține să nu râdă: Fanny va ghici cu siguranță adevărul.

În dimineața celei de-a patra zile de la plecarea lui Jan, domnișoara Sylven întinse Thérèsei o scrisoare voluminoasă. Secretara recunoscuse pe plic scrisul doctorului. Ar fi vrut ca Thérèse să citească pe loc scrisoarea, ca să-și poată da seama, după chipul ei, despre ce era vorba. Dar Thérèse, măcar că era emoționată și deosebit de nerăbdătoare, luă plicul și-l băgă în buzunarul halatului. La ceasul odihnei, se așeză sub umbra unui stejar mare se întinse pe iarbă, trase în piept cu toată puterea aerul călduț și îmbălsămat, apoi desfăcu plicul. Citi, reciti de zece ori paginile lungi, cu inima bătând, cu ochii plini de lacrimi, cu gâtlejul strâns de o emoție copleșitoare. Scrisoarea n-avea titlu:

„Sunt singur, într-un șalet pierdut în munți unde zăpada încă nu s-a topit. Infinitul îmi aparține și mă pierd în el, amețit. Mi-am descoperit un prieten, un câine mare de Terra-Nova, ai cărui ochi au în ei atâta bunătate, încât mă emoționează. Mă însoțește în lungile mele plimbări printre brazii încă albi și eu îi vorbesc... E ciudat, nu ți se pare? În deplina singurătate care mă înconjoară, mă gândesc la drumul pe care l-am parcurs. Îmi

revăd viața pe care mi-o cunoști, Thérèse, mai bine ca oricine, cu bucuriile, durerile, greșelile și modestele ei reușite. Am cunoscut odinioară entuziasmul, apoi fericirea calmă, pe urmă echilibrul. Credeam că nimic în afară de munca și de datoria mea nu mă mai putea mișca. Și iată... trebuie să-ți mărturisesc – și nu mi-e rușine de această mărturisire – că ceasul acela cald și vibrant din ultima noastră seară mă amețește. Mai simt încă pe buze gustul buzelor tale și retrăiesc cu aceeași intensitate dulceața acelei îmbrățișări. O, Thérèse, ești nemaipomenit de prezentă în seara asta de singurătate! Da, îți simt mireasma părului, rotunjimea brațului, căldura trupului... Trecutul, cu toate grelele lui amintiri, piere în fața ta. Te iubesc... și ți-o scriu pentru că nu voi cuteza poate să ți-o spun. E o certitudine care-mi inundă inima, mă copleșește. Ai venit când nu mai așteptam pe nimeni și nimic, când nu mă mai simțeam legat decât de munca mea. Ai venit aidoma unui sol al prospețimii și tinereții. Dar, Thérèse, azi-dimineață m-am privit în oglindă. Alături de chipul meu mi l-am imaginat pe al tău. Fruntea mea, Thérèse, poartă ridurile vremii, ale eforturilor, ale durerilor. M-am gândit la vârsta ta și la a mea... Te-am gândit cam cum va fi viața noastră dacă ți-aș accepta dragostea? Thérèse... Thérèse... sunt cuprins de încântare, dar și de spaimă... Voi mai fi în stare să mă aplec către tine, să-ți ofer tot ceea ce are dreptul să primească o femeie atât de tânără? Deși mi-e greu să-ți mărturisesc, mi-e frică de tinerețea ta, mi-e frică să nu sufăr din nou... Ghicesc în ochii tăi frumoși mirarea pe care trebuie s-o iște teama asta zăludă. Ne despart atâția ani... Și totuși... Nu vreau să fiu mai romantic decât sunt, dar port în mine, și tu știi asta, un entuziasm care nu s-a manifestat niciodată pe măsura lui. Știu, simt că, alături de tine, voi fi fericit deși vei fi pentru mine un izvor de neliniște. Iartă-mă...

Voi sosi la câteva ceasuri după ce vei primi această scrisoare. Mă simt de pe acum cumplit de timid în fața privirii tale."

Thérèse ar fi vrut să strige de bucurie. Alergă prin parc, fără nici un scop, ca un animal tânăr, pentru simpla plăcere de a-și destinde trupul, de a-și umple plămâni cu adierea călduță a verii. Făcu un buchet mare de flori sălbatice și se înapoie la spital cu brațele încărcate. Domnișoara Sylven tresări când o văzu luând recipientele aflate la îndemână și așezându-și înmiresmata recoltă în acele vase improvizate.

— Doctorul detestă florile, doamnă Corsen, zise ea sec.

— Mă uimiți, domnișoară! răspunse Thérèse cu voce dulce.

— Cred că n-aveți pretenția să cunoașteți obiceiurile și gusturile doctorului mai bine decât mine, presupun, șuieră secretara.

Thérèse nu răspunse nimic, dar avu un surâs care prețuia cât toate răspunsurile.

— Se pare că sunteți într-o dispoziție excelentă, doamnă Corsen!

— Excelentă! Asta-i cuvântul... și Thérèse începu să fredoneze cu atâta convingere, încât, uitând unde se găsea, lăsă să-i scape o notă ascuțită, încântătoare, scoasă parcă de o privighetoare. Domnișoara Sylven tresări.

— Unde vă credeți, doamnă Corsen?

Dar Thérèse nu mai auzea nimic. În acel minut nu mai existau nici domnișoara Sylven, nici clinica, nici bolnavii, nimic altceva decât gândul ei închipuindu-și pe Jan pe drumul întoarcerii, cu mâinile crispate pe volan și cu surâsul pe care i-l ghicea, puțin melancolic și totuși radios. Nici unul dintre medicii din clinică, știind că Thérèse lucra cu doctorul Yvarsen, nu-i ceruse concursul de când plecase acesta. Acum stătea în biroul directorial, uitându-se la ceas din cinci în cinci minute.

— Așteptați pe cineva? întrebă curioasă secretara.

— Da, viața... zise Thérèse cu un surâs.

Domnișoara Sylven ridică din umeri, cu un dispreț nedisimulat în fața acelor cuvinte, pe care le califică în sinea ei drept smintite.

Nerăbdarea bucuroasă a Thérèsei se transmise și kolegei sale, dar în sens invers. Era evident că riturnela pe care Thérèse o relua întruna, în surdină, o călca pe nervi și o agasa la culme. De zece ori domnișoara Sylven greșise bătând la mașină corespondența. Nu se mai putu abține.

— Doamnă Corsen, te rog să mă lași să lucrez în liniște; detest amatorismul. O fi dreptul dumatăle să-ți placă muzica, dar dreptul meu e să-ți spun că în absența doctorului sunt stăpână aici. În concluzie...

Drept răspuns, Thérèse îi adresă o reverență, și făcu două învârtituri de dans. Sub portal, rămase țintuită locului. Din aleea centrală, mașina lui Jan sosi repede și se opri drept lângă stâlp. Nu mai deschise portiera și sări pe deasupra cu suplețea unui tânăr. Thérèse rămase nemișcată, tremurând, apoi, cu un strigăt înăbușit care aducea mai curând a suspin, se azvârli la pieptul lui. De la fereastră, domnișoara Sylven, îngrozită, scandalizată și plină de furie, îl văzu pe doctor luând-o în brațe pe „nerușinata” doamnă Corsen și sărutându-i pletele. Perechea nu se îndreptă spre clinică, ci dispăru în parc. Sub prima umbră întâlnită, se opriră. Jan o înlănțui din nou pe Thérèse, șoptindu-i la ureche.

— Nu-i cu puțință... nu... nu se poate...

Thérèse se strânse mai aproape de el.

— Nu spune nimic iubitul, te rog. Nu spune nimic care ne-ar putea face rău. Totul e cu puțință, din moment ce mă iubești. Ți-am citit scrisoarea și fiecare frază, fiecare cuvânt m-a umplut de fericire. De atâția ani nu ești pentru mine decât o nălucă. Am trecut prin încercări de care viața nu m-a cruțat. Dar acum, sunt aici, alături de tine, și nu vreau să te mai părăsesc. Jan, te iubesc, te iubesc, și știi că și tu mă iubești. Nu mai căuta motive care n-au nici o valoare. Am vârsta ta, Jan, pentru că te aștept de atâta vreme și tu ai vârsta mea, pentru că inima ți-e plină de dragoste ca și a mea. Ah, cât mă voi strădui să-ți dau tot ceea ce aștepți de la viață! Te iubesc și te admir și nimic nu poate schimba această stare de lucruri. O, iubitul meu, nu te mai întreba dacă mă poți face fericită. Voi fi fericită să știu că trăiești, și mai fericită să-mi îngădui să-ți dăruiesc odihna și bucuria. Voi fi ceea ce dorești să fiu pentru ca inima ta să nu obosească auzind-o bătând pe a mea. Te iubesc și dragostea asta mă va face să simt prețul fiecărui minut, valoarea fiecărui cuvânt. Ah, iubitul meu Jan, eu îți sunt recunoscătoare, eu care nu citez să cred în această minune

născută în sufletele noastre!

Jan Yvarsen o ascultase pe Thérèse cu capul în mâini. Când își descoperi chipul Thérèse îi văzu ochii strălucind de lacrimi. Tânăra tremura. Obrajii îi erau îmbujorați, vocea ei gravă exprima dorința, supunerea, ardoarea. Jan întinse mâinile și-o luă în brațe.

Când intrară amândoi în birou, chipurile le erau atât de radioase, încât domnișoara Sylven nu se mai putu stăpâni. Inima i se strânse și trebui să-și pună repede ochelarii ca să nu i se vadă lacrimile. Jan se așeză în fața biroului fără să rostească un cuvânt. Thérèse, alături, începu să citească. Există aurore a căror splendoare ne lasă muți. Astfel era și cea a dragostei lor.

18

Sigrid luase hotărârea irevocabilă să se întoarcă în țara ei. Renunțarea nu se prea potrivea cu mândria suedezei. Dar socotea că și-a câștigat iertarea ferindu-se atâta vreme să apară în calea lui Jan Yvarsen. Trecuseră mai bine de cinci ani de când nu-l mai văzuse. Și acum dorea nebunește să-l vadă. Jan ajunsese pentru ea – ființă prea puțin stăpână pe nervii ei, capricioasă, orgolioasă și pătimașă – o adevărată obsesie. Gândul la logodnicul ei de odinioară, la ceea ce pierduse, o aducea uneori până în pragul nebuniei. Nu putea, nu voia să renunțe. Trebuia cu orice preț să se împace cu el și să reia viața de acolo de unde o lăsaseră în urmă cu cinci ani. Jan, veșnic prezent, îi apărea când ca un răzbunător, când ca un iubit tandru, iertător și pătimaș. Evoca – cu toată puterea – ceasurile îndepărtate ale tinereții lor, jurămintele, visele, entuziasmul, și acele imagini îi dădeau o certitudine plină de orgoliu. Apoi, își amintea de vremea petrecută la Krittelwerk, după dispariția Idei. Își amintea atunci de lunile, de anii celei de a doua logodne cu Jan, fără ca cea mai mică remușcare să-i întunece nădejtile smintite pe care și le făcea în legătură cu vărul ei. Se știa tare și mai ales se știa frumoasă. Căci, în ciuda anilor, Sigrid rămăsese uimitor de proaspătă, ca o zi radioasă de primăvară, fără o cută, fără un rid pe obraz, fără cea mai mică urmă de grăsime pe trupul ei de Diană. În numeroasele sale peregrinări, care se asemuiau cu niște fugi ciudate, își aducea la disperare adoratorii. În fiecare colț de lume pe unde trecea, rătăcind, plictisită, lăsa întotdeauna în inima câte unui bărbat amintirea înflăcărată a celei căreia îi plăcea să iște pasiuni fără să-și piardă vreodată capul. O corespondență numeroasă o urmărea în fiecare din locurile pe unde ședea, ca o dâră luminoasă, scrisori pe care cel mai adesea nici nu se mai deranja să le deschidă, indiferentă la orice, în afară de obsesia ei nefirească.

După ultima călătorie în Suedia, hotărârea de a fugi de iubitul ei îi dădu pentru o vreme impresia că în sfârșit inima i se eliberase. Dar nu era așa. Dimpotrivă. În această călătorie, mai mult decât în celelalte, începu să se dea în ea o luptă tumultuoasă între orgoliu și dragoste. „Să-mi calc mândria în picioare și să mă întorc? Jan n-a venit după mine, nu m-a căutat... Deși știu sigur că mă iubește...”, își repeta ea cu un soi de furie.

Până la urmă, nemaiputând îndura despărțirea, își calcă pe mândrie și se întoarse. La coborârea din avion, respiră din adâncul plămânilor și, pentru prima oară după ani îndelungați, i se păru că ceasurile aveau sens și chipurile oamenilor un aspect vesel. Acum, nu mai avea de ce se teme. Mâine îl va găsi pe cel așteptat; mâine, Jan îi va deschide brațele și-i va spune, sărutând-o, că totul avea să reînceapă. Mâine...

La hotel, unde fu întrebată cât va rămâne, răspunse, cu un surâs sigur, că avea să stea foarte puțin. Prima vizită, chiar în ziua sosirii, i-o făcu notarului. Acesta îi mărturisii

că nu-l mai văzuse pe Jan de la ultima ei călătorie în Suedia. N-avea vești despre el, dar auzise că era șeful unei foarte importante clinici din împrejurimile Stockholmului. Sigrid îl anunță pe notar că avea de gând să se stabilească definitiv în țara natală.

— Sunt încântat, copila mea. Revii întotdeauna la ceea ce ți-a fost drag... Vrei să închiriezi sau să cumperi o casă? Te gândești să-i ceri ospitalitate vărului dumitale, ceea ce ar fi cât se poate de firesc, dat fiind faptul că ați crescut împreună în casa al cărei uzufruct îl avea mama ta?

— Încă nu m-am gândit. În legătură cu asta, nu știi, Jan se mai duce pe acolo?

— N-am nici cea mai mică idee. De ce nu-i dai un telefon la clinică, sau de ce n-o chemi pe bătrâna Ane Mette?

— Așa am să și fac.

Sigrid se grăbi să-l sune pe Jan acasă. O voce necunoscută îi răspunse că doctorul nu mai locuia acolo de mai bine de trei luni. La clinică, unde se duse pe urmă, i se dădu noua adresă a lui Jan. Întorcându-se la hotel, Sigrid medita asupra acestor noi și neașteptate concursuri de împrejurări, care se ridicau întocmai ca niște obstacole. Lucrurile n-aveau nimic extraordinar în ele, dar, în ciuda oricărui raționament, o cuprinse o senzație de rău nedefinit. Euforia de peste zi dispăruse și, în acea primă noapte petrecută sub cerul Suediei, își regăsi spaima obișnuită. Când se duse a doua zi la *Paradis* era nervoasă, neliniștită, iritată. La intrarea în clinică, abia dacă-și aruncă privirea asupra ansamblului minunat al clădirii. Pitită în umbra unui stejar, rămase minute în șir, gâfâind, nehotărâtă, furioasă împotriva acestei ezitări, dar incapabilă să și-o înfrângă. Sigrid închise ochii, făcu apel la toate amintirile, la toate nădejdiile care în acel minut ar fi trebuit să se fi îndeplinit. Siguranța – din ajun și din ultima vreme – că fusese așteptată cu fervoare se transformă în spaima că nici nu va fi ascultată de cel a cărui imagine o urmărea zi și noapte. La acest gând, un val de furie o străbătu din cap până-n picioare și-i dădu puterea să facă cei câțiva pași care o despărteau de biroul lui Jan. Deschise ușa o porni pe lungul coridor luminos și se opri în sfârșit, cu inima bătând, cu mâinile tremurând, în fața unei uși pe a cărei tăbliță era scris numele doctorului Yvarsen. Intră fără să bată. O femeie tânără, cu ochelari, se ridică și-o luă în primire pe intrusă, întrebând-o ce dorea.

— Să-l văd pe doctorul Yvarsen.

Sigrid nu-și recunoscuse propria-i voce. Își simți gâtul și buzele uscate și-și zise că probabil pălise. Într-adevăr, domnișoara Sylven crezu că-i era rău, fiindcă împinse spre musafiră un scaun.

— Regret, doamnă, dar doctorul nu dă nici o consultație fără să fie anunțat mai înainte. Păreți bolnavă, vreți să chem medicul de serviciu?

Sigrid făcu un semn negativ din cap.

— Nu, nu doresc să-l văd decât pe doctorul Yvarsen.

Văzu un surâs ironic desenându-se pe buzele secretarei și adăugă repede: Sunt o rudă de-a lui.

— Doamnă, îmi pare rău, dar doctorul lipsește.

— Pentru multă vreme?

Domnișoara Sylven ridică din umeri, privi în tavan și răspunse cu un glas care-i dezvăluia lui Sigrid o adâncă amărăciune.

— Nu știu, nimeni nu cunoaște programul doctorului Yvarsen. Odinioară, era altfel, continuă ea gata la indiscreții.

Sigrid se miră. Lucrul acesta se potrivea prea puțin cu Jan. Știa mai bine ca oricine că doctorul împingea până la extrem conștiința profesională și nu lipsea niciodată fără să spună exact unde putea fi găsit în caz de urgență. O interogă pe domnișoara Sylven, care ezită totuși să-i dea amănunte.

— Doctorul a părăsit ieri seară spitalul, nu știu încotro s-a dus; ne-a spus doar că se va întoarce peste patruzeci și opt de ore.

Acum o privi ea pe Sigrid cu interes, dându-și seama că nu era o vizitatoare obișnuită. La rândul ei, Sigrid renunțase la atitudinea semeață și indiferentă. Se lăsă să cadă într-un fotoliu; obosită, dezamăgită, începu să-și frământă mânușile. Atunci, mai mult din compasiune decât din curiozitate, domnișoara Sylven întrebă:

— Dacă vă pot fi de folos, doamnă, vă stau la dispoziție. Sunt secretara particulară a doctorului Yvarsen de foarte multă vreme. Ce pot face pentru dumneavoastră?

Sigrid avu o tresărire.

— Iartă-mi această întrebare, domnișoară, dar de când îl cunoști pe doctorul Yvarsen?

— De la sosirea lui în Suedia, după ce-a venit din Africa.

Ochii lui Sigrid se reaprinseseră.

— Nu ți-a vorbit niciodată despre mine?

— Cine sunteți, doamnă?

— Sigrid Lindval. Sunt verișoara doctorului.

— Regret, doamnă, dar doctorul nu mi-a făcut niciodată nici cea mai mică confidență. Adăugă cu un oftat: în nici o împrejurare și despre nici un subiect.

— Nu știi nimic despre viața lui dinainte?

— Absolut nimic.

— Nu știi că vărul meu a fost însurat și că e văduv?

— Am auzit vorbindu-se despre asta, dar niciodată pe domnul doctor.

Fără să mai fie atentă la ce spune, împinsă de o nevoie imperioasă, mai puternică decât orgoliul, Sigrid, cu voce estompată, începu să-i povestească fetei aceleia necunoscute tot trecutul ei și al lui Jan, fără să pomenească, bineînțeles, despre propria-i crimă. Patima ei, prea multă vreme nemărturisită, izbucni în termeni violenți, în fața unei interlocutoare răscolite și din ce în ce mai lacomă să afle mai mult.

— Ne-am iubit cum nu se pot iubi decât două ființe sortite încă din copilărie să-și aparțină. Ne-am iubit cu o dragoste absolută. Ne-am iubit fiindcă aveam aceleași gusturi, înclinări, educație, temperament, ideal. Jan este al meu, așa cum aparțin eu acestor păduri,

acestor munți și lacuri. Îl iubesc și mă iubește fiindcă așa a trebuit să fie, fiindcă nu se putea să fie altfel. Fatalitatea ne-a despărțit, dar am venit să-l caut și să rămân cu el pentru totdeauna. Sigrid se îmbăta de propriile-i cuvinte. Fără să observe surâsul crud al domnișoarei Sylven, ea urmă: De când mă aflu aici, de câteva minute, simt că renasc, pentru că trăiesc în umbra lui.

La aceste cuvinte domnișoara Sylven simți o mușcătură în inimă. Toată ura ei se îndreptă împotriva Thérèsei Corsen și Sigrid trebuia să-i devină aliată. Thérèse îi răpise singura ei bucurie: niciodată doctorul nu va mai avea cu ea vreuna din lungile discuții, iscate – socotea fata – de o discretă tandrețe. Sosirea bruscă a acelei verișoare exaltate era un element nou, pe care-și închipui că-l poate exploata. Orice s-ar întâmpla, oricare ar fi efectul prezenței lui Sigrid Lindval, se putea ca această apariție în viața lui Jan să-i provoace Thérèsei un șoc. O privi deci, adânc, pe Sigrid și savura dinainte tot ceea ce avea de gând să-i spună musafirei.

— Doamnă, zise ea, apăsând pe fiecare silabă, dacă v-am mărturisit și, pe bună dreptate, că nu știu nimic despre trecutul vărului dumneavoastră, nu pot spune același lucru și despre prezent.

— Ce vrei să zici?

Ezitatea domnișoarei Sylven, savant calculată, produse efectul așteptat. Sigrid se ridică dreaptă, ca și cum un resort ar fi aruncat-o din fotoliu.

— Te rog, domnișoară, explică-te!

— Oare am dreptul?

— Dacă nu vrei să spui nimic, nu trebuia să insinuezi că...

Secretara surâse la auzul acestui ton autoritar.

— Cred că doctorul Yvarsen nu-i insensibil la farmecele asistentei lui.

— Un flirt! zise Sigrid pe un ton disprețuitor.

— Nu cred.

— Cum îți permiți să vorbești astfel? Asta mi se pare, iartă-mă, nerușinare!

Fu rândul domnișoarei Sylven să se ridice.

— Dacă-i așa, doamnă, să renunțăm la discuția pe care cred că sunteți convinsă că nu eu am provocat-o.

Se prefăcu a o însoți pe Sigrid până la ușă. Aceasta o luă de braț.

— Te rog! Vreau să știu! Am dreptul să știu!

— Doamna Corsen a manevrat în așa fel lucrurile, încât a devenit indispensabilă doctorului atât pe plan profesional cât și pe alte planuri.

— Cine-i această doamnă Corsen?

— O femeie tânără și foarte frumoasă, care a venit aici pe neașteptate, acum trei luni, din Transvaal.

Rostind numele acelei țări, domnișoara Sylven o privi intens pe Sigrid, care nu se putut abține să nu tresară.

Numele de Corsen îi era străin, dar faptul că ea trăise în Transvaal lăsa să se

presupună că Jan trebuie s-o fi cunoscut în epoca în care locuia acolo. Își frământa mintea. Își aminti de unele discuții avute cu Jan la Krittelwerk, atunci când erau logodiți, după dispariția Idei.

— Corsen nu-i numele unui medic, confrate al doctorului Yvarsen, în Transvaal? Nu practica și el medicina la spitalul din Krittelwerk acum câțiva ani?

— Într-adevăr și Thérèse e văduva doctorului.

La auzul acestui nume Sigrid deveni lividă. Amintirea îi reveni ca un glonte. Nu mai era posibilă nici o îndoială și Sigrid retrăi într-un minut scena de la hotelul din Krittelwerk, atunci când foarte tână Thérèse Erhardt venise s-o acuze, cu dovezi în mână, de crima făptuită.

Gata să se prăbușească, Sigrid se sprijini de spătarul scaunului. Soarta se încrâncena deci și mereu o lovea aceeași mână răzbunătoare. Trebui să strângă din fălci ca să nu urle de spaimă. Totul era cu puțință, afară de hazardul care făcea din acuzatoarea ei o rivală, cu atât mai neîndurătoare fiindcă, probabil, îl iubea și ea pe Jan.

— O cunoașteți pe femeia asta? se interesă domnișoara Sylven, pe care tăcerea prelungită a lui Sigrid o impresionase.

Sigrid avu puterea și nerușinarea să răspundă:

— Cătuși de puțin.

Secretara insinua că, probabil, doctorul plecase împreună cu Thérèse Corsen, dar că nu știa încotro anume. Fără să poată adăuga un cuvânt, Sigrid ieși după un scurt salut din cap. Se întoarse la hotel. Toată noaptea, chinuită de apropierea unei scadențe de temut, analiză discuția din acea după-amiază. Tot ceea ce se petrecuse se derula în mintea ei smintită întocmai ca un film halucinant. Dragoste și ură... Pentru dragoste mersese până la crimă. Timp de câteva secunde, se gândi la posibilitatea de a o comite și pe a doua. Numai că Thérèse era inaccesibilă, fiindcă, desigur, Jan o iubea... Degetele lui Sigrid se agățară de perna udă de lacrimi și sfășiară pânza fină. Simțea că înnebunește. În zori, se privi în oglindă. I se păru că îmbătrânise cu zece ani. Murmură: „Vom vedea... vom vedea...”

19

În vreme ce Sigrid, nevrând să accepte piedicile care i se ridicau în cale, se hotărâse să-l vadă pe Jan, cu orice preț, acesta alături de Thérèse contempla cerul înstelat. Amândoi se aflau pe terasa casei lui Jan. Așezați alături, pe șezlonguri, tăceau ținându-se de mână. Noaptea era calmă și clară. Luna plină lumina crestele brazilor, ale căror contururi se profilau pe cerul pur. Sosiseră cu un ceas înainte de masă. În timpul drumului, Thérèse se ghemuise lângă Jan, făcându-se mică. Nu schimbaseră decât puține cuvinte. O privighetoare cânta. Jan își aruncă țigara și-și întoarse fața către Thérèse, care, în acel clar-obscur, părea un pastel delicat. Ochii tinerei străluceau de o lumină pură. Prin rochia ușoară, i se bănuiau formele grațioase.

— Deci, mică Thérèse, murmură Jan, crezi că am dreptul să fiu fericit?

Ea îi luă mâna și i-o strânse.

— Să refuzi fericirea când e prezentă în tine, Jan? Nu-ți fie teamă de nimic; nu-i o sminteală de fată tânără, orgolioasă și superficială. Voi ști să te iubesc, crede-mă! Mă simt în stare să-ți ofer tot cea ce-ți va dori sufletul, tot ceea ce-ți va dori inima... Știi ce te interesează, ce te pasionează. Am învățat să cunosc, să iubesc neprețuitele comori pe care ni le dau artiștii și poeții. Ele m-au îmbogățit, m-au pregătit să te primesc. N-am cutezat să-mi închipui că într-o zi voi avea bucuria de a-ți dărui tot ceea ce-am adunat în mine. Astăzi, Jan, îți dăruiesc totul. Iubitule, aș vrea să fiu odihna și încântarea ta. Îți voi împărtăși grijile și voi fi paznica vigilentă a fericirii tale. Te iubesc și toate astea nu-s vorbe vane. Jan, ceasul ăsta pe care-l trăim e minunat și astfel vor fi toate ceasurile noastre. Mâna ți-e calmă și puternică. Va ști să mă călăuzească printre greutatele vieții. Admirația mea pentru tine e gajul cel mai viu și mai profund al veșnicei mele iubiri...

Jan se aplecă spre ea și nu răspunse nimic. Își lipi obrazul fierbinte de obrazul proaspăt al Thérèsei. Ea repetă:

— Te iubesc, Jan... Te-am iubit din totdeauna...

Cei doi se îmbrățișară. Thérèse tremura. Presimțea că miracolul iubirii era pe cale de a se împlini. Se desprinse din îmbrățișare și fugi în casă. Acolo se prăbuși pe o canapea adâncă și izbucni în lacrimi. Acest plâns era omagiul adus ceasului în care amâna fericirea ca s-o guste și mai intens. Se duse în odaia ei, așteptându-l pe Jan. Prin fereastra deschisă, noaptea grea de voluptate, năvăli în cameră...

* * *

Thérèse și Jan petrecură acea duminică însorită străbătând călare drumurile inconjurătoare; Jan îi arătă Thérèsei toate locurile pe care le bătuse în tinerețe. Era radios,

vorbea întruna, era juvenil, înflăcărat. Thérèse îl asculta încântată.

— Mică Thérèse, ieri am adormit în muzica glasului tău melodios. În ureche auzeam din nou acele cuvinte miraculoase pe care le-ai rostit. Vom fi fericiți, Thérèse, vreau să fim fericiți!

Un iepure speriat trecu printre picioarele calului Thérèsei; animalul se cabra nechezând, apoi o porni ca o săgeată. Thérèse scoase un strigăt, se aplecă peste grumazul bidiviului și strânse genunchii. Acesta, cu capul întins înainte ca prova unei corăbii, fugea înnebunit, ațâțat de loviturile ușoare ale crenguțelor de pe marginea drumului, care acționau asupra-i ca un bici. Jan își dădu repede seama de pericolul către care se îndrepta Thérèse. Animalul pornise ca săgeata către pădurea din față. Jan, cu vocea și cu gestul își încuraja iapa. Aceasta păru să înțeleagă, scoase un nechezat ca și cum i-ar fi strigat calului să se potolească, și se năpusti pe urmele lui cu toată viteza. Pădurea se apropia din ce în ce mai mult. Jan strânse din fălci; o sudoare rece îi acoperi fruntea. Îl mai despărțeau de Thérèse cel puțin douăzeci de metri și, până s-o ajungă, calul avea să se năpustească în desiş. Jan își cunoștea iapa. Era inutil s-o cravașeze, ori s-o lovească în coaste. Animalul făcu un efort. Grumazul îi șiroia de sudoare. Jan admiră stăpânirea de sine a Thérèsei pe care îi era teamă să n-o vadă căzând din șa. Pădurea era la doi pași... Totul părea pierdut... Bruce, calul Thérèsei o luă la stânga, sări peste un mic tufiș care mărginea dramul și o porni spre câmp, coborând în pantă dulce. Jan scoase un strigăt de nădejde. Iapa lui Jan râcăi pământul cu picioarele, făcu la rândul-i un salt ca să treacă de îngrăditură și o porni în diagonală către bidiviul pe care călărea Thérèse. Foarte aproape de ea, Jan începu să strige:

— Thérèse! Scoate picioarele din scări! Tânăra slăbi hăturile, și-și eliberă picioarele. Jan, suspendat în șa, întinse brațul, o apucă pe Thérèse și se reazează ținându-și prețioasa povară. Calul mai făcu câțiva pași, apoi se opri scurt, fornăind și lovind pământul cu potcoavele. Iapa lui Jan o porni la pas fără să fie invitată, conștientă că și-a făcut datoria. Thérèse îl ținea pe Jan pe după gât, cu fața ascunsă la pieptul lui, plângând abia acum de spaimă, și Jan, în fața acestei reacții târzii, simți el însuși cum îi dau lacrimile.

Bruce, iapa își scutură coama și necheză. La mică distanță clocotea un torent în fundul unei prăpăstii. Jan fu cuprins de frică. Doar câteva secunde și Thérèse s-ar fi rostogolit în râpă.

— Fără tine, Jan... murmură ea.

Gâfâind, puseră picioarele pe pământ. Se întinseră pe iarba caldă. Prima care-și regăsi calmul fu Thérèse. Se strânse mai tare lângă Jan.

— Iubitul meu, îți datorez viața. Prin acest incident, destinul se pronunță...

Jan, fără să scoată un cuvânt, își puse capul pe umărul ei... Adormiră unul în brațele celuilalt. Când se trezi, soarele se pregătea să apună. Caii pășteau liniștiți. Jan izbucni în râs.

— Ce-o să spună familia Gunther și Ane Mette?

Thérèse se întinse ca o pisică, fire de iarbă i se lipiseră în plete. Se înfiora uimită. Somnul îi fusese adânc și calm, visul care-l însoțise, fusese minunat. În picioare, în fața ei, Jan îi întinse mâinile.

— Trebuie să ne întoarcem, scumpa mea! Voi ca Thérèse să se urce pe iapa lui. Calul Thérèsei, rușinat parcă de periculoasa lui sminteală, se făcu suplu și docil sub mâna călărețului. Se întoarseră acasă în trap mărunț în aerul care începuse să se răcească. Serile de vară în nord sunt răcoroase. Lipsiseră toată ziua și pentru prima oară în viața lui, Jan petrecuse o zi întregă fără să fie preocupat de vreo grijă. Când îi văzură întorcându-se, servitorii scoaseră un oftat de ușurare. Ane Mette mormăi că „era o rușine să-i dea astfel de spaime, care-o făceau să-i înghețe sângele în vine”. Neliniștea tuturor fusese mare. Doctorul avea obiceiul să profite de timp și această întârziere neașteptată și prelungită îi speriase.

— Vom fi chit, zise Jan cu un surâs larg, vom mânca odată și gustarea și prânzul care trebuie să fie și unul și celălalt foarte bune. Murim de foame!

* * *

A doua zi, Jan ceru îngăduința să plece singur.

— Aș vrea, draga mea, să stai aici o săptămână. Am să vin duminică. Ai nevoie de odihnă, de multă odihnă și apoi...

— Și apoi? îl întrebă Thérèse cu ochii plini de regret.

— Și apoi... trebuie să mă gândesc puțin...

De data asta, Thérèse se întristă de-a binelea. Jan surâse tandru și-i luă mâinile.

— Vreau să plec singur, Thérèse, fiindcă am de aranjat unele lucruri. Gândește-te mai bine când să fixăm data căsătoriei...

După ce Jan dispăru la colțul aleii, Thérèse simți, fără să vrea, un rău care aducea aproape a spaimă. Încercă să analizeze această senzație. Dar nimic nu părea s-o motiveze, îl iubea pe Jan și era sigură de dragostea lui.

20

Domnișoara Sylven îl primi pe doctorul Yvarsen cu răceală și-l privi de mai multe ori cu atâta insistență, încât Jan, agasat, o întrebă destul de sec.

— Arăt altfel decât în celelalte zile, domnișoară Sylven?

— Cătuși de puțin, domnule doctor.

Examinară împreună voluminoasa corespondență, care aștepta de mai bine de patruzeci și opt de ore. Toate acele scrisori erau strigăte de alarmă, rugăminți adresate celui pe care îl considerau toți un maestru și un salvator. Jan înălță capul. I-ar fi trebuit zece creiere, zece mâini ca să satisfacă toate acele cereri.

— Ce locuri libere mai avem, domnișoară?

Domnișoara Sylven consultă tabelul.

— Nici unul înainte de opt zile, domnule doctor.

Jan scoase un oftat de regret. Din grămada de scrisori alese una scurtă, cu un scris stângaci, dar al cărui patetism îl mișcă. O țărancă îl ruga să-i facă băiatului ei o operație pe care medicul curant i-o recomandase, spunând că doar doctorul Yvarsen era în stare să ducă la capăt o treabă atât de delicată.

— Răspunde-i acestei femei să-mi aducă de îndată băiatul.

— Dar nu mai avem locuri, domnule doctor, v-am spus doar!

— O să-l culcăm pe bolnav la mine.

Și-n timp ce-și punea halatul, secretara îi spuse:

— A, domnule doctor, era să uit, după plecarea dumneavoastră a venit o doamnă. A insistat să vă vadă.

— Cum o cheamă?

— Persoana n-a vrut să-și spună numele. A adăugat doar că o să vină iar în dimineața asta.

— Nu primesc pe nimeni decât anunțat și dumneata știi asta foarte bine.

— Așa i-am spus și eu acelei doamne, dar ea a pretins că n-o să refuzați s-o primiți.

— Consemnul este același pentru toată lumea.

Domnișoara Sylven așteptă ca doctorul să iasă, apoi făcu un număr de telefon. Cu voce slabă, abia perceptibilă, murmură în aparat:

— Doctorul e aici. Puteți veni...

Când puse jos receptorul, o sclipire de ură luci în ochii ei.

De douăzeci și patru de ore Sigrid aștepta acel apel telefonic, ca și cum de el depindea viața ei. Nu se mișcase din camera de hotel, nu dormise, nu mâncase. Stătea încremenită în pat, cumplit de obosită, golită de orice gând afară de cel al obsesiei de a ști

dacă Jan putea iubi altă femeie. Pentru Sigrid, slăbiciunea lui Jan, singura lui slăbiciune, era dragostea pentru ea. Își aminti de vremea petrecută la Krittelwerk, de cumplita durere a lui Jan când aflase de crima celei cu care hotărâse să-și refacă viața, după prezumtiva moarte a Idei. Cu toată furia lui împotriva ei, simțise totuși c-o iubește. Or tocmai pe această dragoste mizase ea când hotărâse să se împace cu Jan. Dacă într-adevăr n-o mai iubea, îi era cu neputință să se mai apropie de el. Nebunia, crima ei, așteptarea chinuitoare, totul, totul fusese de prisos. La acest gând lacrimile îi curgeau șiroaie, trupul îi tremura parcă scuturat de friguri. O viață întregă irosită în van! Telefonul sună atunci când se aștepta mai puțin. Clătinându-se, ridică receptorul. Când îl puse la loc, nu-și putu da seama dacă cele câteva cuvinte ale domnișoarei Sylven îi provocaseră bucurie sau spaimă. Mașinal, cu gesturi automate, se îmbracă. Domnișoara Sylven era singură. Când o văzu pe Sigrid se sperie.

— Așezați-vă, doamnă, o rugă ea, întinzându-i un scaun. Doctorul poate să apară dintr-o clipă în alta, nu trebuie să vă găsească în starea asta. Doriți să vă dau un calmant?

Femeia din fața ei, de o paloare ca de ceară, cu ochii rătăciți, cu buzele albe, nu mai semăna în nici un fel cu adorabila ființă pe care-o primise cu câteva zile mai înainte. Unde-i era surâsul plin de mândrie insolentă? Cute adânci îi brăzdau obrazul, spatele i se încovoiasse, mâinile îi atârnavu neputincioase. Într-o străfulgerare de secundă, avu conștiința eșecului și simți dorința să fugă. Dar nu mai avu când să plece. Ușa se deschise și Jan, uluit, o privea cum privești o fantomă. Domnișoara Sylven profită de uimirea lui ca s-o șteargă, neliniștită brusc, de urmările acestei întrevederi pe care o înlesnise. Sigrid se ridică încet, cu impresia că picioarele n-o vor putea susține.

— Tu aici? Ce vii să mai faci? întrebă Jan aspru.

Sigrid făcu un pas spre el și-și împreună mâinile.

— Nu mai puteam, Jan... Nu mai puteam... Trebuia să te văd...

Ochii limpezi ai lui Jan deveniră duri. Răspunse tremurând de mânie:

— Pleacă! Prezența ta e o insultă la memoria Idei. Tu nu mai ești pentru mine decât remușcarea de a nu fi știut s-o apăr mai bine de instinctele tale ucigașe... Făcu un gest pentru a-i arăta ușa, și repetă cu o voce înăbușită: Pleacă!

— Te rog, Jan! ascultă-mă! Nu mă condamna fără să mă ascuți. Jan...

— Nu mai avem nimic să ne spunem, Sigrid. Acum singura care și-ar mai putea spune cuvântul ar fi Curtea cu Juri.

Sigrid tremură sub insultă.

— Mă vei asculta totuși, te voi sili, murmură ea.

Dintr-un salt, se năpusti la ușă, o încuie de două ori și vârî cheia în buzunar. Râsul ei strident, de nebună, izbucni.

— Vorbești de Ide, dar acum o alta ne desparte. Sunt la curent cu viața ta. N-ai să fii niciodată al ei, nu voi suporta asta. Crima mea, cum îi spui tu, era tot o dovadă de dragoste, și e veche de peste zece ani. Nedenunțându-mă, mi-ai devenit complice. Oh! înțeleg, ai vrut să fii milos... dar, biștul meu Jan, nu suntem miloși decât cu ființele pe care

te iubim. Tu ești numai al meu, voi ști eu s-o împiedic pe această Thérèse să-mi ia ce-i al meu!

Jan avu un surâs de nespus dispreț.

— Vii prea târziu. Farmecul tău nu mă mai emoționează. O zână a distrus blestemul care mă ținea înlănțuit. Acestei zâne nu-i vei putea face nici un rău. Știu de ce ești în stare, și am s-o apăr. Căci e adevărat, o iubesc. Nu cu acea dragoste tulburătoare care mă mâna spre tine, ci cu o dragoste pură și adevărată, care înseamnă toată rațiunea mea de a fi.

Sigrid scoase un strigăt. Dar Jan nici nu tresări. Vocea îi era calmă, plină de milă înțeleghătoare.

— Am să sun, zise el, să vină secretara. Dă-mi cheia de la ușă. Nu trebuie s-o găsească încuiată. Vei pleca, Sigrid. Internează-te câteva luni într-o casă de odihnă. Ești bolnavă de nervi. Se vede cât de colo. Nu încerca să afli uitarea într-o viață trepidantă. Caută, dimpotrivă, liniștea, izolarea.

Sigrid își revenise. Totul în ea era derutant, chiar și pentru Jan. Docilă îi întinse cheia.

— Ține, deschide ușa, zise ea posacă, cheamă-ți secretara, ea n-o să mă împiedice să spun ceea ce am de spus. Crezi că nu mă mai iubești. Nu-i adevărat. Ai vrut adesea să scapi de mine, dar adu-ți aminte, Jan, cât de puțin a trebuit în Transvaal ca pasiunea ta de odinioară să renască. Eu nu mi-am renegat niciodată dragostea; niciodată alte buze decât ale tale n-au gustat de pe buzele mele mireasma sufletului meu.

— Un suflet de demon...

— Ce importanță are! Pentru tine am ajuns o ucigașă. Ca să te iau îndărăt, ca să te păstrez sunt în stare de orice. Am mers până la crimă. Dacă trebuie o voi lua de la capăt...

— Ești nebună, Sigrid. Nu mai pot face nimic pentru tine. Cazul tău ține de psihiatru și am să te silesc să te vindeci...

— Nimeni nu mai poate face nimic pentru mine. Da! Sunt nebună. Și nebunia mea n-are limite. Nebunia mea constă în dragostea mea pentru tine.

Sigrid pândea la Jan o emoție, o tulburare trecătoare, care i-ar fi lăsat puțină speranță. Dar privirea lui Jan era rece, fără nici o slăbiciune; o observă cu un soi de curiozitate. Într-adevăr, ea nu mai era acum pentru el decât „un caz interesant”.

— Hai, Sigrid, liniștește-te, stăpânește-te, zise el sever.

În frumoșii ochi verzi sclipi o lucire de ură, pe care Sigrid nu încercă să și-o ascundă.

— Sigrid, zise Jan, cu o voce aproape prietenoasă, în amintirea frumoasei noastre copilării, în amintirea mătușii Brita, îngăduie-mi să te îngrijesc. Sunt convins că te vei vindeca. Obsesia ta va dispărea treptat, cum a dispărut și din mine. Visele nu-ți vor mai fi coșmaruri. Vei miroși din nou florile, vei privi frumusețea răspândită prin lume și o vei vedea, cum o văd și eu, cu un suflet eliberat. Ai încercat totul ca să-mi zdrobești bruma de liniște pe care mi-o regăsisem odinioară alături de Ide; de data asta, nu vei mai putea face nimic împotriva mea, nici împotriva Thérèsei. În urmărirea asta smintită a unei himere, n-

ai semănat decât nenorocire. Crede-mă, Sigrid, nu te mai încăpățâna, ai pierdut...

Ultimul cuvânt căzu ca o sentință irevocabilă și Sigrid își împreună, instinctiv, mâinile. Toate vinele de pe gât i se umflaseră, o respirație gâfâită îi ridica pieptul; buzele îi tremurau și ochii, injectați de sânge, i se fixară rătăciți pe obiectele din jur. Încet, își luă geanta care căzuse pe podea și ieși fără să spună un cuvânt. Jan o privi plecând, fără să încerce nici cel mai mic gest. Nu-și dădu seama de scena cumplită pe care tocmai o trăise decât atunci când sosi domnișoara Sylven, al cărei surâs enigmatic i se păru dintr-o dată plin de semnificații. Își aminti de afirmația lui Sigrid: „Îți cunosc viața”. Nu mai era nici o îndoială, Sigrid flecărise cu secretara și aceasta îi vorbise despre Thérèse. Jan se abținu să nu explodeze, dându-și seama că orice întrebare pusă în acest sens domnișoarei Sylven ar fi însemnat o lipsă de demnitate. Dar simți cum urcă în el nevoia de violență. I-ar fi plăcut s-o ia pe fata aceea antipatică de umeri și s-o arunce afară.

Un intern veni să-i spună că era așteptat în sala de operații. Această întârziere îl înfurie împotriva lui însuși. Intervenția nu era grea, o apendicită obișnuită. Jan totuși se simțea nervos. Comportarea lui Sigrid era într-adevăr a unei dezechilibrate. Ce mai avea de gând să pună la cale? O sudoare înghețată îi curse pe șira spinării. Într-o îmbulzeală de gânduri, își închipui eventualitatea unei întâlniri între verișoara lui și Thérèse. Cunoștea prea bine reacțiile primejdioase ale lui Sigrid pentru ca să nu tremure pentru Thérèse. Îl rugă pe unul dintre medicii care asistau la operație – căci toate intervențiile doctorului, chiar și cele mai simple, constituiau pentru confrății săi adevărate lecții – să-l înlocuiască. Interlocutorul lui păru mirat. Jan se întoarse spre el și-i spuse încet:

— Ceea ce-ți cer nu-i un serviciu de ordin profesional, ci o dovadă de prietenie și de înțelegere ca de la bărbat la bărbat. N-am acum vreme să-ți explic motivul.

Chirurgul se înclină și se îndreptă spre masa de operație.

Jan apăru ca o furtună în birou, își puse haina și sări în mașina rămasă în fața ușii. Domnișoara Sylven îngrozită începu să se teamă că intervenția ei nefericită ar putea să aibă niște urmări pe care nu le putea prevedea.

21

Presimțirile lui Jan erau justificate. Părăsind clinica, Sigrid ceru mai întâi să fie condusă la hotel. Pe drum, ea se înverșună, cu o voluptate amară, în ideea de a o întâlni cu orice preț pe acea Thérèse care-i răpise pentru totdeauna sufletul și inima lui Jan. Se recunosc, în sfârșit, învinsă, dar era hotărâtă să nu fie singura învinsă. Îl pierduse pe Jan; dar nici o altă femeie nu-l va avea... În camera ei, răscoli, grăbită printre rufele pe care nu și le scosese din valiză. Brusc, mâna întâlnește obiectul pe care-l căuta: un revolver mic, pe care și-l lua întotdeauna când pleca în călătorie. Îl privi cu un soi de bucurie sălbatică și îl strecură în poșetă. Ceru o mașină de piață și făgădui un tarif dublu șoferului ca s-o ducă până la casa de la țară a lui Jan. Sigrid opri mașina la poarta grădinii. O emoție profundă făcu să-i bată mai repede inima. Locurile acelea îi evocau, cu o forță nemiloasă, copilăria, tinerețea, căci aici se născuse nefasta ei dragoste. Seara se anunța senină; soarele, pe asfințite, colorase în purpuriu vârfurile copacilor și pusese pete de sânge pe apele liniștite ale lacului. Sigrid înainta încet în parcul unde nu se schimbaseră nimic din felul cum fusese orânduit odinioară. Iarba moale era tăiată în același mod, aleile acoperite cu nisip fin, greblate cu grijă. La capătul aleii, se ivi casa. Sigrid se ascunse după un copac. Jos era fereastra odăii sale, unde visase, unde intrase fericită că trăiește, amețită după goanele nebunești și după cuvintele de dragoste pe care le schimbaseră cu Jan. Alături, camera lui, cavalerul din legendă, ce-și pierdea nopțile peste cărțile ce aveau să-l facă atât de savant. Acolo, sala cea mare, cu șemineul ei imens, în fața căruia își petrecea serile iarna. Închise ochii și i se păru că aude zgomotul bastonului mamei sale. Dar nici chiar acele amintiri n-o mai puteau opri din implacabila ei hotărâre. Cu pași furișai, fără să facă cel mai mic zgomot, Sigrid se strecură de pe terasă în salon. Când pătrunse în odaie, distinse silueta Thérèsei. Aceasta, așezată la pian, exersa o melodie nouă. Absorbită, nu observase prezența străineii. Umbra din odaie era foarte deasă, atât din pricina amurgului, cât și din pricina stururilor pe jumătate trase. Thérèsei îi plăcea acest ceas mai mult decât toate celelalte și-l prelungea până dispărea și ultima rază de lumină a zilei. Brusc o trecu un fior. Cineva aprinse o lampă. Crezu că inițiativa îi aparținea lui Ane Mette și tocmai deschisese gura ca să protesteze. Dar nu mai putu articula nici un cuvânt: buzele îi rămăseseră întredeschise de uluire, de stupefacție. În picioare, lângă pian, palidă, cu ochii măriți, Sigrid o privea fix. Thérèse crezu în apariția unui spectru și se ridică înfiorată. Cele două femei stăteau față în față. Thérèse auzea răsuflarea scurtă, precipitată a lui Sigrid. Buzele palide ale suedezei articulară:

— Deci era adevărat...

Thérèse își înalță capul. Obrajii i se împurpurară. Încercă din toate puterile să-și

regăsească sângele rece.

— Ce-ai venit să faci aici? Cum ai cutezat să intri ca o hoată, fără să fii anunțată?

— Tu ești hoată! strigă Sigrid cu ură, dar n-ai să pui mâna pe ce-i al meu!

Thérèse fu cuprinsă de frică. Tonul aspru al lui Sigrid nu-i îngăduia nici o iluzie în privința deznodământului acestei întrevederi. Ar fi vrut să strige, să cheme în ajutor, dar din gâtlejul uscat n-ar fi ieșit nici un sunet. Sigrid se dădu câțiva pași înapoi. Cu dinții strânși, repetă ca o obsedată:

— N-ai să pui mâna pe ce-i al meu! Nu, n-ai să fii niciodată a lui!

Thérèse n-avu vreme să facă un gest. O bubuitură, și un strigăt de durere se auziră simultan. Thérèse era totuși în picioare. Urletul fusese scos de Sigrid, căreia Jan îi răsucise brațul. Glonțul revolverului spărsese o farfurie veche agățată pe perete. Jan Yvarsen străbătuse distanța de la clinică până acasă cu o viteză uluitoare. Când zări, la intrarea în parc, mașina de piață, nu mai avu nici o îndoială. Zbură spre casă și distinse umbrele celor două femei. Mai avea vreo zece metri de străbătut, când o văzu pe Sigrid pregătindu-și gestul ucigaș. Cu un ultim efort se năpusti și ajunse exact la vreme ca să-i întoarcă brațul de la ținta ei vie. Sigrid se prăbuși pe covor cu chipul desfigurat, în prada unei adevărate crize de nervi.

— Ar trebui să faci ceva, zise Thérèse.

Jan se apropie de trupul agitat, îl ridică și-l întinse pe un divan. Sigrid își pierduse cunoștința.

— Femeia asta e un adevărat diavol, murmură Jan printre dinți. Nici nu îndrăznesc să mă gândesc ce s-ar fi întâmplat dacă aș fi venit cu o secundă mai târziu.

O luă pe Thérèse în brațe și o sărută înfrigorat.

— Încep s-o plâng pe această nefericită ființă, Jan. Dragostea ei pentru tine e ca o otravă violentă. Până unde merge vina ei?

După care începu s-o fricționeze pe tâmple. După câteva secunde Sigrid deschise ochii și privirea îi căzu pe Thérèse, încă aplecată asupra ei. Clătinându-se, încercă să se ridice, dar nu izbuti. Umerii i se lăsară în jos și începu să plângă încet, cu suspine mici. Inumana ei rezistență părea în sfârșit zdrobită. Ochii pe care-i ridică spre Thérèse își pierduseră orice expresie de ură. Erau plini de tristețe și de o renunțare iremediabilă.

— Iertare, murmură ea. Iertați-mă amândoi. L-a iubit pe Jan și am crezut că această dragoste îmi dădea orice drept, orice iertare. Ani în șir n-am trăit decât în așteptarea zilei în care vom fi unul al celuilalt, liberi și pentru totdeauna. Dar cred, da, acum cred că alături de mine n-ar fi fost fericit. Sigrid continuă cu o voce din ce în ce mai înăbușită și adresându-se numai lui Jan: Mi-ai spus odinioară că dragostea mea nu era decât o pasiune sălbatică și amorală. Că eram incapabilă să aduc unui bărbat pacea, bucuria, plăcerea de a trăi. Dar eu nu știu să iubesc altfel. Iartă-mă, Jan, iartă-mă pentru tot...

Fără să adauge un cuvânt, Sigrid se îndreptă spre ușă și dispăru în noapte.

Thérèse se ghemui în brațele lui Jan. Îi luă mâinile într-ale ei și-l privi adânc în ochi.

— Cred iubitul, că n-avem de ce să ne mai temem de Sigrid. Nu-i decât o femeie nefericită. Iart-o cum am iertat-o și eu. Tot ceea ce s-a petrecut, datorită ei, nu ne mai apasă. Pedepsa pentru Sigrid e că te-a pierdut pe tine...

Ieșiră pe terasă. Noaptea era clară. Thérèse își desprinsese mâna din mâna lui Jan.

— După părerea ta, oare ce va face Sigrid?

— Nu ne interesează, Thérèse...

— Mi-e frică... mi-e frică pentru ea; avea în ochi ceva smintit, disperat.

Thérèse coborî cu Jan pe aleile scăldate de lună, spre ieșirea din parc. Mașina de piață era tot acolo. Jan îl întrebă pe șoferul care se plimba nerăbdător:

— Unde ți-e clienta?

— Habar n-am! E cam mult de când o aștept.

Unde era Sigrid? Jan păru neliniștit.

— Thérèse, Sigrid e înarmată. În starea ei e capabilă de orice. Întoarce-te în casă, eu am să încerc s-o caut.

— Te însoțesc, zise Thérèse cu fermitate. Să nu mă împiedici, te rog...

Drept răspuns, Jan puse mâna pe umărul tinerei femei și amândoi porniră în noapte.

* * *

Sigrid, părăsind salonul unde se desfășurase drama, o pornise la întâmplare. În ea era un fel de vârtej enorm, din care nici un gând nu se mai desprindea cu limpezime. Măinile i se păreau grele. Lacrimile nu-i mai puteau veni în ochi și totuși privirea i se închețosase. Copacii aveau parcă forme omenеști, alții aduceau cu niște năluci albe. Aidoma unui automat, o apucă pe alea cea mare care înconjura casa și ducea spre marginea pădurii. Picioarele i se târau pe pământ ca și cum o greutate uriașă îi zdrobea umerii. Când ajunse la primii brazi i se păru că aerul mai proaspăt îi limpezește mintea. Câteva secunde rămase nemișcată, analizându-se cu o luciditate rece. Există momente în care nu mai trișezi cu tine însuși pentru că ți se pare că ai ajuns la capătul drumului. Apoi o porni din nou, cu pas ferm. Poteca urca prin pădure. O cunoștea bine, o străbătuse de atâtea ori singură, ori împreună cu Jan. De fiecare dată se lega câte un vis din tinerețe. Sub copacul acela, mult mai gros ca ceilalți, se odihniseră într-o seară când se întorceau dintr-o lungă plimbare. În cariera aceea de piatră se jucaseră când erau copii și adormiseră unul în brațele celuilalt. Totul retrăia în mintea lui Sigrid cu o limpezime sfâșietoare. Amintirile o înăbușeau mai tare ca oboseala, obligând-o să se oprească din când în când. Începu să vorbească singură și vocea ei o sperie: „Totul s-a sfârșit. Jan avea dreptate, mă cunoaște bine, ghicește tot ce se petrece în mine. Totuși nu știe cât am suferit odinioară la gândul că buzele lui puteau atinge alte buze decât ale mele. Nu m-am vindecat, nu mă voi vindeca niciodată și azi nu mai am putere să iau de la capăt un asemenea calvar”.

Vântul începuse să bată și șuiera printre crengile copacilor. Zgomotul torentului se auzea slab. Ea mai murmură: „Trollhättanul...” apoi își reluă mersul spre vârf, grăbindu-

se să ajungă la capăt. Poposi pe platoul unde avusese loc, cu mulți ani în urmă, lupta sălbatică dintre Jan și prietenul său din copilărie, Sven, care-i făcea ei o curte asiduă. I se păru că-i vede pe cei doi băieți furioși bătându-se, apoi auzi ocara lui Jan, propriile ei rugăminți pentru a încerca să-l înduplece. La această amintire, Sigrid începu să hohotească de plâns. Toată deznădejdea i se trăgea din acel ceas care transformase totul, în mod stupid, într-o dramă. Pe stânca asta luase naștere preludiul nenorocirii ei. Sigrid se apropie de prăpastie. Sub sclipirile lunii, apa care clocotea la picioarele steiului abrupt avea reflexe de argint. Își auzi numele care străpungea noaptea: „Sigrid... Sigrid...” Două umbre alergau spre ea. Îi recunosc pe Thérèse și pe Jan, care se aflau doar la câțiva metri.

— Rămâi cu bine, Jan, rămâi cu bine... strigă ea în vântul și în zgomotul apelor tumultuoase.

Ridică brațele în semn de rămas bun și se aruncă în gol. Thérèse și Jan, îngroziți, rămaseră nemișcați la marginea genunii. Jan se aplecă spre hău. Sigrid își calculase bine săritura pentru ca torentul s-o ia cu sine. Vuietul lui veșnic ajunsese până la urechile lui Jan ca un cântec al spaimei. Se întoarse lângă Thérèse.

— Iată epilogul, iată ispășirea... zise el încet.

Thérèse nu răspunse nimic. Se îndepărtă și Jan o văzu aplecându-se, apoi revenind cu mâinile pline de flori sălbatice. Una câte una, le aruncă în Trollhättan...

EPILOG

Casa mătușii Brita răsuna de râsete de copii. O activitate veselă domnea în sala cea mare. În ziua aceea însorită de iunie, se sărbătorea prima aniversare a Idei Yvarsen, care tocmai făcuse primii pași. În dreapta Thérèsei stătea Tom Starner iar, în față, Jan, alături de Fanny. James Starner, în vârsta de trei ani, foarte protector, supraveghea cu ochii lui mari și atenți pe fetița trandafirie și blondă care mergea pe covor, clătînându-se pe piciorușele durdulii. Tom Starner ridică paharul.

— În sănătatea ta, Thérèse, în cinstea dumitale, doctore, pentru fericirea voastră a amândurora. Viața poartă în sine nenumărate recompense, pe care inimile de treabă le merită. Vă mulțumesc pentru mișcătoarea ospitalitate. La rândul nostru, vom avea bucuria să vă primim în țara care a fost și a voastră o vreme.

— Dragi prieteni, zise Jan, ne vom revedea, v-o făgăduiesc și această călătorie ne va fi foarte dragă atât soției mele cât și mie.

Toți patru își întoarseră ochii spre copiii lor. Jan murmură cu înduioșare:

— După o iarnă lungă, după o vifoniță, pământul uscat pare mai tare ca niciodată. Dar, în adânc, sămânța așteaptă prima rază de soare ca să săvârșească veșnicul miracol al reînnoirii.

Sfârșitul volumului 2 / 6

VOLUMUL III

2.1. FIUL LUI JAN

2.2. DESTINUL FAMILIEI YVARSEN

3.1.

FIUL LUI JAN

Motto:

*„Dragostea nu înseamnă un bărbat și o femeie
care se privesc în ochi, ci o femeie și un bărbat
care merg alături și care privesc în fața lor.”*

Antoine de Saint-Exupéry

1

CASA DOCTORULUI JAN YVARSEN, unde lămpile străluceau ca ziua, ilumina parcul. La banchetul pe care doctorul îl dădea pentru a sărbători strălucitul succes al fiului său la examenul de internat, fuseseră invitate cincizeci de persoane.

Jan Yvarsen nu se schimbaseră. Abia dacă i se argintaseră tâmplele; cele câteva riduri care i se iviseră, la colțurile ochilor îi scoteau și mai mult în evidență blândețea chipului, ce contrasta totuși cu privirea voluntară, puțin cam trufașă. Silueta, care-și păstrase tinerețea, evoca suplețe și proștețime. În jurul mesei domnea buna dispoziție, și când Jan râdea, buzele sale pline lăsau să i se vadă dinții de o albeață strălucitoare. Nici una dintre persoanele care-l cunoscuseră cu douăzeci și cinci de ani mai înainte, atunci când conducea spitalul din Krittelwerk, n-ar fi ezitat să-l recunoască.

În fața lui, Thérèse își ascundea cu greu emoția. Privirea ei îl părșea adesea pe fiu pentru a se opri pe chipul soțului. Acesta, ca și cum ar fi vrut să-i mulțumească, pentru faptul că era atât de frumoasă, o încuraja făcându-i câte un mic semn cu mâna, gest pe care numai ea îl înțelegea, un fel ele complicitate a unei perechi fericite pe care anii o apropiaseră și mai mult.

În stânga Thérèsei stătea Tom Starner, venit în mod special tocmai din Transvaal, unde conducea o importantă exploatare agricolă. Cu doi ani mai înainte, Ide, sora lui Erling, se măritase cu James, fiul lui Tom. Tinerii soți locuiau în Africa și asta era cea de a

doua călătorie a lor în Europa, de când se căsătoriseră. Ide era leit maică-sa aceeași privire tandră, aceeași prospețime a tenului, același surâs. După ce Ide plecase în Transvaal, Thérèse simțise o mare sfâșiere sufletească, fiindcă mama și fiica trăiau ca două surori în casa ce se golea în fiecare dimineață, după ce Jan și fiul său plecau la clinică. Lângă Jan stătea Fanny, vechea lui colaboratoare de la spitalul din Krittelwerk, prietena de odinioară a Thérèsei, care se măritase cu Tom Starner. Jan, emoționat, surâdea aducerilor-aminte evocate de Fanny. Întreg trecutul – cu ceasurile lui triste și grave, profunde și plăcute – reînvia acum pentru ei, un trecut plin de experiențe aspre, dar și de bucurii mari, din care răzbăteau adesea umbrele celor morți. „Îți amintești...” Fanny rostea aceste cuvinte magice prin simplitatea lor și timpul se oprea brusc în loc. Jan întorcea capul spre Thérèse și-i căuta privirea. Apoi se uita la Erling...

Erling Yvarsen stătea la celălalt capăt al mesei. Era, în seara aceea, atât de copleșit de complimente, încât începea să se simtă cam stânjenit. Și iată că tatăl său se ridică la rându-i.

— Fiule, zise Jan cu voce gravă, iată-te astăzi față în față cu o sarcină zdrobitoare: aceea de a-i sluji pe oameni, atât trupește, cât și sufletește. Începe pentru tine lucrul cel mai greu: trebuie să înțelegi, să admiți că încă nu știi nimic și că abia de acum încolo începe adevărata ta ucenicie. Începând de mâine, te vei apleca asupra suferinței omenești și viețile unor oameni vor depinde de stăpânirea, de precizia, de inteligența ta. Știi că un medic este un instrument, dar totodată și un om, că omul din tine trebuie să lecuiască trupurile celor în suferință, care ți se încredințează. Fii nu numai cel care poate să vindece și uneori care poate să salveze în ultima clipă, ci și cel care mângâie, care, ajută, care iubește... Meseria noastră, fiule, înseamnă dragoste față de semenii noștri.

Glasul lui Jan deveni puțin răgușit, șovăielnic.

— Erling, cea mai mare bucurie a, mea e că te am alături. Văd că încet, încet, îmi vei lua locul. N-am cătuși de puțin obiceiul să mă înduișez, dar vreau totuși să-ți spun un lucru: de câțiva, ani de când lucrăm împreună, ca doi vechi prieteni, tu mi-ai dăruit toate bucuriile pe care și le poate dori un părinte.

Ascunzându-și stânjeneala, Erling îngăimă câteva vorbe, apoi, cu un gest vesel și spontan, ce voia să exprime toată acea camaraderie pe care Jan se pricepuse atât de bine s-o instaureze între ei, ridică paharul:

— În sănătatea, ta, tată!

Mai emoționat decât voia să se arate, Jan îi surâse; apoi se întoarse spre Ide:

— În sănătatea, voastră, dragii mei copii! Acceptați ca entuziasm înfruntările pentru tot ceea ce puteți obține prin ele, fără urmă de invidie pentru ceea ce vi se refuză. Ide, nu vreau să mai găsesc în scrisorile tale acele accente de tristețe pe care ți le prilejuiește despărții de noi. Nu-i micșora astfel curajul lui James pe care-l iubim ca și cum ar fi propriul nostru copil. Sigur, ar fi plăcut să trăim unii lângă alții, dar ființele care se iubesc așa cum ne iubim noi, nu sunt niciodată despărțite cu totul. După ce-ai să pleci, adu-ți aminte că și noi am trăit pe acel pământ african, că ne-am simțit ca acasă, ceea ce ne

îngăduie să fim întotdeauna, într-o oarecare măsură, prezenți acolo. În sănătatea voastră, a tuturor!

Ide veni lângă Jan și-i înlănțui gâtul, cu brațele ei, rotunde și bronzate. Apoi, înconjurând masa, își apropie buzele proaspete de obrazul încă ud de lacrimi, al mamei sale.

Jan puse, hotărât, capăt acelor efuziuni ce riscau să se transforme în melancolie.

— Să dansăm, copii, spuse el vesel.

Puse un disc și o invită pe Thérèse la un dans lent; musafirii priviră cu plăcere acea pereche uimitor de tânără, înainte de-a se simți ei înșiși dornici să danseze.

2

Familia Yvarsen locuia în tot timpul anului în casa mătușii Brita, acum casa lui Jan. Doctorul păstrase postul de șef al clinicii sale – „*Paradisul*” – dar practica medicina cât mai puțin cu putință, consacându-și aproape tot timpul studenților pe care-i avea la Facultatea din Stockholm. În afară de cazurile urgente, unde diagnosticul său era indispensabil, nu venea la clinică decât de două, trei ori pe săptămână.

Cealaltă pasiune a sa era casa. Parcul constituia obiectul celor mai atente griji ale sale, ca și antrenarea cailor pe care-i supraveghea el însuși. La câțiva pași de acea casă veche, aproape lipită de ferestrele imense ale salonului-biblioteca, își construise o volieră uriașă, îți care adunase păsări dintre cele mai rare, amintiri din Africa și din numeroasele sale călătorii. Thérèse și el făceau în fiecare dimineață lungi plimbări călare, străbătând pădurea, până la lacul lunguiet; reflexele lui schimbătoare erau pentru ei o continuă încântare.

Iarna, citeau adesea aceleași cărți, își împărtășeau impresiile, preferințele, încântați dacă uneori părerile lor opuse îi făceau să se înfrunte în vreo discuție înflăcărată, dar amicală.

Adesea Jan se așeza la pian. Pentru Thérèse, acele ceasuri erau mai presus de toate celelalte. Se așeza alături de el, lângă focul zdravăn de lemne și porneau împreună în ametoirea călătorie a sunetelor.

Thérèse nu voise să schimbe nimic din decorul care încântase tinerețea lui Jan. Ane-Mette – pe care toți o regretau – o întrebase odinioară pe tânăra femeie dacă nu se temea de asaltul amintirilor pe care fiecare colț, fiecare mobilă puteau să le dezlănțuie. Thérèse, care știa că bătrâna nutrise în străfundul inimii sale un fel de cult pentru Sigrîd, și care nu se putuse consola cu sfârșitul ei tragic, înțelesese acele sentimente și surăsese cu indulgență; arătându-și copiii, spusese: „Ei vor șterge totul!”

Totuși, de doi ani încoace, atmosfera casei se schimbbase. Ide îmbobocise ca o floare plină de sevă, îndrăgostită de libertate, iubind, ca și tatăl ei, acel parc vrăjit; nu mai avusese când să-și desăvârșească, – prin studii lungi și plicticoase – cunoștințele: frumusețea, firea ei independentă, îl atrăsese imediat pe James Starner care, însoțit de părinții săi, venise în Europa eu prilejul împlinirii vârstei de douăzeci de ani. Evocarea cavalcadelor prin hățșurile africane, viața rustică pe care o ducea, o entuziasmaseră pe fată.

Așa că James i-o luase Thérèsei pe Ide, iar Facultatea și clinica îl îndepărtaseră de casă pe Erling. Dar iată că după câteva luni această singurătate, greu de îndurat, le prilejuise celor doi soți ocazia de a-și regăsi intimitatea de odinioară, o dragoste mai

înțeleaptă, dar totodată și mai intensă.

Familia Starner plecase în Transvaal. Această despărțire redeschisese în inima lui Jan și a Thérèsei o rană încă nevindecată. Servitorii își îndeplineau îndatoririle în tăcere, ca și cum casa ar fi fost îndoliată. În acea zi, Jan în salon, căzuse pe gânduri. Învârtea mașinal cu lingurița, în cafea. Prin fereastra deschisă, parcul își oferea privirilor culorile calde ale verii.

— Jan...

El tresări. În picioare, alături de dânsul, Thérèse îi pusese mâna pe umăr. El îi luă mâna și-o duse la buze.

— Orice-am spune, orice-am face e greu, nu-i așa, Jan?

— Da, făcu el dând din cap, apoi se îndreptă și un surâs cald îi lumină chipul.

— Totul merge înainte, draga mea... Puțină tristețe, puțină melancolie, ce vrei, ăsta-i prețul inimilor credincioase.

— Ce socoti să faci cu Erling?

Din vocea Thérèsei răzbătea o neliniște surdă.

— E liber sa dispună de viața lui...

— Crezi?

Jan își privi soția.

— Știi foarte bine ce vreau să spun, Jan, insistă ea.

Doctorul ridică imperceptibil din umeri, în semn că nu pricepe.

— Jan, știi la fel de bine ca și mine că nu ne prea cunoaștem băiatul. Pe cât ne este de ușor, chiar de la distanță, să-i urmărim gândurile Idei și s-o înțelegem, pe atât este Erling de ascuns. Afecțiunea lui pentru noi este atât de profundă, încât uneori mă și sperie; e franc, e drept. Dar văd uneori în ochii lui o nostalgie de neînțeles și asta mă neliniștește. O mamă, dragă Jan, nu-și găsește liniștea decât dacă cunoaște pe deplin sufletul copiilor cărora le-a dat viață. Or, sufletul lui Erling nu-mi este îndeajuns de cunoscut.

— Nu mă îndoiesc că ai dreptate, răspuse Jan. Am constatat și eu, adesea, lipsa de participare a lui Erling la anumite discuții, indiferența lui față de unele proiecte ale noastre. Fără să afirm că s-a îndepărtat de noi, am totuși impresia că e cam străin de viața noastră de familie. Probabil că trebuie să dăm vina pe o anumită formație intelectuală, care-l face să aibă o cu totul altă viziune despre lume decât avem noi. Crezi că asta e ceva specific doar fiului nostru? Visul este apanajul celor tineri, și eu nu cred că avem dreptul să ne amestecăm în acest domeniu.

— Știu... Dar vezi tu, Jan... n-aș vrea să-ți iei chiar de tot mâinile de pe el...

Doctorul Yvarsen izbucni în râs.

— Trebuie să înțelegi, draga mea, că fiul nostru e acum bărbat și că ar fi greu, că ar fi chiar regretabil, să-i impun o anumită disciplină.

— Bineînțeles. Dar nu asta vreau să spun. Mi-ar plăcea să-l mai întreb, uneori, unele lucruri. Eu simt că n-aș avea căderea și, drept să-ți spun, nici curajul. Profesional, vă

afiați amândoi pe același teren care ar putea prilejui unele confidențe. Toți avem nevoie de sfaturi... Erling are și el nevoie, ca toată lumea, iar cele care vin de la tine nu-i pot fi decât de folos.

Jan cuprinse talia subțire a soției sale, Potrivindu-și pasul, făcură împreună o lungă plimbare prin parc. Cu ochii în zare, Jan își spuse că, până în ultima zi a vieții sale, nu se va sătura să contemple culorile cerului. Apoi, revenind la subiectul care-o preocupa pe soția lui, spuse:

— Draga mea, nu avem căderea să cerem, nici chiar celor cărora le-am dat viață, să fie asemenea nouă. Țiți promit că voi continua să-l supraveghez pe Erling. N-ai nici o teamă. Știi doar că sunt cel mai bun prieten al lui.

— Știu.

Jan își privi soția.

— Sunt convins că Erling nu e o fire obișnuită, că e plin de curaj...

— Ca și tine...

— Că e drept, cinstit și franc... Are simțul datoriei și al răspunderilor sale. Știu că nu-și va trăda meseria căreia i s-a dăruit.

Thérèse căută mâna soțului ei.

— Cum ar putea fi altfel, având sub ochi exemplul tău? Nu surâde, Jan... Admirația și înflăcărea mea pentru tine sunt nemăsurate și au rămas aceleași ca la douăzeci de ani. Nici acum n-am încetat să mă minunez de fericirea care mi-a fost hărăzită.

Străbătura o pădurice de brazi. Departe, se auzea torentul... Cerul se întunecă brusc și aerul nemișcat păru să vestească o furtună. Thérèse se strânse mai tare lângă soțul ei. Grăbiră pasul.

Când intrară în casă, apa cânta în samovar. Thérèse unse cu unt feliile de pâine și turnă ceaiul. Jan îi urmărea mișcările grațioase ale brațelor. Ea surprinse acea privire și, țuguindu-și buzele, îi trimise un sărut. Odaia, foarte mare, luminată doar de focul din cămin, era însăși imaginea liniștei. Mobilele vechi de stejar luceau în penumbră.

— Acum opt zile, casa asta era plină de râsete... exclamă Thérèse și în vocea ei se simțea regretul după acele ceasuri vesele.

— Iar cel al fiicei noastre le domina pe toate celelalte, răspunse Jan, fără să bage de seamă că obrazul soției sale se adumbrise.

Sigur că n-avea nici o preferință pentru unul sau celălalt dintre copiii lui, dar firea spontană a Idei îl încânta. Veselia ei inepuizabilă era pentru dânsul o continuă sursă de reîntinerire. El, care-și calcula fiecare mișcare, aștepta aproape cu nerăbdare gesturile spontane ale fiicei sale, îmbrățișările, atunci când se întorcea din oraș și când fata se arunca în brațele sale. Ide nu încerca să-și înfrâneze în nici un fel firea exuberantă. Îi plăceau jocurile violente, avea cutezanța unui bărbat, atunci când fratele ei, chiar copil fiind, se arăta întotdeauna foarte rezervat. Erling putea să stea ceasuri întregi, în fața căminului, cufundat în lectura unei cărți. Se înțelegeau, totuși, amândoi cum nu se poate mai bine și se iubeau foarte mult. Erling suferise după ce sora lui plecase în Transvaal. Și

încă atât de tare, încât părinții lui trebuiră să-și ascundă durerea, pentru a-l consola pe adolescentul căruia părea că i se smulsese o parte din propriu-i trup. În fiecare săptămână, Ide îi scria fratelui ei, ba uneori chiar mai des decât părinților. Acum Thérèse se felicita în legătură cu acest lucru: Ide semnifica, în ochii ei, forța pură care nu putea să aibă decât o influență benefică asupra fratelui ei.

Se întunecase de-a binelea. În depărtare, fulgerele brăzdau cerul negru. Thérèse și Jan se apropiaseră de cămin și priveau, tăcuți, flăcările. Evocau, oare, în sinea lor, un trecut plin de dureri, dar și de nădejdi și bucurii? Sau se pregăteau să înfrunte împreună viitorul, încercând să-și închipuie soarta celor două ființe care ocupau un loc atât de mare în inima lor?

3

Jan introdusese în clinica sa toate perfecțiunile tehnicii chirurgicale moderne. În acest sens, era un adevărat model. Colaboratorii îl luau ca exemplu și încercau să fie și ei la fel. La doctorul Yvarsen veneau bolnavi din întreaga lume să le aline suferințele.

— Fiul meu e aici? întrebă Jan pe infirmiera care se apropiase de el să-i ia pardesiul.

— Da, domnule doctor. Vă așteaptă de peste zece minute.

Jan intră în biroul său. Lângă fereastra înaltă, văzu silueta în alb a lui Erling care-și sprijinea fruntea de geam. La zgomotul pe care-l făcu tatăl său intrând, Erling se întoarse brusc.

— Ei! îl întâmpină acesta vesel, prost reflex nervos pentru un chirurg!

Îl bătu, pe băiat, pe umăr și-l cercetă cu o privire preocupată.

— Pe cuvântul meu, ești livid!

Erling își lăsă capul în jos:

— Tată, peste un sfert de ceas voi efectua prima mea operație... și...

— Ți-e frică? întrebă Jan încruntându-și sprâncenele.

— Nu-i exact cuvântul care...

— Într-adevăr, să ne înțelegem în privința termenului. A-ți fi frică înseamnă a simți în tine o apăsare atunci când ești pe cale să săvârșești un act care te angajează, și lucrul e foarte explicabil. E aproape o formă de onestitate morală. Dar a te teme că nu vei reuși, este cu mult mai periculos. N-aș dori deloc ca paloarea ta să se datoreze unei astfel de temeri.

— Nu crezi că-i același lucru?

— Cătuși de puțin. Un mare artist nu va putea intra în scenă fără să simtă ceea ce se numește trac, dar asta nu-l împiedică să dea tot ce poate. Uită-te în ochii mei, Erling! Dă-mi mâna... Pe legea mea, nu mai e atât de fermă ca de obicei.

— Iartă-mă, tată...

O infirmieră intră și se îndreptă spre tânăr:

— Domnule doctor...

Erling își înălță fruntea. Era la fel de palid. Totuși, pe un ton ferm, răspunse:

— Sunt gata., domnișoară.

Jan își urmă fiul. Auzind pașii tatălui său, Erling se întoarse și, cu chipul dintr-o dată destins, îl întrebă plin de speranță:

— Mă asişti?

— Nu, vreau doar să văd cum vei proceda.

Cei, doi medici intrară în sala de operație. În acel loc, Jan salvase sute de vieți omenеști. Acolo luptase el, cu toată dârzenia, împotriva morții, și fiecare victorie îl îmbogățise spiritual. În sala aceea albă, Jan se simțea într-adevăr veșnic tânăr, înzestrat cu puteri nemărginite. În îndelungații săi ani de apostolat, nici unul dintre colaboratori nu-l auzise rostind vreun cuvânt de plictiseală sau de descurajare, nu-l văzuse în vreo atitudine de delăsare. Nici o știrbire, cât de mică, a autorității sale nu-l făcuse să coboare de pe pedestalul unde-l ridicaseră calitățile lui deosebite.

Bolnavul fusese anesteziat. Jan făcu un semn. Infermierele se apropiară de Erling, îi puseră șorțul, masca și mănușile. Privirile tatălui și ale fiului se întâlniră. Prin ochii ații Jan trecu un fulger de voință și de încurajare. Ochii tânărului medic priviră o clipă în jos, ca și cum n-ar fi putut îndura atâta lumină; apoi, brusc, își înălță fruntea, plin de recunoștință și de încredere.

Când, puțin mai târziu, Erling intră în biroul tatălui său, unul din acele minute care atârână greu în viața oamenilor, trecuse. Erling se dovedise a fi demnul fiu al celebrului chirurg și inima paternă abia își mai putea stăpâni mândria.

Secretara, care sosi aproape imediat, încărcată cu hârtiile ce trebuiau semnate de „marele patron”, nu sesiză nimic neobișnuit. Strecură hârtiile una câte una, în fața lui Jan. După o cercetare rapidă, acesta își puse pe ele – cu mâna lui fină – iscălitura.

Așezat în marele fotoliu aflat la celălalt capăt al frumosului birou de acaju, Erling părea să urmărească, cu nonșalanță, fumul albăstrui al țigării. Doar răsuflarea poate că îi era puțin mai precipitată ca de obicei.

Ceea ce nu putea însă observa secretara era faptul că cei doi bărbați erau mai aproape ca niciodată unul de celălalt. Își dădeau seama amândoi, cu aceeași luciditate că acel ceas le aducea împlinirea unei mari speranțe, realizarea unui vis urmărit cu multă răbdare. Jan și Erling își spuneau, cu aceeași înflăcărare, unul: „Fiul meu îmi va continua opera”, iar celălalt: „Tata, e mulțumit de mine. Într-o zi îi voi face, bucuria de a-l egala”.

Penița de aur scârțâia ușor pe hârtie și aidoma unei adieri ce încrețește oglinda liniștită a unui lac scăldat în soare, acel zgomot trezi o amintire fugară în sufletul lui Jan.: „Nils... Oare copilul blândeii Ide, dacă ar fi trăit, ar fi ajuns și el chirurg?” Tatăl revăzu în minte precizia, sobrietatea gesturilor, abilitatea degetelor lui Erling. Merita să trăiești când aveai un asemenea băiat!

Când Jan, și Erling părăsiră clinica și o porniră alături pe stradă, ai fi zis că sunt frați. Erau de aceeași înălțime și semănau mult unul cu celălalt. Ca și fiul său, Jan mergea cu capul descoperit.

— O să mâncăm amândoi undeva, ca doi burlaci. Apoi, acasă... Îți convine?

Drept răspuns, Erling luă în mod amical brațul tatălui trecându-și-l pe sub al său. Pe vremea când era intern, tatăl său se arătase întotdeauna un profesor exigent, avar cu feliicitările de care totuși făcea risipă față de ceilalți studenți. Când Thérèse se mira de atâta severitate profesională, el îi răspundea că de la fiul lui aștepta mult mai mult decât de

la ceilalți. „La clinică Erling nu mai e fiul meu, sânge din sângele meu, e un bărbat al cărui viitor nu mai depinde de mine. De îndată ce-și îmbracă halatul alb, nu mai e copilul meu, ci un bărbat a cărui sarcină poate fi într-o bună zi aproape supraomenească, Nu-mi amintesc că e fiul meu, decât pentru a-i cere să facă – dacă e cazul – chiar și imposibilul.”

Erling moștenise sănătatea și robustețea paternă, mâncă solid și cu poftă. Amintindu-și de îngrijorarea, dacă nu chiar de neliniștea Thérèsei, în legătură cu comportarea fiului lor, Jan vru să creeze imediat un climat propice confidențelor.

— Îți place meseria asta tot atât cât îmi place și mie?

— Te mai îndoiești, tată? răspunse Erling.

Jan se prefăcu a nu fi auzit și continuă:

— De cele mai multe ori, părinții nu se întrebă îndestul ce anume pot gândi copiii lor. Li se pare că trebuie să aibă aceleași gusturi și aceleași ambiții ca și ei. Eu sunt medic, mi s-a părut foarte firesc să te îndemn să faci aceleași studii pe care le-am făcut și eu. Dar poate că pe tine te-ar fi tentat altceva...

Surâse cu acel surâs rămas, în ciuda anilor, atât de seducător.

— E adevărat că acum e cam târziu să-ți mai pun o astfel de întrebare. Și cum ne-ai dat o satisfacție deplină și totală în acest domeniu, mi se pare ridicol să presupun, fie și o clipă, că ai fi năzuit să faci altceva. Ce zici, mă înșel?

— Nicidecum, tată. Vezi, doc (când Erling era emoționat i se adresa tatălui său cu această prescurtare obișnuită), sunt nemaipomenit de fericit și de mândru că am reușit să-ți calc pe urme. Deși am senzația că abia acum încep să fiu neliniștit. Oare voi fi destul de tenace? Voi avea curajul, tăria, voința ta?

— Nu trebuie să exagerezi, Erling. Sunt la fel ca mulți dintre confracții mei. Fiecare își face datoria cu tot ce are mai bun în el. Ceea ce e necesar în această meserie e să fii sincer până la sfârșit și să nu dai niciodată dovadă de slăbiciune. Crezi că-ți lipsește încrederea în tine?

Erling ridică imperceptibil din umeri. Dar această mișcare nu era un semn de indiferență. Era – și Jan înțelese – un mod de a aproba ultimele cuvinte cu care-și încheiase tatăl său fraza.

— Nu trebuie să te îndoiești niciodată, Erling, continuă Jan. În nici un fel. Îndoiala lăuntrică, adică cea legată de părerile noastre în legătură cu alții, e logică... Dar în actele noastre nu trebuie să dăm dovadă de șovăială. Ți-ai însușit o meserie, trebuie să ai încredere în ceea ce-ai învățat.

Apoi, fără nici o tranziție, îl întrebă:

— Ești fericit?

— Ce înțelegi prin asta?

— Știi foarte bine. A fi fericit înseamnă a respira adânc, fără nici o constrângere. Îți începi viața de bărbat. Ai unele aspirații, dorințe, neliniști?

Erling nu răspunse. Privind peste umărul tatălui său, scrută depărtările. Jan îl observă pe ascuns, simțindu-se cuprins pe neașteptate, de o vagă neliniște. Cum tăcerea

devenise apăsătoare, își bătu fiul ușor pe braț.

— Să nu crezi că vreau să mi te spovedești. Viața ta interioară îți aparține. Nu, nu vreau... Doresc doar să nu te simți constrâns față de noi; fără ipocrizie și fără ocolișuri, în felul cum înțelegi să-ți duci viața. Trădez oarecum o mărturisire, dar mama ta regretă că nu ți-ai deschis niciodată sufletul față de ea. La urma urmei, e o dorință legitimă... și foarte departe de orice curiozitate.

— Știu.

Jan își aprinse o țigară.

— Adevărul e, Erling, ca am uneori senzația că te temi să mă iei drept confident... Ar fi o mare amărăciune pentru mine. Vreau adevărul, indiferent dacă al tău nu seamănă cu cel pe care l-am ales eu.

Erling se ridică, înainte, ca Jan să-l fi poftit să facă acest lucru.

— Nu, tată, nu te teme de nimic. Iubesc această meserie nobilă, care este și a ta. Cât despre ceea ce simt eu, încă nu pot să-ți spun nimic.

Aceste cuvinte fură rostite încet, grav, întărite de o privire grea. Jan nu se simți îndreptățit să întrebe mai mult.

Ieșiră din restaurant și se îndreptară spre mașina lui Jan.

— Condu tu, îi spuse acesta fiului său.

Erling se așeză la volan. Automobilul porni și în curând ajunseră în plin câmp. Lui Jan îi plăceau aceste reîntoarceri acasă. Trase până în adâncul plămânilor aerul serii încărcat de efluvii îmbălsămate. Erling conducea bine. Pe buze îi apăruse un surâs. De ce acel surâs care ar fi trebuit să-l bucure pe Jan, îl făcu, dimpotrivă, să simtă un ușor fior? Viața îl copleșise cu atâtea emoții violente, cu atâtea tulburări profunde, încât sensibilitatea lui, veșnic trează, nu mai putea fi amăgită de o aparentă seninătate. Trădarea lui Sigrid, splendida sa logodnică, lăsaseră în sufletul lui, fără ca el să-și dea seama, o urmă de neșters. Există șocuri psihice, din pricina cărora cineva poate suferi o viață întreagă. Numai convingerea că-i cunoști foarte bine pe cei pe care-i iubești conferă o fericită stabilitate afecțiunilor umane. Jan simțea un șoc la cea mai mică posibilitate de incertitudine, de răsturnare a presupunerilor sale. Așa simți și acum văzând surâsul lui Erling. Ce surâs straniu! Nu era deloc expresia fericirii.

„Totuși, își spuse Jan, acest tânăr practician, are șansa rară de a purta un nume care să-i asigure dintr-o dată considerația tuturor, mai înainte chiar de a fi arătat ce poate, de a fi căpătat încrederea bolnavilor.” Erling avea totul: frumusețe fizică, avere, dragostea exclusivă a unor părinți de elită, reușită fără luptă... Și totuși, Jan era sigur că lui Erling îi lipsea acea bucurie iradiantă care este apanajul tinereții. „Iubirea mea a fost atât de crudă! își zise tatăl. Și numai ca să...” Fraza mută, rămase neterminată. Prin fața ochilor, îi trecu o nălucă: o femeie de o frumusețe fascinantă și tainică: Sigrid. Jan își spuse: „Nu-i cumva același surâs, de o neliniște greu de definit, care s-ar fi putut descoperi și pe buzele mele când – la vârsta pe care o are Erling acum – visam la Sigrid?”...

Instinctiv, începu să treacă în revistă tinerele pe care le întâlneau Erling. Nu găsi

nici una care să i-o amintească îndestul pe Sigrid pentru ca s-o creadă în stare să iste o dragoste pustiitoare în inima fiului său. Blonde, brune... trupuri încă fragile, de adolescente. Da, unele erau într-adevăr încântătoare și cu timpul, aveau să devină și mai seducătoare...

În fața lui Jan stăruia totuși o privire limpede, inteligentă, intensă. Oare cui îi aparținea? Ochii aceia plutind prin aer, interpuși între peisajul din jur și el, păreau să continue a-l fixa, dar erau în așa măsură lipsiți de orice consistență fizică, încât doctorul nu fu în stare să-și amintească chipul celei pe care îl înfrumusețau acești ochi, persoana cărora aparțineau.

Automobilul se apropia de casă.

Dragostea pentru cea care-i aștepta și care avea să fie de două ori mândră – și ca femeie și ca mamă – auzind ce se petrecuse peste zi, risipi umbrele.

Chiar în momentul în care deschidea portiera, Jan își spuse: „De ce mă chinuie spaima? De ce viața n-ar fi pentru Erling simplă și foarte ușoară? De ce să nu-și găsească și el o Thérèse a sa, fără să îndure mai întâi, așa cum am îndurat eu, patima, apoi durerea unei pierderi definitive?”

În cămin ardea un foc zdravăn. Pe Jan îl așteptau fotoliul cel mare, iar alături, gheridonul plin de reviste, cu paginile tăiate și adnotate cu grijă de Thérèse. Jan se așeză, cu un oftat de satisfacție, iar Thérèse se instalează în berjera aflată lângă masa de lucru de unde se iveau andrelele vârâte într-o împletitură ce completa, desigur, trusoul vreunui nou-născut, căci Thérèse avea obiceiul să ducă astfel de lucruri în casele mai sărace din Stockholm. Jan nu se atinse de reviste; Thérèse își luă împletitura, dar numărul ochiurilor pieptărașului nu sporea deloc.

Scaunul de copil, împletit din pai gros, pe care Idei îi mai plăcea să se așeze chiar și acum, când era logodită, se afla în colțul lui obișnuit și sugera prezența fetei mult mai mult decât fotografia în ramă de piele aflată pe placa de marmoră de deasupra șemineului.

Erling rămăsese în picioare, cu cotul sprijinit de colțul aceleiași plăci. Fuma... Ochii lui Jan și ai soției sale se întâlniră. Tatăl își spuse: „Thérèse socoate, ca și mine, că acest surâs pe care fiul nostru îl arborează chiar și acum, are în el ceva greu de explicat”.

Doctorul se afla atât de rar, peste zi, în mijlocul familiei sale, încât acum fu, pur și simplu, năpădit de un fel de neliniște. Se simți ușurat când sună telefonul și când auzi că era chemat la clinică. Îi făgădui Thérèsei să se întoarcă repede și, pregătindu-se să iasă din odaie, rosti o frază pe care exclamația lui Erling i-o tăie încă de la primele vorbe:

— Ce-ai zice, Thérèse, dacă sărbătorind debutul lui Erling la clinică, ai invita la masă...

— Oh! De ce, tată? strigă Erling aruncându-și țigara printre butucii încinși din cămin. Doctorul Goron Langen e într-adevăr un om admirabil, dar o să vorbească iar despre clinică sau despre studiile sale... De ce n-am lua masa numai noi trei? De altfel, după masă, dacă n-aveți nimic împotrivă, am să mă duc la teatru...

Jan fu pe punctul de a-i declara că nu se gândise la prietenul și colaboratorul său, doctorul Langen, ci la niște tinere cu care Erling ar fi putut dansa. Dar brusc îi trecu prin minte un gând: „Poate că Erling are întâlnire cu vreo fată... Mă rog, e la vârsta la care poate face cum îl taie capul”.

De fapt, numele pe care doctorul voise să-l rostească fusese al Flaviei Verneuil. Tânăra mai fusese invitată în casa familiei Yvarsen. Foarte bună jucătoare de tenis, ea făcuse față, în mod onorabil, în partidele cu Jan. Erling îi propusese să-i dea lecții de echitație, dar ea se dovedise o călăreață fără pereche, aproape tot atât de sigură în șa ca și un cowboy. Thérèse își reînnoise invitația.

— Vino să te odihnești la noi, îi spusese ea, ori de câte ori vei simți nevoia.

Totuși, după ce mâncase de trei ori la familia Yvarsen, Flavie găsisese diferite pretexte ca să nu mai răspundă afectuoaselor insistențe ale stăpânei casei. Thérèse își observase băiatul și avusese impresia că se retrăsese în sine. Îi împărtășise acest gând lui Jan, care surâsese:

— Să aibă Erling un oarecare sentiment pentru Flavie Verneuil? Nu cred! În timpul plimbărilor noastre călare, prin pădure, n-au dat nici o secundă impresia că ar vrea să rămână singuri.

— Atunci de ce nu mai vine pe la noi? întrebă Thérèse.

O călătorie de două săptămâni în timpul căreia asistase la două importante congrese medicale, îl ținuse pe Erling departe de Stockholm. Or, în acea perioadă, Flavie acceptase să ia masa cu doctorul și cu doamna Yvarsen.

Îndreptându-se, de data asta singur, spre clinică, Jan se gândea la cuvintele rostite atunci de Thérèse...

Când, cu trei luni mai înainte, doctorul Yvarsen o angajase pe Flavie Verneuil, nu i-ar fi trecut prin minte că ar putea exista vreo legătură între el și această necunoscută.

Fata își făcuse studiile în Canada. Notele ei, la Facultate, fuseseră strălucite. Părea să se fi ivit special pentru a ocupa postul pe care Jan îl crease de curând în clinica sa: înființase, sub controlul și sub conducerea lui, un laborator de cercetări. Nu era vorba numai de luări de sânge, sau de analizele clasice, ci de studii foarte precise, meticuloase, de scheme și de grafice. Voia aprecieri statistice asupra efectelor noilor medicamente. Sprijinindu-se pe observațiile Flaviei Verneuil, Jan aplicase un tratament nou și salvase o femeie pe care toți medicii pe care-i consultase o declaraseră pierdută. În ziua în care putu s-o anunțe pe pacienta sa că răspundea de vindecarea ei, Jan Yvarsen își invitase colaboratoarea la masă. Tot în ziua aceea discutase și cu soția sa. După ce fata plecase, el strigase plin de entuziasm:

— Thérèse, ce zici de noua șefă a laboratorului meu?

Thérèse, ocupată să pună niște flori proaspete într-un vas de cristal, nu răspunsese imediat. Jan își cunoștea prea bine soția ca să nu observe această tăcere atunci când se aștepta la un compliment spontan și fără nici o reticență. Insistă deci, ușor agasat:

— Crezi că cercetătoarea noastră pune preț pe vreuna din sacrosanctele legi ale mondenității? Presupun deci, că ai o părere cât se poate de bună despre această tânără!

Thérèse nu se întrerupsese din minuțioasa îndeletnicire a adunatului frunzelor căzute pe pian. Abia după ce isprăvi își ridică spre Jan ochii liniștiți:

— Flavie este deosebit de atrăgătoare, Jan. Fiecare nouă întâlnire cu ea îmi întărește această părere. Încerc totuși față de ea o impresie bizară, de ceva cunoscut. Ai observat felul cum își înalță capul și-și îndreaptă bustul? Și totuși, la ea ăsta nu-i un gest de pură cochetărie. Are, de asemenea, un fel al ei de a fi. Merge... ca o zeiță! Vorbește puțin și e sinceră în ce spune. Are replici vii și caustice. Sunt convinsă că dacă nu s-ar supraveghea atât de atent, ar fi în stare să înveselească o întreagă societate. O astfel de femeie este o raritate, dar și un pericol.

Jan o ascultase, surprins. De obicei, soția sa se mulțumea cu un cuvânt binevoitor când trebuia să-și spună părerea despre cutare sau cutare invitat al soțului ei. Jan cântări repede temeiul observațiilor Thérèsei. Sprâncenele i se încruntară, chipul lui frumos căpătă o expresie dură. Oare Thérèse, atât de sigură de dragostea pe care i-o purta bărbatul ei, să fi devenit dintr-o dată geloasă? Odinioară, Ide făcuse să planeze mult prea des între ei o atmosferă cumplit de apăsătoare din pricina geloziei pe care nu era în stare să și-o stăpânească. Jan nu făcea parte dintre acei bărbați care zile întregi, uneori chiar ani, să nu se uite la ființele clin preajma lor, pe care totuși le iubesc. Observă deci, cu deosebită plăcere, silueta subțire și elegantă a soției sale, chipul cu trăsături regulate, căruia ochii luminoși îi dădeau o infinită blândețe. Deasupra frunții înalte, părul, de o nuanță castaniu-aurie, era presărat cu câteva șuvițe albe; puteai crede că fuseseră decolorate dinadins, atât erau de strălucitoare. O luă în brațe, se aplecă asupra-i cât era de înalt și-i opri cu un sărut cuvintele pe care acesta se pregătea să le rostească.

— Oare iubita mea soție îmi face cinstea de a fi geloasă pe mine? făcu el pe un ton glumeț. Flavie Verneuil e doar de vârsta fiului nostru...

Thérèse râse șăgalnic, un râs tot atât de proaspăt ca în epoca în care, fată tânără, acolo, la Krittelwerk, înainte de prima ei căsătorie, își închinase viața lui Jan.

— Poți să ai și o sută de ani și tot ai să sucești femeilor capul, Jan! Nu-ți fac un compliment, constat: sufletul plin de lumină al doctorului Jan Yvarsen pune din ce în ce mai multă stăpânire pe trăsăturile sale; să știi că n-ai fost niciodată mai impunător ca acum.

Jan o privi surprins; râsul Thérèsei răsună din nou, contagios prin nota lui de tandrețe. Cât era de înduioșător acest bărbat solid, în mirarea lui! Cine ar fi intrat în acel moment ar fi fost destul de surprins să-i vadă pe Jan și pe Thérèse, unul în brațele celuilalt și râzând pentru că râsul era expresia sănătoasă a sentimentelor lor. Erau fericiți, pentru că se simțeau atât de aproape unul de celălalt. Regăseau intactă în ei tandra ferveoare a dragostei lor. Începură să discute, de data asta în mod serios, și Jan își dădu seama că Flavie nu isca în nici un fel gelozia Thérèsei, ci mai curând admirația ei, ținând totuși cont de o neliniște ciudată... Jan crezu că pusese degetul pe rană:

— De fapt știi ce are în plus fata asta inteligentă, studioasă, intuitivă, dobdora de toate calitățile necesare slujbei pe care i-am încredințat-o? Nu seamănă, așa cum crezi tu, cu cineva cunoscut, cu vreun star de cinema, ci mai curând cu un animal sălbatic. Are ceva din noblețea unei căprioare gonind pe un câmp acoperit cu zăpadă. Sub aparența ei calmă, e gata în orice clipă s-o ia la goană. E foarte ascunsă, dar lucrul e explicabil pentru că am aflat că a trăit luni întregi într-o pădure din Canada. Acolo și-a cultivat, fără să știe, originalitatea. Va trebui să se întâlnească cu Ide de îndată ce aceasta se va întoarce de la Krittelwerk.

4

Așezată în fața microscopului, Flavie părea absorbită în întregime de contemplarea acelor mase infinitezimale care dansau în picătura de lichid de la capătul obiectivului.

Își înalță capul brusc, și dacă Jan ar fi văzut-o, ar fi remarcat, o dată în plus, faptul că acea mișcare avea în ea ceva ciudat. Apreciase just: Flavie reacționa la niște semnale necunoscute muritorilor de rând, dar familiare animalelor din Marele Nord. Simțurile sale se comportau altfel decât ale oamenilor obișnuiți. Obligată să se intereseze încă de mică de animalele sălbatice, ea căpătase o extraordinară acuitate a percepției. „Doctorul este neliniștit”, își spuse cu o strângere de inimă. Și chiar așa și era.

În cabinetul său de consultații, Jan, care isprăvise de examinat o bolnavă, fuma o țigară. Nu mai avea decât un singur pacient. Pe urmă, putea – așa cum îi făgăduise Thérèsei – să se întoarcă acasă devreme. „Erling mă va întrece”, își spuse celebrul practician. Fusese surprins să descopere că orgoliul său de tată simțea un pic de melancolie. Întinse mâna și scutură, nervos, scrumul țigării. Ceva nelămurit continua să-l tulbure. De partea cealaltă a ușii, secretara se miră că nu vede aprinzându-se becul roșu, ca să poată introduce și ultimul pacient.

Acum Jan nu mai fuma, ci se plimba cu mâinile la spate. Detesta tot ce era nelămurit. „Marele diagnostician”, cum îl botezaseră colegii, se afla în fața unor semne de întrebare. Și iată că omul ocupat la culme, care n-avea vreme să-și citească ziarul și nici să-și acorde un minut în interesul său personal, începu a-și trece în revistă trecutul.

Dorise, voise ca fiul său să se angajeze pe aceeași cale pe care se angajase și el. Erling îi îndeplinise dorința. Vocație minunată, desigur, plină de bucurii, dar de asemenea și nemăsurat de absorbantă. Thérèse, Thérèse a lui, pe cât de deplin era ea a lui, pe atât de puțin era el al ei! Socoti cât de mare era abnegația soției sale. Nu se ducea niciodată seara nicăieri, de teamă să nu lipsească de acasă când se întorcea bărbatul ei, zdrobit de oboseală, după o lungă zi de muncă. Nu se ducea nicăieri nici în timpul zilei, fiindcă Jan nu-și aducea aminte să fi dat vreodată un telefon acasă și să nu-i fi răspuns, la celălalt capăt al firului Thérèse. Îi răspundea cu vocea ei calmă și totuși întotdeauna plină de căldură, ca în primele zile ale căsătoriei lor. Ce noroc avusese că era o femeie cultivată și înțeleaptă. Căci ea fusese cea care-l supraveghease și-l călăuzise pe fiu lor, fără să dea dovadă de vreo slăbiciune. Neștiind ce e egoismul, Thérèse nu se opusese în nici un fel de căsătoria micuței lor Ide, pe care de acum aveau s-o vadă atât de rar. Dar cu Erling, cu Erling ce avea să se întâmple? Era oare bine ca și tatăl și fiul să-și exercite meseria în aceeași clinică? Bunul simț înăscut al lui Jan îl avertiză, în acea clipă, că ar fi fost o gravă greșeală. Oprit în mijlocul odăii, Jan auzi un glas pe care se străduia întotdeauna să

și-l înăbușe, ori de câte ori se surprindea ascultându-l, glasul lui Sigrid:

— Ești prea sigur de tine, Jan: de îndată ce te apuci de un lucru, crezi că ai și reflectat asupra lui. Vei fi de multe ori lovit în viață, dar numai din vina ta.

Jan își strânse cu atâta putere pumnii, încât unghiile îi intrară în carne. Odinioară, lăsându-se pradă mâniei, o condamnase pe Sigrid, o alungase pe cea pe care-o iubea. Reflectase îndeajuns atunci când se însurase cu Ide? Nu, și abia acum, după atâția ani, își dădea seama că se supusese unui impuls de moment. O lumină sinistră lumina adâncimile pe care nu și le sondase niciodată. Unele ființe se analizează prea mult, altele prea puțin; Jan se număra printre acestea din urmă. Oare merita acea atmosferă de adorație în care trăise și de care nu se mirase niciodată? Cea mai frumoasă ființă ce se putuse vedea vreodată, Sigrid, îl idolatrizase până la a deveni o criminală, din dragoste pentru el. Ide îi iertase toate greșelile. Nu lăsase el oare fără răspuns patetica chemare a celor mai blânzi ochi ce se deschiseseră cândva pe pământ? Mai târziu, se crezuse mare și generos, constrângând-o pe Thérèse să se mărite cu un om de treabă pe care nu-l iubea... După ce Thérèse rămăsese văduvă, îi fusese oare destul de recunoscător pentru sufletul pur pe care i-l dăruise? Deși nu ținuse seama de fericirea altora, acum venise vremea să-l lase pe Erling să-și dezvolte personalitatea. Dar dacă Erling, mai perspicace decât tatăl său, presimțise inevitabilele ciocniri încă înainte de încercarea lor de a colabora? Oare nu cumva acea umbră de tristețe sau de neliniște pe care Jan o descoperise la fiul său se datora tocmai acestui lucru? Pacienții nu vor fi mai repede atrași de farmecul juvenil al lui Erling? „Consultațiile” nu vor fi mai frecvente la Erling, decât la el? Jan îi spusese fiului său:

— Nădărduiesc că prezența ta îmi va descongestia sala de așteptare în beneficiul tău!

Se auzea și acum rostind acele cuvinte, care atunci exprimaseră într-adevăr, un sentiment de ușurare. Da, dar dacă solida lui reputație de „chirurg-miracol”, reținea totuși pacienții lângă el, Erling n-avea să fie descurajat? Fie că Erling reușea, fie că avea să îndure un eșec, Jan știa că sau unul, sau celălalt, sau mai exact și unul și celălalt vor avea de suferit fie în dragostea lor, fie în orgoliul lor cel mai sacru: orgoliul profesional.

Jan fu pe punctul de a-i telefona Thérèsei, ca s-o roage să vină să-l ia de la clinică. Mâna însă îi rămase suspendată în aer, deasupra aparatului. Pe buze i se ivise un surâs ironic: avea să se comporte încă o dată ca un egoist?

Thérèse va crede că voise să-i facă o mică plăcere, când de fapt el se străduia să-și regăsească propria-i liniște. Și apoi, îi trebuia timp să pună ordine în toate acele gânduri; nu simțea deloc dorința să le împărtășească și altuia; mai ales Thérèsei. Ținea mai mult ca niciodată la ferventa administrație a soției sale. Oare nu în inimile celor pe care-i iubim vrem să apărem cât mai mari și cât mai puri? Înainte de a o chema pe infirmieră, făcu câțiva pași în jurul biroului, apoi se așeză în fotoliu. Ceva continua să-l mai deranjeze: cum de se gândise cu atâta intensitate la Sigrid, cum de văzuse conturându-i-se atât de clar silueta, ivită brusc din trecut? Se întrebă: „Oare ce impresie insolită voi fi resimțit? Am

mai încercat o senzație asemănătoare... dar când? A, știu: eram intern la spital, aveam doi colegi foarte pasionați de cercetări psihologice... Ne supuneau la niște experiențe de transmitere a gândului... Cam tot așa mi se întâmplă și acum. Cineva trebuie să se fi gândit intens și cu simpatie la Sigrid, și acel individ misterios mă constrânge și pe mine să mă gândesc odată cu el. Iar dacă așa stau lucrurile, cine poate fi acea persoană?"

Jan apăsă pe butonul de ivoriu... După câteva secunde infirmiera introduse și ultimul pacient. Era un necunoscut, un bărbat destul de necioplit. Timp de câteva minute, lui Jan îi fu greu să se concentreze asupra singurei probleme care ar fi trebuit, în acel moment, să-l absoarbă în întregime: să diagnosticheze cauza exactă a suferințelor resimțite de pacientul său. Își uimi bolnavul punându-i o serie de întrebări neașteptate.

Seara, întors lângă ai săi, pacientul doctorului Yvarsen explică, plin de exclamații laudative, cât de mult progresase medicina. Acel doctor Yvarsen era în stare – privind impulsurile luminoase ale aparatelor – să-și dea seama de starea viscerală a oamenilor, punându-i pe aceștia să vorbească despre bărbații și femeile întâlniți cu ani și ani în urmă! Renumele maestrului spori printre cei sărmani, față de care Jan dovedise întotdeauna o foarte mare bunătate și generozitate.

Dacă la sfârșitul zilei, consultând fișele stabilite cu o inteligență și o competență de nediscutat de către domnișoara Verneuil, „marele patron” i-ar fi pus tinerei o serie de întrebări analoge în legătură cu ființele cele mai dragi ce se perindaseră prin viața ei, ar fi descoperit de unde emana acea faimoasă transmitere a gândului...

Fusese scris – ar fi afirmat vreun înțelept – ca Sigrid să fie într-adevăr laitmotivul vieții lui Jan. O adorase pe Sigrid. Se însurase cu Ide fiindcă fusese furios pe Sigrid. Pierduse și copilul pe care-l așteptau, și pe Ide, din cauza lui Sigrid. Fără să vrea, o chinuse pe Ide, dominat cum era de inexorabilul regret după Sigrid. Dacă, după moartea Idei, se însurase cu Thérèse, o făcuse pentru că o iubise pe tânără femeie din toată ființa sa, dar și pentru că Thérèse o demascase pe Sigrid.

Toate acestea le știa foarte bine; ceea ce nu mai știa însă, era faptul că „șefa lui de laborator” – cum îi spunea el – Flavie Verneuil, venise din Canada la Stockholm numai din pricina lui Sigrid...

5

A doua zi dimineța, în timp ce se îndrepta spre laborator, Flavie se opri în fața fotografiilor care anunțau un nou film. Era vorba în el de zăpadă, de brazii, de curse de sănii, de imense întinderi înghețate. Povestea se petrecea în nordul Canadei. Intrase în hol ca să-și ia un bilet, dar un gând care-i străfulgeră prin minte o făcu să întârzie data acestei destinderi. De câteva zile era absorbită de găsirea unei mai bune prezentări a observațiilor sale. Născocise un nou grafic și era obsedată de dorința de a-și pune planul la punct. Doctorul Yvarsen avea să fie mulțumit de această inițiativă.

Iată însă că fu văzută de cineva. Erling, care se nimeri chiar atunci pe acolo, remarcă într-o clipă silueta Flaviei. Încetini, apoi își opri mașina. Și cum el nu putea ghici că fata își schimbase gândurile, de îndată ce o văzu ieșind pe ușa de sticlă și îndreptându-se, cu pasul ei suplu și elegant, spre clinică, intră la rândul-i în holul cinematografului. Biletul pe care și-l vârî în buzunarul vestonului, nu-i va facilita oare planul de a o întâlni pe fată, ca din întâmplare, la spectacolul de seară și de a petrece două-trei ceasuri alături de ea? Ar fi meritat această bucurie după operația delicată prin care-și făcuse intrarea oficială în clinica tatălui său. Efectuase cu multă îndemânare îndrăzneța operație; prânzise împreună cu părinții săi, apoi foarte însuflețit, plecase cu mașina, și se trezise în holul cinematografului, înainte de a începe ultimul spectacol la care presupunea că-și luase bilet și domnișoara Verneuil.

În vreme ce el aștepta – nesigur, nefericit, neliniștit – să apară Flavie, fata stătea în odaia ei, într-o rochie vătuită de casă, încălțată cu niște mocasini, proaspătă și deosebit de frumoasă în acel ansamblu de un roșu aprins care se potrivea atât de bine cu tenul ei strălucitor. Își amenajase odaia cu un gust și cu un lux care l-ar fi surprins până și pe „marele patron”. Când acesta o întrebese dacă-și găsise locuință, Flavie îi răspunsese că totul se aranjase cum nu se putea mai bine. Jan Yvarsen surprinsese o fărâmă de ironie în acel răspuns, dar atât de puțin nuanțată, încât nu se putea formaliza pentru un astfel de fleac; și la urma urmei, de ce i-ar fi cerut precizări? Singurul lucru care-l interesa era competența științifică a tinerei sale colaboratoare. Ea poseda, în cel mai înalt grad, cele trei calități pe care le cerea personalului său: educație temeinică, punctualitate și mai ales competență.

Domnișoara Verneuil se ferise cu grijă ca nu cumva „patronul” să observe că ar fi fost gata să lucreze și fără salariu, numai ca să fie admisă în anturajul lui. Flavie Verneuil era bogată; și familia Yvarsen ar fi fost uluită ar fi știut acest lucru. Dar ceea ce l-ar fi răscolit pe Jan ar fi fost să afle că Flavie își datora, în mare parte, această bogăție lui Sigrid.

La puțină vreme după sinuciderea dramatică a acesteia, Jan primise de la un notar necunoscut, o convocare urgentă, „în legătură cu o afacere care îl privea”. Intrigat, Jan se dusesse la biroul de notariat, departe de a presupune – după atâția ani – că Sigrid Lindval depusese acolo un testament, în forme legale, prin care-l desemna pe Jan Yvarsen ca moștenitor legal dacă ea avea să moară înaintea lui. Jan resimțise ca pe o nouă lovitură a soartei acest gest al lui Sigrid, care și de dincolo de moarte voia pună stăpânire pe el. „*Las tot ce am lui Jan Yvarsen, care mi-a fost logodnic și pentru care am simțit o dragoste nezdruncinată, până la ultima mea suflare.*”

Încremenit de groază, Jan devenise atât de palid, încât ajutorul de notar schițase gestul de a-l susține.

Notarul, convins că vestea unei moșteniri importante e primită întotdeauna cu bucurie, își dresese discret glasul, își potrivi ochelarii pe nas și-și pregăti felicitările, amestecate cu condoleanțe, pe care se simțea dator să le adreseze unui client atât de important. Dar, cu o voce răgușită, doctorul Yvarsen îi oprise discursul pe buze, spunându-i pe un ton de gheață:

— Vă rog să-mi îngăduiți să pun capăt acestei situații!

Într-un mod care excludea orice încercare de ai se contracara planurile, doctorul smulsese o hârtie de pe biroul notarului. Cu scrisul lui clar și hotărât specificase: „*Refuz în mod oficial moștenirea domnișoarei Sigrid Lindval*”. Semnase cu o furie atât de disperată și trăsesse cu atâta putere linia cu care-și sublinia numele, încât penița împroșcase cu cerneală toată foaia. Notarul stupefiat, dezolat să renunțe la un client care l-ar fi onorat, se pierduse în exclamații. Jan, de obicei atât de sigur pe el, se stăpâni cu greu să nu spargă ceva. Îi era deci sortit ca acea ființă splendidă și totuși monstruoasă, să-l chinuiască cu cruzime, chiar și după ce pierise..

Mersese, năucit, ceasuri întregi, urmărit de glasul lui Sigrid: „Jan, te-am iubit tot timpul! Jan, cum poți să fii atât de crud cu mine? Jan, sunt atât de frumoasă încât mă vei regreta toată viața ta... Jan, primește măcar atâta lucru de la mine!” I se păruse că acel testament, scris după moartea Idei, după crima aceea săvârșită într-o clipă de nebunie, era o încercare de a-l cumpăra. Jan avu impresia că Sigrid, crezându-l în stare să accepte acel testament, voise să-i pună pe umeri partea lui de răspundere pentru calvarul Idei, pentru viața distrusă a acelei ființe blânde, pentru moartea copilului pe care-l așteptaseră atâta.

Se trezi pe marginea cascadei Trollhättan, departe de locul de unde pornise. Sigrid fusese luată de apele acelea spumegânde. Jan era atât de răscolit încât vedea – la fel de limpede ca și în seara aceea tragică, în care nefericita trăsesse asupra Thérèsei – trupul acela, de o frumusețe sculpturală, năpustindu-se spre moarte, fără să arunce o privire în urmă. Chiar căzând, chiar purtată de ape, Sigrid rămăsese tot frumoasă. O clipă Jan se simți îmboldit de dorința de a sfârși și el cu amintirile, de a se lăsa la rându-i dus din stâncă în stâncă. Dar năluca Idei i se ivi în fața ochilor odată cu chipul Thérèsei. Își iubea și acum soția la fel de tandru, la fel de profund. O porni încet pe drumul ce ducea în vale și ajunse în oraș.

Thérèse nu află niciodată nimic. Nici măcar el însuși n-a mai aflat vreodată ce se întâmplase cu acei bani și la cât se ridica acea moștenire.

Dar un notar, chiar dacă lucrează în general foarte lent, este totuși tenace și răbdător. Așa că îl găsi pe „cel în drept”: domnul Lindval, tatăl lui Sigrid, avusese niște nepoți în Canada. Flavie era un fel de verișoară cu Sigrid. La solida și confortabila cabană construită din trunchiuri de copaci bine ajustate, a familiei Verneuil, poștașul venea cu sania doar o dată pe lună. Verișorii lui Sigrid făceau comerț cu lemne. Le plăcea felul lor aspru de viață. Nu se simțeau cătuși de puțin frământați de dorința de a schimba pădurile de brazi, locurile cu ape atât de limpezi, întinderile acoperite luni întregi cu omăt, minunata lor izolare în tăcerea pe care n-o sfășiau decât urletul fiarelor și vâjâitul vântului, cu siguranța marilor orașe. „Locuri unde te înăbuși”, declaraseră ei. Banii erau cea mai mică dintre preocupările lor. Doamna Verneuil era o mamă activă și plină de vioiciune, a cărei singură bucurie erau bărbatul și copiii ei.

Se nimeri ca vestea acelei moșteniri fantastice să le sosească exact în ziua în care li se născu o fetiță. Numele îi era hotărât dinainte, dar la cel de Flavie îl adăugară, în semn de recunoștință, și pe cel de Sigrid. Flavie Verneuil, cel de al treilea copil al acestei perechi, fu deci botezată Flavie-Sigrid Verneuil.

Fratele ei mai mare, Erik, băiat de șapte ani, cu umeri încă de pe atunci puternici, și Norbert – sau Bertie – fratele mai mic, care avea cinci ani, se certaseră strașnic, căci Erik, cu încăpățânarea care-l caracteriza, hotărî că el nu-i va spune fetiței Flavie ci Sigrid. Și culmea fu că se ținu de cuvânt. Băiatul avea motivele lui. O cunoștea pe Sigrid care fusese prima pasiune a vieții lui. În timpul rătăcirilor ei deznădăjduite prin lume, Sigrid sosise într-o zi la verii ei. Oricât de mic ar fi fost Erik, fu totuși uluit. Trufașa Sigrid știa să se facă iubită de cei mici la fel ca și de cei mari. Trăise mai bine de șase luni alături de ei, în mijlocul naturii aceleia sălbatică. Aici s-au scurs pentru tânăra care nu pregetase să ucidă, singurele zile de destindere a de mulțumire sufletească pe care le-a trăit după dramatica ei despărțire de Jan Yvarsen. Dragostea disperată a lui Sigrid se transformase în acea perioadă, într-o amărăciune neașteptată.

— N-aș vrea să am copii! spusese ea deseori atât colegelor de școală cât și mamei sale. Din ce în ce mai conștientă de excepționala ei frumusețe, simțea cum se întărește în ea convingerea că o femeie trebuie să se bucure pe deplin de toată încântarea pricinuită de iubirea-pasiune; copiii neputând decât să stânjenească două ființe îmbătate una de alta. Dar ceea ce nu mărturisise nimănui era faptul că legănându-l pe Norbert, pe atunci încă prunc, și jucându-se cu Erik, Sigrid descoperea o lume nouă. Mai târziu în timpul șederii sale la Krittlerwerk, o copleșise cu atât mai mult pe Ide de sarcasme, privind silueta ei deformată, cu cât, în străfundul inimii sale, cei doi copii ai verilor ei făcuseră să-i vibreze adânc coarda maternă. În sinea ei își mărturisea că ar fi fost nespuse de mândră să poarte în pânțece un copil al lui Jan.

Micul Erik era tot timpul extaziat în fața ei. Poetul care zace, în mod firesc, în fiecare copil înzestrat, găsea niște imagini deosebit de drăgălașe pentru a-și exprima încântarea.

Ea râdea ascultându-l, dar un nod care i se punea în gât îi curma râsul, ori de câte ori, cu vocea sa proaspătă, copilul făcea niște declarații atât de neașteptate. Spre primăvară, mânată de durerea ei, Sigrid fugise de mâinile mici care încercaseră s-o rețină. Nu putuse să se vindece de dragostea pentru Jan și-și reluase viața rătăcitoare. Doamna Verneuil scosese un oftat de ușurare. Sigur că și ea o admira pe Sigrid, dar o siluetă atât de frumoasă, o asemenea înfățișare, niște ochi atât de mari, de limpezi și de enigmatici, niște trăsături atât de perfecte, nu puteau să-i lase indiferenți pe bărbați. Doamna Verneuil avea o oarecare predispoziție către gelozie; oricum, nu era deloc vesel pentru o mamă energică, de o simplitate fermecătoare, înzestrată, de altfel, cu un ten strălucitor, cu o gură frumoasă, cu o pereche de ochi căprui și veseli și cu un păr des, castaniu, să simtă că toate darurile fizice pe care le poseda erau eclipsate de cele ale unei nou-venite.

Sigrid le-a trimis mai apoi o scrisoare, pe urmă câteva vederi adresate lui Erik și Bertie și doamna Verneuil, în ciuda curajului ei, simțise o înțepătură în inimă, văzând cum le străluceau ochii fiilor și bărbatului ei în fața acelor mesaje la care nu se așteptaseră.

Mai târziu, mama iubitoare, dar fermă, care era, văzând-o pe mica Flavie făcându-se din ce în ce mai frumoasă, începu a se neliniști. Viața le întinde întotdeauna capcane femeilor chipeșe, așa că o prea mare frumusețe a chipului și a trupului putea fi cu atât mai periculoasă!

Domnul și doamna Verneuil își trimiseră băieții la colegiu, apoi veni rândul Flaviei. Dar copiii nu-și părăsiră cu totul căsuța de lemn și de omăt și pur și simplu erau nebuni de bucurie ori de câte ori puteau să se reîntoarcă în ținutul copilăriei lor. Lucru ciudat, dragostea lor față de zăpadă, de brazi, de spațiile întinse, de animalele minunate cărora le îmblânziseră o sumedenie de pui, se cristalizase într-un personaj ideal, care nu era altul decât Sigrid. Ea devenise pentru ei un fel de zână a zăpezii, un fel de duh atotputernic, o ființă mai curând demnă să aparțină lumii de basm decât oamenilor obișnuiți. Flavie n-avea decât cinci ani când, strecurându-și degetele grăsuțe în mâna fratelui ei mai mare, îl ruga:

— Erik, povestește-mi despre Sigrid!

An de an, Erik, apoi Bertie și pe urmă chiar Flavie, adăugaseră noi episoade acelei povești fermecate, născocită de mintea înfierbântată a unui copil. Alcătuiseră astfel o adevărată Saga. Când cei doi băieți, de-acum adolescenți, o plimbau cu barca pe sora lor, istoriseau această lungă poveste în care se amestecau de fapt cele mai frumoase amintiri ale lor. Sigrid a lor era acum foarte înaltă, foarte suplă, o siluetă alcătuită parcă din vârtejurile de zăpadă iscate de vânt. Pașii îi erau atât de ușori, încât nu lăsau nici o urmă. Pletele fluturau atât de bălaie, încât străluceau ca o lumină, pe gheață. Și avea un asemenea glas încât tăceau, ca s-o asculte, și păsările din marile păduri întunecate, și torențele ce se rostogoleau printre stânci, și animalele din vizuinile lor...

Părinții celor trei copii nu erau prea vorbăreți și nu aveau obiceiul să facă nici un fel de confidențe odraslelor lor. Totuși, tinerele lor urechi mai prinseseră de ici, de acolo, unele vorbe pe care în decursul anilor le metamorfozaseră serios. Moștenirea sosită într-un

mod atât de neașteptat iscase în sufletul acelor protestanți integri și chibzuiți, care erau domnul și doamna Verneuil, reflecții profunde. Dintr-o frază destul de enigmatică a notarului, deduseră că frumoasa lor verișoară se sinucisese. Cine știe ce remușcări o împinseseră pe Sigrid la o asemenea faptă! Se sfătuiră îndelung cu unul dintre prietenii lor care era pastor. Ajunseră la concluzia că nu ei vor beneficia de această moștenire. Având în vedere calitățile de netăgăduit ale dispărutei și mai ales dragostea pe care o manifestase nu atât față de părinți, cât față de copii, cei dintâi trebuiau să socoată, plini de milă, că fusese vorba de o criză de nebunie și să păstreze moștenirea pentru cei trei copii ai lor.

Din toate acestea, Erik sesizase vag un lucru: un climat plin de mister și de reprobare, care nu se potrivea câtuși de puțin cu cultul pe care tânărul îl avea pentru Sigrid. Căci de câte ori încercase s-o laude pe cea care constituia obiectul pasiunii sale copilărești, se ciocnise de o răceală ce-i revoltase inima tânără.

Încet, încet, numele lui Sigrid începu a fi trecut sub tăcere. Totuși, nimeni n-o uitase.

Într-o seară, Erik și Bertie traseră mai atent cu urechea. Erau pe atunci adolescenți. Tatăl lor își ridicase ochi din ziarul pe care-l citea cu meticulozitate și o privise pe nevastă-sa cu atâta mirare, încât aceasta îl întrebă ce se întâmplase. Domnul Verneuil îi întinse ziarul. Mai puțin stăpână pe ea decât bărbatul ei, doamna Verneuil strigase:

— Cerule! Dar acțiunile alea au urcat nebunește!

Foarte grav, domnul Verneuil replicase:

— Nu crezi că asta e o pedeapsă pentru bănuielile care ne-au tulburat atâta, Nelly? Se pare că însuși cerul favorizează toate faptele de bună-credință pe care le-a săvârșit Sigrid. O astfel de reușită în alegerea plasamentelor nu poate fi rezultatul întâmplării...

Soția sa emise, timid, ideea că Sigrid urmasă poate niște sfaturi înțelepte. Domnul Verneuil nu-și ascunsese reprobarea. El o ținea pe-a lui, cum că era vorba de o iluminară venită de Sus. Nelly se aplecă asupra rufei pe care-o cârpea – operație pe care-o efectua cu multă atenție – și oftă discret. Intuiția feminină îi spunea că bărbatul ei păstrase un tandru sentiment frumoasei și râvnitei sale verișoare.

Erik și Bertie schimbară o privire. De îndată ce le fu cu puțință, cei doi băieți, cu capetele alăturate, se cufundară pentru prima oară în viața lor, în conturile financiare. Tatăl lor încercuise două din articolele cu creion roșu. Tinerii Verneuil erau atât de obișnuiți cu afacerile, încât le-a fost ușor să înțeleagă înmulțirile pe care le făcuse pe margini tatăl lor și al căror total era exprimat în milioane.

Deci, un nou capitol la Saga lui Sigrid: Regina zăpezilor fusese de o generozitate fără margini; în marea ei bunătate, se dovedise a avea încredere în cutezătorii pionieri, căutători de aur. Cei pe care ea îi favorizase făcuseră niște descoperiri uluitoare, care duseseră la o reușită nemaiîntâlnită...

Sigrid n-avea de ce le invidia pe minunatele Walkirii lin Cântecul Nibelungilor. În timpul nopților furtunoase, cei trei copii Verneuil aveau impresia c-o aud trecând călare, pe lângă căsuța lor de lemn, scoțând strigăte de o tandrețe plină de entuziasm: îi ocrotea

pe cei care aveau față de ea un adevărat cult.

6

Și totuși uraganul ucigător trecuse și peste căsuța de lemn. Într-o iarnă, i-au găsit pe domnul și pe doamna Verneuil fără viață, loviți și unul și altul de un rău fulgerător, a cărui natură n-a putut fi determinată. Erik, Norbert și Flavie descoperiră atunci că erau foarte bogați și că Sigrid fusese, într-adevăr, pentru ei ocrotitoarea din visele lor de copii. Își îmbunătățiră modul de viață, dar nici unul dintre cei trei nu se gândi să renunțe la muncă. Educația pe care o primiseră îi făcea să socoată lenea drept un viciu. Erik luă deci în primire negustoria cu lemne, în care taică-său își câștigase un bun renume. Se însură cu o canadiană frumoasă și evlavioasă, care le-ar fi fost pe plac și părinților săi, dacă aceștia ar fi trăit. Norbert își ascunsese o vocație pe care o ținea de multă vreme închisă în sine. Nu spusese niciodată nimic de teamă să nu greveze bugetul familiei, în detrimentul fratelui mai mare și al surorii sale. Sigur că n-ar fi fost în stare să mai rabde multă vreme, căci dorea cu ardoare să devină pictor. După ce problema materială fusese reglementată, plecase în Italia, dorind să se pătrundă acolo de marile capodopere ale trecutului. Pe urmă, avea să se instaleze la Paris și să se consacre picturii și sculpturii. Cât despre Flavie, ea declarase:

— Știu ce am de făcut! Vreau să plec în Suedia. Sunt chimist-biolog; găsesc eu ce să fac acolo! Vreau să aflu totul despre Sigrid. Căci îi datorăm acest lucru!

Odată făcută, mărturisirea fetei nu fu întâmpinată de frații ei, și mai ales de Erik, cu căldura la care se așteptase. Puse evidenta reticență a fratelui mai mare pe seama amărăciunii pe care avea s-o încerce. Fiindcă nu-i convenea să se îndepărteze și ea ca și Bertie de acea Canadă unde trăiseră atât de uniți până atunci. Trioul lor se dispersa și faptul era trist. Și totuși Flavie era hotărâtă. Acea dorință de a compara visul cu ceea ce existase în realitate, se transformase, într-o bună zi, în dorința săcâitoare de „a ști”. Flavie ținea cu încăpățânate să cunoască, în Suedia, nu numai decorul în care crescuse Sigrid ci și pe omul până atunci ignorat de ea; Flavie voia să-l cunoască pe Jan Yvarsen.

Cum de intrase Jan Yvarsen în viața imaginativă Flaviei Verneuil? După moartea brutală a părinților lor, fusese cât se poate de firesc ca Erik și Bertie să îndoiească surorii lor sarcina de a face ordine în vechea casă de lemn. Atingerea fiecăruia dintre obiectele ce se afla acolo trezi în sufletul fetei o mie și una de amintiri despre dragii ei dispăruți. Totuși, treaba trebuia făcută. Hotărâră să lase acolo tot ceea ce era necesar traiului, cu scopul ca, ori de câte ori vreunul dintre ei ar fi dorit, să se poată scufunda în atmosfera fericită a copilăriei lor. Trebuia doar să înlăture, pe de o parte, hainele care puteau atrage

insectele și rozătoarele, iar pe de alta, hârțiile, ca nu cumva să cadă sub ochii vreunor curioși sau indiscreți. Totul era atât de bine clasat și catalogat, încât ar fi fost un fleac pentru fată să facă acea triere, dacă toată dragostea ei, rechemată din negurile trecutului, nu i-ar fi umplut ochii de lacrimi. Singură, în odaia cea mare, aprinsese un foc zdravăn în cămin și ceasuri în șir nu se mai gândise decât la părinții ei și la zilele în care cele cinci existențe ale lor erau legate într-un mod atât de tandru. Deschise ultimul sertar al biroului tatălui ei. Pe un dosar, legat cu o bucată de elastic, citi: „*Sigrid Lindval*”. Flavie ar fi trebuit să se înduioșeze în fața acelei descoperiri, dar sufletul ei era departe de Zâna Zăpezii din copilăria ei. Luă dosarul și-l cântări în mână. Nu era prea gros. Pus pe un cântar, n-ar fi tras prea mult, dar Flavie știa din sursă sigură că avea o mare greutate morală. Se așază într-un fotoliu rustic pa care-l știa de când își putea aduce ea aminte, fotoliul tatălui ei. Avu brusc, într-un mod aproape de nesuportat impresia prezenței spirituale a părinților ei. Cartonul bej deveni greu ca plumbul. Flavie își spuse: „Poate că n-ar trebui să aflu ce scrie aici, fără ca Erik și Bertie să fie de față. Se vor întoarce peste un ceas. Trebuie să-i aștept”. Dar totodată își dădea perfect de bine seama că o curiozitate fără margini nu-i mai îngăduia să amâne. Trase spre ea un scăunel îmbrăcat în blană și se așază, cu spatele la foc. Prinse cu grijă în ace, în ordinea sosirii, găsi scrisorile notarului, copiile răspunsurilor expediate de părinții ei, toate documentele oficiale privind moștenirea, socotelile ținute an de an, cu rigurozitate, de tatăl ei, privind situația averii lor. Nu omisese nici cea mai neînsemnată sumă. De ce? În sfârșit, singura scrisoare trimisă de Sigrid după trecerea ei prin Canada, și câteva cărți poștale adresate lui Erik și Norbert.

Rămăsese hârtia cea mai misterioasă, un plic nu numai ștampilat, ci și pecetluit cu ceară, cu un sigiliu mare, pe se puteau citi distinct inițialele: S.L. – Sigrid Lindval. Plicul nu fusese deschis de părinții ei. Dorința aprigă de a-l deschide, de a citi ce era scris acolo, îi strânse fetei gâtulejul. Nervii îi erau încordați ca ai unei sălbăticiuni ce stă la pândă. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Sângele i se urcase în obraz. Pentru a încerca să reziste tentației – rezistență despre care de altfel știa sigur că e zadarnică – așază plicul în fața ei, pe fotoliul tatălui său. Apoi e ridică și se îndreptă spre fereastră: poate că frații ei vor veni totuși mai devreme? Flavie nu-și isprăvi în gând acel: „N-au decât să vină”, pe care începuse a și-l spune. Dintr-un salt se reîntoarce pe scăunelul ei. Pe plic, nici o adresă. Hârtia era groasă. Ceara crăpase. Flavie înhață nervoasă foile aflate în plic și recunoscă imediat scrisul drept, elegant și orgolios al lui Sigrid. Încă de la primele rânduri simți o emoție atât de violentă, încât inima încetă câteva clipe să-i mai bată. Făcuse mai rău decât dacă ar fi violat o criptă. Violase taina unei inimi.

„Iubitul meu – scria Sigrid – când vei citi aceste rânduri, eu nu voi mai fi. Lumea întreagă și, din păcate, tu în primul rând, afirmați că n-am dreptul să-mi strig iubirea. Puțin îmi pasă! În fața ta mă simt și cu trupul și cu sufletul dezgolate. Sunt atât de mult a ta, încât e o nebunie să vrei să ascunzi ceea ce e între noi: ne aparținem așa cum nu și-au aparținut niciodată niște îndrăgostiți...”

Flavie lăasă să-i cadă foile care – împinse de adierea caldă din căminul unde dansau

limbi înalte de flăcări – zburară, apoi căzură risipindu-se pe blana de pe jos. Fata mai mult se prăvăli decât se așeză pe colțul unui divan. Citise multe romane, mai ales când studiasse la Ottawa, dar nici cele mai tandre declarații schimbate între personajele acelea imaginare nu-i răscoliseră vreodată sufletul ca acel strigăt de deznădejde, acel strigăt de agonie al unei femei tinere, născută să fie fericită.

Flavie vedea ca prin ceață obiectele din jurul ei. Avu prezența de spirit să apuce o sticlă cu lichior, despre care tatăl și frații ei susțineau că ar fi foarte reconfortant și din care sorbi o gură. Înghițitura îi arse gâtul. Nu era obișnuită cu alcoolul; tuși; tusea o ajută să-și recapete stăpânirea de sine. Dacă acea pasiune ar fi fost a altei persoane decât a eroinei sale, atât de iubită, n-ar fi reacționat cu atâta violență; poate că ar fi învinuit-o pe autoarea unei astfel de scrisori, de exagerare, de romantism. Dar cea care scrisese acele lucruri era Sigrid.

— Cum a putut să sufere atâta din pricina unui bărbat?

Brusc, mintea tinerei Flavie își recapătă limpezimea. Frații ei trebuiau să pice dintr-o clipă în alta. Iar ea voia să isprăvească scrisoarea înainte de întoarcerea lor. Va hotărî mai pe urmă dacă le va vorbi sau nu despre acest lucru. Cu un genunchi pe pământ, adună cu pioșenie, una câte una, foile risipite pe jos. Începuse a se însera, dar flăcările din cămin revărsau atâta lumină, încât putea citi fără nici o dificultate. Oare Sigrid își dăruise astfel inima unui om în carne și oase? Exista oare aieva un bărbat care să posede toate calitățile cu care-l împodobise acea îndrăgostită deznădăjduită? Sigrid vorbea de o greșală făptuită de ea. Deși iubitul ei nu voise s-o ierte, ea era sigură că el continuase s-o iubească la fel de puternic ca și odinioară.

Flavie își aminti de Cântarea Cântărilor, de Călugărița portugheză, de strigătele cele mai crâncene înălțate către cer sau către ființele dorite, în numele iubirii desăvârșite: nimic nu se putea compara cu dezlănțuirea îndrăgostitei Sigrid. Trecea mereu de la admirația cea mai înflăcărată pentru acel Jan, la reproșurile cele mai amare. Nu se îndoia pentru nimic în lume că patimii ei nu i s-ar fi răspuns cu o patimă egală. Cele două ființe despărțite una de alta, trăiseră cu inimile sfâșiate. Flavie, care nu auzise niciodată până atunci vorbindu-se despre Jan Yvarsen, vedea conturându-se imaginea unui bărbat cu o putere de atracție fără egal.

„Aduci atâta bine pe pământ, Jan, dar nu face și mai mult rău! Alini suferințele, dar cele pe care le dezlănțui crezi că nu-ți vor fi puse la socoteală la Judecata-de-Apoi? Și totuși, nu e nimic de făcut! Peste tot pe unde vei trece, femeile vor fi atrase spre tine ca de un magnet puternic. Chiar dacă prin cine știe ce întâmplare îngrozitoare ai fi desfigurat, și-ar rămâne spiritul, sufletul tău luminos, devotamentul, nesfârșita ta bunătate, Jan... Oh, Jan!”

Un strigăt umpluse odaia, o revărsare de voluptate și de groază. Flavie nu auzise niciodată o muzică mai sfâșietoare și mai îmbătătoare. Începu să respire sacadat și aproape că i se tăie răsuflarea când citi aceste rânduri:

„Jan, m-ai alungat a doua oară pentru ceea ce i-am făcut Idei. Socoti, desigur, că sunt sfâșiată de remușcări, că mă căiesc ca o păcătoasă. O cunoști prea puțin pe Sigrîd a ta! Singura mea sfâșiere sufletească e că nu mi-am luat toate măsurile ca să nu mai apară niciodată, fiindcă atunci fericirea noastră ar fi fost deplină.

Jan, față de iubirea noastră, cum poate conta atâta viața unei femei cu care te-ai însurat într-o clipă de mânie? Chiar dacă ai pune la socoteală și pruncul nevinovat pe care-l purta în pânțece...”

Oare ce i-o fi făcut Sigrîd acelei Ide? se întrebă Flavie.

Era gata s-o socotească pe Ide o intrusă, care numai și prin simplul fapt că despărțise două ființe făgăduite una alteia, merita moartea. În sfârșit, ultima pagină... Ajunsese la ultima pagină. Cuvintele prinseră a arde din nou în fața ochilor tinerei fete.

„În clipa în care-ți scriu, sunt mai hotărâtă ca niciodată, la orice! Înfirmiera-șefă de la clinica ta mi-a dezvăluit – prin niște subînțeleșuri perfide (și ea te iubește și e deznădăjduită că nu va putea obține niciodată o fărâmă din inima ta), că în casa care a slujit de decor iubirii noastre, te așteaptă o tânără și seducătoare văduvă. Jan, chiar dacă această Thérèse ar fi perla lumii, o urâsc! Tu ești al meu și nimeni nu se va vâri între noi! Va trebui, până la urmă, să recunoști că numai eu pot reprezenta pentru tine fericirea pe pământ! Am o armă, Jan, și dacă va fi nevoie mă voi sluji de ea împotriva acelei Thérèse. Dacă voi crede o singură clipă că tu nu vei mai fi niciodată al meu, pentru că mi-ai alungat din inimă chipul, voi întoarce arma împotriva-mi pentru a-mi pune capăt vieții. Dar voi găsi de dincolo de mormânt pe cel sau pe cea care va înțelege că iubirea noastră ne situează mai presus de orice crimă. Căci ar fi trebuit s-o înlături pe Ide din viața ta! Ar fi trebuit s-o alungi pe acea Thérèse necunoscută, dar de fapt o ticăloasă din moment ce încearcă, smintita, să mi te ia! Jan, te iubesc! Fiecare fibră din ființa mea, fiecare picătură din sângele meu sunt ale tale! Jan, viu sau mort, sufletul meu nu te va părăsi niciodată!”

Răscolită, Flavie citi și răsciti acele rânduri sfâșietoare, când brusc auzi deschizându-se poarta. Erik intrase în curte, plin de veselie, urmat de Bertie, iar acum își legau caili. Ca și cum ar fi fost vorba să-și salveze propria-i viața, înainte de a avea vreme să mai cumpănească, Flavie luă scrisoarea și plicul și se aplecă atât de brusc spre vatră, încât mâna-i albă se cufundă în cercul înaltelor flăcări albastre. Aruncă repede foile. Nu trebuia să mai rămână nici o urmă! Tânără fată acționase din reflex. Idolul lor, Sigrîd, era o criminală? Cu neputință! Trebuia s-o salveze de această pată, să înlătore orice urmă a fărâdelegilor sale... Erik nu pricepu sensul acestui gest smintit. Se năpusti, crezând că soră-sa se arsesse foarte tare. Dar mișcarea fetei fusese atât de rapidă, încât nu se arseră decât câte va fire de blană din manșeta rochiei de casă. Totuși, tensiunea nervoasă, zdruncinătura morală, uimirea, fuseseră prea puternice. Graba cu care se năpustise Erik n-

a fost chiar zadarnică, fiindcă izbuti s-o prindă la vreme în brațe pe sora sa care leșinase. Cei doi băieți – tulburați la rândul lor – nu știau ce să-i facă. Flavie se bucura de o sănătate perfectă și de un echilibru nervos fără cusur. De altfel, își veni foarte repede în fire și, agățându-se de gâtul lui Erik, se strânse la pieptul lui. Îngenuncheat în fața divanului, acesta o bătu stângaci pe umeri, o sărută pe frunte și pe obraji, tot repetând întruna:

— Flavie! Ce ai Flavie? Ce-ai descoperit și ai vrut să ne ascunzi? Puteai să te arzi zdravăn! Hai, hai, liniștește-te!

Norbert se repezi spre fosta odaie a părinților săi și se întoarse cu o sticlă cu spirit pentru frecție și cu un pahar de apă în care pusesese și puțin rachiu. Aflată între cei doi frați ai ei, atât de afectuoși, Flavie își veni pe deplin în fire. Se scutură violent, apoi oftă scurt, de câteva ori, manifestări care-i bucurară atât de tare pe cei doi băieți, încât strigară cât îi ținea gura, fericiți că, în sfârșit, sora lor surâdea, aproape liniștită. Atât Erik cât și Bertie se simțiră și mai ușurați după ce smulseră de la sora lor precizarea care-i interesa în cel mai înalt grad: și anume, că nu era vorba de ceva în legătură cu părinții lor. Erik se însurase. Bertie făcuse mai multe pasiuni – pe cât de hotărâtoare și eterne în intenție, pe atât de trecătoare în realitate. Legendara Sigrid ocupase – în amintirea lor – locul pe care-l merita. Îi erau profund recunoscători pentru bunăstarea de care se bucurau, dar – mai puțin naivi decât sora lor – presupuseseră, în mod cât se poate de judicios, că acea moștenire le-ar fi parvenit oricum, având în vedere gradul de rudenie cu dispăruta. Minunata lor poveste de odinioară, înfrumusețată de vârsta lor fragedă, nu mai isca acum în ei decât un scurt moment de înduioșare față de bogata imaginație de care dăduseră dovadă toți trei. În sfârșit, cei doi băieți puseseră unele întrebări tatălui și mamei lor. Amândoi se arătaseră a fi în deplin acord doar asupra unui punct: nici tatăl, nici mama lor nu doreau ca Flavie – cu o ținută atât de mândră, atât de pură, de sănătoasă și de frumoasă – să semene vreodată cu Sigrid. Odinioară, Flavie se mirase că Erik nu-i mai spusese niciodată ”Sigrid”. Fratele mai mare nu voise să-i dea nici un fel de explicație. Adevărul e că într-o zi, când îi spusese surorii sale „Sigrid”, zărise din nou pe chipul mamei sale acea expresie de tristețe pe care o vedea ori de câte ori îi spunea surorii sale astfel. Își întinsese atunci brațul – care ajunsese tot atât de puternic ca și al tatălui său – ca s-o cuprindă pe după umeri pe draga lui măicuță, și-i șoptise la ureche:

— Fiul tău mai mare se înșeală, măicuță dragă, sau te necăjești ori de câte ori îi spun Flaviei, Sigrid?

Pe chipul mamei sale se ivi un fel de melancolie.

— Cel de-al doilea nume pe care l-am adăugat la numele fetei, pe actul ei de naștere, nu ne obligă să facem vreodată vreă asociere între Flavie și Sigrid. Deie Domnul ca Flavie să nu poată fi niciodată comparată – nici fizic, nici moral – cu femeia aceea frumoasă...

Erik își dădu seama că mama sa n-avea să-i spună mai mult, dar că puținele cuvinte pe care le rostise erau mai mult decât neliniștitoare.

Iată deci de ce cei doi frați nu cerură nici o explicație surorii lor, ci se mulțumiră

doar să adune foile risipite pe fotoliul din fața căminului. Dosarul le confirmă, într-adevăr presupunerile: și anume, că dacă averea verișoarei tatălui lor revenise copiilor acestuia, lucrul se întâmplase nu fiindcă ar fi existat vreun testament în favoarea lor, ci datorită gradului lor de rudenie. Și fiindcă un oarecare doctor Jan Yvarsen refuzase testamentul. Doctorul – scrisese notarul – se arătase de o asemenea brutalitate și intransigență, încât refuzase să asculte fie și cel mai neînsemnat cuvânt. Nu voise să ia nici măcar scrisoarea – fără adresă pe plic – dar care era limpede că-i fusese adresată de domnișoara Lindval. Omul de legi socotise că nu putea proceda mai bine decât trimițându-le lor acea scrisoare. Bineînțeles, domnul și doamna Verneuil, atât de preocupați de moralitate, încercaseră să obțină unele lămuriri. Notarul îi sfătuisese să nu ia legătura cu doctorul Yvarsen. Mai mult ca sigur că între el și domnișoara Lindval se petrecuseră unele lucruri grave și că orice aluzie la trecut nu putea să fie pentru celebrul medic – acum stabilit la Stockholm – decât motiv de durere și de mânie. Mai bine să lase legea să acționeze și să accepte ceea ce le dăruia soarta. Erik și Bertie fură mult mai puțin surprinși decât se aștepta Flavie. Cei doi băieți se așezară pe divan, alături de sora lor; și legănând-o și mângâind-o ca pe vremea când era fetiță, o rugară cu insistență să renunțe la tot ceea ce putea constitui o urmare a acelui trecut tumultuos.

— Abia acum înțeleg ele ce și tata și mama doreau atât de mult ca tu să nu poți fi niciodată comparată cu Sigrid! Dacă am fi cunoscut măcar jumătate din adevărul – care trebuie să fi fost cu siguranță cumplit – n-am mai fi inventat legenda aceea a noastră.

Flavie se lăsă mângâiată, alintată, dar – tenace – nici n-auzea vorbele rostite de frații ei. Era profund tulburată de acel nume care tot revenea, plin de laude, sub pana notarului. Și apoi – lucru pe care frații ei nu-l știau – fusese izbită de paragraful, aproape profetic, din scrisoarea aruncată în foc:

„Și apoi se va ivi odată cineva care te va sili să pui în balanță, de o parte păcatele, de alta, nemăsurata mea dragoste pentru tine. Datorită acestui mesager postum, va veni o zi în care mă vei ierta”.

Flaviei i se păru că reținuse exact termenii scrisorii. Ei erau însă mult mai vagi. Fără să vrea, fata îi adaptase acelei dorințe atât de noi, dar totuși atât de lesne de prevăzut: de a-l cunoaște pe Jan Yvarsen. Îi lăsă deci pe frații ei să vorbească, recăpătându-și înfățișarea firească și veselie obișnuită. Numai că, după câteva săptămâni, când frații o întrebă ce avea de gând să facă, ea le răspunse foarte clar:

— Am cules o serie de informații de la Facultatea de Medicină. Vă rog să nu săriți în sus, fiindcă orice veți face, nimic nu mă va putea determina să-mi schimb planurile. Doctorul Yvarsen e un medic arhicunoscut și are o clinică foarte mare, unde vin pacienți din întreaga Europă ca să fie îngrijiți și operați de el. Socot deci că ar fi cât se poate de bine să mă folosesc de cunoștințele căpătate, lucrând sub mâna lui. Nădăjduiesc că diploma mea îl va determina să mă angajeze.

Pentru a rupe tăcerea plină de reticențe, fata adăugase cu maliție:

— Cred că vă dați seama că n-am să-i spun că avem o mină, foarte productivă, în

Canada și nici de alte bunuri. Nu voi duce acolo învăluită în blănuri și în bijuterii. Voi fi prudentă, modestă și ștearsă.

Erik strigă:

— De fapt, ce ai de gând cu acest nefericit? A pățimit destul cu Sigrid! Dacă vrei să te angajezi în slujba lui numai ca să-i vorbești despre ea, socot că ești lipsită de tact, drăguța mea!

Când frații ei îi spuneau „drăguța mea”, însemna că nu erau cătuși de puțin de acord cu sora lor. Numai că ea era mult prea preocupată de acel irezistibil doctor Yvarsen, ca să mai țină seama de opoziția fraților ei.

Flavie străbătuse deci Canada, apoi trecuse Atlanticul, Marea Mânecii și Marea Nordului și iat-o ajunsă în Suedia. Acolo manevrase cu dibăcia pe care ți-o însuflă curiozitatea, când această curiozitate sălășluiește în sufletul unei femei. Fusesse modestă, fără să-și ascundă totuși îndemânarea și Jan Yvarsen o angajase fără să șovăie. N-avea să uite niciodată acea dimineață friguroasă, când gerul îi pișca obrazii, pe străzile Stockholmului. Vocea secretarei, o voce „administrativă”, îi acordase o întâlnire cu caracter personal. Clinica era foarte frumoasă, foarte modernă. Dar chiar dacă Flavie s-ar fi aflat în fața unui Institut vechi și demodat, ei tot frumos i s-ar fi părut. Inima începuse să-i bată prea tare și prea repede. Se va afla, deci, în fața acelui „idol al femeilor”! Își imagină, brusc, niște ochi care-i cântărea silueta, o intonație insidioasă, cu o oarecare tentă de ironie. N-a lipsit mult s-o ia la goană. Își aminti însă de frații ei care aveau să râdă cu gurile până la urechi de „hotărârile ei definitive” pe care și le schimba atât de repede... Și apoi, oare numai curiozitatea o făcea să fie atât de nervoasă? Sigur că ar fi protestat vehement dacă cineva i-ar fi spus adevărul; dar așa cum odinioară, Thérèse Ehrhardt se îndrăgostise de Jan după ce citise caietele Idei, la fel și Flavie – după ce citise scrisoarea de dragoste a lui Sigrid – fără să-l cunoască pe Jan, se simțea năpădită de un sentiment care nu se adresa atât spiritului cât mai mult inimii.

Deodată auzi o infirmieră care, intrată pe nesimțite, cu pantofii ei cu tălpi de fetru, spuse cu voce reținută:

— Doamne doctor Yvarsen, vreți să treceți pe la secretariat înainte de a intra în saloane?

Picioarele Flaviei refuzară s-o mai țină. Fata văzu trecând prin fața ferestrei imense, deschisă spre hol, un bărbat înalt, tânăr și blond. Avea ochii limpezi, un surâs seducător și o voce armonioasă. Plecă imediat, împreună cu infirmiera care-l oprise, fără să arunce nici măcar o privire fetei.

Un lucru pe care Flavie îl neglijase cu totul era vârsta doctorului Yvarsen. În orice caz, uluirea o ținuse locului. Nu putea fi decât doctorul Yvarsen, din moment ce infirmiera îi spusese astfel, dar... cât era de tânăr! Deși tulburată, mintea îi rămăsese totuși destul de lucidă pentru a putea face unele calcule. Dacă doctorul Yvarsen – care fusese însurat – practicase mai întâi medicina în Transvaal, apoi își pierduse prima soție, pe urmă se însurase a doua oară și avusese timp să cucerească o faimă mondială, arăta astfel,

însemna că descoperise secretul tinereții veșnice! Căci bărbatul frumos, chiar seducător, pe care-l văzuse oprindu-se în fața ochilor ei năuciți, nu părea mai vârstnic decât ea, adică mai tânăr decât Erik, ba chiar și decât Bertie! Gândurile i se învălmășiră, apoi îi veni brusc ideea care o lovi ca un glonte: doctorul care trecuse nu fusese iubitul lui Sigrid. Era cel mult fratele celui ce fusese bărbatul visurilor sale... Ba fu chiar și mai necăjită când ajunse la concluzia că acel medic trebuia să fie de fapt „băiatul lui Jan Yvarsen”! În vremea asta, bietul Erling habar n-avea că o fată se gândea la el cu atât de puțină simpatie. Flavie nu-i reproșa celui din care-și făcuse, aproape în mod inconștient, un idol, că avea un fiu care nu era al lui Sigrid; nu, cu o lipsă de logică, pe cât de juvenila, pe atât de feminină, invectivele și le adresa ei însăși.

Ce copie ștearsă a aceluia mare bărbat trebuia să fi fost băiatul acela înalt! Se știe doar că fiii oamenilor celebri nu-și pot egala niciodată părinții. Bine, cel puțin, că măcar nu-l făcea de rușine!

În sfârșit, fu strigată, introdusă într-un birou și imediat își făcu în sinea ei, mea culpa, față de fiul lui Jan care nu-și îmbătrânise în nici un fel tatăl. Jan Yvarsen era cu mult mai frumos decât și-l închipuise ea. Simți brusc dorința să râdă, fapt care o obligă să întredeschidă gura, cu buze proaspete și frumos modelate. Într-un elan de grațitudine, trase adânc aer în piept. Jan – ridicând ochii pentru a se uita la noua venită – fu, fără să vrea, emoționat de deosebita frumusețe a fetei din fața sa, dar mai ales de acel surâs fericit. De ce era atât de fericită? Fu pe punctul s-o întrebe, dar întâlnise atât de des în viața lui surâsuri smulse de admirație, încât nu mai puse nici un fel de întrebare. Își zise doar: „Dacă și inteligența e pe măsura frumuseții ei, atunci fata asta e o ființă excepțională”.

Flavie avea o voce dulce și totodată sonoră, limpede și tandră care nu-i putea lăsa insensibili pe cei ce-o ascultau. Jan fu plăcut surprins. În timp ce-i puneă întrebări despre studiile sale, doctorul își zise că i-ar fi oferit oricum o slujbă. Foarte bucuros, își dădu seama că fata se potrivea de minune planului pe care și-l făcuse de a înzestra clinica cu un laborator mult mai vast. Așa se face că Flavie Verneuil fu angajată la clinica doctorului Yvarsen și că trăia într-o stare de spirit din ce în ce mai neliniștitoare.

Singura temelie a echilibrului ei sufletesc era munca. Un motiv în plus de a-i plăcea doctorului Yvarsen, fără a-i i produce remușcări. În această privință, reușise mult mai mult decât presupunea. Jan era pur și simplu încântat de calitățile fetei. Cu bunătatea lui obișnuită, îi pusese tinerei sale colaboratoare unele întrebări despre studiile și despre familia ei. Aici întâlnise singura neclaritate ce putea pluti în jurul acestei tinere luminoase. Căci de fiecare dată când venise vorba de familia ei, Flavie ocolise întrebările. Jan era mult prea discret ca să insiste. Fiecare e liber să tragă perdelele odăii sale, cu atât mai mult să păstreze pentru sine amintirile și sentimentele. Psihologul care sălășluia în el trase totuși concluzia că nu era vorba de o dragoste nefericită care să motiveze cumpătarea – aproape austeritatea – vieții pe care o ducea Flavie.

Și când Thérèse presupusese că Flavie era îndrăgostit de Erling, Jan negase cu

vehemență o asemenea posibilitate. Există în această afirmație ceva care-l deranja, fără să priceapă ce anume.

7

Și lunile treceau... În Canada, Erik primea unele scrisori destul de bizare de la Flavie. Citindu-le, fratele mai mare își încrunta sprâncenele. Dacă soția sa, care stătea să nască, n-ar fi avut nevoie de prezența lui, s-ar fi îndreptat glonț spre Stockholm. Sentimentele sale fraterne față de Flavie căpătaseră o nuanță paternă. Atâta o dădăcise, încât acum îi lipsea grozav acestui om aspru al Nordului, foarte ferm în aparență, dar foarte tandru în fond. La explicațiile pe care le tot cerea, și pe care fata le tot amăna, aceasta răspunsese în sfârșit:

„Ăsta-i adevărul, Erik! Așa cum ai bănuț, sunt destul de vrednică de milă; sigur că nu din punct de vedere profesional, ci – oh, dragul meu confesor – din punct de vedere spiritual. Jan Yvarsen este – e cu neputință s-o neg – un om nemaipomenit! Nu poți să-l judeci cu aceeași măsură cu care-i judeci pe ceilalți oameni. Harul pe care prezența lui îl are asupra bolnavilor depășește tot ce ți-aș putea spune. Aproape că stârnește în ei un fel de idolatrie. Până și țâncii înghit tot ce le dă el. Se pare că așa a fost întotdeauna.

Infirmierele dau un randament mult mai mare decât dacă ar lucra în altă clinică. Toate se străduiesc, din dragoste față de «patron». Uneori se vede obligat să le dea ordin să se odihnească în timpul orelor destinate destinderii. Dacă li s-ar oferi de două ori mai mulți bani, ele le-ar râde în nas celor care le-ar face o asemenea propunere. Îți dai deci seama care e atmosfera aici! Un fel de templu și un zeu omniprezent! Uneori, zău că-mi vine să râd. Tonul serios cu care se debitează, de dimineață până seara: «doctorul a spus...», «doctorul preferă», are ceva exasperant. Apoi, mă surprind spunându-mi, în tăcerea albă a laboratorului: «el va fi mulțumit» și acel «el» e în stare să mă determine să petrec o noapte întreagă în discuții intime cu reacțiile chimice! Trebuie să-ți mărturisesc acest «el» mă ține captivă... Îți dai seama ce vreau să spun, Erik? Captivă! Lucru de care noi am avut întotdeauna cea mai cumplită groază! Dacă n-aș fi captivă, aș putea să deschid larg ferestrele care nu pot fi deschise decât în plină vară! Mi se întâmplă să-mi trec mâinile de-a lungul trupului, măsurând cu pași mari laboratorul, ca și cum aș simți sub degete nodurile legăturilor care mă ferecă... Îți mai aduci aminte, Erik, de câinele acela, născut dintr-o cățea coiotă și un câine de casă, pe care l-am găsit într-o capcană și l-am salvat? Dacă aș striga și eu, așa cum părea să strige, cu ochii pierduți, acel biet animal: «Ajutor, Erik, scapă-mă!»? Ar fi ceva prostesc, pentru că, exact ca și el, aș încerca să scap din strânsoarea ta care mi-ar reda, totuși, libertatea. Sunt prinsă în capcană, dar nu mă pot elibera decât eu singură. Am venit aici ca să aflu totul despre «Zâna Zăpezilor» și bilanțul cercetărilor mele e, în momentul de față,

următorul: nimeni n-a suflat o vorbă despre ea. Ca și cum n-ar fi existat decât în imaginația noastră. Și totuși, ea a existat! Că l-a iubit nebunește pe Jan Yvarsen, e lesne de înțeles. Dacă aș fi fost logodnica unui astfel de bărbat și l-aș fi pierdut, dacă aș fi aflat că s-a însurat cu o altă femeie, mă întreb ce anume aș fi fost în stare să fac ca să-l recapăt. Cât de mult trebuie să-și fi dorit Sigrid moartea! Dar cum de a putut Jan Yvarsen să renunțe la una din cele mai frumoase femei? Alte două întrebări suplimentare sunt: Thérèse, actuala lui soție... Și Erling, fiul său. În ce-l privește pe Jan, sunt gata să-i gădesc toate scuzele din lume pentru tot ceea ce ar fi făcut. Dar cu Thérèse e altceva. Jan Yvarsen este dincolo de idee de vârstă. Arată admirabil. Thérèse, deși mult mai tânără decât el, mi se pare bătrână. Îmi arată o simpatie care... nu știu cum să calific ceea ce mă face să simt această simpatie. Uneori parcă simt dorința să-i răspund și eu la fel, dar între ea și mine n-a existat niciodată – cel puțin în ce mă privește – un contact direct: o văd mereu pe Sigrid, pe Sigrid a noastră, care mă desparte de ea.

M-am dus să-i fac o vizită notarului. Pentru el, povestea moștenirii noastre e veche de douăzeci de ani. E, într-adevăr, destul de ramolit. Știi ce a insinuat? Că aș face mai bine să mă îndepărtez de familia Yvarsen, din moment ce mă înrudesc cu familia Lindval.

Bietul om, într-un veston de nedescris, cenușiu și prăfuit, cu chipul ridat ca merele noastre reinette, pe care le păstrăm până în primăvară, și-a scos și și-a pus de vreo treizeci de ori antica sa pereche de ochelari. Cu un colț de batistă le-a șters cu multă precauție lentilele, înainte de a se hazarda să-mi spună:

— Domnișoara Lindval avea o fire, să zicem... exagerată, dragă domnișoară Verneuil. Văd, slavă Domnului, că ești cu totul altfel decât ea, căci dacă erai la fel, m-ar fi muștrătat conștiința să nu-l înștiințez pe doctorul Yvarsen de înrudirea dumitale cu verișoara lui. Asemenea femei sunt un pericol public...

Mă cunoști destul de bine, Erik, ca să-ți dai seama că bietul om m-a enervat. Am izbucnit într-un hohot de râs... Sigrid a noastră «un pericol»... Poate pentru ea însăși, fiindcă pentru alții era bunătatea personificată. După ce și-a lustruit din nou lentilele, notarul și-a pus liniștit ochelarii și a râs și el. M-a bătut ușor pe mână (n-avea importanță că eu mormăiam întocmai ca ursulețul crescut de tine când altcineva în afară de noi cuteza să-i atingă blana). Ne-am luat rămas bun, pe această concluzie enigmatică scăpată de pe buzele sale:

— Îmi face plăcere să te aud râzând, domnișoară Verneuil. Când ai văzut atâtea lucruri câte am văzut eu și de cele mai multe ori deloc plăcute – cum se văd în birourile notarilor din întreaga lume – ești fericit să constăți că mai există suflete curate care râd de tot ce nu are legătură cu tinerețea lor frumoasă. Râsul dumitale conferă lucrurilor adevărate lor valoare, în fața veșniciei. O femeie care trage cu pistolul în logodnica unui bărbat, pentru că nu poate suporta ideea ca acel bărbat să aparțină alteia decât ei, toate astea zău dacă mai merită altceva, după atâția ani, decât un hohot de râs.

Bineînțeles că mi-a fost cu neputință să-l determin să-mi spună mai mult. Atunci, am simțit dorința să-mi ascund fața într-un fular și să mă strecur hoțește în vila familiei

Yvarsen. Cine știe dacă n-aș fi descoperit, în vreun sertar, un revolver de tip vechi? Dar dacă cumva notarul se înșelase? Dacă lucrurile se petrecuseră invers? Dacă Thérèse trăsese în Sigrid? Poate că toate urile și geloziiile pe care le-a iscat în juru-i frumusețea Sigridei au sfârșit printr-un glonte nu tras, ci primit de ea. Trupul i-a fost găsit jos, la poalele muntelui. Torentul nu-l luase cu sine...

Mărturisește că sora ta mai mică are imaginație, nu glumă! Orice-ar fi, eu n-am încredere în Thérèse. Și totuși... are aerul uneia dintre ființele cele mai bune ce se pot întâlni. În orice caz, da, în orice caz îmi e cu neputință să bănuie această unică și adorabilă ființă care se numește Jan Yvarsen!

Dar, bag de seamă că nu ți-am spus nimic despre fiul lui Jan Yvarsen. Unde lucrează acest băiat? Firește că tot la clinică! Trebuie să recunoaștem, în mod obiectiv, că operează tot atât de bine ca și tatăl său, că pune un diagnostic tot atât de precis, că muncește cu o ardoare, cu un devotament care ar trebui să-i atragă admirația tuturor. «Ar trebui», dar nu e chiar așa. Căci încă de la naștere s-a obișnuit cu ideea de a nu fi decât fiul unui om celebru. Cum poți presupune că va avea într-o zi curajul de a fugi din această minunată, dar zdrobitoare vecinătate? Tu mă cunoști: n-am tendința de a vorbi mult, nici de a mă amesteca în treburile altuia, dar față de Erling Yvarsen mi-am descoperit o revoltă lăuntrică pe care cu greu mi-o pot stăpâni. Simt dorința să-l iau de umeri și să-l scutur. Să ai atâtea calități și să te mulțumești să stai în umbră! Să ai atâtea talent și să fii mereu al doilea! Te asigur, Erik, că băiatul ăsta, dacă ar fi singur într-un oraș, indiferent unde, și-ar face un renume strălucit. Ceea ce i-ar trebui, ar fi o dragoste înflăcărată, care să-l determine să iasă din găoacea lui. Asta i-ar trebui! Uite, pe măsură ce scriu, îmi vin idei noi: ceea ce-i lipsește lui Erling pentru a fi un «doctor de mare clasă» e o pasiune la fel ca cea care i-a ars inima tatălui său. Din nefericire, dacă toate infirmierele sunt niște îngeri în privința devotamentului, nici una nu are acel ceva amețitor pe care-l avea Sigrid a noastră. Erling și cu mine nu prea discutăm. S-ar zice că se teme de mine. Când mă zărește de departe, își schimbă pe loc atitudinea. La început am crezut că era îndrăgostit de mine, dar cred că simte, bietul de el, că trebuie sau să sfârșame totul, sau să se mulțumească cu «nobilul» lui rol de dublură. Și o dublură nu mi-ar plăcea cătuși de puțin...

Să nu-ți închipui că duc o viață tristă. Mă duc aproape la toate concertele. În casa unde stau, am o vecină, o văduvă tânără, care mă silește să fiu veselă, iar acum ne și spunem pe nume. Femeie asta nu pricepe cum de nu m-am îndrăgostit nebunește de Erling. Cum ea nu lucrează la clinică, nu-și poate da seama de atmosfera de acolo. Când eu îi spun: «De ce nu presupui mai curând că aș fi îndrăgostită de cel mai frumos bărbat din oraș?» ea mă privește fără să priceapă. A trebuit să-i precizez: «De Jan Yvarsen!» Vecina asta a mea are încă naivitatea să creadă că vârsta contează foarte mult, chiar dacă e vorba de niște genii! A și strigat: «Dar e mult prea bătrân pentru tine!» Erik, dacă n-ai fi însurat și dacă te-ai întâlni cu frumoasa Elena, cu Semiramida sau cu vreo altă frumusețe ilustră, înviată din morți, sunt sigură că sângele tău ar da ocol de două ori

mai tute întregului aparat circulator, înainte de a-ți regăsi suflul. Ei bine, află că Sigrid te întrecuse pe toate și că Jan Yvarsen era demn de ea!

În sfârșit, m-am dus și la mormântul lui Sigrid. E acoperit de o piatră albă de marmoră. Poți citi pe ea numele tatălui ei (vărul nostru), al mamei sale (care a fost mătușa prin alianță a lui Jan), apoi doar atât: Sigrid Lindval, fără nici o dată, nici a nașterii, nici a morții. Nădăjduiesc că Jan Yvarsen a fost cel care a avut ideea suprimării acestor date. Sigrid era menită să aparțină tuturor timpurilor. Erik, sunt sigură că, pentru Jan Yvarsen, moartea lui Sigrid redevine, în unele momente, tot atât de apropiată ca și când s-ar fi petrecut în ajun...

Dragul meu frate, te îmbrățișez... Scrie-mi cât mai des. Glumesc, dar știi și tu că tata ne spunea întotdeauna că e și asta o formă de curaj.

Flavie.

P. S. Nu sunt chiar atât de plină de curaj. Dacă ți-aș spune că simt uneori o dorință teribilă ca acest mare savant să fie mai puțin dolidora de principii morale, ce-ai zice? Nu vreau să mă bombăni. Dacă în noaptea asta plâng, știi că vei fi supărat și totuși poate că voi plânge dacă doctorul nu va veni să se aplece asupra muncii mele, dacă nu-i voi auzi glasul care mă tulbură mai mult decât ți-aș putea spune. Îmi place să mă felicite, sau, cel puțin, să mă încurajeze... Are un fel unic de a sesiza punctul slab al unei cercetări. Presupune, de pildă, că de câteva zile mă frământă o problemă căreia nu-i pot da de capăt. Ar trebui să folosesc un reactiv, dar care? Doctorul vine, îmi citește notele, se instalează pe taburetul meu, se apropie de microscop, privește, apoi îmi sugerează:

— Nu crezi, domnișoară Verneuil, că substanța cutare, pusă în contact cu... etc... etc.

Vede în câteva minute ceea ce mă trudes eu să descopăr timp de câteva zile! Constatarea incapacității mele ar trebui să mă întristeze, dar sunt prea femeie! Nu-mi displace ca șeful meu să mă depășească, ba chiar să mă zdrobească cu superioritatea lui. Sunt încântată că e atât de uluitor de inteligent. Numai că... nu mă simt prea liniștită fiindcă... doamna Yvarsen se tot încăpățânează să mă invite și simt – așa cum simte castorul lynxul care-l pândește – că ar vrea să mă prindă la strâmtoare ca să mă determine să-i vorbesc despre mine. Mi-e groază să fiu prinsă la strâmtoare și nu suport să vorbesc despre mine! Și dacă n-ar fi decât doamna Yvarsen! Dar și patronul și-a pus ceva în cap, în legătură cu mine, o idee care nu se prea potrivește cu frazele pe care le rostește. Mi-o spune cel de al șaselea simț al meu, care stă veșnic la pândă.

În sfârșit, Erling, care ar străluci din plin dacă n-ar fi eclipsat de tatăl său, pregătește niște discursuri pe care prefer să nu le aud.

Inutil să te mai tulburi în privința conduitei surorii tale. Am mulți admiratori, dar mă pricep de minune să-i țin la distanță și să nu-i am la dispoziție decât atunci când vreau a mă duc la cinema sau la vreo altă distracție, ca de pildă, la dans. E un joc tot atât de distractiv ca și spada sau floreta. Datorită faptului că părinții nu te-au conceput

cocoșată sau cu picioarele strâmbe, te vezi adesea constrânsă să practici acest sport. Mă strădui să-mi domolesc totuși cruzimea.

Copilăria noastră, în care am avut prilejul să cunoaștem animale primejdioase, mă ajută mult să-mi înlânzesc adoratorii!

Bertie e un nesuferit, nu-mi scrie niciodată!”

Flavie credea că va putea ocoli la nesfârșit discuțiile delicate, dar iată că avea să vină totuși un ceas în care trebuia să răspundă...

Pe zi ce trecea, Erling era tot mai nefericit. Sigur, nu putea să nu vadă că reușise magistral pe drumul pe care se angajase. Dacă Flavie nu și-ar fi făcut apariția în casa lor, probabil că nu s-ar fi simțit niciodată stingherit de acest al doilea loc care îi revenea în mod normal. Dar prezența Flaviei schimbase totul.

Erling semăna mult cu mama sa la chip și cu tatăl său la statură, dar moștenise prea puțin atât din cusururile, cât și din calitățile celor doi părinți ai săi. Fiind singurul băiat – și deci foarte alintat și răsfățat – era mult mai sensibil la dragoste decât colegii săi, lucru de altfel cât se poate de firesc la vârsta lui. Flavie fusese pentru el ca o rază de soare. Nu se îndrăgostise de ea treptat, o idolatrizase chiar din clipa în care o zărise. Văzând-o, și-a descoperit în el o nevoie frenetică de dragoste. Dacă ar fi întâlnit-o în altă parte decât la clinică, poate că ar fi acționat altfel. Ar fi fost pe deplin încrezător în fizicul său, cu care avea întotdeauna succes la fetele de aceeași vârstă cu el. Ar fi avut o încredere instinctivă în inteligența și, mai ales, în puterea sa de atracție, sub care se ascundea, de fapt, o mare dorință de dragoste. Dar el lucra la clinică! Mai înainte nu se comparase niciodată cu tatăl său decât pentru că dorea cu ardoare să ajungă la fel de priceput ca el, să-i ia într-o zi locul, dar cât mai târziu cu putință. Când iubești însă așa cum iubea el acum, puteai să nu simți o oarecare superioritate, fie ea chiar trecătoare, superioritate ce se datora diferenței de vârstă dintre el și părintele său? Timpul trecea fără ca Flavie să-i fi dat vreodată posibilitatea unei clipe de intimitate. Doar câteva plimbări călare, în compania tatălui său, unde fata – fiind o foarte bună călăreață – se distanța de el. Erling era un călăreț bun, dar Flavie era în stare de adevărate acrobații ecvestre! Jan Yvarsen râdea, cu râsul său juvenil, când în plin galop fata se ridica în picioare, în șa, apoi se reazeza cu tot atâta ușurință, ca și cum s-ar fi ridicat și așezat pe un scaun, în vreun salon. Sau își arunca pălăria undeva departe, apoi venea în goană, se apleca din șa și și-o lua de jos, cu o ușurință de necrezut.

Flavie învățase să călărească de foarte mică. Tatăl ei o așeza în fața lui, în șa, iar frații ei o plimbau pe caii lor pitici, ținând animalele de frâu, iar pe neastâmpărata fetiță, de un picior.

Și iată că veni și ziua când Erling se simți deznădăduit s-o vadă pe Flavie discutând veselă cu tatăl lui, părând – în nevinovăția ei – să fi uitat cu totul de el, rămas puțin mai în urma lor, pe o potecă îngustă de pădure. Ca să-și alunge necazul, vru să-i depășească. Dar calul său, un animal nervos, simțindu-se biciuit de crengi, se sperie, și se

ambală. Flavie scoase un țipăt, specific feminin, căci cunoștințele ei ecvestre o făcură să-și dea imediat seama de primejdia în care se afla imprudentul. Trebuia să-și stăpânească bidiviul, altfel îl păștea riscul de a nu-l mai putea opri dacă i-ar fi ieșit în cale un obstacol.

Flavie îi strigă lui Jan:

— Încerc să-l depășesc! Nu-și dă seama că...

Dar n-avu când să-și mai pună planul în aplicare, fiindcă Jan și apucase frâul calului pe care călărea fata.

— Lasă-l, Flavie!

Ochii tinerei fete scăpărară. Vechile ei ranchiune împotriva lui Jan Yvarsen „care fusese atât de crud cu Sigrid”, îi veniră, toate, în memorie. Se îndreptă în șa, indignată.

— Vreți să se omoare și el? strigă ea.

Jan fu izbit de acel „și el”, dar nu era acum momentul lămuririlor. Răspunse, cu o voce brusc dominatoare:

— Vrei să-l jignești?

Flavie ezită o secundă, apoi înțelese. Cu inima plină de remușcări pentru că se îndoise fie măcar și o clipă de Jan, oftă:

— Iertați-mă... Aveți dreptate... Am și eu frați și știu că mai curând și-ar frânge de zece ori gâtul, decât să fie ajutat de o femeie! Bărbații sunt absurzi!

Inima îi bătea să se spargă. Calul lui Erling dispăruse la capătul potecii. Gâfâind ușor, Flavie ardea de dorința de a porni pe urmele lui. Dar Jan adăugă, de data asta cu un glas toarte tulburat:

— Nu ne putem permite să galopăm; știi foarte bine că n-am face altceva decât să sporim nebunia, trecătoare a calului înspăimântat.

Cu toată teama care-o chinuia, fata își întoarse, timidă, fața, către acest tată atât de stăpân pe sine, și ceea ce văzu făcu să se topească în ea orice urmă de neliniște în privința intensității sentimentelor părintești ale lui Jan Yvarsen. Arăta atât de palid, încât până și buzele își pierduseră culoarea. Era cutremurat de aceeași spaimă ca și Flavie. Câtă ușurare simțiră amândoi când îl găsiră pe Erling ocupat să liniștească nesupusul animal, pe care-l mai încercau încă unele tresăriri nervoase ce făceau să i se încrețească pielea de-a lungul șirei spinării.

Abia acum își dădu seama Flavie ce greșeala fără margini ar fi făcut. Căci chipul lui Erling se luminează cum nu-l mai văzuse încă niciodată luminându-se, când ea îi strigă:

— Conurență neloială, doctore! M-ai speriat atât de tare, încât tremur și acum! Când mai ai de gând să întreprinzi asemenea tururi de forță, fii drăguț și anunță-ți partenerii!

Flavie fusese neliniștită, și totuși atât ea cât și tatăl lui avuseseră încredere în el! Erling era radios. Plin de veselie, propuse să poposească la un mic han pentru a-și reîmprospăta forțele. Amintirea emoției limpezise atmosfera, aidoma unui vânt puternic care purifică aerul. Petrecură un ceas încântător. Flavie nu se simțise niciodată atât de liberă. Îi făcu și pe tată și pe fiu să râdă, ba încă să râdă zdravăn, povestindu-le, în felul ei

spontan, întâmplări din viața sa, petrecute la marginea pădurii, pe malul lacurilor, în mijlocul zăpezilor. Apoi, brusc, se înstăpâni tăcerea. Lui Jan Yvarsen îi trecu prin cap o idee ciudată: „N-am mai simțit o încântare asemănătoare de pe vremea când Sigrid îi însuflețea pe toți din jur, cu nemaipomenita ei dragoste de viață! Ce lucru ciudat, canadiana asta de origine franceză mi-e atât de aproape de parcă am face parte din aceeași familie”.

Privirea îi fu atrasă totodată, de acea mișcare atât de feminină, remarcată de Thérèse: Flavie avea obiceiul să-și scoată bustul înainte, lăsându-se ușor pe spate, ca și cum și-ar fi scuturat pletele bogate ce-i împodobeau chipul atât de armonios. Câtă mândrie în acest gest! „Numai Sigrid mai făcea mișcarea asta!” își spuse Jan. Această tânără nimerise – după câte se părea – dintr-o altă lume, la el, numai datorită întâmplării. Ideea că ar fi putut exista o legătură oarecare între ea și Sigrid Lindval îi trecu prin minte, însă atât de vag, încât o uită aproape imediat. Dar numele lui Sigrid, odată evocat, fusese de ajuns ca să arunce un vâl peste tot ce-l înconjură. Însăși Flavie se oprise exact în clipa în care – furată de povestirea ei – era gata să facă aluzie la legenda născocită de ea și de frații săi. Simți un fior strecurându-i-se de-a lungul spinării. Ochii ei, atât de scilipitori mai înainte, priviră neliniștiți spre Jan Yvarsen. Văzu imediat cum pe chipul lui apăruse iarăși amărăciunea. Flaviei îi răsunară brusc, în urechi, câteva rânduri din scrisoarea lui Sigrid: „*Brazdele tristeții, pe care le-ai lăsat să ți se ivească la colțurile gurii, se vor adânci și mai tare...*”. Flavie fu aproape sigură că, în acea clipă, Jan se gândea la Sigrid. Erling, oprit brusc dintr-un elan de fericire cum nu mai simțise niciodată, plin de speranțe că, în sfârșit și-o apropiase pe cea pe care-o iubea, văzu privirea neliniștită a Flaviei și tristețea neașteptată a tatălui său.

Un îndrăgostit raportează totul la neliniștea sa. Pentru prima oară, Erling simți nu neliniște, ci furie. Gândurile îl năpădiră atât de tumultuoase, încât strânse din fălci cu putere. Fără să se gândească, fără un cuvânt de scuză sau de explicație, își trase picioarele lungi, încălțate în cizme, de sub masa de lemn, și se ridică.

Din trei pași, ajunse la ușă și ieși. După ce-și dezlegă calul – cu o grabă de parcă ar fi fost fugărit de dușmani – sări în șa și se îndreptă spre Stockholm. Suferea atât de cumplit încât, dacă ar fi putut striga, ori plânge, ar fi simțit o imensă ușurare. O luase pe un alt drum decât cel pe care urmau să se înapoieze tatăl său și Flavie. O va sili pe Flavie să se explice! Dar imediat fu cuprins de o spaimă cumplită: „Să se explice în legătură cu ce? Avea vreun drept asupra ei? Avea vreo rațiune s-o silească să-i răspundă la dragostea lui?” Furia îl îneca, o furie atât de dureroasă, încât mușchii feței i se crispaseră. Toate sentimentele sale o luaseră razna. Simțea revărsându-se în el – ca o lavă devastatoare și incandescentă – o gelozie feroce, smintită, furioasă, împotriva tatălui său. Se simțea prins ca într-o capcană, blocat într-o fundătură. Puțin îi păsa că tatăl său era socotit cel mai mare chirurg din Suedia. Înțelese brusc că nu va putea niciodată – din pricina profundului respect pe care-l simțise întotdeauna față de acest tată – să încerce să-l detroneze și să se năpustească spre glorie, cu mijloacele pe care le avea... Dacă ar fi acționat astfel nu l-ar fi

jignit numai pe tatăl său, ci mai ales pe iubita lui mamă. Știa că e un bărbat frumos, dar Flavie părea să nu vadă decât frumusețea tatălui său. Să încerce să-și depășească tatăl și pe acest plan? Până atunci, devoțiunea sa filială fusese atât de mare, încât i se păruseră întotdeauna firești favorurile pe care femeile erau gata – în mod vizibil – să le facă chirurgului. În principiu, tatăl său nu lua în seamă astfel de sentimente. Dar era totuși cu puțință ca un bărbat, care toată viața lui fusese socotit mai presus decât ceilalți, să accepte, fără suferință, să-și cedeze rolul de seducător (jucat chiar fără voia lui) generației tinere? Erling își reproșă sentimentele urâte care-l tulburau. Pe moment, își regăsi dragostea filială, dar imediat după asta fu din nou cuprins de un alt val de deznădejde. Ajunsesse la marginea pădurii. Ieșind, din umbra ei, răsuflă ușurat. Spuse în gând o rugăciune – aceeași pe care rostea și când era copil, ca să-și potolească furia, după care se simți parcă mai ușurat. Mergea cu calul la pas, iar când ajunsese acasă își și făcuse planul cum, să acționeze. Ce mult o iubea pe Flavie! Fără ea, i se părea că viața nici nu merita să fie trăită. Voia să-i câștige dragostea și să se însoare cu ea. Dar Flavie era o ființă mult prea originală, ca el să-i ofere o viață banală, cu care s-ar fi mulțumit multe alte femei. Trebuia să-i poată spune că – pentru ea – era în stare să urce pe culmile artei sale, că – pentru ea – era în stare să se depășească pe sine să realizeze imposibilul. Înainte de orice trebuia să afle unde-i va plăcea Flaviei să se stabilească. Acolo, indiferent cu ce preț, avea să-i arate că este un medic demn să-i fie soț. A continua să mai lucreze alături de tatăl său, era ceva peste puterile sale. Erling avea o minte mult prea ascuțită ca să nu-și dea seama că orice afecțiune omenească cu timpul se poate toci, slăbi, și – cine știe – chiar transforma în ură...

Ar fi vrut să se stâlcească singur în bătaie, numai pentru gândul că și-ar putea cândva urî tatăl, și totuși trebuia să admită că numai ura putuse să-l determine să ajungă acolo unde ajunsese. Dragostea lui pentru Flavie avea să-i hotărască viitorul: va părăsi clinica, chiar și orașul, sigur, nu chiar a doua zi, dar foarte curând. O rivalitate între doctorul Erling Yvarsen și Jan Yvarsen era de neconceput. Atunci să-și aleagă alt oraș din Suedia? Nu! Va pleca! Departe! Într-o altă țară, într-un loc nou! Dragostea îl făcea să simtă dorința de a se schimba; să devină un bărbat care să stea pe propriile sale picioare, un bărbat demn de a fi iubit... Tatăl și mama sa vor fi îndurerăți, dar poate nu chiar atât de dezolați cum își închipuia el. Și totuși, mama sa era atât de apropiată de el! Erling știa foarte bine că unei mame nu poți să-i ascunzi prea multe lucruri. De câteva luni îi surprinsese unele priviri cam neliniștite. Thérèse ar fi trebuit să fie mulțumită de acel „*satisfecit*” pe care marele medic și chirurg îl acorda fiului său aproape la fiecare masă pe care-o luau laolaltă. Dar ea văzuse mult mai departe... În fața lui Jan, Erling încetase acum de a mai fi doar fiul său. Băiatul își aminti de unele reflecții, își rememora unele fraze rostite de colegii lui privitoare la succesele părintelui său. Sigur, nimeni nu se lega de moralitatea lui; Jan știa cât cântărește reputația unei demnități fără pată, mai ales în cariera medicală, și nu dădea nici cel mai mic prilej de clevețeală. Totuși, se glumea adesea pe seama dezlănțuirilor, mult prea pline de entuziasm, ale atâtor și atâtor pacienți ale sale.

Dar, fie chiar și în gând, oare tatăl său trădase vreodată dragostea pe care i-o purta soției sale? Erling se califică, în sinea lui, de bătăran. Ar fi vrut să-i ceară iertare tatălui său pentru faptul că-i putuseră trece prin minte niște gânduri atât de urâte... Și totuși, ele îl deranjau, fiindcă la toate acele femei îndrăgostite de tatăl lui, se vedea obligat să mai adauge una. Fie și numai din pricina acestui singur nume, bănuiala persista, înfiptă ca un spin, în inima băiatului: ca să fii atât de iubit, nu însemna oare că Jan Yvarsen se complăcea într-o astfel de situație? Că celelalte femei cădeau la picioarele doctorului, mă rog, la urma urmei, părea ceva firesc! Dar ca Flavie să nu fie descurajată – în sentimentele față de „patronul” ei – de răceala profesională pe care acesta ar fi trebuit să i-o arate, iată ce anume făcea să-i vâjâie urechile și să-i încingă obraji. Fiindcă nu era vorba numai de o durere posibilă, pe care o întvedea pentru măicuța lui, ci și de o crimă față de el. Își aduse aminte de fiecare laudă adresată de tatăl său – cu bună-credință – Flaviei. Abia acum înțelegea anumite nuanțe mai deosebite ale vocii pe care până atunci ar fi preferat-o oricărui alt glas. De ce acest elan în a o felicita? Și de ce fata părea că soarbe complimentele doctorului? Nu! Nu era cu puțință! Și totuși, de ce tatăl său simțise așa, deodată, nevoia de crea un laborator? Nu pentru a păstra această minunată făptură lângă sine? Gesturile cele mai firești ale tatălui său i se păreau acum suspecte. De ce s-o invite pe Flavie Verneuil la ei acasă? De ce atâta insistență ca ea să accepte? Nu cumva din cauză că minutele pe care le petreceau împreună, în cursul zilelor atât de pline, de la clinică, nu le erau de ajuns? De ce venise fata mai des la ei acasă, atunci când Erling lipsise din Stockholm?

Din fericire, totul nu fu decât o scurtă vijelie. Căci Erling își regăsi bunul simț de îndată ce-o zări pe mama sa, care se plimba agale prin grădină, cu foarfecele în mână. Analiză atent cele mai mici amănunte ale acelei siluete atât de dragi. Thérèse purta o rochie albastră. Peste frumosul ei păr strălucitor își pusese un șal de lână, moale ca un puf. Într-o zi, Erling îi povestise, plin de entuziasm, că văzuse o țărancă legată la cap cu un șal asemănător. Thérèse nu spusese nimic, dar într-o seară o găsisse – încântat de surpriza pe care i-o făcea – înfășurată într-un astfel de șal. Atâta timp cât ea va fi gata să-și deschidă brațele singurului ei băiat, va exista întotdeauna pentru el un refugiu pe acest pământ, certitudinea, liniștea.

Dădu fuga la grajd, încredință rânđașului calul și alergă, așa cum făcea odinioară, când se întorcea de la liceu, să se arunce în brațele mamei sale. Cum era mult mai înalt decât ea, o luă în brațe și-o ridică în sus ca s-o sărute. Râdea, strângând-o la piept, nevrând s-o lase jos și purtând-o spre casă, fără a-i lăsa răgazul să isprăvească strânsul buchetului de flori. Thérèse ghici – cu tot atâta siguranță ca și cum i-ar fi mărturisit prin viu grai – cât de tulburat era fiul ei. Totuși, nu-l întrebă nimic; se mulțumi să simuleze un viu interes față de cele petrecute în legătură cu plimbarea sa și nu-și manifestă în nici un fel surpriza de a-l vedea înapoiindu-se singur. Dar cum urechea ei stătea la pândă, își reținu un oftat de ușurare când auzi pasul liniștit al calului lui Jan pășind pe poartă.

Reîntorcerea lui Jan și a Flaviei nu fusese mai puțin tumultuoasă decât cea a lui

Erling. Văzându-l pe băiat ridicându-se și părăsindu-i fără nici o scuză, Flavie se îndreptă brusc. Privi pe fereastra aflată în fața ei, și constată graba nemaipomenită cu care Erling își dezlegă calul și sări în șa. „Fuge, își spuse ea. Ca și cum i-ar fi teamă ca nu cumva vreunul din noi doi să se ridice și să-l cheme înapoi.”

Jan, și mai surprins decât fata văzu obrajii proaspeți ai acesteia înroșindu-se și ochii întunecați aruncând fulgere. Se întreabă dacă această mânie nu izvora cumva din mâhnire. Ce-l apucase pe Erling, de obicei atât de la locul lui? Spaima pe care i-o pricinuisese bidiviul să-l fi zgduit atât de tare, cu atât mai mult cu cât nu binevoise să le spună nimic? Dar, despre toate aceste lucruri, Jan nu scoase o vorbă. Se uită la ceasul-brățară și, după ce-i propuse fetei să mai ia câte un păhărel de lichior, invitație la care primi un refuz scurt, dădu semnalul de plecare.

Ar fi vrut să profite de acest drum pentru, a da o asemenea întorsătură discuției, încât să afle cam ce anume gândea Flavie despre el. Numai că nu avusese încă niciodată prilejul de a se măsura cu fata când aceasta era obsedată de un gând pe care nu voia să-l împărtășească nimănui. După două sau trei încercări infructuoase, Jan renunță la întrebări. Chipul ei tânăr, atât de deschis mai înainte, acum se întunecase, se înăsprise. Strângând din dinți, își conducea calul numai prin reflexele create de obișnuință. De îndată ce drumul îi îngădui, o porni în galop, iar Jan o urmă fără o vorbă. Avea și așa destule lucruri la care să se gândească. Aproape că nu se mai îndoi că Flavie îl iubea pe Erling și că Erling răspundea acestui sentiment. Dar atunci de ce fugise? Jan nu era întotdeauna un psiholog tot atât de bun ca soția sa. Totuși, simți cum i se strânge inima, întrevăzând ipoteza că Erling s-o fi simțit jignit de atenția exclusivă pe care Flavie păruse că i-o acordă lui! Această revelație fu ca o lume nouă ce i se deschise brusc în față. Un univers în care soarele era mai puțin cald, mai puțin strălucitor. Această idolatrie de care se bucura – de când își putea aduce aminte – în ochii femeilor, devenise parte integrantă din viața sa. Nici măcar nu se mai gândea la ea. Atâtea femei sunt dorite de bărbații care le întâlnesc și, totuși, nu simt, din această pricină, nici cea mai mică tulburare. Încă de pe vremea când era însurat cu Ide această atitudine a femeilor îi crease multe momente neplăcute. În timpul celei de a doua logodne cu Sigrid, toate concurențele dispăruseră de la sine. Sigrid era mult prea frumoasă ca să poată cineva lupta cu dânsa. După ce se însurase cu Thérèse, avusese atâtea satisfacții sentimentale în sânul căminului și fusese atât de ocupat cu munca, încât răspunsese surâsurilor printr-un simplu surâs mecanic. E de ajuns să dai o cât de mică atenție omagiilor cuiva, pentru ca ele să declanșeze în noi un surâs conștient. Numai că el nu mai avea răgazul să reflecteze la asemenea lucruri. Până la urmă, trecând în revistă anii ce se scurseseră, își spuse că nu fusese iubit de nici o femeie cu care ar fi dorit să aibă legături mai intime. Dar iată că apăruse Flavie, și față de Flavie sentimentele sale nu mai erau atât de indiferente. Dobândi certitudinea că, din zi în zi, chipul Flaviei gonia tot mai mult din inima lui pe cel al lui Sigrid. Prin ce mister ajunsese să țină atât de mult la Flavie? Era pentru el un fel de nouă Sigrid, reînviată, pe care putea s-o iubească liniștit, fără nici o dorință carnală. Nu se comportase față de Flavie așa cum s-ar fi

comportat față de o colaborare oarecare. Dacă se ducea seara să-i verifice lucrările, o făcea mai ales pentru că această vizită constituia pentru el un moment deosebit de plăcut. Nu se simțea vinovat față de soția sa; dragostea pentru Thérèse nu slăbise, dar Flavie era ca un trandafir proaspăt deschis, al cărui capricios parfum îi plăcea să-l adulmece cu un fel de dorință – credea el – deloc carnală. Jan Yvarsen își reținu cu greu un oftat de tristețe, căci, cu obișnuita lui cinste și luciditate, avu certitudinea că trăise cele mai frumoase zile din viață. Și acum iată că trebuia să renunțe la această existență deosebită.

Își pusese adesea unele întrebări privind colaborarea lui cu Erling, dar nimic din comportarea fiului său nu-i îngăduise să presupună că tânărul doctor ar suferi din pricina apropierii de strălucitul său tată. Îl avusese, deci, tot timpul pe Erling alături. De atunci, clinica îi dăduse mult mai puțină bătaie de cap și-l obosise mai puțin. Fiecare intervenție reușită a lui Erling îl bucurase mai mult decât dacă operația ar fi fost executată de el însuși. Căminul său fusese întotdeauna o oază de desăvârșită liniște. Împărtășise cu soția lui toate bucuriile privind harurile – în materie de medicină – ale fiului lor. Ea era aproape la fel de surâzătoare și de frumoasă ca în primele zile. Nici unul din ei nu simțea povara anilor.

Dar Flavie fusese ca un nou ferment, care pusese în valoare prețul tuturor celorlalte daruri ale sale. Oare avea să îndure încă o dată hărțuielile și suferințele? Dacă... Ei bine, la urma urmei, de ce Erling nu s-ar însura cu Flavie? În felul acesta, bucuria lui n-ar fi și mai deplină?

Pe câmp începuse să bată vântul. Flavie galopa nu departe de el. Fiecare se gândea la ale sale. Jan încercă să meargă în același ritm cu fata. Cum intrară în oraș, aceasta – mulțumindu-i pentru plimbarea pe care o făcuse – îi ceru îngăduința să plece, fiindcă se grăbea. Înainte ca el să-i răspundă, fata și plecase.

8

Jan, Thérèse și Erling luară ca de obicei, masa în perfectă liniște. Erling se retrase însă foarte devreme, pretextând că înainte de a se culca dorea să aprofundeze un studiu, în odaia sa. Thérèse însă ghici că nici tatăl, nici fiul nu se aflau în apele lor. Și cum nici unul, nici celălalt nu făcură vreo aluzie la Flavie, ea trase repede concluzia că neînțelegerile pe care le presimțea se datorau fetei.

Odată intrat în odaia lui, Erling nu se simți în stare nici să scrie, nici să citească. Se plimbă în lung și-n lat, fumând țigară după țigară apoi, cu acea bruschețe ce-i mira adesea pe cei din preajma lui, acest băiat înalt și liniștit se lăsă pradă sentimentelor sale pătimașe. Își puse paltonul, coborî scara și trecu glonț prin fața ușii salonului unde se aflau părinții săi, pentru ca aceștia să nu mai aibă când să-l strige. Își scoase mașina și porni spre Stockholm. Nu putea să mai aștepte; trebuia s-o vadă pe Flavie. Voia să vorbească cu ea. La naiba cu conveniențele! Va spune cine era, în dosul ușii încuiate, și va ști s-o determine să iasă împreună cu el. Căci treaba asta era pentru el o problemă de viață și de moarte. Bineînțeles că Erling cunoștea adresa „sefei de laborator” dar nu fusese niciodată la ea acasă. Fu surprins de eleganța casei. Numele fetei era trecut pe tabelul de la parter. O instalație telefonică, deosebit de modernă, îi îngăduia să-i întrebă, de jos, pe locatari, dacă erau dispuși ca să te primească. Nerăbdarea lui era atât de mare, încât se gândi să se ducă neanunțat, s-o vadă, ca nu cumva fata să-l roage să-și amâne vizita pe a doua zi. În loc să ia ascensorul, urcă zorit un rând de scări. Își veni însă repede în fire și se întoarse la telefonul de la parter, făcând numărul Flaviei. Fata îi răspunse imediat; probabil că telefonul era chiar lângă ea. „Numai să nu se fi culcat!” își spuse Erling. Și teama – doar numai la gândul că nu va putea s-o vadă – îi năpădi fruntea de sudoare. Percepu o nuanță de surprindere în glasul fetei care nu obișnuia să primească vizite nocturne.

— Cine e?

După ce Erling își spuse numele, urmă o secundă de ezitare. Apoi Flavie se interesă, cu o neliniște nedisimulată:

— Dumneata, doctore? Sper că nu i s-a întâmplat nimic supărător tatălui dumitale!

Erling strânse din dinți. Tatăl său! Mereu tatăl său! Deci numele doctorului Jan Yvarsen era tot timpul pe buzele Flaviei. Deci se gândea în permanență numai la el!

Își dresе glasul înainte de a-i spune că Jan era în perfectă stare, dar că el, Erling, ar fi cât se poate de fericit dacă ea ar consimți să iasă undeva, împreună.

La capătul celălalt al firului se auzi un râs plin de ușurare, apoi fata strigă:

— Să ieșim undeva? Ții cu tot dinadinsul? Nu ne-am plimbat destul toată după-amiaza? De ce nu urci până la mine? Un singur inconvenient: ascensorul e în reparație... Cinci etaje...

Erling se simți dintr-o dată atât de fericit, încât pretinse că-i plăceau în mod deosebit casele fără ascensor. Va urca pe scări. Nu cumva o deranja? Fu întrerupt de cascada unui râs atât de dezinvolt, încât râse și el. Fata spuse – și vocea ei i se păru asemenea unui cântec:

— Dacă-i așa, urcă! N-am obiceiul să mă culc chiar cum se întunecă! Și n-are nici o importanță dacă sunt în rochie de casă!

Flavie îl auzi urcând treptele câte patru deodată. Îi deschise ușa chiar când el se pregătea să apese pe butonul soneriei. Îl pofti înăuntru cu prefăcută solemnitate, dezmințită însă de strălucirea malițioasă a ochilor. Urmând-o, Erling străbătu un coridor care mirosea a ceară de parchet, apoi intră într-un studio spațios, unde rămase locului. Flavie se întoarse spre el și-l întrebă ușor neliniștită:

— Ce ți s-a întâmplat? Nu-ți place cum stau?

Erling se așteptase să găsească o odaie mobilată corect, și când colo nimerise într-un interior unde nu se afla nimic mediocru sau banal. Fiecare obiect fusese ales, fără nici urmă de îndoială, de o persoană înzestrată cu un simț artistic foarte dezvoltat. Pentru o clipă, băiatul amuți. Privi de jur împrejur, apoi rosti puțin cam stingherit:

— Locuința e încântătoare! Ai spune că acest cadru a fost creat anume pentru dumneata! Ce noroc să poți închiria un apartament atât de plăcut!

Și cum Flavie i se păru irezistibil de încântătoare, ca să-și înfrângă dorința de a o lua în brațe, începu a se extazia în fața mobilelor și a tablourilor. Dar și așa, n-o vedea decât pe ea. Învăluită într-o rochie de casă, albă, din lână fină, garnisită cu hermină, fata purta un colier care-i împodobește gâtul grațios, un triplu șir de perle alb-roz. Nu cumva erau veritabile?

Venise să vadă o tânără cercetătoare, tobă de carte, fără avere, și descoperirea o prințesă din O mie și una de nopți. Fiindcă... Ei bine, da, toate acele

tablouri aparțineau unor maeștri. Nu exista o mobilă de duzină. Odaia – se vedea clar – nu slujea și de dormitor. Sigur că divanul, acoperit cu blănuri superbe, nu era seara transformat în pat. Flavie tocmai se așezase pe el, ușoară, albă toată de parcă ar fi fost de zăpadă, delicată ca un bibelou de preț. Se rezemă de perne și-l privi surâzând. Era vădit că o distra uimirea pe care băiatul nu încerca să și-o ascundă.

El repeta întruna:

— Sunt uluit! Probabil că proprietarul apartamentului e un artist de mare clasă. Nu cumva îl cunosc?

Flavie râse:

— Și de ce, mă rog, acest artist n-aș fi chiar eu? Am dat cumva impresia că sunt lipsită de educație, de cultură artistică, sau că nu știu să mă îmbrac?

Stupoarea lui Erling ajunse la culme. Flavie se amuza pe seama lui, cu o oarecare înduioșare care o mira și pe ea. Erling i se păru, în acel moment, nespus de simpatic.

Flavie era prea femeie ca să nu citească în el tot atât de clar ca și cum i-ar fi spus cu glas tare: „Te admir din tot sufletul și socot că atmosfera aceasta de atâta bun gust ți ne potrivește de minune!” Nu mai încăpea nici o îndoială că-și pusese acea rochie numai pentru plăcerea ei. El urcase scara în două minute, iar ea îi deschisese atât de repede ușa, încât ideea că totul fusese pus în scenă chiar atunci era de neconceput. Erling întrebă:

— Dumneata ai aranjat studioul ăsta? Singură?

Ea protestă, veselă:

— O, nu! Am găsit aici, la Stockholm, lucrători cu o înaltă calificare. Văd că n-ai o părere prea bună despre compatrioții dumitale! Ei au înțeles perfect ce anume doream, iar eu am fost încântată de serviciile lor.

Erling nu se interesase niciodată ce salariu îi plătea tatăl său domnișoarei Verneuil, dar nu putea fi în nici un caz atât de mare, încât să-i permită fetei să

locuiește într-un astfel de apartament. Un jungghi îi străpunsese inima: „Cine-i plătește acest lux?” Ca și cum Erling ar fi pus întrebarea cu glas tare, fata îi răspunse:

— Hai, vino-ți în fire, doctore! Oamenii de știință n-au dreptul să-și lase imaginația s-o ia razna. Ai dreptate, din leafă nu mi-aș putea permite să țin o asemenea locuință! Dar de ce să crezi că am venit din Canada fără nici un fel de resurse personale, și chiar fără să-mi aduc de acolo unele obiecte la care țineam? Așează-te și spune-mi ce anume te aduce la mine? Trebuie să te resemnezi: pâinea mea zilnică nu depinde de munca mea!

Pe buzele lui Erling, întrebările stăteau gata să-și ia zborul. Îl interesa tot ce era în legătură cu Flavie. Simți un ușor regret, căci orice bărbat îndrăgostit dorește întotdeauna să fie generos și atotputernic față de femeia iubită. O Flavie bogată, cu avere personală, nu mai simțea nevoia – pe care el ar fi dorit-o presantă – de a fi protejată. În timp ce înainta pentru a lua loc alături de ea, simți o crispare pe care nu izbuti să și-o stăpânească destul de repede, văzând, într-o ramă de piele, un foarte frumos și energic cap de bărbat. Înainte ca el să albă timpul de a căuta un mijloc prin care să afle numele acelui personaj, fata strigă:

— Da! Uită-te mai de aproape! E fotografia lui Erik! Ți-am mai vorbit despre el! Dincoace e Norbert! E tot atât de blond pe cât e Erik de brun. Nu-i așa că am doi frați frumoși?

Frații ei! Cum de nu se gândise imediat că erau frații ei? Ar fi vrut s-o ia în brațe, s-o ridice în sus, așa cum făcuse cu mama lui, după ce se întorsese de la plimbare. Rămas în mijlocul camerei declară:

— Domnișoară Verneuil, am atâtea lucruri să-ți spun, încât nu m-am simțit niciodată, în toată viața mea, atât de stingherit ca acum. Dar, în orice caz, sunt pe jumătate nebun de bucurie că am avut prilejul să cunosc mediul în care trăiești, lucrurile care-ți sunt dragi, chipurile celor pe care-i iubești! Aș vrea să știu totul despre dumneata!

Numai că încântarea lui Erling n-o liniști deloc pe Flavie. În loc să roșească, presimțind o declarație de dragoste inevitabilă, sau măcar să spună ceva pentru a-și ascunde emoția, ea se ridică de pe divan ca și cum ar fi stat la

pândă, gata să sară cât mai departe dacă Erling ar fi încercat să se apropie cât de cât. Acesta trecuse prin emoții prea variate în cursul acelei zile: își pierdu deci sângele rece și spuse dintr-o răsuflare tot ce-i stătea pe buze. Dacă Flavie ar fi știut mai mult despre dragoste, s-ar fi simțit înduioșată de acest bărbat, atât de priceput în meseria lui, înzestrat cu atâtea calități excepționale și care dorea cu atâta ardoare să-și lege soarta de soarta unei femei. Dar fata, deși se dovedise întotdeauna abilă în a-și îndepărta adoratorii ale căror sentimente erau lipsite de profunzime, de data asta fu luată prea pe nepregătite de pasiunea dezlănțuită a lui Erling, care vorbea, vorbea întruna fără ca ea să-l poată opri; adevărul e că nu se simțise încă niciodată atât de tulburată de o declarație de dragoste. Numai că sentimentele ei erau departe de a fi limpezi. Se simțea incapabilă să-și răspundă, clar și cinstit, când se întreba pe cine iubește și dacă iubește... În loc să se simtă atrasă către cel care-i spunea cu vehemență, cu stângăcie, dar cu atâta înflăcărare, că ea era idolul lui, Flavie deveni rigidă, ca și cum s-ar fi simțit jignită. În loc să fie fericită auzind din nou ceea ce-i spusese atâția alți tineri: că era cea mai apropiată de visurile lor, ea părea gata s-o ia la goană. Și într-adevăr, chiar asta-i era intenția: să fugă de îmbrățișarea pe care-o simțea că se apropie. Mișcărilor sale n-aveau totuși siguranța cu care era obișnuită această fată a marilor întinderi înzăpezite. Pentru ca o ființă să se bucure din plin de vioiciunea ei firească, e necesar ca resorturile ei fizice să fie în deplin acord cu cele psihice: or acum ele nu mai erau.

Flavie asculta numai cu o ureche ce spunea Erling. Dar există oare vreo femeie care să asculte vreodată cu atenție o declarație de dragoste? Asculta, dar în același timp își analiza și sentimentele. O atracție violentă, neașteptată, o făcea să râvnească înlănțuirea de către acele brațe bărbătești. Simțea o dorință ciudată de a se lipi strâns de acel trup înalt și elegant, și totuși... Ispita era prea mare și răspundea unor sentimente de care nu se îndoia cătuși de puțin că ar exista în inima ei, totuși împotrivirea față de această atracție fu mult prea puternică pentru a ceda în fața dragostei.

Odaia aceea pe care-o aranjase cu atâta plăcere și bucurie încetă să mai existe pentru ea. Flavie văzu dintr-o dată, în fața ochilor, o câmpie nesfârșită și zăpada albă ce se pierdea în zarea îndepărtată, într-o ceață alburie. Mergea cu sania, împreună cu frații ei, și toți trei erau veseli și uniți. Apoi se reîntoarseră

acasă, Erik ținând-o de o mână, iar Bertie de cealaltă. Pe drum vorbiseră despre „zâna lor Sigrid!” Sigrid, stâncă de neclintit, zid de gheață între Erling Yvarsen și Flavie Verneuil! Între Jan Yvarsen și Sigrid se petrecuseră unele lucruri pe care fata refuzase să le afle – atât de intensă era admirația pe care-o simțea față de marele chirurg – dar care, din pricina asta, nu însemna că fuseseră mai puțin dramatice. Tot acest lux din jurul ei, acea viață lipsită de griji, le datora lui Sigrid. Nu renunțase în nici un chip la juvenila ei admirație. Să se mărite cu Erling Yvarsen, însemna să treacă în tabăra celor pe care-i socotea dușmanii celei mai frumoase, celei mai minunate femei.

Erling nu fusese niciodată îndrăzneț cu fetele. Iar acum, când iubea din toată ființa sa, când dorea cu ardoare să obțină consimțământul Flaviei, era mult prea tulburat pentru a găsi cuvintele cele mai potrivite. În fața tăcerii, Flaviei, pe care-o bănuia ostilă, își pierdu brusc tot curajul și-și ascunse chipul în mâini, pentru ca fata să nu-i poată citi pe față ce simțea.

Această clipă de răgaz îi îngădui Flaviei să-și vină în fire. Știa că era mai puternică. Nu se întâmplă oare întotdeauna așa? Cel ce iubește nu este și cel mai slab?

— Doctore Yvarsen, spuse ea încetișor, sunt foarte emoționată fiindcă ai venit să-mi încredințezi...

Erling își dădu seama, după acest început, că răspunsul va fi negativ. O fată atât de sensibilă ca Flavie n-ar fi vorbit niciodată pe acest ton calculat, dacă l-ar fi iubit. Scoase un ușor geamăt:

— Cât ești de calmă! Nu-mi spune cuvântul care ar zdrobi în mine orice speranță. Poate că mai târziu...

Continuă, parcă fără voia lui, îndemnat de amărăciunea din el, pe care încă n-o simțise în totalitatea ei:

— Nu sunt decât o copie ștearsă a tatei... Dar pentru tine, Flavie, pentru tine aș putea...

Lacrimile din ochii fetei țâșniră tot atât de rotunde ca și perlele ce-i împodobeau gâtul. Nu apreciasse oare just când îi scrisese lui Erik: „Și măcar dacă doctorul Erling ar fi singurul, dar...?”

Faptul că băiatul o alesese tocmai pe ea pentru a-l ajuta să se afirme o făcu să simtă o tulburare cu totul nouă. Cu imaginația ei înaripată, Flavie fusese o clipă mândră de Erling. Era sigură că avea stofa necesară pentru a ajunge nu numai un mare chirurg, ci și pentru a impulsiona cercetările medicale. Ar fi grozav să-l ajute... Ar fi grozav să-l... Dar brusc văzu și reversul.

Flavie venise la Stockholm în numele lui Sigrid, femeia despre care nimeni nu suflase nici un cuvânt în familia Yvarsen. Era sigură că Sigrid ar fi dezaprobat-o. Se văzu strecurându-se în această familie unită pentru a semăna discordia și-și dădu seama imediat că, în asemenea condiții, nu se putea mărita cu Erling. Cu atât mai mult cu cât nu sesizase dintr-o dată sentimentul revelat într-un mod atât de neașteptat, de glasul acela bărbătesc. Și apoi... ei, da, cum să vadă clar în sufletul ei? Cum să știe, cu certitudine, dacă ceea ce-o atrăgea spre Erling nu se datora cumva faptului că era „fiul lui Jan”? Totul, în ființa ei, era confuz și tulbure. În vâlmășagul din mintea ei nu stăruia limpede decât un singur gând: că trebuia să plece. Dar să renunțe la pasionanta muncă pe care-o efectua în laborator, care avea să-i lipsească teribil de mult, ca și la emoțiile pe care le avea trăind alături de acel doctor celebru, nu era oare mai presus de puterile ei? Să-i făgăduiască ceva, de formă, lui Erling, încercând să câștige timp? La ce bun? Viața dusă în Marele Nord o învățase să fie neînduplecată. Nu va face nimic care să nu-i mai îngăduie a doua zi să fie verișoara lui Sigrid! Nu va face nimic prin care să consimtă la ponegrirea celei față de care nutrise atâta admirație, în copilărie. Nu va face nimic, atâta vreme cât nu va fi pe deplin sigură că i-ar putea dărui lui Erling o inimă plină de dragoste adevărată. Nu știa despre familia Yvarsen, decât că niște greșeli de ordin sentimental aduseseră după ele nenorociri cumplite; așa că n-avea să mai aducă și ea altele.

Flavie clătină din cap ușor iritată. Pletele fine îi flutură ușor. Era prea curajoasă pentru a nu se hotărî pe loc. Se îndreptă încet spre Erling. La fel se apropia odinioară de reni, după ce-i atrăgea cu răbdare, dându-le de mâncare de la distanță. Nu numai ca să-i determine să nu fugă, ci să-i și împiedice să se năpustească asupra-i. Nu voia pentru nimic în lume ca Erling s-o ia în brațe. El o privi, neștiind încă dacă să renunțe și la ultima fărâmă de nădejde.

— Doctore, spuse ea – și vocea îi era ușor răgușită din pricina emoției pe care încerca să și-o stăpânească – sunt foarte tristă că trebuie să te necăjesc. Sunt

absolut sigură că soarta dumitale nu e să rămâi mereu pe planul al doilea, ci că trebuie să-l egalezi, dacă nu chiar să-l întreci pe ilustrul dumitale tată, dar nu alături de mine. Eu nu sunt cea de care ai dumneata nevoie...

Și cum el clipi din pleoape, închizând pentru o secundă ochii, fata insistă, ca și cum s-ar fi adresat sie însăși:

— Doctorul Jan Yvarsen nu va admite pentru nimic în lume ca fiul său și al Thérèsei să se însoare cu Flavie Verneuil...

Cuvintele îl șfichiuiră pe Erling ca un bici: deci tot tatălui său îi datora povara durerii sale. Nu pricepuse sensul acelei fraze. Și nici nu putea să-l priceapă. Fu năpădit de o furie violentă și trăsăturile i se înăspriră. Nu se mai gândi s-o roage pe fată să se explice. Îndrăgostitul e întotdeauna în stare de cea mai cumplită nedreptate, de cea mai crâncenă năpăstuire.

Flavie se opri neliniștită. Erling schiță un surâs disprețuitor, care însă nu-i era adresat ei.

— Nu-ți fie teamă, domnișoară, admirația și... pasiunea pe care le am pentru dumneata, te vor apăra împotriva mea, dacă educația pe care am primit-o nu va fi în stare să-mi stăvilească elanul. N-am să te mai inoportunez!

Se înclină până la pământ și ieși pe ușă cu pas ferm. Flavie fu atât de uluită, încât nici măcar nu se gândi să-l oprească. Apoi simți brusc o asemenea dorință de a-l revedea, de a discuta deschis cu el, șansele de fericire pe care le puteau avea, și pe care poate că n-ar fi putut să le descopere singură – încât se năpusti spre ușă. Dar înainte de a fi pus mâna pe clanță, se opri: Erling coborâse atât de repede scara, încât cu siguranță că acum se afla cu cel puțin două etaje mai jos. Dacă Flavie n-ar fi ținut seama de colocatarii aceluia imobil respectabil, dacă n-ar fi ținut seama că se afla în rochie de casă și că pudoarea ei de fată tânără se răzvrătea la gândul că ar fi putut să strige, la o oră atât de târzie, un bărbat, aplecată peste balustradă, soarta ei și a fiului lui Jan Yvarsen ar fi fost cu siguranță alta. Căci lui Erling îi era, într-adevăr, cu neputință să ghicească natura reală a piedicii care-i despărțea.

Flavie se reîntoarce încet, spre divan. Contemplă perna care mai purta încă urma trupului lui Erling; apoi făcu un gest specific feminin: întinse mâna – albă și prelungă – și mângâie ușor perna; acest gest o înduioșa atât de mult, încât buzele i se țuguiară, ca ale unui copil bosumflat, apoi începu să plângă. Făcu – în mod mecanic – înconjurul odăii, așezând ici un obiect, dincolo un altul. Apoi, după ce făcu un duș mai mult rece, se îndreptă încet spre dormitor. Își aranjase cu atâta gust această odaie, încât seara, când intra aici, se simțea tot atât de bine ca și în prezența unei persoane dragi. Dar în seara aceea, mobilele din dormitor nu mai însemnă pentru ea decât niște simple obiecte. Trase perdelele din fața ferestrei largi prin care se vedea cerul și se vârf sub pături. Avea obiceiul să salute stelele, spunându-le fiecareia pe nume și să adoarmă privindu-le cum sclipesc sau să admire înfinita varietate de culori din limpezimea lunii. Acum plângea, fără ca măcar să-și dea seama. Situația ei era fără ieșire.

În ciuda oboselii, acumulată în cursul unei zile atât de bogată în emoții, crezu că-și poate totuși limpezi gândurile. Dar resimți, din ce în ce mai vag, atât admirația pentru Jan, cât și atracția pentru Erling, de a cărei profunzime era incapabilă să-și dea seama. Pleoapele i se lăsară peste ochii înlăcrimați. Gemu ca un copil; „Oh, Sigrid, ai fost atât de frumoasă! Când ești frumoasă trebuie să fii și bună, mai bună decât orice altă femeie. Tu ai fost bună? Crezi că mi-ai adus numai fericire? O, Sigrid...”

Flavie Verneuil se întoarce ușor pe partea dreaptă. Capul ei, frământat de gânduri, își căută poziția obișnuită, pe perna moale, de puf, cuibărită la căldură, ca o pisică mare și friguroasă, adormi.

Erling o porni spre casă. Făcea totul din obișnuință, fără să se gândească la nimic. Gesturile păreau a fi ale unui automat. Dori – în mod inconștient – să aibă un accident, care să pună capăt suferinței ce-l încerca. Nu mai era fiul respectuos, recunoscător, afectuos, care fusese întotdeauna. Universul său se clătinase, se prăvălise de sus și până jos: nu mai rămăseseră din el decât ruine. Când trecu însă prin fața clinicii, simți o consolare neașteptată. Din haosul ideilor sale înfierbântate, ceva începu a ieși la suprafață: era medic, era chirurg, și avea

certitudinea că-și va putea îndeplini fără nici o slăbiciune misiunea pe care-o avea de realizat.

O cârciumă, încă deschisă, îl ispiti; intră și bău un grog cald care – cel puțin fizicește – îl făcu să se simtă bine. A doua zi dimineață trebuia să-și asiste tatăl la o operație extrem de grea și de periculoasă. Pacientul avea prea puține șanse de a supraviețui, dacă mâna ce avea să țină bisturiul nu va da dovadă de o siguranță deplină. Era cu neputință să-și tulbure tatăl înainte de un asemenea efort. Trebuia ca el, Erling, să-și recapete tot sângele rece. A accepta să fii secundul unui chirurg într-o intervenție atât de delicată însemna a-ți asuma sarcina de a fi oricând gata să continui tu operația, dacă cel care opera ar fi manifestat, pe neașteptate, cea mai mică slăbiciune. Sub aparența lui calmă, Erling ascundea un caracter foarte hotărât. Până atunci nu prea avusese prilejul să dea dovadă de această putere de stăpânire. Cel puțin își va demonstra lui însuși cine era, păstrându-și calmul. Intră în casa părintească, apoi înghiți un somnifer care să-l ajute să nu se mai gândească la durerea proprie.

A doua zi dimineață, când Erling coborî, Jan și plecase. Ca de obicei, Thérèse îl primi, plină de tandrețe, în sufragerie. Băură împreună cafeaua cu lapte, însoțită de tradiționalele sandvișuri cu unt și cu dulceață făcută în casă de Thérèse. Încă o dată, mama nu se lăsă înșelată de calmul fiului ei. Presimțea parcă pericolul ce plutea asupra celor pe care-i iubea cu o dragoste atât de profundă. Erling se mulțumi să vorbească cu emoție, dar plin de siguranță, despre extrem de dificila operație pe care tatăl său urma s-o efectueze peste un ceas. În ceea ce-l privea, prefera să-și păstreze rolul de medic secund.

— Încălcarea autorității, explică el, le tulbură întotdeauna pe infirmiere. Or, în jurul bolnavilor, nimeni nu-și poate permite să fie tulburat!

Ceea ce nici Thérèse, nici Erling nu puteau bănui era faptul că, chiar în acel moment, Jan – care avea o atât de mare nevoie de tot calmul său – primea o lovitură menită să-i scadă considerabil puterea de concentrare.

Ajungând la clinică, cu un ceas mai devreme decât de obicei, avu surpriza s-o zărească pe Flavie care, într-un taior elegant și cu o pălărie ce-i scotea și mai mult în relief frumusețea chipului, venea și ea la clinică, cu mersul ei de zeiță.

Jan Yvarsen nu se mai gândise la umbrele ce-i întunecaseră plimbarea din ajun. Fu încântat și fermecat s-o vadă. O așteptă și făcu chiar câțiva pași, ieșindu-i înainte surâzător ca să-i strângă mâna. Observă cât era de elegantă, în sobrietatea ei, și-și spuse că obișnuia să-și poarte veșmintele cu tot atâta dezinvoltură ca și Sigrid. Ce ființă frumoasă! Ea își ridică spre el ochii inteligenți și luminoși și surise la rându-i. Jan o întrebă vesel ce anume o determinase să fie atât de matinală. Nu trebuia să se lase dominată de pasiunea ei științifică și să se îndrepte chiar cu atâta grabă către graficele, calculele și culturile ei microbiene. Fata îl făcu să se mire foarte tare, răspunzându-i cât se poate de serios că, venind atât de devreme, nădăjduise că va putea vorbi cu el câteva minute. Jan nu-și manifestă însă uimirea și-i propuse să facă împreună o scurtă plimbare, dar fata refuză; ceea ce avea să-i comunice era foarte important și prefera să discute în biroul directorial. Jan se neliniști. Grăbi pasul, își lăsa pardesiul în mâna băiatului de serviciu și intră, împreună cu Flavie, în cabinetul său.

Dacă Flavie ar fi fost la curent cu dificultatea operației ce urma să aibă loc o oră mai târziu, cu siguranță că n-ar fi ales tocmai un astfel de moment pentru a se explica, dar fata era mult prea absorbită de munca ei. De obicei nu schimba decât câteva cuvinte amicale cu infirmierele, despre lucruri generale, așa că de cele mai multe ori habar n-avea de intervențiile chirurgicale ce se pregăteau. Cu foarte multă drăgălășenie, și cu o claritate ce nu lăsa nici o îndoială asupra faptului că fata rostea niște cuvinte asupra cărora meditase îndelung, rosti:

— Domnule doctor, vin să vă rog să-mi găsiți un înlocuitor la laborator. Nădăjduiesc că nu vă fac încurcături prea mari cerându-vă să mă eliberați, cât mai curând posibil, de angajamentele mele față de dumneavoastră. Laboratorul este acum pus la punct, așa cum trebuie. Am consemnat totul pe hârtie. M-am străduit să nu las nimic nelămurit în metodele pe care le-am folosit sub conducerea dumneavoastră. Sunt sigură că și alți cercetători vă vor aduce aceleași servicii ca și mine. Puteți fi sigur că cea sau cel pe care-l veți alege să-mi ia locul va fi mulțumit. Acest laborator va rămâne în amintirea mea ca unul din locurile cele mai plăcute!

Jan se așezase în marele fotoliu din spatele biroului său. Ținea în mână un *coupe-papier*, și Flavie observă că degetele chirurgului se albiseră, atât strângea

de tare acei cuțit de tăiat hârtie! Ea îi vorbise ascunzându-și emoția, deși aceasta fusese mult prea intensă ca să nu iasă la iveală.

Chipul lui Jan pălise și cutele i se adânciseră. Faimoasele lui riduri pe care Flavie le numise „ridurile lui Sigrid”, îl îmbătrâniseră brusc pe acest bărbat puternic. Deci, Flavie voia să plece! Oare nu înțelesese nimic? Sigur, competența ei îi era necesară, dar mult mai necesare îi erau silueta, glasul, ochii, strălucitoarea ei tinerețe. Plecarea fiicei sale Ide îi pricinuisese o profundă durere. Năvalnica ei exuberanță îi lipsise enorm. De îndată ce-o văzuse pe Flavie Verneuil, durerea i se mai atenuase. O îndrăgise nespus pentru farmecul ei subtil. Chiar în aceeași dimineață, în timp ce se îndrepta cu mașina spre clinică, își dădu seama de atracția pe care o exercita asupra lui și, pentru prima oară, își mărturisii, fără ocolișuri, că i-o amintea pe Sigrid. De ce? Nu-și putea explica acest lucru, totuși de netăgăduit. Sigrid, pe care o iubise atâta, pe care o urâse și o disprețuisese la fel de mult, dar față de care o parte din ființa lui avea să rămână de-a pururi atașată! Se simți dintr-o dată, cumplit de obosit. Încercă să se agațe de cei pe care-i iubea: Thérèse, Erling... apoi de munca lui. Dar amărăciunea continua să stăruie. Dacă Flavie dispărea din viața lui, era obligat să se readapteze, să urce din nou panta... Va recădea iar în vechile lui tristeți, cele pe care anii nu vor izbuti niciodată să le înlăture cu desăvârșire. O privi pe Flavie și i se păru nespus de frumoasă. Ar fi fost însă o nebunie din partea lui să i-o spună. Conform convențiilor sociale, Flavie nu era decât o străină: nu te poți arăta deznădăjduit dacă unul din membrii personalului pe care-l ai în subordine simte dorința să te părăsească. Dar cât era totuși de dezamăgit și cât de plin de căință își simțea sufletul!

Flavie, și ea foarte palidă, aștepta. Jan îi văzu ochii scăldați în lacrimi. Tăcerea era totuși plină de un dialog pe care însă nici o ureche n-ar fi putut să-l perceapă. Jan puse, cu precauție, *coupe-papier*-ul pe birou. Scoase un oftat slab, pe care Flavie îl auzi totuși. Apoi, trase afară din mapa de pe birou un carnet pe care-l avea întotdeauna la îndemână, ca să scrie în el diferite ordonanțe, și se sprijini de marginea mesei, lucru pe care nu-l mai făcuse niciodată. Flavie nu-i vedea nici nasul drept, nici gura fermă, nici fruntea înaltă, nici bărbia voluntară: privirea ei rămăsese agățată de ochii lui, de un albastru atât de limpede și de pur. Ochii lui Jan, albaștri ca cerul Suediei și ochii aurii ai Flaviei Verneuil își mărturisiră, o clipă, gândurile lor cele mai tainice. Până și un sărut plin de dragoste ar fi fost mai puțin intim și mai puțin tandru decât acest contact imaterial!

Jan se strădui să surâdă.

— Ei bine, Flavie, zise el cu o voce scăzută. Ai însemnat foarte mult pentru mine. N-am să te uit. Dacă într-o zi ai să vrei să te întorci, nu uita că laboratorul îți stă la dispoziție.

Flavie voi să-i răspundă, dar cuvintele i se opriră pe buze. Două lacrimi i se rostogoliră pe obraji în timp ce se străduia să suradă. Cu un efort vădit, Jan continuă:

— Lucrările dumitale îmi sunt de mare folos. Am să te rog, în măsura în care îți va sta în putință, s-o pui la curent pe tânăra care te ajută, cu cercetările pe care le aveai în curs. Voi cere Facultății să-mi dea un băiat capabil, care să-ți ia locul.

Flavie înțelese: „Nu vrea să mai angajeze o femeie!” Și emoția îi spori. Înclină din cap, gata să iasă din birou. În clipa în care se pregătea să ridice mâna și să apuce clanța, Jan – care între timp se ridicase în picioare și stătea nemișcat în spatele biroului său – întrebă, cu aceeași voce ștearsă de la început:

— Dacă nu vrei, nu-mi răspunde, Flavie, dar aș fi dorit totuși să știu de ce mă părăsești?

Chipul fetei se crispă; o clipă, Flavie păru o copilă descumpănită. Se reîntoarse lângă birou și spuse, ca și cum Jan ar fi trebuit să-i știe dinainte răspunsul:

— Pentru că, domnule doctor Yvarsen... pentru că nu mă numesc numai Flavie, ci mai exact, Flavie-Sigrig Verneuil.

Fără să se mai uite la el, mai curând se năpusti decât ieși pe ușă; dacă Jan i-ar fi cerut unele explicații suplimentare, ar fi izbucnit în plâns.

Trebuie să între infirmiera-șefă, neliniștită că nu-l aude pe doctor mișcându-se prin birou, ca să-l smulgă pe Jan din încremenirea în care căzuse. Nu răspunse la cuvintele pe care i le adresă femeia. Nici măcar nu le auzi. Interpretase greșit fraza pe care o rostise Flavie. Credea că în decursul anilor, cât rătăcise prin lume, Sigrig avusese o fată, și că Flavie ar fi fata ei. Așa își și explica atracția deosebită pe care-o simțea față de dânsa. Cu glas tulburat, ceru o ceașcă de cafea. O viață de om depindea de mîntea, de mâinile sale. Acum, numai acest lucru trebuia să conteze.

O jumătate de oră mai târziu, Jan Yvarsen și Erling, cu măștile pe obraz, erau aplecați deasupra unui trup deschis. Pensele strângeau vasele secționate, răul fusese înlăturat; încă un efort și totul lăsa să se întrevadă că operatul avea să se bucure de un adevărat miracol, când iată că Jan se prăbuși leșinat, fără să fi dat până atunci nici cel mai mic semn de slăbiciune. Erling nu șovăi o clipă. Omul întins pe masa de operație își încredințase viața în mâinile lor. În dosul ușii, o femeie tânără aștepta, plină de spaimă. Așa că luă imediat locul tatălui său. Autoritatea, calmul său desăvârșit, opriră locului pe asistente, gata să lase baltă pacientul, ca să-l ajute pe doctor; operația continuă: nu fusese întreruptă nici măcar douăzeci de secunde.

Când Jan Yvarsen, transportat în sala de alături, întins pe un pat și îngrijit de medicul de serviciu își veni în fire, dori să se scoale. Își dădu seama, însă, că avusese o sincopă și recăzu înapoi pe pernă gemând:

— Sunt un asasin!

Dar chiar în acel moment, Erling, neliniștit de starea în care se afla tatăl său, intrând pe ușă, îi răspunse:

— Liniștește-te, tată! Operatul va scăpa! Ai lucrat magistral. Una dintre cele mai mari reușite din cariera ta!

Jan Yvarsen ridică mâinile, și fără nici un fel de jenă, cei doi bărbați se îmbrățișară. Jan înțelese ce rol important jucase, în acea operație, fiul său. De altfel, în întreaga clinică începea să se spună că Jan Yvarsen era maestrul, dar că fiul său începuse să-l întreacă.

9

Liniștea lui Jan Yvarsen era serios tulburată, ca și cum cei care i-o spulberaseră s-ar fi vorbit între ei să facă toți acest lucru. Flavie nu suflase nimănui nici un cuvânt despre hotărârea luată, iar Jan nu ceruse nici un fel de lămuriri în legătură cu demisia fetei care trecu sub tăcere scena petrecută între ea și Erling. Ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic, Jan venea în fiecare seară la laborator ca să vadă ce anume se mai lucrase. Dar iată că, într-o bună zi, o găsi în laborator doar pe tânăra care era biolog secund și care – roșie de timiditate și de orgoliu – se strădui să-i expună rezultatele obținute. La recomandarea profesorilor de la Universitate, Jan angajă, în locul Flaviei, care încă nu plecase, un tânăr chimist.

Într-o sâmbătă după amiază, Jan veni la clinică mai devreme și o găsi în laborator pe Flaviu. Slăbise și chipul i se subțiasse. Înainte de a izbuti să articuleze câteva cuvinte, își trase de mai multe ori răsuflarea.

— Cred că alegerea făcută de cei de la Facultate e foarte bună. Domnul Lindbau vă va ajuta în mod eficace... Dacă vreți să mă mai țineți până la sfârșitul lunii de preaviz pe care vi-o datorez în mod legal, eu...

Jan îi luă mâna. În vorbele pe care le rosti puse toată bunătatea și resemnarea:

— Nu ți se pare comic să vorbim între noi de preaviz, Flaviu? De ce să fiu răsplătit astfel? Ți-am semnat un cec; poți să-l încasezi oricând vrei de la casierie. Ceea ce ai însemnat dumneata pentru mine, luni în șir, nu se poate plăti!

— Oh, ba da, strigă Flaviu cu ochii strălucind de lacrimi. Deși nu e vorba între noi de un schimb, eu am primit mult mai mult de la dumneavoastră, decât dumneavoastră de la mine. Iertați-mă dacă vreau să-mi scurtez șederea aici. Mi-e greu să mint, eschivându-mă de la unele lucruri și neanunțând pe nimeni... nici chiar pe fiul dumneavoastră, de apropiata mea plecare. Și totuși problemele de care sunt hărțuită mi-au devenit insuportabile.

— Da... înțeleg, zise Jan, fără să-i lase mâna pe care de altfel fata nici nu încercase să și-o retragă. Ezita dacă să-i pună sau nu întrebarea ce-l chinase în timpul ultimilor nopți nedormite. Reluă deci, cu multă blândețe, urmărind ca Flaviu să-și dea seama că n-o întreba din curiozitate, ci dintr-o profundă simpatie:

— Flaviu, eu nu ți-am cerut alte certificate decât cele privitoare la pregătirea dumată... (Observă că frumoșii ochi aurii așteptau, plini de curiozitate, continuarea frazei, dar fără nici o urmă de neliniște. Minte lui ageră îl făcu numaidecât să tragă concluzia că se înșelase presupunând că Flaviu ar fi putut să fie fata lui Sigrid). Nu ți-am cerut niciodată nici pașaportul, nici actul de naștere. Te numești într-adevăr Flaviu

Verneuil?

Tânăra fată păru să-și regăsească tinerețea și veselia. Imposibil de bănuț chiar pentru o clipă, că fata ar fi vrut să mintă, să trișeze sau să ascundă ceva.

— Oh, maestre! Mă luați drept o spioană în solda unei puteri străine? E grozav de amuzant! Bineînțeles că sunt Flavie Verneuil, sora lui Erik și Norbert Verneuil.

Fără ca Jan s-o întrebe, ea îi spuse data exactă a nașterii. Pentru Jan, certitudinea era acum deplină. Fata asta n-avea nimic de-a face – sau în nici un caz în mod direct – cu Sigrid. Când se născuse Flavie, Sigrid scăpătă, în sfârșit, de chinurile pământești, se odihnea în tăcerea veșnică. Iar cu doi ani înainte de nașterea acestei fete, ar fi fost imposibil să se afle în Canada. Jan se simți atât de ușurat, încât o surprinse grozav pe Flavie spunând că nu și-ar fi putut alege o lună și un an mai propice în care să vină pe lume. Abia acum își dădu seama de suferința cumplită pe care i-o pricinuisese gândul că Sigrid ar fi putut să aparțină altui bărbat decât lui. Când Flavie declarase: „Mă numesc și „Sigrid”, rana, pe care și-o crezuse pe deplin vindecată, sângerase ca și cum i-ar fi fost deschisă cu bisturiul. Jan fusese silit să recunoască, încă o dată, că nu mai iubise nici o femeie cu acea patimă pe care i-o iscase prima lui dragoste. Se uită la Flavie. Era atât de frumoasă, încât nu putu rezista ispitei do a o strânge în brațe. O trase spre sine, și cum fata își dădu scama că doctorul pusese în acest gest ceva tainic ce făcea ca el să nu pară jignitor, se lăsă îmbrățișată. Cum ar fi putut ghici Jan că Flavie – cu inima bătând – se lipise fără nici o remușcare de pieptul lui puternic, pentru că-și zicea că face totuși bine să se lase în voia instinctului? Pentru că-și dăduse seama că de fapt nu pe ea, Flavie Verneuil, o strângea Jan în brațe, ci pe Sigrid, reîntoarsă la vârsta când încă nu devenise o criminală; pe Sigrid, căreia Jan putea să-i mărturisească, pentru ultima oară, dragostea, fără remușcări. Flaviei i se păru că sărutul, pe care Jan i-l depuse pe plete, era ca un fel de binecuvântare, și nu numai a lui Jan Yvarsen, ci a perechii ideale căreia soarta nu-i îngăduise să guste împreună fericirea. Nu se mișcă, și câteva clipe refuză să mai fie Flavie Verneuil: câteva clipe izbutise să dea viață femeii pe care și ea, și Jan, o admiraseră atăta. Încet, brațele chirurgului își slăbiră strânsoarea. Flavie ar fi vrut să mai păstreze în ea sufletul lui Sigrid care parcă o diminuase, după ce-și luase zborul. Continuă să țină ochii închiși. Nu voia să vadă lacrimile ce se prelingeau de sub pleoapele lui Jan, lacrimile acelea vărsate pentru o ființă dispărută. Jan îi luă mâna, i-o sărută și murmură:

— Îți mulțumesc, Flavie...

Apoi, sărutându-i încă o dată frumoasele-i plete castanii, adăugă:

— Există multe lucruri inexplicabile între noi doi, Flavie, care nu prea există între două ființe ce muncesc cot la cot, dar... mi se pare că taina asta va fi un fel de punte de legătură între noi. Doresc din toată inima ca drumurile să ni se încrucișeze din nou. Poate că ai să fii mai fericită acolo unde te vei hotărî să trăiești.

Jan își îndreptă umerii. Maska impasibilității îi acoperi clin nou chipul. Deschise ușa laboratorului fără s-o fi întrebat pe Flavie de ce se mai numea și Sigrid.

Străbătând culoarul, pașii doctorului erau tot atât de fermi ca de obicei. Totuși, în

sinea lui, îl frământa o întrebare chinuitoare: „Cum și în ce fel era Flavie legată de Sigrid?”

Treburile urgente îl înghesuiră și ziua se isprăvi fără să-i lase un minut liber în care să se gândească la plecarea Flaviei. Jan voi să-l înștiințeze și pe Erling. Dar fiul său nu fusese parcă niciodată mai puțin receptiv, mai rece ca acum față de el. Și apoi, ocazia de a-i vorbi nu se ivi deloc. Așa că Erling habar n-avea că începând de luna viitoare, un nou șef de laborator avea s-o înlocuiască pe Flavie.

La ora opt seara, Flavie Verneuil trecu pragul ușii mari cu geamuri a clinicii, hotărâtă să nu se mai întoarcă acolo. Nu-l văzu pe Erling Yvarsen, în schimb o văzu el pe ea. Ca în fiecare seară, o pândea când pleca. După declarația făcută, Erling nu mai avusese o clipă de liniște. Era frământat de gândurile cele mai contradictorii. Să-i spună totul tatălui său? Să afle dacă, într-adevăr, atât în ciuda loialității cât și a dragostei sale vădite pentru Thérèse, Jan încuraja, într-o inimă pură, o pasiune izvorâtă din admirație? Sau mai bine s-o vadă pe Flavie între patru ochi, să discute cu ea, să-i ceară o explicație? De ce-și închipuia ea că doctorul Yvarsen nu va accepta ca fiul său să se însoare cu o fată atât de deosebită ca ea? Sau mai curând să lase totul baltă, să invoce față de tatăl său un motiv mai mult sau mai puțin plauzibil și să plece, să se angajeze în vreun spital din străinătate, poate din Franța? Numai că Erling știa că-și va strica viața dacă nu va obține dragostea Flaviei. Și așa, între treburile lui zilnice și eforturile pe care le făcea de a o vedea măcar trecând prin fața sa pe cea pe care-o iubea cu deznădejde, trecuse o săptămână.

În acea sâmbătă avea loc un bal dat de rectorul Universității. Erling știa că fusese invitată și Flavie și era convins că ea se va duce. Așa că hotărâse să se ducă și el. Fata nu-i putea refuza un dans. De altfel, nu-i spusese că nu-l plăcea... S-o țină în brațe, să danseze, în sfârșit, cu ea, în sunetele unei orchestre, devenise suprema sa ambiție. Niciodată băiatul nu se gândise atâta la costumul pe care-l va arbora la acea serată mondenă. Thérèse sesizase acest interes vestimentar cu totul neobișnuit la fiul ei. Fusese, de multe ori, la curent cu scurtele lui amoruri, dar niciodată nu-l văzuse modificându-și felul de viață din pricina vreunei iubiri trecătoare. Tulburată de frământările celor doi bărbați, Thérèse era chinută în taină, atât de starea sufletească a soțului, cât și fiului ei. Era pur și simplu nedumerită. Jan devenise, dintr-o dată, atât de ciudat! În aparență, o asculta cu bunăvoință obișnuită dar, de fapt, nici nu auzea ce-i spune: răspunsurile sale nu aveau nici o legătură cu întrebările pe care i le punea. Acel bal al rectorului fusese, de două sau trei ori, motivul unor aluzii pline de dezamăgire, dacă nu chiar pesimiste, ale lui Erling. Va face act de prezență, apoi va pleca. Se va simți mult mai bine în vechea lui haină de casă, citind un roman, decât în „țoalele de paradă”, în care avea să transpire ținându-se cu „fete de bani gata”, care nu-l interesau în nici un fel. După care urmasă o tăcere deplină în legătură cu balul rectorului. Nici urmă de fraza obișnuită: „Mamă, din moment ce trebuie să îndur corvoada, vrei să fii bună să-ți arunci o privire peste smochingul meu?” Dimpotrivă, când mama sa îl întrebase, prevăzătoare, miercuri: „Vrei să văd dacă ai tot ce-ți trebuie să te

duci sâmbătă la bal?”, Erling răspunsese, pe un ton de falsă nepăsare.

— Oh, ești foarte drăguță, mamă! Dar, mă rog... știi, nu mă mai gândeam... mda! Într-adevăr, balul acela... Nu te mai preocupa de asta! Nu merită osteneala! De altfel, niște foști colegi de internat mi-au recomandat un croitor foarte bun. Am vrut să văd cum lucrează... Așa că mi-am comandat un costum... și un pardesiu. În privința lenjeriei, mi-am cumpărat fot ce-mi trebuie, în trecere, cu diverse ocazii...

După care se cufundase din nou în lectura unei reviste medicale, cu o atenție mult prea concentrată ca să fie sinceră. Intrigată de pretextul invocat față de ea, Thérèse se hotărî să-i facă o inspecție prin dulapul cu haine. Urcă deci în odaia fiului ei, în timp ce acesta se afla în oraș. Când văzu costumul și pardesiu, cămășile și cravatele frumoase, fu convinsă că de data asta Erling era serios îndrăgostit. Când e vorba ca o mamă să-și vadă fiul însurându-se, sigur că trebuie să se arate înduioșată. Dar în adâncul sufletului, câtă tulburare! Mai ales dacă e vorba de singurul ei băiat, iubit cu patimă! A socoti drept gelozie neliniștea ce strânge atunci inima unei mame ar fi o apreciere prea grosolană. Thérèse se gândise întotdeauna nu numai la fericirea prezentă a fiului ei, ci și la cea viitoare. Erling iubea și iată că și redusese domeniul în care mama sa avusese întotdeauna acces. În loc s-o consulte în legătură cu stofa, culoarea și croiala hainelor sale, el dorise să rezerve aceste mici plăceri alteia. Costumul era acolo, totul era gata pregătit... Cum ar fi putut Thérèse mărturisi cuiva cât de crud se simțea jignită? Era prea perspicace ca să nu socotească acest fapt drept începutul unui întreg lanț de renunțări mult mai serioase... Se văzu stând în picioare, pe ridicătura de la capătul grădinii, singură, biciuită de vântul iernii, pândind în zare o mașină care să-i aducă băiatul, pe fiul ei, în vizită. Dar el nu venea... Sau, dacă venea, nu era singur; dacă de-acum încolo, va avea vreun necaz, nu va mai veni lângă mama lui, pe canapea, ca să-i spună ce are pe inimă. Chiar dacă băiatul ei va suferi, nu va mai veni la dansa să-i aline durerea.

Thérèse se simți copleșită de tristețe. Îndrăgise, într-un mod cu totul deosebit, un piersic pe care-l avea în grădină. Se gândea adesea cât de fericit trebuia să fie acel pom când îi apăreau mugurii, apoi florile de o gingășie neasemuită, apoi fructele. Din seva lui le hrănea pe toate. Pe urmă, venea declinul. Una câte una se desprindeau din curajosul pom, mai întâi florile, apoi fructele, iar la urmă frunzele... Cât părea atunci de trist și de părăsit! Cum avea să lupte, despuiat de tot ceea ce alcătuisese bucuria și măreția sa, împotriva gerurilor de peste iarnă, care poate că pentru el vor însemna moartea?

Thérèse își dădu seama că începând din ziua în care Erling hotărâse singur cum avea să se îmbrace la bal, abandonurile în ceea ce-o privea, aveau să se țină lanț. Încercă să vorbească despre durerea ei cu Jan. Dar bărbatul ei, care depunea atâtea eforturi ca să pară natural atunci când era atât de mâhnit din pricina Flaviei, nu reacționează în nici un fel. Surâse distrat în fața soției, asigurând-o că va veni și vremea să se necăjească atunci când Erling își va manifesta într-adevăr dorința de a se însura; așa încât Thérèse nu mai insistă. Pentru prima oară de la căsătoria lor, se închise în ea. Ce se întâmpla cu Jan? Dar cu Erling? Oare aveau să-i scape amândoi deodată? Se ferecă în odaia ei. Și acolo, singură,

plânse vreme îndelungată.

Astfel, cele trei ființe, atât de strâns legate, se izolară în mâhnirea lor. Dar ce anume împiedica oare ca această dragoste, ce înflorise în inima fiului lui Jan și al Thérèsei, să fie o binecuvântare și nu izvorul unor noi necazuri? Toată această nefericire se explica doar printr-un singur nume: Sigrid.

În acea sâmbătă, Erling veni foarte devreme acasă. Îi spuse mamei sale, plin de veselie, că totuși se va duce la balul dat de rector. Ceea ce-l făcea pe tânăr să fie atât de însuflețit era faptul că se întâlnește, din întâmplare, cu Flavie, la capătul unui coridor, înainte ca ea să fi plecat de la clinică. Veneau amândoi din sensuri opuse. Erling păruse atât de mâhnit fiindcă Flavie, trecând pe lângă el, se mulțumise doar să încline din cap, fără să-i zâmbească, încât fata, cuprinsă de remușcări, nu putuse rezista tentației de a se întoarce, după ce trecuse de el. Râseră, în ciuda tristeții lor ascunse, căci Erling, după ce fata trecuse, se întorsese ca să se uite după ea, și rămăsese înfipt acolo, în mijlocul coridorului, așteptând ca ea să dispară după colț. După ce Flavie se reîntoarce, el îi spuse tulburat:

— Mi-ar face o plăcere cu totul deosebită să dansez cu dumneata, Flavie! Am nădărduit atâta că vei veni deseară la bal...

Apoi adăugă pe un ton vrednic de milă:

— Mi-am comandat chiar și un costum nou, ca să nu te fac de râs...

Era într-adevăr cu neputință ca o fată tânără, plină de sensibilitate, să nu fie mișcată și înduioșată în fața unei iubiri atât de pline de candoare. Flavie era tânără. În ciuda studiilor ei austere, îi plăcea să se distreze. Dansase destul de des și în Canada. Frații ei organizau mici „parties”, la care-și poșteau prietenii. A dansa era un mod tot atât de plăcut de a-ți petrece timpul ca și a patina sau a te plimba cu sania. Să fi fost oare de vină tinerețea care țâșnea la lumină întocmai ca o mlădiță plină de viață, pe care-o tot îndoi, dar care șfichiuieste aerul de îndată ce-i dai drumul? Sau poate faptul că Flavie nu era deloc sigură că nu-l iubește pe Erling? Fapt este că fata a uitat și de apropiata ei plecare și de rămasul bun pe care trebuia să și-l ia de la Jan. A uitat de toate. Surâse atât de malițios și de poznaș, încât îndrăgostitul se bălbâi de uluit ce era. Apoi îi răspunse:

— Chiar așa! Trebuie să dansăm și noi o dată împreună... Cu atât mai rău dacă am aerul unei sălbăticiuni din pădurile canadiene! Îți fâgăduiesc să vin deseară!

Apoi, făcându-și vânt pe linoleumul proaspăt cernit, clipi din ochi și schiță un mic gest de rămas-bun, cu vârful degetelor. O infirmieră, care nutrea în van, un foarte tandru sentiment pentru tânărul doctor Yvarsen și care se nimeri să treacă chiar atunci pe coridor, scoase un chițait ca de șoarece speriat. Își continuă drumul, socotind-o în sinea ei, pe Flavie, o intrigantă. Apoi se grăbi, bineînțeles, sub pecetea tainei, să dezvăluie totul colegelor sale. După asta însă urmasă despărțirea de Jan Yvarsen, atât de tulburătoare, încât, câteva ceasuri mai târziu, Flavie uitase complet de promisiunea făcută lui Erling.

De fapt fâgăduise, fără a-i trece prin cap că nu putea lua parte la acea recepție

elegantă, cu rochiile pe care le avea. Problema toaletelor ocupa prea puțin loc în viața ei și fata omisese această latură, totuși destul de importantă, a problemei cu pricina. Părăsi clinica, răscolită de clipele petrecute în brațele lui Jan. Abia când ajunse acasă își veni pe deplin în fire și-și aduse aminte că n-avea nici o rochie de seară. Se miră ea singură cum de nu se gândise mai demult la treaba asta. Dacă ar fi avut o astfel de rochie, poate că n-ar fi avut puterea să se scuture de emoția pe care-o simțea. Dar piedica ivită în cale o făcu să se agite. Dori brusc, din toată inima, să meargă la acel bal și să-și țină fâgăduiala făcută lui Erling. Încă nu se hotărâse ce va face după aceea. Singurul lucru pe care-l știa sigur era că avea să plece din Stockholm. Începând din clipa când se văzu „fără rochie”, dorința de a se duce la bal trecu înaintea tuturor celorlalte lucruri. Se năpusti spre telefon. Prea târziu însă. Casele de modă nu mai răspundeau. Flavie răscoli cu înfrigurare prin dulap și-și etală garderoba pe pat. Nici o nădejde. O mulțime de costume, de rochii, desigur fermecătoare, dar nici una de bal! Flavie nu mai era cercetătoarea, nici admiratoarea înflăcărată a lui Jan Yvarsen, nu mai era nimic clin ceea ce părea a fi de când trăia în Suedia, ci o fetiță mare, dezamăgită și întăritată. În disperare de cauză, puse mâna pe foarfece... Dar o femeie elegantă nu se putea resemna să apară în public cu o toaletă improvizată.

Era gata să izbucnească în lacrimi, când auzi sunând, timid, soneria. Fu întrebată de jos, dacă îngăduia cuiva să urce până la ea. O voce de femeie, o voce umilă, puțin dogită. Desigur, vreo femeie sărmană pe care o mai ajutase. În ciuda nerăbdării sale, Flavie îi spuse totuși să urce. Era o femeie îndesată, îmbătrânită, nu atât din pricina anilor, cât a muncii, mărunță și îmbrăcată în negru. Chipul îi era plin de riduri, dar niște riduri care parcă surâdeau, ca și ochii ei albaștri... Niște ochi de un albastru de necrezut, albastrul florilor de in, pe care anii nu izbutiseră să-i întunece. Părul, despărțit printr-o cărare, era împletit în două cozi de un alb ca zăpada; răsucite în vârful capului rotund, îi lungeau un pic fața și alcătuiau un fel de diademă de cosise subțiri. Din fericire, Flavie – foarte înzestrată pentru studiul limbilor străine, învățase bine suedeza; necunoscuta nu știa decât limba ei maternă. „Ai zice că s-a ivit dintr-un basm de Andersen”, își zise Flavie. Paltonul și mai ales pelerina scurtă cu glugă, cu volan încrețit, în jurul capului, păreau să fi împlinit de mult suta de ani. Flavie o pofti înăuntru; femeia strângea la piept o cutie mare de carton și nu cuteza să mai vorbească. Totuși părea foarte bucuroasă de ceea ce avea să spună și se uita la față ca la o apariție din altă lume. Intrigată și mișcată, Flavie încercă s-o liniștească. Brusc, necunoscuta căzu în genunchi, pe covor, și înainte ca Flavie să aibă vreme s-o oprească, îi apucă poala rochiei albe de casă, tivită cu blană – rochie care i se păruse lui Erling atât de tulburătoare – și i-o sărută cu fervoare. Stupefiată, fata o auzi spunându-i „Sigrid Lindval” și se părea că o lua într-adevăr drept Sigrid. Flaviei îi trebui câțeva vreme până să descurce toată povestea. Peste tot pa unde trecuse, Sigrid ațâțase, cu frumusețea ei, imaginația tuturor. Femeia era nepoata bătrânei slujnice a mătușa Brita. Ane Mette avusese un adevărat cult pentru Sigrid. Tot ceea ce dorise ea, i se păruse bătrânei Ane Mette a fi dovada unei ființe fără egal. Tot ce venea din partea acelei fete capricioase era plin de farmec pentru bătrână. Din pricina lui Sigrid, Ane Mette nu voise

niciodată să se mărite, ca să n-o părăsească pe mătușa Brita. Când văzuse disperarea lui Sigrid – după ce aflate că Jan Yvarsen se însurase cu olandeza – Ane Mette o urâse cumplit pe Ide. Ea nu putea concepe ca un bărbat să nu devină sclavul unei tinere atât de frumoase. Sigrid fusese însăși viața pentru acel suflet frust și pătimaș. După ce, târziu, mătușa Brita murise, Jan venise să se stabilească în ținutul natal; când Sigrid, în culmea disperării, trăsese asupra Thérèsei, apoi se înecase, fidela slujnică își pierduse mințile. Thérèse o îngrijise ca și cum ar fi făcut parte din familie. Dar, în ciuda supunerii arătată celei de a doua soții a doctorului, Ane Mette nu se consolase niciodată, niciodată nu mai ieșise din sminteala care o făcea s-o amestece pe Sigrid în toate. Murise la o vârstă înaintată și acea surâzătoare Thecla – care vorbea ca o păstorită de odinioară, sărind peste amănunte și scurtând povestirea ca să revină la un lucru la care ținea foarte mult – crescuse, fusese crescută în poveștile despre Sigrid, cea mai frumoasă dintre toate suedezele, cea mai încântătoare dintre toate ființele. Biata Thérèse ar fi fost surprinsă și mâhnită dacă ar fi aflat cât de mult o detestau toate acele slujnice harnice și tăcute. Pentru Ane Mette nu exista nici un fel de problemă: niciodată Sigrid a ei nu săvârșise vreun rău, indiferent ce-ar fi făcut; niciodată nu și-ar fi pus capăt vieții dacă ura străinilor n-ar fi dus-o la marginea disperării. Încet, încet, ajunse să fie convinsă că Thérèse fusese cea care-i venise de hac lui Sigrid. Neasemuita Sigrid fusese mai mult sau mai puțin direct, mai întâi grav rănită de Ide, apoi ucisă de Thérèse. Se vedea clar că Thecla ascultase – cu gura căscată și cu răsuflarea tăiată – această legendă. Pentru nepoată, ca și pentru mătușa acum moartă, puritatea, măreția sufletească ale Sigridei, erau calități sacrosancte. Această nepoată era săracă cu duhul. Isprăvi, în sfârșit, de amestecat realitatea cu imaginația, și le amestecă în așa hal, încât era cu neputință să pricepi ceva. Thecla îl diviniza pe doctorul Yvarsen, o detesta pe Thérèse și-l adora pe Erling. În mintea ei, Erling era doar fiul lui Jan, nu și al Thérèsei. Conform nălucirilor sale, Jan fusese victima Idei, și mai ales a Thérèsei. Acum, Thecla nu voia altceva decât fericirea lui Erling. Or, fericirea pentru un bărbat însemna să se bucure de dragostea lui Sigrid... În bietul creier al Theclei, Flavie se identificase încet, încet, cu Sigrid. Din asta Thecla trăsese concluzia, în chip foarte firesc, că Flavie trebuia să se mărite cu fiul lui Jan, dorind ca, în sfârșit, dragostea și frumusețea să triumfe...

Flavie ezită dacă să rădă sau să se înduioșeze. Thecla însăși râdea; mai înainte plânsese. Vorbea întruna, fără ca Flavie s-o poată întrerupe. Apoi brusc, îngenunche din nou pe covor, și-i întinse fetei, care rămăsese uluită, cutia mare de carton, păstrată în foarte bună stare și foarte bine legată. O rugă să primească din mâinile ei acea relicvă transmisă de Ane Mette... Nu, nu! să nu desfacă panglicile decât după ce va pleca ea... Nu, nu! Nu voia bani, n-avea ce face cu ei! Apoi, țopăind sprintenă, aidoma unui spiriduș, Thecla fugi copleșind-o pe fată cu binecuvântări.

Flavie era grozav de intrigată. Fusese atât de distrasă de această vizită neprevăzută, încât uitase de necazul ei. Ce obiect putea ascunde cutia aceea care mirosea a levănțică? De pe buze îi ieși un strigăt de admirație și de uimire. În cartonul gros, învelită cu grijă în

hârtie albă de mătase, purtând eticheta unei mari case de mode pariziene, se afla o rochie de bal nouă-nouță. Coincidența sosirii acelu cadou, chiar în seara balului, era totuși mai puțin miraculoasă decât presupunea Flavie. Thecla, femeie simplă, făcea curățenie prin diverse case. Serata rectorului le ațâțase pe toate stăpânele caselor pe unde se ducea, cu regularitate, Thecla. Tot auzind mereu vorbele: „balul rectorului”, începuse și ea să fie tulburată. Minte biete fete bătrâne începu a fi obsedată de acel „bal, cel mai frumos al anului”. Atunci scosese cutia din fundul dulapului unde stătuse în deplină siguranță. Ce păcat că rochia Sigridei n-avea să vadă luminile balului! La doamna Thérèse le auzise pe bucătăreasă și pe cameristă vorbind și ele tot despre apropiatul eveniment. Oare doctorul Erling se va duce? I-ar fi trebuit o însoțitoare demnă de un bărbat atât de frumos cum devenise între timp Erling. Thecla nu mai șovăise. Dacă tânăra pe care-o știa ea și care semăna cu Sigrid, se va duce la bal, se va îndrăgosti sigur de Erling! Iar el va fi mai întâi cucerit de rochia Sigridei. Deci, grație ei, Theclei, totul se va sfârși ca într-o poveste cu zâne... Iată de ce dăduse ea fuga la domnișoara Verneuil.

Rochia era splendidă. „Numai Sigrid își poate îngădui să se îmbrace astfel”, spunea odinioară Jan Yvarsen, pe vremea când își admira logodnica, sau mai târziu, când Sigrid venise să se instaleze la Krittelwerk, pentru a încerca să i-l smulgă Idei și când frumusețea ei făcea să-i alerge flăcări prin vine, flăcări care-l chinuiau zi și noapte. O clipă Flavie crezu că acel cadou somptuos venea fie din partea lui Jan, fie din partea lui Erling. Dar nu, în talie, pe dos, era brodat pe o panglică numele Sigridei Lindval, iar rochia fusese cumpărată de la un mare croitor din Paris. După toate aparențele, nu fusese niciodată îmbrăcată. Flavie n-ar fi fost o fiică a Evei dacă ar fi rezistat în fața dorinței de a încerca acea minunată creație. Tot zicându-și că, în mod sigur, rochia n-avea să-i vină, că Sigrid trebuia să fi fost mult mai bine făcută decât ea, din moment ce toată lumea afirma că avea un trup divin, Flavie se îmbracă, plină de emoție. „Am să par deghizată”, își spuse ea amuzată. Dar o rochie albă, stil „*princesse*”, făcută dintr-o mătase deosebită, care se mula pe trup și care era totodată ușoară ca un fulg, stropită cu albastru și auriu și care la fiecare mișcare a trupului dădea impresia unor valuri, putea fi oare demodată? Pe invitația rectorului scria clar: „rochie de bal”... Flavie fu încântată. Faptul că măsurile ei se potriveau exact cu cele ale unui model atât de lăudat avea în sine ceva îmbătător. Își puse triplul șirag de perle trandafirii, cerceii cu cele două perle ovale, minunat montate – cadou de la Erik – și o brățară tot de perle. Flavie nu se putu abține să nu se găsească atrăgătoare și-și trimise un sărut în oglindă. „Noroc că am pantofi și ciorapi prezentabili”, oftă ea. Mantoul de vizon, de culoare deschisă, avea să-i completeze toaleta. Ținea foarte mult la blana aceea mătăsoasă, dăruită de frații ei înainte de a pleca din Canada. Dar cum să meargă singură, astfel îmbrăcată, pe străzile Stockholmului? Cine va conduce mașina? Ce cavaler o va aștepta la ușă? Dar nu stătu mult pe gânduri. Erling ar fi fost încântat s-o însoțească. Oare ce va spune despre rochie? Râse, formând numărul de telefon al băiatului. La cel de ai doilea țârăit, cineva ridică receptorul. Auzi un „Alo”, chiar în clipa în care ea începu să spună: „Oh, doctore Erling, eu...” Abia atunci recunoscuse vocea celei

care-i răspunsese. Era a doamnei Yvarsen. Flavie puse repede receptorul în furcă. Apoi, se sprijini de consola căminului, gândindu-se ce să facă. Să sune din nou și să-i spună doamnei Yvarsen adevărul? Cu neputință! Noroc că nu nimerise peste profesor! La un asemenea gând, inima începu să-i bată nebunește. Sigur că Jan ar fi fost grozav de scandalizat, dacă ar fi văzut-o atât de copilăroasă, alergând să se distreze după acel emoționant rămas-bun dintre ei. Poate că ar fi socotit-o inconștientă sau chiar insensibilă!

Înflăcăarea fetei se potoli. Începu a se întrista. La urma urmelor, nimic n-o obliga să iasă din casă... Ah, dacă n-ar fi fost acel „da” pe care i-l spusese lui Erling! „Ce te supără, Flavie? De ce faci mutra asta? Nu-ți mai sugereze degetul!” ar fi strigat Erik dacă și-ar fi văzut sora plimbându-se în lung și în lat prin odaie, aruncându-și furioasă pantofii din picioare, unul după altul, pe unde se nimerea.

Acasă la Yvarseni, Thérèse rămăsese stupefiată, cu telefonul în mână. La celălalt capăt al firului cineva pusese receptorul în furcă, întrerupând convorbirea. Nu era desigur, urmarea unei mișcări neîndemânatică, pentru că nu mai sunase a doua oară ca să se scuze. Vocea era tânără, veselă, bucurăoasă și în plus, da, în plus, când rostise acel: „Oh, doctore Erling”, fusese afectuoasă. Thérèse ar fi dat nu știu cât ca s-o poată identifica pe interlocutoarea necunoscută. În mod sigur nu era telefonul de la clinică. Vorbele rostite pe un asemenea ton nu puteau fi în legătură cu vreun bolnav. De altfel, dacă ar fi fost cineva de la clinică, ar mai fi sunat. Thérèse rămase în picioare, lângă aparat. Închise ochii pentru a se putea concentra mai bine și făcu un efort violent ca să identifice vocea. Glasul acela devenise brusc, pentru ea, răspunzător de înstrăinarea fiului ei. Glasul acela! Glasul acela încerca să-i smulgă băiatul! Thérèse era blândă din fire, dar dovedise adesea cât putea să fie de fermă și de tenace. Minte ei acționa intens în legătură cu acel simplu: „Oh, doctore Erling!...”, în aparență atât de inofensiv. Din vorbe răzbătea un accent de intimitate și totodată de bucurie și rugămintă. Era o fată care se pregătea să-i ceară ceva fiului ei... În orice caz, încă nu se tutuia, fiindcă nu-i spusese pe nume. În fraza începută, Thérèse nu izbutea să-și imagineze cam ce cuvânt tandru rămăsese în suspensie... Erling tocmai plecase de acasă. Așa cum prevăzuse ea, băiatul nu mai intrase în salon ca să fie „trecut în revistă”. Nu simțise dorința să mai fie încurajat de surâsul mamei sale! Și cât trebuia să fi fost de frumos! Numai o mamă poate să-si dea seama ce preț pot avea totuși aceste lucruri aparent neînsemnate. Să contribui la bucuria copilului tău e unul dintre puținele lucruri pe care ți le mai lasă anii ce trec. Thérèse cunoștea acum geloziia... Ar fi vrut ca glasul acela, care cu siguranță conta pe o acceptare a rugăminții rămasă în suspensie, să aparțină unei fete frumoase. Dar suferința ei o avertiza că era vorba de un pericol. Oare ce capcană ascundea acel glas?

Dacă vreun disc magic ar înregistra – formulând într-un limbaj clar – năvala gândurilor ce se zbuciumă în subconștientul nostru, am fi uluiți și adesea chiar speriați. Frământarea lăuntrică e mult prea năvalnică pentru a putea exprima prin cuvinte ceea ce se petrece în adâncul de nepătruns al ființei noastre. Așa s-a întâmplat și cu Thérèse în acea clipă.

Jan, el însuși căzut pe gânduri, cu picioarele întinse spre focul din cămin, remarcase, în sfârșit, ciudata imobilitate a soției sale. Întoarse capul și o văzu, sprijinită de consola înaltă pe care se afla telefonul. Se sperie. Nu cumva nu se simțea bine? Sări în picioare, fără să scoată o vorbă, și se repezi la ea. Se temea să nu leșine sau să facă vreo criză de nervi. Primise vreo veste proastă pe care nu voia să i-o spună? Nu cumva Erling avusese vreun accident? Își luă soția în brațe, înainte ca ea să-și fi dat seama de spaima pe care i-o pricinuisese.

— Ce ai, Thérèse? Întrebă el neliniștit. Mă sperii, draga mea!

Ea fu copleșită de tandrețea nemăsurată a soțului ei. Clătinând din cap, și dorind să-și alunge din minte celălalt lucru care-o acaparase atât de mult încât uitase de prezența lui Jan, surise. Continuând s-o țină în brațe și privind-o cu ochi întrebători, Jan aștepta o explicație. Trebuia să răspundă. Dar mai curând și-ar fi mușcat limba decât să-i mărturisească bărbatului ei zbulciumul matern care, odată dezvoltat, ar fi putut părea insignifiant. Răspunse, deci, la nimereală, ce-i veni pe buze, ceea ce poate că de fapt și dorea în adâncul ființei sale.

— Oh, Jan... faptul de a fi spus: „Oh, Jan...” ca și misterioasa ei interlocutoare, o tulbură și mai mult, așa că încheie, uluită ea însăși de cuvintele pe care le rostea:...Aș fi dorit atât de mult să merg și eu la acest bal!

Jan fu atât de mirat, încât îi dădu drumul din brațe ca s-o poată privi mai bine. Thérèse a lui, care manifestase totdeauna o adevărată repulsie față de mondenități, dorea să se ducă la bal. La balul care avea să strângă laolaltă tot ceea ce avea mai elegant dar și mai snob Stockholmul! Nu-și putea crede urechilor!

Cum ea era încă și mai mirată decât el, continuă să spună vrute și nevrute, pe jumătate râzând de ceea ce se auzea debitând, pe jumătate neliniștită că nu-și va putea convinge soțul de sinceritatea dorinței sale. În încurcătura ei, niște gânduri pe care le păstrase pentru sine și care o frământaseră cu mulți ani în urmă, ieșiră brusc la lumină. Cu cât se auzea vorbind, cu atât se simțea mai vinovată de a se fi lansat astfel pe acel „*no man's land*” atât de intim. Dar era prea târziu ca să mai dea înapoi. Privirea lui Jan n-o slăbea nici o clipă. Ca să se oprească, ar fi trebuit să declare simplu:

— Sufăr, pentru că nu știu ce gândește băiatul nostru, ce vrea și mai ales pe cine iubește. Aș dori s-o văd pe cea pe care-o iubește! Aș da câțiva ani din viață ca să văd pe cine-a ales Erling!

Dar era cu neputință să mărturisească asemenea lucruri! Așa că spuse încă o dată, la fel de stângaci:

— Ei bine, da, vreau să merg la bal! Vor fi acolo oameni foarte interesați. Nu știu ce prinț din Danemarca, aflat în vizită în țara noastră, și-ar fi exprimat dorința să participe și el. Și apoi... ei bine, află că mi s-a făcut dintr-o dată rușine că te-am ținut atâta vreme legat de casă! Am pretextat întotdeauna, ca o femeiușcă oarecare, nebună după frumoasa ei locuință, că festivitățile mondene mă plictisesc. Poate că ar trebui să mă simt vinovată pentru asta. Dar m-am temut să nu par mai prejos în ochii compatrioatelor tale care știu să

se îmbrăce cu atâta gust. Sau poate că m-am temut, Jan, să nu te văd strângând în brațe o altă femeie decât pe mine.

Thérèse știa că odinioară Ide nu acceptase niciodată cu dragă inimă ca Jan să plece de acasă, asaltat cum era pe atunci de toate persoanele frumoase din Krittelwerk, îndrăgostite de el. Ca și Ide, Thérèse, pretextând calmul și liniștea casei, făcuse tot ce-i stătea în putință pentru ca Jan să nu... Brusc, percepu aproape fizic prezența persoanei pe care o evocaseră cuvintele ei neîndemânatic: Sigrid! Căci nu era vorba de o femeie oarecare care le torturase, la început pe Ide, apoi pe Thérèse. Mai întâi prima, apoi cealaltă, luptaseră pentru ca Jan să nu se mai gândească niciodată la incomparabila făptură mondenă, la cea mai elegantă dintre femei, la singura care s-ar fi potrivit de minune cu el: Sigrid. În acea clipă, ea fu sigură că Jan, Jan al ei, știa că acel tremur de nestăpânit al soției sale se datora faptului că-și amintise de Sigrid. Era adevărat, dar Jan se simți totuși mult prea emoționat că mai putea trezi în Thérèse o dragoste atât de puternică. O atrase spre el, o îmbrățișă cu blândețe și, ca s-o liniștească, îi spune foarte tandru:

— Așteaptă o clipă să-mi revin din surpriză. Presupun că potolitei mele neveste puțin îi pasă dacă va contempla sau nu vreo alteță regală, ci cred că mai curând a fost cuprinsă de dorința de neînvinș de a-l admira pe fiul nostru. Să vadă cum dansează Erling! Arăta foarte bine acasă, dar acolo, în salonul imens, sub lustrele mărețe, sub girandolele somptuoase, trebuie să fie... Hm! Cred că ne face cinste! Știi, Thérèse, că nimeni nu se poate lăuda că ne-ar fi văzut străbătând imensul parchet pentru a ne duce să-l salutăm pe rector? Știi că n-am mai dansat niciodată în societate de când... (avu o ezitare pe care Thérèse o traduse astfel: „...de când a murit Sigrid”), de când perla tuturor Thérèselor a izbutit să-mi înfrângă scrupulele pe care le aveam ca s-o iau de nevastă: căci era mult prea tânără față de mine.

Se îndreptă, și-și zări din întâmplare, într-o oglindă, capul mândru, sub pletele strălucitoare. Râse, de data asta cu sinceritate, bătând din mâinile lungi, cu o veselie de om tânăr: Acum și eu vreau să mergem la bal! Vom face senzație! Rectorul a insistat atâta, încât a trebuit să-i promit că am să vin „dacă obligațiile mele profesionale îmi vor îngădui”. Mai dă-le naibii de obligații profesionale! Ei bine, măcar o dată să nu le mai invocăm drept scuză! Hai la bal! O să stăm un ceas sau două. Pe la unsprezece și jumătate, douăsprezece, vom fi acasă.

Thérèse, prinsă în capcana pe care și-o întinsese singură, abia putu să murmure un: „Dar Jan..., dar Jan...”. Era însă prea târziu. Jan fusese cu totul cucerit de ideea de a se afla într-o atmosferă sărbătorească. De altfel, cei doi „dar...” se opriră brusc pe buzele Thérèsei, când aceasta, cu inima strânsă, își aduse aminte cât suferise Ide, odinioară, când îl văzuse – prin ferestrele clubului din Krittelwerk – pe Jan, cu ochii strălucind de bucurie, cum valsa cu Sigrid. Cât era totuși de firesc ca un bărbat atât de frumos să se simtă amețit de orgoliul de a se mișca în mijlocul unui adevărat concert de laude și de admirații! Jan era atât de natural, de sănătos și de puțin sofisticat, încât dansul ar fi putut să fie pentru el cea mai plăcută destindere de moment. Thérèse fu cât pe-acți să izbucnească în lacrimi.

Cât fusese de egoistă, impunându-i lui Jan gusturile ei! Cât fusese de lașă, în spaima ei nemărturisită, ca nu cumva să fie comparată cu Sigrid! Dar Thérèse avea prea mult caracter, prea mult bun-simț pentru a se lăsa în voia instinctului. Își regăsi calmul și izbuti să-și înlăture spaima din privire în fața dificultății ce se ivise: să fie cât mai repede gata! Un surâs îi destinase trăsăturile, apoi, de la remușcări trecu la o nouă admirație în fața exuberanței tinereții a lui Jan. Întotdeauna izbutea să fie superior celorlalți bărbați! Râse împreună cu el și strigă:

— Haidem la bal!

Renunță la acea încetineală care-i stătea în fire, la acel calm, care-i plăcea atâta bărbatului ei, în zilele obișnuite. Acum însă, nu mai era vorba de o zi obișnuită. Păreau amândoi o tânără pereche ce se grăbea la o petrecere. Puțin le păsa de dezordinea pe care o lăsausă în urmă. Nu-i mai interesau nici flacoanele răsturnate, nici periile trântite pe jos, nici ușile deschise ale dulapurilor! Trebuiau să arate cât mai bine! Sub masca acestei exuberanțe, mai mult sau mai puțin simulată atât de Jan cât și de Thérèse, și unul și celălalt știau precis ce-i mâna către acel bal: Jan dorea să uite de plecarea Flaviei, să n-o lase pe Thérèse să-și dea seama cât de grea era pentru el această încercare. Thérèse i-ar fi interpretat greșit amărăciunea, și Jan se temea ca nu cumva să se arate nedrept față de ea, așa cum făcuse odinioară cu Ide.

Thérèse ținea să vadă cu cine anume va dansa mai mult Erling. Căci nici o fată „nu putea fi destul de bună” pentru fiul ei! Ar fi fost inadmisibil să fie! De altfel va ști ea să-și împiedice băiatul „să facă vreo prostie!”

Când Jan și Thérèse se urcară în mașină, trecuse de unsprezece.

10

În odaia ei, Flavie stătea pe colțul divanului. Era bosumflată și gata să izbucnească în plâns. De ce oare neîndemânaticul de Erling nu venise s-o caute? Plină de amărăciune, continua să-l nedreptățească. Își aducea perfect aminte că băiatul rostise un „Dar dacă aş veni...” plin de nădejde. Flavie își dădu seama cât ar fi fost de fericită dacă ar fi trecut s-o ia cu mașina. Ea însă nu-l lăsase să-și isprăvească fraza al cărei sens îl înțeleșese perfect. Era tot atât de indignată și de faptul că în locul lui îi răspunsese doamna Yvarsen. Dacă și-ar fi păstrat sângele rece, mai mult ca sigur că ar fi râs de ea însăși. Numai că în seara aceea Flavie era înclinată, să nedreptățească pe toată lumea și să nu vadă lipsa ei de logică. Atât de mult disprețuia în acea clipă toate ființele umane, în general, și nutrea o asemenea aversiune față de unele obiecte ca, de pildă, telefonul, încât atunci când acesta sună, fu cât pe-acți să nu răspundă. Trânti un „alo” foarte sec, dar glasul pe care-l auzi la celălalt capăt al firului o făcu să sară ca arsă: era Norbert! Mirarea fetei fu atât de mare, încât, ca s-o convingă, fratele ei trebui să-i spună de câteva ori că nu se afla la Paris, ci la Stockholm, la doi pași de ea!

— Sunt eu, Bertie, zise el. Cum Parisul e mult mai aproape de Stockholm decât marile lacuri din Canada, m-am urcat în avion și am venit să te scot din chilia ta, ca să mai iei puțin aer. Pot să vin? Sau vrei să ne întâlnim la mine, la hotel?

La început, răspunsurile Flaviei fură cam alandala. Mezinul familiei Verneuil avu impresia că fata era gata să se „smiorcăie”, cum ziceau ei odinioară – Erik și el – când erau luați prin surprindere de una din rarele crize de plictiseală ale surorii lor. Nu-și mai manifestă, deci atât de stăruitor dorința de a o vedea. Fu însă foarte mirat când, stăpânindu-și un sughit de plâns, Flavie spuse:

— Află că sunt foarte bucuroasă, Bertie, că ești aici... E o nebunie să crezi că mă plictisești. Nu ți-am putut scrie... Aproape că nici nu mi-am dat seama de acest lucru, până astă-seară! Ai să mă crezi smintită, dar află că sunt îmbrăcată pentru bal. Și apoi... în sfârșit, îți voi explica...

Află că tocmai mă pregăteam să mă dezbrac și să mă vâz în pat. Eram cât pe-acți să mă pun pe bocit.

Fie că mă vei însoți la bal, fie că vom rămâne acasă, mă rog, vom face cum vei tu, numai să fii alături de mine!

Nu după mult, Norbert, în ținută de seară, cu o floare albă la butonieră, își îmbrățișă sora și-o contempla entuziasmat. Cât de frumoasă se făcuse! Sigur, mai slăbise, era mai palidă, dar dragostea lui de frate o vedea cu bujori în obraji și cu ochii strălucitori. Și-apoi, ce rochie! Unde descoperise acea minune? Și iată-l pe tânărul artist făgăduindu-și să

realizeze câteva tablouri menite să cucerească Parisul: cu un asemenea model era cu neputință să nu pictezi niște capodopere!

Rectorul avu o idee care măguli mai mult perechile mai coapte: până la miezul nopții, orchestra avea să cânte numai dansuri vechi. Balul va începe cu un balet în care aveau să evolueze câteva stele repute. Apoi va urma un fel de retrospectivă coregrafică mondenă, cu valsuri, tangouri și slow-uri. La început, tineretul cam bombănise. Dar organizatorul era convins că după câteva măsuri, vârtejul dansului îi va lua cu sine până și pe cei mai îndărătnici. Și avusese dreptate, căci, de mai bine de o lună, multe perechi se antrenau în taină. Ca să însuflețească reuniunea și s-o împiedice să fie prea solemnă, universitarii gravi, profesorii savanți, specialiștii în litere, drept, diverse științe sau medicină, propuseseră să se decearnă un premiu de onoare dansatorilor care vor executa cele mai complicate figuri de tango, evoluând cu cea mai mare eleganță și grație. Flavie habar n-avea de toate aceste lucruri, iar Norbert nici atâta.

Tânără fată se gândise la orice, în afară de invitația pe care uitase să și-o ia. Din fericire, nu fu însă obligată s-o arate. Se nimeri ca Bertie să sosească odată cu înaltul personaj despre care auzise Thérèse vorbindu-se.

Erling, venit foarte devreme, se plimba prin saloane ca un suflet rătăcit. Făcuse tot ce-i stătea în putință să scape de vechii săi colegi de Facultate, ca și de prietenii familiei sale, care țineau cu orice chip să-i prezinte diverse dansatoare. Tinerele erau încântătoare, dar nu-l interesau nici dacă ar fi fost aurite. El o aștepta pe Flavie. În speranța că o va vedea apărând și ca să nu scape acest moment, se pregăti să coboare marea scară de onoare, acoperită cu un covor gros, când orchestra încetă brusc să mai cânte muzică de dans. Imediat răsună imnul național. Erling se afla într-un loc bun, de unde putea să contemple urcarea pe scară a noilor veniți. Învălmășeala care se produse, graba femeilor și a fetelor de a-și face reverența pe măsură ce perechea princiară înainta, îl distraseră pe Erling de la gândul ce-l obseda. Dar iată că tânărul chirurg, după ce se înclinase cu respect în fața perechii princiare, ce se îndrepta către estrada rezervată anume, resimți brusc o emoție violentă. Flavie se afla în fața lui, atât de frumoasă, încât părea o imagine ireală, o apariție de vis. Flavie! Era într-adevăr cu putință să fie ea? Erling amuțise. Fără să-l observe pe cel ai cărui braț fata abia îl atingea cu mâna-i înmănușată, Erling își trecu mașinal degetele peste ochi. Alături, un tânăr intern de la spital, tot atât de uluit ca și el, îl lovi prietenește cu cotul, murmurând:

— Strașnic! Nu-i cumva domnișoara Verneuil, laboranta tatălui tău? E minunată! Și rochia, și perlele... Mai mult ca sigur că-s veritabile! Umbli cu ascunzișuri, amice! Ai putea totuși că ne-o prezinți și nouă, la reuniunile noastre amicale... Dar cavalerul ei cine e?

Erling abia îl auzi. Își repeta întruna, nebunește: „Flavie! Flavie...!” Din fericire, stătea lângă o coloaună. Se sprijini de ea. Lumea din jurul lui se schimbase mai mult decât dacă un cutremur de pământ ar fi năruit totul. Trăia acea supremă emoție a iubirii de care

își bătuse de atâtea ori joc împreună cu camarazii săi. În lumina care incendia întreg spațiul din jurul său, îi apăru în toată intensitatea un trecut pe care se străduise întotdeauna să nu-l comenteze, ca un fiu respectuos ce era. Sigur că se întrebese adesea cum de putuse fi tatăl său atât de pătimăș îndrăgostit de o tânără, de domnișoara Lindval, așa cum pretindeau zvonurile publice. Abia acum înțelegea Erling că poți fi atât de copleșit, atât de cucerit de frumusețea unei femei, încât să nu mai încerci niciodată, în viață, un entuziasm asemănător. Orice s-ar mai întâmpla pe urmă, oricât de puternică ar părea să fie o nouă iubire, în ea se va strecura, în mod inexorabil, mai mult sau mai puțin, o umbră de regret. Inima îi fu năpădită de o undă de compătimire față de mama sa și față de prima soție a tatălui său. „Mi-am găsit-o și eu pe Sigrid a mea, își spuse el, numai că eu mă voi însura cu ea...”

Privea ca hipnotizat, silueta fină și albă, chipul cu trăsături minunate, tot ce făcea din Flavie o splendidă floare vie. Apoi, brusc, îl văzu pe băiatul care-i însoțea idolul: un adevărat uriaș, cu ochii albaștri, limpezi și strălucitori, cu tenul mat, cu trăsăturile regulate, cu chipul surâzător. Perechea ajunsese lângă rector și soția sa și Flavie se înclină. De unde-și trăgea ea grația asta nobilă, mândria politicoasă care o făceau irezistibilă? Cu o dezinvoltură princiară, îl prezentă pe cel care-o însoțea. Rectorul, ca și soția sa, fură vizibil surprinși. Strânsere cu efuziune mâna întinsă și-i prezentară pe fată și pe fratele ei, invitaților lor. Erling era sigur că nu-l mai văzuse pe acel băiat. Își zise cu brutalitate: „Iată de ce mă respingea domnișoara! Din pricina acestui băiat nu-mi dă atenție! Logodnic? Poate iubit? Nu cred... Totul la Flavie pare atât de pur... și totuși... Să fie cumva bărbatul ei? De ce nu? Se trage dintr-o familie de origine franceză, iar el, după înfățișare, pare nordic. Un suedez tipic!”

Până în acea seară, Erling nu bănuise niciodată că într-o bună zi va dori să ucidă pe vreunul dintre semenii săi! Poate că bărbatului îi este cu neputință să-și stăpânească furia instinctivă a masculului față de un alt mascul care încearcă să-i răpească femeia la care râvnește. Mușchii lui Erling se încordară. Ah, ce s-ar mai fi bătut cu necunoscutul acela! Adversarul trebuie să fi avut aproape doi metri, căci Flavie, care era foarte înaltă pentru o femeie, părea mică alături de el. Cât era de încântată de uriașul acela blond, și cum își zâmbeau unul, altuia! Erling se simți brusc complexat de acel un metru și optzeci și cinci al lui. Era într-adevăr pentru prima oară când îi părea rău că nu era mai înalt. Numeroși prieteni îl tot întrebau diverse lucruri, dar el nu auzea nimic. O doamnă se strădui să-i atragă atenția, hotărâtă să-i vorbească despre nu știu ce boală a ei: izbuti cu greu să fie politicos. În jurul lui, sala părea goală, căci pentru el nu mai conta decât o singură ființă: Flavie! Uriașul blond arunca o umbră dramatică peste fericirea lui. Va înlătura el însă și această umbră!

În ciuda nălucirilor nefericitului Erling, serata – minunat organizată – continua totuși să se desfășoare. Acum, orchestra atacase un vals. „Aha, Flavie valsează? Atunci mi-e rezervat și mie un dans!” își zise Erling. Dar oare venise pentru el? La clinică, atunci când o rugase să vină, domnișoara, nu știa că în seara aceea se va duce la bal? Ca să vină

îmbrăcată într-o astfel de rochie, însemna că se hotărâse mai dinainte. O asemenea rochie se pregătește din vreme, nu se face cât ai bate din palme! Să-și fi bătut Flavie joc de el? Erling își făcea ucenicia dragostei și suferea ca un damnat. Trebuia să înainteze, s-o invite... Dacă mai întârzia, fata putea foarte bine să-i răspundă, învăluindu-și ironia într-un râs ușor, ca un ciripit de pasăre, că toate dansurile îi erau date. Erling izbuti, în sfârșit, să se dezlipească de perete. Prea târziu! Bărbatul blond se și înclinase în fața ei; Flavie se afla de-acum în brațele lui și începuse să danseze. Era cu neputință să se potrivească amândoi atât de bine la dans dacă n-ar fi dansat adesea împreună... Măiestria cu care valsau nu rămase multă vreme neobservată. Cei doi atraseră, în curând, atenția tuturor. Încet, încet, ceilalți dansatori se retraseră pentru a nu-i incomoda. Dansau și bucuria le ilumina chipurile. Brusc, Norbert observă că rămăseseră singuri pe parchetul ceruit. Vru să se oprească, dar cei din jur protestară: „Nu, nu! Dansați! Dansați!” Flavie și el reîncepură să danseze, veseli, zâmbitori, ca doi copii mari ce-și luau zborul pe un lac înghețat. La ultimele măsuri ale valsului, un val de aplauze făcu să vibreze țurțurii de cristal ai marilor candelabre venețiene. Fură felicitați. Căci părea uimitoare nu numai măiestria acelei tinere perechi, ci mai ales simplitatea ei. Amândoi imprimaseră seratei un aer de bucurie juvenilă, pe care organizatorii nu-l prevăzuseră câtuși de puțin. Cântăreții de muzică folclorică oferiră un moment plin de armonie. De-abia oprită din vârtejul dansului, Flavie se văzu asaltată de o mulțime de tineri care – ca să-și atragă bunăvoința, în nădejdea că vor obține și ei câte un dans – se oferiră care mai de care să-i aducă câte ceva de la bufet.

Cântecul popular se extinse în întreaga sală. Vocile grave ale bărbaților și cele cristaline ale femeilor se uniră pentru a lăuda trandafirul galben din tufiș, și pentru a preamări frumusețea țării natale. Deznădăjduit, Erling își tot spunea că Flavie nu se gândea deloc la el, că nici măcar nu-l căutase. Dar se înșela. Flavie îl zărise și era hotărâtă să se îndrepte spre colțul lui, din moment ce el nu cuteza să vină spre ea. În bucuria de a dansa, de a fi frumoasă și admirată, pur și simplu uitase că Erling o iubea și că discreția lui se datora, de fapt, tocmai acestei iubiri. Cântecul se isprăvi. Soția rectorului se îndreptă spre Flavie. Domnișoara Verneuil dansa tango? În seara aceea, Flavie era plină de îndrăzneală. Cu aceeași bună dispoziție pe care o arborase și în timpul valsului, „pentru că acest lucru face plăcere celor ce privesc”, ea accepta să se afișeze din nou. Dar la Ottawa, Norbert nu urmase cursurile de dans cu tot atâta asiduitate ca și sora sa. Flavie râse, răspunzându-i:

— Chiar dacă aș da dovadă de cea mai deplină bunăvoință, nu pot, totuși, dansa singură.

Atunci se auzi un glas timid care rosti:

— Dacă doctorul Erling Yvarsen ar vrea... E colo, lângă coloană... Anul trecut, la o reuniune studentească, l-am văzut dansând magistral tangoul...

Discreta persoană care vorbise astfel nu mai adăugă, în modestia sa, că ea fusese în acea seară partenera lui.

Ar fi „murit de rușine” dacă ar fi fost obligată să-și arate talentele în fața unei atât de strălucite adunări. Așa că preferă să dispară imediat printre perechile ce se înghesuiau în jurul Flaviei. Soția rectorului i-l arătă lui Norbert pe tânărul chirurg și uriașul blond își croi imediat drum prin mulțime pentru a ajunge în colțul unde se afla Erling. Lucrul acesta se întâmpla chiar în clipa în care deznădăjduitul tânăr își spunea că serata se va termina fără ca el să fi apucat să danseze măcar o dată cu aleasa inimii sale. Erling își dădu imediat seama că pe el îl căuta băiatul cel blond. Mânia îl sugruma. Deci, Flavie îl văzuse! Dar în loc să se deranjeze să vină la el, ea făcea pe prințesa și încă într-un fel menit să-l sfideze! Ei bine, o să-i arate el cum îl va primi pe acest ambasador al domnișoarei! Nici n-apucă Norbert să-i vorbească despre „rugămintea pe care i-o adresa, stăpâna casei”, că Erling, cu chipul încruntat, cu vocea sugrumată de mânie, se și pregăti să-l repeadă. Dar iată că lângă ei se ivi, brusc, Flavie.

„La dracu cu eticheta, își spuse ea. Erling e în stare să nu-l recunoască pe Bertie, a cărui fotografie a văzut-o totuși la mine, și să-i caute ceartă!”

Sosi într-un suflet, spunând – și glasul ei avu efectul unui cântec de sirenă, asupra nervilor încordați ai bietului îndrăgostit:

— În sfârșit, doctore, te-am descoperit! Îl recunoști?

Erling, care se strădui să se liniștească, îl privi cu atenție pe Norbert și punând, în sfârșit, stavilă imaginației, simți cum inima își relua ritmul normal. Trase adânc aer în piept, după care trăsăturile i se destinseseră. Întinse mâna, plin de cordialitate.

— Sigur, strigă el radios, e unul din frații dumitale, domnișoară Verneuil. Dar care?

Flavie păru uimită, ca și cum i s-ar fi părut de neconceput ca Erling să nu știe un lucru atât de important.

— Erik cel brunet, Norbert cel blond și Flavie cea cu pletele castanii! În familiile unde s-au unit două rase, domnește întotdeauna varietatea!

Bâlbâindu-se din pricina încercăturii, Erling mărturisi:

— Adevărul e că n-am cutezat să te abordez. Ai venit la bal cu un cavaler necunoscut, căruia îi adresai mereu niște surâsuri nespuse de afectuoase!

Ca și mama sa, Erling era un timid. Într-o altă împrejurare, poate că din discreție ar fi refuzat onoarea ce i se făcea. Dar a refuza însemna s-o lase pe Flavie să-și ia zborul în brațele altuia... Așa că acceptă fără să șovăie o singură clipă. Oare ce-ar fi făcut dacă ar fi știut că, chiar în acel moment, tatăl său își oprea mașina în fața scării? Că-și ajuta soția să coboare? Nici chiar atunci Erling n-ar fi fost în stare să refuze.

Flavie, pe care n-o cunoștea aproape nimeni dintre cei de față, ațâță curiozitatea tuturor, până și a perechii princiare, a cărei prezență se prelungea dincolo de timpul prevăzut. Cei din jur șopteau ba că ar fi o prințesă, ba o miliardară americană, ba un star de la Hollywood. Celor care ar fi afirmat că era vorba de o neobosită cercetătoare în domeniul biologiei, li s-ar fi răs în nas.

Anunțat de sosirea profesorului Yvarsen, rectorul se grăbi să-l primească în capul scării. Apoi îi prezentă și pe el și pe Thérèse perechii princiare, după care îi pofti să ia loc

alături de cele mai de seamă personalități ale țării. Jan Yvarsen era tot atât de emoționat ca și soția sa. Nu se așteptase la o primire atât de călduroasă din partea compatrioților săi. Era limpede, că nu se supuseseră unui cuvânt de ordine, ci că fiecare în parte era bucuros să-și arate admirația față de un om care făcuse atâta bine și care reprezenta cu atâta cinste știința medicală suedeză. Jan se grăbi să se așeze; nu voia ca sosirea lui să întrerupă serbarea. Acaparată ele personajele ilustre așezate pe acea estradă situată cu o treaptă sau două mai sus decât restul sălii – fapt ce le asigura acelor oameni de seamă posibilitatea de a discuta, dar și de a se bucura din plin de priveliștea dansului – Jan încă nu apucase să-și caute cu ochii băiatul. I se explică ideea acelei retrospective a dansului care ajunsese acum la tango. Orchestra începuse, să cânte. Jan nu se mai gândea câtuși de puțin la Flavie Verneuil. Ochii lui îl căutau pe Erling; o întrebă în șoaptă pe Thérèse dacă nu cumva îl zărise. Ea nu răspunse. Privea pista largă de dans din fața estradei, uitându-se cu un fel de groază la ceva sau la cineva pe care o doamnă ce se sculase în picioare, i-l ascundea ochilor lui Jan. Chipul Thérèsei exprima o spaimă atât de intensă, încât Jan se aplecă imediat, ca să vadă ce anume o înfricoșase. În aceeași clipă, simți un șoc aproape la fel de puternic ca al fiului său, cu un ceas mai devreme. I se păru că întreaga sală murmură un singur nume: Sigrid! Căci acolo, jos, se afla o femeie strălucind de tinerețe, minunat îmbrăcată, înaltă, subțire, grațioasă, împodobită cu perle, o femeie ce nu putea fi comparată decât cu una singură – dar aceea nu se mai afla pe lumea asta – alături de un cavaler și el nespun de frumos. Și acel cavaler nu era altul decât propriul său fiu! Jan se întrebă dacă nu cumva era victima unei halucinații. Dar ochii întregii adunări erau îndreptați către fiul său și către ființa aceea divină. Thérèse îl apucă de braț. Era tot atât de răscolită ca și el: ivită din neant, o nouă Sigrid – nu blondă, ci castanie – într-o rochie „cum numai Sigrid știa să îmbrace”, pusese stăpânire pe inima fiului ei! Nici Jan, nici Thérèse nu șovăiră în privința acestui lucru. Or, ei o recunoscuseră în ea pe Flavie Verneuil aceeași care cu câteva ceasuri mai înainte, în halat alb, își luase rămas bun de la Jan. Sigur că despre acel rămas bun, Thérèse nu știa nimic. Muzica reîncepu. Patru perechi își luară zborul. Figurile urmară una după alta, aducându-i pe dansatori la doi pași de estradă. Ei însă nu vedeau nimic. În ființa Flaviei, totul exprima bucuria, plăcerea de a fi frumoasă, de a dansa, de a fi iubită. Era de neconceput ca ea să nu-și dea seama de îmbătătoarea încântare pe care o iscase în inima cavalerului ei. Dacă Thérèsei nu i-ar fi fost jenă să se dea în spectacol, ar fi gemut de deznădejde. Cu atât mai mult cu cât pentru Jan drama era dublă. Sigrid! Dușmanca ei din totdeauna! După tată, acum îi căzuse pradă fiul! Acele plete moi și ondulate, acel gât delicat, înconjurat de niște perie de o rară strălucire, chipul tânăr, adevărat simbol al perfecțiunii, gura minunat desenată, obrajii plini de sănătate și îmbujorați de plăcere, farmecul unui decolteu care lăsa să se ghicească niște sâni ce încă nu se împliniseră, talia suplă, picioarele lungi, mersul sigur și ferm, dar plin de feminitate deși fata eră foarte înaltă, da, Thérèse era sigură că soțul ei analiza totul, în amănunt, și că în fața sculpturalei siluete nu făcea decât să-și repete: „Sigrid! Sigrid!” Dacă Flavie ar fi primit în mod special sarcina de a îndeplini dorința unei moarte, și de a

redeștepta în Jan o amintire estompată de ani și umbrită de amărăciune, poate că n-ar fi reușit atât de deplin. Jan căzuse din nou în puterea vrajei sale. Și Thérèse știa atât de bine acest lucru, ca și cum Jan i-ar fi strigat:

— Ajută-mă, Thérèse! N-am uitat dragostea ce ți-o port, dar nu pot rezista în fața acestei chemări venită parcă de pe alt tărâm! Dacă Sigrid mi-ar fi înapoiată, nu cred că maș despărți de tine, pentru că tu îmi ești la fel de necesară ca aerul, dar iată, simt cum mi se strecoară în sânge, după atâția ani, răul care m-a ros atunci...

Thérèse abia avea putere să suradă celor care se aplecau spre ea ca să-i strecoare câte un compliment despre stăpânirea de sine de care dădea dovadă fiul ei. Căci pe Thérèse n-o mai preocupa acum bărbatul ei, o preocupa ceva mult mai important: fericirea lui Erling! Totul în ea se revolta și striga: „Nu! Nu! Niciodată nu va mai pătrunde vreo Sigrid în inima unui Yvarsen! Eu însemn pentru ei liniștea, siguranța și fericirea. Urăsc aventura și beția smintită a patimii, iar fata asta este însăși duplicitatea, fiindcă nici chiar Jan n-a știut că e bogată. Ca să porți asemenea bijuterii, trebuie să le și ai! De fapt, cine e în realitate? Canadiană? Da, dar băiatul acela înalt, blond și tot atât de frumos ca și ea, încât ai putea să juri că sunt frați, aduce mai curând a suedez. Ce taine vor fi la mijloc?” În mintea surescitată a Thérèsei se strecură ideea care se strecurase și în mintea lui Jan: că Flavie trebuie să fi avut, într-un fel, vreo legătură cu Sigrid! Thérèsei îi ardeau obrajii, buzele și le simțea uscate. Ca într-o străfulgerare, întrevăzu primejdiile gata să se prăvale peste bărbatul și peste fiul ei. Dar raționala Thérèse se stăpâni repede. În timp ce discuta – fraze trunchiate – cu unu! sau altul dintre invitați, își și făcuse un plan de acțiune: să n-o lase pe Flavie Verneuil să se strecoare în familia ei! A vedea clar era pentru Thérèse o nevoie vitală; a lupta pentru a-i apăra pe cei pe care-i iubea, era o datorie. Va acționa direct. În felul ei. Chiar a doua zi va discuta între patru ochi cu acea cercetătoare în biologie care se preschimbase peste noapte într-o atât de irezistibilă seducătoare. Hotărârea luată îi dădu forțe noi. Acum dorea să-l scoată pe Jan cât mai repede de acolo și să-l ducă acasă. Nu voia ca el să se simtă tentat să danseze cu acea fată care era chiar atunci aclamată, în compania lui Erling. Se aplecă, deci, spre soțul ei și, pretinzând că, din lipsă de obișnuință, se simțea năucită de căldură, de zgomot și de nenumăratele discuții, dorea ca el s-o conducă acasă. Dar Jan nu fu de acord și-o sfătui să iasă pe balcon și să respire aer proaspăt. Mai pe urmă, se vor duce împreună s-o felicite pe Flavie Verneuil. Thérèse, mai hotărâtă ca niciodată să-și realizeze planul spuse:

— O vei vedea mâine, la laborator, Jan. O vei felicita mâine. Hai, te rog, să plecăm!

Jan Yvarsen n-o mai auzi pe Thérèse, ci i se păru că-i vorbește Ide. Ide, pe vremea când Sigrid încă nu se gândise să făptuiască o crimă. Ide, pe vremea când Sigrid era atât de strălucitoare, de calmă, de blândă, de supusă, acolo, la Krittlerwerk... Ide, care, în ciuda răbdării sale, cedase geloziei care-o devora și încercase, sub un pretext oarecare, să-l târască pe Jan departe de iubita lui, departe de formele ispititoare ce i se ofereau. Jan Yvarsen își regăsi brusc starea de spirit pe care-o manifestase odinioară, la Krittlerwerk, și pe care și-o reproșase de atâtea ori, pe urmă.

— Nu, n-o voi felicita pe domnișoara Verneuil mâine, la laborator, spuse el pe un ton sec, fiindcă mâine părăsește clinica. Am angajat în locul ei, un băiat care nu se compară cu ea, dar care va putea să continue, totuși, cercetările începute de dânsa.

La această veste neașteptată, Thérèse ar fi trebuit să se simtă ușurată. Dar dimpotrivă, ea se simți și mai doborâtă, fără ca totuși să-și poată da seama de ce. Aproape gâfâind, întrebă:

— Pleacă? De ce?... De ce mi-ai ascuns acest lucru?

Exasperat, pentru că soția lui îl împiedica să urmărească evoluțiile aceluia trup superb, pe pista de dans, Jan Yvarsen răspunse, fără să se gândească, cu o mișcare bruscă din umeri:

— Nu știu... Poate pentru că se numește și ea tot Sigrid.

Se reîntoarce s-o contemple pe tânără, aidoma ca în trecut, când Sigrid se rotea arătându-i toaletele „pe care numai ea era în stare să le poarte”. Totuși, își luă seama și, întorcându-se spre Thérèse care devenise lividă, completă, aproape cu răutate, ca și cum ar fi răzbunat-o pe Sigrid pentru bănuiala nedreaptă ce se strecurase o clipă în sufletul soției sale:

— Liniștește-te, Flavie nu-i fata lui Sigrid! Nu vei avea plăcerea să încarci memoria acelei nefericite, cu o crimă în plus!

Thérèse avu impresia că i se surpă pământul sub picioare. O dragoste fără margini, un devotament de fiecă clipă, iată ce fusese viața ei alături de Jan. Dar în străfundul sufletului bărbatului ei, poate că fără voia lui, ea, Thérèse, rămăsese cea care-o alungase pe Sigrid, cea care-o denunțase... Sigrid putea fi o criminală, dar asta conta mai puțin în ochii lui decât faptul că ea, Thérèse, fusese un instrument al soartei. Fără ea, Jan n-ar fi aflat niciodată de lașul atentat al Sigridei împotriva Idei. Thérèse ucisese orice posibilitate pentru Jan de a se mai însura cu cea pe care-o iubise cu atâta disperare. Există lucruri care nu trebuie spuse niciodată. Cuvântul e o armă și adesea cea mai periculoasă dintre toate. Firesc ar fi fost ca Jan să-și dea seama imediat de semnificația exactă a acelor vorbe trântite într-un moment de exasperare și care țâșniseră din subconștientul său. Cu un gest de automat, Thérèse acceptă brațul unui profesor, coleg cu soțul ei, pentru a se duce la bufet ca să-și vină în fire, bând o cupă cu șampanie.

Jan nu se mai gândea decât la un singur lucru: s-o țină pe Flavie în brațe și să danseze cu ea, așa cum făcuse odinioară cu Sigrid. Dar tangoul odată terminat, alegerea – prin aclamații – așa cum era de altfel ușor de prevăzut, a perechii Flavie-Erling, ca „regi ai dansului”, stârni o zarvă și o învâlmășeală plină de veselie. Doctorul Yvarsen crezu că fiul său va veni, împreună cu partenera sa, să-l salute. Așa credea și Thérèse. Dar Erling nici nu se gândea. Băiatul, n-o vedea decât pe Flavie, restul lumii dispăruse pentru el. Înainte de a-i da drumul din brațe, amețit că o ținuse atâta vreme și atât de strâns la pieptul lui, amețit de ambianță, de cântec, beat de dragoste, îi spuse cu un accent de patimă neînfrântă:

— Flavie, te iubesc! Puțin îmi pasă ce vor gândi sau ce nu vor gândi părinții mei!

Te vreau! Fără tine, viața mea nu va mai însemna nimic!

Era mult prea tulburat ca să judece cu sânge-rece reacția fetei. Așa că interpretă repede tăcerea acesteia ca pe o poartă deschisă tuturor nădejzilor.

O clipă mai târziu, cu toată înverșunarea de care dădea dovadă ca să n-o scape din mână, Erling fu despărțit de fată de un vârtej de dansatori. Orchestra începuse un dans modern. Asta era și clipa pe care-o aștepta Flavie ca să profite de ea. Îi spuse dintr-o răsuflare fratelui ei, care nu se îndepărtase de lângă ea:

— Bertie, du-mă repede de aici! Fără să ne luăm rămas bun de la nimeni!

E foarte greu să dispari când ești regina unui bal, înconjurată de câteva sute de persoane care încearcă să se apropie, să-ți vorbească și care vor să danseze cu tine, așa cum ai dispărea într-o pădure din Canada! Dar Norbert, cu acea acuitate pe care cei trei copii Verneuil o căpătaseră în contactul zilnic cu natura, intui că sora sa era neliniștită. Urmărise de departe reacțiile profesorului și ale soției sale, pe care un vecin binevoitor ținuse să-l informeze că sunt părinții tânărului doctor Yvarsen. Ceva îl neliniști și pe el. Era limpede că doctorul Erling își pierduse capul. Că se îndrăgostise de sora sa, nu-l mira pe Norbert. La Ottawa, de câte ori fuseseră invitați la vreo reuniune mondenă, farmecul surorii sale fusese întotdeauna omagiat; adesea, râseseră toți trei pe seama acestui lucru. Dar cu Erling, lucrurile se petreceau altfel. Patima îl făcuse să nu mai fie stăpân pe el. Părea că-și ieșise din minți și că era gata să săvârșească orice nebunie. Flavie răspundea oare acestei, iubiri îndârjite? Era de dorit să răspundă? Norbert își iubea profund sora și în plus, Erik îl delegase să vegheze asupra „celelaltei”. Făcu deci un tur de forță și reuși, cât ai bate din palme, s-o scape pe Flavie de adoratorii ei. Găsi mijlocul de a obține într-o clipă prețiosul mantou de vizon și propriul său palton de blană, de la garderobă. Flavie se afla de acum în mașină când Erling, care se căznea să ajungă lângă iubita lui, auzi un dansator oftând:

— Ce păcat! Uriașul ne-a răpit-o pe prințesă! Aș fi vrut atât de mult să dansez și eu cu ea!

Ponderatul doctor Erling coborî în goană scara monumentală. Alergătură zadarnică: sora și fratele dispăruseră.

Flavie văzuse privirile cu care o cântărea Thérèse. Observase ochii strălucitori ai profesorului și o oboseală bruscă puse stăpânire pe ea: nu era pregătită să-i răspundă lui Erling. Pe moment, crezuse că nici un alt băiat de pe lume nu-i va plăcea mai mult, dar prezența tatălui stricase totul. Și, de asemenea, acea extraordinară impresie de a nu mai fi ea, ci Sigrîd. Era sigură că se va simți astfel atâta vreme cât va fi îmbrăcată cu acea rochie.

Norbert era mult prea delicat pentru a o determina, pe sora sa să-i facă unele confidențe la un ceas atât de înaintat din noaptea ce se dovedise atât de bogată în emoții. Dacă Flavie fusese bântuită de amintirea celei dispărute, Bertie simțea și el ceva și nu dorea să-și părăsească sora. Decretă că divanul din studio îi convenea de minune. Apoi, veghe până ce fata se vâri în pat, o obligă să bea o ceașcă de lapte cald, verifică – așa cum

făcea pe vremuri mama sa – dacă cuverturile erau bine vârate sub saltea, apoi stinse lumina și trecu în odaia de alături ca să se culce și el.

Când Jan Yvarsen avu certitudinea că Flavie Verneuil părăsise definitiv balul, când fu, în sfârșit, eliberat de obsesia sa, se neliniști – nu fără remușcări, pentru această reîntoarcere tardivă la realitate – din pricina oboselii Thérèsei. O luă încetișor de braț, cum ia un infirmier o convalescentă, pentru a o conduce la mașină. Nu rostiră nici unul nici un cuvânt care le-ar fi putut redeștepta emoțiile recente. Jan avea nevoie de liniștea soției sale și de iertarea ei tacită. Ea i-o acordă, tăcută, rezemându-și capul pe umărul lui, pe tot parcursul drumului. Când mașina ajunse în fața portalului casei lor și când Thérèse părăsi umărul bărbatului ei, ca să coboare, el o atrase spre sine și o strânse cu ardoare la piept, sărutând-o pe frunte.

Thérèse izbuti să telefoneze fără s-o audă Jan. Nu mai era în stare să aștepte, dorind să fie sigură de ceea ce-și pusese în minte să obțină o discuție cu Flavie. Răspunse Norbert. Ea insistă:

— Cred că domnișoara Verneuil nici n-a avut vreme să se dezbrace... Aș dori să-i vorbesc.

Bertie îi spuse glumeț că sora sa dormea tun în odaia de alături. Mama lor îi învățase să n-o lungească prea mult înainte de a se vârfi în pat.

Thérèse nu șovăi să-l creadă, tonul era prea franc. Îl rugă pe tânăr să-și anunțe sora, că ea, adică doamna Yvarsen, va veni a doua zi, sau mai curând chiar în acea zi, din moment, ce acum era ora două dimineața, să discute cu domnișoara Verneuil.

Când Thérèse îl văzu pe Jan luând, înainte ele a se culca, un somnifer, la care de altfel renunțase de multă vreme, o trecu un fior. Își aduse aminte de nenumăratele nopți în care-și văzuse bărbatul treaz și nemișcat, în pat, deși ea se afla acolo, alături de el... O iubea, nu se mai îndoia de asta; și totuși... Nu cumva suferea din pricina lui Sigrid?

11

Flavie era hotărâtă s-o primească pe doamna Yvarsen. În timpul acelei întrevederi, Norbert va face câteva drumuri și va vizita orașul. Era mai bine ca Flavie să fie singură. Fratele și sora nu-și puteau explica ce anume o determinase pe doamna Yvarsen să facă această vizită, prima de altfel pe care i-o făcea domnișoarei Verneuil. Venea cu vreo misiune din partea doctorului? Ca s-o rețină la laborator? Nu era eu puțință! Jan Yvarsen nu s-ar fi pretat la astfel de lucruri. Amintindu-și de acel rămas bun pe care și-l luase de la el, inima Flaviei vibra de tandrețe pentru marele om, pentru „marele nostru om”. Căci în acel plural era inclusă și Sigrid. Nu cumva doamna Yvarsen venea s-o roage să se mărite cu Erling? Nu, lucrul acesta era și mai incredibil! Descoperirea că-și datora averea familiei Yvarsen nu putea intra în vederile unor oameni atât de dezinteresați! Dacă mama venea trimisă de fiul ei, Flavie s-ar fi simțit crunt jignită. Un bărbat care iubea trebuia să-și rezolve singur problemele. În sfârșit, va vedea ea... Fata dormise până pe la zece dimineața. Ce minunat fusese acel bal al rectorului! Trebuia să-și lase impresiile să se decanteze. În orice caz, Flavie hotărâse în mod ferm, împreună cu Bertie, că dacă acesta va găsi bilete la avion, aveau să plece împreună, în aceeași seară. După ce vor fi ajuns la Paris, vor discuta ce anume avea să facă Flavie. Simțea nevoia să fie cât mai departe de Stockholm, pentru a putea judeca sănătos. Pe moment, se strădui să n-aibă nici o prejudecată împotriva Thérèsei Yvarsen. Sărutându-și fratele, oftă glumind:

— Ce păcat că pe acest pământ mai trebuie să-ți seama și de părerile femeilor! Mă înțeleg totuși mult mai bine cu bărbații!

— Dacă toate femeile ar fi tot atât de deștepte și de frumoase ca sora mea – răspunse Bertie – bărbații s-ar înțelege foarte bine cu ele!

Doamna Yvarsen se prezentă exact la ora la care se anunțase. Auzind telefonul, Flavie sări în picioare. Își trecu repede, în revistă, odaia. Nici un fel de dezordine. Dispăruse orice urmă din tot ceea ce mai putea aminti de marele bal din ajun. „Haide, își zise ea, să-i arătăm doamnei Yvarsen că domnișoara Verneuil știe să primească chiar și o cucoană din lumea mare!” O sclipire malițioasă trecu prin ochii căprui ai fetei la gândul că doamna Yvarsen, angelica doamnă Yvarsen, putea fi – ca oricare femeie – moartă de curiozitate. La telefonul interior, prin care fu anunțată musafira, Flavie o preveni pe doamna Yvarsen că ascensorul era stricat, și că cinci etaje erau greu de urcat. Thérèse răspunse cu răceală că din moment ce venise, va urca pe scări. După ce isprăvi convorbirea cu doamna Yvarsen, când aceasta începu să urce scara, telefonul sună din nou. Năucită, recunoscu vocea lui Jan Yvarsen, vocea lui sigură și totuși plină de

muzicalitate, care-i spuse pe un ton ca și cum ar fi fost pe deplin sigur că fata va accepta.

— Regret că sunt atât de lapidar, dar sunt așteptat. Te rog să iei masa cu mine. Ne întâlnim la ora unu... (Dădu adresa unuia dintre cele mai bune restaurante din Stockholm, destul de departe de clinică.) Scuză-mi graba, dar sunt sigur că n-ai să mă refuzi. Pe curând!

Uluită, Flavie n-avusese când scoate o vorbă. Dar iată că se auzi soneria de la ușă. Nu era momentul să se mai gândească la Jan... Va afla imediat dacă exista vreo legătură între vizita soției și invitația soțului. Dacă, dimpotrivă, nimic n-o va îndreptăți să creadă că se va afla și doamna Yvarsen la restaurant, nu va sufla o vorbuliță despre telefonul primit.

Văzând elegantul studio al Flaviei, mirarea Thérèsei fu și mai mare decât a lui Erling. Numai că ea nu puse acea instalare costisitoare pe seama fetei. Bănuielile i se întăriră și mai mult: situația socială a acestei domnișoare nu era deloc clară, așa că nu trebuia să aibă câtuși de puțin încredere în ea. Niciodată Thérèse nu fusese atât de puțin stăpână pe sine; niciodată nu-i fusese atât de greu să se domine. Ce putea fi mai răscolitor pentru o ființă sensibilă, decât să vadă reapărând o primejdie pe care-o crezuse îndepărtată pentru totdeauna? Or, în ochii Thérèsei, Flavie întruchipa acea primejdie. Se opri în prag și dezaprobarea i se citi atât de limpede pe față, ca și cum și-ar fi exprimat-o cu glas tare. Pentru a rupe tăcerea penibilă ce se înstăpânise odată cu intrarea musafirei, Flavie, brusc intimidată, surise și spuse cu multă căldură:

— Nădăjduiesc că cele cinci etaje nu v-au obosit prea tare. Vă rog să luați loc.

Thérèse nu se mai simțise atât de tulburată decât în ziua aceea de neuitat în care – după ce-o acuzase pe Sigrid de crimă – îi încredințase doctorului Yvarsen, „caietele Idei”. Numai că emoțiile încercate odinioară parcă fuseseră mai ușor de suportat decât cea pe care-o simțea în momentul de față. Odinioară, dragostea înflăcărată pe care-o nutrea – fără să-și dea seama – față de doctorul Yvarsen, o susținea, îi dădea putere. De altfel, era ferm convinsă de rolul ei de justițiară. Astăzi însă situația era mult mai încâlcită. Înainte de a izbuti să articuleze o vorbă, se simți nevoită să înghită, de mai multe ori.

— Demersul pe care-l întreprind pe lângă dumneata... e într-adevăr cam ciudat...

Șovăi dacă să-i spună fetei „Flavie”; așa cum făcuse când aceasta fusese la ei, fiindcă acum nu mai avea încredere în ea.

Flavie se așeză alături, și Thérèse nu se putu abține să nu observe cu câtă dezinvoltură se mișcă, fie la ea acasă, fie în societate. Atât de mare era efortul pe care-l făcea Flavie de a ghici cam ce avea să urmeze, încât i se împurpurară obraji. Se știa cu conștiința carată. Așa că doamna Yvarsen n-avea nimic ce să-i reproșeze nici ca soție, nici ca mamă. Singurul lucru, la care Thérèse nu s-ar fi gândit pentru nimic în lume, era că putea să aibă trac în fața acestei fete ele o frumusețe atât de pură, de emoționantă. Și, totuși, asta era adevărul: nu-și găsea cuvintele. Ceea ce se pregătise să-i spună, i se părea acum insuficient. Cum să nu fie tulburați și Erling, și Jan de acea mică minune feminină?

Probabil că bărbații erau înnebuniți când o vedeau. Dar ce-o interesa pe ea ce simțeau alți bărbați? Importante erau doar sentimentele pe care și fiul, și bărbatul ei le nutreau față de această fată! Tăcerea devenise penibilă. Flavie începu a se simți nervoasă. Se aplecă ușor în față, spunând pe un ton de stimă afectuoasă:

— Am făcut ceva ce v-a displăcut, doamnă? Mărturisesc că nu-mi dau seama... și sunt într-adevăr surprinsă...

Thérèse se ridică: în viața ei nu fusese mai încurcată și încă într-un fel atât de neplăcut. Crezuse că-i va fi foarte ușor să discute cu Flavie. Și iată că lucrurile stăteau exact invers. Tânăra se așezase pe colțul divanului, sprijinită de pernele de blană, în același loc unde lui Erling i se păruse atât de încântătoare. Pentru a-și regăsi calmul, își înfipsese unghiile în palme. Încordarea începea să devină insuportabilă. Flavie își zise că ar fi trebuit să bănuiască încă de la început că o femeie ca Thérèse, de obicei calmă, nu era decât la suprafață atât de liniștită, pentru a-și putea ascunde o excesivă sensibilitate. După ce făcu câțiva pași, Thérèse se așază din nou.

— Domnișoară Verneuil, spuse ea gâfâind ușor, cu o voce pe care Flavie nu i-o recunoscuse. Nu, n-am nimic să-ți reproșez... Un lucru, un singur lucru totuși mă neliniștește, un lucru extrem de grav pentru mine, pentru noi toți. Dumneata nu ești numai o încântătoare femeie de știință, o fată binecrescută, curajoasă, inteligentă, pricepută în meseria dumitale, după câte mi-a spus soțul meu. Văd că mai ești și altceva, și chiar mai mult decât trebuie...

Thérèse se opri din nou; Flavie, tulburată de acea introducere – căci complimentele fuseseră rostite pe un ton de reproș – își încruntă sprâncenele, așteptând urmarea.

— Lasă-mă să încerc să te fac să înțelegi cam ce simt eu față de dumneata, continuă Thérèse; de data aceasta accentul ei avu o intensitate dureroasă. Dumneata nu ești numai foarte drăguță, ești frumoasă și femeile frumoase sunt periculoase. Multe se cred frumoase, pentru că fardul le pune în valoare, ceea ce au mai plin de grație sau mai seducător. Dumneata ești... pur și simplu o apariție. Ființe ca dumneata, domnișoară Verneuil, sunt o primejdie pentru celelalte femei care, atunci când apare câte un specimen ca dumneata, ele nu mai există! Farmecul ființelor obișnuite îl constituie dragostea pe care o au față de soții lor sau pe care o vor revărsa asupra bărbatului ce le va iubi și le va alege din mulțimea semenelor lor. Fiindcă nici una dintre ele nu e perfectă. Dar dumneata, Flavie, dumneata ai totul, totul!

Tensiunea nervoasă în care trăise Thérèse în ultimele zile, și care atinsese punctul culminant în ziua balului, o făcu să izbucnească în plâns. Tot ceea ce suferise ea din pricina frumuseții lui Sigrid, ceea ce trebuie să fi suferit Ide, o copleși dintr-o dată. Durerile din trecut se pot năpusti, uneori pe neașteptate, asupra unei inimi, și-o pot răvăși aidoma unui torent care ia cu sine totul. Flavie era încă prea tânără ca să înțeleagă anumite lucruri, așa că se simți mai mult iritată decât înduioșată. Spuse, fără ironie, dar răspicat:

— Nu mi-am schimbat, doamnă, nici trupul, nici chipul de când m-ați invitat, cu atâta insistență, la dumneavoastră acasă. Nimeni nu m-a acuzat vreodată că aș fi cochetă

sau că aş...

— Dar n-am spus că ai fi cochetă! ripostă Thérèse. M-aş fi temut mult mai puţin de dumneata dacă ai fi fost. Bărbaţii inteligenţi sunt întotdeauna în stare să observe cabotinajul şi să-şi dea seama de eforturile mediocre pe care le fac cochetele, ca să placă. Imediat se pun, cu încrâncenare, în gardă. Nu, sigur, nu te acuz că ai fi cochetă. Ai dansat aseară minunat, fără ostentaţie, amuzându-te ca o copilă; şi tocmai asta mi se pare mie foarte grav. Eşti înzestrată cu o putere de temut, o putere ce-ţi este atât de firească, încât nici nu-ţi dai seama de urmările ei.

Flavie se simţi cuprinsă de o aprigă nerăbdare. Îşi aduse aminte de manevrele Thérèsei pentru a lua locul lui Sigrid, pentru a o îndepărta pentru totdeauna de Jan. Aşa că strigă cu o nervozitate prost ascunsă.

— Mă rog, doamnă, nu pricep nimic! Recunoaşteţi că n-am încercat să vă pricinuiesc nici un rău. Admiteţi că ieri seară m-am distrat. N-am oare dreptul să mă distrez şi eu ca ceilalţi? Trebuie să fii o fiinţă mediocră sau urâtă ca să-ţi îngădui să dansezi bine? E vina mea dacă am trăsături regulate? Nu mă gândesc niciodată la impresia pe care o produc, decât la cea de ordin intelectual. Cu ce intenţii aţi venit să mă vedeţi? Dacă aveţi ceva împotriva mea, vă rog s-o spuneţi clar. V-aş rămâne obligată. Cred însă că n-o să-mi cereţi să mă stropesc cu vitriol... Fraţii mei ar fi extrem de măhniţi... şi eu la fel, adăugă ea regăsindu-şi frumosul surâs tineresc.

Thérèse ar fi discutat mult mai lesne cu o fată atât de sinceră dacă ar fi fost şi ea la fel. Dar aici era hiba. Flavie redeşteptase în ea un trecut pe care-l urâse şi tocmai acest lucru îi era peste putinţă să i-l spună. Şi totuşi... Se va strădui s-o facă să înţeleagă. Thérèse reluă deci, pe un ton mult mai ferm, căci de data asta ştia foarte bine cui vorbea.

— Flavie, nu vin s-o fac pe moralista, şi nici nu sunt nebună; nu-ţi cer să te urăţeşti, de altfel nici n-ai putea s-o faci, fiindcă inteligenţa şi inima dumitale te-ar face să te bucuri în continuare de simpatie. M-a adus aici o amintire care pentru mine e înfricoşătoare: în câteva cuvinte, iată despre ce e vorba: soţul meu a iubit o femeie tot atât de deosebită ca şi dumneata. Pe plan moral, femeia aceea a fost un monstru, o criminală. A încercat s-o omoare pe prima soţie a lui Jan, iar când a aflat că eram pe cale să mă mărit cu el, după ce rămăsese văduv, a vrut să mă împuşte...

De data asta, Flavie îşi pierdu şi răbdarea şi blândeţea. Accentul de profund dispreţ pe care-l percepu în frazele Thérèsei o scoase din sărite. Iată, în sfârşit, ura pe care cele două femei, mai puţin înzestrate decât zâna din copilăria ei, o tănuiseră în ele! Iată veninul care otrăvise relaţiile dintre Jan Yvarsen şi cea care ar fi fost peotriva lui! Dacă Flavie ar fi fost fiica lui Sigrid, poate că nu s-ar fi simţit atât de îndreptăţită s-o şfichiuiască pe această Thérèse, cu totul nedemnă în ochii ei, pentru că pusese stăpânire pe inima lui Jan. Se ridică de pe divan, repetându-şi de mai multe ori că o avea în faţa ei pe doamna Yvarsen şi că ea, Flavie Verneuil, nu voia să-şi reproşeze nici cea mai mică insolenţă faţă de soţia omului pe care-l stima şi faţă de mama lui Erling. Îşi înghiţi deci vorbele care-i stăteau pe buze. Vocea însă îi deveni aspră şi rece ca gheaţa.

— V-aș ruga doamnă, să n-o insultați în fața mea pe Sigrid Lindval. Ea a rămas pentru mine și pentru ai mei una dintre cele mai luminoase figuri. V-aș ruga, de asemenea, ca numele ei să nu mai fie rostit în discuția noastră. Cu tot respectul pe care-l datorez soției profesorului Yvarsen, pe care-l admir ca pe nici un alt om din lume, aș dori să-mi spuneți răspicat de ce anume vă temeți și ce vreți de la mine.

Flavie nu șovăise să vorbească despre Sigrid cu admirație. Thérèse fu dezarmată, subjugată de calmul și de autoritatea fetei. Stând așa în picioare, cu capul dat ușor pe spate, Flavie i-o amintea pe Sigrid din camera hotelului din Krittelwerk, atunci când ea, Thérèse, venise să-i spună că Ide scăpase teafără și că fărădelegea ei era cunoscută și înfierată. Doamna Yvarsen renunță s-o mai întrebe pe Flavie din ce motive ea și ai săi nutreau atâta simpatie pentru Sigrid. Nu mai era decât o persoană care implora.

— Ești încă un copil, domnișoară Verneuil! Nu știi ce înseamnă să-ți vezi dragostea sfâșiată! Nu-ți dai seama de răul pe care-l poți face fără să vrei. Domnișoară Verneuil, încearcă totuși să ghicești cam cât m-am putut frământa eu, odinioară, și cât a putut suferi nefericita aceea de Ide, numai pentru că Sigrid era atât de frumoasă și pentru că din pricina asta își închipuia că numai drepturile ei contau și că numai dragostea ei era sacră.

Răbdarea Flaviei ajunsese la capăt. Strigă:

— Eu nu v-am făcut nimic, doamnă! De ce vă închipuiți că vreau să vă atac? Și prin cine? Pe soțul dumneavoastră, nădăjduiesc că l-ați scos din cauză. De altfel, fiți liniștită, mi-am dat demisia și n-am să mai apar la clinică.

Thérèse plângea.

— Știi, gemu ea. Jan mi-a spus că vei părăsi clinica, dar va fi și mai rău dacă va ști că ai rămas, totuși, în acest oraș. Înțelege-mă, copila mea! Pentru el, nu ești Flavie! Ești Sigrid, reîntoarsă pe pământ. Și încă o Sigrid pură, fără pată, acea Sigrid de dinainte de despărțirea lor, cea pe care-o iubise nebunește, când nu era obligat s-o urască, iubind-o. Nu, nu-i voi face totuși soțului meu rușinea de a-l crede însuflețit de niște sentimente ce-ar putea, în mod normal, să-mi iște gelozia. Sunt soția lui și mă iubește, dar dumneata, dumneata ești reîntruparea visului lui din tinerețe. Și, ca și cum asta n-ar fi de ajuns, băiatul meu e și el îndrăgostit nebunește de dumneata. Va trebui să îndur un nou supliciu? După tată, fiul să fie și el sfâșiat de același chin? Imaginea dumitale e adânc întipărită în inima lui Erling. Toate fetele pe care le-a iubit mai înainte nu mai au nici un preț în ochii lui; acum, pentru el, tot ce există e în funcție de patima lui pentru dumneata. Înțelegi, deci, disperarea mea? Pot eu să știu dacă vei răspunde la dragostea lui? Și atunci, n-ar fi un adevărat blestem pentru un bărbat să idolatrizeze o femeie, cu aceeași înflăcărare pe care-a avut-o Jan pentru Sigrid și pe care o va avea Erling pentru dumneata? Viața fiului meu nu va fi astfel răvășită, distrusă?

Flavie devenise foarte palidă. Era prea sensibilă ca să nu regrete chinurile cumplete pe care i le pricinuisse, fără voie, doamnei Yvarsen, dar totodată se simți și clocotind de indignare. Dreptul pe care și-l aroga această mamă de a se amesteca în viața fiului ei, i se păru fetei un abuz de autoritate. Îl respinsese pe Erling, dar ținea să li se lase libertatea –

atât tânărului chirurg, cât și ei – să-și hotărască singuri viitorul. Fiecare e dator să suporte singur consecințele faptelor sale. Asta înseamnă de fapt „a trăi”. Thérèse nu făcuse altceva decât să slujească – cum nu se poate mai bine – interesele dragostei devastatoare a fiului ei. Din fericire, Flavie primise o educație aleasă. Așa că încercă să pună capăt, cu o desăvârșită politețe, unei discuții care o jignea profund.

— Regret, spuse ea cu blândețe, regret mult, doamnă, de a vă fi lăsat să-mi spuneți ceea ce mi-ați spus. Tatăl meu m-a învățat că vorbele fac adesea să se cristalizeze unele sentimente care poate că ar fi dispărut de la sine dacă acele vorbe n-ar fi fost rostite. Chiar în acest moment, fratele meu se străduiește să obțină două locuri la avionul cu care vrem să ne reîntoarcem în Canada. Oare să vă mai mărturisesc că am venit la Stockholm numai pentru a-l cunoaște pe bărbatul pe care Sigrid îl asemuia cu un zeu? Plec, după ce mi-am dat seama pentru ce-l plasase atât de sus. Avea dreptate. M-am străduit să-l slujesc cât mai bine și m-aș simți foarte onorată dacă aș ști că am izbutit. Cât despre fiul dumneavoastră, nu simt pentru el decât admirație și simpatie. E demnul fiu al doctorului Yvarsen. Și al dumneavoastră, doamnă. Dar trebuie să admiteți că nu mă simt răspunzătoare pentru sentimentele pe care le are față de mine. Părinții ne-au învățat – pe mine și pe frații mei – să fim foarte cinstiți cu noi înșine. Examenul de conștiință era pentru ei un lucru obișnuit. Fără să mă amăgesc pe mine însămi, nu văd ce mi-aș putea reproșa... Vă rog să-mi îngăduiți să părăsesc – cu tristețe, dar cu fruntea sus – această țară unde se odihnește nefericita Sigrid și unde trăiește familia Yvarsen!

Apoi făcu o precizare pe care Thérèse nu i-o ceruse.

— Sigrid era vară cu părinții mei. În timpul șederii sale în Canada, a locuit la noi. Soțul dumneavoastră, refuzând moștenirea pe care ea i-o lăsase, acești bani ne-au revenit, de drept, nouă.

Thérèse se ridică de pe scaun. Ceea ce-i dezvăluise Flavie făcuse să-i sece brusc lacrimile. Sigur, își dădea foarte bine seama cam ce sentimente trebuie să fi încercat Jan în față aceluia testament; dar ea încerca acum unul și mai puternic, pentru că Jan nu-i spusese nimic în legătură cu acest lucru. De ce? Văzu în asta o dovadă în plus a atașamentului său față de Sigrid. Niciodată Ide nu simțise, cu atâta înverșunare, gelozia față de Sigrid, cum o simțea Thérèse acum! Încetă să mai fie dreaptă și bună și ura ei împotriva lui Sigrid o împrășcă pe nevinovata Flavie. Mai ales nu se putu abține să nu rostească unele fraze, care n-ar fi trebuit spuse niciodată.

— Orice părere ai avea despre dispărută, te rog, reține bine, domnișoară Verneuil, că fiul meu, fiul lui Jan Yvarsen, nu se va însura niciodată cu o rudă a lui Sigrid Lindval! Doresc din străfundul inimii să nu te mai vadă niciodată și soarta să te poarte cât mai departe de ai mei!

După care nu plecă, ci fugi; Thérèse fugea mai mult de ea însăși decât de Flavie. Inima îi bătea să se spargă. Coborî scara, apăsându-și pieptul cu mâna. Lacrimile începură să-i șiroiască din nou, fără voia ei. Se simțea nenorocită, slabă, deznădăjduită. Știa că nu-și atinsese scopul. Venise să se asigure că Flavie nu-i va mai vedea nici pe bărbatul, nici

pe băiatul ei, fără știrea ei, și poate și fără să știe unul de celălalt. Dar în loc de o fetișcană oarecare, nimerise peste o minte ageră, peste o tânără cu un caracter ferm și greu de descumpănit. În ciuda plecării apropiate a fetei, Thérèse continua să fie tulburată și neliniștită. Își dădea foarte bine seama că dacă Erling afla de ostracismul promulgat împotriva iubitei sale, va fi cuprins de o furie cumplită împotriva mamă-si. Căci Erling n-o va ierta niciodată că intervenise pentru a se opune dragostei sale. „Din fericire, își spuse ea, Jan nu vine acasă la masă; așa că până deseară am tot timpul să-mi vin în fire.”

După care, intră în casă. Nu-și putea face însă nici un fel de iluzii nici în privința lui Jan, nici a lui Erling, fie că Flavie era sau nu era acolo. Dacă Thérèse n-ar fi întrecut măsura, poate că l-ar fi putut abate din drum pe fiul ei, dar acum nu mai putea face nimic: mereu i se părea că se aude trântind acele vorbe nefericite: „Fiul lui Jan Yvarsen nu se va însura niciodată cu o rudă a lui Sigrid Lindval!”

Când Bertie se întoarse, la ora convenită, Flavie era toată un pachet de nervi. Îi relată tot ce-i spusese doamna Yvarsen. Fumând încet o țigară, Norbert se străduia să ghicească dedesubturile acelor cuvinte ciudate. Tot vorbind, Flavie se îmbracă cu un elegant taior gri, care se potrivea de minune cu tenul ei luminos, iar pe cap își puse o beretă de aceeași culoare. Era nemaipomenit de drăguță în eleganta ei simplitate, mai ales că ochii îi străluceau de mânie și de indignare. Bertie o privi plin de admirație. Cum era foarte sensibil la frumusețe, nu se mai miră de ce Flavie isca, pe de o parte, iubirea, iar pe de alta, ura. Tânăra înțelese că, în pofida dragostei pe care i-o purta fratele său, răspunsul lui va fi chibzuit și lipsit de orice subiectivitate în ceea ce-o privea.

— Draga mea, zise Norbert, nu trebuie să abuzezi de darurile cu care te-a înzestrat natura. Din acest punct de vedere, doamna Yvarsen are dreptate. Iar în ce privește trufia, nu sunt de acord cu această acuzație, nici cu faptul că ai fi mințit. Fii însă atentă! Noi, și mai ales tu, poate că am fost mult prea indulgenți cu cea care se pare că ar fi vărsat sau doar a vrut să verse sângele unor ființe nevinovate. Flavie, văd că ai devenit un motiv de discordie între membrii unei familii foarte unite până la pătrunderea ta nedorită în mijlocul lor. Deși în adâncul inimii tale nu te-ai gândit că le vei face vreun rău, te-ai introdus totuși în această familie fără să-ți dezvălui scopurile și identitatea. Surioara mea... da, cred că surioara mea s-a îndrăgostit. Taci, fetițo! Lasă-mă să spun ce am de spus! Ai demarat însă prost, și acum inima ți-e sfâșiată de o dragoste împărțită între doi bărbați: cel care ți-e interzis îți apare „cu o aureolă de martir”, celălalt, are ghinionul de a trăi în umbra celebrului său tată. Dar tocmai acest lucru mă face să mă răzvrătesc: căci tocmai el, cel fără apărare, e cel care te iubește fără margini, fără măsură, ca un smintit!

Opri gestul de protest al Flaviei, Norbert se grăbi să adauge:

— Nu, încă nu spune nimic! Când îi îngădui unui frate, conștient de răspunderile sale, să spună tot ce are pe inimă, ești obligată să-l ascuți până la capăt. De altfel, nici nu țin, chiar atât de des, asemenea discursuri! Nu trebuia să-ți îndemni piciorușele „să se avânte chiar atât de repede către ceea ce e rău”! Acum însă încearcă să dregi ceea ce ai

făcut și îndepărtează-te cât mai repede de această familie atât de zguduită, în urma trecerii tale... Așteaptă, ființă plină de nerăbdare! Jan Yvarsen va continua, datorită tulburărilor tainice pe care i le-ai produs, fără să vrei, va continua, zic, să plutească în acea atmosferă rarefiată pe unde hălăduiesc spiritele înalte. Cât despre frumosul doctor Erling, va fi obligat să-și vină în fire. Are nevoie de timp ca să-și filtreze emoțiile, ca să-și clarifice sentimentele. Cine știe ce-i poate aduce ziua de mâine? E deci cazul să așteptăm urmările. Bun! Încă un cuvânt și am terminat. Sunt convins că surioara mea și-a atins scopul propus: acela de a nu lăsa să se stingă amintirea celei mai frumoase femei care a existat vreodată... Cred că va veni o zi în care Thérèse Yvarsen va înceta s-o mai urască pe Sigrid și pe toți cei de un sânge cu ea. Lasă timpul să lucreze, Flavie... Nu uita că Thérèse Yvarsen e mamă. Am observat-o în timpul balului cum își sorbea din ochi băiatul. Dragostea maternă e adesea oarbă, dar astea sunt orbiri de moment când e vorba de o femeie atât de bună și de inteligentă ca doamna Yvarsen.

Norbert tăcu. O strânse la piept pe înlăcrimata Flavie, hotărâtă să se lase în voia soartei, și mai ales în grija fraților ei. Și apoi – sigur că n-ar fi avut curajul s-o spună cu glas tare – se simțise cumplit de răscolită când îl auzise pe Bertie afirmând cu atâta siguranță că dubla ei dragoste se putea oricând transforma într-o singură și unică flacără dătătoare de fericire...

Norbert era cam contrariat de invitația la masă făcută, într-un mod atât de neașteptat, de către profesorul Yvarsen. Totuși nu-i împărțăși surorii sale nici unul din gândurile care-l frământau și o conduse până în fața restaurantului indicat de Jan. Pe urmă, după ce dădu o raită prin cartier, se întoarse și se instală într-o cafenea, de unde putea urmări intrarea în restaurantul cu pricina. Marele Nord te învață să fii prudent. În ciuda tonului pe care-l folosea ca s-o liniștească pe Flavie, oamenii îi inspirau foarte rar lui Bertie o încredere deplină. Sora sa fusese serios zguduită, și băiatul era adânc mâhnit s-o găsească îndrăgostită, în niște condiții atât de paradoxale.

Jan Yvarsen o aștepta. Ca și Sigrid odinioară, fata i se părea de o frumusețe fără egal. Cu atât mai mult cu cât, pe lângă grația deosebită a lui Sigrid, Flavie avea în plus și o uimitoare puritate.

Aceasta își dădu imediat seama că Jan nu știa nimic de demersul soției sale. Îi spusese tinerei ceva cu totul neprevăzut pentru ea și care nu se potrivea câtuși de puțin cu cuvintele categorice ale Thérèsei: „Să știi că niciodată n-ai să te poți îndepărta de mine!” Ca să nu fie deranjați în timpul mesei de intervențiile neplăcute ale chelnerului, doctorul comandase meniul chiar de îndată ce sosise. Așa că imediat ce fata se așeză la masă, el îi și întinse o scrisoare. Ea parcurse repede rândurile, apoi ridică spre el niște ochi întrebători. Ce-o privea pe ea scrisoarea aceea venită din Transvaal prin care i se cerea doctorului un biolog „foarte bine pregătit și foarte conștiințios”?

— Nu e primul S.O.S. pe care-l primesc din Pretoria, zise grav, Jan. Trebuie descoperit cât mai grabnic agentul care produce boala. Sigur că e unul dintre microbii care

trăiesc în apele poluate de animale, și care-i ucide pe bieții copii. Aș dori mult să plec într-acolo!

Ochii aurii se întâlneau cu ochii albaștri. Flavie nu se simți câtuși de puțin măgulită, ci pur și simplu sacrificată; profesorul nu știa că, chiar în aceeași seară, ea avea să părăsească Stockholmul? Deși habar n-avea de demersul soției sale, urmărise de fapt același lucru ca și ea: fata pe care amândoi o socoteau un fel de fiară primejdioasă să fie îndepărtată cu orice preț din jurul lor. Mijloacele erau diferite dar, în dragostea lor oarbă pentru Erling, nutreau amândoi aceeași dorință. Mai mult decât atât, Jan Yvarsen – comițând ultima dintre lașități – voia el însuși să fie izbăvit de ispită! Flavie roși de mânie și Jan sesiză disprețul din glasul ei:

— Mi-ați pregătit un cec mult prea generos, domnule doctor. Poate că n-ar fi fost cazul să mă plătiți pentru cele trei luni în care v-am dat o mână de ajutor. Am donat banii fondului de ajutorare al foștilor salariați, care au îmbătrânit și s-au retras de la clinică. Pe de altă parte, nu v-am rugat câtuși de puțin, să-mi căutați o nouă slujbă. În ce mă privește, nu se pune deloc problema să plec atât de departe de frații mei și în niște condiții atât de aspre.

Cu un gest plin de trufie, își dădu capul pe spate, înălțându-și bustul și încheie:

— Regret că vă decepționez. Dacă mi-ați fi spus mai devreme, la telefon, despre ce era vorba, v-aș fi lămurit pe loc. Așa că ne-am fi putut cruța această întrevedere... inutilă.

Jan înțelese. În privire i se oglindi o tristețe adâncă, mai mișcătoare chiar decât lacrimile. Fără să spună nimic, scoase din buzunar un portofel. Flavie, din ce în ce mai inaccesibilă și mai rebelă, crezând că el voia s-o îmbie cu bani ca să plece, simți cum mânia pune tot mai puternic stăpânire pe ea. Dar Jan îi întinse niște fotografii. Mâna îi tremura ușor și se părea că ține acele poze cu un respect plin de evlavie. Flavie văzu în ele un copil adorabil, rotunjor, cu plete blonde, cu ochi imenși, surzând plin de viață, întinzându-și minutele către cineva ce se afla în afara cadrului; apoi același copil, sprijinit între perne, slăbit, schițând doar un surâs, cu acel ceva atât de patetic în privire care sfâșie inima părinților... În sfârșit, veselul și frumosul copilăș nu mai era decât o statuie de marmoră, răsărind dintre flori...

Jan nu putuse niciodată contempla acele fotografii ale primului său fiu, fără să nu simtă un nod în gât. Se strădui totuși să spună, cu glasul sugrumat de emoție:

— E Nils, primul meu băiat... Săptămâni în șir am luptat cu boala, la marginea aceluia leagăn; am nădăjduit, am deznădăjduit... Cele mai mari somități medicale din Transvaal și din Europa s-au străduit să mă ajute... Dar n-au putut descoperi cauza bolii. Bietul meu Nils a murit. Răul ăsta misterios seceră în fiecare an alți copii. Și cu fiecare prunc care moare, mi se pare că-l pierd din nou pe Nils al meu. Era copilul Idei. N-am știut să-i apăr, nici pe ea, nici pe el. Când ți-am propus să te duci acolo, nu m-am gândit la nici unul din lucrurile urâte de care m-ai crezut în stare, căci iată, ți s-au împurpurat obraji, Flavie! Am crezut, pur și simplu, că acea legătură tainică pe care am simțit-o între noi îmi îngăduia, într-o asemenea împrejurare, să fac apel la dumneata.

Flavie își uitase temerile, uitase că trebuia să se îndepărteze de familia Yvarsen. Adună încet fotografiile, le ținu o clipă în palmă, apoi le strânse la piept. Cu același respect ca și cum ar fi fost vorba de un obiect sacru, i le întinse lui Jan, spunând fără să mai simtă în ea nici cea mai mică urmă de revoltă:

— Dacă... dacă n-ați găsit pe altcineva... dacă alți cercetători au eșuat în investigațiile lor, cum vreți să reușesc eu, o biată începătoare, care, dacă m-am descurcat cât de cât la clinică, asta s-a datorat numai sfaturilor și îndemnurilor dumneavoastră?

Ochii lui Jan priveau departe, foarte departe, dincolo de Flavie și de lucrurile din jur; după o vreme îi răspunse:

— Sunt sigur că vei descoperi răul care produce acea boală.

Ca într-un vis, sau mai curând ca și cum și-ar fi vorbit lui însuși, Jan continuă:

— Faptele omenești depășesc uneori cu foarte mult sensul pe care li-l acordăm noi.

Mi-am scormonit memoria și mi-am adus aminte că mătușa Brita avea niște rude în Canada. Te tragi din sângele lui Sigrid. Ești tot atât de frumoasă ca ea. Cine știe dacă nu cumva morții încearcă să repare, într-un fel, faptele smintite și urâte pe care le-au săvârșit pe pământ... și poate că încearcă să le repare prin intermediul unei ființe curate. Dacă dumneata, Flavie, descoperi leacul, împiedicând pe alți mici Nils să fie smulși de lângă părinții lor, poate că așa fi din nou mândru de Sigrid...

Ultimele cuvinte le spuse foarte încet. Flavie, care închisese ochii ca să le prindă mai bine sensul, auzi și urmarea:

— ...Iar inima mea își va găsi în sfârșit pacea, înainte de capătul călătoriei...

Nici Jan, nici Flavie nu rupseră tăcerea ce urmă, până în momentul în care, mestecând cu lingurița în cafeaua ce-i fusese adusă, Flavie întrebă ca și cum lucrul ar fi fost de la sine înțeles:

— Când trebuie să plec, domnule doctor?

12

O lună mai târziu, Flavie Verneuil era în Transvaal. Norbert se reîntorsese la Paris. Între Jan și fiul său, între Erling și mama sa se instalase fantoma celei care plecase. Dacă Jan suferise odinioară surprinzându-și logodnica „gură în gură și trup lângă trup” cu cel mai bun prieten al său, cel puțin găsisese o oarecare alinare a deznădejdii sale: căci fusese ocupat cu plecarea, cu anunțul de căsătorie, apoi cu însurătoarea lui cu Ide. Lui Erling însă, nimic nu-i putea aduce vreo ușurare. Așa că ținea să aibă neapărat o explicație cu tatăl său. Ce idee năstrușnică s-o expedieze pe Flavie Verneuil tocmai în emisfera australă! Numai că respectul pe care-l datora tatălui său era mai puternic decât orice. Și cum i-ar fi fost cu neputință să ridice tonul față de Jan, deocamdată prefera să tacă. Nu putuse rămâne un minut singur eu Flavie, până în clipa plecării. Plin de fermitate, Norbert o făcuse pe câinele de pază: un Norbert de altfel indignat care, nu-i ierta lui Jan de a se fi folosit – pentru a-i înflăcăra imaginația surorii sale – de niște argumente pe care el le taxa cu asprime, drept șantaj sentimental. De îndată ce fu pus la curent cu situația, Erik nu mai ezită nici el să se îndoiască – nu de loialitatea lui Jan Yvarsen – ci de perspicacitatea sa în privința sentimentelor acestuia, de adevăratele motive care-l determinaseră să intervină pe lângă Flavie. Cei doi băieți – cu minți clare și pozitive – pricepură imediat că Flavie redeșteptase, prin frumusețea ei, vechea patimă adormită din inima lui Jan. Din acea clipă, printr-o judecată foarte simplă, doctorul simțise că are unele drepturi asupra fetei. A o trimite în Transvaal, a o convinge să continue cercetările începute de el și să le continue cu fervoare, nu însemna altceva decât a o ține în stăpânirea lui. Și, de asemenea, de a o duce cât mai departe de fiul lui.

Cei doi frați Verneuil nu izbutiseră cu nici un chip s-o abată pe Flavie ele la planul ei. Singurul lucru pe care-l obținuseră fusese făgăduiala solemnă că dacă într-un an de zile cercetările sale de laborator n-aveau să ducă la vreun rezultat, urma să se reîntoarcă la ai săi, în Canada.

Dar iată că totul începu mai bine decât nădăjduiseră cei doi frați. Fata fusese încântată de călătorie și sărbătorită, pe tot parcursul drumului, pe care ținuse să-l facă pe mare. La sosire, se bucurase de o primire deosebit de călduroasă din partea corpului medical din capitala Transvaalului și de o locuință gata s-o primească în niște condiții deosebit de plăcute, cu o grădină frumoasă și cu o slujnicuță neagră, veselă și îndemnatică. În fiecare săptămână, Erik și Bertie primeau de la ea câteva rânduri. Primele luni trecură și neliniștea familiei Verneuil, se potoli, când, brusc, totul fu dat peste cap. Drama se dezlănțui mai întâi la Stockholm. Jan și Flavie se înțeleseseră între ei ca fata să-i trimită cât mai dese dări de seamă despre stadiul cercetărilor sale. Jan îi trimisese la

rându-i dosarul alcătuit de el cu mulți ani în urmă, despre lunga și cumplita boală a micului Nils. Printr-un acord tacit, nici unul, nici celălalt nu pomeniseră niciodată, în scrisorile lor, ceva despre sentimentele personale. Trecuseră mai bine de trei luni, când iată că sosi marea veste: agentul infecțios fusese, în sfârșit, izolat. Cum mai mulți cercetători sud-africani fuseseră la un pas de această descoperire, Flavie nu socoti că meritul i-ar reveni exclusiv.

În decursul celor trei luni, Erling se schimbase cu desăvârșire. El, atât de vesel și de exuberant, atât de expansiv față de părinții săi, nu mai afișa acum decât o politețe, rece. Fugea de ei ori de câte ori îi stătea în putință. Urmărea însă cu înflăcărare, cu perseverență, cercetările Flaviei. Își consacra toate ceasurile pe care și le putea petrece la clinică, biologiei și microbiologiei. Ori de câte ori intra în laborator, tatăl său îl găsea aplecat peste microscop, sau supraveghind reacțiile din eprubete. Singurele subiecte de discuție care mai îngăduiau celor doi bărbați, odinioară atât de apropiați, să fie cât de cât mai comunicativi, erau sănătatea bolnavilor și, cercetările privitoare la ceea ce în Transvaal fusese numit de multă vreme „Boala lui Nils”.

Jan Yvarsen se străduise totuși din răspuțeri să-l determine pe Erling să-i facă unele confidențe. Țeapăn, crispat, acesta îi aruncase însă o privire atât de mânioasă, încât tatăl se simțise profund jignit. Abia în acea zi înțelese Jan cit de mult o iubea Erling pe Flavie. Thérèse văzuse mult mai limpede decât el. Toată comportarea fiului lor era motivată de această pasiune secretă, iar tatăl devenise „Cel-care-i-o-răpise-pe-iubita-sa”. Bărbatul – oricât ar fi el de bun – tratează adesea cu multă superficialitate pasiunea sentimentală a altui bărbat. Nu recunoaște ca adevărată decât propria sa suferință. Jan Yvarsen era chiar gata să se felicite c-o îndepărtase pe Flavie. Totuși, mâhnit să constate că ostilitatea fiului său se întindea și asupra mamei sale și nu părea de loc să se liniștească, cu timpul, căutase un teren de împăcare. Ori de câte ori primea fișele expediate de Flavie, i le trimitea în grabă lui Erling. Când Jan scosese acel exultant: „L-a descoperit!”, Erling aproape că-i smulsese din mână scrisoarea, care de data aceasta începea cu un: „*Nădăjduiesc, domnule doctor, că veți fi satisfăcut să aflați că...*”

Fără să scoată o vorbă, Erling părăsi imediat odaia. În toată această poveste, el nu vedea decât un singur lucru: că Flavie avea să se reîntoarcă în Europa.

Seara, în jurul mesei de familie, Jan, care-și regăsise surâsul, încercă să închege o discuție, rostind:

— Ah, Thérèse! De data asta am să-ți dau o veste cum nu se poate mai bună!

Aceste vorbe o făcură pe soția lui să tresară. Căci, deși cu zâmbetul pe buze, în ciuda eforturilor depuse, Thérèse uitase în ultimele luni ce e bucuria. Bărbatul ei se gândea tot timpul la altceva: mai mult ca sigur că la cea care plecase. Fiul ei de-abia își descleșta dinții să scoată câte o vorbă și o săruta cu atâta indiferență, încât Thérèse era foarte nefericită. Erling, care o urmărea, o văzu rezemându-se de marginea mesei, ca pentru a-și căuta un sprijin. Presimțea că vestea bună a soțului ei n-avea să fie deloc bună pentru ea. Atunci Jan istorisi, pentru prima oară, cu cât devotament acceptase Flavie să

pece în Transvaal ca să vină în ajutorul copiilor aflați în pericol. Cu gâttejul strâns de spaimă, Thérèse se uită pe furiș la fiul ei și văzu că acesta o pândise. Izbuti să articuleze câteva cuvinte banale:

— Oh, bine că a reușit... Știi cumva ce are de gând să facă acum?

Jan nu mai avu când răspunde, căci Erling strigă pe un ton din care răzbătea limpede intensitatea dorinței sale:

— Păi ce să facă? Să se înapoieze cât mai repede în Europa!

Cu dinții strânși, își pironi privirile asupra părinților săi. Thérèse începu să-și frământa mâinile; pe chip i se zugrăvise o mare tulburare. Numai Jan, foarte surprins, rosti plin de însuflețire:

— Nici să nu te gândești la așa ceva, Erling! Abia de acum încolo rămâne de făcut ce e mai greu! Trebuie descoperit antidotul!

Thérèse se destinse într-o clipă. Pe buze îi înflori un surâs și nu-și putu reține un oftat de ușurare.

Erling sări ca ars, în picioare.

— De data asta, zău că e prea mult! strigă el, aruncând șervetul pe masă.

Thérèse scoase un ușor strigăt de spaimă, în vreme ce Jan, foarte palid, se străduia să se stăpânească. Servitoarea intră cu cafelele. Fără să-l lase pe fiul său să răbufnească, dând la iveala tot ce fierbea în el de atâta vreme, Jan spuse cu calmul lui obișnuit:

— Thérèse, cred că ar fi mai bine să bem cafeaua în salon.

După care, fără să pară a fi observat chipul încruntat al lui Erling, părăsi odaia. Thérèse tremura atât de tare din pricina furtunii pe care-o socotea inevitabilă, încât trebuia să facă un adevărat efort ca să-l urmeze. Erling își frecă nervos, mâinile. Trebuia cu orice preț să aibă o lămurire cu ai săi. De data asta nu-și va mai lăsa părinții să se fofileze ca de obicei.

— Gata, strigă el cu glas dur, ușa a fost închisă! Nu vreți scandal în fata servitorilor, nu-i așa? În schimb, de mâhnirea fiului vostru puțin vă pasă! Țineți la conveniențe indiferent cu ce preț, nu-i așa?

Jan rămăsese în picioare, în vreme ce Thérèse, căreia i se înmuieră genunchii, se refugiase într-un fotoliu. Erling nu luă în seamă vorbele cumpănite cu care tatăl său se străduia să-l potolească. Era, pur și simplu, turbat de furie și de disperare.

— Destul, tată! Ajunge cu vorbele frumoase! Nu mai sunt un țânc! Îmi fac zilnic reproșuri că te-am lăsat să procedezi cum ai vrut! Povestea asta cu cercetarea e o gogoasă mare și umflată! În realitate, n-ai urmărit altceva decât s-o îndepărtezi pe Flavie de mine. De ce? O iubesc și voi ști s-o fac să mă iubească! Cu atât mai rău dacă-ți jignesc demnitatea paternă, dar să știi că am întrevăzut clar toate dedesubturile tale. Ai îndepărtat-o, cu voie sau fără voie, pentru că n-ai putut suporta ideea de a-mi lăsa câmp liber. Pe vremuri, ți-ai stricat viața. Nu te-ai consolată niciodată că n-ai putut s-o ai pe femeia visurilor tale! Cu atât mai rău pentru tine! Cum să nu poți ierta un moment de slăbiciune sau de rătăcire celei pe care-o idolatrizezi? Crezi că dreptatea sau orgoliul contează în

dragoste? Tată, n-ai știut s-o păstrezi, ai alungat-o, ai lăsat-o pe Sigrid Lindval să se sinucidă! Eu nu fac parte din aceeași generație cu tine. Nu am nici scrupulele, nici complexele tale. Iubesc o fată, pe ea o vreau și nu pe alta! Dacă trebuie să mai stea acolo, nimic nu mă împiedică să mă duc după ea. Și de ce, mă rog, i-ai interzis să-mi scrie? De ce?

Jan, sfâșiat de toată această dezlănțuire, fu atât de intrigat, de ultima întrebare, încât aproape că urlă:

— Erling! Ești nebun? Niciodată n-am încercat să te despart de Flavie! Dacă aș fi avut certitudinea că te iubește, aș fi fost cum nu se poate mai fericit să te văd însurându-te cu ea! Niciodată nu i-am interzis să-ți scrie!

Erling știa că tatăl său n-ar fi mințit nici dacă ar fi fost vorba să-și salveze viața. Atunci? Scoase din buzunar o scrisoare pe care trebuia s-o fi citit și răscitit de zeci de ori, dacă te uitai la starea în care se afla plicul. Din acel plic smulse o hârtie și, cu un accent în care vibra disperarea, fără să se uite pe textul pe care-l știa pe dinafară și care-l condamna definitiv, rosti: „*Dragă doctore Erling, îți mulțumesc că mi-ai scris cu atâta regularitate, cu toate că eu nu ți-am răspuns. Sunt convinsă că urmărești, împreună cu tatăl dumitale, eforturile pline de răbdare care mă țin aplecată peste culturile mele de microbi. Chiar nu știai că «fiul lui Jan Yvarsen nu se va însura niciodată cu o rudă a lui Sigrid Lindval»? De-acum încolo, te rog să nu mai uiți acest lucru. E de prisos să mai cultivăm suferința, mai ales când e vorba de niște oameni ca noi, hotărâți s-o aline pe-a altora. Crede-mă, dragă doctore Erling, că-ți urez din toată inima să-ți găsești fericirea*”.

Surpriza lui Jan fu atât de mare, încât repetă mașinal:

— „Fiul lui Jan Yvarsen nu se va însura niciodată cu o rudă a lui Sigrid Lindval!”
Dar de ce ți-a scris asta?

Cu un dispreț zdrobitor, cu pumnii strânși, Erling, îndreptându-și talia și devenind aproape tot atât de înalt cât și tatăl său, strigă:

— Pentru că așa i-ai spus tu!

Cuvântul „niciodată”, rostit de Jan, țâșni cu puterea și cu viteza unui glonte. Dar brusc, cei doi bărbați încetară să se mai sfideze și întoarseră capul spre fotoliul unde Thérèse, lăsată cu toată greutatea pe spătar, palidă, încremenită, prea răvășită pentru a mai putea rosti vreun cuvânt, îi privea cu niște ochi șterși, până într-atât îi era de mare deznădejdea. Urmă o lungă tăcere.

Încremenit da o incomensurabilă stupeoare în fața a ceea ce numea, în adâncul inimii sale, „trădarea mamei”, Erling rosti încet:

— Deci, mama mea, care pretinde că-și adoră fiul, i-a spus femeii pe care-o iubesc că trebuie să renunțe la orice dragoste pentru mine! Iată de ce a acceptat așa de ușor Flavie să plece atât de departe, cu toată opunerea fraților săi! Iată de ce, în ciuda rugămintilor mele repetate, în scrisorile pe care i le-am trimis surorii mele Ide, la Krittewelk, n-am putut-o convinge să se ducă, împreună cu bărbatul ei, la Pretoria, ca s-o cunoască pe Flavie! Sigur că Ide a primit, la Krittewelk, instrucțiuni clare de a se ține departe de cea

pe care mama s-a crezut îndreptătită s-o socoată un „pericol public”! Vă rog să credeți amândoi că dacă copiii fac uneori surprize neplăcute părinților, asta se întâmplă numai atunci când descoperă, ce anume se ascunde în dosul blândeții de fiecă zi a celor pe care-i iubim din străfundurile ființei noastre; oricum, lucrul acesta constituie o experiență amară pentru un fiu!

Spunând acestea, Erling se năpusti afară din salon. Ultimele sale cuvinte fuseseră rostite cu o voce răgușită, întretăiată de nodurile ce i se puneau în gât. Aflat în spatele lui, Jan Yvarsen nu mai avu vreme să se ocupe de el: soția lui căzuse leșinată, pe covor...

Sentimentul care-l stăpâna pe Jan era mirarea de a descoperi că fiul său îi semăna atât de mult. Brutalitatea de care dăduse dovadă Erling nu făcea oare pereche cu cea manifestată de el pe malul Trollhättan-ului? Se năpustise asupra celui mai bun prieten al său, fusese gata să-l arunce în torent! Da! Dar mai apoi nimeni nu-i venise în ajutor ca să facă lumină în acea noapte a sufletului său, să facă rânduială în haosul din inima lui! Nimeni nu fusese acolo să-l liniștească, să-l ajute să vadă adevărul. Dacă un suflet apropiat l-ar fi sfătuit, ar fi iertat-o pe Sigrid și nu s-ar mai fi însurat cu Ide... Ceea ce trebuia reținut din toate acele încercări dureroase, care se reînnoiau, era faptul că el nu va putea fi niciodată un tată destul de tandru pentru un fiu atât de înflăcărat!

Tot îngrijind-o pe Thérèse, cu o duioșie plină de neliniște, Jan hotărî că îi va ajuta pe cei doi tineri să vadă mai clar ce anume doreau unul de la altul. Căci mai rămânea de rezolvat o problemă: Flavie îl iubea și ea pe Erling? Lucrul nu era câtuși de puțin sigur... Pentru ca o pereche să fie fericită, nu e de ajuns ca un bărbat să iubească o femeie, ca un tată să-și iubească băiatul. Pentru asta dragostea trebuie să fie reciprocă, să existe un elan, la baza căruia să stea atât atracția fizică, dar și sentimentul. Stima, loialitatea pot crea stabilitate, siguranță, dar nu și bucurie. Jan Yvarsen învățase, pe propria sa piele, că orice greșală, făptuită chiar de la start, se plătește...

De îndată ce Thérèse își veni în fire, vru să se scoale, să alerge după fiul ei, să-l roage s-o ierte. Dorea cu ardoare să-i scrie Idei, în Transvaal! Într-adevăr, Ide primise scrisoare după scrisoare de la mama ei, în care aceasta o conjura să nu cumva să ia legătura cu ruda lui Sigrid. Thérèse dorise s-o facă pe Ide să se teamă până și de o posibilă seducție a acestei irezistibile frumuseți asupra bărbatului ei. Dacă Ide nu răspunsese niciodată, în legătură cu această problemă, scrisorilor presante ale lui Erling, o făcuse – exact așa cum bănuise fratele ei – numai ca să se conforme rugămintelor materne. Jan avu multă bătaie de cap până să-și liniștească soția, s-o convingă că, de-acum încolo, cea mai nimerită era doar atitudinea de binevoitoare expectativă. Își asuma sarcina de a scrie el însuși fiicei sale și de a pune lucrurile la punct. Încet, cu multă duioșie, o legănă pe biata Thérèse, pierdută în brațele sale, spunându-i în șoaptă că va trebui să nu-și mai suspecteze niciodată bărbatul. Din moment ce nu se îndoise de el în trecut, cu atât mai puțin acum n-ar fi trebuit să nutrească apriga dorință de a o îndepărta pe Flavie. Îi fu și mai greu s-o potolească a doua zi, când află că Erling se întorsese pe furiș acasă, că-și luase o valiză cu haine și că-i ceruse, în scris, profesorului Jan Yvarsen să-i acorde un concediu de o

săptămână.

— Lasă-l dragă, să plece, îi tot repeta Jan soției sale. Fii sigură că îi este destul de rușine de plecarea asta intempestivă. Îi pare rău că ne-a necăjit. Îi pare și mai rău că n-a fost în stare să se stăpânească. Încă nu și-a venit în fire ca lumea. Îi trebuie puțin timp. N-a cerut decât opt zile de concediu; deci n-are intenția de a se duce iu Transvaal.

Lovită în ceea ce avea ea mai scump, Thérèse nu izbutea să-și vină în fire. Ar fi dat orice să poată da fuga să-și vadă fiul...

Erling luase rapidul de Paris. Voia cu orice preț să găsească pe cineva care să-i dea vești despre iubita lui. Se gândise, cum era și firesc, la Norbert. Nu-i știa adresa, dar oricât de mare ar fi fost Parisul, când un tânăr de statura lui Norbert se instalează în el pentru a studia Artele Frumoase, puteai fi sigur că-l vei găsi. Două zile îi fură de ajuns. Uriașul blond închiriasse în Montmartre un atelier, pe cât de confortabil, pe atât de luminos și de pitoresc. Erling nu-l descoperi numai pe Norbert, ci și pe Erik, în trecere prin Paris pentru niște afaceri. Cei doi frați Verneuil îl primiră pe tânărul doctor cu o rezervă care arăta cât erau de circumspecți față de întreaga familie Yvarsen. Dar dificultățile fură repede înlăturate și lucrurile limpezite. Erling avea în fața lui exact auditoriul care-i trebuia ca să vorbească despre Flavie. Singurul pe care mânia lui Erling împotriva tatălui și a mamei sale l-a făcut să ridice tonul a fost Norbert. Erik, dimpotrivă, vorbi moderat, despre respectul datorat celor care poate că se înșelaseră crezând că-l ajută, asta neînsemnând însă că dragostea pe care-o nutreau față de fiul lor ar fi scăzut. Înțelegerea între cei trei tineri fu, până la urmă, deplină: toate erorile de natură psihologică sau sentimentală fură înlăturate. O plecare n-ar fi fost cătuși de puțin potrivită pentru a netezi drumurile conform dorinței îndrăgostitului Erling, dar, acționând cu cumpătare, putea fi ajutat să-și găsească fericirea. Erling voise s-o ia pe o cale mai rapidă și să se ducă după Flavie, în Transvaal. Fu nevoie de toată înțelepciunea și elocvența lui Erik pentru a-l convinge că asta ar însemna s-o apuce din nou pe un drum nefavorabil.

Scrisorile Flaviei către frații ei erau scurte, dar pline de tristețe. Numai sentimentul datoriei o reținea acolo. Pasul uriaș pe care-l făcuse, descoperind un vaccin nu numai preventiv, ci și curativ, o înviorase, o entuziasmase din nou, dar... – și ăsta fu pentru Erling însuși glasul speranței – fata adăuga:

„În orice caz, Norbert, nu-mi voi călca fâgăduiala pe care ți-am făcut-o. Dacă după un an vaccinul meu se va dovedi ineficace, mă voi întoarce, considerând că mi-am ținut cuvântul față de profesorul Yvarsen. Știi că va fi foarte decepționat. Tu și Erik îmi lipsiți grozav de mult... și nu numai voi...”

Însuflețit brusc de o nădejde tot atât de mare pe cât de îi fusese mai înainte deznădejdea, Erling, completă, fără să șovăie, fraza: „... și nu numai voi, ci și doctorul Erling!” Își regăsi încrederea în viitor, iar pentru el, viitorul era Flavie.

Întărit sufletește de frații Verneuil, luă trenul spre Stockholm. Va obține – cu vorbă bună și nu cu cuvinte aspre – asentimentul mamei sale, căci dacă la înapoiere Flavie va avea certitudinea că doamna Yvarsen își va deschide în fața ei, inima-i de mamă, și n-o va

mai privi ca pe un „pericol public”, însemna că toate speranțele lui vor reînvia.

Erik, Norbert și Erling hotărâră să-și împărtășească reciproc veștile venite din Transvaal, iar dacă s-ar întâmpla ceva menit să-i neliniștească, cei doi frați urmau să-l anunțe de urgență pe tânărul doctor.

Această neliniște n-avea să-și întârzie apariția și încă într-o formă extrem de gravă.

Erling se înapoie deci la Stockholm, în casa părinților săi, fără să le dea acestora vreo explicație. Cum tatăl său, convenise cu Thérèse să nu aducă în nici un fel vorba despre scena penibilă de mai înainte, viața ar fi decurs ca de obicei, dacă Thérèse și-ar fi regăsit liniștea lăuntrică și forța fizică. Erling fu mâhnit să constate cât era ele palidă și cât de mult slăbise. Pe zi ce trecea, mânia împotriva ei se topea tot mai mult. Oare nu din dragoste pentru el își încălcase ea drepturile de mamă?

13

Vaporul ducea spre sudul african încă o ființă legată de soarta doctorului Yvarsen, căci nimic n-o putuse opri pe Flavie să plece. Nici muștrările lui Norbert, nici rugămintele în scris sau telefoanele lui Erik nu-i zdruncinaseră hotărârea. Până la urmă, Norbert îi spuse fratelui său mai mare:

— S-o lășăm în pace! Nu stăvilești un torent dărâmând munții, nici nu întorci din drum un credincios pornit în cruciadă! Să nădăjduim că această călătorie, atât de lungă, pe care o va face, din prea mult spirit de generozitate, ca și curajoasele cercetări pe care le va întreprinde, o vor putea ajuta să-și câștige dreptul la fericire.

După două zile de adaptare, Flavie începu să simtă plăcerea călătoriei pe mare. Ca și Sigrid odinioară, fata constitui bucuria călătorilor, atât prin firea veselă și spiritul prompt, cât și prin uluitoarea ei frumusețe. Trecerea Ecuatorului, cu toate ritualurile și surprizele pe care le comportă, o amuză teribil. Își uită neliniștea, îndoielile și mâhnirea de a fi părăsit o îndeletnicire care-i plăcea. Se gândi la familia Yvarsen fără nici un fel de amărăciune. Nici măcar cercetările aride pe care urma să le întreprindă n-o mai speriau.

...Și iat-o, în sfârșit, în fața spitalului din Pretoria... Brusc, Flavie se simți totuși cuprinsă de teamă. O teamă de nestăpânit în fața muncii care-o aștepta. Acum însă nu mai putea să dea înapoi. Intră.

Directorul era un om cu părul alb și cu trăsături energice. Ridurile adânci vorbeau despre grijile care-l asaltau de mai bine de douăzeci de ani; lupta fără răgaz împotriva suferinței umane îl istovise. Un surâs plin de bunătate îi ilumina chipul de apostol. Privirea îi era pătrunzătoare. După primul salut oficial, doctorul o privi pe Flavie cu atenție. Plin de mirare, întrebă:

— Ești atât de tânără și de frumoasă! Fata mea, de ce ți-ai impus acest exil?

Întrebarea nu era cătuși de puțin protocolară, dar Flavie surâse, reconfortată de această prezență pe care-o ghici amicală. Spuse că era plină de bunăvoință, și că nimeni nu-i reproșase vreodată că i-ar lipsi asiduitatea în muncă. Directorul se uită încă o dată la ea. Se simți înduioșat de extrema tinerețe a fetei, de privirea care-i reflecta sufletul pur și curajos. Câtă bunătate emana din această tânără cercetătoare, care din punct de vedere fizic aducea atât de puțin a om de știință! Erau necesare, totuși, altfel de calități. Dar oare le avea? „Eu n-am nevoie de capricii, ci de sensibilitatea unor ființe puternice.”

Escortată de mai mulți interni și de pediatrii care-i avea în grijă pe bolnavii din „Pavilionul Yvarsen”, directorul o conduse pe nou-sosită spre cei a căror viață depindea de acum înainte de rapiditatea cu care va izbuti în cercetările ce dăduseră greș până atunci.

Flavie își dădu imediat seama de greaua misiune ce-i revenea. Într-adevăr, de cum păși în vastul salon plin de lumină, unde fiecare pătuț sau fiecare leagăn era izolat prin niște pereți mobili, totul căpătă alt sens în ochii ei. Deasupra ușii pe unde intrase, scria: „Salonul Nils”. Zece copii între un an și cinci ani ședeau întinși în pat și toți sufereau de cumplita „Boală a lui Nils”. Unii de mai puțină vreme, alții de săptămâni întregi. Flavie își simți inima prinsă ca într-un clește. Apoi se răzvrăti: era cu neputință ca toți acei copii să fie condamnați la moarte! Ar fi fost mult prea crud! Cum o putuse trimite aici profesorul Yvarsen și cum de putuse nutri nădejdea că ea, tocmai ea, va găsi leacul? Să fi avut chiar atâta încredere în posibilitățile ei? Scoase un oftat de mulțumire, dar totodată și de revoltă. Nu! Nu va avea puterea să ducă pe umeri o asemenea povară! Își regăsi totuși, cu greu, sângele rece și, cu o voce lipsită aproape de emoție, izbuti să întrebe:

— Câți copii ați salvat de la moartea lui Nils Yvarsen?

Directorul și ceilalți se uitară unii la alții. Își dădură pe loc seama ce lovitură o aștepta pe tânăra cercetătoare. Flavie înțelese că directorul nu-i răspunsese, doar ca s-o cruțe. Cuvintele care urmară erau însă pline de semnificație:

— Au trecut mai bine de douăzeci și cinci de ani de când boala asta poartă numele băiatului lui Yvarsen... zise el cu regret.

Flavie nu mai avea nevoie de lămuriri suplimentare. Un „Dumnezeule!”, care-i scăpă printre buze, ca un suflu, dovedi că înțelesese pe deplin sensul acelor cuvinte și că-și dădea seama de nădejtile pe care și le pususeră toți în ea. Directorul o conduse de la un pat la altul.

— Bucălatul ăsta e într-o perioadă de relaxare prin care trec toți; e una din caracteristicile bolii. Profităm de etapa asta ca să-l fortificăm... atât cât ne stă în putere. De fiecare dată, părinții nădăjduiesc, așa cum a nădăjduit odinioară și doctorul Yvarsen, că accesele nu se vor mai repeta, dar...

Ultimul pat din sală... În fața lui, o tânără mamă, apatică, nemișcată, împietrită de durere. Stătea pe un scaun, cu mâinile pe genunchi. Ochii îi încremeniseră pe patul alb din fața ei. Patul era plin de flori, de jucării; dar pe pernă, chipul subțiat și scofâlcit al copilului părea dus de pe lumea asta. Ochii candizi, care deveniseră prea mari, nu se mai interesau de nimic. Flavie își simți umerii zdrobiți de o povară incomensurabilă. Era atât de palidă, încât până și buzele i se decoloraseră; infirmiera deschise ușa, și grupul de vizitatori ieși. Directorul cântărise bine: acum tânăra va ști ce anume așteptau toți de la ea. Deocamdată corpul medical, dar în curând, și părinții copiilor, toți vor trage nădejde că poate ea va fi cea care va îndeplini minunea... Flavie izbuti să-și ascundă lacrimile de deznădejde. În sinea ei însă se simți năpădită de reproșuri: „Ce-ai făcut, doctore Yvarsen? Ai dovedit încă o dată că exigența de care dai dovadă e fără margini! Nu ți-a fost milă de tinerețea mea? Nu sunt demnă de încrederea nebunească pe care ți-ai pus-o în mine! Mă simt mai slabă decât toți copiii ăștia sărmani la un loc! Și, totuși, trebuie să iau repede o hotărâre... Acum, când îmi cunosc misiunea în toată cumplita ei mărție...”

Se simți brusc cuprinsă de dorința nestăpânită de a fugi departe, cât mai departe;

unde nimeni să nu aștepta de la ea „o izbucnire de geniu”.

Bătrânul doctor citi în sufletul ei ca într-o carte. O apucă patern, de mâna înghețată de spaimă:

— Ești liberă, domnișoară Verneuil, spuse el grav. Nimeni dintre noi nu va fi surprins dacă încercarea ți se va părea prea aspră. Numai că eu îl cunosc bine pe profesorul Yvarsen; dacă te-a trimis la noi să ne ajuți în deznădejdea noastră, înseamnă că a avut motive întemeiate să creadă că – în ciuda tinereții dumitale – s-ar putea să reușești... Dacă rămâi, vom fi cu toții alături de dumneata, cu deplină simpatie și fără nici o vanitate de savanți, gata să-l ajutăm pe cel mai bun dintre noi.

Flavie nu răspuse; era prea emoționată. Atunci bătrânul practician șopti:

— Ah, să găsești, în sfârșit, leacul care să salveze ființele acelea nevinovate... Nu socoți că merită să încerci absolut totul?

Grupul se opri. Fiecare din cei de față se simțea ușor neliniștit. Căci nimeni nu se așteptase să vadă apărând o tânără atât de încântătoare. Dar admirația pentru celebrul profesor Yvarsen era atât de mare, încât nu se îndoiau câtuși de puțin că încrederea pe care o avea în Flavie n-ar fi întemeiată. Căpătară și ei încredere în ea și încă într-o asemenea măsură, încât fură gata să pună mâna în foc că fata va descoperi leacul. Flavie îi privi și-și regăsi curajul; încet, încet, un surâs începu a-i lumina chipul palid. Cu un glas aproape calm, întrebă:

— Domnule profesor, vreți să-mi arătați laboratorul, căci n-am dreptul să pierd timpul, nu-i așa?

Directorul o luă de braț și o porni cu pas sprinten, repetând, plin de emoție:

— Foarte-bine, fata mea, foarte bine!

Tinerei cercetătoare pe care le-o trimisese doctorul Yvarsen i se pusese la dispoziție un laborator particular. Nu se punea problema să i se încredințeze nici alte analize, nici pe cele pe care le efectuase la Clinica „Paradisul”. Singura și unica ei îndatorire era să descopere virusul Bolii lui Nils și mai apoi leacul. Până atunci, fuseseră folosite toate resursele farmacoșiei moderne. Personalul medical din toate țările fusese alertat de ani de zile, dar problema nu se rezolvase și copiii continuau să moară...

Flavie știa că, pe cei care se aflau de acum într-un stadiu avansat al insidioasei boli, îi va vedea în curând fără viață, sub maldăre de flori, dar pe ceilalți, pe cei care puteau fi aduși în curând la spital? Dar pe cei care vor veni în anii următori? Dacă Erling Yvarsen și-ar fi putut vedea idolul cum se frământa! Își pusese atât de tare la suflet noua ei misiune, încât își dădu seama ce calvar va însemna fiecare zi care va trece. Acum, în ochii ei, nu mai avea preț decât un singur lucru: munca. Restul, viața personală, dorințe și nădejdi rămăseseră pe ultimul plan! În fiecare săptămână trimitea un raport amănunțit la Stockholm, în care vorbea despre cercetările sale. Profesorul continua să colaboreze cu ea. Dar fata își făcea reproșuri amarnice căci culturile de microbi nu-și dezvăluiau taina pe care ea se străduia să le-o smulgă. Și iată că o tânără mamă aduse un nou și micuț bolnav.

Printr-o coincidență extraordinară, copilul se numea tot Nils. Era blond, cu ochii mari, limpezi și întrebători. Chiar din prima clipă se atașă de Flavie și Flavie de el. În fiecare dimineață, fata venea la spital încărcată de flori și de mici daruri pentru micuții ei pacienți. Când nu avea febră și când se putea scula, ultimul sosit alerga spre dânsa de îndată ce-o zărea pentru ca să-l ia în brațe. Și iată că într-o zi, tocmai când se aplecase spre el și-l strângea la piept, îmbrățișându-l cu dragoste, fu surprinsă de director.

— Domnișoară Verneuil, îi spuse el o clipă mai târziu, te rog să respecti regulamentul: să nu îmbrățișezi copiii. N-avem încă nici o persoană adultă atinsă de această boală, dar poți știi? N-aș vrea ca dumneata să fii prima...

Flavie îl privi și răspunse foarte serioasă:

— Dacă aș fi eu însămi atinsă de boala asta, poate că ar fi cel mai bun mijloc să descopăr...

Directorul tresări. Fata regretă acele cuvinte țâșnite din străfundul inimii. De fapt, ideea, îi încolțise de câteva zile în minte, dar, văzând reacția directorului, își dădu seama că era încă prea devreme să vorbească despre ea.

— Domnișoară Verneuil, mă simt obligat să-ți vorbesc foarte serios, reîncepu bătrânul practician. Chiar ieri am primit o scrisoare de la profesorul Yvarsen, în care mă roagă să am grijă de dumneata. Își dă perfect de bine seama de greaua răspundere pe care ți-a pus-o pe umeri, cât și de faptul că aceste cercetări, care ne pasionează pe toți, ar putea, din nenorocire, să depășească puterile dumitale. Făgăduiește-mi, deci, că vei ține seama de toate precauțiile prescrise și că nu te vei lăsa târâtă prea departe de idealul dumitale științific. Atâta vreme cât nu vei putea descoperi, la microscopul dumitale, agentul infecțios, atâta vreme cât nu vei ști nimic despre mijloacele de propagare ale bolii, te rog să procedezi ca și cum boala ți-ar putea fi transmisă la fel de bine și dumitale. Dacă nu-mi făgăduiești că mă vei asculta cu strictețe din acest punct de vedere, voi fi silit – spre marele meu regret – să te rog să părăsești clinica.

Fata trebui să făgăduiască. Dar peste două zile un băiețel și sora sa muriră. Noaptea, cu fața înfundată în pernă, Flavie plânse. Întreaga ei ființă generoasă și vibrând de dragoste, se revolta împotriva aceluia rău viclean ce se infiltra în trupurile atât de fragede. Se simți vinovată, vinovată de a nu fi fost la înălțimea sarcinii încredințate de doctorul Yvarsen, vinovată de a fi înșelat toate nădejțile puse în ea... În fața neputinței sale de a descoperi cauza bolii, și pornind de la ea, remediul, Flavie simți o furie crâncenă. Și, ca o culme a ghinionului, drăgălașul Nils, atât de plin de viață în ajun, acum ardea de febră. Tânăra nu se mai preocupă de cercetările sale de laborator. Venise ceasul în care trebuia să cerceteze în însăși ființa ei. Să găsească! Să găsească! Zi și noapte, în timpul scurtelor sale ceasuri de odihnă, cuvântul suna în ea ca un clopot.

În dimineața aceea, intrând în salon, o zări pe mama lui Nils care, stând la căpătâiul fiului, ei, o aștepta. Se trezi înlănțuită de două brațe; în genunchi, tânăra femeie se ruga de ea, hohotind de plâns:

— Domnișoară! Numai dumneavoastră puteți să mi-l salvați! Nu vreau să moară!

Nu vreau! Salvați-I! Mi s-a spus că totul depinde de dumneavoastră!

Flavie plângea la fel ca și nefericita mamă care gemu:

— Cum de s-a putut îmbolnăvi, domnișoară? L-am îngrijit atât de bine, l-am răsfățat, l-am corcolit. Avem o fermă mare și frumoasă, o turmă mare de vite. Soțul meu e sănătos, eu la fel. Cum de s-a îmbolnăvit Nils? De când am aflat că poartă numele copilului meu, mi-e frică de această boală. Dacă Nils va muri, voi muri și eu. Și știu că nici soțul meu nu va putea supraviețui unei asemenea dureri. Nu poți pierde un astfel de copil și tu să trăiești!

Ca s-o liniștească, Flavie începu a se interesa, de existența copilului înainte de a se îmbolnăvi. Mama povesti despre viața pe care o duceau la fermă, despre balta unde se scaldau animalele, în preajma căreia îi interzisese lui Nils să se joace... Dar celor mici le place atât ele mult să se bălăcească! Pentru mamă, această baltă era un veșnic motiv de spaimă, pentru că Nils mai avea încă obiceiul să-și sugă degetul!

Flavie simți cum i se accelerează bătăile inimii. Intuiția, intuiția creatoare atât de așteptată! îl întrebă pe director:

— Toți copiii bolnavi au obiceiul să-și sugă degetul? Bătrânul practician o privi mirat și-i răspunse pe un ton de ușoară mustrare:

— Oare ai uitai cursurile de psihologie și de psihanaliză, domnișoară? Căci, în sfârșit, ar trebui să știi că toți copiii își sug degetul, și mai ales degetul gros.

Flavie își lăsă capul în jos: își dădu seama că ardoarea o făcuse să pună o întrebare prostescă.

Dar directorul se dezlănțuise:

— Și firește, toți micii noștri bolnavi își sug degetul, toți, afară de unul, excepție care confirmă regula, un copil precoce care se culcă întotdeauna cu brațele încrucișate și care are obiceiul să mă privească cu niște ochi gravi și solemn... Dar să revenim la întrebarea dumitale; mi se pare că te-am cam repezit un pic și totuși îmi place grozav să-mi pui întrebări de acest gen. De ce? Am să-ți spun... Vezi, când ni se aduc acești copii, boala e de acum în fază acută, așa că nu prea mai ai ce face. Cercetării dumitale, ca să fie fructuoase, ar trebui să aibă în vedere începuturile acestei boli. Da, asta e, va trebui să-ți concentrezi cercetările asupra patogenezei, să delimitezi circumstanțele în care a apărut boala, la fiecare caz, în parte...

Tânăra fată surâse plină de nădejde: medicul-șef gândea exact cum gândise și ea!

— Nu sta închisă în laboratorul dumitale, continuă doctorul, du-te să studiezi viața acelor copii înainte de a se îmbolnăvi.

Flavie se bălbâi:

— Tocmai voiam să vă cer aprobarea de a face cercetări și studii în afară...

Un surâs larg se răspândi pe chipul directorului.

— Du-te, spuse el și lasă-te călăuzită de intuiția dumitale: acum știu că profesorul Yvarsen a avut, ca de obicei, dreptate să te aleagă pentru această misiune.

Prima anchetă a Flaviei a fost consacrată vieții anterioare a micului bolnav cu ochi gravi și solemni și care nu-și sugea degetul. Și iată că află cu emoție, din gura părinților, că băiețașul, înainte de a contracta Boala lui Nils, căzuse într-o baltă, așa cum căzuse odinioară și primul băiat al lui Jan. Tânăra simți cum o trec fiori când calzi, când reci. Încet, dar sigur, intuiția deveni certitudine. Flavie alcătui o adevărată istorie, așa cum făcuse odinioară când crease legenda lui Sigrid-Zâna Zăpezilor. Legenda Bolii lui Nils, care poate că nu era totuși o legendă. Și iată că imaginația i se dovedi mai fecundă decât toate orele de observație la microscop, de calcule și de dozaje.

„Legenda” începu cu o vacă; o vacă frumoasă, căreia îi plăceau copiii ce veneau cu grămada să se joace în preajma ei. Odată cu țâncii, veneau și gănile, și rațele, și cel mai adesea copiii stăteau mai degrabă jos, în țărână, sau chiar în mocirlă decât pe micile lor piciorușe care osteneau atât de repede. Mamele le puneau imediat șorțulețe curate, copiii erau spălați și pieptănați. Era însă atât de plăcut să te tăvălești pe jos! Copiilor le plăcea mai ales să-și înmoaie mânuțele în baltă, sugându-și apoi cu deliciu degețelele. Și astfel, înghițeau apa murdară a bălții, unde veneau să se adape animalele părinților lor. Plină de înflăcărare, Flavie își dădu, în sfârșit, seama că acum deținea cheia misterului. Ca și cum un cer acoperit de nori groși și negri fusese spintecat, dintr-o dată, de sulitele luminoase ale soarelui! Deci virusul fusese localizat, el se afla în apa aceea murdară! Dar vaca cea voinică băuse și ea apă infectată și totuși nu se îmbolnăvise. Nu era cătuși de puțin bolnavă! Aici era misterul! Flavie era atât de încordată de parcă ar fi fost în transă. I se păru că se frânge ceva în ea, ceva cumplit și totodată plin de înflăcărare. Probabil că organismul vacii secreta un antivirus care răpunea boala. Deci virusul se afla în apele bălților africane, iar antivirusul, leacul, probabil în sângele vacii. Flavie se năpusti în cabinetul directorului: îi trebuiau imediat doi asistenți; avea de făcut cercetări, analize.

În spațiu, colosalele astre se supun calculelor astronomului, ca și cum spiritul ar porunci materiei. În eprubete, microbii infimitezimali se supuneau imaginației tinerei cercetătoare. Găsise virusul exact acolo unde prevăzuse că ar putea fi. Prima parte a problemei fusese rezolvată. Bătrânul director lăsase lacrimile să-i curgă, fără nici o jenă, pe obrazul zbârcit. Tinerii interni ar fi dus-o pe Flavie în triumf dacă acesta i-ar fi lăsat. Și parcă pentru a sărbători descoperirea – stadiul esențial al salvării sale – micul Nils, preferatul Flaviei, avu din nou temperatura normală. Un răgaz! Putea fi lung... Pentru a nu mai fi cuprinsă de deznădejdea fără margini de mai înainte, Flavie încercă să se convingă, cu toată puterea, că de acum încolo va determina foarte repede natura și compoziția chimică a antivirusului secretat de rumeșătoare și mai ales că-l va localiza destul de repede pentru ca Nils să poată fi salvat.

...Și iată că strigătul de victorie își luă zborul, spre Stockholm. Flavie era departe de a bănuși ce furtună cumplită va dezlănțui vestea ei nemaipomenită, în sânul familiei Yvarsen. Oricât ai fi de tânăr, de solid și de perfect echilibrat, după un efort istovitor și îndelungat, urmează, în mod fatal, o depresiune. Fata simțea nevoia de o destindere deplină, voia să scape de acea continuă obsesie a laboratorului. Or, directorul nu-i vorbea

decât despre spital. Cât despre tinerii interni, aproape toți erau îndrăgostiți de ea, dar, intimidați de strălucitoarea-i frumusețe, la care se mai adăuga și superioritatea intelectuală, socoteau că-i fac o deosebită plăcere dacă discută numai despre microbii în formă de vibrioni, bastonașe și spirale. Flavie suferea din pricina claustrării profesionale, a singurătății pe care i-o creau, fără să vrea, cei care-o admirau și care, în realitate, ar fi dorit atâta s-o ajute. Simțea lipsa fraților ei. Simțea lipsa lui Jan Yvarsen, doctorul cu experiență, care s-ar fi priceput s-o călăuzească și s-o susțină în acea aspră luptă. Dar parcă și mai mult îi lipsea Erling, de fapt singurul pe care l-ar fi vrut alături, înaintea oricărui altuia. Dorința de a-l vedea, de a-i vorbi devenea, cu fiecare zi care trecea, tot mai puternică. Avea certitudinea că dacă Erling ar strânge-o în brațe, dacă l-ar auzi rostind vorbele pățimase pe care i le spusese atunci, la balul clin Stockholm, totul ar deveni dintr-o dată nespus de ușor. Da, avea nevoie de Erling, de brațele lui viguroase care să-i înlănțuie trupul. Oare cum reacționase după plecarea ei din Stockholm? Poate că, înciudat, era pe punctul de a se însura cu alta, așa cum făcuse și tatăl lui odinioară, după marea decepție pe care i-o cauzase Sigrid. „Se spune, își zise Flavie mahnită, că fiica doctorului Yvarsen locuiește la Krittlerwerk, dar n-a venit niciodată să mă vadă!”

În fața unei asemenea comportări nu găsea decât o singură explicație: intervenția doamnei Yvarsen.

Dar iată că într-o zi, tocmai când Flavie, așezată în grădina spitalului, era ocupată să citească ultimele scrisori ale fraților ei, o femeie tânără se îndreptă cu pași repezi către ea. Orice prezentare era de prisos: Ide era copia fidelă a tatălui și fratelui ei. Era spontană, vioaie, veselă. Flavie fu încântată de această destindere neașteptată. Ide fu și ea la fel de încântată, și chiar în aceeași seară îi scrisese mamei sale că Flavie Verneuil era cea mai plăcută fată pe care-o văzuse vreodată. Ide nu pricepea de ce mama ei îi tot recomandase atâta vreme să nu se ducă la Pretoria, de ce se temuse atâta de cunoștința cu tânăra cercetătoare. Thérèse se ferise să-i mărturisească fiicei sale că, înainte de a-și da seama de greșeala săvârșită față de Flavie, ea avusese cu Erling o scenă cumplită. Acum ardea de nerăbdare să afle părerea Idei, ardea de nerăbdare să repare nedreptățile săvârșite, înainte de a fi prea târziu. Flavie era o fată deosebit de frumoasă, care, în mod sigur, nu ducea lipsă de adoratori. Dacă între timp se va fi logodit cu altcineva?

Vizita Idei a determinat-o pe Flavie să-și recapete curajul, dar dorința de a-l revedea pe Erling, de a se înapoia în Europa sporise și mai tare. Ide îi vorbise mult despre fratele ei. Malițioasa tânără ghicise că sub rezerva ale cărei cauze nu le putuse descoperi, Flavie ascundea o vie admirație pentru Erling. Să fi fost numai admirație? Ide simțea că această admirație era foarte aproape de dragoste, că de fapt putea fi chiar dragoste. I-o dorea din toată inima lui Erling, pe care-l iubea nespus de mult.

Flavie, urmând sfaturile directorului, indică pe o hartă locul fiecărei ferme de unde fusese adus la spital câte un copil bolnav. Împreună cu asistenții, a procedat la anchete, luări de probe din bălți, analize. Povestea era acum foarte clară: nu animalele aduceau

virusul la copii, ci îl luau ei singuri bălăcindu-se în acele ape infectate și sugându-și mai apoi degetul. Micul Nils, când avea, când n-avea temperatură, dar un lucru era sigur: dacă Flavie voia să-l salveze, trebuia s-o facă și încă repede. O săptămână încheiată aproape că n-a ieșit din laborator. În ciuda muștrărilor destul de aspre ale directorului, ea i-a declarat, acestuia că nu putea trăi despărțită, tocmai acum, de șirul de eprubete în care se dezvoltă virusul păstrat în aceleași condiții ca și în apele bălților de unde provenea. Uneori, fata cădea de oboseală, cu capul pe un colț al mesei. Alteori, se trezea în plină noapte, înghețată de frig, dar mai lucidă ca niciodată. Într-o astfel de noapte, trezindu-se brusc din somn, încremeni. Ce se întâmplase cu experiența pe care-o supraveghea? Virusul fusese pus într-o eprubetă, laolaltă cu un fragment de țesut viu... Și iată că virusul murise. Tânăra cercetătoare nu-și credea ochilor. Simți cum se cască în ea un fel de hău; bucuria i se preschimbă în extaz: descoperise antidotul. Știa că va trebui să lupte, să discute, să demonstreze, dar era gata la orice. Îi era cu neputință să păstreze pentru sine o veste atât de uluitoare! Verifică încă de zece ori rezultatele experienței pe care-o urmărea de câteva zile. Erau clare: remediul fusese descoperit! Acum puțin îi mai păsa de somnul directorului! Când i-a telefonat, era trei dimineața! În primele momente, omul crezu că fata nu-i în toate mințile, căci găfăia, iar frazele îi erau întretăiate. Nu trecu însă nici un sfert de ceas și bătrânul doctor – care-i alertase la rândul-i pe internii de noapte – se și afla lângă Flavie. Atât el, cât și internii, erau copleșiți de emoție. Flavie plângea, fără să se mai jeneze, atât de oboseală, cât și de fericire. Directorul o scoase cu forța din laborator, nu înainte de a-i spune exact ceea ce Flavie presupusese:

— Da... numai că deocamdată va fi cu neputință să folosești injecțiile intravenoase pe care spui că le-ai și dozat.

— Cu neputință? strigă Flavie. Și de ce, domnule doctor? A venit, în sfârșit, vremea să punem stavilă bolii bieților copii. Trebuie să-l salvăm pe Nils!

Din păcate, Flavie era prea tânără și prea entuziastă – cum îi spunea deseori și Norbert. Cum credea ea că niște medici în toată firea vor încerca leacul direct pe oameni, și cu atât mai mult pe niște copii, fără ca eficacitatea serului să fi fost dovedită mai întâi pe animale? Or, tocmai aici era partea cea mai grea a problemei, pe care însăși Flavia o relevase: și anume, că animalele nu erau câtuși de puțin afectate de virus. Cât timp avea să mai treacă până ce Facultățile de medicină vor discuta, vor trage concluzii, vor decreta și omologa sau nu, noul preparat? Flavie se îngrozi. Între timp, directorul încuie laboratorul cu cheia, fiindcă altfel fata n-ar fi consimțit pentru nimic în lume să iasă de acolo, iar noaptea era pe sfârșite. În ciuda dezamăgirii sale, Flavie era atât de obosită, încât nici nu se lungi bine pe pat, că și adormi.

După ce se trezi, făcu un duș: în timpul micului dejun, luat de una singura, în mintea ei începu să-și facă loc o idee, dar o idee cum nu se poate mai periculoasă: avea neapărată nevoie de un bolnav adult pe care să experimenteze serul menit să-l salveze de la o moarte lentă, dar sigură. Copiii rezistau două, trei luni, uneori chiar și patru.

Oare un adult, rezistă lot atât? Poate că la el boala va fi mult mai violentă, așa cum

se întâmplă de obicei cu toate bolile pe care nu le faci în copilărie. Ideea, deși încă nu prea clară – devine însă tenace. Flavie e obsedată de ea, mai ales când își face vizita în salonul copiilor. Nils doarme... Dar e oare vorba de un somn normal? E din nou ars de febră. Nils! Trebuie să-l salveze cu orice preț pe acest mic și drăgălaș Nils!

Se reîntoarce la laborator și serie – pentru profesorii Yvarsen – observațiile cuvenite. Precizează formula serului, dozajele, ritmicitatea injecțiilor intravenoase, în cazul în care cineva ar avea curajul să folosească serul descoperit de ea. Dar chiar și în timp ce scrie e tracasată de acea idee obsedantă: „Dacă aş găsi un adult pe care să pot experimenta serul...”

Cum de se răspândise atât de repede vestea descoperirii leacului? O infirmieră le șoptise colegelor ei că domnișoara Verneuil descoperise antidotul bolii, dar că directorul refuza, cu încăpățănare, să-l încerce. Se vorbi de Pasteur, cel care descoperise vaccinul turbării și care fusese torturat de ideea răspunderii ce i-ar fi revenit, vaccinând un copil condamnat totuși la moarte, dacă el n-ar fi intervenit. Discuțiile – ajunse la urechile directorului și ale Flaviei – îi făcură să se îngrozească. Dacă serul descoperit avea să ucidă pe loc copilul pe care vor face experiența? Din punct de vedere legal, faptul era un asasinat pentru care bătrânul doctor putea fi tras la răspundere, atât moral, cât și penal. Infirmierele nu erau singurele care înțeleseseră drama ce se desfășura în laborator. Mama lui Nils, de îndată ce se rostise numele domnișoarei Verneuil, ciulise urechea. Pentru ea, întreaga situație se rezuma la faptul că Flavie putea să-i vindece copilul, dar că bătrânul doctor îi puna bețe în roate!

În sfârșit, iat-o și pe Flavie! Micul Nils îi surâde, dar trupuşorul îi arde de febră. Mama nu scoate o vorbă; găfăie ușor, pândește: ar da oricât să ghicească ce gândește tânăra în care și-a pus întreaga nădejde. Ochii Flaviei sunt încercănăți. Își șterge, pe furiș, lacrimile pe care nu și le mai poate reține. Se mai uită o dată la copil, apoi pleacă.

Persoanele străine n-aveau voie să circule pe coridoarele ce duceau spre laborator, dar poți oare întoarce din drum o mamă deznădăjduită? Ușa laboratorului se deschise fără zgomot. Flavie, care se plimba în lung și în lat, se întoarce: în fața ei se afla mama lui Nils. Nu plângea, nu se văicărea. Dimpotrivă, vorbi cu cel mai mare calm:

— Domnișoară, am încredere în dumneavoastră. Vă rog să mă înțelegeți: încredere ca în Dumnezeu! Se zice că aveți leacul, dar pentru că nu-l puteți experimenta mai întâi pe animale, fiindcă ele nu contractează această boală, vi s-a interzis să vă folosiți de el. Dar dacă m-aș îmbolnăvi eu de aceeași boală ca și copilul meu și v-aș cere să experimentați serul pe mine?

Flavie simți brusc o răceală de gheață. Mama își continuă ideea:

— E atât de simplu, domnișoară... Dacă Nils va muri, eu nu-i voi putea supraviețui. Dacă, din nenorocire, faceți o greșală, dacă injecția dumneavoastră nu poate să-l vindece, sfârșitul va fi același, așa că nu veți avea ce vă reproșa.

Flavie se simți profund tulburată de atâta dragoste maternă, de atâta nepăsare față

de suferință când era vorba să-și salveze copilul. Se prăvăli pe un taburet și-și cuprinse obrazul în palme, ca să-și ascundă chinul. Femeia profită de acest moment. Știa că cercetătoarea nu putea încălca legile ce-i erau impuse. Dar că nu va pregeta, totuși, s-o ajute. Privi, buimacă, eprubetele din jur. Pe cea mai mare scria: „vaccin or”. Fără să șovăie, înainte ca Flavie să bage de seamă, femeia înșfacă eprubeta, îi scoase dopul și bău conținutul. Apoi, foarte simplu, surâzând liniștită, mama lui Nils spuse:

— Domnișoară Verneuil, cam peste cât timp voi avea temperatură?

Flavie sări în picioare. Își dădu pe loc seama ce se petrecuse. Se uită la femeia al cărei chip strălucea acum de speranță. Înnebunită, fata puse mâna pe telefonul interior. Directorul... trebuia anunțat cât mai repede... Dar experiența, oricât de periculoasă ar fi fost, nu era totuși cea la care râvnea femeia: căci în loc să înghită microbul, înghițise vaccinul preventiv...

— Totuși, spuse bătrânul director, dacă vaccinul dumitale nu-i pricinuieste nici un rău acestei femei, va fi un început bun.

A doua zi, după o ușoară creștere a temperaturii, ce dovedea că organismul reacționa, femeia își regăsi deplina sănătate. Atunci, singură în fața aceluși ser, înghițit cu atâta seninătate de o mamă deznădăjduită, convinsă că experiențele, verificările și discuțiile vor dura prea multă vreme pentru ca micul Nils să mai poată fi salvat, Flavie se hotărî, cu atât mai mult cu cât se simțea la capătul puterilor. Știa că nu se va consola niciodată că nu fusese în stare să-l vindece pe micuț. Știa că, de acum încolo, viața tot avea să-i fie goală. Nu mai primise nici un fel de vești de la Erling, de când îl rugase să nu-i mai scrie. Dacă ar fi iubit-o într-adevăr, ar fi trebuit să-și dea seama că, în pofida acelei interdicții, scrisorile lui erau așteptate cu nerăbdare. Poate că se și însurase cu o altă femeie! La Jan nu se mai gândea demult. Profesorul era prea bătrân, și apoi își avea viața lui. Pe când Erling... Da, micul Nils trebuia să trăiască!

Într-o stare de maximă oboseală, de cumplită deznădejde și de totală indiferență față de viața ei, Flavie își inocula metodic, cu grijă, cu precauție, Boala lui Nils. Socotise că în timpul celor câtorva zile care precedau apariția primelor simptome, va avea tot timpul să-i comunice profesorului Yvarsen dozele exacte ce trebuiau neapărat cunoscute pentru a i se putea face injecțiile intravenoase împotriva acestei boli. Se feri deci să dezvăluie cuiva fapta săvârșită înainte de a fi „culcată în salonul copiilor”. Chiar în acea dimineață, directorul o aștepta în cabinetul său, împreună cu pediatrii. Flavie se simțea plină de încredere și de nădejde. Numai că în calculele probabilităților sale săvârșise o greșeală. Se simți mult prea repede năpădită de un fel de excitație cerebrală. La început, acest lucru i se păru plăcut: doctorul Yvarsen avea să fie mândru de ea. Erling o va iubi, va fi foarte impresionat de înalta pildă pe care o dăduse. Erling... Foarte curând se va înapoia în Suedia: și cu câtă bucurie!

Exaltarea sporea, dar odată cu ea și o stare de rău. La un moment dat începu chiar să gâfâie. Și iată că, dintr-o dată, se strecură în ea o frică ascunsă, o spaimă de moarte. Trebuia neapărat să spună cuiva ce făcuse. Bineînțeles că Idei, sora lui Erling. Flavie ceru

orașul Krittelwerk la telefon și avu norocul să dea, la celălalt capăt al firului, chiar peste Ide. Numai că tânăra femeie nu împărtăși deloc entuziasmul Flaviei. Ba dimpotrivă, fu chiar îngrozită. Flavie trebui pur și simplu s-o roage să-i făgăduiască că nu va alerta imediat pe directorul spitalului. Ide făgădui totuși să vină s-o vadă cât va putea mai repede. Și ce bine făcuse că se grăbise! Boala, provocată de o cultură de viruși în plină activitate, inoculată într-un organism aflat la capătul puterii de rezistență din pricina tensiunii nervoase îndurate luni de zile, se declanșă fulgerător.

Intrând la director, Flavie se simți „bizar”. După-masă, leșină. Nimeni n-ar fi priceput ce era cu ea, dacă Ide n-ar fi explicat imediat personalului medical, îngrozit, ce experiență făcuse tânăra cercetătoare...

În laborator, totul era în perfectă ordine. Notele erau numerotate, clasate, dar indescifrabile, scrise prescurtat și într-o limbă pe care nici unul din oamenii ele specialitate de acolo n-o cunoștea. Bineînțeles că nimeni nu se gândise să le arate fiicei profesorului, care poate că le-ar fi descurcat cât de cât. Căci Flavie – ca să nu mai piardă vremea – folosise limba suedeză pentru a-i comunica doctorului Yvarsen rezultatele muncii sale.

Ziua se isprăvi; noaptea era și ea pe trecute. Fata delira: cu neputință să smulgi vreo lămurire de la ea. Martorilor, care asistau neputincioși la progresul bolii, nu le mai rămăsese decât o singură nădejde: să-l vadă sosind pe profesorul Yvarsen, care urmărise – de departe – cercetările fetei. Trecuseră mai bine de cinci luni de când Flavie se afla la Pretoria, când survenise acea întâmplare care-i afectase pe toți cei ce-o iubeau sau se interesau de soarta ei.

În biroul său, Jan tocmai frunzărise nervos teancul de scrisori care-l aștepta. Încă o săptămână fără nici o veste de la Flavie! Își spuse, cu sprâncenele încruntate, că fata trebuie să fi fost tracasată de o serie de experiențe și de formalități dintre cele mai săcâitoare. Dar iată că, pe neașteptate, se petrecu ceva ieșit din comun: ușa se deschise cu zgomot și câteva infirmiere se năpustiră în biroul profesorului și se repeziră la aparatul de radio, deschizându-l. Trebuie să fi fost teribil de tulburate din moment ce nu răspunseră la întrebările lui Jan, stupefiat de lipsa lor de politețe. De îndată ce aparatul fu deschis, femeile se îndreptară și-i făcură semn „marelui patron” să fie atent. Jan își dădu seama că trebuia să fi fost vorba de ceva foarte important, așa că nu se mai punea problema nici să-și admonesteze subalternele, nici să se mai mire de tropăitul precipitat care demonstra că restul personalului asculta la ușa:

„...Atențiune! Atențiune! spunea crainicul. E vorba ele un mesaj de la spitalul din Pretoria, Transvaal. Toate posturile de radio sunt rugate să-l transmită. Domnișoara Flavie Verneuil, cercetătoare în biologie, după ce a făcut o descoperire demnă de admirat, care va îngădui să se salveze în fiecare an, de la o moarte sigură, zeci de copii, a vrut să facă dovada eficacității vaccinului său. Și-a inoculat, deci, fără știrea celorlalți, boala până

acum nevindecabilă, denumită Boala lui Nils. Curajoasa tânăra și-a pierdut cunoștința înainte de a fi putut da relații despre tratamentul ce trebuia să-i fie aplicat și s-o salveze atât pe ea, cât și pe copiii aflați în tratament. Spitalul din Pretoria îl roagă pe doctorul Jan Yvarsen să vină de îndată sau să trimită un colaborator care să fie la curent cu lucrările domnișoarei Verneuil. Atențiune! Atențiune! Dorim ca doctorul Yvarsen să fie anunțat fără nici o întârziere. Facem apel la spiritul ele fraternitate al popoarelor să facă tot ce e cu putință, pentru ca doctorul Yvarsen să ajungă cât mai urgent la Pretoria.”

Cu glasul lui clar, crainicul mai specifică: Emisiunile întrerupte pentru transmiterea acestui mesaj, vor fi reluate. Peste o oră vom transmite un nou apel. Rugăm pe orice ascultător care-l întâlnește pe profesorul Yvarsen, din Stockholm, să-i aducă la cunoștință acest apel.”

Reîncepând să cânte muzica, una dintre infirmiere închise aparatul. Urmă un minut de tăcere deplină. Jan, care se ridicase mașinal ca să asculte mesajul, se reazează greoi și zise cu o voce care-i trăda groaza ce-l înghețase:

— Căutați-l imediat pe fiul meu!

Contrar tuturor obiceiurilor admise în acea clinică atât de bine pusă la punct, secretara se întoarse alergând:

— Doctorul Erling vine încoace! I s-a telefonat din...

Mâinile lui Jan se crispară pe brațele fotoliului. În aceeași clipă, Erling intră ca o furtună. De la scena aceea cumplită, când Thérèse leșinase, cei doi bărbați nu mai schimbaseră între ei nici un cuvânt mai cald. Dar, în fața primejdiei, orice ranchiună pieri. Erling auzise de mesajul transmis prin radio. Paloarea tatălui său îl sperie. Încremenit în loc, întrebă cu voce pierită:

— A murit?

Jan protestă vehement. Refuza să creadă că ființa aceea frumoasă și sănătoasă s-ar fi putut prăpădi mai repede decât se prăpădise odinioară primul său copil.

— Cum, de ce spui asta, Erling? Cine ți-a dat telefon?

— Erik. E îngrozit după ultima scrisoare primită... Flavie s-a îmbolnăvit dintr-o dată și foarte grav. Scrisoarea pe care i-a trimis-o fratelui ei e scrisă neciteț, aproape ilizibilă, și pare a fi un fel de rămas-bun. De ce m-ai chemat?

Fără nici un fel de comentariu, Jan îi repetă mesajul pe care prompta prezență de spirit a infirmierelor îi îngăduise să-l audă, după ce prinseseră începutul în sala lor de odihnă. Erling se sprijini de colțul biroului tatălui său. Cuvintele îi sfâșiau inima. Flavie era în pericol și el, care-o iubea, se afla aici, la mii de kilometri, incapabil s-o ajute!

În fața durerii fiului său, Jan își regăsi acea proverbială stăpânire de sine, care constituise punctul lui forte de-a lungul întregii vieți. Luă telefonul și dădu câteva dispoziții telefonistei, dintre care, prima, să obțină de urgență legătura cu spitalul din Pretoria. Năucit, Erling străbătea biroul în lung și-n lat. Acum ori niciodată, Jan trebuia să-și repropie fiul. Spuse, aproape cu asprime:

— Erling! Potolește-te!

Acesta din urmă ridică, amețit, niște ochi rătăciți către tatăl său, ochi în care disperarea se amesteca cu ura.

— Norbert a plecat la Pretoria. Erik socoate că numai tu o poți salva. De altfel, tu ai expediat-o acolo; dacă moare, tată, tu vei fi răspunzător de moartea ei. Și mai mult ca sigur că și de a mea!

Jan își privi fiul cu aceeași calmă siguranță care-i îngăduise adesea să-și domine bolnavii cuprinși de panică, sau rudele tremurând pentru vreo ființă dragă, și, cu ochii în ochii lui, spuse:

— În fața primejdiei, Erling, nu-i timp de disperare. Mai întâi, dă-ți seama de ea, fă-i față, pe urmă luptă și învinge-o! Ascultă-mă pe mine: dacă Flavie mai e încă în viață, nu va muri!

În fața sângelui rece al tatălui său, Erling simți cum i se molcomește frica. Era gata să creadă, fără nici o rezervă, tot ce avea să-i spună tatăl său.

Jan adăugă încetișor:

— Acum, Erling, trebuie s-o meriți pe Flavie, arătându-te mai presus de tine însuși. Nu trebuie să pierzi nici un, minut!

Erling simți o nesfârșită recunoștință față de acel om care încerca să-și impună voința până și în fața morții. Spuse – și vorbele lui erau pline de încrederea de odinioară:

— Ce am de făcut... șovăi puțin dacă să rostească sau nu diminutivul ocolit de atâtea luni.

Apoi reluă:

— Ce am de făcut, doc⁶²?

Glasul lui Jan era plin de tandrețe când îi răspunse:

— Am să aranjez la telefon cu doctorul Starner, care ne va ține locul cât vom lipsi noi. Tu, du-te în laborator. Vom lua cu noi documentația și notele primite de la Flavie. Vom lucra amândoi în tot timpul drumului. Gândește-te la medicamentele rare pe care le avem în farmacie și care la Pretoria ar putea să ne lipsească. Nu-ți fă griji pentru felul cum vom călători, fiindcă sunt convins că totul se va aranja imediat!

Așa cum se amplifică vârtejul unui melström, care înghite cu lăcomie tot ce întâlnește în cale, tot așa unele știri – aidoma acestei dezlănțuiri a naturii – se răspândise cu o viteză nebună. Boala pe care și-o inoculase cu atâta curaj Flavie, în scop umanitar, concentră asupra fetei atenția tuturor. O telegramă preciza că Norbert se apropia de Capetown. Într-o alta, băiatul implora și el prezența profesorului Yvarsen lângă sora sa. Tânărul voinic și bălai se străduia cu toată tăria dragostei fraterne, cu toată puterea lui de concentrare, să-i insuflă, de la distanță, surorii sale, dorința de a rezista, de a nu se lăsa doborâtă de boală.

---

⁶² Prescurtare de la doctor.

14

Jan și Erling o găsiseră pe Thérèse în capul scării cu valizele lor gata pregătite. Nu au schimbat nici un cuvânt, căci inimile le erau prea pline de emoție și de spaimă. În ochii frumoși ai Thérèsei, Erling citi deplina iertare a mamei. Ranchiuna lui față de ea se topi într-o clipă. O strânse în brațe și, aidoma unui băiețuș neajutorat, bângui:

— Mamă! Mamă! Roagă-te să ajungem la timp... Roagă-te pentru Flavie, mamă...

— Flavie va trăi! strigă Thérèse cât putu de tare.

Din vorbele ei emana atâta convingere, încât Jan și fiul său se simțiră, brusc și în mod inexplicabil, liniștiți. În avionul care-i ducea spre Pretoria, repetară în sinea lor, cu aceeași tărie: „Flavie va trăi!”

Nu se făcu nici o escală pentru carburanți. La Paris îi aștepta un alt avion gata să-și ia zborul. Erau singurii pasageri la bord. Coborâra scara atașată într-o clipă lângă ușa avionului, abia apucară s-o urce pe cealaltă și porniră imediat. Lui Jan îi fu greu să-l hotărască pe Erling să mănânce ceva. Trebuia totuși să fie în stare să facă față efortului uriaș care-i aștepta la sosire. Din oră în oră, se anunța la radio locul unde se afla avionul și se dădea un buletin despre starea sănătății Flaviei.

— Domnișoara Verneuil încă trăiește. Copiii sunt în aceeași stare!

Ultimul buletin, pe care l-a înregistrat aparatul aflat la bord, făcu o mențiune care pe Jan îl determină să scrâșnească din dinți, iar pe Erling să scoată un geamăt:

— Nădăjduim că doctorul Yvarsen nu va sosi prea târziu!

În sfârșit, Pretoria. De trei ori mai multe brațe decât era necesar fixară scara la coborâre. Se renunță la orice primire oficială a profesorului Yvarsen. Timpul nu mai îngăduia așa ceva. În mașină îi aștepta Ide; alături de ea se afla Norbert. Directorul nu voise s-o părăsească pe Flavie. Ide nu fu în stare să-l lămurească în nici un fel pe tatăl său. Se aruncă în brațele lui Erling care, pe moment, fu gata s-o respingă, nefiind cătuși de puțin în stare, într-o astfel de situație, de efuziuni patetice. Ide însă îi șopti la ureche:

— Știi că, în delirul ei, te cheamă întruna?! Pe tine, Erling, da, pe tine!

Strângând din dinți, ca să-și ascundă emoția, Erling tăcu. Dar privirea lui fu atât de elocventă, încât Ide începu să plângă. În ciuda vitezei cu care conducea mașina, Jan Yvarsen obținu de la Norbert informații precise despre starea bolnavei.

— Are un organism foarte sănătos și inima rezistă. Dar, de ieri seară, se pare că situația s-a agravat. Nu-mi pot da seama dacă aude sau nu. Și totuși, cred că m-a recunoscut căci i-am simțit degetele mișcându-i-se ușor.

Profesorul văzu cu emoție, cum de-a lungul străzilor, o mulțime de cetățeni din Pretoria, așteptau mașina. Privirile lor mâhnite păreau să spună:

— Salvați-o pe cea care s-a sacrificat pentru viața copiilor noștri...

Spitalul din Pretoria... Nimeni nu se simți în stare să-i facă profesorului Yvarsen o primire protocolară. Internul-șef îl întrebă:

— Întâi bolnava sau...

Fără să șovăie, Jan Yvarsen răspunse:

— Laboratorul! Notele domnișoarei Verneuil! Preparatele sale!

În trecere, Jan și fiul său văzuseră înghesuindu-se în sala de așteptare, o mulțime de ființe neliniștite. Norbert o luă în altă direcție. El nu dorea decât un singur lucru: să-și țină sora de mână; să încerce să-i insuflă putere. Erling își înfipse unghiile în palme, dar datorită triumfă asupra sentimentului. Să vină la patul Flaviei lipsit de orice posibilitate de a acționa, însemna pierdere de vreme. Directorul, prevenit de sosirea mașinii, știa de ce voia profesorul ca mai înainte de orice să se ducă în laborator. „Arma” era acolo numai că nimeni nu știa cum s-o mânuiască. Bătrânului doctor îi tremurară buzele când spuse:

— Domnule profesor, cât timp fata mai e în viață, ne mai rămâne o nădejde. Acum se află în mâinile dumneavoastră!

Erling se simți uimit pentru că avu brusc certitudinea că nu tatăl său, ci el însuși va săvârși acea minune; el, cu dragostea lui pătimașă; el, care-și regăsise toată prezența de spirit, toată puterea, ca și cum n-ar fi îndurat nici cea mai mică oboseală fizică. Jan, dimpotrivă, sesizase accentul de deznădejde din cuvintele bătrânului doctor din Pretoria, prietenul său de odinioară. Ajunseseră prea târziu... Excesul de oboseală și încordarea psihică îl epuizaseră. Era doar la un pas de prăbușire. Dându-și seama de acest lucru, Erling spuse:

— Domnule doctor, indiferent de ce s-ar întâmpla, tata trebuie să se odihnească o oră. Cunosc și eu tot atât de bine problema: domnișoara Verneuil trăiește, așa că o voi salva!

Acestea au fost primele cuvinte rostite de Erling de când coborâse din avion. Ele au pătruns în urechile celor care stăteau la pândă și și-au luat zborul de-a lungul coridoarelor. O boare de speranță învălui inimile. Deci nu numai celebrul profesor Jan Yvarsen venise în ajutorul domnișoarei Verneuil, ci și fiul său. Iar băiatul era tânăr și plin de încredere...

Jan tocmai se pregătea să protesteze, când iată că lui Erling îi scăpă o exclamație de bucurie:

— Tată! Flavie și-a scris notele în suedeză! Îi înțeleg perfect prescurtările și voi putea lesne să-i descifrez formulele. Odihnește-te, tată! Peste o oră trebuie să fim amândoi lângă ea ca să-i administrăm serul!

Camera unde fusese culcată bolnava era aproape de salonul copiilor. Nu existau nici reguli, nici ore care să-i poată opri pe părinți să-și vadă copiii. De-a lungul peretelui, stătea aliniat un șir de femei încremenite, ca și cum un sculptor le dăltuise astfel.

Jan își simți inima cuprinsă de o mare emoție. Între Norbert și Ide, Flavie zăcea complet nemișcată. Aproape puteai crede că nici nu mai trăia. Singură privirea nu i se stinsese încă.

„E ca și Sigrid, gândi Jan. Nimic nu-i poate altera frumusețea.”

Ide se dădu la o parte ca să-i facă loc. Apucă cu mâna lui prelungă degetele fine și slăbite de boală; simți – ca pe o primă speranță – umezeala pielii. Aplecându-se la urechea Flaviei, murmură:

— Fetiță dragă, mă recunoști? Sunt eu, Jan Yvarsen... Erling și cu mine am venit să te facem bine...

Ochii fetei își pierdură dramatica lor fixitate. Ceva vibra în acele trăsături de-acum încremenite. Buzele făcură un efort; Jan se aplecă și, spre marea lui surpriză, percepu un nume la care nu se aștepta. Flavie șoptise: „Nils”. Directorul auzise și el numele rostit atât de încet. Scoase un oftat prelung. Deși pe moarte, fata se mai gândea la copil. Norbert se înroși de emoție. Ide se uită la el. Băiatul citi în privirea tinerei femei o atât de înflăcărată, admirație pentru măreția sufletească a Flaviei, încât între ei se stabili brusc o ciudată legătură sufletească. Constată, pentru prima oară, cât de frumoasă era sora lui Erling. I-ar fi plăcut s-o strângă la piept. Să se susțină unul pe altul, în acea cumplită încercare!

Directorul explică:

— Unul dintre copii se numește Nils. S-a spus și la radio... Se pare că din dragoste pentru el a săvârșit domnișoara Verneuil gestul ei de supremă abnegație, de devotament fără limită.

Profesorul Yvarsen replică imediat:

— N-ați fi putut experimenta serul pe un copil atât de mic. Acum înțeleg...

Se îndreptă de spate. Privi în sus, foarte departe, spre cerul albastru care strălucea, fără nici un nor. Oare cu ce spirit vorbea, cu ce suflet nevăzut? Îi făcu Idei un semn. Fata apucă mâna mică și diafană a Flaviei. Jan ieși cu directorul.

— Nu mai putem ezita, trebuie să aplicăm serul... zise el. Dacă fata s-a înșelat... totul e pierdut. În orice caz, ar fi monstruos din partea noastră să nu-i îngăduim să beneficieze poate de o descoperire genială. Copilul însă...

Nu mai continuă. Directorul gemu:

— Ah, Yvarsen... Atât de tare mă chinuie această problemă de conștiință, încât nu mai dorm, nu mai respir...

— Arată-mi copilul!

Momentul fu cumplit pentru Jan. În pătuțul alb, el nu văzu un copil străin, ci i se păru că-și vede propriul său băiat, primul său născut. Căci cel care-l privea cu ochii săi albaștri, atât de limpezi, era Nils Yvarsen, Nils cu pletele lui bălaie. Iar femeia care-și vârase capul sub cearșaf pentru a-și ascunde hohotele de plâns, nu era o necunoscută, ci însăși Ide Yvarsen, care gema așa cum gemuse și Ide odinioară:

— Salvează-l!

Jan nu-l putuse salva pe micul său Nils; azi însă își va asuma toată răspunderea. Se uită la director. Știa că inimile lor simțeau același lucru, așa că începu să dea ordine scurte și precise:

— Repede, la laborator! Anunțați-l pe fiul meu să pregătească o doză și pentru

copil!

Întinse mâna spre femeia doborâtă. Ea înălță spre acest necunoscut un chip răvășit. Jan o ajută să se ridice. Rosti rar, pentru ca ea să poată, pricepe:

— Doamnă, sunt doctorul Jan Yvarsen. Am venit din Suedia, împreună cu fiul meu...

Avu impresia că aerul năvălise brusc în plămâni femeii. Cu mâinile împreunate, aceasta aștepta gâfâind. Încrederea îi năpădi sufletul. Acest doctor mare nu va refuza! Va cuteza să încerce serul!

— Vaccinul preventiv pe care l-ați băut nu v-a cășunat nici un rău, doamnă. Gestul dumneavoastră este cu atât mai prețios pentru noi. Tocmai ne pregăteam să aplicăm domnișoarei Verneuil vaccinul. Ea însă a rostit un nume: „Nils”. Numele fiului dumneavoastră. Era o rugămintă și totodată o poruncă. Bănuiesc, totuși, că vă dați seama de riscul pe care-l comportă această încercare: îl acceptați?

Femeia părea transfigurată; rosti aidoma unui strigăt, de eliberare:

— Da! Da! Da!

— Copilul să fie adus în camera domnișoarei Verneuil! Îmi permiteți, doctore, nu-i așa?

Ai fi zis că orice răsufare omenească, orice gând, orice simțire se întreruseseră.

Erling izbutise să descifreze notele Flaviei. Dimineața, la ora zece și un sfert, le făcuse câte o injecție, atât ei, cât și micuțului Nils, aflat pe moarte. Din trei în trei ore reînnoia doza. Erau prevăzute zece injecții. Toată lumea aștepta cu sufletul la gură. La spital, prezența Idei era parcă dătătoare de viață. Era atât de sigură de salvarea celor doi, datorită descoperirii Flaviei, încât întări curajul tuturor, începând cu mama lui Nils. Și totuși, după șase ceasuri, când Erling interveni pentru a treia oară, nici aspectul Flaviei, nici al lui Nils nu se schimbaseră. Boala ajunsese oare într-un stadiu atât de avansat? Iată însă că, după cea de a cincea injecție, ochii albaștri și candizi ai micului Nils clipiră. Pe buze îi apărură câteva picături de salivă, pe care copilul le înghiți. Paralizia începea să cedeze. Starea Flaviei, dimpotrivă, rămânea staționară și Ide simți cum i se spulberă nădejdea. Cel mai distrus dintre toți era însă Erling; nici măcar tatăl său nu mai cuteza să-l încurajeze. Copilul adormise, de data asta un somn sănătos. Mamă-sa dormea și ea: odată cu copilul, revenise și dansa la viață! Mai trecură trei ore. Intervenind pentru a șasea oară, Erling nu i-a mai trezit nici pe Nils, nici pe mama acestuia doborâtă de oboseală și fericire. Dar, în fața Flaviei, la fel de inertă, îi cuprinse o asemenea deznădejde, încât se opri cu seringă în mână. Apoi se îndreptă spre tatăl său, care se odihnea într-o odaie alăturată. Nu rosti nici un cuvânt. Rămase acolo, încremenit. Jan, care ațipise, fu brusc trezit din somn de acea prezență plină de neliniște. Se sculă într-o clipă, ridicându-se în picioare. Crezu că se sfârșise totul. Dar nu, fiindcă Erling îi întinse seringă cu serul. Jan Yvarsen clătină din cap. Sigur, îl dorea că nu putea acționa el însuși. Făcuse un mare efort ca să nu pretindă el onoarea acestei încercări atât de riscante. Așa că-i răspunse – și în aceste cuvinte era exprimată deplina sa încredere în capacitatea fiului său:

— Erling, ea te iubește! Injecția făcută de mâna ta are o șansă dublă. Du-te! O vei salva!

Orele treceau. Micul Nils fu dus în salonul cel mare. Era foarte slăbit, dar îi era și foame, și sete. Surâdea, inima îi bătea normal, membrele îi deveniseră la fel de suple ca odinioară. Era salvat. Și totuși, nimeni încă nu se bucura. Ar fi fost prea cumplit ca tocmai cea căreia îi revenise meritul acestei vindecări să plătească cu viața dragostea ei față de toți acei copii bolnavi.

Trecuseră douăzeci și patru de ore. Peste trei ore avea să i se facă ultima injecție. În sfârșit... nu mai era nimic de făcut, decât să aștepti, să suferi, să nădăjduiești... Între timp, sosise și Erik. Terțetul Verneuil se reconstituise, dar în ce împrejurări! Brusc, aproape în același timp cu Erling care stătea la pândă, cei doi frați tresăriră: Flavie începuse să arate altfel! O umbră de culoare reveni în obraji ca de ceară ai muribundeii. Nasul nu mai era atât de ascuțit, nici buzele atât de vinete. Încet, pe nesimțite, obrajii îi deveniră trandafirii; ochii îi fixau pe cei care înconjurau patul, recunoscându-i. Clipă cu clipă, sufletul reintra în stăpânirea aceluia trup minunat. Erling apucă mâna tatălui său, i-o strânse cu un gest pătimaș și-l întrebă din ochi. Jan, îi răspunse cu greutate:

— Da, Erling, e salvată!

Au fost necesare aproape șase luni pentru ca Flavie să redevină tână superbă, plină de sănătate și de grație, care fusese când sosise la Stockholm, cu un an și ceva în urmă. De îndată ce sănătatea Flaviei o porni pe drumul cel bun, Jan Yvarsen se mută în bungalowul fiicei sale, care fu cum nu se poate mai fericită să-și găzduiască tatăl. Totuși, nu-i fu dat să profite de prezența lui, fiindcă doctorul era un pol de atracție mult prea puternic. Tot orașul Krittelwerk defila prin casa Idei. Pentru tânărul ei soț, care nu simțea nici o înclinare către recepții, vizita socrului său fu un adevărat supliciu. Ceea ce Jan încă nu știa, era faptul că fiul său decisese să nu mai fie vioara a doua. Uraganul care fusese cât pe ce să-l spulbere pe imprudenta Flavie, continua să frământa familia Yvarsen. Așa că Jan îi spuse Idei:

— Draga mea, acum când pot să-mi trag puțin sufletul, când, în sfârșit, m-am liniștit în privința urmărilor cutezătoarei inițiative a domnișoarei Verneuil, pot să mă întorc acasă. Sănătatea mamei tale mă preocupă cu atât mai mult, cu cât refuză să răspundă la întrebările mele.

Chiar atunci, un servitor îl introduse pe directorul spitalului din Pretoria. Venea să-l roage pe profesor – nu numai în numele său, ci și al guvernului – să accepte conducerea aceluia mare centru medical pe care dorea de multă vreme să-l extindă și să-l modernizeze. Jan Yvarsen avea, într-adevăr, posibilitatea să realizeze o operă demnă de numele său.

O clipă mai târziu, singur în fața peisajului pe care-l iubise atâta pe vremea când era însurat cu Ide, Jan știa că în viața lui, atât de fertilă în schimbări și în emoții violente, intervenise o nouă etapă. Se întrebă în sinea lui dacă rămăsese același Jan Yvarsen de odinioară, ori dacă, încet, încet, nu se cuibărise în el o altă personalitate! Acum știa că va înfrunta viitorul cu o altă atitudine decât cea de odinioară. Vehemența dispăruse de mult

din inima sa; dar nu și curajul, nu și mila. „Mă voi duce acolo unde voi putea fi de folos oamenilor, asta va fi de acum încolo deviza mea!” Animat de aceste sentimente, îi scrisese soției sale, lăsând-o pe ea să hotărască. După nici douăzeci și patru de ore, primi răspunsul: „*Având, în vedere că voi fi alături de tine, iar copiii noștri se vor bucura, mă voi simți cât se poate de fericită să vin acolo*”.

Zarurile fuseseră aruncate. Jan Yvarsen avea să rămână la Pretoria.

Erling se îndreptă spre tatăl său cu o hotărâre atât de puternic întipărită pe chip, încât Jan, cuprins de o ciudată intuiție, își spuse: „S-a decis să se despartă de mine și să părăsească Stockholmul. Ia să deschid eu primul, focul! Voi fi astfel scutit de decepția pe care mi-ar provoca-o demisia lui”.

— Erling, zise el, Flavie ne-a schimbat la amândoi soarta. Tocmai am fost rugat să preiau conducerea spitalului din Pretoria. Am acceptat, așa că-ți las ție clinica „Yvarsen” din Stockholm.

Erling tăcu. Chipul său nu exprima nici cea mai mică bucurie, așa cum se așteptase tatăl său. Și totuși, îi încredința băiatului nu numai clinica, ci și încântătoarea locuință atât de bine pusă la punct de Thérèse. O generozitate regească, demnă de Jan Yvarsen. În fața tăcerii lui Erling, Jan insistă:

— Socoteam că vei fi fericit la auzul acestei vești. Acum ești în stare să continui tradiția familiei Yvarsen, în Suedia...

Jan se strânse în sine: simțea că-l așteaptă o nouă lovitură. Într-adevăr, Erling răspunse:

— Ca să fiu sincer, tată, mă simt foarte mișcat, foarte emoționat. Dar refuz.

Îndurerat, Jan reluă:

— Chiar n-ai de gând să ierți nici mamei tale, nici mie, atitudinea pe care am avut-o cu privire la Flavie? Farmecul, nemaipomenita ei frumusețe ne-au amintit-o într-un mod atât de straniu pe Sigrid Lindval și au trezit în noi niște sentimente de o asemenea violență, încât ne-am speriat. Nu-ți dai seama că toată liniștea noastră s-a irosit și că ne-am străduit cât am putut să uităm o atât de răscolitoare amintire a trecutului? Acum însă socoteam că toate acestea au fost uitate... Mama ta va fi tot atât de mulțumită de fericirea ta, cum sunt și eu.

— Tată... te înșeli, zise Erling. Nu-i vorba câtuși de puțin despre astfel de lucruri. Tu ești ceea ce se numește „un om mare”; lucrând alături de tine, sau venind la conducerea clinicii după tine, eu nu voi fi niciodată decât „fiul profesorului”. Sunt nespus de mândru de tatăl meu, dar voi suferi cumplit dacă voi purta pe veci epitetul de „fiul lui Jan”. O iubesc pe Flavie Verneuil. Fiii mei vor fi fiii lui Erling și ai Flaviei; fără ca importanta muncă a unei soții încă de pe acum celebră, să împingă pe planul al doilea personalitatea soțului ei. Acesta va ști să dovedească ce anume e în stare să facă el însuși. Mai târziu, copiii noștri, deveniți, la rândul lor, oameni în toată firea, vor refuza să se sprijine pe ceea ce voi reprezenta eu, în lume, și atunci îi voi iubi și mai mult pentru spiritul lor de independență. Mă ierți, tată, nu-i așa?

Jan nu răspunse. Sigur, suferea, dar iată că în acea zi înțelepciunea venea din partea celui mai tânăr. Jan își desfăcu brațele și, strângându-și la piept fiul regăsit, murmură:

— Ai dreptate, Erling, voi fi totdeauna nespus de mândru de ceea ce vei ajunge prin tine însuși!

Aceste schimbări profunde în soarta familiei Yvarsen cerură luni de zile, luni care fuseseră cum nu se poate mai pline. Thérèse își regăsise bucuria și echilibrul, înțelegând că nu pierduse nimic din dragostea fiului ei. Părăsi cu tristețe Suedia, dar bucuria îi fu nespus de mare să-și revadă fiica și de asemenea Transvaalul. Clinica din Stockholm fu încredințată unuia dintre cei mai buni doctori din Suedia, care nu voia pentru nimic în lume să schimbe numele fondatorului ei. Numele de „Clinica Yvarsen”, era el singur sinonim cu încrederea.

...În Canada... Skoal! Skoal! Skoal! acest cuvânt răsună de nenumărate ori în cinstea mirilor. Toată lumea, fu de acord că niciodată nu văzuseră o mireasă mai frumoasă! Erling era nebun de fericire. O instalase pe Flavie în vechea casa din bârne de lemn, unde veneau odinioară să dea târcoale sălbăticiunile pădurii. Acum nu mai era nici medic, nici chirurg, nici bărbatul cu capul plin de planuri care se frământa cum să-și croiască un viitor glorios pe tărâmul medicinei: nu mai era decât un îndrăgostit, un simplu îndrăgostit.

În căsuța rustică, Flavie și soțul ei nu se mai gândeau la nimeni și la nimic: căci în afară de ei doi, nu mai exista nimic pe lume. Dragostea e uneori atât de acaparatoare, încât nu-ți îngăduie nici măcar să te mai gândești la altcineva. În genunchi, pe pieile groase de blană ce țineau loc de covor, Erling își strângea, cu patimă, soția în brațe. Ochii mari ai Flaviei se pierdeau în ochii lui. Nici ea nu mai era decât o femeie, o simplă femeie îndrăgostită. Admirația ei pentru Jan, cuvintele crude ale Thérèsei, chiar și experiențele sale profesionale, împinse până la abnegație și eroism, totul fusese uitat. Cu o supunere pătimașă, cu o sfială feciorelnică, se ghemui la pieptul puternic al bărbatului ei. O gură tânără îi strivi buzele. Atunci, într-un fel de semi-inconștiență, se gândi la „Zâna Zăpezilor”. Și-o fi regăsit, în sfârșit, liniștea? Dragostea, de o intensitate aproape supraomenească, la care Sigrid râvnise în van, Flavie știa acum că există și că era un lucru minunat...

3.2.

DESTINUL FAMILIEI YVARSEN

PARTEA ÎNTÂI

Motto:

„Wie soll ich meine Seele halten, dass sie nicht an deine rührt?”⁶³

RAINER, MARIA RILKE - Liebeslied

1

Neliniștiți, curioși, negrii se grăbeau către coliba bătrânului Sammy.

— Nu vă apropiați! strigă o voce din mulțime, tocmai și-a încărcat pușca!

— Pușca?

— Da, ne pândește! Va trage în noi!

— Prostii! Nu există om mai pașnic ca bătrânul Sammy.

— Doar ți-am spus c-a înnebunit.

— Înnebunit?

— Da, din pricina unei neliniști morbide sau unei obsesii, cum spun medicii. Nu știu exact despre ce e vorba...

— Dacă nu știi, taci din gură!

— Atunci spune tu...

Din mijlocul mulțimii se ridică o voce autoritară:

— Liniște! *Here comes the boss.* Iată-l pe stăpân.

Foarte înalt, blond, cu chipul bronzat, James Starner se apropie de contraistraistrul

⁶³ Cum pot să-mi împiedic sufletul să se unească cu al tău? (germană)

său care tocmai voia să-i vorbească.

— Ce se întâmplă, Tom? Ce-i cu îmbulzeala asta de oameni?

— Old Sammy a înnebunit, domnule!

— Cum adică?

Negrii se îndepărtară, respectuoși, din jurul celor doi. Tom arată coliba:

— Îl cunoașteți pe bătrânul Sammy, nu-i așa, domnule?

— Sigur, e unul dintre cei mai buni lucrători ai noștri.

— Ei bine, iată... Azi după-amiază, Sammy s-a apucat să repare un tractor, împreună cu Bill, tânărul mecanic...

— Îl știu, da, și?

— Dintr-o dată, s-a năpustit asupra lui Bill și a vrut să-l strângă de gât. Urla cu o voce ascuțită: „Nu vreau să văd pe nimeni în jurul meu! Pe nimeni! Pe nimeni!”.

— Și pe urmă?

Bill a reușit să scape din mâinile lui și l-a amenințat cu o cheie englezească. Sammy s-a năpustit în coliba lui și s-a încuiat înăuntru. Și de atunci urlă întruna.

— Ce spune?

— Că nu vrea să vadă pe nimeni în jurul lui și că pe primul care va cuteza să treacă prin fața casei sale, îl va împușca. Ascultați! îl auziți?

— Da, îl aud!

Old Sammy vocifera într-un amestec curios de engleză și de dialect local. Amenințătoarea țevă a puștii sale se vedea foarte clar în ambrazura porții.

— Dacă Jan era aici s-ar fi priceput să-i vorbească, să-l calmeze, murmură James.

— *Mister Jan Yvarsen*, doctorul? întrebă Tom.

— Da.

James rămase o clipă pe gânduri: situația nu mai putea dura. Old Sammy putea, dintr-un moment în altul, să-și descarce pușca în orice trecător nevinovat, o femeie, un copil... Trebuia să acționeze și încă repede de tot. Își și însușise trăsătura tuturor membrilor familiei Yvarsen: de îndată ce se iveau unele dificultăți, vreun pericol, se gândea instinctiv la Jan. Numai că în vremea asta, Jan și Thérèse se aflau în vacanță, în Franța, ca și tatăl și mama lui James – Tom și Fanny – care se duseseră să petreacă câteva săptămâni în bătrâna Anglie. Așa că James rămăsese singurul stăpân. Nu spusese contramaistrul: „*Here comes the boss?*” Acum, patronul, adică omul care trebuia să-și asume răspunderile, nu mai era Tom Starner, ci James.

Își aminti că tânărul contramaistru negru, isteț și capabil, purta același nume ca și tatăl său, fiindcă Tom Starner îi fusese naș. James își dădu seama că toți ochii erau ațintiți asupra-i, că trebuia „să facă față”. Hotărârea sa și fusese luată. Îl îndepărtă pe Tom care voia să-l oprească și se îndreptă, cu pas ferm și hotărât, către coliba lui Old Sammy. Auzi pași în urma lui și se întoarse. Era Bill, tânărul mecanic negru, care alerga după el.

— Ce vrei? îl întrebă James. Rămâi lângă ceilalți. Old Sammy e înarmat cu o pușcă.

Bill era foarte palid și zise cu glas rugător:

— *Don't hurt him, mister James, sir, he doesn't know what he is doing!*

Ca toți negrii, apelase din instinct la fraze biblice.

„Nu-i cășunați nici un rău, domnule, nu-și dă seama ce face!” Și tocmai Bill spunea asta, omul pe care Sammy era cât pe ce să-l strângă de gât, într-un acces de furie.

Acum James se afla singur în fața micii bariere care despărțea grădinița lui Sammy de drum. Știa că în acel moment dădea dovadă că era bărbat, ca toți negrii strânși grămadă, îl judecau, îi cântăreau.

James își trecu brațul pe deasupra porțiței și trase zăvorul. Zarurile fuseseră aruncate. Acum nu mai putea să dea înapoi, trebuia să înfrunte, cu orice preț, pușca lui Sammy. În jurul lui, o puzderie de flori roz, galbene și violete. Căci lui Sammy îi plăceau florile. Grădina sa era cea mai frumoasă din exploatare și până și Tom Starner îi invidia unii trandafiri care aveau culoarea smaraldului și pe care numai el se pricepea să-i cultive. James îi iubea pe negri, aceștia erau cei mai buni prieteni ai săi. Se născuse în Africa: pentru el, Europa era un pământ străin. Camarazii săi de joacă fuseseră negri și învățase foarte repede să le stimeze inteligența vie și intuitivă, cunoștințele asupra plantelor și animalelor, bunățatea lor înnăscută, candoarea, spontaneitatea. Așa că Old Sammy nu era un străin pentru el; departe de așa ceva! Nu-l legănase pe genunchi când fusese un puști de câțiva ani? Nu Old Sammy îi insuflase dragostea față de animale? Căci acest Old Sammy dăduse întotdeauna dovadă de o dragoste fanatică față de fiarele din pădure și din hățșuri. Nu se spunea în sat că odinioară, cel mai bun prieten al lui Sammy fusese un leu, cu care se întâlnea zilnic, undeva, departe, lângă râul albastru ce șerpuia printre preriile verzi? James nu văzuse el însuși acea gazelă împlânzită care trăia în grădina casei sale și care mânca din mâna bătrânului?

Acum îi reveniseră în minte toate acele amintiri. Legendele pădurii pe care Sammy le istorisea pe înnoptate.

Vocea lui groasă și răgușită, blândețea ce contrasta cu gesturile sale cam repezite. Fanny, care-l iubea și ea la fel de mult, venea adesea să li se alăture, ca să asculte acele povesti fantastice, țâșnite din străvechiul pământ african, când apunea soarele, când solemnele lui raze roșietice luminau cerul și când fiarele nopții se trezeau în tăcerea deplină a pădurii.

James înaintă printre cele două rânduri de trandafiri. „Uite ce înseamnă relativitatea timpului – își spuse el – de când m-am despărțit de mulțimea aceea de curioși abia dacă au trecut două sau trei minute. Și totuși câte gânduri m-au asaltat de atunci!”

Întrevăzu surâsul Idei, nevasta lui adorată. Chiar în acel moment, auzi vocea lui Sammy, care strigă ca un smintit:

— *Get out of here! Get out of here! Cară-te! Cară-te!*

Îi răspunse pe un ton calm:

— Sunt eu, James! Nu mă mai recunoști?

— *Get out of here!* răcni bătrânul.

— Nimeni nu-ți vrea rău, Sammy; hai, dă-mi pușca!

— *My gun? Here, get this! Na-ți-o!*

James auzi bubuitura, apoi simți cum i se rupe ceva în piept. Căzu cu fața în jos și se înfundă printre flori. „Păcat de trandafiri! Dar de ce voi fi căzut? A tras în mine! Cine? Old Sammy. Nu, nu se poate! Nu el! Ah, greutatea asta de pe piept, durerea asta... De ce? Ciudat... Nu vreau să... Nu...”

Câteva chipuri se aplecară asupra-i, câțiva ochi neliniștiți îl priviră. „Ce vor toțiăștia de la mine? De ce-au venit aici? Calcă florile în picioare! Bietul Sammy... Dar el a... Eu nu...”

— *He is dying!*

„Cum? Era pe moarte? Cine? El? Nu se putea, era o greșeală! Vreau să le explic, să le spun...”

Încercă să se sprijine în coate, dar greutatea neașteptată din piept îl făcu să cadă din nou.

„Despre mine vorbesc oamenii, eu sunt pe moarte. Ce înseamnă să fii pe moarte? Sfârșitul... După asta, nu mai e nimic... Nimic? Ah, nu! Nu vreau să mor!”

Foarte aproape de el un bărbat plângea. Recunoscuse glasul lui Sammy. „Plânge bietul de el, pentru că i-au strivit trandafirii. Va trebui să-i aranjeze din nou. Îi voi da o zi de concediu ca să-și poată face ordine în grădină. Ce... sunt pe moarte! Oare ce înseamnă moartea?” Se simți prăvălindu-se în adâncul unei pâlnii. Sus de tot, în jurul unui cerc alb de lumină, câteva capete curioase se aplecaseră către el. „Ide! Unde ești? Nu-i cu puțință! Nu vreau! Nu, nu acum! E prea devreme!” Aluneca tot mai repede către fundul pâlniei. De acolo, de jos, de foarte departe, capetele se făcuseră mici cât gămăliile de ac, îndepărtate, inaccesibile. „S-a sfârșit... Nu mă voi mai întoarce niciodată spre ei... Moartea...” Peștera întunecată din jurul lui – se lumineă brusc. Apoi se contopi el însuși cu acea lumină dulce, ce continua să se topească în univers, mai departe, mereu mai departe...

Ide se întinsese pe șezlongul din veranda umbrită. Cartea pe care se apucase s-o citească, îi căzu din mână. Visa, se gândea la ființele care-i erau dragi. În visurile ei, tatăl său – Jan Yvarsen – ocupa întotdeauna primul loc chiar înaintea soțului ei. Îi plăcea să-și amintească de acel chip viril, care purta pecetea unei vieți plină de altruism, de dragoste, de abnegație, de bucurii și de suferințe. Acel chip nobil, dăltuit de îndelungații ani ai experienței de viață. Tatăl său... Acel om care, aflat pe culmea uneia dintre cele mai strălucite cariere, nu șovăise să-și părăsească încă o dată patria pentru a o lua de la capăt, acolo unde oamenii aveau atâta nevoie de știința și de talentul lui de organizator. Însoțit de credincioasa lui soție, părăsise Suedia ca să preia conducerea spitalului din Pretoria. Datorită generosului său impuls, această instituție devenise, în numai câteva luni, una dintre cele mai moderne clinici din lume. Și totuși, superioritatea spitalului din Pretoria nu consta numai în tehnica cea mai modernă a blocurilor operatorii și a instalațiilor sale sanitare. Nu; pivotul în jurul căruia gravita toată acea lume de pacienți, de medici, de

chirurgi, de interni și de infirmiere, era numai Jan Yvarsen. Prezența sa binefăcătoare îl liniștea până și pe cel mai disperat bolnav. Când trecea prin lungile saloane albe, de o curățenie exemplară, avea pentru fiecare câte un surâs, o strângere de mână sau un cuvânt menit să încurajeze, să redea nădejdea. Așa era Jan, tatăl ei, pe care Ide îl iubea atâta. Dar Thérèse, mama sa... însoțindu-și soțul în Africa de Sud, fusese nevoită să părăsească locuința, atât de dragă, a mătușii Brita, căminul pe care se străduise să-l întrețină și să-l înfrumusețeze, cu atâta dragoste și devotament. „Casa... casa noastră”... Ide își aminti – cu o tainică nostalgie – de cadrul fermecat al copilăriei sale. Imensa cameră de zi, luminată simplu, de focul din cămin; vechile mobile de stejar care străluceau în penumbră. Auzea apa cântând în samovar și o vedea pe Thérèse, surâzătoare, ungând cu unt feliile de pâine și turnând ceaiul.

„Păduricea de brazi și torentul ce mugea în depărtare... Lungile mele plimbări solitare, dimineața devreme, când perlele de rouă mai scânteiau încă pe iarba proaspătă și catifelată. Salcia bătrână de lingă râu, sub care-mi plăcea să stau și să ascult murmurul blând al apei limpezi și liniștite ce se îndrepta spre fluviu, spre mările îndepărtate. Când mă întorceam spre casă, îl zăream pe tata care se înapoia de la clinică. Cum mă zărea, un surâs larg îi lumina fața. Alergam înaintea lui și-i săream în brațe. Tata...”

Apoi gândurile Idei se îndreptară spre Erling și Flavie, încântătoarea lui soție. După călătoria de nuntă în Canada, rămăseseră la început, câteva luni, în Statele Unite, la Boston, unde Erling făcuse un stagiu într-o clinică a cărei activitate principală era lupta împotriva cancerului. Pe urmă, perechea se îndreptase spre Buenos Aires, în Argentina, unde tânărul și strălucitul chirurg se angajase la un spital. În sfârșit, acum se întorseseră în Europa, locuiau la Hamburg și Erling participa activ la lucrările unui centru de cercetări științifice. Amuzată de toate acele deplasări, Ide le spunea, cu o afectuoasă maliție „porumbeii noștri călători”. De altfel Erling și Flavie nu mai erau singuri. După primul an de căsătorie li se născuse un băiețel încântător, care căpătase numele bunicului său: Jan. Intrase în viață cu acel nume prestigios, cu acel nume care devenise simbolul unui ideal al nobleței sufletești, al dezinteresului și al dragostei față de oameni: Jan Yvarsen.

Dar tocmai când era cufundată în reverie, atenția îi fu brusc atrasă de un negru mititel, de zece sau doisprezece ani, care alerga spre verandă. Observă, cu mirare, aerul lui grav și solemn, atât de puțin obișnuit la un copil de o asemenea vârstă. Cuprinsă brusc de presimțirea unei nenorociri, Ide se ridică dintr-un salt și se aplecă peste balustradă. Ajuns, la câțiva pași de ea, micul negru se opri și strigă cu glasul lui subțirel:

— *Ma'am! Ma'am! Something terrible has happened! Something terrible!*

— Ei bine, ce s-a întâmplat? Spune odată! *Tell me!*

Băiețașul șovăi, apoi deveni foarte trist, își lasă capul în jos și spuse:

— *Old Sammy has killed mister James, Ma'am...* Bătrânul Sammy l-a omorât pe domnul James, da... Sammy a înnebunit și a vrut să-l strângă de gât pe Bill, mecanicul. *When he realised what he had done, he dropped his gun and started crying like a baby.* Da, *Ma'am*, când și-a dat seama ce-a făcut, Sammy a început să plângă, da, să plângă ea

un copil...

Ide auzea toate acele cuvinte ciudate, dar sensul lor îi scăpa. Visa? Era cumva lamentabilă victimă a unei îngrozitoare halucinații? „Ce se întâmplă cu mine? Dar, în sfârșit, totul nu-i decât... Eu nu... Da, asta e, am stat prea mult în soare, azi-dimineață. Nu trebuia... Fanny mi-a spus-o mereu... Sunt bolnavă... am febră... Ar trebui să...”

Și totuși micul negru se afla acolo, în carne și oase. Nu era o nălucă, ci o ființă vie care-i vorbise, care rostise acele cuvinte smintite, imposibile... Ide coborî în goană cele câteva trepte ce duceau din grădină spre verandă și alergă spre copil. Apucându-l de umeri, îl zgâlțâi și strigă pe un ton plin de spaimă:

— *You are lying!* Ai mințit, nu-i așa?, Hai, mărturisește: sunt minciuni, minciuni!

Ochii copilului se împânzără de lacrimi; răspunse eu glas tremurător:

— *No, Ma'am I'm not lying... Mister Jamen is dead...* M-au trimis să vă anunț, *Ma'am*, să vă spun că... Mi-e frică, *Ma'am*, nu cutez să vă spun mai mult! Dar ăsta-i adevărul: a murit!

Ide îi dădu drumul și brațele îi căzură de-a lungul trupului. „Deci e adevărat, e mort! Băiatul vorbește de James, de James al meu!” Din instinct, traduse cuvântul în limba maternă, în suedeză: „*död*”, mort...

„*Död*”, acest cuvânt scurt și definitiv, căzând ca un cuțit de ghilotină, era aidoma unui spin ascuțit și dureros care i se înfîșea în inimă, care i-o străpungea dintr-o parte în cealaltă. „*Död*” era iremediabilul, era fatalitatea ce se năpustea brutal într-o viață până atunci veselă și lipsită de griji, ca și cea a unor păsări de pe câmp. De acum încolo, James n-o va mai lua niciodată în brațe; niciodată nu-și va mat îndrepta spre ea privirea tandră și sinceră. Niciodată nu... Ide avu impresia că e luată de un val uriaș, un val de durere și disperare. Pierzându-și cunoștința, se prăbuși la picioarele copilului, care plânga.

Pasărea, când simte trecând aripa morții, se oprește din cântat...

2

Trezindu-se, prima mișcare, instinctivă, a lui Jan fu s-o caute pe Thérèse, lângă el. La început fu foarte mirat să se vadă singur într-o cameră mare și luxoasă de hotel. Apoi își aminti că se afla la Nisa, la hotelul „Ruhl”, și că Thérèse rămăsese la Paris ca să-și isprăvească nenumăratele cumpărături. Fiindcă atunci când Ide aflase că părinții ei își vor petrece concediul în Franța, făcuse imediat o listă cât toate zilele, cu cumpărături, în care parfumul și apa de toaletă se învecinau cu mătsurile, cu articolele de marochinărie și cu cărțile. Îi înmânase această listă mamei sale, nu fără a o însoți de mii de recomandări și de indicații în legătură cu cutare sau cutare magazin de pe străzile Saint-Honoré sau de la Paix ce trebuiau „neapărat” vizitate.

Ajunsă la Paris, Thérèse se gândise să îndeplinească mai întâi rugămințile fetei sale. Și așa trecu o săptămână. La sfârșitul ei, Jan spuse:

— Îți admir bunăvoința cu care faci toate comisiunile Idei; draga mea, acest devotament te onorează. Totuși, socot că a venit momentul să te gândești puțin și la tine.

Thérèse răspunse surâzând:

— Adică vrei să spui că ți-ar plăcea să mă vezi cu o listă la fel de lungă cât lista Idei, dar destinată propriilor mele nevoi?

— Exact.

— Deci să iau de la capăt turneul prin magazine! Lucrul n-ar fi prea amuzant pentru tine, dragă Jan. Nu te-ai gândit la asta?

El o luă de braț:

— Ba da, draga mea. Și iată ce propun. Poți să-și continui în liniște cumpărăturile, încă două, trei zile. În ce mă privește, vreau să mă reîntorc la Nisa, chiar astă-seară, căci – vezi tu – simt nevoia de destindere, de odihnă, pe care nu le găsesc aici, la Paris. De îndată ce strada Saint-Honoré nu va mai avea cu ce să te ispitească, vii și tu după mine.

— În cazul ăsta, am impresia că nu voi mai părăsi niciodată Parisul! replică Thérèse, foarte veselă. Adăugă însă imediat, tot pe același ton:

— Nu dragă, nu te teme! În două zile voi isprăvi cu toate treburile de pe aici, și ne vom reîntâlni pe țărmul mării.

Jan își îmbracă halatul de casă cu fir de argint și trase perdelele. Soarele – răsărind – aprinsese miriade de stele scânteietoare pe valurile cristaline care se întindeau cât vedeai cu ochii. Cerul se contopea cu marea, alcătuiind împreună o simfonie de culori și de nuanțe, unde albastrul și azuriu se amestecau cu auriul și argintiul. Peste această priveliște grandioasă a naturii virginale plutea o tăcere deplină; tăcere ce devenea și mai impresionantă prin țipătul timid al unui pescăruș matinal și prin clipocitul neîncetat al

valurilor ce se spargeau de galeți. Jan trase până în adâncul plămânilor aerul proaspăt și pur al brizei marine. În acel moment, cineva bătu la ușă. Abia avu vreme să răspundă că-l și văzu pe Erling intrând, cu chipul bronzat și cu o șuviță rebelă pe frunte.

— Tu aici? exclamă el stupefiat.

— Da, tată, vin direct de la aeroport!

Cei doi bărbați se îmbrățișară. Apoi Jan întrebă neliniștit:

— Și Flavie?

— Am lăsat-o la Paris, cu mama. Stai un pic să te lămuresc. Știind că sunteți la Paris, am hotărât să venim și noi încoace...

— Trebuia să ne scrieți...

— Nu, am vrut să vă facem o surpriză. După ce-am sosit, mama ne-a spus că tu plecuseși, în ajun, la Nisa.

— Ce vrei, sunt un om bătrân, orașele mari mă obosesc.

Erling își privi tatăl cu admirație și replică:

— Om bătrân? Glumești, tată, nu te-am văzut niciodată într-o formă mai bună.

Jan surâse.

— Mă flatezi, lucru ce nu-ți stă cătuși de puțin în obicei.

— Nu m-am schimbat, tată, continui și acum să spun ceea ce gândesc. De altfel, știi mai bine ca oricare că am dreptate și că nimeni nu ți-ar da vârsta pe care-o ai.

— Și părul meu alb?

— Nu-i alb, ci argintiu. În ce mă privește, te găsesc chiar mult mai atrăgător ca odinioară.

— Îți mulțumesc pentru compliment, dragul meu băiat!

— Tată, știi doar că sunt om serios. Sunt convins că femeile continuă și acum să întoarcă, toate, capul după tine.

Jan se îndreptă de spate și un fulger de mândrie îi scânteie în priviri.

— Sigur, bobocule, ce crezi!

Socotind că glumise destul, Jan trecu la lucruri serioase.

— Știi, zise el cu o voce din care răzbătea un reproș mut, în loc s-o faceți pe „porumbeii, călători”, cum spune – și pe bună dreptate – sora ta, ați fi făcut mult mai bine să vă ocupați de clinica din Stockholm.

Aceste cuvinte avură un efect imediat asupra lui Erling. Din vesel și bucuros, deveni distant, aproape ostil. De îndată ce venea vorba despre profesia lor, relațiile dintre tată și fiu redeveneau încordate. Pentru că fiul se temea tot timpul să nu se lase prins în plasa celebrității tatălui său. Hotărâse, o dată pentru totdeauna, că nu va fi „fiul lui Jan”, ci doctorul Erling Yvarsen. Sigur, ar fi putut alege partea ușoară a lucrurilor, adică să se cocoate pe pedestalul ridicat de tatăl său, să se instaleze confortabil în gloria unui nume a cărui strălucire în loc să pălească, sporise. Dar o astfel de atitudine nu se potrivea cu firea lui energetică și dinamică. Voia să-și cucerească propria sa celebritate, în urma unei munci înverșunate, să devină cineva datorită eforturilor personale și nu anilor îndelungați de

muncă dezinteresată ai tatălui său. Așa că ori de câte ori Jan aborda acest subiect, Erling protesta, se înfuria, temându-se de influența celebrului chirurg. Răspunse deci și de astă dată pe un ton destul de tăios:

— Ai uitat discuția pe care am avut-o în Transvaal, a doua zi după vindecarea Flaviei? Mi-ai oferit conducerea clinicii „Yvarsen” și, ca un cadou în plus, casa mătușii Brita. Am refuzat în termeni neți și clari și am crezut că ai fost de acord cu motivele mele. De ce să reluăm iarăși discuția noastră de atunci?

Jan avu un gest de ușoară iritare:

— Discuția! Suntem parlamentari, ori tată și fiu?

— Unde vrei să ajungi?

— La faptul că reacția ta de odinioară, refuzul atât de categoric nu erau decât gestul unui adolescent care nu cumpănește îndestul!

Erling sări în sus.

— Chiar așa, tată, aș vrea să înțelegi că acum nu mai sunt un adolescent, ci un bărbat în toată firea!

Fără să-l asculte, Jan continuă:

— Sigur că la vârsta ta vrei să iei omenirea cu asalt, vrei să transformi totul și mai ales să nu datorezi nimic nimănui! Mi-ai refuzat oferta numai ca să nu-mi fii îndatorat cu ceva!

— Exact!

— Ideile astea sunt totuși niște copilării!

— Nu asta e și părerea mea!

Jan începu să se plimbe nervos prin cameră, însoțindu-și cuvintele de unele gusturi tăioase. Era felul lui de a se exprima când îi stătea ceva pe inimă.

— Nu-i vorba de părere, Erling, vezi, aici greșești tu! E vorba dimpotrivă, de fidelitate, de tradiție, de perenitatea unui nume și a unui efort. Eu, băiete dragă mi-am sacrificat cea mai mare parte din viață, muncii la clinică, și maică-ta a suferit adesea din pricina asta. Ceasuri, mii de ceasuri de cercetare, de studiu, de experiențe... Nopti întregi consacrate unui diagnostic... Apoi săcăielile enervante legate de administrație, discuții obositoare și spinoasele probleme de bani... Crede-mă, a pune pe picioare clinica „Yvarsen” n-a fost chiar o joacă! Și-ți spun asta fără falsă modestie!

— Știu, tată, și sunt ultimul om care să-ți minimalizeze meritul!

— Meritul! Meritul! Ca și cum despre așa ceva ar fi acum vorba! Află, dragul meu băiat, că încă nu știi nimic! Abia după patruzeci de ani începi să înțelegi viața; „începi”, pricepi?

— Dar...

— Și te rog să nu mă mai întrerupi când vorbesc! Ai să-mi răspunzi după ce am să termin ce am de spus. Deci, ți-am explicat că am sacrificat cei mai frumoși ani ai vieții mele ca să creez ospitalierul centru pe care-l cunoști, fără să mai vorbesc de activitatea mea anterioară din Krittelwerk. Ai să mi-o întorci, desigur că, fiind medic, era normal ca

viața mea să se desfășoare astfel, din moment ce mi-am ales această profesie. De acord! Totuși, îngăduie-mi să-ți spun că mai ales voi, mama ta, Ide și cu tine ați fost cei care m-ați ajutat în tot acest efort pe care l-am depus. Gândindu-mă la voi, eram conștient de faptul că trebuia să clădesc un cuib la care copiii mei să continue să trudească. Această clinică trebuia să fie „clinica noastră”. Te și vedeam luându-mi locul. Plecarea Idei în Transvaal a fost prima mea decepție. N-am lăsat niciodată să se vadă acest lucru, dar ție ți-l pot mărturisi. Era prima ruptură a cercului nostru familial, deci un început de fărâmițare. Mai târziu, ai venit tu însuși să lărgești această ruptură, când ți-am oferit conducerea clinicii și când mi-ai răspuns cu răceală: „Cinstit vorbind, sunt foarte emoționat dar refuz”. Acest răspuns negativ ducea la prăbușirea celor mai dragi proiecte ale mele; el însemna năruirea aceluia minunat edificiu familial pe care-l întrevăzusem în toate visele mele.

Jan se opri în fața fiului său și rosti cu o oarecare trufie:

— Și totuși, după cum vezi, m-am descurcat! Apoi continuă cu o voce pătrunsă de o undă de melancolie: Dar acum, în amurgul vieții, sunt îngrijorat să-mi știu clinica pe mâna unui străin, casa mătușii Brita, pustie, și familia mea risipită în cele patru părți ale lumii. Asta-i tot ce-am avut să-ți spun... Acum răspunde-mi: tot mai persisti în refuzul tău?

Erling trecea prin chinuri cumplite. Vibrantul monolog al tatălui său îi emoționase. Și totuși... Îi privi țintă în ochi și răspunse:

— Da, tată, persist.

Jan explodă.

— Ești cel mai îndărătnic animal pe care l-am cunoscut vreodată!

— Sunt fiul tău, tată...

Această remarcă îl atinse pe Jan în punctul său sensibil și-l făcu să suradă.

— Adică vrei să spui că tu și cu mine suntem făcuți din același aluat, nu-i așa?

— Mi se pare că da.

— În acest caz suntem niște specimene afurisite!

— Asta pretinde și Flavie.

— Flavie? Ah, da... Vorbește-mi despre ea... Istorisește-mi...

— Știi ce se spune: despre popoarele fericite?

— Că n-au istorie.

— Asta e și cazul Flaviei!

— Sunt încântat să te aud vorbind astfel. Și nepoțelul meu cum o duce? Nădăjduiesc că l-ați adus cu voi!

— Nu, tată. Flavie a socotit că Jan e încă prea mic și prea fragil pentru o călătorie atât de obositoare. L-am lăsat la Hamburg, pe mâini sigure.

Jan deveni visător. Murmură:

— Într-adevăr... Poartă același nume ca mine. Jan Yvarsen... Roata merge înainte...

Apoi se adresă din nou lui Erling, de data asta ceva mai solemn:

— Vezi tu... Dacă am abordat un subiect care văd că te deranjează, am făcut-o pentru că am un motiv cu totul deosebit.

— Te ascult, tată, spuse Erling, curios.

— Uite, am hotărât să-mi dau demisia din funcția de director al spitalului din Pretoria.

Erling fu derutat de această veste neașteptată.

— Ai de gând să te reîntorci la Stockholm? Întrebă el.

— Cătuși de puțin! Vreau să pun capăt activității mele medicale.

— Cum, vrei să te retragi definitiv?

Jan apăsă pe fiecare silabă:

— De-fi-ni-tiv!

— Și ce vor spune cei din Pretoria?

— Nimeni, nu este încă la curent cu hotărârea mea! Nici măcar mama ta; ești primul care află noutatea! Aveam intenția să-ți scriu; dar venirea ta aici a simplificat lucrurile.

— Într-adevăr, nu știu ce să spun... N-ai putea să-mi dezvălui și mie motivele?

Jan își privi fiul, ridică din umeri și schiță un gest de resemnare:

— Motivele! Nu există nici un fel de motiv! Pur și simplu am ajuns la capătul carierei mele! Sub conducerea mea, spitalul din Pretoria a fost complet reorganizat și modernizat. Grosul muncii a fost făcut! Astăzi, acest spital poate rivaliza cu clinica „Yvarsen” din Stockholm și orice practician capabil poate să-mi ia locul. În Suedia au și început să mă ocolească; se ridică generații tinere, studenții care mi-au urmat cursurile, la Facultate. Socot deci că mi-am făcut datoria și că m-am achitat față de societate. Socotelile au fost încheiate.

— Cu un sold în favoarea ta!

După care Erling adăugă pe un ton neîncrezător:

— În ciuda hotărârilor tale, nu te văd totuși retrăgându-te definitiv! Fiindcă tu nu ești un astfel de om, tată! De când ochii mei s-au deschis asupra ta și de când am putut să-mi dau seama de ce se petrece în jurul meu, te-am văzut trudind cu un scop bine determinat. N-ai fost niciodată o plută care se lasă purtată de valuri, ci o corabie cu pânze condusă cu mână fermă, într-o direcție precisă.

— Ești un fin psiholog, Erling. Într-adevăr, niciodată nu mi-a plăcut să mă las purtat de valuri. Nu; dacă am luat hotărârea să mă retrag, am făcut-o pentru că mai am de îndeplinit o datorie importantă.

— În sfârșit! Eram sigur!

— Da, o datorie foarte importantă și care nu mai poate fi amânată. Te-ai gândit vreodată la soarta mamei tale, Erling?

— Nu sesizez...

— Te-ai gândit la devotamentul, la abnegația ei?

Erling își plecă încet capul.

— Mama, da... Ne-a dăruit tot ce-a avut...

— Am trăit cu toții din căldura și din afecțiunea ei. Ce-ar fi însemnat oare căminul nostru fără acea comoară de tandrețe strânsă în inima ei, și pe care noi o secătuim adesea, într-un mod atât de egoist? Ce-ar fi însemnat familia noastră fără flacăra vie a iubirii Thérèsei, acea flacăra care ne încălzea când viața ne făcea să ne zgribulim și care ne arăta drumul drept când rățăeam prin tenebre? Confortul unui cămin nu înseamnă numai aranjarea armonioasă a mobilelor sau bunul gust al decorațiilor interioare, nu, el se datorează în primul rând căldurii sufletești pe care o află pretutindeni, și această căldură tonifiantă nu poate țâșni decât din inima unei femei. Așa cum ai spus, mama ta ne-a dăruit tot ce-a avut. Și, în schimb, noi ce i-am dat? Ide și cu tine ați părăsit casa și v-ați căsătorit. Mă rog, e firesc, asta-i legea firii și ar fi ridicol să vă facem un reproș din asta. Dar eu, eu care aveam datoria să trăiesc alături de ea, câte ceasuri crezi că i-am consacrat zilnic? Dar ce spun eu „ceasuri”? Mai curând minute. Mă scol cu noaptea în cap și dispar ca să-mi petrec ziua la spital. Când mă întorc seara, sunt atât de doborât, încât adorm buștean, imediat clupă cină.

— Asta-i soarta nevestelor de medici, tată!

— Vine un timp pentru toate! Mama ta a fost o comoară de abnegație și de devotament, și a avut destule de suferit. La început a suferit din pricina greșelii acelei nefericite Sigrid. Iar mai târziu, din pricina sfâșierii iscată de dragostea ta pentru Flavie. Nu, Erling, crede-mă, am o datorie față de Thérèse și iată că a sosit momentul s-o plătesc. Jar datoria asta constă în a o face cât de cât fericită, de a nu mă mai gândi decât la ea, de a fi tot timpul alături...

— Această datorie îți face cinste, tată... Ce ai de gând să întreprinzi?

— De îndată ce ne vom reîntoarce la Pretoria, îmi voi căuta un înlocuitor, îmi voi da demisia și-mi voi pune toate afacerile în ordine. Pe urmă, vom cumpăra o casă frumoasă într-un climat temperat, poate undeva pe țărmul mării.

— În ce loc?

— Va fi treaba Thérèsei să aleagă, să hotărască, pentru că locuința va fi a ei. Eu i-am găsit doar numele...

— Mi-l poți spune și mie?

— Sigur! Casa se va numi „*Journey's End*”.

— „Sfârșitul călătoriei”, mda, e cam melancolic...

— E drept, dar ne place și mie și ei. Vom avea un parc mare, unde Thérèse va putea să-și crească animalele care-i sunt dragi. Eu voi dispune de o bibliotecă foarte bogată și voi avea doi sau trei cai ca să-mi pot practica sportul favorit: călăria.

— Iată un program cât se poate de ispititor!

— „*Journey's End*” va însemna toate astea și încă ceva pe deasupra. Ceva în plus, pentru că această locuință va fi de fapt simbolul dragostei noastre. Vezi tu, Erling, la douăzeci de ani îți închipui că ești îndrăgostit doar cât ți-ai privit iubita în ochi și ai schimbat cu ea câteva legămintele înflăcărate. Iluzii! Asta nu e decât începutul, un început

timid. Dragostea dintre o femeie și un bărbat e un lucru care se clădește cu migală, care nu se înalță decât cu ajutorul neprecupețit al timpului. Fiecare zi petrecută împreună e o nouă cărămidă pusă la temelia templului iubirii. Uneori, un gest stângaci, o vorbă aruncată aiurea poate face să se prăbușească o bucată serioasă de zid. Atunci trebuie s-o iei de la capăt, cu răbdare și cu perseverență. Abia când ai ajuns spre culmea vieții, e gata și edificiul. Thérèse și cu mine, am clădit astfel o locuință senină și luminoasă. Acum vrem să ne statornicim în ea!

Timp de câteva minute, Jan rămase tăcut, cufundat în reveria sa. Apoi se întoarse spre Erling și, cu chipul vesel, îl întrebă:

— Când au hotărât să vină încoace Thérèse și Flavie?

— Măine seară, tată. Eu am sosit mai înainte ca să-ți pot expune, în liniște, unele din proiectele mele.

— Deci și tu ai proiecte?

— Da, și am nevoie de sfaturile tale.

— E cum nu se poate mai bine. Vom vorbi, despre toate astea la micul dejun. În timp ce eu mă voi îmbrăca, tu vei coborî pe terasă și vei comanda gustarea de dimineață.

— Ce vrei să mănânci, tată?

— Mi-ai uitat obiceiurile? Erling surâse:

— Nu, stai o clipă să-mi aduc aminte! Așa, acum știu! Pentru început, ouă cu șuncă și cu suc de roșii. Pe urmă, sandvișuri cu unt, cu dulceață și cu miere, stropite cu o cafea cu lapte, cu multă cafea și puțin caimac. Am memorie bună?

— Grozavă!

Și cei doi bărbați se despărțiră într-o dispoziție excelentă. Jan intră în baie fredonând un vechi cântec suedez.

Promenada Englezilor era încă pustie. Înainte de a se așeza la masă, în fața fiului său, Jan contemplă marea și zise gânditor:

— Știi, Erling, am văzut destule întinderi de apă, la mai toate latitudinile, dar nici una nu e atât de frumoasă ca Mediterana! Poate că Thérèse și cu mine ne vom stabili pe undeva, pe aici...

În acel moment, un comisionar al hotelului se apropie de Jan și-i întinse o tavă de argint pe care se afla o telegramă.

— E pentru dumneavoastră, domnule doctor!

Surprins, Jan desigilă hârtioara albastră și citi: „*Soțul Idei mort accidental. Vă așteptăm la Orly ca să luăm avionul spre Africa.*

Thérèse și Flavie”

Jan deveni dintr-o dată foarte palid. Totuși, stăpân pe el, se întoarse spre comisionar și porunci:

— Du-te, te rog, și telefonează imediat la aeroport să ne rezerve două locuri în

3

Norbert aruncă o privire admirativă asupra frumoasei Cora. Prietenii lor comuni îi lăsaseră singuri pe terasa unei cafenele din Montparnasse. Așa că puteau sporovăi în voie.

— Mă sorbi din ochi ca și cum ai avea de gând să faci din mine viitorul dumitale model, zise Cora cu franchețea ei obișnuită și foarte pronunțatul ei accent, englezesc.

Norbert surâse, puțin jenat:

— Nu lucrez cu modele, zise el, ca să dea discuției un ton mai puțin pătimaș.

— Deci te lași în voia inspirației, spuse Cora. Chipul lui Norbert luă o expresie serioasă, aproape gravă. De îndată ce începea să se discute despre arta sa, tânărul pictor își părea atitudinea – de obicei veselă și plină de spirit – și se exprima pe un ton aproape solemn. Se aplecă deci spre interlocutoarea sa și rosti pe un ton foarte serios:

— Da, într-adevăr! Căci artistul, vrednic de acest nume, trebuie să-asculte doar de îndemnul genului său, să se lase călăuzit doar de imaginația sa.

— Și regulile, ce faci cu ele?

— Sunt bune doar pentru cei mediocri. Cel puțin, cele care se învață în școală. Un artist nu devine într-adevăr mare decât elaborând propria teorie estetică, plecându-se în fața unui ordin care nu vine dinafară, ci dinlăuntru, din străfundurile ființei sale.

Cora izbucni într-un râs cristalin.

— Îmi place căldura cu care îți aperi ideile. Știi că ai și devenit foarte... european?

Norbert înclină capul.

— Îți mulțumesc, dragă prietenă, fiindcă acesta este cel mai frumos compliment ce i se poate face unui american. Cu toate că noiăștia, canadienii francezi, n-am încetat niciodată să fim cu adevărat europeni.

— Vorbește-mi puțin despre sora dumitale, Norbert. Se pare că e o fată într-adevăr remarcabilă. O cunoscută cercetătoare în biologie...

Norbert surâse.

— Să nu exagerăm! Acum trei ani, înainte de a se mărita, Flavie a reușit să localizeze virusul Bolii lui Nils, o febră mortală care bântuia în Africa de Sud și care-i ucidea mai ales pe copiii foarte mici. După îndelungi și temerare căutări, care erau cât pe aci s-o coste viața, a descoperit antivirul și a pus la punct serul ce trebuia să vină de hac bolii.

— Dar e o performanță extraordinară pentru o tânără!

— Trebuie să mărturisesc că sora mea e o persoană oarecum ieșită din comun...

Cora întrebă intrigată.

— Cum arată? E genul femeii de știință, severă, cu ochelari mari și veșnic absorbită

de calcule profunde?

Fu rândul lui Norbert să izbucnească în râs.

— Flavie? Ochelari mari? Severă? Nici pomeneală de așa ceva, draga mea!

Cora schiță un gest de nerăbdare.

— Atunci explică-te, zise ea, zugrăvește-mi portretul surorii dumitale, ca pictor ce ești. E frumoasă?

— Frumoasă e puțin spus. Înainte de a te întâlni, nu cunoșteam pe nimeni care să poată rivaliza cu ea în frumusețe.

Cora acceptă complimentul cu o încântătoare mișcare a capului. Apoi se interesă:

— Și soțul ei, cumnatul dumitale? Cum e?

— Un băiat foarte înzestrat, inteligent și simpatic.

— Și el e tot biolog?

— Nu, medic. Poate că ai auzit vorbindu-se despre tatăl lui, Jan Yvarsen?

— Yvarsen, o somitate a lumii medicale? Sigur că da! Spune-mi, Norbert, voi aveți decât celebrități în familie? Va trebui să te strădui, să ajungi și dumneata cineva!

Norbert răspuse cu modestie:

— Eu nu muncesc pentru glorie. De altfel, am încă multe de învățat. Când un canadian debarcă la Paris ca să facă pictură, se simte puțin cam stângaci, cam provincial. Mulți dintre noi au rămas și acum tot la Gioconda. Dacă crezi în mod serios că ai vocație, apoi să știi că ucenicia este aspră și lungă. Poți, evident, să alegi partea facilă a lucrurilor, să fii în pas cu moda, să devii un oarecare, un farsor și un înșelător.

— Ceea ce nu-ți stă în fire, nu-i așa? Căci dumneata pari a fi exact contrariul unui înșelător.

— Detest orice fel de minciună și de impostură! rosti Norbert, făcând o mișcare energetică cu bărbia.

— Mă amuzi, Norbert! Atât de deschis, de sincer, aproape candid într-o epocă în care există atâția tineri bătrâni!

— Mă socoți naiv, Cora?

— Nu, tânăr! Spune-mi, e adevărat că ai un atelier absolut senzațional, în Montmartre?

Norbert clătină din cap.

— Nu, nu-l mai am, m-am mutat. Acum stau pe strada Bonaparte; e mai aproape de Școala de pictură, și apoi am preferat întotdeauna malul stâng al Senei. Ți-ar plăcea s-o cunoști pe sora mea Flavie?

— *Of course, with the greatest pleasure!*⁶⁴

— În acest caz, am să organizez o mică agapă în noul meu atelier. Flavie e acum în trecere prin Paris. Va fi încântată să dea o mână de ajutor îndatoririlor mele de amfitrion.

⁶⁴ Desigur, cu mare plăcere (eng.).

Veî veni Cora, nu-i așa? Făgăduiești?

— Făgăduiesc!

După ce o părăsi pe Cora, Norbert se întoarse pe jos la atelier. Traversând bulevardul Saint-Germain era cât pe-aci să nimerească sub roțile unei mașini. Căci era încă obsedat de imaginea Corei. Încântătoarele ei bucle de un blond auriu. Surâsul plin de vrajă. Ochii castanii în care scânteiau inteligența și maliția. Ironiile ei nevinovate. Ovalul perfect al chipului și grația siluetei. În sfârșit, toate acele amănunte pline ele farmec ce făceau din ea o ființă minunată și încântătoare, de la care nu izbutea să-și mai ia gândul. Șoferul care, cu chiu cu vai, îl ocolise, îi trânti câteva înjurături. Norbert se mulțumi să suradă. Era atât de departe de proza vulgară a străzilor... „Și Erik și Flavie s-au căsătorit. Sunt ultimul celibatar din familie, își spuse. E firesc, fiindcă am vrut să mă consacru în întregime artei mele. Mă întreb cum ar fi fost viața mea dacă m-aș fi însurat... Însurat? Și, mă rog, de ce nu? Grație generozității lui Sigrid n-am nici un fel de probleme materiale. Sigrid... Ciudat personaj, ciudată soartă! Zână bună pentru unii, diavol pentru alții! Dar să revenim la eventuala mea însurătoare. Sigur că soția mea va fi o ființă sensibilă și cultivată. Nu e bine să existe o diferență prea mare între inteligența și sensibilitatea artistică a soților. Idealul e armonia, uniunea deplină. Cora... Studiază arheologia. Trei ani de greacă la Oxford. Acum e studentă la Școala de Înalte Studii. Mai târziu, va pleca în Italia și în Grecia, ca să ia parte la săpături. Trebuie să fie un lucru cât se poate de pasionant... La urma urmei, arheologia este destul de apropiată de artele frumoase. Ca să poți data un fragment de oală sau o bucată din capitelul unei coloane trebuie să cunoști bine stilurile, iar în ce privește statuile, să știi din capul locului căror mari artiști ai antichității aparțin. Nu există arheolog bun fără o solidă cultură artistică. E sigur deci că eu și Cora ne-am completa reciproc... Îmi aduc aminte de templul acela grecesc pe care l-am vizitat în Sicilia... Se afla în vârful unei coline cu povârnișurile acoperite de grâne. Spicele erau galbene, aidoma unor pepite de aur. Se legănau încet, aproape cu greutate, sub lenta adiere a brizei marine. Sus, în jurul coloanelor încinse de soare, se auzea cântecul persistent al greierilor, ascunși în frunzișul argintiu al impunătorilor măslini. Da, îmi amintesc cele mai mici amănunte ale acelor pietre solemne, sculptate de vechii meșteri, ravagiile vremii și dovezile stupidului vandalism al turiștilor. Pătrunzând în incinta sacră, am resimțit parcă un fel de frică. Cu veacuri în urmă, acolo se rugaseră oameni, își imploraseră zeitățile să-i ajute. Contemplând coloanele încremenite care se profilau pe cerul luminos, mi-am dai seama că sufletele înaintașilor mei își pusese ră pe ele pecetea de neșters, căci le simțeam vibrând, simțeam răsuflarea acelor pietre antice, pe care oamenii lipsiți de sensibilitate le cred neînsuflețite. Eram singur, înlănțuit de farmecul aceluia loc. La picioarele coloanelor mutilate, valurile aurii ale grânelor se unduiau, cu legănări ample, la fel ca și valurile albastre și neastâmpărate ale mării. În văzduh, veșnic călătoare, păsările migratoare, ale căror chemări le auzeam vag, spintecau aerul cu triumphiul lor negru, îndreptându-se către zărilor îndepărtate. Un sentiment straniu pusese stăpânire pe mine. Da, în Sicilia ar trebui să ne clădim casa... Va fi la fel de albă ca și

lumina, la fel de surâzătoare ca și privirea Corei. Balcoane de fier forjat, odăi luminoase și confortabile, mobile alese cu gust, frumoase și sobre. Să am un atelier în plin soare! Cum va reacționa Flavie când va auzi că m-am însurat? Greu de spus. Sigur, o va iubi pe Cora, dar cred că va fi și puțin geloasă. Pentru ea, eu am rămas tot micul Bertie. Ce să-i faci? Instinctul matern al surorilor! Întotdeauna fericite de a putea interveni în viața fraților lor! Numai că toate gândurile astea sunt ridicole. Cum să mă însor cu Cora? La urma urmei, ce sunt eu pentru ea? O cunoștință vagă și nimic mai mult! De acord, totuși surâsul acela al ei...”

Când Norbert intră în atelier, o găsi pe Flavie așteptându-l.

— Ce surpriză plăcută, strigă el, mai ales că tocmai mă gândeam la tine!

— Portăreasa mi-a descuiat ușa... S-a întâmplat ceva îngrozitor...

— Văd după expresia feței tale, o întrerupse tânărul pictor. Ce s-a întâmplat? Sper că nu ceva în legătură cu micul Jan? Și nici cu Erling?

— Nu, e vorba de bărbatul Idei, de James Starner. A fost ucis de un negru!

— Cum? Ucis de un negru? Nu se poate! Povestește-mi!

— Mai târziu, răspunse Flavie. N-avem vreme de pierdut! Soacră-mea ne așteaptă la Orly, unde Jan Yvarsen și Erling urmează să aterizeze din minut în minut. Vom lua cu toții avionul spre Africa de Sud; locurile au și fost rezervate. Căci trag nădejde că ești de acord să ne însoțești!

Norbert puse mâna pe umărul surorii sale:

— Se înțelege, Flavie! Familia ta e și a mea!

4

Avionul puternic zbura pe deasupra imensului continent african. Huruitul grav și persistent al motoarelor părea să umple tot cerul. La granița Saharei, un ofițer meharist din Legiunea Străină, ridică ochii spre cer și, timp de câteva minute, rămase pe gânduri... „Vin din Europa, poate chiar din Franța. Franța...” Avionul nu mai era acum decât un mic punct negru gonind spre Sud. La câțiva pași de ofițerul meharist, o caravană se urni din loc pentru a înfrunta deșertul. Trufașe și flegmatice, cămilele porniră în ritmul lor lent și și legănat, același din noaptea timpurilor.

În avion, Jan se aplecă spre fiul său:

— Acum poți să-mi dezvălui planurile tale, Erling, avem vreme berechet.

Erling aruncă o ultimă privire prin hublou, apoi se întoarse spre Jan:

— Sigur, tată! Iată pe scurt cam despre ce e vorba: vreau să mă consacru cancerului.

— Cancerului? Îți dai seama ce spui? Ești la curent cu toate cercetările și lucrările, numeroase și tenace, care s-au făcut de-a lungul anilor, fără nici un rezultat pozitiv?

— Uîți că la Boston cancerul a fost unica mea preocupare? Așa că sunt la curent cu tot ceea ce s-a făcut și s-a publicat în legătură cu acest subiect.

— Dacă sunt bine informat, tratamentul cel mai recent constă în a expune bolnavul izotopilor radioactivi. Nu-i așa?

Erling schiță un gest de nerăbdare.

— Tată, pe mine nu mă interesează terapeutică acestei boli, ci patologia ei. Vreau să descopăr agenții patogeni, cauzele, sursa bolii.

— Ca și cum a-i putea-o studia pe una și neglija pe cealaltă.

— Știi, știi... De altfel, am consemnat primele rezultate ale cercetărilor mele într-un raport pe care te voi ruga să-l citești cu cea mai mare atenție, fiindcă am nevoie de criticile și de eventualele tale sugestii. Și arată spre servieta de piele, burdușită, pe care o ținea pe genunchi.

— Am aici tot dosarul. Vei putea să-l citești de îndată ce vei dori.

Jan se uită la fiul său cu o expresie de uimire amestecată cu mândrie paternă și admirație:

— Îți dai seama, Erling, de munca la care te înhami?

— Da, tată, știu că nu va fi un lucru ușor.

— Ușor? Ar trebui spus: „supraomenesc”. Știi câți medici patologi, câți biologi s-au apucat să studieze cancerul și toți fără nici un succes?

— Nimic din toate astea nu mă descurajează.

— Riști să nu izbutești, băiete. Dar dacă vei reuși, vei avea tot atâta merit cât un Koch sau un Pasteur.

— Nu muncesc nici pentru celebritate, nici pentru glorie: vreau pur și simplu să înfrâng boala, zise Erling cu modestie.

Vacarmul bolidului care zbura sperie o turmă de antilope grațioase, care o luară la goană. La rândul lor, antilopele speriară un pâlcc de girafe, ocupate să pască. Girafele se alăturară galopului dezlănțuit al antilopelor. Cuprinse de panică, un grup de zebre făcură la fel și pământul începu a dudu sub loviturile sutelor de copite. Deranjat din somn de goana animalelor îngrozite, un leu tânăr și puternic își înălță capul și scoase un răget de mânie. O ceată de maimuțe, întotdeauna încântate să poată face tapaj, se alătură iureșului nebun, scoțând strigăte ascuțite, vociferând și sărind din creangă în creangă. Disprețuitoare și aristocratică, o panteră, pitită sub uri baobab, privea cu indiferență acea pedestrime lipsită de curaj.

Zgomotul motoarelor se pierdu în zare. Avionul își continua ruta, în văzduh, ducând cu sine familia Yvarsen, pe care nenrocirea o strângea, încă o dată, laolaltă.

În afară de călătoria în spațiu, Thérèse făcea și o călătorie în timp. Își aduse aminte de o anumită zi, pe vremea când era încă tânăra soție a lui James Corsen, în timpul căreia își așteptase în zadar bărbatul.

La ceasul cinci, auzise vântul bătând cu furie, de fapt o furtună care înălța rafalele de ploaie, aruncându-le cu putere în ferestrele bungalowului. Socotise că James va aștepta sfârșitul furtunii ca să se întoarcă acasă. Când elementele dezlănțuite se potoliseră, ea deschisese obloanele către noaptea de afară. Pământul respira după furtună, împrăștiind miresme grele și parfumuri sălbatice. Căldura înăbușitoare de peste zi fusese alungată de ploaie și Thérèse trebuise să se înfășoare într-un șal ca să poată sta în balconul ce domina veldul. Căci dintr-acolo ar fi trebuit să apară mașina lui James. Totuși, scrutase în van întunericul; în van cercetase cu privirea drumul. Atunci se cuibărise în ființa ei, spaima. A doua zi dimineață, plecase în căutarea bărbatului ei, într-un Jeep, însoțită de Tom Starner. Zărise prima grămadă de fiare – rămășițele mașinii lui James. Tom descoperi trupul acestuia, care se și răcise, mutilat cumplit. Și acum, fiul lui Tom Starner, un alt James, murise în împrejurări la fel de tragice, doborât de bătrânul Sammy, care înnebunise subit. James Corsen – James Starner, două accidente, două morți brutale, două destine asemănătoare...

Norbert făcea schițe pe un bloc de desen; din când în când, gândurile îi zburau la Cora.

Obosită de recentele deplasări, legănată de bâzâitul continuu al motoarelor avionului, Flavie ațipise.

Erling analiza, mental, criticile pozitive și fertile pe care tatăl său le și formulase în

legătură cu teoriile sale.

Jan continua să țină dosarul lui Erling pe genunchi, dar nu-l mai citea. Gândurile sale o porniseră pe alt drum... „Credeam că am ajuns la capătul călătoriei.. Și începusem să construiesc acel «*Journey's End*». Ide și Erling își făcuseră fiecare rostul lor; curba vieții lor se despărțise de a mea; își făureau propria lor soartă. Și iată că mica mea Ide e iarăși singură și are din nou nevoie de mine, de mama și de fratele ei... O luăm iar de la capăt...”

5

Furtuna izbucni în momentul în care peste sicriu fu aruncată ultima lopată de pământ. Un adevărat potop ce azvârlea trombe de apă se abătu peste cimitir.

— Repede! strigă Jan. Să alergăm spre ieșire, la mașini unde vom fi cât de cât la adăpost.

O luă pe Thérèse de braț și o trase după sine. Erling făcu același lucru cu Flavie. Pământul din cimitir se și transformase într-un noroi alunecos, iar între pietrele funerare se și lățiseră băltoace enorme. Când ploaia începu sa se dezlănțuie, Norbert se afla lângă Ide. Tânăra se aplecă spre groapa proaspăt astupată, cu o expresie de o mâhnire fără margini zugrăvită pe chip. Norbert nu mai șovăi: își scoase iute vesta, o aruncă pe umerii Idei și-i strigă:

— Vino, Ide! Reazemă-te de mine! Să mergem, după ceilalți!

Fata rămase mai întâi împietrită, în loc, și pictorul observă că-și mișca buzele, că spunea ceva. Dar nu auzi nimic, căci vacarmul ploii devenise asurzitor. În sfârșit, Ide ieși din încremenirea ei și, după o ultimă privire aruncată în urmă, porni prin potopul ploii după Norbert. Se treziră dintr-o dată în fața unui lung șir de chiparoși, aplecați de vânt și șiroind de apă. Norbert habar n-avea dacă trebuia s-o ia la dreapta sau la stânga, cimitirul fiindu-i cu totul necunoscut. Îi aruncă Idei o privire plină de milă. Furtuna îi smulsese vâlul, pletele ude i se lipeau de tâmpile, fața îi era foarte palidă. Ridică ochii spre Norbert și el citi pe buzele ei întrebarea:

— Unde e tata?

Băiatul ridică din umeri în semn de neputință. Apoi, zărind un impozant cavou de familie, construit în formă de capelă, strigă:

— Să ne adăpostim aici! Repede!

Alergă spre cavou. Din fericire, porțița din fier forjat nu fusese încuiată cu cheia. Așa că se află în curând într-un loc uscat, sub o boltă îngustă, reprezentând o scenă din Biblie: Lazăr înviind din morți.

— Cum te simți? se neliniști Norbert.

— Mai bine, mulțumesc. Mă gândesc însă la părinți care trebuie să fie neliniștiți din pricina mea.

Pictorul încercă s-o liniștească:

— Oh, nu cred că-și fac griji, căci la un moment dat tatăl dumitale s-a uitat înapoi, ca să fie sigur că venim și noi după ei. A văzut foarte bine că mă aflam alături de dumneata.

— Cum se face că au dispărut cu toții, așa, dintr-o dată?

— Din pricina șirului ăștuia de chiparoși care ne stau în față!

În ochii Idei străluciră lacrimile.

— E îngrozitor, șopti ea, o astfel de vreme chiar la înmormântarea lui James...

— O simplă coincidență. Mărturisesc totuși că n-am mai văzut niciodată un astfel de potop. La noi, în Canada, am fost adesea surprins de adevărate furtuni de zăpadă; dar ploaia asta e cu mult mai impresionantă!

— Nu uita că suntem în Africa, murmură Ide. Aici e un pământ sălbatic, niciodată îmblânzit, adesea crud.

Toată întinderea cimitirului se transformase într-un imens lac cenușiu. Crucile de marmură și monumentele funerare se iveau din această vastă întindere de apă, biciuită tot timpul de ploaie. Ide și Norbert rămăseseră blocați în somptuosul cavou, înconjurați de dalele grele pe care erau gravate nume și date. Chipul frumos al Idei purta pecetea suferinței, a durerii îngrozitoare pricinuite de pierderea brutală. Și totuși, când se întorcea spre companionul ei, un surâs trist și chinuit îi înfloreă, pe buze:

— Îți mulțumesc mult că te-ai ocupat de mine! Fără dumneata nu știu ce m-aș fi făcut. Sunt atât de neajutorată...

O siluetă neagră se ivi printre morminte. Era Jan Yvarsen. Nu mai putuse răbda, voia să știe ce se întâmplase cu Ide. Împrumutase de la paznicul cimitirului un soi de pelerină marinărească și nu șovăise să înfrunte ploaia aprigă ca să-și caute fata. Zărindu-i pe Ide și pe Norbert, Jan le făcu semn, apoi se îndreptă spre ei, prin apa măloasă care-i ajungea până la glezne. Când intră în cavou, Ide izbucni în lacrimi și se aruncă la pieptul lui. El o strânse în brațe:

— Hai, liniștește-te, fetița mea, liniștește-te...

Ochii i se opriră asupra lui Norbert care era numai în cămașă, ud până la piele, și-i zise simplu:

— Îți mulțumesc!

Dar privirea sa strălucitoare spunea mult mai mult.

În sfârșit, la fel de brusc cum începuse, furtuna încetă. După câteva bubuituri de tunet, surde și îndepărtate, vântul goni ultimele fâșii de nori și un soare radios apăru pe cer. Jan dădu semnalul de plecare:

— Haidem, zise el, dar încet, cu precauție, ca să nu alunecăm în noroiul ăsta. De îndată ce ne vom afla în mașină, va trebui să ne străduim să ajungem acasă și să ne schimbăm.

Apoi se întoarse spre Norbert:

— Și dumneata, Norbert, căci în climatul ăsta nu-i de glumit cu răceala. Crede-mă, am experiență.

Tremurând, ieșiră din cavoul înghețat, fericiți de a se putea expune razelor binefăcătoare.

Două ore mai târziu, toată lumea se afla în salonul din locuința spațioasă a lui Tom

Starner. Fanny era durerea, sfâșierea personificată, cu trăsăturile descompuse, cu privirea rătăcită, se prăbușise într-un fotoliu. Neputincios și la fel de distrus, Tom stătea în picioare, cu o mână pe umărul soției sale. Știau amândoi că nimic nu-i va consola vreodată de dispariția prematură a fiului lor drag, a celui băiat cu privirea limpede și inteligentă în care ei își puseseră cele mai vii nădejdi. Se închiseseră în durerea lor, despărțiți de ceilalți, singuri pentru totdeauna. Discretă, Thérèse circula printre grupurile care discutau încet, servindu-le ceai fierbinte. Jan o urmărea cu privirea, sensibil la această nouă dovadă de abnegație, de devotament.

Erling și Flavie, așezați alături, vorbeau în șoaptă. Căci nu se puteau abține să nu vorbească despre micul lor Jan care rămăsese acasă, în îndepărtata Germanie. Slabă și palidă, într-un taior negru, Ide atrăgea mereu privirile lui Norbert. Un sentiment ciudat, necunoscut până atunci, începu a-și face loc în inima tânărului artist.

PARTEA A DOUA

6

Jan coborî de pe cal, încredințându-i-l rîndașului care-i ieșise în întâmpinare.

— Stăpâna ta e acasă?

— *Yes, mister Yvarsen, the mistress is in.*

Jan intră în bungalowul fiicei sale și o găsi pe Ide în vasta cameră de zi care dădea spre verandă.

— Tată! strigă ea de îndată ce-l văzu, cât de mult mă bucură vizita ta!

Se aruncă în brațele tatălui său, apoi îl întrebă:

— Și mama? N-a venit cu tine?

— Nu, draga mea, am venit singur. Ești dezamăgită?

— Cum aș putea fi vreodată, dezamăgită, tată! Totuși, mă miră că nu ți-am auzit mașina.

— Am lăsat-o la Tom, unde m-am oprit puțin.

— Ai venit călare, nu-i așa?

Jan surâse:

— Cât de bine mă cunoști! Ai ghicit. Tom mi l-a dat pe Othello al său, un armăsar de rasă pură.

— Ah... da, îl cunosc, e un cal minunat.

— Un animal remarcabil, da, inteligent, rapid, sensibil și foarte frumos.

— Socru-meu e mândru de el. Cui l-ai încredințat, când ai sosit, tată?

— Slujitorului tău, Willy. Am făcut bine?

— Nici că se putea mai bine. Willy adoră caii, va avea grijă de el și-i va da o porție zdravănă de ovăz.

— Apropo de ovăz, te previn că m-am invitat la masă la tine.

Ide străluci de bucurie.

— Ce plăcere și ce onoare îmi faci, tată! Vom lua masa în doi. Mă duc să dau porunci la bucătărie!

După ce se întoarce, se instalează în două fotolii confortabile, așezate în fața ferestrei largi, cu vitralii, care dădea spre veld.

— Am de vorbit lucruri foarte serioase cu tine, Ide, anunță Jan pe un ton puțin cam solemn.

Intrigată, tânără ridică spre tatăl ei ochii mari albaștri și limpezi.

— Da, fiindcă această situație nu mai poate dura.

— Ce situație, tată?

— Știi bine despre ce vorbesc, draga mea... Au trecut cincisprezece luni de la moartea lui James și tu continui să porți doliu, stăruiești să locuiești singură în această casă mult prea mare pentru tine. Te vei prăpădi, copila mea, te vei ofili ca o floare lipsită de aer și de soare. Lucrurile nu mai pot dura astfel, și dacă am venit astăzi să te văd, am venit hotărât să schimb această situație.

Ide privi în jurul ei.

— Nu m-am putut hotărî să părăsesc bungalowul acesta al nostru, pentru că aici totul îmi aduce aminte de James.

— Tocmai asta e, Ide, nu vreau să lânzezești în amintiri. Vreau să trăiești în prezent.

— Pisicuța asta de faianță pe care o vezi aici, pe gheridon, el mi-a trimis-o de la Johannesburg. Iar ăsta... Ide întinse mâna spre vitrină... Elefantul ăsta de abanos, e un cadou pe care mi l-a cumpărat de la Capetown.

— Dar ești mult prea tânără ca să încremenești în contemplarea acestor bibelouri! Nu te afli la vârsta la care să poți rămâne văduvă, Ide...

— Să mă mărit din nou? Niciodată!

Jan puse o mână liniștitoare pe umărul fiicei sale.

— Să ne păstrăm calmul și să examinăm situația cu metodă și, dacă e posibil, cu luciditate.

Ide se înfurie.

— Vorbești ca și cum ai fi gata să pui un diagnostic, sau te-ai pregăti pentru o intervenție chirurgicală, tată! Dar e vorba de viața mea, de viața mea și de credința față de, James!

— Mă învinuiești de insensibilitate, de răceala?

— Nu, tată, nu-i vorba de asta. Totuși, am certa impresie că de când mi s-a prăpădit bărbatul, nimeni nu mă înțelege. Toți vreți să părăsesc această casă și să mă duc să stau fie la Fanny, fie la voi, la Pretoria.

— Nu ne gândim decât la binele tău.

— Poate. Dar eu, eu știu, pricepi, tată, eu știu că n-am dreptul să părăsesc această locuință, unde datorită lui James am trăit cei mai frumoși ani din viața mea. A pus atâta dragoste, atâta fervoare în amenajarea acestui bungalow al nostru... Nimic nu i se părea prea bun pentru mine. Căuta întotdeauna tot ce era mai frumos, mai rar. Iar eu să părăsesc acest loc, chiar a doua zi după moartea lui?

— Această fidelitate îți face cinste, draga mea, dar cel puțin rămâi în limitele umanului, raționalului și nu te cufunda într-un soi de durere morbidă.

— Ce vrei să spui, tată?

Jan rosti cu autoritate:

— Că prelungirea doliului, a atitudinii tale ele prostrație, e simptomul unei stări

malafive. Ești tânără, Ide, și făcută ca să ai copii.

— Dar eu...

— Te rog, dă-mi voie să termin! Acum nu-ți mai vorbește tatăl, ci doctorul. În primul rând, vei părăsi această casă și vei veni să stai cu noi la Pretoria. În al doilea rând, vei pleca împreună cu noi când vom părăsi Transvaalul, ca să ne stabilim în casa pe care o vom numi *Journey's End*.

— Dispuți de mine ca și cum aș mai fi încă fetiță, tată.

— Ceea ce ți-am spus nu-s ordine pe care ți le dau, Ide, ci prescripții medicale, și, mai ales, sfaturile unui tată care te iubește.

Ide își lăasă capul în jos, părând să reflecteze. După câteva minute de tăcere, își ridică ochii spre tatăl ei și zise:

— Tată, ai vorbit de o casă... *Journey's End*... Nu-i decât un proiect vag, nu-i așa?

Jan clătină din cap:

— Cătuși de puțin! Am găsit, în sfârșit, omul care să-mi ia locul la conducerea spitalului din Pretoria, care să continue și să dezvolte opera începută de mine.

— Cine e?

— Cornelius Bloom, un chirurg extrem de bine pregătit.

— N-am auzit, totuși, niciodată de el...

— Vine direct din Olanda; un om care e la curent cu metodele cele mai noi, dar totodată un umanist, înzestrat cu o cultură dintre cele mai vaste. Bloom nu are numai o minte strălucită și o mână iscusită, ci și o inimă caldă. Oamenii de o asemenea factură devin tot mai rari în zilele noastre.

— Așa că, în sfârșit, îți vei putea da demisia.

— Treaba asta am și făcut-o, draga mea. Mai am nevoie de încă două luni pentru unele formalități administrative și ca să-l pun la curent cu toate, pe cel ce-mi va lua locul, după care voi putea părăsi Transvaalul fără cea mai mică mustrare de conștiință.

— Nimeni nu se va gândi să-ți reproșeze odihna binemeritată, totuși încă nu știu unde... Se corectă imediat, știind că voința fermă și înțeleaptă a tatălui ei va sfârși prin a i se impune:

— ...unde ne vom fixa.

— Nici eu nu știu încă. Mama ta va trebui să aleagă ținutul și locul unde va fi amplasată casa; proprietatea îi va aparține și vreau să ne trăim în ea ultimii ani liniștiți de viață.

— Liniștea amurgului...

— Da, Ide. Iar tu, tu vei sta cu noi, măcar până te vei mărita din nou.

— De ce ții atât de mult să mă recăsătoresc? N-ai fi mai mulțumit să rămân lângă voi?

— Foarte mulțumit, și tu știi asta mai bine decât mine. Totuși, nu vreau să apar în postura unui tată egoist, să-ți distrug tinerețea ca să-mi bucur eu bătrânețile.

Ide protesta cu însuflețire:

— Bătrânețe? Dar, tată, pari tot atât de tânăr și de seducător ca un bărbat de treizeci de ani!

Jan ridică mâinile:

— Fără complimente și fără exagerări! Am vârsta pe care o am... Dar să revenim la tine. Ar fi scandalos și împotriva naturii ca o femeie atât de tânără și de frumoasă ca tine să nu aibă bărbat.

— Nici un bărbat nu mă va putea face vreodată să-l uit pe James. De altfel, nici nu vreau să-l uit.

— Dar, draga mea, totuși nu alcătuiați împreună o pereche ca... hai, să zicem Robert și Clara Schumann, sau, și mai bine, ca Pierre și Marie Curie!

Ide sări ca arsă:

— Iată cum judecați voi, oamenii iluștri! Tu, tată, ești o celebritate, iar Erling e pe cale să devină. Pentru voi e de neconceput ca o femeie să se poată devota unui bărbat care să nu fie un fel de geniu, fie pe tărâm științific, fie artistic. Înțelegeți, o dată pentru totdeauna, că nu există numai ființe ieșite din comun. Că vâlvătaia iubirii poate isca, în fiecăruie om, însușiri secrete. De ce mi-i citezi pe Schumann și pe Curie? James nu era nici un mare muzician, nici un mare savant. Era un simplu plantator, fiu al unui alt simplu plantator și nu avea studii superioare. Dar, tată, unei femei care iubește puțin îi pasă de diplome și de celebritate; ceea ce o interesează este privirea bărbatului pe care și l-a ales, inima lui!

Emoționat de această ieșire pătimașă, Jan se ridică și o luă pe fiică-sa în brațe. Tăcută, cu chipul scâldat în lacrimi, Ide îl lăsă s-o îmbrățișeze.

— De unde ți se trag asemenea idei, această căldură sufletească? Întrebă tatăl ei.

— Păi, de la tine, tată, și de la mama.

— Să știi că nici noi n-avem doar creier iar inimă deloc, așa cum ne-ai acuzat adineauri.

— N-am spus niciodată așa ceva, tată. Pur și simplu... Ide se întrerupse, gânditoare.

— Pur și simplu?

— Pur și simplu nu vreau să-l uit pe James!

Jan luă din nou loc și o privi pe Ide drept în ochi.

— Nu mă face să spun lucruri care nu-mi stau în caracter. Nu-ți cer să-l uiți pe James, să consideri măritișul tău nul și neavenit, nu, nici pomeneală de așa ceva. Nu doresc nimic decât – fără să-ți renegi trecutul – să te întorci cu hotărâre spre viitor.

— Va fi greu, tată...

— Îmi făgăduiești să încerci?

La început, Ide șovăi; apoi, după o privire melancolică aruncată în jur, asupra tuturor acelor obiecte care-i aminteau de dragul ei dispărut, acceptă:

— Da, voi încerca.

— De altfel, zise Jan, nu vrem să te silim. Ai timp, pregătește-ți în liniște toate lucrurile pe care ții să le iei cu tine, mai ales aceste bibelouri. Când vei fi gata, dă-ne de

veste și vom veni să te luăm.

— Tom și Fanny vor fi distruși când vor vedea că plec.

— Nu poți mulțumi pe toată lumea, Ide.

— Au fost atât de crunt loviți de moartea lui James... După plecarea mea, se vor simți și mai singuri.

— Știu... Dar nu uita că și mama ta e singură. Erling e atât de departe de noi...

Visătoare, Ide rosti numele fratelui ei. Apoi întrebă:

— Ce-i cu el? Ce mai face? Dar micul Jan? E de-a dreptul rușinos, căci au trecut luni de zile și nu mi-a scris un rând.

Jan făcu un gest evaziv, ca pentru a-și scuza fiul.

— Știi ce înseamnă să fii medic...

— Dar Flavie? Nici ea nu și-a găsit timp să-mi trimită, din când în când, câteva rânduri?

— Nu, fiindcă are un copil de crescut și, în plus, lucrează din greu alături de bărbatul ei.

— Într-adevăr? Flavie și-a reluat activitatea de cercetătoare?

— Sigur că da.

— Și care sunt, mă rog, aceste misterioase lucrări ale lui Erling?

— Ca de obicei, studiul cancerului.

— E încăpățânat.

— E un Yvarsen, Ide, toți suntem încăpățânați și tu de asemenea.

— Da... și eu!

O micuță bonă neagră, simpatică și zâmbăreață, veni să servească aperitivele.

— Văd că n-ai uitat bunele tradiții, observă Jan, destins.

— Încerc să fiu o gazdă tot atât de desăvârșită ca și mama. Ce servești?

— Un deget de porto cu o picătură de gin.

— Cuburi de gheață?

— Da, cu plăcere.

Sorbindu-și băutura, Jan remarcă:

— Să nu crezi că Flavie și cu Erling te-au uitat: departe de ei un astfel de gând! Ori de câte ori Flavie îmi scrie – și din păcate nu prea des – Erling se grăbește să adauge și el câteva rânduri, cerându-mi vești despre tine. „Ce mai face Ide? A venit, în sfârșit, să stea cu voi? Are de gând să se recăsătorească?”

Ide avu un surâs malițios.

— Măritișul ăsta e ideea ta fixă, tată!

Jan schiță un gest liniștitor.

— Te rog, nu te enerva. Își ridică paharul, adăugând: Nu suntem pe cale de a fuma pipa păcii?

— O pipă cu totul simbolică. De fapt, tată, nu te-am mai văzut deloc fumând. Ce s-a întâmplat?

-
- Păi, n-ai spus tu, mai adineauri, că în pofida vârstei par încă foarte tânăr?
- Da, pentru că ăsta e purul, adevăr.
- Într-adevăr, dar pentru a-ți păstra forma fizică și intelectuală trebuie să faci unele sacrificii. Așa că am suprimat tutunul.
- Complet?
- Era singura metodă. Sistemele de raționalizare zilnică, nu țin niciodată prea mult. Sănătatea – vezi tu – e un capital care trebuie păstrat ca pe ochii din cap, un capital cu mult mai important decât tot aurul și argintul. Unii își bat joc de el, îl risipesc, îl aruncă în vânt; și pe urmă, când ajung în amurgul vieții, se miră că sunt niște moșnegi pe cale să se prăbușească, cu trupul dărâmat.
- Cunosc pe cineva care n-ar fi de acord cu preceptele tale pline de înțelepciune, zise Ide.
- Da? Despre cine e vorba?
- Despre socrul meu. Știi ce obișnuiește să spună? Și mai ales în legătură cu tutunul?:

*„Orice ne-ar spune Aristot și docta-i însemnare
Tutunul e ceva divin, și fără-asemănare.”*

- Jan nu se putu abține să nu izbucnească în râs.
- Ei, zise el, uite că nu știam că Tom se pricepe la literatură, și încă la cea franceză.
- Știi, nu-i așa, de cine sunt versurile?
- De Thomas Corneille. Dar n-am nici un merit, toată lumea cunoaște acest lucru.
- Ești uimitor, tată...
- Te rog, să nu vorbim despre mine! Deci, dacă înțeleg bine, Tom n-are câtuși de puțin intenția de a se despărți de dragele lui pipe!
- Chiar așa. De altfel, adăugă Ide, cu o undă de tristețe, asta e singura lui plăcere.
- Chiar dacă ar fuma douăzeci de țigări pe zi, groase cât degetul, Tom nu va ajunge niciodată un unchiaș nevolnic: viața în aer liber îl va menține într-o formă excelentă. Și, apoi, nu e oare necesar și câte un mic viciu pentru a sublinia un caracter?
- Și care e „micul tău viciu”, tată? întrebă fata, cu un surâs șiret.
- În loc de răspuns, Jan făcu semn spre sticla de gin și zise:
- Vrei să-mi mai dai o picătură, draga mea? Poftim, eram cât pe-aci să uit să-ți transmit salutări de la Norbert!
- Ide se aplecă înainte:
- Norbert Verneuil? Ți-a scris?
- Da, mi-a trimis o scrisoare lungă, pe care am primit-o chiar alaltăieri. E un băiat foarte interesant; Știi că la Paris începe să se vorbească despre el?
- Cine ți-a spus asta, el?

— Ce-ți trece prin cap? E prea modest ca să facă așa ceva. Nu, am citit într-o revistă de artă un articol despre dânsul.

Ide își privi tatăl cu o sinceră admirație.

— Ne faci, pe noi, ăștia tinerii, să ne fie rușine, tată! Puterea ta de muncă și posibilitățile de acumulare sunt aproape de necrezut. În ciuda muncii tale înverșunate de la spital, mai ai timp să citești și revistele de artă.

— Nimic extraordinar! Dar să lăsăm asta! E vorba de Norbert!

— Mă bucur pentru el și sunt mulțumită să aflu că răzbate. Nu e chiar atât de ușor pentru un străin să-și croiască drum la Paris...

— Greșești. Franța e una dintre puținele țări unde oamenii știu să aprecieze meritul personal, indiferent de locul de baștină. De altfel, canadienii de limbă franceză nu sunt chiar străini la Paris.

— Iubești Franța, tată, nu-i așa?

— Mult! Nu uita că e patria mamei tale, deci într-un fel și a noastră.

— Mai vorbește-mi despre Norbert: ce ți-a mai scris?

— Că a închiriat, o casă pe o insulă, o casă mult prea mare pentru el, și că ar fi bucuros să ne primească. I-a făcut aceeași propunere lui Erling și Flaviei și poate că n-ar fi o idee rea să petrecem cu toții o vacanță acolo.

— Și unde se află insula, asta?

— Undeva, prin marea Egee. I-am uitat numele.

— În marea Egee, zise Ide, visătoare, cât trebuie să fie de frumos.

Jan rămase singur. Ide îl părăsise ca să pregătească, cu propriile ei mâini, unele mici gustări, a căror simplă enumerare era de ajuns ca să-ți lase gura apă.

„E încântătoare, își zise tatăl puțin înduioșat, și uneori, când mă privește cu ochii ei mari și sinceri, mi se pare c-o văd pe cea al cărei nume îl poartă. Ide...”

Veldul, peisajul pe care-l iubise atâta odinioară, se întindea în fața lui cât vedeai cu ochii. Totuși, astăzi, și-ar fi întors cu plăcere privirea de la el. Nu-i mărturisise Idei cruda decepție pe care o încercase străbătând, călare pe Othello câmpia africană. Și, totuși, fusese plin ele bunăvoință, făcuse chiar un mare ocol ca să ajungă de la bungalowul lui Tom Starner la cel al fiicei sale. Se străduise în van să resimtă entuziasmul de odinioară. Între această natură superbă și el se ridica bariera îndoliată a prea multor morți dureroase: prima lui soție, Ide, fiul lor, micul Nils, James Corsen, James Starner. Sigrid nu fusese și ea ucisă, nu numai de patima ei, ci și de Africa? Căci chiar dacă murise în Suedia, drama începuse aici, pe acest pământ fatidic. Când se ridică, Jan știu în mod definitiv că drumul lui nu se va încheia în Africa de Sud, că acea *Journey's End* va fi clădită în cu totul altă parte.

Întoarse, hotărât, spatele veldului și intră în sufragerie, unde îl aștepta Ide. Fata, încântată de a putea fi gazda tatălui ei, era radioasă. Așezase ea însăși pe masă bunătăți apetisante, cu acel gust și cu acea discretă cochetărie pe care le moștenise de la Thérèse. Tatăl și fiica se așezară unul în fața celuilalt. Fidel unei vechi tradiții, Jan spuse mai întâi o

scurtă rugăciune. Apoi, aruncându-și unul altuia priviri complice, recrează amândoi, în timpul aceluia *tête-à-tête*; ambianța plăcută, acel *heimlich* care domnea odinioară în frumoasa și senina locuință a mătușii Brita, acolo unde se auzea în depărtare mugetul Trollhättanului.

7

— Dumneata? strigă Cora.

Stătea pe o ridicătură dominând ruinele. Norbert se apropie de ea și-i strânse mâna.

— Da. eu! Nu te așteptai să dai de mine la Mikonos, nu-i așa?

— Oh, nu, mi te închipuiam mai curând în vreun colț din Montparnasse sau Sain-Germain-des-Prés.

Norbert o privi fără să-și ascundă admirația. Purta o minunată rochie albastră, care se asemăna cu corola unei flori.

— Ești întotdeauna atât de strălucitoare, zise el, și te asemeni atât de puțin cu imaginea pe care și-ar putea-o face cineva despre o femeie-arheolog, o femeie cu picioarele pe pământ, încât...

— Iar dumneata, Norbert, nu te-ai schimbat deloc; ai rămas același bărbat galant, care face complimente fetelor! Spune-mi de cât timp te afli pe insulă?

— De o lună. Am închiriat o casă care dă spre golful Turlo, aproape de port.

— Ce noroc ai avut!

— Cu cine lucrezi aici, Cora?

Tânăra arătă tabăra de la poalele ruinelor.

— Fac parte din echipa lui Stephen Wells. Am venit din Atena acum două zile.

— Și... îți place munca dumitale, acum când nu mai e vorba să studiezi cărți frumos ilustrate și texte vechi, ci să scormonești după pietrele înfundate în nisip sau în lut?

Cora îl privi cu severitate:

— Să scormonești după pietre! Nu știi ce vorbești, amice! Află că meseria noastră este cea mai frumoasă și cea mai pasionantă din câte există!

Norbert surâse:

— Glumesc... Crede-mă că sunt foarte bucuros să te văd atât de încântată!

— Încântată, într-adevăr, ăsta e cuvântul! Închipuie-ți că șeful nostru, Stephen Wells, este un bărbat absolut senzațional. E încă tânăr, numără abia treizeci și trei de ani. Vine de la Oxford, e foarte distins, și are un accent... Cunoaște toate limbile vechi, toate stilurile, miturile, istoria, legendele, ce mai, e o adevărată enciclopedie ambulantă. Și pe deasupra, arborează un dispreț ironic față de metodele clasice folosite în arheologie, față de instrumente și de procedeele chimice. Pretinde că nimic nu poate înlocui ochiul omenesc și-și sprijină afirmațiile pe o teorie solidă. Dă-i să cerceteze orice ciob de oală și, după o simplă aruncătură de ochi, îți va spune de când datează, cu mai multă justete și precizie decât arheologii americani cu toate aparatele și instrumentele lor complicate.

— Ești, într-adevăr, entuziasmată...

— Cine n-ar fi în locul meu? Dar Wells este totodată și un monstru!

— Asta n-o mai pricep...

— Am să-ți explic... Vezi...

Făcu o mutriță plină de mândrie:

— Am făcut o descoperire personală. Colo jos... Și întinse brațul spre baza colinei...

Sub o încâlceală de tufișuri, de crengi de frasini și de chiparoși, am descoperit ruinele unei foarte vechi case de locuit și, printre rămășițe, o tăbliță de marmoră pe care e gravat un cântec de pahar.

— Bravo! Strașnică descoperire pentru o începătoare!

— Așteaptă sfârșitul istoriei! Sau mai bine ai dori să vezi tăblița?

— O ai la dumneata?

— Da, Wells mi-a lăsat-o. Provizoriu, bineînțeles, căci tot ce descoperim aici trebuie predat Serviciului de Antichități al guvernului grec.

— Da, aș fi curios să văd și eu această piesă.

— În acest caz, vino cu mine!

Coborâră spre tabără. Cora se îndreptă spre un cort care se afla ceva mai departe.

— Iată castelul meu, zise ea, n-am vrut să mă așez laolaltă cu ceilalți. Noroc că iubitul nostru Stephen îmi tolerează unele mici fantezii. Aici mă simt ca la mine acasă, nu mă deranjează nimeni. Vezi ce cort micuț am?

— Simt o dorință turbată să-mi fac și eu un cort aici. Cora ridică un deget, amenințându-l:

— Nu mai ești deloc băiatul serios și candid pe care l-am cunoscut odinioară, Norbert. Dimpotrivă, am impresia că ai devenit prea parizian. Și dumneata știi foarte bine ce vreau eu să zic prin „parizian”, nu-i așa?

— Adică să locuiești într-unul din cele mai frumoase orașe din lume, nu?

— Cu totul altceva, zise ea dispărând în cort, cu totul altceva.

Ieșind afară, îi arătă tăblița de marmoră:

— Iată trofeul meu! Și întinzându-i-l, adăugă: Poți citi ce scrie aici? Norbert păru încurcat.

— Spre marea mea rușine, trebuie să-ți mărturisesc că nu cunosc greaca. Anii de liceu sunt mult prea departe de mine...

Cora îl muștră cu severitate:

— Ar putea să-ți fie rușine, domnule, da! Acoperă-ți obrazul și ascunde-te sub pământ! Să nu cunoști una dintre cele mai vechi limbi e un lucru barbar! Acum, după ce te-am dojenit, mă sacrific să-ți citesc eu.

După ce-i recită cântecul de pe tăbliță, întoarse spre Norbert niște ochi scrutători și întrebă:

— Nu-i așa că e frumos?

— Apreciez muzicalitatea versurilor, dar trebuie să-ți mărturisesc, încă o dată, că n-am priceput o iotă!

— Sălbaticule! Am să-ți traduc textul. Ascultă.

„Pământul negru soarbe ploaia

Și arborii o sorb și ei.

Marea bea apa izvoarelor

Și soarele bea apa mării

În timp ce luna bea soarele.

Atunci de ce n-aș avea și eu, prieteni,

Dorința de a bea?”

— Ei, îți place?

— Mult! Cânteclul ăsta face ca insula să-mi fie și mai simpatică. La urma urmelor, e ceva de circumstanță...

— Ce vrei să insinuezi, barbarule?

— Că am făcut câțiva kilometri pe jos, că s-a făcut îngrozitor de cald, că soarele arde ca un cuptor încins și că...

Cora îl întrerupse, continuând:

— ...și că ți-e cumplit de sete. Nu-i așa?

— Exact.

Tânăra păru deceționată, ba chiar necăjită.

— Ce materialist ai devenit! În sfârșit, pentru că ții atâta, hai să bei ceva! Vom avea impresia că ne aflăm la Paris, pe terasa unei cafenele.

Mirat, pictorul privi în jurul lui.

— Dar unde găsim ceva de băut?

— Nu-i cunoști pe podgoreni, dragul meu. Tabăra noastră a atras un bătrân, serios și solemn, care și-a instalat la doi pași un mic bufet, foarte plăcut, special pentru noi. De altfel, omul nu-i grec, ci armean.

— Și unde se află acest bufet?

— Uite colo, sub boschet.

— Haidem, Cora, și să urmărim sfatul din cânteclul dumitale.

Câteva minute mai târziu, cei doi tineri stăteau în fața câte unui pahar de suc de lămâie, preparat în mod meticolos, cu apă de la gheață, de către bătrânul armean.

— Și acum, zise Norbert, povestește-mi sfârșitul istoriei dumitale. Explică-mi și mie de ce Stephen Wells e un monstru.

— Un om fără inimă, un călău! Am făcut, deci, acea descoperire. Îți dai seama cât eram de încântată, eu, care-mi închipuiam că pusesem mâna pe una din perlele celei mai vechi literaturi eline, pe una dintre dovezile cele mai grăitoare ale cine știe cărui mare liric. Din păcate, doctul nostru Stephen Wells m-a răcorit pe loc. Da, dragul meu, am îndurat cel mai rece duș din viața mea! Încă roșie de emoție, să spunem mai curând trandafiric, căci e mai poetic, am dat fuga la șef ca să-i arăt ce-am găsit. Abia dacă a catadicsit să-mi arunce o privire! Și-a încrunțat sprâncenele și, cu un accent de neimitat,

m-a anunțat că era vorba de un cântec de pahar, foarte cunoscut, al cărui autor nu-l mai știa. Apoi, adăugă, desigur, ca să mă turtească de tot: „E o piesă fără nici o valoare arheologică. În loc să alergi prin tufișuri, ai face bine să te ocupi de lucruri mai serioase!”

— A cutezat să-ți vorbească astfel? o întrebă Norbert cu o nuanță vagă de ironie.

— Da, răspuse Cora, cu o indignare prefăcută, a cutezat... E un monstru, o brută, *isn't the?*

În sfârșit, Cora aduse vorba despre Norbert:

— Știi că începe să se vorbească de dumneata în cercurile artistice din Paris, că devii celebru?

— Celebru e mult spus. Ies din obscuritate, asta-i tot!

— E mult, dragul meu, e imens. Ai început să vinzi?

— Da, înainte de a pleca, muzeul din Toronto mi-a achiziționat șase lucrări.

— Felicitări.

— Acum execut o comandă a guvernului canadian, o pânză monumentală pentru un muzeu oceanografie.

— Monumentală?

— Da, trebuie să fie de șase metri pe doi și să reprezinte marea.

— Ei, drăcie! Iată-te cam departe de un miniaturist... Cel puțin, te simți în formă?

— Nu m-am simțit niciodată mai în formă ca acum. Munca mă stimulează, am impresia că sunt, într-adevăr, primul pictor care „vede” marea...

Cora ridică, acuzatoare, un deget.

— Atenție! Atenție! Iată și complexul personalității care se trezește în dumneata. „Înainte de mine, n-a existat nimic; după mine, nu va mai exista nimic decât opera mea...”

Îmi dau seama de pe acum ce se va întâmpla cu dumneata, Norbert. Vei deveni o celebritate, un maestru, unul din acele animale sacre pe care n-ai dreptul să le abordezi dacă nu te apleci și nu le faci reverențe. Vei avea mai mulți secretari care vor alcătui o curte de onoare în jurul dumitale și, firește, nu-ți vei mai recunoaște vechii prieteni.

Apoi încheie pe un ton melodramatic:

— Cocoțat pe pedestalul dumitale, vei contempla lumea, de sus, foarte de sus și nu vei mai avea pentru ea decât o privire rece, de un dispreț suveran!

Norbert izbucni în râs.

— Crezi într-adevăr că profeția se va realiza? Cora îl privi cu simpatie.

— Din fericire pentru dumneata, nu cred un cuvânt din ce-am spus. Căci ești mult prea inteligent, ca să devii un cabotin detestabil. Spune-mi cum te-ai instalat în casa despre care mi-ai vorbit și cine are grijă de dumneata?

— Văduva unui pescar. Vine în fiecare dimineață ca să-mi facă menajul și să-mi pregătească ceva de mâncare. Seara, am obiceiul să mănânc într-un mic han din port, ținut de un spaniol. Dacă patronul e bine dispus și-i ești simpatic, îți va pregăti o *paella* demnă de cele mai bune restaurante din Barcelona.

Cora se prefăcu a adulmeca aerul. Apoi, clătinându-și buclele mătăsoase, strigă:

— Simt până aici aroma acelei faimoase *paella*! Ce mireasmă!... Ce savoare!...

— Nu vrei să iei masa, cu mine, mâine seară, la spaniol?

— Ca o fată binecrescută ce sunt, s-ar cuveni ca mai întâi să refuz, pentru ca dumneata să-mi mai faci și o a doua invitație! Totuși, cum legendara mea lăcomie nu-mi îngăduie să fac mofturi, accept din capul locului!

— Sunt încântat! Unde ne întâlnim?

— Voi fi la opt pe jetelă. Dumnezeu!

Cora se ridică și-i întinse mâna lui Norbert.

— Ce s-a întâmplat? se neliniști pictorul.

— L-am văzut pe Stephen Wells care-mi face semne de jos. E limpede că are nevoie de mine. Scuză-mă, Norbert, trebuie s-o iau la goană! Uită-te și dumneata, ce om! Mă tem că sunt îndrăgostită lulea de el. *Well, that would be...*⁶⁵ în sfârșit, te las... Pe mâine seară, la jetelă!

Reîntors acasă, Norbert se întinse pe un șezlong, la soare și încercă să-și analizeze sentimentele. „Mă tem că sunt îndrăgostită lulea de el!” Da, așa-i spusese. De altfel lucrul sărea în ochii oricui. „Sigur – își spuse Norbert – n-am nici cel mai mic drept asupra ei, între noi n-a fost niciodată nimic; totuși, când mi-a făcut mărturisirea, am simțit o mică înțepătură în inimă. Îndrăgostită de el! Da, e destul de neplăcut... Ciudat, dar de îndată ce spaniolul mi-a vorbit de sosirea arheologilor englezi, am avut presimțirea că o voi revedea pe Cora. Ce coincidență! Era fermecătoare în rochia aceea albastră care o învăluia întocmai ca o corolă. Albastru ultramarin... Și strălucirea ochilor... Și ovalul perfect al feței... Ei bine, mi-ar plăcea să-i fac portretul! Totuși, constat că nu sunt prea necăjit. Nu, cred că e mai curând vorba de amor-propriu. Orgoliul ăsta prostesc pe care-l avem cu toții! De îndată ce o femeie ne place, ne închipuim că și ea ne... Ce prostie! Nu, n-am iubit-o niciodată pe Cora, m-am simțit doar atras de ea, ceea ce e cu totul altceva. Mărturisesc totuși că aș fi fost fericit dacă... În sfârșit, vom rămâne buni prieteni, iar faptul că ea e îndrăgostită de Wells ăla nu-i răpește nimic din farmec. Toate astea sunt adevărate, dar totodată și false.. False fiindcă eu... Un sentiment superficial, iată ce aveam pentru Cora! Era totuși un sentiment! Da! dar ceva de suprafață, legat mai mult de frumusețea ei. În fond, Cora rămăsese pentru mine o străină. Cu totul altfel stau însă lucrurile cu Ide. Am impresia că o cunosc din totdeauna. Nu voi uita niciodată înmormântarea soțului ei. Ce potop! Și ea, care era atât de neajutorată! Ce noroc că am găsit atunci cavoul! Lazăr înviat din morți! Dalele acelea pe care erau săpate niște nume străine, necunoscute. Iar ea... Frumosele-i plete blonde se udaseră și se lipiseră de tâmple. Cât era de înduioșătoare! Și taică-său, ce om! N-a șovăit să înfrunte ploaia aceea nimicitoare ca să-și caute fata! Surâsul lui când a luat-o în brațe... Abia acum înțeleg de ce Sigrid... Numai că acum nu e vorba de ea, ci de Ide! Nu cumva o iubesc?”

⁶⁵ Da, asta trebuie să fie (engleză).

8

Tare mi-e teamă, dragele mele, că nu vom ajunge niciodată să ne punem de acord...

Era într-o seară, în luxosul apartament pe care familia Yvarsen îl ocupa la Pretoria. După desert, se retrăseseră toți trei în salonul confortabil și spațios, unde cele câteva lămpi cerneau o lumină plăcută. De mai multe seri, mai exact de când Ide consimțise să-și părăsească bungalowul și să vină să locuiască la părinții ei, discuțiile luau mereu aceeași întorsătură: alegerea locului și amplasarea acelei *Journey's End*.

— Mie, spunea Thérèse, mi-ar plăcea să-mi sfârșesc zilele la Florența.

— Sunt gata să mă înclin în fața alegerii tale, draga mea, răspundea Jan. Totuși, nu-ți voi ascunde că aș fi preferat să locuim undeva, pe țărmul mării.

Atunci fu rândul Idei să intervină.

Vă sugerez un compromis: să construim casa pe malul lacului din Lugano...

În ciuda numeroaselor discuții, nu izbutiră pentru nimic în lume să se pună de acord. De altfel, aceste discuții, aceste puncte de vedere schimbate zilnic, ajunseseră să-i și amuze. Îi distra grozav să tot clădească astfel reședințe, una după alta, în locuri dintre cele mai variate.

Stilul locuinței dădea și el loc la controverse. Astfel, viitoarea casă a Yvarsenilor lua rând pe rând, când aspectul unui bungalow african, când înfățișarea unei vile maure sau a unui șalet elvețian, când a unui conac provensal. Se gândeau în egală măsură și la interiorul casei; Thérèse și Ide își petreceau ceasuri întregi, mobilând în imaginație odăile mari și frumoase ale acelei *Journey's End*. Grădina constituia și ea obiectul preocupărilor celor două femei. Plantau, vesele, în ea, panselle, trandafiri, gladiole, crini, iasomie, garoafe, azalee, lalele, narcise, margarete, mimoze, stânjenei, dalii, cicori și multe alte flori. Sigur că nu uitau nici parcul unde brazii înalți aveau să vegheze asupra unui întreg popor de animale, cu priviri blânde și credincioase.

— Dacă ne-am stabili în Tanger? propuse în acea scară Jan.

Chiar atunci sună telefonul din cabinetul de lucru al doctorului.

— Cine poate să sune la ora asta? se întrebă Thérèse.

Jan, care se și ridicase, intră în odaia de alături.

— Alo! Aici doctorul Yvarsen!

— Dumneavoastră sunteți, patroane? Sunt dezolat că vă deranjez, dar e vorba de o urgență...

Jan recunoscuse vocea lui Schipper, internul-șef al spitalului. Se supără:

— Știi foarte bine că mi-am dat demisia, Schipper, și că nu mai sunt „patronul” dumitale! Adresează-te lui Bloom!

— Dar eu...

— Fără nici un „dar”. Telefonează-i lui Bloom!

— Aveți dreptate, patroane, dar e cu neputință să dăm de el. Dați-mi voie să vă explic cazul, el...

Jan îl întrerupse cu hotărâre:

— Nu vreau să știu nimic! Află o dată pentru totdeauna, Schipper, că nu mai sunt disponibil pentru urgențele spitalului din Pretoria. De altfel, voi părăsi în curând Transvaalul unde nu mă voi mai întoarce niciodată!

— Numai dumneavoastră ați putea...

— Nu vorbi prostii! Doar nu sunt singurul chirurg din acest oraș, nu?

Atunci Shipper spuse dintr-o răsuflare, pe un ton cât mai neutru:

— Pacientul care ne-a fost adus suferă de Boala lui Richter. Stadiu avansat.

Intervenție chirurgicală indispensabilă în următoarele șaiszeci de minute. Fără această operație, pe care chiar dumneavoastră ați perfecționat-o, noi nu ne putem asuma nici o răspundere. În momentul de față nu există în toată Pretoria decât doi medici care o pot face: dumneavoastră sau doctorul Bloom. Or, este cu neputință să dăm de Bloom. Trebuie să mai precizez că...

— Ajunge! spuse Jan. Vin imediat!

De îndată ce-l văzu reintrând în salon, cu privirea absentă și cu fălcile contractate, Thérèse ghici despre ce era vorba.

— Spitalul, nu-i așa?

— Da.

— O urgență...

— Boala lui Richter, răspunse Jan laconic. Stadiu avansat. Cea mai periculoasă operație din câte există... Apoi izbucni: Ce vrea să însemne asta? Cică nu-l pot găsi pe Bloom! Medicul-șef a dispărut, s-a volatilizat, s-a dezintegrat! E lamentabil! E o manieră cam ciudată de a-ți începe noua muncă! O idee cam bizară despre răspunderile care-ți revin! Și când te gândești că mi se vorbește la tot pasul despre seriozitatea noilor generații!

Thérèse se apropie de el și încercă să-l calmeze:

— Nu te enerva, Jan, te rog! Ai nevoie de tot calmul, de tot sângele tău rece ca să poți duce la bun sfârșit o treabă atât de dificilă.

— Într-adevăr! Nu sunt cătuși de puțin pregătit pentru această intervenție. Ei nu-și dau seama că un chirurg nu e, totuși, un zidar?

— Sunt sigură că totul se va termina cu bine, interveni Ide. Nu degeaba te-au poreclit negrii „omul cu mâini de aur”, tată!

Jan își contemplă mâinile cu un aer sceptic.

— Negrii sunt niște copii, știi bine asta, Ide!

— Da, tată, dar copiii, după cum știi, spun întotdeauna adevărul!

— Ide are dreptate, interveni Thérèse, sunt convinsă că vei reuși și că totul va

decurge ca de obicei!

— Să dea Domnul!

După plecarea lui Jan, cele două femei rămaseră singure în salon.

— Nu l-am văzut niciodată pe tata atât de neliniștit înaintea unei operații, spuse gânditoare, Ide.

— Nici eu, și nu-mi place deloc...

— Crezi că...

— În domeniul ăsta nu-i cu putință să fii sigur de nimic. Mi-e frică totuși, fiindcă pentru un om ca el, un eșec ar echivala cu o catastrofă.

— Crezi că avea presimțirea unui eșec, mamă?

— Mă tem că da. Vezi tu, taică-tău are parcă un fel de antene... Sensibilitatea lui e mult mai ascuțită ca a noastră. Îmi voi aminti întotdeauna de...

Thérèse se întrerupse brusc, privind în gol, melancolică.

— De ce te-ai oprit, mamă? se neliniști Ide.

— Să nu mai dezgropăm trecutul.

În sinea ei, Thérèse își isprăvisese totuși fraza: „Îmi voi aminti întotdeauna de sosirea lui neașteptată, când a abătut arma ucigașă îndreptată de Sigrid spre mine. Socotise însă că nu era momentul să redeschidă vechile răni. Așa că se mulțumi doar să adauge:

— Există unele lucruri care nu pot fi explicate, la care nu rezistă nici un raționament logic. Aici intră și presimțirile lui Jan.

Apoi, ca să abată atenția de la propria ei neliniște, schimbă subiectul:

— Știi, draga mea, că tatăl tău e foarte îngrijorat din pricina ta?

Ide nu-și putu reprima un gest de contrarierate.

— Da, știu, răspunse ea, ține morțiș să mă mărit.

— Da, într-adevăr, ăsta e motivul.

— De ce vreți amândoi, cu tot dinadinsul, să părăsesc casa asta, să trăiesc din nou departe de voi?

Thérèse protestă:

— Știi foarte bine că am fi cât se poate de fericiți să te păstrăm lângă noi. Vezi însă, ne gândim la fericirea ta și nu la a noastră...

Ide făcu pe bosumflata:

— Fericirea mea e să rămân alături de voi! Și apoi nu văd deloc de ce nu ne-am întoarce toți trei în Suedia ca să locuim în casa mătușii Brita, în loc să ne tot ciondănim atâta în legătură cu acea Journey's End...

— Tatăl tău se pregătește să scrie un nou capitol în cartea vieții, draga mea, și ca să-l poată scrie, se pare că are nevoie de niște pagini albe.

9

Pe marmura șemineului. O pendulă Ludovic al XVI-lea marca ritmic scurgerea timpului. Ide se retrăsese în camera ei. Thérèse rămăsese singură în marele și tăcutul salon. Stinsese toate lămpile, afară de una singură care-i plăcea cel mai mult, cea cu abajurul de brocart. Ghemuită într-un fotoliu, cu un șal de mătase pe umeri, aștepta întoarcerea lui Jan. Ce n-ar fi dat să fie alături de el. Să-l ajute ca odinioară! Și-ar fi îmbrăcat halatul de infirmieră și... I se păru că și aude vocea poruncitoare a soțului ei: „Alcool! Pense!” Dar nu era decât un vis. Thérèse se ridică și se îndreptă spre odaia Idei, unde intră încet, în vârful picioarelor. Tânără dormea, cu fereastra larg deschisă, și palida lumină a lunii cădea pe perna unde i se revărsaseră bogatele plete bălaie. Ide dormea, cu un surâs puțin nostalgic pe buze. Thérèse rămase să contemple o vreme spectacolul plin de atâta grație și puritate. Înduioșată, se retrase în vârful picioarelor.

Reîntorcându-se în salon, aruncă o privire asupra cadranului de email al pendulei, unde acele aurite își continuau drumul fără oprire: era două dimineața. În acea clipă, auzi cheia răsucindu-se în broasca ușii de la intrare. Clinchetul metalic făcu să-i bată inima mai repede și mai tare. Jan se reîntorsese! Avea, în sfârșit, să afle dacă reușise sau dacă... Nu cuteză să-și ducă până la capăt gândul, ci se îndrepta repede spre vestibul. Odată ajunsă în prag, rămase ținută locului cuprinsă de spaimă. Căci acel Jan, care se afla în picioare, în fața ei, era de nerecunoscut. De o paloare spectrală, cu nările dilatate, cu riduri adânci săpate în jurul gurii, privea undeva peste capul Thérèsei, părând că vede niște priveliști de coșmar.

— Jan... bolborosi Thérèse, speriată de această cumplită metamorfoză, ce s-a întâmplat, Jan?

Încet, foarte încet, Jan își coborî privirea asupra soției sale și articulă cu o voce răgușită.

— Am pierdut, Thérèse... Omul a murit în mâinile mele...

Ea vru să vorbească, să-l liniștească, dar el o opri cu un gest scurt:

— Nu, te rog nu spune nimic! Apoi, adăugă, gâfâind: Nu încerca să mă consolezi! Nu-mi spune nici un fel de platitudini zadarnice! Nici un fel de fraze! Și mai ales nici una din acele neghiobii specific feminine!

Apoi, întorcându-se spre oglinda înaltă care împodobește intrarea, continuă cu o voce spartă:

— Mai bine uită-te cum arăt... Mai ales, privirea... Celebrul, mare doctor Jan Yvarsen nu mai e decât o căzătură, o epavă! O biată ruină!

Ochii i se opriră pe mâinile cu care-și acoperi chipul, izbucnind brusc în râs. Într-un

râs disperat, mult mai dureros decât lacrimile. Apoi izbucni:

— Omul cu mâinile de aur! Ha, ha, ha! Omul cu mâinile de aur! Ce farsă sinistră! Ce glumă macabră! Ce ironie infamantă! Ce cădere! Știi cum îmi vor spune negrii de acum încolo? Sunt psihologi buni și-și vor da imediat seama. În viitor, eu voi fi pentru ei „omul cu mâini careucid”.

Apoi, tot atât de brusc, își lasă brațele să cadă și se aruncă la pieptul Thérèsei, strângând-o lângă el:

— Am fost nedrept cu tine, draga mea! Iartă-mă! Uită vorbele mele jignitoare! Să nu mă părăsești, să nu mă părăsești niciodată! De acum încolo, nu te mai am decât pe tine! Toți ceilalți mă vor arăta cu degetul! De acum încolo, se va face gol în jurul meu. Voi fi izolat, uitat, îngropat! Nu mă părăsi! Rămâi cu mine, Thérèse, pentru totdeauna!

Aceste rugăminți tulburătoare țâșniră din gâtul lui aidoma unor hohote de plâns. Thérèse simți o lacrimă curgându-i pe obraz. Dar, împietrită de durere nu ea plângea, ci Jan. Acea lacrimă fierbinte îi confirmă amploarea crizei morale prin care trecea bărbatul ei, pe care-l știuse întotdeauna tare ca o stâncă, rezistând în fața celor mai înalte și mai puternice valuri ale vieții. Jan plângea! Lucrul imposibil, de neconceput, se înfăptuise. Bărbatul atât de puternic, de nobil și de generos se cufundase acum într-o cumplită deznădejde. Cum va ieși din acea criză? Dar oare va mai ieși? Disperată, Thérèse făcu instinctiv un gest matern: mângâie capul fierbinte al lui Jan, care se sprijinea de umărul ei și murmură câteva cuvinte pline de blândețe. Gest pripit... Cu ochii strălucind de mânie, Jan se smulse din brațele ei. Thérèse îi spuse încet:

— De ce te împotrivesți? De ce retragi ceea ce-mi dăruie? Ești om, ești o ființă omenească. De ce întotdeauna mândria asta prostească?

El aproape că strigă:

— Niciodată voi, femeile, n-o să ne înțelegeți! Întotdeauna veți face gestul care nu trebuie făcut, veți spune exact vorbele care nu trebuie rostite!

Continuă, mai calm, dar totuși cu accente de ură în glas:

— Noi, bărbații, credem că avem soții, tovarășe înțelegătoare, prietene pentru toată viața... Iluzii! La cea mai mică neplăcere se și trezește în voi monstruosul instinct matern. Da, pândiți ocazia în care să vă puteți etala aerul vostru protector și plângăcios. Întotdeauna belșug de lacrimi și de înduioșări neghioabe! Într-adevăr, nu există neveste, ci numai mame! În fond, fiecare necaz al bărbatului vostru vă procură o tainică satisfacție. Iată-l redevenit puști, iată-l mititel și neajutorat, în fața voastră! Ce noroc! Dominantă, protectoare, îl învăluiti în brațele voastre caritabile și-i șoptiți tot soiul de nerozii. În loc să vă gândiți la mândria lui de bărbat, voi îl înfundați și mai adânc în deznădejde! Cu cât va coborî mai jos – ziceți în sinea voastră – cu atât vă va fi mai recunoscător că l-ați ridicat până la voi, că e al vostru! Așa că atunci când va pricepe ignobila manevră spre care v-a împins instinctul vostru matern, el nu va avea pentru voi recunoștință, ci ură!

Thérèse tăcea, neîncercând să-l întrerupă. Palidă, cu fața suptă de durere și de oboseală, se sprijinise de canatul ușii. Jan îi aruncă o ultimă privire, plină de resentiment.

Apoi, acoperindu-și fața cu mâinile, se îndreptă grăbit spre cabinetul lui de lucru. În prag, se întoarse spre Thérèse și-i aruncă:

— Nu vreau să văd pe nimeni. Lăsați-mă singur!

Apoi trânti ușa în urma lui.

Trezită din somn, alarmată de strigătele lui Jan, Ide o găsi pe maică-sa nemișcată în fotoliul din salon, plângând.

— Ce s-a întâmplat, mamă? De ce plângi? De ce strigă tata așa?

Thérèse întoarse spre fiica ei ochii înroșiți de lacrimi.

— Lucrul cel mai cumplit care putea să i se întâmple: bolnavul a murit în timpul operației. Intuiția nu l-a înșelat!

— Și asta e un motiv să te aducă în starea asta? Cu atât mai mult cu cât sunt convinsă că tata nu e câtuși de puțin vinovat de această moarte accidentală. Lucrul s-a mai întâmplat și altor chirurgi, tot atât de buni ca și ei. Nu, mamă, tu îmi ascunzi ceva...

— Tatăl tău a fost foarte dur și foarte nedrept cu mine, Ide.

— Tata nedrept cu tine? Nu se poate! Nu-l cred în stare!

Thérèse scoase batista și-și șterse ochii.

— Răspunsul tău, draga mea, are în el foarte mult adevăr. Într-adevăr, nu Jan al meu a fost cel care mi-a aruncat în față grozăviile, ci disperarea din el, cumplita lui decepție.

— Dar de ce e chiar atât de afectat de accident? Îi cunoștea personal pe bolnav?

— Nu-i vorba de asta, Ide, tu nu înțelegi... Jan Yvarsen nu e un chirurg ca oricare altul, nici măcar ca cei – foarte puțini numeroși – care sunt tot atât de renumiți ca și el.

— Nu înțeleg... Explică-mi...

— Tu știi că tatăl tău a avut o viață extrem de agitată. Cunoști foarte bine drama celei al cărei nume îl porți, și-am istorisit în amănunt toată povestea cu Sigrid și cu pasiunea ei funestă.

— Da, mamă, murmură Ide, mirată de aceste aluzii la un trecut dureros, împotriva căruia familia Yvarsen avea obiceiul să se apere printr-un fel de zid al tăcerii.

— Tatăl tău, continuă Thérèse fără să dea atenție uimirii fiicei sale, a cunoscut în viața sa intimă și sentimentală, bucuriile cele mai pure și mai adevărate, dar și durerile cele mai profunde, supărările cele mai crâncene, decepțiile cele mai amare... Totuși, în cele mai grele clipe, îi rămânea totdeauna un refugiu, un sanctuar inviolabil, unde nimeni și nimic nu-l putea atinge: profesia, frumoasa lui profesie!

Își șterse o ultimă lacrimă și continuă:

— Strălucita lui reușită profesională, incontestabila lui stăpânire de sine îi dăduseră acea siguranță, acea încredere în el, fără de care un om de condiția și cu firea lui n-ar fi putut să trăiască. Or, tocmai această încredere în sine l-a pierdut în noaptea asta, l-a pierdut definitiv!

— Nu pot crede așa ceva!

— Omul mândru și puternic pe care-l știai tu, Ide, e acum o ființă zdrobită, un

sufflet disperat...

Ide sări în sus:

— Un suflet disperat? O ființă zdrobită? Tata? Nu se poate, mamă, spune-mi că nu-i adevărat! Spune-mi că totul nu-i decât un coșmar!

— Din păcate, e tristul adevăr.

Ide vru să se năpustească spre biroul tatălui ei.

— Mă duc să vorbesc cu el, să-l fac să priceapă că...

Thérèse se ridică și izbuti s-o oprească la timp.

— Nu! Acum dimpotrivă, trebuie lăsat singur! Numai în el, în străfundurile ființei sale, va găsi puterea de a trece peste criză.

— Dar noi, mamă, ce-am putea face pentru el?

— Noi, draga mea? Să fim răbdătoare, să nu-i ieșim în cale și să veghem asupra lui.

Thérèse își contemplă fata cu o admirație în care se amesteca și mândrie maternă:

— De altfel, cu rochia asta de casă, din mătase galbenă, a cărei culoare se potrivește atât de bine cu pletele tale blonde, ești frumoasă ca un înger, draga mea!

În acea clipă se auzi soneria. Thérèse se uită la pendulă.

— Trei dimineața și cineva sună la ușă?

Intrigată, se duse să deschidă.

10

Era Cornelius Bloom, medicul-șef al spitalului din Pretoria. Thérèse îl primi prea puțin amabilă.

— Unde erai, doctore, zise ea, când cei de la spital au avut nevoie de dumneata? Bloom ridică mâna.

— Schipper e un imbecil, ar fi trebuit să știe că eram la Cercul olandez, doar i-am lăsat vorbă secretarei!

Rece și distantă, Thérèse îl întrebă:

— Ce te-a determinat să ne faci vizite la o oră atât de înaintată?

— Voiam să vorbesc cu soțul dumitale.

— Jan e prea copleșit, nu dorește să vadă pe nimeni.

Bloom o privi cu înțelegere.

— Exact lucrul de care mă temeam...

Thérèse deveni mai amabilă.

— Îți dai seama în ce stare se afla când s-a întors acasă?

— Da, doamnă. Îl cunosc foarte bine, și-mi închipui că e distrus...

— Distrus e puțin spus... Spune-mi, doctore... Thérèse îl privi țintă în ochi. Jan e într-adevăr răspunzător de moartea aceluia om?

Bloom clătină din cap și răspunse categoric:

— Nici pomeneală! Cazul era disperat, moartea iminentă.

— N-a fost, deci, o problemă de vârstă, de inabilitate sau de lipsa reflexului chirurgical?

— Cătuși de puțin! Eu n-am decât patruzeci de ani, doamnă, dar pot să jur că dacă l-aș fi operat pe bolnavul în chestiune, tot n-ar mai fi trăit la ora asta!

— Aș vrea să-i explici dumneata acest lucru, doctore, să-l faci să priceapă că n-a fost vorba de lipsă de îndemânare. E teribil de nefericit!

— Pentru asta am și venit. Unde e? Pot să-l văd?

Thérèse făcu un semn cu capul spre ușa din fund.

— S-a retras în cabinetul lui, zdrobit și disperat. Mă tem de tot ce poate fi mai rău, doctore.

— Doamnă, lăsați-mă pe mine să dreg lucrurile, și vă rog să aveți încredere în mine!

Jan își înălță capul:

— Dumneata, Bloom? Nu crezi că ai apărut puțin cam târziu?

Apoi sări de pe scaun și se năpusti spre medicul-șef. Îl apucă de guler, și cum Bloom era destul de scund, aproape că-l ridică în sus:

— De cine-ți bați joc, domnule medic-șef? Știi că, indirect, ești răspunzător de moartea aceluia om? Unde te aflai când a fost nevoie de dumneata? Te pomenești că alergai după vreo fustă, nu-i așa? Începu să-l scuture din ce în ce mai tare: Ai auzit vreodată vorbindu-se despre jurământul lui Hippocrat, mă piticule? Știi că un medic nu există decât pentru bolnavii lui? Că trebuie să fie zi și noapte la dispoziția lor? Că trebuie să renunțe la distracțiile de două parale, și să fie întotdeauna gata să-și facă datoria?

După această ieșire, Jan se liniști, îl lăsă pe Bloom și proferă pe un ton sarcastic:

— M-am zbatut luni de zile să-mi gădesc un înlocuitor. Când m-am oprit asupra dumatăle, mi s-a părut că am făcut o achiziție grozavă! Pentru că credeam în dumneata! Rezultatul? Dispari în toiul nopții, dracu știe pe unde și-ți lași treburile pe umerii unui unchiaș nevolnic!

Bloom își aranjă hainele și răspunse rece:

— Presupun că unchiașul nevolnic ești dumneata, nu-i așa?

— Da, eu sunt! Și să știi că nu simt nici cea mai mică nevoie de ironia dumatăle gratuită, doctore Bloom!

Bloom se apropie de Jan:

— Crezi că e necesară încăierarea asta dintre noi, Yvarsen? Am venit să am o discuție serioasă cu dumneata, ca de la bărbat la bărbat!

— Și ce aștepti?

— Să fii mai calm, mai destins...

— Calm! Destins! După ceea ce mi s-a întâmplat! Nu ți se pare că exagerezi?

— Cătuși de puțin! Dimpotrivă, dumneata ești cel care exagerează, care umflă lucrurile!

Jan îl privi cu asprime.

— Deci, pentru dumneata, moartea unui om pricinuită de un chirurg neîndemânatic, nu-i decât o întâmplare oarecare? Dar glumeț mai ești, frate! Felicitări!

— Bolnavul n-a murit din pricina unui chirurg neîndemânatic, ci din pricina cazului care era disperat.

Jan se încruntă:

— Ce tot scornești acolo, omule?

— Nu scornesc nimic, îți arăt doar adevărul, adevărul gol-goluț.

Soțul Thérèsei își trecu mâna peste frunte:

— Nu mai știi pe ce lume mă aflu... Este pentru prima oară când mi se întâmplă așa ceva... înțelegi, Bloom?

Bloom îl apucă de braț și-l obligă să se așeze într-un fotoliu:

— Lasă, hai să stăm jos. Te înțeleg foarte bine, Yvarsen! Aș vrea să-ți fac o mărturisire! Hm! Dar mai întâi făgăduiește-mi că n-ai să te enervezi!

— Făgăduiesc.

Bloom clătină din cap.

— Bine! Atunci află, Yvarsen, că nu ești răspunzător de nimic, și mai ales de această moarte survenită în cursul operației. Bolnavul era condamnat încă de când a tracul pragul spitalului. Hemoragia internă a fost cauzată de evoluția obișnuită a Bolii lui Richter, în stadiul ei avansat, și nicidecum de intervenția dumitale chirurgicală.

— Mai întâi, o întrebare: unde te aflai dumneata în acele clipe? Și cum se face că Schipper n-a putut să-ți dea de urmă?

Medicul-șef avu un surâs forțat:

— Ești un om ciudat, zău așa! O ții întruna că ți-ai dat demisia, și totuși te porțici ca și când ai fi și acum, marele patron.

— Închipuie-ți, amice, că am renunțat la conducerea celei mai moderne clinici din lume – cea din Stockholm – ca să vin și să pun pe roate spitalul din Pretoria. Așa că mi-ar fi făcut plăcere să am măcar satisfacția că am făcut o treabă ca lumea, aici, și că am lăsat spitalul pe mâini bune. Pricepi acum de ce ți-am pus această întrebare?

— Da! De altfel, nu e vorba de nici un mister. Mă aflam la Cercul olandez ca să fumez o pipă și să mai sporovăiesc cu oamenii din țara mea.

— Mă rog, e dreptul dumitale! Dar cum se face că cei de la spital habar n-aveau?

Bloom ridică brațele în semn de neputință.

— Habar n-am! I-am spus, totuși, foarte clar și precis secretarei mele unde mă duc! Ea trebuia să-i comunice acest lucru lui Schipper. L-a făcut, nu l-a făcut, nu mai știu!

Jan rosti răspicat:

— Te-aș ruga să te interesezi în legătură cu asta, pentru că asemenea neglijențe sunt de neiertat. Persoana care poate da dovadă de o asemenea lipsă de conștiință profesională trebuie să fie imediat concediată și ștearsă din registrele personalului medical.

— Dar...

— Nu există nici un dar! Te rog să consideri acest lucru ca pe un ultim ordin al șefului dumitale.

— Ești sever, Yvarsen.

— Nu, sunt medic.

— Bine, mă voi conforma instrucțiunilor dumitale.

— Și acum, zise Jan, să, revenim la bolnavul nostru. Deci, după dumneata, era condamnat... Ești sincer sau încerci doar să mă consolezi?

— Nu prea vād de ce aș încerca să te consolez după primirea pe care mi-ai făcut-o, i-o întoarse Bloom, foarte sincer. Apoi adăugă: Când Schipper ți-a telefonat, jocurile erau de-acum făcute, nu exista nici cea mai mică nădejde în vreo ameliorare. În locul dumitale, nu m-aș fi simțit cătuși de puțin ispitit să-l operez.

— De unde ai această certitudine?

— Din studiile și din experiența mea. Știi că mi-am dat teza de doctorat cu maladia lui Richter și că pot să mă consider, fără falsă modestie, unul dintre cei mai buni specialiști, sau cel puțin, cel mai informat în acest domeniu.

— Așa e! Deci... ești sigur că hemoragia internă n-a fost provocată de intervenția mea?

— În nici un fel! De altfel, am să fac un raport în acest sens, pe care ți-l voi trimite mâine.

Jan îl privi cu gratitudine.

— Dacă ai ști ce ușurare mi-ai adus! Nu mai eram decât o epavă, o ruină...

— Știu, știu! Totuși concluziile mele nu vor fi suficiente ca să-ți redea siguranța.

— Ce vrei să spui?

— Că nu te poți retrage din această profesie, după acest accident regretabil.

Jan se ridică dintr-un salt și strigă:

— Văd unde vrei să ajungi! Află însă că nu mă voi mai atinge în vecii vecilor de bisturiu!

— Mi-ai făgăduit că ai să fii calm...

— Cu condiția ca și dumneata, la rândul dumitale, să fii rezonabil.

— Sunt cât se poate de rezonabil! Află, Yvarsen, că nu poți părăsi acest oraș, înainte de a mai face o ultimă operație; O operație care, sunt sigur, va fi încununată de succes.

— Bați câmpii, dragul meu!

— În loc să te înfurii, mai bine ascultă-mă! Fratele meu e colonel în armata olandeză. A fost comandantul unei secții de parașutiști în luptele din Indonezia.

— Nu prea văd ce legătură are cazul meu cu acest colonel de parașutiști.

— Ai să pricepi imediat. Căci mi-a povestit un lucru destul de interesant și de instructiv. Știi că atunci când băieții sar din avion, li se întâmplă uneori și accidente...

— Da, o parașută care nu se deschide, sau, și mai des, răbufnirile vântului care-i duce cine știe pe unde...

— Așa e! Ei, bine, fratele meu pretinde că atunci când se întâmplă un astfel de accident unui parașutist, e obligat să ordone întregii secții din care face parte parașutistul cu pricina să sară chiar în aceeași zi sau cel mai târziu în a doua... Și știi de ce?

— Probabil pentru a preveni teama, spaima care crește în ei.

— Exact! Și dumneata, Yvarsen, te afli într-o situație asemănătoare.

Jan clătină din cap.

— Cătuși de puțin, Bloom; uiți că mi-am dat demisia și că, prin urmare, nu voi mai putea fi vreodată obligat să sar din avion.

— Te înșeli! Vei sări mental.. Vei sări în fiecare zi, în fiecare minut! Ai să te vezi tot timpul aplecat deasupra bolnavului care și-a dat duhul în mâinile dumitale. Vei păstra veșnic această imagine. Crede-mă, numai un nou salt te poate salva!

— Poate că ai dreptate, dar nu-mi mai pot îngădui să primejduiesc viața unui om pentru a-mi liniști conștiința.

— Prostii! Ești cel mai bun chirurg pe o distanță de mii de leghe de jur împrejur.

— Nu insista, nu-ți pot urma sfatul, mi-e... cu neputință!

— După ce vei părăsi Transvaalul și când acest trecut apropiat va ieși din nou la suprafață, vei fi convins că ți-am istorisit niște snoave, că raportul meu a fost fals, că singurul nostru scop a fost să te liniștim și să-ți dăm posibilitatea să pleci cu niște amintiri plăcute. Vei fi sigur că l-ai omorât pe acel biet om, cu neîndemânarea dumitale. Te vei simți complexat datorită unei analize morbide a greșelii dumitale și...

Jan îl întrerupse:

— Pe cuvântul meu, ți-ai greșit cariera, Bloom, trebuia să te faci psihiatru!

— În acest moment nu de mine e vorba, ci de dumneata.

— Ce vrei de la mine?

— Am vorbit mai adineauri, la telefon, cu orașul Johannesburg; au și ei un caz de Boala lui Richter. Primul stadiu. Operație recomandabilă și indispensabilă. S-au gândit la dumneata.

Jan bătu cu pumnul în birou.

— Nici vorbă! Ajunge un cadavru!

— Fii serios! Ești singurul care poate duce cu bine la capăt o astfel de operație!

— Dar dumneata? Dumneata, cel mai mare specialist în maladia lui Richter? De ce te dai deoparte?

— Eu am studiat mai mult patologia bolii. În ce privește operarea ei, dumneata ești cel care a pus-o la punct.

— Refuz.

— N-ai nici o scuză, căci povestea cu „unchiașul neputincios”, e o aberație... Ai putea să te iei la întrecere cu internii de treizeci de ani în ceea ce privește vioiciunea spiritului și dibăcia mâinilor.

— Mi-am dat demisia. Spitalul se poate lipsi de mine.

— Acum e rândul meu să-ți amintesc de jurământul lui Hippocrat!

Jan își lăsă capul în jos și, cu degetele crispate, reflectă. În sfârșit își înălță fruntea și spuse laconic:

— Primesc.

11

Jan își dădu seama rapid că Bloom prevenise orice încercare de a-l scăpa din mână silindu-l să accepte. Căci anunțase operația ca pe o demonstrație spectaculoasă a recentelor progrese întreprinse în chirurgie, convocase numeroși confrăți, presa și televiziunea. Internii se înghesuiau droaie în micul amfiteatru ce domina blocul operațional și de unde puteau privi sala de operație. Bloom se apropie de el:

— Cum merge? Ai trac?

— De ce tot acest carnaval?

— Am vrut să-ți închei frumos cariera în spitalul nostru, ca într-un fel de apoteoză.

— Farseur afurisit! Puteai cel puțin, să renunți la televiziune, știi doar că mi-e groază de așa ceva!

Bloom se mulțumi să suradă cu finețe, și-și înalță capul cu un aer complice. La un semn al chirurgului, puternicele reflectoare se aprinseră deasupra bolnavului, care habar n-avea de drama ce se juca la căpătâiul lui. Ochii lui Jan se fixară pe chipul infirmierei anesteziste; se simți brusc străbătut de un aflux de putere: căci fata semăna într-un mod izbitor cu Thérèse, pe vremea când soția lui avea aceeași vârstă și practica aceeași meserie. Coincidența îl întări. Avu impresia că fusese transportat într-un trecut îndepărtat, că-și regăsise tinerețea. De sub măștile albe, privirile lui și ale lui Bloom se întâlniră și noul medic-șef înțelese imediat că Jan își regăsise siguranța. Avu de altfel confirmarea când – adresându-se operatorilor camerelor de televiziune – chirurgul spuse cu vocea lui de odinioară, poruncitoare și care nu admitea replică:

— V-aș ruga, domnilor, să vă dați mai la o parte! Stați prea aproape și mă deranjați! Nu ne-am adunat aici să facem film, ci să salvăm viața unui om!

De sub masca lui, Bloom surâse. Era convins că Jan nu fusese cătuși de puțin incomodat de camerele de luat vederi, ci că ținuse, pur și simplu, să arate, fără ocolișuri, că rămăsese „marele patron”. Era un semn bun. Operația putea începe.

Într-o cameră alăturată, Ide aștepta rezultatul intervenției. Invitată să asiste la această operație, refuzase, intimidată de impunătorul aparat pus în mișcare cu acest prilej. Prefera să aștepte în biroul cu pereții goi, unde domnea o perfectă liniște. Din când în când, se scula de pe scaun și făcea sute de pași pe mocheta groasă ce acoperea podeaua. Era nervoasă, nerăbdătoare. Își dădea perfect de bine seama de importanța acestei acțiuni. Știa că nu era în joc o singură viață, ci două: a bolnavului și a tatălui ei. Nereușita ar fi atras după sine, în scurtă vreme, moartea lui Jan Yvarsen. Ide nu-și făcea nici o iluzie în legătură cu acest lucru, pentru că fata cunoștea prea bine legitima mândrie a tatălui ei,

susceptibilitatea lui profesională. Nu se va resemna niciodată să supraviețuiască unei astfel de rușini, unei astfel de căderi.

Pusă la curent cu situația, Fanny Starner venise să-i țină de urât Thérèsei. Retrase în salonul familiei Yvarsen, cele două femei așteptau vestea care să hotărască soarta lui Jan. Fanny nu mai era tânără încântătoare și plină de veselie ca odinioară. Moartea tragică a lui James o lovise cumplit. Îmbătrânise brusc. Părul îi încărunțise și ridurile amărăciunii îi brăzdau fruntea. Ori de câte ori se uita la ea, Thérèse simțea o milă fără margini față de prietena de odinioară, care-i rămăsese la fel de dragă.

— Cum se simte Tom? întrebă ea.

Fanny avu un surâs trist și răspunse cu o voce slabă și șovăielnică, ce-i devenise acum obișnuită.

— Știi, de când l-am pierdut pe James nu mai are chef de nimic. Ca și cum s-ar fi zdrobit în el ceva vital.

În ochi îi străluciră lacrimile.

— Îți mai aduci aminte când l-am născut pe James, Thérèse? De bucuria noastră? Atunci erai aici, cu noi. Tu m-ai ajutat să nasc. Cât de departe sunt acele zile fericite! Apoi, simțind că emoția era pe cale s-o copleșească, schimbă discuția: Cum faci de ai rămas atât de tânără, Thérèse? Nici un rid. Doar două sau trei șuvițe cărunte. E de necrezut! Iar Jan e la fel de seducător ca odinioară. Cu voi se petrece un miracol, draga mea!

Ușa se deschise și Jan își făcu apariția. Ide se năpusti spre el. Marele chirurg era vesel, surâzător și-și întinsese brațele către ea.

— Tată, strigă fata, ai reușit? Jan o strânse la piept.

— Pe deplin, copila mea. Într-o lună, bolnavul nostru va putea să se întoarcă acasă, complet vindecat!

— E minunat, tată! Sunt atât de fericită...

Chirurgul se întoarse spre ziarștii care se țineau scai de el.

— Domnilor, aș vrea să fac o declarație presei!

Carnetele și stilourile ieșiră într-o clipă la iveală... Capete curioase se aplecară înainte.

— Operația la care ați asistat a fost ultima. Mă retrag definitiv din viața medicală. Începând de astăzi, mă consacru familiei. Asta-i tot, domnilor.

După care, luând-o pe Ide de braț, plecă însoțit de murmurul glasurilor uimite.

Ide își privi pe ascuns tatăl: se schimbase, părea mai tânăr ca niciodată. Se gândi imediat la cea care-l aștepta acasă, acolo, în apartamentul lor... Thérèse.

— Tată! Ar trebui să-i telefonăm mamei, să-i anunțăm și ei vestea bună!

Se aflau pe unul din coridoarele spitalului. Jan se opri:

— Așteaptă-mă un minut, Ide!

Și dispăru în dosul unei uși.

— Alo, Thérèse?

La auzul vocii sale, Thérèse înțelese că Jan câștigase, că acel cumplit coșmar fusese învins. Ochii i se umplură de lacrimile bucuriei.

— Jan, spuse ea simplu, te aștept...

— Vin, draga mea.

12

La Hamburg, Erling alesese pentru ai săi o locuință într-un cartier retras și elegant. Casa tinerei familii Yvarsen era un edificiu de piatră destul de impozant; foarte confortabilă, fusese construită cam prin 1860. Căci lui Erling nu-i plăcea modernul în arhitectură. Gustul lui, sigur și avizat, îl călăuzea întotdeauna spre tot ceea ce avea „clasă”, cum spunea adesea, cu plăcere.

La început, puțin stingherită de solemnitatea burgheză a casei, Flavie fusese repede cucerită de farmecul grădinii mari, întreținută cu o grijă deosebită, în mijlocul căreia clipea o fântână arteziană înconjurată de iriși și de cicori sălbatice. Cartierul convenea perfect tinerilor soți. Le plăcea ambianța, puțin perimată, calmul străzilor, sobrietatea vechilor locuințe patriciene, protejate împotriva tumultului vieții moderne, de tei, de ulmi și de stejari venerabili. După o zi de muncă încrâncenată în laboratorul sau la clinică, liniștea melancolică și desuetă a casei lor îi atrăgea cu o forță irezistibilă.

Locuitorii cartierului știuseră să păstreze între ei relații plăcute, dar totodată rafinate, care țineau de o epocă îndepărtată, când Hamburgul era încă un „oraș liber”, cetatea cea mai puternică și mai influentă din Liga hanseatică. Unii dintre acești burghezi aveau slăbiciune pentru muzică sau pentru literatură. Astfel, armatorul Stadelmann era un fanatic al viorii. Alcătuisese un cvartet de coarde în care el însuși era vioara întâia, avocatul Söderbaum, vioara a doua, negustorul Moellenbaum cânta la violă iar slujbașul Stiffenacker, la contrabas. Söderbaum ca și Moellenbaum aparțineau amândoi, ca de altfel și Stadelmann, unor vechi familii bogate din cartier. În schimb Stiffenacker era originar din Köln și de condiție foarte modestă. Dacă era tolerat în acel cerc foarte închis, asta se datora extraordinarelor sale însușiri de contrabasist. Căci nu numai că smulgea instrumentului său tremoluri puternice, grave și solemne, dar chiar reușise – lucru foarte rar – să facă din el un instrument de solist. Cea mai de seamă performanță a sa fusese execuția cântecului Ave Maria de Schubert, pe care-l adaptase el însuși pentru contrabas-solo. Hugo Stiffenacker se distingea, de altfel, și prin alte trăsături. În vârstă de douăzeci și cinci de ani, foarte înalt, avea un chip palid și uscat, de ascet, pe care străluceau doi ochi de un negru deosebit de intens și de izbitor. Învăluit, în mod invariabil, într-o ciudată mantie de un negru-antracit, care se asemuia într-un mod uimitor cu veșmântul unui ecleziast și pe care și-o închidea întotdeauna până la ultimul nasture de la gât, lui Stiffenacker îi plăcea să se plimbe prin port și să sporovăiască cu marinarii, cu care făcea adesea interminabile partide de cărți. Uneori puteai să-l vezi stând nemișcat pe chei, contemplând cu o privire pe jumătate tandră, pe jumătate morocânoasă, vreo navă gata de plecare și murmurând versuri din Hölderlin, poetul său preferat. Ar fi fost firesc ca

asemenea ciudățeniilor – care săreau în ochii tuturor – să-i închidă în nas ușile saloanelor unde era primit. Numai că muzica e pentru Germania ceea ce e literatura pentru Franța. Înconjurată de respectul general, muzica deschide toate ușile, trece cu vederea toate ciudățeniile. Or, Hugo Stiffenacker era, în mod incontestabil, un excelent muzician, care pe lângă contrabas mai cânta și la clarinet, bas și fagot. Iată de ce armatorul Stadelmann, care-i era patron, îl primise în cvartetul lui, unde, în ciuda firii sale ciudate, se comporta foarte bine. Totuși Stiffenacker datora o mare parte din aceste favoruri aristocratice cucoanelor din cartier, care fuseseră impresionate de un asemenea personaj ce aducea când cu Mefisto, când cu un student famelic, când cu Torquemada și când cu Byron. Ele îl adorau.

La numai cincisprezece zile după sosirea la Hamburg și instalarea în frumoasa locuință aleasă de Erling, familia Yvarsen primise o invitație de la Stadelmann ca să asiste la o seară de muzică de cameră, organizată în somptuosul său palat. De atunci, tânără pereche legase o foarte strânsă prietenie cu armatorul muzician.

Exportatorul Dobenfeet, care avea și el un salon de primire, era un înflăcărat admirator al lui Frederic cel Mare. Îl citea pe Voltaire în original și-i plăcea să vorbească nemțește agrementându-și frazele cu expresii franțuzești. Urmând pilda gloriosului rege al Prusiei, cânta și el la flaut, spre amuzamentul nepoților săi care frecventau în mod curent barurile, alături de, tineri în *blue-jeans*, și unde se cânta muzică de *jazz*. Totuși în salonul Dobenfeet, la loc de cinste nu era muzica, ci literatura, și mai ales teatrul. În fiecare an se monta câte o piesă. Luni în șir, doamnele din cartier pregăteau decorurile și costumele, își pudrau perucile și-și învățau cu conștiinciozitate rolurile. Se juca mai ales Kleist și adesea – ca să-i facă plăcere lui Dobenfeet, *Prințul din Homburg*. Căci, în această piesă, stăpânul casei revendica pentru sine rolul lui *Kurfürst* Friedrich-Wilhelm, adică al electorului de Brandenburg, ceea ce-i dădea plăcuta iluzie că se înrudește cu dragul său Frederic.

Prezența celor doi Yvarsen era dorită de toate saloanele din cartier. Toți îl apreciau pe destoinicul medic Erling Yvarsen, secondat de vesela grație a Flaviei. Lui Stadelmann îi plăcea să vină să se încline în fața tinerei femei și să-i spună cu o voce caldă și convingătoare:

— Vreți să-mi faceți deosebită plăcere de a mă acompania la pian, *gnädige Frau*?

Iar ea îi răspundea eu un surâs atât de încântător, încât le făcea geloase pe celelalte femei ce se aflau de față.

— Cânt atât de prost, dragă domnule Stadelmann, încât voi compromite toată virtuozitatea dumitale.

— Oh, nu, câtă modestie, câtă admirabilă modestie! exclama armatorul. Dacă ați fi vrut, ați fi putut deveni o mare, o celebră pianistă. Din păcate, știința a luat-o înaintea muzicii... încă o dată, *gnädige Frau*, faceți-mi această plăcere... Vom cânta împreună acea minunată *Sonată* de Bach, știți care, cea în do minor, care vă place atât de mult!

Sigur că Flavie accepta. Cât despre Dobenfeet, dorea ca soția lui Erling să-i

corecteze pronunția franceză.

Sigur că unele dintre doamne socotiseră că era de datoria lor să comenteze acele „*Welschen Manieren*”⁶⁶ ale Flaviei – cu alte cuvinte – să critice spontaneitatea ei franțuzească, gentilețea înăscută, ocazie cu care puteai auzi acele indignate „*das schickt sich nicht*”⁶⁷ și „*stellen Sie sich vor*”⁶⁸. Totuși, toate manifestările iscate de gelozie încetară repede și tânără pereche fu definitiv adoptată de acel mediu plăcut și amabil.

Micul Jan Yvarsen intrase cu curaj în cel de-al patrulea an al vieții sale. Fizic, arăta însă mai voinic decât vârsta sa și musafirul neinformați îi dădea, în mod invariabil, cinci ani. Era un copil de o frumusețe și de o grație excepționale: văzându-l, te gândeai la vreo ființă serafică, poposită pe pământ direct din împărăția nevinovăției. O claie de păr blond-auriu îi împodobea capul prelung și fin. Trăsăturile chipului mic aveau ceva nespus de armonios, ele nobil și de pur. Cu glasul lui argintiu, sporovăia într-un încântător amestec de franceză – limba mamei sale – de suedeză – limba tatălui său – și de germană – limba țării în care creștea. În această veselă sporovăială, încă mai încurca consoanele, vorbea peltic, dar toate acestea îi sporeau și mai mult farmecul.

Da, Jan era unul dintre acei copii pe care regreți să-i vezi crescând, pe care ai vrea să-i vezi tot timpul la vârsta tandră a nevinovăției.

Domeniul său preferat era grădina. Acolo, îi plăcea să se așeze jos, pe pământ, între straturile cu flori și să răsfoiască o carte cu poze sau să se joace cu Otto, un măgăruș pe roțile, cu urechi dungi de catifea. Otto era confidentul, fidelul său camarad. Lui îi împărtășea necazurile și bucuriile sale, și-l săruta pe botic. Când cerul se întuneca și când ploaia amenința să deranjeze tihna celor doi prieteni, o vedeai pe Hanna dând fuga în grădină. Lăsându-l pe Otto în voia soartei, ea îl lua în brațe pe Jan și-l ducea în casă.

Hanna, sau mai curând Johanna Hohenmast, era și dădăcă, și guvernantă, și bucătăreasă. Solidă și sănătoasă, cu părul strâns într-un coc, ea supraveghea – cu un ochi atent și vigilent – întreținerea casei mari a familiei Yvarsen. Îi îndrăgise pe tinerii ei stăpâni și li se devotase cu trup și suflet. Dar, deși nutrea un deosebit respect și o mare admirație pentru Flaviu și Erling, Dumnezeu ei era micul Jan. Îl cocoloșea, îl alinta și-l răsfața, ca și cum ar fi fost propriul ei copil. Când s-a îmbolnăvit de pojar, nu s-a mișcat de la căpătâiul lui până ce nu s-a făcut bine. Fidelă și încăpățanată, a refuzat să fie înlocuită de o infirmieră, insistând să-i administreze ea însăși copilului medicamentele, și s-a dovedit a fi cea mai conștiincioasă și pricepută asistentă medicală pe care a avut-o Erling vreodată, în tot cursul carierei sale medicale.

Seara, când Flaviu și Erling discutau probleme de medicină sau de biologie, lui Jan

⁶⁶ Manierele franțuzești (germană)

⁶⁷ Asta nu se face (germană)

⁶⁸ E de necrezut (germană).

îi plăcea să se așeze la picioarele Hannei, care-i istorisea vechi basme germane, adormind adesea în compania lui Dornröschen, Rumpelstilchen și Löweneckerchen. Șeful familiei nu era de acord cu aceste povești:

— Vreau să fac din Jan un om de știință, îi spuse el Flaviei, nemulțumit, și nu-mi place câtuși de puțin faptul că i se vâra în minte astfel de istorii prostești!

Tânără femeie nu era însă de părerea lui:

— Voi, bărbații, răspundea ea, nu țineți niciodată cont de vârsta copiilor. Jan este încă un tânăr, și tu și vrei să faci din el un om de știință...

— Nu e niciodată prea devreme ca să-l înveți principii raționale.

Flavie nu se putea abține să nu suradă:

— Principii raționale! Vezi, dragul meu, în medicină ești un erudit, un savant, dar de îndată ce te amesteci în educația copilului, redevii tu însuși copil. Crede-mă, la vârsta asta Jan are nevoie de povești. Ar fi zadarnic și ridicol să-i vorbești despre matematică sau despre latină. Mai întâi, că nu va înțelege nimic, și chiar dacă ar înțelege, ai face din el un monstru, vârându-i prematur în minte astfel de cunoștințe. Poveștile Hannei, dimpotrivă, îi dezvoltă inteligența și imaginația, îi trezesc sensibilitatea și-l fac atent la fenomenele naturii, distrându-l totodată. Las-o să-i spună basme, Erling, căci Hanna are mai multă experiență decât noi în acest domeniu.

— Dar, obiectă Erling, crezi că e necesar să-i spună că „*Fräu Holle*” își scutură plăpumile de puf în văzduh, când ninge?

— Nu-i decât o imagine poetică, dragul meu, o imagine încântătoare și amuzantă. Jan își va aduce aminte de ea când va fi mare și se va gândi cu drag la buna și draga lui Hanna. Asta nu-l va împiedica să fie un medic de seamă, ca și tatăl, ca și bunicul său.

Erling își orientase definitiv cariera către cercetarea științifică. Desigur, încă din Suedia tatăl său făcuse din el un chirurg strălucit. Totuși, îi lipsea acea căldură sufletească, dătătoare de încredere, fără de care nici cel mai desăvârșit medic nu poate cuceri încrederea bolnavilor săi. Când Jan Yvarsen se apropia de căpătâiul unui pacient, acesta parcă se și simțea, mai bine, datorită forței vitale ce emana din acel om extraordinar. În schimb, Erling părea un sloi de gheață; era prea distant. Veșnic cufundat, sau mai bine-zis prăvălit în cercetările sale medicale, ratase contactul cu bolnavii. Pe scurt, Erling Yvarsen nu mai era practician, ci un teoretician, un cercetător. Visul său era să descopere cauzele cancerului și să pună la punct un tratament care să învingă cea mai cumplită boală dintre toate. Cercetările sale îl și făcuseră să întrevadă unele licăriri de speranță. De altfel, de mult făurise un plan grandios.

13

Ceea ce trebuia să se întâmple, s-a întâmplat: Hugo Stiffenacker, contrabasistul cu înfățișare misterioasă, se îndrăgosti nebunește de Flavie. Firește că nimeni nu observă nimic, în afară de Flavie. Căci muzicianul era prea timid, prea impresionat de mediul unde era primit pentru a cuteza să-și manifeste altfel sentimentele decât prin priviri scurte, sumbre și grele, pe care și le îndrepta din când în când asupra Flaviei, ca și cum ea ar fi fost singura lumină într-o lume plină de tenebre.

Stiffenacker fusese întotdeauna puțin stângaci în societate. Îndrăgostit, devenise mai neîndemânatic ca niciodată. Când intra se împiedica în pragul salonului, când trecea, se izbea de câte un gheridon și răsturna o scrumieră. Nimeni nu bănuia cauza acestor boacăne și grosolănii. Necunoscându-i-se sentimentul care-l stingherea, toate aceste lucruri erau puse pe seama emoției și a super-sensibilității sale de artist.

— Trebuie să-l scuzați, spunea Stadelmann, luând un aer de Mecena, nu uitați că e și compozitor! Dragul nostru Hugo e absorbit de opera sa! La care, tot salonul dădea din cap, aprobându-l. Opera în cauză era însăși imaginea celui care o crease. Stiffenacker își vârâse în cap ideea aberantă de a compune un concert pentru contrabas și orchestră.

— Va reuși! striga Dobenfeet cui voia să-l asculte. Iar noi, simpli burghezi, vom avea meritul de a fi descoperit și încurajat un mare muzician.

— Dar, obiectase careva, contrabasul e făcut pentru acompaniament și nu pentru a se produce ca solist!

— Toate astea sunt fleacuri! Și alți muzicieni, înainte de Stiffenacker, au reușit să facă din contrabas un instrument pentru solist! Ignoranța dumitale în muzică, domnule, este strigătoare la cer, din moment ce poți ridica o astfel de obiecțiune!

— Poți să spui ce vrei, domnule, un concert pentru contrabas este totuși o absurditate!

Din ce în ce mai ambalat, Dobenfeet replica, amenințând cu degetul:

— Iar eu îți repet că acest concert original poartă pecetea de foc a geniului! Hugo va ajunge celebru, va compune și va executa el însuși acest concert! Va izbuti, pentru că e călăuzit de aceeași încredere în sine, de aceeași voință și forță ca și Frederic cel Mare, al nostru...

Nimănui nu-i trecea însă prin minte, să observe – în acele momente – privirile – de o dragoste fără margini – pe care Stiffenacker cuteza să le arunce Flaviei. Salonul Stadelmann era cu totul absorbit de preocupările sale muzicale, mai ales că un nou membru venise să se alăture formației create de armator: profesorul Herrenschildt, istoric și filolog, care era și un excelent violonist. Datorită noului venit, componența formației

varia acum mai des. Astfel, când Stiffenacker lipsea, reținui de bizara lui compoziție, ansamblul Stadelmann alcătuia un cvartet clasic: două viori, o violă și un violoncel. Când ciudatul contrabasist își făcea apariția, atunci formația se apropia de o mică orchestră de cameră. Uneori, Stiffenacker își aducea clarinetul și atunci era solistul cvintetului. Stadelmann era încântat de această extindere a activității sale muzicale. De îndată ce se întorcea acasă de la birou, începea să-și pregătească viitoarele concerte, scriind el însuși acompaniamentele pentru diversele formații. În aceste condiții, tăcuta dragoste ce începuse să înflorească în inima contrabasistului era firesc să treacă neobservată.

La familia Dobenfeet domnea o animație la fel de susținută, fiindcă se punea în scenă Faust de Goethe, eveniment aproape extraordinar pentru cercul aristocrației din acel cartier. Firește, că fusese solicitat și Hugo Stiffenacker pentru rolul lui Mefisto și, spre plăcuta surpriză a acelor doamne, tânărul acceptase cu entuziasm. Începând din acel moment, toată lumea fu extrem de ocupată cu repetițiile, costumele și decorurile. Orice altă activitate trecuse pe planul al doilea.

În vremea asta, deși nimeni din jurul ei – nici chiar Erling – nu băgase ele seamă ce anume se petrecea în sufletul înflăcărat al tânărului muzician, Flavie era totuși puțin îngrijorată. Hugo îi era simpatic, în ciuda sau poate tocmai din pricina extravaganțelor sale și, la urma urmelor, nu-i putea porunci tânărului să n-o mai iubească, cu atât mai mult cu cât la vârsta asta e cam greu să-ți stăpânești sentimentele. Prevedea totuși că va sosi în curând momentul în care – ca să-l evite pe muzician – va trebui să pună capăt vizitelor la familiile Stadelmann și Dobenfeet. O astfel de perspectivă era extrem de neplăcută, căci vizitele acestea îi prilejuiau o relaxare de care avea foarte mare nevoie.

De când soțul ei se hotărâse să se consacre definitiv cercetărilor științifice și să renunțe la activitatea de practicant, Flavie își reîmbrăcase halatul alb de biolog și devenise asistenta devotată a lui Erling. Luă parte la toate lucrările sale, urmărind cu admirație progresele tânărului savant. Această activitate avea în sine ceva îmbătător, căci Flavie observase că munca alături de Erling intensificase dragostea dintre ei, întărind-o și mai mult. Aveau amândoi același ideal, același scop, aceleași nădejdi temeinice. O nouă dimensiune – cea spirituală – venise să se adauge la marea și vibranta lor dragoste.

Seara, când se înapoiau de la clinica unde-și efectuau cercetările științifice și unde lucrau alături unul de celălalt, îl regăseau pe micul Jan. Când îi întâlneau privirea atât de bucuroasă și de plină de dragoste, ochii de un albastru atât de pur și de limpede, simțeau o fericire fără margini. Ar fi rămas ceasuri întregi să asculte nevinovata sporovăială a copilului, să-i urmărească, înduioșați, zbenguiala cu Otto, măgărușul pe roțile. Din păcate, Jan se afla la vârsta la care copiii au nevoie de mult somn. Așa că de îndată ce mânca, Jan rostea:

— *Safen! Safen!* în loc de *schlafen*, a dormi. Și după ce le spunea – pe un ton foarte serios – noapte bună, părinților săi, Hanna îl ducea în pătuțul lui.

— O ființă angelică, murmura gânditoare Flavie.

— Da, răspundea Erling, din punct de vedere medical și biologic, Jan este un copil

frumos, un specimen cât se poate de reușit al rasei umane. Ai observat cât e de înalt și de subțire?

— E vorba de fiul tău, protesta Flavie, pe jumătate râzând, pe jumătate supărată, și nu de un caz clinic. N-ai putea să mai lași deoparte medicina și biologia și să te mai relaxezi un pic?

Trecându-și mâna peste frunte, Erling îi răspundea:

— Ai dreptate, da, ar trebui...

Atunci Flavie îi spunea:

— Hai la familia Stadelmann, cred că în seara asta se va cânta *Păstrăvul* de Schubert...

— Bună idee! Muzica mă va face să uit de celulele cancerigene! Hai să ne îmbrăcăm, dragă!

Înainte de a pleca, Flavie – în rochie de seară – și Erling – în smoching sau în haină – nu se puteau abține să nu treacă prin odaia micului Jan. Uneori, copilul se trezea și-și privea mama cu niște ochi plini de încântare. Îi contempla bucele lungi și castanii care-i cădeau în inele grațioase pe umerii frumoși, colierul de diamante care scânteia în mii de focuri – cadoul princiar al celui alt Jan Yvarsen, când se măritase cu Erling – rochia albă, presărată se sus și până jos cu paiete de argint. Această zână venea să-l mai sărute o dată și el adormea din nou, copleșit de fericire.

Apoi, în salonul strălucind de lumină, tinerii soți își aflau relaxarea necesară după o zi grea de muncă, în ambianța aceea de o veselie potolită, de o amabilitate politicoasă, de maniere subțiri.

N-ar fi fost dezolant ca din pricina unei iubiri smintite și imposibile, să fie obligați să renunțe la această plăcută relaxare?

Până la urmă Hugo Stiffenacker cuteză să-i facă o vizită Flaviei Yvarsen. Aflase că era puțin răcită și că stătea acasă.

— Herr Hugo Stiffenacker! anunțase Hanna, cu – vocea ei răsunătoare. Apoi, aplecându-se spre Flavie, adăugă în șoaptă: – *Stellen Sie sich vor, gnädige Frau, der hat sein Instrument mitgebracht...*

— Cum? Și-a adus și contrabasul?

Dar tânărul se și năpustise în salonul Yvarsenilor, târând după sine enormul instrument muzical. El care, de obicei, era jigărit și palid, acum devenise roșu ca un rac. Emoția îl paralizase, îl făcuse mai stângaci ca niciodată. Probabil că se afla într-o ciudată stare de exaltare, din moment ce cutezase să se arunce așa, cu ochii închiși, în această îmbătătoare aventură: să dea ochii cu ființa visurilor sale!

Se înclină în fața Flaviei, zicând:

— *Gnädige Frau!* Mi-am permis să... Adică... Voiam doar...

— Scoate-ți mantia și ia loc, domnule Stiffenacker. Ia loc...

Vru să-și descheie ciudatul său veșmânt de eclezias, dar cum degetele i se agățau

în butoniere, renunță.

— Iată despre ce e vorba, se bâlbâi el. Am... am compus... un lied după un poem de Hölderlin. Și mi-am permis să... să vi-l dedic.

Se năpusti spre contrabas și dădu să-l scoată din cutie. Trudă zadarnică, fiindcă se dovedi, a fi la fel de stângaci ca și atunci, când voise să-și descheie nasturii de la mantie. Flavie urmărea cu neliniște felul în care își manipula enormul contrabas și tremura pentru porțelanurile sale.

— Dar, strigă brusc Stiffenacker, văd că aveți un pian! Așa că nu mai am nevoie de... Am să vă cânt la pian *liedul*... pe care l-am compus... pentru dumneavoastră.

Se năpusti deci spre pian și făcu câteva acorduri. În acel moment Hanna năvăli în salon, împreună cu micul Jan, ținând morțiș ca băiatul să audă și el ce anume va cânta oaspetele acela ciudat. Stiffenacker se întreruse brusc și se îndreptă spre copil, cu intenția de a spune ceva gentil, care s-o fleteze pe frumoasa lui mamă. Dar, din nefericire pentru el, picul se sperie și izbucni în plâns.

Era prea mult pentru sensibilitatea deosebită a tânărului artist. Încurcătura atinsese culmea, iar dezamăgirea sa ajunsese la paroxism. Murmură câteva cuvinte incoerente, apoi făcu sul compoziția, pe care i-o întinse Flaviei, întocmai ca pe un buchet de flori. După care își înșfacă uriașul contrabas și se îndreptă spre ușă, gâfâind și clătinându-se. Apoi dispăru, urmat de hohotele sonore de râs ale Hannei.

Seara, Flavie, îi istorisi toată scena lui Erling, care se amuză copios.

— Teribil îmi pare de rău că n-am fost de față, zise el; Stiffenacker trebuie să fi fost nemaipomenit de caraghios!

Dar Flavie rămase serioasă:

— Nu-ți împărtășesc veselia, Erling, fiindcă băiatul ăsta s-a îndrăgostit de mine, ceea ce este foarte, foarte neplăcut.

— Nu sunt de părerea ta, dragă! Stiffenacker are douăzeci și cinci de ani. Tu ești cea mai frumoasă femeie din cercul nostru. Nu era, deci, firesc să se îndrăgostească de tine?

— Nu ești gelos?

— Pe Stiffenacker? Cum de-mi poți pune o astfel de întrebare? Sentimentele banale și puțin cam ridicole ale acestui băiat ar putea să tulbure în vreun fel înțelegerea care domnește între noi? Nu-mi vine să cred așa ceva!

— Eu nici atâta! Totuși, îți repet, că în ce mă privește e un lucru neplăcut! Nu-mi face plăcere ca un alt bărbat, în afară de tine, să mă privească cu astfel de ochi!

Erling o trase către sine și o sărută cu dragoste. Rămaseră așa, minute în șir, îmbrățișați și fericiți. În sfârșit, Erling anunță marea veste pe care o ținuse în secret:

— De altfel, zise el, peste cinci sau șase luni vom părăsi Hamburgul.

Flavie tresări.

— Definitiv?

— Da!

— Ce planuri ai? E în legătură cu centrul acela de cercetări asupra cancerului?

— Da, draga mea! Tocmai am avut o discuție privitoare la acest lucru cu profesorul Kleinhaus. El pretinde că voi obține sprijin și ajutor financiar din partea Organizației Mondiale a Sănătății. Pe de altă parte, grație relațiilor pe care le are în Statele Unite, va încerca să-mi obțină credite de la Fundația Carnegie și de la Institutul Rockefeller. Și apoi, sunt convins că guvernul suedez nu-și va precupeți nici el ajutorul...

Flavie îl privi mirată:

— Guvernul suedez? Ceea ce vrea să însemne că...

— Da, draga mea, ne reîntorcem în Suedia!

— Dar... asta e ceva cu totul nou, cu totul neașteptat.

— M-am gândit mult în ultima vreme, vezi tu, și până la urmă m-am hotărât să ne întorcem la Stockholm ca să ducem mai departe tradiția familiei Yvarsen. Tata a creat acolo o clinică, eu voi crea un centru de cercetări asupra cancerului.

— *Noi* vom crea, îl corectă Flavie. Erling o luă de mână.

— Așa e, vom continua să muncim cot la cot, să cercetăm, să ne zbatem împreună...

— Acolo unde te vei simți tu bine, mă voi simți și eu. Totuși, o să regret bunul și plăcutul oraș Hamburg., saloanele lui Stadelmann și Dobenfeet, serile noastre de muzică de cameră...

— Ne vom face prieteni și la Stockholm. De altfel, acolo nu suntem niște necunoscuți.

— Știi, dar ambianța nu va mai fi aceeași...

Brusc, îi veni un gând și strigă:

— Și Hanna? Te-ai gândit la tristețea pe care o va încerca despărțindu-se de Jan?

— Hanna va merge cu noi în Suedia, căci ne vom instala în casa mătușii Brita.

— Dar dacă și tata va vrea să se instaleze acolo?

— Știi bine că s-a hotărât, o dată pentru totdeauna, să nu se mai întoarcă la Stockholm și să trăiască împreună cu mama, în acel *Journey's End*.

— Hotărârea e într-adevăr definitivă?

— Hotărârile tatei sunt întotdeauna definitive.

— *Journey's End*... Mă tot întreb oare unde vor clădi această casă cu un nume atât de trist?

— Da, și eu aș fi curios să știu... Ai aflat că tata a reușit să efectueze – și încă într-un mod strălucit – operația pe care o pusese mai de mult la punct, împotriva maladiei lui Richter?

— Nu, nu știu nimic despre arest succes!

— Scrie în ziare! Am citit, azi după-amiază, într-o gazetă medicală. Se pare că tata s-a întrecut pe sine.

— E nemaipomenit! Am impresia că nu va îmbătrâni niciodată, că va rămâne veșnic tânăr.

Erling surâse:

— Ai dreptate, dragă, Jan Yvarsen nu va îmbătrâni. Dimpotrivă, crește, iar acum se află în al patrulea an al vieții sale.

— Jan al nostru, da... Dacă ne-am duce să-i spunem noapte-bună?

— Păi nu ești în rochie de seară! O să se simtă vexat...

— Ei, o dată ne va ierta și el că nu respectăm protocolul. Haide repede!

În ziua următoare avea loc un concert de muzică de cameră la armatorul Stadelmann. Spre surpriza neinițiatilor, Hugo Stiffenacker nu-și mai aduse, ca de obicei, contrabasul, ci o minunată vioară lucrată în Italia. Toți cei de față aflară astfel că studiaseră în secret acest instrument și că ajunsese, într-un timp foarte scurt, la o asemenea performanță, încât armatorul îi cedă lui locul său, el mulțumindu-se cu vioara a doua. Toate persoanele prezente așteptau începerea concertului, arzând de nerăbdare să-l audă pe tânărul muzician.

În ciuda incidentului din ajun, Flavie și Erling asistau la serată, tânăra străduindu-se cu grijă să evite privirile lui Stiffenacker. În programul pe care Stadelmann avusese cochetăria de a-l tipări pe hârtie de Bristol, figurau:

„FRANZ SCHUBERT

Cvartetul în sol major, opus 161

Cvartetul în re minor «Fata și moartea»

LUDWIG VAN BEETHOVEN

Cvartetul al IX-lea în do major, opus 59, nr. 3

Se făcu liniște și arcușurile atacară *allegro-ul moderato* al cvartetului în sol major. Toate privirile erau ațintite asupra lui Hugo Stiffenacker. Cu excepția celor câtorva stângăcii, datorate timidității sale, cântă dumnezeiește. Deci și în acest domeniu, virtuozitatea sa era de necontestat.

După freământul și vibrantele avânturi ale primei părți, cvartetul abordă sublimul *andante*. Suavitatea alterna cu tumultul pasiunii, extazul dialoga cu neliniștea. Purtat de elanul său muzical și de înflăcărare, lui Hugo i se părea că trăiește într-o altă lume, că se prăvălește într-un univers sonor. Din când în când însă, privirea lui strălucitoare o întâlnea pe cea a Flaviei. Apoi urmă ritmul legănat al *scherzoo*-ului. Acordurile te invitau la reverie, într-o pădure germană, sub un cer negru, imens, fără sfârșit... În finalul prestigios, visul pierea în fața unei eroice cavalcade. Mișcare, bucurie, freământ! Viața te lua cu sine, ea însemna triumful realității asupra visului. Aplauze frenetice salutară sfârșitul bucății.

Foarte palid, cu ochii strălucind, Hugo se înclină în fața asistentei. Sub imperiul emoției, Stadelmann îl strânse în brațe și-l apucă de mână. Întregul salon începu să strige: „Vivat!” Cei care-l aclamau, habar n-aveau de durerea care-i sfâșia inima.

După două zile, Hugo Stiffenacker părăsi Hamburgul, reîntorcându-se la Köln,

orașul său natal. Stadelmann fu dezolat să-l piardă pe cel mai original și mai strălucit membru al orchestrei sale de cameră. Unele doamne din cartier rămăseră neconsolate pe vecie. Cât despre Flavie, fu singura care răsuflă ușurată.

14

Spaniolul le rezervase o masă pe terasă și, la insistențele lui Norbert, binevoi să le pregătească o *paella*.

— Cum îți place *paella* asta, Cora?

— E delicioasă. Știi cumva cum se prepară?

— Pui carnea, orezul, legumele și peștele în ulei și le coci pe toate la un foc puternic.

— Unde ai învățat asta?

— Am stat șase luni în Spania.

Se făcuse noapte. O lună mare, argintată, strălucea pe deasupra golfului, aruncând un văl lăptos peste marea nemișcată.

— Cât de calmă e marea în seara asta, observă Cora. Atât de aproape și totuși atât de departe, atât de nepăsătoare față de grijile, de frământările noastre omenești...

— Nu te știam atât de meditativă, draga mea. Azi îmi pari deprimată, îngrijorată. E ceva contrar firii dumitale obișnuite...

Cora privi spre larg:

— Uneori, marea e liniștită zile întregi. În fiecare dimineață când te trezești, zărești această imensă suprafață lichidă, de un albastru atât de dulce, tot atât de liniștită ca un mic lac elvețian. Apoi, dintr-o dată, fără nici o tranziție, masele de apă se dezlănțuie, se rostogolesc spre mal, se transformă în talazuri uriașe care vin să se spargă cu zgomot pe nisip și pe dig. Din albastră, marea devine siefie. Apoi, își schimbă din nou culoarea, căpătând o nuanță verzuie. În sfârșit, bolborosind ca apa care dă în clocot, capătă culoarea tristă a ardeziei.

Norbert se aplecă spre fată.

— N-ai vrea să-mi spui ce furtună s-a abătut asupra dumitale?

Fata clătină din cap:

— Lucrul e dificil, dacă nu cumva chiar imposibil.

— De ce? Nu suntem vechi prieteni, nu ai încredere în mine?

— Dacă ai fi femeie, mi-ar fi ușor, dar așa... Vezi, de îndată ce mi-am început lucrul, am fost înconjurată numai de bărbați. Uneori e de-a dreptul penibil. Căci, din când în când, simt nevoia să-mi descarc sufletul, să întâlnesc o ureche care să mă asculte și să mă înțeleagă. Dacă aș fi avut alături măcar o singură colegă! Necazul mărturisit e pe jumătate alinat.

— Uită – zise Norbert – că sunt bărbat. Consideră pur și simplu că ai de a face cu un suflet de femeie. Spune-mi ce te frământă. De altfel, cred că bănuiesc...

Cora făcu ochii mari:

— Dumneata? Cum ai putea?

— Flerul meu de pictor...

Tânăra roși și-și lăsă capul în jos, părând să contemple vinul auriu din pahar.

— Bine, spuse ea după un timp de tăcere, am să-ți spun totul. Și continuând să-și privească paharul, adăugă: De altfel, e foarte simplu: îl iubesc pe Stephen Wells.

Mărturisirea o făcu să se simtă mai ușurată, mai puțin stingherită. Se îndreptă, fixându-l pe pictor, cu frumoșii ei ochi expresivi, așteptând cu nerăbdare să-i vadă reacția.

— Știam, Cora.

— Și n-ai...

Nu-și isprăvi fraza, ci continuă să-l privească într-un mod ciudat. Norbert își dădu seama ce anume gândea fata.

— Ei bine, află că la început am fost puțin necăjit, da, că am simțit un mic junghi în inimă. Totuși, mi-am spus imediat că, din moment ce n-a fost nimic între noi... Poate ce timpul, s-ar fi încheiat ceva...

— Da, s-ar fi putut...

— Dar după întâlnirea noastră de la Paris, drumurile ni s-au despărțit, amândoi am descoperit o lume necunoscută până atunci, chipuri noi...

— Chipuri? Nu cumva și dumneata...

— Da, și eu, dar asta e o altă poveste. Poate că până la urmă ți-o voi spune, totuși. Deocamdată, e vorba de dumneata.

Fata se juca, nervoasă, cu furculița:

— Da, de mine...

Lângă debarcader, câțiva marinari greci cântau vechi cântece, acompaniindu-se la gitară. Pescarii se bucurau în tihnă de liniștea serii, stând pe pragurile caselor, clădite cu fața spre mare, și trăgând din pipele lor lungi, din care se ridica un fum aromat. Câțiva turiști – francezi și italieni – se așezaseră pe faleză și discutau zgomotoși. Hohotele lor de râs se înălțau spre cerul noptatic. Luminile yachturilor englezești scânteiau pe apă și voci îndepărtate răzbăteau în noapte.

Spaniolul le servise o excelentă cafea turcească, pe care o savurau discutând cu voce scăzută, întrerupându-se din când în când ca să asculte cântecul vreunui marinar.

— Și de ce ești nefericită, Cora? Wells e cumva însurat, logodit?

— Nici una, nici alta. De altfel, nu sunt nefericită, e vorba de o cu totul altfel de senzație. O înflăcărare febrilă, la care se adaugă un fel de neliniște deprimantă, înțelegi?

— Poate că da...

— N-ai fost niciodată îndrăgostit?

— Ba da, sau mai curând cred că da... Dar să nu vorbim de mine! În orice caz, știu că există tot atâtea forme de dragoste câte ființe îndrăgostite sunt.

— Ai foarte mare dreptate în ceea ce spui, Norbert. Și eu cred la fel; cred că fiecare dintre noi redescoperă dragostea, că acest sentiment e veșnic nou, deci întotdeauna diferit

de ceea ce am trăit altădată.

— Ești pe cale de a devia discuția, Cora. Încerci să te eschivezi... Eu ți-am pus o întrebare precisă: de ce ești neliniștită?

— Nu pricepi de ce?

— Te-a respins?

Un val de sânge urcă în obrazul fetei.

— Ce întrebare imposibilă, Norbert! Stephen habar n-are despre tot ceea ce ți-am mărturisit dumitale! Și cu ochii strălucind, adăugă: Și nici nu trebuie să știe, pricepi, nu trebuie!

— Aici nu mai sunt de acord cu dumneata. Ești chiar atât de sigură că n-ai trezit un sentiment analog în sufletul lui?

— Cu desăvârșire sigură! El e mult mai presus ca mine! Nu va fi niciodată de acord să mă trateze altfel decât ca pe o studentică oarecare, ce-și face practica sub mâna lui. Înțelege, Norbert, că pe lângă el, eu nu-s decât o biată ignorantă!

— E ridicol! ripostă pictorul, cu căldură. Se pare că încerci o plăcere răutăcioasă să te ponegrești.

— Nu, prietene, sunt pur și simplu, lucidă.

— Nu lucidă, ci intimidată. Ești năucită de inteligența deosebită a acestui om, de vastele lui cunoștințe. Uți totuși, că sub masca lui de erudită ironie, Stephen Wells e și el om, că are o inimă, ca și dumneata, un suflet, ca și dumneata.

— Te gândești, totuși, că s-ar putea...

— Nu mă gândesc, sunt sigur că Wells nu va rămâne insensibil, la dragostea unei tinere atât de nobilă, de generoasă, de cultivată și de...

Norbert surise:

— ...și de malițioasă ca dumneata!

— Încerci să mă consolezi, Norbert...

— Nicidecum! Nu-i vorba să te consolez. Ceea ce ți-am spus e purul adevăr și, în străfundul sufletului dumitale, sunt sigur că-mi dai dreptate.

— Deși lucrez alături de el, Stephen e atât de departe de mine...

— Va veni și apropierea, sunt sigur...

Norbert se întoarse spre chelner și ceru să servească lichiorurile:

— *Pedi, ta pota!*

— Nu cunoști greaca veche, dar în schimb văd că vorbești greaca modernă, observă Cora.

— Da, puțin, datorită Annei Atanasiadis, femeia de serviciu. Dar pronunția e lamentabilă. Sunt un vizual și un zero absolut în materie de muzică. Or, ca să poți vorbi bine unele limbi cum sunt greaca modernă, italiana, româna, trebuie să ai ureche muzicală.

— În vreme ce dumneata ai ochi, ochi de pictor, conchise Cora cu maliție.

— Ce bucuros sunt să văd că ți-ai regăsit buna dispoziție!

Chelnerul sosi cu mai multe sticle, pe care le prezentă rând pe rând ca pe niște trofee. Cei doi tineri aleseră o băutură specifică țării, un lichid alb și onctuos, care curgea ca mierea, dar care era tot atât de tare ca și vechiul whisky scoțian.

— Știi, zise Norbert, te și văd măritata, alcătuiind împreună cu Wells una din acele perechi desăvârșite, asupra cărora privirile stăruie cu complezență, dar și cu invidie.

— Visătorule!

— Dar sunt cât se poate de serios. Gândește-te că aveți amândoi aceeași profesie, că veți fi întotdeauna de acord în domeniul atât de important al muncii voastre de zi cu zi. Ți-aduci aminte că la Paris ți-am vorbit despre sora mea Flavie...

— Care e biolog, da îmi aduc aminte. Din păcate n-am avut prilejul s-o cunosc...

— Aveam intenția să aranjez o întâlnire între voi două. Dar moartea accidentală a unei rude ne-a obligat să părăsim brusc Parisul și să ne ducem în Transvaal. După înmormântare, Flavie și Erling au plecat direct la Hamburg, fără să mai treacă prin Franța. Dar nu despre asta voiam să-ți vorbesc. Ci despre excelentele raporturi care există între acești doi soți, despre perfecta armonie din căsnicia lor. Socot că la asta contribuie foarte mult și activitatea lor științifică pe care o practică împreună. Nu crezi că e un lucru frumos ca un bărbat și o femeie să poată avea același ideal, același scop și să lucreze cot la cot? Ceea ce realizează în medicină și în biologie Flavie și Erling veți putea realiza în arheologie, dumneata și Wells. Crede-mă, mulți bărbați și-ar dori să se bucure din partea soțiilor de deplină înțelegere a ambițiilor profesionale, a grijilor și a nădejdelor lor. Dar adesea, mult prea adesea, se izbesc de o crasă neînțelegere din partea tovarășelor lor de viață și se văd condamnați la singurătate și izolare.

— Ce vrei să-mi demonstrezi cu asta?

— Vreau să te fac să pricepi că Stephen Wells n-are nici un motiv să te trateze de sus, ci dimpotrivă. Ar trebui să se simtă copleșit că a izbutit să iște astfel de sentimente la dumneata...

— Uiți un lucru, Norbert, un lucru esențial: când Erling s-a însurat cu sora dumitale, Flavie era de acum celebră, atât prin descoperirea virusului Bolii lui Nils, cât și prin fapta ei curajoasă care a dus la descoperirea serului împotriva maladiei. În ce mă privește, eu nu-s decât o mica debutantă în arheologie, un personaj anodin.

— Crezi, deci, că Erling s-a însurat cu Flavie numai fiindcă era celebră?

— Nu, dar...

— Află că o iubea încă de pe când lucra la Stockholm, în laboratorul profesorului Jan Yvarsen. Legătura lor a început cu o adevărată poveste de dragoste, unde nu era vorba nici de medicină, nici de biologie. Așa că și dumneata, la fel...

Cora îl întrerupse cu un gest plictisit.

— Norbert, vrei să lăsăm astea? Nimeni nu mă poate ajuta, și apoi am vorbit prea mult despre mine!

Norbert se gândi o clipă, apoi întrebă:

— Aș putea să-l văd și eu pe Stephen ăsta? Fiindcă – cum să-ți spun – mi-ar plăcea

să-l cunosc mai îndeaproape.

— Sigur, lucrul nu-i imposibil. Stai puțin, să vedem cum am putea face...

— Am o idee, făcu Norbert. Dacă am vizita toți trei Delosul, celebra insulă de alături? Eu am mai fost acolo, dar în calitate de pictor, de artist... Acum aş fi însă bucuros să capăt, din partea dumitale și a lui Stephen Wells, unele precizări istorice, arheologice...

— Asta s-ar putea, spuse Cora pe gânduri.

În acel moment, discuția lor fu întreruptă de un cântec pătimaș, reluat apoi în cor de marinarii adunați lângă debarcader. Vocile de tenori se amestecau cu cele de baritoni și degetele ghitariștilor zburau pe coarde într-un ritm îndrăcit. Apoi, brusc, cântecul se sfârși, și cântăreții se despărțiră după ce-și strigară un vibrant: „*Zilo i Ellas.*” Trăiască Grecia!

Masa copioasă, *paella*, vinul, cafelele, lichiorul își făcuseră efectul asupra celor doi tineri. Pluteau într-o dulce euforie, gata la tot felul de confidențe. Vorbele încurajatoare ale lui Norbert o mai înveseliră pe fată. Și apoi, nu se aflau oare în mijlocul unei priveliști încântătoare peste care noaptea aruncase un văl de vis?

15

A doua zi dimineață, când Norbert se trezi, simți o mare nemulțumire. Căci la masa din ajun, stimulat de alcool și de ambianța plăcută, îi făcuse Corei unele confidențe pe care acum le socotea deplasate, aproape necuviincioase. Îi mărturisise că, încă de la prima întâlnire, fata profesorului Yvarsen făcuse o foarte puternică impresie asupra lui. Pe atunci, James Starner trăia și Ide era o tânără zburdalnică veselă. O revăzuse mai apoi, o biată văduvă, palidă și nespus de tristă... Ba chiar mersese atât de departe, încât îi povestise Corei până și scena din cimitir. Potopul acela de ploaie și cavoul unde se refugiase cu Ide. Acum, îi era rușine. Da, pentru că își deschisese inima în fața fetei și-și dezvăluisese sentimentele cele mai profunde, cele mai ascunse.

— Când mi-am dat seama că erai îndrăgostită de Stephen Wells – afirmase el – am văzut clar în mine însumi și ceața care-mi învăluisese sufletul s-a risipit. Această înclinare ciudată pe care o aveam pentru Ide s-a limpezit în ochii mei, și am început să-mi dau seama c-o iubesc pe fata lui Jan Yvarsen, că de fapt, o iubisem din totdeauna.

— Din totdeauna? se mirase Cora.

— Da! Cum să-ți explic... E o senzație ciudată, deconcertantă. E ceva ce vine de foarte departe, poate din cele mai tenebroase zone ale subconștientului. Am impresia că o cunosc pe Ide încă din epoca în care am venit pe lume. Ca să-ți spun adevărul, ea n-a fost niciodată o străină pentru mine, ci întruchiparea a ceea ce am căutat tot timpul.

— Ai niște sentimente foarte complexe, dragul meu Norbert.

— Da, știu. Dar să nu crezi că din dorința de a face pe interesantul sau că ar fi vorba de fanteziile sau de ciudățeniile unui artist.

— Totuși, ceea ce mi-ai spus e destul de ciudat...

— Sunt de acord. Și cu asta intrăm într-un domeniu unde limbajul devine un instrument prea frust, prea dur și prea grosolan pentru a reprezenta realitatea. Ar trebui inventați niște termeni mai nuanțați, niște structuri mai delicate, pentru a reda exact unele intuiții ce-și au rădăcina în străfundurile ființei noastre. Și apoi, eu nu sunt nici scriitor, nici poet, ci pictor. Poate că m-aș putea face mai lesne înțeles într-un tablou.

Își golise deci sufletul și i-l pusese pe tavă, Corei, fără nici o rețineră. Acum regreta și-i era rușine.

Destul de prost dispus, intră în camera de zi, unde avea obiceiul să ia masa. Anna Atanasiadis se ivi cu tava încărcată cu micul dejun. Norbert avu impresia că salutul ei, acel „*Kalimera*”, sunase mai rece, mai distant ca în alte zile. Absorbit de regretele și de gândurile sale negre, nu dădu prea multă atenție acestui fapt. Anna, procedând cu o anumită solemnitate, puse tava pe masă, apoi se dădu câțiva pași îndărăt. Gravă și

nemișcată, ea îndreptă spre Norbert o privire încărcată de reproș și-i zise, cu o voce ștearsă:

— Nu cred să vă fie prea foame, domnule, după copioasa *paella* de aseară...

Norbert înțelese imediat sensul aluziei. Anna Atanasiadis era vexată pentru că el nu-i suflase o vorbuliță despre existența Corei. Nu era de mirare că fusese la curent cu masa de la spaniol, căci în micul port Mikonos cele mai mici știri erau colportate cu o viteză fantastică, mai ales când era vorba de străinii care stăteau o vreme pe insulă. Probabil că se întâlneau cu băiatul care servea la han sau chiar cu spaniolul care-i făcuse o descriere exactă și amănunțită a mesei pe care o serviseră cei doi tineri.

Noua dovadă a geloasei afecțiuni pe care o nutrea Anna față de el îi descreeți fruntea și-i redădu buna dispoziție.

Văduvă a unui pescar, Anna Atanasiadis locuia într-una din acele case pitorești care, în acel loc, aproape că erau scăldate de mare. Îmbrăcată veșnic în negru, cu o basma înnodată strâns în jurul capului, avea portul demn și solemn pe care-l adoptă femeile de o anumită vârstă, în țările mediteraneene. Norbert o angajase la recomandarea spaniolului și nu regreta alegerea. Preocuparea pentru curățenie a Annei o făcea aproape maniacă. Înarmată cu cârpe și măhuri, se lupta cu o înverșunare fără egal împotriva prafului și a dezordinei. Căci ținea ca Norbert – „uriașul blond” cum i se spunea la Mikonos – să nu aibă nici cea mai mică îndoială asupra faptului că Grecia era o țară tot atât de curată, dacă nu cumva chiar mai curată decât Canada. Uneori, când pictorul lucra în atelierul său, văduva dădea buzna înăuntru și rămânea minute în șir, nemișcată, în fața unei pânze. Apoi emitea o părere laconică sau formula o scurtă critică. Și asta, fiindcă socotea că o grecoaică – numai pentru simplul fapt că aparține unei familii elene – este, în mod firesc, în măsură să critice operele de artă. Norbert împărțea acest punct de vedere și uneori nu se sfia să urmeze întocmai sfaturile Annei Atanasiadis. Sigur că femeia știa mult mai puține lucruri despre Grecia antică decât oricare dintre bacalaureații noștri. Avea însă o părere a ei, proprie – mult mai originală și mai interesantă – despre vechea civilizație a țării sale. N-avea habar nici de date, nici de numirile înșiruite în manualele de istorie, dar se simțea – prin toate fibrele ființei sale – mult mai legată decât marii savanți ai țării sale de modul de viață care fusese socotit odinioară aurora culturii din Occident. Căci vechea înțelepciune mediteraneană știuse să păstreze în unele din acele insulițe înapoiate, în unele din acele porturi uitate, valorile ce se afirmau cu atâta strălucire în marmorele de pe Acropole. De altfel, Mikonos era vecină cu prestigioasa Delos, insula unde Homer presupusese că se născuse Apollo. Anna Atanasiadis îl îndrăgise pe Norbert. Aflând că-și pierduse părinții, îl cocoloșea cu o grijă aproape maternă, atentă să se simtă bine și fizic și moral. Nu numai că-i pregătea masa de dimineața și pe cea de prânz, dar, în plus, avea grijă de hainele lui, spălând, călcând și aranjându-i totul, zilnic. De îndată ce avea o clipă de răgaz, profita de ea ca să-l învețe greaca modernă, istorisindu-i vreuna din vechile legende din Delos. Pe scurt, Norbert, era fericit s-o aibă în slujba lui pe această binevoitoare Anna, așa că, în acea dimineață se grăbi să-i dea toate amănuntele despre

încântătoarea Cora, în așa fel încât Anna să nu se mai simtă jignită în demnitatea ei.

În cursul după-amiezii, în timp ce Norbert lucra la marea lui pânză destinată unui muzeu oceanografie, un băiețuș grec îi aduse un bilețel din partea Corei. Fata îl informa că izbutise să organizeze excursia la Delos, sugerată de el. Aveau să părăsească insula Mikonos, a doua zi dimineață, către ora nouă, nu cu barca cu motor care făcea de obicei această cursă, ci cu un caic, ceea ce va fi cu mult mai intim. Îi propunea să se întâlnească a doua zi, lângă debarcader.

După ce șovăi o clipă, Norbert îi răspunse că acceptă și-i înmână biletul tânărului mesager cu plete negre și cu privire ageră. Se simțea puțin jenat, aproape contrariat din pricină că dorința pe care și-o exprimase în ajun se realizase atât de repede. Căci la baza acestei dorințe nu stătea – așa cum lăsase el să se înțeleagă – curiozitatea istorică sau arheologică, ci numai dorința de a-i face Corei un serviciu. Pentru a se informa despre trecutul insulei Delos și despre ruinele sale, n-avea decât să consulte unele lucrări de specialitate, fără să aibă nevoie de erudiția arheologului englez. Nu, când propusese excursia, nu avusese în vedere decât fericirea Corei, gândindu-se să intervină pentru ea la Wells. Să intervină? Acum planul i se părea ridicol, dacă nu chiar de neconceput. De altfel, socotise că, dând o mână de ajutor la îndeplinirea planurilor Corei, soarta avea să-l ajute și pe el, răsplătindu-l în ziua în care Ide... Tiii, ce superstiție prostească! Și apoi nu era pur și simplu nepolitic, dacă nu chiar grosolan, să se amestece în viața unui om pe care nu-l cunoștea câtuși de puțin? Cum va reacționa Stephen? Norbert și-l închipuia ascultându-l – în timp ce-i vorbea despre Cora și despre sentimentele ei – cu un surâs batjocoritor și ironic pe buze, cu un aer distant și trufaș. Da, ideea lui fusese de-a dreptul smintită. Tulburat de reproșurile pe care și le făcea, Norbert căzu pe gânduri.

A doua zi dimineață însă se trezi odihnit și bine dispus, uitându-și scrupulele și regretele din ajun. De altfel – în mod, destul de paradoxal – nu se mai gândea deloc la Cora, nici la Stephen, ci la Ide. O visase, și acum i se părea că-i întâlnește privirea, că-i aude glasul, că-i zărește chipul grațios profilându-se pe azurul cerului.

În ciuda acestui fapt, fu prompt la întâlnirea fixată lângă debarcader. Odată acolo, fu surprins în mod plăcut de persoana arheologului englez. Wells avea treizeci și cinci de ani. Înalt și slab, purta o haină de tweed și un pantalon de flanelă. Nu afișa nici un fel de aer de superioritate, ci dimpotrivă, îi făcu lui Norbert o primire foarte cordială. Totuși, accentul său trăda celebra Universitate unde-și făcuse studiile. Dar această trăsătură era, mai curând simpatcă și pictorul nu se putu abține să nu se gândească la faptul că Cora exagerase în mod ciudat „trufia” și „aerul distant”, ale savantului. Fata nu părea deloc la largul ei. Își pleca adesea ochii, deosebit de atrăgătoare în rochia ei albastră, cu fusta aidoma corolei unei flori... Cu siguranță că ghicise intențiile ascunse ale lui Norbert.

Se așezară în caic – acea ambarcație lungă și îngustă, folosită atât de des pe mările Greciei. Stephen dădu semnalul de plecare și – condus de un tânăr barcagiu jovial și vorbăreț – caicul se îndreptă spre larg. Marea era liniștită, vast covor de apă pe care astrul zilei desena niște figuri geometrice ce-și schimbau mereu forma, aprinzând ici și colo mici

flăcărui de argint. Încet și demn, caicul ieși din portul Mikonos, trecând pe lângă insulița Sfântul Gheorghe și îndreptându-se spre capul Kako. În vremea asta, Norbert se afla cu gândul la mii de kilometri de marea Egee. Se vedea în Transvaal, într-o zi furtunoasă. Ploua cu găleata, tunetul bubuia, cerul era acoperit de nori groși, negii și cenușii; apoi se dezlănțuise un adevărat potop; parcă venise sfârșitul lumii. Era ziua când îl înmormântaseră pe James Starner, soțul Idei, împușcat de un negru care înnebunise. Omul se numea Sammy, mai exact Old Sammy, și iubea trandafirii... O ploaie diluviană se abătuse asupra cimitirului, transformând drumurile în șanțuri noroioase. Totuși Ide și Norbert își găsiseră refugiu într-un cavou, într-un solemn cavou de familie. Vântul smulsesese vălul tinerei; pletele-i ude, frumoasele ei plete de un blond ca aurul, i se lipiseră de tâmple, încât te cuprindea mila văzând-o astfel.

Norbert Verneuil își amintea cele mai mici amănunte ale acelei zile stranii. Forma cavoului, dalele de piatră pe care erau gravate nume și date. Dale cenușii, severe și reci. Ca și pictura de pe mica boltă: Lazăr înviind din morți.

Artistul le zugrăvise pe Marta și pe Maria într-o postură destul de impresionantă. Buimac, rupându-și fâșiile de pânză care-l învăluiau, Lazăr ieșea din mormânt, îndreptându-se către Hristos. Apoi, această scenă biblică pieri din fața ochilor lui Norbert și fu înlocuită de apariția lui Jan Yvarsen, care înainta cu greu, spre cavou, prin apa mocirloasă ce inundase cimitirul. Imaginile se succedară astfel, una după alta, prin mintea lui Norbert. Ide era tot timpul prezentă, pictorul îi vedea parcă aievea trăsăturile, privirea ei limpede și emoționată. Amintire, amărăciune, dorință tainică, speranță...

„Flavie s-a măritat cu băiatul lui Yvarsen. Dacă m-aș însura și eu cu fata celebrului chirurg, ar părea cam ciudat... Tocmai noi, moștenitorii lui Sigrid, să ne căsătorim cu copiii bărbatului pe care ea l-a iubit cu atâta patimă! Ar fi derutant, bizar! Dar ce importanță mai are? O iubesc...”

Când Norbert își reveni din reveriile sale, se trezi în caic, în fața Corei. Pe un ton vesel și plăcut, fără cea mai mică urmă de pedanterie, Stephen Wells se apucă să zugrăvească istoria atât de zbuciumată și trecutul atât de glorios al insulei Delos. După ce debarcară, arheologul, continuă să vorbească fără să fie obositor ci dimpotrivă. Mergând printre ruine, vasta lui erudiție făcea să reînvie locurile de odinioară, redându-le viața ce se scursese pe sub pietrele încremenite de vreme.

Cora, puțin obosită, rămăsese mai în urmă. Cei doi bărbați se aflară câteva clipe singuri. Stephen se așeză pe trunchiul unei coloane prăvălitate și-și aprinse pipa. Norbert profită imediat de ocazie.

— Știți, spuse el, arheologia n-a fost decât un pretext ca să vizitez Delosul în compania dumneavoastră.

Wells surâse mirat:

— Nu prea înțeleg, probabil că vă referiți la rațiunile dumneavoastră estetice, nu-i așa?

— Nu-i vorba câtuși de puțin despre asta. În realitate, e vorba de Cora.

— De Cora?

— Da. E o veche prietenă veche, pe care am cunoscut-o la Paris și aș vrea ca ea... În sfârșit, aș dori ca...

Norbert se întrerupse, jenat, incapabil să găsească exact cuvintele menite să exprime corect situația. Apoi, hotărându-se brusc, se apropie și mai mult de arheolog și spuse pe nerăsuflăte:

— Pe scurt, Cora este foarte îndrăgostită de dumneavoastră. Suferă, deoarece crede c-o disprețuieți, că o tratați ca pe o ființă inferioară...

Wells se ridică dintr-un salt și, apucând amândouă mâinile lui Norbert, strigă:

— Vă voi rămâne pe veci recunoscător că mi-ați deschis ochii! Nu-mi spuneți mai mult, acum am înțeles totul! *And...*

Ochii îi străluciră:

— ... *Do believe me* – lucrurile se vor aranja!

După această replică, plină de promisiuni, cei doi bărbați, ajunși din urmă de Cora, continuă exploatarea vechii insule.

Reîntorși la Mikonos, se așezară tustrei pe terasa spaniolului, ca să servească o masa copioasă, ca între prieteni. Și din nou curse în pahare vinul acela auriu, grecesc.

Câteva zile mai târziu, Norbert primi vizita unei Cora ce strălucea de bucurie. De îndată ce trecu pragul atelierului, fata strigă:

— Stephen și cu mine ne-am logodit, iar în curând ne vom căsători!

Bucurându-se sincer, Norbert nu fu deloc zgârcit cu felicitările. Totuși fericitul deznodământ al acestei povești de dragoste îl puse pe gânduri. De îndată ce Cora plecă, se așeză la birou și scrise o a doua invitație adresată profesorului Jan Yvarsen și membrilor familiei sale, printre care o menționa în mod special pe Ide. Locuința era prea mare pentru o singură persoană, spunea el, și, după ce lăudă din belșug frumusețea priveliștilor, încheie astfel: „*Veniți și veți fi cuceriți de farmecul acestor locuri*”.

16

Thérèse se plimba de colo-colo, prin marele apartament gol. Văduvite de mobile și de perdele, odăile păreau mai mari, reci și solemne. Thérèse nu se mai simțea la ea acasă; chiar înainte de a-l fi părăsit, căminul ei din Pretoria aparținea de-acum trecutului.

Dar oare ce înseamnă un cămin? Mobile? Bibelouri? Draperii? Toate astea și ceva în plus. O anumită împărțire geometrică a locurilor, o anumită aranjare a decorului, o anumită structură a cadrului interior, care să corespundă cât mai fidel cu structurile profunde ale psihicului celor ce locuiesc în el. Pentru ca un apartament să devină un cămin trebuie să fie reflexul sufletului celor care trăiesc între zidurile sale. La această armonie dintre casa locuită și cel care locuiește în ea se poate ajunge prin cele mai diverse mijloace: alegerea culorilor tapițeriei, zugrăveala pereților, amplasarea lămpilor, a vazelor, a obiectelor de artă, belșugul sau absența florilor, ordinea desăvârșită sau neglijența boemă, austeritatea puritană sau eleganța rafinată. În această armonie, contează cele mai mici amănunte, căci tocmai aceste amănunte pot face „să trăiască” o odaie. Un buchet de trandafiri, o carte întredeschisă, un singur bibelou deosebit, pot pune o pecete aparte pe cea mai umilă mansardă dată simplu, cu var.

Lipsiți de puterea de a schimba lumea și de a o modifica după gusturile lor, bărbatul și mai ales femeia organizează, „creează” un mic univers personal. Căci, specific unui cămin e faptul de a fi conform cu înclinările cele mai tainice ale celui care l-a creat. Spune-mi cum stai, și-ți voi spune cine ești! Ce vă interesează ostilitatea, gusturile, părerile diferite ale altora, din moment ce vă puteți așeza în „fotoliul preferat”, din moment ce puteți citi o carte care „vă place” sub o lampă al cărei abajur vă binedispune, având la picioare câinele sau pisica preferată? Așa se explică de ce, atât în Suedia, cât și în Transvaal, Thérèse dăduse cea mai mare atenție căminului ei. Știa cât de mult aprecia Jan o masă aranjată cum trebuie, o bibliotecă în ordine desăvârșită, dar fără a friza pedanteria, un salon înveselit de mulțimea florilor. După o zi copleșitoare, petrecută la spital, medicului îi plăcea să regăsească pacea căminului său confortabil și elegant, ai cărui pereți erau ca niște ziduri de apărare împotriva lumii din afară.

Acum, mobilele fuseseră vândute, dispersate în cele patru colțuri ale orașului Pretoria. Cele de care nu voiseră să se despartă fuseseră depozitate provizoriu în bungalowul ocupat odinioară de Ide. La fel procedaseră și cu cele douăzeci de cuferi și de valize ce urmau a fi trimise mai târziu la *Journey's End*. Valizele și cuferele mai mici, ce urmau să fie luate cu ei, în Europa, fuseseră îngrămădite în vestibul.

Thérèse se simțea descumpănită: acele locuri unde fusese atât de fericită cu Jan, îi deveniseră străine. Nu mai avea nimic comun cu odăile acestea mari, goale și larg

deschise. Nu mai avea de ce se agăța, nu mai avea un refugiu. Trăia un sentiment ciudat, întristător și totodată înflăcărat. Întristător, căci melancolia își reclama drepturile. Înflăcărat, pentru că marile călătorii ne însuflețesc, ne umplu de beția largului și a depărtărilor.

Doctorul Cornelius Bloom luându-și definitiv în primire postul, la conducerea spitalului, Jan nu mai avea nici un motiv să mai rămână la Pretoria. Așa că hotărâseră astfel: Thérèse se va duce să facă o vizită fiului ei, la Hamburg, iar el și Ide vor accepta invitația lui Norbert Verneuil și se vor îndrepta spre Mikonos.

De ce nu se duceau toți trei la *Journey's End*? Pentru că încă nu se pusese de acord, pentru că încă nu se putuseră înțelege unde anume să-și clădească noua locuință. Până la urmă, conveniseră să-l lase pe Jan să rezolve problema: să aleagă locul, să cumpere terenul, să trateze cu arhitectul și cu antreprenorul. Avea să acționeze însă în secret, pentru ca farmecului noutății să i se adauge și cel al surprizei.

...Și iată sosită și ziua plecării... În ajun, familia Yvarsen fusese invitată să ia masa la familia Starner. Totuși nu-și luaseră rămas bun, pentru că Tom și Fanny urmau să-i însoțească la aeroport.

Thérèse aruncă o ultimă privire cuferelor și valizelor ce urmau să fie ridicate dintr-un moment într-altul. Jan o zări.

— Trebuie să te grăbești, dragă, furgoneta aeroportului s-a și oprit în fața casei, ca să încarce bagajele; noi vom merge cu mașina familiei Starner.

— Au sosit?

— Nu, zise Ide, care apărui la rândul ei, dar ei n-au obiceiul să întârzie.

Jan se vârui între Thérèse și Ide, luându-le de braț.

— Haideți, copii, să coborâm ca să nu-i încurcăm pe oamenii ce vor încărca bagajele. A sosit ceasul plecării.

Cu ochii umezi, Thérèse se mai uită pentru ultima oară îndărăt. Apoi, hotărâtă, își urmă bărbatul.

La aeroport se strânsese o mulțime de lume, căci plecarea lui Jan Yvarsen era un eveniment. Înconjurat de cei apropiați, chirurgul se afla în mijlocul unui grup compact de prieteni, de cunoștințe, de ziarști și de curioși. Fanny plângea cu lacrimi fierbinți. În ciuda cuvintelor consolatoare ale Thérèsei, se cufundase în cea mai adâncă deznădejde. Odată cu plecarea lui Jan și a Thérèsei, i se părea că vede pierind amintirea celor mai frumoși ani din viața ei. Cu plecarea Idei, pierdea și puținul care-i mai rămăsese din scumpul ei James. Tăcut și îndesat, cu chipul ars de soare, Tom stătea alături de ea; dar ochii lui, plini de tristețe, spuneau multe despre propriile sale sentimente. Un reporter de la Radio își croi drum până la Jan:

— Îmi îngăduiți, domnule doctor, să vă pun câteva întrebări pentru ascultătorii

noștri?

— Te rog...

— Vreți să ne spuneți, întrebă reporterul, întinzându-i microfonul, dacă plecarea dumneavoastră e definitivă?

Jan răspuse fără să șovăie:

— Da! E definitivă!

— Ce amintire veți păstra pentru țara noastră, domnule doctor?

— Una dintre cele mai frumoase! Am iubit această țară, am și suferit din niște pricini pe care n-am să le dezvălui aici...

Reporterul insistă:

— Da, domnule doctor, știm că ați avut pierderi crude în familie, morți...

Jan avu un gest tăios:

— Te rog...

— Avionul cu care plecați, domnule doctor, se îndreaptă spre Roma. Veți rămâne mult acolo?

— Nu, nu e vorba decât de o escală. La Roma, doamna Yvarsen va lua avionul spre Hamburg, unde locuiește fiul nostru, doctorul Erling Yvarsen. Cât despre mine și fiica mea, noi ne vom îndrepta spre Grecia, unde vom petrece câteva săptămâni de vacanță.

— În Grecia? E minunat, domnule doctor! În numele tuturor ascultătorilor noștri, vă doresc vacanță plăcută și vă mulțumesc pentru munca nobilă și dezinteresată pe care ați prestat-o aici!

— Și eu îți mulțumesc!

În acel moment mulțimea se îndepărtă pentru a face loc unui reprezentant al guvernului, precedat de doi copii – o fetiță neagră și un băiețuș alb – cu buchete mari de flori. Cu toată repulsia ce i-o stârneau astfel de manifestări oficiale, Jan se simți totuși emoționat. Băiețușul semăna într-un mod izbitor cu micul Nils.

Surâzând cu grație și drăgălășenie, dar teribil de intimidat de toate acele persoane mari, puțin cam solemne, cei doi copii înmânară buchetele de flori lui Jan și Thérèsei, în lumina reflectoarelor și a camerelor de televiziune. Lumea aplaudă. Apoi se făcu liniște, fiindcă reprezentantul guvernului își scosese din buzunar câteva foi de hârtie.

— Dumnezeule, șopti doctorul soției sale, un discurs!

Ea îi făcu un semn discret cu cotul.

Elogiul adus doctorului Yvarsen fu curtenitor, călduros și entuziast. Din păcate, ca orice discurs oficial, fu lung și plicticos. Oratorului îi plăcea să se audă vorbind, așa că se lansă în tot soiul de efuziuni lirice. Totuși, cu toată lungimea discursului său, când binevoi, în sfârșit, să se oprească, mulțimea îl răsplăti cu strigăte puternice de „bravo!” și cu aplauze răsunătoare.

Opus oratorului oficial, urmând exemplul atâtor oameni mari, Jan Yvarsen știu să găsească exact acele fraze scurte, dar convingătoare, aidoma lapidarelor formule atât de

dragii solilor romani. Răspunsul său fu deci scurt, dar convingător, lipsit de orice vanitate sau orgoliu profesional:

— Ați vorbit mult despre mine, domnule, prea mult! Ceea ce am realizat aici, am realizat datorită celor care m-au încurajat: chirurghi, medici, interni, infirmiere și infirmieri. Oricine, în locul meu, ar fi procedat la fel, adică și-ar fi făcut datoria. Am realizat o operă comună. Sigur, o operă frumoasă, dar să nu uităm că în medicină un lucru nu e niciodată încheiat. Lupta împotriva suferinței continuă și va continua veșnic! Iată de ce ne ferim de orgoliu și de împănare! Sarcina noastră e uriașă, posibilitățile – limitate. Totuși trebuie să perseverăm, dumneavoastră să aveți mereu în fața ochilor eforturile pe care le-am făcut noi, iar noi, eforturile făcute de înaintașii noștri.

Apoi, reîntorcându-se din nou către reprezentantul guvernului adăugă:

— Ați vorbit cam mult despre mine, domnule. Așa că simt că e datoria mea să amintesc, în această clipă, de o persoană care era cât pe-aici să-și jertfească viața pentru a o salva pe cea a copiilor dumneavoastră: mă gândesc la Flavie Verneuil.

Asistența aplaudă îndelung.

— Nu fac aluzie la ea pentru că acum e soția fiului meu. Nu, încerc să vă aduc aminte de ea, pentru că deși originară din îndepărtata Canada, a binemeritat de la patria dumneavoastră, prin devotamentul și prin eroica noblețe de care a dat dovadă în lupta dusă împotriva Bolii lui Nils.

O stewardesă se apropie de Jan: sosise ceasul, trebuia să se urce în avion. Thérèse și Fanny se îmbrățișară pentru ultima oară. Jan și Tom își strânseseră îndelung mâna. Ide se smulse cu greu de lângă acele ființe dragi – socrii ei – care aveau să rămână de-a pururi în inima sa. Jan îi dădu ultimele sfaturi doctorului Bloom, al cărui chip se înroșise de emoție. În sfârșit, Jan, Thérèse și Ide se urcară în avionul care avea să-i ducă în îndepărtata Europă.

Motoarele puternice făcură să vibreze gigantica pasăre cu aripi de argint. La început, încet, apoi din ce în ce mai repede. Avionul începu să gonească pe pista de decolare. Apoi roțile părăsiră pământul și avionul se ridică în aer, strălucind în soare. Jos, lângă clădirea aeroportului, Cornelius Bloom își agita pălăria, Tom Starner privea fix cerul, iar Fanny plângea în tăcere.

PARTEA A TREIA

17

„DRAGĂ JAN,

Știi cât sunt de nefericită ori de câte ori mă aflu departe de tine. Și totuși, de data asta, nu sunt. Crezi că din pricină că dragostea mea pentru tine ar fi mai puțin intensă, mai puțin înflăcărată ca odinioară? Nici pomeneală de așa ceva? Dimpotrivă, știi bine că intensitatea sentimentelor mele sporește, cu fiecare an pe care-l petrecem împreună, știi bine că fiecă zi trăită în preajma ta face ca farmecul, generozitatea, noblețea sufletească și bunătatea ta să mă înrobească și mai mult.

Atunci cum îți explici că pot fi atât de fericită, aici, la Hamburg, fără tine? Am să-ți spun eu de ce: pentru că, totuși, ești lângă mine. Te miră? Nu înțelegi cum? Ascultă: există aici un copil, cel mai frumos pe care l-am văzut vreodată, care-ți poartă numele și care are exact aceiași ochi ca ai tăi. Da, Jan cel mic are ochii tăi! Când îl privesc pe el, te văd pe tine. De fapt, această perpetuă reînnoire e însăși misterul vieții!

Da, perpetuă reînnoire, dar în același timp, schimbare, evoluție a caracterelor. Căci băiatul Flaviei și al lui Erling îți seamănă, și totuși presimt că va fi altfel decât tine. Poate mai gingaș, poate mai sensibil. Firește, Erling vrea să-l facă medic. Eu nu cred că Jan, când va mai crește, își va manifesta o astfel de dorință. Vezi tu, e un anumit mister cu el. Copilul are în făptura lui ceva angelic, ceva de o puritate rar întâlnită. Acest lucru nu se datorește vârstei fragede, nu, pare a fi ceva mult mai profund, mai durabil.

Vorbe de femeie, veți spune tu și cu Erling, dar știu bine că vei fi mâhnit dacă nepotul tău va îmbrățișa o altă profesie decât cea de medic. Și totuși cel care își va spune ultimul cuvântul va fi caracterul băiatului.

Îmi place grozav această casă și aproape că-mi pare rău că copiii noștri au hotărât să se reîntoarcă în Suedia. Cartierul e încântător. Străzi liniștite și tăcute, locuințe vechi și frumoase, înconjurate de grădini umbroase. Deși la Marea Nordului, ai impresia că ești pe undeva, pe la Weimar. Totul pare puțin desuet, dar nespus de plăcut. Cred că-ți dai seama ce vreau să spun. Domină un anumit mod de viață, liniștit și rafinat, rupt parcă de restul orașului. Am fost surprinsă de primirea călduroasă ce mi-a fost rezervată în saloanele frecventate de Erling și de Flavie. Copiii noștri – se vede limpede – sunt foarte iubii și apreciați. Sigur că ești curios să afli ce cunoștințe noi am făcut.

Mai întâi și-ntâi, armatorul Stadelmann, un bărbat rotofei, un adevărat fanatic al violii. Când îl vezi cântând, nu te poți abține să nu zâmbești. Își ține vioara precum o

doică pruncul, cu nespusă dragoste și gingășie. Stadelmann a alcătuit un excelent cvartet de coarde – evident de amatori – din care fac parte: armatorul, care e vioara întâi. Vioara a dona e avocatul Söderbaum, un bărbat slab și uscat, care are mania de a săruta mâna cucoanelor. Când cântă, transpiră din belșug și seamănă în mod ciudat, cu un clown. Negustorul Moellenbaum cântă, cu eleganță și virtuozitate, la violă. Tu știi că am avut întotdeauna o slăbiciune pentru acest instrument, mai ales dacă e acordat cu o cvintă mai jos așa cum e cel de aici. Nemții îi spun „Bratsche”. De îndată ce mi-a aflat slăbiciunea pentru violă, Moellenbaum a și început să-mi facă curte. Grație lui, acum știu că a existat odinioară un instrument intermediar între violă și violoncel, la care cântai ținându-l între genunchi. Nefiind – după câte știu eu – muzicolog, sigur că te vei întreba ce te interesează asemenea detalii. Ai dreptate, nu te interesează, dar ele sunt cum nu se poate mai caracteristice ambianței în care trăim aici. În plus, se cuvine să adaug, că Moellenbaum cântă admirabil, pentru un amator, ceea ce face să i se ierte stângăcia cu care îmi face curte. Și iată că a sosit vremea și-l prezint pe violoncelistul cvartetului, profesorul Herrenschildt, un omuleț chel, cu privirea malițioasă. E istoric și filozof și o face cu plăcere și pe umanistul. E celibatar, sau mai curând pretinde că e însurat cu violoncelul, pe care l-a botezat Emma și pe, care-l iubește cu o dragoste aproape conjugală. Rostește tot timpul citate în latină, din Virgiliu, pe nemți îi face goși, pe ruși, huni, pe francezi, gali, iar pe americani «un cocktail de neamuri de cel mai prost gust». Aceste aprecieri nepoliticoase sunt combătute cu tărie de negustorul Moellenbaum, căruia îi place să apere modernul împotriva vechiului, ceea ce duce la niște discuții foarte aprinse.

Din păcate, n-am avut prilejul să-l cunosc pe cel mai original și mai înzestrat membru al acestui cvartet de muzică de cameră, căci plecase din Hamburg când am ajuns eu aici. E vorba de un tânăr de douăzeci și cinci de ani – Hugo Stiffenacker – care cânta la vioară, la contrabas, la clarinet și la fagot. După cum afirmă Flavie, era un adevărat geniu muzical. O ființă ciudată – se pare – care murmura tot timpul versuri din Hölderlin și umbla îmbrăcat într-o ciudată mantie popească. Se plimba adesea prin port, discuta cu marinarii și făcea interminabile partide de cărți cu ei. Mă vei întreba, probabil, de ce insist atâta asupra acestui om. Am motivele mele. Închipuie-ți că Stiffenacker s-a îndrăgostit nebunește de Flavie, ceea ce nu mă surprinde, fiindcă e mai frumoasă și mai încântătoare ca niciodată. Tânărul i-a și dedicat una dintre compozițiile sale – un lied pe versurile poetului său preferat. Flavie mi l-a cântat la pian. Este foarte frumos, aproape sfâșietor și n-aș fi deloc mirată dacă acest băiat ar ajunge, într-o bună zi un mare muzician. E sigur că a săvârșit nenumărate stângăcii, atât în ceea ce privește tactul cât și felul de a se comporta în societate. Dar socot că noi n-avem dreptul să judecăm, după normele noastre obișnuite, niște ființe ce poartă pecetea unor daruri de excepție. De altfel, Flavie e de aceeași părere cu mine. Și chiar dacă s-a simțit ușurată de plecarea lui de aici, cum era și firesc, asta nu înseamnă că nu-i păstrează o foarte frumoasă amintire.

Salonul armatorului Stadelmann nu este decât unul dintre locurile pe care le

frecventează copiii noștri, căci mai există și palatul exportatorului Dobenfeet. Acest om e foarte mândru și elegant, și în același timp e tobă de literatură și teatru. Fervent admirator al lui Frederic cel Mare al Prusiei, adoră tot ceea ce e francez, mai ales pe Voltaire, prietenul idolului său, și cântă din flaut, ca și Frederic al lui. La el acasă, se montează chiar piese de teatru, ceea ce m-a surprins foarte tare, fiindcă nu-mi închipuiam că niște amatori pot organiza o distracție atât de plăcută și instructivă. De curând, au interpretat Faust de Goethe, ceea ce pentru niște neprofesioniști e un adevărat tur de forță.

Mai am și alte lucruri să-ți povestesc, dragul meu. Așa, de pildă, ar trebui să-ți vorbesc despre Hanna, care în realitate se numește Johanna Hohenmast. Funcțiile sale, aici, sunt multiple, căci e bucătăreasă și totodată dădaca și guvernanta copilului. O femeie zdravănă, care nu se dă înapoi din fața nici unei munci. Este cum nu se poate mai atașată de persoana micului nostru Jan. Ar trebui s-o vezi cum îl alintă și-l cocoleșește! De altfel, Flavie nici nu s-ar putea descurca fără un ajutor atât de prețios și de competent, din moment ce-și petrece aproape toată ziua în laborator. Grație studiilor sale de biologie, îi este de mare ajutor lui Erling, care a renunțat definitiv la practicarea medicinei pentru a se consacra muncii de cercetare. Știi că și-a pus în cap să vindece cancerul. Nu vrea să audă vorbindu-se nici de dificultăți, nici de piedici. Încăpățânat, obsedat, merge înainte! Ceea ce vreau eu să adaug poate pareă o vanitate prostească. Dar ce importanță are! Nu-ți voi ascunde că sunt mândră de el. Căci e fiul meu, Jan, așa cum este și al tău!

Scrisoarea asta e cam lungă, poate și cam stângace, știu însă că toate aceste amănunte privitoare la viața copiilor noștri îți vor face multă plăcere. Acum e rândul tău să-mi scrii, dragul meu. Povestește-mi și mie cum e insula aceea? Ce mai face Norbert? Idei îi place acolo? Dar iată că mă cheamă nepoțelul meu drag, care se joacă în grădină, lângă fântâna arteziană, cu măgărușul lui pe roțile! Te las, dragul meu, și te sărut cu multă dragoste și afecțiune.

Thérèse.

P.S. Mă gândesc adesea, cu tristețe, la Tom și la Fanny, care au rămas atât de singuri. Le-am trimis și lor o scrisoare. Te rog trimite-le și tu una. Chiar și o simplă carte poștală; le-ar face o mare plăcere. Să nu-i uităm.

18

„Draga mea,

Scrisoarea ta mi-a produs o mare bucurie! Da, toate amănuntele privitoare la viața copiilor noștri, la societatea care-i înconjoară, m-au interesat foarte mult. Și apoi, tu te pricepi să scrii într-un mod atât de plin de viață, atât de plastic și cu o delicioasă notă de umor!

Veștile despre micul nostru Jan m-au mișcat în mod deosebit. Deci e un copil foarte frumos, foarte pur, foarte cuminte. Îmi pare nespus de rău că sunt atât de departe de el. Ce l-aș mai strânge în brațe! Îngăduie-mi să remarc că observațiile tale în legătură cu eventuala vocație a copilului mi se par cu totul premature. Mă grăbesc, totuși, să adaug că dacă acest băiețaș nu va avea nici o înclinare către medicină, și mai ales dacă profesia noastră îi va insufla teamă sau silă, părinții lui vor face o mare greșeală dacă-l vor împinge cu forța către această carieră. Sunt împotriva unor astfel de metode. Adolescentul trebuie lăsat să-și hotărască singur viitorul, să-și croiască soarta cu propriile sale mâini. Nu poți iubi cu adevărat decât ceea ce-ți alegi tu! Obligă un copil să devină asta sau cealaltă, și vei face din el un ratat sau un înăcrit. Sigur că înțeleg atitudinea lui Erling. Noi am fost întotdeauna medici, din tată în fiu, și, în ce mă privește, mărturisesc că mi-ar plăcea să văd perpetuându-se frumoasa noastră tradiție. Dar încă o dată, e mult prea devreme pentru a ne gândi la asemenea lucruri. Să așteptăm, să avem răbdare. Oricum, nu noi, ci viitorul va fi cel care va hotărî.

În ce mă privește, și eu am multe lucruri să-ți povestesc, draga mea, dar neavând talentul tău epistolar, nu prea știu cu ce să încep... Am să-ți vorbesc, totuși, mai întâi, despre gazda noastră, despre dragul nostru Norbert. Știi că l-am considerat întotdeauna foarte simpatic și că mi-a făcut o impresie bună încă de la prima noastră întâlnire. A rămas același uriaș blond cu privirea sinceră și deschisă, care debarca – acum câțiva ani – din Canada natală, venind să învețe pictura în vechile noastre școli de artă europene. Totuși s-a rafinat în mod considerabil, datorită contactului direct cu cele mai remarcabile picturi și sculpturi ale noastre, cu alte cuvinte, strălucirea emanată de aceste opere i-a șters definitiv orice urmă de provincialism. Mă hazardez pe un teren care mi-e cu totul străin: pictura. Știi că, în ceasurile noastre de răgaz, am discutat mai ales despre muzică și despre literatură. Nu poți manifesta același interes chiar față de toate formele de artă, mai ales dacă ești obligat să ai o viață atât de încărcată cum e viața unui medic. Știu să deosebesc pânzele lui Rembrandt de cele ale lui Rafael, dar atât și nimic mai mult. Norbert e, înainte de orice, un artist, un pictor și ori de câte ori poate, face ce face și aduce vorba despre pictură! Nu mă plâng de asta! Căci m-a învățat o mulțime de lucruri

interesante. Îl admiră pe Delacroix și-mi citează, în mod frecvent, paragrafe întregi din Jurnalul acestui mare pictor francez!

Oare Norbert să aibă talent? Oare va deveni cândva o personalitate, marcantă în lumea artei? Uite că nu sunt deloc în măsură să răspund la astfel de întrebări. Pot totuși să afirm că pânza monumentală la care lucrează acum mi se pare pur și simplu emoționantă. Se intitulează Marea și i-a fost comandată de guvernul din țara sa, ca să împodobescă holul unui mare muzeu oceanografic. Această comandă dovedește că a și început să se bucure de o oarecare reputație și, după Cora (despre care îți voi vorbi peste câteva minute), Norbert va fi în curând, cunoscut și apreciat de cele mai de seamă cercuri artistice europene.

Îți aduci aminte cu câtă încăpățânare, cu câtă tenacitate s-a dăruit Flavie căutării virusului Bolii lui Nils? Să mergi până la capăt, să izbutești, să-ți atingi scopul sau să mori, să triumpfi sau să pieri, asta este – după câte mi se pare mie – deviza familiei Verneuil. Căci, aceeași tenacitate, aceeași încăpățânare le regăsesc și la Norbert. Acest tânăr, acest uriaș surzător s-a aruncat cu trup și suflet în amenințatoarea aventură a picturii. Sigur, artistul nostru are și cusururi... Și încă destule! Dacă putem numi astfel unele trăsături de caracter! Așa, de pildă, calma lui cutezanță, liniștita siguranță cu care îți aruncă în obraz unele adevăruri pe care conveniențele noastre burgheze le trec, de obicei, sub tăcere. Da, franchețea sa ia uneori o întorsătură brutală; i se întâmplă să-ți pună întrebări din cele mai indiscrete, și asta cu o totală lipsă de jenă. Dar, ajuns aici, iată că-mi vin în minte observațiile tale în legătură cu Hugo Stiffenacker. Așa cum spui tu – și o spui bine – noi n-avem dreptul să judecăm, după normele noastre obișnuite, aceste ființe excepțional înzestrate. Acești artiști trăiesc în lumea pe care și-au creat-o ei înșiși, în universul lor lăuntric, așa că de ce să ne mai mirăm că uită, sau pur și simplu nu-i interesează uzanțele lumii noastre?

Casa este curată, spațioasă, luminoasă. Ferestrele noastre dau spre magnificul golf Turlo. Odăile sunt mobilate sobru, dar cu gust. Mi-ai schițat portretul Hannei, draga mea... Închipuie-ți că are aici dublură. E vorba de fidela Anna Atanasiadis, care are grijă de casă și care ne pregătește micul dejun și masa de prânz. Văduva unui pescar, umblă tot timpul îmbrăcată în negru, ca de altfel toate grecoaicele de o anumită vârstă. Locuiește într-o căsuță ciudată, scăldată de mare. Am avut prilejul s-o cunosc mai îndeaproape, atât pe ea cât și familia ei, datorită unui incident care mi-a adus un nou prieten. Iată câte mistere, vei zice tu! Un incident? Un nou prieten? Oare despre ce-o fi vorba? Iată despre ce...

Știi că am pus capăt activității mele medicale și că, de când am plecat din Pretoria, am respins cele mai îmbietoare oferte (conducerea unor clinici, catedre universitare etc.) Hotărârea mea a fost definitivă și nu am obiceiul să revin asupra deciziilor pe care le iau. Totuși, sunt medic și n-am să mă dau niciodată în lături dacă, în mod excepțional, cineva ar avea nevoie de mine. Ei bine, cam un caz de acest gen s-a petrecut și aici. Nepotul Annei Atanasiadis, un băiețuș de patru ani, a făcut un afurisit de pojar, chiar în ziua în

care am ajuns la Mikonos. La rugămintea Annei, am intervenit și am vindecat copilul. Din ziua aceea, familia ei mă privește ca pe un salvator, iar fratele bolnavului, un băiețuș de zece ani, numit Oreste, s-a atașat de mine într-un mod de-a dreptul mișcător. El e noul meu prieten! Picioare lungi, un chip oval, ochi mari, negri și păr și mai negru, iată, ăsta e Oreste! Mă însoțește în toate plimbările, îmi servește de ghid și-mi pune mii de întrebări despre țările îndepărtate pe care le-am vizitat. Ide îl adoră.

Am învățat destul de repede limba țării, care e de fapt o greacă veche, simplificată și rostită într-o manieră diferită – mai puțin frumoasă, aș zice eu – decât greaca veche. Am plăcuta impresie că m-am reîntors la anii de liceu. Adolescența, latina, greaca, mitologia, colegii de clasă, unii profesori simpatici, toate aceste amintiri m-au năpădit... Și, de asemenea, și puțină melancolie...

Am mai vorbit, în această scrisoare, despre vocația de medic, despre alegerea unei profesii; să revenim la acest subiect. De ce? Pentru că micul meu prieten Oreste vrea să se facă doctor. De când m-a văzut vindecându-i fratele, nu se mai gândește la altceva. E un băiat isteț, are o minte ageră și sunt sigur că va ajunge, într-o zi, un foarte bun medic. Deși în fața lui se ridică un obstacol destul de mare: sărăcia părinților săi. Am hotărât să intervin și să înlătur acest obstacol. În ce fel? Îi voi plăti eu studiile! M-am și înțeles cu familia lui și am și intervenit ca Oreste să fie admis la liceu, încă din anul acesta. Treaba a și fost rezolvată. Sunt convins, draga mea, că-mi vei aproba gestul, tu care ești însăși întruchiparea bunătății. Slavă Domnului, ne putem permite să venim în ajutorul celor care o merită, fără să-i lezăm cu nimic pe copiii noștri. Nu cred în hazard, am prea multă experiență pentru a crede în așa ceva. Dar dacă micul Oreste mi-a ieșit în cale, asta s-a întâmplat fiindcă așa a fost scris, ca să-l iau eu de mână și să-l călăuzesc pe drumul ce-i era sortit.

Iar acum, iată că a venit vremea să ți-o prezint și pe Cora. Cine e? O fată adorabilă. Dacă eram mai tânăr și dacă nu m-aș fi bucurat de fericirea de a te avea alături, m-aș fi îndrăgostit ca un nebun de ea. Hotărât lucru – vei spune – sunt incorigibil, fiindcă nu-s niciodată serios! Pe legea mea, află doamnă că voi rămâne sensibil la frumusețe până în ultima clipă a vieții mele... Dar să revenim la fapte. Cora e o tânără englezoaică pe care Norbert a cunoscut-o la Paris, pe vremea când mai era încă studentă la arheologie. A venit aici cu o echipă de arheologi, condusă de logodnicul ei, Stephen Wells, un băiat încântător și foarte bine pregătit. Fata vine adesea la noi în vizită, am făcut numeroase excursii împreună, mai ales la Delos, insula lui Apollo, care se învecinează cu insula noastră.

Îmi dau seama că scrisoarea mea e mai puțin vioaie decât a ta, draga mea, că eu nu izbutesc să-i imprim acea notă de umor și maliție care fac ca epistolele tale să aibă atâta farmec.

«Și Ide? mă vei întreba tu mirată, de ce nu-mi spui nimic despre ea? De ce această tăcere?» Ei bine, ai să afli totul... În fond, tocmai din pricina ficei noastre am venit la Mikonos. Mă durea sufletul văzând-o atât de palidă, atât de deprimată, apăsată de

tristețe, de amintirile morții tragice a bărbatului ei. Am fost atât de bucuros când am putut s-o smulg din bungalowul în care se ofilea... Știi că-l iubesc mult pe Erling, mai întâi pentru că e fiul meu și pentru că mă regăsesc în el, pe urmă, pentru că – în ciuda orientării, puțin cam deosebite, a activității sale medicale – îmi continuă totuși opera. Nu-ți voi ascunde însă că Ide a fost întotdeauna slăbiciunea inimii mele. Adu-ți aminte, la Stockholm... Când mă reîntorceam acasă, după a zi obositoare, o găseam în parc, așteptându-mă surâzătoare și radioasă. Ne făceam plimbarea împreună; ascultam, stând unul lângă altul, vuietul torentului Trollhättan. Da, Thérèse, surâsul Idei, care este aidoma cu al tău, și ochii ei plini de lumină m-au făcut să uit odinioară, multe griji, multe necazuri. Această ființă tânără, care se avânta – aidoma unei flori abia îmbobocite – către viață, era bucuria inimii mele. Și Erling se simțea foarte atașat de ea. Adu-ți aminte cât de triști și de descumpăniți am fost toți trei când ne-a părăsit și a plecat cu James, în Transvaal! Ți-o mărturisesc fără să-mi fie rușine: plecarea ei a fost pentru mine o sfâșiere cumplită! Pe urmă s-a reîntors la noi, dar în ce împrejurări dureroase, după accidentul stupid care l-a costat pe bietul James, viața... Fata zburdalnică și veselă, care alerga odinioară să mă întâmpine, s-a preschimbat într-o tânără văduvă, sumbră și gânditoare. Tăcută și închisă în ea, rățăcea prin odăile din apartamentul nostru, și abia dacă ne vedea, cufundată în tristețea ei de nespus. Lucrurile nu mai puteau dura astfel! Voiam s-o regăsesc pe Ide a mea, să-i zăresc din nou, pe buze, surâsul de odinioară. Iată de ce am acceptat invitația lui Norbert; mi-am dat seama că numai o schimbare radicală de mediu putea să-i schimbe starea de spirit. Și am reușit, draga mea! Ide surâde, Ide e veselă, Ide e din nou fericită!

Și iată acum lucrul cel mai important, de fapt, esențialul. Când Norbert ne-a rugat să-i acceptăm ospitalitatea, am bănuit imediat mobilurile ascunse ale acestui gest. Căci lucrul e acum sigur, Thérèse. Fratele Flaviei s-a îndrăgostit de Ide. Aproape că-mi repugnă să folosesc acest cuvânt – îndrăgostit – dându-mi seama că, de fapt, aici e vorba de un sentiment mult mai profund, care depășește banalitatea unei asemenea expresii. Încă nu s-a rostit nici un cuvânt, nici între ei, nici în discuțiile lor cu mine, dar am ochi buni și văd bine! Am surprins unele priviri care sunt mai elocvente decât valuri întregi de vorbe! Oare ce va ieși din toată povestea asta? Ide va răspunde acestei iubiri?

În ce mă privește, aș fi mai mult decât satisfăcut să văd realizându-se această căsătorie. Norbert e un băiat de viitor... Ide n-ar duce, alături de el, o existență plată și plicticoasă, ci dimpotrivă. Și apoi, cred sincer că Norbert nici nu și-ar putea găsi o soție mai bună. Pe fata noastră a maturizat-o mult viața; amărăciunile au adăugat frumuseții sale exterioare o frumusețe lăuntrică, un fel mai profund de a înțelege viața, multă răbdare și blândețe. Așa că, draga mea, s-ar putea să ne fie răpită pentru a doua oară. Da, și află că o doresc din tot sufletul. Căci, cu toată imensa mea dragoste părintească, sau poate tocmai din pricina asta, nu vreau s-o ținem, în mod egoist, lângă noi. Vreau să fie fericită, vreau să-și ia din nou zborul în viață.

Și cu Journey's End cum rămâne? Surpriza e pe cale să se înfăptuiască. Acum

câteva zile, m-am dus la Atena, unde m-am întâlnit cu un cunoscut arhitect, aflat în trecere prin oraș. După o discuție de mai multe ore, am pus la punct totul: am ales localitatea, am hotărât stilul, am proiectat grădina și parcul. Lucrările vor începe imediat și vor fi gata peste câteva luni.

Va veni și ziua cea mare, draga mea, când vom intra împreună în casa visurilor noastre! Va fi ceva măreț! Mă bucur de pe acum la gândul că-ți voi vedea privirea uimită, că-ți voi auzi râsul vesel și că-ți voi simți mâna, strângând-o pe a mea.

Uneori, când se înnoptează, mă duc să mă plimb pe plaja îngustă, sub lumina incertă a lunii. Valurile, care n-au odihna, se sparg unul după altul, pe nisipul ud. Marea șoptește, o aud vorbind în tăcerea deplină a nopții. O aud și o înțeleg. Limbajul ei îmi este familiar, pentru că sunt un îndrăgostit de natură. Despre ce vorbește? Despre timp și despre veșnicie, despre viață și despre moarte. Sub stelele scânteietoare, ascult glasul grav și imemorial care-mi amintește de fragilitatea și totodată de prețul existenței noastre. Mă gândesc la ființele care-mi sunt dragi și revăd toate chipurile pe care le-am iubit. Dar cel care-mi apare cel mai des în acele minute pline de freamăt e chipul tău, Thérèse, e sufletul tău pe care-l simt una cu al meu. Acum, după atâta vreme, pot să-ți mărturisesc unele lucruri, Thérèse: am resimțit o pasiune mult mai violentă și mai înflăcărată pentru Sigrid decât pentru tine, am nutrit o tandrețe mult mai înduioșătoare pentru Ide, prima mea soție, decât pentru tine, dar numai pe tine, Thérèse, numai pe tine te-am iubit cu adevărat! Această dragoste a măturat întreg trecutul și a dat sens vieții mele.

Valurile se sparg pe țărm, dar eu continui să-ți aud glasul. El mă va însoți, în singurătatea odăii mele și nu mă va părăsi niciodată. Acum pot să intru din nou în casă, să las în urma mea marea, a cărei imensitate fosforescentă se pierde undeva departe, foarte departe, în veșnicie....

Jan al tău, care te iubește.”

19

— Norbert și-a instalat șevaletul pe plajă. Tatăl dumitale sporovăiește cu oamenii din port. Așa că, iată, am profitat de asta, ca să stau puțin de vorbă cu dumneata, între patru ochi.

Cam așa se exprimă Cora, după ce Anna Atanasiadis o pofti în atelierul pictorului, unde-i plăcea Idei să-și petreacă după-amiaza.

— Cred că nu te deranjez, Ide, nu-i așa?

— Cătuși de puțin.

Arătându-i fotoliul de răchită din fața ei, Ide o invită – cu un gest grațios – pe Cora, să ia loc.

— Dragă Ide, am de discutat cu dumneata, lucruri foarte importante...

— Cu mine, în mod special?

— Da. Dar mai întâi lasă-mă să-ți spun că rochia asta bej îți stă minunat. Ce bine ai făcut că ai renunțat la negru! Chipul Idei se adumbri. Cora observă imediat.

— Iar am făcut o gafă, nu-i așa? Stephen îmi spune mereu că ar trebui să învăț să-mi țin gura. Știi, e un monstru, îmi trăneste niște grozavii... Totuși, revenind la rochia dumitale, îți repet că e încântătoare. Nuanța asta se potrivește cum nu se poate mai bine cu cea a părului.

— Te-ai referit la lucruri „foarte importante”, spuse Ide cu blândețe.

— Bine faci că mă aduci la ordine! Ingratul de Stephen ți-ar da dreptate. Totuși, sper, draga mea, că n-ai să pretinzi că toaletele noastre n-ar fi un subiect important de discuție! *I question that!* Află că îmi place grozav să vorbesc despre toalete!

După acest preambul, Cora privi în jurul ei, apoi contemplă imensa pânză care ocupa întreg peretele vastului atelier.

— Vii des aici? întrebă ea reîntorcându-se către Ide.

— Da, știi, îmi plac odăile mari...

— Dar asta e o veritabilă catedrală, dragă Ide...

— Adevărat, dar mă simt bine aici, îmi plac ferestrele astea care dau spre mare, terasa, jocurile de umbră și lumină... Și apoi, nu ți se pare că există ceva magic în atelierul unui pictor?

— Un fel de fascinație, vrei să spui, nu-i așa?

— Da...

— Și ce spune Norbert despre această violare a sanctuarului său?

— O, îl deranjez atât de puțin... Stau în colțișorul meu și nu scot o vorbă.

— În timp ce el lucrează nu scoți nici o vorbă, nu-ți spui părerile?

— Ferească sfântul, Cora! Ce-ți trece prin minte? Cum aş putea să-l critic, tocmai eu, o biată ignorantă...

Cora își încrunță sprâncenele și se uită la Ide cu o privire voit severă:

— „Biată ignorantă”? Să nu spui niciodată astfel de lucruri unui bărbat!

Ide surâse:

— Ți le spun dumitale.

— Nici măcar mie! Să nu le spui niciodată nimănui! O femeie nu trebuie să admită pentru nimic în lume că ar fi în vreun fel inferioară soțului ei.

Ide rămase perplexă.

— Zău că nu te înțeleg; ce rost au toate astea? Mai întâi că Norbert nu e soțul meu...

Cora o întrerupse:

— Dar ar putea să fie! De altfel, nu despre asta e vorba, ci despre complexul dumitale de inferioritate.

Ide nu se putu abține să nu zâmbească.

— Mă faci să râd, zău așa!

Cora n-o luă în seamă. Reluă, pe un ton mai grav, aproape serios:

— N-ai dreptul să râzi de mine, Ide, fiindcă nu-ți vreau decât binele. Vezi, când ai sosit aici erai tristă și deprimată. Pe urmă, ai început să devii mai veselă, ba te-am găsit adesea într-o stare de deplină bună-dispoziție. Totuși, cred că ești prea timidă, prea ștearsă față de Norbert!

Ide ridică brațele în semn de protest:

— Nu sunt deloc timidă, Cora! Ar trebui totuși să-ți dai seama că nu am aceeași fire ca dumneata. N-am nici vioiciunea intelectuală, nici felul dumitale amuzant de a fi... Pe urmă, află că eu n-am studii superioare, cum aveți voi toți, cei de aici... Așa că, în toilul însuflețitelor voastre discuții, eu stau în colțișorul meu și ascult, abținându-mă să intervin. Asta nu înseamnă că nu pricep despre ce discutați – dumneata, tata, Norbert și Stephen. Căci datorită sensibilității mele, sesizez tot ceea ce exprimați voi prin noțiuni abstracte. Pricepi?

— Cum nu se poate mai bine! Ai o sensibilitate mult mai mare decât mine. Atunci de ce ai spus: „eu, o biată ignorantă”?

— Pentru că în materie de pictură sunt într-adevăr o ignorantă.

— Deci n-ai nici un fel de complex?

— Nici unul, te asigur!

— Minunat! Deci nu ne vom mai certa în legătură cu acest lucru!

— Dar nici nu ne-am certat!

Cora clătină din cap, cu un aer solemn:

— Ba da, ba da! Vreau să ne îmbrățișăm imediat ca să sărbătorim împăcarea!

Și cele două fete, pe jumătate emoționate, pe jumătate amuzate, se îmbrățișară.

— Gata, spuse Cora după ce se așeză în fotoliu. Iată-mă pe cale de a spune vrute și nevrute și de a uita esențialul.

— „Lucrurile foarte importante”?

— Chiar așa.

— Ai ceva atât de grav să-mi comunicii?

— Mai mult delicat, Ide...

— E vorba despre persoana mea? se neliniști, intrigată, fata.

— Da, despre dumneata. Spune-mi, îți place profesia lui Norbert? Adică privești cu simpatie activitatea lui?

— Da, profesia lui mi se pare pasionantă. Totuși, nu văd legătura...

— E foarte dificil de explicat... Mai întâi, am să-ți povestesc o mică istorioară, în care e vorba despre Stephen și despre mine.

— Lucrul devine din ce în ce mai misterios.

— Ai să înțelegi imediat!

Cora se adânci în fotoliu și începu pe un ton puțin visător:

— Stephen și cu mine ne iubeam, fără să ne-o fi spus însă vreodată, așa că fiecare se credea ignorat de celălalt. Fiind șeful meu, se credea obligat să fie tăios și distant cu mine, sau mai curând se prefăcea a fi astfel, pentru a-și ascunde dragostea. Într-o zi, am făcut o descoperire personală...

— Tăblița cu cântecul de pahar?

— Da! A fost aproape brutal cu mine; în realitate, în sinea lui exulta. Ei, și după toate astea, mai încearcă să-i înțelegi pe bărbați! Vezi deci că nu puteam ști că mă iubea, dimpotrivă, credeam că n-avea pentru mine decât dispreț și indiferență.

— Stephen al dumitale e un intelectual, Cora, și acești oameni au o teamă cumplită de ridicol. Aștepta un semn din partea dumitale ca să-și poată manifesta sentimentele. Nu voia să facă el primul pas, de teamă să nu fie respins și să pară caraghios.

Cora ridică amenințătoare degetul:

— Vezi, asta e! Ești o femeie deosebit de inteligentă, deși te strădui să pari altfel! Tot ceea ce ai spus, e just. Ai analizat caracterul lui Stephen ca și cum l-ai cunoaște de când lumea. Dar să ne întoarcem la povestea mea. Deci ne iubeam, crezând totuși că fiecare n-avea decât dispreț și indiferență pentru celălalt.

— Dispreț? Exagerezi, Cora...

— Nu, Ide, e chiar cuvântul potrivit. Nu-l cunoști pe Stephen așa cum îl cunosc eu! E un monstru!

Ide făcu un gest liniștitor:

— Hai, calmează-te! Te cred, te cred... Continuă și nu te mai înfierbânta așa!

— Ah, orgoliul bărbaților! Și totuși, tocmai un bărbat ne-a ajutat. Ghicești cine?

— Norbert.

Cora rămase încremenită.

— Cum, știi? Ți-a spus? Ți-a istorisit toată povestea?

— Nici pomeneală, am intuit singură.

— Ei bine, da, nu te-ai înșelat, el ne-a ajutat să limpezim lucrurile.

— A vorbit cu Stephen?

Cora încuviință din cap:

— Da, totul s-a petrecut în timpul unei excursii pe care am făcut-o toți trei la Delos. Știi cât e Norbert de franc și de direct. N-are obiceiul s-o ia pe ocolite. Stephen a priceput imediat. Câteva zile mai târziu, eram logodiți. Iată, asta e totul!

— Nu există nici o concluzie?

— Nu... Adică da, am o datorie față de Norbert.

— Da, clar...

Cora o privi pe Ide drept în luminile ochilor.

— Și tocmai pentru că am această datorie față de el, am venit astăzi să te văd, Ide...

Tânăra văduvă păli.

— Înțelegi? insistă Cora.

— Da... Ți-a spus ceva?

— Sigur, și încă de multă vreme.

— De multă vreme?

— Oh, da, mi-a făcut unele confidențe înainte de sosirea voastră aici. Lucrurile se pare că au început chiar de la prima lui întâlnire cu dumneata. Sper că nu te îndoiești de ceea ce-ți spun...

— Ba da, puțin... Fiindcă n-a făcut niciodată nici cea mai mică aluzie...

— Veșnica inconsecvență a bărbaților. Când e vorba să intervină pentru prietenii săi, Norbert se pricepe să țină discursuri elocvente. Când, dimpotrivă, e vorba de propriile sale interese, de propria sa fericire, nu cutează nici măcar să caște gura!

— Ai vrea să mă lași singură, acum? întrebă încet Ide.

— Sigur, draga mea! Înainte de a pleca, te-aș ruga totuși să surâzi, da, să surâzi cât mai frumos. Ai devenit dintr-o dată, atât de palidă... Te-ai supărat că ți-am spus adevărul?

— Dimpotrivă, Cora, îți sunt foarte recunoscătoare. Dar acum simt nevoia să rămân singură ca să-mi regăsesc calmul, să-mi limpezesc gândurile.

— Numai o întrebare, Ide, una singură!

— Te ascult...

— Există vreo speranță, să-l iubești?

— Da, dragă Cora, cred că-l iubesc...

Când Jan se înapoie din plimbarea obișnuită, fu surprins să-și găsească fata în odaia lui.

— Te așteptam, tată, zise Ide de îndată ce-l văzu. Vreau să-ți vorbesc, fiindcă numai tu mă poți înțelege, mă poți sfătui...

Mirat, Jan se apropie de ea.

— Ai plâns, draga mea? Ce s-a întâmplat? Și alarmat, adăugă imediat: Vești proaste de la Hamburg?

— O, nu, tată, nu te neliniști, nu e vorba decât de mine.

Jan se așeză lângă ea:

— Te ascult, copila mea! Ce ți s-a întâmplat? De ce aceste lacrimi?

— M-a vizitat Cora...

— Și asta-i efectul pe care l-a avut asupra ta această persoană fermecătoare?

— Mi-a făcut o mărturisire.

— Ceva important?

— În legătură cu Norbert...

Jan prinse în mâini capul fiicei sale și-l întoarse către el:

— Ți-a spus că artistul nostru este îndrăgostit nebunește de tine, nu-i așa?

Ide rămase uluită.

— Cum de ți-ai putut da seama de acest lucru, tată?

— Nu sunt orb, draga mea. Încă de la sosirea noastră aici mi-am dat seama care sunt sentimentele lui Norbert față de tine. În ultima mea scrisoare, i-am și vorbit mamei tale despre acest lucru...

— Mamei?

— Da, mamei! Fiindcă am socotit că are dreptul să știe...

— Sigur. Dar e totuși uluitor. Voi toți știți, până și mama, la Hamburg, în vreme ce eu n-aveam decât niște vagi bănuieli!

— Așa se întâmplă de obicei, draga mea... De altfel, nu asta-i problema. Ide, te rog să-mi răspunzi cinstit: îl iubești?

Ide răspunse fără să șovăie:

— Da, tată, dar... mai există și James...

— James e mort!

— Nu și pentru mine!

20

Cu toate imboldurile lui Jan, Ide nu voia să renunțe la amintirea lui James și să se pregătească pentru o nouă existență.

— Nu-ți cer să-l uiți, strigă tatăl ei, ci să privești pur și simplu, cu seninătate, posibilitatea de a te mărita a doua oară. Îl iubești pe Norbert, el n-are ochi decât pentru tine, e limpede că numai alături de el îți vei afla fericirea și nu în singurătate. Poți foarte bine să respecti memoria lui James fără a-ți sacrifica viața! Vreau să te văd din nou fericită, fata mea, pricepi? Fericită!

— Dar sunt, tată! Nu spui tu însuși că de când ne aflăm la Mikonos mi-am regăsit veselia?

— Da, dar adevărata fericire a unei femei de vârsta ta e alături de bărbatul pe care-l iubește.

— E încă prea devreme.

— Deci nu spui nu, în mod categoric...

— Nu, tată, dar mai trebuie așteptat. Timpul mă va ajuta să mă obișnuiesc cu noua situație.

La câteva zile după memorabila vizită a Corei, Norbert veni să bată la ușa Idei. Era într-o după-amiază și Cora își făcea siesta pe balcon. Când îl văzu în cadrul ușii, Ide roși; pictorul i se păru mai încântătoare ca niciodată.

— Iartă-mă că te deranjez, spuse cu vocea lui joasă și ușor cântată, aș vrea să-ți prezint un nou venit în casa asta.

— Un nou venit?

— Da, și cred că-ți va fi foarte simpatic.

— Da, dar mai întâi să mă aranjez un pic...

— Nu-i nevoie. De altfel arăți splendid așa...

Ide roși din nou și mai tare.

— Vino! Să nu-l lăsăm să aștepte!

Intrigată, Ide îl urmă pe pictor.

„Noul venit” îi aștepta în atelier, culcat pe covor. Era un cățelandru, care ridică spre ei frumoșii lui ochi plini de afecțiune.

— Dar e un câine! strigă Ide. Ce surpriză plăcută!

— Vezi deci că am avut dreptate și că ți-a devenit simpatic?

— Oh, da, e un animal superb!

— Un doberman.

Ide îngenunchease alături de câine și-i mângâia blana scurtă și fremătătoare.

— Cât e de frumos!

— Da, și totuși e un câine pierdut.

— Pierdut?

— Da, nimeni nu știe de unde vine. Pescarii l-au găsit rătăcind pe plajă. Era foarte obosit și mai mult ca sigur că făcuse înconjurul insulei.

— Bietul animal!

— Nu avea nici zgardă, nici medalion, nimic care să-ți indice al cui este.

— Oare să existe oameni atât de cruzi, în stare să abandoneze un câine cu o privire atât de blândă și de plină de atașament? Nu pot crede, ar fi monstruos!

— O fi fost uitat pe insulă, în timpul unei croaziere, cine știe?

— Și ce au făcut pescarii când l-au găsit? Nădărduiesc că nu l-au bătut...

— Închipuie-ți că mai întâi i-au dat de mâncare, pentru că îi era cumplit de foame, apoi micul Oreste, viitorul nostru medic, i-a pansat rana pe care o avea la o labă...

— Frumos din partea lui Oreste...

— Da, băiețașul are multe calități. Și apoi, nu uita că e prietenul tatălui dumitale. De altfel, el mi-a vorbit primul despre câine. Am hotărât imediat să adopt cățelandrul. Îmi plac grozav animalele astea. În Canada, aveam întotdeauna câini.

— Ești sigur că nu va veni careva să ți-l ia, că proprietarul n-o să ți-l ceară într-o bună zi?

— Nu cred... Oricum, acest câine are nevoie de un stăpân care să-l iubească și să-l îngrijească. Ori, cred că eu sunt singura persoană din Mikonos care știe cum trebuie îngrijit un doberman. Tata a crescut, pe vremuri, o pereche nemaipomenit de frumoasă. N-am uitat nici una din lecțiile lui.

— L-ai spălat, nu-i așa?

— Da, ai observat? Dar asta încă nu-i nimic, vei vedea cât de strălucitoare o să-i devină blănița în câteva zile.

— Îmi place grozav privirea lui...

— Sunt ființe foarte inteligente, din care se recrutează adesea câinii-polițiști.

— Ce nume îi vei da?

— M-am gândit, dar nu mi-a trecut nici unul în minte. Poate că dumneata te vei pricepe să-i dai numele care să i se potrivească.

Ide se gândi puțin, apoi propuse:

— Dacă i-am spune Ulise?

— De acord! strigă Norbert.

Un sfert de ceas mai târziu, Ide și Norbert coborau spre plajă, însoțiți de Ulise.

— E atât de plăcut să te plimbi însoțit de un câine... zise pictorul. Cum ți se pare?

— Oh, da! De altfel și eu, ca și dumneata, iubesc mult animalele. În Africa aveam întotdeauna...

O umbră trecu peste chipul Idei. Norbert observă.

— Ar trebui să încerci să uiți, Ide.

— Toată lumea îmi spune asta, dar e greu, e foarte greu.

— Înțeleg, căci dragostea este probabil singura forță care poate să învingă moartea, care poate supraviețui, în ciuda ei. Totuși... Ridicând mâna, arată un pescăruș care se rotește pe deasupra apei: ...nu uita că viața este aida acestui pescăruș, care, după fiecare scufundare în valuri, se ridică din nou în înaltul cerului. Acum zboară chiar la nivelul valurilor. Dar uite-l că a și început să-și ia avânt și iată-l acum îndreptându-se către cer, înălțându-se spre azur.

21

Dragostea... Mai este cu putință să vorbești despre dragoste? O astfel de încercare nu e oare zadarnică, inutilă? Timp de mii de ani, începând cu aurora omenirii, poezii și artiștii au cântat, au explorat, au lăudat, analizat și disecat acest sentiment. Rare sunt operele care să nu fie însuflețite de suflul lui creator. Atunci, la ce bun să mai vorbim despre el? Ce mai rămâne de spus, după atâtea și atâtea cântece, poeme și romane de dragoste?

Ce mai rămâne de spus? Totul! Un paradox? Nu, un adevăr, și încă unul foarte profund. Fiindcă tezaurul iubirii este inepuizabil. Da, e adevărat că, de mii de ani, mâinile lacomе ale poezilor și ale artiștilor scotocesc și secătuiesc sipetul magic unde scânteiază diamantul tandreței, safirul afecțiunii și rubinul dorinței. Cine oare alimentează acest tezaur? Fiecare fată, fiecare femeie care simte cum îi bate mai puternic inima, la apropierea ființei iubite. Fiecare bărbat care și-a citit soarta în căldura unei priviri sau în farmecul unui surâs. Dragostea este mereu nouă, mereu tânără. Pot să plâng cu Werther, pot să fiu răscolită de versurile nemuritoare ale tandrului Racine, dragostea mea nu va fi diminuată în nici un fel. Dragostea este cu mult mai presus decât tot ce s-a spus despre ea, și tocmai din pricina asta nu vom sfârși niciodată să vorbim despre dânsa. E alcătuită din afecțiune, tandrețe, dorință, din ceva esențial și de nedefinit. Între două ființe care se iubesc, cele mai intense momente sunt adesea cele de tăcere patetică ce urmează după mărturisirile cele mai înflăcărare. Căci orice dragoste adevărată trece dincolo de inefabil și de atemporal. E o victorie asupra timpului și asupra morții. Și asta din pricină că dragostea, ca și moartea, predomină asupra veșniciei, pe care poate s-o înfrunte și s-o biruie.

Ide îl iubea pe Norbert, dar privirea ei lăuntrică zărea întruna umbra lui James. Trebuia ca dragostea față de Norbert să ajungă la paroxism, pentru ca moartea să fie definitiv înfrântă și transfigurată, pentru ca James să-și recapete seninătatea chipului în trăsăturile căruia Ide crezuse că citește un tainic reproș.

Așa că abia acum a sosit momentul să povestesc scena prin care dragostea a triumfat, căci, în timpul acelor clipe de trăire intensă, Ide și Norbert pierduseră noțiunea timpului.

Pe țarm... Ulise aleargă pe nisipul alb care se întinde până la mare. Din când în când, își udă labele în apă, pare că vrea să se năpustească în valuri, dar se oprește prudent, la doi sau trei metri, își înalță capul, puțin mirat de elementul umed și mișcător care-l înconjoară, și adulmecă briza marină.

Ide și Norbert stau pe o mică stâncă, de unde contemplă golful. Câteva bărci aluneacă, tăcute, pe mare.

— Câtă liniște! spune pictorul: Cum să nu fii vrăjit de această solemnă imensitate albastră?

— Da, răspunde Ide, frumusețea naturii capătă aici o asemenea intensitate, încât nu poți decât să taci și să privești cu un respect plin de încântare. Uite, până și Ulise e fericit...

Când erau împreună, vorbeau adesea despre Ulise. Dragostea pe care o nutreau amândoi față de acest animal cu privire blândă și fidelă, constituia o trăsătură de unire între ei, punctul de plecare al unei înțelegeri mai profunde. În fond, fiecare lăuda câinele pentru a face plăcere celuilalt. Și astfel, afecțiunea comună, nutrită față de umilul animal, a devenit punctul de plecare al unei iubiri pătimașe ce nu cuteza încă să se mărturisească deschis. Nu Ide îi spusese câinelui, Ulise? Nu făcuseră – împreună cu câinele – prima lor plimbare? Exista deci ceva ce nu le aparținea decât lor și la care țineau cu gelozie. De altfel, cu instinctul sigur și infailibil pe care-l au unele animale, Ulise își și dăduse seama de această situație. Nu se simțea cu adevărat fericit, decât atunci când Norbert și Ide se aflau lângă el. Când pictorul se plimba singur pe plajă, Ulise privea tot timpul în urmă, întorcând capul spre casă, căci o aștepta pe Ide. Dacă aceasta își făcea apariția, câinele sărea vesel, în jurul celor doi stăpâni ai săi, aruncându-le niște priviri pline de înțeles: adică – cu alte cuvinte – lucrurile erau în ordine.

Acum stăteau din nou acolo, în fața vastului orizont și presimțeau că această zi va fi hotărâtoare, că tăcerea care-i apăsa, în sfârșit se va rupe. De ce Norbert nu spusese nimic până atunci? De ce nu-și mărturisise dragostea? Deoarece – cu extrema lui sensibilitate de artist – ghicea scrupulele tinerei femei, mila plină de duioșie față de amintirea lui James. Totuși vine și momentul când nu te mai poți stăpâni, când dragostea triumfătoare spulberă toate piedicile, mătură cu furie tot ceea ce tinde să i se opună. Amândoi știau că acest moment era aproape, că peste câteva minute aveau să-l trăiască...

Și iată că Norbert se întoarce spre Ide, privi intens profilul pe care dragostea și pasiunea i-l dăltuiseră în memorie, și spuse, în sfârșit, cu o voce pe care emoția i-o făcea sovăitoare și nesigură:

— În curând ne vom despărți, Ide, vacanța se apropie de sfârșit. Te vei reîntoarce lângă părinții dumitale, și nu ne vom mai revedea decât după luni, dacă nu cumva chiar după ani... Așa că vreau să-ți spun ceva... Căci îmi dau seama că nu mai pot să tac multă vreme...

Ea înclină capul spre el, fără să-l privească, iar buclele sale blonde și mătăsoase mângâiară obrazul lui Norbert. Apoi rosti pe un ton neutru, venind parcă de departe, întocmai ca într-un vis:

— Cred că știi ce vrei să-mi spui, Norbert. Sunt de aceeași părere cu tine că n-are rost să ne mai ascundem, pentru că și eu...

Făcu un efort, privi drept înaintea ei, apoi continuă.

— Pentru că și eu mă tem de această despărțire.

Norbert o apucă de mână și strigă fericit:

— În cazul ăsta, totul s-a lămurit între noi!

— Spune-mi... Spune-mi totuși ceea ce voiai să-mi spui adineauri!

— Ceea ce-mi stă pe buze, Ide, încă de câteva săptămâni...

Privirile li se întâlniră, se pironiră una într-alta, apoi Norbert spuse foarte simplu:

— Te iubesc, Ide, te-am iubit din totdeauna.

Iar Ide îi răspunse la fel de simplu:

— Și eu te iubesc, Norbert...

Băiatul izbuti să vorbească primul:

— Să ne întoarcem acasă și să-i spunem imediat tatălui tău. Trebuie să știe și el, trebuie să știe toată lumea că nu ne vom mai despărți niciodată!

Ide ridică mâna:

— Nu, încă nu...

— De ce? Doar ne iubim! Atunci?

— Lasă-mă să-mi trag sufletul. Dă-mi răgazul să mă obișnuiesc cu această situație nouă.

— Vreau să fii soția mea, Ide! Nu vreau să rămân singur, fără tine!

— Nu mai sunt o fetișcană, Norbert, am un trecut, amintiri...

Dar Norbert nu vru să audă nimic.

— De ce să aștept, de ce să am răbdare, de ce să ne întoarcem spre trecut, să evocăm amintirile, când dragostea ne mână spre viitor? Să ne căsătorim cât mai repede Ide, și să plecăm undeva, departe, împreună cu Ulise al nostru!

Ide întrebă încetișor:

— Unde ai vrea să plecăm?

— Eu n-am nici o preferință, alege tu...

Ide șovăi o clipă, apoi rosti cu glas ferm:

— Aș vrea să mă reîntorc în Africa, în Transvaal. Împreună cu tine!

Norbert apucă amândouă mâinile Idei și i le strânse cu putere:

— Deci, primești? Da-ul tău e definitiv?

— Încă nu, Norbert, dar foarte curând...

— Spune-mi. Îmi făgăduiești?

— Da!

22

Ce e timpul? Scurgerea tăcută a unor fire de nisip... Ocolul pe care-l face luna în jurul pământului și ocolul pământului în jurul soarelui... Primul rid al omului matur și primul strigăt al noului născut. Un velier care dispare în larg. Într-un vechi cimitir de țară, sub un chiparos întunecat, un nume necunoscut, săpat pe un mormânt, un nume pe jumătate șters de vânt și de ploaie. Natura care moare în fiecare iarnă și renaște în fiecare primăvară. Vaporul care intră în port, după o lungă călătorie, soldatul care se întoarce din război.

Ce e timpul? Privirea unei mame, glasul unui tată. Amintirea copilăriei care-ți strânge inima. O muzică îndepărtată, auzită într-o noapte caldă de vară, o fotografie îngălbenită de vreme, un sat uitat... Copilul pe care nu l-ai văzut încă, chipurile pe care nu le vei mai vedea niciodată...

Ce e timpul? E avântul și regretul.. E nădejdea și melancolia...

Timpul se abătuse și peste insula Mikonos și plecarea familiei Yvarsen era iminentă. Hotărâseră ca Norbert să-i însoțească pe Jan și pe Ide până la Hamburg, ca să-i facă și el o vizită surorii sale. Pe de altă parte, Cora și Stephen se hotărâseră și ei să-i însoțească până la Neapole, de unde urmau apoi să plece direct în Anglia.

Anna Atanasiadis era de neconsolat.

— Când vă veți reîntoarce, domnule? îl întrebă ea plină de tristețe pe Norbert, în ajunul plecării.

— Încă nu știu, Anna... Vezi, pânza asta uriașă, e gata...

— E frumoasă, domnule, și tot atât de însuflețită ca și marea.

— Am să le spun celor din Canada, că tabloul le-a plăcut grecilor. Astfel, criticii poate că vor fi mai puțin aspri...

Văduva se umflă în pene, apoi grijulie, începu a se neliniști:

— Criticii? Vă e teamă, că nu vor fi mulțumiți, de munca dumneavoastră?

— Ei s-ar putea să fie, eu însă nu.

— Dumneavoastră nu?

— Nu, Anna, un artist nu e niciodată pe deplin satisfăcut de ceea ce realizează. Vrea întotdeauna să facă un lucru și mai bun, tinde și mai departe...

— Dacă vreți să faceți progrese, trebuie să vă reîntoarceți în Grecia, pe insula noastră și să locuiți în căsuța asta frumoasă. Eu o să fiu aici, domnule, și o să am din nou grijă de dumneavoastră. Căci trebuie să vă mărturisesc că v-am slujit cu multă plăcere.

Norbert păru încurcat.

— Amabilitatea dumitale mă mișcă, dragă Anna, și nu știu cum...

— Nu-mi mulțumiți, domnule! Nu încerc să vă măgulesc, ci vă spun purul adevăr. Vedeți, noi nu-i prea iubim pe străinii care vin pe insula noastră. Mai ales pe acei oameni gălăgioși și pretențioși, cărora nimic nu le este pe plac, care socot că suntem un popor înapoiat și că nu le putem oferi nici un fel de confort. Pe acei care habar n-au cine am fost noi odinioară și cine suntem și astăzi. Dumneavoastră, domnule, iubiți țara noastră, ne înțelegeți, știți de ce nu vrem să ne schimbăm obiceiurile. Am simțit imediat că ne simțizăți, că ne respectăți, iată de ce, la rândul nostru, vă iubim.

— E frumos ce-mi spui dumneata, Anna, numai că nu știu dacă merit într-adevăr asemenea cuvinte!

— Le meritați, domnule!

— Foucauld avea obiceiul să spună: „Dacă vrei să fii iubit, trebuie să începi prin a iubi tu însuși”.

— Avea dreptate. Cine era acest om?

— Nu era un cuvios, dar totuși un om mare...

— Și doctorul Yvarsen e un om mare, domnule, și e atât de bun și de generos! N-aș cuteza niciodată să vorbesc cu el așa cum vorbesc cu dumneavoastră, pe care vă socot ca pe un fiu...

— De ce n-ai cuteza, Anna? Doctorul Yvarsen nu este, totuși, nici trufaș, nici distant, știți bine!

— Totuși, domnule, e vorba de respectul pe care ți-l impune. Gândiți-vă numai ce-a făcut pentru micul nostru Oreste. Îl va ajuta să se facă doctor! Nici un străin n-a făcut un astfel de gest pentru vreunul dintre copiii noștri. Dar, nici noi nu vom fi nerecunoscători, domnule. Veți vedea când vă veți întoarce... Veți găsi o casă strălucind de curățenie, iar eu vă voi pregăti toate mâncărurile noastre grecești care vă plac atât de mult.

— Când voi reveni, Anna, voi fi probabil însurat. Anna Atanasiadis surâse cu înțeles:

— Știu, domnule...

Norbert fu uimit.

— Știi? Cum așa?

Văduva își înălță capul.

— E firesc, domnule, eu sunt femeie bătrână, am văzut multe în viață. Astfel de lucruri noi le observăm foarte repede. Și apoi doamna Ide e atât de frumoasă...

— Spune-mi, ești de acord, cu alegerea mea?

— Ați ales-o pe cea mai frumoasă, pe cea mai plăcută și mai blândă femeie, domnule! Vă doresc, la amândoi, multă, multă fericire!

Jan își luă și el rămas bun de la micul său prieten Oreste.

— N-ai să mai vii niciodată să te mai plimbi cu mine, unchiule Jan? întrebă neliniștit, băiețașul.

— Nu știu, copile.

— Eu însă, unchiule Jan, voi veni să-ți fac o vizită, când o să fiu mare, după ce o

să-mi iau toate examenele. Ți-ar plăcea să mă revezi?

— Sigur, Oreste, vei fi invitat de onoare la *Journey's End*.

— Unde este *Journey's End*, unchiule Jan?

— E un secret pe care încă nu ți-l pot spune.

— E departe de insula noastră?

— Da, destul de departe.

— N-ai să mă uiți, nu-i așa, unchiule Jan?

— Nu, dimpotrivă, am să-ți scriu foarte des. Și tu, de asemenea, va trebui să-mi scrii, să-mi povestești impresiile tale de la liceu.

— Oh, da, am să-ți istorisesc totul!

— Va trebui, mai ales, să trudești din greu, băiete, să înveți latina, matematica și toate celelalte materii.

— Voi studia totul, unchiule Jan, totul! Și voi ajunge un medic tot atât de mare ca și tine!

Ridicându-și frumoșii ochi negri spre binefăcătorul său, băiețașul adăugă:

— Să știi că nu o să te uit niciodată în rugăciunile mele. Seara, înainte de culcare o să mă rog mai întâi pentru mama, apoi pentru tata și pe urmă pentru tine, unchiule Jan.

Mișcat de sincera afecțiune copilărească, Jan îl luă în brațe și-l sărută pe frunte.

...Și iată că sosi și ziua plecării... Jan, Ide, Norbert, Cora și Stephen urcară pe puntea vaporului care mergea, în mod regulat, din insulele Cyclade la Pireu, marele port atenian. Pe chei, Oreste și Anna Atanasiadis își fluturară batistele. Spaniolul de la han era și el acolo, agitându-și enorma lui pălărie. Vaporul o porni spre larg și insula Mikonos, cu micile și încântătoare sale turlle, cu casele cu arcade și cu scările sale de marmoră, nu mai fu, în curând, decât o îndepărtată pată aibă, strălucind în soare.

23

La Pireu, Cora descoperi un vechi cargou, uzat și ruginit, *Stella Gotica*, ce dispunea de trei cabine pentru pasageri. Un vas obosit, la capătul puterilor, care plutea mai mult din obișnuință decât în virtutea legilor fizicii. Căpitanul și echipajul erau italieni, dar vaporul naviga sub pavilionul unei obscure republici din America centrală.

— M-am informat, anunță Cora, face escală la Neapole. Haideți să ne îmbarcăm pe *Stella Gotica*, va fi mult mai romantic decât pe unul din pacheboturile care deserveșc marile linii maritime!

Stephen avu unele obiecții, dar până la urmă își însuși părerea logodnicei sale. Jan nu era câtuși de puțin entuziasmat de această idee. Dimpotrivă. Totuși, nu voi să se opună părerii generale și acceptă să meargă cu *Stella Gotica*. Norbert nu-și dădu asentimentul decât cu condiția ca bagajele – printre care se afla și prețioasa sa pânză – să fie încredințate mesageriei maritime și transportate cu un pachebot. După această înțeleaptă precauție, fură cu toții de acord să încerce experiența poetică a unei călătorii la bordul vechiului cargou.

Ide și Cora luară prima cabină, care era și cea mai confortabilă; Norbert și Stephen se instalară în a doua, care era minusculă, în vreme ce lui Jan i se atribui cea de a treia, destul de spațioasă, așezată alături de cabina căpitanului, un omuleț pipernicit, cu chipul tăbăcit de ploi și vânturi, care fuma întruna niște havane groase cât degetul. Sirena răgușită de pe *Stella Gotica* dădu semnalul de plecare și vaporul intră încet în golful din Atena, având la babord insula Egina și la tribord insula Salamina. Călătoria începuse...

Cora și Ide sporovăiau în cabina lor.

— Nu pricep, zicea Cora, ce mai așteptați ca să anunțați logodna?

— Încă n-am spus un „da” definitiv...

— De ce, din moment ce-l iubești?

— Aș vrea să vorbesc mai întâi cu mama. Vezi, toate astea mi se par atât de ciudate... Nu ți-am istorisit povestea lui Sigrid?

— Ba da, o poveste de-a dreptul pasionantă.

— Nu ți se pare ciudat ca Erling și cu mine, copiii lui Jan Yvarsen, să ne îndrăgostim tocmai de moștenitorii Sigridei, care sunt, într-un anume fel, și descendenții ei spirituali?

— E, într-adevăr, destul de ciudat.

— Asta e soarta Yvarsenilor, zise Ide visătoare.

Noaptea coborâse peste mare și o ceață deasă se lăsase peste valuri. Stând alături, sprijiniți de bastingaj, Jan și Norbert încercau în zadar să străpungă cu privirea perdeaua

cenușie care atârna pe fundalul întunecat al cerului noptatic.

— N-am mai văzut o asemenea ceață pe Mediterana, remarcă pictorul.

— Nici eu, răspunse Jan, și trebuie să mărturisesc că momentul a fost cum nu se poate mai prost ales pentru a călători, la bordul acestei vechituri ostenite. Uită-te și dumneata! Căpitanul nici măcar n-a catadicsit să aprindă, în mod reglementar, farurile.

— E de necrezut! Ar trebui ca cel puțin să pună, din când în când, în funcțiune sirena!

— Ai dreptate!

— Deci și dumneata ești nemulțumit că ne-am imbarcat pe *Stella Gotica*, nu-i așa?

— Dacă eram singur, n-avea nici o importanță, dar vezi că sunt împreună cu Ide.

Norbert se duse după Stephen, în cabina comună, și Jan rămase singur pe punte. Sfâșiate de provă, fâșiile de ceață pluteau în jurul vasului. Marea era destul de calmă, deși se făcuse răcoare. „Aproape că vasul n-are tangaj, își spuse Jan, aș putea adormi foarte ușor!” Și totuși nu simțea nici un imbold să se reîntoarcă în cabină. „Oare ce am? Nu mă simt deloc în apele mele... Să fie frica? Nu! Vreo presimțire? Trebuia să mă fi opus ideii acesteia nebunești! Există atâtea pacheboturi bune, sigure și confortabile care circulă între Grecia și Italia...” Își trecu mâna peste frunte. „La urma urmei, ce am? Temerile astea sunt ridicole! *Stella Gotica*, străbate mările de ani îndelungați și, cu toată neglijența lui, căpitanul știe precis ce are de făcut... Totuși, sentimentul ăsta apăsător...”

Și brusc, Jan își dădu seama că intuiția lui presimțise, o dată în plus, un pericol real, cumplit de real! Sfâșiind perdeaua de ceață, prova unui alt vas se ivi în noapte. Neagră, fantomatică și amenințătoare, se îndreptă spre *Stella Gotica*. Jan zări clar cele două faruri de poziție, unui roșu și celălalt verde. Vru să strige, să dea alarma, dar, chiar în aceeași clipă, mai multe semnale de sirena răsunară în tăcerea profundă a mării. Din nenorocire, aceste avertismente ale vasului necunoscut fuseseră date prea târziu. Cu o izbitură nimicitoare, prova vasului se înfundă în coca ruginită și uzată a *Stellei Gotica*. Sirenele celor două nave începură să urle amândouă deodată. Proiectoarele se aprinseră, țipete de spaimă fășniră din întuneric, începuse panica! Jan se năpusti spre cabine, strigând cu voce răgușită: „Ide! Ide!”

Echipajul se grupase lângă teuga din față, în jurul căpitanului care urla, dând ordine și gesticulând. Nimeni nu se ocupa de pasageri. Aceștia se strânseseră în spate, în jurul bărcii de salvare.

— Lăsați-mă pe mine! strigă Stephen, încercând să domine vacarmul, știu să manevrez scripetele!

Dar chiar în acel moment își făcu apariția un marinar solid, care începu să urle:

— *Lasciate questo!* Barca asta nu-i pentru voi!

Și apucându-l pe Stephen de ceafă, îl trânti, cu brutalitate, pe punte.

— Ticălosule! strigă Norbert.

Și pumnul zdravăn al pictorului se abătu asupra fălcii matelotului, care trase o înjurătură crâncenă. O a doua lovitură, în stomac, îl reduse la tăcere. Se prăbuși ca un sac.

— Ne scufundăm, urlă Jan, nu mai avem nici un minut de pierdut! Norbert, desfă scara de frânghie! Cora și Ide, ocupați-vă de Stephen! O să manevrez eu scripetele!

În sfârșit, barca fu coborâtă. Ide, Cora și Stephen se și aflau în ea.

— E rândul dumitale! îi spuse Jan lui Norbert, arătându-i scara. Coboară!

— Nici vorbă! După dumneavoastră!

— Norbert îți ordon să cobori! strigă medicul. Înțelege? Îți ordon!

Norbert se supuse.

Jan părăsi ultimul *Stella Gotica*. Dar nu coborî singur, ci îndoit sub povara marinarului doborât de Norbert.

— *What?* strigă Stephen, ați salvat această canalie riscându-vă viața?

— Taci! îi replică sec Jan. Eu știu mai bine ce am de făcut! De altfel, acum n-avem vreme de taifas, ci de manevrat vâslele! Trebuie să ne îndepărtăm de vasul care se va scufunda dintr-o clipă în alta!

— În ce direcție să vâslim? întrebă Norbert. Nu se vede nimic, e ca și cum ne-am afla într-o groapă neagră!

— Pe moment, trebuie doar să ne îndepărtăm de cargou. După asta vom vedea.

Cora făcuse o criză de nervi și plângea cu hohote, scoțând mici țipete de spaimă. Ide, dimpotrivă, era foarte calmă: nu se aflau alături de ea Norbert și Jan?

Nu vedeau nimic, dar continuau să audă strigătele oamenilor și urletul sirenelor.

— Să stăm pe aproape, zise Jan. Nu cred că cealaltă navă a fost prea serios avariata, așa că mai mult ca sigur că ne va lua la bord.

— Italianul a început să se miște, spuse Stephen, am impresia că-și vine în fire.

— Dar dumneata, dumneata cum te simți?

— Acum, mai bine, dar mi-a ars o lovitură zdravănă peste ceafă!

— Oamenii ăștia devin feroci când le e amenințată viața!

— Și totuși, zise Ide, ai făcut bine că l-ai salvat, tată! În ciuda a orică, e totuși o ființă omenească!

— L-am salvat, în primul rând pentru că era de datoria mea, iar în al doilea rând pentru că m-am gândit că s-ar putea să ne fie de folos să avem un marinar cu noi. Căci, deocamdată, suntem niște naufragiați și nu știm ce ni se mai poate întâmpla.

Italianul, se ridică și-și frecă scăfârlia. Apoi privi în jurul lui și murmură:

— *Grazie...*

Tăcerea se reînstăpâni și odată cu ea și neliniștea.

— Nu se mai aud nici strigăte, nici sirene, nimic... Mă întreb, zise Norbert, dacă nu cumva ne-am îndepărtat prea mult de locul naufragiului. Dacă măcar s-ar risipi ceața asta... Nu se vede nimic, nu se aude nimic. Cum naiba să te orientezi?

— Totuși, trebuie să continuăm să vâslim, răspunse Jan, căci marea începe să se agite.

— Într-adevăr... Se tulbură, din ce în ce mai tare... Faptul devine neliniștitor...

Italianul mormăi:

- N-aveți de ce vă teme, barca e solidă. Vom ajunge cu ea până-n Sicilia.
- Deci, îl chestionă Norbert, după dumneata, înseamnă că nu ne aflăm prea departe de coasta siciliană...
- După părerea mea, ne aflăm la vreo sută de mile de Messina.
- O sută de mile? E foarte departe.
- Nu și pentru mine.
- Ai putea să te orientezi după ce se va ridica ceața?
- Da, după soare.
- Cine-ți spune că va fi soare?
- Cunosc această mare cum îmi cunosc buzunarul, domnule. În câteva ceasuri se va face ziuă, ceața se va risipi, iar noi vom vedea clar...
- Crezi că ne aflăm departe de locul naufragiului?
- Nu știu... În orice caz, nu mă voi lăsa pescuit de ticăloșii care ne-au făcut harcea-parcea!
- N-aveți aprinse farurile reglementar.
- Italianul nu luă în seamă remarca și repetă, plin de furie:
- Ticăloșii! Ticăloșii! Și când te gândești ce vapor frumos era *Stella Gotica*!
- În fundul bărcii, Cora și Stephen vorbeau în șoaptă.
- Eu – plângea fata – sunt cea care am avut ideea să luăm vasul ăsta nenorocit! Eu sunt vinovată de tot ce s-a întâmplat! E vina mea! Da, e vina mea!
- Stephen încerca în zadar s-o consoleze.
- Ide veni să se așeze lângă tatăl ei căruia îi șopti:
- Aș vrea să-ți spun ceva important, tată...
- Te ascult, draga mea...
- E multă vreme de când vreau să-ți spun... că eu... Se opri, încurcată. Jan îi veni în ajutor.
- Vrei să vorbești despre Norbert, nu-i așa?
- Da, tată.
- Îl iubești?
- Da...
- Și el?
- M-a cerut de nevastă...
- Când?
- Acum câteva zile, când mai eram încă la Mikonos. Ne aflam pe plajă, cu Ulise...
- Tăcu și se gândi o clipă, cu dragoste, la căinele pe care trebuiseră să-l lase în carantină, la Pireu. Ulise nu putea părăsi teritoriul Greciei decât după ce i se făceau unele vaccinuri. Se înțeleuseră ca Norbert să-l ia, de îndată ce toate formalitățile aveau să fie îndeplinite.
- Și tu ce i-ai răspuns? întrebă în șoaptă, Jan.
- L-am rugat să aibă răbdare, să aștepte. Totuși îl iubesc! Dar pare prea curând,

înțelegi, tată?

— Da, fata mea, credința față de James îți face cinste. Totuși socot că a venit timpul să te întorci cu hotărâre spre viitor. Norbert!

Pictorul trecu vâslele italianului, și se apropie.

— Ce s-a întâmplat?

Ide îi spuse:

— Acum câteva zile, Norbert, ți-am făcut o promisiune...

— Ide...

— Cu asentimentul tatei, pot să-ți spun astăzi, acum, în această clipă și în această barcă, un „da” pentru totdeauna!

Nebun de bucurie, Norbert o luă în brațe și o strânse la piept. Primejdia fusese uitată. Erau din nou numai ei singuri, în afara timpului. În veșnicul prezent al iubirii.

În sfârșit, începu să se lumineze de ziuă. Odată cu razele soarelui, se risipi și ceața. Marea apăru în toată imensa ei splendoare și naufragații scoaseră un strigăt de bucurie: în lumina încă tulbure a zorilor, văzură îndreptându-se spre ei o navă de război, care le trimitea, semnale luminoase. Erau salvați!

Institutul „Erling Yvarsen”, ieșise din domeniul imaginației și devenise o realitate concretă. Se înălța la marginea capitalei suedeze, vast edificiu conceput conform principiilor arhitecturii moderne. Importanta clădire avea o fațadă de sticlă, în dosul căreia funcționau o mulțime de servicii medicale și de cercetare, prezidate de soțul Flaviei. Săgeata luminoasă ce se înălța spre cer, simboliza triumful științei asupra bolii și ignoranței. Savanții și cercetătorii din întreaga lume se oferiseră, care mai de care, să-l ajute pe Erling Yvarsen în nobila sarcină pe care și-o asumase: lupta împotriva cancerului.

Așa încât, conform dorinței lui Jan, frumoasa tradiție a familiei Yvarsen se perpetua. Toți nădăjduiau că bărbatul serios și încăpățânat care dirija tot acel efort generos va sfârși prin a învinge groaznicul flagel. La orizont începuse a licări scânteia speranței.

În seara aceea, Flavie plecase mai devreme decât Erling, reținut la laborator de unele cercetări deosebit de importante și hotărâtoare. După masa pe care-o luase împreună cu micul Jan și cu Hanna, credincioasa dădăcă întrebă:

— Doamna nu dorește să se ducă la concert astă-seară?

— E ceva deosebit?

— Cum, nu știți? spuse Hanna întinzându-i un ziar. Priviți! Celebrul violonist german Hugo Stiffenacker va interpreta concertul de Mendelsohn.

— Ce tot spui acolo, Hanna? strigă Flavie.

— Zău, doamnă, e chiar el! De când nu l-am mai văzut și-a croit drum destul de repede!

— Nu se poate! murmură Flavie.

— Vă amintiți, doamnă, de ziua aceea, când a venit să vă înmâneze liedul?

Doamne, ce-am mai râs...

Flavie dădu imediat telefon la casa sălii de concert, ca să i se rețină un bilet.

În rochie de seară, strălucind de farmec și de frumusețe, veni să-l sărute pe micul Jan – în odaia lui – conform obiceiului, care acum devenise un ritual. Apoi coborî în fața casei, unde o aștepta un taxi. Se cuibări în mașină și se lăsă dusă, ca într-un vis...

Lustrele străluceau în toată splendoarea lor, scoțând și mai pregnant în relief toaletele bogate și somptuoase. Flavie își ocupă locul într-unui din fotoliile de orchestră. Plin de nerăbdare, publicul aștepta începerea concertului. Când apărură dirijorul, lustrele se

stinsă pe jumătate, împrăștiind o lumină dulce. Bagheta se ridică și făcu să răsună primele acorduri ale uverturii *Leonora nr. 3* de Beethoven. O tăcere plină de evlavie pusese stăpânire pe publicul care asculta muzica într-o profundă reculegere. Flavie aștepta totuși cu nerăbdare sfârșitul acestei uverturi sublime. Pentru că, de fapt, ea venise mai mult să vadă decât să audă. În sfârșit, după ultimele acorduri ale uverturii, aplauzele izbucniră. Cei din orchestră se ridicară și se înclinară în fața publicului entuziasmat. Dirijorul își exprimă încurcat, prin câteva gesturi, gratitudinea, apoi strânse mâna primului violonist. Pe scurt, ritualul obișnuit.

Flavie deveni din ce în ce mai nerăbdătoare. Să fi fost într-adevăr el? Ori era vorba de o simplă coincidență de nume? Parcă poți ști vreodată... Tocmai se aplecase asupra programului, când aplauzele izbucniră din nou în sală. Flavie își ridică privirea și și-o îndreptă spre scenă: da, el era! Își făcea din nou apariția, înalt și elegant, într-un costum care-i venea de minune. Tânărul stângaci și excentric de odinioară nu mai exista. Hugo Stiffenacker era la fel de palid ca pe vremea concertelor date de armatorul Stadelmann; în ochii săi mari și negri ardea același foc intens. Renunțase însă la vechea lui poză de tânăr original și famelic. Nu mai rămăsese decât artistul de geniu. De îndată ce arcușul atacă primele note, publicul fu pe deplin cucerit. Hugo Stiffenacker se clasa chiar de la început printre cei mai talentați interpreți. Înflăcărat și impetuos, dar sigur pe el, tânărul maestru al viorii înfrunta un public dintre cele mai dificile din Europa. Și iată că și câștigase partida...

Brusc, ochii lui Hugo se întâlniră cu cei ai Flaviei. Un fulger țâșni din privirile negre ale tânărului. Flavie înțelese că violonistul o iubea și acum, că nu încetase nici o clipă s-o iubească. Începând din acel moment cântecul violonistului deveni sublim. Ce e oare muzica? Un dar al zeilor care ne îngăduie să rupem legăturile ce ne țin înlănțuiți de pământ și să ne luăm zborul către înălțimi. Acolo unde cuvântul șovăie, dibuie, se poticnește, apare muzica și redă tot ceea ce nu poate fi rostit. Notele se înșiră ca mărgelele, acordurile se înlănțuie între ele. Înflăcăratul Hugo Stiffenacker istorisea, prin intermediul muzicii, o poveste pe care numai Flavie o putea înțelege. Veșnica poveste a unei iubiri imposibile. Lustrele se reaprinsă. Concertul se terminase și publicul se ridicase, bătând din mâini și din picioare, cuprins de un entuziasm frenetic. Amețită, aidoma unei somnambule, Flavie își croi drum spre ieșire. Căci locul ei nu era acolo, ci alături de cel care – absorbit de cercetările sale îndrăznețe – stătea în acel moment, de veghe, în sala laboratorului.

* * *

Viața revenise în bungalowul unde odinioară Ide purtase doliu după James Starnier. Cine locuia acum aici? O pereche coplesită de fericire: Ide și Norbert Verneuil. Din când în când primeau câte o scrisoare sau o carte poștală expediată de o altă pereche de tineri căsătoriți, din Grecia, țara unde începuseră să se iubească... Acele mesaje erau semnate de

Cora și Stephen.

Norbert nu voia cu nici un preț să părăsească Transvaalul, căci fusese încântat de Africa și de peisajele ei grandioase. Acolo își pictase pânzele care fuseseră achiziționate de cele mai mari muzee din lume; acolo trăia în deplină înțelegere cu soția lui adorată. Iar când lucra, fidelul Ulise – cules cândva dintr-o insulă scâldată în soare – picotea la picioarele sale.

Între timp, li se născuse un copil și, cum era și firesc, îi puseseră numele de James. Un băiețuș care devenise bucuria zilnică a lui Tom Starner și a soției sale, ce-l socoteau drept nepotul lor. Și acolo se perpetua o tradiție...

* * *

Între Nisa și Monte-Carlo, o limbă subțire de pământ înaintea printre valurile limpezi ale Mediteranei: Cap Ferrat. Aici, pe această peninsulă, ce se bucură de un climat cu totul deosebit, își construise Jan Yvarsen casa în care socotea să se bucure de ultimii ani ai vieții sale. Pe o placă de alamă, fixată pe grilaj, fusese gravat numele acelui loc încântător: Journey's End – Sfârșitul călătoriei. Printre animalele și florile sale, la umbra minunaților pini italieni, Thérèse ducea o viață deosebit de liniștită și de fericită. După masa de seară, pe care o lua împreună cu soția sa, lui Jan îi plăcea să coboare pe țărm și să vizeze în fața mării imense ce se întindea cât vedeai cu ochii, sub palida strălucire a stelelor. De câțeva vreme începuse să fie tulburat de o stranie muzică nocturnă, ce acoperea zgomotul surd al valurilor. De ce stranie? Pentru că ea îi amintea, în chip ciudat, felul de a cânta al lui Sigrid... O Sonată, pentru pian, care se auzea de la vila alăturată. Sigrid... Nu va scăpa oare niciodată de vraja pătimașei sale verișoare? Umbra celei ce se aruncase în Trollhättan îl va urmări tot timpul, până la capătul pământului? În vreme ce Jan se chinuia cu astfel de întrebări neliniștitoare, melodia plină de aduceri aminte țâșnea din întunericul nopții, plutind pe deasupra mării nemișcate, ca o chemare a destinului.

VOLUMUL IV

4.1. ULTIMA DRAGOSTE A LUI JAN

4.2. DUȘMANUL LUI JAN

4.1.

ULTIMA DRAGOSTE A LUI JAN

Motto:

„O zei, vă rog ca mintea-mi din nou s-o-ntunecați

Și imaginea-i funestă, de mine-ndepărtați.”

A. PUȘKIN

PARTEA ÎNTÂI

1

Jan Yvarsen cerceta cu atenție planul.

— Bănuiesc că ați prevăzut și o sală preoperatorie? întrebă el, ridicând din sprâncene.

Musafirul, un omuleț brun, cu chipul spân, întinse nervos un deget:

— Chiar aici, vedeți, în fața celor trei săli de operație.

— Există posibilități de izolare absolută?

— Da.

— Și locuri pentru câți bolnavi?

— Am putea anestezia cinci persoane deodată.

Jan continuă să pună întrebări, pe același ton, puțin cam rece, dar foarte sigur de el, tonul lui obișnuit când veneau diverși medici să-l consulte, să-i ceară sfatul pentru construirea sau îmbunătățirea unor clinici, spitale și laboratoare de cercetări.

— Ce anume ați prevăzut pentru a scădea temperatura corpului.

Confratele șovăi:

— Vedeți, noi...

Imperturbabil, Jan îi reteză vorba.

— Veți avea nevoie de cearșafuri duble de cauciuc, între care să circule apă ca gheață, și în care să fie înfășurat bolnavul.

— Minunat.

— Aveți intenția să treceți prin Statele Unite înainte de a vă înapoia în Argentina, nu-i așa?

— Da, așa intenționez.

— Atunci, vă sfătuiesc să vă duceți la Rochester ea să vizitați noua *Mayo Clinic*, unde veți vedea niște săli preoperatorii cu o aparatură impecabilă.

O oră mai târziu, Jan își conduse vizitatorul până la poartă. După ce rămase singur, se sprijini cu spatele de trunchiul zgrunțuros al unui chiparos și închise ochii, lăsându-se în voia imaginației. Se văzu sub cupola de sticlă a unei săli de operație. Lampa scialitică lumina puternic bolnavul. Infirmiera anestezistă stătea cu ochii țintă la ampermetrele de control, care oscilau. Un instrument strălucitor fu așezat în palma deschisă a lui Jan; mâna lui se apropie încet, de trupul ce trebuia să fie operat.

În acea clipă, Jan deschise ochii, exclamând înciudat:

— Ah! La ce bun! La ce bun să tot visez, să mă torturez întruna...

Vizita doctorului trezise din nou în el vechea nostalgie după profesia sa. Sala de operație, amfiteatrul Facultății de Medicină... Locurile unde domnise, unde-și petrecuse cei mai minunați, cei mai frumoși și mai amețitori ani din viață. Ori de câte ori un medic sau un cercetător venea să-l tulbure cu întrebări, simțea cum se deschide în el rana amintirii. Amintirea... Mai avea una mult mai tenace, mult mai dureroasă.

Jan aruncă o privire gânditoare spre vila vecină și se îndreptă spre terasă, unde-și făcea siesta Thérèse.

— Ai scăpat, în sfârșit, de pisălogul ăla? spuse Thérèse de îndată ce-și zări bărbatul.

— De ce-l faci pisălog, draga mea?

— Toți cei care vin să ne deranjeze în oaza asta de liniște sunt niște pisălogi.

Jan își trecu mâna peste frunte.

— Ei, nu chiar toți. Din când în când, îmi face plăcere să regăsesc – fie chiar și printr-o persoană intermediară – ambianța din clinici, efortul susținut al confrăților mei mai tineri. Viața unui om – vezi tu – ține mai înainte de orice de profesia sa...

Simțind că Jan aluneca spre melancolie, Thérèse schimbă imediat vorba:

— Cel puțin l-ai putut ajuta cu ceva?

— Cred că da; a plecat foarte mulțumit. M-a anunțat că sala principală de operație va purta numele meu, fapt: care m-a făcut să mă simt foarte jenat; cum a insistat însă foarte mult, nu l-am putut refuza...

— Ești prea modest, Jan! De ce să te simți jenat?

— Sunt totuși un biet om, cu cusururile și limitele sale. Nu-mi place să-mi văd

numele pe unele frontispicii și nici să fiu considerat drept una din acele ființe perfecte și atotștiutoare... Și apoi...

Se întrerupse și privi spre valurile albastre ale Mediteranei, pe deasupra cărora dădeau târcoale pescărușii.

— Hai să vorbim de altceva! Peste câteva zile vom împlini un an de când ne-am stabilit aici, draga mea; nu crezi că ar fi cazul unei mici petreceri, în familie?

— Adevărat... murmură Thérèse, anul trecut, pe vremea asta, sărbătoream instalarea în noua casă. A și trecut un an...

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, insistă Jan.

— Te-ai gândit la ceva anume?

— Da, să-i invităm pe copii, pe Erling cu Flavie și pe Ide cu Norbert, să vină și să petreacă împreună cu noi câteva zile, la *Journey's End*.

Thérèse se arătă nespus de bucuroasă.

— Mai că-mi vine să cred, strigă ea încântată, că ai ajuns să-mi ghicești până și gândurile cele mai tainice!

— Nu-i așa că vrei să-i revezi?

— Mai încapă îndoială? Află că și ei vor fi la fel de bucuroși să vadă cât de frumos ne-am instalat aici, în această oază a liniștii.

— Da, sigur, spuse Jan cu voce schimbată.

Închise ochii ca să n-o mai vadă pe Thérèse, ca să nu-i mai suporte privirea întrebătoare. „Oază a liniștii! Ce înșelătorie!” Era a doua oară în câteva minute când folosea această expresie. Ce minciună! Sigur, nu pentru ea, pentru ea care habar n-avea de tot chinul lui ascuns, de dorința cumplită care-l rodea. Încă din prima seară a instalării lor la *Journey's End*, un demon se strecurase în ființa lui, un demon care-l chinuia fără încetare.

— Ce ai, Jan? Îl întrebă Thérèse. Pari frământat...

El deschise ochii, agasat de o asemenea întrebare inoportună.

— Nimic, o ușoară indispoziție.

Thérèse se alarmă:

— Nu te simți bine?

— N-a fost nimic, a trecut...

— Poate că ar trebui să te menajezi puțin...

— Nu, nu...

— Ești sigur că nu te obosești prea mult cu yahtul sau cu înotatul atât de departe de țarm?

Jan își reprimă un gest de nerăbdare.

— Nu, răspunse el cu o oarecare plictiseală. Căci tocmai aceste exerciții îmi îngăduie ca, clin punct de vedere psihologic, să mă simt încă tânăr.

Dar Thérèse nu dezarma atât de repede.

— Totuși, am adesea impresia că exagerezi, că te obosești peste puterile tale.

Jan se apropie de soția lui și-i puse mâna pe umăr – puțin cam dur și fără nici un fel de tandrețe. Pălise ușor. Trăsăturile îi erau crispate, semn că se enervase.

— Dintre noi doi, draga mea, să știi că eu sunt medic, i-o trânti el fără nici un fel de menajamente.

— Sigur, Jan, dar asta nu mă împiedică să...

El îi tăie vorba:

— În cazul ăsta, te rog să mă cruți de toate aceste întrebări stupide, privitoare la sănătatea mea!

Thérèse se revoltă.

— Stupide?...

— Da, stupide!

— Cuvântul e jignitor, Jan!

— Vrei să curmăm discuția?

— Nu-ți vreau decât binele... De ce ai devenit dintr-o dată atât de aspru și de nedrept cu mine? Thérèse se ridică din șezlong. Ce ți-am făcut?

Jan dădu semne de iritare.

— Doar n-o să ne certăm pentru niște copilării! Nu mi-ai făcut nimic! Dar nu-s bolnav! Apoi, adăugă pe un ton mai blând:

— Atunci ne-am înțeles, trimit două telegrame, una la Stockholm și alta la Krittelwerk.

Thérèse înclină clin cap.

— Cum vrei, replică ea cu o voce din care răzbătea tristețea, dar și un anumit resentiment.

— Te-ai supărat? Îmi porți pică?

— Nu, sunt pur și simplu tristă din pricina mâniei tale nejustificate.

— N-ai auzit cum bătea vântul astă-noapte?

— Și ce legătură are vântul cu discuția noastră?

— Din cauza asta sunt nervos; nu-l suport!

— Totuși, când ești pe mare, îți place.

— E cu totul altceva. Ziua vântul mă entuziasmează, mă stimulează; noaptea, mă sâcăie, îmi ațâță fiecă nerv.

Mințea, dar putea oare să-i spună adevărul? Putea să-i mărturisească Thérèse! că ceea ce nu-l lăsa să doarmă nu era nicidecum șuieratul vântului, ci o anumită *Sonată* do Mozart? Muzica asta îi răpise toată liniștea; când o auzise se străduise să-și aducă aminte ce anume era. Până ia urmă, găsisse: era vorba de andantele în si bemol al *Sonatei în fa, catalog Koechel 533*, de Mozart, Acel andante, cu sextetele și terțetele lui sfâșietoare, și care se încheia cu limpezimea unei melodii luminoase; era destul de prost interpretat, chiar foarte prost, așa cum avea „ea”, odinioară, obiceiul să-l interpreteze – într-un fel prea tumultuos și prea romantic, ca și cum ai fi cântat ceva de Chopin sau de Schumann.

O Sonată de Mozart, prost cântată, masacrată, iată ce-i răvășea nopțile. Și apoi și...

Nu, nu trebuia să se mai gândească la asta! Dimpotrivă, să înlăture, să izgonească din mintea lui acea imagine:

— Atunci te duci la poștă, dragă?

Întrebarea Thérèsei îl smulse din vis. Jan surise... Între ei se reinstalase calmul, furtuna părea să se fi liniștit.

— Da, răspunse el, telegramele trebuie trimise imediat, pentru ca Ide și Erling să aibă vreme să-și facă valizele.

— Și după asta?

— După care asta?

— După ce termini cu telegramele, vii acasă?

Acest joc de-a întrebările și răspunsurile începuse să obosească; totuși se stăpâni, nu lăsă să se întrevadă nimic:

— Nu, am intenția să mă întâlnesc cu Yanakos și să mă plimb puțin cu yahtul, pe mare.

— Vă duceți departe?

Noua întrebare îi provocă o reacție a cărei violență îl surprinse chiar și pe el.

— Vrei să încetezi să mă mai tratezi ca pe un puști? Sunt om în toată firea, ce naiba!

Thérèse ridică mâna, ca și cum ar fi vrut să se apere împotriva unei brutalități. Continuând să strige, lăsând să-i scape unele cuvinte jignitoare, Jan se simțea profund nedrept față de blânda lui tovarășă de viață. În realitate, imprecapiile sale – și el știa foarte bine acest lucru – erau de fapt adresate alteia, umbrei care nu înceta să-l hărțuiască.

— Sunteți toate la fel, niște fiare periculoase și dominatoare!

Thérèse, foarte palidă, se ridicase. Îi întoarse soțului spatele și se îndreptă spre casă. În acea clipă, furia oarbă a lui Jan, se risipi. Odată cu luciditatea îi reveni și mâhnirea de a fi jignit atât de crud o inimă credincioasă. Se repezi după ea și-o luă de braț.

— Stai, îi spuse cu o voce lipsită de inflexiuni, nu pleca! Te rog să uiți cele întâmplate!

Thérèse îl privi drept în ochi.

— Nu sunt nici marionetă, nici giruetă, Jan, știi foarte bine asta! Cum aș putea să uit atât de repede vorbele tale aspre și nedrepte? Nu, lasă-mă!

Jan o strânse și mai tare de braț.

— Rămâi, Thérèse, și încearcă să mă înțelegi!

— Ce e de înțeles decât că prezența mea te deranjează, că sunetul vocii mele te agasează?

Jan o trase încetșor spre el.

— Acum nu fi tu nedreaptă, Thérèse! Știi bine că fără tine, viața mea n-ar avea nici un rost! Acum, după ce m-am retras definitiv...

— Și înainte?

— Să fim sinceri: ți-am spus mai adineauri că, în viața unui bărbat, contează mai

întâi și mai presus de orice munca lui. Înainte, aș fi putut trăi și singur, la rigoare... Sigur că ar fi fost foarte dureros, dar bolnavii mei m-ar fi făcut să uit propriile necazuri, proprii-mi durere. Astăzi e cu totul altceva. Nu mai ești decât tu pe lume, care să-mi justifice existența... Hai, vino să stăm alături, pe șezlongurile astea două...

Fără să spună o vorbă, Thérèse se lăsă condusă. După ce se așezară, Jan continuă:

— Căsătoria, vezi tu, e o loterie; ea presupune o înțelegere perfectă, o legătură absolută și durabilă între două ființe care continuă totuși să ducă o existență psihologică separată. În pofida dragostei care-i unește, oricât de puternică, oricât de pătimasă ar fi ea, bărbatul și femeia rămân două ființe perfect distincte, care continuă să-și aibă fiecare viața sa. Iată de ce unele conflicte sunt inevitabile; căci contactul zilnic, permanent, iscă – în mod firesc – decepții și ranchiune, care tot se adună formând un fel de abces; și acest abces, mai devreme sau mai târziu, trebuie să spargă. Atunci izbucnește furtuna...

— Cum poți să fii atât de violent?... murmură Thérèse.

— Știi asta și sunt primul care-o regretă. De altfel, trebuie să fii de acord că furtunile noastre nu-s prea dese.

— Asta e adevărat...

— Ultima oară, când m-am înfuriat tot așa, pe nedrept a fost la...

Thérèse își luă bărbatul de mână pentru a-i da de înțeles că-l iertase. Apoi continuă ea fraza:

— ... la Pretoria. Te reîntorseși de la spital, distrus, copleșit...

— Da, îmi aduc aminte de noaptea aceea groaznică, zise Jan, cu o voce surdă. Bolnavul murise în mâinile mele. Boala lui Richter. Stadiu avansat. Bloom dispăruse...

— Lasă, dragă, nu te mai gândi la asta!

— O noapte a înfrângerii...

— Dar chiar a doua zi, adu-ți aminte, ce triumf în fața întregii prese, a camerelor de televiziune...

— Numai Bloom a fost vinovat de toată înscenarea aia!

— Și bine a făcut!

— Poate... Acea ultimă reușită îmi era, totuși, necesară, ca să-mi pot anunța – în mod public – retragerea. Retragerea definitivă. Să mă pot consacra, în sfârșit, familiei mele, adică ție, Thérèse.

Mână în mână, mai uniți ca niciodată, Jan și Thérèse rămaseră tăcuți. Nu se mai auzea decât ușoara tâlăzuire a valurilor, care veneau să moară pe plajă.

2

Hugo Stiffenacker o privi lung pe Judith Collins, așezată în fața lui, într-unui din saloanele hotelului *Schweizerhoff* din Interlaken. Sigur, fata era foarte frumoasă, splendidă chiar, cu pletele ei aurii strânse într-un coc, după moda romană, cu ochii ei cenușii, care te făceau să te gândești la apele mării Nordului, scăldate de primele licăriri ale aurorei, cu umerii de madonă italiană, cu trupul de o frumusețe fără cusur. Dar oare Hugo vedea într-adevăr toate aceste frumuseți? Fiindcă Hugo nu izbutise să-și alunge nici acum din minte imaginea Flaviei Yvarsen.

— Atunci, se neliniști Judith, ești de acord? Accepi invitația mea?

Judith Collins era o foarte bogată moștenitoare americană, în vârstă de douăzeci și cinci de ani. La douăzeci de ani făcuse prima ei călătorie în Europa și de atunci, sedusă de farmecul bătrânului continent, își împărțea viața între Roma, Paris și Cap-Ferrat, unde avea o casă. Pasionată după muzică, fusese printre primele care descoperise talentul excepțional al violonistului. Influența și spiritul ei întreprinzător, îi aduseseră lui Hugo o serie de contracte extrem de avantajoase. Tot Judith fusese cea care avusese ideea celui turneu prin Statele Unite, care-l consacrase pe plan mondial.

— Ce ai, Hugo, de ce te uiți așa la mine, ca și cum nu m-ai mai fi văzut niciodată?

Hugo surise și – pe un ton puțin sarcastic – care-i devenise obișnuit ori de câte ori făcea complimente femeilor – spuse:

— Pentru că orice bărbat care se află alături de tine, draga mea, cade într-o profundă reverie, într-un fel de fericită buimăceală...

Judith bătu din picior:

— Fără complimente, Hugo! Nu ți se potrivesc câtuși de puțin! Și apoi ce idee curioasă ai avut să vii aici, în Elveția asta înghețată, după turneul prin *dear old States!* Țara asta este cum nu se poate mai plicticoasă!

Violonistul clătină din cap:

— Nu mi se pare; dimpotrivă – în ce mă privește – îmi place grozav de mult. În orice caz, aici găsesc întotdeauna cele două lucruri de care am cea mai mare nevoie: hoteluri foarte confortabile și liniște.

— Nu-ți dai seama că pentru noi, americanii, nu asta e Europa? Pentru noi, Europa înseamnă Parisul, sudul Franței! Înseamnă Italia, Spania și Grecia!

— Și restul? Celelalte țări?

— Seamănă prea mult cu țara noastră pentru ca să mai avem senzația că ne aflăm în străinătate. Elveția, Olanda, Suedia, chiar și R.F.G. sunt prea americanizate, prea curate și prea fade ca să ne încânte.

— În concluzie, dacă înțeleg bine – spuse Hugo puțin vexat să audă că țara lui era socotită fadă – pentru tine, adevărata Europă înseamnă, mai întâi și mai ales, murdărie?

— Vai, că prost mai ești, *young man*! De fapt nu ești, ci îți place să faci pe prostul!

— Germania nu-i o țară fadă! Ea a dat naștere celor mai mari poeți, le-a dat naștere și i-a inspirat!

— Ca, de pildă, iubitul tău Hölderlin!

— Chiar așa!

— Cunosc cântecul, dragul meu! Germania, patria marilor poeți și a marilor gânditori! Teoria asta era valabilă acum o sută de ani, astăzi, nu mai e decât o țară a autostrăzilor. Cu o singură deosebire: că autostrăzile noastre sunt mult mai bune decât ale voastre. Atunci – din moment ce romantismul tău e și astăzi la fel de înflăcărat ca cel din trecut – de ce nu te-ai dus în țara ta?

— Dacă te-aș putea determina să vizitezi portul Hamburg, ți-ai schimba părerea!

Interesată, Judith se aplecă ușor înainte:

— Într-adevăr, spuse ea, ai trăit o vreme în acest faimos oraș hanseatic. Povestește-mi și mie cam ce fel de viață duceai acolo...

Hugo se închise în sine:

— Nu-mi place să vorbesc despre mine!

— Ba da, ba da, te rog! Povestește-mi!

Violonistul închise ochii, pentru a regăsi mai ușor ambianța serilor de odinioară, din Hamburg.

— Cântam adesea muzică de cameră, spuse el cu o voce estompată.

— Adică cine?

— Patronul meu, armatorul Stadelmann, era un fanatic al viorii. Alcătuiuse un cvartet de coarde în care eu cântam la contrabas.

— Știu, strigă Judith râzând, ți-ai început cariera cântând la acest instrument puțin cam ciudat!

Amuzat, Hugo i-o întoarse:

— Eram eu însumi ciudat! Dacă ar fi să dai crezare nevestelor acelor domni, aveam câte ceva din Mefisto și dintr-un student famelic, din Torquemada și din lordul Byron.

— Minunat! Ce n-aș fi dat să te fi cunoscut în acea epocă!

— Eram și destul de ridicol!

— Talentul – dragul meu – îți dă dreptul la orice fel de excentricități. Dar spune-mi, în afară de acel mediu de armatori, nu vă mai frecventau și alte persoane, mai deosebite?

Hugo surâse.

— Mai deosebite?

— Da, mai pe potrivă temperamentului tău de atunci...

— Mă duceam în port, la marinari. Mi se întâmpla, de asemenea, să stau de vorbă până și cu vechile vapoare ostenite, care îmi vorbeau despre călătoriile lor îndepărtate...

— Vapoarele vorbesc?

— Da, dar numai celui care știe să le înțeleagă limbajul.

Judith se aplecă spre el:

— Spune-mi, pe atunci cântai la vioară?

— Exersam pe ascuns. În ziua în care am cutezat să cânt pentru prima oară, în public, patronul meu s-a simțit cel mai fericit dintre oameni. Ți-am mai spus că era un fanatic al viorii...

— Îl înțeleg cum nu se poate mai bine. Ce pregățești acum?

— *Concertul în mi bemol, Koechel 268*, de Mozart...

— Renunți la romantici?

— Tocmai asta aș vrea să-ți explic...

Înflăcărându-se, Hugo se ridică și începu să se plimbe nervos prin odaie.

— Dacă vreau să cânt Mozart, o fac pentru că luminoasa lui seninătate e cu totul opusă propriului meu caracter, veșnic tulburat și neliniștit. E adevărat că simt o înclinare instinctivă către romantici, mai ales către Ceaikovski.

— În concluzie, abordându-l pe Mozart, cauți dificultatea...

— Nu dificultatea, ci efortul.

— Și cum ai să te introduci în atmosfera maestrului de la Salzburg?

— De asta m-am retras aici, la Interlaken, ca să pot fi singur cu el, departe de vacarmul marilor orașe.

— Singur cu el? Dacă înțeleg bine limbajul tău puțin cam ermetic, citești probabil toate cărțile consacrate lui Mozart și totodată îi studiezi și partiturile, nu-i așa?

— Da, și mi se pare că și suntem, de-acum, vechi prieteni. Căci, vezi, ca să interpretez cum trebuie un concert e absolut necesar ca cel ce l-a compus să-mi devină foarte apropiat, ca prezența, și gândurile, și arta lui să-mi fie tot atât de aproape ca și cele ale unui frate.

Judith se ridică și ea. Se îndreptă spre marele pian cu coadă care ocupa unul din colțurile vastului salon.

— Vreau să te rog să-mi ascuți melodia preferată, spuse ea, cu atât mai mult cu cât îi aparține lui Mozart.

După primele măsuri se întrerupse, reîntorcându-se spre Hugo.

— Spune-mi, ai ghicit despre ce e vorba?

— Sigur, răspunse muzicianul fără să ezite. E vorba de andantele în si bemol din *Sonata în fa*, catalog Koechel 533.

— Și cum ți se pare interpretarea mea?

— Tot atât de proastă ca și a mea...

Judith făcu o mutră necăjită.

— N-ai vrea să fii mai explicit?

— Cânti bucata asta într-un mod prea exuberant, prea romantic, înțelegi? O interpretezi ca și cum ar fi vorba de Chopin sau de Schumann.

Hugo acceptase s-o însoțească pe Judith la Jungfrauoch. Era singura excursie pe care fata se hotărâse s-o facă înainte de a se reîntoarce la Cap-Ferrat. Dimineața, devreme, luaseră trenul care avea să-i ducă la Petite-Scheidegg de unde pornea funicularul ce urca până la trei mii cinci sute de metri. Acum trenul șerpuia printre pășunile pustii, dominate de culmile înzăpezite ale munților Eiger, Mönch și Jungfrau. Judith era încântată; pândeau mai ales drăgălașele marmote care se iveau când ici, când colo, ridicate pe labele din spate, părând să contemple, cu o mirare nouă, acel monstru uriaș ce tulbura tăcerea deplină a munților. Hugo însă, era cu gândurile în altă parte. Din clipa în care Judith îl rugase să-i vorbească despre Hamburg, nu se mai gândea decât la Flavie Yvarsen.

Omul care iubește nu-i decât un biet suflet rătăcitor. Căci, în ochii lui, orice loc unde nu se află și ființa iubită devine o priveliște cenușie și inconsistentă. Pentru îndrăgostitul solitar, lumea se preschimbă într-un decor de teatru, unde plutește un fel de ceață prin care el trece cu o totală indiferență. Dacă e muzician, fiecare nouă operă pe care o creează sau o interpretează se transformă într-un mesaj de dragoste, într-o rugămintă, într-un suspin. Muzica, este limbajul lui tainic; grație ei, el se poate adresa celei pe care o iubește, fără a recurge la nici unul din cuvintele maculate și ofilite de secole de minciuni, de veacuri de lașitate și de indiferență; se poate adresa celei care pentru el, este *Unica!*

Dacă dragostea nu-i este împărțită, îndrăgostitul va trăi ca într-un fel de vis dureros și va arbora tot timpul două chipuri: unul, care va purta pecetea amabilității, și pe care-l va folosi în contactul zilnic cu semenii săi; dar „acest-chip-pentru-toată-lumea” nu va fi decât o mască menită să-l ascundă pe celălalt, pe cel adevărat, pe cel pe care-l va regăsi de îndată ce va rămâne singur, pe cel care-i va exprima sentimentele sale adevărate – mâhnirea, singurătatea și durerea.

Dragostea și singurătatea, două sentimente pe care poezia tuturor timpurilor le-a alăturat din totdeauna, într-un mod ciudat. Ciudat? Nu, fiindcă singurătatea e totuși plină de strigăte de dragoste, iar dragostea duce, în mod fatal, la singurătate, fiind pieritoare.

Și iată și două din imaginile singurătății: tânărul romantic care, pe un țarm pustiu, contemplă – fără să vadă – infinitul mării, gândindu-se la cea care n-a vrut să-i asculte rugămintile; bătrânul gârbovit, care vine să depună un buchet de flori pe mormântul celei care l-a părăsit prea curând. Primăvara și iarna vieții...

Între aceste două imagini trebuie intercalată cea a contopirii totale cu ființa iubită. Vara vieții, anotimpul dragostei adevărate. Vai de cei care lasă să le treacă această vară, singura lor vară!... Odată cu primele brume va veni și vremea regretelor. „Poate că ar fi trebuit să...”, început de frază, începutul lungilor și melancolicelor nopți de veghe... Pe cel lipsit fie chiar și de amintirea fericirii îl așteaptă cea mai dureroasă singurătate. Bătrânul aplecat deasupra unui mormânt are totuși puterea de a se refugia în trecut, de a retrăi zilele fericite de odinioară. E adevărat că e singur, dar n-a fost întotdeauna. În străfundurile privirii sale, lumina dragostei continuă să pâlpâie. Vouă însă, cei care intrați în iarna vieții

fără să fi cunoscut dragostea, nu vă mai rămâne decât să repetați la nesfârșit acel: „Poate că ar fi trebuit să...”

Hugo știa foarte bine că dragostea lui era condamnată dinainte. Flavie se măritase cu un bărbat tânăr și strălucitor, pe care-l iubea din tot sufletul. Dar parcă mai au vreo valoare argumentele rațiunii, când e vorba de dragoste? Hugo se agăța cu disperare de imaginea Flaviei. De ce se măritase înainte de a o cunoaște el? Nu-i fusese sortită lui, pe vecie? Cum putea trăi ființa aceea de vis alături de un doctor? De un clinician. De un soarece de laborator.

— Ce te frământă, dragă Hugo? întrebă Judith. Te-ai întunecat dintr-o dată...

Hugo o privi mirat. Uitase până și de prezența ei.

— Nimic important, răspuse el, mă preocupă o dificultate tehnică de execuție...

— La concertul de Mozart?

— Da...

Mereu, minciuna, mereu masca! Să n-ai decât un vis, să fii în permanență obsedat de o idee și să te ascunzi tot timpul față de toți! De câteva clipe, trenul intrase în tunelul ce ducea la stația terminus, Jungfrauoch. „Tunelul ăsta parcă ar fi imaginea vieții mele, își spuse Hugo; un drum dificil și îngust, negru și tenebros, care urcă spre culmile înghețate ale singurătății. Și când te gândești că toți ceilalți mă cred fericit! Coplesit de fericire! N-am tot ce-și poate dori un muzician? Prieteni cu influență, succese în toate sălile de concert ale lumii, celebritate, glorie? Când apar pe scenă, aplauzele urcă spre mine aidoma unor talazuri dezlănțuite. Femeile mă găsesc frumos, bărbații sunt răscoliți de felul cum cânt. Mă văd în haine elegante, cu un aer detașat, aproape senin; imagine poleită a unui om pe deplin fericit, și care n-are decât o singură iubită: muzica. Și toate astea contrar realității, contrar sfâșierii care mă roade.”

Ajunși la Jungfrauoch, se așezară la o masă, într-unul din saloanele restaurantului *Berghaus*; aproape de o fereastră de unde se vedea imensul ghețar Aletsch.

— La ce altitudine ne aflăm acum? întrebă Judith, emoționată, impresionată de decorul grandios.

— La trei mii cinci sute de metri, răspuse Hugo, fără prea mult entuziasm.

— Minunat! Spune-mi, Hugo, cum se face că un asemenea spectacol te lasă indiferent, tocmai pe tine, un artist și un om atât de sensibil? Ghețarul acela care pare fără sfârșit și coloșii care-l domină... coloșii aceia de piatră...

— Mă aflu departe de aici, Judith...

— Asta se vede! Și crede-mă că nu e deloc plăcut pentru mine! Am sentimentul penibil că sunt un fel de mobilă care te deranjează.

— Sunt un urs, iartă-mă!

Judith clătină din cap.

— Nu, nu te iert fără condiții! Uiți că sunt femeie și deci curioasă? Vreau să-ți aflu secretul!

În ochii violonistului licări o lumină.

— Ții cu tot dinadinsul?

Drept răspuns, ea se aplecă spre el. Atunci Hugo luă hotărârea să vorbească, să se elibereze odată de povara tăcerii. În fond, Judith Collins era singura lui prietenă, susținătoarea cea mai de nădejde. Cui să se spovedească dacă nu ei?

— Din prima zi în care te-am cunoscut, am citit o durere ascunsă în adâncurile privirii tale, spuse fata, cu un aer gânditor. Secretul tău nu e de dată recentă, nu-i așa?

— Datează de la Hamburg.

— Bănuiam.

— Ești de o rară discreție, Judith; n-ai făcut niciodată nici cea mai mică aluzie la această descoperire. Am fost convins că masca mea îmi ascundea perfect chipul.

— Pentru un observator superficial, poate că nu ești decât virtuozul strălucit, da, bărbatul fericit și puțin bizar, copleșit de toate darurile vieții. Dar, ți-o repet, Hugo, eu sunt femeie și ți-am urmărit pas cu pas ascensiunea. Ara simțit întotdeauna că există ceva obscur în viața ta din trecut, ceva care te tulbura.

— Și totuși, nu m-ai întrebat niciodată nimic!

— Ar fi fost indiscret și incorect. Cum orice ființă are dreptul să-și apere zonele de umbră clin viață, socot că nu e cinstit să forțezi conștiința cuiva...

— Cât ești de înțeleaptă pentru cei douăzeci și cinci de ani ai tăi și cât de puțin americană!...

— Iar tu, Hugo, ești foarte prost crescut: nu știi că nu se vorbește niciodată despre vârsta unei femei?

— Sunt un urs, ți-am mai spus-o!

— Tragi de timp! Hai, spune care e secretul!

— Ceva foarte banal, o istorie veche de când lumea. În epoca în care eu...

Judith îl întrerupse:

— Un minut, dragă Hugo! Iartă-mă că te întrerup, dar o văd pe chelneriță care vine să ne ia comanda. Ce-ai spune de o băătură de calitate drept aperitiv? Un gin sec, de pilda? Mă socoți cum nu se poate mai barbară acum, nu-i așa? Și foarte americană?

— Nu, deloc, e o idee excelentă, băutura aduce cu sine uitarea.

După ce comandă băuturile, Judith rosti:

— Nu e vorba de uitat, ci de povestit. Și mai află că atâta timp cât voi fi lângă tine și te voi supraveghea, nu vei abuza niciodată de alcool! Apoi adăugă pe un ton dintr-o dată foarte blând. Și acum, te ascult....

— Lucrurile s-au petrecut la Hamburg, când lucram încă la armatorul Stadelmann.

— Acolo unde făceai muzică de cameră?

— Da, ziua eram slujbaș și seara muzician. De altfel, totul s-a întâmplat tocmai din cauza acelor concerte!

— Povestește!

— Una dintre auditoarele noastre cele mai fervente și mai avizate era tânăra soție a unui medic, sau mai curând a unui fel de savant, de cercetător, stabilit ele puțină vreme în

orașul nostru. Femeia era foarte frumoasă... Am iubit-o și o voi iubi întotdeauna, deși a rămas soția fidelă a altuia. Ei, ai văzut cât de scurtă mi-a fost povestea? Asta-i tot ce-am avut să-ți spun....

— „Femeia era foarte frumoasă...” spuse Judith cu voce schimbată. Ai fi zis că vorbea în vis.

— Da, foarte... răspunse Hugo, cu o privire absentă.

Judith își plecă fruntea. În clipa în care Hugo rostise cuvintele: „Și o voi iubi întotdeauna”, adevărul – stimulat de ghimpele geloziei – o ului; căci era ea însăși îndrăgostită!

Rămaseră tăcuți, minute în șir. Hugo se scufundase în amintirile sale. Gonea – prin timp și spațiu – pentru a regăsi surâsul Flaviei Yvarsen... La rândul ei, Judith gusta, cu amărăciune, prima decepție în dragoste. Cum de putuse fi atât de oarbă, amăgindu-se și ignorând adevărata natură a sentimentelor care o determinaseră să-l protejeze pe tânărul violonist? Iar acum, acum când înțelegea ce anume o împinsese spre el, afla că Hugo iubea pe o alta... Cum o mai detesta pe femeia aceea îndepărtată care-l vrăjise pe Hugo! O detesta? Cuvântul i se păru prea blând. Mâhnită, Judith se văzu nevoită să constate că sentimentul pe care-l nutrea față de rivala sa era de fapt ură. Se hotărî, pe loc, să reacționeze. Să lupte împotriva acelei uri pe care o socotea josnică și nedemnă de ea. Să lupte, de asemenea, și împotriva influenței pe care această necunoscută o exercita asupra lui Hugo. Cu o voce fermă și hotărâtă, rupse tăcerea:

— Trebuie s-o uiți, Hugo, s-o uiți definitiv!

Hugo avu un gest de oboseală.

— Am tot încercat, dar degeaba...

— Nu-ți poți, totuși, petrece viața alături de o fantomă!

— Știi! Vezi, sunt pe cale de a intra în vara vieții mele. N-aș vrea să rămân veșnic cufundat în această cumplită singurătate.

— Va trebui să lupti împotriva acestei amintiri nefaste! rosti Judith, categorică.

— Când mă gândesc la ea, tot restul lumii mi se pare un neant. Totul dispare în ceață!

— Șterge-ți din minte imaginea acestei femei. Ce-ți va aduce ea? Numai dureri și regrete.

— Mai ales surâsul nu i-l pot uita!

— Termină! strigă Judith. Vorbești de parcă ai fi drogat. Ți-ar trebui o cură de dezintoxicare!

Această violență îl smulse pe Hugo din reveria lui; puțin cam mirat o întrebă:

— Ce crezi că ar trebui să fac?

— Acceptă invitația mea și vino la Cap-Ferrat.

— Astă nu va schimba cu nimic situația.

— Totuși, îți place marea, nu?

— Da, dar marea te invită la reverie, și pentru mine, reveria e o pantă periculoasă.

— Voi fi lângă tine, așa că te voi împiedica să aluneci pe ea. În situația în care te afli, trebuie să eviți să rămâi singur. Așa că vom face împreună muzică, ne vom plimba... Și Judith adăugă visătoare: Păcat că n-ai venit la mine în vizită acum doi ani. Când mai exista încă acel vechi parc părăsit...

Hugo se strădui să se arate interesat.

— Un vechi parc părăsit? Iată ceva foarte romantic și foarte englezesc.

— Ți-ar fi plăcut, sunt sigură,

— Acum nu mai există?

— Nu. Se învecina cu proprietatea mea și mă furișam adesea în el, printr-o spărtură în zid. Din păcate, terenul a fost vândut unor suedezi, care au avut nefasta idee de a-și construi acolo o casă; de altfel, o casă foarte frumoasă, trebuie să recunosc, cu o terasă splendidă spre mare. Au numit-o *Journey's End* – „Sfârșitul călătoriei”.

— Un parc părăsit, „Sfârșitul călătoriei”... Hotărât, ne aflăm în plin romantism, dragă Judith.

— Se pare că noul meu vecin a fost, până de curând, un chirurg celebru; cred că se numește Yvarsen...

Hugo tresări:

— Cum ai spus? Yvarsen?

— Ce s-a întâmplat? Numele ăsta îți amintește de ceva sau de cineva?

— Nu, nici pomeneală, l-am confundat, cu un nume german.

— Atunci răspunde-mi: primești sau ba, invitația mea? Apoi cu glas dintr-o dată scăzut și puțin trist, fata adăugă: Un refuz m-ar răni profund, Hugo...

Violonistul surâse emoționat:

— Primesc cu bucurie, spuse el simplu.

Judith se simți năpădită de un val de fericire.

3

Jan mergea cu maximum de viteză, cu mașina lui neagră, marca „Bentley”. Se întorcea de la Nisa, unde comandase un coș cu flori pentru Thérèse. Cele mai frumoase flori pentru ca Thérèse să ierte și să uite. Trecuseră două zile de la disputa cu soția sa, dar remușcările continuau să-l roadă, și mai ales regretul de a se fi lăsat târât în acea mânie nedreaptă. Blânda Thérèse nu meritase așa ceva. „Atâta vreme cât voi fi obsedat de această muzică – își spuse el – atâta vreme cât nu voi ști cine este pianista invizibilă, voi continua să fiu nervos și violent. Trebuie să pun capăt unei astfel de situații! Chiar azi am să-l descos pe Yannakos! El trebuie să știe...”

Ajuns la Beaulieu, își gară mașina lângă Réserve, ca de obicei, și coborî în port, unde-l aștepta yahtul. Un velier nu prea mare, cu o linie zveltă și elegantă, înzestrat cu un puternic motor Rolls-Royce. În Suedia, Jan practicase mai ales călăria, sportul său preferat; aici, pe Coasta de Azur, își descoperise o nouă și tardivă pasiune: yachtingul. Așezat în spate, îi plăcea să se avânte în larg, uitându-se cum pupa tăia o brazdă de argint în albastrul profund al mării. Dar Suedia era prezentă și aici, căci yahtul fusese botezat Trollhättan. De îndată ce-l zări, Yannakos strigă:

— Avem vânt bun, șefule! O ștergem în larg!

De origine greacă, vechi marinar, Yannakos venise la Beaulieu ca să-și încheie, într-un calm relativ, o viață destul de zbuciumată. Aici găsisese o slujbă care-i convenea de minune: întreținerea yachturilor. Împodobit cu un fes mic, după moda cretană, chipul tăbăcit și ars de soare îl făcea să semene cu un corsar bătrân. Jan se împrietenise foarte strâns cu acest om necioplit, dar înzestrat cu o vastă experiență a vieții. Yannakos îl învățase să manevreze velierul. În picioare la prova, cu privirea încruntată, acest uimitor personaj stătea la pândă, gata să intervină – în toate croazierele *Trollhättanului* – ca să îndrepte stângăciile lui Jan. Nu se jena deloc să-l trateze pe marele chirurg cum ar fi tratat un simplu mus; Jan amuzat, se lăsa dojenit. Știa bine că Yannakos merita, mai cu prisosință decât el, să comande yachtul. Și apoi, când grecul îl învăța să navigheze, muștrulindu-l ca pe un puști neîndemânatic, Jan se simțea nespus de tânăr...

Yannakos n-avea nevastă; el se însurase cu marea. Îi cunoștea toate toanele, trecerile bruște de la o stare la alta. De aceea îi și vorbea fără menajamente:

— Ce-i cu mutra asta morocănoasă pe care o ai în dimineața asta, cucoană? spunea el văzând hula și culoarea ca de ardezie a mării. Nu ți-e rușine să mă tratezi așa? Muiere năbădăioasă ce ești! Apoi, certând-o ca un soț arțăgos, adăuga: Fire afurisită! Tocmai azi ți-ai găsit să ne faci mutre, când șeful și cu mine vrem să ieșim cu yachtul în larg! Știi tu cine-i șeful? Ditamai doctorul! Ar trebui să fii măgulită de cinstea pe care ți-o face.

Ascultă-mă pe mine! Dar în loc de asta, poftim, dumneata te burzuluiești! Ai să mi-o plătești, cucoană, zău că ai să mi-o plătești!

Mării, totuși, nu-i place să fii nedrept cu ea. Când Yannakos era mulțumit de felul cum se comporta, i se întâmpla adesea să-i mângâie, cu mâna, talazurile...

... Cum Jan nu-i răspunsese la întrebare, Yannakos se supără.

— Hei, șefule, ești cam tare de ureche... N-ai auzit ce te-am întrebat? Tutuia pe toată lumea, ignorând cu desăvârșire existența prenumelor „dumneata” și „dumneavoastră”.

— Nu, răspuse Jan, astăzi rămânem în port; vreau să stăm de vorbă...

— Fleacuri! Avem un vânt minunat!

— Mergem mâine la Menton.

Yannakos se revoltă:

— Mâine! Mâine! Poate că mâine timpul se va strica!

— Astăzi ți-aș propune să lustruiești alămurile, replică Jan imperturbabil. Văd că ar cam avea nevoie...

Grecul puse imediat mina pe o cârpă și, cu gesturi furioase, se năpusti asupra garniturilor de alamă. Jan se apropie de el.

— Ți-am spus că vreau să stăm de vorbă...

— Să rămânem pe țarm ca să sporovăim bombăni bătrânul marinar. Ca niște muieri!

— E vorba de o informație!

— Deci bârfeli, exact cum mi-am închipuit!

Apoi, după ce-și vărsă necazul, Yannakos adăugă, mai conciliant:

— Ce vrei să știi, șefule?

— Cunoști cam pe toată lumea de pe aici, nu? În sfârșit, vreau să spun, aproape pe toți locuitorii de pe coastă, între Villefranche și Beaulieu, trecând prin Saint-Jean, nu-i așa?

Yannakos își ridică fruntea.

— Sigur, îi cunosc destul de bine.

— Spune-mi, cui aparține proprietatea vecină, cu a noastră? Casa aceea mare și aibă, ascunsă printre pini...

— Vorbești de vila Santa Monica?

— Da, mi se pare că așa-i spune...

De fapt, Jan știa foarte bine. De câte ori nu se uitase – cu o privire intrigată – la placa de marmoră neagră, unde era gravat cu litere de aur, acest nume? Dar nu voia să arate că se și informase, dând prea multă importanță faptului.

— O știi... Casa e a unei domnișoare, zise Yannakos, miss Judith Collins, adăugă el, stâlcindu-i numele.

Ochii lui Jan străluciră.

— O englezoaică? întrebă el. Probabil vreo domnișoară bătrână, demnă și respectabilă.

— Demnă și respectabilă, se poate! Dar bătrână... Și apoi, mai întâi că nu e englezoaică, ci americană. Iar al doilea, că e o moștenitoare bogată, foarte frumoasă și încă destul de tânără.

— Ia te uită câte calități...

— Chiar așa, șefule... Bărbații trag la toate astea ca muștele la miere...

— O cunoști... personal?

— Sigur, din moment ce am grijă și de yachtul ei... Care se numește tot *Santa*

Monica...

Jan aruncă o privire spre numeroasele vase aflate de jur împrejurul *Trollhättanului*.

— Yachtul nu se află aici, zise Yannakos. Miss Judith a preferat să-l ancoreze în portul Darse, în Villefranche.

— Îl folosește des?

— O, nu, îi place mult mai mult înotul!

— Și muzica, nu-i așa?

— Despre asta, șefule, habar n-am!

— Eu am! Cântă la pian!

Yannakos îl privi surprins.

— Ce te-ncegi așa, șefule? Eu nu-i întrețin pianul, ci yachtul!

— Nu mă-nceg deloc, Yannakos.

— Ba da, ba da! Dar nu ăsta-i baiul, șefule, știi bine... Vinde-le altora povestea cu pianul! Un lădoi de lemn care pe deasupra mai face și zgomot... Instrumentul ăsta îți sparge urechile. Ptiu! Doar în satul meu, din Grecia, poți afla ce-i aia muzică! Știi ce-i ăla un *santuri*, șefule?

— Un soi de instrument cu coarde, nu?

— Un soi! Un soi! Ai auzit vreodată un *santuri*?

— Nu.

Un licăr de compătimire trecu prin ochii grecului.

— Atunci, spuse el, înseamnă că n-ai auzit nimic, șefule. Habar n-ai ce-i aia muzică!

— Cum arată *santuri*-ul ăsta?

Yannakos azvârli cârpa și începu:

— E greu de explicat, șefule. Vezi, când aud *santuri*-ul mi se pare că sunt pe mare și mă las dus de valuri. Marea mă alintă, mă mângâie ca o nevăstă bună ce-mi este. Sunt numai eu cu ea, înțelegi, șefule? Mă leagănă și-mi cântă la ureche. Pe cer, nici un nor; un soare minunat, rotund și auriu. Iar eu plutesc... plutesc ca o meduză. Sau, mi se pare că mă aflu lângă fântâna din satul meu. Și fetele trec prin fața mea, ca să ia apă. Cele mai frumoase... Trec, cu mersul lor unduitor, și-mi aruncă priviri zburdalnice. Asta înseamnă un *santuri*, șefule!

— Nu ți-e rușine să te gândești la fete, la vârsta ta? spuse Jan în glumă.

Jignit, Yannakos izbucni:

— Vârsta mea! Vârsta mea! Încă nu-s un moșneag! Și apoi, află, șefule, că în ziua în care nu-mi voi mai simți sângele clocotind din pricina unei femei frumoase, în ziua aceea – fie blestemată dinainte – voi fi un om mort... Vârsta mea! Ca să admiri frumusețea, nu există vârstă!

Apoi, liniștindu-se brusc, întrebă cu o sclipire malițioasă a ochilor:

— Dar, tu, șefule, de ce mă iscodești în legătură cu vecina ta? Ce te-a apucat de te interesezi de ea, așa dintr-o dată?

— Pentru că am auzit-o cântând la pian, asta-i tot!

— Zilele astea n-ai putut s-o auzi, pentru că nu-i aici.

— Știu, știu... dar, mă rog, unde a plecat? În America?

— Nu, s-a dus să petreacă câteva zile în Elveția.

— Deci se va întoarce în curând.

— Am primit o carte poștală de la ea, chiar azi dimineată. O foarte frumoasă carte poștală colorată. Păcat că n-o am la mine! M-a luat cu frig, patroane, și-o jur, când am văzut toți munții ăia acoperiți cu zăpadă, și toți ghețarii ăia. Mă întreb ce naiba poate să caute un om cu scaun la cap într-o țară ca aia! Tu, șefule, care ești un om tobă de carte, pricepi ce caută?

— Deocamdată nu-i vorba de asta, Yannakos. Ce spune miss Judith în cartea poștală?

— Ce spune? Chiar te interesează?

— Așa, ca să nu tăcem...

— Mă anunță că se întoarce poimâine. Mă roagă să-i pregătesc yachtul pentru o plimbare pe mare. Ei, acu ești mulțumit?

Fără să-i răspundă, Jan își repetă în gând: „Poimâine!”

— Nu prea îmi place treaba asta, șefule, zise Yannakos, cu vocea lui veșnic răgușită...

— Ce anume?

— Ești însurat. Pentru vârsta ei, nevasta ta e încă destul de frumoasă. Și apoi, nu ești cu mult mai tânăr decât mine!

— Ce vrei să spui?

— Știi foarte bine, șefule!

— Nu, te rog explică-te!

Yannakos oftă.

— Ce actori sunteți, voi, ăștia, oamenii de lume!

— Te rog încă o dată să vorbești clar!

— Te interesezi prea mult de fata asta, șefule!

— E ridicol! Ce vrei să insinuezi? N-am dreptul să mă interesez de vecinii mei?

Yannakos clătină din cap, cu un aer de dezaprobare.

— Negi, deci lucrurile sunt și mai serioase decât am bănuț eu. Ai văzut-o, nu-i așa, și te-ai îndrăgostit de ea!

— Ești nebun, Yannakos! I-am văzut într-o zi silueta, strecurându-se printre pini, niște plete blonde care au dispărut într-o clipă! Nu, dacă m-am interesat despre ea, am făcut-o pentru că m-a șocat maniera ei foarte personală de a cânta la pian un anumit cântec, o *Sonată*.

Grecul îl contemplă pe Jan cu stupefacție:

— Vrei să spui că te-ai îndrăgostit de ea din pricina pianului? Fără s-o fi văzut vreodată? Hotărât, n-am să vă pot înțelege niciodată pe voi, ăștia din Nord!

— Să schimbăm discuția, Yannakos. Va trebui ca yachtul *Trollhättan* să fie gata pentru aniversarea casei noastre, *Journey's End*; să strălucească lună, din toate alăturile.

Yannakos se apucă să frece cu și mai multă înverșunare bombănind:

— *Trollhättan, Journey's End...* Cum vrei ca un creștin cu frica lui Dumnezeu să poată rosti asemenea nume? Nu-ți face totuși, nici un fel de griji, căci în ciuda numelui său barbar, vasul îți va face cinste.

— Suedeza e o limbă alcătuită din cuvinte lungi, Yannakos.

— Văd și eu, șefule, însă ca s-o poți vorbi, ar trebui să-ți despici limba în două, dacă nu cumva chiar în patru! Dar ia spune-mi, invitații ți-au răspuns?

— Am primit, o telegramă din Stockholm și una din Africa de Sud.

— Scriu că vin?

— Bineînțeles, și încă plini de entuziasm. Până la urmă, m-am hotărât să-i invit și pe Stephen Wells cu soția lui, Cora.

— Săpătorul ăla după vechituri, pe care l-ai întâlnit la Mikonos?

— Da, arheologul.

— Și au spus că vin?

— Încă nu; abia ieri le-am trimis telegrama, la adresa lor din Londra.

— Îți doresc, șefule, ca petrecerea să fie cât se poate de reușită, încheie Yannakos.

— Da, să fie reușită... Și să vină toți, și toate răspunse Jan întorcându-și privirea spre larg.

4

Stând pe terasa casei sale, Jan citea poemele lui Pușkin, în frumoasa traducere a lui Jacques David. Îl impresionase mai ales unul, cel intitulat *Unui visător*; reciti deci cu glas tare, ultimele rânduri:

„O, zei, vă rog ca mintea-mi din nou s-o-ntunecați,
Și imaginea-i funestă, de mine-o-ndepărtați,
Căci nu mai pot iubi! Deci tihna dați-mi iară...”

„Imaginea-i funestă!” Totul începuse chiar din prima zi a instalării lor la *Journey's End*. După masa – pe care-o luase împreună cu Thérèse – Jan coborâse singur pe țărmul pustiu. Marea se întindea imensă, cât vedeai cu ochii, sub palida strălucire a stelelor. Dar iată că, pe neașteptate, în tăcerea profundă a nopții, se auzi o melodie cântată la pian. Jan ascultă, emoționat, răscolit. Chiar din primul moment i se păru că recunoaște felul de a cânta – pătimăș și vijelios, aidoma unui torent – al lui Sigrid. Apoi, timp de cincisprezece zile – probabil atâta cât necunoscuta călătorise pe undeva – pianul nu mai scosese nici un sunet iar Jan uitase. Dar, după aceea, melodia țâsnise din nou, din întuneric, plutind pe deasupra mării, aidoma unei irezistibile chemări a destinului.

Andantele în si bemol al *Sonatei în fa*, de Mozart. De câte ori nu-l cântase Sigrid pentru el, acolo, în Suedia, după câte-o plimbare la Trollhättan? Prost cântat, bineînțeles – căci îndurerata seninătate a lui Mozart era diametral opusă lui Sigrid. Și iată că, după atâția ani, o necunoscută, o străină interpreta lucrarea în același fel, înăbușind geniul lui Mozart prin felul ei de a cânta, prea tumultuos și prea romantic.

Această evocare muzicală făcuse să renască întreg trecutul. Frumoasa care se aruncase în apele Trollhättanului înviase; chipul ei radios și trufaș apărea fără încetare în fața lui Jan. Îl chinuia și-l sfășia fără încetare. Oare năluca avea s-o atace și pe Thérèse, încercând să se răzbune? Moarta avea să reia lupta înverșunată împotriva celei care trăia?

Nici un bărbat nu-și poate uita prima lui mare dragoste adevărată. Amintirea îi accentuează frumusețea și-i atenuează cusururile. Până la urmă, în memorie nu-ți mai rămâne decât o imagine îndepărtată care, deși pierdută în ceața trecutului, e întotdeauna luminoasă.

Jan știa că în adâncul inimii sale, în cutele cele mai ascunse ale sufletului, sălășluise întotdeauna dorul nepolit, regretul cumplit după Sigrid. Știa că în forul lui interior nu încetase să caute și să găsească scuze crimelor săvârșite sau plănuite de încântătoarea făptură. De ce? Pentru că fusese marea lui iubire, cea care-i fusese sortită să-l tulbure și să-l emoționeze.

În viața lui intraseră și alte femei. Ide, care-l iubitise cu un sentiment profund și sincer; Thérèse, care dăduse un sens vieții sale. Thérèse de care acum se simțea legat prin toate fibrele sufletului său. Totuși, în pofida timpului care trecuse, umbra Sigridei nu încetase să stea de veghe. Nici chiar moartea tragică a acelei trufașe frumuseți nu-i putuse risipi farmecul, din moment ce – după atâția ani – fuseseră de ajuns câteva acorduri de pian pentru a face să reapară chipul ei fascinant.

Supărat pe el însuși, Jan aruncă brusc cartea pe care o ținea în mână și părăsi terasa. În grădină o zări pe Thérèse făcându-și de lucru în fața volierei mari pe care și-o instalase acolo. Inima i se strânse: nu va înceta, deci, niciodată să trădeze dragostea atât de pură și de deplină a acestei ființe de elită? Va îngădui mereu umbrei lui Sigrid să se strecoare între ei, să distrugă o căsnicie ce devenise aproape perfectă? Nu, de o mie de ori, nu! Va trebui să alunge, să măture toate acele himere! Să extirpe fără milă acea dorință nepotolită care sălășluia în străfundurile inimii sale! Să șteargă, să radă, să distrugă imaginea lui Sigrid! Să facă să piară până și amintirea acelei femei blestemate! Să gândească și să acționeze ca și cum ea n-ar fi existat niciodată!

Thérèse, zărindu-și soțul, îi făcu un semn plin de afecțiune. După mișcarea buzelor ei, Jan ghici că-l întreba unde se duce; el arătă spre mare. Thérèse înțelese că dorea să se plimbe cu yachtul, și-i surâse. Acest surâs îl arse ca un fier roșu, căci dovedea încrederea deplină pe care-o avea în el. Și, de asemenea, dragostea ei fără margini. Da, venise vremea s-o șteargă definitiv pe Sigrid din memorie! Dar cum? Jan ridică din umeri: în acel moment n-avea decât un singur gând: să se îndrepte, cu vasul, spre larg, și să se refugieze în amețitoarea aventură a mării. Poate că în felul acesta își va găsi uitarea...

O oră mai târziu *Trollhättan* părăsea Cap-Ferrat și se îndrepta spre larg. Yannakos fiind reținut la Villefranche pentru a duce un velier într-un bazin de carenaj, Jan se afla singur la bord. Nu se simțea prea în largul lui, căci pentru a manevra un yacht de mărimea *Trollhättanului*, erau necesari cel puțin doi oameni. Ca să iasă din port, îl ajutase un pescar din Beaulieu; acum trebuia să se descurce singur pe acest vapor care-l intimidase întotdeauna. Din fericire, marea era foarte calmă. Se asemena cu o vastă suprafață uleioasă, irizată de un soare radios. Totuși, ca să nu riște o răsturnare, Jan nu ridicase nici o pânză; singur motorul asigura propulsia. În picioare, lângă cârmă, părăsit, pentru o clipă, de toate frământările care-l bătuseră, Jan scruta zarea. O vreme, închise ochii și se lăsă în voia legănării plăcute a vasului, care despica mândru, azurul. Brusc, auzi un strigăt de spaimă. În aceeași clipă, zări la suprafața apei, un braț care se agita. Un naufragiu? Era cu neputință în acele locuri și pe un asemenea timp! Un înotător prea temerar? Părea mai probabil. Jan se îndreptă spre brațul care se agita, încetinind viteza motorului. „*Trollhättan*” se apropie încet de înotător. Răsună un glas de femeie:

— Un colac de salvare! Repede!

Blocă bara, se aplecă peste bastingaj și aruncă un colac spre brațul întins. După o clipă, ajuta o tânără să uree pe scara de frânghie fixată la coca.

Sleită de puteri, înotătoarea se lăsă în șezlongul, aflat pe punte.

— Muțumesc, domnule, muțumesc! murmură ea, în neștire. Mi-ați salvat viața!

Jan luă un pahar și-l umplu cu coniac.

— Țineți! Beți-l, aveți nevoie!

Ca să poată bea, necunoscuta își scoase casca de baie și capul ei fu dintr-o dată înconjurat de un nimb de aur. Abia atunci, Jan îi observă umerii minunați și trupul splendid modelat. Se simți tulburat și imaginea Sigridei îi apărură din nou în fața ochilor.

— Ce vi s-a întâmplat? întrebă Jan pe un ton puțin șovăielnic, pe care nici el însuși nu și-l recunosc.

— Un cârcel îngrozitor, răspuse fata, arătându-și gamba stângă. Nu puteam să mă mai mișc, aveam cumplita senzație că mi se rup toți mușchii. Atunci am făcut pluta, nădăjduind că voi fi împinsă spre țarm. Din nenorocire, astăzi marea e aproape nemișcată; așa că am rămas pe loc, speriată...

Îl privi pe Jan drept în ochi:

— Știți, mi-a fost o frică îngrozitoare că mă voi îneca...

Apoi, arătându-și piciorul, adăugă:

— Mi s-a pus pe neașteptate, un cârcel aici...

Lui Jan i se părea din ce în ce mai adorabilă. Dar trebuia să-și înfrângă emoția. Spuse pe un ton neutru:

— Sunt medic... Poate că aș putea...

Fata îl învălui într-o privire imploratoare:

— Atunci, vă rog, domnule doctor, uitați-vă puțin la piciorul meu. Mă doare groaznic!

Jan ezită o secundă, dar datoria învinse. Degetele lungi ale chirurgului palpară mușchii piciorului, apoi urcară spre genunchi. Fata scoase un strigăt de durere.

— Gata, nu-i nimic, liniștiți-vă! Acum toate sunt la locul lor. Apoi uită brusc că are de-a face cu o foarte frumoasă înotătoare. În el se trezise doctorul, omul care lecuia. Începu a-și face datoria, masând ușor piciorul fetei, fără să dea nici cea mai mică atenție frumuseții formelor sau strălucirii ochilor. N-ar fi îngrijit-o, cu același devotament, chiar dacă ar fi fost urâtă și respingătoare? În acel moment, el nu mai era decât medic, iar ea o simplă pacientă.

— Vă simțiți mai bine? întrebă el terminând masajul.

Tânăra oftă, dar de ușurare.

— Oh, da! Mă simt mult mai destinsă.

— Puteți sta în picioare? Ia încercați!

Fata se ridică și făcu câțiva pași pe punte.

— Minunat, exclamă ea, nu mai simt absolut nimic. Sunteți un adevărat magician, domnule doctor!

Jan făcu un gest confuz și, îndepărtându-se, se întoarse cu un halat, lăsat de Thérèse pe vas, pe care i-l întinse fetei:

— Îmbrăcați-vă domnișoară; simt un vânt rece care începe să bată; riscați să mai și

răciți!

Tânăra roși, ceea ce o făcu de-a dreptul cuceritoare:

— Într-adevăr, spuse ea, sunt în costum de baie. Vă rog să mă scuzați, domnule doctor...

— Hai, hai, fără mondenități, domnișoară! zise el. Apoi privi în jur. Iar acum, va trebui să mă ocup de vapor, care pare a fi în derivă...

— Mă lăsați singură?

— Nu, nu, n-aveți decât să veniți și să vă așezați la timonă; acolo vom putea sporovăi, fără ca acest lucru să mă împiedice să-mi conduc micul meu yacht.

— Yachtul dumneavoastră nu e deloc mic, spuse ea urmându-l. N-aveți echipaj?

— De obicei, mă ajută un bătrân marinăr grec, un om remarcabil. Din păcate, azi a fost reținut, la Villefranche. Se numește Yannakos.

— Îl cunosc! strigă fata.

Jan avu o presimțire. Fata vorbea cu un ușor accent american. Și în afară de asta, îl cunoștea și pe Yannakos... Se întoarse hotărât spre ea:

— Socot că ar fi cazul să ne prezentăm! Și adăugă, înclinând ușor din cap: Jan Yvarsen!

— Vecinul meu!

— Deci sunteți Judith Collins?

— Da, domnule doctor, eu sunt. Ce coincidență stranie, nu-i așa.? Suntem vecini de aproape un an și a trebuit să facem cunoștință în mijlocul mării!

Jan își reluate locul la cârmă.

— E destul de ciudat, într-adevăr, murmură el cu glas schimbat. Îi arată o banchetă îmbrăcată în catifea. Vă rog să luați loc, trebuie să vă odihniți piciorul!

Așezându-se, Judith îi surâse fermecător.

— Mulțumesc, mulțumesc, domnule doctor! Să știți că vă datorez viața!

— Să nu mai vorbim despre asta!

— Sunteți mult prea modest.

— Oricare altul ar fi procedat la fel, domnișoară Collins.

— Dar dumneavoastră nu sunteți „oricare altul”. Se spune că ați fost un chirurg celebru, e adevărat? întrebă ea cu oarecare candoare.

Jan se simți roșind ca un elev de liceu. Noroc că stătea cu spatele!

— M-am bucurat de o oarecare reputație, dar să nu exagerăm...

Judith clătină din cap. Superbele ei bucle se învârteliră în jurul umerilor.

— Am, într-adevăr, impresia că sunteți foarte, foarte modest, domnule doctor Yvarsen.

— Nu vă luați după aparențe.

— Pot să-mi îngădui-o întrebare?

— Vă rog!

— Încotro ne îndreptăm în acest moment?

— Mă reîntorc la Beaulieu, portul de unde am plecat. Fiindcă socot că v-ați avântat în apă de pe mica dumneavoastră plajă particulară și nu din altă parte, nu-i așa?

— Într-adevăr.

— Deci sunteți de acord cu planul meu?

— N-ați putea să mă lăsați pe-aproape de țärm? Aș putea înota până acasă.

— Nici să nu vă gândiți la așa ceva!

— De ce nu?

— După acest accident?

— M-ați vindecat pe deplin, domnule doctor; nu mai simt nici cea mai mică durere.

— Totuși n-am să vă las să mai intrați în apă; nu acum, căci asta ar fi curată nebunie. Măine, dacă vreți, puteți înota din nou.

— Nebunie? Nu credeți că e bine ca din când în când să fii și puțin nebun?

— Poate! Însă nu jucându-te cu viața!

Judith se înclină.

— Vă voi urma sfaturile date cu atâta judecată și înțelepciune.

— De altfel, spuse Jan, de ce v-ați aventurat atât de departe? A fost o veritabilă încercare de sinucidere!

Fata surâse:

— Cum vă puteți gândi la așa ceva, domnule doctor? N-am nici un motiv, nici cea mai mică dorință să-mi iau adio de la viață!

— Repet că e o nesocotință să te aventurezi atât de departe de țärm.

— Lucrurile bine cântărite sunt adesea plicticoase, domnule doctor, știți mai bine ca mine acest lucru!

— N-am nici o stimă pentru riscul inutil, gratuit.

— Ador înotul, ce vreți! Îmi place să mă cufund în mare, să fiu singură, departe de tot ce e mic, meschin și murdar. În larg, apa este foarte curată, te simți spălat de toate impuritățile civilizației noastre. Înțelegeți ce vreau să spun, nu-i așa?

— Da, căci și mie îmi place marea.

— Pe vapor nu-i același lucru!

— Mi se întâmplă să fac și eu ca dumneavoastră, adică să înot foarte departe de țärm.

— Atunci, cu ce drept mă criticați?

— Sunt bărbat!

— Iar eu, o biată femeie slabă și neajutorată! Și iată-ne ajunși la vechiul cântec! Să știți, dragă domnule doctor, că nu mă gândesc niciodată la risc, dar absolut niciodată!

„«Nu mă gândesc niciodată la risc!» Aceeași cutezanță ca și la Sigrid... La chip, nu-i seamănă câtuși de puțin... în rest, pare a fi chiar mai frumoasă! Frumusețea Sigridei era mai trufașă, mai rece, mai nordică! A fetei ăștea e mai plină de viață, mai caldă! Judith Collins e încântătoare. Sigrid nu era încântătoare, pur și simplu, te vrăjea! Numai pletele au exact aceeași culoare! Și totuși, trebuie să recunosc că seamănă destul de mult între ele.

De pildă, aceeași impetuoșitate, aceeași ardoare! După cum se poate de asemenea, ca imaginația, dorința mea să le accentueze asemănarea.”

Cam așa gândea Jan. Se simțea năpăstuit de un soi de fatalitate. Nu dorise să părească țărmlul ca să scape de năluca lui Sigrid? Ce căutase pe mare, dacă nu uitarea? Să pună o dată capăt farmecului exercitat asupra lui de cea care-și curmase viața, aruncându-se în Trollhättan! Cum spusese Pușkin?

*„O, zei, vă rog ca mintea-mi din nou s-o-ntunecați.
Și imaginea-i funestă, de minte-o-ndepărtați
Căci nu mai pot iubi! Deci tihna dați-mi iară...”*

De această faptură funestă voise el să fugă, Cel-de-Sus îi era martor; voise s-o șteargă, s-o înlătore definitiv din memoria sa; voise să nu mai aparțină decât blândeii Thérèse, fără frământări și fără să se mai împartă între ea și cealaltă. Și în loc de asta...

— Ce vi s-a întâmplat, domnule doctor? Ați devenit dintr-o dată atât de tăcut... observă Judith.

Jan minți:

— Am avut impresia că motorul nu merge cum trebuie, că împrășcă des și într-un fel neliniștitor. Și cum sunt singur... Dar totul a reintrat în normal. Nu vă temeți, vom ajunge cu bine în port.

— Vreau să vă fac o mărturisire, căpitane!

— Mi se pare că aveți și dumneavoastră un yacht, miss Collins?

— Da, *Santa Monica*. Yannakos v-a vorbit despre el?

— Da, ține foarte mult la dumneavoastră.

— E un om de treabă! Cu multă experiență de viață.

— Adevărat, alături de el, mă simt tot timpul un ignorant.

— Sunteți suedez, domnule doctor, nu-i așa?

Jan se miră de această întrebare neașteptată. Se întoarse spre fată și spuse:

— Da, sunt suedez. Se pare totuși că vă intrigă un anumit lucru...

Fata făcu un semn afirmativ din cap.

— Vorbiți franceza fără nici un fel de accent străin. Mi se pare un lucru nemaipomenit!

Jan tocmai era gata să răspundă: „Din pricină că soția mea e franțuzoaică”, dar își înghiți vorbele și spuse:

— E o limbă pe care am învățat-o din cea mai fragedă vârstă. Călătoriile, șederile mele în diverse țări m-au obligat să devin poliglot. „Oare de ce n-am pomenit de Thérèse? De ce tăcerea asta compromițătoare? Dacă nu voi lua măsuri, fata asta va lua locul lui Sigrid, în inima mea. Va urma un transfer de sentimente. Dorința mea cea mai tainică, se va îndrepta către ea... Ah, dorința asta! Dacă aş putea s-o distrug din rădăcină! Dacă aş putea s-o smulg din mine! Dar cum? Cum? Judith Collins! Iată numele pe care soarta mi l-

a scos în cale! Numele funest! Soartă? Funest? Vorbe goale, în dosul cărora îmi ascund lașitatea. La vârsta mea, acest lucru, e o rușine, o lamentabilă înfrângere a voinței!”

La rându-i Jan o întrebă:

— Dar dumneavoastră unde ați învățat atât de bine limba lui Racine?

— Racine e cam mult spus! Eram încă o copilă când știam să cânt *Au clair de la lune*. Guvernanta mea era franțuzoaică.

— Și de atunci ați făcut progrese serioase în muzică, nu-i așa?

— Ce vreți să spuneți, domnule doctor?

Jan surâse, puțin cam malițios:

— Vă aud, din când în când, cântând la pian...

Judith oftă:

— Adevărat... îmi place muzica. Te poți cufunda în ea la fel ca în mare și poți simți același extaz, aceeași satisfacție aproape voluptuoasă. După care, adăugă visătoare: E un fel de joc al minții, o contopire lentă a eului cu armonia sferelor, cu lumina soarelui, un fel de lecție amețitoare...

— Iată-vă și lirică! Și de asemenea, prea puțin americană!

Fata se bosumflă.

— Dumneavoastră, europenii, spuse ea cu un accent de reproș, v-ați făcut o idee cu totul falsă despre femeile americane. Dumneavoastră socotiți că noi nu visăm altceva decât mașini și frigider. E absolut eronat... După care crezu de cuviință să precizeze: ...cel puțin în ce mă privește! Apoi, ca și cum ar fi vorbit pentru sine, mărturisii: Ceea ce-mi place mai mult decât orice, e să cânt la pian, noaptea, în fața ferestrei larg deschise spre mare...

— Da, știu, o întrerupse Jan, iar melodia dumneavoastră preferată e acel andante în si bemol, din *Sonata în fa*, de Mozart.

Judith bătu din palme:

— Sunteți muzician! Din moment ce ați putut identifica atât de repede, melodia...

Apoi, îl iscodi, șireată:

— Cunoașteți cumva și numărul din catalogul Koechel?

— Cum să nu! E vorba de lucrarea notată de Koechel cu numărul 533.

— Sunteți uimitor, domnule doctor! Spuneți-mi, dar sincer, ce credeți despre felul cum interpretez această *Sonată*?

— Vreți într-adevăr un răspuns sincer?

— Bineînțeles!

— Ar fi mai bine să vă opriți la Chopin sau la Schumann.

— Vai, ce nepolitețe! Ce vreți să spuneți prin asta? Că așa avea un temperament prea romantic...

— ... ca să cântați Mozart. Da, așa e!

— Deci îl interpretez prost.

— Interpretarea e prea pătimașă, prea năvalnică.

-
- Ce curios mi se pare...
- Cum ați spus?
- Da, curios; Hugo Stiffenacker mi-a făcut exact aceeași observație. De fapt, s-a exprimat exact în aceiași termeni. Aveți, într-adevăr, o judecată care nu dă greș, domnule doctor!
- V-am jignit cumva?
- Nu, nu, dar nu-s un copil! Ceea ce mă surprinde, este profunda dumneavoastră cunoaștere a muzicii.
- Îmi exagerați și știința și harurile, miss Collins. Am vorbit ca un simplu amator.
- Un amator a cărui apreciere e identică cu cea a unui foarte mare profesionist.
- L-am admirat întotdeauna pe Mozart și majoritatea operelor sale îmi sunt familiare. Așa că atunci când sunt cântate necorespunzător, mă deranjează. Deci nu-i nimic extraordinar în toată povestea asta.
- Mereu aceeași modestie...
- Totuși, vă rog să credeți, adăugă Jan, că-mi place grozav acea muzică nocturnă ce plutește deasupra mării. Notele acelea care răsună în noapte, sub sclipitul îndepărtat al stelelor.
- Și pe deasupra, sunteți și poet, strigă Judith. Hotărât, va trebui să vi-l prezint pe Hugo...
- Stiffenacker?
- Da.
- Numele ăsta l-am mai auzit undeva...
- Judith se entuziasmă. Ochii îi străluciră și mai puternic.
- În mod sigur! Doar toată lumea cunoaște acest nume! Mă rog, toți melomanii!
- Spuneți-mi ce anume face? E compozitor sau dirijor?
- Cum, dar e unul dintre cei mai străluciți violoniști ai vremii noastre!
- Știți, eu duc o viață foarte retrasă...
- Totuși, adineauri ați mărturisit că numele nu vă e necunoscut.
- E drept... Cineva mi-a vorbit despre el, dar nu-mi mai aduc aminte cu ce prilej. Sincer scandalizată, fata strigă:
- Ca un om cu o pregătire ca a dumneavoastră, domnule doctor, să nu fie la curent cu uluitoarea carieră a lui Hugo Stiffenacker, pare... (căută un cuvânt mai tare)...ei bine, pare rușinos! Da, cutez s-o spun! Rușinos.
- Jan surâse indulgent.
- Și totuși, nu m-ați lămurit, miss Collins... Care este instrumentul preferat al idolului dumneavoastră? Pianul? Vioara?
- Judith bătu din picior, fapt care o făcu să pară și mai adorabilă în ochii lui Jan.
- Hugo este violonist! Și vă pot asigura că este citat alături de Menuhin, Kogan și Oistrach!
- Dacă înțeleg bine, e protejatul dumneavoastră?
-

— Da, am făcut tot ce mi-a stat în putere ca să-i înflesnesc ascensiunea, fiindcă o merita cu prisosință.

— Aș fi bucuros să-l cunosc și eu!

— E foarte ușor, pentru că în momentul de față este invitatul meu. Veți vedea că e o ființă cu totul remarcabilă. Se interesează de asemenea, mult, și de poezie...

— Ceea ce mi-l face și mai simpatic. Am cunoscut o droaie de virtuozii străluciți, dar fără suflet, simpli mânuitori ai unui instrument muzical, care n-au descoperit niciodată sensul profund al lucrărilor.

— Hugo este exact contrariul. Știți nemțește? Da? Atunci ascultați! Am să vă recit un poem de Nietzsche pe care m-a determinat să-l învăț pe dinafară; e intitulat *Venedig* – Veneția:

*„Stăteam în picioare pe pod.
Noaptea era întunecată.
Cântecele îndepărtate
Cădeau ca niște stropi aurii
Pe fața unduitoare a apei.
Gondole, lumini, muzică,
Totul se topea în beția amurgului...”*

*Sufletul meu, delicat instrument cu coarde,
Își cânta singur, atins de niște degete nevăzute.
Un tainic cântec de gondolier
Care vibra de o nespusă fericire,
Oare l-o fi auzit cineva?”*

Recitase din Nietzsche, în germană. Jan era încântat de ușurința cu care tânăra trecea de la o limbă la alta.

— Aveți o dicție admirabilă, spuse el după o pauză. V-ați priceput, să redați de minune muzicalitatea wagneriană a limbii lui Nietzsche.

— Nu-i așa că e un poem foarte frumos?

— Foarte frumos. Se degajă din el un farmec tandru și crepuscular.

— De altfel – spuse cu naivitate, Judith – tot ce face și ce spune Hugo este foarte frumos. E artist până în străfundul sufletului. Trebuie neapărat să-l cunoașteți. Veniți mâine?

— La dumneavoastră acasă? La vila *Santa Monica*?

— Da, desigur! Veniți la ora patru, vom lua ceaiul împreună.

„Am impresia că am fost prins într-o imensă pânză de păianjen, o pânză țesută de propria mea dorință... Ce frumos a rostit acest poem! Sigrid avea și ea același talent...”

— Ce faceți, domnule doctor, nu-mi răspundeți?

— Vă atrag atenția, domnișoară Collins, că ne pregătim să intrăm în portul

---

Beaulieu, și că trebuie să fii foarte atent la manevre...

— Asta nu vă împiedică să spuneți da! Deci, ne-am înțeles, veniți, nu-i așa?

— Da.

Încet, mândru și fără ezitări, yachtul „*Trollhättan*” acostă; dar trăsăturile lui Jan erau crisplate...

5

„Ei bine, acum vin la rând cei bogați. plângeți și vă văitați din pricina nenorocirilor care vă așteaptă. Căci bogăția voastră e putredă, veșmintele voastre sunt roase de viermi. Aurul și argintul vostru au ruginit, iar rugina lor se va ridica împotriva voastră: vă va sfărteca fără milă carnea; căci ceea ce ați agonisit în ultimele voastre zile, nu-i decât foc și pârjol! Banii de care l-ați lipsit pe cel ce trudește pentru voi, cel care vă sapă ogorul, strigă, și strigătele lor ajung până la urechile Domnului. Ați trăit pe pământ în lux și în moliciune, așa că veți fi alungați în Ziua-de-Apoi. L-ați condamnat și l-ați răpus pe Cel Drept, care n-a putut să reziste...”

Cu un gest dramatic, Hanna închise *Evanghelia*; apoi își scoase ochelarii cu rame de oțel și anunță:

— Gata, s-a isprăvit, mă duc să mă culc!

Erling se întoarse spre ea:

— N-ai vrea să-mi amintești din ce sunt versetele pe care ni le-ai citit?

— Din *Epistola Sfântului Iacob*, domnule, răspuse nemțoaica, cu un aer de reproș.

„Un savant ca domnul Yvarsen să pună o astfel de întrebare? El, care ar fi trebuit să cunoască pe dinafară cărțile sfinte? Ce vremuri, își spuse ea, ce vremuri!”

Lectura aceasta devenise o adevărată tradiție la familia Yvarsen din Stockholm: în fiecare seară după cină, Hanna se așeza la masa stăpânilor săi și citea cu glas tare, părți din *Evanghelie*. Îi plăceau mai ales rechizitoriile împotriva necredincioșilor, a ipociților, a celor bogați. Dacă, peste zi, se necăjise din pricina vreunei nedreptăți, din pricina vreunei grozăvii citită în ziar, seara se simțea ușurată, condamnând, fără drept de apel, păcatele acestei lumi. Erling, care avea o anumită înclinare către rigoarea morală, nu era împotriva ca micul Jan să cunoască astfel de lucruri.

— Pot să iau copilul? întrebă Hanna.

— Sigur, răspuse Flavie. Și privindu-și cu dragoste, fiul care acum avea șapte ani, adăugă: I se închid ochii de somn!

— Da, da, adăugă și Erling, e vremea să se ducă la culcare, fiindcă mâine îl iau cu mine la Institut.

— O să-mi arăți și noile microscopae, tată? se interesă Jan, pentru care aceste vizite la *Institutul Erling Yvarsen*, erau întotdeauna evenimente de seamă.

— Sigur! Acum gata, la culcare, ca să fii mâine dimineată proaspăt și bine dispus!

Copilul se apropie de mamă-sa, ca s-o sărute.

— Noapte bună, mamă!

Flavie îl strânse în brațe.

— Noapte bună, Jan...

Erling fu puțin mai rezervat, cum se și cuvenea unui tată, dar nu mai puțin afectuos:

— Noapte bună, fiule!

În prag, copilul se întoarse să-și mai privească o dată părinții cu frumoșii săi ochi albaștri, atât de afectuoși și de îndrăgiți. Această despărțire zilnică, era pentru el un chin. Ar fi vrut s-o întârzie cât mai mult, să-i pună și alte întrebări tatălui său, să-l facă să-i vorbească despre instrumentele misterioase care-l intrigau atâta. Dar nu mai apuca, fiindcă brațul viguros al Hannei îl și târa după ea.

— Copilul ăsta manifestă o deosebită curiozitate pentru știință, observă Erling. Trebuie să-l încurajăm în acest, sens.

Flavie surâse:

— Da, dragă, dar cu condiția să nu uiți un lucru: că e aproape un bebeluș.

— La șapte ani, un băiat nu mai e un bebeluș. Trebuie să ne gândim la viitoarea lui orientare, să-l pregătim pe îndelete, dar temeinic, pentru profesia ce și-o va alege.

— Și care va fi acea profesie?

Erling înălță din umeri.

— Știi bine, dragă Flavie: aceeași ca a mea!

— Cât ești de categoric!

— E de datoria tatălui să hotărască viitorul fiului său! Dar imediat se corectă: Firește, în deplină înțelegere cu soția sa! Apoi, punându-și mâna peste mâna Flaviei, adăugă: Sunt un tiran, nu-i așa?

— Nu, un copil!

— Cum?

— Îți aduci aminte de o discuție pe care am avut-o, când locuiam la Hamburg?

Erling făcu pe miratul:

— La Hamburg? Când?

— În perioada concertelor de muzică de cameră de la armatorul Stadelmann.

— Despre ce-am vorbit atunci?

— Despre educația lui Jan. Îi reproșai Hannei că-i istorisea vechi povești germane, „că-i împuia mintea cu acele ineptii...”

— Da, da, spuse Erling, râzând. N-am uitat vorbele pe care mi le-ai spus atunci: „Voi, bărbații, nu țineți niciodată seama de vârsta copiilor. Jan e încă un bebeluș și tu te gândești să faci din el un om de știință”.

— La care doctorul Erling mi-a replicat că „nu e niciodată prea devreme pentru a sădi în sufletul copiilor solidele principii ale rațiunii”, replică Flavie pe un ton vesel și ușor ironic.

— Și care a fost răspunsul dumitale la această doctă sentință, doamnă dragă?

— Ce-am răspuns eu? Că „ești un savant, un erudit în medicină, domnule, dar că de îndată ce începi să vorbești despre educația fiului dumitale, redevii dumneata însuși un

copil!”

— Frumos compliment! Și eu care mă socoteam un pedagog remarcabil...

— Ești, dragul meu, ești! N-ai decât un singur cusur, și anume că vrei ca totul să se înfăptuiască foarte repede.

Erling căzu pe gânduri.

— Hamburg... seratele de la Stadelmann... reprezentațiile teatrale de la armatorul Dobenfeet...

— Admiratorul lui Voltaire și al lui Frederic cel Mare.

— Da.

— Toate acestea ți se par foarte îndepărtate, nu-i așa, dragul meu?

— Da, un trecut aproape tot atât de îndepărtat ca și preistoria...

— Întotdeauna exagerezi.

— Nu chiar.

— Totuși construirea Institutului n-a durat decât optsprezece luni și abia dacă a trecut un an de când lucrăm aici.

Erling se așeză mai comod în fotoliu.

— Numai optsprezece luni, da, și e totuși o mare reușită tehnică, datorată în mare parte sticlei și aluminiului. Ce tur de forță! Și când te gândești că părinților noștri le-au trebuit doi ani ca să-și clădească acel *Journey's End*, casa visurilor lor!

— Da, dragă, dar fii cinstit și mărturisește că i-ai hărțuit tot timpul pe nefericiții aceia de arhitecți și de antreprenori...

— Asta așa e, mi-e groază de tot ce se face încet, de tot ce trenează! Odată ce-am hotărât ridicarea Institutului, lucrul trebuia făcut repede.

— Nu regreti viața pe care am dus-o la Hamburg? Plăcutele serate din vechile saloane patriciene?

Erling clătină din cap:

— Nu regret nimic; viața mea acum nu mai înseamnă decât lupta împotriva cancerului și Institutul Erling Yvarsen! La toate celelalte trebuie renunțat fără milă!

Flavie îl învălui într-o privire întrebătoare

— Renunțat fără milă? Și familia ta? Și micul Jan?

Erling strânse mâna soției sale pe care continuase s-o țină în mâinile sale:

— Nu spune copilării! Știi bine că tu și cu mine alcătuim o singură ființă! Nimic nu ne va putea despărți vreodată! Suntem mai mult decât soț și soție: suntem colegi de muncă, de cercetări, prieteni... Iar copilul este imaginea vie a dragostei noastre!

— Te iubesc, Erling... murmură Flavie. Da, te iubesc, mai ales atunci când lași să-ți cadă masca – uneori cam rigidă și austeră – a medicului, a cercetătorului, și când redevii, pur și simplu, un om, o ființă dreaptă, fină și sensibilă.

— Fină? Mă fletezi, draga mea. Sunt adesea aspru, aproape brutal.

— Jena față de sentimentele tale te face aspru. Vrei să-ți ascunzi cu orice preț sensibilitatea.

Rămaseră câteva minute tăcuți. De afară, răzbăteau până la ei zgomotele îndepărtate ale capitalei nordice... Prin fereastra sufrageriei, puteai admira albastrul întunecat al cerului, presărat cu stele argintii. O uriașă reclamă publicitară, de neon, se aprindea și se stinge mereu, pe cerul noptatic. Nu zăreau decât cuvântul „dricka” - bere, scris pe cer, cu niște uriașe litere roșii. În vestibul, răsună gongul unei vechi pendule englezești. Îi răspunse sunetul grav al unui orologiu de biserică: era zece seara. Pe stradă, trecu un grup de studenți și studente cântând un cântec tineresc. O noapte la Stockholm, asemănătoare cu alte mii de nopți, asemănătoare și totuși diferite... Erling și Flavie se simțeau nespuse de fericiți...

Tânăra femeie rupse, prima, tăcerea.

— Știi, spuse ea, că-mi plăcea grozav casa noastră din Hamburg... Grădina aceea mare și atât de bine îngrijită, fântâna arteziană, înconjurată de o cunună de stânjenei și de cicori sălbatice, teii, stejarii și ulmii pe sub care ne plimbam adesea...

Erling continuă fraza începută de ea:

— Lui Jan îi plăcea să se așeze între straturile de flori și să se joace cu Otto, măgărușul lui pe roțile...

— Bietul Otto, ce urechi frumoase, de catifea, avea! Acum e ca vai de el, uitat și ros de molii...

— Asta-i legea vieții! Copiii cresc, nu le mai pasă de jucăriile pe care le adorau odinioară.

— Dar de Hugo Stiffenacker, muzicianul-poet, îți mai aduci aminte, dragă?

— Băiatul acela care se îndrăgostise de tine?

— Vechiul slujbaș al lui Stadelmann...

— Da.

— A progresat mult de atunci.

— Adevărat. Contrabasistul excentric a devenit – aproape peste noapte – un violonist strălucit. Și când te gândești că m-am îndoit întotdeauna că băiatul acela ar avea stofă...

— Cântă dumnezeiește.

— Ei, draga mea, nu crezi că exagerezi puțin? Nu cumva ești deosebit de indulgentă față de el?

— Cătuși de puțin! Întreaga critică are exact aceeași părere ca și mine, iar tu știi foarte bine acest lucru. Ar fi trebuit să-l auzi când a fost în turneu la Stockholm!

Erling oftă.

— Am avut de lucru la Institut în seara aceea; dar tu, tu l-ai auzit și l-ai văzut.

— Da, au și trecut zece luni de atunci. Datorită Hannei, am aflat că „celebrul violonist german Hugo Stiffenacker va interpreta concertul de Mendelssohn”. Firește că m-am dus.

— Am auzit că a fost o seară memorabilă. Toți confracții mei au vorbit despre ea. Am regretat mult că nu m-am putut duce...

— Munca cere sacrificii!

— Cere!

— Din când în când, ar trebui să mai renunți.

— Da, dar cancerul nu renunță niciodată.

— Ai să ajungi un fanatic, un obsedat, Erling, un fel de Torquemada al medicinei!

— Sarcina mea e zdrobitoare. Poate că exagerez puțin, dar conducerea Institutului mi se pare o mare povară.

Flavie îi turnă cafea în ceașcă.

— Invitația tatei vine exact la momentul potrivit; ai să ai și tu, în sfârșit, câteva zile de destindere.

— La momentul potrivit? Nu mi se pare.

— Ce vrei să spui?

— Poimâine sunt așteptați, la Institut, Wainsfield și Habbermann, cei doi specialiști din Chicago.

— Și?

— Vin special ca să-mi comunice rezultatele cercetărilor lor.

— Pot foarte bine să discute cu adjuncții tăi.

— Curios mod de a primi niște oameni care străbat un Ocean ca să ia legătura cu mine!

— Vor înțelege, totuși, că nu poți rămâne tot timpul ținut în Institut.

— Nu, nu, aș părea nesperios.

— Ai deci intenția să refuzi invitația tatei?

— N-am încotro. Te vei duce singură, draga mea, ai și tu nevoie de o mică distracție.

Flavie fu categorică:

— Nu, nu și iar nu! Ori vii cu mine, ori rămân și eu aici cu tine!

— Ce încăpățănare!

— Tu ești încăpățânat, Erling! Primești zilnic numeroși savanți străini din lumea întreagă. Sosirea celor doi americani nu e, deci, ceva excepțional și nu ne obligă în nici un fel să renunțăm...

— Au făcut unele descoperiri importante, știi bine, draga mea, doar ești la curent cu lucrările lor...

— Bergmann ți-ar putea ține locul și discuta cu ei; cunoaște problema tot atât de bine ca și tine!

— Institutul e încă foarte tânăr; e cam riscant să rămână fără șef.

— Bergmann este omul cel mai conștiincios pe care-l cunosc! Așa că va conduce cu cinste Institutul în lipsa ta.

— Călătoria asta pe Coasta de Azur ți se pare chiar atât de importantă?

— Tata va fi foarte necăjit dacă nu ne vom duce.

— Într-adevăr...

— Și apoi, nu uita că n-am văzut încă acel *Journey's End*, decât când era abia în construcție.

— Da.

— Mama va fi atât de fericită să ne arate grădina și colivia ei cu păsări exotice!...

— Iar tata ne va face toate onorurile pe yachtul lui.

— Atunci, ești de acord?

— Încă nu m-am hotărât dacă...

Flavie nu-l lăsă să termine:

— Trebuie să ne ducem, pricepi? Trebuie! Căci pe lângă faptul că le vom face plăcere părinților, vom avea și noi câteva zile de destindere.

— Și copilul?

— Îl vom lua cu noi.

Erling păru să șovăie:

— Drumul ăsta nu va fi prea obositor pentru el? Căci nu vom merge cu avionul, ci cu trenul.

— Ce lipsiți de logică sunteți voi, bărbații! spuse Flavie. Mai adineauri erai gata să faci din el un „om de știință”, iar acum îl tratezi ca pe un bebeluș. E cum nu se poate mai paradoxal!

— Știi că deși nu e fragil, are totuși o constituție delicată.

— Cu atât mai bine! Soarele și aerul Mediteranei îi vor face foarte bine!

— Aș mai avea un motiv ca să nu-l iau cu noi...

— Care?

— Tata moare de dorul nepotului.

Flavie fu complet derutată.

— Zău, zise ea dacă înțeleg ceva... Căci, în sfârșit, ăsta ar fi dimpotrivă, un motiv în plus ca să plecăm toți trei la Cap-Ferrat.

Erling își divulgă taina:

— Aș fi dorit să vină tata la Stockholm. Am... am nevoie de el.

Flavie înțelese cât de greu îi fusese lui Erling să mărturisească acest lucru. Se feri să mai insiste; știa din experiență că Erling îi va spune singur ce-l frământa.

— N-ai vrea un păhărel de lichior, dragă? întrebă ea ca să schimbe vorba.

— Mai curând, puțin alcool. Poate un păhărel de coniac.

Zgomotele orașului deveneau din ce în ce mai estompate, mai îndepărtate. Doar reclama publicitară, cu luminile ei roșii, continua să inunde văzduhul. După ce sorbi coniacul, Erling își deschise inima în fața soției sale.

— Institutul nostru nu e numai un centru de cercetări, ci și o clinică, unde sunt internați bolnavii de cancer...

— Știi toate astea...

— N-avem experiență, Flavie...

— Până la urmă o vom căpăta.

— Da, dar nu vreau ca acest lucru să fie în detrimentul bolnavilor pe care-i avem în grijă. Eu sunt cu totul absorbit de cercetări, știi asta, și organizarea unei clinici moderne mă cam depășește. Admit cu plăcere că atât laboratoarele cât și sălile de cercetare sunt adevărate modele ale genului; dar mai rămân încă atâtea de făcut pentru ca bolnavii noștri să se simtă cât mai bine...

— Și cum socoti să remediezi aceasta situație? îl chestionă Flavie, foarte interesată de problemă.

— Nu există decât un singur om pe lume care ar putea să ne dea unele sfaturi într-adevăr utile.

— Tata!

— Da: să nu uităm că el a creat cea mai modernă clinică din Stockholm: clinica sa. E deci familiarizat cu toate problemele pe care le avem noi de înfruntat acum.

— De ce nu i-ai scris niciodată, în acest sens?

Erling tăcu, sorbindu-și cafeaua care se răcise.

— E vorba tot de vechea voastră rivalitate?

— Mai curând e o chestiune de amor-proprriu. Am vrut să-mi iau zborul cu propriile mele aripi; am refuzat să preiau conducerea clinicii ridicată de el, unde m-aș fi putut instala ca într-un cuib cald, așa că acum nu-mi rămâne decât să mă descurc singur.

— Ce copilării! i-o reteză Flavie. Tata nu ți-a păstrat ranchiună, îl cunosc mai bine ca tine, și sunt sigură că te va ajuta cu plăcere.

— Pentru asta va trebui să vină însă la Stockholm, obiectă Erling.

— Îl voi ruga eu însămi, când vom ajunge la *Journey's End* și sunt sigură că va accepta să vină pentru o săptămână sau două.

Apoi își aminti brusc de telegrama pe care o trimiseseră la Cap-Ferrat.

— De altfel, spuse ea, cum de te-ai putut gândi să rămâi aici din moment ce am și telegrafiat că venim?

— Uitasem de Wainsfield și de Habbermann...

— Uită din nou! Doctorul Bergmann își va asuma el sarcina de a-i primi, fii fără teamă. Deci, ești definitiv de acord, plecăm toți trei, da?

Un sclipit de tandrețe licări în ochii lui Erling.

— Da, murmură el, trăgând-o pe Flavie spre el, toți trei!

6

Judith Collins ieși ea însăși înaintea lui Jan.

— Sunt foarte fericită să vă pot primi la Santa Monica, dragă domnule doctor Yvarsen!

Jan schiță un gest de scuză:

— Am venit singur, soția mea nu se simte bine.

— E bolnavă?

— Nimic grav, o migrenă...

Mințea și-i era rușine. Adevărul, e că Thérèse habar n-avea de vizita lui la proprietatea vecină; nici măcar nu-i povestise cum o salvase pe tânăra americană – atât de cutezătoare – de la o moarte aproape sigură. Nu, îi ascunsese întâlnirea cu ea și nu-i suflase un cuvânt despre Judith.

„Unde am ajuns – își spunea el, în timp ce Judith, sporovăind veselă, îl conducea în salonul vilei Santa Monica. Ce anume mă determină să mă port atât de nedrept față de Thérèse? Ce demon mă împinge la o asemenea faptă? Știu, demonul are un nume: Sigrid! N-o voi uita niciodată... Căci era însăși seducția! Te subjuga, te amețea... Judith are părul aproape ca al ei, da... dar parcă e și mai frumoasă...” Apoi, spuse cu glas tare:

— Vă mai doare piciorul?

— S-a vindecat încă de ieri, domnule doctor, doar știți foarte bine!

El insistă:

— Nu mai simțiți, într-adevăr, nici un fel de durere? Nici măcar o întindere, cât de cât neplăcută, a mușchilor?

— Absolut nimic! Și Judith adăugă, cu un surâs fermecător: E ceva anormal? Neliniștitor?

— Nu, totul e cât se poate de normal.

— Am și înotat astăzi puțin, și parcă niciodată n-am înotat mai ușor!

Ajunseră în salon. Fata făcu un gest larg cu mâna.

— Spuneți-mi, domnule doctor, cum vă place odaia mea preferată? Vedeți? O fereastră dă spre mare, iar cealaltă spre pădurea de pini.

— Odaia e aidoma chipului dumneavoastră, miss Collins! Vreau să spun că e foarte frumoasă.

Judith îl amenință cu degetul:

— Vreți să fiți serios?

„Ești ridicol, bietul meu amic! E dezgustător să te apuci, la vârsta ta, să faci curte acestei fete! Dar ce pot face? Să înăbuș pasiunea pe care o simt născându-se în mine,

această dorință pățimașă! Da, dar cu condiția să pot...”

— Și mobilă? Vă place?

— Mult, spuse Jan cu un aer aprobator. E sobră, de culoare deschisă, într-un anume fel, ștearsă față de minunăția prveliștilor care dau năvală din toate părțile.

Își lăsă privirea să rătăcească în voie.

— Câtă luminozitate! Trebuie să vă mărturisesc că vă invidiez pentru acest salon; e splendid!

Judith era încântată.

— Iar fotoliile mele englezești – întrebă ea, cu acel surâs fericit, caracteristic femeilor care țin să li se admire locuința – nu e așa că-s confortabile?

— V-am spus părerea adineauri.

Jan arată pianul impozant care ocupa un colț întreg al odăii.

— Aveți un pian superb...

— Da, un *Pleyel!* O comandă specială! Am vrut să fie făcut exact din același lemn ca și restul mobilei.

— Și sonoritatea?

— Sublimă.

— Sunteți nemaipomenită, *miss Collins!*

Judith se bosumflă.

— Lui Hugo nu-i place pianul meu!

— De ce?

— Spune că e un instrument „à la Hollywood”, prea țipător pentru gustul lui; voia să mă determine să-l schimb cu un pian negru, de concert. Ce om!

— Parcă trebuia să mi-l prezentați pe Hugo Stiffenacker, nu-i așa?

Judith răspunse puțin încurcată:

— Închipuți-vă, domnule doctor, că această ființă imposibilă a dispărut.

— Dispărut?

— Oh, nu prea departe, probabil prin vreun colț al parcului... îi place grozav să se plimbe și să viseze pe sub copaci...

— Are dreptate, aveți o proprietate foarte mare și foarte frumoasă.

— Prea mare, din moment ce te poți rătăci prin ea! I-am spus, totuși, că veți veni în după-amiaza asta, l-am rugat să rămână în salon, dar degeaba! Nu face decât ce vrea el!

— Păi, atunci să-l lăsăm pradă meditațiilor sale!

— Da, nu-i place să fie deranjat! De altfel, sunt sigură că va apărea dintr-un moment într-altul... Luați loc, domnule doctor! Aici, fiindcă asta o fotoliul cel mai confortabil din casă!

Ea se așeză în fața lui.

— Ce să facem? Să luăm ceaiul acum sau să-l așteptăm și pe Hugo?

— Să-l așteptăm, să-l așteptăm...

— Ar trebui să-mi vorbiți despre dumneavoastră, domnule doctor.

-
- Despre mine? Un subiect prea puțin interesant...
- Mereu aceeași modestie!
- Nu, e adevărul gol-goluț! Am avut o viață foarte plină, chiar agitată, dar – mă rog – așa e viața de medic petrecută prin clinici și spitale....
- Pentru un bărbat e o viață minunată!
- Poate... Dar în fața unei fete atât de sănătoasă și de plină de viață ca dumneavoastră, nu-ți vine să vorbești despre săli de operație sau despre sisteme de anestezie...
- Mă socotiți cumva frivolă?
- Nici pomeneală!
- Atunci de ce credeți că m-ar putea plictisi asemenea subiecte? De ce le evitați?
- Pentru că sunteți americană.
- Nu înțeleg, domnule doctor!
- Pentru că sunteți americană, pentru că vă place Europa și pentru că ați venit să trăiți în Europa!

Judith tot nu pricepu.

- N-ați vrea să-mi explicați ce anume vreți să spuneți? Vă mărturisesc că nu prea văd legătura...

— Îmi îngăduiți o întrebare?

— Vă rog...

— Ce anume vă atrage în Europa?

Fata privi visătoare spre mare.

— Ce mă atrage?

Se întoarse din nou spre Jan. Ca să evite acea privire care trezea în el atâtea amintiri, amintirile primei și celei mai pătimase iubiri, Jan își plecă încet capul.

— Ce mă atrage în Europa? Arta, poezia ei...

— Exact ce-mi închipuiam și eu, spuse Jan. Vă place aici tot ce vă lipsește acolo...

— Sigur, dar tot nu văd legătura cu...

— Veți înțelege imediat! Și Jan îi explică: în Statele Unite aveți și dumneavoastră medici buni, dacă nu cumva, chiar mai buni decât în Europa. Clinicile de acolo – și mă gândesc la *Mayo Clinic* din Rochester, de pildă – și laboratoarele, sunt mult mai bine dotate decât ale noastre. Cele mai multe dintre premiile Nobel sunt decernate americanilor...

— E adevărat, dar de ce-mi spuneți toate acestea?

— Ca să vă demonstrez că – neducând lipsă nici de medici, nici de clinici bune, în America – nu asta ați venit să căutați aici.

— Sigur că nu asta.

— Dacă v-ați îmbolnăvi grav – ceea ce mi se pare cu totul exclus – unde v-ați duce să vă îngrijiți sănătatea? Dar vă rog să-mi răspundeți, cinstit.

Fata ezită un minut, apoi răspunse:

— Cred, că m-aș duce la New York, Chicago sau Rochester.

— Vedeți?

— Și ce dovedește asta?

— Că n-ați venit la noi ca să întâlniți medici, ingineri sau tehnicieni...

— Spuneți lucrurile astea cam brutal...

Jan nu se lăsă întrerupt.

— ... nici ca să auziți vorbindu-se despre clinici, laboratoare sau centre de cercetare științifică, pentru că aveți toate astea la dumneavoastră acasă și încă mult mai bune.

— Văd că-mi analizați nevoile sufletești mult mai lucid decât aș face-o eu însămi, domnule doctor; dar trebuie să fiu de acord că tot ceea ce mi-ați spus e cum nu se poate mai just.

— Sunt lucruri mult prea evidente, spuse Jan, în glas cu o anumită notă de amărăciune pe care Judith n-o percepu. În Europa, vă simțiți mai curând atrasă de oameni ca Hugo Stiffenacker, adică de muzicieni, de poeți, de artiști, de gânditori... Ce-ați putea face cu confidențele unui medic bătrân, care s-a retras?

— Mai întâi, domnule doctor, că nu sunteți bătrân...

— Ba din păcate, sunt.

— În acest caz nu păreți deloc.

Gândurile lui Jan o luară razna. „Nu păreți... Cât e de gentilă! O ființă minunată, adorabilă, vrednică de a fi dorită...” De ce-ar fi încercat să stăvilească pasiunea pe care o simțea născându-se în inima lui? Nu cumva viața îl poftea la un nou festin? Cuvintele „bucurie” și „fericire” vor înceta oare să mai aibă vreun sens pentru el? De ce să întoarcă spatele acestei flori rare, întâlnită în drumul lui? Judith nu era cumva reîncarnarea lui Sigrid pe care nu încetase niciodată s-o dorească în taină, cu ardoare, cu patimă? Judith-Sigrid, Sigrid-Judith.

— Mi-ar plăcea să vă aud cântând la pian, spuse el brusc.

— Faimoasa *Sonată* a lui Mozart?

— Orice doriți.

— N-aveți nici o preferință?

Jan nu-și ascunse gândul:

— Principalul e să cântați...

Sensul profund al acestui răspuns îi scăpă fetei. Pe un ton puțin dezamăgit, Judith puse lucrurile la punct:

— Mă supraestimați, domnule doctor, eu nu sunt o mare artistă.

— Aveți totuși studii temeinice.

— Lui Hugo nu-i place pianul. Dar... spuneți-mi, care-i muzica dumneavoastră preferată?

Jan se gândi.

— E greu să vă răspund la această întrebare.

— De ce?

— Când veți avea vârsta mea, miss Collins...

Ea îl întrerupse:

— Nu pot să sufăr acest „miss Collins”...

După care adăugă râzând:

— Parcă v-ați adresa unei dădace englezoaice.

— Cum ați vrea să vă spun?

— Judith! E mult mai simplu!

— În Europa, noi...

Ea nu-l lăasă să termine:

— Uitați, pentru o clipă, că vă aflați pe acest bătrân continent. Manierele americane au și ele partea lor bună, vă rog să mă credeți...

Jan se înclină.

— Bine, Judith, fie cum vrei dumneata...

— Acum, vă ascult...

El reluă:

— Când veți avea vârsta mea...

Apoi tăcu din nou:

— Ah, făcu ea, tot nu cutezați să-mi spuneți pe nume?

— ...vei afla, Judith, că ai mulți muzicieni preferați.

— Într-adevăr?

— Da, căci fiecărei epoci din viață, sau, mai bine-zis, fiecăreia din stările noastre sufletești îi corespunde o anumită muzică. În tinerețe ești foarte exclusivist și categoric în aprecieri; odată cu maturitatea, vine în mod necesar și un eclecticism foarte nuanțat. E ceva aproape involuntar.

— *Please explain!*

— În unele momente, îmi place rigoarea compoziției clasice, deci Bach, care e pe nedrept socotit, un muzician baroc; dacă mă aflu într-o stare sufletească de înflăcărare sau dacă, dimpotrivă, sunt înclinat către melancolie, preferința mea se va îndrepta către Chopin. În sfârșit, în alte momente, mă voi opri la Mozart sau Beethoven.

— Iar în altele, continuă fata, ușor ironică, la Mendelsohn sau la Schubert.

— Da, într-adevăr.

— Câtă înțelepciune! Și ce echilibru!

— Cu vremea le vei căpăta și dumneata.

— Nu sunt chiar atât de grăbită, spuse ea surâzând. Dar reveni imediat, la atac: Nici în poezie nu aveți o anumită preferință, nu-i așa?

Jan oftă:

— Mă obligi să dau un adevărat examen, domnișoară...

— Din moment ce nu vreți să vorbiți despre medicină, ce-mi rămâne altceva, dragă domnule doctor? Muzica și poezia. Puțin ironică, ea îi aminti: Cum se și cuvine de altfel – conform propriilor dumneavoastră cuvinte – unei tinere americance îndrăgostită de

Europa. Apoi trecu din nou la atac: Deci care e preferința dumneavoastră în materie de poezie?

În acest domeniu, Jan nu mai avu nici o ezitare.

— Shakespeare!

— În toate etapele vieții dumneavoastră? Și pentru a vă exprima orice stare sufletească?

— Oricare, fără nici o excepție!

„Îi place grozav să mă necăjească, dar cât e de încântătoare!” își spuse Jan.

Judith deveni calmă:

— Recitați-mi ceva din el, domnule doctor, vă rog mult, iar drept răsplată am să vă cânt Poloneza de Chopin.

Jan tuși, ușor jenat, temându-se să nu devină ridicol.

— Vă rog, faceți-mi această plăcere!

Atunci Jan își uită scrupulele. Cu un glas puțin estompat, cu accentul său cântător, de suedez, începu să recite:

*„C-o zi de vară-ți pot asemui.
Făptura, ce ți-e mai caldă și mai blândă.
Cad flori în mai, când prinde-a vremii
Și verilor li-s toamnele osândă.
Jar viu ne pare soarele-uneori
Și-ades pălește ochiul lui, cerescul.
Splendorile decad dintre splendori
Și sortii răi, sorocul vitregescu-l.
Dar veșnica ta vară dăinui-va,
Și frumusețea nu-ți va fi furată,
Nici moartea asupră-ți n-o să-și urce stiva;
Vei crește-n vers, cu secolii deodată.
Cât ochi vor fi și guri vor răsufli
El va trăi și viață va să-ți dea.”*

Deși ușor tulburată, Judith nu-și dădu seama de nota personală pe care Jan voise s-o confere sonetului.

— Cât de frumoase și de mișcătoare sunt aceste versuri. Din ce piesă fac parte?

— Din nici una. De fapt, e vorba de cel de al optsprezecelea *Sonet*. După această pedeapsă, cred că am dreptul la Chopin, nu?

— Am să cânt special pentru dumneavoastră domnule doctor, așa că nădăjduiesc că veți fi îngăduitor cu mine.

Judith se așeză în fața pianului și atacă primele acorduri din *Poloneza-fantezie*, opus 62, de Chopin. Cufundat în fotoliul său, Jan o vedea din spate. Așa că mirajul fu

deplin. Silueta din fața pianului, pletele acelea aurii erau ale Sigridei, logodnica lui. Și iată-l și pe el: un tânăr student la medicină, care purta pe cap tradiționala caschetă din Universitățile suedeze. Sigrid și el tocmai făcuseră o plimbare încântătoare la Trollhättan. Cât erau de fericiți! La orizont, nici un nor, nimic altceva decât bucurie!

Fotoliul lui Jan se afla în fața ferestrei care dădea spre pădurea de pini. Priveliștea mediteraneană începu a se preschimba încet, încet, într-un peisaj nordic; locul pinilor italieni fu luat de brazi... Sigrid cânta ca de obicei, într-un mod tumultuos, nervos, trufaș și voluntar. Poate că și Chopin interpretase această operă – ultima sa *Poloneză* în același mod, în vreun salon foarte select din Paris. Poate că și el avea pe buze aceeași undă de dispreț pe care o avea și Sigrid, deși în jurul lui se aflau George Sand, Delacroix, Balzac și Liszt.

Apoi și Chopin și Shakespeare dispărură. În fața lui Jan nu mai rămăsese decât un bărbat, așezat lângă cea pe care-o iubea cu patimă: el și Sigrid. O viață întreagă li se întindea înainte, farmecul feeric al viitorului, gustul amețitor al necunoscutului. Un bărbat și o femeie care se iubesc alcătuiesc un întreg univers. În urechile lui Sigrid mai răsună încă zgomotul apelor Trollhättanului, pe obraji mai simțea și acum focul sărutărilor lui Jan; acesta plutea într-o fericire fără margini, într-un fel de extaz înaripat. Ce importanță mai avea că acea Sigrid, fidelă și sinceră, pe care o vedea aieva, nu existase niciodată? Acum, ea devenise în imaginația lui și fidelă și sinceră, în timp ce el, grație farmecului înșelător al muzicii celui mai mare poet al pianului, redevenise tânărul, student de odinioară. Ce importanță mai are realitatea dacă putem s-o înlocuim cu visul? „Sigrid, draga mea, dacă ai ști cât te iubesc! Pletele tale, sunt ca o șiroire de fire de aur, ca un torent înspumat... O, cât aș vrea să mă înec, să mă pierd în ele! Ce operă de artă ți-ar putea egala rotunjimea umerilor? Ochii tăi sunt lacuri profunde, hăuri verzi, misterioase și neliniștitoare în adâncul cărora se oglindesc cele mai dulci făgăduieli de dragoste și de patimă! Vrăjita, fermecata mea Sigrid! Mândra mea logodnică, soarele, cerul, viața, mea! După ce ne vom căsători, vom continua să ne întâlnim, lângă apele Trollhättanului, lângă torentul nostru, ca niște tineri îndrăgostiți. Vom asculta, obraz lângă obraz, cântecul grav și puternic al torentului. Și nu vom fi decât numai noi pe lume!”

Uitând unde se afla, Jan se cufundase într-un vis smintit, nesăbuit. Glasul rațiunii îl avertiza că mersese prea departe, că visul începea să se substituie – în mod periculos – realității. Dar el nu auzea, nu voia să audă acest glas. Visul i se păru atât de dulce, și era atât de plăcut să se lase în voia lui, ca și cum ar fi înghițit un drog, o otravă! Sigrid! Sigrid!...

* * *

Când ajunse la câțiva pași de casă, Hugo se opri, subjugat de muzica ce se năpustea în valuri spre el. Ah, de ce rămăsese Chopin prizonierul pianului, de ce nu scrisese nimic pentru vioară? Acordurile sfâșietoare, întotdeauna puțin cam trufașe, niciodată dulcege, îi

mergeau drept la inimă! Hugo simțea instinctiv că prin fire, prin temperament, era mult mai aproape de genialul polonez decât de oricare alt compozitor. Totuși niciodată nu s-ar fi încumetat să interpreteze vreo operă a acelu mare muzician care – în afară de câteva piese minore de muzică de cameră – nu compusese nimic pentru vioară. Această idee îl uluia.

Ajuns în pragul salonului, Hugo încremeni. Se simți brusc străbătut de o undă de nădejde... Căci bărbatul în vârstă, pe al cărui chip bronzat viața dăltuise ridurile amare ale experienței, era, fără îndoială, tatăl lui Erling Yvarsen! Asemănarea era izbitoare: aceeași forță neîmblânzită, aceeași voință, același dispreț pentru orice slăbiciune.

Violonistul fu intrigat mai ales de strania atitudine a doctorului Yvarsen. Judith era complet absorbită de cântecul ei. Privirea suedezului, deși ațintită asupra-i, trecea totuși dincolo de ea; părea să admire ceva foarte îndepărtat, aflat undeva dincolo de pini și chiar dincolo de cerul albastru al Provenței. Oare ce viziune îl putuse captiva astfel?

7

Jeepul lui Henry Murray, prietenul englez al lui Norbert, se opri în fața bungalowului unde odinioară Ide purtase doliu după James Starner. Norbert apăru pe terasă.

— Salut Henry! Punctual ca de obicei; Parcă ești un cronometru elvețian!

Murray rămase nemișcat în fața volanului.

— Dacă ții să vezi leii, spuse el cu vocea sa aspră și răgușită, nu mai pierde vremea, ci urcă!

— Ide întreabă dacă n-ai vrea să vii sus să bei o ceașca de cafea, înainte de a pleca.

Murray clătină din cap:

— Nu, *old man*, trebuie să plecăm imediat! Ne așteaptă un drum foarte lung! Mulțumește soției tale din partea mea și spune-i că mă invit la masă deseară.

— Perfect, va fi încântată!

Norbert dispăru din nou în interiorul casei.

Henry Murray se impacientă.

— *Come on, come on!* strigă el, soarele e de-acum sus, și noi încă o mai târăgănim!

Pictorul ieși în goană și se urcă în Jeep.

— Cred că-mi dai voie să-mi sărut nevasta înainte de a pleca! spuse el. De altfel a trebuit să-l potolesc pe Ulise, câinele meu, care ținea morțiș să vină cu mine.

— De ce nu l-ai luat? întreabă Murray, pornind cu toată viteza pe drumul ce ducea către hățisuri.

— Pentru că ne-ar fi deranjat! Ți-am spus că vreau să văd leii foarte de aproape!

— Ca să-i mângâi pe blană?

— Deșteptule!

— Fiindcă tot veni vorba de câinele tău, vreau să te întreb un lucru pe care nu l-am prea priceput!

— Întreabă-mă!

— L-ai cumpărat din Grecia, nu-i așa?

— Nu l-am cumpărat, l-am găsit la Mikonos, era un câine abandonat...

— Stăteai acolo cu soția și cu socrul tău, nu?

— Da, cu Jan Yvarsen și cu Ide, dar nu eram căsătoriți încă.

— Știu, știu. Și când v-ați înapoiat, ați naufragiat pe Mediterană.

— Da. Vaporul nostru, un vechi cargou părăginit, care cuteza să-și zică *Stella Gothica*, s-a ciocnit cu un alt vas aproape de Messina.

— Un lucru de necrezut în Mediterană.

-
- Era noapte și ceață...
- N-ai să-mi spui, totuși, că vizibilitatea era la fel de proastă ca la Londra, într-o zi cu smog?
- Nu se vedea nici la doi pași.
- Mă rog, dar farurile reglementare?
- Căpitanul nu socotise util să aprindă farurile...
- Murray clătină incredul din cap:
- *I can't believe it!* Nu pot crede așa ceva!
- Și totuși e purul adevăr!
- Fantastic! Ciudată navă și ciudat căpitan!
- Cam ciudat, într-adevăr, acel căpitan... Un omuleț slab, cu chipul mototolit și zbârcit și care fuma tot timpul niște havane groase cât degetul.
- Și ce s-a întâmplat cu el?
- A fost cules împreună cu restul echipajului, de către cargoul italian care se ciocnise de *Stella Gothica*.
- Iar voi ați fost salvați de o navă britanică de război, nu-i așa?
- Da, de un crucișător de la baza din Malta.
- Și Norbert adăugă gânditor:
- Ce noapte! N-am s-o uit niciodată... Atunci și acolo Ide și cu mine ne-am logodit, cu asentimentul tatălui ei...
- În barca de salvare?
- Da.
- Când erați pierduți în plină mare?
- Lucrul ți se pare de necrezut, nu-i așa?
- Murray avu un surâs ironic.
- Nu, *old man*, nu, fiindcă tu ești pictor și fiindcă artiștilor li se îngăduie orice!
- Apoi, regăsindu-și tonul serios din totdeauna, întrebă: Câte persoane erați în barca aia?
- Stai un pic, zise Norbert: Jan Yvarsen, Ide, prietenii noștri englezi, Stephen și Cora, un marinar italian și cel care-ți vorbește.
- Nu mai exista nimeni în barca aia, nici om, nici animal?
- Nu, de ce?
- Iată de ce: unde se afla câinele tău în clipa naufragiului?
- Țsta era deci lucrul care te intrigă?
- Da.
- Și nu ți-a venit în minte să-mi pui întrebarea asta chiar de la început?
- Păi, n-am avut ocazia. Îți atrag atenția, că aștept răspunsul.
- Răspunsul e foarte simplu; Ulise rămăsese la Pireu, nu ne însoțise pe *Stella Gothica*.
- De ce?
- Era în carantină.
-

— Era bolnav?

— Cătuși de puțin. Dar în acel moment, băntuia în Grecia nu știu ce epidemie și, ca să scoți un câine de pe teritoriul grecesc și să-l aduci pe cel italian, îți trebuia un certificat medical, pe care nu-l puteam obține imediat.

— *I see*, înțeleg...

— Ulise a rămas, deci, acolo, pe mâini bune, iar după o săptămână l-am găsit la Neapole, unde fusese adus de un pachebot de mesagerie. Ei, acum ești mulțumit? Misterul lui Ulise a fost pe deplin elucidat?

— *Yes, old man!* Iată și locul unde vom părăsi șoseaua.

Jeepul o porni pe poteca ce ducea spre hățșuri. Înfipt în marginea drumului, un panou uriaș anunța o rezervație naturală.

— Începând de aici, vânatul este interzis, spuse Murray. Amenzile prevăzute în caz de contravenție l-ar descuraja până și pe Nemrod!

— Asta nu ne privește, spuse Norbert, noi n-am venit aici să ucidem!

— Nu-ți plac vânătorii, nu-i așa?

— Îmi sunt antipatici în cel mai înalt grad și voi fi foarte bucuros să văd panouri asemănătoare pretutindeni în lume, unde animalele trăiesc în libertate. Iar amenzile să fie duble, ba chiar triple!

— Totuși, ca să ne apărăm vitele, suntem uneori nevoiți să...

Norbert își întrerupse prietenul; vocea sa trăda o anumită iritare:

— Hai să vorbim de altceva, vrei?

Vexat, Murray se mulțumi să scoată, în loc de răspuns, un mormăit vag. Norbert surâse; știa bine că incidentul va fi repede uitat, că lui Murray îi va reveni repede buna dispoziție.

După ce străbătură niște savane fără sfârșit, intrară sub bolta sumbră, compactă, impresionantă, a pădurii. Ascunse printre crengile copacilor, dar mereu la pândă, maimuțele începură a urmări mașina, scoțând strigăte ascuțite și rânjind.

— Ce tapaj, mormăi Murray, mai să crezi că te afli la *Piccadilly Circus*, în orele de vârf ale traficului londonez.

— Probabil că le-am deranjat pe acele domnișoare.

— Deranjat? Fugi de-acolo! Le place grozav așa ceva! Stau tot timpul de veghe, pândind cea mai mică ocazie de a se dezlănțui și a face gălăgie.

Norbert privi cu un aer radios, în jurul lui.

— Ce plăcere să străbați pădurea și hățșul într-o dimineață splendidă ca asta! Să vezi natura care respiră și înflorește, animalele care-și manifestă liber bucuria de a trăi! Am nimerit în rai, Henry.

— Nu regreți niciodată Canada, țara natală? Întrebă Murray pe un ton puțin mirat.

Norbert închise ochii.

— Când mă gândesc la Canada, văd un peisaj acoperit de zăpadă, aud zurgălăii unei sănii și glasul limpede și cântător al surorii mele, Flavie. E adevărat că, uneori, simt o

oarecare strângere de inimă...

Redeschise ochii și privirea lui îmbrățișa – cu o bucurie, nedisimulată – priveliștea grandioasă ce se întindea acum în fața lor. Jeepul ieșise din pădure și mergea din nou prin savană. Ierburile se unduiau sub adierile dimineții, baobabi enormi se înălțau ici și colo, coline aurite de soare, turme de antilope și de gazele care fugeau, girafe cu ochi triști... Asta era Africa, cu toate farmecele ei... Leii probabil că nu erau nici ei prea departe.

— Aici, spuse Norbert, în țara asta, mi-am găsit adevărata fericire.

— Și Grecia? Și Mikonos?

— Pentru mine, Grecia a însemnat, în primul rând, un orizont marin, presărat de insule cu nume prestigioase, iar în al doilea rând, locul unde am izbutit să realizez prima mea operă într-adevăr importantă.

— E vorba de pânza aceea monumentală, care împodobește acum un muzeu oceanografie din Canada?

— Da, și care se intitulează *Marea*.

— Și atunci de ce preferi peisajul african celor din Canada și din Grecia? Trebuie să existe un motiv...

— Un motiv? E cam greu de explicat...

— Încearcă totuși...

Norbert reflectă, apoi începu a vorbi încet:

— Aici natura n-a fost încă pângărită de om; pământul a rămas neîntinat; aici ființa umană poate trăi în deplină armonie cu animalele și cu plantele. Dar fără vânători. Și fără negustori! Fără cei care vin să ucidă, și fără cei care vin să cumpere și să vândă!

— Atunci cine să locuiască aici? Pustnicii?

— Tu ai impresia că glumești. Află, totuși, că abia aici am înțeles că e perfect cu putință să trăiești ca anahoreții.

— În deplină amicitie cu toate animalele...

— Da, căci din moment ce nu există om sălbatic, nu mai există nici animale sălbatice; există, în schimb, imbecili care se grăbesc să condamne tot ce e frumos și bun, înainte de a se fi străduit să înțeleagă ceva.

— Mi se pare că ai cam luat-o razna cu dragostea ta față de animale și de natură.

— Crezi că exagerez? N-ai auzit vorbindu-se de acele sate de indigeni care au încheiat adevărate pacte de neagresiune cu leii lor?

Murray ridică din umeri.

— Se povestesc atâtea lucruri...

— Ba eu le cred, le cred...

Chiar în acel moment, Norbert observă carabina grea cu repetiție pe care prietenul său o ținea pe genunchi. Întrebă iritat:

— Ce-i cu arma asta?

— Eu nu sunt nici sfânt, nici artist, așa că trebuie să-mi iau toate precauțiile.

— Dar și tu ești totuși un prieten al animalelor, nu-i așa?

— Sigur! Dar vorbești ca un copil!

Norbert se aprinse:

— Mă bucur! Fiindcă orice artist adevărat mai păstrează în sine o fărâmə din sufletul unui copil și tocmai în asta constă valoarea lui!

— Mă lași să vorbesc și eu?

Pictorul acceptă, făcând un semn din cap.

— Arma asta, explică Murray, reprezintă ghearele mele! Nefiind decât un simplu plantator și neavând deci pretenția de a îmbuna leii prin sfințenia mea, am o armă ca să mă apăr! Spun foarte clar: ca să mă apăr!

Încăpățânat, Norbert mormăi:

— N-ai dreptate... N-ai dreptate... Apoi adăugă: Eu vin ca un om pașnic, fără nici o armă ucigașă și ai să vezi că și fiarele mă vor primi într-un mod foarte pașnic...

— Visătorule! Idealistule!

Norbert îl apucă brusc de braț, pe însoțitorul său:

— Încet! Oprește!

— Ce s-a întâmplat?

— Sunt acolo! Îi simt...

— Leii?

— Da.

Murray debreie și opri. Norbert sări din mașină, înarmat cu blocul lui de schițe.

— Rămâi în Jeep! strigă Murray.

— Nu risc nimic, ai să vezi!

— Ce știi tu?

Norbert ridică din umeri.

— Știi bine că aici, în rezervație, leii n-au atacat niciodată pe nimeni; se culcă adesea pe marginea drumului și se uită, cu o totală indiferență, la mașinile care trec.

— Judeci ca un...

Pictorul se întoarse și-i strigă ironic:

— Știu: ca un copil! În concluzie, vrei să-mi dai o lecție de lașitate, *old man*?

— Nu-i vorba de lașitate, ci de prudență!

— Astăzi vreau să-i schițez de aproape, înțelegeți? Pentru asta am venit aici, iar acum, când mi-am atins scopul, nu vreau și nu pot să dau înapoi.

Murray își ridică greaua carabină.

— Cum vrei, zise el, eu însă voi veghea!

— Nu vom avea nevoie câtuși de puțin de armă și te vei convinge cât ești de ridicol, amice!

— *Well*, replică Murray cu accentul lui puțin târăganat. *I'd rather be ridiculous,*

than dead!⁶⁹

— Taci! spuse Norbert, cu un gest poruncitor.

Ierburile se mișcă... La vreo zece metri de mașină se ivi brusc o leoaică, un animal superb care pășea suplu și nonșalant. O liniște apăsătoare se lăsase peste savană.

— Vino în mașină, șopti Murray.

Dar Norbert se și așezase pe un pietroi de pe marginea drumului, cu blocul de schițe pe genunchi. Creionul de cărbune alerga înfrigorat pe hârtie: Norbert desena superbul animal care se apropia de ei.

— Ești complet nebun, murmură englezul.

Sigur, cunoștea puterea deosebită a pictorului, a acelu „uriaș blond”, cum îi spuneau localnicii, dar asta nu era un motiv să joci rolul sihastrului Daniel în groapa cu lei!

— Gândește-te la nevasta ta, îi șopti Murray, la nevasta și la copilul tău! Și încetează, de a mai face pe prostul!

Norbert nu răspunse. Continuă să deseneze, înfrigorat. Atunci Murray își duse carabina la umăr. Ca și cum ar fi ghicit intențiile prietenului său, Norbert întoarse ușor capul și, cu o voce abia perceptibilă, i-o luă înainte:

— Nu cumva să te împingă dracul să tragi în animal, căci odată cu el, să știi că vei ucide și prietenia care ne leagă. De altfel, mă aflu în raza armei tale, așa că riști să mă rănești.

Șovăind, Murray lăsă carabina în jos.

Când ajunse la câțiva pași de Norbert, leoaica se opri; își înălță capul și adulmecă aerul; apoi, fără să arunce o privire pictorului sau mașinii, se culcă în drum și începu să-și lingă labele. După sumara toaletă, căscă plictisită, își întinse, cu voluptate, labele, și se trânti pe o coastă. Nemișcată, făcea plajă sub razele dătătoare de forță ale soarelui matinal.

„N-am avut niciodată un model mai docil!” jubilă în sinea sa, Norbert. Cât despre Murray, contempla această scenă uluitoare cu vagul sentiment de a fi într-adevăr ridicol, căci greoaia lui carabină cu repetiție părea cu totul deplasată în acea ambianță paradisiacă, în acea înțelegere dintre om și fiară. Regreta enorm că nu-și luase cu sine aparatul de fotografiat. Ce fotografie nemaiomenită ar fi putut să le arate părinților și prietenului său!

Un sfert de oră mai târziu, un răget se înălță din iarba înaltă: era leul care-și chema consoarta. Leoaica se ridică alene, căscă, se întinse, aruncă o privire plictisită pictorului, apoi dispăru în desiş. Norbert se ridică la rândul-i și se întoarse, cu un aer triumfător, spre Jeep.

— Ei, îl întrebă pe Murray, ce zici de asta?

— Copiii și nebunii se bucură întotdeauna de protecția deosebită a zeilor!

— Râzi de mine, dar dacă ai ști ce caraghios erai cu carabina la pândă!

⁶⁹ Prefer să fiu ridicol decât mort (engleză)

Murray consimți:

— Mi-am dat și eu seama! Dar, mă rog, ți-ai atins țelul?

Norbert își ridică blocul de desen ca pe un trofeu:

— O mulțime de crochiuri! Schițe, studii... Materie primă pentru o pânză senzațională!

— Ai lucrat repede!

— Trebuia, fiindcă ai văzut și tu, n-o puteam ține în lesă!

— Nu m-aș fi mirat deloc. În sfârșit, esențialul e că ești mulțumit de munca ta.

— Sunt! Voi lua cu mine aceste schițe la *Journey's End*, ca să pictez niște pânze, fiindcă nu pot suporta să stau degeaba. Să nu pictezi, să nu desenezi e pentru mine un adevărat supliciu!

— Spune-mi, întrebă Murray pornind mașina, deci v-ați hotărât, plecați la Cap-Ferrat?

— Da.

— Când?

— Mâine.

— Mâine? Desigur, plecați cu avionul!

— Bineînțeles.

— Ești bucuros că revezi Mediterana?

— Sigur, deși știi că voi rămâne fidel Africii de Sud. De acum încolo, țara asta e patria mea!

Câteva minute merseră în tăcere, apoi pe un ton pe care-l voia detașat, Murray zise:

— Știi, trebuie totuși să admit că ai dat dovadă de un curaj afurisit față de leoaica aia, cu atât mai mult cu cât leul era la doi pași!

— De ce m-ar fi atacat? Animalul a simțit imediat, că intențiile mele erau pašnice...

Și Norbert adăugă, gânditor: Adevăratele victorii le câștigă, întotdeauna, cei pašnici... Înțeleptul Lao-Tse o spune foarte bine în Tao-te-King:

„Cerul e durabil și pământul veșnic.

Motivul pentru care sunt durabile și veșnice

E că nu trăiesc doar pentru ele;

Iată de ce dăinuiesc de atâta vreme.

Tot la fel, înțeleptul stă retras, deși e primul;

Se uită pe sine și e ferit de orice.

Și asta, pentru că nu este interesat

Ca interesele să-i fie asigurate...”

Jeepul înghițea lacom kilometrii în vreme ce, departe, în zare, sub cerul înalt al Africii, răsună cântecul imemorial al tam-tam-ului.

Gigantica pasăre metalică se pregătea să-și ia zborul spre Nord. Pe pasarelă, stewardesa, surâzătoare, primea pe fiecare călător cu câte un cuvânt amabil. În vremea asta, Ide nu izbutea să se despartă de Fanny sau mai degrabă Fanny nu voia să se despartă de Ide. Căci tandra și credincioasa soție al ui Tom Starner, urma să aibă grijă de micul James, în lipsa părinților săi. Fanny îndrăgise acest copil, ca și cum ar fi fost propriul ei nepot. Ide își spori recomandările:

— Nu uita, mamă, că e foarte sensibil la soare (continuase să-i spună „mamă” lui Fanny, ca și pe vremea când îi fusese noră) și, mai ales, nu-l lăsa să stea pe terasă.

Ca de obicei, Fanny era de o îngăduință fără margini. Surâdea și plângea în același timp.

— Nu voi uita nimic, draga mea, poți să pleci pe deplin liniștită, voi fi tot timpul lângă micul James!

Tom, care odată cu vârsta se bronzase mai tare, și pe al cărui chip ridat și impasibil se citea o autoritate de netăgăduit, își înălță fruntea și spuse cu vocea lui aspră:

— N-ai grijă, Ide, vom veghea amândoi asupra lui!

Acum, când despărțirea era iminentă, Fanny dădu frâu liber emoției:

— Să-i spui tatălui tău, bâigui ea între două șiroaie de lacrimi, că noi, cei de aici, i-am păstrat aceeași afecțiune, atât la Krittlerwerck cât și la Pretoria. Să-i spui că... să-i spui...

Norbert o luă pe Ide de braț.

— E vremea să plecăm, dragă...

Dar Fanny nu-l auzi și continuă:

— Iar mamei tale să-i spui că a fost unica, singura mea prietenă și că nu mă voi consola niciodată că...

Ide o strânse la piept.

— Am să le spun, mamă, am să le spun că vorbești tot timpul despre ei, că ne repeți mereu cât de mult îi iubești...

Plânsul lui Fanny se înteeți.

— Da, da, spuse ea printre suspine, și să le mai spui că ar fi trebuit să rămână aici, în Africa! N-au fost fericiți alături de noi? N-aveau aici tot ce-și doreau? Nu, a trebuit să se ducă să trăiască la capătul lumii.

Ide o corectă surâzând:

— Coasta de Azur nu e capătul lumii, mamă, dimpotrivă, pentru ei capătul lumii suntem noi!

Stewardesa se apropie de ei:

— *Would you please step in, we are going to leave in a few minutes! I'm sorry, but*

*you are the last passengers expected. Please!*⁷⁰

— Ați auzit? spuse Norbert impacientat. Suntem ultimii călători, nu ne mai așteaptă decât pe noi. Hai, repede!

După ultimele sărutări de rămas bun, trebuiră, în sfârșit, să se despartă și tinerii soți fură înghițiți de pântecele avionului. După câteva secunde, scara fu retrasă, iar motoarele puse în funcțiune. Avionul o porni încet pe pista de decolare, apoi din ce în ce mai repede, strălucind în soare, până ce roțile părăsiră solul. Imensul cer îl primi, spații fără sfârșit se deschiseră în fața lui. Dispăru spre Nord.

* * *

În vremea asta... În vremea asta, Thérèse stătea în fața volierei, dusă pe gânduri și îngrijorată. De câteva săptămâni, Jan al ei nu mai era același. „Îl simt atât de străin, de iritabil... Ca și cum ar fi ros de vreun necaz, sau mai curând de ceva ce nu se poate mărturisi. Nu se poate mărturisi? Cum de mă pot gândi la așa ceva? El care este întruparea corectitudinii? Și totuși... Când stă alături de mine, gândurile lui o iau razna, pare cufundat într-un fel de vis; privirea îi e absentă, ochii privesc undeva, în spațiu, unde eu nu văd nimic. Dar el, el ce vede oare? Ce fel de vis o fi acela în care se complăce astfel?” Pasărea ei preferată – Cununiță-de-azur – se apropie de ea; Thérèse își sprijini fruntea de zăbrelele volierei și-o întrebă încetișor:

— De ce s-a îndepărtat Jan de mine, Cununiță-de-azur? Crezi că mă mai iubește? Îmi mai este credincios? Ce păcat că nu poți vorbi...

Mirată de atitudinea ciudată a stăpânei sale, pasărea se îndepărtă, se cocoță pe un balansoar și începu să cânte. Thérèse era cu desăvârșire singură...

În vremea asta... În vremea asta, într-un compartiment de clasa întâi al unui tren rapid care străbătea Europa de la nord la sud, micul Jan adormise. Lângă el, Flavie și Erling vorbeau în șoaptă, dezbătând miile de probleme și de dificultăți ale luptei înverșunate pe care o duceau împreună împotriva cancerului. Păcănitul continuu al roților pe șine li se părea că scandează un cântec al speranței.

În vremea asta... Jan Yvarsen și Yannakos, ieșiseră cu yachtul *Trollhättan*, pe mare. Observând că „patronul” n-avea chef de vorbă, bătrânul marinar grec se cufundase și el în tăcere, ceea ce era cu totul contrar obiceiurilor sale; „dar, își spuse el, tăcerea unui bărbat, trebuie respectată”.

Jan stătea în picioare, la prova, cu ochii ațintiți către valurile, de un albastru-argintiu, ale mării; numai că privirea lui lăuntrică nu vedea valurile care săltau vesele, ci chipul unei femei eu plete blonde. „Judith, murmură în sinea lui, Judith-Sigrid...”

---

⁷⁰ Vă rog frumos să poștiți, vom decola în câteva minute. Îmi pare rău, dar sunteți ultimii pasageri așteptați! Vă rog! (engleză)

PARTEA A DOUA

8

Judith se trezi pe neașteptate cu Jan:

— Dumneavoastră? Ce surpriză plăcută!

Jan o privi cu o oarecare fixitate:

— Simțeam nevoia să te văd, să găsesc un pic de liniște...

Fata nu pricepu:

— Ce s-a întâmplat? Întrebă intrigată.

— Sărbătorim aniversarea locuinței...

— Știu, mi-ați spus mai de mult...

Jan arătă cu mâna spre pădurea de pini a vilei *Santa Monica*.

— Dacă ne-am duce să ne plimbăm prin pădure?

— Cu, plăcere!

Jan păru să șovăie.

— Poate că te răpesc prietenului dumitale Stiffenacker, nu?

— Cătuși de puțin. Hugo lucrează.

— Totuși nu se aude nimic.

— Pentru că-și face exercițiile zilnice pe o așa-zisă „vioară mută”, răspunse Judith râzând.

Jan crezu că e vorba de o glumă.

— O vioară mută? Probabil, glumești.

Fata înclină din cap.

— Nici pomeneală!

— Atunci, nu pricep...

— Am să vă explic care e cheia misterului, domnule doctor. O „vioară mută” e o vioară fără cutie de rezonanță; violonistul poate exersa cât vrea fără să-și deranjeze vecinii.

— Dar cel care exersează poate auzi ce cântă, nu-i așa?

— Sigur! Vioara asta este utilă mai ales când Hugo se află în turneu și când trebuie să-și repete concertele, prin diverse camere de hotel...

— Înțeleg, înțeleg... Ai un virtuos în casă, și totuși nu-l poți auzi.

— Nu e chiar așa! protestă Judith; fiindcă Hugo – cum era și normal – și-a adus cu sine și vioara de concert.

— Probabil un instrument de mare preț...

Ochii fetei străluciră:

— Da, un Amatti; eu i l-am oferit...

Își dădu seama imediat că cedase tentației – atât de specific americane – de a-și etala posibilitățile.

— N-am spus asta ca să mă laud, zise ea căutându-și cuvintele, ci pentru că voiam, pur și simplu, să...

Jan îi puse mâna pe umăr:

— Te rog, zise el, nu te scuza; îți înțeleg foarte bine entuziasmul față de acest virtuoș, față de muzicianul atât de înzestrat...

— Entuziasm, da, ăsta e cuvântul, răspuse Judith, roșind.

— Ce fericit trebuie să fie tânărul că are o prietenă atât de generoasă și de înțelegătoare ca dumneata!

— Am multă încredere în el...

Se plimbau pe sub pini unde cântau greierii.

— N-ați vrea să-mi vorbiți puțin despre dumneavoastră, domnule doctor? Despre lucrurile care vă frământă? Am avut această impresie, încă de când v-am văzut intrând în parc. Mai adineauri ați făcut aluzie la festivitatea pe care ați plănuțit-o la *Journey's End*...

— Festivitate e un cuvânt cam pretențios; mi-am invitat copiii să vină să petreacă câteva zile împreună cu noi, asta e tot. E adevărat că vom avea un fel de banchet, în familie și că ne vom plimba pe mare cu yachtul *Trollhättan*...

— Minunatul dumneavoastră velier.

— Ei, mai curând, un yacht mic și modest...

— Îi datorez viața, domnule doctor!

Mâna lui Jan apăsă mai tare umărul fetei:

— Încă n-ai uitat întâlnirea noastră pe mare?

— N-o voi uita niciodată! Dar v-am întrerupt...

Jan continuă:

— Aniversarea asta nu-i, la urma urmelor, decât o reuniune de familie, și poate că din pricina asta a și început să mă apese...

Judith era uluită.

— Să vă apese? Mărturisesc că nu înțeleg...

— Înconjurat de copii și de nepoți, mă simt decăzând, am impresia că am ajuns la capătul vieții; aceste noi generații care se ridică înseamnă declinul meu...

— Ce gânduri sumbre vă frământă și cât sunt de nejustificate! Spuneți-mi, aveți mulți nepoți?

— Doi; dar n-a venit decât unul la *Journey's End*, copilul lui Erling și al Flaviei.

— Cum îl cheamă?

— Ca pe mine.

— Jan?

Jan oftă.

— Da, Jan Yvarsen.

— Și cum arată?

— E cel mai frumos, mai lipicios și mai isteț copil din câți am văzut până acum.

Judith surâse.

— Probabil că satisfacția de a fi bunic vă face să exagerați un pic lucrurile, nu-i așa?

— Cătuși de puțin, replică Jan, o purul adevăr; nepotul meu e un copil cu totul excepțional.

— Cât trebuie să fiți de fericit că-l revedeți...

— Și da și nu.

— Nu? De ce?

Jan avu un gest de neputință.

— E greu să-mi exprim sentimentele în această situație. Când i-au dat numele meu, Erling și Flavie au crezut că-mi vor face o bucurie, și într-adevăr, în acea epocă am fost foarte bucuros.

— Și acum?

— Acum mi se pare că pe măsură ce crește, acest nou Jan Yvarsen mă împinge spre ireparabilul sfârșit.

— Ce raționament sumbru, mai ales când e vorba de dumneavoastră, care păreți atât de tânăr!

— Tocmai pentru că mi-ai spus aceste cuvinte, în ziua în care ne-am întâlnit, am plecat pentru câteva minute de la *Journey's End*. Mi se pare că, alături de dumneata, regăsesc trecătoarea iluzie a tinereții.

— Să știți că veți fi întotdeauna binevenit la *Santa Monica*, domnule doctor, și că voi simți întotdeauna o mare plăcere să discut cu dumneavoastră.

Acele banalități politicoase îl întristară pe Jan; ar fi dorit ca fata să-i arate mai multă căldură. Dar putea să-i mărturisească acest lucru? Să-i spună că se gândea, cu trup și suflet, doar la ea? Putea să-i ofere inima lui rănită, împietrită? Totuși, nu i se păruse parcă niciodată mai încântătoare, mai demnă de râvnit decât în acea ușoară și vapoasă rochie albastră... Când venise să sune la poarta vilei *Santa Monica*, se simțise îmboldit de acea dragoste smintită împotriva căreia nu mai putea și nici nu mai voia să lupte; motivele pe care le înșirase în fața lui Judith nu erau, totuși, niște simple născociri. În sânul familiei sale se simțea, într-adevăr, ca un patriarh venerat; dar un patriarh, oricât ar fi el de respectat, sfârșește, mai devreme sau mai târziu, prin a încurca, prin a deranja generațiile tinere. În adolescență, viața i se păruse aidoma unui munte înalt, imaculat și de necucerit, al cărui pisc, acoperit de omăt, trebuia totuși luat cu asalt. Îi explică acest lucru lui Judith, după care încheie:

— Astăzi, acest munte nu mai are secrete pentru mine și am impresia că nu fac altceva decât să-i împiedic să privească pe cei care urcă după mine.

Judith se uită la el, mirată.

— Totuși, obiectă ea, când am făcut cunoștință cu dumneavoastră, pe *Trollhättan*, în împrejurările pe care le știți, mi s-a părut că sunteți omul care ia viața așa cum e. V-ați schimbat chiar atât de mult în câteva zile, domnule doctor?

Cum putea să-i explice că tocmai această întâlnire și patima violentă pe care ea o aprinsese în sufletul său declanșaseră sentimentul de bătrânețe, de neputință, de declin? Căci anii care-l despărțeau de Judith și care făceau ca dragostea lui să i se pară absurdă, îl separau acum de întreg universul... Nu există suferință mai cumplită, mai crudă, decât cea a unei ființe care a îmbătrânit și care se simte atrasă, în mod irezistibil, de tinerețea în plină înflorire. A-ți da seama că ceasul seducției a trecut definitiv, a recunoaște că n-ai să mai plăci niciodată e, probabil, descoperirea cea mai dureroasă, și numai ființele înzestrate cu harul spiritualității sau luminate de o rațiune solidă pot trece peste acest prag dificil al existenței umane, fără să cadă în ridicol sau într-o nesfârșită melancolie. Jan era lucid, dar totodată orbit.

— Nu, spuse el, eu mi-am cam isprăvit urcușul pe munte, mă aflu doar la doi, trei pași de culme. Ce voi afla dincolo de ea?

— Dar deocamdată vă mai bateți cu viața...

— Viața? Nu-i decât o luptă cu niște fantome ce se perindă pe undeva, departe...

— Mi s-a spus, totuși, că primiți vizitele unor medici din lumea întreagă, care vin să vă ceară sfaturi în ceea ce privește amenajarea unor clinici; sunteți un savant, un mare savant, și nu înțeleg de ce vă frământă niște gânduri atât de negre.

Jan surâse, dezamăgit:

— Da, într-adevăr, vin să-mi ceară sfaturi! Până și fiul meu, care e tot atât de mândru ca și mine, dacă nu cumva chiar mai mândru, a venit să mă roage, prin intermediul Flaviei, nora mea, să mă duc la Stockholm ca să-i ajut să-și pună la punct Institutul.

— Și asta nu-i cea mai bună dovadă că au nevoie de dumneavoastră, că încă nu v-ați încheiat socotelile pe acest pământ?

Jan clătină din cap.

— Mă voi duce, le voi satisface rugămintea, dar inima mea nu va fi acolo. La Stockholm există o clinică fondată de mine, care-mi poartă numele, există, de asemenea, și o stradă, strada Jan Yvarsen; într-un scuar, alături de clinică, edilii orașului au și prevăzut locul unde vor ridica un monument în cinstea mea, cu o frumoasă inscripție în limba latină.

— Și această glorie vă lasă rece?

— Nu numai că mă lasă rece, dar mă apasă întocmai ca marmora unui cavou.

— Vai, cât de morbid sunteți, domnule doctor! Am să vă cânt imediat la pian câteva cântece vesele din folclorul american. Asta o să vă redea gustul de viață!

Jan își trecu mâna peste frunte.

— Ah, n-am făcut decât să vorbesc despre mine și iarăși despre mine! Cât de

plicticos trebuie să fie asta pentru ființa din fața mea.

— Dimpotrivă, e cât se poate de interesant!

— Nu, nu, să vorbim mai curând de dumneata!

— Ce v-aș putea spune despre mine? replică Judith, cu o oarecare amărăciune. Sunt o fată care n-are ce istorisi.

Se gândi la dragostea ei nefericită pentru Hugo Stiffenacker, omul veșnic obsedat de amintirea femeii pe care o adorase la Hamburg. I se întâmpla adesea să piardă nădejdea că va învinge vreodată năluca ce se interpunea mereu între ea și Hugo. Atunci, cu toată frumusețea și bogăția ei, cu toate harurile cu care o înzestraseră natura, se simțea neajutorată și nespus de singură.

— Alaltăieri, zise Jan, ai cântat *Poloneza fantezie* de Chopin, într-un fel demn de admirat.

Judith schiță un gest de protest și de modestie.

— O, nu sunt decât o pianistă mijlocie!

— Te înșeli, draga mea Judith, eu socot dimpotrivă, că ești înzestrată cu un talent remarcabil.

— Nu cred că Chopin, dacă m-ar fi auzit, ar fi fost de aceeași părere cu dumneavoastră, domnule doctor.

— Asta nu dovedește nimic, fiindcă marii creatori nu sunt mulțumiți decât de propria lor interpretare.

— Fără îndoială... Dar, spuneți-mi, de ce ați plecat atunci atât de repede? Abia am apucat să vi-l prezint pe Hugo, că ați și dispărut!

— Muzica aceea mă cufundase într-o stare de vis; pluteam undeva, departe, foarte departe și în același timp eram lângă dumneata. Nu simțeam deloc dorința să mă trezesc în toiul unei sporovăieli mondene.

— Când Hugo e de față, protestă Judith cu înflăcărare, nu poate fi niciodată vorba de sporovăială mondenă! Apoi adăugă imediat: Deși poate că atunci s-ar fi putut să fie așa cum spuneți... Fiindcă voia să vă întrebe ceva despre unele rude ale dumneavoastră pe care le-a cunoscut la Hamburg.

— Știu, știu, spuse Jan, căci între timp mi-am adus aminte că Hugo Stiffenacker – al cărui nume îmi spunea în mod sigur ceva – îi cunoscuse pe Erling și pe Flavie, când aceștia locuiseră acolo. Mi se pare chiar că soția mea mi-a și vorbit despre el într-o scrisoare pe care mi-a trimis-o din Hamburg. Dacă-mi aduc bine aminte, Stiffenacker era pe atunci contrabasist și făcea parte dintr-o mică orchestră de amatori care dădea concerte de muzică de cameră.

— Exact, răspunse Judith, cu voce schimbată. Căci se iscase în sufletul ei o bănuială. Fiul dumneavoastră e tot medic, nu-i așa?

— Da, dar în epoca aceea lucra la un centru de cercetări științifice. Veșnica luptă împotriva cancerului...

Bănuiala deveni certitudine. Lui Judith îi răsunară din nou în urechi cuvintele

violonistului care, acționând aidoma unui revelator, o făcuseră să descopere natura propriilor sale sentimente față de Hugo: „Una dintre auditoarele noastre, cea mai încântătoare și mai avizată, era tânăra soție a unui medic sau mai curând, un fel de om de știință, de cercetător, stabilit de puțină vreme în oraș. Ea era nespuse de frumoasă... Am iubit-o și o voi iubi veșnic; dar a rămas soția credincioasă a altuia...”

— Nurorii dumneavoastră îi place muzica?

— Da, deși se ocupă de știință – căci e biolog – Flavie e îndrăgostită de muzică și, deși nu e o interpretă tot atât de bună ca dumneata, se descurcă destul de bine la pian.

Da, acum era absolut sigură... Rivala ei se numea Flavie Yvarsen! Va fi în stare să lupte împotriva unei astfel de femei? Hm, biolog, deci om de știință, deci o femeie energetică. Totodată foarte frumoasă și, pe deasupra, melomană. Adversara era cu atât mai periculoasă, cu cât avea totul de partea ei. Ea, Judith, cine era? O orfană răsfățată, tipul specific al „moștenitoarei americane”. Ce avea în afară de bani? Un oarecare talent de pianistă și atât. O cuprinse o imensă descurajare. I se părea că toți greierii care cântau în juru-i o sfidau strigându-i: „Resemnează-te! Resemnează-te!”

Simți nevoia să-și sprijine fruntea de un copac și să plângă, să se lase în voia mâhnirii, care-o copleșise. Prezența lui Jan o împiedică însă să facă acest lucru.

— Veniți mâine la noi, la masă, dumneata și Hugo, zise Jan. Sunt sigur că Flavie va fi încântată să-l revadă, să-l felicite pentru strălucita lui carieră.

Chiar în clipa în care făcea această invitație, Jan își aminti că violonistul fusese îndrăgostit de Flavie; dar uită imediat acest amănunt, care i se păru cu totul lipsit de importanță. Avea el alte probleme pe cap!

— Ați vrea ca... în sfârșit, eu... se bălbâi fata.

Era cum nu se poate mai încurcată.

— Nu te încântă, nu-i așa?

— Ba da, domnule doctor, eu... Ei bine, voi veni cu plăcere la *Journey's End*. Voi fi încântată să vă cunosc familia...

— Numai că există o mică dificultate...

— Ah, da?

— La mine acasă nu știe nimeni că te cunosc. Nici măcar soției mele nu i-am vorbit despre întâlnirea mea cu dumneata. Vezi, aș fi vrut ca prietenia noastră să rămână în afara contactelor mondene, să nu fie redusă la nivelul unor simple relații de vecinătate, în sfârșit, eu...

Acum se bălbâia el, nemiștiind cum să înfățișeze bizara situație care se iscase.

— Pe scurt, spuse el, ca să iasă din încurcătură, voi spune că ne-am cunoscut în dimineața asta, datorită lui Yannakos, în portul Beaulieu. Ești de acord?

„Cât de dibaci te face patima în a născoci tot felul de minciuni! Un păcat aduce după sine un altul. Dorința mea vinovată, care mă mână către această fată a și făcut din mine un mincinos! Care va fi următoarea metamorfoză, următoarea treaptă a decăderii? În străfundurile fiecăruia dintre noi dormitează câte un mister Hyde; e de ajuns cea mai

neînsemnată concesie, cea mai mică slăbiciune, pentru a-l trezi; și odată ieșit din obscura lui vizuină, din acea zonă dubioasă și întunecată, e foarte greu să-l mai împiedici să crească și să-l devoreze încet, încet, pe doctorul Jekyll. Foarte greu, într-adevăr... Dar ceea ce mi se pare și mai grav, e faptul că-mi analizez decăderea cu detașarea rece a unui analist, cu totala indiferență a unui La Rochefoucauld.”

Cam astea erau gândurile lui Jan. Dar ceea ce-l miră și mai mult, fu reacția lui Judith, care nu păru cătuși de puțin deconcertată sau tulburată de atitudinea sa, oarecum ciudată:

— Cum doriți, domnule doctor, spuse ea; deci, azi-dimineață în portul Beaulieu... prin Yannakos... Bine, nu voi uita, fiți fără teamă!

Adevărul e că, odată ajunși în acest punct al discuției și Jan și Judith erau fiecare preocupăți de cu totul altceva: Jan, complet absorbit de o pasiune la care fata nici măcar nu visa; Judith, șocată de descoperirea rivalei sale, fusese cuprinsă de o mâhnire profundă, de care Jan habar n-avea. Vorbeau deci două limbi deosebite, iar dialogul se preschimbase în două monoloage, în care și unu și celălalt, obsedați de ideea lor fixă, nu se mai gândeau la nimic altceva.

Jan nu luă în seamă ciudata reacție a Judith, atribuind-o afecțiunii pe care probabil că fata o nutrea pentru el. Atât era de mare orbirea lui, încât își închipui că tânăra americană acceptase cu plăcere ideea de a-i fi părtaşă la minciună și, eventual, la o legătură secretă. „Legătură secretă”... Aceste cuvinte și acest gând îi sporiră și mai tare pasiunea. Aproape că-și pierdu mintea! Tot ceea ce spusese despre bătrânețea și declinul său erau vorbe goale! Vorbe goale! Vorbe goale! În trupul său clocotea o tinerețe nesecată! Era încă puternic, robust, viguros! Se revoltă, dintr-o dată, împotriva vârstei sale, împotriva prăbușirii fizice apropiate pe care nu putea, pe care nu voia s-o admită. Da, putea să mai placă unei fete! La naiba cu scrupulele! La naiba cu morala! Se afla acolo, sub acel cer albastru, în acel loc de o frumusețe fără egal. Singur cu o ființă splendidă. Ce mai aștepta ca s-o ia în brațe, s-o strângă ia piept? Ce importanță mai avea viitorul, ce importanță mai avea trecutul? El trebuia să profite de acest prezent amețitor pe care-l putea atinge cu mâna, care i se oferea! Să muște cu toți dinții din fructul vieții!

Dar brusc, Jan o revăzu pe Thérèse, singură în fața volierei, adresându-se cu tristețe păsării sale preferate: „Cununiță-de-Azur, Jan m-a trădat, Jan s-a îndepărtat de mine... Nu te mai am decât pe tine acum, doar pe tine...”

Izbindu-se de obstacolul remușcărilor, dorința de a o lua pe Judith în brațe îl părăsi, dar impetuozitatea și violenta pasiunii sale erau totuși, atât de puternice, încât numai fuga îl mai putea salva. Întorcându-i brusc, fetei, spatele, strigă cu glas răgușit:

— Deci pe mâine, Judith! și se îndreptă repede către ieșirea din parc.

Judith îi răspunse, pierdută:

— Pe mâine, domnule doctor!

Rămasă singură, ieși încet, încet din dureroasa ei năuceală. Abia în acele clipe își dădu seama ce însemna de fapt, acel „pe mâine”: însemna că Hugo avea s-o revadă pe

femeia iubită, că avea să-și regăsească idolul. Ce ironie a sorții! Să se ducă după el în Elveția și să țină morțiș să-l aducă la *Santa Monica*, pentru a o revedea pe cea pe care încerca în zadar s-o uite! Să ațâțe ea însăși flacăra pe care el se căznea s-o stingă! Și cât insistase pentru ca el să accepte invitația de a veni la *Santa Monica*! „Acolo, pe țărmul mării – îi spusese ea – ai să găsești uitarea, ai să scapi de năluca ce te obsedează; marea îți va dărua un pic din măreța ei liniște!” Și acum, poftim... Ce prostie să vrei să eviți soarta! Judith își aminti de o poveste a unui sultan și a vizirului său. Amândoi se plimbau prin grădină, când vizirul zări, dintr-o dată, Moartea, la oarecare distanță. I se păru că-i face semn. Cuprins de spaimă, nemaigândindu-se decât să fugă, îl întrebă pe sultan, care nu văzuse nimic, dacă n-ar vrea să-l trimită la Samarkand ca să rezolve unele treburi. Sultanul fu de acord. Vizirul se urcă pe cămila cea mai rapidă și dispăru. În vremea asta, Moartea continua să se apropie. Când ajunse lângă sultan, îl întrebă:

— Cel cu care stăteai de vorbă mai adineauri nu era vizirul tău?

— Ba da, răspunse sultanul. Dar ce treabă ai cu ministrul meu?

Și Moartea îi răspunse:

— M-am mirat că-l văd aici, căci deseară trebuie să mă întâlnesc cu el la Samarkand...

9

Judith se opri în spatele unui eucalipt uriaș, ale cărui flori mari și albe împrăștia un parfum greu și îmbătător. Auzind, fără să vrea, glasurile Flaviei și al lui Hugo, rămase nemișcată și trase cu urechea.

— Vă mai aduceți aminte de exportatorul Dobenfeet, doamnă?

— Admiratorul lui Frederic cel Mare...

— Da, el...

— Cel care-l citea pe Voltaire în original și care mă ruga să-i corectez pronunția franceză...

— Da, cânta la flaut. Văd că n-ați uitat personajul.

— Pentru că era deosebit de simpatic. Nu la el se puneau, din când în când, în scenă, piese de Kleist și mai ales *Prințul de Homburg*?

— Exact.

— Îmi plăcea mediul, se auzi glasul visător al Flaviei. Austeritatea acelor vechi și vaste locuințe, grădinile liniștite, vegheate de tei, ulmi și stejari, piticii de piatră ascunși în dosul tufișurilor, fântânile arteziene cu clipocitul lor melancolic...

— Un mediu cam bizar, e adevărat, care avea farmecul nedefinit al civilizațiilor pe cale de dispariție.

— Pe cale de dispariție? Se poate... Totuși, nu crezi că-i datorezi foarte mult armatorului Stadelmann? Nu el a fost primul care ți-a recunoscut talentul, care te-a încurajat?

— Nu neg acest lucru.

— Și, în sfârșit, nu tot la el ți-ai susținut primul dumental concert de violonist?

— Cântam destul de lamentabil, protestă artistul și apoi n-am fost solist.

— Lamentabil? Cum poți spune așa ceva? De îndată ce-ai pus mâna pe arcuș, toată lumea și-a dat seama că erai predestinat viorii! Mărturisesc, totuși, că, mai târziu, când te-am auzit la Stockholm mi-am dat seama cât ai câștigat în interpretarea dumental, ca rigoare și intensitate dramatică.

— M-ați auzit în concertul de Mendelsohn, nu-i așa?

— Da...

— V-am văzut în sală. Erați singură.

— În seara aceea soțul meu fusese reținut la Institut.

— De ce-ați plecat atât de repede?

— Eu, știi...

— De ce n-ați trecut să mă vedeți în cabina mea? V-am așteptat...

-
- Nu era cu puțință, știi foarte bine acest lucru.
Tonul violonistului se schimbă, deveni mai intim.
- De când am plecat din Hamburg, n-am încetat nici măcar o zi să mă gândesc la dumneavoastră.
- Dimpotrivă, ar fi trebuit să mă uiți.
- Ușor de spus!
Vocea Flaviei deveni mai convingătoare:
- Dragostea dumitale era fără speranță, știi asta. Intelligent cum ești, nu se poate să nu-ți fi dat seama...
- Inteligența n-are nici o putere atunci când e vorba de dragoste.
- Ascultă-mă cu atenție, Hugo... Am observat că în tot timpul mesei m-ai privit ca odinioară, la Hamburg, cu aceiași ochi plini de implorare și mi-am dat seama că nefericita dumitale pasiune nu s-a stins. Iată de ce am acceptat să am o discuție eu dumneata, între patru ochi, nădăjduind că voi sparge abcesul o dată pentru totdeauna!
- Să spargi abcesul?
- Da, chiar așa cum ai auzit!
- Ce înțelegi prin asta?
- Că situația a devenit intolerabilă.
- Ești aspră cu mine, Flavie!
- Pentru că văd cum îți strici viața! Pentru că mi se pare lamentabil, demn de milă, ca un bărbat ca dumneata, tânăr, strălucitor și cu geniu, să se agațe, cu atâta disperare, de un nu știu ce, de o nălucă! Fiindcă pentru dumneata, eu nu voi fi niciodată altceva decât o nălucă!
- Pretinzi că-mi stric viața din pricina dumitale, Flavie?
- Nu pretind, asta e realitatea!
- Cât te înșeli! Cine eram eu când m-ai cunoscut pentru prima oară, la Hamburg? Cum am apărut în ochii dumitale, la primul concert de muzică de cameră, la familia Stadelmann?
- Nu înțeleg sensul întrebării.
- Să-ți spun eu cine eram: un băiat ridicol, caraghios și stângaci, iată cine eram!
- Ești nedrept cu dumneata, Hugo, văd că-ți face plăcere să te ponegrești.
- Nu spun decât adevărul.
- Talentul dumitale se vădise încă de pe atunci; și noi toți presimțeam că vei ajunge foarte departe...
- Concertul meu pentru contrabas nu era culmea ridicolului?
- Erai un original, un excentric, sunt de acord, dar toate astea sunt privilegiul artiștilor.
- Al măscăricilor, nu al artiștilor.
- De ce te încapățânezi să-l denigrezi pe tânărul înflăcărat și sincer de odinioară? Vrei să-ți reneghi trecutul?
-

— Nu, aş vrea doar să te fac să înţelegi că dumneata, şi numai dumneata m-ai smuls din acel mediu.

— Totuşi, eu n-am făcut nimic special pentru dumneata, absolut nimic. Mai adineauri ai fost de acord că Stadelmann a fost cel care te-a lansat. Lui îi datorezi succesul dumitale!

— Stadelmann! Stadelmann! Dă-l încolo de moşneag! Pentru el, eu nu eram decât un număr de circ, un animal curios! Mă chema doar ca să-i distrez invitaţii, atâta tot! Puţin îi păsa de viitorul, de cariera mea!

— Patima te face nedrept, Hugo!

— Dimpotrivă, datorită ei sunt lucid!

— Cine spune luciditate, spune calm; or, în acest moment, văd că nu eşti deloc calm.

— Pentru că ţin foarte mult să te conving de ceea ce spun.

— De ce anume să mă convingi?

— Că dumitale îţi datorez faptul că am devenit un virtuoz al viorii.

— Mie?

— Da, Flavie! Dacă nu te-aş fi cunoscut, aş mai fi şi acum la Hamburg un biet slujbaş al armatorului Stadelmann. Aş mai alerga şi acum pe ulicioarele din port, murmurând versuri din Hölderlin; aş mai juca şi acum cărţi cu marinarii prin spelunci şi aş cânta la contrabas în saloanele bogătaşilor. Fără dumneata, aş fi fost un nimeni!

— Şi în ce fel am impulsionat eu evoluţia, uimitoarea dumitale metamorfoză?

— Nu înţelegi? Dragostea pe care ţi-o port mi-a dat aripi, m-a făcut să-mi descopăr drumul. Am vrut să-ţi dovedesc că puteam fi şi altceva decât un personaj şters, menit să distreze cucoanele bătrâne din Hamburg! Am vrut să-ţi dovedesc că pot fi şi eu „cineva”! Chipul dumitale, Flavie, a fost pentru mine cel mai de preţ stimulent! Când îmi slăbea curajul, el era lumina care mă călăuzea spre scopul propus.

— Dar erai încă de pe atunci un virtuoz; când ai plecat din Hamburg, nu-ţi mai lipsea decât un pic de lustru, o anumită disciplină în muncă, poate...

— Eroare! Nu ştiam nici măcar să-mi ţin corect, vioara!

— Totuşi, faptul că ai cucerit o celebritate mondială în numai câţiva ani dovedeşte că aveai un talent extraordinar, ba chiar şi geniu, încă de pe atunci!

— Un talent necultivat e ca un pământ bun lăsat în părăsire: nu rodeşte niciodată!

Din glasul Flaviei răzbătu o oarecare plictiseală.

— De ce să mai discutăm? Dacă amintirea pe care ai păstrat-o despre mine te-a stimulat atât de mult, sunt... foarte bucuroasă. Dar nu pot face nimic altceva pentru dumneata; acum, trebuie să ne despărţim, şi să ne despărţim pentru totdeauna; așa e mult mai bine!

Glasul violonistului tremură:

— Să ne despărţim? Pentru totdeauna? N-ai înţeles nimic, Flavie! N-ai înţeles nimic sau probabil că-ţi baţi joc de mine.

— N-am fost niciodată mai serioasă, Hugo!

— Nu poți să mă părăsești, cel puțin nu acum!

— Ce vrei de la mine?

— Ce vreau? Vreau să te iau de soție!

— Ești nebun!

— Îți voi răspunde prin propriile dumitale cuvinte: „N-am fost niciodată mai serios, Flavie!” Astăzi, pot să-ți ofer o viață demnă de dumneata! Un singur turneu de concerte îmi aduce o avere. Alături de mine nu vei cunoaște niciodată grijile materiale. Vom călători mult, vom fi sărbătoriți în toate capitalele lumii...

— Te-ai gândit măcar o singură dată...

— Dar nu ăsta e esențialul, latura materială e pe planul al doilea. Important e că vei avea, în sfârșit, un soț care va ști să-ți aducă omagiul meritat de frumusețea, de noblețea de caracter, de sufletul dumitale ales... Parcă și văd serile noastre, Flavie... Vor fi de o frumusețe fără egal... Ne vom construi o casă la Capri, cu o terasă imensă către mare. Noaptea, când luna va pluti pe valurile fosforescente, vom cânta împreună, eu, la vioară, iar dumneata la pian. Apoi ne vom așeza alături, vom privi cerul noptatec și vom asculta șoaptele vântului. Stelele ne vor surâde, briza ne va mângâia obrajii iar noi – mână în mână și ochi în ochi – ne vom cufunda în umbra tăcerii... Te asigur, Flavie, că abia de acum încolo va începe viața dumitale adevărată.

— Mă lași, în sfârșit, și pe mine să spun o vorbă?

— De la dumneata nu aștept decât una singură!

— Știi că vorbele pe care mi le-ai spus par a fi ale unui smintit?

— Limbajul meu e limbajul dragostei.

— Al nebuliei, Hugo!

— Dragostea și nebunia se confundă adesea...

Flavie își dădu seama că trebuie să fie fermă. Așa că rosti pe un ton aproape tăios:

— Ai uitat că sunt măritată? Ai uitat că am un copil?

— Nu poți rămâne lângă omul, acela! Divorțează! Cât despre copil, îți seamănă leit.

Îl voi adopta, îl voi iubi ca și când ar fi al meu. Va trăi împreună cu noi...

— Cred că la mijloc e o neînțelegere, Hugo, o foarte mare neînțelegere.

— Adică?

— Îmi iubesc bărbatul.

— Nu-i cu puțință, nu-l poți iubi pe omul acela! Un cercetător, un soarece de laborator...

— Îți interzic să vorbești pe acest ton despre solul meu. N-ai dreptul!

— Ca și cum în clipa asta ar mai fi vorba de drepturi!

— Nu voi mai suporta multă vreme acest limbaj, așa că te voi lăsa să bați câmpii de unul singur!

— Să bat câmpii? Dar, Flavie, doresc din toată inima să fii soția mea!

— Soțul meu este ființa cea mai nobilă și cea mai generoasă pe care o cunosc;

seamănă leit cu tatăl lui. Îi iubesc, află, și nu-l voi părăsi niciodată!

— Nu-i neg meritele, dar sunt convins că o femeie, ca dumneata, atât de fină și de sensibilă, nu-și poate afla fericirea decât alături de un artist...

— Și eu sunt un șoarece de laborator, Hugo, sunt biolog și lucrez cot la cot cu bărbatul meu!

— Pentru că te obligă!

— Te înșeli total în ce mă privește! Ți-ai făcut despre mine o imagine cu totul falsă, o imagine conformă cu dorințele și cu aspirațiile dumitale. Nu sunt câtuși de puțin, femeia pe care o crezi, Hugo, nu sunt femeia visurilor dumitale! Pentru mine, muzica nu-i decât un agreement al vieții...

— Doar atât?

— Înțelege-mă bine! Când spun că nu e decât un agreement, nu înseamnă că o depreciez, ci că-mi dau seama că există ființe privilegiate, ca dumneata, de pildă, care i se pot dărui total. Pentru mine, ceea ce contează e mai întâi dragostea față de bărbatul și de copilul meu, apoi profesia, frumoasa mea profesie! De altfel, toate astea fac un tot, pentru că am rara bucurie de a putea lucra alături de omul pe care-l iubesc, de a-i împărtăși grijile, preocupările și, de asemenea, speranțele. Da, sunt o femeie fericită, Hugo...

— Dar...

Flavie încheie categoric:

— Și pentru a-ți risipi definitiv iluziile, află, Hugo, că nu te iubesc și nu te voi iubi niciodată. Sigur că am multă simpatie pentru dumneata, dar atât și nimic mai mult. Acum știi totul.

După o clipă de tăcere, glasul violonistului se auzi din nou, de astă dată cumplit de îndurerat:

— Știi ce înseamnă singurătatea, Flavie?

— Nu... în Canada, aveam familie, doi frați, pe Norbert și pe Erik... Când am venit în Europa, la Stockholm, am lucrat în laboratorul Clinicii Yvarsen și, crede-mă, sub conducerea lui Jan Yvarsen nu mai aveai vreme să te gândești la singurătate. Apoi, după perioada petrecută în Africa de Sud, m-am măritat cu Erling. Nu, într-adevăr, n-am fost niciodată singură.

— Nici nu știi cât ești de fericită!

— Nu ține decât de dumneata să...

— Să-ți definesc eu singurătatea: e un blestem pe capul bărbatului. Vocea i se schimbă, parcă venea din depărtare: Uneori, după câte un concert la Madrid, la Paris sau la Londra, ieșeam din hotel și mă pierdeam în noapte... Mă încrucișam cu trecători grăbiți, umbre furișe care se topeau în ceață. Neonul ne făcea pe toți să semănăm cu niște spectre. Care toți? Noi, însingurații! Da, după ora închiderii cinematografelor și a teatrelor, când totul e mort în marile orașe din Occident, începe parada solitarilor. Chipuri palide, priviri îndurerate... Ce caută acești oameni în frigul nopții? O femeie? Poate, dar înainte de orice, o prezentă! Unii se vor mulțumi și cu un câine, chiar cu o pisică. Dar ce-ți spun eu... La

Hamburg, am cunoscut oameni ce îmblânziseră șoareci cărora le vorbeau ceasuri în șir, alții se atașaseră până și de păianjeni. Uite, într-o noapte, la Londra, am văzut un bătrânel culegând de jos o garoafă aruncată de vreun petrecăreț, strângând-o cu drag la piept și îndepărtându-se cu teamă ca și cum ar fi pus mâna pe diamantul Koh-i-Noor. Pentru că o floare înseamnă totuși un surâs, o prezență. Înțelegeți?

— Dar dumneata, Hugo, dumneata ai muzica...

— Muzica e un dialog cu morții, căci compozitorii de azi nu mă interesează. Eu trăiesc alături de Beethoven, Mozart, Mendelsohn, adică a laturi de niște cadavre.

— Și publicul?

— Un monstru cu mii de capete, căruia trebuie să-i pui pe tavă porția de evaziune, de sentimentalism și de patos!

— Întreci mereu măsura în tot ce spui...

— Crezi? Dacă ți-aș arăta scrisorile primite de la admiratoarele mele, poate că mi-ai înțelege amărăciunea: toate sunt niște isterice, care-și închipuie că un violonist e un fel de super-amant, un magician al iubirii romantice, marele consolator al sufletelor neînțelese! Nu, nu mă simt niciodată atât de singur ca atunci când mă aflu pe scenă. Pentru cei care vin la concert, pentru că-i iubesc într-adevăr pe Beethoven sau pe Ceaikovski, nu sunt decât un interpret, deci nimic altceva decât un instrument, o mașină omenească destinată să reproducă operele marilor maeștri, să le respecte cât mai fidel, intențiile. Și culmea e că acei melomani adevărați au dreptate.

— Dar Judith Collins?

— Judith, pentru mine? E un fel de impresar, nimic altceva.

Aceste cuvinte străpunseră ca un ac inima fetei ascunsă după eucalipt. „Un fel de impresar, nimic altceva”; era prea nedrept! Puțin a lipsit să nu izbucnească în lacrimi. Dar replica Flaviei îi aduse un pic de alinare.

— E totuși atât de frumoasă! Nici Ide, nici eu nu putem rivaliza cu ea.

— Pe dumneata te iubesc, Flavie! Și tocmai dumneata mi-ai răpit orice speranță. De-acum încolo voi fi de-a pururi singur.

— Hugo, aș vrea...

— Nu, nu, te rog, fără consolări, fără vorbe de alinare!

— Îți urez...

— Nu-mi ura nimic acum, Flavie. Să ne despărțim pentru totdeauna. Ne-am spus tot ce aveam de spus.

— Rămâi cu bine, Hugo.

— Adio...

Glasurele încetară și Judith nu mai auzi decât zgomotul pașilor, pașii celor doi care se despărțiseră...

10

Judith se uită la mica pendulă: era două dimineată. Își puse cartea – o vechitură – pe care o găsisse la un atelier din Nisa: „*Istoria modernă a chinezilor, japonezilor, indienilor, perșilor, rușilor și americanilor, pentru a sluji drept urmare Istoriei vechi a domnului Rollin, continuată de domnul Richter, din Paris, MDCCLXXI, cu aprobarea și privilegiul regelui*”. De obicei, îi plăceau astfel de cărți vechi, mai ales dacă în ele era vorba de istoria țării sale, dar în noaptea aceea ce-i mai păsa ei de Louisiana sau de triburile Clamcoet? Îi era cu neputință să fie atentă la ceea ce citea. Fiindcă știa că Hugo era profund nefericit... Flavie îi respinsese dragostea, deci ea, Judith, avea șanse să izbutească. Totuși, nu putea accepta pentru nimic în lume să se bucure de mâhnirea celui pe care-l iubea. Somnul îi pierise; în zadar se străduise să adoarmă citind; tot timpul îi răsunau în urechi cuvintele crude: „Judith pentru mine? E un fel de impresar, nimic altceva!”

„Dacă ar ști cât îl iubesc... Nici măcar n-a băgat de seamă. Femeia lui ideală e Flavie, sau mai curând acea Flavie creată de imaginația lui. Acum și-a pierdut orice iluzie. De ce nu m-aș bucura? Aș vrea, dar... Toți spun că dragostea te face orb... E adevărat: orb față de orice altă dragoste în afară de cea pe care o nutrești pentru ființa iubită. Nu l-au preocupat niciodată sentimentele pe care le puteam avea pentru el; nu mă vedea, nu mă auzea; nu vedea nici o altă femeie... Flavie îl acaparase cu desăvârșire. Și nu-i deloc mai frumoasă decât mine! Dimpotrivă! Iată-mă din nou geloasă, Doamne, ce urât lucru! Aș vrea... Ei, ce-aș vrea? Să-i mărturisesc dragostea, să-i spun tot ce simt când mă aflu alături de el. Dar sunt sigură că nici măcar nu mă va auzi. Orice glas care nu-i glasul Flaviei e mut pentru el. Dacă l-aș putea smulge de sub puterea acestei umbre...”

Judith se sculă din pat și-și puse un capot de mătase. Nu mai putea suporta, imobilitatea o apăsa, simțea nevoia de mișcare. Își părăsi odaia, coborî scara și ieși în parc.

Fâșii de nori se târau leneși pe cerul presărat cu stele sclipitoare. Luna plutea pe deasupra mării, aruncându-și vâlul argintiu peste valurile agitate. Marea părea neliniștită.

— Vine furtună! murmură Judith.

Valurile nu mai veneau încet, pe țarm, ca în ajun, ci se spărgeau cu furie, împrôșcând nisipul cu stropi mari. De undeva, din întuneric, se auzi țipătul lugubru al unei păsări de noapte, căruia îi răspunse, de departe un altul. Pe Judith o trecu un fior. În acel moment, observă că la fereastra lui Hugo mai era lumină...

„E lumină, deci nu doarme! Ca și mine, nu-și găsește nici el somnul... Dar cine ar putea dormi în această noapte apăsătoare, cu luna asta lăptoasă! Dar nu, mă înșel... Văd că numai noi doi nu dormim... Noi doi... Cât de plăcut e să rostești aceste două cuvinte! Aș

vrea să-i spun... Nu, va râde de mine! «Un fel de impresar...» A rostit vorbele fără să-și dea seama. De altfel, nu s-a uitat niciodată cu atenție la mine. Nu m-a privit niciodată ca pe o femeie. În schimb eu, de când mi-am dat seama că-l iubesc, n-am mai avut ochi pentru alt bărbat. Până și doctorul Yvarsen, care e totuși destul de seducător, în ciuda vârstei sale, mă lasă rece. Hugo trebuie să fi fost exact cum sunt eu acum, adică tot timpul obsedat de chipul ființei iubite. În momentul de față și-a pierdut însă orice nădejde. Ar trebui să sar în sus de bucurie, dar nu mă simt în stare. Oare patima ne poate transforma în asemenea, monștri, încât să ne bucurăm de nefericirea celui pe care-l iubim, din moment ce nefericirea lui ne umple nouă sufletul de nădejde? Groaznică transformare! Nu vreau nici măcar să mă gândesc la așa ceva! Totuși, astăzi a aflat, în sfârșit, că Flavie nu-l iubește, că nu-și va părăsi niciodată căminul, că va rămâne de-a pururi credincioasă profesiei și soțului ei. Ziua de azi i-a spulberat lui Hugo toate iluziile. Iluzii nebunești! Casa din Capri, serile la care visa cu glas tare: «Noi doi...» Dar eu nu-s pianistă; nu-s o muziciană mai bună decât femeia aceea? «Noi doi...» Casa de pe insula fermecată despre care vorbea ar putea deveni realitate pentru noi doi... Cu ce accente sfâșietoare i-a vorbit despre singurătate... Dar Hugo nu e singur! Sau cel puțin, nu mai este, pentru că... Da, trebuie să-i mărturisesc totul! Și chiar acum! Mă duc să bat la ușa lui! La naiba cu conveniențele! Inima mea dă pe dinafară de atâta dragoste și eu să mă mai formalizez pentru niște mofturi? Da, îi voi mărturisi totul, și asta chiar acum?”

Și Judith se îndreptă cu pași repezi spre casă. În spatele ei, valurile mugeau...

11

Fata bătu, nervoasă, la ușa violonistului.

— Cine e?

— Eu, Judith...

— Dumneata? La ora asta? Ce s-a întâmplat?

— Vreau să-ți vorbesc, Hugo și asta chiar acum! Lucrul e foarte important pentru mine.

Ușa se deschise și Hugo apăru în prag.

— Ce-ai pățit? strigă fata de îndată ce-l zări, ești palid ca un mort!

— N-am nimic... bâigui el, cu voce ștearsă. Insomnia...

— Eram în parc și am văzui lumină la dumneata.

— Citeam.

— Ochii îți sunt... adică strălucesc ca și cum... vreau să zic, se bâlbâi Judith, că pari cam surescitat. Ai vreun acces de febră? Nu cumva ești bolnav?

— Nu, răspuse Hugo, cu o voce care parcă venea de foarte departe, eram absorbit de o biografie a lui Mozart.

— Te-am deranjat cumva?

— Nu, nu...

— Nu puteam să dorm și am ieșit în grădină. Vine furtună...

— Mi-am dat și eu seama.

— Ai auzit cucuveaua?

— Da.

— Nu se spune în Europa, că strigătul ei prevestește moartea cuiva?

— Da, la noi i se spune „pasărea morții”...

— Și dumneata crezi în așa ceva?

— Da, în noaptea asta cred.

Judith se neliniști.

— De ce neapărat în noaptea asta? Ai auzit că trage cineva să moară, prin împrejurimi?

Privirea violonistului se înceteoșă.

— Moartea, replică el, nu e un motiv de discuție pentru dumneata, Judith. Ești tânără, frumoasă, nepăsătoare...

— Nepăsătoare? Nu sunt femeia pe care ți-o imaginezi dumneata, Hugo.

— Am mai auzii exact, aceleași cuvinte... De afară răzbătu un alt strigăt jalnic de pasăre. Hugo se opri și ascultă. Apoi, după o vreme, murmură: Câte prevestiri într-o

singură noapte! Și marea, care a devenit atât de amenințătoare...

Judith, ca orice americană, detesta tot ce era mister, ori superstiție. Ba chiar și începuse să se revolte împotriva întorsăturii ciudate pe care o luase discuția. Era însă prea mult jenată de mărturisirea care-i ardea buzele, prea uluită de dragostea ei, ca să poată reveni la atitudinea fermă și lucidă care o caracteriza. Își dădu seama că Hugo nu era în apele lui. „Nu cumva o fi luat ceva ca să-și uite mâhnirea? Își spuse fata. Lucrul se întâmplă destul de des în unele medii artistice! Totuși, nu știu să aibă vreun viciu și mai ales un astfel de viciu!” În acea clipă, ochii ei se opriră, din întâmplare, pe obiectul metalic ce strălucea pe gheridon. Judith înțelese într-o clipă totul:

— Vai, Hugo, strigă ea cu glasul tremurând, cum de te-ai putut gândi la așa ceva?

Total descumpănit, Hugo bălbâi ceva cu voce răgușită. Alături de revolver, Judith zări un plic care-i era adresat, îl desfăcu nerăbdătoare. Mesajul era foarte scurt:

„Începând de astăzi știu că voi fi de-a pururi singur pe lume. Pentru mine, viața și-a pierdut orice sens. Până și muzica mă enervează. Zarurile au fost aruncate. Totul s-a sfârșit. Ai fost foarte bună cu mine, Judith, iar eu îți mulțumesc cum nu se poate mai rău. Iartă-mă!”

Lacrimile curgeau șiroaie pe obrajii fetei. Simți că leșină.

— Singur pe lume? strigă ea adunându-și ultimele puteri pentru a rezista în fața aceluia uriaș vâl negru ce se abătuse asupra-i. Smintitul! Încă n-ai aflat că te iubesc? După care leșină.

* * *

În aceeași noapte... Așezat pe o stâncă, la câțiva pași de țărm, Jan medita. Marea părea mâniată pe el, bombănea, clocotea. Talazurile, care atacau furioase, se spărgeau la picioarele sale, învăluindu-l în perdeaua fină a stropilor de apă. „Dacă Yannakos ar fi aici, mi-ar trânti adevărul în față! Te-ai dezlănțuit împotriva mea, mare, pentru că m-am acoperit de ridicol, pentru că m-am îndrăgostit de o fetișcană care mi-a adus aminte de Sigrid! Degeaba mă bombăni, sunt destul de lucid ca să văd și singur greșeala! Nu te mai zbuciuma atâta, știu dinainte ce-ai vrea să-mi spui, știu dinainte de ce anume ai vrea să mă acuzi, pentru că m-am acuzat eu însumi, înaintea ta, de slăbiciune, de lașitate și de ipocrizie. În ochii familiei mele sunt un fel de zeu, omul care merită să fie venerat, întemeietorul neamului Yvarsen. Dacă ar ști ei!... Dacă ar ști Thérèse!... Când m-am retras, când am construit casa asta, m-am gândit să răsplătesc credința și devotamentul soției mele, ca să fie și ea o dată fericită. Așa am spus și așa am și gândit. Oare chiar așa să fie? Așa am și gândit? Tartuffe ce ești! A fost de ajuns o frântură de cântec ca să uit tot...” Ah, dacă aș putea spulbera vechile amintiri! Dacă aș putea șterge din memorie imaginea lui Sigrid și, odată cu ea, și pe cea a Judith. Să redevin un om liber, să nu mai fiu sclavul unei năluci... Cum să fac? Poți să-mi răspunzi, tu, mare, care-mi arunci stropii

în obraz? Dar tu, vânt, tu ce spui? Să plec? Îmi vei umfla pânzele yachtului «Trollhättan»... Da, dar unde să plec? Oriunde, în larg... Să fug de această pasiune funestă, să ies din situația asta de netolerat. Să învăț să îmbătrânesc, să mă resemnez în fața verdictului implacabil al naturii. Să redevin eu însumi: Da, eu însumi.”

Se simți cuprins de un soi de toropeală. „Totul devine nebulos... Totul trece, cum ar fi spus bătrânul Heraclit. Contururile se estompează... Numai luna e clară. Dar pare la fel de tristă ca și mine. Dezolarea cumplită a peisajului selenar... Peisaj care se aseamănă cu cel din sufletul meu... *Poloneza-fantezie* de Chopin... Tainica nostalgie a tuturor *Polonezelor* lui Chopin... *Poloneza* mea e Sigrid. Sigrid-Judith și Năluca Trollhättanului... Ce caraghios... Ce melodramatic! Aduce a roman foileton, gen 1900. Ce tâmpenie! Să plec? Hm... Thérèse e un fel de reproș mut. Și *Sonata* de Mozart care mă obsedează lot timpul! Andantele acela în si bemol care se încheie cu un luminos taaa-ta-ta... Mozart... Mozarab... Mozambic... Ce-ar fi să plec în Mozambic? Numai cu Yannakos pe yacht. Doi bărbați. Femeile nu fac decât să te tulbure. Toate sunt niște demoni! Uite că mi-a veni în minte povestea celeilalte Judith, cea din *Biblie*. A izbutit să câștige favorurile lui... Avea un nume bizar! A, da, Holofern. Deci favorurile aceluia Holofern care asediase orașul Betulia. Memoria mi-a rămas încă bună. Aș putea concura cu cei tineri. Deci Judith l-a sedus pe Holofern. Și într-o noapte, probabil o noapte tot ca asta, în care furtuna plutea în aer, Judith a intrat în cortul lui și i-a tăiat capul. Iată de ce-i în stare femeia! Judith astălaltă e adevărat, nu m-a decapitat încă... Aproape că-mi vine să adorm aici, pe stâncă asta... Voi fi luat de valuri și înghițit de pânțele lacom al mării. Ar fi o soluție... Ce poate fi mai plăcut decât să mori, dormind! Când voi fi foarte bătrân... Dar de fapt și sunt, căci mă simt foarte obosit și sătul de toate...”

Țipătul unei cucuvele îl smulse din toropeală: „Ai dreptate să râzi de mine, pasăre a nopții cu ochi de catifea! Sunt pe cale să mă comport ca un elev de liceu!” Dintr-o dată toate acele gânduri vane, toate acele fărâme de amintiri se năruiră. În fața privirii lăuntrice a lui Jan nu mai rămase decât imaginea luminoasă a tinerei Judith. Numai că în spatele ei zări o alta: chipul grav și trist al Thérèsei. Atunci se hotărî brusc.

* * *

Când Judith deschise ochii, se văzu lungită pe canapeaua din salon, Hugo, neliniștit, era aplecat asupra ei. În odaia vastă, nu ardea decât o singură lampă: cea de pe pian.

— M-am făcut de râs, nu-i așa? spuse ea cu vocea încă slabă.

— Nu, nu, protestă Hugo, eu sunt de vină, eu cu revolverul meu și cu biletul ăsta atât de stângaci...

— Ai fi fost, într-adevăr, în stare să-ți...

— Da.

— ... să-ți zbori creierii?

-
- Un asemenea act ți se pare ridicol și demodat, nu-i așa?
- Mai ales smintit.
- Dacă n-ai fi venit să bați la ușa mea, acum aș fi fost mort.
- Deci cucuveaua m-a anunțat la vreme. Să știi, Hugo, că ei îi datorezi viața!
- De-acum încolo n-am să-i mai spun prostește, „pasărea morții”, ci dimpotrivă, „pasărea vieții”.
- Deci te-ai hotărât să trăiești?
- Mai mult ca niciodată.
- Și de unde ți se trage transformarea asta subită?
- Fiindcă mi-ai spus că... se bâlbâi Hugo, în sfârșit, că...
- Fata îl privi calmă și confirmă cu glas liniștit:
- Ți-am spus că te iubesc; ăsta-i adevărul, Hugo.
- Totul a venit atât de pe neașteptate, atât de brusc.
- Da, numai că dumneata o iubești pe Flavie Yvarsen.
- Știai deci că ea era...
- ...misterioasa dumitale auditoare din Hamburg. Era foarte ușor de ghicit.
- Între Flavie și mine lucrurile s-au lămurit; n-o voi mai vedea niciodată!
- Deci din pricina ei ai vrut să-ți pui capăt vieții, patima dumitale funestă pentru femeia asta te-a împins la această extremă.
- Nu mai aveam nici o nădejde.
- Și totuși, eu eram aici...
- Atunci nu te vedeam.
- Și acum?

Hugo ezită căutându-și cuvintele...

- Totul e ca în... *Pastorala* lui Beethoven. Știi, partea aceea de după furtună, când se mai aud încă ultimele bubuituri ale tunetului; undeva departe, în străfundurile cerului; apoi, dintr-o dată, se înalță un cântec câmpenesc, plin de viață și de veselie...

Fredonă încetul, cântecul.

- E prima rază de soare ce răzbate printre norii întunecați, e lumina care vine după întuneric. Și această mică arie crește, crește întruna, până devine, în final, un cântec de triumf, un cântec al dragostei și al păcii. Mi-e foarte greu să vorbesc despre sentimentele care mă încearcă în acest moment, Judith. Sunt totuși contradictorii, căci rănilor inimii nu se închid chiar atât de repede; îți trebuie timp, răbdare, perseverență...

— Înțeleg cam ce vrei să spui, Hugo. Voi ști să aștept...

Hugo continuă să vorbească, parcă pentru sine:

- „Te iubesc!” Până acum n-am auzit niciodată spunându-mi-se aceste cuvinte. Revelația iubirii dumitale a fost prima mea rază de soare, prima lumină. În ciuda succeselor, a strălucitei mele ascensiuni, ca violonist, viața mea a fost tot timpul aidoma unui peisaj de iarnă. Gândește-te la Schubert... Eram călătorul solitar ce rătăcea pe câmpiile înghețate ale Nordului. Iar cerul meu era întunecat... Mă întreb dacă Flavie l-o fi

luminat vreodată... Nu cred. M-a ambiționat, asta da! Dar poate că tocmai din pricina iubirii pe care i-o purtam mă simțeam atât de singur! Și iată că chiar în clipa în care totul părea pierdut, chiar în clipa în care eram gata să pun capăt vieții mele lipsită de bucurie, ai venit dumneata... tu... Ai venit tu și mi-ai făcut această mărturisire. Daci cineva putea să mă iubească și pe mine. Mi s-a părut o adevărată minune! Hugo se aplecă spre ea: Te simți bine? Te-ai putea așeza la pian? Ai putea cânta?

Judith îl privi mirată:

— La pian?

Ea își înălță fruntea.

— Da, Judith... Mai fă-mi o dată mărturisirea pe care mi-ai făcut-o adineauri, dar în limbajul nostru, al muzicienilor.

— Care e cel mai frumos poem de dragoste ce s-a scris vreodată în muzică? Întrebă Judith așezându-se în fața pianului.

Hugo răspunse fără să ezite:

— Începutul din *Sonata lunii*! Știu că-ți place mult și că o cânti ireproșabil. Restul *Sonatei* e mai puțin reușit, dar începutul este – după părerea mea – cea mai frumoasă pagină scrisă de Beethoven.

— Hugo, vino și stai lângă mine... Căci vreau să-mi deschid inima în fața ta.

— Va veni și ziua... da, va veni și ziua când îți voi răspunde... Atunci cântecele noastre, ale amândurora, vor alcătui o singură melodie.

— O singură melodie... murmură Judith. Și întâi încet, apoi din ce în ce mai pătimaș, făcu să răsunе primele acorduri, atât de tandre și de sfâșietoare ale acelei nemuritoare *Sonate*.

12

Thérèse citi încă o dată scrisoarea lui Jan. Când se trezise, o găsisse pe noptieră.

„Draga mea,

Un caz urgent mă solicită în Egipt, la Cairo. Mi s-a telefonat azi-noapte; e vorba de un confrate, chirurg strălucit, atins de Boala lui Richter. Nu mă duc ca să-l operez (nu mai am atâta siguranță în mâini, ca să fac acest lucru) ci, mai întâi, ca să stabilesc un diagnostic definitiv, iar apoi – dacă e cazul – să prezidez și să supraveghez intervenția chirurgicală.

Am acceptat, pentru că se pare că sunt singurul medic din lume (ceea ce e destul de rău) care poate da un ajutor eficace unui confrate atins de această boală (ce pare a fi extrem de gravă) și eventual, să-l salvez. Sunt sigur că vei fi de acord. Puteam să refuz? Nu! Când viața unui om nu depinde decât de tine, nu mai ai de ales: trebuie să intri în arenă. Așa că voi pleca peste câteva momente. N-am avut curajul să te scol, dormeau atât de adânc... am și telefonat la aeroport: avionul urmează să decoleze peste o jumătate de ceas; deci, timpul mă zorește. Încă ceva: egiptenii, mai mult ca sigur că nu mă vor lăsa să plec atât de repede; știi și tu cam ce urmează: sfaturi pentru amenajarea unor clinici moderne, recepții la Academie, invitații la diverși cercetători și savanți, etc. Nu cred că mă voi întoarce înainte de zece ori cincisprezece zile, așa că la întoarcere nu-i voi mai găsi pe copii la Journey's End. Sărută-i din partea mea și, spune-le cât regret că a trebuit să-i părăsesc atât de pe neașteptate. Poți să-i liniștești pe Erling și pe Flavie: mă voi duce în curând la Stockholm, le voi vizita Institutul și-i voi ajuta, în măsura posibilităților. Îi mulțumesc lui Norbert pentru splendidele tablouri care ne vor împodobi, de acum încolo, casa. N-o uita pe Ide, pe draga și mica mea Ide... Te îmbrățișez cu dragoste,

Soțul tău care le iubește

Jan”

Thérèse rămăsese perplexă. Ceva nu era în regulă cu scrisoarea; Mai întâi că era prea lungă; nu recunoștea stilul direct și elegant al soțului ei. Și apoi, toate parantezele, toate explicațiile acelea interminabile... Parcă Jan ar fi scris niște fraze dictate de ceva sau de cineva care-l constrângea.

— De necrezut, murmură ea; toate astea mi se par false, neverosimile...

În odaia soțului ei, Thérèse constată că Jan își luase cu sine toate obiectele de toaletă, haine și diverse obiecte personale. Ieși de acolo, gânditoare. Pe palier se întâlni cu Ide, proaspătă și trandafirie, care tocmai făcuse o baie.

— Bună dimineața, mamă, strigă tânăra, sărutând-o cu dragoste. Ai dormit bine?
— Nu prea, draga mea, nu prea, marea s-a zbuciumat toată noaptea. N-ai auzit-o?
— Ba da, dar nu m-a împiedicat să dorm tun.
— Când aveam și eu anii tăi...
— Dar ești încă tânără, mamă...
— Din păcate, nu mai sunt.
— Știi, mamă, spuse Ide, Norbert a terminat tabloul pe care i l-a dedicat tatei. A lucrat aproape toată noaptea.

— Din păcate, spuse Thérèse, tatăl tău nu va putea să-l vadă înainte de cincisprezece zile, adică după ce voi veți fi plecat.

— Ce tot spui, mamă?

— Da, Jan a fost chemat de urgență la Cairo. A luat primul avion care pleacă din Nisa. Acum trebuie să fie pe undeva, pe deasupra Mediteranei.

Ide fu decepționată, dar totodată și încântată de veste. Decepționată, pentru că își iubea mult tatăl și pentru că absența lui însemna sfârșitul vacanței la *Journey's End*. Încântată, la gândul că Jan ducea încă o viață atât de activă, încât oamenii din întreaga lume îi solicitau sfaturile și ajutorul.

— Ce păcat, zise ea, am impresia că mica noastră vacanță s-a sfârșit.

— Am petrecut, totuși, câteva zile foarte frumoase împreună, și apoi... cred că veți mai veni.

— Zilele petrecute alături de tine mi se par întotdeauna scurte, mamă.

— Și mie la fel, draga mea! Totuși cred că n-aveți de gând să plecați chiar mâine!

— Trebuie, l-am lăsat singur pe micul James.

— Cât aș fi vrut să-l văd și eu!

— Când va fi mai mare, vom veni toți trei la *Journey's End*. Totuși, acest tată drag n-are de gând să se mai odihnească și el?

— Gloria se plătește, draga mea!

— Crezi că și Norbert va fi celebru într-o zi, mamă?

— Sunt sigură de asta, dar atunci nu veți mai putea trăi în Africa de Sud.

— E totuși hotărât să rămână acolo. Dacă ai ști cât e de fericit când poate face excursii prin hățșuri, cu prietenul lui Murray!

— Nu poți lupta cu cerințele lumii, draga mea. Va veni și ziua când veți fi obligați să locuiți la Paris, la Roma sau la New York. Lumea a și început să vorbească – și încă destul de mult – despre Norbert. Peste câțiva ani, va trebui să renunțați la singurătatea asta care vă e atât de dragă.

— De ce n-ai plecat și dumneata cu tata, la Cairo, mamă? Această călătorie te-ar fi distrat...

Thérèse nu spuse nimic despre scrisoarea pe care o găsisese când se trezise, nu făcu nici o aluzie la tot ceea ce i se păruse atât de ciudat în plecarea neașteptată a bărbatului ei. În fața copiilor, ei trebuiau să rămână o pereche fericită, perechea model. Ipocrizie?

Poate... Dar și conștiința datoriei, a exemplului pe care trebuiau să-l dea.

— Cum aș fi putut să vă las singuri la *Journey's End*? Ar fi fost un fel cam ciudat de a-ți trata musafirii! Și apoi, tu știi că tatălui tău îi place să fie singur când redevine medic.

— Mă duc să-i spun noutatea și lui Norbert; mă scuzi, mamă, nu-i așa?

— Du-te, fata mea, du-te...

Când Thérèse coborî scara, se întâlnește cu Erling, care-i spuse „bună dimineața”, cu tandrețea lui obișnuită, puțin cam gravă. Fu consternat când află de plecarea lui Jan.

— Mai aveam încă atâtea probleme de discutat cu el!

— Probleme?

— Sigur! În legătură cu observațiile pe care le-a făcut pe margine, în dosarul acela pe care i l-am încredințat și pe care le-am citit dintr-o răsuflare.

— A făgăduit că va veni în curând, la Stockholm.

— Nădărduesc că vei veni și dumneata cu el, mamă!

Thérèse clătină din cap:

— Uitați cu toții, Erling, că eu nu mai sunt tânără. Călătoriile lungi mă zdrobesc. Dacă aș veni la voi, va trebui să mă duc și la Ide, în Africa; or asta ar fi prea mult pentru mine.

— Ești fericită la *Journey's End*, mamă?

— Ai văzut cum trăim, cum am aranjat casa... Tu ce crezi, tu, omul rațional, omul de știință?

— Socot că n-ați fi putut face o alegere mai bună. Priveliștea este într-adevăr măreață, casa mobilată cu gust – ceea ce nu mă surprinde din partea ta – iar parcul e o adevărată feerie. Și mie mi-ar plăcea să-mi sfârșesc existența într-un cadru asemănător. Apoi adăugă, cu puțin efort: Știi că tata e un om extraordinar? Că într-un anumit sens, e chiar genial?

Thérèse era uimită. Lui Erling, așa cum îl știa ea, îi era silă de orice emfază. Foarte rar făcea un compliment cuiva, în afară de soția lui. Să vorbească despre tatăl său în termeni superlativi, iată ceva de-a dreptul deconcertant. Căci, deși îi recunoștea meritele și-i aprecia inteligența, fusese adesea în relații destul de încordate cu Jan, pe care, în taină, poate că fusese adesea gelos. Erling remarcă această mirare.

— Vorbele mele te surprind, mamă, nu-i așa?

— Da, puțin...

— Voi mă socotiți cu toții o ființă uscată sufletește și dură, nu-i așa? Spre deosebire de Norbert...

— Cine spune asta? Cum poți crede o asemenea prostie, băiatul meu? Nu, nu te-am socotit niciodată o ființă uscată sufletește, ci un om de știință prudent și rezervat.

— Ai văzut clar, mamă. Totuși, să știi că sunt în stare și de altceva: să mă plec în fața geniului atunci când îl întâlnesc..

— Și din ce ți-ai format, tocmai în acest moment, o părere atât de măgulitoare

despre tatăl tău?

— Din observațiile făcute în dosarul pe care i l-am dat să-l citească.

— Îți sunt de folos?

— Mai mult decât de folos! Vezi dumneata, mamă, acolo unde noi, oamenii de laborator trebuie să analizăm două sau trei sute de cazuri, ca să găsim ceea ce căutăm, tata găsește răspunsul exact numai după două sau trei cazuri clinice. E nemaipomenit! Deducțiile sale logice țin locul a câțiva ani buni de cercetări.

— Noi știam cu toții că tatăl tău e un om deosebit. Numai tu, Erling, te revoltai împotriva autorității sale.

— Umbra lui mă zdrobea.

— Dar astăzi ai nevoie de el și văd c-o recunoști.

— Da, o recunosc.

— Și tu, Erling, vei ajunge departe: modestia și probitatea ta dovedesc acest lucru.

— Oh, eu nu...

— Vei fi un mare savant. Cine știe, poate că-l vei egala pe un Pasteur, pe un Curie...

Erling făcu un gest de protest:

— Te rog, mamă, nu mă așeza alături de acești titani!

— Și de ce nu?

— Ambiția mea e mai modestă: eu nu vreau decât să descopăr cauza cancerului...

După care adăugă plin de înflăcărare: Și am certitudinea că voi izbuti!

Thérèse surâse cu indulgență.

— Și tu numești asta o ambiție modestă, băiatul meu? Știi câți cercetători – dintre cei mai străluciți – au atacat, înaintea ta, această problemă și totul în zadar?

— Știu, știu...

— Nu vreau să te descurajez; poate că vei fi într-adevăr învingătorul!

— Am de pe acum un Institut al meu...

— Câtă perseverență ți-a trebuit ca să ajungi la acest rezultat remarcabil!...

— Da, Institutul e o reușită. Dar dacă ai ști, mamă, cât îmi dă de lucru și câtă bătaie de cap am cu el!

— Nu mă îndoiesc.

— Noroc c-o am pe Flavie, care să mă ajute.

— Voi doi mă faceți să mă gândesc la familia Curie.

— De ce ne compari mereu cu perechea asta ilustră, mamă?

— Pentru că știu sigur că și voi doi veți ajunge cândva celebri.

— Spune-mi, mamă, e sigur că tata va veni la Stockholm?

— Mi-a făgăduit.

— Ce om! La vârsta lui, să zbori așa, în toiul nopții, spre Egipt...

— Tatăl tău nu și-a pierdut încrederea în profesia lui, nici sentimentul datoriei.

— Știi că și Norbert va veni la Stockholm?

— Da?

— I-am comandat o frescă menită să decoreze holul Institutului.

— Sunt fericită că vă înțelegeți atât de bine amândoi, deși aveți firi foarte deosebite.

— Ide și el au de gând să plece mâine, nu-i așa? Sau poate s-au răzgândit?

— Într-adevăr pleacă mâine.

— Aș dori să le urmăresc exemplul... Erling o luă pe mama sa de braț. Nu că nu ne-ar plăcea aici, mamă; ți-am mai spus, *Journey's End* e un colț de rai și vom veni cât de des vom putea. Dar eu sunt medic, cercetător. Și dumneata știi ce înseamnă asta.

Thérèse își înalță fruntea:

— Da, fiul meu, știu ce înseamnă asta. Arzi de nerăbdare să te reîntorci la Institut.

— Poate că e stupid să spun astfel de lucruri, dar eu sunt sufletul Institutului. Fără mine, toți bat pasul pe loc. Iată de ce mă grăbesc să-mi reiau slujba.

— Te înțeleg...

— Atunci ești de acord să plecăm și noi tot mâine?

— Aveți avion spre Stockholm?

— Încă nu știu. Dar am să dau chiar acum telefon la aeroport.

Thérèse nu se opuse deloc acestei plecări generale. Instinctul o avertiza că dispariția atât de neașteptată a lui Jan ascundea un mister și, pentru a-l elucida, socotea că ar fi preferabil să rămână singură.

În ziua următoare, toată familia Yvarsen – afară de cel care-o întemeiasă – se afla adunată pe aeroportul din Nisa. Printr-o fericită coincidență, avionul de Stockholm pleca doar cu zece minute înaintea celui care zbura spre Africa de Sud. Thérèse era emoționată până la lacrimi; nu se mai putea dezlipi de lângă micul Jan, căruia îi mângâia întruna frumoasele bucle blonde. Numai că băiețașul era cu mintea în altă parte: fascinat de activitatea intensă ce domnea acolo, își săcăia tatăl cu tot felul de întrebări. În sfârșit, veni și clipa ultimelor sărutări, a ultimelor recomandări. Apoi Thérèse se trezi, dintr-o dată, singură, față în față cu uriașa pistă de zbor. Dincolo de ea, scânteiau valurile mării. Cu gâtulejul strâns, își văzu copiii dispărând în interiorul acelor impresionante mașini zburătoare. Conform orarului, avionul care-i ducea pe Erling, pe Flavie și pe micul Jan decola primul și, după ce făcu o curbă amplă deasupra mării, pieri spre Nord. Apoi cvadrimotorul, la bordul căruia se aflau Ide și Norbert, porni la rându-i, alunecând pe pistă, apoi înălțându-se din ce în ce mai sus, până deveni și el un punct negru care dispăru în zare. Copleșită de emoție, Thérèse se îndreptă încet spre ieșire, când iată că se întâlni față în față cu Judith Collins și cu Hugo Stiffenacker, amândoi în costume de călătorie.

— Ce întâlnire plăcută! strigă Judith. Doamna Yvarsen! Bănuiesc că ați venit să vă conduceți copiii...

— Da, au plecat amândoi odată, chiar acum...

— Și iată-vă melancolică. Dar domnul doctor unde e?

Thérèse le istorisi și lor cum trebuise Jan să plece grabnic în Egipt.

— Când se va înapoia, spuse Judith, puteți să-i dați o veste care îi va face plăcere, fiindcă sunt sigură că nutrește o simpatie deosebită atât pentru Hugo, cât și pentru mine.

— Presupun că e o veste, bună...

— Ne-am logodit, anunță fata, care strălucea de bucurie. Acum plecăm la Viena, unde Hugo e așteptat pentru un recital.

Thérèse se grăbi să felicite perechea. Cei doi tineri i se păreau însăși întruchiparea bucuriei și a nădejzii. Cât de mult se schimbase violonistul față de cum arăta pe vremea când – aflată în vizită la Flavie – auzise vorbindu-se despre el, la Hamburg! Numai ochii îi rămăseseră aceiași, ochii în care continua să ardă acel foc intens care-l deosebea de ceilalți, pe vremea când nu era decât un mic slujbaş la armatorul Stadelmann și un mare amator de muzică de cameră. Ce drum parcursese de atunci! Astăzi era pus alături de Menuhin, Oistrach, Kogan, iar acum se însura cu o americană frumoasă, radioasă și foarte bogată...

Aidoma acelor uriașe păsări metalice care își luau zborul către azurul cerului, viața își lua și ea, pretutindeni veșnicul ei zbor. Orice îmbătrânire, orice declin erau compensate de o nouă sevă a vieții...

După ce se despărți de cei doi logodnici, Thérèse se simți, dintr-o dată, singură și nefericită. Toate acele plecări, întâlniri și vești o impresionaseră profund. Ar fi avut nevoie mai mult ca niciodată – de prezența și de brațul bărbatului ei. Numai el ar fi știut să găsească vorbele de alinare de care avea nevoie, numai el ar fi făcut-o să suradă.

— De ce m-ai părăsit, Jan? Murmură ea.

13

Vasul „*Trollhättan*” se îndrepta spre coasta africană.

— Avem vânt din spate! strigă Yannakos ridicându-și privirea satisfăcută spre pânzele umflate ale yachtului, În curând vom zări Tunisul.

— Perfect, zise Jan, vom face o escală acolo, apoi ne vom îndrepta spre coasta libiană, prin golful Gabes.

— Ai văzut cum am depășit yachtul acela mare, italianesc? Au făcut, toți, o mutră...

— Și aproape că nici nu ne-am slujit de motor. Am avut noroc, noroc cu carul, Yannakos!

— Mie-mi spui, șefule? Dar să lăsăm asta: spune-mi, ai scris scrisoarea aia soției tale?

— Nu, dar am s-o scriu.

Yannakos contemplă cu dragoste, marea. Murmură cu un glas aproape tandru, afectuos:

— Ce plimbare! Nici cea mai mică hulă. Undelemn, nu apă! Apoi, întorcându-se din nou spre Jan, spuse ce-i stătea pe inimă: Trebuie să-i scrii adevărul gol-goluț, șefule, să nu-i ascunzi nimic. Să știi că o minciună aduce după sine altele. Mincinosul e un sclav, un om în lanțuri...

— Știi, Yannakos, știu...

— ... pe când omul care spune întotdeauna adevărul se bucură de libertate deplină. Da, șefule, așa e cum îți spun eu, crede-mă! Hai, nu mai amâna, nevasta ta trebuie să fie foarte amărâtă, sărăcuța de ea!

Jan intră în sala timonei. Acolo se așeză la o masă și scrise Thérèsei următoarea scrisoare:

„*Draga mea,*

Oare mai am dreptul să-ți spun astfel? Nu mai știu... Yannakos, un om simplu din popor, mi-a ținut o minunată lecție de morală. Omul care spune adevărul e un om liber, în vreme ce mincinosul este sclavul propriilor sale minciuni. Or, eu te-am mințit, Thérèse, în ultima vreme n-am făcut decât să te mint. Iată de ce am devenit sclav. Am devenit? Nu, eram, am fost întotdeauna sclavul pasiunii mele față de Sigrid. Odată cu acest nume, îți ofer și cheia comportării mele ciudate, fiindcă despre ea va fi vorba, sau mai exact despre amintirea pe care am păstrat-o despre ea, despre frumusețea ei. Diabolică frumusețe! A murit, știu, și ar fi fost cazul s-o las să se odihnească în pace! Dar trebuie să-ți spun, o dată pentru totdeauna: femeia asta a aruncat asupra-mi un fel de vrajă. S-a interpus între

noi, încă de pe când trăia; moartă, chipul ei, continuă să mă obsedeze. În ciuda tuturor negațiilor mele, n-am uitat-o niciodată, nici o clipă n-am putut-o șterge din memorie! Sigrid! Ar fi trebuit s-o numesc neșansa mea! Umbra ei nemăsurată, neliniștită, mi-a întunecat tot timpul viața, căci această iubire nu mi-a adus nici o fărâcă de fericire, ci numai mâhnire și regrete. Din păcate, rațiunea, n-are nici o putere împotriva torentului dragostei, care târăște totul după sine. Cei care pretind contrariul sunt niște ipociți, sau n-au avut niciodată în sânge acest soi de virus. Dar să revenim la fapte. Știi că-mi place să mă plimb – când se întunecă – de-a lungul țărmului pustiu. La Journey's End stăteam adesea, ceasuri în șir, pe stânca noastră. Ascultam murmurul valurilor ce se spărgeau la picioarele mele. Dar mai ascultam ceva: o muzică ce venea din locuința de alături, cel mai adesea, o Sonată pentru pian, de Mozart. Sigrid obișnuia să cânte această Sonată, pe vremea când eram abia logodiți, și s-o cânte exact ca vecina noastră invizibilă, adică într-o manieră foarte romantică, foarte tumultuoasă. A fost de ajuns această melodie pentru ca Sigrid să reapară în fața mea, să mă arunce, din nou și pe de-a-ntregul, în brațele vechii mele obsesii. Începând din acel moment, probabil că-ți aduci aminte, am devenit nervos, absent, distrat. Vezi, toate acțiunile și comportamentele oamenilor sfârșesc întotdeauna prin a se explica...

Cu foarte puțină vreme înainte de aniversarea casei noastre, am cunoscut-o pe misterioasa vecină, în niște împrejurări pe care mi le reproșez că și le-am ascuns. Iată-le: contrar obiceiului meu și într-un mod cât se poate de imprudent, m-am hazardat, de unul singur, cu yachtul pe mare, fiindcă Yannakos, în ziua aceea, era ocupat. Când am ajuns în larg, am auzit strigătele de ajutor ale unei femei aflate în pericol. Am izbutit s-o salvez: era Judith Collins, vecina noastră, care se aventurase prea departe de țărm. Ai văzut-o și tu pe tânăra americană, știi cât e de frumoasă, de luminoasă! Patima mea pentru Sigrid, niciodată pe deplin stinsă, s-a revărsat asupra ei. Căci în mintea mea s-a produs – dacă pot spune astfel – un fel de simbioză între trufașa Sigrid, și frumoasa Judith. Adoram o dublă fantomă, o ființă hibridă căreia îi spuneam Judith-Sigrid...

După acea întâlnire pe mare, am început să-i fac vizite, vizite pe care, firește, și le ascundeam, căci nimerisem în cercul vicios (vai, cât de adevărate sunt aceste cuvinte) al disimulării. Patima mea creștea din zi în zi, fără însă ca fata să observe ceva. Țin să-ți spun, odată ajuns aici, că Judith Collins este de o cinste și de o puritate sufletească cum rar întâlnești, că n-a fost nici o clipă cochetă cu mine, că nu m-a încurajat în nici un fel. Eu însă îmi pierdusem cu totul mintea și-am început s-o iubesc nebunește. Mă îndreptam spre catastrofă, trebuia deci să fac ceva! Atunci, în noaptea aceea furtunoasă – îți amintești? – într-o parte cu fulgere care brăzdau cerul și în alta cu o lună joasă și palidă, am hotărât să fug de Judith, cu să-mi regăsesc liniștea, demnitatea și seninătatea. Dar, ca să fug de această fată, trebuia neapărat să părăsesc pentru o vreme Journey's End! Și iată că mi-a venit ideea să plec doar cu Yannakos, la bordul yachtului, să traversez Mediterana, să mă îndrept spre coasta libiană și să le fac o vizită amicilor noștri Cora și Stephen Wells, care, după cum știi, se află acum la Lebda. Am fost întotdeauna fascinat

de frumosul oraș îngropat sub nisipurile deșertului și pe care Berenson l-a descris într-un mod atât de neașteptat. Odată ce-am hotărât așa, mi-am luat câteva lucruri necesare în călătorie, și-am lăsat o scrisoare în care pretextam că sunt chemat de urgență în Egipt, (încă o minciună, dar adresată mai mult copiilor noștri care nu trebuiau să afle despre sminteala tatălui lor), iar mai apoi m-am dus în grabă, la Yannakos. Inutil să-ți mai spun că bătrânul nostru grec a fost încântat de ideea unei astfel de călătorii. Odată cu primele licăriri ale aurorei, yachtul părăsea portul Beaulieu. Am avut parte de o traversare atât de frumoasă, pe o Mediterana atât de liniștită, de blândă și de primitoare, încât am uitat de toate. Peste puțin vom ajunge la Tunis, de unde îți voi expedia această scrisoare. Țin să-ți spun, în plus, că efortul fizic cerut de o călătorie atât de lungă, la bordul unui velier, a fost foarte mare și că unele momente de epuizare m-au făcut să înțeleg – mai bine decât toate argumentele rațiunii – că sunt un om bătrân. Sigur că acest lucru a constituit începutul vindecării mele sufletești, pentru că acum nu mă mai gândesc deloc la Judith... Oare mă vei ierta? Sau poate, supărată că între noi a stat tot timpul năluca Sigridei, mă vei respinge?

Am fost nedrept, cumplit de nedrept. Dar nici voi nu trebuia să faceți din mine un fel de supraom, de semizeu... Sunt totuși un biet om, ca toți ceilalți, cu slăbiciunile, cu dorințele și cu lașitățile sale. Am încercat să duc o viață corectă, dar cât prețuiește această încercare? Viața mea va putea sluji oare drept pildă copiilor și nepoților mei? Slăbiciunea de care am dat dovadă mă face să mă îndoiesc. Voi spune totuși – ca să mă disculp într-un fel – că inima mea și-a fost întotdeauna credincioasă, că nu te-am uitat niciodată, în pofida acelei umbre a lui Sigrid care n-a încetat să mă chinuie.

Mă apropii de capătul vieții, căci nimeni nu e nemuritor și, când mă uit înapoi, viața mea se aseamănă cu un vast peisaj accidentat (chiar foarte accidentat!). Văd potecile nădejdirilor mele, drumurile prăpăstioase ale regretelor, culmile triumfurilor, văile bucuriilor, platourile aride ale durerilor și fâgașurile pasiunilor. Pretutindeni însă, în acest peisaj, văd o siluetă feminină, și silueta asta nu mai e a lui Sigrid, ci a ta. Vei rămâne alături de mine până la capătul călătoriei, Thérèse? Iată-ne în fața unei hotărâri decisive: sau mă ierți sau refuzi să-l mai vezi pe bărbatul care te-a trădat toată viața, deși numai cu gândul! În ce mă privește, nu-mi mai rămâne altceva decât să-ți aștept verdictul. Poți să-mi scrii la Tripoli, post-restant. Sau poate că te vei hotărî, totuși, să vii lângă mine, pe continentul african, tu, care ai știut totuși să rămâi atât de minunat de tânără!

Oare-ți voi mai revedea vreodată ochii, Thérèse, acei ochi care au devenit oglinda vieții mele?"

* * *

Jan îi întinse binoclul lui Yannakos.

— Uită-te acolo! Unde sunt coloanele acelea majestuoase, marmorele aurite de

soare... Acolo e Leptis Magna!

— Acolo o să-i găsim pe amicii tăi, pe săpătorii ăia după vechituri? Da, șefule, ai dreptate, îi și văd...

— Într-adevăr.

— Pun rămășag că sunt ei!

— Zăresc și eu micul golf pe care l-am reperat pe hartă, numai că e puțin mai spre vest. Toate hărțile sunt făcute anapoda! Principalul e că avem unde ancora.

— Ne descurcăm noi, șefule! Totuși, mormăi Yannakos ce idee să străbați o mare întregă numai pentru plăcerea de a admira un morman de bolovani! Noroc că am cumpărat niște vin, la Tunis și la Tripoli...

O clipă mai târziu, yachtul „*Trollhättan*” arunca ancora.

La bordul unei bărcuțe, Jan Yvarsen vâslea spre mal. Ambarcația se opri, încetișor, pe nisip. În acest moment, pe duna ce domina țărmul se ivi o rochie. O tânără, ferindu-și ochii de soare, cu mâinile, îi privea insistent pe străini. Apoi alergă înaintea lor.

— Doctorul Yvarsen! Dar e de necrezut! *What a wonderful surprise!*

— Da, Cora, eu sunt!

— Când am văzut trecând yachtul acesta cu pavilion suedez, am avut parcă o presimțire...

* * *

După ce Thérèse citi scrisoarea lui Jan, se închise în odaia ei, unde rămase toată ziua. Spre seară, când ieși, era foarte palidă, iar ochii îi erau roșii de câte lacrimi vărsase. Se îndreptă spre volieră și-și sprijini de gratii fruntea înfierbântată... Rămase astfel, nemișcată, minute în șir. Când redeschise ochii, se uită la pasărea ei favorită.

— Dac-ai putea să-mi dai un sfat, Cununiță-de-Azur... Dacă mi-ai putea, spune pe ce drum să apuc... Dar imediat adăugă: Nu, du-te, acum știu ce trebuie să fac; voi porni pe drumul iertării și al dragostei...

A doua zi luă avionul spre Tunis; de acolo, un vapor o duse la Tripoli. În capitala libiană închirie un taxi care urma s-o ducă până la Leptis Magna.

Mașina se opri aproape de tabăra arheologilor. Thérèse își zări imediat bărbatul stând în picioare, la umbra unei colonade impunătoare, în fața unei statui ce reprezenta o preoteasă antică. Părea că meditează. I se păru îmbătrânit, mai slab, dar parcă mai înalt și, într-un anume fel, aureolat de o adâncă înțelepciune. Când privirile li se întâlniră, Thérèse își dădu seama, într-o clipă, că Sigrid era definitiv moartă, că funesta pasiune a lui Jan pentru ea se stinsese pentru totdeauna. Încet, stăpânindu-și cu greu emoția, Jan și Thérèse înaintară unul către celălalt...

4.2.

DUȘMANUL LUI JAN

Motto:

*„Vioara ca un suflet pe care-l chinui,
plânge...”*

BAUDELAIRE

PARTEA ÎNTÂI

1

— Tu, ce spui, Thérèse? Eu aș propune să lăsăm mașina aici și să urcăm pe jos până în orașul vechi.

Thérèse se întoarce spre soțul ei, surâzând:

— Sigur, răspunse ea cu glasu-i plăcut și plin de căldură, să mergem pe jos, ca doi tineri, fiindcă astăzi îmi simt inima ca la douăzeci de ani! Și apoi, va fi mult mai pitoresc și mai interesant.

Jan se aplecă spre soția sa și o sărută.

— Ce plăcută e viața alături de tine, Thérèse, murmură el. Privirea ta luminoasă și surâsul tău senin sunt pentru mine apa vie a tinereții. Alături de tine nu mă simt cătuși de puțin bătrân. Își înalță capul și adăugă, cu un aer gânditor: Când ești lângă mine, am impresia că timpul și-a oprit în loc opera lui nimicitoare. Da, draga mea, alături de tine viața mi se pare un veșnic și luminos prezent.

— Cât lirism! strigă Thérèse, râzând.

— Poți să nu devii liric sub cerul Italiei?

— Da, spuse Thérèse coborând din mașină, e o țară minunată, îi simți în permanentă poezia.

După ce se asigură că toate portierele mașinii erau închise, Jan o porni după Thérèse care și ajunsese pe podul Roya, de unde privea, cu admirație, colina pe care se etalau casele și bisericile cetății medievale din Vintimillia.

— Minunat! strigă el. Și când te gândești că, pentru majoritatea turiștilor, Vintimillia nu e decât un oraș de-a frontieră, unde doar schimbi trenul, cumperi vederi și bei primele vinuri italienești!

— Nu toată lumea se interesează, ca noi, de vestigiile trecutului și de pietrele astea vechi!

— Totuși, spuse Jan visător, crezi că există vreun limbaj mai elocvent și mai emoționant de cât cel al vechilor monumente înnobilate de patina timpului?

O jumătate de oră mai târziu, după ce urcaseră colina pe niște străduțe înguste numite *sestieri*, mărginite de case împodobite cu arcade, Jan și Thérèse ajunseră în mica piață ce se afla în fața bisericii Sfântul Mihail.

— Ce minunăție! spuse Thérèse, încântată.

— Da, întări Jan, iată-ne în prezența unei capodopere a celei mai pure arhitecturi romane.

— Din ce epocă?

— Secolul XI, sfârșitul secolului al XII-lea, poate chiar începutul secolului al XIII-lea.

— Crezi că am putea-o vizita?

— Bineînțeles, cu atât mai mult cu cât trebuie să alba și un ghid.

Ghidul – om de vreo cincizeci de ani – foarte cultivat, și care vorbea o italiană clasică, se arătă foarte bucuros să le înfățișeze toate comorile bisericii.

— Veți vedea că această biserică e remarcabilă din multe puncte de vedere, începu ei. Din păcate, nu e prea cunoscută și mai ales peste hotare.

— Într-adevăr, spuse Jan, n-am văzut-o menționată în nici o lucrare de artă romană.

— O lipsă de neiertat, *signor*. Priviți bolta!

— Ce desen precis și sobru...

— Apogeul artei romane, apogeul, *signor*.

— Și cele două jgheaburi uimitoare, care slujesc de agiazmatar? se interesă Thérèse. De unde provin?

— Vedeți cuvintele gravate pe ele, *signora*? Se unul, puteți citi: *Augustus*, iar pe celălalt *Antonius Pius*.

— Numele a doi împărați romani, spuse Jan.

— Bravo, *signor*, bravo! Aceste jgheaburi – cum le spune *signora* – sunt de fapt niște stele dedicate celor doi împărați și care fuseseră înălțate în vechiul templu păgân ce se afla odinioară aici.

— Cui îi era consacrat, acel templu?

— Lui Castor și Polux, *signor*.

Aflară că în epoca romană. Vintimillia se afla cu un kilometru mai la răsărit de

centrul actual, pe malul râului Nervia. Pe vremea aceea, templul dedicat lui Castor și Polux se afla pe o colină pustie, unde oamenii nu urcau decât în anumite zile. Mai târziu, când acest cult s-a perimat, primii creștini au amenajat, sub templul amenințat cu ruina, o criptă.

Jan și Thérèse admirară o frescă de o puritate emoționantă a liniilor, reprezentând chinurile Sfântului Sebastian și datorată lui Giovanni Cimabue, maestrul lui Giotto. După care, părăsirea aproape cu regret acea veche biserică, nu înainte de a fi făgăduit ghidului – care li se părură deosebit de atent și de simpatic – să se întoarcă de îndată ce vor avea prilejul.

Se opriră, câteva clipe, sub portalul luminat de soare.

— Ce vreme frumoasă! spuse Thérèse, cu un entuziasm juvenil. Ce țară de vis!

Jan o luă de braț.

— Hai, draga mea, să trecem pe partea cu umbră, uite, în dreapta noastră se află Porta Piemonte; de acolo vom avea o priveliște splendidă asupra întregului ținut.

— Hai, repede, spuse veselă Thérèse.

Jan avusese dreptate: într-adevăr, de la Porta Piemonte se vedea întreaga vale Roya, precum și munții sinuoși, dar totodată ascuțiți, din Piemont. Thérèse se simțea copleșită.

— Ziua asta măreață e cel mai frumos dar pe care mi l-ai oferit de când suntem împreună, șopti ea la urechea lui Jan, strângându-se lângă el.

— Dacă n-am fi avut părul cărunt...

— Argintat, dragul meu, protestă Thérèse.

Jan avu un surâs indulgent.

— Dacă n-am fi avut părul argintat, reluă el, am fi fost luați drept niște tineri căsătoriți.

Thérèse își strânse, tândră, soțul, de mână.

— Dar și suntem, dragul meu Jan, spuse ea, pentru că dragostea e mereu tânără!

Jan își luă, brusc, ochii de la peisajul înălțător și-și privi soția drept în față:

— M-ai iertat într-adevăr și pe deplin, draga mea? o întrebă el cu un glas neliniștit.

Thérèse înțelese imediat despre ce era vorba. Își aminti de tot ce îndurase cu puțin timp în urmă; serbarea pe care o organizaseră la *Journey's End*, comportarea bizară a lui Jan, sosirea Judithei Collins și a lui Hugo Stiffenacker, noaptea aceea furtunoasă, plecarea bruscă a lui Jan cu yachtul, apoi lungă scrisoare primită de la bărbatul ei și în care acesta îi mărturisise pasiunea lui pentru frumoasa americană Judith Collins, ce părea o reîncarnare a Sigridei... În sfârșit Thérèse își aminti de drumul ei în Libia, la Leptis Magna, unde Jan se refugiase alături de Cora și Stephen Wells.

— Răspunde-mi, o imploră el.

Thérèse închise ochii. Era gata să uite tot trecutul dureros, dar, amintindu-și de Sigrid, simți un spin străpungându-i inima. Spectrul acelei femei superbe și trufașe se va ridica mereu între ea și Jan? Sigrid... Sigrid... Nu putea auzi rostindu-se acest nume, fără să nu tremure de spaimă.

— Nu spui nimic – constată Jan cu o voce din care răzbătea o infinită tristețe – ceea ce dovedește că nu m-ai iertat.

Thérèse deschise ochii și murmură:

— Ce spuneai în încheierea scrisorii?

Pe buzele lui Jan se ivi o undă de amărăciune. Se văzu pe puntea yachtului, îndreptându-se către coasta africană și auzi vocea – cam răgușită, dar caldă și simpatcă – a lui Yannakos: „...Spune-mi, ai scris scrisoarea aia, soției tale?... Trebuie să-i scrii adevărul gol-goluț, șefule, să nu-i ascunzi nimic. Să știi că o minciună aduce după sine altele. Mincinosul e un sclav, un om în lanțuri... Pe când omul care spune întotdeauna adevărul se bucură de libertate deplină. Da, șefule, așa e cum îți spun eu, crede-mă! Hai, nu mai amâna, nevasta ta trebuie să fie foarte amărâtă, sărăcuța de ea!”

Și Jan, cu moartea în suflet, scrisese misiva în care își mărturisise dragostea vinovată pentru Judith Collins, pentru acea dublă Sigrid. Da, își aducea aminte de fiecare cuvânt din scrisoarea scrisă cu o mână înfrigurată, la timona vasului său; așa că reproduce textul:

„Mă apropii de capătul vieții, căci nimeni nu e nemuritor și când mă uit înapoi, viața mea se aseamănă eu un vast peisaj accidentat (chiar foarte accidentat!). Văd potecile nădejdirilor mele, drumurile prăpăstioase ale regretelor, culmile triumfurilor, văile bucuriilor, platourile aride ale durerilor și fâgașurile pasiunilor. Pretutindeni însă, în acest peisaj, văd o siluetă feminină și silueta asta nu mai e a lui Sigrid ci a ta. Vei rămâne alături de mine până la capătul călătoriei, Thérèse? Iată-te în fața unei hotărâri decisive: sau mă ierți, sau refuzi să-l mai vezi pe bărbatul care te-a trădat toată viața, deși numai cu gândul! În ce mă privește nu-mi mai rămâne altceva, decât să-ți aștept verdictul. Poți să-mi scrii la Tripoli, post-restant. Sau poate că te vei hotărî, totuși, să vii lângă mine, pe continentul african tu, care ai știut totuși să rămâi atât de minunat de tânără!”

Și încheie cu o voce răgușită din pricina emoției: „Oare îți voi mai revedea vreodată ochii, Thérèse, acei ochi care au devenit oglinda vieții mele?”

— Și n-am venit lângă tine? Călătoria mea la Leptis Magna n-a însemnat răspunsul la întrebarea ta?

— Da, Thérèse, dar uneori am impresia că zăresc reflectându-se pe chipul tău teama, dacă nu cumva chiar spaima. Am penibila impresie că te roade ceva de care nu vrei să-mi vorbești.

— Acest ceva are un nume, Jan, iar acel nume e Sigrid.

Jan se revoltă:

— E moartă! strigă el. Să nu mai vorbim de ea! Să n-o mai pomenim niciodată!

— Din păcate, văd că reînvie mereu în ființa altor femei...

— Faci aluzie la Judith, nu-i așa?

— N-a devenit și ea o nouă Sigrid, în ochii tăi, așa cum devenise odinioară și Flavie?

Jan avu un gest de revoltă; strigă indignat:

— Și totul numai din pricina melodiei aceleia, cântată la pian! De ce a trebuit ca tocmai eu să aud acel andante de Mozart?

Apoi, adăugă contemplând orizontul:

— Faptul s-a întâmplat în primele zile când ne-am mutat la *Journey's End*, dacă nu cumva chiar în prima zi.

— În prima zi... murmură Thérèse.

— Da, după ce am luat masa de seară, în doi...

— Îmi aduc aminte de acea masă, luată la lumina luminărilor; eram atât de fericită că, în sfârșit, găsisem și noi o oază de liniște...

— Și tocmai în noaptea aceea, demonul amintirii, care de fapt, era al dorinței, s-a strecurat în inima mea!

Pe un ton plin de amărăciune, Thérèse răspunse:

— Sigrid a fost blestemul, fatalitatea mea!

— ...Am coborât singur pe țărmul pustiu...

— Te-am văzut dispărând printre pini și palmieri și te-am urmărit îndelung, cu o privire plină de dragoste.

Jan strânse pumnii.

— Taci, draga mea, taci...

— Nu, trebuie să-ți spun totul!

— Fiecare vorbă a ta mă face să-mi fie rușine, mă rănește până în adâncul sufletului. Căci tocmai pe tine te-am părăsit, pe tine care ai fost mult mai nobilă și mai generoasă, decât Sigrid... Da, te-am părăsit pentru femeia aceea sau pentru umbra ei...

— Adevărul mai presus de orice, dragă Jan, nu spui tu întotdeauna așa? N-a fost asta principiul după care te-ai călăuzit în viață?

— Adevărul despre pasiunile mele, despre decăderea mea, murmură Jan, furios.

— Când e vorba de tine, nu poți vorbi de decădere, Jan, protestă Thérèse.

— Ba da, ba da, am decăzut și încă foarte mult!

— Nu, Sigrid te înlănțuise cu farmecele ei.

— Farmece? Fleacuri! Vorbe goale care nu pot servi drept scuză.

— Istorisește-mi ce s-a mai întâmplat după ce ai rămas singur pe țărm?

— Marea imensă, teribil de impresionantă, se întindea cât vedeai cu ochii, sub lumina palidă a stelelor și degetul strălucitor al farului părea că atinge constelațiile.

— Una din acele nopți în care natura pare a fi de o frumusețe fără seamăn, nu-i așa?

— Da, așa e... Îți dai seama? În liniștea profundă și solemnă a nopții, să răsună dintr-o dată o melodie, un cântec executat la pian... Ascultam – emoționat și răscolit – căci, încă de la primele măsuri, mi s-a părut că recunosc felul de a cânta, dezlănțuit și pătimaș, al lui Sigrid. De câte ori nu-mi cântase ea acel pasaj din *Sonata* în fa, la noi

acasă, în Suedia, după plimbările făcute la Trollhättan?

Jan își privi soția și exclamă:

— De ce plângi, dragă? Ai ochii plini de lacrimi! Ah, sunt odios, te tulbur, te chinui de aceste imagini ale unui trecut pe care ne străduim atâta să-l uităm!

— Tu nu-l vei uita niciodată, fiindcă...

— Fiindcă?

— Fiindcă a fost de ajuns o simplă melodie pentru ca Sigrid să reapară în fața ta.

— Când ai ajuns la Leptis Magna mi-ai spus textual: „De îndată ce te-am văzut, mai îmbătrânit, parcă mai înalt, dar aureolat de o profundă înțelepciune, mi-am dat seama într-o clipă, că Sigrid a murit cu adevărat și că funesta ta pasiune pentru ea s-a stins pentru totdeauna”. Au fost propriile tale cuvinte, Thérèse...

— Știu, știu, dar puteam foarte bine să mă înșel.

Jan aproape că strigă:

— Nu, nu puteai!

— Dragă Jan...

— Nu vreau să te fi înșelat!

— Te rog, liniștește-te!

Dar Jan continuă pe același ton înfierbântat:

— Nu vreau ca viața să-ți mai fie tulburată de o nălucă!

— Bine, n-am să mă mai gândesc la asta...

— N-am să admit niciodată să te simți inferioară fantomei aceleia trufașe...

— Îți făgăduiesc că...

— În afară de Ide, de acea nefericită Ide, n-a mai existat decât o singură femeie în viața mea și acea femeie ai fost tu! Cât despre cealaltă, am să-i șterg din memorie până și numele!

— Crezi că un bărbat poate să-și uite prima lui mare dragoste?

— N-am iubit-o, am dorit-o!

— Ai iubit-o, Jan.

— Nu, a fost doar o pasiune smintită.

— Mă întreb dacă în cutele cele adânci ale subconștientului tău, dorința nepotolită după Sigrid n-a fost decât ațipită, gata să se trezească la cea mai mică aducere aminte, gata să crească, să te devoreze, să facă din tine o marionetă.

— O marionetă da, asta eram când mă orbea pasiunea. O zdreanță omenească!

— Ea a avut șansa deosebită de a fi prima femeie din viața ta. Și crede-mă, asta contează...

— Și totuși nu ea e cea care a luptat cot la cot cu mine, în anii cei mai hotărâtori ai vieții mele, ci tu! Și asta, draga mea, contează mult mai mult...

— Așa e, dar tocmai din pricină că n-ai trăit alături de Sigrid ai idealizat-o. Viața zilnică e cea mai aspră încercare pentru dragoste. Căci numai atunci descoperi slăbiciunile și calitățile celuilalt. În viața socială, în raporturile cu alte persoane decât cele clin

anturajul nostru, jucăm toți puțin teatru. În intimitate, dimpotrivă, măștile cad! Caracterele ies la iveală!

— Al tău a fost minunat, draga mea!

— Acum noi vorbim de caracterul ei, Jan. Dacă ai fi avut-o zilnic sub ochi, ți-ai fi dat seama de cusururile ei, de acele cusururi atât de evidente, dar pe care timpul te-a făcut să le uiți.

— N-am uitat nimic!

— Bineînțeles. Nici frumusețea și nici farmecul ei îndrăcit.

— Te-ai înfuriat...

— Nu, vreau doar să privesc realitatea în față. Ne-am lăsat prea multă vreme înșelați, am trăit prea mult timp hrănindu-ne cu o iluzie...

— Ce iluzie?

— Cea a morții lui Sigrid.

— A pierit, dusă de apele Trollhättanului.

— Da, dar continuă să trăiască în inima ta.

— Nu, Thérèse.

— Ba da, Jan.

— Poate în subconștientul meu, nu în inimă.

— Asta, în mod sigur!

Jan schiță un gest de neputință.

— Nu poți lupta împotriva instinctului...

— N-ai încetat niciodată s-o dorești...

— Crezi că poți strânge în brațe o moartă?

— O ajutai să reînvie ori de câte-ori ți-o îngăduia o asemănare cât de mică. Peste tot pe unde te duceai, nu făceai decât să cauți o femeie care să semene cu Sigrid.

Chipul lui Jan se crispă; lăsându-și capul în jos, murmură:

— De ce mă învinuiești, Thérèse, de ce?

Cu o figură resemnată răspunde:

— Trebuie să privim clar în noi. Ca să poți lupta cu fantomele trecutului, mai întâi trebuie să le identifici.

— Ah, trecutul! Ce n-aș da să nu mai aud acest cuvânt; am impresia că povara acestui trecut al meu îmi zdrobește viitorul, nu mă lasă să trăiesc. Aș vrea să-mi sfârșesc zilele alături de tine, în liniște și pace, la *Journey's End*, casa pe care am construit-o în acest scop. Aș vrea să mă consacru fericirii tale, să nu mă mai gândesc decât la tine, să nu trăiesc decât pentru tine. Și iată că spectrul acestei femei se ridică din nou între noi!

— Vom izbuti să-l alungăm!

Gânditor, Jan își trecu nervos, mâna peste frunte.

— Îmi aduc aminte de vorbele pe care i le-am spus lui Erling, la hotelul „*Ruhl*”, din Nisa. În ziua când tu și Flavie ne-ați trimis telegrama prin care ne anunțați moartea bietului James.

— Despre ce vorbești?

— Despre tine. Tocmai îi spuneam...

Jan puse mâna pe umărul soției sale:

— ...că mă hotărâsem să-mi dau demisia din funcția de director al spitalului din Pretoria, să-mi închei activitatea medicală, și asta din pricină că mai avem o datorie foarte importantă de îndeplinit...

— Casa noastră, *Journey's End*, nu-i așa?

— Da, ea trebuia să fie pentru tine o adevărată casă a fericirii.

— Dar, Jan, sunt într-adevăr foarte fericită acolo!

Încăpățânat, Jan făcu un semn negativ din cap.

— Nu, din moment ce fantoma Sigrid ei dă târcoale casei, în fiecare noapte!

— Nu te mai gândi la ea! E moartă!

— Nu mi-ai demonstrat tu, mai adineauri, că n-am încetat și că nu voi înceta niciodată s-o doresc?

— Îți cer pur și simplu, să fii lucid, dragul meu.

Jan răspunse plin de amărăciune:

— N-ai spus tot ce se putea spune ca să mă descurajezi? Nu m-ai declarat învins dinainte de pasiunea mea funestă?

Thérèse izbucni în lacrimi și se ghemui la pieptul soțului ei, acel piept care – pentru ea – fusese întotdeauna ca o stâncă.

— Nu, iubitele, murmură ea printre lacrimi, n-am vrut să te descurajez. De altfel... De altfel am deplină încredere în tine. Vom lupta împreună împotriva sfâșierilor și obsesiilor trecutului. Împreună vom sili soarta să fie mai milostivă. Împreună...

Tăcu, lăsându-se îmbrățișată de Jan care, copleșit de emoție, începu s-o sărute. Se sărutară îndelung și în tăcere. Vântul ce adia din larg aducea cu sine susurul blând al valurilor ce se spărgeau unul după altul, pe înșoritul țărâm al Italiei.

2

După ce Jan și Thérèse coborâră de la Porta Piemonte în interiorul cetății, își regăsiră liniștea și optimismul. Trecând prin fața bisericii Sfântul Mihail, Jan își aruncă pentru ultima oară privirea asupra pietrelor vechi, îngălbenite de vreme.

— Un templu păgân, o criptă a creștinismului primitiv, o bazilică romano-bizantină, în sfârșit, o biserică romano-catolică, toate acestea într-un singur edificiu; o adevărată lecție de istorie!

În ochii frumoși și sinceri ai Thérèsei străluci o privire admirativă.

— Ce minunat e să călătorească cineva cu tine, Jan! De îndată ce te apropii de un vechi monument, e ca și cum ai avea o baghetă magică cu care încerci să-i redai viața, să reînvii ființele ce-l însuflețeau odinioară. De îndată ce începi să vorbești, toate aceste pietre vechi încep să respire, să-și povestească pasionanta lor istorie...

— Știi bine că am obiceiul să mă documentez, citind diverse cărți...

— Dimpotrivă, tu știi mai multe decât știu ele! Iar ceea ce spui nu e niciodată pedant sau livresc. Nu, te rog să mă crezi că a călători împreună cu tine e una dintre cele mai palpitate experiențe...

— ...Pe care ai încercat-o destul de des, nu-i așa? Căci viața noastră a fost, de fapt, o continuă călătorie: Africa de Sud, Suedia, Franța, țări unde am locuit rând pe rând, fără să mai punem, la socoteală excursiile în diverse locuri. Aș dori, Thérèse, ca această călătorie în Italia, pe care ne-am hotărât s-o facem după ce ne-am întors din Libia, să fie mai reușită decât toate celelalte de până acum. Jan se opri brusc: Știi, draga mea, spuse el pe un ton hotărât, că am intenția să-mi rebotez yachtul?

Thérèse rămase uluită.

— „*Trollhättan*-ul”? întrebă ea.

— Da.

— De ce? Numele nu-ți amintea de țara ta dragă, de Suedia? De tinerețea ta?

Chipul lui Jan se adumbri.

— De când s-a aruncat în torent, numele Sigridei va rămâne de-a pururi legat de Trollhättan.

Thérèse își lăsă capul în jos și, cu ochii înfipti în pământ, murmură:

— Sigrid... Sigrid... Oare n-o să mă lase niciodată să-mi gust, în tihnă, fericirea?

— Am fost cât se poate de neinspirat să aduc discuția pe acest făgaș! Iartă-mă!

Dar Thérèse continuă pe același ton plin de dezamăgire:

— Mă voi împiedica tot timpul de ea? Silueta ei amenințătoare se va ridica veșnic între noi?

Jan se strădui să pară vesel și nepăsător:

— În acest caz cu totul deosebit ne va fi ușor să luptăm împotriva ei, chiar foarte ușor!

— Ușor? Nu cred, pentru că încep să-mi dau seama că Sigrid e o adversară mult mai de temut moartă decât vie!

— Dar e foarte simplu, draga mea, n-avem decât să schimbăm numele yachtului!

— Vei fi mâhnit, fiindcă acest nume îți aduce aminte și de lucruri plăcute, te face să te gândești la lungile tale cavalcade solitare prin frumoasele păduri suedeze, pline de atâtea taine...

— Vreau să trăiesc în prezent, în prezentul luminos pe care ți-l datorez.

— Dar, Jan...

— Deci ne-am hotărât, *Trollhättan*-ul își va schimba numele.

— Și cum ai să-i spui?

— Încă nu știu... Tu n-ai vreo idee?

— Să ne gândim...

— Dacă l-am boteza *Thérèse*?

— O singură *Thérèse* îți ajunge, fiindcă și așa îți dă destul bătaie de cap!

— Vrei să taci, scumpo?

— Și apoi nici nu mi-ar plăcea!

— Atunci?

— Dacă i-ai spune *Cununiță-de-Azur*?

— Numele păsării tale preferate?

— Da.

— Ți-ar face plăcere?

— Enorm!

— S-a făcut, draga mea.

— Dar ție îți place?

— *Cununița-de-Azur* plutind pe valurile albastre ale Mediteranei... Nici n-am fi putut nimeri mai bine... Mai ales că știu pe cineva care va fi cum nu se poate mai fericit.

— Cine dragă?

— Yannakos.

— De ce? Numele aceluia torent suedez îi dis plăcea chiar atât de tare?

— Nu, răspunse Jan râzând, dar i se împleticea limba ori de câte ori era nevoit să-l rostească.

— *Cununița-de-Azur*... spuse *Thérèse*, visătoare. Îi doresc viață lungă.

— Iată catedrala, spuse Jan arătând un frumos edificiu roman din secolele XI și XII. Portalul, în stil gotic, e din secolul al XIV-lea.

Thérèse se întoarse spre el.

— Mă scuzi o clipă, Jan? Aș vrea să mă reculeg câteva momente...

— Sigur, dragă! Du-te, te aștept aici...

— Nu stau decât o clipă...

— Nu te grăbi, Thérèse, replică Jan privind în jurul lui, subjugat de superbul decor ce se profila pe fundalul albastru al mării, de acea înșiruire, aproape ireală, de biserici, palate și schituri vechi...

De îndată ce rămase singur, Jan se hotărî să se odihnească pe lungă bancă de piatră așezată în fața catedralei. De dimineată, când plecaseră de acasă ca să facă acea excursie, nu mai avusese vreme să-și citească corespondența. Scoase deci din buzunar un plic și-l deschise distrat, fascinat de frumusețea locurilor; dar de îndată ce-și aruncă privirea pe primele rânduri, atenția i se concentra asupra scrisorii ciudate pe care o citi cu o stupefacție crescândă:

„Domnule,

Toți spun că am ajuns un degenerat, dar ei n-au priceput niciodată nimic din psihologia umană. Sunt nemaipomenit de proști și, cu toate astea, au pretenția să mă judece! Nu sunt degenerat, ci dimpotrivă, de o luciditate ca de cristal. Ah, Yvarsen (pentru că, în fond, nu vād de ce ți-aș spune «domnule»), dacă ai ști tot ce știu eu! De când am devenit un «depravat», cum spun cei din jurul meu, am căpătat o privire radiosopică, o privire care vede tot. Plutesc pe deasupra apelor, Yvarsen, pe deasupra apelor și a pământului și vād tot! Așa că nici tu nu mi-ai scăpat. De altfel, ești omul pe care-l urāsc cel mai mult pe lumea asta, omul al cărui nume mă face să scrāșnesc din dinți și a cărui amintire îmi provoacă adevărate crize de furie! Căci ai tot ceea ce n-am eu; celebritate, glorie, bogăție. O soție iubitoare, care te cocoloșește, o familie care te admiră și te venerează, un domeniu superb pe Coasta de Azur... Nu mă las până nu te voi distruge! Ha! Ha! Ha! Te vād pālind de frică, te vād tremurând, pe tine, marele, infailibilul chirurg (de altfel nu chiar atât de infailibil). Te-ai retras ca să te poți bucura în liniște de renumele și de opulență ta materială. Greșeală de calcul, căci eu, dușmanul tău, veghez și voi pustii, voi distruge și voi nārui tot ce ai!

Și acum plāngi, urlă, gândindu-te la nenorocirile care te așteaptă! Tremură, «supraomule!» Teme-te, tu care ai fost întotdeauna atât de mândru și de sigur de tine! Crede-mă, Yvarsen, că nu voi da înapoi din fața nici unei crime ca să te distrug, căci nu mai am decât un singur scop în viață: să te dobor și să le zdrobesc.

Dușmanul tău care veghează.”

Descumpănit de această scrisoare amenințătoare și plină de ură, Jan încearcă în zadar să-l identifice pe cel ce o scrisese. Textul era redactat într-o engleză perfectă, fără nici o greșeală – fie ea cât de mică – de ortografie; cât despre plic, acesta purta ștampila poștei din Nisa. „Nisa – își spuse Jan – atâta lume se perindă pe acolo, încât āsta nu-i un indiciu.” Dar un examen al stilului și o analiză sumară a scrisului îi îngāduiră să tragă concluzia că autorul scrisorii era fie un drogat, fie un schizofrenic.

„Oare de ce nutrește omul āsta o asemenea ură față de mine? murmură Jan. Ce i-am

făcut ca să-mi devină dușman? Orice-ar fi, nu trebuie să-i spun nimic Thérèse despre scrisoare, nu trebuie să creadă că deasupra noastră se adună norii unei noi furtuni. Nu, își spuse Jan cu un soi de furie neputincioasă, nu vreau pentru nimic în lume ca excursia să-i fie stricată de invectivele unui nebun!”

3

Hugo și Judith stăteau față în față, în sufrageria unde menajera tocmai le servise micul dejun. Se căsătoriseră la New York, apoi fuseseră nevoiți, să-și scurteze călătoria de nuntă, Hugo fiind chemat pentru un turneu de concerte, în Europa. Acum muzicianul se odihnea alături de tânăra lui soție, în frumosul apartament pe care Judith îl cumpărase și reamenajase, în strada Tournon. În dimineața aceea, Judith era radioasă. Cu capul aureolat de pletele ei mătăsoase, fata purta o frumoasă rochie de casă din crepdeșin, verde ca apa.

— Pune puțin, lapte sau smântână proaspătă în cafea, dragă Hugo, îl rugă ea pe un ton mângâietor.

— Cu neputință, *kleines Mädchen*,⁷¹ fiindcă vreau să exersez concertul de Brahms în dimineața asta. Lipsit de obișnuita mea cafea tare, aș fi fără vlagă.

— Vei fi, iarăși nervos.

— N-am ce face, *mein liebes Kind*,⁷² n-am ce face!

Judith își îndreptă privirea spre cartea pe care Hugo o pusese lângă farfurie.

— Ce citești, dragă?

Ochii lui Hugo străluciră:

— Baudelaire! spuse el cu însuflețire. Am nimerit peste un vers care exprimă perfect ceea ce ar trebui de fapt să fie muzica mea sau, ca să fiu mai concret, cântecul meu.

— Mi-l spui și mie?

— „*Vioara ca un suflet pe care-l chinui, plânge...*”

— Versul e de o frumusețe desăvârșită.

— Iar imaginea, atât de deosebită, de convingătoare...

— Cât de mult îți admir, Hugo, harul ăsta pe care-l ai de a descoperi tot ce au scris mai frumos poeții și muzicienii! Te îndrepti, din instinct, numai către capodopere. Așa cum te cunosc eu, sunt sigură că ai învățat poemul pe dinafară. Nu-mi faci plăcerea să mi-l reciți și mie?

Ca de obicei, Hugo își aprinse nervos o *Overstotz*, țigară nemțească, marca sa preferată.

— Ții într-adevăr, *kleines Mädchen*?

— Mult! Numai tu poți să reciți cum trebuie poemele.

— Știi bine că pentru asta există profesioniști...

⁷¹ Fetiță (germană)

⁷² Copila mea (germană)

Judith clătină din cap.

— Nu-i același lucru. Tu ai muzica și poezia în sânge...

— Mă idealizezi, Judith.

Privirea tinerei străluci și mai tare.

— Nu, răspuse ea, cu simplitate, te iubesc.

Pentru a-și ascunde emoția care-l cuprinsese, Hugo se ridică și, plimbându-se prin fața celor două ferestre înalte din sufragerie, declamă cu multă sensibilitate:

*„E vremea când pe lujer, în seara ce se stinge,
Vibrează-asemeni unei cădelniți, orice floare;
Acum, parfum și sunet de-a valma-ncep să zboare,
Vals trist și moleșeală ce farmecă și-nfrânge!
Vibrează-asemeni unei cădelniți, orice floare:
Vioara ca un suflet pe care-l chinui, plânge;
Vals trist și moleșeală ce farmecă și-nfrânge!
Frumos și grav e cerul ca bolta din altare..
Vioara ca un suflet pe care-l chinui, plânge,
Un suflet blând pe care nimicnicia-l doare!
Frumos și grav e cerul ca bolta din altare.
Și soarele în zare s-a înecat în sânge...
Un suflet blând pe care nimicnicia-l doare
Vestigii luminoase din vremi trecute strânge.
Și soarele în zare s-a înecat în sânge...
În mine amintirea-ți e-o lacră cu odoare!”⁷³*

— Îți place? întrebă Hugo, trăgând cu sete din țigară.

— Nemaipomenit de mult.

Judith se îndreptă și făcu un efort ca să se smulgă din visul în care o cufundaseră versurile lui Baudelaire.

— Iar ție, spuse ea schimbând tonul, spune-mi dacă-ți place cum ne-am instalat aici, la Paris?

— Îmi place grozav Parisul.

Tânăra femeie îmbrățișa cu o privire satisfăcută – de stăpână a casei – superba mobilă din lemn de cireș, stil Directoire, din sufragerie.

— Vorbesc de casă, Hugo.

Violonistul arată spre cele două mari ferestre prin care năvălea în valuri lumina

⁷³ Charles Baudelaire, Florile răului, Ed. pt. Lit. Universală. 1967, poezia Armonie în amurg, pag. 153, trad. de Al. Philippide.

soarelui matinal.

— Odaia asta senină și luminoasă e însăși imaginea ta, Judith.

— Îți place și strada pe care locuim?

— Cu prăvăliile de stampe, cu anticarii și cu magazinele ei de curiozități, pare făcută anume pentru tine.

— Ieri seară, răsfoind în bibliotecă niște cărți vechi, am făcut – în legătură cu strada noastră – câteva descoperiri interesante.

— În legătură cu strada Tournon?

— Da, dragul meu.

— Mai întâi, de ce-i spune astfel?

— Pentru că se află așezată pe locul unui vechi iarmaroc ce aparținea cardinalului de Tournon. Acest prinț al bisericii i-a dăruit terenul valetului său de cameră pentru ca acesta să construiască pe el câteva case.

— Fericite vremuri în care valeții de cameră primeau asemenea daruri!

— Pe strada asta – continuă Judith – au locuit personaje celebre. Între alții Lamartine, Margareta de Savoia, Balzac, Gambetta, Alphonse Daudet, Francisc de Sales, corsarul scoțian John Paul Jones, Ludovic al XIII-lea, Clement Marot...

— Ce amestec ciudat!

— Nu mai lipsea decât Hugo Stiffenacker, spuse Judith râzând.

— Ei bine, mă aflu într-o companie demnă de apreciat.

— A, uitasem, la numărul cinci locuia domnișoara Leonard, o ghicitoare care se bucura de mare faimă și pe care o consulta, deseori, Napoleon...

— Ca să vezi, spuse Hugo, gânditor, deci până și unui ca Bonaparte credea în ghicitori. Și-l înțeleg. Înainte de a înfrunta armatele dușmane, probabil că avea și el trac, așa cum avem și noi, artiștii, când ne urcăm pe scenă. Voia să aibă toate atuurile de partea lui și să oblige soarta să țină cu el. De altfel, majoritatea oamenilor mari din istorie au fost superstițioși. Gândește-te la Cezar! Dar și pe el îl înțeleg! Voia să știe dinainte reacția mulțimii, ca să scape de groaznica incertitudine a așteptării.

— În clipa asta te gândești la publicul tău, nu-i așa?

— Da, *liebes Kind*, mă gândesc la acest monstru cu mii de capete, exigent, aspru care nu-ți iartă și nu-ți trece cu vederea nici o greșeală.

— Totuși, te ridică în slăvi.

— Până când?

— Criticii te pun alături de Menuhin, Isaac Stern, Leonid Kogan și David Oistrach.

Hugo întoarse capul spre fereastră și spuse încet, dar hotărât:

— Vreau să fiu printre primii...

— Dar și ești, dragă.

Violonistul strigă îndărătnic:

— Nu asta voiam să spun: vreau să fiu primul!

— Ce ambițios ești!

— Când e vorba de muzică, da!

— Va fi greu, violoniștii mai în vârstă ca tine te vor împiedica.

— Va veni și ziua când îi voi depăși.

— Te cred în stare...

Hugo își puse cu gingășie mâinile lungi, de violonist, pe minunații umeri ai soției sale.

— Iar tu mă vei ajuta, Judith, spuse el cu o voce ușor întretăiată. Vei fi întotdeauna alături de mine, nu-i așa?

— Da, dragul meu, întotdeauna!

— Vei lupta alături de mine...

— Da.

— Dragostea ta va fi lumina care mă va susține.

— Sunt soția ta, Hugo, șopti Judith, nevasta, tovarășa ta de viață...

— Știi bine cât de invidioși, de geloși și de meschini sunt oamenii. Voi avea tot timpul nevoie de dragostea și de devotamentul tău.

— Îți voi dărui toată dragostea mea, iubitule...

— Fără tine, mi-aș pierde talentul, toate harurile. Fără tine, aș fi ca o plantă ce se ofilește la umbră, departe de soare...

Judith surise melancolic.

— Și când te gândești că a trebuit să leșin, spuse ea pentru ca să afli că te iubesc!

La vila *Santa Monica* îți aduci, aminte, nu?

— Eram orbit de o patimă stupidă!

— Dragostea nu e niciodată stupidă, Hugo!

— Ba da, aceea era! Prostească și fără nici o perspectivă. Să nu mai vorbim niciodată despre ea, vrei, *kleines Mädchen*?

— Niciodată...

— Să nu ne mai gândim decât la viitor, la viitorul nostru.

Judith își ridică ochii frumoși și limpezi către soțul ei, care se aplecase către ea.

— Făgăduiește-mi că n-ai să mă părăsești niciodată, iubitul meu!

— Dar cum îți poți închipui un asemenea lucru, o asemenea josnicie din partea mea? se înfierbântă Hugo.

— După ce vei cuceri primul loc și vei fi în culmea gloriei, femeile vor roi în jurul tău, femei dintre cele mai frumoase...

— Nu te iubesc decât pe tine, *liebes Kind*, replică Hugo cu ardoare, numai pe tine!

Și buzele sale fremătătoare se apropiară de cele ale frumoasei sale soții.

4

— A sosit corespondența pentru domnul și doamna, spuse menajera – pe care Judith o angajase de curând – intrând în sufragerie, cu platoul de argint pe care se aflau ziarele, scrisorile, broșurile și revistele destinate celor doi soți.

— Asta e pentru tine, spuse Judith întinzându-i soțului ei un plic lung, cenușiu.

— Ce scris bizar, spuse Hugo încruntându-și sprâncenele.

— Trebuie să fie de la vreo admiratoare îndrăgostită spuse Judith, glumind.

Hugo făcu un semn negativ din cap.

— Nici vorbă! Admiratoarele mele nu folosesc decât plicuri roz, răspuse el cum nu se poate mai serios. Plicuri roz, parfumate.

— Ca să vezi...

— Ba unele chiar pun în plic flori presate...

— Din ce în ce mai bine...

— Fotografii...

— Nu se poate!

— Ba da, pe cuvântul meu!

— Și cutezi să-mi mărturisești aceste... hm! prime semne de infidelitate? Ai putea să...

Hugo rupsesse plicul și începuse să citească; chipul i se întunecă brusc. Își întrerupse soția, pocnind nervos din degete.

— Stai un pic, văd că e vorba de ceva serios!

— Vreun necaz?

— Nu, o scrisoare anonimă.

— Vreun violonist gelos pe succesele tale...

— Nu, replică el sec, e vorba de tine.

Judith fu cuprinsă brusc de o neliniște surdă.

— De mine? șopti ea surprinsă, dar ce se poate spune despre mine?

Își văzu soțul pälind.

— Răspunde-mi, dragă, ce anume se spune despre mine?

— Lucruri dintre cele mai neplăcute.

— Dar ce lucruri?

— N-ai vrea... să-ți citesc scrisoarea? întrebă Hugo.

Între timp, Judith deveni din nou stăpână pe ea și neliniștea i se risipi.

— Dacă îți citește-o, răspuse ea calmă, deși nu văd ce lucru am mai putea afla pe care noi să nu-l știm.

Această siguranță, plină de calm, păru să-l deranjeze foarte tare pe Hugo care izbucni:

- Cum, nu ți-e frică, nu ești speriată?
- Speriată? replică Judith, încercând să-și stăpânească un surâs. Glumești, dragul meu!
- Ba dimpotrivă, sunt cât se poate de serios! strigă el.
- N-o să mă sperii niciodată de o anonimă răutăcioasă. *Never!*⁷⁴
- Atunci ascultă!

„Domnule,

Toate ziarele au vorbit despre căsătoria dumitale cu foarte bogata moștenitoare americană, Judith Collins. Felicitări! Am văzut și eu emoționantele fotografii ale tinerei perechi ieșind din micuța capelă din Manhattan unde avusese loc o ceremonie foarte simplă, deci cu atât mai mișcătoare. Încă o dată, felicitări! Mireasa era nespus de frumoasă, de radioasă, de luminoasă și părea atât de pură... Spun «părea», căci Judith Collins are totuși un trecut. Cu ce drept purta o rochie albă?”

- E odios! strigă Judith mai mult iritată, decât neliniștită.
- Vrei să rup scrisoarea?
- Nu, continuă!
- Toată scrisoarea asta e... foarte urâtă!
- Citește, Hugo, citește! Vreau aflu tot ce cutează acest personaj infam să spună despre mine.

Cu voce ștearsă, tremurătoare, Hugo continuă:

„Da, domnule, te întreb cu ce drept se străduia să treacă drept o tânără imaculată? Căci privirea mea e radiosopică, pătrunde până în străfundurile sufletului și cunosc adevărul, tristul adevăr despre toți cei care ocupă locuri de frunte pe scena vieții. Soția dumitale are un trecut, un trecut care cred c-o împiedică adesea să doarmă noaptea! Te-a înșelat într-un mod rușinos! Dumneata, care ești un om cu sufletul curat, meritai ceva mai bun decât această căsătorie sordidă, prin care ți-ai legat soarta de cea a unei ființe decăzute.”

- Ce individ josnic! strigă Judith care simțea cum îi dau lacrimile de indignare.
- O epavă, un om care nu mai are nimic de pierdut!
- Sau un nebun!
- Nu cred, fiindcă pomenește un nume.

⁷⁴ Niciodată (engleză).

— Al vreunei persoane pe care o cunosc?

— Pe care o cunoaștem amândoi.

— De cine e vorba? Spune....

— De doctorul Jan Yvarsen...

— Cum? strigă Judith în culmea stupefacției, doctorul Yvarsen, vecinul meu de la Cap-Ferrat?

— Da, proprietarul domeniului *Journey's End*.

— Dar e absurd!

Cu gesturi precipitate, care-i trădau extrema nervozitate, Hugo își aprinse o țigară și trase cu sete în piept fumul.

— E... o poveste foarte neplăcută, spuse el.

— Cine ar fi putut să scrie această... această murdărie?

Hugo se îndreptă spre fereastră și examinează scrisoarea la lumină.

— S-ar zice că e scrisul unui medic, dar al unui medic exaltat, sau mai curând nebun, care a acționat, sub impulsul mâniei.

— Din ce loc e trimisă scrisoarea?

— Timbrul poartă, ștampila poștei din Nisa.

— Și e scrisă în limba franceză?

— Da, dar la sfârșit are o frază în germană.

— Fără greșeli?

— O germană perfectă, fără cea mai mică greșeală de ortografie.

— Ciudat!

— Vrei să-ți mai citesc?

Judith se ridică, tremurând de revoltă:

— Citește tot, vreau să aflu toate crimele pe care mi le pune în circă acest personaj dezgustător!

— Ții într-adevăr?

— Da, Hugo!

Cu un surâs disprețuitor pe buze, Hugo își relua lectura:

„*«Vreau fapte, nu vorbe», îmi vei spune dumneata și pe bună dreptate. Ajungem și la ele. Sigur, prea curând, mult prea curând pentru liniștea dumentale sufletească. Fiindcă, începând de astăzi, vei fi ros zi și noapte de îndoială. N-ai să te mai poți uita la nevasta dumentale fără să nu vezi profilându-se, în spatele ei, silueta bărbatului pe care l-a cunoscut înaintea dumentale. Cine este acest bărbat misterios? Sunt singurul care știu, așa că am să-ți ofer cheia enigmei: e vorba de un «supraom», dragă domnule, de un medic, de un chirurg celebru în lumea întreagă, «o somitate medicală», cum s-ar zice, o ființă pe care toate femeile o admiră și pe care toți bărbații (în afară de mine, bineînțeles, de mine care văd totul, căci privirea mea e radiosopică, pătrunde până în străfundurile sufletului), o respectă. Pe scurt, e vorba de doctorul Jan Yvarsen, ilustrul medic suedez,*

actualmente domiciliat la Cap-Ferrat, unde are o proprietate ce poartă, numele ridicol și pretențios de Journey's End”.

— Câtă ură transpare din denigrarea asta sistematică!

— Da, spuse Hugo. Un lucru e totuși sigur: omul ăsta e dușmanul încrâncenat, feroce, al doctorului Yvarsen.

— De necrezut!

— Pentru ce?

— Pentru că în afară de tine, Jan Yvarsen e ființa cea mai nobilă și mai generoasă pe care o cunosc, dragul meu.

— Îi iei apărarea?

Judith își privi soțul cu mândrie și siguranță.

— Da, răspunse ea cu fermitate, pentru că merită

— Toți avem defecte, așa că și el...

— Nu! Jan Yvarsen e un om cu totul excepțional, o ființă de elită.

— Câtă înflăcărare!

— Știi că mi-e groază de nedreptate. Dar, te rog, citește mai departe, nu te mai întrerup...

— Îl urăsc pe cel care a scris scrisoarea asta, strigă Hugo la capătul răbdării. Ah, cât îl urăsc!

Judith se așeză în fața soțului ei și spuse calmă:

— Te ascult, dragă, continuă:

„Și iată și faptele. Cu puțina vreme înainte de logodna dumatăle cu miss Judith Collins, într-o frumoasă zi însorită, yachtul doctorului Yvarsen – botezul și el cu un nume tot atât de ridicol ca și locuința – intra în portul Beaulieu, având la bord doar două persoane: Judith Collins și Jan Yvarsen. Or, toți localnicii din portul Beaulieu îți vor spune că doctorul Yvarsen nu pleacă, niciodată cu yachtul fără să ia cu sine un bătrân marină grec, un oarecare Yannakos. De ce în ziua aceea a plecat fără ajutor la bord? Răspunsul e simplu, deși revoltător: pentru că voia să fie singur pe vapor cu Judith Collins, singur cu ea, în plină mare...”

Un amănunt picant și care te va face să-ți ieși din sărite: domnișoara Collins era în costum de baie! Și cu asta, nu mai am nimic de adăugat!

Dacă ți-a rămas totuși o fărâmă de onoare, îl vei provoca pe doctor la duel, sau și mai bine, fără să-l previi (fiindcă nu merită) îi vei găuri pielea cu câteva gloanțe.

Omul ăsta și-a bătut joc destul de dumneata, te-a înșelat îndeajuns! Nu-i așa că i-ai trimis și o invitație la nuntă? Cred că s-a amuzat copios în ziua aceea! Mi se pare că-i și aud vorbele umilitoare pe care trebuie să le fi spus pe seama dumatăle, mi se pare că-i aud și hohotele de râs...

Da, domnule, ai fost crunt trădat și batjocorit. Au abuzat de bună-crediția, de

curățenia sufletească, de naivitatea dumitale. Știi că aceste lucruri îți vor cășuna mult rău, că te vor face să suferi cumplit. Dar n-am putut proceda altfel: l-am văzut de prea multe ori pe Jan Yvarsen etalându-și fără rușine mândria, suficiența și orgoliul prostesc, în fața lumii, eu, care eram la curent cu toate potlogăriile sale. Odată și odată, lucrurile astea trebuiau să iasă la iveală, pricepi? căci nu mai puteam păstra multă vreme, secretele acestui om arogant!

*Ich habe Sie freundlichst gewarnt, nun ist es an Ihnen zu handeln”.*⁷⁵

— Asta-i tot, spuse Hugo azvârlind scrisoarea pe masă, cu un gest de dezgust.

Judith aruncă o privire asupra ei.

— E scrisul unui nebun, spuse ea.

— Sau al unui alcoollic, dar în orice caz, e scris de medic.

— Da, așa s-ar părea...

— Nu bănuiești pe nimeni?

— Nu cunosc pe nimeni în stare să scrie asemenea murdării! De altfel, îți repet că autorul unei astfel de scrisori trebuie să fie un nebun! Stilul îl dă de gol: „...privirea mea e radioscopică, pătrunde până în străfundurile sufletului...” Un om întreg la minte n-ar fi scris așa ceva.

Judith își privi fix bărbatul și-l întrebă cu voce schimbată:

— Nădăjduiesc, Hugo, că nu crezi nici un cuvânt din insinuările acestui ticălos, nu-i așa?

Hugo făcu un gest vag, cu mâna:

— Răspunde-mi, crezi?

Violonistul se întoarse cu spatele.

— Totuși, scrisoarea m-a tulburat, spuse el.

Judith nu se mai putu abține:

— Cum, n-ai încredere în mine? strigă ea.

— Nu asta e problema, Judith...

Surprinsă și mâhnită, tânăra femeie continuă pe același ton:

— Tocmai tu, ființa pe care o iubesc cel mai mult, căruia m-am dăruit, tocmai tu să mă crezi în stare de o asemenea josnicie?

Hugo arată scrisoarea.

— Omul ăsta citează fapte!

— Pe care le denaturează într-un mod necinstit și rușinos!

Violonistul se întoarse spre soția sa, palid, cu ochii scânteind:

— Ai fost pe vaporul acela, da sau nu?

— Da, replică Judith, mototolindu-și cordonul rochiei de casă, da, am fost! Am fost

⁷⁵ Eu v-am avertizat prietenește, acum e rândul dumneavoastră să acționați (germană).

pe yachtul acela pentru că doctorul Yvarsen mi-a salvat viața!

— Salvat viața! Ce cuvinte mari!

— Dar asta-i adevărul, Hugo! De altfel, ți-am povestit totul la timpul respectiv, așa că știi exact ce s-a întâmplat!

— De ce era singur în ziua aceea, pe velier?

— Yannakos avea treabă la Villefranche, în portul Darse, ca să ducă în bazinul de carenaj nu știu ce yacht.

— Hm, toate coincidențele astea...

— Ce coincidențe? Explică-te...

— Cred că mai curând tu ar trebui să dai unele explicații.

— N-am de ce să mă justific!

— De ce te-a luat la bord?

— Ți-am mai spus de o sută de ori: înotam și m-am avântat prea departe, în larg. Brusca, mi s-a pus un cârcel groaznic. Era ceva cumplit, aveam impresia că toți mușchii piciorului stâng îmi sunt sfâșiați. Durerea mi s-a transmis în tot corpul. Era prima oară când mi se întâmpla așa ceva și eram îngrozită. Atunci am făcut pluta, în nădejdea că valurile mă vor duce la țărm. Din nefericire, marea era aproape nemișcată; am rămas pe loc, așteptând să-mi dau duhul dintr-o clipă în alta. Judith adăugă cu o voce ștearsă: Mi-a fost într-adevăr teamă că am să mor...

— Și pe urmă? întrebă Hugo cu o mutră încruntată, zdrobindu-și țigara în scrumieră.

— Am văzut yachtul *Trollhättan* trecând pe lângă mine, am strigat, doctorul Yvarsen m-a auzit și mi-a aruncat un colac de cauciuc: eram salvată!

— Asta-i tot?

— Da.

— Și te-a adus la Beaulieu?

— Acolo își lăsase mașina, așa că m-a dus până acasă.

Hugo se instalează în fața nevestei sale și spuse cu o voce tremurândă:

— Asta-i adevărul, Judith, întregul adevăr?

Gata să facă o criză de nervi, Judith aproape că strigă:

— Nu există nimic altceva! Nimic! Nimic!

Hugo continuă pe același ton exaltat:

— Te iubesc, cum nici un bărbat de pe lumea asta nu și-a iubit vreodată nevasta!

Dacă m-ai trădat, te voi ucide, apoi îmi voi pune și eu capăt vieții! Da, mă voi sinucide! Fiindcă vezi, am impresia că-mi ascunzi ceva! *Ja, dessen bin ich sicher, man verbirgt mir etwas!*⁷⁶

Apoi întunecat și gânditor, părăsi sufrageria, trăgând cu putere ușa în urma lui.

⁷⁶ Da, sunt sigur de asta, îmi ascunzi ceva! (germană)

Rămasă singură, Judith luă scrisoarea anonimă și o rupse în bucățele. Apoi se prăvăli într-un fotoliu și izbucni în lacrimi. În minte îi revenea, fără încetare, un vers din acea frumoasă poezie a lui Beaudelaire:

„Vioara ca un suflet pe care-l chinui, plânge...

Ca un suflet pe care-l chinui...

Plânge...”

5

Ide și Norbert, Fanny și Tom se întâlniră încă o dată pe aeroport. Tom, mai bronzat ca niciodată, nu înceta să sporovăiască cu micul James – pe care Ide îl ținea în brațe – și care-i răspundea cu drăgălășenie bunicului său adoptiv.

— Suporți greu despărțirea asta, tată, nu-i așa? Întrebă Ide, care nu încetase nici o clipă să le spună „mamă” și „tată” părinților fostului ei bărbat.

Chipul brăzdat al plantatorului se încruntă și, pentru a-și ascunde emoția, se întoarse și-și făcu de lucru cu pipa.

— Nu știi ce are azi luleaua asta, bombăni el, nu izbutesc s-o fac să tragă ca lumea!

Zdrobită de această despărțire definitivă de ființele dragi – care plecau în Europa – Fanny era toată numai lacrimi. Ori de câte ori privirea i se oprea asupra micuțului James, ochii i se umpleau de lacrimi.

— Știi că ți-e greu, tată, insistă Ide, copilul meu era ca și al vostru...

Foarte jenat de aceste mărturisiri sentimentale, Tom își scoase din gură veșnica lui pipă și răspunse cu glas stins:

— Da, așa e, ne-am atașat de el, ca și când ar fi fost nepotul nostru. Înțelegi, cred că și din cauza numelui pe care-l poartă...

— Norbert nu mi-a lăsat răgazul să mă mai duc o dată la mormântul lui James. Aș fi vrut ca înainte de a pleca să depun acolo un buchet de pansele...

— Am s-o fac eu în locul tău, fata mea.

Ide se încruntă.

— Plec din Africa împotriva voinței mele, tată... Și pe un ton de reproș, adăugă: Așa a hotărât Norbert, fără să mă întrebe și pe mine!

— Ce vrei, fata mea, asta-i legea firii; femeia trebuie să-și urmeze bărbatul.

— Eram atât de fericiți aici!

Tom clătină din cap:

— Îți aduci aminte ce spunea mereu Norbert? „Prefer Africa de Sud altor țări pe care le-am cunoscut, pentru că aici natura n-a fost încă pângărită de om. Aici pământul a rămas virgin, tehnica noastră n-a apucat încă să-l violeze. Aici ființa umană poate trăi în deplină armonie cu plantele și cu animalele, cu întreaga natură. Aici se poate dezvolta în deplină libertate.”

— Ei, câte n-a spus Norbert... Nu fi supărată pe el, zise Tom, pe un ton împăciuitoare, probabil că are motive serioase ca să vrea să locuiască la Paris. Faima lui sporește neîncetat...

— Tocmai asta e, spuse Ide, că nu știu dacă motivele lui sunt chiar atât de serioase!

— Aici e izolat, înțelege și tu! Cine se interesează de pictură în Transvaal? Nimeni!

— E nevoie să se țină discursuri despre el?

— Oricărui om îi place să se vorbească despre meseria lui. Până și eu – din când în când – mă întâlnesc cu amicii mei – plantatori sau crescători de vite – și discutăm despre ceea ce ne preocupă. Nimic mai firesc.

— Are nevastă, poate să discute despre pictură cu ea, nu? Sunt chiar atât de incultă?

N-am făcut totul ca să mă inițiez și să mă interesez de munca lui?

— Nu-i același lucru, Ide.

— Te cred, preferă să discute cu femei străine care-și dau aere! Eu sunt o femeie simplă, mi-e silă de aerele astea pretențioase!

Tom își lăasă capul în jos și murmură printre dinți:

— Te gândești la... femeia aceea, nu-i așa?

„Femeia aceea” se numea Rita Tătărăscu și venise să facă o vizită familiei Verneuil ca să-i ia un interviu lui Norbert. O brunetă extrem de frumoasă, în vârstă de douăzeci și șase de ani, elegantă, snoabă, care cunoștea toate persoanele din Parisul artistic și care publica interviuri și reportaje în numeroase reviste de artă franceze și americane. Ide o găsisese antipatică și sofisticată. Norbert, dimpotrivă, fusese încântat de această musafiră; o rugase să petreacă câteva zile în bungalowul lor și o dusesese să facă lungi plimbări prin savană, în timpul cărora discutaseră, plini de însuflețire, probleme ale picturii contemporane și evocaseră împreună cafenelele celebre din Montparnasse și din Saint-Germain-des-Pres, pe care le frecventaseră fiecare din ei. Femeia îl flatase pe tânărul pictor, făcând tot timpul aluzie la geniul lui. După ce plecase, Ide scosese un oftat de ușurare... Dar, începând din ziua aceea, Norbert se schimbase, cădea deseori pe gânduri, devenise distant și rece; apoi, pe neașteptate, o anunță pe Ide că se hotărâse să părăsească Africa de Sud și să se stabilească la Paris.

— Da, răspunse Ide cu o licărire ostilă în priviri, mă gândesc la Rita Tătărăscu! Numai femeia asta pretențioasă și antipatică i-a vârat în cap ideile de grandoare și celebritate!

— Dar Norbert e destul de cunoscut, nu?

— Sigur că este, tată! Tocmai de asta nu vād de ce faima lui l-ar fi împiedicat să trăiască în Transvaal, ca și până acum!

Gânditor, Tom își reaprinse pipa.

— Poate că acolo va găsi un mediu care-i va conveni mai mult...

— N-are familia lui? Un copil?

Tom ridică din umeri.

— De unde să știu eu ce-i în mintea lui? Vezi tu, fata mea, fiecare om își urmează propriul drum...

— Drumul meu, răspunse Ide întărâtată, era țara asta minunată unde am învățat ce-i dragostea, țara asta în care am trăit atât de fericită alături de James și unde, datorită vouă, n-am simțit lipsa părinților mei.

— Ești tânără Ide, te vei obișnui repede cu viața pariziană.

— Nu vreau să mă obișnuiesc cu ea!

— Fii înțelegătoare, Ide, spuse Tom, fii înțelegătoare...

— Și când te gândești că în urmă cu câteva luni Norbert n-ar fi părăsit Africa pentru tot aurul din lume! spuse Ide. Ți amintești, tată, când pleca aproape în fiecare zi cu Murray în căutarea leilor, acele animale superbe care i-au inspirat cele mai bune lucrări?

Aruncă o scurtă privire spre Norbert, care discuta foarte însuflețit cu stewardesa.

— De ce nu stă cu noi în clipa asta? Întrebă ea pe un ton iritat. Ce are de flecărit cu femeia aceea?

Tom avu un surâs plin de indulgență.

— Nu flecărește, Ide, nu fi nedreaptă. Cred că vrea să fie sigur că băiatul vostru se va bucura, la bord, de tot confortul necesar.

— Orice-ar fi, stewardesa văd că e topită de admirație. Nu vezi cu ce ochi îl privește?

Norbert era un bărbat seducător, cu mare succes la femei. Foarte înalt și drept, cu chipul bronzat de soarele Africii, cu plete blonde ca ale vikingilor, atrăgea toate privirile. Îmbrăcămintea lui, ușor boemă, îi accentua și mai mult farmecul.

— Ziarista aia mi l-a schimbat pe Norbert al meu! Era mai modest odinioară, n-ar fi îngăduit pentru nimic în lume ca o înțepată ca aia să-i facă curte!

Urmărea manevrele stewardesei, îi studia pozele avantajoase și atitudinile languroase. Furioasă, strigă:

— Uită-te și dumneata, tată! Nu-i o nerușinată?

— Hm! Să zicem că e un pic cam cochetă.

— O scuzi?

Tom schiță un gest de indiferență.

— N-o scuz... Dar știi și tu că azi mai toate fetele sunt la fel ca ea.

— Și el?

— Fleacuri! Bărbații sunt toți o apă și-un pământ, draga mea; nici unul nu e insensibil la avansurile femeilor.

— Lungește discuția, lăsându-se admirat ca un păun.

— Ei, exagerezi, Ide...

— Nu, nu, Norbert nu mai e același...

— Nu te arăta prea geloasă, fiindcă nu e bine!

— Nu e numai asta, tată...

— Dar ce mai e, fetiço?

— Ulise, câinele! Crezi că mai înainte ar fi acceptat să se despartă de el? Știi bine cât ținea la doberman!

— Eu socot că a făcut bine lăsându-mi-l mie. Căci la Paris bietul câine nu s-ar fi simțit în largul lui.

— Ca și mine! Mi se pare groaznic să mă duc și să trăiesc într-un oraș unde aerul

este viciat și poluat de sute, de mii de mașini, unde nu există o fărâmbă de liniște și aproape nici un pic de verdeață.

— Vleau Ulise! Vleau Ulise! începu să strige micul James, care auzise pomenindu-se numele câinelui.

— Dacă ar înțelege ce se întâmplă, ar fi o adevărată nenorocire pentru el, spuse Ide cu amărăciune.

— Ei, ne va uita repede!

— N-o să vă uite nici pe voi, nici pe Ulise care era prietenul lui de joacă...

— Țineai și tu mult la câine, nu-i așa, Ide?

— Da, tată. Norbert îl găsisse în Grecia, pe insula Mikonos. Pe insula unde ne-am hotărât să întemeiem un cămin... Și Ide continuă visătoare: Vorbeam despre Ulise, când eram împreună... Afețiunea pe care o nutream amândoi față de animalul cu privirea atât de blândă și de credincioasă devenise un fel de trăsătură de unire între noi doi... Fiecare lăuda câinele, ca să-i facă plăcere celuilalt.... Și apoi, nu i-am ales eu numele? N-am făcut, împreună, prima plimbare cu câinele? Exista – în toată povestea asta – ceva ce nu ne aparținea decât nouă și la care țineam cu gelozie. Numai că toate astea s-au dus acum... da, s-au dus!

Fanny urmărise cu neliniște crescândă discuția dintre Ide și Tom. Stăpânindu-și emoția, își usca lacrimile și se adresă Idei:

— Vrei să i-l dai câteva momente pe James lui Tom, draga mea? Cu acest prilej, își vor lua și rămas bun...

— Sigur, mamă, răspunse Ide, punând băiețașul în brațele robuste ale lui Tom, cave fu încântat.

Fanny o luă pe Ide deoparte.

— Am auzit tot ce-ai spus, șopti ea, și sunt foarte îngrijorată.

— De ce?

— Pentru că îmi dau seama că ești pornită împotriva lui Norbert, că invoci tot felul de pretexte ca să-ți manifesti ranchiuna...

— Nu vreau să plec de aici! strigă Ide cu un accent de violentă sinceritate. Nu caut nici un fel de pretext, sunt pur și simplu tristă, o tristețe de nespus, la gândul că trebuie să mă despart de voi și de Transvaal.

Fanny clătină din cap.

— Dragă mea, de fapt ești geloasă. Știi că la Paris soțul tău va fi tot timpul în centrul atenției, înconjurat, de femei frumoase, cum era ziarista aia...

— Rita Tătăărăscu...

— Ce ai cu ea? Poate că nu urmărește, totuși, decât să-l cunoască bine pe Norbert...

— Îmi este total antipatică!

— În unele medii, femeile au adesea un anumit gen de a se comporta, care nouă ne displace. Nu trebui totuși, să uiți că nu poți trăi și nu te poți îmbrăca la Paris ca în Transvaal.

— Peste tot există oameni simpli, chiar și la Paris. Iar Rita asta e plină de ifose și de pretenții. În plus, a încercat să-l seducă pe Norbert, am văzul-o cu ochii mei!

— E frumoasă, așa că încearcă să-i ierți cochetăriile.

— Nu vreau s-o văd în casa mea!

— Te sfătuiesc să fii mai moderată, fata mea! Nu fi prea intransigentă cu bărbatul tău.

— Am refuzat oare să plec cu el la Paris?

— Da, dar nu cu plăcere.

— Să nu-mi ceară nimeni să părăsesc, cu surâsul pe buze, o țară unde am fost mai fericită decât oriunde în altă parte! Și unde aflam pretutindeni urmele pe unde trecuse tata! Căci aici a existat o tradiție a familiei Yvarsen...

Buzele lui Fanny schițară un surâs melancolic.

— Tatăl tău... Ce om nemaipomenit! Cât de mult i-am simțit lipsa! Apoi adăugă imediat, pe un ton plin de încurajare: La Paris vei fi mult mai aproape de el, Ide! Te-ai gândit la asta?

O scânteie de nădejde se aprinse în ochii Idei.

— Adevărat, spuse ea, aș putea să-l văd mult mai des pe tata...

— Și pe Thérèse, pe draga mea Thérèse, cea mai bună prietenă a mea.

— Mama... Atât de bună și de blândă...

— Da, Ide, mama ta e o ființă minunată. Să fii întotdeauna drăguță cu ea și când ai s-o vezi, vorbește-i despre Tom, despre mine și despre Transvaalul care i-a fost atât de drag...

Fanny se simți iarăși emoționată, ochii i se umplură din nou de lacrimi, așa că schimbă imediat și tonul și subiectul:

— Fii și tu la fel de blândă și de drăguță cu bărbatul tău, draga mea! Să nu devii o nevastă acră și răzbunătoare. Dimpotrivă, fii înțelegătoare și împăciuitoare. S-ar părea că pe Norbert l-a cam amețit succesul... La vârsta lui, e și normal!

— Nu asta îi reproșez eu, mamă!

— Nu-i reproșa nimic, Ide, și va fi mult mai bine. Ai priceput ce ți-a spus Tom? „Nu fii geloasă că tot nu-ți ajută la nimic!” Știi că bărbatul meu nu prea are obiceiul să deschidă gura, dar când o deschide, apoi știe ce spune!

— Deci să-i trec totul cu vederea, nu? Și aerele lui de don Juan și flecăreala cu ziarista aia...

Fanny făcu un gest cu mâna:

— Copilării!

— Ce știi, dumneata, mamă!

Fanny își plecă încet capul și închise ochii.

— Mda, spuse ea cu voce schimbată, dacă ai unele bănuieli...

— Nu, replică Ide, bătând în retragere, din fericire încă n-am ajuns până acolo.

Fanny își ridică brusc capul și o luă pe Ide de mână...

— În cazul ăsta, n-am decât un singur sfat să-ți dau, Ide: nu vă începeți șederea la Paris cu reproșuri! Nu proceda în așa fel încât lui Norbert să i se facă lehamite de casă și de văicărelile tale. Fiindcă dacă ai să procedezi astfel, îl vei pierde în mod sigur! Se va duce să-și petreacă vremea prin cafenele, unde va găsi destule femei care să-l consoleze. Așa că fii rezonabilă.

— Deci să cedez...

— Nu...

— Să mă plec în fața capriciilor lui...

— Recunosc în impetuozitatea și înflăcărea ta trăsătura de caracter specifică celor din neamul Yvarsen... Dar pricepe că nu-ți cer decât un lucru, Ide: înțelegere.

— Am fost întotdeauna înțelegătoare față de el.

— La Paris va trebui să fii și mai înțelegătoare, Ide, să-ți stăpânești ranchiuna, spuse Fanny.

— Am să încerc, mamă...

— Îmi făgăduiești?

— Îți făgăduiesc...

Fanny șopti:

— Și dacă vreodată bănuielile tale vor avea, din nenorocire, un suport real, dacă Norbert te va părăsi într-o zi pentru vreo Rita oarecare, să știi că vei găsi întotdeauna, alături de noi, o oaza de liniște pentru tine și pentru copil

Emoționate și răscolite, cele două femei se îmbrățișară în tăcere, îndelung și cu dragoste.

— Ei, ați terminal, cu efuziunile sentimentale? strigă Norbert îndreptându-se către ele cu pași mari, vizibil agasat de rămasul bun care nu se mai isprăvea.

— Ei, spuse Tom, apropiindu-se de el, nu părăsești în fiecare zi Africa, așa că nu fii chiar atât de grăbit, dragă Norbert!...

— Da, dar avionul nu ne așteaptă, răspunse pictorul ca pentru a se scuza.

Ide își privi soțul cu ochii strălucind de mânie:

— Efuziunile sentimentale s-au terminat, strigă ea, suntem la dispoziția ta!

Norbert o privi surprins.

— Iată-te și nervoasă, dragă!

— Nu pricepi nimic, replică Ide furioasă, spui întotdeauna exact ce nu trebuie!

— Hai, hai, interveni Tom, fiți calmi, copii, fiți calmi! Luați exemplul de la micul James, uitați-vă la el cât e de drăguț.

Ide își luă băiețașul în brațe, învăluindu-l în privirile ei calde:

— Hai, dragul meu, vino! Noroc că te am pe tine, fiindcă altfel aș fi ca și singură în avion!

— Aveți grijă de Ulise, spuse Norbert ca să pună capăt unei scene ce începea să devină penibilă pentru toți.

Tom îl liniști:

— Știi că Fanny iubește grozav animalele. Ulise va fi la noi bine îngrijit.

Urmără ultimele recomandări, ultimele îmbrățișări.

— Vom veni să vă vedem din când în când, spuse Norbert, ca să facă despărțirea mai puțin dureroasă.

— Nu, nu, spuse Fanny între două suspine, Transvaalul e prea departe... Locuim la capătul pământului. N-o să mai veniți niciodată aici...

— Ba da, ba da...

— Nu, de-acum totul s-a sfârșit pentru noi... vom rămâne singuri pe vecie...

* * *

... Avionul se îndreptă spre nord. Trecea printr-o pătură groasă de nori și, prin hublouri, nu văzură decât o pâclă cenușie pe care o bănuiră umedă și rece. Legănat pe genunchii mamei sale, micul James adormise. Ide închisese și ea ochii, dar nu dormea: revedea fără încetare o siluetă plină de seducție care o neliniștea: Rita Tătărăscu!

6

Erling se plimba nervos, în lung și-n lat, prin cabinetul de lucru pe care și-l amenajase la clinică. Așezată într-un fotoliu adânc, Flavie îi urmărea îngrijorată mișcărilor.

— Liniștește-te, dragă, la ce bun să te frământîți astfel?

— Ani și ani de căutări și mereu același rezultat: nimic! E de-a dreptul exasperant!

— Te-ai agățat de cea mai dificilă problemă a epocii noastre: patologia cancerului.

Ai ales drumul cel mai dificil, cel mai spinos...

— Și cel mai lung! strigă Erling plin de nerăbdare.

— Da, așa e, cel mai lung... Așa că nu știu de ce te miri că n-ai ajuns încă la nici un rezultat.

— Neputința asta în care ne zbatem mă revoltă!

— Trebuie să înveți să ai răbdare, dragă.

— Să am răbdare? Vrei să-i spui asta unui bolnav care se știe condamnat? Spune-i să aibă răbdare, fiindcă noi o să descoperim peste zece sau douăzeci de ani agentul patogen al cancerului! Vestea asta o să-i bucure grozav pe cei care nu mai au de trăit decât câteva săptămâni sau maximum câteva luni.

— Pe unii, totuși, ai izbutit să-i vindeci, fie prin intervenții chirurgicale, fie prin expunerea organismului la izotopi radioactivi...

— Da, așa e, dar ceilalți? Ceilalți care sunt atât de numeroși?

— Va veni și ziua în care...

Erling îi tăie vorba:

— Gândește-te la toți cei pe care i-am văzut murind sub ochii noștri, de când am deschis institutul...

— Hai să vorbim de altceva, Erling, te rog...

— Nu, trebuie să avem curajul să privim realitatea în față! Să nu ne lăsăm legănați de iluzii! Să fim lucizi! Am uitat-o oare pe fata aceea de douăzeci de ani, suedeza aceea frumoasă pe care am văzut-o stingându-se sub ochii noștri, în niște chinuri pe care abia dacă i le-am putut, cât de cât, atenua?

— Cancer la gât, spuse Flavie pe un ton neutru, pentru a-și ascunde emoția care-o cuprinsese aducându-și aminte de cazul în speță.

— Chiar în clipa de față, știi bine, avem doisprezece bolnavi condamnați în mod iremediabil. Ei nu știu încă arest lucru, dar eu îl știu...

— Ce-i de făcut?

Erling înălță din umeri.

— Nu știu nici eu...

— Trebuie să continuăm lupta, dragul meu! În ce mă privește, îmi voi intensifica cercetările privind influența nocivă a tutunului și mai ales a țigărilor asupra organismului.

— Până acum, n-ai ajuns nici tu la un rezultat pozitiv, nu-i așa?

Flavie își lăasă capul în jos.

— Nu, spuse ea, n-am ajuns încă la nici un rezultat...

— Vezi și tu că batem pasul pe loc. Nu înaintăm cu nimic... Nu-mi pot consola bolnavii, făgăduindu-le că vom descoperi, cândva, leacul...

— Ești descurajat, dragul meu...

— Lupta mi se pare mult prea inegală, Flavie...

— Flagelul ăsta groaznic... O, Doamne, oare când vom izbuti să-i venim de hac?

Erling se opri în fața soției sale:

— Numai tata ar putea să ne ajute!

— De ce numai el?

— I-am citit lui Bergmann observațiile făcute pe dosarul pe care i l-am dat să-l studieze când ne-am dus atunci, la *Journey's End*...

— Și?

— Bergmann e și el de aceeași părere, că tata ne depășește pe toți.

— Cât de mult te va fi costat această mărturisire, spuse Flavie, amintindu-și de rivalitatea de odinioară dintre tată și fiu.

— Mi s-a întâmplat să fiu uneori nedrept față de tata, fu de acord Erling, dar află că, atunci când e cazul, știu să fiu și obiectiv!

— Spune-mi și mie în ce constă superioritatea lui?

— Ți-am mai explicat, draga mea: noi, cercetătorii mai tineri trebuie să analizăm două, trei sute de cazuri ca să ajungem la rezultatul la care tata ajunge după ce examinează doar două sau trei cazuri. Deducțiile sale logice ne-ar scuti de zece ani de cercetări!

— Cu alte cuvinte, asta se cheamă geniu!

— Da, geniu!

— Din primul moment, când am dat ochii cu el, spuse Flavie gânditoare, mi-am dat seama că Jan Yvarsen e făcut din alt aluat decât noi!

— Vezi tu, *Istoria științei* vorbește de două feluri de savanți: pe de o parte specia laborioasă și răbdătoare, care calculează, cercetează, examinează, care acumulează nenumărate experiențe; cei care fac parte din această categorie rămân, în general, anonimi, sau – în cel mai fericit caz – numele lor este tipărit, cu litere modeste, în manualele de specialitate: din această categorie fac parte eu...

— Ei, acum prea ai devenit modest...

Fără să ia în seamă întreruperea, Erling continuă:

— ...Apoi vine pleiada oamenilor mari, a celor care, într-o străfulgerare de geniu, ajung la descoperiri capitale, ca de pildă, Galilei, Newton, Darwin, Pasteur, Einstein.

— Claude Bernard, Koch, Fleming...

— Și mulți alții! Tata face parte din cea de a doua categorie, sau mai exact ar fi

putut face parte, dacă s-ar fi consacrat medicinei teoretice și experimentale și nu practicii chirurgicale și organizării de clinici.

— Cred că avea stofă de mare savant...

— Doctorul Bergmann mi-a spus textual: „După ce-am citit notele tatălui dumitale, mi-am dat seama că ar fi putut fi omul care să vină de hac cancerului, dacă bineînțeles ar fi vrut să-și orienteze activitatea în acest sens!”

— Acum e prea târziu...

— Nici pomeneală...

— Ce vrei să spui?

— Ar putea să-mi dea unele sfaturi, să-mi explice mai pe îndelete concluziile privitoare la unele cazuri pe care le-a tratat în timpul îndelungatei sale cariere. Părerile lui mi-ar fi extrem de prețioase...

— Ar trebui să-l convingi să vină la Stockholm.

— Mi-a făgăduit! Nu fusese stabilit să vină să-mi dea unele îndrumări în legătura cu Institutul?

— Ce vrei? Are și el dreptul la odihnă.

— Nu-i cer să muncească în vreun fel, am nevoie doar de părerile lui!

— De ce nu-i scrii toate astea?

— M-am săturat să mai aștept, așa că am să fac altceva: am să iau avionul spre Nisa. Odată ajuns la *Journey's End*, îi voi spune prin viu grai ce vreau de la el și n-o să-i las o clipă de răgaz până ce nu-și va face bagajele ca să vină cu mine la Stockholm!

— O idee foarte bună, dragul meu!

— Sunt cum nu se poate mai presat să ajung la rezultate concrete, înțelegi?

— Da. De altfel, călătoria va fi pentru tine o destindere.

— Nu prea, fiindcă am de gând să-mi iau cu mine dosarele!

— Deci nu vrei să te odihnești deloc?

— Crezi că afurisitul ăsta de cancer se odihnește?

— Totuși, ar trebui să te relaxezi puțin...

Erling făcu un gest negativ din cap.

— Atâta timp cât va mai exista un singur bolnav condamnat, voi rămâne pe baricadă! spuse el pe un ton hotărât. Tânărul cercetător arătă agasat mormanul de scrisori pe care secretara i-l pusese pe birou: Uită-te la toată hârțogăria asta care mă obligă să pierd un timp prețios, pe care l-aș putea petrece în laborator!

— Vrei să te ajut?

— Da, uite aici alt teanc. Tot ce ți se pace lipsit de interes, aruncă ta coș, ca de obicei.

— Da, dragă, ca de obicei.

Flavie își reprimă cu greu o exclamație de surpriză:

— O scrisoare de la tata, strigă ea înșfăcând un plic, îi recunosc hârtia și scrisul!

— Ai citit-o?

Flavie rupse plicul.

— Un minut...

Erling văzu chipul soției sale adumbrindu-se.

— Vreo veste proastă? întrebă el neliniștit.

— Da, pentru tine.

— Ce s-a întâmplat?

— Tatăl tău ne înștiințează că s-a hotărât să facă, împreună cu mama, o excursie în Italia.

Flavie aruncă o privire spre calendar.

— La ora asta, spuse ea, și-au și început itinerariul sunt pe drum...

— Ce neșansă!

— Dacă ar fi plecat cu o zi mai târziu, le-ai fi putut trimite o telegramă, anunțându-ți sosirea; te-ar fi așteptat...

— Unde anume se vor duce?

— Tata nu precizează.

— Spune că paznicul domeniului *Journey's End*, Thibault, e la curent cu toate etapele călătoriei lor, cu numele și adresele hotelurilor unde vor trage și unde va trebui, să le trimită corespondența.

Erling strânse din maxilare; la baza frunții i se ivi o cută voluntară:

— Voi pleca totuși, spuse el.

„Dacă în unele domenii nu se poate compara cu tatăl său, își spuse Flavie privindu-l cu admirație, în ceea ce privește tenacitatea sunt sigura că-l depășește; are ceva dur, indestructibil, aproape că aş spune «metalic» în el, ca și cum ar fi fost turnat din oțelul cel mai pur”.

— Cum vei proceda, dragă?

— O să iau avionul spre Nisa, iar acolo voi închiria o mașină puternică și rapidă. Primul meu drum va fi la *Journey's End*, ca să aflu încotro au pornit-o părinții mei.

— Apoi presupun că vei încerca să-i ajungi din urmă...

— Da, și-mi va fi destul de ușor, fiindcă știi că tatei îi place să meargă încet când călătorește, îi place să viziteze, pe îndelete, bisericile și monumentele mai puțin cunoscute. Așa că nu mi-o vor lua cu mult înainte.

— Nu-i grăbi totuși prea tare; mama trebuie să fie nemişcată de fericită că face această călătorie împreună cu tata...

Erling se ridică de la birou.

— Tata e medic, spuse el sec, va înțelege că există lucruri mai urgente decât un voiaj de plăcere! Când cancerul va fi învins, vom avea vreme să hoinărim, după pofta inimii, prin toate orașele italiene.

— În ziua aceea, dragul meu Erling, mai mult ca sigur că părinții tăi nu vor mai fi printre noi!

Trăsăturile lui Erling se crispară:

— Cu atât mai rău pentru ei și cu atât mai rău pentru noi dacă va trebui să murim înainte de a câștiga bătălia! spuse el, cu răceală. Ceea ce e important, e lupta noastră împotriva bolii, lupta noastră zilnică! În fața acestei sarcini, nu mai contează nimic: nici legăturile de rudenie sau de prietenie, nici afecțiunea, nici chiar dragostea!

„Parcă ar fi turnat din oțel! Iată de ce-l iubesc așa cum îl iubesc...” își spuse Flavie.

7

— Asculta și tu, spuse Erling care deschisese o nouă scrisoare... Ce glumă de prost gust?

— Despre ce e vorba?

— De o anonimă.

Buzele Flaviei schițară un gest de dezgust.

— Mi-e silă de așa ceva, spuse ea. Sigur, vreun confrate gelos...

— Nu, nu, e ceva personal... Erling examina plicul.

— E trimisă din Nisa. Și e scrisă în engleză.

— Bizar!

— Stai să ți-o citesc și ție:

„Domnule,

Ești predestinat să ajungi un mare savant, lucru de care nu se mai îndoiește nimeni. Realizarea mărețului Institut Erling Yvarsen, e o primă victorie. Felicitări! Trebuie să recunosc însă că soția dumitale a lucrat cot la cot cu dumneata, că e un biolog strălucit, care a repurtat odinioară un mare succes în Africa de Sud! E mult prea inteligentă pentru vârsta ei. Un creier, dragă domnule, un creier strălucit! Din păcate, creierul nu face doi bani fără trup, și trupul ne face adesea să ne poticnim (evident, din punct de vedere moral) și ne împinge să facem unele lucruri, să săvârșim unele acte pe care mai apoi le regretăm amar, sau mai curând, pe care creierul nostru le regretă, el care a fost târât fără voia lui în niște aventuri destul de neplăcute.

Aventura este un cuvânt de circumstanță. Simt că te iriți, domnule. Dumneata, omul cinstit și sever, te temi de complicații, de «istorii echivoce», cum probabil le vei numi. Cu atât mai rău pentru dumneata! În viața morală, ca și în cea științifică, adevărul ocupă primul loc. Eu – care am o privire radioscopică și care văd până în străfundurile sufletului – vreau să-ți arăt adevărul, oricât de penibil și de dureros ar fi el. Căci urăsc minciuna și ipocrizia! Da, domnule, sunt tot timpul răstignit pe crucea adevărului! Căci eu sunt crucificatul! Cel pe care toți îl alungă!

Soția dumitale a avut o aventură cu un violonist. Cunoști omul, i-ai strâns și mâna. Inutil să-i mai scriu numele, știi cine e. N-ai bănuit niciodată nimic? Să fi fost chiar atât de orb?

Cei doi iubiți au avut o discuție dramatică în timpul șederii dumitale la Journey's End, la Cap-Ferrat. Îți aduci aminte? Violonistul fusese și el invitat de tatăl dumitale, împreună cu americanca aceea nemaipomenit de bogată, Judith Collins. La un moment

dat, soția dumitale și violonistul au ieșit să facă împreună o plimbare prin parc, sub ochii dumitale!

Discuția a fost dramatică, da! Muzicianul voia s-o rupă cu ea, avusese de altfel mai multe legături care nu duraseră și apoi știa sigur că în curând avea să se însoare cu americanca cea bogată. Între el și Judith Collins, soția dumitale era o piedică serioasă; de altfel, o târâse destul după sine, ca pe o ghiulea legată de picior! Gândește-te și dumneata: avea de ales între milioanele americancei și pasiunea amoroasă a nevastei dumitale. A trebuit s-o respingă pe soția dumitale, și asta cu gesturi plictisite și agasate, așa cum te descotorosești de o haină veche pe care ai purtat-o prea mult. Iar ea, domnule, ea s-a aruncat în fața lui (știi asta din sursă sigură), l-a implorat, l-a rugat să n-o părăsească. I-a sărutat până și mâinile, domnule, mâinile lui prelungi, de virtuoz, pe care le iubise atâta! Iar el, el a fost distant, chiar ostil, arborând un aer de nemulțumire pe chipu-i trufaș. Până la urmă a respins-o cu brutalitate pe nevasta dumitale și s-a îndepărtat de ea alergând, ca și cum ar fi fugit de o râioasă. Cât despre ea, a izbucnit în lacrimi și și-a rezemat fruntea înfierbântată de trunchiul unui pin.

Da, îmi dau perfect de bine seama: ți se pare că-ți povestesc vreun foileton de prost gust, scris prin 1900 și publicat în «l'Illustration». Nu e însă vina mea dacă nevasta dumitale s-a complăcut într-o aventură desuetă, sau mai precis, în stil desuet și aproape ridicol. Să ai o legătură cu un violonist, să te târâști la picioarele lui, să-i săruți mâinile (și încă în parc), într-adevăr, mi se pare de neîngăduit în epoca noastră! Iartă-mă, dragă domnule, dar presupun că nu socoți ironia mea deplasată! Fiindcă ești într-adevăr demn de compătimit: soția dumitale te-a trădat, și-a bătut joc de dumneata, așa că a sosit ceasul mâniei, al mâniei îndreptățite.

Când se gândește la dumneata, violonistul probabil că surâde ironic... Nu mai adaug decât un cuvânt: acționează! Acționează repede și bine. Fii, în sfârșii, bărbat! Nu da îndărăt din fața nici unei hotărâri! Ca să nu se mai spună că un om de știință a fost bătaia de joc a unui scripcar!

Un prieten care veghează.”

Erling citise strania misivă cu o voce neutră și pe un ton foarte detașat; Flavie îl ascultase în tăcere, fără să-l întreruptă. Pe urmă își ridicase ochii spre soțul ei și-l întrebase îngrijorată:

— Sper, dragul meu, că nu crezi o iotă din toată povestea asta?

— Judecând după scris, spuse Erling fără să-i răspundă la întrebare, omul ăsta sau e un drogat, sau un alcoolic. Pe de altă parte, s-ar spune că e scrisul unui medic sau al unui farmacist. Curios, curios...

Flavie insistă:

— Răspunde-mi la ce te-am întrebat, Erling! Sper că nu crezi nici un cuvânt din tot ce-a scris individul ăsta!

— Sigur că nu cred. Dar e jenant, e foarte jenant.

— Trebuie să fie vorba de un nebun sau de un drogat, așa cum ai spus și tu.
Erling contemplă gânditor, scrisoarea.
— Și Hugo Stiffenacker? întrebă el.
— Cred că nu-l bănuiești, strigă Flavie.
— Era destul de bizar și de isteric la Hamburg, nu?
— A trecut vreme lungă de atunci; acum s-a schimbat cu desăvârșire.
— Știu, știu, a devenit un mare virtuoz, un om celebru, dar asta nu înseamnă că și-a schimbat și firea!

— Cred, mai curând, că e vorba de un dușman al lui Stiffenacker.

Erling fu de acord.

— Ai dreptate, pentru că individul vorbește despre el în termeni destul de disprețuitori, ca de pildă cea expresie – *fiddler* – scripcar.

— Totuși cineva trebuie să-i fi spus că Hugo mi-a făcut curte la Hamburg.

— Da, și că ne-am reîntâlnit cu el în timpul șederii noastre la *Journey's End*.

Erling se juca nervos cu un *coupe-papier*.

— O întrebare, draga mea...

— Te rog...

— Ai ieșit, într-adevăr, în parc, împreună cu Stiffenacker, căci nu-mi mai aduc aminte...

Un val de roșeață năpădi fruntea Flaviei.

— Da, spuse ea, și am avut o discuție destul de violentă.

Fiul lui Jan își ridică brusc capul; privirea i se înăspri.

— Mda, spuse el, nu mi-ai vorbit niciodată despre asta.

— N-am socotit necesar să mai revin asupra unor vechi istorii...

Erling replică pe un ton sec:

— Sunt soțul tău, Flavie, trebuia să-mi fi spus totul! Și adăugă gânditor: Deci există o fărâamă de adevăr în ceea ce afirmă individul ăsta!

— Nu, tot ceea ce pretinde e fals, exclamă Flavie cu vehemență.

— Totuși...

— A deformat totul, a trântit minciuni peste minciuni...

— Povestește-mi ce s-a întâmplat, în seara aceea, în parcul de la *Journey's End*, dar exact așa cum s-a întâmplat, îi ceru Erling, pe tonul lui rece, de clinician.

— Încrederea ta în mine a și început să se clatine, spuse Flavie.

— Povestește...

Flavie se ridică și se îndreptă spre fereastră, sprijinindu-și fruntea de geamul rece.

— A venit după mine, în parc... începu ea.

— Eu unde eram în clipa aceea?

— În salon; discutai foarte însuflețit cu tatăl tău.

— Da, acum îmi aduc aminte. Îmi vorbea despre rezultatele studiilor sale asupra cancerului.

— La început Stiffenacker mi-a adus aminte de seratele din Hamburg. A făcut aluzie la marele admirator al lui Frederic cel Mare și al lui Voltaire, știi cine, exportatorul Dobenfeet, care cânta la flaut și la care se jucau, din când în când piese de Kleist. I-am răspuns că-mi plăcuse grozav acel mediu, solemnă gravitate a acelor vechi locuințe patriciene, marile grădini tăcute, umbrite de tei, ulmi și stejari venerabili, piticii de piatră ascunși în dosul tufișurilor, fântânile arteziene cu clipocitul lor melancolic...

— Să revenim la fapte! i-o reteză Erling nerăbdător.

— Dar ce crezi că fac altceva decât să-ți povestesc lucrurile așa cum s-au întâmplat în seara aceea?

— Mă rog, n-ai să mă faci să cred că ați vorbit doar despre seratele din Hamburg? Mi-ai mărturisit, adineauri, că ați avut o discuție destul de violentă. Bănuiesc că această discuție nu era legată de talentul de flautist al lui Dobenfeet...

— Mă lași să vorbesc?

— Da, dar aș vrea să ajungi mai repede la fondul afacerii...

— Mi-a spus că m-a văzut în timpul concertului pe care l-a dat la Stockholm, când a interpretat Mendelsohn.

— Concert la care te-ai dus singură...

— Fiindcă tu ai fost reținut la Institut...

— Nu e un reproș, Flavie, ci o simplă constatare.

— Unele hazarduri, unele coincidențe din viață se întorc împotriva noastră și pur și simplu ne copleșesc.

Cu un gest de nerăbdare, Erling bătu în marginea biroului cu *coupe-papier*-ul.

— Nimeni nu se gândește să te învinuiască, replică Erling și cu atât mai puțin eu! Nu doresc decât să cunosc întregul adevăr în legătură cu întrevederea din parcul de la *Journey's End*. Așa încât continuă-ți povestirea...

— Din una în alta, Hugo mi-a mărturisit că nu încetase niciodată să mă iubească.

— Și tu cum ai reacționat?

Flavie se desprinsese de fereastră și se întoarse spre soțul ei.

— Înainte de a-ți răspunde la întrebare, aș vrea să-ți amintesc ce mi-ai spus într-o seară, la Hamburg, când – peste zi – primisem vizita puțin cam supărătoare, a lui Hugo Stiffenacker.

— Atunci când ți-a dedicat una din compozițiile lui?

— Da, liedul acela scris pe un poem de Hölderlin.

— Și care sunt, mă rog, cuvintele atât de memorabile pe care le-am rostit atunci?

— „Cât de mult regret că n-am fost și eu de față. Stiffenacker trebuie să fi fost teribil de caraghios!”

— Asta-i tot?

— Ți-am răspuns că nu-ți împărtășesc veselia, fiindcă băiatul e îndrăgostit de mine și că lucrul devine extrem de jenant. Când te-am întrebat dacă nu ești gelos, mi-ai replicat – și-ți reproduc aproape textual: „Pe Stiffenacker? Cum poți să mă întrebi așa

ceva? Crezi că sentimentele banale și puțin cam ridicole ale acestui băiat ar putea să tulbure înțelegerea dintre noi? Nu cred așa ceva!”

— Văd unde vrei să ajungi, draga mea, spuse Erling. Dar uiți un lucru: în epoca aceea Stiffenacker era o ființă bizară și caraghioasă.

— Vezi lucrurile cu ochii unui bărbat. În realitate, avea și atunci destul farmec și știu că multe dintre cucoanele din Hamburg erau îndrăgostite nebunește de el.

— Poate, dar nu tu!

— Nu, eu nu.

— Căci te cunosc, ai prea mult spirit critic. Ești totuși un om de știință, adică un creier lucid.

— Dacă ești atât de sigur de mine, de fidelitatea mea, atunci la ce bun toată această discuție inutilă?

— Stai! Între timp, Hugo Stiffenacker a devenit unul dintre cei mai mari violoniști. Nu mi-ai spus tu însăși că tânărul cânta dumnezeiește?

— Așa și era.

— Între timp a devenit parcă și mai înalt, mai distins, mai rasat; și-a pierdut complet vechea lui înfățișare de student amărât. Astăzi, Hugo Stiffenacker e un bărbat celebru și un om care știe ce vrea. Situația s-a schimbat cu desăvârșire.

— Da, Hugo s-a schimbat, asta e sigur, dar nu și atitudinea mea față de el. Am multă admirație pentru marele muzician, pentru genialul interpret care a devenit între timp, dar nu-l iubesc!

— I-ai dat de înțeles acest lucru?

— I l-am spus de-a dreptul, fără nici un fel de ocolișuri.

— Și cum a reacționat?

— Prin declarații din ce în ce mai înflăcărate, în genul lui...

— Pot foarte bine să-mi imaginez scena...

— Până la urmă, a trebuit să se încline în fața fermității mele.

— Și când v-ați despărțit, ce-ați hotărât?

— Nu era nimic de hotărât, Erling. L-am făcut să priceapă că pasiunea lui era smintită și fără rezolvare, și că trebuia să înceteze să se mai gândească la mine.

Erling deveni sceptic.

— Crezi că e cu puțință ca un om exaltat ca Stiffenacker să devină rezonabil?

— Cred, din moment ce la puțină vreme după asta s-a logodit cu Judith Collins, cu care între timp s-a și însurat.

— Da, știu, ne-a trimis o invitație din New York. Fiul lui Jan adăugă, cu scrisoarea în mână: Mai rămâne de elucidat misterul scrisorii anonime!

— Dacă aș fi în locul tău, aș da uitării toată această poveste urâtă; noi avem alte griji în clipa de față și cu mult mai importante.

Erling clătină din cap, cu încăpățănare:

— Nici vorbă de așa ceva! Vreau să aflu cine și-a permis să te calomnieze astfel și

voi afla!

— Un bolnav, un smintit, ai spus-o tu însuși.

— Un smintit? Nu, Flavie, scrisoarea e prea machiavelică, prea bine ticluită ca să fi fost scrisă de un nebun...

— ...Sau de un drogat.

— S-ar putea... Să fie un dușman al lui Stiffenacker?

— Vreun violonist invidios pe succesele sale?

— Până la urmă aflu eu adevărul și atunci, draga mea, autorul acestei scrisori va trebui să-mi dea socoteală!

— Ce te gândești să faci?

Erling împături cu grijă scrisoarea și o puse în portofel.

— *Santa Monica*, proprietatea lui Judith Collins...

— Acum se numește Stiffenacker, spuse încet, Flavie.

— Da, dar asta n-are nici o importanță. Proprietatea lor se învecinează cu cea a părinților mei. Când mă voi duce la *Journey's End*, am să trec și pe la *Santa Monica*. Am să-i arăt scrisoarea lui Hugo Stiffenacker și am să-l întreb dacă bănuiește pe cineva.

— Trebuie să aflăm dacă Stiffenackerii sunt la Cap-Ferrat.

— Aflu eu, draga mea: dacă nu vor fi acolo, am să mă ocup de treaba asta după ce mă voi întoarce din Italia.

— Crezi că e bine să mai dezgropi povestea aia veche? Judith va afla și sigur că va suferi...

— N-am de ales.

Flavie insistă.

— Abia s-au căsătorit, să nu le tulburăm fericirea.

Trăsăturile lui Erling se contractară din nou:

— Trebuie să-ți spun, încă o dată, că n-am de ales! Prefer orice decât incertitudinea! Trebuie să știm cine e persoana atât de pornită împotriva noastră, care-și îngăduie să ne trimită asemenea murdării.

— Deocamdată nu-i vorba decât de o scrisoare.

— Dar mai pot urma și altele. Nu, nu, e spre binele lor, ca de altfel și spre binele nostru, crede-mă! Apoi, mai calm, adăugă: Dacă prezența ta n-ar fi fost absolut indispensabilă aici, cât voi lipsi eu, te-aș fi luat cu mine...

— Nu, dragă, îl întrerupse Flavie. Nu putem pleca amândoi. Și cum tu ești cel care trebuie să discute cu tata, eu voi rămâne aici. Să nu uităm că deși o avem pe Hanna, micul Jan are totuși nevoie de mine.

Aducându-și aminte de copilul lor, băiețașul frumos, sensibil și inteligent, uitară de anonimă și reveniri la realitatea alcătuită – la ei – din dragoste, din afecțiune și din înțelegere reciprocă. Erling făcu un pas spre soția sa și o luă în brațe.

— Iartă-mă, scumpo, murmură el strângând-o la piept, iartă-mă că te-am crezut în stare – fie și o clipă – de o comportare urâtă și josnică.

Flavie îl privi cu ochii ei mari, care-l și iertaseră.

— Ai fost mușcat de șarpele geloziei, șopti ea. E omenesc, dragul meu.

— Da, cât se poate de omenesc...

— Nu te mai gândi la asta, dragul meu... Spune-mi când pleci?

— Mâine sau poimâine.

— Așa de curând? Și dintr-o răsuflare, Flavie adaugă: Să te întorci repede!

Apoi începură să se sărute...

PARTEA A DOUA

8

Judith intra în loja lui Hugo; foarte înalt și foarte subțire, în hainele lui impecabile, violonistul își acorda vioara; era sumbru și preocupat. Judith îl sărută.

— Cum te simți, dragă?

Ochii muzicianului străluciră.

— Nu mă pot abține să nu mă gândesc tot timpul la hârtia aia! spuse el pe un ton agresiv.

— Te referi la scrisoarea anonimă?

— Bineînțeles! Mă chinuie fără încetare!

O umbră de tristețe adumbri ochii frumoși ai tinerei femei.

— Nu te mai gândi decât la Brahms, spuse ea pe un ton rugător. *Forget that nasty letter.*⁷⁷

— Te văd mereu, pe yachtul acela, singură cu doctorul Yvarsen.

— Deci n-ai nici cea mai mică încredere în mine?

Hugo explodă:

— Încredere, încredere, ca și cum am fi contabili sau bancheri!

— Liniștește-te, Hugo...

El îi aruncă o privire furioasă:

— Te iubesc cu patimă, Judith, și acolo unde e vorba de pasiune nu poate exista încredere!

— Dar neîncredere și gelozie pot exista, nu-i așa? Bunul simț american al lui Judith se revoltă împotriva unei astfel de concepții despre dragoste. – Zău dacă văd necesitatea acestor frământări!

— Tu ești americană, nu poți pricepe...

— Și zău dacă văd de ce dragostea ar fi – în mod obligatoriu – însoțită de astfel de sentimente excesive.

— Nu suport mediocritatea în nimic!

— Nu-ți cer decât un singur lucru, Hugo...

— Da, știu care: să te iert, să procedez ca și cum anonima aceea n-ar fi existat

⁷⁷ Uită acea scrisoare odioasă (engleză).

niciodată!

- Și e cumva mai presus de puterile tale?
- Da, replică el privind-și soția drept în ochi.
- Nu poți?

Hugo clătină din cap.

— Nu, mi-e cu neputință! Anumite imagini mă chinuie, mă împiedică să mă concentrez asupra altor lucruri.

- Gelozia ta e de-a dreptul... monstruoasă!
- Schimbă-mă, dacă poți.
- Ne va face nefericiți, Hugo.

Cu un gest nervos, Hugo își îndepărtă o șuviță neagră de păr care-i căzuse pe frunte.

- Mai bine să fim nefericiți, decât lipsiți de elan.
- Ești înclinat către tot ce e prăpăstios, dragul meu.
- Fraza asta ai citit-o în cartea pe care am văzut-o pe noptiera ta, spuse el, în cartea aceea despre Germania și despre nemți...

— Da, așa e, mărturisi ea.

Hugo privi gânditor, în fața lui.

- Ai dreptate, nouă ne plac luminile crepusculare, moartea.
- Bănuiesc că există și oameni ponderați în țara ta.
- Sigur, băcani există pretutindeni. Hölderlin spunea că...

Judith se bucură că izbutise să aducă discuția pe un alt făgaș, numai că uitase de obsesia lui Hugo. Acesta se întrerupse brusc:

— Germania, Hölderlin, ce mă interesează pe mine toate astea? Acum e vorba de tine, de tine și de doctorul Yvarsen!

- Iar ai luat-o de la capăt?
- Atâta timp cât nu știu adevărul, am s-o iau mereu de la capăt.
- Dar îl știi foarte bine!
- Poate că...
- *Do believe me, my dear, do!*⁷⁸
- Am impresia că mi se ascunde ceva!
- Da, ce anume?
- Ceva despre tine, despre Yvarsen, ce știu eu?...
- E o idee fixă, pe care ți-ai vârat-o în cap...
- Nu există fum fără foc, spun francezii.
- Mă faci să mă simt prost, Hugo.
- Fiindcă te iubesc...
- Îți aduci aminte de versul acela din Baudelaire pe care mi l-ai spus chiar tu?

⁷⁸ Crede-mă, dragul meu, crede-mă! (engleză).

— „*Vioara ca un suflet pe care-l chinui, plânge...*”

— Sufletul ăsta, e sufletul meu.

— Suferința ta nu va dura prea mult.

— Ce vrei să spui?

— Că în curând am să aflu...

— Să afli ce?

— Să aflu ce s-a petrecut în ziua aceea nefastă.

Judith se simți neliniștită.

— Ce ai de gând să faci? Întrebă ea cu voce schimbată.

— Să sparg abcesul.

— Adică?

— Să pun capăt incertitudinii.

— Te rog să-mi explici mai clar.

— Vreau să am o discuție cu doctorul Yvarsen.

— Nu!

— Ba da, țin neapărat!

— Și... ce-ai să-i spui?

— Îi voi vorbi despre termenii clin scrisoare...

— Din acea scrisoare murdară.

— Trebuie să știe ce se întâmplă în spatele lui, să știe că are un dușman care-l calomniază.

Ultimele cuvinte, redară tinerei femei, speranța.

— Deci, spuse ea, nu crezi nimic din acuzațiile odioase; ți-ai dat, în sfârșit, seama că e vorba de niște calomnii...

— *Vielleicht*⁷⁹ murmură Hugo.

Judith dădu frâu liber indignării care o sufoca:

— Doctorul Yvarsen mi-a salvat viața! strigă ea pe un ton categoric. Fără prezența lui de spirit m-aș fi înecat; acum aș fi zăcut pe fundul mării! Iar azi te agăți de acest gest pentru a-l împrășca cu insulte și a-l persecuta!

— Cine vorbește de persecuție?

— Vrei să te duci la *Journey's End*, nu?

— Sigur că da.

— Vrei să semeni și acolo discordia și neliniștea...

Hugo dădu semne de iritare.

— Nu eu am scris anonima aia! Așa că nu sunt răspunzător de urmările ei!

— Dar ai putea încerca să limitezi urmările! În loc de asta, te strădui cât poți ca să umfli și mai tare toată povestea asta urâtă.

---

⁷⁹ Poate (germană).

— Țin prea mult la tine ca să socot toată afacerea asta o bagatelă!

— Dar la soția doctorului Yvarsen te-ai gândit?

— Ea nu știe nimic și nu văd...

— Dar când te vei duce acolo?

— Am să cer să vorbesc cu doctorul între patru ochi.

— El nu e omul care să-i ascundă ceva soției sale.

— Îl idealizezi.

— Știi să recunosc ființele de excepție atunci când le întâlnesc!

— Câtă ardoare ca să-l aperi!

Judith aproape că strigă:

— Pentru că mi-e groază de nedreptate, știi bine asta!

Hugo își aprinse, nervos, o țigară.

— Oricum, soția lui nu va afla nimic, și-o repet, spuse el pe un ton conciliant.

— Iar eu îți spun că doctorul Yvarsen îi va dezvălui totul! Va afla că cineva a cutezat să pretindă sau măcar să insinueze că bărbatul ei a înșelat-o cu mine! Va fi jigănită în mândria ei de femeie și se va supăra crunt!

— Voi fi profund mâhnit.

— Asta e tot ce poți răspunde?

— Hotărârea mea e luată, așa că voi merge până la capăt.

— Fără să-ți pese de nedreptatea pe care le-o vei face altora?

— Tot timpul te gândești la alții și niciodată la mine!

— Nu pot admite să faci rău unor ființe nevinovate.

— Câtă grandilocvență!

— Și să răsplătești generozitatea și gentilețea, prin calomnie!

Hugo bătu din picior.

— Exagerezi! Nu vreau să fac pe nimeni să sufere și nici să calomniez pe cineva!

— Până la urmă, aici vei ajunge!

— Procedând cu tact...

— Ești un om pătimaș, Hugo, știi prea bine! De îndată ce îți se atinge vreuna din corzile tale sensibile, devii pătimaș, uiți și de tact și de discreție!

— Bravo, acum fă-mă și bădăran!

— Nu fi caraghios!

— Și toate astea numai ca să-l aperi pe Yvarsen al tău!

— Dacă în ziua aceea Yvarsen „al meu” nu s-ar fi aflat pe mare, aș fi fost moartă de mult.

— Cineva tot te-ar fi salvat!

— Nu m-ar fi salvat nimeni!

— Spui asta...

— Fiindcă ăsta e adevărul!

— De altfel, oricare altul ar fi procedat la fel dacă ar fi fost în locul lui!

— Nu mă interesează nici un oricare altul. El s-a aflat acolo, mi-a salvat și nu altul!
 — O simplă coincidență...
 — Datorită căreia trăiești!
 — Tot timpul nu faci altceva decât să-l lauzi pe omul ăsta și să-i ridici în slăvi meritele!
 — Iar tu nu te gândești decât să-l denigrezi!
 — Nu e prea plăcut să-ți auzi soția ridicând în slăvi un alt bărbat, înțelege odată!
 — Ești de o gelozie revoltătoare!
 — E dreptul meu, ba chiar e de datoria mea!
 — În clipa asta zău că ești monstruos!
 — Sunt curios cu câte insulte ai să mă mai copleșești?
 — M-ai adus la capătul răbdării!
 Stăteau în picioare, unul în fața celuilalt, Judith roșie de indignare, Hugo foarte palid.

— Sigur că ți-e frică să nu aflu adevărul, întregul adevăr.
 — Ar trebui să-ți fie rușine să rostești astfel de lucruri!
 Dragostea și gelozia îi făcuseră să-și piardă capul; fiecare nouă replică le exacerbă resentimentele, le sporea ranchiuna. Brusc, Hugo își aruncă țigara și-și luă soția în brațe, o strânse la piept și o sărută cu o patimă fără seamăn.

— Hugo, gemu ea, iubitul meu...
 Violonistul ridică ochii și o contemplă îndelung.
 — Cât ești de frumoasă în seara asta, Judith!... murmură el. În rochia asta neagră – care-ți scoate în relief suplețea elegantă a taliei – cu pletele tale de aur, cu umerii de madonă italiană, cu trupul tău de o perfecțiune clasică... Parcă n-ai fost niciodată mai demnă de râvnit ca acum!

— Nu ne vom mai certa niciodată, nu-i așa, iubitul meu?
 — Niciodată, *kleines Mädchen*; acum însă trebuie să mă duc în sală.
 — Te însoțesc...
 — Poate că ar fi bine, da...
 — Mâine vom pleca la *Santa Monica*. Acum, iubitule, nu te mai gândi decât la muzica ta.

— Publicul va fi dificil în seara asta.
 — Nu te simți în formă?
 — Ba da, dar... Am puțin trac.
 — Dorești de atâta vreme să cânti cu Charles Munch și cu Filarmonica din Boston...

— Da, dar am fost luat prin surprindere, dragă. Mi-au telefonat ieri ca să mă întrebe dacă n-aș putea să-l înlocuiesc pe Dimitri Davidov, care s-a îmbolnăvit...

— Ai acceptat fără cea mai mică ezitare.
 — Da, pentru că dirija Munch. Partea proastă e că n-am putut face decât o singură

---

repetiție.

— Sunt sigură, Hugo, că vei cuceri din nou publicul...

Stiffenacker se îndreaptă încet către vioara lui și-o mângâie cu dragoste.

— Făgăduiește-mi că ai să te gândești la mine, iubito, spuse el cu glas slab, privindu-și cu ochi strălucitori soția; făgăduiește-mi că ai să te gândești la mine și la dragostea noastră în timp ce voi cânta. Îmi vei insufla forță...

O oră mai târziu, sub lămpile strălucitoare din sala de concert, în fața unui public dezlănțuit și entuziasmat, Hugo Stiffenacker repurtă un nou triumf.

9

Yannakos se impacientă.

— Ei, cum naiba, strigă el, nu poți să-l descrii pe cel care-ți dă târcoale?

Octave Thibault, paznicul de la *Journey's End*, se simți jignit:

— Nu-i nevoie să strigi, Yannakos, răspunse omul cu vocea lui veșnic plângătoare.

Să nu crezi că urlatele tale îmi vor reîmprospăta memoria...

— Atunci ce-i de făcut?

Paznicul i-o arătă – cu capul – pe nevastă-sa, o femeiușcă durdulie, care se învârtea pe lângă ei.

— Întreab-o și pe Elise: de amândouă dățile – când a venit – era întuneric beznă.

Pe chipul bronzat și brăzdat de riduri al bătrânului marinar apăru o undă de dispreț.

— Iar tu, tu nu vezi nimic noaptea... spuse el.

— Sunt om ca toți oamenii, bombăni Thibault.

— Ca toți oamenii mediocri, da!

— Mai ai de gând mult să-mi insulti, bărbatul? striga Elise cu vocea ei ascuțită.

— Tu, femeie, în loc să cârtești, mai bine adu-ne niște vin.

— Are dreptate, desfă o sticlă de Rosé.

Elise aruncă o privire furioasă celor doi bărbați, așezați față în față, la masă.

— Mereu de băut! bombăni ea, pentru asta nu sunteți niciodată obosiți. Ați putea lua exemplul de la domnul doctor și să vă mai abțineți!

— Domnul doctor n-a disprețuit niciodată o băutură bună, spuse Thibault.

— Da, dar știe să bea cu măsură, nu ca voi!

Familia Thibault fusese instalată de Jan în pavilionul construit la intrare pe domeniul *Journey's End*. Octave Thibault era un om destul de voinic și de pântecos și umbla tot timpul în cămașă sau jiletcă; avea funcția de paznic, dar făcea și pe grădinarul, ocupându-se de parc și de grădină; cât despre nevasta lui, dădea o mână de ajutor la bucătărie și o ajuta pe Francine la călcat rufe. Împreună cu menajera, cei doi constituiau tot personalul domestic de la *Journey's End*, căci Jan n-avea nevoie de șofer, preferând să-și conducă el însuși superba mașină.

* * *

După plecarea lui Jan și a Thérèsei în Italia, Thibault zărise – în două rânduri – un necunoscut care se furișase în parc. Yannakos alertat, hotărâse să petreacă o noapte în pavilionul paznicului, ca să poată interveni în caz de nevoie. Acum încerca să afle cum se petrecuseră exact lucrurile.

- Ia-o cu începutul, spuse el, ridicând paharul de vin pe care i-l umpluse Elise. Thibault își contemplă, morocănos, paharul.
- Știi că nu-mi place să povestesc, spuse el, pentru că imediat mă apucă durerea de cap.
- Ei, fă și tu un efort!
- Domnul și doamna au plecat acum trei zile, începu portarul cu voce târăgănată și plângăcioasă.
- Asta știi!
- Dacă ai să-l tot întrerupi, spuse Elise furioasă, n-o să-ți mai poată explica nimic. Pe urmă ai să dai iar vina pe el, ai să spui că e prost sau mai știi eu cum!
- Yannakos bătu cu pumnul în masă:
- Tu, femeie, lasă-ne în pace!
- Hai, hai, interveni Thibault care începuse să-și răsucească o țigară, nu mai urlați! Stați locului, amândoi!
- Îl lași să te insulte?
- Gata, zise Thibault, ajunge! Am să-i spun tot...
- În sfârșit, te-ai decis? bombăni Yannakos.
- Alaltăieri a venit pentru prima oară...
- Unde l-ai văzut?
- În locul unde parcul coboară spre mare. Îmi făceam rondul...
- La ce oră?
- Păi, trebuie să fi fost cam zece seara...
- Ce făcea când ai nimerit peste el?
- Se ascunsese după un pin, cred că stătea la pândă...
- Alaltăieri noapte a fost lună, deci ai putut să-l vezi destul de bine.
- Noaptea e noapte...
- Ești orb, sau ce ai?
- Thibault clătină din căpățâna lui pe jumătate cheală:
- Să știi că eu nu-s pistică să văd prin întuneric.
- Yannakos își reprimă o mișcare de furie:
- Ce-a făcut când a văzut că l-ai descoperit? întrebă el.
- Ei, a fugit!
- În ce parte?
- La dracu! Spre mare! Paznicul gemu jalnic: Oooh, de când îi tot spun eu domnului să ridice un zid în partea aia, dar degeaba, nu vrea!
- Aproape de stânci?
- Da, pe poteca aceea dinspre Passable. „Fleacuri – mi-a zis mereu domnul – poteca aia e și așa destul de periculoasă, nimănu-i nu i-ar trece prin minte să se plimbe noaptea pe acolo!”
- Atunci înseamnă că proprietatea șefului, nu e închisă în partea dinspre mare?

-
- Ar fi de ajuns câteva zăbrele de fier, lesne de montat.
- Ce prostie...
- Doamna a fost și ea împotriva. Nu voia nici un fel de zid. Spunea că i-ar acoperi vederea spre plajă.
- Deci, după tine, plimbărețul ar fi venit și ar fi plecat pe poteca dintre stânci...
- Altfel n-avea pe unde.
- N-ai încercat să-l urmărești?
- Thibault își îndreptă spatele solid.
- Cum de-ți trece prin cap una ca asta? Era mult mai sprinten decât mine!
- Cum arăta?
- Ei, o siluetă întunecată...
- Nu i-ai văzut chipul?
- Paznicul îl privi pe Yannakos, cu un aer sumbru:
- Ți-am mai spus până acum de trei ori că nu l-am văzut decât din spate...
- Era mare, mic?
- În ochii lui Thibault licări o scânteie:
- E mic, replică el, o știu cu precizie!
- Asta-i tot ce poți să-mi spui?
- Octave Thibault își înalță capul:
- În ce privește ziua de alaltăieri, da.
- Și ieri seară? Întrebă Yannakos pe un ton care trăda o foarte mare nerăbdare.
- A venit din nou.
- Ești sigur că era aceeași persoană?
- Absolut sigur.
- Povestește cum s-au petrecut lucrurile.
- Stătea aproape de garaj...
- Yannakos pocni din limbă.
- Grav, exclamă el, foarte grav...
- Și eu zic că e grav, adăugă Thibault cu o voce înfundată.
- Și ce făcea lângă garaj?
- Asta-i, că nu știu! Pot doar să-ți spun că avea ceva în mână care semăna cu un bidon de benzină.
- Bătrânul marinar fluieră printre dinți.
- Ticălosul! Deci venise ca să fure benzină!
- Paznicul clătină încăpățânat din cap:
- Nu, n-a furat nimic din garaj, am verificat...
- Dar bidonul?
- Nu știu.
- Să-l fi furat din altă parte? Și să fi încercat să fugă pe la voi, prin parc?
- Habar n-am!
-

— Nu ți s-a părut cumva că venea de la vreo altă casă?

— Îmi ceri prea mult, bombăni Thibault dând paharul cu vin peste cap.

Yannakos își potrivi fesul lui negru.

— Nu pricep o iotă din toată povestea asta afurisită! strigă el furios. Cred că n-ai să pretinzi că prichindelul ăla a intrat la voi, pe furiș, noaptea, ca să vă aducă benzină!

Thibault ridică din umerii lui masivi:

— Eu nu pretind nimic! Își reluă aerul morocănos și se cufundă în contemplarea țigării pe care tocmai și-o isprăvisese de răsucit. Foița de azi nu mai face doi bani, spuse el. Ai văzut cât de greu se lipește?

— M-ai năucit cu țigările tale! bombăni Yannakos.

— E foarte important ca o țigară să fie bine răsucită și mai ales bine lipită.

Paznicul persista în atitudinea lui bovină. Elise Thibault veni în ajutorul bărbatului ei:

— Ce, spuse ea întorcându-se spre Yannakos, acum îi reproșezi până și micile lui plăceri? N-are dreptul nici măcar să-și răsucească o țigară?

Marinarul bătu din nou cu pumnul în masă:

— Ajunge! strigă el cu o furie care sperie perechea molâie. Nu ne-am adunat aici să flecărim ca niște babe, ci pentru o treabă foarte serioasă! Tu, femeie, mai toarnă-ne niște vin și cară-te la oalele tale! Apoi i se adresă din nou lui Thibault: Ieri seară, după ce te-a văzut, ce-a făcut?

— Păi, ca și alaltăieri, a șters-o!

— Și firește că tu l-ai lăsat să-ți scape!

Câteva riduri adânci brăzdară fruntea paznicului.

— Pari să mă învinuiești că nu mi-aș fi făcut datoria, gemu el.

Yannakos îl privi cu severitate.

— Asta e sigur, replică el pe un tot acuzator, e sigur că nu ți-ai îndeplinit cum trebuie slujba de paznic!

— E mult mai sprinten decât mine, se lamenta Thibault, ți-am mai spus doar! Aleargă cât îl țin picioarele, iar eu nici nu mă pot ține după el, nici nu văd nimic...

— Șeful o să fie foarte nemulțumit, crede-mă...

— Domnul e mult mai înțelegător, strigă Elise din bucătărie.

— Află că va fi furios! Trebuia să pui mâna pe el, să vezi cine e...

— Fuge atât de repede...

Yannakos scoase un oftat de descurajare:

— Cu oameni ca de-alde tine proprietatea șefului e păzită, nu glumă, îl luă el peste picior.

— Fac și eu ce pot, dar...

— Destul cu jelaniile și cu lamentările! Mai bine spune-mi dacă omul acela a șters-o și ieri seară tot pe poteca dintre stânci.

— Sigur, l-am văzut alergând prin parc și îndreptându-se către mare. Era lumină ca

ziua, norii se risipiseră și ieșise luna.

— Și bidonul? L-a luat cu el?

— Da, nu l-a lăsat din mână.

— Ciudat...

— Vezi că am făcut bine că te-am anunțat?

— Asta așa e...

Yannakos se ridică:

— Mă duc să dau o raită prin parc, spuse el.

— Vrei să vin și eu cu tine?

— De prisos.

— În doi, te simți mai în siguranță.

Greul râse:

— Îi judeci pe toți după tine; închipuie-ți că nu-s un puști ca să mă tem de întuneric!

Thibault se ridică, cu o mutră ofensată:

— Văd că mă socioți un fricos...

— Da, un fricos și un plângăcios...

— Deși, mă jighești astfel, vreau totuși să te însoțesc. La urma urmei, eu comand aici, în lipsa domnului.

— Ce ți-a spus șeful înainte de a pleca? tună greul.

Thibault lăsă ochii în jos:

— „Dacă survine vreo neplăcere, n-ai decât să-l chemi pe Yannakos!”, spuse el cu glasul unui martir.

— Deci eu sunt cel care trebuie să ia hotărâri!

— Atunci hotărâște, Yannakos. Îți voi urma întocmai poruncile.

— Nu doresc decât să nu mă mai împiedic de tine!

— Alte ordine n-ai de dat?

Greul se strâmbă, plictisit:

— Îți bați joc de mine?

— Nu, Yannakos, sunt cât se poate de serios. Ai spus tu însuși că povestea asta e serioasă, așa că ar trebui să ne organizăm: unul dintre noi să ia comanda, să dea ordine, iar celălalt...

— Lasă-mă dracului în pace cu ordinele tale...

— Păi, tu singur ai spus așa...

— Doar nu suntem la cazarmă aici!

Cu un aer resemnat, portarul se liniști.

— Dacă n-ai nevoie de mine, declară el, am să continui să-mi răsucesc țigările...

— Chiar așa, ocupă-te de țigările tale.

— Și tu?

— Ce, și eu?

— Te duci... te hazardezi singur prin parc?

— Firește!

Thibault schimbă tonul și făcu brusc, pe misteriosul. Arătând o comodă largă, ce ocupa tot fundul odăii, spuse încet:

— Am un revolver în sertarul de jos, pentru cazul în care aș fi obligat să mă apăr. Înțelegi? Legitimă apărare...

— O unealtă ca asta nu-i pentru mine, răspunse Yannakos, glonțul pornește foarte iute, și odată pornit, nu-l mai poți opri.

Thibault pricepu:

— Mda, ai dreptate...

— Prefer să mă încred în brațele mele!

— Și dacă celălalt e înarmat?

— Nu prea cred să mai vină și în noaptea asta.

— Dar dacă vine?

Grecul ridică din umeri.

— Ei, o să vedem atunci. Tu să nu te miști de aici și să nu vii decât dacă mă auzi strigând sau chemându-te,

Elise apăru în pragul bucătăriei.

— Să știi, totuși, că noi răspundem de casă! zise ea. Octave e paznic, are cheile casei, așa că dacă s-ar întâmpla ceva...

Yannakos îi întoarse spatele și ieși din pavilion trântind ușa în urma lui.

10

De îndată ce străbătu aleea principală, îndepărtându-se de vilă, Yannakos auzi brusc un zgomot de pași furișați, apoi întrezări – sub lumina palidă a lunii – o siluetă întunecată între doi palmieri.

— Între noi doi acum! murmură el.

Se năpusti pe urmele umbrei, când auzi o voce de femeie întrebând:

— Cine e? Tu ești, Thibault?

Se apropie de locul de unde venea vocea și o recunoscă pe Francine, tânăra menajeră de la *Journey's End*.

— Sunt eu, Yannakos, răspunse el. Apoi, cu o voce intenționat arogantă o întrebă: Ce faci aici, la ora asta, Francine?

Fata îi ieși marinarului înainte:

— Voiam să fac o plimbare prin grădină, spuse ea cu glasul ei aproape copilăresc.

— Ai și ales momentul!

— Domnul doctor mi-a îngăduit să mă plimb...

— Cum așa? Doar șeful nu-i aici!

— Da, dar mi-a spus adesea: „Francine, după ce-ți termini treaba poți să te plimbi prin grădină sau prin parc, după pofta inimii!” Mi-a interzis însă să fac baie în mare, pentru că nu știu să înot prea bine.

— Ia te uită ce discurs! Totdeauna vorbești atât de mult?

Francine își lăsă capul în jos.

— Scuză-mă, domnule Yannakos. Voiam pur și simplu, să spun că domnul mi-a îngăduit să mă plimb prin grădină.

— Știu, știu! Ai să mi-o repeți și a zecea oară?

— Domnul e atât de drăguț, cu noi toți...

— Prea drăguț, bombăni Yannakos, mult prea drăguț!

— Iar doamna e atât de blândă și de înțeleghătoare...

— Iar tu ar fi trebuit să fii de mult în pat!

Menajera schiță un gest de scuză:

— N-am putut dormi, domnule Yannakos, de asta am ieșit în grădină...

Yannakos ciuli urechea.

— Și ce anume te-a împiedicat să dormi? Poate vreun zgomot?

— Oh, nu, mă preocupă gândul că trebuie să plec mâine, asta-i tot. Mă tot gândesc, reflectez, mă văd călătorind și iată că-mi piere somnul.

— Pleci mâine?

— Da, pentru opt zile.

— Și unde te duci?

— Profit de lipsa domnului și a doamnei ca să petrec opt zile la mătușa mea din Marsilia. Stăpânii mei știu asta. De altfel, însăși doamna m-a sfătuit să mă duc să mă odihnesc la mătușa mea. Apoi, cu naivitatea vârstei, fata întrebă: Vă place Marsilia, domnule Yannakos? Mie mi se pare că e un oraș minunat! Locuitorii sunt atât de amabili... Ah, dacă ați cunoaște-o pe mătușa mea! Are toate calitățile!

— Destul cu trâncâneala, Francine, spuse Yannakos care nu se putu abține să nu surâdă. Dacă te urci în tren mâine dimineață, trebuie să te culci devreme!

— Mă duc, mă duc să mă culc, șopti Francine îndreptându-se spre masa întunecoasă a casei. Noapte bună, domnule Yannakos.

Marinarul o urmări cu o privire amuzată, apoi – cu espadrițele lui care nu făceau nici un zgomot – intră în parc.

Yannakos se așezase sub un pin, la capătul domeniului, nu departe de poteca dintre stânci. O lună albă și rotundă, însoțită de un cortegiu de stele strălucitoare, pluteau pe cerul mediteranean. Bătrânul marinar grec – ce-și mai păstra și acum entuziasmul tinereții – era întotdeauna cuprins de admirație în fața spectacolului grandios al naturii, care, de fiecare dată, i se părea altfel: o stea căzătoare, valurile fosforescente ale mării, eleganța meditativă a pinilor, totul i se părea un nou miracol. Sensibil la tulburătorul mister al creației, privea, asculta, simțea și atingea cu un fel de încântare plină de teamă lumea formelor, a culorilor, a ființelor. „Uită-te la luna asta – își spunea Yannakos – nu ți se pare de necrezut că se află acolo? Atât de blândă, de mângâietoare, de voluptuoasă! Trece melancolică, pe deasupra noastră, ne contemplă, plină de dragoste, apoi dispare sfioasă, de îndată ce se arată, mândru, soarele. Un miracol, ascultă-mă pe mine, Yannakos. Bineînțeles că există neghiobi care reduc totul la cifre și la măsurători, care privesc cerul prin lunete groase și căroră măgarii de pe lumea asta le spun savanți. Dar ce știe despre lună unul dintre acei as... astro... unul dintre acei astronomi, după ce și-a orânduit coloanele de cifre și de măsurători? În orice caz, mult mai puțin decât mine, care stau culcat sub crengile minunate ale acestui copac ce îngăduie lunii să-mi mângâie fața. Eu răsufli odată cu luna, simt asta, căci lumina ei îmi pătrunde până în străfundurile sufletului. Ceea ce nu pricep «deștepții» ăia de savanți e că nu simți cu creierul, ci cu inima! Chiar mă și întreb de ce astfel de oameni mai au inimă? La ce le servește? Oricare păstor grec știe mult mai multe despre lună și despre stele decât toți preținșii învățați! La urma urmei, asta-i părerea mea!” Apoi își aduse aminte de Grecia, de fântâna din satul natal și de cei patru chiparoși care o înconjurau. „Mă așezam sub unul din ei și mă uitam la fetele care veneau să ia apă, care se duceau și veneau, cu mersul lor unduitor! Le surâdeam...” Și, cu aceste frumoase amintiri din îndepărtata sa tinerețe, Yannakos adormi...

Când deschise ochii, constată – după drumul pe care-l parcursese între timp, luna –

că dormise mai bine de un ceas. „Ce mizerie, își spuse el ridicându-se în picioare, am îmbătrânit! Nu mai sunt în stare nici măcar să stau de veghe! Și șeful mai are încredere în mine! În realitate, nu sunt mai breaz decât adormitul ăla de Thibault!”

Scuturându-și furios acele de pin care i se lipiseră de pulovăr, se lovi cu pumnul în piept.

— Decazi, Yannakos, decazi mereu!

Amintindu-și de brutalitatea manifestată față de cei doi Thibault, făcu o mutră scârbită și-și zise plin de căință: „Le-am vorbit mult prea aspru și lui și Elisei. Cu ce drept ai făcut asta, Yannakos? La urma urmei, sunt oameni de treabă! Cam proști, e adevărat, dar cine n-are în ei o doză de prostie? Da, va trebui să îndulcesc puțin lucrurile! Am să le aduc câteva sticle de vin grecesc. Sau, mai bine, butoiașul cu măslina pe care mi l-a trimis nepotul meu. Da, butoiașul acela o să le facă plăcere...”

Apoi se înfurie pe el însuși: „M-am pus pe flecărit ca o babă! Gata, ajunge! Hai mai bine să dăm o raită prin jurul casei... Să fim atenți la orice zgomot... Ah, dacă aș putea pune mâna pe banditul ăla!”

După ce-și potrivea fesul, se îndreptă spre casă, înverșunat și hotărât, călcând fără zgomot, ca o pisică.

Când ajunse în dreptul casei, bătrânul marinar văzu o fereastră de la parter, larg deschisă. „Hopa, își spuse el, ceva nu e-n regulă! Numai dacă nu cumva o fi uitat Francine s-o închidă... Cu inima bătând și cu nervii încordați, se adăposti repede după un palmier: căci un bărbat care ieșea din casă încălecase marginea ferestrei; necunoscutul se uită în dreapta și în stîngă, păru să scruteze colțurile întunecate ale grădinii unde nu răzbătea lumina lăptoasă a lunii, apoi se îndreptă către un tufiș, unde păru să caute ceva...”

Gândurile marinarului se precipitară: „E scund, deci e tot ăla! Ce naiba cară? Parcă ar fi un bidon... Da, asta e, un bidon! Deci Thibault nu s-a înșelat! Acum e cu spatele spre mine! Nu mai e vreme de pierdut! Trebuie să-i sar în spinare și să-l pun jos!”

Yannakos scoase un strigăt de triumf și se năpusti asupra necunoscutului. Acesta se răsuci ca un arc, dar grecul îl și înșfăcase în brațele lui viguroase.

— Canalie, mormăi furios marinarul, canalie! Te învăț eu minte să respecti casa șefului!

Apoi, în culmea mâniei, începu să-l înjure pe intrus, cum îi venea la gură, în limba lui maternă. Cei doi bărbați se luptau cu înverșunare și ferocitate. Cum erau de forțe aproape egale, nici unul nu izbutea să-i vină de hac celuilalt. La un moment dat, necunoscutul izbuti să-și elibereze mâna dreaptă, pe care o vârî repede în buzunarul hainei, de unde scoase un box. Yannakos vru să parizeze lovitura, dar nu mai avu când: boxul căzu ca un trăsnet în creștetul capului său. Avu impresia că vede mii de stele, că o ploaie de foc se abate asupra-i. Înainte de a-și pierde cunoștința, îl văzu pe intrus dispărând printre pini, către mare, și i se păru că aude două împușcături trase din grădină.

11

— Cum te simți, dragă?

Erling bău dintr-o dată tot paharul cu apă minerală!

— Obosit și cu gâtul uscat.

— Cred și eu, după interminabila discuție cu doctorul Bergmann... spuse Flavie cu un surâs indulgent.

— Trebuia să-i fac ultimele recomandări. Avem atâtea lucrări și cercetări în curs...

— Și bolnavii?

— Îi părăsesc, cu inima grea...

Flavie prinse mâinile lui Erling:

— Când vorbești așa, pe tonul ăsta plin de căldură, îmi ești nespus de drag, spuse ea.

— Fiindcă de obicei sunt o brută fără suflet și fără sentimente, un robot, atât la laborator, cât și la clinică, nu-i așa?

Flavie se prefăcu a-l muștra:

— Haide, haide, te rog să nu fii răutăcios cu mine!

Erling se înfurie:

— Mă deranjează să fiu întotdeauna luat drept ceea ce nu sunt! replică el. Un om dur, cu o inimă de piatră! După care, adăugă dus pe gânduri: I-am spus și mamei acest lucru, atunci când am fost la *Journey's End*. Nu cred să-ți fi dat vreodată prilejul să mă socoti astfel!

— Asta se datorează faptului că uneori ești foarte distant, chiar puțin cam trufaș; așa se explică impresia de răceală față de oameni...

— N-am obiceiul să mă laud. Dar, mă rog, n-aș vrea să se confunde probitatea și rigoarea cercetătorului cu nu știu ce uscăciune sufletească...

— Eu, dragul meu, care te cunosc atât de bine, spuse Flavie, nu voi face niciodată asemenea confuzie! De altfel, în ultima vreme, te-ai schimbat mult, mai ales în contact cu bolnavii. Sigur, am și acum impresia că ești turnat din oțel, dar...

— Ce imagine...

— ...dar de îndată ce vorbești despre pacienții pe care-i ai în grijă, glasul îți devine mai cald, mai vibrant...

Erling o aprobă:

— Vezi, ei au introdus în munca mea elementul uman...

— Așa e. În fața unei eprubete nu simți nimic, n-ai nici un sentiment; în vreme ce contactul zilnic cu oamenii, cu oamenii bolnavi...

-
- Abia acum îl înțeleg cum trebuie pe tata!
- Tu, care erai mereu pornit împotriva lui?
- Ei, opoziția clasică dintre generații, rivalitatea dintre tată și fiu... Numai că toate acestea sunt de domeniul trecutului.
- Acum recunoști meritele tatei?
- Nu meritele, ci geniul!
- Deci recunoști că, optând pentru medicina practică, a ales calea cea mai bună...
- Pentru el, da, calea cea mai bună. Și, desigur, și cea mai frumoasă.
- Ai început să te sature de laborator?
- Nici vorbă de așa ceva, dragă! Sunt și rămân un cercetător, un om de știință!
- Atunci?
- Cum să-ți spun... Aș vrea să țin doi pepeni într-o mână...
- Adică să te ocupi și de cercetare și de medicina practică?
- Da. Aceste două activități se completează una pe alta, așa că aș putea fi și cercetător și practician.
- Îți asumi o sarcină nespuse de grea, dragul meu!
- Cu atât mai bine!
- Câtă vitalitate zace în tine! Uneori mă și sperii, zău așa!
- Vreau să primesc din ce în ce mai mulți bolnavi în Institut, să fac o clinică pentru canceroși, precum și un centru de cercetare.
- Deci de asta ești atât de grăbit să ceri sfaturile tatălui tău...
- Da, trebuie să-l aduc încoace cât mai repede...

* * *

Mai multe cazuri urgente l-au obligat însă pe Erling să-și amâne plecarea cu douăzeci și patru de ore. Grăbit să se întâlnească cu tatăl său, până la urmă s-a hotărât să plece cu un avion de noapte. Dorind să rămână alături de bărbatul ei, până în clipa plecării, Flavie îl însoțise pe Erling la aeroport. Cum mai rămăsese încă destul timp până la plecare, se instalează confortabil într-un colț al barului, unde începuse să discute. O discuție pe care amândoi ar fi dorit-o cât mai lungă.

— Taiorul ăsta albastru îți stă de minune, draga mea, spuse Erling, învâluindu-și soția într-o privire plină de dragoste.

Flavie îi zâmbi, plină de recunoștință:

— Un bărbat atât de ocupat, așa cum ești tu, care să-și găsească timp să laude toaleta nevastei sale, e ceva rar, dragul meu! spuse ea.

Erling îi puse mâna pe umăr, mângâind-o:

— Ai rămas la fel de frumoasă, de încântătoare, ca și în ziua nunții noastre și știu că nu-ți spun acest lucru atât de des pe cât l-ai merita!

Flavie se îmbujoră de plăcere.

— Să nu exagerăm, protestă ea, timpul a trecut și peste mine, lăsându-și urmele, nimeni nu poate scăpa de această inexorabilă lege a firii!

— „Timpul a trecut”, „inexorabila lege a firii”, spuse Erling râzând, termenii ăștia te dau de gol, se vede cât de colo că ești om de știință!

— Munca mea mi-e foarte dragă, spuse Flavie, serioasă.

Erling o aprobă, plin de entuziasm.

— Ne-am ales amândoi una dintre cele mai frumoase profesii: aceea de a vindeca oamenii.

— Ai avut norocul să ai un tată excepțional, dragul meu. El te-a îndrumat pe calea asta, el te-a călăuzit, adesea împotriva voinței tale, adesea fără ca tu să observi.

— Și de câte ori nu m-am răzvrătit împotriva lui!

— Nici chiar astăzi nu-ți dai încă seama cât de mult le datorezi părinților tăi, acelor două ființe atât de nobile și de generoase...

— Ba da, acum încep să-mi dau seama...

— Adu-ți aminte de gelozia aceea aprigă care era cât pe ce să facă din tine dușmanul neîmpăcat al propriului tău tată!

Erling privi fix în fața lui.

— Mda... spuse el pe un ton gânditor, numele tatei mi-a deschis toate porțile lumii medicale.

— Datorită prestigiului său.

— Da, și când te gândești că în epoca aceea îi purtam pică...

— Ingratule!

— Voiam să cuceresc totul prin propriile mele merite, înțelegi?

— Mi se pare firesc și omenesc ca fiecare generație să încredințeze celei care vine după ea experiența dobândită timp de o viață, înțelepciunea și chiar faima.

— Lucrurile astea nu le înțelegi decât după ce treci de treizeci de ani. Înainte de această vârstă, te revolți proteste împotriva celor mai bătrâni.

— Principalul e că ai depășit această vârstă și că ești, în sfârșit, dispus să colaborezi cu tatăl tău și să-i accepți sfaturile.

Erling își manifestă nerăbdarea:

— Și încă de urgență! Nu mai e vorba de nici o vanitate profesională! Ceea ce contează sunt posibilitățile de luptă împotriva bolii.

Chipul Flaviei se adumbri.

— Tocmai pe ei – care trebuie să fie atât de fericți, în Italia, care mai mult ca sigur se simt liberi și fără griji – tocmai pe ei vrei să-i aduci, într-un mod atât de brutal, la trista realitate...

— De ce în mod brutal? Liniștește-te, dragă, știu și eu să fiu diplomat! Voi încerca să-l conving pe tata, dându-i impresia că-i cer unele sfaturi...

Replica asta o amuză pe Flavie.

— L-ai recitat cumva, de curând, pe Machiavelli? întrebă ea.

Erling își consultă ceasul:

— A sosit ora plecării, scumpa mea! spuse el.

Flavie se întristă.

— Păcat, ne simțeam atât de bine aici, în colțul ăsta!

— Mă voi întoarce foarte repede, așa că vom putea să mai venim aici!

Și Erling își pecetlui această făgăduială printr-o privire plină de dragoste.

O oră mai târziu, Flavie intra pe vârfuri în odaia micului Jan. Nu suporta să se culce înainte de a fi sărutat obrazul băiețușului. Copilul avea acum opt ani, dar își păstrase intacte frumusețea și grația aproape serafice, de pe vremea când n-avea decât patru ani. Ceea ce te frapa când îl vedeai, erau mai ales ochii, niște ochi mari, albaștri, care băteau în cenușiu, niște ochi care priveau lumea cu un fel de mirare gravă și care păreau să reflecte o desăvârșită puritate sufletească. Datorită inteligenței, dorinței de a cunoaște cât mai multe lucruri și curiozității sale firești, băiatul părea mai mare decât era în realitate. Toate aceste calități, la care se adăuga o sensibilitate deosebită, prevesteau o ființă de elită. Datorită lui, vechea casă a mătușii Brita, unde Erling și Flavie se hotărâseră să locuiască, era veșnic însorită și luminoasă...

După ce aprinse veioza, Flavie se apropie de pătuț și-și contemplă copilul, cu o privire plină de dragoste și duiosie. „Cât e de frumos – își spuse ea – cât e de frumos și de înduioșător cu pletele lui aurii și cu trăsăturile atât de delicate și de armonioase! Doamne, cât de repede trece timpul! Parcă mai ieri se juca în grădina din Hamburg și iată că au și trecut patru ani de atunci! În acea grădină, unde-i plăcea să stea jos, printre straturile cu flori, răsfoind o carte cu poze sau jucându-se și sporovăind cu Otto, măgărușul cu urechi lungi de catifea... La doi pași de Jan clipocea fântâna arteziană, înconjurată de stânjenei și de cicori albastre. Hamburg... Seratele noastre de la Stadelmann și Dobenfeet... Hugo Stiffenacker... Anonima aceea...”

12

— E limpede că nu te mai gândești decât la fosta ta musafiră!

— Bați câmpii...

— Seducătoarea aceea josnică...

Norbert își aruncă furios țigara și o strivi cu piciorul.

— Acum ai devenit și murdar? îl întrebă Ide.

Tremurând de mânie, Norbert întrebă:

— Ce înseamnă acest „și”? Ai vrea să-mi explici și mie?

Ide străbătu odaia cu pași nervoși și se așeză într-un fotoliu; era foarte palidă, obrajii și buzele i se albisera ca hârtia. Norbert se apropie de ea, neliniștit:

— Ce ai, dragă? Ți-e rău? o întrebă el cu voce schimbată.

Ochii Idei fulgerară.

— Te rog să nu-mi mai spui „dragă”, strigă ea. Păstrează-ți elanurile amoroase pentru cealaltă!

— Ești nedreaptă!

— Mă crezi chiar atât de proastă încât să nu-mi dau seama de manevrele voastre?

— Între mine și ea nu e nimic, pricepi, nimic!

— Minți!

— Pe tine te iubesc, Ide!

— Spui asta pe un ton lipsit de convingere.

Norbert își întoarse privirea spre fereastră: o fereastră largă ce dădea spre răspântia Vavin; neonul unei firme luminoase arunca pe chipul lui o dără însângerată.

— Dacă ții cu tot dinadinsul să mă jignești...

Ide scoase un oftat de oboseală și de tristețe.

— Asta-i adevărul, spuse ea, ștergându-și ochii cu batista, cumplitul adevăr. Ai fost sedus de o aventurieră!

Pictorul protestă:

— Prostii!

— Adevărul te depășește, Norbert!

— Toată povestea asta e rodul imaginației tale prea fertile! În loc să mă sâcâi cu veșnicele tale bănuieli, ai face mai bine să scrii romane!

— Ironia ta se potrivește în acest moment exact ca nuca în perete! De altfel, ea nu-i decât o mască!

— Destul!

— Nu striga, ai să-l trezești pe micul James care doarme alături.

— M-ai adus la capătul răbdării! Și ce ascunde, mă rog, după tine, masca asta?

Ide înălță din umeri.

— Lașitatea ta, e clar.

— O insultă n-a ținut niciodată loc de explicație.

— Refuzul tău de a fi lucid.

— Dar nu mă ascund în nici un fel.

— Ba da! Ești lipsit de curaj, nu cutezi să mărturisești că femeia aceea ți-a sucit capul!

— N-am ce mărturisi, din moment ce nu e adevărat!

— Uită-te în ochii mei și repetă ce-ai spus!

— N-am să fac pe marioneta numai ca să-ți fac ție plăcerea, spuse Norbert, furios.

— Pentru că n-ai curajul...

— Până la urmă, gelozia asta o să te înnebunească.

— Abia am sosit aici de două zile și te-ai și întâlnit cu ea de trei ori!

— Știi că vor să publice o carte despre mine, la „Skira” și dacă acest proiect va deveni realitate, Rita va scrie textul. Așa că...

— Nu-ți vor lipsi niciodată pretextele ca să te învâртеști în jurul ei.

— În loc să fii mândră și mulțumită că se va scrie o carte despre opera bărbatului tău, tu debitezi numai nerozii!

— Iată-te și bătăran acum! Din ce în ce mai bine!

Norbert izbi cu pumnul într-un gheridon, făcând să se zguduie porțelanurile aflate pe el.

— Ești exasperantă! Exasperantă!

Ide îl privi disprețuitoare:

— Strică mobila dacă îți face plăcere! E și așa destul de urâtă! Apoi privi în jurul ei, cu silă. De altfel, în acest studio, pe care l-ai închiriat fără să-mă consulți și pe mine, totul e urât, n-am văzut niciodată strânse laolaltă atâtea urățenii.

— Știi bine că stăm aici provizoriu!

— Văd că te complaci în atmosfera asta.

— Fiindcă îmi place cartierul.

— Te cred, doar tot aici stă și domnișoara Rita!

— La dracu!

— Tot ea îți dă și lecții de grosolănie?

Norbert se aplecă spre Ide, împreunându-și mâinile într-un gest de implorare.

— Ide, te rog, încetează să mă mai hărțuiești! De îndată ce ne vor sosi mobilele din Transvaal, ne vom muta în noul apartament pe care am de gând să-l cumpăr, pe bulevardul Montparnasse, și pe care n-ai decât să ți-l aranjezi cum îți va plăcea.

— Vom rămâne deci tot în cartierul unde stă iubita ta, din moment ce ea locuiește pe strada Delambre.

— Rita Tătăărăscu n-are nici o legătură cu alegerea apartamentului nostru, înțelege

odată! Cred că nu trebuie să-ți mai explic că Montparnasse a fost întotdeauna cartierul pictorilor și al sculptorilor... Aici, mă simt ca acasă...

— Înainte de a ne căsători parcă-ți aveai atelierul în strada Bonaparte, nu?

— Da, dar...

— Atunci de ce n-ai ales cartierul Saint-Germain-des-Pres?

Norbert se îndreptă din nou spre fereastră.

— Nu se poate discuta cu tine, gelozia te face s-o iei razna. Ești la fel ca și mama ta! Când vorbești despre Rita, am impresia, c-o aud pe soacră-mea tunând și fulgerând împotriva nefericitei aceleia de Sigrid!

Ide sări ca arsă, roșie de indignare.

— Îți interzic să vorbești pe acest ton despre mama! N-ai dreptul, pricepi? N-ai dreptul!

— Văd că nu te jenezi deloc să-mi trănțești în față tot ce-ți trece prin cap! Așa că nu pricep de ce n-aș face și eu la fel!

— N-o amesteca pe mama în cearta noastră! Și apoi nu admit ca tu, soțul meu, să-i iei apărarea Sigridei, îngerul negru al familiei noastre. După care, adăugă mai calmă: A murit, Dumnezeu s-o ierte! Nu vreau s-o vorbesc de rău... Deși...

Norbert o întrerupse furios:

— Niciodată n-ați făcut altceva, în familia voastră, decât s-o vorbiți de rău! Mai ales maică-ta! Închipuie-ți că, pentru familia Verneuil, Sigrid a fost o adevărată zână, ființa cea mai generoasă de pe acest pământ!

— Spui asta pentru că v-a lăsat averea! Dar generozitatea ei față de voi n-a șters în nici un fel vina ei față de prima soție a tatei, cea al cărei nume îl port, iar mai târziu, vina ei față de mama.

— Mama ta era invidioasă pe farmecul ei, așa cum ești și tu pe farmecul Ritei!

Din ce în ce mai furioasă, Ide se ridică din fotoliu și se îndreptă spre soțul ei.

— Nu ți-e rușine să-mi vorbești astfel? strigă ea.

Norbert o privi cu răceală.

— Ne aflăm în clipa adevărului, nu? replică el cu indiferență.

Fu picătura care umplu paharul.

— Mărturisești, deci, că nu ești insensibil la frumusețea acelei aventuriere! Nu cumva mărturisești că te-ai și îndrăgostit de ea? întrebă Ide pe un ton din ce în ce mai revoltat.

Pictorul își vârî mâinile în buzunarele vestei și declară cu trufie:

— Sentimentele mele față de Rita ne privesc doar pe noi doi, adică pe ea și pe mine. N-am de dat socoteală nimănui! Apoi adăugă plin de înflăcărare: E superbă, voluptuoasă, te vrăjește! Când o văd pe ea, mi-o imaginez pe Sigrid, doar că Sigrid era blondă!

— Taci!

— Și Sigrid trebuie să fi exercitat aceeași atracție asupra bărbaților; îi seducea, îi

aducea în starea de frenezie după care jinduiau toți, în afară, bineînțeles, de bărbații mediocri, de duzină... După care, adăugă gânditor: Când eram mic, mi-o imaginam pe Sigrid ca pe o ființă de vis... Dacă nu mă crezi, întreb-o pe Flavie...

— Încetează!

— Tu și maică-ta detestați acest gen de femei. Și vrei să știi de ce, vrei să ți-o spun? Ide clătină din, cap:

— Nu, nu vreau să știu...

— Ba da... Trebuie să-ți spun!

— Te rog să nu mai vorbești de mama! Îți interzic! Auzi, îți interzic!

Norbert ridică din umeri.

— Nu mai pot eu de interdicțiile tale!

Cu bărbia înainte, cu o sclipire disprețuitoare în ochi, Norbert rosti pe un ton sarcastic:

— Urâți femeile ca Sigrid și ca Rita pentru că simțiți instinctiv că preferința bărbaților se îndreaptă către ele, că în comparație cu astfel de femei voi păreți... (căută un cuvânt tare, pe care-l trânti cu glas jignitor)... fade!

— Ești josnic, Norbert!

— Frumusețea Ritei îmi face sângele să clocotească, ori de câte ori mă gândesc la ea. Când o văd în fața mea, lumea, mi se pare altfel!

Ide își apăsă tâmplele cu mâinile și strigă deznădăjduită:

— Nu, Norbert, nu poate fi adevărat! N-o iubești pe femeia aceea!

— O doresc!

Fiecare cuvânt al lui Norbert era un spin lung ce se înfîșea în inima fiicei lui Jan. Tot universul ei se destrămase: bărbatul pe care-l iubise cu o dragoste totală și plină de abnegație, tatăl copilului ei, o insultase, o umilise crunt, laudându-se față de ea cu sentimentele pătimase pe care i le inspira altă femeie! Ide încercă s-o vadă pe Rita cu ochii unui bărbat, să facă abstracție de profunda antipatie pe care o nutrea față de ea. Trebui să recunoască cinstit că femeia era nespuse de frumoasă: înaltă, zveltă, cu un trup cu rotunjimi provocatoare, avea un păr minunat, de un negru mătășos, și niște ochi nemaipomeniți, de un verde strălucitor, migdalați și prelungi. Da, nu se înșelase! De prima oară când o văzuse, o spaimă ascunsă, o neliniște surdă puseseră stăpânire pe ea: îi era frică să nu-l piardă pe Norbert. Și iată că presimțirea se dovedise întemeiată! Acum, bărbatul ei îi mărturisea, fără jenă, că n-avea decât o singură dorință: s-o posede pe Rita! Ce se petrecuse în sufletul celui căruia îi spunea odinioară „Norbert al meu”? Uriașul blond, afectuos și inteligent, tandru și sensibil, se preschimbase peste noapte într-un străin trufaș, care o sfida dezvoltându-i dorințele sale cele mai intime! O clipă, Ide dori să fie tot atât de frumoasă ca și Rita, de o frumusețe diabolică, să poată rivaliza cu ea, să-și poată recuceri bărbatul. Dar decența, cinstea înăscută, o făcură să-și dea seama că o asemenea dorință era nedemnă de ea.

După izbucnirea insolentă, Norbert amuțise. Acum se plimba de colo-colo, prin

odată, cu ochii în jos, vizibil jenat de vorbele urâte pe care le rostise. Apoi, hotărându-se brusc, se apropie de Ide cu o mutră împăciuitoare:

— Iartă-mă, dragă, șopti el, îmi pierdusem capul, nu mai știam ce spun... Schiță un gest de scuză, apoi continuă: Femeia aia mă ațâță, nu pot nega acest lucru; de altfel nimeni nu e pe deplin stăpân pe simțurile sale. Am încercat să n-o mai văd, să uit tot ceea ce mă atrage către ea... Hai să ne mutăm în afara Parisului... Cu răbdare, cu tenacitate, să încercăm să trăim la fel ca odinioară. Vocea îi deveni aproape timidă: Ai vrea, Ide?

În picioare, în fața lui, Ide – foarte dreaptă – îl privea în tăcere. Tentația era mare; să accepte propunerea lui Norbert, să mizeze pe o nouă fericire posibilă? Dar iată că mândria și demnitatea Idei se răzvrătiră. Norbert rostise prea multe vorbe umilitoare și jignitoare, atât împotriva ei cât și a familiei sale.

— Nu, răspunse ea sec.

— Refuzi? spuse Norbert făcând un pas înainte. Apoi, pe un ton redevenit brusc agresiv, întrebă: Deci nu vrei să mă ierți?

Ide își vârî unghiile în palme, ca să reziste, ca să nu cedeze în fața ispitei.

— Nu, repetă ea pe același ton.

Atunci Norbert își pierdu orice stăpânire de sine:

— În acest caz, urlă el palid de mânie, dac-o faci pe fandosita cu mine, nu-mi mai rămâne decât să plec!

— Pleacă!

Livid, Norbert se apropie de Ide și-i strigă în obraz:

— Află că mă duc la ea! Da, la ea, la ea! Mi-e dor de trupul ei fierbinte și suplu! Ard de nerăbdare să-i mângâi umerii rotunzi, sâniile tari, mijlocul subțire, șoldurile rotunde și pline, picioarele lungi de gazelă! Ard de nerăbdare s-o sărut, s-o strâng în brațe!

Ide nici măcar nu clipi.

— Bădăranule, spuse ea, pleacă!

Norbert se năpusti spre ușă. Ajuns în prag, se întoarse și-o privi pe Ide din cap până în picioare:

— Văd, spuse el gâfâind, că te-ai hotărât să-mi faci viața un infern. Așa că de acum încolo casa Ritei va fi și casa mea, unde voi sta și eu, în sfârșit, alături de o femeie așa cum mi-am dorit întotdeauna!

Apoi ieși, trântind cu putere ușa în urma lui. De îndată ce rămase singură, Ide își pierdu siguranța. Câteva secunde stătu încremenită în loc, uluită. Apoi leșină, prăbușindu-se inertă, pe covor.

13

— Am visat sau ce mi s-a întâmplat? spuse Yannakos venindu-și în fire. Când tâlharul m-a pocnit în cap, mi s-a părut că aud două împușcături...

Octave Thibault se aplecă spre fotoliul unde – cu ajutorul soției sale – îl așezase pe bătrânul marinar.

— Eu le-am tras, spuse el cu o sclipire de mândrie în ochi.

— Și l-ai nimerit pe porcul ăla?

— O, nu, am tras în aer, am vrut doar să-l sperii!

Paznicul începu să râdă, ca și cum ar fi fost vorba de cine știe ce glumă bună.

— Aoleu, cum mai fugea! hohoti el. Merita să vezi cum își luase picioarele la spinare, gonind de parcă-l fugăreau tătarii!

Yannakos își pipăi creștetul capului și descoperi un cucui cât toate zilele. Înfiptă în fața fotoliului, cu mâinile în șolduri, Elise strigă cu vocea ei ascuțită:

— Ți-am pus niște comprese reci! întrebă-l pe Octave, și le-am pus încet, să nu te doară!

Thibault făcu o mutră serioasă.

— Așa e, confirmă el. Elise m-a uluit! Mai bine se făcea infirmieră. Ar trebui să-i dai de pomană o lumânare!

— Ba am să vă dau un butoiăș cu măsline din țara mea, mormăi Yannakos.

Elise protestă:

— Nici pomeneală! Ce-am făcut, am făcut din toată inima! Nu vreau răsplată! Oamenii de treabă se ajută întotdeauna între ei!

— Ah, dacă l-ai fi văzut cum a luat-o la sănătoasa! necheză din nou Thibault.

— Ar fi trebuit să ochești în picior! bombăni Yannakos.

— Nu se putea, era prea întuneric. Și apoi, și-am mai spus-o, nu știu să trag cu pistolul!

— Atunci la ce dracu îl mai ții?

Thibault își clătină căpățâna cheală:

— Ca să-i sperii pe hoți, răspunse el vesel, să-i fac să crape de frică! Tragi câteva focuri în aer, și bandiții fug ca iepurii! Ha! Ha! Să-i vezi cum o tulesc!

— M-a pocnit cu un box, bombăni Yannakos, altfel cred că-l făceam harcea-parcea.

— Ce mai e și boxul ăsta?

— Un fel de cilindru de cauciuc cu niște bucăți de fier înăuntru.

— Putea să te omoare!

— Mai mult ca sigur, spuse Thibault, dacă nu mi-ar fi venit în minte să mă folosesc

de revolver.

— Vezi, Octave ți-a salvat viața! Și după asta ai să spui din nou că e un prost și un adormit.

— Ei, vă dau butoiașul cu măslina, v-am fâgăduit, gata!

— Mi-am făcut doar datoria, nimic altceva, declară cu un aer solemn, Thibault.

— Octave e paznic, adăugă Elise, așa că are răspundere... Asta e și motivul pentru care s-a expus, procedând astfel. La urma urmei, banditul putea să tragă în el, să-l rănească, sau poate... Speriată, își duse mâna la gură: — ...să-l și omoare!

Thibault dădu grav din cap.

— Are dreptate, primejdia a fost mare. Dar, așa cum a spus mai adineauri Elise, sunt paznic. Fiecare meserie cu riscurile ei!

Yannakos încercă să se ridice din fotoliu.

— Nu te mișca îmi strigă Elise. Stai liniștit!

— M-am lăfăit destul ca un leneș! Bătrânul marinar privi în jurul lui. Unde ne aflăm? întrebă el răgușit.

— În salonul cel mare al vilei, răspuse Thibault, aici își pregătea banditul lovitura!

— Ce lovitură? Ce vrei să spui?

Paznicul făcu pe misteriosul.

— E adevărat că tu încă n-ai aflat nimic, spuse el cu o voce plină de subînțelesuri.

— Explică-te! se impacientă Yannakos.

— Ia să vedem dacă ghicești ce anume a venit tâlharul să facă aici.

— Ți-ai și găsit momentul să te ții de ghicitori! Nu vrei să te hotărăști, totuși, să vorbești?

Thibault se dădu mai întâi un pas înapoi, apoi o trânti pe un ton triumfător și totodată amenințător:

— Plimbărețul nostru e un incendiator!

Și întinse acuzator degetul către mijlocul vastului salon.

— Privește!

Yannakos ridică încet capul și zări, pe covorul din salon, o mică grămăjoară de lemne. Văzu, de asemenea, o mulțime de cârpe îmbibate în benzină.

— Acum înțelegi de ce se plimba mereu cu un bidon în mână? spuse paznicul.

— Mai bine spune că a vărsat benzină și pe cele două fotolii Ludovic al XVI-lea, la care doamna ținea atât de mult! se lamenta Elise.

— Și-a aruncat peste tot cârpele lui murdare, spuse Thibault. Dacă am fi venit puțin mai târziu, acum vila ar fi fost în flăcări!

— Eu sunt cel care l-a deranjat din treaba asta! strigă Yannakos, ținând să pună lucrurile la punct. Eu și nimeni altul! Voi doi vă închiseserăți în pavilionul vostru.

Calm, paznicul, îi dădu dreptate:

— Așa e, îți revine tot meritul. Te-ai hazardat singur în grădină, să dai târcoale casei... Am să-i spun stăpânului, fii fără grijă!

— Șeful ar trebui anunțat imediat, zise Yannakos.

Thibault fu de acord.

— Și poliția? întrebă el. N-ar trebui s-o punem la curent? Vor ancheta cazul și poate că-l vor găsi pe prichindelul ăla...

— Asta numai șeful poate s-o hotărască spuse marinarul. Noi nu ne putem asuma răspunderea de a lăsa poliția să intre în casă.

— Dar n-avem nimic de ascuns, domnule! strigă Elise cu un aer indignat.

— Ajunge, cucoană! Lasă-mă în pace! Îți repet că nu putem lua noi această hotărâre!

— Cred că are dreptate, se hazardă Thibault, privindu-și timorat, nevasta.

— De ce nu m-ai lăsat să fac ordine aici? strigă Elise. De ce m-ai împiedicat să înlătur toată murdăria, toate lemnele și cârpele astea? Sau crezi cumva că stau frumos pe covor, că vine mai bine așa?

— I-am spus să nu se atingă de nimic, zise Octave, afară de cârpele de pe fotolii, care ar fi putut să le strice, și să lase totul în starea în care se află. Din pricina poliției, înțelegi? Ei nu vor să faci ordine, din pricina amprentelor digitale... Își ridică nasul spre plafon, părând că meditează. Dacă făceai curat, riscai să ștergi urmele răufăcătorului, pricepi?

— Ia mai lasă-mă în pace cu poveștile astea! Închipuie-ți că n-am nevoie de lecțiile tale!

Thibault se făcu că nu aude răspunsul furios al neveste-si.

— I-am interzis chiar și Francinei să intre în salon, spuse el. Apoi rânji: De altfel, acu cred că stă în dosul ușii și trage cu urechea la ce vorbim noi!

— Cele două împușcături ale lui Octave au trezit-o din somn, biata de ea! spuse Elise.

Cei doi soți Thibault își plecară brusc, capetele.

— Ar mai fi ceva de spus, murmură paznicul cu vocea lui plângăreață. Vei hotărî dacă să-l înștiințezi sau nu pe domnul!

— N-am socotit că fac rău, oftă Elise, despăturind o batistă cât toate zilele, în careuri roșii, cu care încep a-și șterge lacrimile ce-i șiroiau pe obraz.

— Ce mai e? strigă Yannakos. Vă învărtiți amândoi în jurul meu și-mi împuiati urechile cu scornelile voastre! Dacă mai aveți ceva de spus, faceți bine și isprăviți odată!

Se ridică greoi din fotoliu și făcu câțiva pași pe covor:

— Drace! tună el, mă simt slab ca un țânc! Apoi se adreseă furios, lui Thibault: Ei, ai de gând să vorbești?

— Acum vreo cincisprezece zile, zise paznicul, cu ochii în pământ, Elise a fost acostată de un bărbat care semănat leit cu incendiatorul nostru...

— Cu diavolul ăla?

— Da! Se întorcea de la Nisa unde făcuse unele cumpărături. Omul se afla și el în autobuzul ce venea din Saint-Jean.

- Unde te-a acostat? o întrebă Yannakos pe Elise, care se văicărea întruna.
- Aproape de... proprietatea regelui Belgiei... Coborâse din autobuz și se afla chiar în spatele meu...
- Ți-a vorbit?
- Da, mi-a spus că e ziarist și că pregătește un articol despre domnul. Apoi adăugă cu o voce tânguitoare: Mi-a pus o mulțime de întrebări și, firește, eu i-am răspuns.
- Bineînțeles!
- Era atât de gentil, de politicos, de cultivat... întocmai ca și domnul!
- Ți-a spus cum se numea, de unde venea?
- Elise clătină din cap:
- Nu, mi-a pus doar întrebări. A spus că nu voia să-l deranjeze pe domnul și că, în plus, articolul trebuia să fie o surpriză.
- Iar tu, femeie, ai fost cum nu se poate mai fericită să stai la taclale cu el. Frumos, n-am ce zice!
- Voia, mai ales, informații despre familia domnului. Apoi, luând o mutră șireată, adăugă: Ei, mai știm și noi unele lucruri...
- Frumos te lauzi, cumătră! se supără Yannakos.
- Păi cum să nu le știe... interveni timid, Thibault.
- Măcar ești în stare să-l descrii pe „ziaristul” ăla? întrebă Yannakos.
- Știi bine că-s mioapă, se smiorcăi Elise.
- Ei, drăcia dracului!
- Aș putea doar să-ți spun că avea un accent...
- Ce fel de accent?
- Nu ca al tău, grecesc sau italianesc, nu... Se gândi îndelung, apoi spuse: Dacă n-ar fi fost atât de scund, l-aș fi luat drept neamț.
- Un neamț? exclamă Yannakos.
- Da, vorbea ca domnul care s-a însurat cu domnișoara aia din America... violonistul...
- Sau poate ca un suedez, zise Thibault... O fi vreun compatriot al stăpânului...
- Ciudat, foarte ciudat... Apoi Yannakos se așeză din nou în fotoliu. Să nu pierdem vremea sporovăind de pomană! Nu există decât un singur lucru de făcut: să-l anunțăm pe șef! Trebuie să telefonăm în Italia și să încercăm să dăm de el. Unde se află acum?
- Paznicul scoase o foaie de hârtie din buzunar:
- Vezi că m-am gândit la toate, zise el plin de importanță.
- Nu vreau flecăreală, ci doar o informație!
- Liniștește-te! Să vedem... Așa... în noaptea asta se află la hotelul „Corallo”, la Imperia.
- Ai numărul de telefon?
- Nu, dar pot să-l aflu.

— Atunci află-l.

— Nu acum, Yannakos, e aproape unu noaptea. De ce să-l trezești pe domnul la ora asta?

Yannakos schiță un gest de nerăbdare.

— Mă rog, ai și tu o dată dreptate! Vom telefona mâine dimineață, la prima oră! Apoi, adăugă dus pe gânduri: Am impresia că șeful are un dușman înverșunat, care-i dă târcoale. Un drac împielițat!

14

Pentru călătorii care – venind dinspre Coasta de Azur – pătrund în Italia prin vesela *Riviera dei Fiori*, adică pe drumul Vintimillia—San Remo, Italia nu începe propriu-zis de la Imperia. La Vintimillia, Bordighera, Ospedaletti și San Remo, aproape toată lumea vorbește sau înțelege franceza.

San Remo e o stațiune balneară mondenă, ca alte câteva sute aflate pe țărmul Mediteranei, cu magazine de lux cum vezi la Vichy ori la Spa, cu saloane unde îți poți lua ceaiul, cum există la Baden-Baden sau la Rapallo, cu un cazinou care rivalizează în urâtenia lui pretențioasă cu cele din Monte-Carlo și Cannes, cu hoteluri din epoca victoriană, care se numesc în mod invariabil „*Excelsior*”, „*Bellevue*”, sau „*Hotelul englezesc*” și, în sfârșit, cu inevitabila biserică rusească, cu cupolele și crucile ei aurite.

Începând de la Imperia, totul se schimbă. Mult mai mulți negustori de ilustrate împetritate, mult mai multe prăvălii cu „amintiri”, mult mai mulți băieți de cafea care vă răspund în franceză, când vreți să faceți uz de italiana dumneavoastră, mult mai multe grupuri zgomotoase de turiști supraîncărcați de binocluri, aparate de fotografiat și de filmat.

Imperia este capitală de provincie constituită prin contopirea a două localități: Porto Maurizio și Oneglia. Pliantele și ghidurile sunt foarte laconice în ceea ce privește cele două orașe, ceea ce este o nedreptate. Despre Porto Maurizio aflăm că e un fost port roman care mai târziu a fost alipit la republica Genova. Despre Oneglia ni se spune că a fost odinioară fieful lui Andrea Doria, care avea să joace un rol atât de important în istoria Genovei, apoi a Savoiei al cărei destin avea să se confunde cu cel al Italiei. Dar amintirile dinastice sunt departe de a repune în drepturile sale un loc de un farmec fără egal...

Cel care urcă spre vechiul oraș Porto Maurizio are uimitoarea impresie că face o călătorie în timp, o călătorie în epoca înfloritoare a Renașterii italiene. Contrar multor altor cetăți vechi, descoperi aici – pe lângă străduțele în serpentină și scările foarte înguste – străzi foarte largi care duc spre centru, dând orașului un aspect, de măreție și de generozitate arhitecturală, absolut unică. Pretutindeni palate – *palazzi* – cu intrări monumentale împodobite cu blazoane și cu câte o deviză în latină, încântătoare balcoane din fier forjat, piețe mici și pitorești unde clipește apa limpede a fântânilor arteziene, biserici frumoase, aidoma catedralei Sfântul Petru, adevărată bijuterie din secolul al XIII-lea, restaurată și modificată în epoca barocului. Și toate astea scăldate tot timpul în lumina aurie a soarelui mediteranean... Primul lucru care-l frapează pe cel care sosește în Oneglia este mirosul de ulei de măsline, înțepător și foarte persistent, ce se simte în toate cartierele acestui oraș – unul dintre cele mai mari centre europene de fabricare și export a uleiului.

În portul de o nemaipomenită poezie, în fața încântătoarelor căsuțe roz și bleu, talazurile leagănă vapoarele venite din cele patru colțuri ale lumii, mai ales din Spania, cu celele încărcate de butoaie cu măslina.

Jan și Thérèse petrecuseră la Imperia o zi într-adevăr încântătoare. La Porto Maurizio admiraseră – din galeria de trecere dintre cor și absidă a mănăstirii Clarissa, ale cărei arcade venerabile dau direct spre marea Linguriei – înălțimea pe care e construit orașul și unde splendoarea priveliștii aproape că face să ți se taie respirația.

La Oneglia, Jan se interesase despre instalațiile impresionante ale fabricilor de ulei, în vreme ce Thérèse își amintise de Guy de Maupassant care a descris atât de frumos portul.

Seara, cu capul plin de imaginile variate și multicolore de peste zi, se așezară la o masă de pe terasa unei *liquorezia* din *piazza Dante*, în fața vechiului hotel al orașului Oneglia, un edificiu superb, construit în stilul tipic al palatelor genoveze. În mijlocul pieței înconjurată de arcade, urca și cobora un jet de apă, a cărei șiroire feerică, datorită unui reflector așezat la bază, trecea, rând pe rând, prin toată gama de culori a spectrului solar.

— Dacă am comanda două pahare de *marsala* cu ouă ca să ne mai remontăm un pic? întrebă Jan privind avid în jurul lui, vizibil încântat de farmecul zgomotos al vieții italiene.

— Cum vrei tu, dragă, răspunse Thérèse.

Și apucându-și soțul de mână, murmură:

— Ziua asta a fost nemaipomenită, mă simt pur și simplu, copleșită...

— Să sperăm că vom fi lăsați să ne bucurăm până la capăt, de călătorie, oftă Jan cu gândul la scrisoarea anonimă.

— Ce crezi că ne-ar putea împiedica? se miră soția lui.

Jan chibzui o clipă dacă să-i dezvăluie conținutul ciudatei și neliniștitoare scrisori. După ce reflectă, preferă să tacă, s-o lase pe Thérèse să se bucure în tihnă de dulcea euforie a serii plină de farmec.

— Ai căzut, brusc, pe gânduri, spuse Thérèse, căreia nu-i scăpa nici cea mai mică schimbare de pe fața lui Jan. Cu un aer întrebător, ea adăugă: Chipul ți s-a adumbrit.

Jan se sili să suradă.

— Ți se pare, draga mea! Și, ca să schimbe vorba, o întrebă: Ți-am spus că am aflat mai zilele trecute că doctorul Bloom nu mai lucrează la spitalul din Pretoria?

— Nu!

— Mi-a scris Schipper.

— Cornelius Bloom, spuse Thérèse pe gânduri. Aproape că te-a obligat să te revanșezi atunci... Ți-ai aduci aminte?

— Sigur că da! Bolnavul care a murit în mâinile mele... O hemoragie internă pricinuită de devastatoarea Boală a lui Richter, în ultima ei fază... Măhnirea, disperarea după accident...

-
- Apoi a urmat celălalt caz al Bolii lui Richter.
- Da, cel de la Johannesburg...
- Bloom te-a convins să-l operezi, deși erai demoralizat și într-o stare de cumplită descurajare.
- Sigur că se simțea răspunzător de tot ceea, ce se întâmplase, zise Jan gânditor.
- Ce vrei să spui cu asta, dragă?
- Că se știa vinovat.
- Bloom?
- Chiar el!
- Thérèse fu intrigată.
- Vrei să-mi explici și mie? Căci, în sfârșit, nu văd de ce anume se putea face vinovat...
- Jan se aplecă spre soția sa.
- Îți aduci aminte că am acceptat cu inima strânsă, să fac acea primă operație... Operația care s-a isprăvit cu un dezastru...
- Da, îmi aduc aminte. Stăteam cu toții în salonul apartamentului nostru din Pretoria. Ide – care încă nu se recăsătorise – și noi doi.
- Jan dădu aprobator din cap.
- Da, și ca de obicei în acea epocă, discutam despre locul unde să construim viitoarea casă a visurilor noastre acel *Journey's End*...
- Încă nu ne hotărâsem pentru Cap-Ferrat...
- Tocmai propusesem Tangerul, când a sunat telefonul, în cabinetul meu de lucru.
- Ce memorie ai, Jan! Uneori mă uluiești...
- La aparat era Schipper. Mă ruga să intervin, să operez bolnavul într-o oră...
- Fiindcă nu izbutise să dea de Bloom, nu-i așa?
- Da. Și cum Bloom era atunci șeful spitalului din Pretoria, era de datoria lui să opereze bolnavul.
- Thérèse sorbi câteva picături de *marsala*, apoi spuse:
- După operație a venit la noi, la trei dimineața, după ce tu te închiseseși în cabinetul de lucru.
- Distrus și doborât...
- Eu i-am deschis ușa. Îmi amintesc că l-am primit destul de rece. L-am întrebat unde fusese. Am fost nedreaptă cu el!
- Nici pomeneală! replică Jan. Presimțirea ta nu te înșelase.
- Nu înțeleg...
- Adu-ți aminte ce ți-a răspuns când i-ai pus întrebarea care ți s-a părut nedreaptă.
- Că Schipper ar fi trebuit să știe că se afla la Cercul olandez și că-i lăsase vorbă secretarei în acest sens.
- Ceea ce era fals!
- Că-i lăsase vorbă?
-

— Da, și mai ales că se dusesese la Cercul olandez.

Thérèse era stupefiată.

— Deci te-a mințit? bâigui ea.

— Da.

— De necrezut!

— Și totuși ăsta e adevărul!

— Și, în realitate, unde fusese în seara aceea?

— Într-un bar deocheat și rău famat din Pretoria.

— Cum ai aflat?

— Am făcut o mică anchetă personală. Viața m-a învățat să fiu sceptic...

— Totuși, după câte știu, n-ai vorbit nimănui despre descoperirea ta.

— Niciodată! Voiam să-i dau o șansă, înțelegi? Cu atât mai mult cu cât se arătase foarte corect în ce mă privea.

— Just!

— La urma urmelor, viața particulară a medicilor nu mă interesa câtuși de puțin. Nu uita că, de altfel, noi am și părăsit Transvaalul la puțină vreme după asta.

— Și mai pe urmă mi-ai spus mereu că Bloom era totuși un chirurg excelent, care nu săvârșise nici o greșală...

— Atunci da, cred că era cel mai bun chirurg din toată Africa de Sud!

— Deci nu puteai încredința altcuiva conducerea spitalului din Pretoria.

— Nu, n-aveam de ales! De altfel, în afară de acel incident foarte neplăcut, Bloom nu-mi prilejuise niciodată vreun motiv de nemulțumire.

— Totuși, spuse Thérèse pe gânduri, un om care minte...

— Știu bine că descoperirea a fost foarte neplăcută. Pe urmă, m-am întrebat adesea dacă procedasem bine trecând-o sub tăcere. Trebuie să-ți mărturisesc, totuși, că atunci când am aflat că a plecat, am încercat un sentiment de ușurare, pentru că de acum încolo nu mă voi mai simți răspunzător de eventualele greșeli sau abateri ale doctorului Cornelius Bloom.

— Schipper nu ți-a spus de ce a plecat?

— Nu, mi-a scris doar că s-a reîntors în Europa și că Jansens a preluat conducerea spitalului.

Jan se simți, dintr-o dată, foarte melancolic. Amintirile despre vechea lui activitate profesională îl întristau și-l deprimau. Nostalgia trecutului punea imediat stăpânire pe el. Se revedea sub lumina crudă a lămpii scialitice, aplecat deasupra bolnavului, cu bisturiul în mână. Dar în seara aceea nu voia să se lase copleșit de trecut, de imaginile dintr-o epocă plină de glorie. Se decise să reacționeze prompt. Arboră un surâs radios și încrezător:

— Să bem pentru continuarea minunatei noastre călătorii! spuse el, ridicând paharul și ciocnind cu soția lui.

PARTEA A TREIA

15

- Ești mulțumit de triumful repurtat la Paris?
- Triumf e un cuvânt mare, *kleines Mädchen*.
- Chiar Charles Munch l-a folosit, și el e cel mai în măsură să aprecieze.
- Ce om extraordinar! Dirijează dumnezeiește!
- Același lucru l-a spus și el despre felul cum cânti tu!
- Mai am încă multe de învățat...
- Ambiția ta e de-a dreptul tiranică; nu-ți lasă nici o clipă de răgaz.
- Vreau să ajung cel mai mare violonist, vreau să ocup primul loc, ți-am mai spus...

Lungiți în două șezlonguri, pe terasa vilei *Santa Monica*, Hugo și Judith contemplau apusul soarelui.

— Dimineată, când am ajuns aici, vremea era închisă. Acum nu mai e nici urmă de nor.

— Lucru obișnuit în aceste locuri, spuse Hugo aprinzându-și o țigară. Vântul care vine din larg alungă norii.

— Ce priveliște minunată! Aș admira-o la nesfârșit!

— Da, *liebes Kind*, marea este nemaipomenit de frumoasă în seara asta. S-ar spune că a făcut-o în mod special, ca să ne ofere un spectacol demn de noi!

— Ai vrea ca natura să fie sensibilă la stările noastre sufletești, nu-i așa? Să se adapteze după nevoile noastre de moment...

— Și de ce nu? Omul nu e o încununare a creației?

— Uită-te: s-a aprins farul de la Cap d'Antibes.

— Va grăbi căderea nopții.

— Da, lumina artificială o alungă pe cea a apusului de soare.

— *Ich liebe diesen Augenblick!*⁸⁰

Hugo se ridică, pe jumătate, din șezlong.

— Câtă solemnitate, câtă măreție! spuse el.

— Uite că apar pe cer primele stele, încă timide, abia vizibile...

---

⁸⁰ Cât de mult îmi place această clipă! (germană).

Violonistul arată cu degetul o stea.

— *Das ist mein Stern!*⁸¹ strigă el.

— Steaua ta?

— Da, uite-o colo, drept deasupra noastră!

— Da, acum o văd...

— Ne apără, veghează asupra-ne...

Judith se aplecă spre soțul ei:

— La Paris ai câștigat o nouă victorie, iubitele. Am venit aici să regăsim liniștea, această minunată liniște mediteraneană. De ce să nu profităm de momentele plăcute ca să uităm de scrisoarea aceea?

Îl simți imediat pe Hugo cum se încordează:

— *Unmöglich! Ganz einfach unmöglich!*⁸²

Judith schiță un gest de oboseală.

— Deci ții cu orice preț să strici șederea noastră aici?

— Am venit pe Coasta de Azur ca să am o discuție cu doctorul Yvarsen, da sau nu?

— Da, dragă, așa e, dar...

Hugo n-o lăsă să termine.

— Așa că, spuse el cu o voce în care se simțea o ușoară iritare, să nu mai revenim asupra acestei chestiuni!

Judith nu era însă femeia care să se lase dezarmată atât de ușor.

— Nu crezi, spuse ea, că însăși soarta ne arată că nu trebuie să insistăm? Uite, familia Yvarsen nu-i aici, a plecat în Italia. Nu vezi în asta un semn al soartei?

Violonistul trase cu sete din țigară.

— Yannakos le-a dat telefon azi-dimineață. El spune că se vor întoarce deseară. Așa că nu văd de ce mai ridici problema asta!

— Dar nu-i vorba de nici o problemă! Ci de o senzație de...

— Te rog...

— Ba da, Hugo! Am senzația – aproape fără voia mea – că trebuie să dăm uitării scrisoarea, că nu e momentul să-i deranjăm pe Yvarseni cu povestea asta urâtă.

Hugo cită cu aproximație din memorie: „*Dacă ai cât de cât, onoare, îl vei provoca pe doctorul Yvarsen la duel. Omul ăsta și-a bătut joc destul de dumneata, te-a înșelat destul... Nu i-ai trimis o invitație la nuntă? Cred că s-a amuzat copios în ziua aceea... Mi se pare că-i aud vorbele umilitoare pe care le-a spus pe seama dumatăle, mi se pare că-i și aud hohotele de râs...*”

— Ce importanță poate avea delirul epistolar al unui nebun! strigă Judith, enervată peste măsură. De altfel văd că degeaba am rupt-o, din moment ce ai învățat pe dinafară

⁸¹ Iată steaua mea! (germană).

⁸² Cu neputință! E, pur și simplu cu neputință! (germană).

frazete mincinoase, cuvintele odioase.

— N-am învățat nimic pe dinafară; adevărul e că n-am putut uita nici măcar un cuvânt!

— Dacă ai fi avut încredere în mine, nu te-ai mai fi gândit la ea!

— Bănuiala asta e ca o țepă înfiptă în carne...

— Mă faci să mă simt îngrozitor, Hugo...

— *Ich will die Wahrheit kennen, die ganze Wahrheit!*⁸³

— Repeți mereu același lucru!

— Pentru că mă simt mereu chinuit de aceeași obsesie. Te văd mereu pe vaporul acela, singură cu Yvarsen!

— Yvarsen e unul dintre oamenii cei mai nobili și mai generoși! spuse Judith. Ar trebui să-ți fie rușine să-l crezi în stare de vreo josnicie. Ca să nu mai vorbim de mine...

— Pe vremea aceea nu eram căsătoriți. Deci erai liberă să faci ce vrei!

— Dar doctorul Yvarsen era însurat!

— Pentru unii treaba asta nu constituie o piedică!

— Se vede bine că nu-l cunoști!

— Ceea ce mă deranjează e ardoarea cu care îi iei apărarea.

— Fiindcă n-am suportat niciodată nedreptatea.

— Cum vine vorba de doctorul Yvarsen, nici un cuvânt nu ți se pare destul de elocvent, destul de convingător pentru a vorbi despre înaltele sale calități și despre nenumăratele sale merite. Lucrul devine agasant, ba chiar iritant.

— Asta dovedește, pur și simplu, că nu vreau să-mi ascund sentimentele. *I simply cannot lie!*⁸⁴

Hugo își aruncă, furios, țigara. Chiștocul descrie o curbă și dispăru în pietrișul grădinii.

— De când eram mică nu puteam suferi să...

— La ce sentimente faci aluzie? o întrerupse Hugo.

— La sentimentele de admirație pe care le am față de doctorul Yvarsen. Apoi, un glas foarte trist, Judith adăugă: Gelozia ta te face de nerecunoscut, Hugo, odios...

— Ai fi preferat să fiu indiferent, nepăsător?

Judith nu răspunse.

— Pentru mine, strigă Hugo, dragostea este o pasiune totală și absolută. Nu admit nici cea mai mică indiferență, nici un fel de împăciuitorism mic-burghez.

— Dragostea, spuse Judith, ar trebui să fie, mai întâi și înainte de orice, sentimentul cel mai uman. Prin urmare, cel din care excesele nedemne să lipsească. *Yes, that's what I*

⁸³ Vreau să cunosc adevărul, întregul adevăr! (germană).

⁸⁴ Pur și simplu, nu pot să mint (engleză).

think, first of all love should be human! ⁸⁵

— Tocmai de asta detest mediocritatea în orice. Nu-mi place decât ceea ce-e deosebit!

— Uneori devii de nesuportat!

Hugo se ridică și se sprijini cu spatele de unul din chiparoșii care părea că stă de strajă lângă ei. Se întunecase. Licuricii, baletau tăcuți, aidoma unor stele mărunte.

— Îți repet, Judith, spuse Hugo cu o voce vibrantă, fără tine, viața mea n-ar avea nici un sens! Fără tine, aș fi pierdut!

— Dar arta ta, muzica... spuse încet tânăra femeie.

— Muzica mă devoră, nu mă susține.

— Adevărat, simt cum te arde focul lăuntric... Apoi, după o ezitare, Judith spuse, pe un ton puțin cam timid: Dacă nu m-aș teme că par prea romantică și-aș mărturisi că am impresia că te mistuie flacăra propriului tău geniu.

Hugo răspunse eu o însuflețire, aproape frenetică:

— Nu trebuie să-ți fie jenă că ești romantică, fiindcă epoca noastră are nevoie de romantism, de înflăcărare! Dar nu-i nevoie să vorbești despre geniuul meu, fiindcă n-am așa ceva!

— Ce și s-a întâmplat? De ce spui asta?

— Pentru că n-am alt har decât cel de a cânta la vioară.

— A avea har, a fi înzestrat sau a avea geniu nu-i...

— ...Totuna? Nu! A avea geniu în muzică înseamnă a fi în stare să compui, să creezi muzică și nu doar s-o interpretezi pe a altora! Și Hugo mărturisi: în seara asta, mai mult decât în oricare alta, aș fi vrut să-mi exprim sentimentele cele mai profunde, cele mai autentice, în singurul limbaj care-mi place. Dar iată că nu mă simt în stare să scriu muzică. În afară de acel ridicol concert pentru contrabas, de pe vremea când ședeam la Hamburg, n-am fost în stare să scriu nimic, nimic!

— Sunt convinsă că într-o bună zi vei dobândi și harul de a compune.

— Nu, niciodată!

— Gândește-te la Wagner, care a început destul de târziu să-și compună operele. Și ce opere! Ai toată viața înaintea! Nu simți miros de ars? spuse brusc Judith, ridicându-se în picioare.

Hugo adulmecă aerul.

— Ba da, și mi se pare ciudat... Cred că arde ceva pe aproape! Se opri și întorcând capul strigă alarmat: *Mein Gott, das Haus der Yvarsens steht in Flammen!* ⁸⁶

⁸⁵ Da, așa socot eu, că înainte de orice, dragostea trebuie să fie umană (engleză).

⁸⁶ Dumnezeu, casa Yvarsenilor e în flăcări! (germană).

16

— Nu merge prea repede, dragă! Știi că noaptea mi-e frică să călătorim. Toate farurile astea care ne orbesc...

Jan încetini.

— Mă grăbesc să ajung cât mai repede acasă, spuse el, la *Journey's End*.

— Ar fi trebuit să plecăm de dimineață, să părăsim Imperia de îndată ce-am primit telefonul. Cu atât mai mult cu cât mi-ai spus că Yannakos părea neliniștit, grăbit să ne vadă acasă.

— Da, vorbea pe un ton aproape speriat, ceea ce e un lucru nemaipomenit la el.

— De ce nu mi-ai spus mai demult de existența scrisorii anonime? Așa cum îmi împărtășești bucuriile, trebuie să-mi împărtășești și necazurile, căci de asta îți sunt nevastă!

— Voiam să te bucuri în liniște de excursia în Italia.

— În vreme ce tu erai ros de o neliniște surdă? Nu, n-ai făcut bine!

— Mă tot întreb cine poate fi omul ăsta atât de pornit împotriva mea.

— Vreun nebun.

— Poate, dar un nebun periculos. „*Ei spun că am ajuns un degenerat, dar ei n-au priceput niciodată nimic din psihologia umană... Am căpătat o privire radiosopică, o privire care vede tot... Plutesc pe deasupra apelor... Ești omul pe care-l urăsc cel mai mult pe lumea asta. Yvarsen, omul al cărui nume mă face să scrâșnesc din dinți și a cărui amintire îmi provoacă adevărate crize de furie Acum plângi, urlă, gândindu-le la nenorocirile care te așteaptă... Nu voi da înapoi din fața nici unei crime ca să te distrug... Dușmanul tău care veghează...*” Toate astea denotă demență. Analiza scrisului mă face să trag concluzia că e vorba de un caz de schizofrenie.

— În formă evoluată?

— Nu, boala e abia la început.

— Nu mi-ai spus că s-ar putea, de asemenea, să fie vorba de un om care se droghează?

— Asta în mod sigur! Scrisul șovăielnic și stilul delirant o dovedesc cu prisosință. E vorba de morfina sau de cocaină.

— Zău dacă pricep, spuse Thérèse, clătinând din cap. Fiindcă nu cunoaștem pe nimeni care s-ar putea deda la asemenea vicii.

— Parcă poți să știi...

— Și dacă ar fi vorba de o femeie? spuse Thérèse, după o pauză.

— Nu cred, scrisul e al unui bărbat. Sunt aproape sigur că expeditorul acestei

scrisori pline de ură și agresorul de la *Journey's End*, sunt una și aceeași persoană. Or, cel care a încercat să dea foc casei, era un bărbat.

— Ce ură feroce trebuie să nutrească față de noi, ca să vrea să ne ardă casa. E înspăimântător...

— Nu uita că a fost cât pe ce să-i vină de hac lui Yannakos.

— Noroc că s-a aflat acolo!

— Da. Cei doi Thibault probabil că dormeau, ca de obicei.

— Totuși sunt niște oameni destoinici.

Jan se încruntă.

— Thérèse, tu mă cunoști... M-am străduit întotdeauna să-i răsplătesc cât mai generos cu putință pe oamenii care trudesesc pentru mine, spuse el, cu condiția să-și facă datoria. Fiecare cu meseria lui!

— Elise și-a făcut-o întotdeauna.

— N-o apăra prea tare...

— Femeia asta mi-e foarte devotată, Jan. Până acum n-am avut nici un motiv să mă plâng de ea.

— Mă rog... Dar bărbatu-său, Octave Thibault, a devenit în ultima vreme un leneș și un adormit.

— Totuși, se pricepe la grădinărit!

— Mi se pare că asta îi este și meseria!

— Dar superbele straturi cu flori din fața verandei? N-a dovedit că are gust, aranjându-le astfel?

— A urmat întocmai instrucțiunile tale, știi foarte bine! Ție îți revine meritul că avem o grădină atât de frumoasă și un parc atât de îngrijit! Fără directivele tale, Thibault nu face nici o ispravă.

— Văd că ești pornit împotriva lui...

— Thibault este paznic la *Journey's End*, strigă Jan. Nu-i cer decât să-și îndeplinească, în mod conștiincios, toate obligațiile pe care i le incumbă această slujbă! Este absolut inadmisibil ca niște necunoscuți să intre când vor în curtea mea. Care nu-i nici moară, nici columbar!

— Nu crezi că suntem și noi puțin vinovați de situația asta, dragă?

— Și de ce, mă rog?

— N-am refuzat de atâtea ori să construim zidul către țărmul mării, să facem un gard solid în acea parte a parcului ce dă către plajă?

— Just, murmură Jan.

— Cel mai mult mă neliniștește paragraful din scrisoare, în care spune: „*Crede-mă, Yvarsen, nu voi da înapoi din fața nici unei crime pentru a te distrage...*”

— Ei, lăudăroșeniile unui dezechilibrat...

— Totuși, n-a dat dovadă că a început să-și pună în practică amenințările?

— Nu te mai gândi la asta, draga mea! Fii liniștită...

— Cu neputință.

— Sunt de acord cu tine că situația e gravă, că omul e, probabil, un individ foarte periculos. Dar trebuie să ne păstrăm sângele rece.

— Pentru o femeie nu-i chiar atât de ușor. Doar nu pentru mine mă tem, dragul meu!

— Cunoscându-ți firea, nu m-am îndoit o clipă de acest lucru!

Thérèse deveni foarte palidă.

— Dacă ți s-ar întâmpla o nenorocire, spuse ea pe un ton plin de emoție, n-aș mai putea trăi nici eu, Jan, n-aș mai putea, crede-mă.

Glasul i se frânse și Thérèse izbucni în plâns.

— Te rog, draga mea, stăpânește-te. Nu te lăsa impresionată de invectivele unui nebun! Voi ști să mă apăr!

Thérèse își șterse ochii cu batista.

— Și dacă ticălosul acela le face vreun rău copiilor noștri? spuse ea.

Maxilarele lui Jan se contractară. Instinctiv, accelerează motorul mașinii.

17

— Vrei să-ți ghicesc viitorul, domnule?

Erling făcu semn din cap că nu.

— Dacă-mi dai două sute de franci, îți spun tot ce-o să ți se întâmple, insistă țiganca.

— Nu!

— Haide, domnule, că doar n-o fi foc! Sunt țigani și țigani! Eu nu scornesc nimic, nu-ți spun decât ce ți-e scris în palmă și atât!

Erling oftă plictisit, apoi acceptă.

— Dacă ții neapărat...

În gând, o trimise pe țigancă la toți dracii. Îi era silă de orice fel de superstiții, ca și de orice fel de ghicit, fie că era vorba de astrologie, de chiromanție sau de tălmăcirea viselor. Dar decât să se angajeze într-o discuție cu țiganca aceea pisăloagă, preferă s-o lase să-și facă meseria, ca să scape cât mai repede de ea.

— Dă-mi mâna, domnișorul!

— Dă-i drumul repede, că n-am vreme...

Țiganca aruncă o privire pătrunzătoare asupra liniilor din palma lui Erling, apoi spuse, privindu-l cu coada ochiului:

— Îți place să comanzi...

— S-ar putea...

— Ai degete de pianist sau de doctor... dar nu ești artist, așa că...

Erling i-o tăie scurt:

— Sunt doctor! spuse el sec.

— Șef mare...

— Dacă ții neapărat, da.

— Ești însurat și ai un copil frumos.

Ca s-o pună la încercare, Erling întrebă:

— Fată sau băiat?

Țiganca păru să-i scruteze și palma și chipul.

— Ai un băiat, spuse ea în sfârșit. E un copil isteț, prea isteț pentru vârsta lui. E, de asemenea, un copil gingaș ca o floare...

— Just, mărturisi Erling.

— Nevasta dumitale e foarte frumoasă.

— Mă rog, lucrurile astea le poți spune tuturor bărbaților, zise Erling ironic, nici unul n-o să te contrazică.

Țiganca surâse cu indulgență.

— Ai dreptate, domnișorule, dar uite că dumitale îți pot spune că nevasta are părul castaniu.

Ca să-și ascundă mirarea, Erling făcu pe supăratul.

— Parcă era vorba să-mi ghicești viitorul, spuse el, nu prezentul.

— Răbdare, domnule, răbdare...

— Hai, să isprăvim...

— Fiul dumitale va fi un om celebru...

— Erling simți un fior.

— În ce sens? întrebă el curios.

— Încă nu văd exact... Așteaptă puțin...

Gândurile lui Erling o luară razna: „Dacă tocmai micul nostru Jan va fi cel care...

Dar nu, nu se poate, toate astea sunt palavre... Doar n-am să iau de bune gogoșile înșirate de țiganca asta șmecheră! Totuși, până acum văd că nu s-a înșelat în nimic din ce mi-a spus. Jan, celebru! În ce domeniu? Oare va putea să-mi spună? Oare el să fie cel care va descoperi leacul cancerului? Vor mai fi deci necesari ani și ani de cercetări? Înseamnă că Flavie și cu mine ne-am irosit viața în zadar!” Simți în suflet o amărăciune cumplită. „Mai bine să nu știu, să ocolesc cât pot adevărul, să nu aflu despre eșecul posibil al muncii mele. Sigur că fiul meu mă va depăși într-o zi, dar aș fi vrut să câștig eu această bătălie căreia i-am consacrat întreaga viață! Da, am tras întotdeauna nădejde că Erling și Flavie Yvarsen vor intra în istoria științei ca învingători ai cancerului... Speranță deșartă! Totuși, n-am să mă dau bătut niciodată! Niciodată!”

Erling își trase brusc mâna din mâna țigăncii.

— Ajunge! spuse el. Ți-am ascultat destul pălăvrăgeala! Îi întinse o hârtie de o mie de franci. Ia-o și lasă-mă în pace!

Țiganca luă hârtia, dar nu se ridică de la masă. Rămase în fața lui, contemplându-l, cu un aer gânditor:

— Ce mai aștepti? se mânie Erling. Comedia asta o să mai țină mult? Vrei să chem chelnerul să te dea pe ușă afară?

— Ți-e frică, zise țiganca, da, ți-e frică omule, ca nu cumva fiul tău să ajungă într-o zi mult mai mare decât tine; iată de ce nu vrei să cunoști viitorul!

— Cum ai putut să...

— Ascultă-mă... Odată, m-am dus și eu la teatru... Ehe, e mult de atunci... Eram tânără și frumoasă, ca și nevasta ta... Nu mi-a rămas în cap decât o singură frază din piesa care se juca atunci, frază pe care am să ți-o spun ție, acum: „Există mult mai multe lucruri între cer și pământ decât există în știința ta, străine...” Și, după ce-l parafrază astfel pe Shakespeare, țiganca o porni tăcută, spre altă masă.

— Domnul dorește o cafea după brânză? îl întrebă chelnerul, amabil și politicos.

Erling își ridică ochii și răspunse pe un ton agasat:

— Da, dar foarte tare!

— Foarte tare? După moda italienească?

— Exact!

„M-am atașat aproape cu ferocitate de ființa mică și fragilă, născută din dragoste. Și totuși, cu toată afecțiunea și dragostea pe care le am față de copil, n-aș vrea să ne priveze de succesul râvnit... Mai există atâtea alte bătălii de câștigat, în medicină... Cancerul vreau să-l vindec eu, eu și Flavie...”

* * *

În urma unei pene de motor, avionul cu care Erling plecase din Stockholm fusese nevoit să aterizeze în Germania. Tânărul cercetător luase masa la Frankfurt, apoi se urcase într-un alt avion, cu care ajunsese seara la Nisa. După ce închiriasse o mașină rapidă, o Lancia, ca să-și poată ajunge din urmă părinții, se hotărî să cineze în acel oraș liniștit, pe una din străduțele simpatice și pitorești ce șerpuiau în jurul catedralei. După masă, țiganca ghicitoare îi adusese din nou aminte de gândul care-l obseda zilnic: să învingă cancerul!

După ce-și bău cafeaua, Erling intră în cabina telefonică și formă numărul de la *Journey's End*; voia să-l anunțe pe paznic de sosirea sa, pentru ca Elise Thibault să aibă vreme să-i pregătească o cameră. Auzi telefonul sunând, la celălalt capăt al firului, dar în pavilionul familiei Thibault nu răspunse nimeni. „Trebuia să-i sun mai devreme, își spuse el, acum e cam târziu, cu siguranță că s-au culcat! Deși mi se pare totuși ciudat să nu audă telefonul...” După zece minute, sună din nou: aceeași tăcere. Să fi profitat de plecarea părinților ca s-o șteargă și ei pe undeva? se întrebă Erling. Mi se pare, totuși, cu neputință, fiindcă trebuie să le trimită zilnic corespondența și să aibă grijă de păsărelele din colivia mamei, care au nevoie de apă și de mâncare... Ia să dau o raită cu mașina până acolo, să vedem ce se întâmplă... în douăzeci, douăzeci și cinci de minute, am ajuns!”

Un sfert de ceas mai târziu, Erling gonia cu toată viteza pe drumul dintre Nisa și Villefranche. Auzind sirena atât de cunoscută, a pompierilor, trase pe dreapta și încetini, ca să le lase drumul liber. Trei mașini roșii îl depășiră, gonind cu maximum de viteză. În acel moment, ajuns la locul de unde se putea vedea întregul Cap-Ferrat, zări, nu departe de far, un foc uriaș. Dându-și seama într-o clipă că vâlvătaia se înălța exact pe locul unde se afla casa părinților săi, avu impresia că trăiește un coșmar. „Nu-i cu putință, murmură el, nu se poate... Nu! Tocmai casa pe care și-o doriseră atâta...” Apoi apăsă cu putere pe accelerator.

18

Journey's end ardea... Ce se întâmplase? Dimineața, la prima oră, Yannakos dăduse telefon la Imperia pentru a-l pune pe Jan la curent cu evenimentele de peste noapte. Apoi, încă bolnav de pe urma loviturii primite din partea misteriosului agresor, plecase la el acasă, la Beaulieu, ca să se odihnească și să mai prindă puteri. Culcat în pat, în odaia lui mai mult decât modestă, Yannakos își petrecuse ziua rumegând tot felul de planuri, de răzbunare împotriva necunoscutului care-l lovise atât de mișelește; seara, în loc să se ducă la *Journey's End*, ca să facă de pază așa cum își propusese, adormi.

Cei doi Thibault tocmai terminaseră de mâncat, când auziră pe cineva bătând la ușa pavilionului. Cum așteptau neliniștiți sosirea lui Yannakos, Octave Thibault se duse să deschidă; se trezi nas în nas cu un om mascat, scund, care-l amenința cu un pistol. Câteva minute mai târziu, cei doi soți erau legați fedeleș de scaune, în vreme ce necunoscutul mascat se îndrepta cu pași mari către vilă. Asta a fost tot ceea ce Hugo și Judith – care anunțaseră pompierii – putuseră smulge de la perechea aceea îngrozită.

Erling ajunsese aproape în același timp cu pompierii. După ce schimbă câteva cuvinte cu familia Stiffenacker, alergă spre căpitanul care comanda operațiile.

— Sunt fiul proprietarului, strigă el, mai puteți salva ceva?

— Nimic, domnule, asta e treabă făcută de un incendiator, treabă făcută temeinic! Toate odăile par să fi fost stropite cu benzină. Oamenii mei au și găsit până acum trei bidoane goale.

Erling refuză să creadă:

— Și hârtiile, amintirile de familie? strigă el. În sfârșit, tot ceea ce nu mai poate fi înlocuit?

Căpitanul făcu un gest elocvent către vila care nu mai era decât un rug uriaș.

— Cu neputință de salvat ceva! După cum vedeți, focul s-a întezit datorită vântului care bate din larg. Nu pot trimite nici unul din oamenii mei în acel cuptor! Doar ca să salveze niște hârtoage! Dacă ar fi vorba de vieți omenești, oamenii ar încerca chiar și imposibilul. Dar cum nu exista nimeni în casă când s-a declanșat incendiul...

— Nu, nu, băigui Octave Thibault, care se apropiase de ei, în vilă nu se afla nimeni... Francine, menajera, plecase de dimineață la mătușa ei din Marsilia!

După acest efort oratoric, paznicul căzu din nou în torpoarea provocată de spaima prin care trecuse.

— Norocul ei, spune comandantul pompierilor, a scăpat sărăcuța de ea!

— Ce intenționați să faceți? întrebă Erling.

Căpitanul înălță din umeri.

— Vedeți și dumneavoastră, domnule: să localizăm focul, să limităm dezastrul, să avem grijă ca scânteile să nu ducă focul mai departe.

— Deci casa părinților mei e condamnată?

— Nu vor mai rămâne din ea decât niște ruine. Apoi, pe un ton poruncitor, adăugă: Și acum, domnule, vă rog să plecați și să ne lăsați să ne facem treaba.

Erling se îndepărtă de mulțimea curioșilor și de vecinii care se înghesuiau în parc. Era îngrozit: toate bunurile părinților săi se mistuiau sub ochii lui. Mobilele preferate ale Thérèsei, dosarele tatălui său, dosarele atât de prețioase pentru valoarea observațiilor clinice consemnate în ele, miile de amintiri de familie, corespondența, albumele cu fotografii, toate urmele pe care le lasă o pereche de oameni în trecerea lor pe acest pământ, toate astea erau răvășite și înghițite de flăcările nemiloase. Noroc că Judith avusese prezența de spirit să ducă voliera cu păsări rare în grădina ei. Erling știa că moartea păsărilor sufocate de fum sau pârjolite de cumplita căldură pe care o degaja rugul uriaș ar fi fost o lovitură groaznică pentru mama sa.

Deodată, cu tot vacarmul motoarelor și al pompelor, cu toate trosnetele flăcărilor și vociferările mulțimii, Erling auzi scrâșnetul roților unei mașini care se oprise brusc; apoi, imediat după asta, un țipăt disperat, răscolitor: țipătul mamei sale!

Se întoarse și văzu mașina neagră a tatălui său oprită la douăzeci de metri de foc. Din ea tocmai coborau părinții săi; livizi, cu trăsăturile descompuse, înaintară către el.

Erling alergă înaintea mamei sale pe care o strânse la piept.

— Mamă, măicuță dragă, spuse el cu un glas cât mai blând, nu plânge! Te rog, mai ales, nu plânge! Tata și cu mine îți vom construi altă casă... Chiar mai frumoasă decât asta...

Zdrobită de cumplita nenorocire care se abătuse asupra ei, la vederea casei în flăcări, Thérèse amuțise. Nu putea să articuleze nici un cuvânt și plângea întruna... Erling încercă s-o consoleze.

— Vei veni să stai la noi, îi spuse el. Ai să-l revezi pe nepoțelul tău... Mamă, scumpa mea, vom face tot ce va fi cu putință ca să te vedem surâzând din nou, ca să fii din nou fericită...

Thérèse își înalță fruntea, având o sclipire de spaimă în ochi și întrebă cu voce zdrobită:

— Și... păsărelele mele... Erling, ce s-a întâmplat cu ele în toată... harababura asta?

El se grăbi s-o liniștească:

— În clipa în care a izbucnit focul, familia Stiffenacker a dus colivia la ei... Nu te teme, mamă, păsările sunt tefere.

Erling se întoarse spre Judith și Hugo, care se apropiară:

— Aș putea să v-o încredințez pe mama?

Judith o luă pe Thérèse, cu blândete, de braț.

— Veniți, doamnă, șopti ea, am să vă conduc la micile dumneavoastră prietene...

Hugo o luă pe Thérèse de celălalt braț și spuse:

— Cred că vă așteaptă... mai ales una dintre ele care are o minunată cununiță albastră pe cap...

— Cununiță-de-Azur... murmură Thérèse.

Rămas singur, Erling își căută cu privirea, tatăl. Jan stătea în picioare, între doi palmieri, în fața casei în flăcări. Silueta lui înaltă se decupa, aidoma unei umbre chinezești, pe fundalul strălucind în galben, mov și roșu al jarului. Umerii nu i se încovoiaseră, de pe buze nu-i scăpase nici o văicăreală. Foarte drept, puțin trufaș, era firește mâhnit, dar neînvinș.

19

„Am ezitat multă vreme, Yvarsen, dar pentru că azi nu mai am nimic de pierdut, m-am hotărât să arunc masca. Sunt Cornelius Bloom și mă cunoști foarte bine. Am început să te urăsc din ziua în care ai socotit că faci bine umilindu-mă. Amintește-ți cuvintele pe care le-ai rostit atunci: «Știi că indirect ești răspunzător de moartea unui om? Unde erai când au avut nevoie de dumneata? Poate că alergai după fuste...» M-ai ridicat de la pământ și m-ai scuturat cu brutalitate. În timpul acelor minute, care mi s-au părut nesfârșite, ardeam de dorința să-ți înfig un cuțit în inimă! Nu trebuie să-i vorbești niciodată unui bărbat despre cusururile lui fizice. Or tu mi-ai strigat atunci în față: «Ai auzit vorbindu-se vreodată despre jurământul lui Hippocrat, piticule?» Gravă eroare psihologică, Yvarsen! Nu ți-am iertat niciodată acel «piticule»!

La început, ura mea trebuie să fi fost inconștientă, instinctivă; știu însă sigur că a devenit feroce. Și cu atât mai mult, cu cât te minșisem. Află, Yvarsen, că nu mă aflam, în seara aceea, la Cercul olandez, ci la barul cel mai rău famat din Pretoria, la «Rose Blanche». Ha! Ha! Ha! Te-am dus, nu-i așa? Ești atât de naiv și de credul, bietul de tine...

Dacă mai pe urmă am făcut tot posibilul ca să-ți înlătur sentimentul de vinovăție care te chinuia în urma operației nereușite a Bolii lui Richter, asta s-a datorat faptului că ardeam de dorința de a ajunge medicul-șef și directorul spitalului din Pretoria. Ca să obțin definitiv postul, trebuia să-ți intru în grații. Și apoi, pe atunci nu eram încă ființa degenerată, epava care am devenit între timp. Dimpotrivă, mai exista încă în mine loc pentru sentimente nobile și generoase! Mă muștra conștiința și nu mă gândeam decât cum să-mi repar greșeala și să șterg minciuna.

La «Rose Blanche» am cunoscut o fată nespus de frumoasă, pe nume Olga. O poloneză cu forme pline. M-am îndrăgostit nebunește de ea. Mă duceam în fiecare seară la barul pe care ea îl frecventa cu regularitate, doar ca s-o văd. Dar n-avea ochi pentru mine, în fața ei nici nu existam! Pentru ea eram tot «un pitic». Și cu cât Olga îmi respingea mai mult avansurile, cu atât o iubeam mai tare. Ca să nu mai fiu mereu obsedat de nefericirea mea, am făcut primul pas pe drumul ce avea să mă ducă la pierzanie: am început să beau!

Dar, foarte curând, băutura n-a mai ajutat la nimic, uitarea provocată, de alcool nu era deplină; atunci am început să mă droghez! În funcția pe care o ocupam îmi era foarte ușor să fac rost de cocaină. Tu, Yvarsen, plecaseși din Transvaal, așa că la spital eu eram acum mare și tare. Luni întregi am luat cocaină, apoi morfină. O bucată de vreme am fumat chiar și opium. Datorită precauției și rezistenței organismului meu,

foarte solid, nimeni n-a bănuțit nimic!

Dar, totul are un sfârșit... În curând, a început să se sușotească în spatele meu, iar în lumea medicală se răspândiră zvonuri ciudate. Până la urmă, n-am mai fost în stare să operez: mâinile îmi tremurau tot timpul. Era sfârșitul carierei mele, sfârșitul unui strălucit chirurg, sfârșitul a toate.

De la spital m-au dat pe ușă afară, discret, curat, fără scandal, așa cum se procedează în Africa de Sud. Devenisem un element irecuperabil.

Când am început această scrisoare, eram lucid, Yvarsen, foarte lucid... Acum, materia mea cenușie devine fluidă, începe să curgă. Îmi dau târcoale imagini, imagini erotice sau morbide (apropo, ai observat că acești doi termeni sunt sinonimi?), evocări dezolante. Cunoști aceste versuri din Baudelaire?

*„Și lungi și nesfârșite convoaie mortuare
Încet și fără muzici, prin suflet trec mereu,
Speranța-nvinsă plânge; rea, dominatoare,
Înfige spaima negrul ei steag în craniul meu”⁸⁷*

Probabil că le-am citat prost și am comis unele greșeli. Dar n-are importanță! Starea asta de spirit este și a mea!

Într-adevăr, nu-i momentul să citez versuri! Dar acționează drogul, Yvarsen, cocaina! Simt dorința să-ți râd în nas! Să te păcălesc, să te batjocoresc, să te insult!

Am venit în Europa numai cu intenția să te dobor, să te distrug! De ce tocmai pe tine? Pentru că tu ai tot ceea ce n-am putut avea eu: un fizic care te avantajează, o nevastă care te adoră, o familie care te venerază, o carieră glorioasă, celebritate și bogăție. Prea multe lucruri, Yvarsen! I-ai făcut geloși până și pe zei! Iar eu sunt instrumentul răzbunării lor, brațul Domnului, ha! ha!

Vrei să-ți spun ceva? Patima mea pentru Olga s-a preschimbat într-un șobolan mare, pus pe harță, care mi-a devorat măruntaiele și mi-a ros tot trupul pe dinăuntru! Nu mai sunt decât o piele, o piele flască și respingătoare! Pe eminentul doctor care ești (cât de imbecile sunt aceste calificative) îl voi cruța de descrierea rapidei mele prăbușiri fizice și morale. Răul progresează cu o viteză înfricoșătoare. Opium, morfină, cocaină, fără a mai pune la socoteală alcoolul!

Spoream din ce în ce dozele, până când, la un moment dat... Gata, ajunge! Ca s-o scurtez, sunt condamnat la moarte! Atâta doar, că am hotărât să-mi aleg eu însumi data execuției. Înțelegi? După ce-mi voi pune la punct toate afacerile și mai ales după ce îmi voi încheia socotelile cu tine, voi face uz de pistolul pe care-l port întotdeauna asupra mea. Teatrul lumii ăștia mă orbește (poate și pentru că mi s-a atribuit un rol urât). Sunt nevoit să găsesc o ieșire, indiferent în ce fel!

Am făcut studii strălucite. Știi că am fost cel mai bun chirurg din Africa de Sud și

⁸⁷ Ch. Baudelaire, Florile răului, versurile fac parte din poezia Spleen.

probabil, că și un medic la fel de bun. Din cea mai fragedă vârstă mi-a plăcut să fiu întotdeauna primul! Nu m-aș fi putut împăca niciodată cu gândul, de a fi al doilea!

Din pricina unei femei, a unei slăbiciuni de o seară, am pierdut tot, inclusiv onoarea. Acum înțelegi resentimentele, ura mea împotriva ta, care n-ai dat niciodată dovadă de slăbiciune și care ai adunat toate premiile pe care ți le-a oferit viața?

Odată ajuns în Europa, m-am stabilit la Nisa, ca să fiu aproape de casa voastră, să vă pot lovi când aveam chef. Firește că mă duceam destul de des la Saint-Jean și la Beaulieu unde – iscodind cu dibăcie unele persoane – obțineam informațiile necesare despre tine și despre familia ta. Dacă știi să fii răbdător și perseverent, oamenii îți spun tot ce vrei: îi tragi de limbă cu o ușurință aproape de necrezut.

Ah, Yvarsen, aș mai avea încă atâtea lucruri urâte să-ți spun! Clinic vorbind, cazul meu ar fi foarte interesant de studiat! Luciditatea îmi scade din clipă în clipă. Starea mea mintală se aseamănă cu demența precoce. Pasionant, nu-i așa? Când ți-am trimis prima scrisoare, anonimă aceea, i-am trimis una și fiului tău, iar o alta lui Hugo Stiffenacker, celebrul violonist care s-a însurat cu o americană bogată. Intenția mea era să semăn neîncrederea în sufletele celor care te cunosc sau care sunt în relații cu tine. Trebuiau să urmeze și alte scrisori anonime. Elaborasem un adevărat plan de luptă, de luptă împotriva ta și a reputației tale! Din nefericire, timpul mă grăbește, așa că iată-mă în situația de a nu putea realiza acest plan de mare anvergură.

Aș fi vrut să te văd târându-mi-te la picioare!

Cocaina, amice, e un paradis artificial și, cum paradisul nu-i decât un vis, o himeră, mă rog Domnului să-mi dea «cocaina cea de toate zilele».

Privirea mea e radioscopică, văd totul până în străfundurile sufletului! Crede-mă, Yvarsen, știi multe despre tine!

Olga era aidoma unui model de Delacroix... Dacă vei mai trece vreodată pe la muzeul Luvru din Paris, privește cu atenție pânzele acestui pictor. Poate că atunci ai să înțelegi și intensitatea pasiunii mele pentru ea. De ce m-a făcut «pitic»? Funestă zi... Dar nu văd de ce ți-aș povesti viața mea! Ducă-se dracului!

Uneori, la barul «Rose Blanche», Olga îmi arunca niște zâmbete pline de vrajă, niște priviri îndrăcite: asta se întâmpla când avea nevoie de bani. Ea m-a distrus, Olga, o stricată! Dar vă interzic tuturora s-o vorbiți de rău! Femeia, Yvarsen, e întregul rău al bărbatului! Sunt foarte mulțumit de această definiție, deși miroase un pic a Strindberg. Simt dorința să dau pe gât un pahar mare cu coniac. Îmi dai voie?

Părul Olgăi, blond și mătăsos, era întotdeauna parfumat. Aș fi vrut să mă scufund în el ca în Lâna de aur a argonauților!

Sunt dușmanul tău, care veghează, eu, Cornelius Bloom. Nici Cain nu-l ura pe Abel cum te urăsc eu pe tine! De fapt, numai această ură mă mai susține. Nu mai trăiesc decât pentru ea.

Din seria de catastrofe anunțate de mine, cea care s-a abătut asupra ta, ieri, e prima: vila de care erai atât de mândru, casa visurilor tale, a ars! Pfii, ca o cutie cu

chibrituri! N-a mai rămas din ea decât niște ruine fumegânde. Treabă făcută cu cap, de un adevărat incendiator, Yvarsen, trebuie să recunoști! Vârât prin mulțimea de curioși (îmi place riscul), îmi contemplam opera cu o satisfacție aproape voluptuoasă. Incendiatorii sunt niște artiști, Yvarsen, știi? Ah, flăcările acelea minunate, galbene și mov, zvelte și înalte! Sclipirile acelea trandafirii! Trosniturile, șuierăturile! Dansul frenetic al scânteilor! Da, da, un foc frumos e spectacolul cel mai îmbătător și cel mai deplin ce se poate închipui!

Cât de bine îl înțeleg acum pe Nero! Când soția ta a scos țipătul acela de disperare, m-am simțit răsplătit mai presus de nădejtile mele. Am savurat acel strigăt, îl mai păstrez și acum în auz! Sublim! Dar tu, ticălosule, tot nu te-ai prăbușit! Te-am zărit, stând în picioare, în fața focului, trufaș ca de obicei, cu siguranța insolentă care m-a scos întotdeauna din sărite. Până și într-un astfel de moment, când avutul îți era înghițit de flăcări, ți-ai păstrat aerul de superioritate care mă făcea să văd roșu în fața ochilor! Ah, simțeam o dorință nebună să înșfac o secure, să mă năpustesc asupra picioarelor tale și să te dobor ca pe un copac! Acum am priceput un lucru, Yvarsen: că nu există decât o singură cale de a te distruge cu adevărat. Iată de ce m-am hotărât să teucid cu propriile mele mâini!

C. B.

P. S. De prisos se anunți poliția, să le arăți această scrisoare. Am părăsit definitiv Nisa și camera mea de la hotel. Cornelius Bloom a devenit o umbră rătăcitoare, o umbră care nu mai are decât o idee fixă: să-l ucidă pe Jan Yvarsen!”

20

Jan reciti pe îndelete scrisoarea care i se adusese. Fusese găsită în crâșma *Santa Monica*...

După prăpăd, familia Stiffenacker se oferise să-i găzduiască pe Jan și pe Thérèse, ba chiar și pe Erling. *Journey's End* nu mai era decât o grămadă de ruine. Parcul și grădina fuseseră și ele devastate de mulțimea care dăduse năvală, de pompieri, de mașini. Astfel, proprietatea – splendidă cu douăzeci și patru de ore mai înainte – nu mai oferea acum decât o imagine dezolantă. Două siluete încovoiate – Elise și Octave Thibault – rătăceau printre ruine, nădăjduind să mai găsească vreun obiect cruțat de flăcări.

Thérèse se culcase în odaia spațioasă și confortabilă pe care Judith o pusese la dispoziția familiei Yvarsen. Ca să-și regăsească echilibrul sufletesc, biata femeie avea nevoie de odihnă și de somn, într-o ambianță liniștită. Jan însă nu putea dormi, trebuia să-și limpezească mintea, să facă bilanțul nopții catastrofale, să se gândească la ce avea de făcut. În momentul în care intrase în salonul unde trăgea nădejdea să se liniștească, un servitor îi adusese scrisoarea lui Bloom. Rar avusese Jan în mână un document atât de uluitor ca acea confesiune halucinantă. Lectura bizarei scrisori îl uluise...

Deci enigma se rezolvase! Dușmanul își aruncase masca! Misteriosul agresor de la *Journey's End*, incendiatorul, nu era altul decât fostul medic-șef al spitalului din Pretoria! În ciuda cumplitei dovezi pe care-o avea despre ticăloșia lui Bloom, în ciuda faptului că-și pierduse aproape toate bunurile, Jan nu simțea nici o ură față de fostul său subaltern. În ochii săi, Cornelius Bloom era un om bolnav, un bolnav foarte periculos, desigur, dar totuși un bolnav!

Confesiunea lui Bloom se încheia cu o amenințare foarte precisă: „...m-am hotărât să teucid cu propriile mele mâini... Cornelius Bloom a devenit o umbră rătăcitoare, o umbră care nu mai are decât o idee fixă: să-l ucidă pe Jan Yvarsen!” Ce să facă? Să anunțe poliția care și așa începuse o anchetă pentru a-l depista pe cel care dăduse foc casei? Să încredințeze Parchetului scrisoarea lui Bloom?

Jan era neliniștit și de mențiunea făcută în scrisoare, că nebunul trimisese anonime lui Erling și lui Hugo Stiffenacker. Hotărî să limpezească pe loc lucrurile, să-i poftască pe cei doi bărbați în salon și să le arate scrisoarea lui Bloom.

— Ce poveste ciudată! exclamă Hugo care citise și el, după Erling, scrisoarea lui Bloom.

— Un caz clinic, spuse Erling, laconic.

— Dumitale ce ți-a scris? îl întrebă Jan pe Hugo.

— Pot să vă spun adevărul? întrebă Hugo, șovăind.

Jan îl privi drept în ochi.

— Ne-am adunat aici ca să facem lumină în această afacere tenebroasă, răspunse el. Așa că te rog să ne citești și nouă scrisoarea, dacă o ai la dumneata!

— Din păcate, Judith a rupt-o în bucățele. Dar vă pot spune aproape pe dinafară despre ce era vorba!

— Te ascultăm!

După ce Hugo reproduse textul, omițând insinuările cele mai jignitoare, pe care preferă să le treacă sub tăcere, Jan strigă:

— Totul nu-i decât minciună și insinuare!

— Vă cred, domnule doctor! spuse Hugo cu un accent de profundă sinceritate.

— Când am cunoscut-o pe domnișoara Collins era îndrăgostită nebunește de dumneata! Nu-mi vorbea decât despre Hugo Stiffenacker!

— Vă mărturisesc că după ce-am citit acea scrisoare, m-am simțit foarte nefericit... Am fost tulburat, chinuit de îndoieli; aveam tot timpul penibila impresie că mi se ascunde ceva! Dar când v-am revăzut ieri seară, în împrejurările acelea dramatice, alături de soția dumneavoastră, mi-am dat seama cât de neîntemeiate erau bănuielile mele!

— Acum e rândul tău, spuse Jan întorcându-se către fiul său. Spune-ne ce ți-a scris nefericitul acela.

— E foarte simplu, răspunse Erling scoțând scrisoarea din portofel. V-o citesc imediat!

Dar, înainte de a isprăvi de citit, fu întrerupt de Hugo care, pe un ton categoric, puse lucrurile la punct, povestind ce se întâmplase în realitate între el și Flavie, cum îl respinsese aceasta și cum îi răpise orice speranță că i-ar putea împărtăși vreodată sentimentele.

— Ce urmărea nebunul, cu scrisorile lui stupide? strigă Erling, scos din fire.

— Voia să semene ura și discordia jurul meu, explică Jan.

— Din fericire, nu m-am îndoit nici o secundă de fidelitatea Flaviei, spuse Erling.

Sumbru, Hugo mărturisi:

— În ce mă privește, eu m-am îndoit, am avut bănuieli... Da, am fost cum nu se poate mai nedrept față de Judith!

— Nu-ți mai rămâne, îi spuse Jan, decât să te duci după nevasta dumitale, s-o săruți și s-o rogi să te ierte!

O clipă mai târziu Jan și Erling îi văzură – pe fereastra care dădea spre pădurea de pini – pe Hugo și pe Judith îmbrățișându-se fericiți...

— Ce planuri imediate ai? Întrebă Erling după ce rămase singur cu tatăl lui.

Jan privi, gânditor, înaintea lui.

— Încă nu știu, murmură el, dar am impresia că nu vom mai rămâne aici...

— Nu vrei să reconstruiești *Journey's End*?

— Treaba asta o va hotărî mama ta.

— Bine, dar tu?

Un licăr nostalgic trecu prin ochii lui Jan.

— Mi-ar plăcea să-mi revăd plaiurile natale, spuse el, visător. Să-mi revăd patria... Erling fu încântat.

— Perfect! strigă el. De fapt, venisem aici ca să te iau cu mine la Stockholm!

După care, îi împărtăși părintelui său gândurile și planurile sale.

— Înainte de a vorbi despre planurile noastre de viitor, spuse Jan, aș vrea să-ți mulțumesc pentru tot ceea ce ai făcut pentru noi, ieri seară!

— Dar era firesc, tată! Doar sunt fiul tău!

— Numai providența te-a adus la *Journey's End* în seara aceea fatală! Vezi tu, în momentele de mare mâhnire, vrei să-i ai pe ai tăi lângă tine, ființele pe care poți conta în orice împrejurare. Pentru Thérèse, prezența ta aici a fost salutară. Grație cuvintelor tale consolatoare, cumplita nenorocire care ne-a lovit a fost – în ce-o privește – oarecum atenuată.

— Dacă vă întoarceți în Suedia, îți făgăduiesc că mama va fi mângâiată și răsfățată de toată familia! Să știi că micul Jan vă așteaptă cu multă nerăbdare...

— Nepotul meu!

— Dacă l-ai vedea cât a crescut de când ne-am întâlnit ultima oară!

— Vom veni Erling, vom veni în mod sigur!

— Și cu *Journey's End* ce vei face?

— Mai adineauri mi-a venit o idee: în loc să vând terenul, am să construiesc aici o clinică pentru copiii bolnavi de poliomielită, un fel de azil-sanatoriu care va fi totodată și o școală...

— Vei rămâne bun și generos până la sfârșitul zilelor tale, tată!

— Iar în parc – ca să-i fac plăcere Thérèsei – voi amenaja un colț pentru păsări și animale...

Chipul lui Erling se adumbri.

— Ai uitat însă de cineva în proiectele tale, tată!

— De cine?

— De Cornelius Bloom.

— Da, va trebui să mă gândesc și la problema asta!

— Trebuie să acționăm, tată, și încă repede de tot! Omul ăsta te-a anunțat că are intenția să te omoare, și drama din noaptea trecută dovedește că amenințările lui nu-s vorbe goale. Te sfătuiesc să anunți poliția, și asta cât mai repede!

Jan clătină din cap.

— Aș vrea să găsec o soluție mai umană decât un simplu denunț la poliție... o soluție medicală, dacă pot să mă exprim astfel, căci Bloom este grav bolnav...

— E un nebun primejdios!

— Mă duc să fac câțiva pași prin parc, ca să-mi limpezesc gândurile. După aceea, am să-ți spun ce m-am hotărât să fac în legătură cu Bloom...

— Nu fi prea milostiv, tată! Individul te urăște de moarte!

— Vom vedea, Erling, vom vedea...

* * *

Jan coborî spre mare. Brusc, auzi în spatele lui pași precipitați și un găfâit ușor. Întorcându-se, zări un om scund, cu tenul palid, cu fața brăzdată de riduri.

— Dumneata, Bloom? strigă doctorul după ce-l recunosc cu greu pe fostul medicșef al spitalului din Pretoria, în ce hal te-ai schimbat!

— Îți interzic să mă analizezi cu privirea ta murdară de medic! strigă Bloom cu voce stridentă. Mai înainte de orice, teme-te! Căci nu sunt tot timpul zdreanța care par acum! Când îmi recapăt puterile, află că ele se înzeces! În acele momente sunt cumplit, sunt de neînving! Apoi rânji: Grecul tău a simțit-o pe pielea lui!

— Fii înțelegător, spuse Jan pe un tom conciliant, cazul dumitale nu e disperat, te mai poți vindeca... Renunță la ideile criminale! N-am să depun nici o plângere, dimpotrivă, voi uza de toată influența mea ca să fii internat și tratat într-o clinică de dezintoxicare!

Bloom se albi de furie.

— Cum, urlă el, după toate insultele pe care ți le-am adresat în scris, după ce ți-am ars casa, tot nu mă urâști? Îndrăznești să-ți fie milă de mine? Îndrăznești într-adevăr? Știi că de fapt mila ta nu e decât o culme a disprețului?

Își scoase pistolul din buzunar și-l îndreptă spre Jan.

— Uite ce fac eu cu mila ta murdară: o disprețuiesc, doborându-te ca pe un câine!

— Bloom să nu faci asta! strigă Jan. Ești nebun!

— Nebun? urlă el. Sigur că sunt nebun și vreau să ți-o și dovedesc!

Dar chiar în clipa, în care dădu să apese pe trăgaci, Erling, atras de zgomotul glasurilor, se ivi din spatele tatălui său și se năpusti spre Bloom, încercând să-i devieze arma.

Glonțul porni, dar se pierdu undeva, în mare. Scoțând un strigăt de furie, Bloom își aruncă pistolul, izbindu-l de o stâncă, la fel ca un copil care, plictisit de o jucărie, o aruncă departe; apoi, până să-i vină lui Erling ideea să pună mâna pe el, din câteva salturi se năpusti spre partea dintre stânci, pe care începu s-o coboare în goană. Erling fugi după el. Fiind mai tânăr și călit prin exerciții fizice, îl ajunse din urmă, dar când să pună mâna pe el, nebunul alunecă și, scoțând un urllet cumplit, căzu în gol, zdrobindu-se de o stâncă enormă, plină de colțuri ascuțite.

Când Erling se întoarse lângă tatăl său, Jan întrebă cu o voce ștearsă:

— A... murit?

— Da, am coborât până pe stânca pe care a căzut... Apoi preciză: Fractura craniului și ruptura coloanei vertebrale. Moartea trebuie să-i fi fost fulgerătoare.

Jan luă mâna fiului său și o strânse între ale sale. Rămaseră așa o bucată de vreme, îngroziți de drama ce se desfășurase cu atâta rapiditate sub ochii lor.

Thérèse ieși înaintea lui Jan, în parcul vilei *Santa Monica*. Nimbat de părul argintiu, chipul ei – care purta pecetea durerii încercată de curând – avea o anumită solemnitate, părând de o noblete rară. Ochii, de o nespusă blândețe, erau reflexul unui suflet năpădit de amărăciune și de mâhnire, dar care știuse să-și păstreze întotdeauna luminoasa lui puritate.

— Încă o veste proastă, dragul meu, murmură ea. Thibault mi-a adus o scrisoare din partea Idei. Un adevărat strigăt de ajutor: Norbert a părăsit-o!

Fără să spună un cuvânt, foarte palid, cu trăsăturile crisplate, Jan o luă pe Thérèse de braț. Apoi se îndreptară încet către un promontoriu de unde se vedea întreaga Coastă de Azur, care le devenise atât de dragă.

— Am iubit și locul și marea asta, spuse el cu voce estompată, dar noi trebuie să plecăm de aici. Tom Starnier obișnuia să spună că fiecare om trebuie să-și urmeze propria-i soartă. Încep să cred că nefericitul de Bloom a fost un instrument al destinului. Un destin care mă obligă să cred că soarta mea e să-mi isprăvesc zilele în țara minunată în care am văzut lumina soarelui.

— Suedia... Unde am fost atât de fericiți...

— Și unde vom mai fi, draga mea. Vocea îi deveni mai hotărâtă. Mai întâi, ne vom duce la Paris. Dacă mica noastră Ide ne cheamă, înseamnă că nu trebuie să mai întârziem! Apoi, încheie gânditor: Iar după asta, ne vom stabili în vechea casă a mătușii Brita.

— Da, șopti Thérèse sprijinindu-se de el, casa mătușii Brita...

Sfârșitul volumului 4/6

VOLUMUL V

4.1. CASA MĂTUȘII BRITA

4.2. CÂNTECUL TROLLHÄTTANULUI

5.1

CASA MĂTUȘII BRITA

Motto:

„Wer weiss, wie nahe mir mein Ende!

Hin geht Zeit, her kommt der Tod;

Ach wie geschwinde und behende

Kannkommen meine Todesnot.”

Contesa de SCHWARZBURG-RUDOLFSTADT

(1637—1707)

(Cine știe cât mi-e de-aproape sfârșitul!

Timpul se duce și Moartea sosește;

Cât de furișă și cât de promptă

Mâna ei să mă-nșface se pregătește.) (germană)

PARTEA ÎNTÂI

1

Jan împinse încetișor ușa și intră în odaie. Aruncă o privire rapidă, de jur împrejur, ca să se asigure că nu se schimbase nimic. Doar grinzile din tavan și lambriurile ce îmbrăcau pereții se mai închiseseră la culoare. Mobilierul însă rămăsese același, din ziua când locuise în acea cameră, împreună cu Ide, prima lui soție... Masa, frumoasă și masivă, cu picioare groase și rotunde, datând din secolul al XV-lea, secreterul din marchetărie, scaunele adânci și confortabile, acoperite cu o stofă în culori plăcute, și patul lat, de abanos sculptat, din fața căruia fuseseră trase în lături aceleași draperii de damasc galben. Vechile dagherotipuri înrămate în бага. Bibelourile depășite, dar înduioșătoare: vase romantice, cu toarte încrustate cu pietricele aurite, lămpi de porțelan roz și bleu, oale de apă pântecoase, pe care erau pictate animale domestice și peisaje campestre, opaline gingașe, oglinzi înconjurată de naiade și scoici sifidii, sfeșnice din faianță înflorată, toate – martorele mute și neînsuflețite, ale generațiilor trecute. Neînsuflețite? Nu, căci toate acele obiecte modeste aveau în ele ceva de o naivitate tulburătoare, care dădea viață decorului vetust, dar încântător. Pentru Jan, fiecare evoca un fapt, un chip, o sărbătoare de familie. Prin diverse asociații de idei, până și cel mai neînsemnat bibelou poate face o inimă să tresară. Și nu sunt deloc rare cazurile când o afecțiune cu totul deosebită ne poate lega de un obiect foarte modest, numai pentru că a aparținut unei ființe dragi sau pentru că ne-a fost oferit de acea ființă. După cum la teatru, fiecare act sau fiecare scenă are câte un decor al ei, la fel și viața omului nu se desfășoară în vid, ci într-un cadru strict personal; însă, contrar actorului care – odată piesa terminată – nu mai aruncă decât o scurtă privire distrată decorurilor ridicate de mașiniști, omul rămâne întotdeauna atașat de mediul în care a copilărit, și-a trăit tinerețea și maturitatea. Există oare cineva care să nu se fi apropiat cu emoție, de casa natală? Există oare cineva care să nu fi simțit cum îi bate inima mai tare, împingând portița ce dă spre grădinița înverzită din copilăria sa?

Jan se așeză pe marginea patului și închise ochii, lăsându-se în voia amintirilor. La câțeva vreme după moartea lui Nils, fusese invitat la un congres de medicină ce avusese loc în Europa, la Viena. Hotărâse s-o ia cu el și pe Ide, ca s-o smulgă din dureroasa toropeală în care se cufundase după tragica moarte a băiețușului lor cu plete blonde. Vaporul îi lăsase la Rotterdam, unde îi așteptau mama Idei și cele patru surori ale sale. Bucuria Idei – când pășise din nou în vechea locuință olandeză unde văzuse lumina zilei – fusese fără margini. Treptele uzate, dar lustruite oglină, dintr-un exces de zel specific

olandez, odăile pardosite cu cărămidă roșie, numeroasele coridoare, paliere și unghere întunecate, dar simpatice, îi făcuseră o nespusă bucurie. În grădină recunoscuse cu greu tufele de fragi și de aluni, atât crescuseră de mari!

O memorie prea bună poate deveni la un moment dat o povară greu de suportat. Cu o precizie aproape fotografică, Jan își aminti de tristețea Idei când trebui să o părăsească și să se ducă la congres. Și el avea inima strânsă.

— Am să număr ceasurile până la întoarcerea ta! strigase Ide, pe peronul gării din Rotterdam.

Ajunseseră târziu la gară. Jan abia apucase să se urce în tren că ușile se și închiseseră. Sprijinit de fereastră compartimentului, Jan o privea pe Ide care abia își ținea lacrimile, luptând cu curaj împotriva imensei tristeți care se abătuse asupra-i. Ca și cum instinctul ei sigur, de femeie, ar fi avertizat-o încă din acea zi că se apropia clipa în care bărbatul ei avea să-i fie luat de alta! Da, poate că Ide își presimțea, în mod inconștient, soarta funestă și sfârșitul pretimpuriu! Aproape de capătul drumului, o aștepta capcana criminală a lui Sigrîd, apoi o efemeră reîntoarcere la viață, o foarte scurtă perioadă trăită alături de bărbatul ei. Bănuia cumva, încă de pe atunci, calvarul ca re-o aștepta?

După reîntoarcerea lui Jan în Olanda, primiseră o invitație de la mătușa Brita. Ide auzea atunci pentru prima oară de numele lui Sigrîd... Trenul îi duse mai întâi, prin nordul Germaniei, la Hålsingborg, prima stație suedeză. Peisajul și începuse a deveni mai luminos: câmpii împetrișate de bănuței, armate de mesteceni coborând până spre apele palide ale unui lac înconjurat de brazi; din când în când, câte un pâlcc de căsuțe roșii; râuri și canale pe care coborau șleपुरi încărcate cu lemne. Case mici în mijlocul unor grădini îngrijite, pline de păducci, de bobîțel și de căline. Apoi merseseră de-a lungul unor păduri ce păreau albastre, de-a lungul unor canale cu ape limpezi ca oglinda, a unor lacuri nemișcate și a unor stânci împodobite cu pini. Încântată, Ide descoperea Suedia...

La Tjorpa, mătușa Brita îi aștepta în pragul porții; o femeie înaltă și zdravănă, cu ochii de un albastru ca de faianță, cu obrajii plini și rumeni; cu părul cărunț, răsucit la ceafă într-un coc mare, mătușa Brita – care purta o rochie amplă, cu numeroase garnituri de dantelă – se sprijinea într-un baston gros cât trunchiul unui pomișor. După salutarile de rigoare, poftise tânăra pereche în odaia unde Jan se lăsase acum pradă unor amintiri atât de amare...

Imaginea Idei o aduse după sine și pe cea a lui Nils. Ultimele seri, dureroase, groaznice, petrecute la căpătâiul copilului ce trăgea să moară! Tot atât de alb ca și perna pe care se odihnea, Nils se stingea cu fiecare ceas care trecea. Sfârșitul fu cumplit, sfâșietor:

— Mami, aprinde lumina... murmurase micuțul.

După ce Ide dăduse la o parte perdelele, soarele ce apunea învâluia odaia în razele sale purpurii. Chipul copilului, slăbit de boală, se destinse într-un surâs, în timp ce mâinile lui străvezii încercau să pipăie lumina:

— Crăciun... murmură el. Crăciun alb...

Sub cearșaful ud de transpirație, trupușorul copilului tresări, apoi încrămeni. Încă o dată, moartea învinsese viața.

Cât de crudă poate fi memoria! Jan se ridică și-și lipi fruntea de fereastră. Venise toamna, toamna cu culorile sale evanescente, cu tentele sale arămii. Vremea frunzelor moarte, vremea regretelor... Ide nu-și părăsise copilul decât după ce Jan îl așezase în sicriu. Da, contemplantă până la ultima secundă, printre lacrimile ce-i șiroiau pe obraz, chipul mic și înduioșător al lui Nils. Pe buzele copilului, rămăsese întipărită urma unui surâs.

Nils... Dacă ar fi trăit, ar fi fost mai mare ca Erling. Acum ar fi fost în puterea vârstei, un om matur. De ce a trebuit să moară? De ce oare cerul îl smulsese atât de curând din brațele unei mame iubitoare? Lovit în propria sa carne, Jan nu dezarmase niciodată în fața bolii care-i ucisese fiul, urmărind ani în șir această misterioasă maladie. Târziu de tot, după ce-o trimisese pe Flavie în Africa de Sud, își luase, în sfârșit, revanșa asupra acestei boli. Maladia lui Nils fusese învinsă și această victorie avea să scutească sute de mame de calvarul prin care trecuse Ide.

Oare cu cine ar fi semănat Nils? Cu mama, cu tatăl său sau poate cu amândoi? Ar fi ales și el aceeași profesie ca și Jan? Ar fi devenit medic, poate un chirurg renumit? Sau și-ar fi ales un cu totul alt drum? Rememorându-și trăsăturile și caracterul băiețașului, Jan încercă să alcătuiască – din aproape în aproape – portretul adultului care ar fi devenit. Dar abandona repede această tentativă zadarnică. Fiindcă orice viață omenească are în ea o parte tainică și se sprijină adesea pe imprevizibil. Familia, clasa socială și chiar mediul ambiant, deși foarte bine cunoscute, nu-ți îngăduie totuși să poți prezice viitorul unui copil. Căci – deși creată după chipul Domnului, cum zic vechile Scripturi – ființa umană, prin libertatea de care se bucură, își depășește cu mult condiția. Elementele fizice, biologice, și sociale nu pot determina niciodată integritatea unei persoane. Când îngropi în pământ sămânța unei plante, nu te aștepți la nici o surpriză. Din boabele de grâu vor crește spice, iar din bulbul de crin va ieși la lumină grațioasa corolă albă. Poți să-ți sapi straturile și să știi, cu certitudine, ce culoare și ce înălțime vor avea florile și arbuștii pe care i-ai răsădit. Înfiptă în pământ, prizoniera propriilor sale rădăcini, planta este sclava legilor naturii. Pe când cu omul, povestea stă cu totul altfel. Libertatea lui creatoare îi îngăduie în orice clipă să se elibereze de constrângerile naturale, să scape de influența mediului. Deși fiul unui doctor, s-ar fi putut ca Nils să manifeste o vocație artistică. În loc să studieze medicina, poate că s-ar fi aplecat asupra unor texte vechi sau, mai știi? ar fi studiat teologia. Sau poate că sătul de niște texte prea anevoioase pentru el, ar fi ales calea afacerilor, ar fi devenit agent de bursă, agent de schimb, bancher... Sedus de tehnică și de minunile ei zilnice, poate că ar fi devenit inginer. „Ar fi devenit, s-ar fi făcut, poate...” Când e vorba de un om, orice e cu puțință. Nimeni nu poate prevedea traiectoria unei vieți, nu-i poate schița curba, dinainte. Un copil înseamnă o sumă de virtualități, o sursă de posibilități nelimitate. Viața lui de mâine va fi aidoma unei ape ce țâșnește din adâncuri spre lumină. Din această pricină, orice ființă umană își are prețul ei, este unică și de

neînlocuit. „Nu știu ce fel de om ar fi devenit Nils, își spuse Jan, dar copiii pe care i-am avut cu Thérèse nu l-au putut înlocui, iar moartea lui a lăsat în viața mea un gol care nu va mai fi niciodată umplut!”

Absorbit de aceste gânduri, Jan nu auzi ușa deschizându-se în spatele lui. Când se întoarse, fu surprins s-o vadă în prag – timidă și șovăitoare – pe Selma, menajera angajată de curând de Thérèse:

— *Vad önskar ni?*⁸⁸ întrebă el cu acea blândețe care-i era obișnuită ori de câte ori se adresa slugilor sau subalternilor.

— Sunteți chemat la telefon, domnule.

— Mulțumesc, Selma, vin imediat...

Jan coborî încet scara largă de piatră, apoi, ajuns în odaia cea mare, luă receptorul din mâna Selmei.

— Alo, la aparat doctorul Yvarsen... spuse el în suedeză.

Răspunsul fu dat în franceză și Jan recunoscă imediat vocea lui Norbert.

---

⁸⁸ Ce vrei? (suedeză).

2

— Aș dori să ne întâlnim cât mai repede cu puțință, spuse Norbert cu o nervozitate vădită.

— Unde ești în momentul ăsta? întrebă Jan.

— La Göteborg. Am tras la hotelul *Eggers*.

Jan rămase câteva secunde pe gânduri, apoi întrebă:

— De ce-ai venit în Suedia?

— Nu pot să-ți spun la telefon! Asemenea lucruri nu pot fi discutate decât între patru ochi.

— Ce lucruri?

— Sunt la curent cu tot, strigă Norbert. V-ați dus la Paris – dumneata și soția dumitale – și i-ați luat pe Ide și pe fiul meu cu voi, în Suedia!

— Nu uita că James e și copilul Idei, răspunse Jan foarte liniștit, fără să se lase impresionat de agresivitatea pictorului.

— Sigur, dar asta nu-ți dă dreptul să-i sechestrezi!

— Să nu cădem în exagerări neghioabe, replică puțin cam dur Jan. Știi perfect de bine că această situație s-a creat din vina ta. Așa că ar fi cazul să nu ridici tonul.

— De ce te-ai amestecat în treburile mele? Ide și cu mine suntem destul de mari ca să ne rezolvăm singuri problemele care ne privesc.

— Mai eram încă la Cap-Ferrat când am primit scrisoarea disperată a Idei. O părăsiseși, o lăsaseși singură cu James...

— Aveam intenția să mă întorc și să discut cu Ide ce urma să facem cu copilul.

— Când am ajuns la Paris, Ide era abătută, deprimată, cufundată într-o jalnică stare de apatie. Firește că n-am mai ezitat nici o secundă: trebuia să vină cu noi și ea și copilul!

— Fără să-ți treacă bineînțeles, prin minte, să iei legătura și cu mine!

Jan rosti sec:

— Din punct de vedere juridic, s-ar putea să ai unele drepturi, dar din punct de vedere moral, nu mai ai nici unul. Purtarea ta față de Ide te condamnă fără drept de apel.

— Din moment ce nu cunoști întregul adevăr, nu mă poți condamna! strigă Norbert furios.

— Nu era vorba să te judec pe tine, ci să vin în ajutorul Idei, s-o ajut în ceasuri grele. Cea mai bună soluție era s-o iau cu mine în Suedia, s-o duc cât mai departe de tristele amintiri din Montparnasse.

— N-aveai dreptul să-mi iei copilul!

— Când ai părăsit domiciliul conjugal, ți-ai părăsit și copilul!

— Mă rog, asta-i versiunea Idei! Realitatea e mult mai complexă.

Jan se simți cuprins de o iritare crescândă, așa că replică pe un ton tăios:

— Când mi-am văzut fata în starea în care ai lăsat-o, singură, disperată și cu un copil de gât, cred că-ți dai seama că n-am mai simțit dorința să mă pierd în nuanțe și subtilități, să studiez, pe îndelete, complexitatea situației! Se pare că ai uitat că atunci când am ajuns la Paris, ne pierdusem toate bunurile în focul care ne-a mistuit casa. Eram noi înșine distruși și cu nervii la pământ!

— Știi, spuse Norbert cu voce schimbată și... sunt sincer mâhnit de cumplita nenorocire care v-a lovit. Crede-mă că toate astea m-au întristat profund și că...

Jan nu se putu abține să nu suradă. Orice s-ar fi întâmplat, Norbert rămăsese totuși un Verneuil, fratele politico al Flaviei. Pasiunea lui mistuitoare pentru femeia aceea îi luase mințile, îl orbise. Jan știa mai bine ca oricine la ce lucruri nesăbuite, uneori chiar criminale, poate recurge o pasiune nefastă. Fără să vrea, îi veni în minte numele lui Sigrid: nu-i însuflase dorința gânduri ucigașe, n-o împinsese până la tentativa de asasinat? Norbert părea și el subjugat de forța demonică ce-i transformă adesea pe bărbați în niște simple marionete. Patima e dușmana rațiunii, a măsurii. Când nu e temperată de afecțiune, de tandrețe, când nu e decât pur carnală, poate deveni o nebunie primejdioasă.

— La urma urmelor, ce vrei, Norbert? întrebă Jan.

— Vreau să te văd și să discutăm despre James!

— Dacă înțeleg bine, vrei să i-l iei mamei sale... De prisos să-ți mai spun că te vei lovi de mine!

— Eu... Ți-am mai spus că astfel de lucruri nu pot fi discutate la telefon. Ele sunt totuși foarte importante, dacă nu chiar vitale pentru noi!

— Mă rog! Și ce propui?

Norbert păru să ezite, apoi răspunse:

— Cred că ar fi mai bine să nu vin la Tjorpa...

Replica fu necruțătoare:

— Să spunem mai curând că e absolut exclus!

— În acest caz...

— Vrei să vin eu la Göteborg? propuse Jan.

— Poate că ăsta ar fi cel mai bun lucru...

— De acord. Așteaptă-mă mâine după-amiază la hotelul *Eggers*.

— Încă ceva, spuse Norbert. Ce face James?

— Cât se poate de bine, nu te neliniști. De când ne-am mutat la Tjorpa, Ide n-a încetat o secundă să vadă de el. În clipa de față, se joacă în grădină cu un cerc pe care mama sa i l-a cumpărat de la Stockholm...

— E bine, sănătos?

— Cum nu se poate mai bine! Am impresia că clima de aici îi priște de minune; se joacă, plin de zburdălnicie, cât e ziua de mare.

Cu o voce brusc răgușită, Norbert întrebă:

— Nu v-a întrebat nimic despre mine? Nu se miră, nu-l neliniștește absența mea îndelungată?

— Ide i-a spus că ai plecat într-o călătorie foarte lungă.

— Mda... O călătorie foarte lungă...

— Știi și tu că la vârsta asta copiii se adaptează foarte ușor cu noile situații.

— Vrei să insinuezi că în curând mă va uita, nu-i așa?

— Nu, dar cadrul nou în care l-a aruncat viața îi creează alte preocupări, așa că n-are vreme să-și mai frământe mintea în legătură cu tine. La copii, prezentul are întotdeauna ascendent asupra trecutului.

— James mă iubea mult...

— Cred. Doar nu-ți închipui că-l instigăm împotriva ta. Până acum, am făcut lot ce ne-a stat în putință ca să-l ținem cât mai departe de povestea asta penibilă, să nu afle nimic de necazurile și durerile mamei sale.

— Nu l-a cerut pe Ulise?

Răbdător și fără animozitate, Jan continuă să răspundă la întrebările pictorului. Resentimentul și ura fuseseră întotdeauna străine de el. Sigur, deplângea din inimă tot ceea ce se întâmplase, și, deși îl condamna pe Norbert, nu-i putea adresa invective, nu putea nici măcar să manifeste față de el o atitudine ostilă sau distantă. Când convorbirea se sfârși, Jan, cu un aer preocupat și gânditor, închise telefonul. Apoi își luă pipa pe care o pusese pe consola căminului. Privirea îi rămăsese o clipă fixată pe o fotografie, încadrată într-o ramă de piele. Mătușa Brita! I se păru că o vede aieva cu o împletitură pe genunchi, așezată în fața butucilor ce ardeau în cămin. Căci în acea odaie imensă, nu se schimbaseră nimic. Pe pian, se afla aceeași veche lampă chinezească și aceleași fotolii largi stăteau și acum așezate în cerc în fața căminului. Mobilierul părea tot atât de imuabil ca și peisajul ce se zărea pe fereastră: impozantul bufet sculptat, cufărul greu de stejar, măsuțele de mozaic așezate ici și colo, cele trei vitrine înalte în care străluceau diverse obiecte de argint și de cristal, de cositor și de aur. Jan recunoscuse un cocoș mare de cositor, pe care-l admirase pe vremuri, când ochii săi nu ajungeau decât până în dreptul primului raft al vitrinei. Tot acolo se mai afla și un ceainic cizelat de aur, care aparținuse mamei sale.

— Mama ta era foarte mândră de acest ceainic, îi spusese adesea mătușa Brita; ori de câte ori avea musafiri, îl punea să strălucască în mijlocul mesei!

Cedând unei pioase tentații, Jan scoase din vitrină elegantul și grațiosul obiect de artă. Probabil că mama sa contemplantese adesea, cu multă plăcere, frumosul ceainic, admirându-i încântată, strălucirea. Mama sa... Imaginea acelei ființe fragile și bolnăvicioase iscă în el un val de regrete dureroase. Nașterea lui o costase viața! Nu și-o mai putea aminti altfel decât ca pe o ființă extrem de sensibilă, ce trebuia tratată cu multă grijă și cu multe menajamente. Murise foarte tânără, mult prea tânără! Jan resimțea adesea, în decursul existenței sale, nevoia prezenței materne. De câte ori nu dorise să-și sprijine fruntea de umărul mamei sale, să-și simtă pletele netezite de mâna celei care-i

dăduse viață! Da, e adevărat, mătușa Brita avusese mare grijă de el, îl crescuse ca pe propriul ei fiu, dar o mamă nu poate fi niciodată înlocuită. Încet, cu multă grijă, puse ceainicul la locul lui.

Tot acolo, se mai afla și un pahar gros, din argint, pe care Jan îl luă în mână și care purta inițialele tatălui său. O altă operă de artă, cu o lucrătură de o finețe remarcabilă: datând din secolul al XIII-lea, paharul avea – în afară de valoarea lui artistică – și una istorică. Mătușa Brita – căreia îi plăcea să vorbească despre comorile din vitrinele sale – spunea adesea arătând paharul:

— Taică-tău ținea tot atât de mult la acest pahar, cât ținea și mama ta la ceainicul ei! Bea întotdeauna din el și nu exista masă la care paharul să nu fie pus lângă farfuria lui. Îi spunea „*hanapul*” lui.

Toate acele obiecte erau pentru Jan niște relicve sacre,enerate. Ce noroc că le lăsase la Tjorpa, că nu le luase cu sine să-i împodobască locuințele prin care se perindase.

La „*Journey's End*” ar fi pierit odată cu toate celelalte bunuri ale lor. Odinioară, Jan refuzase categoric să golească vitrinele de la Tjorpa. Purtarea să-i fi fost oare dictată de pietate filială sau poate mai curând de cine știe ce presimțire tainică a nenorocirii de la Cap-Ferrat? Principalul era că toate acele amintiri dragi și prețioase scăpaseră din dezastrul de la „*Journey's End*”...

Jan se îndepărtă nostalgic de vitrină. Aruncând o privire spre scară și spre odăile de alături, se asigură că nimeni nu auzise discuția lui telefonică. Thérèse și Ide aveau treabă în partea cealaltă a casei. Tocmai sosise de la Paris cufulul cu rochiile Idei, așa că, ocupate cu călcatul și cu aranjatul în dulapuri, a toaletelor, mama și fiica, mult prea absorbite de ceea ce făceau, nu dăduseră nici o atenție telefonului. Și apoi Jan era atât de des solicitat la telefon de când se reîntorsese în patrie, încât apelul primit nu li se păru cătuși de puțin suspect.

„E bine ca Ide să nu afle încă nimic; nici că bărbatul ei e la Göteborg, își spuse Jan. Sigur că mai devreme sau mai târziu, tot va afla! Dar s-o lăsăm să se bucure cât mai mult cu puțință de liniștea de la Tjorpa. Deocamdată are nevoie de destindere, are nevoie să-și regăsească echilibrul psihic. Trebuie să fim foarte atenți și să evităm scenele penibile și sfâșietoare. O, Ide, biata mea fetiță...”

Jan ieși în grădină. James alerga vesel pe alei, împreună cu cercul lui, pe care-l împingea cu un bețișor. Încântătoarea nepăsare a copilăriei! Chiar când adulții care-i înconjoară trec prin cele mai cumplite drame sufletești, copiii continuă să-și păstreze surâsurile și privirile lor pline de candoare. Nu sunt ei oare mesagerii involuntari ai Providenței, trimiși să ne aducă aminte în ceasurile în care aveam impresia că am depășit puterea de a îndura suferința, sau în ceasurile în care orgoliul nostru dă pe dinafară, că zilele ne sunt numărate? În bunătatea lui infinită, Cerul – ca să ne asigure de victoria binelui asupra răului, a bucuriei asupra amărăciunii – a ales surâsul nevinovat al unui copil...

3

Jan coborî pe alea ce dădea spre intrarea principală a casei. Dalele de piatră, prin interstițiile cărora iarba creștea în voie, duceau la cele două coloane de marmoră legate între ele printr-un lanț gros de aramă. Jan își aminti cum odinioară, când era mic, îi plăcea ca, împreună cu Sigrid, să frece și să lustruiască lanțul până ce-l făceau să strălucească la fel ca aurul. Și asta, pentru că străinul sau călătorul necunoscut ce trecea pe acolo să-și dea seama că în acea casă domnea o curățenie desăvârșită! Ajuns la doi pași de ușă, Jan mângâie cu privirea casa veche, al cărei acoperiș de olane părea să se sprijine de copacii atât de familiari. Dar zgomotul unor roți în spatele lui îl smulse din contemplare. O căruță trasă de un cal frumos se opri în fața lanțului de aramă. Jan se îndreptă spre omul care cobora din ea, un țăran cam necioplit, dar cu o înfățișare cinstită și deschisă.

— *God dag!* strigă Jan, însoțindu-și cuvintele de un gest amical.

— *God dag, doktor!* V-am adus merele pe care *fru* Yvarsen a binevoit să ni le comande.

Prevăzătoarea Thérèse! Și începuse să se gândească la aprovizionarea de iarnă a casei, cumpărând fructe de la țăranii de prin împrejurimi! În mintea lui Jan, merele se asociau cu impresiile de neuitat din tinerețe. Își aduse aminte de mansarda înmiresmată unde mătușa Brita avea obiceiul să-și țină rezerva de fructe. Pe lesele de nuiele, acoperite cu paie, se aliniau merele și perele împraștiind o mireasmă îmbietoare. Tot acolo se mai aflau nucile și stafidele. Cât de mult îi plăcea parfumul acelei odăi! Sigrid, care nu se dădea înapoi din fața nici unei cutezanțe, reușea uneori să dibuie cheia de la mansardă, într-unul din numeroasele buzunare ale șorțurilor largi ale mătușii Brita și atunci se strecurau amândoi, pe furiș, și-și alegeau merele cele mai frumoase, perele cele mai zemoase. Fructele astfel subtilizate erau de două ori mai gustoase. Mult mai dulci decât cele care li se serveau la desert! Cu buzunarele pline de nuci, de pere și de mere, coborau pe furiș scara, apoi se ascundeau în vreun colț al grădinii unde făceau, mândri, inventarul prăzii. Dându-și pletele ciufulite pe spate, Sigrid, cu un aer de profund dispreț mușca satisfăcută, cu dinții ei albi ca zăpada, din cel mai frumos măr.

Sedus de accentul local al țăranului, Jan intră în vorba cu el. Aidoma tuturor țăranilor de pretutindeni, omul începu a se plânge de „*daligt väder*”, adică de vremea proastă; apoi, răsucindu-și cu stângăcie pălăria în mână, spuse cu candoare:

— Ei, uneori mai afli și câte o veste bună. Așa, de pildă, când am auzit că v-ați întors, *doktor*, am fost cu toții cum nu se poate mai mulțumiți, *ack ja*, foarte mulțumiți.

— Și eu sunt fericit că mă aflu printre voi.

— Vă duceți des la Stockholm, *doktor*?

— O, nu! Ne-am stabilit la Tjorpa pentru totdeauna, așa că nu prea mai părăsim casa!

— Cu atât mai bine! Vă veți simți mult mai bine aici decât la oraș, credeți-mă!

— Știu, spuse Jan surâzând. Cunosc foarte bine ținutul.

Țăranul se aplecă ușor înainte, cu un licăr de curiozitate în ochi.

— E adevărat ce se spune, că locuința din străinătate a ars?

Jan își ridică fruntea.

— Da, am pierdut tot ce-am avut acolo...

— Cel mai bine e să rămâi acolo unde te-ai născut, acolo unde cunoști oamenii din jurul tău!

Apoi, scărpinându-se după ureche, spuse, cu un aer de mare cunoscător:

— Ehei, în străin să n-ai încredere niciodată! Apoi adăugă gânditor: Vedeți dumneavoastră, există unii copaci de la noi cărora orice le-ai face, nu cresc în altă parte! Au nevoie de pământul bun al Suediei! Da, *doktor*, pe meleaguri străine pier, își pierd frunzele. Apoi, eu socot că tot așa e și cu oamenii. Cei care s-au născut aici, care-și au rădăcinile aici, nu se pot simți bine, vreme îndelungată, în altă parte, asta e lucru știut! *Nej, nej, doktor*, nu te simți bine decât în țara ta!

— Totuși, am trăit vreme îndelungată departe de casă și am dus-o destul de bine, ba am fost chiar fericit!

— Fericit?

Clătinând sceptic din cap, omul adăugă:

— Poate, *doktor*, poate. În orice caz văd că v-ați întors totuși acasă!

Jan mângâie ușor coama calului.

— Ai un bidiviu deosebit de frumos, aprecie el.

Țăranul își îndreptă spatele, cu mândrie.

— Da, s-a născut la mine în grajd...

— Cum îl cheamă?

— *Söndag!*⁸⁹

— De ce acest nume? întrebă doctorul râzând.

— Fiindcă maică-sa – una dintre cele mai frumoase iepe din ținut – l-a fâtat într-o duminică. Noiăștia, de la țară, nu ne prea pricepem la nume, ca orașenii, așa că...

— *Söndag* al dumitale are o privire mândră, știe că-i frumos...

— Mândră, da, și e întotdeauna gata de treabă. Lui nu-i nevoie să-i dai ghes, ci dimpotrivă, să-l strunești.

— Ceea ce mă bucură, e că în pofida tractoarelor și a camionetelor voastre, ați păstrat, aproape toți, dragostea față de caii pe care-i folosiți pentru treburile zilnice.

— *Ack ja!* aprobă țăranul. O mașină nu poate înlocui niciodată un bidiviu ca ăsta!

⁸⁹ Duminică (suedeză).

— Totuși, în multe țări, grajdurile au fost desființate...

— Fleacuri! Oameni proști, *doktor*! Și mângâind spinarea calului, țăranul adăugă gânditor: Un cal, cum să spun eu, e ca un camarad, ca un prieten. Poate că o să râdeți de mine, *doktor*, dar mi se întâmplă de multe ori să vorbesc cu el ca și cu un om. Când e vremea rea, lui îi împărtășesc grijile, temerile; și zău că mă înțelege!

Jan asculta vorbele țăranului, cu o plăcere pe care nici măcar nu încerca să și-o ascundă. Prin acest om dintr-o bucată, luă contact direct cu însuși sunetul țării sale. Înțelese că interlocutorul său avusese pe deplin dreptate când îi asemuise pe oameni cu copacii care piereau, departe de climatul lor natal. Înțelese că în ultimii ani îl chinuise cumplit dorul de patrie, că se simțea legat de țara sa prin toate fibrele.

Înainte de a se despărți, Jan îl rugă pe țăran să-i arate merele pe care venise să i le vândă. Își alege unul auriu și-l strânse, aproape cu dragoste, în căușul palmelor.

— Sunt fructe bune, *doktor*, puteți avea toată încrederea!

Jan tăie mărul cu briceagul și-l gustă. Încântat, simți pe limbă acea savoare dulce și totodată ușor acrișoară specifică merelor din regiune, care-i plăcuseră atât de mult pe vremea când era copil.

— E foarte gustos, spuse el ca un bun cunoscător; soția mea a avut dreptate să apeleze la dumneata.

Apoi, întorcându-se spre Selma care venise să aranjeze treaba cu țăranul, îi spuse pe un ton de bună dispoziție:

— Să nu uiți să-l tratezi pe amicul nostru cu un pahar mare de *brännvin*!⁹⁰

* * *

Jan se hotărâse să plece pe jos până la Troelle ca să-i facă o vizită bătrânului pastor Lindström, unicul supraviețuitor, unicul martor al vremurilor îndepărtate din tinerețea sa. Dar în loc s-o apuce spre Troelle, o porni pe poteca sinuoasă ce străbătea colina împădurită, aliată în spatele Tjorpei. Natura își pusese podoabele cele mai de preț. Soarele de toamnă scâlda trunchiurile albe ale mestecenilor – coloane zvelte, înălțate pe un covor verde de mușchi. Sus pe cer, lebedele sălbatice zburau spre sud, alcătuind un triunghi de o albeață strălucitoare. Într-un tufiș de aluni, Jan zări o veveriță cafenie care-l privea atentă și totodată temătoare. Jan surâse și-i strigă un „*God dag*”; speriată de salutul cordial, simpatica vietate pieri în desiș.

Din când în când, Jan se oprea să-și tragă sufletul; atunci își lăsa privirea să rătăcească peste valea veselă de la picioarele sale. Cu acoperișul ei roșu de olane și cu aleile sale pline de flori, Tjorpa era însăși imaginea vieții rustice. Țăranul mânase calul până la ușa din spate a casei unde începuse să-și descarce merele, în timp ce Selma își

⁹⁰ Brandy (suedeză).

făcea de lucru în jurul lui. Mai departe, mărginit de castani, șerpuia drumul spre Troelte, printre câmpiile pe care secerătorii le despuiaseră fără milă de aurul grânelor coapte. Odinioară, el și Sigrid culegeau de pe acele câmpii maci, albăstrele și margarete; dar căutau mai ales pădăii în care suflau, râzând cu hohote!

Bătrânul țaran nu mințise. Jan se simțea foarte fericit să calce din nou pe pământul suedez! Cu un soi de lăcomie nesățioasă, trăgea în piept aerul proaspăt și dătător de viață pe care pinii îl îmbălsămau cu mirosul lor de rășină. Totuși, în ciuda înflăcărării și voioșiei pe care i le iscaseră contactul cu locurile natale, Jan nu putea scăpa cu nici un chip de unele gânduri triste și deprimante care-l chinuiau.

Focul de la „*Journey's End*”, pus de o mână criminală, fusese pentru Jan și Thérèse un adevărat dezastru. Odată cu casa de la Cap-Ferrat, își pierduseră mobilele, obiectele de artă, majoritatea lucrurilor personale, hârtii și documente de neînlocuit, unele amintiri de familie. Sigur, casa mătușii Brita, care din fericire rămăsese intactă în ceea ce privea mobila, putea să le servească de adăpost, totuși gestul criminal al lui Cornelius Blo om le dăduse o lovitură cumplită. Obsedat să-i cășuneze un rău lui Jan, nebunul își atinsese, ba chiar își depășise scopul.

La notar, Jan avu neplăcuta surpriză să afle că, în ciuda îndemnizațiilor pe care compania de asigurări le vărsase în contul lui, averea îi fusese simțitor micșorată în urma sinistrului. Distrugerea unor pânze de mare valoare, aparținând unor mari maeștri, constituia ea singură o pierdere considerabilă. Și apoi, în timpul vieții sale, Jan fusese generos și darnic, detestase întotdeauna avariția și meschinăria, cheltuise fără să se uite! Notarul îi aminti că făcuse mereu donații, că plătea și acum rente unor oameni față de care nu avea nici o obligație.

— Uitați-vă, de pildă, când ați stat în Grecia, la Mikonos, înainte de a vă construi casa de la Cap-Ferrat, ați hotărât să suportați cheltuielile de studii ale lui Oreste Atanasiadis, pe care l-ați și ajutat să intre la școală.

— Știu, da... Băiețașul acela manifesta o vocație rar întâlnită, pentru medicină; nu puteam face altceva decât să îndepărtez singurul obstacol ce-i stătea în cale și anume sărăcia părinților săi.

— Până își va isprăvi studiile vă va afecta serios fondurile, domnule doctor!

— Știi, domnule notar, că n-am obiceiul să revin asupra hotărârilor pe care le-am luat, spuse Jan bine dispus.

— În plus, domnule doctor, se dezlănțuise atunci omul de legi, au fost războaie, crize economice, care au făcut să scadă valoarea banilor, să micșoreze multe din acțiunile căutate odinioară tocmai pentru stabilitatea lor.

— Ți-am lăsat mână liberă să-mi investești cât mai judicios fondurile.

— Așa e, dar ce poate fi azi mai dificil decât un plasament judicios? Când în cele patru colțuri ale pământului vezi înmulțindu-se răzmerițele și crizele economice? După care, notarul încheie cu un surâs amar: Multe acțiuni și obligații care odinioară ți se smulgeau din mână nu mai au astăzi decât o valoare nominală. Vremurile s-au schimbat,

dragă domnule doctor!

Un lucru era clar: de acum încolo, trebuia să socotească bine fiecare bănuț și să-și restrângă cheltuielile, ceea ce în ochii săi era o perspectivă dintre cele mai neplăcute. Tocmai el să ajungă în situația asta, el căruia îi fusese întotdeauna silă de zgârcenie!

Nu fără amărăciune, Jan trebui să abandoneze cele două proiecte la care se gândise după ce-i arse casa: să construiască în locul fostei vile o clinică pentru copiii bolnavi de poliomielită și să amenajeze, în parc, un colț pentru animale. Cu durere în suflet, cedând la insistențele notarului său, Jan se resemnase să vândă terenul unui petrolist milionar. Cât despre yacht, îl vânduse foarte avantajos unui armator grec. Deci o pagină din viața sa fusese întoarsă. Mai rămânea nenorocirea fiicei sale...

Apropiindu-se de un fag, Jan se opri, cu ochii strălucitori, gâfâind ușor. Cu o precizie aproape uluitoare, revăzu o scenă din trecut. Odinioară, în cursul unei plimbări cu prima lui soție, poposiseră exact în acest colț al pădurii, unde fagii luaseră locul mestecenilor și unde domnea întotdeauna o lumină verzuie. Trunchiurile copacilor se înălțau către cer, coloane maiestuoase ale unei catedrale clădite de natură, unde prin vitraliile mișcătoare ale frunzișului se strecurau razele strălucitoare ale soarelui. Pe scoarța celui mai tânăr fag, Ide și el își gravaseră atunci numele, în amintirea căsătoriei lor. Căsătorie atât de periculos amenințată de patima lui Sigrid. Fascinat, Jan contemplă cele două nume ce se mai vedeau încă pe scoarța copacului: „*Ide-Jan*”, urmate de o dată foarte îndepărtată. În tăcerea aproape mistică a acelui loc, amintirea deveni nespus de emoționantă. Înainte de a muri încă tânără, în îndepărtata Africă, Ide fusese fericită aici, cutezând chiar să se lase în voia celor mai înflăcărâte speranțe. Tocmai ea, care crezuse cu ardoare, până în ultima clipă a vieții sale, în bunătatea și generozitatea inimii omenești, tocmai ea fusese doborâtă de ura și de gelozia lui Sigrid! Urâtenia acestei lumi părea să-i fi secătuit cu desăvârșire forțele: se stinsese fără să murmure, fără să se plângă de nimeni și de nimic. Ca și fiul ei, murise în amurg, când soarele, de un roșu strălucitor, împurpura cu lumina lui întregul cer al Africii. Înainte de a muri, mai apucase totuși să șoptească: „Iubitul meu...” Apoi frumoșii ei ochi castanii, plini de dragoste și de blândețe, îmbrățișară pentru ultima oară chipul bărbatului căruia îi dăruise totul: dragostea, fidelitatea, viața.

Doborât de această amintire, Jan nu mai putu rezista emoției intense care-l cuprinsese: din gâtlejul bătrânului care devenise între timp, izbucni un hohot de plâns.

4

Peste tot pe unde se uita, priveliștile rămăseseră aceleași. La capătul unei alei lungi, de mesteceni, Jan zări clădirea joasă și solidă a prezbiteriului, iar alături, biserica albă, cu acoperișul ei negru și țuguiat. Numai pastorul Lindström se schimbase, căci nu mai era omul tânăr și plin de energie, tutorele de odinioară al lui Jan. În vârstă de nouăzeci și cinci de ani, devenise decanul de vârstă al tuturor preoților din Suedia. Deși fusese înlocuit de un pastor mult mai tânăr, Lindström, continua să locuiască la prezbiteriu, înconjurat de respectul tuturor enoriașilor. Dacă fața i se scofălcise și căpătase o tentă gălbuie, ca de ceară, ochii – adânc înfundați în orbite și străjuiți de niște sprâncene stufoase – își păstrasera intactă strălucirea vie, din tinerețe, dovedind o deplină luciditate. În concluzie, pastorul Lindström îi uimise pe toți cu vitalitatea lui. La optzeci de ani încă îi mai plăceau petrecerile și enoriașii lui cârteau că pune cam prea mare preț pe *brännvin* și pe țigări. Cu chipul lui rasat, cu plete lungi și drepte, îmbrăcat într-o redingotă cu guler înalt, cu margine albă, avusese întotdeauna un aer foarte demn; nimeni nu bănuise însă că pe la șizeci de ani, se apucase să scrie o lucrare monumentală despre Noul Testament, în care se dovedi a fi un om extrem de instruit, cu o inteligență deosebit de pătrunzătoare. Se făcu brusc remarcat și începu să întrețină o vastă corespondență cu diverse persoane de specialitate, cu care se angaja uneori în dispute cordiale. Predicile și felul său de viață se schimbă și ele odată cu notorietatea de care începuse să se bucure; rămăsese totuși un om foarte simplu și modest, putând fi abordat în orice clipă de enoriașii săi. La optzeci și patru de ani, își pierduse consoarta pe care Jan și-o amintea cu multă precizie: era o femeie înaltă și uscată, puțin cam ceremonioasă și îmbrăcată, aproape invariabil, într-o severă rochie de lână. Începând de atunci, pastorul se închisese în sine și acceptase să fie înlocuit. Totuși de sărbători – de Crăciun, de Paști, de Rusalii – el făcea slujba.

Prezbiteriul nu se modificase cu nimic nici pe dinafară, nici pe dinăuntru. Podelele goale erau la fel de bine ceruite și lustruite ca odinioară; o mulțime de broderii acopereau mobilele: broaștele dulapurilor cu vase și ale cuferele străluceau ca aurul pe lemnul vechi și întunecat. O singură schimbare: *fru* Undset, soția noului pastor, care detesta vânătoarea și căreia îi era groază de orice fel de cruzime, înlocuise vechea și impozanta sobă de faianță, ale cărei plăci reprezentau scene de vânătoare, cu o mașină de gătit, nemțească.

De altfel, *fru* Undset fu cea care-l întâmpină pe Jan sub portalul pictat și sculptat al prezbiteriului și care-l pofti în odaia cea mare unde se afla pastorul Lindström. Surâzătoare și amabilă, învărtindu-se discret pe lângă cei doi bărbați, ea îi servi cu bere și *brännvin*, cu sandvișuri cu anșoa, cu anghilă afumată și cu pateu de crab, după care se eclipsă lăsându-i singuri.

Așezat într-un fotoliu adânc de catifea verde, cu mâna stângă sprijinită pe bastonul gros și noduros, pastorul Lindström își privi fix musafirul.

— Ai îmbătrânit, Jan...

Un surâs cam amar pluti pe buzele chirurgului.

— Da, răspuse el resemnat, știu... Nenorocirea aceea cu focul a fost o încercare mult prea grea pentru noi...

— Bloom ăla, a fost totuși o unealtă a Cerului...

Surprins, Jan își puse paharul pe masă.

— Da, continuă pastorul, fiindcă datorită lui te-ai întors acasă. Locul tău era aici, printre noi! Apoi, izbind cu bastonul în podele, strigă: Ce căutai tu acolo, printre milionarii ăia leneși? Înconjurat de actori de cinema și de oameni dornici de scandal?

— Ți-ai făcut o imagine falsă despre Coasta de Azur... Să știi că trăiesc și acolo oameni simpli, cinstiți și muncitori, care duc o viață fără tapaj. Zău dacă văd vreo deosebire între pescarii francezi și cei suedezi. Cât despre vecinii noștri cei mai apropiați, familia Stiffenacker, despre care ți-am mai vorbit, și Judith și Hugo erau oameni de caracter!

— Mă rog, concedă bătrânul, eu totuși ți-o repet că locul tău e aici!

— Când m-am stabilit la Cap-Ferrat, am vrut să-i fac mai ales plăcere Thérèsei, care e franțuzoaică.

— Ei îi sunt dragi Suedia și Tjorpa... sunt sigur că nu va fi niciodată nefericită aici... Ridicându-și capul, pastorul adăugă: Și sunt chiar foarte mulțumit la gândul că am s-o și văd din când în când. Înțelege atât de bine sufletul bărbaților! Apoi, cu o privire de reproș, îl întrebă pe Jan: Ce aștepți de nu-ți fumezi pipa?

— Mă temeam să nu te deranjez...

— Ei, bravo! Știi doar că mirosul de tutun olandez îmi place grozav!

Sorbi o gură de vin din pahar și înfulecă o tartină cu anghilă.

— Spune-mi, nu simți lipsa țigărilor? se interesă Jan.

— Nu, răspuse scurt, pastorul. Apoi, regăsindu-și pentru o clipă vigoarea de odinioară, bătu din nou cu bastonul în podea și tună: Atâta mi-au scos pe nas țigările, ipocriții ăștia, încât mi-e și silă! Pe urmă, aplecându-se spre Jan, spuse mai calm: Știi de ce anume îl învinuiam fariseii pe Hristos? Că era prea mâncăcios și că-i plăcea să tragă la măsea! Scoborându-și și mai mult glasul, de data asta spuse fără nici o animozitate: Din păcate, vor exista întotdeauna fariseii! ăștia sunt cei care își închipuie că vor da buzna în rai, mâncând zilnic doar o scrumbie sărată și bând apă chioară! Ca și când pe Dumnezeu l-ar interesa ce bagă ei în burtă și nu bunătatea, sinceritatea și mila de care ar trebui să dea dovadă!

Epuizat de efortul făcut, bătrânul se înfundă în fotoliul lui. Doar ochii continuau să-i strălucească, trăgându-i gândurile pe care acum și le păstra pentru sine. După ce tăcu astfel o bucată de vreme, începu să vorbească, pe neașteptate, despre Sigrid.

— Cu toate năzbâtiile și alura ei de băiețoi, să știi că am ținut mult la ea... Avea

încă de pe atunci, un fel de frumusețe interioară care-i înnobila gesturile... Totuși câte renghiuri mi-a mai jucat!... Îmi aduc aminte de ziua când n-a vrut să mă lase să mă duc la Inge Goldstroem, care era pe moarte... Știi, fetița aceea brunetă, ale cărei bucle mătăsoase îți plăceau grozav și din care pricină Sigrid era teribil de geloasă încă de pe atunci... „N-ai să te duci la Inge, mi-a strigat ca, n-ai să te duci, fiindcă astfel o să afle că e pe moarte! Nu te las să pleci, căci dacă o să te vadă, o să-și dea seama că i-a sosit ceasul și ar fi inuman!” „— Inumană ești tu, pentru că vrei să lași copila să moară, neîmpărtașită!” am strigat, dând-o la o parte din ușă și ieșind afară. Și în timp ce mă urcam în sania ce mă aștepta, ea a strigat după mine: „Du-te, corb urât al nenorocirii”. Pastorul oftă resemnat. Apoi, cu un surâs malițios, adăugă: Din păcate, Sigrid îmi cunoștea foarte bine slăbiciunile. A treia zi, după acest scandal, a venit în lipsa mea la prezbiteriu și mi-a adus o sticlă cu un excelent brännvin și o cutie mare cu țigări de foi. Apoi, privind undeva, departe, încheie: Da, Sigrid stăpâna de minune arta de a se face iertată!

Jan își aminti că mai auzise această poveste și din gura mătușii Brita. Totuși, din respect și din politețe, nu voise să-l întrerupă pe pastor. Dar nici nu voi să-i dea apă la moară acestuia, laudând-o pe Sigrid.

— A fost o criminală, rosti el pe un ton categoric și pot jura, cu mâna pe inimă, că prima mea soție a murit din pricina ei! Pe de altă parte, dacă n-aș fi intervenit la vreme – datorită unei inspirații de-a dreptul miraculoase – ar fi omorât-o și pe Thérèse. Astfel de lucruri nu se pot uita!

Chipul bătrânului se adumbri:

— Știu că gelozia ei cumplită a împins-o la crimă! Știu că forțele răului puseseră stăpânire pe sufletul ei... Dar eu vorbesc și judec ca un om. Numai Cel-de-Sus are căderea să judece viii și morții și poate să și ierte ceea ce noi, oamenii, socotim că nu putem ierta...

5

Jan nu venise în vizită la pastor ca să evoce trecutul, ci ca să-i ceară un sfat care să-l ajute să înfrunte prezentul. Îl puse deci la curent, în amănunt cu drama conjugală a fiicei sale, i-o înfățișă sub toate aspectele și la urmă îi relatează convorbirea telefonică pe care o avusese cu Norbert. Bătrânul ascultă cu atenție, apoi tăcu o vreme. Când ieși, în sfârșit, din mutismul lui, spuse, citind un pasaj din Evanghelie:

— „Cel care se consideră fără păcat, să arunce primul cu piatra!”

— Înțeleg, răspuse Jan, mă sfătuiești să nu-l condamn pe Norbert, să nu arunc cu piatra în el!

Pastorul confirmă, făcând un semn cu capul.

— Nu mă gândeam la asta, ci la problema copilului. După câte mi-a dat de înțeles la telefon, am impresia că Norbert vrea să i se încredințeze băiatul.

Bătrânul bătu din nou în podea, cu bastonul lui noduros.

— Nu, strigă el categoric, copilul trebuie să rămână cu Ide. Că nimeni n-are dreptul să arunce cu piatra în el, e de la sine înțeles și văd că și tu ești de aceeași părere, dar ca să ia el copilul, nici vorbă! De altfel mi se pare chiar foarte ciudat că-și permite să formuleze o astfel de cerere! După ce-a făcut ce-a făcut, nu mai are nici un drept asupra copilului! Căci dacă Hristos a iertat-o pe femeia adulteră, asta nu înseamnă că a și felicitat-o!

— Necazul – în toată povestea asta – constă în faptul că Norbert e frate cu Flavie. Sora lui fiind nevasta fiului meu, trebuie să mă port oarecum cu mânuși.

— Ce zice Flavie de comportarea fratelui ei?

— Este foarte supărată și se simte grozav de umilită. Discuția fu întreruptă de *fru Undset* care venise să vadă dacă cei doi bărbați nu mai aveau nevoie de ceva. Le mai aduse niște bere proaspătă și o a doua farfurie cu sandvișuri.

— *Brännvinul* îmi face arsuri la stomac, bombăni pastorul când rămase din nou singur cu Jan, iar berea mă turtește... Dar, adăugă el cu chipul strălucind de veselie, bătrânețea îți aduce și unele compensații de natură spirituală, care te fac să uiți de aceste privațiuni involuntare. Apoi, luând dintr-o dată un aer preocupat și gânditor, spuse: Flavie ținea mult la Norbert, nu-i așa?

— Da, și era foarte mândră de succesele lui, ca pictor.

— Sigur că-l iubește și acum, la fel de mult...

— Fără îndoială! Indignarea ei se manifestă mai mult împotriva femeii care i-a sucit capul lui Norbert.

— Ar trebui să încerci să-l faci pe Norbert să-și vină în fire.

Scuturând cenușa din pipă într-o scrumieră de cristal pe care *fru Undset* i-o pusese

la îndemână, Jan ridică din umeri.

— Să-și vină în fire? Încercare zadarnică și inutilă! Când un bărbat de vârsta lui e prins în ghearele unei astfel de patimi, nu mai ascultă de nimeni și de nimic.

— Cât de ușor cedează bărbații în fața ispitei!

— Norbert e artist și deci extrem de sensibil la orice formă de frumusețe.

Bătrânul clătină din cap, cu un gest de reprobare:

— Asta nu-i o scuză. În epoca noastră, prea mulți artiști au tendința de a-și ascunde lipsa de talent și de sinceritate în spatele câte unui scandal. Ca să se vorbească despre ei, ca să le apară poza în ziare, divorțează cu mult tâmbălău sau și mai bine, fug cu nevasta celui mai bun prieten al lor, adică, mai pe scurt, se dedau la cele mai urâte și condamnabile extravagante.

Încet, cu mâna care-i tremura ușor, duse la gură cana cu bere, cană din faianță de Danemarca, decorată cu motive marine, pe care *fru* Undset tocmai i-o umpluse. După ce sorbi un gât, continuă: Și apoi artiștii au devenit și foarte pretențioși! Dornici de glorie și de celebritate! Odinioară, lucrau *ad majorem Dei gloriam*, adică spre marea slavă a Domnului și se dădeau cu modestie deoparte din fața Celui care le dăruise geniul și inspirația. Adesea se abțineau chiar să-și și semneze operele, să iasă în frunte, sau când o făceau, semnătura abia dacă era vizibilă. Acum e exact pe dos; domnii ăștia se etalează în fața operelor lor cu o lipsă revoltătoare de rușine și de modestie. „Priviți ce geniu nemaipomenit sunt! strigă ei cu aroganță și mărginire, priviți și admirați-mă!” Nimic nu-i destul de bun pentru ei, vor să iasă întotdeauna ca păduchele în frunte, cerând să li se acorde maximum de atenție. În aceste condiții nu e deloc de mirare că noul cult al artei și al artiștilor a devenit o adevărată idolatrie.

— Trebuie totuși să mărturisesc că Norbert nu aparține acestei categorii detestabile de artiști plini de ifose, răspuse Jan. După care socoti util să-și rectifice aprecierea: Sau cel puțin nu era un astfel de artist înainte de a o întâlni pe femeia aceea! Ce-o fi făcut din el? Ce idei i-o fi sădit în minte? L-o fi făcut vanitos? Se știe ce putere are limbușeala, mai ales asupra bărbaților! Măine, după ce mă voi întâlni cu el la hotelul *Eggers*, poate că voi căpăta răspuns la toate întrebările astea!

— În ceea ce privește copilul, să nu admiți nici un compromis!

— N-avea teamă, voi fi ferm.

— Ar fi scandalos ca acest copil să-i fie luat Idei. Va trebui să-l faci pe Norbert să înțeleagă că James ar fi prima victimă a comportării lui vinovate. Oricum se va încheia această tristă și lamentabilă poveste, copilul va suferi cel mai mult, o suferință care-și va pune pecetea pe tot restul vieții sale.

— Când am plecat de la Tjorpa, se juca, lipsit de griji, în grădină. Socot de altfel că e mult prea mic ca să-și dea scama ce se petrece în jurul lui. La vârsta asta, copiii trăiesc în propriul lor univers miraculos. Adesea, lumea celor mari li se pare îndepărtată și de neînțeles.

— Nu sunt de acord cu tine, răspuse pastorul. Lunga mea experiență de viață m-a

învățat că nimic nu e mai gingaș ca sufletul unui copil. Cei mici ne înțeleg adesea mult mai bine decât ne închipuim noi. Cu un instinct foarte sigur și cu o luciditate deconcertantă, li se întâmplă destul de des să priceapă cauzele unei situații tulburi, să descopere unele anomalii în relațiile dintre oameni. Și când ne pun diverse întrebări, îi trimitem să se joace, pe un ton îmbufnat, fără să ne pese de chinuitoarea întrebare care-i frământă. Astfel, ne facem adesea vinovați față de ei, căci rănilor unui suflet de copil sunt dintre cele care nu se mai vindecă niciodată...

Privirea lui Jan se opri pe broderia de pe unul dintre fotolii. O broderie fină, reprezentând un elefant. Când era copil, fusese fascinat, încântat de acel animal pe care nu te-ai fi gândit pentru nimic în lume să-l întâlnești tocmai în Suedia. Cu un aer jovial și blajin, elefantul părea să-și ridice trompa, într-un gest de salut, de primire călduroasă. De câte ori, el și Sigrid nu ticluiseră povești fantastice în jurul aceluiași elefant, când mergeau împreună spre prezbiteriul din Troelle, unde le fuseseră predate primele lecții! Încă o dată trecutul îl luă pe Jan cu asalt. Lecțiile pastorului Lindström se numărau printre cele mai dragi și mai vii amintiri. Parcă auzea și acum vocea tutorelui său, debitând în suedeză: „...*pa sex dagar gjorde Herren himmelen och jorden och havet och allt vad i dem ar.*”⁹¹

Pe atunci, pastorul era tânăr și glasul îi vibra. Avea obiceiul să arunce elevilor săi priviri severe și scrutaătoare, ca să vadă dacă era ascultat cu seriozitatea și respectul ce i se cuveneau. Când o surprindea pe Sigrid pe cale de a se maimuțări sau de a face cine știe ce boroboața, urma pedeapsa. Nu prea gravă, fiindcă nu trebuia decât să copieze de o sută de ori, sau uneori, de cinci sute de ori câte un paragraf din Biblie!

Jan ridică ochii spre pastor și, timp de o clipă, fu uluit să-l vadă atât de bătrân. Apoi, cu o strângere de inimă, reveni la realitate: nu era vorba de o comedie. Pastorul Lindström nu-și grimase chipul! În scândura mesei, strălucitoare ca oglinda, își vedea propriile sale plete, acum albe ca zăpada. Privirea trebuie să i se fi voalat, căci pastorul, ghicindu-i gândurile, îi spuse cu blândețe:

— Există momente, în care lumea ni se pare ireală, nu-i așa?

— Da, mărturisi Jan, avem impresia că ne mișcăm printre niște umbre care fug, unde inexorabila scurgere a timpului, care transformă și distruge ființele, ne umple de o cumplită neliniște.

Lindström se aplecă înainte și spuse aproape șoptit:

— Multora dintre contemporanii mei le e greu să creadă în existența Cerului... Poate că au dreptate... Apoi adăugă și mai încet: Ai dreptate, Jan... Tot ce ne înconjoară pare a fi refluxul unei ape care curge... Totul trece, totul este sortit pieirii... Nu mai rămâne din noi nimic... doar un pumn de țărână... Sprijinindu-se apoi în baston și ridicându-se din fotoliu, zise, punându-i lui Jan o mână pe umeri: Hai cu mine la biserică, fiule, să-mi cânti ceva. Organistul pe care-l avem acum – Per Norstedt – e un om deștept

---

⁹¹ În șase zile Domnul a creat cerul și pământul și marea și tot ceea ce se află în ea (suedeză).

și devotat parohiei noastre. Dar, din păcate, cunoștințele sale muzicale sunt destul de limitate. Cum se află în fața unei partituri mai dificile, își pierde capul și încurcă tot, confundând până și notele. Dar, continuă el, să nu-l vorbim totuși de rău! La urma urmei, e un băiat de treabă! De altfel, nu toată lumea poate să aibă harul tău muzical!

— Dacă înțeleg bine, spuse Jan ridicându-se la rându-i, ai vrea să mă așez în fața orgii...

— Da, și ard de nerăbdare să te aud...

— E multă vreme de când n-am mai cântat la acest instrument. Mai mult ca sigur că mi-am pierdut elasticitatea degetelor...

— Hai, Jan, nu te lăsa prea mult rugat. Vino!

Resemnat, Jan îl urmă. Bătrânul mergea încet, cu pași mici; pe chip i se citea o încântare fără margini.

Orga din Troelle, un admirabil instrument datând de la începutul secolului al XVIII-lea, își avea povestea ei. Poveste care începea cu o furtună pe mare...

În zorii zilei de 15 mai 1721, Lars Ericsson, un negustor bogat din Göteborg, dar născut în Troelle, aflase – plin de consternare – că cele trei vapoare ale sale, ce se întorceau din America cu o încărcătură ce costase bani grei erau pe cale de a se scufunda. Mai ales unul dintre ele, care își pierduse marele catarg se afla în cea mai mare primejdie. În aceeași dimineață, Ericsson se duse la unul din marii magistrați ai orașului și dădu în scris următoarea declarație:

„În cazul în care bunul Dumnezeu îmi va salva cele trei vapoare de la pieire și le va ajuta să intre cu bine în port, mă leg să dau jumătate din banii ce-i voi câștiga prin vânzarea mărfurilor, pastorului bisericii din Troelle, urmând ca acești bani să servească la întreținerea și înfrumusețarea numitei biserici”.

În aceeași seară furtuna se potoli și a doua zi cele trei vapoare intrară cu încărcătura lor în port. Ajutorul Providenței, simplu hazard? Ericsson nu-și pierdu vremea cu întrebări zadarnice, ci își ținu, cu strictețe, făgăduiala. Astfel, spre marea sa stupefacție, pastorul din Troelle – care se numea Ivar Karfelt – se văzu dintr-o dată în posesia unei sume considerabile pentru epoca aceea. După ce se sfătui cu enoriașii săi, hotărî să repare clopotnița – care era mult mai veche decât corpul principal al bisericii, și mai ales, să înzestreze lăcașul cu o orgă demnă de el, fiindcă pe atunci nu dispuneau decât de două orgi mici, fără pedale, pentru cor. În acest scop, pastorul Karfelt a apelat la neamțul Franz-Caspar Schnitger. Tatăl acestui Franz-Caspar – Arp Schnitger – era cunoscut în întreaga Germanie de Nord, în Țările-de-Jos și în Scandinavia, fiindcă izbutise să construiască niște orgi remarcabile prin muzicalitatea și registrele lor. Despre fiu, se spunea că-și depășise cu mult tatăl prin cunoștințele și prin ingeniozitatea sa tehnică.

La Troelle, Franz-Caspar nu dezminți reputația de care se bucura atât el cât și familia sa, ci dimpotrivă. Construi în acel loc o orgă fără egal, cu trei rânduri de clape și cu un pedalier automat cu treisprezece registre. Ziua inaugurării, sărbătorită în prezența lui Lars Ericsson și a lui Franz-Caspar Schnitger, rămase o dată memorabilă în anele

ținutului. Instrumentul, ale cărei țevi ajungeau până la douăzeci și patru de picioare înălțime, era demn de oricare catedrală. De atunci, a devenit pentru enoriașii din Troelle, un obiect de legitimă mândrie.

...Așezat în fața claviaturii orgii, sub bolțile venerabile ale bisericii din copilăria sa, Jan se simți mai întâi intimidat, apoi neputincios. De îndată ce pastorul deschisese ușa, Jan recunoscuse o mireasmă familiară, mirosul de stejar ceruit și de camfor care-i plăcea atât de mult pe vremea când – încă băiețuș – repeta psalmii alături de alți copii de vârsta lui. Era mireasma, atât de tenace și de specifică, a bisericii din Troelle...

Jan nu se îndura să rupă tăcerea solemnă, densă și aproape palpabilă ce domina în lăcașul măreț, în care el se simțea atât de slab și de neînsemnat! Iar amintirile îl făceau să fie și mai timid! Se revedea în pantaloni scurți, jenat și impresionat, îndreptându-se, alături de tatăl său, către banca lor; apoi, când apărea pastorul, ridica spre el o privire plină de teamă.

În vremea asta, singur în penumbra naosului, bătrânul aștepta... Apoi, cu o bruschete neașteptată – ca să încerce instrumentul, dar mai ales ca să-și alunge sfiala – Jan făcu primele acorduri. Se simți, dintr-o dată, încântat: orga își păstrase aceeași sonoritate plină de prospețime și luminozitate, din vremurile ei bune. Îl cuprinse un entuziasm fără seamăn, o înflăcărare fără pereche. Fără nici o pregătire, fără nici o tranziție, atacă una din compozițiile sale preferate, o operă în trei părți: *Toccată*, *Adagio* și *Fuga* în do major, B.W.V. 564, de Johann Sebastian Bach. Jan se simți înălțat, purtat parcă de niște aripi, de acea rostogolire de sunete ce umpleau vechiul lăcaș, țâșnind către bolta ce părea că se dăduse la o parte pentru ca sunetele să se poată înălța cât mai sus ca mai apoi să recadă într-o pace majestuoasă...

După exuberanta *Tocată*, ale cărei pauze puneau și mai bine în valoare minunata acustică a bisericii din Troelle, Jan cântă meditativul *Adagio* unde accentele nostalgice se împleteau cu o mare și deplină seninătate. Sigur, interpretarea lui era departe de a fi perfectă, și nici nu putea fi din moment ce nu mai pusese mâna de atâția ani pe clapele unei orgi! Dar ce importanță mai avea acest lucru! Jan nu mai auzea cele câteva note false ce se mai strecurau de sub degetele lui înțepenite, fiindcă asculta acea muzică divină, nu cu urechile, ci cu inima! Iar muzica aducea cu sine tot felul de imagini din trecut... Un bungalow în veldul din îndepărtatul Transvaal... În bungalow, un pian mare, cu coadă, cumpărat de la Johannesburg. Surpriza Idei, neuitata lui soție, când văzuse pentru prima oară pianul!

— Nu mi-ai spus, Jan, murmurase ea, înconjurându-i gâtul cu brațele, nu mi-ai spus că știi să cânti la pian!

După masa de seară, se duseseră în magazie unde, dintr-o ladă încă nedeschisă, scosese câteva pachete grele, pline de partituri pentru pian. Un nume revenea cel mai des pe acele partituri: Bach.

— Singurul compozitor care nu m-a dezamăgit niciodată, spusese Jan, cu ochii strălucind, cel în a cărui artă regăsesc toate stările mele sufletești. Vezi tu, Ide, între Bach

și mine există parcă un fel de înțelegere spirituală, aș putea chiar să spun, o armonie prestabilită. Pentru mine, fiecare dintre operele sale e ca un fel de dialog cu Absolutul...

În seara aceea cântase mult și fără întrerupere. Ide își luase ceva de împletit, dar rămăsese cu mâinile împreunate. Stătea ușor aplecată în față, având în privire o înduioșătoare expresie de uimire...

Ide... Ce mai rămăsese din ea? Un mormânt, undeva în Transvaal, cu o cruce înălțată spre cerul Africii... Numele ei, purtat de fata pe care i-o dăruise Thérèse. Amintiri... „Tot ce ne înconjoară pare a fi reflexul unei ape care curge...” Jan se simți cuprins de acel *långtan*, acea veche și apăsătoare melancolie scandinavă. Cu o frenezie deznădăjduită, atacă și ultima parte, triumfătoare și vesela *Fugă* cu care culminează această operă a lui Bach... „...Reflexul unei ape care curge... curge... curge...”

6

În anul 1621, regele Gustav-Adolf se decise să creeze un port pe coasta de vest a Suediei, pentru a facilita accesul țării sale la marea Nordului. Suedia voia să respire mai amplu aerul mării, să-și trimită vapoarele în țări îndepărtate. Așa a luat naștere, aproape pe locul unei vechi fortărețe și a unei cetăți din veacul al XV-lea, orașul Göteborg. El trebuia să devină simbolul optimismului și al entuziasmului unei noi epoci. Ajutat de un negustor olandez, regele a construit noua cetate după modelul orașelor neerlandeze, cu o mulțime de canale străjuite de case solide și cochete. Datorită situației sale geografice privilegiate, Göteborg a devenit repede un important centru comercial. Numeroși belgieni, olandezi și scoțieni se stabiliră aici, ca să facă negoț. Primele șantiere de construcții navale își făcură apariția la Göta Alv. Orașul fu înconjurat de șanțuri și de ziduri de apărare împotriva eventualelor atacuri daneze. Pe străduțele înguste, dar curate, în hanurile confortabile și spațioase, puteai întâlni postăvari englezi și bancheri italieni, manufacturieri nemți și negustori ruși de blănuri scumpe. Pentru rodnică sa activitate comercială și industrială, cât și pentru intensul său trafic maritim, orașul fu supranumit „mica Londră”. În timpul blocusului continental impus de Napoleon statelor europene. Göteborgul a devenit principalul depozitar al produselor britanice.

În zilele noastre, Göteborgul – cu cei aproape patru sute de mii de locuitori ai săi – este al doilea mare oraș al Suediei și portul cel mai important. Posedând o serie de parcuri superbe, presărat cu mici lacuri și având un stadion de cincizeci de mii de locuri, care se numără printre cele mai moderne din lume, o foarte bună Universitate, o splendidă sală de concerte și un foarte apreciat Teatru Municipal, acest oraș este însăși imaginea țării sale, care dacă a contribuit mai mult decât oricare alta la renașterea educației fizice – sub toate aspectele – apoi a dat lumii și niște oameni de talia lui Strindberg, Swedenborg sau merele poet Gustav Fröding.

Pentru Jan, Göteborg rămăsese „Orașul”, prin excelență, deși făcuse numeroase călătorii și locuise în centre mult mai mari și mai aglomerate. În timpul copilăriei sale, când îi auzea pe tatăl său sau pe mătușa Brita spunând: „Măine mergem la oraș!”, știa că se duceau la Göteborg și nu la Stockholm, care era prea departe de Tjorpa și unde nu se mergea decât în rare și memorabile ocazii.

Acum, îndreptându-se spre hotelul *Eggers*, Jan străbătea orașul cu mașina, încetinind adesea pentru a-și lăsa privirea să rătăcească asupra unor priveliști și locuri ce-i trezeau o sumedenie de amintiri. Parcul de distracții... De câte ori nu-l străbătuse odinioară, ținut de mână de tatăl său... Băiețuș, își săcâia întotdeauna părintele cu tot felul de întrebări năstrușnice, fiindcă îl credea mai savant decât toate enciclopediile din lume.

-
- Tată, de ce au lebedele gâtul atât de încovoiat?
- Ei, fiindcă așa le-a făcut natura...
- Și de ce le-a făcut așa și nu altfel?
- Păi... Fiindcă așa sunt mai grațioase, mai elegante...
- Cum fac să alunece pe apă? Fiindcă uite, alunecă fără să obosească niciodată.
- Nu, Jan, ele nu alunecă, ci înoată.
- Așa, fără să se miște?
- Fiindcă nu le vezi labele, sub apă... Într-o zi când vom avea timp, vom merge să le privim mai de aproape. Atunci ai să vezi că au labe palmate...
- De ce lebedele au labe palmate, tată?
- Ești plicticos, Jan! Încetează cu întrebările astea interminabile!
- Spune-mi, tată, labele palmate... După asta îmi dau cuvântul că nu te mai întreb nimic...
- Fie... Mă rog... Fiindcă lebedele fac parte dintr-o grupă de păsări numită grupa palmipedelor. Gâștele, rațele, pelicanii, cormoranii, și încă multe altele, toate sunt palmipede.
- Da, tată, dar gâștele n-au gâtul încovoiat... Atunci de ce fac parte din aceeași grupă cu lebedele?
- Ești pur și simplu obositor cu povestea asta a gâtului curbat! Află că păsările nu se clasează, în diverse grupe, după forma gâtului...
- Atunci după ce, tată?
- Ei, bine... Palmipedele, de pildă, se deosebesc de celelalte păsări prin niște membrane pe care le au la labe...
- Și de ce au membrane?
- Ca să înoate mai bine...
- Și de ce înoată mai bine dacă au acea pieliță între degete?
- În felul ăsta, apa nu le intră printre degete, iar ele se mențin mai bine la suprafața ei. Vezi tu, palmipedele sunt păsări cu o conformație specială pentru înot. Penele lor sunt unse cu o substanță uleioasă, grasă, care le împiedică să se ude.
- Hm, ce amuzant!
- Natura e ce-a mai minunată carte cu poze, Jan.
- Deci lebedele trăiesc aproape tot timpul pe apă, dar fără să se ude niciodată. Mi se pare nemaipomenit, tată!
- Natura s-a dovedit întotdeauna mai inteligentă și mai dibace decât cei mai grozavi savanți.
- Tată, și în rai sunt lebede?
- Nu știu, dar la școală vei afla în curând că pe cer există una.
- Nu înțeleg...
- E vorba de constelația Lebedei, un ansamblu de stele care amintesc de forma acestei păsări... Ca și Ursa Mare pe care ți-am arătat-o...
-

— Și de ce sunt stelele așezate astfel, tată?

— Ești exasperant, copile! Te rog să taci! Și să nu-mi mai pui nici un fel de întrebare! Altfel, nu te mai iau niciodată la Göteborg!

...Cu un surâs amuzat, Jan își aminti de prefăcuta încruntare a tatălui său, ori de câte ori îl hărțuia cu astfel de întrebări. Din buzunarul vestei își scotea ceasul greu, de argint și, cu un gest nervos, îi ridica brusc capacul.

— Ei, drăcie! striga el aruncând o privire inchizitorială spre cadranul cu cifre romane. M-ai făcut să pierd un timp prețios, băiete! Îmi place ca un copil să fie curios și să se intereseze de tot ce-l înconjoară, dar văd că la tine curiozitatea asta a devenit un cusur!

Apoi, după această muștrare, mângâia buclele blonde ale băiețașului și adăuga: Ei, totuși nu te cert, poate că într-o zi vei deveni om de știință sau cercetător. Oricum, prefer să mă chinui cu întrebările tale agasante, decât să te văd plimbându-te, cu un surâs prostesc și cu aer nătâng! Nu-mi plac copiii cu capu-n nori!

Pe urmă, sprinten, îl conducea pe Jan spre ușa unei cofetării, pentru a-i cumpăra „zaharicalele împăcării”...

Iată și călușeii... Exact pe locul unde se aflau și odinioară. Jan căută în zadar căluțul alb – de coama căruia se agățase de atâtea ori, pe vremuri, leul roșcat care-și arăta dinții enormi, gălbui și amenințători, măgarul cu urechi lungi de piele, de care trăgeau toți copiii, cămila trufașă și flegmatică, girafa cu veșnicul ei aer aferat, elefantul indian împodobit cu pietre prețioase, care de fapt fuseseră pictate pe pielea lui groasă. Nu mai văzu locomotiva de lemn, cu un clopoțel din care puteai să suni după plac în timp ce călușeii se învârteau, nici vechea diligență la care erau înhămați doi cai negri, nici pachebotul în miniatură. Animalele familiare ca și tradiționalele mijloace de locomoție făcuseră parte din alte vremuri; poezia și farmecul lor desuet nu mai mișcau inimile copiilor de azi. În locul leului roșcovan, fusese montat un bolid ce se avânta în spațiu, în vreme ce simpatica și tacticoasa locomotivă fusese înlocuită de un avion cu reacție, strălucind de atâta crom și aluminiu. Sigur, copiii își creau propria lor lume miraculoasă, totuși Jan nu se putu abține să nu se întrebe – cu o oarecare melancolie – dacă tehnica ce invadase totul nu distrusese pentru totdeauna ceea ce avusese copilăria mai pur și mai feeric. Căci copiii care nu mai cred în zâne, în fabule și în legende, copiii care nu mai strâng la piept un ursuleț de pluș sau o păpușă, nu mai sunt copii.

Amintirile despre propria lui copilărie îl duseră cu gândul la micul James și-i readuse în minte drama fiicei sale. Așa că atunci când își opri mașina în fața hotelului *Eggers*, Jan avea un aer mâhnit și preocupat.

7

De îndată ce păși în holul hotelului, îl și zări pe Norbert, care-l aștepta. Așezat într-un fotoliu, pictorul frunzărea o revistă americană. Purta un costum bej, o cămașă deschisă la gât și un fular de mătase roșie. Toată atitudinea sa avea ceva forțat, artificial. Înfașurarea lui boemă era prea studiată, prea dichisită ca să pară naturală. „Femeia aceea l-a făcut vanitos, își spuse Jan, probabil că-i repetă fără încetare că, în materie de pictură, e cel mai mare geniu al timpurilor noastre. Și odinioară avusese un oarecare aer boem, dar era spontan. Acum îl simți pătruns de importanță, mult prea sigur pe talentul său. Lingușeala este cel mai cumplit dușman al artiștilor!”

Simțind prezența lui Jan, Norbert își ridică privirea și, văzându-l pe chirurg, se ridică imediat, și-i ieși în întâmpinare. Din punct de vedere fizic, rămăsese același uriaș blond, pe care Jan îl stimase și-l prețuisese în timpul șederii sale la Mikonos. Totuși, slăbise, chipul îi era tras, chiar puțin crispat. Rămase nemișcat în fața lui Jan, vizibil jenat, ba chir intimidat. Neștiind dacă era sau nu cazul să-i întindă mâna, mișcările sale vădeau o imensă încurcătură. Ca să pună capăt unei situații ce începea să devină penibilă și ca să evite orice preambul fastidios, orice ritual al saluturilor, Jan îi spuse:

— Presupun că te-ai gândit la un loc liniștit unde să putem discuta și că în nici un caz nu vom rămâne aici!

Norbert făcu un gest cu mâna către ascensor:

— M-am gândit că cel mai bine ar fi să discutăm în odaia mea... răspunse el pe un ton molatic și șovăielnic.

Jan înclină ușor din cap:

— De acord.

— Vrei să comand ceva răcoritor?

— Pentru mine, nu!

— Totuși s-a făcut foarte cald, nu ți se pare?

— Am venit la Göteborg ca să am o discuție serioasă cu tine și nu să stau la taclale, răsturnat în fotoliu, în fața unui pahar de whisky and soda...

— Ești aspru cu mine, zise Norbert aranjându-și nervos fularul.

— Să spunem mai bine, că purtarea ta e de vină...

— Ne înțelegeam foarte bine înainte de această... afacere.

— Ide e fata mea. Norbert. Iar ceea ce numești tu „această afacere”, a făcut-o să sufere îngrozitor. De altfel... Jan o luă înaintea pictorului și se îndreptă spre ascensor: ...refuz să discut despre astfel de lucruri, în holul unui hotel!

Gânditor și puțin cam reticent, Norbert îl urmă:

— Etajul al doilea, îi spuse el liftierului.

Odaia era mare, luminoasă și bine aerisită. Lângă fereastra largă erau așezate două fotolii de piele, iar în fața lor, o măsuță joasă. Fără o vorbă, cei doi bărbați se așezară unul în fața celuilalt. Jan era grăbit să ajungă în miezul lucrurilor. Așa că rupse primul tăcerea:

— De ce-ai venit în Suedia? Puteai să-mi scrii...

Cu capul plecat, Norbert își tot răsucea degetele.

— Am vrut să fiu cât mai aproape de fiul meu, răspunse el cu glas abia șoptit.

— Mi se pare totuși curios, spuse Jan, sec, acest interes subit pe care ai început să-l manifesti față de el. Fiindcă atunci când ai părăsit-o pe Ide, nu ți-a păsat nici o clipă de James.

— Eram... înnebunit!

— Presupun că din pricina acelei femei...

— Nu, nu, îmi pierdusem capul!

Jan ridică din umeri.

— Nu mai ești un puștan, știi că ai răspunderi, că între tine și Ide există o legătură indestructibilă: copilul.

— Țin foarte mult la James!

— În acest caz, comportarea ta mi se pare cel puțin paradoxală.

— Dumneata, care ai o atât de mare experiență de viață, ar trebui să fii primul care să mă înțelegi!

— Înțeleg că ești jucăria pasiunii!

— Nu mi se pare nimic condamnabil! Și alți bărbați, înaintea mea, au fost îndrăgostiți de câte o femeie!

— Da, numai că tu ești însurat și ai și un copil!

— Crede-mă că problema asta mă frământă destul!

— N-aveai decât să te gândești la ea înainte de a te arunca în această aventură!

— Toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă Ide s-ar fi arătat mai înțelegătoare, mai puțin geloasă și meschină.

— Adică să consimtă să ai o amantă?

Norbert își agită brațele, protestând.

— Nu, nu răstălmăci și dumneata sensul cuvintelor! Nu era vorba despre așa ceva!

Iritat și cam repezit, Jan îl întrebă tăios:

— În acest caz, aș vrea să știu ce anume îi reproșezi și dacă nu ți-e jenă să te plângi de o soție fidelă și devotată, pe care ai părăsit-o în niște condiții de-a dreptul revoltătoare! Căci, crede-mă, circumstanțele sunt împotriva ta, fiind singurul vinovat de toate cele întâmplate!

— Aparențele sunt adesea înșelătoare.

— Aici e vorba de fapte! Ți-ai părăsit nevasta și copilul ca să poți trăi nestingherit cu Rita dumitale!

— Aș dori ca numele acestei persoane să nu fie rostit!

— Consider că ai cam început să exagerezi, băiete dragă, spuse Jan, fără a-și ascunde mânia, și să exagerezi într-un mod de-a dreptul bizar. Să-ți intre bine în cap că n-am venit aici nici ca să-mi ții predici, nici să-mi interzici să-ți spun ce am de spus!

Vizibil surprins de această punere la punct, Norbert păru total descumpănit. Pentru a-și veni în fire, scoase din buzunar un pachet de țigări și-i întinse și lui Jan una.

— Fumezi? întrebă el încercând să schițeze un surâs.

— Țigări nu, numai pipă.

— Ei bine, se hazardă Norbert, hai să fumăm împreună pipa păcii...

Jan schiță un gest evaziv.

— Mai bine spune-mi ce-i reproșezi Idei, fiindcă nu mi-ai răspuns la această întrebare.

— Nu, nu, să nu mai vorbim despre asta!

— Ba, dimpotrivă, să vorbim! Vreau să cunosc și varianta ta.

— Ide a făcut din căminul nostru un infern, tot timpul mă hărțuia cu întrebări insidioase, mă jignea cu tot felul de subînțelesuri, mă scotea tot timpul din sărite cu bănuielile ei! Nu-mi lăsa o secundă de liniște, un minut de răgaz!

— Toate astea s-au întâmplat, firește, după vizita în Transvaal a Ritei sau, mă rog, dacă preferi, a... acelei persoane.

— Da, mărturisi Norbert, vizita ei a declanșat totul...

— Ide avea motive să fie geloasă atunci?

— Nu!

— Totuși, Ide susține că deveniseși distant și distrat, și asta încă înainte de a pleca din Transvaal. Îmi cunosc bine fata și știu că nu minte niciodată! Poți să-mi explici ce s-a întâmplat?

— Sigur! E foarte simplu... Pictorul își aprinse nervos o altă țigară și continuă: în timpul șederii ei la noi, Rita a vorbit adesea despre cafenelele din Montparnasse și din Saint-Germain, mi-a vorbit despre Galeriile de artă de pe malul stâng al Senei. După ce-a plecat, am simțit o puternică nostalgie după Paris, după mediul în care trăisem înainte de a mă însura. Era ceva de blamat în asta?

Aplecându-se spre el, Jan îl întrebă calm:

— Vrei să-mi spui adevărul sau vrei să te orbești până și pe tine însuți?

Norbert se revoltă:

— Mă tratezi ca pe un puști! strigă el.

— Știi, spuse Jan cu un surâs dezamăgit și fără să se lase câtuși de puțin intimidat, când sunt cu gândul la o femeie, majoritatea bărbaților se comportă ca niște copii. Așa că n-ai de ce să te simți jignit!

— Când am hotărât să părăsesc Africa de Sud și să mă mut la Paris am făcut-o numai din motive profesionale. Păreți să fi uitat cu toții că am o meserie și încă una destul de pretențioasă!

— Nu te gândeai câtuși de puțin la Rita Tătărăscu, la diabolica ei frumusețe?

Norbert întoarse capul.

— Întrebarea dumitale e foarte jenantă...

— Bine că nu-mi spui că e indiscretă.

— Nu... și am să-ți răspund că nu știu dacă în subconștientul meu mai existau și alte motive decât cele despre care ți-am vorbit...

Lăsându-și fraza în suspensie, pictorul fixă cu încăpățănare mocheta, trăgând cu lăcomie, în piept, fumul albăstrui al țigării englezești.

— De când Sigmund Freud a descoperit sau a inventat psihanaliza, spuse Jan umplându-și cu tutun pipa din lemn de cireș, subconștientul, inconștientul și libido-ul au servit cam prea mult drept pretexte pentru a justifica unele conduite care odinioară ar fi fost aspru condamnate.

— Ești dur cu mine...

— Nu, lucid.

— Totuși, știi probabil mult mai bine decât mine care nu sunt nici marele medic care ești dumneata, nici eminentul clinician care ai fost, că noi putem trăi foarte bine în deplină ignoranță, fără să cunoaștem tendințele afective ale eului nostru, că unele dorințe obscure pot rămâne de-a pururi necunoscute de noi. Deci dumneata ar fi trebuit să mă înțelegi mai bine decât oricare altul.

— Știi că în școlile contemporane de psihologie, sexualitatea ocupă un loc important, spuse Jan, dar atitudinea mea față de această orientare a fost întotdeauna rezervată. În ce mă privește, omul este, înainte de orice, o ființă înzestrată cu rațiune. Să plasezi instinctul și dorința pe primul loc este totuna cu a deschide larg poarta tuturor necuviințelor și a justifica astfel toate excesele... Dar să revenim la treburile noastre. Când ai ajuns la Paris, ai hotărât să te muți aproape de răspântia Vavin, adică la câțiva pași de casa Ritei, care stătea pe strada Delambre.

— Dacă am plecat din Transvaal ca să mă muț în Franța, spuse Norbert, n-am făcut-o totuși nici ca să mă stabilesc la periferie, dar nici în cel de al XVI-lea arondisment! Pentru mine, răspântia Vavin însemna Montparnasse, adică mediul care-mi convenea.

— Mă rog...

— Un artist are nevoie de o ambianță care să-i stimuleze munca sa creatoare și nu de o atmosferă ștearsă, de conformism burghez.

— Mda... Numai că nici n-ai apucat bine să te instalezi că ai și început să frecvențezi cafenelele din cartier în compania acelei femei...

Norbert își zdrobi țigara în scrumieră.

— Firește, spuse el cu un râs sardonice, am un rol urât în toată povestea asta! Dar știi că Rita trebuia să scrie textul unei cărți de artă pe care un editor francez voia să mi-o consacre? Știi că eram obligați să ne întâlnim zilnic?

Jan îi replică sarcastic:

— Țsta nu era totuși un motiv ca să-ți părăsești nevasta și copilul, ca să te duci să stai la... ziarista aia!

Cu un gest de neputință, Norbert mărturisi cu voce schimbată:

— Fusesem sedus de ea... Apoi adăugă visător: Acum, când mă gândesc la zilele acelea, îmi dau seama că tot ce s-a întâmplat a fost inevitabil și fatal. Rita și cu mine eram predestinați să ne întâlnim. Acolo, în Transvaal, Tom obișnuia să spună că fiecare om are un drum al lui de la care nu se poate abate. Întâlnind-o pe Rita, mergând alături de ea, n-am făcut decât să-mi urmez drumul care mi-era sortit...

8

— Te-ai dus la Stockholm ca să-ți vezi sora? îl întrebă Jan, după o pauză.

— Nu, i-am dat un telefon de aici.

— Și ea ce spune despre situația asta?

— Sigur că nu va fi o noutate pentru dumneata să afli că e foarte pornită împotriva mea.

— Cred și eu.

— Dar e și mai pornită împotriva Ritei.

— Reacția Flaviei mi se pare foarte firească.

— Din păcate, amândoi aveți dreptate.

— Flavie ține foarte mult la tine, așa că e normal să fie mâhnită văzându-te prins în mrejele acelei femei.

— „Acele femei!” strigă Norbert, cu ochii strălucind. Cum o mai detestați!

— Ar fi cam dificil să nutrim simpatie față de o persoană care a distrus bucuria și fericirea unui cămin, care a despărțit o pereche atât de reușită cum erați tu și cu Ide.

— Te înșeli; să știi că nu e nici intriganta, nici aventuriera pe care o crezi.

— Pasiunea te-a orbit, Norbert. În ce mă privește, cu judec lucrurile după fapte!

Un surâs disprețuitor apără pe buzele lui Norbert.

— Erik mă ține și el de rău, spuse pe un ton amar, mă judecă și mă condamnă înainte de a mă fi ascultat! A fost informat în amănunt de Flavie, și mi-a trimis o scrisoare foarte neplăcută. Onoarea și reputația familiei noastre, loialitatea, simplitatea, modestia, totul e amintit cu grijă! Toate frazele sforăitoare și găunoase, grandilocvente și zadarnice care sunt folosite, în mod obișnuit, ca să-i înspăimânte pe oamenii de treabă! Iată-mă devenit peste noapte oaia neagră a familiei! Se ridică și începu să se plimbe de colo, colo. Ah, nimeni nu înțelege nimic! strigă el gesticulând. Ca și cum ai putea plasa convențiile sociale înaintea pasiunii, iar dacă îndrăznești s-o pui înaintea imbecilelor interdicții burgheze, treaba asta îi scandalizează pe toți!

— După câte știu, nimeni n-a aruncat cu piatra în tine! Familia ta o critică mai ales pe femeia aceea.

— Cine o atacă pe Rita, mă atacă pe mine! Apoi, privindu-l pe Jan drept în ochi, începu să strige cât îl ținea gura: O iubesc! Mă simt legat de ea prin toate fibrele ființei mele! Ea e soarele, lumina vieții mele! Pricepeți odată că nimeni nu va izbuti să ne despartă! Dragostea noastră va fi îndeajuns de puternică încât să înlătore toate meschinăriile și calculele sordide ale celor care ne dușmănesc! Rita și cu mine suntem legați pe vecie!

Ridicându-se la rândul său, Jan – fără să rostească un cuvânt – se îndreptă spre ușă.

— Ce faci? întrebă Norbert cu o voce mai calmă.

— Am să vin să te văd când ai să te hotărăști să-mi vorbești pe un alt ton și să isprăvești cu urletele!

Pictorul își trecu nervos mâna prin părul ciufulit.

— Iartă-mă, murmură el, dar... În privire i se citi o undă de resentiment:...scrisoarea lui Erik m-a scos din sărite!

— Mi se pare că taxezi cam prea repede drept meschinării sau ipocrite convenții burgheze orice prescripții morale care te-ar putea deranja în... patima dumitale, răspunse Jan, glacial.

Aprinzându-și o nouă țigară, Norbert rămase cu ochii ațintiți la flacăra subțire și zveltă a brichetei.

— Poeții au dreptate când compară dragostea cu un foc mistuitor, spuse el cu glas răgușit... Pasiunea e, într-adevăr, un incendiu care face ravagii și în trupul și în sufletul unei ființe. Flăcările distrug tot ce întâlnesc în cale. Dar focul ne înobilează, ne transfigurează, cu condiția să... O clipă, păru descumpănit: ...cu condiția să nu ne transforme în cenușă! Apoi suflă în flacăra brichetei: Vezi, se retrage, dar nu se stinge... Mai suflă o dată: E tenace, feroce, nu cedează! Apoi, cu o mișcare bruscă, închise capacul: Din păcate, nu poți pune capacul și în viața reală. Căci dragostea e ca o fiară, ca o panteră... În colțurile gurii i se iviră câteva riduri de mâhnire și de resemnare: Odată ce și-a înfipt ghearele în trupul tău, devii prizonierul, prada ei și nu mai ai scăpare! Norbert puse mâna pe brațul lui Jan și-i spuse cu glas rugător: Numai dumneata poți să mă înțelegi și să nu mă condamni, mai ales dumneata care ești medic...

Jan îl privi lung și în tăcere, apoi spuse:

— Eu nu te condamn. Norbert, fiindcă cunosc ravagiile pe care le poate face patima în inima unui bărbat, știind cât poate să-ți schimbe, să-ți transforme personalitatea, dar vezi tu... Vocea îi deveni mai gravă... în acest moment, mă gândesc mai ales la micul James.

Umerii picturului se prăbușiră, păru brusc mai bătrân, mai matur sufletește:

— Vino, îl imploră, vino să stăm jos și să vedem ce putem face pentru el!

— Vina ta cea mare, începu Jan după ce se așezară din nou față în față, e că nu te gândești decât la tine.

— Artiștii sunt aproape întotdeauna egoiști.

— Nu sunt de acord! Dar, mă rog, nu mă aflu aici ca să definesc etica unui artist și să ne pierdem vremea cu discuții abstracte, care pot fi foarte interesante, sunt de acord, ci pentru a examina o situație bine determinată. Trebuia să faci un efort și să treci peste acest egocentrism pe care nu ți-l cunoșteam mai înainte. Nici unul dintre noi nu e singur pe pământ, Norbert! Avem îndatoriri, răspunderi... Egoismul, băietă dragă, e un mare cusur.

— Un creator, un artist, n-are dreptul să ducă o viață așa cum i-o cer existențele artei sale? Existența lui nu trebuie să se supună necesităților vocației sale? Nu trebuie să

dea întotdeauna și în mod inexorabil întâietate artei sale?

Jan făcu un semn negativ din cap.

— Artei sale, adică de fapt lui însuși... spuse Jan fără cea mai mică urmă de agresivitate. Cu alte cuvinte, pentru tine egocentrismul a devenit un fel de religie.

— Religia artei, da, asta e sigura noastră credință.

— Te-ai gândit vreodată la Bach? Voi, artiștiiăștia moderni, ca să vă smulgeți din marasmul și din mediocritatea în care v-ați înfundat, ar trebui să luați exemplul de la unul din cei mai mari muzicieni, de la unul din cei mai mari artiști ai tuturor timpurilor, de la cel care a știut să fie un soț devotat și un excelent tată de familie, creând niște opere cărora voi toți laolaltă n-ați fi în stare să le dați viață: nici măcar la a suta parte din ele!

— Bach... Te-ai urcat pe o culme pe care noi nu putem și nici măcar nu nădăjduim s-o atingem vreodată! Bach, Grünewald, Dante, Leonardo da Vinci sunt nume dintr-o altă epocă... Fiecare epocă își are arta ei...

— Lasă, spuse Jan, iar am luat-o razna... Parcă vorbeam despre James...

— Da, despre James...

— Și despre Ide, căci de când am pus piciorul în odaia asta, abia dacă i-am rostit numele...

Norbert se plecă înainte.

— Cum o duce? întrebă el cu un glas din care lui Jan i se păru să răzbate o profundă durere, că percepe accentele unei crude remușcări.

— Ai aruncat-o în cea mai cruntă deznădejde.

— N-am vrut asta...

— Te puteai, totuși, aștepta la așa ceva.

— Ce gânduri are în ceea ce privește viitorul?

— În momentul de față e foarte descumpănită. Totul s-a întâmplat mult prea repede, prea brusc. La Tjorpa, ca să-și umple timpul și să nu se mai gândească la nenorocirea ei, face tot felul de treburi dintre cele mai obișnuite și mai anodine... Și toate acestea numai ca să nu-și piardă echilibrul interior.

— Și... când vorbești despre mine, ce spune?

— E foarte tăcută și foarte gânditoare... Iar în ce ne privește, evităm pe cât putem să abordăm acest subiect penibil.

— Totuși, se hazardă Norbert, nu se poate să nu știi ce are de gând... Spune-mi, n-a rostit niciodată cuvântul „divorț”?

Jan făcu un semn afirmativ din cap:

— Ba da, răspuse el, a pomenit de așa ceva, dar numai ca să ne anunțe că va respinge în mod categoric până și gândul despre un divorț!

— Deci nu vrea să accepte acest lucru?

— Pentru nimic în lume!

Descumpănit, Norbert rămase pe gânduri. Jan se ridică și se așeză lângă el:

— Încă nu e totul distrus, fiule, îi spuse el cu un glas conciliant, nu ține decât de

tine să faci primul pas spre împăcare. Voi face uz de toată influența mea asupra Idei ca s-o determin să te ierte, să accepte să reluăți viața de la capăt, să duceți din nou o existență normală.

— Vrei să spui că...

— Da, că ar trebui s-o părăsești pe Rita Tătărăscu!

— Nu-i cu puțință, spuse el, îmi ceri un lucru imposibil...

— Gândește-te la familia ta!

Cu o voce neutră, aproape mohorâtă, pictorul explică:

— Gândul, reflecția, nu mai au nici o putere asupra mea! Femeia asta mi-a intrat în sânge! N-aș mai putea concepe să trăiesc fără ea, departe de ea...

— Tu, tu, și iarăși tu! Mai gândește-te un pic și la ceilalți.

Norbert ridică din umeri:

— N-ai decât să mă socoți egoist, chiar monstru dacă vrei, să știi că pentru mine nu mai are nici o importanță! Tot n-ai să schimbi cu nimic faptele!

— Tocmai despre faptele astea e vorba! Fiindcă ai rămas bărbatul Idei și ești tatăl lui James!

— Poate, dar viitorul meu e alături de Rita!

— Datoria te cheamă lângă Ide.

— Vorbe!

— Ce cauți tu lângă femeia asta dacă nu o plăcere trecătoare? Va veni și ziua în care te vei trezi singur, cu mâinile goale, cu sufletul mort...

— Asta e treaba mea!

— Nu, nu e numai treaba ta, fiindcă nu ești celibatar.

— Ce anume vrei de la mine?

— Să-ți vii în fire!

Norbert își zdrobi cu furie țigara în scrumiera de aramă în formă de pește, așezată pe măsuta joasă.

— Oare să fii chiar atât de naiv? strigă el. Când un artist are șansa extraordinară, neașteptată, să întâlnească o femeie ca Rita, să se îndrăgostească de ea și să fie, la rândul ei, iubit, nu mai ține seama de nimic! Trăsăturile ei se crispară și strigă cu un glas care aproape că tremura, până într-atât era de încărcat de emoție: îți repet, femeia asta mi-a intrat în sânge, în viscere, în toată ființa mea!

Tăcut, Jan se așeză din nou în fotoliu. Trăgând din pipă, privi, cu un aer detașat și absent, inelele de fum ce se' înălțau spre tavan.

— Te-am jignit cumva? întrebă Norbert.

— Nu, m-ai dezamăgit.

— Știu, și sunt sincer mâhnit.

Jan bătu cu palma în masă.

— Fără vorbe goale, te rog!

Plecându-și capul, Norbert murmură:

— Am nutrit întotdeauna multă simpatie pentru dumneata. Sunt într-adevăr dezolat de întorsătura pe care au luat-o lucrurile...

— Spune-mi sincer, ce nădăjduiai de la mine chemându-mă aici?

— Păi, ți-am spus-o și la telefon: să-mi iau băiatul lângă mine!

— Lângă tine și lângă amanta ta? Bați câmpii, dragul meu!

Norbert își trecu din nou mâna prin păr.

— De fapt, încă nu mă gândisem la toate amănunțele acestui aranjament. Copilul îmi lipsește teribil de mult, înțelegi? Poate că-mi pierdusem capul, poate că încă nu văzusem lucrurile mai limpede...

— Cu siguranță că nu le-ai văzut... Cunoscând-o pe Ide așa cum o cunoști, ar fi trebuit să știi că nu-ți va îngădui niciodată să pleci cu copilul ei.

— Totuși sunt tatăl lui!

— Din nefericire pentru Ide...

În culmea agitației, Norbert începu din nou să-și frământe degetele.

— Te gândești la o acțiune juridică? Întrebă Jan.

— Nu mai știu nici eu...

Aplecându-se către pictor, Jan îi spuse apăsând pe fiecare cuvânt:

— Aș vrea ca un lucru să-ți fie foarte clar... De acum încolo, Ide și James se află sub protecția mea, căci locuiesc sub acoperișul meu. Oricine s-ar agăța de ei sau ar îndrăzni să ia copilul de la mama lui, va avea de a face cu mine!

9

Cei doi bărbați fumau acum în tăcere. De când Jan îl pusese astfel în gardă, Norbert vizibil intimidat, se prăvăli în fotoliu și nu mai deschisese gura.

Jan se simți cuprins de o mare oboseală. Întrevederea începuse să-l plictisească. Era clar că nu va izbuti să-l determine pe Norbert să devină rațional, să pună datoria înaintea pasiunii și a dorinței. Pictorul nu mai era un bărbat liber și stăpân pe el, ci o marionetă în mâinile Ritei, care-l mânua cum voia ea. Discuția cu el era deci zadarnică și fără obiect.

— Ide știe că sunt la Göteborg? întrebă brusc Norbert.

— Nu, am preferat să-i ascund venirea ta în Suedia.

— O să-i spui despre întâlnirea noastră?

— Încă nu știu.

Norbert se retrase din nou în mutismul lui.

Jan privi în jur... Pe patul lat și confortabil, pictorul își aruncase neglijent haina de casă neagră, cu fire argintii. Noptiera aproape că dispărea sub mormanul de ziare, reviste și cărți de artă. Pe mai toate scaunele, așezate ici și colo, erau aruncate cravate elegante, fulare și mănuși. Pe un gheridon oval străluceau un aparat fotografic cromat și un costisitor aparat de filmat. Jos, direct pe mochetă, zăcea un electrofon portativ, înconjurat de discuri microsillons, scrumiere și pachete de țigări. Pe comoda din lemn de stejar, cartoanele cu desene și carnetele de schițe zăceau de-a valma cu o mulțime de cutii cu creioane colorate și cu un binoclu foarte scump. Aproape peste tot, în odaie, valize somptuoase de piele și genți elegante de voiaj. În nici un caz nu păreau a fi accesoriile unui pictor, ci mai curând te-ai fi putut crede în odaia unui băiat de bani gata. De altfel, toată etalarea obiectelor părea artificială, dădea impresia de ceva fals, aranjat dinainte. Norbert ținea, deci, să joace neapărat rolul unui tânăr artist, al pictorului celebru, răsfățat de saloanele franceze. Abia atunci se lămurii Jan, pe deplin, ce influență nefastă exercita Rita Tătărăscu asupra bărbatului Idei. Așa că spuse cu glas tare:

— Erai un artist autentic, Norbert, și ești pe cale să devii un pictoraș oarecare, la modă!

Norbert își ridică stupefiat, capul.

— Eu nu... începu el ezitând.

— Da, continuă Jan foarte calm, te văd evoluând în Montparnasse, trecând prin fața teraselor cafenelelor cu aerul unui cuceritor, salutându-ți prietenii cu o privire complice, asistând la vernisaje, la dineuri, intrând în marile restaurante la modă, alături de femeia aceea.

— Și ce e rău în asta?

— Acest mediu e găunos și o să te facă în curând și pe tine la fel, băiete dragă!

— Dimpotrivă, mă stimulează.

— Nu cred o iotă din ce spui.

— La sfatul Ritei, am devenit un pictor abstract. La Paris, lumea e foarte sensibilă la arta de avangardă.

— Acest lucru îmi confirmă părerile, spuse Jan, înălțându-și fruntea; devii găunos și superficial, ții pasul cu moda.

— Încă n-ai văzut nimic din producția mea actuală, obiectă Norbert, așa că nu știu cum poți...

— Știi dinainte că astfel de lucrări nu fac doi bani!

— Criticii...

— Tămâiază mediocritatea și fletează snobismul!

Norbert căzu pe gânduri. Din când în când, între două fumuri de țigară, arunca spre Jan niște priviri scurte, pline de admirație și de respect. Până la urmă, aproape fără voia lui, admise cu glas slab, aproape murmurând:

— Poate că ai dreptate...

— În Transvaal, zise Jan privind-l cu o oarecare bunăvoință, ai găsit terenul și decorul natural care să te inspire; acolo ai creat cele mai originale și mai valoroase opere ale tale. Acolo o apucaseși pe drumul care ducea într-adevăr spre arta adevărată. Departate de sporovăială saloanelor, de flecăreala mondenă și de disputele inutile de pe terasele cafenelelor din Montparnasse și din Saint-Germain-des-Pres, te-ai descoperit pe tine însuți în contact cu natura virgină și exuberantă.

— E adevărat, spuse Norbert din ce în ce mai gânditor.

— Relativa ta singurătate te apăra să nu te contaminezi de teoriile exagerate și – mai mult sau mai puțin absurde – ale vremii noastre.

— De îndată ce-am sosit la Paris, mărturisi pictorul, m-am văzut prins în angrenajul modelor. Îmi dau perfect de bine seama că abstracționismul nu-i decât o etapă trecătoare și că peste cincizeci de ani nu va mai avea nici o trecere. Apoi, pe un ton dezamăgit, continuă: Acum, vezi, nu mai pot da înapoi! Astăzi, ca să-ți spun drept, aprecierile criticilor și ale saloanelor pariziene mă interesează mult mai mult decât părerea dumitale, deși ea pare să fie cum nu se poate mai justă și mai clară.

— Îmi plăceau grozav tablourile acelea cu lei pe care mi le-ai oferit atunci, la „*Journey's End*”...

Pictorul răspunse cu o mândrie nostalgică:

— Da, au fost poate cele mai bune pânze ale mele: aș spune chiar că nu cred să fi făcut ceva mai bun ca acele lucrări.

— Din păcate, au pierit distruse de flăcări, împreună cu tot ce-am avut la Cap-Ferrat.

— Distrugere poate simbolică pentru noua orientare a carierei mele, concedă Norbert cu un surâs îndurerat.

-
- Femeia asta te va duce de răpă. Îți va distruge talentul și-ți va terfeli onoarea!
- O iubesc.
- Te va duce la pieire!
- Poate...
- Vezi tu, Norbert, îmi faci impresia unui om care se îndreaptă cu toată viteza, către prăpastie.
- Să nu exagerăm...
- Și care și-a acoperit ochii cu mâinile, ca să nu mai vadă nimic.
- Ai prea multă imaginație.
- Când te vei afla pe marginea genunii, Rita îți va da brânci în ea.
- Chiar dacă ai avea dreptate în tot ce spui, chiar dacă aș fi înclinat să te cred, voi continua s-o iubesc cu aceeași înflăcărare...

Jan se simți dintr-o dată detașat, străin de omul de lângă el, atât de străin, încât se și întrebă ce căuta el acolo, în acea cameră de hotel al cărei aspect pretențios începuse să-l deranjeze din ce în ce mai tare. În adâncul ființei sale auzea un fel de muzică lăuntrică, puțin trufașă și distantă, lipsită de orice fel de înflorituri, foarte pură, aeriană, o muzică ce aducea cu o chemare, cu o invitație dincolo de hotarele lumii. Un fel de ecou al unui univers misterios, ininteligibil și indefinisabil, unde orice contradicții se rezolvă transformându-se într-o armonie supremă, într-un ultim și inefabil acord. Cât de zadarnice păreau toate zbaterile și agitațiile acestea omenești, în lumina crudă, nemiloasă și de o penetrantă luciditate a acestei ultime realități!

Ori de câte ori Jan auzea această muzică interioară, o imensă liniște se înstăpânea în inima lui. Un imn amețitor, plin de dragoste, transfigura lumea, alungând ura și resentimentele. Ieșind din contemplarea sa, se întoarse spre Norbert și-i spuse:

— Astăzi, prefer în locul oricăror altor tablouri moderne din pictura universală, unul singur, de Rembrandt poate, pentru că el se potrivește perfect cu starea mea sufletească de acum, acel *Stimmung*, pentru a mă folosi de acest intraductibil, dar atât de expresiv cuvânt german. Apoi, aprinzându-și pipa, continuă: Mă refer la acea pânză extraordinară intitulată *Filozoful*, dar care ar putea tot atât de bine să se numească *Contemplativul* sau *Bătrânul care meditează*. Într-o odaie întunecată, cu contururi vagi, stă într-un jilț un om foarte bătrân, care întoarce spatele întunericului, adică dorințelor pătimașe, vanității și orgoliului pământesc. Pentru el, lumea nu mai reprezintă decât o grămadă de umbre și de apariții fugare. Masa de lucru, plină de cărți și de manuscrise, e lăsată de pictor într-o semiobscuritate voită, care să arate că inteligența este ceva intermediar între ignoranța întunericului și înțelepciunea luminii. Lumina... De fapt, ea e tema principală a tabloului. Ea îl învăluie pe bătrân, năvălind pe fereastra ce se află deasupra lui; iar filozoful, sau mai bine-zis unchiașul, ridică ochii uimiți, o primește în toată ființa lui, se lasă pătruns de ea până în cele mai ascunse tainițe ale sufletului...

PARTEA A DOUA

10

În ziua aceea, familia Yvarsen se adunase în plenul ei, la Tjorpa... De când Jan și Thérèse se instalaseră în casa mătușii Brita, era pentru prima oară când Erling și Flavie, împreună cu fiul lor, veneau să petreacă alături de ei o frumoasă zi de toamnă. În vreme ce Thérèse, Ide și Flavie se retrăseseră în odaia cea mare, micul Jan cu și mai micul James se jucau în grădină.

Deși mai crescuse, fiul lui Jan și al Flaviei își păstrase intacte farmecul și grația serafică din primii ani. Poate că privirea îi era acum mai puțin naivă și oferea o gamă mai bogată de nuanțe expresive. Aparent, viața sa interioară se îmbogățea zilnic și lumea din afară avea rezonanțe din ce în ce mai puternice în sufletul lui de copil. În ultima vreme, arătase o vie predilecție pentru fabule și legende, străduindu-se să născocească el însuși povești și istorioare noi.

— Copilul ăsta are o înclinare deosebită către tot ce e poetic, spunea adesea mama lui, învăluindu-l pe Jan în privirile ei pline de dragoste.

Dar Erling – care visa să facă din el un savant – nu aprecia deloc asemenea înclinări.

— Te rog din suflet, îi răspundea soțul ei, să nu-i bagi ideile astea în cap! Nici un fel de admirații zgomotoase față de înclinările sale literare! Să nu-și închipuie cumva că-i aprobăm, o astfel de tendință. De altfel, la vârsta asta, laudele au întotdeauna un foarte prost efect.

— Ești prea sever, dragul meu!

— Cu câteva luni în urmă se interesa asiduu de microscopie și de toate instrumentele noastre de cercetare. Știi cât se ruga să-l iau cu mine la Institut. Acum, abia dacă-mi mai pune din când în când câte o întrebare.

— Nu-i poți pretinde unui copil atât de crud să aibă o continuitate în idei, o statornică linie de conduită.

— Eu îți spun că s-a schimbat foarte mult.

— Cu atât mai bine dacă a evoluat!

— Evoluat spre ce? Spre reverii și fantasmagorii? Noi n-avem nevoie de un poet, ci de un cercetător care să ne continue opera, care să meargă pe drumul pe care am mers și noi.

— Să nu-i influențăm dezvoltarea spirituală. Să-l lăsăm să crească nestingherit, să-

și urmeze vocațiile înăscute, aidoma unei plante, unei flori.

— Dimpotrivă! Trebuie să ne străduim să-i dezvoltăm luciditatea și inteligența deductivă și nu fantezia și imaginația neînfrânată.

— Îți repet, dragă, ceea ce ți-am mai spus de nu știu câte ori, că e încă prea devreme.

— Nu e...

— Jan al nostru e încă o plantă firavă și vulnerabilă, pe care nu poți – oricât te-ai strădui – să altoiești ideile unui adult.

— Imaginea e frumoasă, dar nu mă convinge!

— Cât poți fi de încăpățânat!

— Știi că sarcina pe care ne-am asumat-o e zdrobitoare, draga mea. Mai târziu, vei fi mulțumită și mândră să ai un fiu în stare să te ajute.

— În orice caz, nu-l voi sili niciodată să studieze medicina sau biologia dacă acest lucru se va dovedi contrar vocației sale.

— Noroc că sunt și eu aici, spuse Erling, ca să-l călăuzesc cu mână fermă.

— Ce ai cu poezia?

— Eu n-am nimic cu poezia, am ce am cu cancerul!

— La Hamburg, îi reproșai Hannei că-i istorisea lui Jan vechi povești germane, „că-i împuia mintea cu tot soiul de ineptii”.

— Nu vreau ca fiul meu să fie îndreptat pe un drum greșit!

— Ce te face să crezi că acest drum poate fi greșit? Nu poți forța o ființă atât de sensibilă ca Jan, să urmeze o carieră care i-ar plăcea și mai ales n-ai să poți lupta împotriva soartei sale.

— Soartă? Pentru un savant, acest cuvânt n-are nici o semnificație!

— Dragul meu, eu cred că are! Căci cine știe dacă Jan nu e sortit să devină un al doilea Strindberg, un Fröding sau un Lagerkvist?

De îndată ce observă că părinții vorbeau despre el și despre viitorul său, micul Jan se îndepărta și-și căută refugiul lângă jucăriile și cărțile lui cu poze. De la cei mari, nu știi niciodată la ce să te aștepti, căci au uneori niște idei atât de ciudate și de neliniștitoare în legătură cu persoana ta, încât e mai sănătos să stai cât mai departe de ei!

Grădina din Tjorpa, era pentru Jan cel mai minunat și mai feeric univers. Îi plăcea să alerge pe alei și pe poteci, să se strecoare pe sub pergole și printre carpeni, să observe păsările și veverițele care trăiau în copaci. Față de James, fiind mai mare, lua întotdeauna un aer protector. De altfel, cei doi băieți se asemănau puțin, având amândoi părul blond și ochii albaștri, cu reflexe argintii. Totuși trăsăturile și forma membrilor îi deosebeau radical. Jan avea un cap prelung și fin, o frunte înaltă și o gură delicată, cu buze subțiri; nasul îi era drept, cu nări nervoase; membrele le avea subțiri și suple, iar mișcărilor vădeau o eleganță spontană și o ușurință înăscută, o ținută mândră – fără să fie înțepenită — pe care ai fi putut s-o califici drept aristocratică.

În schimb, minuscula, dar robusta statură a lui James îl anunța pe solidul pământean

ce avea să devină într-o zi. Se deosebea de Jan prin nasul mai lat, gura mai mare și bărbia pătrată. Fruntea lui era tot atât de înaltă, iar sprâncenele le avea mai apropiate una de alta. Deși chipul era mai puțin armonios decât cel al vărului său, deși trăsăturile îi erau mai puțin delicate, trezea totuși – prin candida franchețe a surâsului și a privirii sale – o simpatie bruscă la oricine-l privea. Gesturile sale erau destul de repezite, uneori cam stângace, departe de ușurința și de eleganța înăscută a lui Jan. Totuși, dădea dovadă de un spirit uimitor de lucid, înclinat în special către tot ce era practic și material. În el, retrăiau strămoșii canadieni ai lui Norbert, muncitorii aceia aspri și neciopliți care cuceriseră odinioară un nou continent.

— *En sadan dumbom!*⁹² spuse Jan, care ținea morțiș să fie profesorul lui James. Apoi, apucând cercul din mâinile vărului său, adăugă:

— Nu așa trebuie să-l ții! Uite cum!

Și făcu o elegantă demonstrație a abilității sale.

— Vezi că așa gonește mai bine?

Și cu un gest precis, făcu cercul să se rostogolească pe o alee.

— *Hade jog inte rätt?*⁹³ Cum, nu înțelegi ce spun?

— *Nej,*⁹⁴ răspunse James, șovăind.

James obosise tot alergând cu piciorușele lui mici prin grădina aceea mare, și pe deasupra nu înțelegea nici jumătate din ceea ce-i spunea vărul său. Căci Norbert hotărâse odinioară ca franceza să fie limba de bază a fiului său, ca acesta să se exprime în idiomul în care se exprimaseră odinioară propriii săi părinți în Canada. În Transvaal, în bungalowul lor, Ide și Norbert vorbiseră aproape numai franceza, așa că în afară de această limbă James nu cunoștea decât câteva cuvinte în suedeză, pe care le învățase de la mama sa, puțină engleză și câteva fraze în limba negrilor din Africa de Sud. Tjorpa era pentru el o lume nouă și străină.

Situația asta i se păru micului Jan atât de deconcertantă, încât rămase perplex. Nu izbutea cu nici un chip să se înțeleagă cu propriul său văr! Învățase și el puțină franceză cu Flavie, dar i se părea ciudat ca James să nu vorbească limba părinților săi. Și apoi dacă vărul său nu-l înțelegea, cum să-i istorisească acele povești atât de frumoase care-i plăceau atâta? Fără public, arta unui povestitor n-are nici un farmec...

— Ei bine, strigă el până la urmă, cu glas triumfător, am să te învăț eu suedeza!

După ce-l trase pe James în dosul unui arțar, unde nimeni nu-i putea deranja, Jan declară mărinimos:

— Ca să te scutesc de gramatică, am să încep prin a-ți istorisi o poveste foarte frumoasă și foarte pasionantă.

⁹² Ce cap de catâr (suedeză).

⁹³ N-am avut dreptate? (suedeză).

⁹⁴ Nu (suedeză).

Și, sub privirea năucită a vărului său, el declamă cu un glas melodios, cu accentul muzical atât de caracteristic limbii suedeze:

— *Langt borta i skogen, där vägarna äro smala och, träden sta orörda sedan hundratals ar, ligger ett slott, som tillhör en förnäm fe...* (În adâncurile pădurii, acolo unde potecile sunt înguste și abrupte și unde copacii n-au fost mișcați din loc de sute de ani, acolo se afla un castel ce aparținea unei zâne bune...).

— Vleau Ulise! strigă pe neașteptate James care nu se consolase niciodată că fusese despărțit de câinele său. Vleau Uliseee!

— În suedeză, câine se zice hund, spuse Jan furios că e întrerupt.

— Vleau *hund* Ulisee! strigă din nou James, izbucnind în lacrimi.

11

Jan și Erling se retrăseseră în odaia de la primul etaj, pe care stăpânul casei o transformase în cabinet de lucru.

— Sunt bucuros că pot, în sfârșit, să discut cu tine problemele care mă frământă, zise Erling după ce se așezară.

Jan își privi cu atenție fiul.

— Dă-mi voie să-ți spun, rosti Jan după un foarte scurt examen, că nu arăți deloc prea grozav...

— Cine vorbește? Medicul?

— Și tatăl și medicul. Tâmpilele ți-au albit, băiete. Asemenea simptome de îmbătrânire sunt absolut anormale la vârsta ta. Gânditor, Jan adăugă: Ați slăbit și tu și Flavie. Sunteți trași la față și păreți doborâți de oboseală, istoviți.

— Nu-i de mirare, răspunse Erling pe un ton foarte calm și fără să pară cătuși de puțin afectat, ne petrecem mai tot timpul în laboratoarele și birourile Institutului, adesea ore în șir, fără întrerupere, și chiar fără să ne mai gândim la masă. Noroc c-o avem pe credincioasa și destoinica Hanna, care se ocupă de copil.

Jan clătină din cap, cu o înfățișare reprobatoare.

— Ar trebui să vă menajați...

— Boala continuă să facă ravagii, nu ne lasă o clipă de răgaz, știi mai bine decât mine asta, tată.

— Da.

— În ziua în care cancerul va fi înfrânt, vom putea să ne gândim și noi la odihnă...

— Am impresia că-ți supraestimezi puterile.

— Mi se întâmplă să folosesc vitamine și întăritoare, ca să rezist...

— Țsta nu-i decât un expedient.

— Poate, dar îmi îngăduie să-mi continui cercetările într-un ritm alert.

— Nu faci decât să întârzi efectele surmenajului asupra organismului. Într-o bună dimineață, trezindu-te, ai să te simți îmbătrânit înainte de vreme.

— N-am de ales, tată!

— De ce frenezia asta?

— Pentru că sarcina pe care ne-am asumat-o este mult mai grea decât ne-am gândit noi.

— V-ați propus un lucru mult prea ambițios...

— „...Îți dai seama, Erling, de munca uriașă la care te înhami? Știi câți medici patologi, câți biologi s-au ocupat până acum de cancer? Și fără nici un succes? Riști să te

omori degeaba, bărete...”

Jan surâse:

— Îmi citezi propriile cuvinte, nu-i așa?

— Da, tată, ne aflăm atunci în avionul care ne ducea spre Africa de Sud.

— Unde trebuia să asistăm la înmormântarea bietului James Starner, da...

— Atunci ți-am vorbit pentru prima oară despre proiectele mele.

— Văd că nu ți-ai adus aminte chiar de toate cuvintele mele; de pildă, de această frază: „Iar dacă vei reuși, te vei bucura de tot atâta glorie cât un Koch sau un Pasteur...”

Erling îl întrerupse:

— Să nu vorbim nici de merite, nici de glorie, fiindcă e zadarnic.

— Până atunci, ar trebui să-ți mai oferi din când în când, câteva zile de destindere.

— Imposibil!

— Arăți rău și sunt convins că nu mai dai randamentul de odinioară. Peste câțiva ani, vei fi și mai nervos, mai crispat, mai slăbit. Și atunci? Institutul tău va mai putea conta pe tine?

Cu ochii strălucind de o hotărâre neînduplecată, Erling strigă.

— Voi ști să rezist slăbiciunii și epuizării.

— Nu, ai să te afunzi și mai tare în munca ta de la laborator sau de la birou. Iată ce te așteaptă dacă ai să continui să te epuizezi astfel. Cu un aer preocupat, Jan continuă: Și Flavie? La sănătatea ei nu te gândești deloc?

Erling își trecu nervos mâna peste frunte și răspunse oarecum distrat, trufaș:

— În ceea ce privește activitatea noastră de la Institut, Flavie și cu mine gândim la fel.

— Poate că doar îți închipui acest lucru, ca să fii liniștit din punct de vedere moral.

Erling își privi tatăl cu o uimire nedisimulată.

— Crezi cumva că e... nefericită?

— Până acum, nu s-a plâns nimănui, dar mi se pare că ești mult prea exigent în ceea ce-o privește.

— Împărțim totul, eforturile, dar și nădejtile, bucuriile, gândurile noastre cele mai tainice.

— Flavie este o soție devotată, Erling.

— E nemaipomenită!

— Dar nu abuza de devotamentul ei.

— Trebuie să continuăm lupta tată, trebuie...

— Îi ceri prea multă abnegație...

Între timp, Erling își recăpătase siguranța:

— Ai descris situația în culori negre, tată; uiți că Flavie este și ea cercetătoare.

— Cu atât mai bine dacă m-am înșelat.

— Atâta vreme cât boala nu va li învinsă, Flavie nu-și va acorda nici un răgaz!

— Nici nu doresc altceva decât să vă înțelegeți cât mai bine amândoi.

— Alcătuim împreună o singură frință!

Jan clătină sceptic, din cap:

— Totuși, acordă-i din când în când câteva zile de destindere, fie chiar și numai la Tjorpa.

— Da, sigur tată, spuse Erling care se vedea cât de colo că se gândea la cu totul altceva, o să venim cât mai des.

— Acum, spune-mi și mie unde ați ajuns cu cercetările, vorbește-mi despre stadiul lucrărilor voastre.

Erling răsuflă adânc:

— În sfârșit, lucruri serioase! Apoi continuă: Luptăm pe mai multe fronturi, tată, iar lupta e dură, crâncenă. Dacă par crispat și surmenat, e din pricină că izbânda se împărțea pe măsură ce mi se pare că mă apropii de ea!

— Adică, de îndată ce găsiți soluția unei probleme, acea soluție ridică alte zece probleme.

— Exact, ai sesizat perfect situația, tată. Dificultățile se înmulțesc în jurul nostru și începem să ne dăm seama că boala de care ne ocupăm e mult mai vastă și mai ramificată decât ne-am gândit la început.

— Trebuia să vă așteptați la așa ceva.

— Fără îndoială. Încrederea în noi e nezdruncinată, iar hotărârea de a continua lupta mai înverșunată ca niciodată!

— Maladia lui Nils, pe care Flavie a localizat-o și a înfrânt-o, cred că vi se pare acum o bagatelă.

— Nici nu suportă comparație!

Jan se aplecă înainte:

— Îmi dai și mie câteva exemple despre problemele iscate în decursul cercetărilor voastre?

— Dar asta și doresc, tată!

— Te ascult...

— Iată, începu Erling, tocmai am aflat, dintr-un raport care ne-a parvenit din Statele Unite, că toate cazurile mortale de cancer la plămâni sunt de cinci ori mai numeroase printre muncitorii din minele de uranium, decât la restul populației. Cauza? Noi presupunem că ar fi de vină radioactivitatea foarte mare a aceluia gaz extrem de dens, radonul, care e o emanație a uraniului. Astfel s-a calculat că uneori într-o mină se găsesc mai bine de trei sute de micromicrocurii de elemente radioactive la un metru cub de aer. În unele s-au găsit însă până la 47.000 de micromicrocurii la metrul cub de aer! Ceea ce ne frământă pe noi e să aflăm cum acționează boala.

— Aveți unele rezultate?

— Încă nu, mărturisi Erling.

— Le veți avea, spuse Jan ca să-l încurajeze, sunt cât se poate de sigur de asta!

— Dacă cercetările noastre sunt anevoioase și lungi, asta se datorează faptului că

suntem obligați să studiem mai multe probleme deodată. Alt exemplu: un patolog american a sugerat că dimetilbenzantracena, căreia noi îi spunem pe scurt D.M.B.A., ar putea fi foarte bine unul dintre principalii agenți ai bolii. D.M.B.A. este unul dintre numeroasele hidrocarbonate, extrem de complexe, ce pot fi produse când unele substanțe vegetale sau animale sunt supuse la temperaturi foarte ridicate. Patologul lăsa să se înțeleagă că unele fripturi la grătar ar conține D.M.B.A. Această presupunere pare a fi confirmată de un studiu pe care l-am primit din Islanda și în care se arată că această țară ocupă, în statisticile mondiale, unul dintre primele locuri în ceea ce privește frecvența cancerului la stomac. Or, în Islanda se mănâncă mult pește afumat și suntem aproape convinși că depozitele de afumare conțin D.M.B.A. Dar cum acționează dimetilbenzantracena asupra celulelor? Asta-i problema!

Erling se exprima pe un ton așezat, sobru, cu aerul chibzuit al desăvârșitului cercetător. Simțea că era obișnuit să rupă orice problemă medicală de contextul ei uman și emoțional, s-o reducă la o simplă ecuație alcătuită din formule biochimice, măsurători, calcule și deducții riguroase. În timp ce examina cazurile cele mai complexe, în vreme ce și expunea obiectivele și metodele de lucru, glasul nu-i trăda nici entuziasmul reușitei, nici mahnirea eșecului. Simplu, lucid, analiza situația, comenta noile fapte, fără să-și piardă nici o clipă calmul imperturbabil, siguranța aproape de neclintit. De altfel, aspectul său fizic contribuia și el la completarea imaginii cercetătorului neobosit și tenace. Era îmbrăcat într-un costum de un gri-antracit, cu o cămașă albă cu guler tare și cu o cravată de jerse de lână, tot gri închis. Îți dădeai seama că-i plăcea să aleagă – pentru costumele pe care le purta – stofele cele mai trainice, culorile cele mai neutre, mai puțin bătaoare la ochi, ca nu cumva persoana sa să iasă în relief, în detrimentul muncii.

Fruntea lui Erling, înaltă, palidă și brăzdată de riduri mărunte și numeroase, ca la orice intelectual – și capul – care începuse a cheli în față, aveau ceva dur, încăpățânat, ceva din tăria unui mineral sau poate a granitului. Nu, omul ăsta nu se va opri niciodată la jumătatea drumului.

Jan își contempla fiul cu un amestec de admirație și mândrie paternă, dar și cu o oarecare jenă, cu o anumită stinghereală. Sigur, nu putea decât să-l aprobe pe Erling că nu se lăsa descurajat de numeroasele și grelele dificultăți întâlnite în drumul anevoios și periculos pe care și-l alesese. Ar fi dorit însă ca Erling să fie totuși mai uman, să aibă o sensibilitate mai accentuată, un sfârșit mai deschis și mai eclectic, mai puțin exclusiv. Ca să devii un bun cercetător și un și mai bun medic, era oare necesar să te izolezi de orice alte manifestări ale vieții, să te privezi, de bunăvoie, de multiplele și nevinovatele plăceri ale existenței zilnice, de bucuriile unui cămin fericit? Jan nu putea decât să regrete atitudinea severă și intransigentă a fiului său, atitudine neplăcută și apăsătoare pentru toți cei din jurul său. „De ce – se întreba el – Erling a venit la Tjorpa îmbrăcat în acest costum sobru, un fel de uniformă de savant modern și scrupulos?” Ar fi preferat să-l vadă venind într-un pulovăr cu gât înalt și propunându-le, vesel, tuturor, o partidă de canotaj pe lacul Vänern...

— Nici cei de la Paris, spuse Erling pe același ton serios, n-au stat cu mâinile în sim. O echipă strălucită de cercetători de la Institutul Pasteur ne-a anunțat că boala canceroasă ar putea fi cauzată de un dezechilibru al acizilor nucleici dintr-o celulă, dezechilibru care ar putea fi provocat prin introducerea în celula acizilor nucleici a unui virus filtrant. Această problemă, care ține mai mult de biochimie decât de medicină, e acum studiată de Flavie. Ea te va putea lămuri mult mai bine decât mine.

— Americanii n-au anunțat și ei unele succese terapeutice remarcabile urmând un tratament pe bază de metotrexat? întrebă Jan.

Erling clătină din cap.

— Știu, spuse el, vestea asta a fost transmisă la Radio și în presă în niște termeni de-a dreptul senzaționali, lăsând să se întrevadă, într-un fel, izbânda deplină asupra bolii. Apoi, reluându-și înfățișarea doctorală, explică: în realitate, tratamentul n-are virtuți curative decât dacă e aplicat într-o anumită formă de cancer pe care noi o numim coriocarcinoma. Ridicându-se, făcu câțiva pași prin odaie. Țasta-i adevărul, spuse el cu o voce caldă și însuflețită; ceea ce noi numim cancer, este o simplificare exagerată!

Începuse a se înflăcăra în mod vizibil, ieșind din înțepeneala lui de cercetător plin de scrupule. Jan simți cum i se topește senzația aceea ciudată de stinghereală. În pofta cusurilor sale, fiul lui era totuși o forță și dispunea de o energie extraordinară!

— Pentru un clinician, continuă Erling, există de fapt o varietate impresionantă de afecțiuni canceroase.

— Și fiecare are nevoie de o terapeutică diferită...

— Exact.

— Cuvântul „cancer” n-ar fi deci decât un termen general desemnând și înglobând diverse tipuri ale acestei boli.

— Ai sesizat mai bine decât mine, datele problemei, tată! În țările mari ale lumii, mai ales în America, în Franța, în Anglia, în R.F.G. și aici la noi, în Suedia, sunt numeroase echipe de cercetători care și-au asumat sarcina de a descoperi tratamentul medical sau chirurgical eficace pentru fiecare tip de boală. Iată de ce toată lumea așteaptă, cu sufletul la gură, ca într-o bună dimineață, să audă spunându-se la Radio, că, în sfârșit, s-a descoperit leacul împotriva bolii, lucru care – după părerea mea – nu se va întâmpla probabil, niciodată. Asta nu înseamnă însă că trebuie să fim pesimiști sau să ne descurajăm. Dimpotrivă! În fiecare zi se constată noi progrese în terapeutică și patologia diverselor forme ale cancerului. Avansăm încet, modest, dar avansăm totuși! În ciuda eșecurilor, continuăm să ne păstrăm nădejdea în victoria deplină și definitivă! Întorcându-se spre tatăl său, Erling strigă, cu ochii strălucind: Am încredere, tată! Poate că această victorie deplină și totală este mult mai puțin îndepărtată decât socotim noi!

12

Thérèse deschisese ferestrele care dădeau spre grădină.

— Îmi plac atât de mult miresele toamnei, spuse ea Idei și Flaviei, ale acestei toamne care, la Tjorpa, e mai curând un lung sfârșit de vară. Cu nările fremătând, adulmecă aerul. Dimineață a plouat, simțiți mirosul? Acum pământul respiră, împrăștie aceste mirese care-mi aduc aminte de copilăria petrecută în Alsacia: mirosul puțin uscat, dar puternic, al fânului, cel atât de îmbălsămat, al rășinii coniferelor; și apoi, miresele dulci și totodată acrișoare ale mușchiului umed, ale ciupercilor ce încep să mucegăi ască și cele ale frunzelor uscate...

Apropiind trei fotolii tapițate, Thérèse și cele două musafire ale ei amenajaseră un fel de salonaș într-unul din colțurile odăii celei mari, unul din acele colțuri intime și confortabile pentru care soția lui Jan avusese întotdeauna o adevărată predilecție. Pe măsuțele așezate în fața fotoliilor slujnica pusese o mulțime de farfurii cu prăjituri, cutii cu bomboane, dulcețuri și lichioruri. Înainte de a ieși să se joace în grădină, Jan și James – sub privirile amuzate ale mamelor lor – făcuseră înconjurul măsuțelor încărcate cu bunătați, luând de ici o prăjitură, de acolo, o bomboană: apoi ieșiseră în goană, unul ronțâind o ciocolată, iar celălalt o tartă cu migdale.

— Nu mânca prea multe dulciuri, Jan! strigase Flavie. Știi ce ți-a spus tatăl tău, așa că fii atent să nu-ți strici dinții!

— Nu-l mai dădăci, protestase Thérèse, măcar la Tjorpa să se simtă și el mai liber, să se distreze și să se zbenguie împreună cu James!

— Crezi că suntem prea severi cu el?

— Nu, răspuse Thérèse surâzând, dar Erling... Îl cunosc bine, nu cred că e un bărbat prea comod...

— Supraveghează foarte atent sănătatea copilului.

— Și bine face! Numai că uneori ar trebui să mai dezbrace haina medicului și să devină pur și simplu tată.

— Ai dreptate, mamă, admise Flavie, dar să știi că asta nu-l va împiedica să fie foarte supărat dacă ar descoperi vreun dinte cariat în gura fiului său!

— Ah, bărbații ăștia, protestă Thérèse, toți sunt niște tirani! Erling e însă un Yvarsen; să știi că toți cei din familia asta, sub brutalitatea lor aparentă, ascund adevărate comori de dragoste și de afecțiune.

Flavie aprobă, făcând un semn din cap.

— Dacă ai ști, spuse ea, cu toată masca lui rigidă, cât îl iubește pe Jan...

De când se reîntorsese la Tjorpa, Thérèse își recăpătase culorile în obraji. La început, catastrofa de la „*Journey's End*” o descurajase și o mâhnise cumplit. Își amintea de clipele halucinante când, susținută de fiul ei, fusese nevoită să asiste neputincioasă la nimicirea casei, la distrugerea tuturor obiectelor dintre care majoritatea constituiau pentru ea cele mai dragi amintiri. Și totul se petrecuse într-un mod atât de neașteptat și de brutal! Începutul călătoriei lor în Italia fusese o adevărată încântare. Vintimillia, Imperia, Oneglia... O succesiune de priveliști uimitoare și de decoruri arhitecturale de o măreție fără seamăn. Apoi, brusc, aidoma unui fulger țâșnit din senin, strigătul de alarmă al lui Yannakos, întoarcerea precipitată. Apropiind-se de Cap-Ferrat, văzuseră cerul înroșindu-se și norii groși de fum învălătucindu-se pe deasupra casei lor. Spaima Thérèsei pentru păsările sale! Cununiță-de-Azur, Zefir, Ametist și toate celelalte...

Focul distrusese tot. Din „*Journey's End*” nu mai rămăseseră decât niște ruine fumegânde. Când Jan și Thérèse plecaseră pentru totdeauna din Cap-Ferrat, îi lăsase păsările Judithei Stiffenacker, căci grațioasele înaripate n-ar fi suportat călătoria în Suedia și mai ales schimbarea climei. Thérèse se despărțise de ele cu multă tristețe și amărăciune.

— Astăzi mi se pare – îi spusese ea lui Jan – că viața nu-i făcută decât din plăceri, despărțiri și necazuri. Privind pentru ultima oară barele metalice ale coliviei, adăugase: Ne-au adus multă bucurie, clipe de deplină destindere și de visare...

— Le vom îngriji cu aceeași dragoste și devotament! o asigurase soția lui Hugo Stiffenacker.

— Știi, draga mea Judith, știu, dar eu n-am să le mai aud niciodată ciripitul...

Jan o luase ușurel de braț și o condusese la mașină.

La Paris, unde se duseseră mai apoi să-i ia pe Ide și pe James, nu făcuseră decât o scurtă escală. De altfel, acest oraș aglomerat și tot timpul plin de o imensă și zgomotoasă haită de mașini, ce lăsau în urma lor o dără groasă de gaze nocive și grețoase, nu-i mai plăcuse ca pe vremuri. Agitația de pe bulevarde și de pe străzi i se păruse zadarnică și enervantă. Jan îi arătase, cu stupoare, câteva din malurile Senei, pe unde se plimbaseră odinioară, transformate acum în drumuri pentru mașini. Căutaseră zadarnic farmecul de altădată al Parisului. Abia la Tjorpa, fruntea Thérèsei se descreți, în sfârșit.

— E primul tău surâs după focul de la Cap-Ferrat, observase Jan, în timp ce revedeau împreună odăile vaste ale vechii locuințe.

— Mi-e dragă această casă, strigase Thérèse și simt că aici mi-e locul, că aici și numai aici îmi voi găsi liniștea.

Câte generații de oameni trăiseră, iubiseră, suferiseră sub tavanele înalte, înnegrite de fumul nenumăratelor luminări! Ușile, lambriurile, podelele, până și treptele tocite ale scării erau dovada de netăgăduit a vieții. Mobilele din lemn de culoare închisă, cu braște mari și strălucitoare, o încântară. Se apleca, fericită, peste cuferele vechi ca să vadă ce comori erau adăpostite acolo. Pe vremea când Ide și Erling erau adolescenți, când Jan își

construia și-și punea la punct clinica, atrăgându-și, prin activitatea sa, reputația de cel mai bun chirurg din Suedia, Thérèse și soțul ei trăiseră într-o casă închiriată, în împrejurimile Stockholmului, Tjorpa fiind mult prea departe de capitală; doar în unele week-ends-uri se puteau refugia în calmul proprietății lor. Așa că Thérèse lua acum în stăpânire, pentru prima dată, casa mătușii Brita.

— Știi, îi mărturisi ea soțului ei, am impresia că sunt un căpitan căruia i se încredințează un vas venerabil, care a trecut prin furtuni grele și păstrează niște miresme exotice amețitoare. E o senzație minunată!

— Devii poetică, draga mea, observase Jan, cu un surâs de ușurare și de satisfacție, asta înseamnă că începi să-ți revii, că ți-ai regăsit moralul.

— Fiindcă presimt că aici voi fi fericită, că Tjorpa va fi pentru mine o oază, un adăpost împotriva răutății și urii care domnește în lumea asta...

— Tot te mai gândești la Bloom?

— Putea să te omoare...

— Era un biet bolnav...

— Să nu ne mai gândim la el, dragă... Mai bine să ne bucurăm de liniștea noului nostru cămin.

Thérèse se simți în curând cum nu se poate mai bine la Tjorpa și amintirea durerii prin care trecuse începu a se estompa. Deveni din ce în ce mai veselă, mai încrezătoare în viitorul a lor săi.

* * *

Acum, Thérèse stătea în picioare, lângă fereastră, continuând să adulmece aerul încărcat de miresmele pădurii și ale câmpiei.

— Da, spuse ea pe un ton visător, aceste arome îmi amintesc de excursiile vesele pe care le făceam pe vremuri în Vosgi, de satele alsaciene adăpostite în adâncurile văilor, de râurile limpezi ce se vărsau în Rin.

Privirea i se opri asupra Idei, care părea preocupată și cu gândul în altă parte:

— De când tatăl tău ți-a spus că Norbert se află la Göteborg, ai căzut într-o stare de prostrație... Vino-ți în fire, fata mea!

— Mă întreb, răspunse Ide, dacă și femeia aceea e cu el...

— Nu cred că a cutezat s-o aducă în Suedia! spuse Thérèse.

Sceptică, Flavie îi spuse foarte clar că Rita părea să posede arta de a se impune în orice împrejurare.

— Și eu cred la fel, spuse Ide; sunt sigură că e cu el la Göteborg.

— Totuși, eu nu cred că a cutezat s-o aducă!

— Mamă, cred că a ținut cu tot dinadinsul să vină cu el. Ai auzit ce-a spus tata: „Norbert e o marionetă, o jucărie în mâinile acelei femei!”

— Oare ce urmărește de fapt Rita, întrebă Flavie. Credeți că îl iubește într-adevăr

pe Norbert?

— S-ar putea... răspunse Thérèse.

— Eu nu cred! strigă Ide. E o cabotină și o ipocrită!

— Atunci, mă întreb din nou: ce vrea?

— Vrea să se mărite cu un artist celebru, pentru ca o parte din gloria și din faima lui să se reverse și asupra ei; vrea să frecventeze toate saloanele selecte din Paris, în compania lui! Asta vrea!

— Cred că Ide are dreptate, zise Thérèse; femeia asta pare o ambițioasă; ține cu orice preț să parvină.

— Povestește-ne și nouă, spuse Flavie întorcându-se spre Ide, cum s-a strecurat în viața voastră, acolo, în Transvaal...

Cu capul sprijinit de spătarul fotoliului, cu ochii închiși, Ide începu a istorisi cu voce ștearsă.

— Într-o zi, am primit o scrisoare de la Aristide Birnbaum, agentul lui Norbert, cel care-i plasa pânzele și-i organiza expozițiile. Ne anunța vizita apropiată a unei ziariste, extrem de cunoscută și de influentă în mediile artistice franceze și americane...

— N-ai intrat imediat la idei? întrebă Flavie.

— Cătuși de puțin!

— Deci n-aveai nici cea mai mică bănuială...

— Nu, pentru că încă n-o văzusem. Dimpotrivă, eram foarte mulțumită pentru Norbert. Tot ceea ce-l putea face și mai cunoscut, tot ceea ce putea ajuta artei și reputației sale mă umplea de bucurie și satisfacție. Eram atât de naivă încât o așteptam pe Rita Tătăărăscu cu o nerăbdare înfrigurată, făgăduindu-mi mie însumi s-o primesc cât mai bine și s-o tratez cât mai amabil cu putință.

— Doamne, cât de naivă ai putut fi, fata mea! strigă Thérèse. Mi se pare de-a dreptul rușinos că femeia asta a putut profita astfel de puritatea și de bunătatea sufletului tău!

— Trebuie să mărturisesc însă că, de îndată ce-am văzut-o, mi-a devenit antipatică!

— Poate pentru că presimțeau că-ți va distruge căminul.

— Ceea ce-mi displăcea mai ales la ea erau snobismul și ifosele. Era de o vanitate care aproape că-ți producea greață! Făcea tot timpul pe sofisticata și încerca să ne epateze cu interviurile și cu reportajele pe care pretindea că le publicase în nu știu câte reviste de artă.

— Cam ce vârstă să aibă?

— Birnbaum spunea că douăzeci și șase de ani.

— Dar e încă foarte tânără! La vârsta asta să aibă chiar atâtea relații și atâta influență? Mi se pare de necrezut!

— Are prieteni foarte suspuși, cunoaște o mulțime de persoane foarte bine cotate în mediul artistic.

— Și ca fizic? Cum arată?

— Trebuie să mărturisesc cinstit că e foarte frumoasă. Imaginați-vă o fată foarte brună, cu un ten alb și catifelat, cu un păr negru superb, strălucitor ca mătasea, cu niște ochi migdalați, mari și verzi, înaltă, subțire, dar foarte bine făcută, care-și studiază fiecare mișcare, fiecare atitudine, cu scopul precis de a suci capul bărbaților.

— Pe scurt, zise Flavie, e genul de femeie după care orice bărbat întoarce capul...

— Și care duce repede de răpă orice căsnicie! adăugă Thérèse.

— În orice caz, spuse Ide, n-am avut nici un pic de încredere în ea și am detestat-o chiar din clipa în care a pășit la noi în bungalow.

— Și Norbert?

— El? Cred că a fost epatat chiar din clipa în care a văzut-o. Sensibil atât la frumusețea cât și la privirile ei ispititoare. De altfel, s-a străduit să-l seducă prin toate mijloacele: îl flata fără încetare, făcea tot timpul aluzie la genul lui. După ce Norbert a rugat-o să rămână câteva zile la noi, a devenit și mai îndrăzneț.

— Și toate astea în casa ta, sub ochii tăi? strigă Thérèse vexată.

— Da... Oh, femeia asta este lipsită complet de scrupule!

— Norbert e pictor, artist, zise Flavie și-mi dau seama că unele forme ale frumuseții fizice pot produce un anumit efect atât asupra lui cât și asupra altor bărbați. Dar să plece după creatura aia, să trăiască în văzul lumii cu ea, să-și lase nevasta și copilul, asta mă revoltă și mă face să-mi fie mie rușine pentru el!

Ide o apucă pe Flavie de braț și-i spuse cu blândețe:

— E fratele tău, Flavie, dar tu nu ești răspunzătoare de faptele lui! Te rog nu te frământa din pricina asta, căci ai și așa destule griji!

— Da, e fratele meu și, în ciuda actelor reprobabile, continui să-l iubesc, să țin la el...

— Asta îți face cinste, spuse Thérèse, și n-ai de ce să te simți jenată. Nu ne-am adunat ca să-l judecăm și să-l condamnăm pe Norbert, ci ca să încercăm s-o consolăm și s-o susținem pe Ide în aceste ceasuri grele.

Pălind dintr-o dată și mai tare, Ide întoarse încet capul spre mama sa, apoi spre Flavie, pe urmă rosti încet, cu voce ștearsă:

— Cred... cred că-l mai iubesc și acum... Apoi se ridică, încurcată și continuă – foarte nervoasă și descumpănită: Mă duc la bucătărie... să văd ce-i cu masa...

Și ieși aproape alergând.

— Biata de ca! spuse Thérèse cu ochii în lacrimi, urmărind-o cu privirea, cât trebuie să sufere!

13

— În concluzie, zise Jan privind-și fix fiul, ce anume aștepti de la mine?

Erling veni lângă tatăl său, apoi răspunse:

— Să vii la Stockholm și să te ocupi de clinica Institutului. Avem mare nevoie de tine!

Jan clătină din cap și nu rosti decât un singur cuvânt:

— Nu!

— Totuși, cândva mi-ai făgăduit! strigă Erling.

— Da, cândva... Dar după dezastrul de la Cap-Ferrat...

— Și ce legătură are una cu alta?

— Am îmbătrânit, băiete dragă...

— Nu, tată! Ai rămas la fel de lucid și de întreprinzător ca și odinioară. Asta se vede cât de colo!

— Nădărduește că – chiar dacă ți-aș răspunde că acest lucru nu corespunde realității – vei da totuși crezare doctorului din mine care știe să aprecieze corect lucrurile.

— Nu pot crede!

— Înverșunarea lui Cornelius Bloom împotriva mea m-a afectat foarte mult.

— Da, din punct de vedere moral...

— Nu, și fizic.

— Poate că dacă te-ai apuca iar de treabă... începu Erling.

Dar tatăl său nu-l lăsă să termine:

— Nu! M-am hotărât să rămân la Tjorpa!

— Pentru totdeauna?

— Sigur că din când în când vom mai veni și la Stockholm, și că de fiecare dată voi fi foarte bucuros să-ți vizitez Institutul și să fiu la curent cu ultimele descoperiri pe care le veți face, dar nu-ți ascund că asta se va întâmpla destul de rar.

Stupefiat, Erling spuse cu dezamăgire în glas:

— Deci ne abandonezi?

— Aici, în casa asta care ne e dragă, Thérèse și cu mine ne-am găsit liniștea: aici vrem să ne sfârșim viața, aici vrem să ne trăim, în pace, zilele care ne-au mai rămas.

— Adică un fel de nou „*Journey's End*”...

— Da, un „*Journey's End*” suedez și care ne convine de minune. De prisos să mai adaug că veți fi întotdeauna bineveniți la noi...

Cu umerii căzuți, cu fruntea întunecată, Erling rosti:

— Și contasem atât de mult pe tine!...

Jan se aplecă înainte.

— Vreau să te rog să faci un efort de memorie, Erling... Flavie tocmai izbutise – cu prețul vieții sale – să învingă Boala lui Nils. Eram cu toții la Pretoria...

— Da, asta a fost înainte de a ne căsători.

— Îți mai amintești de propunerea pe care ți-am făcut-o atunci?

— Înainte ca tu să accepți conducerea spitalului din Pretoria, mi-ai oferit conducerea clinicii tale din Stockholm...

— Și tu ce mi-ai răspuns?

Jenat, Erling își lăsă capul în jos.

— Știi, zise el, că am refuzat din pricina unor motive despre care am vorbit într-o zi, la Nisa.

— Da, la hotelul *Ruhl*...

— Cât despre ce-am spus exact... Ridică mâinile în semn de neputință: Nu mai știu!

— Am să-ți amintesc eu ce mi-ai răspuns, zise Jan: „Sincer vorbind, sunt foarte mișcat, foarte emoționat... Dar refuz...”

— Ai memorie bună, trebui să admită Erling.

— Acum doar n-ai să-ți închipui că-ți plătesc cu aceeași monedă, dorința ta de independență și trufia juvenilă! Dar vezi tu, băiete, ai vrut să zbori cu propriile tale aripi, așa că nu e cazul să vii azi și să-l rogi pe tatăl tău să dea fuga și să te ajute...

— Tot ceea ce-mi spui, tată, e drept și adevărat!

— Ai vrut să te bucuri de libertate deplină, să nu te împiedici de mine în realizările tale, dar află că libertatea deplină merge mână în mână și cu o răspundere echivalentă.

— Știi!

— Ești directorul, adică cel care răspunde, sufletul institutului tău, al acelei izbutite realizări care nu-și datorează existența decât ție și Flaviei. Îți revine, deci, sarcina să continui lupta, să faci față tuturor dificultăților, să treci peste piedicile ivite în cale, într-un cuvânt, să fii singurul care conduce!

— Ajutorul tău m-ar fi...

— Nu! Adu-ți aminte că ți-a fost întotdeauna frică să nu rămâi doar „fiul lui Jan Yvarsen”, să nu fii acoperit de „umbra personalității mele zdrobitoare”, cum au binevoit unii să aprecieze prostește, munca mea. Doreai ca numele de Erling Yvarsen să fie, într-o bună zi, mai plin de strălucire și de semnificație, în lumea medicală, decât al meu.

— Conflictul iremediabil dintre două generații!

— Așa e, și în afară de o răceală inutilă și de o oarecare agresivitate în privința mea, nu-ți condemn deloc purtarea de atunci. Probabil că și eu aș fi procedat la fel dacă aș fi fost în locul tău.

Cu o mișcare plină de afecțiune, Jan își luă fiul de braț și-l trase spre fereastră.

— Vezi pini aceia viguroși, de colo, de jos? spuse el întinzând brațul, și arțarii aceia?

— Da.

— Ei bine, întreg acel pâlc de arbori a fost plantat de mătușa Brita, doar cu câțiva ani înainte de a muri. Multă vreme Tjorpa a fost lăsată în părăsire, în grija unui singur paznic, care nu se putea ocupa nici el de toată grădina. Așa că, deși lipsiți de orice îngrijire, în deplină singurătate, arțarii și piniile au crescut totuși...

— Totuși! Frumoasă deviză pentru viața unui om!

Jan surâse:

— Văd că m-ai înțeles! Apoi, cu o voce convingătoare, adăugă: Dacă m-aș amesteca în conducerea institutului tău, ți-aș face un foarte prost serviciu, crede-mă!

Gânditor, Erling răspunse:

— Socoti că aș fi mai puțin liber, mai puțin independent, pentru a-mi soluționa problemele și că până la urmă aș deveni mai puțin sigur pe mine. Asta e, nu-i așa?

— Exact! Totuși un sfat tot am să-ți dau, un sfat pe care va trebui să-l urmezi, ca să nu fii, în mod fatal, mai devreme sau mai târziu, copleșit de prea multe treburi.

— Te ascult, tată, spuse Erling, numai ochi și urechi.

— Iată despre ce e vorba, spuse Jan, trăgând din pipă: va trebui să-ți duci toți bolnavii la vechea mea clinică, iar tu să nu te mai ocupi decât de cercetări.

— Intenția mea era dimpotrivă, să lupt pe două fronturi, să mă servesc de practică pentru cercetare și invers.

— Teorie și utopie! În realitate, vei sfârși prin a-ți risipi forțele, nemaifiind nici medic bun, nici cercetător eficace. De altfel, ți-o spun cinstit, nu-mi place să văd bolnavi îngrijiți într-un institut științific. Doar pentru asta există clinici și spitale! Un bolnav, Erling, nu e un cobai pe care să faci experiențe, ci o ființă umană, un suflet și un trup, o persoană! Iar această persoană ar prefera să aibă la căpătâi un medic practician, pe care-l va simți mult mai apropiat, decât un cercetător rece și detașat, un om de laborator obsedat de calculele și cercetările sale și pentru care el nu va fi decât ilustrarea vie a unei anumite boli, a unui anumit tip de leziune organică.

Erling ezita încă dacă să accepte sau nu, deși în forul său interior își dădea seama că tatăl său avea dreptate, că pusese degetul pe rană.

— Totuși, obiectă el, fără prea multă convingere, practica mi-ar furniza unele date concrete foarte prețioase.

— Dar ce te împiedică să lucrezi într-o foarte strânsă legătură cu vechea mea clinică? îi replică Jan. Apoi, îndreptându-se către masa de lucru, continuă: Iată cum văd eu lucrurile...

* * *

Rămasă singură cu Flavie, Thérèse își privi cu atenție nora, apoi spuse:

— Văd, draga mea, că deși n-ai necazurile Idei, nu arăți mai bine decât ea! Am impresia că ai slăbit, chipul ți s-a subțiat și ai o paloare pe care nu ți-o cunoșteam!

Thérèse vorbea, totuși, cu menajamente, adică nu spunea chiar ceea ce gândea.

Odinioară, prin excepționala și radioasa ei frumusețe, prin grija și gustul cu care se îmbrăca, Flavie fusese asemuită cu Sigrîd de către toți cei care o cunoscuseră pe eleganta verișoară a lui Jan. Acum, obrajii i se scof lciseră, iar nasul ascuțit îi dădea în vileag starea de epuizare. Părul, de care Flavie era odinioară atât de mândră și pe care-l avea tot timpul strălucitor și mătăsos, trăda o anumită neglijență, o lipsă vădită de timp pentru unele preocupări absolut indispensabile unei femei. Taiorul maron pe care-l purta avea umerii prea mari, nu mai era în pas cu moda și făcea numai cute. Ochiului atent al Thérèsei nu-i scăpă nici faptul că bluza de dantelă, pe care Flavie o purta sub taior, și care era splendidă, fusese călcată în mare grabă și în ultima clipă. În pofida necazurilor sale, cu părul ei viguros și suplu, cu pielea aurită de soarele Africii, Ide arăta mult mai bine decât Flavie...

— Avem atîta de lucru, mamă!... răspunse Flavie drept scuză.

— Mereu munca! N-ar trebui totuși să te neglijezi astfel, să te lași aș ...

— Pur și simplu, n-am vreme să mă mai ocup și de mine.

— Nădăjduiesc că măcar orele de masă le respectați!

— Of, oftă Flavie, suntem uneori atît de ocupați și de acaparați de treburi de cum pășim pragul Institutului, încât adeseori ne mulțumim cu o bere și un sandviș.

—  sta nu-i un regim de viață normal!

— Știi, mamă, că de la o vreme Erling este obsedat de problemele pe care le avem de rezolvat. Nu se odihnește mai deloc! Apoi gânditoare, cu o lumină nostalgică în priviri, Flavie adăugă: Acum doi sau trei ani, încă ne mai permiteam câte o excursie în munți, unde schiam sau participam la întrecerile cu sania. Sau ne plimbam cu barca pe lacul V nern... Acum, nimic! Erling a devenit un fel de fanatic al științei!

— Ar trebui să te opui!

— E cu neputință, mamă! Lucrăm mână în mână, unul l ngă altul și nu-l pot lăsa pe Erling în drum, nici nu-i pot cere să muncească mai puțin. Am încercat de multe ori să-mi rezerv și eu câteva ore pe zi, ca să mă ocup de copil, de casă, de rochiile mele... Mai ales că nu-mi plăcea să arăt neglijență.  ntotdeauna am fost îngrijită și curată... Dar după câteva săptămâni, am capitulat. Acum, puțin îmi pasă de coafură și de toalete, astea sunt nimicuri, nu fac două parale: de acum încolo nu mă mai preocupă decât activitatea mea de la Institut...

— Dar văd că și tu ești o fanatică...

— Nu, mamă, dar n-am timp să mă gândesc la fleacuri!

— Cum  ți explici, totuși, atitudinea asta ciudată, resemnarea, faptul că ai devenit roaba muncii tale?

— Foarte simplu, răspunse Flavie și privirea își recapătă strălucirea de odinioară, pentru că-l iubesc pe Erling! De altfel, nu m-am resemnat deloc, ci dimpotrivă, sunt mult mai plină de entuziasm în ceea ce privește cercetările noastre, dec t e el. A vindeca, a ușura suferințele, a încerca să  vingi o boală de temut toate acestea merită mărunte sacrificii personale.

Apropiindu-se ora mesei, membrii familiei Yvarsen se strânseseră cu toții în decorul familiar și plăcut al odăii celei mari.

— Copii, strigă Thérèse bătând din palme, vă las singuri, ca să supraveghez platourile! Înainte de a ne așeza la masă, relaxați-vă, beți ceva, așezați-vă unde vă place!

Apoi îl rugă pe Erling s-o urmeze. Voia să-l vadă mai destins, mai puțin sever, să-i înlătore într-un fel rigiditatea. Cunoscându-și bine fiul, știa cum să-l ia. Așa că, după ce ieșiră din odaie, îi șopti la ureche:

— Vreau să-ți fac surpriza de a afla primul ce vom mânca astă-seară! Apoi adăugă: Nădăjduiesc că astfel o să schimbi regimul sandvișurilor!

Redevenind serioasă, rămase o clipă nemișcată, apoi trăgându-l pe Erling spre ea îi spuse cu voce schimbată:

— Să știi că sunt foarte îngrijorată în privința Flaviei! Și-a pierdut – într-un timp atât de scurt – înfățișarea înfloritoare, frumusețea cu totul deosebită...

— Fleacuri, spuse Erling. Flavie e sănătoasă tun și te rog să mă crezi că am mare grijă de ea!

— Totuși...

— Da, știu că arată rău. Asta din pricină că în momentul de față suntem puțin cam surmenați... Dar o să vezi că de îndată ce vom putea să ne tragem puțin sufletul, de îndată ce problemele cele mai anevoioase și mai presante vor fi rezolvate, Flavie se va reface repede și va redeveni femeia frumoasă dinainte.

— Până atunci, crede-mă că mi-e milă de ea!

— Să știi că și nouă ne e milă de bolnavii noștri, mamă!

— În seara asta nu mai vreau să aud de boală! „Vine vremea pentru toate”, zic cei bătrâni, vremea să fim serioși, să nu ne gândim decât la muncă și la îndatoririle pe care le avem de îndeplinit, precum și vremea să fim veseli, să ne odihnim și să ne destindem. Apoi, plină de afecțiune, îl trase brusc pe Erling după ea: Vino, vreau să-ți arăt ce-am pregătit!

În bucătăria vastă și plină de vase de aramă, îi arătă ici, un platou, colo un castron sau o oală.

— Vom începe masa cu un *rakcocktail, smor och rostat bröd*⁹⁵, fiindcă n-am uitat că-ți plac creveții. Pe urmă, un *smörgåstalbrik*⁹⁶. Apoi, după aceste gustări, vom avea un *fräskrokt lax med spenat och ägg*⁹⁷... Uite, privește! Somonul ăsta nu-i grozav?

— Grozav de apetisant, mamă!

— Iar ca fel principal, am să vă servesc două rațe cu mere și migdale. Îți plac?

— Îmi lasă gura apă!

⁹⁵ Cocktail cu creveți și pâine prăjită cu unt (suedeză).

⁹⁶ Gustări variate puse pe farfurie (suedeză).

⁹⁷ Somon afumat cu spanac și ouă (suedeză).

— Iar la urmă, ca desert, un majestuos Kugelhopf alsacian...

Erling o urma pe mama sa și chipul i se înveselise. Rigiditatea îi dispăruse. Se simțea atât de tânăr alături de ea... Pofțicios își frecă mâinile, spunând:

— Am impresia că vom cinsti cum se cuvine masa ta, mamă! Atâtea mâncăruri gustoase și suculente!

— Acum, doctore, spuse Thérèse împingându-și fiul spre ușă, te rog să te duci lângă ceilalți, căci bucătăria e domeniul femeilor!

— Ești minunată mamă!

— Pleacă, lingușitorule!

În odaia cea mare, încântată de ambianța plăcută de la Tjorpa, Flavie cânta o veche romanță germană pe care o învățase la Hamburg:

„Bucurați-vă de viață

Atâta vreme cât trăiți

Și culegeți trandafirii

Cât sunt încă îmbobociți...”

Flavie se aplecase ușor peste pian, în vreme ce Jan o acompania. Privea spre grădină unde amurgul estompa contururile și topea culorile, conferind aleilor și straturilor cu flori irealitatea unui decor de vis, fluiditatea unei stampe chinezești. Accentele melancolice ale romanței se potriveau de minune cu priveliștea naturii, potopită de noaptea ce se pregătea să coboare; cuvintele melodioase păreau să plutească, impalpabile și imateriale, peste tăcerea de la Tjorpa, peste casă și peste copaci, înainte de a pieri – misterioase și aeriene – în depărtările inaccesibile ale nopții.

14

— Mama, nu l-ai văzut pe James? Întrebă Ide intrând în odaia unde se ținea lenjeria.

— Nu, răspunse Thérèse, ocupată să împăturească cearcafurile și fețele de masă, nu-i în grădină?

— Nu-l văd pe nicăieri.

— L-ai strigat?

— Da, dar degeaba.

— Ei, zise Thérèse, aranjând un teanc de fețe de pernă, poate că s-o fi ascuns în dosul vreunui boschet sau undeva, pe alea cu carpeni. De duminica trecută, de când s-a jucat cu Jan, a devenit mai îndrăzneț... Privindu-și fata cu căldură, adăugă: De altfel, poți să fii mândră de copil, Ide! E foarte viguros și crește nespus de repede, atât trupește cât și sufletește. Gândește-te numai cât de bine și de repede învață suedeza.

Tăcută, Ide apucase o față de masă și o împăturea cu grijă. Cu fruntea plecată, rămase ca mută în fața laudelor pe care mama sa le aducea micului James.

— Ce ai, dragă? o întrebă Thérèse. Pari cam ciudată...

— Nu, mamă, sunt neliniștită...

— Fiindcă nu-l găsești pe James?

— Nu, nu, așa, în general...

— Bineînțeles că te gândești la Norbert...

Ide făcu un semn din cap:

— Da, și mai ales la iubita lui!

— Ar trebui să-i uiți...

— Femeia aia e foarte primejdioasă, mamă...

— Mie-mi spui?

— O cred în stare de orice!

— Nu-ți băga astfel de idei în cap, fata mea!

— Sunt convinsă că încercă să-mi facă un rău!

— Păi, mi se pare că ți l-a și făcut...

— Da, dar de data asta va avea în vedere copilul.

— Cum te poți gândi la așa ceva? Crezi, într-adevăr, că ar fi în stare să-i facă vreun rău fiului lui Norbert?

— Atunci de ce a venit Norbert la Göteborg? Numai să discute cu tata?

— Voia să-și ia copilul, tatăl tău nu ți-a ascuns asta dar l-a făcut să priceapă foarte clar că-și pierde vremea degeaba!

— Foarte clar...

— Crezi că i-a ascuns tatălui tău unele lucruri?

— Presimt că femeia aceea îl va împinge la tot ce poate fi mai rău...

— Fleacuri! Poate că între timp s-au și reîntors la Paris, dacă l-o fi însoțit și ea în Suedia.

— Mi-e frică de ea, mamă!

— De ce, Ide?

— Îl cunosc bine pe Norbert, știu că are o voință deosebită sau, mai bine-zis, că e de o tenacitate agasantă.

— Mă rog, și ce-i cu asta?

— Din moment ce s-a hotărât să-l ia pe James cu el, nu va renunța chiar atât de ușor la ideea asta!

— Ascultă, Ide, băiatul ăsta nu-i lipsit de orice morală, nu e un aventurier fără scrupule!

Cu ochii strălucind, Ide strigă:

— Atâta vreme cât... creatura aia, nu-l prinsese în mrejele ei, Norbert a fost ființa cea mai nobilă și mai bună de pe pământ!

— În toate scrisorile pe care mi le trimiteai, îl laudai fără reținere! Uneori, îți spun cinstit, chiar aveam impresia că exagerezi!

— Nu, să știi că nu i-am exagerat niciodată calitățile!

— Bărbații cedează mult prea ușor în fața tentației!

— Rita e o stricată!

— Asta fără nici o îndoială!

— Puțini bărbați ar fi rezistat în fața farmecelor nefaste ale acestei femei! În plus, Norbert e pictor, și deci mult mai sensibil ca alți bărbați în fața frumuseții provocatoare...

Ea i-a descoperit repede punctele vulnerabile...

— Dacă am ști că are asupra lui o putere deplină...

— Face din el ce vrea ca să-și poată realiza planurile ambițioase! Sunt sigură că la Paris nu-l slăbește o clipă din ochi...

— Norbert este totuși un Verneuil!

Ide clătină din cap.

— Nu-i decât o marionetă în mâinile acelei fete ambițioase, nerușinate și pretențioase. Tata a văzut just lucrurile!

— Tatăl tău a băgat de seamă că Norbert își iubește mult copilul.

— Asta așa e.

— În sfârșit, nu-l cred în stare să-i facă vreun rău copilului, spuse Thérèse dezolată să-și vadă fata atât de preocupată și de speriată. Oricât l-ar împinge ibovnica lui, nu-i va cășuna niciodată vreun rău propriului său fiu!

— Poate că ai dreptate, mamă, totuși... mie mi-e frică!

— N-ai de ce. Aici, la Tjorpa, James e în deplină siguranță.

— Știu, dar nu-mi pot învinge teama asta instinctivă, care mă roade fără voia mea, mă calcă pe nervi și mă apasă întruna, făcându-mă să mă simt rău...

— Liniștește-te, fata mea!

— Nu pot, mamă!

— Trebuie să lupti cu mai multă vigoare împotriva răului!

— Sunt prea deprimată și descurajată...

— Noi ne vom strădui să-ți redăm dragostea de viață și să te apărăm de orice rău...

Știi că n-ai putea avea un apărător mai de nădejde ca Jan...

Sprijinindu-se cu amândouă mâinile de masă, Ide spuse cu glas stins:

— În fiecare dimineață, cum deschid ochii, de îndată ce-mi dau scama de situația în care mă aflu, neliniștea, spaima și îngrijorarea mă și înșfacă în ghearele lor.

— N-ai nici un motiv să fii neliniștită sau îngrijorată aici.

Cu privirea absentă, Ide continuă:

— Noaptea adorm foarte greu, iar când adorm, sunt chinuită de cele mai cumplite coșmaruri.

— Ar trebui să-i spui toate astea tatălui tău, poate-ți da un somnifer, ca să nu mai ai un somn atât de agitat.

Pe buzele Idei, înflori un zâmbet neîncrezător:

— Nu există nici un fel de medicament împotriva fricii care te hărțuiește fără încetare, nici împotriva neliniștii care te apasă... Ducându-și mâinile la tâmples, Ide exclamă disperată: Cât timp va mai dura povestea asta? Până când voi mai trăi sub imperiul fricii și al incertitudinii?

— Fata mea, spuse Thérèse apropiindu-se de ea, te rog, nu te lăsa copleșită de deznădejde... Nu-ți fă tu singură, rău...

— Sunt la capătul puterilor!

— Ai răbdare!

— Nu mai am!

— Cu timpul, lucrurile se vor limpezi, vei vedea!

— Dar când, când?

— Presimt că foarte curând!

— Spui așa ca să mă consolezi, mamă! În realitate, trăim cu toții în aceeași incertitudine...

— Să nu exagerăm, Ide...

— Nimeni nu știe ce are de gând Norbert...

— A fost avertizat, știe că orice-ar face, se va lovi de tatăl tău. De tatăl tău, care vă apără și pe tine și pe James...

O licărire afectuoasă împlânzi ochii Idei:

— Tata nu mă va putea apăra împotriva unor fapte urâte și josnice, spuse ea cu voce schimbată, pentru simplul motiv că nu se așteaptă la ele și că nici măcar n-ar putea să le prevadă! Nu, nu, tata trăiește într-o altfel de lume, el e deasupra unor astfel de lucruri,

josnicia intrigilor și calculele meschine ale unei Rita oarecare, nu-l vor atinge niciodată, el nici măcar nu va crede în existența lor.

— Te înșeli, Ide!

— Nu, mamă, tata e prea deosebit de ceilalți oameni pentru a se coborî până la asemenea uneltiri dezgustătoare.

— Te asigur că greșești.

— Tata e prea curat sufletește...

— Bunătatea, puritatea nu-l împiedică să fie lucid.

— Pentru a putea înțelege și a putea prevedea faptele urâte, ar trebui să se coboare la nivelul celor care le săvârșesc.

Thérèse o apucă pe Ide de braț:

— Ai început să judeci ca un copil; află că-ți faci o imagine falsă despre tatăl tău!

— Îl cunosc cât se poate de bine!

— Nu, draga mea, generalizezi și simplifici lucrurile la maximum.

— Pe acest pământ, mamă, dragostea, înțelegerea și generozitatea sfârșesc întotdeauna prin a fi victimele egoismului și răutății.

— Nu e chiar așa!

— Tata e atât de departe de muritorii de rând!...

Cu capul plecat, distantă, gânditoare, Thérèse răspunse:

— Eu îl cunosc pe Jan mai bine decât tine, Ide... Așa cum ai spus, e într-adevăr deosebit de majoritatea oamenilor, are un spirit mai elevat, mai vast, dar acestui spirit elevat trebuie să-i adaugi o luciditate și o putere de analiză uneori de-a dreptul deconcertante. Am avut adesea impresia derutantă că meandrele sufletului omenesc n-au nici un fel de taine pentru el. Închipuie-ți un uriaș care observă jocurile și agitațiile unui trib de pitici... Crezi că pentru a le ghici intențiile și faptele, uriașul are nevoie să se coboare la nivelul lor?

— Mamă, spuse Ide, frecându-și fruntea, ne-am luat cu vorba și încă nu știu unde e James!

Și îngrijorată, Ide ieși din odaie.

15

În vestibul, rămase o clipă nemișcată în fața pendulei înalte și rustice, ale cărei ace de aramă arătau patru și un sfert. I se păru ciudat că James nu venise să-i ceară obișnuita tartină cu dulceață sau cu miere. Neliniștea îi spori, crescă în inima ei, ca o buruiană înaltă și veninoasă.

— Nu l-ai văzut pe James? o întreabă ea pe Selma de care se ciocni când ieși din casă.

Menajera schiță un mic gest de nepăsare:

— De ce vă faceți griji, doamnă Ide, răspunse ea surâzând, știți bine că lui James îi place să alerge și să se pitească prin grădină... Ei, adăugă ea, ridicând indolentă din umeri, trebuie să fie pe undeva, prin dosul cărpinișului...

Fără un cuvânt, Ide îi întoarse Selmei, spatele. Se simțea neînțeleasă, singură cu teama ei apăsătoare. Cum tatăl ei plecaseră să se plimbe, se simțea și mai vulnerabilă. La început, o luă pe aleea de castani, apoi se îndreptă spre pâlcul de arțari unde s-ar fi putut ascunde James. Dar îl căută în van și prin tufișuri și pe după trunchiurile copacilor. Atunci începu să-l strige:

— James, hai, gata cu ascunsul! Vino în casă!

Dar chemările ei se pierdură în tăcerea apăsătoare a grădinii.

— James, vino încoace să-ți dau o tartină cu unt și cu miere... Dacă vii, să știi că-ți mai cumpăr un cerc! strigă ea, dar în fața tăcerii ostile a parcului, amuți. I se păru că arborii o priveau vicleni, că daliile târzii, care înfloriseră lângă un pâluc de măcieși, își băteau joc de ea, râzându-i în nas. Nici o pasăre nu însuflețea lumea nemișcată a plantelor, nici o veveriță nu făcea să tresară frunzele încremenite! Printr-o întâmplare ciudată, grădina părea golită de orice vietate, lăsată în voia existenței sale vegetale. Nimic nu se clintea, nu trosnea, nu zumzăia! Ramurile se aplecau nostalgice către straturile și către mormanele de frunze uscate sau de ace de pin. În aer, nici o adiere, nici un suflu!

„Tăcerea apăsătoare a plantelor... își spuse Ide. Mama mi-a spus totuși că la Tjorpa n-am de ce mă teme... Unde poate fi copilul ăla? Ei, uite că a mai înflorit, totuși, un trandafir alb... Mi-a plăcut cântecul Flaviei, cu trandafirii încă îmbobociți... Ar trebui să mă liniștesc, să evit criza de nervi pe care o simt apropiindu-se... Dar cum să fiu calmă când nu-mi găsesc copilul? Dacă o fi ieșit din curte și se joacă în drum? Dacă m-a auzit când l-am strigat și n-a vrut să-mi răspundă, merită o bătaie zdravănă! Nu, vorbesc prostii, cum o să-l bat? Dimpotrivă, am să-l strâng la piept, am să-i mângâi pletele bălaie și am să-i sărut ochii limpezi și nevinovați... Doamne, dacă i s-a întâmplat ceva? N-aș mai putea trăi... Rita ar spune «Doamne-ajută» să scape de mine!... Oare Norbert o mai fi la

Göteborg? Cu iubita lui? Cum puteam să-mi fi apărât casa și bărbatul de ea, când e atât de frumoasă?... Nu, lupta ar fi fost inegală! Poate că totuși ar fi trebuit să rezist, să mă zbat... Poate că ar fi trebuit să refuz să plec din Africa... Dar cum să mă opun hotărârii lui Norbert? Până la urmă, tot ar fi plecat... Fiindcă se îndrăgostise încă de pe atunci, de ea... Poate că nu trebuia să-i fi lăsat nici o clipă singuri... Ce și-or fi spus în timpul plimbărilor prin savană? Ce planuri și-or fi făcut! Oh, am cedat prea ușor în fața acelei femei, am fost prea slabă... Dar ca să-mi apăr copilul, n-am să mai fiu slabă... Nu voi accepta niciodată să mă despart de James, niciodată!”

Absorbită de monologul interior, Ide rămăsese nemișcată, în fața copacilor. Gândul la copil o readuse la realitate; se îndreptă în goană spre celălalt capăt al grădinii. Totuși, băiețașul nu era nicăieri. Ide observă dintr-o dată că vechea poartă de lemn din zidul împrejmuitor era întredeschisă. Se năpusti spre ea și ieși în drum, unde zări o mașină staționând lângă trotuar, iar la doi pași de casă, Norbert, care vorbea cu micul James! O cuprinse o spaimă cumplită. Spaima spori și mai mult când îl văzu pe Norbert luându-l pe James de mână și îndreptându-se cu el către mașină. Ide scoase un strigăt de disperare și începu să fugă după ei. Un bulgăre de foc îi ardea măruntaiele. Spaima creștea și se lătea în ea ca o ciupercă neagră, uriașă. I se părea că picioarele îi paralizaseră, că nu înainta deloc. Iar Norbert se ducea cu copilul ei... Odată cu James se năruia și viața ei, se prăbușea și ultima nădejde ce-i mai rămăsese. Odată cu James, își pierdea sângele, vлага, sufletul... Deși alerga din ce în ce mai repede, avea impresia că stă pe loc. Timpul și spațiul dispăruseră, universul întreg nu mai era decât un vid incomensurabil; simțea o durere sfâșietoare pricinuită de bulgărele de foc care-i ardea măruntaiele... Iar drumul, drumul acela care nu se mai sfârșea, care părea însuși infinitul, eternitatea... În fața ei, nu mai vedea decât cele două siluete ce se proiectau aidoma unor umbre chinezești pe fundalul negru al spaimei și al deznădejzii. Ide avea impresia că aleargă printr-un tunel întunecos care devenise din ce în ce mai strâmt... Iar bulgărele acela de foc care continua să-i sfâșie măruntaiele, să-i pârljolească întregul trup...

Gâfâind, ajunse lângă mașină, chiar în clipa în care Norbert deschisese portiera. Din gâtlee, îi țâșni un strigăt de fiară rănită:

— James! Copilul meu!

Norbert n-o auzise și n-o văzuse venind. Se întoarse stupefiat și descumpănit. De îndată ce-o zări, își întoarse privirea și-și plecă, jenat, capul. Ide se năpusti spre James și-l luă în brațe. Dar chiar în acel moment, din mașină ieși o femeie, o femeie elegantă și trufașă... Rita! Cu un aer hotărât, cu o privire plină de ură și cu un rictus disprețuitor în colțul gurii, se îndreptă spre Ide, hotărâtă să-i smulgă copilul din brațe. Dar Norbert înaintă, își apucă iubita și-o împinse înapoi, în mașină.

— Locul tău nu-i aici! Îi strigă el.

Pe urmă, se așeză el însuși la volan și demară, trecând într-o viteză nebună prin fața Idei și dispărând după primul colț. Cu ochii în lacrimi, rostind cuvinte fără șir, fraze fără cap și fără coadă, Ide își strângea copilul la piept, acoperindu-i obrăjorul proaspăt cu

sărutări, răsând și plângând în același timp.

Întors de la plimbare și pus la curent cu tentativa de răpire, Jan își stăpâni cu greu indignarea... Căci, pur și simplu, se simțea jignit. În ochii săi, comportarea lui Norbert era de o ipocrizie respingătoare de o falsitate care te îngreșoșa. Când se întâlnește cu el, la Göteborg și discutaseră împreună, fratele Flaviei dăduse impresia că era convins de vina proprie, că-și dă seama de amploarea răului pe care-l săvârșise și că e conștient de vinovăția lui față de Ide. Și iată că acum încercase – în niște împrejurări morale revoltătoare, adică în prezența amantei sale – să-i smulgă pe James mamei sale, celei care nu mai avea nici o rațiune de a trăi fără acest copil! „Am fost prea îngăduitor cu el, își reproșa Jan, trebuia să fiu mult mai ferm!”

Acum, în schimb, era decis să fie.

Telefonă imediat la hotelul *Eggers*, ca să afle dacă Norbert se mai afla încă acolo. Când i se dădu legătura cu pictorul, îi spuse dintr-o răsuflare:

— Ai abuzat de răbdarea și de îngăduința mea, Norbert! Află că sunt hotărât să vă tai ghearele, și ție și ibovniciei tale!

— A fost o neînțelegere, protestă Norbert, dă-mi voie să-ți explic...

— N-am ce face nici cu explicațiile, nici cu minciunile tale!

— Te asigur că a fost o confuzie regretabilă!

— Iar eu îți repet că nu vreau să știi nimic! Începând din clipa asta, nu mai faci parte din familia noastră! Sunt convins că Flavie te va condamna și mai aspru decât mine!

— Îngăduie-mi cel puțin să mă apăr...

— N-ai nici o justificare, nu mai poți invoca nimic, nimic! Tentativa de a-l răpi pe micul James a fost un gest urât și rușinos!

— Când m-am îndreptat spre Tjorpa, n-am avut intenția să-l răpesc. Nu voiam să i-l iau mamei sale, ci doar să-l văd, să-i vorbesc...

— Nu te mai cred!

— Și totuși asta e adevărul! Când l-am văzut însă în fața mea, când i-am auzit glăsciorul, nu m-am mai putut abține să nu-l iau de mână și să ne îndreptăm spre mașină...

— ...Unde te aștepta ibovnica ta! Nu ți-a fost rușine nici măcar de fiul tău! Cum ai mai cutezat să te uiți în ochii copilului?

— S-o lăsăm pe Rita deoparte...

— Nu, fiindcă ea te-a instigat! Ascultă-mă bine, băiete, fiindcă ceea ce-ți spun acum e foarte serios: până mâine la prânz te poftesc să părăsești pământul acestei țări. Am destule relații înalte ca să cer să fiți expulzați și te rog să mă crezi că-mi voi pune în practică amenințarea!

— Nu mă îndoiesc, zise Norbert. Apoi adăugă resemnat: Mâine dimineață, vom lua primul avion spre Paris...

16

Tjorpa se pregătea de sărbătoare pentru a primi un invitat drag și venerabil: pastorul Lindström. Jan se dusesse el însuși la Troelle pentru a-l lua pe bătrânul său tutore și a-l aduce la el acasă. Acum bătrânul, instalat în cel mai confortabil fotoliu, era înconjurat de toți ai casei. Se vedea că fru Undset îl îngrijea cu mult devotament și meticulozitate, căci redingota neagră și eșarfa de lustrin erau de o curățenie exemplară, iar gulerul apretat strălucea de alb ce era. Cu mâinile sprijinite pe capătul bastonului său noduros, pastorul privea în jur, iar chipul lui uscat și zbârcit părea iluminat de o nesfârșită bunătate.

— Deci Ide, zise pastorul, va rămâne definitiv lângă voi... Apoi, privind-o cu multă bunăvoință, pastorul adăugă: În ce mă privește, sunt încântat să te știu aici. Transvaalul era cam departe... Borta *är bra; men hemma är bäst!*⁹⁸

— Așa e, răspunse Ide, sunt hotărâtă să-mi cresc copilul la Tjorpa!

— Departe de tumultul și de ispitele orașului! Ai dreptate, fata mea!

— Lângă părinții mei, mă voi simți întotdeauna acasă, liniștită și ocrotită.

— Nu vrea să divorțeze, interveni Thérèse, deși cred că asta ar fi probabil cea mai bună soluție. Căci tribunalul i-ar încredința în mod sigur, copilul!

Privind drept în fața ei, Ide spuse cu un glas foarte ferm:

— Sunt și voi rămâne nevasta lui Norbert până la moartea lui sau a mea! Nici un tribunal de pe lumea asta nu ne va putea dezlega de jurământul prin care ne-am legat, nimeni nu va putea distruge legătura dintre trupurile și sufletele noastre! Chiar dacă ne-ar despărți mii de leghe, mări și munți, căsătoria noastră va rămâne indisolubilă. Chiar dacă mă înșeală, chiar dacă mă face de răs, chiar dacă-mi vrea răul, Norbert rămâne bărbatul meu! De altfel îți poți târî în fața tribunalului propria ta dragoste? Un bărbat și o femeie se hotărăsc să alcătuiască o singură ființă, să se dăruiască total și deplin, unul altuia, să-și contopească cele două personalități într-una nouă, mai puternică, mai plină de calitate. Și niște oameni ai legii, niște străini înarmați cu hârtii și coduri, să se amestece în această dragoste, să se erijeze în postură de judecători ca să judece ce? Legătura dintre cele două trupuri și suflete? Nu, asta nu se va întâmpla niciodată!

— Sunt într-un tot de acord cu tine, copila mea, spuse pastorul cu bunăvoință.

— Ești într-adevăr o Yvarsen, draga mea, spuse Jan.

— Cu riscul de a vă contrazice pe toți, zise Thérèse, vă mărturisesc că nu sunt într-un tot de acord cu Ide. Felul ei de a vedea lucrurile mi se pare cam... romantic. Concepția ei

⁹⁸ E bine și în străinătate; dar în țara ta parcă e și mai bine (suedeză).

asupra măritişului e cam mistică și prea inflexibilă. „Legătura dintre suflete”, „deplina înțelegere a spiritelor”, sigur, sună foarte frumos, foarte pur, numai că bărbatu-său a părăsit-o pentru o aventurieră oarecare. Într-o lume murdară și coruptă e frumos să fii idealist – sunt de acord și aprob acest lucru – dar trebuie, de asemenea, să știi să faci față unor situații concrete pe care nu le poți domina decât fiind realist și lucid. În cazul Idei, socot că divorțul ar fi cea mai bună reacție față de uneltirile lui Norbert și ale femeii aceleia! Asta e părerea mea!

— Norbert și Rita nu mai sunt în Suedia, interveni Jan, așa că nu-i mai pot face Idei nici un rău!

— Norbert, spuse pastorul, e fratele Flaviei... Nu l-aș fi crezut niciodată în stare să se poarte astfel față de nevasta lui!

— Nici eu, zise Jan; am fost surprins de fapta lui incalificabilă, de josnicie, dar parcă poți cunoaște oamenii? Și apoi, cum se spune pe la noi, *i det lugnaste wattnet ga de största fis karna.*⁹⁹

— Numai ea l-a împins la toate astea, numai ea! spuse Ide cu voce ștearsă.

* * *

Ide și Selma întinseră o mare față de masă, albă și lucrată pe margine cu motive marine. Apoi deschiseră dulapul cu veselă, de unde începură a scoate platouri și farfurii din porțelan de Saxa, pahare și carafe strălucitoare din cristal de Boemia. Thérèse scosese și ea, dintr-o comodă pântecoasă, cutiile cu argintărie care – cu garniturile lor de catifea roșie sau verde – păreau niște prețioase cutii chinezești.

Pastorul observă pregătirile, cu o plăcere evidentă.

— Eu nu mai pot mânca mare lucru, copiii mei, spuse el. Stomacul meu a ostenit... Dar îmi place grozav să vă văd cum puneți masa... O femeie care-și lustruiește argintăria, care-și șterge farfuriile și care ține paharul în lumină, să vadă cât e de curat, iată niște gesturi pe care le văd și le știu încă de pe vremea când eram un țănc și vă rog să mă credeți că de atunci a trecut ceva vreme... Tocmai de aceea aceste gesturi mă impresionează profund, sugerându-mi cea mai expresivă imagine a păcii pe pământ...

— După desert, strigă Thérèse, avem o surpriză pentru dumneata!

Lindström o privi malițios:

— Bănuiesc, spuse el, că vreți să-mi oferiți o cutie cu țigări de foi. Din păcate, nu mai am voie să fumez. Nici chiar dacă aș dori să-ți fac plăcere, draga mea Thérèse...

— Nu, nu, surpriza constă dintr-o sticlă cu rachiu de zmeură, care mi-a fost trimisă de niște rude îndepărtate din Alsacia.

⁹⁹ În apele cele mai liniștite, înoată peștii cei mai mari. Prin extensie: Feriți-vă de apele potolite! (suedeză).

— Rachieu de zmeură din Alsacia? Întrebă pastorul țuguindu-și buzele. Văd că nu mi-ai uitat preferințele...

— Ești mulțumit?

— Îi voi adulmeca parfumul...

— Și vei bea și un păhărel, nu-i așa?

— Doar câteva picături, Thérèse, doar câteva picături...

— N-ai vrea să ascuți puțină muzică? Întrebă Jan apropiindu-se de fotoliul pastorului Lindström.

— Într-o jumătate de ceas ne vom putea așeza la masă, anunță stăpâna casei.

Jan îi arată pastorului o cutie mare de lemn, gen mobilă, așezată între cele două ferestre ale camerei.

— Erling ne-a oferit acest aparat pe care nu-l avem decât de câteva zile.

— E ceva pe care se pun discuri, nu-i așa?

— Da, răspunse Jan ridicând capacul, și are o sonoritate perfectă. Ai într-adevăr impresia că te afli în fața unei orchestre.

Bătrânul schiță un gest de admirație.

— Atâtea lucruri noi apar astăzi!... Sunteți niște răsfățați, dragii mei, niște răsfățați... Intrigat, se aplecă ușor: Ce vrei să-mi pui să ascult? Mozart? Bach?

— Nu ți-ar plăcea *Patimile după Matei*? Întrebă Jan, aruncându-i o privire afectuoasă.

Sub sprâncenele stufoase, ochii pastorului străluciră:

— Dacă vrei într-adevăr să-mi faci o plăcere, pune-mi aria *Erbarne dich, mein Gott!*

— Da, spuse Jan, e una dintre cele mai frumoase și mai mișcătoare părți ale acestei lucrări. După ce puse discul pe platoul electrofonului, Jan își aținti privirile asupra căminului și spuse: am impresia că s-a făcut cam frig aici, nu? Așa că am să aprind un foc zdravăn din câteva bucăți mari de lemn de brad!

Cei doi bărbați rămaseră singuri. Pe masă străluceau cristalele și argintăria. Pastorul închisese ochii. Două lacrimi i se prelinseseră de-a lungul chipului uscat și îngălbenit, atât de tare îl impresionase muzica lui Bach! Pentru ca bătrânul să nu se simtă jenat, Jan se întorsese cu spatele, privind focul; trăgea în piept mirosul de rășină și de miere care se răspândea din butucii groși și rotunzi. Flăcările ce se înălțau luau forme fără contururi precise, aidoma unor siluete ce se pierduseră în trecut...

PARTEA A TREIA

17

Jan se închisese în cabinetul său de lucru ca să studieze o lucrare pe care tocmai o primise din Statele Unite și care-l interesa foarte mult; căci, în ciuda vârstei, ținea să fie la curent cu cele mai recente descoperiri ale terapeuticii. Dar iată că, pe neașteptate, începu să sune telefonul; ridică receptorul și recunoscu vocea lui Erling.

— Alo! Tu ești, tată?

— Da, Erling.

— Ești singur?

— Da, sunt singur...

— Deci Ide n-are cum să te audă...

— Nu, replică Jan mirat, nimeni în afară de mine nu poate auzi convorbirea. Ide și cu mama ta au plecat la Göteborg, după cumpărături. Cât despre Selma, e în grădină cu James...

— E cât se poate de bine...

— Dar ce s-a întâmplat?

— Am să-ți dau o veste proastă, tată...

— În legătură cu micul Jan, cu Flavie? se alarmă Jan.

— Nu, nu...

— Vorbește odată, Erling!

— E... o veste foarte tristă...

— Ascult...

— Norbert și Rita Tătărăscu au murit într-un accident de mașină...

Jan simți cum îi zvâcnesc tâmpilele, cum i se accelerează brusc pulsul și cum mâna i se încleștează pe telefon.

— Unde? izbuti el să întrebe.

— Între Saint-Tropez și Nisa.

— Cunoști... împrejurările în care s-a petrecut accidentul?

— Da... Se aflau într-o mașină sport, decapotabilă și mergeau cu viteză foarte mare. Jandarmii spun că, după accident, acul cutiei de viteze se blocase la 145 kilometri pe oră.

— Ce nebunie!

— La un moment dat, mașina lor a derapat spre stânga și s-a ciocnit cu un camion care venea din sens invers. Rita a murit pe loc...

— Și Norbert?

— O ambulanță a pompierilor l-a transportat la spitalul Saint-Roch din Nisa, dar când au ajuns cu el acolo, Norbert intrase de-acum în comă...

— Mi-e peste putință să cred...

— După două ceasuri, a murit...

Erling vorbea pe un ton detașat, tonul clinicianului; totuși, după ușoara sa gâfâială, Jan bănuie că era foarte afectat de drama petrecută.

— Un sfârșit groaznic, oftă el; să fii proiectat, catapultat astfel, în neființă, dintr-o dată, fără nici o pregătire...

— La Saint-Roch i s-au făcut injecții calmante, căci suferea groaznic... îi intrase volanul în piept...

— Norbert, uriașul blond... E înfricoșător!

— Am fost foarte... răscolit de vestea asta! mărturisii Erling. Un bărbat ca el, atât de solid și aparent invulnerabil, răpus în plină tinerețe...

— Cine te-a anunțat?

— Directorul spitalului din Nisa. Mă cunoaște, ne-am întâlnit la câteva congrese... Știa că Norbert Verneuil îmi era cumnat. Mi-a telefonat la institut...

— Nu mai cunoști și alte amănunte? Ce făcea Norbert pe Coasta de Azur?

— Se întorcea, împreună cu Rita, de la Saint-Tropez, unde făcuse o vizită unui prieten, pictor și el și se îndrepta spre Monte-Carlo unde urma să aibă loc vernisajul expoziției lui. Ciocnirea s-a produs la intrarea în orașul Nisa, nu departe de aeroport.

— Sigur că i-ai spus și Flaviei...

— Da, și pentru ea lovitura a fost groaznică.

— Îmi telefonezi de acasă?

— Nu, de la institut.

— Și Flavie?

— A rămas acasă, îndurerată și plânsă...

— Noroc c-o aveți pe Hanna...

— Da, Hanna, care e și ea consternată; mai ales că nu și-a văzut niciodată stăpâna într-o asemenea stare de depresiune.

— Ținea mult la Norbert...

— Sigur, spuse Erling, îl ținea de rău pentru purtarea lui față de Ide, îl condamna pentru slăbiciunea lui față de femeia aceea, dar era totuși fratele ei...

— Acum, după ce Norbert s-a prăpădit, nu mai are rost să fie blamat sau criticat... Nu mai stă în puterea noastră să-l judecăm. Pentru noi, el a fost bărbatul Idei și tatăl lui James și așa va rămâne în vecii vecilor! Restul, trecutul lui dubios și dureros, trebuie uitat!

— Sunt într-un tot de acord cu tine, tată...

— De altfel sunt convins că și Ide va fi de aceeași părere cu mine; și ea va socoti că numele Ritei nu va mai trebui rostit niciodată la noi în casă! Jan oftă. Oh, Doamne, cum să-i dau această veste?

— Va trebui s-o pregătești, s-o iei mai pe departe, să nu-i spui adevărul dintr-o dată...

— Am să încerc...

— Crezi, tată, că va resimți atât de puternic lovitura?

— Cred, fiindcă ne-a spus mereu că nu încetase să-l iubească pe Norbert...

— Cu toate umilințele pe care le îndurase?

— Da! Vezi tu, Erling, bănuiesc că undeva, în străfundul sufletului ei, nutrise tot timpul nădejdea că se va împăca, totuși, cu bărbatul ei și că-și va reface căminul.

— Deși știa că Norbert era atașat cu trup și suflet de ibovnica lui?

— Cu trup și suflet?

— Flavie pretinde că era pur și simplu obsedat de femeia aceea.

— Se poate... admise Jan. Socot însă că Norbert doar o dorea pe Rita, că n-o iubea în adevăratul înțeles al cuvântului, că ea nu era pentru el decât un foarte frumos animal de rasă cu care îi plăcea să se distreze și atât.

— Crezi, deci, că mai devreme sau mai târziu – după ce patima lui s-ar fi potolit – s-ar fi reîntors la Ide?

— Cred că da... Dar să nu mai vorbim despre asta, din moment ce totul s-a isprăvit... Spune-mi unde și când va avea loc înmormântarea.

— Poimâine, la Nisa.

— L-ai anunțat pe Erik?

— I-am trimis o telegramă, înainte de a-ți telefona.

— Va fi și pentru el o lovitură grea...

— În mod sigur! Îți dai seama cât mi-a fost de greu să-i trimit o asemenea telegramă! Căci, în pofida neînțelegerilor de suprafață dintre ei, în pofida disputelor și a modului lor de viață, atât de diferit, dragostea dintre frații Verneuil era puternică și de nezdruncinat ca și o stâncă. Erik va fi copleșit de durere.

— Aceste tipuri noi, sport, mult prea rapide pentru greutatea lor relativ ușoară, sunt niște adevărate mașini ale morții.

— Știu, tată, dar în mediul artiștilor la modă, unde se învârtea în ultima vreme Norbert, mașinile astea sunt în mare vogă...

— Ravagiile snobismului și nesocotinței! Crezi că era nevoie să gonească cu o asemenea viteză? Mă rog, sunt gata să înțeleg un astfel de exces din partea unui medic, deși nimeni n-are voie să semene groaza pe drumurile publice, dar ca să gonești nebunește pentru a te duce la o expoziție e peste puterea mea de înțelegere. Bineînțeles, reluă Jan după o scurtă pauză, că tineretului îi place să guste beția vitezei. Viteza a devenit azi drogul, opiumul lor! Fiindcă epoca noastră nu le mai oferă hrană spirituală, fiindcă vremurile de azi le îngăduie să vegeteze într-un fel de vid sufletească pentru că n-au ce face, nu muncesc, nu-s în stare de lucruri mari, menite să-i entuziasmeze, să-i stimuleze! Pentru mulți dintre ei, a conduce o mașină sport e singurul fel de a-și afirma personalitatea; tinerii de azi țin cu orice preț să fie liberi, să nu răspundă de nimeni și de nimic, să nu aibă nici

un fel de îndatoriri sociale, cu alte cuvinte, să trăiască numai după cum îi taie capul și numai pentru ei!

— Ai perfectă dreptate, tată; când mă uit în jurul meu și văd atâția medici tineri, indiferenți și blazați, stăpâniți și ei – când au mașină – de cultul excesiv al vitezei, și care se prefac a fi sătui de toate, mai că ți se face greață...

— Da, tinerii de azi au cam luat-o razna... Dar iată-ne pe cale să filozofăm când avem lucruri mult mai importante de discutat...

— Presupun că te gândești la înmormântare...

— Da. Veniți și voi doi, nu-i așa?

— Nu, tată. Flavie nu poate face această călătorie...

— Totuși, a fost sora lui Norbert...

— În starea în care se află, o asemenea deplasare ar putea să aibă urmări nefaste pentru ea... În plus, înmormântarea, cu toate accesoriile ei triste – sicriu, mormânt etc. – ar risca să-i provoace o criză de nervi! E și așa destul de îndurerată, de ce să-i mai scormonim durerea obligând-o să privească – biata de ea – cadavrul fratelui ei? Nu, n-ar putea suporta așa ceva!

Jan aproape că nu-și credea urechilor. Flavie, femeia voluntară, plină de energie și tenacitate, nu se ducea să asiste la înmormântarea fratelui ei de teamă să nu facă o criză de nervi? Să fie chiar atât de doborâtă și de deprimată în urma morții neașteptate, încât să...

— Ascultă, Erling, strigă Jan, toate astea mi se par cam ciudate!

— Am să-ți explic, tată... Știi că nu se simțea nici înainte prea bine...

— Erling, aici se ascunde ceva despre care te ferești să-mi vorbești!

— Da, tată, ai ghicit...

— Ei bine, dă-i drumul...

— Da, într-adevăr, există un motiv mult mai puternic din pricina căruia Flavie nu se poate duce la Nisa ca să ia parte la înmormântarea fratelui ei...

— E nevoie de prezența ei la institut, nu-i așa? întrebă Jan, spunându-și în sinea lui că „fanatismul științific”, al fiului său începuse să întreacă orice limită.

— Nu tată, nici pomeneală de așa ceva!

— Ai de gând să mă mai fierbi mult?

— Îmi vine greu să-ți spun...

— E cumva bolnavă și-mi ascunzi acest lucru?

— Nu, nu e vorba de nici o boală...

— Atunci ce-i cu tot misterul ăsta? strigă Jan agasat.

— Momentul e foarte prost ales ca să-ți dau vestea cea bună, înțelegi, tată?

— Înțeleg, înțeleg, Erling... spuse Jan cu pieptul tresăltând de bucuria pe care o presimțea. Micul nostru Jan va avea în curând un frățior sau o surioară, nu-i așa?

În ciuda rezervei și a detașării sale, Erling nu izbuti să-și ascundă emoția.

— Da, spuse el cu voce schimbată. Flavie așteaptă al doilea copil.

— Dar e minunat, Erling!

— Firește, numai că nu era momentul potrivit să-ți dau vestea! Uite însă că viața are niște coincidențe...

— O moarte și o naștere, spuse Jan pe un ton visător; vezi, viața e un veșnic flux și reflux! După iarnă, vine primăvara, după noapte, zorii trandafirii ai dimineții...

18

În seara aceea, la Tjorpa, și pianul și electrofonul rămaseră mute. Singuri, în odaia cea mare, Jan și Thérèse își apropiaseră fotoliile și priveau focul din cămin. Când tăceau, nu se mai auzeau decât zgomotul continuu și încâpățânat al picăturilor care cădeau pe frunzele copacilor și pe cele ale plantelor din grădină, căci afară ploua.

— Îmi place să stau în fața căminului în care să ardă un foc zdravăn când afară plouă, spuse Thérèse. Lucrul acesta îmi dă plăcutul sentiment de a mă ști la adăpost, ocrotită și ferită de rele. Cu cât e vremea mai urâtă afară, cu atât mă simt mai în siguranță, cufundată în moliciunea catifelei și în căldura plăcută a unui fotoliu confortabil.

— Odinioară, spuse Jan umplându-și pipa cu tutun olandez, pe vremea când mai făceam încă excursii în munți, apreciam în mod deosebit, veghile îndelungi în vreun refugiu pierdut undeva, pe înălțimi și înconjurat de zăpadă. Beam cu toții vin fierț sau *brännvin* și, învăluți în norii de fum ai focului pe care-l încropeam la repezeală, jucam cărți sau șah, în vreme ce afară vântul sufla cu furie. Atunci simțeam și eu exact același sentiment de siguranță și de confort despre care mi-ai vorbit tu.

Punându-și deoparte împletitura, Thérèse zise:

— Ce mi se pare curios este faptul că Ide e foarte calmă. Chiar mă și întreb dacă l-o fi iubit chiar atât de mult pe cât pretindea...

Foarte palidă, dar fără nici un semn vizibil de tulburare, Ide își culcase copilul, apoi se retrăsese în odaia ei.

— Poate că resentimentul – continuă Thérèse – e mai puternic decât dragostea și afecțiunea...

Jan aprinse un chibrit.

— Am impresia că te înșeli, spuse el trăgând din pipă, ca să se aprindă tutunul; mie mi se pare dimpotrivă, că durerea ei e fără margini, că suferă cumplit...

— Atunci de ce acest stoicism?

— Durerea ei e mare, dar sufletul trebuie să-i fie sfâșiat de reacții contrare. Sigur că n-ar fi vrut ca Norbert să se prăpădească alături de nefericita aceea...

— Află că n-o plâng deloc! strigă Thérèse. A făcut destul rău!

— E moartă, draga mea, nu mai avem dreptul s-o judecăm. Apoi adăugă: îți spuneam că Ide n-ar fi vrut probabil ca bărbatul ei să se afle, până și în ceasul morții, alături de femeia aceea!

— Cred și eu!

— Iar pe de altă parte, e vorba de dragostea pe care a păstrat-o față de Norbert, de amintirile lor comune, atât de frumoase, de odinioară. Așa că vezi și tu, toate aceste

sentimente se amestecă în sufletul ei, provocându-i o groaznică senzație de rău, o durere mută.

— Biata fată, oftă Thérèse, văduvă pentru a doua oară! Nu ți se pare că soarta a fost mult prea nedreaptă cu ea?

— A fost, dar Ide nu s-a plâns...

— E atât de bună și de blândă...

— Îi citești în ochi resemnarea.

— Era resemnată încă de când s-a înapoiat din Africa! strigă Thérèse plină de indignare. Dacă aș fi fost în locul ei, aș fi luptat împotriva urzelilor intrigantei, m-aș fi opus ca Norbert să se întâlnească cu ea!

— Dragă te rog...

— Nu vrei să auzi adevărul pentru că și tu ești bărbat! Iar voi, bărbații, sunteți întotdeauna foarte indulgenți, de îndată ce e vorba de o femeie frumoasă! Cum o să fiți severi sau intransigenți față de asemenea creaturi senzuale, față de astfel de femei de o frumusețe diabolică, frumusețe care face să vi se urce sângele la cap? Veți fi întotdeauna gata să le apărați, să le justificați comportarea scandalosă!

— Liniștește-te, dragă...

— Da, sunteți mult prea îngăduitori față de asemenea ființe.

— Rita și-a plătit scump greșeala, mult prea scump... Acum, las-o să se odihnească în pace!

— Femeile astea își bat joc de orice morală, râd de cinste și de fidelitate; și iată că vine și clipa scadenței când trebuie să plătească pentru tot ce-au făcut! Și uite că plătesc!

Jan clătină din cap, în semn de reprobare; era vădit că afirmațiile Thérèsei îi displăceau.

— Nu-mi place să te aud vorbind astfel, zise el.

— Nu sunt răzbunătoare, Jan, dar mi-e groază de nedreptate. Da, dragul meu, cred cu toată tăria în dreptate.

— Hai, lasă, nu te mai enerva...

— Femeia aceea a semănat sămânța discordiei în inima unei perechi fericite, l-a ațâțat pe soț împotriva soției, le-a distrus căminul, apoi s-a dus să petreacă liniștită și mulțumită, la Paris și pe Coasta de Azur. Nu, nimeni nu scapă de pedeapsa Cerului.

Închizând ochii, Jan murmură:

— De fapt, ceea ce numim „dreptate”, e o născocire a noastră și aduce mai mult a răzbunare. Dumnezeu doar nu-i contabil ca să stea cu creionul în mână și să scrie, într-o parte, meritele, iar în altă parte, păcatele omenești, cu automatismul orb și inexplicabil al unei mașini, și cu atât mai puțin, organizatorul suprem al răzbunărilor!

— Vrei să spui că nu există nici judecată, nici pedeapsă?

— O fi existând, dar Dumnezeu n-are nici un amestec și nici o legătură cu ceea ce gândim noi despre semenii noștri.

— Da, cred că ai dreptate, spuse Thérèse reluându-și lucrul.

-
- De altfel, adăugă Jan după o pauză, hai să nu mai vorbim despre nenorocire.
- Nu țin deloc să vorbim despre ea...
- Mai bine să ne gândim la Flavie și la apropiata ei naștere.
- Thérèse se îndreaptă de spate și ochii îi străluciră.
- Sunt atât de bucuroasă de veste...
- Dar eu!
- Ce fericire pentru noi toți ca această consolare să ne vină tocmai în ceasuri negre! Ce coincidență ciudată!
- Da, o rază de soare care ne întărește!
- Până și Ide a surâs când a aflat că Flavie va fi mamă, a doua oară!
- A fost ceva cu totul neașteptat!
- Dar normal!
- Sigur.
- Nu exista nici un motiv, dar absolut nici unul, ca Erling și Flavie să nu aibă decât un copil. E mult mai bine pentru micul Jan să nu fie singur, să aibă și el un frățior sau o surioară care să-l ajute în formarea, în educația sa. Va fi mult mai călit să dea piept cu viața și va înfrunța mai ușor greutățile care i se vor ivi în cale, mai târziu!
- Tu ce-ai vrea să fie: fată sau băiat?
- Fată.
- De ce?
- Pentru că până acum avem doi băieți în familie: Jan și James... O fetiță ne-ar aduce ceva nou, un surplus de drăgălășenie, de farmec și de gingășie.
- Și Erling? El ce-ar vrea? întrebă Thérèse.
- El sigur că ar fi încântat să mai aibă un băiat.
- De ce?
- Nu bănuiești de ce? spuse Jan scuturându-și scrumul din pipă. E foarte simplu, se teme ca nu cumva tradiția Yvarsenilor să se stingă odată cu micul Jan.
- Se teme că Jan nu va vrea să se facă doctor...
- Exact.
- Ce idee fixă...
- Dacă e să ne luăm după înclinarea copilului de a da curs liber imaginației, de a născoci istorioare și povești, mă tem că Erling are dreptate...
- Dar tuturor copiilor le plac poveștile...
- Nu-i chiar așa... Cu sensibilitatea lui deosebită și cu o personalitate care începe a se contura încă de pe acum, puternică și originală, Jan va fi, probabil, om de litere și se va interesa în mod deosebit și cu mult entuziasm mai mult de studiile clasice decât de disciplinele științifice.
- Așa că cel de al doilea copil va trebui să meargă, vrând-nevrând, pe calea urmată de tatăl și de bunicul lui.
- Jan făcu un semn de aprobare, cu capul, apoi adăugă:
-

— Să nădăjduim, totuși, că medicina nu va fi pentru el numai o datorie, un fel de obligație familială, ci de asemenea și o vocație!

— Mai întâi, aveți răbdare ca acest copil să vadă lumina zilei, apoi să crească și pe urmă să vă faceți planuri.

— Erling e grăbit, ce vrei...

— Mi se pare că a început să cam exagereze, spuse Thérèse: văd că profesia, munca lui au devenit o adevărată obsesie.

— Să nu-i cerem totuși să aibă chiar toate calitățile, obiectă Jan. Trebuie să recunoști, că în afară de institut, Erling nu trăiește decât pentru familia lui. N-am auzit-o niciodată pe Flavie plângându-se de el!

— Da, a fost întotdeauna un soț ireproșabil. Deși socot, continuă Thérèse, că e prea intransigent și că nu-i acordă destul răgaz pentru odihnă, soției sale. Biata fată arată obosită, surmenată... Zău, e intolerabil, mai ales în starea în care se află.

— Aici, draga mea, părerile ni se întâlnesc...

— Deci recunoști și tu că arată rău...

— Da! se vede că-și face datoria cu prea multă abnegație, că nu se mai sinchisește de sănătatea ei... De altfel, m-am hotărât să vorbesc cu Erling ca să-i permită Flaviei să stea o vreme la Tjorpa, să ne-o lase în grija noastră.

— Excelentă idee!

— Aici va putea să se odihnească, să-și refacă forțele, să se destindă, până ce-l va aduce pe lume pe noul Yvarsen.

— Noul Yvarsen... repetă Thérèse, gânditoare.

Butucii ardeau în cămin, iar afară ploaia cădea peste grădină. Jan se întoarse cu fața spre Thérèse, privind-o cu dragoste și afecțiune. Ce soție minunată fusese de-a lungul atâtor ani! În seara asta, în rochia ei simplă, cenușie, cu părul lins și împletit în cozi, era de o grație sobră și emoționantă. Urmele lăsate de anii ce trecuseră îi înnobilau chipul, oferindu-i o seninătate stilizatoare și plină de înțelegere. Sigur că-și păstrase firea poate puțin cam voluntară. Înclinarea – uneori – sâcâitoare către dreptate și echitate: și nu de puține ori din pricina asta n-a fost întru totul de acord cu bărbatul ei. Dar oare lui Jan i-ar fi plăcut o soție supusă, o femeie care să fi fost, în mod invariabil, de aceeași părere cu el? Nu, fiindcă el aprecia la Thérèse tocmai tenacitatea ei alsaciană, de a nu ceda nici unei presiuni, nici unui amestec din afară, aprecia spiritul ei clar, tonifiant, care-i fusese adesea de un atât de prețios ajutor!

Jan se ridică și se aplecă spre Thérèse. Ea înclină ușor capul spre spate. Ochii li se întâlniră. Rămaseră astfel, nemișcați copleșiți de magia dragostei, tulburați de puterea amintirii. Ploaia continua să lovească în ferestre, iar vântul să sufle printre crengile copacilor...

19

— Cum te simți, draga mea?

Ide își privi îndelung tatăl, cu o privire plină de afecțiune și mulțumire.

— Fără tine, tată, n-aș mai fi putut suporta, până la capăt, calvarul.

— Acum totul a trecut, copila mea, s-a dus...

— Prezența ta a fost un balsam pentru mine...

— Timpul va repara totul! Nu peste mult, vei uita toate necazurile și-ți vei afla pacea și nădejdea.

— James mă va ajuta să-mi regăsesc echilibrul și liniștea interioară, murmură Ide, gândindu-se emoționată la băiețușul ei absent.

— Vom face din el un bărbat adevărat!

— Sunt fericită să mă reîntorc la Tjorpa.

Jan și Ide discutau astfel în avionul care tocmai decolase de pe aeroportul din Nisa, unde asistaseră la înmormântarea lui Norbert.

Reținut la institut, Erling nu-i putuse însoți; cât despre Thérèse, Jan refuzase categoric ca ea să întreprindă această obositoare călătorie. Funeraliile pictorului fuseseră simple, dar impresionante, în decorul clasic și sobru al chiparoșilor întunecați din vechiul cimitir al Nisei, aflat pe colina unui castel ce domină Mediterana.

Făcând un ocol amplu pe deasupra Golfului Îngerilor, înainte de a se îndrepta spre Nord, avionul trecu foarte aproape de Cap-Ferrat.

— Uite, spuse Jan uitându-se prin hublou, acolo se afla vechea noastră „*Journey's End*”... Azi-dimineață, în timp ce tu te odihneai în camera ta de la hotel, eu am luat un taxi și m-am repezit până acolo...

— Cred că ți s-a strâns inima...

— Nicidecum!

— Totuși îți plăceau mult și vila și priveliștea...

— Știi ce-am văzut azi-dimineață?

— Presupun că ruinele fostei voastre case.

— Nu! Ruinele aparțin de-acum trecutului! Căci pe locul unde nu mai rămăseseră pe vremuri decât niște bucăți de ziduri înnegrite, am văzut două excavatoare care pregăteau terenul pentru fundația unei noi case.

— Așa de repede?

— Da, și acest spectacol mi-a dat curaj, m-a impulsionat. Ruinele, Ide, cedează întotdeauna locul unor noi construcții, fiecărei căderi îi corespunde un urcuș, fiecărui declin, o nouă viață.

-
- Chiar nu-ți mai pare rău pentru casa aceea?
- Nu, pitorescul Tjorpei m-a consolat.
- Și soarele? Clima minunată de pe Coastă?
- Și clima noastră e foarte sănătoasă, ba poate chiar mai sănătoasă.
- Nu simți lipsa mării?
- Ba da, zise Jan, îmi plăcea grozav micul meu yacht și plimbările pe mare cu Yannakos erau pur și simplu ametoitoare! Apoi adăugă, dezamăgit: Dar toate au un sfârșit pe lumea asta și apoi la Tjorpa n-avem și noi lacul Vänern? Acea imensă suprafață verde și nemișcată, pe care plutesc mici insulițe de pământ acoperite cu un covor de ciuperci roșii stropite cu alb și umbrite de pini uriași, înclinați nostalgic către undele limpezi?
- Lacul în care m-ai învățat să înot...
- Gândește-te la malurile lui întinse, acoperite cu trestii, din mijlocul cărora țâșnesc păsări sălbatice cu pene de un roșu aprins...
- Cât de frumos descrii Suedia noastră...
- Noul contact cu țara mea m-a întinerit, m-a reînsuflețit.
- În concluzie, s-ar părea că nefericitul de Cornelius Bloom a fost instrumentul soartei, al Providenței...
- Să nu ne mai gândim nici la Bloom, nici la mașinațiile lui sinistre.
- Tată, chiar nu-l urăști deloc?
- Nu, și trebuie să ți-o spun sincer și deschis că n-am înțeles niciodată de ce se cramponează oamenii atât de tare să descopere în trecutul lor motive care să le amărască prezentul.
- Te înțeleg perfect, tată...
- Ranchiuna, resentimentele și ura țin în mod invariabil de trecut, deci de ceva mort, încremenit. Singură dragostea e cea care deschide poarta viitorului. În loc să condamni, ar trebui să încerci să înțelegi. În loc să blestemi, să ierți...
- Deci recunoști că am tăcut bine venind la înmormântarea lui Norbert, în ciuda... mă rog, în ciuda tuturor lucrurilor pe care le știm...
- Jan dădu din cap în semn de aprobare.
- Mai mult decât atât, te-aș fi judecat foarte aspru dacă n-ai fi venit.
- Uneori am impresia, tată, că trăiești pe un fel de culmi unde noi nu vom izbuti să ajungem niciodată...
- Vezi tu, draga mea, replică Jan pe un ton afectuos, nici un om nu e perfect, fiindcă între culmile despre care vorbești există și văi și coborâșuri...
- Tu nu ești în stare de nici o josnicie...
- Mai bine hai să vorbim despre tine, Ide... Ce planuri ai, ce proiecte?
- Ide răspunse foarte ferm:
- N-am nici un alt plan în afară de cel de a-mi crește copilul în condiții cât mai bune...
- Mai târziu, n-ai vrea să te recăsătorești?
-

— A treia oară?

— Ești încă tânără...

— Nu, tată, nu mă mai mărit niciodată! Am să trăiesc alături de voi și de copilul meu! Apoi încheie, gânditoare: Poate că așa vrea soarta, să mă reîntorc lângă voi și James al meu să însuflețească din nou Tjorpa cu strigătele și râsul lui plin de bucurie...

* * *

La două zile după ce s-a reîntors în Suedia, Jan s-a hotărât să facă un drum... S-a sculat cu noaptea în cap, la ceasul în care păsările începuseră a ciripi în pinii, castanii și mestecenii din jur, iar cețurile din văi prinseseră a se ridica spre coline pentru ca – mai târziu – să se topească sub flăcările strălucitoare ale răsăritului. Ziua se anunța nemaipomenit de frumoasă pentru acel anotimp; întreaga natură care avea parcă un aer de sărbătoare, părea să tresalte veselă sub mângâierea primelor raze ale soarelui. Cocoșii de pe la ferme își răspundeau unul altuia prin strigăte prelungi și ascuțite. Pe canale își și făcuseră apariția primele șleपुरi încărcate cu trunchiuri de copaci, cu brazi curățați de coajă și cu grinzi.

După ce a străbătut colina Hunneberg, a pornit-o pe poteca ce ducea în întunecimea stufoasă și umedă a pădurii, șerpuind prin luminișuri de pini, iar mai încolo, pierzându-se pe un teren tare și stâncos. Cu mult înainte de a ajunge la Trollhättan, Jan îi auzi mugetul asurzitor, tumultul și zgomotul apelor sale înspumate ce se prăvăleau în genune. Totuși vacarmul nu mai era chiar atât de asurzitor ca altădată. Ca pretutindeni în lume, tehnica nu se sfiise să violeze și aici natura sălbatică și virgină: căderile de apă erau acum captate de o puternică stație hidroelectrică și orașelul Trollhättan – situat la doi pași de acolo – se transformase într-un important centru industrial, cu peste treizeci de mii de locuitori.

Când Jan ajunse pe platoul gol și dezolant unde se desfășuraseră atâtea scene importante din viața lui, rămase o clipă uluit, fiindcă aici nu se schimbaseră absolut nimic. Așezată peste colțurile unei stânci roșcate, aceeași piatră plată te invita, la fel ca și odinioară, la odihnă și la meditație; era aceeași piatră veche, spălată de zăpezi și de ploii, unde – tânăr entuziast – Jan descifrase misterioasele semne runice, șterse de vreme, pe care le săpaseră odinioară îndepărtații săi strămoși, vikingii. Aproape peste tot – în afară de câțiva arbori și de câteva tufișuri pipernicite – numai stâncă, stâncă dură și ostilă. Privirile lui Jan se încetșoșară. I se păru că vede în fața lui două siluete fără contururi precise. Încet, încet, scenele din trecut – pe care le crezuse de mult uitate – reîncepură a se însufleți...

... Uite-o pe blonda Sigrid, urmărind un fluture, sărind din piatră în piatră, cu o nepăsătoare imprudență; iat-o ajunsă pe buza prăpastiei. E încă un copil care-și întinde brațele ude de spuma apelor către fluturile pe care și-l dorește... Piciorul îi alunecă pe pământul ud și moale...

— Jan! strigă ea.

— El face un salt și o apucă de talie... Cad amândoi, pe spate, dar băiatul continuă s-o țină strâns.

— Sigrid! îi șoptește el.

Se privesc gâfâind ușor, mândri de curajul lor. Și iată că fețele li se apropie și buzele li se unesc pentru prima oară într-un sărut îmbătător. Năuciți de această dragoste pură și luminoasă ca un cristal în soare, ei își șoptesc primele cuvinte de dragoste și-si fac primele jurăminte... Dar mugetul torentului duce cu sine fâgăduielile lor atât de fierbinți... Căci în același loc pustiu și sălbatic, Jan și-a surprins mai apoi logodnica sărutându-se pătimaș cu cel mai bun prieten al său, Sven Lundell, coleg de clasă și de studenție! S-a năpustit asupra perechii îmbrățișate, a smuls-o pe fată și a trântit-o jos. De pe buzele Sigridei începuse a se prelinge o șuviță de sânge...

— Între noi doi, acum! îi strigase el lui Sven, năpustindu-se asupra-i.

Se bătuseră și se tăvăliseră ca două fiare întărâtate. Orbiți de furie, se apropiaseră de buza îngustă de piatră ce atârna deasupra prăpastiei unde clocoteau apele tumultuoase ale torentului.

— Iertare! strigase fata. Milă!

Jan arborase acel surâs amar și disprețuitor care, începând de atunci, avea adesea să-i coboare colțurile gurii.

— Tremuri pentru viața lui, pentru biata lui viață! îi strigase el batjocoritor, dându-i drumul lui Sven. Ți-am pedepsit iubitul cum merita, poftim, ți-l dau înapoi! Sunteți demni unul de altul!

Stăpân pe el, își frecă mâinile ca și cum s-ar fi curățat de contactul acela infamant.

— Pleacă! îi poruncise el prietenului de până atunci.

Cu chipul plin de vânătași și cu hainele rupte, Lundell plecase. Atunci Sigrid făptui o greșeală:

— Ascultă-mă, îl implorase ea, nu suntem chiar atât de vinovați pe cât îți închipui!

Fusese prost inspirată să amintească de revoltătoarea imagine ce declanșase mânia și turbarea lui Jan. Doar ce-i auzi vocea că-și ieși din sărite. Cu o violență fără margini, o apucase de umeri și, fără să rostească o vorbă, o scuiase în față. Dar chiar în clipa în care săvârșise gestul, îi fusese groaznic de rușine. Îi întoarse brusc spatele, și o luase la goană, plin de remușcări. Seara se urcase în tren și plecase la Amsterdam... Sub lumina albă a lunii, apa care se năpustea în jos și spuma de la poalele stâncilor abrupte aveau reflexe sidefii... Sigrid se oprise drept pe marginea prăpastiei... Își auzise numele, strigat în noapte: „Sigrid! Sigrid!” Chemările se repetau, se auzeau din ce în ce mai aproape. Apoi zărise cele două umbre alergând spre ea, două siluete întunecate ce se profilau, în lumina lunii, ca niște mari umbre chinezești pe stânca goală. Erau Jan și Thérèse.

— *Adjö, Jan, adjö!*¹⁰⁰ strigase ea.

¹⁰⁰ Rămâi cu bine, Jan, rămâi cu bine (suedeză).

Apoi ridicase brațele în semn de rămas bun și se aruncase în gol. Înspăimântați, Jan și Thérèse rămăseseră nemișcați, lângă prăpastie.

— Iată sfârșitul, spuse Jan încet și grav, iată ispășirea...

Thérèse nu răspunsese nimic. Apoi culesese câteva flori sălbatice pe care le aruncase una câte una în Trollhättan...

Jan se așezase pe vechea piatră plată. Își aminti dintr-o dată că exact în același loc, pe același vestigiu din vremuri de demult, îi istorisise Idei – prima lui soție – dureroasa poveste a logodnei sale cu Sigrid. Imaginea Idei șterse toate celelalte amintiri. Ide! Tandıră, grijulie, generoasă. O rugase să-și spună părerea despre el:

— Te-am dezamăgit, Ide? Mă condamni că am scuipat o față în obraz? Ah, nu-i voi ierta niciodată faptul că m-a adus într-o asemenea stare de mânie încât m-a obligat să fac un astfel de gest!

Cu glasul ei blând și catifelat, Ide îi răspunsese:

— Sunt de acord cu tot ce faci tu, dragă, cu tot ce vei face de acum încolo, doar știi bine acest lucru. Gestul tău n-a fost decât dovada dragostei pe care o nutreai față de logodnica ta. Îți puseși în ea toate nădejtile, decepția ta a fost mult prea mare...

Romantica și afectuoasa Ide...

Pornind îndărăt, către casă, Jan mergea cu capul în jos de teamă ca nu cumva privirea să i se oprească pe vreun copac, pe vreo stâncă sau pe vreun pârâiaș legate – prin mecanismul fragil, dar tenace, al amintirii – de existența lui din trecut. Se temea să nu fie copleșit, năucit de beția amintirilor, de farmecul fatal al aceluși „adu-ți aminte”. Fiindcă trebuia să rămână disponibil pentru viața nouă ce se pregătea să înceapă colo jos, în casa mătușii Brita.

20

Trezit în plină noapte, Jan se îmbracă în grabă și coborî în vestibul unde-l aștepta pastorul Undset. Ieșiră din casă și coborâră pe aleea principală ce ducea spre intrarea pe domeniu, unde Undset își lăsase mica lui mașină englezească.

— Explică-mi ce s-a întâmplat? întrebă Jan.

Undset își ridică gulerul redingotei. Era un bărbat înalt și uscat, cu un chip osos și cu un nas mare și coroiat. Tuși, apoi răspunse:

— S-a făcut prea frig, domnule doctor... Și apoi mai e și ceața asta... Am să vă spun totul, în mașină!

— Atunci să ne grăbim, spuse Jan accelerând pasul.

Pe cer, fâșii lungi de nori se retrăgeau spre nord, descoperind, din când în când, o lună plină și palidă. Undeva, departe, se auzeau urlând niște câini.

— Ei, cum e? întrebă Jan întorcându-se spre Undset.

Mergeau pe drumul spre Troelle și fascicolele luminoase ale farurilor făceau să țâșnească rând pe rând, din întuneric trunchiurile groase ale castanilor, aidoma unui dublu șir de sentinele încremenite în noapte.

— Ieri seară – începu Undset cu vocea lui puțin nazală – când ne-am așezat la masă, pastorul Lindström a început să se plângă de un rău cam ciudat, de o senzație de apăsare care aproape că-i tăia răsufierea.

— De ce nu m-ați anunțat imediat?

— Soția mea a vrut, dar pastorul n-a lăsat-o. N-am insistat, ca să nu-l neliniștim degeaba.

— Și pe urmă?

— Abia s-a atins de mâncare. Părea distrat, era cu gândurile în altă parte: după masă, a rugat-o pe soția mea să-i citească ceva. Căci de câtva timp, domnule doctor, vederea îl cam lăsase, iar ieri seară aproape că nu mai vedea nimic.

— El, căruia îi plăceau atât de mult cărțile! Ce tristețe!

— Era însă foarte lucid. La rugămintea lui, soția mea i-a citit un paragraf din *Geschichte der Leben – Jesu – Forschung* de Albert Schweitzer. Eram toți trei așezați în jurul mașinii de gătit.

— A băut alcool, a fumat vreo țigară?

— O, nu, domnule doctor! De altfel, văzându-l atât de gânditor și de concentrat, mi-am zis că-i este mai bine, că probabil nu mai simțea apăsarea aceea care-l sufocase. A întrerupt-o de mai multe ori pe soția mea, ca să mă întrebe unele lucruri și să-mi ceară părerea în legătură cu câteva din opiniile lui Schweitzer.

— Pe urmă, presupun că s-a retras în odaia lui...

— Da, nenorocirea s-a întâmplat în timp ce dormeam...

— Când v-ați culcat?

— La ora unsprezece, domnule doctor. Ca de obicei, am mai făcut un ultim tur, prin casă, ca să văd dacă totul e în ordine. Când am trecut prin fața odăii pastorului Lindström, am văzut, pe sub ușă, că încă mai ardea lumina. Faptul m-a uimit, fiindcă de obicei stingea lampa imediat ce se culca.

— În ultima vreme, nu putea dormi, spuse Jan, mi s-a plâns de asta... De altfel, i-am și dat niște somnifere ușoare.

— Da, da, zise Undset, știu, dar stingea totuși lumina de îndată ce se băga în pat. Adormea mai repede pe întuneric, înțelegeți? Deci ieri seară, m-am apropiat de ușa lui și i-am spus „noapte bună”. Asta ca să văd dacă-mi răspunde și să-mi dau seama cum se simte.

— Și ți-a răspuns?

— Da, a spus foarte clar *god natt*, numai că vocea îi era bizară, așa că n-am fost cătuși de puțin liniștit, domnule doctor. Probabil tocmai pentru că eram atât de neliniștit, am dormit foarte prost. După două ceasuri, am sărit ars din pat, fiindcă l-am auzit pe pastor strigând. Strigătele și gemetele acelea erau groaznice în liniștea deplină a nopții!

— Te-ai dus deci imediat în odaia lui, nu-i așa? Întrebă Jan pe care încetineala cu care povestea Undset începuse să-l enerveze.

— Da! Când am intrat, a tăcut, dar ceva trebuie să-l fi durut cumplit! Partea dreaptă a corpului îi era complet paralizată și vorbea foarte greu. M-a impresionat foarte tare... Atunci am lăsat-o pe nevastă-mea lângă el, iar eu m-am urcat în mașină și am venit direct la dumneavoastră. După o pauză, aruncă o scurtă privire spre Jan, și întrebă: Dumneavoastră ce credeți, domnule doctor, că i s-a întâmplat pastorului nostru?

— Probabil că e vorba de o embolie.

— Credeți că va muri?

— O să aflăm foarte curând! replică Jan.

Lumina farurilor căzu pe clădirea scundă a prezbiteriului.

De îndată ce-l văzu pe bătrân, Jan își dădu seama că pastorul Lindström ajunsese la capătul îndelungatei sale existențe terestre. Cu capul sprijinit pe pernă, avea un chip ca de ceară ce prevestea rigiditatea măștii mortuare. *Fru* Undset se năpusti spre Jan și-i șopti la ureche, ca să n-o audă pastorul:

— I-am pus câteva comprese reci pe frunte, domnule doctor, credeți că am făcut rău?

Fără să-i răspundă, doctorul se apropie de pat și apucă mâna pastorului pentru a-i lua pulsul. Lindström îl recunoscă: își mișcă încet buzele și izbuti să rostească – cu glas slab și răgușit:

— *Tack för att du kom...*¹⁰¹ După un geamăt surd, murmură: *Ack, Jan, jag är mycket, mycket trött...*¹⁰²

Apoi privi în ochii lui Jan, ghici adevărul și între cei doi bărbați se stabili o legătură intensă și tăcută. Cuvintele erau de prisos, căci bătrânul își dăduse seama că viața avea să-l părăsească dintr-o clipă într-alta.

Gâfâind, pastorul Lindström se ridică brusc din pat și strigă horcăind:

— *Jag fattig syndig människa!*¹⁰³

Jan îl apucă de braț și se aplecă asupra lui, dar bătrânul se prăbuși din nou pe pernă.

Murise.

În vreme ce pastorul Undset și soția sa, îngenuncheați lângă pat, rosteau o rugăciune, Jan îi închise încet ochii celui din urmă martor al tinereții sale. Apoi, nemaiputând să-și stăpânească emoția, se întoarse și-și duse mâinile la ochi pentru a-și ascunde lacrimile iscate de durerea profundă pe care-o simțea.

* * *

Jan se așezase în fața orgii impunătoare din biserica din Troelle; la capătul celălalt al naosului, zăcea sicriul cu trupul neînsuflețit al fostului său tutore. În bănci, un mare număr de enoriași venise să aducă un ultim omagiu bătrânului venerat, așa că atunci când pastorul Undset cântă un psalm, i se alăturară mai bine de o sută de glasuri. După ce ultimele cuvinte ale corului improvizat se stinseră, răsună orga. Jan cânta pentru pastorul Lindström și, departe de a fi trist, își simțea, dimpotrivă, sufletul liniștit și senin. Degetele sale își regăsiseră, în mod firesc, abilitatea de odinioară, iar memoria îl ajutase să-și amintească cele mai înălțătoare și mai vibrante compoziții ale lui Bach, muzicianul preferat al pastorului Lindström. Și de ce-ar fi fost trist, mâhnit sau abătut? După nouăzeci și cinci de ani de viață rodnică, închinată oamenilor, bătrânul izbutise, în sfârșit, să se odihnească. Chipul lui luminos și senin îi uimise pe toți cei ce veniseră să se încline în fața sicriului. Părea că predică și de dincolo de moarte, dar într-un fel mult mai convingător, că le vorbește enoriașilor săi despre dragoste și speranță...

Jan cânta pentru pastorul Lindström și sufletul îi era asaltat de amintiri. În primele rânduri de bănci, îi zări pe Thérèse, pe Ide și pe Flavie, pe James, pe micul Jan și pe Erling. Dar alături de ei, îi vedea și pe cei ce lipseau, toate ființele care-i îmbogățiseră viața, care-i aduseseră bucurii și necazuri, suferințe și împliniri... Ide, prima lui soție și micul Nils, Tom și Fanny, Judith și Hugo Stiffenacker, Norbert Verneuil, iar la capătul băncii, trufașă și solitară, superba Sigrid...

¹⁰¹ Îți mulțumesc că ai venit (suedeză).

¹⁰² Oh, Jan, sunt foarte, foarte obosit (suedeză).

¹⁰³ Eu, sârmanul pescar (suedeză).

Jan cânta pentru pastorul Lindström și în sinea sa se gândea la propria sa moarte.... După *Coralul priveghiului*, Jan atacă o *Fugă*, o meditație plină de înțelepciune asupra vieții și a morții; căci pe măsură ce unele ființe pier, se ridică altele și le iau locul. Viața merge înainte... *Soli Deo Gloria!* Iată care fusese deviza acestui sublim compozitor ce preamărise ca nimeni altul înțelepciunea și frumusețea, puterea și geniul, mila și dragostea! Gloria prieteniei, a afecțiunii, a tandreței, a purității, a fidelității, într-un cuvânt, gloria tuturor virtuților umane!

Jan cânta pentru pastorul Lindström și nădejdea începuse a înflori din nou în inima lui. Pentru a-și încheia omagiul muzical, interpretează grandioasa *Tocată și fugă în re minor*, acea operă tumultuoasă și antrenantă, un adevărat uragan al încrederii și al speranței. Când privirile i se opriră asupra nurorii sale – frumoasa Flavie Yvarsen, cea care purta în pânțelele ei o nouă viață – își simți inima plină de bucurie fără margini. Pasărea Fenix renăscând fără încetare din propria cenușă... Viața va dăinui de-a pururi, va urca și va coborî mereu, dar nu va înceta niciodată. Își aminti că atunci când se înapoiase acasă, după moartea bătrânului pastor, vântul gonise de pe cer și ultimele rămășițe de nori... Noaptea se destrăma, alungată de razele trandafirii ale răsăritului...

5.2.

CÂNTECUL TROLLHÄTTANULUI

PARTEA ÎNTÎI

1

Cei din casă o sărbătoreau pe Flavie, care adusese pe lume o fetiță. Jan reușise să se refugieze în grădină, în dosul unui gard viu de căline; sprijinit cu spatele de un tei secular, stătea nemișcat, visător, cu ochii pe jumătate închiși. Deci familiei Yvarsen i se mai adăugase un membru... Da, copacul creștea, își înălța noi ramuri spre viitor, în vreme ce rădăcinile, din ce în ce mai stufoase, se înfundau tot mai adânc în pământul vieții. Jan își aduse aminte, cu strângere de inimă, de micul Nils, primul lui copil, care se odihnea de atâția ani într-o criptă din îndepărtatul Transvaal. Primul lui copil... Prima sa reacție, nemărturisită Idei, fusese o teamă ascunsă, o frică pe care nu și-o putea explica. Acum însă, odată cu obiectivitatea și luciditatea vârstei, putea să-și îngăduie o analiză psihologică în fața căreia atunci dăduse înapoi. Adevărul e că se văzuse amenințat, detronat, surghiunit în rândul generațiilor trecute. Copilul însemna o viață nouă, imaculată și pură, care venea să i-o tulbure pe a sa. „Oricărei curbe ascendente – își spusese el atunci – îi corespunde în mod necesar și una descendentă; deci oricărui urcuș spre lumină, un declin iremediabil”. N-ar fi trebuit mai curând să recunoască, chiar din prima clipă, că viața nu se conduce după legi matematice, că ea scapă de sub lanțul rigid al rațiunii reci, că se situează, în realitate, pe tărâmul tainei? Taina profundă, taina nesfârșită a dragostei, genunea ce nu poate fi cercetată, a sufletului omenesc... El, Jan Yvarsen, cutesese să se sperie de ivirea pe lume a primului său copil, îi fusese teamă ca nu cumva această nouă viață să-i frângă avântul! Totuși, se mai ridicase atunci în el și un alt glas, puternic, cu accente mult mai imperioase: glasul speranței! Căci, gândindu-se la viitor, omul aude cum țâșnește din speranță izvorul imaculat al bucuriei și atunci inima – cuprinsă de fiorul

așteptării înflăcărâte – presimte armonia dulce și senină a zorilor acelui timp care n-a sosit încă, a acelor viitoare aurore șiroind de proșteime și de lumină. O dimineață de mai la marginea unei păduri, sub un cer vast, fremătând de limpezime, cu flori timide, orbite de aurul soarelui; strălucirea boabelor de rouă, ciripitul, parcă vrăjit, ieșit din gătlejul vreunei păsări tulburate și mai ales imperceptibila, dar cât de reala tresărire a întregii firi în fața veșnicului miracol al unei noi zile! Acea dimineață de primăvară înflorise odinioară și în inima lui Jan. Când micul Nils venise, în sfârșit, pe lume, tatăl său se simțise aproape transfigurat...

Cu o mână distrată, Jan culese o floare și începu să-i rupă încet, petelele; cu ochii pe jumătate închiși, plutea departe, în timp și spațiu, alături de blânda Ide, prima lui soție și alături de leagănul încântător ale cărui perdele albe de muselină își desfăceau faldurile aidoma unor mari aripi de lebădă, leagăn unde surâdea Nils, primul său fiu, datorită căruia el, Jan, descoperise bucuriile paternității. Bucurii de nebănuite! Era ca și cum traiectoria propriei sale vieți s-ar fi dedublat brusc, ca și cum lungul, foarte lungul fir de argint al unui viitor luminos s-ar fi adăugat panglicii luminoase a drumului său terestru. Se născuse din el, Jan, o nouă conștiință, un nou suflet! Prezența sa pe lume devenise parcă mai bogată, mai intensă. Dar și ce durere îngrozitoare când micul Nils murise răpus de boala necunoscută! Chiar și acum după atâția ani, Jan mai simțea șocul, disperarea, revolta sa cumplită în fața ineluctabilului pe care, cu toată știința sa, nu-l putuse împiedica.

Mai târziu, ori de câte ori o nouă naștere binecuvânta familia Yvarsen, Jan încerca același sentiment de bucurie, dar totodată și de sfâșiere: în toilul bucuriei suverane, amețitoare pe care i-o prilejuia tresărirea pură a unei ființe chemate la viață, în toilul înflăcărării febrile în care-l arunca miraculoasa apariție a unei ființe născută din dragoste, în toilul nădejzii pe care o aprindea în inima lui privirea limpede a unui copil, nu putea să nu vadă esența ultimă și sublimă a vieții, nu putea să nu se gândească la moarte...

Căci orice nouă viață e ca un cântec de slavă, ca un imn de bucurie ce se înalță de pe pământ către bolta cerească. Este prima licărire a zorilor după domnia întunericului, freamătul mugurilor sub soarele proaspăt, strigătul ciocârliei ce se avântă pentru prima oară către imensitatea cerului, suflul irezistibil al puternicului vânt care ia cu sine frunzele uscate, îngăduind gingașelor fire proaspete de iarbă să răsară, mânzul care se năpustește, nechezând de bucurie, către câmpia îmbălsămată de flori, raza de lumină care cade în mijlocul unui luminiș tăcut. Orice viață nouă înseamnă, de asemenea, dulcea legănare a spicelor de aur sub adierile dimineții, acel *allegro* care izbucnește după tânguiosul *adagio*, corabia încărcată cu miraje ce se reîntoarce, în sfârșit, în port, surâsul răscolitor al bătrânei mame care-și regăsește, tremurând, fiul, scăpat din grozăviile războiului.

— Atât de departe de noi, doctore și atât de visător? spuse brusc o voce cristalină.

Jan deschise ochii și o văzu în fața lui pe Judith Stiffenacker, tânără, blondă și seducătoare. Împreună cu soțul ei, Hugo, se afla de mai bine de o săptămână la Tjorpa. Căci, de îndată ce auzise de trecerea prin Suedia a lui Hugo, prilejuită de un turneu de concerte, Jan își și invitase foștii vecini de la Cap-Ferrat. Aflat într-o prestigioasă

ascensiune, Hugo devenise unul dintre cei mai iluștri violoniști ai vremii sale. Flavie și Erling îl cunoscuseră odinioară, la Hamburg, pe vremea când era slujbaş la un armator, simplu contrabasist, cu o înfățișare misterioasă. Mânat de soarta lui glorioasă, obscurul muzician de odinioară din saloanele burgului german se însurase cu frumoasa americană care, timp de o vară, îi tulburase inima lui Jan... Fiindcă radioasa ei frumusețe îi amintise de Sigrid, năluca Trollhättanului...

— Da, insistă Judith, ești tăcut și gânditor. Ce se întâmplă cu dumneata?

Jan schiță un gest evaziv.

— O răbufnire a trecutului a ajuns până la mine, zise el.

— Amintiri melancolice? Regrete?

Stăpânul Tjorpei se îndreptă brusc.

— Nu, rosti el cu putere, nu melancolie! Ci... admirație, uimire în fața mărețului spectacol al vieții, al vieții acesteia mereu noi, țâșnind cu un elan neobosit dintr-un izvor mereu proaspăt și limpede.

— Câtă încredere, cât optimism!

— Nu întotdeauna, Judith, am și eu ceasurile mele de slăbiciune.

Tânăra își înălță, gânditoare, capul.

— Da, spuse ea, știu. Într-o zi ai venit la „*Santa Monica*” foarte deprimat. Organizaseși o mică petrecere de familie ca să sărbătorești aniversarea casei dumitale, acea splendidă „*Journey's End*”... Te simțeai însă cam apăsător. Înconjurat de copiii și de nepoții dumitale aveai impresia că te afli pe marginea unei prăpăstii, că în sfârșit, ți-a sunat ceasul...

— De obicei, răspunse Jan, lupt destul de ușor împotriva acestei senzații, care este de altfel în totală contradicție cu ceea ce gândesc în realitate.

Făcu un gest larg și energetic.

— Hai să alungăm himerele! Să nu mai vorbim despre asta, Judith... Mai bine spune-mi ce aștepti ca să ne anunți și dumneata o veste bună...

Soția violonistului își lăsă ochii în jos și făcu câțiva pași spre o încântătoare boltă acoperită cu mici trandafiri albi. Cu o mână sprijinită de zăbrele se întoarse cu o mișcare suplă către Jan.

— Vino, doctore, spuse ea încet, vino... Aș vrea să-ți vorbesc, să-mi răspunzi la o întrebare...

Jan o urmă.

Se izolară sub cupola de trandafiri, în spatele gardului viu de flori. O bancă de fier forjat, vopsită în alb, te invita la destindere, la apropiere, la un schimb de confidențe. Palidă, cu ochii strălucind, Judith se așeză, aplecându-se ușor în față:

— De-ai ști cât de mult mi-a plăcut plimbarea la care m-ai invitat ieri, doctore! spuse ea. Cascadele uluitoare ale torentului! Rostogolirea aceea majestuoasă și totodată tumultuoasă, de lumină și de argint! Da, mii de paiete de argint scânteind în soare! Cât de frumoasă, de limpede și de luminoasă este Suedia dumitale!

— Deci Trollhättanul meu te-a încântat?

— Total! O experiență minunată... Un loc sălbatic și de o măreție fără egal. Abia acum înțeleg puterea de seducție, de vrajă pe care o exercită asupra dumitale. La marginea acelei genuni unde mugesc apele, în fața spectacolului atât de grandios și de impresionant, resimți – cu o acuitate aproape dureroasă – extrema fragilitate, precaritatea existenței umane, a fiecăruia dintre noi.

— Știu, zise Jan: „Tichia vrăjitorului” ne face mai modești, ne obligă să apreciem mai just și mai realist lucrurile. Natura primitivă, trufașă și prestigioasă care te înflăcărează, dar care totodată te și neliniștește, poate constitui cadrul ideal pentru un examen de conștiință.

— Am fost mai ales răscolită de cântecul Trollhättanului, de glasul profund ce părea că iese chiar din măruntaiele pământului! Glas care parcă-mi spunea să bag de seamă că timpul trece și care mă îmboldea să-mi fac un examen de conștiință...

Câteva secunde Judith tăcu, apoi fără să-și mai ascundă amărăciunea, continuă:

— Ca toate fetele tinere, am visat și eu, doctore, am visat mult... Dar viața e uneori atât de ingrată... În ziua măritișului, am socotit că cele mai cutezătoare vise ale mele deveniseră realitate: da, cele mai frumoase vise... Am îndrăznit să cred că-s fericită... Pe buze, i se ivi umbra unui zâmbet amar. Dezamăgirea a fost pe măsura iluziilor!

Jan era pur și simplu uluit.

— Iată primul cuvânt...

— Am învățat să joc bine comedia asta, doctore... Judith râse scurt și nervos. Cred că nu-s singura, spuse ea afectând o detașare amuzată; cei mai buni actori nu se află pe scenă, ci în viața de toate zilele.

— Totuși dați amândoi impresia unei perechi perfect unite.

— Văd că nu spui „fericite”!

— Pentru că uneori, cu toată atitudinea dumitale dragăstoasă, îmi pari cam mâhnită, mărturisii Jan.

— Deci, ai observat, totuși...

— Mai exact, există uneori, în relațiile dintre voi, ceva mecanic.

— Trăim un vis cu totul diferit de nădejtile mele de odinioară, doctore, radical opus speranțelor mele. Un vis rece, dur, cenușiu, impersonal ca într-un film în alb și negru, turnat într-un peisaj cețos.

— Dar dumneata îl admiri, îl iubești pe Hugo!

— Când m-am măritat cu el, am crezut că voi deveni soția, femeia lui...

— Și?

— Nu sunt pentru el decât un fel de... doamnă de companie, de secretară-impresar.

— Judith, ești sigură că nu exagerezi?

Tânăra privi drept în fața ei; trăsăturile crispate trădau o veche ranchiună acumulată de fiece fibră a trupului ei și gata să izbucnească aidoma unei flăcări:

— Mi-a distrus viața, m-a ucis, m-a îngropat în adâncul unei cripte reci și umede...

Acum, când cântă, nu mai aud decât niște sunete funebre.

Mâna puternică a lui Jan, cu degete lungi de chirurg, se strânse în jurul mâinii Judithei.

— Hai, spuse el, vino-ți în fire, nu te lăsa pradă lamentărilor macabre, negrelor desperări. Ești încă atât de tânără! Crede-mă! Chiar dacă te-ar îngropa într-un cavou, acesta s-ar preschimba imediat într-un pavilion înflorit. Nu, nu! Sunt convins că totul se mai poate îndrepta între voi...

— Nu se mai poate îndrepta nimic!

— La urma urmei, care-i adevărata cauză a acestei nefericiri, a acestei decepții?

— Nu-mi spune decât „*kleines Mädchen*”.

— E cât se poate de încântător!

— O fi. Dar nu și atitudinea lui față de mine. Căci nu mă ia și nu m-a luat niciodată în serios.

— Un băiat atât de fin, atât de sensibil?

Vocea Judithei se înăspri:

— Calitățile lui – spuse ea cu un licăr de ură în privire – le rezervă iubitei sale.

— Cum, exclamă Jan aplecându-se către ea, te înșală? Chiar așa, pe față?

2

— *Die musik ist...* Muzica e toată viața mea! strigă Hugo cu patimă. Fără ea m-aș înăbuși ca o ființă lipsită de oxigen.

— Totuși, protestă Thérèse râzând, mai e și nevasta dumitale...!

Muzicianul schiță un gest tranșant:

— Sigur! replică el puțin cam aspru, dar în centrul vieții mele stă arta mea, restul e pe planul al doilea.

— Chiar și existența dumitale zilnică alături de Judith?

Hugo clătină din cap:

— Pentru noi nu există viață particulară, explică el. Existența unui muzician trebuie să fie consacrată artei sale; în străfundurile inimii sale nu trebuie să se afle decât muzica. Ei îi aparține el cu trup și suflet!

— Dar ăsta-i fanatism!

— Dumneavoastră nu mă puteți înțelege. A te consacra muzicii e ca și cum te-ai consacra... Bisericii. Și vă rog să mă credeți că regulile ordinului nostru sunt mult mai riguroase!

Thérèse îl privi pe Hugo cu un sentiment crescând de jenă, de neliniște. Cu toată dragostea ei față de muzică, nu putea fi de acord cu niște idei atât de excesive. Și apoi, o artă putea, trebuia să devină vreodată un scop în sine? Muzica n-avea oare menirea să-ți întărească sufletul, să ți-l înflăcăreze? Nu să pună stăpânire pe el cu atâta egoism! Își aminti de înmormântarea pastorului Lindström. Jan stătea în fața orgii din Troelle, în timp ce la celălalt capăt al naosului fusese așezat sicriul în care se odihnea bătrânul lui tutore. Thérèse își aduse aminte cu ce liniște, cu ce majestate sfâșietoare cântase atunci bărbatul ei. Nici o clipă muzica atât de pură nu devenise ceva de paradă, un exercițiu de virtuozitate!

— Pentru ca vioara să-și păstreze frumoasa ei sonoritate, continuă Hugo Stiffenacker, și degetele abilitatea, e necesar să dialogăm zilnic; pe scurt, nu aparțin pe deplin decât viorii mele. Nu e cu puțință nici un compromis, nici o împărțeală cu nimeni și cu nimic!

— Nu cumva dai un sens puțin cam... restrâns vieții?

— Restrâns? sări Hugo. Dimpotrivă, ăsta-i sensul cel mai minunat, cel mai frumos ce i se poate da!

— Nu-mi prea vine să cred.

— Trebuie să credeți, scumpă doamnă, trebuie!

— „În viață – a spus Goethe – nu ți se oferă decât viața, nu un rezultat al ei”. Dacă

înțeleg bine, a vrut să spună prin asta că înainte de orice, trebuie să apreciem însăși țesătura vieții: adică, în primul rând, dragostea apoi uimirea copilăriei și prodigioasa aventură a vârstei mature, luminoasa seninătate a bătrâneții, în sfârșit, toate episoadele existenței umane!

Da, în biserica din Troelle, Jan se slujise de muzică doar pentru a preamări caritatea, pietatea filială, afecțiunea care-i leagă între ei pe membrii unei vaste familii spirituale. Sub degetele sale, orga slăvise măreția creațiunii, a dragostei, a fidelității, măreția celor mai nobile virtuți umane. Și Thérèse știa sigur că – deși Jan nu era câtuși de puțin un virtuoz – această concepție despre muzică era cea justă, cea adevărată, și nu cea egocentrică, tendențioasă și excesivă a soțului Judithiei.

— Goethe? strigă Hugo cu un răs nervos, dar el n-a priceput niciodată nimic din muzică! Era plin de admirație față de vechile peruci și disprețuia tot ceea ce era nou și creator. Cât despre valoarea filozofică a sentințelor peremptorii ale „Olimpianului”, socot că e pur și simplu exagerată.

— În concluzie, respingi toate argumentele care nu dau apă la moară ideii dumitale...

— Le supun judecății mele critice...

— ...Care e foarte subiectivă!

— Îmi apăr idealul.

— Un ideal opus celor mai înalte valori ale vieții crezi că mai merită acest nume?

— Ce anume îi reproșați!

— Că-ți distruge viața personală. Ești într-adevăr vrăjit de arta dumitale, dar oricât de nobilă ar fi ea, e prea mult.

— Iertați-mă, dar acest raționament este specific feminin, scumpă doamnă!

Thérèse clătină din cap încet, dar ferm.

— Mi se pare că un raționament poate fi just sau fals, și nu masculin sau feminin.

— Totuși Freud...

Soția lui Jan nu voi să se lase prinsă în plasa unor discuții abstracte.

— Să-l lăsăm pe Freud, spuse ea cu o undă de necaz, și să vorbim mai curând de Judith.

Hugo își ridică sprâncenele vădit mirat:

— Parcă era vorba de muzică...

Thérèse se făcu că nu observă acest subterfugiu.

— N-am uitat ziua în care m-ai anunțat, pe aeroportul din Nisa, logodna dumitale, spuse ea gânditoare. Erați amândoi în costume de călătorie. Judith strălucea de bucurie.

Muzicianul înclină capul.

— Și eu îmi aduc aminte de ziua aceea. Erați singură, doctorul fusese obligat să plece în grabă în Egipt, pentru un caz urgent...

O umbră trecu pe chipul Thérèsei.

— Da, murmură ea, un caz urgent... Dar își reveni repede în fire: Soția dumitale nu

mai are aerul acela radios pe care-l avea atunci, afirmă ea, nu fără vehemență.

— Ciudată remarcă! exclamă Hugo. Toată lumea afirmă că suntem o pereche fericită.

— Poate că unii se mai înșeală...

— Ce vrei să spunei doamnă? Am impresia că aveți păreri greșite în legătură cu Judith și cu viața noastră comună.

— Orice mi-ai spune, sunt sigură că ea nu e fericită.

Hugo schiță un gest evaziv.

— La urma urmei, ce-i fericirea?

— Satisfacerea aspirațiilor unei ființe, tihna sufletului...

— Judith are toate astea, ba chiar mai mult.

— Iartă-mă, dar nu te cred.

— De ce n-o întrebați pe ea? Ați încercat să abordați acest subiect față de dânsa?

Un surâs sceptic se ivi pe buzele Thérèsei.

— Mi-ar spune același lucru ca și dumneata, sunt sigură. Anumite mărturisiri ar fi, poate... penibile.

— Născociri, doamnă, născociri...

— Am o experiență a vieții și a oamenilor care dumitale îți scapă, domnule Stiffenacker.

— N-aș vrea să vi-o contest... Totuși, persist în a spune că greșiți în ceea ce-o privește pe soția mea.

— Nu, fiindcă știu să văd dincolo de aparențe. Cu ochii pe jumătate închiși, Thérèse continuă cu o voce mai estompată, cu un aer îndepărtat, absorbită: Am trăit ani îndelungați în țările cele mai diverse, pe continente diferite... Am cunoscut îndeaproape o mulțime de bărbați și femei, ale căror vieți au fost bătuite de furtuni, de vijelii; ființe pârjolate de focul lăuntric al patimii, torturate de năvala suferințelor. Cei mai mulți dintre ei purtau o mască, dar, deși greu, sfârșeau prin a-și mărturisi aproape întotdeauna adevărata natură a vieții lor.

— N-am nici cea mai mică intenție să neg acest lucru, spuse Hugo conciliant.

Uneori, un simplu gest sau un cuvânt dezvăluiau zonele cele mai ascunse ale personalității lor, le dezgolea sufletul, lăsa să li se ghicească intențiile profunde, sau pur și simplu, cele mai intime gânduri, necazurile sau bucuriile cele mai tainice...

Thérèse se gândea la Sigrid, la Ide, la Norbert, la atâtea alte fapte care avuseseră sau care mai aveau încă un rol în viața ei. Afluxul amintirilor fu prea puternic pentru ca Thérèse să se mai poată concentra multă vreme asupra episodului Hugo-Judith. Discuția cu muzicianul n-o mai interesa. Era atât de departe de el, cu gândul... Se vedea pe vaporul german „Wahnfried”, în cabina unde o condusesese comisarul de bord. Tocmai era pe cale să-și despacheteze câteva haine, când cineva bătu la ușă. În prag se ivise o necunoscută. Înaltă, înveșmântată în negru. Chipul îi părea cioplit în piatră, brăzdat de riduri adânci, chipul unei condamnate la moarte. În ciuda părului ei alb, femeia nu era bătrână și ochii ei

castanii trebuie să fi fost frumoși odinioară. Acum însă nu-i mai însufletea nici o strălucire, erau obosiți și posomorâți ca și vocea. „Scuzați-mă, spusese ea, înainte de a debarca am ocupat această cabină unde mi-am uitat niște hârtii...” Acele hârtii Thérèse avea să le găsească mai târziu în fundul dulapului când vasul „*Wahnfried*” părăsise de mult Hamburgul. Caietele Idei Yvarsen... Când cafrii o aduseseră la ferma familiei Mathijs Minhaar pe femeia albă pe care-o găsiseră în hățiș, aproape moartă de frig și de epuizare, fermierii nu putuseră scoate de la ea decât câteva vorbe: „Nu știu... Nu-mi amintesc nimic!” O luaseră și o adăpostiseră la ei pe necunoscuta ce părea lovită de amnezie. Uneori, nefericita se apuca de cap, cu amândouă mâinile, își încrunta sprâncenele și privirile îi rățăceau într-un efort imens... Începând din acea zi – Thérèse se afla în plină mare, în fața unui orizont larg, cu valurile ce lunecau încetișor de-a lungul carenei, cu trepidația abia perceptibilă a elicelor și unde totul era învăluit în ampla melopee a mării – începând deci din acea zi, în care Thérèse citise caietele Idei Yvarsen, viața i se schimbase. În existența ei intrase un bărbat, un bărbat înalt, frumos, inteligent, înzestrat cu daruri din cele mai diverse, un bărbat adevărat, un bărbat extraordinar... Jan! În ea se ivise o așteptare, o febră pe care spiritul pătrunzător al lui Markus van der Laan, companionul ei olandez de călătorie, le caracteriza repede ca pe niște semne prevestitoare ale unui sentiment minunat, cel mai puternic care poate răscoli o inimă omenească: dragostea. Thérèse își aminti de prima ei întrevedere cu tânărul medic din Krittelwerk, cu acel suedez puțin cam trufaș și cu o statură de uriaș. Era în holul hotelului „*Royal*”. Jan tocmai aflase vestea plecării precipitate a Sigridei. Decepția lui era vădită. Chiar și acum Thérèse se mai întreba cum de avusese cutezanța să-l abordeze pe bărbatul despre care toți spuneau că era la fel de glacial ca și vânturile Nordului. „Domnule doctor – spusese ea – domnule doctor, niște hârtii...” În zadar încercase să-și limpezească glasul răgușit de emoția acelei prime întâlniri cu cerul visurilor ei, cu protagonistul principal al dramei Idei Yvarsen. „Niște hârtii care vă privesc se află în posesia mea și vă vor explica fuga domnișoarei Lindval...” Nici un mușchi de pe obrazul lui nu tresărise. „Cine ești?” se neliniști el, în sfârșit, cu o oarecare bruschețe și pe un ton tăios. „Am să vă spun dacă veți vrea să mă primiți la orele de consultație”, răspunsese ea la capătul puterilor, incapabilă să mai suporte multă vreme privirea de oțel a lui Jan Yvarsen. Astfel debutaseră faptele atât de numeroase și episoadele ce se dovediseră mai târziu a fi atât de crude. Fapte ce se înlănțuiseră întruna, pentru că ele constituiau însăși viața!

După atâția ani, Thérèse se regăsea în odaia cea mare a casei mătușii Brita, în odaia aceea vastă, al cărei decor i se părea neschimbat: pianul ce te invita la reverie, lampa chinezească, ce răspânda o lumină discretă, fotoliile confortabile, bufetul mare, lucrat cu minuțiozitate, dezvoltând o onestă bunăstare, gheridoanele de mozaic, vitrinele înalte, adăpostind în ele comori de aur și de argint, de cositor și de porțelan. Și deși cadrul rămăsese neschimbat, un element nou fusese totuși introdus în el: leagănul cu baldachin, unde se odihnea încântătoarea fetiță a Flaviei, ultima sosită în clanul Yvarsenilor... Flavia, Ide și *fru* Undset discutau cu însuflețire alături de un minunat coș cu flori, pe care Jan îl

comandase la Göteborg și culorile catifelate ale potirelor larg deschise, panglicile late de satin roz dădeau întregii odăi un aer de sărbătoare. În mijlocul camerei, Erling discuta cu pastorul, în vreme ce Thérèse se așezase într-unul din fotoliile aranjate în semicerc în fața impozantului șemineu. Alături de ea stătea Hugo Stiffenacker, palid și nervos, cu ochii strălucitori; Jan și James, cei doi nepoți, se jucau pe terasă; strigătele și râsetele lor păreau un fel de garanție pentru viitor. Aidoma fremătătoarelor ciocârliei ce se înălțau spre cerul luminat de auroră, chiotele lor își luau și ele, vesele, zborul din vechea locuință a mătușii Brita.

3

— Da, răspunse Judith pe un ton aspru, mă înșeală pe față... cu muzica lui!
Rostise cuvântul „muzică” cu o intonație care trăda ură, ranchiună, chiar furie.

— Asta-i tot? se miră Jan.

Atunci tânăra deveni vehementă.

— Asta-i tot? te miri dumneata. Dar el nu trăiește, nu respiră, nu gândește și nu trudește decât pentru ea!

— Din partea unui mare virtuoz, asta e...

— Normal?

— Sigur, fără îndoială.

— La el dimpotrivă, totul e anormal.

— Judith...

— Nu mai pot, doctore, crede-mă! Sunt complet, sunt absolut la capătul puterilor!

Nervos, Jan își aprinse o țigară, ceea ce nu făcea decât rareori.

— Totuși, spuse el, păreați atât de deplin fericiți, în timpul primelor luni de căsătorie... V-ați instalat la Paris, pe strada Tournon și din când în când veneați pe la „*Santa Monica*” doar ca să respirați aerul Mediteranei. Puteai să juri că fericirea voastră va dura tot restul vieții.

— Iluzii.

— Există totuși aparențe care nu te pot înșela.

Judith înălță din umeri.

— La început, concedă ea, da, poate... Mă uluia, pricepi? E atât de minunat înzestrat! De altfel, mărturisesc că la început era mai tandru cu mine; atențiile lui erau mai dese... Femeia își lăsă capul în jos; vocea îi deveni un murmur: I se întâmpla chiar să mă îmbrățișeze adesea, să mă ametească cu sărutările lui pătimașe.

— Și acum?

— Jucăm teatru. În fața lumii jucăm rolul unei perechi fericite.

— Dar, mă rog, Hugo te iubește!

— Fals!

— Ești nevasta lui!

— Muzica e adevărata lui nevestă, iar poezia singura lui prietenă. Pentru el, eu nu-s decât un obiect decorativ.

— Mi-e greu să cred așa ceva. Poate că ești cam obosită și în starea asta ai întotdeauna tendința să exagerezi.

Judith se îndreptă, rugătoare.

— Trebuie să mă crezi, doctore, strigă ea cu patimă, cel puțin dumneata ia-mă în serios; cel puțin dumneata dă dovadă de puțină înțelegere față de mine.

— Fii calmă, Judith...

— Dacă ai ști cât de penibile îmi sunt toate astea! Simt o nevoie cumplită să plâng, să-mi strig disperarea! Inima mea a îndurat prea mult și vreme prea îndelungată...

Jan se întoarce:

— Datoria, spuse el, ordinea, liniștea...

Tânăra se înfurie:

— Vorbe goale! De ce ținem neapărat să trișăm cu viața? De ce să fim sclavii unor termeni umflați și găunoși?

— În dosul acestor cuvinte se află țesutul atât de fin și de fragil al existenței zilnice, al miilor de sacrificii care numai ele singure fac posibile unitatea, activitatea comună în sânul societății care ne înconjoară.

— Simți vântul care a început să bată?

Gânditor, Jan scrută cerul.

— Alungă frunzele moarte și praful. E vântul din Nord. Noi îl cunoaștem bine, aici. Adesea, face arborii să geamă săptămâni întregi. Atunci animalele devin nervoase, neliniștite; oamenii își pierd somnul, ies noaptea afară ca să-și caute liniștea pierdută.

Judith puse mâna pe brațul însoțitorului ei.

— Vântul ăsta, doctore, e însăși simbolul vieții. Ea merge fără încetare, înainte, târând după sine lucruri și ființe. Cel care cade, cel care nu poate ține pasul cu ea e mort. Cu chipul crispat de amărăciune, continuă: Măritișul meu cu Hugo e un foc de-a pururi stins... Nici un suflu nu va izbuti să-l reaprindă. Vântul, chiar cel mai violent, cel mai puternic, nu va putea decât să împrăstie cenușa. Nu mai există nimic din căsătoria asta. Soțul meu nu mai e soțul meu, eu nu mai sunt nevasta lui. De luni și luni întregi legăturile dintre noi se rezumă doar la niște banale formule de curtoazie sau la înșelătoarele manifestări ale unei afecțiuni de fațadă, ale unei tandreți care nu mai există. „Ai dormit bine, *kleines Mädchen*? Ești încântătoare în rochia asta nouă, *liebes Kind*, dar... ai văzut partitura din concertul de Brahms? Mă văd obligat să lucrez toată noaptea, să lucrez cu patimă, cu înverșunare. Pentru a atinge perfecțiunea, pentru a o prinde din zbor, fiindcă timpul trece afurisit de repede! Pari contrariată... După câte văd, pari hotărâtă să-mi dai peste cap concertul din sala *Pleyel*. Știi totuși cât de exigentă a devenit critica. Am tot timpul impresia că sunt urmărit de o haită de lupi flămânzi! Nu iartă nimic, nici cea mai mică slăbiciune. Dacă vreau să rămân în frunte, trebuie să trudesk fără răgaz, auzi, fără răgaz... Ar fi de ajuns o singură noapte de nepăsare, de lene, ca să-mi zdrobesc toată cariera. Nu mai face mutra asta! Dacă voiai să ai niște seri tihnite, în papuci și capot, trebuia să te măriți cu vreun mic-burghez, iar dacă voiai un bărbat care să-și petreacă nopțile făcându-te fericită, trebuia să-ți fi ales un tip oarecare. Ce vrei, arta cere sacrificii, iar eu socot că satisfacțiile pe care ni le dă amândurora compensează din plin problemele pe care – pe de altă parte – ni le pune. Concertul ăsta de la *Pleyel* este deosebit de

important pentru mine...”

Cu privirea fixă, Judith întinse mâna cu degetele tremurând de nervozitate.

— Dă-mi o țigară, doctore. Nenorocirea, continuă ea după ce trase un fum, e că toate concertele sale au fost și sunt întotdeauna „deosebit de importante”. Nici un răgaz! De câte ori n-am simțit dorința nebunească de a-i sfărâma prețioasa vioară, de a pune pe careva să i-o fure. Ah, să-mi distrug, să-mi suprim rivala! Tăcu un moment, dusă pe gânduri. La „*Santa Monica*”, unde nu-l deranjează nimeni, – continuă dânsa – exersează ca să spunem astfel, zi și noapte. Cumplita mea adversară, muzica, e aproape tot timpul și peste tot prezentă în casă.

— Tocmai dumneata spui asta, dumneata care iubeai atât de mult arta muzicală...

— Astăzi mi-e groază de ea!

Incredul, Jan clătină din cap.

— Poate că detești muzica atunci când îl subjugă pe soțul dumatăle, dar nu în general... Nu-i posibil. Cum ai putea urî arta cea mai sublimă, cea mai pură?

Un licăr de ură trecu prin ochii frumoși ai tinerei, ochi plini de tandrețe și de melancolie, reflexe ale atâtor vise neîmplinite, ale atâtor gânduri solitare.

— Dumneata nu poți ști, doctore, continuă ea cu o oarecare bruschețe, cât poate suferi o femeie părăsită pe nedrept. Am trăit nopți îngrozitoare!

— Din partea unui bărbat încă atât de tânăr, începui Jan, nu pot...

Bătând din picior, Judith îl întrerupse:

— Hugo n-are vârstă!

— El, cu tinerețea-i strălucitoare, purtată parcă de un veșnic și irezistibil elan... Nu simte arzându-i în vine focul dragostei?

— Nu!

— Totuși, dacă judeci după...

Judith aproape că strigă:

— Hugo e deasupra sau... dedesubtul a tot ceea ce e omenesc: vârstă, condiție, sex, totul!

— Mie, care sunt medic, îmi dă totuși impresia de contrariu, observă Jan.

— Impresie înșelătoare!

— Înflăcărarea lui, neastâmpărul...

— Nu se gândește decât la muzică, singura care îl mișcă!

— Deci un soi de idee fixă?

— Da, o obsesie, un delir.

— Nu te vede nici pe dumneata care ești atât de încântătoare, atât de frumoasă?

— În ochii lui eu nu-s decât un obiect, ți-am mai spus, doctore!

— Totuși Hugo e și el om! Are un trup, are simțuri...

— Hugo e o mașină care produce muzică, o mașină minunat organizată și acordată pentru a face să vibreze o vioară, pentru a da viață partiturilor, a interpreta creațiile compozitorilor, a înflăcăra inimile publicului meloman.

— Și propria lui inimă?

— N-are așa ceva.

— Nu ești prea severă în privința lui, Judith? Nu cumva amărăciunea te face să fii nedreaptă?

— Cel căruia i se spune soțul meu și care este atât de puțin, are, rând pe rând, inima lui Mozart, Brahms, Mendelsohn, Beethoven, dar astea sunt întotdeauna inimi de împrumut.

— Cuvinte deosebit de crude.

— Nu crezi că el e cel care dă dovadă de cruzime?

— Judith, viața unei perechi este...

— La noi nu e vorba de nici o pereche. Dragostea noastră n-a fost decât o flăcăruie oarecare, un foc de paie, cum zic oamenii.

Chipul tinerei nu încetase a se adumbri, iar vocea îi deveni din ce în ce mai estompată:

— Noaptea la „*Santa Monica*” mi-au devenit acum atât de odioase, încât nu mai accept decât foarte rar să mă duc pe Coasta de Azur. De câte ori nu m-am trezit acolo, lungită pe patul înghețat, singură cu amărăciunea mea! Înțepenită de disperare! Zăcând ca o statuie! Auzeam de la parter, acordurile viorii. Acorduri sublime, dar care-mi străpungeau inima..

Cu ochii întredeschiși, ea se lăsă în voia amintirii, a răni iscată de o amintire prea fidelă.

— Parcă văd și acum, prin ferestrele largi, pe fundalul unui cer presărat cu stele, siluetele dragi ale pinilor mei. Printre crengile lor întunecate se zărea limpezimea fosforescentă a mării. Luna joasă, enormă, halucinantă era învăluită în fuioare subțiri de nori. Aproape că mă speria... Tăcerea adâncă, densă părea aproape palpabilă. Departe, la marginile nopții, o pasăre nevăzută scotea din când în când câte un țipăt ascuțit, neliniștitor. Întreaga natură părea vrăjită, plină de încântare, dar totodată ostilă. Așteptam... Pândeam fiecare zgomot din casă. Oare va veni lângă mine? Îmi va mai spune cuvintele tandre, pătimeșe pe care mi le spunea la începutul căsătoriei noastre? Sau noaptea va aparține, ca atâtea altele, rivalei mele de temut? Mă gândeam la vechile lui jurăminte... și nădejdea renăștea în inima mea împietrită. Oh, nu era încă decât o mlădiță foarte fragilă, un firicel minuscul de iarbă în singurătatea de gheață. Oare avea să înflorească sau, dimpotrivă, să piară tot atât de repede pe cât apăruse? Hugo va redeveni iubitul înflăcărat de odinioară? Mă uitam întruna la ceas; acele păreau nemișcate, timpul se oprise în loc. Brusc, Hugo începu să cânte, arcușul începu să zboare peste corzile întinse... Cântecul diavolului! Dexteritate pe care-o blestemam! Geniu pe care-l uram! Fiecare notă era pentru mine o arsură, o tortură cumplită. Lacrimile prinseră să-mi curgă încet, pe obraz, apoi în curând am început să plâng în hohote. Venise ceasul resentimentului, al urii! Cu cât cânta mai frumos, cu atât îl uram mai tare!

O licărire ca de febră străluci în ochii tinerei femei.

— Nu mă sfîresc să-ți mărturisesc, doctore, roști ea pe un ton aproape agresiv, că mi s-a întâmplat să-i doresc niște lucruri... cumplite, înfricoșătoare! De pildă, să nu mai poată cânta cu mâna dreaptă, sau să surzească la fel ca Beethoven. Dorințe crude, inumane, de nemărturisit. M-am simțit adesea la doi pași de nebunie. Decît să fiu părăsită, preferam să-l văd pe Hugo infirm. Cred că-ți par monstruoasă, nu-i așa?

— Biată Judith... Dar e omenesc...

Urmă o tăcere. Îndelungată. Jan o contempla pe Judith.

— Și acum? o întrebă el în sfârșit.

Ea schiță un gest de oboseală.

— Totul s-a sfârșit, murmură ea, cu privirea fixă.

Jan clătină încet din cap.

— Judith, în viață nu există decît un singur sfârșit adevărat: moartea. Și chiar și moartea nu e decît un început...

— Căsătoria noastră a fost un fiasco, domnule doctor. Și sunt singura care văd clar, singura care am destulă luciditate ca să apreciez situația și anume că legăturile care ne uneau s-au rupt în mod definitiv.

— În clipa de față nu te simți în apele dumitale. Măine...

Măhnită, tânăra femeie își lăsă în jos colțurile gurii atât de perfect desenată.

— Ești prea generos, domnule doctor, îl întrerupse ea, îi judeci pe oameni după dumneata.

— Nu, ci după experiență de viață pe care o am.

— E același lucru.

Jan se ridică de jos, cu o suplețe uimitoare, cu acea extraordinară agilitate a mișcărilor căpătată în urma practicării îndelungate a tenisului. Rupse un trandafir alb din cei care acopereau bolta și-l privi cu interes.

— Ești încă tânără și fremătătoare, – continuă el – întocmai ca floarea asta, Judith. Pentru dumneata, viața înseamnă primăvară, elan, proștețime, fericire, bucurie constantă... Încă nu vrei să admiți suferința, decepția, asprimile anotimpului mort.

— Suferința? Mi-am avut totuși partea mea, domnule doctor!

— Sigur, dar te răzvrătești împotriva ei.

— Ce poate fi mai firesc?

— Ea face parte din viață, la fel ca și bucuria.

— Eu sunt americană, ripostă Judith, și în țara mea suferința e considerată dușmanul umanității.

Jan făcu un semn negativ cu capul.

— Nu cred totuși că ai dreptate. Ca medic, sigur, sunt de acord cu dumneata în ceea ce privește suferința fizică: trebuie să lupți împotriva ei, s-o combați prin toate mijloacele posibile. Dar mai există pedeapsa morală, căința. Eu, care am ajuns aproape la capătul vieții, îți pot spune că uneori e salutară, ea călește sufletele cele măi nobile și mai generoase. Fiindcă, într-adevăr, suferința morală te poartă adesea pe cele mai înalte culmi

ale spiritului...

4

„Vreau să-ți spun că m-am săturat de comedia pe care o jucăm. Nu, nu mai pot! M-am hotărât să cedez, să capitulez în fața rivalei mele, să mă despart de tine și să te las muzicii.

În această țară atât de limpede și de luminoasă, în această casă a doctorului Yvarsen, aerul pe care-l respiri este atât de pur, încât viața trăită în minciună devine imposibilă, de nesuportat.

Am jucat și am pierdut, Hugo... Ah! Căsătoria noastră în acea capelă mică din Manhattan! Ce speranțe nemaipomenite a iscat în inima mea! Aveam pe atunci impresia că mă invidiază întreaga lume! Eram nespus de fericită. Alături de tine, lângă tine, viața mea își aflase rostul. Nici un cuvânt n-ar putea reda vreodată atât de fidel intensitatea sentimentelor mele pentru, tine, în decursul primelor luni ale căsătoriei noastre. Trăiam într-o continuă stare de încântare. Nebună de bucurie, înflăcărată!

«Mă vei ajuta Judith, vei fi întotdeauna alături de mine, nu-i așa? Dragostea ta pentru mine va fi lumina, suportul meu! Tu ești izvorul meu de apă vie! Fără tine aș fi ca o plantă ce se vestejește departe de soare! Te iubesc cum nici un bărbat de pe lumea asta nu și-a iubit vreodată soția, nici unul!» Aceste fraze înflăcărate sunt ale tale și eu eram cea căreia îi erau adresate. Frunze moarte...

Te învinuiesc că ți-ai bătut crâncen joc de mine. Chiar de-aș vrea, n-aș putea să număr nopțile de singurătate și de disperare pe care m-ai făcut să le îndur. Tu nu mă neglijezi, mă ignori. Pentru tine, muzica e totul, eu nu însemn nimic. La o statuie frumoasă, cel puțin te uiți, un obiect de artă ți se mai întâmplă să-l iei în mână, să-l admiri. Eu nu m-am bucurat nici măcar de această favoare.

Când eram fată tânără, visam să văd Europa, cetățile ei prestigioase, muzeele, teatrele, monumentele ilustre, artiștii, scriitorii ei, întreg acel tezaur de artă și cultură acumulat de secole și secole de civilizație. De îndată ce mi-a stat în putință, am întreprins această călătorie și am vizitat Parisul, Roma, Atena, Florența, Veneția, Neapole, Toledo... într-un mod foarte naiv și într-un stil foarte americanesc, m-am ghiftuit într-adevăr cu cultura Europei. Dar totul se petrecea doar la suprafață, eram departe de a fi una dintre ai voștri. Asta nu s-a întâmplat decât în ziua în care te-am întâlnit și am început să mă transform, să asimilez într-adevăr bogățiile artistice și spirituale ale Europei. Iar tu, tu erai în ochii mei încarnarea aceluia geniu al bătrânului continent!

În ziua căsătoriei noastre, fusesem cât pe-acți să delirez de bucurie, să leșin de încântare! Da, căci mă făceai să trăiesc într-un fel de extaz. Fericirea pe care scontam atunci mi se părea imensă, nesfârșită... Eram convinsă că cerul nostru va rămâne veșnic

radios, că viața în doi va fi o veșnică încântare, un vis cu ochii deschiși. Viitorul, pentru mine? Era albastrul deschis, rozul, verdele... Cenușiul și negrul nu mai aveau loc în existența mea. Mii de sori ne străluminau soarta!

Dar, puțin câte puțin, tu aveai să te îndepărtezi de mine, să te lași cu totul stăpânit de demonul tău, de exigența și capricioasa ta iubită: muzica. Totuși, făceam tot ce puteam ca să creez în jurul tău o atmosferă de dragoste copleșitoare și totodată un decor vesel și senin. Adu-ți aminte cu câtă plăcere am amenajat, la Paris, apartamentul din strada Tournon. Dar, cu toate eforturile mele de a te reține, tu alunecai din ce în ce mai mult spre fanatismul propriu.

Sunt soția ta, fără ca totuși să fiu. Lunile, anii trec, și prăpastia care ne separă nu face decât să se adâncească, să se lărgească și mai mult. Suntem doi străini care trăiesc alături, surâzând dar care, în realitate, sunt foarte, foarte departe unul de altul. Ești drăguț, ești atent cu mine: dar eu nu sunt o «kleines Mädchen» sau un «liebes Kind», ci o femeie!

Mi-ai furat tinerețea, anii cei mai frumoși din viață. Te detest, Hugo, te urăsc! Tu mi-ai extirpat, în mod brutal, din inimă, dragostea pe care am putut-o simți pentru tine. La aztecii din vechea Americă, inima victimelor ce trebuiau sacrificate era smulsă – bătând și fremătând – din trupul încă viu: mai era caldă încă, atunci când era aruncată pe altarul zeilor nemiloși. Și tu ai făcut la fel: mi-ai smuls, în mod brutal, inima din pieptul care încă mai palpita, pentru ferocea ta divinitate, Euterpe! Muza muzicii pe care nu mai pot decât s-o blestem. Mie, care-mi plăcea atât de mult această artă, mi-a fost smulsă din inimă și asta numai din vina ta! Înainte de a te cunoaște și încă o bucată de vreme după ce te-am cunoscut îmi plăcea să cânt la pian. Ți-ai bătut atât de crunt joc de mine privind felul cum atingeam clapele și cum interpretam, încât până la urmă am renunțat. Dă-mi voie să-ți spun că trăsătura asta a ta de caracter nu dovedește cătuși de puțin generozitate: să ridiculizezi tot ceea ce nu e genial, tot ceea ce nu e superior și strălucitor!

Egocentrismul tău este pur și simplu monstruos, n-ai făcut niciodată nici cel mai mic efort ca să te adaptezi gusturilor și preferințelor mele. Totul trebuie să graviteze, tot timpul și întotdeauna, numai în jurul tău. Dorințele mele n-au contat nici măcar o clipă în viața noastră comună. Noi nu alcătuim o pereche, Hugo... În afară de tine, mai exist eu, o persoană în plus, pe care o socoți frumoasă, dar care de fapt nu e decât un fel de secretară – impresar – doamnă de companie. Da, trebuie s-o spun fără jenă: căsnicia noastră e un fiasco total!

Nu scriu scrisoarea asta pentru a umple un dosar cu doleanțe, pentru a te copleși cu reproșuri, ci ca să te fac să înțelegi că această situație nu mai poate dura. Trebuie tăiat în carne vie, trebuie pus capăt acestei existențe pseudo-comune, acestei agonii a dragostei noastre.

Suedia e o țară teribilă... Aici nu se mai pune problema de a trișa, de a înșela. Falsele fațade se prăvălesc, măștile cad. Asta ține, pe de o parte, de nu știu ce lucru dur,

hotărât, de puritatea pe care o oferă peisajul, de nemiloasa luminozitate a priveliștilor, iar pe de altă parte de firea cinstită și fără fard a locuitorilor săi, care alături unei anumite lucidități a inimii nemaipomenit de înflăcărate, o voință dintre cele mai tenace și o nostalgie aproape dureroasă și de nevindecat. Aici contururile lucrurilor și ale ființelor se decupează, cu o precizie și o puritate uneori halucinantă, pe fundalul infinitului. În acest decor, viața este mai intensă, moartea are mai multă măreție tragică. Încă de când am sosit la Tjorpa am presimțit că atunci când vom părăsi acest loc nu vom mai fi noi înșine. E ca o baie de argint-viu: sufletul iese călit ca oțelul, întărit, curățat, dar totodată despuiat, redat lui însăși. Și apoi mai există aici și semeța, impozanta făptură a doctorului Yvarsen. Acest om are o privire care pătrunde până în străfundurile cele mai tainice ale ființei noastre, o privire care se scufundă în însăși esența sufletului. În fața lui te simți atât de mic, atât de slab... În casa lui nu mai poți juca nici o comedie, adevărul și sinceritatea plutesc, parcă, în aer. Aici trebuie să spargem și noi abcesul!

Ghicesc că această scrisoare începe să te plictisească, îți și văd mutra nerăbdătoare. Ce-ți propun? Despărțirea imediată! După ce vom părăsi Tjorpa, tu te vei duce în Germania, în turneul organizat acolo, iar eu mă voi întoarce la «Santa Monica» unde te voi ruga să nu mai vii niciodată. Acolo, aproape de marea care mi-e atât de dragă și care m-a întărit întotdeauna, voi reflecta calm la toate aceste lucruri. Ca o bună americană, vreau să gădesc o soluție practică și mai ales o soluție definitivă.

Să nu crezi că mă vei putea face să-mi schimb părerea: sunt ferm hotărâtă să te părăsesc pentru totdeauna!

Judith”

Apartamentul de la primul etaj pe care Jan îl pusese la dispoziție oaspeților săi era alcătuit dintr-un fermecător salonaș decorat și mobilat în stil Ludovic al XV-lea, o cameră spațioasă și luminoasă, cu un vechi pat suedez, așezat sub un baldachin cu coloane și o cochetă sală de baie, a cărei pardoseală de marmoră oferea niște frumoase motive câmpenești. Judith își scrisese epistola în salon, târziu, în noapte, în vreme ce Hugo dormea în odaia de alături. Înfașurată într-un amplu șal de cașmir, așezată în fața unui minunat secreter, minuțios sculptat, ea rămase vreme îndelungată aplecată deasupra hârtiei, palidă și gânditoare, cu trăsăturile crispate de amărăciune. După ce-și iscăli dureroasa misivă, trecu mai întâi în sala de baie ca să-și răcorească fruntea cu apă de colonie. Se sperie de chipul din care parcă se scursesese tot sângele, de paloarea tenului, de cearcănele adânci și negre din jurul ochilor. Nemaiputând să suporte această imagine, se dădu cu puțină pudră, își schimbă rochia de interior cu un elegant taior de culoarea somonului, comandat la un mare croitor din Paris și se pieptănă. Îi plăcea să-și ridice părul greu, de culoarea aurului, și să-și facă un coc perfect rotund și armonios care dădea siluetei sale un aspect majestuos, sculptural. Gesturile îi erau febrile și după ce se examină critic în oglinda înaltă de pe perete, se reîntoarce în salon; nu putu rezista tentației de a-și aprinde una din lungile ei țigări egiptene și de a trage cu lăcomie câteva fumuri menite s-o

calmeze. Apoi, cu un pas foarte ferm, se îndreptă spre dormitor și puse scrisoarea pe măsuta de la căpătâiul lui Hugo.

5

Hugo însă era treaz.

— Ce-ai pus acolo? întrebă ridicându-se din pat.

Avea o pijama de mătase neagră, care-i accentua și mai mult paloarea obișnuită a chipului. Sub fruntea înaltă și netedă, ochii negri scânteiară.

— O scrisoare? exclamă el despăturind foile, o scrisoare de la tine?

— Da, Hugo, și doresc s-o citești.

Stupefiat, muzicianul își privi soția.

— Te văd îmbrăcată de oraș... În toiul nopții? Ce se întâmplă, *kleines Mädchen*?

Judith insistă:

— Citește scrisoarea!

— Ce mai e și toana asta?

— Unele lucruri care nu pot fi spuse, pot fi scrise.

— Văd...

Cu sprâncenele ridicate, Hugo parcurse repede scrisoarea; degetele lui lungi, de virtuozi, bătură nervos în marmora alb-verzuie a noptierei. În sfârșit, lăsă foile să cadă pe pat și spuse cu glas estompat:

— Sunt de acord cu tine: căsătoria noastră a fost un fiasco.

Constatarea rece și obiectivă fu pentru Judith ca o palmă usturătoare. Cu toată dorința ei de a renunța la căsnicia cu violonistul, nu putea fi de acord ca el să accepte cu atâta nonșalanță eșecul căsniciei lor. Prea îi dăruise, prea îi sacrificase mult! Cei mai frumoși ani din viața ei! Cei cu care nu te mai întâlnești niciodată... Simți din nou crescând în ea resentimentul, mânia. La început, când intrase în odaie, când îl văzu pe Hugo, palid și frumos, cu chipul lui fin, cu trăsături cioplite parcă în marmoră, chipul pe care ca îl iubise atâta, simți un nod ridicându-i-se în gâtlee. Acum nu se mai gândea decât să se revolte împotriva nedreptății care i se făcea, decât să-l copleșească cu reproșuri aspre pe cel care-i trădase încrederea și afecțiunea.

— Deci, exclamă ea, accepți ruptura?

— Accept tot ce vrei tu, zise el.

— Ești laș sau indiferent? N-am însemnat chiar nimic pentru tine?

Vocea exasperată a Judith începu să devină din ce în ce mai ascutită. Hugo își îndreptă privirea către vioara lui, Amati, care fusese așezată delicat pe largă comodă lucrată cu migală. Ochii i se umplură de o lumină foarte intensă.

— De ce strigi? zise el. De ce te revolți tocmai tu care ai văzut atât de just lucrurile în ceea ce mă privește...

-
- Mărturisirea acestui eșec nu ți se pare amară?
- Ne-am înșelat, *liebes Kind*...
- Am fost oarbă...
- Cât de ciudate, de bizare sunt femeile... Sunt gata să fiu de acord cu tot ceea ce afirmi în scrisoare, și iată că te înfurii, că te ridici împotriva mea... În toate acestea e o contradicție...
- Taci! Nu vrei să înțelegi nimic!
- Aș fi preferat o despărțire fără scene penibile, fără vană agitație.
- Mereu preferințele tale!
- Cum ți-aș putea vorbi de ale altora? Nu le cunosc!
- Nu te-ai străduit niciodată să le cunoști! Și eu, Hugo, eu nu eram „alții”, eram nevasta ta!
- Mi se pare că nu m-am sustras niciodată de la obligațiile mele. A fost o vreme în care...
- Oprește-te! Ești ignobil! Iar limbajul ăsta grosolan e cu atât mai deplasat în acest loc!
- Încetează să te mai agiți astfel!
- Nici o femeie de vârsta, de condiția mea, n-a fost neglijată cu atâta cruzime. Hugo făcu o mutră agasată.
- Nu văd la ce-ar mai putea sluji o scenă ca asta, în toiul nopții. Ce anume vrei de la mine? Spune! Dar încearcă să-ți păstrezi calmul; căci mâine am un concert la Göteborg, de care se pare că ai uitat...
- Puțin îmi pasă!
- Dacă așa stau lucrurile...
- Prea au fost numeroase sacrificiile pe care am consimțit să le fac pentru muzica ta. Cu un aer încrâncenat, tânără făcu semn către superbul instrument al cărui lemn prețios avea reflexe aurii. Dacă ai ști, strigă ea, de câte ori am simțit dorința să-ți distrug vioara! Ah, să nu-i mai aud cântecul vrăjit care e pentru mine un fel de insultă sau, mai curând, care era, fiindcă toate acestea, slavă Domnului, acum s-au isprăvit!
- Neliniștit, Hugo se ridică dintr-o săritură și se așază între vioară și Judith.
- Nu, nu, spuse el gâfâind, asta nu! Vioara e însăși sufletul meu!
- Nu mai ai de ce te teme! replică Judith cu dispreț. În ce mă privește, și tu și vioara ta aparțineți trecutului.
- Gânditor, cu trăsăturile crispate, Hugo murmură:
- Dar tu mi-ai oferit-o... Legătura asta va exista între noi atât cât voi trăi, ba chiar și după asta, căci arta este indestructibilă. N-aș putea niciodată să cânt fără să mă gândesc la tine, fără să-ți văd chipul în fața ochilor...
- Da, sări tânăra femeie, eu sunt cea care ți-a dăruit acest instrument al diavolului! Fără să mă gândesc atunci că va deveni pentru mine un adevărat supliciu. Toate notele pe care le smulgi din el sunt tot atâția spini care mi se înfig în carne!
-

— Imaginile evocate sunt de un gust îndoielnic, Judith, de un gust care nu-ți face cinste. Încetează...

— Tu m-ai făcut să urăsc muzica! Pe vremuri, numele lui Bach, Vivaldi, Mozart, Brahms, îmi erau dragi... Acum, ele mă umplu de amărăciune.

— Dramatizezi prea mult situația.

— Dacă ai ști cât mi-a fost de penibilă mărturisirea acestui lamentabil fiasco, a acestei cumplite neînțelegeri!

— Trebuie să ne resemnăm în fața evidenței.

— Frazе!

— Tu care ești întotdeauna atât de lucidă, atât de obiectivă, de *matter of fact*¹⁰⁴, ar trebui...

— Ar trebui, ar trebui! Cine îmi va da înapoi anii irosiți? Cine îmi va reda vârsta pe care o aveam în ziua acestui nefast mărițiș?

Hugo își pusese halatul de casă, din satin negru, și-și înfășurase gâtul într-un fular ușor, de mătase albă. Foarte înalt, foarte slab, părea că se află pe scenă, în costum de seară.

— În viață nu există ani pierduți, spuse el așezându-se în fața soției sale. Mai târziu, vei înțelege că această încercare n-a fost zadarnică pentru noi. Ceea ce-am să-ți spun astăzi, poate că ți se va părea atroce, odios, dar te asigur că vom ieși din asta îmbogățiți sufletește amândoi.

Judith clătină neîncrezătoare din cap.

— Destul! spuse ea. Destul cu aceste judecăți reci. Oare cel care-mi vorbește e într-adevăr discipolul lui Hölderlin, demonul romantismului german?

— Ascultă-mă cu atenție! Toți criticii sunt de acord în a recunoaște că, de câțiva ani, felul meu de a cânta s-a îmbunătățit în mod considerabil. Și mai ales, noua manieră de a interpreta, de a înțelege operele care întrunesc toate sufragiile, care-mi sporesc gloria. Toate astea pot să ți se pară vorbe goale, dar pentru noi, artiștii, glasul criticilor sau manifestările de satisfacție sau de nemulțumire ale publicului sunt singurele criterii reale ale nivelului desăvârșirii noastre. Dacă culegem aplauze, dacă suntem sensibili la mărturiile și la dovezile de admirație, asta se întâmplă din pricină că i-am înflăcărat pe cei ce-au venit să ne asculte, din pricină că le-am retransmis, în chip fidel, mesajul marilor muzicieni dispăruți. Or, dacă astăzi înțeleg mai bine operele pe care le interpretez, asta se datorează în mod sigur încercărilor prin care a trecut fiecare dintre noi în această căsnicie. N-am lăsat nimic să-mi scape din chinul, din dezamăgirea mea, nici măcar față de tine. Și totuși, mi-am dat curând seama că legătura noastră se va destrăma, dar voiam totuși s-o mențin până în ultima clipă. Înțelegi? Trăgându-se puțin îndărăt, Hugo adăugă: În viață, vezi tu, trebuie să perseverezi întotdeauna, să rămâi la postul tău, ca un soldat la datorie,

¹⁰⁴ Expresie americană desemnând o mentalitate practică și obiectivă.

să nu dezertezi niciodată.

— Vedeai totuși că eram nefericită. Soarta mea te lăsa indiferent?

— Eram prinși în angrenajul vieții cotidiene: se stabilise între noi un anumit *modus vivendi*, bazat pe ignorarea problemelor esențiale.

— Spune, mai simplu, că te-ai obișnuit să mă neglijezi, să nu-ți mai pese câtuși de puțin de nevoile mele afective.

— Meseria mea e o sclavie, Judith...

Recunosc, căci te-am văzut muncind, te-am văzut repetând fără răgaz, cu o tenacitate aproape inumană. Știu să apreciez la justa sa valoare tot efortul pe care l-ai depus ca să ajungi unde ai ajuns. Dar nu uita, Hugo, că meseria asta atât de dură îți procură și unele satisfacții care sunt pe măsura ambițiilor tale și care-ți măgulesc din plin orgoliul. Așa stând lucrurile, aveai oare dreptul să sacrifici fericirea mea carierei și mai ales egoismului tău?

— Îți spun încă o dată că am fost și sunt complet absorbit de munca mea, că nu-mi mai aparțin. Turnee după turnee, angajamente în mai toate capitalele...

— Da, călătorii istovitoare cu avionul, cu vaporul, cu trenul, cu mașina... Cunosc toate astea, fiindcă le-am trăit alături de tine.

— În unele seri eram atât de extenuat, încât trebuia să înghit tot felul de întăritoare. Adu-ți aminte de noaptea aceea faimoasă din Montevideo când, după concertul de Brahms, am căzut în cabină... Mi-au trebuit douăzeci de minute și doi medici ca să mă facă să-mi vin în fire... Și uite așa au trecut săptămânile, lunile, anii. Am devenit idolul mulțimilor, dar și prizonierul propriei mele glorii.

— Chiar așa stând lucrurile, o astfel de explicație nu constituie o scuză! exclamă Judith care-și dădu seama că prin argumentele sale Hugo urmărea s-o împingă pe o pantă periculoasă. Voi, artiștii, considerați cu prea multă ușurință că toată lumea trebuie să se sacrifice pentru arta voastră, că ea stă în centrul preocupărilor tuturor persoanelor din anturajul vostru, că reprezintă polul oricărei activități, oricărei gândiri.

— În concluzie, noi ne supraestimăm.

— Te rog, nu te cocoța iar pe pedestal! Ah! Dacă ați putea fi și voi puțin mai modești!

— Să nu ne pierdem vremea cu copilării, vrei?

— Te doare că-ți spun adevărul?

Hugo făcu un gest de plictiseală.

— Hai să isprăvim! Șicanele astea sunt nedemne și de tine și de mine!

— Dacă ai ști cât mă agasezi când îți dai aerele astea de geniu neînțeles!

— Pentru mine, muzica ocupă cel mai de seamă loc în viața mea!

Scoasă din răbdări, Judith bătu din picior.

— Îngăduie-mi să cred că viața, în esența ei, nu datorează nimic muzicii și că prețuiaște mult mai mult decât ea! Și că fiecare ființă umană ar trebui, înainte de orice, să se consacre celor mai nobile legi ale ei și mai ales carității, această supremă expresie a

dragostei. Da, Hugo, dragostea a fost, este și va fi întotdeauna deasupra artei!

Hugo ridică din umeri și se îndreaptă spre fereastră. Trase perdeaua și privi afară.

— Cât de ciudată e noaptea asta! observă el pe un ton neutru. Copacii par niște sentinele negre, încremenite pe vecie în atitudinea lor de apărare mută. S-ar spuse că o vrajă a înlănțuit natura, că e fermecată de nu știu ce putere misterioasă. Să știi că ai descris foarte bine Suedia în scrisoarea ta... Ce țară ciudată! Ce locuitori bizari! Plini de cele mai violente contraste! La concert sunt rezervați, aproape țepeni, dar în viața de toate zilele sunt pătimiși și manifestă o înflăcărare pe care nu o găsești nicăieri în altă parte. Sunt cruzi și totodată caritabili, idealști și realiști și – lucrul cel mai important – împrăștie în jurul lor o vitalitate care mă atrage și mă seduce în cel mai înalt grad. Crezi că această înfruntare dintre noi ar fi fost posibilă în altă parte decât în acest ținut atât de nemaipomenit de tonifiant, de ațăător? Niciodată!

— Să nu ne abatem de la obiectul discuției noastre cu astfel de generalități, de considerații abstracte! spuse Judith, nerăbdătoare. Mă așteptam la o altă atitudine din partea ta, mai umană, mai plină de regrete...

— Fiecare dintre noi e închis în propria lui sferă. Pentru tine, totul e în funcție de necesitățile și de satisfacțiile vieții. Pentru mine, totul rămâne subordonat artei, exigențelor ei. Așa că, Judith, noi nu ne vom putea niciodată înțelege, niciodată...

— Nu simți deci nici cea mai mică remușcare în ceea ce mă privește? Nu regreti că m-ai neglijat?

Hugo întoarse din nou capul spre fereastră:

— Ba da! Și se cuvine să-ți mărturisesc că mă simt vinovat față de tine, murmură el, de data asta nemaivând putere să-și ascundă tulburarea.

— În sfârșit!

— Trebuia să fi luat măsuri mai curând, da, să fi încercat să pun capăt acestui fel de viață care a devenit insuportabil pentru tine. Această greșeală, pe care n-o neg, va apăsa greu asupra mea...

— Așa că te-ai decis să...

— Să-ți îndeplinesc dorința, pentru că am ajuns la punctul în care nu se mai poate îndrepta nimic.

Judith o porni încet, spre ușă.

— Vă trebui să ne despărțim cât mai repede cu putință, declară ea cu voce ștersă. De prisos să mai prelungim o situație care ne nemulțumește pe amândoi.

— După concertul de la Göteborg, n-am să mă mai întorc aici; mă voi duce direct la Stockholm. Apoi, după ce turneul în Suedia va lua sfârșit, voi pleca în Japonia, la Festivalul de muzică europeană, organizat la Tokyo. Vezi deci că în curând se vor așterne între noi mii de kilometri, continente, oceane... Așa că ruptura va fi definitivă.

Cu un gest febril, Judith își aranjă o buclă rebelă.

— Vreau să mă duc în parc, spuse ea pe nerăsuflăte, mă înăbuș aici. Poate că în mijlocul naturii adormite îmi voi găsi liniștea sufletească. Domnul să te aibă în pază,

Hugo!

— Rămâi cu bine, Judith... Șovăind, aproape timid, muzicianul se duse să-și ia vioara: Pentru ultima oară... Aș vrea să cânt numai pentru tine... pentru ultima oară...

Ajunsă în salon, Judith rămase nemișcată: divin, de neuitat, Hugo cânta... Fără voia ei, ochii i se umplură de lacrimi. Căci nebănuite sunt adâncurile inimii omenești și insondabil infinitul sufletesc! Hugo cânta și Judith simțea cum se liniștește, cum o părăsesc și ultimele rămășițe de agresivitate și ranchiună. Cântecul viorii părea o lumină limpede, nemaipomenit de atrăgătoare. Da, acordurile ei luminau lumea, transfigurau întregul univers. Farmecul inefabil al artei, înflăcărată magie a muzicii!

Hugo cânta și Judith se simțea transportată într-o lume de vis. Albăstrimi delicate pe vastele orizonturi. Freamăt de crengi primăvăratice. Suavitatea îmbătătoare a celor mai subtile miresme. Veselie, bucurie, amețeață. Încântare, extaz... Veșnicul miracol al ființei și al vieții!

Trebuia să rupă însă firul întins de vraja muzicii, să curme farmecul! Acoperindu-și urechile cu mâinile, ca să nu mai audă, ca să nu cedeze chemării visului, Judith ieși repede din odaie. Coborî alergând scara și se năpusti în tăcerea noptatecă a parcului. Aerul proaspăt și pur o aduse la realitate. Gâfâind, se sprijini de un copac, apoi oftă din străfundul ființei sale.

6

— Eu, om de seamă? spuse Jan, cu un surâs. De-a lungul „întregii vieți, singura mea preocupare a fost să-mi îndeplinesc cu scrupulozitate și, în măsura posibilităților, chiar cu fervoare, obligațiile, să dau fiecăruia ceea ce aștepta de la mine, să-mi respect angajamentul, să fiu tolerant și înțelegător și să ating – din punct de vedere profesional – perfecțiunea. Toate astea sunt mult prea simple și insuficiente – ar spune astăzi, unii – ca să facă pe cineva ilustru.

— Și totuși ești, replică Thérèse, cu încăpățânare.

— În ceea ce-l privește pe Erling, începu Jan, socot că... Se întrerupse și-și ciuli urechile. Ascultă!

— Muzică... în casa noastră?

— Da, e Hugo.

— La ora asta?

— Da, eu i-am spus că în acea aripă a clădirii poate să exerseze oricând, că micul apartament e astfel situat, încât cântecul lui nu poate deranja pe nimeni.

— Totuși... să cânti la vioară la miezul nopții... Dă-mi voie să socot așa ceva nepotrivit...

— Nu fi prea severă, draga mea.

— De altfel, nu prea pare să exerseze...

— Nu, mai curând s-ar spune că tânărul cântă pentru plăcerea lui... sau pentru durerea lui! În orice caz ceea ce cântă e foarte frumos.

— Mă văd obligată să-ți mărturisesc că muzica asta mă răscolește, zise Thérèse cu voce schimbată.

— Băiatul ăsta e cel mai mare violonist al vremurilor noastre...

— Niciodată, n-am auzit ceva mai emoționant, niște sunete atât de terestre, dar care să aibă asemenea accente celeste. Știi ce anume cântă, dragul meu?

— Improvizează pe un andante de Brahms.

Thérèse aruncă o privire asupra pendulei de la căpătâi:

— Vino să te culci, Jan, spuse ea. Nu putem totuși rămâne în picioare, întreaga noapte!

— Să dorm? Când omul ăsta cântă atât de minunat? Când își obligă vioara să cânte astfel?

— Cel puțin întinde-te pe pat...

Jan scutură din cap.

— Cu neputință. Noaptea asta are ceva enervant: simt în creier niște gheare de

oțel...

— Tocmai, te vei liniști...

— Nu. Poate e de vină luna, poate noi înșine... Simt o neliniște surdă, ceva care parcă dă târcoale casei.

— De unde-ți vin ideile astea morbide? Mai mult ca sigur că vioara lui Hugo te-a adus într-o astfel de stare!

— Aerul e greu, încărcat de electricitate; am impresia că o amenințare nevăzută apasă asupra Tjorpei.

— Dacă ai încerca să citești?

— Nu m-aș putea concentra asupra textului.

— Atunci ce ai de gând să faci?

— Mă duc să iau puțin aer... O sclipire trecu prin ochii lui Jan: De fapt, mă duc la Troelle.... Simt nevoia să cânt la orgă... Simt aproape instinctiv atingerea clapelor. Știu că orga mă așteaptă...

— Ce noapte ciudată!

— În timpul zilei a bătut vântul dinspre Nord...

— Cel care ațâță animalele... ba chiar și oamenii!

— Dacă te iei după ce spun bătrânii din țara asta, cei care-i ascultă prea multă vreme tânguiri, peste an își vor pierde mințile...

— Ei, nevoia asta de a vă înconjura de legende, spuse Thérèse. Apoi, practică și realistă, adăugă: Fii atent pe drumul spre Troelle; nu merge prea repede! Mi-e întotdeauna frică de șirul acela de castani! După care, cu o expresie gânditoare, spuse fără nici o tranziție: Ca să ne întoarcem la Judith și la Hugo... Sunt sigură că lucrurile s-au deteriorat de tot în ultima vreme.

Aceste cuvinte îl tulburară profund pe Jan. Ele îi deșteptară din nou ceea ce se străduise să înăbușe în străfundul conștiinței sale: amintirea acelei vâlvătăi, a patimii pe care o iscase în el prima întâlnire cu Judith Collins, pe țărmul Mediteranei, atunci când frumoasa americană era încă o tânără romantică și când însuși imposibilul i se păru realizabil. Căci mărturisirea Judith, sub bolta de trandafiri, îi însuflețise puternic amintirile. În plus, cu timpul, uimitoarea ei asemănare cu Sigrîd se accentuase și mai mult. Oare cum suna versul lui Pușkin?

„Redă-mi, o, Doamne, vechea mea sminteală,

Și-abate de la mine imaginea-i fatală...”

Imaginea funestă a Sigrîdei, da... Nu numai că se statornicise în sufletul lui Jan, dar uneori se reîntrupa și în alte femei, ca să-și sfășie și mai cumplit vărul: Flavie, Judith... Obsesie veșnică, amintire chinuitoare. Timpul – recunoscut ca mare vindecător – nu avusese nici o putere împotriva înșelătoarei năluci. În van treceau anii, chipul Sigrîdei nu pălise niciodată, ba uneori lui Jan chiar i se părea că-i aude vocea atât de cunoscută, șoptindu-i: „Fac adesea lungi plimbări, în timpul cărora stau de vorbă cu copacii. Cu copacii care ne cunosc pe amândoi, care ne-au auzit mărturisirile. Eu nu-s nebună, Jan,

dragostea mea e nebună, dragostea mea pentru tine. Când vreau să-mi descarc inima, vorbesc cu copacii, cu florile, cu animalele. Caii noștri...” Mai ales de când se întorsese în Suedia, năvala amintirilor era tot mai puternică. În decorul încântător al tinereții sale, totul i-o evoca pe luminoasa lui logodnică, totul îi vorbea de Sigrid... Scoarța scrijelită a unui arțar, o piatră mare, răsturnată în mijlocul drumului... Trecutul redevenea, în mod dureros, prezent.

— Hugo s-a oprit din cântat, spuse Thérèse. Păcat, era atât de frumos!

Jan aprobă din cap.

— O artă ca a lui înseamnă o bogăție inestimabilă.

— Dar și periculoasă.

— De ce?

— Câte sacrificii îi vor fi costat această artă, atât pe el cât și pe cei din jurul lui!

Mărturisesc că atunci când îl aud cântând, când ascult acordurile acelea sfâșietoare și de o asemenea perfecțiune, nici un preț nu mi se pare prea mare pentru a atinge un asemenea țel sublim. Adaug însă că setea mea de dreptate, de echitate mă face totuși să-i țin parte Judithei. Niciodată, înțelegi, niciodată Hugo n-ar fi trebuit să-și neglijeze nevasta, să-i ignoreze dragostea și tandrețea și să nu țină seamă decât de muzica lui.

— Fiecare om trebuie să-și urmeze propriul său drum, Thérèse, să asculte de chemarea conștiinței sale, de dorința lui primordială.

— Nu pot să-l scuz pe Hugo... nu pot...

— Să lăsăm acest subiect, problema e prea complicată. Simt nevoia de destindere, de liniște. Vreau să mă îmbrac și să mă duc la Troelle...

— Înainte de a pleca vrei să arunci o privire asupra micuței Tora? Și nu sta prea mult la Troelle, dragul meu...

În prag, Jan se întoarse și-i trimise un sărut credincioasei și curajoasei sale soții. După ce plecă, Thérèse rămase multă vreme cu privirea ațintită asupra ușii, apoi, gânditoare, își aprinse o a doua țigară...

* * *

Câteva minute mai târziu, puternicul automobil Bentley, de culoare neagră, al stăpânului Tjorpei, o porni pe drumul către Troelle, printre cele două șiruri de castani scâlțați în lumina rece a lunii. După moartea pastorului Lindström, lui Jan îi plăcea să se ducă din când în când la Troelle, ca să cânte la magnifica orgă din biserica parohială; ca să nu-l deranjeze pe Undset, noul pastor și ca să nu conturbe slujba, luase obiceiul de a se duce acolo noaptea. De altfel, cu cât ora era mai înaintată, cu atât era mai propice orației muzicale, fiindcă Jan avea atunci impresia că biserica din primii ani ai copilăriei era a lui, că într-un anume fel era un soi de capelă particulară unde se putea reculege, într-o deplină izolare, iar imensa tăcere din jur era ca o pregătire treptată a imnului pe care orga îl făcea să urce către țării.

Iar compozitorul a cărui operă se acorda cel mai bine cu starea lui sufletească, cel cu care se simțea, într-un fel, complice, era autorul celor mai sublime momente ale muzicii occidentale: Johann Sebastian Bach. Cioplit dintr-o bucată, aidoma înalților pini negri pe care-i vedea ridicându-se ca un jet vertical de apă, pe malurile lacului Vänern, Jan avusese întotdeauna cultul fidelității. Aceleași compoziții care-l seduseră când nu era decât un adolescent continuau să-l incinte și acum, când era un om bătrân. Și la urma urmelor de ce să-și fi schimbat gusturile, din moment ce ele se îndreptau către ceea ce era mai bun și mai de preț? Când interpreta muzica atât de pură, atât de sacră a lui Bach, simțea cum cad de pe el și ultimele fărâme din zgura patimilor omenești. La capătul acestei progresive ascensiuni către puritate, nu mai rămânea altceva decât dialogul dintre el și providență, și asta datorită puterii miraculoase a muzicii.

7

Când Jan se văzu în fața orgii din Troelle, simți coborând în el o liniște deplină. Venerabilul sanctuar din Troelle era un lăcaș magic, un zid înalt de care se spărgeau toate valurile deșartei frământări omenești. Aici putea să se reculeagă, să se concentreze... Se gândi intens la membrii familiei sale, la Flavie, la mica lui nepoțică Tora, ultima sosită în clanul Yvarsen. Flavie era zâna bună a Institutului, o zână activă, muncitoare. Ultimele cercetări pe care le făcuse împreună cu Erling constituiau un studiu monumental, elaborat într-un interval de timp foarte scurt. Dar această operă o costase multă oboseală, plictis și uneori chiar accese de descurajare pe care trebuise să și le reprime. Viața ei, alături de Erling, era un continuu efort pentru a se menține la suprafață, pentru a rezista, pentru a nu cădea de epuizare. Sfârșitul tragic al fratelui ei fusese o grea încercare, resimțită atât de Ide, cât și de dânsa. Flavie se număra printre ființele cele mai nobile, cele mai generoase pe care le cunoscuse Jan. Mai avea încă de îndeplinit sarcini mari, și doctorul își zise că pilda acelei femei de excepție exercita, cu siguranță, o influență tonifiantă, educativă asupra celor din jur. „Să-i dea Domnul puterea necesară pentru a duce la bun sfârșit ceea ce i-a hărăzit soarta”, își spuse doctorul.

Jan tocmai se pregătea să atace primele acorduri, când simți brusc prezența cuiva. Întorcând încet capul spre stânga zării – pe ultima treaptă a scării de lemn ce ducea la pupitrul orgii – o siluetă feminină, slab luminată... Sigrid... În pofida judecății și a sobrei sale lucidități, Jan socoti că apariția nu putea fi decât o nălucă. Totuși, cuprins de un soi de rătăcire, întinse mâna spre ea. Atunci, tulburătoarea apariție schiță un gest de mirare și de scuză.

— Iartă-mă că te-am întrerupt, doctore: cred chiar că te-am și speriat.

Recunoscând vocea Judith, Jan se liniști. Dar în el continua să persiste o nostalgie dureroasă. Deci încă mai era vulnerabil până și la simpla amintire a lui Sigrid! Ce amprentă puternică lăsase asupra vieții lui! Amețitoarea logodnă, amărăciunea despărțirii, apoi moartea tragică a verișoarei sale în apele Trollhättanului, toate aceste amintiri dădeau acum năvală în ființa lui. În ciuda numeroșilor ani ce trecuseră de la toate acele evenimente, încă mai suferea. Tăcerea prelungindu-se, Judith se simțea din ce în ce mai jenată: își dădu seama că intruziunea ei în lăcașul liniștit, unde Jan căutase, desigur, singurătatea, putea părea nelalocul ei.

— Doamnă doctore... spuse ea, șovăind, te rog să nu fii supărat...

— Nu mă supăr, Judith, dar aș dori să aflu și eu motivul vizitei neașteptate, aici, în lăcașul din Troelle, în miez de noapte...

— În curând se va lumina de ziuă, doamnă doctore...

— Să lăsăm vorbele de prisos, Judith, ele nu fac decât să ocolească întrebarea mea...

— Știam de la Thérèse că vii adesea aici, noaptea, ca să cânti la orgă...

— Ah, femeile... Dar cum ai putut ghici că tocmai în noaptea asta...

— Mă aflam în parc, la câțiva pași de garaj... Te-am văzut ieșind din casă, urcându-te în mașină și pornind pe drumul spre Troelle. Atunci, am cutezat...

O expresie de dezaprobare apărui pe chipul lui Jan.

— Trebuie să-ți mărturisesc că nu-mi prea place această fantezie.

— Dumneata nu ești omul căruia să-i pese de bârfe, de „ce-se-va-spune”! Mi-ar fi greu să cred un astfel de lucru...

Jan avu un gest tăios.

— Nu e vorba de alții, ci de mine! Și de dumneata! Vezi, pastorul Undset a avut încredere în mine; mi-a lăsat o cheie de la ușa laterală, pe unde probabil ai intrat și dumneata.

— Într-adevăr.

— Dar mai mult ca sigur că nu i-ar plăcea să mă știe aici în compania unei femei tinere, frumoasă și seducătoare.

Judith își plecă încet capul, cu un surâs trist.

— Complimentul încearcă să atenueze reproșul? întrebă ea.

Jan răspunse foarte serios, aproape grav:

— Nu înțelegi că prezența dumitale aici este inadmisibilă?

Ochii frumoși ai Judithiei se umplură de lacrimi.

— Există momente în viață, în care ajungi să nu-ți mai pese de unele lucruri; sunt cumplit de nefericită, domnule doctor Yvarsen!

Stăpânul din Tjorpa nu răspunse nimic, mărgininu-se să contemple în tăcere luciul clapelor, unde lumina slabă isca unele reflexe timide. Era într-adevăr supărat; când plecase de acasă, în plină noapte, dorise – înainte de orice – să-și regăsească pacea, liniștea și seninătatea, în fața „orgii sale”. Sanctuarul din Troelle era insula lui, locul de retragere, ferit, cu gelozie, de străini. Sosirea Judithiei punea capăt dragei lui singurătăți: digul fusese rupt, lumea exterioară apăsa din nou asupra-i și grijile zilnice năvăleau din toate părțile.

— Mă alungi și dumneata, doctore? se nelișiți tânăra femeie.

Jan avu un surâs indulgent și-i arătă simplu, ușa.

— Afară e o bancă. Ne vom simți mai bine acolo.

Cu pași mari, ieșiră amândoi din biserică.

— Ce înseamnă capriciul ăsta nocturn?

— Hugo și cu mine ne-am... ne-am despărțit definitiv, murmură Judith.

— De când? întrebă Jan fără să se mire.

— În noaptea asta am avut o discuție decisivă.

— Presupun că înainte de acel *andante* de Brahms?

— Da, domnule doctor. Cu voce ușor răgușită, ea adăugă. Ia instrumentul pe care i l-am oferit când a început dragostea noastră. Căci a înțeles, ca și mine, că ruptura era de neînălțurat, că această căsnicie a noastră fusese un fiasco, un eșec lamentabil.

— Despărțirea asta bruscă este o aberație! Căsătoria e un lucru sacru, Judith, n-o desfaci în câteva minute!

— Nu mai aveam nimic de desfăcut. Am mai spus acest lucru!

— Mă rog, în sfârșit, o hotărâre atât de pripită... Ia să vedem ce împrejurare v-a determinat să luați hotărârea comună, pe cât de bruscă, pe atât de nebunească...

— I-am reproșat lui Hugo răceala, indiferența. Atunci mi-a mărturisit, cu seninătate, că nu-l interesează decât muzica și că o femeie n-are loc în viața lui.

— Oh, toate astea sunt de-a dreptul absurde!

— Atitudinea dumitale mă miră, doctore. Pari foarte... contrariat, tocmai când mă așteptam să te găsesc mai curând mulțumit de ceea ce, pentru mine, e de fapt, o eliberare! Mi s-a părut întotdeauna că nutrești o oarecare simpatie față de mine..

— Tocmai pentru că-mi sunteți foarte dragi amândoi, sunt atât de mâhnit de fapta voastră nesăbuită, strigă Jan un pic cam tăios. Hugo te neglija, e explicabil, arta lui e tiranică, știu, dar de aici și până la a o rupe definitiv... nu! Cu asta nu sunt de acord!

— Deci, după dumneata, ar fi trebuit să mă sacrific, nu-i așa?

— De ce exagerezi?

— Dar ăsta e adevărul. Un sacrificiu total, o abnegație absolută, iată ce cerea el de la mine.

— Dar aveai și satisfacții...

— Eu, nevasta ridiculizată?

— Fii mai ponderată, te rog. Când cucerea laurii izbânzi nu erai alături de el? Gloria n-o împărțea cu dumneata?

Judith ridică spre Jan o privire de o infinită sinceritate:

— Triumfurile sale, dragă domnule doctor, le uram, fiindcă îl îndepărtau și mai mult de mine.

— Ce încurcătură afurisită! Alcătuiți amândoi o pereche minunată, da. Păreați într-adevăr sortiți unul altuia.

— Nepăsarea bărbatului care-mi era soț numai pe hârtie a ucis în mine toată dragostea pe care aș fi putut s-o simt pentru el.

Visător, cu capul sprijinit în căușul mâinii, Jan rosti încet, cu grijă, și cu multă franchețe:

— O căsnicie, Judith, e un mare rămășag, de o îndrăzneală extraordinară. O încercare foarte dură, de o rigoare adesea atroce, nemiloasă. Îți trebuie o răbdare imensă, o infinită bunăvoință, pe scurt, aproape un fel de smerenie, ca s-o poți duce până la capăt.

— Și dumneata crezi, în mod serios, doctore, că mulți bărbați și multe femei sunt în stare să îndure, cu un real succes, o asemenea încercare? Întrebă Judith cu un aer de îndoială.

— Stăpânul Tjorpei își fixă asupra-i privirea de o luminoasă limpezime și răspunse cu un accent de o absolută certitudine:

— Sunt legiuni întregi! Căci pentru majoritatea ființelor, dragostea, dragostea împărtășită, dragostea conjugală este singura fărâmbă de eternitate în lumea asta materială, singura poartă spre infinit, partea lor de fericire, aici, pe pământ. Pentru ei, această dragoste înseamnă lumina, speranța...

— Dumneata ai o concepție cu totul deosebită despre dragoste.

— Singura care e justă.

Tânăra femeie izbucni contrariată:

— Dragostea la care faci aluzie nu există în căsnicie, dragă domnule doctor Yvarsen. Coabitarea zilnică ne pune prea multe piedici, ne întinde prea multe capcane. Poți simți dragostea sublimă, dragostea lui Dante și a Beatricei, în timpul unui sonet sau al unei sonate, dar nu în timpul lungilor ani ai unei vieți comune. Nobila înflăcărare cântată de poeți și artiști e o treabă, dragostea conjugală curentă e alta!

— Nu există dragoste „curentă”, Judith, fiindcă orice dragoste pare unică și nouă.

— Dar când trăiești alături, în banalitatea de fiecă zi?

La această întrebare, Jan răspunse cu un surâs de o inefabilă bunătate:

— Sigur, am recunoscut că legătura conjugală e o treabă îndrăzneată, plină de dificultăți și de conflicte. Dar trebuie să depășești, să învingi piedicile! Cum? Jean de la Croix îți dă această rețetă: „Acolo unde nu există dragoste, semănați voi dragoste și veți culege dragoste”.

— Dumneata trăiești și gândești la un nivel mult prea înalt pentru muritorii de rând, domnule doctor.

— Nu cred! Dimpotrivă, sunt realist. Dacă tovarășul tău de viață este enervat, deprimat, dacă-l apucă vreun capriciu, dacă e nerăbdător, dacă pare că-ți poartă pică pentru vreo neplăcere, răspunde-i cu și mai multă dragoste. Fii înțelegătoare, tolerantă, dă dovadă de o infinită răbdare; mai devreme sau mai târziu vei culege dragoste...

— Sunt sceptică...

— Esențialul în viața unei perechi este să nu se descurajeze niciodată. Trebuie să persevereze, să țină piept, să reziste în fața descurajării, în fața atitudinilor morocânoase. Știu, lupta împotriva plictiselii, iritării, indiferenței, rutinei, geloziei, amărăciunii, resentimentului, împotriva tensiunii datorată grijilor materiale nu-i întotdeauna foarte ușoară. Vezi că cunosc toate cauzele unor eventuale conflicte! Totuși, deasupra tuturor acestor neajunsuri trebuie să se afle afecțiunea, da, acea dragoste despre care ți-am vorbit.

— Utopie, domnule doctor...

— Nicidecum, fiindcă dragostea poate face adevărate minuni; miracolele pe care le săvârșește în fiecare minut, în fiecare secundă, sunt nenumărate. Uite, vreau să-ți istorisesc o poveste, o poveste extrem de edificatoare. În urmă cu vreo douăzeci de ani, am operat un băiat de douăzeci de ani care fusese rănit groaznic într-un accident de cale ferată. Prins între două vagoane, trupul a trebuit să-i fie scos afară cu ajutorul aparatului de sudură.

— Îngrozitor...

— Mi s-a adus deci acel băiat, o zdreanță jalnică, ciopârțită și sângerândă. Ca să-l salvez, trebuia să tai, să secționez, să adun ce-a mai rămas, să cos... Era aproape o sfidare a soartei. Niciodată nu m-am rugat cerului ca înaintea acelei operații, să mă ajute, să-mi călăuzească mâna. După ceasuri înfricoșătoare, rănitul meu a fost salvat. Dar își pierduse o mână și un picior.

— Ce poveste înspăimântătoare!

— Nu, urmarea e sublimă. Ai să vezi! Căci băiatul era logodit...

— Biata fată! Ce lovitură!

— Se numea Ulrika, Ulla, cum spunem noi pe aici. Una dintre persoanele cele mai curajoase, nobile și generoase pe care mi-a fost dat să le cunosc în decursul îndelungatei mele cariere. Și pe deasupra, o fată splendidă, alcătuită ca o zeiță! Își pregătea licența în litere. Studenții erau nebuni după ea! Mă crezi sau nu, dar la un an după operație Ulla se mărită cu logodnicul ei, grav rănitul meu.

— Nu pot crede!

— Aș putea să-ți dovedesc cu certificatul de căsătorie în mână. Am asistat la cununie... Erau legați unul de altul printr-o dragoste totală, completă, absolută: printr-un sentiment care depășea în mod radical cele două existențe ale lor, și care era deasupra tuturor mizeriilor acestei lumi. Această dragoste a făcut minuni, le-a îngăduit să învingă toate obstacolele și să înfăptuiască cea mai deplină legătură conjugală. Tandrețea, afecțiunea și înaltul spirit de abnegație al soției au constituit pentru infirmul meu un stimulent de prim ordin. Acest stimulent a dezvoltat în el cele mai nobile calități și, în contactul zilnic cu acel spirit de elită care era Ulla, deveni un om de o excepțională elevație spirituală. Încurajat de tovarășa sa de viață, începu să scrie. Eseuri, povestiri, studii istorice, în sfârșit, romane. Astăzi, acest om, al cărui nume îl voi trece sub tăcere, este unul dintre marii noștri scriitori. Cărțile sale, pe lângă satisfacția pe care mi-o procură fiindcă sunt ale lui, ale „rănitului meu”, constituie pentru mine o adevărată sursă de elevație morală.

— Poate că ai dreptate! admise Judith, poate că toate astea sunt juste și adevărate, dar în ceea ce mă privește, povestea asta nu schimbă nimic.

— Deci am vorbit degeaba? Povestea Ullei nu te-a convins de greșeala dumitale?

— Nu, domnule doctor.

— Nu te-a făcut să înțelegi că sacrificiile dumitale sunt neînsemnate față de cele la care consimt alte femei? Nu vrei să încerci și dumneata experiența unei legături conjugale mai dificile?

— Cu Hugo?

— Evident. Pentru că el este și rămâne soțul dumitale, oricare-ar fi hotărârile atât de pripite pe care le-ai luat.

Deși chipul Judith se înăspri, ea răspunse cu o liniștită fermitate:

— Ceea ce mi-ai spus despre dragoste, domnule doctor, mi-a dovedit mai ales un

lucru: că între mine și Hugo n-a existat niciodată dragoste adevărată, dragoste în sensul pe care-l dai dumneata acestui cuvânt. Poate că Hugo a simțit, la început, pentru mine, o anumită dorință, un fel de pasiune. Cât despre mine, îmi dau scama astăzi că am fost sedusă de marele artist din el, mai curând de muzicianul fără pereche decât de bărbat. Iubeam, admiram în el un ideal de sensibilitate estetică.

— Să revenim la esențial! spuse Jan privind-o pe tânăra femeie cu o curiozitate compătimitoare. Care e motivul real al prezenței dumitale aici? Ce speri de la mine?

— După despărțirea mea de Hugo, după scena penibilă și dureroasă, după rămasul bun și cântecul lui sfâșietor, m-am văzut dintr-o dată atât de singură, atât de părăsită, încât am simțit nevoia unei prezențe omenești.

— Și de ce neapărat prezența mea? Puteai să te duci, de pildă, să bați la ușa Idei...

— Nu, numai dumneata, domnule doctor, îmi poți reda curajul; numai dumneata mă poți ajuta să-mi regăsesc echilibrul interior, pacea sufletului, numai dumneata poți să-mi arăți drumul care duce către un viitor mai senin. Și apoi, la Tjorpa, totul depinde de dumneata, așa că e cât se poate de firesc ca în tulburarea mea să mă îndrept către stăpânul Tjorpei...

— Ce anume aștepti de la mine, Judith?

— Un sfat, glasul unui prieten...

— Nu puteai să aștepti până mâine?

— Oh, nu! Cântecul lui Hugo m-a răscolit atât de puternic încât eram cât pe ce să fac o criză de nervi, să-mi pierd capul. Muzica lui sublimă m-a aruncat într-un fel de haos mental. Nu puteam să mai aștept... În plus, un lăcaș ca ăsta nu este oare locul cel mai indicat pentru reculegere, pentru un examen de conștiință?

Jan se simți brusc foarte obosit. În timpul unei perioade din viața sa crezuse c-o iubește pe Judith. Biata fată, cum s-o ajute?

— Ce sfat aş putea eu să-ți dau, spuse el în sfârșit, cu voce blândă, decât să revii asupra regretabilei dumitale hotărâri, să te reîntorci lângă soțul dumitale și să-i rămâi credincioasă și devotată? De altfel, am certitudinea, da, ferma certitudine că această ruptură e trecătoare: personal, voi face tot ce-mi va sta în putință ca legătura dintre voi să se reînnoade, să redescoperiți drumul împăcării. Dragostea este un dar, cel mai de preț dintre toate bunurile de pe acest pământ și nici un sacrificiu nu poate fi prea mare ca să-l păstrezi.

Cu pași rari, se reîntoarce în biserică și se aplecă peste clape. Apoi, cu o extraordinară fervoare, Jan începu să cânte. Expresia chipului se schimbă, părea foarte departe de lucrurile pământești, absorbit de contemplarea în care-l cufundase muzica, purtat pe cele mai înalte culmi ale ghidului. Sub pletele și acum stufoase, chipul părea al unui profet, al unui vizionar îmbătat de splendoarea unei priveliști încântătoare. Judith, rămasă afară pe bancă, se ridică încet, fără zgomot și se reîntoarce la mașină. Simțea că prezența ei în biserică din Troelle ar fi fost inoportună și că drama ei personală trebuia să pară mărunță și insignifiantă în ochii unui asemenea om.

8

— Ascultă-mă pe mine. Ești prea tânără ca să rămâi o biată văduvă. La vârsta asta ai încă toată viața înaintea!

— Am fost măritată de două ori, mamă...

— Asta nu-i un motiv.

— Și pe urmă sunt foarte fericită lângă voi doi. Pentru mine, Tjorpa e un adevărat paradis.

— Nu trebuie să judeci în chip egoist, fata mea... James va avea nevoie de un tată.

— Dar îl are pe tata. Tata care face cât zece bărbați mai tineri decât el.

— Jan este bunicul lui James și, în educația unui copil, bunicul are de jucat propriul său rol.

— Tata, bunic! Trebuie să-ți mărturisesc că expresia mi se pare ridicolă.

— Mă rog! Dar tatăl tău are atâtea alte griji, atâtea probleme, încât nu se poate consacra exclusiv copilului tău, Ide. Nu, nu, crede-mă, ar trebui să te recăsătorești cât mai repede.

— Cu cine?

— Pretendenții nu-ți lipsesc. Ia hai să-i trecem în revistă...

— Oh, te înșeli, mamă, nici unul...

— Trăiești cu capul în nori, fata mea! Nu știi că se vorbește despre tine ca despre cea mai drăguță femeie din comitat, care a înflăcărat cele mai multe inimi?

— Cu aerul meu obosit, cu înfățișarea mea îndurerată?

— Astea țin de trecut, fata mea. Privește-te în oglindă! Știu bine că moartea lui Norbert a fost o lovitură grea pentru tine, o încercare cumplită, dar după asta s-a făcut simțită asupra ta influența binefăcătoare a sănătosului nostru climat suedez.

— Totuși, sunt încă foarte deprimată.

— Ești înfloritoare.

— Moartea lui Norbert e prea recentă, mamă. Amintirea lui e încă prea vie.

— Mă rog, dar cum a murit Norbert?

— Să nu mai revenim asupra acestui subiect, mamă, căci nu voi fi niciodată de acord cu tine. Nu poți înțelege...

— Cum se numea femeia care stătea alături de el în timpul stupidului accident?

— Știi bine că împreună cu tata, am convenit să nu mai rostim niciodată numele acelei... nefericite!

— Nu-ți împărtășesc câtuși de puțin felul de a vedea lucrurile. Ai să spui iarăși că n-am nici o fărâmbă de milă creștinească, sau că mă complac în resentimente. Adevărul e

că nu-i voi ierta nici azi, nici mâine acelei nefericite, faptul de a fi zdrobit – cu o asemenea lipsă de scrupule, cu un asemenea cinism – căsnicia voastră. Norbert n-a fost un băiat rău, dimpotrivă.

— Problema nu se pune astfel, mamă.

— Ba așa se pune!

— Norbert era un artist și ca atare extrem de sensibil la frumusețea fizică.

— Ce avea în plus femeia aceea decât o frumusețe diavolească? Nu, Norbert era totuși fratele Flaviei, un Verneuil, un băiat cinstit, sincer, loial...

— Sigur...

— Și ca să ajungă unde-a ajuns, aventuriera aceea ticăloasă și-a pus la bătaie toate armele periculoasei sale cochetării, toată odioasa ei putere de seducție. Astfel de ființe sunt în stare de cele mai mari perfidii și chiar numai noțiunea de morală le face să izbucnească în râs. Nu arbora mina asta plictisită, Ide... Am simțit pe propria mea piele până la ce extreme pot ajunge astfel de femei pentru a-și atinge scopul nefast. Știi la ce mă gândesc...

După plecarea lui Jan, Thérèse se simțise mult prea neliniștită ca să mai poată dormi. Se duse deci la Ide, pe care era aproape sigură că o va găsi trează, știind că avea obiceiul să citească până târziu. Și nu se înșelase. Ide stătea în pat și se delecta cu *Muntele magic* de Thomas Mann, autorul ei preferat. O cutie cu ciocolată și un pahar cu vin dulce îi stimulau zelul de cititoare nocturnă. Mama sa mănca o bomboană de ciocolată, o găsi delicioasă, și până la urmă se cuibări în celălalt capăt al patului. În curând, cele două femei se antrenară într-o discuție foarte însuflețită, deși purtată pe șoptite.

Thérèse se apucă să evoce umbra frumoasei Sigrid, a cărei amintire era, la Tjorpa, omniprezentă.

— Erling și cu mine, spuse Ide pe un ton de ușor reproș, n-am putut înțelege înverșunarea ta împotriva lui Sigrid, ura ta față de ea. Toate astea ni se par exagerate.

— A fost o criminală! strigă Thérèse, jignită. N-am avut nici un motiv s-o am la inimă! Și pentru că vorbești de înverșunare, poate ar trebui să te gândești la ceea ce i-a făcut celei al cărei nume îl porți.

— Am impresia, mamă, că n-o suportai tocmai pentru că era atât de uluitor de frumoasă.

— Câte ai mai inventat în legătură cu acest subiect! Și de câte ori te-ai arătat nedreaptă față de mine! Iată, îmi amintesc și acum scena pe care a făcut-o fratele tău când Flavie se afla în Transvaal și mai ales cuvintele pe care le-a aruncat în fața lui Jan: „Odinioară, tată, ți-ai stricat viața. Nu te-ai consolată niciodată că n-ai putut s-o ai pe femeia visurilor tale. Cu atât mai rău pentru tine! Cum să nu poți ierta un moment de slăbiciune sau de rătăcire celei pe care-o iubești? Crezi că orgoliul sau dreptatea contează în dragoste? Tată, n-ai știut s-o păstrezi pe Sigrid Lindval! Eu nu fac parte din aceeași generație ca tine! Eu nu am nici scrupulele, nici complexe tale!” Și asta, imediat după...

Thérèse oftă, jucându-se nervoasă, cu ciucurii de la cuvertură.

— Astfel de vorbe, rostite de față cu mine, m-au făcut să sufăr îngrozitor, Ide, abia acum îți pot mărturisi. Oh, lui Erling, nu i-am spus niciodată nimic, el e acum atât de departe de asemenea probleme... Mai ales una din fraze a fost foarte dură în ceea ce mă privea: „Nu te-ai consolată niciodată că n-ai putut s-o ai pe femeia visurilor tale!” Atunci eu, eu, mama voastră, ce loc ocupam în frumosul discurs? Aparent, eram o cantitate neglijabilă!

— Sigur că Erling n-a vrut să te rănească, mamă: doar știi cât de mult ține la tine!

Thérèse avu un gest de deznădejde.

— Atât de atașat, încât nici nu s-a gândit la mine când a rostit „încântătoarele” fraze...

— Dragostea pentru Flavie îl înnebunise...

— Nebun? Erling? Habar n-ai, fata mea! Fratele tău a fost întotdeauna de o luciditate fără pereche. Atunci însă era vorba de sentimente mari, de o pasiune irezistibilă, de drepturile dragostei și de nu mai știu ce! Atunci eu, cunoscută ca o ființă practică și realistă, am fost lăsată în afara unor astfel de lucruri. Erling nu se gândea că mă jignește, pentru că eu fusesem exclusă total de la asemenea lucruri „subțiri”...

— Mamă, de ce te pui într-o astfel de situație din pricina unor vorbe care aparțin definitiv trecutului?

Dar Thérèse se pornise:

— Eu nu mai contam, eu nu mai eram acolo! Discuția se purta între doi sentimentali și prezența unei persoane atât de materialiste ca mine era cu totul deplasată! Apoi, pe un ton mai calm, reluă: Și pentru că veni vorba de sentimentele mari, există unul pe care eu îl cunosc bine și care mi-e foarte drag: cel al dreptății. Am avut întotdeauna un simț foarte ascuțit al dreptății, fapt care se explică probabil prin originea mea alsaciană. Căci în Alsacia – vezi tu – ea este socotită cea mai de preț și nici o dragoste, nici o pasiune n-ar putea trece înaintea ei.

Thérèse oftă adânc și continuă: Cel mai tare mă înfurie că aici toate discuțiile duc – mai devreme sau mai târziu – la femeia pe care nu voi înceta niciodată s-o socot nefastă pentru toți: Sigrid!

După ce schiță un gest ca și cum s-ar fi eliberat de o prezență inoportună, luă o țigară și spuse cu voce mai veselă: Venind să te văd, doream cu ardoare să-mi schimb gândurile. Așa că, dacă ești de acord, să revenim la eventualul tău măritiș.

— Ai zis bine „eventual”, mamă.

— Cred că n-ai totuși de gând să mă contrazici tot timpul... Hai să vorbim puțin despre pretendenții tăi.

Ide înălță niște ochi în care se citea mirarea.

— Există într-adevăr?

— Ești chiar atât de oarbă, draga mea?

Dintr-o dată curioasă, Ide închise cartea și se aplecă spre mamă-sa:

— Spune-mi câteva nume...

— Acum iată-te nerăbdătoare...

— Din pricină că lucrul mi se pare cât se poate de bizar, de neașteptat! De altfel, continui să fiu sceptică!

— Ce ai de zis, de pildă, de Henrik Andersson?

— Inginerul acela de păduri și ape care vine adesea în vizită la tata?

— Chiar el.

Ide pufni în răs.

— Vai, mamă! N-ai văzut cum arată? Aș putea spune că e de-a dreptul urât.

— Frumusețea nu trebuie să fie un criteriu pentru tine.

Ide se supără:

— Și mă rog, de ce? Mai adineauri ai spus că mă bucur de reputația de a fi cea mai drăguță femeie din comitat; dar văd că asta nu te împiedică să mă arunci în brațele primului venit.

— Hai, hai, să nu umflam astfel lucrurile. În ce mă privește, știi bine că n-am să te împing în brațele oricui. Aș vrea doar să te sfătuiesc, să-ți arăt pe ce cale să apuci. Căci, în ciuda celor două căsnicii, văd că n-ai nici un pic de experiență.

— Am destulă ca să nu-l vreau cu nici un preț pe moșneagul ăla! Are capul ca o pară și când râde, seamănă cu o focă bătrână.

— N-o să fii niciodată serioasă!

— În plus, discuția cu el e de o platitudine întristătoare. A accepta să trăiești alături de un asemenea om ar însemna o adevărată sinucidere morală...

— Bine, bine! și Per Svenström?

— E prea mare, adică prea înalt pentru mine.

Thérèse își reprimă cu greu un gest de nerăbdare.

— Până acum, spuse ea prost dispusă, n-am auzit nici o obiecție serioasă.

— Dar pentru mine sunt foarte serioase.

— Ia spune-mi, ce părere ai despre Jorgens Meldgaard?

— Băiatul fabricantului de chibrituri?

— Da, e un bărbat superb, cea mai bună partidă din ținut.

Ide își scoase ușor bustul înainte, gest de mândrie, pe care-l moștenise de la tatăl ei.

— Cred că nu se cade ca o fată din familia Yvarsen să înceapă să adulmece „partidele bune”, zise ea.

— Ehei, problemele materiale își au importanța lor, fata mea. Până azi, tu ai trăit tot timpul în medii înstărite, n-ai știut niciodată ce înseamnă strâmtorarea, nici tu, nici cei apropiați ție. Te-ai obișnuit cu un anumit confort, cu un anumit nivel de trai. Nu te sfătuiesc să renunți la el, fiindcă vei deveni foarte repede acră și noua ta căsătorie se va solda cu un eșec.

— Asemenea raționamente cumplit de materialiste mă depășesc.

— Nu mă îndoiesc, dar știu că e datoria mea să ți le amintesc. Nu-l uita, mai ales, pe micul tău James. Copilul are dreptul la cele mai bune școli și la cea mai aleasă

educație.

— Uiți, mamă că am eu însămi mijloacele de a-i oferi cea mai costisitoare educație? Dispun de o avere personală, destul de mare, care să ne pună la adăpost, pe copilul meu și pe mine, de orice griji materiale.

— Poate... Dar până atunci nu mi-ai spus cum ți se pare Jorgens?

— Se spune că-i cam place să bea...

— Oh, nu mai mult decât altuia.

— Cum îi mai aperi pe toți! se amuză Ide.

— Spune-mi măcar, ca fizic îți place? Sau nici el nu e pe gustul tău.

— Nu e neplăcut...

— În sfârșit!

— Ca să te bucuri, aș afirma că e chiar simpatic.

Dar Ide își tempera aprecierea, adoptând un ton glumeț. Ridicându-și capul Thérèse își privi fata.

— Veșnic maliția asta care ți-e caracteristică! Ai rămas la fel de copilăroasă ca pe vremuri, fata mea! Pe buze îi înflori un surâs cam trist. Adesea, când te văd umblând de acolo, acolo, prin casă, uit toți anii care s-au scurs; îmi închipui că ai redevenit tânăra capricioasă care erai înainte de a te mărita cu James și a pleca în Transvaal... Dar, revenind la prezent, spuse: Deci nu respingi ideea unei căsătorii cu Jorgens?...

Lăsându-se să cadă pe pernă, Ide își aranjă pletele, cu gesturi pline de cochetărie.

— Planurile astea sunt cu totul iluzorii, mamă zise ea. În primul rând, nu sunt cătuși de puțin hotărâtă să mă recăsătoresc: În al doilea rând, habar n-am ce sentimente poate avea băiatul ăsta pentru mine. Așa că ar fi mai bine să încetăm cu planurile care țin de domeniu! fanteziei.

— Greșești, Ide. Știu de la tatăl lui Jorgens că băiatul e îndrăgostit nebunește de tine.

Ide nu se putu abține să nu izbucnească într-un râs nervos.

— Îndrăgostit nebunește? Ha, ha, iată-ne în plin roman-foileton. Nu mai urmează decât mențiunea „va urma”.

— De ce-ți bați joc?

— Pentru că expresiile astea ridicole nu-și mai au astăzi rostul, mamă. Dacă un bărbat mi-ar fi vorbit astfel, i-aș fi răs în nas! James avea, e adevărat, un aspect cam rustic, dar era un om simplu și sănătos. Cât despre Norbert, el era un mare artist. N-aș fi putut niciodată trăi alături de o ființă ce s-ar fi exprimat în limbajul demodat al cărților poștale, unde vezi câte o pereche îmbrățișată, într-o inimă de mătase roz cu franjuri de dantelă! Nu, stilul ăsta grotesc nu-i pentru mine! Oricât ar fi fost de vinovat, Norbert m-a obișnuit totuși cu altceva. Datorită lui am învățat să trăiesc la un nivel superior, să dau dovadă de multă exigență. Sentimentalismele muiate în apă de trandafiri nu mă mai interesează.

Thérèse se arată dezamăgită.

— Câte proteste pentru două vorbe socotite prea naive! Voi,ăștia tineri, vreți să

schimbați totul, să puneți în discuție felul de a gândi și de a simți al celor vârstnici. Fără să vă dați seama, sunteți orbiți de propriile voastre prejudecăți. Generațiile urmează unele după altele, dar nu seamănă între ele, știu asta, e un adevăr vechi de când lumea. Dar în momentul de față se exagerează! Niciodată nu s-a vorbit atâta de conflictul dintre generații sau de stupida încăpățănare cu care, chipurile, se opun părinții înclinărilor atât de firești, atât de simpatice, atât de elevate și de inteligente ale copiilor lor! Ca și cum înainte de răsunătoarea și zgomotoasa voastră apariție pe pământ noi am fi trăit cu toții ca niște imbecili fericiți! Vă bateți joc de gusturile noastre, prea romantice, prea „trandafirii”, fără să vă gândiți că și ale voastre vor fi luate în răs de generațiile care vor urma și care vor fi probabil sătule să trăiască într-un univers zugrăvit în negru!

Ide începu din nou să râdă.

— Cât te iubesc, mamă, când faci astfel de procese „noului val”! Poți deveni atât de pătimășă! Apoi, ridicându-se în coate, spuse pe un ton mai grav: Totuși, trebuie să înțelegi că dacă resping orice mediocritate intelectuală sau fizică, n-o fac pentru că aș fi ahtiată după nu știu ce modernism, ci pentru că primele mele experiențe de viață cer acest lucru.

— Ai avut șansa să trăiești alături de niște oameni excepționali, sunt de acord! consimți Thérèse, mai ales în ceea ce-l privește pe Norbert...

— Dacă ai ști câte lucruri m-a învățat, mamă! întări Ide. În muzică, datorită tatei, eram mai tare ca el. Dar în celelalte arte ignoranța mea era – pentru a spune astfel – totală. Da, formația mea artistică i-o datorez lui Norbert. Împreună cu el, vizitarea unui muzeu – la început atât de rebarbativă și de plicticoasă – devenea o plăcere de neuitat. Statuile se însuflețeau, tablourile începeau să trăiască. Și cu câtă sagacitate, cu câtă siguranță știa să descopere conținutul spiritual al unei opere, chintesența ei! Epocile, stilurile, viețile marilor artiști n-aveau nici o taină pentru el. La Luvru, la British Museum sau la Museo Nazionale rămânea întotdeauna el însuși, sigur pe gusturile și pe preferințele sale. Iar eu, eu stăteam alături și-l ascultam... Privind în jur, Ide adăugă: Într-adevăr, mamă, bărbatului care va dori să ocupe locul lui James și a lui Norbert îi va fi greu să stea alături de ei. James era atât de viril, de puternic! Cât despre tablourile agățate pe toți pereții casei noastre, ele constituie dovada cea mai elocventă a geniului lui Norbert.

Mișcată de acest gest de fidelitate față de memoria celor dispăruți, Thérèse luă mâna Idei și i-o strânse între ale sale.

— Cu ce aureolă de măreție îi încununi pe acești oameni! rosti ea cu sinceră admirație.

— Dragostea, mamă, răspunse încet tânăra, transfigurează tot ce atinge...

PARTEA A DOUA

9

Jorgens porni cu calul în galop. Viteza îl îmbăta, îl exalta. Pădurea era atât de frumoasă după ploaia de dimineață! Culorile erau mai vii, mai strălucitoare; miresele grele care urcau din pământul încă umed, mirosul de frunze uscate, de mușchi și de ciuperci erau pentru acest tânăr suedez, îndrăgostit de încântătoarea natură, a țării sale, cele mai minunate parfumuri. De altfel, duminica, pădurea i se părea întotdeauna în sărbătoare și avea impresia că împărțase și ea bucuria oamenilor.

— *Jag hälsor dig*, strigă el cu vocea sa plăcută, de bărbat tânăr, *vänaste land uppä jord, din sol, din himmel, dina ängder gröna*.¹⁰⁵ Mai repede! strigă el mângâind superba coamă a lui Nisse, armăsarul său negru, mai repede!

Virginala frumusețe a ținutului natal îl aruncase într-un soi de febră juvenilă. Dar iată că se întunecă brusc și deveni gânditor. Ajuns într-un luminiș larg, își opri bidiviul, sări jos și se așeză pe trunchiul răsturnat al unui arțar. O oboseală bruscă pusese stăpânire pe el, o descurajare totală. Ca în urma unei lovituri magice de baghetă, culorile vii și strălucitoare se șterseră din jurul lui; i se păru că întregul univers nu mai era decât un tablou în tonuri cenușii, de o plicticoasă monotonie. Căci femeia pe care o iubea rămânea departe, inaccesibilă și Jorgens începea să fie descurajat din pricina acestei iubiri pe care toată lumea o socotea zadarnică.

Prietenii îl luau fără nici o jenă, peste picior, ironizând dragostea lui pentru fiica doctorului Yvarsen; iar dacă părinții săi stimau foarte mult o personalitate eminentă și remarcabilă cum era stăpânul de la Tjorpa, dezaprobau totuși căsătoria cu o femeie de două ori văduvă.

Jorgens însă o iubea pe Ide și-și dădea seama că acest sentiment era tot atât de puternic, de indestructibil ca un bloc de bronz: departe de a suferi din pricina dezaprobării generale, dragostea lui nu făcea decât să crească, să se amplifice? Ide era radioasa lui speranță, dulcea iubire, minunata aventură. Tânărul nu putea concepe un viitor în care Ide să nu ocupe locul principal. Gândurile sale se întorceau tot timpul la ea: Ide! Ide! Ea era izvorul oricărei bucurii, oricărei fericiri. Fără ea, pământul întreg îi părea o întindere aridă, pustie, un câmp mohorât și dezolant. Dar irezistibilul elan care-l înflăcăra pe Jorgens avea

---

¹⁰⁵ Te salut, cea mai inimoasă țară din lume, salut soarele, cerul, întinderile tale înverzite! (suedeză).

oare șanse să iște vreo reacție favorabilă în inima celei care era obiectul unei atât de fervente pasiuni? Până în prezent, Ide se retrăsese cu înverșunare în dosul zidului de apărare al văduviei sale, consacându-se fără nici o rezervă educației micului James. Când Jorgens era primit în vizită la Tjorpa, ea nu se arăta plictisită față de el, dar nici nu-i dădea vreo atenție deosebită. Surâzătoare și luminoasă, rezerva aceeași primire, caldă și curtenitoare, tuturor prietenilor casei, tuturor celor care erau în relații cu tatăl ei; când Jorgens încerca să rămână singur cu ea sau să se angajeze în vreo discuție mai personală, Ide găsea întotdeauna un pretext ca să scape de el, cu eleganță, și să se alăture celorlalți invitați. Niciodată tânărul Meldgaard nu putuse smulge de la dânsa dovada cât de mică a unei afecțiuni.

Nisse păștea liniștit în mijlocul luminișului, bătând, din când în când, nervos, cu copita în pământ. În bolta înaltă de verdeată cântau și băteau din aripi, nepăsătoare, păsările, în vreme ce miriade de musculițe dansau un tăcut și frenetic balet în raza piezișă a soarelui ce răzbătea prin penumbra frunzișului. Întreaga pădure, scăldată într-o lumină difuză, părea că serbează, în felul ei, acea zi de sărbătoare. Dar în inima lui Jorgens pătrunseseră – aidoma viermelui într-un măr – o tristețe și o melancolie de nespus.

Oare Ide va spune vreodată da? Oare va accepta într-o zi să devină soția lui și să alcătuiască împreună perechea pe care cuteza să și-o imagineze în cele mai îndrăznețe visuri ale sale? Întrebările astea îl obsedau, îl tulburau, iar odată ajuns în stare de descurajare, își răspundea întotdeauna negativ. Atunci cerul se întuneca, iar viața i se părea goală, lipsită de sens.

* * *

— Vreau să-ți vorbesc și încă foarte serios! îi spuse Henrik Meldgaard fiului său, înainte chiar ca acesta să fi coborât de pe cal.

Jorgens îl încredință pe Nisse rândușului și-și urmă tatăl care intrase în casă. Cei doi bărbați se întâlniră în cabinetul de lucru al lui Henrik Meldgaard, odaie mare și luxoasă, cu o fereastră ce dădea spre lacul Vänern. Supunându-se gestului imperios al tatălui său, Jorgens se așeză într-unul din fotoliile aflate în fața imensului birou în stil baroc spaniol.

— Nu mai ești băiatul serios de odinioară, Jorg!

Rostită pe un ton acuzator, fraza dezvălui pe loc o atmosferă extrem de încordată.

— Ce-mi reproșezi, tată?

Ignorând întrebarea, Henrik Meldgaard își aprinse o țigară și contemplă îndelung vulturile fumului albăstrui care se înălțau încet către tavan.

— Afacerea Yvarsen! Lăasă, în sfârșit, să-i scape, laconic.

Chipul lui Jorgens se întunecă.

— Mi se pare că sunt major, replică el și că această „afacere”, cum îi spui tu, nu mă privește decât pe mine!

— Major, major! Baliverne! Ești moștenitorul meu direct, viitorul stăpân și

proprietar al fabricilor Meldgaard! Prin urmare, tot ceea ce se referă la viața ta particulară mă privește și pe mine! Când ești fiul unui vârf al industriei. Jorg, nu-ți mai îngădui un sentimentalism de mic-burghez!

Jorgens se înfurie:

— Sentimentalism de mic-burghez? strigă el indignat. Așa numești tu glasul inimii?

— Inima, răspunse liniștit și cu un surâs ironic Henrik Meldgaard, este un organ esențial în funcționarea organismului uman. Restul ține de imaginație, de o anumită emfază și nu poate decât șoca un spirit realist.

— Iată un cinism cam forțat, tată!

— Sunt, în mod legitim, indignat să-mi văd fiul vârat într-o „poveste de dragoste”, ridicolă și penibilă!

— Dragostea nu e niciodată ridicolă.

— Nu asta e și părerea prietenilor tăi. Lor li se pare nemaipomenit de comic să te vadă îndrăgostit de o femeie de două ori văduvă!

— De ce vă amestecați în viața mea? Ide este încă tânără, e de aceeași vârstă cu mine!

— Nu mă interesează!

— Deci ai ajuns să-ți acoperi ochii și să-ți astupi urechile în fața evidenței, ca să-ți poți justifica blamul și criticile!

Henrik Meldgaard bătu cu un *coupe-papier* în marginea biroului.

— Industria de chibrituri trece printr-o criză gravă! declară el. Trebuie să luptăm din greu ca să ne menținem poziția pe piața mondială. Săptămâna trecută am petrecut nopți întregi discutând cu directorii mei, ca să găsim un mijloc de a scădea prețul de cost.

— Știu bine asta, pentru că eram și eu de față!

— Nu mă întrerupe! Anul acesta va fi un an hotărâtor pentru noi, căci trebuie să facem față concurenței străine, mai ales celei americane și să nu ne lăsăm înlăturați de pe anumite piețe care ne aparțin prin tradiție...

— Sunt perfect la curent cu aceste treburi, tată.

— Cred că nu te îndoiești câtuși de puțin că lupta va fi foarte strânsă, concurența, feroce!

— Am dat vreodată dovadă de nepăsare?

Cu ochii scânteind, Henrik Meldgaard strigă cu asprime:

— De când ești cu mintea la femeia asta, ai devenit însăși imaginea nepăsării, da! Ți se întâmplă din ce în ce mai des să nu vii la fabrică dimineață sau după-amiază, să galopezi prin pădure ca un băiețandru amorezat! Lucrul a devenit intolerabil și-ți cer să respecti, ca toată lumea, programul de lucru și să rămâi la postul tău ca oricare alt director sau inginer!

— Fabrica n-a suferit din pricina plimbărilor melc: nu mi-am încălcat nici una din obligațiile care-mi revin!

— Asta o spui tu, amice! În realitate, patima absurdă te-a făcut nemaipomenit de

distrat. Adesea, când suntem la fabrică și când am nefericirea de a-ți pune vreo întrebare, ești incapabil să-mi răspunzi, abia realizând despre ce e vorba.

— Exagerezi, tată!

— Cătuși de puțin! Și poate că dacă te-ai fi arătat mai puțin neglijent, Lars Bjerne n-ar fi fost ucis acum zece zile în accidentul acela groaznic!

Pălind brusc, Jorgens ripostă:

— N-ai dreptul să-mi impuți acest lucru cumplit! strigă el ieșindu-și din fire. Bjerne a fost înhățat de fierăstrăul mecanic dintr-un atelier de care eu n-am răspuns niciodată! Singurul răspunzător, dacă există vreunul, e inginerul Svenström care dirijează fierăstrăul.

— Care-l dirija, căci am hotărât să fie îndepărtat din funcție.

— Deci ești de acord că nu sunt implicat în treaba aia nenorocită?

În picioare, cu trăsăturile crispate, cei doi bărbați se înfruntau.

— În ce mă privește, articulă cu trufie Henrik Meldgaard, pretind să împărți răspunderea accidentului cu întregul personal al direcției. Într-un astfel de caz, fiecare inginer și fiecare director e vinovat, indiferent de specificul postului pe care-l ocupă. Tu mai ales, fiul meu, tu trebuie să fii cu ochii în patru, să previi toate neajunsurile tehnice, toate stângăciile unor lucrători.

— Dar e absurd! Întreprinderea noastră e mult prea vastă pentru ca eu să pot exercita un astfel de control!

— Înainte de a te fi îndrăgostit de fata doctorului Yvarsen, nu dormeai decât o noapte din două, până într-atât erai de preocupat de supravegherea fabricii. Făceai controale prin toate atelierelor, indiferent de oră... Eram mândru de tine, mulțumit de munca ta. Plin de încredere în viitor, eram convins că după ce eu nu voi mai fi, fabrica va rămâne pe mâini bune.

Schițând un gest de oboseală și oftând din adânc, Henrik Meldgaard se așeză din nou în fotoliu: Jorgens făcu și el același lucru și, timp de câteva minute, tatăl și fiul se priviră în tăcere.

— Sunt dezolat să te văd atât de mâhnit, cuteză să spună Jorgens.

Ridicând din umeri, Henrik Meldgaard zdrobi nervos capătul de țigară în somptuoasa scrumieră de cristal, măiestrit tăiată în fațete, pe care salariția săi i-o oferiseră cu prilejul împlinirii unui veac de la înființarea întreprinderii.

— Accidentul a constituit un șoc pentru mine... mărturisi el cu glas slab. Îl cunoșteam personal pe Bjerne, îi știam situația, familia, așa că m-am simțit groaznic de vinovat, pricepi?

— Pricep, tată, și sunt eu însumi răscolit. Totuși, nu e cazul să insinuezi că de când o cunosc pe Ide, îmi petrec vremea dormind...

— N-am spus decât că lipsești mult prea des de la fabrică, ceea ce e purul adevăr! Sunt de acord că nu porți răspunderea directă pentru moartea nefericitului! Ah, toată povestea asta mi-a scos, pur și simplu, peri albi! Mi-am ridicat toate sindicatele în cap! Un membru al guvernului a venit special de la Stockholm ca să mă tragă la răspundere și

chiar până și pastorul Undset s-a arătat pornit împotriva mea.

— Trebuie să explicăm exact cum s-au întâmplat lucrurile, tată! Am fost foarte afectat de sfârșitul brutal și crud al lui Bjerne și ți-am sugerat imediat să-i oferi văduvei o pensie pe viață. Dar nici tu, nici eu nu ne simțim cu nimic vinovați! Cu o zi înainte de accident, Bjerne s-a dus la nunta surorii sale, a băut zdravăn și n-a închis ochii toată noaptea. Când a venit la lucru, se clătina de oboseală și epuizare. Stând lângă fierăstrăul mecanic, zgomotul uniform al acestuia i-a accentuat starea de somnolență până în clipa în care – aidoma unei păpuși dezarticulate – a căzut peste mașină. Într-un astfel de caz, nici cel mai bun dispozitiv de securitate nu face doi bani.

— Da, dar Svenström, care se afla acolo, ar fi trebuit să-și dea seama că omul nu era apt de muncă și să-l trimită acasă. Nu îngădui, într-un atelier, prezența unui muncitor care abia se ține pe picioare!

— Recunosc că o parte din vină o are inginerul de serviciu și că sancțiunea pe care i-o vei da va fi, probabil, îndreptățită.

— Ne-am cam abătut de la discuția noastră, bombăni Henrik Meldgaard. Fiindcă de fapt era vorba de tine și de grijele pe care mi le pricinuiеști! Aprinzându-și o a doua țigară, Henrik declară accentuând pe fiecare silabă: Situația a durat destul, Jorg, și a început să mi se facă greață de ea! N-am să accept niciodată ca fiul meu să ajungă de răsul comitatului, pricepi? Numele pe care-l porți, te obligă să dai dovadă de un anumit orgoliu!

— Am pătat cu ceva reputația familiei?

— Te faci de răs alergând după o femeie care nu te vrea!

Un fulger de mânie trecu prin ochii lui Jorgens.

— Cine a cutezat să pretindă că nu m-ar vrea? Cine s-a hazardat să facă această afirmație gratuită și răuvoitoare?

— Nu încerca să te fofilezi, cu falsa ta indignare! Se vede clar, cât se poate de clar – dacă vrei să știi – că Ide e cât se poate de indiferentă în ce te privește.

— Nu-i adevărat!

— Dovedește-o! Să vedem, poți să anunți că te-ai logodit cu ea?

— Abia i-a murit bărbatul, tată...

— Recurgi la o scuză jalnică, bietul meu băiat!

Jorgens se ridică și se sprijini de fereastra largă, cu spatele spre cameră și cu fața spre apele scânteietoare ale lacului.

— O iubesc pe Ide și vreau să mă însor cu ea, spuse el pe un ton sec și cu o anumită grabă. Treaba asta mă privește doar pe mine, pe nimeni altcineva. Poale că va fi nevoie de timp, de menajamente...

Roșu de indignare, Henrik Meldgaard strigă:

— Orice-ai spune, să știi totuși că treaba asta ne privește în egală măsură, și pe mine și pe maică-ta. E cu neputință să nu ne intereseze cu cine se însoară fiul nostru! Nu suntem chiar niște fitecine, băiete, ci o familie de neam mare! Se pare că uiți asta! Ai datoria să ții seama de părerile noastre și să ne urmezi sfaturile.

— Tată, dragostea e mai presus de orice!

— Dragostea, mereu dragostea! Ți-ai pierdut mințile? Totuși nu mai ești un băiețandru sentimental! Henrik Meldgaard se ridică brusc, cât era de înalt, și veni lângă fiul său: Îți dau o lună, rosti acesta cu asprime, ca să te logodești cu una din fetele pe care ți-o va alege mama ta!

— N-ai dreptul să te amesteci, într-un mod atât de despotic, în destinele altora! se revoltă Jorgens plin de înflăcărare.

Răspunsul tatălui fu usturător:

— Dacă nu mă ascuți, te dezmoștenesc și-l chem pe vărul tău Olaf ca să mă ajute la conducerea întreprinderii! Iar tu nu vei mai avea nici un drept, nici unul!

10

Tremurând – iritați, dar totodată și consternați – mama și fiul se înfruntară, porniți unul împotriva celuilalt din pricini diferite: pe de o parte grija maternă și mândria de mare aristocrată a mamei, pe de alta, dragostea pătimașă a fiului. Îi despărțea o prăpastie, un abis de netrecut, motiv pentru care nu se înțelegeau, nu se mai puteau înțelege.

Totuși, ziua începuse destul de bine la Kronstuga...

Henrik Meldgaard și Jorgens se reîntorseseră de la fabrică, pentru masa de prânz, aducând o veste importantă: încheierea unui contract ce prevedea vânzarea unei mari cantități de marfă guvernului indian. Lupta împotriva concurenților străini fusese foarte strânsă, mai ales împotriva americanilor, dar până la urmă, toți fuseseră înfrânți, iar semnarea contractului reprezenta triumful personal al lui Henrik Meldgaard. Așa că stăpânul de la Kronstuga poruncise să se servească șampanie, iar masa se desfășurase în deplină veselie și voie bună, fiecare străduindu-se să evite cu grijă subiectul care frământa familia.

Ca în fiecare sâmbătă, Hedwig Meldgaard invitase câteva prietene ce urmau să sosească în cursul după-amiezii și să rămână la masa de seară. După ce-l anunțase pe fiul ei că recepția va avea un caracter deosebit fiindcă îi va oferi ocazia să cunoască câteva tinere aparținând celor mai de seamă familii din comitat, tinere pe care ea, mama lui, le socotea demne de moștenitorul familiei, Jorgens nu-și ascunse nemulțumirea; ca să scape cu fața curată, îi spuse mamei sale că trebuia să se ducă la fabrică, unde avea de rezolvat o treabă extrem de urgentă. Numai că fabrica – fiind sâmbătă după-amiază – era, bineînțeles, închisă. Scandalul izbucni imediat cu violență.

— M-am săturat până în gât de certurile astea! strigase Henrik Meldgaard, înfundându-și pălăria pe cap și plecând furios să-și facă plimbarea zilnică prin pădure.

Sub pretextul că se duce să se schimbe, Jorgens voise să se refugieze în apartamentul lui, dar mamă-sa venise după el. Se treziră amândoi în vasta cameră de zi, pe care tânărul Meldgaard o amenajase și o mobilase după propriul său gust.

Atașat de tot ce era modern, Jorgens dorise o odaie luminoasă, sobră și funcțională. Două din laturile vastului dreptunghi ce alcătua odaia erau din sticlă și aluminiu și dădeau – una, spre copacii din Kronstuga, iar cealaltă spre apele scânteietoare ale lacului Vänern. Prin liniile sale drepte sau curbe, mobilierul – mese lungi și joase acoperite cu marmoră, fotolii în formă de scoică, lămpi cilindrice – părea a fi ilustrarea unui manual de geometrie euclidiană. Câteva sculpturi și trei tablouri abstracte completau decorul.

Dornic să atenueze, într-un fel, discuția mult prea pătimașă pe care o avusese cu mama sa, Jorgens puse un disc la electrofon și dădu drumul aparatului să meargă.

— Iarăși muzica asta oribilă! strigă Hedwig Meldgaard chiar de la primele note. Știi că jazzul îmi provoacă dureri de cap, dar – ca să-mi faci în necaz – ai pus acest disc.

— Scandalul devenise pur și simplu insuportabil, mamă, așa că m-am gândit că muzica...

— Vrei să spui că vacarmul ăsta e muzică?

— Nu trebuie să condamni această muzică dacă n-o înțelegi...

— Să nu schimbăm subiectul, Jorg... E vorba de viitorul tău, nu de jazz...

— Cred, că în legătură cu acest lucru, nu mai avem ce discuta.

— Așa că vei lua parte la recepția mea...

— Cu neputință, trebuie să mă înapoiez la birou...

— Minți, birourile sunt închise!

— Unele detalii din contractul pe care abia l-am semnat...

Hedwig Meldgaard bătu în podea cu bastonul ei de fildeș:

— Recepția asta am organizat-o special pentru tine, Jorg! N-ai să-mi faci rușinea să nu vii!

— Mamă, eu...

— Vreau să-mi dai cuvântul că vii, și asta acum, pe loc!

— Înțelege, mamă, că fetele pe care le-ai invitat nu mă interesează și nu mă vor interesa niciodată!

— Dar nici măcar nu le-ai văzut!

— Le cunosc.

— Nu pe toate...

— Seamănă între ele, ca două picături de apă...

— Dar văduva ta ce are, mă rog, atât de deosebit? Prin ce diferă de fetele pe care vreau să ți le prezint? Nimeni nu e unic, băiatul meu, și fata doctorului Yvarsen nu face excepție de la regulă.

— Totuși, în ochii mei, ea e cu totul deosebită de celelalte, mamă.

— Prin ce?

— Prin simplul fapt că o iubesc! Iată pentru ce orice comparație este de prisos, așa că trebuie exclusă dinainte!

— Îți bați joc de mine, Jorg, ăsta nu-i un răspuns serios!

— Pentru mine este și te rog să mă crezi!

— Cutezi să te împotrivești fățiș voinței tatălui tău?

— Dragostea mea față de Ide este mai presus de toate considerațiile voastre dictate de interes. Nu mă voi pleca în vecii vecilor în fața acestui gen de tutelă.

— Dar, dragul meu, ceea ce ne preocupă pe noi este tocmai viitorul, fericirea ta! Ar trebui să ne fii recunoscător că vrem să evităm o căsătorie nepotrivită, chiar deplasată, atunci când există atâtea fete tinere care ar fi în culmea fericirii să se mărite cu tine...

— Mamă, cum poți să împingi părtinirea până acolo, încât să vorbești de o „căsătorie deplasată”? Doctorul Yvarsen este o celebritate națională, știi tot atât de bine ca

și mine! Doctor universal recunoscut, chirurg emerit, savant eminent, a contribuit din plin la gloria țării noastre. E primit la Curte, are prieteni în guvern, relații în lumea întreagă și o influență încă destul de mare. Nu-ți înțeleg deloc ostilitatea în ceea ce privește o eventuală alianță între familia lui și a noastră.

— Da! Yvarsenii fac parte – ca și noi – dintre familiile de vază ale țării, aici sunt perfect de acord cu tine!

— Ba sunt chiar mult mai cunoscuți decât noi! Numele lui Jan Yvarsen este cunoscut de mai toți suedezi, în vreme ce noi...

— Nu minimaliza situația și reputația noastră, Jorg... Tatăl tău este stăpânul necontestat al întregii industrii de chibrituri din Suedia...

— Jan Yvarsen e un medic care a îngrijit și vindecat mii de oameni! Ori asta nu-i chiar un lucru lipsit de importanță!

— Să nu ne abatem de la discuția noastră, băiete dragă! Opoziția mea nu vizează câtuși de puțin familia, care este una dintre cele mai onorabile, ci însurătoarea ta cu o văduvă, cu o femeie care, după două experiențe matrimoniale, nu mai este nici măcar o Yvarsen și nu mai poate avea puritatea inimii și puritatea sentimentelor pe care ți le-ar putea oferi o fată tânără.

— Ide are aceeași vârstă ca și mine, e frumoasă și atrăgătoare.

— Nu asta e problema, ci însăși situația Idei care creează un obstacol de netrecut.

— Nu vreau să-mi strie viața, din pricina unui așa-zis „obstacol” pe care-l socotesc absurd!

— Află că în comitatul nostru vom găsi partide dintre cele mai strălucite.

— Mamă, eu am ales...

— Gândește-te la Karin Vising, de pildă, prietena ta din adolescență... O fată splendidă, inteligentă, spirituală, sportivă, crescută într-un pension elvețian. S-ar părea că dintre toți tinerii din regiune, pe tine te preferă.

— Iartă-mă, mamă, dar pudoarea sentimentelor nu prea pare a fi punctul forte al tinerelor persoane pe care le cunoști. Zarva, confesiunile lor sunt de o indiscreție jenantă!

— Cât poți fi de încăpățânat! Tendința asta a ta de a spune întotdeauna nu, de a mă contrazice tot timpul...

— Karin nu reprezintă nimic pentru mine. Nu pot totuși să inventez niște sentimente inexistente numai ca să-ți fac plăcere!

— Ați fost totuși foarte apropiați; adică să nu mai fi rămas nimic din această camaraderie? Văd, într-adevăr, că-ți reneghi tot trecutul... Odinioară erai atât de fidel amicițiilor tale...

— Sunt și acum. Dar Ide e altceva, înțelegi? Pe Ide o iubesc... Și nu cu o pasiune trecătoare, o iubesc din toată ființa mea, e o dragoste pe care numai moartea ar putea-o stinge.

Și iată că încă o dată Jorgens o înfrunta pe mamă-sa. Aceste discuții dure îi făceau să sufere. El, care se înțeleșese întotdeauna atât de bine cu mama sa, o vedea acum

coalizându-se cu ceilalți împotriva lui, furioasă și plină de ranchiună. Scandalurile nu erau câtuși de puțin agreate la Kronstuga, proprietatea familiei Meldgaard – locuință vastă și luminoasă ce se ridica pe malul lacului Vänern – așa că Jorgens asista – cu un fel de mânie neputincioasă – la înrăutățirea relațiilor dintre el și părinții săi; cu atât mai mult cu cât era mândru că făcea parte din vechea familie Meldgaard și că era sortit să ia locul părintelui său în fruntea puternicei industrii creată de strămoșii săi.

Hedwig Meldgaard să-și fi dat oare seama de tulburare? Căci, bătând din nou, cu bastonul ei de ivoriu, în podea, spuse pe un ton dur și trufaș:

— Ești un visător, băiete, un visător incorigibil! Mai întâi, că ridici întruna osanale unei femei care pare a fi cu totul indiferentă în ce te privește. Spune, nu-i un lucru de-a dreptul smintit?

Jorgens își privi mama cu o mirare îndurerată. Oare să se fi înstrăinat atât de mult unul de altul, încât ea nici măcar nu mai șovăie să se folosească de niște argumente care lui îi făceau rău? Își înghiți reproșurile care-i stăteau pe buze.

— Ești mult prea crudă cu mine, șopti el, și dădu să iasă din cameră.

— Rămâi! ordonă poruncitoare Hedwig Meldgaard.

— De ce? Ca să fiu, în continuare, tratat ca un puști?

— Pentru o mamă, fiul ei rămâne întotdeauna un puști, spuse Hedwig Meldgaard, a cărei voce își regăsise în mod miraculos, blândețea de odinioară. Vino lângă mine, încearcă să mă înțelegi, nu-ți vreau decât binele, Jorg, băiatul meu; te-ai gândit că femeia asta are un copil? Ce-ai să faci cu el?

O sclipire de înflăcărare juvenilă apără în privirea lui Jorgens.

— Copilul are nevoie de un tată, așa că voi fi tatăl lui! Să crești un copil mi se pare o treabă minunată!

— Chiar pe al altuia.

— E copilul Idei...

— Și al lui Norbert Verneuil. Într-adevăr, pasiunea te-a făcut să-ți pierzi mințile, să nu mai raționezi!

— Cum, mamă, tot nu pricepi ce înseamnă cuvântul „dragoste”?

— Semnificația acestui cuvânt am cunoscut-o înaintea ta, Jorg, așa că voi trece peste lecțiile tale.

— Odinioară, mamă, erai plină de dragoste și de înțelegere; acum, vorbele tale dovedesc o uscăciune a inimii care mă surprinde.

— Încerc doar să te apăr împotriva ta însuși, bietul meu copil! Căsătoria e un lucru mult prea serios și prea grav ca s-o faci doar dintr-un capriciu!

Jorgens simți că răbdarea îi ajunsese la limită:

— Un capriciu! Dar tocmai în asta constă eroarea! De câte ori să-ți repet că dragostea mea pentru Ide este un sentiment profund, definitiv, că nimeni și nimic, mamă, nu va putea să mi-o înăbușe!

Cu gesturi febrile, își aprinse o țigară.

— Și, la urma urmelor, sunt major, continuă el cu violență. Sunt sătul de veșnicele amestecuri în viața mea intimă! E treaba mea să-mi aleg nevasta, e treaba mea și nu a altcuiva! Iar această alegere, am și făcut-o! Așa că nu vă mai rămâne altceva decât să fiți de acord!

— Să fim de acord! strigă la rândul ei Hedwig Meldgaard, ieșindu-și din fire. Cum îndrăznești să-mi arunci în față asemenea impertinențe? Avem dreptul și datoria să ne ocupăm de însurătoarea ta și vom ști să ne opunem cu îndârjire planurilor tale smintite!

— Voi trece peste orice opoziție! Un Meldgaard adevărat are curajul să-și ducă întotdeauna hotărârea până la capăt!

— Un adevărat Meldgaard trebuie să pună întotdeauna rațiunea înaintea pasiunii!

— Să isprăvim, mamă! Disputa asta n-are nici un rost!

— Ai uitat de amenințarea tatălui tău?

Jorgens – care și trecuse dincolo de prag – se întoarse brusc, în odaie, foarte palid...

— O, nu, n-am uitat! strigă el indignat. Știu că are intenția să mă dezmoștenească în favoarea lui Olaf.

— Nu e o intenție, ci doar o amenințare!

— E revoltător, fie și numai faptul că s-a putut gândi la așa ceva! Să mă dea la o parte și să pună în locul meu un băiat care habar n-are de munca din întreprinderile noastre și care nu știe altceva decât să alerge după fuste...

— Principalul e că unchiul tău n-a avut niciodată motive să se plângă de Olaf, așa cum avem noi, în legătură cu tine!

— Deci, strigă Jorgens în culmea indignării, nu veți șovăi să mă alungați, numai pentru simplul motiv că nu sunt de acord să-mi alegeți nevasta și că doresc – așa cum de altfel e și firesc – să mă însor cu femeia pe care-o iubesc! Și pe cine ați ales să-mi ia locul? Un băiat care nu are nici o calitate, care nu e nici măcar conștient de sarcinile, de îndatoririle, de răspunderile care-i revin în profesia asta. Adică el să adune roadele muncii mele alături de tata?

— N-ai decât să fii ascultător, Jorg, și nu se va întâmpla nimic din toate astea!

— Nu voi ceda pentru nimic în lume în fața șantajului! De altfel chiar crezi că tata mă va dezmoșteni în profitul lui Olaf? O astfel de măsură ar fi absolut ilegală! Știi bine că nu voi ceda, că-mi voi apăra drepturile! Contractul ăsta cu guvernul indian cui crezi că-l datorează? Lui Olaf? El sau eu am stat săptămâni în șir la New Delhi ca să urmăresc niște negocieri anevoioase?

— Nimeni nu-ți neagă meritul în tranzacție...

— Ca să-mi pot da seama de nevoile exacte ale economiei indiene în materie de lemn de construcție, de lemne pentru foc sau în diverse alte scopuri, dar mai ales de lemn pentru chibrituri, am făcut mii de kilometri cu Jeepul sau călare, am bătut toate provinciile, de la poalele munților Himalaia și până la mare. Ca să-i fac pe interlocutorii mei să se simtă la largul lor, pentru a le câștiga încrederea și prietenia, pentru a-i înfrânge pe concurenții americani, am învățat până și limba hindi, limba oficială a Indiei

independente! Pot afirma, fără să mă laud, că n-am dat înapoi din fața nici unui efort, a nici unei greutăți; de ce? Ca să fiu, acum, frustrat de reușită? Nici dacă aș fi săvârșit o crimă n-aș fi fost tratat mai aspru și mai nedrept! Dacă aș fi iubit o femeie nedemnă, aș fi înțeles ca orgoliul vostru să fie lezat. Dar fata doctorului Yvarsen? Așa că, mamă, dă-mi voie să mă revolt împotriva acestei orbiri îndărătnice, împotriva acestei idei preconcepute față de Ide, numai pentru că a avut nenorocirea să rămână de două ori văduvă! Mă revolt împotriva unei flagrante, unei abominabile inechități; voi lupta din toate puterile mele împotriva arbitrariului unei atitudini jignitoare, umilitoare!

— Mergi mult prea departe, murmură Hedwig Meldgaard, dezorientată în fața impetuoșității și a protestelor atât de categorice; povestea cu dezmoștenirea nu-i decât un proiect... foarte vag...

— Mamă, fac apel la conștiința ta! Ea îți va spune că o astfel de atitudine ar fi o rușine atât pentru casa, cât și pentru numele nostru!

Cuvintele o arseră pe Hedwig ca șfichiul, unui bici.

— S-ar putea să ai dreptate, murmură ea brusc îmbătrânită, plecându-se în fața fiului ei.

Trântită cu putere, ușa se închise în urma lui Jorgens.

* * *

Soarele inunda curtea și grădina plină de flori de la Kronstuga. Orbit de lumină, Jorgens rămase câteva clipe nemișcat, pe peron, apoi se năpusti și coborî treptele în goană. Auzise nechezatul caracteristic, puțin sălbatic, al lui Nisse, armăsarul cel negru care, la rândul-i, recunoscuse și el pasul stăpânului său. Totuși, nu se îndreptă spre grajd, ci spre garaj: ca să-și potolească mânia pe care o simțea năvălind din străfundurile ființei sale și urcând în el cu violența unui vulcan, râvnea viteza amețitoare care să-i dea senzația unei puteri nelimitate... Se așeză deci la volanul mașinii sale – un Jaguar lung, de curse – și puse motorul în funcțiune. Mașina trecu ca un bolid prin fața peronului, sub privirile încremenite ale primilor invitați și se îndreptă către oglinda strălucitoare a lacului Vänern.

Apucând-o pe drumul care mergea paralel cu lacul și cu pădurea, Jorgens se simți cuprins de o mare liniște. Uitase de griji, era singur pe lume, singur cu dragostea și cu mașina sa. Cu surâsul pe buze, apăsă pe accelerator. În fața lui se întindea spațiul infinit, unde putea să profite din plin de viteza la care se preta motorul. La liziera pădurii, întrezări brusc două siluete cunoscute: Ide și micul James! Fericit, dar totodată intimidat, frână, făcând pneurile să scrâșnească îndelung.

— N-ați vrea să urcați? întrebă el aplecându-se spre Ide și spre James, care se apropiaseră de mașină.

11

Hugo atacă rondoul din concertul pentru vioară de Brahms. Simțea că sala era transportată, fermecată de cântecul lui, în timp ce el – cu totul indiferent la cei din jur – interpreta lucrarea aidoma unui somnambul. Se simțea atât de departe de public... Era al cincilea concert dat la Kyoto, primele patru neputând potoli entuziasmul debordant al melomanilor locali. Presa salutase în Hugo pe unul dintre cei mai mari violoniști europeni ai epocii, susținând că era singurul care izbutise să-i facă pe japonezi să-l înțeleagă pe Brahms.

La hotelul unde trăsesse, se bucura de o solitudine excesivă și cele mai mici dorințe îi erau îndeplinite cu o fervoare fără egal. Dar Hugo era sătul până în gât de interviuri, de recepții și de sporovăială mondenă. Zarva din jurul lui începuse a-l incomoda. Așa că de îndată ce aflase despre aprecierile criticii, se retrăsese în lumea lui interioară, se refugiase în labirintul complex al sufletului.

După ce sosise în Japonia, felul său de a interpreta căpătase unele accente dramatice și criticii începură să vorbească despre o nouă fază în cariera lui de virtuoz, să presupună că ea se datora influenței Extremului Orient. Aprecierile și presupunerile muzicologilor îl făceau pe Hugo să surâdă amuzat. Erau atât de naivi și, în fond, atât de nepricepuți! Căci motivele psihologice pe care le invocau pentru a explica măreția și frumusețea interpretării sale, accentele adesea sfâșietoare – dovada geniului său – erau deplasate și eronate. Analizele cele mai subtile și mai amănunțite se dovedeau totuși departe de realitate. În concluzie, „noua lui manieră” – mai umană și mai impresionantă – de a interpreta compozițiile marilor maeștri reflecta de fapt extraordinara transformare ce avusese loc în adâncurile ființei sale. Din acea noapte de neuitat de la Tjorpa, când acceptase să se despartă de Judith, simțea cum crește în el o nostalgie fără margini, o nostalgie al cărei motiv nu-l putea încă dibui, dar care – pe zi ce trecea – îi năpădea sufletul. Lucrul cel mai surprinzător era că adesea acel sentiment ciudat îl cufunda într-o mahnire, din care nici chiar muzica nu mai era în stare să-l scoată și să-i redea curajul.

Ovațiile izbucniră de pretutindeni, în sală, se amplificară, se transformară într-un adevărat uragan. Hugo se înclină ca de obicei, politicos și rece, apoi – conform ritualului sălilor de concert – strânse mâna dirijorului și primului violonist. Publicul știa că nu avea obiceiul bisurilor și că respecta cu strictete programul; așa că, după ultimul val de aplauze, deosebit de însuflețite, asistența nu mai insistă și Hugo se retrase în cabina lui. După câteva minute, o mașină puternică îl ducea spre Nara, unde fusese invitat să stea în casa unui prieten japonez.

În ochii săi de artist, această casă părea întruparea unui vis. Vasta și feerica

locuință, al cărei plan capricios de împărțire a camerelor putea fi modificat, după dorință, prin numeroase paravane și pereți mobili, avea o mulțime de verande tăcute, luminate noaptea de lanterne chinezești, care te invitau la destindere și meditație. Hoshinô, prietenul său, era un om înțelept și cultivat, care stăpânea la perfecție arta subtilă a decorațiunilor interioare. Trei flori dispuse cu grație într-un vechi vas de ceramică, un rulou vertical de mătase reprezentând un peisaj ce se etaja spre înălțimi inaccesibile și un fir de pai de orez împodobit cu un discret motiv geometrie erau suficiente ca să dea unei odăi o tentă artistică rafinată. Devotamentul său față de Hugo, pentru care nutrea o admirație înflăcărată, era fără margini.

— Dacă ai ști cât de obositoare e gloria! îi spuse Hugo întorcându-se de la concert.

— Pari zdrobit! remarcă Hoshinô.

Foarte palid, dar cu ochi strălucind, violonistul oftă plictisit.

— Concertele nu-mi mai produc aceeași bucurie ca odinioară, mărturisi el.

— Vrei să mănânci? Ți-am pregătit o surpriză chinezească.

— Mai curând, dă-mi un *sake!*¹⁰⁶

— Beatitudinea produsă de alcool este înșelătoare.

— Nu mă mai pot refugia în muzică, Hoshinô. Cel puțin, sakeul îmi va reda liniștea.

— O liniște falsă!

— Principalul e să uit.

— Ai ceva anume de uitat?

— Aș vrea să mă smulg din nostalgia care a pus stăpânire pe mine.

Se opri brusc și, după o clipă de tăcere, încercă să schimbe discuția.

— Ce părere ai despre femeii, Hoshinô?

— Femeia este podoaba existenței noastre terestre, giuvaerul cel mai strălucitor! Nu trebuie să devii însă robul ei, s-o divinizezi, ci doar s-o iubești.

— Ai cunoscut patima?

— Ca orice bărbat adevărat!

— Dar i-ai descoperit și limitele? Știi că dragostea poate crea legături mult mai puternice decât crezi?

— Da, știu, dar atașamentul de care vorbești este foarte periculos; i-a dus pe mulți bărbați la pierzanie!

— Parcă viața ce e altceva decât o aventură periculoasă?

— Da, dar în timpul primejdiei, spiritul bărbatului trebuie să fie lucid, iar starea sa permanentă trebuie să fie detașarea.

— Mie, dimpotrivă, îmi place să mă atașez...

Dezamăgit, Hoshinô clătină încet din cap.

¹⁰⁶ Rachi de orez (japoneză).

— *Yama e nobotte sita no kesiki o miorosu no ga suki desu!* rosti japonezul, sarcastic.

— Vrei să traduci? Nu cunosc încă suficient de bine frumoasa voastră limbă ca să înțeleg ce-ai spus.

— *Îmi place să urc un munte și, din vârful lui, să contemplan priveliștea câmpiei.*

— Dragul meu Hoshinô, prefer să fiu eu însumi prezent în câmpie.

— Mi-am dat seama de un lucru, prietene: că ești chinuit de amintirea unei femei, a unei femei care a rămas în Europa...

— Ai priceput foarte repede...

— Preferai să tac?

Hugo ridică mâna.

— Cătuși de puțin. Nu ți-am reproșat că ai fi indiscret...

Hoshinô deveni puțin distant:

— Supa e servită, spuse el.

Violonistul schiță un gest de silă.

— Ți-am mai spus că nu mi-e foame!

— Iar eu ți-am mai spus că nu vreau să bei sake, că nu vreau să te distrugi! Mai ai și mâine un concert.

— Aș vrea să-mi dai un sfat...

— Cu neputință! Știu ce-ai vrea să mă întrebi, știu ce arzi de nerăbdare să discuți...

— Îmi ești totuși prieten, Hoshinô! N-aș putea să-mi deschid sufletul în fața ta, să-ți împărtășesc gândurile care mă frământă?

Hoshinô schiță un gest de refuz.

— Nu, fiindcă e vorba de un domeniu unde fiecare bărbat se află singur cu conștiința sa, așa că tot singur trebuie să și hotărască! Află că citesc în ochii tăi, îmi dau seama din inflexiunile glasului că te numeri printre bărbații tulburați de chipul unei femei.

Sprijinit de balustrada verandei, cu trăsăturile contractate sub fruntea înaltă și palidă, Hugo părea să scruteze marginile nopții.

— Deci cunoști adevărul... spuse el cu însuflețire. Acest chip mă urmărește, mă obsedează... Iar muzica nu mă mai poate ajuta în nici un fel!

O adiere de vânt stinse lanterna chinezească și cei doi bărbați rămaseră în întuneric. Glasul prietenului său se preschimbă într-o șoaptă.

— Dacă ești obsedat de imaginea unei femei – spune un vechi proverb al samurailor, ucide-o sau posed-o! Restul e nedemn de un bărbat!

— Dacă aș ucide-o, ar trebui să mă sinucid și eu.

— Atunci, spuse Hoshinô dintr-o răsuflare, întoarce-te lângă ea și posed-o!

12

„Judith, Judith, singur lângă lampa mea, îți scriu, îți vorbesc, mi te închipui acolo, la «Santa Monica» în cea limpede lumină mediteraneană unde am fost atât de nebunește îndrăgostiți unul de altul. Ireparabile tempus fugit... scrie poetul. Vom mai putea regăsi vreodată încântarea din primii ani ai dragostei noastre? Sau acea fericire s-a dus pentru totdeauna? Întrebarea mă tulbură, mă obsedează, nu-mi dă pace.

Da, știu, conținutul acestei scrisori te va surprinde, poate că te va indigna, dar trebuie să-ți spun ce simt de când ne-am hotărât atunci, la Tjorpa, să ne despărțim, ruptură pe care tu ai socotit-o necesară și inevitabilă.

Mă simt singur și pierdut, ca un biet copil – cutez s-o spun – și aș vrea să strig adevărul, în gura mare, să-l știe toată lumea! Căci, află Judith, că după ce tu m-ai părăsit, m-a părăsit și muzica! Muzica... Am crezut că ea era singura mea iubită, că-mi va umple întreaga viață! Greșeală! Astăzi – și nădăjduiesc cu înfrigurare că nu e prea târziu – înțeleg că numai arta nu e de ajuns să dea sens vieții. Mărturisirea mă doare! Artă a ocupat și ocupă un loc foarte important în viața mea. Din cea mai fragedă vârstă am simțit un entuziasm de nedescris față de muzică și poezie. Elanul ce mă mâna spre creația artistică era atât de minunat... Adolescent, aveam un adevărat cult față de Schiller și de Beethoven. Nu aveam posibilitatea să-mi cumpăr cărți sau partituri, dar le împrumutam de peste tot. Nesfârșitele nopți albe! Lumea era atunci, pentru mine, ca o odă! Mai târziu, a urmat marele port Hamburg, cu permanenta lui invitație la plecare, portul care mă făcea tot timpul să visez la necuprinsa mare... Afinitățile mele se schimbaseră, deveniseră mai romantice. Zeii mei se numeau acum Hölderlin, Kleist, Schubert, Schumann! Mozart începea și el să mă cucerească! Amintiri de neuitat!

După asta, datorită fie, am cunoscut strălucitoarea feerie de la «Santa Monica». Îmi plăcea să urc până sus la «Madona neagră», îți aduci aminte? Dintr-un anumit loc al aceluși drum se vedea întregul orașel Cap-Ferrat, cu Villefranche și rada sa, în dreapta, și cu Saint-Jean, în stânga. O bancă, drept în mijlocul straturilor cu garoafe... O tăcere pe care aproape că puteai s-o pipăi cu mâna, decorul învăluit în soarele după-amiezii... Vremurile moderne dispăreau, mi se păreau ceva înșelător. Nu mai credeam în prezent, mă simțeam transportat în antichitate. Secolul nostru de oțel și sticlă pierdea în neant și în locul lui apărea un altul, cu construcții ideale: de pildă, un templu grec ivit pe țărmul mării, coloane albe pe promontoriul stâncos. Apollo și Dionisos, împreună! Și în această atmosferă, auzeam răsunând muzica lui Mozart. Fiindcă nu m-am putut gândi niciodată la un templu grec fără să-l asociez, în mintea mea, cu operele lui Mozart! De îndată ce viziunea arhitecturii luminoase îmi apărea în fața ochilor, auzeam și primele note, la fel

de limpezi și de luminoase, aidoma unor picături de argint-viu. Năpădeau templul acela alb, făcându-l să pară, într-un anume fel, parcă aerian, cu o structură extrem de delicată. Muzica însuflețea marmora, îi înlătura greutatea și frontonul aceluia templu se înălța mereu, despiciând bolta cerească, se înălța sus, tot mai sus...

Iată-mă vorbind despre arhitectura greacă, eu care – ți-o mărturisesc cinstit – voiam să-fi scriu o scrisoare de dragoste. Ce om ciudat sunt, nu-i așa? De ce sentimentele, impulsurile inimii mele sunt întotdeauna dominate de interesul, mult prea pătimaș, pentru tot ce e frumos? Fiindcă, de fapt, sentimentele mele sunt adevărate, chiar dacă uneori sunt disimulate de înflăcărea cu care ridic în slăvi muzica.

Înainte de a fi violonist, sunt om, un om care are simțire și inimă! Și care are, de asemenea, și unele amintiri deosebit de dragi. Adu-ți aminte, Judith... Varșovia, în primul an când ne-am căsătorit... Ce public minunat, plin de căldură și de entuziasm! O sală de concert plină de un tineret care vibra. Tu stăteai în rândul al doilea, îmbrăcată într-o rochie neagră, de satin, iar ca singură podoabă, ca singură bijuterie – dacă pot spune astfel – aveai o orhidee albă. Vezi că n-am uitat nimic? Cât de sfâșietor e cântecul trecutului, iubita mea! După concert, am plecat amândoi să vizităm orașul. Noaptea era atât de plăcută! Ne-am plimbat pe vechile și pitoreștile străduțe medievale, strămte și întortocheate, privind plini de încântare căsuțele cu foișoare. Ici și colo mai vedeai câte o cafenea deschisă și, uneori, doi sau trei clienți întârziați apăreau în pragul unei uși, ca să ne privească. Dar iată că pe neașteptate, a început să plouă, iar noi ne-am adăpostit sub portalul unei biserici. O construcție în stil gotic, roasă și înnegrită de vreme. Ca pretutindeni, și în Polonia războiul își lăsase peste tot urmele. Urme de gloanțe pe timpanul bisericii, părți întregi din podoabele sculptate, spulberate de obuze. Sfinți decapitați, apostoli mutilați...

În jurul nostru, luminile se stingeau una câte una. Aveam impresia că suntem singuri pe lume sub portalul acelei biserici devastate. În fața noastră, se întindea o piață ce lucea din pricina ploii și pe care o lumina, slab, un singur bec cu gaz... Ne țineam de mână și, din când în când, ne adresam câte un surâs complice, fericiți ca niște copii care au chiulit de la școală... Apoi, după ce-am aruncat o ultimă privire spre statuile mutilate, am părăsit portalul bisericii și ne-am aventurat, din nou, prin orașul adormit. Nu dădeam nici cea mai mică atenție ploii persistente, întocmai ca acei îndrăgostiți de douăzeci de ani pe care-i vezi prin unele cartiere ale Parisului... O bucurie de nedescris coborâse în inimile noastre. De ce? Mi-e peste puțină să-ți răspund. Regăsisem amândoi plăcuta și tandra intimitate, minunata noastră singurătate în doi. Din când în când, ne opream ca să ne îmbrățișăm și să ne sărutăm îndelung, ca și cum am fi făcut acest lucru pentru prima oară. În noaptea aceea, în camera noastră de hotel, am citi în ochii tăi iubirea deplină, totală. O. Judith...

Amintirile îmi sfâșie sufletul, îmi ard inima!...

Adu-ți aminte de o altă noapte nemaipomenită, când ne-am rătăcit pe undeva, prin fundul Manhattanului. În plin Harlem! Dădeam atunci o serie de concerte la Carnegie

Hali și coborâsem în Park Sheraton. De îndată ce aveam câteva ceasuri libere, mă duceai să-mi arăți unele din secretele celei mai mari cetăți din lume: New Yorkul! Încă de la prima mea întâlnire cu el, am fost fascinat de acest oraș grandios și zgomotos, care pare să fie pe măsura secolului nostru.

Dar iată că iar mă pierd în generalități! Sunt incorigibil! Înclinarea către abstracțiune va sfârși prin a te face să te îndoiești de sinceritatea mea! Deci, plecasem să ne plimbăm pe strada 125, dincolo de Mount Morris Park... Se făcuse foarte cald, aerul ne apăsa și, la majoritatea ferestrelor vedeam negri, în cămăși cu mânecile suflecate, încercând să respire puțin aer proaspăt. Uneori, din vreun bar invizibil, ajungeau până la noi sunetele stridente ale muzicii de jazz. Adolescenți fără nici o treabă lânzeau prin colțurile străzilor și, cu inconștiența nepăsătoare, proprie vârstei și condiției lor, fluierau admirativ când treceai pe lângă ei.

Ambianță cam ireală, atmosferă de film! Erai foarte veselă în acea seară și chiar ai schițat un pas de dans în ritm de swing! Ne simțeam – aș spune aproape cu furie – extrem de tineri! Ne îmboldea o dorință nebună de a ne cheltui. Muzica de jazz era atât de ațățătoare, încât aveam impresia că aerul era încărcat cu electricitate... Am mers întruna, pe niște străzi interminabile, străjuite de clădiri înalte și monotone. Ori de câte ori ne încrucișam cu vreo mașină a poliției, agenții ne priveau plini de curiozitate, cum privești unele animale ciudate. Cred că ne luau drept niște străini excentrici. Până la urmă, ne-am trezit într-o fundătură sumbră, neștiind încotro s-o apucăm ca să ieșim din Harlem. Ne-am adresat unei fetițe negre care, cu toată ora înaintată, se mai juca încă pe trotuar. Glasurile noastre au speriat-o și fetița a fugit ascunzându-se în dosul unei palisade dărăpănate. Cât de ciudat pare totul, rememorat astfel! Apoi am auzit zgomotul regulat al unui baston care lovește caldarâmul: era un orb care venea după noi, pipăind pereții. L-ai întrebat același lucru ca și pe fetiță, dar el nu ți-a înțeles întrebarea și ți-a vorbit de un cabaret, de un fel de „bombă”, situată în fundul unui labirint de coridoare, într-o casă dărăpănată. Atrăși de mister, seduși de aventură, ne-am hazardat în încâlcitura de coridoare și de scări, ca să ajungem, până la urmă, într-o curte interioară unde câțiva negri cântau muzică de jazz, în mijlocul unui public așezat pe scaune pliante și aprovizionat din belșug cu bere și suc de fructe. Venirea noastră i-a deranjat și mulți dintre ei și-au exprimat nemulțumirea cu glas tare. Eram singurii albi în toată mulțimea aceea de negri! Prezența noastră îi deranja, le strica obiceiurile. Cu un aer ostil, dar hotărât, trei băieți se îndreptară către noi, vrând să pună mâna pe mine și să-mi aplice, probabil, câteva lovituri. Eram prinși ca într-o cursă, căci în jurul nostru cercul începuse să se strângă. Atunci, ție ți-a venit ideea care m-a salvat. Mi-ai șoptit la ureche să le dau de înțeles că eram cu însumi muzician, mare amator de jazz. N-aveam de ales, așa că, la fel ca Diogene, care a demonstrat mișcarea, mergând, m-am năpustit în mijlocul instrumentiștilor. Am înșfăcat un clarinet – instrument la care cântasem odinioară, la Hamburg și față de care am avut întotdeauna o anumită predilecție – și am cântat... La început, cu un entuziasm simulat, apoi adevărat. Cunosând numeroase teme de jazz

clasic și modern, am improvizat o muzică într-un ritm îndrăcit. În noaptea aceea, am descoperit, spre propria mea uimire, că eram în stare să electrizez și mulțimea unor fanatici ai jazzului! Firește că uluirea celorlalți cântăreți a fost de scurtă durată; au început să mă acompanieze imediat și concertul s-a încheiat într-o asemenea veselie generală, încât am fost purtați în triumf! Amintiri...

Da, primii ani ai căsniciei noastre se numără printre cei mai frumoși din viața mea. Trăiam într-o stare de continuă fericire! Ce s-a întâmplat mai pe urmă? Am fost oare prea fericiți și am atras invidia zeilor? Oh, nu neg nicidecum partea mea de vină! Știu că primele semne de plictiseală în această dragoste a noastră – dragoste care ne făcea să trăim ca într-un fel de vis și care ne împingea tot timpul, unul în brațele celuilalt – eu le-am dat. Sunt încredințat că n-am încetat niciodată să te iubesc, nici un ceas, nici măcar un minut, că dimpotrivă, prezența, dragostea, solitudinea ta au devenit părți integrante din existența mea, cărora – în aparență – nu le dădeam nici o atenție pentru că le socoteam ceva de la sine înțeles. Pe scurt, tu deveniseși o parte din mine, pe care o neglijam așa cum mă neglijam pe mine. Asta e o explicație, o justificare? Nu mai știi nici eu...

Există și în mine, ca în atâția alți artiști, un fond de egoism? Probabil... Totuși, am ajuns la concluzia că principalul motiv al despărțirii noastre a fost surmenajul meu. Devenisem un fel de mașină de produs sunete! Îmi închipuiam, ca un smintit, că muzica era de fapt resortul principal al vieții mele. În realitate – și tu ți-ai dat mai bine seama de acest lucru, – dragostea noastră stătea la temelie a tot ce construiseam până atunci, era – ca să zic așa – nervul harului meu artistic. Orbit de o glorie care azi mă lasă indiferent, am crezut că pot trăi fără tine, departe de tine... Funestă eroare! Cum aș fi putut să mă despart de tine, fără să-mi fac rău, fără să mă distrug când îți aparțineam cu trup și suflet? Muzica era ceva de suprafață, dragostea mea pătimașă, ceva profund: am confundat superficialul cu profundul.

Nu încerc să scuz o comportare de nescuzat, ci mă strădui să înțeleg de ce s-a ivit între noi prăpastia peste care tu ai socotit că nu se mai poate trece, mă strădui să înțeleg, dând timpul înapoi.. Sentimentele sunt atât de complexe, nu se pleacă decât cu greu în fața constrângerii raționale și a deducției logice. Sigur, ar fi bine să putem lumina și zonele tenebroase ale ființei noastre, studiate cu atâta sânge de Freud. Eu însă n-am nici energia, nici cunoștințele necesare pentru a-mi analiza subconștientul, dorințele cele mai tainice. Știu doar că muzica a fost pentru mine un Moloh, căruia i-am adus cele mai dureroase jertfe. Oare am avut vreodată și eu viață personală? Nu cred... La fiecare două sau trei zile, mă aflu pe scenă: între timp, aveau loc repetițiile, neîncetatele călătorii cu avionul, deplasările pe nepregătite, șederile grăbite prin hotelurile din mai toate capitalele lumii. De altfel, tu cunoști mai bine decât oricine viața mea de atunci, fiindcă ai împărțit-o cu mine. Devenisem un robot al viorii și chiar mă întreb acum dacă eram conștient de gândurile, de actele mele. Trăiam ca într-un fel de vis, simțurile mi se atrofiaseră, voința mi se concentrase asupra unui singur lucru: concertele.

Scrisoarea asta a început să se lungească prea mult... Și încă n-am apucat să-ți spun esențialul. Chiar din prima zi a despărțirii noastre, pe măsură ce timpul trecea, am început să mă simt sfâșiat, devorat de dorința de a te vedea, de a te avea lângă mine. În concluzie, despărțirea noastră m-a trezit la realitate, m-a smuls din starea de indiferență, de apatie. Acum știu în mod sigur, absolut și definitiv, că te iubesc cu toate fibrele ființei mele, și că această dragoste îmi este tot atât de necesară ca și aerul pe care-l respir. Hoshinô, prietenul meu japonez, mi-a mărturisit azi-dimineață, că semăn din ce în ce mai mult cu un «om fără vlagă».

Vei fi desigur mirată să afli că deocamdată m-am stabilit în Japonia. Dar – vezi tu – după prima serie de concerte în această țară, n-am mai simțit dorința de a mă reîntoarce în Europa sau de a mă duce în America. Japonia m-a încântat. Nu cunosc nici un alt loc pe pământ care să te determine, cu atâta hotărâre, să privești înlăuntrul ființei tale, care să te îndemne la un serios examen de conștiință. Stau la prietenul meu Hoshinô, într-o casă mare și tăcută, plină de paravane, de mobile lăcuite și de flori așezate în vase, într-un mod savant. O casă împodobită cu obiecte de artă nipone și cu rulouri chinezești, pictate. Din când în când, dau câte un concert, ca să nu pierd legătura cu publicul. Dar încrederea în mine s-a dus... Minteă îmi umblă pe alte meleaguri, mă gândesc tot timpul la tine, pe care te-am pierdut, la tine care ai rămas flacăra vieții mele.

Cu pinii ei grațios înclinați, cu prospețimea virginală a florilor, cu orânduirea subtilă a potecilor sale, grădina lui Hoshinô e pur și simplu o încântare. De altfel, totul aici nu-i decât calm, detașare și seninătate.

O, Judith, ceea ce urmăresc eu, de acum încolo, cu tot atâta tenacitate pe câtă frenezie, este să te recuceresc, cu trup și suflet. Restul trece pe planul al doilea, chiar și muzica. Vreau să te știu din nou alături de mine; vreau să te strâng din nou în brațele mele. De când m-am despărțit de tine, n-a existat clipă în care să nu fiu obsedat de luminoasa ta făptură! Ai pus stăpânire pe gândurile, pe visele mele, pe întreaga mea ființă! Iar imaginația mea se complăce în a te revedea în diverse ipostaze, în diverse locuri, cu atâta precizie și cu atâta lux de amănunte, de parcă aș fi fost un aparat fotografic. M-am întors către tine cu atâta intensitate, aidoma unui arc, un arc întins atât de tare, încât stă gata să plesnească.

Tu ești soția mea și asta vei rămâne până la ultima suflare a vieții mele. Legăturile care ne unesc sunt indisolubile, indestructibile. Chiar dacă am vrea, n-am mai putea să imprimăm traiectorii opuse curbei vieții noastre; mai devreme sau mai târziu, ele vor sfârși prin a se întâlni, prin a se confunda într-un elan comun!

Am evocat, la începutul acestei scrisori, unele amintiri din frumoasa noastră viață conjugală... Aceste amintiri sunt un bun de preț care mi-au înfrumusețat viața și pe care se va sprijini existența noastră în viitor. Se spune că trecutul nu poate fi niciodată reparat... Dar acest trecut nu constituie totuși un adevărat tezaur de amintiri? Am fost foarte fericiți împreună, Judith, și nu vom putea șterge niciodată din memorie acei ani de

~~împliniri și de bucurii. Vom rămâne legați unul de celălalt până la sfârșitul zilelor noastre și chiar dincolo de ele, căci ne-a fost sortit să trăim alături.~~

Scrie-mi, Judith! Aștept cuvântul care să-mi îngăduie să mă reîntorc lângă tine; îl aștept cum așteaptă un orb să zărească prima rază de lumină, menită să pună capăt întunericului și deznădejdii.

Hugo.”

13

— Mă tem de viitor, Jorg...

— Ești atât de tânără și de frumoasă. Ide, încât ar trebui să fii cum nu se poate mai optimistă.

— Cei doi bărbați pe care i-am avut au murit în împrejurări tragice; ce se va întâmpla cu al treilea?

— Nu te mai uita înapoi, la trecutul dureros, privește cu hotărâre viitorul.

— Mi-e frică, Jorg: am impresia că o fatalitate apasă asupra-mi, umbrindu-mi întreaga existență.

— În țara noastră plină de lumină, de soare și de veselie? Vino-ți în fire, Ide, alungă coșmarul!

— Am prea multă stimă, prea multă prietenie sinceră pentru tine; iată de ce mi-e frică să spun „da”. Dacă e cumva un „da” nefast?

— Cum poți fi atât de superstițioasă, Ide?

— Am fost zguduită atât de tare de valorile vieții, încât am ajuns să pun întotdeauna răul înainte.

— Ai încredere în mine, draga mea, și viitorul îți va fi plin de lumină, de bucurie și de dragoste. Îl iubesc pe micul James. Cred că mă iubește și el. Dorința mea cea mai fierbinte este să vă fac fericiți pe amândoi. Te rog, Ide, să ai încredere în mine!

— Inima ar vrea să-ți dea dreptate, dar judecata îmi poruncește să fiu prudentă.

— Ceea ce numești tu judecată nu-i decât o împrejurare nefericită. Așa că ascultă-ți mai curând glasul inimii.

— Primul meu soț, James Starner, a fost ucis de un bătrân, care și-a pierdut mințile, Old Sammy... Norbert Verneuil a murit la volanul mașinii sale de curse...

— Nu te mai lăsa obsedată de asemenea amintiri!

— Văd că și tu, Jorg, și tu ai o mașină de curse...

— Jaguarul meu e solid și sigur.

— Te-am observat la volanul bolidului: mergi prea repede, viteza te îmbată, te ațâță...

— Sunt gata să renunț la mașină, Ide... Nici un sacrificiu nu mi se va părea prea mare, dacă trebuie să-l fac pentru tine... Ca să-mi apăr dragostea, i-am sfidat până și pe ai mei. În aceste condiții, ce importanță mai are o mașină? Eu nu mă mai călăuzesc decât după o singură lege: dragostea, iubirea pe care ți-o port... restul, toate celelalte, nu mai contează.

— Jorg...

— Ide...

Ce întâmplare stranie le călăuzise pașii pe platoul sterp ce se înălța deasupra cascadelor clocotitoare ale Trollhättanului? De la o vreme, întâlnirile dintre Jorg și Ide deveniseră tot mai dese. De data asta, străbătuseră veselele coline Halleberg și Hunneberg, ca să urce mai apoi, mânați de cine știe ce tainică atracție, către cascadele milenare ale torentului. Ide nu putu admira, fără strângere de inimă, spectacolul grandios al naturii sălbatice. Știa că locul avea o anume importanță, o semnificație oarecum simbolică pentru soarta celor din familia Yvarsen. În acel loc sălbatic, tânărul Jan Yvarsen văzuse spulberându-i-se odinioară, visurile cele mai dragi. În decorul dramatic, îi venise ideea de a-și părăsi țara, de a pleca departe, cât mai departe cu putință, undeva, la capătul pământului. Fantoma frumoasei Sigrid probabil că mai rătăcea și acum pe lângă apele tumultuoase care, sub strălucitoarea lor mantie de spumă, se prăvăleau într-o genune de granit. Cântecele Trollhättanului – când jalnic, când triumfal – era ca o muzică de fond prezentă în toate episoadele epopeii Yvarsen.

Acum Ide stătea și ea lângă torentul fatidic și asculta jurămintele de dragoste ale bărbatului înalt și blond, atât de entuziast și ai cărui ochi – când era contrazis – căpătau culoarea lacurilor înghețate din Nord, pe care o văzuse de atâtea ori și în ochii tatălui ei. De altfel, cu Jorgens, se simțise încă de la început, ca în familie. Prin trecutul, prin tradițiile, prin obiceiurile lor – aceleași într-un anume sens – prin caracterul și aspectul lor fizic, familia Meldgaard se apropia foarte mult de familia Yvarsen. Idila născută între Ide și Jorgens părea să se situeze în cadrul mai vast al unui ineluctabil destin, supus unor afinități și imperative determinante.

— Ești cu gândul departe de aici, remarcă Jorgens cu o tandră sollicitudine. Locul pare să-ți amintească de unele lucruri neplăcute, poate chiar întristătoare.

— Nici neplăcute, nici întristătoare, ci mai curând răscolitoare! răspunse Ide, uitându-se în jos, la formidabila cădere de apă în care soarele aprindea mii de diamante.

Discret, Jorgens își umplu cu tutun pipa din spumă de mare, apoi spuse:

— Dacă ai ști cât sunt de fericit că mă aflu aici, alături de tine, în această plăcută și tăcută intimitate, pe banca asta acoperită cu mușchi, în acest măreț și încântător peisaj...

— Și părinții tăi ce spun?

— De ce-mi vorbești despre ei?

— Aș vrea să știu ce părere au despre plimbările noastre...

— Mama e de partea mea; cât despre tata... se teme mai ales să nu mă vadă stând degeaba.

— Știi că nu mă agreează...

— Te înșeli, Ide! Ei nu vor decât să afle răspunsul tău.

— Și... dacă aș spune da?

— Pot să te asigur că te-ar primi cu brațele deschise.

— Tatăl tău mă sperie grozav, Jorg...

— Să știi că sub aspectul lui sever se ascunde un om bun și îngăduitor. Sunt sigur

că vă veți înțelege de minune.

— *Man kan aldrig veta...*¹⁰⁷

O umbră trecu brusc peste chipul Idei.

— Tu crezi, adăugă ea cu un accent patetic, că părinții tăi vor tolera prezența micului James, care nu le e nepot și care va crește totuși sub acoperișul casei lor?

— Ți-o repet, Ide, că deși par autoritari și reci, sunt foarte omenoși.

— Să știi, Jorg, că nu voi suporta niciodată ca James să fie persecutat, indiferent de cine!

— Dimpotrivă, îl vor îngădui și-l vor cocoloși. Îi cunosc bine!

— Nu vreau să sufere din pricina situației sale, nu vreau să-i reproșeze nimeni niciodată că nu e un Meldgaard.

— Ți-o fâgăduiesc în mod solemn, Ide.

— Din partea ta, Jorg, nu mă tem de nimic, fiindcă ești mult prea generos, dar mai există și alte persoane...

Jorgens puse încetișor mâna pe umărul Idei.

— Mă bucur, totuși, de o anumită autoritate în casă, spuse el cu un surâs malițios. În plus, începând din clipa în care-mi vei deveni soție, vei fi tu însăși o Meldgaard și veți avea, și tu și James, dreptul la același respect ca toți ceilalți membri ai familiei noastre.

— Țin atât de mult la copil... E foarte drăguț, ai văzut și tu și apoi, în toată perioada aceea nefericită din viața mea, el mi-a fost singura mângâiere, singura bucurie.

— Mă voi strădui... să-l înlocuiesc pe tatăl lui, murmură Jorgens, profund emoționat de manifestarea dragostei materne.

Astfel, pentru a treia oară în viața ei, Ide se pomeni îndrăgostită. Mai cunoscuse încă de două ori minunatul sentiment al dăruirii de sine, irezistibilul elan către un viitor fericit. Maturizată de necazuri, de durerea cumplită pe care i-o pricinuiseră pierderea celor doi bărbați pe care-i iubise, Ide nu mai era de mult tânăra nepăsătoare, lipsită de griji și puțin cam sălbatică, ce se îndrăgostise odinioară de fiul lui Tom Starner. Timpul și necazurile o sensibilizaseră, o înzestraseră cu mult mai multă putere de înțelegere, cu tact și înțelepciune.

Noua dragoste era bazată mai mult pe afecțiune și pe simpatie decât pe iubire pătimasă, deși în străfundurile ființei sale simțea o înfrigurare tainică, o sete năvalnică de fericire și o bucurie care probabil că, mai devreme sau mai târziu, avea să rupă zăgazurile rațiunii. Dacă această căsătorie avea să se facă, o voia întemeiată pe înțelepciune, dorea să fie mai întâi convinsă de utilitatea, de necesitatea ei. Și totuși, în forul ei interior se simțea roasă de o nerăbdare pe care abia și-o putea stăpâni. Asemenea mânjilor închiși în țarc, care pufaie pe nări, râvnind să străbată liberi întinderile verzi ale câmpiei, tot la fel simțea și Ide dorința de a alerga liberă către o nouă primăvară. Această căsnicie, pe care o dorea

¹⁰⁷ Cine știe... (suedeză).

plină de pace și de seninătate, poate că avea, în sfârșit, s-o ajute să dea frâu liber torentelor de pătimașă înflăcărare pe care se abținuse atâta vreme să le dea la iveală. Jorgens era un bărbat frumos, înalt, cu o înfățișare athletică, blond...

— O căsătorie, spuse Ide e întotdeauna o aventură amețitoare.

— O sfidare pasionantă!

— Care se poate solda cu un eșec, cu un faliment...

— Am o încredere absolută în reușita căsătoriei noastre, spuse Jorgens cu o candoare juvenilă.

— Mă faci să cred că ești o forță a naturii...

— Speranța și optimismul sunt armele cele mai de preț ale unui bărbat!

— Totuși viața aduce după sine atâtea probleme complexe, atâtea conflicte și cazuri de conștiință, încât...

— Vom ști să găsim întotdeauna soluția cea mai bună.

— *Människan spär, men Gud rår.*¹⁰⁸

— Atunci să strigăm: „Domnul cu noi!”

Ide nu-și putu ascunde un surâs amuzat:

— Cât ești de sigur de tine! spuse ea. Până acum n-ai întâlnit obstacole de netrecut?

Jorgens scutură cenușa din pipă, lovind-o ușor de piatra plată, roasă de intemperii, pe care adolescentul Jan Yvarsen descifrase odinioară semnele runice gravate de vechii vikingi. Apoi întinse brațul către cer:

— Uită-te la pasărea aceea, acolo sus... Un șoim... Se năpustește către albastrul pur, ca săgeata, fără să șovăie o secundă. Și eu fac la fel! Dacă șoimul ar sta să chibzuiască pe unde s-o ia, dacă s-ar apuca să cântărească lucrurile, să se gândească la riscurile care-l pândesc acolo sus, ar fi imediat înlăturat, în lupta implacabilă pentru existență.

— Dar omul n-a fost înzestrat cu rațiune ca să se folosească de ea, Jorg? Crezi că trebuie să asculte orbește de impulsurile sale?

— Rațiunea nu trebuie să fie o frână, ci un stimulent! A trăi înseamnă a acționa, nu a ezita!

— Și James avea aceeași deviză... Numai că mergând drept, ca șoimul acela, s-a izbit piept în piept cu moartea.

— A avut un sfârșit eroic, un sfârșit demn de un bărbat adevărat. Curajul are riscurile lui, Ide.

Tânăra femeie oftă dezamăgită.

— Eu n-am nevoie de eroism, ci de liniște, de bucuriile firești ale vieții.

— Vom avea toate astea și ceva în plus! strigă Jorgens cu ardoare. Suntem tineri și puternici, ne vom clădi viitorul pe o stâncă! Întrevăd – în ce ne privește – multă lumină și bucurii fără număr! Viața noastră va fi străluminată de dragoste, Ide...

¹⁰⁸ Omul propune și Dumnezeu dispune (suedeză).

Dragoste... Sursă ineputabilă de fericire, izvor nesecat de afecțiune și de tandrețe. Acolo unde nu există dragoste, domnesc tristețea și dezolarea, necazul și ura. Dragostea iluminează trupurile și sufletele, îmbrățișează întregul univers. Primul surâs al fetei sau al femeii tinere are un preț incomensurabil în ochii bărbatului pe care-l iubește.

Orice dragoste este unică, nouă, miraculoasă. Când este adevărată și deplină, pune stăpânire pe câte o ființă și o transformă până într-atâta, încât ajunge să plutească în al nouălea cer. A iubi înseamnă a renaște la o nouă viață, într-o nouă lume! O lume de grație și de frumusețe, unde culorile sunt mai vii și formele mai armonioase. O lume de unde a fost izgonită răutatea, egoismul, cupiditatea și resentimentul.

Fiecare bărbat, fiecare femeie, poate descoperi în inima sa, prin dragoste, grădina raiului...

Jorgens luă mâinile Idei într-ale sale.

— *Var inte ond pä mig...*¹⁰⁹, spuse el, cu ochii strălucind; dar vreau să-ți aflu răspunsul chiar acum...

Ide își lăsă capul în jos:

— Acum... murmură ea.

— Da, acum.

— Jorg...

— *Kära du?*¹¹⁰

— Prima oară când mama mi-a vorbit despre tine și... despre interesul pe care mi-l porți... am simțit o tresărire, o emoție ciudată...

— Ide...

— Cu tine, da, cred că aș putea să fiu fericită, Jorg!

— Atunci, strigă Jorgens înfrigurat, spui da, nu-i așa? Privirea curată și limpede a Idei fixă îndelung chipul fiului lui Henrik Meldgaard.

— Te-ai gândit bine la ce vrei să faci? Dorești într-adevăr acest lucru, fără nici un fel de idei preconcepute?

— *Av allt mitt hjärta.*¹¹¹

— N-ai să regreti mai târziu?

— Niciodată!

— Știi, am aflat că... părinții tăi ar fi preferat o noră mai tânără decât mine, o fată...

Cele mai frumoase tinere din comitat ar fi încântate să-și împartă viața cu tine...

— Să lăsăm asta, draga mea!

— Iar tu, tu faci curte unei văduve!

Jorgens deveni foarte palid, iar degetele i se crispară pe încheietura mâinilor Idei.

¹⁰⁹ Nu te supăra pe mine (suedeză).

¹¹⁰ Da, draga mea (suedeză).

¹¹¹ Din toată inima (suedeză).

— Pentru mine, tu ești ființa cea mai frumoasă, cea mai încântătoare și cea mai tânără din întreg comitatul! strigă el înfrigurat. Și singura mea dorință este să te fac fericită, să trăiesc alături de tine, să-ți aud vocea, să-ți simt privirea blândă fixată asupra-mi...

— Flacăra pasiunii urcă uneori foarte sus, Jorg, după care cade și se stinge!

— Jur să-ți fiu credincios până la moarte. Ide...

— James și Norbert au fost și ei bărbați tot atât de deosebiți ca și tine. Oricât aș dori eu, să știi că nu-i pot șterge din memorie. Fiecare în felul său și-a pus asupra mea pecetea personalității sale și, într-un anume fel, amândoi continuă să trăiască în inima mea.

— Nu ți-am cerut să-ți renegi trecutul.

— Ar fi mult prea greu...

— Îmi placi așa cum ești, cu sensibilitatea fină, cu experiența ta de viață, cu tot...

— Mă înfrumusețezi, Jorg, mă așezi pe un pedestal când, în realitate, eu sunt o femeie ca oricare alta.

— Eu te văd minunată!

Se simțiră amândoi copleșiți dintr-o dată de emoție; ochii li se umplură de lacrimi.

— Ai să-l tratezi pe fiul meu ca pe propriul tău copil?

— Va fi copilul meu, răspunse simplu Jorgens. Chipurile li se apropiară și cele două făpturi se îmbrățișară strâns, gândind același lucru, murmurând aceleași cuvinte:

— *Jag älskar dig!*¹¹²

Și în vreme ce cântecul Trollhättanului urca spre ei aidoma unui imn al bucuriei, Ide și Jorgens se sărutară pentru prima oară. Săltând, mugind, apele torentului se năpusteau vijelioase către șes. Dar Ide și Jorgens nu mai vedeau nimic, nu mai auzeau nimic. Erau singuri, departe de lume, în universul fermecat al dragostei lor...

---

¹¹² Te iubesc (suedez.):

14

Căutând izolarea, Jan se refugiase în bibliotecă. Logodna Idei cu Jorgens Meldgaard, care se sărbătorea în acea zi, îl răscolise atât de tare, constituia un eveniment atât de important în viața sa, încât simțise brusc nevoia să se reculegă, să fugă de mulțimea de invitați ce se înghesuiau la Tjorpa. Voia să fie singur ca să-și pună în ordine gândurile, ideile, să încerce să facă față noii situații. Sigur, perspectiva căsătoriei nu putea decât să-l bucure, fiindcă Jorgens era un băiat foarte înzestrat, de o înaltă probitate morală; dar, de la moartea lui Norbert, lui Jan i se întâmplase, și încă destul de des, să socoată – cu o bucurie nemărturisită, cu o tainică satisfacție – șederea Idei la Tjorpa ca definitivă. Căci prezența fiicei sale îi dădea iluzia unei a doua tinereți: nu era el mai curând un tată decât un bunic pentru micul James? În ochii săi, Ide redevenise fata zburdalnică și veselă care fusese înainte de a se mărita cu James Starner. Iar acum... Se vedea smuls din visul lui și readus la realitate. Ide avea să plece în curând. Sigur, nu pleca departe, fiindcă Kromstuga era la doi pași. Totuși va părăsi căminul părinților săi, va trăi în mijlocul unei alte familii, va aparține de acum încolo unui alt clan, cel al Meldgaardilor!

Se trânti într-un fotoliu și-și duse, trist, mâinile la tâmpile. Îl cuprinse o adâncă melancolie.

Țârâitul strident al telefonului îl făcu să tresară. Ridicându-l, auzi o voce cunoscută:

— Alo! Domnul doctor Yvarsen?

— El însuși!

— Sunt eu, Judith...

— Ți-am recunoscut vocea, Judith... Unde ești?

— Telefonez din Göteborg.

— Și eu care te credeam la „*Santa Monica*”!

— Abia am coborât din avion. Te rog să-mi acorzi o fărâmă din timpul dumitale, domnule doctor; am nevoie de sfaturile, de părerile dumitale...

— Ce s-a întâmplat?

— Am primit o scrisoare ciudată de la Hugo, o scrisoare care m-a răscolit și m-a dezorientat total... Nu mai știu ce să cred... Toate presupunerile mele anterioare s-au dovedit false... Se pare că numai o singură persoană a văzut clar chiar de la început, iar acea persoană ai fost dumneata. Așa că n-am mai stat pe gânduri: am luat avionul și am aterizat în Suedia. Fiindcă numai dumneata mă poți ajuta în aceste ceasuri care pentru mine sunt decisive.

— Într-adevăr, sunt intrigat...

— Viața poate fi uneori atât de ciudată...

-
- Unde e Hugo acum?
- În Japonia. Am să-ți spun totul când ajung, fiindcă e foarte dificil să-ți explic toate lucrurile astea la telefon. Pot să vin la Tjorpa?
- Casa mea îți stă oricând la dispoziție, Judith! Știi bine asta!
- Sunt pe cale să fac o criză de nervi, domnule doctor! N-am dormit de trei zile...
- Vrei să vin să te iau de la Göteborg?
- Nu, am comandat un taxi care a și sosit...
- Deci te aștept...
- Mulțumesc, domnule doctor! Abia aștept să văd cum vei reacționa în fața acestei scrisori a lui Hugo...
- Cam bănuiesc despre ce e vorba...
- Dacă te iei după el, totul s-a schimbat! Dar ezit să iau hotărârea pe care mi-o cere, nu mă simt încă pregătită pentru o astfel de hotărâre.
- Vino, te aștept...
- Ești minunat, doctore, ca de obicei...

* * *

De îndată ce sosi la Tjorpa, Judith fu introdusă în bibliotecă, unde-o aștepta Jan. Era îmbrăcată într-o elegantă rochie galbenă de satin, dar pieptănătura îi era totuși puțin cam neglijentă, semn vădit la ea – care era întotdeauna atât de pusă la punct – de nervozitate și oboseală. Dovada nopților nedormite o constituiau cearcănele mari și negre ce-i înconjurau ochii, cearcăne ce-i sporeau frumusețea, adăugându-i o anumită notă de melancolie. În timp ce Jan o conducea spre fotoliu, Judith își ceru scuze:

— N-am știut că astăzi, chiar astăzi, are loc logodna Idei, spuse sincer necăjită, căci nu te-aș fi deranjat pentru nimic în lume, domnule doctor. De altfel, cred că nici n-am să te deranjez prea mult, fiindcă trag nădejde că pot pleca deseară...

— Nici pomeneală! Selma tocmai îți pregătește odaia în care ai mai dormit și altădată. O să rămâi aici, te vei odihni. Ai nevoie de liniște, de destindere; acum îți vorbește medicul.

— Ești atât de bun cu mine! De îndată ce-am trecut pragul casei duminică, m-am și simțit în siguranță, într-o adevărată oază de pace și liniște... Judith își deschise geanta: Pofitim scrisoarea lui Hugo... Citește-o și spune-mi ce crezi despre ea.

— Un lucru mi se pare sigur, spuse Jan după ce parcurse lungă misivă: Hugo e sincer!

O sclipire deosebit de intensă trecu prin ochii tinerei femei.

— Ești sigur, domnule doctor? Întrebă cu o neliniște nedisimulată.

— Absolut sigur.

— În timpul primilor ani de căsnicie a fost la fel de sincer, ceea ce nu l-a împiedicat însă ca mai târziu să mă neglijeze...

— Își recunoaște vina.

— Asta nu mă consolează deloc. M-a rănit atât de tare, încât balsamul e prea slab ca să șteargă cicatricile.

Jan contemplă foile pe care se etala scrisul mare și nervos al violonistului.

— Există în scrisoare unele accente, unele impulsuri de o atât de mare sinceritate, încât e cu neputință să te înșeli... Când vorbește de amintirile voastre comune, totul devine aproape sfâșietor... De altfel, scrisoarea e foarte frumoasă... Am fost convins întotdeauna că soțul tău e o ființă de elită, Judith, o mare personalitate! Prin scrisoarea asta, Hugo dovedește un caracter de o rară noblețe, un suflet de pătimăș, înflăcărat, uneori poate prea înflăcărat, dar totuși sublim.

— Și fondul problemei, domnule doctor?

— Ce ți-am spus în noaptea în care mi-ai vorbit despre despărțirea voastră? N-am insistat eu asupra naturii indisolubile a legăturii dintre voi?

— Ba da, și pot să-mi aduc aminte aproape fiecare cuvânt.

— Atunci?

— Tocmai pentru asta vin din nou la dumneata. Ce să răspund la o astfel de scrisoare?

— Un singur cuvânt: „Vino!”

— Asta a fost și primul meu imbold. Dar mai pe urmă, mi-am spus: dacă mă înșel cumva?

— Mai bine să te înșeli, Judith, decât să jighești un suflet, să-i respingi elanurile pline de atâta bunăvoință!

— Te rog să nu uiți, domnule doctor, cât de greu încercată am fost în ultimii ani, când practic, eram tot timpul ridiculizată și ignorată de Hugo.

— Văd că motivează felul lui deplorabil de a se purta...

Judith strigă mânioasă:

— Ceea ce caut eu, americanca practică, în această scrisoare, sunt faptele! Știu de mult că Hugo e un om fin și cultivat, știu de asemenea că pentru a-și justifica comportarea crudă față de mine, dădea mereu vina pe muzică. Așa că ce e nou în paginile astea?

— Încetșor, spuse Jan ridicând mâna, să nu ne înfurier!

— Am ajuns la capătul răbdării!

— Cred, draga mea fată, cred! Dar să încercăm totuși să fim lucizi, să nu ne situăm în cercul fără ieșire al acuzațiilor. Știm că Hugo a dat dovadă de neglijență față de dumneata, că te-a făcut nefericită. Deci să nu mai revenim asupra unui lucru cunoscut. Când afirmi însă că paginile astea nu aduc nimic nou, exagerezi în mod vădit.

— Vreau fapte! Unde sunt faptele?

— Există... Măcar una și tot există: retragerea lui din viața muzicală. Faptul că a renunțat la concerte e cât se poate de semnificativ...

— N-a renunțat definitiv.

— Nu-i cere imposibilul: concertele pe care le-a semnat cu mult înainte trebuie

onorate.

Judith nu-și putut reprima resentimentul.

— M-a obligat să-l detest ca artist, să-mi fie groază de vioara lui! Cu puțin înainte de a ne despărți, talentul lui nu-mi mai insufla decât ură!

— Haide, haide, cu ura n-o să ajungem prea departe în afacerea asta!

— Hugo m-a făcut prea mult să sufăr, spuse Judith plecându-și capul. Odinioară, nu știam, ce înseamnă mânia și ranchiuna. Datorită lui am învățat să cunosc și astfel de sentimente.

— Acum e vorba de iertare, Judith, și nu de o listă de imputări!

— Să-i iert tot răul pe care mi l-a făcut?

— Da, tot răul!

— N-aș putea pentru nimic în lume...

— Totuși, altă soluție nu există!

Judith se ridică și rosti cu răceală:

— Putem trăi foarte bine și despărțiți.

— Îți repet, Judith, că o despărțire definitivă nu e posibilă. Veți suferi amândoi, fiindcă nu veți putea trăi unul fără celălalt.

— Și de ce ar trebui să fac eu acest gest?

— Gestul l-a făcut el, trimițându-ți scrisoarea. Și apoi tu ești cea ofensată. El nu are ce să-ți ierte, fiindcă el e cel vinovat. Asta ți-a creat drepturi, Judith, dar și datorii.

— Nu pot, domnule doctor, să trec așa, dintr-o dată, cu buretele peste tot.

— Nu crezi că despărțirea a fost o pedeapsă destul de grea?

— Această despărțire a acceptat-o chiar aici, în casa asta, cu o grabă și cu o ușurință de-a dreptul jignitoare!

— Totuși, cântecul lui, în noaptea aceea, avea în el ceva de un patetism zguduitor; sunt convins că presimțea pierderea imensă, ba aș îndrăzni să spun chiar mutilarea pe care a suferit-o.

— M-a sacrificat pe altarul artei sale, acea artă pe care acum o socotesc nu un dar, ci un mijloc de tortură, ceva diavolesc.

— Oho! ce vorbe mari! Să lăsăm diavolii în pace, ei fac parte dintre personajele care n-au acces la Tjorpa, răspunse Jan cu un surâs malițios... Apoi adăugă: Te înțeleg, draga mea Judith, căci te cunosc bine, îți cunosc firea, calitățile, ca și cum ai fi propria mea fiică.

— Atunci fii indulgent cu mine... Am îndurat atâtea necazuri, am trecut printr-o experiență atât de tristă...

Jan bătu cu degetul în foile de pe birou:

— Leacul răului tău e aici, fata mea, în această scrisoare, în intențiile ei generoase! spuse el. Nu-ți cer decât bunătate și blândețe față de Hugo, fără să te mai gândești la suferințele pe care ți le-a cășunat.

— E greu să ierți cuiva tot răul pe care ți l-a făcut!

— Sunt de acord. Totuși, pentru voi, ăsta este singurul drum.

Mușcându-și buzele – atât îi era de mare agitația lăuntrică și nervozitatea – Judith spuse:

— Bun! Și Hugo ce-mi va da în schimb? Cum își va putea dovedi sinceritatea intențiilor?

— Prin simplul fapt că ți-a scris această scrisoare.

— Asta-i tot?

— Pentru un moment, da.

— Deci eu cu iertarea deplină, cu absolvirea tuturor greșelilor, iar el doar cu frazele frumoase!

— Da, situația e nedreaptă, sunt de acord, dar rezultatul s-ar putea să fie frumos.

— Frumos?

— Da. Dacă evident, preferi să vezi căsnicia voastră sudându-se din nou și dragostea voastră triumfând.

Jan întoarse capul spre fereastră, contemplând – dincolo de vârfurile copacilor de la Tjorpa – vastele întinderi celeste. Judith îi admiră profilul, ca de medalie, dăltuit de bogata sa experiență de viață: sub părul ca argintul, fruntea părea mai înaltă, mai impunătoare ca niciodată, în vreme ce privirea îi rătăcea departe, poate chiar dincolo de limitele spațiului și ale timpului.

— Ți se pare că sunt prea îngăduitor față de Hugo? șopti el, continuând să fixeze un punct invizibil de pe bolta cerească. Să știi că am motivele mele. Faptul că ai sosit la Tjorpa chiar azi, când sărbătorim logodna Idei cu Jorgens Meldgaard, e pentru mine un semn bun! De altfel, hazardul e un cuvânt inventat de oamenii care nu mai cred în nimic, un cuvânt care nu mai spune nimic. Să știi un lucru, Judith: Jan Yvarsen care-ți vorbește acum, nu mai este cel pe care l-ai cunoscut la „*Journey's End*”. Timpul i s-a scurs printre degete asemenea unei grăunțe de nisip... A devenit un om bătrân, foarte bătrân, care încearcă acum să te călăuzească pe drumul cel bun...

Din gâtlee îi ieși un sunet răgușit – suspin sau poate o ultimă afirmare a vigoarei, a tenacității sale.

— Am iubit această viață terestră, carnală, am frământat cu amândouă mâinile plămada vieții. Astăzi a sunat și pentru mine ceasul detașării, al deplinei abnegații, al lentei și constantei pregătiri pentru călătoria cea mare: vreau să-i știu pe toți cei pe care-i iubesc porniți pe drumul cel bun. Erling și Flavie nu-mi mai pricinuiesc nici un fel de griji, drumul lor e drept, căsnicia lor e solidă. Prin cei doi copii ai lor – Jan și Tora – vor continua să trăiască și în viitor... Timp de o secundă, o undă de nostalgie îi aburi ochii. Apoi continuă: Ide va ieși și ea din singurătatea văduviei, măritându-se cu unul dintre bărbații cei mai prețuiți din comitat și intrând într-o familie de oameni care au trudit din greu. James va avea un nou tată. Toate astea sunt bune, chiar foarte bune... Cât despre Thérèse, draga mea soție, credincioasa mea tovarășă de viață și la bine și la rău, ea va rămâne lângă mine până la sfârșit... Destinele noastre sunt legate pe vecie. Noi doi

alcătuim o singură ființă!

În sfârșit, se întoarse către Judith: Mai rămâneți voi doi... voi care ocupați un loc deosebit de important în viața mea, voi, de care mă leagă atâtea amintiri frumoase. Mi-ar plăcea să știu că te-ai împăcat cu Hugo, că v-ați întors la casa voastră, cu inimile vindecate: mi-ar plăcea să vă văd pe amândoi copleșiți de bucuriile pe care vi le oferă dragostea adevărată, dragostea care triumfă învingând toate adversitățile și neînțelegerile.

Apoi, aplecându-se către Judith, întrebă aproape în șoaptă: Spune-mi, ai să-l ierți?

Tânăra femeie își șterse ochii cu batista.

— Eu... începu ea. Pe chip i se citea o cumplită dezamăgire. E ceva care... mă depășește... izbuti ea în sfârșit să spună. Nu pot... nu... nu pot... șopti Judith cu glas sugrumat.

Un alt om ar fi fost consternat de faptul că această femeie – atât de încrezătoare și de dornică de a se lăsa convinsă de cele mai bune și mai logice argumente – se agăța cu înverșunare de un obstacol de natură psihică. Dar doctorul Yvarsen era un mult prea dibaci cunoscător al sufletelor ca să se descurajeze: știa că în unele boli psihice deziluziile puteau duce la căderi. Cu gesturi foarte lente și cu multe menajamente, Jan o luă pe Judith de umeri și o ajută să se ridice din fotoliu. Atrăgându-o spre el, o sărută ușor pe fruntea înfierbântată.

— Acum, spuse el cu un surâs afectuos și pe un ton pe care-l adoptă când ai de a face cu un copil, vom merge frumușel să ne odihnim după o călătorie atât de obositoare, după atâtea hărțuieli și necazuri. Iar deseară, după ce ne vom liniști și vom fi lucizi, ne vom gândi pe îndelete la toate aceste lucruri...

Apoi, o conduse încetișor spre ușă.

* * *

Invitații plecaseră și membrii familiei se strânseseră în jurul mesei, pentru cină, în odaia cea mare de la Tjorpa, Jan și Thérèse, Erling și Flavie, Jorgens și Ide și de asemenea, Judith. Foarte palidă, de o frumusețe aproape imaterială, soția lui Hugo Stiffenacker purta o superbă rochie neagră ce-i împodobeă, aidoma unei somptuoase corole, trupul minunat. Pe corsaj nu strălucea decât o singură bijuterie, un diamant ce ardea în mii de focuri. În cinstea Idei, făcuse efortul de a se îmbrăca elegant, așa cum s-ar fi îmbrăcat pentru orice altă recepție la New York sau la Paris. Dar sufletul ei era absent, plutea undeva, departe... Din când în când, privea cu atenție flacăra lumânărilor a căror strălucire se răsfrângea și se multiplica în argintul sfeșnicelor unde erau așezate.

Radioul – pus foarte încet – transmitea muzică de dans, iar discuțiile se purtau aproape în șoaptă, ca și cum toți cei aflați la masă ar fi fost apăsați de o presimțire, de un sentiment de neliniște, chiar de teamă. O amenințare nevăzută, ceva greu de definit părea să plutească deasupra casei. Mesenii să se fi simțit astfel din pricina furtunii care se apropia și a fulgerelor care brăzdau cerul cu lumina lor violacee? Aerul era, într-adevăr,

încărcat de electricitate, dar...

— Ssstt! strigă deodată Erling, cu glasul său puternic, cu inflexiuni metalice, se transmite ceva la radio!

Și răsuci butonul la maximum. Toată lumea tăcu, ascultând, plină de consternare, anunțul pe care-l citea crainicul nevăzut.

— Radio Stockholm transmite către toate posturile de radio mesajul care i-a parvenit de la Radiodifuziunea din Tokyo! În cursul unui cutremur de pământ, care a avut loc în sudul Japoniei, marele violonist german Hugo Stiffenacker a fost grav rănit, în urma prăbușirii sălii de concert. Muzicianul o cheamă de urgență pe soția sa! Repet: muzicianul o cheamă de urgență pe soția sa, care este rugată să se prezinte la Spitalul american din Tokyo! Iată și o precizare care ne-a parvenit chiar acum de la postul de Radio nipon: viața celebrului violonist nu mai este în pericol, dar s-ar putea să nu-și mai poată exercita arta...

Toate privirile se îndreptară către Judith. Era lividă, dar stătea foarte dreaptă, încremenită de durere și uluire. Ochii ei, plini de lacrimi, se îndreptară spre Jan, căruia îi făcu un mic semn înțeles doar de el. Apoi se ridică de la masă și – cu mișcări de somnambulă – se îndreptă către scara largă de piatră ce ducea la etaj. După ce puse piciorul pe prima treaptă, se întoarse și rosti cu voce slabă:

— Aș vrea... să prind primul avion... care pleacă într-acolo...

Erling se ridică imediat:

— Am să te duc cu mașina mea până la aeroportul din Göteborg. Telefoniez imediat să-ți rețină un loc!

Thérèse sări și ea s-o sprijine pe Judith, care abia putea urca scara. Acum, la radio, se cânta un vals vienez. Jorgens răsuci butonul și într-o clipă, în odaie, se înstăpâni liniștea.

O oră mai târziu, Jan se plimba prin grădina slab luminată de razele palide ale lunii. Judith și Erling plecaseră la Göteborg.

Lămpile casei se stingeau una după alta. Încet, încet, noaptea puse stăpânire deplină pe Tjorpa. Dar, pe neașteptate, Jan zări două siluete care se plimbau agale pe aleea principală. Îi recunoscă imediat pe Ide și pe Jorgens... La un moment dat, logodnicii se opriră. Nemișcate, siluetele lor păreau că se contopiseră. Jan se întoarse, cu un surâs pe buze. Scena de dragoste îi năpădi inima de nădejde, îl împăca, dintr-o dată, cu viața. După ce urcă treptele peronului, rămase o vreme nemișcat. Vântul aducea pe aripile sale un zgomot estompat, ce părea să vină de undeva, de la marginile nopții, ale întunericii, dar pe care Jan îl recunoscă imediat: era cântecul Trollhättanului, puternic, înverșunat și veșnic... Răscolit de amintirile care-l luaseră cu asalt, Jan asculta fascinat cântecul...

Sfârșitul volumului 5/6

VOLUMUL VI

4.1. SECRETUL LUI SIGRID

4.2. RHOLF HARALD

6.1.

SECRETUL LUI SIGRID

Moto:

*„Ce-ar însemna, o Doamne, gândirea omenească
Și cine adevărul, vreodată, l-ar iubi,
De n-ar fi bucuria și jalea pământescă
De care nici un suflet nu pare-a se-ndoi?”*

ALFRED DE MUSSET

*„Povara acestei lumi e mult prea grea pentru ca vreun om
s-o poată purta, iar suferința universului, prea crudă
pentru o singură inimă.”*

OSCAR WILDE

1

În aerul foarte proaspăt și luminos, trăsurica ușoară, pe două roți, joasă și confortabilă, părea o jucărie de copil când trecea pe străzile unei țări ca Suedia, caracterizate de o arhitectonică modernă. Eleganta trăsurică mergea într-un mod foarte fantezist. Fiindcă Troll, calul de talie mică, dar de rasă pură, care fusese înhămat la ea, alerga așa cum avea el chef, nu cum îi porunca stăpâna lui. Trăsurica și calul erau cadoul colectiv al lui Jan, al copiilor – care ținuseră neapărat să participe la această surpriză, – și de asemenea al câtorva vecini.

Thérèse Yvarsen, iubită, răsfățată și prețuită de toți, se simțea fericită și liniștită. Nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să tragă adânc în piept aerul proaspăt și să se bucure de peisajul care-i era atât de drag. Troll avea ideile lui și-și plimba stăpâna când de-a lungul lacului, când al râului. Nu se întorcea la Tjorpa decât după ce rățacea îndelung, fie la trap, fie la galop. Mâinile înmănușate ale Thérèsei aproape că nici n-aveau nevoie să țină hățurile, fiindcă Troll știa și unde și când trebuia să se oprească, așteptând liniștit până ce Thérèse se urca sau cobora din trăsurică. La început, soția lui Jan se revoltase foarte tare împotriva rețetei recomandată de propriul ei bărbat, pe care-l calificase drept „autocrat”.

Neliniștit de felul cum arăta Thérèse, Jan îi prescrisese să petreacă zilnic doua sau trei ore în aer liber, renunțând la o parte din treburile casei. Dar a încerca s-o determine pe Thérèse – veșnic ocupată cu treburile mărunte ale acelei case mari, moștenită de la mătușa Brita – să renunțe la îndeletnicirile sale și mai ales la împletitul a tot felul de lucruri pentru bărbatul, copiii sau nepoții ei, părea ceva aproape imposibil. Cum s-o obligi să-și petreacă, plimbându-se, adică nefăcând nimic, o bună parte din zi? Dar, pe de altă parte, cum să rezisti complotului urzit de cei care te iubeau atâta? Cum să refuzi un dar tot atât de neașteptat, cum ar fi fost de pildă, o rachetă interplanetară?

Bucătăreasa Gerda vorbise unei precupețe despre recomandarea doctorului și despre refuzul categoric al doamnei Thérèse de a pune mâna pe volanul unei mașini și de a se plimba singură. Încântate să vină în ajutorul doctorului, vecinele se adunaseră în mare taină și, tot tăifăsuind, le venise ideea reîntoarcerii la mijloacele de locomoție din trecut; fără să mai piardă vremea, se puseră pe treabă: trăsurica ce zăcea uitată, de multă vreme, în fundul unei magazii, fu atât de bine refăcută și vopsită, încât puteai să juri că e nouă. Troll – la rândul lui – se dovedi a fi un căluț ideal ca s-o plimbe pe doamna Thérèse; în sfârșit, vecinii cei mai apropiați se oferiră să-l adăpostească pe Troll în grajdurile lor, dimpreună cu trăsurica. Thérèse, care ieșise pe peronul casei însoțită de Jan, fu atât de uluită văzând trăsurica și calul, încât aproape că îi pieri glasul; cu atât mai mult cu cât

trăsurica fusese modificată ca să fie mai comodă și să prezinte maximum de siguranță. Thérèse Yvarsen nu putu mulțumi în alt fel acelor ființe atât de încântate de darul lor, decât strângându-le cu căldură mâinile. Surâsul și ochii ei împânziți de lacrimi erau mai grăitoare decât orice discurs. Acum putea da curs recomandății soțului ei. Când vremea era frumoasă, dar geroasă, se înfolea într-o blană călduroasă și-și punea o pereche de mănuși groase, ca un vânător din Marele Nord. Îmbrăcată astfel, nu risca să răcească. Dacă ploua sau ninge, o capotă cu arcuri acoperea și trăsurica și pe Troll. În sfârșit, inovația cea mai ingenioasă aparținea Flaviei, care, petrecându-și copilăria și adolescența în Canada, știa totul despre zăpadă; inovația consta în faptul că roțile puteau fi oricând scoase și trăsurica, așezată pe două tălpici, se putea transforma cât ai bate din palme în cea mai confortabilă sanie.

Într-o zi furtunoasă, Thérèse strigase:

— Ce păcat! Troll va fi foarte trist că nu-și poate face plimbarea zilnică.

Gerda se grăbi să împărtășească unei prietene starea de spirit a stăpânei sale și cuvintele femeii zburară din gură în gură:

— Doamnei Thérèse au început să-i placă plimbările cu trăsurica și de altfel n-ai decât să te uiți la ea ca să vezi cât de bine a început să arate: și ochii și fața îi strălucesc de sănătate.

* * *

În acea dimineață luminoasă, în care primăvara se și anunțase, Thérèse se simți dintr-o dată plină de viață. Își recăpătase puterile pe care aproape că se resemnase să și le creadă pierdute pentru totdeauna. După atâtea furtuni și necazuri, toți ai ei erau sănătoși și se simțeau minunat. Era atât de fericită și de bine dispusă, încât surâse aproape fără să-și dea seama. Privirile îi rătăceau peste câmpiile ce se întindeau de o parte și de alta a drumului. Vântul gonise zăpada în văioage. Ici, colo, se mai vedeau, totuși, câteva troiene. Straturi subțiri de gheață mai făceau să strălucească încă acoperișurile, dar în curând aceste rămășițe ale iernii aveau să dispară. Pretutindeni se simțea impulsul naturii, grăbită să reînvie. Corbii, în căutare de insecte sau mici rozătoare, săltau greoi printre băltoace și prin zăpada murdară.

Pretutindeni, numai pace și lumină. Cum să nu se fi simțit Thérèse Yvarsen în armonie cu ambianța liniștită? Toate temerile, mai mult sau mai puțin întemeiate, din pricina cărora se frământase, acum nu mai aveau teme. Jan era al ei, numai al ei! Sigrid nu mai rămăsese decât o amintire îndepărtată. Sentimentele pătimașe pe care frumoasa ființă le iscase atâta vreme în inima lui Jan se transformaseră demult în cenușă. Cu sufletul plin de bucurie, Thérèse socoti ce-i dăruise bărbatului iubit. Mai întâi, ea însemnase pentru el consolarea, înăbușirea tuturor remușcărilor, după moartea Idei, prima sa soție, apoi profunda fericire a dragostei împărtășite. Pe urmă îi dăruise doi copii reușiți. Și cât confort, câtă liniște, câtă armonie – fără nici un fel de ciocniri – știuse să creeze în jurul

bărbatului iubit! Cu o profundă și intensă încântare, Thérèse văzu așternându-se în fața ei un viitor așa cum și-l dorise întotdeauna, așa cum îl voise întotdeauna. Toate resemnările, toate necazurile meritaseră să fie îndurate: căci nădejtile i se împliniseră cu mult peste ceea ce râvnise ea. Da, acum nu mai avea de ce se îndoii și gusta cu o plăcere de nespus deplina siguranță a zilelor care-o așteptau! Jan era al ei, numai al ei și al celor doi copii ai lor care – prin propriii lor copii – le duceau neamul mai departe. Nu mai exista nicăieri nici o fisură. Era atât de fericită încât – dacă prin natura ei n-ar fi fost obișnuită să-și stăpânească orice manifestare exterioară – ar fi strigat în gura mare: „Sunt fericită! Sunt fericită! Viitorul e al meu!”

Dar abia îi trecu prin minte această scurtă frază, că-și și aminti – fără să vrea – de câteva versuri ale lui Victor Hugo, versuri ce i se păzură dintr-o dată pline de amenințări:

*„ ...Căci Viitorul, nu-i al nimănui
Și ceasurile, care trec hai-hui...
Ne spun cu orice clipă, bun rămas...”*

Nu mai avu când să se revolte, când să protesteze în sinea ei împotriva acestui avertisment; căci o întâmplare ciudată o tulbură profund.

Unul dintre corbii pe care nu-l observase pe drum se înălță, apoi coborî brusc, nimerind aproape între picioarele din față ale calului. În loc să zboare înainte, sau să încerce să fugă în dreapta sau în stânga, se ridică năucit, lovind cu aripile lui mari și negre, mai întâi capul calului, apoi pălărioara de blană a Thérèsei.

Troll fu și el tot atât de neplăcut surprins ca și stăpâna sa, de comportarea bizară a păsării negre. Totuși nu se sperie și n-o luă la goană cum ar fi făcut, în mod normal, oricare alt cal. Se opri în loc, scutură energic din cap și suflă cu putere pe nări.

Thérèsei îi veni mai întâi să râdă de incidentul ce provocase nostima reacție a lui Troll, dar aducându-și brusc aminte de o întâmplare asemănătoare, încrămeni. Anii o luară la goană îndărăt, cu viteza unui ciclon. Se revăzu fată tânără, veselă și plină de viață, plimbându-se pe jos împreună cu câțiva prieteni. În Alsacia, aerul, deși înghețat, era ca și acum, plin de efluviile primăverii ce se apropia. Totul părea să-i suradă. Întinsa câmpie alsaciană de odinioară, la fel ca și cea suedeză de acum, era acoperită ici și colo de mici troiene de zăpadă, peste care săreau greoi câțiva corbi. Se știe că pretutindeni în lume corbii sunt păsări foarte atente și neîncrezătoare. Ca să le verifiți vigilența, e de ajuns să te prefaci că ridici umbrela, sau chiar numai mâna. Păsările o iau la goană, croncănind. Dar odinioară, în Alsacia, râsetele încetaseră brusc. Unul dintre corbi se năpustise spre grupul de tineri, trecând atât de aproape peste capetele lor, încât aripile sale loviseră pălărioara de blană, a Thérèsei. În vreme ce toți ceilalți își regăsiseră repede buna dispoziție, Thérèse continuase să fie nervoasă și speriată. Faptul că fusese din nou atinsă de aripa neagră a păsării, o făcu pe Thérèse să se gândească la o nenorocire. Fiindcă odinioară, în Alsacia, după acea plimbare veselă, își găsisese casa pustie și întunecoasă. După o lungă așteptare,

plină de frământări și de neliniște, sunase, în sfârșit, telefonul.

— ...Fiți curajoasă, domnișoară Ehrhardt... un accident... părinții dumneavoastră sunt grav răniți...

De fapt, muriseră cu toții: și tatăl, și mama, și frățiorul ei. Rămăsese orfană și deznădăjduit de singură.

Repetarea – după atâția ani – a unui incident atât de ciudat, făcu să-i zvâcnească inima. Îl strunise ea sau Troll simțise instinctiv nevoia să scurteze plimbarea? Fapt e că cochetul atelaj o apucă pe primul drum, la dreapta, și o aduse pe doamna Yvarsen înapoi la Tjorpa. Calul și trăsurica odată intrate în grajd, Thérèse trase adânc aer în plămâni, apoi se îndreptă spre peronul casei. Voia ca soțul ei s-o vadă calmă și surâzătoare, deși era foarte neliniștită. În ciuda voinței sale, grăbi pasul ca să se asigure că în lipsa ei nu se întâmplase nimic neplăcut. Dă Doamne ca totul să fie în ordine! Dă Doamne ca telefonul să nu le anunțe nici o boală, nici un accident! La ușă, dădu nas în nas cu factorul și figura placidă și veselă a omului o liniști. Nu se mai gândi la nimic rău. Factorul tocmai ieșea din casă și dacă, Doamne-fereste, s-ar fi întâmplat vreo nenorocire, n-ar fi întâmpinat-o pe Thérèse, cu un chip atât de surâzător. Îi istorisi – plin de însuflețire – că adusesese domnului doctor un mic colet. Un colet ce trebuia „înmânat personal”. Se întâmpla destul de rar ca expeditorii să specifice „a se înmâna personal”. Iată deci ce anume îi prilejuise modestului slujbaș cinstea de a intra în biroul ilustrului profesor Yvarsen, birou care se bucura de reputația unui loc demn de cel mai mare respect. Thérèse fu cât pe-acți să-i spună omului un cald „mulțumesc”, dar se abținu la vreme, fiindcă poștașul s-ar fi mirat, fără îndoială, de ce-i era atât de recunoscătoare. De unde să știe el de ce spaimă o scăpa pe doamna Yvarsen? Căci dacă s-ar fi întâmplat ceva rău, omul i-ar fi spus imediat. Deci nu se petrecuse nimic, în afară de sosirea unui mic colet pentru Jan. Ce putea fi mai banal? Doctorul primea zilnic atâtea cărți, manuscrise, eșantioane de noi produse farmaceutice, flacoane conținând diverse substanțe ce trebuiau analizate! Doctorul se bucura de o reputație mondială. Retragerea lui voită, când mai era încă în putere, nu-l îndepărtase deloc de lumea medicală.

Liniștită, Thérèse, intră cu pași ușori, în casă. Jan avea să se mire că se reîntorsese atât de repede. Prefera să nu-i spună nimic despre povestea cu corbul, care acum i se părea și ei o superstiție prostescă. La urma urmei, corbul nu era altceva decât o pasăre care îi inspira pe pictorii chinezi și japonezi să creeze modele decorative de mare efect. Sigur că glasul ei nu-ți încânta urechile, ca de pildă, glasul privighetorii sau al altor păsări, dar nici nu era de temut.

Intrând în vestibul, Thérèse își regăsi din nou buna dispoziție. „Am să mă duc sus și am să-mi schimb costumul ăsta de călăreață, își spuse ca. Vreau să apar în fața bărbatului meu ca o soție care – datorită prescripțiilor sale – și-a recăpătat, cum zice el «pielea moale și catifelată ca o piersică și culorile vii de odinioară». Noroc că am o fată și o noră care să mă ajute... Ide și Flavie au întâmpinat greutăți până m-au convins, dar acum știu că a-ți reface frumusețea e de fapt un mod de a-ți dovedi dragostea față de omul pe care n-ai

încetat să-l iubești...”

Plină de vioiciune, Thérèse se învârtea de colo-colo, prin odaie. Părul își mai păstrase încă frumoasa lui nuanță castaniu-aurie. Chiar dacă i se iviseră câteva șuvițe albe, foarte bine, de îi scoteau și mai mult în evidență culoarea și strălucirea părului. La fel ca pe vremea când era fată tânără, în Alsacia, părul i se ondula ușor și-și păstra vreme îndelungată „*mises-en-plis*”-urile savante pe care o învățaseră Ide și Flavie să și le facă. Doamna Yvarsen – acuzată odinioară că ar fi prea lipsită de cochetărie – schiță un zâmbet tineresc și vesel. Constatând, în fața oglinzii, că buclele mărunte îi stăteau mai bine ca niciodată atât pe tâmple, cât și la ceafă. Șovăi o clipă, neștiind ce rochie să-și pună: cea nouă, pastelată, de culoare foarte deschisă, părea cea mai indicată; o comandase ca să se asorteze cu un aqva-marin pe care Jan i-l adusese de la Paris, gazda ultimului congres la care participase. Jan va fi mișcat ghicindu-i dorința – atât de delicat exprimată de soția sa – de a pune în valoare piatra prețioasă. Thérèse fu cum nu se poate mai mulțumită în fața imaginii surâzătoare pe care o zări în oglindă. Poate că Jan o va privi iarăși cu ochii de altădată; dacă Flavie și Erling s-ar fi aflat acolo, ar fi sărutat-o și i-ar fi spus: „Nu te mai deranja s-o faci pe serioasa și nu-ți mai încreți buzele ca să dai impresia că ai riduri și că ți s-au lăsat în jos colțurile gurii! Dacă ai să-ți cercetezi cele mai tainice cute ale sufletului, ai să fii nevoită să recunoști că n-ai arătat niciodată mai bine! Faci să domnească atât în jurul, cât și pe chipul tău, o mare seninătate. Ființele care aduc în jurul lor o astfel de liniște – așa cum aduci tu doar prin prezența ta – nu trebuie să se mai îndoiască nici o clipă de faptul că posedă o frumusețe ce sfidează anii”...

Thérèse coborî scara cu pas ferm și ușor și o luă pe coridorul unde se aflau amplasate odăile ce dădeau spre sud: biblioteca – plină de cărți rare și de documente științifice de mare valoare și cabinetul de consultații, echipat cu cele mai moderne aparate și instrumente de investigație. Jan nu mai avea pacienți dar, foarte adesea, confrății lui îi aduceau bolnavi veniți de departe, cărora nu le puteau diagnostica exact boala de care sufereau. Și nu se prea întâmpla ca – apelând la ajutorul doctorului Yvarsen – misterul bolii să nu fie elucidat. Tot pe același coridor se mai afla un laborator cum puțini doctori aveau pe vremea aceea. Erling și Flavie veneau adesea să-i prezinte profesorului descoperirile lor, la puternicul microscop din acel faimos laborator. În sfârșit, Thérèse numea acel coridor „coridorul biroului lui Jan”. Tocmai se pregătea să-și rostească tandrul salut care-i stătea pe buze. Cu ochii strălucind, bucuroasă să-și revadă bărbatul, întinse mâna către butonul gros de cristal ce servea de clanță, dar rămase cu ea în aer. Deși nu era o oră potrivită de vizite, Jan avea pe cineva în birou. Persoana tocmai vorbea, o voce pe care n-o mai auzise. Thérèse își dădu imediat seama că nu era cineva din familie sau dintre prietenii. Era o femeie, o necunoscută și, în mod sigur, o străină. Ascultă o clipă ca să fie sigură că nu era vorba de vreo înregistrare la magnetofon. Cum lui Jan îi plăcuse întotdeauna să se folosească de inovațiile tehnice menite să ușureze viața unor oameni năpădiți de prea multe treburi, își cumpăraseră un magnetofon, care se dovedise a fi pentru el una din cele mai bune achiziții; căci își înregistra tot ce avea nevoie, fără să mai recurgă

la ajutorul secretarei. Aceasta bătea după aceea la mașină scrisorile către confracți, articolele pentru diverse reviste din țară și de peste hotare, lucrările ce veneau să se adauge numeroaselor volume semnate de doctorul Yvarsen și solicitate în lumea întregă.

Nu, hotărât, vocea era a unei străine... n-avea nici un rost să-și deranjeze bărbatul. Gerda avea să-i spună cine anume se afla la Jan... Dar când să se îndepărteze, auzi aceste cuvinte care o țintuiră locului:

— ...Vă făgăduiesc să vă dezvălui un secret al lui Sigrid. Dacă ați fi aflat odinioară acest secret, viața dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură...

Se simți cuprinsă de o răceală de gheață. Își repetă în sine fraza uluitoare: „...Vă făgăduiesc să vă dezvălui un secret al lui Sigrid... Dacă ați fi aflat odinioară acest secret, viața dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură...” Thérèse își duse instinctiv mâinile la gât. I se păru că tot universul se clatină... Aripa neagră a corbului... Numele lui Sigrid nu încetase nici o clipă s-o înspăimânte, deși verișoara lui Jan, cea care-i inspirase o iubire atât de pătimășă pe vremuri, murise, murise demult... Acel nume sonor, răzbunător, părea să-și păstreze și astăzi aceeași malefică putere. Care putea fi secretul lui Sigrid despre care vorbea vizitatoarea? Și ce semnificație avea fraza: „...viața dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură?” Ce anume voia să spună intrusa? Și de ce nu isprăvise ce avea de spus? Și de ce Jan nu rostea o vorbă? De ce n-o izgonea pe femeia care poate că încerca să-l șantajeze? Sub o înfățișare calmă, Thérèse ascundea o fire pătimășă. Tălmăci, deci în felul ei cuvintele: „viața dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură...” Sigur, o existență în care ea, Thérèse, n-ar mai fi avut ce căuta... O existență, în care Sigrid nu s-ar fi sinucis, pentru că s-ar fi măritat cu...

Thérèse stătea încremenită ca o statuie în mijlocul coridorului. Trebuia totuși să se îndepărteze, să plece de acolo cât mai repede. Dacă Jan ar fi deschis ușa ca să-și concedieze vizitatoarea, nu trebuia pentru nimic în lume să dea cu ochii de ea ca să aibă impresia că-l spionează! Ar fi murit de rușine în fața enigmaticei aducătoare a unui mesaj de dincolo de moarte!

Rămase totuși în fața ușii, fiindcă până la urmă își dădu seama că de fapt, Jan nu avea pe nimeni în birou și că asculta o bandă de magnetofon. Un alt film începu acum să se desfășoare cu o viteză supersonică în mintea Thérèsei: cine știe de când avea Jan banda de magnetofon... Oare de câte ori o mai ascultase până atunci? În nici un caz nu putea fi vocea lui Sigrid, pentru că pe vremea când trăia ea nu se inventase încă magnetofonul. Dar ceva trebuia să-l fi fascinat din moment ce, probabil, o asculta mereu. Își știa nevasta plecată de acasă, așa că profita de acest lucru... Brusc, Thérèse își veni în fire. Nu, n-avea dreptate! Doar se întâlnește cu factorul cu un sfert de ceas mai înainte! Deci faimosul colet „ce trebuia înmănat personal” conținea banda pe care doctorul o asculta acum, probabil tot atât de uluit ca și soția sa. Lucrul era evident! Dacă ar fi știut de secretul, atât de important, al lui Sigrid, soțul ei ar fi fost atât de răscolit, încât ea și-ar fi dat prima seama de acest lucru. Deși, mai mult ca sigur că i l-ar fi împărtășit chiar el! Thérèse era atât de răvășită, de năpădită de valul de presupuneri contradictorii care o asalta, încât nu-și mai

dădu seama că încremenise pe coridor. Acum îi era indiferent dacă avea să fie surprinsă în dosul uși.

Cine să fi expediat o bandă înregistrată în loc să se prezinte personal? Și de ce nu trimisese, așa cum se obișnuia, o scrisoare? Cuvintele „a se înmâna personal”, dovedeau neîncredere. Oricum, faptul era bizar! Uneori, când obiectul trimis era de mare valoare – ca de pildă o substanță ce trebuia analizată sau controlată – expeditorul avea tot interesul să se asigure că nici o mână nepricepută nu va desface un pachet în care se afla un astfel de material, pe care numai doctorul Yvarsen știa să-l mănuiască; în cazul de față nu era vorba de așa ceva; neîncrederea o viza deci pe ea, soția doctorului Yvarsen! Cine anume se putea ivi, dintr-un trecut care o mai face și acum pe Thérèse să tremure, să-i distrugă echilibrul obținut cu atâta greutate?

Tăcerea care domnise o vreme dincolo de ușa biroului fu din nou întreruptă... Jan dăduse iarăși drumul la magnetofon. Probabil că textul îl emoționase profund, din moment ce simțea dorința să-l asculte din nou... Era deci cu neputință să nădăjduiești ca va veni vreodată o zi în care Jan va rămâne indiferent sau măcar pasiv, când cineva avea să-i spună ceva privitor la verișoara lui! Thérèse fu obligată să constate, o dată în plus, acest lucru și încă cu foarte multă amărăciune. Sigrid va rămâne până în cea din urmă clipă a lui Jan „logodnica-iubită-pe-care-o-pierduse”.

Din nou magnetofonul: „Ați fost aspru cu mine odinioară, la Krittelwerk, domnule doctor și totuși nimeni n-ar fi trebuit să fie mai înțelegător ca dumneavoastră. Știți bine ce înseamnă acel cumplit «*långtan*» suedez al dumneavoastră... Căci n-ați încetat o clipă s-o iubiți cu patimă, cu înflăcărare pe frumoasa dumneavoastră verișoară”.

Thérèse nu se putea smulge de sub vraja glasului care vorbea despre trecut, despre niște vremuri pe care ea le credea apuse, trecute pentru totdeauna. Suferea cumplit... Ar fi trebuit sau să plece, sau să-l înștiințeze pe Jan de prezența ei, dar nu se putea mișca, nu reușea să scoată o vorbă. Era totuși destul de lucidă ca să-și dea seama că și Jan trebuia să fie în acel moment tot atât de uluit ca și ea. Căci se simțea, pe cât de mirată, pe atât de chinuită de gelozie. Glasul care se auzea avea ceva deosebit: pe lângă accentul străin, un sunet ciudat, ca și cum femeia și-ar fi pierdut mereu râsuflarea, necutezând sau nefiind în stare să-și isprăvească frazele.

„Am păstrat totuși o supremă nădejde, domnule doctor, nădejdea că vă voi mai vedea o dată înainte de a muri. Surâd rostind aceste cuvinte, care nădăjduiesc totuși că vă vor mișca. Nu râse să încerc o deziluzie revăzându-vă după atâția ani, fiindcă sunt absolut sigură că timpul n-a avut nici o putere asupra dumneavoastră. Vă mai aduceți aminte de seara în care am citit – împreună cu blânda Ide, soția dumneavoastră – fraza următoare a scriitorului Francez Marie Lenéru: «Ce preț poate avea un suflet care n-a știut să-și dăltuiască un trup pe măsura lui?» Când eu și cu Ide am spus, pline de entuziasm, că dumneavoastră erați întruchiparea celor afirmate de Lenéru, că aveți un trup pe potrivă sufletului, un fizic care vă dezvăluia, de la prima vedere, calitățile, modestia care vă caracterizează – ați protestat cu vehemență. «Sunt sigură, Jan, a cutezat să spună timida

Ide, că și la o sută de ani ai să arăți tot la fel»...”

Jan opri magnetofonul. Thérèse, care uitase de orice conveniență, ar fi dat nu știu cât să poată vedea chipul soțului ei; sigur că Jan revedea limpede scena, măsura în sinea lui fervoarea sentimentelor pe care le iscase în sufletul celor două femei, cea care murise și cea care se afla departe, în Transvaal, la Krittelwerk! Cât de puțin contează timpul și spațiul, cum încetează amândouă uneori să mai existe! Tăcerea care se înstăpânise în biroul lui i-ar fi îngăduit poate Thérèsei să intre sau să plece. Făcu un pas, când iată că glasul acela necunoscut reluă, și mai nemilos pentru Thérèse:

„... Mă văd obligată, domnule doctor Jan Yvarsen, să-mi joc ultima carte pe care o am în mână și să vă constrâng să-mi faceți bucuria de a vă revedea. Sunt condamnată la o totală nemișcare, incapabilă să scriu un cuvânt, doar ochii și glasul mi-au rămas intacte, inima care nu mai bate decât pentru dumneavoastră și memoria. Dacă mi-ați uitat chipul, dacă ceasurile pe care le-am petrecut împreună, la Krittelwerk, nu vă mai spun nimic, veți fi totuși răsplătit și mult mai mult decât vă închipuiți, căci...”

Thérèse se simți atât de rău, încât abia mai avu puterea să se întoarcă și să plece. În urma ei, vocea continuă:

— ...domnule doctor, vă voi dezvălui secretul lui Sigrid... Dacă ați fi cunoscut odinioară acest secret, viața dumneavoastră ar fi luat cu totul altă întorsătură...”

* * *

Ajunsă în odaia ei, Thérèse îi trebui mai bine de jumătate de ceas ca să-și vină în fire și să poată da ochii, liniștită, cu Jan. Cu toată slăbiciunea ei pentru adevăr și sinceritate, nu putea fi chiar atât de naivă încât să-i mărturisească bărbatului că trăsese cu urechea, pe coridor. Era ceasul la care se reîntorcea de obicei, de la plimbare, așa că Jan n-avea de ce să fie surprins că o vede. De data asta înaintă hotărâtă, pentru a nu mai înfrunta riscul de a fi oprită de glasul misterios ce solicita prezența lui Jan și care-i făgăduia să-i dezvăluie secretul care-o uluise pe Thérèse. Un secret legat de Sigrid? Era absurd! Fiindcă tocmai ea, Thérèse, fusese cea care-i dezvăluise lui Jan – pe cale de a se însura cu superba lui verișoară – secretul lui Sigrid, sau mai bine-zis, crima lui Sigrid. Sigur, Sigrid nu se atinsese de Ide, n-o lovise, n-o maltratase, ci o abandonase în plină noapte în hățişul african care mișuna de lei și de tot felul de fiare. Ca să se poată mărita cu Jan, Sigrid o condamnase pe Ide la moarte. Pe Ide și pe copilul pe care aceasta îl aștepta!

„Eu n-am fost decât instrumentul dreptății, își spuse Thérèse, gândindu-se la ceasurile dramatice de odinioară. Am denunțat crima Sigridei și i-am adus-o pe Ide soțului ei. Oare acel secret să nu fi fost singurul? Orgolioasa Sigrid să mai fi avut și altă taină? Mda! Se poate! De la o asemenea ființă te poți aștepta la orice! Femeia a cărei voce am auzit-o o cunoscuse pe Ide înainte de sosirea lui Sigrid la Krittelwerk, înainte de dispariția Idei; iar din cele auzite, se pare că n-a mai revăzut-o în perioada în care Ide s-a reîntors la soțul ei. Probabil că femeia a aflat, cine știe pe ce căi, despre crima lui Sigrid și, înainte de

a muri, vrea să-i împărtășească lui Jan un lucru pe care el îl știe demult!...”

Dar ipoteza nu satisfăcu decât câteva clipe spiritul lucid al Thérèsei. Fiindcă glasul de pe banda de magnetofon, spunea clar că dacă Jan ar fi cunoscut secretul, viața lui „ar fi luat o cu totul altă întorsătură”. Dacă era inteligentă – și felul cum vorbea dovedea acest lucru – ea a bănuțit sau poate chiar a aflat (cu timpul se află totul) de ce a fugit Sigrid din Transvaal, de ce după aceea Jan s-a îndrăgostit de ea, de Thérèse, și de ce s-a sinucis Sigrid... Și totuși, intuiția îi spunea Thérèsei că era vorba de cu totul altceva.

Înainte de a intra în birou, Thérèse adăstă o clipa. Cu un gest reflex, pe care-l făcea ori de câte ori era încordată, își frământă de câteva ori mâinile. Dar cum energia nu-i scăzuse odată cu anii, hotărî să-și abordeze bărbatul foarte firesc, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, să nu-i vorbească nici despre corb, nici despre poștaș, nici – mai ales – despre timpul petrecut pe coridor...

Jan stătea, ca de obicei, la birou. Thérèse observă că încă nu închisese magnetofonul. Nimic nu scăpa astăzi ochiului vigilent al stăpânei casei. Thérèse nădăjduia că Jan îi va admira rochia care se potrivea atât de bine cu frumoasa piatră de apă-marin. Dar soțul ei era cu gândurile în altă parte. Trecuse multă vreme de când nu mai avusese expresia ciudată pe care n-o sesiza decât soția lui și uneori Erling sau Flavie. Jan surâse, dar cu totul altfel decât de obicei. Surâsul lui părea o mască diafană rătăcită pe obraz. Vorbea normal. Normal? Da, așa ar fi socotit oricine, dar nu și Thérèse, a cărei ureche învățase să perceapă și cele mai neînsemnate schimbări din vocea soțului ei. Jan avea – în acel moment – vocea cu care răspundea ori de câte ori era întrerupt din cercetările pe care le făcea, sau era smuls din reflecțiile sale profunde. În astfel de cazuri se prefăcea că e bucuros de prezența persoanei care-l inoportuna, când de fapt dorea din tot sufletul să rămână singur.

Thérèse ghici imediat că bărbatul ei ar fi fost cum nu se poate mai mulțumit să-l scutească de prezența ei. Având în vedere sentimentele puternice pe care le nutrea fața de soția lui, ar fi dorit să-și manifeste bucuria că o vede, dar totodată, fără voia lui, îi dădea de înțeles că voia să rămână singur. Thérèse învățase să-și cunoască foarte bine bărbatul. Una dintre cele mai mari calități ale ei era capacitatea de a se eclipsa cu discreție. Care om de litere sau de știință n-a simțit nevoia imperioasă de liniște absolută în jurul lui când se apucă de lucru?

Dar foarte perspicacei Thérèse – chiar dacă se dovedise atât de inteligentă încât să se eclipseze atunci când era cazul și fără suferință din fața soțului ei, urmărind liniștea amândurora – nu i-a trebuit mult ca să-și dea seama de deosebirea dintre preocuparea intelectuală și ceea ce numea ea „absențele” lui Jan. Adică momentele în care bărbatul ei se scufunda într-o altă lume, mult mai de temut decât cea prezentă: lumea amintirilor.

Îndurerată, Thérèse se văzu obligată să recunoască, până la urmă, că dragostea ajunsă la paroxism – cum fusese cea care izbucnise încă din copilărie între cei doi veri – nu se stinge niciodată din pricina unor motive care frizează morală. Thérèse – încă tânără – simțise o asemenea groază în fața crimei făptuite de Sigrid, care-o împinsese pe

Ide la moarte, ticluind o minciună, încât socotise că și soțul sărmanei Ide va simți exact aceeași groază ca și ea, ca toate ființele înzestrate cu simț moral. Încet, încet și-a dat seama de greșeală. Înflăcărarea pricinuită de prezența făpturii iubite înăbușă până la urmă – atât la femeie cât și la bărbat – orice simț critic legat de patima lor. Din acest punct de vedere, ei se deosebesc de ceilalți oameni, ca și cum o baghetă magică i-ar metamorfoza.

Thérèse Yvarsen știa astăzi mult mai multe lucruri despre oameni, așa cum sunt ei și nu cum îi zugrăvește simțul prudent al respectabilității. Avu dintr-o dată impresia că poartă pe umeri o povară zdrobitoare. Își dădu seama brusc că Romeo și Julieta, Tristan și Isolda, Antoniu și Cleopatra trăiseră într-un alt univers, unde singura crimă adevărată ar fi fost să renunțe la cea mai neînsemnată fărâmbă din dragostea lor. Asta era și legea lui Sigrid, așa cum a fost de-a lungul secolelor și cum va să fie întotdeauna pentru miile de îndrăgostiți pătimiși. Majoritatea bărbaților, le socot nebune pe femeile care încearcă – așa cum încercase Sigrid – să suprimă ființa ce le stă în cale și le împiedică să-și realizeze dorința lor neînfrânată. Astfel de nebune – dacă ajung în fața tribunalelor – găsesc totuși inimi indulgente printre judecători. Li se acordă întotdeauna circumstanțe atenuante. De câte ori nu se întâmplă ca însuși omul care a învinuit-o pe inculpată de crimă să devină, până la urmă, cel mai înțelegător, deci cel mai clement dintre judecători? Oare Jan Yvarsen nu făcuse la fel? Fără să-i spună nimic Thérèsei, nu ascunsese în adâncul conștiinței sale toga de apărător al acuzatei? Nu furniza, vocea necunoscutei avocatului încă mut, un argument zdrobitor pentru a o apăra pe Sigrid împotriva întregii societăți, în general, și împotriva Thérèsei, în special?

„...Viața dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură...” spusese foarte clar, glasul necunoscut.

2

Între Thérèse și soțul ei se juca o dramă de care Jan nu părea să-și dea seama. De îndată ce bărbatul i se adresa, Thérèse își dădu seama că avea de a face cu o adevărată dedublare a personalității.

Cu toată sensibilitatea, cu toată inteligența ei, nu putu dibui ce anume se petrece în sufletul lui. La rândul ei, rosti și ea vorbe la locul lor, în timp ce prin minte îi treceau gânduri dintre cele mai ciudate. „Pachetul pe care i l-a adus factorul n-a fost un pachet oarecare, ci adevărată dinamită! Da, trebuie să fiu foarte atentă să nu exagerez, să nu-mi ghicescă tristețea, să nu recad în vechile mele greșeli de odinioară... Cu blândețea, am câștigat întotdeauna mult mai mult decât cu nerăbdarea.” Își sărută deci soțul pe tâmplă. El nu se feri. Nu sesiza nici cea mai vagă încercare de a se eschiva, gest care jignește crunt o femeie sensibilă. Se aștepta, firește, ca Jan s-o întrebe: „Cum de-ai venit mai devreme ca de obicei? Nu arăți prea bine în dimineața asta! Pudra pe care Flavie te-a sfătuit s-o folosești nu poate înșela un ochi atent. Nu cumva ai răcit? Ce bunătați ai mai primit de la concetățenii noștri?”

Dar doctorul Yvarsen nu rosti nici una din aceste fraze, își sărută mașinal soția și atât. Thérèse își spuse: „Oare cum pot buzele unui bărbat să exprime o indiferență atât de deplină? Pe unde rătăcește Jan al meu?”

Ochii – de obicei atenți și pătrunzători – păreau s-o cerceteze, deși în realitate „nu vedeau nimic”, în timp ce glasul care-și păstrase aceeași rezonanță, rostea neconvingător și distrat:

— Plimbările astea sunt salutare! Ți-ai recăpătat culorile în obraji și surâsul plin de seninătate de odinioară.

Reținându-și un oftat, lui Thérèse i se păru o adevărată cruzime să audă spunându-i-se că arată bine, când știa perfect cum arată. Ascunzându-și amărăciunea și dezamăgirea, întrebă pe un ton voit banal:

— Aerul te întremează, n-ai vrea să facem împreună o plimbare? Troll ne-ar duce cu dragă inimă pe amândoi, sunt convinsă.

Sesiză clar efortul pe care-l făcea Jan de a se reîntoarce în lumea pe care i-o evocase vocea necunoscută. Nu-i răspunse nimic, fiindcă de fapt – și Thérèse era cum nu se poate mai sigură de acest lucru – nu-l interesa nimic în afară de cele aflate din banda de magnetofon. Thérèse își dădu foarte limpede seama cât de mult dorea Jan să rămână singur, contrar obiceiurilor lor. Căci înainte de masă, Thérèsei îi plăcea să se așeze în berjera confortabilă, la doi pași de fereastră cu vitralii, să fumeze una sau două țigări sau să-și ia ghemul de lână și andrelele și să împletească ceva. Erau fericiți, exprimându-și

bucuria de a fi împreună doar prin câteva cuvinte schimbate între ei sau prin câteva surâsuri.

Astăzi Thérèse ar fi dorit cu ardoare ca Jan să-i vorbească despre coletul pe care-l primise; era nervoasă și agitată, când de fapt puterea ei consta în calm și stabilitate. Jan își luă stiloul și-și trase scaunul lângă birou. Începu să scrie grăbit, fără a se mai preocupa de soția sa. „Asta e dovada – își spuse Thérèse – că nu scria înainte de a veni, eu. Încearcă să mă amăgească, străduindu-se să-mi arate că asta făcea și mai înainte.”

Ca să-i atragă atenția, își trecu degetele peste colțul biroului unde bineînțeles că nu descoperi nici urmă de praf. Jan nu era din fire, îngăduitor.

— Totul strălucește de curățenie, Thérèse! De ce ești atât de nervoasă?

În mod normal, Thérèse ar fi râs și i-ar fi răspuns printr-o glumă. Dar astăzi cuvintele lui o șocară. Își dădu seama că de fapt îl enervase faptul că întinsese mâna spre hârtia pusă cu grijă pe birou, alături de magnetofon. Curiozitatea fusese mai puternică decât orice. Ardea de dorința să afle numele expeditorului scris pe hârtia în care fusese împachetată banda de magnetofon. De data asta întinsese prea mult coarda și se trădase. Jan strigase:

— Până și cea mai desăvârșită dintre neveste va rămâne de-a pururi o fică a Evei! De ce te preocupă hârtiile și pachetele pe care le primesc? Nu-ți stă în obicei, și apoi știi că asta-mi displace!

Thérèse se simți tulburată; cu toate că tonul lui Jan nu trăda în nici un fel iritare, era clar că soțul ei hotărâse s-o țină departe de problema care îl preocupa. Ea izbuti să spună cât mai natural cu putință:

— Curios! Cred că nu merit un asemenea reproș! De data asta trebuie totuși să-ți mărturisesc că m-am întâlnit cu poștaşul, care era foarte mândru că ți-a adus un colet, chiar aici, în acest birou – sacru în ochii lui – un colet ce trebuia „înmănat personal destinatarului”. Cum așa ceva se întâmplă destul de rar, a fost probabil suficient ca un fleac ca ăsta să-mi trezească brusc curiozitatea.

Numai că pe Jan Yvarsen nu-l puteai amăgi lesne. Se îndreptă în fotoliul său și o cercetă cu atenție pe Thérèse, care-și ocupase locul obișnuit, lăsându-și instinctiv mâinile în jos, ca să nu se observe cât de tare îi tremurau. Deci soția sa își ascundea destul de prost o încordare ciudată. Să fi fost cumva geloasă? Nici o reacție feminină nu-l exasperase atâta pe Jan ca gelozia manifestată de toate femeile care-l iubiseră. Deși mulți bărbați socot acest sentiment ca un fel de dovadă a dragostei, ca un fel de omagiu, Jan nu făcea parte dintre ei. Se lăsase – o singură dată în viața lui – pradă unei crize de gelozie, când își găsisse logodnica, pe iubita lui Sigrid, în brațele celui mai bun prieten al său, Sven Lundell, pe malul torentului. Puțin a lipsit ca să-l arunce pe băiat, în Trollhättan. Ar fi trebuit deci să-i simpatizeze pe toți geloșii și pe toate geloasele, dar n-a făcut niciodată acest lucru, justificat totuși, când Ide, prima lui soție, apoi Thérèse au suferit crezându-l îndrăgostit de o altă femeie și nu de ele. Gelozia pe care o manifestase mai ales biata Ide fusese totuși scuzabilă, căci își văzuse bărbatul, pe pista de dans a cazinoului din Kritteltwerk,

strângând-o la piept pe incomparabila Sigrid, care eclipsa toate femeile din jur. Ce pereche incomparabilă alcătuiau cei doi! Cum să nu fie roasă de gelozie soția legitimă? Că Jan avusese tăria să-i fie fidel o bună bucată de vreme era o consolare prea slabă în ochii timidei, dar profund îndrăgostitei Ide. Uitându-se pe fereastra cazinoului, îi pândeau cu ochi rătăciți pe cei doi dansatori, atât de strâns îmbrățișați cât le îngăduiau conveniențele să fie în public. Teribila voință a lui Jan, care-l obliga să-și respecte cuvântul dat Idei însurându-se cu ea, îl chinuia cumplit și pe el. Dorințele care-i obsedau pe Jan și pe Sigrid, suferința aproape de neîndurat pe care o împărțea cu iubita lui nu meritau a fi totuși iertate în rarele ocazii în care puteau să fie aproape unul de celalalt? Nu admitea nici un fel de discuții în legătură cu acest lucru. Cea mai mică plângere, o lacrimă a Idei îl exasperau mai mult decât dacă ea l-ar fi insultat căci, în acest caz, i-ar fi putut riposta. Mai târziu, ori de câte ori Thérèse pălea și-și bănuia bărbatul că se gândea la Sigrid atunci când silueta altei femei i-o amintea pe frumoasa lui iubită, Jan sărea în sus ca un cal năvălaş atins cu cravașa. Ceasurile chinurilor mute de odinioară îi veneau imediat în minte cu atâta tărie, încât simțea că i se aprinde creierul, cu atât mai mult cu cât de data asta învinuirile erau nejustificate.

Thérèse sesiză imediat frământarea lăuntrică atât de bine cunoscută de ea care-l făcea brusc pe Jan să devină ostil. Glasul lui avea acum o asprime înrudită cu cruzimea:

— A, te-ai întâlnit cu poștașul? Deci n-ai venit direct la mine, ca de obicei... Ai sosit acasă de mai bine de un ceas și de mai bine de un ceas îți faci gânduri amare în privința mea. Pot să-ti urmăresc cu ușurință toate mișcărilor. Te-ai dus în odaia ta și ți-ai schimbat toaleta, apoi ai coborât, nu-i așa? De ce te-ai întors atât de repede acasă? Și de ce n-ai intrat, ca de obicei, în biroul meu?

Unghiile pe care și le înfipsea în palme îi pricinuiră o ușoară suferință, care o ajută să-și păstreze sângele rece. Așa că răspusesse pe un ton aproape normal:

— N-ai pierdut nimic din harul tău de ghicitor care era atât de apreciat la Krittlerwerk, domnule doctor Yvarsen. Așa e! M-am întors mai devreme. Hotărâsem să nu ți spun că Troll și mai ales eu, am fost puși pe goană de un corb care a lovit cu aripile lui puternice, mai întâi urechile calului, apoi pălăria mea de blană...

— Ce copilărie!

— Am să-ți spun altădată ce asociație tulburătoare de idei mi-a iscat fâlfâierea aripilor mari și negre pe deasupra capului meu. Așa cum ai bănuț, m-am dus în odaia mea și m-am schimbat, apoi m-am îndreptat grăbită spre biroul tău, care este pentru mine un adevărat refugiu.

— Și de ce n-ai intrat?

Thérèse observă că tensiunea nervoasă a lui Jan era atât de intensă, încât nu manifestă nici cel mai mic interes față de spaima prin care trecuse și pe care el o categorisise drept „copilărie”. Continuă totuși cu curaj:

— N-am intrat pentru că am auzit glasul unei femei care-ți vorbea...

Jan râse scurt și sarcastic, lucru foarte rar la el.

— Nu ți-ai dat seama că era vorba de un text înregistrat, pe care-l ascultam pe magnetofon? Era destul de lesne de priceput...

Thérèsei îi reveni brusc, energia. Protestă:

— Ei, nu chiar atât de lesne. E pentru prima oară când ți se trimite o bandă de magnetofon și nu o scrisoare. Așa că nu puteam bănuia... Deci femeia știa că ai magnetofon...

Thérèse își dădu seama cât de mult îl afectase pe soțul ei mesajul de pe bandă, după tonul agresiv cu care-i vorbea. Cum era bună din fire, suferința prin care bănuia că trece Jan înlătură orice alte sentimente. Voia cu orice preț să-l liniștească, fiindcă abia acum își dădea seama că împrejurarea era cu mult mai gravă decât presupusese. Jan, în ale cărui priviri ghicea duritatea, vorbea ca și cum ar fi mușcat vorbele, cu gura crispată.

— Exact lucrul de care mă temeam! Imaginația ta fecundă a și creat un roman absurd! De ce nu vorbești de o înțelegere între cea care a expediat coletul și soțul tău? Soțul tău care ți-a fost credincios atâția ani, care ar fi ridicol, da, care ar fi grotesc dacă...

Thérèse trase cu sete din țigară, apoi îl întrerupse cu o voce foarte calmă, aproape chiar prea calmă:

— Nu! Poate că ai motive să te superi, dar nu pe mine! Dacă ții să-mi satisfaci curiozitatea – de altfel foarte firească – ei bine, fă-o, dar cât mai liniștit cu putință. Dacă nu vrei să-mi spui nimic, foarte bine, îți dau cuvântul meu că nici eu nu vreau să aflu nimic. Am auzit un glas de femeie, un glas străin care spunea: „Ai fost foarte aspru cu mine odinioară, doctore Jan Yvarsen... Toată viața mea, n-am dorit altceva decât să te mai văd o dată înainte de a muri...” Asta e tot ce-am auzit! Cred că-ți poți da lesne seama că am fost foarte surprinsă și tulburată. M-am dus înapoi, în odaia mea, unde am rămas până ce mi-a trecut tulburarea pe care am socotit-o nedemnă de dragostea noastră. Pe urmă, am venit din nou încoace, ca de obicei.

O clipă Jan închise ochii. Ca de atâtea alte ori, calmul Thérèsei îl liniștise. Așa că putu vorbi aproape cu tonul lui obișnuit!

— Iartă-mă Thérèse! Cum de n-ai recunoscut vocea atât de caracteristică a Nitei Hollis? Căci, în ciuda anilor care au trecut și a bolii care o va ucide în curând, vocea nu i s-a schimbat...

Thérèse întrebă mirată:

— Nita Hollis?

Încă una care trebuie să fi făcut parte din mulțimea femeii lor care-l iubiseră sau ale căror inimi bătuseră pentru tânărul și frumosul doctor Jan Yvarsen. Fără să-și dea seama, Jan îi pricinuia Thérèsei o nouă rană, care o obliga la o aprigă stăpânire de sine ca să nu-și dea în vileag indignarea. Jan uitase că englezoaica Nita Hollis luase pe vremuri ceaiul nu cu ea, ci cu Ide, prima soție a doctorului. Încăpățânata englezoaică voise cu orice preț s-o eclipseze pe blânda și îngăduitoarea Ide. De fapt, nu era primul bărbat care, după zeci de ani și după câteva drame care se succedaseră, începuse să încurce lucrurile. Ba era chiar gata – ceea ce constituia o culme a nedreptății – s-o acuze pe Thérèse de rea-credință!

— Nu cumva ai uitat de existența Nitei Hollis? N-ai să mă faci să cred cu nu-ți mai aduci aminte de Nita, pe care infirmierul-șef trebuia s-o pună pe goană fiindcă își crease obiceiul să mă aștepte stând jos, pe treptele clinicii. Știi bine că pentru a mă obliga să mă ocup de ea, s-o îngrijesc, a încercat să se sinucidă, în mod stupid, înghițind un tub întreg cu aspirine... Hm, Nita Hollis care...

— Nu te enerva degeaba, Jan. Vorbești despre o epocă în care nici măcar nu ne cunoșteam...

Jan făcu ochi mari. Se înfurie că putuse face o asemenea încurcătură, atât de jignitoare pentru soția sa, și-și stăpâni și mai greu tumultul lăuntric.

— Da, încă o dată ai dreptate! În sfârșit, pricepe că în cazul de față gândurile mele se îndreaptă către Nita Hollis. Încântătoarea și zvăpăiata creatură a plecat la Manchester cu antipaticul ei bărbat. N-am mai auzit niciodată vorbindu-se despre ea. Dacă ai fi ascultat întreaga bandă, ca mine, ai fi aflat că e pe moarte și că e absolut incapabilă să se miște în urma unui accident care i-a rupt coloana vertebrală. Nu socoți că o astfel de situație poate liniști pe deplin o soție oricât de geloasă? Nefericita nu mai e în stare să scrie, așa că s-a folosit de glas – fiindcă mai poate încă vorbi – ca să ia legătura cu mine. Așa că te rog din suflet nu-mi mai face ridicola „cinste” de a te arăta geloasă pe mine, la vârsta mea!

Thérèse nu-și putu reține un „oh!” îndurerat. „Probabil – își spuse ea – că e cumplit de tulburat, din moment ce și-a putut ieși din fire!”

— Îmi dau seama că astăzi te jignesc mereu și fără voia mea – continuă doctorul. Te rog să mă înțelegi așa cum m-ai înțeles întotdeauna de când ești soția mea! Află că Nita Hollis se credea îndrăgostită nebunește de mine, dar Ide n-a avut niciodată nici cel mai neînsemnat prilej care s-o facă să creadă că eu aș fi fost tulburat în vreun fel de tână englezoaică. Nu sunt totuși deloc surprins că a trăit ani în șir cu încăpățănare tipic britanică alături de un bărbat mai mult decât mediocru, pe care nu l-a iubit câtuși de puțin, dorind cu ardoare să mă oblighe să fiu lângă ea când se va afla în pragul morții.

Thérèse spuse – plină de o sinceră compasiune pentru femeia necunoscută:

— Sărmana de ea!

Urmă o clipă de tăcere. Gânditoare, Thérèse, urmări cu privirea cercurile albastrii ale țigării pe care tocmai și-o aprinsese.

— Dar, continuă ea, ce anume a determinat-o să-ți facă o astfel de rugămintă, fiindcă – dacă înțeleg eu bine – lăsând la o parte distanța, cheltuiala și oboseala pe care ți-ar putea-o pricinui o astfel de călătorie – se pare că ești hotărât să te duci la Manchester?... Spui că nu poate să scrie, dar știe că ai magnetofon...

Jan se înfurie din nou:

— Ei nu, că asta-i bună! Află, doamnă, că e totuși primul semn de viață pe care mi-l dă după atâta amar de vreme. Și mai închipuie-ți, dragă nevastă, că femeia nu s-a îndoit nici o clipă că doctorul Yvarsen – căruia i-a plăcut întotdeauna să aibă la dispoziție cele mai moderne instrumente de lucru – n-ar avea și un magnetofon ca să poată asculta o

înregistrare. Cine n-are azi magnetofon? Ei, te-ai liniștit?

Thérèse răsuflă adânc. Ce importanță retrospectivă acorda soțul ei aceluși «secret al lui Sigrid»?

Dar Jan n-o slăbea din ochi, întrebându-se în sinea lui dacă nu cumva nevestă-sa nu auzise mult mai multe lucruri decât îi mărturisise. În ciuda tulburării lăuntrice, Thérèse încercă să pară naivă și naturală, punând următoarea întrebare:

— Poate că-și închipuie că te vei duce la Manchester la primăvară, când zilele se vor mai încălzi...

— Pari foarte puțin generoasă, Thérèse. M-aș fi așteptat mai curând să aud de la tine întrebarea: „Când te duci s-o vezi pe nefericita femeie? Căci poți să-i aduci, numai prin simpla ta prezență, o mare consolare și o deplină bucurie...”

Ochii Thérèsei se întristară.

— Dar, în sfârșit, Jan, nu văd de ce ți se pare chiar atât de imperios să dai curs rugămintii acestei femei... Dacă-i vorba să pleci, poate ai avea totuși alte călătorii de făcut, mult mai importante și...

— Ți-am precizat starea în care se află doamna Hollis, o întrerupse Jan pe un ton care nu mai admitea replică. Apoi apucă receptorul și încercă să obțină numărul aeroportului din Göteborg, pe care amândoi îl cunoșteau pe dinafară.

— Alo! Aici doctorul Yvarsen. Vă rog să-mi rețineți un loc la primul avion care pleacă în Anglia. Doresc să ajung la Manchester cât mai repede cu putință... Trebuie să schimb avionul? Mă rog... La ce oră e plecarea? Perfect! Am timp suficient să ajung la Göteborg. Câte locuri?

Thérèse, uluită, se ridicase în picioare, rugându-l pe Jan, cu voce slabă:

— Ia-mă și pe mine, Jan... Aș vrea să văd și eu...

Prefăcându-se că n-o aude, doctorul își isprăvi fraza:

— ...V-am mai spus: un loc, un singur loc. Vă mulțumesc!

Apoi, impasibil, puse receptorul în furcă.

— Fii drăguță, Thérèse, și pregătește-mi valiza cea mică. Voi lua cu mine puloverul acela gros, ultimul pe care mi l-ai împletit; cu ceața din Anglia s-ar putea ca la vremea asta să fie foarte frig acolo. Voi simți astfel și material ocrotirea ta. Și dacă te-ai putea grăbi puțin cu masa...

* * *

Jan plecase. Refuzase cu hotărâre să-i telefoneze lui Erling, strigând că n-are nici un motiv să-și alarmeze fiul pentru o absență de cel mult două, trei zile.

Apoi, după o ușoară ezitare, își luase soția în brațe și privind-o cu tandrețea obișnuită îi spusese că n-avea nici un motiv să fie neliniștită, că – în ciuda aparențelor – trebuia să aibă încredere în el. Că totul se va lămuri după ce se va întoarce de la Manchester.

Thérèse continua totuși să fie tristă și neliniștită. După ce mașina dispăru spre Göteborg, cedă curiozității care o devora și se îndreptă spre biroul lui Jan. Înainta cu atât mai încet către odaia unde Jan îi interzisese categoric să intre cu cât simțea o dorință arzătoare de a da cât mai repede buzna acolo. Știa că nu va rezista, că va asculta de la început și până la sfârșit, cu cel mai mare calm, mesajul care-l smulsese pe Jan de lângă ea, de la treburile lui presante și numeroase, din confortul și liniștea căminului.

În mintea Thérèsei răsună mereu numele lui Sigrid. Răsuci cheia ca să fie pe deplin sigură că nu va fi deranjată și se așază buimacă, în fotoliul lui Jan. Respira cu greutate. Nu numai Betsy, secretara lui Jan, se pricepea să mânuiască magnetofonul. Știa și ea la fel de bine! Gata! Respiră adânc și dădu drumul benzii. Dar ce se întâmplase? Apăsase cumva pe alt buton? Căci n-auzea nimic! Banda mergea, totuși, normal. Thérèse opri magnetofonul și puse din nou banda de la capăt. Da, acum era bine, adineauri apăsase din greșeală pe un alt buton. Thérèse auzi clar vocea necunoscutei: „Dragă doctore Yvarsen, sunt sigură că ai un magnetofon în casă...” Banda mergea normal, dar de auzit nu se mai auzea nimic. Thérèse tremura de nerăbdare, cu atât mai mult cu cât nu se aștepta să întâmpine nici un fel de dificultăți de ordin tehnic. Era ceva în neregulă în toată povestea asta! Ipoteza că pusese o alta bandă cădea de la sine! Prima frază demonstra clar că era vorba de banda cu pricina! Iar acum, poftim, mai bătea și cineva la ușă! Thérèse se ridică în picioare, strigând:

— Intră!

Ciocăniturile se auziră din nou, discrete dar insistente. Thérèse se înfurie. Apoi își aduse aminte că încuiase ușa cu cheia. Probabil că era Betsy. Cu atât mai bine! Ea va ști pe care buton să apese! Așa că se duse să descuie ușa. Dintr-o simplă aruncătură de ochi, secretara se lămurii și cu vocea ei egală, menită să înlăture emoțiile celor din jur, explică:

— Ați apăsât pe butonul care trebuie, doamnă; dar nu auziți nimic pentru că domnul doctor a șters banda, ca s-o poată folosi la altă înregistrare. Dacă apăsați pe acest buton, vedeți, banda se șterge: așa că la înapoiere, domnul doctor va putea înregistra pe ea altceva...

Thérèse amuți. Betsy își luă documentele de care avea nevoie, și Thérèse rămase din nou singură. Degeaba își tot spunea că era ridicolă, că bărbatul ei o iubea, că la vârsta ei trebuia să fie liniștită nu numai în privința faptelor, ci și a sentimentelor lui Jan; degeaba, fiindcă se simțea doborâtă, dezamăgită, mâhnită și, mai ales, roasă de o gelozie surdă. Se gândi la toți anii plini de bucurii și de mulțumiri pe care i-i dăruise Jan... dar nu uitase nici povestea cu Flavie, nici pe cea cu Judith... Nu uitase, mai ales, cât avusese de pățimit din pricina lui Sigrid. Da, Sigrid... Farmecul celei care murise de atâta vreme dăinuia la fel de puternic și azi, ca și cum ființa trufașă ar fi continuat să trăiască! Puterea fără margini a lui Sigrid o înnebunea pe Thérèse, care suferea cumplit, fund obligată să constate că Jan nu fusese și nu avea să fie niciodată, pe deplin, al ei! Cea care murise nu încetase nici o clipă să-i acapareze gândurile, visele și inima.

Covorul gros din coridor înăbușea orice zgomot de pași. Așa că Thérèse tresări

violent când auzi o bătaie puternică în ușă, în vreme ce glasurile lui Erling și Flavie rostiră vesel, fără să mai aștepte invitația de a intra:

— Bună ziua, tată... Știi, noi...

Dar odată intrați, elanul lor scăzu brusc: în birou nu se afla decât Thérèse și chipul ei – care ori de câte ori își revedea copiii strălucea de bucurie – părea acum lipsit de expresie. Cei doi, strigară într-un glas:

— Ce s-a întâmplat? De ce ești atât de mâhnită? Unde-i tata?

Thérèse se ridică, se căzni să suradă, să rostească obișnuitele cuvinte de bun-sosit, dar nu izbuti să scoată decât un hohot înăbușit de plâns, ghemuindu-se la pieptul fiului ei. Erling era atât de înalt, încât capul mamei sale abia dacă îi ajungea până la umăr. Băiatul o strânse, neliniștit, în brațe, și o conduse spre fotoliul de lângă fereastra cu vitralii. Între timp, Flavie cercetă odăile vecine, cabinetul de consultații și laboratorul. O privire îi fu de-ajuns ca să constate că Jan nu se afla în nici una din camere. Era cumva bolnav? Dar dacă Jan ar fi fost bolnav, soacra ei s-ar fi aflat lângă el și primul lucru pe care l-ar fi făcut ar fi fost să-i anunțe pe ei... Atunci? Ce se întâmplase? Să fi fost iarăși vorba de vreo ceartă între cei doi soți?

După ce Thérèse înghiți băutura întăritoare pregătită de Flavie, îi surâse nurorii sale în chip de mulțumire. Apoi respiră adânc și-și veni în fire, asigurându-și oaspeții că nu era vorba de nimic grav. Dar absolut de nimic! Se formalizase prostește! E adevărat că Jan o jignise crunt, dar ăsta nu era, la urma urmei, un motiv să fie atât de deznădăduită! Deși Thérèse se hotărâse să nu sufle o vorbuliță despre banda de magnetofon, primul lucru pe care-l făcu fu să istorisească totul lui Erling și Flavie. Imensa afecțiune pe care o citi în ochii lor o însufleți dintr-o dată. Le istorisi tot, începând cu povestea cu corbul și până la plecarea lui Jan la aeroport. Le mărturisi tot, în afară, bineînțeles, de fraza care-o zguduise.

Erling și Flavie își aruncară unul altuia o privire scurtă, peste capul Thérèsei. N-aveau nevoie de cuvinte ca să se înțeleagă. Pricepură imediat că mama lor le ascundea esențialul, că tocmai acel lucru ar fi trebuit să i-l spună, pentru ca să se simtă ușurată și pentru ca ei să-și poată da seama ce anume îl determinase pe Jan să plece atât de repede. Fiindcă cel mai tare îi intriga că trebuiau să se întâlnească cu Jan, că acesta le scrisese să vină. Așteptaseră cu atâta nerăbdare această după-amiază ca să lămurească, împreună cu el, unde anume li se împotmoliseră cercetările. Ca să nu-i sporească neliniștea Thérèsei nu-i mai aduseră faptul la cunoștință. Fiindcă pentru Jan Yvarsen întâlnirile erau literă de lege: niciodată fiul său nu-l văzuse lipsind de la vreuna. Urmărea pas cu pas lucrările lui Erling și ale Flaviei și se atașase de cercetările lor cu o dorință de a progresa tot atât de aprigă cât și a lor. Iar acum să fi uitat că trebuia să se întâlnească cu ei? Ori socotise întâlnirea cu ei prea puțin importantă în comparație cu apelul misterioasei Nita Hollis?

Așa stând lucrurile, Erling și Flavie voiau să obțină de la Thérèse o mărturisire deplină. Flavie insinuă:

— Chiar nu-ți amintești de femeia asta, mamă?

Thérèse tresări indignată.

— Să-mi amintesc?... Nu vă puteți închipui cât de tulburat a fost Jan! Și în ce hal s-a supărat când i-am spus că n-o cunoșteam! S-a enervat mai ales când și-a dat seama că prima lui soție o cunoscuse și nu eu. De când îl știu n-a săvârșit o eroare atât de grosolană față de mine! În epoca aceea, eu mă aflam încă în Alsacia! N-am văzut-o în viața mea pe Nita Hollis! Și nimeni nu mi-a vorbit niciodată despre ea!

— Atunci de ce te frământă astfel? Tăcerea tatei dovedește că el nu s-a mai gândit niciodată la ea. Păstrăm cu toții, în străfundurile ființei noastre, unele chipuri care nu reapar decât în împrejurări cu totul excepționale. Ne trezim dintr-o dată cu ele în primul planul memoriei și rămânem pur și simplu stupefiați...

Erling își sărută mama pe obraz și completă fraza soției sale:

— Îți înțelegem foarte bine, mamă, și uimirea și neliniștea. Faptul că tata a șters textul de pe banda de magnetofon, ca să nu-l mai poată asculta nimeni în lipsa sa, dovedește într-adevăr că-i acordă multă importanță, deși putea foarte bine să plece fie dintr-un elan de bunățate, fie din pricina unor remușcări. Sigur că în epoca respectivă – și putem foarte bine presupune acest lucru – trebuie să fi îndepărtat cu destula brutalitate o îndrăgostită care-l plictisea. Femeile care te urmăresc cu dragostea lor sunt atât de agasante când n-ai nici un sentiment pentru ele!...

Thérèse nu avea nervi de oțel, ca să-și poată impune tăcerea. De altfel simțea o dorință teribilă de a împărtăși copiilor ei tot ce știa!

— Sigur, dragii mei, sigur că tatăl vostru e în stare să întreprindă – din pură bunățate – o călătorie destul de obositoare pentru el, din o mie și unul de motive, dar să știți că nu din pricina asta a plecat. Sunt convinsă că nu bunățatea e adevăratul motiv care l-a pus pe drumuri, chiar dacă ar crede el însuși acest lucru.

— Bine, mamă, dar atunci de ce-a plecat?

Vocea Thérèsei spunea multe când aminti din nou ce semnificație avusese și continua să aibă pentru ea numele lui Sigrid.

— Ah, dragii mei copii, dacă l-ați fi văzut pe tatăl vostru! Dacă ar fi putut, ar fi plecat fără să mă anunțe! Ține cu orice preț ca Nita Hollis să-i dezvăluie – așa cum i-a făgăduit – înainte de a muri, nu știu ce secret al lui Sigrid, pe care numai ea îl știe.

Până atunci, Erling nu prea înțelesese locul pe care Sigrid îl ocupase în viața tatălui său și, ca o consecință indirectă, în viața Thérèsei. Se gândi imediat, cu amară tristețe, că mama sa era – la urma urmei – femeie, și că gelozia față de o nălucă era de-a dreptul ridicolă. Sigrid murise de multă vreme, în ajunul căsătoriei lui Jan cu Thérèse. Aproape că ți se părea de necrezut! Încearcă să fie cât mai convingător și cât mai calm:

— Mamă dragă! Las-o pe nefericita de Sigrid să se odihnească în pace! Poate că tata o fi fost intrigat odinioară de o comportare curioasă din partea ei. Tinerețea spiritului – pe care și-a păstrat-o intactă – l-a determinat să profite de ocazia de a cunoaște, „cel din urmă cuvânt”, cum zic romancierii. Lasă-l să afle dezlegarea unei probleme care poate că l-a preocupat vreme îndelungată. Când va ști totul, va fi mult mai

puțin preocupat de umbra lui Sigrîd.

Thérèse suferea atât de tare din pricina lipsei de înțelegere de care dădea dovada fiul ei, încât spuse cu glas răgușit.

— Erling, nu e vorba de o vagă poveste misterioasă care să fi ațâțat odinioară curiozitatea tatălui tău! Nita Hollis i-a spus textual: „Dacă ai fi cunoscut acest secret, viața dumitale ar fi fost cu totul alta!” Întreaga viață a tatălui tău ar fi luat o cu totul altă întorsătură! Pricepi? Nu sesizezi subtextul frazei? Ce voia de fapt să spună? Ce insinua femeia asta? Că Jan n-ar mai fi alungat-o pe Sigrîd din Transvaal, că poate – cine știe – i-ar fi iertat verișoarei sale fapta cumplită, de necrezut, săvârșită față de Ide! Nita Hollis părea convinsă că, în ciuda crimei făptuite de Sigrîd, în ciuda dragostei pe care Jan o nutrea atunci față de mine, el s-ar fi reîntors la dânsa. Ea s-a sinucis – abia acum îmi dau seama – nu din pricina dezamăgirii, ci pentru că nu voia să-i dezvăluie lui Jan secretul, pentru că acest secret l-ar fi obligat să se reîntoarcă la ea! Iar ea nu voia ca el să se reîntoarcă silit! Orgolioasa ființă voia dragostea lui Jan, dar o dragoste fără presiuni, fără constrângeri.

Obrajii Thérèsei se scofâlciseră. Se crampona de fiul ei care acum începu să fie neliniștit. Sănătatea mamei sale era încă o dată pusă la grea încercare. Erling era gata să creadă că mama lui văzuse just lucrurile. Dar ce fel de secret putea fi acela în stare să schimbe viața unui om, respectiv a tatălui său? Erling tocmai se pregătea să nu ia lucrurile prea în serios, când o privire scurtă pe care i-o aruncă Flavie îl convinse de contrariul. Tatăl său, atât de stăpân pe sine, care se pricepea să se domine în orice împrejurare, dăduse bir cu fugiții, ca un adolescent, uitând de toate făgăduielile pe care le făcuse; Flavie se părea că avea părerea ei în legătură cu acest lucru, dar era vădit că nu voia să se amestece în discuție. Se îndepărtase de soacra ei și-i lăsase lui Erling sarcina de a o liniști.

Cu toate că doctorul Yvarsen își cunoștea bine soția, cuvintele ajunse la urechile Thérèsei, printr-un ciudat concurs de împrejurări, aveau totuși pentru Flavie un anumit sens și încă unul destul de grav.

Privirile celor doi soți se întâlneau din nou. Erling refuză să admită că Flavie – cunoscând vreun fapt important privitor la Jan – voise să-l treacă sub tăcere. Ochii Flaviei – de o culoare și o lumină rar întâlnite – îi căutară pe cei ai soțului ei ca și cum s-ar fi temut ca nu cumva Erling să-i înțeleagă greșit atitudinea pe care-o adoptase în legătură cu subiectul în cauza. Lui Erling îi fu foarte ușor să traducă mesajul mut: „Vom sta de vorbă de îndată ce vom fi singuri! Până atunci, liniștește-te pe mama ta! Și mai ales, să nu cumva să-mi ceri vreo explicații de față cu ea!”

3

Erling și Flavie găsiră o sumedenie de motive ca s-o calmeze pe Thérèse; o liniștiră atât de mult, încât putură s-o lase – fără teamă – singură cu Gerda, devotata ei bucătăreasă. Thérèse le făgădui să fabuleze, în gând, diverse istorii și să aștepte, calmă, întoarcerea bărbatului ei, căruia trebuia să-i acorde, totuși, mai multă încredere. Erling și Flavie se urcară în mașină și porniră îndărăt, spre Stockholm. Dar, după vreo zece kilometri, parcurși în liniște, Erling zise:

— Flavie! Ce-i cu toată povestea asta? De ce tata – care e atât de ponderat – a plecat ca un năuc, fără să-i explice mamei, motivele, și fără să ne telefoneze când știa că are întâlnire cu noi? Am impresia că tu ai unele păreri în legătură cu cele întâmplare...

Pe buzele Flaviei pluti un surâs vag când îi răspunse soțului ei:

— Erling, oare nu vei fi niciodată în stare să-i acorzi tatălui tău dreptul de a fi și el om, un simplu om, așa, ca toți oamenii?

— Cum adică? Ce vrei să spui?

— Nu te înfuria așa cum ai obiceiul ori de câte ori îmi permit să-l văd pe tatăl tău cu ochii mei, fără lentile care măresc. Ascultă-mă, te rog, încă o dată... Sau poate că preferi să tac?

— Mai întâi, te rog răspunde-mi de ce se agită tata? De ce și-a schimbat așa, dintr-o dată, felul de a fi? Pur și simplu, mi se pare un alt om!

— Pentru că nu mai corespunde cu portretul făcut și retușat de voi! În ochii mamei tale, în ochii a lor tăi, în ochii celor care au lucrat sub ordinele sale, Jan Yvarsen a fost, tot timpul, un fel de „supraom”, un fel de semizeu! Până și nepoții vorbesc despre el nu așa cum vorbesc, în general, nepoții despre bunicii lor, adică uneori chiar mai liber decât părinții lor. Și zău că e păcat!

Erling începu să se enerveze.

— Atunci înseamnă că în ochii tăi tata e...

— Te-am rugat să fii calm, domnule soț! Și, ca să nu mă înțelegi greșit, îți declar că voi refuza până în ultima clipă a vieții mele să te tratez ca pe un semizeu. Inconvenientele unei astfel de atitudini sunt mult prea mari. Incidentul de azi e cât se poate de convingător în acest sens. Admir – o, cât admir – inteligența, pregătirea, generozitatea, spiritul de dreptate și multe alte calități ale socrului meu. Numai că eu știu că, înainte de orice, el este foarte omenos și că acest lucru îl face să fie mult mai seducător decât cu acea aureolă de sfânt cu care l-ai împodobit voi... Atâta vreme cât n-ai să fii convins de ceea ce spun, ar fi de prisos să-ți dezvălui părerile mele despre situația actuală.

Erling bombăni:

— Ești tot atât de încăpățânată ca și urșii tăi din Canada, grațioasa mea nevastă! Voi ceda deci și de data asta! Hai, să-ți aud presupunerile! Observ, cu surprindere, că sunt legate de fapte pe care n-ai socotit de cuviință să mi le aduci și mie la cunoștință.

— Nu ți-am spus nimic, Erling, tot din motivele invocate mai înainte. Adică din pricină că vă comportați cu toții față de Jan Yvarsen ca niște drept credincioși față de patriarhul lor. Noroc că omul a dat dovadă de un rar bun-simț și n-a devenit un infatuat insuportabil. Ai puțină răbdare! Fiindcă trebuie s-o iau mai de departe ca să-ți pot explica de ce mă simt atât de emoționată acum.

— Chiar ești emoționată? Eram cât pe-acți să mă îndoiesc...

— Degeaba o faci pe ironicul, dragă! Află că țin foarte mult la socrul meu! Amintesc – în trecere – că trebuie să fi observat niște calități cu totul excepționale la domnia ta, din moment ce te-am putut, totuși, alege după ce l-am cunoscut pe el! Căci odinioară am fost și eu pe punctul de a mă număra printre admiratoarele fervente ale tatei. Am chibzuit îndelung până m-am oprit asupra ta. Fiindcă pe atunci erai mult prea timid, prea șters, mulțumindu-te să trăiești în umbra prestigiosului tău tată. Din fericire însă, te-am iubit și ți-am aprobat din tot sufletul dorința de a te rupe de trecut și de a deveni cineva prin propriile tale puteri.

— Vrei să spui poate că împreună cu o eminentă specialistă în bacteriologie care se numește Flavie Verneuil.

— Da, împreună cu mine! De acord! Numai că acum e vorba de Jan Yvarsen: îți vorbesc – cu respect și dragoste – despre tatăl tău redus la niște dimensiuni pe care el ar fi primul gata să le recunoască. Hai să aducem puțin faptele din trecut, în prezent. Numele lui Sigrid a suferit tot atâtea transformări ca și cel al lui Jan Yvarsen. Preafrumoasei Sigrid i s-au pus în cârcă toate păcatele lumii, evident, cu exagerările de rigoare.

— Stai, Flavie! Auzindu-te, era să intru cu mașina în șanț. Tu spui „exagerări”? Dar Sigrid a...

— Te rog din suflet să ai grijă de părinții copiilor noștri! Iar dacă tu nu te simți stăpân pe volan, lasă-mă pe mine să conduc. Vom discuta altădată despre adevăratul chip al lui Sigrid! Astăzi nu mă ocup de ea decât în măsura în care ne poate lămuri unele lucruri legate de tatăl tău. Sigrid și-a pus capăt vieții când frații mei și cu mine eram încă niște puști. Așa că mi-am imaginat-o ca pe o prințesă din povești, care mi-a umplut toată copilăria cu ființa ei de vis, ba chiar și o parte din adolescență. Dacă, mai târziu, am venit să mă angajez ca laborantă la clinica doctorului Yvarsen, am făcut-o din admirație față de Sigrid, gata să susțin o luptă înverșunată ca să-i apăr onoarea. Când mama ta a vrut – și era firesc să se întâmple – să mă îndepărteze de tine, Erling, a făcut-o din ură față de Sigrid. Și iată-ne ajunși la punctul crucial. Dacă azi dispunem de o avere deloc neglijabilă, dacă și eu și ai mei trăim în îndestulare, asta se datorează moștenirii pe care am primit-o de la Sigrid. Or, averea asta ea a lăsat-o, prin testament, tatălui tău. Anunțat imediat de notarul lui și fără să-i sufle un cuvânt Thérèsei, Jan a refuzat banii. Știi că în ordinea înrudirii, părinții mei veneau imediat după Jan Yvarsen; or, ei au ezitat mult până să

primească moștenirea. Știi care a fost adevăratul și cel mai serios motiv care i-a tulburat și i-a făcut să șovăie atâta vreme?

— Erau foarte evlavioși și moștenirea le venea din partea unei sinucigașe.

— N-ai nimerit-o. Asta a fost versiunea oficială. Frații mei, oricât de tineri vor fi fost atunci, au tras cu urechea la discuțiile dintre părinții noștri care se străduiau să vadă lucrurile cât mai clar. Câțiva ani mai târziu, Erik și Bertie au discutat ei înșiși această problemă pe care mai apoi mi-au împărtășit-o și mie. Părinții noștri se prăpădiseră, dar ezitarea lor, cât și a noastră, a celor trei copii Verneuil, fusese pricinuită de cuvintele pe care le-a rostit mai adineauri, mama ta, Erling: „Oare Sigrîd nu avusese nici un secret?”

— Ca să vezi! Deci și ei și voi – la fel ca și Nita Hollis – v-ați gândit și ați vorbit despre un posibil secret. Adică Sigrîd să fi săvârșit și alte crime în afară de abandonarea Idei în pădurea virgină și de încercarea de a o împușca pe mama?

— Oprește-te! A procedat groaznic, într-adevăr! Dar de ce s-o mai învinuim? Mai curând, străduiește-te s-o înțelegi. Și judecata și morala ei o luaseră, demult razna! Dar oare tatăl tău n-are și el partea lui de vină în ceea ce privește această viața răvășită, așa spune chiar demențială? N-a fost prea dur, prea intransigent, când și-a surprins verișoara sărutându-se cu Sven Lundell, pe malul Trollhättanului? Dacă ar fi iertat-o atunci, s-ar fi schimbat totul și pentru ea și pentru el.

De data asta, Erling trase mașina undeva, pe marginea drumului și opri, fiindcă de scandalizat ce era simțea că nu mai putea conduce. „Cum adică, să-l implice pe tatăl său în crimele făptuite de Sigrîd?” Ei nu, asta era prea de tot!

— Nu te enerva, dragă, continuă răbdătoare, Flavie. Nu-l condamn pe Jan, ci socot doar că a fost prea categoric, prea exclusivist. Pe moment, ceea ce trebuie să ne preocupe este acel faimos „secret al lui Sigrîd”.

— Care ar putea fi secretul?

— Chiar nu bănuiești? Gândește-te că pe vremea aceea Sigrîd era o ființă superbă, tânără, înflăcărată, Gândește-te numai ce patimă dezlănțuisese în inima vărului ei! Crezi că Jan a fost singurul bărbat îndrăgostit de această zână?

De data asta, Erling mai mult strigă decât vorbește:

— Crezi că Sigrîd a avut un amant? Atunci de ce nu s-a măritat cu el?

Flavie continuă, cu vocea puțin sugrumată de emoția pe care nu și-o putea niciodată înăbuși, ori de câte ori venea vorba despre Sigrîd.

— Părinții mei presupuneau că Sigrîd, orgolioasa Sigrîd, avea un copil...

Erling își privi lung soția. La început, păru că-i pierise glasul, apoi izbucni:

— Sigrîd cea nebună după logodnicul pe care-l pierduse într-o clipă de rățăcire, disperată din pricina acelei rupturi, să fi avut un copil? Dar e de neconceput! Absolut de neconceput! De altfel, dacă ar fi avut un copil, n-ar fi lăsat un testament în favoarea tatei.

Flavie își fixă soțul cu toată intensitatea privirii sale strălucitoare; apoi, adăugă foarte încet:

— Părinții noștri și-au zis până la urmă – așa cum ai făcut și tu – că lucrul era de

neconceput. Totuși, tatăl meu obiectase că Sigrid călătorise mult, că fusese, cu siguranță, foarte curtată, că poate într-o seară în care nu mai putuse îndura singurătatea și deznădejdea se dăruise vreunui bărbat. Ce martiriu, să pierzi pentru totdeauna dreptul la fericire, pentru un biet sărut oferit unui băiat pe malul Trollhättanului!

— Bun! La rigoare, să admitem și asta! Dar atunci de ce și-a lăsat toată averea lui Jan Yvarsen? Află, Flavie, că dacă ar fi avut un copil, nu putea face un testament în favoarea lui Jan, dezmoștenindu-și astfel odrasla!

— Ai luat-o cam repede, Erling! Pentru ca un copil să fie moștenitor rezervatar trebuie nu numai să fie declarat pe numele mamei, ci ulterior ea să-l și recunoască legal.

— De acord! Dar de ce nu l-ar fi recunoscut?

— Păi, mai întâi, din pricina orgoliului. Poate că Sigrid n-a vrut să lase nici o urmă a unei maternități nelegale; a unei trădări față de marea, de singura ei dragoste!

— Totuși, când a vrut să vorbească cu tata, chiar înainte de a-și curma viața, când s-a convins că el se va însura cu Thérèse, ea încă mai nădăjduia că va fi iertată pentru tot răul pe care-l făptuise. Dar iată că raționamentul nostru se prăbușește: Sigrid și-a lăsat întreaga avere lui Jan Yvarsen; deci dacă ar fi avut un copil, acesta – neavând nici un drept legal să reclame moștenirea mamei sale – însemna că Sigrid își condamna propriul copil la sărăcie și mizerie. Jan Yvarsen n-avea nici o obligație să se ocupe de acel copil! Cu atât mai mult cu cât, condamnând-o pe Ide la moarte, Sigrid făcea dovada unei sinistre răutăți.

— Neglijezi o ipoteză, Erling...

— Care anume?

— Sigrid n-a presupus ca Jan n-o va asculta. Posibilitatea unei a treia deziceri a lui Jan de ea nu-i trecuse prin minte! Sigrid era sigură că pruncul va fi adoptat, în mod legal, de Jan.

— Femeia trebuie să fi fost de o impertinență nemaipomenită ca să fie atât de sigură că se va mărita cu tata, în ciuda crimei și a trădării ei în dragoste.

— Hm! Jan dorea un copil, fusese disperat de moartea lui Nils. Ide pierduse și cel de al doilea prunc pe care-l aștepta... Cel al lui Sigrid trebuia să fie probabil excepțional de frumos – de altfel cum ar fi putut o ființă ca ea să aducă pe lume un copil care să nu-i semene în frumusețe?

Erling își dădu seama că Flavie putea avea dreptate. Strigă ca și cum ar fi intonat un cântec de victorie:

— Noroc că între timp, doctorul Jan Yvarsen apreciasse minunatele calități ale Thérèsei Erhardt. Nu mai voia, cu nici un preț, să fie întors de pe drumul fericirii! Între el și fermecătoarea Sigrid se strecurase imaginea noii sale iubite.

Erling porni mașina, dar supraveghind drumul, arunca – din când în când – priviri furișe către Flavie. Ea nu răspunsese nimic. Nu era de acord cu afirmațiile lui? Erling sfârși prin a insista:

— Nu socoți, așa cum socot și eu, că nici o altă femeie nu se potrivea mai bine cu

doctorul Jan Yvarsen, așa cum s-a potrivit mama? Era tot atât de inteligentă și de pregătită din punct de vedere intelectual cum era și Sigrid. Frumusețea ei, e adevărat, era de cu totul altă natură, dar a fost și ea destul de frumoasă, și în plus de o moralitate inatacabilă.

Flavie răspunse cu convingere, dar nu chiar cu atâta cu câtă ar fi dorit Erling.

— Mama ta e o soție admirabilă; doctorul Yvarsen a fost într-adevăr răsfățat de soartă. N-ar fi putut cu nici o altă femeie să se bucure de o viață liniștită, atât de necesară profesiei sale, de o viață mai armonioasă, într-un cuvânt...

Erling accelerează, lăsând să se înstăpânească o lungă tăcere între el și Flavie. Apoi reluă gânditor, nu fără o oarecare tristețe:

— Mi se pare ciudat, Flavie, că pentru prima oară de când ne-am căsătorit observ la tine ceva care-mi dovedește că mama pentru tine e doar soacră.

Flavie roși ușor, dar protestă calmă:

— O femeie o poate iubi cu multă dragoste pe mama soțului ei, poate avea pentru ea mult devotament și recunoștință, fără să uite însă că a avut ea însăși o mamă și că nimeni n-o poate înlocui pe cea pe care a pierdut-o... Acestea odată spuse, eu nu cred că Thérèse a avut vreun motiv să se plângă vreodată de mine.

— Așa e, dragă, iartă-mă dacă ți-am creat impresia că mă îndoiesc. Povestea asta de necrezut, care l-a răvășit pe tata, m-a tulburat la fel de tare și pe mine. Cred că nu vom putea dezlega niciodată această enigmă!

— Poate... Dacă tatăl tău socoate că e necesar să tacă, va tăcea!

Flavie îi surâse bărbatului ei; nu-i păstra nici un fel de ranchiună că se înfuriase, dar atunci când intrară pe strada lor, ea rosti – ca pentru sine – cu privirea fixată drept înainte:

— Asta nu te scutește ca într-o bună zi să ai o surpriză care să te deconcerteze, așa că ai face mai bine să-ți revizuiești părerile pe care le ai despre adevărata personalitate a lui Jan Yvarsen!

Erling își încruntă, brusc, sprâncenele. Trase mașina în fața peronului, dar simți dorința să mai rămână un moment cu soția sa; nelăsând-o să coboare, o luă cu sine până la garajul aflat undeva jos, sub clădire. Chipul îi era contractat de efortul pe care-l făcea pentru a înțelege sensul cuvintelor rostite de Flavie. Avea o încredere deplină în inteligența și spiritul de observație al soției sale. Probabil că Flavie simțise nevoia să-l prevină împotriva cine știe cărei surprize neplăcute, din moment ce vorbea așa cum vorbea. Își trecu brațul în jurul taliei nevestei sale, fiindcă simțea nevoia s-o simtă alături de el. Ea îl înțelese și se ghemui la pieptul bărbatului ei, oferindu-i buzele. Acest scurt sărut îl făcu pe Erling să aștepte, cu răbdare, momentul de intimitate în care să nu fie deranjați de nimeni și de nimic. Abia după ce mâncară rămaseră, în sfârșit, singuri. Atunci Erling reluă discuția pe care o întrerupseseră în mașină.

— Flavie, te rog, explică-mi ce-ai vrut să spui! Cu cât repet mai des cuvintele tale, cu atât îmi dau seama mai mult că ai dreptate. L-am admirat prea mult pe tata, fără să ne străduim să-i cunoaștem adevărata fire, care s-ar putea să fie chiar mult mai agreabilă decât este. De altfel acum îi spun „tata”... Odinioară îi spuneam „tăicuțul”, un tăicuț pe ai

cărui genunchi îde se cățara fără nici o jenă, și de picioarele căruia eu mă agățam fără nici un respect pentru impecabila dungă a pantalonilor săi. Tata se juca cu noi, pe covor, ne urca în spatele lui, se prefăcea a fi cal săltându-ne pe umeri, iar eu îl apucam zdravăn de păr, râzând cu gura până la urechi. Uneori mă ridica în aer, strigând cât îl ținea gura: „Hopa sus, fiule! Bravo! Nu ți-e frică!”

Flavie surâse.

— Iar acum îi spui „tata”...

— Cum s-o fi întâmplat acest lucru? Nu știi nici eu... Probabil din pricina respectului, mereu mai mare, față de inteligența, de pregătirea, de bunătatea lui...

— De acord.

— Suntem deci amândoi de acord, draga mea, că tata e un om remarcabil care merită să fie admirat; constatăm, de asemenea, că a putut și că mai poate încă să se comporte ca și cum nu l-ar stingheri în nici un fel reputația lui mondială. Vezi în asta vreo licărire care ne-ar putea lumina? A șters-o ca un adolescent, fără ca măcar să ne dea un telefon, iar ceea ce mă surprinde cel mai mult e faptul că nu e vorba de manierele solemne ale unui om de seamă, ci că e vorba de un om oarecare, de un simplu om care acționează în acest moment, așa cum îl taie capul.

Lui Erling i se păru că Flavie nu avusese niciodată o privire mai plină de farmec și parcă nu arătase niciodată chiar atât de uluitor de frumoasă. Admirația fără margini îi genera o stare psihică specială, în care era pregătit să accepte orice i-ar fi spus nevasta lui.

— Erling, ia presupune tu că datorită unei atitudini – să zicem absurdă din partea ta – nu te-ai fi putut însura cu mine. Ce-ai fi făcut?

Fără nici o ezitare, Erling strigă:

— Nu m-aș fi resemnat niciodată, dar absolut niciodată, că n-ai fost a mea! Ai fi putut săvârși acte condamnabile pentru restul omenirii, dar dacă mi-aș fi dat seama că ai procedat astfel numai ca să fim împreună, dacă m-aș fi convins de efortul, de perseverența, de încăpățânarea ta înverșunată de a rămâne lângă mine, ai fi rămas – în ochii mei – ființa cea dragă și cea mai demnă de râvnit... Eu n-aș fi fost în stare de asprimea de care a dat dovadă tata! Sigur că la început m-aș fi despărțit de tine, dar mai târziu te-aș fi căutat și aș fi căutat cu deznădejde un motiv ca să te pot ierta și să ne putem uni soarta.

Într-un gest de dragoste spontană, Flavie se aplecă spre soțul ei:

— Îmi place grozav, dragul meu, că tu nu ești un „supraom”. Și acestea odată spuse, să ne continuăm supozițiile. Ce-ai fi făcut dacă, după mai mulți ani de despărțire, mi-ai fi îngăduit să-ți explic (ceea ce lui Sigrid nu i s-a îngăduit) că disperarea mă adusese în pragul nebuniei? Că începusem să beau... că încercasem cu orice preț să gădesc uitarea și că toate încercările disperate se soldaseră cu un copil.

În timp ce Flavie vorbea, fizionomia atât de expresivă a lui Erling se schimbase brusc, ca și cum ar fi fost tulburat de cele mai înspăimântătoare gânduri. Flavie îi urmărea cu neliniște frământările pe care i le provocase cu bună știință. Erling se ridică în picioare

și se sprijini de o mobilă, nedezipindu-și privirea de pe chipul soției sale. Apoi, cu glas sters, replică:

— Fie-ți milă, Flavie! Dacă presupunerile tale se adevăresc, dacă ăsta a secretul lui Sigrid, sigur că nu i l-a putut destăinui tatei înainte de a-și pune capăt vieții. Îți dai seama ce îndură acum acest om? Știm cu toții cât a fost odinioară de gelos pe Sigrid. Revelațiile Nitei Hollis riscă să-l rănească mai cumplit decât tot ce-a îndurat în decursul întregii sale vieți. Nu crezi că ar trebui să iau avionul de noapte și să mă reped și eu în Anglia? Tata nu mai e tânăr ca să suporte fără risc astfel de emoții. Încerc să văd și eu lucrurile cu ochii lui, sau mai bine-zis, ca toți oamenii care iubesc cu adevărat. Singura faptă ireparabilă, singura crimă adevărată într-o iubire ca a lor, ar fi fost ca Sigrid să se fi dăruit – fie chiar și o singură dată – altui bărbat! Tata n-a putut suporta s-o vadă nici măcar sărutându-se cu Sven Lundell; atunci gândește-te și tu ce va simți dacă femeia aceea aflată pe moarte – Nita Hollis – o să-i spună că Sigrid a... nu, nu, nu se poate, Flavie... Nu poate fi adevărat!

— Poate, dragul meu! Am avut întotdeauna prea multă imaginație! Dar recunoaște și tu că, de data asta, în fața unui astfel de mister, puteam foarte bine să exagerez!

— Gata cu părerile și cu presupunerile! Sigrid este pentru tine, ca de altfel și pentru mine, o figură mitică. Dar, oricât ar fi fost de decăzută, avea totuși mândria ei și niciodată n-ar fi încercat să-l mai vadă pe tata dacă ar fi fost obligată să-i mărturisească faptul că într-o clipă de disperare își renegase dragostea, că-l uitase și că cedase altui bărbat. Nu, n-ar fi cutezat niciodată un astfel de demers, n-ar fi cutezat să i-o smulgă tatei pe cea care astăzi mi-e mamă, dacă Sigrid ar fi avut un copil de la un alt bărbat.

— Sunt de acord cu tine, Erling! Dar atunci, care e secretul? Nita Hollis pretinde că viața lui Jan Yvarsen ar fi luat cu totul altă întorsătură dacă doctorul ar fi cunoscut acest secret. Atunci?

Erling, cu chipul crispat, lasă să-i scape un protest vehement:

— ...Totuși, un copil! Dar, Flavie... ei bine, mi se pare cu neputință!

Flavie avu un surâs enigmatic, apoi oftă ușurată: avusese dibăcia de a-l determina pe soțul ei să presupună exact ceea ce presupusese și ea. Spuse încet:

— Ai putea să-l întrebi pe fratele meu Erik. Avea vreo zece ani când Sigrid și-a pus capăt vieții. Pe urmă, au mai trecut doi ani până ce părinții noștri s-au hotărât să accepte moștenirea lui Sigrid. Norbert, Erik și cu mine vorbeam destul de des despre Sigrid. Cei doi frați ai mei o auziseră de multe ori pe mama declarând; „Ar fi omenesc și firesc ca Sigrid să aibă un copil!” Dar mama nu l-a putut totuși convinge și pe tata de acest lucru. Discuția decurgea întotdeauna la fel: el susținând, exact ca și tine, că lucrul ar fi cu neputință, iar ea repetându-i, plină de convingere: „Și totuși am unele indicii care m-au convins că verișoara noastră are un copil! Din păcate, nu știe să fie moderată în ceea ce privește sentimentele. Sigrid iubește cu aceeași patimă acest copil misterios cu care-și va iubi de-a pururi vărul. Dacă vreodată s-ar ivi ocazia să-i arate copilul lui Jan, ar avea unul din cele mai puternice atuuri să se mărite, în sfârșit, cu el.” Tata, om drept din fire, dominat de convingeri morale inflexibile, nega cu înverșunare vorbele mamei.

— Cu alte cuvinte, după frații tăi și după tine, „secretul Sigrizei”, ar purta numele unui băiat sau al unei fete și...

— Da, ai curajul și du-ți gândul până la capăt!

— Mă obligi să spun un lucru groaznic! Și care mi se pare inadmisibil. Nici măcar nu pot... Cum de cutezi să-ți imaginezi un asemenea lucru?

Răbdătoare, Flavie, răspunse cu convingere:

— Am să rostesc eu în locul tău pretinsa blasfemie, izvorâtă din niște minți înguste și din niște suflete rigide. Sigrid a avut într-adevăr un copil, iar tatăl acestui copil n-a fost altul decât cel la care ne gândim amândoi, singurul bărbat pe care ea l-a iubit vreodată, pe care l-a adorat până la a fi în stare să comită o crimă și din pricina căruia și-a pus, până la urmă, capăt vieții.

Erling păli.

— Ți-ai ieșit din minți! protestă el, dar atât de slab încât Flavie abia îl auzi.

— Dragul meu, ce copilăros poți fi! Cum poți pune chiar atât de tare la inimă un astfel de lucru? Dimpotrivă, ar trebui să-i înțelegi pe Jan și pe Sigrid, rămânând lucid, ba aș putea chiar să spun, detașat. Ți recomand sistemul meu de adineauri: să ne punem noi înșine în locul lui Jan și a îndrăgostitei pătimașe, la rândul ei atât de iubită. Nu uita că Ide a stat câțiva ani în veldul african, lovită de amnezie, neputând da nici cea mai vagă informație despre identitatea ei. În toată această perioadă, Jan și Sigrid, la fel de înflăcărați amândoi, în plină putere și sănătate, se vedeau zilnic la Krittelwerk și nu-mi închipui că ai naivitatea de a crede că dragostea dintre ei era doar platonicească! Dacă tu și cu mine am fi fost protagoniștii unei astfel de aventuri, crezi că ne-am fi stăpânit amândoi elanul, de altfel cât se poate de firesc, care ne-ar fi împins pe unul în brațele celuilalt? Sunt sigură, Erling, că Jan Yvarsen a rezistat cât a putut; a rezistat atâta timp cât a mai nutrit o cât de vagă nădejde că-și va găsi soția dispărută. Dar iată că a venit și momentul când și-a pierdut această speranță. Nimic nu l-ar fi putut îndepărta pe Jan de Sigrid decât dacă ar fi aflat că știa ce i se întâmplase Idei. Dar cum i-ar fi putut trece prin minte, fie chiar și pentru o secundă, că iubita lui era o criminală? Gândește-te, Erling, că Ide era însărcinată; o faptă ce urmărirea să înlăture și mama și copilul n-ar fi putut trece niciodată prin mintea unui om ca Jan. Pentru el, totul era foarte limpede: probabil că sub impulsul vreunei depresii nervoase – cum mai avusese de altfel de câteva ori – Ide plecase pe înserate de acasă. În seara aceea, el se afla undeva, la o fermă îndepărtată, ajutând o femeie să nască. Probabil că Ide voise să se convingă că doctorul se afla într-adevăr acolo, că nu era în compania verișoarei sale, fiind veșnic chinată de dragostea ei excesivă și sfâșiată de spaima aproape bolnăvicioasă de a nu-și pierde bărbatul. Probabil că vreo fiară îi adulmecase urma și-o ucisese. Mai ales că hățșul african era, prin unele locuri, de nepătruns. Acum, pune-te în locul bărbatului care se credea văduv, care nutrea mult respect și afecțiune pentru soția lui, dar nu și dragoste. Se însurase cu Ide de ciudă și știa că săvârșise o greșeală. De acum încolo, era liber s-o iubească pe Sigrid, pe Sigrid la care începuse să se gândească înainte chiar de a fi știut să scrie cuvântul „dragoste” și ție și se

pare anormal că nu trăiau ca „frate și soră”?

Erling fu în sfârșit, convins.

— Sigrid, continuă Flavie, trebuie să fi dorit atunci, mai pătimăș ca niciodată să devină „doamna Yvarsen”. Sigur că în secret a fost obsedată, roasă de amintirea faptei sale. Nimic nu-i mai putea reda liniștea decât nădejdea în căsătoria pe care o credea atât de apropiată. Nu-ți trebuie un prea mare efort de imaginație ca să-ți dai seama de visele pe care și le făcea: îl va copleși pe Jan cu atâtea bucurii, încât fericirea fără margini a doctorului va justifica faptul că o sacrificase pe nevinovata Ide. Continui să rămân în domeniul presupunerilor, Erling, dar cu mari șanse de a vedea just: dacă frumoasa Sigrid ar fi observat că va avea un copil, s-ar fi ferit să-i mărturisească lui Jan. Ți-am mai spus: voia să fie luată de soție din dragoste, și nu din datorie sau constrângere. Și apoi, dorea probabil să-i dea vestea minunată după ce s-ar fi măritat cu el. Dar iată că au apărut faimoasele „caiete ale Idei”, și toate planurile Sigridei, toate visurile sale s-au năruit. Acum era prea târziu ca să-i mai spună ceva. Jan putea crede că este vorba de un șantaj... Atunci, orgolioasa, frenetica Sigrid și-a pus capăt vieții.

Foarte palid, Erling o asculta, crispat, pe soția sa. Pentru el, drama se complica prin faptul că Thérèse Erhardt – care devenise mai târziu, mama sa – fusese cea care despărțise pentru totdeauna perechea Jan-Sigrid. Thérèse hotărâse – în loialitatea ei – să-i ducă doctorului Yvarsen caietele Idei. Erling făcu un scurt rezumat:

— Așa! Deci Thérèse Erhardt – cu toată candida înflăcărare a celor optsprezece ani ai ei – îi aduce lui Jan Yvarsen dovada grăitoare a crimei lui Sigrid. Înainte de a-l vedea pe Jan, ea o vede pe Sigrid. Stupoarea, deznădejdea lui Sigrid, mai ales acum când știa ce înseamnă să fii iubită, trebuie să fi fost de neimaginat. Dar Thérèse Erhardt, fată foarte tânără, nu-și poate imagina că între doctor și verișoara sa ar exista altfel de relații, decât platonice. Încă de pe atunci ea vedea pe de o parte, pe răutăcioasa, pe diabolica Sigrid, iar pe de alta, pe blânda, virtuoaasa și nefericita Ide. Între aceste două extreme, doctorul era spiritul pur și drept. Orice dragoste pentru Sigrid trebuia înăbușită în inima lui, de îndată ce aflase că Sigrid era o criminală.

— Dar de ce, de ce în acel moment Sigrid nu i-a strigat lui Jan: „Ide a scăpat de fiarele pădurii, aproape că a înviat din morți! Așa că nu mai am nici un fel de remușcare. Da! Ne iubim, Jan! Vrei să sacrifici dragostea noastră? Nu se poate, e cu neputință! Cum vei putea sa te înhami din nou la jug, alături de Ide, cum vei putea să mă uiți atât pe mine cât și deplina înțelegere dintre noi? Hai să părăsim Transvaalul, să ne întoarcem în Suedia, încă mai e cu putință să fim fericiți!”

— Cât ne e de greu să ghicim chiar totul, dragul meu! În orice caz, se pare că ea n-a rostit o vorbă!

— Eu presupun, Flavie, că Sigrid trăise alături de Jan ceasuri întregi de o bucurie atât de delirantă, încât nu-și putuse închipui că iubitul ei va așeza morala înaintea dragostei. I-a lăsat timp să sufere din pricina despărțirii lor, numai că ea nu citise caietele Idei: așa că nu-și imagina chinurile victimei sale, fugind, căzând, pipăind, târându-se,

gemând în întunericul populat de fiare. Nu i-a păsat de suferințele îndurate, minut cu minut, de fragila creatură pe care se hotărâse s-o suprima. Nu se gândea decât cât de mult trebuia s-o regrete Jan. A părăsit hotelul din Krittelwerk, convinsă că Jan o va urma în curând.

— Numai că Jan, revoltat de suferințele Idei, avea – după câte am aflat noi – să-și reproșeze cu multă amărăciune toate momentele de fericire trăite în mod clandestin cu Sigrid! A reacționat, deci, tot atât de violent cum reacționase odinioară pe malul Trollhättanului...

— Atunci orgolioasa Sigrid s-a încrâncenat. Ea să-l roage pe Jan? Niciodată! Și a dispărut din orizontul doctorului Yvarsen. Îi cunoștea generozitatea. Deci, în loc s-o trimită pe Ide, la familia ei din Olanda, asigurându-i o existență îndestulată, știa că dimpotrivă se va strădui s-o facă să uite ceasurile grele prin care trecuse.

— Acum o văd pe Sigrid nemaiavând nici un fel de remușcări în legătură cu Ide. Atâția fanatici își suprimă semenii în numele unor convingeri religioase, sociale, politice etc. Ea l-a iubit atât de mult pe Jan, încât a procedat ca fanaticii.

— Hai să punem capăt discuției draga mea! Destule vorbe, presupuneri, păreri și toate în van. Să așteptăm reîntoarcerea tatei. Poate că atunci vom cunoaște adevărul – întreg sau parțial.

Între Flavie și soțul ei se înstăpâni tăcerea. Stăteau pe canapea, unul lângă altul, și se țineau de mână. Discuția îi tulburase foarte tare pe amândoi. Se aventuraseră în spațiul demersului psihologic, unde aveau rar prilejul să pătrundă și unde numai niște vagi amintiri și unele deducții hazardante le îngăduiseră să întrevadă secretul lui Sigrid”.

4

Sonera telefonului le dovedi lui Erling și soției sale în ce stare de tensiune se aflau. În mod normal, Erling o lăsa pe Flavie – care era mult mai sprintenă – să răspundă la telefon. De data asta, se îndreptară amândoi deodată spre receptor. Gestul spontan le aduse aminte de tinerețe. Surâseră. Erling o trase pe Flavie lângă el, tocmai când ea voia să se îndepărteze ca să-l lase pe soțul ei să răspundă; Flavie îl sărută și-i șopti:

— Pun pariu că e mama!

— Probabil! Totuși dacă...

Erling ridică receptorul și-i făcu semn Flaviei să asculte și ea. Înclinând din cap și făcându-i semn cu ochiul, șopti amuzat:

— Ai ghicit, draga mea!

— Erling... Tu ești? Nu-mi găsesc liniștea. Mi-e rușine că nu mă pot stăpâni, dar e ceva mai puternic decât mine! Abia mai respir!

Erling și Flavie comunicau, pe tăcute, prin gesturi, surâsuri și încruntări din sprâncene. Erling își ținea aproape soția căci avea o mare încredere în inteligența și în profunzimea ei afecțiune față de părinții lui. Flavie – fără să se dezlipească de el – luă un stilou și scrisese următoarele, în vreme ce soțul ei vorbea la telefon cu Thérèse: *„Atenție! Pregătește-te! Mama ta e o femeie foarte subtilă, așa că probabil a ajuns și ea – în privința secretului lui Sigrid – la aceleași concluzii ca și noi! Un alt aspect al acestei probleme ivite atât de târziu e faptul că Thérèse trebuie să fie sfâșiată de remușcări...”*

Într-adevăr, așa era. Din discreție, Flavie vru să pună jos cel de al doilea receptor, dar Erling o obligă, aproape cu brutalitate, să asculte în continuare; înfățișarea lui dovedea că nu prea naviga pe ape liniștite, că avea nevoie de prezența nevastei lui și – chiar în interesul mamei sale – Flavie trebuia să accepte această pseudoindiscreție. Thérèse, aflată la Tjorpa, se căznea să fie calmă, dar Erling își dădu seama cât era de mâhnită; simți nevoia să se urce imediat în mașină și să se ducă s-o consoleze.

— Te deranjez cumva, dragul meu?

— Câtuși de puțin, mamă. Ca să-ți spun adevărul, tocmai vorbeam despre tine și ne părea rău că te-am lăsat singură. Dacă vrei ca Flavie să doarmă la tine, spune-mi și ți-o aduc imediat cu mașina.

— Nu, dragii mei copii. Ah, cât mi-e de greu să-mi aleg cuvintele și să iau atâtea precauții ca să mă explic.

— Precauții? Nu între noi doi, mamă! Poate că te jenezi să discutăm astfel de lucruri la telefon...

— Nu, Erling, dimpotrivă... Fiindcă între patru ochi n-aș fi putut vorbi atât de liber

cu tine. M-a sunat tatăl tău de la Manchester...

— Și? Sper că n-a avut necazuri cu călătoria...

— Nu mi-a dat nici un fel de amănunte. Sunt neliniștită, Erling! Tatăl tău mi s-a părut foarte nervos.

O auzi pe maică-sa înghițindu-și un sughiț de plâns și făcu un efort imens ca să pară calm.

— Dacă tata nu ți-a spus nimic despre călătoria lui, atunci despre ce-ați vorbit?

— Că s-a dus direct la clinica unde a fost instalată Nita Hollis. Că a găsit-o foarte rău și că nu-mi poate spune exact când se va înapoia. Că Nita n-are voie să vorbească decât câteva minute pe zi... Că a fost încântată să-l revadă și că l-a rugat să nu plece prea repede din Manchester. El i-a făgăduit să nu plece până ce nu se va simți mai bine. De fapt, tatăl tău știe că sârmana Nita se va prăpădi foarte repede.

Erling încercă să-și liniștească mama:

— Ei bine, măicuța dragă, cred că e momentul să te arăți rezonabilă. Deoarece cunoști – din întâmplare – fondul problemei, n-ai de ce să fii îngrijorată de o eventuală întârziere a tatei. Trebuie să afle neapărat secretul! La urma urmei, nici tu, nici noi, n-o cunoaștem pe Nita. Poate că s-a folosit de un șiretlic pentru a-l determina pe omul pe care l-a iubit odinioară, cu atâta perseverență, să vină s-o vadă. Poate că n-a avut nimic serios să-i spună. Sau cel puțin, nimic care să te neliniștească. În orice caz, tata trebuie să cunoască adevărul, să afle de ce l-a chemat! De unde știi că n-a fost vorba decât de capriciul unei femei care nu mai avea decât o singură dorință pe lume: să-l revadă pe cel pe care-l admirase atâta?

— Cât de mult aș dori, Erling, ca să nu fie decât ceea ce spui tu! Am putea scuza lesne subterfugiul unei muribunde!

— De altfel, la urma urmelor, măicuță, dacă Nita Hollis încearcă să dezvăluie vreo aventură de odinioară a lui Sigrid n-ai avea de ce să te mai miri după toate neplăcerile pe care ți le-a cășunat verișoara tatei!

— Să trecem peste faptele care o privesc pe Sigrid; Nita Hollis a afirmat – și am auzit foarte clar, – că „dacă ai fi cunoscut acest secret, viața dumitale ar fi luat cu totul altă întorsătură!” Gândește-te, Erling, cam ce înseamnă aceste cuvinte!

Glasul Thérèsei tremura, în ciuda eforturilor pe care le făcea de a fi calmă. Continuă:

— Pentru ca Jan să-și schimbe în mod esențial viața, însemna să mă înlătore din drum, să nu vă mai aibă pe tine și pe sora ta, să... O, dragul meu Erling, din moment ce „secretul” acesta a putut fi atât de presant pentru Jan, înseamnă că bărbatul meu, a cărei conștiință a fost întotdeauna ca un cristal de stâncă și a cărui etică – aidoma unui diamant – e implicat serios în toată povestea asta! Cum de a putut dobândi Sigrid superioritate asupra lui? Poate că Nita Hollis o fi vrut cu orice preț să-l determine pe Jan să vină. Ce anume știe ea, sau ce anume și-o fi imaginat? Înainte de a se sinucide, Sigrid s-a dus, la clinica tatălui tău; a vrut să aibă o explicație cu Jan, dar el n-a ascultat-o. Mă

iubea, Erling, și din dragoste față de mine n-a vrut s-o asculte pe Sigrid. Cine știe, poate că nefericita voia să-i înncredințeze tocmai acest secret. Oh, dragul meu, simt că înnnebunesc din pricina atâtor gânduri, presupuneri și...

Erling își regăsi brusc vocea lui autoritară – care semăna leit cu vocea tatălui său, în momentele în care era necesar să ia o hotărâre. Trebuia – cu orice preț – să-și împiedice mama să se chinuie în zadar.

— Mamă! Gata! Înseamnă că nu meriți dragostea imensă pe care a nutrit-o tata față de tine, dacă doar câteva cuvinte auzite în dosul unei uși, rostite de o femeie necunoscută, aflată pe patul morții, au fost de ajuns să te cufunde într-o asemenea stare! Sunt gata să petrec noaptea sub acoperișul tău, cu condiția să nu-ți mai lași gândurile s-o ia razna.

Deși Erling era sigur că ochii mamei sale erau plini de lacrimi, el o auzi spunându-i, pe un ton foarte calm, încercând chiar să glumească:

— Ei bravo, doctore Erling Yvarsen! Se cunoaște că ești fiul tatălui tău! Ți-ai adus mama – e adevărat că un pic cam brutal, dar cu multă înțelepciune – la ordine și mai ales la bun-simț.

Erling fu fericit de rezultatul obținut. Dar nu se putu abține să nu-și spună în sinea lui că Sigrid trebuie să fi fost o ființă extraordinară, o creatură malefică, din moment ce, după atâția ani, numai simpla evocare a numelui ei mai putea să creeze o atmosferă atât de încărcată și să-i pricinuiască Thérèsei atâta suferință.

La celălalt capăt al firului, vocea Thérèsei continua să fie liniștită.

— Nu, Erling, nu veni și nici nu mi-o trimite pe Flavie. Am să iau un calmant și am să mă culc. Spune-mi, acum ești mulțumit?

— Da, măicuță, sunt încântat! Pe mâine dimineață! Dacă simți nevoia să ne vezi, Troll va fi în stare să te aducă până aici; profitând de acest drum o să iei și puțin aer! Dacă drumul ți se pare prea lung, amânăm câteva întâlniri pe care le avem mâine și venim noi – eu și Flavie – la măicuța noastră dragă!

Thérèse râse. Cum să nu te simți fericită când ai un astfel de fiu? După ce Erling închise telefonul, Flavie își înălță fruntea și-l privi gânditoare.

— Ce-ți spuneam eu? Mama a întrevăzut posibilitatea unui copil...

Erling nu mai avu când să-i răspundă, căci telefonul sună din nou.

— Alo! Aici doctorul Jan Yvarsen! Tu ești, Erling?

— Da, tată...

— Scuză-mă față de Flavie, fiindcă am uitat de întâlnirea pe care o aveam cu voi. Sunt pur și simplu mâhnit, fiindcă văd în asta dovada lipsei mele de stăpânire, ceea ce îmi displace total. Îți telefonez din Manchester. Cred că Thérèse v-a pus la curent. Nu voi părăsi orașul până ce Nita Hollis nu-și va da ultima suflare.

— Da, știu... E o persoană pe care tu și prima ta soție ați cunoscut-o la Krittelwerk, nu?

— Exact; și despre care n-am mai auzit vorbindu-se niciodată. Are doar rare momente de luciditate... în sfârșit, asta n-are nici o importanță pentru tine. Stau tot timpul

la căpătâiul ei pândind momentele când își recapătă cunoștința. Acum – și asta te rog să rămână între noi, Erling – am nevoie de ajutorul tău pentru ca Thérèse să nu-și facă cine știe ce gânduri. Are o imaginație atât de bogată, încât îmi face uneori onoarea – de altfel destul de stânjenitoare, – de a se arăta geloasă. Gelozia retrospectivă e absurdă, dar ea suferă din cauza asta, iar mie mi-e groază s-o fac să sufere.

— Oh, tată, mama va înțelege destul de ușor mila ta față de o muribundă...

— Nu ne putem permite să filozofăm la telefon, între Anglia și Suedia, despre sufletul femeilor. Vă rog, pe tine și pe Flavie, s-o faceți pe Thérèse să priceapă că nu e vorba de fleacuri. Deocamdată nu pot să vă dau nici un fel de explicații, nici ei, nici vouă, dar ar fi cu puțință ca de aici să întreprind o nouă călătorie. Mă aflu în fața unei probleme care mă va preocupa enorm cât timp nu o voi rezolva.

În vocea doctorului se puteau desluși exasperare și neliniște, sentimente pe care Erling le sesizase încă de la începutul discuției, când îi înmânase, pe tăcute, cel de al doilea receptor soției sale. Constată că și Flavie era neliniștită. Brusc, strigă în receptor:

— Asculta tată, sigur că ne vom ocupa de mama. Dar ce-ai zice dacă aș veni și eu mâine dimineață, la Manchester? Circul destul de des între Suedia și Paris, așa că mama nu va avea de ce să se mire...

Vocea doctorului se înăspri:

— Nici pomeneală de așa ceva! Nu sunt copil! Ceea ce aștept eu de la tine e să n-o lași pe mama ta să-și facă gânduri privind confortul și sănătatea mea fizică și morală. Am nevoie de puțină libertate. Mi-ar dispăcea peste măsură să-mi fie îngrădită. Dacă voi pleca din Manchester în altă parte, te voi înștiința. Deocamdată nu vorbi nimănui despre această perspectivă.

Apoi convorbirea încetă. Erling puse gânditor receptorul în furcă. Flavie reflectă, cu glasul pe jumătate:

— Pot să-mi frământ mult și bine creierul, nu întrevăd nimic altceva în povestea asta cu „secretul lui Sigrid”, cu secretul menit să-l răscolească în halul ăsta pe tatăl tău, în afară de existența unui copil... care bineînțeles acum trebuie să fie un bărbat sau o femeie în toată firea, în orice caz, un om matur...

— Cred și eu! Ar trebui să fie cu cinci ani mai mare ca sora mea...

— Dacă apreciem corect, tatăl tău s-ar simți mai curând ușurat dacă...

Erling isprăvi el fraza începută de Flavie:

— ...ar fi sigur că nu are nici o contribuție la paternitate.

Flavie își privi soțul, surâzând cu indulgență față de această lipsă de înțelegere, specific masculină.

— Dacă tatăl tău descoperă că Sigrid s-a putut dăruia unui alt bărbat – în afară de el – va suferi ca un damnat. Ar fi cea mai cumplită decepție. Să fim deci pregătiți să-l ferim pe Jan Yvarsen de cea mai periculoasă presiune nervoasă, presiune de care nu s-ar lecu ușor...

— Flavie... nu cumva presupui...

— Ei bine, da, presupun existența unui copil născut din dragostea înflăcărată dintre Jan și Sigrid! Ar fi cum nu se poate mai neplăcut pentru noi toți și mai ales pentru mama ta! Dar sunt sigură că până la urmă se va obișnui cu ideea și încă foarte bine. Mama ta e o femeie de la care nu mă aștept decât la lucruri bune, căci are vederi mult mai largi și mai moderne chiar decât sora ta. Și totuși va fi destul de greu de manevrat. Se va simți prost dacă noi doi vom lua legătura cu necunoscutul sau necunoscuta, trecând peste o seamă de lucruri – considerate de ea drept tabuuri – dar despre care, îți dai și tu seama cât sunt de perimate și de desuete astăzi.

Brusc, Flavie scoase un strigăt pe care și-l înăbuși acoperindu-și gura cu palma.

— Extraordinar! Cum de nu ne-am dat seama? Dacă tatăl tău e părintele copilului Sigridei, unii dintre noi vor avea serios de suferit...

— De suferit? De ce? Și cine?

— Eu și cu tine!

— În nici un caz, nu trebuie să iei lucrurile în tragic. Ce înțelegi tu, de pildă, prin „vom avea de suferit”?

— Dar e limpede! Dacă tatăl tău – cu voința, inteligența și tenacitatea care-l caracterizează – o pornește în căutarea acestei persoane necunoscute, fii sigur că – dacă într-adevăr există – o va găsi negreșit.

— Ei și?

— Eu și cu fratele meu Erik am fost crescuți de părinții noștri în principiile unei etici foarte severe.

— Nu văd legătura...

— Păi, am moștenit banii care i se cuveneau acestei persoane necunoscute. Și nu e drept. Așa că va trebui să i-i dăm înapoi!

— Flavie! Tu ești singura mea comoară! Nu cred să existe două neveste ca tine pe pământ! Te rog să îți seama de faptul că, chiar dacă vom fi mai puțin înstăriți, esențialul, pentru noi, e că Institutul și clinica noastră nu vor fi în nici un fel amenințate.

Familia Yvarsen se simți dintr-o dată veselă și destinsă – calități proprii doar spiritelor elevate și curajoase; se îmbrățișară cu patimă. Mai curând le venea să râdă decât să fie mâhniți. Erling spuse:

— Câtă putere de pătrundere zace în tine, iubita mea! Tu vezi întotdeauna lucrurile cu atâta luciditate! Fantasmagoriile care dau naștere la prejudecăți, spaima față de tot ceea ce riscă să deranjeze un univers făurit în virtutea inerției și a indolenței se risipesc de la sine. Tu privești lucrurile deschis, drept în față, cu bunăvoință și fără urmă de mirare, ceea ce mie mi se pare ceva de esență într-adevăr superioară.

Minunații ochi ai Flaviei străluciră plini de lumină.

— Dragul meu, mă iubești și mă privești cu ochii indulgenți ai dragostei. E adevărat însă că încă din anii primelor aduceri-aminte am dorit să pricep încă înainte de a emite sentințe și am socotit că cea mai importantă calitate nu e măreția sufletului, ci datoria. Probabil că din pricina acestui lucru mă înțeleg atât de bine cu mama ta. Ea e

gata – după cum ți-am mai spus – să tragă concluziile, în sensul eticii în care a fost crescută încă din copilărie; i se potrivește foarte bine un anumit cântec...

— Care cântec?

— Un cântec mai curând loren decât alsacian, îl știi și tu, cel în care se spune că, în acel ținut „*privești întotdeauna, privești în față, viața...*”

— Încurci textul, Flavie! Cântecul spune: „*...privești în față, moartea...*”

— Se poate, Erling, dar în cazul de față cred că-ți trebuie mai mult curaj ca să privești în față viața decât moartea.

Erling își strânse și mai tare nevasta în brațe.

— Biata mea iubită! Nu-ți ofer deloc o viață care să te predisună la optimism. Vom sfârși prin a deveni niște obsedați de boala asta groaznică pe care ne străduim s-o vindecăm, adevărat coșmar al omenirii. Atâtea mame tinere n-au decât bucuria de a-și urmări copiii cum se zbenguie și...

— Erling! Fără frazeologie, dragul meu! Află că mă simt foarte fericită și că mă consider chiar o privilegiată. Să poți păstra și inima și mintea soțului tău e o șansă rară. Nu repet asemenea lucruri, fiindcă nu vreau să stârnesc gelozii... După un lung sărut, Flavie continuă: Am fost mult mai norocoasă decât mama ta... Căci oricât de deplină i-ar fi fost dragostea, oricât de intensă dragostea soțului pentru ea, Thérèse a avut de luptat cu o rivală fără egal: umbra lui Sigrîd. Această Sigrîd a pierit în deplinătatea frumuseții și a unui farmec excepțional. Pe de altă parte, am fost mult mai favorizată de soartă decât însăși splendidă Sigrîd. Soarta a înzestrat-o cu o frumusețe de legendă, cu o patimă neînfrânată dar, spre ghinionul ei, s-a ciocnit de un bărbat dur ca un bloc de granit, care prin însăși integritatea lui a condamnat-o la o durere de nesuportat, împingând-o, până la urmă, la moarte...

* * *

A doua zi dimineață, Erling și Flavie fură treziți din somn, cu noaptea în cap, de soneria telefonului: era doctorul Richard Searle, care-l suna din Manchester pe doctorul Erling Yvarsen.

Dacă există vreo profesie unde păstrezi relații amicale cu vechii camarazi de studii, apoi aceea e medicina. Erling făcuse mai multe stagii în Franța, în Germania și în Anglia. Doctorul Richard Searle era unul dintre cei mai buni prieteni ai săi. Când Nita Hollis fusese primită la clinica lui din Manchester, vechiul coleg al lui Erling – care era director acolo – fu încântat să afle că bolnava îl cunoscuse foarte bine pe celebrul tată al lui Erling. El fusese cel care-i sugerase ideea înregistrării pe bandă de magnetofon a mesajului, fiindcă bolnava nu putea scrie. Numai că se întreba acum dacă fusese inspirat ajutându-și bolnava să obțină ceea ce dorise cu atâta ardoare: venirea doctorului Jan Yvarsen. Fiindcă lucrurile nu mergeau prea bine.

În loc să se bucure, liniștită, așa cum prevăzuse doctorul Searle, bolnava, de îndată

ce aflase că dorința i se împlinise, fusese cuprinsă de o stare de exaltare. Dacă n-ar fi știut că nu mai avea în ea decât o fărâamă de viață, doctorul ar fi fost înclinat să creadă într-un miracol. Îi ceruse infirmierei sale particulare să-i cumpere așternuturi deosebit de luxoase, când, în mod normal trăia extrem de simplu. Cel mai bun coafor din Manchester, fusese adus la clinică și rugat să redea părului ei aspru și decolorat de boală, suplețea, vitalitatea și strălucirea de odinioară. Pentru a-i schimba cât de cât înfățișarea, o cosmeticiană, adusă și ea de la cel mai renumit Institut de înfrumusețare din oraș, făcuse uz de toată dibăcia și aproape că izbutise să îndeplinească dorința muribundeii. Arta conferise chipului – odinioară atât de fermecător – o mască reușită, dar efemeră.

Îmbrăcată într-o cămașa de noapte din crepdeșin mov, minunat lucrată, cu trei șiraguri de perle fine în jurul gâtului, cu o liseuză ușoară ca o spumă, pe umeri, coafată în mod savant și fardată discret și delicat, Nita Hollis aproape că semăna cu un idol. Viața firavă care mai pâlpaia în ea părea să i se fi refugiat în ochii reînsuflețiți de dragoste.

Jan Yvarsen nu fusese, odinioară, nici o clipă îndrăgostit de foarte frumoasa și tânăra Nita, care-l adora, dar acum – în starea sufletească în care se afla – după ce i se spusese că va afla un secret privitor la Sigrid – se simți înduioșat de spectacolul oferit de femeia care, deși pe moarte, avusese voința de a apărea în ochii lui aproape atrăgătoare.

La telefon, doctorul Searle vorbi – în treacăt – și despre această metamorfoză, dar Erling, și mai ales Flavie, își dădură perfect de bine seama despre ce anume era vorba.

La prima lor întâlnire, nici un cuvânt nu fusese schimbat între Jan și Nita, fiindcă emoția o făcuse pe bolnavă să amuțească. Doctorul Searle fusese obligat să-și avertizeze confratele despre extrema fragilitate a celei pe care venise s-o vadă de atât de departe. Cu două zile mai înainte, toți fuseseră siguri că avea să se prăpădească. Numai patima izbutise s-o întărească pe biata femeie și să-i prelungească viața; a încerca s-o determini să vorbească, să obții unele răspunsuri de la ea era mai mult decât putea suporta fără să-și grăbească sfârșitul. Deci doctorul Yvarsen n-avea altceva de făcut decât să se așeze la capătul ei și să aștepte. Contrar a ceea ce știa Erling despre amicului său, doctorul Searle, aflat la celălalt capăt al firului, dădea dovadă de foarte puțină hotărâre și prezență de spirit. Până la urmă, discuția telefonică între două țări atât de îndepărtate, neputându-se prelungi la nesfârșit, Erling spuse:

— Dragă prietene, am impresia ca eziți să-mi spui ceva neplăcut pentru mine. Știi că sunt un om energetic; dacă ăsta e motivul care te ține în loc, treci, te rog, peste el și spune-mi ce anume te deranjează. Nădăjduiesc că tata nu se simte rău în urma călătoriei...

Glasul de dincolo de mare deveni mult mai natural.

— Îți mulțumesc, Erling. Tatăl tău arată superb. E vorba de cu totul altceva. Deși medic, n-am voie să mă amestec în viața particulară a pacienților mei. Totuși, uneori, ca de pildă, în cazul de față, știința medicală se lovește de un element psihic care-mi scapă. Doamna Nita Hollis e de câteva luni în îngrijirea mea. Sunt convins că am făcut tot ce se putea face, în stadiul în care a ajuns astăzi medicina...

— Sunt sigur de asta, dragă Richard; spune-mi, te rog, prezența tatălui meu a

schimbat ceva în relațiile dintre tine și pacientă?

— Oarecum: doamna Hollis neputând să scrie, i-am sugerat să înregistreze pe bandă tot ce avea de spus; așa că sunt direct vinovat de sosirea tatălui tău aici.

— Ar trebui să te bucuri: mesajul a avut deplin succes.

— Într-adevăr... Dar, dacă am înțeles bine, punctele lor de vedere sunt cu totul deosebite: doamna Hollis voia, cu orice preț, să-l vadă pe tatăl tău. Ca să-l poată vedea, i-a făgăduit ceva. Tatăl tău a venit, dar nu pentru ea, ci pentru ceea ce urma să-i dezvăluie. A adoptat față de dânsa, o atitudine, cum să-ți spun, așa zice mai curând de polițist...

— Dragul meu Richard, se întâmplă să cunosc despre această călătorie a tatei mai multe lucruri chiar decât știe el. Așa că liniștește-te! Doamna Hollis nu va fi prea tulburată căci n-are de mărturisit nici o crimă. Secretul – dacă există într-adevăr un secret – privește o a treia persoană, moartă de multă vreme și care nici măcar n-a fost prietenă cu doamna Hollis. Nervii bolnavei tale nu vor fi prea zguduiți dacă, totuși, își va ține făgăduiala față de tata.

— Sunt bucuros că mă mai liniștești un pic. Îți mulțumesc pentru încrederea pe care mi-o arăți, dar sunt totuși în dificultate. O îngrijesc pe biata doamnă Hollis în așa fel încât să nu sufere și să se stingă încet. Dacă mai continui astfel, ea nu-și va mai regăsi firul ideilor, și va muri ducând secretul cu sine, în mormânt. Vrei ca – sub pretextul că am în fața mea una dintre marile personalități ale lumii medicale – să comit ceea ce va constitui față de conștiința mea o greșeală profesională? Ești de acord să-i redau doamnei Hollis – cu ajutorul unor injecții – o vitalitate de câteva ceasuri, dar care îi va provoca niște dureri înspăimântătoare? Aș proceda astfel, nu pentru pacienta mea, ci pentru doctorul Yvarsen, pe care l-a iubit în tăcere, ducând o viață tristă și fiind în posesia unei taine care nu-l interesează decât pe el.

Fără să șovăie o secundă, Erling răspunse:

— Dragă Richard, te plâng din suflet că te afli în fața unei astfel de situații. Dar am să-ți spun care mi-e părerea, nu în calitate de fiu al doctorului Yvarsen, ci de medic care a jurat să respecte anumite legi. Aceste legi, dragă prietene, sălășluiesc în sufletul nostru așa că, indiferent de cazul care ni se prezintă, ele trebuie să fie respectate cât mai strict cu putință. Dacă aș fi în locul tău, aș continua să aplic celei care ți-a încredințat ultimele zile din viața ei, tratamentul pe care i l-ai aplicat și până acum. Nu te preocupa de respectabilul tău musafir și de lucrurile pe care dorește să le afle, oricât de importante ar fi ele. Țin să adaug că sunt totuși mirat că tata – care este înzestrat cu o putere de sugestie pe care n-am mai întâlnit-o la nici un alt confrate de-al lui – nu obține pe această cale, de la doamna Hollis, fără să facă uz de presiune sau de droguri, taina pe care a făgăduit să i-o împărtășească!

Directorul clinicii din Manchester avea să constate – în mai puțin de o oră – că Erling avusese dreptate. Când Jan Yvarsen își anunțase vizita, Searle era pregătit să reziste – bineînțeles fără să dezvăluie convorbirea telefonică pe care o avusese cu Erling. Dar nu avu de luptat așa cum se temuse. Fiindcă nimeni nu respecta mai cu strictețe decât

Jan legământul lui Hipocrat. Dormise puțin și pe chipul lui se citeau urmele unei mari neliniști.

— Doctore Searle, n-am să-ți cer nimic care să-ți tulbure scrupuloasa dumitale conștiință, dar mi-a venit o idee care nu-i poate vătăma în nici un fel bolnavei. Nici eu și nici o altă persoană nu putem sta veșnic aplecați peste patul Nitei, cu urechea la pândă, ca să putem prinde cuvintele pe care le-ar rosti din când în când bolnava dumitale, ale cărei coarde vocale sunt și așa foarte slăbite. Banda de magnetofon pe care am primit-o a fost înregistrată cu deplin succes, sub binevoitoarea dumitale supraveghere. Doamna Hollis, mi-a făgăduit să-mi împărtășească un secret, dar văd că nu mai e în stare să-și țină făgăduiala...

Searle nu-l slăbea pe Jan din ochi. Spuse foarte măhnit:

— Doamna Hollis se află sub efectul unor injecții calmante care i se fac cu regularitate; m-a rugat să n-o las să sufere. Și nu suferă.

Jan Yvarsen surâse liniștit:

— Vei fi de acord cu ceea ce-ți voi propune, doctore Searle! Nu-ți voi cere, în nici un caz, să întrerupi un tratament pe care din punct de vedere clinic îl aprob din toată inima, numai ca să silești bolnava – cu prețul unor suferințe supraomenești, dacă pot să mă exprim astfel – să-mi împărtășească secretul care – în ce mă privește – are într-adevăr o valoare inestimabilă.

— Vă mulțumesc că sunteți de aceeași părere cu mine, domnule profesor; puteți să-mi spuneți la ce anume v-ați gândit?

— Știința ne ușurează zilnic mijloacele de a acționa, așa că să profităm de ea! Am să te rog să procuri – pe cheltuiala mea, bineînțeles – tot ceea ce posedă mai nou orașul dumneavoastră ca tehnică de detectare a celor mai slabe sunete. Doamna Hollis se află într-o stare asemănătoare cu visul: ea crede că discută cu mine, în vis. Am un auz foarte fin, dar mi-e totuși cu neputință să înțeleg ce spune. Numai niște microfoane extrem de sensibile pot capta și înregistra șoaptele abia murmurate. Pe urmă, nu ne mai rămâne decât să le amplificăm... Doamna Hollis vorbește tot timpul, buzele ei se agită și nu la întâmplare – sunt sigur de asta! Te conjur, doctore Searle, să ne vii în ajutor, și ei și mie, fără să mai pierdem vremea; zilele îi sunt numărate.

Peste trei ore, Jan Yvarsen, cu căștile la ureche, distingea în sfârșit cuvintele Nitei Hollis. Șoaptele rostite ca într-un vis erau de fapt povestea unei iubiri neîmpărtășite, dar cu atât mai intense. Bărbatul care iscase o asemenea pasiune nu putea refuza să asculte această poveste, dacă dorea să obțină – amestecat în efuziunile Nitei Hollis – secretul lui Sigrid...

5

Abia a doua zi după sosirea doctorului Yvarsen a început Nita să vorbească... Noroc că microfoanele erau foarte bine așezate, fiindcă debitul ei verbal era departe de a fi normal, iar vocea îi era excesiv de slabă. Șoaptele întretăiate de pauze mai mult sau mai puțin prelungite, durând atâta cât dura și somnolența ei, de fapt un fel de comă, îl țineau pe Jan cu sufletul la gură și-l aduceau în pragul disperării. Fiindcă niciodată puțină viață care mai pâlâpâia în muribundă n-avea să fie destul de puternică încât să-i poată dezvălui ceea ce venise să audă din gura ei. Va amuți definitiv și faptul va constitui pentru el un supliciu fără leac. Dacă măcar ar înceta să mai vorbească despre dragostea ei față de el! Dacă s-ar mărgini să-i dezvăluie doar ceea ce știa despre Sigrid! Asta dorea Jan. Dar era cu neputință s-o contrazici. Tot la fel de bine ca și doctorul Richard Searle, Jan Yvarsen știa că nu trebuia s-o întrerupă din perorațiile, uneori haotice prin nici o frază de aprobare, sau chiar printr-un gest prea brusc. A o opri pe Nita Hollis însemna să-i oprești ultima bătaie a inimii ei epuizate. Infirmiera care – așezată pe marginea patului – n-o părăsea o clipă, abia își mai putea reține lacrimile. Bolnava, tot timpul blândă, tot timpul gata a-și ascunde suferința față de cei din jur, gata să se scuze ori de câte ori îi chema pe doctor ori pe infirmieră ca să-i facă injecțiile calmante, îi devenise foarte dragă. Și apoi exista într-adevăr ceva deosebit de înduioșător în această voință feminină de a-l ajuta pe omul iubit și de a-și respecta angajamentul pe care și-l luase față de el. Vedeai de asemenea – fără nici o ezitare – la nefericita femeie, dorința de a da o ultimă bătălie, din care să iasă, în sfârșit, victorioasă: iubitul ei era acolo și n-avea s-o părăsească înainte de a-și da sfârșitul; se întâmplase exact cum dorise, cum urmărise să se întâmple, cu o perseverență demnă de admirat. Acum își manifesta izbânda printr-un surâs vag care-i plutea pe buze și prin câte o sclipire fugară a ochilor, pe care aproape că nu-i mai putea ține deschiși. În murmuratul ei continuu, începuse a spune ceva ciudat: se compara cu căprița albă a lui Seguin, din cunoscuta poveste a lui Alphonse Daudet. Pentru ea, moartea era lupul care urma s-o ucidă în mod inexorabil. Numai că nu dorea să trăiască până în zori, precum căprița albă din poveste, ci să reziste până ce avea să-și isprăvească mărturisirea. Debitul verbal al bolnavei scădea din ce în ce. Și nu puteai s-o împiedici în nici un fel să nu-și mai piardă în van, ultimele puteri. Voia, cu orice preț să-l asigure pe doctor că el nu încetase să fie pentru ea tânărul ce debarcase, cu foarte mulți ani în urmă, în Transvaal – ca să zdrebească inimile femeilor.

În avionul care-l adusese de la Göteborg în Anglia, Jan se gândise în amănunt și-și făcuse planul unui dialog, condus de el cu abilitate și fermitate. Dar, din păcate, planul i se spulberase. Se afla la discreția interlocutoarei sale, obligat nu să susțină un dialog, ci să

audă un monolog. Nu putea schimba nici măcar o singură vorbă cu cea care fusese pe vremuri „picanta doamnă Hollis” din Krittelwerk. Totul se petrecea ca și cum femeia învățase, ani în șir, pe de rost, de pildă, *Cântecul lui Roland* sau *Rugăciunea de pe Acropole* a lui Renan, sau cine știe ce altă lungă legendă. Sigur că se gândise ceasuri, ceasuri în șir la ceea ce avea să-i spună lui Jan. Hotărâse că doctorul Yvarsen, atât de intransigentul Jan Yvarsen care-i interzisese să mai vină în Transvaal ca să-l vadă, care nu voise să primească nici măcar o scrisoare de la ea, trebuia – în ciuda încăpățânării sale – să vină el la ea, la ea care fusese însăși întruchiparea fidelității feminine. Această reînțoarcere a lui Jan și-o justifica prin pateticele povestiri legate de propria ei dragoste fără speranță și de patima sfâșietoare a lui Sigrid față de același erou. De îndată ce Jan auzi rostindu-se acest nume, se hotărî s-o asculte pe Nita cu atenție, fără să piardă nici un cuvânt. Nita începu prin a șopti:

— Ai venit imediat ce te-am chemat, doctore. Dar n-ai venit pentru mine, ci pentru că știu ceva de o mare importanță privitor la steaua care a strălucit, care va continua să strălucească la zenitul cerului dumitale: te afli aici, lângă mine, din pricina lui Sigrid!

Nita Hollis deveni visătoare: nu numai că-l revedea pe Jan tânăr – prin pâcla morții apropiate, care și începuse a-i încețoșa ochii – dar îl convingea pe bărbatul neîmblânzit, s-o asculte cu atenție.

Brusc, Jan care în decursul vieții sale detestase sentimentalismele exagerate ale femeilor pentru care nu simțise niciodată nimic, încercă să canalizeze monologul bolnavei în direcția care-l interesa. Sentimentele Nitei pentru el nu-l interesau câtuși de puțin. Dar iată că rezultatul acestei întreruperi fu nefast. Doctorul Searle îl pusese în gardă! Se văzu amenințat să piardă totul din pricina grabei! Până ce bietul chip scofălcit putu să-și găsească din nou liniștea fură necesare câteva ore. Abia acum înțelese că de fapt Nita nu mai era în stare decât să spună pe dinafară, o poveste pe care probabil că și-o repetase de mii de ori pe parcursul anilor! De altfel, Jan află niște lucruri pe care nici măcar nu le bănuise.

Când Nita Hollis își urmase soțul, la Manchester, fără nădejdea de a se mai întoarce vreodată în Transvaal, verișoara ei, Myriam, fusese foarte drăguță și binevoitoare față de cea care plecase „cu inima zdrobită”. Cele două femei își scriseseră cu regularitate. Scrisorile – pline de amănunte și noutăți privind viața lui Jan – o ajutaseră pe Nita Hollis să suporte ceea ce numea ea “crudul ei exil”. Așa că Nita aflase imediat de sosirea verișoarei doctorului Yvarsen la Krittelwerk. Myriam i-o zugrăvise pe Sigrid în amănunt și umpluse pagini întregi descriind tulburarea și gelozia Idei în fața unei atât de superbe rivale. Nita nu fusese surprinsă de veștile pe care i le dăduse Myriam. Frumoasa Sigrid nu era curtată – contrar tuturor așteptărilor – de nici unul dintre bărbații din preajmă. În jurul ei se crease un fel de spațiu, respectat cu sfințenie fiindcă toți știau că doar unul singur îi stăpânea inima, mintea și simțirea, că doar unul singur putea s-o facă fericită. Și cum ar fi putut ignora societatea un astfel de lucru, când Sigrid râvnea la această fericire, cu o intensitate puțin obișnuită, chiar și pentru o fire atât de aprigă ca a ei, dar în limitele

împuse de un orgoliu fără pereche? Nita Hollis rostea unele fraze care-l îndurerau profund.

— Dragă doctore Yvarsen, în loc să mă bucur când am aflat că soția dumitale aștepta un al doilea copil, am plâns cu sughițuri. Ide părea nespus de încântată, dar eu nu puteam fi. Nu mă puteam abține să n-o țin de rău, să n-o socot egoistă. Un copil însemna o piederă serioasă în cazul unui divorț. Fiindcă – află dragă doctore Yvarsen – că dumneata și Sigrid erați făcuți anume unul pentru altul. Oh, Jan, câte nopți albe am petrecut gândindu-mă la voi doi și jurând că nici nu vă uram și nici nu eram geloasă, pentru că erați sortiți să alcătuiți o pereche ideală!

Spre spaima doctorului Yvarsen, vocea Nitei se opri brusc. Bolnava adormise. Trebui să se supună consemnului tocmai el care, în ciuda oricăror rugăminți, poruncise adesea rudelor deznădăjduite să se îndepărteze de lângă patul bolnavilor săi. În seara aceea îi venise și lui rândul să fie îndepărtat. Doctorul Searle nu cuteză să-l invite să ia masa cu el. Era clar că dorința de a cunoaște secretul făgăduit de doamna Hollis îl ținea pe Jan închis în odaia acesteia, unde nu mai avea posibilitatea să comunice cu alte persoane. Directorul clinicii era dezolat: să aibă la doi pași de el un om cu care ar fi dorit atâta să discute, să-l întrebe unele lucruri, căruia ar fi fost nespus de bucuros să-i încredințeze unele observații în legătură cu pacienții săi! Colegul Erling avusese deci dreptate, când îi vorbea de o oarecare Sigrid și de secretul ei blestemat!

Jan era sigur că nu va închide un ochi peste noapte, căci nu-și dăduse seama cât de mult îl obosiseră orele de cumplită nemșcare și de enervantă nădejde mereu spulberată. Dar de îndată ce se lungi pe pat, căzu într-un somn adânc. A doua zi, află bucuros că Nita Hollis, la rândul ei, dormise nesperat de liniștită. Își reluu deci locul lângă patul ei. „Numai să nu fi uitat, nefericita, ce mi-a spus! İși zise Jan. Nu m-aș mira deloc să fi uitat povestea pe care a memorat-o ani în șir și s-o ia de la capăt! În acest caz, aș avea de îndurat un adevărat supliciu!”

Dar nu, Nita Hollis își ridică pleoapele și-și recunoscuseroul. Vederea lui păru să-i redea, într-o oarecare măsură forțele și un surâs delicat îi înflori pe buze. Ridică de asemenea ușor, nu mâna, ci doar degetele diafane, făcându-i semn să se apropie, să-și pună casca la urechi – ceea ce părea s-o amuze – dându-i de înțeleas că voia să-i vorbească. Doctorul – conștient de schimbările psihice ale bolnavei – se temu de tot ce putea fi mai rău: inima începu să-i bată cu putere. Se strădui, la rândul lui, să suradă, cu acel calm care-l caracteriza și care avusese întotdeauna o uimitoare putere asupra bolnavilor săi. Dar dincolo de calmul, surâsul și încetineala premeditată, Jan simțea dimpotrivă, dorința frenetică să strige: „Nita Hollis! Am venit aici într-un suflet, tocmai din Suedia, renunțând la toate treburile urgente pe care le aveam, așa că te rog nu uita ce mi-ai făgăduit! Ține-ți cuvântul! Ceasurile îți sunt numărate! Deci vorbește odată!”

Bucuria, surâsul o epuizaseră pe bolnavă, care recăzuse din nou într-o stare de somnolență. Jan era în culmea deznădejdiei. Nu se mai aflase niciodată într-o astfel de stare. Văzuse totuși de nenumărate ori bărbați și femei care – cu inima chinuită de

spaimă – nu puteau face nimic altceva decât să aștepte, să stea nemișcați și să pândescă un gest cât de neînsemnat, dar foarte important pentru ei, pe care bolnavul – aflat pe moarte – nu izbutea să-l mai facă.

Brusc, o presupunere care l-ar fi dezamăgit cumplit dacă s-ar fi dovedit a fi întemeiată, își făcu loc în mintea lui: nu procedase și el aidoma ciocârliei în fața unor oglinzi înșelătoare? Fiindcă îl interesase întotdeauna, mult prea mult, tot ce era în legătură cu Sigrîd, plecase la Manchester, fără să reflecteze îndeajuns, ce-i adusese până în acel moment, îndelunga sa răbdare? Nimic! Absolut nimic. Nu cumva Nita Hollis voise să-l înșele, să-l momească? Dar își reproșă imediat concluzia pripită. Doar se afla în fața unei muribunde! Și când moartea e la doi pași de tine, înșelătoriile și minciunile sunt zadarnice, inutile. Chiar dacă ceea ce voia să-i spună în legătură cu Sigrîd nu avea nici o valoare, faptul că trebuia să stea ceasuri în șir nemișcat, la căpătâiul muribunde, îl obliga să se gândească la sine însuși, la comportarea față de semenii săi, lucru pe care nu-l făcuse încă niciodată până atunci. Îl cuprinsese mirarea. Cine era acest nou Jan Yvarsen pe care-l descoperise pe neașteptate? Toată viața avusese deplină încredere în el și în felul său de a raționa. În plus, manifestase o repulsie fățișă față de orice ezitare și tergiversare. Oare acestui fel de a se comporta să-i fi datorat succesul în carieră? Dar nu cumva făcuse cam prea multă paradă de intransigența lui? Nu cumva abuzase uneori de ea față de semenii săi? „Trăim – își spuse Jan – fără să ținem prea mult seama de cei din jur. Treceam indiferenți chiar pe lângă cei care ne sunt foarte aproape... A trebuit să citesc caietele pe care mi le-a adus – cu ani în urmă – Thérèse, ca să-mi pot da seama de firea delicată și sensibilă a primei mele soții. Până atunci nu-i văzusem decât cusururile, dorința ei de a fi singura femeie care să mă preocupe. Credeam că nu-mi înțelegea nevoia de destindere, de distracție, după ce părăseam spitalul. Îmi acordasem un brevet de înaltă virtute pentru că n-o înșelam, pentru că refuzam să mă culc cu alte femei. Adorația pe care mi-o arăta Ide mi se părea firească și puțin cam agasantă. N-am înțeles decât mult prea târziu tot răul pe care i l-am făcut, imensa tristețe în care o cufundase prezența lui Sigrîd. Deși și față de Sigrîd am procedat la fel de greșit, dând dovadă de o asprime exagerată. Când am găsit-o sărutându-se cu Sven, n-am vrut să mai ascult nici o explicație, să mai accept nici o scuză. N-am exagerat dând dovadă de o asemenea intransigență? N-am exagerat când am rostit cuvintele «trădare» și «despărțire», fără să-i mai îngădui lui Sigrîd să deschidă gura și să se apere? Ce mai vreau acum, după atâta amar de vreme, să mai aflu despre ea? Căci, spre marea mea rușine, trebuie să mărturisesc că eu, vărul, logodnicul și iubitul lui Sigrîd, nu cunosc mai nimic din viața ei. Văd că mai multe lucruri știe Nita decât mine. Oare va mai apuca să-mi dezvăluie ce are de dezvăluit? Pentru liniștea mea sufletească, n-ar fi oare mai bine să nu mai știu nimic?”

Fără să vrea, Jan schiță un gest de nerăbdare, așa că Nita începu imediat să vorbească. Vocea nu-i mai era monocordă: emoțiile puternice pe care le trăise atunci când alcătuisese și repetase – de-a lungul anilor – povestea ei amoroasă, mai dăinuiau și acum în ea. Murmurul Nitei avea ceva impresionant:

— Doctore Yvarsen, moartea – care m-a înfricoșat vreme îndelungată – astăzi nu mă mai sperie. Nu sufăr, doctorul Richard Scarle mi-a făgăduit că nu mă va lăsa să sufăr; el veghează și apoi ești și dumneata aici... Știu totul în ce te privește. M-am străduit toată viața să te cunosc mental, fiindcă eu n-am avut prilejul să mă apropii de dumneata așa cum aș fi vrut, la Krittelwerk. Știu că ești nerăbdător, dar fiindcă ești bun ai să mă scuzi, fiindcă moartea îmi dă târcoale. Fii liniștit, voi merge până la capăt cu povestirea pe care am pregătit-o special pentru dumneata. Binecuvântează numele lui Sigrid, fiindcă datorită acestui nume știu că mă voi bucura de prezența dumitale până în ultimele clipe... Tremuri să nu-mi pierd și bruma de putere pe care o mai am. Dar mă supraveghez... și încerc să mă întăresc. Așa că ascultă... Mi-am consacrat întreaga viață dragostei mele față de dumneata. Am recurs la unele viclenii de care nu m-aș fi crezut niciodată în stare. Nu interesează cum am reușit acest miracol, dar am fost întotdeauna la curent cu tot ce vi s-a întâmplat dumitale și lui Sigrid, atâta timp cât a trăit. Ți-am mai spus, doctore Yvarsen, că dacă ai fi știut tot atâtea lucruri câte știu eu, ai fi acționat cu totul altfel. Nu... Nu! Stai puțin... așteaptă... nu mă obosei atât de tare... trebuie să-mi continui șirul povestirii. Ți-am spus că atunci când am aflat aici, la Manchester, vestea dispariției blândeii Ide Yvarsen, am simțit parcă un fel de ușurare. Legăturile absurde pe care le înnodaseși, se rupseseră, erai din nou liber ca pe vremea când, tânăr student, te logodiseși cu Sigrid. Înțelege Jan Yvarsen, că mi-aș fi dat viața, că aș fi acceptat până și chinurile iadului ca să fiu eu aleasa dumitale pe acest pământ! Dar fiindcă acest lucru era cu neputință, singura împlinire a visului meu – mult prea frumos ca să mi se poată împlini vreodată – era să te știu din nou liber, măcar pentru Sigrid dacă nu pentru mine. În naivitatea mea de îndrăgostită pătimasă am urât prudența legiuitorilor care instituiseră o perioadă legală de așteptare în cazul unei dispariții.

Mă consolam însă cu gândul că Sigrid era lângă dumneata. O prezență iubită, o dragoste împărtășită. Nu era oare asta cea mai mare fericire de pe pământ?

Vocea bolnavei slăbi. Trebuia lăsată să se odihnească. Facă cerul să mai trăiască o noapte! Jan era disperat, fiindcă Nita tot nu-i spusese ceea ce aștepta cu atâta nerăbdare. Aflase doar că, prin intermediul verișoarei sale Myriam, Nita, care crease un fel de rețea de spionaj în jurul lui și a Sigridei, s-ar fi putut ca într-adevăr să știe mult mai multe lucruri despre verișoara lui decât știa el după despărțire.

Doctorul Richard Searle îi făgădui în mod solemn ilustrului său confrate că-l va anunța imediat dacă se va întâmpla vreo nenorocire, în cursul nopții. Jan își alesese – cum de altfel era și firesc – hotelul cel mai apropiat de clinică. Noaptea se scurse la fel ca și celelalte. Nita Hollis n-ar mai fi trăit nici măcar un ceas dacă injecțiile încetau. Totuși, printr-un adevărat miracol, a doua zi dimineată bolnava își regăsi luciditatea. De îndată ce-l văzu pe Jan apropiindu-se de pat, o fericire fără margini i se oglindi pe chip. Încetșor, Jan cuprinse cu degetele sale lungi, de chirurg, mâna transparentă a Nitei și-i adresă un surâs pe care și l-ar fi dorit înzestrat cu puteri magice. Ea murmură ceva ce nu se putu înțelege. Apoi tăcu. Pe urmă – ca și cum și-ar fi dat seama de extrema fragilitate a

legăturii dintre ei, Nita spuse:

— Îți mulțumesc, doctore Jan, pentru lumina pe care mi-ai adus-o în umila mea viață, care n-ar fi avut nici un preț dacă n-ai fi existat dumneata. Cred, doctore, că timpul acela legal de așteptare a fost, de fapt, mai lung pentru mine decât pentru dumneata și pentru Sigrid. Căci nerăbdarea voastră, a amândurora, mi se transmisese și mie. În sfârșit, a venit și ceasul mult așteptat... Cu greu m-am abținut să nu strig de fericire când Myriam mi-a scris că foarte curând urma să vă cununați. În sfârșit! Nunta voastră oficială! Erați tot timpul împreună! De îndată ce-ți scoteai halatul alb și părăseai clinica, zburai spre ea! Întregul Krittelwerk vă ura fericire. Sigrid era acum în mod oficial logodnica dumitale. Vi se rezervaseră cele mai frumoase flori. Myriam mi-a descris, în amănunt, bijuteriile, cadourile cu care erați copleșiți. Înțelegi, Jan? Fericirea unei perechi cum erați voi doi constituia pentru mine o consolare. Nu simțeam nici cea mai mică gelozie. Nu, nu simțeam... Sigur că gândurile dumitale nu se îndreptau nici măcar o secundă către ceturile din Manchester, și totuși ființa dumitale însoțea totul în jurul meu... Lucru ciudat e că undeva, în străfundul inimii mele, își făcuse loc o neliniște. O spaimă nejustificată în legătură cu voi doi. Nu mă gândeam cătuși de puțin la Ide, fiindcă eram sigură că ea își găsisese, în sfârșit, pacea, liniștea definitivă, că de acolo de unde se afla nu mai reprezenta nici un pericol pentru voi. Cu cât scrisorile verișoarei mele întârziiau mai mult cu atât eram mai neliniștită. Așteptam, așteptam să mi se confirme că totul decursese așa cum ar fi fost normal să decurgă. În sfârșit: o scrisoare din Transvaal! Niciodată n-am suferit atât de cumplit în viață, sărmana mea viață legată de un bărbat șters, ridicol, cu neputință de iubit, sărmana mea viață iluminată totuși de o dragoste înflăcărată la care dumneata n-ai răspuns niciodată. Veștile întârziaseră, pentru că verișoara mea era complet dezorientată... În lunga ei scrisoare îmi relata faptul că Sigrid părăsise în grabă hotelul unde locuia. Că mai înainte luaserăți masa împreună, că păreați atât de fericiți, încât până și stăpâna hotelului se minuna văzând doi logodnici atât de uniți și atât de deplin fericiți, cum erați voi. Și iată că, pe neașteptate, Sigrid își face bagajele și pleacă. Ce se întâmplase? O tânără, frumoasă, brună, ce părea extrem de timidă, ceruse să vorbească între patru ochi cu Sigrid. Misterioasa necunoscută ți-a făcut apoi și dumitale o vizită. Ce mesageră a nefericirii va fi fost acea fată? Ce-ar fi putut să-ți dezvăluie?

Jan Yvarsen, foarte palid, nu sesizase când trecuse timpul. Amintirea orelor înfricoșătoare îl înghețase. N-avea să mai afle niciodată ce anume va fi gândit Nita Hollis despre manevrele lui Sigrid, care-o sacrificase pe Ide pentru a-și atinge țelul. Nita nu putea ști nimic despre caietele Idei. Jan se revedea arzându-le imediat după ce le citise.

Doborât de lunga relatare care însuflețise un trecut sfâșietor, Jan fu pe punctul de a renunța să mai afle ceva. Și așa părea foarte puțin probabil că Nita Hollis avea să mai trăiască încă o noapte. Iată-l deci condamnat să nu mai afle niciodată secretul lui Sigrid, și totuși, acum era convins că secretul trebuie să fi fost nespus de prețios pentru el. Dacă Nita Hollis nu i-l va spune, va fi obsedat de el până în ultimul ceas al vieții.

Dormi foarte puțin și somnul îi fu chinuit de coșmaruri în care nu Sigrid era de data

asta criminala, ci când Ide, când Thérèse.

6

A doua zi dimineată, Nita Hollis încă mai trăia, dar amândoi doctorii știau că în ziua aceea se va sfârși. Era ultima: va rosti, în sfârșit, cuvintele pe care Jan le aștepta de la ea? Cu casca la urechi, închise ochii pentru a se putea concentra mai bine și a nu pierde nici un cuvânt. Vorbește... Ce spune?

— Jan Yvarsen, ai lăsat-o pe Sigrid să plece, fără să fi avut cu ea o ultimă explicație. Ai iertat-o?

„Iertat? Ce vrea să spună Nita Hollis?”

Jan tresări și deschise gura ca să pună o întrebare. Dar își aminti la vreme că Nita nu mai trăia decât datorită unei dorințe pe care o nutrise încă de când plecase din Krittelwerk. A-i cere să facă un efort, oricât de mic, însemna să precipite sfârșitul. Nu mai închise ochii și încercă să ghicească vorbele rostite de buzele decolorate.

— Jan, chiar dacă Sigrid i-a dorit Idei, moartea, chiar dacă – deși nu-mi dau seama – cum a ucis-o pe Ide, nu trebuia s-o alungi înainte de a o asculta. Dacă a săvârșit o crimă, a făcut-o din pricina dumitale, căci numai dragostea pe care ți-o purta a împins-o la asta. Jan Yvarsen, eu știu ce înseamnă să renunți la un bărbat ca dumneata, și încă pe mine nu m-ai iubit niciodată, nu m-ai încurajat niciodată în nici un fel! Nu m-ai sărutat niciodată! Dar Sigrid... Sigrid se știa iubită...

Glasul slăbea din ce în ce. La un moment dat, Nita Hollis tăcu. Totuși degetele continuau să se supună voinței sale; făcu un semn prin care arăta că vrea să continue.

Timp de un ceas, care i se păru cât un secol, Jan așteptă. Inima îi era torturată de felul cum îl judecase femeia pe moarte, care totuși îl adorase ca pe un zeu. Într-adevăr, abia acum își dădea seama că trebuia să fi vorbit cu Sigrid. Nu s-o ierte, ci să încerce s-o înțeleagă. Pentru prima oară omul de știință constata cât este de dificil să fii într-adevăr bun și drept cum ne lăudăm adesea că suntem. Ce lovitură cumplită trebuie să fi primit Sigrid când Ide a anunțat-o că va fi din nou mamă! Cât de încântată era Ide! În extrema ei modestie, soția lui se temea că într-o bună zi el va divorța și-și va relua libertatea. Un copil avea totuși să-l țină lângă ea. Doar îl iubise cu atâta înflăcărare pe micul Nils! Gândurile lui Jan fură întrerupte de vocea slabă a Nitei Hollis:

— Puterile mă părăsesc, Jan Yvarsen! Încerc să mă grăbesc... Nu mă ține de rău – dumneata pe care te-am iubit atâta – că am ezitat, că am ocolit mult înainte de a aborda “marea problemă”. Trebuia totuși să fii pregătit ca să poți afla secretul lui Sigrid...

Jan era gata să strige. Avea, în sfârșit, să-l afle?

— După moartea Idei, Sigrid a venit la dumneata, convinsă că o vei lua de nevastă. Era atât de nefericită și atât de frumoasă!... A venit la dumneata, plină de încredere, sigură

de data asta că datoria dumatate era în deplin acord cu pasiunea ei. Și asta, fiindcă avea un... o... Jan, mor... iartă-mă! Nu mai pot...

Infirmiera dădu fuga să-l caute pe doctorul Searle care se afla pe aproape. Nu-și putea asuma singură răspunderea unei astfel de agonii fără precedent în cariera ei de soră medicală. Doctorul Searle fu într-o clipă lângă pat. Puse stetoscopul pe pieptul descărnat al Nitei, îi luă pulsul apoi îi făcu semn ilustrului său confrate care, la rândul lui, se aplecase, cât era de înalt, deasupra muribundeii, agățându-se în mod inconștient de brațul colegului lui Erling.

Deci, în sfârșit, moartea! Avea să-și ispășească opera devastatoare? Totuși ochii femeii încă mai clipeau. Privirea Nitei se fixase asupra lui Jan și, într-un ultim și suprem efort, izbuti să murmure:

— Jan... Sigrid... Sigrid... a avut un copil...

Ultimele cuvinte l-au izbit pe Jan cu puterea unui glonte dar, așa cum se întâmplă adesea când surpriza e mult prea mare, chinul lui nu ajunsese încă în stadiul maxim, așa că urmări cu înfrigurare sfârșitul femeii din fața lui.

Câteva adieri de vânt risipiră norii de deasupra marelui oraș industrial. Lumina strălucitoare a unui soare nesperat împrăștie deasupra Manchesterului un val de bucurie. Dar tot atât de brusc pe cât apăruse, lumina dispăru și ceața se întinse din nou, și mai deasă, peste oraș. Astrul care se pregătea să apună dispăru în mai puțin de un ceas, înghițit de întuneric, înecat în pulbere de cărbune. Capul celei care fusese odinioară încântătoarea Nita Hollis, de care se temuse Ide, pe vremuri, se odihnea acum pe perna alba.

Până în ultima clipă, trupul atât de fragil se supusese unei voințe nemaiîntâlnite; Nita realizase tot ceea ce-și pusese în gând să facă: adică să-și mărturisească dragostea și să-i dezvăluie lui Jan secretul lui Sigrid. Buzele nu se mai chinuiau să respire. Nasul i se subțiasse. Ochii – care nu mai vedeau lumina – rămăseseră larg deschiși. Liniștea morții o întinerise într-un mod uluitor, ca și cum prezența celui pe care ea îl dorise cu atâta ardoare, alături de ea, în clipa din urmă, acționase asupra-i aidoma unui balsam. Surâsul care i se întipărise pe buze îi redase întregul farmec de odinioară.

Arătând că nu voia să se amestece în nici un fel între Nita Hollis și ultimul ei vizitator, doctorul Richard Searle se retrase, lăsând locul lui Jan. Infirmiera citi în privirile șefului ei un ordin foarte clar: pentru prima oară în viața ei n-avea să-și îndeplinească ultimele îndatoriri pe care i le impunea profesia. Așa că se îndepărtă și ea de lângă patul morții.

Degetele lui Jan închiseseră odinioară ochii de azur ai primului său băiețel, pe care-l iubise cu atâta patimă, iar mai apoi, pe cei ai Idei, prima sa soție. Acum, închise încet, cu respect, pleoapele diafane ale unor ochi care nu-și mai întorseseră niciodată privirile pline de dragoste către alt bărbat. Tot Jan îi încrucișă mâinile rămase încă frumoase, peste pieptul în care inima încetase să mai bată. Nu scoase nici un cuvânt. Doctorul Richard Searle nici nu se aștepta, la așa ceva din partea lui. Infirmiera, fără să știe despre ce era vorba, auzise totuși destule fraze distincte pentru a-și da seama că femeia cu numele de

Sigrid dezlănțuise cândva o dramă, o dramă care-i apăsase greu pe toți cei ce se apropiară de ea. Soarta marelui chirurg cu o reputație nepătata, a cărui bunătate și devotament fuseseră atât de admirate de toți din jur, fusese – în mod special – afectată de acea femeie. Infirmiera din Manchester n-avea să uite niciodată nemaipomenitul sfârșit al pacientei Nita Hollis.

Acum, tatăl lui Erling nu mai avea decât o singură dorință: să rămână singur, să se poată gândi în liniște. Trebuia să treacă peste dificultăți care încă nu puteau fi măsurate, pentru a lămuri pe deplin sensul ultimei revelații a Nitei Hollis și a afla ce se întâmplase cu copilul Sigridei. Totuși, de ce Nita întârziase atâta cu mărturisirea? Tocmai când începuse a dezvălui taina, era de-acum prea târziu pentru ca să mai poată da amănunte. Cum va izbuti să afle ce-l interesa? Singurul lucru pe care îl știa sigur era faptul că va avea mult de suferit.

Doctorul Searle nu încercă nici să-și invite colegul de breaslă să se odihnească în casa lui, nici să-l însoțească la aeroport. Nu-și îngădui nici un fel de întrebare, dar își avertiză fostul coleg – pe Erling – așa cum îl rugase acesta. Așa că îi dădu telefon:

— Alo! Tatăl tău nu dorește altceva decât să rămână singur ca să se poată obișnui cu taina pe care i-a dezvăluit-o Nita Hollis și care, se pare, că l-a tulburat profund. Are reputația de a fi cel mai impasibil dintre medici, reputație care nu mi s-a părut deloc întemeiată, dacă ar fi să-l judec numai după trăsăturile complet schimbate ale chipului său. Doamna Hollis deținea, într-adevăr, o informație extrem de importantă, despre o persoană numită Sigrid. Discreția m-ar obliga să tac. Dar de fapt n-am de ce să tac, fiindcă nu știu mai mult de atât. Trag nădejde că după lovitura pe care a primit-o, tatăl tău nu va trece printr-o depresiune. Sistemul folosit de el, pentru a asculta chiar și cele mai slabe șoapte ale bolnavei, necesita totuși maximum de atenție și apoi – deși nu mi-a mărturisit – tremura de frică la gândul că aceea încăpățanată îndrăgostită putea să moară fără să-i fi spus altceva decât cât de mult îl iubise odinioară. Sigur că mărturisirile sărmanei Nita îl impresionau, inima lui era plină de bunăvoința de a o asculta, dar ardea de nerăbdare să afle „acel secret” al lui Sigrid. În orice caz, bănuiesc că musafirul meu s-a îndreptat spre Suedia, deși n-am fost la aeroport și nu l-am văzut decolând. Dragă Erling, am avut norocul să văd cu ochii mei răbdarea fără margini de care a dat dovadă ilustrul tău tată în fața femeii care înșira vrute și nevrute. Deși mărturisirile Nitei îl deranjau în mod vizibil, a avut totuși tăria să rămână imperturbabil și să o asculte tot timpul, cu surâsul pe buze. Numai, moartea a putut pune capăt mărturisirilor, emoționante în fond, dar pe care numai o femeie este în stare să le facă și încă cu atâta lux de amănunte. Culmea e că doamna Hollis, tot vorbind despre dragostea ei, a amânat până în ultima clipă ceea ce-l interesa pe doctor, fiind cât pe-acți să moară fără să mai apuce să-i dezvăluie „secretul”. Totuși, până la urmă i-a spus tatălui tău ceva care, pur și simplu l-a uluit (și să știi că termenul e mult prea delicat). Dar, din câte am înțeles, „secretul” nu i-a fost dezvăluit decât pe jumătate. Cine-i va putea furniza pe viitor informațiile de care are atâta nevoie? Dacă îndrăznesc să-mi exprim părerea – în calitate de vechi coleg – să știți că n-aveți altceva de făcut față de

doctorul Yvarsen, decât să-l lăsați în pace să nu-l întrebați nimic, să nu vă interesați în nici un fel de cele petrecute. Impresia mea e că are nevoie de multe zile ca să-și vină în fire. Arătați-vă discreți și – încă o dată – nu-i puneți nici o întrebare.

Erling vorbi atât de tare, încât receptorul vibră în urechea lui Searle:

— În privința asta, dragă Richard, poți fi mândru de noi! Nici eu, nici soția mea, nici mama n-avem de gând să punem vreo întrebare oaspetelui tău. Dacă există vreun om care n-a spus niciodată a lor săi decât ceea ce a vrut el să afle, apoi atunci să știi că acel om e doctorul Jan Yvarsen! Nu s-a plecat niciodată decât în fața propriei sale voințe și n-a rostit niciodată vreun cuvânt atunci când a socotit că nu trebuie să-l rostească. Din moment ce tata ti s-a părut foarte tulburat, dar sănătos, noi n-avem altceva de făcut decât să-l așteptăm – cu surâsul pe buze – să se întoarcă; în principiu, să știi, Richard, că suntem oarecum la curent cu secretul lui Sigrid. Nu vreau să-i transmit încă mamei vestea morții Nitei, fiindcă l-ar aștepta pe tata să se întoarcă imediat. Prefer să-i cruț unele ceasuri de așteptare zadarnică, fiindcă s-ar putea ca pe tata să-l apuce cine știe ce fantezie și să se mai oprească pe undeva. Îți mulțumesc din suflet, dragă Richard, pentru prietenia pe care mi-ai arătat-o și să știi că n-am să te uit niciodată!

Erling fusese bine inspirat nespunându-i nimic mamei sale despre discuția cu doctorul Searle. Fiindcă a doua zi, Thérèse primi un telefon de la soțul ei, care acum se afla la Paris.

— Iartă-mă Thérèse, știu că nu ți-a plăcut niciodată neprevăzutul. Dar iată că uneori ești obligat să-ți regăsești sprinteneala din tinerețe și să profiți de o deplasare importantă pentru a mai efectua și altele legate de ea. Nita Hollis a murit. Mă felicit că am răspuns prompt chemării sale. Știi la fel de bine ca și mine, dacă nu cumva chiar mai bine, câtă putere au femeile de a-și urmări, pe parcursul vieții, un vis care n-are nici cea mai mică șansă să se realizeze, dar care nu înseamnă că nu le încântă. Nita a vorbit întruna despre amintirile ei din Krittlerwerk. Eu nu m-am mai interesat niciodată despre existența ei, în schimb ea a urmărit-o, pas cu pas, pe a mea, ceea ce e destul de uimitor și de înduioșător... Mă rog, lucrurile nu au nici o importanță și nu țin să mai discut despre asta. Am hotărât ca – înainte de a mă întoarce acasă – să fac un circuit. Simt nevoia să-mi vizitez unii confrăți din Paris și poate chiar și din alte orașe. Te rog din suflet, Thérèse, nu-ți fă nici un fel de probleme și nu te frământa. Când mă voi întoarce, vom vorbi despre o mulțime de lucruri. Te rog să-l iei pe Troll și să ieșiți zilnic la plimbare. Să nu cumva să te gălesc iar cu obraji palizi și cu ochii triști: Dacă ai să verși, fie și o singură lacrimă, pentru faptul că soțul tău vagabondează prea mult în văzduh și pe pământ, să știi că te voi certa aspru! Pe curând! Transmite copiilor toată dragostea mea!

După ce Thérèse relatează această convorbire telefonică – puțin cam seacă – pe care-o avusese cu soțul ei, Flavie își dădu seama că ea decursese de așa manieră, încât soacra ei să nu poată plasa un cuvânt, să nu poată ridica nici o obiecție. Jan nu voia întrebări și, cu atât mai puțin, propunerea Thérèsei de a veni după el la Paris sau în orașele despre care pomenise, prudent, destul de vag...

— Curiozitatea feminină e mult mai mare decât îmi închipuiam, declară Flavie. Află, mamă, că aş da nu ştiu cât să pot afla ce anume urmăreşte tata, străbătând lumea așa, de unul singur...

La care Thérèse – pe care tandreţea nurorii sale o impresiona întotdeauna – răspunse cu o voce care se voia plină de veselie:

— Zău că mă faci să râd, Flavie, deşi crede-mă că numai de așa ceva nu-mi arde acum. De altfel să ştii că deseori râsul e foarte aproape de lacrimi: dar vreau să ascult de recomandarea lui Jan şi să nu plâng... Am să-l aştept cu calm şi cu răbdare... În concluzie, află ca bărbatul meu n-are decât să se ducă şi în Patagonia, dacă are chef, fără să mă frământ că se oboseşte prea mult sau că are unele neplăceri, cu condiţia ca de acum încolo să nu mai aud niciodată rostindu-se numele care-mi îngheaţă sângele în vine: Sigrid!

Flavie îi răspunse cu însufleţire că cel mai important lucru este ca – fie că-i serie, fie că vorbeşte cu Jan la telefon, sau mai târziu, după ce avea să se înapoieze acasă – nimic să nu-i dea de bănuiră că cineva din familie ştie ceva.

— Nita Hollis l-a chemat lângă ea, apoi Nita a murit, asta-i tot ce ştim noi, în mod oficial, îi sugeră Flavie soacrei sale. N-ai auzit nimic la magnetofon când te aflai pe coridor şi habar n-ai că Jan a avut precauţia să şteargă banda trimisă de Nita Hollis. Când se va înapoia, nimic din comportarea noastră nu trebuie să-i dea de bănuiră cât de tare ne roade curiozitatea.

* * *

Doctorul Yvarsen avea acum ocazia să facă uz de stăpânirea de sine despre care se vorbea atâta. Trecuse vreme îndelungată de când fusese gata să-l arunce pe Sven în torent fiindcă îl surprinsese sărutându-i logodnica, de când o scuiase pe Sigrid în obraz şi rupsesse logodna cu ea. Dar revelaţiile făcute de Nita în ceasul morţii aduseseră din nou în prim-plan sentimentele înflăcărâte pe care le simţise mai târziu pentru aceeaşi Sigrid.

În rapidul care-l ducea de la Manchester la Londra, apoi în avionul care-l purta de la Londra la Paris, Jan – cu ochii închişi, pentru a se putea concentra mai bine – trecea prin intense frământări. Se simţea parcă pierdut într-o imensă singurătate, care totuşi i se părea singura de dorit. Călătorind atâta, profitase adesea – pentru a se mai destinde – de cele câteva ceasuri liniştite, ca să aţipească. De data asta nu mai era vorba de somn. Zgomotul ritmic al roţilor de tren, apoi fundalul armonios al cerului, sfâşiat de trecerea avioanelor, toate se înverşunau parcă să repete la nesfârşit, aidoma unui clopot auzit doar de el:

„Sigrid... Sigrid a avut un copil...” Nici cea mai mică tresărire nu-i făcea pe ceilalţi călători să bănuiască extrema lui nervozitate: căci fiecare fibră de carne i se crispa dureros. Ajunsă la o asemenea intensitate, durerea resimţită nu mai poate fi socotită nici fizică, nici morală; ea macină întreaga fiinţă. Jan Yvarsen nu ascunsese niciodată că Sigrid făcea parte integrantă din fiinţa lui. O iubise pe Thérèse şi anii îi întăriseră şi mai mult

tandrețea pe care o simțea pentru ea. Dar nimeni nu-i putuse lua niciodată ceea ce-i aparținuse lui Sigrid. Își spuse că de fapt ea îi hotărâse soarta, că îl obligase să se mențină la un nivel foarte ridicat, să se întrecă pe sine însuși. Ide și mai ales Thérèse – cele două femei care l-au iubit și mai ales cea căreia el i-a răspuns cu aceeași intensitate, cum a fost cazul Thérèsei – l-au susținut și l-au ajutat mult în viață. Dar Sigrid – deși participase puțin la eforturile sale intelectuale, deși plină de o exigență care nu se putea compara cu acea bucurie de a se dăruir fără încetare, cu acea generozitate a inimii, caracteristică Idei, sau mai apoi, Thérèsei – Sigrid fusese totuși pentru Jan singura femeie care-l inspirase cu adevărat. Da, când strâns înlănțuiri străbăteau câmpia suedeză, ea îl pregătea de fapt pe bărbatul care urma să devină mai târziu. Obsedantul refren începu să-i sune din nou în auz: „Sigrid... Sigrid... a avut un copil...”

În sfârșit, avionul aterizează la Bourget: doctorul Yvarsen opri un taxi și-i dădu șoferului o adresă. În taxi, își întocmi un plan de acțiune, cu precizia și cu claritatea care-l caracterizau. Înainte de orice, va încerca să caute o pistă pe care să meargă până la capăt. Îi era cu neputință să-și reia viața normală înainte de a afla ce anume voise să-i dea de înțeles Nita. Universul lui nu va mai fi niciodată stabil, nu va mai fi el însuși, atâta vreme cât nu va avea cheia misterului.

Prima grijă fu să-și găsească o cameră și să telefoneze soției sale. Apoi ieși să se plimbe prin Parisul atât de drag. Distras de animația de pe străzi, mergea fără nici un scop. Cât farmec putea degaja marele oraș în acele ceasuri de primăvară! Manchesterul și zilele lui posomorâte i se păreau acum foarte îndepărtate. Efectul acestei atmosfere acționă prompt asupra nervilor săi încordați și-i redădu echilibrul sufletesc ce-i fusese atât de tare zguduit. Spiritul îi redeveni activ și lucid. Pentru oricine l-ar fi văzut, doctorul Yvarsen nu era – pe cheiurile Senei – decât un străin în plus, un plimbăreț care colinda anticariatele, aplecându-și asupra tarabelor doldora de cărți silueta lui înaltă și descoperind, cu ochiul unui om cultivat, câte un titlu rar, o gravură sau un bibelou ciudat. În realitate însă, Jan se gândea. Parcurse astfel alene, cheiurile până ce ajunse pe Pont-Neuf. În ciuda a tot și a toate, nu izbutea să scape de indispoziția cu care venise de la Manchester. Acum nu mai era însă, vorba de acel vechi *långtan*. Optica sa în privința răspunderilor se modificase, dar dacă exista totuși un domeniu în care firea doctorului nu se schimbase, apoi acesta era cel al hipersensibilității sale când era vorba chiar de acele răspunderi. Nu suferise ca un damnat când – înainte de a părăsi clinica din Krittelwerk – un bolnav murise în mâinile sale? Nimic nu l-ar fi putut liniști, dacă n-ar fi aflat mai apoi că pacientul era condamnat dinainte și dacă n-ar fi efectuat, chiar a doua zi, aceeași operație, pe un alt bolnav, operație care de data asta, reușise pe deplin. Nu-și călcase niciodată pe conștiință. Atâta vreme cât nu va rezolva și acest caz, nu va mai fi el însuși. Cuvântul „copii”, rostit de Nita Hollis, nu putea rămâne doar un simplu semn de întrebare. Voia să verifice afirmația Nitei... Dar cum? Ar fi trebuit s-o asculte pe Sigrid, atunci când sosise în Suedia, înainte ca el să se însoare cu Thérèse; nu-i oferise posibilitatea de a-i împărtăși secretul, de a-i explica pe îndelete că nu venise numai din dragoste, ci pentru a asigura viitorul acelei mici ființe

nevinovate, pe care ea nu se simțea în stare s-o crească singură. Numai că nici remușcările, nici regretele față de niște lucruri atât de îndepărtate, nu mai serveau la nimic. Jan suferea mai mult din pricina incertitudinii, decât ar fi suferit din pricina unui pericol real. Tergiversările erau slăbiciuni pe care el nu le cunoștea. Trebuia să găsească o soluție! Ca să rămână singur cu gândurile, se întorsese cu spatele la trecători. Cu coatele sprijinite de parapetul rece, de piatră, contemplă câteva minute apele cenușii ale Senei. Înaintea sa, uriașa catedrală Notre-Dame îi confirma faptul că, în fața conștiinței umane, singurul lucru care subzistă e cel pe care ți-l inspiră dorința de a te depăși pe tine însuși și de a nega orice limită a acestei dorințe; de altfel acesta fusese întotdeauna unicul fel de a acționa al lui Jan.

7

Doctorul Yvarsen își regăsise elanul din tinerețe. Toate celelalte lucruri puteau să mai aștepte. Secretul lui Sigrid era un fel de entitate vie, ieșită dintr-un somn letargic ce durase prea mult; pentru a dezlega acest mister, acționa cu toată puterea minții sale. Ar putea lua avionul spre Natal, în sudul continentului african.

Știa că Sigrid – înainte de a părăsi Transvaalul – trecuse pe acolo. Sigur că nu putuse părăsi Africa de Sud înainte de a îndeplini unele formalități. Deși trecuse o perioadă atât de lungă, doctorul putea obține aprobarea de a răsfoi unele registre; ar putea afla astfel încotro se hotărâse Sigrid să se îndrepte. Efortul – deși cântărit îndelung – n-avea totuși prea mari șanse de reușită, și apoi cât de neliniștită va fi Thérèse! Să-și mai tulbure și familia – soția și copiii? Fiindcă nu le putea spune pentru nimic în lume de ce plecase de acasă. Mai târziu, da, le va spune, dar nu acum! Când va fi pe deplin sigur, le va istorisi totul, în amănunt. Important deocamdată era să facă în așa fel, încât șederea sa la Paris să pară firească alor săi: putea invoca destule motive; că voia să-și viziteze unii confrăți, să participe la câteva conferințe care-l interesau, să discute eu câțiva editori traducerea în franceză a unora dintre lucrările sale scrise în suedeză. Cum să motiveze însă o călătorie în Africa de Sud? Aici, imaginația i se împotmolea. Poate că exista totuși un alt punct de plecare: odinioară, avusese o foarte scurtă întrevvedere cu notarul lui Sigrid; acum, biroul de notariat fusese luat în primire de fiul acestuia. Dar în astfel de oficine, dosarele – oricât ar fi de vechi – sunt păstrate cu mare grijă. Cine știe dacă nu va da peste vreo urmă la notariat? Așa că Jan luă imediat legătură prin telefon cu titularul vechiului birou de notariat din Stockholm. Noul notar nutrea o profundă admirație față de doctorul Yvarsen. De altfel, și el ca și mulți alții, îi era îndatorat pentru vindecarea unui membru din familia sa. Noul notar era isteț și prompt. Întrebarea lui Jan fu foarte clară: Sigrid Lindval îl instituisese legatar universal. El refuzase averea, care fusese mai apoi atribuită familiei Verneuil, a cărei fată, Flavie, îi devenise noră.

— Și astfel – remarcă notarul cu amabilitate – dorința domnișoarei Lindval s-a realizat măcar în parte.

Glasul lui Jan dovedea cât de importantă era pentru el întrebarea pe care se pregătea s-o pună:

— După reglementarea acestei afaceri, biroul de notariat n-a mai fost solicitat de nimeni? Nici o persoană n-a mai avut vreo pretenție în legătură cu moștenirea? Nimeni nu și-a exprimat nici cea mai mică mirare sau curiozitate?

Jan trebui să aștepte câteva momente. Notarul ceruse să i se aducă dosarul domnișoarei Sigrid Lindval. Primul secretar al notarului era un om în vârstă și avea o

memorie proverbială. În plus, la fel ca și tatăl actualului notar, se extaziase în fața frumuseții și grației clienței lor, iar mai apoi fusese zguduit, când auzise că se sinucisese la puțină vreme după ce trecuse pe la notariatul lor.

— În primii zece ani după moartea domnișoarei Lindval n-a intervenit nimeni. Având în vedere personalitatea testatoarei, secretarii se străduiseră să pună totul la punct, cu multă minuție. Ne-am bucurat mai mult când am descoperit că beneficiase de moștenire o familie atât de integră ca familia Verneuil.

— Bun, și pe urmă? Întrebă nerăbdător doctorul. Ce s-a mai petrecut?

— Nu mare lucru, domnule doctor. Ni se întâmplă destul de des să ni se pună întrebări după dispariția unui bărbat sau a unei femei. În cazul care vă interesează, m-a vizitat un străin care a întrebat dacă n-am primit de la dumneavoastră unele indicații în legătură cu moștenirea. A rostit o frază pe care noi am consemnat-o în dosar: „Nimic? Sunteți siguri? Pare de necrezut!” Aflând că dumneavoastră n-ați acceptat moștenirea, omul a declarat că din moment ce ați considerat onorabil să procedați astfel, totul se sfârșise pentru... Apoi ne-a rugat să nu vorbim nimănui despre vizita pe care ne-o făcuse. După care, straniul vizitator a plecat foarte repede, aproape fără să ne mai salute, în orice caz fără să explice în nici un fel ciudata lui comportare.

— De unde venea? N-avea nimic specific după care să vă puteți da seama cine putea fi? Cam ce vârstă avea? Din ce clasă socială făcea parte?

— Părea un bărbat destul de în vârstă...

Jan oftă ușurat. Nu era deci cu puțință ca acel bărbat să fi fost tatăl copilului Sigridei.

Notarul continuă:

— Înalt, avea unele gesturi bruște, așa spune chiar brutale. Foarte brun sau poate bronzat de aer și soare. Niște ochi care probabil că deveneau adesea duri și neiertători. Un bărbat care se mânia ușor, dar care dădea totuși dovadă de multă stăpânire de sine. Trebuie să fi fost un personaj obișnuit să comande, dar noi nu ne-am putut da seama nici cum, nici unde își putea exercita calitatea asta.

Jan spuse la nimereală:

— Deci un om obișnuit cu primejdiile... Poate un aviator?

— Am eliminat asemenea presupunere, din pricina unui amănunt... Era în mod sigur un om cultivat. Poate un muzician, un pictor sau un sculptor.

— Eventual ziarist?

— Puțin probabil. N-a insistat, n-a cerut amănunte, n-a folosit nici un element mai pitoresc... Nu, nu era ziarist. Voia doar o informație clară și precisă, privind fie interesele sale, fie ale unei alte ființe care-l interesa foarte tare.

— Să fi fost vreun vechi ofițer englez în retragere?

— Tot ce se poate. Și noi ne-am gândit la o atare ipoteză ca la cea mai plauzibilă dintre toate. Dar ofițer nu în armata de uscat, ci mai curând la marină. Regret din suflet că nu vă pot da mai multe amănunte, domnule doctor.

Discuția cu biroul de notariat, deși nu i-a furnizat informații de prea mare interes, l-a emoționat totuși profund pe Jan. De ce insul acela așteptase zece ani ca să-și facă apariția? Ce voise să spună prin fraza tenebroasă și ciudată: că, dat fiind refuzul moștenirii, totul se isprăvisese pentru... Pentru cine? Și de ce? „Ah, dacă aș putea discuta toate lucrurile astea cu Thérèse, cu Flavie și cu Erling!” Flavie! Asta este! Flavie avea un frate la Paris: Erik Verneuil. Pe el trebuia să-l vadă! Fiindcă numai el îl va ajuta să sfâșie perdeaua de întuneric care-l înconjură. Cum nu se gândise mai demult la treaba asta? Părinții lui Erik Verneuil o cunoscuseră bine pe Sigrid. Jan fu cuprins brusc de nerăbdare. Blestemă în gând forfota insuportabilă a Parisului ce obliga taxiul în care se urcase să meargă ca melcul.

* * *

În vremea asta, în Suedia, Erling și Flavie făceau risipă de cuvinte încurajatoare pentru a o liniști pe Thérèse, deși ei înșiși erau destul de neliniștiți. Ce anume îl va fi răscolit și îl va fi emoționat atât de tare pe Jan ca să se comporte în totală contradicție cu obiceiurile sale? Flavie avusese ideea de a-și alerta fratele, așa că acesta – avizat – aștepta, din ceas în ceas, vizita lui Jan. Erik era puțin încordat: va izbuti oare să-i ascundă doctorului faptul că – prevenit de Flavie – îi aștepta vizita?

După ce Jan sună, o menajeră în vârstă îl introduce în odaia lui Erik care, bineînțeles, simulă o uimire fără margini. Uriașul brun, care nu mințise și nu-și ascunsese niciodată sentimentele, simulă destul de prost surpriza, ca un actorăș de mâna a șaptea. Noroc că Jan era atât de preocupat de problema care-l frământa, încât nu numai că nu observă nimic, dar chiar dacă fratele mai mare al Flaviei ar fi fost și mai neîndemânatic decât fusese, Jan tot nu și-ar fi dat seama.

Din clipa în care ascultase vorbele înregistrate pe bandă ale Nitei Hollis, din clipa în care ea rostise pateticele cuvinte „secretul lui Sigrid”, apoi „Sigrid a avut un copil”, era pentru prima oară când Jan se simțea, în sfârșit, destins și calm. Din fericire, Erik Verneuil nu era vorbăreț, ci dimpotrivă, un bărbat cu o fire foarte închisă. După ce se salutară, Erik oferi oaspetelui său un pahar cu whisky și țigări, apoi îl rugă să se odihnească puțin, cât va da el unele porunci bătrânei sale menajere. Așa că după ce lăasă aprinsă doar o veioză, se eclipsă. Jan, mai curând întins confortabil decât așezat pe un imens fotoliu-club, de piele, avu răgazul să se destindă, căci stăpânul casei întârzie o bună bucată de vreme.

Jan nici nu-și dădu seama; se simțise atât de bine în timpul odihnei într-o ambianță plăcută, încât surâse înduioșat când, în sfârșit, Erik își făcu apariția, încărcat cu un platou cu sandvișuri cu unt și dulceață și cu ceainicul plin.

— Cât ești de drăguț, Erik. Se vede cât de colo că ești frate cu Flavie a noastră! Nu-i așa că m-ai lăsat în mod premeditat să mă bucur de această scurtă odihnă de care aveam într-adevăr atâta nevoie? Te rog mult să nu cumva să-i scrii surorii dumitale că m-ai văzut sosind într-o stare atât de lamentabilă. Dacă pasagera osteneală a socrului ei – care până

acum se bucura de reputația de a nu fi niciodată obosit – ar ajunge la urechile soției mele, aceasta s-ar urca în primul avion cu viteză supersonică, ca să-și ofere, cât mai repede cu putință, talentele ei de infirmieră cu diplomă! Pentru a pregăti terenul, fără să-mi pui obișnuitele întrebări, îți spun, din capul locului, că toți sunt bine sănătoși. Adaug însă că, în ce mă privește, mă comport foarte urât, fiindcă mi-am lăsat familia pe planul al doilea și nu mă mai interesez nici măcar de medicină. Se pare că mi-am schimbat profesia! Ai în fața dumitale un detectiv amator sau cel puțin, un om care ar vrea să cunoască dintr-o dată toate dedesubturile acestei delicate profesii.

Erik se arată cu atât mai atent, cu cât Jan nu-și putea închipui că tăcerea interlocutorului său ar fi lipsită de interes față de cele ce-i spunea el. Privirea și atitudinea brunetului uriaș erau cât se poate de binevoitoare.

— Am aflat din gura unei muribunde că n-am știut niciodată nimic despre un fapt de o importanță capitală pentru mine. Se pare că verișoara mea Sigrid ar fi avut un secret și am toate motivele să cred – după eforturile pe care le-am făcut de a mă întoarce cu atâția ani înapoi – că ea ar fi dorit cu ardoare să aflu acest secret. Cu toate eforturile, extrem de dureroase, pe care le-am făcut pentru a răscoli în ceața deasă ce s-a lăsat între Sigrid și mine, începând din ziua când a părăsit Krittelwerkul, continui să mă zbat în întunericul cel mai deplin. Doar notarul din Stockholm mi-a spus, la telefon, că cineva ar fi încercat un oarecare demers, care putea fi de maximă importanță. Un bărbat a venit la notariat și a întrebat cum am reacționat față de moștenirea pe care mi-o lăsase Sigrid. Când a auzit că am refuzat moștenirea, a rămas foarte dezamăgit. Era vorba de un străin mai în vârstă, poate ofițer în retragere din vreo armată de uscat, deși notarul presupunea că mai curând ar fi fost vorba de un marinar.

Doctorul Yvarsen avea în fața lui exact interlocutorul care-i trebuia: tăcut și totuși atent, Erik strângea între dinți capătul pipei din spumă de mare, pe care se părea că n-avea de gând s-o aprindă.

— Am făcut tot felul de presupuneri, pe care un om cu mintea întreagă nu le-ar face niciodată. Eram cumplit de descurajat, când brusc m-am gândit la dumneata ca la singura persoană în stare să-mi dea, totuși, unele informații prețioase. Am să te rog să păstrezi pentru dumneata tot ce vom discuta. Soția mea s-ar neliniști inutil aflând demersurile mele în legătură cu acest „secret”. Amintirea lui Sigrid a devenit pentru ea un fel de obsesie. Dacă voi ajunge la vreun rezultat, îi voi istorisi totul, de la început până la sfârșit. Altfel îmi făgăduiești să nu suflă o vorbă nimănui?

— Da!

— Îți mulțumesc! Deci pot continua.... Muribunda despre care ți-am vorbit a rostit cuvintele: „Sigrid a avut un copil”. Imediat – oricât de absurd ți s-ar părea acest lucru, Erik – mi-am simțit sufletul sfâșiat de o serie de amintiri legate de verișoara mea, de înflăcărata mea pasiune pentru ea, și mai ales de faptul că Sigrid ar mai fi putut iubi un alt bărbat în afară de mine... Să știi că am îndurat foarte greu toate mărturisirile pe care mi le-a făcut Nita Hollis, femeia aflată pe moarte. Și continui să le îndur tot atât de greu și

acum. N-aș fi venit să te deranjez, dacă nu s-ar fi întâmplat acest lucru. Nu mi-a plăcut niciodată să risc a deveni ridicol. Până azi, mi-am închis, cu înverșunare, în inima mea toate sentimentele care m-au tulburat. Dacă alții – și mă gândesc în primul rând la soția mea – s-au neliniștit din pricina mea, au făcut-o pentru că m-au iubit profund. Și mai e vorba de ceva: mi-am revizuit, foarte lucid, atitudinile pe care le-am adoptat în decursul vieții mele și am ajuns la niște concluzii foarte grave. Am meditat întotdeauna, îndelung, în toate problemele legate de profesia și de răspunderile mele medicale. Dar, în ce privește viața mea particulară, am acționat cu totul altfel. Am socotit mult prea des – fără să cercetez mai profund – că totul mi se cuvine. Și iată că acum am descoperit, dintr-o dată, că acționând astfel, mi-am pus pe umeri, fără să știu, unele răspunderi deosebit de grele. Am acceptat, am refuzat, am respins adesea o mulțime de lucruri, fără să-mi pese ce reacții puteau declanșa în sufletul celor din jurul meu; așa, de pildă, n-am vrut s-o ascult pe Sigrid, ultima oară când am văzut-o, înaintea morții sale. Acum știu sigur că nu-mi voi mai regăsi echilibrul moral care îmi este absolut indispensabil pentru a putea trăi, câtă vreme nu voi ști dacă Sigrid a avut sau nu un copil. Vreau ca înainte de a mă întoarce acasă, să știu ce a lăsat Sigrid în urma ei!

Jan Yvarsen era atât de preocupat de subiect, încât nu observă uimirea ce se zugrăvise pe chipul lui Erik.

— Nădăjduiesc, Erik, că ai să faci un efort de memorie și ai să-mi răspunzi la unele întrebări. Părinții dumitale s-au gândit vreodată că Sigrid ar putea avea un copil? Știi că după ce a fugit din Transvaal, și până la sinuciderea ei, a stat o bucată de vreme în Canada. Poate că o fi dat ceva de înțeles părinților dumitale. Te rog din suflet să-mi spui dacă ei au aflat sau poate au notat ceva deosebit în legătură cu acest lucru.

Erik se ridicase și începuse a se plimba încoace și încolo prin odaia vastă. Se simțea jenat și nu prea știa cum să înceapă discuția, Jan adăugă nervos:

— Mă înșel cumva? Sigrid n-a locuit o bucată de vreme la părinții dumitale?

— Nu, nu domnule doctor, nu vă înșelați. Părinții mei au primit-o pe verișoara lor, cu multă bucurie. Chiar pot să vă precizez că ea a rămas în amintirile mele de copilandru ca un tel de apariție feerică. N-am mai văzut niciodată, în viața mea, o femeie care să mi se pară tot atât de frumoasă ca ea! Poate doar Flavie, dar asta numai când își dă silința să arate bine! Sigrid a fost pentru mine și pentru Norbert întocmai ca raza de lumină a unui far ce ne-a dezvăluit un univers feminin plin de frumusețe și de farmec. Băiețandri fiind – crescuți în pustietatea pădurilor și a câmpiilor înzăpezite – cu un tată și o mamă îmbrăcați întotdeauna curat, dar fără nici o preocupare pentru frumos, sigur că Sigrid ne luase ochii cu rochiile ei. În plus, era o femeie care – rar, e adevărat – știa să râdă, un râs fără asemănare, care răsună și acum în mine ori de câte ori mă simt năpădit de vreo bucurie fără margini.

O undă de tristețe întunecă obrazul lui Jan. Ca să-și ascundă emoția, îl întrerupse pe Erik pe un ton aproape sec:

— Nu te-ai gândit niciodată că ar fi putut mărturisi cuiva acel... secret? Poate

mamei dumitale...

Erik își frecă ușor bărbia cu mâna stângă, în vreme ce cu dreapta își ținea pipa ca pe un obiect de artă demn de admirat. În sfârșit, după ce-și răscoli îndelung memoria, rosti:

— Nu, nu-mi aduc aminte să se fi discutat vreodată în casa noastră, ceva legat de vreun... secret. În nici un caz, nu în acea epocă! Mama, care nu plângea ușor, avea ochii plini de lacrimi – văd și acum scena – când a îmbrățișat-o pe Sigrid ca și cum ar fi fost fata ei, în clipa plecării. Parcă aud și acum vocea mamei zicându-i: „Domnul să te aibă în pază, Sigrid! Și nu uita că vei fi întotdeauna binevenită sub acoperișul casei noastre”. Îmi mai aduc aminte și de un alt lucru care mi-a ațâțat grozav curiozitatea: tata a spus că era păcat că Sigrid nu avea destulă încredere în noi, fiindcă datorită frumuseții sale era expusă la tot felul de primejdii și că ar fi avut nevoie, mare nevoie, de unele sfaturi și mai ales de protecție.

Fraza căzu peste inima lui Jan aidoma unui vas cu plumb topit: „Sigrid avusese nevoie, mare nevoie, de sfaturi, de protecție și el îi întorsese spatele!” Jan avu intuiția, apoi certitudinea că Erik Verneuil îi răspunsese cu multă sinceritate, dar și cu multă abilitate, ascunzându-i tocmai ce era mai important. Ce anume ținea să-i ascundă fratele Flaviei? Așa că atacă frontal:

— Erik! Dumneata îmi ascunzi ceva! Îmi spui că, în acea epocă, părinții dumitale n-au discutat despre nici un „secret”. Dar mai târziu, dragă Erik, când ai mai crescut, nu se poate să nu fi tras cu urechea și să nu fi prins unele crâmpie din discuțiile celor mari. Părinții dumitale în mod cert au mai vorbit despre Sigrid, după ce au primit înștiințarea notarului, te conjur, spune-mi ce anume au presupus!

Erik era mai circumspect și mai reticent ca niciodată.

— Ei bine, domnule doctor, aflați că mă simt cumplit de stingherit față de dumneavoastră...

— De ce, Erik? Știu că părinții dumitale, au refuzat moștenirea ce li se cuvenea și că n-au fost de acord s-o accepte decât în beneficiul copiilor lor. Bun! De ce-au refuzat-o? Au avut un motiv special? Un motiv plauzibil?

Erik mai făcu doi, trei pași prin odaia spațioasă, apoi se opri în fața fotoliului larg unde Jan continua să-și odihnească trupul obosit. În glasul fratelui mai mare al Flaviei Verneuil se putea desluși șovăiala:

— Părinții mei se temeau ca faimosul „secret”, care vă tulbură atât de târziu, dragă domnule doctor, să nu fie într-adevăr o realitate. Voiau să fie siguri că Sigrid nu lăsase în urmă un copil care – din punct de vedere legal – ar fi avut dreptul la moștenirea ce ne revenise nouă și care poate că l-ar fi nedreptățit pe urmașul direct al testatoarei. La nevoie, ar fi venit imediat în ajutorul copilului și și-ar fi asumat sarcina creșterii și educării sale.

— Și atunci? Întrebă Jan cu greutate. Atunci? Cum au ajuns la certitudinea, hai să-i spunem, negativă?

— Au scris, au cerut de peste tot, informații, s-au străduit să ghicească unde anume și-ar fi putut ascunde Sigrid copilul, dacă nu voia ca cei care-o cunoșteau să afle de

existența pruncului.

Când Jan începu să pună din nou întrebări, vocea îi era ciudat de răgușită. Fiecare frază devenise un chin.

— Spune-mi Erik, știi cumva ce anume i-a determinat pe părinții dumitale să procedeze astfel?

— Da, știu, fiindcă ne-au lăsat o notiță semnată de amândoi, pe care urma s-o citim la majorat. Dacă până în acel moment nu-și făcea apariția nici un copil al lui Sigrid, însemna sau că acel copil nu existase niciodată, sau că tatăl său își asumase singur sarcina creșterii și educării sale. Alarma care-l chinuise pe Jan înainte de a-l vizita pe Erik, începu să răsune din nou, de astă dată îngânând alte cuvinte: „Tatăl copilului lui Sigrid... Tatăl copilului lui Sigrid... Tatăl...”

Jan rămase nemișcat și mut. Erik Verneuil reluă, ca și cum nu și-ar mai fi putut ține în frâu sentimentele ce-i asaltau:

— Părinții mei înclinau foarte mult către această ultimă posibilitate, pe care o socoteau cea mai verosimilă. Tata – dornic să restabilească adevărul, din respect față de memoria celei care-și pusese capăt vieții, indiferent de motivele ce o despărțiseră de dumneavoastră – ținea să-și asume el sarcina de a avea grijă de copil, poate în mod direct, anonim, dar în orice caz, deplin. Părinții mei – și mai ales mama – insistau în notița pe care am citit-o la majorat să nu ne amestecăm în nici un fel într-o chestiune atât de delicată. Poate că tatăl aceluși copil îl ajuta fără știrea familiei sale. Amestecându-ne într-o astfel de treabă, riscam să-i răsturnăm planurile.

Jan Yvarsen păli, apoi rosti cu mare greutate:

— ...Fără știrea familiei sale? Deci părinți dumitale, Erik, presupuneau cam cine ar putea fi acel bărbat...

Erik îl privi pe Jan cu o ușoară ironie în care se amesteca și un pronunțat sentiment de reprobare.

— Am foarte mult respect față de dumneavoastră, domnule doctor, așa că vă dau cuvântul meu de onoare că nu voi repeta niciodată nimănui, ceea ce discutăm noi acum. Dar atitudinea dumneavoastră mi se pare ciudată. Nu trebuia să veniți aici dacă nu aveți încredere în mine!

O bănuială cumplită trecu aiudoma unui fulger prin mintea lui Jan. Cu o voce de nerecunoscut – atât îi era de mare emoția – întrebă:

— Cine – după părinții dumitale – putea fi acest tată?

— Cine a iubit-o pe Sigrid?

Vocea, deși reținută, totuși foarte clară a lui Erik, răsună ca sunetul trâmbițelor Judecății-de-Apoi în urechile și mai ales în sufletul lui Jan, incapabil să se mai ridice de pe fotoliu.

— Nimeni și mai ales dumneavoastră, domnule doctor, n-a crezut vreodată că Sigrid ar fi putut iubi mai mulți bărbați. N-a iubit decât unul singur și acela a-ți fost dumneavoastră!

Din trei pași, Erik ajunse în fața barului, turnă puțin whisky într-un pahar și i-l întinse lui Jan. Dar cum acesta leșinase, Erik se văzu nevoit să-i deschidă gura și să-i toarne ușurel, alcoolul, între buzele albe. Odinioară Jan, plânse, plânse cu hohote la moartea micului Nils, plânse, cu capul sprijinit de patul în care își dăduse sufletul nefericita Ide. Dar, datorită unei excepționale stăpâniri de sine, își venise repede în fire. Acum însă, de-pășise limita suferinței. Glasul lui Erik Verneuil rostise un adevăr care ar fi trebuit să-i sară în ochi, dar pe care nu izbutise să-l descopere singur. El era legat de o perioadă din viața sa care fusese cea mai încântătoare, cea mai minunată, dar care-i fusese smulsă cu atât mai inexorabil, cu cât știa că-i fusese interzisă pentru totdeauna. După acea dramă, se străduise din răzputeri să uite săptămânile și lunile de excepțională fericire, să le îngroape într-un mormânt mai adânc și mai întunecat decât orice mormânt săpat vreodată de mâna omului. Fără această atroce disciplină pe care și-o impusese, doctorul Jan Yvarsen, de îndată ce-o pierduse pe Sigrid, n-ar mai fi putut să trăiască.

8

Erik Verneuil avea unele calități deosebite. Nimeni nu era mai îndemânat și mai tăcut, nimeni nu se pricepea atât de bine ca el să vină în ajutorul unei ființe lovită atât fizic, cât mai ales moral. Fără să arate o solitudine prea vădită, care poate că l-ar fi jignit pe Jan Yvarsen, Erik consideră, ca un lucru absolut normal, că doctorul trebuia să rămână cel puțin douăzeci și patru de ore la el. Așa că spuse:

— Din moment ce vreți să verificați în profunzime unele ipoteze, vă mărturisesc – fără falsă modestie – că mă bucur, în Canada, de faima unui vânător fără pereche. Chiar dacă nu dispun, în cazul de față, de acele întinderi înzăpezite care să-mi indice urma pașilor, pot – dacă-mi veți îngădui – să vă ajut. Pe de altă parte, chiar dacă nu mi-aș permite să prescriu un tratament unuia dintre cei mai de seamă medici din lume, cel mai elementar bun simț v-ar recomanda o odihnă serioasă, în care mai ales să nu vorbiți și să nu vă gândiți la nimic. Menajera ne va pregăti o masă ușoară. Ne vom culca devreme, căci – conform proverbului – la urma urmei, „mai e și mâine o zi”...

Oricât de energic ar fi fost Jan Yvarsen, de data asta se simțea, într-adevăr, la capătul puterilor. Când se trezi și-și veni pe deplin în fire, a doua zi dimineață, era destul de târziu. Între timp, Erik trecuse pe la hotelul unde-și reținuse Jan, în ajun, o camera; totul era în regulă, iar valiza se afla la locul ei. Telefonul sună, dar atât de slab, încât musafirul lui Erik nu-l auzi și-și continuă, liniștit, somnul. Era Flavie care suna din Suedia.

— Doamna Yvarsen să fie liniștită, spuse Erik. Soțul ei va fi pur și simplu, răsfățat. De altfel, se simte foarte bine. O va anunța din vreme când se va întoarce acasă...

Flavie – cel puțin așa afirmaseră întotdeauna frații ei – nu așteptase niciodată „ca întregul Nord să se dezghețe pentru a-i face să înțeleagă ce anume dorea ea de la ei”; printr-un cuvânt, și acela rostit doar pe jumătate, îi dezvălui lui Erik că era fericită să știe că socrul ei se afla la el și că în felul acesta Thérèse și Erling vor fi liniștiți.

După ce doctorul se trezi, Erik îi istorisi vesel că se rugase de întreaga familie Yvarsen, să nu vină toți deodată sau pe rând, la Paris. Fiindcă el, Erik, își asumase sarcina de a o face pe secretarul, asistentul și comisionarul, numai ca să-i fie pe plac oaspetelui său, ba o va face chiar și pe...

— ... Chiar și pe detectivul.

— Bineînțeles, domnule doctor, eu voi fi Watson, iar dumneavoastră Sherlock Holmes.

Acestea au fost singurele cuvinte prin care – în acea dimineață – cei doi bărbați au încercat să mai înveselească puțin atmosfera. Jan Yvarsen era frământat de veștile pe care

te aflase. Erik încercă să-i însuflească calmul necesar, afirmând că întoarcerile în trecut n-au dat niciodată rezultate, după cum ai săvârși o greșeală încercând să-ți imaginezi viitorul.

— Ai dreptate, Erik. Ce soartă strălucită părea c-o așteaptă pe Sigrid!... Și totuși dragostea noastră nu s-a împlinit, iar destinul ei a fost tragic. Chiar mă și întreb dacă nu cumva acțiunile noastre pământești sunt, hai să zic, supervizate, de ceva care ne depășește, care nu mai depinde de voința noastră. Ide mi-a fost adusă acasă, vindecată de îndelungata ei amnezie și, cu timpul, poate că deznădejdea mea de a o fi pierdut pe Sigrid s-ar mai fi potolit, ocupat fiind să-mi îngrijesc soția. Aveam impresia că – înconjurând-o pe Ide de atenție, consacrandu-i tot timpul meu liber – răscumpăr o parte din vina lui Sigrid și acest gând îmi insufla putere.

— Dragă domnule doctor, poate că într-adevăr strădaniile noastre pot răscumpăra rătăcirile altora; în plus, pot duce la unele răsturnări de situații, neașteptate și fericite: gândiți-vă câți bărbați, femei și copii ați smuls din ghearele suferinței, gândiți-vă la devotamentul dumneavoastră: recunoștința lor ar trebui să vă facă nespuse de fericit!

— Da, sigur, ai dreptate! Dar, pe de altă parte, să știi că am avut de îndurat și multe nenorociri. Gândește-te, Erik, numai la durerea unui părinte care-și pierde copilul și, mai ales, primul lui copil! La durerea unui soț care-și pierde nevasta, o ființă atât de blândă și de îngăduitoare, cum a fost Ide! La dezastrul căsniciei fetei mele! Și la greșelile pe care eram să le săvârșesc eu însumi, în ciuda vârstei și a pretensei mele înțelepciuni. La casa pe care ne-am construit-o, cu atâta drag, și care a ars până la temelii. La...

— Nu vrei să mă ascuți și pe mine, domnule doctor? În loc să vă gândiți la toate nenorocirile pe care le-ați îndurat, haideți să revenim la prezent.

— Să nu crezi, Erik, că vorbesc ca să mă aflu în treabă! Dacă fac tristul bilanț al trecutului, îl fac numai ca să-ți mărturisesc că cele aflate de la dumneata, în legătură cu Sigrid, mă afectează mai puternic decât toate nenorocirile prin care am trecut, adunate la un loc! Asta e cea mai crâncenă pedeapsă pe care mi-a pregătit-o soarta! Fiindcă îi voi putea ierta pe alții, dar nu mă voi putea ierta niciodată pe mine însumi! Am crezut că Ide nu se va mai întoarce niciodată! Mai ales după ce-am căutat-o atâta! Atunci am socotit că trebuia să repar greșeala din tinerețe, intransigența tânărului fără minte, și să mă împac cu logodnica mea pe care continuasem s-o iubesc cu disperare. Înainte însă de căsătoria care părea atât de apropiată, m-am comportat față de ea ca și cum... ca și cum mi-ar fi fost soție. Și – culmea inconștienței – nu m-am gândit niciodată la unele urmări posibile.

Glasul lui Jan abia se mai auzea, când încheie spunând:

— Dacă îndrăznesc, în sfârșit, să vorbesc astăzi, ca un bărbat conștient de actele sale, trebuie să-ți mărturisesc că de fapt eu sunt vinovat de crima lui Sigrid față de Ide. Eu sunt cel care, până la urmă, a aruncat-o în torent...

— Gata, domnule doctor...

— Da, Erik. Uimirea și durerea m-au făcut să-mi plec umerii; simt cum puterile mă părăsesc tot mai mult. De la o vreme, mă redresez din ce în ce mai greu. Cred că-ți dai seama – în aceste condiții – cât îți sunt de recunoscător pentru tot ceea ce faci pentru

mine.

Jan se strădui să suradă, făcând un mare efort pentru a-și veni cât de cât, în fire.

— Mă tem că nu voi fi un Sherlock Holmes prea strălucit, dragul meu Watson. În sfârșit... dacă înțeleg bine, regula jocului comportă un plan de atac...

— Exact! Deci, primo: ce știm până acum? Că Sigrid a avut un copil. Ce urmărim? Să-l regăsim cu orice preț fie că e băiat, fie că e fată!

— Dacă e vorba de o fată, situația se complică, fiindcă presupunând că s-a măritat, asta înseamnă că și-a schimbat numele.

— În mod sigur! Și s-ar putea să se fi măritat de mult! Admițând că Sigrid i-a dat numele ei, de Lindval, n-o mai putem găsi, din moment ce acum poartă numele bărbatului ei. În orice caz, avem totuși un element major pe care ne putem sprijini.

— Care?

— Bănuiesc că puteți, făcând o mică socoteală, să presupuneți cam când s-a născut...

Jan nu făcea parte dintre oamenii care roșesc pentru orice fleac, dar acum – în ciuda vârstei – roși ca un școlar, fiindcă suferea cumplit ori de câte ori venea vorba despre greșeala pe care o făptuise. De câte ori nu-i sfătuiseră pe cei tineri să fie prudenți, să aibă răbdare, oricât le-ar fi de greu să aștepte! De câte ori nu făcuse uz de toată diplomația lui, pentru a cruța altora niște suferințe la care el nu se gândise niciodată atât cât ar fi trebuit! Fiecare existență își are și așa necazurile și durerile ei, de aceea omul trebuie să fie prudent și să le evite, măcar pe cele pe care le poate evita. Avu impresia – dureroasă pentru un bărbat ca el – că se purtase ca un primitiv. Ce-ar gândi oare toți cei care, în decursul timpului, veniseră să-i ceară sfatul și care-l ascultaseră pentru că îl socoteau o pildă de moralitate? Erik aproape ghici gândurile ce-l frământau pe doctor. Așa că spuse – cu o gentilețe care merse drept la inima, adânc mânănită, a doctorului:

— Dacă aș fi avut cinstea să fiu băiatul dumneavoastră, domnule doctor, m-aș fi simțit deosebit de mândru, constatând că tatăl meu e la înălțime în orice situație, chiar dacă e vorba de ceva ce i-ar putea răni orgoliul. Doctorul Yvarsen e un bărbat superior oricărui erou convențional pe care l-ar putea crea vreun scriitor oarecare ca să impresioneze inimile prea tandre și spiritele prea simple. Nu mă pot abține să nu repet, dragă domnule doctor, cât mă simt de emoționat de voința de care dați dovadă în încercarea de a regăsi o ființă care – odată curiozitatea satisfăcută – nu vă va aduce decât necazuri, atât dumneavoastră cât și familiei.

Erik spusese, toate acestea, pe nerăsuflăte, pentru ca Jan să nu se simtă stânjenit de sumarul examen psihologic pe care tocmai îl efectuase. Apoi, fără să-i lase timp să răspundă, adăugă:

— Stați puțin, domnule doctor! Notarul dumneavoastră a dat o indicație care ne-ar putea fi de folos. N-are nici un rost să ne urcăm în avion, să ne ducem în Transvaal și să pornim din locul de unde a pornit Sigrid, odinioară. Nu! Ea i-a povestit mamei că – după ce a fugit din Transvaal, fără să-și dea prea bine seama ce face, atât era de disperată că

trebuia să vă părăsească – s-a gândit să se refugieze la Paris. „În acest oraș – spuse Sigrîd – oamenii vor fi mai milostivi și mai îngăduitori cu o străină atât de lovită. Parisul a știut întotdeauna să întindă mâna celor aflați la nevoie, să-i ajute și să le suradă fără să le pună întrebări indiscrete.” Alegerea era bună. Străinii au întotdeauna tendința să-i trateze pe parizieni drept ușuratici. Niște inimi ce se înduioșează repede, care bănuiesc adevărul fără a încerca să intre în amănunte, iată ce am observat eu privitor la locuitorii acestui oraș, în ceasurile mele de maximă tristețe... Dar, continuă Erik, Sigrîd va fi rămas la Paris? Și dacă a rămas, unde a rămas, unde a locuit? Parisul e atât de mare și se perindă prin el atâta lume!... Portăreasa imobilului în care a locuit ne-ar fi fost de cel mai mare folos.

— Sau personalul hotelului unde va fi tras.

— Dacă pruncul s-a născut la Paris, poate că Sigrîd a stat într-un spital sau într-o clinică!

— Date fiind gusturile ei, sunt sigur că și-a ales o casă luxoasă, dar din astea sunt cu miile la Paris.

— Stați puțin, nu trebuie să ne simțim descurajați chiar de la primele dificultăți. Fiindcă nu mi se par chiar de netrecut. Având în vedere că era vorba de o străină, deci constrânsă să se folosească de pașaport, a fost obligată să se înscrie cu numele ei adevărat. Ia să cercetăm, cu atenție, cartea de telefon! Sunt gata să răsfoiesc toate paginile unde sunt trecute clinicile, chiar dacă voi fi obligat să mă slujesc de lupă. Așa că am să mă așez la birou, iar dumneavoastră îmi veți servi drept asistent.

Erik avea dreptate: lista era destul de lungă; mai întâi, elimină toate clinicile noi, deschise în ultima vreme. Și cum lista începu să se scurteze vertiginos, cei doi bărbați începură și ei a fi din ce în ce mai puțin convinși că – din fastidioasa succesiune de apeluri telefonice va țâșni vreo rază de lumină. La fiecare clinică – de îndată ce aflau că nu era vorba de o nouă internare, ci doar de o informație – persoanele cu care discutau, deveneau din ce în ce mai puțin amabile: susțineau că sunt ori obosite, ori mult prea ocupate pentru a-și pierde vremea cu cercetarea registrelor.

În sfârșit, o directoare mai binevoitoare sesiză dezamăgirea din glasul celui cu care vorbea. Așa că întrebă:

— Îngăduiți-mi o întrebare, domnule...

— Vă rog, doamnă...

— Sunt sigură că nu vă interesați de vechimea clinicii mele ca să internați aici o viitoare mamă. Să știți că sunt o femeie discretă atât din fire, cât și prin profesie: așa că ați face mai bine să-mi explicați ce anume doriți în realitate.

— Ce plăcere să vorbească cineva cu o persoană atât de binevoitoare ca dumneavoastră, doamnă! Într-adevăr, nu o viitoare mamă ne preocupă pe noi acum, ci o persoană moartă în mod accidental, atunci când copilul ei trebuie să fi avut patru sau cinci ani. Căutăm acest orfan, care acum sigur că a devenit o femeie sau un bărbat în toată firea. Și vă rugăm să ne faceți onoarea de a crede că intențiile noastre față de el sunt dintre cele

mai bune.

Un răs sincer și deschis, un răs extrem de plăcut răsună la celălalt capăt al firului.

— Văd că nu vreți să recurgeți la ajutorul poliției. Să știți că nu toți anchetatorii sunt niște nepricepuți, ca în romanele de aventuri. Și să mai știți că, în afară de un miracol, nu veți reuși să aflați nimic de unul singur și mai ales prin niște metode specifice unui om prea puțin obișnuit cu reaua voință și cu indiferența celorlalți. Dumneavoastră n-aveți decât să procedați cum credeți de cuviință, dar eu aș încerca să vă dau totuși un sfat pe care-l socot bun. Femeia despre care mi-ați vorbit, dacă am înțeles eu bine, trăia într-un mediu rafinat. Asta exclude de la început – dat fiind anii numeroși care au trecut de atunci – includerea noilor cartiere pariziene. Începeți, deci, cu Auteuil și Passy. Dacă e vorba de o străină, duceți-vă în Champs Elysees. Nu ocoliți, de asemenea, cartierul Neuilly. Nu cereți informații de la Clinici, înainte de a fi recurs la o metodă mult mai simplă: orice nou-născut trebuie declarat la primărie. Dacă știți data, chiar aproximativă, a acestei nașteri, nu mai ezitați: consultați starea civilă. Stați puțin... Încă nu-mi mulțumiți, fiindcă vreau să vă mai dau un sfat: s-ar putea ca în cercetările pe care le veți întreprinde, să întâmpinați încă o dificultate: numele copilului. Dacă vi se va întâmpla așa ceva, căutați mai întâi numele de familie al mamei sau mai bine zis, după cum bănuiesc eu, numele de fată al mamei. Dacă nu veți găsi nimic la această rubrică, gândiți-vă la alta: „tată și mamă necunoscut”... Stați domnule, aveți puțină răbdare... Văd că vorbiți cu un ușor accent străin... Deși stăpâniți perfect franceza, nu vorbiți totuși cum vorbim noi. Poate că ar fi mult mai simplu să cercetați actele de naștere ale copiilor străini, cu sau fără familie, care au venit pe lume în epoca respectivă.

Apoi, după ce puse repede capăt mulțumirilor lui Erik, directoarea închise telefonul.

Două ceasuri mai târziu, primăria din arondismentul șaisprezece al Parisului, le eliberă – fără nici un fel de complicații – o copie după actul de naștere al unui copil venit pe lume la data calculată de doctorul Yvarsen. Într-o zi de 7 iunie, zi în care Parisul se afla în deplina strălucire a începutului de vară, o suedeză adusese pe lume un băiat cu numele de Rholf-Harald. Nu mai exista nici un fel de dubiu. Prin nume, Sigrid voise să arate că fiul ei era un adevărat viking! Când fuseseră copii, ea îi spunea adesea lui Jan „viking”, susținând că părinții lui ar fi trebuit să-i dea numele de Rholf: Rollon, cum spun francezii pentru a-l desemna pe primul duce al Normandiei. Strângându-și pruncul la sân, Sigrid se gândise, desigur că un Rholf-Harald va ști – ca și străbunii săi – să domine toate furtunile, toate uraganele vieții.

Erik Verneuil – care simțise adesea clocotind în el sângele fierbinte al vechilor piraiți ai mărilor – fu cuprins de entuziasm:

— Domnule doctor, dacă s-ar fi aflat și Flavie cu noi, ar fi strigat și ea că numai Sigrid – zâna copilăriei noastre – ar fi putut să pună astfel de nume copilului ei! Ar fi fost atât de entuziasmată pe cât ar fi fost de dezamăgită dacă ar fi aflat că Sigrid și-a botezat fiul, Jan! Mândra Sigrid nu putea folosi – într-un astfel de caz – ideea meschină de a-i da

numele dumneavoastră. Dacă într-o bună zi, tatăl avea să-și recunoască fiul, asta trebuia să se întâmple datorită unui lucru care le era comun amândurora, și anume rasei de vechi marinari, de împlânzitori ai oceanelor, de oameni obișnuiți să înlătore toate piedicile care li se puneau în cale.

Logica celor rostite de Erik era atât de deplină, încât Jan Yvarsen simți o sfârșeală groaznică în fața noului val de tristețe care-l cuprinsese, cu mult mai violent decât înainte. Privind banalul act nu-i mai rămânea decât să accepte realitatea. Ceea ce-i șoptise Nita era deci adevărat, și fără îndoială că și-ar fi completat cu toate amănuntele necesare cruda revelație, dacă n-ar fi surprins-o moartea. Ceea ce-l mira cel mai tare pe Jan era faptul că nu se gândise niciodată că Sigrig ar fi putut avea un copil cu el. După ce Nita îi dezvăluise existența copilului, începuse să se frământa, gândindu-se cine ar putea fi tatăl. Ideea că pruncul era al lui nu-i trecuse o singură clipă prin minte. Identitatea acelei mici ființe nevinovate încă nu căpătase consistență în ochii lui; i se părea aidoma unui chip proiectat pe un ecran, umbra unui nor ce rătăcea pe deasupra pământului. Dar numele dat de Sigrig copilului îl obliga să vadă adevărul în față. Spiritul realist al omului de știință se va ciocni de acum încolo de o entitate care avea formă, suflet, calități, defecte pe care nu i le va mai putea îndrepta și în care va recunoaște ceva din propria lui făptură.

Ajuns din nou în primitoarea odaie a familiei Verneuil, lui Jan Yvarsen – foarte drept, foarte palid – îi era greu să accepte apăsătoarea realitate pe care i-o confirmau cele câteva rânduri scrise pe hârtia din fața lui. Începând din acel ceas, trebuia să admită că nu era numai bărbatul Thérèsei, tatăl Idei și al lui Erling. Toate perspectivele frumosului tablou de familie pe care-l purta de ani de zile în sufletul lui, cu o surâzătoare seninătate, fuseseră retezate. Se gândi la medicul care analizează un strop de sânge; privit cu ochiul liber, pare sănătos și normal. Dar dacă același doctor examinează picătura de sânge la microscop, cine știe ce avea să găsească în ea! Obsedat, își repeta într-una: „Cum e cu puțință ca un bărbat care se pretinde, inteligent, obiectiv și mai ales perspicace, să trăiască într-o asemenea stare de orbire! Cum s-a putut ca Nita Hollis, în nădejdea că mă va mai vedea o dată, să știe totul despre Sigrig și eu, eu vărul, iubitul, logodnicul ei, să nu știu nimic? Cum de s-a putut întâmpla un asemenea lucru?” Pe măsură ce reflecta însă mai adânc, mirarea începea să-i scadă. Dacă Nita Hollis se străduise să urmărească de departe și la vremea lor dramaticele întâmplări ale vieții lui Sigrig, dificultățile de care se izbise acum Jan, în mod sigur că nu le mai cunoștea. Ceea ce face dificilă lectura unui roman, trăit de o ființă, e lipsa de continuitate, rupturile care intervin în viața ei. Dacă ființa respectivă, nu și-a schimbat domiciliul, dacă a dus o viață normală, e cât se poate de ușor să afli ce s-a mai întâmplat cu ea. Dar cu Sigrig Lindval lucrurile nu stăteau chiar așa. Nita Hollis afla ori de câte ori intervenea vreo schimbare în viața fostei lui logodnice, în vreme ce Jan, nemaigândindu-se să se intereseze de etapele pe care le străbătuseră, se afla în fața unui gol imens. Copia de pe certificatul de naștere nu dădea – cum e și firesc – nici un fel de indicație despre actuala adresă a lui Rholf-Harald.

Erik ezită să tulbure gândurile oaspetelui său pentru a-l întreba dacă nu

intenționează să se întoarcă acasă. Mai ales că știa de la Flavie cât de neliniștiți erau toți ai săi. Relațiile dintre Jan Yvarsen și familia lui vor continua să rămână încordate, câtă vreme doamna Yvarsen nu va socoti de cuviință să-i dezvăluie soțului ei că și ea și copiii ei știu mai multe decât bănuia el, sau câtă vreme Jan nu va mărturisi familiei sale, tot adevărul. Un observator din afară și-ar fi putut închipui că între cei doi bărbați survenise o neînțelegere. Căci o tăcere atât de îndelungată nu era un lucru obișnuit, ci dimpotrivă, destul de rar. De zece ori Erik Verneuil fu pe punctul de a-l întrerupe pe doctor din gândurile sale. Până la urmă, crezu că Jan ațipise; dar nu era așa.

— Scuză-mă te rog, dragă Erik, mă comport foarte urât tocmai față de dumneata, care m-ai ajutat atâta. Niciodată nu mi-am dat seama, atât de clar ca acum, că nu trăim numai cu ce ne furnizează prezentul. E o idee falsă. Tot ceea ce am trăit mai înainte rămâne îngropat în noi și aceste lucruri ne apasă uneori, umerii ca o povară mult prea greu de îndurat. Trecutul ne însoțește tot timpul; nu ne slăbește nici o clipă. Și cine știe dacă n-avem unele amintiri chiar dinainte de a ne naște?... Fiindcă n-am avut încă răgazul necesar să mă gândesc pe îndelete la acest lucru, îmi dau seama că în străfundul ființei mele există – în legătură cu unele lucruri – niște lacune imense: n-am cunoscut-o pe Sigrid îndeajuns, cât a trăit. Pe Sigrid, demnă de adorat, dar și de urât, pe Sigrid înflăcărată și îndrăgostită, pe Sigrid feroce, dezlănțuită, periculoasă și capabilă de orice ca să-și apere dragostea; apoi pe Sigrid absentă, dar tot timpul legată de mine și care, chiar dispărând de pe acest pământ, îmi lasă o taină de descoperit și o datorie de îndeplinit. Nu m-am străduit să disting, în ansamblul ei, imensa privesc a existenței mele, cu colțurile întunecoase și cu izbucnirile luminoase. N-am știut să mă căiesc îndeajuns pentru superficialitatea de care am dat dovadă, ori de câte ori n-au fost în joc cariera, cercetările, profesia mea de medic. Ești într-adevăr foarte amabil, Erik, fiindcă mă lași să bat astfel câmpii, în fața dumitale, fără să-mi aduci aminte că prezența mea îți încurcă treburile pe care le ai de rezolvat la Paris. Dar, fi liniștit, nu uit cât de neliniștiți trebuie să fie ai mei, acasă, în Suedia. Atâta doar că nu mi-am îndeplinit datoria de a-l găsi pe Rholf-Harald. Cum să-l găsească? Cum?

— Dacă măcar am ști cu ce se ocupă, spuse Erik; atunci sigur că sarcina noastră ar fi mult ușurată. Ținând seama de gusturile, de darurile cu care era înzestrată mama lui, poate că am putea totuși găsi un punct de plecare.

— Într-adevăr... De ce nu? Cine știe?

— Problema însușirilor moștenite e totuși foarte controversată, nu-i așa, domnule doctor?

— Sigur, dar suntem totuși datori să încercăm!

— Să nu uităm că mama sa murind atunci când el nu era încă decât un băiețuș, Sigrid nu l-a putut călăuzi în viață, descoperindu-i vreo înclinare către artă sau către știință. Dar care a fost înclinarea dumneavoastră cea mai marcantă, domnule doctor, în afară de medicină?

— Muzica, răspunse Jan fără să șovăie. Oricât de bizar ar putea să ți se pară, Erik,

am trăit tot timpul cu muzica în mine! Existența mea a fost aidoma unei simfonii și totuși n-am...

Jan se opri brusc, iar chipul i se lumină:

— Merg din descoperire în descoperire! Da, Erik, muzica a fost harul cu care m-am născut! Studiile medicale, cercetările științifice m-au obligat la o muncă înverșunată.

— S-ar putea ca Rholf-Harald să fie un mare muzician!

— Nu simt cătuși de puțin dorința să glumesc și totuși, Erik, află că mă faci să râd, fiindcă nu vorbești de un muzician, ci de „un mare muzician”.

Erik n-avea aceleași motive ca Jan să fie melancolic, așa că răsă sincer, iar pentru el râsul era o adevărată destindere după ceasurile pe care le petrecuse străduindu-se să înlătore temerile și neliniștile socrului surorii sale.

— Degeaba protestați, domnule doctor! Flavie și noi toți cei care vă cunoaștem bine, vom adăuga întotdeauna – fie cu voce tare, fie în sinea noastră – epitetul de „mare”, de îndată ce va fi vorba de o treabă care vă privește. Dacă încerc să evoc un Rholf-Harald artist, nu voi fi niciodată de acord să-l clasez printre muzicienii aflați pe planul al doilea, despre care nu se vorbește mai deloc. Dacă mi-l închipui ca pe un viking adevărat, sunt convins că e un bărbat de un curaj nebun, gata să străbată singur munții sau mările, fără să se gândească la ceea ce i-ar fi necesar în acest scop. Mă voi strădui să-l descopăr printre numele cele mai cunoscute, înscrise cu litere de aur în palmaresurile învingătorilor!

Jan Yvarsen, așezat în fotoliul-club, ce se dovedise a fi atât de bun pentru odihnă, sesiză doar ceea ce putea fi adevărat și serios din cuvintele glumețe ale fratelui Flaviei. Un copil al Sigridei, putea fi un om de duzină? Dar el, Jan, era chiar atât de sigur de obiectivitatea lui? Oftă, apoi spuse șovăind:

— Și dacă această ființă – bineînțeles, cu condiția să mai trăiască – s-a folosit de puterea sa pentru a face rău și nu bine? Sunt atâtea semne de întrebare, dragul meu Erik...

Erik nu era pesimist din fire, așa că protestă:

— Domnule doctor, ați aflat un lucru care v-a pricinuit o emoție ieșită din comun, dar ăsta nu e un motiv ca să vă speriați familia, lăsându-vă să alunecați pe panta depresiei nervoase. Dacă-mi îngăduiți, vă voi dovedi că omul tăcut care sunt de obicei, știe să fie și vorbăreț. Trecând încă o dată în revistă posibilitățile la care m-am gândit, bunul simț ar trebui să ne convingă că – oricât am fi de utopici – nu putem nădăjdui să regăsim chiar într-un ceas urma pe care am pierdut-o. Omul care a trecut pe la biroul de notariat, la zece ani după moartea Sigridei, poate că nu-și va dezvălui niciodată identitatea. Să lăsăm deci acest personaj în plata Domnului și să încercăm ceea ce poate fi încercat. Va fi mult mai stenic pentru dumneavoastră, dragă domnule doctor, decât să vă cufundați într-o tristețe fără noimă... sau să vă vârâți în niște aventuri mult mai primejdioase!

— Cred că-ți dai seama, Erik, câte planuri nebunești mi-au trecut prin minte. De obicei, nu ezit să mă deplasez de la un capăt la celălalt al lumii. În mintea mea mă și hotărâsem să rog să mi se rețină un loc la avionul care pleacă spre...

— Da! Care pleacă unde, domnule doctor?

— Gata! Mi-am dat seama de nebunia mea, chiar în timp ce-mi făceam aceste planuri! Renunț să mă mai duc în Transvaal ca să stau de vorbă cu persoana care o informa pe Nita Hollis. Asta nu înseamnă că voi renunța să-mi caut băiatul! N-am să mă las până nu-l voi găsi pe fiul lui Sigrid... și al meu! Și știu că până la urmă voi izbuti! Nu mă refer la cercetările pe care le voi întreprinde singur; mai există și unele agenții particulare, mai există radioul, televiziunea, ziarele... Voi face apel la toate. N-am să uit niciodată că în urma unui anunț dat în ziar, m-am însurat cu prima mea nevestă, tânăra olandeză Ide.

— Sigur, glasul presei poate fi folosit cu mari șanse de reușită! Iar radioul este și mai eficace!

— Deocamdată, ceea ce voi face, Erik, acum după ce, datorită dumatăle, mi-am regăsit forțele și obișnuita mască a impasibilității, va fi să mă reîntorc acasă și asta cât mai repede cu putință!

9

În ciuda eforturilor pe care le făcea, Thérèse trăia la Tjorpa într-o neliniște continuă. Firea ei atât de generoasă simțea nevoia să se dăruiască și fiecare gest al ei – de când devenise doamna Yvarsen – fusese un continuu dar oferit lui Jan, copiilor și nepoților. De când îi plecase bărbatul, lumea i se părea goală. Fără să vrea, își aduse aminte de versurile lui Racine:

„În Orientul cel pustiu, amarnic mă voi plictisi...”

Numai că ea nu era o prințesă căreia îi lipsea peisajul, ci bărbatul. Când Jan era acasă nu se plictisea nici măcar o secundă; întotdeauna avea câte ceva de făcut.

Flavie înțeluse perfect starea sufletească a soacrei sale. Așa că se bucură când îl auzi pe micul ei Jan venind în goană și strigând cât îl ținea gura:

— Mami, vreau la bunica! E ziua mea și bunica pregătește întotdeauna ceva bun pentru mine, ea știe perfect câți ani, câte luni și câte zile am, fiindcă se gândește tot timpul la mine. De altfel, știu sigur că mă așteaptă astăzi...

Neputând deschide ușa atât de repede pe cât voia el, începu să bată cu pumnii mici în canatul înalt. Pe măsură ce trecea timpul, trăsăturile caracteristice ale bunicului său începeau să se manifeste tot mai pregnant la copil. Avea o minte ageră și o memorie atât de bună, încât părinții săi nu ezitau niciodată să-l creadă când afirma ceva. Nerăbdător, copilul își continuă fraza:

— Haide, mamă, dă-i telefon bunicii! Știu că așteaptă să-i dai telefon! Spune-i să ia trăsura la care e înhămat Troll, fiindcă mi-a făgăduit că de ziua mea mă lasă să măn eu calul. Troll mă cunoaște, așa că mă va asculta la fel cum o ascultă și pe bunica. Va zbura ca vântul, ai să vezi! Mamă, te rog să-mi pui cel mai frumos costum, fiindcă voi mânca la bunica. Gerda a făcut o prăjitură special pentru mine. Poate că o mai fi făcut și altele, pentru ceilalți.

Flavie se văzu luată pe sus de fiul ei, îmbrățișată, rugată, mângâiată. Numai că micul Jan n-avea nevoie să-și pledeze chiar cu atâta tărie cauza. Mama lui era oricum hotărâtă să i-l trimită soacrei sale, iar Erling – care se închisese în laborator – atras de glăsciorul ascuțit al copilului, fu într-un tot de acord cu el.

— Telefonează mamei, Flavie! Jan o să aducă puțină veselie la Tjorpa!

Thérèse fu încântată.

— Aflați că băiatul vostru e cel mai isteț copil pe care l-am văzut vreodată. Așteptam într-adevăr, așa cum v-a spus el, un telefon de la voi. Prefer să vină el la mine, fiindcă eu nu vreau să mă îndepărtez prea mult de casă; s-ar putea ca Jan să sosească pe neașteptate de la Paris și vreau să mă găsească la Tjorpa. Cred că-ți dai seama că n-am

uitat că azi e ziua băiatului! Într-adevăr i-am făcut o prăjitură anume pentru el, dar am mai făcut și alte bunătăți pentru toți cei care vor vrea să vină. Sigur, micul Jan va putea să mâne calul... O dată cu mine, bineînțeles... Troll e un cal bun, dar e prea iute și puțin cam nervos... Așa că voi fi cu ochii în patru!

— Nu ne facem nici un fel de griji! spuse Flavie râzând. Îți încredințăm amândoi copiii, poți să te plimbi cu ei până la capătul lumii... Dacă sunt cu dumneata e ca și cum ar fi cu noi.

— Dacă poți, dragă Flavie, adu repede copiii cu mașina; eu o să-ți ies înainte cu Troll. Oh, am uitat să-ți spun... cred că și tu și Erling ați aflat că Ide a făcut o excursie foarte reușită, în Norvegia, împreună cu logodnicul ei și cu micul James. Ai s-o găsești de altfel acasă, fiindcă a ținut să fie la Tjorpa de ziua băiatului vostru. Cunosând-o pe Ide așa cum o cunoști, n-ai de ce să te miri... Cine știe dacă nu cumva și Jan cel mare își va aduce aminte de ziua lui Jan cel mic și ne va face surpriza să vină acasă...

— Am impresia, mamă, că ai pregătit un adevărat festin! Cred că Gerda nu s-a mai mișcat din fața cuptorului!

Flavie observa cu emoție – ori de câte ori vorbea cu soacra ei – căldura și afecțiunea acesteia față de ea, iar Thérèse – la rândul ei – era profund emoționată de sentimentele cu totul deosebite pe care le nutrea Flavie față de dânsa.

— Să știi însă, mamă, că fetița noastră a devenit încă de pe acum o mică răsfățată, fiindcă protestează destul de vehement ori de câte ori îi răpește cineva fratele. Așa că ți-o vom aduce și pe ea, dar mai pe seară, după ce Erling și cu mine vom pleca de la laborator. Din păcate, la ora aceea, micuța va fi pe jumătate adormită.

Thérèse fu atât de bucuroasă că va avea atâta lume în jurul ei, încât se simți dintr-o dată în stare să facă o mulțime de lucruri.

— Adu-mi-o și pe Tora tot în dimineața asta, draga mea. Gerda va fi în culmea fericirii... Cu atât mai mult cu cât îi așteptăm și pe Ide cu James... Ai văzut și tu ce strigăte de bucurie scoate micuța Tora ori de câte ori îl vede pe Troll. Pune-o în leagănul ei. Plăcerea lui Jan cel mic va fi dublă și a mea la fel, de altfel cei doi băiețași – Jan și James – rămân totdeauna în extaz în fața bibeloului vostru de fetiță. Tu și Erling veniți să vă luați copiii după ce isprăviți treburile la clinică. Poate până atunci avem norocul să vină și Jan al meu. Ar găsi o atmosferă deosebit de plăcută la Tjorpa. Am presimțirea că dorința noastră de a-l revedea va acționa cu atâta putere asupra lui, încât îl va determina să se întoarcă acasă! Pe curând, draga mea!

Peste un ceas și jumătate, micul Jan – care tremura de bucurie și de emoție – se îndrepta, împreună cu Thérèse, spre Tjorpa. În leagănul ei, înfoclită bine ca să nu-i fie frig, gungurea micuța Tora, foarte bucuroasă de aerul proaspăt și mai ales de exclamațiile zgomotoase ale fratelui ei; dar, așa cum era de prevăzut, în curând adormi sugându-și degetul. Micul Jan n-ar fi lăsat frâul din mână nici pentru un imperiu. Faptul că mâinile bunicii sale le apăsau pe ale lui nu-i micșora câtuși de puțin convingerea că de fapt el era cel care strunea calul. În mașina condusă de mama sa, fusese atât de neastâmpărat, încât

Flavie îi pusese în vedere că dacă nu se potolește, va fi obligată să-l mute pe bancheta din spate, lângă Tora.

— Ai fi în stare! strigase el indignat. Astăzi e ziua mea, gata, nu mai sunt copil! Dacă m-ai lăsa să stau în locul tău, află ca aș conduce mașina tot atât de bine ca și tine!

Micul Jan nu mai auzi obiecțiile Flaviei față de această luare în stăpânire a universului, evident puțin cam prematură, fiindcă micul echipaj al bunicii sale își și vestea sosirea prin clopoțelul de la gâtul calului. Când cele două vehicule, atât de diferite, ajunseră unul lângă celălalt și se opriră, micul Jan le îngădui cu greu celor două femei să se îmbrățișeze și să schimbe câteva cuvinte. Copilul era, de altfel, plin de farmec. În glasul lui se putea citi atâta dragoste și entuziasm, încât nici mama și mai ales nici bunica lui nu mai putură să reziste. Flavie râse de una singură, gândindu-se la băiețelul ei, în timp ce – după un viraj îndrăzneț – se reîntorcea la clinică.

Bineînțeles că trăsurica Thérèsei parcursese mult mai puțini kilometri spre Stockholm, decât mașina puternică a Flaviei, spre Tjorpa. Așa că micul Jan, tot zorindu-și bunica să mâne mai iute, nu-și dădea seama că de fapt își scurta plimbarea atât de mult visată. Fu deci cum nu se poate mai dezamăgit când văzu că ajunsese atât de repede în fața casei mătușii Brita.

— Bunicuțo! Cred că n-ai de gând să intri în casă atât de repede! De altfel, ai s-o trezești pe Tora! Așa că hai mai departe!

Dar Thérèse se făcu a nu-l auzi și intră în casă. Dacă între timp Jan dăduse vreun telefon? Când plecase la Göteborg, își lăsase mașina în garajul aeroportului: după orarul sosirii avioanelor, putea pica din clipă în clipă. Era, de asemenea cu puțință, ca, odată ajuns la Göteborg, să-i dea un telefon Thérèsei. Mai trebuiau apoi să sosească Ide și micul James. Gerda trebuia și ea supravegheată și încă multe altele. Bineînțeles că toate aceste lucruri nu contau în ochii micului Jan. Ca să-l consoleze, bunica lui îi făgădui că va continua plimbarea, în câteva minute. Așa că în loc să ducă trăsurica și calul în grajdul de alături, lăsă vehiculul, cu copiii în el, în fața peronului. Cu ani în urmă, Jan făcuse unele transformări pentru ca automobilele să poată intra pe poarta cea mare, în curte și, după ce înconjurau stratul cel mare cu flori, să poată pleca fără să mai fie nevoite să dea înapoi. Thérèse legă unul din hățuri, de cârligul de fier din fața peronului, iar pe celălalt îl lăsă în mâna micului Jan; rezistă dorinței de a o săruta pe micuța Tora care adormise și coborî repede. Urcă peronul larg fără balustradă și de cum intră în hol o strigă pe Gerda. Nu, domnul doctor nu dăduse nici un telefon, dar doamna Ide și cu fiul ei urmau să sosească dintr-o clipă într-alta. Mâncarea era gata, prăjiturile se copseseră toate. Gerda – căreia îi plăceau grozav copiii – era toată numai un surâs.

Thérèse dădu să iasă, când iată că sună telefonul. Să fie cumva Jan? Nu, nici Jan, nici Ide. Cineva greșise numărul.

— Gerda, strigă Thérèse, grăbindu-se, peste un sfert de ceas suntem înapoi!

Dar când ieși pe peron, simți că-i fuge pământul de sub picioare: nici urmă de trăsurică, de Troll sau de copii!

— Împielîțatul ăla mic! A izbutit să-l mîne pe Troll spre grajd! Își spuse Thérèse luându-se după urmele de roți. Troll era obișnuit să se oprească unde avea el chef; de aceea trebuia condus întotdeauna de o mână fermă și nu de mâna slabă a unui copil, care nu l-ar mai fi putut urni din loc. Dar nicăieri nici urmă de Troll. Thérèse grăbi pasul și se îndreptă, neliniștită, spre grajd. Dar vecinii ei, atât de serviabili, nu văzuseră nici trăsurica, nici calul. Thérèse se sperie de-a binelea. Bunică grijulie și drăgăstoasă, își imaginează tot ce era mai rău: dacă dăduse vreo mașină peste cal? Își închipui spaima micuțului Jan, stângăciile nefaste ale copilului lipsit de experiență, urmările funeste. Trăsurica era solidă, dar... Thérèse începură să-i tremure genunchii... Își strigă calul: Troll venea întotdeauna când îl chema, fie ca să-l mîngâie, fie ca să-i dea zahăr care-i plăcea nespuse de mult. Fiind însă foarte speriată, glasul abia i se auzi. Li se întâmplaseră atâtea nenorociri în decursul vieții, atât ei cât și lui Jan!... Doamne, acum nu putea nici să mai alerge! Cu chiu, cu vai, ajunse acasă. Poate că Gerda o va putea ajuta în vreun fel, cu toate că de felul ei era nemaipomenit de placidă. De data asta însă, slujnica ieși din inerția ei și o sfătui să-i telefoneze de îndată lui Erling.

— Nu fiți atât de speriată, doamnă! Troll nu se va duce prea departe. Va profita de prima cotitură ca să se întoarcă acasă... Iar domnul doctor Erling va fi aici cât ai bate din palme! Dacă micul Jan nu se va întoarce între timp, domnul doctor îi va da repede de urmă...

Gerda îi aduse Thérèsei un pahar cu apă și-i dădu o țigară.

— Astea calmează, spuse ea. Apoi luă receptorul și formă numărul clinicii lui Erling. De îndată ce-l prinse pe doctor, spuse fără nici un preambul:

— Doamna Thérèse își face sînge rău fiindcă năzdrăvanul ăla mic a șters-o cu trăsurica și cu Troll. Nimeni nu știe încotro...

Erling, luat prin surprindere nu pricepu dintr-o dată de ce era mamă-sa atât de îngrijorată. La început, crezu că Troll o pornise de unul singur și că Jan și Tora se aflau lângă bunica lor. Dar după ce Gerda îl lămuri că cei doi copii erau în trăsurică și că doamna, speriată tare, nici nu se mai putea mișca, Erling – însuși înspăimîntat – încercă s-o liniștească.

— Potolește-te, Gerda! Calul trebuie s-o fi pornit spre Stockholm! Așa că vom da repede de el. Uite, chiar în clipa asta, Flavie și cu mine ne urcăm în mașină. Până venim noi, te rog să ai grijă de mama...

Erling îi vorbise Gerdei energic, dar calm, cu scopul de a-și liniști mama. Dar, de îndată ce puse receptorul în furcă și el și Flavie se urcară val-vârtej în mașină și, o porniră spre Tjorpa, unde ajunseră într-un timp record, fără să întâlnească în drumul lor nici calul, nici trăsurica.

Thérèse, deși încă încremenită de spaimă, spuse:

— Din moment ce nu v-ați întîlnit cu trăsurica, înseamnă că n-au luat-o spre Stockholm. Troll ar fi trebuit să se îndrepte spre grajd, dar găsind probabil bariera pusă, și-a continuat drumul spre nord. Așa că a apucat-o fie pe drumul de pe malul lacului, fie

pe drumul cu corbi, fie pe cel ce duce spre Götteborg...

Flavie și-l imaginează pe Troll vrând să se adape în lac, cum mai făcuse de atâtea ori, apoi își imaginează cam tot ce-ar mai fi putut născoci întreprinzătorul lor băiețuș... Erling – calm în aparență – era convins că oricine ar fi întâlnit trăsurica doamnei Yvarsen, ar fi oprit calul și i-ar fi adus copiii acasă. Împreună cu Flavie, Erling se urcă din nou în mașină. Cât de nesfârșite pot părea uneori șoselele principale și ce aspecte periculoase pot căpăta dintr-o dată străzile înguste. Flavie – palidă și mută – era aidoma unui bloc de gheață lângă Erling, care se străduia să caute argumente menite s-o liniștească.

— Un bidiviu ca Troll, plin de vigoare și căruia îi place să meargă repede, putea să ajungă destul de departe; deși s-a constatat, de nenumărate ori, că știe să găsească și singur drumul spre casă. Conducătorii altor vehicule sunt întotdeauna foarte atenți când întâlnesc un astfel de atelaj... Și apoi, Jan al nostru nu mai e un țânc care să țipe disperat și să sperie calul...

Flavie continua să fie la fel de palidă și cu buzele albe ca ceara. Poți să-i spui orice unei mame, nimic n-o mai liniștește decât contactul cu cei care sunt carne din carnea ei. Se afla în culmea deznădejdiei, așa cum se aflase odinioară, în laboratorul din Krittelwerk, când nu-i putea ajuta în nici un fel pe copiii pe care îi îndrăgise și care se stingeau sub ochii ei. Lacrimile îi curgeau șiroaie pe obraji, în vreme ce cu privirea scruta drumul, doar va zări calul și trăsurica. Ca și cum ar fi citit în sufletul soției sale, Erling rosti cu o voce gravă și convingătoare:

— Flavie, și eu sunt la fel de neliniștit ca și tine, dar copiii nu sunt totuși nici într-o mașină și nici pe mare, în vreo barcă. Și apoi, află iubita mea, că cerul nu va îngădui ca cei doi copii să pățească ceva, când datorită ție, sute de prunci au fost salvați de la moarte, în Transvaal...

* * *

Ide, adusă la Tjorpa de logodnicul ei, împreună cu micul James, după lunga excursie făcută în Norvegia, în jurul fiordurilor, arăta minunat, bronzată de soarele potecilor și de vântul mării, deși plecase cu inima strânsă. Nu-și văzuse primul bărbat, ucis de un nebun, în Transvaal? A doua oară, când fusese sigură că întâlnise dragostea cea mare, nu văzuse inima bărbatului iubit furată de o aventurieră? Nu fusese nevoită să-și apere copilul de propriul lui tată și, până la urmă – deși Norbert, în ciuda trădării sale, îi mai stăpâna încă inima – nu fusese obligată să asiste la înmormântarea lui? Fără imensa dragoste cu care o înconjuraseră părinții ei, Ide n-ar mai fi cutezat să creadă că poate fi fericită și a treia oară și n-ar fi consimțit pentru nimic în lume să se logodească cu Jorgens Meldgaard. Stând atâtea zile lângă bărbatul atât de delicat și mai ales atât de îndrăgostit, Ide își regăsise încrederea în sine și bucuria de a trăi.

Intrând în casă, o descoperi pe mama ei, încremenită în fotoliu, lângă telefonul din hol. Niciodată n-o văzuse într-o asemenea stare. De obicei, era de ajuns ca fiica ei iubită

să apară, pentru ca Thérèse să-și deschidă larg brațele și pe chipul ei să se ivească cel mai luminos surâs. După o secundă de stupoare, Ide alergă către mama ei, îngenunche, ca să fie cât mai aproape de ea, pentru a o susține, cât și pentru a o apăra împotriva acestei noi lovituri a soartei care-i era potrivnică.

— Mamă! Unde e tata? Ce s-a întâmplat?

Ca și Ide, Jorgens Meldgaard fusese izbit de înfățișarea celei care avea să-i devină în curând soacră, dar reacționează cum nu se poate mai oportun: îl luă cu sine pe micul James și-l duse afară, fără să se îndepărteze totuși prea mult de peronul casei. Dacă logodnica lui avea cumva nevoie de ceva, el era acolo.

Aflând ce se întâmplase, Ide declară că-și va lăsa băiețelul în grija mamei sale și a Gerdei, iar ea împreună cu Jorg, vor porni în căutarea celor doi copii. Din păcate, nu știa încotro o apucase Erling, așa că cele două mașini se întâlniră pe malul lacului care fu astfel explorat de două ori, dar în van, pierzându-se astfel un timp prețios.

Or, în vremea asta, situația devenise și mai periculoasă pentru cei doi copii: istețul și energicul Jan a observat că bunica lui legase hamul de cârligul de lângă peron. A sărit imediat jos din trăsurică, cu riscul de a-și murdări hăinuțele noi, și a desfăcut hamul. Nici nu apucase Thérèse să intre în hol, că el se și urcase pe capră și mânase calul, cu toată puterea. Troll, care nu se mai bucurase de plimbările lungi cu care fusese obișnuit de când Jan plecase la Manchester, și care nu dorea decât să facă mișcare, nu ezitase nici o secundă. Scuturându-și vesel coama, o pornise cu pas hotărât, ocolise rondul cel mare, ieșise pe poartă și, cu nasul în vânt, adulmecând aerul proaspăt, aștepta să i se arate încotro s-o apuce. Numai că Jan habar n-avea dacă trebuia s-o ia la dreapta sau la stânga. Ceea ce știa însă sigur era că acest moment sublim, al plimbării solitare cu trăsurica, se ivise exact de ziua lui! Ziua în care devenise „băiat mare"! Trase de hățuri și Troll, interpretând gestul cum îi convenea lui, o luă imediat la trap, apucând-o pe șoseaua care ducea direct spre aeroportul din Göteborg. Nu era drumul pe care mergea de obicei Thérèse, animalul preferând malul lacului sau câmpiile. Poate că și caii au – la fel ca și oamenii – unele momente de curiozitate!

Felul de a conduce trăsurica al lui Jan-junior era cu totul ieșit din comun! Ațâțat de tentativa care-i reușise, trăgea cu atât mai tare de hățuri, cu cât calul opunea mai multă rezistență. Răbdător, Troll continua totuși să-și păstreze trapul frumos și regulat. Numai că treaba asta nu-i convenea câtuși de puțin micului Jan care începu să chiuie și să trântescă fără reținere, toate vorbele „frumoase” pe care le auzise rostite de haimanalele de prin mahalalele Stockholmului. Troll simți dârlogii pe spinare, în vreme ce un adevărat concert de: „Hai! Ia-o din loc! Puturosule! Stai că-ți arăt eu țiel!” și alte asemenea vorbe – care pentru copil nu însemnau decât niște îndemnuri amicale – se revărsară asupra-i. Băiețașul descoperise odată, în timp ce se plimba cu o sanie condusă de mâna energică a bunicului său, că, „un cal poate zbura ca vântul”. Conform obiceiului său, Troll își manifestă dezaprobarea suflând puternic pe nări. Jan strigă:

— Troll! Bunica ți-ar fi spus: „Suflă-ți nasul și ia-o la picior!” Hai, Troll! Aleargă!

Ateargă ca vântul!

Tot smucind hățurile încolo și încioace, Jan le scăpă din mână. Rezultatul fu cum nu se poate mai neplăcut: căci, lăsate libere, hățurile începuseră a biciui pânțelele calului care, speriat, o luă la goană, spre bucuria micului Jan, care tropăia inconștient. Noroc că în spatele lui, leagănul în care dormea Tora fusese legat zdravăn de trăsurică. Dar iată că, atât din cauza tapajului pe care-l făcea Jan, cât și pentru că sosise ora de masă, fetița se trezi, începu să gângurească, apoi să scâncească, iar în cele din urmă să țipe cât o ținea gura.

Brusc, Troll trecu de la trap la galop, lucru deosebit de periculos pentru fragila trăsurică, apoi se ambală și începu să alerge ca vântul, exact așa cum visase micul „Ucenic vrăjitor”. La acea oră, calul putea să alerge mult și bine spre Göteborg, fără să întâlnească nici un vehicul. Era însă cu neputință să nu se întâmple o nenorocire după prima cotitură, iar cotitura se apropia din ce în ce... Brusc, Jan fu cuprins de spaimă. Îngrozit, se ghemui lângă leagănul surioarei sale și începu să urle cât îl ținea gura:

— Mamăăă! Tatăăă! Bunicooo!

Cei care ar fi întâlnit echipajul, n-ar fi văzut decât un cal speriat, ale cărui picioare riscau în orice clipă să se împiedice în hamurile ce se târau pe drum și o trăsurică elegantă, ce părea a fi goală. Cel care avu primul șansa să zărească ciudatul atelaj fu un bărbat care conducea cu mână sigură spre Tjorpa, o mașină puternică.

Coborând din avion, la Göteborg, doctorul Jan Yvarsen își luă mașina pe care o lăsase în garajul aeroportului. Cum o ridicătură a drumului îi ascunsese până atunci trăsurica, fu cât pe-aci să se ciocnească de ea. Abia avu timpul necesar să întoarcă volanul și să evite nenorocirea. Recunoscând imediat trăsurica soției sale, inima i se strânse de spaima. Ce se întâmplase? Unde era Thérèse? Fiindcă trăsurica părea goală! Să fi leșinat cumva și să fi alunecat în fundul vehiculului? Trebuia cu orice preț, să-l oprească pe Troll din goana lui nebună! Și totuși se părea că în trăsură nu se află nimeni! Dar cum să oprești calul care gonea ca turbat? Jan izbuti să depășească micul atelaj, apoi începu să strige cât putea de tare, mergând paralel cu calul:

— Hooo! Troll! Hooo!

Dar iată că, pe neașteptate, răspunzând strigătului său, din interiorul trăsuricii se ridică – spre groaza bunicului – capul delicat și blond al nepotului! Doctorul nu se mai gândi nici la vârstă, nici la oboseală; depăși trăsurica, opri mașina, sări jos și se propti zdravăn pe picioare, drept în fața calului care se năpusti nebunește spre el. Încă o dată, vechea tactică, știută de toți cei obișnuiți cu hachițele cailor, dădu rezultat: tremurând, Troll se opri, Jan apucă imediat calul de dârlogi și împiedică roțile, punând în fața fiecăruia câte un pietroi mare.

Din fericire, un automobilist care urmărise de la distanță scena, dădu fuga să-l ajute pe doctor care, pe moment nu-i ceru nici un fel de explicații nepotului său; deocamdată doctorul avea o altă problemă de rezolvat, căci oricât își frământa mintea, nu știa cum să aducă acasă, și copiii și mașina, și trăsurica condusă de năbădăiosul Troll, pe care ar fi

fost mai mult decât imprudent să-l lase să alerge de unul singur pe drum, riscând în orice clipă să fie accidentat.

Automobilistul propuse ca trăsurica să fie condusă de fiica lui, o tânără de o frumusețe tipic suedeză, cu niște ochi mari și limpezi, strălucind de bucuria de a mâna ea calul. Era foarte pricepută în astfel de treburi, așa că Troll avea să ajungă cu bine la Tjorpa, în vreme ce Jan putea să-și ducă nepoții, cu mașina, acasă, la soția lui, care cu siguranță era moartă de spaimă. Lui Jan cel mic nu-i trebuia prea multă vreme ca să-și vină în fire. Ba acum era chiar foarte mândru de aventura lui și de felul cum îl mânase – chipurile – pe Troll! Bucuros din cale-afară, declară – umflându-se în pene – bunicului său:

— Azi e ziua mea! M-am făcut băiat mare! Bunica e la Tjorpa și a făcut o grămadă de prăjituri! Mi-a făgăduit că mă va lăsa să-l duc cu pe Troll la grajd!

Auzind toate astea, doctorul se mai liniști în legătură cu Thérèse... Dar, Dumnezeu, ce tevatură trebuie să fi fost la Tjorpa! Când fu aproape de casă, Jan începu să claxoneze. Mașina sa ajunsese în fața porții aproape odată cu mașina fiului său și cu cea a logodnicului fiicei sale. Timp de câteva minute, bucuria tuturor fu de nedescris. Jan Yvarsen se simți năpădit de un val de dragoste fierbinte revăzându-i pe ai săi, strânși laolaltă și atât de speriați de una dintre poznele pe care le fac în mod curent copiii prea plini de energie. Uitase de tot și nu se mai gândea decât la Thérèse, Ide, Erling, Flavie și cei trei nepoți. Simțea nevoia să-i apere, să-i ocrotească, să nu-i mai părăsească niciodată, să-i strângă pe toți la piept, așa cum îi strângea Flavie pe năbădăiosul ei băiețuș și pe micuța Tora care, în toată tevatura asta, nu avusese altă preocupare decât să i se dea cât mai repede biberonul. Thérèse fu cuprinsă de o bucurie atât de năvalnică, încât cei doi doctori din familie – tatăl și fiul – se văzură obligați să-i administreze un calmant care să-i mai potolească bătăile aprige ale inimii. Acest amplu subiect de discuție – năzbâția micului Jan – căzu cum nu se putea mai bine pentru doctorul Yvarsen care se simțea cam încurcat neștiind ce atitudine să adopte față de ai săi. Gerda – văzându-i pe copii teferi și nevătămați – de bucurie, începu să bocească. Dădu fuga până la vecini, care făgăduiră să aibă grijă de bietul Troll, ce încercase probabil o mare dezamăgire, fiind obligat să îndure un tratament atât de diferit de cel cu care-l obișnuise blânda lui stăpână.

În odaia elegantă și confortabilă, aranjată cu gust de Thérèse, care dorise s-o facă deosebit de intimă și de primitoare, întreaga familie se adunase în jurul lui Jan: Thérèse, Erling și Flavie – care încă nu cutezaseră să plece îndărăt la Institut și să-și părăsească – fie chiar și numai pentru câteva ore – copiii, Ide care-l oprise pe Jorgens lângă ea și care-l ținea pe micul James în brațe. Se adunaseră cu toții și, după emoția cumplită prin care trecuseră, aproape că le pierise glasul. Thérèse ar fi trebuit să fie în culmea fericirii. Dar nu era. Oare numai din pricina emoției prilejuite de micul Jan era atât de tulburată? Sau pentru că era aproape sigură că Jan era din nou chinuit de amintirea lui Sigrid? Călătoria, pe care o făcuse la Paris nu-i adusese liniștea la care râvnise. Își cunoștea atât de bine bărbatul, încât nu-i scăpa nici cea mai mică tresărire, nici cea mai neînsemnată umbră de

pe chipul lui. Altceva decât tulburarea pricinuită de isprava micului Jan, altceva decât oboseala îi adumbrise privirea. Sigur că Jan era foarte fericit că se afla în mijlocul alor săi, că reluate legăturile cu cei care-i erau atât de dragi; și totuși, soția lui nu se înșela: o parte din gândurile sale o luaseră razna...

* * *

În acea zi de sărbătoare le fu dat să mai aibă o bucurie: primiră vizita unei persoane pe care n-o mai văzuseră de mult și despre care nu mai știau nimic. Deși Gerda nu anunțase nici un musafir, ușa familiei Yvarsen fu deschisă de mâna unei vechi prietene: Judith Collins, care surâdea fericită știind dinainte cu câtă bucurie avea să fie primită la Tjorpa. Judith rămăsese aceeași ființă superbă care – odinioară – se îndreptase, îndurerată, către Japonia. Poate că părea un pic mai așezată, mai resemnată, poate că în cutele ce se întrezăreau la colțurile gurii se putea citi o oarecare oboseală, dar toate acestea nu făceau decât să-i sporească și mai mult farmecul. Jan și Thérèse își aduseră aminte de zilele de demult, de la „*Journey's End*”, când Judith îl tulburase atât de tare pe Jan cu felul ei de a cânta la pian, fel care i-o amintea pe Sigrid, cât și prin silueta ei elegantă și armonioasă ce evoca aceeași ființă neuitată. Își aduseră, de asemenea aminte, de seara aceea tristă în care Judith se despărțise de soțul ei, apoi de seara, și mai tristă, în care se anunțase la radio că în urma unui cutremur, sala unde concerta Hugo Stiffenacker se prăbușise; că violonistul, îngropat sub dărâmături, fusese salvat, dar că era grav rănit; nu se știa dacă va mai putea cânta vreodată... că o chema lângă sine pe soția sa... Nu se mai punea problema să i se reproșeze lui Hugo faptul că-și părăsise nevasta pentru a se consacra, cu trup și suflet, muzicii; Judith nu se mai gândea, în acele clipe, decât la un singur lucru: cum să ajungă mai repede în Japonia. De atunci nu mai scrisese nici măcar un rând familiei Yvarsen ca să le spună ce se mai întâmplase cu Hugo. Doctorul și ai săi făcuseră diverse ipoteze în legătură cu violonistul atât de devotat artei sale, lipsit de ceea ce pentru el însemna însăși viața: posibilitatea de a mai cânta la vioară. Oare Judith – care după o foarte dureroasă explicație ce se isprăvisse printr-o ruptură – își reluate libertatea sau se transformase în infirmieră? Să fi dat dovadă de una din acele abnegații din care există atâtea exemple? Să se fi resemnat să joace rolul de simplă consolatoare? Sigur că nu e deloc plăcut să te simți iubită numai pe jumătate, de un mare artist; totuși, asumându-și sarcina de a-l îngriji, înseamnă a accepta soarta celor care se consacră gravilor răniți, renunțând la bucuriile la care ai avea dreptul.

Judith surâse, un surâs prin care salută – unul după altul – fiecare din micile grupuri ce se formaseră în odaia cea mare. Nimeni nu cuteza s-o întrebe ceva în legătură cu sănătatea soțului ei. Dacă se despărțise de el? În sfârșit, nou-sosita declară:

— Dragii mei prieteni, vă cunosc prea bine ca să nu-mi dau seama de ezitarea voastră în legătură cu Hugo. Înțeleg că numai din discreție nu cutezați să mă întrebați nimic.

— Dragă Judith, spuse Thérèse, indiferent ce s-ar fi întâmplat, te rog să crezi că nu ești obligată să ne spui nimic.

— Sigur că nu sunt obligată... Am venit aici ca să vă simt alături, să vă bucurați împreună cu mine... Dragostea adevărată nu piere niciodată, mai ales când îl vezi pe cel pe care-l iubești așa cum l-am văzut eu pe Hugo, când am ajuns în Japonia. Dar adevărul miracol constă în faptul că nu numai eu mi-am dat seama cât de mult îl iubeam; fiind convins că avea să moară, Hugo nu mai dorea nimic decât să mă vadă și să-mi ceară iertare că mă făcuse nefericită. Nu se temea decât de un singur lucru: să nu-mi fi pierdut orice urmă de dragoste pentru el. Există situații în care, într-adevăr, simți când o pasiune a trecut într-un stadiu superior. Atunci vezi lucrurile sub un aspect cu totul diferit.

Privindu-i pe Erling și pe Flavie – care țineau fiecare pe genunchi câte un copil adormit – Judith surâse înduioșată.

— Odinioară, Erling, era cât pe-aci să-ți vezi iubita murind, după actul ei eroic din Transvaal... Astfel de încercări sunt aidoma unui filtru menit să purifice pasiunile; atunci dragostea dumitale a căpătat o strălucire cu totul nouă. Același filtru a făcut din dragostea mea și a lui Hugo un adevărat diamant. Stai Ide, nu pleca împreună cu logodnicul dumitale! Căci nu mi-e jenă să vă spun tuturor că eu și Hugo nu ne vom mai despărți niciodată!

Întreaga familie Yvarsen înțelese: faptul că Hugo nu mai putea cânta schimbase radical situația; de acum încolo, nu va mai putea să-și neglijeze soția, dăruind tot ce avea mai bun în el artei sale. Ide își aduse aminte de Norbert Verneuil... Oare dacă un accident l-ar fi adus în situația de a nu mai putea picta, nu i-ar fi rămas credincios? Apoi adăugă în sinea ei: „Oare n-aș fi preferat mai curând să mă lase decât să-și piardă talentul?”

Parcă ghicind gândurile tainice, Judith spuse:

— Nu, dragii mei, nu! Nu ne-am regăsit dragostea datorită unei nenorociri! Uram vioara care mi-l răpise pe Hugo, și totuși eu am fost aceea care a ținut, cu o încăpăținare fără seamăn, ca Hugo să poată cânta din nou! Da, și sunt mândră s-o spun că această încăpățănare a mea a infirmat practic verdictul specialiștilor care susțineau că Hugo nu va mai putea cânta niciodată la vioară.

Că ar fi o performanță extraordinară dacă ar izbuti măcar să-și miște mâna! Dar în ceea ce privea suplețea, agilitatea degetelor, nimeni nu i-a dat nici cea mai mică speranță.

— Îți admir curajul, Judith; te-ai străduit să-i redai lui Hugo tocmai harul de care se slujise ca să te chinuie atâta! șopti Thérèse.

„Cât de departe a mers cu abnegația!” își spuse Jan.

Judith își înălță, mândră, chipul ei frumos; în privire i se aprinsese o flacăra nouă:

— Hugo nu credea că va reuși! Nu voia decât să moară! La ce bun să mai lupte, din moment ce nu va mai putea cânta? N-am lăsat să mi se vadă dezamăgirea profundă care mă cuprindea pe măsură ce-l ascultam; deci Hugo nu mai avea nici un alt motiv care să dea preț vieții! Ajunsă aici, mă văd silită să vă mărturisesc, în mod cinstit, decepția, tristețea; deznădejdea mea, fiindcă Hugo nu declarase nici măcar o singură dată: “Din

moment ce mi-ai rămas tu, Judith, soarele va străluci totuși și pentru mine!”

— Atunci, cum de te-ai hotărât să rămâi cu el, Judith?

— Medicii erau descurajați. M-am rugat de ei: “Spuneți-mi măcar ce-aș mai putea face...” Singurul lor răspuns a fost să ridice din umeri și să mă privească cu milă. În sfârșit, tot căutând în dreapta și în stîngă, am nimerit peste un obscur medic chinez, care a izbutit vindecarea pe care toți ceilalți doctori o declaraseră imposibilă. Dragii mei prieteni, știam că voi reuși: acum opt zile, Hugo a dat un recital, într-un cerc restrâns... Și vă rog să mă credeți că a fost un triumf.

Nimeni nu rosti un cuvânt, dar ochii multora dintre cei de față se încețoșară din pricina lacrimilor. Thérèse care fusese atât de pornită împotriva lui Hugo, fiindcă știa cât de urât se purtase cu soția lui, o întrebă pe Judith, privind-o lung, în ochi:

— Spune-mi, draga mea, cel puțin bărbatul tău și-a dat seama ce ai făcut pentru el?

Chipul tinerei femei se luminează de un surâs:

— Nici măcar nu i-a trecut prin minte să-mi mulțumească pentru strădaniile mele, dragă Thérèse!

Se auzi un „oh!” general, mai mult sau mai puțin înăbușit, care păru să condamne fără drept de apel egoismul feroce al lui Hugo.

Judith râse, fiindcă se aștepta la o astfel de reprobare, apoi strigă:

— Într-adevăr, odinioară l-aș fi condamnat pentru această inconștientă, exact așa cum faceți și voi acum, dragii mei prieteni, ba l-aș fi condamnat chiar pentru mult mai puțin. Dar, de când am trecut printr-o asemenea nenorocire, ochii mi s-au deschis și încă bine de tot. De fapt, pe cine iubeam eu? Un bărbat elegant, gata oricând să mă facă să-mi petrec într-un mod cât mai plăcut viața lipsită de orice activitate? Sau pe Hugo, așa cum era el, un Hugo pățimaș, care nu putea concepe ca perfecțiunea unui sunet să nu-l încante nu numai pe el, ci și pe toți cei care-l iubeau, și în primul rând pe soția lui? L-am ajutat să-și recapete mâinile, agilitatea degetelor, a mușchilor brațului, dar în același timp am început să mă preocup eu însămi de această perfecțiune atât de râvnită de el. Cred că n-a existat critic mai competent, dar nici mai exigent și mai dificil ca mine! Nu voia să interpreteze nici cea mai mică piesă muzicală până ce nu-mi dădeam consimțământul! Cred că sălile de concert puteau să se prăvale sub furtuna aplauzelor; Hugo ar fi fost deznădăjduit dacă n-ar fi citit în ochii mei deplina satisfacție. Am izbutit, într-adevăr, să devenim o singură ființă. Astăzi nu mai există – pe de o parte – talentul lui Hugo, iar, pe de alta, o Judith care poate va veni să asiste la concert... Nu, astăzi nu mai există decât „concertul nostru”, lucrat îndelung și cu răbdare, până când fiecare dintre noi e mulțumit unul de celălalt. Dragii mei prieteni, am venit să vă prezint adevărata „jumătate” a unui mare artist!

Era atât de veselă, de fericită și de sigură pe ea, încât glasurile celor din familia Yvarsen izbucniră, toate deodată, într-un talmeș-balmeș, plin totuși de emoție și de admirație. Jan ridică mâna, cerând să vorbească și spuse – folosindu-se de acele inflexiuni care-i erau caracteristice și care mișcau atât de tare inimile celor care-l ascultau:

— Dragă Judith, dacă socoti că sunt indiscret, te rog să nu-mi răspunzi... dar mi se pare că observ la dumneata un fel de neliniște, sau mai bine-zis o taină. Nu cumva, după acea nenorocire din Japonia, sănătatea lui Hugo lasă totuși de dorit?

Tânăra femeie râse fericită:

— Parcă poți ascunde vreodată ceva de ochii necruțători ai unui mare doctor? Da, într-adevăr și eu și Hugo suntem cam neliniștiți... Ne e foarte, foarte frică, fiindcă un alt pericol ne amenință dragostea...

Deși Judith continua să surâdă, toți cei din jur o priviră contrariați. Căci fericirea descoperită prin suferință e nespus de frumoasă! Nimeni nu cutează să vorbească.

Dar iată că se făcu auzit un nou interlocutor. Micul Jan, care stătuse până atunci atât de confortabil pe genunchii tatălui său, trăgând un pui de somn după emoțiile prin care trecuse cu Troll, se trezise. Nu-și aducea aminte s-o mai fi văzut vreodată pe acea doamnă dar – având încă de pe acum părerile lui despre femei – Judith i se păru frumoasă și-i plăcu. Atunci Jan cel mic, sărind de pe genunchii tatălui său, se îndreptă către necunoscută și o întrebă un lucru care pentru el era esențial:

— Ți-ai adus și băiețelul, ori l-ai lăsat acasă? Data viitoare să-l aduci cu tine!

— Sigur, scumpule! Numai că nu știu cum o să facem – soțul meu și cu mine – după ce băiețașul va vedea lumina zilei, fiindcă îl va deranja cu scâncetele sale pe tătcul lui, iar pe mine mă va împiedica să mai particip la concertele bărbatului meu.

Mărturisirea odată făcută iscă o bucurie unanimă; Jan-junior – cu candoarea care-l caracteriza – exprimă de fapt opinia tuturor celor din jur:

— Știi, mamele spun totdeauna despre copilașii lor că le deranjează, dar ai să faci și tu ca ele: când o să ți-l aducă barza pe al tău, n-ai să-l mai lași din brațe!

„De ce oare – își spuse Thérèse – da, de ce oare, în toiul acestei bucurii generale, am impresia că citesc în ochii lui Jan o nesfârșită tristețe? Să fie numai oboseala? Doamne, ce n-aș da să nu ne mai vină vreun necaz pe cap, care să tulbure iarăși sufletul bărbatului meu!”

În străfundul inimii sale, nu izbutea totuși să-și înăbușe o teamă ce continua să persiste.

10

Thérèse avusese dreptate să fie neliniștită: factorul îi adusese lui Jan o scrisoare importantă trimisă de notarul lui din Stockholm. Omul care îl vizitase la zece ani după sinuciderea lui Sigrid, îi scrisese. Misiva acestui personaj era semnată John Durand, sigur un nume de împrumut. Având nevoie de o copie după un act de naștere – în perioada în care se afla la Paris – auzise că – o zi mai înainte – doi străini ceruseră și ei o copie după același act de naștere, copie menită să le dovedească existența unui copil suedez. Deci cei doi străini aveau acum în mână dovada. Așa-zisul John Durand ținuse să-i precizeze notarului că banii proveniți din moștenirea lăsată de Sigrid Lindval nu-l interesau câtuși de puțin pe băiatul acesteia. John Durand îl crescuse și-l ocrotise pe micul orfan, în amintirea deosebitei admirații și a respectului pe care le nutrise odinioară pentru cea mai frumoasă femeie din Suedia. Străinul își manifesta fățiș disprețul „*față de omul care ar fi trebuit să fie mândru și fericit să aibă grijă de Sigrid și de propriul său copil*”. Din fericire – scria el – cerul se milostivise și-l ocrotise pe cel care – cu fiecă an ce trecea – se dovedea a fi „*tot mai demn de a o reprezenta pe Sigrid, pe pământ*”. Susținând că vorbește în numele lui Sigrid, John Durand afirmase că nimeni nu trebuia să se creadă îndreptățit – chiar pentru a-și molcomi unele remușcări târzii – să amelioreze viața luminoasă și fericită a fiului... „*Cel care n-a fost prezent atunci când ar fi trebuit să fie, nu mai are nici un drept să mai intervină acum. Inima și mintea urmașului lui Sigrid nu sunt bântuite de curiozitatea de a-și cunoaște tatăl, ci mai curând ar fi îndreptățit să-l urască pentru suferințele îndurate de mama sa, din pricina lui, cât și pentru faptul că, nemaiputând îndura, la un moment dat, aceste suferințe, femeia și-a găsit salvarea în moarte*”.

Fiul și urmașul notarului din Stockholm crezuse de datoria lui să transmită acest mesaj jenant din partea persoanei anonime, fiindcă era limpede că omul nu-și dăduse numele adevărat. Notarul mai adăuga că nu vedea cum ar putea fi descoperit așa zisul Durand care se părea că nu locuiește la Paris, deși scrisoarea fusese trimisă de acolo. Jan Yvarsen nu deținea nici el mai multe date despre domiciliul actual al lui Rholf; acum însă, cel puțin știa că băiatul trăiește. Doar atunci când constatase dispariția fără urmă a primei sale soții, în Transvaal, mai fusese atât de abătut și totodată atât de combativ. Era o situație imposibilă pentru un spirit puternic, energetic, hotărât și pe deasupra și autocritic. Toată viața fusese obișnuit ca toți și toate să-l asculte, să i se supună, în vreme ce acum – exact ca și în cazul Idei – ceva sau cineva cuteza să-i reziste! Jan vorbi cu sine toată noaptea. Nemaiputând suporta să stea lungit în pat, se sculă încetișor, ca să n-o trezească pe Thérèse. Simțea nevoia să fie singur, să aprindă sau să stingă lumina după cum avea

chef, să se așeze într-un fotoliu, să citească sau să se plimbe de colo, colo, prin odaie. I se păru că până și acele pendulei se mișcau prea încet. Ceea ce o necăjea cel mai tare pe Thérèse era constatarea că, de fapt, prezența ei încetase să mai fie – pentru cel pe care-l iubea ca pe lumina ochilor – un antidot împotriva tuturor mâhnirilor, tuturor necazurilor și suferințelor. După câteva zile, Jan părăsi dormitorul comun și se instală în altă cameră. Flavie descoperi prima această despărțire nocturnă a acelei perechi atât de unită. Îngrijorată, vorbi cu Erling:

— Când vei dori să-mi respecti odihna, dragă Erling, te rog să nu procedezi și tu așa cum procedează tatăl tău față de mama ta. N-ai să mă faci să cred că un medic atât de experimentat poate fi sincer când pretinde că-i respectă astfel odihna soției, schimbându-și dintr-o dată felul de viață!

Thérèse, Erling și Flavie își dăduseră seama că Jan trecea printr-o gravă criză morală. Dar de ce natură era criza? Cum să-l ajute? Nici prin gând nu le trecea că era vorba de o durere atât de sfredelitoare și de periculoasă, încât putea distruge toată viața trăită laolaltă de perechea ce fusese atât de fericită. Căci Jan se analiza fără milă, zi și noapte... Nu adusese numai nenorocire celor din jur? Idei, lui Sigrid și poate și acelui fiu necunoscut, acelui Rholf-Harald, fără tată, fără mamă... Se socotea blestemat, ca și fanaticii ce se cred condamnați la suferințe fără sfârșit... Nu știa decât un lucru, unul singur în care își mai pusese o speranță: să-l găsească pe Rholf-Harald, fapt care i-ar fi redat echilibrul sufletesc. Să-l găsească cu orice preț pe fiul lui Sigrid. Dar Thérèse? Cum va reacționa ea? Jan Yvarsen știa că procedase prosteste îndepărtându-se de soția sa și neavând încredere în copiii lui. Își liniști conștiința spunându-și că, mai târziu, le va explica tot. Dar mai întâi voia să-și atingă scopul care devenise pentru el o obsesie de nesuportat: să-l regăsească pe Rholf-Harald. Hotărându-se să se adreseze presei și radioului, avu o senzație neplăcută, fiindcă de un astfel de anunț era legată o amintire ce putea avea urmări tragice: se revedea la clinica lui, în ziua când infirmierele dăduseră buzna în biroul său, fără să mai bată la ușă și dăduseră drumul la radio ca să audă și el apelul spitalului din Krittelwerk. Flavie, pe care o trimisese în Africa de Sud, Flavie pe care Thérèse făcuse tot posibilul s-o îndepărteze de Erling, Flavie care se purtase eroid, se afla la un pas de moarte!

Totuși, înainte de a părăsi Parisul, se gândise îndelung, împreună cu Erik Verneuil, și amândoi ajunseseră la concluzia că mesajele transmise prin radio ar fi cea mai bună soluție pentru a căpăta un răspuns de la Rholf-Harald. De când se înapoiase însă acasă, în starea de depresiune nervoasă în care se găsea, întârziase mereu să pună în practică această hotărâre.

* * *

În biroul lui atât de liniștit, Jan se străduia să termine cât mai repede un lung articol pe care i-l ceruse o revistă de specialitate, din America. Articolul urma să fie tradus în mai

multe limbi și difuzat într-un mare număr de reviste medicale. Jan fără să ridice ochii de pe hârtie, rosti:

— Spune-mi, Thérèse...

De câte ori, în decursul anilor, nu rostise această frază: „Spune-mi Thérèse...”? Dar, deși o pronunțase atât de des, nu-l deranjase niciodată, fiindcă avusese întotdeauna impresia că și-o adresează lui însuși. Dorea să i se sugereze câte un termen, care nu-i venea atunci în minte și care să exprime exact ce anume voia să spună. Thérèse găsea întotdeauna cuvântul de care avea nevoie... Fără alte comentarii, ca să nu-l deranjeze; doar un scurt surâs de mulțumire din partea lui, care o încânta. În acele clipe, alcătuiau mai mult ca niciodată, o inimă și un gând.

Fără să-i spună nimic soțului ei, Thérèse își petrecea ceasuri în șir adunând de prin diverse reviste tot ceea ce privea problema medicală de care era preocupat Jan, ca să-l poată ajuta cât de cât în munca lui științifică. Iubindu-l așa cum îl iubea, Thérèse își însușise la perfecție suedeza, apoi limbile norvegiană și daneză. Cunoscând din copilărie germana și franceza – limbi ce se vorbeau curent în Alsacia – avusese posibilitatea să-și însușească foarte ușor engleza. Jan profitase din plin de prezența ei – aproape constantă – în birou, de modestia exemplară, fără să se întrebe însă niciodată, în egoismul lui: „Oare ce m-aș face dacă Thérèse nu m-ar fi ajutat întotdeauna și cu atâta discreție?”

Cuvântul care-i venise în minte, în acea clipă, nu-l satisfăcea. Așa că, fără să ridice ochii de pe hârtie, rostise ca de obicei:

— Spune-mi, Thérèse...

Dar nu-i răspunse nimeni. Încruntându-și sprâncenele, își ridică brusc capul. Surpriză: fotoliul Thérèsei era gol! Bombăni contrariat. Trebuia să găsească singur cuvântul de care avea nevoie... Se împotmoli din nou la alt cuvânt care nu-i venea în minte. Furios, își închise stiloul; bineînțeles tot un cadou făcut de Thérèse! Îl trânti, nervos, peste articolul pe care-l scria și se sprijini de spătarul fotoliului. Agasat, așteptă ca Thérèse să se reîntoarcă, fiind convins că nevasta lui ieșise încetișor din birou, în timp ce el scria. Dar Thérèse nu apăru. Ieșind din atmosfera în care îl cufundase articolul, Jan reveni la realitate, și făcu o constatare care-l surprinse: „În mod normal, Thérèse se afla întotdeauna aici, în afară de zilele când pleca să se plimbe cu Troll... Numai că acum nu-i oră de plimbare... De altfel, afară e o vreme câinească... Lucrez de peste două ceasuri, convins că Thérèse e în birou, tricotând lângă fereastra cu vitralii... Și uite că nu e! Ce senzație poate fi mai bizară decât această ignorare a prezenței sau a absenței cuiva...”

Se mai strădui, timp de o jumătate de oră, să scrie, dar fără să se poată concentra ca de obicei, fiindcă stătea cu urechea la pândă. De câteva ori avu impresia că aude pasul ușor al soției sale, pe carpetă groasă de pe culoar. În sfârșit! Ușa se va deschide și silueta dragă se va ivi în cadrul ei! Dar degeaba! Nici urmă de Thérèse! Jan întinse mâna ca s-o sune pe Gerda. Dar renunță. Se ridică și cu pas rapid, ocoli biroul. Va vedea el singur ce era cu această absență ciudată! Dacă Thérèse își găsise tocmai acum momentul s-o facă pe misterioasă, ei bine, o nimerise cum nu se putea mai prost! Își luă deci o mutră severă și

plină de autoritate, pe care și-o însușise încă din tinerețe, mai întâi, ca student, însoțindu-și profesorul prin saloanele spitalelor, împreună cu alți colegi ai săi, apoi ca „patron”, conducând de astă dată el însuși grupurile de studenți la paturile bolnavilor. Ani în șir mersese – așa cum mergea și acum – cir pas ferm și apăsat, atât în calitate de mare chirurg, cât și de profesor în jurul căruia se înghesuiau întotdeauna studenții, dornici să nu le scape nimic, atât din ceea ce puteau afla de la el, cât și ca să-i studieze cele mai neînsemnate gesturi. Doctorul Yvarsen era, de altfel, renumit pentru faptul că nu făcea – la căpătâiul unui bolnav – decât semnul prin care indica sursa bolii și mijlocul de a o combate. Thérèse Ehrhardt îl urmase și ea odinioară, în calitate de infirmieră cu pregătire superioară. Jan își spuse că ar avea nevoie de un calcul foarte complicat dacă s-ar apuca să socotească numărul de zile, de luni și de ani în cursul cărora Thérèse îl asistase, cu un devotament și cu o eficacitate rar întâlnite. „Trebuie să mărturisesc că mă simt foarte nervos; sigur că Thérèse a avut de făcut vreun drum și n-a vrut să mă deranjeze ca să-mi spună unde se duce; tocmai de asta mă simt atât de părăsit, de izolat, de pierdut! Trebuie să iau imediat măsuri și să pun capăt acestui sistem!”

Se îndreptă, fără să șovăie, spre odaia Thérèsei: dar camera era goală. Din ce în ce mai iritat, coborî spre odaia cea mare. Totul, în casă, era aranjat de soția lui în așa fel încât să-i ofere soțului cât mai deplină liniște. Ușile se deschideau fără zgomot. Un asemenea respect față de tihna stăpânului casei i se păru dintr-o dată abuziv celui în cinstea căruia fusese instaurat. Jan simți brusc nevoia să strige numai ca să facă zgomot dar, curios, nu izbuti să scoată nici un sunet; intră în odaie fără ca ușa – ale cărei balamale fuseseră unse cu grijă, să facă vreun zgomot. Thérèse, cu receptorul în mână, asculta ce i se spunea la telefon. Văzându-l pe Jan – cu chipul aspru și nerăbdător – se sperie ca și cum s-ar fi simțit vinovată.

Jan o apostrofă cum n-o mai făcuse niciodată până atunci deoarece călcuse obiceiurile cu care se obișnuise, fără să-i pese că-i întrerupea convorbirea ce părea s-o intereseze foarte tare.

— După câte observ, bărbatul tău nu mai contează câtuși de puțin pentru tine!

Dar nu-și mai putu continua nedreapta apostrofă, căci Thérèse scăpă receptorul din mână, care căzu cu zgomot pe gheridon. Apoi scoase un strigăt de spaimă, vru să se ridice în picioare, dar se prăbuși leșinată în fotoliu. Strigătul Thérèsei o făcu pe Gerda să dea buzna în odaie; înainte ca Jan să-și fi venit în fire o și apucă pe stăpână în brațele ei solide. Vocea de la telefon striga atât de tare, încât Jan, înainte de a se preocupa de Thérèse, apucă receptorul și, recunoscând glasul Flaviei, întrebă cu brutalitate:

— Ce este?

La auzul vocii schimbate, Flavia scoase un „oh”, speriat, dar continuă fără să se intimideze:

— Ce s-a întâmplat cu mama? Ți e rău? Să-l anunț pe Erling... Lăsăm totul și venim acolo într-o clipă...

Jan avu, în sfârșit, ocazia să-și descarce nervii pe care și-i tot făcuse de când se

întorsese de la Manchester. Așa că răspunse cu toată violența unui om ce se socotea nedreptățit, fără să știe însă nici el de ce. Răspunse deci cu atât mai tăios, cu cât era furios pe el însuși:

— Soacra dumitale sporovăia la telefon, în loc să se afle în biroul meu, ca de obicei, și să-mi dea o mână de ajutor! Acum văd că a leșinat!

Flavie își ieși la rândul-i din fire și strigă indignată:

— A leșinat? Ce i-ai mai făcut iar?

Jan nu mai fusese atât de furios decât o singură dată în viața lui: atunci când voise să-l arunce pe Sven în torent. Așa că răcni în receptor, apăsând pe fiecare silabă:

— Da! Chiar așa! Ce i-am făcut? Am insultat-o, am brutalizat-o... Și la urma urmei de ce nu? Încă o femeie pe care o martirizez! A treia care își va da duhul din pricina mea!

Trânti receptorul în furcă, apoi – la fel de furios – îl ridică și-l puse alături, ca în cazul în care Flavie s-ar mai fi încumetat să telefoneze, aparatul să sune ocupat. Din fericire, de îndată ce soțul ei îi dădu să bea un întăritor, Thérèse își veni în fire, așa că nu mai fu nevoie și de injecție. Dar o anumită frază pe care Flavie i-o adresase, fără nici o jenă, îl obseda atât de tare pe Jan, încât ajutându-și soția să-și vine în fire, simți brusc dorința de a fugi, de a se duce cât mai departe de casă. Să fii venerat o viață întreagă, să fii tratat ca un „semizeu” ani în șir și, dintr-o dată să fii obligat să te judeci tu însuși, fără cruțare, și mai ales s-o auzi pe cea mai încântătoare dintre nurori trântindu-ți în față: „Ce i-ai mai făcut iar?”, nu-i deloc îmbucurător pentru nimeni, darămite pentru om atât de sensibil și de susceptibil ca Jan! Da, fraza aceea spunea multe despre părerile pe care și le făcuseră Erling și Flavie, în legătură cu atitudinea bizară a lui Jan din ultima vreme. De fapt, era picătura care făcuse să se reverse paharul. Doctorul își sfătui soția să se culce, să se odihnească; o întrebă totuși, cu multe menajamente, de ce nu mai venea în biroul lui atunci când scria? Lacrimi grele picurară din ochii Thérèsei, apoi îi răspunse cu blândețe:

— Au trecut multe zile, de când n-am mai cutezat să te deranjez cu prezența mea... Iar tu nici măcar n-ai băgat de seamă...

Cuvintele Thérèsei nu erau câtuși de puțin liniștitoare. Observațiile înregistrate vag de subconștientul său trecură, într-o clipă, în domeniul conștientului: într-adevăr, nu-și mai văzuse soția, în biroul lui, de mai bine de o săptămână. O sărută pe Thérèse, cu duioșie.

— Să știi că nu te felicit pentru schimbarea asta! Puteai să mă întrebi și pe mine înainte de a te socoti, din oficiu, „indezirabilă”. De acum încolo, contez pe prezența ta. Nu văd ce anume te-a putut determina să-ți schimbi vechile obiceiuri. Odihnește-te și încetează să mă socoți un bărbat monstruos. Fiindcă nu pot tolera să ai o astfel de părere despre mine! În ce privește ziua de azi – întrucât sunt liniștit în privința sănătății tale – te avertizez că mă voi rezezi până la Stockholm. Ah, nu, nu fă ochii ăștia disperați! Dacă până și micile drumuri vor dezlănțui de acum încolo o tragedie, unde vom ajunge? Ce anume o fi creat harababura asta în casa și în sufletele alor mei?

Apoi își îmbrățișă din nou soția, declarându-i pe un ton cât se poate de firesc:

— Dacă dificultățile ce le voi întâmpina în unele cercetări pe care sunt obligat să le fac vor fi mai mari, s-ar putea să întârzi douăzeci și patru de ore... Aș dori mult ca atunci când mă voi întoarce să te găsească vindecată de ideile fanteziste și mai ales de inițiativa supărătoare care mă privează de prezența ta...

Thérèse nu știa ce să mai creadă; deci Jan nu dorise nici o secundă să n-o mai vadă în biroul lui, cum i se păruse ei; dar, pe de altă parte, acum era mai limpede ca niciodată că era preocupat de ceva care-l absorbea cu desăvârșire. Nu vru să rămână singură, în odaia ei, pradă neliniștii; în afară de asta, nu dorea ca nora ei să tragă niște concluzii nelalocul lor, după discuția telefonică întreruptă atât de brutal. Noroc că nu mai auzise replicile schimbate între Jan și Flavie. Se simțea cam amețită, dar când ajunsese în odaia cea mare, se felicita că avusese inițiativa să coboare: telefonul nu fusese pus în furcă, deci n-ar fi putut s-o sune nimeni. Formă numărul Flaviei. Îi răspunse Erling, ușor emoționat.

— Ce s-a întâmplat, mamă? Eu și Flavie tocmai ne pregăteam să pornim într-acolo!

— Nu, nu, nu veniți! Sunt sănătoasă, n-am absolut nimic doar atât că tatăl tău a plecat la Stockholm. De ce? Ce are de făcut acolo? Mi-a spus doar că e obligat să întreprindă unele cercetări... Da, chiar așa cum ai auzit... Pe de altă parte, după ce mai bine de o săptămână nici măcar n-a băgat de seamă că n-am mai pus piciorul în biroul lui, s-a făcut foc „că-l privez de prezența mea”. Ah, Erling, zău dacă mai pricep ceva! Bineînțeles că e vorba tot de faimosul secret al lui Sigrid... Oh, Sigrid asta! Cred că fantoma ei o să ne chinuie până în ultima clipă a vieții noastre, dacă nu cumva chiar și dincolo de moarte! Despre ce secret poate fi vorba? Îți dai seama că nu-l pot întreba pe tatăl tău, pentru că atunci ar trebui să-i mărturisesc că am auzit, fără să vreau, mesajul Nitei Hollis pe care el se străduie atâta să mi-l ascundă. Află, fiule, că sunt foarte nefericită! De-ai ști cât o detest pe Sigrid, chiar moartă, ca și tot ceea ce e legat de ea!

Îndemnată de soțul ei, Flavie ascultase și ea convorbirea. După ce Erling puse receptorul în furcă, spuse:

— Atâta vreme cât acest „secret al lui Sigrid” nu va deveni o chestiune de domeniul trecutului, n-o să ne putem continua în liniște cercetările noastre! Văd că avem de-a face cu surprize dintre cele mai neplăcute!

— Sunt convins că „fiara de cumnatu-meu” știe foarte bine ce caută tata. Poate chiar îi și dă o mână de ajutor! Iar acel „faimos secret” nu poate fi altceva decât un fiu sau o fiică a lui Sigrid!

— Erling, insist asupra unui lucru: pentru ca impasibilul Jan Yvarsen să-și fi pierdut capul în halul în care și l-a pierdut, trebuie să fie vorba, în mod cert, de un fiu sau o fiică, deci de un frate sau o soră vitregă a Idei și a ta. Stai un pic... Vrei să-l lăsăm pe socru-meu să ne tulbure pe toți, așa, la nesfârșit, iar noi să stăm cu brațele încrucișate? Avem o ocazie cum nu se poate mai bună să isprăvim odată povestea asta!

— Ce ocazie?

— Faptul că tatăl tău va sosi la Stockholm cu trenul următor!

— Dacă nu cumva a plecat cu mașina...

— Cu trenul sau cu mașina, poate fi lesne depistat după vechea lui valiză! Știi că nu pleacă nicăieri fără ea. Bănuiesc că o are din primii ani de practică medicală. Valiza asta, mai mult sau mai puțin burdușită, nu poate fi, totuși, purtată ceasuri în șir, în mână. Așa că va închiria o cameră la Hotelul Poștei. Asta e o altă manie a familiei voastre, căci toți Yvarsenii trageți întotdeauna la acest hotel.

— De acord. Totuși până acum, văd că n-am avansat cu nimic. Fiindcă nu se pune problema să-l rugăm să ne dea un telefon. Ar putea crede că mama nu se simte bine...

— Așa e! Nu ne-ar conveni deloc să-l auzim din nou răcniind: „Iar pisăloaga asta de Flavie? Ce mai e? Arde casa? Mi-a murit nevasta? V-ați hotărât să-mi tocmiți o gardă personală? Mă obligați să vă dau socoteală de tot de fac?” Nu, Erling, tatăl tău m-a trimis la plimbare cu o violență pe care n-am de gând s-o uit chiar atât de ușor!

— Atunci ce-i de făcut?

— Atunci, dragul meu bărbat, vom proceda astfel: și tu și eu, am ajutat un număr însemnat de suedezi. Așa că, o dată în viață, le putem cere și noi un contraserviciu.

— Ce vrei să spui?

— Că ai vindecat-o pe nevasta vânzătorului de ziare, care stă lângă noi. Eu, slavă Domnului, m-am ocupat de toți copiii lor! Acești oameni de treabă ne sunt profund recunoscători. Stai un pic să dau un telefon la chioșcul lor cu ziare și ai să vezi despre ce e vorba...

Flavie știa cum să-i ia pe oameni. Băiatul vânzătorului de ziare avea șaptesprezece ani. Fu cum nu se poate mai încântat s-o facă pe detectivul. Flavie puse curiozitatea pe care o manifesta, pe seama afecțiunii deosebite pe care o avea față de socrul ei. Băiețandru îl văzuse de multe ori pe doctorul Yvarsen, dar nu vorbise niciodată cu el; deci, cum doctorul nu-l cunoștea, habar n-avea că era urmărit. După câteva ore, detectivul amator îi și dădea raportul lui Erling, prin telefon:

— Domnule, domnul doctor Yvarsen s-a îndreptat spre Hotelul Poștei, fără să pară deloc obosit. N-a făcut de altfel decât un singur drum: la postul de Radio.

Adolescentul – care intrase odată cu Jan, în biroul de informații al postului de Radio – preciza că doctorul se oprise la ghișeu de anunțuri personale.

La celălalt capăt al firului, urmă un moment de tăcere. Erling se simți foarte stingherit: dacă băiatul auzise ceea ce voia să transmită tatăl său prin intermediul undelor? Neștiind cum să abordeze problema care totuși îl interesa în cel mai înalt grad, spuse:

— Stai puțin... Soția mea voia să te întrebe ceva în legătură cu mama dumitale... Stai să-i dau receptorul...

Ideea se dovedi excelentă; tras de limbă cu iscusință, băiețandru mărturisii că fusese izbit de faptul că doctorul Yvarsen ceruse ca anunțul să fie transmis în limbile suedeză, engleză, germană, franceză și sud-africană. În ceea ce privea textul, doctorul îl pregătise din vreme, scriindu-l pe o hârtie, dar funcționarul îl citise cu glas tare pentru a fi sigur că nu se strecurase vreo greșeală. Era vorba de cineva care avea un nume suedez, unul din acele nume celebre pe care le înveți încă de pe băncile școlii: Rholf-Harald. Un astfel de

nume atât de sonor, atât de neașteptat, îi surprinse grozav pe cei doi soți. Îi repetară amândoi, fiecare pentru sine, cu vocea pe jumătate.

— Rholf-Harald... Rholf... Harald...

Exact cum prevăzuse fratele ei că va face, Flavie strigă:

— Rholf! Numele acesta se scrie cu *h* după *R*, în vechea ortografie scandinavă! Pe vremuri, trebuie să fi fost un nume gutural... Rholf vine de la Rollon, cel care a ajuns duce al Normandiei, după ce s-a însurat în 911 cu frumoasa Gisèle, fiica lui Carol cel Simplu, regele Franței. Toată lumea, în Suedia, cunoaște numele de Rholf, după cum toată Franța îl știe pe cel de Rollon.

— Acel Rholf despre care vorbești, era fiul lui Rogwald, conducătorul Norvegiei septentrionale.

— Da. Iar cel de al doilea nume îl completează pe primul...

— Acești Harald sunt urmașii vikingilor...

— Niște oameni extraordinari!

— Da, îți mai aduci aminte de acel Harald „*Blätand*” – Dinte-albastru, regele Danemarcei?

Flavie nu se gândi cătuși de puțin ce importanță puteau avea acum aceste două nume pentru familia Yvarsen.

— Sunt două nume epatante, dragă Erling! Aproape că regret că nu l-am botezat și noi astfel pe micul Jan.

— De acord! Mai ales că mi-am mai adus aminte de un Harald, poreclit „*Härfagre*” – adică „Cel-cu-păr-frumos”.

— Trebuie să fi fost roșu și cârlionțat. O adevărată claie de păr!

— Da, numai o femeie ca Sigrîd putea cuteza să-și numească astfel copilul! De altfel avea și niște toalete cum puține femei ar fi îndrăznit să poarte!

— Da, îmi aduc aminte de rochia pe care mi-a adus-o, atunci, la balul rectorului, bătrânica aceea simpatică; era o rochie nou-nouță, făcută de un mare croitor parizian și care te făcea mai frumoasă decât zeițele și decât zânele din povești... Balul faimos la care am dansat împreună...

— Dându-i un astfel de nume fiului ei, oare ce credea Sigrîd că avea să ajungă băiatul? Rholf-Harald se potrivea de minune unui rege nordic, din vremurile de demult, dar nu unui simplu particular din zilele noastre...

— Când ești fiul unei femei ca Sigrîd, nu poți fi chiar un ins oarecare...

Flavie și Erling se lăsară purtați pe aripile trecutului, refugiindu-se o vreme în frumoasa istorie a țării lor; apoi Erling, privind undeva, în zare, fixând un punct pe care nu-l vedea decât el, rosti încet:

— Este pentru prima oară când mi se pare că Sigrîd a fost demnă de dragoste, de o dragoste care și-a pus asupra ei pecetea de neșters. Există – și asta în mod sigur – niște limite pe care se pare că omul nu le poate depăși fără primejdie. A iubi așa cum au iubit tata și Sigrîd, e tot atât de periculos ca și când te-ai duce să împlânți primele steaguri pe

---

alte planete...

— Singurul lucru care mă bucură, Erling, e că ipoteza mea, care la început te-a indignat, s-a dovedit a fi justă. Sigrid având un fiu, fără să fie măritată – ceea ce trebuie să fi fost groaznic pentru ea – a cutezat să ridice capul. Sfidând oprobriul public, a ales pentru copil numele cele mai ciudate, mai ieșite din comun. Deci, de îndată ce a adus pe lume copilul, ea i-a sfidat pe toți, dovedindu-le că Rholf-Harald era fiul unui tată și al unei mame, amândoi vikingi sută la sută...

11

— Erling! Comedia asta dintre tatăl și mama ta și dintre ei și noi trebuie să înceteze! Crede-mă, nu mai pot!

— Așa e, ai dreptate, draga mea. Dar mă vezi ducându-mă și spunându-le: „*E finita la commedia?* Puneți cărțile pe masă! Jos măștile!”?

— Erling, zău că mă dezamăgești! Eu încerc să găesc o ieșire din situația care ne dăunează tuturor, și tu îți bați joc de vorbele mele. Sigur că nu noi suntem cei mai de plâns! Dar, prin forța împrejurărilor, suntem și noi implicați în toată povestea asta. Până la urmă, o să ne trezim cufundați într-o atmosferă de coșmar, ceea ce nu e chiar lucrul cel mai plăcut pentru niște oameni care au cu totul alte preocupări!

— Da, într-adevăr! Cum părăsim laboratorul, gemem sub povara catastrofelor pe care ni le pregătește – cu întârziere – splendida noastră verișoară Sigrid. Așa că avem motive serioase să ne punem lațul de gât!

— Lațul de gât? Asta e culmea lașității și a imoralității! Încearcă să te spânzuri și ai să vezi tu ce te așteaptă din partea mea! Acum gata, am glumit destul!

— În orice caz, Flavie, m-ai învățat – contrar firii mele – că a glumi înseamnă a te destinde, iar pentru noi, destinderea e ceva mai mult decât necesar.

— Mă gândesc la una din laturile dramei legată de Sigrid: practic, știm esențialul, în timp ce deșteptul de frate-meu a dat bir cu fugiții și se străduie cât poate să se volatilizeze, ca să nu răspundă la întrebările mele.

— Bietul de el! Îmi dau seama că va trece printr-un moment foarte greu, când tu ai să...

Erling nu mai avu când să-și termine fraza, căci mama sa dădu buzna peste ei, foarte mâhnită și tulburată.

Flavie sări să-și întâmpine soacra care tremura din cap până în picioare. Erling îi luă mantoul și șalul în care se înfășurase, apoi o conduse spre canapea. Cei doi soți se așezară alături; dorința de a-și păstra măhnirea doar pentru ea, fără a-și mai necăji copiii, o părăsi brusc și Thérèse izbucni în plâns. Erling o îmbrățișă, o sărută și-i șterse obrazii uzi, cu batista lui. Încerca s-o consoleze, dar fără să sufle o vorbuliță din ceea ce știa. Ocazia i se păru deosebit de propice Flaviei: dacă nu schimbau tactica, n-aveau să mai iasă niciodată din situația asta! Așa că spuse:

— Măicuță dragă, știi cât de mult ținem la dumneata! Află că Erling se teme să-ți mărturisească adevărul; iată de ce nu discutăm cu dumneata decât lucruri lipsite de importanță. Eu însă cred că facem o mare greșală, așa că am să-ți spun eu despre ce e vorba și am să-ți-o spun în felul meu, adică de-a dreptul, fără ocolișuri. Thérèse gemu:

— Dragii mei copii! Deci v-ați dat și voi seama că tatăl vostru trece printr-o criză... Dar de ce natură? Nu știu nimic, nu-l pot întreba nimic... Singurul lucru pe care-l știu e că nu mai pot îndura situația asta! Îmi cere să stau în biroul lui, îmi mărturisește că-mi simte lipsa, dar în schimb îmi sare țandăra din orice! De ce a devenit atât de nervos, de irascibil?

— Bun, mamă, deci și dumneata și noi am constatat toate aceste lucruri... Din moment ce suntem toți trei aici, hai să încercăm să înțelegem ce se întâmplă cu tata... N-am să-ți spun că există într-adevăr, „un secret al lui Sigrid”, fiindcă ai auzit cu urechile dumitale. Jocul ăsta infernal a început chiar din clipa când ți-ai spus: „Știu, dar sunt nevoită să tac pentru ca soțul meu să nu afle că știu! Iar copiii mei – ca să fie liniștiți – nu trebuie să bănuiască importanța secretului!”

— Așa e, Flavie, ceea ce spui tu e cât se poate de adevărat! Secretul a dus, zi de zi, la fărâmițarea a tot ceea ce a dat preț vieții, fericirii noastre, a mea și a lui Jan... Ce face de trei zile la Stockholm? Știți cumva?

— Da! răspunseră într-un glas Erling și Flavie.

— Știți? Oh, slavă Domnului!

— Dumitale nu ți-a spus de ce se duce?

— Din păcate, nu! Doar câteva banalități. Dar azi-dimineață, s-a nimerit să fiu de față când a venit poștașul. Ca de obicei, am luat eu scrisorile. Printre ele se afla și o carte poștală, trimisă din Stockholm, care mi-a atras imediat atenția. Am simțit un junghi în inimă, căci iată ce scria în ea: „*La cererea dumneavoastră, domnule doctor, vă precizăm datele fixate pentru anunțul solicitat în limbile: suedeză, engleză, germană, franceză și sud-africană: «Rholf-Harald este rugat să-și dea de urgență adresa la postul de Radio Stockholm»*”. Dragii mei, ce-i cu acest nou mister? Să vorbesc cu Jan? Să-l rog să isprăvească cu ascunzișurile de acest fel cu care nu-s obișnuită? Sau dimpotrivă, să mă prefac, în continuare, că nu știu nimic? Vă implor, ajutați-mă... Nu mai pot... sunt la capătul puterilor!

— Înainte de orice, dragă mamă, liniștește-te! Încearcă să te stăpânești! Lacrimile n-au rezolvat niciodată vreo problemă! Tata ar putea afla că ai citit cartea poștală din Stockholm?

— Nu cred. Fiindcă am rugat-o pe Gerda să ducă imediat scrisorile în biroul lui Jan. Bineînțeles că am strecurat cartea poștală în mijlocul vrafului de scrisori. De ce să presupună că aș fi citit-o?

Erling spuse consternat:

— Dar, mamă, tata se va impacienta, pentru simplul motiv că ai plecat de acasă! Mai ales că asta nu-i oră de plimbare!

Thérèse schiță un biet surâs care se voia ironic:

— Credeți-mă, dragii mei, nici măcar nu va băga de seamă că nu-s acasă! Se va așeza imediat – căci am reținut zilele și orele – în fața aparatului de radio ca să asculte anunțul pe care l-a dat, mai întâi la Radio-Paris, apoi la Radio-Londra și așa mai departe. Văd că ține cu orice preț să ia legătura cu acest Rholf-Harald, cine o fi...

Flavie făcu o nutriță amuzată.

— Aceste nume, care dumitale ți se par și mai ciudate decât nouă, au aparținut odinioară șefilor vikingilor... Dumneata ți-ai petrecut copilăria și adolescența în Alsacia și nu în băncile liceelor suedeze, așa că n-ai de unde să știi...

Thérèse își privi, gânditoare, nora. De ce ținea cu tot dinadinsul să pară destinsă și veselă? La naiba cu tergiversările! Era de preferat cea mai neplăcută dintre certitudini, decât îndoiala care o chinuia atâta!

— Dragă Flavie, începu ea pe un ton hotărât, am înțeles că și tu și Erling v-ați hotărât să-mi spuneți tot ce știți. Atunci de ce în loc de adevăr, noi taine? Vreau adevărul, oricât de crud ar fi el! Adevărul despre necunoscutul pe care Jan îl caută cu atâta înverșunare!

Urmă o tăcere plină de temeri și de subînțelesuri. După care, Thérèse se ridică brusc și strigă cu o voce de nerecunoscut:

— Nu! Asta nu! Mai curând aș fi preferat să mor! Spuneți-mi că nu-i adevărat, că nu poate fi adevărat...

Erling o înconjură ușor cu brațele, voind s-o silească să se așeze. Dar crispată, Thérèse nu se lăsă clintită din loc.

— Spuneți-mi, repetă ea rugătoare, spuneți-mi că totul nu e decât un coșmar, că mă voi trezi curând, că Jan n-a... că Sigrid și cu el n-au...

Incapabilă să mai continue, se prăbuși la pieptul fiului ei, izbucnind în hohote de plâns; scăpa astfel de tensiunea în care trăia de o bună bucată de vreme. Nici Flavie, nici Erling nu puteau suporta s-o vadă într-o asemenea stare. Dar, pe de altă parte, nu era mai bine să se dezlănțuie și după asta să se simtă, în sfârșit, eliberată de povara care-o apăsa? Există în viață unele ceasuri în care orice consolare e de prisos. Numai Thérèse, ea singură, fără nici o presiune dinafară, trebuia să hotărască ce atitudine va adopta de acum încolo față de soțul ei. După un lung moment de tăcere, întrebă, în sfârșit:

— Cum ați izbutit să descoperiți acest... acest lucru? Băiatul Sigridei s-a născut înainte sau după moartea Idei?

Erling și Flavie înțelesesă imediat cât de importantă era întrebarea pentru mama lor. Măcar din acest punct de vedere puteau s-o liniștească. Așa încât – cu precauție – Flavie îi explică exact Thérèsei ceea ce voia să știe.

— Jan, crezând că Ide se prăpădise, s-a logodit cu Sigrid. Urmau să se căsătorească în curând... Ei bine, în acea epocă a fost conceput băiatul... Apoi Jan a regăsit-o pe Ide. Dar dumneata, mamă, cunoști mai bine decât noi toate aceste lucruri, spuse Flavie. Doar dumneata i-ai adus lui Jan „caietele Idei”...

— Într-adevăr... Și aș proceda și azi tot la fel! Sigrid a fost o criminală, iar Ide, nespuse de înduioșătoare în dragostea ei pentru Jan, o dragoste plină de abnegație și de suferință... Și apoi de unde era să bănuiesc că Sigrid aștepta un copil? Fiți sinceri, dragii mei copii: credeți că tatăl vostru a știut ceva?

Flavie și Erling protestară vehement, susținând că erau absolut siguri că Jan nu

bănuise niciodată nimic.

— A aflat secretul de curând... I l-a destăinuit acum câteva săptămâni, Nita Hollis, înainte de a muri...

În pofida mâhnirii, Thérèse simți o mare ușurare. Dar totodată și alte sentimente, dintre care unele ce se băteau cap în cap.

— Ah, cât o urăsc pe Sigrid! strigă ea. Chiar moartă, malefica ei domnie continuă... O urăsc! Urăsc acest băiat purtat în pânțele ei! Ei bine, da, îl urăsc pe fiul lui Sigrid!

— Și al lui Jan... spuse liniștită, Flavie!

Erling îi aruncă o privire plină de reproș. Dar Flavie continuă imperturbabilă:

— Nu e momentul să ne lăsăm dominați de ceea ce simțim. Trebuie să avem curajul să privim faptele în față și mai ales să ne străduim să evităm reacțiile impulsive și necontrolate.

— Nimeni nu mă va putea împiedica să...

— Mamă, te rog lasă-mă să isprăvesc ce am de spus, să-ți arăt situația așa cum o văd eu...

— Te ascult, spuse Thérèse, mai potolită.

— N-aș vrea să te chinuiesc. Ci doar să-ți repet că ne aflăm pe un teren instabil. Cel mai mic pas greșit riscă să dezlănțuie o catastrofă. Jan – de când a aflat de existența acestui fiu – nu mai este același. A devenit nervos, irascibil. Mîntea, gândurile par să-i umble într-o lume nevăzută, populată de fantome. Știm noi ce simte el? Singurul lucru pe care-l știm într-adevăr, e că vrea, cu orice preț, să-și regăsească fiul.

— Și după asta? strigă Thérèse cu violență. Dacă-l regăsește, va trebui să-l primim la noi, să-i vorbim, să-i surădem... O urăsc pe Sigrid, fiindcă știu că tot ce e legat de ea nu ne poate aduce decât nenorocire...

— Totuși Rholf-Harald e fiul lui Jan și fratele lui Erling...

— Oh, strigă Thérèse îndurerată, nu te credeam atât de crudă, Flavie! N-ai nici un pic de înțelegere pentru mine, nici o fărâmbă de milă?

— Dimpotrivă, mamă, sunt foarte mâhnită că sunt nevoită să-ți vorbesc astfel. Dar am socotit întotdeauna că e mult mai bine să spargi abcesul decât să-l tot cocoleșești... De ce să-l socotim pe băiat – de fapt bărbat în toată firea, fiindcă e mai mare decât Erling – vinovat de greșelile mamei sale? Nu crezi că e nedrept? Poate că a avut o copilărie și o adolescență profund nefericite. Poate că a devenit ursuz, închis în el, revoltat...

Thérèse se ridică de pe canapea.

— Trebuie să mă întorc acasă. Dacă din întâmplare, Jan mi-ar observa lipsa, i s-ar părea ciudat...

— Te însoțesc! propuse Erling.

— Sau mai curând eu, spuse Flavie sărutându-și soacra. Dar la urma urmei, de ce n-am merge toți trei?

— Sunteți foarte draguți, dragii mei copii, și vă mulțumesc. Dar simt nevoia să fiu singură. Mă simt mult prea tulburată ca să știu precis ce decizie să iau. Să accept această

nouă lovitură a soartei? Să lupt până ce Jan va renunța să-și mai caute fiul?

— Să nădăjduim, mamă, că vei alege drumul cel mai bun, spuse Flavie cu fervoare.

12

Trecuseră câteva săptămâni... Erling și Flavie se apucaseră iar de treburile lor. Îl țineau, mai mult ca niciodată, pe Jan Yvarsen, la curent cu experiențele lor. El se prefăcea că-i ascultă cu atenție, fiind convins că-i înșală și acum pe ai săi. De fapt, trăia un adevărat calvar. Sigrîd prinsese din nou viață, în mintea lui. Mereu i se părea că o revede, ba pe malul Trollhättanului, târându-se în genunchi, în fața lui și strigând: „Jan, ascultă-mă! Sven și cu mine nu suntem chiar atât de vinovați pe cât crezi! Pe tine te iubesc Jan, numai pe tine!” Ba, mai târziu, la Krittelwerk, luminoasă, pățimășă, sigură că, în sfârșit, își atinsese scopul pe care-l urmărise cu atâta tenacitate: să fie soția lui! Își amintea mereu, cu inima strânsă, de acea zi cumplită în care o alungase pentru a doua oară. Își amintea cum stătea în fața lui, deznădăjduită, distrusă, dar demnă și mândră, trecând sub tăcere – cu o voință supraomenească – singurul lucru care l-ar fi făcut s-o ierte: faptul că era mamă. Numai că orgolioasa ființă nu voia milă: voia să fie iubită de el tot atât de mult cât îl iubea ea. O dragoste mai puternică decât orice morală, decât orice îndatorire, o dragoste cu atât mai mare, mai deplină, mai minunată, cu cât credea că i se cuvine și cu cât era mai convinsă că pentru a ajunge la maxima ei înflorire avea dreptul să răvășească, să distrugă totul în calea ei, aidoma unui torent. Nu exista decât un singur leac merit să curme acel „*långtan*”, melancolie specifică neamului său, în care aluneca din ce în ce și care amenința să-l distrugă: să-l regăsească pe fiul lui Sigrîd, pe fiul lui... În ziua în care va ști cu precizie că Rholf-Harald nu suferise și că nu-i lipsise nimic, în acea zi își va regăsi liniștea. Postul de radio îl asigurase că anunțul său fusese repetat, cu regularitate, în fiecare săptămână. Încă puțin și se încheia anul. Dacă și ultima transmisie va rămâne fără răspuns, ce-i mai rămânea de făcut? Fiindcă nu mai avea la îndemână nici un alt mijloc. La gândul că poate misteriosul și inaccesibilul fiu murise îl trecură sudori reci. Nu, nu putea crede așa ceva! Nu voia să se lase cuprins de îndoială! Speranța care-l susținuse pe Tannhäuser trebuie să fi fost aidoma cu a lui! Nu credea și el, la fel ca legendarul cavalier, că într-o bună zi toiagul său va înflori?

Thérèse asista neputincioasă la toată frământarea lui Jan, frământare care îi chinuia deopotrivă și pe ea și pe copiii ei; de fapt, pe Erling și pe Flavie, fiindcă Ide – aflată în apogeul fericirii după ce se logodise cu Jorgens – habar n-avea de fratele necunoscut. Thérèse își dădea perfect de bine seama că răul care pusese stăpânire pe Jan ajunsese în punctul său culminat; ori de câte ori se afla în fața lui, avea impresia că devenise translucidă, aidoma unui geam, a unui vâl subțire sau a unei ceți ușoare care o făcea într-un fel nevăzută în ochii bărbatului ei. Trebuia neapărat să întreprindă ceva! Indiferent ce, numai să se isprăvească o dată cu felul ăsta de viață care devenise un adevărat calvar. Să

vorbească neapărat cu Erling și Flavie. În ultima vreme îi cam neglijase. Thérèse sosi deci pe neașteptate, spre bucuria tinerei perechi și a micului Jan, care nu mai voi să se dea dus de pe genunchii bunicii sale.

— Tora doarme, spuse el, așa că te rog să stai cu noi până se trezește ca s-o vezi! Nu-i așa că stai? Spune-mi, bunicuțo, când ne mai plimbăm cu Troll?

Thérèse îl sărută pe micul limbut și-i făgădui să-i îndeplinească orice dorință.

— Dar deocamdată, adăugă ea, du-te și te joacă în grădină; am ceva de vorbit cu părinții tăi...

— Bine, mă duc, dar mai întâi jură că nu pleci!

— Jur! Acum lasă-ne, scumpule!

De-abia apucă micul Jan să iasă din odaie că Thérèse le și declară, pe nerăsuflăte, lui Erling și soției sale, că era gata să facă orice, chiar să-l primească cu brațele deschise pe Rholf-Harald, numai să-l vadă pe Jan liniștindu-se.

Flavie își privi complice, soțul. Erling o apucă în brațele lui puternice pe Thérèse și o strânse la piept.

— Oh, măicuță, dacă ai ști ce mândru sunt de tine!

Flavie puse o pernă mare sub picioarele Thérèsei, apoi veni să se așeze lângă ea.

— Spune-mi, mamă, ești într-adevăr pregătită să auzi tot și mai ales să accepți tot? o întrebă ea cu o voce ușor neliniștită și plină de subînțeleșuri.

Thérèse păli. Avu brusc certitudinea că nora sa îi va dezvălui lucruri importante. Oare în mod deliberat nu voise să-i spună nimic până atunci?

— Vorbește, fata mea! porunci ea. Apoi adăugă ceva mai blând: Vă rog să nu vă temeți de nimic. Hotărârea mea e nezduncinată. Adevărul și numai adevărul mai poate salva de la destrămarea căsniciei mele și familia noastră.

— Atunci iată despre ce e vorba: am să încerc să-ți spun totul cât mai pe scurt. L-am rugat pe Erik să facă ce-o ști și să obțină unele informații, oricât de neînsemnate ar fi ele, despre Rholf-Harald. Ei bine, Erik a reușit dincolo de orice așteptări!

Thérèse scoase o ușoară exclamație. Dar, după câteva secunde, îi făcu semn Flaviei să continue.

— Am să te cruț astăzi de orice amănunte. N-am să-ți spun decât rezultatul la care a ajuns Erik, singurul de altfel, care contează.

— Și care e, mă rog, acest rezultat? întrebă Thérèse gâfâind de nerăbdare.

— După o călătorie-fulger în Transvaal și după noi cercetări, la Paris, Erik a luat urma lui Sigrid...

Flavie păru să ezite dacă să mai continue sau nu; neliniștit, Erling se apropie de mama lui, privind-o cu oarecare teamă. Oare va suporta șocul?

— Dragii mei copii, chiar nu vă dați seama cât de mult mă chinuiți cu reticențele voastre?

— Ei bine, mamă, Rholf-Harald se află doar la o sută de kilometri de aici...

— Cum? Cu neputință! Atunci de ce n-a răspuns la apelul lui Jan prin radio?

— Pentru că n-a vrut, răspuse Erling.

— N-a vrut? Deci...

— Da, mamă, poți să-ți duci gândul până la capăt. Fiul lui Sigrid bănuiește cine-l caută; or, acest lucru dovedește clar că nu vrea să aibă de a face cu un tată ivit peste noapte – ca să zic așa – după atâta amar de vreme.

— Băiatul nu știe – continuă Flavie – că Jan habar n-a avut până acum de existența lui. Așa că-l învinuiește probabil de indiferență, dacă nu cumva îl și urăște.

— Ce nerozie! strigă Thérèse. Ce-i de făcut? Cum să procedăm?

Erling sugeră:

— Deocamdată nu trebuie să-i spunem tatei nimic. Să vedem, mai întâi, cum va reacționa Rholf-Harald, să vedem ce intenții are... Cred că cea mai bună soluție ar fi să mă duc eu după el... Apoi...

Thérèse îl întrerupse cu oarecare violență:

— Nu, Erling, de treaba asta mă voi ocupa eu! Facă Domnul să găsec soluția cea mai bună! Cea care să-i facă, dragii mei copii, cât mai puțin rău lui Jan. Aveți adresa precisă unde-l pot găsi pe băiat?

— Da, ba chiar și o fotografie. Sigur că nu recentă, adăugă Flavie repede, văzând cât de uluită rămăsese Thérèse.

Caută în biroul ei și-i întinse o poză îngălbenită de vreme.

— Aici avea patru ani! Erik și-a procurat-o de la o doamnă foarte bătrână, care avusese un hotel la Paris. Îi adora pe Sigrid și pe copilul ei, așa că a păstrat fotografia în amintirea epocii când au locuit la ea. Tot ea a fost cea care a menținut legătura cu Sigrid, iar după moartea verișoarei lui Jan, cu cei care i-au crescut băiatul.

Thérèse nu mai era de mult atentă la ce-i spunea Flavie. Contempla, lacomă, fotografia pe care-o avea în față. Un băiețuș nespus de frumos, bine înfipt pe piciorușele sale, cu doi ochi mari și limpezi, cu un surâs luminos... Un fel de mic viking, sau mai curând, Jan copil... Emoționată, Thérèse își înghiți lacrimile. Trebuia să se arate tare, energică și hotărâtă, nu să se lase doborâtă de tristețe. Pe dosul fotografiei, Sigrid scrisese – cu scrisul ei frumos și ferm: „*Știu ce trebuie să devină! Știu precis ce va deveni!*” Câtă siguranță! Cât orgoliu! Oare ce va fi devenit acest copil atât de îndrăgit? Va fi împlinit nădejtile mamei sale? Thérèse murea de curiozitate să afle. În ciuda spaimei care-o cuprinsese, simți o nerăbdare aproape dureroasă, să afle... să-l vadă pe băiat...

* * *

Ceasurile serii abia se târau pentru Jan și pentru Thérèse, căci fiecare era frământat de propriile sale gânduri. Ultimul apel transmis la radio nu dăduse nici un rezultat. Jan se simțea obosit, înfrânt. Să se resemneze, să se împace cu ideea că nu-și va mai vedea niciodată fiul? Să trăiască veșnic în incertitudine, ros de remușcarea de a nu-și fi dat seama de existența lui?

În fotoliul ei, Thérèse se gândea la ziua de mâine, acel mâine plin de amenințări pe care va trebui să-l înfrunte singură. Dacă l-ar ruga pe Erling s-o însoțească? Nu, ar fi o greșeală! Intuiția ei feminină va ști mai bine s-o îndrume cum să se poarte și ce să spună.

Și iată că sosi, în sfârșit, și atât de doritul „mâine”...

După micul dejun – la care Jan bău doar o ceașcă de ceai foarte tare, refuzând sandvișurile, Thérèse îl întrebă dacă putea lua mașina. O folosea foarte rar, așa că Jan, surprins, o interogă cu privirea.

Thérèse – care detestase întotdeauna minciunile – se întoarse cu spatele ca să-i răspundă:

— Am câteva drumuri de făcut prin Stockholm... S-ar putea să mă duc să-mi văd și o prietenă. Așa că dacă nu vin la prânz, să nu te neliniștești. I-am spus Gerdei ce să-ți servească la masă.

Jan rămăsese uluit. Soția lui n-avea obiceiul să-l lase să mănânce singur! Dar până să-și vină în fire, și s-o întrebe ce se întâmplase, Thérèse părăsise odaia.

* * *

Mașina gonia cu viteză. Din când în când Thérèse se oprea și consulta o hartă. În sfârșit, iată că se ivi la orizont și orașelul Varberg¹¹³. Încetini. Inima îi bătea, mai, mai să-i sară din piept. Își simțea răsuflarea întretăiată. Un bătrân foarte țănoș, deși riduri adânci îi brăzdau chipul bronzat, se plimba încet pe marginea drumului.

— Ai putea să-mi arăți casa... casa familiei Lindval?

— Adică locuința familiei Ekeby, vrei să zici... Noi, cei din Varberg îi spunem și azi așa, deși bătrânul s-a prăpădit nu demult...

— Eu îl caut pe Rholf-Harald Lindval, izbuti să rostească Thérèse, cu glas speriat.

— Aha! Adică pe „ăl mic”...

Apoi, văzând chipul uluit al interlocutoarei, bătrânul izbucni în râs.

— Ei, așa ne-am obișnuit să-i spunem... Rholf-Harald a rămas pentru noi „ăl mic”...

Dar când ai să-l vezi, cucoană, pe flăcăul ăsta... Pun rămășag că n-ai văzut un bărbat mai frumos... Nici unul mai înalt și mai spătos. Pun, de asemenea, rămășag, că nu e numai cel mai frumos flăcău din orașelul nostru, ci eu cred – cu mintea mea proastă – că n-are pereche în toată Suedia! Adevărul e că mamă-sa era atât de frumoasă, încât îți tăia răsuflarea când o vedeai!

— Ai cunoscut-o pe mama lui?

— Te cred... Sigrid era nepoata bătrânului Ekeby. Sau strănepoata, nu mai știi nici eu bine... Era un bărbat aspru, cu care nu te înțelegeai prea ușor. Dar când nepoată-sa a

---

¹¹³ Varberg e un orașel cu vreo zece mii de locuitori. Se mai văd și astăzi, în această localitate, zidurile de întărire ridicate pe vremea dominației daneze (n. a.)

venit să stea cu copilul la el – pe atunci puștiul avea vreo patru anișori – uncheașul a început s-o facă pe dădaca. Iar când a aflat că nepoată-sa a murit, aproape că și-a pierdut mințile de durere. Atunci a început să-l răsfețe și mai tare pe „ăl mic”. I-a lăsat tot ce avea încă de pe când trăia: două vapoare mari, casa și pământurile și o grămadă de bănet... Și apoi, ca un adevărat marinar așa cum era el...

Cu gâtul uscat, cu obrajii în flăcări, Thérèse asculta ecoul unui trecut îndepărtat. Totuși, nerăbdarea de a-și duce la capăt sarcina pe care și-o asumase o făcu să scurteze povestirea bătrânului.

— Iartă-mă, spuse ea, dar mă grăbesc foarte tare. Poți să-mi spui cum ajung la casa domnului Eckeby?

— Ha! Ha! Ha! Auzi, „domnului”! Ce domnului, cucoană, Eckeby era co-mandant! Dar să nu te mai țin de vorbă... Tai tot orașul și tocmai la capăt de tot, chiar puțin mai în afara Varbergului, ai să vezi o casă mare, cenușie. Ei, acolo ai să-l găsești pe „ăl mic”.

Deși uncheașul era ros de curiozitate, aerul demn al „cucoanei”, îl obligă să se abțină și să nu mai dea curs șuvoiului de întrebări care-i stătea pe buze.

* * *

Thérèse sună și un servitor – după înfățișare, probabil un fost marinar – veni să-i deschidă. La întrebarea formulată cu glas tremurător, omul răspunse:

— Stăpânul nu-i acasă. Trebuie să fie la ferma familiei Borg. Se duce des acolo... Îi place să construiască drakaruri¹¹⁴ pentru puști...

După alt rând de căutări, Thérèse ajunse, în sfârșit, la fermă. În curtea mare, în fața unui fierăstrău electric, un bărbat înalt și blond tăia, cu multă atenție, niște scânduri subțiri, albe și frumoase. Măinile și brațele sale atingeau tot timpul primejdiosul fierăstrău. Thérèse își lăsa mașina afară și se îndreptă spre fiul lui Sigrid. Când ajunse la câțiva pași de el, îl privi intens. Era, într-adevăr, uimitor de frumos, exact așa cum fusese probabil și Jan în tinerețea lui. În sufletul Thérèsei se învălmășeau cele mai ciudate sentimente. Fiul lui Sigrid... Fiul lui Jan... Îl ura și totodată îl admira. Surprins de această prezență insolită, Rholf-Harald opri fierăstrăul, apoi se îndreptă spre Thérèse.

— Bănuiesc că ați venit la familia Borg... spuse el, cu un surâs care-i descoperi dinții albi și regulați. Să știți însă că la ora asta sunt la câmp...

— Nu... Pentru dumneata am venit...

Pe chipul frumos al lui Rholf se citi brusc neîncrederea.

— Ce doriți?

— N-am putea sta de vorbă undeva?

---

¹¹⁴ Vechile corăbii ale vikingilor (n. a.)

— Cine sunteți? Întrebă Rholf pe un ton sec, aproape agresiv.

— Sunt Thérèse Yvarsen.

Bărbatul nici nu tresări. Parcă s-ar fi așteptat să audă acest nume.

— V-a trimis „marele” doctor?

Thérèse sesiză ironia și dădu, mândră, din cap.

— Nu, am venit aici fără să-i spun nimic.

— Nu vreau să am de-a face cu familia Yvarsen. Așa că vă rog, doamnă, să plecați imediat!

— Refuz! spuse calmă, Thérèse.

Fără să-i mai acorde vreo atenție, Rholf-Harald puse din nou fierăstrăul în funcțiune. Dar, în pofida indiferenței afișate, Rholf era profund tulburat. Numai așa se poate explica faptul că, la un moment dat, cu toată atenția și îndemânarea lui, fierăstrăul îi pătrunse adânc, în brațul gol, sub mâneca pulovărului ridicată foarte sus. Îngrozită, Thérèse văzu sângele țâșnind cu putere. Scoase un țipăt scurt și se năpusti spre Rholf. Infiriera din ea se trezi brusc; își smulse eșarfa de la gât și o înnodă, cu multă dexteritate, deasupra răni care sângera din abundență.

— Lasă-mă să te leg, îi porunci ea lui Rholf, care voi să se dea înapoi. Garoul ăsta improvizat e absolut necesar pentru dumneata!

Rholf-Harald nu mai avu puterea să protesteze. Se simți, dintr-o dată, slab ca un copil. Ajunse cu greu la un copac, se sprijini de trunchiul lui, apoi se lăsă să alunece jos. Cu toată spaima care o cuprinsese, Thérèse înșfacă vesta lui Rholf și i-o puse sub cap. Băiatul închisese ochii; cu chipul alb ca zăpada, părea aproape leșinat. Nu mai era vreme de pierdut. Thérèse alergă spre fermă, strigând cât o ținea gura. Speriată, o fetiță ce se afla la primul etaj coborî val-vârtej scara și căscă ochii mari la femeia necunoscută din fața ei.

— Nu te speria, fetițo! Domnul Lindval s-a rănit la mână! De unde pot să dau un telefon?

— Păi... din salonul bunicii...

— Arată-mi unde e...

Din fericire, Thérèse obținu repede legătura cu Tjorpa. Contrar tuturor așteptărilor, în loc să-i răspundă Jan, îi răspunse Erling. Thérèse nu-și pierdu vremea cu amănunte.

— Erling, l-am găsit pe cel pe care-l căutam. Dar, din păcate, e rănit. Da, mă tem că destul de grav. Nu-mi cere acum amănunte că n-am vreme să ți le dau... Am să-ți explic mai târziu... Da, a fost atinsă serios o arteră... Să-l duc la spital sau să-l aduc la noi? Crezi că tatăl tău va vrea să facă această mică operație? Sigur, în cabinetul lui... Nu-i spune cine e rănitul, te rog! Jan va fi mult prea ocupat de pansarea răni ca să observe imediat. Da, e un risc, dar n-avem încotro... Oh, Erling, dragul meu, să dea Domnul ca totul să se termine cu bine! Cheam-o și pe Flavie. Cum? E acolo? Bun, într-o jumătate de oră sunt acasă!

Thérèse se îndreptă spre Rholf-Harald. Acesta nici nu se clinti. Între timp, fetița fermierilor, foarte isteată, dăduse fuga să-i anunțe pe vecini. Thérèse aduse mașina în curtea fermei, până aproape de rănit. Apoi, cu ajutorul vecinilor, îl așeză pe Rholf pe

bancheta din spate. Porni, conducând nebunește și concentrându-și toată atenția asupra drumului. Brusc, auzi vocea slabă a lui Rholf care-o întrebă unde-l duce.

— Mă duceți la spital?

După o scurtă ezitare, Thérèse răspunse cu teamă:

— Nu, te duc la doctorul Yvarsen, rosti ea pe un ton neutru.

— A, nu, asta nu!

— Te rog, Rholf! Nu te zbate și nu te revolta! Doctorul nu știe cine ești, așa că n-ai nici un motiv să fii îngrijorat. Dacă ții neapărat, n-am să-i spun cine ești, dar îți repet, rana asta trebuie îngrijită și cât mai repede.

— Bine... am încredere în dumneavoastră... murmură Rholf.

Apoi, slăbit, închise ochii. În mașină, se înstăpâni o lungă tăcere care nu mai fu tulburată de nici un cuvânt.

Probabil că Erling pândise sosirea mamei sale, fiindcă se afla pe peron, cam rigid și mai palid ca de obicei. Ce ciudată e soarta! Acest frate, acest fiu al lui Jan regăsit după atâta amar de vreme era, în sfârșit, în casa lor, adus de cine? Chiar de mama sa, în niște împrejurări de-a dreptul ciudate! Rholf-Harald avea să pună piciorul în casa mătușii Brita, odinioară casa mamei sale, iar acum casa tatălui său. Fără intervenția Flaviei și a mamei sale, ar fi rămas și acum pentru ei un necunoscut. Oare n-ar fi fost mai prudent? Mamă-sa era, într-adevăr, curajoasă, din moment ce și asumase riscul. Ar fi vrut s-o strângă în brațe și să-și exprime cu glas tare toată admirația și mândria în fața unui asemenea gest dezinteresat. Dar chiar atunci apăru Flavie. Reținându-și strigătul pe care asemănarea izbitoare dintre Jan și Rholf-Harald era cât pe-acți să i-l smulgă, ea rosti cu voce stăpânită:

— Totul e pregătit. Jan vă așteaptă.

Cu calm, cu precauție, își ajută bărbatul să-l susțină pe rănit până în cabinetul socrului ei.

Jan Yvarsen își pusese halatul alb și se spălase cu grijă pe mâini. Nu aruncă nici o privire celui pe care urma să-l opereze. Erling îi explicase că Thérèse, în vizită la niște fermieri, fusese de față când se petrecuse accidentul și-și asumase sarcina să-l ia cu ea pe rănit. Toată atenția lui Jan era acum concentrată asupra intervenției pe care urma s-o facă. Thérèse redeveni brusc infirmiera promptă de odinioară, ba chiar atât de promptă, încât puteai să juri că nu părăsise niciodată spitalul. Jan termină, rana fu cusută cu grijă, pansamentul făcut cu atenție. Cu un surâs plin de blândețe spuse:

— Gata! Ai fost curajos, flăcăule, căci, din păcate, nu ți-am putut face decât o anestezie locală. Fii fără teamă, rana nu va avea nici un fel de urmări și nu-ți va diminua în nici un fel forța brațului. Lucrul ar fi fost, într-adevăr, cum nu se poate mai neplăcut pentru un atlet ca dumneata.

Rănitul era încă foarte palid, dar nu părea omul ce trebuie tratat cu menajamente. Așa că, ridicându-se, se dădu jos de pe masa de operație. Jan așteptă în zadar un cuvânt de mulțumire din partea lui. În odaia vastă, glasul lui sună destul de sec:

— Ar trebui să-i fii recunoscător soției mele, prezenței sale de spirit. Nu știu ce s-ar

fi întâmplat cu brațul dumatăle, dacă ea, legându-ți-l atât de strâns, nu-ți oprea sângele. Ai avut un noroc orb că s-a aflat acolo chiar în momentul accidentului.

Thérèse trecea prin chinurile iadului. Ar fi vrut să intervină, să-i strige lui Jan adevărul în față. Dar îi făgăduise lui Rholf-Harald să nu scoată o vorbă. Acesta din urmă păru, dintr-o dată, parcă și mai înalt. Îl măsură pe Jan din cap până-n picioare, cu un dispreț fără pereche. În fața acestei comportări ciudate, chirurgul se simți mâhnit, dar și intrigat. Își privi pacientul cu atenție, drept în ochi, în ochii aceia aidoma cu ai lui. Și brusc, ca și cum ar fi fost fulgerat, își dădu seama de adevăr. Deci Thérèse îi cunoștea secretul! Cum de-l dibuise pe fiul pe care el îl căutase cu atâta ardoare, luni în șir? Și dintr-o dată avu certitudinea că Flavie și Erling îi cunoșteau și ei taina, știau cine era „necunoscutul”.

Dureros, răscolitor, cântecul Trollhättanului răsună în sufletul lui... Cântecul legat de atâta întâmplări tragice... Sigrid... Fiul lui Sigrid... urmarea unui trecut atât de îndepărtat și totuși atât de apropiat. Fiul lui Sigrid... fiul lui...

Jan se simți cuprins de amețeală și instinctiv, se sprijini de umărul Thérèsei. Deși neclintită, soția lui rămase mută, nemișcată. Numai ochii păreau să-l implore pe Rholf-Harald să pună capăt acestei tensiuni de nesuportat. Dar, fără o vorbă, Rholf se îndreptă spre ușă.

— Nu, strigă Erling, nu poți pleca astfel! N-ai dreptul să...

— N-am dreptul?

O voință neîmblânzită, o mânie vecină cu ura străluciră în ochii frumoși ai lui Rholf, ce păreau să fi căpătat dintr-o dată luciul și duritatea oțelului. Fără să arunce vreo privire celor din jur, nu se adresă decât lui Jan:

— Dar dumneata ai avut dreptul s-o părăsești pe mama? I-ai făcut mult prea mult rău ca să te mai pot ierta vreodată! Nu ți-a păsat niciodată de ea, nici de mine. Nu eram decât țânc când ai împins-o cu nepăsarea dumatăle la moarte, dar...

Brusc, Jan își veni în fire. După ce schiță un gest violent de protest, se apropie de acest fiu care se dovedea a-i fi dușman.

— Nu știi ce vorbești, băiete! Cine ți-a vârat în cap asemenea lucruri absolut absurde, neadevărate?

Se înfruntau două voințe, două energii identice.

— De ce negi faptele? Fără Kristoffer Eckeby ce s-ar fi făcut mama? Cine ar fi avut grijă de mine după ce s-a prăpădit ea? Cum aș fi avut posibilitatea să învăț, să dau examen la Facultate? Poate datorită dumatăle?

Ultimele cuvinte erau pline de un asemenea dispreț, încât Jan se simți la capătul puterii de rezistență. Rholf-Harald nu se opri. Cu o vehemență de necrezut după ce pierduse atâta strige, își continuă rechizitorul.

— Te simți jignit în vanitatea dumatăle, doctore Yvarsen! Dumneata! Jan Yvarsen cel Mare, cel Drept, cel Unic! Nu suportă să fii privit decât cu admirație, cu devoțiune! Totuși ai știut să te eschivezi de la răspunderile pe care ar fi trebuit să ți le dicteze datoria!

Ne-ai aruncat, pe mama și pe mine, fără un gest, fără un cuvânt de milă! Și ai vrea ca acum să mă gudur ca un câțel și să dau din coadă de bucurie că te văd?

Durerea pe care o simțea în braț, cumplita răscolire lăuntrică puseră capăt dârzeniei lui Rholf. Se clatină și dacă Jan n-ar fi sărit să-l prindă în brațe, ar fi căzut grămadă. Thérèse aduse repede un scaun. Apoi le făcu un semn discret lui Erling și Flaviei să iasă din odaie. Ea însăși vru să se îndepărteze pe neobservate. Ca să se poată explica între ei, tatăl și fiul trebuiau să rămână singuri. Iar ea simțea că nu-și va mai putea reține multă vreme lacrimile. Dar Rholf-Harald o apucă de mână.

— Iertați-mă, doamnă, pentru tot ce-am spus. V-am necăjit și-mi pare nespus de rău. Dumneavoastră n-aveți nici o vină...

Între timp, Jan își regăsise calmul și autoritatea. Glasul îi era trist, dar clar și precis:

— Nu știi cine e Kristoffer Ekeby, nici dacă el e cel care ți-a băgat în cap această versiune falsă și deplorabilă despre comportarea mea. Nu pe mine trebuie să mă urăști, ci pe cel care – cu voie sau fără voie – a denaturat adevărul și m-a înfățișat sub un aspect urât și inuman. Îți dau cuvântul meu de onoare că până acum câteva luni habar n-am avut că Sigrid avusese un copil!

Rholf-Harald îl privi cu ochii plini de lumină și de bunătate. Doar cu câteva fraze Jan îi spulberase mânia: era convins că acest om – tatăl său – nu era în stare de nici o lașitate. Atunci? Înțelegea din ce în ce mai puțin: căci, la rândul lui, și Kristoffer Ekeby fusese o ființă dreaptă și loială!

— Știi ce gândești, reluă Jan, cel care te-a crescut a fost, în mod sigur, un om demn de toată stima. A fost convins că o părăsisem pe mama ta, pentru că ea credea acest lucru și pentru că probabil că-l convinsese și pe el. Nu te revolta, lasă-mă să termin ce am de spus. Fii cât se poate de liniștit, fiindcă niciodată nici eu, nici ai mei, nu vom rosti un cuvânt care să lovească în dragostea față de mama ta. Vreau – foarte pe scurt – să te pun la curent, cu ceea ce trebuie să știi, ca să-ți poți da seama de niște lucruri. Prima mea soție a dispărut într-o bună zi, în hățșurile din Africa. Am crezut că se prăpădise. Eu și cu Sigrid tocmai voiam să ne căsătorim, la Krittwerk, dar, cu câteva zile înainte de nuntă, a reapărut Ide. Aceasta din urmă, după ce petrecuse o noapte de groază în junglă, din pricina spaimii suferise o amnezie totală. Mama ta era foarte mândră. Ea n-a putut suporta să mă vadă reluându-mi viața alături de Ide, față de care aș fi dat dovadă de o cruzime fără limite dacă aș fi alungat-o de lângă mine, mai ales că era grav bolnavă de inimă.

— Dar, mai târziu, după ce Ide a murit, de ce nu te-ai însurat cu mama? De ce ne-ai îndepărtat și pe ea și pe mine?

Jan avu o ușoară ezitare, fiindcă nu voia să-i spună nimic lui Rholf-Harald despre cele întâmplare în realitate. Nu voia, în nici un caz, ca fiul să condamne purtarea mamei sale. Fără să-i răspundă direct la întrebare, Jan spuse cu convingere:

— Sigrid nu mi-a vorbit niciodată despre tine. Ți-o jur și trebuie să mă crezi; n-am aflat de existența ta decât de câteva luni!

Rholf-Harald își privi tatăl. Încet, cu greu, dar și cu o senzație de ușurare, simți cum

tot universul lui fusese răsturnat. Nu știa ce va simți în seara acelei zile, a doua zi, dar în acel moment era convins că tatăl său spune adevărul și că de-acum încolo nu-l va mai putea urî niciodată. Aidoma unui copil năucit, care descoperă o comoară, trupul lui Rholf-Harald se destinse; pe chipul lui dur și rece înflori speranța, în ochii săi frumoși păru să se oglindească o fărâmă din albastrul profund al cerului și al lacurilor suedeze... Îl privi lung pe Jan, apoi o privi pe Thérèse, care nu mai încerca să-și ascundă lacrimile. Și iată că – fără a știrbi cu nimic dragostea și admirația pe care le nutrea față de mama lui – simți, fără să vrea, o senzație ciudată, necunoscută până atunci, un sentiment aproape filial, o nevoie irezistibilă de a proteja femeia ce părea atât de măhnită și mai ales atât de fragilă.

— Doamnă, nu plângeți... Vă rog mult, nu plângeți... Ce doriți să fac? sunt gata să fac orice, cu condiția să nu mai fiți atât de măhnită...

— Orice, Rholf-Harald? Thérèse surâse printre lacrimi: să știi că sunt cam pretențioasă... Ei bine, află că aș vrea nespun de mult să te simți aici ca acasă...

Jan își privea fix, fiul. Va adopta din nou aerul neîmplănit, de revoltă și de ostilitate?

— Vă făgăduiesc, în mod solemn, că voi veni să vă văd, răspunse Rholf-Harald fără nici o urmă de ezitare.

Mâna nemiloasă care strângea, ca într-un clește, inima lui Jan se destinse și această inimă – atât de greu încercată – își relua ritmul normal. Doctorului Yvarsen i se păru că cele câteva cuvinte rostite de Rholf-Harald îi dăduseră viața.

— Nu vrei să rămâi astă-seară aici și să iei masa cu noi? îl întrebă ascunzându-și cu greu sfiala care pusese stăpânire pe el: un sentiment cu totul nou, aproape ireal, pe care nu-l mai simțise niciodată până în acea zi.

— Nu...

Dar acest „nu”, n-avea în el nimic agresiv, ba dimpotrivă, avea chiar o undă de regret.

— Ce faci? Cu ce te ocupi? întrebă Thérèse pentru a umple tăcerea care amenința să se prelungească. Când sufletele au trecut prin tulburări atât de mari, de depline, de îngrijorătoare, e foarte greu să mai revii la banalitățile cotidiene.

— Cu ce mă ocup? Nu cu prea mare lucru. Mai tot timpul sunt pe mare; am două mari pasiuni: întinderile vaste și poezia.

În fața surprinderii manifestată de Jan, Rholf-Harald răspunse cu o oarecare notă de umor:

— Ți se pare ciudat? Totuși să știi că mă descurc destul de bine. Mi-am luat un pseudonim și, închipuie-ți, am găsit până și un editor care să-mi publice o culegere de poeme; ba am obținut chiar și un valoros premiu literar. Asta m-a încurajat. Mi se pare că în vers pot să-mi exprim mult mai ușor sentimentele cele mai intime. Proza cere mai multă podoare, mai multă rezervă...

În vreme ce Rholf-Harald vorbea, Thérèse se apropie de el. Instinctul ei matern o determină să ia pulsul bolnavului și să-i atingă ușor fruntea.

— Dumnezeule, ai febră! Trebuie să te culci imediat! Nu vrei totuși să mă duc să-ți pregătesc o cameră?

— Nu, aș vrea totuși să mă duc acasă. Îl am pe „bătrânul meu lup de mare”, care o face și pe servitorul și pe dădaca.

— Bine! Înțeleg. Acum te va conduce Erling, iar mâine voi trece să te văd. Ai nevoie de multă liniște ca să eviți cine știe ce complicații.

Thérèse ieși repede din birou ca să-l anunțe pe Erling. Tatăl și fiul rămaseră singuri. Vorbele deveniseră de prisos. Rholf-Harald întinse mâna, în mod spontan, tatălui său și i-o strânse îndelung. Privirea îi era gravă, dar plină de făgăduieli:

— Mă voi întoarce, spuse el simplu.

După ce mașina – condusă cu mână fermă de Erling – dispăru spre nord, Jan își îmbrățișa cu căldură soția. În această îmbrățișare puse toată dragostea, toată fierbintea lui recunoștință.

— Deci tu știai, nu-i așa? Îi șopti el la ureche.

— Da... Erling, Flavie și cu mine am ghicit până la urmă despre ce era vorba... Și atunci l-am căutat... Țineam nespus de mult, Jan, să nu te mai văd atât de deprimat, de mâhnit.

Jan nu mai ceru nici un fel de explicații, ca și cum ar fi fost un lucru cât se poate de firesc ca Thérèse să-l descopere pe acest fiu, ca și cum ar fi fost și mai firesc ca Erling și Flavie să fie la curent cu întreaga problemă.

— Știai și nu mi-ai spus nimic! Și tocmai tu ai fost cea care mi l-ai adus!

În vocea lui Jan se putea citi atâta admirație, încât Thérèse se simți răsplătită cu prisosință pentru toate chinurile îndurate timp de câteva luni de zile.

— Ești o femeie minunată, draga mea Thérèse! Mă și întreb chiar dacă am meritat dragostea unei femei ca tine...

Thérèse îi închise gura cu un sărut.

— Tu vei fi întotdeauna Jan al meu! Iar fiul tău va fi și al meu! Ce importanță mai are acum ce surprize ne mai rezervă viitorul, din moment ce vom fi întotdeauna alături?

Regăsindu-și amândoi seninătatea și deplina înțelegere de mai înainte, Jan și Thérèse, mână în mână, se așezară alături, în fața ferestrei înalte cu vitralii. Dincolo de vârfurile copacilor cu frunze ca arama, cerul părea o imensă oglindă de cristal. Departe, în zare, soarele aidoma unui uriaș glob incandescent, părea să ascundă în el făgăduiala unor seri din ce în ce mai frumoase...

6.2.

RHOLF-HARALD

Epilog

„Eu însumi care nu sunt decât un copil al încercării...”

Wilfrid Lucas,
Cavalerii Domnului

1

Scurtă și mohorâtă, toamna suedeză își și făcuse apariția în grădina de la Tjorpa. Vântul murmură printre brazi. Vânt familiar, care iarna învăluia în lunga lui jelanie casa familiei Yvarsen.

Pe aleea centrală, printre stejarii aurii și straturile rămase fără flori, Rholf-Harald, care cu trei săptămâni mai înainte își făcuse apariția în mijlocul acelei familii atât de unite, își potrivea pasul după cel al Idei. Tânăra femeie îl primise cu multă căldură pe acel frate vitreg despre care nu știuse nimic atâta vreme.

Logodna ei cu Jorgens Meldgaard, căsătoria apropiată n-o cufundaseră într-o fericire egoistă, imensa dragoste față de ai săi o făcuse să înflorească din nou – toate incertitudinile, toate ambițiile amare se risipiseră – și acum era gata să dăruiască o bună parte din această tandrețe aceluși tânăr cu nume de viking, rezervat și ascuns.

— Am impresia, spuse ea râzând, că ți-e greu să-mi spui pe nume. Că tata te intimidează un pic, mi se pare normal. Lăsând la o parte modestia, doctorul Yvarsen este o mare personalitate și trecutul s-ar putea să ți-l facă mai puțin apropiat. Cu timpul, vă veți apropia totuși unul de celălalt. Dar Erling, Flavie și mama te-au primit cu brațele deschise.

De mine ce să mai zic? Sunt atât de bucuroasă de a fi descoperit că mai am încă un frate! Mi-ar fi plăcut să copilărim împreună, să ne jucăm, să-ți mărturisesc gândurile mele...

Rholf-Harald își înalță capul. Ide îi văzu profilul, acel profil mândru, cu trăsături regulate, care amintea și de frumusețea lui Sigrid și de frumusețea lui Jan.

— Ide, răspunse cu blândețe tânărul, copilăria mea nu-mi aparține decât mie. Am fost de mic de tot un copil fără familie. Comandantul Eckeby – unchiul meu Kristoffer – n-a pretins niciodată să-mi țină loc de tată. A fost susținătorul și educatorul meu, apoi cel mai bun prieten. Am avut și câteva bucurii: o mică excursie pe mare, o furtună dezlănțuită, am văzut la marginea unei păduri o ceată de animale sălbatice, apoi un castel pe malul unui lac, într-un amurg de o rară frumusețe. Dar nu m-am jucat niciodată așa cum te-ai jucat tu. E adevărat că am fost lipsit de griji. Mă găsești romantic și nu ascund această înclinare, dimpotrivă, încă de foarte mic am simțit că venisem pe lume sub semnul fatalității.

— Nu poți uita acest lucru?

— E foarte greu, Ide! Nu mai sunt un adolescent maleabil, ci un bărbat în toată firea. M-au format anumite sentimente care mi-au împietrit inima. Am trăit vreme îndelungată cu ranchiuna în suflet și m-am obișnuit să fiu singur. Aici, la Tjorpa, toți m-au primit ca pe un fiu sau ca pe un frate. Dar totul e încă prea proaspăt... încearcă să mă înțelegi! Tu ești atât de dreaptă și de spontană! Nu pot să mă integrez fără efort în clanul vostru. Voi mă socotiți ca pe unul de-ai voștri, dar eu mă consider ca un invitat, mai exact: ca „o mobilă nouă”.

— Totul se reduce la răbdare, zilele trec repede, iar viața ne aduce până la urmă și bucurii.

O umbră fugară încețoșă ochii Idei, vântul îi lipi câteva şuvițe de păr pe obrazul atât de delicat. Clătină din cap ca și cum ar fi vrut să alunge tristețele amintiri, apoi spuse:

— Eu a trebuit să-mi smulg bucată cu bucată fericirea.

— Da, tu știi ce-i lupta, zilele negre, suferința!

— Rholf-Harald, acum sunt o femeie fericită și aș dori ca și tu să fii un bărbat fericit. Văd că ți-ai pus în minte ceva. Îmi dau seama de acest lucru, după chipul tău. Ori de câte ori tata ia o hotărâre serioasă, are privirea asta pe care o ai tu acum, privire care pare că vrea să provoace soarta. Bărbia îi devine parcă mai pătrată, mai dură, așa cum e a ta în acest moment. Nu vrei să-mi spui la ce te gândești?

Gura fermă a lui Rholf-Harald schiță un surâs.

— Probabil că țin foarte mult la tine, din moment ce-ți împărtășesc ideea mea care aproape că a devenit o idee fixă, dar care mi se pare întemeiată. În loc să aștept să aibă loc adevărata fuziune morală între... doctorul Yvarsen și mine, și să cadă barierele dintre familia ta – acel bloc compact, ca de granit – și înclinarea mea către singurătate, sunt convins că e necesar să... mă maturizez sufletește. Vreme de câteva luni, un an, poate chiar și mai mult, aș vrea să călătoresc, să văd diverse țări cu tot ce au ele mai deosebit. Nu cunosc decât Suedia și orașul Paris, unde m-am născut și pe care l-am părăsit când

eram încă foarte mic, dar unde m-am reîntors mai târziu pentru a regăsi câteva urme ale trecutului. Sunt poet, cu alte cuvinte un animal destul de rar în zilele noastre. Alte ceruri, alte peisaje m-ar inspira. Mă voi gândi la voi toți mai liber, mai detașat, fiindcă depărtarea te face mult mai obiectiv, cum eu încă n-am ajuns să fiu. De îndată ce voi pleca de la Tjorpa, îi voi trimite o scrisoare tatălui tău și cred că mă va înțelege.

— Tatăl meu! Ca și cum n-ar fi și tatăl tău! Mereu eziți să-i spui „tată”... Da, te va înțelege. Va admite că din prea multă pudoare dorești să eviți o discuție delicată. Îți mulțumesc că ai avut încredere în mine. Dar te rog să nu mă mâhnești plecând înainte de căsătoria mea.

— Când e? Peste zece zile? Sigur, pot să aștept până atunci și-ți făgăduiesc că voi fi de față la ceremonia de la biserică.

Cu un gest afectuos, Ide își strecură brațul sub cel al lui Rholf-Harald. Se strădui să-și ascundă neliniștea care o tulbura. De ce trebuia să se gândească numai la nenorociri și la primejdii? Fratele regăsit se va întoarce, dar când?

Cu trei săptămâni mai înainte, tânăra femeie nici măcar nu bănuia existența acestui nou venit. Prestigiul, seducția sa erau de așa natură, încât se impuseseră tuturor, în mod firesc. Absența lui avea să iște un mare gol mai ales în sufletul lui Jan și, mai mult ca sigur, și al Thérèsei.

Cei doi frați vitregi ajunseră la grilajul care împrejmuia proprietatea. Țipetele unui copil îi smulse brusc din gândurile lor. Tânărul Jan – Jan al doilea, cum îi spunea Rholf-Harald – apăruse la capătul unei alei care se pierdea printre brazi. Târa vesel după el o căruță mică și colorată, de lemn, făcută de un meșter de prin împrejurimi, în care o instalase pe sora sa, Tora. Fragilul vehicul se hurducăia la fiecare piatră peste care trecea. Lovindu-se de un strat de flori, se răsturnă. Trezindu-se pe neașteptate jos, Tora începuse să țipe. Din câțiva pași Rholf-Harald ajunse la ea și o luă în brațe, în vreme ce Ide încerca – însă fără prea mare succes – să-și dojenească nepotul.

— Vai, Jan, tu nu-ți dai încă seama că Tora e o fetiță foarte mică!

— Foarte mică? i-o întoarce îndrăznețul. Oho, s-o vezi ce mai merge, ba chiar și aleargă după frunzele care cad! Eu nu vreau ca sora mea să fie o curcă plouată! Și apoi de ce țipă atâta, când n-are nici măcar o vânătaie?

Jan al doilea îl privea perplex pe bărbatul înalt și frumos despre care i se spusese că ar fi unchiul său. Băiețelul nu încercase să afle cum și de ce acel unchi apăruse atât de târziu la Tjorpa. Nimeni nu-i vorbise despre el. Era una din acele istorii misterioase ale celor mari.

Tora se răsfăța în brațele salvatorului ei. Câteva lacrimi îi alunecaseră pe obraji rotunzi, dar acum nu mai plângea.

— Hai, râzi, mica mea prietenă! îi spuse Rholf-Harald.

Tora îl ascultă, ca și cum ar fi exercitat asupra ei o fascinație și, după ce-și frecă nasul minuscul cu o mână mică și murdară de pământ, își vârî căpșorul ciufulit sub brațul „uriașului cel bun”. Acesta o așeză încetișor jos și Ide o trase spre ea.

— Văd că-ți plac copiii, Rholf-Harald.

Fiul lui Sigrid dăduse dovadă de solicitudine, fără să-și trădeze nici emoția, nici tandrețea. La remarca surorii sale vitrege, fu gata să-și iasă din sărite. Nu-i plăcea să se discute despre sensibilitatea sa. Orgoliul din el ținea în frâu dragostea și efuziunile.

— Se strică timpul! zise tânărul. Duceți-vă cât mai repede în casă!

Părea teribil de grăbit să părăsească Tjorpa.

— Pe curând! spuse Ide insistentă.

— Vei fi atât de ocupată zilele astea cu nunta, încât vizita mea te va deranja.

— Nici pomeneală! strigă Ide. Chiar dacă te-aș vedea, fie și numai câteva minute, și tot aș fi mulțumită. Să știi că vei fi întotdeauna binevenit aici!

El nu răspunse. Ide își dădu seama că nimeni din familia Yvarsen nu-l va mai vedea înainte de căsătoria ei. De altfel, fratele vitreg o și luase din loc. Întorcându-se, îi surise și-i făcu un semn cu mâna, apoi, ajungând la mașina pe care o lăsase în fața casei din Tjorpa, se urcă la volan și plecă.

Abia o pornise la drum, că o perdea subțire de ploaie încețoșă peisajul. Spre seară, când ajunse pe coasta de vest, la casa lui din Varberg, ploaia, în loc să se oprească, începu să toarne cu găleata.

Acea casă veche situată într-un orașel și mai vechi avea asupra lui o putere aproape magică. Între zidurile ei groase, în camerele pline de amintiri și de trofee maritime, Rholf-Harald se străduia să închege imaginea fugară a mamei sale moartă în chip năprasnic, prinsă în mrejele unei patimi și ale unei dorințe ucigătoare.

În seara aceea, căderea înverșunată a ploii și pașii lui Magnus, servitorul – un fost matelot al unchiului său Kirstoffer – nu izbuteau să turbure tăcerea din casă, spațiul unde tânărul își ferecase visele, bucuriile și durerile.

În ciuda atașamentului său față de Sigrid, își revăzu copilăria, detașat și obiectiv. Sigur că nu putea s-o considere pe Sigrid drept o mamă-model. Era mândră de el, ca orice mamă, dar îl iubea pe fugă, între două plecări, mai ales – se gândi el cu amărăciune – numai pentru că era fiul lui Jan. Complexă, violentă ca și trecutul care o înghițise, atrăgătoare în ciuda nemăsuratului ei orgoliu, indiferentă și rece la tot ce nu avea legătură cu dragostea ei pentru Jan, nemiloasă cu cei care-i stăteau în cale, adesea generoasă, dar fascinantă în orice clipă, Sigrid era una dintre acele femei mai mult înclinată către dragoste decât maternă. Cum ar accepta astfel de femei să spună deschis că-l preferă pe soț sau pe amant și nu pe copilul pe care aceștia i-l dăruiseră? Nu e vorba de nemernicie, ci de o iubire fără margini așa cum o dovediseră de altfel și evenimentele. Cu inima chinuită de dragostea ei neîmplinită, hăituită de remușcarea de a se fi recunoscut vinovată în fața propriei sale conștiințe, cât și în ochii lui Jan, după nașterea aproape clandestină a lui Rholf-Harald, la Paris, Sigrid căutase nu o uitare imposibilă, ci un derivativ al durerii sale.

Înapoiindu-se în Suedia, își încredințase fiul, în vârstă de patru ani, comandantului Kristoffer Ekeby, o rudă destul de îndepărtată, dar sigură și avută, la care-și găsisse și ea

deocamdată un refugiu. Călătoriile sale, șederea în Canada, acea înclinare a ei către hoinăreală, îi amintiră acum lui Rholf-Harald mâhnirile sale pe care încă de mic învățase să și le ascundă. Pe această mamă atât de uimitoare, care atrăgea toate inimile ar fi vrut-o numai pentru el și tot timpul alături. Se lăsa rar pradă amintirii, ca de pildă în această seară de toamnă, pentru a se gândi la acea zi funestă în care o pierduse. Și în ajun fusese atât de frumoasă!

Bătrânul ofițer din Marina regală, comandantul Eckeby, se străduise să-l facă pe tânărul său protejat să iubească marea. Amândoi se aventuraseră pe un velier de-a lungul coastei de vest – acea Västkusten, care este pentru suedezi cea mai temperată – până la Bohuslän, ținut foarte aproape de Norvegia. Rholf-Harald și învățase să țină cârma. Vântul cu miros de iod îl îmbătase. Pândeau cu înflăcărare pe cerul limpede apariția pescărușilor. Inundată de soare, coasta părea că strălucește, iar sutele de insule și insulițe, care populează în acel loc strâmtoarea Kattegat, creau o lume de legendă. Rholf-Harald se simțea un adevărat urmaș al vikingilor. Unchiul său vorbea adesea despre acei uriași roșcovani care, lacomi de spații și de cuceriri, își conduceau drakarurile, și pe marea și pe vânt, pe marea cenușie sau albastră.

Pentru copil, acea zi de navigație și de pescuit fusese o încântare. Dar la înapoiere, Magnus, exmatelotul-servitor al comandantului, îi spusese despre un telefon pe care-l primise, și chipul bronzat al destoinicului fost matelot era atât de răvășită, încât Rholf-Harald simți o spaimă subită. Mult prea matur pentru cei câțiva ani ai săi, băiatul se gândi la mama sa. Sigrid plecase cu câteva zile mai înainte, într-o stare de exaltare neobișnuită și fără să sufle un cuvânt despre planurile sale. Înștiințat în șoaptă de către Magnus, comandantul – stăpânindu-și puternica emoție – îi spuse lui Rholf-Harald:

— Sunt obligat să plec, băiete! Poate ne vom revedea mâine!

Întrebarea plină de neliniște din ochii albaștri, larg deschiși, ai băiatului, nu primise nici un răspuns. Dar după o noapte chinuită de coșmaruri și o zi în care fiecare oră părea că nu se mai termină, răspunsul tragic veni în sfârșit să-l răscolească pe Rholf-Harald: Sigrid nu avea să mai revină niciodată. Murise. Unchiul Kristoffer aducea acasă trupul târât de curenții torentului, apoi cules de pe țârm, inert, intact, exact ca cel al unei ondine imprudente care, după ce s-a aventurat pe pământ, a fost aruncată pe mal din împărăția apelor fremătătoare și înspumate. Un pictor, atras de frumusețea locului și un marinar de pe Gota Kanal o văzuseră, de la o oarecare depărtare, pe acea femeie înnebunită, cu părul fluturând în vânt, cum se aruncase în torent.

Rholf-Harald nu află acest amănunt de la unchiul său, decât mult mai târziu. Pe moment, respectându-i sensibilitatea și imaginația de copil, comandantul îl lăsase să creadă că era vorba de un accident. Acum revedea în minte ceremonia funebră și simțea gustul amar al lacrimilor. Sigrid dispărută, vechea casă părea să se fi întunecat, ca și cum triumfătorul soare al scurtei și îmbătătoarei veri nordice n-ar mai fi pătruns în ea.

Rholf-Harald își aminti apoi de anii în care unchiul Kristoffer nu încetase să ridice în slăvi însușirile deosebite ale moartei, victimă – credea el – a indiferenței lui Jan

Yvarsen: celebrul, marele doctor Yvarsen, tatăl necunoscut al unui copil precoce, al unui adolescent care-și aroga dreptul de a-l judeca. Sigur că Jan se ducea adesea, fără știrea celorlalți, să se reculeagă la mormântul a cărui piatră nu purta decât un prenume și un nume: *Sigrid Lindval*. De câte ori nu simțise Rholf-Harald pe limba gustul amar ca fierea al urii și al ranchiunii!

Revăzu în minte imagini din viața sa de student la Stockholm, legăturile sale trecătoare cu fete plăcute, studente, manechine, starlete pe care prestața și strălucitoarea sa frumusețe bărbătească le atrăgeau ca un magnet, dar care nu-i lăsaseră decât amintirea unei plăceri împărtășite, fără înflăcărea, fără febra unei iubiri obsedante, tiranice, exclusive, așa cum o cunoscuse și o trăise Sigrid. Era oare cu puțință să atingă și el asemenea culmi? Nu cumva Sigrid *reprezenta un caz de excepție*? Rholf-Harald nu cunoștea rolul nefast pe care acea pătimașă îl jucase odinioară în Transvaal față de prima soție a lui Jan. De altfel, îi era sortit să nu cunoască niciodată acest episod. Când îl primise, Jan Yvarsen avusese tactul și puterea de a cruța memoria lui Sigrid, pustiitoare și vinovată, dar totuși atât de iubită de el.

Acum, în noaptea care începuse să coboare și care spărgea liniștea cu zgomotul nepotolii al ploii, Rholf-Harald, așezat în fața unei căni cu bere și a unei farfurii plină cu *smörgasbard* – acel amestec de pește, ouă, crudități și condimente puse toate pe felii de pâine unse cu unt, pregătite de Magnus – tânărul făcea bilanțul vieții sale din ultimii ani.

Avusese norocul de a putea trăi pe picior mare datorită averii pe care i-o lăsase unchiul său, răposatul comandant Kristoffer. Performanțele sale sportive pe mare nu mai contau. Căuta pericolul și se refugiase în poezie. Din numele său, Rholf-Harald Lindval își făcuse un pseudonim: Harald Lind. Poemele sale pe care până și tineretul cel mai modernist le aprecia în mod deosebit, erau pline de simțire. Evoca în ele legendele țării sale, iernile lungi în care vântul urla zgâlțâind obloanele, furtunile dezlănțuite din toilul verii. „Poate, își spuse el brusc nu m-am aplecat destul asupra condiției umane. Știu, încă n-am atins plenitudinea. Versurilor mele le mai lipsește ceva.”

Tânărul ținea cu înverșunare la independența sa pe care nici o femeie nu izbutise până acum să i-o stăvilească. Fetele frumoase care se scăldau pe coasta de vest, începând din mai și până la sfârșitul lui august, nu constituiau decât mici aventuri fără importanță, la fel ca și cele de la Stockholm pe vremea când era student.

O croitoreasă divorțată din Göteborg, care semăna cu celebra actriță Ingrid Thulin, izbutise să-l rețină mai mult.

Nici una dintre aceste legături nu se baza însă pe o dragoste adevărată. Atunci își mărturisi că soarta mamei sale îl speriască, că păcătuisă, pentru a spune astfel, prin teama față de un angajament pe viață, față de patima care te mână de la spate fără să-ți cruțe suferințele cumplite ale geloziei, ale așteptării sau ale despărțirii. El voia liniște, dar avea într-adevăr liniște? Nu, venise vremea să-și părăsească obiceiurile, draga lui coastă de vest – Västkusten – să renunțe o vreme la orice fel de legături și să se încredințeze neprevăzutului.

Peste zece zile, Rholf-Harald luă parte la căsătoria Idei în biserica din Troelte, amestecat printre cei câțiva vecini și prieteni ai familiei Yvarsen. Tânăra femeie, de două ori văduvă, dorise, împreună cu soțul ei, o ceremonie foarte simplă. Dacă ar fi făcut public acest eveniment, prietenii, pacienții recunoscători doctorului și somitățile care-l cunoșteau n-ar mai fi încăput în biserică. Deși lipsit de solemnitate, evenimentul nu era mai puțin emoționant.

Îmbrăcată într-o rochie de jerse de un albastru-turcoaz, cu un buchet de flori colorate în brațe, Ide părea parcă și mai blondă din pricina plasei de catifea cafenie care-i strângea pletele bălaie. Reculegerea ei îl izbi pe Rholf-Harald tot atât de mult cât și privirea plină de dragoste pe care o avea pentru ea Jorgens Meldgaard.

„După atâtea dezamăgiri și dureri prin care a trecut, Ide va fi fericită alături de acest băiat încântător, plin de sensibilitate și de devotament”, își spuse în sinea lui Rholf-Harald.

La rândul lor, Flavie și Erling, pereche perfect echilibrată, sfidând toate încercările prin care trecuseră de-a lungul anilor, aproape că te impresiona prin dragostea și bucuria așternută pe fețele lor. Spre marea lui surprindere, Rholf-Harald se trezi invidiindu-i, nu o invidie vulgară, ci mai curând un fel de nostalgie, căci își simți și mai profund singurătatea.

Faptul că vedea pentru prima oară împreună această mare familie a sa la periferia căreia trăise, să-i fi iscat oare unele remușcări? Jan al doilea îl distra într-un fel, agitându-se, trăgând-o de mânecă pe maică-sa pentru a-i atrage atenția și rostind niște adevăruri capitale:

— Spune-mi mamă, de-acum încolo vor fi tot timpul „domn și doamnă”? Și vor avea și ei copii, ca tine și ca tata?

Foarte atrăgătoare prin prospețimea ei strălucitoare, înaltă și subțire, îmbrăcată într-o rochie sobră gen tunică chinezească, Flavie surâse, recomandându-i fiului ei să fie mai reținut și mai calm.

În sfârșit, privirea lui Rholf-Harald se îndreptă asupra Thérèsei, încă frumoasă și atât de receptivă la bucuriile și la durerile fiecăruia. Rholf-Harald își aminti de tonul ei autoritar, dar totuși plin de simpatie din clipa în care găsindu-l, în sfârșit, încercase să-l facă să înțeleagă unele lucruri. Atunci Rholf-Harald se arătase atât de ostil, încât uitase și de cea mai elementară politețe.

— Nu vreau să am de-a face cu familia Yvarsen! Plecați, doamnă, plecați imediat!

Acum se simțea profund încurcat, aproape rușinat. Cum putuse rosti asemenea cuvinte? Peste un minut, când se rănise la braț din pricina surescitării, Thérèse nu se gândise decât cum să-i vină cât mai repede în ajutor. Trecuse de la acea întâmplare mai puțin de o lună de zile. Rana de la braț se închisese și nu-i lăsase decât o lungă cicatrice, poate pecetea de neșters a unei vieți noi.

Absența doctorului Yvarsen, care dispăruse la puțină vreme după ce intraseră în biserică, îi intrigase pe toți cei de față, așa cum îl intrigase și pe fiul lui Sigrid. Acesta

tresări însă când auzi orga și înțelese dorința lui Jan, care începuse să cânte un Coral de Bach. Medicul, căruia muzica îi ocupase puținul timp liber, voia să-i ofere fiicei sale acea formă înălțătoare de reculegere. Biserica se umplu de armoniile grandioase care-i însoțiseră de atâtea ori meditațiile. Acea generozitate, acea simplitate stârniră admirația lui Rholf-Harald. Trebui să facă un efort pentru a fi atent, puțin mai târziu, la cuvintele pastorului Undset. Acesta din urmă nu se mai exprima cu familiaritatea plină de căldură a predecesorului său, pastorul Lindström, martorul tinereții și al formării lui Jan și care nu s-ar fi dat în lături să amintească de un trecut unde-și dăduseră mâna atâtea mâhniri și atâtea bucurii. Domnul Undset avea vorba tunătoare, ca a lui Martin Luther. Lăuda măreția căsătoriei, nu fără a-i invita în mod abil pe părinții mirelui – odinioară atât de refractari la acea căsătorie, atât de închistați în spiritul lor de castă – la înțelegere, la indulgență și mai ales la bunătate, care constituie de fapt încoronarea carității.

Ceremonia se isprăvi. Ide și Jorgens erau de-acum legați pe viață. Retrăgându-se în penumbră, Rholf-Harald se retrase discret din biserică.

Reîntors la Tjorpa, Jan găsi scrisoarea pe care fiul lui Sigrid i-o scrisese în ajun în care îi explica motivele plecării sale, fără să-i vorbească de ruptură sau de rămas bun. Dimpotrivă, Rholf-Harald îi spunea: *„Vă voi scrie tuturor și mai ales Thérèsei, vă voi istorisi pe larg peregrinările mele. Sunt sigur că nu mă veți uita, pentru că mă voi gândi tot timpul la toți”*.

Rholf-Harald se duse să-și ia bagajele pe care le lăsase la pastor, apoi se îndreptă cu mașina spre Göteborg. Peste câteva ore un avion îl duse la Stockholm, iar de acolo se îndreptă, zburând pe deasupra Europei, spre Orientul Mijlociu, spre țări mai însorite, spre ceruri mai milostive, spre orașele zgomotoase, pline de o mulțime colorată, pentru a se cunoaște mai bine și pentru a-și defini destinul.

2

Rholf-Harald reciti scrisoarea adresată Thérèsei:

„Haifa, 24 iunie 19...

Iată-mă într-un Stat din Orient, care se deosebește de toate ținuturile pe care le-am văzut până acum unde lumina compensează murdăria și dărăpănarea. Aici totul e curat și ordonat. Cred că e a șaptea oară când îți scriu, dragă Thérèse.

Încă de anul trecut – atât față de tatăl meu și de dumneata, cât și față de Ide și de Flavie – mi-am exprimat fervoarea față de frumusețea unor peisaje, am evocat măreția ruinelor datorită cărora reînvie epopeea sau tragedia antică, farmecul câtorva orașe care n-au fost însă sluțite de civilizația modernă.

Reverii în măreția sălbatecă a Capadociei, evocarea emoțiilor, emoții în Efes, pace în munții Libanului, încântare la Palmyra, o adevărată beție pe marginea deșertului sirian, impresii complexe la Bagdad! Nefericită contrapartidă! Eu sunt mult prea nordic pentru a nu suferi din pricina mirosurilor ce emană din unele locuri; străzi pe care zac gunoaietele neridicate, miasele de ulei încins, de ceapă prăjită, de usturoi, de cârpe puse la uscat.

În Israel, însă, unde am ajuns de vreo cincisprezece zile, atmosfera e cu totul alta. Totul e curat, iar clădirile ultramoderne își dau mâna cu vechile construcții ale trecutului. Îmi trec prin minte poeme întregi, pe unele chiar le-am și așternut pe hârtie, dar până în prezent, în afară de incidentele curente ale unei călătorii pe etape, unde viața confortabilă a alternat cu una aproape nomadă, n-am putut nota nici o întâmplare menită să-mi dea peste cap planurile.

Să spun că regret? Ei bine, da! Mai mult ca sigur că sunt făcut pentru furtuni, care te obligă să lupți. Să fie asta moștenire maternă? Oare nu e absurd să mărturisesc că totul se petrece mult prea ușor? Să fiu încă mult prea naiv scriind aceste rânduri fără să mă gândesc că aș putea provoca soarta?

Dar să lăsăm deoparte toate întrebările. După Israel, probabil că mă voi duce în Egipt, dar mai sigur în Iran.”

Urmau apoi câteva fraze privitoare la cei ce locuiau la Tjorpa, la tinerii Meldgaard, care se instalaseră la nordul lacului Vänern, precum și la bătrânul Magnus pe care Thérèse se ducea din când în când la Varberg să-l vadă. Rholf-Harald îndoii scrisoarea și o vâri în picul ce purta pe el ștampila „Air Mail”. Brusuc îi veni în minte imaginea tatălui său, atât de clară, încât schiță un gest de agasare. Rholf-Harald fusese tot timpul tentat să-i spună

lui Jan „doctore” și nu „tată”. Sigur că anumite bariere nu fuseseră încă doborâte. Ori de câte ori îi scria, era concis, reticent, impersonal, în vreme ce surorii sale vitrege, cumnatei sale și mai ales Thérèsei, femeia în care Sigrid văzuse totuși o rivală, le trimitea scrisori lungi și amănunțite. Drama fusese complexă, la fel ca și cei care ani în șir fuseseră eroii ei.

Vrând să alunge aceste gânduri, care-l deranjau, se hotărî să iasă din odaia cu aer condiționat și să se ducă să pună scrisoarea la poștă. Afară, căldura îl înșfăcă nemiloasă. Cu toate că începuse a se mai obișnui cu ea, avea totuși senzația că-l ia prin surprindere. Din înaltul muntelui Carmel, unde se afla, putea să contemple orașul și rada portului. Acea priveliște nu-l plictisea niciodată. Haifa, era unul dintre minunatele exemple de tenacitate plină de curaj, de continuitate a unei rase mereu amenințată cu moartea, dar tot timpul întoarsă la viață.

O mașină mare, americană, îl atinse ușor pe suedezul distrat, care sări brusc înapoi. Deși el era vinovatul, fiul lui Sigrid, fire trufașă și destul de incomodă, se agăță de șofer și-l apostrofă vehement în limba engleză. Omul, un tânăr cu chipul bronzat, opri motorul. Îl privi pe străin cu o placiditate pe care acesta o socoti obraznică și-i răspunse, se pare că în arabă, prin câteva cuvinte care, după toate probabilitățile, se puteau traduce cam așa: „Hai, și nu mai fă atâta tărăboi!” Ca și cum ar fi vrut să întărească vorbele șoferului, o femeie ce stătea în spate deschise ușa și, aplecându-se spre suedez, îi spuse într-o engleză cu un puternic accent italian:

— Te rog să-l ierți pe șofer, domnule! E irakian, nu vorbește și nu înțelege decât limba țării sale. Bietul de el se întreabă, ca și mine, de altfel, de ce vă străduiți să vă dați atâta importanță! Văd că n-ați pățit nimic...

Tonul și cuvintele erau pline de ironie aproape insolentă. Necunoscuta făcea parte dintre acele femei sigure de puterea ei. Rholf-Harald nu zise nimic. Iată că din nou se lăsase târât de firea lui violentă, cum făcea adesea și Sigrid, fire pe care se străduia mereu să și-o reprime. Nu putu totuși să nu se uite cu deosebită admirație la tânăra femeie. Părea să aibă cam douăzeci și patru, douăzeci și cinci de ani. Zveltă și înaltă, purta o rochie de mătase imprimată cu crenguțe albe și verzi ce-i puneau în valoare pielea siefie și catifelată, aurul roșcat al pletelor ce-i ajungeau până la umăr și-i încadrau chipul îngust, cu trăsături fine, luminat de doi ochi ciudați, de o culoare nedefinită, schimbătoare, trecând de la auriu la căprui. Femeia amintea puțin de somptuoasele venețiene din secolul al XVIII-lea din pricina părului său auriu-roșcat, de grațioasele florentine atât de dragi lui Botticelli, înalte și subțiri, ca și de o altă imagine mai ireală, mai insolită. Mare amator de muzică, Rholf-Harald își spuse: „E exact ca acea peri¹¹⁵ a lui Schumann”. Da, zânele seducătoare din vechile povești persane, benefice sau malefice, care nu pot fi prinse niciodată...

Examinarea lui Rholf-Harald nu durase mai mult de treizeci de secunde. Totuși,

---

¹¹⁵ Zână la perși (n. a.)

privirea sa se adâncise cu un fel de familiaritate în ochii ciudați ai străinei. Conștient de insistența sa, el salută fără să rostească un cuvânt și se îndepărtă cu regret într-o dispoziție sufletească, destul de proastă.

Cum să se impună unei femei pe care doar o întrezărise fără a risca s-o ofenseze și fără a fi bruftuit cu asprime? Viața e plină de astfel de întâmplări: un tren sau un metrou se încrucișează cu un alt tren sau alt metrou și iață că zărești un chip care-ți stârnește curiozitatea și interesul. Întâlnești la o masă, într-un restaurant sau undeva într-un magazin, o ființă a cărei viață ai vrea s-o cunoști, dar cea mai elementară politețe te împiedică să faci vreun semn sau să rostești vreun cuvânt care ar mai putea prelungi întâlnirea. La femeie apare reveria, la bărbat dorința, dar din păcate totul se sfârșește printr-o retragere.

Rholf-Harald se gândea încă la descoperirea pe care o făcuse, urcând peste un ceas muntele Carmel, când o voce prietenoasă îl smulse din reflecțiile sale.

— Lindval sau Harald Lind! Chiar acum m-am interesat despre dumneata la hotel și sunt fericit că te-am întâlnit!

Fraza fusese rostită în engleză, limbă pe care Rholf-Harald o vorbea în mod curent, la fel cum vorbea și franceza și germana. Îi întinse repede mâna tânărului israelian care se îndreptase cu pași mari spre el.

Încă de la sosirea sa la Tel-Aviv, suedezul constatase că reputația sa de poet ajunsese pe țârmuri foarte îndepărtate. Heinz Wallach, delegat cultural, venise la el, oferindu-se să-i stea la dispoziție cu orice informație de ordin intelectual sau artistic. Datorită acestui băiat inteligent, înzestrat cu un dinamism prodigios, plecat din Europa împreună cu părinții săi, la puțină vreme după cel de al doilea război mondial, Rholf-Harald se bucurase din plin de neprevăzutul și pitorescul Israelului. Wallach bătea fără încetare drumurile acestei țări, în mașinuța lui galbenă, așa că acum, era de-a dreptul fericit că-l întâlnise pe suedez la Haifa.

— Hai să bem ceva rece la hotelul unde stau eu! zise Rholf-Harald. Pe căldura asta toridă sigur că dumneata te simți la fel de bine ca un cactus în deșert, în vreme ce eu, venit din țara zăpezilor, mă simt pur și simplu uscat ca o biată plantă!

Peste câteva minute, după ce se așezară în fața paharelor pline cu gin amestecat cu suc de portocale, Rholf-Harald întrebă:

— M-ai căutat, dragă Heinz! Aveai treabă cu mine?

— Da. Voiam să te invit la o manifestare culturală care va avea loc mâine seară. Să nu-mi spui că nu poți veni!

— Sunt liber ca aerul și voi fi cât se poate de mulțumit ca mâine seară să-ți stau la dispoziție. E vorba de o serbare cu caracter folcloric?

— Nici pomeneală! Știi că, prin originea mea, sunt foarte eclectic. Născut în Germania, a trebuit să fug de copil de acolo, părinții mei fiind constrânși să pună o distanță cât mai mare între ei și Hitler. Refugiați în partea de sud a României, ne-am tot ascuns o bucată de vreme, până când am reușit să ajungem pe pământul strămoșilor noștri.

Dar cum țara încă nu-și proclamase independența, prin câte capcane și aventuri am trecut vreme de trei ani, numai eu știu!

— Da, ai avut o copilărie grea, ca atâția dintre frații tăi de aceeași rasă și o tinerețe teribil de zbuciumată.

— Cu toate astea, sau poate tocmai din pricina asta, mi-am însușit de peste tot învățăminte folositoare. Îmi plac arta și poezia din vechea Germanie, din țările nordice, slave și latine, sunt sensibil la patrimoniul intelectual al Orientului, îmi plac poeziile persani și cărțile sacre ale Indiei. Semit fiind, regret că arabii, mari meșteri, pe vremuri, în arhitectură și în științe, ne sunt ostili. Dar sigur că există și excepții.

— Atât ca suedez, cât și datorită firii mele, sunt un pacifist convins. Ura între popoare mi se pare absurdă. După părerea mea, ea nu poate fi generată decât de patimă, de decepția în dragoste, de gelozie. Și chiar și acest gen de ură e adesea înșelător și e mai apropiat de dragoste decât s-ar crede.

— În asemenea cuvinte, regăsesc fondul unora dintre poemele dumitale.

— Mă tem că, în ochii dumitale, care ești un realist, eu par un romantic întârziat. Iartă-mi această digresiune, dragă Heinz, mi se întâmplă uneori să visez cu ochii deschiși. Seara dumitale va fi deci consacrată unor opere – proză sau poezie – ale unor scriitori universali, nu-i așa?

— Într-adevăr... Europeni de renume și mari scriitori din Orient, din vremuri îndepărtate și până în zilele noastre. Trag nădejde să-i mulțumesc pe toți cei care, la fel ca și mine, se înclină în fața geniului, indiferent de rasă. Actori profesioniști și amatori au ales diverse texte în franceză, germană, engleză, italiană, ebraică și persană. N-ai fost uitat nici dumneata. Din păcate, n-am găsit pe nimeni care să-ți poată citi unul dintre poeme în limba originală, așa că mă bazez pe dumneata să-l faci cunoscut asistenței destul de cosmopolite. Nu toți înțeleg anumite limbi, dar trebuie să-i lăsăm fiecăruia modul de exprimare. Ah, uitasem să-ți spun că beneficiile acestei serii vor contribui la construirea unui spital!

Rholf-Harald răsuca între mâinile sale lungi și expresive paharul gol. O cută a gurii sale frumos desenată trăda – de altfel ca și ochii săi albaștrii, ca marea însoțită – o vie frământare. Spuse, căutându-și cuvintele:

— Cred că-mi vei îngădui, Wallach, să-ți ofer un cec pentru această fundație. Tatăl meu e medic, așa că sunt direct interesat în această problemă. Noi avem niște spitale foarte bune și în permanentă reînnoire: fără această evoluție, nici un stat nu are dreptul să se declare cu adevărat „social”. În ceea ce privește însă participarea mea pe scenă, te rog să mă ierți, dar mă văd obligat să te refuz. Știi, e vorba de un fel de pudoare... Adevărul e că am trăit prea multă vreme singur...

Amorul său propriu îi interzicea să-și mărturisească timiditatea pe care încă din adolescență și-o tot ascundea sub o trufie aparentă sau pur și simplu printr-o atitudine rezervată. Dar Heinz, care-i cerceta cu atenție chipul, își dăduse seama de firea lui. Pentru a-i alunga stânjenea, israelianul, care era omul soluțiilor imediate, îi spuse:

— Atunci va trebui să te mulțumești cu o traducere, evident cea mai bună, în limba franceză, iar dumneata vei participa incognito. Partea proastă e că am intrat în criză de timp și că va trebui să-l oblig pe traducătorul dumitale să lucreze cu maximum de rapiditate. Apoi să găsec persoana care să-ți citească poezia... Nu-ți spun cine o va citi. Va fi o surpriză. Acum te las și mă duc să-ți dau cât mai repede versurile la tradus...

— Ești foarte misterios!

— Vei vedea mâine! La revedere!

— Numai o clipă! Aș vrea să-ți înmânez contribuția mea pentru spital, acum.

Completând cecul cu scrisul său mare, care dezvăluia o fire autoritară și independentă, Rholf-Harald simți o ușoară iritare. Detesta enigmele și în acea dimineață îl intrigaseră două: întâlnirea-fulger cu femeia cu accent italian și hotărârea neașteptată a lui Wallach în legătură cu acel poem al lui ce trebuia tradus în franceză și citit de către cine? Poetul Harald Lind ținea la unele din poemele sale mai mult decât la altele. Cu atât mai rău pentru el, fiindcă o politețe excesivă îl împiedicase să aleagă el versurile.

Heinz Wallach se îndepărtase, cu mersul său de bărbat solid și sportiv. Rholf-Harald se îndreptă spre restaurant. Se surprinse cercetându-i pe toți cei din sală, ca și cum ar fi nădăjduit să revadă încântătorul chip feminin, acel alb ca de sifed încadrat de niște superbe plete de un blond venețian.

Aceeași preocupare o avu și a doua zi, seara, în vasta sală a restaurantului, arhiplină de localnici și de străini, veniți din Ierusalim, Tel-Aviv și Haifa, ca să participe la acea frumoasă, manifestare culturală. Dar privirea lui cercetă zadarnic fiecare șir de scaune. Se așeză în sfârșit la nimereală, la capătul unui rând, dar peste cinci minute își dădu seama că cineva îl privea cu insistență. Văzu în dreapta sa o tânără care probabil că-i zărise fotografia în vreo revistă literară și deci îl „recunoscuse”. Lucru cam neplăcut pentru cineva care dorea să treacă neobservat. Tânăra – fată sau femeie – era de talie mijlocie, cu părul negru și cu niște superbi ochi mari și albaștri ce-i luminau fața bronzată. Acel fizic atât de plin de contraste, făcea din ea o frumusețe ce nu putea trece neobservată. Era îmbrăcată foarte simplu: o fustă gri de tergal și un pulover alb de mătase. La gât, avea un lănișor de aur de care atârna un porumbel, tot de aur, simbol al Sfântului Duh pe care-l prețuiau în mod deosebit protestanții. Nu avea nimic dintr-o israeliancă, deși părea să fie, în ciuda privirii sale albastre și luminoase, mai mult meridională decât o fiică a nordului. Fără prea multe fasoane, îi adresă lui Rholf-Harald un surâs. Acesta îi răspunse printr-o ușoară înclinare din cap. Surâsul îl mișcă pe tânăr – și, de ce să nu spunem adevărul? – îl măguli, liniștindu-l. Atitudinea străinei nu era nici familiară, nici provocatoare, ci doar spontană.

Rholf-Harald uită un moment acea vecinătate, atent la ceea ce se petrecea pe scena improvizată, unde începuseră a se perinda, unul după altul, interpreții.

După un frumos poem în ebraică, scris în cinstea celor ce-și apăraseră pământul cu prețul vieții lor, urmară alte și alte creații scrise în diverse limbi, iscând interesul și entuziasmul celor din sală, încântându-i și fermecându-i cu muzicalitatea versurilor.

Seara literară se dovedea a fi deosebit de reușită. Atent la ce se petrecea pe scenă, Rholf-Harald nu remarcase încă scurtele aprecieri pe care vecina sa, tânăra cu ochi albaștri, le rostea în franceză: „Epatant! Puțin cam moale! Nu înțeleg nimic, dar totul e ca o muzică! Ce ritm!” etc. Culmea e că părerile fetei erau cum nu se poate mai potrivite și într-o altă situație Rholf-Harald s-ar fi amuzat copios, numai că acum o nouă apariție pe scenă îi captivă complet atenția: o femeie tânără se ivise sub lumina ce se cernea de sus. Drept prezentare, Heinz nu rosti decât două cuvinte:

— Sabina Delfi!

Italianca cu pletele de aur roșcat – femeia pe care Rholf-Harald ar fi dat oricât s-o revadă – stătea în picioare, pe scena goală, părând și mai subțire. O tunică verde de muselină – îi plăcea verdele, care i se potrivea de minune – cădea în pliuri moi pe trupul ei flexibil. Pletele, ridicate într-un coc pe creștet, erau legate cu o panglică cu diamante. Nu mai purta nici o altă bijuterie. Timp de câteva minute, privirea sa parcurse sala plină și răcoroasă, datorită aerului condiționat. Rholf-Harald își aminti de tonul ei ironic folosit față de el doar cu o zi mai înainte. Acum, vocea ei plină și plăcută reda admirabil în italiană frumusețea versurilor din *Vita Nuova* de Dante, preamărind amintirea Beatricei. Heinz alesese unul dintre cele mai emoționante pasaje pentru a o pune în valoare, în lumina incertă, pe acea silfidă ce părea un personaj de vis.

Rholf-Harald repeta în sinea lui silabele aceluși nume, ale aceluși prenume pe care, de patruzeci și opt de ore încoace, ar fi dat oricât să le cunoască. „Sabina Delfi! își spuse el în gând. Două nume frumoase și care se potrivesc unul cu altul!” Ar fi fost dezolat dacă italianca ar fi avut un nume vulgar. Să fi fost actriță sau o femeie din înalta societate, o femeie cultivată, care călătorea pentru plăcerea ei?

După ce isprăvi recitarea, fu răsplătită cu aplauze pe care le primi ca și cum ar fi fost ceva ce i s-ar fi convenit. Probabil că știa ce putere aveau asupra publicului acele versuri atât de vechi, acea pătimașă cântare a cântărilor.

Din păcate, când a început să recite în franceză un poem al lui Peguy, i-a scăzut elanul. Se pare că trecerea de la prima la a doua poezie fusese prea bruscă. Complexitatea termenilor, ritmul sacadat, cerut de autor, s-ar fi potrivit mult mai bine vocii unui actor. Sabina a transformat poemul într-o lungă lamentație monocordă.

*„Ai pus atât de multe lințolii albe, lungi,
ce pe genunchi zac toate la fel ca niște prunci.
Ai luat atâția tineri, copii plăpânzi, frumoși,
care-au plecat la moarte stingheri, dar curajoși.
Ai pus atâtea piedici în drumul lor, ciudate.
ce nu vor fi vreodată din cale-nlăturate
de-acei copii ce-aleargă cu ochii triști și goi
spre veșnicia morții, uitați curând de noi.”*

Rholf-Harald tresări auzind remarcă vecinei sale:

— A vrut să sară de pe acoperișul unui bloc, dar a apucat-o brusc amețeala!

Aprecierea era pe cât de exactă pe atât de pitorească, dar tânăra persoană îi inspiră brusc lui Rholf-Harald o antipatie care-l făcu s-o privească într-un fel nu prea blând. Fata însă nici nu se sinchisi. Tragica melopee odată isprăvită, văzând că publicul n-o răsplătește decât din politețe cu câteva aplauze, Sabina se posomori. Anunță totuși cu un aer sfidător:

— *A șaptea pecete*, poem suedez de Harald Lind, după celebrul film al lui Ingmar Bergman.

Fiul lui Sigrid își stăpâni tresărirea. În ciuda originii sale, Sabina evocase frumos acea legendă suedeză. Lumina scăzu din ce în ce, încât femeia cu trupul ei de trestie începu să semene cu o nălucă. Poemul era una dintre creațiile preferate ale tânărului suedez. Meditase îndelung asupra prodigioaselor imagini în alb și negru ale lui Bergman, îl inspirase căutarea disperată a eroului, un vajnic cavaler pe care-l hăituiua ciurma și moartea, dar care, în ciuda tuturor eforturilor sale de a muri, se vede condamnat la lumină, la viață. Sigur că Sabina fusese puternic impresionată de acel poem care, deși tradus în franceză, își păstrase toată frumusețea și muzicalitatea. Dar felul cum îl interpretase arăta, din păcate, lipsa ei de talent. Poemul trebuia citit de un bărbat nu de o femeie, căci cerea o voce puternică, virilă. Fragila italiancă nu se pricepea și nici nu putea să-i redea nuanțele și vigoarea. De altfel, la ultimul vers Sabina păru complet epuizată. Părăsi repede scena fără a mai aștepta aplauzele datorate acum poetului și nu interpretei. Nemișcat, Rholf-Harald, pierdut în mulțime, era răvășit de cele mai ciudate și contradictorii sentimente. Tânăra de lingă el i se adresă pentru prima oară direct, spunându-i încet:

— E un poem deosebit de frumos, domnule. Ascultându-l, te gândești la o simfonie fantastică sau la o uvertură de Wagner. Fiecare idee, fiecare cuvânt mă urmăresc încă de când l-am citit pentru prima oară.

Suedezul spuse încurcat:

— Vă mulțumesc, sunteți mult prea amabilă!

— Aici nu e vorba de amabilitate, ci de sinceritate. Dar cât trebuie să fi suferit auzind un astfel de poem, recitat într-un asemenea hal! Zău dacă ăsta nu e un adevărat sabotaj!

Rholf-Harald rămase surprins de sunetul propriei sale voci, de tonul agresiv cu care-i răspunse acelei spectatoare atât de puțin îngăduitoare.

— Dacă ați fi fost în locul Sabinei Delfi, ați fi recitat mai bine?

— Eu nu sunt actriță! Ea zice că este sau, mă rog, poate că a fost...

După o scurtă pauză, tânăra franțuzoaică spori și mai mult deruta lui Rholf-Harald, adăugând:

— Fiind însă excepțional de frumoasă, Sabine Delfi i se trece cu vederea orice, nu credeți?

Rholf-Harald se văzu silit să recunoască în sinea sa perspicacitatea acelei exasperante interlocutoare. Își dădea seama că e părtinitor, dar n-avea ce face: un bărbat

târât de dorință își pierde adesea cumpătul. Chiar masacrându-i unul dintre poemele care-i plăceau cel mai mult, în ochii săi Sabina era irezistibilă, îl fermecase din prima clipă, fără nici o scăpare. De ce puteri dispunea femeia asta?

Seara literară se apropia de sfârșit. Celelalte bucăți, în proză, în ciuda valorii lor, îl lăsară pe Rholf-Harald indiferent. Ieșind din sală, a fost primul care s-a apropiat de Wallach în nădejdea că va afla unele amănunte despre Sabina. Trecând pe lângă cei doi bărbați, franțuzoica îi strigă lui Wallach un „Bravo!” cordial însoțit de un semn prietenos de mână.

— Mulțumesc! strigă Wallach în zarva din jurul lor. Când vei ajunge la Tel-Aviv să-mi dai un telefon! Vreau să vii la noi la masă. Ne va face mare plăcere și Wilmei și mie!

Wilma era soția lui Heinz. În acel moment Rholf-Harald ar fi putut să-l întrebe pe Heinz cine era acea admiratoare a sa, cum o chema și ce făcea în Israel. Numai că pe el nu-l interesau astfel de amănunte. Cu o eșarfă albă pe cap, Sabina tocmai se pregătea să iasă. Dar Wallach o opri.

— N-ai să scapi chiar atât de ușor, năluca grațioasă! spuse el.

Văzându-l pe Rholf-Harald lângă Heinz, ea se opri privind-l pe suedez cu tot atâta insistență, ca și în ajun. Numai că privirea ei acum nu mai era sfidătoare, ci dimpotrivă, rugătoare și parcă implora iertare. Acea atitudine de umilință, sinceră sau inspirată de cochetărie, o făcea pe Sabina atât de înduioșătoare, încât putea scoate lesne din minți un bărbat atât de sensibil la frumusețe, cum era suedezul.

— Haideți să luăm împreună masa de seară! sugeră Wallach încercând să înlăture tulburarea celor doi tineri. Doar voi doi și cu mine...

— Invitația mă onorează, dar nu mă socot demnă de ea. Am fost sub așteptări, ce să mai vorbim...

— Ai recitat admirabil din Dante. În privința lui Peguy, te-ai înșelat, nu ți se potrivea. Cât despre Harald Lind, aici de față, fii sigur că el nu se va plânge. Adevărata cauză a nepotrivirii dintre noi doi este modestia sa excesivă. Dacă el ar fi acceptat să-și citească poemul, nu te-am mai fi necăjit... Dar gata, haideți să uităm ce-a fost și să mergem la masă!

Sabina și Rholf-Harald nici nu doreau altceva, mai ales după ce se priviseră din nou cu o intensitate aproape dureroasă. De data asta întâlnirea lor nu avea să se termine aici. Vocea Sabine păru că vine de departe.

— Ești într-adevăr foarte amabil, Wallach, dar am să te rog să mă ierți că refuz invitația. Nu mai pot rămâne, nervii îmi sunt încordați la maximum și aș vrea să mă întorc acasă!

— Cum dorești! Bănuiesc că șoferul irakian, care are un cap ca de tâlhar simpatic, te așteaptă în mașină!

— A, domnul Wallach! Te felicit din toată inima! și consulul Franței la Ierusalim îl acapără pe Heinz.

Sabina și Rholf-Harald rămaseră față în față. Femeia zise încet:

— Nu mă așteaptă nici un tâlhar irakian. Locuiesc destul de aproape, așa că am venit pe jos.

Profitând de ocazie, Rholf-Harald spuse:

— În acest caz îngăduiți-mi să vă însoțesc, domnișoară... sau doamnă?

Ea nu răspunse la întrebare, ci doar la invitație, dând din cap afirmativ. Afară contemplant luminile orașului de la picioarele lor și portul. Ușoara briză a nopții aducea o aromă de pâine caldă și de flori ce-și deschiseseră corolele. Ici, colo, se mai vedeau trecători întârziați sau câteva perechi visând sub cerul smălțat de stele. Sabina părea să-și fi regăsit siguranța.

— Poate, riscă ea, n-am citit așa cum trebuia poemul dumitale, din pricină că nu știu absolut nimic despre țările nordice. Eu sunt o fiică a soarelui. Am trăit în Italia, în Egipt, în Grecia, iar azi, iată, s-au împlinit trei luni de când stau în Israel. De acum încolo, din cauza dumitale cred că voi avea nostalgia zăpezii și a unei ierni adevărate.

— Ești de pretutindeni și de nicăieri, strigă impulsiv Rholf-Harald, căci în toată făptura dumitale există ceva ireal, ceva care ține de legendă...

Ea își încetini pasul. El ghici că femeia surâsese, căci, cu tot semiîntunericul, văzu că obrazul alb îi era destins, aproape vesel. Uitase de eșecul și de oboseala despre care îi vorbise lui Wallach, realitate sau pretext, dorind cu ardoare să se afle singură în compania suedezului.

— Ai darul, spuse ea, de a poetiza totul.

— Acest lucru depinde de caz și de persoană.

— Heinz Wallach mi-a spus că ești singur aici. Ești singur și în viață?

Întrebarea atât de directă îl surprinse pe Rholf-Harald. El nu știa nimic despre Sabina în vreme ce ea se și informase în amănunt în legătură cu el.

— Am o... familie numeroasă, spuse el șovăind, dar cum să-ți spun? Nu mă simt prea strâns legat de ea. Sunt un fel de oaie neagră.

— Și un celibatar convins?

— Mai curând neîmblânzit... până la proba contrarie. Dar despre dumneata nu spui nimic? Ești actriță?

— Am urmat niște studii ca să devin actriță de comedie. Dar cariera mea a fost scurtă. Deocamdată am întrerupt-o.

Sabina răspunse cu unele reticențe. Apoi adăugă repede:

— Iată că am și ajuns.

Se opri în fața unei vile cu trei sau patru camere și cu o terasă deasupra unei grădini mici împrejmuită de niște ziduri înalte.

— Sunt atât de capricioasă! mărturisi ea. Uneori îmi place să stau la hotel, alteori doresc să mă retrag în dosul unor ziduri și să fiu ceasuri în șir singură.

— Ca și mine! spuse Rholf-Harald.

Sabina căută cheia de la poartă în mica poșetă din paiete de aur. Urma să dispară în

noapte și mister. Lăsând la o parte orice reticență, Rholf-Harald spuse:

— Trebuie să ne revedem. Te rog să nu mă refuzi!

— Ce te face să crezi că te voi refuza? Excesiva dumitale modestie?

— Oh, „modestia” mea nu-i decât o formă a amorului-propriu. Cu toată sinceritatea, te previn că sunt grozav de orgolios. E o moștenire din partea mamei. Orgolios și frământat de gânduri, exclusiv, absolut...

— Îți mulțumesc pentru această destăinuire, dar să știi că nu mă sperii: Vrei să luăm mâine masa împreună la mine acasă?

— Mâine?! Acum e ora unu noaptea!

— Ei bine, atunci astăzi, la ora treisprezece. La revedere, Harald Lind!

Grilajul porții se închise în urma ei. Zgomotul pașilor fu înăbușit de nisipul din alee. Rholf-Harald se întoarse încet la hotel. Stranie captivanta Sabina, fragilă și totodată cutezătoare, enigmatică și familiară, reticență și sigură de ea. Frumosul suedez o atrăgea și ea nu ascundea acest lucru. Totuși părea greu de cucerit. În ciuda atitudinii sale libere, nici o vulgaritate. Rholf-Harald se gândi la ea până ce răsări soarele. Acceptând în ajun să-i citească poemul, ea recunoscuse în el pe trecătorul irascibil pe care era cât pe-aci să-l lovească cu mașina. Probabil că Wallach îl descriesese pe om laudându-l pe poet. Deci ea știa că-l va reîntâlni. Nu fusese în stare să-i citească poemul cu prea mare înflăcărare, văzuse că nu i se potrivește, dar totuși acceptase cu toate că era sigură de eșec, numai pentru a fi iertată și a-i înlesni posibilitatea de a o cuceri. Căci și dintr-o parte și din cealaltă era vorba de o dragoste la prima vedere. Viitorul avea să arate dacă era vorba de o iubire adevărată sau doar de un capriciu, dar atât din partea Sabine, cât și a lui Rholf-Harald, sinceritatea nu putea fi pusă deocamdată la îndoială.

Fiul lui Sigrid nu se mai întrebă ce va ieși din această aventură. Se angajase în ea cu trup și suflet, așa cum se avânta odinioară pe mare, în toiul furtunii, împreună cu unchiul Kristoffer. Departe de a-l face să renunțe, dificultățile, dimpotrivă, îl ațâtau. Era și asta tot o moștenire maternă.

La ora unu, soarele încinsese zdravăn fațada vilișoarei care, în plină zi, părea cât se poate de banală. De fapt nu era decât locuința temporară a unei „nomade”. Sabina preciza acest lucru primindu-l pe Rholf-Harald într-un living-room, mobilat destul de sumar, dar unde era răcoare datorită unor ventilatoare. Tânăra femeie purta o rochie scurtă, fără mâneci, făcută dintr-o mătase subțire, de un gri deschis. Pletele îi cădeau pe gâtul de un alb ca de porțelan. O alta și-ar fi făcut un titlu de glorie din a se bronză precum coaja de nucă. Dar acea fiică a soarelui își apăra paloarea ce-i ședea atât de bine, cu diverse creme protectoare și mai ales luându-și foarte multe măsuri de protecție. De obicei ieșea numai seara, iar ziua nu mergea decât cu mașina.

După ce-i oferii invitatului său un whisky cu gheață, rupse brusc tăcerea, așa că Rholf-Harald trebui să renunțe la monologul său interior.

— Harald Lind este numele dumitale adevărat sau mai ai și altul? Întrebă ea, prefăcându-se că nu observă privirea adumbrită a înaltului și solidului viking.

— Adevăratul meu nume, răspunse el, este Rholf-Harald Lindval. Dar iartă-mă, după cum vezi, eu sunt gata să-ți satisfac curiozitatea, la urma urmelor întemeiată. Dar văd că întrebările mele rămân fără răspuns, doamnă sau poate domnișoară...

— Doamnă! Nu ți-ai dat seama chiar de la început? Căsătoria mea a fost de altfel total neinspirată. Am trecut prin unele situații de care mi-e greu să-mi aduc aminte... Dar greșeala a fost de scurtă durată, reparată printr-o despărțire de comun acord. Nu știu unde se află în momentul de față... bărbatul cu care m-am măritat, nici măcar nu știu dacă mai trăiește...

— Chiar în așa măsură te-ai îndepărtat de el?

— Păi cred că altceva nici nu merita. Mi-e silă să mă mai gândesc la acel jucător înrăit, la acea ființă josnică și ticăloasă, care m-a înșelat fără rușine.

— Când cineva are o soție ca dumneata, cum îl mai pot interesa alte femei?

— Nu mă refer neapărat la adulter. M-a înșelat în cu totul alt mod: am crezut în el și m-a dezamăgit cumplit. Dar destul despre acest subiect. Să trecem la masă!

Sunetul unui gong vesti într-adevăr că masa era gata. În timp ce începuseră a mânca, serviți de o tânără grecoaică ce era și bucătăreasă și cameristă, Sabina îl întrebă pe Rholf-Harald ce impresie îi făcuseră diferitele regiuni ale Orientului Mijlociu pe care le vizitase. Meniul era destul de amestecat: pește la grătar cu ceapă crudă, găluști de mazăre-frac cu sos piperat, *chich kebab* sau frigărui de berbec foarte apreciate în țările arabe și în Turcia, salată de castraveți cu smântână și casată siciliană. Vinul din Israel era excelent.

Rholf-Harald se învățase de luni de zile cu felurile de mâncare cele mai ciudate. Nu uitase totuși somonul, modesta scrumbie, berea și acvaritul, acel alcool foarte tare care, în zilele geroase, îți biciuie sângele. Nu se putu abține să nu vorbească despre patria sa, cu o dragoste nespusă. Sabina păru aproape geloasă, iar el se bucură de acest lucru, manifestând chiar oarecare maliție.

Tânăra femeie își aprinse o țigară, suflând fumul în aer. Rholf-Harald observase că fuma cam mult și se întrebă în sinea lui dacă pielea sa albă păstra mirosul tutunului auriu. Să-și fi dat oare seama Sabina de dorința lui pătimașă de a-i cunoaște trupul tânăr?

— Vara asta nu voi rămâne aici, zise ea pe neașteptate. Nomada din mine vrea să pornească, la drum. Doresc să văd munți, să admir nopți mai răcoroase. Măine seară voi pleca la Ispahan, în legendara cetate a Iranului, una dintre cele mai frumoase din lume.

Rholf-Harald își stăpâni o tresărire.

— Măine?!

— Da! Obişnuiesc să-mi pun imediat în practică hotărârile. Au trecut patru zile de când tot spun că vreau să plec la Ispahan. M-aș duce pentru prima oară și-mi place nespus de mult să descopăr lucruri noi.

Patru zile! Atunci încă nu-l întâlnește pe suedez. Totuși Rholf-Harald nu-și manifestă mirarea și o lăasă tot pe ea să vorbească.

— Voi pleca din Lod, aeroportul din Tel-Aviv. Mașina e închiriată, ca și casa asta. Voi rezilia contractele. Voi spune la revedere acestei țări... până când mă voi reîntoarce...

Nici eu nu știu când...

Rholf-Harald era plin de energie. Simți nevoia s-o sfideze.

— Mi-ai dat o idee, doamnă! Și eu simt dorința să cunosc Ispahanul. De ce-aș mai aștepta?

O văzu pe Sabina surâzând. Să fi contat ea pe reacția oaspetelui său? El fu aproape sigur de acest lucru. Era probabil manevra unei cochete, foarte sigură de farmecul ei, dar surâsul îi era încântător, iar ochii nemaipomenit de frumoși, de culoarea aurului vechi, exprimau o încurajare pe care ar fi fost stupid s-o ignore. Ea îi spuse cu glas scăzut:

— Cine se aseamănă se adună. Și din moment ce lucrurile stau astfel, te voi lua cu mine la Lod și vom călători împreună.

Rholf-Harald nu ridică nici o obiecție. Soarta lui era legată de soarta Sabinei. N-o dorise cu o patimă nestăpânită?

În aceeași seară, Heinz Wallach îl chemă pe Rholf-Harald la telefon. În camera sa cu aer condiționat poetul începuse să-și facă bagajele. Ridică telefonul în care vibra vocea prietenului său:

— Peste două zile mă reîntorc la Tel-Aviv. Vrei să te duc acolo, dragă Lind? Poți să stai la mine. Wilma va fi foarte fericită să te cunoască.

— Sunt profund mișcat de gestul dumitale și-ți mulțumesc. Am să trec să vă văd pe amândoi mai târziu, peste câteva luni. Da, sigur mă voi întoarce. Acum însă m-am hotărât să plec mâine în Iran. Mă ispitește Ispahanul.

O tăcere curmă pentru câteva clipe dialogul, apoi Wallach continuă pe un ton cam ciudat, cu ușoare note inchizitoriale:

— Aha! Te atrage Ispahanul! Ca și pe Sabina Delfi! Ei, ce ți-e și cu poezii așa! Cu bine! La revedere! *Chalom*, Harold Lind!

Deci Wallach știa că Sabina pleca în Iran și firește că-și dăduse imediat seama de patima pe care acea tânără o stârnise în inima suedezului. La început puțin jenat, acesta uită incidentul. Sigur că nu era decât o chestiune de nuanță...

3

Rholf-Harald către Ide Meldgaard:

„O minunăție, dragă Ide! Nu există alt termen pentru a-ți vorbi despre starea mea de spirit. Cine va putea uita bolta cerească dintre Israel și Bagdad, bolta cerească și munții dintre Bagdad și Ispahan? Iată-mă ajuns de câteva ceasuri, în orașul cel mai de seamă al Iranului, unul dintre cele mai feerice din întregul Orient. Nu-ți voi cita din O mie și una de nopți, fiindcă e clișeu cel mai uzat, e însăși banalitatea. Pe măsură ce mă voi obișnui cu frumusețea acestei «cetăți de faianță», îți voi împărtăși impresiile și încântarea mea. Mi te închipui în scurta noastră vară suedeză pe malul lacului Vänern sau în vizită la Tjorpa. Mi-ai scris în amănunt despre fericita ta viață conjugală și m-am bucurat mult. Gânduri bune tuturor.

Foarte afectuosul tău frate vitreg. R.H.L.”

Textul, foarte sumar, fusese scris pe o simplă carte poștală. Rholf-Harald își ascunsese noile sale sentimente. Dacă ar fi pomenit de Sabina, Ide și familia Yvarsen, nu s-ar fi putut abține să nu facă unele comentarii.

„Iată că cel care ținea cu atâta strășnicie la independența sa și-a găsit în sfârșit femeia visurilor sale. Oare ne va aduce o logodnică?”

Așa că Rholf-Harald o păstra pe Sabina numai pentru el, cu toate că relațiile dintre ei nu depășiseră încă stadiul prieteniei. Adevărul e că instalat de prea puțină vreme la hotelul „Ispahan”, nu cunoștea nici el orașul mai bine decât partenera sa de călătorie. Străbătuseră într-adevăr tot drumul împreună, dar ce știa el despre ea? Străină și totuși atât de apropiată. Sabina rămăsese o ființă misterioasă.

Seara, după ce mâncară, hotărâră să se întâlnească a doua zi, la zece dimineața, ca să viziteze împreună orașul. Ispahanul era plin de atâtea minunății, încât s-au înțeles să viziteze, rând pe rând, câte un cartier, o moscheie celebră, un palat.

Destins după o noapte liniștită, dar mai hotărât ca niciodată s-o cucerească pe Sabina, Rholf-Harald coborî din camera sa la ora la care trebuia să se vadă cu ea. Dar n-o întâlni. Să fi avut obiceiul de a se lăsa așteptată? Probabil că nu isprăvisese cu îmbrăcatul. După douăzeci de minute. Rholf-Harald îl rugă pe funcționarul de la recepție s-o anunțe pe doamna Delfi că era așteptată. Răspunsul celui de la recepție îl năuci.

— Doamna Delfi a plecat de peste un ceas. A sunat-o cineva la telefon. Cum era încă foarte devreme, n-am îndrăznit s-o deranjez. I-am spus persoanei care-o căuta să-mi spună mie ce avea de spus, iar eu aveam să-i strecor un bilet pe sub ușă. Când doamna a

coborât, a și apărut un automobil care s-a oprit în fața ușii. Am văzut-o urcându-se în acea mașină.

Rholf-Harald simți brusc o durere în inimă, ca o împunsătură de ac.

— Doamna Delfi nu ți-a lăsat nici un mesaj pentru mine?

— Scuzați-mă, domnule, dar ieri a fost de serviciu colegul meu când ați sosit dumneavoastră aici.

— Am sosit odată cu doamna Delfi. Numele meu e Lindval.

— A, da? Doamna m-a rugat să vă spun următoarele: că e foarte necăjită că nu se poate întâlni cu dumneavoastră, dar că e obligată să lipsească mai multe ore, dacă nu cumva chiar toată ziua. A adăugat că plecarea sa era un lucru cu totul neprevăzut.

Rholf-Harald nu numai că suportă greu acea decepție, dar fiind un bărbat orgolios și sensibil, felul de a se comporta al Sabinei îi produse o stare de agitație pe care abia și-o mai putea controla. Întrebă pe un ton pe care se strădui să-l facă să pară cât mai natural.

— Nu cumva știi în ce cartier a plecat doamna Delfi?

— Doamna nu s-a dus în oraș. Conform mesajului telefonat, trebuia să se afle înainte de prânz într-un târg din nord-vest.

Rholf-Harald obținu fără nici un fel de greutate numele târgului situat la peste o sută de kilometri de Ispahan. Mulțumi recepționarului, ca și cum lucrul n-ar fi prezentat pentru el decât un interes minor și, părăsind hotelul, se grăbi să închirieze o mașină. În splendoarea dimineții cupolele și minaretele din Ispahan străluceau ca niște uriașe pietre prețioase. În casele albe cu acoperișuri în terase, se auzea un zgomot ca un zumzet de albine. Nici o imagine, nici o senzație deosebită nu-l puteau distra pe Rholf-Harald de la gândurile sale, care deveniseră un fel de idee fixă: cu cine avea întâlnire Sabina în acea groapă uitată de Dumnezeu? Din jenă, nu-l întrebuse pe funcționarul de la recepție dacă persoana care o căutase pe doamna Delfi la telefon fusese un bărbat sau o femeie, deși era mai mult decât sigur că o căutase un bărbat. Îl rodea gelozia. Fără să se gândească la urmările faptei sale, se hotărî să se ducă după Sabina. Cum îl va primi? Va fi mirată, speriată sau supărată să se vadă supravegheată astfel? Nu mai avea nici o importanță și nu mai conta decât realitatea. Sigrid îi transmisese fiului ei acel suflet posesiv, acea înverșunare de a pune mâna cu orice preț pe ceea ce râvnea.

Urcându-se în mașina închiriată – un Ford puternic – se simți gata să străbată zile și nopți întinderile pietroase ale deșertului pentru a o regăsi pe Sabina, a o privi în ochi, a o întreba.

Ispahanul, fiind situat la mai mult de o mie de metri altitudine, în acea regiune muntoasă drumurile începuseră a se înfunda. Erau pline de așa-numitele „cuibare”, poreclă pitorească a celor mai rele fâgașuri, gropi și dâmburi, care nu se mai isprăveau. Din fericire, șoferul era foarte priceput și cunoștea la perfecție drumul. Se mărgini să remarce doar, într-o engleză aproximativă, dar pitorească:

— Prin părțile astea nu se prea practică turismul. Când te afli la Ispahan, îl degustezi, ca pe un vin bun, până la ultima picătură.

Pentru a încerca să-și înfrângă febra care-l toropea, Rholf-Harald privea peisajul pustiu și dezolant. Și totuși, acea pustietate avea o măreție a ei care-l predispunea la poezie, la genul de poezie pe care-l practica el. Munții aceia sumbri puteau fi, pentru iranieni, locul unde se ascundeau spiritele malefice, decorul legendelor milenare unde apăreau zâne ce semănau cu Sabina și care văzuseră, cu veacuri în urmă, armatele cuceritorilor și alaiurile regilor. Alexandru cel Mare călcase pe acel pământ pietros, ca și Cyrus și Darius, când supuseseră rând pe rând cetățile Pasagarda și Persepolis. Puțin mai departe peisajul începu să nu mai fie atât de bolovănos. Plopi mari, arbori specifici regiunii își oglindeau frunzele în mici izvoare. Pământul arat era plin de grâne. Târgul ce-i fusese indicat nu oferea călătorilor decât un *Tchai Khané*, un modest han unde se servea ceai.

Oameni din tribul bakhtyarizilor, unul dintre cele mai renumite din Iran, își mânau oile și caprele printre șirurile de case cu acoperișuri drepte. Trei apărători ai ondinei publice ațipiseră într-un mic post de jandarmerie.

Rholf-Harald se simți brusc derutat. Nu voia s-o jignească pe Sabina întrebându-i pe jandarmi unde ar putea-o găsi. Și totuși, asta era singura soluție. Mai mult ca sigur că tânără doamnă se afla într-una din cele câteva locuințe burgheze, înconjurată de grădini unde mirtul își împletea crengile cu răsurile și cu trandafirii. Behăitul exasperant al oilor, măcăiutul, cotcodăcitul și găgăitul păsărilor de curte începură a-l enerva pe suedez tot atât de mult, cât și neputința lui de a da de urma celei căutate. O pisică tigrată aflată în pragul unei porți începu brusc să miaune, ca și cum ar fi călcat-o cineva pe coadă, apoi străbătu ca o săgeată strada, cuprinsă de o spaimă subită.

În acel moment Rholf-Harald își pierdu echilibrul. Pământul îi fugi brusc de sub picioare. Solul tremura în vreme ce un zgomot surd venit din adâncuri părea să se întindă până departe în munți. Cu privirea încețoșată, Rholf-Harald avu impresia că și crestele munților săltau spre cer. Alergă spre capătul străzii la intrarea în târg, acolo unde își lăsase mașina și șoferul. În spatele lui oamenii începuseră să țipe. Niște ziduri se prăbușeau. Un praf alb și gros se înalță spre cer. Rholf-Harald distinse vag vocea șoferului culcat pe burtă, la vreo treizeci de metri de mașină. Trecură două minute lungi cât două ore. Pământul încetă să se mai cutremure, dar strigătele oamenilor și urletele animalelor se întetiră. Rholf-Harald se ridică năucit, se întoarse cu fața spre târg și amuți de spaimă. Cea mai mare parte a acelei mici așezări era o ruină. O crăpătură mare brăzda strada. Spre moscheie, câteva case ardeau. Șoferul își croi drum către Rholf-Harald. Spre mirarea suedezului, iranianul privea lucrurile cu multă înțelepciune.

— La noi se întâmplă adesea ca pământul să se mânia. Cred că de data asta s-a infuriat destul de rău și a zguduit multe sate. Ar fi mai bine să ne întoarcem la Ispahan!

— Dimpotrivă! strigă Rholf-Harald. Eu cred că trebuie să-i ajutăm pe răniți, pe sinistrați...

— Și pe cei câțiva morți cărora nu le mai putem fi de nici un folos? Se va ocupa de

ei Allah. Iar pentru ceilalți, ce vreți să faceți, *gentleman*! N-o să le mai puteți reda nici casele, nici pune la loc oasele care le-au fost rupte!

— N-am venit aici în plimbare! spuse exasperat suedezul.

— A, eu credeam... Știți, turiștii au uneori idei dintre cele mai ciudate.

— Voiam să mă întâlnesc cu cineva. Unde o fi acum? Te pomenești că sub dărâmături!

Rholf-Harald sări peste șanțul ce se căscase în mijlocul străzii și se aventură spre jandarmeria al cărei acoperiș se prăbușise. Din fericire, ocupanții avuseseră precauția de a se năpusti la timp afară. Și ei erau cât se poate de obișnuiți cu acel soi de nenorocire. Rholf-Harald îl abordă pe unul dintre cei trei jandarmi, cu hainele acoperite de praf și de moloz, ca și ale lui și încercă să intre în vorbă cu el.

— Ați văzut de dimineață o străină, o europeană blondă, venind cu mașina aici?

Habar n-avea cu ce fel de mașină venise Sabina, dar chiar dacă ar fi știut, tot nu i-ar fi ajutat la nimic! Jandarmul nu știa englezește și încercă să scape din mâinile celui care-l ținea în loc. Șoferul, văzându-și clientul palid de teamă, ocoli prudent crăpătura din drum și începu să alerge către clientul său, sărind peste bolovanii din strada răvășită de cutremur. Rholf-Harald repetă în engleză întrebarea pe care i-o pusese iranianului, șoferul o transmise mai departe, apoi îi traduse suedezului răspunsul jandarmului.

— Nu, *gentleman*, n-a văzut nici o femeie tânără cu plete blonde. Era ocupat cu un hoț care furase niște găini și cu proprietarul găinilor.

— Bine, dar colegii săi?

Întrebare zadarnică. Ceilalți doi jandarmi se învârteau în jurul moscheii al cărei minaret se prăbușise, dar pe care ei se străduiau s-o păzească să nu ia foc. După ce-i răspunse șoferului că nu văzuse pe nimeni, o luă la goană după ceilalți doi jandarmi, îndreptându-se către sfântul lăcaș.

— Ce se întâmplă? întrebă tulburat suedezul. Jandarmii se ocupă de pietre în loc să vadă de oameni? Răniții vor muri dacă nu-i ajută nimeni! Și nu mai există nici telefon! De altfel, se pare că firul a fost rupt. Ar trebui să înștiințați autoritățile din orașul cel mai apropiat!

— Adică din Ispahan! zise placid șoferul. Rholf-Harald închise o clipă ochii care-l usturau din pricina prafului. Îl chinuia o spaimă cumplită. Dar, copleșit de milă, își spuse că trebuia să renunțe la orice și să-i ajute pe răniți. Era singurul care putea să facă acest lucru repede și în mod eficace. Dar dacă Sabina se afla într-una din casele care fuseseră transformate într-un morman de moloz din grădinile acelea în care copacii și tufișurile ardeau? În târg nu se vedea nici o altă mașină în afară de a lui, dar suedezul își spuse că poate mașina, care o adusese, plecase. Să fi fost vorba de o întâlnire amoroasă, de o vizită sau de o capcană în care căzuse italianca?

Rholf-Harald simți cum i se puse un nod în gât. Cum putea el afla dacă splendoarea aceea de femeie se afla acolo, sub dărâmături, moartă sau schilodită? Nu va putea cunoaște cruda realitate decât după ce vor fi dezgropați morții și răniții de sub ruine.

Oricât de curajos ar fi fost, deocamdată nu putea face nimic. Simți că-i vine să urle. Inima i se umplu de o nesfârșită milă pentru nefericiții care gemeau întinși pe pământ, pentru toți cei care, cu hainele arzând, scăpaseră din casele în flăcări.

Dar gândul îi zbura întruna la imprudenta sau inconștienta Sabina. În spaima sa, nu vedea decât acel trup deosebit de frumos, zdrobit de vreun zid sau înșfăcat de mâna înghețată a morții. Dacă acea femeie pe care o dorea cu atâta ardoare îi fusese smulsă de soartă, știa că nu-și va mai reveni niciodată. În acel cumplit impas în care se găsea își dădu pe neașteptate seama de intensitatea și profunzimea sentimentelor sale. O iubea pe Sabina din toată inima, o iubea cu acea dragoste adevărată, care nu se reducea doar la atracție, doar la dorința de a o posedea. Nu, de data asta era vorba de o dragoste oarbă, nemaicunoscută până în acea clipă, o dragoste amestecată cu mânie și cu disperare. Ce treabă avusese în acel târg iranian cosit acum de aripa morții, acea ființă misterioasă, acea faptură superbă pe care o comparase chiar din prima clipă când o zărise, cu zânele din basme, cu acele personaje fascinante pe care nu le poți prinde?

— Doamne! murmură urmașul vikingilor care se crezuse ani în șir invulnerabil, la adăpost de orice iubire pătimașă. Doamne, dă-mi-l înapoi! Mi-aș da și viața ca s-o mai văd o dată!

Și, cu pumnii strânși, palid ca un mort, îi făcu un semn șoferului, se urcă iute în mașină și spuse poruncitor:

— La Ispahan! Cât poți de repede!

— Da, *gentleman*, replică șoferul, dar fără să ne spargem capetele! Fiindcă dacă pățim ceva, nu mai suntem buni de nimic.

Totuși reîntoarcerea a fost mult mai scurtă decât ducerea, cu toate că de zece ori fuseseră cât pe-acți să se dea peste cap. Serpentinele periculoase, drumul plin de gropi și de bolovani îi făceau să se zgâlțâie aproape tot atât de tare cât îi zgâlțâise și cutremurul. Numai energia și perseverența lui Rholf-Harald – care trecuse la volan în locul șoferului – îi depuse teferi pe amândoi la Ispahan. Și șoferul și clientul său se grăbiră să anunțe imediat autoritățile despre nenorocirea întâmplată. Un șir întreg de mașini, pline cu medici și surori de caritate, o porni la drum urmate de un camion al armatei, plin cu soldați ce trebuiau să ajute la scoaterea răniților de sub dărâmături.

După ce-și făcu datoria, Rholf-Harald se întoarse la hotel. Dacă Sabina nu apăruse între timp, atunci urma să se reîntoarcă la locul sinistrului și s-o caute. Acest gând îl înnebunea! În ciuda strădaniilor sale de a-și păstra cât de cât sângele rece, nu-și putu stăpâni pe deplin neliniștea care-l rodea. Funcționarul de la recepție îl privi cu o curiozitate pe care suedezul ar fi considerat-o jignitoare cu câteva ceasuri mai înainte. Apoi rosti cu neutralitatea specifică funcției sale următoarele cuvinte:

— Doamna Delfi a întrebat de dumneavoastră, domnule. S-a înapoiat acum o jumătate de oră și se află în „apartamentul” domniei sale.

„Apartamentul” era o cameră cu baie. Rholf-Harald, care până atunci avusese impresia că plutește pe o mare furtunoasă, răsuflă ușurat, fiindcă în sfârșit zărise portul.

Deci Sabina se întorsese! Sabina trăia! Îi venea să cânte de bucurie! Totuși, chiar dacă spaimele îngrozitoare, viziunile de coșmar care-l torturaseră dispăruseră, o anumită stare de rău încă persista. Sabina nu se întorsese la Ispahan pe drumul pe unde venise el, pentru că nu exista alt drum nici ca să te duci, nici ca să pleci de acolo. Chiar dacă această enigmă era de nedezlegat, ce mai conta ea acum în fața certitudinii de a fi descoperit cu câtă patimă o iubea pe tânăra femeie pe care o regăsise zdravănă și sănătoasă! Acea dimineață, tot ce se întâmplase mai târziu, poate că fuseseră niște încercări absolut necesare pentru Rholf-Harald. „Sabina, dragostea mea!” își spuse el în gând. Din politețe, ezită încă să bată la ușa ei. Sabina îl scuti însă de a-și înfrânge scrupulul, deschizând ușa și apărând în prag. Trântind ușa în urma ei, alergă spre Rholf-Harald, strigând:

— În sfârșit, iată-te! Ți-am recunoscut pasul! Mă tem că între noi s-a strecurat o neînțelegere. Sper că nu ești supărat.

Sabina găfăia ușor. Emoția o făcuse să se îmbujoreze și să i se dilate pupilele. Ciudații ei ochi aurii exprimau teamă, dar totodată și dragoste. Rholf-Harald renunță la orice combativitate, la orice discuție. Contemplând acel chip divin îndreptat spre el se simți amețit de o fericire fără margini. Doi turiști americani se îndreptau spre camerele lor. Ghicind curiozitatea pe care atitudinea sa și a Sabinei le-o stârnea celor doi, cu un gest plin de gingășie, Rholf-Harald o trase pe tânăra femeie în camera sa și, înăsprindu-și puțin glasul, zise:

— M-ai speriat de moarte, Sabina! Cu drept sau fără drept azi dimineață, informat de funcționarul de la recepție, m-am hotărât să plec să te caut acolo unde ai spus că te duci. Când a început cutremurul, am crezut că-mi pierd mințile. Mă întrebam în ce casă te afli, sub ce ruine zaci agonizând sau poate chiar moartă. A trebuit totuși să vin încoace, să spun ce s-a întâmplat și să cer ajutor...

Sabina îl privea uluită.

— Zău dacă pricep ceva! N-am auzit de nici un cutremur! Cred că te-ai înșelat în privința locului...

— Mesajul transmis prin telefon te chema într-o localitate din nord-vest...

Și Rholf-Harald rosti numele târgului unde fusese. Buzele frumoase ale Sabinei se crispară ușor. Chipul își recapătă culoarea lui sîdefie.

— Dar nu m-am dus în nord, ci în sud, spuse ea, la Komsheh! Ai fost greșit informat. De altfel, numele celor două localități se aseamănă puțin.

— Nu prea, n-au aceeași consonanță.

Rholf-Harald se frământa între perplexitate și bucurie. Sabina insistă.

— Omul de la recepție a încurcat lucrurile. De altfel, ar fi trebuit să înțeleagă, pentru că a văzut că am luat-o spre sud. Numai de acolo puteam să fiu chemată.

— De cine, iubita mea? Cred că merit acest răspuns! Prea am suferit mult ca să refuzi să-mi răspunzi!

— Nu, nu, nici pomeneală, cum o să refuz, să-ți răspund? În Egipt, unde am trăit vreme îndelungată, am cunoscut o rusoaică bătrână din vechea aristocrație, care rătăcea

dintr-o țară în alta de când o părăsise pe a sa, în 1918. Când am intrat în viață, lovindu-mă de tot soiul de dificultăți și de necazuri, această doamnă îmi mai susținea moralul, scriindu-mi din când în când. Așa am aflat că și-a găsit în sfârșit refugiul în Iran. Bolnavă, s-a oprit o zi la Komsheh. Voia să se ducă la Șiraz, dar nu și-a mai putut continua drumul din pricină că n-o mai țineau puterile și nu mai avea nici bani. Îi scrisesem din Haifa că aveam de gând să vin la Ispahan. Azi dimineață, o persoană în trecere prin oraș mi-a spus să mă duc de urgență la ea. Se simțea foarte rău și voia să mă revadă.

— Îi sunt recunoscătoare acelei bătrâne pe care n-o voi uita niciodată. Poți să mă ierți, Sabina? Am bănuțit tot soiul de lucruri... absurde, inutile.

Trăsăturile frumoase ale italiencei se destinseră. Întrebă cu glas aproape aspru:

— Ce anume ai bănuțit?

— Iartă-mă! De o sută de ori, iartă-mă! La început am crezut că te-ai dus să te întâlnești cu un bărbat. Gelozia m-a înșfăcat în ghearele ei. Apoi, când am ajuns în târgul acela unde credeam că te afli, mi-au trecut prin minte alte lucruri: m-am temut să nu fi căzut într-o capcană...

Sabina înălță din umeri cu oarecare nerăbdare.

— Cine ar fi putut să-mi întindă capcane? În afară de... persoana pe care am vizitat-o, nu cunosc nici un suflet în această țară!

Rholf-Harald îi luă amândouă mâinile. Erau reci și crispete..

— Cât ești de emoționată! zise el. I-ai adus puțină consolare acelei sărmene femei? Te mai duci s-o vezi?

— La ora asta cred că nu mai e printre cei vii.

Vocea Sabine se frânse. Adăugă făcând un efort:

— Această tristă întâlnire mi-a amintit de adolescența mea, de niște întâmplări mai mult decât neplăcute. Oh! Hai să uităm ziua asta, Rholf-Harald! Ajută-mă s-o uit!

Sabina se înmuiase. Oboseala, emoția, dragostea o făcuseră de-a dreptul înduioșătoare. Părea descumpănită. Rholf-Harald se apropie și mai mult de ea.

— Spune-mi, Sabina, mă vrei? Îmi primești dragostea?

Sabina se aruncă la pieptul lui, sprijinindu-și capul de umărul puternic. Stăpânindu-și un hohot de plâns, murmură:

— Te iubesc atât de mult! Chiar din noaptea când m-ai condus până acasă... M-ai atras din prima clipă când te-am văzut... În seara aceea, când ți-am citit atât de prost poemul, mi-ai părut atât de generos, atât de... Oh, nici nu găsesc cuvintele potrivite să mă exprim! N-am cunoscut niciodată un bărbat ca tine...

Rholf-Harald îi ridică spre el chipul frumos, ud de lacrimi. Sabina suferise crâncen în trecut. Mai târziu, sigur că avea să-i spună totul. Acuma nu nutrea altă dorință decât să-i dăruiască toată fericirea posibilă.

— Nu mai plânge! îi spuse el, înainte de a-i pecetlui gura cu un sărut.

Ea își petrecu brațele pe după gâtul bărbatului care o cucerise. Privind undeva în depărtare, își sfida amintirile, rostind:

— Să ne iubim, să trăim departe de lumea asta curioasă, de martori, într-o casă unde să nu fim decât noi doi! Mâine vom părăsi acest hotel, ne vom muta într-o căsuță și voi fi a ta, iubitele! Vreau să nu ne tulbure nimeni dragostea.

4

Rholf-Harald își întrerupsese scrisoarea pe care voia să i-o trimită lui Jan Yvarsen. Vorbea despre viața lui, ca și cum ar fi fost singur. Dorea ca dragostea lui să rămână secretă pentru cei din Suedia, pentru acel grup de oameni pe care încă nu se hotărâse să-l numească „familia mea”. Casa unui funcționar ce se mutase la Teheran era pentru el – de trei săptămâni încoace – centrul întregului univers, fiindcă în ea își trăia cu intensitate iubirea.

Casa nu avea nimic dintr-un palat. Relativ mică, era înconjurată de o grădină modestă ca întindere, dar plină de sălcii, de plopi tineri, de tufișuri înflorite din care răsăreau purpura și albul trandafirilor. Camerele erau mobilate conform gustului european, gen „La Belle Epoque”. Rholf-Harald privi aproape cu înduioșare salonul ce evoca un timp dinaintea celor două războaie mondiale, admiră perdeaua de dantelă lucrată de mână, pernele din satin *liberty* cu ciucuri din fir auriu, mobilele decorate cu flori de arum și de rochița rândunicii, vasele Gallé. Acel cadru anacronic avea să rămână pentru el cel al unei iubiri împărțășite cu cea mai vie înflăcărare.

În euforia sa, Rholf-Harald uita adesea cât de mult îl intrigase Sabina. Ca orice bărbat îndrăgostit nebunește, credea că o cunoaște pe deplin de când devenise iubita lui. Când zvăpăiată, când galeșă, era un mănunchi de contraste. Dintr-o mare înflăcărare, cădea brusc într-o stare de melancolie din care răzbătea o spaimă nebună. În unele momente – cum s-a întâmplat spre sfârșitul unei după-amieze de care Rholf-Harald își aducea aminte cu strângere de inimă – poate că Sabina se gândea că undeva prin Europa sau Orient o căuta un soț care o amăgise și de a cărui apariție suedezul se temea cumplit.

Avusese chiar tăria de a nu-i cere Sabinei nici un fel de amănunte despre acel necunoscut. Omul – căruia nu-i știa nici măcar numele – îl deranja, dar se temea să n-o mănhească pe Sabina, dacă ar fi rugat-o să-i vorbească despre el, mai ales că ei nu părea să-i mai pese câtuși de puțin de acel individ. Și apoi fericirea e atât de fragilă!

„Fericirea nu-i un fel de a trăi. E o șansă pe care o întâlnești o dată în viață. Ține-o bine în mână și strânge degetele, ca să nu-ți scape. Dacă deschizi palma, minunea își va lua zborul.”

Această idee o transpusese în noul său poem intitulat *Iubirea din Ispahan*. Și orașul și Sabina îl inspiraseră. Își continuă deci scrisoarea...

„...*Dumneata, tată, care ai meditat și ai trudit sub diverse ceruri, nu vei rămâne indiferent în fața acestui Orient de legendă. În afară de câteva clădiri moderne, Ispahanul te târăște într-un trecut îndepărtat. Vederea unei moschei, a unui palat cu cupole*

policrome în lumina din zori sau în cea din amurg, te face să uiți prezentul și creează din nou feeria fastuoasă din vremea marelui șah Abbas, care și-a avut aici capitala. Pe vremea lui în întreaga Europă aveau loc tulburări sângeroase: sfârșitul secolului al XVI-lea, tragic și rafinat, primii douăzeci și nouă de ani din secolul al XVII-lea, zguduiți de conflictele religioase dintre catolici și protestanți, războiul sub numele de Războiul de treizeci de ani... Aici era liniște deplină, confort, plăcere de a trăi, cu excepția bineînțeles a hoșilor și a vagabonzilor, care erau spânzurați. În afară de aceste pedepse neînsemnate, n-a existat nici unul dintre masacrele dezlănțuite de o ură oarbă cum au fost cele din Europa și pedepsite atât de crâncen de dragul nostru Occident!

Cum să-ți descriu tot ce-mi place în acest oraș? Prima impresie e că te afli într-o oază în mijlocul unui pustiu întins. Și iată că dintr-odată îți apare în fața ochilor o cetate plină de grădini și de havuzuri ce strălucesc în soare, o mare de culori dintre cele mai potolite între care predomină galbenul și albastrul turcoaz. Moscheea regală a șahului Abbas, palatul unui Ali-Kapu – de unde odinioară prinții se uitau la jucătorii de polo, căci acest sport atât de drag englezilor este de origine persană – par îmbrăcate în email.

Monumentul e unul din cele mai majestuoase, dar și cele mai prețioase, tot atât de gingaș ca și un bibelou. Nu pot să ți le enumăr pe toate, dar te rog să mă crezi că nu voi uita niciodată Piața Regală cu havuzurile sale, admirabil proporțională.

Imaginează-ți, în acest spațiu, cortegiile strălucitoare de odinioară. Cineva mi-a spus că în ciuda acestei măreții, unele piețe din orașele italiene sunt și mai uluitoare, mai ales cele din Roma...”

* * *

Acel „cineva” se înțelege că era Sabina. Rholf-Harald nu voia să pornească pe panta mărturisirilor. Două mâini calde îi acoperiră ochii. El protestă râzând. Retrăgându-și mâinile, Sabina se aplecă să-l sărute.

— Scrii un poem? îl întrebă ea.

— Da, am scris unul. Ți-l voi citi de îndată ce va fi gata.

Sabina privi atent hârtia albăstruie acoperită cu litere de neînțeles pentru ea. Vocea îi deveni insistentă.

— Scrii o scrisoare? În suedeză? Cui o scrii?

— Doctorului Yvarsen...

Rholf-Harald ezită, apoi adăugă:

— Tatăl meu, o somitate medicală de renume internațional.

— E curios, dar să știi că nu m-am gândit niciodată la părinții tăi.

— Ți-am mai spus, fără să-ți dau amănunte, că mama e moartă. De ce această indiferență în legătură cu rudele mele, iubito?

— Nu e vorba de indiferență! Detest ideea că tu ai putea iubi niște oameni pe care eu nu-i cunosc.

— Iubita mea, află că și eu simt cam același lucru în ceea ce te privește.

— Eu, cel puțin, nu mai am pe nimeni. Tu ești totul pentru mine. Dar spune-mi, de ce tatăl tău, acel medic renumit, se numește Yvarsen, iar tu Lindval? N-a vrut să te recunoască?

— E vorba de niște neînțelegeri cumplite. Nu vreau să vorbesc acum despre asta. Totuși, pentru că ești curioasă, mi se pare firesc să știi unele lucruri. Iată-ne deci ajunși și la capitolul mărturisirilor! Dar pe moment, am să te rog totuși să mă lași să termin scrisoarea. N-am pomenit nimic despre tine. Asta e secretul meu.

Fără să vrea Sabina îi oferise lui Rholf-Harald prilejul unui schimb de confidențe care poate că aveau să le lămurească soarta.

Tânăra se duse să se sprijine de fereastra a cărei draperie fusese trasă deoparte. Privirea îi rătăci dincolo de grădina ale cărei miresme ajungeau până la Zayande Rud, un râu cu apă mică, peste care erau aruncate câteva poduri deosebit de frumoase. Pe malul opus, țesătorii de covoare își înmuiau în apa râului ultimele lor creații, ca să mai atenueze culorile prea vii și să confere covorului o patină de vechime. Sabina reveni lângă Rholf-Harald chiar în clipa în care acesta vârâse scrisoarea în plicul destinat poștei „par avion”.

— Dă-i-o lui Hassan! zise ea.

Hassan era singurul servitor lăsat de proprietar în casă, ca s-o păzească și să aibă grijă de ea. Seara se întorcea în oraș, la nevastă-sa, care era spălătoreasă. Sabina continuă:

— Hassan a pregătit masa. Ne vom servi singuri, ca de obicei. E amuzant, și află că-mi place grozav această viață de boemă. Dar ție?

— De ce-mi mai pui această întrebare de prisos?

Înainte de a scutura clopoțelul de bronz pentru a-l chema pe Hassan, Rholf-Harald o luă pe Sabina în brațe.

— Zâna mea, frumoasa mea, murmură el, minunea mea misterioasă!

Pentru a doua oară, după trei săptămâni, Sabina îl punea din nou în fața unei enigme. Îi dăruise trupul, era ferm convins că-i dăruise și inima, dar trauma sufletului ei, viața pe care o dusesese, trecutul, nu, nu i le dăruise.

După masa alcătuită din castraveți cu iaurt, vinete umplute cu carne tocată și o prăjitură cu miere. Sabina și Rholf-Harald se întinseră pe un maldăr de covoare, proaspăt ieșite din atelier, care nu trecuseră încă prin procedeele de învechire artificială. Nimeni nu vedea acea pereche de pe terasa înconjurată de un zid suficient de înalt pentru a o ascunde de privirile curioase ale vecinilor ce aveau obiceiul să doarmă afară în lunile de vară cu toate că altitudinea făcea ca nopțile să fie destul de răcoroase. Dar luna și stelele erau atât de frumoase, încât întreceau în splendoare bolțile celor mai faimoase palate.

Rholf-Harald se ridică sprijinindu-se în cot. Culcată cu fața în sus, Sabina visa, nemișcată. Îndrăgostitul își trecu degetele prin pletele sale risipite pe mătasea întunecată a pernei.

— Vrei să-ți vorbesc despre mine! zise el. Ei bine, am să-ți povestesc marea, cumplită, dureroasă și inegalabilă iubire dintre Sigrid Lindval și Jan Yvarsen.

Îi istorisi tot ceea ce știa – căci credea că știe tot – despre acel tumultuos roman. Totuși nu avea să afle niciodată până la ce extreme o împinsese dragostea pe Sigrid, făcând din ea o criminală. Relată incidentele, măhnirile sale de copil mai mult singur, momentele sale de bucurie, apoi istorisi ultimele episoade: întâlnirea lui cu Jan Yvarsen, efortul său de a se integra în acea familie ce-i fusese atâta vreme străină. Din ce în ce mai curioasă, furată de acea povestire, Sabina se întorsese cu fața spre el. Rholf-Harald îi vorbi despre clocotul torentului Trollhättan și despre furtunile de pe coasta Kattegat. Fiecare dintre cuvintele lui trădau profunda lui dragoste pentru Suedia și admirația fără margini pentru frumoasa lui mamă care murise. Auzea la un pas de el răsuflarea Sabinei. Noaptea, care-și întinsese aripile, estompa trăsăturile iubitei sale, deși luna strălucea în toată splendoarea ei. În penumbra feerică, nu se distingeau decât pletele ei de aur roșcat și ovalul palid al feței. Sabina oftă ușor.

— Tu ai avut în copilărie și perioade fericite. Eu am fost lipsită de așa ceva.

— Nu sunt eu lângă tine, pentru a te despăgubi de toate aceste lipsuri? Fii sinceră, iubita mea, așa cum am fost și eu cu tine!

Sabina se hotărî să lase deoparte orice reticență. Spuse încet:

— M-am născut la Alexandria...

— În nordul Italiei? E vorba de Alessandria, nu-i așa?

— Nu, e vorba de Alexandria din Egipt. Mama și-a avut și ea romanul ei, dar romantismul a trebuit să cedeze locul realismului. Era o femeie deosebit de frumoasă și se trăgea dintr-o veche familie venețiană, tradiționalistă și cumplit de săracă. S-a îndrăgostit de un tânăr ziarist, bun de gură și frumos, care era sigur că-și va croi un viitor strălucit. Părinții mamei s-au opus la această căsătorie din pricină că pretendentul era fiul unei femei întreținute. De îndată ce a devenit majoră, mama a fugit cu alesul inimii ei, care a devenit corespondentul unui ziar italian în Egipt. S-au căsătorit și, bineînțeles că respectabila familie din Veneția a rupt orice legătură cu fugara. Încetul cu încetul dragostea tatei s-a năruit odată cu iluziile pe care și le făcuse în legătură cu strălucita sa carieră. Nu făcea nimic decât să vegeteze în Egipt. Între timp, anumite evenimente survenite în Anglia au dat câmp liber ambițiilor sale, numai că ceea ce voia să facă el era foarte periculos. Fiind însă un om nechibzuit, primejdia nu l-a speriat. Tocmai atunci guvernul fascist se hotărâse să invadeze Abisinia. Tata și-a zis că un reportaj senzațional, privind dedesubturile acestei afaceri, putea interesa multe țări europene și mai ales pe americani. Știa că cenzura fascistă îi va opri articolele și atunci a găsit mijlocul de a le trimite în mod clandestin. Chiar și numai atât și era de-ajuns ca să fie prost văzut de autoritățile militare. Dar el merse și mai departe, apucându-se să facă propagandă antifascistă printre soldați. Unii, foarte demoralizați de acel război nedrept, dezertară. Trecură în Sudanul egiptean și tata avu prevederea de a fugi împreună cu ei. Denunțat, dacă ar fi fost prins, trebuia judecat de Curtea Marțială și pedepsit în mod exemplar...

Sabina făcu o scurtă pauză. Rholf-Harald îi completă fraza:

— ...Închisoarea pe viață sau cel mai sigur condamnarea la moarte.

— Da. A pierdut deci partida în care s-a angajat cu atâta cutezanță. Reîntors la Alexandria, s-a văzut pe drumuri. Ziarul la care lucrase nu l-a mai primit, temându-se de represaliile celor de la Roma. Am cunoscut sărăcia de mic copil. Tata a încercat diverse slujbe, mai ales pe cea de interpret pentru turiști. Odată, pe când traversa Nilul cu o vechitură de vapor, nava s-a scufundat în fața orașului Luxor. Rămasă singură, mama, care era o femeie de gust, s-a apucat să facă rochii pentru doamnele din înalta societate egipteană. Datorită ei, am trăit amândouă fără prea mari bucurii, dar și fără datorii. De foarte tânără, cred că aveam vreo șaisprezece ani, m-am simțit atrasă de teatru, iar mama n-a stăvilat această înclinare a mea. Am luat lecții de dicție cu o rusoaică...

— Doamna aceea bătrână pe care te-ai dus s-o vezi luna trecută?

Sabina vorbea, ca și cum ar fi fost în transă.

— Cine?! A, da!... Unde-am rămas?

— Că voiai să faci teatru.

— Într-adevăr. Din nenorocire, tocmai atunci am pierdut-o pe mama. S-a stins foarte repede, în urma unei pneumonii. Una dintre clientele mamei, soția unui negustor de vază, mi-a dat niște bani ca să mă duc în Italia și să-mi continui studiile de teatru. Profesorul meu m-a recomandat unei actrițe celebre, destul de în vârstă și uite așa am debutat la Milano, într-o piesă de Luigi Pirandello. Oh, nu ca vedetă, aveam un rol foarte, foarte modest! Atunci l-am întâlnit pe Attilio Ugone, născut ca și mine în Egipt, unde avea câțiva prieteni...

Fără să vrea Rholf-Harald spuse cu ciudă:

— Soțul tău e deci un actor.

— Nu, desenator de costume de teatru și de rochii de damă. Dar era foarte nestatornic. Se apuca de o mulțime de lucruri și nu ducea nimic până la capăt. Numai că eu am observat prea târziu acest lucru. Este sau era... un bărbat destul de seducător, plin de spirit, însă cum ți-am mai spus, foarte nestatornic. Iar pe deasupra mai avea și un cusur, poate cel mai rău dintre toate: era un jucător înrăit. Petrecea zile și nopți în cluburi, în cazinouri chiar și în tripourile clandestine.

— De ce te-ai măritat cu el? întrebă Rholf-Harald pe un ton aproape inchizitorial.

— Am crezut că-l iubesc și că mă iubește. În realitate, mă dorise doar și atât. Debutul carierei mele nu era câtuși de puțin încurajator, căci voiam să rămân o femeie cinstită și refuzam compromisurile care, în lumea teatrului, m-ar fi ajutat să parvin. Și apoi eram încă atât de tânără! Nu aveam decât nouăsprezece ani. Trăgeam nădejde să am și eu pe cineva care să aibă grijă de mine.

— Deci, în concluzie, tu te numești în realitate doamna Ugone.

— Delfi era numele mamei. Îl alesesem pentru teatru. Cum îl prefer și, cum pot redeveni oricând actriță, l-am păstrat.

— Dacă înțeleg eu bine, ai răbdat totuși câțiva ani înainte de a-l părăsi pe Ugone...

— Așa e. Am trecut prin clipe de profundă dezamăgire, apoi ne-am despărțit de comun acord, pentru că divorțul nu e admis în Italia. Văzând că am rămas fără nici un ban,

mi-am reluat profesia, făcând o serie de turnee prin țările mediteraneene.

— Chiar nu știi unde e acum Attilio Ugone?

— Ți-am mai spus că nu știu. S-ar putea chiar să fi și murit.

— Ar fi important, chiar foarte important să știi dacă ești văduvă sau nu. Iată o neglijență care mi se pare curioasă!

— Iubitule, te rog nu-mi mai vorbi pe tonul ăsta! Neglijența asta nu-i o crimă. Am hotărât să nu mă mai recăsătoresc. Și atunci ce mai contează dacă sunt sau nu văduvă?

— Contează! Din moment ce am ajuns aici, uiți că nu mi-ai vorbit despre un amănunt... Când te-am întâlnit, tu trăiai pe picior mare, deși nu mai erai actriță. Atunci, de unde atâția băni?

Tăcerea Sabinei îl făcu pe Rholf-Harald să treacă brusc printr-o spaimă la fel ca cea pe care o resimțise atunci când se duse în târgul acela unde-l prinsese cutremurul. Insistă:

— Sabina, te-am rugat să fii sinceră cum am fost și eu!

— Bine! spuse ea foarte încet. Tu ai vrut acest adevăr! Am primit o donație din partea unui armator grec, Volanos, dacă ții neapărat să știi și numele...

— Această favoare ți-a fost acordată gratuit, din simplu altruism?

Chiar în clipa în care puse această întrebare, Rholf-Harald și-a dat seama că o puse degeaba. Auzise spunându-se că Volanos era un bărbat încă tânăr și mare amator de frumusețe sub toate formele. Sabina făcu un efort să răspundă:

— L-am cunoscut în cursul unui turneu la Atena. M-a iubit și m-am lăsat iubită. M-a părăsit ca să se însoare cu o grecoaică de-a lui, respectând tradiția familiei sale, dar n-am vrut să mă lase săracă și atunci mi-a asigurat viitorul.

Rholf-Harald încercă zadarnic să-și înfrângă o gelozie retroactivă, de-a dreptul irațională. Firea lui Sigrid se răzvrătea în fiul ei. Suedezul spuse cu oarecare duritate:

— Și pe urmă ce bărbat a mai intrat în viața ta?

— Până la tine, nici unul, și-o jur!

Sabina ridică vocea. Accentul său dezvălui o înflăcărare pătimașă. La ce bun să se tulbure pentru un trecut pe care nimic nu i-l va mai aminti? Nu era absurd să populeze acele clipe fericite cu vagi fantasme? Rholf-Harald privi chipul alb întins spre el, în lumina lunii. Buzele Sabinei erau fierbinți, pielea caldă și catifelată.

— Să intrăm în casă, zise el.

O luă pe Sabina în brațe și o duse în dormitorul plin de o lumină de un albastru argintiu.

Peste o săptămână, poșta îi aduse o scrisoare de la Jan Yvarsen, la care Thérèse adăugase un lung și foarte afectuos postscriptum. Vru să-i arate acea scrisoare Sabinei, ca s-o familiarizeze puțin cu cei din Suedia. Dar iubita lui era încă în baie care se prelungea întotdeauna ori de câte ori se spăla pe cap. Sabina îi spusese că-și îngrijea cu multă atenție părul, că se spăla ea singură pe cap, dând cu o loțiune vegetală, care să-i întrețină suplețea.

Uitându-se însă spre baie, văzu că ușa era deschisă și că înăuntru nu mai era

nimeni. Rholf-Harald o străbătu din câțiva pași și intră în camera alăturată, care slujea de cameră de haine. Acolo, în fața dulapului deschis din care își scosese o rochie albă de mătase, se afla Sabina, care ținea cu o mână un mic sipet de argint, iar cu cealaltă răscolea printre bijuteriile din el. Rholf-Harald zise scurt:

— Ia arată-mi și mie sipetul acela!

Și înhățându-l, văzu că era plin cu o mulțime de bijuterii de mare preț: numeroase inele cu diamante și rubine, unele montate în platină, trei brățări superbe, două broșe de aur, un colier de perle roz, un altul de safire deosebit de frumos. Sabina îi aruncă o privire aproape îndurerată.

— Îmi alegeam ceva care să meargă la rochia asta albă. Cred că voi pune una dintre broșe și brățara de jad.

Buzele lui Rholf-Harald tremurară auzind aceste cuvinte.

— N-am văzut niciodată aceste bijuterii în afară de una din broșe. Le ai de la amantul grec, nu-i așa? Păstrează-le, pentru că prețuiesc o avere, însă de-acum încolo îți interzic să mai porți vreuna! adăugă el aproape furios. Am să-ți ofer eu câteva bijuterii iraniene. Te voi duce la un giuvaergiu foarte priceput al cărui atelier l-am vizitat de curând. Sigur că acele flecuștețe nu au valoarea bijuteriilor tale pe care ții să ți le etalezi cu atâta inconștiență!

Sabina nu răspunse nimic și puse sipetul la loc în dulap. Se supusese, ascultătoare, dorinței lui Rholf-Harald, iar acesta se simți emoționat. Această femeie încântătoare îl făcea să trăiască mult prea multe sentimente contradictorii.

La Bazar, atât de pitoresc cu pereții și pardoseala lui de mozaicuri colorate, cu străduțele pline de diverși artizani, perechea ajunsese în sfârșit la galeria bijuteriilor. La cel pe care pusese ochii Rholf-Harald. Sabina îi lăsa iubitelui ei plăcerea de a-i alege un colier de turcoaze, o brățară de aur împodobită cu aceleași pietre scoase din minele de la Niehapour, din nordul Iranului și un topaz superb încastrat într-un splendid inel de aur.

Italianca părea absentă. Ieșind din Bazar și ajungând în impunătoarea Piață Regală, lui Rholf-Harald îi fu dat să audă, spre uimirea lui, următoarele cuvinte:

— Ar trebui să-ți mulțumesc și așa fi făcut-o, iubitele, dacă gestul tău n-ar fi fost inspirat de gelozie! Știi că așa putea să fiu și eu geloasă pe Yvarsenii tăi de care ești atât de mândru, pe tot acel Nord care ți-e atât de drag și unde eu nu voi merge niciodată?

— Sabina, dragostea noastră va fi condamnată de-acum înainte la acest veșnic schimb de banderile? Te rog să-mi ierți bănuielile, dar să știi că ele se datorează unei iubiri exclusive. Hai să uităm ranchiunele care ne fac să suferim atâta. Trag nădejde că vei cunoaște și tu Suedia mea... Ba așa putea spune chiar că sunt sigur de acest lucru. Doar n-am să-mi petrec toată viața în Orient, iar tu ești toată viața mea! De îndată ce-ți va fi posibil încearcă să afli dacă Attilio Ugone mai trăiește. Dacă ești într-adevăr liberă, mă voi însura cu tine. După ce vom părăsi Iranul, va trebui să încerci să obții unele informații poate printr-un detectiv particular. Sunt gata să achit toate cheltuielile pe care le va necesita o astfel de anchetă.

Înainte de a răspunde, Sabina tăcu o vreme.

— Locuitorii săi spun că Ispahanul face cât „jumătate de lume”. Ei bine, mie-mi place grozav această jumătate de lume și deocamdată nu simt dorința să plec de aici. Tu și cu mine alcătuim un întreg, parcă așa ai spus, nu? Dacă e așa, atunci ce-ți mai dorești altceva, iubitele?

* * *

La câțeva vreme după această discuție, Hassan ceru un concediu ca să se ducă la nunta surorii sale. Sabinei, care nu era o gospodină, nu-i plăcea să gătească nici măcar din amuzament, așa că Rholf-Harald o ducea să mănânce la hotelul unde stătuseră la început.

Într-o zi, în clipa în care se pregăteau să se așeze la masă, un incident bizar trezi din nou neliniștea în inima fiului lui Sigrîd. După ce aruncase o privire în jurul ei, Sabina împinse brusc scaunul, rămânând în picioare, dreaptă, încremenită, cu ochii ațintiți în farfurie.

— Să plecăm! spuse ea cu voce schimbată.

— Ce s-a întâmplat, iubita mea? Ce e capriciul ăsta?

— Nu-i nici un capriciu. Nu mă simt deloc bine. Îmi bate inima anapoda...

Niciodată nu invocase până atunci o astfel de stare de rău ce se manifesta prin bătăi de inimă. Își puse o mână pe pieptul ce se contura atât de frumos sub rochia ei albă de mătase peste care atârna superbul colier de aur cu turcoaze. O clipă chiar se clătină. Rholf-Harald înconjură masa și se grăbi s-o susțină.. O auzi murmurând:

— Oh, acest început de august! În ciuda altitudinii înalte e prea cald...

Rholf-Harald îi dădu câteva explicații sumare chelnerului. Apoi se pregăti să plece împreună cu Sabina când, din instinct, întoarse capul simțind o privire ațintită asupra sa. Văzu la o masă un bărbat singur care-l privea lung cu ochii săi foarte negri și pătrunzători, din dosul unor ochelari cu rame groase de bagă. În aceeași clipă îndoiala i se strecură în suflet. Răul Sabinei nu fusese decât un pretext bine simulat. Ea îl cunoștea pe acel bărbat și nu dorea să se afle sub același acoperiș cu el. Rholf-Harald se abținu de la orice fel de comentariu. Sabina se sprijinea de el, gâfâind ușor.

— Nu vrei să mergem să te așezi pe o bancă din Piața Regală? Când te vei simți mai bine, vom merge să mâncăm într-un mic restaurant iranian...

Ea acceptă, părând cumplit de obosită. O oboseală morală și nu fizică, ce-i punea la grea încercare răbdarea lui Rholf-Harald, prea puțin îngăduitor din fire.

Mai târziu, la restaurantul iranian, Sabina ciuguli de ici, de colo, câte puțin, fără nici o poftă de mâncare. Rămase gânditoare până seara, dând însă dovadă de o dragoste deosebită față de Rholf-Harald. Părea o naufragiată care se agăța cu disperare de salvatorul ei, urmărită de o idee fixă: „trebuie totuși să ajung la mal, să nu mă înec!”

A doua zi dimineață, ieșind singur din casă ca să pună niște scrisori la poștă, Rholf-Harald văzu un individ dând târcoale locuinței. Un străin de treizeci și opt, patruzeci de

ani, îmbrăcat cu un costum de alpaga gri, același a cărui vedere o tulburase atât de tare pe Sabina. Rholf-Harald îl privi în ochi cu trufie, aproape provocator. Dar necunoscutul nu se intimidă. De talie mijlocie, foarte slab, aproape uscat, avea un chip foarte bronzat, ascuțit și dur, fără însă a fi urât. Părul negru îi încărunțise prematur pe la tâmple. Făcându-se că se plimbă, se îndreptă spre râu, ca să se uite la țesătorii ce-și spălau covoarele. Rholf-Harald nu se lăsă înșelat de acea manevră și, întorcându-se, renunță la consensul tăcerii pe care și-l impusese în ajun față de Sabina. Aceasta stătea la fereastra salonului și părea exasperată. Ascultă, fără să se mire, întrebarea lui Rholf-Harald:

— L-ai văzut pe bărbatul de ieri dând târcoale prin preajma casei?

— Da, văd că ai ghicit pricina tulburării mele.

— Nu chiar! Mi-am dat seama însă de biata comedie pe care ai jucat-o față de mine! Hai, iubita mea, curaj! Ce s-a întâmplat?

Sabina îi întinse suedezului un bilet mototolit. Rholf-Harald îl netezi cu palma și citi următoarele cuvinte scrise în franceză: „*Degeaba încerci să fugi de mine. Te salut. Attilio.*”

Rholf-Harald nu-și putu stăpâni o tresărire.

— Deci el e! Presupun că ți-a trimis acest bilet prin Hassan...

— Da, prin Hassan.

Rholf-Harald își recapătă suflul, ca după o scufundare în apă.

— De ce-ți scrie în franceză și nu în italiană?

— E poliglot, a călătorit mult. Ni s-a întâmplat de multe ori să ne exprimăm în franceză, în engleză sau în italiană.

— Vrea să discute cu tine?

— Așa cred. Dorește probabil să profite de această întâlnire întâmplătoare.

— O coincidență deplorabilă! Mărturisesc că, fără a dori răul nimănui, oricine ar fi el, nădăjduiam, luându-mă după vorbele tale, că omul ăsta nu mai trăiește. Oricum, nu-i voi îngădui să ne tulbure.

— Te rog, te implor, nu te vârfi între el și mine! E un om violent. Singurul lucru pe care poate să mi-l ceară e să-l ajut cu bani.

Rholf-Harald n-ar fi vrut să-i îndeplinească dorința Sabinei. Dimpotrivă, ținea să discute el cu acel om de nimic, cu acel jucător înrăit care-i făcuse atâta rău Sabinei.

Trecură câteva zile într-o stare destul de încordată pentru cei doi îndrăgostiți. Într-o seară, întorcându-se acasă – cu mașina pe care o închiriasse – dintr-o excursie la Muntele-de-Foc de unde se putea admira o priveliște de vis, Rholf-Harald n-o găsi pe Sabina. Pretextând că nu putuse dormi toată noaptea, nu voise să meargă cu el. Întrebându-l pe Hassan, acesta îi spuse că străinul care-i mai dăduse o dată un bilet pentru doamna i-a mai trimis unul și că doamna ieșise imediat.

Rholf-Harald a fost obligat să-și stăpânească nerăbdarea trei sferturi de ceas. „N-am s-o aștept decât o oră, își zise el. Poate că bărbatul ei nu-i mai dă voie să se întoarcă la mine. La urma urmei, s-au despărțit prin bună înțelegere, nu oficial.”

— Peste câteva minute, o văzu pe Sabina trecând prin grădină și se grăbi să-i iasă în întâmpinare.

— În sfârșit! Bine că ai venit! Mi-a fost teamă pentru tine! Ea schiță un surâs.

— Așa cum prevedeam, am scăpat de el dându-i un inel cu un diamant de trei carate, una dintre bijuteriile acelea pe care mi-ai interzis să le mai port. Patima lui pentru jocurile de noroc îl face să se afle veșnic la strâmtoare.

— Ce face în Iran?

— Se pare că a încercat să facă o afacere, dar văzându-mă la restaurantul hotelului, a profitat de această întâlnire.

— Grozav bărbat, biata mea iubită! Ce afacere a vrut să facă?

— Nu l-am întrebat. Viața lui nu mă interesează câtuși de puțin.

— Nu știi dacă mai stă sau va pleca?

— După câte mi-a spus, trag nădejde că va pleca.

— Ți-a vorbit despre mine?

— Da... „Deci ăsta e marele tău amor! mi-a spus plin de ironie. Ai grijă să nu-ți pierzi capul!”

— Ce semnificație are această recomandare?

— Nu... nu știu!

— Vai, Sabina, totul e bizar în atitudinea acestui om! Nu simte nici o fărâmbă de gelozie, nici măcar fizică, știind că o femeie ca tine aparține altuia? E de neînchipuit!

— Nu se iubește decât pe sine... și jocurile de noroc. Hai să nu ne mai gândim la el, iubitele, și să-l tratăm ca pe o fantomă!

Sfat cu neputință de urmat, întrucât Rholf-Harald, obsedat de fostul bărbat al Sabinei, se duse a doua zi la hotel și întreabă la recepție de domnul Attilio Ugone. Trebui să aștepte aproape o oră până ce-l văzu coborând dintr-o mașină plină de praf. În ușa hotelului, cei doi bărbați, față în față, se priviră îndelung. Rholf-Harald remarcă încă o dată privirea ageră și pătrunzătoare a ochilor foarte negri ai străinului și ridurile din colțul buzelor subțiri. Ugone, pe care Sabina îl descriesese ca pe un nestatornic, sclav al unei singure pasiuni, era în primul rând un dur. Rholf-Harald se miră de acest lucru. El credea că italianul era un superficial, mai curând slab, în ciuda siguranței pe care o afișa. Or, bărbatul acesta era, dimpotrivă, foarte puternic și inflexibil. Totuși, Rholf-Harald îl atacă fără nici un preambul:

— Domnule Ugone, dacă ai nevoie de bani, te rog să mi te adresezi mie, nu Sabine! E o lașitate să hărțuiești astfel o femeie fără apărare!

— Ea ți-a spus acest lucru? Joci un rol curios, domnule...

— Harald Lind.

— Nordic?

— Suedez.

— Suedezii sunt din fire neutri.

— Ce sens are remarca asta?

— Să spunem că ar fi o butadă. În orice caz, văd că dumneata ai luat lucrurile în serios cu Sabina.

— Dacă vrei să știi, ei bine, află că Sabina e totul pentru mine!

— Ar trebui să spui: „aproape totul” și ar fi de-ajuns. Dragostea nu e decât pierdere de vreme. Ar fi mai bine să te întorci cât poți de repede în Suedia. E un sfat dezinteresat și binevoitor. Te salut, domnule Lind, nu mai avem ce discuta!

Și fără să-i mai dea vreo atenție, Ugone intră în hotel.

Încercând să se calmeze, Rholf-Harald rătăci o vreme prin oraș înainte de a se întoarce acasă. Omul i se păruse neliniștit și periculos. Oare Sabina nu-i minimalizase personalitatea pentru a-și liniști iubitul? Ugone era într-adevăr capabil să-ți inspire frică. Umbra lui apăsa viața tinerei femei ca o grea povară. Rholf-Harald avu o presimțire că mai devreme sau mai târziu va trebui totuși să-l înfrunte pe acel dușman. Sabina nu-i spusese totul despre trecutul ei, temându-se că Attilio mai era încă în viață. Care era de fapt adevăratul rol al acestui inoportun?

Rholf-Harald se hotărî să n-o mai sâcăie pe Sabina cu noi întrebări. Nu-i spuse nimic despre discuția pe care o avusese cu el, dar a treia zi trecu pe la hotel ca să afle dacă domnul Ugone se mai afla acolo. I se spuse că acel client părăsise Ispahanul chiar în acea dimineață.

Rholf-Harald nu se simți complet eliberat. Trebuia să-și apere dragostea. Nu mai era plin de euforie, ca în primele săptămâni. Fericirea nu fugise, dar, după propria sa expresie, „trebuia să-și strângă degetele în jurul comorii sale, întocmai ca un avar”.

Lunile trecură. Perechea vizită liniștitul Șiraz și ruinele orașului Persepolis unde văzură niște răsărituri și apusuri de soare de o splendoare fără pereche. Numai că lui Rholf-Harald îi lipsea marea. O târî după sine pe Sabina până în Golful Persic, pe o căldură toridă, sub un soare implacabil, pe un țărnm drept ca o scândură, spălat de valurile unei mări ce părea a fi de plumb topit. Această priveliște îl decepționează, umplându-i sufletul de nostalgie. Îi mărturisii Sabine dorința lui de a mai vedea și altceva. Ea invocă farmecul pe care-l exercita asupra-i Ispahanul. Și astfel anul se isprăvi...

Cei de la Tjorpa se mirau de scrisorile din ce în ce mai scurte ale „fiului risipitor”, de încăpățânarea lui de a rămâne în Iran. Dar într-o zi de februarie, Rholf-Harald constată că Sabina se tot ducea și venea de la aeroport. Se ducea acolo ca să primească vreo scrisoare pe care voia s-o ascundă de ochii iubitelui ei? Acesta află destul de repede răspunsul la întrebarea care-l frământa. Sabina începuse să-i scrie lui Heinz Wallach. Voia să-și reia profesia de actriță și conta pe simpatia israelianului pentru a o ajuta să fie angajată la vreun teatru.

— Spune-mi, iubitele, nu te deranjează să te întorci pentru o vreme în Israel?

— Dimpotrivă, ținutul e foarte plăcut la sfârșitul lui februarie și în timpul lunii martie. Mai am o mulțime de lucruri de văzut și mai ales aș dori să străbat deșertul Neguev până la Marea Roșie... Aș vrea să scriu un poem biblic. Dar nu vreau să-ți ascund, iubito, cât sunt totuși de ostil proiectului tău. Ai prevăzut de altfel acest lucru din moment

ce ai început să-i scrii lui Heinz, pe ascuns, ferindu-te de mine. Nu vreau să intri în teatru fiindcă profesia de actriță te va îndepărta de mine. Nimic și nimeni nu trebuie să ne îndepărteze unul de celălalt!

Rholf-Harald simțea nevoia să-și proclame drepturile. Totuși îl năpădi brusc o tristețe nedefinită.

5

Un vânt călduț ondula apele Mediteranei al căror murmur se pierdea pe plaja din Natanya. Înainte de a porni în căutarea unor regiuni mai puțin cunoscute ale Israelului – deșertul Neguev, coasta Mării Roșii – Rholf-Harald căutase un țărm mai potrivit și constatase că stațiunea balneară Natanya, situată la nord de Tel-Aviv, nu era populată decât din când în când. Laborioșii locuitori ai marelui oraș nu apăreau acolo decât în ceasurile de destindere. Așezat pe o saltea pneumatică a cărei culoare roșie ca cireșa se vedea de la distanță pe plaja aurie, Rholf-Harald îi scria, pe scurt, Thérèsei. Era singur. Sabina se înapoiase la hotel pentru a-și îngriji unul dintre frumoșii săi umeri pe care i-l arseseră soarele, fiindcă uitase să se ungă cu o cremă protectoare. Acel soare, nu prea puternic, era totuși nemaipomenit de frumos, ca și acea primăvară la țărmul unei mări care, fără a-l înflăcăra pe suedez tot atât cât curenții din Kattegat, nu-l lăsase totuși insensibil pe poet.

Odată scrisoarea terminată și vârată într-un plic subțire, Rholf-Harald, apărându-și ochii cu niște ochelari de culoare închisă, se lungi pe saltea. Semăna cu una dintre acele statui magnifice culcate pe morminte în bisericile de odinioară. E adevărat că statuia vie purta un șort și o cămașă subțire, dar formele sale atletice aminteau mai curând de cuirasă.

„Thérèse va discerne reticențele din cuvintele mele. E o femeie amabilă. Va trebui însă ca toți ai mei din Suedia să afle în sfârșit de această dragoste care mi-a schimbat viața, mai ales atunci când Sabina mă va însoți. „Căci, fapt tulburător, tânăra femeie care-l iubea din toate fibrele ființei sale pe Rholf-Harald, părea tot mai puțin hotărâtă să-și împartă viața cu el, după ce tânărul s-ar fi înapoiat în Suedia. Fără să-i spună nimic precis, ea dorea ca el să-și prelungească la infinit șederea în Orient. La acest gând Rholf-Harald schiță un gest de nerăbdare și scrisoarea pe care o pusese sub cot, fu luată de vânt. Tânărul se ridică de pe saltea și-și scoase ochelarii de soare care-l împiedicau să vadă clar. O tânără într-un costum de baie negru, peste care purta o vestă lungă de eponj în dungi, îi întinse plicul. Pletele întunecate îl fluturau în jurul chipului bronzat, cu trăsături plăcute, însuflețite de doi ochi deosebit de frumoși, de un albastru ca de safir și care aveau o expresie veselă și inteligentă. Văzând-o, Rholf-Harald își spuse: „Parcă am mai întâlnit acest chip! Dar unde?” Tânăra se aplecă ușor și, de lăntșorul de aur pe care îl purta la gât, Rholf-Harald văzu atârând o porumbiță mică. Abia atunci își aminti poetul că, cu un an în urmă, participase la o seară culturală la Haifa. Imediat își recunoscuseră vecina de scaun care-l iritase peste măsură. Luă scrisoarea mulțumindu-i în franceză celei care o prinsese din zbor..

— Scuză-mă, domnule Harald Lind, zise ea cu acea siguranță de care dăduse

dovadă odinioară, am citit fără să vreau adresa de pe plic: „Doamnei Yvarsen...” Acest nume m-a făcut să tresar. Tatăl meu, care este medic, îl cunoaște foarte bine pe doctorul Yvarsen.

— Într-adevăr?

Acest cuvânt banal nu exprimă decât o surpriză moderată având în vedere renumele lui Jan. Rholf-Harald simți din nou o tainică mândrie. Mult mai de mirare era întâlnirea în străinătate cu o persoană de care uitase complet, pe care nu mai dorea s-o revadă, dar cu care își găsisse dintr-odată relații comune. Tânăra preciză:

— Tata s-a dus foarte des la congresele medicale din Suedia. Prima oară chiar a adus cu el o suedeză: pe mama. Așa că sunt pe jumătate compatrioata dumitale și, cum vorbesc în mod curent suedeza am fost încântată să-ți citesc poeziile. Ultima oară am găsit într-o revistă pe care mi-a trimis-o bunica mea din Malmo, un poem al dumitale intitulat Iarna. Pur și simplu m-a încântat.

— Ești foarte drăguță.

— Mă gândesc întotdeauna la ce spun și spun întotdeauna ce gândesc. Uneori există și riscuri.

Fata râse. Două gropițe încântătoare i se adânciră în obraji.

— Ia loc! propuse Rholf-Harald întorcând salteaua în sens invers. Asta-i tot ce-ți pot oferi ca banchetă.

Ea se așeză fără fasoane. Bărbatul experimentat o cercetă cu obiectivitate. Era foarte frumos alcătuită, în plus simplă și odihnitoare. Lui Rholf-Harald i se păruse, cu un an în urmă, cam „bârfitoare” numai datorită faptului că nu-și ascunsese părerile privind interpretarea mediocră de către Sabina a mărețului său poem *A șaptea pecete*. Fata sporovăi veselă:

— Mă numesc Marie-Astrid Braux.

— Ești de mult timp în Israel?

— Nu de prea mult. Când ne-am întâlnit la „seară” aceea culturală, eram doar de șase săptămâni. În absența dumitale, despre care am aflat de la Heinz Wallach, am călătorit prin Turcia, Siria, Liban, Irak, Iordania, nordul Egiptului, iar acum o lună m-am reîntors aici. Sunt invitată de familia Walach la Tel-Aviv. Wilma, care e de origine maghiară, dar care, ca și Heinz, s-a integrat pe deplin în Israel, m-a ajutat mult în cercetările mele.

— Cu ce te ocupi? Stai, lasă-mă să ghicesc... Lingvistică, arheologie, jurnalistică?

— Nici pomeneală: mă ocup de sociologie. Specialitatea mea este educația copiilor și ereditatea. Care e mai puternică din două? Mă interesează îndeosebi copiii izolați de mediul lor, abandonati, ba chiar handicapați. În Israel viața dusă de timpuriu în *Kibuțuri*¹¹⁶ constituie o experiență care mi-a reținut mai mult atenția. Acest Stat este atât

---

¹¹⁶ Colonii agricole colective.

de plin de viață, încât ai impresia că aici nimeni nu doarme. Totul evoluează cu o rapiditate uimitoare.

— Domnișoară, ești o persoană care se interesează de lucruri foarte serioase și în plus și de poezie.

— Și ea e la fel de serioasă. Operele dumitale sunt profunde. Trebuie să meditezi îndelung asupra lor.

— Adevărul e că am obiceiul de a pune totul la inimă.

— Asta se vede imediat. E de ajuns să se uite cineva la dumneata.

Marie-Astrid își privi semi-compatriotul cu franchețe, fără nici un fel de provocare, cercetându-i ochii limpezi. El nu se simți cătuși de puțin jenat și nu regretă că-și ținea în mână ochelarii de culoare închisă. Oricât de directă fusese în cuvintele și manierele sale, Marie-Astrid se dovedi a fi o ființă echilibrată și loială. Prezența sa îi făcu tânărului confortabila impresie de camaraderie. Fata continua să întrețină discuția.

— Deci, zise ea, îl cunoști pe doctorul Yvarsen, pe „marele Jan”, cum îi spune tata.

— Da, răspuse Rholf-Harald cu un aer visător, sunt unul dintre apropiații familiei Yvarsen. Curioasă coincidență întâlnirea noastră!

— Oh, coincidențele! Lumea e plină de ele. Numai proștii neagă acest adevăr.

Rholf-Harald se ridică și-i întinse mâna vecinei sale care, foarte suplă, nu avu nevoie să fie ajutată ca să se ridice.

Sabina nu mai revenise pe plajă. Se făcuse cinci după-amiază. Rholf-Harald avea s-o găsească la hotel. Probabil că se va văita puțin, dar el o va consola mângâind-o. Părându-i-se nepoliticos să se despartă brusc de Marie-Astrid și să nu mai prelungească puțin discuția cordială care-l distrăsese cât timp fusese singur, el sugeră:

— Haide la un bar să luăm câte un *mitz*, băutura națională a acestei țări.

În fața paharelor pline cu suc de portocale și de grepfruit, Rholf-Harald se amuză văzând-o pe Marie-Astrid mâncând floricele de porumb, ca și cum ar fi fost vorba de cele mai gustoase migdale din Provența sau din Italia. Când isprăvi de ronțăit, cei doi tineri se priviră nestingheriți în ochi. Îi unise același gând: își întinseră paharele, le ciocniră și rostiră în suedeză: *Skal!* După care Marie-Astrid spuse încet:

— Și viață lungă doctorului Yvarsen!

După o clipă de tăcere, în răstimpul căreia Rholf-Harald revăzu în minte – cu o intensitate necunoscută până atunci – domeniul din Tjorpa, tânără fată, care se pare că deținea ciudata putere de a-l întoarce în trecut, reluă:

— Mai mult ca sigur că ne vom revedea la Tel-Aviv. Mă duc diseară acolo cu *shérouth*-ul.

Shérouth-ul, mijloc de transport foarte practic, este de fapt un serviciu de taxiuri, unde fiecare mașină duce cam în același loc patru sau cinci persoane o dată. Cedând gusturilor grandomane ale Sabine, Rholf-Harald închiriasă o mașină elegantă, fără șofer.

— Eu voi pleca din Natanya peste două zile. La Tel-Aviv voi face în mod sigur o vizită familiei Wallach.

— Până atunci, nu vrei să-mi dai mie scrisoarea s-o trimit *mikhtar bedoar avir*?

— Ai spus ceva în ebraică! Mă predau!

— Adică s-o trimit pe calea aerului! O voi preda primului avion poștal care pleacă de pe aeroportul din Lod spre Europa de nord. Astfel doamna Yvarsen va primi scrisoarea dumitale cu patruzeci și opt de ore mai devreme.

Rholf-Harald îi încredință tinerei Marie-Astrid plicul, apoi ieși în urma fetei. Aceasta făcu următoarea remarcă:

— Am auzit spunându-se, în casă la Heinz Wallach, că Harald Lind n-ar fi numele dumitale adevărat.

Puteai să-i ascunzi ceva acestei fete? Sigur că avea să reușească în mod strălucit în sociologie, fiindcă avea despre relațiile dintre oameni idei care făceau imposibile ocolișurile și ascunzișurile interlocutorilor săi. La urma urmei de ce să-i ascundă adevărul pe care tot îl va afla mai devreme sau mai târziu?

— Numele meu adevărat este Rholf-Harald Lindval.

— *Tack, Rholf-Harald, god afton.*¹¹⁷

Marie-Astrid se îndepărtă cu pas de sportivă, lăsându-l pe fiul lui Jan puțin perplex. Îi spusese pe nume. Îl cunoștea doar de o oră și douăzeci de minute, dar, la urma urmei, nu se comportase ca o scandinavă? Dacă se vor mai revedea și vor mai vorbi în limba suedeză vor ajunge să-și spună *tu*. Asta era regula limbilor nordice. Rholf-Harald tresări simțind o mână pe braț.

— Coboară din nori! îi zise Sabina. Acea tânăra persoană, destul de oarecare, te-a captivat chiar până într-atât?

Vorbea cu ironie, iar ochii îi sclipeau întocmai ca ai unei feline. Rholf-Harald nu putea să țină niciodată piept acestei italience, care era de o gelozie fără pereche. Așa că replică pe un ton calm:

— Marie-Astrid Braux e o prietenă a familiei Wallach. E pe jumătate suedeză și ne-am găsit în țară cunoștințe comune. Am sporovăit pe plajă. Întâlnirea ar fi putut foarte bine să aibă loc și în prezența ta.

— Văd că e genul „camaradă”.

— Aproape. Te mai ustură umărul, iubito? Mi se pare mie sau ai puțină febră?

— Da, cred că am un pic de febră. Să ne întoarcem la hotel. Să ceri să ne aducă în cameră câte o ceașcă de ceai și niște sandvișuri.

După ce Sabina se vârî în pat, Rholf-Harald observă pe noptieră două tuburi de somnifere cu compoziții diferite. Îi reproșa cu blândețe:

— Văd că, în ciuda rugămintilor mele, continui să te droghezi. Nu poți să renunți la aceste produse mai mult sau mai puțin toxice?

Foarte nervoasă, Sabina ripostă, spre marea sa surpriză, cum nu mai ripostase

¹¹⁷ Mulțumesc, bună seara (în suedeză).

niciodată până atunci.

— Asta e treaba mea! Iau aceste medicamente încă dinainte de a te cunoaște și văd că n-am murit. Nu pricepi că nu pot dormi? Iar noaptea, când am astfel de insomnii, îmi vin în minte numai fantome!

Rholf-Harald ar fi dat nu știu cât să poată ști cine erau acele fantome. Era sigur că printre ele se număra și Ugone. Oare ce se întâmplase cu el, după vara petrecută la Ispahan? O mai sâcăia și acum pe Sabina? În seara aceea ea păru și mai ascunsă ca înainte și-și miră iubitul prin acea ieșire neașteptată.

Conciliant, el nu mai zise nimic despre somnifere, dar își făgădui să revină asupra acestui subiect.

— Peste patruzeci și opt de ore vom fi la Tel-Aviv, zise el. Crezând că sunt singur, Wallach mi-a propus să stau la el. Dar eu voi închiria un mic apartament pentru noi doi, cât vom mai sta în acel oraș... Cel mult două luni...

Sabina făcu din cap semn că nu.

— Chiar voiam să-ți vorbesc despre acest lucru, zise ea. Nu sunt de acord cu propunerea ta! Tel-Aviv-ul e un oraș mare dar nu unul dintre cele în care poți trece neobservat, cum sunt Londra, Paris ori New-York. Avem, mai ales tu, relații printre israelienii marcanți. Socot că e mai bine să nu știe nimeni de legătura noastră. Tu fii de acord să stai la Heinz Wallach, iar eu voi ocupa acel mic apartament despre care vorbești, alcătuit din două camere și dependințe.

— Iubita mea, nu ne-am despărțit vreme de opt luni... S-ar putea să ai dreptate, dar să știi că voi fi foarte mâhnit. Sigur, voi veni zilnic să te văd. Aș dori totuși să mergem împreună până la Neguev, apoi la Eilat, să privim în adâncul Mării Roșii stând, într-una din acele bărci cu fundul transparent. Coralii, vegetația ei mișcătoare, peștii – sute de specii diferite – constituie o viziune extraordinară. Vom petrece acolo ceasuri încântătoare.

— Eu nu te pot însoți. Deșertul, chiar în parte îmblânzit de israelieni, mă sperie, ca și căldura toridă de pe țărmul Mării-Roșii.

Rholf-Harald se aplecă să-i mângâie pletele de aur în care îi plăcea atât de mult să-și îngroape fața în momentele de dragoste.

— Sabina, zise el cu voce ușor răgușită, mă mai iubești?

Ea se ridică în sus, cu obrajii în flăcări, stăpânită mai mult de o febră morală decât de una fizică. Dulcea ființă palidă fu înlocuită de o femeie arsă de patimă.

— Ce prostii îndrugi, Rholf-Harald? Îți interzic, auzi, îți interzic să te îndoiești de dragostea mea!

Sinceritatea ei vădită îl făcu pe Rholf-Harald să nu se mai îndoiască de nimic. Asta nu însemna că ea nu-i ascundea ceva. Și trebuie să fi fost ceva destul de grav, din moment ce se hotărâse să renunțe la călătoria la Marea Roșie, lăsându-l pe iubitul ei să plece singur.

Rholf-Harald își organizase punct cu punct călătoria încă de când sosise la Tel-

Aviv. Încăpățânat din fire, nu voia să renunțe la nici unul din proiectele sale, ci dimpotrivă, voia să și le pună în aplicare cât mai repede cu putință. Simpatia cu care îl primise familia Wallach în frumosul lor apartament cu o terasă plină de flori, situat la ultimul etaj al unui imobil ultramodern, prezența tonică a tinerei Marie-Astrid, îi aduseră tânărului o oarecare ușurare sufletească. Da, dar asta nu însemna că nu se gândea tot timpul la pământul ars de soare din Neguev, la uimitoarele sale oaze de verdeață și de flori primăvăratice sau la falezele ce semănau atât de bine cu niște ziduri biblice. Toate aceste locuri îl duceau fără voie cu gândul la poetul persan Hafiz din care la Ispahan, îi citea adesea Sabine:

Chiar dacă mii de dușmani mă-nconjoară

Eu nu mă tem nicicând de ei,

Dacă iubita mă susține

Cu toată dulcea ei comoară...

Reîntors la Tel-Aviv, Rholf-Harald n-o mai găsi decât pe Marie-Astrid. Wilma plecase în Cezareea, la mare, cu cele două fete, una de trei și alta de cinci ani, iar Heinz fusese chemat de niște prieteni, la un chibuț din sud-est.

— Bieții oameni, zise Marie-Astrid, au fost foarte tulburați de o încercare criminală de incendiu! Focul a izbucnit din mai multe părți deodată și au avut destulă bătaie de cap până l-au stins. Săptămâna trecută alt sabotaj: cineva a tăiat țevile de irigare ale pământurilor cândva neproductive. Act gratuit și plin de dușmănie!

— Sunt unii care încearcă să le facă imposibilă viața celor din Israel. E lamentabil. Mai ales că aici foarte multe neamuri de oameni sunt semiți și ar trebui să se înțeleagă între ei.

— Știi care e deviza celor de aici? întrebă Marie-Astrid. *Hatikva*, adică mersul înainte, speranța. Dar iartă-mă, Rholf-Harald, m-am luat cu vorba și am uitat să te întreb dacă vrei o gustare.

— Nu, mulțumesc! De altfel te voi părăsi într-o clipă, fiindcă am de făcut o vizită.

— Atunci îți pregătesc un *miz*, dacă nu cumva preferi limonada de zmeură.

— Ești foarte drăguță și văd că ai reale calități de gospodină! Dar nu vreau nimic, fiindcă sunt foarte grăbit.

— Oricum, în seara asta va trebui să apreciezi calitățile mele de gospodină. Heinz nu se va întoarce decât după ce se va întuneca, așa că eu sunt cea care va trebui să vă pregătesc de mâncare la amândoi.

Surâsul fetei părea liniștitor, însă privirea îi era deosebit de perspicace. Ea ghici că Rholf-Harald se ducea s-o vadă pe acea femeie despre care îi vorbise Heinz, acea străină tulburătoare despre care ea, Marie-Astrid, spusese, cu un an în urmă, că era o actriță lipsită de talent. Clătinatul ei din cap în semn de dezaprobare, pe care suedezul îl observase, îl irită. Sabina, căreia îi scria zilnic, dar care nu prea avea obiceiul să-i răspundă, avea să fie mirată de vizita lui. Nu-i spusese că vine ca să-i dea o lecție, dar oare

va avea curajul să-i facă iubitei sale reproșuri? Știa cât era uneori de indiferentă.

Apartamentul Sabine) era situat, ca și cel al lui Heinz, la ultimul etaj al unui imobil relativ vechi, pentru că Tel-Aviv-ul e unul dintre cele mai noi orașe ale lumii. Rholf-Harald avea și el o cheie la dispoziție. Totuși, din politețe, sună la ușa prevăzută cu un vizor pe unde puteai vedea cine sună. Timp de două minute nu răspunse nimeni. Dar încă de la sosire Rholf-Harald auzise zgomot de pași prin apartament, acel zgomot specific pe care-l făceau pantofii cu tocuri foarte înalte pe care-i purta Sabina. I se păru de asemenea că cineva închisese un tranzistor care cânta încet. Sună a doua oară, dar tot fără nici un rezultat.

Atunci vârî cheia în broască și intră direct în camera de zi a cărei fereastră înaltă dădea spre balcon. Sabina ieși imediat din odaia ei, puțin cam speriată.

— Gata? Te-ai și întors?

Această exclamație accentua nemulțumirea pe care Rholf-Harald abia și-o mai putea ascunde.

— Asta-i tot ce găsești să-mi spui? Curioasă primire!

— Nu mă așteptam să te văd înainte de trei sau patru zile.

— Te-ai uitat prin vizorul de la ușă. Credeai că voi renunța, dar ai uitat că aveam și eu o cheie.

— Da, am uitat, dar să știi că nu m-am uitat prin vizor să văd cine e! Într-un oraș străin ca ăsta, n-am încredere să deschid ușa oricui, mai ales când sunt singură.

Apoi îi petrecu brațele pe după gât și-l sărută. Buzele îi erau reci și Rholf-Harald simți acel trup subțire și flexibil – pe care-l strângea fericit la pieptul lui – tremurând din cap până în picioare. Dar chiar în acel moment, în loc să simtă bucurie sau înflăcărare, simți o stupeoare dureroasă. Sabina spusese că era singură. Dar de când purta acei ochelari de vedere cu rame groase de baga? Ochelarii rămăseseră lângă tranzistor, pe o măsuță unde se mai aflau un pahar și o sticlă de limonadă. Or, Sabine) îi era silă de acea băutură, ea nu bea decât ceai și cafea și uneori whisky cu apă. Ocupată să-i mângâie obrazul lui Rholf-Harald, ca și cum ar fi vrut să-i distragă atenția, nu observă încotro privea iubitul ei. Ochii lui rămăseseră fixați pe peretele din fundul camerei, iar în acea oglindă el văzu clar silueta unui bărbat care, imediat după sosirea lui, trecuse repede pe balconul din față. Deși acesta ieșise iute și ferindu-se să nu fie văzut, Rholf-Harald avu timp să recunoască chipul osos și nasul acvilin al lui Attilio Ugone. Suedezul încremeni, incapabil să mai scoată un sunet. Cel mai elementar raționament îl ducea la concluzia că Sabina îl primise de bunăvoie pe Attilio. Sigur, s-ar fi putut ca individul s-o fi amenințat, dar ciudat era că ea nu ceruse ajutorul lui Rholf-Harald. Dimpotrivă, se părea că dorește să scape cât mai repede de acesta din urmă. S-o fi amenințat cumva Ugone că se va răzbuna pe iubitul ei? Supoziție gratuită: italianul nu avea nimic dintr-un soț gelos. Încercând să-și revină, Rholf-Harald spuse la întâmplare:

— Ce faci deseară?

— Nimic deosebit. Sunt foarte, foarte obosită, în pragul unei depresii nervoase.

Trebuie să mă duc să mă vadă un medic. L-am și anunțat că mă voi duce la el mâine după-amiază.

— Vrei să te însoțesc?

— Nu, fiindcă altfel nu voi mai avea curajul să mă duc.

— Când te voi revedea?

Cu toate eforturile sale, tonul lui Rholf-Harald era rece. Trăsăturile Sabine se alterară, privirea i se împăienjeni. Cu toate acestea răspunse repede:

— Îți voi da telefon mâine, după consultație, la familia Wallach.

Apoi brusc îl strânse și mai puternic pe Rholl-Harald și-l sărută cu patimă. Acel sărut nu putea să mintă. Vreme de câteva secunde fiul lui Sigrid fu gata să-l provoace pe Ugone, dar un instinct nedefinit îl împiedică. Încercă să-și reia tonul lui firesc.

— Atunci la revedere, iubito! Regret nespus că nu te simți bine. Ai grijă de tine, te implor!

Îeși în stradă și o porni din loc, mergând ca într-un vis. Nu remarcă nici animația din oraș, nici circulația de pe șosea. Ceva, se pare foarte grav, îi scăpa. Se simțea atât de zdrobit sufletește, încât nu izbutea să-și dea seama de primejdia care-l pândea. Ajunse astfel până la Jaffa și, în cartierul arab despre care-i vorbise Marie-Astrid, străbătu, fără să-l intereseze nimic, pitorescul bazar plin cu tot soiul de fleacuri și eșuă până la urmă într-un mic restaurant unde nu fu în stare să aprecieze suculentele frigărui de berbec presărate cu piper.

Înapoiindu-se noaptea în Tel-Aviv-ul puternic luminat, își aduse aminte că Marie-Astrid îl aștepta ca să ia masa împreună. Sigur că biata fată se străduise din răputeri. Dovada strădaniilor sale erau cele câteva feluri de mâncare dintre cele mai rafinate, care însă se răciseră. Cuprins de remușcări, Rholf-Harald se pierdu în numeroase scuze pretextând o plimbare până la Jaffa. Marie-Astrid îi remarcă tulburarea și observă că era tras la față. Dar discreția ei înăscută o determină să nu-l întrebe nimic. Zise doar atât:

— Văd că nici Heinz n-a venit. Nu prea v-ați deranjat să-mi onorați bucatele. Câte neazuri ai cu bărbații ăștia!

Rholf-Harald se strădui să suradă pentru a fi pe placul gazdei sale improvizate.

— *Tack så mycket, Marie-Astrid, jag beklagar*¹¹⁸. Ea îi răspunse tot în suedeză:

— *Adjö!*

Dacă-i spusese „la revedere”, o făcuse pentru că știa că nu-i putea spune „noapte bună”!

A doua zi, după niște ceasuri într-adevăr penibile din pricina insomniei, Rholf-Harald nu mai ieși din casă. În camera ei, Marie-Astrid își orânduia însemnările pe care le făcuse în timpul călătoriilor sale. Spre prânz, din stradă, se auzi până în odaia ei o rumoare puternică. Fata ieși la fereastră și observă o mulțime de oameni ce se îndrepta în valuri

¹¹⁸ Îți mulțumesc mult, Marie-Astrid, și regret. (suedeză).

către cafenele, unde radioul transmitea o știre importantă. Câțiva oameni cu chipurile încruntate se grăbeau, dar încotro? Încet, încet, mulțimea se potoli. Marie-Astrid se îndreptă spre sufragerie să pună masa. Rholf-Harald, care o ajunsese din urmă, tăcea. Sabina urma să-l cheme la telefon abia după-masă, dar el și începuse să aștepte.

„M-am zăpăcit de tot! își zise. Am început și eu să-mi pierd echilibrul. Nesiguranța asta mă ucide!”

Trecu o oră. Marie-Astrid, care respectase tăcerea lui Rholf-Harald, dădu drumul la radio în nădejdea că va prinde vreun buletin de știri.

— Ar fi trebuit să fac acest lucru mai demult, zise ea cu regret. Dar am ezitat ca să nu te deranjez. Poate că tocmai te gândea la vreo poezie și erai în plină inspirație...

Rholf-Harald se simți rușinat gândindu-se că toată inspirația lui de poet se reducea la o idee fixă. Cele câteva știri transmise la radio, fiind în ebraică, nu-l lămuriră prea mult pe suedez care habar n-avea de limba vechilor profeți, după cum n-o lămuriră nici pe Marie-Astrid, care nu cunoștea decât câteva cuvinte uzuale. Fata însă spuse liniștită:

— Mai mult ca sigur că vor traduce mai târziu și pentru cei care nu cunosc limba maternă. Deci va trebui să mai așteptăm.

La ora unu și jumătate, apără în sfârșit și Heinz, cu brațul într-o eșarfă. Speriați, Rholf-Harald și Marie-Astrid întrebară într-un glas:

— Ce s-a întâmplat?

— Un atentat la care am fost de față.

Unul dintre cei mai vechi întemeietori ai Israelului, stimat și respectat de toți, o adevărată figură națională, se duse să viziteze noul Institut de cercetări științifice. În fața Institutului, se adunase o mulțime de lume. Cum personajul ieșea destul de rar în public, cei din preajmă începură să-l aclame. Wallach se vârăse într-un grup de studenți. Nici Rholf-Harald, nici Marie-Astrid nu-l întrebară ce căuta acolo. De îndată ce bătrânul își făcu apariția, răsunară două detunături și două gloanțe îi atinseră umărul și fața, producându-i doar două arsuri ușoare. Dar după câteva secunde de stupeoare, răsunară alte două detunături. Un glonte îl lovi pe bătrân în șold, cel de-al doilea îl rănise la mână pe Heinz care, năpustindu-se, se așezase în fața bătrânului. Heinz își coborî privirea spre mâna lui bronzată, acum legată cu o eșarfă.

— Treaba asta, spuse el, s-a petrecut înainte de prânz. Știrea s-a difuzat la radio timp de un sfert de ceas. Bătrânul a fost dus imediat la spital, dar medicii sunt convingși că, în pofida vârstei sale înaintate, va scăpa. Omul ăsta e tare ca stânca. Închipuți-vă că a mai avut puterea să ceară să fiu imediat examinat. Vinovatul celui de-al doilea atac a fost arestat. Trebuie să vă mărturisesc că eram înarmat și că, deși lovit la brațul stâng, am tras cu cel drept în clipa în care tipul se pregătea să fugă, așa cum făcuse și autorul primelor două împușcături.

— Au fost deci doi? întrebă Marie-Astrid.

— Da. Cel de-al doilea a socotit că bătrânul nostru nu primise destule gloanțe și a vrut să-l dea gata...

— L-ai ucis, Heinz?

— Nu, dar nu mai are de trăit decât câteva ceasuri. Cel mult până după-amiază. Așa mi-au spus doctorii de la spitalul unde a fost transportat.

Wallach își ridică în sfârșit capul. Ochii săi erau plini de o nesfârșită tristețe.

— Lindval, spuse el, cred că e absolut necesar să mergem împreună să-l vedem pe acest nefericit.

— Dar... nu prea înțeleg de ce.

— Te rog să-mi scuzi insistența. Dar vei înțelege sensul demersului meu, după ce acest om va vorbi și, crede-mă, sunt convins că va vorbi!

Ochii albaștri ai tinerei Marie-Astrid se deschiseseră mari din pricina uimirii. Îl cunoștea foarte bine pe Heinz. Ca să spună asemenea lucruri, însemna că era ceva foarte important. Un gând îi trecu brusc prin minte.

— Dumnezeu, nu cumva...

Nu vru să-și isprăvească fraza pe care Rholf-Harald, mult prea absorbit, nici n-o auzi. Încercă să glumească:

— Viteazule Heinz, n-ai să pleci la spital înainte de a fi mâncat măcar un sandviș. Și pentru că ți-ai vărsat sângele pentru patrie, meriți puțin din vinul rezervat ocaziilor festive.

— Cum să rezisti în fața unei asemenea oferte? E foarte abilă Marie-Astrid a noastră! Nu în felul acesta îl cucerește femeia pe bărbat, Lindval?

— Bineînțeles!

Răspunsul trăda lipsa de atenție a lui Rholf-Harald, care se tot uita la ceas. Vrând să se eschiveze de vizita la spital, la un moment dat tânărul spuse ezitând:

— Știi, Heinz... Aștept un telefon în după-amiaza asta și dacă lipsesc...

— În locul tău va răspunde Marie-Astrid și-ți va transmite mesajul.

— Nu se poate! E vorba de ceva strict personal! Heinz făcu o grimasă, ca și cum i s-ar fi scos un dinte fără anestezie, apoi spuse pe un ton categoric:

— *Ea* nu-ți va mai telefona, dragă Lindval!

— Ai spus *ea*?

— Da. Ai plecat la Ispahan cu Sabina Delfi. V-ați înapoiat împreună fără să vă mai ascundeți legătura. Acum, dragă prietene, a trecut ceasul reticențelor și al discreției.

— Ce știi tu despre Sabina mai mult decât mine? ripostă furios suedezul.

— Știu cu totul alte lucruri decât știi tu și, deși îmi pare rău, crede-mă, va trebui totuși să le afli.

— N-ai vrea să vorbești mai clar?

— Aș prefera ca în locul meu să vorbească cel pe care l-am rănit. Să-și asume măcar această sarcină. Să isprăvesc sandvișurile astea excelente și mergem!

— Wallach, nu voi suporta ca...

Marie-Astrid puse o mână fermă pe brațul lui Rholf-Harald.

— Nu crezi că trebuie să ne păstrăm încrederea, chiar și în toial furtunii, vikingule?

Aceste cuvinte potoliră imediat mânia fiului lui Sigrid, trufașa Walkyrie de odinioară.

O jumătate de ceas mai târziu cei doi bărbați, după ce străbătură coridorul spitalului, se opriră în fața unei uși păzită de doi polițiști. Văzându-l pe Wallach, cei doi se dădură la o parte fără un cuvânt, lăsându-l să intre în camera unde se afla rănitul. La un semn al lui Wallach, polițiștii îi îngăduiră și suedezului să intre, apoi închiseră ușa. Uitându-se la cel care zăcea, lui Rholf-Harald începură să i se zbată vinele de pe frunte, iar gâtulejul i se strânse. Chipul rănitului căpătase o culoare verzuie, nasul ascuțit i se subțiasse, buzele abia i se mai vedeau, până într-atât erau de decolorate. Deși fără ochelari, rănitul își îndreptă privirea lucidă spre suedezul care se apropiase, uluit, de pat.

— Attilio Ugone!

Un ciudat dispreț apăru pe chipul muribundului care – așa cum făcuse și odinioară la Ispahan – rosti în franceză:

— Te înșeli, domnule Rholf-Harald Lindval, alias Harald Lind! Nu mai există nici un Attilio Ugone. A încetat să mai trăiască de acum trei ani. Sunt sigur că domnul Wallach, care știe atâtea lucruri, e la curent cu acest episod. Domnul Heinz Wallach... așa-zisul delegat cultural... este în realitate unul dintre membrii cei mai de temut... ai Serviciului de Informații din Israel.

— Ar fi mai corect să spui, interveni Heinz, delegat cultural și membru al Serviciului de Informații.

Rholf-Harald își privi prietenul cu totul alți ochi, dar și cu o neașteptată clarviziune: deci nu întâmplător Heinz fusese chemat la chibuțul care luase foc! Nu întâmplător se aflase în cursul acelei zile în escorta bătrânului la viața căruia se atentase și nu întâmplător fusese înarmat! Totuși Lindval, răvășit de dezvoltarea criminalului, repetă neîncrezător:

— Deci dumneata nu ești Attilio Ugone? Dar la Ispahan...

— Mi-am luat acest nume ca acoperire, iar dumneata ai crezut, domnule poet! Soțul care își storcea soția de bani... care o sâcăia cu gelozia lui... Romantism desuet și rizibil. Ugone a fost executat acum trei ani... pentru că nu voia să lucreze pentru noi decât pe bani mulți și pentru că ne amenința că ne denunță, ticălosul!

— Deci confirmi bănuielile mele! zise Heinz. Știam doar că Ugone fusese găsit mort, împușcat în piept, într-un hotel din Port-Said. Din câte aflasem despre el, Ugone nu era omul care să se sinucidă din pricina datoriilor, ci mai curând „fusese sinucis”. Lindval, pentru că văd că ești dezamăgit din pricina răposatului Ugone, iată ți-l prezint pe cel mai fanatic dintre fanatici, pe faimosul El Dhib – Lupul.

Rholf-Harald își ascunse mâinile care-i tremurau. Apoi întrebă:

— Și ce amestec are Sabina în toată povestea asta sinistră?

El Dhib avu un slab surâs de dispreț.

— Ai fost și răniți poet, tinere! Amănuntele ți le va da domnul Wallach, fiindcă asta nu e treaba mea. Eu sunt șef, domnilor, și nu erou de roman. Ugone e cel care și-a târât nevasta printre noi și printre noi a trebuit să rămână, dacă ținea la viață. Agenții străini ne

sunt foarte utili; înșeală lumea mult mai ușor. Cine s-ar fi gândit vreodată că Sabina primea bani cu grămada de la noi? Atât de blondă, de diafană, de îndrăgostită! Chiar prea îndrăgostită. Dacă mor acum, aici, pe acest pat de spital, acest lucru se întâmplă din cauza dumitale, Lindval.

El Dhib scrâșni din dinți, vocea îi deveni răgușită. Un fulger de mânie trecu prin ochii săi întunecați.

— Din cauza mea? întrebă Rholf-Harald cu un nod în gât.

— Trebuia ca Sabina să dea în sfârșit dovadă de zel. Iar dumneata nu te mai îndurai s-o părăsești. Aveai de gând s-o duci în Suedia. Poate că până la urmă te-ar fi urmat... Atunci i-am poruncit săucidă. A refuzat. Nu se gândea decât la romanța voastră, îngrozită de ideea că vei descoperi adevărul. Am obligat-o să acționeze punând în celălalt taler al balanței viața dumitale sau pe cea a bătrânului israelit. Eram sigur de rezultat... Ea a ales salvarea dumitale... Căci dacă ar fi fugit, te-aș fi ucis, Lindval. Până la urma însă m-a păcălit. A tras asupra bătrânului în așa fel încât să nu-l rănească... A trebuit să intervin... Și profitând de înghesuială, ticăloasa a șters-o. Mașina ei era la doi pași. Acum cred că e departe, într-un avion sau pe un vapor spre cine știe ce destinație. Pentru dumneata, Lindval, oricum e pierdută, pierdută pentru totdeauna.

Rănitul răsufla din ce în ce mai greu. Totuși, întorcându-și privirea spre Wallach, îi spuse plin de dispreț:

— Chiar dacă eu mor, tot n-o să aveți liniște. După mine vor veni alții, poate mai norocoși...

— Nici nu mă îndoiesc, dar cine știe; poate că într-o bună zi, prieteni și dușmani, vom merge alături!

Fanaticul știa că mărturisirile sale îl loviseră drept în inimă pe suedez, vinovat în ochii săi de a fi pus mâna pe Sabina, odinioară atât de docilă, care li se supusese de spaimă, dar care o pornise pe un astfel de drum și din pricina dorinței sale de a trăi pe picior mare. El Dhib se întoarse cu fața la perete și nu mai vru să scoată o vorbă. Lui Rholf-Harald îi venea să urle, ca unei fiare rănite. Deci Sabina nu fusese decât o aventurieră! Mai bună actriță în viață decât pe scenă, ea nu făcuse altceva decât să-și joace rolul. Se pare că numai dragostea ei fusese sinceră. Rholf-Harald își aminti de cuvintele în doi peri rostite de Sabina în ajun. De fapt, acele cuvinte erau un fel de rămas-bun.

Când ajunsese la Wallach, după tăcerea copleșitoare din mașină, durerea lui Rholf-Harald izbucni:

— Tot ceea ce mi-a îndrugat n-a fost decât o țesătură de minciuni!

Neținând seama de prezența lui Marie-Astrid, continuă gâfâind:

— De ce nu mi-ai spus de la Haifa, Wallach? Nu se poate să nu fi avut unele bănuieli!

— Nimic altceva decât bănuieli, dar și acelea foarte vagi și numai din pricina morții suspecte a bărbatului ei. Nu putea fi acuzată de nimic. N-am evitat-o, ci dimpotrivă, am vrut s-o cunosc cât mai bine. Dar, dragă Lindval, te rog să-mi îngădui să ți-o spun,

dumneata te-ai îndrăgostit ca un puștan de ea. Când ai plecat la Ispahan, dacă aș fi avut unele certitudini și dacă te-aș fi sfătuit să renunți la ea, spune-mi, mi-ai fi urmat sfatul?

— Vai, nu! Parcă băusem o licoare vrăjită! Dar de ce acea ședere la Ispahan, care o îndepărta de șeful ei?

— Cred că a fost o manevră a lui El Dhib. Se temea de bănuielile mele, dacă Sabina ar mai fi rămas în Israel. Acea călătorie în Iran a fost o amânare voită.

— Totuși, El Dhib s-a întâlnit cu ea dându-se drept Ugone, punând astfel o barieră între ea și mine, fiindcă altfel aș fi săvârșit nebunia de a o lua de nevastă... Când mă gândesc că am început să fiu păcălit chiar a doua zi după ce am ajuns la Ispahan! Sabina a fost chemată de El Dhib cu care s-a întâlnit într-unui din satele din împrejurimi. Sigur că voia s-o tragă de limbă în legătură cu mine, să vadă dacă nu cumva se trădase. Iar ea mi-a istorisit o poveste înduioșătoare despre o bătrână în agonie, o rusoaică, zicea ea, care voia neapărat s-o vadă înainte de a muri.

— A cunoscut cu ani în urmă o bătrână artistă rusoaică, la Cairo, și imediat a și cârpit minciuna cu bătrână pe moarte.

— Mi-a vorbit de asemenea despre un armator grec. A existat sau nu?

— Da, a existat, dar armatorul nu i-a dat decât niște bijuterii. Bani îi avea de la organizația teroristă. Am aflat multe despre Sabina de când te-ai întors în Israel. Mă ocupam de acest caz, dar în fața dumitale eram obligat să-mi țin gura.

— Nu-ți reproșez nimic, Heinz, dimpotrivă, ai dovedit că ești un prieten adevărat. Spune-mi te rog, dar fără să eziți, dacă Sabina a avut legături intime cu El Dhib.

— Nu, nici pomeneală, acestuia îi aparținea doar sufletul ei, nu și trupul. Lui El Dhib nu-i ardea de dragoste sau de zăpăceală, în felul lui era un puritan. Păcat de el, căci era un bărbat cu o mare putere de stăpânire în care am fi dorit să avem mai curând un prieten și nu un dușman.

Rholf-Harald își ascunse chipul în palme.

— Ce prăbușire! murmură el. Idealul mi s-a năruit în câteva minute! Dintr-o treabă ca asta poți rămâne mutilat sufletește pe toată viața!

Ca bărbat, Heinz respectase prin tăcerea sa durerea celuiilalt bărbat, dar îndrăgostitul zdrobit auzi lângă el vocea tinerei Marie-Astrid:

— Ce putem face pentru dumneata, Rholf-Harald?

El se întoarse și răspunse cu o voce ternă:

— Nimic, absolut nimic!

6

A doua zi după ce-și dăduse seama de crudul adevăr, Rholf-Harald părăsise Israelul. De îndată ce a ajuns în Suedia, primul său gând a fost să se ducă și să se reculeagă la mormântul mamei sale. Lovit drept în inimă de o dragoste dureroasă, diferită de cea pe care o nutrise față de Sigrid, dar sfâșietoare, se gândi intens la moarta târâtă de curentul Trollhättanului. Se duse până la marginea torentului, privi clocotul apelor, în vreme ce soarele sfârșitului de aprilie făcea să strălucească apele ce târau după ele eșarfe de spumă. Mai apoi, în loc să se îndrepte spre Tjorpa, se duse direct la casa lui din Varberg.

Câteva zile – sub privirea bătrânului Magnus care, neînțelegând firea sobră a stăpânului său, se supăraseră – Rholf-Harald nu se duse nicăieri, se închise în bibliotecă și se abținu să dea un telefon la Tjorpa pentru a-și anunța sosirea. Îi era silă să-și etaleze suferința în fața familiei Yvarsen și mai ales în fața lui Yan.

Îl revolta orice explicație privind înfrângerea sa. Dar nici tăcerea, inerția lui nu erau o soluție. Se convinsese de acest lucru într-o seară în timp ce se întorcea de la malul mării, aceeași mare rece pe care în sfârșit o regăsise și a cărei mireasmă tonifiantă, de alge și de sare, o trase adânc în piept. În fața casei sale văzu că se oprise o mașină mare, americană. O femeie singură, stând la volan, cu capul descoperit, își lăsase în voia vântului pletele castanii înspicate cu fire argintii. Rholf-Harald se apropie fără zgomot cu pantofii săi cu tălpi de crep și spuse în franceză, cu un glas ce dezvăluia o vagă remușcare, dar mai ales teamă:

— Thérèse! Cum ai ghicit că m-am întors acasă?

Doamna Yvarsen se întoarse imediat, puțin surprinsă că fiul lui Sigrid i se adresase în limba ei pe care o vorbise până ce plecase în Africa de Sud și care, într-un trecut îndepărtat, fusese limba sa. Ea înțelesese încă de la sosirea lui Rholf-Harald la Tjorpa că băiatul ar prefera să discute cu ea în franceză, din respect și din curtoazie, neîndrăznind s-o tutuiască. Privindu-l din cap până în picioare, Thérèse surâse. Tânărul purta un pantalon sport și o cămașă deschisă în față, care îi scotea în evidență gâtul bronzat. Chipul, la fel de bronzat, contrasta cu părul care devenise și mai blond sub soarele Orientului, părându-i-se și mai frumos soției lui Jan. Dar acea expresie încăpățânată, aproape tragică, acei ochi adumbriți! Thérèse spuse cu blândețe:

— Nu am darul ghicitului. Adevărul e mai simplu. În urma unui telefon dat de Erling, care se afla la aeroportul din Stockholm, Jan și cu mine am aflat despre... reapariția ta. Începusem să fim neliniștiți de acea întrerupere bruscă a scrisorilor tale... Fratele tău vitreg te-a descoperit în mulțimea călătorilor și a dat fuga să-ți iasă înainte. Dar trudă

zadarnică, fiindcă te urcaseși într-un taxi! Te-am așteptat... de opt zile îți așteptăm vizita, așteptăm un cât de mic semn de viață.

Rholf-Harald simți reproșul, dar nu încercă să se scuze.

— Da, am procedat greșit. Sigur că dumitale și tatei atitudinea mea vi se pare șocantă. Vă rog să mă iertați. Vă rog să mă credeți că am avut motive serioase. O anumită stare de spirit mi-a inspirat această atitudine aparent incorectă. Nu vrei să intri un moment în casă, dragă Thérèse?

— N-ai prefera să urci tu în mașină alături de mine? Vom vorbi pe drum... Te duc până la Tjorpa.

— Nu. Fii bună și înțelegătoare, așa cum ai fost de la prima noastră întâlnire. Știi... nu doresc încă să-l văd pe doctor... adică să-l văd pe tatăl meu.

— Atunci poate facem o simplă plimbare?

— Cu plăcere.

Când mașina părăsi mica vilă înconjurată de un zid vechi, Rholf-Harald încercă în sfârșit să explice, fără a dezvălui ceea ce dorea să păstreze secret.

— Thérèse, mă întorc din Orient grav rănit sufletește și dezamăgit. Unele întâmplări mi-au răvășit viața și mi-ar fi mult prea greu să vorbesc despre ele. Înainte de a apărea în fața tatălui meu, aș vrea să am răgazul să mă liniștesc și să-i înfățișez chipul unui bărbat care a reușit să iasă dintr-o grea încercare. Deocamdată acest lucru nu e cu putință. Numește asta orgoliu, dacă așa crezi...

Privirea Thérèsei era ațintită asupra oglinzii retrovizoare. Proceda astfel din prudență și mai ales din milă, ca să nu vadă chipul tulburat al lui Rholf-Harald.

— Pari totuși, obiectă ea, încântat de experiența ta orientală și de anumiți oameni cu care erai gata să te împrietenești.

— Da. Orientul m-a sedus și chiar m-a încântat. Am lăsat în Israel niște prieteni, o amabilă semi-compatrioată franco-suedeză al cărui tată a fost în relații cordiale cu... al meu. Mai mult ca sigur că nu-i voi mai revedea pe nici unul dintre cei care mi-au arătat atâta simpatie. Thérèse, te rog încă o dată să mă ierți că nu pot spune nimic, nici chiar dumitale! E vorba de un episod trist, de o decepție a cărei amărăciune se va decanta încet. Principalul este să fiu stăpân pe mine. Cum aș putea să-i spun acest lucru tatălui meu?

— Voi proceda ca de obicei, dragul meu. Simt mult prea mult cât ești de nefericit, ca să nu te ajut.

Obrazul lui Rholf-Harald fu mângâiat de o pală proaspătă a vântului de pe coastă. Dorise atât de mult să-și regăsească alături de Sabina „Nordul” său, cum spunea adesea italianca ce se simțea atât de bine în Orient!

Izgoni din minte amintirea chinuitoare a trupului ei frumos, a pletelor de aur, a minunatelor ei buze care mințeau cu atâta ușurință, a ochilor de sălbăciune atât de schimbători.

În aceeași clipă, Thérèse își dădu seama că era vorba de o dragoste pătimasă. Îl văzuse suferind la fel pe Jan despărțit de Sigrid, după fapta cumplită a acesteia. Găsi exact

cuvintele ce trebuiau rostite:

— Liniștește-te! Când vei avea puterea și vei simți dorința să ne vezi, întoarce-te în mijlocul nostru. O vei chema pe Ide, care ți-o va prezenta pe fiica ci, Birgit, doar de șapte săptămâni. Ține mult s-o botezi tu.

Tonul era cald și matern. Rholf-Harald se aplecă pentru a săruta una din mâinile care țineau volanul.

— Îți mulțumesc, Thérèse! Ce noroc pentru un bărbat să găsească o soție ca dumneata! Lasă-mă aici, mă voi duce pe jos la Varberg. Să-i spui Idei că n-o uit și că mă voi gândi cu mult drag la Birgit Meldgaard, dacă totuși mă socoate demn să fiu mentorul ei spiritual.

— Sunt convinsă de acest lucru. La revedere! Îți voi da telefon!

Departa de a căuta în muncă o alinare care n-ar fi fost decât iluzorie, Rholf-Harald își transpuse durerea într-un poem intitulat *Orienturi*. Prin acel plural se subînțelegeau diversele aspecte ale lumii orientale, începând cu arhaicul Ispahan, până în deșertul Neguev unde, cu câțiva ani mai înainte, în afacerea Suez, se auzise zgomotul sacadat al mitralierelor. Cu fiecare rând așternut pe hârtie se dezvăluia sufletul unui poet mult mai tulburat decât fusese odinioară.

Într-o dimineață, Rholf-Harald se plimba prin biblioteca ale cărei ferestre cu vitralii nu lăsau să treacă decât cu mare zgârcenie razele soarelui. Din când în când se apleca asupra mesei unde odinioară unchiul Kristoffer își etala hărțile sale marinărești și așternea câteva fraze pe hârtie, apoi aprindea o nouă țigară al cărui chiștoc avea să se alăture în curând celorlalte din cupa mică de gresie. Dar un murmur de voci pe coridor îl făcu să rămână cu restul de țigară în mână. O femeie discuta cu Magnus, care mai mult ca sigur n-o lăsa să intre. Rholf-Harald își trecu o mână prin păr. „Dacă e Ide, mă va găsi în starea asta sufletească deplorabilă.” Se hotărî să deschidă totuși ușa bibliotecii situată în fundul vestibulului. Dându-l cu dezinvoltură deoparte pe Magnus, Marie-Astrid se îndreptă spre el.

— Să nu-mi spui, ursule din Lappland, că nu voiai să mă vezi!

Rholf-Harald era frământat de sentimente contradictorii: deosebita lui simpatie pentru tânăra fată pe care nu trăgea nădejde s-o mai vadă și teama evocării acelei zile de tristă amintire din pricina căreia un vis se năruise în neant. Și totuși prima impresie împreună cu politețea s-au dovedit a fi mai puternice.

— Poftește înăuntru! zise el. Mi-ai făcut o plăcută surpriză.

Marie-Astrid nu era chiar atât de sigură că surpriza era într-adevăr plăcută, dar nu ținu seama de formulare. Față în față cu Rholf-Harald, în camera mare și austeră, ea îi spuse fără menajamente:

— Te-ai scofâlcit la față, ai aerul unuia care nu doarme noaptea și trăiește doar cu țigări. Dacă aș fi fost medic, ți-aș fi interzis țigările, chiar dacă ți-ar fi stimulat inspirația.

Tânără era proaspătă și plină de viață. Își ridicase părul și și-l legase cu o panglică de tafta neagră. Era îmbrăcată cu o rochie foarte simplă de un albastru electric, iar în

picioarele goale purta niște sandale, așa-zisele sahariene.

Străduindu-se să rupă o tăcere care-l făcea să pară stângaci și-i trăda fantasmele. Rholf-Harald întrebă:

— Te-ai întors în Europa imediat după mine?

— La o săptămână după plecarea dumitale. M-am oprit în Franța. Apoi am preferat să vin să te văd, decât să-ți scriu. De altfel, nici nu mi-ai fi răspuns.

— Oh! făcu el.

— Da, dragul meu. Acum ești obligat să mă suporti. Am venit în Suedia să lucrez. În perspectivă, doar o singură lună de vacanță. Înainte de a-i studia pe copiii suedezi și familiile lor, a trebuit să-mi ajut bunica din Malmo să se instaleze în vila din Halmstad unde-și petrece vara. Stau la ea. Așa că vom fi aproape vecini. Parcurs cu mica mașină a bunicii, drumul nu mi se pare prea lung. O bunică minunată și foarte activă la cei șaptezeci și trei de ani ai săi. Numai la ea poți mânca tartele acelea nemaipomenite, cu afine! Fii puțin mai mâncăcios și nu vei mai semăna cu un spectru!

— Am ajuns chiar atât de înfricoșător?

— Aproape... Sigur, exagerez puțin. Acum, vorbind serios, încearcă să-ți revii, altfel riști să neliniștești persoanele care te iubesc... Ghici care?

— Nu sunt tare în ghicitori, Marie-Astrid și în general mi-e groază de mistere... căci ascund adesea realități funeste.

Vocea lui Rholf-Harald se frânse. Marie-Astrid se prefăcu a nu-i fi observat tulburarea.

— Bun, îți voi spune totul! Alaltăieri, mi-a venit ideea să telefonez la Tjorpa pentru a-i transmite doctorului Yvarsen salutări cordiale din partea tatălui meu. De îndată ce am rostit numele tatei, am simțit o undă de simpatie. „Ah, dragul Roger Braux! M-aș bucura mult să știu ce face! Vreți să veniți încoace, domnișoară, și să-mi vorbiți puțin despre el?” M-am executat și ieri am luat masa la Tjorpa. Jan și Thérèse alcătuiesc o pereche... senzațională. Cum era și firesc, am vorbit și despre dumneata, cu discreția mea obișnuită și am observat la interlocutorii mei o sinceră emoție. Ești pentru ei mai mult decât un prieten, nu-i așa?

Rholf-Harald trânti cuvintele care-l eliberau de un atât de apăsător secret:

— Sunt fiul doctorului Yvarsen.

Marie-Astrid nu se lăsă înșelată de această dovadă de încredere și o aprecie cum se cuvenea:

— Îți mulțumesc, Rholf-Harald. Nu-ți cer nici o explicație.

— Poate că îți voi da o explicație, dar mai târziu, nu acum.

Marie-Astrid se aplecă spre masa de lucru. Foi mari de hârtie zăceau risipite peste tot, acoperite doar pe jumătate de un scris chinuit. Tânăra citi câteva rânduri și îngrijorarea îi adumbri chipul atât de mobil.

---

a soarelui ucigător.

Orient din care țâșnește ura.

Orient de foc și de sânge...

— Ei bine, dragul meu, dacă pentru o asemenea inspirație ai umplut scrumiera cu capete de țigară, află că nu te felicit...

— E slab, știu, dar nu e decât o încercare.

— E morbid! Din poemul ăsta urlă mânia, iar viziunea ta asupra Orientului e falsă, fiindcă e subiectivă.

— Marie-Astrid, îmi aduc aminte că ai un dezvoltat spirit critic, dar...

— Mă amestec în ceea ce nu mă privește, nu-i așa? Dacă gândești astfel, iată, încă o greșeală! La ce slujesc prietenii unui candidat la înec, dacă nu fac imposibilul pentru a-l salva? Biblioteca asta nu-i de locuit decât în anotimpul rece. Deschide ferestrele să intre primăvara!

Făcu ca însăși acest lucru, apoi adăugă:

— În grădina de la Tjorpa am văzut niște trandafiri minunați. Doctorul mi-a fâgăduit și mie unul, foarte rar, care încă nu înflorise, așa că va trebui să mă mai duc o dată acolo ca să-l văd. Ai putea să mă însoțești! Opt zile fără țigări, cu exerciții fizice în locul *Orientului malefic* și ai arăta cu totul altfel... Așa că ne vom întâlni și vom merge la familia Yvarsen. Ne-am înțeles, domnule?

Avertizată de părinții ei, Ide fixă botezul fetei sale în ziua în care urma să sosească Rholf-Harald, căci se temea să nu-și vadă fratele vitreg scăpându-i din nou.

Ziua a fost memorabilă. Flavie, nașa fetei, fu deosebit de veselă și-și manifestă puternica ei simpatie față de Marie-Astrid, la început puțin jenată de a lua parte la acea sărbătoare de familie. Dar orice scrupul fu repede înlăturat de căldura unei cordialități generale.

Cel mai rezervat rămase Rholf-Harald. Se stăpâni totuși cât putu pentru a nu lăsa să i se vadă tristețea, care ar fi făcut o notă aparte în mijlocul veseliei generale. Birgit, prunc viguros, vestind că va face parte din categoria combativilor, lovea întruna cu piciorușele în pieptul puternic al pastorului Undset. Tora începuse a merge la grădiniță și impresionată de înălțimea unchiului ei, Rholf-Harald, călca seriosă pe urmele lui, neieșind din starea ei de venerație decât pentru a-l ruga pe acel „uriaș” să-i spună o poveste cu spiriduși. Poetului nu-i fu greu să inventeze un basm cu spiridușii din pădure, care se luptau cu spiridușii din câmpie.

— Ai grijă să nu uiți această improvizație, îi spuse Marie-Astrid, fiindcă vei fi în mod sigur obligat să i-o servești acestei tinere persoane ori de câte ori vă veți mai întâlni.

Jan al doilea, pe care musafira îl cucerise, îi declară tinerei Marie-Astrid că îngrijea toate animalele, „chiar și broaștele”, înainte de a îngriji oamenii. Vocația sa medicală părea sigură spre marea satisfacție a doctorului Jan, bunicul său.

Doctorul nu uitase de fâgăduiala pe care i-o făcuse tinerei Marie-Astrid și, în clipa

plecării, îi oferi într-un mic tub de sticlă, plin cu mușchi umed, un trandafir de un alb strălucitor, care avea însă miezul roșu. Floarea rezistă o săptămână. Marie-Astrid îi păstră petalele într-un ierbar unde se mai aflau niște asfodele din Israel, frunze de mirt din Turcia și alte amintiri din călătoriile sale.

Pentru Marie-Astrid, vara începuse mai înainte de a fi fost menționată în calendar. Fata lucră toată săptămână, bătu drumurile în mica ei mașină, adesea însoțită de amabila sa bunică, se documentă atât în orașe, cât și în sate. Sâmbăta și duminica se ducea uneori la Tjorpa, dar cel mai des se ducea la Rholf-Harald, la Varberg. După acea reuniune de familie, nu încercase să se impună; dar tânărul, încă adânc mâhnit, o tot chema. Înțelese că prezența fetei, simplă dar totodată cultă și inteligentă, clarvăzătoare și discretă, era pentru el benefică. Îi era recunoscător pentru tactul ei deosebit în ceea ce privea trecutul. Datorită ei lupta din răputeri pentru a-și regăsi echilibrul și a pricepe adevăratul înțeles al vieții. Cei doi tineri se comportau ca doi camarazi, fără nici un fel de echivoc. Când vorbeau în suedeză se tutuiau, dar fără o familiaritate excesivă, nimic care să doară sau să jignească, nici unul din acele cuvinte, care leagă adesea două destine, nu le complicau relațiile.

Rholf-Harald descoperise că și Marie-Astrid iubea marea tot atât de mult ca și el. Făceau adevărate croaziere de câte o zi de-a lungul coastei, admirau apusurile de soare care dispăreau foarte repede. Pe la sfârșitul lui iunie, nopțile se transformă într-un fel de crepuscule. În nord, răsărea așa-numitul soare de la miezul nopții. Atunci cei doi prieteni se duceau la Tjorpa pentru serbarea cunoscută sub numele de „Jocurile sfântului Ioan”. Aerul nocturn mirosea a iarbă proaspătă și a flori. La familia Yvarsen, nu se pomenea nici unul dintre excesele care existau prin alte locuri ale Scandinaviei. Sărbătoare profană, Sfântul-Ioan-de-vară e mai mult una dintre bucuriile păgâne decât creștine, cu chefuri zdravene și cu iubiri care nu duc la nimic.

Rholf-Harald propuse o partidă de pescuit tinerei Marie-Astrid, care-și făcu ucenicia de mus sub supravegherea bătrânului Magnus, vechi lup de mare. Seara, navigatorii se întoarseră la Halmstad unde fură primiți de surâzătoarea bunică a fetei, bunică ce-și tunsese scurt părul, se îmbrăca în *tweed* și semăna cu unul din personajele Agathe Christie.

Magnus se duse să țină companie servitoarei nonagenare, preocupată de geleurile și de sosurile ei al cărei limbaj colorat și fără ocolișuri al țăranilor din Scania îl încântă tot atât cât și felurile ei de mâncare – dintre cele mai rafinate – al căror gust îl pierduse în casa stăpânului său, celibatar foarte sobru. În ciuda acelei sobrietăți, Rholf-Harald, ca și bătrânul său servitor, făcu cinste cum se cuvine somonului cu smântână împodobit cu creveți trandafirii și tartei cu fragi, din lipsă de afine, care se coceau mai târziu. Stăpâna casei oferi ospitalitate până a doua zi celor doi bărbați din Varberg.

Pentru prima oară, după trei luni, Rholf-Harald, amețit de aerul tare, destins după o zi ca cele petrecute în copilăria sa și pe care le iubise atât, adormi imediat, visă spiriduși din pădure și spiriduși din câmpie, în locul zânelor cu părul strălucitor, mângâietoare și primejdioase, care-i destrămau de obicei liniștea nopților.

Vara trecu deci cam în acest fel. Marie-Astrid și Rholf-Harald hoinăreau pe mare și pe uscat, oprindu-se în fiecare oraș sau sat de pe coastă. Într-o sâmbătă, pe la sfârșitul lunii august, la Göteborg, într-una din acele *konditori* – unde găsești întotdeauna o ambianță plăcută și cele mai bune prăjituri de patiserie – Rholf-Harald începu să-i istorisească fetei povestea nașterii sale și să-i vorbească despre anii copilăriei. Marie-Astrid îl ascultă cu multă atenție, dar nu făcu nici un comentariu, dând dovadă de un tact care-l impresionă pe tânărul ei însoțitor.

Începând din acea zi, fata își dădu seama că el o simte mult mai apropiată. În tot timpul acelor luni numele Sabinei nu fusese rostit niciodată. Marie-Astrid evita orice aluzie, fie și indirectă, la acea aventurieră, la îndrăgostita trădătoare și trădată de ea însăși.

Totuși, știind că Marie-Astrid rămăsese în corespondență cu familia Wallach, Rholf-Harald se simți obligat să-i scrie lui Heinz pentru a-l asigura de prietenia sa și a-și scuza lunga lui tăcere. Într-o zi de septembrie, deosebit de mohorâtă, sosi și răspunsul, ca o nouă dovadă a diplomației israelianului. Nici un cuvânt care să amintească despre Sabina, care să-l mâhnească pe Rholf-Harald în legătură cu soarta tinerei femei despre care remarcabilul agent al serviciului secret probabil că fusese informat. Câteva rânduri cordiale pe dosul unei fotografii de amator reprezentând „cvartetul” Wallach în vacanță, la marea Tiberiadei: Heinz, blonda Wilma și cele două mici *sabras*¹¹⁹, zdravene ca și copacii din Pădurea Martirilor plantați în amintirea victimelor celui de-al doilea război mondial.

Vântul, începând să sufle dintr-o dată cu putere, aducând cu el și o ploaie vijelioasă, îl obligă pe Rholf-Harald care hoinărea pe lângă zidul ce-i împrejmuia locuința, visând la un nou poem, *Vară suedeză* – să se întoarcă acasă. Magnus îi deschisese ușa cu un aer misterios.

— Acum o jumătate de ceas a venit o doamnă. A insistat să-l vadă pe domnul Lindval. N-am îndrăznit să-i spun să plece, de teamă să nu fac vreo boacăna.

— N-o cunoști?

— N-am văzut-o în viața mea! Are părul mai negru, ca o noapte de iarnă. Așteaptă în bibliotecă!

„O fi vreo ziaristă!” își spuse Rholf-Harald cam agasat. Până atunci refuzase orice interviu, fapt ce potolise curiozitatea reporterilor.

Deschizând ușa acelei camere mari și austere, avu o tresărire puternică. Vizitatoarea, în picioare, întoarsă cu fața spre masa lui de lucru, privea fotografia primită de la familia Wallach.

Își aruncase pe canapeaua de piele un impermeabil ușor și, deși îl auzise pe Rholf-Harald venind, nu se clintise din loc. Totuși, dacă părul ei negru putea deruta, silueta îi era mult prea familiară stăpânului casei, pentru ca el să se poată abține multă vreme.

— Sabina, de ce-ai venit aici?

---

¹¹⁹ Copii născuți în Israel din părinți care au emigrat din diverse țări din Europa. (n. a.)

În sfârșit, ea se întoarse. Rholf-Harald nu-și putea veni în fire. Părul lung până la umeri, dar de un negru pe care nu-l găsești decât la oamenii din Sud sau din Orient, îi asprea trăsăturile, tenul ei luminos acum părea palid, iar ochii băteau în galben. Oare Sabina urmărea să nu fie recunoscută de cei cu care avusese de-a face? Numai că pentru fostul ei iubit această transformare constituia o greșeală. Cu toată dezamăgirea pe care o simțea, frumusețea celei care-l exasperase îi rămăsese intactă în memorie. Femeia care-l privea fix în acea clipă nu mai avea în ea nimic feeric. Frumoasă totuși, dar neliniștitoare prin tipul ei bizar și lipsită de orice poezie, Rholf-Harald repetă:

— Sabina! E cu puțință?

Față în față, rămaseră la distanță unul de altul. Ea schițase un gest, ca și cum ar fi vrut să se arunce la pieptul lui. Dar se stăpâni simțindu-l neîncredător și ostil. Spuse doar cu un surâs încă fermecător:

— Ți-e teamă de mine?

— O, nu, biata mea Sabina, dar sunt stupefiat!

— Iubitule, ai tot dreptul să-mi păstrezi o amarnică ranchiună! Ți-am ascuns o parte din viața mea...

— O parte? Totul sau mai curând esențialul, care m-ar fi determinat încă din primele momente de familiaritate să fug, în ciuda atracției pe care o exercitai asupra mea. Am iubit o femeie nefericită de care doream să mă leg pe viață. Acea femeie nu mai există. Am fost prada unei aventuriere, târâtă în intrigi sordide, dacă nu cumva și în unele crime, iar eu nu pot suporta nici minciuna și nici răul.

— Te-am mințit într-adevăr tot timpul, în afară de dragoste. Dacă nu te-aș fi iubit atât, n-aș fi acceptat acea legătură care mă făcea să uit de restul vieții mele.

— Aș vrea să cred în sinceritatea ta măcar în legătură cu acest lucru, dar și aici te-ai făcut vinovată de a-mi fi produs o suferință care aproape că m-a dus la disperare.

Sabina se îndreptă spre Rholf-Harald cu mâinile întinse, ca o acuzată ce-și apără o cauză pierdută.

— Și eu am suferit și sufăr încă!

— În ce te privește, zise Rholf-Harald cu o voce usturătoare, e drept să ispășești pentru răul pe care mi l-ai făcut!

Vaietul furios al vântului umplu o clipă tăcerea ce intervenise în acel duel verbal unde fiecare dintre cei doi adversari pândea un moment de slăbiciune al celuilalt. Sabina mai înaintă un pas, rostind această frază surprinzătoare:

— Uită-te bine la mine! Ca să te revăd, am vrut să redevin eu însămi, fără artificii, adevărata Sabina!

Lui Rholf-Harald îi trebui câteva secunde pentru a-și da seama de realitate.

— Pletele tale! Deci de felul tău ești brunetă, nu-i așa? Iată încă o minciună. Abia acum înțeleg de ce la Ispahan te încuiai atâta vreme în baie! Spuneai că te speli pe cap cu o anumită loțiune vegetală... La Haifa, la Tel-Aviv, te vopseai la coafor, nu-i așa?

Sigur că acest amănunt era neînsemnat în comparație cu drama al cărui actor

principal fusese Rholf-Harald, dar așa cum se întâmplă adesea în timpul unei crize psihologice, vicleșugul fostei sale iubite îl scosese din sărite. În romanul pe care-l trăise, totul fusese doar înșelătorie și prefăcătorie. Tactica Sabinei nu-i mai inspira acum decât milă. Ar fi dat orice să n-o mai vadă în fața lui implorându-l! O iubise prea mult, pentru ca să poată uita viziunile amețitoare ale trecutului ștergând senzațiile pe care i le lăsase în carne și care nu puteau fi asemuite decât cu urmele unor arsuri. În ciuda acelei mărturisiri a Sabinei, el reacționează cu răceală și cu o brutalitate voită.

— Dar să ne întoarcem la ceea ce mă interesează, Sabina! Pentru care motiv ai cutezat să vii aici?

Închizând ochii, Sabina păli brusc. Spuse pe nerăsuflăte:

— Am fugit din Israel în Italia. Acolo am presupus că voi fi în afară de orice pericol. Și totuși nu mă simțeam în deplină siguranță. Mi-a fost teamă să nu se răzbune careva pe mine. Fiindcă datorită greșelii mele, El Dhib fusese capturat și ucis de cei care-l socoteau dușmanul lor.

— Asta îmi aduce aminte de ceea ce mi-am spus adesea: că nu făceai această treabă din convingere sau din fanatism.

— Încearcă totuși să fii obiectiv. Nu-ți poți imagina singurătatea și amărăciunea mea, după ce m-am măritat cu Attilio Ugone. Eram foarte tânără, el fiind cu cincisprezece ani mai mare ca mine. Nevoia de bani l-a împins pe acest drum, iar eu l-am urmat. Mai târziu, după ce ne-am despărțit, n-am mai vrut să fiu săracă. La urma urmei, nu există destui mercenari care luptă pentru cutare guvern din Africa sau Asia?

— Mulți sunt niște secături. Unii poate că au totuși motive serioase, alții își fac chiar un ideal din treaba asta. Tu... Dar ce rost mai are să te judec? Te-am judecat destul. Și acum vrei să-ți spun eu care-i adevărul? Ai crezut că în țara mea vei fi în deplină siguranță, nu-i așa?

— Ei bine, da! strigă Sabina sfidându-l. Am fost mult prea legați pentru ca aceste legături să se poată rupe vreodată.

Rholf-Harald respiră adânc.

— Te înșeli, biata mea Sabina! Totul între tine și mine e definitiv rupt. Iartă-mi duritatea! Dar visurile tale sunt absurde! Timp de câteva săptămâni am fost o zdreanță. Dar cineva m-a făcut să-mi fie rușine de mine și mi-a schimbat viața. Am redevenit bărbatul care știe să spună nu minciunii, inechității și tuturor lucrurilor care înjosesc și murdăresc ființa umană. Ai contat pe dorința mea, dar dorința fără stimă, fără dragoste, m-ar îngrozi. N-aș mai cuteza să privesc în ochii celor dragi. Hai să terminăm odată comedia asta, Sabina!

Ea își mușcă violent buza inferioară. Chipul îi era ca de ceară. Oftă îndelung, apoi se duse să-și ia de pe canapea impermeabilul din buzunarul căruia scoase un fular. Cu voce ștearsă, Rholf-Harald o întreabă plin de generozitate:

— Acum unde te vei duce?

— Încerc să văd dacă nu mă pot angaja ca actriță în Germania de Răsărit.

— De ce acolo și nu în cea de Vest? Sabina, pe mine nu mă mai poți înșela. Vrei s-o iei de la capăt și să slujești interese străine. Mai devreme sau mai târziu îți vei relua meseria de spioană, de care văd că încă nu te-ai săturat...

— Există boli de care nu te vindeci niciodată. Eu mă strădui să nu fac decât teatru. Am șanse să fiu angajată în Berlinul de est, asta-i tot. Un impresar pe care-l cunosc lucrează acolo...

Rholf-Harald nu știa dacă acel „impresar” nu era mai curând vreun spion de mâna întâi. Sabina mințise atât de mult, încât acum n-o mai putea crede. În timp ce ea se îndrepta spre ușă, el simți o ușoară strângere de inimă ce-i aminti de durerea ce fusese gata să-l doboare întocmai ca pe un stejar prăbușit sub secure. Cedând încă o dată generozității sale, zise:

— Bănuiesc că înainte de a părăsi țara te vei opri la Göteborg...

— În seara asta voi mai fi încă pe aceste meleaguri, dar mâine dimineață voi lua avionul spre Berlinul de est.

— Poate că până atunci se va potoli și furtuna. Dar nu te las să pleci pe ploaia asta torențială. Servitorul meu, Magnus, conduce foarte bine mașina, iar vremea asta îi place grozav acestui bătrân lup-de-mare. Te va duce cu mașina până la Göteborg.

Sabina nu spuse nici măcar „mulțumesc”. Deschise ușa și părăsi biblioteca. Ieșea pentru a doua oară din viața lui Rholf-Harald.

Rămas singur, tânărul ascultă zgomotul descrescând al motorului. În curând, nu se va mai auzi decât vuietul vântului și răpăitul ploii care lovea în ferestrele cu vitralii ale bibliotecii despre care Marie-Astrid spusese că nu era bună de locuit decât iarna. Dar era abia septembrie și zilele mohorâte și ploioase ca cea de acum erau în general puține în această lună. Cu inima grea, Rholf-Harald se îndreptă spre telefon. Sigur că pe o vreme atât de păcătoasă Marie-Astrid nu ieșise din casă, așa că Rholf-Harald putea s-o sune la bunica ei. De ce? Ca să-i mărturisească dezamăgirea? Telefonul e necesar când ai nevoie de un ajutor. Era bine să mai aștepte, să lase să treacă noaptea... E greu să faci încredere cuiva căruia nu-i vezi chipul și mai ales ochii!

A doua zi era sâmbătă. Natura, în sfârșit liniștită, scălda totul într-o lumină plăcută. O clipă Rholf-Harald se gândi la avionul care zbură la acea oră pe deasupra mării Baltice, spre Berlin. Sabina se îndrepta spre o soartă tristă. Tânărul știa că n-o va mai vedea niciodată. Pentru el, ea era acum ca și moartă, în vreme ce înainte de imprudenta ei vizită Sabina mai trăia în amintirea bărbatului iubit și trădat.

Rholf-Harald se exprimă deci cu o deplină franchețe a doua zi, sigur că va fi înțeles de Marie-Astrid, care venise să-l vadă.

— Toată noaptea, zise el, m-am gândit la tine și la ceea ce urma să-ți destăinui. De acum încolo nu voi mai vorbi niciodată despre Sabina. Revederea a fost pentru mine o dublă încercare. Sigur că la început mi-am simțit rana din suflet, pe urmă însă am înțeles că acea frumoasă vrăjitoare își pierduse orice putere asupra mea. Poți să fii mulțumită de opera ta, Marie-Astrid. Datorită ție am revenit de pe meleagurile îndepărtate pe unde

rătăceam.

Ea îl privi cu seriozitate și chiar cu o urmă de tristețe, apoi răspunse:

— Cu atât mai bine dacă te-ai vindecat.

El tresări.

— Ce semnificație au vorbele astea?

— Munca mea în Suedia s-a terminat. E vremea să mă reîntorc în Franța, la părinții mei.

— Și dacă ai mai rămâne încă puțin? Sunt de acord să te reîntorci pentru puțin timp în Franța. Pe urmă însă te-ai putea reîntoarce aici de dragul bunicii tale cât și... din alte motive.

Încruntându-și ușor sprâncenele, Marie-Astrid îl privi îndelung pe Rholf-Harald și rosti aceste cuvinte enigmatice:

— Asta depinde de anumite lucruri.

El observă cât era de preocupată și, în nădejdea de a o vedea surâzând, spuse:

— Ar fi cazul să mâncăm. Pe urmă, ce-am putea face? Dacă ne-am repezi până la Tjorpa? Ne-am petrece week-end-ul acolo.

Așa că după-amiază, urcându-se în „Triumful” lui Rholf-Harald, se îndreptară spre Gota-Kanal. Marie-Astrid și-o închipui pe Sabina care, în ajun, ocupase în mașina aceea rapidă același loc ca și ea acum. În timpul drumului cei doi tineri n-au schimbat prea multe cuvinte. Aproape de Tjorpa, Rholf-Harald, oprind mașina, îi spuse fetei:

— Ești cea mai bună prietenă a mea. Știai asta?

— Mai există Thérèse, Ide și chiar și frumoasa ta cumnată, Flavie, care-i nespuse de simpatică.

— Le iubesc pe toate, dar pe tine altfel decât pe ele.

— Cum adică?

— Dacă tu mă părăsești, de pildă, cu toate că le am alături pe Thérèse, pe Ide și pe Flavie, nu voi mai fi om întreg. Jumătate din mine va pleca odată cu tine, iar jumătatea care rămâne va fi condamnată să cadă iar în cine știe ce cursă. Dacă vrei să mă salvezi, trebuie să mă preiei în întregime. Abia ieri, după acea scenă atât de penibilă, mi-am dat seama ce loc ocupi tu în viața mea.

— Locul unui câine simpatic de Terra-Nova.

— Asta e prima prostie pe care te aud c-o spui! Zâmbește, Marie-Astrid, am atâta nevoie de zâmbetul tău!

Întorcând capul, văzu că fata surâdea. Atunci știu că-l înțelesese.

Când ajunseră la Tjorpa, Jan și Thérèse, anunțați la telefon, îi așteptau în salonul care dădea pe terasă. Abia apucase Rholf-Harald să treacă pragul acelei încăperi vaste, cu ferestre mari, că, punându-și mâinile pe umerii fetei, rosti cu glasul său frumos și plin de căldură:

— Tată, Thérèse, vă prezint o nou-venită în familie!

— Ce-i cu gluma asta? întrebă Jan. Marie-Astrid ne e tot atât de familiară pe cât ne

e de dragă.

— Nu mă îndoiesc câtuși de puțin, tată! Numai că astăzi vine în altă calitate. V-o prezint deci pe logodnica mea de care sunt mândru.

Chipul doctorului Yvarsen, brăzdat de ani, totuși frumos, se ilumină deodată.

— Ah, fiule, ce bucurie mare ne faci!

O trase lângă sine pe Marie-Astrid și o îmbrățișă zicând:

— Privește, mica mea noră, cum arată un patriarh fericit!

Înflorind brusc, Marie-Astrid amintea de acei trandafiri proaspeți pe care Jan îi iubea atât de mult. Fata protestă:

— Vai, doctore, când vorbești de patriarh, mă obligi să mă gândesc la Abraham!

— Un personaj biblic de seamă, ceea ce nu-i stă rău deloc! Nu-i așa, Thérèse?

Privirea doctorului, pe care descoperirea aceluia fiu necunoscut o făcea mai caldă, mai apropiată de ai săi, se opri asupra chipului Thérèsei. Aceasta surăse și spuse:

— Îți mulțumesc, Rholf-Harald! Ai adus-o printre noi pe cea pe care o doream!

Și cu finețea ei obișnuită, adăugă:

— Jan, până mâine seară avem tot timpul să ne bucurăm de prezența dragilor noștri oaspeți. Îmi închipui că acum doresc să rămână singuri, căci sunt gata să jur că Rholf-Harald ne-a făcut această plăcută surpriză atât nouă, cât și lui Marie-Astrid.

Câteva minute mai târziu Rholf-Harald și logodnica sa se plimbau pe una dintre aleile grădinii.

Cu doi ani mai înainte, fiul lui Jan și al lui Sigrid văzuse aceeași copaci îngălbenind, aceleași poteci acoperite cu frunzele vântului de septembrie. Pe atunci încă se mai căuta pe sine, dându-și seama că nu era pe deplin ancorat în noua sa viață.

— Se pare că ai fost foarte sigur de tine, din moment ce ai regizat atât de bine lovitura de teatru de adineauri, spuse ușor ironică Marie-Astrid.

— Iubita mea, eram sigur că nu mă voi înșela. Discuția noastră din mașină mi s-a părut foarte clară: consimțeau să mă accepti așa dificil cum sunt. Uneori – ți-am vorbit de altfel despre mama, care era și mai și – mândru până la orgoliu, intransigent ca și tata...

— Tatăl tău e un om excepțional, Rholf-Harald. În ce mă privește, povestea noastră începe ca un vechi cântec francez: *E multă vreme de când te iubesc!* Cred că începând de la Haifa, atunci când o socoteai în gând pe vecina ta drept o arțăgoasă. Am venit după tine pe plajă, la Natanya, pentru că doream să te cunosc mai bine. Lăsând modestia deoparte, i-am auzit – la puțină vreme după ce te întâlнисem – pe cei din familia Wallach repetându-mi: „Dumneata și Rholf-Harald ați face o pereche atât de potrivită!” Dar nu speram nimic, ba chiar renunțasem la orice alt sentiment în afară de cel pur amical. Acum, dragul meu viking, cred în dragostea ta, dar ți-o spun cu toată sinceritatea, mă tem să nu fiu decât un fel de primă de consolare. Dar mă voi mulțumi și cu atât.

Rholf-Harald pălise.

— Iubita mea, spuse el cu voce tremurătoare, dacă vei continua să crezi așa ceva, voi fi cumplit de nefericit. Nu-ți cunoști nici valoarea, nici farmecul. Te iubesc din tot

suffetul. Marie-Astrid, te iubesc cu o dragoste adevărată, cu totul diferită de cea prin care, spre nefericirea mea, am trecut mai înainte. Te iubesc cu o dragoste profundă, durabilă, plină de încredere. Acum și întotdeauna viața mea îți aparține. A trebuit să sufăr ca să-mi dau seama de acest lucru. Te rog să nu te mai îndoiești de nimic. Jură-mi, iubita mea!

Ochii tinerei Marie-Astrid străluceau, ca marea în soare.

— Ți-o jur, Rholf-Harald!

El o luă în brațe și o sărută pe buzele surâzătoare. Fata avea să fie pentru el ceea ce fusese Thérèse pentru Jan, adică o soție minunată.

Era bine că jurământul lor fusese făcut în grădina din Tjorpa; Tjorpa, domeniul familiei Yvarsen, care de-acum încolo avea să fie și al lor. În jurul stăpânului acelor locuri, în jurul lui Jan atât de crâncen încercat de viață, dar care ieșise biruitor din toate, cercul familiei se închisese datorită acestei noi iubiri.

* * *

Aici se încheie ciclul *Torentelor*, aici se termină lunga istorie a familiei Yvarsen...

